

NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
8
46 - F
9
ROMA

D. D. PETRI DE GODOY

Ex Ordine Prædicatorum,

SALMANTICENSIS ACADEMIÆ

IN SACRA THEOLOGIA MAGISTRI,

EJUSDEMQUE UNIVERSITATIS CANCELLARII,

DISPUTATIONES THEOLOGICÆ.

EDITIO SECUNDA VENETA,

IN QUA NONNULLÆ ADJUNCTÆ SUNT APPENDICES

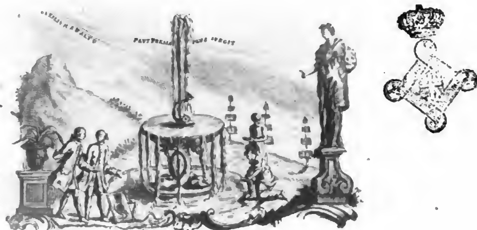
EX P. JO: BAPTISTÆ GONET,

EJUSDEM ORDINIS, THEOLOGICIS ELUCUBRATIONIBUS DESUMPTÆ.

TOMUS TERTIUS

CONTINENS DISPUTATIONES

IN TERTIAM PARTEM DIVI THOMÆ.

VENETIIS

MDCCLXIII.

TYPIS ANTONII ZATTA

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

ANGELICO DOCTORI DIVO THOMÆ AQVINATI,

AQVILÆ MAGNARVM ALARVM, SOLI ECCLESIÆ FVLGENTISSIMO,

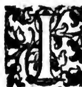
FR. PETRVS DE GODOY, clientulus ex Prædicatorum Ordine ad Oxomensem Episcopatum assumptus, se & omnia sua ex animo vouet, & consecrat.

EN non vereor irato (Magister Angelice) ad Tuos sacratissimos pedes prouolui, & meas lucubrationes, qualescumque illæ sunt, ex indeficienti tamen Thesauro mirabilis Doctrinæ tuæ extractas fulgentissimi Tui Solis micatibus exponere. Possem quidem, aut temeritatis, aut præsumptionis nota insimulari: nisi ad id Tua me clementia compulisset. Sum etenim pullus è nidulo Tuo. Tu Aquila magnarum alarum: *Et tanquam Aquila prouocas pullos Tuos ad volandum, & super illos volitas.* *Sol etiam es* (vt de Paulo, clamabat Chrysostomus Homilia octaua,) *qui totum prorsus orbem fulgentibus doctrinæ Tuæ radijs illuminasti. Aquila, vt aiunt* (verba sunt Chrysostomi) *cum plumescere pullos suos videt, ad Solem conuertit, & illum nutrit, qui irreuerberata acie aspicit radios Solis; & si lumina deflectit, qua si degenerem negligit. Pullosque ad volandum prouocat, & lassos sustentat.* Qua Aquila; me ad volandum prouocas, qua Sol; ad lucis Tuæ pulcherrimos radios, me, velim, nolim, conuertis. Et ne degener inueniar lumina deflectens, fulgido Tuo globo, delectatus oculus (vt cum eodem Chrysostomo loquar) ad spectaculum oppositi è regione luminis, se se violenter intendit, & licet sentiam aciem meam radiorum tuorum imparem esse certamini; desiderio tamen Tui pulcherrimi luminis intuendi libenter inaccessibili radiantis orbis, reluctor corrusco. Et quamuis videam propriæ mentis oculos, ex radijs splendidæ doctrinæ Tuæ hæbetari: cupio tamen, ac semper concupiui mentem Tuam, miro fulgore radiantem, velut eminus intueri, & contra importabiles Solis micatus contentiosa subire certamina. Deuteron. 3 Chrysost.

Quid ergo: potuit nè non dicari tibi, quod tot, tantisque titulis Tuum est: *In generationem, & generationem annuntiabo veritatem tuam in ore meo*, canebat Regius vates, Psalm. 88. Quem locum versans præexcelsus Augustinus, sic ait: *Obsequantur, inquit Psalmista, membra mea Domino meo. Si non obsequor, seruus non sum: si à me loquor, mendax sum: ergo vt abs te dicam, & ego dicam, duo quædam sunt: vnum Tuum: vnum meum: veritas Tua: os meum.* Nihil aliud, in opusculis meis, Sanctissime Thoma, inueniri poterit, nisi veritates Tuæ, proprio ore prolatæ, proprio stylo exaratæ. Accipe ergo Præceptor Angelice, quod Tuum est, dissimulans, & emmendans, quidquid vitij à meo ore, & stylo contraxit. Psal. 88. S. Aug.

PROLOGVS AD LECTOREM.

N Lucem prodit Tertius Tomus nostrarum Disputationum in Tertiam Partem D. Tho. Quo (vt arbitror) ingentiores difficultates de Verbo Incarnato agone Scholastico dignæ manent expeditæ. Tentauimus enim aliqualem effigiem Seruatoris nostri, instantibus, ne dicam impellentibus amicis, efformare, & ob legentium oculos proponere. Hoc ipsum filiæ Hyerusalem amicæ Sponsæ enixè ab illa efflagitabant, Canticorum quinto, illis verbis: *Qualis est dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum?* Et illa: *Dilectus meus* (inquit) *Candidus, & rubicundus, &c.* Quo in loco elegantissimam, & omnino exactam sponsi imaginem deprompsi. Nec mirum, quod illa paucis verbis pulcherrimam, & simillimam: Nos autem multis, deficientem, & absimilem ædiderimos imaginem. Illa enim Spiritu Sancto afflata penicillum mouebat: Nos vero licet fidem Catholicam pro regula, & Angelicum Magistrum D. Th. Aquinatem pro Duce habuerimus; iuxta exigui tamen captus nostri imbecilitatem necesse est sæpè sæpius cæcutijsse, & à Prototypo deficere. Sed age videamus, quibus coloribus Sponsa, & quibus Nos effigiem Sponsi depinxerimus: *Dilectus meus* (inquit) *Candidus, & rubicundus*. Vbi Glossa Ordinaria ex Beda: *Condigna* (ait) *quærentibus à parte Sponsæ responsio. Per candidum, amorem diuinitatis, per rubicundum, carnem passam accipit, vt Deum, & hominem notet, & in vtroque electum.* Vbi substantiam Incarnationis, & vnionem duarum naturarum in Christo, diuinæ scilicet, & humanæ, necnon Incarnationis motiuum mirabiliter expressit. Quod & Nos pro modulo nostro præstare connati sumus: dum Primo Tomo Tract. Primo *de Necessitate, & motiuo Incarnationis.* Secundo, *de modo vnionis Verbi Incarnati.* Tertio, *de extremo assumente.* Ac deniq; quarto, quod est initium Tomi Secundi, *de extremo assumpto, seu assumptibili à Verbo,* Disputationē instituimus. Quę omnia ad Incarnationis substantiam, finem, & motiuum, necnon admirabilem vnionem, duarum naturarum in persona Verbi spectant.

Cant. 5.

Glossa Ordinar.

Vel *Candidus, & Rubicundus,* teste eodē Beda ibidem, dicitur, propter plenitudinem gratiæ, & virtutum, quibus ab instanti conceptionis præditus fuit: *Primo mundus, & sanctus venit in mundus* (ait Beda) *post modum passione cruentus exiuit de mundo.* Quare & nos Tractatu quinto *De Gratia personali Christi* sermonem instituimus. *Caput eius aurum optimū,* subdit Sponsa. Vbi Glossa Interlinealis: *Idest, ipse, qui est caput corporis Ecclesiæ diuina sapientia plenum.* Quapropter, & Nos Tractatum sextum, *de Gratia capitali Christi*: Septimū, *de Scientia Animæ Christi in communi:* Octauū, *de Scientia beata eiusdem*: Et nonum, *de Scientia per se infusa, & Scientia per se acquisibili*, dedimus; vt delineatio nostra, pro captu, imagini, quam Sponsa expressit, similis foret. Quibus Secundo Tomo imposuimus finem.

V. Beda.

Glossa Interlin.

Manus illius tornatiles aureæ plenæ hyacinthis. Quibus verbis potentia Christi mirum in modum adumbratur, notante Glossa ibidem: *Manus eius dicuntur tornatiles, quia in promptu habet facere quod vult; sicut tornatura, cæteris est promptior artibus, & quia in se omnem iustitiæ regulam tenet.* In cuius gratiam Tractatum decimum, & primum huius Tertij Tomi *de Potentia Animæ Christi* inscriptum, qua potuimus cura elaboratum in lucem damus. Vel ideo: *Manus tornatiles aureæ*, teste Interlineali, dicuntur, quia in nullo reprehensibiles. Merito ergo, & Nos Tractatum celebrem *De Impeccabilitate Christi*, præcedenti tractatui subnectimus.

Glossa ibidem.

Venter eius (addit statim Sponsa) *eburneus distinctus sapphiris:* quibus verbis pulcherrima metaphora vtitur ad describendum Christi meritum. Sicut enim venter, non tam sibi, quam alijs membris cibum capit, concoquit, ac distribuit; ita Christus, non tam sibi, quam nobis, eius membris, sua merita direxit. Neque enim meruit suam Incarnationem, neque gratiam, & virtutes, quas ab initio conceptionis accepit; meruit tamen sui nominis exaltationem. Iure quidem, cum hoc ipsum, quod est propria merita alijs applicare, gloriam, claritatem, & nominis excellentiam inducat. Qua propter duodecimum Tractatum *de Merito Christi subiecimus*.

Qualiter autem tractatus iste, præcedenti tractatui cohæreat, notauit optimè Glossa Ordinaria, ibi: *Eburneus dicitur pro decore: quia ab omni peccato immunis.* Ecce impeccabilitatē: *Distinctus sapphiris, quia nō totus eburneus, nec totus sapphirinus, sapphirus sublimitatem cœlestiū significat. Distinctus, ergo quia partim humana fragilitas esurie, tentatione, fatigatione, morte: partim diuina celsitudo, miraculis, Resurrectione, & Ascensione monstratur.* En Meritum Christi, quod ex subiecto finito, actibus nimirum humanis à creatis potentijs elicitis, & diuinitate, tanquam forma morali infinitè valorante coalescit.

Glossa Ordinar.

Electionis, seu prædestinationis Christi semel, & iterum meminit Sponsa: *Candidus*, ait, *& Rubicundus, electus ex millibus*. Et paucis interpositis: *Species eius, vt Lybani, electus, vt Cedri*. Quare morem Sponsæ gerentes, duplicem de hac re tractatum ædimus tertium decimum, scilicet, & quartum decimum, alterum de Adoptione, seu Filiatione Christi, & alterum de eius Prædestinatione. Vnde constat quantum curauerimus, vt delineatio, seu descriptio nostra, pulcherrimæ illi imagini à Sponsa efformatæ conformis euaderet. Faxit Deus, vt intentum assequuti fuerimus, & quod plus appetendum est, vt labor, & studium nostrum, nedum legentium mentes ad speculationem pulchritudinis Sponsi inducat; verum, & nostras voluntates in ardentissimum amorem ipsius inflammet. Est enim vt Sponsa clamat, *Totus desiderabilis, & species eius, vt Lybani.* Vbi Gregorius nomine Sponsæ, ait: *Quod per singula ipsius Redemptoris membra laudo totum breui comprehendam. Quomodo Lybanus altitudine, & amplitudine est insignis: ita Dominus inter omnes, qui de terra orti sunt antecellit, & sicut ille mons nobilium ferax est arborū: ita ille omnes Sanctos in se radicatos extollit, & conseruat. Et sicut Cedrus pulchritudine, fortitudine, sublimitate, odore omne decus syluarum antecellit: sic dilectus speciosus forma præ filijs hominum; quia ipse non accepit ad mensuram, & de plenitudine eius omnes accepimus.* O vtinam sic eius effigiem speculemur, vt conformes fieri mereamur imagini eius! Dum hæc perleguntur iam, iam alia parantur, Disputationes, scilicet, in Primam Partem D. Thom. Quæ, Deo iuuante, & vita comite, quantocius in lucem dabimus. Omnia vero dicta, & dicenda Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, & sapientum correctioni submittimus: si quid vero repertum fuerit, quod vel catholicæ veritati, vel Angelici Doctoris doctrinæ aduersum esse iudicetur, toto zelo retractamus.

D. Greg.

INDEX

INDEX DISPVTATIONVM,

Quæ in hoc Tertio Tomo nostri operis continentur.

Littera P. *designat paginam. Littera* N. *Numerum marginalem demonstrat.*

§. QVIN-

Solu-

§. DECIMVSSEXTVS.
Corollaria præcedentis doctrinæ. Pag. 82.

§. VLTIMVS.
Triplex difficultas ex dictis emergens resoluitur. Pag. 66.

DISPVTATIO QVADRAGESIMASECVNDA.

An in Christo fuerit, vel potuerit esse fomes peccati? Pag. 90.

§. PRIMVS.
Fomitis essentia explicatur.

§. SECVNDVS.
Relatis sententijs, statuitur prima conclusio. Pag. 93.

§. TERTIVS.
Secunda conclusio statuitur. Pag. 96.

Obie-

Fuisse

Secun-

DISPVTATIO QVADRAGESIMAOCTAVA.

An Christus per actum charitatis meruerit?

§. PRIMVS.

Ratio dubitandi proponitur, & referuntur sententiæ. Pag.167.

Ratio dubitandi est; nam libertas ad meritum requisita, non conuenit actui charitatis Christi. Num.1.
Refertur triplex sententia. Num.2. & 3.

§. SECVNDVS.

Christum per aliquem actum charitatis meruisse probatur. Pag.167.

Prima conclusio: meruit Christus per aliquem actum charitatis erga Deum regulatum scientia beata. Num.4.
Probatur primo, eo quod iuxta D. Thomam, actus caeterarum virtutum non sunt meritorij præmij supernaturalis, nisi prout sunt à charitate imperati. Num.5.
Euasiones istius argumenti excluduntur. A num.6. vsque ad 9.
Secundo probatur, eo quod Christo concedendum est, meritum maioris perfectionis possibilis, & solutio Patris Vazquez, reijcitur. Num.10.
Quod autem prædictus actus reguletur scientia beata, probatur. Num.12.

§. TERTIVS.

Argumentis in contrarium occurritur. Pag.168.

Primum argumentum desumptum, ex eo quod habitus charitatis, vt regulatus per visionem beatam, necessario operatur omni virtute, qua potest, proponitur, & diluitur. A num.13. vsque ad num.15.
Secundum argumentum desumptum, ex eo quod amor, quo Christus Deo optabat gloriam, & honorem extrinsecum, solo numero distinguitur ab amore terminato ad perfectiones intrinsecas, proponitur, & diluitur. A num.16. vsque ad num.22.
Tertium argumentum desumptum, ex eo quod Christus necessitatus erat ad maius beneplacitum Dei sibi cognitum, proponitur, & diluitur, varijsque instantijs occurritur. A num.23. vsque ad 32.

§. QVARTVS.

Secunda sententia reijcitur. Pag.171.

Secunda conclusio: non datur in Christo duplex amor erga Deum, alter regulatus scientia infusa, & alter scientia beata. Num.33.
Duplex argumentum P. Vazquez pro hac conclusione, refertur, & refellitur. A num.32. vsque ad num.35.
Probatur conclusio, eo quod duo accidentia solo numero distincta, non possunt esse simul in eodem subiecto. Num.36.
Prima solutio distinguens inter accidentia absoluta, & respectiua, reijcitur. Num.38. & 39.
Secunda solutio distinguens inter accidentia omnino similia, & accidentia dissimilia, reijcitur. Num.40.
Tertia solutio asserentium, prædictos actus solo numero differre in genere moris; differre autem specificè in linea natura, reijcitur. Num.41.
Vltima solutio asserens, prædictos actus specificè differre, reijcitur. A num.42. vsque ad num.44.

§. QVINTVS.

Argumentis contrariæ sententiæ diluuntur. Pag.172.

Primum argumentum desumptum ex D. Thoma, proponitur, & diluitur, explicando D. Thomam. Num.45. & 46.
Secundum argumentum intendens probare inter prædictos actus essentialem distinctionem, proponitur, & diluitur. A num.47. vsque ad num.50.
Vltimum argumentum intendens probare, obiectum per vtramque cognitionem propositum, esse in ratione obiecti essentialiter distinctum, proponitur, & diluitur. A num.51. vsque ad 59.

§. SEXTVS.

Reijcitur tertia sententia. Pag.174.

Tertia conclusio: meruit Christus per ipsum actum charitatis beatificum, vt regulatum scientia beata, non solum prout Deo volebat gloriam, & honorem extrinsecum, nec solum prout terminabatur ad proximum, sed etiam quatenus ad Deum terminabatur. Num.60.
Prima pars conclusionis probatur ex D. Thom. & duplex euasio reijcitur. A num.61. vsque ad num.64.
Deinde quoad omnes partes suadetur, probando in prædicto actu, etiam vt terminato ad Deum libertatem ad meritum sufficientem. A num.65. vsque ad num.68.

§. SEPTIMVS.

Prima solutio dubitandi, refertur, & reijcitur. Pag.175.

Prima solutio asserentium, dilectionem beatificam Christi esse liberam libertate essentiali, & hanc esse ad merendum sufficientem, refertur, & vt parum fidei consentanea, reijcitur. A nu.70. vsque ad 78.
Difficile testimonium D. Thomæ in fauorem prædictæ solutionis, refertur, & explicatur. A num.79. vsque ad 82.

§. OCTAVVS.

Refertur, & refellitur duplex solutio. Pag.176.

Secunda solutio aientium, dilectionem Christi beatificam esse necessariam vagè; non autem indiuidualiter determinatè, refertur, & reijcitur. A num.83. vsque ad 88.
Tertia solutio docentium, esse liberam prædictam dilectionem, prout regulatam per scientiam infusam, etsi necessaria fuerit, prout regulatam per scientiam beatam, refertur, & impugnatur. A num.89. vsque ad 93.

§. NONVS.

Vera solutio rationis dubitandi traditur. Pag.177.

Rationi dubitandi occurritur, asserendo dilectionem Christi beatificam, etsi necessaria fuerit, vt terminatam ad bonitatem diuinam, vt est ratio diligendi Deum, & Deo perfectiones intrinsecas: vt autem terminabatur ad bonitatem diuinam, vt est ratio diligendi Deo bona extrinseca, & terminationes intrinsecas liberas, non erat necessaria, sed libera, & prout sic fuit meritoria. Num.94.
Pluribus instantijs contra resolutionem istam occurritur. A num.95. vsque ad 110.

§. VLTIMVS.

Testimonium Diui Thomæ explicatur, & ex dictis aliqua inferuntur. Pag.179.

Vltimum argumentum sumitur ex doctrina D. Thomæ, asserentis, Christum non meruisse per charitatem, vt erat charitas comprehensoris, sed in quantum erat viatoris, dilectio autem beatifica solum conuenit Christo, vt comprehensori. Num.111.
Respondetur, dilectionem beatificam secundum aliquam considerationem conuenire Christo, vt viatori. A num.111. vsque ad 113.
Ex dictis colligitur primo, duplicem fuisse in Christo actum dilectionis proximi, & vtrumque meritorium. Num.114.
Secundo colligitur, extitisse etiam in Christo duos actus dilectionis erga Deum, prout illi volebat gloriam, & honorem extrinsecum, vnum regulatum scientia beata, alterum per scientia infusam. Num.115.

DISPVTATIO QVADRAGESIMANONA.

An meruerit Christus per actus, ad quos tenebatur ex præcepto positiuo?

§. PRIMVS.

Ratio dubitandi proponitur, & vera sententia eligitur. Pag.179.

Ratio dubitandi est: nam Christus ab intrinseco fuit impeccabilis: ergo non fuit liber ad obediendum præcepto; & consequenter in illius obseruantia non meruit. Num.1.
Respondetur conclusione affirmatiua, & probatur; nam meruit per actum obedientiæ, quo mortem sibi præceptam acceptauit. Num.2.
Deinde probatur: nam meruit in actibus, ad quos tenebatur lege naturali affirmatiua. Num.3.
Denique: nam actus, ad quos tenebatur ex præcepto positiuo fuerunt liberi Christo, quod probatur discurrendo in principijs D. Thom. in principijs Scoti, & Doctorum Societatis. A num.4. vsque ad 13.

§. SECVNDVS.

Refertur, & refellitur primus modus dicendi. Pag.181.

Primus modus occurrendi rationi dubitandi, est præceptum Christo impositum non fuisse strictum præceptum; ideoque potuisse illud transgredi sine peccato. Num.14.
Modus iste dicendi reijcitur, probando Christo fuisse à Deo impositum, verum, strictumque subeundæ mortis præceptum. A num.15. vsque ad num.42.

§. TERTIVS.

Tria argumenta contrariorum diluuntur. Pag.184.

Obijciuntur primo pro plura PP. testimonia asserentium, nomine præcepti, nihil aliud intelligi, nisi Patris voluntas Christo manifestata. Num.43. & 44.

Respon-

fuit

Colli-

Respondetur. Num.106.& 107.
Aduersus solutionem fortiter insurgitur. Num.108. 109. & 110.
Sed respondetur. A num.111. vsque ad num.116.

§. SEPTIMVS.

Soluitur primum contrariæ sententiæ argumentum, & explicatur, an Christus, vt homo, sit seruus? *Pag.*270.

A *Rgumentum primum sumitur ex eo quod Christus vt homo, verè, & propriè est seruus Dei: ergo etiam quatenus homo est filius Dei adoptiuus*. Num.117.& 118.
Ad hoc argumento facili negotio se expediunt Vazquez, & Hurtado, & alij eiusdem Familiæ, negantes in Christo veram, & propriam rationem seruitutis; quorum motiua referuntur. A nu.119. vsque ad num.124.
Opposita tamen sententia est D. Thomæ, & communis Theologorum, asserens, Christum vt hominem verè, & propriè esse seruum; non quidem seruitute legali, sed seruitute naturali fundata in ratione creaturæ; quæ amplectenda est, & probatur. A num.124. vsque ad num.137.
Et vt motiuis in contrarium fiat satis, quatuor prænotantur. A num. 138. vsque ad num.142.
Concilium Francofordiense explicatur. A n.142. vsque ad n.154.
Qualiter intelligendi sint Patres, traditur. Num.155.
Motiuis sumptis à diffinitione seruitutis, quam tradidit Philosophus, respondetur. Num.156. & 157.
Ad argumentum principale respondetur, concessa vera seruitute, negando ex hoc sequi concedendam esse filiationem adoptiuam: cuius probationibus & alijs pluribus replicis fit satis. A num.158. vsque ad num.166.

§. OCTAVVS.

Cætera argumenta diluuntur. *Pag.*274.

S *Ecundum argumentum contra conclusionem sumitur ex auctoritatibus Sacræ Scripturæ, quæ proponuntur, & explicantur*. A nu. 167. vsque ad num.174.
Tertium argumentum sumitur ex eo quod, cui conuenit forma adæquata, & vnica alicuius effectus, conuenit effectus: sed gratia habitualis est vnica; & adæquata causa, filiationis adoptiuæ, & conuenit Christo, &c. Num.175.
Respondetur. Num.176.
Gratiam habitualem non præstare effectum filiationis adoptiuæ nisi in subiecto capaci: Christus autem subiectum capax non est. Num.176.
Quæ solutio impugnatur à Recentioribus. Num.177. & 178.
Et aliter respondent ipsi. Num.179.
Sed reijcitur. Num.180. & 181.
Et defenditur solutio data. A num.182. vsque ad n.185.
Ostenditur stare in aliquo subiecto capacitatem ad formam cum incapacitate ad effectum secundarium. Num.184.
Secundo respondetur ad principale argumentum asserendo, gratiam habitualem non quomodocumque esse formam adæquatam filiationis adoptiuæ, sed vt habitam per spiritualem generationem. Num. 186.
Et duabus obiectionibus contra hanc solutionem fit satis. Num.187. & 188.
Quarto arguitur, ex eo quod ad rationem filij adoptiui sufficit extraneitas naturæ: quod multipliciter suadetur. A num.189. vsque ad num.192.
An Christus in quantum homo sit persona extranea naturæ à Deo? respondere potest primo, negando naturam humanam in Christo esse extraneam Deo, extraneitas namque dicit non solum negationem identitatis cum Deo; sed etiam negationem coniunctionis cum illo. Num.193.
Obiectionibus contra hanc solutionem occurritur. A num.194. vsque ad num.198.
Secundo respondetur ad argumentum negando sufficere ad adoptionem extraneitatem naturæ si persona extranea non sit, quamuis subsistat in extranea natura. A num.199. vsque ad num.203.
Quædam replica proponitur. Num.204.
Soluitur. A num.205. vsque ad num.207.
Quinto arguitur, ex eo quod licet Christus quatenus persona humana formaliter non sit extraneus à Deo extraneitate entitatiua; est tamen extraneus à Deo extraneitate iuris ad hæreditatem creatam, ad quam vt homo ordinatur; hæc autem negatio iuris, sufficit, vt filius adoptiuus dicatur, prout ordinatur, & acceptatur ad hæreditatem. Num.208.
Respondetur primo iuxta primam rationem D. Tho. negando maiorem. Num.209.
Secundo respondetur. A num.210. vsque ad 219. *Vbi obiectiones, & replicæ notandæ diluuntur*.
Denique arguitur argumento Durandi: nam filius Dei non naturalis formaliter, ordinatus per gratiam ad diuinam hæreditatem, est verus, & propriè filius adoptiuus ipsius, Christus autem, vt homo, non est Filius Dei naturalis formaliter, cum non sit Filius per naturalem generationem, & per gratiam ordinatur ad diuinam hæreditatem. Num.220.
Respondetur dupliciter: primo, negando maiorem: secundo concessa maiori, negando minorem, de quo Disputatione sequenti. Num.221.
Ex dictis sequitur primo, humanitatem Christi, etsi gratiosè fuerit assumpta ad esse personale Verbi, adoptiuam tamen, vel adoptatam non esse, probatur, & defenditur. A num.222. vsque ad 224.
Secundo colligitur, quid si contraria sententia adstruens adoptionem in Christo, non est hæretica, vel erronea, aut errori proxima, non est temeritate, nec improbabilitate notanda, probatur, & explicatur. Num.225.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMAQVARTA.

An Christus, in quantum homo, sit formaliter Filius naturalis Dei?

§. PRIMVS.

Relatis sententijs, prima reijcitur. *Pag.*279.

O *Mnes Theologi conueniunt, & fatentur in sensu materiali, & identico, Christum, vt hominem, esse Filium naturalem Dei, & est certum secundum fidem*. Num.1.
Dissentiunt tamen grauiter, an scilicet, in sensu formali, sit verum, Christum, vt hominem, esse Filium naturalem Dei: & in plures diuiduntur sententias. Prima negat, Christum, vt hominem, siue ly vt determinante naturam, siue determinante, reduplicatiuè, *aut* specificatiuè *suppositum, vt in humanitate subsistit, esse in sensu formali Filium Dei naturalem. Hanc tenet Franciscus del Castillo*.
Secunda sententia docet: Christum, vt hominem, esse Filium Dei naturalem: ly vt reduplicante naturam, Verbo substantialiter coniunctam, vt fundamentum filiationis naturalis. Hanc tenet Petrus Hurtado.
Tertia docet: Christum, vt hominem, esse Filium Dei naturalem: ly vt non reduplicante naturam, vt fundamentum filiationis naturalis, sed specificante illam, vt subiectum sanctificationis moralis à persona Verbi vnita, ex qua sanctificatione consurgit naturalis filiatio. Ita Vazquez, Suarez, & alij.
Quarta docet: Christum, vt hominem, non esse Filium naturalem Dei formaliter, nec specificato supposito, nec determinata natura; esse tamen filium proprium filiatione fundata in vnione humanitatis ad Verbum. Hanc sine duce tenet Bernal.
Vltima, & vera sententia defendit: Christum, vt hominem, ly vt reduplicante, vel specificante tamen suppositum terminans humanitatem, esse Filium Dei naturalem filiatione fundata in generatione æterna, & per gratiam vnionis humanitati communicata. Hanc tenent Thomistæ cum alijs pluribus. Num.2. & 3.
Prima conclusio. Christus, in quantum homo, non est Filius Dei naturalis, ly *in quantum* reduplicante humanitatem vt fundamentum filiationis. *Hæc conclusio est contra Hurtado, vnicum sectatorem oppositi. Conclusio est expressa D. Thom. & probatur eius authoritate*. Num.4.
Secundo probatur ratione: nam Christus, vt homo, nec est, nec dici potest Filius naturalis Trinitatis; sed si esset Filius naturalis Dei filiatione fundata in humanitate, quatenus vnita Verbo, esset Filius naturalis Trinitatis, &c. Num.5.
Tertio probatur, ex eo quod filiatio naturalis Dei petit fundari super naturalem actionem; non autem super actionem liberam; actio autem productiua humanitatis, & vnitiua eiusdem ad Verbum, non sunt actiones Deo naturales, sed liberæ. Num.6. 7. & 8.
Denique probatur, ex eo quod iuxta omnium Philosophorum, & Theologorum consensum, Filius naturalis est, qui à Patre per generationem naturalem procedit; sed Christus, quatenus homo, ratione naturæ humanæ non procedit à Deo per naturalem generationem. Latè explicatur, & defenditur hæc ratio. A num.9. vsque ad 21.

§. SECVNDVS.

Argumentum contrariæ sententiæ diluitur. *Pag.*281.

F *Vndamentum contrarij Authoris est: nam Christus, vt homo, generatur à Deo generatione propria viuentium, eo quod Christus, vt homo, humanitate reduplicata, procedit viuens à viuente, & à principio coniuncto. Deitas namque est magis Christo coniuncta, quam Pater creatus est coniunctus Filio per semen, & procedit in similitudinem naturæ; cum homo sit Deo similis in natura intellectuali*. Num.22.
Respondetur, negando antecedens: ad cuius probationem tripliciter respondetur, & obiectionibus occurritur. A num.24. vsque ad 27.

§. TERTIVS.

Secunda sententia reijcitur. *Pag.*281.

S *Ecunda conclusio*: Christus, vt homo, non est Filius naturalis Dei filiatione fundata in sanctificatione humanitatis à Verbo,

bo, ly vt specificante humanitatem. *Statuitur contra Authores tertiæ sententiæ, & probatur primo ex D. Thom. & ratione ex ipso deducta*. Num.28. & 29.

Secundo probatur, ex eo quod forma dans filiationem naturalem; debet esse naturalis, & non gratiosa respectu subiecti filiationis: diuinitas autem sanctificans Christum, vt hominem, non est Christo; vt homini naturalis, ly vt *determinante naturam; sed per gratiam illi conuenit*. Num.30. & 31.

Tertio probatur, ex eo quod filiatio naturalis petit pro fundamento naturalem generationem: Christus autem, vt homo, ratione diuinitatis sanctificantis humanitatem non est genitus à Deo naturali generatione. Num.32.

Solutiones, quæ adhiberi possunt huic rationi ex Suarez, & ex alijs Authoribus, latè, & efficaciter impugnantur. A num.33. vsque ad num.51.

§. QVARTVS.
Obiectionibus in contrarium occurritur. *Pag.283.*

F*Vndamentum contrariæ sententiæ est, quia Christus, vt homo, ratione diuinitatis sanctificantis humanitatem, est Filius Dei; non adoptiuus: ergo naturalis. Maiorem suadent: quia ratione diuinitatis est hæres bonorum; idem autem videtur esse hæredem, ac esse filium*. Num. 52.

Respondetur. Num. 53. 54. & 55. A num. autem 56. vsque ad 68. *Plures replicæ, & instantiæ non contemnendæ diluuntur*.

§. QVINTVS.
Tertia sententia refellitur. *Pag.285.*

T*ertia conclusio*: Christus, in quantum homo, non est Filius Dei proprius, ly *in quantum* reduplicante humanitatem Diuino Verbo coniunctam. *Statuitur contra sententiam, & est expressa D. Thom. vt ostenditur*. Num.69.

Deinde probatur, ex eo quod filius proprius, & filius naturalis idem sunt: Christus autem, vt homo, ly vt *reduplicante naturam, non est filius naturalis, vt fatetur Author oppositæ sententiæ. Maior probatur dupliciter: primo ratione: deinde authoritate Concilij Francofordiensis*. Num.70. & 71.

Euasiones autem, quæ adhibentur verbis Concilij, proponuntur, & refelluntur, A num. 72. vsque ad num. 80. *Vbi etiam tertia ratio probatiua conclusionis assignatur*.

Quarta ratio probatiua procedit, ex eo quod filiatio propria, vt à contrario Authore explicatur, consistit in relatione super creatione humanitatis fundata, & in coniunctione humanitatis ad Verbum; at secundum D. Thom. in hac 3.p. q.32. art.3. Christus, vt homo, non est Filius Dei, nec ratione creationis, nec ratione iustificationis. Cuius ratio est: quia quod dicitur de aliquo simpliciter, non potest de eodem dici secundum rationem imperfectam. Num.81.

Solutiones, quæ adhiberi possunt huic rationi, proponuntur, & refutantur. A num.82. vsque ad 86.

Tandem probatur conclusio ex duplici inconuenienti: nam sequitur ex contraria sententia, Christum, vt hominem, esse Filium proprium solius Diuini Verbi. Sequitur secundo, Christum, vt hominem, esse Filium Trinitatis; consequens autem est contra D. August. & contra D. Thom. imo, & contra Concilium Toletanum 11. & in confessione fidei cap.10. Num.86. & 87.

Hoc argumentum quatenus ex secundo inconuenienti procedit, non solum militat contra tertiam sententiam, sed etiam contra primam, & secundam, & diuersimodè à contrarijs Authoribus soluitur: quatuor solutiones referuntur, & impugnantur. A num.88. vsque ad num.94.

§. SEXTVS.
Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.288.*

P*Rimo arguitur, ex diuersis locis Sacræ Scripturæ*. A n.95. vsque ad num.97.

Explicantur authoritates, quid ex illis efficaciter colligatur, ostenditur. A num.98. vsque ad num.104.

Secundo arguitur authoritate Hugonis de S. Victore. Tertio authoritate D. Hilarij, quorum mens latè explicatur. A num.105. vsque ad num.117.

Denique arguitur, quia Christus, vt homo, est Filius Dei filiatione fundata in creatione, & dependentia naturæ rationalis à Deo; & aliàs illius humanitas fundans filiationem prædictam, est Dei propria ratione coniunctionis ad Verbum: Christus ergo reduplicatiuè, vt homo, est proprius Filius Dei, &c. Num.118. & 119.

Respondetur. Num.120. 121. & 122.

§. SEPTIMVS.
Vera sententia explicatur. *Pag.290.*

Q*Varta conclusio: Christus in quantum homo, per gratiam vnionis est Filius Dei naturalis formaliter*: ly in quantum *determinante in recto, non naturam, sed suppositum, vt in illa subsistens, non reduplicatiuè, sed specificatiuè*.

Et prima pars conclusionis probatur primo: nam Christus, in quantum homo, est Filius Dei naturalis, vt multoties asseritur ab Adriano Primo in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, sub nomine proprij filij: hoc autem verificari nequit in sensu materiali, & identico, quia Christum, in quantum hominem, esse Filium naturalem aliquid addit ad hoc, quod est Christum hominem esse filium naturalem sine particula, in quantum.

Secundo: nam Christus, vt homo, est subiectum prædestinationis ad esse Filij naturalis Dei, de quo Disputatione sequenti.

Tertio: quia per se, & formaliter, petitur ab vnione hypostatica, Verbum vt est Filius naturalis Dei: quod tripliciter probatur. Num. 123. 124. & 125.

Secunda verò pars conclusionis probatur: ex eo quod denominatio filij non conuenit in recto naturæ, sed personæ: vnde infertur, quod Christus, in quantum homo, non est Filius Dei naturalis: ly in quantum *determinante naturam in recto, sed* ly in quantum *determinante in recto suppositum, vt in humanitate subsistens, & in obliquo naturam. Quod autem non sit Filius Dei naturalis, vt subsistens in humanitate*, ly vt *sumpto reduplicatiuè, ex eo patet: quia vt talis propositio reduplicatiuè sumpta, esset vera, requirebatur, Christum esse Filium Dei naturalem, quia in humanitate subsistit; at quamuis sit Filius Dei naturalis, hoc non habet, quia in humanitate subsistit; sed quia subsistit in Deitate, vt communicata Verbo per æternam generationem: ex quo etiam deducitur probatio tertiæ partis conclusionis*. Num.126. & 127.

§. OCTAVVS.
Obiectionibus contra istam conclusionem occurritur. *Pag.291.*

A*Rguitur primo ex auctoritate D. Thomæ, asserentis, quod Christus, in quantum homo, non est Deus, nec persona diuina: ergo nec Filius Dei naturalis*. Num.128.

Respondetur, explicando D. Thom. Num.129. & 130.

Secundo arguitur, ex eo quod Christus, vt homo, non procedit à Patre naturali generatione, quod requirebatur, vt esset, in quantum talis, Filius Dei naturalis. Num.131.

Respondetur. Num.132.

Et quibusdam replicis valdè notandis occurritur. A num.133. vsque ad num.138.

Alia solutio, quæ assignari poterat argumento secundo, refertur. Ibid.

Sed reijcitur. Num.139.

Tertio arguitur, ex eo quod vt de Christo, in quantum homine, ly in quantum *determinante suppositum, verificaretur esse Filium Dei naturalem formaliter, requiritur, quod hypostasis Verbi sub conceptu filiationis formaliter vniatur humanitati; at hypostasis Verbi non vnitur humanitati formaliter sub conceptu filiationis: quod multipliciter probatur. Primo: quia filiatio, vt filiatio, est formaliter relatio: hypostasis autem Verbi non vnitur humanitati formaliter sub conceptu relationis; alias illam constitueret relatam*.

Secundo: quia hypostasis Verbi, vt filiatio non solum relationem importat, sed etiam de connotato naturam diuinam, vt per generationem communicatam; sed humanitati non fuit vnita diuina natura formaliter, nec hypostasis Verbi, quatenus subsistit in illa, sed solum sub conceptu subsistentis absolutè.

Tertio: nam sub ea ratione vnitur humanitas formaliter, sub qua ab humanitate petitur, vt existat; ab humanitate autem non petitur sub conceptu filiationis subsistentis in natura diuina, aut referentis Verbum ad Patrem; sed solum sub munere terminantis naturam creatam.

Quarto: nam hypostasis Verbi, non solum est personalitas, & filiatio formaliter, sed etiam est relatio formaliter, qua Verbum refertur ad Patrem relatione Verbi ad dicentem, & tamen non vnitur humanitati formaliter sub munere constituentis Verbum in ratione Verbi: ergo similiter, &c.

Quinto, si Verbum naturam irrationalem assumeret, non vniretur illi sub ratione filij formaliter, quia vt illa subsistens non esset filius naturalis Dei; cum non esset persona.

Sexto: nam si Pater humanitatem assumeret, non vniretur formaliter humanitati assumptæ sub conceptu Patris formaliter: alias vt homo esset Pater, quod est falsum; cum vt homo nullum Filium generaret. Denique: nam cui non vnitur fundamentum filiationis formaliter, nec formaliter vnitur relatio; fundamentum autem relationis hypostasis Verbi sub conceptu relationis, non vniri humanitati: suadetur primo, quia tale fundamentum est natura diuina, vt habita per generationem; natura autem diuina sub conceptu naturæ; cum prout sic sit vitalis, nequit humanitati vniri; aliàs illam constitueret viuentem vita Dei.

Secundo: nam humanitati Christi non vnitur passiua Verbi generatio, quæ est fundamentum proximum filiationis Verbi; aliàs illam genitam constitueret generatione diuina. A num.140. vsque ad 143.

Respondetur ad argumentum illum suis probationibus, vsque ad quartam inclusiuè. A num.145. vsque ad num.148.

Ad quintam, prima solutio asserit, in casu quo Verbum naturam irra-

§. VLTIMVS.

Corollaria præcedentis doctrinæ. *Pag.*295.

TRACTATVS QVARTVSDECIMVS.

De Prædestinatione Christi. *Pag.*298.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMAQVINTA.

An Christus, vt homo, prædestinatus sit esse Filius naturalis Dei?

§. PRIMVS.

Quibusdam præsuppositis ratio dubitandi, proponitur. *Pag.*299.

§. SECVNDVS.

Quatuor solutiones rationis dubitandi excluduntur. *Pag.*301.

lem, & à modo ab hæreticis confictio per vnionem accidentalem. Secundo, vt Incarnatum per vnionem realem personalem: dicit ergo, Christum primo modo conceptum, esse subiectum prædestinationis: secundo autem modo conceptum esse terminum. Num.33.

Hæc Caietani subtilitas displicet, non solum exteris, verum etiam Thomistis: & reijcitur. A num.34. vsque ad 36.

Secundus modus dicendi, est Cornelij asserentis, subiectum prædestinationis Christi esse Christum, vt hominem, vel hunc hominem (signato Christo) vt concretum existentiæ; non vero, vt concretum ex subsistentia Verbi, & humanitate, fuisseque prædestinatum ad Diuini Verbi subsistentiam, per quam ex vi prædestinationis Filius Dei naturalis constituitur. Num.37.

Hic modus dicendi tanquam à veritate, & à mente D. Thom. alienus, reijcitur. A num.38. vsque ad num.41.

Tertius modus dicendi est Patris Suarez, asserentis, subiectum prædestinationis esse hunc hominem singularem, non tamen conflatum ex hac subsistentia determinata, & natura humana vnita, sed ex subsistentia hac, vel illa vagè sumpta, vt abstrahit ab humana, & diuina. Num.42.

Qui modus dicendi tanquam dissonans principijs D. Thom. reijcitur. A num.43. vsque ad num.46.

Quartus modus dicendi est Patris Vazquez, asserentis, subiectum prædestinationis esse hunc hominem in concreto importata in recto natura, & connotata in obliquo subsistentia, non determinatè accepta, sed vagè; sentit enim concreta substantiua naturarum directè significare, & supponere pro natura. Num.47.

Qui modus dicendi licet falsus, parum tamen efficaciter ab aliquibus impugnatur, quorum impugnationes, referuntur, & soluuntur. A num.48. vsque ad 60.

Efficatius vero impugnatur prædictus dicendi modus. A nu.61. vsque ad num.66.

§. TERTIVS.

Examinantur duo alij modi dicendi. *Pag.304.*

QVintus modus dicendi, & occurrendi rationi dubitandi est, quorundam Recentiorum, qui distinguunt duos prædestinationis modo, alterum prædestinationis absolutæ, qua res aliqua per gratiam extra causas constituitur, & alterum prædestinationis respectiuæ, nempè, rem iam constitutam præintellectam ordinantem ad aliquem finem, qui gratiosus sit, & supra exigentiam subiecti. Docent igitur, Christum esse prædestinatum Filium Dei generalem, non prædestinatione ordinatiua, sed prædestinatione absoluta. Num.67.

Hic modus dicendi proprietatem prædestinationis Christi non saluat. Et impugnatur. A num.68. vsque ad 71.

Sextus modus dicendi pro subiecto prædestinationis Christi constituit ipsum Christum, vt possibilem, & pro termino, Christum vt existentem, & quia existentia Christi, vt hominis, non includitur in Christo possibili, nec est de ratione illius, asserunt, quod quia Christus potuit non existere, & consequenter Filius Dei naturalis non esse, ly esse dicendo existentiam, potuit prędestinari, & de facto prędestinatus est, vt existeret, & esset Filius Dei. Ita Medina, & Aluarez. Num.72.

Hic modus dicendi, non est conformis Augustino, nec D. Thom. nec veritati. Primum, & secundum ostenditur. A num. 72. vsque ad num.74.

Tertium autem, relictis impugnationibus minus efficacibus, & inefficacia detecta. A num.75. vsque ad num.79.

Impugnatur fortius. A num.80. vsque ad num.83.

Argumentis autem in fauorem prędicti modi dicendi, & pluribus alije replicis occurritur. A num.84. vsque ad num.99.

§. QVARTVS.

Explicatis subiecto, & termino prædestinationis Christi ratio dubitandi, diluitur. *Pag.308.*

HIs modis dicendis relictis, asserendum est, Christum vt hominem, scilicet, vt subsistentem in humanitate, hac numero subsistentia esse propriè prędestinationis subiectum, fuisseque prędestinatum, vt in humanitate subsistens, etiam in Deitate subsisteret, & vt sic subsistens esse genitus à Deo Patre, & Filius naturalis illius. Quod probatur, tùm ex impugnatione aliorum modorum dicendi: tùm, quia est doctrina D. Thom. tùm denique: nam inter Christum, vt hominem, & ipsum Christum, vt Deum, inuenitur sufficiens distinctio, ad rationem satisfacientis, & creditoris, & ad rationem merentis, & pręmiantis: erit ergo sufficiens distinctio inter Christum vt hominem, & ipsum, vt Deum, ad hoc vt quatenus homo sit prędestinationis subiectum, & quatenus Deus, Deique Filius naturalis sit prędestinationis terminus. Num.100.

Vt rationi dubitandi occurratur, pręnotatur primo: subiectum prędestinationis Christi esse duplex, quod, & quo: & similiter prędestinationis terminus dupliciter sumi pro termino qui, & pro termino quo, subiectum prędestinationis quod, est hic homo; subiectum quo est humanitas: terminus autem qui, est Filius Dei naturalis, & terminus quo est filiatio naturalis. Num.101.

Secundo notatur, terminum quo à subiecto quo realiter distingui: terminus autem qui non differre realiter à subiecto quod prædestinationis Christi; inter subiectum autem quod, & terminum qui esse distinctionem virtualem, aut rationis. Num.102. & 103.

Quibus suppositis ad rationem dubitandi respondetur, quod terminus quo prædestinationis petit non includi, in subiecto quo eiusdem prędestinationis, in subiecto autem prędestinationis quod, licet petat non includi formaliter: non tamen petit non includi realiter. Num.104.

Sed contra hanc resolutionem obstant plura, & non leuia argumenta. Primo arguitur, ex eo quod Christus, vt homo, importat formaliter, non solum humanitatem, sed etiam subsistentiam, per quam subsistat humanitas; subsistentia autem, per quam humanitas subsistit, est formalissimè Diuini Verbi filiatio: Christus ergo vt homo, qualiter est prędestinationis subiectum, formaliter claudit filiationem Dei. Num.5.

Respondetur ad hoc argumentum cum tribus alijs replicis notabilibus. A num.106. vsque ad num.113.

Secundo arguitur, ex eo quod eo ipso, quod terminus realiter includatur in subiecto, non potest illi conuenire ex gratia, eo quod id, quod necessario conuenit alicui subiecto, nequit illi ex gratia conuenire; eo autem ipso, quod realiter conueniat subiecto, necessario illi conuenit, id ipsum tribus alijs probationibus suadetur. Num.114.115. & 116.

Respondetur. A nu.117. vsque ad n.130. Vbi plures replicę notabiles dissoluuntur.

Tertio principaliter arguitur, ex eo quod humanitas non est subiectum quo prędestinationis Christi, quia quod non est subiectum quo termini prædestinationis, non est subiectum quo prædestinationis, sicut quod non est subiectum quod termini, subiectum quod prædestinationis non est. Num.131.

Respondetur. Num.132. & 133.

Plura autem, quæ aduersus solutionem opponi possunt, diluuntur. A num.134. vsque ad num.144.

Quarto arguitur, ex eo quod Verbum, vt in humanitate subsistens, est terminus prædestinationis Christi, quia id est terminus prædestinationis, quod ab æterno est dispositum, vt per gratiam in tempore fiat: ab æterno autem dispositum est, vt per gratia[illegible] in tempore Verbum in humanitate subsistat; quod etiam tribus alijs probationibus suadetur: ergo vt sic nequit esse terminus, quia subiectum, & terminus aliqua ratione debent distingui. Num.145. & 146.

Ad argumentum cum pluribus alijs replicis, fit satis. A n.147. vsque ad num.156.

Denique arguitur: nam licet factus sit, quod hic homo esset Filius naturalis Dei: hæc tamen propositio: Hic homo factus est Deus, vel Filius Dei naturalis, non est vera in rigore sermonis, vt docet D. Thomas in hac tertia parte q.16. art.7. & in hac quæstione art.1. ad 3. Pariter ergo quamuis sit prædestinatum, quod hic homo (signato Christo) esset Filius naturalis Dei; hæc tamen propositio: Hic homo prædestinatus est esse Filius Dei naturalis, non potest in proprietate sermonis concedi. Num.157.

Solutio, quam adhibet Pater Vazquez huic argumento, refertur, & vt insufficiens reijcitur. A num.159. vsque ad num.161.

Alia solutio Patris Suarez tanquam insufficiens, reijcitur. Num.162. & 163.

Solutio alia Cardinalis Lugo, refertur. Num 164. & refellitur num. 165.

Quare his dicendi modis relictis vera solutio argumenti traditur. A nu. 166. vsque ad num.168.

§. VLTIMVS.

Corollaria præcedentis doctrinæ. *Pag.315.*

EX dictis in discursu Disputationis, colligitur primo, veram esse istam propositionem: Christus prædestinatus est Filius Dei naturalis, etiamsi non addatur particula in quantum homo: quia quando prædicatum habet vim appellandi, etiamsi ex parte subiecti non exprimatur signum specificatiuum, facit subiectum stare, non pro materiali absolutè, sed ratione significati formalis. Num.169.

Contrarium docuit Vazquez. Num.170.

Cuius fundamento respondetur. Num.171.

Secundo colligitur, hanc propositionem: Filius Dei prædestinatus est esse homo, non esse veram in rigore sermonis: & probatur. Num. 172.

Tertio infertur, non esse concedendum, quod Filius Dei prædestinatus sit ad gloriam sibi essentialem, nec ad beatitudinem creatam humanitatis. Num.173.

Quarto colligitur, non esse concedendam istam propositionem: Filius Dei prædestinatus est Filius Dei: quem autem verum sensus possit admittere, traditur. Num.174.

Ea quæ opponi possunt huic consectario, vide Num.175. 176. & 177.

Quinto colligitur, humanitatem Christi non posse dici propriè prædestinatum ad gloriam, nec ad filiationem Dei naturalem, vtramque docet D. Thom. Num.178.

An autem hæc sit cum proprietate admittenda: Humanitas Christi præde-

DISPVTATIO QVINQVAGESIMASEXTA.

An Christus nobis meruerit nostram prædestinationem?

§. PRIMVS.

Relatis sententijs, statuitur prima conclusio. *Pag.*318.

§. SECVNDVS.

Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.*321.

§. TERTIVS.

Christum electionem efficacem ad gloriam, prout est dilectio meruisse. *Pag.*323.

§. QVARTVS.

Argumenta contrariorum diluuntur. *Pag.*324.

Hæc

TRACTATVS DECIMVS,

De Potentia Animæ Christi.

DE quo D. Thom. in primo dist. 43. art. 1. 2. & 3. In 3. Sentent. dist. 14. q. 1. a. 4. ad Annibaldum in eadem distinctione, & quæst. art. 5. & in hac 3. p. q. 13. quam diuidit in quatuor articulos. Docens in primo: *animam Christi non habuisse omnipotentiam simpliciter*, quod probat in argumento sed contra; *nam illud, quod est proprium Dei non potest alicui creaturæ conuenire; sed proprium est Dei esse omnipotentem, secundum illud Exodi* 15. Iste Deus meus, & glorificabo eum. *Et postea subditur*; Omnipotens nomen eius: *ergo anima Christi: cum sit creatura, non habet omnipotentiam*. Deinde id probat in corp. art. *nam potentia cuiuslibet rei sequitur formam ipsius, quæ est principium agendi; forma autem, vel est ipsa rei natura, vel naturam constituit: vnde manifestum est, quod potentia cuiuslibet rei, consequitur naturam ipsius; ac proinde omnipotentia consequenter se habet ad naturam diuinam: anima autem Christi est pars humanæ naturæ: ergo est impossibile, quod habeat omnipotentiam*. Articulus primus.

In secundo articulo docet: *non habuisse omnipotentiam respectu immutationis creaturarum*, quod probat in argumento, sed contra: *nam eiusdem est transmutare creaturas, cuius est conseruare; sed hoc est solius Dei, secundum illud Hebreorum* 1. Portans omnia Verbo virtutis suæ: *ergo solius Dei est habere omnipotentiam respectu immutationis creaturarum: non ergo conuenit animæ Christi*. In corpore artic. præmittit primò. *Triplicem esse creaturarum transmutationem. Prima est naturalis, quæ fit à principio agente secundum ordinem naturæ. Secunda est miraculosa, quæ fit ab agente supernaturali, supra consuetum ordinem, & cursum naturæ: sicut resuscitatio mortuorum. Tertia est, secundum quod omnis creatura vertibilis est in nihil*. Articulus secundus.

Secundo præmittit: animam Christi considerari posse dupliciter. Vno modo secundum propriam naturam, & virtutem. Alio modo, prout est instrumentum Verbi Dei sibi personaliter vniti. His præsuppositis docet: *animam Christi secundum propriam naturam, & virtutem, siuè naturalem, siuè gratuitam, habuisse potentiam ad illos effectus faciendos, qui sunt animæ conuenientes, prout autem est instrumentum Verbi habuisse instrumentalem virtutem ad omnes immutationes miraculosas ordinabiles ad incarnationis finem, non autem ad immutationes creaturarum, secundum quod sunt vertibiles in nihil: nam illæ correspondent creationi rerum, prout ex nihilo producuntur, solus autem Deus potest creare; & consequenter solus Deus potest in nihilum redigere*.

In tertio articulo docet: *animam Christi secundum propriam naturam, & virtutem sicut non poterat immutare exteriora corpora, ita etiam non potuisse, proprium corpus immutare à naturali dispositione; eo quod anima secundum propriam naturam habet determinatam proportionem ad suum corpus, prout vero erat instrumentum Verbi sibi hypostaticè vniti, fuisse illi totaliter subiectam omnem proprij corporis dispositionem, quia tamen virtus actionis, non propriè attribuitur instrumento, sed principali agenti talis omnipotentia magis attribuitur Verbo Dei, quam animæ Christi*. Articulus tertius.

In quarto articulo inquirit: *Vtrùm anima Christi habuerit omnipotentiam respectu executionis suæ voluntatis?* Quod idem est, atque inquirere, an potuerit exequi omnia, quæ voluit? Et respondet: *animam Christi potuisse exequi, quidquid voluit, quasi per se implendum*; & rationem reddit: *non enim conueniret sapientiæ eius, vt aliquid vellet per se facere, quod suæ virtuti non subiaceret*. Quæ doctrina intelligenda est de ijs omnibus, quæ per se ipsum facere poterat, vel per virtutem naturalem, vel per virtutem gratuitam, & supernaturalem, qua non vt instrumentum, sed vt causa principalis agebat; *id autem, quod voluit, vt implendum virtute diuina, sicut resuscitationem proprij corporis, & alia huiusmodi miraculosa opera non potuisse exequi propria virtute, sed secundum quod erat diuinitatis instrumentum*. Articulus quartus.

Contra quam doctrinam non obstat, id, quod dicitur Matth. 1. quod ingressus domum, neminem voluit scire, & non potuit latere. Ex quo sequi videtur, non potuisse in omnibus exequi suæ voluntatis propositum. Vt enim docet D. Thom. solutione ad 1. ex Parente Augustino. *Quod factum est, hoc voluisse dicendus est Christus: à suis ergo noluit prædicari, requiri autem se voluit, & ita factum est*. Secundo respondet, *voluntatem istam Christi non fuisse de eo, quod per ipsum fiendum erat, sed de eo, quod erat fiendum per alios, quod non subiacebat humanæ voluntati ipsius*. *Cuidam obiectioni occurritur dupliciter.*

ipsius. Ex qua doctrina constat, animam Christi secundum propriam virtutem, non habuisse omnipotentiam respectu eorum, quæ voluit, vt adimplenda per alios; ad illa tamen virtutem habebat, vt instrumentum diuinitatis; poterat enim, vt Verbi instrumentum in actus alienæ voluntatis influere. An autem prædicta voluntas, efficax fuerit. An autem velleitas, seu voluntas inefficax? Non est vna Theologorum sententia, quibusdam primum, alijs secundum docentibus. Certum est non fuisse efficacem efficacia infallibiliter cum effectu connexa; quandoquidem non fuit effectum sortita; non enim fuit occultatus; quod tamen Christus, iuxta secundam solutionem D. Thomæ volebat, nec isto efficaciæ genere, potest vnus homo efficaciter velle id, quod ex alterius pendet voluntate, potest tamen velle vnus homo id, quod ex alterius pendet voluntate, adhibendo omnia media, quæ in illius potestate sunt constituta, vt illum ad volendum inclinet, quæ voluntas dici potest aliquomodo efficax inquantum prædicta media efficaciter causat, & hoc efficaciæ genere inconueniens non est, voluntatem Christi aliquando voluisse id, quod per alios exequendum erat, & huius conditionis fuisse voluntatem illam, qua voluit latere, & non potuit, videtur non obscure colligi ex Agathone Papa relato à D. Tho. solutione ad 1. ex prędicto testimonio inferente humanam voluntatem in Christo, eo quod prædicta voluntas non potuerit assequi intentum; si namque fuisset velleitas, aut inefficax voluntas, non concluderet argumentum; cum etiam voluntas Dei inefficax, non semper impleatur.

DISPVTATIO TRIGESIMAOCTAVA.

An humanitas Christi Domini simpliciter omnipotens fuerit?

§. I.

Omnipotentia simpliciter excluditur ab Anima Christi.

Nu. 1. HVMANITATEM Christi non habuisse, nec potuisse habere omnipotentiam à se, extra controuersiam est, constatque euidenter primo: nam vnius naturæ proprietas, non potest à se alteri naturæ competere; sed omnipotentia est proprietas naturæ diuinæ: ergo non potest conuenire humanitati à se. Deinde: nam potentia operatiua alicui conueniens à se consequitur eius naturam; sed omnipotentia non potest consequi ad humanitatem: ergo non potest illi competere à se. Maior cum consequentia tenet. Minor autem ostenditur primo: nam omnipotentia est virtus factiua omnis entis per modum principij proximi: ergo solum potest consequi ad principium radicale effectiuum omnis entis; humanitas autem huius conditionis non est, vtpote limitata, & finita: ergo ad illam non potest dimanatiuè omnipotentia se habere. Secundo probatur: nam omnipotentia est ens increatum, & à se; & consequenter ens omnimode independens; sed quod realiter dimanat ab aliquo, realiter dependet ab illo: ergo nequit dimanare ab humanitate; & consequenter non potest illi conuenire à se. Denique probatur minor: etenim omnipotentia est infinita per essentiam: ergo solum potest contineri in radice per essentiam infinita; & consequenter soli naturæ diuinæ, quæ infinita est per essentiam, potest conuenire à se.

2 *Conclusio statuitur.* Hoc breuiter præsupposito, quod examinamus, est an humanitas ex vi vnionis ad Verbum omnipotens simpliciter fuerit constituta? Conclusio est negatiua, illam docet D. Tho. *in præsenti art.* 1. Cui omnes Theologi consentiunt in eo gradu certitudinis, vt Vazquez *disp.* 57. *cap.* 1. ab omnibus, vt dogma fidei asserat esse receptam, & Suarez *disput.* 31. *sect.* 1. sequi euidenter ex certis fidei principijs, & facili ratione suadetur: nam solus Deus omnipotens esse potest; sed Christi humanitas Verbo hypostaticè vnita, ita distincta à diuinitate permansit, & inpermixta cum illa, vt de effecta non fuerit: ergo ex vi talis vnionis non est constituta omnipotens, nec dici potest esse omnipotentem simpliciter. Consequentia tenet. Minor est de fide. Maior autem ostenditur primo ratione D. Thom. *in præsenti*: cum enim vnumquodque agat secundum quod est in actu, & in actu constituatur per formam, quæ, vel est ipsa rei natura, vel rei naturam constituit, & omnipotentia diuina sit virtus, per quam Deus agit ad extra, consequenter est proprietas consequens diuinam naturam, sed proprietas naturam aliquam consequens soli conuenit habenti talem naturam, nec potest enuntiari de aliquo, de quo non prædicatur natura, cuius est talis proprietas: ergo omnipotentia simpliciter solum potest conuenire, cui conuenit esse Deum; & consequenter solus Deus est omnipotens. *Vazquez Suar.*

3 Secundo probatur maior; nam omnipotentia respicit pro termino omne id, quod contradictionem non implicat, vt docet, & explicat D. Thom. 1. *part. quæst.* 25. *art.* 3. cui omnes Theologi consentiunt; sed terminus potentiæ factiuæ debet in illius subiecto contineri eminenter, vel formaliter: ergo solus ille omnipotens esse potest, in quo omne, quod non, implicat fieri continetur aliquo ex prædictis modis. At soli Deo potest huiusmodi continentia competere; quia habet esse illimitatum, infinitum, & vndique incircumscriptum; quicquid autem Deus non est, habet esse finitum, & limitatum; & consequenter non potest omne ens factibile in se ipso eminenter continere: ergo soli Deo conuenit omnipotentia simpliciter. *Secundo probatur maior.*

4 Tertio probatur maior: nam de ratione omnipotentis simpliciter est independentia ab alio agente priori, nullique subordinari in agendo, sed solus Deus potest huiusmodi independentia, & insubordinatione gaudere; nam omne, quod Deus non est, à Deo in agendo, vt à causa prima dependet, sicut etiam in essendo: ergò solus Deus est omnipotens simpliciter. *Tertio probatur maior.* Denique probatur: nam omne ens creatum dependet in fieri, & conseruari ab omnipotente simpliciter; alias simpliciter omnipotens non esset, si aliquod creatum existens sub illius efficientia non caderet; sed à solo Deo omne ens creatum dependet in fieri, & conseruari; cum nullum sit ens creatum, quod saltem in primo fieri possit dependere à se ipso: ergo soli Deo conuenit, esse omnipotentem simpliciter. *Quarto probatur maior.*

§. II.

Duplici argumento occurritur.

5 ARguitur primo ex Matthæi vltimo capite, illis verbis: *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra*, quæ accipienda esse de Christo, quatenus homine, docet Hieronymus relatus à Diuo Thoma in Catena, his verbis: *Illi potestas data est, qui paulò ante Crucifixus, qui sepultus in tumulo, qui postea resurrexit*, quæ solum de Christo, vt homine, verificari possunt. Et Seuerianus etiam à D. Thom. relatus illa intelligit de humanitate in abstracto, sic dicens: *Filius quippe Dei, Virginis Filio, Deus, homini, diuinitas, carni contulit, quod semper ipse cum Patre possedit*; sed vt docet D. Tho. explicans, prædicta verba: *Potentia Dei, nihil aliud est, quam omnipotentia*: ergo humanitas verbo vnita habet in se omnipotentiam; & consequenter est omnipotens simpliciter. *Arguitur 1. S. Hier.*

6 Respondeo cum D. Thom. ad dictum locum Matthæi, *& in 3. distinct.* 14. *quæst. vnica art.* 4. *ad* 1. *& ad Annibaldum in eadem distinctione quæst. vnica art.* 5. *ad* 1. Verba illa dupliciter posse exponi: primo de Christo secundum diuinitatem, cui data est omnipotentia, sicut data est illi essentia per generationem æternam, per quam Verbo communicata est essentia, & natura Dei; & cum illa omnis diuina perfectio; ex quo non potest colligi, humanitatem esse omnipotentem simpliciter, sed tantum esse vnitam Verbo Dei, quod simpliciter, est omnipotens. Secundo possunt exponi de Christo, quatenus homi- *Respond.*

homine, non quia humanitati esse omnipotentem conueniat, sumpta humanitate in abstracto; sed illi sumptæ in concreto, non ratione humanitatis, sed ratione suppositi terminantis humanitatem; quia per gratiam vnionis, in tempore facta m est, vt Verbum; quod in se ipso ab æterno erat omnipotens, cum omnipotentia vniretur, & esse omnipotens prædicaretur de Christo per gratiam factam humanitati.

7 *Verba Seueriani explicantur.* Nec obstant verba Seueriani, quæ videntur denotare, datam esse omnipotentiam, & omnia, quæ Deus habet humanitati in abstracto; non enim sunt illa data, vt formæ, suos effectus, vel quasi effectus formales eidem communicantes; sed data est humanitati potentia, sicut data est illi natura diuinitatis, videlicet, quia est illi vnita in vnitate personæ; vnde sicut ex hoc non infertur, humanitatem esse datam per vnionem, sed esse deitati vnitam, ita nec licet colligere ex vi vnionis factam esse omnipotentiam, sed omnipotentiæ in persona Verbi vnitam. Notat autem D. Thom. ideo dici potest resurrectionem datam omnem potestatem Christo, non quia tunc primo fuit data, sed quia fuit perfectè omnipotentia manifestata, quia tunc potuit totum mundum conuertere; in Scriptura autem dicitur aliquid *Psal. 2.* fieri, quando innotescit, iuxta illud: *Ego hodie genui te*, dictum Christo ab inferis resurgenti, quia per resurrectionem manifestata est hominibus æterna generatio Verbi terminantis humanitatem.

8 *Secunda explicatio D. T.* Secundo D. Thom. explicat prædicta verba, ita vt nomine potestatis, non omnipotentia accipiatur, sed quidam honor præsidentiæ, sicut dicimus homines in potestatibus, illos, qui præsident alijs. Tertio ab alijs explicantur de omni potestate spirituali ad salutem hominum ordinata, quæ conuenit Christo secundum humanitatem; non autem omnipotẽtia simpliciter.

9 *Explicantur verba Ioan. 13.* Iuxta secundum sensum quo D. Thom. prædictum testimonium accepit, explicat etiam verba illa Ioannis 13. *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus*, idest, inquit D. Thom. *In potestate eius dedit Deus Christo homini ex tempore, quæ tamen fuerant in potestate Filij ab æterno*, quia scilicet, per vnionem Verbi cum humanitate factum est, vt ea, quæ de Filio Dei ab æterno dicebantur, de illo vt subsistente in humanitate in tempore dicerentur. Qualiter etiam *in præsenti art. 1. ad 1.* explicandum censet Ambrosium super illud Lucæ 1. *Hic erit magnus*, asse- *S. Amb.* rentem, *potentiam quam Dei Filius naturaliter habet, homo erat ex tempore accepturus*. Sicque accipiendi sunt alij Patres qui in contrarium solent opponi, eo quod asseruerint, omnia posse Christum, vt hominem. Sunt enim intelligendi de Christo, vt homine, non ratione humanitatis, nec secundum humanitatem, sed ratione suppositi terminantis humanitatem. Aliter *Chrisost. Theod.* hæc verba Ioannis explicantur à Chrisostomo, & Theodoreto in Catena D. Thom. relatis, nempè, de salute omnium fidelium, quæ Christo commissa est. Verba Theodoreti sunt: *Quia ergo Pater omnia ei commisit in manus id est, salutem ei commisit fidelium.*

10 *Secundum argumentum.* Secundo arguitur: non minus infinita est Dei scientia, quam eius potentia; sed humanitati Christi communicata est scientia omnium, quæ scit Deus: ergo etiam omnium potentia; & consequenter est omnipotens simpliciter. Confirmatur, & explicatur primo: vt enim docet D. Tho *supra q. 10.* *Confirmatur 1.* *art. 2.* anima Christi cognouit omnia, quæ scit Deus scientia visionis, etsi non omnia, quæ Deus cognoscit scientia simplicis intelligentiæ: ergo etiam habuit potentiam ad omnia de facto producta à Deo, esto illam non habuerit ad omnes creaturas possibiles. Patet consequentia: primo à paritate rationis. Secundo: nam licet omnium possibilium cognitio sit simpliciter infinita in doctrina D. Thom. & ideo animæ Christi negetur; cognitio tamen omnium, quæ habitura sunt aliquando existentiam non est infinita simpliciter, ideoque animæ Christi conceditur: ergo pariter, etsi potentia factiua omnium possibilium sit simpliciter infinita, ideoque animæ Christi neganda; potentia autem factiua omnium, quæ aliquando existunt, simpliciter infinita non est; ac proinde non est cur humanitati Christi negetur.

11 *Confirmatur 2.* Confirmatur secundo: est enim sententia probabilis, posse animam Christi omnia possibilia, tam in Verbo, quam extra Verbum cognoscere. Imo aliqui secuti Durandum, asserunt de facto animam Christi cognouisse omnes creaturas possibiles; & consequenter vis cognoscitiua omnium possibilium, simpliciter infinita non est: ergo pariter potentia omnium possibilium effectiua, non est infinita simpliciter; ac proinde non est vnde humanitati Christi repugnet. Confirmatur, & vrge- *Confirmatur 3. S.THO.* tur tertio; vt enim docet D. Thom. *in 3. dist. 14. q. vnica art. 4. ad 2. & ad Annibaldum in eadem dist. q. vnica art. 5. ad 2.* anima Christi habuit scientiam practicam omnium rerum, sed scientia practica est causa rerum ad quas terminatur, per hoc enim à scientia speculatiua distinguitur: ergo fuit potens omnia producere; & consequenter fuit omnipotens simpliciter.

12 Ad hoc argumentum D. Thom. Matthæi 28. *c.* respondet, negando consequentiam: disparitatem autem constituit in eo *Prima solutio D. Thom. Matt. 18.* quod scientia, vel cognitio sit secundum assimilationem cognoscentis ad cognitum, ad quam non requiritur, quod per essentiam cognoscentis habeatur; sed potest haberi per species, vel inditas, vel à rebus acceptas. Et ideo necessarium non est, quod essentia cognoscentis sit omnium, vel illa in actu contineat, sed sufficit, quod sit capax recipiendi omnium rerum similitudines, quæ est infinitas potentiæ receptiuæ non repugnans entitati creatæ; nam materia prima est in potentia receptiua formarum, sine termino in infinitum. Potentia vero actiua sequitur ad actum; vnumquodque enim agit, in quantum est in actu; & ideo qui habet omnipotentiam actiuam, habet potentiam ad actum omnium, quod esse non potest, nisi habeat infinitam potentiam, quod humanitati Christi non potest conuenire.

13 *S.THO.* Qua solutione etiam vsus est D. Thom. 3. *ad Annibaldum dist. 14. quæst. vnica art. 5. ad 3.* his verbis. *Quod obijcitur de omniscientia, dicendum, quod non est simile, quia omnipotentia ponit in creatura potentiam actiuam infinitam, sed omnis scientia non; non enim importat rerum causalitatem; sed assimilationem.* Cuius rationem dederat in corpore articuli, quia nempè, *Vnumquodque habet pati, secundum quod est in potentia; agere autem secundum quod est in actu; vnde infinitas potentiæ actiuæ ponit infinitum in actu repugnans creaturæ, sed infinitas potentiæ passiuæ, non nisi infinitum in potentia, quod creaturæ non repugnat, vt patet in materia prima.* Cum ergo omnipotentia ponat potentiam actiuam infinitam, omnis autem scientia non ponat potentiam infinitam actiuam, sed tantum passiuam; ideo non potuit humanæ Christi naturæ omnipotentia communicari, sient omnis scientia.

14 *Illa D. Thom. in præsenti retractat.* Huius tamen solutionis meminit Angelicus Doctor *in hac quæst. art. 1. ad 2.* etsi non vt à se traditæ, illamque vt insufficientem reiecit. Verba D. Thom. sunt: *Ad secundum dicendum, quod alia ratio est de scientia, & de potentia actiua, sicut quidam dicunt. Nam potentia actiua consequitur ipsam naturam rei; eo quod actio consideratur, vt egrediens ab agente. Scientia autem non semper habetur per ipsam essentiam scientis, sed potest haberi per assimilationem scientis ad res sciat secundum similitudines susceptas.* Quæ solutio eadem est cum illa, quam ex D. Thom. adduximus, illamque reijcit D. Thom. his verbis: *Sed hæc ratio non videtur sufficere; quia sicut aliquis potest cognoscere per similitudinem susceptam ab alio: ita etiam potest agere per formam ab alio susceptam; sicut aqua, vel ferrum calefacit per calorem susceptum ab igne non ergo per hoc prohibetur, quin sicut anima Christi per similitudines omnium rerum sibi à Deo inditas, potest omnia cognoscere: ita per easdem similitudines possit ea facere.*

15 *Respond. aliter cum D. Thom.* Vnde aliter ad argumentum respondeo cum D. Thom. *in 3. dist. 14. art. 4. ad 3. & 4. argumentum. Et in præsenti artic. 1. ad 2.* concessa maiori, distinguendo minorem: scientia omnium, quæ scit Deus scientia visionis, concedo minorem: scientia omnium, quæ scit Deus scientia simplicis intelligentiæ, nego minorem, & consequentiam. Rationem autem discriminis assignat D. Th. loco ex Sententiarijs relato. quia nempè, vniuersalitas possibilium commensuratur diuinæ essentiæ; quia secundum hoc infinita potest, quia habet esse illimitatum. Vniuersalitas autem eorum, quæ scit scientia visionis non commensuratur essentiæ diuinæ; cum ad plura facienda extendatur: & ideo, quamuis sit humanitati Christi communicata scientia illorum omnium, quæ Deus cognoscit scientia visionis, non tamen est illi communicata omnipotentia, nec scientia omnium, quæ Deus per simplicem notitiam cognoscit.

16 *Ad 1. confirmationem.* Ad primam confirmationem, quæ contra istam solutionem procedit, concesso antecedenti nego consequentiam. Ad primam probationem, nego paritatem rationis. Disparitas autem est duplex: prima est: nam omnia, quæ Deus scientia visionis cognoscit, possunt cognosci finito modo; ideoque per cognitionem finitam, vt docet Diuus Thomas *q. 20. de Veritate art. 4. ad 4.* sicut Deus quamuis infinitus sit, cognoscitur à beatis finito modo, & per cognitionem finitam. Quæ autem de facto producta sunt, non omnia possunt modo finito produci; sed sunt aliqua existentia, quæ petunt produci modo infinito, & in producente infinitam virtutem, efficaciamque infinitam, nempè illa, quæ efficiuntur per creationem, vt docet Diuus Thomas *in hac quæstione art. 1. ad 2. & 1. p. quæst. 45. artic. 5.* ideoque potest humanitas Christi omnia existentia cognoscere, non tamen potest omnia existentia producere. Secunda disparitas est, quia inter actu *Secunda ratio discriminis.* existentia continetur Christi humanitas, quæ non potest se ipsam efficienter causare, nec illa, quibus à Deo, vt à causa prima applicari debet ad causandum, vtpote causa secunda, quæ à prima in agendo dependet, & ab illa debet applicari, & moueri. In eo autem, quod se ipsam cognoscat nulla impossibilitas est, quam rationem discriminis, etiam tradit D. Thom. *in præsenti art. 1. ad 2.* quam ita conclu-

concludit: *Et inter cætera manifestum est, quod non potest creare se ipsam.*

17 *Ad 2. confirmationem.* Ad secundam confirmationem, quæ doctrinam traditæ solutionis impugnat, respondeo, in sententia Diui Thomæ omnia possibilia in Verbo non posse ab anima Christi cognosci quidditatiuè; eo quod non possunt omnia in Verbo cognosci, ex vi cognitionis illius, nisi Verbum infinito modo cognoscatur. Extra Verbum autem posse omnes creaturas possibiles de potentia absoluta cognosci probabilius, censuimus *tomo præcedenti Disput.* 35. idque ex Angelico Doctore deduximus. Cæterum hoc ideo est; quia omnes creaturæ possibiles, quamuis, numero sint infinitæ, possunt in se ipsis finito modo cognosci: sicut Deus quamuis infinitus sit per essentiam, potest quidditiuè cognosci per cognitionem finitam ex modo tendendi in ipsum: potentia autem factiua omnium possibilium, non potest omnia finito modo causare; cum inter illa sint creaturæ potentes terminare creationem, quæ infinitatem in modo operandi exposcit.

18 *Respond. secundo.* Et ex his respondeo secundo, prætermissa vtraque antecedentis parte, negando consequentiam ob rationem assignatam. Qui namque docent posse omnes creaturas possibiles in Verbo cognosci ab intellectu creato, & de facto fuisse cognitas ab Anima Christi Domini; ideo id afferunt, quia censent, posse omnes creaturas possibiles modo finito, etiam in Verbo cognosci, & consequenter per cognitionem finitam, quæ ratio in potentia productiua omnium possibilium non militat, vt constat ex dictis. Ex quibus etiam habetur alia discriminis ratio, nempè, quia inter possibilia continetur ipsa humanitas, & ea, quibus moueri debet ad operandum à Deo, quæ possunt ab humanitate cognosci, non autem possunt ab humanitate produci; aliàs se ipsam efficeret, & ea, quibus ad agendum applicaretur, quod implicat.

19 *Ad 3. confirmationem respond. 1.* Ad tertiam confirmationem, omissa Caietani solutione asserentis, D. Thom. sententiam, quam ibi tenuit, retractasse *in ac quæstione art.* 1. *ad* 3. vbi negat, animam Christi habuisse scientiam practicam omnium rerum, quas cognouit. Hoc, inquam, recursu omisso, quia necessarius non est. Respondeo primo, distinguendo maiorem, explicandoque Diuum Thomam: scientiam practicam obiectiuè, idest, attingentem modum, quo à Deo res, quas attingit, procedunt, concedo maiorem: scientiam practicam quoad modum, & quæ sit practica practicè, vt ibi explicat D. Thom. nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet scientia, quæ est practica quoad modum, & practicè, sit causatiua sui obiecti; scientia tamen, quæ solum obiectiuè est practica, idest, attingens modum, quo res cognita à sua causa procedit, non est sui obiecti causatiua: & hoc secundo modo asseruit D. Thom. scientiam animæ Christi esse practicam *loc. in argumento allegato*, non autem priori modo; cum expressè asseruerit, non esse practicam practicè, & hoc est, quod in præsenti negauit.

20 *Respond. secundo.* Respondetur secundo, distinguendo maiorem, explicandoque D. Thomam: scientiam practicam operatiuè, concedo maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet scientia, quæ est operatiuè practica, & alijs terminis, dicitur ars, sit factiua sui obiecti; scientia autem, quæ actiuè solum est practica, non est sui obiecti factiua sed ideo practica dicitur, quia potest ad operationem rectam dirigere; vnde visio beata est cognitio, non solum speculatiua, sed etiam practica, quia dirigit voluntatem, vt Deum cognitum diligat, quamuis factiua Dei, ad quem terminatur non sit.

21 *Obijcies primo.* Sed aduersus solutionem primæ, & secundæ confirmationis obijciet aliquis primo: nam etsi verum sit, & à D. Thom. assertum necessariam esse ad creandum virtutem, efficiamque simpliciter infinitam, est tamen sententia aliquorum probabilis, negans, esse necessariam: ergo eadem probabilitate poterit quispiam defendere, fuisse animæ Christi concessam virtutem productiuam omnium de facto existentium, imo, & omnium possibilium, qua in sententia D. Thomæ omnia existentia cognouit, & in aliorum sententia cognouit omnes creaturas possibiles. Patet consequentia ex dictis ad primam, & secundam confirmationem; solum enim ad negauimus; quia ad creandum, virtus infinita requiritur; ac proinde, si est probabile virtutem infinitam non esse ad creandum necessariam, nulla erit disparitas inter virtutem cognoscitiuam omnium, & virtutem omnium factiuam.

22 *Obijcies secundo.* Secundo, nam sequitur ex nostræ solutionis doctrina, potuisse ad minus habere, & quod de facto habuerit humanitas Christi virtutem productiuam omnium rerum possibilium ipsa humanitate excepta; consequens non admittemus: ergo solutio tradita non subsistit. Probatur sequela: inde namque inferebamus discrimen inter scientiam, & potentiam productiuam; vt quamuis omnia cognouerit humanitas Christi, non tamen potuerit omnia producere, quia inter omnia continetur ipsa humanitas, quæ potest se ipsam cognoscere, non autem potest se efficere; at hoc discrimen respectu aliorum ab humanitate non militat: ergo sicut potuit humanitas omnia possibilia cognoscere, ita potuit omnia præter se producere.

23 *Tertio obijcies.* Tertio obijcies; nam admisso, vt Nos concessimus, posse humanitatem Christi cognoscere omnia possibilia in se ipsis extra Verbum; admittenda est consequenter possibilis vna species creata omnia possibilia continens in esse repræsentatiuo; sed admissa hac specie, vt possibili, non est cur repugnet vna forma limitata continens entitatiuè virtualiter, aut eminenter omnes creaturas possibiles: ergo erit possibilis virtus limitata, & finita causatiua per modum principij *quo* omnium rerum possibilium. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: sicut enim omnes res possibiles, sunt perfectionis infinitæ in essendo, ita in ratione obiecti cognoscibilis, & repræsentabilis sunt perfectionis infinitæ; sed prima infinitas non obstat, vt contineri possint repræsentatiuè in forma aliqua creata, & finita, etiam in genere cognoscibili: ergo secunda infinitas obstare non potest, vt contineri possint entitatiuè in aliqua forma creata, & linea entis finita.

24 *Ad 1. replicam respond.* Respondeo ad primam replicam, prætermisso antecedenti, & omissa illius sententiæ probabilitate, negando consequentiam, iuxta nostram doctrinam. Nos enim sententiam nostram defendimus, iuxta mentem Angelici Præceptoris, iuxta quam non est probabile, posse virtutem creatiuam communicari creaturæ ob rationem supra assignatam, quia nempè, creatio petit in creante virtutem, efficaciamque infinitam. Qui autem oppositam sententiam tenuerint, vti potuerunt secunda ratione, nempè repugnare omnino, quod idem possit se ipsum efficienter causare; & consequenter esse omnino implicatorium, quod alicui enti creato omnipotentia conueniat, quæ est potentia productiua omnis entis producibilis; ac proinde ex eo quod sententia tenens, posse virtutem creatiuam alicuius entis communicari creaturæ admittatur, vt probabilis, non sequitur, posse eadem probabilitate defendi, quod omnipotentia possit communicari creaturæ.

25 *Ad 2. responderi potest 1.* Ad secundam replicam responderi potest primo, prætermisso consequenti, nihil contra sententiam, quam in præsenti defendimus, sequi. Cum enim de ratione omnipotentiæ sit, extendi ad omne ens producibile; esto admittatur, posse creaturæ communicari vim productiuam omnis entis præter ipsam, non sequitur, quod omnipotens sit, quia ad hoc necessarium erat, quod nullum ens creabile, aut producibile virtutem illius effectiuam effugeret, quod tali creaturæ non conueniret; cum ipsa producibilis sit, & non contineatur sub eius virtute effectiua.

26 *Respond. secundo.* Respondeo secundo, negando sequelam. Ad cuius probationem, distinguo maiorem; inde, vt ex causa, & ratione sufficienti discriminis, concedo maiorem: vt ex causa, & ratione vnica, & adæquata discriminis, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam. Quia licet impossibilitas conueniendi creaturæ virtutem productiuam omnis entia ab ipsa distincti, non probetur hac ratione, potest aliunde probari, & alia ratione ostendi, nempè, illa, quam ex creatione desumpsimus. Et insuper, quia cum præter humanitatem, & quamuis aliam creaturam in particulari, sint possibiles species entis creati inæqualis perfectionis infinities infinitæ, quas actu in virtute alicuius creaturæ contineri, vt in principio effectiuo implicatorium censetur; fit consequens, vt quamuis ex illa ratione discriminis non probetur repugnantia producendi totam entis collectionem, ipsa humanitate excepta; perperam exinde inferatur non repugnare humanitati Christi vim productiuam omnis entis præter ipsam.

27 *Ad 3. respondetur.* Ad tertiam replicam, concessa maiori, nego minorem. Ad probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem descriminis est, tum, quia minus requiritur ad continentiam repræsentatiuam, quam ad continentiam entitatiuam; vnde forma accidentalis potest formam substantialem in esse repræsentatiuo continere, non tamen in esse entitatiuo, vt constat in specie impressa lapidis, quæ licet accidens sit, continet in esse repræsentatiuo essentiam lapidis, quæ substantialis est, non tamen illam continet, nec continere potest in esse entitatiuo: ac proinde ex eo quod infinitum possit repræsentatiuè contineri in forma limitata, & finita; non sequitur posse infinitum in forma entitatiuè finita contineri entitatiuè, eminenter, vel formalitèr.

28 *Ratio à priori assignatur.* Tùm etiam, & est ratio à priori: nam ad continentiam intentionalem, & repræsentatiuam, sufficit conuenientia in gradu immaterialitatis inter speciem, & obiectum; potest tamen aliqua forma creata conuenire in eodem immateriali-

terialitatis gradu cum omni creatura possibili; & consequenter potest omnis creatura possibilis contineri repræsentatiuè in forma limitata, & finita. Ad continentiam autem entitatiuam requiritur adæquatio cum perfectione contenta, vel excessus supra illam. Vel enim est continentia formalis, vel continentia eminentialis; prima petit æqualitatem, secunda petit excessum continentis ad contentum. Et quia vnum ens finitum nequit collectionem possibilium excedere in perfectione, vel in perfectione adæquate; fit consequens, vt nullum ens limitatum, & finitum possit continere entitatiuè totam collectionem creaturarum possibilium, ac proinde nulli enti limitato, & finito potest conuenire virtus productiua omnis creaturæ possibilis.

§. Vltimus.

Tertium argumentum diluitur.

29 *Tertium argumentum.* DEnique principaliter arguitur: non implicat omnipotentiam diuinam cum humanitate vniri sub conceptu omnipotentiæ, ita vt illi præstet suum effectum, vel quasi effectum formalem, sed omnis perfectio, omnisque possibilis dignitas, est humanitati Christi attribuenda, nisi obstet fini Redemptionis, vel maiorem perfectionem excludat, cuius conditionis vnio omnipotentiæ non est; ergo omnipotentia de facto fuit prædicto modo vnita cum humanitate Christi, illique communicata; & consequenter est simpliciter omnipotens; iste namque est omnipotentiæ effectus, vel quasi effectus formalis. Secunda consequentia colligi videtur ex prima: hæc ex præmissis infertur. Minor supponitur. Et maior probatur à paritate: potest enim diuina essentia vniri cum intellectu creato sub conceptu speciei intelligibilis: nec non sub ratione Verbi; & sic de facto mentibus beatorum vniri, docent Discipuli D. Thom. 1. *p. quæst.* 12. *art.* 2. potest etiam vniri cum natura creata sub munere, & conceptu existentiæ, & de facto sic vniri; est communis Thomistarum sententia *in hac* 3. *p. infra q.* 17. *art.* 1. *&* 2. potest etiam vniri cum natura creata sub conceptu subsistentiæ, & de facto sub hoc conceptu esse vnitam subsistentiam personalem Verbi cum humanitate Christi, est de fide. Ac denique potest vniri cum natura rationali sub conceptu sanctitatis, & sic esse vnitam de facto cum humanitate Christi, docuimus cum frequentiori Theologorum sententia *tomo* 1. *Disput.* 21. ergo pariter potest vniri cum qualibet natura creata sub conceptu, & ratione omnipotentiæ, & sic fuit de facto vnita cum humanitate Christi, & illi communicata; ac proinde humanitas Christi Domini est omnipotens simpliciter.

30 *Respondetur* 1. Respondeo primo, negando maiorem, cum communi Thomistarum sententia, asserentium, contradictionem inuoluere, quod omnipotentia sub conceptu omnipotentiæ vniatur cum natura creata, ita vt illam potentem ad operandum constituat. Quæ doctrina etiam aliis extra Scholam D. Thom. est communis. Nec vrgent paritates in probationem maioris inductæ; omnipotentia namque non potest sub conceptu omnipotentiæ vniri cum natura creata, ei præstando suum effectum, vel quasi effectum formalem; etiam inadæquatè, nisi illam physicè informet; eo quod, cum operari sequatur ad esse essentiæ, forma præstans esse operatiuum proximum, vel radicale, debet constituere subiectum in aliquo esse essentiæ substantiali, vel accidentali, quod sine identitate cum illo, vel physica illius informatione præstare non potest; physica autem informatio naturæ creatæ, vel identitas cum illa repugnat omnipotentiæ, & cuiuis perfectioni diuinæ; ideoque omnino repugnat omnipotentiam naturæ creatæ vniri sub conceptu omnipotentiæ, illi etiam inadæquatè præstando suum effectum, vel quasi effectum formalem; & consequenter implicat naturam creatam potentem ad operandum, vel aliquid efficiendum per omnipotentiam constitui.

Omnipotentia sine physica informatione vel identitate non præstat suum effectum formalē.

31 *Vnio per modū speciei physicam informationem non petit.* Vnio autem per modum speciei, Verbi, subsistentiæ existentiæ, & sanctitatis, non petit physicam informationem, sed informatio moralis est ad sanctificandum sufficiens, ad rationem speciei sufficit informatio intelligibilis, idest, obiectiua determinatio, quæ etiam ad rationem Verbi sufficit: ac denique de ratione existentiæ, & subsistentiæ non est informatio physica, sed vnio per modum termini, in quibus modis vnionis nulla imperfectio importatur Dei prædicatis repugnans: ac proinde paritates in probationem maioris inductæ non vrgent, nec illis probatur, posse omnipotentiam diuinam vniri cum natura creata formaliter sub conceptu omnipotentiæ, illamque constituere potentem ad operandum, vel aliquid efficiendum, consulantur ea, quæ fuse docuimus *supra Disput.* 21. *à num.* 226. *&* *Disput.* 31. *§.* 5. *fusiusque tract. de Visione Dei, & Tract. de Charitate*, quibus in locis ea, quæ contra assignatum discrimen obstare possunt, obiecimus, & diluimus.

32 *Respondetur* 2. Quia tamen non desunt Theologi, asserentes, posse omnipotentiam diuinam vniri cum natura creata sub conceptu omnipotentiæ, illamque potentem constituere ad aliquid efficiendum; ne sententiam, quam *in præsenti* defendimus cum communi Theologorum, nostris coarctemus principijs: ideo respondeo secundo, distinguendo maiorem: ita vt humanitati præstet suum effectum, vel quasi effectum formalem adæquatum, nego maiorem; inadæquatum, omitto maiorem; & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris. Solum enim sequitur omnipotentiam de facto esse inadæquatè humanitati vnitam, illique præstare suum effectum, vel quasi effectum formalem inadæquatum, constituendo ipsam potentem ad aliquos omnipotentiæ effectus. Non autem sequitur, esse adæquatè vnitam humanitati, illi præstando suum effectum formalem adæquatum, quod requirebatur, vt humanitas per omnipotentiam sibi vnitam constitueretur omnipotens simpliciter. Et quidem de facto essentia diuina, quæ est species comprehensiua Dei, vnitur mentibus beatorum, vt forma in esse intelligibili; & tamen, quia non adæquatè, sed inadæquatè vnitur, non constituit intellectum beati adæquatè cognoscentem Deum, nec ipsum comprehendentem. Pariter ergo in præsenti, quamuis admittatur possibilis, vnio omnipotentiæ sub conceptu omnipotentiæ cum humanitate Christi, & de facto talis vnio concedatur, non secundum, sed inadæquatum effectum; vel quasi effectum formalem; non sequitur, humanitatem Christi esse omnipotentem simpliciter; quia ad hoc requirebatur, quod omnipotentia adæquate vniretur cum illa, quæ vnio impossibilis est; eo quod non potest humanitas ab omnipotentia sibi vnita recipere effectum omnipotentiæ adæquatum; cum non possit se ipsam, etiam ratione omnipotentiæ producere; & consequenter non possit ab omnipotentia constitui omnis entis productiua, qui est effectus, vel quasi effectus formalis adæquatus omnipotentiæ.

33 *Oppones.* Sed oppones: humanitas ab omnipotentia vnita redderetur infinite potens: ergo omnipotens simpliciter per illam constitueretur. Consequentia videtur bona: nam solus ille, qui est simpliciter omnipotens, est potens, infinite: ergo si humanitas esset infinite potens, esset simpliciter omnipotens. Antecedens autem ostenditur primo, redderetur enim humanitas per omnipotentiam sibi vnitam potens producere omne ens ab ipsa humanitate distinctum, sub quo infinitæ species continentur inæqualis perfectionis ergo esset infinitè potens. Secundo probatur: nam à diuinitate sibi vnita in ratione sanctitatis, constituitur sancta infinitè simpliciter, quia diuinitas vnita, infinita est simpliciter in ratione sanctitatis, quamuis humanitati, non per essentiam sed per gratiosam communicationem conueniat; sed etiam omnipotentia humanitati vnita est infinita simpliciter in ratione potentiæ productiuæ: ergo quamuis humanitati non conueniat per essentiam, & à se, sed per gratiosam communicationem, & ab alio, constituet illam potentem infinite simpliciter.

34 *Resp.* 1. Respondeo primo, prætermisso antecedenti, negando consequentiam. Ad probationem dicatur, quod licet de facto solus ille sit infinitè potens, qui est omnipotens simpliciter; eo quod omnipotentia nulli præter Deum de facto communicatur in ratione principij productiui, vt vera sententia docet; & aliàs non est dabilis forma creata infinitæ perfectionis, in qua, vt in principio *quo* perfectiones inæquales sine termino contineantur; dato tamen impossibili à Nobis admisso, quod scilicet, possit omnipotentia naturæ creatæ vniri vt principium *quo* effectiuum, poterit ratione omnipotentiæ vnitæ continere perfectiones inæquales syncathegorematicè infinitas; ac proinde constituetur per illam potens infinitè, non tamen constituetur omnipotens; quia ratione illius non poterit natura habens sibi omnipotentiam vnitam, constitui potens ad producendam se ipsam, quæ etiam continetur sub obiecto omnipotentiæ simpliciter. Nec amplius antecedentes probationes conuincunt.

35 *Instabis.* Instabis à diuinitate vnita in ratione sanctitatis, constituitur humanitas sancta infinitè simpliciter: ergo ab omnipotentia vnita constitueretur potens infinitè simpliciter: Patet consequentia; nam ideo humanitas sanctificatur infinitè simpliciter à diuinitate vnita, quia diuinitas est infinita simpliciter in ratione sanctitatis; sed omnipotentia est in ratione potentiæ productiuæ simpliciter infinita: ergo vnita humanitati constitueret illam potentem infinitè simpliciter. Sed idem est potens infinitè simpliciter, quod simpliciter omnipotens: ergo admissa vnione omnipotentiæ sub conceptu omnipotentiæ cum humanitate Christi; consequenter est asserendum esse omnipotentem simpliciter.

36 *Respond.* Respondeo, concesso antecedenti, & permisso consequenti, distinguendo minorem subsumptam: idem est de facto, & vera sententia supposita, negante possibilitatem vnionis omnipotentiæ cum natura creata, concedo minorem: si opposita sententia admittatur, nego minorem, & consequentiam. Nam licet, iuxta veram sententiam idem sit potens Infinitè simpliciter, quod simpliciter omnipotens, eo quòd posse infinitum non potest, nisi ab omnipotentia præstari, quæ in vera sententia, non potest communicari creaturæ communicatione formali, sed soli conuenit Deo, quem constituit omnipotentem simpliciter; admisso tamen, quod possit omnipotentia vniri cum natura creata in ratione principij productiui, posset illi vniri inadæquatè, & ita vniri deberet; eo quod implicat in omnium sententia vnio omnipotentiæ adæquata, quia non potest naturæ creatæ præstare vim ad producendum se ipsam. Etsi taliter illi vniretur, quod daret illi vim productiuam omnium entium præter ipsam, vt etiam in solutione argumenti prętermissimus: constitueret illam simpliciter infinitè potentem, non in omni linea, sed in linea potentiæ ad extra communicabilis: sicut humanitas est sancta infinitè simpliciter, non in omni linea, nec in linea sanctitatis, vt sic, vtpotè cum à Deo in ratione sancti excedatur: benè tamen in linea sanctitatis ad extra communicabilis: eo quod in ista linea non potest ab alio excedi, nec est dabile magis sanctum. Et sicut ex hoc non sequitur, esse æque sanctam, ac Deum, nec quod sit sancta omni sanctitatis genere: ita ex eo quod humanitas ab omnipotentia vnita redderetur potens infinitè simpliciter in linea potentiæ ad extra communicabilis, non sequeretur, esse æquè potentem, ac Deum, nec sequeretur, esse omnipotentem simpliciter; quia ad hoc necessarium erat, quod posset producere omne ens, quod humanitati non conueniret quandoquidem sui productiua non esset.

37 *Secundo respond.* Secundo, ad principalem replicam respondetur, negando antecedens. Ad primam illius probationem, nego antecedens. Quamuis enim admittatur possibilis vnio inadæquata omnipotentiæ cum natura creata, non sequitur, posse illam constituere productiuam omnis entis distincti à tali natura; non enim posset illam constituere productiuam entis creabilis, & potentis terminare creationem; aliàs posset se ipsam producere; cum terminus creationis sit ens in quantum ens, sub quo omnis entitas creata continetur: ac proinde non posset illam constituere productiuam omnis entis à tali natura distincti; cum sub ente producibili distincto à quauis natura in particulari, contineantur aliqua, quæ non possunt, nisi per creationem fieri.

38 *Ad 2. antecedentis probationem.* Ad secundam antecedentis probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Disparitas autem est, nam forma alicui subiecto vnita non potest illi præstare id ad quod non inuenitur in tali subiecto capacitas, non quidem ex defectu formæ, sed ex defectu capacitatis subiecti; vnde diuina essentia vnita beatorum mentibus, vt forma in esse intelligibili, non dat illis, quod possint comprehendere Deum, quamuis ipsa ex se sit Dei comprehensiua, quia in intellectu creato non inuenitur ad hunc effectum, vel quasi effectum capacitas. Est autem humanitas Christi capax, vt sanctificetur infinitè simpliciter, non verò est capax, vt sit potens simpliciter infinitè: nam ad hoc necessum erat, quod haberet vim productiuam syncathegorematicè infinitam, & quod esset productiua omnis entis, saltem ab illa distincti, quod non potest humanitati, nec alteri naturæ creatæ competere, vt proximè dicebamus: & ideo à sanctitate infinita simpliciter, redditur humanitas infinitè simpliciter sancta; ab omnipotentia autem, quamuis sit infinita simpliciter, non constitueretur infinitè simpliciter potens. Et ex his potest claritatis gratia ad secundam antecedentis probationem responderi, distinguendo maiorem: quia forma vnita est infinita in ratione sanctitatis, & quia aliàs est in humanitate capacitas ad effectum sanctitatis simpliciter infinitum, concedo maiorem: præcisè, quia forma vnita est sanctitas infinita simpliciter, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam ob rationem assignatam.

39 *Replicabis.* Sed dices, non stat capacitas in natura creata, vt illi vniatur omnipotentia formaliter sub conceptu omnipotentiæ, absque capacitate vt ratione omnipotentiæ sibi vnitæ sit productiua omnis entis: ergo admissa prædicta capacitate, admittenda est necessario capacitas in natura creata, vt ab omnipotentia vnita constituatur potens infinitè simpliciter; & consequenter omnipotens. Consequentia est bona. Antecedens ostenditur primo: non enim dari potest in aliquo subiecto capacitas ad recipiendum calorem, absque capacitate, vt à calore recepto, constituatur potens ad omnem effectum à calore producibilem: ergo pariter non stabit capacitas in natura creata, vt illi vniatur omnipotentia in ratione principij *quo* productiui, absque capacitate, vt ratione omnipotentiæ sibi vnitæ possit in omnem effectum ab omni potentia producibilem; & consequenter, vt possit producere omne ens.

Antecedens probatur 1. Secundo idem antecedens probatur, non stat prædicta capacitas, in natura creata, absque capacitate vt ratione omnipotentiæ, illius terminum possit attingere; sed eo ipso quod aliqua natura sit capax, vt ratione omnipotentiæ, eius terminum possit attingere, necessario etiam est capax, vt ratione omnipotentiæ sit productiua omnis entis: ergo non stat capacitas in natura creata vnionis formalis omnipotentiæ cum ipsa per modum principij *quo*, sine capacitate, vt ab illa constituatur omnis entis productiua. Consequentia est bona. Minor 41 *Secundo probatur antecedens.* certa; potens namque attingere aliquam rationem formalem obiectiuam, potest etiam attingere omne id, quod sub illa continetur; vnde, quia intellectus noster est potens cognoscere ens, vt ens, etiam est potens cognoscere omne ens; sed formalis terminus omnipotentiæ est ens producibile, vt sic, sub quo omne ens producibile continetur: ergo eo ipso quod natura creata sit capax attingendi terminum omnipotentiæ, est capax producendi omne ens. Maior autem probatur; nulla enim potentia, nullus habitus, nullaque facultas operatiua potest in actum exire, nisi sub ratione formali propria obiectiua; quo *Maior probatur.* circa intellectus nihil cognoscere potest, nisi sub ratione entis, aut veri, nec voluntas potest aliquid amare, nisi sub ratione boni, quia bonum est ratio formalis obiectiua voluntatis, & ens, aut verum est ratio formalis obiectiua nostri intellectus; sed actus egrediens à natura creata ratione omnipotentiæ sibi vnitæ per modum principij *quo*, esset actus omnipotentiæ, sicut effectus à subiecto calido causatus ratione caloris, est effectus caloris: ergo attingere deberet terminum omnipotentiæ formalem; & consequenter natura creata operans virtute omnipotentiæ sibi vnitæ, illum terminum attingeret.

42 *Respondet ad primam probationem.* Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est, nam sub vi productiua caloris, nullus continetur effectus, in quo non sit eadem ratio producibilitatis à natura caloris receptiua; & consequenter non stat capacitas receptiua caloris, absque capacitate ad producendum ratione caloris recepti omnem effectum illius. Sub omnipotentia autem continentur plures effectus, in quibus, vt ratione omnipotentiæ producantur à natura creata, nulla repugnantia inuenitur, supposita sententia asserente, posse omnipotentiam naturæ creatæ vniri, vt principium *quo* productiuum; in aliorum autem productione omnimoda repugnantia inuenitur, vt in termino creationis, & in ipsa natura creata, cui omnipotentia vniretur; ideoque ex capacitate vnionis omnipotentiæ per modum principij *quo* conueniente naturę creatæ respectu aliquorum effectuum, non infertur capacitas in tali natura, vt illi omnipotentia vniatur, vt est causatiua omnium: & consequenter non sequitur capacitas, vt sit omnis entis productiua.

43 *Ad secundam probationem.* Ad secundam antecedentis probationem respondendum est consequenter ad sententiam admissam, distinguendo maiorem, absque capacitate, vt ratione omnipotentiæ possit attingere terminum formalem illius vt *quod*, nego maiorem vt *quo*, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, neganda est consequentia. Vt enim ex attingentia termini formalis omnipotentiæ inferatur vis productiua omnis entis contenti sub tali termino, requiritur, vt terminus formalis omnipotentiæ, non solum vt *quo*, sed etiam vt *quod* attingatur; si autem talis terminus solum attingatur vt *quo*, attingendo vt *quod*, aliquam particularem rationem; in qua inuenitur contactus, ex tali attingentia, non sequitur vis productiua omnis entis sub termino formali omnipotentiæ contenti. Vt autem natura creata ratione omnipotentiæ operetur, non est necessarium, vt ratione illius attingat rationem entis vt *quod*, sed sufficit si illam attingat vt *quo*, attingendo vt *quod*, ens aliquod particulare; vnde non infertur, quod possit ratione omnipotentiæ sibi vnitæ producere omne ens. Quod verò, vt natura creata ratione omnipotentiæ operetur, sufficiat attingere vt *quo* terminum omnipotentiæ formalem: patet primo in actibus à nostro intellectu elicitis, qui non semper vt *quod* rationem entis attingunt; cognitio enim, qua homo à Nostro intellectu cognoscitur, non attingit vt *quod* gradum entis, sed hominem attingit vt *quod*, & rationem entis vt *quo*, & hoc sufficit, vt ab intellectu nostro procedat. Constat secundo in actione, qua forma aliqua, virtute diuina educitur de potentia subiecti, quæ non attingit rationem entis vt *quod*, sed tantum vt *quo*, aliàs non eductio, sed creatio esset; cum per hoc creatio ab alijs actionibus distinguatur, quod est productio totius entis ex nihilo, & terminus eius formalis est ens in quantum ens, & tamen prædicta actio ab omnipotentia procedit; cum sit à Deo, qui omnia ratione omnipotentiæ operatur: ergo vt actio aliqua ab omnipotentia procedat, non est necessa-

cessarium attingere illius terminum formalem vt *quod*, sed sufficit illum attingere vt *quo*. Et hæc de ista disputatione
M. Sent. applicanda litteræ Magistri *in* 3. *dist*. 14. §. 3. ad illa verba: *Si vero quæritur, quare Deus non ei dederit potentiam faciendi omnia*.

DISPVTATIO TRIGESIMANONA.

An Christus, vt homo, fecerit miracula, vt causa principalis moralis?

§. I.

Quibusdam præsuppositis vera sententia defenditur.

Nu. 1. IN hac Disputatione, vt omnino certum, & indubitatum supponimus, Christum, vt hominem aliqua fecisse miracula. Constat hoc ex *Matth*. 8. *capitulo*, vbi
Matth. 8. cap. legitur, leprosum à lepra mundasse, filium Centurionis sanasse, ventis, & mari imperasse, Dæmones ab obsessis corporibus expulisse, quæ omnia miracula sunt, & supra communem ordinem rerum. *Et Matthæi cap*. 11. Ioanni per
Matthæi cap. 11. Discipulos interroganti, an esset verus Messias? Christus respondit: *Ite, & renunciate Ioanni, quæ audistis, & vidistis, cæci vident, claudi ambulant, Leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt*. His miraculis sui aduentus veritatem Discipulis Ioannis contestans *Ioannis* 4. vbi refertur hominem à Dæmone obsessum ab oppressione Dæmonis illum expellendo liberasse: Socrum Simonis à febre curasse, & infirmis ad eius præsentiam adductis per manuum impositionem sanitatem restituisse 6. *etiam*, & 8. *cap*. Lucæ, & Ioannis 6. & 11. *cap*. passimque alibi plura miracula à Christo, vt homine referuntur patrata, quod Esaiæ 61. *cap*. fuisse de ipso prænuntiatum: constat ex Lucæ *cap*. 4. illis verbis *Spiritus Domini super me, eo quod vnxerit me, &c.*

2 Si respondetur. Nec respondere sufficit hæc, & alia, quæ à Christo referuntur patrata, non fuisse vera miracula, sed phantastica, illusoria, & apparentia, virtute, & arte Dæmonis facta, eo modo quo à magis Pharaonis *Exodi* 7. referuntur miracula effecta, & *Matth*. 26. prædicitur de Anti-Christo facturum signa mendacia, quod de miraculis Christi perfidos Iudæos sen-
Matt. 26. cap. Tarrec. Medi. Castro. sisse, refert Hieronimus *Matthæi* 26. *cap*. ad illa verba: *Qui autem tradidit eum, &c.* & de Vigilantio, & Eunomio refert Lindanus *Dialog*. 2. ac de Vualdensibus testantur Turrecremata *lib*. 4. *summæ cap*. 35. Michael de Medina *lib*. 2. *de recta fide cap*. 7. & Castro de hæresibus verbo *Miraculum*.

3 Prædicata responsio, vt hæretica reijcitur 1. Non, inquam, sufficit, tum; quia omnes Ecclesiæ PP. hæc, & alia à Christo facta, non phantastica, sed vera fuisse miracula docent. Tùm etiam; nam ideo teste Chrisostomo *Homil*. 36. *in Ioannem cap*. 5. in miraculo quinque panum, ne suspicio, aut dubitatio orietur de veritate miraculi, non solum miraculum fecit tot homines saturando, sed voluit, vt multæ fragmentorum reliquiæ superessent. Et mundato leproso, vt imprudentibus silentium imponeret, illum ad Sacerdotem misit *vade*, inquiens: *Ostende te Sacerdoti*, Lucæ 5.
Lucæ 5. Ioan. 5. *Et in nuptijs vinum Architiclino ferri imperauit*. Et Ioannis 5. cap. *vt crederetur miraculum, & nemo falsum, & simulatum opinaretur, non solum languentem sanauit, sed vt lectum auferret*
Ioan. cap. 12. *iussus est*. *Et homilia* 64. *in Ioannem cap*. 12. *Ideo*, ait Chrisostomus: *Lazarus manducabat cum Christo, vt vera, & non phantastica resurrectionis signum daretur, nempè, quia post tot dies, & viueret, & comederet*. Et homilia 63. in Ioannem cap. 11. *Ideo*
Ioan. cap. 11. *Lazarum postquam exiuit ligatus è monumento, iussit à vinculis solui, vt eum tangentes, noscerent vere resurrexisse*. Tùm denique: nam miracula Christi facta sunt ad contestandam eius diuinitatem, eumque verum esse Messiam, vt constat ex illis
Mat. cap. 11. verbis Matth. cap. 11. *Ite, & renunciate Ioanni, quæ audistis, & vidistis, cæci vident, claudi ambulant, &c.* His miraculis respondens Ioanni interroganti, an esset verus Messias; sed falsis miraculis veritas ostendi non potest: fuerunt ergo vera miracula, & non phantastica, aut apparentia.

4 Non fuerunt virtute Dæmonis facta. Et ex his secundo, vt omnino certum, & indubitatum suppono non fuisse virtute, aut arte Dæmonis facta; vt enim 1. p. q. 110. *art*. 4. docet, probatque D. Thom. cui omnes Theologi assentiuntur, vera miracula solum possunt effici virtute diuina: cum ergo ea, quæ Christus fecit vera miracula fuerint, non fuerunt ab ipso, Dæmonis virtute facta: quod ipse Christus testatur Ioannis 4. illis verbis: *Pater in me manens ipse*
Ioann. 4. *facit opera*. Et cap. 5. *Opera enim, quæ dedit mihi Pater, vt perficiam, ea ipsa opera, quæ ego facio testimonium perhibet de me*. Et Lucæ 11. *Si in digito Dei eijcio Dæmonia, &c.* vbi nomine digiti Luc. 11. virtus significatur diuina, iuxta illud Exodi 8. *Digitus Dei est hic*. Vbi etiam probat Christus non in Beelzebu Principe Dæmoniorum se eijcere Dæmonia; quia aliàs Sathanas ageret contra se, & regnum eius esset diuisum.

His positis, quod inquirimus, est, an Christus, quatenus homo, influxerit in miracula, vt causa principalis moralis? 5 Conclusio statuitur. Conclusio est affirmatiua accipienda, non solum respectu miraculorum subsequentium Incarnationem, sed etiam respectu eorum, quæ illam tempore præcesserunt. Prima pars, quæ communis est apud Theologos suadetur; vt enim cum D. Tho. D. Thom. *supra quæstione* 8. *art*. 2. & infra *quæst*. 19. *art*. 4. docent communiter Theologi, omne donum gratiæ hominibus concessum à Deo, causatur ex meritis Christi; sed effectus miraculosi sunt dona gratiæ à Deo hominibus concessa; vt enim docet D. Thomas *infra quæst*. 43. *art*. 1. *ad tertium*, ordinantur ad manifestandam hominibus Christi diuinitatem, & doctrinæ ab ipso traditæ veritatem, quod absque dubio gratia est: ergo effectus miraculosi fuerunt ex meritus Christi, Christusque vt homo illos meritorie causauit.

Dices; ex hoc tantum haberi Christum moraliter causasse 6 Dices. Sed contra 1. miracula, non autem concludi, quod illa effecerit, vt causa principalis moralis, vt asserit nostra conclusio. Sed contra primo: nam causa, quæ est prima in aliquo genere, est in tali genere causa principalis; sed Christus, vt homo, est causa miraculorum, prima in genere causæ moralis ergo causat illa principaliter moraliter. Maior constat: nam causa instrumentalis, causat in virtute alterius, cui in agendo subordinatur; sed causæ primæ, vt tali, repugnat in virtute alterius causare, alijque subordinari: ergo in eo genere, in quo causa aliqua est prima, nequit esse instrumentalis. Minor etiam non minus aperta videtur; nam causa, quæ in aliquo genere priorem non præsupponit, est in tali genere prima; sed Christus, vt homo, non supponit causam priorem in genere causæ moralis, nec ab aliqua causa istius generis dependet; cum solum dependeat à Deo, qui causa moralis non est: ergo Christus, vt homo, est causa, licet non prima absolutè, prima tamen in genere causæ moralis.

Contra secundo: nam causa, quæ in effectum influit per 7 Contra secundo. virtutem sibi propriam, & adæquantem, vel excedentem perfectionem effectus, non est causa instrumentalis, sed principalis illius; sed Christus, vt homo, influit moraliter in effectus miraculosos per virtutem sibi propriam excedentem in genere moris perfectionem miraculorum: ergo influit in illa moraliter principaliter.

Contra tertio. Denique: nam dato, causam impetratoriè, aut meritoriè de congruo influentem, esse causam instrumentalem moralem, quæ tamen influit meritoriè de condigno, causa principalis est in genere causæ moralis; sed Christus, vt homo, meruit de condigno effectus miraculosos: ergo non vt instrumentum morale, sed vt causa principalis in hoc genere, effectus miraculosos causauit.

Deinde secunda pars conclusionis suadetur: nam etiam mi- 8 Secunda pars conclusionis probatur. racula ante Incarnationem patrata, fuerunt dona gratiæ facta hominibus à Deo; cum fuerint ordinata ad illorum spiritualem salutem; sed quod Christum tempore antecesserint, non obstat, vt illa meritoriè de condigno causauerit: ergo sic in illa influxit; & consequenter principaliter moraliter. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; vt enim cum D. Thom. *supra q*. 2. *art*. 11. & cum frequentiori Theologorum sententia *Tom*. 1. *Disp*. 13. *nu*. 50. ostendimus: gratia Antiquorum PP. fuit effectus meritorum Christi, non solum in genere causæ finalis, sed etiam in genere causæ efficientis meritoriæ; alias non esset cum proprietate verum, Christum Antiquos PP. à peccato redemisse; & tamen gratia Antiquis PP. data tempore præcessit Christum, & illius merita: ergo antecessio temporis non obstat causalitati meritoriæ, & consequenter miracula ante Incarnationem patrata, fuerunt effectus Christi venturi in genere causæ efficientis moralis principalis.

§. II.

Obiectionibus in contrarium occurritur.

Contra primam partem conclusionis obstat argumentum 9 Contra 1. partem conclusionis probatur. difficile; nam idem respectu eiusdem, non potest influxum meritorium, & physicum effectiuum exercere; sed Christus, vt homo, physicè causauit miracula post Incarnationem facta; ergo non causauit illa moraliter meritoriè. Consequentia est bona. Minor *Disputatione sequenti constabit*. Maior autem ostenditur primo: nam ille, qui meretur expectat effectum ab alio, videlicet, à præmiante; qui autem effectum physicè causat, illum continet in se: ergo non stat, quod idem respe-
ctu

ctu eiusdem, influxum effectiuum, & meritorium exerceat.

10 *Secundo probatur maior.* Secundo probatur maior: vt enim docet D. Thom. 1. *p. q.* 62. *art.* 4. *In ordine ad finem duplex actio consideratur, alia quæ est factiua finis; alia vero, quæ est meritoria finis; quando, scilicet, finis excedit facultatem operantis propter finem:* ergo iuxta D. Thom. actio, quæ factiua finis est, neqnit esse meritoria illius; aliàs malè distingueret inter actionem factiuam finis, & actionem meritoriam illius; ac proinde idem respectu eiusdem effectus, non potest exercere concursum effectiuum, & concursum meritorium; aliàs actio, qua effectum efficeret, esset meritoria eiusdem, In quo non minor repugnantia inuenitur, quam in eo quod actio factiua finis sit actio meritoria illius.

11 *Resp. 1.* Huic obiectioni responderi potest primo: veram esse maiorem de influxu effectiuo physico principali, & influxu meritorio; secus autem de influxu effectiuo instrumentali; cum enim merens mereatur præmium à causa principali præstandum, si idem esset merens, & causa principalis efficiens, mereretur apud se, & præmium sibi à se ipso exhibendum, quod implicare videtur; vt enim docet D. Thom. *infra q.* 46. *art.* 6. *in* 3. *argumento. Ille, qui meretur expectat effectum ab alio*, quam propositionem non negat In solutione argumenti, sed tanquam veram supponit. Et videtur manifesta; nam mereri est inferioris; quo circa Deus capax merendi non est, quia superiorem non habet; idem autem respectu sui inferior esse non potest; ergo neqnit apud se mereri, nec à se expectare effectum, vel præmium à se præstandum. Quæ ratio de influxu instrumentali non militat; cum possit causa influens instrumentaliter, effectum ipsum, quem instrumentaliter causat, à causa principali expectare, & apud illam mereri. Ex quibus ad vtramque antecedentis probationem constat solutio.

12 *Deseritur prædicta solutio.* Hæc tamen doctrina, quæ aliquibus placuit ex nostris, difficilis mihi redditur, ex alia Angelici Præceptoris 2. 2. *q.* 24. *art.* 10. *in corpore*, vbi expresè docet, peccatum mortale efficienter, & meritoriè corrumpere charitatem: primum, qnia est charitati contrarium; secundum, quia, qui peccando mortaliter aliquid contra charitatem agit, dignus est, vt ei Deus subtrahat charitatem, ex quo habetur, vt non esse charitatis, quod per peccatum efficitur, ab eodem peccato demeritoriè causetur. Ex qua doctrina tale argumentum contra prædictam solutionem consnrgit, non minus est de ratione pœnæ, quod infligatur ab alio, & vt ab alio infligenda timeatur, quam de ratione præmij, quod ab alio expectetur; sed hoc non obstante potest id, quod in pœnam infligitur, effectiuè principaliter à mærente pœnam causari: ergo etiam poterit id, quod in præmium confertur, effectiuè principaliter à merente præmium prouenire. Consequentia tenet à paritate rationis. Maior constat; sicut enim præmium est à Iudice per iustitiam remuneratiuam, ita pœna est à Iudice per iustitiam punitiuam, & non minus vna, qua altera iustitia est ad alterum: ergo non minus est de ratione pœnæ, quod ab alio infligatur, quam de ratione præmij: quod vt ab alio conferendum expectetur. Minor autem probatur ex doctrina adducta D. Thomæ; nam peccans peccato mortali, non instrumentaliter, sed principaliter physicè charitatem corrumpit; & consequenter non esse charitatis, est ab illo effectiuè principaliter; & tamen hoc ipsum non esse charitatis, est pœna eiusdem peccati: ergo id, quod in pœnam infligitur, causatur à merente pœnam effectiuè principaliter.

13 *Vera solutio traditur.* Quare prætermissa hac solutione, vel in sua probabilitate relicta, respondeo cum D. Thoma *infra quæst.* 48. *art.* 6. vbi idem argumentum proposuit, his verbis: *Non videtur eiusdem esse operari per modum meriti, & per modum efficientiæ; quia ille, qui meretur, expectat effectum ab alio; sed passio Christi operata est nostram salutem per modum meriti: non ergo per modum efficientiæ.* Cui argumento ita respondet: *Ad tertium dicendum, quod passio Christi secundum quod comparatur ad diuinitatem eius, agit per modum efficientiæ: in quantum verò comparatur ad voluntatem animæ Christi, agit per modum meriti, &c.* Iuxtam qnam doctrinam ad argumentum factum respondeo, distinguendo maiorem: idem sub vna, & eadem ratione, concedo maiorem: idem sub diuersis rationibus, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam in actu meritorio Christi duplex inuenitur respectus, nempè, ad animam Christi, ipsum liberè elicientem, & ad diuinitatem eleuantem, conferentemque virtutem instrumentaliter effectiuam, vt constat ex doctrina D. Thom. sub priori consideratione miraculosos effectus meretur, sub secunda consideratione, eosdem instrumentaliter operatur.

14 *Prima probatio maioris nõ obstat.* Contra quam distinctionem non obstat prima probatio maioris: nam causans meritoriè, non continet effectum In se physicè ea ratione, qua meritoriè causat, sed alia; vnde potest quatenus merens illum expectare ab alio. Nec est necessarium, quod, quia sub alia ratione continet talem effectum, illum expectet à se, & apud se ipsum mereatur; quia cum talis effectus contineatur in duplici causa, potest prout contentus in vna expectari, vt ab illa conferendum, vt premium, & non expectari, vt ab alia conferendum, maximè, si in tali causa, non principaliter, sed instrumentaliter contineatur, vt in præsenti contingit: nam Christus, vt homo, non principaliter, sed instrumentaliter physicè continet effectus miraculosos; vnde vt causa merens, potest illos expectare à Deo, qui causa principalis est, & non à se ipso prout instrumentaliter physicè continente effectus miraculosos.

Ad secundam probationem dicatur, actionem factiuam finis non excedentis facultatem operantis, non posse esse meritoriam finis; quia meritum supernaturale, quod est meritum simpliciter, & de quo ibi loquitur D. Thom. non habet pro termino id, quod non excedit facultatem operantis; meritum enim supernaturale solum respicit per se supernaturale præmium; si autem finis effectus excederet facultatem naturæ, posset esse præmium operantis, quamuis ab ipso merente efficeretur: & quia opera miraculosa facultatem naturalem humanitatis Christi excedebant, potuerunt sub meritis Christi cadere, quamuis à Christo, vt homine instrumentaliter physicè causarentur. 15 *Secunda probatio diluitur.*

Quod autem hæc sit mens D. Thom. patet ex verbis ipsius, loco ex 1. *p. relato*, ibi: *Qualibet res ad vltimum finem per suam operationem pertingit; quæ quidem operatio in finem ducens, vel est factiua finis, quando finis non excedit virtutem eius, quod operatur propter finem; sicut medicatio est factiua sanitatis, vel est meritoria finis, quando finis excedit facultatem operantis propter finem, vnde expectatur finis ex dono alterius. Beatitudo autem vltima excedit, & naturam Angelicam, & humanam; vnde relinquitur, vt tam homo, quam Angelus suam beatitudinem meruerint.* Vbi vt clarè constat, tota ratio, cur finis possit cadere sub merito est, quia excedit facultatem naturæ; & quia beatitudo supernatutalis, de qua ibi loquitur D. Thom. est supra facultatem, non solum naturæ humanæ, sed etiam naturæ Angelicæ, infert D. Thom. tam hominem, quam Angelum suam meruisse beatitudinem. 16 *Probatur hæc explicatio ex contextu D. Thom.*

Sed instabis primo; nam pro eodem reputat D. Tho. finem excedere facultatem operantis, & non posse effici per actionem illius, sed tantum meritoriè ab ipso causari; & non excedere facultatem operantis, & per illius actionem effici posse, non tamen sub illius merito cadere: ergo sentit D. Thom. eo ipso, quod finis efficiatur per actionem operantis propter finem, non posse illi correspondere in præmium, nec ab illo meritoriè causari. 17 *Instabis primo.*

Secundo; nam si homo in vi gratiæ, & charitatis, quæ illi infunduntur in via, posset effectiuè physicè gloriam in se ipso causare, non posset gloriam mereri, saltim per illas actiones, quibus gloriam physicè efficeret; & tamen gloria excederet facultatem hominis naturalem: ergo actio effectiua finis, etiam si facultatem operantis excedat, non potest esse meritoria illius. Consequentia tenet. Minor constat: nam actus supernaturalis, ex eo quod ab homine in vi gratiæ efficiatur, non tollitur, quod supernaturalis sit, & quod naturalem hominis facultatem excedat: ergo pariter, quod gloria efficeretur ab homine in vi gratiæ, & charitatis, non tolleret, quod excederet facultatem eius naturalem. Maior autem probatur; non enim potest aliquis mereri, qnod in sua continet potestate; cum de ratione præmij sit, quod expectetur ab alio; sed in eo casu homo iustus haberet gloriam in sua potestate: ergo non posset illam mereri. 18 *Instabis secundo.*

Respondeo ad primam replicam, pro eodem à D. Thom. reputari, loquendo de fine vltimo, excedere, & non excedere facultatem operantis, ac posse effici, & non posse effici ab illo, sed tantum meritoriè causari; quia in re ita contingit, vt finis non excedens facultatem naturæ, efficienter obtineatur ab intendente finem, & non meritoriè: cæterum ratio cur sub merito operantis propter finem non possit cadere, non est, quia efficienter ab illo causetur, sed quia facultatem naturæ non excedit, ideoque non potest cadere per se sub merito supernaturali. Nam quamuis efficeretur ab intendente finem, posset etiam moraliter meritoriè ab eodem causari, si excederet facultatem naturæ. 19 *Prima replica diluitur.*

Ad secundam replicam, nego maiorem. Ad probationem, distinguo maiorem: si sit potestas in operando, & in efficiendo independens, concedo maiorem: si sit potestas dependens in operando, & subordinata superiori potestati, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam homo iustus, esto in vi auxiliorum gratiæ posset efficienter physicè gloriam causare, posset per modum causæ secundæ Deo, vt causæ primæ, subordinatæ, eiusque influxu indigentis: ac proinde posset à Deo gloriam, vt præmium expectare, illamque apud ipsum mereri. Nam sicut primæ solutionis Auctores docent, causam efficientem instrumentalem 20 *Ad 2. respõdetur.*

posse

posse id, quod instrumentaliter physicè efficit expectare à causa principali, & ab illa, vt præmium obtinere; non autem id posse expectare à se; ita nos dicimus de causa efficienti principali secunda, posse effectum à se efficiendum expectare à causa prima, illumque mereri, vt à causa prima obtinendum, non autem potest illum expectare à se, nec apud se ipsam mereri. Nam ratio cur causa instrumentalis potest à causa principali effectum à se efficiendum expectare, non potest alia esse, nisi quia ab illa in efficiendo dependet, eique subordinatur, quæ ratio pari efficacia militat in causa secunda comparata cum prima; ac proinde idem est asserendum.

21 *Replicabis.* Sed dices; esto possit per vnam actionem mereri effectum efficiendum ex vi alterius actionis; non tamen potest causa secunda efficiens principalis, per actionem, per quam effectum aliquem principaliter causat, ipsum effectum à prima causa mereri: ergo actio effectiua finis, non potest esse meritoria illius; & consequenter actio, qua Christus vt homo, efficienter physicè causabat miracula, non potuit esse meritum respectu illorum, nec meritorium concursum in miracula exercere. Probatur antecedens, eatenus enim potest dari meritum in homine, vt Deus conferat effectum ab ipso homine efficiendum, quatenus potest mereri concursum Dei in ordine ad talem effectum; sed actio, qua fit effectus à causa secunda supponit concursum diuinum; cum mediante illo actio fiat; & consequenter non potest illum mereri; principium enim meriti non potest sub eodem merito cadere: ergo nequit causa secunda mereri à causa prima effectum à se ipsa efficiendum per actionem factiuam effectus.

22 *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem dicatur, concursum præuium diuinum, per quem causa secunda completur, applicaturque ad agendum, Deoque subordinatur, esse priorem actione, qua causa secunda agit; & consequenter non potest cadere sub merito eiusdem actionis; eo quod principium meriti non potest sub eodem merito cadere. Concursus autem simultaneus diuinus, quo Deus, vt causa prima influit in effectum simul cum causa secunda, non est prior actione, qua causa secunda agit; ac proinde potest cadere sub merito actionis causæ secundæ, si actio libera, & capax merendi sit: & hoc sufficit, vt causa secunda per actionem per quam in effectum influit, effectum ipsum mereatur.

23 *Instabis.* Sed instabis: concursus simultaneus diuinus, quo Deus, vt causa prima influit in effectum simul cum causa secunda, est identificatus cum actione causæ secundæ: ergo non potest causa secunda concursum Dei in effectum per suam actionem mereri: idem namque respectu eiusdem non potest esse præmium, & meritum, aut rationem meriti, & rationem præmij sortiri.

24 *Respond.* Respondeo, distinguendo antecedens, est identificatus ratione, & identitate essentiali, nego antecedens: est identificatus realiter, & non essentialiter, concedo antecedens: & nego consequentiam. Nam eo ipso, quod concursus Dei in effectum, sit ratione distinctus ab actione causæ secundæ; illique non essentialis, sed ab illa separabilis, potest vno decreto decerni actio, qua causa secunda influit, & alio decreto decerni concursus Dei cum causa secunda in effectum, & hoc secundum decretum ab actione causæ secundæ, vt à Deo præuisa moueri; & consequenter, tam decretum diuinum, quam concursus simultaneus per decretum determinatus, & volitus cadere sub prædictæ actionis merito. Quod si terminus per actionem aliquam causæ secundæ productus, taliter connectatur cum illa, vt inseparabiles sint essentialiter, eodemque decreto diuino necessario decernantur actio, & terminus illius, non poterit iste terminus cadere sub merito actionis, per quam producitur, v. g. Verbum mentale, quod est terminus dictionis intellectualis, quia essentialiter cum illa connectitur, & non potest non decerni decreto decernente dictionem, non potest suo illius merito cadere, & idem de impulsu per actionem voluntatis producto est dicendum; nam meritum, & præmium petunt distincta terminare decreta. Habitus tamen, qui etiam per actum intellectus producitur, & actus quia taliter inter se comparantur, quod potest existere actus intellectus, & non subsequi habitus; Deo suspendente concursum, potest esse præmium actus, per quem efficienter causatur; possunt enim distinctis decretis decerni, quorum vnum alterum præsupponat, & actum in executione præuisum, ab illoque, vt præuiso moueri: & consequenter poterit decretum executiuum habitus supponens decretum executiuum actus, & ipsum actum præuisum, sub illius merito cadere.

25 *Superior doctrina explicat.* Ex quo infero, cum diximus Christum per actus, quibus efficiebat miracula, meritoriè illa causasse, non esse intelligendum de prædictis actibus, prout erant fieri miraculi ab illis effecti loquendo formaliter: quia cum fieri effectus, & effectus ipse connectantur essentialiter, & eodem decreto necessario decernantur, non potest effectus cadere sub merito sui fieri. Sed intelligendum esse de illis actibus sumptis sub alia ratione v. g. cum Christus orabat, vt aliquod miraculum fieret, ipse actus orationis meritoriè causabat miraculum, & etiam instrumentaliter physicè, quatenus eleuatus à Deo influebat in miraculosum effectum; cæterum egressus miraculi ab isto actu, vt eleuato, in quo fieri miraculi consistebat, non causabat meritoriè effectum miraculosum, sed tantum physicè: & ratio habetur ex dictis, quia nempè, actus orandi, & effectus miraculosus, non connectuntur essentialiter inter se, & diuersis decernuntur decretis, decretumque de effectu miraculoso efficiendo per ipsum orationis actum, decretum de orationis actu supponebat, & ab actu orationis, vt præuiso mouebatur, fieri autem effectus miraculosi essentialiter cum illo connectitur, & necessario eodem decreto decernitur; ideoque non potest effectus miraculosus sub merito sui fieri cadere.

Deinde contra secundam partem conclusionis arguitur ex D. Thom. *q. 29. de Veritate art. 4. ad 9.* vbi docet, quod sicut Deus dupliciter nos iustificare dicitur, nempè, efficienter, & in quantum est finis à nobis cognitus, & amatus: *Ita Christus secundum quod homo, dupliciter dicitur nos iustificare, vno modo secundum suam actionem, in quantum nobis meruit, & pro nobis satisfecit; & quantum ad hoc non potest dici caput Ecclesiæ ante Incarnationem. Alio modo per operationem nostram in ipsum, secundum quod dicimur per fidem eius iustificari; & per hunc modum, etiam poterat dici caput Ecclesiæ ante Incarnationem secundum humanitatem. Vtroque autem modo est caput Ecclesiæ secundum diuinitatem, & ante & post.* Quam doctrinam repetit solutione *ad* 10. 11. *&* 12. *argumentum*: ergo iuxta D. Thom. Christus, in quantum homo, non est caput Patrum Antiquæ Legis, & illorum, qui ante Incarnationem fuerunt per influxum meritorium, sed tantum per influxum finalem; & consequenter miracula ante Incarnationem facta, non causauit meritoriè, & in genere causæ efficientis moralis, sed solum in genere causæ finalis. 26 *Secundo arguitur.* S. THO.

Respondeo, Christum, eo modo, quo promouerit nobis gratiam, non meruisse Antiquis Patribus, qui ante Incarnationem fuerunt, nempè, merito quoad substantiam, & modum tali; eo quod modus connaturalis merito in causando illique connaturaliter debitus, est causare præexistendo præmio in tempore, illudque tempore præcedendo; & quia istum modum habuit respectu nostri, non autem respectu Antiquorum Patrum, sed illorum gratiam causauit per præexistentiam meriti solum in diuina cognitione, qui est modus connaturalis causandi causæ finalis; ideo non eodem modo nobis, & Antiquis Patribus meruit; nobis namque meruit secundum modum connaturalem debitum merito, nempè, cum præexistentia in tempore ad præmium; Antiquis autem Patribus meruit sine tali modo; & ideo non causauit illorum gratiam meritoriè quoad modum; benè tamen meritoriè quoad substantiam cum modo causæ finalis: ex quo tantum sequitur, non causasse miracula ante Incarnationem facta meritoriè quoad substantiam, & modum, non autem, quod illa non causauerit meritoriè quoad substantiam, sicque accipiendam esse Angelici Præceptoris doctrinam, monstrauimus *tomo primo Disput.* 13. *num.* 50. *& num.* 63. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri, *vbi Disputatio præcedens.* 27 *Respond.* M. Sent.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA.

An humanitas Christi Domini instrumentaliter physicè effectus miraculosos causauerit?

§. I.

Aperitur status difficultatis, referuntur sententiæ, veraque eligitur, & auctoritate probatur.

IN hac Disputatione supponimus tanquam certum, Christum, vt hominem, non effecisse miracula efficientia physica principali, in quo omnes Theologi consentiunt, nullo, quem viderim dempto, traditurque à D. Thom. *infra q. 3. art. 2. & in præsenti q. 13. art. 2.* vbi docent, animam Christi non potuisse efficere miraculosas transmutationes secundum propriam virtutem, naturalem, vel gratuitam, sed tantum vt instrumentum diuinitatis. Id ipsum docuit *q. 6. de potentia art. 3. & 4. in 2. Sententiarum dist.* 18. *q. 1. art. 3. Contra Gentes cap. 102. 1. p. q. 105. art. 7. &* 8. *q.* 110. *art.* 4. *q.* Nu. 1. *Non fuit causa principalis physica miraculorum.* D. Tho.

4.q.114.art.4.1.2.q.113.art. 10. quibus locis, & passim alibi docet Angelicus Doctor, solum Deum posse propria virtute miracula facere.

2 *Probatur 1. S. Bern.* *Et* probatur primo ex Bernardo *lib. de dispensatione, & præcepto*, vbi ait: *Ille solus potest legem immutare, qui legem condidit; sicut patet in legibus humanis, quod solus Imperator potest legem immutare, vel dispensare in lege, qui condidit legem.* Quæ verba refert D. Thom. *q. 6. de potentia art. 4.* sed solus Deus legem cursus naturalis instituit: ergo solus Deus potest cursum naturalem rerum inuertere, vel in illo dispensare. Sed in quolibet miraculo cursus naturalis rerum inuertitur, in illoque dispensatur: ergo solus Deus potest per propriam virtutem, & vt causa principalis miraculosum opus efficere; & consequenter humanitas Christi Domini, vel Christus, quatenus homo, non induxit in effectus miraculosos, vt causa efficiens physica principalis.

3 *Secundo probatur.* Secundo probatur; est enim de ratione miraculi talis simpliciter, vt fiat præter, aut supra ordinem totius naturæ creatæ; sed nullus præter Deum potest aliquid efficere propria virtute, quod sit supra ordinem totius naturæ creatæ: ergo nullus præter Deum potest miraculum facere propria virtute, & vt causa principalis. Consequentia est bona. Maior est D. Thom. *locis citatis*, & patet; non enim sufficit ad rationem miraculi, quod sit supra ordinem naturæ particularis; alias motus violentus lapidis sursum esset miraculosus; cum sit præter ordinem naturæ lapidis, imo, & contra lapidis naturam, quod nullus dixit: ergo est de ratione miraculi, quod sit supra ordinem totius naturæ creatæ. Minor autem probatur; quod enim fit principaliter ab aliqua causa creata, non est supra ordinem talis causæ; & consequenter non est supra ordinem totius naturæ creatæ: ergo nullus præter Deum potest per propriam virtutem, & vt causa principalis efficere id, quod essentialiter petit esse supra ordinem totius naturæ creatæ.

4 *Obijcies.* Obijcies: actus charitatis causatur à voluntate creata, vt à causa efficiente physica principali; & tamen est supra ordinem totius naturæ creatæ: ergo stat effectum à causa creata principaliter causari, & esse supra ordinem omnis naturæ creatæ, quod petit ratio miraculi; & consequenter male ex hoc principio probatur à D. Thom. non posse miraculum tale simpliciter efficienter principaliter causari à causa creata. Maior est communis sententia Thomistarum 2.2.*quæst.*23.*art.*2.*&* 1.*p. q.*12. *art.* 5. quibus locis fusè ostendimus, actus vitales, esto supernaturales sint, non instrumentaliter, sed principaliter effici à potentijs vitalibus. Minor autem probatur: nam actus charitatis est supernaturalis; sed de ratione entis supernaturalis est, esse supra omnem naturam, non solum creatam, sed etiam creabilem, vt tenet communis Theologorum sententia 1.*p. q.* 12. ergo actus charitatis est supra ordinem totius naturæ creatæ.

5 *Respondet.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Nam licet actus charitatis sit supra omnem naturam substantialem, tam creatam, quam creabilem acceptam secundum se, quod sufficit ad rationem entis supernaturalis; non tamen excedit virtutem innatam gratiæ, & habitus charitatis, nec naturam substantialem, vt eleuatam per gratiam, & habitum charitatis, sed illi prout sic connaturalis est, & hoc sufficit, vt à voluntate creata, vt à causa physica principali causetur. Miraculum autem petit esse supra ordinem omnis naturæ, non solum substantialis, sed etiam accidentalis, tam creatæ, quam creabilis; ideoque non potest ab aliqua causa creata principaliter physicè effici. Quod autem hoc sit de ratione miraculi patet; plus enim requiritur in aliquo effectu, vt miraculosus sit, quam, vt sit supernaturalis; aliàs omnis effectus supernaturalis, esset miraculosus simpliciter, quod nullus Theologorum asseruit; omnes Theologi, etiam intra ordinem gratiæ distinguunt effectus miraculosos ab alijs, qui miraculosi non sunt, sed intra illum ordinem connaturales; sed de ratione entis supernaturalis est excessus supra exigentiam omnis naturæ substantialis, tam creatæ, quam creabilis, vt communis tenet sententia 1.*p q.* 12.*art.* 1. *& alibi*, inferendo ex hoc principio implicare substantiam supernaturalem creatam: ergo hoc solum non sufficit ad rationem operis miraculosi, sed insuper est necessarium, quod sit supra omnem naturam creatam, & creabilem, nedum substantialem, quæ dicitur natura simpliciter, sed etiam accidentalem, quæ est, & dicitur natura secundum quid. Sed cum hoc excessu non stat, quod ab aliqua causa creata possit principaliter effici; cum ad hoc sit necessarium, quod vel ipsa secundum se habeat virtutem ad efficiendum miraculum, vel quod eleuari possit per virtutem supernaturalem, ratione cuius principaliter illud efficiat, illudque in se præcontineat: ergo cum excessu supra omnem naturam creatam exactè ad rationem operis miraculosi, non stat, quod possit effici principaliter physicè ab aliqua causa creata.

6 Hoc igitur ita supposito, quod in examen vertimus, est, an humanitas Christi, vt instrumentum physicum diuinitatis causauerit effectus miraculosos? Qua in re duplex vtraque celebris, & è regione opposita versatur sententia. Prima docet, non causasse Christum, vt hominem miracula, quæ patrauit, vt physicum instrumentum, sed solum, vt instrumentum morale, hanc vt probabiliorem tenet Vazquez *infra disp.* 133. *cap.* 2. *&* 3. *& in hac quæst. disp.* 57. *cap.* 5. pro illa referens Durandum *in* 3. *distinct.* 14.*q.* 5. *ad* 2. & Ferraram 3. *cont. Gent. cap.* 102. *§. circa rationem, & §. considerandum vlterius*, verum ibi Ferrara duplex genus instrumenti distinguit, alterum deferens imperium principalis agentis, alterum propria actione coagens cum principali agente, & hoc secundum instrumenti genus negat respectu effectus miraculosi, primum concedit; non tamen explicat, an solum sit instrumentum morale, an vero sit physicum, etsi minus propriè ratione instrumenti sortiatur. Referuntur etiam pro hac sententia ex Antiquioribus Alexander Alensis 3. *p. q.* 13. *art.* 3. *memb.* 3. Altisiodorensis *part.* 3. *Tract.* 1. *cap.* 4. *quæst.* 1. D. Bonauentura *in* 3. *dist.* 13. *art.* 2. *q.* 2. Occhamus *ibid. dub.* 3. Scotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 1. 4. *&* 5. & ex nostris Petrus de Scoto 2. *p. de instructione Sacerdotis*, & Magister Cano *in relectione de Sacramentis*. Eidem sententiæ adhærent ex Recentioribus Societatis Ragusa *disp.* 36. *§.* 6. *& disp.* 106. *§.* 3. Beccanus *cap.* 10. *q.* 9. Gaspar Hurtado *Disp.* 8. *difficultate* 4. & nonnulli alij Recentiores ex eadem familia. *Alex. Alens. D. Bon. Occhã. Scotus Petrus de Scoto M. Can. Ragus. Beccan. Gaspar Hurtado.*

Secunda, per extremum affirmat, humanitatem Christi præter concursum principalem moralem, habuisse concursum physicum instrumentalem in effectus miraculosus. Ita D. Thom. *in* 3. *dist.* 14. *q. vnica art.* 4. *q.* 6. *de potentia art.* 4. 1. 2. *q.* 112. *art.* 1. *ad* 2. *in hac* 3. *p. q.* 19. *art.* 1. *ad* 2. *q.* 43. *art.* 1. *&* 2. *q.* 48. *art.* 6. *q.* 52. *art.* 1. *&* 2. *q.* 56. *art.* 5. *q.* 62. *art.* 1. *&* 2. *& in præsenti q.* 13. *art.* 2. D. Thom. sequuntur Paludanus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 1. Capreolus *in eadem distinctione q.* 1. *art.* 3. *in* 3. *Sententiarum distinct.* 15. *q. vnica art.* 3. *ad argumentum Durandi contra primam conclusionem* Magister Scoto *in* 4. *dist.* 1. *q.* 2. *art.* 3. *§. Hæc autem responsio & quæst.* 3. *art.* 5. *in principio*. Refertur etiam Ferrar. 4. *Contra Gentes cap.* 57. non tamen loquitur de humanitate Christi, sed de Sacramentis Nouæ Legis quibus concedit concursum physicum instrumentalem, non gratiam iustificantem, sed in dispositiones ad gratiam. Illam expressè docent Caietanus *in præsenti q.* 13. *art.* 2. vbi Lorca *disp.* 53. Cabrera *disp.* 3. Nazarius *controuers.* 2. Aluarez *disput.* 66. *conclus.* 2. Illustrissimus Aruio *dub.* 2. Magister Sancto Thoma *disp.* 15. *art.* 2. Zipullus *dub.* 2. Vincentius *relect. de Gratia Christi q.* 6. *conclus.* 4. *pag.* 785. & Choquetius *de origine gratiæ lib.* 2. *disp.* 6. *cap.* 1. Tenent etiam ex PP. Societatis Valentia *tom.* 4. *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. *& disp.* 11. *q.* 3. *punct.* 2. Suarez *in præsenti disp.* 31. *sect.* 3. Albertinus *tom.* 1. *principio* 2. *corollario* 3. *punct.* 3. Puente Hurtado, & Tanerus *disp* 1. *de Incarnat. q.* 5. *dub.* 7. *dubitatione* 2. & alij ex eadem familia relati à Coquetio *vbi supra*. 7 *Secunda sentẽtia S. THO. Palud. Capreol. M. Scoto. Ferrar. Caiet. Lorc. Caber. Nazar. Alu. Araujo. Mag. S. Thom. Zippul. Vincent. Suar. Alber. Hurt. Taner.*

Quæ sententia sit nostra conclusio: pro illa Auctores nostri plura congerunt Scripturæ, & Patrum testimonia, selectiora sunt verba illa Lucæ cap. 6. *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes.* Et cap. 8. Christus de se ipso loquens, dixit: *Noui virtutem de me exisse.* Quæ verba plus significare, quam causalitatem moralem; ac proinde physicam causalitatem, probant aliqui Recentiores nam meritum, oratio, & similia, quæ solum causant moraliter, non exeunt à merente, nisi tantum secundum effectum meriti, non autem secundum virtutem, quæ sit illius effectus causa, at Euangelista de Christo, Christusque fatetur, virtutem de se ipso exisse, quæ erat miraculorum causa: ergo intelligi non potest de virtute meritoriè, aut moraliter causante, sed de virtute efficienter physicè in miracula influente: 8 *Conclusio Probant. Recent. ex Scriptura.*

Huic tamen ponderationi rectè respondet Vazquez *disp. allegata cap.* 6. nomine virtutis, non intelligi in prædictis testimonijs qualitatem aliquam, quæ sit miraculorum principium, sed ipsum miraculosum effectum: quem Christus appellauit virtutem, iuxta phrasim Schripturæ. Matth. 11. & Lucæ 10. vbi dicitur: *Quia si in Tyro, & Sydone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te, &c.* Hoc est, miracula, & signa. Et Marc. cap. 6. *Non poterat ibi virtutes facere.* Et Actorum 19. ibi: *Virtutesque non quaslibet faciebat Deus per manus Pauli.* Quibus locis nomine *virtutis* intelliguntur ipsi effectus miraculosi. Pariter ergo in testimonijs adductis nomine *virtutis*, quam Christus à se exisse fatetur, miraculum intelligitur. Et quidem ita esse prædicta verba accipienda, probo ad hominem nam dicti Recentiores docent, Christum loqui de se ipso, non vt Deo, sed vt homine; aliàs non probarent influxum physicum humanitatis in effectus miraculosos; at virtus, qua humanitas Christi influit, non exijt à Christo, vt homine, sed vt Deo; nam mediante illa virtute eleuatur humanitas, potensque constituitur ad miracula pa- 9 *Ponderatio ista nõ vrget 1. Matt. 11. Luc. 10. Marc. 7. Act. 19. Sæpè in Scriptura nomen virtus accipitur pro effectu miraculoso.*

patranda, non autem eleuatur à se, sed à Deo, qui est causa principalis illorum: ergo nomine virtutis non intelligitur forma, quæ est miraculi principium, sed miraculosus effectus, iuxta phrasim Scripturæ relatam.

10 *Secundo.* Deinde: nam esto nomine virtutis intelligeretur aliquid, quod esset principium miraculi, non inde colligeretur, non posse accipi prędicta verba de merito causante moraliter: ergo etiam ex hac parte ponderatio Recentiorum non vrget. Probo antecedens: nam meritum exit à merente tanquam à principio sui: ergo etiam virtus meriti à merente dicitur exire; & consequenter quamuis verba *supra* adducta accipiantur non de effectu miraculoso, sed de virtute, quæ est illius principium, non colligitur ex illis virtus physicè effectiua.

11 *Ex illis testimonijs aliter ponderatis, probatur conclusio.* Licet autem nomine virtutis, non forma, quæ sit principium miraculi, sed miraculosus effectus accipiatur: ac proinde verba adducta ex ea ratione non vrgeant, tamen satis efficaciter nostram conclusionem ex alia consideratione suadent: exitus namque effectus ab aliqua causa absolutè sumptus, importat exitum physicum, sed in prædictis testimonijs asseritur absolutè virtutem, idest, miraculosum effectum à Christo, vt homine, exisse ergo ineptè de exitu morali explicantur & consequenter attribuendus est Christo, vt homini præter influxum moralem, influxus physicus instrumentalis in effectus miraculosos. Consequentia tenet. Minor ex verbis adductis constat: non enim asseritur in prædictis testimonijs virtutem, idest, miraculum moraliter à Christo, vt homine, exijsse, sed absolutè asseruit Euangelista: *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes.* Et Christus de se loquens, ait: *Noui virtutem de me exisse.* Maior autem probatur: effectus namque non exit à causa morali, sed à causa physica, à causa morali inducta; in hoc enim causa moralis à physica causa distinguitur, quod hæc causat influendo in effectum, & illum extra causas ponendo: causa autem moralis non ita, sed monendo voluntatem alterius, vt aliquid efficiat; intuitu tamen causæ moralis merentis, vel impetrantis, mandantis, vel consiliantis: ergo exitus effectus à causa absolutè, & sine aliqua limitatione prolatus, denotat exitum physicum.

12 *Explicat. & vrgetur 1.* Vrgetur, & explicatur; effectum à causa efficiente exire, idem est, quod effici ab illa; sed effectum effici ab aliqua causa absolutè, & sine limitatione dictum, importat physicam efficientiam: ergo effectum à causa efficiente exire absolutè, & sine limitatione dictum, physicam efficientiam importat. Maior cum consequentia tenet. Minor autem præterquamquod videtur ex ipsis terminis constans, probatur: vt enim docent Siluester *verbo Excommunicatio vltimo quæst. 4. dicto 3.* Caietanus *verbo Excommunicatio paulo post principium.* Armilla *num. 2.* Tabiena *excommunicat. 5. casu* 49. Nauarrus *in summa cap. 27. num.* 51. Medina *lib. 1. summa cap.* 11. *§. 2.* Enriquez *lib.* 13. *de excommunicatione cap. 17. num. 2.* Ledesma *de excommunicatione dub.* 6. & alij, quos lato calamo referunt, & sequuntur Layman *in summa lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 6. num. 6.* & Thomas Sanchez *lib. 3. de matrim. disp. 49. num. 2.* excommunicatio lata contra aliquid facientes, non comprehendit mandantes, vel consiliantes, nisi in ipsa exprimantur; ideoque cum Iudex intendit, mandantes, & consiliantes sua excommunicatione ligare; illos expressè nominat, cum tamen mandans, & consilians furtum peccato furti teneantur, vtpotè in furtum moraliter influentes, & causæ morales illius; at si effectum effici ab aliqua causa, absolutè, & sine limitatione dictum, influxum efficientem non portaret, hæc doctrina, quam Sanchez asserit esse communem, vera non esset: ergo effectum effici ab aliqua causa absolutè, & sine limitatione dictum, denotat influxum physicum. Probo minorem: censura contra facientes furtum comprehendit omnes, de quibus absolutè verificatur facere furtum; sed si effectum effici ab aliqua causa dictum absolutè, non importat physicum influxum, sed vel physicum, vel moralem, mandans, & consilians furtum, absolutè dicerentur furantes, & furtum facientes; cum verè sint causæ morales in furtum moraliter influentes: ergo comprehenderentur sub excommunicatione lata contra furantes, vel quod idem est, contra facientes furtum.

Siluest. Caietan. Armill. Tabien. Nauarr. Med. Enriq. Ledes. Layman. Sanchez.

13 *Confirmat. secundo.* Vrgetur, & explicatur secundo: nam esto cum proprietate esset verum, effectum exire à causa morali, non tamen esset ita proprium, ac exire à causa physica, sicut nec causa moralis, ita propriè, ac physica obtinet rationem causæ, vt omnibus debet esse in confesso; sed Scripturæ verba sunt cum maxima proprietate accipienda, cum ex tali acceptione aliquid absurdum non sequitur: ergo testimonia adducta sunt de exitu physico, & non tantum de morali accipienda. Patet consequentia: quia ex ista explicatione nullum inconueniens sequitur, vt ex dicendis constabit. Sicque illa accepit D. Thom. *infra q. 43. art. 4.* illis verbis: *Secundo propter modum miracula faciendi, quia scilicet, quasi propria potestate miracula faciebat, non autem orando, sicut alij, vnde dicitur Lucæ 6. Quod virtus de illo exibat, & sanabat omnes.* Vbi D. Thomas duplicem modum faciendi miracula agnoscit, nempè, orando, quòd est moraliter influere in effectus miraculosos, & propria potestate operando, qui modus patrandi miracula non potest à primo distingui, nisi per influxum physicum, quem probat ex verbis Lucæ 6. cap. *Et virtus de illo exibat, & sanabat omnes.* Sentit ergo Diuus Thomas verba illa non de influxu morali, sed de physico in effectus miraculosos esse explicanda.

S.THO.

14 *Secundo probatur conclusio auctorit. Conciliorum, & Patrum.* Secundo suadetur conclusio ex Concilio Ephesino *cannone 11.* vbi asseritur, *Carnem Christi esse viuificatricem*, eo quod facta sit propria Verbi. Et Sophronius in Epistola Synodica, quæ habetur in 6 Synodo *actione 11.* dicit; *Verbum per carnem suam effecisse opera, quæ erant diuinitatis inditia.* Et Cyrillus *lib. 4. in Ioannem*, sic ait: *Hac de causa in excitandis mortuis, non solum Verbo, atque imperio, vt Deus vtebatur, verum etiam carnem suam, quasi cooperatricem, nonnunquam adhibebat, vt re ipsa ostenderet, carnem quoque suam, quoniam sibi coniuncta est, viuificam esse.* Et infra de filia Principis Synagogæ à Christo suscitata, sic ait: *Vt Deus, & Verbo, & carnis sua contactu eam excitauit, vnam ab vno se Christo, Deo videlicet, atque homine operationem producens.* Ac denique Euthymius *cap. 19. in Lucam* de Christi carne, sic loquitur: *Quemadmodum ferrum quod in igne aliquo tempore permansit, habet ignis operationes, ita quoque sancta ipsius caro diuinitati vnita, quæ diuinitatis sunt, operabatur*; at hæc non possunt cum proprietate accipi, vt debent, nisi humanitati Christi concursus, & influxus physicus in miracula attribuatur: ergo asserendum est instrumentaliter physicè miraculosos effectus causasse.

15 *Minor per singulas partes probatur.* Minor per singulas partes probatur: nam carnem Christi esse viuificatricem, idem est, quod esse effectricem vitæ; sed hoc soli causæ physicæ conuenit propriè, non autem causæ morali, sicut esse homicidam, quod idem est, ac esse causam effectiuam homicidij, soli causæ physicæ in homicidium influenti conuenit propriè, non autem mandati, vel consulenti homicidium, quæ causæ morales sunt; & ideo de homicidio tenentur, vt late probat Thomas Sanchez *lib. 3. de Matrimonio Disp. 49. num. 2.* plures referens, & asserens esse sententiam communem, ergo verba ex Concilio Ephesino relata, quibus asseritur, eam Christi esse viuificatricem, quod etiam docet Cyrillus, non possunt accipi cum proprietate nisi humanitati Christi influxus physicus effectiuus in effectus miraculosos concedatur.

Sanch. Verba Concilij Ephes. ponderatur.

16 *Deinde verba Sophron.* Deinde; nam causa moraliter solum influens, non dicitur cum proprietate facere id, quod solum moraliter causat, quo circa mandantem, vel consulentem, non dici cum proprietate facere, pluribus relatis docet Sanchez, vbi *supra*, asserens, communem sententiam esse; cum tamen mandans, & consulens, vt causæ morales influant; vnde mandans, vel consulens homicidium subsecuto effectu homicidij reatu tenentur, vt docent communiter Theologi; sed Sophronius in epistola citata, docet: *Verbum per carnem suam effecisse opera, quæ erant diuinitatis inditia*, idest opera miraculosa, quibus Christus se Deum esse monstrabat, vt docet D. Thomas *infra q. 43. art. 4.* Et Cyrillus *Carnem suam, vt operatricem aliorum operum adhibuisse*: ergo vt hæc cum proprietate verificentur, vt debent, concedendus est carni, & humanitati Christi influxus physicus effectiuus.

17 *Verba Cyrilli.* Præterea: nam de causa morali non proprie dicitur cooperari cum causa physica; benè tamen quod illam moraliter ad operandum moueat, & excitet: vnde cooperantes ad furtum, à mandante, consulente, & alio quouis modò moraliter concurrente distinguuntur, iuxta communem Theologorum sententiam; & consequenter propriè cooperantes non dicuntur; sed iuxta Cyrillum: *Verbum carnem suam, vt cooperatricem in miraculorum patratione, quandoque adhibeat*: ergo non solum moraliter, sed etiam physicè prædictos effectus causabat. Nec obstat Cyrillum vti particula *quasi*, quæ diminutiua est: nam ideò illa particula est vsus, vt excluderet æqualitatem, quæ in cooperando insinuatur, & quia caro Christi, quamuis cooperaretur diuinitati, illi non adæquabatur, dixit, fuisse cooperatricem non absolutè, sed addendo particulam *quasi* diminuentem ab æqualitate in concurrendo, non à concursu physico extrahentem.

Soluitur quædam obiectio.

18 *Instrumentum physicum, & causa principalis eadem operationem producunt.* Vlterius: nam solum de instrumento physico est cum proprietate verum, vnam, & eandem operationem cum causa principali producere; sed vt docet Cyrillus: *Caro Christi & illius diuinitas vnam, & eandem producebant operationem*: ergo verba Cyrilli non possunt accipi cum proprietate, nisi asseratur, humanitatem Christi fuisse physicum instrumentum in miraculorum patratione. Denique: quod docet Euthymius, nempè, sicut ferrum candens, quæ propria sunt ignis operatur, ita quoque caro Christi propter coniunctionem cum Verbo operari, quæ sunt propria Dei, non potest cum proprietate esse verum, si tantum moraliter in prædicta opera Dei propria

Verba Eutim. expenduntur.

pria influat, & licet vtrumque saluari posset per influxum moralem, aptius tamen, & melius absque dubio saluatur concesso carni Christi influxu physico instrumentali in effectus miraculosos, qui ex mente Euthymij sunt Deo proprij, quia nempè, ab illo solum principaliter possunt causari: ergo iste influxus concedendus est carni Christi, & eius humanitati.

Et ex his vires accipit argumentum hoc ab auctoritate sumptum, & ita explicatur: nam verba Scripturæ, & Patrum, non solum sunt propriè accipienda, sed etiam cum maxima proprietate, quando ex illis sic acceptis, non sequitur contradictio in Scriptura, vel in Patribus, nec aliquod absurdum contra rationem naturalem, in quo nullus poterit inficiari; sed dato, quod testimonia adducta possint explicari propriè per causalitatem solum moralem, aptius tamen meliusque, & cum maiori proprietate accipiuntur, concesso carni, & humanitati Christi influxu physico instrumentali, quod saltim probationes factæ videntur manifestè conuincere; & aliàs ex eo quod sic accipiantur, non sequitur contradictio in Scriptura, vel in Patribus; cum nullibi influxus iste in Scriptura negetur, nec à PP. reijciatur, nullumque inconueniens, sequitur contra rationem naturalem, vt ex argumentorum solutione manifestè constabit: ergo attribuendus est carni Christi, & illius humanitati influxus physicus instrumentalis in effectus miraculosos.

19 *Ex his auctoritatibus instauratur argumentum.*

Tertiò suadetur conclusio testimonijs D. Thomæ, quem Nobis in hac parte contrarium frustra Vazquez contendit probare. Et in primis, loquendo de miraculis in speciali, virtutem physicam instrumentalem concessit D. Thom. *infra q.43. art.4.* Humanitati Christi, vbi duplicem modum concurrendi ad effectus miraculosos humanitati Christi concedit, nempè, orandò, & potestatiuè; concursus autem moralis explicatur per iy *orando*; cum ergo alium modum distinguat, scilicet, *potestatiuè*, necessariò est accipiendus de concursu physico instrumentali. Quem duplicem modum concurrendi in opera miraculosa, etiam distinxit Chrisostomus, *homil. 36. in Ioann. cap.5. homil.63. cap.11. & homil.64. in Ioann. cap. 12. & D. Tho. q.6. de potentia art.4.* Vbi vtrumque modum sanctis aliquando conuenire, concedit, probatque ex Gregorio *lib.2. dialogorum cap.30.* Explicansque Angelicus Doctor, virtutem, qua Sancti cooperantur ad miracula, docet, non esse permanentem, sed transeuntem, his verbis: *Sed virtus ad cooperandum Deo in miraculis, in sanctis intelligi potest ad modum formarum imperfectarum, quæ intentiones vocantur, quæ non permanent, nisi per præsentiam agentis principalis, vt lumen in aere, & motus in instrumento, & talis virtus potest intelligi donum gratiæ gratis datæ, quæ est gratia virtutum, vel curationum, vt sic, hæc gratia, quæ datur ad operandum supernaturaliter, sit similis gratiæ prophetiæ, quæ datur ad supernaturaliter cognoscendum.*

20 *Tertio probatur concl. auctoritat. D. Thom.* *Chrisost.*

Ex qua doctrina duplex argumentum consurgit. Primum est: potestatiuè miracula efficere, distinguitur ab hoc, quod est illa efficere orando; sed efficere miracula orando, est efficere illa moraliter: ergo potestatiuè miracula efficere, est illa efficere physicè. Secundum est: virtus ad patranda miracula, orando, merendo, vel impetrando, vel quouis alio modo morali, non est cur debeat esse transiens, & non permanens, imo quod sit permanens patet: nam virtus ad orandum, merendum, & impetrandum in hominibus iustis est permanens; at virtus in Sanctis residens ad cooperandum Deo in miraculis, est transiens, vt docet D. Thom. & idem in humanitate Christi contingere ex ratione illius infertur: ergo Sancti, & Christi humanitas media prædicta virtute, non moraliter, sed physicè ad effectus miraculosos concurrunt.

21 *Ex hac doctr. D. Tho. duplex argumentum deducitur.*

Eadem doctrina clarè colligitur ex D. Thom. *in præsenti q. 13. art. 2.* vbi docet: *Animam Christi, vt instrumentum Verbi habuisse instrumentalem virtutem ad omnes immutationes miraculosas faciendas, ordinabiles ad Incarnationis; finem immutationes vero creaturarum secundum quod sunt vertibiles in nihil, correspondent creationi rerum, prout scilicet, producuntur ex nihilo, & sic sicut solus Deus potest creare, ita solus Deus potest creaturas in nihilum redigere, &c.* Ex quibus verbis tale argumentum consurgit, D. Thom. illum concursum instrumentalem concedit humanitati Christi in transmutationes miraculosas, quem docet, esse impossibilem in ordine ad rerum creationem, & illarum annihilationem eidem humanitati; sed concursus moralis non repugnat in ordine ad istas transmutationes; benè tamen physicus, vt docet D. Thomas *1. p. q.45. art. 5.* ergo concursus quem humanitati Christi concedit in ordine ad immutationes primi generis, non est tantum moralis, sed physicus.

22 *Secunda auctoritas Diui Thom.*

Huic testimonio Angelici Præceptoris respondet Vazquez *disp.166. cap.2.* doctrinam D. Thom. tam *in hac q. art.2.* quam *1. p. q.45. art.5.* non esse accipiendam de instrumento physico, sed de instrumento morali, eo quod ad rationem instrumenti physici præuia actio necessaria non est; benè tamen ad rationem instrumenti moralis, nec enim morale instrumentum dicitur id, quod solum impetrat aliquid à Deo, sed id, quod impetrat faciendo aliquid circa rem, in qua effectus à Deo deriuatur, vt cum quis tangit ægrotum, & tactu suo impetrat à Deo sanitatem, & quia nulla causa creata potest aliquid præuium operari circa rem, quæ creatur, nec circa aliquid illius, ideo nulla causa creata potest dici instrumentum morale creationis, vel annihilationis.

23 *Respondet P. Vazquez*

Hæc tamen interpretatio omnino insufficiens est, & reijcitur primo: nam si impetrans mediante contactu rei, in qua est in producendus effectus à Deo, est instrumentum morale, etiam erit instrumentum morale impetrans sine medio contactu; sed non implicat causam creatam à Deo impetrare creationem, vel annihilationem: ergo non implicat instrumentum morale creationis, vel annihilationis. Consequentia tenet. Minorem fatetur Vazquez; ex eo enim solum negat, posse dari instrumentum morale creationis, quia de ratione instrumenti moralis est medio contactu impetrare; contactus autem circa rem creandam repugnat: ergo impetratio sine contactu non repugnat respectu creationis, & annihilationis. Maior autem probatur, eo ipso, quod impetrans mediante contactu, sit causa instrumentalis moralis, impetrans sine medio contactu non est causa principalis: ergo eo ipso concedendum est, esse causam moralem instrumentalem. Consequentia patet: sicut enim in genere causæ physicæ, non est medium inter causam principalem, & instrumentalem, ita in genere causæ moralis medium non datur: ergo si impetrans absque medio contactu non est causa principalis moralis, est causa moralis, instrumentalis; & consequenter est instrumentum morale.

24 *Reijcitur primo.*

Antecedens autem probatur: nam causa instrumentalis moralis differt essentialiter à causa principali morali in genere, & linea causæ; sicut causa instrumentalis physica essentialiter distinguitur in ratione causæ à causa physica principali; sed causa impetrans mediante contactu non differt essentialiter in ratione causæ moralis à causa sine contactu impetrante, sicut causa impetrans media oratione vocali, non differt essentialiter in ratione causæ moralis à causa solo actu interiori impetrante: ergo eo ipso quod impetrans mediante contactu sit instrumentum morale, impetrans sine contactu non est causa principalis moralis.

Secundo reijcitur: nam iuxta hanc doctrinam concedendum est, posse humanitatem Christi, vt causam principalem ad annihilationem, & creationem concurrere, non autem, vt causam instrumentalem; at hoc ridiculum est, & contra D. Thom *in præsenti art.2. & 1. p. q. 45. art. 5.* vbi vtrumque negat creaturæ, & humanitati Christi, nempè, & principalem, & instrumentalem concursum: ergo interpretatio tradita, extorta est, & omnino insufficiens. Probatur maior: potest humanitas Christi impetrare à Deo creationem, & annihilationem cuiuscumque rei creatæ, imò, & illas condignè mereri, si sua merita applicet, vt Deus aliquid creet, vel vt aliquid in nihilum redigat; sed in eo casu esset causa principalis moralis creationis, & annihilationis, cum sine contactu impetraret: ergo concedendum est, posse humanitatem Christi, vt causam principalem ad creationem, & annihilationem concurrere, non autem, vt instrumentum.

25 *Secundo.*

Tertio nam Diuus Thomas *1. p. q. 45. art. 5.* sententiam de concursu instrumentali possibili creaturæ ad creationem, refert ex Auicena, & ex Magistro Sententiarum, illamque, vt falsam impugnat, sed Auicena non loquitur de instrumento morali, sed de physico: ergo hunc concursum censet Diuus Thomas impossibilem creaturæ, & humanitati Christi in creationem, & annihilationem. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: vt enim refert D. Thom. sententia Auicenæ erat, quod prima substantia separata creata, creat aliam post se, & substantiam orbis, & animam eius, & quod substantia orbis creat materiam inferiorum corporum; at hoc intelligi nequit de causa instrumentali morali. Tum; quia eam Auicena non cognouit. Tum; quia orbes cælestes in inferiores substantias concursum moralem impetratorium mediante contactu nequeunt, exercere: ergo sententia Auicenæ erat de instrumento physico, non autem de instrumento morali: ergo Diuus Thomas illius sententiam reijciens, censet creaturæ impossibilem concursum physicum instrumentalem in creationem, & annihilationem, & de isto concursu loquitur, cum negat humanitati Christi virtutem ad annihilandum, prout est instrumentum Verbi.

26 *Tertio.*

Quarto reijcitur ad hominem contra Vazquez: vt enim hic Auctor, *locis allegatis* fatetur, actio præuia, ad instrumentum physicum necessaria non est; sed instrumentum morale dicitur ad modum, & imitationem instrumenti physici: ergo contactus præuius rei, in qua est à Deo inducendus effectus, non exigitur ad rationem moralis instrumenti; & consequenter ex hoc principio non redditur impossibilis creaturæ concursus moralis instrumentalis in creationem, & annihilationem.

27 *Quarto reijcitur.*

Res-

28 *Respondebis.* Respondebis ex doctrina istius Auctoris; instrumenta moralia dici ad instar, & modum instrumentorum artis, licet autem instrumenta naturæ actionem præuiam non petant, in instrumentis artis exigitur; & ideo necessarius est contactus rei, in qua inducendus est effectus ad rationem instrumenti moralis.

Contra. Sed contra: nam iuxta hanc doctrinam intra ordinem naturæ dantur instrumenta physica non potentia actionem præuiam, & instrumenta, ad quorum influxum instrumentalem actio præuia est necessaria; sed nulla est ratio assignabilis, cur instrumenta moralia dicantur per analogiam ad vnum instrumentorum genus, & non per analogiam ad aliud: ergo negata actione præuia in instrumentis physicis, vt vniuersaliter requisita, gratis, & absque fundamento exigitur in moralibus.

29 *Quinto reijcitur.* Denique impugnatur istius Auctoris doctrina: nam dato contactum physicum rei, in qua est à Deo introducendus effectus, requiri ad instrumentum morale; etsi rectè colligatur, non posse dari instrumentum morale ad creandum, id tamen non colligitur respectu annihilationis; at D. Thom. negat humanitati Christi virtutem instrumentariam, non solum respectu creationis, sed etiam respectu annihilationis: ergo non rectè de instrumento morali explicatur. Minor constat ex littera D. Thom. consequentia rectè deducitur, & maior probatur; etsi causa creata nequeat contactu physico erga terminum creationis versari; eo quod solum nihilum ante creationem supponitur; & consequenter ante illam nequit physicum terminare contactum; res tamen annihilanda ante annihilationem supponitur; ac proinde potest antequam annihiletur contactui physico subijci, illumque præuiè ad annihilationem à Deo factam terminare: ergo ratio ista, vt à prædicto Auctore explicatur, etsi probet respectu creationis, in ordine ad annihilationem non probat.

30 *Respondet Vazquez.* Respondet Vazquez. Annihilationem consistere in suspensione concursus, quo Deus res in esse conseruat, licet autem possit causa creata impetrare prædictam suspensionem concursus agendo rem annihilandam à Deo, attamen iste contactus non potest præuiè ad suspensionem concursus se habere, quia ad illam nihil conducit; cum non sit inductio effectus, sed suspensio concursus rem aliquam conseruantis; & ideo nequit dari instrumentum morale annihilationis; quia ad hoc necessarium erat, quod præuius rei annihilandæ contactus proueniens ab instrumento, ad annihilationẽ conduceret. Ita Vazquez *loco ex 1. p. allegato c. 2. nu. 7.*

31 *Reijcitur solutio.* Hæc tamen doctrina omnino insufficiens est, argumentumque in suo robore relinquit, quod probo clarè ni fallor: nam contactus rei annihilandæ à Deo, esto non conducat physicè ad suspensionem concursus, potest tamen moraliter ad illam conducere; sed conducentia physica contactus antecedentis, necessaria non est ad concursum instrumentalem moralem: ergo ex defectu conducentiæ contactus præuij respectu annihilationis, insufficienter probatur impossibilitas instrumenti moralis ad illam. Consequentia tenet. Minor est certa, maximè, in sententia Auctoris, quem impugnamus: nam Sacramentum Baptismi est morale instrumentum ad gratiam regeneratiuam; & tamen ablutio corporis, quæ est contactus physicus præuius, non habet physicam conducentiam ad gratiam in sententia asserente Baptismum esse solum morale instrumentum: ergo ad concursum instrumentalem moralem conducentia physica præuij contactus ad effectum inducendum necessaria non est. Maior autem probatur: cum enim Deus impetrationem alicuius sancti corpus mortuum contingentis, mortuum resuscitat, contactus ad vitæ restitutionem conducit moraliter, quia vel est conditio, vel impetratoriè concurrit; sed non repugnat, quod contactus rei annihilandæ à Deo, vt conditio, vel vt impetrans conducat ad suspensionem concursus: ergo potest concurrere ad illam conducentia morali.

32 *Confirm. 1.* Explicatur, & vrgetur primo: ideo contactus corporis resuscitandi, potest ad resurrectionem concurrere concursu morali, quia potest Deus ad præces sancti mortuum reducere ad vitam, expectato, vt conditione contactu, sed potest ad præces creaturæ rem aliquam redigere in nihilum expectato, vt conditione contactu rei in nihilum redigendæ: ergo potest contactus physicus moraliter ad annihilationem conducere.

33 *Confirm. 2.* Explicatur, & vrgetur secundo: sicut potest quis impetrare resuscitationem mortui cum contactu, & sine illo, potest etiam impetrare annihilationem interueniente, & non interueniente contactu; sed impetrans interueniente contactu est instrumentum morale: ergo potest dari morale instrumentum annihilationis. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: licet impetrans resurrectionem sine contactu corporis resuscitandi morale instrumentum non sit; impetrans tamen cum contactu interueniente, morale instrumentum est respectu sui citationis, vt fatetur Vazquez: ergo pariter quamuis impetrans annihilationem, absque interuentu contactus morale instrumentum non sit, impetrans tamen annihilationem mediante contactu morale instrumentum erit. Patet consequentia. Tùm à paritate rationis. Tùm etiam: quia vtrobique moralis conducentia in contactu reperitur, & in nullo casu physica: ergo vtrobique est eadem ratio.

Secunda solutio est: Diuum Thomam, cum negat humanitati Christi virtutem instrumentariam respectu annihilationis, non loqui de potentia absoluta, ita vt hac potentia inspecta, non potuerit ad alicuius rei annihilationem concurrere instrumentaliter, sed tantum de lege ordinaria, quia, nempè, cum non statuerit aliquid annihilare, sed potius oppositum, non statuit, nec decreuit Christo homini, tribuere virtutem, vt instrumentaliter ad annihilationem concurrat, nec paratus est cum illo ad annihilandum concurrere; & ideo attenta lege ordinaria de facto statuta à Deo, non habet Christus, vt homo, virtutem instrumentariam respectu annihilationis. 34 *Secundo respondẽt alij.*

Cæterum nec ista solutio est ad mentem Diui Thomæ, & reijcitur primo: quod namque humanitas Christi, prout est instrumentum Verbi non possit ad alicuius rei annihilationem concurrere, probat Diuus Thomas, quia immutatio creaturarum, prout sunt vertibiles in nihilum, correspondet creationi rerum, prout scilicet, producuntur ex nihilo; & ideo, sicut solus Deus potest creare, ita solus Deus potest creaturas in nihilum redigere, qui etiam solus eas in esse conseruat; sed creare, ita soli Deo conuenit, quod nec de potentia absoluta possit conuenire creaturæ, vt de mente Diui Thomæ docent omnes illius Expositores *prima parte quæst. 45. artic. 5.* ergo cum negat: *in præsenti*, humanitati Christi virtutem instrumentariam respectu annihilationis, non loquitur de lege ordinaria, sed de potentia absoluta, sentitque, etiam inspecta tali potentia, non posse humanitatem Christi instrumentaliter ad annihilandum concurrere. 35 *Reijcitur 1.*

Vrgetur, & explicatur: quod humanitas, vt instrumentum morale, nequeat de lege ordinaria ad annihilationem concurrere, non ideo verum est, quia soli Deo conuenit creare, & annihilare; sed quia soli Deus statuit non redigere aliquam creaturam in nihilum; ideoque non est paratus cum humanitate Christi ad annihilandum concurrere; at impotentiam instrumentalem respectu annihilationis, non probat Diuus Thomas; eo quod Deus statuerit, nullam annihilare creaturam; sed quia solus est potens annihilare, sicut solus potest creare: ergo non loquitur de impotentia de lege ordinaria, sed secundum absolutam potentiam. 36 *Confirmat.*

Secundo reijcitur; etenim ex eo quod Deus statuerit intuitu præcum, & impetrationis Christi, nullam rem annihilare, non sequitur, Christum non habuisse virtutem instrumentariam moralem respectu annihilationis; sed Diuus Thomas docet, non habuisse humanitatem virtutem instrumentariam respectu annihilationis: ergo non, quia Deus dictum decretum habuerit, sed quia ab intrinseco repugnat instrumentalis concursus respectu annihilationis, quod cum solum verum sit de concursu physico instrumentali, asserendum est necessario de illo Diuum Thomam loqui, non autem de concursu instrumentali morali. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur; quod Deus de facto statuerit, non annihilare aliquid intuitu præcum, & impetrationis Christi, non sufficit, vt dicatur, Christum non habere virtutem impetratoriam respectu annihilationis; sed virtus instrumentalis moralis in virtute impetratoria consistit: ergo illud decretum non sufficit, vt de humanitate Christi dicatur, non habere virtutem instrumentalem respectu annihilationis. Minor, & consequentia non indigent probatione. Maior autem probatur: quod Deus de facto statuerit, quod Christus non mereretur efficaciter Incarnationem Patris, non sufficit, vt dicatur, Christum non habere virtutem ad illam merendam. Insuper; quod Deus statuerit, quod Christus non mereretur efficaciter salutem Angelis qui ceciderunt, & hominibus præscitis non sufficit, vt verè dicatur, Christum non habere virtutem meritoriam salutis hominum præscitorum, & Angelorum, qui ceciderunt: ergo pariter, quod Deus statuerit de facto, quod Christus, quatenus homo, non impetraret de facto creaturæ annihilationem, non sufficit, vt verè dicatur non habere virtutem impetratoriam respectu annihilationis. 37 *Secundo reijcitur.*

§. II.

Expenduntur alia testimonia Angelici Præceptoris, & à ratione nostra sententia probatur.

Præter testimonia adducta, quæ in specie de miraculis loquuntur, extant plura, quibus Angelicus D. concursum physicum Instrumentalem respectu gratiæ humanitati Christi apertè concessisse videtur; cumque vt contrarij fatentur eodem modo quantum ad concursum physicum sit respectu miraculorum ac respectu gratiæ philosophandum, rectè ex illis concursus physicus instrumentalis respectu miraculorum in humanitate deducitur. Tertium igitur in ordine testimonium D. Th. habetur *in hac 3. p. infra q. 48. art. 6.* vbi docet, efficiens principale salutis hominum esse Deum, quia verò humanitas Christi est diuinitatis instrumentum, & ex consequenti omnes actiones, & passiones Christi instrumentaliter operãtur in virtute diuinitatis ad salutem humanã ideo passio Christi efficienter causat nostram salutem; 38 *Tertia auct. D. T. est.*

salutem; at D. Thom. in hoc textu non loquitur de efficientia morali: ergo sentit Christum, & illius passionem instrumentaliter physicè in gratiam, & salutem nostram influere. Minor, in qua est difficultas, probatur: nam in articulis præcedentibus dedit D. Thom. passioni Christi omnem moralem causalitatem, docens *in* 1. *art.* esse causam nostræ salutis per modum meriti, *in* 2. per modum satisfactionis, *in* 3. per modum sacrificij, *in* 4. per modum redemptionis, in quibus modis causandi continetur omnis causalitas moralis: ergo cum *in* 6. docet, passionem Christi causare salutem hominum per modum efficientiæ attribuit illi physicum influxum instrumentalem.

39 *Respond. Vazquez.* Huic aperto D. Thomæ testimonio conatur occurrere Vazquez 3. *p. Disp.* 133. *cap.* 4. asserens, passionem Christi comparari posse ad voluntatem humanam, & ad voluntatem diuinam, & sub prima consideratione esse causam meritoriam; quia in ratione merentis humanitas Christi est prima, Deus namque non meretur, nec capax merendi est; sub secunda autem, rationem efficientis sortiri, non physicè principaliter, aut instrumentaliter, imo nec per modum instrumenti moralis, quia ad hoc requirebatur contactus, quem passio Christi non habet respectu hominum; sed ideo sic inspecta rationem efficientis sortitur, quia per voluntatem diuinam fuit assumpta, vt medium in ordinem ad gratiam hominibus impertiendam, & ad illorum salutem: & quia medium respectu finis se habet, vt causa efficiens, ideo D. Thom. asserit, passionem Christi prout comparatur ad diuinitatem per modum efficientis nostram salutem causare. Quam doctrinam deducere intendit Vazquez ex D. Thom. *art.* 6. *allegato in solut.* 3. *argum.* vbi docet passionem Christi secundum quod comparatur ad diuinitatem eius, agere per modum efficientis, in quantum verò comparatur ad voluntatem animæ Christi agere per modum meriti.

40 *Displicet illius solutio, & reijcitur primò.* Hæc tamen illius Auctoris doctrina omnino friuola est, & absque vllo fundamento, nihil aliud, quam verba continens. Quod probo primo: nam D. Thom. tribuit passioni Christi efficientiam distinctam ab efficientia meritoria, redemptiua, satisfactoria, & impetratoria; alias cum omnes istos modos causandi in articulis præcedentibus passioni Christi attribuisset, superfluè *in art.* 6. illi attribueret modum concurrendi efficienter; sed efficientia ab his omnibus distincta, non potest non esse physica: ergo sentit physicè efficienter in hominum salutem influere. *Secundò.* Secundo: vt enim fatetur Vazquez, passio Christi comparata ad voluntatem diuinam, efficienter influit in gratiam, sed non efficienter moraliter: ergo physicè efficienter. Probo minorem: efficientia moralis, vel in merito, vel in satisfactione, vel in impetratione consistit; sed prout comparatur ad voluntatem diuinam non concurrit meritoriè, satisfactoriè, vel impetratoriè; cum hæc omnia illi conueniant per comparationem ad voluntatem humanam, vt prædictus Auctor docet: ergo vt comparatur ad diuinitatem non influit efficienter moraliter.

41 *Tertiò.* Tertio: nam efficientia moralis, vel principalis est, vel instrumentalis, sicut causa efficiens physica adæquatè in principalem, & instrumentalem diuiditur; sed vt comparatur ad voluntatem diuinam non influit in dona gratiæ, vt instrumentum morale, nec vt causa principalis moralis: ergo, vt sic non influit moraliter humanitas Christi; & consequenter sub hac consideratione nullum influxum exercet, vel habet influxum physicum instrumentalem. Maior cum consequentia tenet. Minor pro prima parte docetur ab hoc Auctore; eo quod de ratione instrumenti moralis est præuius contactus physicus rei, in qua est inducendus effectus; passio autem Christi huiusmodi contactum non habet. Pro secunda autem parte probatur: nam efficientia principalis moralis, est efficientia meritoria; sed passio Christi sub hac consideratione non influit meritoriè in dona gratiæ. Tùm, quia influxus per modum meriti conuenit passioni Christi, prout comparatæ ad voluntatem humanam, vt prædictus auctor docet: tum etiam, quia de influxu meritorio non potest Diuus Thomas explicari; cum in *art.* 1. illum passioni Christi attribuisset: ergo prout sic comparata non influit meritoriè in dona gratiæ.

42 *Quartò.* Quarto reijcitur; vt enim aliquid rationem medij sortiatur, sufficit meritorius influxus: ergo ex eo quod passio Christi, vt comparata cum voluntate diuina obtineat rationem medij respectu nostræ salutis, non sequitur, quod prout sic comparata aliam efficientiam, quam meritoriam exerceat; at de efficientia meritoria non potest D. Thom. explicari, vt *proximè* dicebamus: ergo ineptè explicatur de efficientia passionis per modum medij, nisi ei physica efficientia attribuatur.

43 *Quintò reijcitur.* Denique reijcitur, expendendo solutionem D. Thomæ *ad* 3. *argumentum*, quod ita procedebat: *Non videtur eiusdem esse, operari per modum meriti, & per modum efficientiæ: quia ille, qui meretur expectat effectum ab alio; sed passio Christi operata est nostram salutem per modum meriti: non ergo per modum efficientiæ.* Cui argu- *S.THO.* mento respondet: *Ad tertium dicendum, quod passio Christi secundùm quod comparatur ad diuinitatem, agit per modum efficientiæ, in quantum verò comparatur ad voluntatem animæ Christi agit per modum meriti, &c.* Ex quibus in hunc modum insurgo, D. Thom. hoc argumento contendebat probare, passionem Christi non posse physicam efficientiam in nostram salutem exercere: ergo argumento respondens, physicam efficientiam in passione Christi tuetur. Consequentia est bona; aliàs superfluè argumento occurreret. Antecedens autem probo. Maior istius argumenti non accipitur de efficientia morali, sed de efficientia physica: ergo argumentum contra physicam efficientiam procedit. Consequentia est euidens, & antecedens probatur. Maior consistit in hoc, quod non videtur eiusdem esse operari per modum efficientiæ, & per modum meriti, quam in aliquo sensu admittit D. Thomas, vt veram, nempè, quod idem secundum eandem rationem, non potest per modum meriti, & per modum efficientis operari, sed loquendo de efficientia morali, est in omni sensu falsa, imo idem est per modum meriti, & per modum efficientiæ moralis operari: ergo maior argumenti non procedit de efficientia morali, sed de physica efficientia; & consequenter cum D. Th. argumento tertio occurrens, docet, passionem Christi vt comparatam ad voluntatem animæ illius operari per modum meriti; prout verò comparatur ad diuinitatem ipsius efficienter in hominum salutem influere, non potest de efficientia morali explicari. Qualiter autem passioni Christi physica efficientia conueniat, cum physice non existat, *inferius* examinabitur. Alia plura testimonia D. Thomæ pro influxu physico humanitatis in gratiam iustificantem apud Commentatores videantur.

Tertio principaliter probatur nostra conclusio: humanitas Christi vt instrumentum Verbi influit in effectus miraculosos; 44 *Tertiò probatur conclusio ratione.* sed non, vt instrumentum morale: ergo vt instrumentum physicum. Consequentia tenet: non enim datur medium inter instrumentum physicum, & morale: ergo si humanitas Christi est instrumentum respectu miraculorum, & non est instrumentum morale, erit necessario instrumentum physicum. Maiorem concedit Vazquez, saltem respectu aliquorum, quæ Christus, vt homo, effecit mediante contactu physico, estque expressa D. Thomæ *in præsenti art.* 2. & pluribus alijs in locis, & videtur non obscurè colligi ex communi Patrum loquutione, nempè, humanitatem Christi esse organum diuinitatis in ordine ad dona gratiæ, quæ hominibus diuina largitate tribuuntur; esse namque organum diuinitatis, si propriè accipiatur, vt debet, denotat, esse instrumentum in ordine ad illa dona, cumque eadem ratio sit respectu miraculorum, asserendum est, etiam in ordine ad illa fuisse humanitatem Christi instrumentum. *Humanitas Christi est organum diuinitatis.*

Minor autem ad quam tota difficultas reducitur, ostenditur primo: nam sicut instrumentum physicum dicitur per respectum ad causam physicam principalem, ita instrumentum morale dicitur per comparationem ad causam principalem moralem; sed diuinitas comparatione cuius humanitas est instrumentum, non est causa principalis moralis, sed physica respectu miraculorum: ergo humanitas in ordine ad illa non est instrumentum morale. 45 *Maior probat.* 1. Secundo probatur: nam instrumentum media inter effectum, & causam principalem, in cuius virtute operatur, vt constat, discurrendo per instrumenta, siuè artis, siuè naturæ: calamus namque penicilus, serra, & alia instrumenta artificialia, mediant inter causas principales artificiales, & artificiosos effectus, calor, frigiditas, & alia instrumenta naturalia mediant inter effectus, & causas principales naturales, quorum instrumenta, aut virtutes instrumentariæ dicuntur, & sic de alijs instrumentis; sed humanitas Christi prout moraliter influens in effectus miraculosos, non media: inter illos, & Deum, vt illos causantem, influit namq; moraliter, orando, impetrando, & merendo, meritum autem non mediat inter effectū, & Deum, sed potius Deus prout causās physicè præmium mediat inter præmium, & meritum: ergo prout moraliter influit in effectus miraculosos, non influit instrumentaliter. *Secundo probatur minor.*

46 *Confirm.* 1. Confirmatur, & vrgetur primo ad hominem contra Vazquez, qui vt *supra* vidimus, asserit, quod, quia instrumentum morale dicitur ad instar instrumenti artificialis, in quo actio aliqua præuia datur erga rem, in qua inducendus est artificialis effectus, ideo non saluatur ratio instrumenti moralis, nisi physicus interueniat contactus rei, in qua effectus est inducendus; sed non minus est de ratione instrumenti artificialis, quod mediet inter effectum, & causam principalem agentem, quam quod aliquid præuiè operetur: ergo non saluatur ratio instrumenti moralis, nisi mediet inter effectum, & causam principalem; cuius comparatione dicitur, & instrumentum; & consequenter cum humanitas Christi, quatenus moraliter influit, non mediet inter Deum, vt physicè patrantem miracula; non erit, vt sic instrumentum respectu Dei, vt physicè principaliter operantis; sed non reperitur in Deo alia consideratio causæ, sub qua respectu illius instrumentum dici possit: ergo humanitas, prout moraliter influens instrumentum morale non est.

47 *Confir.* 2. Confirmatur, & vrgetur secundo: nam instrumentum agit vt motum à causa principali, & in virtute illius, vt constat discurrendo per omnia instrumentorum genera, quo circa D. Thom. pluribus in locis docet, causam secundam principalem, esse aliqua ratione instrumentum, causæ primæ comparatam; quia, nempè,

nempè, ab illa mouetur, applicaturque ad operandum, nec potest sine illius motione operari; sed humanitas prout moraliter influens in effectus miraculosos non mouetur à Deo, vt physicè efficiente miracula, sed potius Deum monet ad miracula efficienda: ergo humanitas Christi, vt moraliter influens, non est instrumentum Dei, vt physicè efficientis miracula.

48 *Respond. Vazquez.* Nec sufficit respondere cum Vazquez, meditationem instrumenti inter causam principalem, & effectum, requiri in instrumentis physicis, non autem in instrumentis moralibus. Tum, quia voluntariè asseritur. Tum etiam, quia vt *proximè* arguebamus ad hominem contra Vazquez, quia instrumenta artificialia *Contra 1.* ad quorum instar dicuntur instrumenta moralia, exposcunt actionem præuiam infert ipse non posse aliquid dici instrumentum morale, nisi præuiè operetur in re, in qua inducendus est effectus: ergo si omne physicum instrumentum petit operari motum à principali agente, & in virtute illius, non poterit saluari ratio instrumenti moralis, absque ista conditione.

Contra 2. Tum denique: nam in genere causæ physicæ non potest saluari distinctio inter instrumentum, & causam principalem, nisi per hoc, quod instrumentum physicum agat in virtute principalis agentis: ergo pariter distinctio instrumenti moralis à causa principali morali non potest subsistere, nisi instrumentum morale influat in virtute agentis principalis, & vt motum ab illo.

49 *3. Probat. minor argument.* Tertiò principaliter minor argumenti probatur: idem secundum eandem rationem non potest esse causa efficiens moralis principalis, & in eodem genere instrumentalis; sed Christus, in quantum homo, est causa efficiens principalis moralis respectu miraculorum: ergo non influit in illa, vt instrumentum morale. Consequentia est bona. Maior videtur certa: non enim minus distinguuntur intra genus causæ moralis; causa principalis, & causa instrumentalis, quam intra genus causæ physicæ; sed non potest eadem causa secundum eandem rationem principaliter, & instrumentaliter physicè in vnum, & eundem effectum secundum eandem influere: ergo pariter intra genus causæ moralis non potest ratio instrumenti cum ratione causæ principalis moralis in vna, & eadem causa coincidere. Minor autem loquendo de donis gratiæ, de quibus est eadem ratio, ac de effectibus miraculosis, vt aduersarij fatentur, est expressa *S. THO.* Diui Thomæ 4. *Contra Gentes cap.* 74. *& in* 4. *dist.* 5. *q.* 2. *art.* 2. *quæstiuncula* 2. *in corpore*. Et colligitur; *ex solutione ad* 2. vbi docet, quod orans in oratione est sicut principale agens; Christus autem oratione dona gratiæ hominibus meruit: & consequenter, sicut agens principale.

50 Deinde probatur: nam Christus, in quantum homo, meruit nobis merito condigno; Imo, & superabundanti omnes miraculosos, effectus vt vidimus *Disputat.* 39. *num.* 5. *& sequentibus* nec ab aduersarijs negatur; sed merens, saltem merito condigno, est causa principalis moralis præmij, quod meretur condignè: ergo Christus, vt homo, est causa principalis moralis respectu miraculorum. Probatur minor: intra genus causæ moralis datur causa principalis, vt omnes fatentur; sed huiusmodi principalitas nulli alteri potest melius conuenire, quam merito condigno merenti: ergo merens merito condigno, est causa principalis moralis. Secundo: nam causa physica ratione propriæ virtutis continens sufficienter effectum, est causa principalis in genere physico: ergo causa moralis ratione propriæ virtutis sufficienter continens effectum, quem moraliter causat, est causa principalis moralis; sed merens condignè præmium sufficienter moraliter, illud in se continet ratione propriæ virtutis: ergo est causa principalis moralis præmij, quod condignè meretur.

51 *Confir. 1.* Quod amplius vrgetur; ex eo namque Sacramenta sunt instrumenta physica, vel moralia gratiæ nos iustificantis; quia illam ratione propriæ virtutis non continent sufficienter, nec physicè, nec moraliter; sed Christus quatenus homo, ratione propriæ virtutis continet sufficienter moraliter dona gratiæ, & *Confir. 2.* effectus miraculosos: ergo est causa efficiens principalis moralis illorum. Confirmatur, & vrgetur secundo, ex Concilio Tridentino *sessione* 6. *decreto de iustificatione cap.* 7. vbi enumerans causas nostræ iustificationis, docet, causam efficientem, esse Deum, causam meritoriam, Christum, vt hominem, & instrumentalem Sacramentum Baptismi: ergo ex mente Concilij causa meritoria, vt talis, causa instrumentalis non est; quandoquidem inter causam instrumentalem, & meritoriam distinguens, hanc attribuit Christo vt homini, & illam Sacramento Baptismi; & consequenter Christus de condigno merens miraculosos effectus est causa principalis moralis, non autem in hoc genere instrumentalis.

52 *Respon. 1. ex doct. Vazquez.* Huic argumento responderi potest ex Doctrina Patris Vazquez *vbi supra*, Christum, vt hominem dupliciter patrasse miracula, nempè, medio contactu physico rei, in qua inducendus erat effectus, & sine tali contactu, & cum priori modo se gessit, fuisse instrumentum morale, cum autem secundo modo, fuisse causam meritoriam. Hæc tamen solutio præclusa, & reiecta manet ex dictis *in hac Disput. num.* 24. *& sequentibus*. Et insuper impugnatur: nam ex eo quod Christus contingeret infirmum, cui salus, aut vita erat restituenda, non ideo non merebatur condignè effectum miraculosum, nec ratione talis contactus desinebat illum in se continere moraliter sufficienter ratione propriæ virtutis; sed cum sine contactu sanitatem impetrabat, ideo influebat principaliter moraliter, quia illum in se continebat sufficienter moraliter: ergo etiam effectus illos, quos medio contactu causabat, efficiebat principaliter moraliter; & consequenter ex contactu interueniente, non cadebat à ratione causæ principalis moralis, nec constituebatur illorum instrumentum morale.

Quod amplius vrgeri potest: si Sacramenta moraliter sufficienter ratione propriæ virtutis in se continerent gratiam, nos iustificantem, non causarent gratiam, vt instrumenta moralia, sed vt causæ principales morales; & tamen medio contactu corporis gratiam in anima efficerent: ergo quod Christus, vt homo, medio contactu physico aliquos effectus miraculosos patrauerit, dummodo illos contineret moraliter sufficienter ratione propriæ virtutis, non probat tales effectus causasse, vt instrumentum morale. Minor cum consequentia tenet. Maior autem constat primo ex communi Theologorum sententia, asserente, ideo Sacramenta instrumentaliter causare gratiam in anima, quia illam non continent sufficienter, ratione propriæ virtutis: ergo si illam sic continerent, quamuis mediante contactu corporis gratiam causarent in anima; non ideo essent instrumenta moralia. Secundo probatur maior: si Sacramenta physicè sufficienter ratione propriæ virtutis gratiam in se continerent, quamuis illam medio contactu causarent, non essent physica instrumenta gratiæ nos iustificatis, sed causæ physicæ principales, vt omnibus est inconfesso: ergo pariter si gratiam in se continerent, sufficienter moraliter ratione propriæ virtutis, quamuis mediante contactu corporis gratiam causarent in anima, non influerent in illam influxu instrumentali morali, sed morali principali. 53 *Confir. 1.* *Maior probat. 1.* *Secundo probatur.*

Confirmatur, & vrgetur secundo: quod causa physica medio contactu præuio opperetur effectum, non extrahit illam à ratione causæ principalis, nec instrumentum constituit, dummodo effectum in se contineat ratione propriæ virtutis continentia sufficiente: ergo pariter, quod causa moralis in effectum mediante contactu influat, si effectum in se contineat ratione propriæ virtutis continentia sufficiente morali, non extrahit illam à ratione causæ principalis moralis, nec in ratione moralis instrumenti constituit. 54 *Confir. 2.*

Secundo responderi potest ex doctrina à Nobis tradita *Disp.* 39. *num.* 13. *& sequentibus*, vbi diximus, idem secundum eandem rationem, non posse esse causam meritoriam, & instrumentalem physicam; benè tamen secundum diuersas rationes, quod ex Diuo Thoma *infra quæst.* 48. *art.* 6. *solutione ad* 3. deduximus. Ex qua doctrina potest argumentum factum solui asserendo, quod licet causalitas meritoria principalis, & causalitas instrumentalis moralis, non possint vni, & eidem secundum eandem rationem competere, possunt tamen in aliqua causa inueniri secundum diuersas rationes: si namque causalitas meritoria principalis, & causalitas physica instrumentalis, quæ plus distant, possunt eidem causæ secundum diuersas rationes competere, à fortiori videtur idem dicendum de causalitate morali principali, & de causalitate instrumentali morali, nempè, quod licet non possint eidem causæ competere secundum diuersas rationes, possint tamen in eadem causa secundum diuersas considerationes coincidere. 55 *Respondetur 2.*

Sed contra; vt enim operationes Christi sub aliqua consideratione obtinerent rationem instrumenti moralis, necessum erat, quod sub tali consideratione deficerent à perfecta continentia morali effectus per illas causandi; sed sub nulla possunt à perfecta continentia deficere: ergo sub nulla obtinere possunt rationem instrumenti moralis. Consequentia tenet. Maior ex dictis habetur. Minor autem probatur: sub omni consideratione dignificantur à Verbo, ab illoque infinitè valorantur: ergo sub omni consideratione continent perfectè moraliter id, quod moraliter causant; & consequenter sub nulla deficere possunt à perfecta continentia morali, quod tamen necessarium erat, vt rationem moralis instrumenti subirent. Ex quibus patet discrimen inter munus instrumenti physici, quod in nostra sententia actionibus Christi attribuitur simul cum ratione causæ meritoriæ, & principalis moralis, & inter munus causæ moralis instrumentalis: nam cum perfecta continentia moralis, ratione cuius sunt causæ principales in hoc genere, stat negatio perfectæ continentiæ physicæ, & in effectus miraculosos, non per propriam virtutem, sed virtute causæ principalis influere, in quo ratione physici instrumenti consistit, negatio tamen continentiæ moralis perfectæ, non potest illis competere, quod necessarium erat ad rationem instrumenti moralis, & ideo potest humanitas Christi esse causa principalis moralis respectu miraculorum, & simul physicè instrumentaliter in miraculosos effectus influere, non autem vt morale instrumentum. 56 *Reijcitur.* *Causa principalis moralis aliuius effectus, potest esse physicum instrumentum illius.*

Sed dices: hac ratione non probari mortem Christi in facto esse, sepulturam Christi, & illius Ascensionem in Cælum, & corpus Christi mortuum esse instrumenta physica respectu salutis homi- 57 *Oppones*

hominum, & respectu miraculorum, sed de his omnibus docet Diuus Thomas *infra* in nostram salutem influere: ergo hæc, saltem non erunt instrumenta physica sed instrumenta moralia. Probatur maior: mors Christi in facto esse, sepultura Christi, illius Ascensio in Cælum, & corpus Christi iam mortuum, non causant meritoriè moraliter: nam Christi meritum tantum fuit in via; & consequenter non sunt causæ principales morales respectu nostræ salutis; sed hac ratione probauimus, Christum, vt hominem, per actiones, quas in statu viæ elicuit, non causasse miracula, & dona gratiæ, vt instrumentum morale, quia fuit causa meritoria, & moralis principalis: ergo mors in facto esse, corpus Christi mortuum, & alia, quæ enumerauimus, saltèm in vi huius rationis non erunt instrumenta physica, sed instrumenta moralia.

58 *Respond.* Respondeo, quod licet hac ratione non probetur passiones Christi, & actiones ipsi conuenientes statu viatoris elapso non esse instrumenta moralia, nec directè ista ratione probetur, quod sint instrumenta physica, indirectè tamen, & per consequentiam mediatam, hoc secundum facta ratione conuincitur; semel namque admisso Christum, vt hominem per actiones, quas exercuit in via physicè in dona gratiæ, & miracula instrumentaliter influxisse, non est cur negetur influxus physicus instrumentalis actionibus; & passionibus, quas elicuit, & sustinuit statu viatoris transacto: ac proinde cum primum ratione facta probatur, etiam hoc secundum ex consequenti deducitur. An autem simul cum influxus physico, etiam obtinuerint rationem instrumenti moralis? Nec excludimus, nec docemus; & quidem, si causalitas moralis instrumentalis illis adaptari possit, libenter id admittetur à Nobis, vt omnis dignitas possibilis humanitati Christi attribuatur. Est tamen satis difficile moralem influxum instrumentalem corpori Christi, illius sepulturæ, morti in facto esse, resurrectioni, & ascensioni adscribere, & si iste influxus moralis non admittatur validissimum argumentum pro Nostra sententia consurgit: non enim potest negari aliqua ratione in salute nostram influere, cumque meritoriè non influant, si non causant, vt instrumenta moralia, per euidentem consequentiam infertur, causare instrumentaliter physicè.

§. III.

Vltima conclusionis ratio expenditur.

59 *Denique prob. conclusio.* Denique probatur conclusio: Christo, vt homini, de facto attribuenda est omnis dignitas, & perfectio non implicans aut cum statu redemptoris non pugnans, nisi oppositum sit reuelatum; sed virtus effectiua instrumentaliter physicè miraculorum, est dignitas, & perfectio non implicans, nec statui redemptoris repugnans, nec ab illo per reuelationem exclusa: ergo est Christo, vt homini, de facto attribuenda; & consequenter physicè vt homo in miracula influxit, influxu physico instrumentali.

60 *Respon. 1.* Huic argumento multipliciter potest occurri ex doctrina aduersariorum. Primo, distinguendo maiorem; illamque concedendo, si in perfectione, & dignitate possibili inconnaturalitas non interueniat secus autem, si inconnaturalitas aliqua intercedat; in concursu autem physico instrumentali respectu miraculorum datur inconnaturalitas, eo quod fit per auxilium extrinsecum non media virtute intrinseca, vel saltèm sine virtute intrinseca permanente; & ideo quamuis sit possibilis, & dignitas, seu perfectio, Christo attribuenda non est. Sicut hac ratione *Tract. de merito Christi*, cum communi sententia docebimus, Christum non meruisse sibi de facto gratiam habitualem, etsi potuerit de potentia absoluta illam sibi promereri, quia ad hoc requirebatur, quod

Respon. 2. actus supernaturales meritorios per qualitatem fluidam, & non permanentem, non connaturaliter eliceret. Secundo responderi potest, concessa maiori, negando minorem. Nam licet concursus instrumentalis physicus in effectus miraculosos, & in alia dona gratiæ implicatorius non sit, dignitas tamen non est, cum possit creaturæ irrationali competere, & creaturæ rationali, quamuis sit peccato infecta ac proinde nō est, cur humanitati Christi attribuatur.

61 *Respon. 3.* Tertio occurri potest, concedendo maiorem: si dignitas magna sit, & in eius defensione magna difficultas non adsit: secus autem cum dignitas parua est, & defensatu difficilis, & quia concursus physicus instrumentalis parum dignitatis habet, & aliàs difficilè potest defendi, ideo attribuendus humanitati Christi non est, maximè, cum ei conueniat tam in dona gratiæ, quam in effectus miraculosos concursus meritorius condignus, qui eximiæ

1. Resp. Vazquez dignitatis, atque perfectionis est. Denique respondet Vazquez, & frequentius alij eius sententiæ adhærentes, concedendo maiorem, & negando minorem: quod scilicet non implicet concursus physicus instrumentalis in humanitate Christi respectu miraculorum; eo quod in humanitate non est virtus physicè effectiua illorum, implicat autem concursus; siuè instrumentalis, siuè principalis sit, sine virtute supposita principali, aut instrumentali.

62 *Prima so-* Nulla tamen ex his solutionibus argumento facto satisfacit, non prima: dignitas namque, & perfectio positiua propter solam negatiuam imperfectionem, quæ in eius conuenientia inuenitur, *lutio impugnatur.* humanitati Christi neganda non est; sed physicè instrumentaliter influere in effectus miraculosos, dignitas est, & positiua perfectio, inconnaturaliter autem influere, solum est imperfectio negatiua: ergo excludendus non est ab humanitate Christi physicus in miracula influxus, eo quod in illa inconnaturaliter influat. Consequentia est bona. Minor constat: nam carentia perfectionis repugnantis, solum erit negatiua imperfectio; at connaturaliter id miracula influere est perfectio repugnans creaturæ aliàs nō negaretur humanitati Christi ergo inconnaturalitas influxus in miraculosos effectus est tantum negatiua imperfectio. Maior autem non minus aperta videtur: nam in Christo, vt homine plures admittuntur negatiuæ imperfectiones: nam habitus virtutum in ipso, non sunt in summo intensionis gradu possibili de potentia absoluta; & consequenter sunt negatiuè imperfecti, caruit etiam comprehensione Dei per intellectum creatum, quæ carētia, etiam est imperfectio negatiua: ergo positiua dignitas, seu positiua perfectio non est ab humanitate Christi excludenda ob solam negatiuam imperfectionem, quæ in eius conuenientia inuenitur.

63 *Exempl. in solutione adductum non obstat.* Et ex his constat disparitas ad exemplum in fauorem solutionis adductum: nam actus supernaturales, vt connaturaliter eliciantur petunt à principio permanente procedere, vt *Tractatu de Gratia Christi Disputatione vigesimatertia* docuimus, & probauimus: ac proinde illos elicere media qualitate fluida est inconnaturalitas, imperfectionem priuatiuam importans ideoque humanitati Christi negandum: influxus autem physicus in effectus miraculosos, non petit à creatura procedere media qualitate permanente, eleuante imo, quod ab illa procedat repugnat; si namque: non repugnaret, sic deberet ab humanitate Christi procedere, & idcirco inconnaturaliter in miracula influere, non est priuatiua, sed tantum negatiua imperfectio ob quam vitandam, non debet positiua dignitas, & perfectio, quæ in tali influxu inuenitur humanitati Christi negari.

64 *Instauratur argumentum.* Ex quibus argumentum factum in hunc modum vrgetur, & roboratur: si actibus honestis ordinis supernaturalis repugnaret procedere à gratia inhærente, permanente, aut transeunte: non ideo relegandi essent ab humanitate Christi; & tamen tali repugnantia supposita, non elicerentur ab illa connaturaliter, sed per auxilium extrinsecum: ergo pariter quamuis effectibus miraculosis repugnet à principio intrinseco permanente procedere, & ideo non possit ab humanitate causari, vt à principio connaturaliter influente, non ideo negandum, est, instrumentaliter ab illa causari. Patet consequentia: primum namque ideo contingeret, quia elicere actus supernaturales, perfectio, & dignitas est, illos autem non elicere ratione principij permanentis, esset tantum negatiua imperfectio, sed id ipsum contingit in influxu physico instrumentali respectu miraculorum: ergo est humanitati Christi attribuendus.

65 *Explicat. & confir.* Explicatur, & vrgetur secundo: etenim Auctores docentes, effectus miraculosos ab humanitate Christi causari per potentiam actiuam obedientialem adiutam auxilio tantum extrinseco, id asserunt, quia censent implicatoriam qualitatem, supernaturalem, etiam transeuntem, quæ sit virtus vt *quo*, respectu talium effectuum, & qui docent, ab humanitate causari media motione intrinseca, aut qualitate facilè transeunte, non autem media qualitate supernaturali permanente, id docent, quia censent implicatoriam huiuscemodi qualitatem, quod huiusmodi qualitates implicatoriæ non sint, absque fundamento negabitur, illis humanitatem Christi eleuari; sed inconnaturalitas consistens in negatione concursus per qualitatem repugnantem respectu alicuius effectus, solum est negatiua imperfectio: ergo ratione talis inconnaturalitatis, negandus non est humanitati Christi influxus physicus instrumentalis in effectus miraculosos.

66 *Secunda solutio reijcitur 1.* Nec magis secunda solutio satisfacit. Primo: nam influere physicè in effectus miraculosos aliqua perfectio est: ergo etiam est aliqua dignitas. Secundo: nam subsistentia Verbi potuit cum natura irrationali viniri in communi Theologorum sententia: & *Secundo.* tamen quod humanitas Christi effuerit vnita dignitas maxima est: ergo ex eo quod influxus physicus instrumentaliter in effectus miraculosos possit naturæ irrationali competere, non probatur dignitatem non esse in humanitate Christi. Tertiò nam *Tertio.* ministrum Sacramenti in illius effectum influere, dignitas est, & talis censetur ab omnibus; & tamen talis influxus potest à ministro peccato infecto exerceri: ergo quod influxus physicus instrumentalis conuenire, possit creaturæ peccato infectæ, non probat dignitatem non esse. Quarto: nam quod Sacramenta nouæ le- *Quarto.* gis physicè, aut moraliter, vel vtroque modo in gratiam iustificantem influant, dignitas illorum præ Sacramentis antiqui censetur ab omnibus Theologis; & tamen vterque influxus, tam physicus, quàm moralis potest creaturæ irrationali competere & de facto conuenit aquæ in Baptismo, quæ irrationalis est, & vt instrumentum physicum, vel morale, vel vtroque modo influit in gratiam regenerantem: ergo ex eo quod influxus physicus instrumentalis in miraculosos effectus possit conuenire irrationali creaturæ, non probatur dignitatem, non esse.

Dein-

67 *3. solutio impugnatur.* Deinde tertia solutio reijcitur: nam licet prædictus influxus magna dignitas, & perfectio non sit, est tamen aliqua dignitas, & aliqualis perfectio: ergo quamuis difficilis sit, dummodo non possit implicatoria conuinci adscribenda est humanitati Christi. *Cuidam obiectioni occurritur.* Nec obstat, quod humanitati Christi conueniat influxus meritorius condignus in dona gratiæ, & in effectus miraculosos, qui maioris perfectionis, & dignitatis est quam influxus physicus instrumentalis; & ideo pro influxu physico adstruendo in humanitate laborandum non sit; nam etiam intellectui Christi conuenit visio beata: quæ perfectior est scientia infusa; & tamen pro hac scientia adstruenda, à Theologis laboratur, & ista scientia supposita, quæ longè acquisitam excedit, scientia acquisita in eodem intellectu adstruitur ab omnibus Theologis, vt intellectus Christi perfectus sit omni perfectione possibili. Pariter ergo in præsenti, quamuis influxus meritorius condignus in dona gratiæ, & in effectus miraculosos perfectior sit, quam influxus instrumentalis; quia tamen in hoc influxu aliqua perfectio inuenitur, est simul cum priori humanitati Christi attribuendus, dato, quod sit ei possibilis, quamtumuis in illo adstruendo, difficultas aliqua imo, & maxima inueniatur.

68 *Contra vltimam solutionem opponit Ripalda. Displicet eius doctrina de potentia obedientiali immediatè actiua.* Contra vltimam solutionem plura opponunt Recentiores, præcipuè, Ripalda *tom. 1. de ente supernaturali l. 2. disp. 40. sect. 2.* probans, dari in omni ente creato potentiam obedientialem actiuam, media qua potest concurrere Deo extrinsecè assistente, & concursu indebito iuuante ad omnem effectum, qui contradictionem non implicat. Hæc tamen doctrina de potentia obedientiali immediatè actiua in supernaturales effectus nobis placere non potest, illamque fusè reiecimus *Tractat. de Visione, & Tractat. de Charitate*, loquendo in simili de actiuitate intellectus, & voluntatis in actus supernaturales vitales. Suarez *disp. 31. sect. tertia*, contra solutionem istam sic arguit: non enim est asserendum, nihil posse Deum per creaturam efficere, quod creatura per vires suæ naturæ efficere non possit: ergo non repugnat humanitatem Christi eleuari ad efficienda miracula per concursum

69 *Contra istam solutionem arguit Suarez.* physicum instrumentalem; est enim eadem ratio. Antecedens probat primo exemplo Sacramentorum Nouæ Legis, quæ physicè efficiunt gratiam, quam ex se, & propria virtute minimè efficere possunt. Secundo: exemplo intellectus, & voluntatis, quæ potentiæ à Deo eleuantur ad actus, ad quos ex se virtutem naturalem non habent, nempè ad visionem Dei, & amorem supernaturalem eiusdem: ergo verum est, quod natura potest eleuari ad opera, ad quæ ex se, & per proprias vires non potest.

70 *Si respondeatur.* Si dicatur: ideo intellectum, & voluntatem posse eleuari ad visionem, & amorem supernaturales, quia per proprias vires possunt in actus amandi, & intelligendi in genere; & ideo mirum non est, quod possint virtute diuina eleuari ad actus in eodem genere perfectiores. In contrarium arguit primo: nam licet in-

71 *Opponit primo.* tellectus, & voluntas possint per proprias vires efficere rationes intellectionis, & amoris, quatenus sumptæ generice possunt in qualibet specie saluari, prout tamen rationes illæ sunt eæ ipsæ contractæ ad actus supernaturales, non possunt ab his potentijs viribus naturæ attingi, sicut ratio qualitatis potest effici à calore, non tamen prout ad esse gratiæ contracta; & tamen dictæ potentiæ eleuantur ad efficiendam rationem illam, contractam ad actus supernaturales: ergo pariter humanitas, quamuis per proprias vires non possit in effectus supernaturales influere, poterit, vt eleuata.

72 *Secundo.* Secundo: nam etiam humanitas Christi potest ratione sui aliquam qualitatem efficere; & consequenter attingere rationem qualitatis, vt sic: ergo si intellectus potest eleuatus efficere visionem beatificam: quia potest per proprias vires attingere intellectionem, vt sic, poterit etiam humanitas eleuata efficere gratiam; quia ratione sui, & per proprias vires potest efficere qualitatem, vt sic, gratiæ, & alijs qualitatibus naturalibus communem. Quo argumento Ripalda; & alij Recentiores vtuntur.

73 *Argumentum P. Suarez non vrget.* Hoc tamen argumentum, nisi aliunde iuuetur, non vrget: nam primum exemplum, quo probatur antecedens ab aduersarijs negatur, secundum autem, etsi veram contineat doctrinam, & rectè ex illo inferatur, posse naturam eleuari ad aliquid efficiendum, ad quod ex se vires proportionatas non habet, non tamen ex illo deducitur posse humanitatem Christi, & quamuis aliam creaturam eleuari ad efficienda miracula, & cætera dona gratiæ, quod, argumentum intendit: ergo intentum non conuincit. *Assumptum probatur 1.* Assumptum probatur primo: nam in intellectu creato estò non sit potentia proportionata ad visionem supernaturalem, est tamen potentia remota ad illam, vt fusè ostendimus *Tractat. de Visione Dei 1. p. q. 12. art. 5. & Tract. de Charitate 2. 2. q. 23. art. 1. & 2.* at huiusmodi potentia improportionata, & remota respectu miraculorum, & respectu donorum gratiæ in humanitate Christi ab aduersarijs negatur, nec illam probat Suarez: ergo ex eo quod intellectus creatus sit eleuabilis ad visionem supernaturalem, ad quam ex se vires proportionatas non habet, non colligitur efficaciter id ipsum de humanitate Christi in ordine ad miracula, & ad dona gratiæ dicendum.

Secundo: nam in visione beatifica est aliquod prædicatum intellectui correspondens, quod sine concursu intellectus non potest causari à Deo, de potentia absoluta, in veriori Theologorum sententia, vel saltim ex natura rei, quod à nemine potest negari; at in gratia, v. c. nullum prædicatum elucet, quod petat in humanitatem Christi reduci, nec exigentia essentiali, nec etiam connaturali: ergo ex eo quod in intellectus creatus possit eleuatus influere in visionem beatificam, non rectè infertur, posse humanitatem Christi, vt à Deo eleuatam, efficienter in habitualem gratiam influere. Consequentia patet: nam assignata sufficiente disparitate, argumentum à paritate sumptum euanescit; sed disparitas illa, quam inter intellectum comparatum cum visione beatifica, & humanitatem comparatam cum gratia, constituit Vazquez *1. p. disput. 176. cap. 5.* est sufficiens, vel saltim insufficiens non ostenditur à Suarez: ergo argumentum à paritate intellectus desumptum, inefficax est. Minor autem discursus facti est certissima, nec indiget probatione, sicut nec maior assumpta; prædicatum namque intellectionis conueniens visioni beatificæ, essentialiter in veriori sententia, vel saltim connaturaliter ab intellectu dependet, in quo nullus dissentire potest: ergo est aliquod prædicatum in visione beata, quod vel essentialiter, vel saltim ex natura rei petit in intellectum reduci, vt in causam propriam sui, saltim proximitate potentiæ. 74 *Secundo.*

Nec obstat, quod Suarez opponit, nempè, intellectum creatum non habere ex se sufficientes vires ad rationem intellectionis, vt contractam per differentiam supernaturalitatis; & tamen, vt eleuatus à Deo, in illam, vt sic contractam influere: ergo quamuis humanitas Christi non habeat ratione sui vires sufficientes ad influendum in gratiam, & in miracula, poterit in illam influere, quatenus à Deo eleuata. Non inquam obstat: nam in sententia Patris Vazquez, non ideo humanitas non potest physicè efficere gratiam ex diuina eleuatione; quia in ordine ad illam sufficientes vires non habeat ratione sui, sed quia nullas vires habet in ordine ad talem effectum, nec proximè, nec remotè; at vero intellectus creatus, etsi respectu visionis, & intellectionis, vt contractæ per differentiam supernaturalitatis, non habeat vires proportionatas, habet tamen aliquas vires, scilicet, potentiam remotam quam colligit ex prædicato intellectionis, quod quamuis sit contractum, non potest ab alio principio, quam ab intellectu effici: ergo paritas non tenet. 75 *Opponit Suarez 1. Respond.*

Nec obstat, quod idem auctor opponit secundo, nempè, in gratia reperiri rationem communem qualitatis, in quam humanitas Christi est potens ratione sui; cum possit per propriam virtutem qualitates naturales efficere, quæ cum gratia in ratione qualitatis conueniunt; sed intellectus est remotè potens in intellectionem supernaturalem, quia est ratione sui potens in gradum communem intellectionis, & hoc ideo, quia potest ratione sui intellectionem naturalem efficere, quæ cum intellectione supernaturali conuenit in ratione communi: ergo humanitas ratione sui erit remotè potens in gratiam; & consequenter à Deo poterit eleuari, vt in illam proximè influat. 76 *Opponit 2.*

Non inquam obstat: nam intellectus non ideo adstruitur remotè, & improportionatè potens respectu intellectionis supernaturalis, quia ratione sui est potens in actum naturalem intelligendi conuenientem cum actu supernaturali in ratione intellectionis, vt sic; aliàs voluntas posset, vt eleuata intelligere; cum ratione sui possit efficere actum naturalem volendi conuenientem genericè cum intellectione in ratione actus vitalis, sed quia ratio intellectionis intellectui, vt causæ propriæ respondet, eique tribuit speciem; & consequenter est potens in omnem intellectionem, proximè quidem, & proportionatè, cum illa ratio coniungitur cum differentia proportionata cum viribus naturalibus, remotè autem, & improportionatè, cum contrahitur per differentiam supernaturalem, viresque naturales intellectus excedentem; at ratio qualitatis, vt sic, communis calori, v. c. & gratiæ, non respondet humanitati, vt affectæ v. g. calore, tanquam proprius eius effectus, nec humanitati, vt actiuæ per calorem, tribuit speciem; sed actiuitas caloris à gradu caloris inferiori specificatur, & his gradus, illi, vt proprius effectus respondet; ergo ex eo quod intellectus sit remotè potens ad intellectionem supernaturalem, non rectè probatur in humanitate Christi potentia remota ad gratiam efficienter causandam, idemque est dicendum respectu miraculorum. 77 *Respond.*

Confirmatur, & vrgetur primo: aliter respondet intellectui creato gradus intellectionis, ac humanitati Christi, aut illius qualitatibus naturalibus ratio qualitatis vt sic: ergo ex eo quod adstruatur in intellectu potentia remota ad visionem, quia contrahit rationem intellectionis, perperam infertur in calore, v. c. vel in humanitate Christi, quatenus calore affecta, potentia improportionata, & remota in ordine ad influendum in gratiam habitualem. Consequentia patet: nam ex inæquali, & diuersa comparatione, non potest eadem potentia colligi. Antecedens autem præterquamquod, ex *proximè* dictis constat; euidenti ratione probatur: nam gradus intellectionis respondet intellectui, tanquam causæ propriæ sui, & sine cuius concursu non potest effici, 78 *Confirmatur 1.*

vel de potentia absoluta, vt tenet verior sententia, vel saltim connaturaliter, quod nulla potest negare; at ratio communis qualitatis, non sic respondet calori, nec humanitati Christi, vt omnibus est inconfesso, nec ab aliquo potest negari; cum gradus ille communis connaturalissimè possit causari sine vllo caloris, vel humanitatis concursu: ergo aliter comparatur cum intellectu creato ratio intellectionis vt sic, ac ratio qualitatis cum calore, vel cum Christi humanitate.

79 *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundo: ex eo quod calor v. g. possit calorem producere, & rationem qualitatis, quæ contracta est ad calorem; non benè infertur posse ex diuina eleuatione producere visionem beatam: ergo argumentum hoc, quo post Suarez vtuntur Recentiores inefficax est. Antecedens probatur: si namque illa consequentia esset bona, sequeretur, posse voluntatem ex diuina eleuatione efficere visionem beatam, eo modo, quo illam efficit intellectus; consequens absurdum est: ergo consequentia nulla. Minor constat: si namque posset voluntas efficere visionem beatificam, eo modo quo illam efficit intellectus, sequeretur, posse hominem voluntate intelligere, imo auditu, visu, alijsque potentijs corporeis, de quibus idem argumentum, ac de voluntate militat; consequens absurdum est: ergo, & illud ex quo sequitur. Maior autem probatur: voluntas propria, & innata virtute efficit volitionem naturalem, & vt ab illa contractam, rationem actus vitalis communem visioni beatificæ, & actibus voluntatis: ergo si calor eleuari potest ad producendam gratiam, eo modo, quo intellectus ad producendam visionem, quia causat rationem qualitatis, gratiæ, & calori communem, poterit etiam voluntas eleuari ad efficiendam visionem beatificam, eo modo, quo illam efficit intellectus, & idem est de potentia visiua, & auditiua dicendum, quod nempè, eodem modo sint eleuabiles ad visionem beatificam efficiendam; cum idem argumentum possit fieri de illis, vt consideranti facili negotio constabit.

80 *Recentioris cuiusdam solutio.* Huic obiectioni Recentior quidam respondet, negando sequellam. Et ad probationem ait: intelligere, & videre Deum, esse effectum formalem non solius visionis, aut intellectionis, sed etiam ab intellectu prouenientem; etenim effectus formalis non datur solum à forma, sed etiam ingrediente subiecto, quo circa personalitas Verbi vnita naturæ bruti, personam non constituit; quia quamuis forma sit eadem cum illa, quæ de facto fuit cum humanitate vnita natura tamen, quæ est subiectum personalitate terminatum, esset diuersa, & esse personam, est effectus formalis non à sola forma, sed etiam à subiecto dependens; quia ergo voluntas non est intellectus, quamuis eleuata efficeret, & reciperet visionem aut intellectionem, eo modo, quo illam intellectus efficit, & in se recepit, non diceretur videns, nec intelligens per illam.

81 *Reijcitur primo.* Hæc tamen solutio omnino insufficiens est, & reijcitur primo nam licet effectus formalis intelligendi fit ab intellectu *effectiuè*, & etiam *sustentatiuè* in genere causæ materialis: quia efficit intellectionem, illam recipit, & sustentat, non tamen est ab illo ingenere causæ formalis, sed in hoc genere adæquatè ab intellectione causatur; sed voluntas in hypotesi admissa intellectionem efficeret, sustentaret, & reciperet: ergo ab intellectione constituetur intelligens. *Secundo.* Secundo: nam vel intellectio præberet voluntati effectum formalem proprium ratione vltimæ differentiæ, vel non si primum, non posset non intelligere: nam iste est effectus formalis, quem intellectio præstat ratione suæ vltimæ differentiæ: si vero asseratur secundum, frustra recurritur ad confusionem causarum, & ad asserendum effectum intelligendi, non præstari ab intellectione adæquatè, sed simul cum intellectu. Quod probo: vt enim voluntas non constituatur ab intellectione intelligens, sufficit, quod intellectio non præbeat voluntati proprium effectum formalem, quem præstat ratione vltimæ differentiæ, per quam constituitur in ratione intellectionis: ergo si asseratur intellectionem tum casus non fore voluntati secundum suam vltimam differentiam communicandam, frustra ad aliud recurritur, ad saluandum, non forè constituendam intelligentem ab ilia.

82 *Tertio reijcitur.* Quod autem hoc recursu obiectio non diluatur, probo, & vltimo traditam solutionem reijcio. Voluntas in illo casu per intellectionem viueret; sed non vita vegetatiua, sensitiua, aut appetitiua: ergo viueret vita intellectiua formaliter: ac per consequens ab intellectione reciperet proprium effectum formalem, qui ab illa ratione vltimæ differentiæ præstatur. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur. Prima ex præmissis infertur. Minor probatione non indiget. Et maior probatur: nam viuere est se mouere; sed in hypotesi admissa voluntas intellectionem eliciens, & illam in se recipiens, se per intellectionem moueret: nam aliquid se mouere, in nullo alio consistit, quam in habendo à se motum, voluntas autem à se habeter intellectionem; cum in illam per propriam virtutem influeret: ergo voluntas in data hypotesi per intellectionem viueret.

83 Denique principaliter reijcitur argumentum: si namque aliquid probaret, conuinceret posse calorem ratione innatæ virtutis, non solum instrumentaliter, verum etiam principaliter gratiam iustificantem efficere: consequens non admittit Suarez, nec Recentiores eius argumento vtentes: ergo nec probat, concursum instrumentalem calori in gratiam possibilem. Probo sequelam: intellectus lumine gloriæ eleuatus influit in visionem beatam, vt causa principalis partialis, in contrariorũ sententia: in Nostra autem, vt pars causæ principalis; quia ex illo, & lumine gloriæ vnica causa principalis integratur; ergo si ex eleuatione intellectus in visionem infertur, posse calorem in efficientiam gratiæ eleuari, probatur, posse calorem in gratiam principaliter physicè influere. Scio, Patrem Suarez non concedere intellectui principalem in beatificam visionem influxum, sed tantum instrumentalem: alij tamen, & frequentius concursum principalem tribuunt intellectui in visionem, quod Nos fusè ostendimus *Tract. de Charitate*, & videtur necessario concedendum in sententia asserente intellectum influere in visionem beatificam partialiter partialitate causæ, quia ei correspondet vitalitas, & supernaturalitas lumini. *Denique reijcitur argumentum.* *Intellectus concurrit principaliter ad visionem beatam.*

Qua doctrina præsupposita, vel asserendus est impossibilis concursus principalis partialis, vel dicendum conuenire intellectui respectu visionis. Quod probo: non enim potest dici concurrere instrumentaliter, eo quod totà visio eius virtutem excedit, & aliàs non suppetit alia ratio: ergo concedendum est, concurrere principaliter. Probo maiorem: omnis effectus prouenienss à duplici causa partiali, adæquatè sumptus excedit quamlibet illarum seorsim: ergo admisso, vt possibili concursu principali partiali, non probatur intellectum instrumentaliter in visionem influere ab excessu visionis supra intellectum. Consequentia est bona. Et antecedens probatur: si effectus non excedit quamlibet causam seorsim, in qualibet adæquatè continetur; at eo ipso quod in qualibet seorsim adæquatè contineatur, non est ab illis partialiter: ergo vt à duabus causis aliquis effectus procedat partialiter, partialitate causæ, adæquate sumptus quamlibet ex illis seorsim sumptam excedit. 84

Vnde hac impugnatione vltimæ solutionis, vt inefficaci omissa, aliter est impugnanda, & quia præcipua eius impugnatio in argumentorum solutione consistit, quod *infra* præstabimus, breuiter in hunc modum reijcitur. In hoc, quod Christi humanitas instrumentaliter physicè influat in gratiam habitualem, & in effectus miraculosos, nulla implicatio intercedit; sed quidquid contradictionem non implicat est omnipotentiæ attribuendum, vt possibile: ergo humanitatem Christi physicè instrumentaliter influere in gratiam habitualem, & in effectus miraculosos, est possibile attenta absoluta potentia. Minor cum consequentia tenet. Maior autem præterquam quod ex argumentorum solutione constabit. Probatur: non enim potest implicationis ratio assignari. 85 *Aliter vltima solutio impugnatur.*

Respondent contrarij, implicationem esse, quod influeret, & non influeret; primum supponitur in nostra sententia, & secundum probant: nam est implicatio in terminis causam in effectum influere, & non habere virtutem ad influendum, sicut implicat videre sine virtute ad videndum, & implicat intelligere, quod non habet in se virtutem ad intelligendum: humanitas autem Christi non habet in se virtutem ad influendum in gratiam iustificantem, & in effectus miraculosos; & ideo implicat actualis influxus humanitatis in illa. 86 *Respondens contrarij.*

Sed contra: vt humanitas Christi influat physicè in gratiam iustificantem, & in effectus miraculosos, non requiritur, quod ratione sui possit influere, sed sufficit, quod possit ab alio virtutem accipere, per quam influat in tales effectus; sed non est vnde assignetur implicatio ecapacitatis in humanitate Christi recipiendi in se virtutem, media qua reddatur potens ad sic influendum: ergo talis influxus non implicat. Consequentia est bona. Maior constat in aqua de facto calefaciente ratione caloris ab extrinseco recepti, quin in se, & ratione sui habeat calefaciendi virtutem, quin potius ratione sui calefactioni repugnat. Minor autem probatur: nam ratio implicationis à contrarijs assignata est, quod influat sine virtute, quam ratione sui habeat ad sic influendum; at hæc ratio non probat; quod non possit dictum influxum præstare per virtutem ab extrinseco receptam: ergo ad hunc modum influxus, nulla implicatio assignatur. 87 *Contra.*

Dices, quod nisi ratione sui habeat virtutem inchoatam, & remotam, non potest constitui potens per virtutem ab extrinseco: nam hæc virtutem inchoatam, & remotam præsupponit: humanitas autem Christi non habet ratione sui, etiam inchoatam virtutem ad influendum in gratiam, & in effectus miraculosos, eo quod in gratia iustificante (& idem est de alijs effectibus dicendum) nullum prædicatum datur tali virtuti respondens, petensque in illam reduci, quod tamen necessarium erat, vt ratione sui remotam, & inchoatam virtutem haberet ad influendum in gratiam iustificantem: ideoque non posset per virtutem ab extrinseco aduenientem potens proximè constitui ad illum influxum præstandum. Quod patet exemplo intellectus, in quo virtutem remotam, & inchoatam respectu visionis agnoscimus, quia vitalitas visio- 88 *Respondebis.*

visionis tali virtuti respondet, petitque in intellectum reduci, & quia aliàs est identificata cum supernaturalitate eadem visione reperta: indiget intellectus virtute illum eleuante per quam reddatur potens proximè ad influendum in illam.

89 *Contra 1.* Sed contra primo: nam aqua influit in calorem, ratione caloris ei ab extrinseco aduenientis; & tamen in aqua nulla virtus præsupponitur, etiam inchoata, & remota ad producendum calorem: ergo stat, effectum ab aliqua causa effici ratione virtutis ab extrinseco aduenientis, quin in tali causa supponatur virtus, etiam inchoata, & remota respectu talis effectus; & consequenter ex hoc, quod in Christi humanitate ratione sui inspecta, non detur virtus inchoata, & remota ad influendum physicè in gratiam habitualem non probatur implicare, quod ratione virtutis illi communicatæ ab extrinseco constituatur potens ad influendum physicè in gratiam.

90 *Secundo.* Deinde: nam esto huiuscemodi virtus inchoata, & remota præsupposita ad virtutem eleuantem, necessaria sit ad influxum principalem; ad influxum tamen instrumentalem, necessaria non est: ergo ex negatione illius in humanitate Christi non probatur implicans, & impossibilis influxus physicus instrumentalis in gratiam habitualem, & in effectus miraculosos. Consequentia patet. Et antecedens probatur: necessitas virtutis inchoatæ, & remotæ probatur à suis Auctoribus, ex eo quod causæ influenti in effectum debet in illo prædicatum aliquod correspondere, petens in talem causam reduci, at hæc correspondentia prædicati effectus ad causam, solum petitur ad influxum principalem, non vero ad instrumentalem; ergo virtus inchoata, & remota ad eleuationem supposita, solum est necessaria ad principaliter influendum, non vero ad influxum, & concursum instrumentalem. Consequentia tenet. Maior continet aduersariorum doctrinam.

91 *Minor probatur 1.* Minor autem ostenditur primo ad hominem contra Vazquez: vt enim constat ex ipso 1. *p. disp.* 176. *cap.* 5. quia in beatifica visione vitalitas intellectui respondet, potens in ipsum reduci, & supernaturalitas luminis, docet intellectum, non instrumentaliter, sed vt causam principalem partialem in visionem influere: ergo illa correspondentia prædicatorum cum causa, & formalitarum in causam reductio, solum petitur ad rationem causæ principaliter influentis, non autem ad rationem causæ physicæ instrumentalis.

92 *Secundo.* Secundo probatur ex differentia, quæ inter causam principalem, & instrumentalem versatur, quod principalis agit per virtutem suæ formæ, cui assimilatur effectus: causa vero instrumentalis non agit per virtutem suæ formæ, sed solum per motum, quo à principali agente mouetur: vnde effectus non assimilatur instrumento, sed agenti principali, vt docet D. Thom.

S.THO. *infra q.* 62. *art.* 1. *in corp.* & ratio est: nam causa instrumentalis non propter se agit, sed ministerialiter propter causam principalem: vnde instrumentum non quæritur propter se ipsum, sed vt eo agens principale vtatur, vt docet D. Thom. 3. *Contra Gentes cap.* 112. sed si causæ instrumentali deberet correspondere prædicatum in effectu, quod peteret in ipsum reduci, ageret per virtutem suæ formæ, sibique effectum assimilaret, & ageret propter se, nempè, vt in effectu suam causaret similitudinem: ergo illa correspondentia, & prædicatorum in causam reductio, necessaria in causa instrumentali non est, sed solum ad causam principalem totalem, aut partialem exigitur; & consequenter virtus mediatè, & remotè actiua in causa instrumentali necessaria non est: ac proinde ex illius negatione in humanitate Christi per comparationem ad gratiam, perperam à contrarijs infertur implicatio influxus physici instrumentalis humanitatis in illam, & in miraculosos effectus.

Instrumentum non agit per virtutem suæ formæ, sed per motum principalis agentis.

§. IV.

Argumentis contrariæ sententiæ ab auctoritate occurritur.

93 *Arguit 1. Vazquez ex Concilio Tridentino.* Contra istam conclusionem opponit Vazquez primo: Concilium Tridentinum *sess.* 6. *de iustific. cap.* 7. vbi enumerans omnes causas nostræ iustificationis, ait: Deum esse causam efficientem, Christum causam meritoriam, & Sacramentum Baptismi esse causam instrumentalem; at si humanitas Christi esset causa instrumentalis physica gratiæ nos iustificantis formaliter, deberet Concilium illius mentionem facere, & illam enumerare; sicut etiam gloriam Dei, & Christi, & vitam æternam statuit, vt causam nostræ iustificationis finalem; aliàs diminutè processisset in assignandis causis iustificationis: ergo humanitas Christi non est causa instrumentalis physica nostræ iustificationis; & consequenter nec respectu miraculorum, respectu quorum eandem esse rationem, & eodem modo discurrendum, ac respectu gratiæ iustificantis, sentiunt nostræ sententiæ Auctores.

94 *Respond.* Hoc tamen argumentum nullius esse efficaciæ, docent Recentiores Societatis, oppositæ sententiæ adhærentes, & meritò: nam Concilium solum recensuit causas nostræ iustificationis, quas certum est de fide in nostra iustificatione inueniri, non autem illas, quæ in disputatione Theologorum versantur, quod autem humanitas Christi instrumentaliter physicè influat in gratiam iustificantem, catholicum dogma non est, nec veritas fidei, sed tantum sententia probabilis, & nostro iudicio opposita probabilior; & ideo non debuit à Concilio recenseri. Et quidem Concilium non meminit causalitatis moralis instrumentalis in humanitate Christi respectu nostræ iustificationis, quam tamen illi competere, docet Vazquez: ergo ex eo quod causalitatis instrumentalis physicæ non meminerit, perperam omnino infertur, excludendam esse ab humanitate Christi.

Nec refert, quod inquit Vazquez, causalitatem moralem instrumentalem, esse eandem cum causalitate meritoria, quam Concilium in humanitate Christi assignauit; & ideo non oportuit, illius mentionem facere. Non inquam refert: vt enim docet ipse 1. *p. disp.* 166. *cap.* 2. causalitas moralis instrumentalis diuersa est à causalitate meritoria: vnde respectu creationis, & annihilationis negat esse possibilem concursum instrumentalem moralem, cum tamen non neget, imo nec negare possit possibilem respectu creationis concursum meritorium moralem: ergo sui oblitus Vazquez, causalitatem instrumentalem moralem cum concursu meritorio in præsenti confundit. Et ex his ad argumentum in forma admissa doctrina maioris, nego minorem. Nam Concilium solum debuit recensere causas certas nostræ iustificationis, non autem illas, quas in illa interuenire sub lite Theologorum versatur, & probabiliter asseruntur, & negantur, qualis est causalitas physica instrumentalis humanitati Christi conueniens respectu nostræ iustificationis. 95 *Euasio P. Vazquez præcluditur.*

Secundo objiciunt Damascenum *lib. quomodo ad imaginem Dei facti sumus, propè finem*, vbi cum dixisset, virtutem diuinam per tactum corporis sanasse infirmos, & diuinam voluntatem per humanam effecisse miracula, modum efficientiæ explicans, ait: singulas naturas, diuinam, scilicet, & humanam effecisse sibi propria, vnam cum consortio alterius duplici actione mediante: sicut quando ferra ignita scindendo vrit, altera est actio scindendi, altera vrendi procedentes à diuersis principijs. Verba Damasceni sunt: *Sic quando diuinitas tactu carnis sanabat infirmum, alia erat propria actio diuinitatis, altera humanitatis, & finis humanæ actionis in manus extensione, & tactu positus erat; diuina autem natura in excitatione puellæ.* Eandem ferè doctrinam tradunt Athanasius *serm.* 4. *contra Arrianos.* Sophronius *in Epistola Synodica, quæ habetur in* 6. *Synodo actione* 11. Et Leo Papa *epist.* 10. *cap.* 4. Ex quibus verbis sic inferunt Recentiores iuxta Damascenum in suscitatione puellæ (idemque iudicium ferendum est in quouis alio miraculo) finis humanæ actionis in extensione manus, & tactu positus erat; at si humanitas medio contactu in puellæ suscitationem instrumentaliter physicè influeret, finis humanæ actionis in contactu non esset; cum vlterius talis actio transiret nempè, ad miraculosum effectum, ad quem, vt ad finem ordinaretur; ergo iuxta Damascenum, & alios Patres, illius modum loquendi imitantes, humanitas Christi physicè instrumentaliter in miraculosos effectus non influit. 96 *Opponit 2. Dam.* *Damasc.* *Athanasius.* *Leo Papa.*

Respondeo, explicando, & distinguendo maiorem: finis humanæ actionis, prout ab humanitate propria virtute, & principaliter operante, in extensione, & contactu positus erat concedo maiorem: prout ab humanitate diuina virtute eleuata, & instrumentaliter influente, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Solum enim sequitur, humanitatem, vt propria virtute, & principaliter operantem in contactu corporis sistere: nec prout sic effectus miraculosos attingere, quod libenter fatemur; non autem, quoad prout virtute diuina eleuata instrumentaliter influit, sistat in contactu corporis; sic enim vlterius transit, nempè, in mortui corporis suscitationem, & in alios effectus miraculosos. Quam doctrinam, & distinctionem satis indicat Damascenus, cum ait in suscitatione puellæ duplicem actionem interuenisse, alteram propriam diuinitatis, & alteram propriam humanitatis, & huius finem in extensione manus, & contactu positum esse. Nam actio propria humanitatis, vt sic, est ab illa, vt per propriam virtutem agente; actio vero, quæ ab humanitate, vt eleuata ab agente principali, instrumentaliter erat, non dicitur, nec est humanitati propria, sed potius principalis agentis: ac proinde cum Damascenus loquatur de actione humanitatis propria, cum docet, sistere, & in extensione, & contactu, accipiendus est de actione humanitatis, vt principaliter, & propria virtute operantis. 97 *Respond.*

Et quidem hoc argumento, etiam aduersarij tenentur: nam licet non tribuant humanitati Christi efficientiam physicam instrumentalem in effectus miraculosos; concedunt tamen efficientiam moralem instrumentalem: ergo non sistit actio humanitatis adæquatè in contactu; sed vlterius transit saltem transitu morali: sicut ergo ipsi interpretari tenentur Damascenum, & explicare, asserendo, quod actio humanitatis sistit physicè in contactu, non autem sistit moraliter: sic Nos dicimus, sistere physicè principaliter, non autem physicè instrumentaliter. 98 *Damasceni auctoritas etiam aduersarios premit.*

Quam

Quam explicationem verba Damasceni, non tamen permittunt, quam petunt, ob ea, quæ *proximè* dicebamus.

99 *Tertio opponunt tria D. Thom. testimonia. Primum est.* Tertio objiciunt: tria Angelici Doctoris testimonia, in quibus videtur oppositæ sententiæ fauere. Primum habetur *in 3. Sentent. dist. 16. quæst. 1. a. 3. in corp.* vbi docet, solum Deum, qui naturam instituit, posse legem, & cursum naturæ impositum immutare. *Et ideo nec aliqua virtus corporalis, nec spiritualis, aut anima, aut Angeli, nec etiam anima Christi, potuit ad immutationem legis naturæ impositæ diuinitus, nisi per modum orationis, aut intercessionis; & ideo hoc fuit signum deitatis Christi, quod imperando, signa perficiebat, & non orando, sicut alij sancti.* Verba sunt D. Thom. ex quibus sententia opposita dupliciter confirmatur *Ponderatio I.* primo, & in hunc modum: efficere miracula per modum orationis, aut intercessionis, est moraliter illa causare; sed iuxta D. Thom. anima Christi, hoc tantum modo miracula effecit: ergo solum moraliter, & nullatenus physicè.

Secunda. Secundo; vt enim docet D. Thom. quod Christus imperando signa faciebat, & non orando, fuit in illo diuinitatis signum: ergo, vt homo, non fecit miracula, vel signa imperando, sed solum orando. Patet consequentia: nam si, vt homo, imperando faceret, opus factum, non indicaret diuinitatem; cum posset in humanitatem reduci. Tunc vltra; sed imperando, facere miracula est illa efficere physicè; cum contraponatur à D. Thoma modo efficiendi orando, aut intercedendo, in quo est posita efficientia moralis: ergo Christus, vt homo, solum moraliter patrauit miracula; & consequenter non fuit causa physica instrumentalis miraculorum.

100 *Secundũ testimonium.* Secundum habetur *quæst. 6. de Potentia art. 4. in corp.* vbi duplicem modum faciendi miracula distinguens, nempe, orando, aut impetrando, & potestatiuè cooperando, & vtrumque sanctis Angelis, & hominibus attribuens: secundum modum, qui efficientiam physicam præseferre, videbatur, explicans; ait, consistere in hoc: *Quod imperium Dei deferunt, & præsentant creaturis, in quibus miracula fiunt*; at deferre imperium Dei, & illud præsentare creaturis, est operari, non physicè, sed moraliter: ergo in Angelis, & hominibus sanctis, non agnoscit D. Thomas concursum aliquem physicum in effectus miraculosos; & consequenter nec illum in humanitate Christi concedit. Prima consequentia ex præmissis colligitur. Secunda probatur. Tùm; quia nulla ratio cogit ad distinguendum quoad hoc inter sanctos homines, & humanitatem Christi. Tum etiam; quia de sanctis, etiam dicitur, effecisse miracula, vt constat ex illo *Actor 5.* Actorum 5. *Per manus autem Apostolorum fiebant signa, & prodigia multa in plebe:* ergo si hoc saluatur per efficientiam moralem, id etiam in humanitate Christi sufficiet. Tum denique nam exinde colligebamus *supra* humanitatem Christi fuisse physicum instrumentum respectu miraculorum, quia non solum orando, sed etiam potestatiuè patrauit miracula; at hoc etiam conceditur sanctis: ergo si illo non obstante negatur illis physicus in miracula influxus, sine fundamento humanitati Christi conceditur.

101 *Tertium testimonium.* Tertium habetur 2. 2. *q.* 178. *art.* 1. *ad* 1. vbi docet: *Quod sicut prophetia se extendit ad omnia, quæ supernaturaliter possunt cognosci: ita operatio virtutum, idest, virtus patratiua miraculorum, se extendit ad omnia, quæ supernaturaliter fieri possunt, quorum causa est diuina omnipotentia;* sed inter supernaturaliter factibilia continentur creatio, & annihilatio: ergo virtus miraculorum patratiua potest ad creationem, & annihilationem concurrere; at S.THO. iuxta D. Thom. 1. *p. q.* 45. *art.* 5. nulla creatura potest concursum physicum principalem, aut instrumentalem respectu creationis, aut annihilationis præstare: ergo concursus, quem præstat virtus patratiua miraculorum in miraculosos effectus, non est physicus, etiam instrumentalis, sed tantum moralis; & consequenter humanitas Christi indigens prædicta virtute, & illa mediante eleuata non physicè adhuc instrumentaliter, sed moraliter tantum in miracula influit.

102 *Ad 1. testimoniũ respond.* Hæc tamen testimonia non vrgent: non primum; vt enim docet D. Thom. in 4. dist. 5. q. 2. art. 2. quæstiuncula 2. ad 2. *Orans in oratione est, sicut principale agens:* vnde cum docet nullam virtutem creatam posse legem naturæ immutare, nisi per modum orationis, loquitur de immutatione principaliter causata à creatura, & sic verum est, quod nulla virtus creata per modum agentis principalis potest miracula facere, nisi orando, aut intercedendo: ex quo non sequitur, quod nulla virtus creata possit physicè instrumentaliter ordinem naturæ immutare, & in miracula influere;

103 *Replicabis.* Sed dices: orans potest sua oratione effectum postulatum causare, illum condignè merendo; & etiam non condignè, sed congruè, vel solum impetratoriè; sed quamuis orans merens de condigno effectum principaliter concurrat; secus autem cum solum de congruo meretur, aut impetratorie influit: ergo falsum est, orante in oratione, sicut principale agens se habere; quandoquidem potest etiam orando instrumentaliter concurrere. Probatur minor: nam causa principalis, siuè moralis sit, siuè physica, debet cum effectu in suo ordine adæquari, sed licet oratio condigna adæquetur moraliter cum effectu, oratio tamen solum meritoria de congruo, vel solum impetratoria, non adæquat suum effectum in morali æstimatione: ergo oratio, sic concurrens, non est causa principalis moralis, sed tantum instrumentalis effectus, quem impetrat, vel meretur.

Respondeo, concessa maiori, & permissa minori, negando consequentiam. Sufficit enim nobis, quod orans possit principaliter influere in effectum orationis, esto non semper principaliter concurrat in ordine ad illum, vt vera sit doctrina D. Thom. quod nempè, nulla virtus creata potest in genere causæ principalis ordinem naturæ immutare, & miracula efficere, nisi tantum per modum orationis; quandoquidem orando oratione condigna ordinem naturæ immutabit, & miracula patrabit, quidquid sit, an cum oratio non meretur de condigno, sed tantum de congruo, aut impetratoriè concurrit, sit causa principalis, aut instrumentalis per ordinem ad effectum dicenda. Et ex his in forma ad primam illationem ex verbis D. Thom. respondeo, concessa maiori; distinguendo, & explicando minorem: solum hoc modo in genere causæ principalis, concedo minorem: solum in omni genere causæ, nego minorem, & consequentiam. 104 *Respond.* *Ad 1. ponderationem.*

Ad secundam illationem ex primo testimonio factam, dicatur: dupliciter posse effici miracula imperando. Vno modo, vt propria virtute efficienda: alio modo, vt efficienda, non virtute propria, sed alterius, vt principalis agentis, priori modo illa efficit Christus, vt Deus, & ex tali modo agendi miracula per imperium rectè probatur diuinitas: nulla enim creatura potest per propriam virtutem ordinem naturæ immutare, in quo ratio miraculi est posita. Humanitas autem Christi, vel Christus, quatenus homo, secundo modo imperando ad miracula concurrit. Ex quo non probatur diuinitas in principio *quo* efficiente. Videatur D. Thom. *infra q.* 43. *art.* 4. *ad* 3. illis verbis: *Dicendum, quod quando aliquod particulare opus, proprium est alicuius agentis, tunc per illud particulare opus probatur tota virtus agentis, sicut cum ratiotinari sit proprium hominis ostenditur aliquis esse homo ex hoc ipso, quod ratiocinatur circa quodcumque particulare propositum. Et similiter cum propria virtute miracula facere sit solius Dei sufficienter ostensum est, Christum esse Deum, ex quocumque miraculo, quod propria virtute fecit.* 105 *Ad secundam.*

Nec magis secundum testimonium vrget, imo *ibi* D. Thom. nostram sententiam expressit; docuit enim sanctos quandoque orando, quandoque potestatiuè cooperando, miracula efficere, & ad hoc virtute non permanente, sed fluida, & per modum transeuntis eleuari, efficere autem miracula cooperando non potest sine physico influxu saluari, & ad influendum moraliter meritoriè, aut impetratoriè; virtus permanens, non repugnat, vt *superius* arguebamus: ergo D. Thomas in secundo testimonio clarè est pro Nostra sententia. Vnde miror Patrem Vazquez, Caietanum reprehendere, eo quod illo testimonio Angelici Preceptoris vtatur pro sua sententia; cum ita expresè illi assistat, vt crediderim, hunc Auctorem, Diuum Thomam non legisse, vel illum intelligere noluisse. Nec ponderatio in oppositum alicuius ponderis est. Nam licet intimatiua imperij delatio, solum moralem influxum dicat, vt cum quis imperium Regis intimat subditis; executiuè tamen imperium diuinum deferre per influxum physicum fit, & hoc modo sancti, cum potestatiuè cooperando, miracula efficiunt, deferunt diuinum imperium, participando physicam virtutem ab illo, & illa mediante physicè influendo in opus miraculosum. 106 *Ad 2. testimoniũ D. Thom.*

Ad tertium testimonium dicatur, Diuum Thomam intelligendum esse de omnibus, quæ possunt supernaturaliter fieri circa creaturas existentes, non autem de omnibus absolutè, vt ipse clarè docuit *in præsenti art.* 2. vbi ait, potuisse animam Christi, vt instrumentum Verbi in illas miraculosas immutationes, quæ ad finem redemptionis conducunt, non tamen in omnes possibiles: non enim potuit etiam, vt instrumentum Verbi ad annihilationem concurrere. Quod autem etiam *loco in argumento adducto*, de physica virtute loquatur, patet ex *proximè* dictis: docet namque virtutem miraculorum, posse per modum transeuntis, non autem permanenter creaturæ communicari; at virtus moraliter solum concurrens, non est vnde repugnet communicari permanenter creaturæ: ergo non loquitur de virtute moraliter, sed physicè effectiua miraculorum. 107 *Ad tertiam.*

Quarto arguunt Recentiores ab auctoritate negatiua in hunc modum: nam concursus physicus humanitatis Christi in effectus miraculosos, non est adstruens sine auctoritate Scripturæ Conciliorum, aut Patrum; sed ex nullo ex his sufficienter colligitur: ergo sine fundamento conceditur. Illatio tenet. Maior ex eo constans videtur: nam cum liberum sit Deo humanitati Christi concursum physicum in effectus miraculosos concedere; de his autem, quæ pendent ex libera voluntate Dei nobis aliter non constet, quam ex reuelatione diuina, quæ innotescit auctoritate Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, non videtur adstrui posse sine hac auctoritate. Minor autem probatur: nam si aliqua esset auctoritas Scripturæ, maximè, illa Luc. 6. *Et virtus de illo exibat, & sanabat omnes.* Ex qua habetur, miracula à Christo, vt 108 *Quarto obijciunt Recentiores.*

vt homine, effici, quod etiam ex Concilio Ephesino, & ex Patribus colligitur, sed totum hoc potest cum proprietate saluari, absque physica efficientia solum per efficientiam moralem: ergo physicus humanitatis concursus in effectus miraculosos, non habetur ex auctoritate Scripturæ, Conciliorum, aut Patrum. Maior enim consequentia tenet.

109 *Minor probatur 1.* Minor autem ostenditur primo: nam de Christo, vt homine, cum proprietate dicitur, non redemisse à peccato, & à Dæmonis potestate; & tamen non fuit causa physica redemptionis, sed tantum causa moralis pro nobis satisfaciens, & merens: ergo vt de Christo, vt homine cum proprietate dicatur, miracula efficere, & ab illo, vt homine virtutem (hoc est effectum miraculosum exire) concursus physicus necessarius non est sed sufficit concursus moralis.

110 *Secundo* Secundo: nam effectum à causa exire, idem est, quod ab illa causari, ab illaque dependere; sed effectus moraliter à Christo causatus cum proprietate dependet ab illo, & cum proprietate ab illo causatur: ergo vt miraculosus effectus cum proprietate dicatur à Christo, vt homine, exire, ab illoque causari, concursus physicus necessarius non est, sed sufficit concursus meritorius, & moralis. Minor probatur dupliciter. Primo: nam causa meritoria, & moralis est cum proprietate causa; & consequenter ab illa cum proprietate causatur, & dependet effectus: ergo vt cum proprietate dicitur effectus causatus à Christo, sufficit influxus moralis. Secundo: nam à causa finali cum proprietate dicitur, effectum dependere, & causari; & tamen non exit ab illa immediatè, sed mediante causa efficiente ab illa mota, & ad agendum excitata: ergo quamuis effectus causæ moralis, & non exeat ab illa immediatè, sed mediante causa physica, vt mota à causa morali, cum proprietate dicetur à causa morali causari.

111 *Confirmatur.* Quod amplius confirmari potest: nam causa principalis moralis est magis propriè causa, quam causa physica instrumentalis: ergo effectus cum maiori proprietate dicitur à causa morali principali causari, quam à causa physica instrumentali; sed exire effectum à causa, idem est, quod ab illa causari: ergo cum maiori proprietate dicitur, effectum exire à causa principali morali, quam à causa physica instrumentali; & consequenter, vt à Christo, quatenus homine, dicantur, exijsse effectus miraculosi, sufficit causalitas principalis moralis, multo magis, quam influxus physicus instrumentalis, quem humanitati Christi attribuit Nostra sententia.

112 *Respond.* Huic argumento respondeo, concessa maiori, negando minorem. Licet namque influxus physicus instrumentalis expressè reuelatus non sit, nec ex reuelatis euidenter inferatur; (aliàs sententia opposita catholicè sustineri non posset) colligitur tamen satis probabiliter ex auctoritate Scripturæ, & modo loquendi Conciliorum, & Patrum, vt §. 1. vidimus. Ad probationem minoris, concessa maiori, nego minorem. Ad primam probationem, concessa maiori, & prætermissa minori, nego consequentiam: disparitas autem est; nam redemptio à peccato, & à Dæmonis potestate est effectus moralis, vnde vt Christo, vt homini attribuatur absolutè, sufficit, esse ab illo moraliter; at vero effectus miraculosi sunt physici, quare, vt absolutè alicui causæ attribuantur, debent physicè ab illa causari.

113 *Ad secundam.* Ad secundam minoris probationem, nego maiorem. Nam à causa formali, propriè suus effectus causatur; & tamen non dicitur cum proprietate de effectu causæ formalis, quod exeat à causa formali: ergo vt dicatur cum proprietate, exire à causa efficiente, non sufficit, quod ab illa moraliter solum causetur, sed requiritur, quod physicè ab illa efficiatur. Et ratio est: nam exire effectum à causa idem est, quod effici ab illa, licet autem effectus causæ moralis, propriè causetur à causa, non tamen absolutè dicitur ab illa effici, vt §. 1. arguebamus, vnde consulens, & mandans homicidium, non dicuntur propriè homicidæ; homicida autem idem est, quod efficiens homicidium: ergo non dicuntur propriè efficientes homicidium, nec sub hoc nomine veniunt in excommunicatione, quæ fertur contra homicidas, vel facientes homicidium, vt *supra* ex communi sententia arguebamus. Licet ergo, vt effectus miraculosus dicatur propriè causari à Christo, quatenus homine, sufficiat, quod fit ab illo moraliter meritoriè: hoc tamen non sufficit, vt absolutè dicatur effici ab illo: & consequenter, nec sufficit, vt dicatur exire, vt Scriptura, & Patres loquuntur, nec vt illius caro dicatur viuificatrix, vt loquitur Concilium Ephesinum. Si enim homicida absolutè non dicatur influens in homicidium influxu tantum morali, per mandatum, vel consilium, nec fur absolutè dicitur, consulens, aut mandans furtum: pariter non potest dici absolutè viuificans, quod moraliter solum dat vitam.

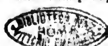
114 Et ex his ad ea, quæ in argumento dicuntur, constat solutio, ad illud autem, quod dicitur de causa finali, negandum est, quod effectus ab illa exire dicatur, licet propriè causetur ab illa. Et quidem causa efficiens diffinitur; quod est à qua primo incidit motus: & tamen causalitas finalis præcedit mouendo efficiens; quia tamen motus non est à causa finali executiuè, non dicitur incipere ab illa. Pariter ergo licet effectus dicatur propriè à causa finali causari: non tamen dicitur ab illa exire, quia hoc denotat egressum executiuum.

Sed dices: effectus causæ moralis propriè dicitur effici ab illa: ergo vt effectus miraculosi dicantur effici cum proprietate à Christo, quatenus homine, sufficit, quod fiant ab illo: moraliter. Consequentia patet. Antecedens probatur: dicitur causari ab illa: vt causa efficiente propriè; sed quod ab aliquo est, vt à causa efficiente propriè, propriè efficitur ab illo: ergo effectus causæ moralis propriè effici dicitur ab illa. Consequentia tenet. Minor certa videtur: nam idem est effici quod causari à causa efficiente: ergo idem est, propriè effici, quod causari ab aliquo, vt à causa propriè efficiente. Maior autem probatur: nam causa moralis vniuocè in ratione causæ conuenit cum causa physica: & consequenter est cum proprietate causa. Nam prædicatum, quod vniuocè de aliquibus dicitur, cum proprietate de omnibus prædicatur; sed causa moralis non est propriè causa materialis, nec formalis, nec finalis: ergo est propriè causa efficiens. Patet consequentia: nam de quo propriè dicitur aliquod prædicatum commune propriè debet prædicari aliquod ex membris diuidentibus illam rationem communem. Vnde si de aliquo prædicatur propriè animal, propriè debet esse rationale, vel irrationale; sed causa adæquatè diuiditur in efficientem, materialem, formalem, & finalem: ergo de quo propriè dicitur ratio causæ in communi, debet propriè prædicari aliquod ex his membris; & consequenter si causa moralis est cum proprietate causa, & non finalis, materialis, vel formalis, erit propriè causa efficiens; & consequenter effectus causæ moralis dicetur causari ab illa, vt à causa propriè efficiente. 115 *Obijcies.*

Respondeo, distinguendo antecedens: propriè absolutè: nego antecedens, cum addito, concedo antecedens, & nego consequentiam. Licet enim (dato, quod causa efficiens moralis propriè rationem causæ participet) debeat propriè participare rationem causæ efficientis, vt argumentum conuincit: non tamen inde conuincitur nomine causæ efficientis *absolutè dicta* comprehendi, nec nomini efficientiæ *dicta absolutè* efficientiam moralem intelligi: vt constat in exemplis supra adductis. Supposito namque, quod causa efficiens moralis vniuocè in ratione causæ efficientis cum causa physica efficiente conueniat; & consequenter propriè rationem causæ efficientis fortiatur, mandans, & consulens homicidium, vel furtum propriè sunt causæ efficientes furti, vel homicidij: & tamen non dicuntur absolutè fur, nec absolutè homicida, nec sub nomine efficientis furtum, vel homicidium intelliguntur, consulentes, aut mandantes, sed solum illa exequentes, vel executiuè efficientes, nec consulentes, aut mandantes dicuntur absolutè conficientes, vel cooperantes, sed solum illi, qui cum exequente executiuè ad furtum, & homicidium concurrunt; ergo ex eo quod causa moraliter solum ad miracula concurrens, sit cum proprietate causa, non sequitur nomine causæ miraculum efficientis absolutè, & sine restrictione prolato causam moralem intelligi. Et huius ratio esse potest: nam primæua impositio huius nominis *causa efficiens* fuit ad significandam causam physicè efficientem. Deinde per extensionem significat causam efficientem moralem, quando autem aliquod nomen isto modo duo significata comprehendit, dictum sine restrictione sumitur pro priori significato, vt constat in hoc nomine *filius*, quod primæua impositione significat naturalem, & per extensionem filium adoptiuum, etiam propriè significat, & tamen sub nomen *filij* absolutè, non venit filius adoptiuus, sed naturalis, & vt adoptiuum comprehendat extensio expressa, aut sub intellecta ratione alicuius causæ requiritur. Vt quando aliqua lex fauorabilis pro filijs statuitur, quia fauores sunt ampliandi, non solum ad naturales, sed etiam ad adoptiuos extenditur. Ideoque sub nomine efficientiæ miraculi, aut causæ efficientis illius, nisi aliquid addatur, intelligenda est causa physicè efficiens miraculum, quamuis demus causam efficientem moralem cum proprietate esse causam, & rationem causæ efficientis cum proprietate sortiri. 116 *Respondetur 1.*

Secundo responderi potest ex dictis §. 1. Ad primam probationem minoris, distinguendo minorem: cum proprietate absolutè, transeat minor: cum æquali proprietate, ac interueniente physico influxu in miracula, nego minorem, & consequentiam. Verba enim Scripturæ, non solum sunt cum proprietate accipienda, quando ex huiusmodi acceptione nullum inconueniens sequitur, sed etiam cum maiori proprietate possibili, eadem conditione seruata, quod, nempè, nullum inconueniens sequatur. Licet autem influxus effectiuus moralis possit dici propriè efficientia: non tamen cum æquali proprietate, ac influxus physicus effectiuus, & cum aliàs ex huiusmodi influxu humanitatis Christi in miracula nullum inconueniens sequatur; fit vt verba Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, quibus humanitati Christi attribuitur efficientia miraculorum, sint de physica efficientia accipienda. 117 *Respondetur secundo.*

Sed oppones primo: nam sequitur ex hac solutione, humanitatem Christi principaliter physicè influere in effectus miraculosos; 118 *Oppones 1.*

sos; consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Probatur sequela; esto efficientia physica instrumentalis, sit propria efficientia, non tamen ita propria, ac efficientia physica principalis; sed iuxta solutionis doctrinam, verba Scripturæ attribuentia humanitati Christi efficientiam in miracula accipienda sunt cum maiori proprietate possibili: ergo accipi debent de efficientia physica principali. *Opponit 2.* Secundo: nam esto efficientia physica instrumentalis sit magis propriè efficientia, quam efficientia moralis meritoria, non tamen ita dignitatem ostendit; cum illa possit rebus inanimatis, & homini in peccato existenti competere. Secus autem efficientia moralis meritoria, præcipuè condigna; sed verba Scripturæ melius accipiuntur in sensu maiorem dignitatem demonstrante in humanitate Christi, quam in sensu magis proprio, maximè si alter sensus proprius sit qualiter in præsenti contingit: ergo accipienda sunt de efficientia morali meritoria, non autem de efficientia physica instrumentali. *Tertio opponit.* Tertio: nam esto efficientia physica principalis excedat in proprietate efficientiam meritoriam moralem, non autem eam excedit efficientia physica instrumentalis, sed potius ab illa exceditur: ergo verba Scripturæ accipienda sunt, non de efficientia physica instrumentali, sed de efficientia meritoria. Consequentia tenet ex doctrina solutionis. Antecedens autem probatur primo: nam causa efficiens principalis est causa cum maiori proprietate, quam causa instrumentalis, & consequenter cum maiori proprietate efficit; sed causa meritoria est causa efficiens principalis: ergo in proprietate efficiendi excedit causam physicam instrumentalem. Secundo: nam causa meritoria conuenit vniuocè in ratione causæ efficientis cum causa efficiente physica principali, causa autem physica instrumentalis non conuenit vniuocè in ratione causæ efficientis cum causa principali physica; cum dependenter ab illa rationem causæ participet: qua ratione causa principalis secunda, non conuenit vniuocè in ratione causæ cum prima, quia, nempè, dependet ab illa; eique subordinatur; sed vniuocè participans rationem causæ efficientis, cum maiori proprietate efficiens est, quam id, quod solum analogicè rationem illam participat: ergo causa meritoria excedit causam physicam instrumentalem in proprietate efficiendi.

119 *Ad 1. replicā respōdetur.* Respondetur ad primam replicam, negando sequelam. Ad illius probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Nam humanitatem Christi physicè principaliter influere in gratiam, & in alios effectus miraculosos, implicatorium censetur, iuxta frequentiorem, & veriorem sententiam; & ideo hæc maior proprietas illi attribuenda, non est. Quod si efficientia principalis physica gratiæ ab intrinseco non repugnaret, de facto foret humanitati Christi attribuenda. Ad secundam, concessa maiori, distinguo minorem; si sensus magis proprius alium maioris dignitas, & minus proprium excluderet, *Ad secūdam,* & cum illo repugnaret, transeat minor: si illum sensum non excludat, nego minorem, & consequentiam. Quia cum efficientia physica instrumentali rectè efficientia moralis meritoria componitur, & compatitur; vnde, vt maior dignitas, quæ in meritoria efficientia inuenitur, saluetur in humanitate Christi, non est cur verba Scripturæ illi efficientiam attribuentia, à maiori proprietate deficiant, & cum minori proprietate accipiantur.

120 *Ad tertiam,* Ad tertiam, nego antecedens. Ad primam probationem, distinguo maiorem: intra idem genus causandi, concedo maiorem: in diuerso genere, nego maiorem, & concessa minori nego consequentiam. Nam licet causa physica principalis cum maiori proprietate sit causa, quam physica instrumentalis, quia in eodem genere sunt, nempè, in genere causæ physicæ, & eadem ratione, causa principalis moralis excedat moralem instrumentalem: causa tamen principalis moralis non excedit causam physicam instrumentalem, sed potius ab illa exceditur in proprietate efficiendi. Ad secundam probationem dicatur, vel *Ad secūdam probationē.* causam physicam instrumentalem vniuocè conuenire in ratione causæ efficientis cum causa physica principali, vel causam principalem moralem non conuenire vniuocè in ratione causæ efficientis cum causa efficiente physica principali. Vnde ex isto capite non potest maior proprietas in causa meritoria, quam in causa instrumentali physica inferri. Ratio autem doctrinæ traditæ est; nam conuenientia vniuoca inter causam physicam principalem, & instrumentalem, non potest alia ratione negari, nisi propter dependentiam instrumenti à causa principali: hæc autem, etiam conuenit in causa meritoria, esto principalis sit; non enim potest effectum proprium causare, nisi dependenter à causa efficiente physica: ergo vel concedenda est vniuoca conuenientia inter causam principalem physicam, & instrumentalem; vel asserendum, causam meritoriam, esto principalis sit, non conuenire vniuocè cum causa physica efficiente principali. Nec ideo solum negatur conuenientia vniuoca inter causam secundam, & primam, quia secunda à prima dependet; sed quia Deo, & creaturis nullum prædicatum vniuocum esse potest. Et quidem, quod ex sola dependentia analogia non inferatur. Patet in causa efficiente comparata cum finali, inter quas vniuoca conuenientia in rationem causæ interuenit; & tamen causa efficiens essentialiter à finali dependet: non ergo ex sola dependentia tollitur vniuocatio, nec infertur analogia.

§. V.

Duplici rationi contrariæ sententiæ occurritur, & explicatur necessitas indistantiæ localis ad operationem physicam.

DEinde arguit Vazquez, ratione ad hominem contra Thomistas: nam de ratione instrumenti physici est, quod ratione propriæ, & innatæ virtutis operetur operatione contingente passum, in quo est inducendus effectus; sed Christus plura patrauit miracula, sine tali coniunctione: ergo in illa non se habuit, vt physicum instrumentum, sed vt instrumentum morale. Consequentia est bona. Maior (inquit Vazquez) est doctrina Thomistarum. Minor autem constat ex cap. 8. Matt. *Vbi seruum Centurionis absentem resuscitauit.* Et Ioannis 4. *Filium reguli distantem sanauit.* Et Ioannis 11. *Sola voce Lazarum in Limbo existentem ad vitam restituit*: at in nullo ex his casibus potuit humanitas Christi propria, & innata virtute præuiam operationem elicere physicè contingentem subiecta, in quibus effectus miraculosi fuerunt inducti: ergo vera est minor argumenti facti. 121 *Primo arguit Vazquez.* *Matth. cap. 8. Ioan. 4. Ioan. 11.*

Respondeo, negando maiorem, quæ falso Thomistis imponitur. Nam licet plures in instrumento physico exigant præuiam operationem, quæ strictè sit operatio, & alij operationem, vel aliquid per modum operationis, idest, quod instrumentum, non omnino otiosum, & quietum sit, sed sub aliquo exercitio, nempè, actionis, vel passionis: nullus tamen docuit operationem ab instrumento propria virtute causatam debere contingere passum, in quo effectus principalis est inducendus, est enim expresse contra D. Thom. *in hac 3. p. q. 62. art. 1. ad 2.* vbi docet, aquam propria virtute corpus abluentem, animam abluere virtute diuina: non ergo requiritur ad rationem physici instrumenti contactus physicus subiecti in quo effectus principalis est inducendus per actionem præuiam ab illo elicitam mediante propria virtute; sed sufficit, quod virtute diuina contingat subiectum talis effectus. Vnde quamuis in miraculis adductis Christus per propriam virtutem non contigerit subiecta, potuit in effectus miraculosos influxum physicum exercere, illa contingendo virtute diuinitatis. 122 *Respond.* S. THO.

Sed contra hanc solutionem obstat secundum argumentum: vt enim illa admittimus, vt Christi humanitas physicè in prædicta miracula influeret, debuit physicus contactus adesse, licet non propria virtute, benè tamen virtute diuinitatis; sed nec propria, nec aliena virtute potuit Christi humanitas subiecta loco distantia physico contactu contingere: ergo in illa physicum non exercuit influxum. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: nam ad contactum physicum, vt constat ex D. Thom. 1. p. quæst. 8. art. 1. requiritur indistantia localis, ibi enim docet omne agens debere coniungi ei, in quod immediate agit, quod probat ex phylosopho 7. physicorum textu 10. docente, *quod mouens, & motum oportet esse simul* ex quo principio colligit D. Thom. Deum esse in omnibus rebus; quia in omnibus immediatè operatur: ergo Christi humanitas, nec propria, nec aliena virtute potuit subiecta loco distantia physico contactu contingere: ac proinde illa miracula non processerunt ab illa, vt ab instrumento physico, sed tantum vt ab instrumento morali. 123 *Arguitur 2. & replicatur contra solutionem.*

Hoc argumento conuictus Lorca *disp. 53. conclusione 2.* docuit miracula, quæ Christus operatus est indistantia, non physicè, sed moraliter ab illo fuisse causata. Alia verò in quibus conditiones requisitæ ad physicum influxum adfuerunt, physicè operarum fuisse. Hæc tamen solutio displicet, & reijcitur primo ex D. Thoma in hac *tertia parte q. 48. art. 6. ad 2.* vbi docet, passionem Christi, etsi corporalis sit per spirituale contactum efficaciam sortiri, *& q. 56. art. 1. ad 3.* id ipsum docet de resurrectione Christi, nempè esse causam efficientem resurrectionis nostræ virtute diuina, *quæ quidem virtus præsentialiter attingit omnia loca, & tempora, & talis contactus virtutis sufficit ad rationem huius efficientiæ*: ergo iuxta D. Thom. humanitas Christi, quæ resurrexit, causa efficiens est nostræ resurrectionis ratione contactus virtualis, quia virtute diuina comparatur absque indistantia locali. Secundo: nam localis indistantia solum est conditio agentis creati ad agendum: ergo potest à Deo suppleri; consequenter quamuis nullum agens creatum possit virtute propria, & connaturaliter in passum loco distans operari, poterit tamen de potentia absoluta, & virtute diuina. Denique: quia res corporea non minus improportionata est ad agendum circa rem spiritualem, quam circa rem loco distantem; sed quamuis nequeat propria, & connaturali virtute agere circa rem spiritualem, potest virtute diuina: ergo pariter, etsi nulla res creata valeat operari indistans connaturaliter propria virtute, poterit virtute diuina. 124 *Solutio Lorca.* *Reijcitur 1.* *Reijcitur 2.* *Denique reijcitur.*

Secun-

125 *Secunda solutio Magister Albelda.* Secunda solutio est: humanitatem Christi esse instrumentum coniunctum diuinitati; quando autem causæ principali instrumentum realiter coniunctum est, sufficit, quod causa principalis realiter sit præsens passo, vt instrumentum coniunctum, in illud realiter operetur, ideoque humanitas Christi coniuncta diuinitati potest in subiecta à se distantia, quæ diuinitati sunt præsentia operari. Ita Magister Albelda 1. *p. disp.* 16. *ad* 4. *argumentum*. Cuius doctrina videtur ab Angelico Doctore insinuata in hac 3. *p. q.* 56. *art.* 1. *ad* 3. vbi docet resurrectionem Christi, quia causat nostram resurrectionem non propria, sed diuina virtute, quia omni loco præsentialiter adest, posse nos virtualiter contingere, estò à nobis distans sit; & præterea hac ratione probatur; causa namque principalis potest in rem ab ipsa distantem influere medio instrumento indistanti: sicut sol in mineralibus terræ physicè efficienter influit, quia licet distet suppositio, non tamen distat virtute, quæ est illius instrumenrum: ergo pariter si causa principalis indistans sit à subiecto, in quo est inducendus effectus, poterit illius instrumentum in tale subiectum operari, quamuis loco distet ab illo. Quod amplius confirmari potest: nam phantasia in capite existens, physicè mouet appetitum sensitiuum residentem in corde, tanquam instrumentum animæ, quamuis loco distet ab illo, quia anima cuius est instrumentum præsens est cordi. Appetitus etiam sensitiuus, vt instrumentum animæ mouet physicè pedem, quia licet distet ab illo anima cuius est instrumenrum à pede non distat: pariter ergo humanitas, vt est instrumentum coniunctum diuinitati, poterit physicè influere in subiecta loco ab ipsa distantia; quia diuinitas, cuius est instrumentum est illis intimè præsens.

126 *Reijcitur primo.* Cæterum contra hanc solutionem facit primo: nam D. Thomas, quod resurrectio Christi instrumentaliter operetur nostram resurrectionem, quantumuis sit distans loco, fundat in eo quod diuina virtute operatur, quæ omnibus præsentialiter adest: ergo instrumentum, quantumuis coniunctum sit, non potest virtute causæ principalis creatæ in rem loco distantem operari. *Secundo.* Deinde: nam manus est instrumentum coniunctum in ordine ad motum localem; & tamen vna manus non potest aliam mouere localiter, nisi illam immediatè contingat, vel saltem mediante virtute ab vna manu ad aliam diffusa: ergo, vt instrumentum coniunctum physicè operetur, non sufficit sola indistantia localis causæ cuius est instrumentum. *Tertio.* Præterea: quia instrumentum non agit per causam principalem, nec mediante illa; benè tamen causa principalis medio instrumento, & in illo operatur: ergo licet possit causa principalis physicè influere in rem loco à se distantem ab ipsa, & indistantem ab instrumento, in quo, & per quod principalis causa operatur, non tamen è contra poterit instrumentum influere in id, quod distat loco quamuis causa principalis ab eo localiter sit indistans. *Quarto.* Insuper: nam licet possit causa principalis non existens in se ipsa, sed tantum in virtute à se decisa, quæ est illius instrumentum, efficienter in effectum influere: instrumentum non existens in se ipso formaliter, non potest physicè influere media causa principali existente; at hoc non alia ratione, nisi quia causa principalis medio instrumento operatur, non vero instrumentum in causa principali, & illa mediante; ergo eadem ratione, quamuis causa principalis possit influere physicè in rem, à qua distat loco, non verò distantem ab instrumento, non tamen poterit instrumentum physicè influere in rem à se ipso distantem, quamuis à causa principali non distet. *Quinto.* Denique nam iuxta D. Thom. & communem Thomistarum doctrinam, non solum humanitas Christi, sed etiam sancti operati sunt miracula instrumentaliter physicè, & plura operati sunt, absque indistantia locali; & tamen non sunt instrumenta coniuncta diuinitatis: ergo quod humanitas Christi operata sit miracula in rem distantem localiter, ex ratione instrumenti coniuncti non prouenit.

127 *Non fauit D. Th. huic solutioni.* Nec doctrina solutionis rectè ex D. Thoma deducitur: nam mens, & sensus Angelici Præceptoris est, quod licet causa creata non possit propria virtute in rem localiter distantem physicum influxum habere, potest tamen virtute diuina, & hoc ideo, quia virtus diuina omnibus præsentialiter adest, quare sicut ipsa principaliter influit in omnia, ita potest instrumento ab illa assumpto virtutem communicare, qua possit in quamcumque rem, etsi ab illo distantem operari. *Soluitur prima ratio, qua innititur.* Nec iuuatur prima ratione, ob discrimen constitutum; quia nempè, causa principalis operatur medio instrumento, & in illo virtualiter existit; secus autem instrumentum media causa principali. Et sicut ob hanc rationem potest causa principalis non existens influere medio instrumento existente, non autem è contra; ob eandem poterit causa principalis influere sine indistantia loci formali, propter virtualem indistantiam, quam in instrumento sortitur: secus vero instrumentum ob indistantiam causæ principalis poterit physicè influere.

128 *Soluitur secunda.* Nec denique secunda consideratione iuuatur, eo quod ex anima, & appetitu resultat causa adæquata motus, quo membra mouentur, anima ingrediente, vt radice, appetituque vt potentia proxima loco motiua, non autem est necessarium, quod causa adæquata efficiens secundum omnes partes sit indistans localiter à subiecto in quod operatur, sed sufficit si secundum aliquid ex constituentibus causam, talem indistantiam habeat; & ideo quamuis appetitus sit localiter distans à pedibus, potest pedes mouere localiter propter indistantiam animæ: ex qua, & appetitu adæquata causa talis motus constatur. Humanitas autem quamuis instrumentum coniunctum diuinitati: non tamen cum illa vnicam causam constituit; ideoque non potest in rem loco distantem influere instrumentaliter, ob solam indistantiam localem diuinitatis, cuius est instrumentum. Et quidem non est minus de ratione volitionis, quod feratur in rem cognitam, quam de ratione operationis physicæ, ferri in rem præsentem physicè; & tamen non petitur ad rationem volitionis, quod feratur in obiectum cognitum à voluntate, sed sufficit, quod ab anima cognoscatur; quia ex voluntate, & anima vna volitionis causa resultat: ergo pariter, cum ex duobus vnica causa consurgit, vt ab vtroque egrediatur operatio, sufficit alterius indistantia localis.

129 *Si dicas.* Si dicas: etiam ex Verbo, & humanitate constatur vna causa influens in effectus miraculosos, Verbo se habente, vt *quod*, & humanitate, vt *quo*: ergo, vt humanitas opereretur instrumentaliter physicè, sufficiet indistantia Verbi suppositantis humanitatem, quamuis humanitas non sit indistans localiter. *Respond.* Respondeo, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam ad constituendum principium operatiuum, vel operans, suppositum vt conditio se habet: natura autem in suis potentijs completa ingreditur, vt ratio formalis, & vt principium *quo* constans ex proximo, & radicali. Vnde inuariato hoc principio, quamuis varietur suppositum, remanent operationes specificè inuariatæ. Et ideo potest indistantia physica naturæ, aut principij radicalis, ex quo, & principio proximo, causa, vt *quo* adæquata constatur, sufficere, vt physicum exerceat influxum, non autem sufficit indistantia sola suppositi, vt influat physicè constatum ex illo, & natura. Quæ doctrina exemplo, & instantia adducta fit clara, vt enim voluntas Verbi velit aliquod obiectum, sufficit ab humanitate cognosci, quamuis à voluntate non apprehendatur, non autem sufficit, vt humanitas existens in Verbo appetat; quod Verbum ratione diuinitatis, obiectum volitum apprehendat, vt omnibus est compertum, cuius rei non potest alia ratio esse discriminis, nisi illa, quam assignauimus: pariter ergo in præsenti.

130 *Aliorum solutio.* Aliorum solutio est: ad physicam efficientiam, & physicum contactum virtualem, non requiri præsentiam, seu indistantiam suppositi, sed sufficere præsentiam virtutis; licet autem humanitas Christi non sit se ipsa præsens rebus, in quibus operatur miracula; illis tamen præsens est sua virtute, non propria, & connaturali; sed virtute à Deo communicata, vt instrumentaliter effectum miraculosum efficiat, & tangat subiectum, in quo effectus miraculosus recipitur. Ita Coquetius *lib.* 2. *de gratia*, *disp.* 6. *cap.* 4. in hoc sensu interpratans D. Thomam, & Vincentium aientes humanitatem Christi in efficientia physica miraculorum habuisse contactum physicum virtualem. *Coquet.*

131 *Displicet.* Hæc tamen doctrina, nisi ad eam, quam dabimus reducatur, non placet, licet namque virtus increata Dei, cui subordinatur humanitas, omni loco præsens sit; virtus tamen in humanitate recepta, illam eleuans ad agendum instrumentaliter, non est omni loco præsens, sed distans non minus, quam ipsa humanitas: & aliàs ex hac virtute intrinsecè humanitati inhærente non diffunditur per loca intermedia alia virtus vsque ad subiectum, in quo effectus miraculosus recipitur, vt prædictus Auctor fatetur, & omnibus est inconfesso: ergo humanitas non est præsens subiecto, in quo physicè agit, nec formaliter per se ipsam, nec virtute per quam eleuatur, vt agat; sed instrumentaliter operatur in rem distantem localiter.

132 *Dices.* Dices: non esse præsentem præsentia virtutis formali, bene tamen virtuali. Cum enim causet physicè instrumentaliter gratiam in anima, illam necessario tangit virtuali contactu. Nam ipsa efficientia physica, contactus est virtualis: ac proinde est animæ virtualiter præsens. *Replicat.* Sed contra: nam præsentia hæc virtualis, & virtualis contactus, consistens in physica efficientia formæ in anima receptæ, à nullo Theologorum negatur, qui humanitati Christi concedunt influxum physicum in effectus miraculosos, nec potest ab vllo negari: cum eo ipso, quod anima v. g. causet physicè gratiam in illa receptam, ipsam effectiuè tangat; at præsentia virtutis, quam prædictus Auctor humanitati Christi concedit, vt instrumentaliter physicè agat, est contra quosdam Auctores negantes dictam præsentiam: ergo loquitur de præsentia virtutis, non solum effectiua, & virtuali, sed etiam formali, vel in sensum, quem impugnat, coincidit.

133 *Vera solutio assignatur.* Vnde ad secundum argumentum respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem dicatur, ad contactum formalem necessario localem indistantiam, & præsentiam requiri; ad contactum autem effectiuum, & virtualem, simultatem agentis, & passi, & localem indistantiam esse quidem conditionem ex natura rei petitam; non tamen essentialiter, ita

vt à

vt à Deo neutiquam possit suppleri, vnde humanitas localiter distans, potuit virtute diuina, quæ legibus naturæ non subest, nec alligatur, in subiecta à se distantia physicè instrumentaliter agere, & physicè operari effectus miraculosos. Et quidem res corporea, propria, & connaturali virtute, non potest agere in spiritum; & tamen potest virtute diuina: ergo pariter, etsi propria, & connaturali virtute non possit agere indistans, poterit virtute diuina. Nec obstat doctrina Philosophi: loquitur namque de agente, & passo, attento modo connaturali agendi, iuxta quem simultas suppositi, aut virtutis est necessaria. Nec contrarium ex doctrina D. Thomæ colligitur: Deus namque connaturaliter agit, cum influit in res creatas, & immediatè illas tangit contactu formali virtutis; cum ipso identificatæ, quia in omni re creata efficit se ipso aliquid ab illo immediatè dependens. Ex quo rectè à D. Thom. colligitur immediata Dei præsentia in omnibus rebus creatis, de quo consulendi sunt Discipuli D. Thom. *loco ex 1. p.* assignato.

134 *Aduersus solutionem obijcitur 1.* Sed contra hanc solutionem, quæ communis est apud nostros, obstant aliquæ obiectiones, Prima est: nam ex illa sequitur, posse Deum in rem sibi distantem operari; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Probatur sequela: potest creatura operari virtute Dei in rem sibi distantem: sed quod potest creatura virtute Dei, potest Deus propria, & connaturali virtute: ergo potest Deus operari in rem à se ipso distantem. *Secundo.* Secundo: nam vnio formæ cum materia, solum vt conditio concurrit ad effectum formalem formæ: & tamen non potest de potentia Dei absoluta forma suum effectum præstare sine vnione cum materia: ergo quamuis indistantia localis agentis à passo, vel vnio agentis cum illo, solum vt conditio concurrat ad effectum causæ efficientis, non poterit agens, etiam de potentia absoluta, absque tali indistantia operari. *Tertio.* Tertio; appræhensio obiecti, solum vt conditio ad actum voluntatis concurrit, in probabiliori sententia, de qua *in 2. Physicorum*; & tamen non potest voluntas, etiam de potentia absoluta, velle obiectum non apprehensum, & media apprehensione ipsi vnitum: ergo idem *Quarto.* quod prius. Denique: nam existentia solum est conditio ad agendum ex parte causæ efficientis, & tamen implicat, etiam de potentia absoluta causam agere, nisi præexistat: ergo quamuis coexistentia agentis, & passi in loco, vel indistantia localis, solum sit conditio ad agendum, implicabit actio physica, absque dicta coexistentia, vel indistantia locali.

135 *Confirmatur 1.* Confirmatur, & vrgetur: non minus est necessaria ad agendum coexistentia in loco, quam coexistentia in tempore, sed hæc est indispensabilis de potentia Dei absoluta: ergo & illa; & consequenter nec propria, nec aliena, etsi diuina virtute, poterit humanitas Christi physicè operari effectus miraculosos in subiectis loco distantibus.

Confirmatur 2. Confirmatur, & vrgetur secundo, si posset humanitas Christi Domini in rem à se distantem operari, maximè, quia influit non propria, sed diuina virtute, quæ omnibus localitèr adest; sed hæc ratio est nulla: ergo, Maior constat ex doctrina D. Thomæ *vbi supra*. Minor autem probatur: nam humanitas operatur virtute diuinitatis, quæ coexistit omni tempori, & tamen ex hoc non infertur, posse humanitatem virtute diuinitatis physicè influere in rem distantem tempore ab ipsa: ergo pariter ex eo quod operetur virtute diuinitatis, quæ præsens est omni loco, non sequitur posse in rem loco ab humanitate distantem operari.

136 *Respond. ad 1. replicam.* Respondeo ad primam replicam, negando sequelam. Creatura namque potest connaturaliter, & inconnaturaliter operari: Deus autem non est capax operandi inconnaturaliter; sed quidquid operatur, connaturaliter operatur: cumque ad connaturalem modum operandi physica præsentia exigatur; fit consequens, vt Deus non possit in rem à se ipso distantem operari. Præterea: nam quod humanitas in rem à se distantem operetur, prouenit ex eo quod agit, non propria, sed Dei virtute, qui omnibus rebus præsentialiter adest, vt ex D. Thoma vidimus: Deus autem superiorem se non habet, in cuius virtute operetur, ideoque agere non potest in rem ab ipso distantem. Ad sequellæ probationem, concessa maiori, nego minorem: nam quod creatura possit in rem à se distantem operari, prouenit ex eo quod agit non propria, sed alterius virtute à nullo loco distante: Deus autem non potest alterius virtute operari, & ideo non sequitur posse in rem distantem à se ipso operari.

137 *Respondetur 1. ad secundam replicam.* Ad secundam respondetur primo, negando maiorem. Nam licet vnio formæ cum materia non sit ratio formalis informandi in actu primo, est tamen ratio formalis informandi in actu secundo, est enim formæ causalitas: ac proinde ratio formalis illam constituens in actu secundo causantem, sicut actio in causa efficiente, & si non sit ratio formalis, illam constituens in actu primo effectiuam, est tamen ratio formalis constituens in actu secundo efficientem, & sicut ob hanc rationem non potest causa efficiens in actu secundo absque propria actione causare, etiam de potentia Dei absoluta: ita nec forma potest, etiam de potentia absoluta, absque vnione cum materia effectum formalem præstare.

Respondeo secundo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam forma causat suum effectum formale se ipsam communicando materiæ, ad quam communicationem vnio essentialiter requiritur. Vnde etsi conditio tantum sit, est tamen essentialis conditio: ac proinde indispensabilis etiam de potentia absoluta: causa autem efficiens non agit præbendo se ipsam formaliter, sed ex se efficiendo effectum, in quo modo agendi non includitur essentialiter vnio efficientis cum subiecto; in quo causatur effectus: ac proinde talis vnio, seu indistantia non est vnde, vt conditio essentialis exigatur: ac per consequens non est cur indispensabilis de potentia absoluta asseratur. Et quidem forma non potest effectum formalem præbere, media virtute ab ipsa forma distincta, sed necessario illam præstare debet se ipsa, & tamen causa efficiens potest per virtutem diffusam indistantem à passo operari; quamuis ipsa suppositaliter distet, vt constat in Sole influente in mineralibus terræ, à quibus suppositaliter distat, ob indistantiam virtutis à Sole per intermedia diffusæ: ergo pariter, quamuis forma non possit, etiam de potentia absoluta, absque intrinseca vnione causare poterit causa efficiens operari absque indistantia locali, absque vnione cum passo. 138 *Respond. 2.*

Et ex his ad tertiam obiectionem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Nam inter lineam conditionis datur conditio essentialis, & conditio solum connaturalis. Quarum prima est insupplebilis, etiam de potentia absoluta; secus autem illa, quæ solum connaturaliter est requisita. Dicimus ergo, apprehensionem finis, vel obiecti appetibilis esse conditionem essentialiter exactam, vt voluntatis actus elicitur: & ideo non posse de potentia absoluta voluntatem sine illa operari. Approximatio autem agentia ad passum, vel indistantia localis ab ipso: est conditio solum connaturaliter petita ad agendum: & ideo potest de potentia absoluta suppleri. Ratio autem discriminis est: nam voluntas est potentia rationalis participatiuè: ideoque non potest absque præuia ratione operari. Quæ ratio nec alia similis reperitur, vt probetur dependentia essentialis agentis ab indistantia locali, & approximatione ad passum in agendo, & ideo non est cur asseratur, esse conditionem indispensabilem, & essentialem. 139 *Ad 3. obiectionem respiciatur.*

Deinde: nam omnis appetitus consequitur aliquam formam: appetitus naturalis sequitur formam naturalem, appetitus elicitus formam appræhensam, & sicut in naturali essentialiter forma naturalis requiritur, ita ad elicitum forma appræhensa, & consequenter apprehensio obiecti essentialiter præsupponitur; non autem est ratio assignabilis, cur dependentia agentis naturalis in agendo ab indistantia locali, & approximatione ad passum, essentialis sit: ideoque asserendum est, solum esse conditionem exactam connaturaliter. 140

§. VI.

Examinantur solutiones Vincentij, & traditur vera solutio.

Ad vltimam obiectionem Magister Vincentius *relectione de Gratia Christi qu. 6. pag. 784.* tres adhibet solutiones. Primo respondet, negando argumenti maiorem, quod nempè existentia si solum conditio in causa efficiente ad agendum; sed est ratio formalis ex parte causæ efficientis. Sicut namque calefacere præsupponit essentialiter calorem formalem, aut eminentialem in causa efficiente, ita agere, vel facere secundum rationem communem, præsupponit per se, & essentialiter in aggente esse existentiæ: eo quod sicut proprius terminus calefactionis est calor: ita proprius terminus actionis, vt actio, est esse, vel substantiale, vel accidentale. Quam solutionem verissimam censet, sibique cæteris gratiorem fatetur: quia tamen non omnes huic doctrinæ consentiunt. Respondet secundo: actionem posse considerari dupliciter: primo, vt actio egrediens ab agente: secundo, vt est actualitas operantis. Et quidem, si primo modo consideretur, transeat. Quod existentia sit solum requisita, vt conditio. Secundo autem modo inspecta, præsupponit existentiam, tanquam rationem formalem: eo quod actio non est prima, sed secunda actualitas; existentia autem est actualis prima, sine qua res nihil sunt. Quam solutionem sufficientissimam censet: quia tamen eam labefactare, quis poterit, asserendo actionem transeuntem non recipi in agente, sed in passo. Respondet tertio: terminum actionis, necessario debere præcontineri in agente, siuè instrumentale, siuè principale sit: implicat autem rem non existentem præcontineri in se actu formali, aut eminentiali actionem, vel actionis terminum: vnde licet existentia, ratione sui tantum considerata; non excedat limites requisitæ conditionis ad agendum; prout tamen necessaria est ad hoc, vt causa agens præcontineat in se in actu formali, aut eminentiali terminum actionis, necessario, & essentialiter pertinet ad agendum, vnde sine illa non potest causa efficiens, etiam de potentia Dei absoluta, operari. 141 *Tres solutiones M. Vincentij.*

Cæte-

142 *Impugnatur 1. solutio. Primo.* Cæterum contra primam solutionem facit; vt enim Magister Vincentius docet *q. 7. conclusione 2. pag.* 911. humanitas in Christo propriam existentiam non habet, sed per Verbi existentiam existit. Quæ doctrina est D. Thom. *infra q.* 17. *art.* 2. illamque omnes Discipuli D. Thomæ sequuntur. Et ex illa manifestè infertur, existentiam non esse rationem formalem in causa efficiente, vt agat. Quod probo: variata namque ratione formali agendi, seu principio *quo* formali, non potest eadem actio consistere; sed actiones humanitatis, inspectæ secundum physicum esse, sunt eiusdem speciei cum illis, quas eliceret, existens propria existentia, & propria personalitate subsistens, vt omnibus est confesso: ergo existentia non est ratio formalis agendi in humanitate, sed tantum requisita conditio. Patet consequentia: nam existentia Verbi, & propria existentia humanitatis essentialiter distinguuntur, imo distant infinitè: ergo si operationes humanitatis sub vtraque existentia non distinguuntur, existentia non est ratio formalis agendi, nec principium *quo* formale in humanitate operandi.

143 *Secundo.* Deinde: nam falsum est, existentiam esse terminum actionis, sicut calor est calefactionis terminus: nam calor est terminus formalis *quo* respectu calefactionis, & à quo specificatur; at existentia non est terminus *quo* actionis, sed tantum complementum termini; aliàs actio, qua Virgo Beatissima Christum genuit ab existentia Verbi, vt à termino formali specificationem sumeret, cuius contrarium docet prædictus Magister *pag.* 927. ergo existentia non sic ad actionem se habet, sicut calor ad calefactionem, quandoquidem existentia ingreditur, vt conditio ad terminandam actionem; calor verò terminat calefactionem, vt terminus *quo* formalis.

144 *Impugnatur 2. solutio. Primo.* Et ex his secunda resolutio reijcitur, primo: nam actio, vt egrediens comparatur ad causam, vt ad principium actiuum; vt vero recepta comparatur ad illam, vt ad subiectum receptiuum; sed non est assignabilis ratio, cur ad efficiendam actionem existentia sit conditio; & ad illam recipiendam, vt ratio formalis concurrat: ergo si in prima consideratione munus conditionis exercet, in secunda ratio formalis non est, sed tantum requisita conditio. *Secundo.* Deinde: nam quod existentia necessaria in causa efficiente sit, prouenit ex eo quod agit in quantum est in actu; sed hoc illi conuenit in quantum principio actiuo: ergo si in illa, prout sic, existentia ratio formalis non est, nequit subinduere *Tertio.* munus rationis formalis in illa, vt receptiua actionis. Præterea: nam existentia increata, qua sola existit humanitas Christi, in sententia D. Thom. quam sequitur Magister Vincentius *loco nuper assignato*, non est principium *quo* effectiuum actionum humanitatis, nec principium *quo* receptiuum earundem: ergo existentia non est ratio formalis ad actionem, vt à principio egredientem, nec ad illam, vt in principio receptam. Consequentia est bona: nam idem est, esse principium *quo* receptiuum, & rationem formalem: ergo si existentia, qua humanitas existit in Christo, non est principium *quo* receptiuum actionum humanitatis, non est ratio formalis recipiendi. Antecedens autem probatur primo: nam in sententia communi Thomistarum, de qua D. Thom. 1. *p. quæst.* 12. *art.* 5. respectu actionum vitalium idem est principium *quo* elicitiuum, & receptiuum, ex quo inferunt Discipuli D. Thomæ, vbi *proximè*, lumen gloriæ; quia vt principium *quo* proximè elicitiuum visionis beatificæ concurrit, esse etiam principium *quo*, subiectumque receptiuum eiusdem; sed vt Vincentius in hac solutione admittit, existentia humanitatis Christi non est principium *quo* effectiuum actionum humanitatis: ergo esse nequit subiectum *quo* susceptiuum earundem.

145 *Impugnatur 2.* Secundo: nam inde efficaciter suadetur, existentiam humanitatis Christi non esse principium *quo* agendi; quia aliàs actiones humanitatis Christi physicè consideratæ, eiusdem rationis non essent cum illis, quas in proprio supposito eliceret; sed hæc ratio, etiam conuincit non esse subiectum *quo* receptiuum: nam etiam variato subiecto *quo*, non possunt non variari, saltem numericè actiones, & accidentia recepta; ex quo inferunt Nostri Thomistæ, non manere eadem accidentia in genito, quæ ante præextiterant in corrupto, eo quod forma variatur ergo sicut negatur, esse principium *quo* effectiuum actionum humanitatis, negandum pariter est esse subiectum *quo* receptiuum.

146 *Tertio.* Tertio: nam si existentia increata vt *quo* actiones humanitatis reciperet, intrinsecè mutaretur, non minus, quam si esset subiectum *quod*, vt constat in lumine gloriæ, quod intrinsecè mutatur per receptionem visionis, quam tamen non vt *quod* recipit, sed tantum vt subiectum *quo* illius, sed existentia increata incapax est intrinsecè mutationis, non minus, quam aliæ perfectiones diuinæ, quas esse immutabiles, Fides Catholica docet: ergo subiectum *quo* actionum humanitatis non est, sed tantum requisita conditio. *Vltimo reijcitur.* Tandem præfata solutio reijcitur: vt enim cum communi Thomistarum sententia docuit Vincentius vbi *supra pag.* 907. existentia non est prima actualitas in entitate creata, sed supponit actualitatem entitatiuam essentiæ, à qua realiter distinguitur, & in qua realiter subiectatur: ergo ex eo quod actio sit non prima, sed secunda actualitas, debeatque primam necessario supponere: perperam infert Vincentius, existentiam esse rationem formalem in causa secunda creata, vt recipiat actualitatem actionis.

Vnde his omissis solutionibus standum est vltimæ, quam tradit Vincentius, & iuxta illam occurrendum est vltimæ obiectioni, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: eo quod existentia est conditio essentialiter requisita ad agendum. Simultas autem, seu approximatio agentis ad passum, est conditio, non essentialiter, sed connaturaliter tantum exacta; indeque prima, non potest suppleri, etiam de potentia absoluta; benè tamen secunda conditio. Et quidem dari conditiones essentialiter exactas intra lineam conditionis: constat primo in paternitate diuina, quam solum, vt conditionem ad generandum se habere, docent probabiliter plures; & tamen essentialiter exigi à nemine potest negari; cum solum ob defectum illius, filius generare non possit. Constat secundo in apprehensione obiecti, quam esse conditionem, & non rationem formalem in obiecto voluntatis frequentior, & verior sententia tenet; & tamen essentialiter exigi communi consensione docetur. Ac denique, alijs ommissis, constat in obscuritate, quæ ad obiectum fidei, non vt ratio formalis, sed vt conditio se habet; & tamen sine illa implicat assensus fidei: non ergo ex eo quod existentia sit solum conditio ad agendum, licet inde argumentari, posset sine illa causam efficientem agere: nec ex eo quod approximatio sit solum conditio ad agendum, illicò inferendum est, non posse diuinitus suppleri, cum conditio intra lineam conditionis manens, abstrahat à requisita essentialiter, & à requisita tantum connaturaliter; & consequenter à dispensabili, & indispensabili, etiam de potentia absoluta. Sed vt rectè argumentemur, aliquid addendum est, nempè, quod vt conditio se habet, & aliàs non est vnde probetur simultatem agentis cum passo esse ex conditionibus essentialiter petitis; ex quo rectè infertur, diuinitus posse suppleri: quia ergo hæc minor subsumpta vera est in approximatione: secus autem in existentia; fit consequens, quod causa creata non possit non existens in se, vel in sua virtute agere etiam de potentia absoluta, possit tamen sine indistantia locali & sine simultate agentis cum passo, actio physica agentis creati subsistere. 147 *Vltima solutio Vincentij probatur.*

Ratio autem cur existentia sit conditio essentialiter exacta ad agendum, ea est, quam tradit Vincentius, quia, nempè, implicat, causam efficientem agere, & influere in effectum, quin actionem, & effectum contineat in actu formali, vel virtuali: hæc autem continentia implicat sine existentia; ideoque implicat, actionem egredi à causa secunda, nisi physicè præexistat. Quod autem sine existentia implicet, causam creatam continere actionem, & terminum continentia in actu formali, vel virtuali, facilè probatur in sententia extra Scolam Diui Thomæ communi, asserente, existentiam esse indistinctam ab essentia: cum enim, in hac sententia, essentia rei creatæ sit nihil sine existentia, & per illam à nihilo distinguatur; nihilo autem omnis actualis continentia repuget; fit consequens, quod existentia essentialiter ad prædictam continentiam exigatur; at verò in sententia Diui Thomæ distinguente realiter existentiam ab essentia, & statuente in re creata duplicem actualitatem, alteram entitatiuam, quæ subiectum est existentiæ, alteram existentialem, quæ in essentia actuali, actualitate essentiæ, recipitur, & per hanc actualitatem à puro nihilo extrahitur, & à nihilo distinguitur, non ita peruia est essentialis necessitas existentiæ. Cur enim prima actualitas ad continentiam effectus sine existentia non sufficiet? Nihilominus, etiam in illa sententia, asserendum est, existentiam esse conditionem essentialem, vt in agente creato præcontineatur effectus: & ratio est manifesta: vt enim Auctores istius sententiæ docent, actualitas essentiæ, ita ab existentia distinguitur, quod illam essentialiter connotat: ita vt implicet contradictionem, dari actualitatem essentiæ sine actualitate existentiæ, quod in præsenti non probandum, sed supponendum est: omnes enim Discipuli D. Tho. in hac doctrina consentiunt: cum ergo implicet, contineri effectum in causa actu formali, vel virtuali sine actualitate essentiæ, quæ actualitas, vt ratio formalis dictam continentiam præstet, & huiusmodi actualitas essentialiter connotet existentiam, & implicet sine illa; fit consequens, quod implicet, causam creatam sine existentia operari, & quod existentia sit conditio essentialis ad agendum. 148 *Existentiam esse conditionem essentialiter requisitam ad agendum: probatur ex Vincentio. Probatur in principijs extra Scolam D. Th. communibus. In sententia D. Th. suadetur.*

Sed contra hanc solutionem non leuis scrupulus pungit: vt enim fatentur Nostri Thomistæ, tenetque communis Philosophorum consensus existentia ad agendum non est conditio concomitans, sed vt præintellecta exigitur in causa efficiente, vt in actu primo actiua; sed sic exigi non infertur ex doctrina assignata: ergo solutio insufficiens est. Probatur minor: actualitas entitatiua connotans essentialiter existentiam, est ratio formalis materiæ, vt recipiat formam, illamque, & compositum causet; & tamen ex hoc non infertur, existentiam esse conditionem in ma- 149 *Contra istam receptam solutionem obstat grauis difficultas.*

in materia præintellectam pro priori ad formam, & compositum, sed tantum concomitantem, conuenientemque materiæ in instanti reali, in quo causat: ergo ex eo quod actualitas entitatiua sit causæ efficienti ratio formalis agendi, connotetque essentialiter existentiam, non sequitur existentiam requiri in causa efficienti, vt conditionem antecedentem, præintellectam; quæ pro priori naturæ ad agendum, sed tantum concomitantem in instanti reali, in quo causat.

150 *Respond.* Respondeo, nobis ad præsens sufficere, quod existentia sit conditio essentialiter requisita agendum, saltem concomitans, quod illa ratione probatur: nam per hoc subsistit discrimen inter approximationem, & existentiam; cum illa, nec vt conditio concomitans, essentialiter requiratur. Vt autem probetur esse conditionem antecedentem, requirique, vt præintellectam pro priori naturæ, aliquid addendum est, nempè, causam efficientem agere, vt est in actu completo, actualitate entitatiua se habente, vt ratione formali, & complemento istius actualitatis ingrediente, vt conditione, & quia actualitas entitatiua per existentiam completur; fit consequens, requiri existentiam, vt pro priori actus primi in causa efficiente ad agendum: secus in materia contingit; non enim recipit formam, vt in actu completo, sed potius vt in via ad formam, & existentiam; ideoque licet in eodem instanti reali debeat existentiam habere, non tamen debet, vt existens priori naturæ præintelligi.

151 *Duplex ratio discriminis assignatur. Prima Secunda.* Ratio autem huius discriminis est duplex. Prima: quia causa efficiens est perfectior in causando, quam materia, vnde non mitum, quod actualitatem completam petat, pro signo, quod causat: materia autem tale complementum non postulet. Secunda: nam causa efficiens constituit effectum sub existentia, illamque ab effectu non recipit, vnde effectus petit ab illa, vt existente causari; id autem quod effectus exigit in causa efficienti, debet illi pro priori naturæ competere, & in illa pro signo, & priori naturæ intelligi. Cæterum materia prima recipit à forma, & composito existentiam, nec illam suo effectui communicat; ideoque non petit concipi existens pro priori, & signo suæ causalitatis, sed vt tendens, & in via ad existentiam. Cæterum de his plura apud Nostros Thomistas *lib. 1. Physicorum*, tractantes, an materia prima habeat existentiam partialem, an vero existat per existentiam totius, vbi hoc secundum ab omnibus Discipulis D. Thom. docetur. Ad confirmationem ex *infra* dicendis, quid dicendum sit, constabit. *Ad confirmationem.*

§. VII.

Tertium argumentum diluitur, & explicatur, an instrumento correspondeat prædicatum speciale in effectu?

152 *Tertio arguit Vazquez.* Tertio arguit Vazquez ratione: humanitas, verbi causa, de se non habet vim remotam, actiuam, & influxiuam in gratiam, aut in effectus miraculosos: sed quod de se nullatenus est actiuum, non potest eleuari ad agendum: ergo non influit physicè humanitas Christi in gratiam, nec in effectus miraculosos, sed solum influit moraliter. Consequentia est bona. Minor videtur certa: non enim alia ratione nequit potentia auditiua, etiam ex eleuatione videre, nec potentia visiua audire, nec potentia sensitiua intelligere, nisi quia de se non habent actiuitatem remotam in ordine ad prædictos effectus: ergo quod de se actiuitatem, saltem remotam non habet respectu alicuius effectus, non potest in illum, vt eleuatum influere, nec ad influendum eleuari.

153 *Respondent aliqui 1.* Maior autem probatur: omni causæ ratione actiuitatis innatæ influenti in aliquem effectum, debet in effectu respondere aliqua formalitas petens, in talem causam reduci, sed in gratia nulla formalitas inuenitur, respondens humanitati Christi ratione suæ innatæ virtutis, petensque in illam reduci: ergo humanitas de se, & ratione suæ innatæ virtutis, non habet actiuitatem, adhuc remotam in gratiam: idemque, & eadem ratione est dicendum de effectibus miraculosis. Consequentia cum minori tenet. Maiorem autem probat: non enim aliunde infertur, in intellectu nostro actiuitas remota, & mediata in ordine ad visionem beatificam, nisi quia in illa reperitur vitalitas intellectualis correspondens intellectui, petensque in illum reduci; ergo verum est vniuersaliter omni causæ ratione sibi innatæ virtutis, quamuis mediatè, & remotè influenti in aliquem effectum, debere in tali effectu reperiri formalitatem aliquam tali causæ respondentem, & quæ in illam petat reduci.

Huic argumento responderi solet primo: in gratia, & in quouis effectu miraculoso dari aliquod prædicatum respondens humanitati Christi, scilicet, rationem entis, aut rationem qualitatis, quæ prædicata possunt ab humanitate ratione suæ innatæ virtutis produci, non quidem, vt contracta ab esse gratiæ, sed prout inueniuntur cum alijs differentijs coniuncta, & per illam contracta, quod sufficeret vt humanitas eleuata influat physicè in gratiam, & in effectus miraculosos: probant paritate intellectus creati potentis ex eleuatione elicere visionem beatificam: quia potest per proprias vires efficere naturalem intellectionem conuenientem cum visione beatifica in ratione intellectionis.

Secundo alij respondent, negando ad influxum physicum, etiam principalem, exigi quod causæ influenti ratione sibi innatæ virtutis respondeat in effectu formalitas petens in talem causam reduci; vnde ex eo quod in gratia, nullum prædicatum humanitati respondeat, non sequitur, quod in illum influxum physicum exercere non possit. Quæ doctrina iuuari potest exemplo aquæ calidæ principaliter causantis calorem: cum tamen in calore producto, nulla inueniatur formalitas, quæ petat in aquam reduci ratione sibi innatæ virtutis. 154 *Secunda aliorum solutio.*

Sed neutra solutio est sufficiens, & prima reijcitur ex dictis *§. tertio*; nam correspondentia prædicatorum effectus ad causas, à quibus pendet, est correspondentia formalis, vt constat in visione beatifica, in qua ratio intellectionis formaliter intellectui respondet, & ratio supernaturalis correspondet formaliter lumini: & quia intellectui per se ratio intellectionis vitalis tribuitur, & per se illam respicit, ab illaque specificatur, ideo habet virtutem innatam remotam in visionem beatificam, quæ vt eleuata, illam principaliter causat; at prædicatum entis, & prædicatum qualitatis, quæ repetiuntur in gratia non respondet humanitati Christi correspondentia formali, nec huiusmodi prædicata petunt in humanitatem reduci: ergo admissa, vt necessaria correspondentia formalitatum effectus ad causas, à quibus physicè exigitur, non potest gratia efficienter physicè ab humanitate causari. 155 *Prima solutio reijcitur.*

Sed instat contra hanc doctrinam Ripalda *lib. 2. de ente supernaturali disputatione 39. num. 9.* potest calor eleuari ad influendum physicè in vnionem supernaturalem duorum graduum caloris inter se, & cum subiecto, Sol etiam potest ex eleuatione physicè influere in lucem corporum beatorum, quam supernaturalem esse, docent plures apud Salas *1. 2. quæst. 5. tract. 2. disput. 14. sect. 16.* Similiter potest substantia creata eleuari ad producendam subsistentiam supernaturalem, quam possibilem esse, supponit: ergo poterit humanitas Christi eleuari ad producendam physicè gratiam. Patet consequentia: nam ideo potest calor, vt eleuatur, in vnionem supernaturalem physicè influere, quia potest ex se efficere vnionem naturam conuenientem cum supernaturali in ratione communi vnioni, & Sol, ideo potest in lucem supernaturalem eleuatus influere, quia de se potest in lucem naturalem similem cum supernaturali in prædicato lucis vtrique communi, & ideo potest substantia creata eleuari ad subsistentiam supernaturalem, quia de se potest efficere naturalem illi similem; sed potest humanitas ex proprijs viribus efficere qualitates naturales conuenientes cum gratia in ratione qualitatis ergo potest eleuata, efficienter physicè in gratiam habitualem influere. Antecedens autem probat: nam ideo intellectus potest eleuari ad physicè efficiendam visionem beatificam, quia potest ex proprijs viribus efficere naturalem intellectionem similem visionem beatificæ; sed calor ex proprijs efficere potest vnionem naturalem similem supernaturali, Sol lucem similem luci supernaturali, & substantia creata subsistentiam similem subsistentiæ supernaturali: ergo possunt eleuari ad prædictos supernaturales effectus. 156 *Opponit Ripald.*

Hæc tamen obiectio parum, aut nihil potest contrarium Auctorem, cuius est argumentum, vrgere: quia in exemplis adductis eadem difficultas; si non maior inuenitur, atque in influxu physico humanitas in gratiam: vnde idem per idem illis probatur, & omnia negabit Vazquez sua ductus ratione. Nec ideo in intellectu conceditur ab hoc Auctore potentia inchoata, remota, & improportionata in ordine ad visionem beatificam, quia potest ex proprijs viribus efficere cognitionem naturalem in ratione cognitionis cum visione beata conuenientem, & illi in hoc prædicato similem, sed quia in visione inuenitur formalitas per se correspondens intellectui, petensque in illum reduci, nec potens sine illo effici, quæ ratio in prædictis exemplis non militat; ideoque in illis in potentia inchoata, remota, & improportionata non probatur. 157 *Hæc obiectio Vazquium non premit.*

Sed adhuc insistit Ripalda: nam intellectus de se æque insufficiens est, in visionem beatificam, atque est calor ad vnionem supernaturalem, Sol ad supernaturalem lucem, substantia naturalis ad supernaturalem subsistentiam, & humanitas ad gratiam: ergo ideo habet inchoatam potentiam eleuabilem ad visionem, quia ex proprijs viribus potest efficere cognitionem naturalem conuenientem cum visione beata in ratione cognitionis. Verum nec obiectio illa vrget contrarium Auctorem, qui consequenter ad suæ rationis doctrinam facilè antecedens negabit: nam humanitas (idemque est de alijs exemplis dicendum) est insufficiens negatione potentiæ, etiam inchoatæ, improportionatæ, & remotæ; intellectus autem in ordine ad visionem beatificam, solum est insufficiens per negationem potentiæ proportionatæ, proximæ, & incompletæ habens potentiam inchoa- 158 *Instat Ripald.* *Nec ista obiectio contrarium Auctorem vrget.*

inchoatam, & remotam, & hoc ob rationem differentiæ assignatam; vnde etsi sit de se insufficiens ad eliciendam proprijs viribus visionem beatam, habet tamen sufficientiam, & actiuitatem remotam, ad illam ex eleuatione eliciendam.

159 *Secunda solutio reijcitur.* Deinde secunda solutio reijcitur: causa namque principalis in hoc ab instrumentali distinguitur, quod illa propter se intendit effectum, vt in illo se diffundat media sui similitudine: causa autem instrumentalis, non sibi, sed causæ principali effectum quærit, & assimilare intendit, vt ex Diuo Tho. §. 3. vidimus; sed nisi aliqua formalitas in effectu, causæ principalis respondeat, non potest hæc doctrina esse vera; prædicatum namque, in quo effectus causæ, principali assimilatur, illi per se correspondet: ergo correspondentia ista in effectu causæ principalis necessario requiritur. Nec contrarium huius doctrinæ exemplo adducto conuincitur: aqua namque non causat calorem ratione sibi innatæ virtutis, imo ratione illius productioni caloris resistit: sed causat ratione caloris, cui in calore producto formalitas correspondet, nempè, prædicatum caloris, in quo calor productus calori producenti assimilatur: correspondentia autem formalitatum effectus ad causam, non est ratione illius, quod *subiectiuè*, & vt *quod* tantum ad efficientiam concurrit, sed ratione illius, quod vt *quo*, & vt principium formale ad effectum comparatur.

Ad exemplum in confirmationem solutionis adductum respond.

160 *Prima solutio assignatur.* Vnde his omissis solutionibus ex dictis §. 3. responderi potest primo, concessa maiori, negando minorem; vt enim causa influat in effectum, sufficit, quod vel ratione innatæ virtutis: vel ratione virtutis ab extrinseco aduenientis contineat effectum in se, vt constat in aqua calida influente, & efficienter causante calorem; quem tamen ratione innatæ virtutis non continet, imo illius productioni repugnat, sed tantum ratione caloris aduenientis aquæ ab extrinseco. Quæ doctrina est Diui Thomæ *in hac tertia parte, quæstione nona, articulo primo ad secundum*, ibi: *Sicut aliquis potest cognoscere per similitudinem susceptam ab alio: ita etiam potest agere per formam ab alio susceptam: sicut aqua, vel ferrum calefacit per calorem susceptum ab igne*: ergo ex eo quod in humanitate Christi non detur virtus innata, & remota, ratione cuius influat efficienter in gratiam, nec in effectus miraculosos, non sequitur, quod eleuata à Deo per virtutem in se receptam, & à Deo susceptam non influat.

S.THO.

161 *Ad probationem minoris respond.* Ad minoris probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam exempla in antecedenti adducta procedunt de influxu vitali in operationem. Non enim valet aliqua potentia videre, nisi in visionem virtualiter influat, nec audire, aut intelligere, nisi influat vitaliter in auditionem, & intellectionem. Vnde si auditus eleuaretur à Deo influendum in visionem, aut intellectionem instrumentaliter, vt esse possibile, docent Auctores nostræ sententiæ; non ideo videret, nec intelligeret; quia ad has denominationes exigitur influxus vitalis; nec Deus in nobis causans intellectionem, & visionem, constituitur his actibus intelligens, & videns; quia eos non causat vitaliter, est autem de ratione actionis vitalis, quod ab intrinseco procedat ratione innatæ virtutis, saltem remotè influentis, ideoque, nec auditus videre, nec visus audire potest: quia in ordine ad istos actus virtutem innatam prædictæ potentiæ non habent, ex hoc tamen non colligitur, esse vniuersaliter verum, non posse aliquid eleuari ad agendum, influendumque in effectum in ordine ad quem vim remotam, & inchoatam non habet, vt constat in aqua, & ferro, quæ ratione caloris, efficienter calorem efficiunt, ad quem innatam, & inchoatam potentiam non habent.

162 *Secunda solutio traditur.* Secundo ex ibidem dictis respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem, ad agendum principaliter, transeat minor: ad agendum instrumentaliter, nego minorem, & distinguo consequens distinctione minoris. Solum enim sequitur, humanitatem Christi non posse influere principaliter physicè in gratiam, & in effectus miraculosos; non autem quod physicè instrumentaliter nequeat influere. Quod autem ad influxum instrumentalem non requiratur vis inchoata, & remota, ex principijs contrariorum colligitur: nam illius necessitatem probant, ex eo, quod causæ influenti debet in effectu formalitas respondere potens in illam reduci; at ista correspondentia necessaria non est in causa instrumentali: ergo nec virtus inchoata, & remota. Minorem §. 3. probauimus ad hominem contra Vazquez, & ex doctrina Angelici Præceptoris, & discrimine, quod statuit inter causam principalem, & instrumentalem, & præterea constat in calore instrumentaliter ignem causante, vt instrumento connaturali; & tamen in igne producto, nullum datur prædicatum specialiter correspondens, nec prædicatum entis Deo formaliter respondens, nec prædicatum substantiæ, quod calori producenti non conuenit: dicta ergo correspondentia respectu causæ instrumentalis necessaria non est; & consequenter nec vis inchoata, & remota, quæ ex tali correspondentia probatur. Nec obstat probatio minoris: nam videns est causa principalis visionis, & intelligens intellectionis, & vniuersaliter, vt quis videns actione aliqua constituatur influens principalis in actum vitalem exigitur, vt docet communis Thomistarum sententia 1. *p. q.* 12. *art.* 5. & 2. 2. *quæst.* 23. *art.* 1. & 2. & pluribus alijs locis.

An autem in humanitate Christi sit constituenda potentia obedientiali actiua, saltem remotè? Sub lite Theologorum est positum, quibusdam affirmantibus, alijs negantibus. Et quidem ex dictis constat, non dari in illa actiuitatem remotam per se exatam ab effectibus miraculosis: datur etiam in illa potentia obedientialis immediatè receptiua formæ eleuantis, & illa mediante vt *quod* influens in effectus miraculosos: etsi hoc sufficit, vt sit remotè: & mediatè actiuè, asserendum est in humanitate dari potentiam obedientialem remotè, & mediatè actiuam. An etiam, vt res aliqua ad agendum supernaturales effectus eleuetur, necessarium sit, quod ratione suæ propriæ, & innatæ virtutis, posset aliquem effectum causare connaturaliter, sub lite etiam Theologorum versatur, quibusdam negantibus, alijs è contra affirmantibus, quibus magis assentior; si namque res, quæ ex se nullius actiuitatis esset, posset ad miracula physicè efficienda eleuari, & causandum physicè gratiam: sequeretur, posse ens rationis instrumentaliter physicè in gratiam, & in effectus miraculosos influere; consequens absurdum est: ergo in entitate eleuabili ad influxum physicum aliqua actiuitas in illis connaturalis supponitur. Probatur sequela: si namque nulla realis actiuitas præexigitur in entitate eleuabili, non est ratio, cur realis entitas in illo prærequiratur: ergo entitas non realis, sed rationis eleuabilis erit ad influendum physicè in gratiam, & in effectus miraculosos, saltem in sententia asserente, formam physicè inhærentem ad eleuationem necessarium non esse. 163 *Ad constituenda sit potentia obedientialis remotè actiua.*

§. VIII.

Duplici argumento occurritur, & explicatur, an sit dabile instrumentum obedientiale.

QVinto arguitur: inter effectum, & causam instrumentalem debet dari ordo efficientis, & effecti; sed talis ordo inter humanitatem Christi, & gratiam habitualem non potest dari: ergo gratia habitualis non potest ab humanitate Christi, vt à physico instrumento procedere. Consequentia est bona. Maior constat: nam inter causam principalem, & effectum, ideo prædictus ordo consurgit, quia effectus erit à causa principali, & hæc agit in effectum, sed etiam exit ab instrumento, & instrumentum agit in effectum: ergo inter causam instrumentalem, & effectum datur ordo efficientis, & effecti. Minor autem probatur; extrema de se ad inuicem non relata, non possunt mutuo referri, absque præuia mutatione, sed humanitas, & gratia non correferuntur de se, nec ex efficientia, intrinsecè possunt mutari: ergo non possunt referri ordine efficientis, & effecti. Maior à Nobis supponitur, vt vera in doctrina D. Thom. minor pro prima parte est certa: nam gratia de se non petit effici ab humanitate Christi; aliàs ab illa, vt ab instrumento non obedientiali, sed connaturali procedere, nec humanitas ex proprijs potest in gratiam influere. Quod ab eodem inconuenienti probatur: & insuper: quia entitas naturalis non potest ex proprijs in supernaturalem influere: ergo non correferuntur de se. Pro secunda parte probatur primo ex parte humanitatis: si namque humanitas mutaretur, esset ratione alicuius qualitatis, illam efficientis, & eleuantis intrinsecè ad influendum in gratiam: hæc autem omnino repugnat; eo quod prædicta qualitas, vel est ad causandam gratiam sufficiens, & hoc non; aliàs humanitas prædicta qualitate eleuata esset causa principalis gratiæ, quod Auctores nostræ sententiæ inficiantur: vel est de se insufficiens; quod etiam non potest dici; aliàs egeret vlteriori eleuante, & sic daretur processus in infinitum: ergo ex parte humanitatis non est dabilis mutatio. Quod autem ex parte gratiæ nulla assignetur mutatio ex influxu humanitatis, probatur nam eadem est gratia omnino inuariata intrinsecè, quæ à Deo media humanitate causatur, & quæ à Deo se solo illam efficiente procederet: ergo gratia ex influxu humanitatis intrinsecè non mutatur. 164 *Quinto arguitur.*

Si dicatur: gratiam ex influxu mutari, quis transit de non esse ad esse intrinsecum: contra sic argumentor; si posset gratia primam existentiam ab humanitate recipere, vt ab instrumento physico, posset etiam iam existens ex sola efficientia Dei instrumentaliter physicè ab humanitate conseruari; sed hoc repugnat: ergo, & quod primam existentiam ab humanitate physicè influente recipiat. Sequela est certa. Et minor argumento facto probatur: vt iam existens sine influxu humanitatis, ab illa conseruaretur, deberet ad illam referri; & consequenter mutari; sed non mutaretur intrinsecè; cum nullum intrinsecum prædicatum ex tali influxu conseruatiuo reciperet, quod in illa non daretur, quatenus primo existente: ergo repugnat, quod gratia primo existens ex sola efficien- 165 *Dices.*

tia diuina, conseruetur ab humanitate, vt ab instrumento physico.

166 *Conuincitur Vazq. prædicato argumen.* Hoc argumento fusè, & confusè satis proposito conuincitur Vazquez, vt asserat, repugnare instrumentum obedientiale assumptum pro libito, & voluntate diuina ad causandos physicè supernaturales effectus. Quod nonnulli Recentiores instant in influxu morali, quem Vazquez humanitati Christi concedit in gratiam habitualem, & effectus miraculosos: sicut enim (inquiunt ipsi) potest gratia moraliter ab humanitate causari pro sola voluntate diuina, quin ab intrinseco dependeat ab illa, & quin ex tali influxu mutetur: ita etiam poterit absque tali mutatione dependere ab humanitate, vt ab instrumento physico. Hæc tamen instantia non videtur satis vrgens: nam causalitas moralis non est immediatè in effectum, sed in voluntatem causæ principaliter effectum causantis, atque adeò, per hoc solum quod voluntas causæ principalis moueatur à causa morali ad producendum effectum, absque vlla mutatione in illo potest moralis causalitas intercedere; cæterum causalitas physica immediatè est in effectum, vnde vt in illo noua dependentia, & nouus ordo consurgat, videtur aliqua mutatio requiri. Et quidem causa physica creata, ordine reali prædicamentali refertur ad suum effectum; & tamen in causa morali non consurgit necessario talis ordo, ex eo quod moraliter causet; cum possit non existens extra causas, moraliter in effectum influere; & tamen non existens, non potest realiter ad effectum referri: dispar ergo est ratio inter causalitatem physicam, & moralem; ac proinde ex vna ad aliam non instatur argumentum.

167 *Obijcies.* Si obijcies causa moralis existens realiter ad effectum refertur; sed humanitas Christi existens extra causas, plures effectus morali influxu causauit: ergo ad illos realiter referebatur; & tamen absque physica mutatione, aliàs argumentum Auctoris contrarij corrueret, quod in negatione physicæ mutationis in humanitate fundatur: ergo etiam absque tali mutatione potuit ad gratiam referri ordine efficientis instrumentaliter physicè, & consequenter illius argumentum instatur in causalitate morali. *Resp. Vazquez 1.* Respondere poterit Vazquez primo, negando maiorem: cum enim, vt *proximè* dicebamus, causa moralis non influat immediatè in effectum, sed mouendo voluntatem causæ principalis efficientis; & meritum, vel impetratio, quæ causæ morales sunt, non referantur ad Deum, qui est causa principalis gratiæ, & aliorum effectuum, quos Christi humanitas meruit, respectu causæ efficientis; fit consequens, vt nec ad ipsos effectus possit ordine efficientis referri.

168 *2. Respond.* Vel secundo, concessa maiori, & minori, & consequentia, negando minorem subsumptam, verè namque humanitas Christi mutabatur; cum causabat moraliter per actus, quibus merebatur, & impetrabat. Nec sequitur argumentum prædicti Auctoris corruere: non enim loquitur Vazquez de huiusmodi mutatione per actum meritorium, & imperatorium, nec istam negare potest; sed de alia, quæ necessaria est ad influendum physicè in gratiam, & in effectus miraculosos, & quam Discipuli Diui Thomæ esse necessariam fatentur, nempè, ratione formæ eleuantis humanitatem Christi, & illius actus, tam naturales, quam supernaturales, vt instrumentaliter influant physicè in prædictos effectus. Hæc est, quam prædictus Auctor negat, & huius repugnantiam suo argumento conatur suadere.

169 *Vrgetur contra Vazquez* Potest tamen adhuc contra illius fundamentum instari, insistendo in causalitate morali, quam Vazquez in humanitate Christi in ordine ad gratiam, & alios effectus supernaturales fatetur. Hoc ipso, quod gratia habitualis ab humanitate Christi causetur moraliter refertur realiter ad illum ordine: effectus ad suam causam efficientem; & tamen per hoc, quod causetur moraliter ab humanitate Christi non suscepit mutationem intrinsecam: ergo ex eo quod intrinsecè non mutetur, ex influxu physico instrumentali humanitatis in gratiam, perperam infertur non posse ad humanitatem referri. Consequentia benè infertur. Minor videtur certa: nam in gratia à Christo meritoriè causata nullum est prædicatum intrinsecum, quod in illa non daretur sine influxu meritorio causata: ergo ex influxu meritorio intrinsecè non mutatur. Maior autem constat primo: nam causalitas moralis vera causalitas est; ergo effectus causæ moralis verè, & realiter ab illa dependet; sed in reali dependentia ordo realis effecti ad causam efficientem fundatur: ergo gratia ex meritis Christi causata realiter ad ipsum tali ordine refertur. Deinde: nam esto causa finalis non influat immediatè in effectum, sed in causam efficientem: illam immediatè mouendo, effectus tamen causæ finalis realiter ad illam refertur: ergo licet causæ moralis immediatè in effectum non influat, sed tantum mediatè, mouendo causam efficientem, effectus causæ moralis ad illam realiter debet referri ordine effecti ad efficiens, & consequenter gratia ex hoc, quod moraliter ab humanitate Christi efficiatur, realiter ad illam, ordine effecti refertur. Et quidem si Vazquez illum ordinem admittat, difficile ab instantia facta se expediet. Quidquid tamen de illa sit.

Ad argumentum respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori modo proximè explicando, nego secundam partem minoris. Vt enim à Discipuli Diui Thomæ docetur, vt humanitas Christi influat instrumentaliter physicè in gratiam, constitui debet in illa forma aliqua intrinsicè eleuans, siuè motio virtuosa sit, siuè qualitas transiens, aut permanens, ac proinde ex parte humanitatis datur mutatio intrinseca sufficiens, vt in illa ordo efficientis fundetur, nec sequitur, humanitatem forma intrinseca supernaturali eleuatam, esse causam principalem: quia licet prædicta forma sufficiens sit, vt in virtus instrumentaria; non tamen est sufficiens, vt principium *quo* principale: nec ex omni sufficientia causalitas principalis infertur; calor namque, vt ignis proprietas, est in suo ordine sufficiens ad producendum ignem; & tamen causa principalis ignis non est: quia sufficientia caloris est sufficientia virtutis instrumentariæ. Semen etiam à generante decisum, est in suo ordine sufficiens generationis principium; & tamen causa principalis non est, ob rationem assignatam. 170 *Ad argumentum Vazquez respondet.*

Deinde etiam ex parte gratiæ datur sufficiens mutatio, vt ordine effecti ad efficiens, ad humanitatem referatur; licet namque, nullum habeat intrinsecum prædicatum receptum ex influxu humanitatis, quod non haberet casu, quo solum in influxu Dei extra causas poneretur; ac proinde non mutetur mutatione entitatiua: quia tamen transit de non esse ad esse terminans distinctum influxum ab illo, quem in prædicto casu terminaret, mutatur mutatione formali, exercendo dictam terminationem. Quod autem huiusmodi mutatio sufficiat, vt ad humanitatem referatur, probo clarè, homo namque ab alio homine genitus, realiter ad illum refertur, relatione geniti, & filij, ad quem nullam relationem diceret: productus à solo Deo: & tamen in tali homine, nullum datur prædicatum intrinsecum, quod eidem non conueniret casu, in quo existentiam acciperet productus sola efficientia diuina, sed prædictum ordinem fundat, quia terminat diuersam actionem habetque diuersum terminandi exercitium; ergo hæc sola mutatio sufficiet fundare ordinem effecti ad efficiens. 171

Et ex his ad impugnationem traditæ solutionis constat solutio, & in forma, concessa sequela, nego minorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: mutatione entitatiua, nego maiorem: mutatione terminatiua, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam, licet enim gratia existens sola efficientia diuina, de nouo terminans influxum conseruatiuum media humanitate Christi maneret entitatiuè inuariata, vtpote nullam entitatem intrinsecam de nouo recipiens; mutaretur tamen mutatione terminatiua, exercendo rationem termini influxus diuersi ab eo, quo primo producta fuerat, quod sufficere, vt ad humanitatem referatur, constat ex dictis. 172 *Ad replicam respon.*

Replicabis: mutatio tantum terminatiua, non sufficit relationem realem fundare: ergo solutio tradita est nulla. Probatur antecedens: Verbum terminans in tempore humanitatem, mutatur terminatiuè, cum de nouo terminet humanitatem, quam antea non terminabat, in quo mutatio terminatiua videtur consistere; & tamen non refertur ad humanitatem relatione reali prædicamentali, vt omnibus debet esse in confesso; aliàs mutaretur entitatiuè intrinsecè, quod derogat fidei: ergo mutatio tantum terminatiua, non sufficit realem relationem prædicamentalem fundare. 173 *Instabis.*

Huic obiectioni responderi potest, negando antecedens, Ad probationem, concessa maiori, & minori, distinguo consequens: in subiecto capaci relationis realis, nego consequentiam: in subiecto talis relationis incapaci, concedo consequentiam. Itaq; argumentum in generatione passiua sufficiente in omnium sententia, fundare relationem realem filij, quam tamen iuxta D. Thom. *infra q. 35. art. 5.* non fundat in Christo Domino per ordinem ad Beatissimam Virginem: eo quod Christi suppositum, qui immediatè relatio filiationis inhæret, capax relationis realis non est ratione immutabilitatis. Pariter ergo in præsenti, quamuis mutatio solum terminatiua sit de se sufficiens relationis realis fundamentum, illam in Verbo non fundat; quia est incapax relationis realis. 174 *Respon. 1.*

Vel secundo respondetur, distinguendo primum antecedens: mutatio terminatiua perficiens subiectum *terminatiuè* immutatum, nego antecedens: mutatio non perficiens, concedo antecedens, & nego consequentiam. Contra quam distinctionem non obstat antecedentis probatio; nam ex hoc, quod Verbum de nouo terminet humanitatem, quam antea non terminabat, non accipit perfectionem, sed sola humanitas est, quæ perficitur ex tali terminatione, ideoque ex illa non consurgit relatio realis prædicamentalis in Verbo. Ex hoc autem, quod gratia habitualis, quæ antea solum dependebat à Deo, de nouo ab influxu humanitatis Christi in conseruari dependeat, ab humanitate *effectiuè* perficitur, quatenus ab illa, vt ab instrumento physico recipit continuationem existentiæ: 175 *Respon. 2.*

vnde

vnde sicut illam relatione reali respiceret, si ab illa primam reciperet existentiam, ita illam respicit, continuationem existentiæ recipiendo. Et quidem humanitas ex vi actionis, qua diuino Verbo vnitur, realiter ad Verbum refertur, vt docet D. Thom. *in hac 3. p. supra q. 2. art. 7.* & tamen, vt plures volunt, & ex vi illius actionis, nullam recipit entitatem; cum doceant, vnionem humanitatis ad Verbum non esse aliquid realiter ab humanitate distinctum: vnde humanitas ex vi talis actionis non mutatur *entitatiuè*, sed tantum *terminatiuè*, terminans distinctam actionem, ab illa, qua fuit producta; cum tamen Verbum, etsi de nouo dicatur terminans humanitatem, nullam relationem realem suscipiat, cuius discriminis alia ratio esse non potest, nisi ea, quam assignauimus, nempè; Verbum non perfici, ex eo quod terminet: humanitas autem ex eo quod Verbo vniatur perficitur.

176 *Vrgebis.* Cæterum ex hoc exemplo contra solutionem insurges. Nos enim *Disp. 35. à num. 4.* docuimus, modum vnionis humanitatis ad Verbum, realiter *entitatiuè* ab humanitate distingui, quod ex D. Thoma intulimus, ex eo quod Angelicus Doctor *supra q. 2. art. 7.* docet, relationem vniti consequi in humanitate ad mutationem illius: mutatio autem absque nouitate entitatis non potest contingere; at si ad relationem realem prædicamentalem sufficeret mutatio terminatiua perficiens subiectum *terminatiuè* immutatum, illa doctrina corrueret, vt constat ex dictis: ergo inconsequenter ad ea, quæ *loco allegato*, docuimus, discurrimus in præsenti.

177 *Respond.* Respondeo, admissa doctrina maioris: negando minorem. Nam ex vnione humanitatis ad Verbum resultat noua relatio prædicamentalis nouitate formali terminatiua, idest, relatio ad terminum distinctum formaliter ab illo, quem humanitas ratione suæ actionis productiuæ inspiciebat; ideoque, vt talis relatio resultet, mutatio entitatiua præexigitur: ex eo autem quod gratia, quæ in suo esse dependet à solo Deo, de nouo ab humanitate instrumentaliter conseruetur, non resultat relatio noua nouitate formali, sed tantum nouitate materiali: nam instrumentum, & causa principaliter agens; non sunt termini distincti formaliter; ideoque, vt gratia, quæ antea solum ad Deum referebatur, de nouo respiciat humanitatem, non præexigitur nouitas entitatiua, sed terminatiua sufficit.

178 *5. Argum.* Quinto arguitur: humanitas Christi Domini non influit physicè in gratiam: ergo nec in effectus miraculosos influxum physicum instrumentalem habet. Consequentia tenet: quoad hoc enim eadem ratio est de miraculis, ac de gratia iustificante. Antecedens autem probatur: id quod de se, & ab intrinseco ab aliquo non dependet, non potest dependere ab illo dependentia stricta, & causali, etiam de potentia absoluta; sed gratia habitualis non dependet de se, & ab intrinseco ab humanitate Christi: ergo non potest dependere ab illa, vt ab instrumento physico; & consequenter humanitas non influit in gratiam iustificantem instrumentaliter physicè. Consequentia est bona: nam dependentia à causa physica instrumentali, est dependentia stricta, & causalis. Minor est certa: nam si gratia iustificans de se ab intrinseco, ab humanitatis influxu dependeret, esset humanitatis instrumentum connaturale gratiæ, quod nullus docuit, nec docere potest.

179 *Maior probat. 1.* Maior autem ostenditur primo: quia namque materia prima de se non dependet à subiecto, nec de potentia absoluta, potest ab illo dependere, & quia anima rationalis à materia non dependet, non potest fieri dependens ab illa, etiam de potentia absoluta; aliàs hac potentia inspecta; posset anima rationalis de potentia materiæ educi, quod nemo dixit, & quia humanitas v.g. (& idem est de quauis substantia dicendum) de se non dependet ab aliquo, vt à subiecto inhæsionis, implicat, quod ab illo dependeat: ergo vera est vniuersaliter maior, quod, nempè, id quod de se non dependet ab aliquo dependentia stricta, & causali, non possit dependere ab illo, etiam de potentia absoluta.

180 *Secundo.* Secundo probatur maior ratione à priori: nam vnum dependere ab alio est illo indigere, vt fit, sed quod de se alio non indiget, non potest de potentia absoluta manens intrinsecè inuariatum, illo de nouo indigere: ergo quod de se ab aliquo non dependet, non potest dependere ab illo de potentia absoluta. Consequentia probatione non indiget. Maior est in sententia Thomistarum communis, ea ratione asserentium, non posse de potentia absoluta vnum effectum à duplici causa adæquata eiusdem ordinis dependere; & constat: non enim alia ratione anima rationalis probatur à materia independens, nisi quia, vt fit, indigentiam materiæ non habet, & è contra, inde probatur, accidens dependere à subiecto, quia illo indiget, vt fit. Minor autem constat primo: inde namque Nostri Thomistæ probant, non posse effectum ab vna causa adæquatè in actu secundo causatum, alterius concursu indigere: quia de se hanc indigentiam non habet; & consequenter non potest talem indigentiam habere: ergo sentiunt id, quod de se, & ab intrinseco, alio ad essendum non indiget, non posse de potentia absoluta, illo indigere ad essendum. Secundo: nam id, quo aliquid indiget ad essendum naturaliter ab eodem exigitur, in illudque indigens, naturaliter inclinatur, sicut naturaliter inclinatur ad esse; sed id, quo res aliqua de se, & ab intrinseco ad essendum non indiget, non exigitur naturaliter ab illo, nec in illud naturaliter inclinatur ergo eo, quo res aliqua de se, & ab intrinseco ad essendum non indiget, non potest de potentia absoluta indigere. Tertio: nam indigentia alicuius ad essendum est intrinseca indigenti: ergo quod de se aliquo non eget, vt sit, non potest inuariatum manens, illo de nouo indigere; nouitas enim intrinseci prædicati, non potest sine intrinseca mutatione contingere.

Respondeo, hoc argumentum instari in humanitate Christi, quæ de se, & ab intrinseco non dependet à subsistentia Verbi, nec illa naturaliter indiget, vt omnibus est in confesso: & tamen de facto à subsistentia Verbi dependet; sustentatur enim ab illa non minus, quam sustentaretur à propria personalitate: ergo maior in probationem antecedentis assumpta, non est vniuersaliter vera. Ad argumentum respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem distinguo maiorem: quod de se non dependet ab aliquo, nec in se, nec in alio contento eminenter in illo, aut in cuius virtute operatur, concedo maiorem: quod de se non dependet ab aliquo in se tantum, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet gratia habitualis de se, & ab intrinseco non dependeat ab humanitate Christi sumpta in se ipsa, & ratione sui; dependet tamen ex se, & ab intrinseco à Deo, in cuius virtute humanitas influit in gratiam, & hoc sufficit, vt humanitas in virtute accepta à Deo possit *physicè* in gratiam iustificantem influere; cum enim Deus sit Auctor, & causa prima gratiæ habitualis, non naturaliter, sed liberè causans illam, potest dupliciter illam causare, vel per se ipsum immediatè, vel assumendo instrumentum, cui virtutem influxiuam in gratiam communicet, & quod non virtute propria, sed virtute Dei, cuius est instrumentum, *physicè* influat in gratiam habitualem. 181 *Instatur argumen.* *Ad illud Respond.*

Contra quam distinctionem non obstat prima maioris probatio: nam materia prima, anima rationalis, & humanitas à nullo subiecto inhæsionis, vel informationis ab intrinseco dependet ideoque non possunt obedientialiter à subiecto dependere: nam ad hoc erat necessarium, quod dependentia connaturalis ab vno, suppleretur per aliud, illud eminenter continens, vel dependeret ab vno in virtute alterius, à quo dependeret ab intrinseco: gratia autem dependet ab intrinseco à Deo vt à causa libera illius; ideoque potest dependere ab humanitate Christi, à qua ab intrinseco, & connaturaliter non dependet, non quidem, vt virtute propria influente, sed virtute Dei, à quo dependet connaturaliter. Et quidem, quia humanitas ab intrinseco dependet à propria subsistentia, & hæc eminenter continetur in subsistentia Verbi, potest obedientialiter à subsistentia Verbi dependere, vt gerente munus subsistentiæ propriæ creatæ: ergo si obedientialiter non potest à subiecto informationis dependere, est, quia à nullo subiecto informationis dependet connaturaliter. 182 *Ad primam probationem maioris.*

Nec obstat secunda probatio: vt enim vnum ab alio dependeat per potentiam obedientialem, non petitur, quod illo per se, & ab intrinseco indigeat, sed sufficit, quod indigeat ad essendum aliquo, cuius vices gerat, vel in cuius virtute agat. Primum constat in humanitate Christi dependente à subsistentia Verbi, quin illa ab intrinseco egeat: quia eget propria subsistentia, cuius vices gerit subsistentia Verbi illam continens eminenter. Secundum in gratia habituali inuenitur quæ licet ab intrinseco non egeat humanitate Christi ad essendum: quia tamen ab intrinseco eget diuino concursu, in cuius virtute humanitas Christi influit, potest ab illa dependere obedientialiter, non quidem ab humanitate ratione sui, & ratione propriæ virtutis, sed in virtute diuinitatis, cuius instrumentum est, influente. Ex quibus constat, rationem Thomistarum, vt probent, non posse vnum, & eundem effectum à duplici causa adæquata simul actu dependere, subsistere; quia, nempè, vtraque ex illis causis, propria virtute operatur, atque adeò, si dependens adæquatè ab vna, nequit connaturaliter dependere ab alia, nec etiam obedientialiter potest; quia hæc dependentia non foret ab alia causa, vt gerente vices alterius, nec in virtute alterius operante, à qua dependet connaturaliter, sed foret ab illa ratione propriæ virtutis, quod implicat. Cuius doctrinæ veritatem profundius examinare, præsentis instituti non est: consulantur Thomistæ 2. *Physicorum*, vbi hæc difficultas fusè discutitur. 183 *Ad 2.*

Sed dices: dependentia vnius ab alio idem est, quod indigentia illius ad existendum; sed gratia hominibus media humanitate Christi collata, non indiget, vt existat concursu humanitatis: nec vt propria virtute operantis, nec vt influentis virtute diuina: ergo non dependet ab illa, etiam vt operante virtute diuina. Consequentia tenet. Maior constat ex dictis, & ex doctri- 184 *Replicab.*

doctrina Thomistarum suppouitur: minor autem ostenditur primo: quod enim sine altero, vel sine illius concursu potest existere, non indiget illo, vt sit; sed eadem numero gratia, quam Deus confert media humanitate Christi, posset sine concursu humanitatis conferri; nec enim prædicata specifica gratiæ, nec prædicata indiuidualia ab influxu humanitatis habent dependentiam; ergo vt existat, influxu humanitatis, non eget. Secundo: nam indigentia intrinseca non potest de nouo competere sine variatione intrinseca entitatis; sed hoc, quod gratia conferatur à Deo, media humanitate Christi, non variatur gratia entitatiuè: ergo vt existat influxu humanitatis non indiget.

185 *Respõdet.* Respondeo, concessa maiori, distinguo minorem: non indiget concursu humanitatis absolutè, concedo minorem: attento concursu, quo de facto à Deo causatur, nego minorem, & consequentiam. Contra quam distinctionem non vrgent probationes minoris. Non prima: nam licet eadem gratia numero, quæ de facto à Deo confertur mediante influxu humanitatis, possit produci, & existere sine illo; non tamen concursu de facto præstito à Deo; cum mediante humanitate physicè influente, illam causet: nam casu in quo Deus illam se solo sine instrumento causaret, diuersus esset influxus: ex quo solum sequitur, gratiam, quæ de facto datur, non agere influxu humanitatis, vt existat absolutè, & attento omni concursu possibili: non tamen, quod non negat humanitatis influxu, vt existat attento concursu, quo Deus influit in gratiam, cum mediante humanitate, tanquam physico instrumento ad gratiæ productionem concurrit. Et hoc sufficiens est, vt gratia ab humanitate dependeat, non quidem dependentia essentiali, nec in facto esse, & in conseruari, sed tantum dependentia in fieri. *Instatur,* Et quidem idem homo numero, qui de facto à Deo, & alio homine simul producitur, potest à Deo solo causari, quin ex hoc inferatur, hunc numero hominem, v. g. Petrum ab homine non produci, quod non alia ratione est verum, nisi quia licet foret idem homo, non tamen foret idem concursus diuinus. Et ex hoc solum infertur, hominem ab homine non dependere essentialiter, nec dependentia in facto esse, & in conseruari; non tamen quod ab homine non dependeat in fieri vnus homo ab alio, cum homo, non solum à Deo producitur, sed etiam ab alio homine generatur: *Nec vrget 2. probatio.* Nec magis secunda probatio vrget: vt enim nouitas indigentiæ in fieri superueniat, non est necessaria nouitas entitatiua in subiecto, sed sufficit nouitas terminatiua, hoc est, quod diuersam terminet actionem, qua fiat, vt *in solutioni quarti argumenti* docuimus. Constatque in Petro v. g. à Paulo producto, cui ex vi huius dependentiæ non conuenit entitas aliqua, quæ eidem non conueniret casu, in quo à solo Deo fieret, sed solum nouitas terminatiua, hoc est, terminatio actionis nouæ, & distinctæ. Id ipsum in re nostra contingit: nam licet gratiæ medio influxu humanitatis productæ, non conueniat entitas distincta ab ea, quæ eidem gratiæ conueniret casu, in quo fieret à solo Deo; noua terminatio ei conuenit, cum terminet actionem distinctam, & hoc sufficere, vt noua indigentia ei competat; constat *in exemplo adducto*.

§. IX.

Occurritur sexto argumento, & explicatur causalitas Passionis Christi respectu Antiquorum Patrum.

186 *Arguitur 6.* SExto arguitur: humanitas Christi eundem influxum exercuit in gratiam Antiquorum Patrum, quem præstat respectu gratiæ subsequentium Incarnationem; sed gratiam Antiquorum Patrum non causabit per influxum physicum, sed tantum per moralem influxum: ergo nostram gratiam moraliter tantum causat. Consequentia est legitima. Minor videtur certa: nam physica efficientia, necessario physicam existentiam in causa supponit, siuè causa instrumentalis sit, siuè causa principalis, vt communiter docent Philosophi, & ex ipsis terminis patens videtur, quod enim, nec existit, nec extitit, quomodo potest physicam actionem efficere? *Maior probat. 1.* Maior autem ostenditur primo: nam gratia Antiquorum Patrum fuit eiusdem rationis cum nostra quoad physicam entitatem: ergo ab eisdem causis physicis, ac nostra, causata: nam variata causa physica, effectus physicè debet variari; & consequenter eodem modo, ac nostra, ab humanitate Christi processit. *Secundo,* Secundo: nullum enim est fundamentum, vt in gratiam eiusdem rationis cum alia quoad physicam entitatem, diuersum influxum humanitati Christi attribuamus: ergo eundem influxum exercuit humanitas Christi in vnam, & in alteram gratiam. *Tertio.* Tertio: nam in Scriptura eodem tenore verborum dicitur Christus causa gratiæ omnium hominum, & omnium Redemptor: ergo eodem modo est causa gratiæ omnium hominum præcedentium, subsequentiumque Incarnationem. *Quarto.* Præterea: nam verba Scripturæ asserentis, Christum gratiam Antiquorum Patrum causasse, sufficienter explicantur per causalitatem moralem sine physica efficientia: ergo pariter cum Scriptura Sacra docet, Christum causare nostram gratiam, & miracula efficere, sufficienter explicabitur per causalitatem moralem.

Quod amplius vrgetur: nam esto ad primam existentiam gratiæ Antiquis Patribus datæ, non potuerit humanitas Christi physicum influxum habere ex defectu physicæ existentiæ: respectu tamen continuationis illius à tempore Incarnationis, potuit influxum physicum exercere, si semel in nostram gratiam physicum influxum exercet: & tamen nec in primum esse gratiæ physicè humanitas Christi influxit, nec in eius conseruationem physicè influit, sed tantum moraliter: ergo nostræ gratiæ non physica, sed moralis tantum est causa. 187 *Confirm.*

Huic argumento responderi potest primo, concessa maiori, negando minorem. Licet namque existentia physica præsens, coexistentiaque cum effectu, necessaria sit in instrumento physico causæ naturalis creatæ ad physicam efficientiam; in instrumentis diuinæ virtutis talis existentia non petitur, vt physicum influxum exerceant, sed sufficit, quod existant existentia præsenti, præterita, vel futura; vnde humanitas Christi per hoc tantum, quod futuram existentiam haberet, potuit influere instrumentaliter physicè in gratiam Antiquorum Patrum, & de facto physicè in illam influit. Doctrinam istam satis insinuat Capreolus *in 4. Sentent. dist. 13. q. 1. art. 4. pag. mihi* 161. ibi: *Hoc enim non est nouum, nec inconueniens de causa efficiente instrumentali. Quod patet in simili: nam passio Christi per virtutem instrumentalem in se existentem habuit effectum in prædestinatis præcedentibus Christi passionem, & in sequentibus*. Quibus satis insinuat, passionem instrumentaliter physicè gratiam Antiquorum Patrum causasse: nam meritorium influxum, non vt instrumentum, sed vt causa principalis exercuit. Eidem sententiæ adhæsisse videtur sapientissimus Magister Soto *in 4. dist. 1. q. 2.* non longè à principio, ibi: *Hæc autem responsio, &c.* Illamque vt probabilem defendit Medina *in præsenti q. 13. art. 2. pag.* 355. vbi docet, quod sicut imagini Christi potuit communicari virtus, vt qui eam contemplatus fuerit, eius virtute sanetur; potuit etiam præconceptioni Christi futuri, & Cruci affigendi, hæc virtus communicari; cum sit verior Christi imago, quam illius effigies depicta: ergo Christus præconceptus in gratiam Antiquorum efficientem physicum exercuit influxum. Et in hunc sensum explicat Magister Medina sententiam Capreoli, & Soti, quod, nempè, sicut plures dicunt obiectum, vt appræhensum, & in sui conceptu repræsentatum, efficientem physicè influit in actum voluntatis: ita Christus, vt appræhensus, & in conceptu repræsentans Antiquorum Patrum mentibus, vt futurus, efficienter physicè gratiam Antiquorum Patrum causauit. 188 *Prima solutio, quæ potest adhiberi argumento facto.* *Capreol.* *Soto.* *Medina.*

Quorum sententia verisimilis sit primo: nam quantum ad physicam efficientiam eadem ratio esse videtur de re physicè præterita, ac de re physicè futura; sed passio Christi præterita physicè influit in gratiam, vt plures docent: ergo etiam passio Christi futura. Deinde: nam iuxta D. Thom. *infra q. 56. art. 1. ad 3.* ideo resurrectio Christi potest physicè in rem loco distantem influere; quia operatur virtute diuina, quæ omnibus præsens est loco; sed passio Christi operatur virtute diuina, quæ omni durationis est præsens: ergo poterit efficienter influere physicè in rem tempore distantem; & consequenter absque existentia in tempore physicè efficienter causabit. Patet consequentia: ad agendum enim physicè, non solum coexistentia in tempore exigitur, sed etiam præsentia localis: ergo si instrumenta diuinæ virtutis possunt efficienter physicè influere, absque sui præsentia locali, ratione præsentiæ, quam diuina virtus habet, cuius vi efficienter influunt, poterunt etiam, absque coexistentia in tempore: quia virtus Dei, qua eleuantur omni durationi est præsens. Præterea: nam licet passio in se ipsa non extiterit tempore Antiquorum Patrum, existebat tamen in sui appræhensione, & in conceptu, qui est imago intentionalis illius; sed hæc existentia sufficit, vt physicam efficientiam habuerit in gratiam Antiquis Patribus datam: ergo illam de facto habuit. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: vt enim plures Caietanum sequente, docent, finis per hoc, quod in appræhensione existit, influit efficienter physicè in actum voluntatis: ergo vt passio Christi influat efficienter physicè in gratiam tempore antecedentem, sufficit, quod tunc temporis in sui appræhensione extiterit. Secundo: nam obiectum influit efficienter physicè in actum intellectus, vt docet frequentior Thomistarum sententia; & tamen non existit physicè in se, sed tantum in specie sui: ergo pariter passio Christi, quamuis ante Incarnationem physicè in se non extiterit: quia tamen in sui conceptu existebat, potuit in gratiam influere. 189 *Arguitur in fauorem huius solut. Primo. Secundo. Tertio.*

Si fortè dicatur: speciem diffundi ab obiecto; ideoque obiectum non existens formaliter, virtualiter existit in specie, quod ad physicum influxum sufficere, constat in generante iam mortuo efficenter prolem causante: quia existit virtualiter in semine ab ipso decisso. Conceptus autem repræsentans passionem Christi futuram non diffunditur ab illa: ac proinde non existit virtualiter in conceptu: cumque aliunde supponatur carens physi- 190 *Si respondeatur 1.*

physica existentia formaliter, nullatenus potest physicam efficientiam habere. In contrarium arguitur: nam Angelus cognitus influit physicè efficienter in cognitionem sui, esto non supponatur existens in se ipso, quia existit in specie sui; & tamen species Angelicæ non sunt diffusæ ab obiectis effectiuè, sed infusæ à solo Deo, cum D. Thoma tenent Theologi communiter contra Scotum: ergo quod species passionis Christi futuræ, non sit ab ipsa effectiuè non impedit, quod existere in illa sufficiat ad physicam influentiam.

191 *Si respondeatur 2.* Si dicatur secundo: diuersam esse rationem; nam species infusa à Deo repræsentans naturam Angelicam, influit in actum intellectus ratione propriæ virtutis, & quia aliàs continet naturam obiecti in esse repræsentatiuo, & ad hoc est instituta, vt vices obiecti gerat: fit consequens, vt actus efficienter à specie impressa causatus, effectiuè attribuatur obiecto: appræhensio autem, & conceptus passionis Christi futuræ, si gratiam efficienter causaret, non esset ratione propriæ virtutis, sed vt eleuata à Deo, & virtute Dei, cui vt causæ principali subordinaretur; ideoque licet appræhensio, & conceptus passionis Christi futuræ, effectiuè instrumentaliter in gratiam iustificantem influerent, non inde passioni Christi effectiuè debet attribui, nec ab illa effectiuè procederet. *In contrarium obstat.* In contrarium obstat: nam species deseruientes fidei, cum entitatiuè sint naturales, non possunt in actum fidei supernaturalem influere ratione propriæ virtutis, sed influunt, vt eleuatæ per virtutem supernaturalem, & tamen, quia eleuantur, vt repræsentantes obiecta, actus ab illis procedens effectiuè respondet obiectis: ergo vt passioni Christi futuræ effectiuè gratia respondeat, non requiritur, quod species repræsentatiua illius influat in gratiam ratione propriæ virtutis, sed sufficit, quod ad influendum in gratiam, eleuetur, vt repræsentans passionem Christi futuram, illamque intentionaliter continens; sed potuit ita contingere, quod nempè, imago intentionalis passionis Christi futuræ eleuaretur à Deo, vt repræsentans passionem: ergo potuit passio isto modo instrumentaliter physicè in gratiam Antiquorum Patrum influere; & consequenter asserendum est de facto, ita euenisse.

192 *Ostenditur difficultas quam patitur prædicta solutio.* Hæc tamen solutio quomodocumque explicetur, difficilis valdè est. Primo: quia res extitura pro tempore futuritionis non existit quamuis extitura sit: ergo pro tali tempore non potest efficienter physicè influere, quamuis pro suo sit effectura. Patet consequentia: nam efficientia physica est actus entis existentis physicè: ergo ea ratione, quod de aliquo physica existentia negatur, debet physica efficientia negari; & consequenter, si futuritionis tempore de re futura physica existentia negatur, non potest de illa pro tali tempore physica efficientia affirmari. *Et contra illam arguitur 1. Secundo.* Secundo, & explicatur magis ratio præcedens: quia finis mouet intentionaliter, vt existens in appræhensione, non potest pro tempore, pro instanti, vel pro signo aliquo mouere intentionaliter, pro quo in appræhensione non existat; sed efficientia physica conuenit rei, vt existenti physicè: ergo nequit talis efficientia affirmari pro tempore, vel instanti, pro quo, vel in quo physica existentia negatur. *Tertio.* Deinde: nam si ob aliquam rationem posset passio Christi futura efficientia physicè influere in gratiam Antiquis Patribus datam, maximè, quia agit in virtute Dei, quæ virtus omni tempori est præsens; sed hæc ratio est nulla: ergo physicè in gratiam Antiquorum Patrum non influxit. Maior continet vnicum fundamentum doctrinæ, quam impugnamus. Minorem autem probo primo: nam virtus, quam passio Christi eleuatur ad agendum, non est virtus increata Dei, sed forma accidentalis creata passioni intrinsecè inhærens; sed licet virtus increata Dei omni durationi sit præsens: forma tamen creata accidentalis intrinsecè inhærens passioni, illamque intrinsecè eleuans, præsens omni durationi non est: ergo ex eo quod agat in virtute Dei, quæ omni durationi est præsens, malè infertur, potuisse physicè influere in gratiam tempore antecedentem. Secundo: nam, si hac ratione aliquid probatur, conuincitur, passionem Christi possibilem potuisse efficienter physicè in gratiam, aliosque effectus influere; consequens falsissimum est, nec ab aliquo assertum: ergo ratio facta insufficiens debet censeri. Minor cum consequentia tenet. Maior autem, vel sequela probatur; vel enim ad physicam efficientiam requiritur existentia virtutis, & existentia subiecti eleuati per talem virtutem, vel sufficit existentia virtutis: si hoc secundum asseratur, sequitur inconueniens illatum, nimirum, potuisse passionem Christi possibilem, efficientiam physicam exercere, quando quidem existentia subiecti agentis supponitur non necessaria ad agendum. Si primum dicatur, sequitur, passionem Christi futuram non potuisse physicè agere, quamuis Dei virtus existat, quandoquidem præter existentiam virtutis, supponitur existentia etiam subiecti necessaria ad physicam efficientiam: ergo vel ratio facta non probat passionem Christi futuram, potuisse efficienter physicè influere, vel conuincit passionem Christi possibilem, potuisse talem efficientiam habere.

193 Dices: hoc inconueniens non sequi: nam existentia physica in omnium sententia est necessaria ad agendum: hæc autem non conuenit passioni Christi possibili; benè tamen passioni Christi futuræ: de qua verum est, futuritionis tempore esse aliquando extituram, & ideo potuit in virtute Dei efficienter physicè in gratiam tempore antecedentem influere: secus autem passio Christi tantum possibilis. *Respondebis.* Sed contra: nam existentia, quam omnes necessariam ad physicam efficientiam fatentur, non est existentia futura, sed præsens formalis, aut virtualis, hoc est, in se, vel in effectu ab illa relicto; sed passio Christi futura non est præsens in se, nec in aliquo effectu sui: ergo non potuit physicam exercere efficientiam. *Sed contra.* Vel si potuit: quia virtus Dei erat præsens, etiam potuit passio Christi possibilis. *Confirm.* Explicatur, & vrgetur: vt passio Christi ageret virtute propria, necessum erat, existere aliquo ex prædictis modis, vt Auctores, quos impugnamus, fatentur, quia tamen non agit virtute propria, sed virtute Dei, quæ est omni tempore præsens, potuit præsentem habere efficientiam, absque existentia præsenti: ergo pariter quamuis passio Christi possibilis, non posset virtute propria physicam efficientiam habere; virtute tamen diuina omni tempori præsente, potuit quamuis esset possibilis physicam efficientiam habere, quod à nemine assertum inueni; nec mirum; cum mente non sit perceptibile.

Et ex his impugnata relinquitur prædicta sententia prout à Magist. Medina explicata: sequitur namque ex illa passionem Christi possibilem potuisse efficienter in gratiam, & in alios effectus influere; consequens est falsum: ergo, & prædicta solutio. Consequentia tenet. Minor omnibus conspicua. Et probatur: nam passio Christi possibilis non potuit moralem exercere efficientiam; aliàs, vt redimeremur ex toto rigore iustitiæ existentia Christi Domini necessaria non fuisset: ergo multo minus potuit physicam efficientiam habere. Sequela autem probatur primo: nam Auctores asserentes, finem in appræhensione in actum voluntatis influere, id concedunt, fini tantum possibili: ergo si exemplum quo vtitur Magist. Medina est ad rem, id ipsum probat de passione Christi possibili. Secundo probatur: nam obiectum media specie influit efficienter physicè in actum intellectus, non solum quando existit, vel extiturum est, sed etiam merè possibile, vt Auctores dictæ sententiæ fatentur: ergo si passio Christi futura influit efficienter in gratia Antiquis Patribus datam; quia conceptus repræsentans passionem Christi futuram, qui est imago intentionalis eius, fuit eleuatus ad physicum influxum in gratiam, potuit etiam passio Christi repræsentata vt possibilis, exercere dictum influxum. 194

Deinde prædicta sententia sic explicata impugnatur: nam fides passionis Christi futuræ non fuit instrumentum physicum influens in gratiam Antiquis Patribus datam: ergo etiam si efficientia physica fidei, vel passionis Christi sufficeret, vt passioni Christi efficientia physica tribueretur, talem efficientiam non habuit. Consequentia est bona. Antecedens autem probo primo: quia ex opposito fieret, solam fidem sufficisse, vt Antiqui Patres iustitiam consequerentur, & gratiam; consequens asserendum non est: ergo. Patet sequela. Nam posito instrumento ad causandam gratiam designato, statim consequitur gratia: ergo si fides Antiquorum Patrum fuit instrumentum ad causandam gratiam institutum, fide sola gratiam consecuti fuissent: sicut modo in lege gratiæ attritione posita medio Sacramento Pœnitentiæ, gratia infallibiliter sequitur: ex quo fieret, fuisse Antiquos Patres melioris conditionis, quoad hoc, iustis in lege gratiæ existentibus. Secundo probatur antecedens: nam sine fundamento conceditur fieri passionis Christi futuræ, quod negatur fidei passionis Christi præteritæ; sed fides passionis Christi præteritæ non influit instrumentaliter physicè in gratiam iustificantem, sed tantum remotè ad illam disponit: ergo fundamento caret; & consequenter est falsum, fidem Antiquorum Patrum passionis Christi futuræ physicam efficientiam instrumentalem habuisse. 195 *Impugnatur vlterius prædicta sententia.*

Nec motiua in oppositum vrgent: non primum: nam res, quæ præterijt, potest relinquere effectum, in quo existat virtualiter. Quam existentiam ad physicum influxum sufficere, constat in viuente iam mortuo, cui effectiuè attribuitur proles, eo quod licet non existat formaliter in se ipso, existit virtualiter in semine à se deciso; res autem futura nec in se, nec in effectu sui potest existentiam habere. Vnde ex eo quod passio Christi, quæ præcessit, modo influat physicè in gratiam, non rectè colligitur id ipsum esse de passione futura asserendum. Quomodo autem passio Christi, quæ præcessit, influat de præsenti in gratiam, in solutione vltimi argumenti explicabimus. 196 *Primum motiuum dictæ sententiæ. Soluit. 1.*

Ad secundum, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam licet vtrumque necessarium sit ad agendum, nempè, approximatio localis, & coexistentia in tempore: non tamen vtrumque eodem modo requiritur, sed primum connaturaliter tantum: secundum autem requiritur omnino essentialiter, ideoque virtus diuina potest primum dispensare, non autem secundum supplere. Et ratio est: nam vt agens aliquod influat virtute diuina, debet supponi capax subordinationis, 197 *Soluit. 2.*

nis, & recipiendi virtutem, qua ad agendum applicetur, virtuosumque constituatur; cum autem existentia sit prima omnium actualitas, nulla entitas sine illa potest Deo, vt agenti subordinari, & eius virtutem recipere, qua potens ad agendum constituatur; ideoque sine existentia in tempore, nihil potest physicè efficienter influere. Præsentia autem, vel approximatio localis, non est actualitas prima, essentialiter ab omni alia actualitate supposita, sed est conditio ad connaturaliter agendum exacta. Vnde quamuis nulla entitas creata possit sine approximatione locali, physicè in aliam influere, id potest virtute diuina efficere; quæ quia præsens est omni loco, potest ipsa in omnibus connaturaliter physicè influere, & agens creatum eleuare ad agendum dictam conditionem supplendo. Et quidem si hoc fundamentum vrgeret, probaret, non solum instrumentaliter, sed etiam principaliter physicè, posse rem futuram in aliquem effectum influere, quod prædicti Auctores non dicent. Quod autem sequatur, patet: nam ignis Salmanticæ existens, potest principaliter Romæ comburere, virtute diuina defectum præsentiæ supplente: ergo si paritas à præsentia locali ad coexistentiam in tempore vrget, probat, posse rem futuram, non solum instrumentaliter, sed etiam principaliter physicè effectum tempore antecedentem efficere.

198 *Soluit. 3.* Ad tertium, concessa maiori, nego minorem. Ad primam probationem dicatur, Caietanum, illiusque sententiam tenentes non fini, sed appræhensioni finis efficientiam in actum voluntatis tribuere, eo quod in actu voluntatis prædicatum aliquod meditantur, petens in actum intellectus reduci, videlicet, rationalitatis participatæ conuenientis actui voluntatis, quod in gratia respectu appræhensionis fidei non militat: nullum enim prædicatum in gratia iustificante inuenitur, petens in appræhensionem passionis futuræ reduci: ac proinde hac paritate non probatur efficientia passionis futuræ, nec appræhensionis eius in gratiam.

199 Ad secundam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam actus intellectus, vtpote intellectualis partus, petit procedere à potentia intellectiua fæcundata per obiectum vel in se, & ratione sui, quando per seipsum potest cum potentia vniri, vel in aliquo vices eius supplente, scilicet, specie impressa, quæ obiecti naturam continet in alio esse, nempè, repræsentatiuo, & ad hoc destinata, à natura est, vt repræsentet, & illud intra potentiam constituat, vt ab vtroque intellectualis partus procedat; ideoque intellectio attribuitur obiecto effectiuè, non quidem obiecto in se ipso, sed in specie vices eius gerente, eiusque defectum supplente, & illius continente naturam. Quæ ratio etiam militat in actibus intellectus à speciebus, vt virtute supernaturali eleuatis procedentibus. Nam etiam huiusmodi actus petunt ab obiecto, & potentia procedere, quamuis ex eo quod supernaturales sunt, eleuationem, tum in potentia, tum etiam in speciebus exposcunt: gratia autem habitualis non petit ex se à passione Christi, nec in se, nec in sui speeie procedere: vnde si species repræsentans passionem Christi futuram, eleuata fuisset ad physicè gratiam causandum, non vice passionis Christi; sed vice propria id efficeret: ac proinde non passioni Christi futuræ, sed illius imagini intentionali esset efficientia gratiæ adscribenda. Et quidem, vt *supra* arguebam, si istæ probationes aliquid vrgent, conuincunt, non solum de passione Christi futura, sed etiam merè possibili, potuisse efficienter physicè in gratiam iustificantem influere, quod nullus Theologorum asseruit.

200 *Respond. 2. ad motiua prædictæ sententiæ.* Vel secundo respondeo, dato, quod prædicta existentia in specie repræsentata sufficeret, vt passioni Christi futuræ attribueretur influxus in gratiam habitualem: inde tamen, non sequitur, ita de facto euenisse: nam ad hoc necessum erat, vt species repræsentans passionem, à Deo eleuata fuisset, & vt instrumentum physicum destinata ad causandam physicè gratiam. Quod omni firmo fundamento carere, *supra* monstrauimus, & amplius ostenditur. Nam Sacramentis Nouæ Legis efficientia gratiæ conceditur, quæ tamen efficientia Sacramentis Antiquæ Legis negatur. Item contritioni imperfectæ in lege gratiæ conceditur, vt pars est Sacramenti Pœnitentiæ, quod gratiam iustificantem efficiat, & vltimo ad illam disponat, quod tamen attritioni in statu legis Antiquæ non tribuitur, sed necessaria erat contritio, vt homines illius status à peccato personali resurgerent, ab illoque mundarentur per gratiam habitualem, in quo homines in lege gratiæ existentes, præferuntur hominibus legis antiquæ ob nostri Redemptoris aduentum, quem illi futurum meditabantur: nos autem præsentem aspeximus: quo ergo fundamento causalitas, quæ fidei nostræ negatur, scilicet, physica in gratiam: fidei Antiquorum Patrum concederetur? Certè nullo: Si autem fidei causalitas ista non datur, nec conceptui, qui est terminus actus fidei passionem futuram referens, est adscribenda. Præterquamquod, id etiam eodem argumento conuincitur: nam conceptus terminans actum fidei nostræ passionem Christi præteritam repræsentans, physicè in gratiam iustificantem non influit: ergo conceptus repræsentans passionem Christi futuram, dictam efficientiam non habuit.

Sed dices: potuit conceptus repræsentans passionem Christi futuram eleuari ad causandam physicè gratiam Antiquis Patribus datam, & hæc dignitatem Christi spectabat: ergo ita de facto euenit. Respondeo, concessa maiori, & prætermissa minori, negando consequentiam. Non enim omne possibile spectans quomodolibet ad dignitatem Christi necessè est, factum concedi. Nam potuit Christus Incarnationem Patris, & Spiritus Sancti mereri: potuit etiam mereri saluationem omnium hominum, & hæc ad dignitatem Christi spectarent, quæ tamen non conceduntur de facto, potuerunt etiam Antiqua Sacramenta in vi meritorum Christi, ita institui, vt continerent gratiam illamque efficienter causarent, & quod attritio vltimo ad gratiam iustificantem disponeret; & tamen nihil horum de facto euenisse conceditur: ergo ex eo quod fuerit dicta eleuatio possibilis, & aliquo modo ad dignitatem Christi spectaret, non sequitur de facto, ita euenisse. 201 *Obijcies. Respond.*

Instabis: ideo meritum Incarnationis Patris, & saluationis omnium de facto negatur: quia ita reuelatum est, Christo autem debet concedi omne, quod possibile est, & ad eius dignitatem pertinet, nisi oppositum sit reuelatum, vel ex reuelatis inferatur. Causalitas etiam Antiquis Sacramentis negatur ob communem Theologorum consensum, discrimen statuentium inter nostra Sacramenta, & Antiqua, quod nostra, gratiam continent, & causant: secus antiqua; sed Deus ad illorum præsentiam gratiam causabat; at quod imago intentionalis passionis Christi eleuaretur ad causandam physicè gratiam non est impossibile, & quod eleuata non fuerit reuelatum non est, nec ex relatis colligitur, communi Theologorum consensu firmatur: ergo concedendum est, ita contingisse de facto. Respondeo, quod licet dictæ eleuationis negatio, nec reuelata sit, nec ex reuelatis inferatur, nec communi Theologorum habeatur consensu: pauci namque hoc punctum attingunt, inferatur tamen ex his, quæ communi Theologorum consensu statuuntur: omnes enim conformiter docent homines in Lege Gratiæ, ob Christi Domini aduentum, in medijs ad gratiæ consequutionem hominibus ante Legem Gratiæ antecedere: ex quo infertur, vt quæ in lege gratiæ admittuntur, non inde ante legem gratiæ sint concedenda, quæ tamen in lege gratiæ negantur, negari ante legem gratiæ; sed fides passionis Christi præteritæ, & conceptus illam præteritam repræsentans, dicta eleuatione non gaudet, vt omnes fatentur: sola namque contritio intra Sacramentum ad efficientiam gratiæ eleuatur: ergo etiam debet fidei Antiquorum Patrum negari. 202 *Instabis. Respond.*

Hoc igitur modo dicendi in sua probabilitate, qualiscumque sit relicto: ad argumentum respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Non enim necessum est, vt variata causa efficiente physicè effectus varietur, vt constat in homine à Deo, & homine producto, qui potuit à Deo solo produci, inuariata physicè entitate: ergo ex eo, quod gratia Antiquorum Patrum sit eadem cum nostra quoad physicam entitatem, non sequitur, debere vtramque gratiam ab eisdem causis procedere: & quidem dicta identitas, non obstat, vt nostra gratia physicè à Sacramentis Nouæ Legis causetur; cum tamen Antiquorum Patrum gratia ab illius temporis Sacramentis physicè causata non fuerit. 203 *Vera solutio principali arg. assignat.*

Ad secundam, nego antecedens: fundamentum autem est: nam physica efficientia Christi futuri in gratiam tempore antecedentem, principijs Philosophiæ, repugnat: secus autem in gratiam post Incarnationem datam; ideoque licet gratia sit eadem entitatiuè cum fundamento respectu vnius conceditur efficientia, quæ respectu alterius negatur. Et quidem si hæc efficientia statueretur à Nobis ob intrinsecam gratiæ indigentiam fundamento careremus. Nam in eadem entitate inuariata, intrinseca indigentia nequit fundari. Nos autem non sic discurrimus, sed in conducentia ad humanitatem Christi, & facti possibilitate, quæ cum militet respectu gratiæ secutæ post Christi aduentum, non autem respectu gratiæ, quæ tempore Incarnationem Christi præcessit: fit consequens, vt quamuis gratia sit eadem, maximo cum fundamento statuatur efficientia humanitatis in gratiam post Christum natum, quæ in gratiam anteriorem Christo negatur. 204

Ad tertiam probationem, prætermisso antecedenti, nego consequentiam. Nam licet verba sint eadem, non sequitur in eodem sensu respectu gratiæ in vtroque statu esse accipienda; eo quod de gratia Antiquorum Patrum loquendo non possunt aliter, quam de causalitate morali explicari ob rationem assignatam, in ordine vero ad gratiam post Christi aduentum largitam, possunt explicari de causalitate physica; & consequenter debent in hoc sensu vsurpari; eo quod, vt *supra* arguebamus efficientia asserta absolutè physicum denotat, & in rigore illum dicit, vel saltem in pressiori, & magis rigorosa acceptione. Verba autem Scripturæ in rigore sunt accipienda cum possunt sine inconuenienti sic accipi. Et in magis rigorosa acceptione sunt 205 *Ad tertiã probationem respondet.*

sunt accipienda; cum inconueniens non sequitur in Scriptura, vel ratio non contradicit.

206 *Ad quartam.* Et ex his ad quartam probationem constat solutio. Nam de gratia priscorum Patrum loquendo, sufficienter explicantur verba Scripturæ exprimentia illius causalitatem de efficientia, & causalitate morali: quia ratio Philosophica acceptionem pro physica efficientia, si non euidenter, vrgentissimè tamen excludit. Quæ ratio respectu gratiæ subsequentis Incarnationem non militat; & ideo verba Scripturæ exprimentia causalitatem in gratiam ab humanitate Christi, loquendo de gratia nostra, non explicantur sufficienter de causalitate morali, quia possunt & consequenter debent de physica efficientia explicari.

207 *Ad confirmationem duplex solutio assignatur. Secunda solutio præfertur.* Ad confirmationem, posset aliquis respondere, negando minorem. Cum enim respectu conseruationis gratiæ datæ Antiquis Patribus à tempore Incarnationis sit possibilis physicus humanitatis influxus, videtur adstruendum esse; consequenter ad ea, quæ proximè dicebamus; cum respectu primi esse, istius gratiæ ob impossibilitatem negetur. Melius tamen respondetur, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Nam conseruatio est continuata productio, vnde est eadem cum actione terminata ad primum esse, qua propter negata efficientia physica humanitati Christi in gratiam quoad primum esse, cogimur, negare illam respectu conseruationis eiusdem rationi naturali innitentes.

208 *Replicabis.* Sed dices: stat inuariato effectu quoad physicam entitatem, causam physicè efficientem variari, vt *superius* dicebamus: ergo stabit etiam variari causam efficientem physicam inuariata manente actione, & consequenter ex eo quod eadem actione gratia conseruetur, & fiat: perperam à Nobis infertur, quod si humanitas Christi in primum esse gratiæ Antiquorum Patrum, physicum influxum non habuit, illo, respectu conseruationis eiusdem gratiæ caruisse. Et confirmabis: vt enim *Tract. de Merito Christi* docebimus, stat meritum conseruationis gratiæ sine merito gratiæ quoad primum esse: ergo pariter stare poterit influxus physicus humanitatis in conseruatione gratiæ, etiam si in primum esse gratiæ non influat.

209 *Respond.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: Et ratio discriminis est: nam dependentia effectus à causa efficiente non est essentialis; ideoque inuariata essentia, & entitate effectus, potest causa efficiens variari. Actio autem à principio proximo dependet essentialiter, & ideo hoc variato non potest actio inuariata manere, nisi dependentia sit à duplici principio, non secundum ea, in quibus inter se distinguuntur, sed sub conceptu, & ratione vtrique principio communi. *Ad confirmat.* Ad confirmationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem differentiæ est: nam inuariata actione exequenti, potest de potentia absoluta decretum voluntatis diuinæ virtualiter multiplicari, ita vt vno decreto primo decernatur prima existentia, & alio decreto decernatur conseruatio. Et quia causalitas meritoria immediatè erga voluntatem præmiantis exercetur: fit consequens, vt possit exerceri circa decretum conseruationis gratiæ, quin circa decretum primæ existentiæ exerceatur: causalitas autem physica est immediatè in actionem exequentem; & per consequens, hac inuariata, non potest nouitas causæ physicæ efficientis exerceri.

§. X.

Vltimum argumentum proponitur, & prima illius solutio examinatur.

210 *Denique arguitur.* Denique arguitur: eo modo influit humanitas Christi in effectus miraculosos, quo passio Christi influit in gratiam iustificantem; sed passio Christi non influit physicè, sed moraliter tantum in gratiam: ergo humanitas, non physicè, sed tantum moraliter causat effectus miraculosos. Consequentia tenet. Maior constat exinde namque argumentabamur *supra* ad probandum, humanitatem Christi physicè influere in gratiam, & effectus miraculosos, quia iuxta D. Thom. passio Christi physicè influit in gratiam: ergo eo modo influit humanitas in effectus miraculosos, quo passio Christi influit in gratiam. Minor autem probatur: nam ad physicè influendum physica existentia requiritur, iuxta commune Philosophorum sententiam; sed passio Christi modo non existit physicè: ergo non potest physicè in gratiam influere.

211 *Prima solutione iuxta sitent. Capreoli, & aliorum.* Huic argumento responderi potest primo, negando minorem. Vt enim passio Christi, vt physicum instrumentum, modo influat in gratiam iustificantem, sufficit existentia præterita, & quod aliquando physicè extiterit, etsi modo physicè non existat: ita à fortiori Capreolus, Soto, & Medina, *vbi supra citati*. Cum enim id concedant passioni Christi futuræ, necessario idem dicent de passione præterita. Quod expressè docet Cabrera *in hac 3. part. quæst.* 49. *disp. vnic. & quæst.* 62. *art.* 1. *disp.* 3. §. 12. *&* 13. *Primum motiuum solution.* Quod autem existentia præterita ad physicè causandum sufficiat, suaderi videtur primo: quia Deus ob supremum dominium vti potest quacumque creatura, vt obedientialiter influat in quoscumque effectus: ergo potest rem præteritam assumere, vt instrumentaliter physicè influat in gratiam iustificantem, modo existentem. *Secundũ.* Deinde: nam ob hoc supremum dominium potest vti quacumque creatura, vt influat in effectum loco distantem: ergo etiam vti potest entitate creata, vt influat in effectum tempore distantem. *Tertium.* Præterea: nam dispositiones præuiæ ad formam substantialem influunt physicè in illam, vel in eius vnionem cum materia in instanti generationis; & tamen in illo instanti physicè non existunt, vt tenet communis sententia Thomistarum *in libris de generatione, & corruptione*, vbi docent, in corruptione fieri resolutionem, vsque ad materiam primam, nullumque accidens præcedens in corrupto, manere idem numero in genito; eo quod accidentia non subiectantur immediatè in materia prima, sed in toto composito: ergo ad influendum physicè sufficit existentia præterita. *Quartũ.* Denique: nam Sacramenta influunt physicè instrumentaliter in gratiam iustificantem in instanti vltimo terminatiuo, vt communiter docent Thomistæ *infra q.* 62. esto in illo instanti non existant physicè, cum sint entia successiua, de quorum ratione est, vt desinant per *primum non esse*; & consequenter in illo instanti, verum est dicere, *nunc non est Sacramentum*, v. c. Baptismi, *& immediatè ante hoc instans fuit*: ergo causant physicè in instanti, in quo non sunt, quia antea extiterunt; & consequenter ad causandum modo physicè sufficit aliquando extitisse.

212 *Impugnatur prædicta solutio.* Hæc tamen doctrina difficillima est, & impugnatur ex dictis §. *præcedenti*: nam res præterita, post se nihil relinquens, de præsenti nihil est, nec existit formaliter, aut virtualiter: ergo non potest physicè efficienter causare, magis, quam si nunquam extitisset. Patet consequentia: nam causalitas physica effectiua est secunda actualitas supponens primam actualitatem, nempè, existentiam: ergo cui existentia non conuenit formalis, aut virtualis, non potest effectiua causalitas conuenire. *Confir. & vrgetur* 1. Confirmatur, & vrgetur: quia namque finis causat, vt existens in appræhensione, non potest causalitas finalis competere rei non appræhensæ formaliter, aut virtualiter; sed causalitas physica effectiua conuenit causæ, vt physicè existenti: ergo causa non existens physicè formali; aut virtuali existentia, non potest physicè influere; sed res præterita, quæ nullum effectum reliquit, non existit physicè in se ipsa formaliter, nec virtualiter in aliquo suo effectu: ergo non potest physicè efficienter influere. *Confir.* 2. Confirmatur, & vrgetur secundo, inter rem præteritam, & futuram, solum esse potest discrimen, quod præterita existere potest virtualiter in effectu relicto, secus autem res futura; sed res futura non potest ante se physicè efficienter influere, vt §. *præcedenti* monstrauimus: ergo res præterita, quæ nullum effectum modo existentem reliquit, non potest modo physicè efficiente, influere; & consequenter, vt passio Christi Domini, modo influat physicè in gratiam, non sufficit, præterijsse, nisi modo existat in aliquo effectu suo, quod an ita sit? inferius examinabimus.

213 *Soluit.* 1. *fundamentum dictæ solutionis.* Nec motiua in oppositum vrgent: non primum, cui facile occurritur, distinguendo antecedens: qualibet creatura existente, concedo antecedens non existente nego antecedens, & consequentiam. Nam res præterita non existens de præsenti, nec formaliter, nec virtualiter, de præsenti nihil est: ac proinde non subditur de præsenti supremo dominio Dei. Ex quo vlterius fit, vt Deus illa vti, ad aliquid efficiendum non possit. *Soluit.* 2. Ad secundum, concesso antecedenti, nego consequentiam, ob rationem discriminis §. *præced.* assignatam: quia nempè, res loco distans, absolutè physicè existit, etsi eum entitate loco distante physicè non coexistat; ac proinde capax est, vt eleuetur, & vt eleuata in rem loco distantem physicè influat: res autem præterita non existit physicè absolutè; ac proinde eleuari ad physicè efficiendum non potest. *Soluit.* 3. Ad tertiam, concessa maiori, distinguo minorem: non existunt in illo instanti formaliter, concedo minorem: virtualiter, nego minorem, & consequentiam. Qualiter autem dispositiones præuiæ existant virtualiter in instanti generationis *loco alleg.* fusè à Nostris Thomistis discutitur. Et communis resolutio est, existere in illo instanti in materia, vt sigillata per illas. Quæ sigillatio consistit in entitate materiæ, vt connotante has, vel illas dispositiones, vt tempore immediato præcedentes. Hæc namque est natura materiæ, vt actuata antecedenter per calorem citra octo petat formam ignis in instanti generationis. Et vt actuata frigiditate citra octo in tempore immediatè præcedenti ad instans generationis, naturaliter petat formam aquæ, & sic de alijs formis dicendum. Vnde dispositiones tempore immediato præcedentes existunt virtualiter in instanti generationis, & ratione huius virtualis existentiæ, possunt in illo instanti physicè influere in formam substantialem, vel vnionem illius cum materia prima: ex quo non sequitur, quod entitas omnino præterita possit physicum influxum præstare. Vel secundo alij respondent, ad physicum influxum præstandum, sufficere rem existere existentia in mensura immediatè præcedenti: & quia dispositiones illæ, etsi non existant in instanti gene-

generationis extiterunt tempore immediatè præcedenti: fit consequens, vt possint physicè influere in instanti generationis: ex quo non sequitur, passionem Christi tot sæculis præcedentem, posse modo physicè efficienter influere.

214 *1. aliquorum solutio ad vltimum fundam.* Ad vltimum responderi potest primo: Sacramenta, etsi in vltimo instanti formaliter non existant; existere virtualiter, vt autem causa, etiam principalis causet, sufficit virtualiter existere, vt constat in generante iam mortuo physicè influente in prolem in instanti generationis, quia virtualiter existit in semine à se deciso. Passio autem Christi modo, neque existit in se formaliter, nec existit virtualiter, vt in hac sententia supponitur, ideoque non potest physicè influere.

215 *Impugnatur.* Cæterum contra hanc solutionem facit: nam virtus illa ratione cuius Sacramentum dicitur existere virtualiter in instanti productionis gratiæ, aut est virtus increata Dei, aut forma creata eleuans Sacramentum, aut qualitas aliqua virtute Sacramenti causata, & in eo instanti existens; nullum horum potest dici: ergo Sacramentum in instanti, in quo influit in gratiam, non existit virtualiter. Maior est certa à sufficienti numeratione. Minor pro prima parte constat ex dictis *§. præced.* Et insuper: nam ratione virtutis increatæ eleuantis, etiam potuit passio Christi modo existere, sufficienter, vt causaret; si Sacramentum modo in instanti in quo non existit formaliter, posset virtualiter existere ratione prædictæ virtutis. Pro secunda parte probatur: nam forma eleuans Sacramentum est in illo, vt in subiecto inhæsionis, vt omnes Discipuli D. Thomæ fatentur; sed non existente subiecto non potest accidens illi inhærens existere, nisi miraculosè conseruaretur à Deo sine subiecto, vt in accidentibus Eucharistiæ contingit: ergo in instanti, in quo Sacramentum non existit, non potest forma illud eleuans connaturaliter, saltèm existere. Cumque istius solutionis Auctor non recurrat ad miraculum, nec possit recurrere, cum ad talem recursum nullum adsit fundamentum, non potest Sacramentum existere virtualiter ob existentiam formæ ipsum eleuantis intrinsecè. Denique eadem minor pro tertia parte probatur: nam virtus illa non causatur ab instrumento in instanti, in quo desinit esse; cum in illo instanti Sacramentum non sit, qua ratione non potest causare gratiam in doctrina solutionis, iuxta quam recurritur ad existentiam virtualem in aliquo, virtute Sacramenti causato. Nec in duratione immediatè antecedenti vltimum instans: cum iuxta Auctoris doctrinam, in tali duratione non possit gratiam causare, & eadem ratio sit de gratia, ac de qualitate prædicta: ergo Sacramentum non existens formaliter in vltimo instanti, non potest in tali instanti virtualiter existere ratione alicuius formæ ab ipso Sacramento causatæ, & in illo instanti existentis.

216 *Aliorum solutio.* Secundo respondetur ab alijs: Sacramentum in instanti productionis gratiæ existere ratione indiuisibilis terminatiui, quod est de ratione Sacramenti, sicut *mutatum esse* indiuisibile est de ratione motus: & hoc sufficere, vt in illo instanti Sacramentum

Suarez. Granad. Serra. physicè causet. Ita Suarez *disput. 8. de Sacram. sect. 2.* Granados *disput. 4. sect. 3.* & Noster Serra *quæst. 62. art. 1. dub. 2. ad 3.* Passio autem Christi secundum nil sui existit physicè modò, ideoque non potest physicè efficienter causare. *Si opponas 1.* Si opponas primo: *mutatum esse* terminatiuum motus, si datur, efficienter causatur à partibus motus, & tamen in instanti terminatiuo tales partes non existunt: ergo res non existens physicè efficienter causat. *Respond.* Respondebunt, negando maiorem. Sicut enim indiuisibilia continuatiua motus, non causantur efficienter à partibus motus, ita nec indiuisibile terminatiuum à partibus motus efficitur, sed se ipso agente procedit.

217 *Si 2. objiciatur.* Si opponas secundo: non solum indiuisibile Sacramenti, sed etiam totum Sacramentum efficienter physicè influit in gratiam; sed quamuis indiuisibile tunc existat, Sacramentum tamen non existit, cum non existant partes, ex quibus Sacramentum componitur: ergo res non existens, causat physicè efficienter; ac per consequens, adhuc eadem difficultas subsistit. *Respond.* Respondent, quod sicut globus perfectè sphæricus, dicitur tangere perfectè planum quia indiuisibile globi tangit indiuisibile spacij, quamuis partes globi ratione sui non tangant: ita, vt totum Sacramentum dicatur efficere gratiam, sufficit, quod indiuisibile terminatiuum illam efficiat. *Si 3. objiciatur.* Si opponas tertio: Sacramentum est ens successiuum; sed successiua desinunt per primum non esse: ergo in illo instanti Sacramentum non est; & consequenter non existens physicè influit. *Respond.* Respondent, entia successiua secundum partes, ex quibus componuntur desinere per *primum non esse*, at secundum esse completum, & terminatiuum incipere per *primum sui esse*, quod nihil aliud est, quam quod indiuisibile terminatiuum, hoc modo incipiat.

218 *Tertia solution. Thomist. cōmunis.* Tertio respondent alij: Sacramentum; cum sit ens successiuum, sicut incipit per *vltimum sui non esse*: ita desinit per *primum non esse*, vnde in instanti terminatiuo Sacramentum non existit intrinsecè, quia tamen extrinsecè extit, potest in illo instanti efficienter physicè in gratiam influere. Hæc est frequens Thomistarum doctrina *infra quæst. 62. art. 1.* *Si obijc.* Si obijcias: existere extrinsecè in illo instanti, est tunc non existere, & immediatè antea extitisse; sed quod immediatè ante hoc instans præcesserit, dummodo in illo instanti non sit, non sufficit ad causandum physicè magis, quam multo tempore præcessisse: ergo vel Sacramentum in illo instanti non influit physicè in gratiam, vel si influit, potest etiam Christi passio, etsi tot sæculis præterita, physicè efficienter influere. Respondent, negando minorem. Quod *Respond.* enim multo tempore præcessit, non est duratione contiguum cum his quæ modo de præsenti existunt; id autem quod immediatè præcessit, est contiguum duratione cum existentibus in hoc instanti: sicut autem contiguitas in loco sufficit ad physicè agendum: ita contiguitas in duratione: ac proinde dispar est ratio inter rem adæquatè præteritam, & rem, quæ immediatè extitit, quoad physicum influxum præstandum.

Si obijcias contra istam doctrinam, primo: non enim sola pars 219 Sacramenti immediatè ante hoc instans præcedens, sed etiam *Contra* aliæ partes, ex quibus Sacramentum coalescit, concurrunt phy- *prædictā* sicè ad gratiam; aliàs non verificaretur de Sacramento, quod in *doctrinā* gratiam influat physicè, sed de parte Sacramenti; sed partes non *obijcit. 1.* immediatè ad instans, in quo gratia causatur, non existunt in illo instanti, nec intrinsecè, nec extrinsecè; cum non existant intrinsecè in nullo instanti, nec immediatè præcesserint: ergo res non existens in vllo modo in prædicto instanti, efficienter physicè causat; & consequenter id ipsum de passione Christi præterita poterit affirmari. Secundo: existere extrinsecè for- *Secundo.* mam (hoc est immediatè præcessisse) non sufficit, vt in instanti extrinseco præbeat suum effectum formalem, & similiter præextitisse immediatè materiam, non sufficit, vt in instanti extrinseco, in quo intrinsecè non existit physicè recipiat formam: ergo pariter existere extrinsecè, non sufficit ad influxum physicum effectiuum.

Tertio: si continguitas durationis sufficeret, vt res non exi- 220 stens intrinsecè in hoc instanti physicum influxum præstet; se- *Tertio.* queretur posse motum successiuum, non solum influere physicè in instanti terminatiuo, sed etiam in instanti initiatiuo; consequens est falsum; aliàs Sacramentum posset physicè in gratiam influere, antequam esset in instanti, in quo incipit extrinsecè, in quo verum dicere, nunc non est Sacramentum, & immediatè post hoc instans erit; ergo doctrina tradita est falsa. Probatur sequela: sicut entitas, quæ modo non est, & immediatè antea fuit, contiguatur duratione cum entitate modo existente: ita entitas, quæ modo non est, & immediatè erit, est contigua duratione cum re modo existente: ergo si contiguitas durationis sufficit, vt entitas in modo non existens, & immediatè antea existens, physicum influxum modo exerceat, etiam sufficiet, vt entitas modo non existens; immediatè post extitura, in instanti initiatiuo physicum præstet influxum; & consequenter poterit motus, & quoduis ens successiuum efficienter physicè influere in instanti initiatiuo, in quo vltimo non est, & immediatè post erit.

Respondebunt huius solutionis Auctores, ad primam obie- 221 ctionem, distinguendo minorem: formaliter ratione sui, con- *Respond.* cedo minorem: virtualiter, & ratione alterius, scilicet, partis *Auctor.* immediatæ ad instans, nego minorem, & consequentiam. Si- *solut. ad* cut enim in sententia Patris Suarez, & aliorum, qui secundam *1. obie-* solutionem tuentur, vt Sacramentum dicatur physicè gratiam *ctionem.* causare, sufficit quod existat physicè in instanti productionis gratiæ indiuisibile terminatiuum, quod est aliquid Sacramenti, & illi detur virtus causatiua gratiæ, quia Sacramentum complet, & attendendo ad partes Sacramenti præteritas: ita in hac tertia solutione, vt totum Sacramentum dicatur influere, sufficit existentia extrinseca partis immediatæ ad instans, in quo gratia producitur, cui datur virtus causatiua gratiæ non inspectæ ratione sui tantum, sed respectu habito ad alias partes, ex quibus Sacramentum conflatur.

Ad secundam, concesso antecedenti, negabunt consequen- 222 tiam: ob discrimen, quod inter effectum formalem, & effectum *Ad 2.* in genere causæ efficientis versatur: nam effectus formalis est ipsa forma communicata subiecto; ideoque intelligi neqnit effectus formalis formæ existens intrinsecè, quin eodem modo forma existens concipiatur: at verò effectus causæ efficientis adæquatè ab illa distinguitur, ideoque potest in aliquo instanti causare, in quo instanti non existat intrinsecè causa, sed solum extrinsecè. Per quod ad exemplum subiecti receptiui constat solutio: nam etiam subiectum se ipso recipit formam; ideoque non stat in aliquo instanti recipere, in quo non existat intrinsecè. Et quidem in communi sententia generans, non existens formaliter in instanti generationi, per hoc solum quod virtualiter existat in semine à se deciso, influit efficienter in prolem; & tamen hoc non sufficit, vt relationem paternitatis recipiat, & relatione paternitatis ad filium genitum referatur: ergo ex eo quod existentia extrinseca non sufficiat in subiecto ad recipiendum formam existentem intrinsecè, minus rectè colligitur, non sufficere in causa efficiente ad concursum effectiuum præstandum.

Si dicas:

223 *Si dicas.* Si dicas: non stat Sacramentum physicè influere in instanti productionis gratiæ, quin forma existens solum extrinsecè, det effectum formalem intrinsecè tunc existentem: ergo si in hoc aliqua implicatio inuenitur, etiam implicat influxus physicus Sacramenti extrinsecè tunc existentis. Consequentia tenet, & antecedens probatur, non stat Sacramentum in prædicto instanti influere, quin in eodem instanti sit potens proximè ad influendum; cum ab actu ad potentiam recta argumentatio sit, & consequentia euidenti à posteriori, potentia ex actu inferatur; sed non stat Sacramentum esse potens proximè in prædicto instanti influere, quin forma non existens intrinsecè, det effectum formalem intrinsecè tunc existentem: ergo non stat Sacramentum in prædicto instanti influere quin forma non existens intrinsecè, det effectum formalem intrinseca existentia gaudentem. Minor, in qua est difficultas, probatur: Sacramentum esse potens proximè influere, existit intrinsecè in instanti productionis gratiæ; sed hoc posse, est effectus formalis formæ non existentis in prædicto instanti intrinsecè: ergo non stat Sacramentum esse potens in instanti productionis gratiæ, quin forma non existens intrinsecè præstet effectum formalem intrinsecè tunc existentem. Maior videtur certa: nam influxus actualis infert à posteriori potentiam ad influendum, sed in illo instanti existit actualis influxus intrinsecè: ergo Sacramentum esse potens influere, existit intrinsecè. Minor autem probatur: nam prædictum posse, est effectus formalis formæ supernaturalis eleuantis Sacramentum; sed hæc forma non existit intrinsecè in illo instanti; cum in illo non existat subiectum, videlicet, Sacramentum, & consequenter non possit existere forma, quæ cum accidens sit, non potest sine subiecto existere: ergo illud posse, est effectus formæ non existentis in prædicto instanti intrinsecè.

224 *Respondeb.* Huic obiectioni respondebunt Auctores istius doctrinæ, negando antecedens. Ad probationem, distinguendo maiorem, quin in eodem instanti sit potens existentia extrinseca potentiæ, concedo maiorem: existentia intrinseca potentiæ in eodem instanti, nego maiorem, & negando minorem. Cum enim Sacramentum non sit in prædicto instanti potens per existentiam intrinsecam concreti, sed tantum extrinsecam in illo instanti; fit consequens, vt nunquam verificetur formam non existentem intrinsecè, dare effectum formalem intrinsecè existentem. Nec contra hanc distinctionem obstat probatio maioris: cum enim influxus actualis non dependeat à forma operatiua in genere causæ formalis, sed in genere causæ efficientis, cuius concursus non petit continuationem in duratione sed tantum contiguitatem: fit consequens, vt sicut in hac sententia Sacramentum non existens intrinsecè, sed tantum extrinsecè, efficienter influit in gratiam, etiam potentia cum simili modo existendi in eandem gratiam influat.

225 *Ad 3. respondere debent.* Ad tertiam principalem obiectionem, vt consequenter loquantur istius solutionis Auctores tenentur meo iudicio respondere: quod sicut in instanti terminatiuo ens successiuum existens solum extrinsecè, & per *primum sui non esse*, potest vt physicum instrumentum assumi: quia cum effectu est duratione contiguum, ita, & ob similem causam potest assumi in instanti initiatiuo, in quo est verum dicere, *nunc non est, & immediatè erit*, quia etiam in illo instanti, & extrinsecè existit, & continguatur duratione cum effectu in tali instanti existente. Quod autem Sacramenta non sic fuerint assumpta, non oritur ex implicatione, sed ex voluntate diuina, qua statuit, vt Sacramenta non influerent in gratiam, nisi sua significatione perfecta, & completa, quæ datur in instanti terminatiuo: secus autem in instanti initiatiuo. Hæc, & alia latè tractant Commentarium D. Thom. *infra quæst.* 60. à quibus pro nunc abstinemus: Nobis enim sufficit à Sacramentis causantibus gratiam, & in illam physicè influentibus, non fieri consequentiam ad passionem Christi præteritam, vt simili modo influat: Omnes namque Auctores, qui causalitatem physicam Sacramentis attribuunt, eis aliquem modum physicè existendi adscribunt, qui passioni Christi non conuenit.

§. Vltimus.

Examinantur alij modi dicendi, & soluitur argumentum.

226 *Modus subtilis Nazarij.* Secunda istius argumenti solutio, & secundus modus explicandi causalitatem physicam instrumentalem passionis Christi in gratiam, quæ hominibus post Christum confertur, est Nazarij *in hac 3. p. q. 48. art. 6. controuers. vnica*, vbi docet, gratiam attribui passioni Christi præteritæ, tanquam physico instrumento, non quia passio modo non existens, sit causans formaliter gratiam: cum enim nunc physicè non existat, non potest esse formaliter causans, sed tantum terminatiuè; sed quia tempore, quo extitit fuit formaliter causans, & influens; tunc enim Deus passionem Christi, vt instrumentum physicum causatiuum gratiæ assumpsit, & tunc formaliter causalitatem physicam instrumentalem exercuit. Nec sequitur tunc gratiam, quæ ab illa est causanda, extitisse; cum enim passio sit instrumentum diuinæ virtutis participat excellentiam modi, quo diuina virtus causat: modus autem causandi, diuinæ virtutis est, vt non statim ae actio illius existit; causetur effectus; sed tempore à Deo statuto, vnde actio, per quam Deus agit ad extra, ab æterno existit in Deo; & tamen effectus ad extra producti non existunt ab æterno, sed in tempore inceperunt, iuxta beneplacitum voluntatis diuinæ. Quia ergo passio Christi participat modum istum agendi, vt pote cum sit diuinæ virtutis instrumentum: fit consequens, vt quamuis in tempore, in quo existebat, fuerit assumpta in ordine ad gratiam causandam, & tunc suam causalitatem instrumentalem formaliter exercuerit, non sequatur gratiam ab illa causandam, pro eo tempore extitisse; sed quod successiuè existat secundum beneplacitum diuinæ voluntatis: ac proinde tunc causauit gratiam, non pro tunc exstituram, sed exstituram pro tempore à Deo statuto. Ex quo sequitur, nunc causare terminatiuè; quia ponitur eius terminus, non tamen causat formaliter, quia physicè non existit.

Hæc tamen doctrina subtiliter magis, quam solidè excogitata est, & reijcitur primo; nam id, quod actioni per quam Deus agit propter eius summam actualitatem, & infinitatem attribuitur, non est ad actionem limitatam, & finitam extendendum; sed quod actio, per quam Deus agit ad extra ab æterno existens, non coniungatur cum effectu ab æterno, illumque ab æterno non inferat, sed in tempore diuina voluntate statuto, conuenit prædictæ actioni ob summam actualitatem: actio autem per quam humanitas Christi instrumentaliter operatur, limitata est, & finita: ergo modus iste operandi ad actionem humanitatis extendendus non est. Maior cum consequentia tenet. Minor pro secunda parte constat: humanitas namque non influit instrumentaliter per actionem Dei increatam, sicut nec causa secunda, quæ agit, vt primæ subordinata, potest per actionem Dei increatam influens in actu secundo constitui: ergo actio, per quam passio, & humanitas Christi instrumentaliter influunt, limitata est, & finita. Pro prima autem parte non minus nota videtur. Quod enim actio, per quam Deus agit ad extra, ab æterno existat quoad omnem actualitatem, & ab æterno non inferat proprium effectum, prouenit ex independentia ab effectu quoad entitatem, & actualitatem: hæc autem omnimoda independentia ab effectu illi conuenit ob summam actualitatem, & infinitatem: ergo modus ille existendi, & influendi conuenit actioni diuinæ ratione summæ actualitatis, & infinitatis. 227 *Reijcit. 1.*

Deinde prædictus modus dicendi impugnatur: excellentia namque actioni Dei increatæ, in modo agendi conueniens, non consistit in eo: quod influat in effectum, cum physicè non existit, sed in eo, quod existens ab æterno, non inferat existentiam æternam effectus, sed tantum in tempore à diuina voluntate statuto: ergo ex eo quod passio, & humanitas Christi sit instrumentum coniunctum diuinitatis, & ob hanc rationem participet excellentiam modi, quo diuina voluntas causat, non sequitur, gratiam, quæ hominibus modo infunditur, attribui passioni Christi, modo physicè non existenti ratione influxus in gratiam, quem quando extitit, exercuit. Consequentia tenet ex doctrina ipsius Nazarij. Antecedens autem constat: nam actio increata Dei, non solum existit physicè ante existentiam effectuum, sed etiam existit modo, & in æternum existet, & coexistit omni entitati creatæ: ergo excellentia illi competens, non est, quod physicè non existens, physicè in proprios effectus influat, sed quod ab æterno existens quoad entitatem, & omnem actualitatem non inferat effectum, vt ab æterno existentem, & sibi coexistentem, sed exstiturum in tempore, à diuina voluntate statuto. 228 *Reijcit. 2.*

Denique reijcitur: nam passio Christi non exercuit suam causalitatem formaliter, illo tempore, quo extitit, respectu gratiæ, quæ nobis datur, nec modo exercet formaliter prædictam causalitatem, & influxum effectiuum: ergo nunquam de illa verificatur, quod formaliter illam causalitatem exerceat. Consequentia tenet. Minor à Nazarius conceditur, & constat ex dictis. Maior autem probatur: non enim exerceri potest formaliter influxus à causa instrumentali, nisi causa principalis, in cuius virtute causat, summè exercuerit formaliter concursum effectiuum principalem, sed causalitas effectiua diuina non exercetur formaliter in gratiam, quæ modo nobis infunditur, tempore passionis Christi, nec antea exercita fuit: ergo passio Christi tunc temporis, non exercuit formaliter influxum instrumentalem. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: tunc enim efficientia, & causalitas effectiua operationis diuinæ exercetur formaliter cum ad effectum terminatur, Deumque formaliter efficientem denominat; sed tempore passionis Christi non fuit terminata operatio diuina ad gratiam, quæ modo infunditur, nec Deum denominauit prædictam gratiam formaliter causantem; aliàs ab æterno diceretur Deus causans effectus creatos; & consequenter effectus creati esset causati ab æterno, quod est hæreticum: ergo diuina causalitas non exercetur 229 *Denique arguitur.*

forma-

formaliter tempore passionis Christi in gratiam, quæ modo nobis infunditur, nec tempore, quod passionem Christi præcessit; & consequenter tunc temporis non potest causalitas effectiua instrumentalis passionis Christi formaliter exerceri.

230 *Tertia solutio ex Caietano.* Tertia solutio sumitur ex Caietano *in hac 3. p. infra quæst. 56. art. 1. circa solutionem ad 3.* vbi docet, passionem Christi, ideo dici causam nostræ iustificationis, quia humanitas, quæ est vniuersale instrumentum coniunctum diuinitatis per ipsam determinata est, vt in nostram iustificationem influeret, quia ex hoc quod passa est, intelligimus communicatam sibi virtutem remissiuam peccatorum, & ex hoc, quod resurrexerit, communicata est sibi virtus resuscitatiua mortuorum, quod magis explicans loquendo de resurrectione, addit: sic enim resurrectio Christi dicitur causa nostræ resurrectionis, quoniam per ipsam Christus homo, instrumentum efficax constitutus est ad resuscitandos homines in vitam æternam.

231 *Contra illam obstat.* Contra quam solutionem statim difficultas insurgit: vt enim verum sit, humanitatem Christi constitui instrumentum efficax nostræ iustificationis, quia passa est, necessario requiritur, quod passio causalitatem exerceat in formam, per quam humanitas instrumentum nostræ iustificationis constituitur; sed causalitas moralis non sufficit; causalitas autem physica non potest passioni præteritæ, nunc non existenti competere: ergo argumentum factum data solutione non soluitur, sed in suo robore perseuerat. Minor constat: nam ly *quia* causalitatem importat: ergo vt humanitas eleuetur ad nostram salutem causandam, *quia* passa est, debet passio influere in formam eleuantem humanitatem, illamque aliqua ratione causare. Minor pro secunda parte constat ex dictis: nam res non existens physicè, non potest physicè influere; sed passio Christi nunc non existit: ergo non potest physicè influere in formam eleuantem humanitatem. Pro prima autem parte aperta videtur, primo: nam moraliter causare formam physicè causantem non sufficit, vt causans illa moraliter, causet physicè effectum physicè à forma causatum; aliàs Christi meritum efficiens moraliter gratiam iustificantem, diceretur causans physicè effectum qui physicè à gratia præstatur: ergo moralis influxus passionis in formam eleuantem humanitatem, vt fit instrumentum physicum nostræ iustificationis, non sufficit vt passioni Christi physicè attribuatur nostra iustificatio. Secundo eadem minor pro prima parte probatur: causalitas passionis in nostram iustificationem, quam contendit Caietanus saluare, eadem est cum causalitate resurrectionis Christi in nostram resurrectionem, vt constat ex eius verbis, & doctrina Angelici Præceptoris, quam Caietanus explicat, & defendit, sed causalitas resurrectionis Christi in nostram resurrectionem moralis esse non potest: Christus namque post mortem non meruit in communi Theologorum sententia: ergo causalitas moralis passionis Christi in formam eleuantem humanitatem vt sit instrumentum physicum nostræ iustificationis ad intentum præsens, & ad tuendam doctrinam D. Thomæ non sufficit.

232 *Prima Vincentij prædicta doctrina explicat.* Doctissimus Noster Vincentius *relectione de Gratia Christi q. 6. pag. 818.* post varios modos dicendi recensitos, & reiectos, Caietanum sequens dupliciter illius doctrinam explicat. Primo, asserendo, cum docet Caietanus, humanitatem Christi accepisse virtutem remissiuam peccatorum, eo quod passa est, & mortua, in eo sensu esse accipiendum, in quo diximus communiter causam vniuersalem determinari per causas particulares ad particulares effectus: ita humanitas Christi, quæ est vniuersale instrumentum ad omnes effectus gratiæ per passionem, est determinata ad gratiam remissiuam peccatorum in nobis causandam; & per resurrectionem determinata fuit ad resurrectionem causandam, ad modum, quo ab Astrologis asseritur, Solem qui est in hoc vniuerso visibili causa valdè vniuersalis, secundum quod varijs cœlestibus Zodiaci signis accommodatur, varios effectus in hæc inferiora operari, pro diuersa signorum qualitate, ac virtute. Ita Christus, vt homo, Sol iustitiæ ad diuersa suæ vitæ, mortis, resurrectionis, & ascensionis signa accommodatus, in diuersos suæ virtutis effectus se explicat, quin ex hoc arguatur aliqua in virtute Christi limitatio, sed potius magna in influendo amplitudo, & vniuersalitas.

233 *Secunda explicatio Vincentij.* Secundo ex aliorum sententia, quam sibi asserit, non displicere aliter Caietani mentem explicat, asserendo, Deum voluisse, & decreuisse, assumere humanitatem ad diuersos effectus, vt immutatam diuersis immutationibus, nempè, vt per passionem immutatam assumpsit illam vt instrumentum ad nostram iustificationem, & vt realiter per resurrectionem immutatam assumpsit humanitatem, vt instrumentum ad nostram resurrectionem, & quia passio præterita manet virtualiter in humanitate, vt per illam immutata, & similiter resurrectio in humanitate, quatenus immutata per illam: fit consequens, vt assumpta humanitate, quatenus sic per passionem immutata, vt instrumento physico nostræ iustificationis, passio ipsa virtualiter ad eundem effectum assumatur, idemque dicendum sit de resurrectione Christi comparatione ad nostram resurrectionem.

234 Vtraque tamen explicatio est difficilis, & contra primam facit: id enim quod physicè non existit, nec in se, nec in aliquo effectu, non potest physicè determinare causam de se vniuersalem ad particulares effectus: sed passio Christi non existit modo physicè formaliter in se ipsa: ergo nisi assignetur aliquis effectus physicè à passione Christi causatus, in quo virtualiter existat, non potest humanitas Christi per illam determinari, vt instrumentaliter physicè causet nostram iustificationem. Idemque de resurrectione Christi dicendum in ordine ad nostram resurrectionem. Minor cum consequentia tenet. Maior autem constat primo in exemplis, quibus vtitur Vincentinus: nam causa secunda non existens physicè formali, aut saltem virtuali existentia, non potest concursum causæ primæ physicè determinare. Astra etiam physicè non existentia, non possunt vniuersalem Solis concursum temperare, vt varios effectus influat in hæc inferiora. Secundo ratione à priori: quod enim physicè non existit aliquo ex prædictis modis non potest physicè agere: ergo nec potest physicè causam vniuersalem determinare. *Vtraque explic. est difficil. & contra 1. facit.*

Deinde contra secundam facie: nam humanitatem Christi esse realiter immutatam per passionem, & resurrectionem nihil intrinsecum ponit in humanitate, sed solum denominationem extrinsecam sumptam à passione, & resurrectione præteritis; sed concretum resultans ex obiecto, & denominatione extrinseca desumpta à forma præterita, non potest physicum influxum habere sumptum formaliter; cum forma, quæ modo non est, esse nequeat actionis principium: & consequenter nec subiectum, vt denominatum ab illa: ergo humanitas, vt passione, & resurrectione præteritis immutata, non potuit assumi à Deo, vt instrumentum physicum nostræ iustificationis, & resurrectionis: ac proinde passio, & resurrectio Christi non possunt tunc virtualiter physicè in prædictos effectus influere, ex eo quod Deus decreuerit humanitatem, vt per passionem, & resurrectionem immutatam eleuare, vt physicum instrumentum ad nostram iustificationem, nostramque resurrectionem, nisi fortè doctrina Vincentij accipiatur de immutatione humanitatis per aliquid supernaturale humanitati intrinsecum ex passione, & resurrectione relictum iuxtà proximè à Nobis dicenda. 235 *Contra 2.*

Denique: nonnulli Recentiores Discipuli D. Thom. facili negocio ab argumenti difficultate se expediunt explicando doctrinam Angelici Præceptoris de passione, & resurrectione Christi in concreto, idest, de Christo, qui passus est, & resurrexit, ita vt cum docet, passionem, & resurrectionem Christi causare efficienter nostram iustificationem, sensus sit, Christum, qui passus est, & qui resurrexit, illos effectus causare; Christus autem physicè existit; & consequenter potest physicè efficienter influere. Quibus fauere videtur D. Thom. *infra quæst. 56. ad 3.* vbi de resurrectione loquens, sic ait: *Dicendum, quod resurrectio Christi non est propriè loquendo causa meritoria nostræ resurrectionis, sed est causa efficiens, & exemplaris. Efficiens quidem, inquantum humanitas Christi, secundum quam resurrexit, est quodammodo instrumentum diuinitatis, & operatur in virtute eius, vt supra dictum est.* Quibus verbis apertè indicare videtur, quatenus resurrectionem Christi efficienter in nostram resurrectionem influere, quatenus humanitas, secundum quam resurrexit, instrumentaliter influit in illam. Cum ergo de passione eodem modo, ac de resurrectione loquatur quoad physicam efficientiam; asserendum est consequenter, non passionem ipsam, sed humanitatem Christi secundum quam passus est, efficienter physicè influere in nostram iustificationem. 236 *Solut. quorundam Recentior. Thomist.* S. THO.

Hæc tamen explicatio admittenda non est. Primo: quia iuxta illam passio Christi prout ab illius humanitate distincta non exercet effectiuum influxum, sed tantum humanitas Christi; sed hoc ad mentem D. Thom. non est; aliàs explicata causalitate humanitatis, & influxu illius in nostram iustificationem, *in hac quæst. art. 2. & 3. superflueret art. 6. q. 48.* in quo D. Thom. inquirit: *Vtrùm passio Christi operata sit nostram salutem per modum efficientiæ?* Et affirmatiuè respondet. Si namque non passio, sed humanitas per modum efficientiæ operatur; vt quid determinato iam in præsenti humanitatem efficienter in nostram iustificationem influere, iterum id ipsum *infrà quæst. 48. art. 6.* in quæstionem vocaret? ergo prædicta explicatio admittenda non est. 237 *Non est admittenda, & reijcitur 1.*

Secundo: nam si hæc explicatio admittatur, poterit eodem modo explicari D. Thom. cum *infra quæst. 58. art. 1. & seq.* docet, passionem Christi causasse nostram salutem per modum meriti, satisfactionis, sacrificij, & redemptionis, asserendo loqui, Angelicum Doctorem non de passione, vt ab humanitate distincta, sed de Christo ratione humanitatis secundum quam passus est; sed hoc admitti non potest; aliàs nulla causalitas passionis Christi, vt ab humanitate distinctæ, ex mente D. Thom. haberetur, quod asserendum non est: ergo nec prædicta explicatio admittenda. 238 *Secundo.*

Denique: nam post verba ex D. Thom. relata hæc alia sequuntur: *Et ideo sicut alia, quæ Christus in sua humanitate fecit, vel passus est ex virtute diuinitatis eius sunt nobis salutaria, vt supra dictum est: ita, & resurrectio Christi est causa efficiens nostræ resurrectio-* 239 *Tertio.* S. THO.

rectionis virtute diuina. Sed alia, quæ Christus in sua humanitate fecit, vel passus est, etiam prout ab humanitate distincta nobis salutaria fuerunt: ergo Christi resurrectio, iuxta mentem D. Thom vt ab humanitate distincta, nobis salutaris est, & vt sic sumpta efficienter in nostram resurrectionem influit; vnde cum Angelicus Doctor docet, resurrectionem Christi nostram salutem efficere, in quantum humanitas Christi, secundum quam resurrexit, operatur virtute diuinitatis, non loquitur de humanitate excludendo influxum resurrectionis, sed potius illum includendo, vt constat ex verbis proximè à Nobis adductis, & sensus est, quod quia Christi humanitas secundum quam resurrexit, est diuinitatis instrumentum, ideo Christi resurrectio, sicut, & aliæ actiones, & passiones Christi nobis salutaris fuit, influendo in nostram resurrectionem, tanquam actio humanitatis per illam in nos influentis.

240 *Duplex vera sol. assign. explicat. & defend. mens Caietani.* His igitur in sua probabilitate relictis, respondetur argumento dupliciter. Primo, sustinendo solutionem Caietani. Ad cuius impugnationem dicatur, humanitatem Christi, ideo constitui instrumentum efficax nostræ iustificationis per passionem, & per resurrectionem instrumentum efficax nostræ resurrectionis, quia Deus destinauit humanitatem ad primum effectum causandum, quia passionem subijt, & ad secundum effectum, quia resurrexit: ly *quia* dicente non rationem formalem eleuandi humanitatem, nec constituendi illam in ratione substrati eleuabilis, sed conditionem ad prædictos effectus. Sicut enim in causis naturalibus dantur aliqua solum vt conditiones se habentia: ita in instrumentis obedientialibus, quæ à Deo pro sua voluntate assumuntur ad aliquos effectus causandos, possunt aliqua, vt conditiones se habere. Et ita dicimus de facto se habuisse passionem, & resurrectionem, vt Deus destinaret humanitatem ad causandum instrumentaliter nostram iustificationem, & nostram resurrectionem. Vt autem ad istos effectus tanquam conditiones concurrant, non requiritur, quod physicè illis coexistant, sed sufficit quod aliquando extiterint, & quod Deus decreuerit, humanitatem eleuare ad illos effectus causandos, quia passio, & resurrectio extiterunt. Potest enim ens rationis, vt modus, & conditio ad effectum realem concurrere, vt constat in relatione rationis constituente demonstrationem, quæ vt causet realiter scientiam, à prædicta relatione, quæ est obiectum Logicæ, tanquam à modo, & conditione dependet; & consequenter ens reale, quod aliquando extitit, potest vt conditio concurrere ad effectum realem causandum, etsi physicè non existat, cum talis effectus producitur, & in hoc sensu etiam potest doctrina Vincentij explicari.

Quod tantum vt conditio comparatur, non requiritur quod coexistat effectui.

241 *Explicatur, qua ratione passio, & resurrect. existant virtualiter in humanitate* Secundo respondeo ex dictis *tom. 1. disput. 3. num. 59.* vt causa efficiens, siuè instrumentalis, siuè principalis physicè efficienter causet, sufficere, quod existat, quando causat formaliter in se ipsa, aut virtualiter in effectu à se causato; cum in se ipsa existebat, & existente formaliter tempore existentiæ effectus, qui de præsenti à tali causa procedit, & constat in generante iam mortuo, cui proles genita efficienter attribuitur: quia licet non existat formaliter in se ipso, existit tamen in instanti, in quo fœtus animatur virtualiter in semine à se deciso, cuius doctrinæ alia exempla adduximus *vbi proximè*: vt ergo passioni Christi, vt causæ physicè efficienti, gratia nostra iustificans attribuatur, sufficit, quod licet modo non existat in se ipsa formaliter; existat tamen virtualiter in aliquo modo supernaturali ab illa causato physicè, cum formaliter existebat, & nunc in humanitate perseuerante, & in hoc sensu potest accipi doctrina Vincentij asserentis; ideò passioni Christi attribui efficienter nostram iustificationem: quia humanitas Christi eleuatur ad nostram iustificationem causandam, vt realiter immutata mutatione intrinseca præstita à prædicto modo supernaturali formaliter, & à passione Christi efficienter, quia ab illa fuit modus ille efficienter causatus.

242 *Obijcies aduersus solutionẽ. Primo. Secundo.* Contra quam doctrinam præter illa, quæ *loco allegato* obiecimus, & diluimus. Obijciet aliquis primo: modum istum ex passione Christi in humanitate causatum sine vllo fundamento constitui; & consequenter ad illum recurrendum non esse. Secundo: nam vt gratia nostra iustificans ratione prædicti modi posset, vt causæ efficienti attribui passioni Christi, opus erat, vt humanitas per talem modum affecta efficeret gratiam iustificantem in virtute passionis Christi præteritæ; sed quamuis ille modus supernaturalis à passione Christi causatus, in humanitate admittatur: non tamen potest verificari, humanitatem in virtute passionis Christi influere in gratiam nobis infusam: ergo adhuc admisso prædicto modo, non subsistit physica efficientia passionis Christi in gratiam, quæ modo nobis infunditur. Maior cum consequentia tenet. Minor autem constat: nam vt vna causa dicatur agere in virtute alterius, debet forma, per quam agit, esse virtus illius causæ, in cuius virtute agit, vt constat in exemplo seminis à generante decisi; sed modus ille à passione Christi causatus, non est virtus passionis Christi, sed Dei, in cuius virtute fuit à passione causatus; cum passio solum instrumentaliter prædictum modum causauerit; id autem, quod ab instrumento causatur, non est virtus instrumenti, sed agentis principalis, à quo instrumentum eleuatur ad agendum: ergo quamuis modus ille à passione causatus, in humanitate admittatur, non potest ratione illius dici, quod humanitas Christi influat in gratiam iustificantem in virtute passionis Christi præteritæ.

Respondeo ad primam replicam, negando antecedens; vt enim prædictus modus admittatur, sufficit pro fundamento talis modi possibilitas, & decentia, quæ inuenitur, passioni Christi efficientia gratiæ nos iustificantis attribuatur: adiuncto, quod sinè illo non potest efficientia passionis Christi saluari. Ad secundam, concessa maiori, nego minorem: ad probationem, concedo maiorem, & nego minorem: nec conuincitur probatione ibi facta: non enim est contrà rationem instrumenti, quod in virtute illius aliud instrumentum agat, vt constat in Sacramentis influentibus in gratiam, non solùm in virtute Dei, vt causæ principalis illius, sed etiam in virtute Christi, vt hominis, vt instrumenti vniuersalis, cui omnia Sacramenta subordinantur, vt instrumento coniuncto diuinitatis. Sicut ergo virtus, per quam eleuantur Sacramenta ad causandam gratiam in nobis, non solùm est virtus Dei, vt causa principalis sed etiam humanitas Christi, vt causa instrumentalis: quia talis virtus à Deo causatur principaliter, & ab humanitate Christi instrumentaliter: ità modus ille supernaturalis, quem diximus, fuisse ex passione Christi relictum, est virtus Dei, vt causæ principaliter influentis in gratiam iustificantem, & passionis Christi, vt causæ instrumentalis; & consequenter humanitas influit in gratiam iustificantem, non solùm in virtute Dei, sed etiam in virtute passionis, non quidem vt instrumenti ab humanitate condistincti, sed vt vnum idemque instrumentum cum humanitate constituentis. Sicut enim actiones humanitatis, non sunt instrumenta, ab illa ex æquo distincta, sed simul cum humanitate vnum instrumentum constituunt: ità passio, quam humanitas subijt, simul cum ipsa vnum constituit instrumentum, passione determinante medio illo modo humanitatem, vt instrumentaliter influeret in gratiam iustificantem: sicut per resurrectionem causaret: vnde humanitatem agere in virtute passionis, est agere in virtute sui, vt patientis, & agere in virtute resurrectionis præteritæ, est agere in virtute sui, vt resurgentis. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri, vbi duæ præcedentes. 243

Respond. ad primã obiectionem.

Ad secundam.

Restabat pro complemento Tractatus agere de virtute, per quam humanitas Christi instrumentaliter physicè influit in effectus miraculosos, an scilicet, hoc illi competat ratione potentiæ obedientialis immediatè, & proximè influentis, vt aliqui volunt. An ratione omnipotentiæ illam informantis intrinsecè, & intrinsecè eleuantis, vt alij contendunt. An per extrinsecam subordinationem ad Deum, vt extrinsecè illi assistentem sibique subordinantem, vt nonnulli senserunt. An denique per aliquam formam creatam supernaturalem intrinsecam, vt placet Nostris Thomistis, à quibus supersedemus, quia fusè de illis egimus *Tractatu de Charitate*, & *Tractatu de Visione Dei*, vbi potentiam obedientialem immediatè actiuam exclusimus: & intellectu creatum non posse per omnipotentiam, vt per formam, vt *quo* operatiuam potentem ad beatificam visionem constitui, monstrauimus, nec extrinsecam subordinationem ad Deum, ad intellectum eleuandum sufficere, sed intrinsecam formam illum eleuantem requiri, vt beatificam visionem eliciat, fusè probauimus, & ex eisdem principijs est in præsenti inferendum; non influere humanitatem in effectus miraculosos ratione potentiæ obedientialis immediatè, & proximè actiuæ, nec posse per omnipotentiam, vt per formam eleuari, nec extrinsecam ad Deum subordinationem, Deique extrinsecam assistentiam sufficere, sed formam creatam humanitati intrinsecam, ad hunc finem esse necessariam; vt nempè, virtuosa, potensque constituatur ad influendum physicè in effectus miraculosos, vt asserunt nostri Thomistæ. 244

Per quid eleuetur humanitas ad influendum in effectus miraculosos.

Forma creata humanitati intrinseca est constituenda.

Dissidium autem, quod inter Discipulos D. Thomæ versatur circa huiusmodi formam, per quam eleuatur humanitas ad causandum physicè gratiam, & effectus miraculosos, an scilicet, sit motio, vel qualitas? Quibusdam affirmatiuus primum, alijs secundum, hoc inquam dissidium philosophicum est, & omnibus instrumentis commune, ideoque ab illius prolixa discussione obstinemus, Auctoribus secundæ sententiæ adhærendum esse censentes. Primo, quia motio sinè termino in subiecto, quod per illam mutatur, repugnat: ac proindè si motio in instrumento recipitur, debet aliquid per illam in instrumento produci: ex quo vlterius fit, vt in hoc termino potiùs, quàm in motione, forma instrumentum eleuans consistat, & cum talis terminus, nec relatio sit, nec vbi, nec quantitas, nec ad aliud prædicatum à qualitate distinctum spectet, necessariò est asserendum ad prædicamentum qualitatis pertinere. Secundò: nam auxilium, quo Deus adiuuat causas secundas, siuè efficax, siuè sufficiens, non in motione, sed in fluida qualitate consistit: ergo idem dicendum est de forma, per quam humanitas Christi eleuatur ad influ- 245

Talis forma non motio, sed qualitas est.

influxum præstandum in effectus miraculosos. Denique, & à priori: nam principium *quo* operandi non motio, sed qualitas est: forma autem humanitatem eleuans est principium *quo* operandi: ergo non in motione, sed in qualitate per motionem producta consistit.

246 *Talis forma dat posse per modū actus primi.* Consequenterque est asserendum dari in humanitate Christi formam aliquam supernaturalem, à qua recipiat posse per modum actus primi in effectus miraculosos influere, quod patet: nam omne de facto operans, est potens in actu primo operari; sed humanitas Christi actu influit influxu physico in effectus miraculosos; ergo est potens in actu primo ad influendum in illos; sed non ratione suæ innatæ virtutis, quæ entitatiuè naturalis est; & consequenter impotens ad effectus supernaturales: ergo datur in illa forma supernaturalis, per quam potens in actu primo proximo, constituatur ad miraculosas operationes.

247 *Alia forma ad operationes applicans debet assignari.* An autem forma dans posse proximum humanitati, distincta sit à forma illam ad operationem applicante? sub lite inter Discipulos D. Thomæ versatur; alij negant, alij affirmant, & his adhærendum existimo: sicut enim implicat potentia identificata cum actu secundo, ita implicat potentia ratione propriæ entitatis connexa essentialiter cum actuali operatione: ergo non solum implicat forma creata dans posse proximum operari identificata cum actu secundo, sed etiam implicat entitas creata dans posse proximum ad operandum, ratione sui essentialiter connexa cum actu secundo; sed qualitas applicans humanitatem Christi ad actum influendum in effectus miraculosos, est essentialiter connexa cum operatione actuali: ergo realiter distinguitur à qualitate, per quam redditur in actu primo potens proximè in prædictam operationem influere. Quo argumento efficaciter suadetur: auxilium efficax physicè applicans, & prædeterminans causas secundas ad operandum, semper realiter ab auxilio sufficienti distingui. Nec sequitur dari simul in eodem subiecto duo accidentia solo numero distincta: nam distinctio huiusmodi qualitatum, non numerica, sed specifica est, sumpta ex distinctio modo tendendi in eandem operationem, scilicet, per modum dantis posse, qualiter ab vna respicitur, & per modum applicantis, qualiter respicitur ab alia. Et hæc de isto Tractatu dicta sufficiant.

TRA-

TRACTATVS VNDECIMVS,

De impeccabilitate Christi, & illius morali perfectione.

DE quo D. Thom. in 3. dist. 15. Ad Annibaldum in eadem dist. Et in hac tertia parte quæst. 15. Vbi postquam quæst. 14. egerat de defectibus corporis à Christo in humanitate assumptis quæst. 15. tract. de defectibus animæ à Christo susceptis. Quæstionem diuidit in decem Articulos. *Docens in primo: defectum peccati assumere non debuisse; eo quod Christus suscepit nostros defectus, vt pro nobis satisfaceret, & vt veritatem humanæ naturæ comprobaret, & vt nobis fieret exemplum virtutis: ad quæ, defectus peccati conducentiam habere non potuit. Et ideò Christus nullo modo assumpsit defectum peccati, nec originalis, nec actualis, secundum illud, quod dicitur Petri secundo,* qui peccatum non fecit. Articulus primus.

In secundo Articulo docet *non fuisse fomitem peccati in Christo. Quod probat. primo: nam virtus moralis facit rationalem partem animæ, in qua est, rationi esse subiectam; & tantò magis, quantò perfectior fuerit: ad rationem autem fomitis pertinet inclinatio sensualis appetitus ad id, quod est contrà rationem; & consequenter quantò virtus in aliquo fuerit magis perfecta, tantò magis in eo debilitatur virtus fomitis. Cum igitur in Christo fuerit virtus secundum perfectissimum gradum; consequens est, quod in eo fomes peccati non fuerit.* Probat secundo. *Nam defectus iste*, in quo fomitis essentia consistit, *non est ordinabilis ad faciendum; sed potiùs inclinat ad contrarium satisfactioni;* Christus *autem eo fine Incarnatus, vt pro nobis satisfaceret, non debuit defectus assumere inordinabiles ad satisfactionem, & illi contrarios: non ergo assumi debuit à Christo.* Articulus secundus.

In tertio Articulo docet, *non fuisse in Christo ignorantiam.* Quod intelligendum est de ignorantia priuatiua; negatiua namque, quæ nescientia propriè dicitur, non potest in humanitate assumpta negari, cum enim non cognouerit omnes creaturas possibiles, vt disp. 33. docuimus, aliquas ex illis non sciuit. Quod autem in Christo non fuerit ignorantia priuatiua consistens in carentia scientiæ debitæ, probat Angelicus Doctor. *Sicut enim in Christo fuit plenitudo gratiæ, & virtutis: ità in ipso fuit plenitudo omnis scientiæ, vt constat ex q. 7. art. 9. & q. 9. art. 1. sicut autem plenitudo gratiæ, & virtutis excludit fomitem peccati; ita plenitudo scientia excludit ignorantiam, quæ scientiæ opponitur. Vnde sicut in Christo non fuit fomes peccati: ità non fuit in eo ignorantia.* Articulus tertius.

In quarto articulo docet *animam Christi fuisse passibilem passione corporali: eo quod animæ, & corporis vnum est esse; & ideò corpore perturbato per aliquam corpoream passionem, necessè est, quod anima per accidens perturbetur, scilicet, quantum ad esse, quod habet in corpore. Corpus autem Christi passibile fuit, & mortale; ac per consequens necessè fuit, vt etiam anima hoc modo passibilis esset.* Docet etiam, *fuisse passibilem passione animali; eo quod passiones animæ propriissimè dicuntur affectiones appetitus sensitiui, quæ fuerunt in Christo: sicut, & cætera, quæ ad naturam hominis pertinent:* & consequenter illius anima fuit passibilis passione animali; cum triplici tamen discrimine à modo, quo dictæ passiones in nobis existunt. *Prima quoad obiectum, plerùmque enim in nobis ad illicita feruntur: non autem in Christo. Secundò quò ad principium, quia in nobis frequenter iudicia rationis preueniunt: in Christo autem omnes motus appetitus sensitiui oriebantur secundum iudicium rationis. Tertiò quantum ad effectum, quia in nobis quandoque motus sensitiui impediunt rationem, quod in Christo non accidit: quia motus naturaliter humanæ carni conuenientes, sic ex eius dispositione, in appetitu sensitiuo manebant, quod ratio ex illis nullo modo impediebatur facere, quæ conueniebant.* Articulus quartus. Articulus quintus.

Et discurrendo ad passiones in particulari: *Docet in Art. 5. fuisse in Christo dolorem sensibilem, quod esse de fide constat in illo Isaiæ 53. cap.* Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. *Probatque D. Thom. nam in quo est læsio corporis, & sensus læsionis; est dolor sensibilis; sed vtrumque fuit in Christo cuius corpus lædi poterat quia erat passibile, & læsionis subiectum: Nam anima Christi habebat perfectè omnes potentias naturales: ergo fuit in illo verus dolor sensibilis. Notat autem Caietanus:* læsionem corporis, & perceptionem doloris, quæ per sensum tractatus exercetur non esse id, in quo formaliter dolor consistit; sed causas illius. Dolor enim consistit formaliter in passione appetitus consurgente ex læsione corporis sensu tractatus percepta. Non tamen ex hoc ratio D. Thom. infirmatur; cum enim dolor ex prædictis causis naturaliter consurgat: illis in Christo existentibus, dolor etiam existit, & illarum existentia probata, etiam existentia doloris probatur.

Solutione ad 1. & 2. docet D.Thom. explicando doctrinam Hilarij lib. 10. de Trinit. vbi dolorem videtur in Christo negasse: *non negasse existentiam doloris, sed necessitatem illum patiendi per comparationem ad causam primam doloris, & aliorum defectuum naturaliū, quæ est peccatum originale: quia in Christo non fuit peccatum. Quantum autem ad causam proximam horum defectuum, quæ est compositio ex contrarijs, fuisse in Christo necessitatem doloris, & aliorum defectuum naturalium, qui consequuntur ad talem compositionem. Fuit enim corpus Christi compositum ex contrarijs, & sinè dono impassibilitatis in hac vita mortali.* Si opponas doctrinam D. Thom. supra q. 14. art. 3. ad 2. vbi docet: causam remotam mortis, & aliorum defectuum corporalium in humana natura esse componi ex contrarijs: proximam autem causam esse peccatum, per quod substracta est originalis iustitia: ergo falsum est, quod in præsenti docet, nempè, causam proximam, quod idem est ac remotam, ac defe-

ctuum corporalium esse peccatum; causam autem illorum proximam esse componi ex contrarijs. Respondet Caietanus, & benè, attentis causis secundum se, compositionem ex contrarijs esse remotam, quia præcedit peccatum, & peccatum causam proximam; quia illam præsupponit. Comparatiuè autem ad exequutionem, peccatum esse causam priorem, & ideò remotam; compositio autem ex contrarijs, vt expedita est posterior: priùs enim fuit, quod peccatum substraheret iustitiam originalem, per quam dolor, & alij corporales defectus impediebantur in humana natura, & illa sublata, ex compositione ex contrarijs defectus illi sequuntur, & sic vtrumque dictum D. Tho. concordat. Secundo responderi potest, in natura humana nudè considerata sinè omni dono gratiæ impediente, causam primam mortis, doloris, & aliorum defectuum corporalium, esse componi ex contrarijs secùs autem in natura iustitia originali ornata, per quam huiusmodi defectus erant impediti. Hac enim suppositione facta, non poterat aliquis ex illis defectibus sequi, nisi mediante peccato iustitiam originalem excludente, illosque causante proximè, non vt illorum causa per se, sed per accidens, nempè remouendo prohibens.

Articulus sextus. In sexto Articulo docet: *fuisse tristitiam in Christo. Quod esse de fide constat ex Matthæi cap. 8.* Tristis est anima mea vsquè ad mortem. *Quod probat D. Thom. supponendo* in principio corporis articuli: *quod sicut dolor sensibilis est in appetitu sensitiuo: ita & tristitia; cum differentia pœnes motiuum; nam obiectum doloris sensibilis est læsio sensu tactus percepta. Obiectum autem, & motiuum tristitiæ, est nociuum, seù malum interius apprehensum, siuè per immaginationem, siuè per rationem, sicut cum aliquis tristatur de amissione gratiæ, vel pecuniæ.* Quo suppositio ita subsumit; *sed potuit anima Christi apprehendere aliquid, vt nociuum, & quantum ad se, sicut passio, & mors eius fuit, & quantum ad alios, sicut peccatum Discipulorum: ergo potuit in eo, esse tristitia, alio modo quam in nobis secundum illa tria, quæ assignata sunt articulo quarto.*

Notat D. Thom. solutione ad secundum contra Stoicos: *in animo sapientum posse esse tristitiam, non de malo opposito bono honesto, quod cum vera sapientia stare non potest, nec accidere verè sapienti; benè tamen de malo opposito bonis secundarijs pertinentibus ad corpus, quæ mala sapienti possunt accidere, & de illis quantum ad appetitum sensitiuum tristari his malis apprehensis: non tamen ità vt illius ratio turbetur. Et secundum hoc intelligitur, quod non contristabit iustum quidquid illi acciderit: quia nempè, ex nullo accidente, illius ratio perturbatur, nec animi tranquilitas perditur.* Est autem doctrina D. Thom. accipienda, de malo culpæ grauis præsente; hoc enim cum iustitia, & vera sapientia esse nequit: ac proindè, nec illo potest sapiens pænitere; ac per consequens tristatur: nam pænitentia est tristitia; de malo etiam culpæ leuis præsenti potest sapiens tristari. Hæc enim cum vera sapientia, & iustitia esse potest. Nam septies in die cadit iustus.

In principio corporis articuli docet D. Thom. quod delectatio diuinæ contemplationis: ita per dispensationem retinebatur in mente Christi, quod non deriuabatur ad res sensitiuas, vt per hoc dolor sensibilis excluderetur. Quæ doctrina etiam est ad tristitiam extendenda; & ex illa manifestè consequitur, Angelicum Doctorem sentire: quod si delectatio diuinæ contemplationis redundaret in vires sensitiuas, non posset in appetitu esse dolor, & tristitia. Sed in contrarium objeies; cum delectatione diuinæ contemplationis existente in voluntate, componitur in eadem voluntate tristitia; vt constat ex doctrina à nobis tradita tom. 2. Disp. 32. vbi contrà Canum cum communi sententia docuimus, Christum delectatione beatifica nunquam caruisse: & simul cum illa, tristitiam, non solum in appetitu, sed etiam in illius voluntate extitisse ergo pariter cum redundantia beatificæ visionis in appetitum sensitiuum, posset esse in illo dolor sensibilis, & tristitia; & consequenter superfluè D. Thom. recurrit ad non redundantiam delectationis beatificæ in vires sensitiuas, vt dolori, & tristitiæ locus relinquatur.

Respondeo D. Thom. in allegatis verbis, non loqui de tristitia, sed de dolore sensibili. Nec est eadem ratio de tristitia, ac de dolore. Et differentia ex vtriusque obiecto sumitur. Nam obiectum doloris sensibilis est læsio corporis, sensu tactus percepta. Eo autem ipso, quod delectatio beatifica redundaret in vires sensitiuas; esset Christus beatus, non solùm beatitudine animæ, sed etiam beatitudine corporis; & consequenter esset incapax læsionis corporalis, quæ est obiectum doloris sensibilis. Cum quo capacitas ad dolorem, qui est actus appetitus sensitiui stare non potest. Obiectum autem tristitiæ est nociuum interius, proprium, vel alienum. Et quia licet nociuum proprium non possit stare cum beatitudine corporis, potest tamen stare cum illa nociuum alterius; fit consequens, vt cum delectatione beatifica redundante in vires sensitiuas, & cum beatitudine corporis, stare possit tristitia in appetitu sensitiuo: non quidem de malo proprio: benè autem de malo alterius. Qua doctrina cessat difficultas obiectionis propositæ. Non enim excluderetur dolor sensibilis per redundantiam delectationis in partem sensitiuam, ex eo quod duo actus contrarij non possent esse simul in appetitu circa idem obiectum sub diuersis rationibus, sed quia per illam tollitur obiectum doloris sensibilis, vt proximè dicebamus.

Articulus septimus. In Articulo septimo docet D. Thom. *fuisse in Christo timorem quantùm ad hoc, quod appetitus sensitiuus naturaliter refugit corporis læsionem, & per tristitiam, si sit præsens, & per timorem si sit futura. Non autem quantum ad incertitudinem futuri euentus. In Christo namque talis incertitudo non fuit.* Quam doctrinam explicat Caietanus, de incertitudine positiua, quæ non potuit esse in intellectu, nec in imaginatiua Christi; potuit tamen esse in Christo incertitudo negatiua. Hoc est negatio actualis considerationis, per scientiam infusam futuritionis mali. Et hanc, inquit Caietanus, sufficere vt in Christo fuerit timor mali futuri, à tristitia distinctus. Quod intelligendum est de timore consistente in fuga simplici mali futuri non apprehensi, vt certò futuri. Non autem de timore consistente in fuga efficaci absoluta. Ad hanc enim incertitudo positiua requiritur. Pro quo videatur Nazarius controuersia vnica circa istum articulum.

In

In octauo docet, *fuisse admirationem in Christo, eo quod admiratio est de aliquo nouo, & insolito; licet autem in Christo non potuerit esse aliquid nouum, & insolitum quantum ad scientiam diuinam, nec quantum ad scientiam beatam, nec quantum ad scientiam inditam: potuit tamen aliquia esse ipsi nouum, & insolitum quantùm ad scientiam experimentalem: ergo quantùm ad hanc scientiam po. uit esse in illo, & de facto fuit admiratio.* Quomodò autem finè ignorantia priuatiua admiratio in Christo esse potuerit? videbimus *Disp.* 44. Articulus octauus.

In nono docet: *fuisse in Christo iram, non per vitium, sed per zelum: eo quòd ira est passio composita ex tristitia, & appetitu vindictæ; sed in Christo fuit tristitia; potuit etiam esse in illo appetitus vindictæ, non contrà ordinem rationis, quæ est ira per vitium, sed secundum ordinem iustitiæ, quæ est ira per zelum: ergo ita per zelum esse potuit in Christo.* Notandum est autem compositionem iræ, ex appetitu vindictæ, & tristitia, non esse accipiendam constitutiuè, & formaliter, sed causaliter: quia nempè, vterque affectus concurrit ad iram; tristitia quidem antecedenter, appetitus autem vindictæ constitutiuè. Articulus nonus.

Tandem in Articulo decimo docet: *Christo fuisse viatorem, & comprehensorem, nam aliquis dicitur viator, ex eo, quod tendit in beatitudinem, & comprehensor, quia illam possidet; sed Christus fuit beatus quantum ad partem animæ superiorem, & caruit in hac vita beatitudine corporis: ergo fuit comprehensor in quantum habebat beatitudinem propriam animæ. Et simul viator in quantum tendebat in beatitudinem secundum id, quod illi de beatitudine deerat, scilicet, beatitudinem corporis.* Articulus decimus.

DISPVTATIO QVADRAGESIMAPRIMA.

An Christus de potentia absoluta peccare potuerit, aut esse in peccato?

§. I.

Quibusdam præsuppositis, referuntur sententiæ.

Nu. 1. *Christum de facto nanquam peccasse est fidei veritas.*

HRISTVM nunquam de facto peccasse, nec in peccato fuisse, veritas catholica est, & in primis de peccato actuali, constat ex illo Ioann. 8. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Et 1. Petri cap. 2. illis verbis: *Qui* (scilicet Christus) *peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.* Ex quibus testimonijs habetur, Christum nullum in se admisisse actuale peccatum. Hinc Sponsa Canticorum 6. de Sponso loquens, aiebat; *Dilectus meus candidus, & rubicundus electus ex millibus.* Quæ Verba Richardus Victorinus, & alij, quos refert illustrissimus Arauin *vbi infra* interpretantur de Christo, & candidus appellatur, quia innocens, & electus ex millibus, quia solus fuit finè dolo peccati inuentus, iuxta illud Isaiæ cap. 53. *Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.* Quod etiam definitum fuisse à Damaso *epist.* 1. quæ est ad Paulinum in professione fidei refert Vasquez *vbi infrà.* *1. Petri cap. 2. Cant. 5. Isaiæ cap. 53.*

2 *Peccatum Originale non contraxit.* Deinde de peccato originali, constat ex illis verbis Lucæ 1. *Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei:* quæ verba accipienda esse de natiuitate in vtero, qua primo humanitas fuit formata, & personæ Verbi vnita: patet primò ex alijs verbis Angeli ad Beatum Iosephum: *Quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est.* Etenim de eadem natiuitate vtrobique sit sermo; hæc autem verba accipiuntur de natiuitate, in vtero: ergo etiam verba priora. Secundò; nam Angelus eo tendebat, vt Mariam non ammittendæ virginitatis redderet certam, & Iosephum securum illius integritatis; sed neutrum consequeretur, loquendo de natiuitate ex vtero; nam Baptista ex vtero; natus fuit Sanctus, & non ideò illius Mater ipsum sine corruptione concepit: vt ergo Angelus Mariam redderet de Virginitate in Christi conceptione conseruanda securam, & Iosephum de integritate non amissa certiorem; oportuit, vt loqueretur de natiuitate in vtero, & non solum de natiuitate ex vtero. *Luc. 1. cap.*

3 *Nullum omnino peccatum commisit.* Et de quouis genere peccati: patet ex Paulo ad Hebræos 4. vbi de Christo loquens, sic habet: *Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris: tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.* Et cap. 7. ibi: *Talis enim decebat, vt nobis esset Pontifex, Sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatibus, &c.* Quibus in locis, & passim alibi omne genus peccati remouetur à Christo, quod insuper probatur ratione Diui Thom. *q.* 15. *art.* 1. Christus namque nostros defectus assumpsit, & fine satisfaciendi pro nobis, & vt veritatem humanæ naturæ ostenderet, ac denique vt nobis virtutis exemplum daret, sed ad nihil horum potest peccatum conducere: ergo nullum assumpsit peccatum. Maior cum consequentia tenent. Minor autem per singulas partes probatur: peccatum namque non potest ad satisfaciendum conducere; cum potius satisfactionis virtutem impediat, nec ex illo demonstratur veritas humanæ naturæ; non enim est naturæ humanæ conforme, sed potiùs contrà eius inclinationem; ac denique esse nequit virtutis exemplum; cum potius virtuti contrarietur: ergo peccatum conducere non potest ad illos fines, propter quos Christus nostros deffectus assumpsit.

Si opponas primo; posse peccare est prædicatum naturæ humanæ essentiale, & consequenter pertinet ad illius veritatem; sed hoc posse, peccando cognoscitur; cum potentia quælibet per actum manifestetur, sicut causa cognoscitur per effectum: ergo peccarum conducit ad manifestandam naturæ humanæ veritatem; & consequenter potuit ex hoc fine à Christo Domino assumi. 4 *Oppones 1.*

Secundo; oportuit enim, vt Christus omnium virtutum nobis exemplum præberet; & consequenter vt se in actibus omnium virtutum exerceret; cum virtutis exemplum per illius exercitium præbeatur; sed sine peccato non potuit actum pœnitentiæ exercere; est enim non de alieno, sed tantum de proprio peccato vt verior docet sententia, & consequenter finè peccato non potuit pœnitentiæ exemplum dare: ergo ex fine præbendi nobis virtutis exemplum, opportuit, vt peccatum assumeret. Tertiò, vt enim ait Paulus ad Roman. 5. *Omnes in Adam peccauerunt*, & hoc ideò, quia in illo originaliter fuerunt, quia ex illo originem trahunt; sed Christus etiam originaliter fuit in Adam; vt enim docet D. Thom. *infrà quæst.* 31. *artic.* 1. de Adamo: *Caro Christi fuit sumpta*: ergo in Adamo peccauit. 5 *Secundo.* *Ad Rom. 5.*

Respondeo ad primam obiectionem, distinguendo maiorem: est prædicatum naturæ humanæ essentiale, secundum quod est ex Deo, nego maiorem: secundum quod facta ex nihilo, concedo maiorem: & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris: nec sequitur oportuisse peccatum à Christo assumi, vt veritas humanæ naturæ prout est ex nihilo per illud dignosceretur; sufficiens namque fuit Christo suæ naturæ veritatem ostendere, secundum quod est ex Deo, ipsique subordinatur, non autem fuit necessarium illam etiam manifestare, prout ex nihilo facta; potest ab ordine diuinæ sapientiæ per peccatum excidere. Vel secundo responderi potest, distinguendo maiorem: est de essentia humanæ naturæ secundum naturalem eius inclinationem, nego maiorem: vt extrà vel contrà naturalem inclinationem, concedo maiorem, & minorem, & nego consequentiam: vel distinguo consequens distinctione maioris: solùm enim illa opportuit assumere, quæ manifestant veritatem humanæ naturæ secundum eius inclinationem: peccatum autem; etsi indicet naturæ deffectibilitatem, illius tamen inclinationem non manifestat; cum sit contrà naturam, hoc est contrà eius inclinationem, vt docet D. Tho. *in præsenti*, & cum illo omnes Theologi 1. 2. *q.* 71. *art.* 1. 6 *Ad 1. obiectionem respondetur primo.* *Secundo respond.*

Ad secundam respondet D. Thoà in præsenti art. 1. ad 5. *Quod pœnitens potest laudabile exemplum dare non ex hoc, quod peccauit, sed in hoc, quod voluntariè pœnam sustinet pro peccato, vnde Christus dedit maximum exemplum pœnitentibus, dum non pro peccato proprio, sed pro peccatis aliorum voluit pœnas subire.* Sed dices; actus, 7 *Ad 2. respond. ex D. Tho.* *Instabis.*

quo Christus aliorum pœnas voluntariè acceptauit, non pertinet ad eandem virtutem, ad quam spectat actus, quo quis voluntariè sustinet pœnam pro peccatis proprijs, cum istæ à pœnitentia elicia-tur, secus autem actus, quo Christus pœnas voluntarias suscepit; sed oportuit Christum præbere exemplum omnium virtutum: ergo oportuit, quod actum pœnitentiæ exerceret, ad quem peccatum proprium conducit.

8 *Respondetur.* Respondeo, concessa maiori, & minori, negando consequentiam: potuit enim Christus suo exemplo homines ad pœnitentiam mouere dolendo ad aliorum peccatis, & pœnas sustinendo pro illis; atquè adeò ad illum finem actus virtutis pœnitentiæ necessarius non fuit, nec conueniens; cum enim peccatum proprium supponat, estò peccatum non repugnaret in humanitate assumpta, non fuisset actus pœnitentiæ virtutis ad exemplum Christi expediens; debebat enim esse exemplar omnium virtutum sine aliquo malo exemplo, qualiter esse non posset, si peccatum commisisset, quod necessariò ad actum pœnitentiæ supponitur.

9 *Ad tertiã. Christus fuit in Adamo secundum corpulentam substantiam non verò secundum seminalem rationem.* Ad tertiam respondet D. Thom. *in hac q. art. 1. ad 2.* nos fuisse in Adamo contentos secundum seminalem rationem, quia ex illo originem traximus medio semine virili; Christus autem etsi fuerit in Adamo secundum corpulentam substantiam, quia carnem sumpsit ex Virgine, quæ in Adamo fuit contenta, non tamen secundum seminalem rationem, quia non fuit conceptus medio semine virili, sed virtute Spiritus Sancti, Virgine ministrante materiam, ex qua caro Christi fuit sumpta; & ideò nos originale peccatum per generationem contraximus: secùs autem Christus, nam originale peccatum; quod Scripturæ testimonijs solum habetur, ab illis solum contrahitur, qui ab Adamo medio semine virili originem trahunt.

Contra hanc tamen catholicam veritatem opponi solent duo Scripturæ testimonia. Primum est 2. ad Corinthios 5. vbi Paulus de Deo loquens, sic ait; *Eum*, scilicet, Christum, *qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit*; sed illud

10 *Arguitur ex Scripturæ testimonijs. Primum est Secundum.* verè, est, quod à Deo factum est: ergo fuit in Christo peccatum. Secundum est illud Psalmi 21. *Deus Deus meus respice in me, quare me dereliquisti, longè à salute mea verba delictorum meorum*; sed hæc verba ex persona Christi dicuntur, vt tenet communis Patrum consensus: ergo fuerunt aliqua delicta in illo, His dicti imprudentes quidam hæretici ausi fuere blasphemo spiritu asserere in Christo fuisse peccata imò desperasse in Cruce; ideoque fuisse damnatum, ita quidam Præmonstratensis Apostata relatus à Castro *lib. 1. de hæresibus*, & à Prateolo in Elencho hæresum, verbo *Anti Christi*, & verbo *Præmonstratensis Apostata*: eundem errorem amplexati sunt alij Calbinianam doctrinam sectantes, quos refert Lindanus *Dialogo 2.* asserentes, Christum in peccatum inobedientiæ incurrisse; cum postulauit à Patre, vt ab ipso Calix Passionis transiret.

11 *Retorquetur contra hæreticos 1. testimonium.* Huius tamen deliri falsitas constat ex dictis, & insuper primo testimonio in contrarium adducto, manifestè probatur; in illo namque asseritur, Christum non nouisse peccatum, ex quo manifestè infertur, peccatum non commisisse: nam si commisisset, nouisset notitia experimentali. Deindè; nam dicitur, Deum, Christum fecisse peccatum; sed Deus nequit peccatum causare: ergo non de peccato intelligitur, sed catenus asseritur, Christum factum esse peccatum, quia Hostia pro peccatis est factus,

Explicatur 1. testimonium primo. vt explicat D. Thomas *in præsenti art. 1. ad 3.* iuxtà illud Oseæ 4. cap. *Peccata populi mei comedunt Sacerdotes*, idest, Hostias pro peccatis oblatas, quas secundum legem Sacerdotes comedebant.

Secundo. Vel secundo potest dici, Christum à Deo factum peccatum, idest, habentem similitudinem carnis peccati propter corpus passibile, & mortale quod assumpsit.

12 *Secundum testimonium explicatur primò. Secundo. Tertio.* Secundum testimonium multipliciter explicatur. Primò in sensu negatiuo, idest, longè à salute mea verba delictorum meorum, quandoquidem nulla commisi: ità Euthimius, & Iansenius, quorum explicationem refert, & non reprobat Vazquez *vbi infra numero 5.* Secundò explicatur de operibus Christi honestis, quæ ab ipso delicta appellantur, non quia in se delicta fuerint, sed quia, vt delicta sunt ab hominibus reputata. Ità Rufinus. Tertiò explicatur quoad pœnam, ita vt delicta hominum, quæ ipsorum fuere quoad culpam, fuerint Christi quoad pœnam; ità vt sensus fiat, salus remotam est à verbis, quæ mundo propter delicta mea, idest, quæ mihi causa totius generis humani imputantur; nostra enim peccata, sibi propria, itaque fecit, vt eorum pœnas lueret. Ità Genebardus ad hæc verba, & Hilarius in Psalmum 68. explicans similia verba: *Domine tu scis insipientiam meam; & delicta mea à te non sunt abscondita.* Illud autem, *quarè me dereliquisti*? non est accipiendum de derelictione quoad culpam, sed quo ad pœnas, quas in Cruce sustinuit: ità vt sensus fiat, *quarè me dereliquisti*? idest, meæ humanitatis tutelam, meæ carnis defensionem omnem consolationem suspendens, vt enim Carrufianus inquit *de Orthodoxa fide art. 56.* in Christo passionis tempore nulla fuit redundantia consolationis superiorum viriorum ad inferiores; est autem quærimonia de doloris magnitudine non diffidentiam

exprimens, sed Crucis acerbitatem, vt explicat Augustinus *de gratia noui testamenti cap. 6.*

Vltima explicatio est, quod delicta hominum appellet delicta sua, eo quod, quæ membris conueniunt. Christo capiti attribuuntur, iuxtà regulam Ticonij ab Augustino approbatam *libro de Doctrina Christiana cap. 31.* quia, scilicet, Christi, & Ecclesiæ vna persona æstimatur: vndè delicta membrorum appellat peccata sua, qua phrasi, modoque loquendi sæpè vtitur Scriptura Psalmo 39. *Comprehenderunt me iniquitates meæ.* Et Psalmo 68. *Domine tu scis insipientiam meam & delicta mea à te non fuit abscondita.* Quibus locis, & passim alibi peccata hominum, peccata Christi dicuntur, non quia ab illo commissa fuerint, sed quia à membris eius commissa, illaque Christus in se delenda suscepit. 13 *Vltimo explicatur.*

Quæ explicatio videtur cum præcedenti coincidere, illam tradit D. Tho. *in præsenti art. 1. ad 1.* eaque vsus est Augustinus *Psalmo 21. expositione 1. & 2.* displicuit tamen Iansenio, eò quod de peccatis loquendo non possunt, quæ membris conueniunt, Christo capiti attribui; ergo regula Ticonij in præsenti locum non habet. Antecedens probatur primò; nam quæ membris Ecclesiæ conueniunt, solum possunt capiti attribui quando ex capitis influxu operantur; at homines non peccant ex influxu Christi, vt capitis: ergo quamuis bona opera, quæ ex influxu Christi eliciunt possint Christo, vt illorum capiti attribui; illorum tamen peccata Christo, vt capiti accommodari non possunt. 14 *Contra illam obijcit Iansenius. Antecedens probat. 1.*

Secundò: nam in Concilio Basiliensi inter alias propositiones Augustini de Roma Archiepiscopi Nazareni, vt scandolosa, & erronea damnatur hæc propositio: *Christus quotidie peccata*, & hæc, *Christus quotidie peccauit*, & addit. Concilium quamuis de Capite Ecclesiæ Christo dicat se non intelligere, sed ad membra sua, quæ cum Christo vnum sunt, referantur; at si cum de peccatis agitur ea, quæ Ecclesiæ membris conueniunt, possent Christo capiti attribui, immeritò illa propositio, vt erronea damnaretur: ergo regula Ticonij approbata; expositaque ab Augustino; cum agitur de peccatis, non tenet. 15 *Secundo.*

Hæc tamen obiectio non vrget; vt enim ex dictis constat sæpè in Scriptura peccata hominum, sua Christus appellauit; & consequenter etiam cum agitur de peccatis locum habet dicta regula, vnde negandum est antecedens. Ad cuius primam probationem dicatur, quæ membris conueniunt, non solum capiti attribui; cum ex capitis influxu operantur, sed etiam cum à capite aliqua ratione in se ipso suscipiuntur; tunc enim quamuis capitis non sint *influxiuè*, aut *effectiuè*, sunt tamen capitis *reputatiuè*, & vt capitis reputantur, quatenùs illa in se suscipit, vt pro illis satisfaciat: & quia Christus omnium hominum peccata in se suscepit delenda; ideò hominum delicta, Christi delicta dicuntur. 16 *Resp. Quæ membris conueniunt Christo capiti attribuuntur etiam cum de peccatis agitur. Ad 1. antecedentis probationem.*

Ad secundam probationem admissa censura prædictæ propositionis, non ob Concilij auctoritatem, eò quod schismaticum contrà Eugenium IV. fuisse, docet Vazquez *vbi infrà*, nec quod ad dogmata à Nicolao V. approbatum quamuis aliqua illius acta confirmauerit, sed quia de se scandolosa videtur, nego minorem: quamuis enim peccata hominum possint Christo capiti attribui, & peccata Christi dici, hoc intelligendum est; cum ex modo proferendi, non denotatur influxus, & quia istæ propositiones: *Christus peccat*, & *Christus peccauit*, denotant influxum Christi in peccata, ideò non sunt admittendæ, sed vt scandolosæ vitandæ. Cum autem Christus delicta, aut peccata hominum: sua dicit; non denotatur influxus Christi in peccata, & ideò possunt in prædicto sensu admitti: non tamen ideò prædictus modus loquendi est à nobis vsurpandus, quod rectè aduertunt Recentiores is in præsenti: non enim omnibus æqualiter omnia licent, vnde licet Scriptura vtatur prædicto modo loquendi, à nobis vsurpandus non est, quod etiam multoties accidit in modo loquendi Patrum, qui non semper est imitandus, vt de illa propositione; *Verbum Dei assumpsit hominem*, quæ in Patribus inuenitur, plures Theologi notarunt; quamuis enim illa plures Patres vsi fuerint, à nobis vsurpanda non est, sed piè, & in sano sensu explicanda. 17 *Ad secundam.*

Secundo exploratum est apud omnes, non potuisse Christum de lege ordinaria peccare. Quod patet primo; id namque est de lege ordinaria, vel ordinata possibile, quod Deus statuit aliquando efficere, vel permittere; at Deus non statuit aliquando permittere peccatum in Christo, sed potius oppositum; aliàs aliquando peccasset, quod est contra fidem: ergo Christum peccare non est de lege ordinaria, vel ordinata possibile. Secundò; nam Christus fuit beatus ab instanti conceptionis; & carentia beatitudinis non fuit de lege ordinaria possibilis; sed cum beatitudine non potest vllum peccatum componi: ergo peccatum non fuit Christo de lege ordinaria possibile. 18 *Secundo supponimus, Christum de lege ordinaria peccare non potuisse. Probatur primo. Secundo.*

Denique; nam cum gratiæ plenitudine nullum peccatum componitur; sed Christus fuit gratia plenus ab instanti conceptionis, iuxtà illud Ioannis 1. *Plenum gratiæ, & veritatis*, nec de lege ordinaria potuit plenitudine gratiæ carere; cum illius 19 *Tertio.*

ani-

animæ debita sit omnis gratiæ plenitudo propter coniunctionem ad Verbum: ergo hac potentia inspecta, non potuit vllum peccatum admittere.

20 *Sensus difficultatis explicatur.* Quod igitur in præsenti inquirimus, est, an Christus, etsi non peccauerit de facto, nec de lege ordinaria, vel ordinata, peccare, vel esse in peccato potuerit; de potentia tamen absoluta potuerit esse in peccato, vel peccatum committere, non quia Deus vires præbeat ad peccandum, vel ad peccatum sua potentia speciali iuuet concursu; id enim omnes Theologi impossibile censent; aliàs Auctor peccati esset, quod omninò implicat, sed quia vtendo sua absoluta potentia auferat à Christo dona cum peccato repugnantia, v. g. beatitudinem, & gratiam habitualem, supernaturalesque virtutes, vel talia dona humanitati non tribuat, vt potuit de potentia absoluta in communi Theologorum sententia; eo quod cum vnione humanitatis ad Verbum essentialem connexionem non habent.

21 Vnde sensus præsentis difficultatis est, an casu, in quo Verbum humanitatem assumeret sinè aliquo gratiæ dono, præter gratiam substantialem vnionis, posset illius humanitas esse in peccato habituali, vel actuale peccatum committere in sensu composito vnionis, hoc est, peccato cum vnione composito, vel in sensu diuiso, diuisione sumpta *positiuè*, hoc est, vnione per peccatum destructa, vel *præcisiuè*, hoc est, à peccato, vt terminante potentiam antecedentem vnione præcisa, ad modum, quo homo iustus potest peccare, non peccato cum gratia composito, sed gratia per peccatum destructa, & homo *physicè* præmotus ad actum, habet potentiam antecedentem ad illius negationem, non vt coniungendam cum physica præmotione, nec præmotione per actum destructa; sed ad negationem actus secundum se *præcisiuè* à physica præmotione?

22 *Prima sententia.* Qua in re triplex versatur sententia. Prima docet, in eo casu posse humanitatem Christi esse in peccato habituali, & actuale committere in sensu composito vnionis, non solum cum potentia ad peccandum, sed etiam cum actuali peccato vnione non dissoluta, sed cum peccato retenta. Ita quidam, quos sine nomine refert Magister *in* 3. *dist.* 12. §. 4. illam expressè tenent Scotus in eadem *dist. quæst.* 1. Durandus *quæst.* 2. *nu.* 7. Gabriel *quæst. vnica*, Marsilius *quæst.* 3. *art.* 2. *in* 4. *p. art. conclus.* 4. & 5. quos sequuntur Recentiores Scotistæ, Faber *in eadem dist.* & Castillo *disput.* 18. *de Incarnatione quæst.* 1. licet autem non explicent, an peccatum in prædicta hypotesi foret in humanitate possibile ex natura rei; an vero de potentia absoluta; primum tamen ex illorum dictis colligitur; nullam enim oppositionem, adhuc ex natura rei, inter peccatum, & vnionem hypostaticam agnoscunt; ac per consequens tenentur fateri, supposito, quod humanitas maneret vnita Verbo sinè gratia habituali, & sinè visione beatifica posse ex natura rei esse in peccato habituali, & actuale committere: in quo nonnullos Recentiores deceptos inuenio, oppositum Scoto attribuentes, nimirum humanitatem Verbo vnitam naturaliter peccare non posse. His etiam adiungi possunt, Alensis 3. *part. q.* 14. *membro* 1. & Henricus *quodlibet.* 6. *quæst.* 6. qui, quamuis asserant, humanitatem Verbo vnitum, non posse de potentia absoluta peccare, id teoent eo quod existimant, non potuisse, etiam de potentia absoluta Verbo vniri sinè gratia habituali, & visione beata; cum quibus donis peccatum actuale, ac habituale essentialiter repugnant: vnde consequenter tenentur asserere casu, in quo sinè prædictis donis humanitas Verbo vniretur, posse peccare: quia tamen hypotesim implicatoriam censent, ideò docent, humanitatem vnitam, non posse de potentia absoluta peccare.

M. Sent. Scotus. Durand. Gabriel. Marsil. Faber. Castillo. Alensis. Henric.

Secunda sententia. Secunda sententia docet, non posse etiam de potentia absoluta vllum peccatum componi cum vnione hypostatica, in sensu tamen diuiso humanitatem Verbo vnitam sinè visione beatifica posse peccare, peccato destruente vnionem, non quidam ex natura rei, sed de potentia absoluta. Hanc tenet Puente Hurtado *in præsenti disputatione* 59. & 60.

Hurtad.

23 *Tertia & vera sententia.* Tertia, & vera sententia defendit, humanitatem Verbo vnitam non posse, etiam de potentia Dei absoluta, esse in peccato habituali, nec actuale committere, nedum in sensu composito, nimirum, vnione cum peccato retenta, sed nec etiam in sensu diuiso vnione per peccatum destructa. Hanc tenent ex Antiquioribus Magister Sententiarum *in* 3. *dist.* 12. D. Thom. *ibi. q.* 2. *art.* 1. & 2. Bonauentura *art.* 2. *q.* 1. & 2. Richardus *art.* 2. *q.* 1. & 2. Paludanus *quæst.* 2. Capreolus *quæst. vnica art.* 1. & 3. Almainus *in* 3. *dist.* 1. *q.* 2. & Dionisius Cisterciensis *in* 3. *q.* 3. *art.* 2. Tenent etiam omnes Discipuli D. Thom. *in præsenti quæst.* 15. *art.* 1. Medina *dubio vnico*, Cabrera *disp. vnica conc.* 2. Aluarez *disp.* 68. Nazarius *controuers. vnica*, Lorca *disp.* 57. *memb.* 2. *num.* 24. Illustrissimus Arauio *q.* 15. *dub.* 1. Mag. Sancto Thoma *disp.* 16. *art.* 1. Zipulius *q.* 15. *art.* 1. *dub. vnico*, & Vincentius *de Gratia Christi q.* 1. *pag.* 32. eidem sententiæ adhærent ex Patribus Societatis Suarez *disp.* 33. Vazquez *disp.* 61. Beccanus *cap.* 12. *q.* 3. & 4. Granadus *controu.* 1. *de Incarnatione tract.* 10. *disp.* 2. Tannerus *disput.* 1. *q.* 5. *dub.* 8. Hurtado Complutensis *disput.* 6. *difficul.* 7. Lugo *disput.* 26. Amicus *disp.* 24. Bernal *disp.* 43. *sect.* 1. & 2. quos frequentes alij Recentiores sequuntur.

M. Sent. D. Thom. Bonauent. Richard. Palud. Capreol. Almain. Dionis. Medin. Aluarez. Naz. Lor. Arauio. S. Thom. Zippul. Vincent. Suarez. Vazquez. Granad. Hurt. Lug. Amicus. Bernal.

§. II.

De peccato habituali graui.

24 *Prima conclusio.* Sit prima Conclusio. *Peccatum graue habituale pugnat cum vnione hypostatica ab omni dono accidentali præcisa, nedum ex natura rei, verùm etiam de potentia absoluta.* Ita Auctores secundæ, & tertiæ sententiæ. Et pro prima parte breuiter suadetur primò: gratia namque habitualis ex natura rei pugnat cum peccato habituali graui, vt tenet vera, & communis sententia 1. 2. *q.* 113. *art.* 2. aliàs sanctitas perfecta non esset: ergo gratia substantialis vnionis, quæ multò perfectior est in ratione sanctitatis ex natura rei pugnat cum eodem peccato.

Prima pars probatur 1.

25 *Secundo.* Deinde: nam estò gratia habitualis repugnantiam naturalem cum peccato non haberet, non ideò talis repugnantia esset gratiæ vnionis substantiali neganda: ergo ex natura rei pugnat cum peccato graui. Antecedens constat primò: nam gratia vnionis est perfectior ratione sanctitatis gratia habituali: ergo licet gratia habitualis vi expulsiua connaturali peccati non gauderet, non ideò est idem de gratia vnionis dicendum. Secundò; nam gratia substantialis vnionis est infinita in ratione sanctitatis; secùs autem gratia habitualis.

26 *Tertio.* Denique; nam quod gratia habitualis non possit ex natura re expellere peccatum mortale, indè probatur; quia nempè, in peccato mortali est grauitas offensæ infinita, vel saltem superioris ordinis ad gratiam habitualem, & ideò ab illa expelli ex natura rei non potest; at hæc ratio in gratia vnionis non militat: est enim infinita in ratione sanctitatis, & superioris ordinis ad grauitatem offensæ: ergo ex natura rei repugnat cum peccato graui.

27 *Secundam partis conclus. probant aliqui.* Secunda pars conclusionis variè à Theologis probatur. Primò; quia omne, quod à Verbo assumitur immediatè, vel mediatè, & necessariò constituitur adoratione, & veneratione dignum: sed peccato habituali repugnat dignitas adorationis: ergo implicat, quod assumatur à Verbo; & consequenter implicat, manere in humanitate assumpta. Contra hanc tamen rationem obstat primò; non enim minus est de ratione vnionis ad Verbum sanctificare naturam immediatè assumptam, quam dignificare ea, quæ mediatè assumuntur; sed potest immediatè vniri Verbo natura sanctificationis incapax, vt cum communi Theologorum sententia docuimus *Disp.* 18. §. 4. *à num.* 54. de natura irrationali: ergo poterit assumi à Verbo mediatè, incapax adorationis, nisi ex alio capite repugnet.

Reijcitur 1.

28 *Secundo.* Secundò; quia non solùm assumptio mediata, vel immediata est sufficiens causa adorationis, sed etiam contactus Christi, vt constat in Vestimentis, in Cruce, in Corona, & alijs, quæ ex solo contactu ad Christum adoratione Latriæ sunt digna; & tamen hoc non obstante potest aliquid *physicè* tangere Christum, quin dignum adoratione reddatur, vt constat in manu illius, qui alapa Christum percussit, quæ *physicè* Christum tetigit, quin ex hoc digna adoratione euaserit: ergo pariter poterit Christo coniungi, & à Verbo assumi *mediatè* res adorationis incapax, vel saltem ex isto capite non repugnat illi assumptio. Denique; nam offensa moraliter subiectatur in Deo, & ex hoc euadit infinitæ grauitatis, vt alibi fusè docuimus cum frequentiori Thomistarum doctrina; & tamen veneratione digna non redditur; quia de se est incapax venerationis: ergo peccatum poterit assumi à Verbo, quin ex hoc dignum veneratione reddatur, eo quod de se venerationi repugnat. *Tertio.*

29 *Secundo ab alijs probatur.* Secundo ab alijs probatur; nam Verbo ratione vnionis incumbit obligatio gubernandi humanitatem, sicut Pater, Dominus, Maritus & Tutor tenentur gubernare filios, seruos, vxorem, & pupillos: ergo eadem obligatione tenetur peccatum, quod est malum morale, ad humanitate depellere; & consequenter si ab humanitate assumpta peccatum habituale, si fortè præcessisset tempore in illa, non statim depelleret, Verbo imputaretur ad culpam, quod implicat; & consequenter implicat, peccatum habituale in humanitate assumpta manere.

30 *Hoc argumentum efficax non est. Reijcitur primo.* Cæterùm contrà hanc rationem obstat: nam licet efficax sit ad probandum, non posse humanitatem assumptam peccatum actuale committere, vel omittendo actualiter peccare; non tamen videtur conuincere de peccato habituali: quod patet primò; nam obligatio ratione vnionis in Verbo gubernandi humanitatem, probatur exemplis adductis in Patre, in Domino, in Marito & in Tutore, sed licet isti teneantur præcauere in illis, qui suæ curæ sunt commissi, ne incidant in peccata actualia, & id non facere, ipsis imputetur ad culpam, non tamen tenentur ad procurandum, vt statim media contritione habituale peccatum, quod contraxerunt, depellant: ergo Verbum non tenetur ad statim excludendum peccatum habituale ab humanitate assumpta. Patet consequentia; sicut namque est in potestate Verbi, ab humanitate excludere peccatum habituale: ità est in potestate Patri, v. gr. curare vt filius se disponat ad remissionem peccati, & hoc illi persuadere: ergo si Pater ratione curæ

quo Christus aliorum pœnas voluntariè acceptauit, non pertinet ad eandem virtutem, ad quam spectat actus, quo quis voluntariè sustinet pęnam pro peccatis proprijs, cum istæ à pęnitentia elicia-tur, secus autem actus, quo Christus pœnas voluntarias suscepit; sed oportuit Christum præbere exemplum omnium virtutum: ergo oportuit, quod actum pœnitentiæ exerceret, ad quem peccatum proprium conducit.

8 *Respondetur.* Respondeo, concessa maiori, & minori, negando consequentiam: potuit enim Christus suo exemplo homines ad pœnitentiam mouere dolendo ad aliorum peccatis, & pœnas sustinendo pro illis; atquè adeò ad illum finem actus virtutis pœnitentiæ necessarius non fuit, nec conueniens; cum enim peccatum proprium supponat, estò peccatum non repugnaret in humanitate assumpta, non fuisset actus pœnitentiæ virtutis ad exemplum Christi expediens; debebat enim esse exemplar omnium virtutum sine aliquo malo exemplo, qualiter esse non posset, si peccatum commisisset, quod necessariò ad actum pœnitentæ supponitur.

9 *Ad tertiã. Christus fuit in Adamo secundum corpulentam substantiam non verò secundum seminalem rationem.* Ad tertiam respondet D. Thom. *in hac q. art.* 1. *ad* 2. nos fuisse in Adamo contentos secundum seminalem rationem, quia ex illo originem traximus medio semine virili; Christus autem etsi fuerit in Adamo secundum corpulentam substantiam, quia carnem sumpsit ex Virgine, quæ in Adamo fuit contenta, non tamen secundum seminalem rationem, quia non fuit conceptus medio semine virili, sed virtute Spiritus Sancti, Virgine ministrante materiam, ex qua caro Christi fuit sumpta; & ideò nos originale peccatum per generationem contraximus: secùs autem Christus, nam originale peccatum; quod Scripturæ testimonijs solum habetur, ab illis solum contrahitur, qui ab Adamo medio semine virili originem trahunt.

Contra hanc tamen catholicam veritatem opponi solent duo Scripturæ testimonia. Primum est 2. ad Corinthios 5. vbi Paulus de Deo loquens, sic ait; *Eum*, scilicet, Christum, *qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit*; sed illud

10 *Arguitur ex Scriptura testimonijs. Primum est Secundum.* verè, est, quod à Deo factum est: ergo fuit in Christo peccatum. Secundum est illud Psalmi 21. *Deus Deus meus respice in me, quare me dereliquisti, longe à salute mea verba delictorum meorum*; sed hæc verba ex persona Christi dicuntur, vt tenet communis Patrum consensus: ergo fuerunt aliqua delicta in illo, His ducti imprudentes quidam hæretici ausi fuere blasphemo spiritu asserere in Christo fuisse peccata imò desperasse in Cruce; ideoque fuisse damnatum, ita quidam Præmonstratensis Apostata relatus à Castro *lib.* 1. *de hæresibus*, & à Prateolo in Elencho hæresum, verbo *Anti Christi*, & verbo *Præmonstratensis Apostata*: eundem errorem amplexati sunt alij Calbinianam doctrinam sectantes, quos refert Lindanus *Dialogo* 2. asserentes, Christum in peccatum inobedientiæ incurrisse; cum postulauit à Patre, vt ab ipso Calix Passionis transiret.

11 *Retorquetur contra hæreticos 1. testimoniũ.* Huius tamen delirij falsitas constat ex dictis, & insuper primo testimonio in contrarium adducto, manifestè probatur; in illo namque asseritur, Christum non nouisse peccatum, ex quo manifestè infertur, peccatum non commisisse: nam si commisisset, nouisset notitia experimentali. Deindè; nam dicitur, Deum, Christum fecisse peccatum; sed Deus nequit peccatum causare: ergo non de peccato intelligitur, sed eatenus asseritur, Christum factum esse peccatum, quia Hostia pro peccatis est factus,

Explicatur 1. testimoniũ primo. vt explicat D. Thomas *in præsenti art.* 1. *ad* 3. iuxtà illud Oseæ 4. cap. *Peccata populi mei comedunt Sacerdotes*, idest, Hostias pro peccatis oblatas, quas secundum legem Sacerdotes comedebant.

Secundo. Vel secundo potest dici, Christum à Deo factum peccatum, idest, habentem similitudinem carnis peccati propter corpus passibile, & mortale quod assumpsit.

12 *Secundum testimonium explicatur primo.* Secundum testimonium multipliciter explicatur. Primò in sensu negatiuo, idest, longè à salute mea verba delictorum meorum, quandoquidem nulla commisi: ità Euthimius, & Iansenius, quorum explicationem refert, & non reprobat Vazquez *vbi infra numero* 5.

Secundo. Secundò explicatur de operibus Christi honestis, quæ ab ipso delicta appellantur, non quia in se delicta fuerint, sed quia, vt delicta sunt ab hominibus reputata. Ità Rufinus.

Tertio. Tertiò explicatur quoad pœnam, ita vt delicta hominum, quæ ipsorum fuere quoad culpam, fuerint Christi quoad pœnam; ità vt sensus fiat, salus remotam est à verbis, quæ mundo propter delicta mea, idest, quæ mihi causa totius generis humani imputantur; nostra enim peccata, sibi propria, itaque fecit, vt eorum pœnas lueret. Ità Genebardus ad hæc verba, & Hilarius in Psalmum 68. explicans similia verba: *Domine tu scis insipientiam meam; & delicta mea à te non sunt abscondita*. Illud autem, *quarè me dereliquisti?* non est accipiendum de derelictione quoad culpam, sed quo ad pœnas, quas in Cruce sustinuit: ità vt sensus fiat, *quarè me dereliquisti?* idest, meæ humanitatis tutelam, meæ carnis defensionem omnem consolationem suspendens, vt enim Carrusianus inquit *de Orthodoxa fide art.* 56. in Christo passionis tempore nulla fuit redundantia consolationis superiorum viriorum ad inferiores; est autem quærimonia de doloris magnitudine non diffidentiam exprimens, sed Crucis acerbitatem, vt explicat Augustinus *de gratia noui testamenti cap.* 6.

Vltima explicatio est, quod delicta hominum appellet delicta sua, eo quod, quæ membris conueniunt. Christo capiti 13 *Vltima explicatur.* attribuuntur, iuxtà regulam Ticonij ab Augustino approbatam *libro de Doctrina Christiana cap.* 31. quia, scilicet, Christi, & Ecclesiæ vna persona æstimatur: vndè delicta membrorum appellat peccata sua, qua phrasi, modoque loquendi sæpè vtitur Scriptura Psalmo 39. *Comprehenderunt me iniquitates meæ*. Et Psalmo 68. *Domine tu scis insipientiam meam & delicta mea à te non fuit abscondita*. Quibus locis, & passim alibi peccata hominum, peccata Christi dicuntur, non quia ab illo commissa fuerint, sed quia à membris eius commissa, illaque Christus in se delenda suscepit.

Quæ explicatio videtur cum præcedenti coincidere, illam 14 *Contra illam obijcit Iansenius* tradit D. Tho. *in præsenti art.* 1. *ad* 1. eaque vsus est Augustinus *Psalmo* 21. *expositione* 1. & 2. displicuit tamen Iansenio, eò quod de peccatis loquendo non possunt, quæ membris conueniunt, Christo capiti attribui; ergo regula Ticonij in præsenti locum non habet. Antecedens probatur primò; nam *Antecedens probat.* 1. quæ membris Ecclesiæ conueniunt, solum possunt capiti attribui quando ex capitis influxu operantur; at homines non peccant ex influxu Christi, vt capitis: ergo quamuis bona opera, quæ ex influxu Christi eliciunt possint Christo, vt illorum capiti attribui; illorum tamen peccata Christo, vt capiti accommodari non possunt.

Secundò: nam in Concilio Basiliensi inter alias propositiones 15 Augustini de Roma Archiepiscopi Nazareni, vt scandolosa, & *Secundo.* erronea damnatur hæc propositio: *Christus quotidie peccata*, & hæc, *Christus quotidie peccauit*, & addit. Concilium quamuis de Capite Ecclesiæ Christo dicat se non intelligere, sed ad membra sua, quæ cum Christo vnum sunt, referantur; at si cum de peccatis agitur ea, quæ Ecclesiæ membris conueniunt, possent Christo capiti attribui, immeritò illa propositio, vt erronea damnaretur: ergo regula Ticonij approbata; expositaque ab Augustino; cum agitur de peccatis, non tenet.

Hæc tamen obiectio non vrget; vt enim ex dictis constat 16 sæpè in Scriptura peccata hominum, sua Christus appellauit; *Resp. Quæ membris conueniunt Christo capiti attribuũtur, etiam cum de peccatis agitur.* & consequenter etiam cum agitur de peccatis locum habet dicta regula, vnde negandum est antecedens. Ad cuius primam probationem dicatur, quæ membris conueniunt, non solum capiti attribui; cum ex capitis influxu operantur, sed etiam cum à capite aliqua ratione in se ipso suscipiuntur; tunc enim quamuis capitis non sint *influxiuè*, aut *effectiuè*, sunt tamen capitis *reputatiuè*, & vt capitis reputantur, quatenùs illa in se suscipit, vt pro illis satisfaciat: & quia Christus omnium hominum peccata in se suscepit delenda; ideò hominum delicta, Christi delicta dicuntur.

Ad 1. antecedentis probationem. Ad secundam probationem admissa censura prædictæ propositionis, non ob Concilij auctoritatem, eò quod schismaticum contrà Eugenium IV. fuisse, docet Vazquez *vbi infrà*, nec quod ad dogmata à Nicolao V. approbatum quamuis aliqua illius acta 17 *Ad secundam.* confirmauerit, sed quia de se scandalosa videtur, nego minorem: quamuis enim peccata hominum possint Christo capiti attribui, & peccata Christi dici, hoc intelligendum est; cum ex modo proferendi, non denotatur influxus, & quia istæ propositiones: *Christus peccat*, & *Christus peccauit*, denotant influxum Christi in peccata, ideò non sunt admittendæ, sed vt scandolosæ vitandæ. Cum autem Christus delicta, aut peccata hominum: sua dicit; non denotatur influxus Christi in peccata, & ideò possunt in prædicto sensu admitti: non tamen ideò prædictus modus loquendi est à nobis vsurpandus, quod rectè aduertunt Recentiores is in præsenti: non enim omnibus æqualiter omnia licent, vnde licet Scriptura vtatur prædicto modo loquendi, à nobis vsurpandus non est, quod etiam multoties accidit in modo loquendi Patrum, qui non semper est imitandus, vt de illa propositione; *Verbum Dei assumpsit hominem*, quæ in Patribus inuenitur, plures Theologi notarunt; quamuis enim illa plures Patres vsi fuerint, à nobis vsurpanda non est, sed piè, & in sano sensu explicanda.

Secundo exploratum est apud omnes, non potuisse Christum 18 *Secundo supponimus, Christum de lege ordinaria peccare non potuisse.* de lege ordinaria peccare. Quod patet primo; id namque est de *Probatur primo.* lege ordinaria, vel ordinata possibile, quod Deus statuit aliquando efficere, vel permittere; at Deus non statuit aliquando permittere peccatum in Christo, sed potius oppositum; aliàs aliquando peccasset, quod est contra fidem: ergo Christum peccare non est de lege ordinaria, vel ordinata possibile. Secundò; *Secundo.* nam Christus fuit beatus ab instanti conceptionis; & carentia beatitudinis non fuit de lege ordinaria possibilis; sed cum beatitudine non potest vllum peccatum componi: ergo peccatum non fuit Christo de lege ordinaria possibile.

Denique; nam cum gratiæ plenitudine nullum peccatum 19 *Tertio.* compatitur; sed Christus fuit gratia plenus ab instanti conceptionis, iuxtà illud Ioannis 1. *Plenum gratiæ, & veritatis*, nec de lege ordinaria potuit plenitudine gratiæ carere; cum illius

ani-

animæ debita sit omnis gratiæ plenitudo propter coniunctionem ad Verbum: ergo hac potentia inspecta, non potuit vllum peccatum admittere.

20 *Sensus difficultatis explicatur.* Quod igitur in præsenti inquirimus, est, an Christus, etsi non peccauerit de facto, nec de lege ordinaria, vel ordinata, peccare, vel esse in peccato potuerit; de potentia tamen absoluta potuerit esse in peccato, vel peccatum committere, non quia Deus vires præbeat ad peccandum, vel ad peccatum sua potentia speciali iuuet concursu; id enim omnes Theologi impossibile censent; aliàs Auctor peccati esset, quod omninò implicat, sed quia vtendo sua absoluta potentia auferat à Christo dona cum peccato repugnantia, v. g. beatitudinem, & gratiam habitualem, supernaturalesque virtutes, vel talia dona humanitati non tribuat, vt potuit de potentia absoluta in communi Theologorum sententia; eo quod cum vnione humanitatis ad Verbum essentialem connexionem non habent.

21 Vnde sensus præsentis difficultatis est, an casu, in quo Verbum humanitatem assumeret sinè aliquo gratiæ dono, præter gratiam substantialem vnionis, posset illius humanitas esse in peccato habituali, vel actuale peccatum committere in sensu composito vnionis, hoc est, peccato cum vnione composito, vel in sensu diuiso, diuisione sumpta *positiuè*, hoc est, vnione per peccatum destructa, vel *præcisiuè*, hoc est, à peccato, vt terminaute potentiam antecedentem vnione præcisa, ad modum, quo homo iustus potest peccare, non peccato cum gratia composito, sed gratia per peccatum destructa, & homo *physicè* præmotus ad actum, habet potentiam antecedentem ad illius negationem, non vt coniungendam cum physica præmotione, nec præmotione per actum destructa; sed ad negationem actus secundum se *præcisiuè* à physica præmotione?

22 *Prima sentẽtia.* Qua in re triplex versatur sententia. Prima docet, in eo casu posse humanitatem Christi esse in peccato habituali, & actuale committere in sensu composito vnionis, non solum cum potentia ad peccandum, sed etiam cum actuali peccato vnione non dissoluta, sed cum peccato retenta. Ita quidam, quos sine nomine refert Magister *in 3. dist. 12. §. 4.* illam expressè tenent Scotus in eadem *dist. quæst. 1.* Durandus *quæst. 2. nu. 7.* Gabriel *quæst. vnica*, Marsilius *quæst. 3. art. 2. in 4. p. art. conclus. 4. & 5.* quos sequuntur Recentiores Scotistæ, Faber *in eadem dist.* & Castillo *disput. 18. de Incarnatione quæst. 1.* licet autem non explicent, an peccatum in prædicta hypotesi foret in humanitate possibile ex natura rei, an vero de potentia absoluta; primum tamen ex illorum dictis colligitur; nullam enim oppositionem, adhuc ex natura rei, inter peccatum, & vnionem hypostaticam agnoscunt; ac per consequens tenentur fateri, supposito, quod humanitas maneret vnita Verbo sinè gratia habituali, & sinè visione beatifica posse ex natura rei esse in peccato habituali, & actuale committere: in quo nonnullos Recentiores deceptos inuenio, oppositum Scoto attribuentes, nimirum humanitatem Verbo vnitam naturaliter peccare non posse. His etiam adiungi possunt, Alensis 3. *part. q. 14. membro 1.* & Henricus *quodlibet. 6. quæst. 6.* qui, quamuis asserant, humanitatem Verbo vnitum, non posse de potentia absoluta peccare, id tenent eo quod existimant, non potuisse, etiam de potentia absoluta Verbo vniri sinè gratia habituali, & visione beata; eum quibus donis peccatum actuale, ac habituale essentialiter repugnant: vnde consequenter tenentur asserere casu, in quo sinè prædictis donis humanitas Verbo vniretur, posse peccare: quia tamen hypotesim implicatoriam censent, ideò docent, humanitatem vnitam, non posse de potentia absoluta peccare.

M. Sent. Scotus. Durand. Gabriel. Marsil. Faber. Castillo. Alensis. Henric.

Secunda sentẽtia. Secunda sententia docet, non posse etiam de potentia absoluta vllum peccatum componi cum vnione hypostatica, in sensu tamen diuiso humanitatem Verbo vnitam sinè visione beatifica posse peccare, peccato destruente vnionem, non quidam ex natura rei, sed de potentia absoluta. Hanc tenet Puente Hurtado *in præsenti disputatione 59. & 60.* *Hurtad.*

23 *Tertia & vera sentẽtia.* Tertia, & vera sententia defendit, humanitatem Verbo vnitam non posse, etiam de potentia Dei absoluta, esse in peccato habituali, nec actuale committere, nedum in sensu composito, nimirum, vnione cum peccato retenta, sed nec etiam in sensu diuiso vnione per peccatum destructa. Hanc tenent ex Antiquioribus Magister Sententiarum *in 3. dist. 12.* D. Thom. *ibi. q. 2. art. 1. & 2.* Bonauentura *art. 2. q. 1. & 2.* Richardus *art. 2. q. 1. & 2.* Paludanus *quæst. 2.* Capreolus *quæst. vnica art. 1. & 3.* Almainus *in 3. dist. 1. q. 2.* & Dionisius Cistercienfis *in 3. q. 3. art. 2.* Tenent etiam omnes Discipuli D. Thom. *in præsenti quæst. 15. art. 1.* Medina *dubio vnico*, Cabrera *disp. vnica conc. 2.* Aluarez *disp. 68.* Nazarius *controuers. vnica*, Lorca *disp. 57. memb. 2. num 24.* Illustrissimus Arauio *q. 15. dub. 1.* Mag. Sancto Thoma *disp. 16. art. 1.* Zipullus *q. 15. art. 1. dub. vnico*, & Vincentius *de Gratia Christi q. 1. pag. 32.* eidem sententiæ adhærent ex Patribus Societatis Suarez *disp. 33.* Vazquez *disp. 61.* Beccanus *cap. 12. q. 3. & 4.* Granadus *controu. 1. de Incarnatione tract. 10. disp. 2.* Tannerus *disput. 1. q. 5. dub. 8.* Hurtado Complutensis *disput. 6. difficul 7.* Lugo *disput. 26.* Amicus *disp. 24.* Bernal *disp. 43. sect. 1. & 2.* quos frequentes alij Recentiores sequuntur.

M. Sent. D. Thom. Bonauent. Richard. Palud. Capreol. Almain. Dionys. Medin. Aluarez. Naz. Lor. Arauio. S. Thom. Zippul. Vincent. Suarez. Vazquez. Granad. Hurt. Lug. Amicus. Bernal.

§. II.

De peccato habituali graui.

Sit prima Conclusio. *Peccatum graue habituale pugnat cum vnione hypostatica ab omni dono accidentali præcisa, nedum ex natura rei, verùm etiam de potentia absoluta.* Ita Auctores secundæ, & tertiæ sententiæ. Et pro prima parte breuiter suadetur primò: gratia namque habitualis ex natura rei pugnat cum peccato habituali graui, vt tenet vera, & communis sententia 1. 2. *q. 113. art. 2.* aliàs sanctitas perfecta non esset: ergo gratia substantialis vnionis, quæ multò perfectior est in ratione sanctitatis ex natura rei pugnat cum eodem peccato. 24 *Prima conclusio. Prima pars probatur 1.*

Deinde: nam estò gratia habitualis repugnantiam naturalem cum peccato non haberet, non ideò talis repugnantia esset gratiæ vnionis substantiali neganda: ergo ex natura rei pugnat cum peccato graui. Antecedens constat primò: nam gratia vnionis est perfectior ratione sanctitatis gratia habituali: ergo licet gratia habitualis vi expulsiua connaturali peccati non gauderet, non ideò est idem de gratia vnionis dicendum. Secundò; nam gratia substantialis vnionis est infinita in ratione sanctitatis; secùs autem gratia habitualis. 25 *Secundo.*

Denique; nam quod gratia habitualis non possit ex natura re expellere peccatum mortale, indè probatur; quia nempè, in peccato mortali est grauitas offensæ infinita, vel saltem superioris ordinis ad gratiam habitualem, & ideò ab illa expelli ex natura rei non potest; at hæc ratio in gratia vnionis non militat: est enim infinita in ratione sanctitatis, & superioris ordinis ad grauitatem offensæ: ergo ex natura rei repugnat cum peccato graui. 26 *Tertio.*

Secunda pars conclusionis variè à Theologis probatur. Primò; quia omne, quod à Verbo assumitur immediatè, vel mediatè, & necessariò constituitur adoratione, & veneratione dignum: sed peccato habituali repugnat dignitas adorationis: ergo implicat, quod assumatur à Verbo; & consequenter implicat, manere in humanitate assumpta. Contra hanc tamen rationem obstat primò; non enim minus est de ratione vnionis ad Verbum sanctificare naturam immediatè assumptam, quam dignificare ea, quæ mediatè assumuntur; sed potest immediatè vniri Verbo natura sanctificationis incapax, vt cum communi Theologorum sententia docuimus *Disp. 18. §. 4. à num. 54.* de natura irrationali: ergo poterit assumi à Verbo mediatè, incapax adorationis, nisi ex alio capite repugnet. 27 *Secũdam partẽ conclus. probant aliqui 1. Reijcitur 1.*

Secundò; quia non solùm assumptio mediata, vel immediata est sufficiens causa adorationis, sed etiam contactus Christi, vt constat in Vestimentis, in Cruce, in Corona, & alijs, quæ ex solo contactu ad Christum adoratione Latriæ sunt digna; & tamen hoc non obstante potest aliquid *physicè* tangere Christum, quin dignum adoratione reddatur, vt constat in manu illius, qui alapa Christum percussit, quæ *physicè* Christum tetigit, quin ex hoc digna adoratione euaserit: ergo pariter poterit Christo coniungi, & à Verbo assumi *mediatè* res adorationis incapax, vel saltem ex illo capite non repugnat illi assumptio. Denique; nam offensa moraliter subiectatur in Deo, & ex hoc euadit infinitæ grauitatis, vt alibi fusè docuimus cum frequentiori Thomistarum doctrina; & tamen veneratione digna non redditur; quia de se est incapax venerationis: ergo peccatum poterit assumi à Verbo, quin ex hoc dignum veneratione reddatur, eo quod de se venerationi repugnat. 28 *Secundo. Tertio.*

Secundo ab alijs probatur; nam Verbo ratione vnionis incumbit obligatio gubernandi humanitatem, sicut Pater, Dominus, Maritus & Tutor tenentur gubernare filios, seruos, vxorem, & pupillos: ergo eadem obligatione tenetur peccatum, quod est malum morale, ad humanitate depellere; & consequenter si ab humanitate assumpta peccatum habituale, si fortè præcessisset tempore in illa, non statim depelleret, Verbo imputaretur ad culpam, quod implicat; & consequenter implicat, peccatum habituale in humanitate assumpta manere. 29 *Secundo ab alijs probatur.*

Cæterùm contrà hanc rationem obstat: nam licet efficax sit ad probandum, non posse humanitatem assumptam peccatum actuale committere, vel omittendo actualiter peccare; non tamen videtur conuincere de peccato habituali: quod patet primò; nam obligatio ratione vnionis in Verbo gubernandi humanitatem, probatur exemplis adductis in Patre, in Domino, in Marito & in Tutore, sed licet illi teneantur præcauere in illis, qui suæ curæ sunt commissi, ne incidant in peccata actualia, & id non facere, ipsis imputetur ad culpam, non tamen tenentur ad procurandum, vt statim media contritione habituale peccatum, quod contraxerunt, depellant: ergo Verbum non tenetur ad statim excludendum peccatum habituale ab humanitate assumpta. Patet consequentia; sicut namque est in potestate Verbi, ab humanitate excludere peccatum habituale: ità est in potestate Patri, v. gr. curare vt filius se disponat ad remissionem peccati, & hoc illi persuadere: ergo si Pater ratione curæ 30 *Hoc argumentũ efficax non est. Reijcitur primo.*

curæ paternæ, non tenetur procurare, Verbum non tenetur expellere.

31 *Secundo.* Secundò id ipsum probatur: non enim conuenit Verbo maior obligatio gubernandi humanitatem, & illius mala, sua directione vitandi, quàm insit humanitati, sed in humanitas peccasset non tenetur statim se disponere ad remissionem, expulsionemque sui peccati habitualis: ergo Verbum assumens naturam peccato infectam, non tenetur peccatum habituale depellere ab humanitate assumpta in primo instanti assumptionis. Consequentia tenet. Maior videtur certa; non enim est, vnde possit maior obligatio ostendi. Minor autem probatur, vt enim *Tractatu de Pænitentia* communis sententia docet, homo non tenetur pœnitere de peccato præterito, & se ad illius remissionem disponere statim, atque peccauit: ergo si Verbum humanitatem assumeret, quæ in instanti, vel tempore antecedenti ad assumptionem peccasset, non obligaretur humanitas in primo instanti assumptionis se ad iustificationem disponere, & de peccato à se commisso dolere; & consequenter non incumberet Verbo obligatio excludendi ab illa in instanti assumptionis peccatum habituale.

32 *Tertiò.* Tertiò probatur; nam huiuscemodi obligatio, vel conuenit antè assumptionem Verbo, vel ex assumptione consurgit; neutrum potest dici: ergo repugnantia peccati habitualis in humanitate assumpta, non potest in obligatione morali Verbi fundari. Maior cum consequentia tenet. Minor pro prima parte constat: nam obligatio excludendi peccatum habituale fundatur à suis Auctoribus in obligatione gubernandi, & regendi humanitatem assumptam; sed obligatio gubernandi in humanitatem oritur, in eorundem sententia, ex vnione humanitatis ad Verbum; & consequenter non potest assumptionem præcedere: ergo obligatio excludendi peccatum habituale ab humanitate assumpta, non potest Verbo antè assumptionem competere. Pro secunda parte probatur; vt enim prædicti Auctores fatentur, peccatum habituale excluditur per gratiam vnionis formaliter, siuè hoc præstetur à modo substantiali vnionis, siuè à subsistentia Verbi ratione illius, quod explicat, & addit supra lineam absolutam, siuè à Deitate inclusa, de quo est inter illos controuersia, & modò non disputamus; & taliter per gratiam vnionis excluditur, vt repugnent essentialiter, sed ex vi vnionis ad Verbum, non potest in ipso consurgere moralis obligatio in ordine ad effectum, vel quasi effectum formalem essentialiter cum tali vnione connexum; nam obligatio moralis non est ad effectus formæ formales, sed ad actus eliciendos, vel omissiones actus vitandas: ergo prædicta obligatio non potest in Verbo ex vi assumptionis consurgere.

33 *Tertiò arguunt alij.* Tertiò arguunt alij; nam gratia vnionis pugnat ex natura rei cum peccato habituali, & illud quantum est de se naturaliter excludit: ergo vt conseruetur in humanitate assumpta peccatum habituale simul cum vnionis gratia, debet à Deo speciali influxu conseruari. Patet consequentia: nam eo ipso, quod gratia vnionis naturaliter pugnet cum peccato habituali, naturaliter petit, desinere in subiecto, cui gratia vnionis est facta; & consequenter vt non desinat ad præsentiam illius, necessarium est supernaturaliter conseruari; ac per consequens per specialem influxum conseruatiuum; sed Deo repugnat speciali influxu causare, aut conseruare peccatum habituale; aliàs ipsi, vt Auctori attribueretur, quod implicat: ergo implicat peccatum habituale in humanitate assumpta manere.

34 *Si respõdeatur illis.* Si dicas; vt gratia vnionis componatur simul cum peccato habituali non peti, quod peccatum conseruetur speciali influxu, sed sufficere gratiam vnionis specialem influxum effectiuum terminare, in quo nulla est repugnantia; & consequenter in eo quod peccatum habituale cum vnionis gratia componatur nulla repugnantia inuenitur, estò ex natura rei per gratiam vnionis à subiecto excludatur.

35 *In contrarium obijciunt.* Contrà hanc euasionem obijciunt ijdem Auctores, gratia vnionis concursu sibi debito effecta, vel conseruata naturaliter excludit peccatum habituale: ergo vt terminans potentiorem influxum effectiuum, vel conseruatiuum à fortiori illius exclusionem exposcit connaturaliter; ac proindè vt cum gratia vnionis terminante potentiorem influxum, conseruetur peccatum habituale, debet ipsum terminare influxum aliquem potentiorem, & specialem; ex quo fit, vt ad simultaneam coexistentiam gratiæ vnionis, & peccati habitualis non sufficiat specialis Dei influxus terminatus ad gratiam vnionis, sed insuper requiratur specialis Dei influxus terminatus ad peccatum.

36 *Confirmant.* Quod ampliùs confirmant; in præsentia namque agentis potentioris agens minùs potens, non agit, vel si incipit agere statim ab actione incepta desinit: ergo in præsentia gratiæ vnionis, vt terminantis specialem, & potentiorem influxum, causa influens in peccatum non agit, vel si in peccatum influxerit, desistit ab influxu in illud, nisi potentioris agentis influxu conseruetur specialiter.

37 *Ratio ista est insufficiens.* Cæterum contra hanc rationem obstat, sequi ex illa habitus vitij, & virtutis aquisitæ non posse de potentia absoluta simul in eodem subiecto; consequens est falsum ergo ratio insufficiens. Sequela probatur; vitium, & virtus aquisita opponuntur contrariè, vt cum communi sententia docuimus *prima secundæ quæstione 71. artic. 1.* & consequenter in gradibus intensis pugnant ex natura rei; contraria namque in gradibus intensis simul esse non possunt: ergo si vt illa, quæ ex natura rei opponuntur simul de potentia absoluta coexistant, requiritur specialis Dei concursus ad vtrumque terminatus; vt vitium cum virtute coexistat, requiretur specialis Dei concursus terminatus ad habitum vitij; at Deo repugnat speciali concursu in habitus vitiosi primam existentiam, aut conseruationem influere: vt cum frequentiori Theologorum sententia docuimus *prima secundæ quæstione 71. articulo primo:* ergo ex ratione facta colligitur vitium, & virtutem acquisitam, non posse de potentia absoluta in gradibus intensis in eodem subiecto coexistere.

38 *Si respõdeas.* Quod si dicatur, vel Deo non repugnare specialem influxum in habitum vitij, vel non posse cum virtute aquisita in gradibus intensis componi de potentia absoluta: in contrarium obstat sententia, quam propugnamus esse Theologis communem, & adeò apud ipsos certam, vt ferè omnes sententiam contrariam aliqua censura dignam existiment, at repugnare omnino, Deum speciali influxu in habitum vitij influere, docet frequentior sententia, quod etiam vitium, & virtus aquisita, quamuis opponantur contrariè, possint in gradibus intensis simul esse de potentia, absoluta communis sententia tenet: ergo conclusio præsens, non est alleganda rationi, ex qua prædicta inconuenientia parùm Theologis gratia inferuntur, sed aliter est probanda.

39 *Probatur primo cõclusio.* His igitur argumentis in sua probabilitate relictis missis etiam Sanctorum Patrum auctoritatibus, quas conclusione tertia adducemus, suadenda est nostra conclusio primò: implicat, humanitatem vnitam esse in peccato habituali, & Verbum, vt in illa sustinens, non denominari peccatorem; sed hæc denominatio repugnat; est enim omnino indecens Verbo: ergo implicat humanitatem vnitam esse in peccato habituali, quam rationem fusiùs *infrà* prosequemur.

40 *Secundo.* Secundò; non enim stat, peccatum habituale in humanitate assumpta manere, quin actuale peccatum moraliter perseueret; sed implicat existentia, aut perseuerantia moralis peccati actualis præcedentis in humanitate assumpta: ergo implicat in illa peccatum habituale. Consequentia tenet. Minor constat; vt enim *conclusione tertia* monstrabimus, implicat actuale peccatum in humanitate assumpta, eo quod Verbum in illud speciali influxu influeret; sed hæc ratio non minùs de existentia morali, quàm physica existentia peccati actualis conuincit, eum etiam deberet in illud, vt moraliter existens, Verbum influere: ergo implicat perseuerantia moralis peccati actualis præteriti in humanitate assumpta. Maior autem de qua 1. 2. *q.* 113. *art.* 2. breuiter pro nunc suadetur; nam peccatum habituale dependet in fieri, & in conseruari à voluntate creata, vt à prima causa deficiente; cum Deus causa peccati non sit; sed voluntas creata causat, & conseruat peccatum habituale mediante peccato actuali: ergo implicat existentia peccati habitualis, absque morali existentia, & perseuerantia peccati actualis. Patet consequentia; effectus namque in genere causæ efficientis nequit causa non existente conseruari: ergo vt peccatum actuale præteritum influat in conseruationem peccati habitualis debet existere, saltem moraliter.

41 *Contra istam rationẽ opponis 1.* Oppones primò; non minùs dependent obligatio voti ab actu libero vouentis, & vinculum matrimonij à consensu libero contrahentium, quam peccatum habituale à peccato actuali; sed stat perseuerare obligationem voti, absque existentia morali actus liberi vouentis, & vinculum matrimonij, absque eo quod existat moraliter consensus liber contrahentium: ergo stat etiam perseuerantia peccati habitualis, absque morali existentia peccati actualis præcedentis; & consequenter ex eo quod in humanitate assumpta, nequeat perseuerare moralis existentia peccati actualis quod in humanitate antè assumptionem præcessisset, & ex quo causatum fuit peccatum habituale, perperam à nobis probatur repugnantia habitualis peccati simul cum vnione ad Verbum. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur, sicut enim peccatum habituale essentialiter ab actuali peccato dependet: ità obligatio ex voto, & vinculum matrimonij essentialiter dependent ab actu libero vouentis, & ab actu libero contrahentium: ergo non minùs dependent.

42 *Respond. Potest Deus vĩculo matrimonij aut voti homines ligare sine libero cõsensu illorum.* Respondeo, negando maiorem. Ad cuius probationem respondeo primo, negando antecedens; potest enim Deus, sua vtens absoluta potentia vinculo matrimonij duos ligare sine libero consensu illorum, & hominem obligare ad omnia, quæ vi sunt religionis sinè illius libera voluntate, non autem potest se ipso peccatum habituale causare; & consequenter non est eadem dependentia. Secundò respondeo, distinguendo antecedens: in fieri, concedo antecedens, in conseruari, nego antecedens, & consequentiam. Ratio autem discriminis est duplex. Prima, quia dependentia peccati habitualis à voluntate creata, est tanquam à causa prima, & adæquata; cum Deus causa prima peccati

cati esse nequeat; dependentia autem à causa prima est ab illa in fieri, & conseruari: vinculum autem matrimonij, & vinculum religioni; non dependent à voluntate creata, vt à causa prima, & adæquata; ideòque non mirum, quod in conseruari ab actu libero illius non dependeant. Secunda differentia est; nam peccatum habituale non potest essentiam peccati habere, nisi voluntarium sit; peccatum enim in tantum est peccatum, in quantum est voluntarium, non autem potest rationem voluntarij conseruare, nisi conseruet dependentiam à voluntate creata, & ideò subsistere nequit sinè dependentia ab illa; vinculum autem voti, & vinculum matrimonij, etsi in fieri voluntaria sint, non tamen sunt essentialiter voluntaria, & ideò conseruari possunt sinè influxu libero vouentis, & sinè libero contrahentium consensu moraliter existentibus.

43 *Oppones 2.* Oppones secundò: per attritionem supernaturalem sufficientem ad Sacramentum Pœnitentiæ, & eius effectum, scilicet, gratiam, tollitur existentia moralis peccati antecedentis; & tamen illa posita, nisi Sacramentum succedat, permanet peccatum habituale: ergo non dependet in conseruari à peccato præcedenti, vt moraliter perseuerante; & consequenter ruit fundamentum nostræ rationis. Consequentia tenet. Minor est certa; nam peccatum mortale non tollitur extrà Sacramentum, nisi media contritione perfecta: ergo posita sola attritione, si Sacramentum non subsequatur, perseuerat peccatum habituale. Maior autem probatur; existentia moralis peccati consistit in peccasse actualiter, & negatione retractationis efficacis præcedentis peccati, sed attritio ad Sacramentum sufficiens, est dolor efficax præcedentis peccati; & consequenter est efficax retractatio illius: ergo per attritionem sufficientem ad Sacramentum, & effectum Sacramenti, retractatur præcedens peccatum; & consequenter tollitur illius existentia moralis, quæ à non retractatione dependet.

44 *Respond.* Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: in negatione retractationis efficacis perfectæ, concedo maiorem: imperfectæ, nego maiorem: & sub eadem distinctionem minoris, nego consequentiam: nam præcedens peccatum est offensa Dei, auersio ab ipso, & conuersio ad creaturam, tanquam ad vltimum finem, attritio autem estò supernaturalis sit, & ad Sacramentum cum effectu sufficiens, est dolor imperfectus de peccato, non quia est offensa, & malum Dei, sed vel ob eius turpitudinem, vel ob pœnas inferni, vel ob alia mala pœnæ, quatenùs à Deo infligenda, nec est auersio à creatura, & conuersio in Deum, tanquam in vltimum finem, & ideò quamuis sit dolor efficax peccati, non est perfecta retractatio illius; vndè nec sufficit ad tollendam eius existentiam moralem sufficientem, vt influat in conseruationem peccati habitualis.

45 *Si insties. Respond.* Nec obstat, si dicas; cum attritione sufficienti ad gratiam medio Sacramento Pœnitentiæ non stare effectum aliquem peccati mortalis: ergo tollit existentiam illius. Nam respondetur, verum esse antecedens de effectu peccati mortalis, vt *physicè* existente falsum autem de illo, vt perseuerante *moraliter* existentia sufficiente ad influendum moraliter in peccatum habituale, vt sic enim cum attritione componitur; cum enim, vt *proximè* dicebamus, peccatum præcedens auertat à Deo, & conuertat ad creaturam, sitque offensa grauis Dei, nisi adsit dolor efficax illius, prout est Dei offensa, cor hominis auertens à bono commutabili, & ad Deum virtualiter, saltem conuertens, non retractatur perfectè; & consequenter manet cum sufficienti existentia, vt influat in conseruationem habitualis peccati.

46 *Oppones 3. & instabis cōtradicta.* Sed oppones tertiò, & aduersùs dicta explicabis, saltem contritione perfecta tollitur existentia moralis præcedentis peccati; & tamen per illam non tollitur peccatum habituale: ergo non dependet in sua conseruatione à peccato præcedente, vt perseuerante moraliter. Maior constat; nam attritio ideò non tollit existentiam moralem præcedentis peccati, quia non est dolor perfectus de peccato, vt est offensa Dei; sed contritio est perfectus dolor: ergo est retractatio perfecta; & consequēter tollit existentiam moralem peccati præcedentis. Minor autem probatur, si namque contritio tolleret peccatum habituale, esset forma iustificans; consequens aduersatur frequentiori Thomistarum sententiæ 1.2.*q.*113.*art.*2. neganti vim iustificandi formaliter contritioni perfectæ, & amori Dei super omnia supernaturali: ergo per contritionem non tollitur peccatum habituale.

47 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: non tollitur *directè* per directam, & formalem oppositionem cum illo, concedo minorem: *indirectè* ratione indirectæ oppositionis, nego minorem, & consequentiam. nec sequitur esse formam ad iustificandum sufficientem: nam ad hoc opus erat, vt excluderet peccatum habituale per directam, formalemque oppositionem, sicut per gratiam excluditur, eo quod constituit hominem obiectum diuinæ dilectionis amicabilis, non autem sic tollit peccatum habituale, sed ratione oppositionis cum causa illam conseruante, quæ solum est oppositio indirecta cum habituali peccato. Et quidem omnes Thomistæ fatentur, visionem beatificam esse incompatibilem essentialiter cum peccato, etiam habituali; & tamen non esse, nec esse posse formam iustificantem, est apud ipsos frequentius: item communiter docent dilectionem Dei super omnia esse incompatibilem essentialiter cum peccato habituali, eo quod implicatorium censent voluntatem habere duos vltimos fines, vnum *actualiter* qua ratione per dilectionem fertur in Deum, & alium *habitualiter*, qua ratione est conuersa ad creaturam per habituale peccatum; & tamen dilectionem Dei super omnia non esse ad sanctificandum sufficientem, frequenter ab eisdem docetur: ac denique personalitatem Verbi sub expresso personalitatis conceptu, non posse cum peccato habituali componi, tenent Discipuli D. Thom. & tamen sub tali conceptu non sanctificare humanitatem Christi formaliter, non obscurè sed efficaciter ex eorundem communibus principijs deduximus *suprà Disp.*21. *à num.*118. non ergo quæcumque incompatibilitas cum peccato habituali infert vim iustificatiuam formalem. Sed de his plura 1.2.*quæst.*113. *art.*2.

Deindè probatur conclusio: nam gratia habitualis iustificans, non solum ex natura rei, verùm etiam essentialiter pugnat cum peccato habituali, vt tenet frequentior, & vera Theologorum sententia 1.2.*q.*113. *art.*2. & hoc ideò, quia est formalis, aut specialis participatio sanctitatis increatæ; sed gratia vnionis importat sanctitatem increatam vnitam humanitati, & illi communicatam per vnionem substantialem: ergo pugnat cum peccato habituali graui, non solum ex natura rei, sed etiam repugnantia essentiali; & consequenter implicat de potentia absoluta, & non potest cum gratia vnionis componi; ac proindè nec in humanitate vnita, & à Verbo assumpta manere. Patet consequentia; si namque formalis participatio sanctitatis increatæ excludit peccatum habituale per repugnantiam essentialem cum illo, à fortiori sanctitas ipsa increata substantialiter vnita, debet repugnantia essentiali cum eodem peccato gaudere. 48 *Secundò probatur conclusio.*

Respondebis: ideò gratiæ habituali repugnantiam essentialem cum peccato conuenire, quia *physicè* inhæret animæ, & illam *physicè* informat, quod diuinitati personaliter vnitæ non competit; ac proindè, quamuis increata sanctitas sit, non infertur essentialiter repugnare cum peccato habituali in humanitate assumpta, quam *physicè* non informat. 49 *Respondebis.*

Sed contrà primò; nam gratia habitualis non ideò pugnat cum peccato graui essentialiter, quia *physicè* inhæret animæ, sed quia illam constituit obiectum congruum diuinæ dilectionis *simpliciter*, peccatum autem graue Deo exosam animam reddit, & dignam odio, & inimicitia diuina, quæ in eodem subiecto essentialiter repugnat; at Deitas personaliter humanitati vnita, quamuis illam *physicè* non informet; illam tamen obiectum dignum diuini amoris amicabilis constituit, vt ex *alibi* dictis, & communi Theologorum sententia supponimus: ergo quamuis *physicè*, non informet humanitatem, cui vnitur, essentialiter cum peccato graui habituali repugnat. *Contrà* 1.

Secundò; quamuis enim non informet *physicè* humanitatem ab illa, saltem ex natura rei excludit peccatum habituale, aliàs nullatenus illam sanctificaret; cum de ratione sanctitatis sit, saltem ex natura rei peccatum excludere: ergo pariter sinè physica informatione pugnabit cum eodem peccato essentialiter. 50 *Secundò.*

Tertiò; sinè physica informatione humanitatis constituit illam dignam visione beatifica, & omnibus donis gratiæ: ergo sinè physica informatione excludit indignitatem peccati, & cum illo essentialiter pugnat. *Tertiò.*

Denique: nam peccatum habituale: cum non sit entitas physica, sed vel priuatio, vel entitas positiua moralis non informat *physicè* animam: ergo vt sanctitas substantialis diuina, essentialiter excludat ab humanitate peccatum habituale physica informatio necessaria non est. Confirmatur; illam in sententia in antecedenti supposita, non solùm gratia peccatum excludit, sed etiam peccatum gratiam; & tamen peccatum, entitas physica non est, sed moralis; & consequenter non informat *physicè* animam: ergo quamuis Deitas humanitatem sanctificans, non informet illam *physicè* essentialiter peccatum excluderet, si aliquod præcessisset in illa. 51 *Quarto.* *Confirmatur.*

Denique principaliter suadetur conclusio; implicat esse subiectum aliquod sanctum *infinitè simpliciter*, & esse in peccato graui; sed humanitas per vnionem ad Verbum sanctificatur *infinitè simpliciter*: ergo implicat peccatum graue cum vnione ad Verbum in humanitate coniungi. Consequentia probatione non indiget. Minor est communis Theologorum sententia *suprà q.*7. Maior autem ostenditur; primò; nam sancto *infiniti simpliciter* maius in ratione sancti dari non potest; sed si sanctum *infinitè simpliciter*, posset cum peccato graui componi, illo maius in ratione sancti esset dabile; quod enim caret immunditia peccati sanctus est illo, quod peccati immunditia fœdatur: ergo implicat esse sanctum *infinitè simpliciter*, & esse in peccato graui. 52 *Vltimo probatur conclusio.* *Maior probatur* 1.

Secundò, implicat esse obiectum dignum complacentia diuina infinita sinè termino, & esse dignum displicentia graui diuina; sed sanctum *infinitè simpliciter* est obiectum dignum complacentia 53 *Secundò.*

tentia diuina ſinè termino in infinitum; peccato autem graui infectum, eſt obiectum dignum diſplicentia graui diuina: ergo implicat eſſe ſanctum *infinitè ſimpliciter*, & eſſe graui culpa fœdatum. Deniquè; vt enim traditur ex Dioniſio *Sanctitas eſt immaculata puritas*: ergo eſſe infinitè ſanctum, eſt eſſe purum ab immunditia peccati, & mundum *infinitè*; ſed implicat eſſe *infinitè* mundum, & eſſe immundum *ſimpliciter*, qualiter ſubiectum culpæ grauis conſtituitur immundum per illam: ergo implicat eſſe ſanctum *infinitè ſimpliciter*, & eſſe in peccato graui. — *Tertio.*

§. III.

Obiectionibus in contrarium occurritur.

54 *Contra 1. partè concluſ. arguitur.* Contra primam partem concluſionis arguitur; peccatum habituale non poteſt tolli ſinè phyſica mutatione peccatoris; ſed Deitas, vt forma ſantificans, non immutat *phyſicè* humanitatem: ergo non habet vim excludendi peccatum ab illa; & conſequenter preciſa à donis gratiæ, *phyſicè* immutantibus animam, poſſet ex natura rei cum peccato graui componi. Maior eſt doctrina noſtris Thomiſtis communis, quam plures extrà Scolam Diui Thomæ tuentur *primæ ſecundæ quæſt.* 113. *art.* 2. Minor autem probatur; nam Deitas non ſanctificat *phyſicè* humanitatem, ſed tantùm *moraliter*, vt cum veriori ſententia docuimus *ſuprà Diſputatione* 21. eo quod non radicat *phyſicè*, ſed tantum moraliter dona ad ordinem gratiæ ſpectantia, nempè, gratiam, lumen, & charitatem, & alias ſupernaturales virtutes; ſed quod non *phyſicè*, ſed moraliter tantùm ſanctificat, non poteſt *phyſicè*, ſed *moraliter* tantùm mutare: ergo Deitas, vt ſanctificans, non immutat *phyſicè* humanitatem.

55 *Reſpond.* Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: ſinè phyſica mutatione ab ipſa forma ſantificante formaliter, nego maiorem: ab ipſa, vel ab alia forma proueniente, concedo maiorem, & conceſſa minori, nego conſequentiam: nam licet ipſa Deitas prout moraliter ſanctificans, non immutet phyſicè humanitatem: quia tamen vt ſanctificet ſupponit vnionem phyſicam humanitatis ad Verbum illam immutantis phyſicè, fit, vt caſu, in quo humanitas tempore præceſſiſſet aliquo peccato infecta, non mundaretur ab illo ſinè phyſica mutatione, non quidem præſtita à Deitate, vt ſanctificante formaliter, ſed ab vnione, qua humanitas vniretur immediatè hypoſtaſi Verbi, & mediatè Deitati. Quod autem non exigatur mutatio phyſica præſtita ab ipſa forma ſanctificante, etiam in ſententia Thomiſtarum: Patet; nam plures Thomiſtæ docent, poſſe hominem de potentia abſoluta à peccato mundari ſine gratia habituali; mutatione tamen peccatoris facta per actum contritionis, aut dilectionis Dei ſuper omnia; & tamen iidem Doctores ſentiunt, contritionem, aut dilectionem, etiam in illo caſu, non eſſe formam ſanctificantem formaliter: non ergo requirunt mutationem phyſicam præſtitam à forma ſanctificante, ſed ab illa, vel ab alia. — *Subiectū quod iuſtificatur debet phyſicè mutari, ſed non neceſſariò à forma ſanctificante.*

56 *Quod maximè in ſanctificatione humanitatis à Deitate verificatur.* Quod ſi eorum aliqui docent, non poſſe hominem à peccato mundari ſinè phyſica mutatione præſtita formaliter à forma iuſtificante, loquuntur de puro homine; non autem de illo, cuius humanitas aſſumeretur à Verbo, & quia ſentiunt, non poſſe purum hominem à peccato mundari ſinè gratia habituali, etiam de potentia abſoluta; hæc autem non poteſt vniri moraliter, quin etiam phyſicè vniatur, conſequenter docent, non poſſe de iniuſto, iuſtum, vel non iniuſtum conſtitui, ſinè phyſica mutatione à forma iuſtificante præſtita: Deitas autem poteſt immediatè vniri in ratione formæ ſanctificantis vnione ſolum morali, hoc eſt, quin eidem humanitati immediatè phyſicè vniatur; ac proindè poteſt iuſtificare humanitatem, abſque eo quod eadem, vt forma ſanctificans, phyſicè humanitatem immutet, licet non abſque præuia phyſica mutatione, quia vnionem phyſicam antecedenter neceſſario requirit.

57 *Inſtatur argumentū in ſanctificatione humanitatis à Perſonalitate Verbi.* Vbi obiter eſt aduertendum, hoc argumentum eaſdem vires habere, eſtò aſſeratur, humanitatem ſanctificari ab hypoſtaſi Verbi ratione illius, quod explicat, & ad lineam abſolutam ſuperaddit; nam etiam in hac ſententia hypoſtaſis Verbi non ſanctificat humanitatem radicando phyſicè dona ſupernaturalia, ſed ſolum radicatione morali, hoc eſt, morali exigentia; ſed Deitas ideò non ſanctificat phyſicè, quia dona ſupernaturalia phyſicè non radicat: ergo perſonalitas, quamuis phyſicè humanitatem terminet, compleat, & ſubſiſtentem, atque perſonatam conſtituat; non tamen ſanctificat phyſicè, ſed tantùm moraliter; & conſequenter prout ſanctificans phyſicè non immutat. Quod ſi dicatur phyſicè ſanctificare, quia effectum ſanctitatis præſtat mediante phyſica vnione: id ipſum de diuinitate affirmabitur; cum eius ſanctificatio in phyſica vnione fundetur.

58 *Contra 2. p. concl. arguitur.* Deindè contra ſecundam partem concluſionis arguitur; gratia habitualis iuſtificans, poteſt de potentia abſoluta cum peccato graui componi: ergo etiam gratia ſubſtantialis, vnionis poteſt de potentia abſoluta cum eodem ſimul in humanitate exiſtere. Antecedens docent plures Theologi 1.2.*q.*113. *art.* 2. quorum ſententia, eſtò falſa exiſtimetur, non tamen poteſt improbabilis cenſeri. Conſequentia autem probatur; nam gratia habitualis conſtituit hominem obiectum congruum dilectionis Dei amicabilis; peccatum autem reddit illum obiectum dignum odij, & inimicitiæ Dei: & tamen ſimul poteſt eſſe cum peccato de potentia abſoluta: ergo pariter quamuis gratia vnionis ſubſtantialis humanitatem conſtituat dignam dilectione Dei amicabili, poterit cum peccato graui componi, & ſimul cum illo in humanitate exiſtere.

59 *Reſpondetur.* Reſpondeo, permiſſo antecedenti, negando conſequentiam. Ad illius probationem dicatur: eſſe ſimul vnum, & idem ſubiectum dignum odio, & inimicitia, & dignum amore amicabili, non minorem repugnantiam inuoluere, quam ſimul tempore, & odio habere vnum, & idem obiectum, quod non diffitentur Auctores componentes ſimul gratiam, & peccatum graue de potentia abſoluta, vt autem illorum ſimultantem poſſibilem eſſe tueantur, conſequenter docent, gratiam ſe ſola non reddere hominem obiectum congruum dilectionis amicabilis, ſed adiuncto non eſſe peccati ex vi alterius voluntatis diuinæ diſtinctæ à voluntate infuſiua gratiæ ex natura rei cum illa connexe, ſiuè hoc non eſſe peccati ſit ratio formalis obiectiua partialis, ſiuè tantum requiſita conditio, vt gratia conſtituat hominem obiectum congruum dilectionis Dei amicabilis.

60 Vndè admiſſa antecedentis doctrina ad probationem conſequentiæ, diſtinguo maiorem: conſequenter ad doctrinam Auctorum illius ſententiæ, gratia ſe ſola conſtituit obiectum dilectionis Dei amicabilis, nego maiorem: adiuncto non eſſe peccati, concedo maiorem, & conceſſa minori, nego conſequentiam; nam gratia ſubſtantialis vnionis, eo quod eſt in ſanctificando infinita ſe ſola conſtituit humanitatem, cui vnitur obiectum dignum dilectione Dei amicabilis, & complacentia infinita; nam licet non eſſe peccati neceſſarium ſit, vt prædicti effectus, vel quaſi effectus præſtentur humanitati, hoc tamen non eſſe, quod cum gratia habituali eſt connaturaliter ſolùm connexum, eſt annexum eſſentialiter cum gratia vnionis ſubſtantiali propter ſuam infinitatem, vt *ſuperiùs* arguebamus.

61 *Inſtabis.* Sed dices; in ſententia admittente, poſſibilem coexiſtentiam gratiæ, & peccati grauis, de potentia abſoluta, componi peccatum graue cum gratia habituali, etiam infinitæ intenſionis, ſi infinita intenſio gratiæ poſſibilis concedatur; & tamen gratia infinitè intenſa eſſet in ſanctificando infinita: ergo quamuis gratia vnionis ſit infinita in ratione ſanctitatis, poterit de potentia abſoluta cum peccato graui componi, ſemel admiſſa compoſitione gratiæ cum peccato, vt poſſibili.

62 *Reſpond. Etſi admittatur vt poſſibilis coexiſtentia peccati cum gratia habituali, etiam infinitè intenſa, cum gratia tamen vnionis omninò repugnat.* Reſpondeo, prætermiſſa maiori diſtinguendo minorem: infinitate inferioris ordinis ad grauitatem offenſæ, concedo minorem, eiuſdem, vel ſuperioris ordinis, nego minorem, & conſequentiam, Nam infinitas gratiæ ſubſtantialis vnionis eſt ſuperioris ordinis ad offenſæ grauitatem, & infinitatem, & idcircò ſufficiens ad non eſſe peccati inferendum, & peccatum deſtruendum ex ſuis prædicatis intrinſecis, abſque aliquo fauore extrinſeco: gratia autem habitualis gaudens infinita intenſione, quamuis infinitam vim ſanctificatiuam haberet; illius tamen infinitas eſſet inferioris ordinis ad offenſæ grauitatem: vndè cum gratia creata ſecundum ſuam eſſentiam adſtruatur à prædictis Auctoribus inſufficiens ad peccati expulſionem ſinè noua voluntate Dei, eò quod eſt ordinis inferioris, quamuis infinitè intendatur, adhuc defenditur inſufficiens, quia illius infinitas inferioris ordinis eſt: infinitum autem ordinis inferioris non adæquat infinitum ordinis ſuperioris, imò in plurimum Theologorum ſententia infinitum ordinis inferioris non adæquat finitum ordinis ſuperioris.

63 *Aliud ſolutionis motiuum.* Et quidem gratia habitualis, quamuis eſſet infinitè intenſa, non poſſet eſſe principium condignæ ſatisfactionis pro peccato graui, quam condignitatem præſtat ſatisfactioni gratia ſubſtantialis vnionis, quod non poteſt aliundè oriri, niſi quia gratiæ habitualis infinitas inferioris ordinis eſſet; gratia autem vnionis ſuperioris ordinis eſt ad offenſæ grauitatem. Pariter ergo huic diſcrimini innitendo admiſſa illa ſententia eſt dicendum, gratiam, quamuis infinitæ intenſionis, poſſe cum peccato graui componi: ſecùs autem gratia vnionis ſubſtantialis. Et quoad aliquid eſſe admittendam differentiam iſtam, etiam à noſtris Auctoribus: conſtat; vt enim concluſione ſecunda dicemus, gratia vnionis pugnat eſſentialiter cum peccato veniali: gratia autem habitualis, quamuis eſſet intenſionis infinitæ poſſet cum peccato veniali componi: ergo aliquid eſt concedendum gratiæ vnionis propter ſuam infinitatem, quod gratiæ habituali, etiam infinitè intenſæ, negatur. — *Vltimò.*

64 *Secundò arguitur.* Secundò arguitur; peccatum habituale non opponitur gratiæ vnionis priuatiuè, aut contradictoriè, contradictione formali, aut virtuali; ſed vt cum illa non poſſet de potentia abſoluta coexiſtere, opporteret illi opponi aliquo ex prædictis modis: ergo poteſt de potentia abſoluta cum gratia vnionis componi. Conſequentia tenet. Minor eſt certa: nam oppoſitio contraria non includens eſſentialiter contradictoriam, non ſufficit ad incompoſſibilitatem eſſentialem, vt conſtat in calore, & frigiditate, & alijs, quæ contrariè opponuntur; & tamen poſſunt de poten-

tentia absoluta esse simul, quia non includunt essentialiter contradictionem. Maior autem pro prima parte constat. Tùm; quia peccatum habituale, in sententia probabili, consistit in positiuo; & consequenter non opponitur priuatiuè formæ sanctificanti, quæ etiam positiua est. Tùm etiam; quia, vt plures docent, consistit in carentia conformitatis cum lege, & consequenter non in carentia vnionis hypostaticæ. Tùm tertiò; quia vt alij docent, consistit in priuatione gratiæ habitualis; ac per consequens non in priuatione gratiæ vnionis; non enim potest in carentia duplicis formæ consistere. Tùm denique nam peccatum habituale existit in puro homine in quo priuatio gratiæ vnionis non existit, sed pura negatio.

65 *Maior pro secūda parte probatur.* Pro secunda parte probatur, & in primis de contradictione formali certum est; nam hæc consistit in negatione formæ oppositæ: peccatum autem habituale non constituitur negatione gratiæ vnionis; aliàs in quocumque talis negatio daretur, existeret in illo habituale peccatum; quod autem non opponatur cum illa virtualiter contradictoriè: Probatur; nam sicut contradictio formalis petit esse eiusdem de eodem: ità id exigit virtualis; sed formalis petit esse de eodem subiecto, non solum identitate reali, sed etiam identitate rationis, vt docet D. Thom.

S.THO. 1.p.q.39.art.1. ad 2. vbi ait: *Quod quia essentia, & persona in diuinis differunt secundùm intelligentiæ rationem, sequitur, quod aliquid possit affirmari de vno, quod negetur de altero; & per consequens, quod supposito vno, non supponatur alterum*: ergo contradictio virtualis petit, esse de eodem subiecto re, & ratione: at gratia vnionis, & peccatum habituale non respiciunt subiectum idem ratione; nam peccatum est in anima secundum capacitatem naturalem; gratia autem vnionis conuenit humanitati secundum capacitatem obedientialem, quæ duæ potentiæ differunt ratione ratiocinata: ergo non opponuntur virtualiter contradictoriè.

66 *Confirmatur.* Quod ampliùs vrgetur; quæ namque pugnant contradictoriè virtualiter, opponuntur contrariè, vel priuatiuè formaliter; sed peccatum habituale, & gratia vnionis opponuntur formaliter priuatiuè, vel contrariè: ergo non pugnant virtualiter contradictoriè. Maior cum consequentia tenet. Minor pro prima parte *ex proximè* dictis constat. Pro secunda probatur; vt enim ex Aristotele communiter circumfertur, vni vnum tantum contrariatur; sed peccato habituali opponitur gratia accidentalis nostra contrariè: ergo gratia vnionis non contrariatur cum illo. Secundò probatur; nam contraria sunt, *quæ sub eodem genere maximè distant, & ab eodem subiecto se expellunt*; & consequenter quodlibet ex contrarijs habet vim sui contrarij expulsiuam; sed peccatum habituale non potest gratiam vnionis expellere, *vt infrà* dicemus: ergo non opponitur illi contrariè. Tertiò probatur; nam contraria sub eodem genere sunt, vt constat ex desfinitione contrariorum *proximè* adducta; sed peccatum habituale, & gratia vnionis non sunt sub eodem genere: ergo non opponuntur contrariè.

67 *Respondet.* Respondeo, negando secundam partem maioris opponitur enim peccatum cum gratia vnionis virtualiter contradictoriè, sicut odium, & amor de eodem obiecto virtualiter contradictoriè opponuntur, & alia, quæ extrema positiua cum sint, essentialiter repugnant. Ad cuius improbationem dicatur, contradictionem, siuè formalis, siuè virtualis sit petere pro conditione identitatem subiecti oppositam distinctioni, etiam rationis, subiecti affirmationis à subiecto negationis, & sinè tali identitate contradictionem amitti, posseque verificari, vt in exemplo D. Thom. conspicitur; nam istæ duæ propositiones sunt veræ: *Essentia communicatur. Paternitas non communicatur*; cum tamen Paternitas, & essentia solum distinguantur ratione: quia nempe, est distinctio rationis, subiecti affirmationis à subiecto negationis, nam Paternitas de qua negatur communicatio, est subiectum ratione diuersum ab essentia, de qua affirmatur: non autem petit identitatem oppositam distinctioni rationis capacitatum eiusdem subiecti; aliàs odium, & amor supernaturalis eiusdem obiecti non pugnarent inter se, nec contrariè, nec virtualiter contradictoriè; cum amor supernaturalis conueniant ratione potentiæ obedientialis; odium autem naturale alicuius potentiam naturalem odio habentis respiciat, nec peccatum, & gratia opponi possent priuatiuè, nec contrariè; cum etiam subiecto insint secundum capacitates ratione distinctas, nempè naturalem, & obedientialem; potentia autem obedientialis inspecta ab vnione hypostatica, & naturalis secundum quam inest animæ peccatum, etsi distinguantur ratione ratiocinata, non inducunt diuersitatem subiecti à subiecto; cum idem subiectum sit, quod ratione vtriusque recipit formas, sed tantum diuersitatem capacitatum eiusdem subiecti; atque ideò non impediunt virtualem contradictionem inter peccatum habituale, & gratiam vnionis.

68 *Tertio arguitur.* Ad confirmationem, concessa maiori, nego minorem: si namque peccatum habituale in priuatione gratiæ habitualis consistat, opponitur etiam vnioni hypostaticæ oppositione priuatiua, non stricta, quæ solum datur inter priuationem, & formam, qua priuat, quæ oportet esse debitam subiecto qualiter vnio hypostatica non est debita subiecto peccati habitualis: sed oppositione priuatiua *largè*, quæ consistit in incompossibilitate priuationis cum forma, siue debita, siue indebita sit: & quia peccatum habituale, quamuis in priuatione gratiæ habitualis consistat, est incompatibile essentialiter cum gratia vnionis, eò quod præstat effectus morales essentialiter pugnantes cum effectu gratiæ vnionis, fit consequens, vt cum illa opponatur priuatiuè, oppositione priuatiua sumpta, non *strictè* sed *largè* pro incompossibilitate extremi priuatiui cum positiuo.

Si autem peccatum habituale in aliquo positiuo consistat, opponetur gratiæ vnionis oppositione contraria, etiam non *strictè* accepta, sed *largè* pro incompatibilitate vnius extremi positiui cum alio, qualiter opponuntur duæ formæ substantiales in eadem materia, duæ personalitates in eadem natura, & odium, & amor respectu eiusdem obiecti, & etiam fides, & scientia de eadem propositione inter quæ oppositio contraria versatur, non *strictè* sumpta secundum omnes conditiones ad contrarietatem exactas, sed *largè* pro oppositione inter positiua extrema. Illud autem, quod in contrarium adducitur, quod nempè; *vni, vnum est contrarium*, & quod debeant contineri sub eodem genere proximo, verum est de contrarietate *stricta*, non autem de illa *largè* sumpta, qualiter à nobis in præsenti vsurpatur. 69

Sed dices: si gratia vnionis solum opponitur peccato habituali per modum formæ incompatibilis non excluderet peccatum, si quod in humanitate assumpta præcederet, sub conceptu formæ sanctificantis: at quartum argumentum, quo præcipuè pro hac conclusione vsi sumus, probat exclusionem peccati ab humanitate assumpta, si antè assumptionem præcederet ex conceptu sanctitatis: ergo conclusio peccati per gratiam vnionis ab humanitate assumpta, non prouenit ex oppositione per modum formæ positiuæ incompatibilis. Probatur maior; vt enim *suprà Disputatione* 21. docuimus; sola Deitas sub conceptu naturæ humanitatem Christi sanctificat, non autem modus vnionis nec personalitas prout à Deitate distincta; sed Deitas sub conceptu naturæ supponit vnitam humanitati formam cum peccato incompatibilem: & consequenter illud ab humanitate expelleret, si præcessisset in illa: ergo si expulsio fit solum ratione oppositionis per modum formæ positiuæ incompatibilis, Deitas sub conceptu sanctificantis non excluderet præsuppositum peccatum. Probatur minor; Deitas sub conceptu naturæ solùm mediatè vnitur humanitati media, scilicet, hypostasi Verbi, quæ immediatius vnitur: sed personalitas Verbi est forma essentialiter cum peccato incompossibilis, vt constat ex prima, & secunda ratione, qua nostram conclusionem probauimus: ergo Deitas sub conceptu naturæ supponit vnitam humanitati formam positiuam peccato incompatibilem, & consequenter supponeret peccatum ab humanitate exclusum, si in illa antè assumptionem præcederet. 70 *Instabis.*

Respondeo, negando maiorem. Ad probationem, concessa maiori, distinguo minorem: incompatibilem per oppositionem directam, nego minorem: indirectam, concedo minorem, & nego consequentiam. Positio namque formæ incompatibilis indirectè cum peccato habituali, licet inferat ablutionem peccati in eodem instanti reali, non tamen pro priori præcedentiæ formæ; ac proinde non impedit, quod, vel ab alia forma, vel ab eadem sub distincto conceptu formaliter excludatur. Et quidem in instanti generationis formæ ignis pro priori naturæ ad formam ignis substantialem, præcedit vltima dispositio ad illam, indirectè opposita formæ substantiali aquæ; cum opponatur directè vltimæ dispositioni, à qua forma aquæ in fieri, & conseruari dependet; & tamen non excluditur formaliter forma aquæ à materia per calorem, *vt octo* præcedentem natura, sed per formam substantialem ignis in eodem instanti existentem. 71 *Respōdet.* *Instatur argum. 1.*

Actus etiam contritionis vltimo ad gratiam extrà Sacramentum disponens: indirectè opponitur peccato habituali; cum directè opponatur existentiæ morali actus peccati, à quo peccatum habituale in conseruari dependet; & tamen quamuis gratiam habitualem prioritate naturæ antecedat, non sequitur pro eodem priori excludere peccatum habituale, sed quod in eodem instanti per gratiam habitualem pro alio posteriori naturæ excludatur. Pariter ergo in præsenti, si personalitas, vt à Deitate distincta, non sanctificat humanitatem formaliter, vt Nos *superiùs* docuimus, & in argumento supponitur, non opponitur peccato habituali directè, sed indirectè. Tùm; quia essentialiter habet annexam Deitatem, vt formam sanctificantem, directè peccato oppositam. Tùm etiam; quia excludit existentiam moralem præcedentis peccati actualis, à quo peccatum habituale in conseruari dependet. Ex hac tamen oppositione non sequitur, quod peccatum habituale, si in humanitate antè assumptionem præcederet excluderetur à subsistentia Verbi pro priori ad Deitatem, vt vnitam in ratione formæ sanctificantis, sed tantùm, quod in eodem instanti reali peccatum excluderetur per Deitatem vnitam pro alio posteriori signo in ratione formæ sanctificantis. 72 *Secundò.*

Sed

73 *Instabis 1.* Sed instabis primò pro priori vnionis subsistentiæ Verbi ad humanitatē sub conceptu hypostasis non potest intelligi in humanitate peccatum habituale; ergo pro illo priori intelligitur non esse peccati habitualis; ac per consequens Deitas, vt forma sanctificans, non esse peccati habitualis supponit; cum quo non stat, quod illud ab humanitate excludat. *Secundo.* Secundò; nam pro illo priori intelligitur destructa existentia moralis peccati actualis præcedentis, à quo in conseruari dependet peccatum habituale: sed destructa causa essentialis dependentiæ, effectus necessario destruitur: ergo pro illo priori intelligitur destructum peccatum habituale.

74 *Ad 1. instantiam respondet.* Respondeo ad primam replicam, concesso antecedenti, negando consequentiam: nam pro illo priori, nec intelligitur esse peccati habitualis, nec non esse illius *positiuè*, sed ab esse, & non esse præscinditur, sicut ista consequentia non valet: *Pro priori naturæ actus contritionis disponentis ad gratiam, non intelligitur, nec potest intelligi habituale peccatum in anima;* aliàs in eodem instanti coexisterent gratia, & habituale peccatum: *ergo intelligitur, non esse illius.* Antecedens namque est verum; & consequens falsum; aliàs peccatum habituale non excluderetur per iustitiam habitualem, cuius contrarium communis sententia docet. Et ratio omnium est; quia prioritas naturæ solùm est prioritas *à quo* & causalitatis: vnde solum supponuntur pro priori naturæ, quæ in causa, vt causante essentialiter importantur, & illa quibus in ratione causæ constituitur, & quia actus contritionis in ratione disponentis ad gratiam, non constituitur per non esse peccati habitualis, nec personalitas Verbi, ea ratione, qua præcedit vnionem Deitatis sub conceptu sanctificantis, per non esse peccati habitualis constituitur; fit, vt non esse peccati habitualis non intelligatur pro priori signo contritionis, quatenus disponentis, nec pro priori naturæ personalitatis vnitæ.

75 *Ad 2.* Ad secundam, admissa maiori, distingno minorem: in eodem instanti temporis, concedo minorem: in eodem signo naturæ, nego minorem, & consequentiam: sicut enim causa, vt causans, est simul tempore cum effectu, non autem simul natura, ità non esse causæ essentialis dependentiæ, est simul tempore, cum non esse effectus, non autem simul natura; vndè ex eo quod pro priori personalitatis Verbi, vt terminantis humanitatem, intelligatur destructa causa peccati habitualis, tantum infertur, quod in eodem instanti reali ponatur non esse peccati habitualis; non autem, quod pro illo priori intelligatur: ex hoc autem, quod non esse peccati habitualis in eodem reali instanti ponatur, non tollitur, quod exclusio peccati habitualis non præstetur à Deitate, vt sanctificante, & ab eadem, vt sic inducatur non esse peccati habitualis.

76 *Tertio arguitur.* Tertiò arguitur; peccatum habituale, & gratia vnionis non opponuntur physicè, sed tantùm moraliter; sed quæ moraliter opponuntur; possunt esse simul de potentia Dei absoluta: ergo peccatum habituale potest de potentia absoluta cum gratia vnionis in humanitate existere. Maior probatur; nam oppositio physica petit inter extrema physica versari; sed peccatum habituale non consistit in entitate physica, sed vel in priuatione, vel entitate positiua morali, vt docet frequentior Theologorum sententia; gratia etiam vnionis non sanctificat physicè humanitatem; sed tantum moraliter, vt docuimus *Disput.* 21. ergo illorum oppositio non est physica, sed moralis.

77 *Prima solutio.* In cuius argumenti solutione non est vna Theologorum doctrina, quidam docent oppositionem peccati cum gratia vnionis, non esse physicam, sed moralem, eò quod inter moralia *Secunda.* extrema versatur, nihilominus non posse simul esse de potentia absoluta: quia licet moralis sit, est tamen oppositio essentialis. Alij per oppositum docent, esse physicam, quamuis sint moralia extrema, eò quod habent repugnantiam intrinsecam essen- *Tertia.* tialem. Alij distinguunt, & asserunt, quod si peccatum habituale in aliquo morali consistat est oppositio moralis, si autem in aliquo physico est oppositio physica, semper tamen cum repugnantia essentiali.

78 *Vera solut. Inter extrema moral. dari potest oppositio phys. Theolog. non Philosoph.* Meliùs tamen respondetur, supponendo: quod peccatum habituale in aliquo morali consistat, vt tenet communis sententia, & sanctificationem humanitatis à Deitate non esse physicam, sed moralem, vt probabilius censuimus *Disput.* 21. illorum oppositionem esse physicam *Theologicè*, hoc est, ex natura rei cum repugnantia essentiali, non autem esse physicam *Philosophicè*. Ad hoc namque exigitur, quod formæ inter quas oppositio exercetur, physicè sint, quod autem hoc non obstat oppositioni physicæ in sensu Theologico.

79 *Probat. 1.* Patet primo; vt enim docet Diuus Thomas 2. 2. *q.* 24. *art.* 12. peccatum mortale efficienter physicè expellit gratiam, & charitatem; & tamen non semper in physica entitate consistit; cum sit dabilis pura omissio, absque omni actu physico voluntatis, vt cum veriori sententia docuimus 1. 2. *q.* 71. *art.* 5. immò peccatum commissionis, quod in actu positiuo consistit, non expellit physicè gratiam ratione entitatis physicæ, sed ratione deformitatis moralis: ergo causæ moralitas non obstat efficientiæ physicæ in sensu Theologico, & consequenter nec moralitas extremorum obstare potest oppositioni in sensu Theologico physicæ.

Deindè; nam apud Theologos illa opponuntur moraliter, *Secundò.* quæ solùm repugnant ex aliqua lege extrinseca; non verò ex natura rei, sicut in sententia Scoti, gratia solum ratione acceptationis, & legis extrinsecæ Dei excludit peccatum; vel quando vnum alterum excludit non ob repugnantiam intrinsecam, sed solùm demeritoriè, sicut peccatum desperationis destruit habitum spei, & in plurium sententia, peccatum solùm demeritoriè gratiam excludit: ergo quando inter aliqua extrema datur repugnantia ex natura rei intrinseca, & repugnantia essentialis, quantumuis moralia sint, oppositio illorum est physica in sensu Theologico: gratia autem vnionis, & peccatum habituale habent repugnantiam intrinsecam; & ideò quamuis vtrumque, vel illorum aliquod morale sit, oppositio illorum est physica in sensu Theologico, licet non sit physica in sensu Philosophico.

Iuxtà quam doctrinam ad argumentum respondeo, distinguendo maiorem: non opponuntur physicè *Theologicè*, nego 80 *Respon in forma.* maiorem: *Philosophicè*, concedo maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Et quidem peccatum habituale essentialiter repugnat Deo ratione sanctitatis increatæ; & consequenter inter sanctitatem diuinam, vt Deo conuenientem, & peccatum habituale est repugnantia essentialis; & tamen oppositio non est physica *Philosophicè*, sed tantum in sensu Theologico; cum peccatum habituale, quod est extremum prædictæ oppositionis in aliquo morali consistat: ergo stat repugnantia essentialis cum oppositione physica *Philosophicè*, hoc est, inter extrema non physica, vel quorum vnum physicum sit, & alterum morale.

Sed dices; peccatum habituale opponitur demeritoriè gratiæ 81 *Instabis.* vnionis: ergo non esse huius gratiæ, non est essentialiter annexum peccato habituali; & consequenter gratia vnionis, & peccatum habituale poterunt esse simul de potentia absoluta. Secunda consequentia ex prima colligitur. Prima ex antecedenti. Tum; quia id, quod alterum demeritoriè excludit, opponitur illi moraliter in sensu Theologico; & consequenter non repugnat cum illo essentialiter; ac proinde non esse vnius, non est alteri essentialiter annexum. Tum etiam; nam pœna, cum sit actus iustitiæ punitiuæ debet esse libera punienti in sensu composito culpæ, & demeriti: ergo si peccatum habituale opponitur demeritoriè gratiæ vnionis, liberum est Deo peccato habituali supposito, illud punire, auferendo gratiam vnionis, vel non punire gratiam conseruando; & consequenter non esse gratiæ vnionis, non est essentialiter annexum peccato habituali.

Antecedens autem probatur; si humanitas assumpta peccaret 82 *Antecedens probatur.* peccato destruente vnionem, vt esse possibile, docent Auctores secundæ sententiæ, peccatum habituale demeritoriè excluderet gratiam vnionis: ergo peccatum habituale demeritoriè illi opponitur. Consequentia tenet. Antecedens autem probatur; vt enim docet D. Thom. *in* 2. *Sent. dist.* 33. *q.* 2. *art.* 2. *ad* 2. *&* *q.* 5. *de malo art.* 1. *in corp.* 1. 2. *q.* 85. *art.* 5. *in corpore q.* 87. *art.* 7. *in* S. THO. *corp. &* 2. 2. *q.* 164. *art.* 1. *ad* 4. non esse gratiæ, aut iustitiæ originalis est pœna peccati origin is, vel actionis; & consequenter peccatum originale demeritoriè opponitur originali iustitiæ, & peccatum mortale personale demeritoriè excludit gratiam habitualem: ergo pariter, casu in quo humanitas assumpta peccaret peccato graui destruente vnionem hypostaticam, non esse gratia vnionis esset pœna talis peccati; & consequenter peccatum demeritoriè excluderet gratiam vnionis.

Nec vis argumenti effugitur, si dicatur: non esse gratiæ habi- 83 *Respond.* tualis; esse pœnam peccati actualis: ex quo solùm sequitur, non esse gratiæ vnionis fore pœnam peccati actualis, casu in quo humanitas assumpta peccaret; ac proindè solùm colligitur, peccatum graue actuale demeritoriè cum gratia vnionis pugnare, non autem quod peccatum habituale demeritoriè cum illa opponatur. Non inquam hac euasione vis argumenti eneruatur. Tum; *Praelud. solutio.* quia plures probabiliter docent, non esse gratiæ, seu iustitiæ originalis esse pœnam peccati originalis ad posteros deriuati, quod habituale est, & non esse gratiæ habitualis esse pœnam, non solum peccati actualis, sed etiam habitualis, & in hoc sensu accipiunt D. Thom. locis *proximè* allegatis: ergo consequenter est asserendum, non esse gratiæ vnionis fore pœnam peccati habitualis, casu in quo humanitas assumpta peccaret. Tum etiam; nam peccatum actuale, & peccatum habituale eijsdem pœnis puniuntur: ergo si non esse gratiæ, est pœna peccati actualis, etiam erit pœna habitualis. Tum denique; nam si peccatum actuale potest cum gratia vnionis componi, etiam peccatum habituale potest cum illa coexistere: ergo si oppositio demeritoria arguit possibilem coexistentiam, non soluitur argumentum per hoc, quod peccato actuali conueniat, non autem habituali, quando ex possibili coexistentia peccati actualis cum gratia vnionis infertur peccatum habituale posse cum illa componi.

Ad obiectionem responderi potest primo, negando antece- 84 *Respon. 1. Explicat. D. T. 1.* dens. Ad illius probationem; nego antecedens: ad cuius probationem

Respon. 1. Explicat. D. Th. 1. tionem responderi potest primò, explicando D. Thomam de pœna quoad sufficientiam, hoc est, in peccato graui esse sufficientem grauitatem, vt non esse gratiæ habitualis illi respondeat vt pœna, non autem quò ad efficaciam, eo quod non esse gratiæ *Secundo.* est annexum essentialiter peccato, quæ connexio esse non potest inter pœnam, & demeritum. Vel secundo antecedenti concesso, nego consequentiam, ob duplicem rationem discriminis: prima, nam certiùs est, gratiam vnionis esse essentialiter cum peccato incompatibilem, quàm quod gratia habitualis nequeat cum peccato graui componi; & consequenter negata essentiali connexione inter non esse gratiæ habitualis, & esse peccati, adhuc sustinenda est inter peccatum graue, & non esse gratiæ vnionis: vnde cum essentialis connexio, inter demeritum, & pœnam repugnet; fit consequens, vt admisso, destructionem gratiæ habitualis esse pœnam peccati mortalis, adhuc possit sustineri destructionem gratiæ vnionis non esse pœnam illius; ac proinde quod peccatum non opponatur gratiæ vnionis demeritoriè, & moraliter. Secunda est; quia destructio gratiæ habitualis non excedit in morali æstimatione grauitatem peccati mortalis, ideòque potest esse pœna illius; destructio autem gratiæ vnionis excedit in æstimatione morali grauitatem cuiuscumque peccati, cuius ratio est; nam destructio gratiæ vnionis est tantùm malum, quantum bonum esse illius, gratiæ autem vnionis dignitas maior est grauitate peccati; & consequenter destructio gratiæ vnionis maius malum est quocumque peccato graui: ex quo fit, vt nequeat illi respondere, vt pœna.

85 *Oppon. 1.* Sed dices primo: Adamus peccando meruit quoad sufficientiam, vt careret redemptore, vt communiter docetur à Theologis; & consequenter in peccato Adami fuit sufficiens grauitas ad demerendum negationem vnionis hypostaticæ: ergo non esse gratiæ vnionis, non est tantum malum, quantum bonum esse illius: ac proindè poterit gratiæ vnionis destructio esse condigna peccati mortalis pœna, quamuis illius grauitas non adæquet in *Secundò.* morali æstimatione bonitatem gratiæ vnionis. Secundò replicabis; quamuis enim gratia vnionis infinitè excedat opera puræ creaturæ, & ideo esse non possint condigna merita illius; ex hoc tamen non infertur, non posse puram creaturam illam de congruo mereri, immò de facto in veriori Theologorum sententia Antiqui Patres eam meruerunt de congruo: ergo pariter licet gratiæ vnionis destructio excedat grauitatem peccati, & ideò non possit illi, vt pœna de condigno respondere, poterit tamen demeritoriè de congruo à peccato graui causari.

86 *Ad 1. replicam.* Respondeo ad primam replicam, concesso antecedenti, distinguendo consequens: non esse gratiæ vnionis non factæ, concedo consequentiam; non esse gratiæ vnionis iam communicatæ, nego consequentiam; licet enim communicata, & non communicata, sit entitatiuè eadem, quia tamen nondum communicata non debetur, & communicata, debita est illius existentia, negatio illius nondùm communicatæ, non est tantum malum, quantum eius communicatio bonum; destructio tamen gratiæ vnionis in ratione mali adæquat illius entitatem, vt communicatam. Et quidem non esse Dei tanti æstimatur in ratione mali, quanti habetur ipse Deus in ratione boni, vnde sicut nullius creaturæ meritum posset Dei existentiam mereri, etiam si sub merito cadere posset: ità nullius creaturæ demeritum posset Dei destructionem demereri, casu quo sub demerito cadere posset. Ratio autem discriminis est; quia ad rationem mali, in negatione formæ, non solùm attenditur ad esse formæ, sed etiam ad causam debiti; vnde cum forma non debetur, illius non esse, parum, aut nihil in ratione mali æstimatur: quia ergo vnio Verbi ad humanitatem non debebatur, illius non esse, non erat tantum malum quantum bonum ipsa vnio; semel tamen facta vnione debetur, & ideo destructio illius, tanti æstimatur in ratione mali, quanti habetur in ratione boni, vnio Verbi ad humanitatem.

87 *Ad 2. respondet.* Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam, vel suppositum consequentis: licet enim meritum diuidatur in condignum, & congruum, demeritum autem non datur, nisi condignum; vnde à Theologis demeritum non diuiditur in demeritum condignum, & congruum. Ratio autem differentiæ esse potest; nam meritum congruum fundatur in bonitate Dei, cui congruit, vt amicos, illius voluntatem facientes exaudiat; Deus autem in puniendo non ad suam bonitatem, sed ad nostra demerita attendit, immò suæ bonitati, & misericordiæ innitens, aliquid de pœna diminuit, vnde vt communi axiomate asseritur *vltrà condignum præmiat, & citrà condignum punit*; & ideò demeritum congruum non datur, sed tantum condignum.

88 *Secundò resp. principali replica.* Vel secundò responderi potest replicæ principali, prætermisso antecedenti, distinguendo consequens: non esse gratiæ vnionis non est connexum essentialiter cum peccato habituali sumptum, vt pœna formaliter, concedo consequentiam: sumptum sub alia ratione, nempè, vt effectus illius in alio genere causæ, nego consequentiam. Ad primam consequentiæ probationem, quatenus distinctioni traditæ obstare potest, dicatur, quod excludit aliud demeritoriè opponi sub hac ratione cum illo moraliter in sensu Theologico; ac proindè sub hac consideratione non esse cum illo essentialiter incompatibile; hoc tamen non tollit, quod sub alia consideratione illud essentialiter excludat.

Ad secundam, concesso antecedenti, distinguo consequens: 89 liberum est Deo peccato habituali supposito, auferre, vel non *Ad 2.* auferre gratiam vnionis in pœnam peccati habitualis, concedo consequentiam: absolutè, nego consequentiam. Itaque non *Non esse* esse grati vnionis, prædicta sententia supposita, dupliciter cum *gratiæ* peccato habituali comparatur, scilicet, vt effectus illius ratione *sub ratione* incompatibilitatis peccati, & gratiæ vnionis in eodem subiecto, *ne pœna* & insuper sub ratione pœnæ, quam subinduit, quatenus Deus *non est* vult non esse gratiæ in pœnam præcedentis peccati, quamuis au- *essent. cū* tem non esse gratiæ vnionis non possit non consequi peccato ha- *peccato* bituali supposito; Deo tamen liberum est, velle illam negatio- *connexū.* nem ex motiuo puniendi peccatum habituale, & non velle illud non esse ex prædicto motiuo; ac proindè quamuis tale non esse sit connexum essentialiter cum esse peccati habitualis; non tamen est essentialiter cum illo connexum sub ratione pœnæ, quia eo ipso, quod Deus non vellet, non esse gratiæ vnionis ex motiuo puniendi peccatum habituale, quamuis consequeretur, pœna non esset.

Sed dices; repugnat merito essentialis connexio cum præmio, 90 non solum in ratione præmij, sed etiam cum illius entitate sub *Instabis.* quacumque alia ratione: ergo pariter repugnat, demeritum connecti essentialiter cum entitate pœnæ sub aliqua ratione. Consequentia tenet. Tum à paritate rationis. Tum etiam; quia primum non aliundè repugnare potest, nisi quia præmiare, est actus liber præmiantis; sed etiam punire, est actus liber punientis: ergo si primum repugnat, etiam repugnabit secundum. Antecedens autem probatur: actus enim voluntatis non potest esse meritum impulsus per illum producti, nec actus intellectus potest meritoriè Verbum à se productum causare; at hoc non alia ratione, nisi quia inter prædictas actiones, & illarum terminos est essentialis connexio: ergo hæc repugnat merito, non solum cum præmio in ratione præmij formaliter, sed etiam cum illius entitate sub quacumque alia ratione.

Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. 91 Ratio autem differentiæ est, cum enim præmium oriri debeat *Respond.* ex decreto remunerandi meritum, debet distinctum terminare *Meritum* decretum ab illo, quo decernitur meritum; actio autem merito- *essential.* ria non potest connecti essentialiter, nisi cum termino per illam *cōnexum* producto, & quia actio, & terminus eodem decernuntur decre- *cum præ-* to; fit consequens, quod repugnet inter meritum, & præmium *mio, secus* essentialis connexio, nedum in ratione præmij, sed etiam entita- *demeri-* tiuè, quia eo ipso, quod detur huiusmodi connexio datur vnum *tum cum* decretum in ordine ad vtrumque extremum; cum quo ratio me- *pœna.* riti, & præmij nequit subsistere; licet autem non esse gratiæ vnionis, essentialiter sit cum esse peccati grauis connexum, terminant decreta distincta; nam culpa terminat decretum permissiuum, non esse gratiæ vnionis, si de facto poneretur, terminaret decretum approbatiuum; & ideò non obstante essentiali connexione potest tale non esse decerni ex motiuo puniendi; & consequenter potest rationem pœnæ subinduere. Quod si actus meritorius possit connecti essentialiter cum aliquo diuersum terminante decretum non obstabit illorum connexio essentialis ad rationem meriti, & præmij, quod plures docent de actu meritorio per ordinem ad principium, quod scilicet, potest de potentia absoluta esse præmium talis actus quamuis actus essentialiter supponat principium, cum illoque connectatur.

§. IV.

De peccato habituali leui.

Secunda Conclusio. *Peccatum habituale leue nequit de potentia* 92 *absoluta cum gratia vnionis componi.* Ità Auctores omnes pro *Secunda* conclusione præcedenti relati, & probatur primò; nam pecca- *conclusio.* tum leue existens in humanitate vnita non posset, non denomi- *Probat. 1* nare suppositum diuinum, vt in illa subsistens, sed talis denominatio repugnat diuino supposito: ergo implicat peccatum leue in humanitate vnita. Secundò; nam peccatum leue habitua- *Secundò.* le dependet in conseruari ab actu peccaminoso, vt moraliter existente; sed moralis existentia peccati actualis præcedentis repugnat in humanitate assumpta; aliàs supposito diuino moraliter tribueretur, quod implicat: ergo omnino est impossibile peccatum leue habituale in humanitate assumpta. Quæ argumenta fusiùs *infrà* prosequemur.

Denique probatur conclusio; nam peccatum leue non stat 93 cum Deitate, vt infinitè sanctificante; sed gratia vnionis infini- *Tertiò.* tè humanitatem sanctificat: ergo implicat peccatum leue in humanitate vnita. Consequentia tenet. Minor supponitur, & ostenditur primò: Deitas, vt infinitè humanitatem sanctificans, red- *Maior* dit illam infinitè gratam Deo, & obiectum dignum complacen- *probat. 1.* tiæ diuina infinita; sed implicat esse dignam complacentia infinita, & esse in peccato leui: ergo implicat leue peccatum cum Deita-

Secundò. Deitate, vt sanctificante infinitè. Secundò: nam Deitas, vti infinitè humanitatem sanctificans, reddit illam dignam omni complacentia diuina, peccatum autem leue reddit subiectum, cui inest, aliqua displicentia dignum; sed implicat esse simul dignum omni complacentia, & aliqua displicentia dignum: ergo implicat leue peccatum cum Deitate, vt sanctificante infinitè.

94 *Tertiò.* Tertiò: nam Deitas, vt sanctificans infinitè, constituit humanitatem dignam gloriæ, vt statim conferendæ; peccatum autem leue reddit subiectum, cui inest dignum dilatione gloriæ, & indignum collationis gloriæ statim conferendæ; sed implicat simul esse dignum gloriæ, vt statim conferendæ, & indignum collationis gloriæ statim, non minùs, quàm esse dignum & indignum gloriæ absolutè: ergo implicat simul Deitas, vt infinitè sanctificans, & peccatum leue habituale in humanitate assumpta.

95 *Quartò.* Quartò; nam Deitas sub conceptu infinitæ sanctitatis essentialiter repugnat, non solum cum peccato graui, sed etiam cum peccato leui; vnde Deo, quia infinitè sanctus est, vtrumque peccatum repugnat essentialiter; sed non est cur hanc repugnantiam non præstet humanitati, estò illi non conueniat per essentiam, sed solùm per communicationem, nec est ratio, quarè essentialis repugnantia cum peccato veniali inuoluat modum conueniendi per essentiam: ergo Deitas, vt sanctificans infinitè humanitatem essentialiter repugnat cum peccato veniali; & consequenter implicat, peccatum leue cum diuinitate, vt sanctificante infinitè.

Quintò. Denique probatur maior: Deitas vt infinitè humanitatem sanctificans præstat illi sanctitatem, qua maior extra Deum esse, nec intelligi potest; sed sanctitas essentialiter repugnans cum peccato leui habituali, maior est sanctitate, cum solo peccato graui essentialiter pugnante: ergo Deitas, vt infinitè humanitatem sanctificans essentialiter cum peccato leui pugnat; & consequenter cum illo nequit in humanitate componi.

§. V.

Argumentis in contrarium occurritur.

96 *Arguitur primò.* Contra istam conclusionem arguitur primò: gratia habitualis non opponitur essentialiter cum peccato veniali: ergo gratia vnionis non pugnat cum illo essentialiter. Antecedens est de fide, dantur enim in homine iusto plura peccata venialia, iuxtà illud: *Septies in die cadit iustus.* Consequentia autem probatur primò; nam indè discurrebamus suprà, gratiam vnionis pugnare cum peccato graui essentialiter, estò gratia nostra iustificans, non habeat cum illo essentialem oppositionem, quia peccatum lethale est grauitatis infinitæ, vel superioris ordinis; ad dignitatem gratiæ habitualis, non autem ad dignitatem gratiæ vnionis; at hæc ratio in peccato veniali non militat: ergo si gratia habitualis non opponitur illi essentialiter, nec gratia vnionis habet cum eo essentialem oppositionem. Secundò; nam gratia habitualis est formalis participatio sanctitatis diuinæ oppositæ peccato veniali essentialiter; & tamen non participat oppositionem essentialem cum peccato veniali: ergo quamuis gratia vnionis sit communicatio sanctitatis diuinæ repugnantis essentialiter cum peccato veniali, non erit communicatio huiuscemodi oppositionis.

Consequentia probat. 1.

Secundò.

97 *Respond. ad 1. conseq. prob.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: nam licet illa ratio non militet, militant aliæ. Prima; quia ad oppositionem essentialem sanctitatis cum minori malitia, requiritur maior sanctitatis perfectio; sanctitas autem substantialis infinitè excedit sanctitatem participatam à gratia habituali: vndè quamuis hæc cum peccato veniali non habeat oppositionem, sanctitas substantialis essentialiter pugnat cum illo. Secunda; quia gratia habitualis non præstat dignitatem ad gloriam, vt conferendam statim, sed vt suo tempore conferendam; ac proindè non opponitur indignitati præstitæ à peccato veniali, quæ non est ad gloriam, vt non conferendam, sed vt statim conferendam; benè tamen illi opponitur dignitas ex gratia vnionis, nam per illam redditur humanitas digna gloriæ, vt conferendæ statim. Tertia; nam gratia habitualis non constituit obiectum dignum omni complacentia diuina, sed aliqua, nempè, amicabili, cum qua non opponitur displicentia ratione peccati venialis, quæ est talis secundum quid, & non pugnat cum amicitia diuina; gratia autem vnionis constituit obiectum dignum omni complacentia diuina, cum qua dignitas cuiuscumque displicentiæ repugnat.

98 *Ad 2.* Ad secundam probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam: nam participare est partem capere, vndè quamuis perfectioni participatæ aliqua perfectio conueniat, non sequitur, conuenire formæ illam participanti; communicatio autem diuinitatis, quæ fit per vnionem substantialem est communicatio totius diuinitatis, & totius sanctitatis diuinæ: vnde passim docent Patres, fuisse Christi humanitatem delibutam totius diuinitatis vnguento: vnde cum diuinitati repugnet, non solùm mortale, sed etiam veniale peccatum; fit consequens, vt hæc repugnantia communicetur humanitati media vnione substantiali.

Dices: licet tota diuinitas media vnione communicetur humanitati, non tamen communicatur totaliter; non enim communicatur ità perfectè, sicut Deo, cui conuenit per essentiam: ergo quamuis diuinitas in se ipsa sit sanctitas opposita peccato veniali essentialiter, non tamen illi repugnat, vt communicata humanitati. Patet consequentia; forma enim non petit omnem suum effectum præstare, nisi totaliter communicata: ergo si humanitati non communicatur totaliter, quamuis in se opponatur essentialiter peccato veniali, non est cur hanc repugnantiam humanitati communicet. 99 *Instabis.*

Respondeo, distinguendo antecedens: non communicatur totaliter totalitate modi, concedo antecedens: totalitate formæ, nego antecedens, & consequentiam; vt enim totum suum effectum communicet, sufficit totaliter formam communicari; quamuis quia non communicatur totaliter, totalitate modi, non communicet hos effectus omni modo, quo potest illos communicare, vnde repugnantiam cum peccato veniali, & mortali humanitati communicat; non tamen eo modo, quo effectus istos communicat Deo, cui conueniunt à se, & per essentiam; humanitati verò non à se, & per essentiam, sed per communicationem ab alio. 100 *Respond.*

Instabis; ex diuerso modo quo Deo, & humanitati communicatur constituit Deum magis sanctum, quam humanitatem: ergo ex eadem diuersitate orietur, vt Deo præstet repugnantiam essentialem cum peccato veniali, non autem humanitati. Respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: repugnantiam essentialem cum peccato veniali per essentiam, & à se, concedo consequentiam: repugnantiam essentialem cum peccato veniali absolutè, nego consequentiam. Vt enim Deus sit magis sanctus, quam humanitas, sufficit, vt Deo conueniat dicta repugnantia per essentiam, & à se; humanitati autem non per essentiam, sed per communicationem; hoc enim quod est repugnare à se, & per essentiam cum malitia peccati, perfectio est in linea sanctitatis: vnde quamuis Deo, & humanitati repugnantia essentialis cum peccato veniali conueniat, quia Deo conuenit à se, humanitati autem non à se, sed ab alio, Deus in ratione sancti excedit humanitatem. 101 *Vrgebis.* *Respond.*

Secundò arguitur, & instatur contrà dicta; eo ipso, quod Deus sit sanctior humanitate vnita, humanitas infinitè sancta non est, sed repugnat peccatum veniale cum gratia vnionis, quia humanitas per gratiam vnionis infinitè sanctificatur, vt constat ex triplici ratione, qua conclusionem monstrauimus: ergo eo ipso, quod Deus sit sanctior humanitate, non implicat peccatum veniale in humanitate assumpta in sensu composito vnionis. Consequentia tenet. Minor ex dictis habetur, & maior probatur. Infinitum in aliquo genere, est, quo maius esse non potest; sed eo ipso, quod Deus sit sanctior humanitate, est aliquid maius humanitate in ratione sanctitatis: ergo eo ipso, quod Deus sit sanctior humanitate, humanitas infinitè sancta non est. 102 *Secundò arguitur & replic. contradicta.*

Respondeo, distinguendo maiorem: non est infinitè sancta in omni linea sanctitatis, concedo maiorem: in linea sanctitatis communicatæ, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet humanitas non sit infinitè sancta in linea sanctitatis per essentiam, est tamen infinitè sancta in linea sanctitatis per communicationem, quia in hac linea maior sanctitas, nec dabilis, immò nec intelligibilis est, & hoc sufficit, vt cum eius sanctitate præstita per gratiam vnionis, non possit compati peccatum veniale. 103 *Respond.*

Sed dices, non solùm non est infinitè sancta in linea sanctitatis per essentiam, sed nec etiam est sancta infinitè simpliciter, eo ipso quod Deus sit sanctior; sed si non est sancta infinitè simpliciter, non est cur essentialiter pugnet cum peccato veniali: ergo eo ipso quod Deus sit sanctior humanitate, potest in illa vnita peccatum veniale inueniri. Consequentia tenet. Minor constat; nam gratiæ infinitæ intensionis, si detur, non pugnabit essentialiter cum peccato veniali; sed hoc non alia ratione, nisi quia licèt sanctificaret infinitè *intensiuè*, non tamen infinitè simpliciter: ergo si humanitas per gratiam vnionis, non est sancta infinitè simpliciter, non est cur peccatum veniale essentialiter in humanitate repugnet in sensu composito vnioni. Maior autem probatur: infinitum namque est, quo maius, nec dari, nec intelligi potest: ergo infinitè sanctū simpliciter est, quo magis sanctū, nec potest dari, nec intelligi, sed Deus sanctior est humanitate vnita: ergo humanitas vnita non est sancta infinitè simpliciter. 104 *Instabis.*

Hoc argumento conuincitur Puente Hurtado *disputatione 59. sectione quarta, subsectione prima*, ad asserendum, non posse oppositionem essentialem gratiæ vnionis cum peccato veniali defendi, nisi asseratur, humanitatem sanctificari per illam infinitè simpliciter in omni genere sanctitatis. Leui tamen fundamento nititur prædictus Auctor, & falso principio ducitur. Hoc secundum patet clarè; nam humanitas non est sancta *infinitè* in linea sanctitatis per essentiam, imò nec sancta in hac linea, cum sancta per essentiam non sit, sed per communicationem gratio- 105 *Solutio P. Fuente Hurt. Hum. nō est sancta infin. simplicit. in omni genere sancta.*

gratiosam sanctitatis increatæ; sed esse sanctum per essentiam, est in aliqua linea sanctitatis: ergo humanitas non est *infinitè* sancta in omni genere, vel linea sanctitatis. Deindè: nam humanitas non redditur æquè bona per diuinitatem vnitam, sicut redditur ipse Deus per Deitatem sibi identificatam: ergo nec redditur æquè amabilis, ac proindè, nec æqualiter sancta, ac Deus. Ex quo vlterius fit, vt humanitas non contineat formaliter, nec eminenter omnem sanctificationem, quod necessum erat, vt esset sancta infinitè in omni genere sanctitatis.

Nec æquè bona, & amabilis ac ipse Deus.

106 Quod autem hoc necessarium non sit, vt oppositio essentialis gratiæ vnionis cum peccato veniali defendatur: patet primò: vt enim amor essentialiter opponatur cum odio eiusdem obiecti sub eadem omninò ratione, non est necessarium, quod amor, & odium conueniant subiecto per identitatem à se, sed oppositionem retinent essentialem, quamuis realiter distinguantur ab illo, & realiter ab eodem censentur: ergo pariter, vt sanctitas increata oppositionem essentialem conseruet, exerceatque cum peccato veniali, non est necessarium, vt per identitatem conueniat: & consequenter opposita essentialiter erit cum peccato veniali, non solum in Deo, cui conuenit per identitatem à se, sed etiam in humanitate, à qua realiter distinguitur, & per liberalem gratiosam communicationem, sed ideo sancta infinitè in omni genere sanctitatis non est; quia non est sancta per formam sibi identificatam, & ipsi à se conuenientem: ergo, quod non sit sancta infinitè simpliciter in omni sanctitatis genere, non obstat quò minus, ità sit sancta, vt in ipsa peccatum veniale essentialiter repugnet. Quo argumento nonnulli Recentiores vtuntur.

Cum hoc stat essentialis oppositio gratiæ vnionis cum peccato veniali. Probatur 1.

107 Sed meliùs monstratur secundò, notando primò Auctores negantes, humanitatem esse sanctam infinitè simpliciter (præter Scotum, & Scotistas, cum quibus modò non agimus) fateri, operationes Christi esse in ratione meriti, & in ratione satisfactionis simpliciter infinitas, & rationem discriminis reddere, quia nempè merito, & satisfactione Christi maius meritum, & maior satisfactio non datur, cum actiones increatæ, quæ tandem excedere possunt, meritoriæ, aut satisfactoriæ non sint; datur tamen magis sanctum, videlicet, ipse Deus, qui capax est sanctitatis, & quia de ratione infiniti est, vt non possit excedi, inferunt humanitatem Christi non esse dicendam sanctam infinitè simpliciter; benè tamen illius operationes simpliciter infinitè meritorias, & satisfactorias dici. Secundò: concedi ab eisdem Auctoribus humanitatem Christi esse sanctam infinitè cum addito, nempe, in linea, aut genere sanctitatis communicatæ, in quo consequenter loquuntur, nam in genere sancti per communicationem non est dabile magis sanctum: ergo in hoc genere est humanitas infinitè sancta simpliciter.

Secundò & melius.

108 Quibus breuiter præsuppositis ità argumentor: si Deus in se ipso capax sanctitatis non esset, gratia vnioni essentialiter pugnaret cum peccato veniali in humanitate assumpta; sed ex eo quod Deus capax sanctitatis sit; in nullo minuitur oppositio gratiæ vnionis cum peccato veniali: ergo estò humanitas non sit sancta infinitè simpliciter, in eo sensu, in quo defenditur à prædictis Auctoribus, repugnabit essentialiter peccatum veniale in humanitate assumpta in sensu composito vnionis. Maior constat: nam si Deus capax sanctitatis non esset, humanitas per gratiam vnionis esset sancta infinitè simplicititer: ergo in eo causa essentialiliter cum peccato pugnaret. Consequentia patet: nam ea solum ratione asseritur ab illis Auctoribus humanitatem assumptam, non esse sanctam infinitè simpliciter, quia Deus sanctior est illa sed ex eo quod Deus sit sanctior humanitate non minuitur oppositio cum peccato: ergo ex eo, quod non sit sancta infinitè simpliciter, non minuitur prædicta oppositio; & consequenter estò non sit sancta infinitè simpliciter, repugnabit essentialiter peccatum veniale compositum cum illius sanctitate.

Minor etiam non minùs aperta videtur; quia ex eo, quod Deus capax sanctitatis sit, nihil sanctitatis deficit gratiæ vnionis, sed solum ab illa negatio excessus aufertur à sanctitate maiori: eo quod si Deus sanctus non esset, non daretur maior sanctitas, quæ negatio gratiæ vnionis non conuenit, eo quod Deus capax sit sanctitatis: ergo ex eo quod Deus capax sanctitatis sit, nihil oppositionis cum peccato veniali aufertur à gratia vnionis, quæ aliàs illi conueniret, si Deus sanctitatis capax non esset; nam oppositio eum peccato ex conceptu sanctitatis oritur; & consequenter si in nullo ratio sanctitatis minuitur, in nullo etiam minuitur oppositio cum peccato.

109 Quod ampliùs vrgetur, ex eo quod Deus capax esset merendi, & satisfaciendi, quamuis meritum Christi amittere denominationem infiniti simpliciter in ratione meriti, & satisfactionis; nihil tamen valoris, & efficaciæ meritoriæ modo illi conuenientis deficeret; sed ad eadem præmia, & eodem modo valeret: ergo ex eo, quod Deus capax sanctitatis sit, quamuis gratiæ vnionis, vt sanctificanti humanitatem, denominatio simpliciter infinitæ, non competet, nihil tamen efficaciæ sanctificatiuæ, peccatique expulsiuæ illi deficit, quæ aliàs illi conueniret si Deus capax sanctitatis non esset; & consequenter, si in hac hypotesi impossibili, essentialiter pugnaret cum peccato veniali in humanitate assumpta, eandem oppositionem habebit, quamuis Deus capax sanctitatis sit.

Confirmatur.

Ad replicam autem respondeo, distinguendo maiorem: non est sancta infinitè simpliciter, prout simpliciter est idem quod omnibus modis, concedo maiorem: prout simpliciter sumitur contrapositiuè ad *secundum quid*: nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Itàque asserimus, humanitatem per gratiam vnionis non esse sanctam infinitè simpliciter, idest, omnibus modis, quia non est sancta infinitè in linea sanctitatis per essentiam, nec in omni linea, aut genere sanctitatis; immò nec dicendam esse sanctam infinitè in genere sanctitatis abstrahente à sanctitate per essentiam, & sanctitate per communicationem, solum dicitur infinitum in genere, quod formaliter, aut eminenter continet omnem generis perfectionem; humanitas autem, vt sancta per gratiam vnionis, non continet formaliter, nec eminenter omnem perfectionem sanctitatis contentam sub genere, aut linea sanctitatis vt sic; cum nullo ex his modis contineat perfectionem sancti per essentiam: esse tamen sanctam infinitè in linea sanctitatis communicatæ, & hoc sufficere; vt dicatur, sancta infinitè simpliciter, sumpto *simpliciter*, non pro omnibus modis tali, sed contrapositiuè ad *secundum quid*, & hoc modo posse, & debere dici sanctam infinitè simpliciter: patet primò; nam linea infinitæ longitudinis, quamuis nec infinitæ latitudinis, nec infinitæ profunditatis esset, diceretur infinitè, quanta absolutè, quamuis non diceretur quanta infinitè idest, *omnibus modis*, nec in omni genere quantitatis, immò nec in genere quantitatis, vt sic: ergo pariter sanctitas infinita in genere sanctitatis communicatæ, quamuis non dicatur infinita omnibus modis; dicetur sanctitas infinita absolutè: Secundò: nam paternitas, v. g. diuina, prout realiter à filiatione distincta, dicitur infinita absolutè, & absolutè dicitur perfectionis infinitæ, in sententia asserente, superaddere ad essentiam perfectionem relatiuam, eò quod est infinita in specie, aut quasi specie, paternitatis, quamuis non dicatur infinita omnibus modis, eo quod non est infinita in genere relationis, nec in omni specie, vel quasi specie illius: ergo idem in nostro casu. 110

Ad replicã num. 104. factã resp.

Humanitas debet dici infinitè sancta simpliciter & absolutè. Probat. 1. Secundo.

Denique: nam volitio v. g. diuina, prout virtualiter distincta ab intellectione est infinita absolutè, quia in linea volitionis infinitatem habet, non tamen est infinita omnibus modis, quia quatenus sic distincta, non continet perfectionem intellectionis: ergo pariter esse humanitatem per gratiam vnionis sanctam infinitè in linea sanctitatis per communicationem sufficiet, vt dicatur sancta infinitè simpliciter, idest, non secundum quid, quamuis non sufficiat, vt dicatur sancta infinitè simpliciter, idest, omnibus modis. Quod autem hoc sufficiat, vt essentialiter repugnet in illa peccatum veniale in sensu composito sanctitatis præter supradicta: patet; nam in sententia asserente, sanctitatem diuinam multiplicari virtualiter in attributis, sanctitas quælibet attributalis, prout ab alia virtualiter distincta pugnat essentialiter cum peccato veniali; & tamen prout sic distincta, non est infinita simpliciter, idest omnibus modis, sed tantum dicitur infinita simpliciter, idest, absolutè: ergo ista infinitas sanctitatis sufficit ad oppositionem essentialem cum peccato veniali, at per consequens sufficiet, vt in humanitate essentialiter repugnet in sensu composito vnionis. 111

Tertiò.

Sed vrgebis adhùc primò; eo ipso, quod non sit sancta infinitè omnibus modis humanitas per gratiam vnioni, non fit per illam obiectum dignum omni complacentia diuina: ergò eò ipso potest Deus leuiter ratione culpæ venialis in illa displicere. Secundò: gratia infinitæ intensionis esset sanctitas infinita simpliciter, idest, absolutè; & tamen non opponeretur cum peccato veniali essentialiter: ergo infinitas sanctitatis simpliciter, idest, *absolutè*, non tamen simpliciter, idest, *omnibus modis* talis, non sufficit ad oppositionem essentialem cum peccato veniali. Consequentia tenet. Minor est certa, & maior probatur; vt enim *proximè* dicebamus, infinitas in specie, vel quasi specie contenta sub aliquo genere, est infinitas absolutè, quò circà linea infinitæ longitudinis est quanta infinitè simpliciter, idest, *absolutè*, & volitio infinita in linea volitionis dicitur infinita simpliciter, contrapositiuè ad *secundum quid*, sed gratia infinitæ intensionis, est infinita in linea sanctitatis participatæ contenta sub sanctitate, vt sic: ergo posset, & deberet dici sanctitas infinita simpliciter, idest absolutè, quamuis non posset dici sanctitas infinita simpliciter, idest, omnibus modis. 112

Vrgebis primò. Secundo.

Respondeo ad primam replicam, distinguendo antecedens omni complacentia tàm libera, quàm necessaria, concedo antecedens: omni complacentia libera, nego antecedens, & consequentiam; Vt enim Deus nequeat in humanitate vnita, nec leuiter displicere, sufficit, quod per gratiam vnionis fiat obiectum dignum omni libera complacentia diuina, & omni bono, cuius est capax humanitas sinè termino in infinitum, etenim cum hac dignitate non stat, esse obiectum dignum aliqua etiam leui displicentia diuina. Ad secundam, concessis maiori, & minori, distinguo consequens: omnis infinitas talis simpliciter, concedo consequentiam: aliqua, nego consequentiam. Ratio antem 114

Ad 1. replicam respond.

Ad secundam.

discriminis est; nam gratia infinitæ intensionis, estò esset sanctitas infinita simpliciter contrapositiuè ad secundum quid, non constitueret obiectum dignum omni libera complacentia diuina, nec omni bono, nec gloria, vt conferenda statim, sed tantum dignum gloriæ infinitæ intensionis, vt suo tempore conferendæ; cum qua dignitate non pugnat indignitas ex peccato veniali proueniens: cæterum gratia vnionis, quia infinita est in linea sanctitatis communicatæ, & solum illi deest modus conueniendi à se, & per essentiam, aut identitatem, constituit obiectum dignum omni libera complacentia diuina, & omni bono, cujus est subiectum, cui conuenit capax sinè termino in infinitum, & gloria, vt conferenda statim, cum qua dignitate non stat idem subiectum esse obiectum dignum displicantia, etiam leuissima, aliquo leui malo pænæ, & dilatione gloriæ, quod à peccato veniali præstatur.

115 *Instabis & est tertium argumentum.* Tertiò arguitur, & instatur contrà dicta: quod Deitas sub conceptu sanctitatis pugnet essentialiter cum omni peccato, sinè graui, siuè leui, habet ex eo quod est sanctitas infinita per essentiam: ergo subiecto, cui per essentiam non conuenit, non præstat essentialem repugnantiam cum peccato graui, & leui. Patet consequentia: nam tali subiecto non conuenit modus infinitatis per essentiam: sed ex illo modo dicta repugnantia oritur: ergo talis repugnantia illi subiecto non conuenit.

116 *Prima solutio.* Huic argumento, qui censent, non implicare substantiam supernaturalem creatam impeccabilem omninò: respondent, negando antecedens: illi namque sanctitati substantiali creatæ omnis culpa; etiam leuis repugnaret essentialiter; ac proindè talis repugnatia essentialis non conuenit Deitati ex conceptu sanctitatis per essentiam. Hæc tamen sententia est falsa, maiorique, & meliori parti Theologorum contraria, vt *alibi* fusè ostendimus. *Secunda.* Secundò, etiam negabunt antecedens, qui censent, visionem beatificam esse formalem sanctitatem, & ex conceptu talis sanctitatis essentialiter cum omni peccato pugnare, qui Auctores consequenter docebunt, diuinitati non competere repugnantiam essentialem cum peccato veniali ex conceptu infinitæ per essentiam, quandoquidem dicta repugnantia conuenit sanctitati, quæ talis per essentiam non est. Verùm hæc sententiam miminùs frequens est apud Theologos, vndè illi fidendum non est pro solutione argumenti contrà sententiam communem.

117 *Tertia.* Tertiò etiam antecedens negabunt, qui existimant, non implicare gratiam habitualem diuersæ speciei ab illa, qua de facto iustificamur: nam consequenter ad hanc sententiam docebunt, non implicare gratiam habitualem adæquatè cum lumine gloriæ connexam, & ratione cuius gloria, vt statim conferenda debeatur, cum quo debito indignitas præstita à peccato veniali nequit componi, vt *proximè* dicebamus. Quia tamen sententia contraria docens, implicare gratiam habitualem speciè distinctam ab illa, qua iustificamur de facto, communis est Discipulis D. Th. huic solutioni assentiri non possumus.

118 *Quarta.* Denique negabunt antecedens Auctores illi, qui ex vna parte gratiæ habituali tribuunt repugnantiam essentialem cum peccato mortali, & ex alia cuidam modo intrinseco gratiæ extensiuo repugnantiam essentialem concedunt cum peccato veniali, si omnem talem modum extensionis possibilem fateantur, posse simul in habituali gratia inueniri. Nos tamen huic doctrinæ non possumus assensum præbere. Tum; quia modus ille extensionis gratiæ intrinsecus cum peccato veniali essentialiter repugnans Theologis communiter displicet. Tum etiam, quia prædicto modo admisso, cum peccata venialia syncathegorematicè sint infinita, nec in vna ratione indiuisibili conueniant, ad repugnantiam essentialem cum omnibus, necessarij sunt modi gratiæ extensiui syncathegorematicè infiniti, & cum ex alia parte infinitum in actu implicatorium censeatur in communi, & vera sententia; fit consequens, vt hac via nequeat defendi possibilis sanctitas creata essentialiter cum omni peccato repugnans; ac proindè non excluditur, quod huiusmodi essentialis repugnantia diuinitati conueniat ex conceptu sanctitatis per essentiam. *Omnes istæ solutiones falsis innituntur principijs, & Theologis parum gratis.*

119 *Vera solutio.* Quarè, ne sententiam ità communem principijs falsis, vel saltèm minùs probabilibus coarctemus ad argumentum respondeo, concesso, vel prætermisso antecedenti, negando consequentiam: nam licet formæ sanctificanti conueniat repugnantia, vt *quo* essentialis cum peccato veniali ex conceptu sanctitatis per essentiam; eo ipso, quod talis forma conuenire possit dupliciter; scilicet, per essentiam, & à se, & per communicationem ab alio, potest vtroque modo dictam repugnantiam præstare: cum hac tamen differentia, quod subiecto, cui conuenit per essentiam; conuenit etiam per essentiam, & à se repugnantia cum peccato; cui autem conuenit per communicationem ab alio; conuenit etiam ab alio essentialis repugnantia, & ratio habetur ex dictis; cum enim Deitas sinè identitate cum humanitate, cui vnitur constituat obiectum congruum dilectionis amicabilis Dei, & dignum hæreditate diuina, & complacentia amicabilis; aliàs non sanctificaret humanitatem, cui vnitur, cuius contrarium in hac conclusione supponitur; fit, quod etiam sinè identitate cum humanitate, cui vnitur, reddat illam obiectum congruum, & dignum omnis complacentiæ diuinæ, gloriæque, vt statim conferendæ; cum quo nequit simul stare, eandem humanitatem esse dignam alicuius displicentiæ, & indignam collationis gloriæ statim, quod à peccato veniali præstatur: ac proindè, non solùm in subiecto, cui conuenit per essentiam, sed etiam in eo, cui ab extrinseco communicatur, repugnat essentialiter cum peccato veniali. Et ex his ad consequentiæ probationem, concessa maiori, distinguo minorem: in forma, cui vt *quo* dicta repugnantia conuenit, concedo minorem: in subiecto talis formæ, nego minorem, & consequentiam: solùm enim legitimè inferri potest subiecto, cui forma non conuenit per essentiam repugnantiam cum peccato, eo modo non conuenire, non autem, quod ratione formæ ab extrinseco communicatæ, non conueniat essentialis repugnantia.

Denique arguitur; nam sequitur ex nostra sententia, in peccato veniali esse vim destructiuam gratiæ vnionis; consequens est falsum: ergo gratia vnionis non pugnat essentialiter cum peccato veniali. Sequela patet; nam omnis forma essentialiter alteri opposita, habet vim expulsiuam illius, vt constat in odio, quod, quia cum amore essentialiter opponitur, potest illud à subiecto expellere; constat etiam in peccato mortali, quod; quia cum gratia opponitur essentialiter, habet vim destructiuam illius: ergo peccatum veniale, si essentialiter opponitur cum gratia vnionis, habet vim exclusiuam, & destructiuam illius. Minor autem ostenditur primò: minor enim est vis demeritoriè tantùm destructiua, vt destructiua essentiali, sicut minor est oppositio tantùm moralis, quàm oppositio physica, & repugnantia essentialis; sed peccato veniali non conuenit vis destructiua gratiæ vnionis demeritoriè; ergo nec vis destructiua essentialis. Secundo; nam si prædictam vim haberet, necessario esset mortale ratione nocumenti grauis; sed hoc asserendum non est; cum de peccato veniali nostra conclusio procedat: ergo non conuenit veniali peccato vis destructiua gratiæ vnionis. 120 *Vltimo arguitur.* *Minor probatur 1.* *Secundo.*

Respondeo, negando sequelam. Ad illius probationem, nego maiorem, cuius falsitas constat primo in Thomistarum sententia asserentium: negationem consensus esse incompatibilem essentialiter cum præmotione efficaci ad consensum, & tamen non habet vim destructiuam illius; aliàs homo negatione consensus posset efficacem gratiam destruere. Constat etiam in statu innocentiæ incompatibili essentialiter cum peccato veniali, & tamen veniale peccatum non habet vim destructiuam illius. Et in omnium sententia peccatum veniale essentialiter repugnat Deitati, vt conuenienti Deo, illumque sanctificanti, & tamen non habet vim destructiuam illius. Duplex ergo oppositio essentialis est distinguenda, vna inter formas *actiuè* ex vtraque parte incompatibiles, & in his vna potest aliam à subiecto expellere; & è contrà: alia inter formas, quarum vna est alteri *actiuè* incompatibilis, & alia solum *passiuè*, & in his, quæ alteri *actiuè* incompatibilis est, potest illam destruere, & expellere à subiecto, quæ verò solum passiua incompatibilitate gaudet, quantumuis alteri formæ apponatur, non potest illam destruere; vt peccatum veniale, licet opponatur cum statu innocentiæ; quia hic status secùm non patitur veniale peccatum; non tamen potest statum innocentiæ destruere, & huius conditionis est oppositio essentialis, quæ versatur inter gratiam vnionis, & peccatum veniale, quæ ideò inter se opponuntur: quia gratia vnionis illud secùm non compatitur; non autem quia peccatum veniale, possit destruere gratiam vnionis. 121 *Respond.* *Extrema essentialiter opposita, aliquando non se mutuò expullit.*

Sed dices: iuxtà Auctores secundæ sententiæ potest humanitas vnita Verbo committere peccatum mortale dissoluens, destruensque vnionem: ergo saltem in hac sententia potest etiam delinquere leui peccato dissoluente, & destruente hypostaticam vnionem, & consequenter peccato veniali inest vis vnionis destructiua. Respondent præfatæ sententiæ Auctores, concedendo consequentiam: nec sequitur, esse graue; non enim demeritoriè destrueret, sed per modum formæ cum vnione incompatibilis, licet autem ad destruendam vnionem demeritoriè requiratur æqualitas culpæ cum pæna, atque adeò non esse, scilicet, destructio vnionis, quæ pæna grauis est, non possit demeritoriè à peccato leui causari, vt autem vnio destruatur per formam incompossibilem non exigitur talis æqualitas, vndè peccatum leue; quamuis in morali æstimatione non adæquet destructionem, vel non esse vnionis hypostaticæ, potest illam destruere per modum formæ incompossibilis, quin ex hoc graue consurgat. 122 *Instabis.* *Respondens aliqui.*

Hæc tamen solutio non placet; nam licet verum sit ad expulsionem alterius via incompossibilitatis non requiri moralem æqualitatem, vt constat in gratia habituali, quæ iuxtà frequentiorem, & veram sententiam, peccatum mortale expellit seipsa sinè nouo Dei fauore, quamuis illius dignitas non adæquet grauitatem peccati: ex hoc tamen solùm sequitur, posse destrui vnionem hypostaticam per peccatum veniale, vt formam incompossibilem, qui ex hoc sit mortale ex sua specie, non tamen quia sit mortale ob nocumentum illatum: ergo saltem ex hoc capite necessariò erit mortale. Probo antecedens, peccatum 123 *Non placet ista solut.*

ex

ex specie graue, ex nocumento illato, si graue sit nouam, & distinctam accipit grauitatem: ergo peccatum leue de se, ex nocumento graui, grauitatem accipet; at destructio vnionis hypostaticæ graue nocumentum est humanitatis vnitæ: ergo peccatum vnionem dissoluens, non potest non esse graue grauitate accidentali accepta ex nocumento illato, quamuis veniale ex sua specie maneret, & hoc consequenter ad illam sententiam est asserendum. Cæterum ex hoc principio inter alia *infrà* à Nobis confutabitur, vndè standum est solutioni priùs traditæ. *Respond.*

§. VI.

Nullum actuale peccatum posse in humanitate cum vnione ad Verbum componi, auctoritate, & vna ratione probatur.

124 *Tertia conclusio.* Sit tertia conclusio. *Implicat humanitatem Verbo vnitam delinquere peccato actuali cum vnione composito.* Ità Auctores tertiæ sententiæ in eo gradu certitudinis, vt oppositam grauiter notent. Capreolus illam censet hæreticam, & blasphemam. Medina errori proximam. Vincentius parum consonam Concilijs, & Patribus malè sonantem, & piarum aurium offensiuam. Cabrera dolosam. Aluarez maximè temerariam. Suarez temerariam, & impiam. Granadus absurdam, & plusquam temerariam. Vazquez nota aliqua dignam. Alij tamen recentiores tametsi sententiam oppositam à nota hæresis liberant; quia nostra nullibi est expressè diffinita, & à nota erroris; quia ex reuelatis non potest euidenter inferri, & à nota propriæ temeritatis; quia, nec omnes Patres, nec Theologi omnes nostram sententiam defendunt, censent tamen esse impiam, piarum aurium offensiuam, & Theologo indignam, eijsdemque notant censuris sententiam componentem peccatum habituale cum hypostatica vnione de potentia absoluta. *Capreol. Medina. Vincent. Cabrera. Aluarez. Suarez. Granad. Vazquez*

125 *Prob. 1. ex PP. Dionisius & Aug.* Quæ ostenditur primò ex Patribus passim asserentibus, Christum non solùm vt Deum, verumetiam vt hominem fuisse impeccabilem. Ita Dionysius Alexandrinus *in Epistola contrà Paulum Samosatenum, circà finem* Augustinus *lib. 2. de peccatorum meritis, & remissione cap. 11 lib. 2. de Incarnatione Verbi à medium, & propè finem lib. 1. de prædestinatione Sanctorum cap. 15. & in Enchiridione cap. 40.* Athanasius *lib. de Incarnatione Christi parum à principio* Epiphanius *in Ancorato longè post medium* Gregorius Nazianzenus *Oratione 36. quæ est quarta de Theologia, num. 46.* Origenes *lib. 2. Feriarum cap. 6. post medium.* Hylarius *lib. 1. de Trinitate circà medium* explicans illud ad Romanos 8. *In similitudinem carnis peccati*, quorum verba referunt, & doctè ad nostrum intentum ponderant Recentiores *in præsenti*, & fusiùs Pater Vazquez *disp. 61. cap. 3.* vbi ex illis colligit, sententiam contrariam esse graui aliqua nota dignam; sed si Christus non peccasset, ad peccandum tamen potentiam haberet, falsò à Patribus impeccabilis diceretur: ergo iuxta Ecclesiæ Patres humanitas Verbo vnita, nedùm non peccauit, verùm non peccare potuit in sensu composito vnionis. *Athanas. Epiphan. Gregor. Origenes. Hylar. Vazquez*

126 *Secundo probat. ex Concilijs.* Quod ampliùs vrgetur *ex sexta Synodo Constantinopol. generali actione 8.* Vbi contra Macharium, & Stephanum negantes duas voluntates naturales in Christo humanam scilicet, & diuinam; eò quod aliàs habuisset voluntatem peccabilem: diffinitur, duas voluntates habuisse, diuinam scilicet, & humanam impeccabilem. Verba *Synodi* tom. 3. Conciliorum p. 2. pag. mihi 34. sunt: *Si itaque, & humanam impeccabilem voluntatem assumpsit Dominus noster & Deus, Iesus Christus, & diuinam ante sæcula cum Patre, & Sancto Spiritu habuit voluntatem, procul dubio duas naturales voluntates in Christo Ortodoxos oportet confiteri*, & pag. 31. in fine sic ait: *Impossibile enim est in vno, eodemque Christo Deo nostro duas simul, & ad inuicem contrarias, seù dissimiles existere voluntates.* Rationemq; reddit verbis sumptis ex Gregorio Nisseno. *Quia quemadmodum corpus nostrum regitur, ornatur, atque ordinatur ab intellectuali, & rationali anima nostra: ità, & in homine Christo tota luminis eius conspersio ab eiusdem Verbi diuinitate, semper, & in omnibus mota, Deo mobilis fuit.* Vbi, vt clarè constat, impossibilitas volitionis creatæ contrariæ voluntati diuinæ in voluntate Christi humana, quæ eadem est cum incapacitate peccandi, reducitur ad regimen Verbi, quo semper regebatur voluntas Christi creata; sed hoc regimen non potuit non esse; eum oriatur ex vnione humanitatis ad Verbum: ergo humanitas Verbo vnita peccare non potuit.

127 *Responderi potest primò.* Responderi potest primo, explicando Verba Patrum de impeccabilitate de lege ordinaria, non autem de potentia absoluta; primum autem Auctores sententiæ contrariæ non negant. Vel secundò responderi potest, loqui de impeccabilitate de potentia absoluta, non tamen illam tribuere humanitati, vt vnitæ tantum Verbo, sed vt ornatæ gratiæ donis, & beatifica visione, & ità verum est, non potuisse de potentia absoluta peccare. Ex hoc tamen non colligitur non posse de potentia absoluta peccatum actuale cum vnione ad Verbum coniungi; potuit namque vnita manens, donis gratiæ, & beatifica visione exornata non esse, cui prout sic sumptæ, peccatum non repugnaret, & in hoc sententia contraria consistit. *Secundo.*

Nulla tamen ex his solutionibus argumenti eleuat vires, & prima reijcitur: etenim Patres loquuntur de impeccabilitate soli Christo conueniente; at impeccabilitas de lege ordinaria, soli Christo non conuenit: ergo ineptè de hoc genere impeccabilitatis explicantur. Consequentia tenet. Minor constat: nam Beatissimam Virginem nunquam de facto peccasse, est de fide; & consequenter non potuit de lege ordinaria peccare; id namque dicitur de lege ordinata, vel ordinaria impossibile, quod secundum legem à Deo statutam accidere nequit: ergo iste modus impeccabilitatis soli Christo non conuenit. 128 *Contra 1. solutionẽ. Obstat.*

Maior autem ostenditur primò ex Augustino *lib. 2. de Incarnatione Verbi circa medium*, vbi de anima Christi loquens sic ait: *Oleo ergo lætitiæ vngitur cum Verbo Dei immaculata fœderatione coniuncta est, & per hoc sola omnium animarum peccati incapax fuit: quia Filij Dei, benè, & plenè capax fuit*: ergo incapacitas peccandi, de qua loquitur Augustinus soli conuenit animæ Christi. Secundò; nam verba, quæ ex Hylario adducuntur, sunt: *Hominem Christum non potuisse admittere peccatum, dum Christus est*; & *quod, qui Christus est, non potuit amittere, quod Christus est*: ergo loquitur de impotentia peccandi Christo propria, & nulli alteri à Christo communi. Denique: nam omnes Patres allegati ex deificatione substantiali humanitatis à Verbo, probant impotentiam peccandi: ergo loquuntur de incapacitate peccandi, quæ soli conuenit Christo. 129 *Maior probatur primo. Secundo. Hilar. Tertio.*

Et ex his secunda solutio, reijcitur primò; nam impeccabilitas ratione visionis beatificæ non conuenit soli Christo, sed etiam alijs beatis; sed Patres loquuntur de impeccabilitate soli Christo conueniente: ergo non loquuntur de impeccabilitate orta ex visione beatifica. Deinde: nam probant impeccabilitatem Christi ex vnione substantiali ad verbum: ergo loquuntur de impotentia peccandi conueniente ratione talis vnionis. Consequentia tenet. Antecedens autem fusè, & doctè probat Vazquez *disput. allegata cap. 3.* & constat primò ex verbis Augustini *proximè* adductis, & *lib. 2. de Incarnatione Verbi*, & insuper in eodem libro circà finem, vbi de anima Christi loquens, sic ait: *Et ideò nec vertibilis, nec mutabilis dici potest, quæ inconuertibilitatem ex verbi Dei vnitate indesinenter ignita possidebit.* Et paucis interpositis explicans illud Psal 34. *Quia vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis*, sic ait: *Ostendit, quod ista anima aliter oleo lætitiæ, idest, Verbo Dei, & sapientia vngitur, & aliter participes eius; illi enim in odorem vnguentorum eius cucurrisse dicuntur, ista verò anima vasculum vnguenti ipsius fuit. Sicut ergo alius est vnguenti odor, & alia est vnguenti substantia; ità aliud est Christus, & aliud participes sui, & sicut vas ipsum, quod substantiam continet vnguenti, nullum genus potest aliud recipere liquoris, ità anima Christi, velut vas, in quo inerat substantia vnguenti impossibile fuit vt contrarium reciperet odorem.* Ergo iuxtà Augustinum ideò anima Christi incapax peccati fuit, quia non sola participatione diuinæ sanctitatis, quam nomine *odoris vnguenti* intelligit, sed diuinitate ipsa, quam *vnguentum* vocat, fuit vncta; & consequenter quia fuit substantialiter diuinitati vnita, & coniuncta. Tertiò: ex Dionysio Alexandrino, vbi *suprà*, illis verbis: *Nisi fuisset idem, qui erat Deus Verbum non poterat esse alienus à potestate peccandi*: ergo quia anima Christi erat Verbo Dei vnita incapax peccati fuit. Quod etiam præter alias partes expræssissimè docet Anselmus *lib. 2. Cur Deus homo cap. 10. in principio*, vbi docet: *Christum idcircò non potuisse peccare quia non solum homo, sed etiam Deus erat.* 130 *Secunda solut. impugnatur primo. Secundo. August. 131 Psal. 34. Tertio. Dionis. Ansel.*

Respondent Discipuli Scoti, Patres probare impeccabilitatem in Christo ex vnione substantiali ad Verbum, non quia ipsa sit essentialiter cum peccato incompossibilis, nec tanquam ex ratione formali impeccabilitatis, sed quia ratione illius erant debita, debito congruentiæ, dona gratiæ, & fruitio beatifica, ratione quorum illi repugnabat peccatum: quia tamen hæc dona potuerunt de potentia absoluta non infundi humanitati Christi; hinc fit, vt Verbo vnita manens, potuerit de potentia absoluta peccare. Secundò Recentiores quidam pro discipulis Scoti respondent, Patres probare ex vnione ad Verbum impotentiam peccandi ex natura rei, eò quod tali vnioni naturaliter repugnat peccatum, non autem incapacitatem peccandi de potentia absoluta; vnde ex Patribus non probatur efficaciter communis sententia, quæ de repugnantia essentiali secundum absolutam potentiam procedit. 132 *Respond. 1. Scotist. Secundò respond. Recentiores.*

Neutra tamen solutio satisfacit argumento, & prima reijcitur primò; nam Dionysius Alexandrinus taliter attribuit impeccabilitatem Christo ratione diuinitatis, quod si non esset Deus non posset esse alienus à potestate peccandi; sed si esse Deum, non esset ratio impeccabilitatis, sed solùm reddens debitam debito congruentiæ formam talis impeccabilitatis, posset esse alienus à potestate peccandi quamuis Deus non esset, dummodò beatifica fruitione ornaretur, vt in cæteris beatis de facto contingit: ergo iuxtà Dionysium incapacitas peccandi conuenit Christo ratione vnionis formaliter, & non tantum radicaliter congruenter. Deinde, nam iuxtà Hylarium Christus non potuit admittere peccatum dum Christus est; eo quod, qui Christus est, 133 *Prima solut. reijcitur 1. Secundo.*

non potuit amittere, quod Christus est; sed potuit manens Christus beatifica fruitione carere: ergo ex mente Hilarij Christum non posse peccatum admittere non prouenit ex beatifica fruitione adæquate formaliter, & ex vnione congruenter, sed ex ipsa vnione formaliter.

134 *Tertio.* Præterea; nam iuxtà Augustinum, sicut vnguentum vas replens, illud reddit incapax alterius liquoris, ita substantia vnguenti, hoc est, Verbum replens animam Christi, illam constituit incapacem odoris contrarij, hoc est, odoris peccatis; sed vnguentum vas materiale replens se ipso formaliter illud reddit incapax alterius liquoris: ergo Verbum ipsum replens humanitatem in Christi formaliter illam reddit culpæ incapacem.

135 *Quarto.* Denique; nam iuxtà hanc solutionem vnio humanitatis ad Verbum, non est causa impeccabilitatis sufficiens; cum vltrà illam sit necessaria fruitio beatifica, nec causa sinè qua non, hoc est necessario requisita, vt humanitas impeccabilis esset; cum beatifica fruitio illam Verbo non vnitam impeccabilem constitueret; fruitio autem beatifica esset causa sufficiens, & necessaria: ergo Patres explicare intendentes causam impeccabilitatis in humanitate Christi diminutè processissent, assignantes pro causa impotentiæ peccandi vnionem humanitatis ad Verbum, & fruitionem omittentes.

136 *Contra secundam solutionem obstat primo, Secundo.* Deindè secunda solutio reijcitur primò; quia ad mentem Scoti non est, nec discipulorum eius; hi namque in vnione hypostatica, nec oppositionem ex natura rei cum peccato recognoscunt, sed solum congruentiam quamdam, vt Deus intuitu illius humanitatem gratiæ donis exornet, & simul fruitione beatifica, cum quibus peccatum nequit componi: ergo Recentiores prædicta solutione vtentes inane patrocinium assumunt. Præterea; nam si humanitati vnitæ ratione vnionis ad Verbum debetur ex natura rei fruitio beatifica, cum qua peccatum repugnat, & ex hoc redditur ex natura rei impeccabilis, etiam debetur humanitati ratione eiusdem vnionis ex natura rei, quod Deus cum illa ad peccatum non concurrat; sed cum hoc debito non stat humanitatem Verbo vnitam posse de potentia absoluta peccare: ergo admisso ex mente Patrum vnionem humanitatis ad Verbum illam ex natura rei constituere impeccabilem, sequitur, non posse de potentia absoluta peccare. Consequentia probatione non indiget. Maior constat; non enim est maior ratio, cur vnioni ad Verbum debeantur bona positiua, quam carentia mali: ergo si ratione vnionis debetur humanitati beatitudo, quæ est omne bonum, etiam debetur humanitati omnis mali carentia; & consequenter carentia peccati. Ex quo vlteriùs fit vt humanitati ratione vnionis ex natura rei debeatur, quod Deus cum illa non concurrat ad peccatum.

137 *Repugnat Deo speciali in peccatum concursus.* Minor autem probatur: Deo namque essentialiter repugnat speciali concursu in peccatum influere, vt fatentur omnes Theologi; altàs esset causa, & Auctor peccati; cum omne, quod Dei specialem terminat concursum, in ipsum, vt in causam propriè talem, & Auctorem reducatur; sed eo ipso, quod ratione vnionis ex natura rei debeatur humanitati carentia concursus Dei ad peccatum, Deus ad peccatum concurrens speciali concursu vteretur: ergo cum debito connaturali negationis concursus diuini ad peccatum, non potest humanitas de potentia absoluta peccare. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: tum, quia Deus contrà prædictum debitum operans miraculosè operaretur: ergo concurreret concursu speciali. Tum etiam: nam tunc Deus concurrit concursu generali quando operatur iuxta exigentiam, & debitum causæ secundæ: ergo concurrens ad peccatum contra exigentiam humanitatis vnitæ, & contrà debitum connaturale illi competens ratione vnionis ad Verbum, non concurreret concursu generali, sed concursu speciali vteretur: ex quo fieret, vt Deus esset Auctor, & specialis causa peccati, quod implicat.

138 *Tertiò probatur conclusio ratione.* Deindè probatur conclusio: cui namque repugnat peccatum habituale, repugnat etiam actuale, & eadem repugnantia; sed humanitati vnitæ essentialiter repugnat peccatum habituale, siuè graue, siuè leue in sensu composito vnionis: ergo etiam illi essentialiter repugnat quoduis actuale peccatum; & consequenter implicat humanitatem Christi peccare peccato actuali cum vnione ad Verbum composito. Consequentia tenet. Minor constat ex prima, & secunda conclusione: Maior autem ostenditur primo: nam peccatum actuale, & peccatum habituale sunt eiusdem speciei, & eosdem habet effectus; sed quod peccatum habituale subiecto ratione alicuius formæ repugnet, oritur ex illius prædicatis essentialibus, & ex effectibus, quos subiecto communicat: ergo cui repugnat peccatum habituale actuale, etiam necessario repugnat. Secundo: nam peccato actuali est essentialiter annexum peccatum habituale: ergo non stat essentialis repugnantia alicuius formæ cum peccato habituali sine repugnantia essentiali cum actuali peccato.

139 *Confirmatur 1.* Confirmatur, & explicatur primò, ideò vnio hypostatica repugnat essentialiter cum peccato graui habituali, quia ratione vnionis redditur humanitas digna complacentia amicabili Dei & æterna beatitudine, peccatum autem habituale oppositos præstat effectus constituendo subiectum, cui inest obiectum inimicitiæ diuinæ, & beatitudine indignum, sed eosdem effectus præstat actuale peccatum: ergo vnio hypostatica pugnans essentialiter cum peccato habituali, non potest non opponi essentialiter cum peccato actuali.

Vrgetur, & explicatur secundò: ideo vnio hypostatica opponitur essentialiter cum peccato leui habituali, quia humanitas ratione vnionis redditur obiectum dignum omni complacentia diuina, & gloria statim conferenda; peccatum autem leue habituale constituit subiectum, cui inest dignum aliqua displicentia, etsi leui, & indignum collationis gloriæ statim; sed hæc ratio æquali efficacia militat in peccato leui actuali; cum eosdem præstet effectus: ergo vnio hypostatica pugnans essentialiter cum peccato leui habituali, non potest non opponi essentialiter cum peccato leui actuali. Denique confirmatur: implicat enim vnum; & idem subiectum infinitè esse sanctum, & peccato actuali infici; sed humanitas ex vnione ad Verbum redditur sancta infinitè, vel simpliciter, vel in linea sanctitatis ad extrà communicabilis: ergo implicat in sensu composito vnionis infiniti actuali peccato. 140 *Confirmatur 2.* *Confirmatur 3.*

141 *Respõdet Recentior quidam.* Respondebis cum iuniori quodam, cui ratio hæc sumpta ex formali repugnantia vnionis hypostaticæ cum peccato, tum habituali, tum actuali, displicuit; humanitatem sanctificari infinitè, si in illa non adsit impedimentum peccati; secùs verò si peccato impediatur; tunc enim non poterit sanctificari infinitè; immò nec sanctificari, sicut dici solet de gratia habituali. Quod paritate confirmat; nam sanctitas substantialis, etiam si vniretur irrationali naturæ, non sanctificaret illam; eo quod est incapax effectus, vel quasi effectus sanctitatis: ergo pariter naturam peccato actuali, vel habituali infectam, non sanctificaret infinitè ob incapacitatem infinitæ sanctitatis ratione peccati. *Motiuum elutionis.*

142 *Reijcitur solutio.* Sed contrà: nam impedimentum non essentiale subiecto, & auferibile à forma, non tollit ab illa sui effectus formalis communicationem: sed peccatum; siuè actuale, siuè habituale non est essentiale subiecto, & alias est auferibile, aut destruibile per vnionem hypostaticam: ergo impedire non potest, vt sanctitas substantialis media hypostatica vnione, infinitè humanitatem sanctificet. Consequentia tenet; nam eo ipso, quod tale impedimentum sit per formam destruibile, per illam communicationem destituitur; ac proinde obstare nequit effectui formali formæ. Minor pro prima parte est nota: pro secunda autem probatur primò: nam sanctitas in puritate, & munditia consistit: ergo forma sanctificatiua est animæ mundatiua; & consequenter destructiua impuritatis, in qua peccatum consistit, sed gratia vnionis est de sanctificatiua infinitè: ergo habet vim expulsiuam, & destructiuam impuritatis peccati. Secundò: non enim potest aliqua ratio assignari, cur sanctitas substantialis, vi expulsiua, & destructiua peccati non gaudeat: ergo peccatum destruibile est per vnionem hypostaticam. *Impedimentum auferibile per formam eius effectum non impedit.*

143 *Respondet prædictus Recentior duplicem assignando rationem Prima est Secunda.* Respondebis ex prædicto Recentiori duplici ratione non posse. Primo: quia vnio hypostatica aliquid physicum est, peccatum autem, siuè actuale, siuè habituale formaliter in aliquo morali consistit; ac proindè non possunt physicam repugnantiam habere, quod necessarium erat, vt gratia vnionis vi expulsiua, & destructiua illorum gauderet. Secundo: quia subiectum physicum peccati actualis, & proximum habitualis, & vtriusque quatenus moralis, est sola voluntas realiter distincta ab anima; ac proindè Verbo non vnita physicè; & ideò vnio hypostatica in anima solum recepta, non potest physicè cum peccato, siuè actuali, siuè habituali pugnare.

144 *Prima ratio impugnatur.* Sed neutra ratio satisfacit, non prima: nam licet extremum physicum non præstans effectum moralem nequeat physicè cum morali opponi; si tamen moralem effectum præstet, non est cur cum morali extremo physicè pugnare non possit, hoc est, ex natura rei ab intrinseco; sed vnio hypostatica huius conditionis est; nam illa mediante vnitur Deitas humanitati, quæ moraliter illam sanctificat, constituitque obiectum congruum dilectionis amicabilis Dei, dignumque omni complacentia diuina: ergo pugnat physicè, hoc est, ex natura rei ab intrinseco cum peccato, oppositos effectus præstante; & consequenter habet vim destructiuam illius.

145 *Secunda ratio reijcitur primo.* Deindè secunda ratio reijcitur primò: nam peccatum habituale non in voluntate, sed in anima subiectari immediatè, docet vera, & frequentior Theologorum sententia: ergo vnio hypostatica in anima immediatè recepta, habere potest physicam, essentialemque oppositionem cum illo; & consequenter habere vim illius destructiuam, sed peccatum actuale habet essentialem connexionem cum peccato habituali: ergo vnio hypostatica immediatè essentialiter cum peccato habituali opposita, mediatè essentialiter pugnat cum actuali, quamuis immediatè in voluntate recepto.

146 *Secundo.* Secundò: nam licet demus, peccatum habituale immediatè recipi in voluntate realiter ab anima distincta, est tamen illi essentiale mediatè animam inficere: alias posset voluntas esse infecta

infecta peccato, & non anima, quod nullus Theologorum admisit, sed huic animæ infectioni essentialiter opponitur gratia vnionis immediatè: ergo mediatè essentialiter pugnat cum infectione voluntatis; & consequenter licet peccatum habituale sit immediatè in voluntate receptum, saluabitur oppositio essentialis gratiæ substantialis vnionis cum illo.

147 *Tertiò.* Denique: nam licet voluntas realiter distinguatur ab anima, sanctificatur per gratiam vnionis: ergo licet in illa immediatè recipiatur peccatum habituale, opponitur gratia vnionis cum illo. Consequentia tenet; nam sanctificatio voluntatis opponitur cum illius infectione: ergo si gratia vnionis sanctificat voluntatem, estò realiter distinguatur ab anima, talis distinctio non obstat oppositioni gratiæ vnionis cum peccato inficiente voluntatem. Antecedens probatur: licèt voluntas realiter distinguatur ab anima, & ideò non vniatur Verbo immediatè, mediatè tamen vnitur; sed vnio mediata cum Verbo; sufficit, vt sanctificetur ab illo: ergo licet voluntas realiter distinguatur ab anima, sanctificatur per gratiam vnionis. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: licet actus voluntatis non recipiantur in supposito Christi immediatè, nec illi immediatè vniantur, dignificantur à Verbo, & ab illo infinitè valorantur, ergo mediata vnio voluntatis cum Verbo sufficiet, vt sanctificetur ab illo.

§. VII.

Alia ratione nostra conclusio probatur.

148 *Tertio probatur conclusio ratione alia.* Tertiò probatur conclusio: Verbo namque ex vnione humanitatis ad ipsum incumbit obligatio gubernandi humanitatem, eamque in officio continendi, ac proindè, si humanitas assumpta peccaret, illius peccatum Verbo in se ipso attribueretur; sed implicat Verbum in se ipso peccare: ergo implicat etiam peccare humanitatem assumptam peccato cum vnione ad Verbum composito. Consequentia, & minor probatione non indigent. Maior autem, in qua est difficultas, probatur à quibusdam Recentioribus; nam pater naturali obligatione tenetur gubernare filium naturalem: ex quo fit vt peccata filiorum parentibus attribuantur, si illa vitare potuerunt; sed Christus, vt homo, est Filius naturalis Trinitatis; ergo tota Trinitas; & consequenter Verbum tenetur gubernare Christum, vt hominem, & ipsam humanitatem, taliter, quod peccata humanitatis toti Trinitati, & consequenter Verbo attribuantur.

Maior à Recentioribus sic probatur.

149 *Contra 1.* Hæc tamen probatio ex falso principio procedit; vt enim *Tract. de Filiatione Christi* monstrabimus: Christus, vt homo, Filius naturalis Trinitatis non est, sed solius Patris Æterni filiatione fundata in æterna generatione. Deindè: nam denominatio filij naturalis non conuenit Christo, vt homini; ly *vt* supra humanitatem cadente, nec reduplicatiuè, nec specificatiuè, vt *ibi* ex D. Thom. probabimus, sed cadente supra suppositum, non præcisè, vt terminat humanitatem, sed quatenùs, prout in illa subsistens subsistit etiam in diuina natura: ergo ex eo præcisè, quod Christus Filius naturalis sit, solum sequitur, quod Pater illum prout in vtraque subsistentem natura gubernare teneatur; ac proindè, quod prout sic, sit impeccabilis, non autem, quod prout subsisteus in humanitate, qua ratione suppositum humanum constituit, peccare non possit.

Secundo.

150 *Tertio ab aliquibus impugnatur.* Denique, licet admittatur, Christum in quantum hominem, ly *in quantum* determinante humanitatem, esse Filium naturalem Dei, vrgent aliqui contrà probationem: nam obligatio gubernandi in Parentibus creatis; non solum ad filios naturales, sed etiam ad filios adoptiuos extenditur; sed ex eo quod sit in parente creato, obligatio gubernandi filios adoptiuos, non licet similem obligationem colligere in Deo; aliàs peccata commissa ab homine iusto. Deo attribuerentur: ergo pariter obligatio parentis creati gubernandi filios naturales, non probat similem obligationem in Deo ex præcisa ratione naturalis filiationis.

151 *Secundo ab alijs probatur.* Secundò ab alijs Recentioribus probatur; omne namque suppositum intellectuale, naturam sibi propriam gubernare tenetur, vndè peccata à naturis commissa suppositis attribuuntur; sed humanitas ex vi vnionis ad Verbum fuit facta natura propria Verbi, non minùs, quàm aliæ sunt propriæ suorum suppositorum: ergo Verbum ratione vnionis humanitatis ad ipsum tenetur gubernare humanitatem, ipsamque continere, ne peccet; ac proindè peccatum commissum ab humanitate assumpta, Verbo in se ipso attribueretur, & humanitate peccante, Verbum peccabit, non solum *denominatiuè*, & per communicationem idiomatum, sed etiam *propriè*, & prout in diuinitate subsistens.

152 *Non vrget istorũ probatio.* Sed nec ista ratio vrget; nam maior assumpta est falsa, quod probo: nam gubernatio, obligatioque gubernandi, petit extrema capacia diuersarum operationum, vndè cum homo se ipsum dirigit, & gubernat, diuersæ intercedunt operationes, & operatio ipsius, vt gubernantis non est eius, quatenùs gubernati; sed nulla operatio conuenit supposito intellectuali creato, quæ non conueniat naturæ: ergo falsum est omne intellectuale suppositum teneri, propriam gubernare naturam. Quod ampliùs explico, & confirmo in hunc modum; si omnis operatio patris esset filij, & è conuerso, & omnis operatio Domini, seruo etiam attribueretur, non posset dici, Patrem, Filium gubernare teneri, nec Dominum teneri gubernare seruum; ideoque homo in quantum rationalis tenetur gubernare se ipsum, vt sensitiuum, & ratione voluntatis adstringitur ad regendum, gubernandumque appetitum: quia operatio hominis, vt rationalis, ipsi, vt sensitiuo, non conuenit, operatioque homini ratione voluntatis conueniens, ratione appetitus sensitiui eidem non attribuitur, sed alia diuersa; sed suppositio intellectui creato nulla conuenit operatio, quæ non conueniat naturæ, immò omnis operatio illi conuenit naturæ: ergo falsum est asserere, omne suppositum intellectuale teneri propriam gubernare naturam: vndè quod peccata naturæ supposito creato attribuantur, non prouenit ex prædicta obligatione, sed quia eisdem legibus; quibus obligatur natura, suppositum etiam ligatur, & quia nulla est in natura operatio, quæ suppositi etiam non sit, & vtrique conueniat, naturæ, vt principio *quo*, & supposito, vt principio *quod* operandi. *Confirmatur.*

Dices; saltem est verum omne suppositum naturæ intellectualis teneri rectè se ipsum gubernare in proprijs operationibus: ergo tenetur etiam propriam gubernare naturam; & consequenter Verbum humanitatem assumptam, quæ ex vi assumptionis est propria, tenebitur gubernare. Respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: obligatione, quà etiam ipsa natura tenetur, concedo consequentiam: obligatione distincta, nego consequentiam: ex quo solùm sequitur Verbum prout subsistens in humanitate obligari ad gubernandum se ipsum, vt hominem, & suam humanitatem, obligatione, qua ipsa humanitas obligatur, non autem, quod Verbum, prout in diuinitate subsistens, teneatur speciali obligatione gubernare se ipsum, vt hominem, & suam humanitatem; ac proindè, solùm sequitur peccante humanitate, peccaturum Verbum, vt in illa subsistens, non autem in se ipso, vt subsistens in diuinitate, quod ratione nostra intenditur. 153 *Obijcies.* *Respond.*

Vndè, omissis his probationibus, maior assumpta suadetur primò: quia quoties duo vniuntur in aliqua natura, vel persona inferior naturaliter subordinatur superiori, & consequenter superior tenetur inferiorem regere, & gubernare; sed ex vi vnionis humanitatis ad Verbum, natura humana, & diuina conueniunt in vna Christi persona: ergo ratione huius vnionis tenetur diuina natura regere, & gubernare naturam humanam; & consequenter peccatum humanitatis vnitæ attribueretur Verbo, nedùm vt subsistenti in humanitate, sed etiam secundum se, & vt in diuinitate subsistit. 154 *Maior assumpta probatur 1.*

Secundò, & est maior explicatio præcedentis probationis: quia namque corpus est inferius anima, & per vnionem conueniunt in eadem natura, ex tali vnione inducitur in anima obligatio regendi corpus; sed humanitas est inferior diuinitate, & ex vi vnionis hypostaticæ, conuenit cum Deitate in eadem Christi persona: ergo ex vi huius vnionis incumbit diuinitati specialis obligatio gubernandi humanitatem; & consequenter peccata humanitatis assumptæ diuinitati attribuerentur. 155 *Secundò.*

Tertiò; cum namque in vna, & eadem natura conueniunt inferior, & superior potentia, incumbit tali naturæ obligatio regendi potentiam inferiorem per potentiam superiorem, vt constat in natura humana, quæ naturali obligatione tenetur per voluntatem regere, & gubernare appetitum inferiorem: ergo pariter cum duæ naturæ conueniunt in vna, & eadem persona consurgit in illa obligatio regendi inferiorem per superiorem naturam, & consequenter Verbo, in quo ex vi vnionis humanitatis ad ipsum, conueniunt natura humana, & diuina, incumbet specialis obligatio regendi, & gubernandi naturam humanam per diuinam; & consequenter peccatum humanitatis vnitæ attribuitur Verbo, non solum ratione voluntatis humanæ, sed etiam ratione voluntatis diuinæ. 156 *Tertiò.*

Hanc rationem insinuat D. Thom. *in 3. dist. 12. q. 2. art. 1. in corp.* & ad Annibaldum *in eadem distinctione q. vnica art. 3.* vbi ait: *Humanitatem idèo non potuisse peccare, quia fuit instrumentum diuinitatis eam mouentis; diuinitas autem non potuit illam ad malum mouere.* Quæ doctrina non sic accipienda est, quod humanitas in omnibus suis operibus propriè fuerit instrumentum diuinitatis; sed quia sicut instrumentum non agit, nisi vt subordinatum principali agenti, ità humanitas Verbo vnita in omnibus suis actionibus diuinitati, vt regenti, gubernantique subdebatur, eo autem ipso, quod humanitas ex vi vnionis hoc modo diuinitati subdatur, non potest in peccatum exire, quin tale peccatum Deo, vt specialiter mouenti, & gubernanti respondeat. Illa vsi sunt Paludanus, & Capreolus *locis suprà allegatis*, & ex ipsis Medina, Cabtera, Aluarez, Nazarius, Zippullus, & alij Recentiores Thomistæ, Suarez, Beccanus, & Granadus, quod plures alij Recentiores sequuntur. Et videtur non obscurè tradita à sexta Synodo generali, & Constantinopolitana tertia, *actione* 157 *Ratio facta ex D. Tho. colligitur.* *Palud. Capr.*

actione 8. vbi ait: In vno, & eodem Christo Deo nostro impossibile fuisse contrarias, & dissimiles voluntates existere, quia quemadmodum corpus nostrum regitur, & ornatur, atque ordinatur ab intellectuali, & rationali anima nostra, ita & in homine Christo tota hominis eius conspersio ab eiusdem Verbi diuinitate semper, & in omnibus mota Deo mobilis fuit. Illamque doctè ex Patribus deducit Suarez, & præcipuè ex Ephiphanio in Anchorato, non longè à fine, vbi ait: *Sicut supernè perfectus est, etiam infernè, quod si infernè imperfectus esset, etiam supernè*: ergo sentit defectum voluntatis humanæ inferioris, necessariò redundare in defectum voluntatis superioris, nempè, voluntatis diuinæ.

Eadem vtitur 6. Synodus Generalis.

158 Hæc tamen ratio displicuit Patri Vazquez *disp. allegata cap. 5.* & respondet, negando esse ex vi vnionis aliquam specialem obligationem in Verbo, quatenùs Deo, gubernandi humanitatem, quamuis in eadem persona cum Deitate coniuncta, nec est eadem ratio in anima, & voluntate respectu corporis, & appetitus, quod namque in homine sit obligatio regendi corpus per animam, & appetitum per voluntatem, non oritur præcisè ex illorum coniunctione, sed quia sola anima, vt agit per voluntatem, capax est obligationis eo quod solum animam, vt per voluntatem agit, est libera; & ideò tenetur per voluntatem membra, & appetitum dirigere: in Christo autem vtraque natura suam habet voluntatem liberam; vnde humanitas per voluntatem creatam potest, & tenetur membra sui corporis regere, & gubernare appetitum, quibus libertas non inest; ac proindè ex illius coniunctione cum diuinitate in vna Christi persona, non consurgit aliqua obligatio in Verbo regendi voluntatem creatam per voluntatem diuinam.

Ad illam respondet P. Vazquez.

159 Hæc tamen solutio vim rationis factæ non eneruat, quod enim homo teneatur per voluntatem regere, & gubernare appetitum, & omnia sui corporis membra non prouenit ex defectu libertatis appetitus, & membrorum, sed ex conuenientia in vna, & eadem natura; vndè quamuis appetitus ratione sui esset capax libertatis, eadem obligatio intercederet; ergo licet voluntas humana Christi gaudeat propria libertate, quia tamen inferior est, & cum voluntate diuina conuenit in vna Christi persona, adest obligatio in Verbo regendi, & gubernandi voluntatem Christi humanam per voluntatem diuinam. Consequentia tenet, & antecedens probatur; filius namque habet propriam libertatem in suis operationibus, & tamen ex coniunctione seminali, qua Pater Filio coniungitur, incumbit patri obligatio, & cura regendi filium: ergo quamuis appetitus propria libertate gauderet, ex coniunctione naturali, quam habet cum voluntate, illi subordinaretur, & homini vtramque potentiam habenti incumberet obligatio gubernandi appetitum inferiorem per voluntatem, quæ superior est appetitu; & consequenter ex vnione, coniunctioneque personali humanitatis cum diuinitate in Verbo consurgit in illo obligatio gubernandi inferiorem per superiorem naturam, etsi humanitas ratione sui propria libertate gaudeat.

Reijcitur eius solutio.

§. VIII.

Obiectionibus contrà rationem istam occurritur.

160 Contrà rationem istam arguit Vazquez ex Durando. Ratione vnionis humanitatis ad Verbum nulla est obligatio in ipso gubernandi humanitatem, & vitandi illius peccata: ergo ex eo quod humanitas assumpta peccaret, non sequitur eius peccatum specialiter attribuendum Verbo in se ipso, & vt in diuinitate subsistit. Consequentia tenet; nam specialis attributio peccati humanitatis ad Verbum in se fundatur in speciali obligatione regendi, gubernandique humanitatem. Antecedens autem probatur primò: nam Verbum, quatenus Deus est incapax subiectionis ad legem; cum lex à superiori imponatur, Verbum autem, vt Deus, superiorem nequeat habere: ergo est incapax obligationis moralis, quæ legis effectus est.

Contrà rationem istã opponit Vazquez.

Antecedens probatur 1.

161 Secundò probatur; posse namque permittere peccata in creatura rationali conuenit Verbo ratione supremi dominij, ex quo habet, illam mouere conformiter ad eius naturam, & quia natura rationalis est libera, & de se indifferens ad bonum, & malum, ei offerre concursum ad vtrumque indifferentem; sed adhuc supposita vnione humanitatis ad Verbum; Verbum manet supremus dominus humanitatis: ergo adhuc tali vnione supposita, manet cum iure offerendi concursum indifferentem, & consequenter potens permittere peccatum in illa, cum quo non stat obligatio illam regendi, & vitandi eius peccata.

Secundò.

162 Tertiò probatur: si namque ex vnione resultaret aliqua obligatio in Verbo, æquè primò, & immediatè tribus personis competeret; sed ratione vnionis humanitatis ad Verbum non consurgit obligatio immediatè, & æquè primò tribus personis conueniens gubernandi humanitatem assumptam, & vitandi in illa peccatum: ergo in Verbo talis obligatio non datur. Consequentia tenet. Minor videtur certa; nam vnio non est communis tribus personis: ergo ex illa nequit obligatio consurgere immediatè illis conueniens. Maior autem probatur primò; nam obligatio gubernandi humanitatem, si quæ in Verbo reperitur, illi conuenit ratione voluntatis diuinæ; sed hæc est tribus personis communis, illisque immediatè conueniens: ergo si ex vnione hypostatica resultat aliqua obligatio in Verbo, vt in Deitate subsistente, talis obligatio, immediatè, & æquè primò conuenit tribus personis. Secundò; nam omnis obligatio, vel operationem respicit, vel carentiam operationis ad extrà; sed omnis operatio ad extrà, & consequenter omnis operationis carentia est communis tribus personis, illisque immediatè conueniens: ergo si datur aliqua obligatio in Verbo, quatenus Deo, est communis tribus diuinis personis, & æquè primò illi competit.

Tertiò.

163 Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: nam licet obligatio in creaturis ex lege superioris oriatur; in Deo tamen non ex lege, sed ex rectitudine ipsi essentiali procedit: vndè sicut ex hoc capite tenetur ad non mentiendum, & ad standum promissis, quin vlli legi subiaceat; ità sinè subiectione ad legem obligatur supposita vnione humanitas ad Verbum illa gubernare, & regere, taliter quod in peccatum non cadat. Ad secundam, concessis maiori, & minori, distinguo consequens: cum iure, & potentia antecedenti offerendi concursum indifferentem, & permittendi peccatum in humanitate vnita, & in sensu diuiso vnionis, concedo consequentiam: cum iure; & potentia consequenti, & in sensu composito vnionis humanitatis ad Verbum, nego consequentiam. Itaque non est de ratione supremi dominij posse potentia consequenti, in quanis suppositione, omne id, quod antè talem suppositionem potest, sed tantùm in omni suppositione retinere potentiam antecedentem.

Respondetur ad 1. antecedentis probationem.

Ad secundam.

164 Quod patet: nam Deus ratione supremi dominij est potens conferre hominibus gloriam, & illis gloriam negare, & adhuc suppositis meritis, & pacto, seu promissione præmiandi, perseuerat hoc dominium, & in dicta suppositione non manet potens potentia consequenti ad negandam illis gloriam, sed tantum potentia antecedenti, quatenùs scilicet, potest ius in meritis fundatum destruere; & consequenter gloriam promeritam non conferre. Similiter Deus ratione supremi dominij est potens remittere, & non remittere peccatum hominibus, & hoc dominium supremum perseuerat adhuc satisfactione Christi, & illius applicatione supposita; & tamen non manet potens ad non remittendum peccatum potentia consequenti, & compositiuè cum tali suppositione, sed tantùm potentia antecedenti, & in sensu diuiso. Non ergo est de ratione supremi dominij potentia consequens in omni suppositione ad id, quod antè talem suppositionem poterat, sed saluatur cum potentia antecedenti, & sic in præsenti contingit; Deus namque supposita vnione humanitatis ad Verbum, manet potens potentia antecedenti ad offerendum humanitati concursum indifferentem, & permittendum in illa peccatum, quia potest vnionem hypostaticam destruere, illique peccatum permittere destructione vnionis supposita, non tamen manet potens ad permittendum humanitati vnitæ peccatum potentia consequenti, & in sensu composito vnionis: vndè obligatio gubernandi humanitatem, semperque illi conferendi auxilia determinata ad bonum, & negandi concursum ad malum, rectè in Verbo cum supremo dominio componitur, sicut obligatio acceptandi satisfactionem Christi pro peccato humani generis, & remunerandi merita iustorum illis gloriam conferendo, rectè componitur cum supremo Dei dominio.

Impotentia consequens non est supremo dominio opposita probatur 1. Secundò.

165 Ad tertiam antecedentis probationem respondet Mag. Vincentius *vbi supra pag. 36.* negando sequelam: nam licet voluntas diuina sit tribus personis communis, non tamen concurrit ad gubernandam humanitatem, vt communis, sed vt est voluntas Verbi; & ideò obligatio huius regiminis non conuenit immediatè, & æquè primò tribus personis, sed soli Verbo diuino: sicut actus generandi licet Patri ratione essentiæ conueniat, quæ est alijs personis communis: quia tamen non conuenit ratione essentiæ, vt communis, sed quatenus Patri propriæ, alijs personis non conuenit. Cui solutioni adhæsit Pater Suarez; alia tamen ductus ratione: quia nempè, voluntas diuina ità est tribus personis communis, vt sit etiam singularum propria, non minùs perfectè, quàm si vniuscuiusq; tantum esset; & ideò cura regendæ voluntatis assumptæ per se primò pertinet ad Verbum, cuius suo modo facta est humana natura propria. Addit tamen, mediatè etiam ad Patrem, & Spiritum Sanctum pertinere, eo quod à voluntate Filij discordare non possunt, in qua etiam consenserunt, quando humanam naturam personæ Verbi vnire voluerunt: huic etiam solutioni plures Recentiores consentiunt.

Ad tertiã probationem resp. Mag. Vincentius.

166 Nobis tamen placere nequaquàm potest. Antè cuius impugnationem aduerto: aliud esse loqui de operationibus an humanitate elicitis, ad quas etiam Verbum, vt in illa subsistens, simul cum humanitate assumpta concurrit, humanitate se habente, vt principio *quo* elicitiuo mediantibus suis potentijs. Verbo autem quatenùs in humanitate subsistit, vt principio *quod* effectiuo. Aliud autem de operationibus, quibus humanitas regitur, & gubernatur à Verbo ratione voluntatis diuinæ. Et

Quadam distinctio operationũ Christi præmittitur, vt solutio impugnetur.

Et quidem loquendo de primis operationibus, fateor, attribui aliqua ratione Verbo, quæ non attribuuntur alijs diuinis personis: nam licet ab illis sint *effectiuè*, vt à causa vniuersali, non tamen *elicitiuè*, *terminatiuè*, & *denominatiuè*; nam hoc modo solùm attribuuntur Verbo, vt supposito vt *quod* elicienti, illasque terminanti mediatè, & ab eis denominari, quia solùm Verbum terminauit, suppositauitque humanitatem, ratione cuius terminationis opera ab humanitate elicita supposito Verbi attribuuntur, tanquam principium *quod* operant. Cæterùm de his actionibus, prout hoc modo Verbo specialiter attribuuntur, non procedit ratio facta. Tùm, quia aliàs confunderetur cum alia, quam §. *sequenti* trademus, quam plures ex Auctoribus reijciunt, quibus ratio, quam modo prosequimur placuit. Tùm etiam: nam concursus iste elicitiuus vt *quod* prædictarum operationum, non conuenit Verbo ratione voluntatis diuinæ, sed ratione humanitatis, vt principij *quo* radicalis, & ratione voluntatis humanæ, vt principij *quo* proximi. Ratio autem, quam *in præsenti* prosequimur, procedit de operationibus, quæ sunt à Verbo ratione voluntatis diuinæ, nempè de illis, quibus humanitas regitur, & gubernatur à Deo medijs motionibus, quibus ad bonum dirigitur.

167 *Contrà traditam solutionē facit primò.* Quod autem operationes istæ, quibus humanitas regitur, & gubernatur à Deo, non conueniant Verbo immediatè, prout ab alijs personis distinguitur, sed immediatè tribus diuinis personis, prout in vna Deitatis essentia conueniunt: probo primò; nam huiusmodi operationes conueniunt Verbo ratione omnipotentiæ, vt communis tribus personis, non autem vt terminatæ per subsistentiam personalem Verbi; alias ad illas nullo modo aliæ personæ concurrerent, sicut actus generandi, quia non est ab essentia, vt communi, sed quatenus Patri propria, taliter Patri attribuitur, quod nullo modo alias personas denominat; sed quod Verbo conuenit ratione omnipotentiæ, vt tribus personis communis, non conuenit ipsi, prout ab alijs distinguitur immediatè, sed omnibus, prout in Deitate sunt vnum: ergo huiusmodi operationes non conueniunt immediatè Verbo, quatenus ab alijs personis distincto. *Secundò*, Deindè: nam gubernare humanitatem, est illam ad bonum mouere, quod fit medijs diuinis auxilijs; sed huiuscemodi auxilia sunt à Deo immediatè prout tribus personis communi: ergo operationes, quibus humanitas gubernatur à Verbo, quatenus Deo, non conueniunt ipsi immediatè, prout ab alijs personis distinguitur.

168 *Tertiò.* Denique nam estò voluntas diuina, ità perfectè singulis personis conueniat, ac si esset singularum propria, non est dabilis actus voluntatis liber immediatè conueniens vni illarum, quatenùs ab alijs distinctæ: ergo pariter, eadem non obstante ratione, non poterit dari aliqua operatio ad extrà immediatè vni vt ab alijs distinctæ conueniens; ac proindè operationes, quibus humanitas regitur & gubernatur à Verbo, prout in Deitate subsistit, non possunt Verbo immediatè competere, prout personaliter à cæteris personis distinguitur: ex quo vlteriùs fit, quod Verbum, prout ab alijs personis distinctum, nequeat immediatè obligari ratione voluntatis diuinæ ad humanitatem regendam, & gubernandam: quod patet; nam obligatio respicit operationem: ergo ad illam, quæ Verbo immediatè non conuenit, nequit Verbum immediatè obligari.

169 *Ad 3. probationem antecedentis respondetur.* Vndè prætermissa hac solutione. Ad tertiam antecedentis probationem respondeo, concedendo maiorem, & negando minorem, ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: & insto: nam ratione vnionis ad Verbum est in Deo obligatio, saltim congruentiæ, vt vult Scotus, vel connaturalitatis, vt alij volunt, ditandi humanitatem donis gratiæ, & beatifica fruitione, quæ obligatio conuenit immediatè huic Deo, vt tribus personis communi; & tamen vnio specialiter conuenit Verbo. Insuper ex operibus Christi ratione coniunctionis specialis ad Verbum consurgit obligatio rigorosæ iustitiæ, in nostra, & veriori sententia, vel gratitudinis in sententia P. Vazquez, quæ obligatio non est specialis Verbo, sed tribus personis communis. Ac denique in sententia istius Auctoris gratia substantialis vnionis, quia infinita est in ratione sanctitatis, reddit humanitatem impeccabilem; & consequenter infert necessitatem in Deo, semper auxiliandi ad bonum, & non permittendi peccatum; nec offerendi concursum indifferentem indifferentia contrarietatis, quæ necessitas huic Deo immediatè conuenit, vt tribus personis communi: ergo ex vnione non communi tribus personis, sed diuino Verbo speciali, consurgit necessitas communis tribus personis, & consequenter non obstat specialitas vnionis, vt ex illa communis obligatio nascatur; ac proinde est asserendum, quod licet titulus obligationis specialiter Verbo conueniat, obligatio tamen non est Verbo specialis, sed tribus personis communis. Quod si hoc tantum docent Auctores primæ solutionis, cum illis non contendemus.

170 *Instat Vazq.* Sed opponit Vazquez: nam tota Trinitas solum operatur, vt prima causa in mouendo humanitatem, nec in modo operandi, & supremæ potestatis fuit vllo modo immutata ex vi vnionis hypostaticæ: ergo post vnionem humanitatis ad Verbum, non potuit manere obligata ad id, ad quod antè vnionem obligata non erat. Quod ampliùs vrgeri potest; nam humanitas post vnionem ad Verbum mansit eodem modo quoad esse subordinata Deo, quo cæteræ creaturæ rationales: ergo mansit etiam Deo, vt primæ causæ eodem modo subordinata in operando; sed ratione huius subordinationis ad Deum, vt causam primam, conuenit Deo ius permittendi creaturæ rationali peccata, quia ipsi, vt speciali causæ attribuantur: ergo habet idem ius respectu humanitatis Verbo hypostaticè vnitæ; ac proindè post vnionem non mansit Deus obligatus ad regendam humanitatem, eo speciali regimine, quo illam cadere in peccatum non sinat. *Confirmatur.*

Hæc tamen obiectio non vrget, falsum enim est totam Trinitatem respectu humanitatis solum operari, vt primam causam; nam præter hunc titulum est alius ex vnione ad Verbum consurgens, ratione cuius illam deberet dirigere, & gubernare, quamuis prima causa non esset, nempè, esse Verbo personaliter coniunctam, & vt ista obligatio consurgat, non obstat, Deum in modo operandi, & supremæ potestatis physicè ex vnione non immutari; nam absque physica immutatione obligatur ex vi vnionis hypostaticæ ad tribuenda dona gratiæ, & similiter ex meritis Christi obligatur ad remittendum peccatum, quin ex illis in Deo aliqua immutatio in modo operandi, & supremæ potestatis resultet. 171 *Respond.*

Ad confirmationem, concesso antecedenti, distinguo consequens eodem modo: quantùm ad dependentiam essentialem, concedo consequentiam: quoad exclusionem alterius subordinationis, nego consequentiam: & sub eadem distinctione minoris subsumptæ, nego consequentiam: ius enim permittendi peccatum cæteris creaturis rationalibus fundatur in subordinatione ad Deum titulo primæ causæ, vt excludente aliam specialem subordinationem, & quia in humanitate cum dependentia à Deo, quoad esse, & subordinatione ad ipsum, vt primam causam, huiusmodi exclusio non datur, sed ei conuenit specialis alia subordinatio, vt specialiter dirigenti, & gubernanti ratione coniunctionis personalis ad Verbum; fit consequens, vt in Deo, vnione humanitatis ad Verbum supposita, non maneat ius offerendi concursum indifferentem, nec permittendi peccatum, sed sit moraliter obligatus ad dirigendam illam ad bonum; ac proindè peccatum ex defectu huius directionis ab humanitate commissum, Deo specialiter tribueretur, sicut submersio nauis prouenìens ex defectu gubernationis, Nauclero ad illam gubernandam obligatio attribuitur. 172 *Ad confirmationem.*

Secundò principaliter contrà rationem istam arguitur; ex eo quod in creatis pater gubernare filium teneatur, maritus vxorem, & Dominus seruum, non sequitur Verbum speciali obligatione teneri dirigere humanitatem assumptam; sed ab his exemplis obligatio in Verbo desumitur; & in illis ab Auctoribus fundatur: ergo admittenda non est, nec ex illa impeccabilitas in humanitate suadenda. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primò; Pater namque, non solùm tenetur peccata filiorum cauere, sed etiam illorum mortem ab alijs violenter illatam, & alia damna corporalia, vitare, & idem est dicendum de viro respectu vxoris, & de Domino per comparationem ad seruos, & tamen ex hoc non colligitur talis obligatio in Verbo; aliàs culpæ illius mors humanitatis, & damna, quæ passa est, tribuerentur: ergo pariter ex eo quod in creatis pater obligatus sit cauere peccata in filijs, maritus in vxore, & Dominus seruorum peccata, non sequitur in Verbo obligatio gubernandi humanitatem assumptam, & illius peccata impediendi. 173 *2. Arguitur contra rationem probatiuam. Maior probatur 1.*

Secundò: nam etiam Princeps creatus tenetur sibi subditos gubernare, & illorum peccata quantùm est in se impedire, & similiter Dominus creaturas tenetur in sibi seruis peccata cauere, & tamen Deus, quamuis sit omnium creaturarum supremus Princeps, & Dominus, non est obligatus vitare in illis peccata, aliàs nulla creatura rationalis posset aliquando peccare: ergo pariter ex obligatione patris respectu filiorum in seminali coniunctione fundata, non sequitur in Verbo obligatio respectu humanitatis assumptæ fundata in coniunctione cum ipso personali. 174 *Secundò.*

Tertiò: nam in creatis pater, non solùm tenetur filij naturalis peccata impedire obligatione fundata in coniunctione seminali, sed etiam peccata filij adoptiui ratione coniunctionis effectiuæ cum illo; & tamen ex hoc non sequitur, Deum teneri vitare peccata in suis filijs adoptiuis, quibus speciali effectu coniungitur: ergo pariter ex eo quod seminalis coniunctio fundet in patre creato obligationem gubernandi filios naturales, & illorum peccata vitandi, non sequitur coniunctionem, vel vnionem personalem eandem obligationem in Verbo respectu humanitatis sibi coniunctæ fundare. 175 *Tertiò.*

Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, distinguo maiorem: mortem violenter illatam, & alia damna corporis irrationabiliter ab illis suscepta, concedo maiorem: suscepta rationabiliter, & conformiter ad rationem, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Itaque pater, tenetur, mortem violenter illatam filijs vitare, & damna corporalia filiorum, quando ipsi filij tenentur fugere 176 *Respond. ad 1. probationem maioris.*

prædi-

prædicta mala, cum nempè, non sustinentur conformiter ad rationem; cum autem filij ea non tenentur fugere non adest in patre obligatio eadem mala vitandi, vt cum filij sustinent mortem pro Christo, vel pro illo flagellantur quia ergo mors Christi, & illius tormenta, quamuis iniustè ab hominibus illata, à Christo in sua humanitate rationabiliter meritoriè fuerunt suscepta; fit consequens, vt Verbum non teneretur prædicta mala in humanitate vitare.

177 *Ad secundam.* Ad secundam probationem, concessis maiori, & minori, negò consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam ius offerendi concursum indifferentem, & sinè culpa permittendi peccata in creatura rationali, conuenit Deo ex ratione primæ causæ; ac proindè nequit hoc ius impediri, vel ligari ex aliquo essentiali rationi primæ causæ; Deum autem esse supremum Principem, & Dominum creaturam est ipsi essentiale ex titulo, & ratione primæ causæ; & ideò ex prædictis rationibus nequit ius permittendi peccata in creatura rationali impediri; ac per consequens, non potest ex illis obligatio regiminis specialis, & vitandi illarum peccata oriri. Quæ ratio in terminatione Verbi, & illius coniunctione cum humanitate non militat: nam quod Verbum terminet humanitatem, & cum illa personaliter coniungatur, non est essentiale Verbo ex conceptu primæ causæ; & ideò ex hac coniunctione potest ius permittendi peccatum in humanitate impediri, & consurgere obligatio specialis eam regendi, & gubernandi, & vitandi in illa peccatum.

178 *Ad tertiā.* Et ex his ad vltimam probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam: nam posse filios adoptare, & cum illis speciali affectu coniungi, conuenit Deo ex ratione primæ causæ in ordine supernaturali: ex quo etiam habet ius permittendi creaturis rationalibus peccata in prædicto ordine; & ideò specialis coniunctio affectiua non potest prædictum ius impedire; ac proindè, nec specialis directionis obligationem fundare; personalis autem coniunctio humanitatis cum Verbo, non conuenit illi ex titulo primæ causæ, & ideò potest ius aliquod primæ causæ impedire, & fundare prædictam obligationem.

179 *Instabis.* Sed dices, etiam personalis coniunctio humanitatis ad Verbum, illi conuenit ex ratione primæ causæ: ergo nequit fundare obligationem in ipso impediens ius illi ex conceptu primæ causæ conueniens. Consequentia tenet ex dictis. Antecedens autem probatur: Verbum enim posse humanæ naturæ vniri, conuenit illi ex eodem principio, quo habet posse humanitatem assumere; sed hoc posse, Verbo conuenit ratione omnipotentiæ, vt principij; vt docet D. Thom. *suprà q. 3. art. 1. & 2.* & consequenter ex ratione primæ causæ: ergo posse terminare humanitatem, & personaliter cum illa coniungi, conuenit Verbo ex ratione, & conceptu primæ causæ.

180 *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, distinguo maiorem: assumptione accepta adæquatè, nego maiorem: inadæquatè, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: vt enim docet D. Tho. *ibi*, assumptio, vel posse assumere, duo in suo conceptu importat, scilicet, principiare assumptionem, & naturam terminare: primum conuenit ratione omnipotentiæ; secundum autem ratione proprietatis personalis, vndè Verbum posse terminare, non conuenit illi ex eodem conceptu, & ratione, ex qua habet, posse assumere assumptione sumpta adæquatè, quia ei non conuenit ex illo capite, quo potest principiare assumptionem, sed inadæquatè accepta, nempè, ex ea ratione, qua potest terminare naturam, vndè ex eo quod posse assumere Verbo competat ex ratione primæ causæ, non sequitur personalem coniunctionem illi ex hac ratione competere.

181 *Vltimo cōtrà eādem rationē arguitur.* Denique contrà eandem rationem possumus argumentari; nam impeccabilitas humanitatis assumptæ in sensu composito vnionis prouenit ex repugnantia essentiali gratiæ vnionis substantialis cum peccato actuali, vt §. 6. arguebamus; sed repugnantia ista essentiali supposita, recursus ab obligationem Verbi gubernandi humanitatem, necessarius non est, nec possibilis: ergo malè à nobis ex prædicta obligatione probatur. Consequentia tenet. Maior constat ex dictis §. 6. Minor pro prima parte patet: nam ista repugnantia supposita; sufficienter per illam probatur impeccabilitas humanitatis in sensu composito vnionis: ergo recursus ad specialem Verbi obligationem gubernandi humanitatem, necessarius non est. Deindè pro secunda parte suadetur: nam obligatio regendi debet esse in ordine ad illum, qui regimine indigeat, vt non incidat in malum; sed supposita repugnantia essentiali sanctitatis substantialis cum peccato actuali, vt humanitas in peccatum non incidat cum prædicta gratia compositum, gubernatione non indiget: ergo dicta repugnantia supposita, impossibilis est obligatio ex parte Verbi gubernandi humanitatem. Consequentia tenet. Maior certa videtur: nam in ordine ad illum, qui gubernatione non indiget inutilis est gubernatio; sed obligatio in ordine ad inutile dari non potest: ergo necessariò debet supponere indigentiam regiminis. Minor autem non minùs aperta videtur: vt enim non fiat, quod implicat contradictionem, directio necessaria non est; sed supposita repugnantia essentiali sanctitatis gratiæ vnionis cum peccato actuali, implicat vtriusque coniunctio: ergo hac repugnantia supposita, vt humanitas in peccatum non incidat in sensu composito vnionis gubernatione, aut directione non indiget.

Huic argumento responderi potest primò, distinguendo. Maiorem: in omnium Theologorum sententia, nego maiorem: in veriori, & frequentiori, concedo maiorem: & prætermissa minori, negando consequentiam: nam licet communis sententia sit, humanitatem assumptam sanctificari per gratiam substantialem formaliter, non tamen desunt Theologi, illam impugnantes sententiam, & oppositum sentientes, & licet vera, & frequentior sententia gratiæ vnionis substantialis tribuat essentialem repugnantiam cum habituali, & actuali peccato, non tamen desunt Theologi huiuscemodi essentialem repugnantiam negantes, etiam ex illis, qui formalem sanctificationem humanitatis per gratiam vnionis admittunt, vndè quamuis hac repugnantia essentiali supposita, locus obligationi Verbi non adsit, rectè à Nobis ex illa repugnantia peccati actualis in humanitate assumpta probatur, non vtendo hac ratione *copulatiuè* cum prima, sed *diuisiuè*, ità vt ex obligatione Verbi gubernandi humanitatem probetur illius impeccabilitas in sensu composito vnionis, supposito quod formalis repugnantia non detur; secus autem si talis repugnantia admittatur. 182 *Respond. primò.*

Secundò responderi potest, concessa maiori, negando minorem pro vtraque parte. Ad primæ probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: recursus ille necessarius non est, vnicè probans impeccabilitatem humanitatis vnitæ, concedo consequentiam: vt sufficienter probans, nego consequentiam. Potest enim eadem veritas pluribus medijs probari, vndè quamuis vno sufficienter probetur, solùm sequitur aliud necessarium non esse, vt vnicè probatiuum, non autem quod necessarium non sit, vt eiusdem veritatis probatiuum sufficienter. Ad secundæ partis probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: quod implicat contradictionem ex prædicato essentiali principio *quo* operatiuo, concedo maiorem: ex suppositione accidentali huic principio, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet coniunctio peccati actualis cum vnione hypostatica implicet contradictionem, quod tamen humanitas vnita non possit in actuale peccatum incidere, non conuenit illi ex prædicato aliquo humanitati essentiali, sed ex dono accidentali, & cum aliàs, vt non peccet, necessarium sit, quod operetur cum præceptum est de operando, & vt operetur, indigeat motione, & directione diuina; fit consequens, quod quamuis prædicta coniunctio implicet contradictionem, vt humanitas non incidat in peccatum indigeat moueri, & dirigi; ac proindè talis implicatio non tollit obligationem in Verbo dirigendi humanitatem. 183 *Secundò Respond.*

Sed dices: permissio peccati cum vnione ad Verbum in humanitate compositi, est implicatoria ex terminis: ergo ad non permittendum peccatum cum vnione ad Verbum compositum, non est in Verbo obligatio. Consequentia tenet: nam ad id, cuius oppositum est implicatorium ex terminis, non potest dari obligatio; vndè, quia chimera implicat contradictionem, nemo admittit obligationem in Deo non efficiendi chimeram: ergo si permissio peccati cum vnione ad Verbum compositi, est implicatoria ex terminis, non est in Verbo obligatio ad illius non permissionem. Antecedens autem probatur: nam à permissione ad peccatum est consequentia infallibilis: ergo eo modo, quo peccatum repugnat, etiam illius permissio repugnat; sed coniunctio peccati cum hypostatica vnione, est implicatoria ex terminis, in sententia, quam supponimus: ergo permissio peccati coniuncti cum vnione hypostatica, etiam ex terminis implicat. 184 *Instabis.*

Nec sufficit respondere, Deum tenere non mentiri; & tamen mendatium ex terminis Deo repugnat. Verbum etiam vt in humanitate subsistens, obligatur lege prohibente odium Dei; & tamen Verbum, vt in humanitate subsistens, Deum odio habere, est implicatorium ex terminis. Falsum ergo est, quod in argumento assumitur, nempè, ad id, cuius oppositum est implicatorium ex terminis, non posse esse obligationem; ac proindè quamuis permissio peccati cum vnione ad Verbum compositi ex terminis implicatoria sit, poterit ex vnione humanitatis ad Verbum obligatio in illo consurgere, non permittendi peccatum cum prædicta vnione compositum. 185 *Respondebis.*

Sed contrà; aliud enim est, quòd aliquid ex vi obligationis subiecto de se impeccabili, implicans constituatur; aliud autem, quod id, quod ex se antè obligationem implicat, aliqua lege prohibeatur: primum est verum, & exemplis fit manifestum. Secundum autem est falsum, nec potest aliquo exemplo probari, immò oppositum pluribus exemplis monstratur; quia namque, in sententia veriori, implicat coniunctio peccati mortalis cum gratia sanctificante non datur lex aliqua dictam coniunctionem prohibens. Et quia implicat in sententia Thomistarum coniunctio negationis dissensus cum gratia ab intrinseco efficaci, nulla datur lex præcipiens, ne coniungantur. Et quia in sententia 186 *Contrà.*

tia professorum scientiæ mediæ implicat ex terminis coniunctio negationis actus cum gratia, vt efficaci ab extrinseco, nemo admisit legem prohibentem huiusmodi coniunctionem. Ac denique; quia ex terminis, præscindendo ab omni lege, repugnat chimera, nullus admisit obligationem in Deo non efficiendi chimeram; sed permissio peccati, vt coniuncti cum vnione hypostatica est implicatoria ex terminis præscindendo ab omni lege, vel obligatione Verbi, iuxtà primam rationem, qua conclusionem nostram monstrauimus; ergo in Verbo non est obligatio non permittendi peccatum cum vnione ad ipsum compositum.

187 *Vera obiectionis solutio.* Quarè melius respondetur, distinguendo antecedens: est implicatoria ex conceptu peccati, comparatiuè ad humanitatem nego antecedens: ex conceptu coniunctionis cum gratia substantiali vnionis, concedo antecedens, & distinguo consequens: ad permittendum permissione cadente supra coniunctionem directè, concedo consequentiam: permissione cadente supra peccatum, vt à coniunctione præscindens, nego consequentiam. Itàque coniunctio peccati cum vnione substantiali ad Verbum, est implicatoria ex terminis, & ideò non datur in diuino Verbo obligatio non permittendi prædictam coniunctionem: peccatum autem non repugnat ex terminis cum humanitate vnita, sed solùm illi repugnat ex suppositione vnionis, & ideò vnione supposita potest esse in Verbo obligatio non permittendi humanitati peccatum, permissione cadente non suprà coniunctionem, quæ est implicatoria ex terminis, sed suprà peccatum prout à coniunctione præscindens, qualiter sumptum non repugnat humanitati, quæ est principium quo operandi. Et ratio est, nam Deum non permittere humanitati sibi vnitæ peccatum, est illi assistere sua gratia in ordine ad bonum: licet autem humanitas Verbo vnita, non possit peccatum cum vnione coniungere, vt tamen non peccet peccato, v. g. omissionis, oportet quod benè operetur, vt autem benè operetur indiget adiutorio, & gratia auxiliante Dei; & consequenter potest Deus intelligi ex aliquo principio obligatus ad hoc adiutorium gratiæ inclinantis ad bonum largiendum, assistendumque humanitati ad honestam operationem; ac proindè esse potest obligatus, ad non permittendum peccatum.

188 *Vrgebis.* Sed adhùc instabis, supposito, quod peccatum repugnet humanitati vnitæ, & supposito præcepto obligante humanitatem ad actum aliquem positiuum, est Deus necessitatus ad concurrendum cum humanitate ad bonum, ità vt non possit non concurrere, & non auxiliari ad bonum de potentia absoluta; sed suprà actum necessarium non cadit obligatio moralis; materia namque positiuæ obligationis est actus moralis, & liber: ergo in Verbo non datur obligatio auxiliandi humanitatem, & ad bonum concurrendi cum illa.

189 *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem: est Deus necessitatus simpliciter, & absolutè nego maiorem: secundum quid, & ex suppositione, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet obligatio non possit cadere supra actum simpliciter necessarium, super actum autem necessarium ex suppositione cadere potest; Deus namque suppositis meritis sub pacto, & promissione diuina, necessitatur ad illorum remunerationem, taliter, quod conseruato iure meritorum, non possit illa non remunerari; & tamen obligatur ex iustitia ad illa remuneranda. Necessitas autem auxiliandi humanitatem vnitam, in ordine ad bonam operationem, non est necessitas absoluta, & simpliciter talis, sed secundum quid, & ex suppositione conseruationis vnionis, quæ Deo libera est; ac proindè non obest obligationi Dei ad auxiliandum humanitati, illique largiendum gratiam, qua opus bonum adimpletiuum præcepti efficiat.

§. IX.

Alia ratione communis sententia probatur.

190 *Vltimò probatur conclusio.* Denique probatur conclusio: si posset humanitas assumpta peccare peccato cum vnione composito, posset suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate peccare; consequens est falsum ergo humanitas assumpta non potest peccare peccato cum vnione composito. Consequentia est bona. Minor constat: nam supposito diuino repugnat esse causam specialem peccati; sed si vt subsistens in humanitate posset peccare, posset esse causa specialis, vel particularis peccati: ergo suppositum Verbi, etiam vt in humanitate subsistens, nequit peccare. Maior autem, vel sequela probatur: nam *actiones sunt suppositorum, & subsistentium*, vt commune axioma docet, sed suppositum humanitatis assumptæ est tantùm suppositum Verbi, prout subsistens in humanitate: ergo si posset humanitas assumpta peccare peccato cum vnione composito, posset etiam Verbum, vt subsistens in humanitate peccare.

191 *Respondet Marsilius I.* Huic argumento, quo post Paludanum, & Capreolum vtuntur nostri Thomistæ, & cum illis Suarez, & aliqui Societatis Recentiores: Respondet Marsilius *vbi suprà*, negando sequelam: ex eo enim, quod humanitas assumpta peccaret, non sequitur Verbum, vt in illa subsistens peccare, etiam purè *denominatiuè*, & per communicationem idiomatum; hæc namque admittenda non est quoad ea, quæ imperfectionem important; vndè Verbum non dicitur creatura, quamuis vt homo creatura sit, nec dicitur peccabile, quamuis humanitas peccabilis sit: peccatum autem maximam dicit imperfectionem; & ideò quamuis humanitas assumpta peccaret vnione ad Verbum retenta; Verbum, vt in illa subsistens peccantis denominationem non subiret.

192 *Axioma commune explicat I.* Ad commune axioma respondet primò; actiones Trinitatis ad intrà esse suppositorum, non autem actiones ad extrà, hæ namque sunt toti Trinitati communes: vndè cum peccatum ab humanitate commissum esset actio ad extrà, non esset specialiter Verbo attribuenda, sed à tota Trinitate communi, & generali concursu efficeretur. *Secundò.* Secundò respondet: actiones quidem esse suppositorum, non autem defectus, peccare autem non est agere, sed deficere, & ideò à Verbo non esset, quòad id, quod defectus habet, sicut omnes actus quòad entitatem sunt à Deo, non verò quòad deformitatem. *Tertiò.* Tertiò respondet: actiones conueniente supposito procedere ab illo; secùs verò, quæ supposito disconuenientes sunt, vt patet in aqua calida, quæ non efficit calorem, sed à sola caliditate procedit; tùm, quia aliàs simul ageret actiones contrarias, cum influeret in calorem receptum in ligno, & minueret propriam caliditatem; tùm etiam, quia priùs est conseruare formam, quàm cum illa efficienter influere; aqua autem non conseruat calorem in se receptum, sed potius in eius destructionem conatur, & consequenter cum illo efficit: vndè cum peccatum ab humanitate commissum esset disconueniens Verbo, non esset ab illo effectiuè.

193 *Impugnatur eius solutio.* Hæc tamen solutio, & doctrina displicet communiter Theologis, etiam illis, quibus ratio ista non placuit, si namque in his, quæ dicunt imperfectionem non admittitur communicatio idiomatum, sequitur Verbum non dici mortuum, nec passum pro nobis per idiomatum communicationem; consequens est contra fidem: ergo doctrina Marsilij audienda non est. Minor cum consequentia tenet. *In Christo communicatio idiomatis extenditur ad defectus.* Maior autem probatur; nam mors, & passio imperfectionem important, quo circà Deo in se ipso repugnat: ergo si quæ imperfectionem dicunt, non prædicantur de Verbo per communicationem idiomatum, non dicetur Filius Dei passus, & mortuus pro nobis, nec pro nobis natus, & crucifixus, cuius contrarium in Symbolo confitemur, ibi: *Qui* scilicet Filius vnigenitus, *propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis, natus ex Maria Virgine, passus, &c.* Quod si de Verbo Dei non dicitur prædicatum *creatura* absolutè, & sine specificatione humanitatis, ideò est, quia hoc prædicatum propter suam transcendentiam absolutè dictum denotat in se ipso, & ratione sui creari, & idem est de inceptione dicendum, de quo *infrà q. 16. art. 8. & 9.* peccabilitas autem, etsi humanitati in supposito creato conueniat, ei tamen à Verbo terminatè non conuenit, atque adeò de Christo non dicitur.

194 *Prima explicatio axiomatis impugnatur I.* Deindè prima explicatio axiomatis communis reijcitur; cum enim asseritur, actiones esse suppositorum, sic accipitur ab omnibus, quod nempè, actiones conuenientes naturæ existentis in supposito, sunt suppositi subsistentis in tali natura; at humanitas non supponitur à tribus personis diuinis, sed solùm à subsistentia Verbi, vt fides docet: ergo actiones humanitatis, quamuis, vt à causa prima sint à tota Trinitate, peculiari tamen ratione sunt actiones Verbi sustentantis humanitatem. *Secundò.* Præatereà; si namque actiones humanitatis, quia sunt actiones tribus personis diuinis, & nulla peculiari ratione personæ filij attribuuntur, sequitur opus nostræ redemptionis non esse Verbo attribuendum aliqua peculiari ratione, qua non attribuitur alijs diuinis personis; consequens est contrà fidem: ergo actiones humanitatis à Verbo suppositatæ, quamuis sint operationes ad extrà, aliqua ratione sunt Verbi, qua non sunt Patris, aut Spiritus Sancti.

195 *Secunda explicatio reijcitur.* Deindè secunda explicatio prædicti axiomatis facilè ex dictis reijcitur; mors namque defectus est; & tamen supposito Christi, saltem *denominatiuè* attribuitur: ergo ex eo quod peccare defectus sit, non sequitur, non esse tribuendum Verbo, vt in humanitate subsistenti, saltem *denominatiuè*. Et ex his etiam vltima explicatio reijcitur; nam mors humanitatis disconueniens est Verbo, & tamen illi, vt subsistenti in humanitate attribuitur: ergo non solùm, quæ conueniunt supposito; sed etiam, *Contrà tertiã facit I.* quæ illi sunt disconuenientia, eidem, saltem *denominatiuè* attribuuntur. Secundò eadem explicatio impugnatur; nam aqua *Secundò.* sustentans calorem verè denominatur ab actione calefactiua, quæ influit calorem in ligno; & tamen calefactio est actio disconueniens aquæ: ergo falsum est actiones disconuenientes supposito illi attribuendas non esse. Tertiò; nam aqua denominatur

196 *Tertiò.* calida, quamuis calor illi sit disconueniens: ergo pariter denominabitur calefaciens, quamuis calefactio ei disconueniens sit. *Quartò.* Denique; nam ratio, cur actiones naturæ suppositatæ, sunt suppositi in illa subsistentis, est, quia natura, cuius sunt actiones, est suppositi illam habentis; sed hæc ratio pari efficacia militat de actionibus, quæ sunt disconuenientes supposito, ac de actionibus illi congruentibus: ergo si actiones naturæ suppositatæ,

sunt,

sunt, & dicuntur suppositi subsistentis in tali natura, quando sunt conuenientes supposito, etiam quando ei disconueniunt, dicuntur illius actiones.

197 *Secundò respondet Durandus, & Vazquez.* Secunda solutio est; ex eo quod humanitas Verbo vnita, retenta vnione peccaret, solùm sequi Verbum *denominatiuè* peccare, non autem *effectiuè*, nec ampliùs ratione facta conuinci, cum enim communi axiomate asseritur, *actiones esse suppositorum*, non ideò dicitur, quia suppositum in natura subsistens vt *quo*, vel vt *quod* influat in actiones naturæ suppositatæ, sed quia sustentat naturam *proximè*, non solū vt *quo*, sed etiam vt *quod* operantem: vnde actiones dicuntur suppositorum *denominatiuè* tantum. Ex quo tantùm sequitur, humanitate vnita peccante, fore peccatum Verbo attribuendum purè *denominatiuè*, in quo nulla repugnantia, nec indecentia inuenitur, sicut nec in eo quod Verbum in humanitate subsistens mortuum, crucifixumque dicatur, quamuis mors Verbo in se ipso repugnet. Ità Durandus *quæst. suprà allegata num. 8. & sequentibus*, quem sequitur Gabriel Vazquez, *vbi suprà cap. 4. & disp. 8. cap. 2. & 3. & disp. 21. cap. 3.*

198 *Contrà 1.* Hæc tamen solutio omnino insufficiens est, & reijcitur primò; nam Verbum vt in humanitate subsistens peccare, adhuc *denominatiuè*, est indecens Verbo indecentia morali; sed omnis indecentia moralis repugnat Verbo essentialiter, vt fatentur omnes Theologi, & de se manifestum videtur: ergo si humanitate assumpta peccante peccato cum vnione composito, Verbum *denominatiuè* peccaret, repugnat, humanitatem peccare hypostatica vnione simul cum peccato retenta. Consequentia cum minori tenet. Maior autem præterquamquod à maiori, & meliori parte Theologorum docetur, tanquam manifesta ex terminis, in hunc modum probatur. Verbum, vt in humanitate subsistens esse infectum peccato absolutè, & simpliciter, indecentiam Verbo repugnantem importat; sed Verbum in humanitate subsistens peccare *denominatiuè*, est, vt sic subsistens, esse peccato infectum absolutè, & simpliciter: ergo *denominatiuè*, vt in humanitate subsistens peccare, est indecens morali indecentia Verbo. Consequentia tenet. Maior præterquamquod ex ipsis terminis constans videtur, & oppositum pias aures offendit, ex eo fit manifesta; nam esse absolutè infectum peccato, est, esse obiectum odij, & inimicitiæ diuinæ absolutè, & simpliciter: hoc autem quis non videat præseferre maximam indecentiam moralem? ergo & primum indecentiam moralem importat.

199 *Minor prob. 1.* Minor autem ostenditur primò: nam per peccatum habituale, non sola anima, sed etiam tota humanitas dicitur infecta absolutè; & tamen peccatum habituale soli animæ inhæret, & consequenter humanitas prout ab anima distincta solùm *denominatiuè*, est in peccato habituali: ergo vt Verbum, vt subsistens in humanitate, absolutè, & simpliciter sit infectum peccato actuali, sufficit, vt sic subsistens, peccare; *denominatiuè*. Secundò: *Secundò.* nam iuxtà solutionis doctrinam humanitatem Petri peccante suppositum Petri solùm peccat *denominatiuè*, & in humanitate Petri peccante, suppositum Petri absolutè, & simpliciter dicitur infectum actuali peccato: ergo Verbum vt subsistens in humanitate *denominatiuè* peccare, est esse infectum peccato absolutè, & simpliciter. *Tertiò.* Tertiò; nam Verbum mori in humanitate assumpta, sufficit, vt absolutè, & simpliciter dicatur Verbum, vt subsistens in humanitate esse mortuum, morte corporali: ergo in humanitate assumpta *denominatiuè* peccare, sufficit vt Verbum, vt subsistens in humanitate dicatur absolutè, & simpliciter mortuum morte spirituali per culpam; & consequenter sufficit, vt dicatur absolutè, & simpliciter infectum peccato.

200 *Contrà 2.* Secundò reijcitur, & aliter præcedens obiectio explicatur, si humanitas assumpta posset retenta vnione peccare, hæc propositio: *Verbum, vt subsistens in humanitate peccat*, esset possibiliter vera in rigore, & proprietate; consequens est absurdum, & catholicas aures offendens: ergo humanitas assumpta non potest peccare peccato cum vnione ad Verbum composito. Consequentia cum minori tenet. Maiorem autem probo; si non esset possibiliter dicta propositio vera in sermonis proprietate, maximè quia humanitate peccante Verbum solùm *denominatiuè* peccaret, sed hoc non potest obstare proprietati prædictæ propositionis in sententia Auctorum, quos impugnamus: ergo ex potentia humanitatis assumptæ ad peccandum peccato cum vnione composito, sequitur veritas illius propositionis in sermonis proprietate. Consequentia probatione non indiget. Maior constat ex aduersariorum doctrina.

201 *Minor probatur.* Et minor probatur; nam hæc propositio: *Verbum, vt in humanitate subsistens pro nobis meruit, & satisfecit*, est vera in proprietate, & rigore, non minus, quam hæc propositio: *Christus nos redemit, & satisfecit pro nobis*; cum Christus non pro humanitate, sed pro supposito Verbi, vt in illa subsistente, supponat, quòd non possunt contrarij Auctores negare; nam Christum nos redemisse, traditur in Symbolo Apostolorum, & nullus dictam propositionem ab improprium sensu traxit, nec potest catholicè admitti; & tamen iuxtà illorum doctrinam Christus, Verbum, vt in humanitate subsistens solùm *denominatiuè* meruit, & satisfecit pro nobis: ergo quod humanitate assumpta peccante, Verbum, vt in illa subsistens *denominatiuè* tantùm peccaret, non tollit quo minùs hæc propositio: *Christus, aut Verbum, vt subsistens in humanitate peccat*, sit vera in rigore, & proprietate sermonis; & consequenter ex potentia humanitatis ad peccandum in sensu composito vnionis, sequitur possibilis non solùm veritas, sed etiam proprietas prædictæ propositionis.

Quod ampliùs explico, & confirmo in hunc modum; humanitate assumpta peccante, hæc propositio: *Christus peccat*, est vera in rigore, & proprietate: ergo etiam hæc propositio: *Verbum, vt subsistens in humanitate peccat*, est in rigore vera. Antecedens constat; nam humanitate assumpta merente, hæc propositio *Christus meretur*, est vera in rigore, & proprietate; aliàs solùm in sensu improprio esset verum, quod in Symbolo confitemur, nempè, *Christum pro nobis natum, & mortuum pro nobis*, quod nullus catholicorum admittet: ergo humanitate Christi peccante, hæc propositio, *Christus peccat*, vera est in sermonis proprietate. Consequentia autem probatur; nam Christus non supponit pro humanitate; aliàs verum esset dicere: *Christus est humanitas*, sed pro Verbo, vt subsistente in humanitate: ergo si humanitate peccante verum esset dicere, *Christus peccat* in sermonis proprietate, etiam hæc propositio: *Verbum, vt subsistens in humanitate peccat*, esset in rigore vera. 202 *Confirmatur.*

Denique tradita solutio reijcitur; nam operationes sunt suppositorum, non solum *denominatiuè*, sed etiam *actiuè* vt *quod*, naturæ autem vt *quo*, vel secundum quam suppositum operatur; sed peccatum est operatio defectuosa: ergo humanitate Verbo vnica peccante, Verbum, vt in illa subsistens vt *quod* in peccatum influeret, & consequenter non solum *denominatiuè*, sed etiam *influxiuè*, vt *quod*, peccaret. Minor cum consequentia tenet. Maior autem est expressa D. Thom. 1. *p. q. 39. art. 5. ad 1. & q. 75. art. 2. in corpore, & ad 2. & art. 3. in corpore* 3. *p. q. 19. art. 1. ad 3. & 4. argumentum q. 20. art. 1. ad 2.* Id ipsum docuerat *in 1. dist. 5. q. 1. art. 1. in corp.* illis verbis: *Respondeo dicendum, quod in creaturis actiones sunt suppositorum, & essentia non agit, sed est principium actus in supposito; non enim humanitas generat, sed Sortes virtute suæ naturæ; in creaturis autem essentia realiter differt à supposito, & ideò nullus actus propriè de essentia prædicatur, nisi causaliter, &c.* Videturque non minùs expressè tradita à Damasceno *lib. 3. de fide cap. 13.* illis verbis: *Scire autem conuenit aliud esse virtutem operatricem, & aliud quod operandi facultate præditum est, & aliud opus, & aliud operantem*; & explicans, quid sit operans, ait: *Operans denique, is est, qui actione perfungitur, hoc est persona.* Vbi apertè Damascenus quatuor in operatione distinguit, nempè, ipsam operationem, virtutem operatiuam, nempè, facultatem proximam, substantialem virtutem, nempè, naturam, & operantem, quem asserit esse personam; sed si natura sola esset operans, vt *quod* persona non esset aliqua ratione operans: ergo iuxtà Damascenum, actiones sunt personarum, vel suppositorum, vt verè ratione naturæ in illas, vt *quod* influentium. 203 *Vltimò impugnatur solutio.* *Actiones sunt suppositorum non solù denominatiuè, verum etiā effectiuè. Probatur 1.*

Et hoc ita esse dicendum, ostenditur primò ex Concilio Florentino *sessione 18. post medium*, vbi expressè asseritur, quod actiones sunt suppositorum: & *sessione 19.* sic habetur; *Iuxtà omnium phylosophorum sententiam, actiones sunt suppositorum.* Quod non potest explicari, quod sint suppositorum *denominatiuè*; nam ex hoc principio colligitur à Concilio, Spiritum Sanctum procedere à Filio, & quod essentia in diuinis non generat, sed Pater ratione essentiæ; at Pater non *denominatiuè* tantùm, sed etiam *elicitiuè*, vt *quod* generat media essentia, vt principio *quo* generandi: ergo principium illud, quod in Concilio asseritur esse Philosophorum omnium, nempè, actiones esse suppositorum, non potest intelligi *denominatiuè*, aliàs sensus consequentiæ esset, *Actiones sunt suppositorum denominatiuè: ergo generatio est elicitiuè à Patre in diuinis.* Quæ consequentia est ridicula. 204 *Concilii Florentinum.*

Respondet P. Vazquez, propositionem illam fuisse assumptam ad probandum Spiritum Sanctum procedere à Filio à Ioanne Theologo, disputante pro Latinis; Concilium autem non approbasse prædictam propositionem, sed conclusionem illatam, nempè, Spiritum Sanctum à Filio procedere. Ex quo nihil nobis fauens infertur; nam rationes Conciliorum non sunt de fide, imo aliquando principijs falsis nituntur, vt constat ex 7. Synodo generali, vbi Pater quidam cum hæreticis disputans, vt probaret, Angelos dipingi posse principium falsum assumpsit, nempè, Angelos esse corporeos. Sed contrà primò; quia rationes Conciliorum, et si non sint de fide, sunt tamen ingentis auctoritatis, & illis contrauenire sinè maximo, & vrgenti fundamento, & nisi ex eis aliquod absurdum sequatur, non videtur temeritate carere: ergo licet ex auctoritate inducta, non habeatur veritas propositionis nostræ, vt de fide, non tamen potest negari. Secundò; nam Ioannes Theologus principium illud assumpsit, vt Philosophis commune, & nullus ex alijs Patribus, vel Latinis, pro quibus disputabat, vel ex Græcis, contrà quos agebat, in contrarium reclamauit: ergo ab omnibus fuit approbatum, saltem tacitè, quamuis nec tacitè, nec expressè definitum. 205 *Resp. P. Vazq.* 206 *Contrà 1.* *Secundò.*

Denique; vt enim rectè notauit M. Sancto Thoma, vbi *suprà*, argumento Ioannis Theologi fuerunt Patres Græci conuicti, vt asse- 207 *Tertiò.*

afferrent, Spiritum Sanctum procedere à Filio: ergo omnes Græci Doctores principio in antecedenti assumpto assenserunt tanquam vero, & aliàs Patres Latini, quorum nomine Ioannes Theologus arguebat, eidem assentiebantur: ergo ab omnibus fuit tanquam verum admissum; & consequenter, quamuis definitum non fuerit, illud tamen non licebit negare: quod enim communi consensu Patrum Concilio Generali assistentium admittitur tanquam verum, & Philosophis commune, non licet tanquam falsum reijcere.

208 *Secundò probat.* Secundò id ipsum probatur: persona diuina non solùm *denominatiuè*, sed etiam vt quod *influxiuè* est principium processionis, v. g. Pater processionis Verbi, & Pater, & Filius processionis Spiritus Sancti: ergo persona creata non solùm *denominatiuè*, sed vt *quod effectiuè* influit in operationem naturæ, in qua personaliter subsistit, & consequenter Verbum, vt subsistens in humanitate, non solùm *denominatiuè*, sed etiam *effectiuè* vt *quod* influit in operationes humanitatis. Secunda consequentia ex prima clarè colligitur: nam quidquid conuenit personæ creatæ, vt in propria natura subsistenti, conuenit personæ Verbi, vt subsistenti in humanitate: ergo si personæ creatæ, vt in propria subsistenti natura, actio naturæ, vt principio *quod* efficienti tribuitur, debet eodem modo actio humanitatis Verbo, vt in illa subsistenti attribui. Antecedens est certum; aliàs non Pater, sed essentia generaret, quod est hæreticum. Consequentia autem probatur. Tùm à paritate rationis, tùm etiam, nam personalitas Patris non est ratio formalis, sed tantùm complementum, vel conditio ad generationem Filij requisita; & tamen Pater, vt personaliter in deitate subsistens, est principium *quod* generationis Verbi: ergo quamuis personalitas terminans naturam creatam non sit principium *quo* formale operationis, sed tantum complementu naturæ, & conditio requisita, persona creata vt subsistens in propria natura, erit principium *quod* in operationem influens.

209 *Respõdebis.* Dices; disparem esse rationem; nam personalitas Patris, vel *completiuè*, vel vt conditio necessaria ad generationem concurrit; alias in essentia sine paternitate esset omne, quod ad generationem requiritur, quod est falsum; alias essentia esset generans, vt *quod*, & ideò persona Patris, vt in Deitate subsistens est principium generandi; personalitas autem terminans naturam creatam nullatenus ad actiones naturæ concurrit, nec ad illas præsupponitur ordine causalitas, sed tantum est prior operationibus proprietate dignitatis; quia nimirum, est in genere substantiæ; operatio autem in genere accidentis, & ideò persona creata in operationes naturæ nullum obtinet influxum, sed solum denominatur operans, quia sustentat naturam, vt *quo*, & vt *quod* operantem. Et instabis; nam personalitas Patris est conditio ad gubernandum essentialiter requisita, personalitas autem terminans naturam crearam conditio essentialiter requisita non est; natura namque potest sine personalitate existere de potentia absoluta, quo in casu operationes elicere sinè personalitatis concursu: ergo ex eo quod persona diuina sit principium, vt *quod* generans, perperam à nobis infertur personam creatam esse principium *quod effectiuè* in proprias operationes influens.

210 *Contrà 1.* Sed contrà primò: nam existentia præuiè ad operationem requiritur, non solum ordine dignitatis, sed etiam causalitatis; sed subsistentia complet, vt existat, naturam, & causalitatis ordine eius existentiam præcedit, vt docet D. Thom. *infrà q. 17. art. 2.* ergo præcedit operationem ordine causalitatis; & consequenter ad illam saltem, vt conditio prærequisita concurrit.

Secundò. Deindè; nam dato, quod personalitas non præcedat existentiam, est ad minùs connaturale complementum existentiæ: ergo vt natura existat connaturaliter requiritur; & consequenter, vt connaturaliter operetur. Prima consequentia ex antecedenti colligitur. Secunda probatur; nam vnumquodque operatur, eo modo, quo existit: ergo requisitum ad connaturaliter existendum, requiritur etiam ad connaturaliter operandum.

211 *Tertiò.* Denique; nam si humanitas se sola sinè modo subsistentiæ, esset completum principium operationum hominis, humanitas se sola absque modo superaddito, esset completè homo: consequens est falsum; alias humanitas esset persona; & consequenter Verbum non solum naturam hominis, sed etiam assumpsisset personam: ergo humanitas sinè modo subsistentiæ, non est completa in ratione principij operatiui; & consequenter subsistentia est requisita, saltem vt complementum humanitatis connaturale in ratione operatiuæ. Sequela, in qua est difficultas probatur; nam conceptus naturæ consequitur ad conceptum essentiæ, & cum illo proportionatur: ergo natura completa in ratione naturæ, est completa etiam in ratione, & linea essentiæ; sed ratio naturæ est ratio principij radicaliter operatiui: ergo humanitas completa complemento essentiali, & complemento naturali in ratione principij operationum hominis, est completa vtroque complemento in ratione naturæ; & consequenter in linea, & ratione essentiæ, omni gaudet complemento. Ex quo vlteriùs fit, vt si humanitas se sola absque modo superaddito esset principium completum operationum hominis, se sola absq; modo superaddito esset completè homo.

Confirmatur; si anima rationalis esset principium *quo* adæquatum omnium operationum hominis, anima rationalis esset homo, non solùm ex parte naturæ, sed etiam adæquata natura, & essentia hominis in quantum homo, vt arguit D. Thom. *1. p. q. 75. art. 4.* ergo si humanitas se sola esset principium *quo*, & *quod* adæquatum operationum hominis, humanitas non solùm esset adæquata natura hominis, sed etiam adæquatè homo; & consequenter per se ipsam esset suppositum, & persona. 212 *Confirmatur.*

213 *Tertiò probat ur assumpt.* Tertiò principaliter probatur assumptum; si namque suppositum, vel persona non influeret, vt *quod* in operationes propriæ naturæ, sed solùm diceretur operans *denominatiuè*, & per accidens, quia nempè, sustentaret naturam vt *quo*, & vt *quod* operantem, sequeretur solum impropriè dici operans tales operationes; consequens est falsum: ergo suppositum non solum *denominatiuè* operatur, sed est principium *quod* influens in operationes propriæ naturæ. Sequela patet; quia namque aqua sustentans calorem solum *denominatiuè* calefacit, & per accidens, in sententia contrariorum, impropriè, in eorundem sententia, dicitur calefacere: ergo si suppositũ solum hoc modo operatur operationes propriæ naturæ, non propriè, sed impropriè operatur.

Minor prob. 1. Minor autem ostenditur primò: nam sequitur ex contraria sententia, Verbum vt subsistens in humanitate, solum impropriè dici natum, mortuum, & sepultum pro nobis, & pro nobis merens, & satisfaciens, consequens est falsum; aliàs omnia testimonia Scripturæ, hæc Verbo attribuentia essent in sensu improprio accipienda, quod nullus hucusque docuit: ergo falsum est suppositum *denominatiuè* solũ operari operationes propriæ naturæ, quia nempè, naturam vt *quo*, & vt *quod* operantem sustentat.

214 *Secundò.* Secundò; nam sequitur, hanc propositionem: *Christus satisfecit quo hominibus, & illos redemit*, solum in sensu improprio esse veram; consequens admitti non potest: ergo suppositum non solum *denominatiuè* operatur, sed etiam vt *quod effectiuè* influit in operationes propriæ naturæ. Patet sequela; nam Christus non supponit pro humanitate, sed pro supposito Verbi, vt subsistente in natura diuina, & humana: ergo si de supposito Verbi, vt in humanitate subsistente, solum impropriè dicitur nos redemisse, hæc propositio: *Christus homines redemit*, solùm in sensu improprio poterit verificari.

215 *Tertiò.* Tertiò: nam sequitur hanc propositionem: *Humanitas nos redemit*, esse magis propriam quam ista: *Christus nos redemit*; consequens non admittetur: ergo idem quod priùs. Sequela patet: nam humanitas iuxtà aduersarios est principium *quo*, & *quod* adæquatum redemptionis hominum; Christus autem, solum *denominatiuè*, & *per accidens*: quia nempè, humanitatem vt *quo*, & vt *quod* nos redimentem sustentat; sed hac sola ratione hæc est magis propria: *Calor in aqua existens calefacit*; quàm hæc: *Aqua calida calefacit*; quia, nempè, calor vt *quo*, & vt *quod* principiat calefactionem: aqua vero solum se habet, vt sustentans calorem calefacientem; ergo manifestè sequitur ex doctrina contrariorum hanc propositionem: *Humanitas nos redemit*; esse magis propriam, quam ista: *Christus homines redemit*, & pro illis satisfecit.

Quartò. Denique probatur minor: nam esse hominem idem est, quod esse operatiuum operationum hominis: ergo esse hominem propriè, est esse propriè principium prædictarum operationum; sed suppositum humanum est propriè homo: ergo est propriè principium operationum hominis, & consequenter non tantum *denominatiuè*, & *per accidens*.

216 *Oppones.* Dices; de qualibet ex personis diuinis, v. g. de Patre verificatur, esse propriè Deum; & tamen Pater non est principium *quod* eliciens diuinas operationes, sed hic Deus communis tribus personis, alias pro priori ad relationem Paternitatis hic Deus non esse intelligens, & volens volitione, & intellectione diuina: ergo ex eo quod de persona hominis, v. g. de Petro verum sit, esse cum proprietate hominem, non sequitur esse principium *quod* eliciens hominis operationes. *Respond.* Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: ratione proprietatis personalis, concedo minorem: ratione Deitatis, nego minorem, & consequentiam. Nec sequitur hunc Deum pro priori ad relationes non esse intelligentem, & volentem completissimè, & perfectè; nam Pater non intelligit intellectione essentiali, nec est principium virtuale, aut eminentiale illius ratione proprietatis personalis, sed ratione Deitatis, vt subsistentis subsistentia absoluta; ac proindè ex eo quod Pater sit principium dicto modo actuum intelligendi, & volendi, non sequitur indiuiduum Deitatis pro priori ad relationes non esse perfectè intelligens.

217 *Instabis 1.* Replicabis primò; quamuis Paternitas non sit complementum Deitatis, quatenùs intelligentis, Pater verè, & propriè est intelligens intellectione essentiali: ergo pariter quamuis personalitas terminans naturam creatam non compleat illam proùt est principium operationum, sed ratione sui sit completum operationum principium, dicetur cum proprietate persona creata operans, cuius contrarium *suprà* contra Vazquez inferebamus.

218 *Secundò.* Replicabis secundò; hic Deus pro priori ad relationes, non solum vt *quo* sed etiam vt *quod* est principium virtuale actionum intelligendi, & volendi; & tamen vt nos concedimus, Pater

ratione Deitatis est cum proprietate intelligens, & volens intellectione, & volitione essentialibus: ergo quamuis humanitas, v. c. pro priori ad subsistentiam sit, non solum principium *quo*, sed etiam principium *quod*, & completum suarum operationum, suppositum, vt in humanitate subsistens, verè, & propriè denominabitur operans prædictas operationes.

219 *Tertiò.* Tertiò; operatio, quæ pro priori ad relationes præsupponitur existens, non potest à persona constituta relatione, vllo modo egredi, vel principiari; sed intellectio essentialis pro priori ad relationes præsupponitur existens, & *huic Deo* perfectè conueniens: ergo non potest egredi à persona Patris, quæ in ratione personæ constituitur per relationem. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur primò: nam operatio existit media egressione à principio: ergo si supponitur existens, supponitur iam egressa; ac per consequens egredi nequit ab eo ad quod præsupponitur existens. Secundò; quia namque generatio actiuè sumpta est prior paternitate secundum conceptum *at* non potest egredi à Patre, vt constituto per paternitatem vt referentem: ergo si intellectio essentialis est prior paternitate, etiam sub conceptu hypostasis, non potest egredi à Patre, vt constituto per illam in ratione personæ.

220 *Ad 1. instantiam Respond.* Respondeo ad primam replicam, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam *hic Deus* prædicatur cùm proprietate de Patre; & ideò quamuis ratione sui sit completum intelligendi principium, propriè etiam prædicatur de Patre esse principium intelligendi, quamuis paternitas nullatenus ad intellectionem essentialem concurrat; humanitas autem, nec propriè, immò nec verè prædicatur de persona; hæc namque propositio: *Petrus est humanitas* est falsa: vnde si humanitas ratione sui esset completum principium suarum operationum, non posset de persona humana cum proprietate enuntiari, esse principium prædictarum operationum. Ratio autem cur Deitas non compleatur in ratione principij per proprietates personales, humanitas autem personalitate propria compleatur, est: nam Deitas pro priori ad relationes intelligitur subsistens, & perfectissimè existens, vnde à personalitatibus, per se existentiam non accipit, nec illis eget, vt sit, sed ex fœcunditate ei competunt; & ideò illis non completur; humanitas autem personalitate propria completur in linea essendi, nec ante illam intelligitur subsistens, nec per se existens, & idcircò personalitate propria completur ad operandum.

221 *Ad secundam.* Et ex his ad secundam obiectionem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam, ob rationem discriminis *supra* assignatam, quia nempè, *hic Deus*, verè, & propriè enunciatur de Patre; & ideò, quæ huic Deo conueniunt, de Patre cum eadem proprietate affirmantur; humanitas autem, nec propriè, nec verè prædicatur de persona humana, atque adeò, si sola humanitas esset principium *quo*, & *quod* operationum, non posset cum proprietate dici operans persona hominis.

222 *Ad tertiam.* Ad tertiam, distinguo maiorem: ratione relationis, concedo maiorem: ratione Deitatis, quæ prior est relatione, & de persona constituta enuntiatur, nego maiorem, & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris. Solum enim sequitur, operationes intelligendi, & volendi, intellectione, & volitione essentialibus, non posse egressu virtuali à Patre egredi ratione proprietatis personalis, non autem, quod ab illo egredi egressu virtuali, non possint ratione indiuidui Deitatis; cum enim hic Deus, verè, & propriè de persona Patris relatione constituta prædicetur, & hic Deus, verè, & propriè sit intelligens intellectione essentiali, & principium virtuale, aut eminentiale illius; fit consequens, vt non possit, non prædicari propriè de Patre, quod sit principium virtuale, aut eminentiale intellectionis essentialis, non quidem ratione proprietatis personalis, sed ratione Deitatis, quæ in concreto verè, & propriè prædicatur de illo. Nec ampliùs conuincunt duæ maioris probationes.

223 *Tertia solutio principalis argumenti.* Tertia solutio principalis argumenti est; etiam si suppositum influat immediatè vt *quod* in operationes naturæ posse excusari à causalitate peccati humanitatis assumptæ peccantis actu in sensu composito vnionis. Tùm, quia influxus in operationes naturæ, vt à supposito egreditur non est liber; suppositum enim prout à natura distinguitur, non est liberum; & consequenter suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate, non liberè, sed naturaliter in peccatum influeret; subrogatur enim loco suppositi creati, à quo prout à natura distinguitur non liberè, sed naturaliter causantur operationes naturæ. Tùm etiam, quia tam indifferenter egreditur actus à supposito, vt cum supposito possit componi actus, & eius carentia: vnde quamuis suppositum Verbi, vt sustentans humanitatem in illius peccatum influeret in illum influxu determinato, sed influxu indifferenti, qualiter non repugnat Deo causare peccatum; nam Deus, vt causa generalis concurrit ad formalem malitiam, & non solum ad materialem entitatem actus, quin ex hoc illi, vt causæ propriæ malitia peccati attribuatur, quia concursus, prout à Deo, non est determinatus ad formalem peccati malitiam, sed indifferens ad bonum, & malum, & à voluntate creata ad malitiam determinatur. Pariter ergo in præsenti non attribueretur supposito Verbi, vt causæ propriæ peccatum, quia influxus est indifferens, prout à supposito, à natura autem ad malum determinatur, quod enim suppositum concurrat, non vt causa vniuersalis, sed vt causa particularis; cum alijs autem creaturis, vt causa vniuersalis concurrat, nihil interesse potest, dummodò in vtroque concursu eodem modo quoad indifferentiam se habeat. Ità Puente Hurtado *disput. 59. sectione 5. subsectione 2. num. 56. & sequentibus.*

Hæc tamen solutio, & doctrina sustinenda non est, & reijcitur primò: nam falsum est, Deum, vt causam vniuersalem suo concursu attingere formalem malitiam, quin ipsi, vt causæ propriæ attribuatur peccatum; concursus enim Dei, prout est causa vniuersalis, solum attingit actualitatem, entitatemque actus peccaminosi, non autem deformitatem, sed ab illa sua causalitate præscindit; aliàs verè, & propriè diceretur esse causa peccati pro formali malitiæ, quin huic proprietati obstaret indifferentia concursus, sicut verè, & propriè est causa entitatis, & actualitatis peccati, quamuis concursu indifferenti ad talem entitatem concurrat, de quo fusè Discipuli D. Thom. 1. *p. q. 19. art. 8.* ergo si suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate verè influeret in peccatum humanitatis assumptæ, attingens suo influxu malitiam, verè, & propriè esset causa particularis peccati. Quod nullus catholicorum audebit asserere. 224 *Reijcitur primo.*

Deindè, ne nostris principijs veritatem nostræ conclusionis coarctemus, aliter reijcitur solutio iuxtà Scholæ præfati Auctoris doctrinam: indè namque docent Societatis Doctores, Deum, etsi generali concursu attingat entitatem, & malitiam peccati, non esse propriè causam illius, quia *permissiuè* solum causat malitiam peccati; at si Verbum, vt subsistens in humanitate influeret in peccatum, *permissiuè*, sed *positiuè* influeret in peccati malitiam: ergo verè, & propriè esset causa peccati commissi ab humanitate assumpta in sensu composito vnionis. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: ideò namque asserunt præfati Auctores, Deum *permissiuè* solùm causare malitiam peccati, quia concurrit concursu prout à se indifferenti, & cum affectu quantum est de se, vt voluntas creata, non in malum, sed in bonum actum, concursum indifferentem determinet; at si suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate, in illius peccatum influeret pro formali malitiæ, non esset cum affectu quantum est de se, vt humanitas vnita in bonum actum prorumperet; hic enim affectus in Verbo, vt subsistente in humanitate non esset, humanitate peccante, in illo namque prout subsistente in humanitate nullus actus inuenitur, nisi actus humanitatis: ergo non influeret *permissiuè*, sed *positiuè* in peccatum. 225 *Secundò.*

Tertiò reijcitur; nam eo ipso, quod detur suppositum influere in operationes naturæ, debet concedi, influere, & operari, liberè vt *quod* operationes liberas naturæ: ergo peccante natura, suppositum peccabit, & erit verè, & propriè causa peccati. Consequentia tenet, nam ideò prædictus Auctor asserit, excusari posse suppositum Verbi à causalitate peccati naturæ sibi hypostaticè vnitæ, quia liberè non influeret, quod requiritur, vt peccatum imputetur. Antecedens autem probatur primò; nam eo ipso quod suppositum influat vt *quod*, idem influxus, & eadem operatio, quæ naturæ vt *quo* respondet, attribuitur supposito, vt principio *quod* operanti: ergo natura operante vt *quo* necessariò suppositum operatur necessariò vt *quod*, & natura operante vt *quo* liberè, suppositum operatur liberè vt *quod*. Secundò: nam influxus suppositi in operationes propriæ naturæ statuitur, vt verè, & propriè operans denominetur; sed non solum denominatur propriè ab actibus necessarijs, sed etiam ab operationibus liberis: ergo vt *quod* liberè influit in illas; si namque sine influxu suppositi per modum principij *quod* in operationes propriæ naturæ non saluatur, quod sit operans propriè, sine influxu libero per modum principij *quod*, non saluabitur denominatio operantis liberè vt *quod*. 226 *Tertiò.*

Denique reijcitur; non enim stat supposita Verbi, vt subsistens in humanitate vt *quod* influere in peccatum naturæ, & excusari à causalitate peccati: ergo contradictoria admittit prædictus Auctor, cum docet, etiamsi suppositum influat in peccatum à natura commissum, posse à causalitate peccati excusari. Antecedens probatur primò: nam si suppositum influit in operationes naturæ, non influit vt causa vniuersalis, sed vt causa particularis; sed causam particularem in peccatum influentem, nullus hucusque à causalitate peccati excusauit: ergo si Verbum, vt in humanitate subsistens vt *quod* influit in peccatum naturæ, à causalitate talis peccati excusari nequit. Secundò: nam suppositum influit vt *quod* obligatum eisdem legibus, quibus obligatur natura ad non peccandum; sed causanti peccatum cum obligatione vitandi peccatum, non potest non attribui peccatum: ergo non stat suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate influere in peccatum ab humanitate commissum, & excusari à causalitate peccati. 227 *Quartò reijcitur solutio.* *Antecedens probat. 1.* *Secundò.*

Tertiò; si namque ob aliquam rationem staret cum influxu, excusatio, maximè, quia influxus, vt à supposito, est indifferens, 228 *Tertiò.*

rens, & non liber; sed hæc ratio est nulla: ergo non stat Verbum in peccatum humanitatis influere, & illi non imputari. Probatur minor, si influxus suppositi in peccatum naturæ est indifferens, & necessarius, etiam influxus in opus bonum naturæ erit necessarius, & non determinatus ad bonum; & tamen hoc non obstat, vt supposito Verbi verè, & cum proprietate attribuantur operationes rectæ humanitatis; aliàs meritum, & satisfactio pro peccato humani generis non essent cum proprietate supposito Verbi attribuenda, sed tantùm humanitati: ergo prædicta ratio non obstat, quin Verbo, vt subsistenti in humanitate propriè attribuatur peccatum; & consequenter non sufficit, vt à peccati causalitate excusetur.

229 *Quarto responderi potest principali argumento.* Tandem responderi potest argumento principali, ex eo quod humanitas assumpta peccaret peccato cum vnione ad Verbum composito, solum sequi, Verbum, vt in illa subsistens influere in entitatem, & actualitatem peccati, non autem quod influeret in eius deformitatem; & consequenter non sequitur, suppositum Verbi peccare. Quam solutionem videtur insinuasse Marsilius, & fundari potest in doctrina communi Thomistarum asserentium, ideò Deum causantem materiale peccati à deformitate præscindere: quia deformitas non continetur intrà sphæram causalitatis omnipotentiæ diuinæ; benè tamen entitas, & actualitas actus peccaminosi; sed hæc ratio, etiam in supposito Verbi militat; nam deformitas peccati non continetur intrà sphæram causalitatis illius; actualitas autem, & entitas non est cur ab illius sphæra excludatur maximè cum contineatur intrà sphæram diuinæ omnipotentiæ: ergo ex eo quod humanitas assumpta peccaret, non sequitur influxus Verbi in formalem malitiam peccati, sed tantum in illius entitatem.

230 *Contrà 1.* Hæc tamen solutio ex dictis manet præclusa. Primò, quia terminario ad entitatem cum præcisione à deformitate, solum causæ vniuersali conceditur, non autem causæ particulari; at suppositum Verbi, vt humanitatem terminans, non exercet munus causæ vniuersalis, sed causæ particularis: ergo in illo, vt sic concurrente nequit dari influxus in entitatem à deformitate

Secundò. præscindens. Deindè: nam quod Deus, vt causa vniuersalis *positiuè* concurrat ad actualitatem, & solùm *permissiuè* ad deformitatem peccati, non prouenit adæquatè ex ratione constituta, quia nempè deformitas non continetur intrà sphæram causalitatis diuinæ; licet namque hoc requiratur, non tamen est ratio sufficiens: sed insuper, quia non tenetur malitiam peccati vitare, sed potius iure primæ causæ obligatur ad concurrendum cum voluntate creata aliquando ad materiale peccati, si namque obligaretur vitare malitiam peccati, non posset ad entitatem actus concurrere, & à malitia præscindere, sed vtramque formalitatem attingeret, & sub vtraque ratione Deo attribueretur peccatum; at suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate, tenetur vitare peccatum: ergo non stat, quatenùs sic subsistens, influere in entitatem in actus, & præscindere à deformitate.

Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate eisdem legibus obligatur vt *quod*, quibus humanitas Verbo vnita obligatur vt *quo*, sicut easdem actiones, quas humanitas elicit vt *quo*, suppositum Verbi, quatenus in illa subsistens, elicit, & operatur vt *quod*; sed humanitas vnita tenetur vt *quo* vitare peccatum: ergo Verbum, vt in illa subsistens vt *quod*, tenetur idem peccatum vitare.

231 *Confirm.* Confirmatur. Eodem actu obedientiæ, quo humanitas Verbo vnita obedit vt *quo*, Verbum prout in illa subsistens est obediens vt *quod*, sed actus obedientiæ habet pro obiecto formali præceptum superioris, vt docet D. Thom. 2.2. *quæst.* 140. *art.* 2. ergo eisdem legibus, quibus humanitas obligatur vt *quo*, obligatur vt *quod* Verbum prout in illa subsistens; ac proindè, sicut humanitas est vt *quo* obligata vitare peccatum, ità Verbum vt subsistens in illa vt *quod*, erit obligatum idem peccatum vitare.

§. X.

Obiectionibus in contrarium occurritur.

232 *Arguit. 1.* Contra hanc rationem obijciunt contrarij Auctores; ex eo quod humanitas assumpta peccaret peccato cum vnione composito, solùm sequitur Verbum denominari peccans per communicationem idiomatum; sed hoc nullum est inconueniens: ergo ratione facta non probatur, repugnare humanitati assumptæ peccare peccato cum vnione ad Verbum composito. Consequentia tenet. Maior constat: nam ex eo quod humanitas assumpta moriatur, solùm sequitur Verbum denominari mortuum per communicationem idiomatum: ergo pariter ex peccato humanitatis assumptæ composito cum vnione, solùm sequitur, Verbum denominari peccans, per idiomatum communicationem. Minor autem eadem paritate probatur; non minùs opponitur mors summæ vitæ quam peccatum summæ puritati, & sanctitati summæ; sed quamuis Verbum in se sit summa vita, & ideò mors illi in se ipso repugnet, non tamen repugnat Verbum mori per idiomatum communicationem; ergo non obstante, quod si summa sanctitas; & ideò illi repugnet in se ipso peccare, poterit tamen denominari peccans peccato ab humanitate commisso per communicationem idiomatum.

233 *Respond.* Respondeo, negando maiorem: non enim solùm sequitur ex peccato humanitatis assumptæ, peccaturum Verbum per communicationem idiomatum, sed verè, & propriè peccaturum, vt subsistens in humanitate: nam licet humanitate peccante, ista propositio: *Deus peccat*, solùm sit vera per communicationem idiomatum, hæc tamen: *Suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate peccat*, est vera in omni rigore, magis quam ista: *Humanitas vnita peccat*, sicut Verbum, vt subsistens in humanitate nos redemisse, cum maiori proprietate est verum, quàm nos redemisse humanitatem assumptam, eo quod actiones, etsi possint naturis attribui; magis tamen propriè suppositis attribuuntur, vt *superiùs* arguebamus: hæc ergo propositio: *Suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate peccat*, esset vera in rigore, & proprietate sermonis, quamuis ista: *Deus peccat*, solùm in isto casu esset vera per communicationem idiomatum. Sicut ista propositio: *Hic homo creauit mundum, est Omnipotens, Æternus, &c.* signato Christo est vera per communicationem idiomatum. Ista autem: *Hic homo, vt in Deitate subsistens creauit mundum, est Omnipotens, & Æternus*, est in omni rigore vera. Ad probationem maioris, nego antecedens: loquendo de Verbo, vt subsistente in humanitate; sicut namque humanitas impropriè dicitur genita, Verbum autem ut subsistens in humanitate propriè dicitur genitum generatione temporali, vt docet D. Thom. *infrà q.* 35. *art.* 1. & 2. ita Verbum, vt subsistens in humanitate, dicitur cum proprietate mortuum, & passum pro nobis, & non solum per idiomatum communicationem; aliàs verba Scripturæ attribuentia Christo meritum, & hominum redemptionem non essent vera in rigore, vt *superiùs* arguebamus.

234 *Instabis.* Sed adhuc contrà hanc solutionem vrget argumentum factum; non enim minùs opponitur vitæ mors; quàm sanctitati peccatum, sed ex eo quod Verbum summa vita sit, tantùm sequitur, mortem illi repugnare in se ipso, non autem, quod illi repugnet mori in humanitate assumpta, ità vt in illa subsistens verè, & propriè mori dicatur: ergo ex eo quod sit summa sanctitas, solum infertur repugnare illi in se ipso peccare, non autem, quod illi repugnet peccare in natura assumpta, & prout in illa subsistens, Peccans propriè denominari. Minor cum consequentia tenet. Maior autem constat: nam mors, & vita opponuntur priuatiuè, peccatum autem, & sanctitas priuatiuè, vel contrariè: ergo non minùs opponuntur mors, & vita, quàm sanctitas, & peccatum.

235 *Hæc obiectio non vrget contra 2. rationẽ probatiuam conclusionis. Nec contra 2. desumptam ex obligationem regendi humanitatẽ.* Hoc argumentum non vrget contrà primam rationem, qua conclusionem probauimus sumptam ex sanctitate infinita humanitatis; cum enim Verbum, non solùm in se sit sanctum, sed etiam humanitatem sanctificet infinitè, fit consequens, vt peccatum, non solùm Verbo in se ipso repugnet, sed etiam humanitati ab ipso sanctificatæ; vitam autem increatam non præbet naturæ vnitæ; & ideò mors non repugnat humanitati Verbo hypostaticè vnitæ, nec Verbo prout in illa subsistit. Nec etiam vrget contrà secundam rationem sumptam ex obligatione Verbi gubernandi humanitatem, iuxtà quam si Verbum in humanitate assumpta peccaret, peccaret etiam in se ipso, & vt subsistit in natura diuina, quod implicat; ac proinde omnino repugnat, Verbum vt subsistens in humanitate peccare; ex eo autem, quod Verbum in humanitate assumpta moriatur, non sequitur mori in se ipso atque adeò ex non repugnantia moriendi Verbum in humanitate, non infertur similis non repugnantia in humanitate peccandi.

236 *Contra vltimam rationem vrgetur obiectio, & instaurat.* Solùm ergo difficultatem habet contrà vltimam rationem qua conclusionem nostram ostendimus, & vrgeri potest ampliùs; etenim Verbo in se ipso non minùs repugnat mors, quàm peccatum; sed hoc non obstante potest Verbum in humanitate mori, & in nostra sententia prout in humanitate subsistens, mortuum propriè denominari: ergo pariter poterit peccare in humanitate assumpta, & prout in illa subsistens, propriè peccans, & peccator denominari.

237 *Respõdet.* Respondeo, distinguendo maiorem: non minùs *intensiuè*, concedo maiorem: *extensiuè*, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam. Sanctitati namque summæ, vel supposito summæ sancto, ratione summæ sanctitatis non solùm repugnat denominari peccans in se, sed etiam denominari peccans in alio, vel in aliena natura; supposito autem viuenti vita per essentiam, solùm opponitur mori in se ipso, non autem mori in natura aliena, quam terminat: vnde etsi æquè opponantur *intensiuè*, & respectu eiusdem naturæ, non tamen æquè *extensiuè*, & respectu eiusdem suppositi in diuersa natura.

238 *Instatur argumẽt.* Et insto argumentum, ità illud formando; non minùs opponitur mors vitæ, quam peccatum sanctitati; sed mors licet repugnet summæ vitæ in subiecto summæ viuente, non tamen repugnat summæ vitæ, vt ab illa in alio subiecto causata: ergo licet peccatum repugnet summæ sanctitati in proprio subiecto; non tamen repugnabit summæ sanctitati, vt ab illa causatum in alio:

in alio: Cuius præmissæ sunt veræ; nam Deo, qui est summa vita, licet repugnet mors in se ipso, non tamen repugnat ab illo in alio subiectio causari; nam Deus causat in hominibus mortem; peccatum autem, nec in se, nec in alio causare potest. Pariter ergo in præsenti mors non repugnat Verbo in aliena natura, nec vt in illa subsistens mortuum denominari; peccatum autem, & denominatio peccantis, non solùm repugnat Verbo in se ipso, & vt subsistenti in natura diuina, sed etiam in natura humana, & prout in illa subsistenti.

Verbum vt subsistens in human. potest mori non autem peccare. Et ratio discriminis est duplex. Prima: quia mors est malum physicum, & ad Deum ordinabile: vndè sicut hac ratione potest illam in alijs causare; ità potest ab illa in alio denominari; peccatum autem est malum morale, quod ad Deum nullatenus potest referri, & sicut hac ratione non potest à Deo, nec in se ipso, nec in alio causari: ità non potest Deum, nec in se ipso, nec in alio denominare. Secunda ratio discriminis est; nam Verbum vt subsistens in humanitate, non potest denominari peccans, nisi vt causa particularis influat in peccatum ab humanitate commissum, & quia influxus iste repugnat, non potest denominari peccans à peccato humanitatis; potest autem denominari mortuum humanitate moriente, quia influxus sustentatiuus Verbo in mortem humanitatis non repugnat. Quæ solutio constat ex dictis impugnando Durandum, & Vazquez.

Sed contrà illam multipliciter insurgunt contrarij. Primò;
239 *Instabis 1.* nam si Verbum, vt subsistens in humanitate, influit, vt *quod* in illius operationes, influit ratione humanitatis vnitæ, vt principij *quo* radicalis, & ratione potentiarum per modum principij *quo* proximi; sed humanitas, & eius potentiæ Verbo hypostaticè vnitæ eiusdem rationis sunt cum humanitate Petri, & cuiusuis alterius hominis, & cum illorum potentijs; ergo Verbum ratione illius potest in eosdem effectus, & deffectus influere, in quos possunt alij homines; & consequenter, sicut Petrus, v. c. potest in peccatum ratione humanitatis influere, vt causa particularis, ità Verbum, quatenus in humanitate subsistens, poterit ratione humanitatis, & potentiarum illius vt *quod* in peccatum influere. Patet consequentia; nam eadem virtus radicalis, & proxima idem posse radicale, & proximum præstant: ergo si humanitas, quæ est principium radicale, & potentiæ, quæ sunt principia proxima operandi, eiusdem rationis sunt in Verbo, & in puris hominibus, præstant idem posse radicale, & proximum Verbo, quod puris hominibus præstant; his autem dant, non solùm posse influere in operationes bonas; sed etiam posse influere in peccatum: ergo hoc posse, Verbo vt subsistenti in humanitate præbent; & consequenter Verbum, vt subsistens in humanitate, poterit ratione illius influere in peccatum, vt causa particularis.

240 *Secundò.* Secundò; nam saltem sequitur casu, in quo Verbum assumeret humanitatem Petri personalitate propria retenta, posse humanitatem assumptam peccare peccato cum vnione ad Verbum composito; consequens non admittunt Auctores nostræ sententiæ: ergo ratio sumpta ex influxu Verbi in peccatum, bona non est ad probandum implicationem peccati in humanitate assumpta in sensu composito vnionis. Probatur sequela: in data hypotesi posset humanitas assumpta peccare, absque influxu Verbi in peccatum: ergo posset peccare vi sola nostræ rationis attenta. Probatur antecedens: posset humanitas assumpta peccare influente persona creata; sed hac influente non posset influere Verbum, vt subsistens in humanitate: ergo posset peccare humanitas, absque influxu Verbi in peccatum; non enim potest vnus, & idem effectus à duabus causis adæquatis dependere; sed persona creata esset causa adæquata peccati humanitatis vt *quod*: ergo ipsa influente in peccatum nō posset Verbum, vt subsistens in humanitate influere. Maior autem probatur; vt humanitas influat in operationem vt *quo*, sufficit aliquod principium *quod*; sed humanitas Verbo vnita, retenta propria personalitate, habet sufficiens principium *quod* suarum operationum à Diuino Verbo distinctum, scilicet, personam creatam, per quam sufficienter in existendo; & consequenter ad operandum completur: ergo casu in quo humanitas Verbo vniretur, propria personalitate retenta, posset peccare, persona creata in peccatum vt *quod* influente.

241 *Tertiò.* Tertiò obijciunt; suppositum, vel persona, nec vt *quo*, nec vt *quod* influit in operationes propriæ naturæ; sed natura est adæquatum principium *quo*, & *quod* suarum operationum: ex eo quod humanitas Verbo vnita peccaret, non sequitur Verbum vt *quod* in peccatum influere; & consequenter malè ab hoc inconuenienti probatur, non posse humanitatem vnitam peccare peccato cum vnione ad Verbum composito. Consequentia tenet. Antecedens autem, in quo est difficultas, probant primo: variato principio operandi, necessum est operationem variari; sed variata subsistentia, non variantur operationes; nam operationes humanitatis Christi eiusdem rationis sunt quoad physicam entitatem cum operationibus nostris; cum tamen subsistentia, qua humanitas Christi subsistit diuersæ rationis sit: ergo suppositum, nec vt *quo*, nec vt *quod* influit in operationes propriæ naturæ.

Secundò; nam humanitas v. c. potest de potentia absoluta produci sinè vllo supposito, vt probabiliter docent plures ex nostris Thomistis; sed tunc esset principium earundem operationum, quis elicit in supposito, & non solum vt *quo*, sed etiam vt *quod* esset illarum principium, sicut accidens à subiecto separatum easdem actiones causat, & eosdem effectus producit, quos inexistens subiecto, vt constat in accidentibus Eucharistiæ à subiecto separatis, & tamen eosdem effectus, & operationes causantibus: ergo operationes naturæ non dependent à supposito, tanquam à principio *quod*, sed à sola natura. 242 *Secundò.*

Tertiò; nam sicut agere supponit esse, ità fieri ordinatur ad esse; & consequenter eadem ratio est de agere, & fieri quòad hoc, quod est conuenire, aut non conuenire, supposito; sed natura propriè, & vt *quod* fit; nam humanitas Christi fuit genita distincta actione ab illa, qua fuit assumpta; & consequenter generationem vt *quod* terminauit, anima etiam rationalis priùs natura creatur, quàm vniatur materiæ; ac proindè vt *quod* terminat creationem; cum suppositum non creetur: ergo natura non solùm vt *quo*, sed etiam vt *quod*, est principium agendi; & consequenter suppositum, nec vt *quod* influit in eius operationes. 243 *Tertiò.*

Quartò, vt enim docet D. Thom. 1. *p. q. 75. art. 2. ad 2.* anima coniuncta corpori dicitur intelligens, etiam vt *quod*, & patet ità esse dicendum; nam separata intelligit anima vt *quod*; sed per eandem existentiam existit separata, & coniuncta: ergo corpori vnita, intelligit, non solùm vt *quo*, verùm etiam vt *quod*; ergo natura operatur vt *quod*; & consequenter suppositum, nec vt *quod* influit in eius operationes. Quintò; nam eadem est ratio recipiendi accidentia, & operandi; cum vtrumque esse substantiale supponat; & consequenter solum existenti conueniat; sed natura vt *quo*, & *quod* recipit accidentia. Tùm, quia intellectus, v. c. & voluntas, quæ sunt accidentia, animæ rationali insunt, vt subiecto *quod*. Tùm etiam, & quia aliàs accidentia humanitatis Christi immediatè vt *quod* supposito Christi inhærent, quod est falsum; aliàs mutaretur suppositum Christi per illa: ergo natura immediatè vt *quod* operatur, & non solum vt *quo*. 244 *Quartò.* *Quintò.*

Confirmatur: natura vt *quo*, & vt *quod* causat accidentia in genere causæ materialis, quin suppositum ad causandum materialiter aliqua ratione concurrat; aliàs suppositum Christi esset causa materialis accidentium humanitatis: ergo vt *quo*, & quod causat operationes in genere causæ efficientis, quin suppositum aliqualiter influat effectiuè in illas. Patet consequentia; sicut namque efficienter influere in operationes, supponit esse, ità materialiter influere in accidentia supponit esse: ergo si naturæ sufficienter conuenit esse, ad influendum in accidentia vt *quod* in genere causæ materialis, etiam conuenit sufficienter esse ad influendum in genere causæ efficientis; & consequenter sicut suppositum, nec vt *quo*, nec vt *quod* materialiter causat accidentia, ità nec vt *quo*, nec vt *quod* influet in operationes in genere causæ efficientis. 245 *Confirm.*

Deniquè, primum antecedens probatur: non minùs dependet accidens in essendo à subiecto, cui inhæret, & ab inhæsione ad subiectum, quàm natura substantialis à supposito, in quo est, & à subsistentia, per quam terminatur, & completur; sed non obstante dependentia accidentis à subiecto, ipsum accidens influit vt *quod* in suas operationes; subiectum autem, nec vt *quo*, nec vt *quod* efficienter influit in illas, nec inhærentia accidentis ad subiectum aliquem influxum effectiuum exercet ergo non obstante dependentia naturæ substantialis à supposito, & à subsistentia, per quam terminatur, & completur, natura ipsa vt *quod* influit in proprias operationes, supposito, nec vt *quod* influente, & absque vllo influxu effectiuo subsistentiæ complentis naturam in eius operationes. 246 *Vltimo probat. 1. antecedens.*

Maior cum consequentia tenet. Minor autem ostenditur primò: nam accidentia panis, & vini in Eucharistia existunt sinè subiecto; & tamen causant easdem operationes, quas causarent, si in subiecto existerent; nam accidentia vini calefaciunt, & inebriant, & accidentia panis sustentant: ergo accidens inhærens subiecto, etiam vt *quod* suas causat operationes sinè influxu vt *quod* subiecti, & sinè aliquo influxu effectiuo inhæsionis accidentis in eius operationes. Secundò probatur minor: nam calor productus ab aqua calida vt *quo*, & vt *quod* producitur à calore; substantia autem aquæ, nec vt *quo* nec vt *quod* effectiuè incalefactionem influit. Tùm quia potius conatur in destructionem caloris. Tùm etiam, quia alias idem agens naturale in oppositos effectus influeret; cum substantia aquæ naturaliter influat in non esse caloris, & consequenter si influeret calorem in ligno, simul, & semel in oppositos effectus influeret: ergo accidens inhærens subiecto vt *quo*, & vt *quod* operatur subiecto, nec vt *quo*, nec vt *quod* influente, & sinè aliquo influxu effectiuo modi inhærentiæ accidentis in eius operationes. 247 *Minor probat. 1.* *Secundò.*

Hæc tamen veritati resolutionis nostræ non obstant: ad primum respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: nam licet humanitas, & potentiæ humanitatis Christi 248 *Ad 1. instantiam respōdet.*

Christi eiusdem rationis sint cum humanitate nostra, & cum potentijs illius; suppositum tamen Verbi diuersæ rationis est, & cui ob summam rectitudinem, & distantiam à peccato repugnat in illud influere, vt causa particularis, vt fusè ostendimus *suprà*; & ideò quamuis humanitas sit de se sufficiens principium *quo* cuiusuis actualis peccati, & nobis præstet, esse vt *quod* principia influentia in peccatum, quia nobis non repugnat peccatum, suppositum Verbi non constituit, nec potest constituere in ratione principij *quod* influentis, vel potentis in peccatum influere.

249 *Ad 2.* Ad secundum respondetur: rationem nostram procedere in principijs D. Thom. iuxtà quæ natura propria personalitate retenta non potest assumi à Verbo, quarè licèt hac ratione non probetur impossibilitas peccati cum vnione ad Verbum compositi in casu implicante ex terminis in doctrina Thomistarum, nihil contrà illam infertur: vndè distinguendum est consequens, hac sola ratione attenta, transeat consequens: absolutè, nego sequelam: nam stant aliæ rationes, quibus impossibilitas peccati probatur cum vnione ad Verbum compositi, adhuc in prædicto casu. An autem, etiam ex vi huius rationis probetur impotentia peccandi in humanitate assumpta, siuè in sensu composito vnionis, siuè in sensu diuiso, & vnione per peccatum destructa, quamuis assumeretur humanitas propria personalitate retenta, *inferiùs* examinabimus.

250 *Ad 3. Ad 1. probationem antecedens.* Ad tertiam, nego antecedens. Ad primam probationem, distinguo maiorem: variato principio *quo*, concedo maiorem: variato principio *quod*, & principio *quo*, inuariato, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: cum enim principium *quo* sit adæquata virtus agendi; & specificandi operationes; personalitas autem, vel subsistentia constituens suppositum, quod est principium *quod* operandi, solùm vt conditio ad operationes concurrat, siuè sit conditio essentialis, vt plures volunt, siuè tantum connaturalis, vt alij Auctores sentiunt; sit consequens, vt quamuis subsistentia varietur, qualiter contingit in humanitate Christi; quia tamen humanitas, & eius potentiæ eiusdem rationis sunt, non diuersificentur physicè operationes. Et quidem apprehensio obiecti est conditio essentialis boni, quod est obiectum voluntatis, vt *motiuè*, & *terminatiuè* ad actum voluntatis concurrat, & tamen quamuis diuersificentur essentialiter apprehensiones, si obiectum propositum eiusdem rationis, sit, actus voluntatis eiusdem rationis est, vt constat in actu dilectionis viæ, qui eiusdem speciei est cum dilectione beatifica, immò posse eundem numero actum dilectionis viæ in patria perseuerare, docet plurium Theologorum sententia; & tamen apprehensio fidei, qua regulatur in via, diuersæ rationis est à visione beatifica, per quam regulatur in patria: quia tamen obiectum per vtramque regulam propositum, à quo, vt à ratione formali sumitur species actus, est idem in ratione obiecti, non variatur essentialiter dilectio. Pariter ergo in præsenti, quamuis subsistentia continens principium *quod* operandi essentialiter varietur; quia tamen solum, vt conditio ad operationem concurrit; & principium *quo* est adæquata ratio specificandi operationes, hoc inuariato manente operationes eiusdem rationis sunt.

251 *Oppones 1.* Si opponas primò: natura diuina Patris, est eiusdem rationis in Filio; & tamen, quia Paternitas, quæ vt conditio, aut complementum ad generationem concurrit, à filiatione distinguitur, generatio Patri competens diuersæ rationis est ab intellectione Filij, cum in illo dictio, & generatio non fit: ergo si subsistentia sit conditio essentialis ad operandum, quamuis natura sit eadem, si differunt subsistentiæ, variabitur operatio. *Secundò.* Secundò: nam actio entitatiuè naturalis, non potest per se dependere à principio supernaturali; sed si actiones per se dependerent à supposito, vt principio *quod* operandi, & à subsistentia, vt à conditione, vel complemento essentiali, actio naturalis per se ab aliquo supernaturali dependeret: ergo non sic à supposito, nec à subsistentia dependent. Maior consequentia tenet. Minor autem probatur: plures operationes humanitatis Verbo vnitæ, fuerunt physicè naturales; sed huiuscemodi operationes per se dependerent à supposito Verbi, & illius subsistentia, quæ sunt aliquid supernaturale, si operationes essent suppositi, vt principij *quod* influentis, & subsistentia est necessaria conditio: ergo si hoc est verum, actio naturalis per se dependeret ab aliquo supernaturali.

252 *Ad 1. replicam respond. primò.* Respondeo ad primam replicam, concessa maiori, negando minorem: vt enim docet D. Thom. *in 1. dist. 31. quæst. 1. art. 1. ad 1.* quamuis generatio non conueniat Filio, non sequitur, quod aliqua operatio conueniat Patri, quæ non conueniat Filio, sed solum, quod eadem operatio vtrique conueniat secundum aliam relationem, ex quibus manifestè colligitur, generationem non esse operationem distinctam in ratione operationis ab intellectione Filij, sed solum pro connotato, & ratione relationis. *Respond. 2.* Vel secundò, concessa maiori, & prætermissa minori, negando consequentiam: nam diuersitas subsistentiæ non exigitur per se ab operationibus eiusdem naturæ creatæ, quamuis aliqua subsistentia per se, & essentialiter, iuxtà *proximè* dicenda; & ideò non inducit diuersitatem in operationibus; paternitas autem per se exigitur à generatione ex parte principij, prout à filiatione distincta; ac proindè dispar est ratio.

253 *Ad 2.* Ad secundam, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, nego minorem. Nam licet subsistentia Verbi supernaturalis sit, operationes humanitatis illam per se non exposcunt, sed propriam personalitatem, vice, cuius substituitur Verbi subsistentia, quia illam eminenter continet: vndè quamuis dependentia actionis à subsistentia, per se, & essentialis sit, actiones humanitatis non dependent per se ab illa, ea ratione, qua supernaturalis est, nec cum illa prout sic connectuntur. Cuius doctrinæ veritas constat in amore naturali, qui regulari potest à cognitione supernaturali terminata ad obiectum naturale, & illud voluntati proponente, quin ex hoc inferatur amorem naturalem per se connecti cum supernaturali cognitione, quamuis amor per se essentialiter cognitionem supponat, & per se ab illa dependeat; & hoc ideò, quia regula, quam postulat per se, est cognitio naturalis, vice cuius potest cognitio supernaturalis regulare per accidens attenta exigentia amoris.

254 *Vrgebis.* Sed dices: ergo suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate, non influit per se in eius operationes, consequens videtur doctrinæ traditæ aduersum: ergo etiam solutio. Probatur sequela: nam id per se influit in operationem, quod ab illa per se exigitur; sed suppositum Christi non exigitur per se ab operationibus humanitatis: ergo non influit in illas per se. *Respond. 1.* Respondeo primò, distinguendo consequens: perseitate principij, concedo consequentiam: perseitate entitatiua, nego consequentiam. Nam sicut tres diuinæ personæ, vt distinctæ personaliter, influunt per se in operationes ad extra: non perseitate principij, quia effectus causati à Deo, per se non petunt Trinitatem personarum, sed per se perseitate entitatiua, quia tres diuinæ personæ per se subsistunt in diuinitate operante, & causante creaturas: ità suo modo suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate, per se influit in eius operationes: non perseitate principij: nam ab illis subsistentia Verbi non petitur, sed perseitate entitatiua; quia nempè, vt vnita humanitati operatur. Vel secundò respondetur, distinguendo aliter consequens: ergo non influit per se perseitate omninò absoluta, concedo consequentiam perseitate absoluta ex purificatione alicuius conditionis, nego consequentiam. Itaque supposito, quod operationes per se essentialiter à supposito, vel à subsistentia dependeant, operationes humanitatis per se essentialiter dependent ab humanitate, vt subsistente, vel vt per subsistentiam aliquam terminata. Quia tamen non per se exigunt humanitatem terminari per subsistentiam Verbi, non exigunt per se absolutè à subsistentia Verbi causari supposita tamen terminatione humanitatis à Verbo, per se causantur ab illa, & per se à Verbo procedunt, non perseitate omninò absoluta, sed perseitate absoluta supponente conditionẽ non exactam, nempè, terminationem humanitatis à Verbo.

255 *Respõdet. ad secundam antecedentis probat.* Ad secundam antecedentis probationem, admissa doctrina maioris, & permissa etiam minori, distinguo consequens: operationes naturæ existentis in supposito, nego consequentiam: operationes naturæ existentis sinè supposito, vt in maiori supponitur existens de potentia absoluta, concedo consequentiam. Itàque in sententia asserente, naturam substantialem non posse de potentia absoluta, sinè subsistentia existere, dependentia operationum naturæ à subsistentia terminante naturam, & à subsistente in illa, est dependentia essentialis; vndè iuxta illam, nec de potentia absoluta potest operatio à non subsistente procedere. Si tamen sententia contraria asserens, posse humanitatem existere de potentia absoluta sinè modo subsistentiæ, & extrà omne suppositum, quæ probabilis est, supponatur, consequenter est asserendum, posse extra suppositum operari; ac proindè dependentiam operationis à supposito tanquam à principio *quod*, non esse essentialem, sed tantum connaturalem; ex hoc tamen solum infertur, posse de potentia absoluta naturam solam esse principium *quod* suarum operationum, non tamen, quod si natura in supposito existat, siuè proprio, siuè alieno, possit vt *quod* operari, supposito non influente, & hoc tantùm nos asserimus. Et ratio discriminis est; nam cum natura terminatur à subsistentia ipsa, non existit vt *quod*, sed vt *quo*; & consequenter, non vt *quod*, sed vt *quo* dicitur operari; cum vero separata ab omni supposito esset, existeret ipsa, vt *quod*; & consequenter vt *quod* operari diceretur, & solum esset variato in modo connaturali operandi orta ex variatione in modo naturali existendi. Sicut accidentia, quæ subiecto inexistentia, tantùm operantur vt *quo*, si extrà subiectum existant, operantur vt *quod*, variato modo operandi ex modo essendi variato; cum enim separantur, existunt vt *quod*, & per se; cum autem subiecto inhærent, non existunt, sed inexistunt, & ideò non operantur vt *quod*, sed sunt ratio operandi subiecto.

256 *Humanitas existens sine omni supposito non est propriè homo.* Nec sequitur, humanitatem sinè omni supposito existentem esse hominem, quamuis vt *quod* operetur hominis operationes, quia non operatur vt principium *quod* connaturale, & complementum illarum operationum, quod necessum erat, vt posset de illa verifi-

verificari, esse hominem: nam homo non est operans vt *quod* hominis operationes, sed principium *quod* illarum connaturale, & completum, qua ratione argumentabamur, nempè, si humanitas esset principium *quod*, & suppositum, nec vt *quo*, nec vt *quod* operaretur, humanitatem hominem esse; hoc tamen non infertur ex eo quod humanitas existens sinè supposito, sit principium *quod* agendi: quia non est principium *quod* connaturale, & completum; sicut ex quod anima separata sit principium *quod* intelligendi, & volendi non sequitur esse hominem, etiam vt intellectiuum, eo quod non operatur omninò connaturaliter, nec vt principium *quod* completum, & connaturale illarum operationum.

257 *Ad 3. antecedentis probat. respondet.* Ad tertiam antecedentis probationem, concessa maiori, nego minorem: natura namque non generatur vt *quod*, sed vt *quo* vt constat in natura diuina, quæ non vt *quod*, sed vt *quo* est terminus generationis: nec humanitas fuit genita ex Beatissima Virgine vt *quod*, se vt *quo* tantùm, vt docet D. Thom. *infra q. 35. art. 1. in corp. & solut. ad 3. & art. 4. in corp.* Christus autem fuit vt *quod* genitus; aliàs Christus Filius Virginis non esset, quod est contra fidem; nec ad hoc requiritur quod actiuè in vnionem humanitatis ad Verbum influxerit, sed sufficit, quod passiuè ministrauerit materiam, ex qua fuit humanitas formata, & in eodem instanti Verbo hypostaticè vnita, vt docet D. Thom. *infra q. 33. art. 4. ad 2.* ibi. *Conceptio*, scilicet Christi, *attribuitur Virgini Beatæ non tanquam principio actiuo, sed quia ministrauit materiam conceptui, & in eius vtero est conceptio celebrata*. Et *q. 35. art. 4. in corpore*: vbi ait. *Ideò verè posse dici, Deum conceptum, & natum de Virgine, quia in ipso principio Conceptionis fuit humana natura, cui B. V. ministrauit materiam, assumpta à Diuina persona*. Anima autem rationalis; quia aliqua ratione subsistit; quatenùs scilicet, non dependent à materia, nec educitur ex illa, vt docet D. Th. 1. *p. q. 75. art. 2.* etiam aliqua ratione per se fit, & ideò terminat creationem, non tamen propriè fit: quia non fit propter se, sed propter totum, ad quod constituendum, vt ad finem ordinatur; vt autem per se fieret propriè, necessum erat, vt non solum crearetur ratione sui per exclusionem alterius terminantis sui creationem; sed etiam propter se, idest, non propter aliud creandum, vel generandum. Et quia aliqua ratione subsistit, etiam aliqua ratione dicitur vt *quod* intelligens, non tamen omnino propriè, vndè proprius dicitur, *homo intelligit per animam*, quam animam intelligere, vt docet D. Thom. *vbi proximè*.

258 *Ad 4. antecedentis probat. respondetur.* Et ex his: ad quartam antecedentis probationem constat solutio; anima enim rationalis dicitur vt *quod* intelligens, etiam in statu coniunctionis ad corpus, quia aliqua ratione subsistit, quatenus licet coniuncta sit corpori, in suo tamen esse, à corpore non dependet; quia tamen non perfectè subsistit; eo quod vt pars est actu communicata, non omnino propriè dicitur vt *quod* intelligere, vt expressè docet D. Thom. nec est eadem ratio de illa in statu separationis; nam in hoc statu subsistit vtroque modo, nempè, exclusione dependentiæ, & actualis communicationis, quamuis, quia non excludit communicationem aptitudinalem, sed potius naturaliter appetit corpori communicari, non sit complete persona.

259 *Ad 5. respondebis.* Ad quintam probationem antecedentis responderi potest primo, negando maiorem, receptio enim accidentium spectat ad genus causæ materialis, operari autem ad genus causæ efficientis, inter quæ causarum genera hæc differentia versatur: quod licet ad vtrumque realis existentia exigatur, non tamen vt præintellecta, sed ad causandum materialiter sufficit in *re* existentia; ad causandum verò efficienter requiritur existentia, vt præintellecta ad effectum; & ideò quamuis natura sit subiectum *quod* adæquatum inhæsionis accidentium; non sequitur esse principium *quod* adæquatum operandi: quæ solutio videtur colligi ex doctrina Capreoli *in 3. dist. 6. q. vnica art. 3. ad 4.* Aureli, *& dist. 7. & 8. q. vnica art. 3. ad 3.* & Caietani, *infra q. 17. art. 2. versu ad Durandum dicitur; & q. 36. art. 5. dub. 4. ad 3. Scoti*. Vbi hoc inter existentiam, & filiationem ex vna parte; & operationem statuunt discrimen; quod licet omnia denominatiuè attribuatur supposito; filiatio tamen, & existentia sunt suppositi denominatiuè, & inhæsiuè immediatè; operatio autem licet denominatiuè sit suppositi, non tamen inhæsiuè immediatè, sed mediante natura, & potentia vt principio, & subiecto inhæsionis.

260 *Sed contra 1.* Hæc tamen solutio non placet primò, nam licet causa materialis vt sic, non exigat existentiam præintellectam: vnde materia prima pro priori ad formam substantialem, illam causat materialiter, quin pro illo priori existat; causa tamen materialis accidentium pro priori causalitatis illorum debet præintelligi existens; sed subsistentia, vel in existentia substantiæ, consistit, vel ad illam præsupponitur in sententia Thomistarum: ergo etiam præsupponitur ad receptionem accidentium, & consequenter natura sine modo subsistentiæ, non est subiectum *quod* illorum receptiuum completum. Consequentia tenet; nam hac sola ratione non est principium *quod* efficiens completum operationis; quia ad operationem præsupponitur existentia substantialis, & in hac consistit subsistentia, vel ad illam præsupponitur iuxta diuersas sententias, quæ in hoc puncto inter Discipulos D. Th. versantur: ergo si in ordine ad causanda materialiter accidentia datur eadem præsuppositio existentiæ, & subsistentiæ naturæ sine modo subsistentiæ, non est subiectum *quod* completum inhæsionis accidentium. Maior autem probatur primò: nam quod materia prima causet materialiter formam quin pro illo priori existat, prouenit ex eò quod causat, vt pura potentia, & constituit substantiale compositum, quod in via Thomistarum est primarium susceptiuum existentiæ; at rationes istæ in causa materiali accidentium non militant: ergo vt subiectum substantiale causet materialiter accidentia, non solum petit existentiam, vt in re, sed etiam vt præintellectam.

Secundò impugnatur solutio; nam si natura esset subiectum *quod* adæquatum receptiuum, accidentium, anima rationalis erit subiectum intellectionem adæquatè vt *quod* recipiens; consequens est falsum: ergo natura non est subiectum receptiuum *quod* adæquatum accidentium. Patet sequela; sicut namque accidentia corporalia insunt ratione naturæ, ita intellectio, quæ spiritualis est, inest homini ratione animæ rationalis: ergo si accidentia corporea inhærent naturæ, vt subiecto *quod* inhæsionis adæquato, intellectio erit in anima, vt in subiecto *quod* adæquato inhæsionis. Minor autem probatur; nam actio vitalis in principijs Thomistarum in eodem subiecto recipitur, à quo egreditur; sed anima rationalis non est principium *quod* adæquatum elicientiæ intellectionis; alias suppositum hominis, non esset principium *quod* elicientiæ, sed tantum denominationis, cuius contrarium omnes Thomistæ fatentur: ergo neque est subiectum *quod* adæquatum inhærentiæ intellectionis. 261 *Contra 2.*

Vnde ad quintam antecedentis probationem respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem pro secunda parte: vt *quod* tanquam subiectum completum, nego minorem: in completum, concedo minorem, & distinguo consequens eodem modo: solum enim sequitur immediatè vt *quod* operari, tanquam principium *quod* incompletum, non autem completum, sic autem non inconuenit immediatè vt *quod* influere, nam cum hoc componitur suppositum influere in operationes, vt principium *quod* immediatè immediatione excludente principium *quod* medians completum, non autem excludente principium medians *quod* incompletum, & hoc ita esse dicendum, patet, nam iuxta D. Thom. eadem est ratio principiandi operationem, & terminandi efficientiam, vel generationem, vtrunque namque, & eodem modo attribuit D. Thom. & cum illo peritiores Theologi, supposito; non autem negari potest, naturam aliquo modo vt *quod* terminare generationem; nam humanitas Christi diuersa actione fuit producta ab illa, qua fuit assumpta, & priorem illam actionem aliqualiter vt *quod* terminauit, non quidem vt *quod* completè; & consequenter vt *quod* incompletè, eo quod illa actio non fuit completa, vsque dum humanitas ex vnione ad Verbum, Christum hominem constituit subsistentem in humanitate, qui vt sic subsistens, ratione humanitatis generationem terminauit completè; anima etiam rationalis aliqualiter fit, quandoquidem terminauit creationem: quia tamen creatio animæ ordinatur ad vnionem cum corpore, ex qua homo resultat, non dicitur per se fieri completè vt *quod*: ergo pariter in ordine ad principiandum actionem, discurrendum est in principijs D. Thom. quod nempè cum asserit, actiones esse suppositorum vt *quod*; naturarum autem vt *quod*, non excludat à naturis omnem rationem principij *quod* operandi, sed tantum rationem principij completi *quod*, & completam, & perfectam denominationem vt *quod* operantis. 262 *Ad 5. antecedentis probationem respondet.*

Nec distinctioni traditæ obstant duæ probationes minoris: non prima; nam intellectus, & voluntas non insunt animæ, vt subiecto *quod* completo, sed incompleto; suppositum autem in natura humana subsistens esset subiectum *quod* completum inhæsionis intellectus, & voluntatis, sicut dictum est de operationibus intelligendi, & volendi. 263 *Ad 1 probat. minoris respõd.*

Nec secunda; nam ex eo quod suppositum Verbi vt in humanitate subsistens, sit subiectum *quod* completum immediatum inhæsionis accidentium, non sequitur in se ipso mutari, sed tantum quod mutetur secundum humanitatem, cui inhærent, vt *quod* immediate, tanquàm subiecto in completo, sicut nec ex eo quod suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate, sit principium *quod* immediatum elicientiæ operationis, sequitur, suppositum Verbi secundùm subsistentiam increatam mutari, sed tantùm mutari secundùm humanitatem, quam terminat. Et ratio est; nam accidentia, & operationes humanitatis, etsi inhærant personæ Christi, non inhærent illi totaliter, & secundùm omnia, ex quibus persona Christi componitur; sed personæ Christi secundùm humanam naturam, & ideò non sequitur subsistentiam Verbi mutari, sed tantùm humanitatem. Sicut ex eo quod Verbum, vt subsistens in humanitate, terminauerit, vt *quod* generationem ex matre, vt docet D. Tho. *infra q. 35. art. 1. & 2.* sequitur Verbum per generationem fuisse mutatum, sed tantum illius humanitatem secundum quam terminauit prædictam generationem. *Ad 2. respondetur.*

Et ex his ad confirmationem constat solutio, negando maiorem. Sicut enim suppositum Christi, vt subsistens in humanitate influit effectiuè vt *quod*, ità etiam influit vt *quod* materialiter 264 *Ad conf. respondet.*

liter in accidentia humanitatis; nam respectu operationum vitalium immanentium, idem est principium, & subiectum; ac proindè sicut respectu intellectionis, & volitionis humanitatis, suppositum Christi, quatenus in illa subsistens, est principium *quod* effectiuum, ità, & subiectum *quod* materiale, & sicut subsistentia Verbi complet humanitatem, vt effectiuè influat, ità complet illam, vt materialiter causet, & recipiat; dicitur autem humanitas subiectum *quod* incompletum, quia licet in illa sit omne requisitum per modum rationis formalis, non tamen ratione sui est completa ad recipiendum, sed per subsistentiam completur, & quia suppositum Christi, vt homo, claudit naturam, & subsistentiam, dicitur, causans vt *quod* materialiter completum; sicut hæc, & non alia ratione humanitas est principium *quod* incompletum, suppositum autem est principium *quod* completum; quia nempè, suppositum claudit omnia requisita ad agendum; secus autem humanitas sumpta præcisè, & subsistentia non est humanitatis, ratio agendi, sed solùm complementum ad agendum, ità non est illi ratio recipiendi accidentia, sed solum complementum, vt recipiat; ex quo nulla imperfectio, aut mutatio sequitur in supposito Verbi.

265 *Dices.* Sed dices; intellectus, & voluntas insunt humanitati Christi ratione sui pro priori vnionis ad Verbum: ergo humanitas non completur subsistentia Verbi, vt subiectum receptiuum intellectus, & voluntatis; & consequenter ratione sui est subiectum *quod* adæquatum, & completum. Secunda consequentia ex prima colligitur, prima ex antecedenti. Antecedens autem probatur; nam humanitas fuit producta prius natura, quam assumpta, vt suppono ex his, quæ docentur *suprà quæst. 2.* sed pro illo priori insunt ipsi intellectus, & voluntas: ergo, & pro priori ad subsistentiam Verbi. Consequentia tenet; nam subsistentia Verbi fuit humanitati ex vi assumptionis vnita: ergo quæ conueniunt ipsi pro priori ad subsistentiam. Minor autem, in qua est difficultas, ostenditur primò; nam pro priori ad assumptionem fuit humanitas perfecta omni perfectione debita, & connaturali, alias assumpsisset humanitatem imperfectam, quod est contrà Sanctorum dicta; sed intellectus, & voluntas sunt perfectiones naturaliter debitæ humanitati: ergo insunt illi pro priori ad assumptionem. Deinde: quia vt docet D. Thom. *suprà quæst. 6. art. 2.* Verbum assumpsit animam mediante Spiritu, siue mente, quæ idem est, ac intellectus; sed medium ad assumptionem conuenit extremo assumpto præcedenter ad illam: ergo intellectus inest animæ pro priori ad assumptionem à Verbo.

266 *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, concessa maiori, negando minorem. Ad cuius probationem, distinguo maiorem: omni perfectione debita pro illo priori, concedo maiorem: omni perfectione debita humanitati absolutè, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam humanitas pro priori ad assumptionem non fuit perfecta omni perfectione sibi debita absolutè, sed tantùm illis perfectionibus, quæ ipsi pro illo priori debentur; licet autem humanitati debeantur connaturaliter intellectus, & voluntas; non tamen illi debentur pro priori ad assumptionem. Tum; quia pro illo priori non supponitur existens existentia substantiali, vt *infra quæst. 17.* constabit; & consequenter, nec debentur ei pro illo priori accidentia, quamuis sint propriæ passiones; nam omne accidens præsupponit substantialem existentiam. Tum etiam; quia prioritas illa non est *in quo*, sed *à quo*, & causalitatis; & consequenter solum debentur humanitati ea, quibus constituitur in ratione causæ vnionis: intellectus autem & voluntas non pertinent ad illam, vt causam materialem vnionis substantialis ad Verbum; non enim sunt dispositiones antecedentes ad illam, sicut nec præuiè disponerent ad subsistentiam propriam creatam, vice cuius increata substituitur media substantiali vnione; ac proindè quamuis debeantur humanitati absolutè, non tamen ei debentur pro priori ad assumptionem. Nec sequitur, fuisse assumptam imperfectam; nam ad hoc requirebatur imperfectio priuatiua, qualis nullo modo est non conuenientia prædictarum proprietatum pro priori ad assumptionem; quia imperfectio priuatiua est carentia formæ debitæ, non autem debentur pro illo priori; ac proindè non conuenientia intellectus, & voluntatis pro illo signo naturæ, imperfectio priuatiua non est, sed purè negatiua, & præcisiua.

267 *Ad 2. minoris probationem respondet.* Ad secundam minoris probationem dicatur, D. Thom. nomine Spiritus, siue mentis, non accipere intellectum, qui est potentia proximè intellectiua realiter distincta ab anima, sed gradum radicaliter intellectiuum, qui ratione, & virtualiter distinguitur à gradu sensitiuo, & vegetatiuo, & ideò fuit medium virtualiter respectu prædictorum graduum, vt constat ex D. Th. *ibi solutione ad 1.* & ex Caietano *ibid.* vnde sensus D. Thom. est, animam sensitiuam fuisse assumptam mediante anima, vt radicaliter intellectiua; quia ex gradu intellectiuo fuit redditus gradus sensitiuus congruenter à Verbo assumptibilis. Ex quo non sequitur, intellectum sumptum pro potentia mediare.

268 Ad vltimam probationem antecedentis, concessa maiori, nego minorem; vt enim docet D. Thom. *1. p. q. 75. artic. 2.* ibi: *Id quod nullo modo subsistit, non potest dici vt quod operans: vnde anima rationalis dicitur aliquomodo, vt quod volens, & intelligens: quia aliqua ratione subsistit: quia scilicet, per se existit: quia non est inhærens, vt accidens, nec vt forma materialis; quamuis quia est altu pars non sit propriè per se existens, nec subsistens; ac per consequens, nec per se operans; calor autem, quia nullo modo subsistit, nullo modo calefacit propriè loquendo.* Sentit ergo D. Thom. accidens subiecto inhærens non vt *quod*, sed vt *quo* agere; subiectum autem, vt *quod* agit medio accidenti tanquam principio *quo* agendi. *Ad vltimam antecedentis probationem respondet.*

Ad primam minoris probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Nam accidentia in Eucharistia habent modum existendi diuersum ab illo, quem habent, cum proprio subiecto inhærent; nam existunt ibi per se positiuè, aut negatiuè, & ideò per se operantur; secùs autem cum proprio subiecto inhærent, quia tunc nullo modo per se existunt, sed inexistunt subiecto, & ideò non operantur, sed sunt rationes operandi subiecto; nec sequitur inhærentiam accidentis nullo modo concurrere ad illorum operationes, eo quod sine inhærentia operantur; nam licet operentur easdem operationes, non tamen eodem modo, nec modo connaturali; ex quo solum potest colligi inhærentia ad subiectum non esse conditionem, complementumque essentiale, non autem quod non sit conditio connaturalis, naturaleque, complementum accidentis in ratione operatiui. 269 *Ad 1. minoris probationem respondet.*

Ad secundam probationem minoris, nego antecedens; vt enim ex D. Thom. iam vidimus, calor in subiecto existens, non operatur vt *quod*, nec calor potest dici calefaciens, propriè loquendo: quia scilicet per se non existit, sed subiectum calidum dicitur calefaciens vt *quod* per calorem: quæ ratio id ipsum de calore aquæ inhærente conuincit; cum nec ibi per se existat, sed in alio, nempè, in aqua. Nec obstat, aquam conari in destructionem caloris; nam hoc præstat per formam sibi connaturalem, & propriam, quod impedit, vt supposito, quod aqua calida sit, ratione caloris vt *quod*, influat calorem in ligno. Nec similiter obstat vni, & eidem subiecto conuenire contrarias actiones vt *quod*, si duplici forma contraria afficiatur, vt in aqua calida contingit: cum enim sit calida, & frigida, quæ formæ contrariæ sunt, ratione influit calorem in ligno, & ratione caloris frigiditatis conatur in caloris destructionem. 270 *Ad 2. respond.*

§. XI.

Nec in sensu diuiso potuisse humanitatem Christi peccare, auctoritate, & ratione probatur.

Sit quarta Conclusio. *Nec ex natura rei, nec de potentia absoluta potest humanitas Christi peccare peccato destruente hypostaticam vnionem.* Constat ex dictis humanitatem Christi non potuisse, etiam de potentia absoluta, peccare peccato cum vnione composito; ex hoc autem non habetur, quod peccare non potuerit peccato vnionem destruente, scilicet, propter quod vnio à Deo destruatur; nam in veriori sententia homo iustus peccare non potest, etiam de potentia absoluta, in sensu composito gratiæ habitualis, hoc est cum habituali gratia componendo peccatum, & tamen simul cum gratia est in homine iusto potentia ad peccandum peccato expellente gratiam, & cuius primum esse, sit primum non esse gratiæ; ac proindè ex eo quod in humanitate Christi non fuerit potentia ad peccandum peccato cum vnione composito, nondum habetur, non fuisse in illa potentiam ad peccatum vnionis gratiam excludens. Et vt certum supponimus, potuisse Deum vnionem semel factam destruere, & hac destructione, vel tempore, vel prioritate naturæ supposita, humanitatem peccare, in quo nulla est difficultas; nam dissoluta vnione, humanitas manet vndequaque ad peccatum expedita; cum sola vnio peccatum, vel potentiam peccandi impediret. Quod igitur asserimus est, non potuisse peccare peccato excludente vnionem, vel illam destruente, vel propter quod Deus vnionem, destrueret, & hoc tam ex natura rei, quàm de potentia absoluta. 271 *Quarta conclusio.*

Et quia prima pars conclusionis ex secunda à fortiori constabit, parùm in illius confirmatione immorabimur. Illam probat Cardinalis Lugo *disp. 26. sect. 5. num. 56.* eo quod vnio hypostatica est ex natura sua perpetua, & ab intrinseco incorruptibilis; & consequenter non potest naturaliter destrui ab aliquo agente creato, cum quo non stat, posse per peccatum dissolui. Antecedens, in quo est difficultas, probatur; nam visio beatifica est de se perpetua, & ab intrinseco incorruptibilis; sed visio debetur vnioni, vt proprietas illius: ergo est de se perpetua, & incorruptibilis ab intrinseco. Patet consequentia; non enim potest vnio de se postulare visionem de se perpetuam, si ipsa defectibilis sit. 272 *Probat. à Cardinal. de Lugo. Prima pars conclusionis.*

Hæc tamen Cardinalis ratio in eo deficiens videtur; nam quamuis primum antecedens sit verum, & consequentiæ sint bonæ, probatio antecedentis non vrget; nam visio non consequitur ad vnionem tanquam physica proprietas, sed tantùm consequutione morali; sed quamuis proprietas physica non possit in per- 273 *Reijcitur vt deficiens.*

permanentia, vel in modo permanentiæ excedere sui radicem, id tamen quod moraliter solùm consequitur, potest hoc excessu gaudere: ergo ex eo quod visio perpetua de se, debeatur vnioni hypostaticæ, malè infertur perpetuitas vnionis, & indefectibilitas ab intrinseco. Consequentia tenet. Maior est frequentior sententia. Minor autem probatur, nam merito de se non perpetuo, debetur moraliter visio perpetua ab intrinseco; de quo 1. 2. *q.* 114. *art.* 1. gratiæ etiam habituali cum morte coniunctæ, debetur debito morali gloria, quamuis gratia habitualis de se perpetua non sit: ergo id, quod moraliter solùm debetur, potest esse ab intrinseco perpetuum, quamuis, id ratione cuius debetur de se perpetuum non sit.

274 *Prima pars conclusionis probatur.* Vnde hac ratione omissa, vel in sua probabilitate relicta, prima pars conclusionis suadenda est breuiter primò, vt enim ex superiùs dictis constat, humanitas Christi ex vnionis ad Verbum fuit iuxtà Patres Ecclesiæ impeccabilis; sed si posset ex natura rei peccare peccato destruente vnionem, non benè diceretur impeccabilis absolutè: ergo non potuit, saltem ex natura rei, peccare peccato destruente vnionem. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; nam homo iustus non potest in veriori sententia peccare peccato cum gratia composito; & tamen quia potest peccare peccato destruente gratiam, non dicitur absoluta impeccabilis, sed absolutè peccabilis, vt omnes fatentur: ergo si humanitas Verbo vnita, posset ex natura rei peccando vnionem destruere, quamuis non posset, etiam de potentia absoluta, peccatum cum vnione ad Verbum coniungere, non deberet absolutè dici impeccabilis.

275 Secundò probatur ratione; nam vnio humanitatis ad Verbum petit ex natura sua omnem operationem humanitatis præcedere. Tùm; quia per illam in ratione causæ efficientis completur, vt constat ex dictis §. 9. & 10. Tùm etiam; quia naturam substantialiter complet, complementum autem substantiale operationem, quæ est actus accidentalis, petit præcedere. Tùm denique; nam subsistentia Verbi vnitur naturæ humanæ pro eodem signo naturæ, pro quo illi propria subsistentia competeret; hæc autem naturaliter omnem operationem præcederet: ergo ex natura sua petit esse ab omni operatione independens, & consequenter, loquendo ex natura rei, non potest ab humanitate media operatione causari, nec illa mediante destrui; ac proindè humanitas Verbo vnita, non potest, saltem ex natura rei, peccando vnionem distruere.

276 *Tertiò.* Tertiò; nam si ex natura rei posset peccare peccato dissoluente vnionem, posset ex natura rei peccatum cum vnione coniungere; consequens est falsum: ergo non potest ex natura rei peccare peccato destruente vnionem. Consequentia tenet. Minor constat ex dictis. Et maior probatur; vnio namque petit ex natura rei operationem humanitatis præcedere: ergo omnis operatio humanitatis vnitæ est natura posterior vnione; & consequenter cum illa pro instanti reali coexistit: ergo si humanitas vnita Verbo posset ex natura rei peccare, posset actionem peccaminosam cum vnione coniungere.

277 *Secunda concl. pars probatur.* Secundam partem conclusionis, quod nempè, nec de potentia absoluta possit humanitas vnita peccare peccato destruente vnionem, probat Vazquez *disp. allegata cap.* 7. nam ideò homo iustus potest peccando habitualem gratiam destruere, quia gratia adoptionis manet subiecta humanis actionibus; ex quo prouenit, vt sicut operibus bonis augetur, ità actionibus contrarijs destruatur; at gratia vnionis ex natura sua petit non subijci humanis actionibus: ergo sicut hac ratione non augebatur, nec potuit augeri per actiones humanitatis bonas, eadem ratione non poterit destrui peccato aliquo humanitatis. Minorem in qua est difficultas, probat Vazquez ex discrimine, quod inter gratiam vnionis, & gratiam adoptionis versatur; hæc namque nostris operibus comparatur, & augetur, non solùm dispositiuè, sed etiam formaliter: ità vt illis homo iustus, non solum dispositiuè, sed etiam formaliter, magis iustus constituatur. In sanctitate autem præstita per gratiam vnionis incrementum ex bonis operibus, nec dispositiuè, nec formaliter præstatur, ideoque merito dicitur gratia, & sanctitas naturalis; ergo gratia, adoptionis manet subiecta humanis operationibus, ità vt à Deo conseruetur in homine intuitu bonorum operum, saltem negatiuè: quia nihil contrarium facit: gratia autem substantialis vnionis, non potest isto modo humanis actionibus subijci, nec conseruari à Deo, quia humanitas vnita non peccat, sed solum voluntate sua; & consequenter non potest humanitas peccato vnionis gratiam destruere.

278 *Reijcit.* 1. Hæc tamen ratio quæ sola potuit Gabrieli Vazquez placere, displicet cæteris Theologis, nedùm exteris, verùm etiam domesticis, & reijcitur primò: ex eo namque, quod gratia vnionis de se, & suaptè natura non subiaceat actionibus liberis, non sequitur, quod illis subiacere non possit de potentia absoluta; sed hoc necessarium est, vt probetur, non posse de potentia absoluta; dissolui ab humanitate peccando: ergo ratio facta est inefficax. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur primò: nam gratia vnionis de se non subiacet meritis Antiquorum Patrum; cum possit sine illis existere, & tamen de facto fuit ab illis meritoriè, vt tenet frequentior sententia *suprà quæst.* 2. *art.* 11. & saltem quoad aliquas circunstantias, docet Vazquez *disp.* 22. *cap.* 5. ergo ex eo quod de se, & suaptè natura non subiaceat actionibus humanitatis, non sequitur illis non posse subiacere de potentia absoluta. Secundò; nam gratia vnionis de se, non solùm est independens ab operibus humanitatis elicitis in vnionis instanti, & solum præcedentibus prioritate naturæ, sed etiam est de se independens, & non subiecta operibus priùs tempore factis; & tamen humanitas priùs tempore existens, potuit de congruo mereri vnionem personalem ad Verbum, vt fatetur Vazquez *suprà disp.* 21. *cap.* 6. ergo ex eo quod de se non subiaceat actionibus humanitatis, non sequitur, non posse illis subiacere de potentia absoluta.

Et ratio à priori est; nam id, quod de se non petit in præmium aliquorum operum dari, potest voluntate diuina in præmium talium operum conferri; & consequenter potest ex diuina voluntate subijci operibus, à quibus ex se non dependet. Quod si hoc contingere potest in gratia vnionis quoad esse, ipsum poterit quoad non esse, vel desitionem contingere, nempè, quod quamuis de se non subiaceat quoad non esse actioni peccaminosæ, subiaceat voluntate diuina statuente vnionem personalem destruere, humanitate peccante nisi hoc aliundè repugnet. 279 *Ratio an priori.*

Secundo reijcitur; nam ex eo quod gratia adoptionis augeatur nostris operibus; gratia autem substantialis non augeatur operibus humanitatis honestis, malè infertur, gratiam substantialem vnionis, non posse dependere in sui conseruatione ab humanitate, vt non peccante; ità vt humanitatem non peccare, sit saltem conditio ad conseruationem vnionis; sed hæc est consequentia à prædicto Auctore facta: ergo omninò inefficaciter arguit. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primò; quod namque gratia substantialis vnionis non augeatur, nec augeri possit operibus honestis ab humanitate factis, prouenit ex eo, quod in indiuisibili consistit: & ideò est incapax augmenti, aut diminutionis; sed indiuisibilitas gratiæ substantialis non obstat, quominùs in sui conseruatione possit, Deo sic statuente, dependere ab humanitate, quatenus non peccante, saltèm vt à conditione: ergo ex eo quod non augeatur bonis operibus ab humanitate factis, & illi, quoad augmentum non subsit, non infertur non posse ab illis vt non peccare, vt à conditione dependere in sui conseruatione, ità vt verum sit vnionem à Deo conseruari, quia humanitas assumpta non peccat. 280 *Secundò reijcitur.* *Maior ostenditur primo.*

Secundò probatur maior; vt enim docet Vazquez *disp.* 2. *cap.* 8. *& disp.* 61. *cap.* 7. Christus suis operibus meruit continuationem, & perpetuitatem vnionis humanitatis ad Verbum; & consequenter ex eo quod gratia vnionis substantialis non augeatur operibus bonis humanitatis, non sequitur, non posse in sui conseruatione ab illis meritoriè dependere, & à Deo conseruari; eò quod humanitas id meretur: ergo pariter ex eo quod non augeatur, nec possit bonis humanitatis operibus, non sequitur, non posse dependere in sui conseruatione ab humanitate quatenùs non peccante: ita vt verum sit, vnio conseruatur à Deo, quia humanitas vnita non peccat, nisi aliundè probetur repugnantia peccati in humanitate assumpta. 281 *Secundo.*

Confirmatur, & explicatur; independentia in conseruari gratiæ substantialis ab humanitate, vt merente, non infertur ex independentia eiusdem quòad augmentum à bonis operibus: ergo pariter ex hac independentia in augmento, non infertur necessaria independentia eiusdem in conseruari ab humanitate, vt non demerente; & consequenter, nisi aliundè probetur repugnantia peccati in humanitate assumpta, poterit conseruatio gratiæ substantialis ab humanitate dependere, quatenùs non peccante; ac proindè conseruari, quia humanitas assumpta non peccat: ex quo vlterius fieret, vt posset ab humanitate peccante dissolui. 282 *Confirm.*

Secundò, quidam discipuli Vazquez ad rem proximiùs accedentes, rationem eius sic explicant: entitas diuina, cui humanitas est vnita ex conceptu sanctitatis est cum peccato incompossibilis; & aliàs præualet contrà peccatum: ergo humanitas sic vnita, nec potest peccare peccato cum vnione composito, nec peccato destruente vnionem; & consequenter nullatenùs potest peccare. Consequentia tenet. Et antecedens pro prima parte constat ex dictis, & à contrarijs admittitur. Pro secunda verò parte sic probant: entitas diuina, cui humanitas est vnita, est multò fortior peccatis, non solum ex conceptu omnipotentis, sed etiam ex conceptu sanctitatis, & formæ repugnantis peccatis, cum prout sic sit infinita, & substantialis: ergo præualet contrà peccatum; & consequenter per illud destrui non potest. 283 *Ratio Vazquez explicatur à quibusdam discipulis.*

Hæc tamen ratio non vrget; peccatum namque habituale in veriori sententia est grauitatis infinitæ; & tamen non præualet contra gratiam, sed potest per illam destrui sine aliquo superaddito fauore, vt docet frequentior, veriorq; Theologorum sententia 1. 2. *q.* 113. *art.* 2. ergo quod entitas diuina humanitati vnita sit in ratione formæ oppositæ peccato infinita, non arguit, quod ità præualeat supra peccatum, vt per illud destrui non possit. 284 *Reijcit.* 2.

Et

285 *Discrimẽ inter excludere per modũ satisfact. & formaliter incompossibilis.* Et ratio est: nam licet ad destructionem per modum satisfactionis requiratur æqualitas inter satisfactionem, & offensam, vt tamen vnum destruatur per aliud ratione formalis incompossibilitatis: ista æqualitas necessaria non est: vndè minimus amor; odium cuiusuis intensionis valet destruere, & destruet, si in subiecto ponatur. Sicut ergo hac ratione, gratia, quæ infinitæ dignitatis non est, potest peccatum infinitæ grauitatis expellere: ità peccatum quamuis infinitum non sit, poterit gratiam vnionis excludere; quamuis entitas diuina, cui humanitas est vnita, infinita sit, vt opposita peccato, & sub conceptu sanctitatis aliundè peccatum in humanitate vnita repugnet, & illius repugnantia ostendatur.

286 *Secundo.* Deindè: nam estò hac ratione probaretur, non posse humanitatem peccare peccato destruente vnionem ab intrinseco, & ex se non tamen probatur, non posse humanitatem peccare peccato quo per modum conditionis se habente, Deus destruat hypostaticam vnionem, vel cesset ab illius conseruatione; sed quod humanitas possit peccando hoc modo destruere vnionem hypostaticam, sufficit Auctoribus contrariæ sententiæ, & ab Auctoribus nostræ negatur: ergo prædicta ratio est inefficax. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur Deus: namq; sicut liberè vnionem producit, ita liberè illam conseruat: ergo sicut potest decernere non conseruare vnionem humanitatis ad Verbum, sinè aliqua apposita conditione, sed pro sua libera voluntate, ità potest decernere vnionem non conseruare sub conditione, quod humanitas peccet; & consequenter poterit humanitas peccare peccato destruente vnionem hypostaticam, non de se, & per modum rationis formalis, sed per modum conditionis, qua posita, destruatur à Deo, vel Deus suspendat concursum conseruantem vnionem.

287 *Confirmatur primò.* Confirmatur 1. licet entitas diuina humanitati communicata, infinita, & substantialis sit, non necessariò essentialiter conuenit humanitati; sed dependenter à voluntate Dei in fieri, & conseruari: ergo potest quamuis infinita sit, in illa non conseruari Deo liberè volente absolutè, & liberè volente sub aliqua conditione, nempè, quod humanitas peccet; & consequenter poterit humanitas vnita peccando, peccato per modum conditionis se habente, ad non esse entitatis diuinæ, vt vnitæ humanitati vnionem diuinæ entitatis excludere.

288 *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundò; quia Deus liberè conseruat vnionem Verbi ad humanitatem, potest illam liberè conseruare pro sua voluntate absoluta; & liberè voluntate conditionata sub conditione alicuius actus ab humanitate eliciti ergo potest etiam à conseruatione vnionis cessare liberè absolutè, & etiam sub conditione actus, vel cessationis ab actu, & consequenter, etiam poterit decernere ab illius conseruatione cessare sub conditione, quod humanitas peccet; nisi aliundè probetur impotentia peccandi in humanitate vnita.

289 *Probatur 1. secunda pars conclusionis.* Quarè his argumentis omissis, suadenda est secunda pars conclusionis. Primò quia iuxtà Patres humanitas ex vi vnionis reddita fuit impeccabilis, sed si posset peccare peccato destruente vnionem, nec deberet, nec posset dici impeccabilis absolutè, vt constat in homine iusto, qui non dicitur absolutè impeccabilis eo quod peccare potest, & peccato gratiam excludere: ergo humanitas non potest peccare peccato destruente hypostaticam vnionem. Dices: vt humanitas vnita dicatur absolutè impeccabilis

290 *Respondebis.* sufficere, quod non possit ex natura rei peccare peccato excludente, vnionem, quamuis possit de potentia absoluta; id enim quod non potest ex natura rei euenire, absolutè dicitur impossibile; homo autem iustus ex natura rei potest peccando gratiam excludere, & ideò dicitur absolutè peccabilis, quamuis non possit peccatum, cum habituali gratia coniungere.

291 *Contrà 1.* Sed contra primò: nam verba Patrum accipienda, & intelligenda sunt iuxtà commune Scholasticorum sensum; sed Scholastici omnes, præter vnum, vel alterum Recentiorem, acceperunt verba Patrum, vt excludant ab humanitate vnita possibilitatem peccati, nedum ex natura rei, verum etiam de potentia absoluta: ergo sic sunt accipienda. Secundò; nam loquendo de impotentia

292 *Secundò.* peccandi in sensu composito vnionis, possent eodem modo explicati, nempè, de impotentia solum ex natura rei, non autem de impotentia in ordine ad potentiam Dei absoluta; at hoc Recentiores, contrà quos disputamus, non admittunt; cum ex mente Patrum probent, non potuisse humanitatem in prædicto sensu peccat, etiam de potentia absoluta: ergo sic explicandi non sunt, loquendo de peccato in sensu diuiso vnionis.

293 *Tertiò.* Tertiò, nam Patres eodem modo dicunt, Christum fuisse impeccabilem, & humanitatem vnitam, sed Christus fuit impeccabilis, nedum ex natura rei, verùm etiam de potentia absoluta, & hoc iuxtà mentem Patrum: ergo iuxtà illorum mentem humanitas fuit impeccabilis peccato destruente vnionem, non solùm ex natura rei, sed etiam de potentia absoluta. Denique nam eo ip-

294 *Vltimo.* so, quod humanitas non possit peccare peccato destruente vnionem potentia ex natura rei, petit ex natura rei rationem vnionis ad Verbum, vt Deus non permittat illi peccatum: sed eo ipso, quod illi ex natura rei debeatur negatio permissionis peccati, non potest Deus de sua potentia absoluta ei peccatum permittere: ergo si iuxtà Patres fuit ex natura rei impeccabilis, fuit etiam impeccabilis de potentia absoluta Dei. Recolantur, quæ diximus *suprà §. 6.*

Deindè probatur conclusio, vrgendo primam rationem, qua præcedentem conclusionem monstrauimus, sumpta ex infinita sanctitate gratiæ vnionis substantialis; sanctitas namque ex conceptu sanctitatis, dicit oppositionem distantiam, & elongationem à peccato: ergo summa sanctitas dicit summam oppositionem, distantiam summam, & supremam à peccato elongationem, sed oppositio, nedùm cum actuali peccato, sed etiam cum potentia peccandi, elongatioque non solùm à peccato, sed etiam à potentia peccandi expedita, maior est, quam sola oppositio cum actu peccandi, & sola elongatio ab illo: ergo summa sanctitas non solum opponitur cum peccato actuali, sed etiam cum potentia peccandi; at gratia vnionis substantialis est infinita, & summa in ratione sanctitatis: ergo non solùm opponitur cum actu peccandi, sed etiam cum potentia ad peccandum; & consequenter in humanitate per illam sanctificata potentia ad peccandum non manet: ex quo vlteriùs per euidentem consequentiam infertur, non potuisse peccare in sensu vnionis diuiso, hoc est, peccato ex se vnionem dissoluente, vel propter quod Deus vnionem dissoluat, vel cesset ab eius conseruatione. 295 *Secundò probatur conclusio.*

Quod ampliùs vrgetur; sanctitas substantialis diuina ex conceptu summè sanctificantis Deum, opponitur, non solum cum actuali peccato, sed etiam cum potentia peccandi, & præstat Deo repugnantiam cum vtroque sed non est cur repugnantia cum potentia peccandi essentialiter inuoluat conuenientiam à se, & per essentiam: ergo vt conueniens humanitati per gratiosam communicationem, pugnat, non solùm cum actuali peccato, sed etiam cum potentia peccandi, & consequenter in humanitate Verbo vnita, & ab illo sanctificata, potentia peccandi manet. Vtraque consequentia tenet. Maior est certa, & minorem probo primò: vt diuinitas in ratione sanctitatis opponatur essentialiter, non solùm cum peccato mortali, sed etiam cum veniali non petit conuenire per essentiam; & à se; cum vnita humanitati essentialiter illi repugnet, vt Recentiores, cum quibus disputamus, fatentur: ergo pariter, vt opponatur, non solùm actuali peccato, sed etiam cum potentia peccandi non inuoluit necessariò modum conueniendi per essentiam, & à se. 296 *Confirmatur.* 297 *Minor probatur 1.*

Secundò probatur minor; vt diuinitas sub conceptu sanctitatis pugnet, non solùm cum peccato mortali, & veniali, sed etiam cum morali imperfectione, quæ peccaminosa non sit, non petit conuenire subiecto per essentiam, & à se; cum prædictam repugnantia humanitati communicet, vt ijdem Recentiores fatentur, Christum, non solum non potuisse peccare, sed etiam non potuisse elicere actum moraliter imperfectum transgressione consiliorum: ergo pariter vt opponatur, nedùm cum actuali peccato, sed etiam cum potentia peccandi, quamuis hæc peccaminosa non sit, non inuoluit necessario modum conueniendi à se, & per essentiam; & consequenter excludet ab humanitate, non solum actuale peccatum, sed etiam potentiam expeditam peccandi, quamuis illi non conueniat, per essentiam, & à se, sed per communicationem ab alio. 298 *Secundò.*

Si opponas primò; diuinitas, vt sanctificans Deum essentialiter opponitur cum potentia, etiam remota, peccandi; & tamen, vnita humanitati, potentiam remotam peccandi non aufert: ergo nec proximam tollit. Secundò: diuinitas, vt Deum sanctificans essentialiter opponitur cum peccato non solum præsenti, sed etiam quomodolibet in Deo futuro: & tamen vt vnita humanitati non opponitur essentialiter cum peccato in humanitate futuro nam vnione dissoluta poterit peccare humanitas: ergo pariter ex eo quod quatenus sanctificans Deum opponatur cum potentia peccandi non sequitur, vt sanctificantem humanitatem potentiam peccandi excludere. Tertiò; nam diuinitas vt sanctificans Deum, opponitur cum hoc; quod est aliquando peccasse, & tamen prout sanctificans humanitatem non habet huiusce modi oppositionem; nam si Verbum humanitatem priùs peccato infectam, assumeret, verum esset de humanitate assumpta dicere aliquando peccasse: ergo idem quod prius. Denique nam sanctitas ex conceptu sanctitatis solum pugnat cum defectu constituente obiectum dignum aliqua displicentia diuina; sed potentia peccandi expedita huius conditionis non est, nec ratiòne illius Deus displicet in creatura rationali; ergo sanctitas infinita, & summa in ratione sanctitatis, non pugnat ex hoc conceptu cum potentia expedita peccandi; & consequenter gratia vnionis substantialis, quamuis infinitè, & summè humanitatem sanctificet, non excludit ab illa potentiam peccandi in sensu diuiso vnionis. 299 *Oppones 1.* *Secundò.* 300 *Tertiò.* *Vltimò.*

Respondeo ad primam replicam, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: nam potentia remota peccandi, est humanitati essentialis; & ideò non potest tolli, nisi destructa humanitatis essentia, quod non potest præstare sanctitas illa perficiens, potentia autem proxima, & expedita peccandi, essentialis humanitatis non est: vndè in sententia Scoti tollitur per visionem beatificam, vel beatificam fruitionem; atque adeò auferri 301 *Respond. ad primã.*

auferri potest, per diuinitatem, vt sanctificantem humanitatem, quamuis illi non conueniat à se sed per communicationem, & ab alio.

Ad secundam. Ad secundam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Nam quod diuinitas Deum sanctificans opponatur cum peccato quomodolibet futuro, est, quia taliter conuenit Deo, quod non potest non conuenire, quod habet, quia illi conuenit essentialiter, & quia isto modo non conuenit humanitati, non potest, prout illam sanctificans opponi cum potentia peccandi, quæ humanitati conueniat, si à Deo vnio dissoluatur; opponi autem cum potentia peccandi cum ipsa composita non petit conuenientiam essentialem, nec ex huiusmodi exigentia probatur, atque adeò, quamuis humanitati non conueniat essentialiter, potest prout illam sanctificans, opponi potentiæ peccandi cum ipsa in humanitate composita, sicut opponitur essentialiter in sententia Auctorum contrariæ sententiæ, cum peccato cum illa simùl existente, quamuis non conueniat essentialiter humanitati; non tamen opponitur essentialiter peccato conuenienti humanitati ex suppositione, quod dissoluatur vnio.

302 *Ad tertiam.* Et ex his ad tertiam obiectionem respondeo, negando consequentiam: nam opponi prout Deum sanctificat, cum hoc, quod est aliquando peccasse, prouenit ex eo, quod Deo essentialiter conuenit: vndè cum humanitati non conueniat essentialiter, non potest opponi cum prædicta denominatione proueniente à peccato quod fuit in humanitate antequam esset vnita; exclusio autem potentiæ expeditæ ad peccandum, est pro tempore, quo vnio existit; atque adeò non est, cur petat, conuenire essentialiter, vt talem potentiam excludat.

303 *Instabis.* Si dicas; maioris imperfectionis est aliquando peccasse, quam potentia ad peccandum: ergo si summa, & infinita sanctitas non opponitur cum peccato aliquandò, nec denominationem istam excludit, non opponitur potentiæ expeditæ ad peccandum, nec illam ab humanitate excludit. *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem: pro eo, quod supponit, concedo maiorem: secundum id, quod de præsenti dicit, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam pro ea parte, qua excedit in imperfectione, peccasse, huic, quod est posse peccare, nempè, secundum tempus, quo humanitas peccauit de facto, non potest vnio præsens habere oppositionem, cum aliquando peccasse; ac per consequens; nec id poterit excludere.

304 *Ad vltimam obiectionem respond.* Ad vltimam obiectionem respondeo, negando maiorem: vt enim Recentiores, contrà quos disputamus, fatentur, Christus, non solùm non potuit peccare peccato leui, vel graui, sed nec potuit transgredi consilia; & tamen actus contrà consilia non reddit obiectum dignum displicentia diuina, nec leui, nec graui; alias esset peccatum mortale, aut veniale: sanctitas ergo infinita, non solùm opponitur cum defectu constituente obiectum dignum displicentia diuina, sed etiam cum quacumque imperfectione morali; potentia autem expedita ad peccatum, moralem imperfectionem dicit, idest, imperfectionem aliquam in genere moris; & consequenter quamuis non constituat subiectum, cui conuenit, obiectum displicentiæ Dei, excluditur à sanctitate infinita, & cum illa opponitur.

305 *Inquires.* Si inquiras, quomodo diuinitas humanitatem sanctificans, ex conceptu illam sanctificantis possit habere oppositionem cum potentia expedita ad peccandum, & illam excludere ab humanitate assumptam?

306 *Respond.* Respondeo, diuinitatem eo ipso, quod humanitatem infinitè sanctificet, sicut ex hoc conceptu illa omni bono dignam constituit, & omne bonum, cuius est capax humanitas, facit debitum humanitati: ita reddit debitam humanitati carentiam omnis mali: ergo facit debitam carentiam peccati; & consequenter ratione diuinitatis, vt sanctificantis infinitè, debetur humanitati, vt Deus non offerat illi concursum indifferentem ad bonum, & ad malum, & vt non permittat illi peccatum, & quia vt humanitas sit potens proximè, & expeditè peccare, necessario exigitur ex parte Dei concursus, ad bonum, & malum indifferens, consequens fit, vt ex conceptu sanctitatis infinitæ præstitæ humanitati, tollatur ab illa potentia expedita ad peccandum.

307 *Insurges.* Sed dices; stat ex vi sanctificationis infinitæ deberi humanitati negationem concursus indifferentis ad bonum, & malum, & negationem permissionis peccati, & nihilominus Deum concursum indifferentem ab bonum, & malum offerre, & peccatum permittere de potentia absoluta; sed posito ex parte Dei concursu indifferenti, & potentia permittendi peccatum humanitati vnitæ, conuenit humanitati potentia expedita ad peccandum: ergo huiusmodi potentia non tollitur per diuinitatem, vt infinitè sanctificantem humanitatem. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: ratione diuinitatis, vt sanctificantis humanitatem, redditur debita humanitati à Deo gratia in summo, & etiam beatifica visio; & tamen, hoc debito non obstante, potest Deus sua vtens absoluta potentia non conferre prædicta dona humanitati, & semel collata auferre, vt docet communis Theologorum sententia: ergo quamuis ratione diuinitatis, vt infinitè sanctificantis humanitatem reddatur illi debita carentia concursus permissiui peccati, poterit Deus de sua potentia absoluta negare hoc debitum humanitati; & consequenter illi peccatum permittere, & cum illa concursu indifferenti ad bonum, & malum concurrere.

Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Disparitas autem est; nam Deus visionem debitam negant, non efficitur Auctor peccati; & aliàs in eo, quod illam neget de potentia absoluta, nulla alia repugnantia inuenitur; sicut enim potest hominem creare, & suspendendo effluxum proprietatum, seu potentiarum, illi omnes suas proprietates, quamuis debitas negare; ità poterit de potentia absoluta humanitatem assumere, & omni dono gratiæ nudam relinquere; quamuis talia dona debeantur ratione vnionis. Cæterùm, si Deus contrà id quod humanitati debetur ratione sanctitatis vnionis, peccatum illi permittere, & illam peccare fineret, esset auctor, & causa specialis peccati; eo quod tunc non concurreret ad illud concursu generali, sed speciali; nam concursus generalis est, quo Deus concurrit iuxtà debitum, non contrà debitum causæ secundæ; cum autem tunc non concurreret iuxtà debitum, sed contrà debitum humanitatis, concurreret ad peccatum; non generali, sed speciali concursu; & consequenter esset causa specialis peccati, & auctor illius quod implicat; & ideò non potest Deus, etiam de potentia absoluta, permittere humanitatis vnitæ peccatum, nec concursum indifferentem offerre contrà id, quod humanitati ex vi sanctitatis præstitæ à diuinitate debetur. Sicut potest Deus de potentia absoluta non dare homini intellectum; & tamen si instante aliquo præcepto deberetur homini à Deo gratia efficax, qua præceptum impleret, non posset Deus de potentia absoluta gratiam efficacem ad præcepti adimpletionem negare: quia ex ablatione, vel non concessione intellectus, non sequitur Deum esse causam specialem peccati, sed tantùm quod ordinem naturalem rebus debitum inuertat, in quo nulla est implicatio; ex eo autem, quod gratiam efficacem debitam non concederet instante præcepto, esset specialis causa transgressionis præcepti, & peccati, quod implicat. 308 *Respond.*

Dices; sequi ex tradita doctrina, hominem ratione peccati constitui obstinatum in malo, & sinè potentia ad rectam operationem: consequens est absurdum; aliàs homo semel moraliter peccans, non posset conuerti ad Deum: ex quo vlteriùs sequeretur, non teneri agere pœnitentiam de peccato perpetrato, quod est contrà fidem: ergo doctrina tradita est falsa. Probatur sequela: quia Deitas humanitati vnita, illam infinitè sanctificat, constituit illam impotentem ad malum, & non liberam ad peccandùm, vt *proximè* dicebamus; sed peccatum mortale; cum in ratione offensæ sit infinitum simpliciter, vt *disputatione prima* docuimus; reddit hominem infinitè infensum Deo, illique infinitè exossum, odioque infinito dignum: ergo constituit illum impotentem in actu primo ad rectam operationem, tollitque ab homine libertatem ad bonum. 309 *Insurges.*

Quod ampliùs vrgetur; quia namque humanitati ratione infinitæ sanctitatis illi præstitæ à diuinitate debetur carentia omnis mali, & gratia efficax, qua semper vitet peccatum, asserimus reddi impeccabilem ratione infinitæ sanctitatis, tollique ab illa indifferentiam, & libertatem ad malum; sed peccatori ratione offensæ mortalis debetur carentia omnis sanctæ cogitationis, & gratiæ efficacis, qua ad bonum determinetur: ergo ratione illius redditur impotens ad rectam operationem, tolliturque à peccatore libertas; & indifferentia ad bonum. Maior continet nostram doctrinam. Consequentia est bona; & minor probatur: vt enim *disputatione prima* docuimus *numero* 116. peccato, quia non solùm in ratione offensæ, sed etiam in ratione demeriti est infinitum simpliciter, debetur omnis pœna possibilis; sed carentia omnis sanctæ cogitationis, & omnis gratiæ efficacis determinantis ad bonum, est pœna possibilis: ergo peccatori ratione offensæ mortalis, debetur carentia omnis sanctæ cogitationis, omnisque gratiæ efficacis determinantis, applicantisque de operatione rectam. 310 *Vrgetur amplius.*

Respondeo ad hanc obiectionem, negando sequelam. Ad illius probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam humanitati vnitæ debetur determinatio ad bonum, ità vt in illa ratione sanctitatis infinitæ sit ius aduersus Deum, & Deus sit debitor humanitati assistendi semper ad bonum: ideoque si huic debito deficeret negans humanitati determinationem ad rectam operationem illi à Deo debitam, ipsi peccatum attribueretur; eo quod negando dictam determinationem non permissiuè se haberet, & vt Auctor generalis, sed vt Auctor specialis. Debitum autem carendi sancta cogitatione ex peccato resultans, non est rationis iuris in peccatore aduersus Deum; sed potius est ratione iuris residentis in Deo ad peccatorem puniendum propter offensam ipsi irrogatam; cui iuri Deus absque vlla imperfectione cedere potest, peccatorem non puniendo, sed vel totam pœnam, vel partem pœnæ debitæ misericorditer condonando, ideoque licet 311 *Respond.*

licet ratione peccati homo constituatur dignus carendi omni sancta cogitatione, qua inclinetur ad bonum, & omni concursu Dei ad bonum determinante, non sequitur ratione peccati fieri impotentem ad rectam operationem; ad hoc enim necessum erat, quod ratione grauitatis peccati, Deus non posset ad bonum cum peccatore concurrere, quod non est verum ob rationem assignatam. Et ex his ad augmentum difficultatis constat solutio.

312 *Alia ratio discriminis.* Est insuper alia ratio discriminis: nam estò daremus peccatorem ratione grauitatis offensæ habere ius aduersus Deum, illique deberetur carentia omnis sanctæ cogitationis, & omnis determinationis ad bonum, solum sequeretur Deum contrà tale debitum operantem sanctam cogitationem immittentem, & ad bonum determinantem, vt specialem Auctorem ad bonam operationem concurrere, illique opus bonum attribui, quod inconueniens non est; ex eo autem quod Deus contrà debitum humanitati competens ratione summæ sanctitatis, negaret determinationem ad bonum, sequeretur carentiam rectæ operationis præceptæ, quæ peccaminosa est, Deo specialiter attribui, esseque Auctorem peccati, quod implicat; & ideò peccator ratione peccati non fit impotens ad rectè operandum; humanitas autem ratione summæ sanctitatis redditur impotens in actu primo ad peccandum.

§. XII.

Alia ratio communis sententiæ expenditur.

313 *Probatur 3.* Tertiò probatur ratione sumpta ex obligatione Verbi. Non solùm peccatum cum vnione ad Verbum in humanitate compositum attribuetetur Verbo in se ipso; sed etiam peccatum vnionem ad Verbum dissoluens, vel propter quod vnio ad Verbum destrueretur; sed implicat, peccatum attribui Verbo in se ipso, & indè suprà probauimus, implicare humanitatem assumptam peccare, peccato cum vnione ad Verbum composito: ergo ex eodem principio repugnat humanitatem assumptam peccare in sensu diuiso vnionis, hoc est, peccato destruente vnionem humanitatis ad Verbum. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur: ideò peccatum cum vnione ad Verbum compositum attribueretur Verbo in se ipso, quia Verbum, vt Deus in se ipso tenetur gubernare humanitatem, & illam continere ne peccet obligatione fundata in vnione humanitatis ad ipsum, & ex illa consurgente; sed non solùm obligatur dirigere humanitatem, ne peccet peccato cum vnione ad Verbum composito, sed etiam ne peccet peccato destruente vnionem: ergo non solùm attribueretur Verbo in se ipso peccatum cum vnione ad Verbum compositum, sed etiam peccatum destruens vnionem humanitatis ad Verbum.

314 *Minor probatur.* Minor, in qua sola posita est difficultas, probatur: nam obligatio in Verbo, quatenus Deo, gubernandi humanitatem, colligitur ex obligatione partis gubernandi filios naturales, & obligatione mariti gubernandi propriam vxorem, & domini gubernandi seruos: sed obligatio in patre creato, non solùm est vitandi peccata in filio cum patria potestate composita, sed etiam cauendi peccata in illo, ob quæ à patria potestate eximatur, & obligatio mariti, etiam est ad cauendum in propria vxore peccatum, ob quod separetur ab illo; & idem est de domino per ordinem ad seruos dicendum: vnde si propter patris negligentiam filius peccatum committeret, propter quod à patria potestate eximeretur, tale peccatum imputaretur patri; & peccatum vxoris, illam à marito separans, commissum ob iniuriam mariti, marito etiam imputaretur: ergo pariter obligatio in Verbo, vt Deo, gubernandi humanitatem, non solùm extenditur ad præcauenda peccata cum vnione ad Verbum composita; sed etiam peccatum vnione ad Verbum dissoluens; & consequenter vtrumque imputaretur Verbo in se ipso.

315 *Obijcies.* Sed dices, obligatio in Verbo, vt Deo, gubernandi humanitatem, fundatur in vnione humanitatis ad ipsum; sed in instanti, in quo humanitas assumpta peccaret, peccato destruente vnionem, non posset vnio dictam obligationem fundare: ergo peccatum humanitatis assumptæ vnionem ad Verbum destruens, non potest imputari Verbo; ac proinde ex hac imputatione male à nobis impossibilitas peccati vnionem dissoluentis probatur. Consequentia, & maior non indigent probatione. Minor autem probatur: vnio realiter non existens, non potest obligationem fundare; sed in instanti in quo humanitas assumpta peccaret peccato destruente vnionem, non existeret realiter vnio; aliàs esset simul, & non esset, quod implicat: ergo in instanti non posset vnio ad Verbum fundare prædictam obligationem.

316 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: vnio realiter non existens, nec in instanti peccati, nec in instanti, vel tempore immediatè antecedenti, concedo maiorem: non existens in instanti peccati, existens tamen tempore immediatè antecedenti, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: nam licet non existeret in instanti peccati, præexisteret tamen in mensura immediatè antecedenti illud instans, & hoc sufficeret, vt ex vnione obligatio sit in Verbo vitandi prædictum peccatum; sicut patria potestas, & maritalis coniunctio quoad thorum, & cohabitationem, quamuis non existerent in instanti peccati à filio, vel vxore commisso patriam potestatem destruente, & maritalem viri, & vxoris coniunctionem, quia existunt tempore immediatè ad prædictum instans præcedente, fundant obligationem in patre vitandi peccatum filij illum à patria eximens potestate, & in viro vitandi vxoris peccatum, propter quod vxor à viri potestate eximatur.

Instabis; si Deus sua voluntate destrueret vnionem humanitatis ad Verbum, posset humanitas assumpta peccare in eodem instanti, in quo vnio esse desineret, vt fatentur omnes Theologi; & tamen in tali casu, vnio humanitatis ad Verbum existeret tempore immediatè ad prædictum instans præcedente: ergo vnio realiter non existens in instanti peccati, non potest obligationem in Verbo fundare vitandi tale peccatum, quamuis existat tempore immediatè antecedenti. 317 *Instabis.*

Respondeo, concessis maiori, & minori, distinguendo consequens: vnio realiter non existens in instanti peccati, cuius non existentia præcedit natura peccatum, concedo consequentiam: cuius non existentia est posterior natura peccato, & ab illo causata, nego consequentiam. Itaque vt vnio humanitatis ad Verbum fundet in ipso obligationem vitandi in humanitate peccatum, non sufficit sola immediata præcedentia ad instans, in quo peccatum incipit esse, sed insuper exigit quod in illo instanti, non supponatur destructa pro signo actus primi præcedentis natura peccatum. Hæc autem est differentia inter peccatum destruens vnionem, & peccatum non destruens vnionem, sed supponens illam destructam à Deo; quod primum non supponit pro signo actus primi destructam vnionem, sed causat, interque destructionem illius, secundum autem illam pro signo actus primi natura præcedentis peccatum, supponit destructam vnionem; & ideò potest in Verbo fundare obligationem vitandi peccatum destruens vnionem, quamuis non existat in instanti peccati; non autem potest fundare obligationem vitandi secundum peccatum, quod illam supponit destructam. *Respond.*

Vrgebis, licet verum sit peccatum destruens vnionem non præsupponere pro signo actus primi, & pro priori naturæ, destructionem vnionis; non tamen supponit pro eodem signo existentiam illius: ergo in illo signo nequit esse in Verbo obligatio vitandi peccatum. Antecedens est certum: nam quod existit pro priori naturæ, coexistit in reali instanti cum alio in illo instanti existente; sed vnio non coexistit in instanti reali cum peccato; cum in illo instanti sit non esse vnionis à peccato causatum; & implicet in vno, & eodem instanti idem esse, & non esse: ergo non supponitur existens pro signo actus primi, & pro priori naturæ. Consequentia autem probatur: nam vnio pro signo, pro quo non est, non potest obligationem fundare: ergo si vnio non est positiuè pro signo naturæ actus primi ad peccandum, non potest obligationem in illo signo fundare. 318 *Vrgebis.*

Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: nam obligatio gubernandi humanitatem existens in illo signo non fundatur in vnione, vt pro illo signo positiuè existente, quod argumento conuincitur; sed fundatur in vnione, vt præxistente in mensura antecedente illud, connotata destructionis vnionis negatione pro signo actus primi natura præcedentis peccatum: & quod hoc sufficiat, patet à paritate patriæ potestatis, quæ fundat obligationem in patre gubernandi filium, & vitandi illius peccatum destruens patriam potestatem, ac proindè obligatio in patre residens, fundatur in patria potestate, non vt existente pro signo priori ad peccatum filij illam destruens, sed in patria potestate, vt existente in tempore immediatè antecedenti instans inceptionis peccati, connotando quod pro priori ad peccatum non intelligitur destructa. Et quidem cum obligatione gubernandi, aliquid mortale sit, postea supra vnionem immediatè præcedentem, quamuis in instanti peccati non existat, pro illo instanti fundari, prædicta connotatione, vt conditione supposita. 319 *Respond.*

Sed replicabis adhuc: non stat in Verbo obligatio gubernandi humanitatem, absque iure ex parte humanitatis, vt gubernetur, & dirigatur ab illo; sed in instanti peccati destruentis vnionem non potest dari ius in humanitate, vt dirigatur à Verbo: ergo nec in Verbo obligatio gubernandi humanitatem. Consequentia tenet. Maior videtur certa nam obligatio Verbi respicit ius in humanitate, sicut obligatio Prælati dirigendi subditos, supponit, & respicit ius in subditis, vt à Prælato gubernentur, & dirigantur. Minor autem probatur: in instanti peccati destruentis vnionem, non potest in humanitate existere ius ad gloriam, & alia dona gratiæ in vnione fundatum: ergo nec ius vt dirigatur, & gubernetur à Verbo. Antecedens patet: nam in instanti peccati destruentis gratiam habitualem, non potest existere ius ad gloriam fundatum in gratia; aliàs simul esset dignitas, & indignitas gloriæ in eodem instanti, quod implicat; ergo pariter ius ad gloriam, & alia dona gratiæ fundatum in vnione hypostatica: 320 *Replicab. adhuc.*

tiea: nequit existere in instanti peccati destruentis, & dissoluentis vnionem. Consequentia autem probatur: non enim alia ratione ius ad gloriam, non potest existere in instanti peccati destruentis vnionem, nisi quia in vnione fundatur, & vnio in illo instanti non est; sed etiam ius directionis à Verbo in vnione fundatur: ergo nequit in humanitate existere in instanti peccati, in quo vnio non est.

321 *Vrgetur amplius.* Quod ampliùs vrgetur: nam ius humanitatis ad gloriam in vnione ad Verbum fundatum, est aliquid morale, & similiter obligatio in Deo ex vnione consurgens conferendi humanitati gloriam non est aliquid physicum, sed morale, & tamen nequeunt existere in instanti, in quo vnio destruitur, nec possunt in vnione, vt existente tempore antecedenti ad instans peccati vnionem destruentis fundari: ergo pariter ius humanitatis, vt dirigatur à Verbo, & obligatio Verbi gubernandi humanitatem, quamuis in aliquo morali consistant, nequeunt existere in instanti destructionis vnionis, nec in vnione, vt existente in mensura immediatè ad illud instans fundari.

322 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem; ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: ad illius probationem, distinguo maiorem; quia fundatur in vnione, vt existente in instanti collationis gloriæ, & infusionis donorum gratiæ, concedo maiorem; eo præcisè, quia in vnione fundatur, nego maiorem, & distinguo minorem; ius directionis à Verbo fundatur in vnione, vt existente in eodem instanti, nego minorem; in eodem, vel in mensura antecedenti immediatè, concedo minorem, & nego consequentiam.

323 *Ad cōfir. respond.* Et ex his, ad confirmationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam; nam licet vtrumque ius, & vtraque obligatio aliquid morale sint; ius tamen ad gloriam fundatur in vnione, vt existente pro eodem instanti cum gloria; ius autem vt humanitas gubernetur, non petit necessariò fundari in vnione, vt existente in eodem instanti, cum illo, sed, vel in eodem instanti, vel in mensura immediatè antecedenti cum limitatione explicata primam replicam soluendo.

324 *Ratio discriminis.* Ratio autem discriminis est: nam directio respicit principium operans pro priori actus primi ad operandum, vnde ius directionis ab alio, & obligatio dirigendi respiciunt principium operans pro priori ad operationem; & ideò vt in aliquo instanti detur ius in humanitate directionis à Verbo, & in Verbo obligatio dirigendi, sufficit, vt tempore immediatè antecedenti ad instans operationis extiterit vnio, & pro priori naturæ ad operationem non intelligatur destructa; visio autem beatifica, & dona gratiæ conferenda humanitati, non dicunt ordinem ad instans, in quo infunduntur secundum prioritatem naturæ ad operationem peccaminosam, sed adæquatè sumptam: & quia in instanti peccati sumpto adæquatè, est indignitas ratione peccati, non potest in tali instanti ab vnione antecedenti dari ius ad alia dona; atque adeò ius ad gloriam, & ad alia dona gratiæ præstita humanitati ab vnione, fundantur in illa, non vt præexistente in mensura immediatè antecedenti, sed vt existente in eodem instanti iuris, & collationis donorum.

325 *Tacita obiectio diluitur.* Nec sequitur ex nostra doctrina, vt tacitæ obiectioni occurramus, in eodem instanti effectus directionis, & negationem iuris in humanitate: nam licet in instanti peccati, vt complente terminato, sit negatio iuris vt dirigatur à Verbo, non est negatio iuris vt dirigatur à Verbo pro illo instanti, sed pro sequentibus: ius autem, vt dirigatur à Verbo, quod nos in humanitate adstruimus, est in instanti peccati, & directionis à Verbo pro illo instanti. Vnde affirmatio, & negatio non sunt eiusdem de eodem. Ratio autem cur peccatum existens in hoc instanti, non possit destruere ius humanitatis, vt pro hoc instanti dirigatur à Verbo, ex dictis colligitur, nempè, quia hoc ius conuenit humanitati pro priori actus primi ad peccatum; & ideò tolli, aut destrui nequit per peccatum in prædicto instanti existens. Quæ doctrina *Doctrina hac exēplificatur* manifestè constat exemplo patriæ potestatis; filius namque sub patria potestate existens, habet ius, vt dirigatur à patre, & vt sustentetur ab illo; & peccatum filij patriam potestatem dissoluens destruit in instanti, in quo est, ius filij vt sustentetur à patre; non autem ius, vt pro illo instanti dirigatur, & gubernetur ab illo: ergo patria potestas, vt immediatè ad instans peccati antecedens fundat ius directionis; ius autem sustentationis non nisi vt pro instanti cum tali iure coexistens: & idem nos dicimus de iure humanitatis, vt dirigatur, & iure, vt donis gratiæ ditetur; quod hoc secundum fundatur in gratia vnionis, vt pro eodem instanti cum illo coexistente: primum autem fundatur in gratia vnionis, vt tempore immediatè antecedenti, & vt non destructa pro priori actus primi ad peccatum.

326 *Grauis difficultas.* Adhuc tamen contrà dicta restat grauis difficultas: nam sequitur ex doctrina tradita, potuisse humanitatem assumptam in primo instanti, in quo fuit assumpta, peccare in sensu diuiso vnionis, peccato non dissoluente vnionem, sed peccato illam impediente; consequens non admittemus: ergo doctrina tradita est insufficiens. Probatur, & explicatur maior: sequitur potuisse Deum ita decernere: *Assumam humanitatem, & illam Verbo hypostaticè coniungam, si in illo instanti humanitas non peccauerit:* & hoc decreto conditionato supposito, sequitur potuisse humanitatem assumptam peccare in instanti, in quo fuit assumpta à Verbo, in sensu diuiso vnionis, non peccato dissoluente, sed impediente vnionem. Quod probo: nam tale peccatum non imputaretur Verbo: ergo ex hoc inconuenienti non probatur non fuisse in humanitate potentiam ad hoc peccatum in sensu diuiso vnionis. Probo antecedens; ideò peccatum destruens vnionem imputaretur Verbo; quia tale peccatum supponit vnionem antecedentem, ex qua consurgit in Verbo obligatio dirigendi humanitatem, ne incidat in peccatum destruens vnionem; sed peccatum impediens in prædicto casu vnionem, non præsupponit illam, vt existentem in mensura antecedenti; & consequenter, nequit supponere in Verbo obligationem dirigendi humanitatem, ne peccet peccato impediente vnionem: ergo tale peccatum non imputaretur Verbo.

Respondeo, distinguendo consequens: hac sola ratione attenta, concedo sequelam: attentis alijs rationibus, nego sequelam; 327 *Respond.* & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet ratio sumpta ex obligatione Verbi consurgente in illo ex vnione, non probet impotentiam humanitate ad peccandum peccato impediente primam existentiam vnionis; non ideò non est bona ad probandum impossibilitatem, & implicationem peccati vnionem hypostaticam destruentis; & ad hoc tantum prædicta ratione vsi sumus. Quod verò nequeat, etiam de potentia absoluta, peccare peccato impediente vnionem, probatur ratione prima ex summa sanctitate desumpta, quæ opponitur cum potentia peccandi in eodem instanti cum vnionis gratia existente, vt ex dicendis ampliùs constabit.

§. XIII.

Probatio ex nostris principijs.

Hucusque sententiam communem probauimus, abstrahendo à principijs Thomistarum, ne sententiam ferè ab 328 *Secunda pars conclusionis prob. ex principijs Thomist.* omnibus admissam nostris coarctaremus principijs, nunc autem ex illis discurrendo, faciliùs probatur secunda pars conclusionis. Vt humanitas vnita sit potens peccare in sensu diuiso vnionis, requiritur, quod in instanti vnionis ad Verbum sit expedita in actu primo ad peccandum; sed implicat esse vnitam, & in eodem instanti expeditam in actu primo ad peccandum: ergo implicat humanitatem assumptam peccare in sensu diuiso vnionis. Consequentia tenet. Maior constat: nam omne impedimentum se tenens ex parte actus primi, tollit libertatem: ergo ad libertatem contrarietatis consistentem in potentia ad bonum, & malum, necessaria est potentia expedita per modum actus primi, hoc est, potentia, sine impedimento ad peccandum, ex parte actus primi se tenente. Minor autem ostenditur primò in sententia, quam frequentiùs tuentur Thomistæ, asserente, naturam non posse existere de potentia absoluta, quin priùs intelligatur subsistens; nam in hac sententia subsistentia complet naturam ex parte actus primi complemento essentiali ad existendum; & consequenter essentiali ad operandum: cum operatio subsequatur ad esse: sed in instanti assumptionis humanitatis à Verbo non potest natura subsistere subsistentia creata; aliàs simul duplici subsistentia subsisteret; quod implicat in sententia Thomistarum: ergo non potest intelligi potens ad operandum in instanti assumptionis, nisi intelligatur priùs subsistens per subsistentiam Verbi; at hoc ipso quod intelligatur pro signo actus primi terminata per subsistentiam Verbi, intelligitur impedita per modum actus primi ad peccandum; cum peccatum sit incompossibile cum subsistentia Verbi, per quam in actu primo completur ad operandum: ergo implicat humanitatem esse Verbo vnitam, & in eodem instanti expeditam ad peccandum per modum actus primi. *Minor probat. 1.*

Secundò probatur minor; implicat humanitatem esse in proxima potentia ad peccandum, quin præintelligatur existens; sed 329 *Secundò.* implicat humanitatem vnitam, in eodem vnionis instanti intelligi vt existentem, & quod intelligatur expedita ad peccandum: ergo implicat esse vnitam, & quod in eodem instanti sit expedita ad peccandum in actu primo. Consequentia tenet. Maior constat; nam existentia est prærequisita in causa efficienti ad agendum ex parte actus primi in omnium Philosophorum, & Theologorum sententia; eo quod causa efficiens agit, in quantum est in actu: ergo implicat quod intelligatur humanitas in potentia ad peccandum, & quod non intelligatur existens. Minor autem probatur: nam humanitas Verbo hypostaticè vnita, non existit, nec potest existere propria existentia; sed tantùm per existentiam Verbi, vt cum D. Thoma *infrà q. 17. art. 1. & 2.* docent omnes eius discipuli; sed implicat intelligi existens existentia Verbi, & quod sit expedita in actu primo ad peccandum; cum existentia Verbi sit cum peccato incompossibilis, & se teneat ex parte actus primi; & consequenter actum primum proximum ad peccandum impediat: ergo implicat quod humanitas vnita, in eodem vnio-

vnionis instanti intelligatur existens, & quod sit, vel intelligatur expedita ad peccandum.

330 *Confirmatur 1.* Confirmatur, & explicatur; licet namque impedimentum actus, non se tenens ex parte actus primi, non tollat potentiam in actu primo expeditam: quò circà auxilium efficax physicè in nostra sententia prædeterminans ad amorem, non tollit potentiam proximè in actu primo expeditam ad odium, & amoris negationem; quia non se tenet ex parte actus primi ad agendum; impedimentum autem se tenens ex parte actus primi, tollit in omnium sententia potentiam proximè expeditam ad actum; sed implicat humanitatem Verbo hypostaticè vnitam carere impedimento ad peccandum, se tenente ex parte actus primi: ergo implicat esse vnitam, & in eodem instanti expeditam in actu primo ad peccandum. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: implicat esse vnitam, & in eodem instanti non existere existentia Verbi, vt suppono ex dicendis *infrà quæst. 17. art. 2.* sed existentia Verbi est impedimentum ad peccandum ex parte actus primi se tenens: ergo non stat esse vnitam, & carere impedimento ad peccandum se tenente ex parte actus primi. Minor pro prima parte constat: nam subsistentia Verbi est impedimentum incompatibile cum peccato, vt Auctores, contra quos disputamus, fatentur: ergo etiam Verbi existentia; si enim subsistentia sanctificat, vel includit formam sanctificantem, etiam existentia Verbi, vel ratione sui, vel ratione diuinitatis inclusæ, erit sanctitas humanitatis; & consequenter non minùs quàm subsistentia est cum peccato incompossibilis. Pro secunda parte probatur: nam existentia se tenet ex parte actus primi ad agendum, vt omnes fatentur; ergo existentia Verbi, qua sola potest existere humanitas in instanti vnionis ad Verbum, se tenet ex parte actus primi; & consequenter est impedimentum ad peccandum ex parte actus primi se tenens.

331 *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundò: implicat humanitatem Verbo hypostaticè vnitam, peccare peccato cum vnione ad Verbum composito, vt fatentur Recentiores, contra quos nostra conclusio procedit; sed implicat humanitatem Verbo vnitam peccare, & non componere cum vnione ad Verbum peccatum: ergo omnino implicat, humanitatem vnitam posse peccare. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: implicat humanitatem vnitam Verbo, peccare, & non coniungere peccatum cum omni eo quod ex parte actus primi ad operandum se tenet; sed in humanitate Verbo vnita, vnio ad Verbum se tenet ex parte actus primi: ergo implicat peccare, & non coniungere cum vnione peccatum. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: existentia Verbi, qua sola existit humanitas Verbo vnita se tenet ex parte actus primi in humanitate ad peccandum; sed existentia communicatur media vnione humanitati: ergo vnio ad Verbum se tenet in humanitate vnita ex parte actus primi ad operandum, & consequenter implicat humanitatem vnitam peccare, & non coniungere cum vnione peccatum.

332 *Probatur vlteriùs 2. pars conclusionis.* Denique probatur secunda pars conclusionis: implicat Verbum, vt subsistens in humanitate, esse potens peccare peccato destruente vnionem; sed non stat humanitatem vnitam posse peccare, & suo peccato vnionem destruere, quin Verbum, vt in illa subsistens sit potens peccare: ergo implicat humanitatem vnitam hypostaticè Verbo peccare peccato destruente vnionem, vel propter quod vnio destruatur à Deo. Consequentia tenet. Maior constat: cui namque essentialiter repugnat actus, non potest conuenire potentia ad talem actum; sed Verbo, vt in humanitate subsistenti, essentialiter repugnat peccatum destruens vnionem: ergo Verbo, vt sic subsistenti essentialiter repugnat esse potens peccare peccato destruente vnionem. Minor autem probatur: sicut enim voluntas vnita subsistentiæ Petri, est voluntas Petri: ità voluntas humana vnita subsistentiæ Verbi, est voluntas Verbi, prout subsistentis in humana natura; sed implicat voluntatem vnitam subsistentiæ Petri esse potentem peccare, quin Petrus sit potens peccare: ergo implicat, etiam humanitatem, aut voluntatem humanam vnitam subsistentiæ Verbi posse peccare, quin Verbum, prout in humanitate subsistens sit potens peccare.

333 *Respōdet.* Respondebis, disparem esse rationem: nam Petrus non habet aliam naturam, cui repugnet potentia ad peccandum; & ideò eo ipso, quod voluntas, seù natura humana vnita subsistentiæ Petri sit potens peccare, necessariò Petrus est potens peccare: Verbum autem habet aliam naturam, diuinam scilicet, cui essentialiter repugnat peccatum, & potentia ad peccandum; & ideò quamuis humanitas, seù voluntas humana vnita subsistentiæ Verbi sit potens peccare; non sequitur Verbum, vt subsistens in humanitate, posse peccare.

334 *Contrà 1.* Sed contrà primò: humanitate vnita subsistentiæ Verbi de facto peccante peccato cum vnione composito, Verbum, vt in illa subsistens, necessariò denominaretur peccans, etsi Verbo alia conueniat natura, cui essentialiter repugnat peccatum: ergo si humanitas subsistentiæ Verbi vnita, est potens peccare potentia cum vnione composita, non potest Verbum prout in humanitate subsistens, non esse potens peccare, quamuis potentia peccandi repugnet Verbo secundum aliam naturam, nempè diuinam.

Contrà 2. Contrà secundò; quia natura humana Verbo vnita fuit potens mori, & mortua de facto, de Verbo, vt in illa subsistente, fuit verum dicere, potuisse mori, & de facto fuit mortuum; & tamen mors, & potentia moriendi repugnant Verbo secundum naturam diuinam: ergo quamuis potentia peccandi repugnet Verbo, vt subsistenti in natura diuina; si tamen natura humana subsistentiæ Verbi vnita fuit potens peccare, verum erit de Verbo, vt in illa subsistente, potuisse peccare.

335 *Dices.* Si fortè dicatur; disparem esse rationem: nam humanitas Verbo vnita potuit mori, & de facto fuit mortua in sensu composito vnionis; nam licet humanitas fuerit dissoluta per mortem, vnio partium humanitatis ad Verbum dissoluta non fuit; & idcircò denominationes potentis mori, & morientis de facto, conueniunt Verbo, vt subsistenti in humanitate: peccatum autem non conuenit, nec potest conuenire humanitati vnitæ in sensu composito vnionis, sed in sensu diuiso; & idcirco denominatio potentis peccare, non transit ad Verbum, etiam prout in humanitate subsistens.

Contrà. In contrarium obijcio; nam licet peccatum non conueniat humanitati vnitæ in sensu composito vnionis; potentia autem ad peccandum cum vnione ad Verbum in humanitate componitur, in sententia, quam impugnamus: ergo licet Verbum non denominetur peccans à peccato humanitatis, à potentia tamen peccandi humanitati vnitæ conuenienti in sensu composito vnionis, necessariò denominatur; & consequenter non stat humanitatem Verbo vnitam posse peccare; quin Verbum, quatenus in illa subsistens possit peccare.

336 *Respōdet.* Respondebis, nec à potentia peccandi denominari posse; nam licet conueniat humanitati vnitæ in sensu composito vnionis; conuenit tamen humanitati pro signo naturæ antecedenti ad vnionem, pro quo signo non intelligitur vnio; quæ autem humanitati vnitæ conueniunt, vt præscindit ab vnione: & reduplicata hac præcisione, non possunt prædicari de Verbo, vt in illa subsistente, etiam denominatiuè; & ideò potentia peccandi, etsi humanitati conueniat composita cum vnione, de Verbo non prædicatur.

Contrà 1. Sed contrà primò, non stat actuale peccatum conuenire humanitati vnitæ compositum cum vnione, & non prædicari de Verbo, vt in humanitate subsistente: ergo pariter, non stabit potentiam peccandi conuenire humanitati vnitæ in sensu composito vnionis, & non enuntiari de Verbo, vt in illa subsistentia.

Secundò. Contrà secundò, paritate suprà facta: non stat potentiam expeditam peccandi conuenire humanitati vnitæ subsistentiæ Petri in sensu composito vnionis, & non conuenire Petro, illumque denominare: ergo pariter, non stabit, potentiam peccandi conuenire humanitati vnitæ subsistentiæ Verbi compositam cum vnione, & non conuenire Verbo, vt in illa subsistenti, & de illo, vt sic, prædicari.

337 *Tertiò.* Tertiò: non enim stat humanitatem vnitam pro signo antecedenti vnionem, posse peccare, & potentiam peccandi illi non conuenire pro instanti reali, sed eo ipso quod potentia peccandi conueniat humanitati vnitæ pro instanti reali, non potest non conuenire Verbo, vt in illa subsistenti: ergo implicat, humanitatem Verbo vnitam posse peccare potentia cum vnione composita, & quod Verbum, prout in humanitate subsistens, non possit peccare. Consequentia tenet. Maior constat: nam signa diuersa natura in eodem reali instanti exercentur: ergo non stat aliquod prædicatum conuenire humanitati pro signo naturæ antecedenti ad vnionem, & non conuenire in eodem reali instanti. Minor autem probatur ex dictis: quia namque peccatum cum vnione ad Verbum compositum conueniret humanitati in instanti reali vnionis, necessariò diceretur de Verbo; & quia potentia peccandi conueniens humanitati vnitæ subsistentiæ Petri composita cum vnione, conuenit illi in instanti reali vnionis, necessariò enuntiatur de Petro: ergo si potentia peccandi conueniens humanitati vnitæ pro signo antecedenti vnionem, necessariò conueniret in instanti reali vnionis, necessariò enuntiaretur de Verbo, vt illa subsistente.

338 *Quartò.* Quartò reijcitur: nam potentia peccandi non potest conuenire humanitati vnitæ pro signo naturæ vnionem præcedente: ergo si conuenit humanitati vnita, necessariò enuntiabitur de Verbo, vt in illa subsistente. Consequentia tenet; nam ideò, iuxtà hanc solutionem, non prædicatur de Verbo; quia conuenit humanitati vnitæ pro signo naturæ vnionem antecedente: ergo si non potest pro illo signo conuenire, non potest non enuntiari de Verbo, vt subsistente in humanitate; eo ipso, quod humanitati vnitæ conueniat composita cum vnione. *Antecedens probatur 1.* Antecedens autem probatur primò; id solum conuenit humanitati vnitæ pro signo priori ad vnionem, à quo illius vnio cum Verbo dependet; sed vnio humanitatis cum Verbo, nec dependet, nec dependere potest à potentia peccandi; sicut nec dependet, nec potest dependere à peccato: ergo potentia peccandi non potest conuenire humanitati in instanti reali vnionis pro signo antecedenti vnionem. *Secundò.* Secūdò probatur; nam vnio humanitatis ad Verbū prius cōuenit huma-

humanitati, quam potentia expedita ad operandum; vel quia existentia essentialiter operationem præcedit, vel quia ad minus existentia diuina, qua sola humanitas Verbo vnita potest existere, præintelligitur necessariò ad operationem, & ad potentiam proximè operatiuam; sed eo ipso, quod ad potentiam proximè operatiuam humanitatis necessariò præintelligantur existentia; vel subsistentia diuina humanitati vnitæ, non potest humanitas ante vnionem intelligi expedita ad peccandum: ergo potentia expedita ad peccandum: nequit humanitati vnitæ conuenire pro signo naturæ ante vnionem præcedente.

339 *Vltimò.* Denique probatur antecedens; si potentia expedita ad peccandum conueniret humanitati vnitæ in signo naturæ vnionem antecedente, maximè quia in illo signo non intelligitur vnio cum Verbo, quæ impedit potentiam peccandi, sed etiam si hoc admittatur, non sufficit, vt in signo anteriori ad vnionem conueniat humanitati potentia ad peccandum expedita: ergo non conuenit in illo signo, nec potest conuenire humanitati. Consequentia tenet: maior constat ex doctrina aduersariorum. *Minor ostenditur primò.* Minor autem ostenditur primò: quod enim in signo contritionis disponentis ad gratiam non intelligatur gratia habitualis peccato opposita, non sufficit, vt in illo signo possit peccatum intelligi: ergo pariter, quod in signo antecedenti ad vnionem non intelligatur vnio opposita potentiæ peccandi, non sufficit, vt pro illo signo possit intelligi, & esse in humanitate potentia peccandi.

340 *Secundò.* Secundò: vt enim *suprà quæst. 2. art. 11.* communiter contrà Vazquez docetur; quamuis gratia habitualis dispositiuè ad vnionis gratiam concurreret, non constitueret pro signo anteriori ad vnionem Christum, vel eius humanitatem Filium adoptiuum Dei: ex qua Doctrina, quæ communis est contra Vazquez, talis probatio consurgit; quod pro signo antecedenti ad vnionem non intelligatur vnio substantialis humanitatis ad Verbum opposita filiationi adoptiuæ, non sufficit vt pro illo signo detur adoptiua filiatio in humanitate assumpta: ergo pariter, quod pro signo antecedenti ad vnionem non intelligatur vnio opposita potentiæ expeditæ ad peccandum, non sufficit, vt pro illo signo intelligatur, & non conueniat humanitati potentia ad peccandum expedita.

341 *Tertiò.* Tertiò probatur; nam licet signum, natura vnionem præcedens, præscindat ab vnione humanitatis ad Verbum, non tamen est verum dicere, quod in illo signo detur realis vnionis negatio: ergo quamuis in illo signo naturæ præscindat humanitas à potentia, & ab impotentia peccandi, non tamen datur in humanitate pro illo signo naturæ potentia expedita ad peccandum. Consequentia patet; nam impotentia ad peccandum est effectus realis vnionis substantialis ad Verbum: ergo potentia expedita ad peccandum prouenit ex illius reali negatione; & consequenter, si in signo anteriori ad vnionem non datur realis vnionis negatio, nec realis affirmatio vnionis, non dabitur in illo signo potentia expedita, nec impotentia ad peccandum in humanitate assumpta, sed à potentia, & ab impotentia præcisio. Antecedens autem probatur: nam omne positiuum, vel negatiuum, quod est in aliquo signo naturæ, etiam est in reali instanti; sed negatio humanitatis ad Verbum non est in instanti reali, in quo realiter est vnita; aliàs in eodem instanti esset verum, esse vnitam, & non esse vnitam, quod implicat: ergo negatio vnionis non est in humanitate pro signo naturæ vnionem antecedenti.

342 *Confirmatur.* Confirmatur: si namque in humanitate vnita pro signo anteriori ad vnionem daretur potentia proxima ad peccandum expedita, essent in humanitate in eodem reali instanti potentia ad peccandum, & negatio potentiæ ad peccandum; sed hoc implicat contradictionem: ergo in humanitate pro signo anteriori ad vnionem, non datur potentia proximè ad peccandum expedita. Consequentia tenet. Minor constat: nam duo contradictoria non possunt pro instanti reali esse vera; sed potentia ad peccandum, & negatio potentiæ ad peccandum opponuntur contradictoriè: ergo non possunt verificari de humanitate in eodem instanti reali. Minor autem, vel sequela, probatur: nam quæ sunt, & verificantur pro diuersis signis, & prioritatibus naturæ, sunt, & verificantur in eodem instanti reali illa signa complectente; sed si humanitas assumpta pro signo anteriori ad vnionem esset potens proximè peccare, potentia ad peccandum, & negatio potentiæ ad peccandum, verificarentur de humanitate pro diuersis signis naturæ: ergo verificarentur de illa pro vno, & eodem reali instanti. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur, nam pro signo anteriori ad vnionem esset in humanitate potentia expedita ad peccandum, vt supponitur, & alias pro signo vnionis est in humanitate negatio potentiæ ad peccandum expedita; cum pro tali signo iam intelligatur vnio, quæ impedit potentiam peccandi: ergo verificarentur de humanitate pro diuersis signis naturæ potentia ad peccandum, & negatio potentiæ ad peccandum; & consequenter verificarentur de illa pro vno, & eodem reali instanti.

§. XIV.

Argumentis contra primam partem conclusionis occurritur.

Contrà primam partem conclusionis arguunt Discipuli Scoti; in humanitate vnita Verbo hypostaticè, manet potentia peccandi: ergo humanitas Verbo vnita potuit ex natura rei peccare, si ab illa secludantur dona gratiæ accidentalia, & beatifica fruitio, qualiter à nobis supponitur. Consequentia tenet: nam omnis potentia humanitati vnitæ conueniens, potest ad actum reduci attenta natura rei: ergo in humanitate vnita, & exclusis gratiæ donis, manet potentia peccandi, potest humanitas Verbo vnita ex natura rei peccare. Antecedens probant primò: nam humanitati Christi insunt omnia prædicata essentialia humanitati, & omnes proprietates illius, vt Concilia, & Patres docent; aliàs Christus non esset perfectus homo, quod est contrà fidem, vt constat ex Symbolo Athanasij, illis verbis: *Perfectus Deus, perfectus homo, &c.* sed potentia peccandi est proprietas humanæ naturæ: ergo illi, vt vnitæ Verbo, conuenit potentia peccandi. Secundò: nam posse peccare, conuenit humanitati ex conceptu entis vniti, non habentis esse à se, & per essentiam, sed ex nihilo, & ab alio; sed humanitas Verbo vnita est entitas finita, & ab alio ex nihilo facta: ergo in illa vnita Verbo, manet potentia peccandi. 343 *Argumenta contrà 1. partem conclus.* *Antecedens prob. 1.* *Secundò.*

Tertiò probatur, vt enim docet Damascenus *lib. 3. de Fide cap. 6. iuxtà medium: Filius Dei assumpsit, quidquid in nostra natura plantauit;* sed in nostra natura plantauit potentiam peccandi, nam potentia peccandi est à Deo, quamuis voluntas peccandi non sit ab illo: ergo assumpsit potentiam peccandi, & consequenter potentia peccandi est in humanitate assumpta. Quod in hunc modum confirmant: etenim vnio hypostatica non constituit humanitatem impeccabilem ab intrinseco: ergo humanitas vnita, manet ab intrinseco peccabilis; & consequenter in illa, prout sic vnita, manet potentia peccandi. Antecedens probant primò: nam impeccabilitas ab intrinseco est prædicatum proprium diuinæ naturæ; sed vnio humanitatis ad Verbum non transtulit naturam humanam in diuinam: ergo non constituit illam ab intrinseco impeccabilem. 344 *Tertiò.* *Confirmatur.* *Anteced. prob. 1.*

Secundò: nam humanitati ex vi vnionis non fuerunt communicatæ aliæ proprietates diuinæ, vt æternitas, omnipotentia, & immensitas; non enim est omnipotens, æterna, aut immensa humanitas Verbo vnita; sed impeccabilitas ab intrinseco, est proprietas naturæ diuinæ: ergo humanitas ex vi vnionis non fuit reddita ab intrinseco impeccabilis. Denique; nam si vnio ad Verbum redderet ratione sui humanitatem ab intrinseco impeccabilem, sequeretur, redditurum fore impeccabilem naturam irrationalem, si Verbo vniretur, vt potuit de potentia absoluta contingere; consequens est falsum: ergo ratione sui non constituit humanitatem impeccabilem ab intrinseco. Sequela, in qua est difficultas, probatur: nam vnio ad Verbum non potest alicui communicari, quin illi præbeat omnem effectum, vel quasi effectum formalem, quem potest ratione sui præstare: ergo si ratione sui potest præstare impeccabilitatem, implicabit conuenire irrationali naturæ, quin illam impeccabilem constituat. 345 *Secundò.* *Tertiò.*

Sic arguit Philippus Faber *in 3. dist. 12. disp. 1.* vt probet, potuisse humanitatem Christi peccare seclusis ab illa donis accidentalibus gratiæ, & fruitionis beatificæ, vt potuit de potentia absoluta contingere. An autem facta illa suppositione contendat, potuisse ex natura rei peccare? An verò solùm de potentia absoluta? non satis constat. Primum tamen intendere, manifestè ex argumento colligitur; cum illis donis seclusis, nihil ex natura rei cum peccato oppositum maneat in eius sententia. An etiam loquatur de peccato in sensu composito vnionis, an verò in sensu diuiso, hoc est, peccato destruente vnionem? Prædictus Auctor non exprimit: ex argumento autem, loqui in primo sensu constat, cum enim intendat probare, vnionem humanitatis ad Verbum, nudè, & ratione sui inspectam, non habere cum peccato oppositionem; consequenter etiam intendit probare possibilitatem peccati compositi cum vnione; si namque inter vnionem, & peccatum non datur ex natura rei oppositio, non est cur peccatum in data suppositione in humanitate possibile debeat vnionem destruere: ad hoc autem persuadendum peccat argumentum in forma. 346 *Faber ita argumentatur; sed defectuosè, & confusè.*

Quod patet: nam ad probandum humanitatem assumptam gratiæ donis destitutam, posse peccatum cum vnione ad Verbum componere, ex eo quod potentia peccandi est humanitatis proprietas, debet assumi pro medio; quod peccandi potentia peccato cum vnione composito sit proprietas humanitatis; at hoc medium non assumit cum prædicta limitatione, sed absolutè, quod, scilicet, potentia peccandi est proprietas humanæ naturæ; & consequenter debet in humanitate Christi manere: ergo argumentum prout à prædicto Auctore formatur, caret forma syllogistica. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur; ex eo quod potentia peccandi absolutè sit humanitatis proprietas, solù sequi- 347 *Peccat in forma.*

sequitur, mansisse in humanitate Christi potentiam peccandi absolutè: ergo vt probetur fuisse in illa potentiam peccandi peccato cum vnione cumposito, debet assumi pro medio, quod potentia peccandi peccato cum vnione composito sit proprietas humanitatis.

348 *Explicatur.* Vrgetur, & explicatur; ex eo quod potentia peccandi, sit proprietas humanitatis, non sequitur, potentiam peccandi peccato cum vnione composito esse humanitatis proprietatem: ergo non sequitur, fuisse in Christo potentiam peccandi peccato cum vnione composito. Consequentia est euidens: nam solùm debuit in Christo manere, eo modo, quod est proprietas humanitatis: ergo si non probatur esse proprietatem humanitatis potentiam peccandi peccato cum vnione composito, nec probatur fuisse in Christo potentiam ac componendum peccatum cum vnione hypostatica. Antecedens autem probo primò quia in prædicta consequentia arguitur à non restricto ad restrictum: nam potentia peccandi *absolutè*, latiùs patet, quàm potentia peccandi peccato cum vnione composito: vndè in puro homine datur potentia peccandi, & non datur potentia ad componendum peccatum cum vnione hypostatica: ergo est mala consequentia, ac si ità argumentaremur: *Est homo: ergo est homo albus*. Secundò idem antecedens probatur: ex eo quod potentia peccandi sit proprietas humanitatis, non sequitur esse illius proprietatem potentiam peccandi peccato cum gratia, vel cum beatifica fruitione composito: ergo pariter ex eo quod potentia peccandi, sit humanitatis proprietas, non sequitur, esse illius proprietatem potentiam peccandi peccato cum vnione ad Verbum composito. Sed de mente istius Auctoris satis.

Antecedens prob. 1.

Secundò.

349 *Respond. ad argumentum.* Ad argumentum autem, prout à Nobis fuit inductum ad probandum contrà primam partem conclusionis, potuisse ex natura rei humanitatem Christi peccare in sensu diuiso vnionis. Respondeo negando antecedens absolutè loquendo: nam potentia peccandi absolutè dicit potentiam, non solùm remotam, sed etiam proximam, hoc est, proximè in actu primo expeditam ad peccandum; licet autem in humanitate Christi fuerit potentia remota peccandi, non tamen fuit in illa potentia in actu primo ad peccandum expedita; & ideò absolutè est negandum in humanitate Christi fuisse potentiam peccandi, vt docet D. Thom. *in 3. dist. 12. q. 2. art. 2. in corpore*. Ad primam probationem, concessa maiori, distinguo minorem: potentia remota, concedo minorem: potentia proxima, hoc est, proximè in actu primo expedita, nego minorem: & nego consequentiam absolutè, vel distinguo consequens distinctione minoris. Solùm enim sequitur fuisse in humanitate Christi potentiam remotam peccandi, non autem, quod in illa fuerit potentiam proximè in actu primo ad peccandum expedita.

Ad 1. probationem.

350 *Ad secundam.* Et ex his ad secundam probationem, distinguo maiorem: *posse remotum*, & abstrahens à potentia impedita, & expedita, concedo maiorem; *posse proximum* & expeditum, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris. Solùm enim sequitur humanitati Christi, quia ex nihilo facta est, conuenire hoc, quod est, quantum est ex se posse peccare, hoc est, ex principijs suis intrinsecis, & essentialibus non repugnare peccato, in quo consistit potentia remota peccandi, non autem; quod illi conueniat potentia in actu primo proximè expedita ad peccandum: quia potentia sic expedita, præter rationem creaturæ factæ ex nihilo, & præter entitatem voluntatis creatæ dicit negationem impedimenti ad peccandum; & quia humanitas Christi eo ipso; quod vnitur Verbo Dei, impeditur ratione subsistentiæ diuinæ, & sanctitatis increatæ ad peccandum; fit consequens, vt non conueniat humanitati vnitæ potentia in actu primo proximè ad peccandum expedita, quamuis adhùc sic vnita, sit entitas non à se, sed ab alio, & ex nihilo facta, quia licet ex his prædicatis habeat posse, quantum est de se, peccare, vel de se ab intrinseco non habere repugnantiam cum peccato; non tamen habet ex illis excludere repugnantiam cum peccato, ei conuenientem ex dono substantiali, vel accidentali à Deo humanitati communicato.

351 *Ad 3. respondet D. Thom.* Ad tertiam probationem respondet D. Thom. *in 3. dist. 12. q. 2. art. 2. ad 6.* negando minorem. Nam potentia peccandi, in quantum peccandi, non est à Deo, quamuis ab ipso sit, quantum ad subiectum potentiæ peccandi: quam doctrinam fusiùs tradiderat *in 2. sent. dist. 44. q. 1. art. 1. in corpore*, quæ sic accipienda est, quod potentia peccandi quantum ad entitatem, actualitatem, & perfectionem est à Deo, non autem quoad defectibilitatem, & imperfectionem, siuè hæc ratio in priuatione, vel in negatione, vel in positiuo consistat, sicut distingui solet in actuali peccato. Quomodò autem stare possit, quod actualitas potentiæ peccandi sit à Deo, non autem ratio defectus, & defectibilitatis: & à quo huiusmodi ratio sit, non est nostrum in præsenti examinare. Videantur Discipuli D. Thom. 1. 2. *q. 79. art. 1. & 2. & q. 71. art. 6.* vbi agitur de peccato commissionis, & ibi à Nobis satis fusè explicata est, defendendo in aliquo positiuo peccatum commissionis consistere, & nihilominus quoad conceptum deformitatis non terminare diuinam causalitatem.

352 *Responderi potest 2.* Vel secundò responderi potest, loqui Damascenum de his, quæ ad perfectionem pertinent, & compatibilia sunt cum vnione humanitatis ad Verbum; potentia autem peccandi imperfectionem dicit; & aliàs vt proximè ad peccandum expedita, compari cum vnione ad Verbum non potest, vt manet probatum; & ideò Verbum non assumpsit, potentiam, vt in actu primo proximè ad peccandum expeditam. Vel tertiò explicari potest de his, quæ in nostra natura plantauit per positiuum concursum; non autem de illis, quæ sunt à Deo partim positiuè, & partim negatiuè; potentia autem ad peccandum dupliciter sumitur: primò pro potentia remota, quæ in nullo alio consistit, quàm in natura rationali, vt de se, & ex prædicatis intrinsecis non repugnante peccato: secundò pro potentia expedita: primo modo sumpta, adæquatè terminat Dei positiuum influxum: secundò autem modo sumpta, est à Deo partim positiuè, & partim negatiuè, nempè, vt non communicante donum, peccatum impediens; & sic quamuis potentia peccandi remota fuerit à Verbo assumpta, non tamen potentia proxima.

Responderi potest 3.

353 *Ad cõfirmationẽ respond.* Ad confirmationem distinguo antecedens: ab intrinseco essentialiter, vel dimanatiuè, concedo antecedens: ab intrinseco inhæsiuè, terminatiuè, nego antecedens, & distinguo consequens: ergo mansit ab intrinseco peccabilis: ly *ab intrinseco* excludente impeccabilitatem essentialem humanitati, vel ab illa dimanantem, concedo consequentiam: excludente impeccabilitatem ratione doni humanitati intrinseci, nego consequentiam: nam licet humanitas Verbo vnita non sit impeccabilis per sua prædicata essentialia, nec ratione alicuius perfectionis dimanantis ab humanitate; fuit tamen reddita impeccabilis intrinsecè; sed per subsistentiam Verbi illam intrinsecè terminantis, & suppositantis, & intrinsecè moraliter illam sanctificantis.

354 *Prima antecedẽtis probatio soluitur.* Contrà quam distinctionem non vrget prima antecedentis probatio: nam impeccabilitas Deo propria, est impeccabilitas ab intrinseco essentialiter conueniens; non verò impeccabilitas ex dono intrinseco gratiosè communicato; & hæc secunda, non prima est, quæ humanitati conuenit; atque adeò potuit illi conuenire, quamuis non fuerit translata in diuinam naturam. Et ex his ad secundam antecedentis probationem constat solutio: nam impeccabilitas, quæ fuit humanitati communicata, non est proprietas naturæ diuinæ: nam est impeccabilitas ex dono ab extrinseco illi adueniente, licet aliquo modo intrinseco. Ratio autem cur omnipotentia, & æternitas non conueniant humanitati, etiam per communicationem ab extrinseco; benè tamen impeccabilitas, est: nam ad illas perfectiones non est in humanitate capacitas; benè tamen ad impeccabilitatem, eo quod iste modus impeccabilitatis consistit in eo quod, vel per subsistentiam diuinam, vt humanitatem terminantem, vel vt illam sanctificantem impediatur potentia ad peccandum, ad quod impedimentum est in humanitate capacitas.

Secunda.

355 *Tertia.* Ad tertiam probationem antecedentis, nego sequelam. Ad cuius probationem, distinguo antecedens: si in subiecto, cui communicatur sit capacitas ad omnem effectum formæ, concedo antecedens: si capax omnis effectus non sit, nego antecedens, & consequentiam: quia in natura irrationali non est capacitas ad impeccabilitatem, quam vnio ad Verbum præstare potest naturæ; etenim impeccabilitas dupliciter sumi potest: primò pro impeccabilitate prouenıente ex imperfectione, nempè, ex carentia rationis, & hæc naturæ irrationali conuenit ratione sui; est enim incapax benè, & malè moraliter operandi, nec potest hæc impeccabilitas ab vnione præstari. Secundò pro impeccabilitate ex sanctitate; vel ex perfectione orta, quæ consistit in impotentia operandi malè moraliter; cum capacitate, & potentia ad rectam operationem; & huius, natura irrationalis capax non est; & ideò quamuis assumeretur à Verbo, vt potuit de potentia absoluta, non euaderet isto modo impeccabilis. Sicut licet vnio ad Verbum sit de se forma sanctificans, & de facto sanctificet humanitatem, non præberet naturæ irrationali sanctitatis effectum, & personalitas Verbi, quamuis personare possit, & vnita humanitati, illam redat personatam, & cum illa constituat personam; vnita irrationali naturæ, illam personatam non redderet, sed solùm suppositam, nec cum illa personam, sed suppositum constitueret; & in sententia Scoti vnio personalis ad Verbum præstat humanitati debitum donorum gratiæ, & beatificæ fruitionis, quod debitum non præstaret irrationali naturæ; eo quod ad hoc debitum capacitas in illa non est.

356 *Totum argumentum instatur in sent. Scoti.* Et quidem totum argumentum euidenter in sententia Scoti instatur: vt enim fatetur Philippus Faber, licet humanitas Christi non fuerit impeccabilis ratione vnionis ad Verbum; fuit tamen, & est impeccabilis ratione fruitionis beatificæ, & hoc ex sententia Scoti: ergo humanitas Christi ratione fruitionis beatificæ est inexpedita in actu primo ad peccandum. Patet consequentia: nam potentia in actu primo expedita, potest coniungi cum actu: ergo si humanitas Christi ratione fruitionis beatificæ, fuit impotens ad peccandum, non fuit ad peccandum, in actu primo expedita. Tunc sic argumentor: in humanitate Christi simul cum beatifica fruitione inuenitur, nedum essentia naturæ humanæ, sed etiam

Primò.

omnis humanitatis proprietas; & tamen simul cum beatifica fruitione non est potentia expedita in actu primo ad peccandum: ergo potentia expedita in actu primo ad peccandum, non est naturæ humanæ proprietas; & consequenter malè ex hoc principio probatur debere humanitati vnitæ competere.

357 *Secundò.* Deindè: humanitas fruens Deo, est natura facta ex nihilo; & tamen potens proximè ad peccandum non est: ergo ex eo quod humanitas Verbo hypostaticè vnita, sit natura facta ex nihilo, malè infertur, esse in proxima potentia peccandi. Denique in *Tertiò.* humanitate Deo fruente, sunt omnia, quæ Deus in natura humana plantauit; & tamen ex hoc non colligitur in illa, vt beatifica fruitione exornata, esse proximam potentiam peccandi: ergo pariter ex eo quod in humanitate Verbo hypostaticè vnita, sint omnia, quæ Deus in natura humana plantauit, perperam infertur in humanitate vnita, esse proximam potentiam, & in actu primo ad peccandum expeditam. Sicut ergo hæc omnia in humanitate saluantur simul cum visione beata, aut beatifica fruitione, nempè, esse creaturam non habentem esse à se, sed ex nihilo, & habere omnes proprietates humanæ naturæ, & omnia, quæ Deus in natura humana plantauit; quin ex illis colligitur potentia proximè expedita ad peccandum in humanitate beatifica fruitione gaudente, sed tantum potentia remota, hoc est, posse quantum est de se peccare. Ità hæc omnia rectè cohærent in humanitate Verbo hypostaticè vnita, quin ex illis colligatur potentia proxima ad peccandum, sed tantùm potentia remota.

358 *Insurges primò.* Si opponas primò: licet possit componi cum potentia remota ad aliquem actum, carentia potentiæ proximæ; non tamen potest cum illa componi repugnantia proximæ potentiæ ad talem actum, v. g. licet possit cum rationalitate, quæ est potentia remota ad ridendum, componi carentia potentiæ ridendi proximæ, non tamen potest repugnantia potentiæ proximæ ad ridendum cum rationalitate conuenire; sed per Nos humanitati Verbo vnitæ conuenit potentia remota ad peccandum: ergo non potest illi repugnare proxima potentia peccandi, & consequenter potest humanitati vnitæ Verbo hypostaticè conuenire potentia *Secundò.* proximè expedita ad peccandum. Secundò: nam humanitati vnitæ ratione sui, prout constitutæ in linea substantiæ, conuenit potentia remota ad peccandum: ergo ratione voluntatis, quæ in Nostra sententia est accidens à substantia realiter distinctum, & proximè operatiuum, aliquid aliud conuenit, quam potentia remota comparatiuè ad peccandum; sed hoc aliud superadditum nequit esse potentia remota; cum illam habeat ratione: sui ergo ratione voluntatis creatæ, quæ de facto secundum fidem in humanitate Christi inuenitur, conuenit humanitati vnitæ, potentia peccandi proxima.

359 *Tertiò.* Tertiò; nam, vt concedimus in tradita solutione, conuenit humanitati vnitæ potentia remota peccandi; & tamen de Verbo vt subsistente in humanitate non prædicatur huiusmodi potentia: ergo ex eo quod potentia proxima peccandi, conueniat humanitati vnitæ Verbo hypostaticè, non sequitur prædicari de Verbo, vt subsistente in humanitate; ac proinde malè §. 13. vltima nostræ conclusionis probatione arguebamus, ex eo quod Verbum vt subsistens in humanitate nequeat denominari à potentia proxima peccandi, talem potentiam non esse in humanitate vnita. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; Verbo ratione sui, aut Verbo prout in se ipso, sicut repugnat proxima potentia ad peccandum: ità etiam repugnat remota; sed quia illi ratione sui, & in se ipso repugnat potentia proxima, non potest etiam, vt in humanitate subsistens ab illa denominari: ergo pariter non potest, vt subsistens in humanitate denominari à potentia remota peccandi: vel si non obstante, quod illi in se, & ratione sui potentia remota peccandi repugnat, potest subsistens in humanitate ab illa denominari, poterit etiam prout in humanitate subsistens, denominari à potentia proxima, & proximè expedita ad peccandum, quamuis illi repugnet, sumpto in se, & ratione sui.

360 *Respond. ad primam.* Ad primam replicam respondeo, distinguendo maiorem: repugnantia potentiæ proximæ ex vi eiusdem principij, ex quo conuenit potentia remota, concedo maiorem: ex vi distincti principij conuenientis ab intrinseco, nego maiorem: & concessa minori, vel nego consequentiam, vel distinguo consequens distinctione maioris. Solùm enim potest colligi, humanitati non repugnare proximam potentiam peccandi repugnantia orta ex illius entitate, ex qua prouenit potentia ad peccandum remota; non autem, quod illi repugnare non possit ratione subsistentiæ Verbi, quæ humanitati ab extrinseco communicatur; sicut etiam cui conuenit potentia remota, non potest ex eodem principio repugnare actus tali potentiæ respondens; benè tamen ex alio principio illi conueniente ab extrinseco; vt constat in humanitate Christi, cui repugnat actuale peccatum cum vnione compositum, ratione subsistentiæ Verbi, quamuis in illa ratione sui sit potentia remota peccandi.

361 *Ad secundam.* Ad secundam, concesso antecedenti, & prima consequentia, & minori subsumpta, distinguo consequens: potentia proxima expedita per modum actus primi ad peccandum, nego consequentiam: impedita per modum actus primi, concedo consequentiam, & in hoc sensu negamus conuenire humanitati Christi potentiam proximam peccandi, non quia illi non conueniat essentia potentiæ proximæ, quantum est de se elicitiuæ peccati, sed quia hæc potentia est in actu primo impedita; & ideò potentia remota dicitur, non quia sit operatiua tantùm radicaliter, qualis est essentia animæ, sed quia licet quantùm est de se sit potentia proximè defectibilis, est ad defectum impedita. Quod alijs terminis explicuit D. Thom. *in 3. dist. 12. q. 2. art. 2. in corpore*, docens, conuenire humanitati Christi voluntatem, quæ in alijs est potentia peccandi, in Christo autem potentia peccandi non est.

Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem: sicut enim de Christo; & de Verbo, vt subsistente in humanitate prædicantur alia prædicata humanitati essentialia: ità prædicatur potentia peccandi. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ratio enim cur potentia proxima peccandi repugnet Verbo, vt in humanitate subsistenti, non est, quia repugnat Verbo in se ipso, sed quia repugnat Verbo, etiam vt in humanitate subsistenti. Ratio autem discriminis inter potentiam remotam, & proximam est: nam potentia remota est potentia impedita: nullum autem est inconueniens, quod Verbum, vt subsistens in humanitate habeat ratione illius potentiam ad peccandum ab ipso Verbo impeditam: potentia autem proxima est potentia vndequaque in actu primo ad peccandum expedita; ac proindè proximè expeditè potenti ad operationem, non potest repugnare eam operatione coniungi, & quia maximum inconueniens censetur, quod Verbum, etiam vt subsistens in humanitate possit cum peccato coniungi, debet etiam inconueniens censeri, quod prout sic subsistens, sit potens proximè peccare. Et quidem quod beatus habeat potentiam remotam peccandi, inconueniens non est, sed debet necessariò concedi, quod autem habeat potentiam peccandi proximam, inconueniens censet Scotus: quamuis ergo inconueniens non censeatur, Christum ratione humanitatis habere potentiam ad peccandum remotam, quod habeat potentiam proximam debet inconueniens censeri. 362 *Ad 3.*

Sed contrà hucusque dicta arguitur secundò ex doctrina Scoti, & Durandi: humanitas Verbo vnita ex vi solius vnionis ad Verbum, non impeditur in actu primo ad peccandum: ergo in illa vt sic vnita seclusis donis accidentalibus gratiæ, & fruitionis beatificæ manet potentia ad peccandum in actu primo expedita. Consequentia tenet: nam expedito potentiæ solum potest tolli per potentiæ impedimentum ex parte actus primi se tenens: ergo si humanitas vi solius vnionis ad Verbum non impeditur in actu primo ad peccandum, in illa prout sic vnita, inspecta tantùm vnione manet potentia peccandi in actu primo expedita. 363 *Secundùm argumentum.*

Antecedens autem ostenditur primò: nam humanitas ratione vnionis ad Verbum solum habet subsistere subsistentia Verbi, vt gerente vices subsistentiæ propriæ creatæ propter continentiam eminentialem illius; sed humanitas propria subsistentia subsistens, non esset impedita in actu primo ad peccandum: ergo vi solius vnionis ad Verbum non redditur ad peccandum in actu primo impedita. Secundò: nam vnio humanitatis ad Verbum; & subsistentia, cui vnitur, non immutant modum intrinsecum operandi humanitatis; sed humanitas de se est indifferens in actu primo ad peccandum: ergo humanitas vnita est etiam in actu primo ad peccandum indifferens; & consequenter non impedita in actu primo ad peccandum. Tertiò probatur: nam voluntas, quæ in sententia Thomistarum est potentia realiter distincta ab anima, non vnitur subsistentiæ Verbi, nec per illam terminatur: ergo ex vi vnionis non redditur in actu primo impedita. *Antecedens prob. 1.* *Secundò.* *Tertiò.*

Quartò: nam vnio humanitatis ad Verbum, & subsistentia, cui vnitur, non sunt principia operandi: ergo non immutant voluntatem in ratione operatiuæ; sed impedire voluntatem in actu primo ad peccandum, est, illam immutare in ratione operatiuæ: ergo non impediunt voluntatem impedimento actus primi. Denique probatur argumento Durandi: nam si humanitas Christi esset impedita in actu primo ad peccandum esset perfectior in operando humanitate existente in puro homine; sed humanitas ex vi vnionis non est in operando perfectior humanitate existente in puro homine: ergo non est impedita in actu primo ad peccandum. Consequentia tenet. Maior videtur certa: nam principium solius rectæ operationis, est in operando perfectius principio indifferente operari benè, & malè; sed si humanitas ex vi vnionis est impedita in actu primo, est principium solius rectæ operationis, ergo est perfectior in ratione operatiuæ humanitate existente in puro homine, quæ indifferens est ad bonam, & malam operationem. Minor autem probatur: potentia, quæ non est perfectior alia in ratione actus primi, seu essendo, non est eadem perfectior in ratione actus secundi, seu in operando: nam actus secundus supponit primum, & operari supponit esse; sed humanitas Verbo vnita sinè donis accidentalibus gratiæ, non est perfectior humanitate puri hominis in ratione actus primi, aut in essendo; cum supponatur sinè donis gratiæ existens; vnio autem, quæ in 364 *Quartò.* *Vltimò.*

illa

illa manet principium operandi non est: ergo humanitas sic vnita non est perfectior in operando humanitate existente in puro homine.

365 *Respond. ad 1. probationem.* Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: nam licet subsistentia Verbi terminet humanitatem, & illam subsistentem constituat ratione continentiæ eminentialis subsistentiæ propriæ creatæ, cui non repugnat peccatum: quia tamen hoc non potest humanitati præstare, nisi vnita illi secundum suum esse formale, & subsistentiæ Verbi repugnat peccatum, & etiam potentia peccandi; fit consequens, vt quamuis humanitas propria gaudens subsistentia, sit expedita in actu primo ad peccandum, terminata per subsistentiam Verbi in actu primo impediatur. Vel aliter potest primæ probationi occurri, distinguendo maiorem; *Secundò responderi potest.* solùm habet subsistere subsistentia Verbi, vt gerente vices subsistentiæ creatæ, quoad id, quod perfectionis est increata subsistentia, concedo minorem: quoad id, quod imperfectionis dicit subsistentia creata, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam quod humanitas propria gaudens subsistentia, sit potens expedire ad peccandum, prouenit ex imperfectione subsistentiæ propriæ creatæ, cui ex eo quod finita est, non repugnat coniungi cum peccato, & cum potentia proxima ad illud; subsistentia autem Verbi gerit vices subsistentiæ creatæ quoad perfectionem, non autem quoad imperfectionem; & ideò ex eo quod humanitas propriæ subsistentiæ vnita, sit potens expeditè ad peccandum, non sequitur vnitam subsistentiæ Verbi eadem expeditione gaudere.

366 *Ad 2. respōdetur.* Ad secundam probationem, nego maiorem: nam modus intrinsecus operandi voluntatis, est cum indifferentia exercitij, & specificationis: licet autem subsistentia Verbi humanitati vnita non determinet humanitatem quoad exercitium, determinat illam quoad specificationem ad bonum; ac proindè immutat modum intrinsecum operandi humanitatis, impediendo indifferentiam quoad specificationē, ad quod non requiritur, quod intrinsecè inhæreat, sed sufficit, quod intrinsecè terminet humanitatem, & illam intrinsecè compleat, prout est principium operandi.

Ad tertiam. Ad tertiam probationem dicatur: voluntatem, estò non terminetur à Verbo immediatè; terminari tamen, & sustentari mediatè, & hoc sufficere, vt in actu primo ad peccandum impediatur, eo quod subsistentiæ, cui mediatæ vnitur, & per quam in ratione principij operatiui completur, essentialiter repugnat peccatum.

367 *Ad quartam.* Ad quartam, distinguo antecedens: non sunt principia vt QVO operandi, concedo antecedens: vt complementa principij QVO operatiui, & constituentia principium operans QVOD, nego antecedens: & consequentiam. Cum enim ad operationem concurrat, non solùm principium QVO, sed etiam complementum illius, principium QVOD; fit consequens, vt subsistentia Verbi complens humanitatem, prout est principium operatiuum, possit illam in ratione operatiuæ immutare, non positiuè illam eleuando ad altiores operationes, nec illam determinando quoad exercitium, sed impediendo peccatum, & determinando quoad specificationem.

368 *Ad vltimam.* Ad vltimam antecedentis probationem sumptam ex doctrina Durandi, distinguo maiorem: esset humanitas Christi perfectior humanitate existente in puro homine, excessu virtutis operatiuæ, nego maiorem: excessu complementi virtutis, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Vt enim humanitas Christi ex vnione ad subsistentiam Verbi constituatur impeccabilis, non requiritur quod ratione vnionis, vel ratione subsistentiæ, cui vnitur, formaliter constituatur potentior ad operandum, aut quod eleuetur ad perfectiores operationes; sed quod impediatur ad operandum, ad quod sufficit, quod subsistentia Verbi, cui vnitur, & per quam ad operandum completur, sit perfectior subsistentia puri hominis, & quod illi peccatum repugnet. Nec probatio maioris obest distinctioni traditæ: nam licet principium, quod ex se, & ratione sui est determinatum ad rectam operationem, debeat esse perfectius in virtute operatiua, principio de se indifferenti ad benè, & malè operandum; principium tamen, quod non determinatur ratione suæ virtutis ad operationem rectam, sed ab extrinseco impeditur ad malam operationem, non est necessarium, quod excedat in virtute operatiua, sed sufficit, quod excedat in complemento virtutis, per quod ad peccandum impeditur.

Probatio maioris non obstat.

§. XV.

Argumenta contrà secundam partem conclusionis diluuntur.

369 *Contra 2. partē conclus. arguitur 1.* DEindè contrà secundam partem conclusionis arguitur Humanitas Verbo vnita posset omittere actum obedientiæ præceptum; sed omittendo peccaret: ergo esset potens peccare. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur; posset Deus humanitati vnitæ, & ad actum obedientiæ obligatæ, negare auxilium efficax ad actum obedientiæ: ergo posset humanitas Verbo vnita actum obedientiæ omittere. Consequentia tenet: nam negato auxilio efficaci, necessariò sequitur negatio actus: ergo si posset Deus auxilium efficax ad actum obedientiæ negare, posset humanitas actum obedientiæ omittere. Antecedens autem probatur: nam auxilium efficax ad actum obedientiæ, non est essentialiter connexum cum vnione humanitatis ad Verbum, nec cum præcepto obligante, nec cum vnione, & præcepto, sed ea, quæ essentialiter connexa non sunt, possunt non coexistere, saltem de potentia absoluta: ergo suppositis vnione humanitatis ad Verbum, & præcepto obligante ad actum obedientiæ, posset Deus de potentia absoluta negare humanitati Verbo vnitæ, & ad actum obedientiæ obligatæ, auxilium efficax ad actum obedientiæ eliciendum. Consequentia tenet.

370 *Minor probatur à paritate.* Minor videtur certa: quia namque gloria Corporis Christi non est cum gloria animæ essentialiter connexa, possunt de potentia absoluta vna sine alia existere, & de facto in Christo viatore gloria animæ sine gloria corporis extitit; & quia gratia in summo, & animæ beatitudo, quibus de facto fuit anima Christi ditata, non erant cum vnione ab Verbum essentialiter connexa, potuerunt de potentia absoluta, non conferri humanitati, in communi Theologorum sententia. Et quia natura rationalis non est connexa cum potentijs essentialiter, potest de potentia absoluta existere sinè illis: ergo vniuersaliter verum est, quod ea, quæ non sunt essentialiter connexa, potest vnum existere sinè alio de potentia absoluta. Maior autem probatur; actus ipse obedientiæ non est essentialiter connexus cum humanitate vnita, etiam adiuncto præcepto: ergo nec auxilium efficax ad talem actum est cum humanitate vnita, & præcepto obligata, connexum. Consequentia est bona, & antecedens probatur: nam vnio, & præceptum se tenent ex parte actus primi respectu actus obedientiæ; sed actus liber non potest essentialiter cum actu primò connecti; cum petat procedere à principio indifferenti ad actum, & negationem actus, quæ indifferentia non stat cum essentiali connexione cum actu, actui primo conuenienti: ergo actus obedientiæ non habet essentialem connexionem cum humanitate Verbo hypostaticè vnita, & ad actum obedientiæ obligata.

371 *Instatur argumentum.* Hoc argumentum, non solùm procedit contra impeccabilitatem humanitatis Christi ex vi vnionis, sed etiam ex vi beatitudinis, & beatificæ fruitionis: nam etiam beatifica visione supposita, fuit humanitas Christi ad actum obedientiæ obligata, & auxilium ad actum obedientiæ est à beatificata visione distinctum, & cum illa non connexum essentialiter, si semel cum humanitate vnita, & ad obediendum obligata, connexum non est: ac proindè eodem modo militat contra impeccabilitatem Christi ratione beatitudinis, ac contra impeccabilitatem ratione vnionis ad Verbum. Ad illud responderi potest primò, negando maiorem. Ad illius probationem, concesso antecedenti, distinguendo consequens: ergo posset humanitas Christi omittere actum obedientiæ omissionis voluntaria, & culpabili, nego consequentiam: omissione inuoluntaria, & inculpabili, concedo consequentiam. Nam omissio non potest esse voluntaria sine actu voluntatis, qui sit causa, vel occasio illius, & qui sit peccaminosus ex ordine ad omissionem; licet autem Deus possit negare humanitati vnitæ, & obligatæ præcepto, de sua potentia absoluta, auxilium efficax actum præceptum, non tamen potest cum humanitate Verbo vnita, & obligata concurrere ad actum positiuum voluntatis, qui sit causa, vel occasio omittendi; eo quod talis actus repugnat humanitati Verbo hypostaticè vnitæ; ac proindè quamuis dato casu, Deus negaret auxilium efficax ad actum præceptum humanitati, humanitas omitteret adimpletionem, merè passiuè, non actiuè, nec voluntariè; & consequenter non peccaret, non adimplendo præceptum.

Responderi potest 1.

372 *Hæc solutio est Salmanticensis. Reijcitur primò.* Ità occurrunt simili argumento contra impeccabilitatem Beatorum Docti Patres Salmaticenses in suo Cursu Theologico *tom. 3. tract. 9. de Beatitudine disp. 4. num. 23.* monentes eodem modo esse argumento facto occurrendum, vt impeccabilitas Christi cum præcepto componatur. Ab hac tamen solutione recedendum censeo, primò: quia ad omissionem liberam, & voluntariam, non esse necessarium actum positiuum voluntatis, qui sit causa, vel occasio illius, est sententia inter Thomistas æquè; atque opposita communis extrà Scholam D. Thom. frequentior: illamque probabiliorem, & magis menti D. Thom. conforme existimamus *1. 2. q. 71. art. 5.* ergo impeccabilitas beatorum, & humanitatis Christi, simul cum obligatione præcepti positiui, alliganda non est sententiæ neganti possibilitatem puræ omissionis voluntariæ, & ad culpam imputabilis.

373 *Secundò.* Deindè; nam ideò prædicti Patres mouentur, vt asserant posse humanitatem Christi omittere negatiuè, & posse Deum illi negare auxilium efficax ad actum adimpletiuum præcepti; quia tale auxilium non potest nexu indispensabili cum vnione ad Verbum, & obligatione præcepti connecti; & hoc ideò, quia tale auxilium est realiter ab vnione ad Verbum distinctum, & aliquid omnino posterius non habens secundum se connexionem ex natura rei cum illa; & consequenter non est diuinæ potentiæ negandum, quod possit ea separare; cum in hac separatione nulla appareat implicatio; at hæc ratio nulla est in eorundem

Patrum principijs: ergo non est asserendum, posse humanitatem Verbo vnitam, & præcepto positiuo obligatam, ommittere actum præceptum omissione inuoluntaria, ob negationem auxilij efficacis ad actum adimpletiuum præcepti. Maior continet prædictorum Patrum doctrinam. Minorem probo: vt enim ipsi fatentur, Deus non potest concurrere cum beato, vel cum Christi humanitate ad actum positiuum, qui sit causa, vel occasio omittendi, & idcircò non peccare omittendo actum præceptum, negato auxilio efficaci ad illud, sed admissa hac doctrina instatur prædicta ratio: ergo est nulla in illorum principijs. Probo minorem: negatio concursus diuini ad actum positiuum, qui sit causa, vel occasio ommittendi, est quid realiter distinctum ab vnione humanitatis ad Verbum, est etiam illa posterior; & tamen præsupposito præcepto, est indispensabiliter cum vnione humanitatis connexa, ità vt Deus non possit de sua potentia absoluta talem negationem ab vnione humanitatis obligata præcepto disiungere: ergo ex eo quod auxilium efficax ad actum adimpletiuum præcepti sit realiter ab vnione humanitatis ad Verbum distinctum, illa posterius, nec ex natura sua cum prædicta vnione connexum, non sequitur, quod supposito præcepto nequeat, ita cum vnione ad Verbum connecti, vt Deus illa, de sua potentia absoluta separare non possit.

374 *Confirmatur.* Quod ampliùs vrgeo, & confirmo in hunc modum: negatio concursus diuini ad materiale actus peccaminosi, quamuis sit realiter ab vnione ad Verbum distincta, & illa posterior, ideò est inseparabilis de potentia absoluta ab vnione præsupposito præcepto: quia in hac præsuppositione, concursus Dei ad entitatem positiuam actus prohibiti, habet annexam malitiam positiuam repugnantem essentialiter humanitati Verbo hypostaticè vnitæ, sed etiam supposito præcepto præscribente actum positiuum, negatio auxilij efficacis ad actum habet annexam malitiam omissiuam repugnantem essentialiter vnioni humanitatis ad Verbum: ergo quamuis auxilium efficax ad actum adimpletiuum præcepti, sit realiter ab vnione ad Verbum distinctum, illa posterius, & ex se non connexum cum illa, potest præcepto supposito, taliter cum vnione connecti, vt Deus de sua potentia absoluta illa separare non possit auxilium non conferendo.

375 *Explicatur, & vrgetur.* Explicatur, & vrgetur secundò: Deus de se non minùs indifferens est ad concurrendum, & non concurrendum ad materiale actus positini prohibiti, quam ad auxiliandum, & non auxiliandum efficaciter ad actum præceptum; & tamen precepto prohibente actum supposito, necessitatur ad non concurrendum cum humanitate vnita ad materialem entitatem actus prohibiti, ratione impeccabilitatis prouenientis ex vnione: ergo pariter præcepto positiuo supposito præcipiente aliquem actum, necessitabitur Deus ad præstandum efficax auxilium humanitati ad eum actum eliciendum ratione eiusdem impeccabilitatis. Et sicut reddendo pro ratione, vt necessitetur Deus ad negationem concursus ad materiale actus prohibiti: quia humanitas non potest ratione impeccabilitatis prædictum actũ elicere, non committitur petitio principij: ita asserendo, Deum esse necessitatum ad præstandum efficax auxilium ad actum præceptum; quia humanitati repugnat omissio illius, eo quod est impeccabilis, principium non petitur, maximè cum impeccabilitas non probetur hac ratione, sed probata supponatur.

376 *Respond. ad argumentum.* Et ex his ad argumentum respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, distinguo antecedens: posset potentia antecedenti, & negatione auxilij sumpta præcisiuè à præcepto, concedo antecedens: potentia consequenti, & negatione auxilij composita cum præcepto, nego antecedens, & distinguo consequens: posset omittere actum præceptum humanitas Verbo vnita potentia antecedenti, & omissione sumpta negatiuè, & præcisiuè à præcepto, concedo consequentiam: posset omittere potentia consequenti, & omissione sumpta priuatiuè, & compositiuè cum præcepto, nego consequentiam. Itaque omissio actus præcepti consideratur dupliciter, nempè, vt negatio, qua ratione à præcepto actus præscindit, & vt priuatio, qualiter præceptum inuoluit; item potentia ad omittendum est duplex, nempè, antecedens, quæ respicit omissionem secundum essentiam negationis; & consequens, quæ, quia est potentia practica completè, & ex nullo capite ad actum, vel omissionem actus impedita, terminatur ad omissionem actus, non solùm secundum essentialia negationis, sed etiam secundum omnia, quæ hic, & nunc negationem actus circunstant, & tali omissioni conueniunt, & quia præcepto supposito, est negationi actus adiuncta ratio priuationis moralis consistens in carentia actus debiti ex præcepto, potentia consequens ad prædictam omissionem, terminatur ad illam, etiam sub conceptu priuationis, & vt coniunctam cum præcepto.

377 *In humanitate fuit potentia antecedens ad moriendum, non consequens.* Et ideo in humanitate Christi, præsupposito præcepto, v. g. moriendi, non mansit potentia consequens, hoc est, vndequaque expedita ad negationem mortis; aliàs esset potens peccare; mansit tamen potentia antecedens ad negationem mortis, & ad negationem voluntatis moriendi, terminata ad prædictas negationes secundùm prædicata essentialia, & præscindendo ab his, quæ ex accidenti dictas negationes circunstant, qualia sunt ratio priuationis moralis; & coniunctio cum præcepto; quæ potentia sufficit, vt humanitas liberè adimpleat præceptum, quin ex hoc consequatur posse peccare: nam potentia ad peccandum est potentia ad negationem actus præcepti sub conceptu priuationis, & vt compositam cum præcepto. Sicut ergo in humanitate præsupposito præcepto, est potentia antecedens ad negationem actus sumptam purè negatiuè, & cum præcissione à præcepto; non autem potentia consequens ad prædictam negationem, & cum præcepto compositam; ità ex parte Dei asserimus esse potentiam antecedentem ad negationem auxilij efficacis ad actum præceptum, vt à præcepto præcisum; non autem potentiam consequentem ad negationem auxilij, & compositam cum præcepto.

378 *Ad probationem maioris respondetur.* Ad probationem maioris, quatenus distinctioni traditæ obstare potest, dicatur, quod licet auxilium efficax non sit essentialiter connexum cum humanitate vnita, & obligata præcepto: quia ad hoc requirebatur, vt ex sua essentiali ratione præceptum, & vnionem supponeret; præceptum tamen in humanitate vnita, sicut infert infallibiliter actum præceptum, ità etiam collationem auxilij efficacis ad illum; & sicut hæc infallibilis illatio actus in humanitate impeccabili, non tollit ab illa libertatem in eliciendo actus; quia cum impotentia consequenti ad omissionem actus saluatur potentia antecedens ad eius negationem: ità cum infallibili vnione præcepti cum collatione auxilij saluatur in Deo libertas in conferendo auxilium, quia licet non sit potens potentia consequenti ad negationem auxilij, est tamen potens ad non auxiliandum potentia antecedenti. Nec exempla adducta in contrarium vrgent: nam gloria corporis, nec ex natura sua essentialiter gloriam animæ supponit, nec ex illa præsupposita infallibiliter infertur: natura etiam cum suis proprietatibus infallibilem nexum non habet. Præceptum autem in voluntate impeccabili, sicut infallibiliter infert actum, quamuis actus secundum suam entitatem essentialiter præceptum non petat: ità infallibiliter infert collationem auxilij, quamuis entitas auxilij, secundum suam essentiam, præceptum non præsupponat.

379 *Alia ratio discriminis.* Est insuper alia ratio discriminis: nam gloria animæ, esto connaturaliter inferat gloriam corporis, & vnio humanitatis ad Verbum connaturaliter gloriam animæ petat, & essentia suas passiones, illorum tamen negatio peccatum non est; nec infert peccatum Deo aliqua ratione imputari; ex eo tamen, quod Deus auxilium debitum humanitati ad eliciendum actum præceptum negare, sequeretur peccatum humanitatis Deo, vt speciali causæ attribuendum: tùm ratione regiminis, ad quod ex vnione ad Verbum teneri, *suprà* monstrauimus. Tùm etiam, quia negans concursum debitum, non vt generalis causa permitteret, sed vt specialis in peccatum influeret; sicut si concursum indebitum ad materiale peccati exhiberet, non vt causa generalis, sed vt specialis in peccatum influeret. Plura omittimus, quæ obstare possunt traditæ resolutioni. Tùm quia militant contrà impeccabilitatem Christi. Tùm etiam, quia fusè à Nobis discutientur *Tractatu de Merito Christi*.

380 *Obijcies.* Vna tamen superest obiectio; vt enim in principio disput. aduertimus, loquimur in præsenti de humanitate Christi in puris naturalibus considerata, hoc est, sine donis gratiæ accidentalibus intrinsecè humanitatem Christi afficientibus; at humanitas Christi sic sumpta, non posset præceptum supernaturale adimplere, v. g. dilectionis Dei Auctoris supernaturalis super omnia: ergo humanitas sic sumpta, posset dilectionem omittere, & omittendo, peccare. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: nam ad eliciendam supernaturalem dilectionem, necessaria est duplex gratia, nempè, sufficiens, & efficax, & vtraque supernaturalis quoad substantiam: ergo humanitas vnita, seclusis prædictis donis omittere dilectionem.

381 *Respond.* Respondeo, humanitatem Christi Verbo hypostaticè vnitam, habere ex vi solius vnionis ad Verbum quod ei repugnet essentialiter peccatum, non solum contra præcepta naturalia, sed etiam contra præcepta ordinis supernaturalis; his autem obligari non potest sine gratia sufficienti supernaturali: vnde dona gratiæ exclusimus, vt dantia impeccabilitatem, repugnantiamque cum peccato, eo quod illam sufficienter habet ex vi vnionis hypostaticæ, non autem vt fundantia obligationem. Implicat enim ex terminis obligari præceptis ordinis supernaturalis, & in puris naturalibus manere; & consequenter ex suppositione, quo Deus vellet humanitatem Christi obligare præceptis supernaturalibus, deberet supernaturalem gratiam conferre, vel ad minus offerre; hæc tamen gratia necessaria non est, vt humanitatem Christi impeccabilem constitueret, sed vt posset præceptis supernaturalibus obligari.

382 *Dices.* Sed dices, quod est necessarium ad non peccandum, dat impeccabilitatem; sed hæc duplex gratia supernaturalis, nempè, sufficiens, & efficax necessaria est, vt humanitas Christi non peccet, supposito præcepto supernaturali: ergo præstat humanitati impeccabilitatem. Consequentia tenet. Maior videtur certa: nam sine eo, quod necessarium est ad non peccandum, impeccabilitas nequit subsistere; & consequenter, quod necessarium est ad non

ad non peccandum præſtat impeccabilitatem. Minor autem probatur, quod enim neceſſarium eſt ad præceptum implendum, neceſſarium eſt ad non peccandum, præcepto ſuppoſito; cum non peccare præſuppoſito præcepto, & inſtante, ſit adimplere præceptum; ſed gratia ſufficiens, & efficax neceſſariæ ſunt humanitati Chriſti ad præceptum implendum: ergo neceſſariæ ſunt ad non peccandum.

383 *Respond.* Reſpondeo, negando maiorem: nam actus ipſe, quod præceptum adimpletur, neceſſarius eſt ad vitandum peccatum, præcepto ſuppoſito; & tamen nemo dixit, actum dare impeccabilitatem: illud ergo impeccabilitatem præſtat, ratione cuius conuenit repugnantia in actu primo ad peccandum; gratia autem ſufficiens, & efficax, quamuis neceſſariæ ſint, vt vitetur peccatum, quia tamen non repugnant ratione ſui cum potentia proxima in actu primo ad peccandum expedita; cum homini puro conueniant, in quo eſt potentia ad peccandum in actu primo expedita, non præſtat impeccabilitatem humanitati vnitæ, ſed illam habet ratione vnionis ad Verbum, à quo inexpedita redditur ad peccandum in actu primo, & ratione cuius illi repugnat peccare.

384 *Instabis.* Inſtabis; non intelligitur humanitas impeccabilis, niſi ſub debito negationis concurſus indifferentis, & collationis auxilij efficacis ad actum adimpletiuum præcepti: ſed auxilium ad actum adimpletiuum præcepti ſupernaturalis eſt ſupernaturale: ergo non intelligitur humanitas impeccabilis ſecluſo omni dono ſupernaturali. *Respond.* Reſpondeo, negando maiorem; licet enim negatio concurſus indifferentis, & collatio auxilij efficacis ad actum adimpletiuum præcepti neceſſariæ ſint vt humanitas ſit impeccabilis, non tamen ab illis impeccabilis conſtituitur; ſed ideo auxilium neceſſario à Deo confertur, præcepto ſuppoſito, quia humanitati repugnat omiſſio peccaminoſa, & ideo Deus non poteſt concurſum indifferentem ad bonum, & malum parare, nec ad materiale peccati cum humanitate concurrere; quia illi ratione ſuppoſiti, in quo exiſtit, repugnat actus peccati: vnde negatio concurſus indifferentijs, & neceſſitas conferendi efficax auxilium ad actum præcepti adimpletiuum, non præſtant, ſed ſupponunt impeccabilitatem.

385 *Dices.* Si dicas: non intelligitur potentia proximè operatiua boni, niſi intelligatur paratus concurſus ex parte Dei: ergo nec intelligetur potentia impeccabilis, niſi intelligatur negatio concurſus indifferentis ad bonum, & malum. *Respond.* Reſpondeo, prætermiſſo antecedenti, negando conſequentiam. Nam, vt intelligatur potentia proxima ad actum, requiritur quod intelligantur omnia requiſita ex parte actus primi, inter quæ ingreditur præparatio concurſus cauſæ primæ adiuuantis cauſam ſecundam; vt autem potentia, impedita ad actum concipiatur, ſufficit defectus cuiuſcumque requiſiti ex parte actus primi, & quodlibet impedimentum ex parte actus primi ſe tenens; & quia perſonalitas Verbi ratione ſui impedit potentiam peccandi, intelligitur humanitas Chriſti impedita ad peccandum, & conſequenter impeccabilis proximè eo ipſo quod terminetur per ſubſiſtentiam Verbi, antequam intelligatur ſub negatione concurſu indifferentis. *Reijcitur quadam sententia.* Quod, ſi animaduertiſſent Recentiores quidam Theologi, non aſſeruiſſent per ſubſiſtentiam Verbi conſtitui humanitatem Chriſti impeccabilem radicaliter, & per negationem concurſus indifferentis reddi impeccabilem proximè. Et quidem in eorundem ſententia non intelligitur voluntas potens proximè ad actus ſupernaturales per ſolam gratiam inhærentem intrinſecè, niſi adiuncto concurſu generali Dei in ordine gratiæ; & tamen, vt voluntas impotens proximè ad ſupernaturales actus concipiatur, ſufficit concipi ſine gratia eleuante: quia hæc ex parte voluntatis requiritur, vt dans, vel complens poſſe in ordine ad illos actus; ſimiliter homo non eſt potens completè ad actum naturalem volendi ratione ſolius voluntatis, niſi adiuncto concurſu generali Dei; & tamen ſi voluntas auferatur ab homine, eo ipſo intelligitur impotens proximè ad actum volendi: ergo pariter quamuis, vt humanitas Chriſti ſit potens bene operari, requiratur concurſus Dei paratus ad bonum, vt intelligatur impotens, male operari, ſufficiet intelligi ſine ſubſiſtentia creata terminata per diuinam, cui repugnat defectuoſa, & mala operatio.

386 *Arguitur secundo.* Secundò contrà eandem partem concluſionis arguitur; potuit Deus de potentia abſoluta decernere aſſumere humanitatem, & illius vnionem conſeruare vſque ad inſtans. *B.* v. g. ſub conditione quod humanitas non peccaret in prædicto inſtanti, illamque, ſi humanitas peccaret, deſtruere; ſed admiſſo hoc decreto, poſſet humanitas vnita peccare peccato deſtruente vnionem: ergo de potentia abſoluta poteſt humanitas vnita peccare in ſenſu diuiſo vnionis, peccato illam deſtruente. Conſequentia eſt euidens. Minor conſtat: nam illo decreto admiſſo, humanitas vnita liberè non peccaret in inſtanti. *B.* quandoquidem conſeruaretur vnio ſub conditione liberæ carentiæ peccati; ſed non ſtat libera carentia peccati abſque potentia expedita in actu primo ad peccandum: ergo illo decreto admiſſo, poſſet humanitas vnita in prædicto inſtanti peccare in ſenſu diuiſo vnionis, peccato illam deſtruente. *Maior probat. 1.* Maior autem oſtenditur primo: nam, quod Deus poteſt ſua ſola voluntate deſtruere, poteſt etiam deſtruere in pœnam peccati, vel ſub conditione peccati; ſed Deus poteſt humanitatem Verbo hypoſtaticè vnire, & vnionem humanitatis in inſtanti. *B.* deſtruere ſua libera voluntate: ergo poteſt illam deſtruere in illo inſtanti in pœnam peccati, vel ſub conditione peccati ab humanitate vnita commiſis, & illam conſeruare ſub conditione liberæ carentiæ peccati conuenientis in prædicto inſtanti humanitati vnitæ; ac proinde totum hoc poteſt decernere.

387 *Secundò.* Secundò probatur: poteſt enim Deus humanitatem Verbo hypoſtaticè vnire, & decernere illius conſeruationem vſque ad inſtans. *B.* v. g. ſub conditione boni operis ab humanitate in eodem inſtanti eliciendi: ergo etiam ſub conditione liberæ carentiæ peccati. *Tertiò.* Tertio: nam poteſt decernere vnionis conſeruationem ſub conditione actus boni exiſtentis ſub præcepto eliciendi ab humanitate in inſtanti conſeruationis vnionis: ergo etiam ſub conditione liberæ carentiæ peccati.

Vltimò. Denique eadem maior probatur: nam poſſibile fuit hoc decretum in Deo: volo vnire humanitatem Verbo ſub conditione, quod humanitas in inſtanti vnionis non peccet, quod ſi peccet, non vniret ergo pariter decretum conſeruandi vnionem humanitatis ſub conditione, quod humanitas vnita non peccet, in inſtanti conſeruationis vnionis, & illam deſtruendi ſub conditione, quod peccet poſſibile fuit in Deo. Conſequentia tenet à paritate rationis. *Anteced. probat. 1.* Antecedens autem probatur primò: quia in huiuſmodi decreto nulla repugnantia, aut contradictio inuenitur: ergo poſſibile eſt. *Secundò.* Secundò: nam decretum aſſumendi humanitatem in inſtanti. *B.* v. g. ſub conditione, quòd humanitas non peccet in tempore antecedenti, poſſibile fuit in Deo: ergo pariter decretum aſſumendi humanitatem ſub conditione, quod humanitas non peccet in eodem reali inſtanti in quo aſſumenda ſtatuitur, poſſibile fuit in Deo.

388 *Tertiò.* Tertiò probatur: nam licet de facto humanitas non ſe diſpoſuerit per actus proprios ad vnionem hypoſtaticam, potuit tamen de potentia abſoluta, ſe ad illam per proprios actus diſponere, illamque de congruo mereri per actus in eodem inſtanti elicitos, & ſolùm præcedentes natura, de quo *ſuprà q. 2. art. 2.* & conſequenter potuit vnio humanitatis ad Verbum fieri dependenter ab actibus bonis humanitatis: ergo etiam potuit dependere à libera carentia peccati in eodem inſtanti conueniente humanitati; & conſequenter potuit Deus decernere, vnire humanitatem Verbo ſub conditione; quod humanitas non peccaret in inſtanti reali vnionis. *Vltimò.* Denique idem antecedens probatur: ſi namque illud repugnaret decretum, maximè quia peccatum, ſub cuius conditione vnio efficienda non eſſet, attribueretur Verbo; quod implicat; at hoc inconueniens non ſequitur: ergo non repugnat tale decretum. Minor probatur: quod enim peccatum humanitatis vnitæ attribuatur Verbo, fundatur in vnione ad Verbum exiſtente in inſtanti peccati, vel tempore immediatè antecedenti; ſed caſu, in quo humanitas peccatum committeret, ob quod vnio impediretur, vnio realiter non exiſteret in inſtanti reali peccati; quandoquidem impediebatur peccato, ne vnio produceretur, nec extitiſſet tempore immediatè antecedenti ad inſtans exiſtentiæ peccati, vt conſtat ex ipſo decreto: ergo peccatum ſub cuius conditione negatio vnionis decernitur, non attribueretur Verbo.

389 *Respond. 1.* Hoc eſt argumentum, quo in ſubſtantia Recentiores vtuntur, vt probent, potuiſſe de potentia abſoluta humanitatem Verbo hypoſtaticè vnitam peccare in ſenſu diuiſo vnionis peccato illam deſtruente, cui iuxtà noſtra principia facili negotio occurritur, negando maiorem. Cum enim humanitas non poſſit in aliquo inſtanti operari, quin præintelligatur ſubſiſtens, & exiſtens, vel ſaltem quin præintelligatur exiſtens, & in ſententia Thomiſtarum humanitas Chriſti in inſtanti reali vnionis exiſtat per exiſtentiam Verbi, & nequeat de potentia abſoluta non exiſtere per illam, nec poſſit duplici ſubſiſtentia, aut duplici exiſtentia ſimul exiſtere; fit conſequens, vt implicet in illo inſtanti peccare; aliàs eum exiſtentia, & ſubſiſtentia diuina poſſet peccatum coniungere; ac proinde implicat decretum in Deo conſeruandi humanitatem ſub conditione liberæ carentiæ peccati in eodem inſtanti, in quo vnio conſeruatur; cui enim in aliquo inſtanti eſſentialiter repugnat peccatum, & potentia expedita peccandi, repugnat etiam libera carentia peccati, aut liberè non peccare. Recolantur dicta *ſuprà §. 13.* *Ad primam probationem maioris.* Ex quibus ad primam probationem maioris, diſtinguo maiorem: ſi peccatum non repugnet ſubiecto, concedo maiorem: ſi repugnet, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: nam humanitati vnitæ repugnat peccatum in inſtanti reali vnionis, & etiam potentia peccandi; ac proindè non poteſt à Deo decerni deſtructio vnionis in pœnam, vel ſub conditione peccati ab humanitate commiſi, nec poteſt conſeruatio vnionis decerni ſub conditione liberæ carentiæ peccati. Iuxtà quam doctrinam.

390 *Ad 2.* Ad ſecundam probationem maioris, negandum eſt antecedens. Cum enim iuxtà hæc principia omnis operatio conueniens huma-

humanitati Verbo hypostaticè vnitæ, illam existentem supponat per diuinam existentiam; fit consequens, vt esse, aut non esse vnionis humanitatis ad Verbum, non possit ab operatione
Ad 3. bona humanitatis Verbo vnitæ dependere. Et ex his ad tertiam
Ad 4. probationem constat solutio. Ad quartam probationem maioris nego antecedens. Sicut enim omnis operatio humanitatis vnitæ essentialiter vnionem supponit: ità omnis libera carentia præsupponit humanitatem vnitam, & existentem per existentiam diuinam; ac proindè implicat decretum vniendi humanitatem Verbo sub conditione, quod humanitas vnienda, liberè non peccet in instanti reali vnionis: nam ad hoc requirebatur, quod
Ad primam antecedentis probationem. libera carentia peccati in instanti reali vnionis, conueniret humanitati pro priori signo naturæ vnionem antecedente. Ex quibus constat ad primam antecedentis probationem. Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam libera carentia peccati tempore antecedens vnionem, non repugnat, &
Ad secundam. ideò non implicat decretum assumendi humanitatem sub conditione liberæ carentiæ peccati existentis tempore immediatè vnionem antecedente: repugnat autem libera carentia peccati tempore coexistens vnioni, & illam natura antecedens, & idcircò implicat decretum conditionatum vnionis sub conditione liberæ carentiæ peccati existentis in instanti reali vnionis, illamque prioritate naturæ antecedentis.

391 *Ad tertiam, & ad vltimam.* Ex quibus ad tertiam probationem, negandum est antecedens cum communi Thomistarum, loco in argumento citato. Ad vltimam probationem, nego maiorem; sed ideò tale decretum repugnat, quia exigit, quod humanitas in instanti reali, in quo vnitur, sit expedita in actu primo ad peccatum, & liberam eius carentiam, quod implicat in nostris principijs; eo quod non potest humanitas esse, vel intelligi potens in actu primo operari, nisi præintellecta existens: & quia in instanti reali vnionis non potest per aliam existentiam existere, quam per existentiam diuinam, cum qua componi non potest peccatum, nec potentia peccandi; fit consequens, vt repugnet humanitatem vnitam in instanti reali vnionis expeditam esse in actu primo ad peccandum; & quia vt decernatur vnio sub conditione, quod humanitas vnita non peccet in instanti reali vnionis, necessarium est, vt humanitas sit expedita in actu primo ad peccandum; hinc oritur, vt decretum illud implicet.

392 Hæc, vt dixi liquidò, & clarissimè fluunt ex principijs Thomistarum, iuxtà quæ humanitas non potuit de potentia absoluta, sed vnionem cum Verbo proprijs actibus disponere, nec illam de congruo mereri per opera simul tempore existentia cum vnione humanitatis ad Verbum, & illam præcedentia ordine, & prioritate naturæ, in quo omnes Thomistæ conueniunt *suprà q. 2. art. 1.* nam licet aliqui illorum doceant, potuisse humanitatem mereri vnionem ad Verbum per opera simul tempore existentia. Hoc asserunt, quia potuit humanitas vniri personæ Patris, & in eodem instanti operari, & operibus ab ipsa, vt vnita Patri elicitis mereri vnionem ad Verbum, vel quia censent, potuisse vniri, huic Deo ratione existentiæ, & subsistentiæ absolutæ, & in eodem instanti operari, & operibus elicitis ab humanitate, vt vnita subsistentiæ absolutæ mereri vnionem ad Verbum, vel aliam ex personis diuinis, iuxtà quos modos dicendi, & si possit humanitas semper proprios actus ad vnionem cum Verbo disponere de potentia absoluta, & illam de congruo, vel de condigno mereri per opera simul tempore existentia, & præcedentia ordine, & prioritate naturæ, non tamen potuit se ad illam disponere per liberam carentiam peccati, vel per talem carentiam vnionem cum Verbo mereri, quia supponitur existens per existentiam diuinam, cum qua repugnat potentia expedita in actu primo ad peccandum; & consequenter repugnat liberam carentiam peccati in prædicto instanti existere.

393 *Respond. 2. ad principale argumentũ.* Quia tamen sententia, quam propugnamus, communis est apud Theologos, ne illam nostris coarctemus principijs, respondeo secundò, negando iterum minorem; vt enim decretum illud esset possibile, necessarium erat peccatum non repugnare humanitati Verbo hypostaticè vnitæ repugnantia antecedenti, hoc est, potentia peccandi. Huius autem repugnantiam monstrauimus §. 11. ex conceptu summæ sanctitatis, de cuius ratione est summa distantia, & elongatio à peccato: & consequenter pugnare non solùm cum peccato in se ipso, sed etiam cum potentia expedita ad peccandum, & §. 12. ex obligatione, quæ ex vnione resultauit in Verbo, quatenùs Deo, gubernandi humanitatem vnitam: quam obligationem extendi, non solùm ad vitandum peccatum cum vnione ad Verbum compositum, sed etiam vnionem destruens, efficaciter monstrauimus, & cum hac obligatione non stare potentiam peccandi in humanitate assumpta ipsi aduersarij fatentur; ac tandem §. 13. eandem repugnantiam ostendimus: primò, ex eo quod humanitas existentia Verbi completur in actu primo, cum qua, vt sic complente, non compatitur potentia proximè ad peccandum expedita. Secundò; ex eo quod non potest humanitas Verbo vnita esse potens proximè peccare, quin Verbum, vt in illa subsistens, sit ad peccandum proximè expeditum, & potens: quam denominationem non posse Verbum subire aduersarij, contrà quos disputamus, fatentur, & Nos demonstrauimus.

Contrà quam doctrinam non obstat prima probatio maioris, 394
quæ ad summum est vera in subiecto potente peccare: humani- *Prima*
tas autem vnita potentiam proximam ad peccandum non habet *probat.*
ob rationes assignatas. Nec secunda: nam libera carentia pecca- *maioris*
ti coexistens vnioni ad Verbum supponit potentiam peccandi, *respond.*
simul cum vnione coexistentem. Vnde, cum hæc coexistentia *Secunda.*
repugnet, implicat etiam libera carentia peccati in humanitate vnita; & consequenter implicat vnionem semel factam dependere in sui conseruatione à carentia libera peccati; etiam si concedatur, posse vnionem in sui conseruatione subijci operationi honestæ ab humanitate elicitæ in eodem instanti, in quo vnio
conseruatur. Et ex his ad tertiam probationem maioris constat *Tertia.*
solutio: nam libera adimpletio præcepti potest vnioni coexistere; secus autem libera carentia peccati: ac proindè ex eo quod illa posset prioritate naturæ conseruationem vnionis præcedere, non sequitur liberam carentiam peccati posse eadem præcedentia gaudere. Ratio autem discriminis est: nam ad liberam adimpletionem præcepti non requiritur potentia expedita ad peccandum, vt fatentur omnes Theologi, admittentes in Christo præceptum: ad liberam autem carentiam peccati, necessariò præsupponitur facultas proximè ad peccandum expedita, & quia ista non potest cum vnione coexistere; consequens fit, quod nec libera carentia peccati possit in vno, & eodem instanti cum vnione ad Verbum componi.

Ad quartam probationem maioris quidam Recentiores res- 395
pondent, concesso antecedenti, negando consequentiam, & ra- *Quartæ*
tionem discriminis reddunt: nam peccatum destruens vnionem *respond.*
supponit humanitatem vnitam Verbo; & consequenter debet *Recentio-*
supposito Verbi attribui: nam omnis operatio naturæ vnitæ sup- *res.*
posito, illi attribuitur vt *quod*: peccatum autem impediens primam existentiam vnionis, cum non præsupponat naturam supposito vnitam, non petit supposito Verbi attribui, & ideò tale peccatum non implicat; & consequenter potest liberè decerni à Deo vnio humanitatis ad Verbum sub conditione liberæ carentiæ peccati in instanti reali vnionis.

Hæc tamen doctrina non placet. Primò, quia iuxtà illam, *Reijcitur*
estò cum vnione ad Verbum, non componatur peccatum, com- *hæc solu-*
ponitur tamen potentia ad peccandum expedita in eodem reali *tio 1.*
instanti, quod implicare monstrauimus.

Deinde; nam peccatum destruens vnionem non potest sup- 396
posito Verbi attribui, vt principio vt *quod* operanti: ergo si hac *Secundò.*
ratione non implicat in humanitate peccatum impediens vnionem; pariter nec implicabit, peccatum vnionem destruens. Consequentia tenet ex doctrina solutionis. Antecedens autem probatur: nam operatio elicita à supposito vt *quod*, supponit naturam in eodem instanti existentem in supposito, aliàs non est cur supposito vt *quod* attribuatur; sed peccatum destruens vnionem humanitatis ad Verbum, estò vnionem præsupponat in tempore antecedenti, non tamen supponit illam, vt in eodem instanti existentem: nam in instanti peccati destruentis vnionem ponitur, *non esse* vnionis, & consequenter implicat eiusdem vnionis esse, aliàs simul in eodem instanti verificaretur, vnionem esse, & non esse: ergo peccatum vnionem destruens non potest supposito Verbi attribui, vt principio vt *quod* operanti.

Secundò alij Recentiores, concesso etiam antecedenti, ne- 397
gant consequentiam ob aliam rationem discriminis, nempè, *Secundò*
quia vnione iam præsupposita consurgit in Verbo obligatio gu- *alij resp.*
bernandi humanitatem, & vitandi in illa peccatum, non solum cum vnione compositum, sed etiam vnionem destruens; ac proindè si humanitas semel assumpta peccaret peccato destruente vnionem, hoc peccatum attribueretur Verbo, non vt operanti vt *quod* ratione humanitatis, nec vt subsistenti in illa, sed Verbo in se ipso, & vt subsistenti in diuinitate attributione morali, quod implicat; & ideò implicat decretum conseruandi humanitatem sub conditione liberæ carentiæ peccati, peccatum autem impediens primam existentiam vnionis, non attribueretur Verbo, nec vt subsistenti in humanitate, tanquam principio *quod* physico, nec vt subsistenti in diuinitate tanquam principio morali, eo quod; cum vnio non supponatur, non est vndè in Verbo consurgat obligatio impediendi illud peccatum; ac proindè non implicat decretum conditionatum in Deo, vniendi humanitatem Verbo sub conditione liberæ carentiæ peccati, & non vniendi illam Verbo sub conditione, quod peccet.

Sed nec placet ista solutio. Nam licet probata repugnantia 398
peccati in humanitate assumpta in sensu diuiso vnionis, solum *Reijcitur*
ex obligatione Verbi gubernandi humanitatem in ipsa vnione *solutio.*
fundata, & ex illa consurgente, consequenter illius Auctores procedant; in eo tamen nobis placere non possunt, quod in humanitate vnita simul cum vnione ad Verbum componunt potentiam peccandi in actu primo expeditam in eodem reali instanti. Cuius contrariam ostendimus. Tum ex conceptu summæ sanctitatis

ctitatis conueniente gratiæ vnionis; & consequenter summæ à peccato distantiæ. Tùm etiam ex eo, quod potentia conueniens humanitati vnitæ in instanti reali vnionis, non potest non conuenire Verbo, vt subsistenti in illa; implicat autem Verbum, vt subsistens in humanitate esse potens expeditè in actu primo ad peccandum; & consequenter implicat potentia expedita peccandi in humanitate vnita cum vnione ad Verbum realiter in vno instanti coexistens.

399 *Respōdet. ad 4.* Vndè prætermissis his solutionibus. Ad vltimam probationem maioris respondeo, negando antecedens. Ad cuius primam probationem, nego antecedens. Ratio autem implicationis est: *Ad 1. antecèd. probationem.* nam vt decernatur vnio humanitatis ad Verbum sub conditione, quod humanitas vnita in eodem instanti non peccet, debet in illo instanti esse in humanitate libera carentia peccati, ad quod necessarium est quod in eodem instanti, in quo humanitas vnitur, sit potens in actu primo potentia expedita ad peccandum implicat autem realis coexistentia vnionis cum potentia in actu primo expedita; & consequenter implicat decretum in Deo vniendi humanitatem Verbo sub conditione, quod humanitas vnita in eodem instanti non peccet. *Ad 2.* Et ex his ad secundam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam libera carentia peccati tempore antecedens vnionem, non implicat in humanitate vnienda; implicat autem libera carentia peccat conueniens humanitati in instanti reali vnionis; & ideò primum decretum non implicat; secundum autem implicationem inuoluit. *Ad 3.* Ad tertiam, prætermisso antecedenti, nego consequentiam ob eandem rationem discriminis. Non enim repugnat coexistentia operationis liberæ honestæ cum vnione humanitatis ad Verbum; benè tamen coexistentia liberæ carentiæ peccati; & ideò etsi potuerit vnio in sui prima existentia dependere meritoriè, vel dispositiuè ab actionibus honestis simùl tempore existentibus: *Ad vltimam.* Non tamen dependere potuit à libera carentia peccati simùl tempore existente. Ad vltimam antecedentis probationem, nego maiorem. Sed quia illi deberet attribui potentia expedita peccandi, quod implicatorium censemus, & probauimus §. 11. & 13.

400 *Dices.* Sed dices; eo ipso, quod humanitas proprijs actibus se ad vnionem disponat, vel illam de congruo mereatur, supponitur pro priori ad vnionem potens proximè expeditè peccare: sed est possibilis casus, in quo se disponat humanitas ad vnionem, illamque de congruo mereatur actibus ab ipsa elicitis, & simul tempore cum vnione existentibus, vt admisimus: ergo est in aliquo casu possibilis potentia expedita peccandi conueniens humanitati simùl tempore cum vnione: & consequenter non implicabit decretum vniendi humanitatem ad Verbum, sub conditione liberæ carentiæ peccati existentis in instanti reali vnionis. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur. Prima ex præmissis *Minor probat. 1.* infertur. Minor supponitur. Et maior ostenditur primò; eo ipso, quod humanitas se disponat ad vnionem, vel illam per proprios actus simùl tempore existentes mereatur de congruo, vnio humanitatis ad Verbum, aut Verbum, vt humanitatem terminans, non se tenent ex parte actus primi in humanitate in ordine ad illos actus; aliàs principium meriti sub merito caderet, sed humanitas pro priori naturæ ad vnionem, & ad Verbum, cui vnitur, supponitur completè constituta in actu primo effectiuo illorum actuum; sed id, quod ex parte actus primi non se tenet, nec actum primum constituit, non potest impedire potentiam impedimento actus primi: ergo eo ipso, quod humanitas se proprijs actibus disponat ad vnionem cum Verbo, & illam de congruo mereatur, supponitur pro priori ad vnionem potens expe- *Secundò.* ditè peccare. Secundò probatur maior nam effectus formalis formæ, non potest illam præcedere pro signo anteriori ad formam, sed humanitas, vt constituta in actu primo in ordine ad actus disponentes ad vnionem, præcedit vnionem natura: ergo in illo priori non potest ad peccandum ab vnione impediri. Patet consequentia: nam humanitatem ad peccandum impediri, est effectus formalis vnionis: ergo si effectus formalis formæ non potest illam præcedere præcedentia, & prioritate naturæ, non potest humanitas impediri ad peccandum ab vnione pro prædicto signo naturæ.

401 *Tertiò.* Tertiò eadem maior probatur: nam eo ipso, quod humanitas se disponat ad vnionem pro priori actus primi ad actus disponentes ad vnionem, nondum intelligitur vnio: ergo pro illo priori non intelligitur ad peccandum impedita; & consequenter intelligitur expedita ad peccandum pro priori ad alios actus. Prima consequentia patet: quia non intellecta forma, à qua debet prouenire impedimentum, non potest impedimentum intelligi: ergo si pro illo priori non intelligitur vnio, non potest pro illo priori intelligi humanitas impedita ad peccandum. Se- *Secunda consequentia prob. 1.* cunda autem consequentia probatur primò: nam humanitas de se est potens expedire peccare: ergo si pro priori actus primi non intelligitur impedita intelligitur pro illo priori expedita. Se- *Secundò.* cundò: nam inter esse expeditam, & per impeditam per modum actus primi ad peccandum, non datur medium: ergo si pro illo priori non intelligitur impedita ad peccandum, intelligitur pro illo priori expedita.

Deniquè probatur maior: nam eo ipso, quod humanitas se disponat ad vnionem pro priori actus primi præcedentis actus ad vnionem disponentes, debet Deus præparare concursum indifferentem; sed humanitas cum concursu indifferenti est potens expeditè peccare: ergo admisso, quod humanitas se disponat ad vnionem, necessariò est admittenda potentia ad peccandum in humanitate expedita. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: nam humanitati, prout in actu primo constitutæ in ordine ad illos actus, debet Deus aliquo concursu assistere; sed non concursu determinato: ergo indifferenti. Minor probatur concursus determinatus ad bonum debetur humanitati ratione vnionis ad Verbum, & ratione sanctitatis illis præstitæ per gratiam vnionis; sed pro illo priori non intelligitur vnio, nec sanctitas à gratia vnionis humanitati conueniens; ergo pro illo priori non debetur humanitati præparatio concursus ad bonum determinatè. 402 *Vltimò probatur maior.*

Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Nam ex eo quod vnio non se teneat ex parte actus primi respectu actuum disponentium ad ipsam, solùm sequitur non impedire positiuè humanitatem pro illo signo, & priori; ex hoc tamen non colligitur humanitatem pro illo signo actus primi esse expeditam ad peccandum, sed in illo signo præscinditur ab impedimento, & expeditione. Cuius ratio est: nam signum illud est signum causalitatis: vndè solùm importat ea, à quibus actus disponentes ad vnionem dependent, non autem dependent ab humanitate vt impedita nec vt expedita ad peccandum, atque adeò in illo signo actus primi, nec expedita, nec impedita intelligitur, sed ab impedimento, & expeditione præscindit. 403 *Respondet ad 1. probationem.*

Et ex his ad secundam probationem constat solutio; fatemur namque vnionem pro signo sequente existentem, non impedire pro signo præcedenti naturæ, & pro illo priori actus primi, ex hoc tamen solùm sequitur humanitatem pro illo signo actus primi non intelligi positiuè ad peccandum impeditam; non autem infertur, intelligi pro illo signo ad peccandum expeditam, sed in illo signo præscindit. *Ad 2.*

Ex his etiam ad tertiam probationem, concesso antecedenti, & prima consequentia, nego secundam, quæ subinfertur; vt enim diximus, pro illo signo, nec intelligitur impedita ad peccandum; quia non intelligitur vnio, nec intelligitur expedita realiter ad peccandum. Tùm, quia actus disponentes ad vnionem non dependent ab humanitate, vt expedita ad peccandum; cum possint ab illa non expedita procedere; pro signo autem, vel priori naturæ solùm intelliguntur ea, à quibus effectus dependet. Tùm etiam, quia licet pro illo signo non intelligatur vnio, non tamen intelligitur negatio realis vnionis, aliàs in eodem instanti esset vnio, & negatio vnionis simul: vndè sicut, quia non intelligitur vnio, non intelligitur humanitas pro illo signo impedita positiuè: ità quia non intelligitur negatio realis vnionis, non intelligitur humanitas expedita, sed pro illo signo præscindit ab impedimento, & expeditione ad peccandum, sicut præscindit ab vnione, & negatione vnionis. 404 *Ad 3.*

Nec obstat primæ consequentiæ probatio. Antecedens namque est falsum, nempè, humanitatem de se esse potentem expeditè peccare; aliàs nunquam posset impedita ad peccandum constitui: nam oppositum illius, quod alicui per se conuenit, nunquam potest conuenire: humanitas ergo de se, hoc est, attentis suis prædicatis essentialibus, nec est expedita ad peccandum, nec impedita, sed præscindit ab vtroque; impeditur autem ad peccandum per donum conueniens illi ab extrinseco, & expeditur reali doni negatione; in statu autem præcissionis à duno impediente, & à negatione illius, nec intelligitur impedimentum, nec expeditio ad peccandum, sed ab vtroque præscinditur. 405 *Sedunda consequētia primæ probationi respond.*

Nec vrget secunda probatio: nam licet inter esse impeditum, & expeditum ad peccandum in reali instanti temporis, non detur medium; datur tamen inter intelligi impeditum, & expeditum pro aliquo signo naturæ, nempè, ab vtroque præcisio: quod patet in instant iustificationis, in quo pro priori actus primi dispositionis ad gratiam, nec intelligitur homo in peccato; aliàs in eodem instanti existerent gratia, & peccatum, nec intelligitur non esse peccati; aliàs gratia habitualis non excluderet peccatum; sed in illo priori præscinditur, ab esse peccati, & non esse peccati. Sicut ergo in illo priori datur medium inter esse, & non esse peccati, scilicet, præcisio ab vtroque, quamuis in instanti reali non possit medium dari, inter esse, & non esse peccati: ita quamuis in instanti reali non detur medium inter esse humanitatem impeditam ad peccandum, & esse ad peccandum expeditam; datur tamen medium in signo, & priori naturæ; & sicut gratiam in instanti iustificationis existere, sufficit, vt pro signo actus primi nequeat, peccatum intelligi, quamuis non sufficiat, vt pro illo priori intelligatur, non esse peccati, ità vnionem humanitatis ad Verbum existere in reali instanti sufficit, vt pro signo priori naturæ, non possit intelligi expeditio ad peccandum, quamuis non sufficiat, vt pro illo priori intelligatur humanitas ad peccandum impedita. *Secunda.* *Instatur.*

Ad vlti-

406 *Ad vltimam probationem maioris.* Ad vltimam probationem maioris, distinguo maiorem: concursum indifferentem indifferentia contradictionis, concedo maiorem: contrarietatis nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam potentia expedita ad peccandum, requirit concursum indifferentem indifferentia contrarietatis: iste autem non debetur humanitati in signo actus primi respectu actuum disponentium ad vnionem: nam actus disponentes, concursum ità indifferentem non petunt nam vt disponat ad vnionem hypostaticam, sufficit, esse liberos libertate contradictionis, ad quam libertatem sufficit, concursus Dei hac indifferentia gaudens. Ad probationem maioris, quatenus distinctioni traditæ obstare potest, concessa maiori, & minori, distinguo consequens, tradita distinctione: & concedo consequentiam de concursu indifferenti indifferentia contradictionis nego autem consequentiam de concursu indifferenti indifferentia contrarietatis.

407 *Si opponas Respõdet.* Nec obstat, si dicas, concursus debitus humanitati pro illo signo, non est determinatus ad bonum: ergo est indifferens ad bonum, & malum: nam concesso antecedenti, nego consequentiam: sicut enim humanitas pro illo signo, nec est expedita ad peccandum, nec positiuè impedita, sed ab impedimento, & expeditione præscindens: ità concursus illi debitus pro signo actus primi actuum disponentium ad vnionem, est quidem indifferens indifferentia contradictionis: quia humanitas pro illo signo est in actu primo libera libertate contradictionis, non tamen est indifferens indifferentia contrarietatis, nec determinatus ad bonum, sed ab vtroque præscindens eo quod actus ad vnionem disponentes, nec petunt concursum ad bonum determinatum; nec indifferentem ad bonum, & ad malum, sed solùm indifferentem indifferentia contradictionis.

408 *Instabis.* Sed dices: ergo si humanitas se disponeret ad vnionem hypostaticam per actus liberos libertate contrarietatis, deberet pro signo actus primi ad illos, esse paratus à Deo concursus ad bonum, & malum indifferens; & consequenter humanitas pro illo priori est ad peccandum expedita; at supposito, quod se possit ad vnionem disponere actibus honestis, non est cur non possit disponi per actus liberos libertate contrarietatis: ergo illa sententia supposita, admittenda est in humanitate vnita; potentia proximè expedita ad peccandum cum vnione ad Verbum in eodem instanti coexistens.

409 *Respõdet.* Respondeo, concedendo consequentiam, & negando minorem. Ratio autem implicationis est: nam vt actus liberi libertate contrarietatis disponat ad vnionem, & simul cum illa existant, debet in eodem reali instanti existere in humanitate potentia in actu primo ad peccandum expedita; hæc autem implicat in instanti reali.

Tùm, quia in illo instanti est impotens ab vnione; implicat autem in vno, & eodem instanti potentia, & impotentia ad peccandum, etiam pro diuersis signis, non minus, quam peccatum, & carentia peccati. Tùm etiam, quia summa, & infinita sanctitas excludit potentiam peccati, vt secum coexistentem in vno, & eodem instanti. Tùm denique, quia potentia ad peccandum existens realiter cum vnione, non potest, non denominare Verbum, vt in illa subsistens, potens proximè peccare: quod implicat, vt suprà, §. 13. ostendimus, & Recentiores, cum quibus disputamus admittunt.

410 *Vrgebis 1.* Adhuc tamen contrà dicta duplex manet difficultas. Prima: nam posse, & non posse peccare in eodem reali instanti pro diuersis signis naturæ non opponuntur; sed hoc tantùm ex contrariorum positione colligitur: ergo non debet negari. Minor cum *Maior probat. 1.* consequentia tenet. Maior autem probatur: tum, quia sicut ad oppositionem requiritur identitas subiectiua, ità etiam identitas temporis; sed diuersa ratio virtualis ex parte subiecti tollit prædicatorum oppositionem: ergo diuersitas virtualis eiusdem realis instantis, qualis est diuersitas signorum naturæ, tollit etiam oppositionem.

Secundò. Secundò eadem maior probatur: nam eliciens amorem pro signo actus primi est potens ad non amandum; & tamen pro signo sequenti amoris, est ad non amandum impotens: ergo pariter posse, & non posse peccare in eodem reali instanti pro diuersis signis naturæ, scilicet, pro signo anteriori ad vnionem, & pro signo ipsius vnionis, oppositionem non habent.

411 *Vrgebis 2.* Secunda difficultas est: nam ex eo quod humanitas pro signo anteriori ad vnionem sit potens expeditè peccare, non sequitur Verbum, prout in illa subsistens, esse potens ad peccandum: ergo malè probamus, non posse humanitatem vnitam pro illo signo esse ad peccandum expeditam, ex eo quod Verbum, vt in illa subsistens, deberet denominari potens expeditè peccare. Consequentia tenet. Antecedens autem probatur pri- *Antecedens probat. 1.* mò. Nam prædicatum conueniens humanitati, vt præscindenti ab vnione, non potest enuntiari de Verbo, vt in illa subsistente, quod præsupponit, vel includit vnionem, vt intellectam; sed potentia expedita ad peccandum conueniens humanitati pro signo actus primi ad actus disponentes ad vnionem, conueniret humanitati, vt præscindenti ab vnione: ergo ex eo quod humanitas pro signo anteriori ad vnionem, esset potens expeditè peccare, non sequitur Verbum, vt in illa subsistens fore potens expeditè ad peccandum.

Secundò. Secundò probatur; nam actus disponentes ad vnionem insunt humanitati in instanti reali vnionis; & tamen; quia illi conueniunt pro signo antecedente vnionem non prædicantur de Verbo, vt in illa subsistente; aliàs Verbum, vt in humanitate subsistens se ad vnionem humanitatis disponeret, quod implicat; cum in Verbo, vt subsistente in humanitate includatur vnio humanitatis ad Verbum: ergo pariter quamuis potentia peccandi conueniret humanitati in instanti reali vnionis, non sequitur potentiam peccandi debere prædicari de Verbo, vt subsistente in humanitate.

412 *Ad 1. instantiam resp. Ad 1. probationem maioris.* Respondeo ad primam difficultatem, negando maiorem. Ad primam probationem, concessa maiori, & minori, nego suppositum consequentis, quod, nempè diuersitas signorum naturæ sit diuersitas virtualis instantis. Itaque fateor, quod sicut diuersitas virtualis subiectiua sufficit, vt verificentur propositiones, quæ respectu eiusdem subiecti, non possunt verificari, ità diuersitas virtualis instantis sufficiet: vndè in eodem instanti æternitatis propter diuersitatem solùm virtualem, verificantur affirmatio, & negatio, v. g. *Petrus currit*, *Petrus non currit*, quæ contradictoriæ sunt verificantur in eodem instanti æternitatis, prout æquiualet, & respondet diuersis nostri temporis durationibus; cæterùm diuersa signa naturæ, non multiplicant virtualiter instans, sed in vno, & eodem instanti identitate reali, & virtuali exercentur: vndè diuersitas signorum naturæ non sufficit, vt idem prædicatum affirmetur, & negetur; ac proindè non sufficit, vt de humanitate Christi affirmetur, & negetur potentia expedita in actu primo ad peccandum.

413 *Ad 2. respondetur.* Ad secundam probationem, concessa maiori, nego minorem: amor namque non tollit potentiam ad non amandum conuenientem amanti pro signo actus primi ad amorem: nam hæc potentia non erat non amandum negatione amoris cum amore coniungenda, sed ad negationem amoris in sensu diuiso ab amore, quæ potentia sub amore perseuerat; & consequenter conuenit elicienti amorem, non solùm pro signo actus primi, sed etiam pro signo eiusdem amoris.

414 *Ad 2. instantiam respondet. Ad 1. antecedentis probatio.* Ad secundam difficultatem respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem prætermissa maiori, nego minorem. Nam sola præcisio ab vnione, non sufficit, vt humanitati conueniat potentia expedita ad peccandum, sed ad id requiritur negatio realis vnionis, sicut sola præcisio à visione beatifica, non sufficit, vt beatus sit potens expeditè peccare, & sola præcisio à qualitate physicè prædeterminante, non sufficit, vt saluetur potentia expedita ad oppositum actum, vel negationem actus, ad quem præmotio physica datur in sententia afferente, lædi, aut tolli libertatem per illam, & sicut sola præcisio à gratia iustificante pro signo aliquo, aut priori naturæ non sufficit, vt pro illo signo peccatum intelligatur; vndè si potentia peccandi humanitati vnitæ conueniat, non conueniet illi, vt præscindenti ab vnione; & consequenter prædicabitur de Verbo, vt in illa subsistente.

415 *Ad 2. probat. antecedentis.* Ad secundam antecedentis probationem, concessa maiori, nego minorem. Licet namque tales actus, quos prætermisimus possibiles disponentes ad vnionem, illamque de congruo merentes, non prædicentur de Verbo pro signo, & priori naturæ, quo disponunt ad vnionem, illamque moraliter causant, prædicantur tamen de Verbo, vt subsistente in humanitate in eodem instanti reali: vndè si actus charitatis esset, verè denominaret Verbum, vt subsistens in humanitate, Deum super omnia diligens. Nec sequitur Verbum, vt subsistens in humanitate se ad vnionem humanitatis disponere, aut illam de congruo mereri: nam ad hoc necessum erat, quod tales actus enuntiarentur de Verbo pro signo præcedenti naturæ, denominarent tamen Verbum merens merito infinito præmia ab vnione distincta, sicut actus vltimò disponentes ad gratiam in eodem reali instanti dignificantur ab illa, & sunt merita condigna gloriæ, non tamen eiusdem gratiæ datæ in instanti iustificationis; quia pro priori quo gratiam iustificantem præcedunt, non dignificantur ab illa.

§. XVI.

Corrollaria præcedentis doctrinæ.

416 *Impotentia peccandi cõuenit humanitati, non ex negatione concursus indifferentis, sed ratione vnionis ad Verbum.* EX dictis in discursu disputationis colligo primò: impotentiam peccandi conuenire humanitati ratione vnionis ad Verbum, non ex negatione concursus indifferentis. Quod patet: nam ratione illius conuenit humanitati impotentia peccandi, ratione cuius illi primò repugnat peccare; sed id ratione cuius primò repugnat humanitati peccatum, non est negatio concursus indifferentis, sed vnio humanitatis ad Verbum: ergo ratione vnionis conuenit humanitati impotentia peccandi. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: nam ideò Deus non potest parare humanitati vnitæ concursum indifferen-

differentem ad bonum, & malum, quia illi, vt vnitæ Verbo repugnat peccatum: ergo id, ratione cuius humanitati primò repugnat peccatum, non est negatio concursus indifferentis, sed vnio humanitatis ad Verbum.

417 *Talis impotentia est physica philosophicè iuxtà vltimam rationem.* Colligo secundò: impotentiam peccandi conuenientem humanitati esse physicam philosophicè iuxtà vltimam rationem, quam conclusionem monstrauimus, iuxtà primam, & secundam rationem esse physicam Theologicè, non autem in hoc sensu moralem. Prima pars corollarij probatur: nam impotentia physica philosophicè est illa, quæ prouenit ex defectu alicuius principij physici, vel ex aliquo physicè in actu primo operationem impediente; sed subsistentia Verbi terminans humanitatem, ex qua vltimò impotentiam peccandi in humanitate monstrauimus, physicè illam terminat, & physicè ad operandum complet, & in actu primo physicè impedit operationem peccaminosam: ergo iuxtà istum modum probandi impotentiam peccandi in humanitate Verbo vnita; consequenter est asserendum, impotentiam peccandi, esse physicam philosophicè.

418 *Iuxta alias rationes est physica Theologicè.* Secunda pars corollarij probatur: nam iuxtà primam rationem impotentia peccandi conuenit humanitati ratione summæ sanctitatis, & iuxtà secundam ratione obligationis, quæ est in Verbo gubernandi humanitatem; sed impotentia operandi ex his principijs consurgens, quamuis non sit physica philosophicè, est tamen Theologicè physica: ergo iuxtà primam, & secundam rationem impotentia peccandi humanitati conueniens, quamuis non sit philosophicè physica, est tamen physica Theologicè. Minor pro prima parte constat: nam impotentia philosophicè physica, debet prouenire ex aliquo physico physicè impediente actum; sed sanctificatio humanitatis à Verbo, non est physica, sed moralis, obligatio etiam Verbi gubernandi humanitatem non est aliquid physicum, sed morale: ergo impotentia ex his principijs consurgens, non est physica philosophicè.

419 *Nunquã debet dici impotentia Theologicè moralis.* Deindè pro secunda parte probatur: nam id dicitur in sensu Theologico moraliter impossibile, quod adeo difficile est, vt nunquam sit euenturum; quod autem eueniat, non implicat. Sic Victoria grauis tentationis dicitur sine speciali gratia impossibilis 1. 2. *quæst.* 109. *art.* 2. quia nempè, nunquam sinè gratia obtinebitur, non tamen implicat sinè gratia obtineri; sed impotentia peccandi in humanitate assumpta, est cum repugnantia essentiali, ità vt implicet ad actum peccati reduci, vt probanimus: ergo non est impotentia moralis in sensu Theologico, sed in sensu Theologico est physica, estò illi competat ratione sanctificationis à Verbo, & ratione obligationis gubernandi humanitatem, quæ sunt aliquid morale.

420 *Humanitas Verbo vnita, nõ fuit præuisa à Deo in statu conditionato, cum peccato actuali coniuncta, nec præuideri potuit. Probat.* Colligo tertiò: humanitatem vnitam Verbo hypostaticè, non fuisse præuisam à Deo in statu conditionato cum peccato actuali coniunctam, nec potuisse sic præuideri. Contrarium docuit Lorca *disput.* 57. *membro* 3. *numero* 20. eo quod Deus per scientiam conditionatam vidit plures cogitationes, & occasiones, sub quibus si humana Christi voluntas poneretur, existens in proprio supposito, peccaret: ergo vidit Deus per eandem scientiam, quod si eadem humanitas existens in Verbo, poneretur (per possibile, vel impossibile) sub eisdem occasionibus, & cogitationibus, peccaret. Nostrum autem corollarium commune debet esse Nostræ sententiæ Auctoribus; & probatur: nam actus essentialiter repugnans subiecto, nec absolutè, nec sub aliqua conditione potest illi conuenire; sed humanitati vnitæ essentialiter repugnat peccatum: ergo non potest cum illa coniungi, nec absolutè, nec conditionatè; & consequenter implicat humanitatem vnitam præuideri à Deo cum actuali peccato coniunctam in statu conditionato.

421 *Respondet Lorca.* Respondet Lorca: peccatum actuale repugnare humanitati vnitæ, non ratione vnionis, sed ratione obligationis, quæ est in Verbo, quatenùs Deo, gubernandi humanitatem: vnde si præuideatur humanitas Verbo vnita, sub occasione aliqua destituta prædicta gubernatione, & posita sub cogitatione indifferenti, poterit sub his conditionibus cognosci cum peccato coniuncta.

422 *Contrà 1.* Sed contrà primò: vt enim fusè monstrauimus, repugnantia cum peccato actuali connenit humanitati ratione vnionis ad Verbum: ergo implicat, quod humanitas vnita Verbo cognoscatur à Deo in statu conditionato coniuncta cum peccato actuali.

Secundò. Secundò: vt enim fatetur Lorca *disputatio relata numero* 23. vnio hypostatica physicè cum peccato habituali pugnat; sed cui repugnat peccatum habituale, non potest non repugnare peccatum actuale: ergo vnio hypostatica ratione sui pugnat physicè cum vtroque peccato. Probatur minor; peccatum habituale est essentialiter cum actuali coniunctum, tanquam terminus illius: ergo, cui physicè, & essentialiter immediatè repugnat peccatum habituale, non potest non repugnare essentialiter, & physicè, saltem mediatè peccatum actuale.

423 *Tertiò.* Tertiò: implicat humanitatem Verbo hypostaticè vnitam cognosci in statu conditionato coniuncta cum peccato actuali, quin in eodem statu conditionato cognoscatur cum habituali coniuncta; sed implicat videri humanitatem vnitam in statu conditionato cum habituali peccato coniunctam: ergo implicat etiam cognosci coniunctam cum actuali sub aliqua conditione. Consequentia tenet. Maior constat: nam habituale peccatum est essentialiter cum actuali connexum: ergo implicat, absolutè, vel conditionatè cognosci humanitatem vnitam actualiter peccantem, & non cognosci absolutè, vel conditionatè sub peccato habituali. Minor autem probatur: nam ideò, iuxtà Lorcam, non implicat humanitatem vnitam cognosci sub peccato actuali in statu conditionato: quia vnio non pugnat physicè cum peccato actuali; sed pugnat physicè vnio cum habituali, vt ipse Lorca fatetur: ergo implicat, quod humanitas vnita cognoscatur à Deo in statu conditionato sub peccato habituali.

Quartò reijcitur: vt enim docet Lorca *vbi proximè concl.* 3. vnio hypostatica pugnat moraliter cum peccato actuali, adeò vt per potentiam Dei absolutam non possit cum illo esse; sed si vnio physicè pugnaret cum peccato actuali, non posset humanitas vnita Verbo cognosci actualiter peccans in statu conditionato; quia ratione physicè oppositionis implicat vtrumque coniungi: ergo idem dicendum est, quamuis vnio, non physicè, sed moraliter pugnet cum actuali peccato. 424 *Quartò.*

Deniquè reijcitur: non enim est possibile futurum conditionatum sub conditione repugnante subiecto in statu absoluto; 425 *Quintò.* sed conditio, sub qua humanitas vnita peccaret; repugnat humanitati assumptæ in statu absoluto: ergo non est possibile peccatum sub conditione futurum in humanitate assumpta; & consequenter implicat cognosci per scientiam conditionatam, peccantem, vel cum peccato actuali coniunctam in statu conditionato. Consequentia tenet. Minor est certa: si namque conditio, sub qua humanitas vnita peccaret in statu conditionato, non repugnat illi in statu absoluto, posset conditio purificari; & consequenter posset humanitas Verbo vnita præuideri, peccans in statu absoluto; conditionatum namque transit in absolutum purificata conditione: & consequenter si est possibilis purificatio conditionis in statu absoluto, est possibilis transitus futuri de conditionato in absolutum. Maior autem non minus manifesta videtur: nam licet futurum conditionatum non exigat existentiam absolutam conditionis; petit tamen necessario illius possibilitatem in subiecto, cui conuenit futurum conditionatum, vel de quo aliquod futurum sub conditione enuntiatur; aliàs non posset futurum habere connexionem cum conditione: nam cum impossibili, repugnat aliquid; tanquam cum causa connecti; sed eo ipso, quod conditio implicet in aliquo subiecto in statu absoluto, est tali subiecto impossibilis: ergo implicat futurum sub conditione repugnante subiecto in statu absoluto.

Et ex his ad fundamentum Lorcæ constat solutio, concesso antecedenti, negando suppositum consequentis: nam hoc coniunctum, nempè: *Humanitas Verbo vnita sub occasionibus, sub quibus humanitas puri hominis præuidetur, & conditionibus, sub quibus purus homo peccans præuidetur*, est implicatorium in terminis: nam vna ex conditionibus, vt humanitas puri hominis præuideatur peccans, est, quod sit expedita ad peccandum sub qua expeditione implicat præuideri humanitatem vnitam. 42[6] *Ad fundamentũ M. Lorca respond. 1.*

Vel secundò respondetur, etiam si humanitas vnita præuideri posset sub cogitatione indifferenti, & sub alijs occasionibus, in quibus humanitas in proprio supposito existens, præuideretur peccans in statu conditionato, non posse præuideri humanitatem vnitam in prædicto statu peccantem: nam licet quantum est ex parte occasionum, & ex parte cogitationis, non repugnaret peccatum; repugnaret tamen aliunde, nempè, vel ratione terminationis per subsistentiam Verbi, cui repugnat ad peccatum cum humanitate concurrere. 427 *Secundo respond.*

Sed dices: ratione gubernationis à Verbo debitæ humanitati vnitæ, non potest repugnare, quod humanitas vnita præuideatur peccans in statu conditionato; sed iuxtà Lorcam, quem alij plures sequuntur, repugnantia peccati actualis in humanitate vnita, non oritur ex sanctificatione humanitatis à Verbo, nec ex terminatione per subsistentiam Verbi, cui repugnat in peccatum influere, sed tantum ex gubernatione speciali à Verbo debita humanitati: ergo saltem iuxtà hanc sententiam non repugnabit, quod humanitas Verbo vnita cognoscatur à Deo per scientiam conditionatam peccans peccato actuali. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur: nam gubernatio specialis à Verbo debita humanitati vnitæ non ingreditur statum conditionatum; sed ratione alicuius non ingredientis in statu conditionato, non potest repugnare in tali statu peccatum: ergo ratione gubernationis specialis debitæ humanitati vnitæ, non potest repugnare, quod præuideatur, peccans in statu conditionato. 428 *Instabis*

Confirmatur: nam in sententia supposita, hæc conditionalis est vera: *Si humanitati vnitæ non deberetur specialis gubernatio à Verbo, posset peccare*: ergo hæc esset possibiliter vera: *Si humanitas Verbo vnita poneretur in hac, vel in illa occasione sinè debito specialis gubernationis, peccaret.* At hæc secunda propositio est de peccato, vt futuro sub conditione: ergo est possibiliter vera propositio enuntians de humanitate vnita peccatum in statu conditionato; & consequenter potest cognosci humanitas Verbo vnita 429 *Confirmatur.*

vnita

vnita per scientiam conditionatam peccans in prædicto statu. Secunda, & tertia consequentia non indigent probatione. Minor ex terminis constat. Antecedens primum patet: nam in sententia supposita, quod humanitas Verbo vnita non possit peccare, prouenit ex eo quod illi debetur specialis gubernatio Verbi: ergo verum est, asserere, quod si illi non deberetur, posset peccare, sicut quia Spiritum Sanctum procedere à Filio, est ratio distinctionis ab illo: hæc propositio: *Si Spiritus Sanctus à Filio non procederet, non distingueretur ab illo*, est vera, vt cum D. Thom. 1. *p. quæst.* 35. contra Scotum docuimus. Prima autem consequentia probatur: nam illa propositio est possibiliter vera, in qua excluditur omnis repugnantia prædicati, quod de subiecto enuntiatur; sed in hac propositione: *Si humanitas Verbo vnita constituatur in hac, vel illa occasione sinè debito specialis gubernationis à Verbo*, excluditur debitum gubernationis specialis, quod debitum, est vnica causa repugnantiæ peccati: ergo illa propositio est possibiliter vera.

430 *Ad replicā respōdetur* 1. Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: non ingreditur, vt debita, nego maiorem: formaliter in se ipsa, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Cum enim statum conditionatum ingrediatur humanitas Verbo vnita, vt subiectum, & ratione vnionis ad Verbum debeatur humanitati specialis gubernatio à Verbo, quamuis hæc specialis gubernatio non ingrediatur statum conditionatum formaliter, ingreditur tamen debitum illius, cum quo non stat humanitatem vnitam coniungi in illo statu cum peccato actuali.

431 *Respond. Secundò.* Vel secundò respondeo ad probationem maioris distinguendo maiorem: non ingreditur, vt negata ex parte conditionis, nego maiorem: vt affirmata, concedo maiorem; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Vt enim humanitas præuideatur actu peccans in statu conditionato, necessum est, quod ex parte conditionis ingrediatur negatio specialis gubernationis à Verbo v. g. asserendo: *Si humanitas Verbo vnita in hac, vel illa occasione ponatur, & non gubernetur specialiter à Verbo, peccabit*. Hæc autem negatio implicat contradictionem, vt fatetur Lorca; aliàs posset humanitas Verbo vnita in statu absoluto peccare, cuius contrarium ab illo Auctore docetur; & consequenter implicat, quod humanitas vnita, præuideatur peccans in statu conditionato. Nam ad veritatem futuri conditionati, etsi non sit necessaria existentia conditionis, est tamen necessarium, quod non implicet conditio, sub qua enuntiatur futurum.

432 *Ad confirmationem.* Ad confirmationem, concesso antecedenti, distinguo consequens; est possibiliter vera illa propositio accepta: vt conditionalis, concedo consequentiam: accepta, vt conditionata, vel vt propositio de futuro conditionato, nego consequentiam: ex quo non sequitur, posse humanitatem vnitam præuideri peccantem in statu conditionato, quia ad hoc necessarium erat, quod prædicta propositio esset possibiliter vera in sensu conditionato. Ratio autem distinctionis traditæ est: nam ad veritatem propositionis conditionalis solùm exigitur, quod sit bona consequentia, siuè conditio possibilis sit, siuè sit impossibilis: vndè hæc propositio est vera, & necessaria: *Si homo volat, habet alas*; quamuis conditio repugnet. Hæc etiam: *Si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, non distingueretur ab illo*: iuxtà D. Thom. vt conditionalis est vera, quamuis implicet conditio, nempè, quod Spiritus Sanctus à Filio non procedat. Ad veritatem autem propositionis de futuro conditionato, nec sufficit, nec requiritur, quod sit bona consequentia, sed quod conditionatum sit futurum sub conditione, sub qua enuntiatur futurum, ad quod necessarium est, quod cum conditione, vt futurum connectatur, & à conditione aliquo modo causetur, & quia futuritio euentus, non potest cum conditione implicante, quàm cùm causa connecti, ad veritatem propositionis de futuro conditionato licet necessaria non sit existentia conditionis, est tamen necessarium, quod non implicet conditio.

Differentia inter propositionem conditionalē & de futuro conditionato.

433 Ex quibus apertè colligitur, hanc propositionem: *Si humanitas Verbo vnita in hac, vel illa occasione ponatur, sinè debito specialis gubernationis à Verbo peccabit*: esse possibiliter veram in sensu conditionali, supposito, quod solùm ex illo debito proueniat impeccabilitas humanitatis vnitæ, quia tantùm valet, ac ista: *Si humanitati vnitæ non deberetur specialis gubernatio, posset peccare*; quæ vera est in sensu conditionali, supposito, quod adæquata ratio impeccabilitatis in humanitate assumpta sit debitum specialis gubernationis, quia est bona consequentia, & aliàs illius veritati, sic sumptæ, non obstat impossibilitas conditionis; si autem prædicta propositio accipiatur in sensu conditionato, non est possibiliter vera: quia negatio debiti gubernationis, quæ ingreditur conditionem, est omnino implicatoria. Ad veritatem autem propositionis de futuro conditionato, necessaria est possibilitas conditionis.

434 *Quartū corollarii etiam si humanitas Verbo vnita traxisset originem ex Adamo per seminalem propagationem, nec contraxisset, nec contrahere potuisset peccatum originale.* Quartò infertur, quod etiam si humanitas Verbo vnita traxisset originem ex Adamo per seminalem propagationem, non contraxisset, nec contrahere potuisset, peccatum originale; de facto tamen humanitas Christi non descendit ab Adamo per seminalem propagationem, nec fuit in illo secundum seminalem rationem, sed secundum corpulentam substantiam, vt ex Augustino docet D. Thom. *in hac quæst. art.* 1. *ad* 2. *& infrà q.* 31. *art.* 1. *ad* 3. quia illius conceptio non fuit medio semine virili, sed virtute Spiritus Sancti actiuè concurrente, & Beatissima Virgine materiam ministrante, & quia materia à Virgine ministrata ex Adamo sumpta fuit, dicitur Christus fuisse in Adamo secundum corpulentam substantiam: quia tamen conceptio Christi humana, non fuit medio semine virili facta, sed virtute Spiritus Sancti, dicitur non fuisse in Adamo secundum seminalem rationem; potuit tamen de potentia absoluta humanitas Christi formari medio semine virili, & in eodem instanti eum Diuino Verbo vniri; cum in hoc nulla sit implicatio. Asserimus ergo, & ex dictis inferimus, quod etiam si sic formaretur, dummodo in eodem instanti Diuino Verbo vniretur, non contraxisset, nec contrahere posset peccatum originale, in quo debent conuenire nostræ sententiæ Auctores.

Et patet manifesta ratione; vt enim peccatum originale contrahatur in instanti generationis, oportet, quod in illo instanti non sit forma cum peccato originali essentialiter incompossibilis; sed quamuis humanitas Christi formaretur medio semine virili; & consequenter traxisset ex Adamo originem secundum seminalem rationem, dummodò in eodem instanti, Diuino Verbo vniretur, esset in instanti generationis Christi forma incompatibilis cum peccato originali: ergo non contraheret, nec contrahere posset peccatum originale, adhuc in prædicta hypotesi. Consequentia tenet. Maior constat: non enim possunt in vno, eodemque instanti esse simul peccatum originale, & forma cum illo essentialiter opposita; sed peccatum originale contrahitur in instanti generationis: ergo vt contrahatur oportet, quod in instanti generationis non sit forma cum illo essentialiter compatibilis. 435 *Probatur.*

Hinc Auctores piæ opinionis eximentis Beatissimam Virginem ab originali peccato, asserunt in eodem instanti fuisse præuentam per habitualem gratiam, eum qua peccatum originale non potest simul existere: hinc etiam si aliquis ex posteris Adami in instanti generationis Deum super omnia diligeret, non contraheret peccatum originale, supposito, quod dilectio Dei super omnia habeat oppositionem directam, vel indirectam cum originali peccato. Minor etiam patet ex dictis: nam gratia substantialis vnionis pugnat essentialiter eum peccato originali, non minùs quàm eum peccato graui personali; sed hæc gratia communicata fuisset humanitati Christi in ipso generationis, & formationis instanti: vt supponimus: ergo quamuis ex Adamo originem traheret secundum seminalem rationem, non contraheret, nec contrahere posset peccatum originale. 436

Si opponas: nam D. Thom. *locis nuper allegatis*, docet, ideò non fuisse in Christo peccatum originale, quia Christus non fuit in Adamo secundum seminalem rationem, hoc est, quia non descendit ab illo medio semine virili: ergo sensit, quod si ex Adamo traxisset originem medio semine virili, fuissetque proindè in illo secundum seminalem rationem, contraxisset originale peccatum. Patet consequentia; sicut enim negatio est causa negationis: ita affirmatio est causa affirmationis: ergo si non fuisse in Adamo secundum seminalem rationem assignatur à D. Thoma prò causa, non contractionis peccati originalis ab humanitate Christi, si fuisset prædicto modo in Adamo, peccatum originale contraheret. 437 *Oppones* 1.

Respondeo, negando consequentiam. Nam negatio essendi in Adamo est quidem sufficiens causa non contractionis peccati originalis secundum ordinem de facto statutum, secundum quem soli illi contrahunt peccatum originale, qui ab Adamo medio semine virili descendunt; non tamen est causa adæquata, & vnica non contrahendi; cum possit contractio peccati originalis impediri, supposita dicta continentia in Adamo. Ex quo non infertur, quod si Christus in Adamo fuisset secundum seminalem rationem, necessariò contraheret; quia axioma illud, scilicet, *quando affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis*: & è contra, intelligitur de causa adæquata: vndè etsi negatio animalitatis sit sufficiens causa negationis hominis, affirmatio animalitatis non infert hominis affirmationem. Ideò autem D. Thom. ad doctrinam illam recurrit, vt solueret argumentum, quia innitebatur auctoritati Scripturæ asserenti, nos contrahere peccatum originale; quia in Adamo fuimus, & ex illo originem traximus; & quia hoc intelligitur de existentia in Adamo secundum seminalem rationem, quæ de facto est necessaria ad contrahendum peccatum, & humanitati Christi non conuenit; ideo Angelicus Præceptor illa doctrina fuit vsus, non quia sentiat casu de potentia absoluta possibili, in quo humanitas Christi fuisset formata medio virili semine, necessariò contracturam originale peccatum. 438 *Respond.*

Quintò infertur in hypotesi prædicta, non solùm non contracturam humanitatem Christi peccatum originale, verùm nec posse habere debitum contractionis illius. Quod patet manifesta ratione: nam debitum contrahendi peccatum originale in in- 439 *Quintum corollarium Indicta hypotesi.*

si humanitas non haberet debitum contrahendi peccatum originale.

in instanti generationis, fundatur in peccasse in Adamo, vt in capite; sed humanitas Verbo hypostaticè vnita in instanti generationis, etiam si fuisset formata medio semine virili, & in Adamo contenta secundùm feminalem rationem; in illo tamen non peccasset, nec peccare potuisset: ergo non potuisset habere debitum contrahendi peccatum originale. Consequentia tenet. Maior est certa. Et minor probatur: nam voluntas essentialiter impeccabilis non potest peccare, nec proprio peccato, nec etiam in alio, vt in capite; sed voluntati Verbo hypostaticè vnitæ repugnat essentialiter peccatum: ergo non peccasset, nec peccare potuisset in Adamo.

440 *Oppones 1.* Oppones primò: ideò nos Adamo peccante peccauimus; quia summus illius membra, & Adamus nostrum caput; sed in illo casu Adamus esset caput Christi, & illius humanitatis: ergo Adamo peccante, peccasset, & consequenter habuisset debitum contrahendi peccatum originale. *Secundò.* Secundò: nam voluntas paruuli in instanti generationis capax peccati personalis non est, & tamen paruulus peccauit in Adamo: ergo quamuis humanitas Verbo vnito capax peccati personalis non sit, poterit esse capax peccandi peccato capitis. *Tertiò.* Tertiò: nam plures piè credunt Beatissimam Virginem fuisse, nedum in gratia, verum etiam in gloria conceptam; & consequenter voluntas illius in instanti generationis fuit impeccabilis, cum Beatos esse ab intrinseco impeccabiles, teneat communis sententia; & tamen non ideò tenentur præfati Auctores negare, quod peccauerit in Adamo, & quod non habuerit debitum contrahendi peccatum originale: ergo ex eo quod voluntas vnita Verbo sit ab intrinseco impeccabilis, non sequitur, quod illi repugnet peccare in alio, vt in capite; ac proindè casu in quo ex Adamo traxisset originem medio semine virili humanitas Verbo vnita, in instanti generationis, potuisset in Adamo contineri, vt in capite morali, & illo peccante, peccare. Ex quo vlteriùs sequitur, habituram debitum contrahendi peccatum originale.

441 *Ad primã obiectionem respondetur. Adamus fuit caput nostrum morale, indata autem hypotesi esset caput Christi tantum physicum.* Respondeo ad primam obiectionem, distinguendo maiorem: quia fuit nostrum caput physicum, nego maiorem: quia fuit nostrum caput morale translatione nostrarum voluntatum in ipsum à Deo, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam in hypotesi facta Adamus esset caput physicum Christi, vt hominis; eo quod ex illo actiuè originem traheret, non autem esset caput Christi morale, eo quod voluntas Christi non fuisset translata in Adami voluntatem, quatenùs potentem peccare, ideòque non peccaret, nec peccare potuisset Prothoparente peccante.

Ad secundam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam incapacitas peccati personalis in paruulis prouenit ex accidenti, nempè ex infantili ætate, non potente vti ratione, quæ impotentia excludit peccatum personale, non autem peccatum in capite: incapacitas autem in Christo prouenit ex summa sanctitate suppositi sustentantis humanitatem, quæ non solùm opponitur cum peccato proprio, & 442 *Ad secũdam.* personali, sed etiam cum capitali, quandoquidem etiam ab isto denominatur homo peccans, & peccator.

443 *Ad tertiam.* Ad tertiam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam voluntas Beati est ab intrinseco impeccabilis ratione beatitudinis, quæ est donum accidentale, supponens naturam in suo esse completam, & de se potentem peccare: ac proindè quamuis beatitudo impediat in instanti generationes actualem contractionem peccatis non tamen tollit, quod voluntas secundum se, & in suo esse naturali concepta, fuerit contenta in Adamo, vt in capite morali, & in Paradiso peccauerit Prothoparente peccante; voluntas autem vnita Verbo in instanti generationis non supponitur ab vnione in suo esse naturali completa, sed illam complet in ratione operatiuæ: vnde voluntas sic Verbo vnita non supponitur capax peccati, nec proprij nec capitalis: ac proinde: non solum impeditur ab actuali contractione peccati originalis, sed etiam constituitur incapax denominationis peccantis nedum peccato proprio, verum etiam capitali.

444 *Sextum corollarium. Casu in quo Verbum assumeret naturam peccato infectam, nedum, peccatum habituale, verum etiam reatum pœnæ, etiam temporalis excluderet.* Sextò infertur: casu, in quo Verbum assumeret naturam peccato infectam, non solùm excludendum fore peccatum habituale, sed etiam debitum pœnæ, nedum æternæ, verùm etiam temporalis: ità vt de potentia absoluta huiusmodi debita non possint in humanitate Verbo vnita manere. Et quidem de exclusione habitualis peccati constat ex dictis §. 2. & 3. Quod autem debitum pœnæ æternæ non possit in humanitate vnita manere, etiam de potentia absoluta, probatur; nam ideò peccatum habituale graue, non potest manere in humanitate vnita, quia peccato est essentiale constituere subiectum, cui inest dignum odio inimicitiæ, vnioni autem essentialiter conuenit constituere obiectum dignum amore amicabili Dei, quæ duæ dignitates essentialiter repugnant; sed etiam conuenit gratiæ vnionis essentialiter constituere humanitatem dignam beatitudine æterna: ergo essentialiter habet excludere dignitatem carentiæ beatitudinis æternæ: & consequenter implicat in humanitate vnita manere æternæ pœnæ reatum, qui in huiusmodi dignitate consistit. Patet vtraque consequentia: non enim minus opponuntur dignitas beatitudinis æternæ, & dignitas carentiæ illius, seu æternæ damnationis, quam dignitas odij inimicitiæ, & dignitas amoris amicabilis Dei.

445 *Secunda pars corolarij prob.* Deindè secunda pars corollarij, quam negant Suarez *disp.* 33. *vers. Sed inquiri potest*, & Card. Lugo *disp.* 26. *sect.* 3. *num.* 41. probatur: nam reatus pœnæ temporalis consistit in dignitate talis pœnæ ex peccato præcedente relicta; sed dignitas pœnæ temporalis ex peccato præcedenti, non potest manere in humanitate assumpta: ergo nec debitum, vel reatus pœnæ temporalis potest in illa manere. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur. Etenim natura assumpta ratione vnionis ad Verbum, ità fit gratia Deo, vt fit digna omni bono, cuius est capax humanitas: ergo etiam redditur digna carentia cuiusuis mali. Sed implicat simul esse dignam omni bono, & carentia omnis mali, & dignam mali pœnæ temporalis ex peccato: ergo dignitas pœnæ temporalis ex peccato præcedenti relicta implicat manere in humanitate assumpta.

446 *Confirmatur 1.* Confirmatur primò: ideò peccatum veniale, quòad culpam, non potest cum gratia vnionis componi, quia ratione vnionis humanitas fit digna omni complacentia diuina, & ratione culpæ venialis deberet constitui digna leui aliqua displicentia; sed non minùs opponuntur dignitas carentiæ omnis mali, & dignitas mali alicuius, etsi leuis, & temporalis, quam dignitas omnis complacentiæ, & dignitas alicuius displicentiæ diuinæ: ergo sicut non stant simul vnio, & peccatum veniale, quòad culpam, nequeunt etiam simul stare vnio, & reatus pœnæ temporalis in dignitate temporalis pœnæ consistens. *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundò: humanitas ratione vnionis redditur digna visione beata, vt statim conferenda: ergo nequit manere digna pœna temporali; non enim debetur beatitudo, quamdiù manet reatus pœnæ temporalis.

447 *Respondet Lugo. Reijcitur eius solutio.* Respondet Lugo, negando consequentiam: nam quamuis ratione vnionis debeatur beatitudo, vt statim conferenda, potest non conferri à Deo; & consequenter potest Deus non condonare pœnam temporalem. Sed contrà: nam quamuis Deus possit non conferre statim beatitudinem debitam, non tamen potest facere, quod ratione vnionis, non conueniat humanitati dignitas beatitudinis statim conferendæ: ergo quamuis possit humanitatem vnitam malo temporali afficere, non tamen potest in humanitate vnita dignitas talis mali manere; consequenter manere in illa non potest pœnæ temporalis reatus in prædicta dignitate consistens.

448 *Oppones 1.* Oppones primò: potest Deus de potentia absoluta humanitatem Verbo vnitam in æternum beatifica visione priuare, imò potest illam æternis inferni cruciatibus torquere: ergo potest simul cum vnione componi reatus pœnæ æternæ: si namque ipsa pœna potest cum vnione coniungi, cur non poterit pœnæ reatus cum vnione ad Verbum componi? *Respond. Deus potest non conferre gloriam humanitati vnitæ, non tamen potest facere quod non sit digna gloria.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Nam vnioni est essentiale conferre dignitatem gloriæ, non autem est illi essentiale gloriam inferre: vnde potest Deus non conferre gloriam debitam, non autem potest facere, quod humanitas vnita non sit digna beatitudine, & quia cum hac dignitate non stat dignitas pœnæ æternæ; fit consequens, quod quamuis cum vnione compatiatur carentia gloriæ in æternum, non tamen compatiatur talis carentiæ reatus.

449 *Oppones 2.* Oppones secundò: reatus pœnæ consistit in obligatione subeundi pœnam ratione culpæ; sed non implicat in humanitate vnita obligatio subeundi pœnam temporalem ratione culpæ, quæ in illa potuit præcedere: ergo non implicat in humanitate vnita reatus pœnæ temporalis cum vnione compositus. Consequentia tenet. Maior videtur certa. Et minor probatur: non implicat in humanitate vnita obligatio sustinendi malum aliquod temporale relicta ex voto anteà facto illud malum sustinendi: ergo nec implicat obligatio sustinendi pœnam temporalem ratione culpæ præteritæ.

450 *Respond. Humanitas Verbo vnita potest manere obligata ad aliquod sustinendum ex voto ante vnionem facto, non verò ad pœnam temporalem.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ratio autem discriminis: est nam obligatio sustinendi aliquod malum orta ex voto, non supponit in sustinente malum, dignitatem illud sustinendi: ac proindè sicut non repugnat humanitatem vnitam sola voluntate Dei plura mala sustinere, nec obligatio illa sustinendi ratione fideiussionis, qualiter Christus obligatus pro hominibus omnia tormenta sustinuit: ità non implicat obligatio aliquod malum temporale patiendi orta ex voto facto ab humanitate antè vnionem. Obligatio autem pœnæ temporalis, in qua reatus pœnæ temporalis consistit, supponit dignitatem talis pœnæ, & quia humanitas vnita, eo quod ratione vnionis fit digna omnis boni, & carentiæ omnis mali, non potest esse digna sustinendi aliquod malum; fit consequens quod non possit manere obligata ratione culpæ præteritæ ad pœnam aliquam temporalem.

451 *Instabis.* Sed dices: reatus pœnæ temporalis non consistit in obligatione ad pœnam ratione dignitatis præsentis, sed ratione dignitatis præteritæ; at quamuis repugnet in humanitate vnita obligatio ad pœnam ratione dignitatis præsentis, simulque cum vnione existentis, non repugnat obligatio ad pœnam ratione dignitatis

pœnæ præteritæ: ergo non repugnat in humanitate vnita reatus pœnæ temporalis compositus cum vnione. Consequentia tenet. Minor videtur certa: licet enim repugnet in humanitate vnita dignitas pœnæ cum vnione coexistens, non tamen repugnat simul cùm vnione ad Verbum, quod digna extiterit pœna: ergo non repugnat simul cum vnione ad Verbum obligatio humanitatis ad pœnam ratione dignitatis præteritæ. Maior autem probatur: reatus pœnæ temporalis eò modo supponit dignitatem pœnæ, quo supponit culpam; sed non consistit in obligatione ad pœnam ratione culpæ præsentis, aliàs non posset dimissa culpa manere, sed ratione culpæ præteritæ: ergo non consistit in obligatione ad pœnam rationem dignitatis præsentis, sed ratione dignitatis præteritæ, & quòad temporalem pœnam non dimissæ.

452 *Respond.* Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, nego maiorem. Nam reatus pœnæ temporalis consistit formaliter in dignitate subeundi pœnam, non autem consistit formaliter in ipsa culpa: ergo non eodem modo comparatur reatus cum essentia culpæ, & cum dignitate pœnæ; cum illam supponat, vt causam, per istam autem formaliter constituatur: vnde non stat in humanitate assumpta esse reatum pœnæ temporalis præsentem, & non esse præsentem dignitatem talis pœnæ, quamuis possit esse præsens reatus, sinè præsentia culpæ quoad essentiam, vt patet in homine iustificato, in quo essentia peccati non manet; & tamen perseuerat dignitas subeundi temporalem pœnam: de quo *in 1.2.q.87.art.6. & 3.p.q.86.art.4.*

453 *Vrgebis.* Sed dices: non existente causa non potest effectus existere; sed dignitas pœnæ est effectus peccati actualis, vel habitualis: ergo non stat dignitatem pœnæ temporalis existere non existente culpa actuali, vel habituali. Sed stat reatum existere non existente culpa, vt supponimus: ergo existere potest sinè dignitate pro tunc existente: & consequenter non repugnabit in humanitate assumpta simul cum vnione ad Verbum reatus pœnæ temporalis, non ratione dignitatis præsentis, sed ratione dignitatis præteritæ.

454 *Respond.* Respondeo obiectionem istam ab omnibus esse soluendam. Nam reatus pœnæ est effectus culpæ in omnium Theologorum sententia, præter Scotum, qui essentiam maculæ, & peccati habitualis contendit in reatu consistere; & tamen omnes fatentur reatum pœnæ temporalis manere, culpa per pœnitentiam ablata: manet ergo effectus sinè causa; & consequenter quamuis dignitas pœnæ sit effectus culpæ poterit existere, culpa quòad essentiam ablata. Ad obiectionem ergo respondeo, culpam præteritam quamdiù, vel non remittitur quoad pœnam temporalem, vel non est pro illa satisfactum, existere moraliter, non quoad effectum formalem, quem præstat in ratione culpæ: quia quantùm ad istum supponitur dimissa per gratiam, sed quoad effectum dignitatis pœnæ temporalis, & hæc existentia moralis consistit in peccasse, & pro pœna temporalis satisfactum non esse, nec pœnam esse dimissam, sicut peccatum actuale præteritum existit moraliter in ratione causæ maculæ habitualis, quandiù non remittitur, vel efficaciter retractatur, & peccatum actuale. Adami censetur existens moraliter in ratione causæ peccati originalis paruulorum, quandiù non retractatur à paruulis, vel illis per gratiam remittitur.

455 *Instabis adhuc.* Instabis: ergo in humanitate assumpta, in qua præcessisset peccatum, potest manere dignitas pœnæ temporalis pro culpa præterita, & consequenter potest cum vnione ad Verbum componi reatus pœnæ temporalis. Probatur consequentia: potest humanitas, quæ peccaret, vniri Verbo hypostaticè, & præcedens culpa, moraliter saltem existere, vt causa dignitatis pœnæ temporalis: ergo potest hæc dignitas cum vnione ad Verbum componi. Probatur antecedens: culpam præcedentem existere moraliter in ratione causæ dignitatis pœnæ temporalis, consistit in peccasse, & pro pœna debita satisfactum non esse, nec pœnam dimissam; sed posset humanitas Verbo vniri, quin satisfecisset pro culpa, quam anteà commisisset quoad pœnam temporalem; quandoquidem posset Verbo vniri de potentia absoluta sine aliquo actu proprio disponente ad vnionem, nec illam concomitante, & quin pœna temporalis à Deo dimitteretur; non enim potest huius repugnantia probari: ergo posset humanitas Verbo vniri, præcedente culpa moraliter existente simul cùm vnione ad Verbum in ratione causæ dignitatis pœnæ temporalis.

456 *Respond.* Respondeo, negando consequentiam. Ad illius probationem, nego antecedens. Ad cuius probationem, concessa maiori, nego secundam partem minoris. Licet namque posset humanitas, quæ peccasset Verbo hypostaticè vniri, quin pro pœna temporalis satisfaceret, non tamen posset Verbo vniri, quin pœna temporalis debita pro culpa præcedente, à Deo remitteretur; & consequenter non potest in instanti vnionis ad Verbum existere culpa antecedens existentia morali in ratione causæ dignitatis pœnæ temporalis.

457 Ratio autem cur non possit in eodem instanti pœna temporalis non remitti, habetur ex dictis; quia nempè, non potest humanitas Verbo vniri, quin ex vi vnionis reddatur digna omni bono, cuius est capax humanitas, & carentia omnis mali, & omni libera complacentia diuina, cùm qua dignitate non stant simul dignitas temporalis pœnæ: nam hæc est aliquod malum, & includit aliquam displicentiam diuinam; non enim potest Deus pœnam, vt pœnam infligere, sinè aliqua displicentia subiecti, cui infligit pœnam; eo autem ipso, quod Deus humanitati communicet dignitatem incompatibilem cum dignitate pœnæ temporalis, necessariò pœnam temporalem remittit, sicut Deus infundens gratiam habitualem, necessario pœnam æternam remittit, quia à gratia habituali prouenit subiecto dignitas beatitudinis æternæ, cum qua simul esse nequit dignitas damnationis æternæ, & ideò non potest de potentia absoluta humanitas, quæ peccasset, Verbo hypostaticè vniri, quin ex vi vnionis ad Verbum remittatur pœna temporalis, culpæ præcedenti debita. 458

Scio quosdam Recentiores sentire, posse de potentia absoluta mortalem culpam per habitualem gratiam destrui, quin pœna æterna remittatur. Sed opposita sententia frequentior, & verior est, in præsentique supponenda; non enim est huius loci in eius probatione immorari. Quomodò etiam dignitas pœnæ æternæ, vel temporalis, in qua reatus consistit, distinguatur à peccato, alienum est à præsenti disputatione. Consulantur Theologi 1.2.q.87.

§. Vltimus.

Triplex difficultas ex dictis emergens ressoluitur.

PRo complemento disputationis restant tres difficultates breuiter examinandæ. Prima est: an casu, in quo humanitas assumeretur à Verbo propria personalitate retenta, posset humanitas assumpta peccare? Et quidem casum implicare supponimus, idq; fusè ostendimus *suprà disp. 19.* adhuc tamen difficultas restat sub hypotesi prædicta, quam plures possibilem censent: an humanitas, sic Verbo hypostaticè vnita, posset de potentia absoluta peccare? 459 *Triplex difficultas resoluitur.*

Huic difficultati, triplici conclusione respondeo. Prima sit. In illo casu non posse humanitatem peccare peccato cum vnione composito. Quod probo: nam etiam in illo casu humanitas per gratiam vnionis esset infinitè sancta; sed cum sanctitate infinita non potest, etiam de potentia absoluta, simul peccatum componi, siuè graue, siuè leue, siuè actuale, siuè habituale: ergo in hypotesi data nō posset humanitas eo modo sumpta peccare vllo genere peccati cum vnione ad Verbum composito. Consequentia tenet. Minor quoad omnes partes constat ex dictis. Maior autem certa videtur, supposito, quod humanitas assumpta sinè propria personalitate per gratiam vnionis infinitè sancta sit: quod enim assumatur propria personalitate retenta, infinitudini sanctitatis à gratia vnionis præstandæ obstare nequit: ergo si humanitas vnita sinè propria personalitate, infinitè sancta esset, etiam propria personalitate retenta infinitè sanctificabitur per gratiam substantialem vnionis. 460 *Prima conclusio.*

Oppones: peccatum in eo casu non deberet Verbo attribui, nec ab illo vt *quod* causari, prout in humanitate subsisteret: ergo humanitas sic assumpta posset peccare. Consequentia patet: nam indè suprà arguebamus, non posse humanitatem Christi peccare; quia cum actiones naturæ suppositatæ sint suppositi, vt principij *quod* operantis, illius peccatum à Verbo, vt *quod* causaretur: ergo si in hypotesi admissa peccatum humanitatis assumptæ non esset à Verbo, vt in illa subsistente tanquam à principio *quod*, posset humanitas Verbo vnita propria personalitate retenta peccare. Antecedens autem probatur primò ideò peccatum naturæ, est suppositi, vt principij *quod* operantis, quia natura completur per subsistentiam, sed in illo casu humanitas esset duplici subsistentia completa, increata scilicet, & creata: ergo posset operatio humanitatis esse vt *quod* à supposito creato, quin in increatum suppositum vt *quod* in illam influeret. Secundò probatur: nam posset in illo casu operatio humanitatis effici vt *quod* à persona creata; sed eo ipso non posset à Verbo vt *quod* efficienter procedere: ergo peccatum in prædicto casu ab humanitate commissum, non deberet Verbo vt in illa subsistenti attribui. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: nam idem effectus non potest à duplici causa adæquata procedere; sed suppositum creatum, si influeret in operationem humanitatis, influeret, vt principium *quod* adæquatum: ergo non posset in talem operationem Verbum influere, vt in humanitate subsistens per modum principij *quod*. 461 *Oppones.* *Antecedens probatur 1.* *Secundò.*

Respondeo primò, prætermisso antecedenti, negando consequentiam: non enim ex eo quod impossibilitas peccati in humanitate Verbo hypostaticè vnita propria personalitate retenta, non probetur ex prædicto inconueniente, sequitur humanitatem sic vnitam posse peccare peccato cum vnione composito, cum aliundè sit probata repugnantia peccati, etiam in prædicta hypotesi, nec vt ratio sumpta ex prædicto inconueniente bona sit, & efficax ad probandam impossibilitatem peccandi in humanitate vnita sinè propria subsistentia, necessarium est, quod etiam efficax sit ad illam impossibilitatem suadendam in hypotesi vnionis humanitatis propria personalitate retenta, maximè, cum casus sit impossibilis in sententia Thomistarum, quorum principijs præcipuè nititur prædicta ratio. 462 *Respondetur primo.*

Secundò,

463 *Respondetur 2. Ad primam antecedentis probationem.* Secundo, & meliùs respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam imò oppositum debet inferri. Si namque operationes naturæ suppositatæ attribuuntur supposito vt *quod*, quia natura per subsistentiam completur, si duplici subsistentia in prædicto casu completur, illius operationes vtrique supposito, vt principio *quod* correspondebunt, sicut quia operationes absolutæ convenientes naturæ diuinæ attribuuntur diuinis personis, quia in illa subsistunt, illamque proprijs subsistentijs terminant sequitur omnis personis attribui, quia in omnibus est natura, & ab omnibus terminatur.

464 *Ad secundam.* Ad secundam probationem concessa maiori, nego minorem. Ad probationem respondeo primò, distinguendo maiorem: in sententia, quam supponimus, nego maiorem: re ipsa, concedo maiorem, & minorem, & nego consequentiam: cum enim casus supponat naturam creatam propria personalitate retenta, posse per diuinam subsistentiam subsistere, per illam terminari, & completi, & ab illa sustentari; consequenter supponit vnum, & eundem effectum à duplici causa adæquatè dependere; vndè sicut in eo casu natura assumpta, adæquatè sustentaretur à duobus suppositis immediatè; ità illius operationes mediatè dependerent à duplici sustentante completè, & à duplici vt *quod* efficiente; sicut autem in Nostra sententia implicat vnum numero effectum à duplici causa efficienti adæquata procedere: ità etiam implicat vnam, & eandem naturam dependere à duplici subsistentia in ratione sustentandi distincta. Vel secundò responderi potest ad probationem minoris, maiorem esse veram de duplici causa adæquata agente per diuersas virtutes; secùs autem si vnica virtute agant, & quia in casu admisso, natura, quæ est virtus agendi, est vna in vtroque supposito; fit consequens, quod ab vtroque possit eadem operatio, vt ab efficiente *quod* adæquato procedere.

Respondetur 2. Vnus effectus potest à duplici causa adæquata, per eandem virtutem agente, procedere.

465 *Secunda conclusio.* Secunda Conclusio: humanitas sic assumpta, non posset peccare in sensu diuiso vnionis peccato destruente vnionem. Probatur: peccatum vnionem destruens imputaretur Verbo in se ipso; sed implicat Verbo imputari peccatum: ergo implicaret in humanitate assumpta peccatum destruens vnionem etiam in prædicto casu. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: peccatum humanitatis vnitæ sine propria personalitate, per quod destrueretur vnio, imputaretur Verbo in se ipso, vt ostendimus §. 12. Et hoc ideò, quia ex vnione substantiali humanitatis ad Verbum, consurgit in Verbo obligatio gubernandi humanitatem, & vitandi in illa peccatum, non solùm cum vnione compositum, verum etiam destruens vnionem, sed etiam in data hypotesi humanitas esset Verbo substantialiter vnita, & cum illo vnam constitueret personam: ergo esset in Verbo obligatio gubernandi humanitatem, & vitandi in illa peccatum non solùm cum vnione compositum, sed etiam vnionem destruens; & consequenter peccatum destruens vnionem imputaretur Verbo in se ipso.

466 *Respondebis.* Dices: obligationem Verbi gubernandi humanitatem fundari in vnione humanitatis, sinè propria personalitate; in casu autem, quem supponimus, humanitatem vniretur propria personalitate retenta; ex qua, & humana natura resultaret persona creata potens per se ipsam operari, & potens se ipsam propria libertate dirigere in suis operationibus; & ideò dicta obligatio in Verbo non resultaret. Sed contrà primo: nam etiam ex humanitate Verbo hypostaticè vnita sinè propria personalitate, & Verbo vt in illa subsistente resultat persona humana potens proprias operationes elicere distinctas ab operationibus increatis, & diuinis, & potens propria libertate se dirigere ad prædictas operationes; & tamen hoc non obstante resultat ex hac vnione obligatio in Verbo, vt Deo, gubernandi se ipsum, vt hominem, & suam humanitatem: ergo quamuis in hypotesi supposita esset persona creata potens operationes proprias elicere, & se ipsam propria libertate dirigere, adhuc ex vnione substantiali prædicta obligatio consurgeret in Verbo, quatenùs Deo, gubernandi personam creatam sibi substantialiter coniunctam, & illius peccata vitandi.

Contra 1.

467 *Secundò.* Secundò; quia namque vnio seminalis parentis naturalis cum filio fundat in patre obligationem gubenandi filium, & eius peccata vitandi, intulimus eandem obligationem in Verbo gubernandi humanitatem fundatam in vnione substantiali humanitatis cum ipso, sed coniunctio seminalis fundat prædictam obligationem in patre respectu filij, non obstante, quod sint distinctæ personæ: ergo etiam vnio substantialis cum Verbo personæ ab ipso distinctæ, fundabit obligationem in Verbo gubernandi personam sibi substantialiter coniunctam, & illius peccata vitandi.

468 *Oppones.* Objicies: implicatio peccati in persona sic vnita, non obstat potentiæ antecedenti ad peccandum, licet obstet potentiæ consequenti; sed potentia ad peccandum antecedens sufficit ad libertatem contrarietatis: ergo humanitas in dicto casu vnita hypostaticè Verbo, esset libera libertate contrarietatis, & potens peccare in sensu diuiso vnionis. Consequentiam tenet. Minor est certa: nam potentia antecedens ad actum, & eius negationem sufficit ad libertatem contradictionis, vt fatentur omnes Theologi: ergo potentia antecedens ad actum bonum, & malum sufficiet ad libertatem contrarietatis. Maior autem probatur: id quod ex terminis non implicat, quamuis implicet ex suppositione, potest esse terminus potentiæ antecedentis, vt constat in negatione à sensus, quæ quamuis implicet ex suppositione gratiæ efficacis ad consensum, quia non implicat ex terminis, sed tantùm ex suppositione accidentali, nempè, ex suppositione præmotionis, est in homine præmoto potentia antecedens ad illam, quamuis non potentia consequens; sed implicatio peccati in persona coniuncta substantialiter Deo, non est implicatio ex terminis, sed tantùm ex suppositione accidentali, scilicet, coniunctionis cum Deo, & regiminis specialis ab ipso: ergo non obstat quominus in persona sic coniuncta detur potentia antecedens ad peccandum.

Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem; si implicet ex suppositione se tenente ex parte actus primi, nego maiorem: si implicet ex suppositione supponente actum primum, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Requiritur itàque, vt aliquid sit terminus potentiæ antecedentis, quod ex terminis non implicet, non autem hoc solùm sufficit, sed insuper est necessarium, quod non implicet ex suppositione antecedenti, hoc est, ex suppositione, quæ ex parte actus primi ad operandum se teneat; non verò requiritur, quod non implicet ex suppositione, vel consequente actum, vel supponente actum primum constitutum. Et ratio est: quia potentia antecedens petit posse coniungere actum, vel negationem actus cum omni requisito ad posse; & consequenter, si repugnet, vel implicet coniunctio actus, vel negationis actus cum suppositione constituente, vel complente actum primum in ratione actus primi, non potest sic implicans, terminare potentiam antecedentem; potentia autem antecedens non petit posse coniungere actum, vel negationem actus cum requisito supponente actum primum constitutum: & ideò implicans ex suppositione non constituente actum primum, sed illum supponente, potest esse terminus potentiæ antecedentis. 469 *Respond.*

Hæc autem est differentia inter negationem amoris supposita præmotione efficaci ad amorem, & peccatum supposita vnione personali ad Verbum, quod illa implicat ex suppositione supponente actum primum. Nam præmotio actum primum non constituit, sed supponit, peccatum verò implicat ex suppositione vnionis personalis, quæ actum primum non supponit, sed completiuè constituit: & ideò in persona substantialiter Verbo coniuncta non datur, nec potest dari potentia antecedens ad peccatum; benè tamen in voluntate præmota ad amorem datur potentia antecedens ad odium, & amoris negationem. Sicut voluntas Deum videntis non est potens, adhuc potentia antecedenti, ad peccatum, quia hoc repugnat, ex suppositione visionis, quæ ex parte actus primi regulatiuè se tenet. Et quidē hoc argumentum instatur in natura Verbo vnita, cui ex terminis non repugnat peccatum, sed solùm ex suppositione vnionis personalis cum Verbo, & tamen non est in illa potentia antecedens ad peccandum, & hoc non alia ratione, nisi quia vnio ex cuius suppositione illi repugnat peccatum, ex parte actus primi ad operandum in humanitate vnita concurrit. Pariter ergo in casu, & hypotesi admissa. 470 *In humanitate Verbo vnita, non datur potentia antecedens ad peccādum beno tamen in voluntate præmota ad amorem.*

Sed dices ideò in humanitate Verbo vnita sinè propria personalitate vnio, tollit potentiam antecedentem ad peccatum: quia vnio in illa est requisitum essentiale ex parte actus primi; at in humanitate vnita Verbo propria subsistentia retenta vnio ad Verbum, non est requisitum essentiale ex parte actus primi: ergo ab illa sic vnita non tollit potentiam antecedentem ad peccandum. Consequentia tenet. Maior constat: nam in Christo præceptum se tenet ex parte actus primi ad actus præceptos, estque cum peccato incompatibile in ipso, supposita impeccabilitate; & tamen, quia non est requisitum essentiale ex parte actus primi ad substantiam actus præcepti, non tollit à voluntate Christi potentiam antecedentem ad negationem actus quoad substantiam, v.g. ad negationem mortis: ergo si vnio tollit potentiam antecedentem ad peccatum ab vmanitate vnita, non est solùm quia ex parte actus primi se tenet, sed quia ex parte actus primi essentiale requisitum. Minor autem probatur: ideò in natura Verbo vnita sinè propria personalitate, vnio se tenet ex parte actus primi essentialiter, quia natura non est in actu primo potens operari, nisi per subsistentiam completa, & solùm per Verbi subsistentiam completur, quod media vnione præstatur; sed casu, in quo humanitas vniretur propria personalitate retenta, sufficienter compleretur per illam: ergo subsistentia Verbi non concurreret ex parte actus primi essentialiter; & consequenter, nec vnio humanitatis ad Verbum esset requisitum essentiale ex parte actus primi ad operandum se tenens in humanitate vnita propria personalitate retenta. 471 *Instabis.*

Respondeo, distinguendo maiorem: quia est requisitum essentiale absolutè, nego maiorem: ex suppositione, quod humanitas subsistat in Verbo, concedo maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Vt enim subsistentia Verbi impediat actum primum ad peccandum non exigitur, quod sit requisitum essentiale absolutè ex parte actus primi; cum plures ex nostris defendant cum Caietano, posse de potentia absoluta 472 *Respond.*

naturam existere, & operari sinè vlla subsistentia, sed sufficit, quod ex suppositione, quod humanitas in Verbo subsistat, & eius subsistentia compleatur, ex parte actus primi essentialiter se teneat; hoc autem, etiam saluatur, casu, in quo humanitas propria subsistentia retenta vniatur personaliter Verbo; cum enim in prædicto casu humanitas in essendo vtraque subsistentia compleatur, propria, scilicet, & aliena, & in proprio, & in alieno supposito existat, per vtriusque subsistentiam completur in actu primo in operando, sicut per vtramque simul completur in existendo; & consequenter vtraque subsistentia ex parte actus primi essentialiter ad operandum ingreditur.

473 *Tertia conclusio. Probatur.* Tertia conclusio. *Humanitas sic vnita, non posset peccare peccato impediente primam existentiam vnionis*. Probatur vt enim posset peccare peccato impediente primam existentiam vnionis, opus erat, vt in ipso vnionis instanti haberet potentiam in actu primo ad peccandum expeditam; sed humanitas Verbo vnita propria personalitate retenta, non haberet in instanti reali vnionis potentiam in actu primo expeditam ad peccandum: ergo non posset peccare peccato impediente primam existentiam vnionis. Consequentia est euidens. Maior certa: vt enim posset peccare peccato impediente primam existentiam vnionis, necessum erat, quod carentia peccati esset libera humanitati in ipso vnionis instanti; sed non stat liberè carere peccato, vel liberè non peccare, absque potentia in actu primo ad peccandum expedita, sicut non stat libera negatio amoris, absque potentia expedita in actu primo ad amandum: ergo vt posset humanitas vnita peccare peccato impediente primam existentiam vnionis, necessariò exigeretur in ipso vnionis instanti potentia ad peccandum expedita.

474 *Minor probatur 1.* Minor autem ostenditur primò; vt enim §. 11. arguebamus, sanctitas infinita simpliciter, non solùm opponitur peccato, sed etiam potentiæ proximæ ad peccandum expeditæ; sed humanitas Verbo vnita propria personalitate retenta, esset infinitè sancta per gratiam substantialem vnionis: ergo in illa sic vnita non posset esse potentia in actu primo ad peccandum expedita in reali vnionis instanti.

475 *Secundò.* Secundò probatur minor, vt enim §. 13. arguebamus, implicat Verbum prout in humanitate subsistens esse potens peccare peccato destruente vnionem; & consequenter implicat esse potens peccare peccato impediente primam existentiam vnionis; cum eadem in vtroque sit ratio; sed implicat humanitatem Verbo hypostaticè vnitam propria personalitate retenta esse potentem peccare in instanti reali vnionis, peccato impediente primam existentiam illius, & quod Verbum quatenùs in illa subsistens; non sic potens expeditè peccare: ergo implicat humanitatem, sic vnitam in ipso vnionis instanti habere potentiam peccandi in actu primo expeditam. Minor, in qua est difficultas, ostenditur primo: retentio propriæ personalitatis, non obstat, quominùs si humanitas sic vnita peccaret peccato cum vnione composito, necessario constitueret peccans Verbum, vt in humanitate subsistens: ergo pariter non obstat, quominùs necessariò deberet denominari potens proximè peccare à potentia expedita ad peccandum conueniente humanitati in instanti reali vnionis, & cum vnione composita. Secundò nam retentio propriæ personalitatis non obstat, quominus Verbum in humanitate subsistens, necessariò denominetur potens intelligere, & velle à potentia intellectiua, & volitiua in humanitate cum vnione compositis: ergo non potest obstare, quominùs necessariò deberet denominari potens expeditè peccare à potentia expedita peccandi conueniente humanitati vnitæ in reali vnionis instanti.

476 *Oppones 1.* Oppones primò: potentia peccandi conueniret humanitati vnitæ ratione propriæ subsistentiæ, saltèm vt modi intrinseci, vel conditionis, & complementi ad peccandum: ergo non deberet enuntiari de Verbo, vt subsistente in humanitate. Patet consequentia; quia namque potentia generandi conuenit Patri diuino ratione Paternitatis, vt modi complentis essentiam, non prædicatur de filio, vt subsistente in diuinitate: ergo si potentia peccandi conueniret humanitati, in hypotesi admissa, ratione propriæ subsistentiæ, non deberet prædicari de Verbo, vt subsistente in humanitate.

477 *Oppones 2.* Secundò; nam potentia peccandi peccato impediente vnionem, posset conuenire humanitati vnitæ pro signo priori ad vnionem; sed eo ipso, quod sic humanitati conueniat, non debet prædicari de Verbo, vt subsistente in humanitate: ergo non deberet prædicari de illo. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur: ideò humanitati vnitæ Verbo sinè propria subsistentia, non potest conuenire potentia peccandi pro signo anteriori ad vnionem; quia vt intelligatur potens operari, debet præintelligi subsistens, vel ad minùs existens, & sic vnita non existit, nec subsistit, nisi per existentiam, & subsistentiam Verbi, quibus repugnat peccatum; sed hæc ratio in prædicto casu non militat; cum supponatur in eodem reali instanti subsistens, & existens per existentiam, & subsistentiam proprias, quibus sufficienter ad operandum completur: ergo potentia peccandi peccato impediente vnionem, posset humanitati illo modo vnitæ competere pro signo anteriori ad vnionem.

Respondeo ad primam obiectionem, distinguendo antecedens: ratione propriæ subsistentiæ ex conceptu subsistentiæ increatæ communi, nempè complentis, terminatisque naturam, concedo antecedens: ex conceptu distinguente, nego antecedens: & consequentiam. Ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Et ratio discriminis est: nam paternitas complet naturam diuinam in ratione generatiuæ ex conceptu, quo à filiatione distinguitur; & ideò potentia generatiua de Verbo non prædicatur, cuius contrarium opposita de causa in nostro casu contingeret. 478 *Ad 1. obiectionem respond.*

Ad secundam, nego maiorem. Ad probationem distinguo maiorem: ly *ideò* dicente causam sufficientem, concedo maiorem: dicente causam necessariam, nego maiorem, & prætermissa minori, nego consequentiam. Nam licet hæc ratio in prædicto casu non militet, militat tamen alia, nimirum summa, & infinita sanctitas, qua humanitas vnita gauderet, quæ non solum cum peccato pugnat, sed etiam cum potentia expedita peccandi. Et insuper, quia vt humanitas sit potens expeditè peccare non sufficit pro prioti naturæ ab impedimento vnionis præscindere, sed requiritur realis vnionis negatio, quæ in hypotesi admissa non esset; ac proindè quamuis in illo priori præscinderetur à potentia, & impotentia peccandi non tamen esset potens expeditè peccare, iuxtà dicta §. 16. 479 *Ad secundam.*

Secunda difficultas est, an natura Verbo vnita media propria personaliter posset peccare in sensu composito vnionis, vel saltem in sensu diuiso? Casus iste implicatorius est, vt *supra* probauimus, non tamen desunt Theologi existimantes, quod sicut natura diuina fuit humanitati vnita media subsistentia Verbi: ità de potentia absoluta potuit natura creata vniri diuinę naturæ media personalitate propria, ità vt ex natura diuina, & personalitate creata vna resultaret persona. Inquirimus ergo, an casu isto admisso, natura creata, diuinæ mediatè vnita, redderetur impeccabilis, an vero posset peccare peccato cum vnione composito, vel saltem in sensu diuiso vnionis? Affirmatiua respondet Ragusa *disp.* 114. §. 7. eo quod tale peccatum Deo non attribueretur; cum non sustentaret humanitatem vnitam. Cui adhæsit Bernal. *disp.* 44. *sect.* 2. Opposita verò sententia frequentior est apud Theologos, pro qua sit. 480 *Secunda difficultas An humanitas Verbo vnita media propria personalitate, posset peccare, in sensu composito, vel diuiso vnionis.*

Prima conclusio. *Humanitas Verbo vnita media propria personalitate foret impeccabilis peccato cum vnione composito*. Probatur, quia humanitas sic vnita foret sancta infinitè; sed cum sanctitate infinita nequit peccatum componi: ergo foret impeccabilis in sensu composito vnionis. Consequentia tenet. Minor constat ex dictis. *Affirmatiua sententia.*

Et maior probatur; esset mediatè vnita Deitati; sed hoc sufficit, vt sanctificetur ab illa infinitè: ergo esset infinitè sancta. Minor, in qua est difficultas, probatur: nam diuinitas vnitur humanitati Verbi mediatè scilicet, media personalitate Verbi; & tamen illam infinitè sanctificat: ergo vnio mediata cum Deitate sufficit, vt infinitè ab illa sanctificetur. 481 *Vltima conclusio. negatiua. Probatur conclusio.*

Dices: esse disparem rationem; nam Deitas vnitur humanitati Christi mediante personalitate realiter à se indistincta, in casu autem disputationis humanitas vniretur naturæ diuinæ media personalitate creata, quæ realiter ab illa distinguitur. Sed contra primo: nam si mediatio virtualis non obstet sanctificationi infinitæ, non est cur realis mediatio illam tollat. Secundo: nam voluntas, quæ in sententia D. Thom. realiter differt ab anima, mediatè realiter vnitur subsistentiæ, Verbi scilicet, mediante anima; & tamen sanctificatur infinitè ab illa: ergo realis mediatio vnionis non obstet sanctificationi infinitæ. Tertio nam realis mediatio vnionis non obstat dignificationi infinitæ humanitatis vnita: nam in casu admisso humanitas esset infinitè digna cultu: ergo nec obesse potest infinitæ sanctificationi. 482 *Respondebis. Contra 1. Secundò. Tertiò.*

Quartò: nam actus meritorij Christi, solum mediatè vniuntur cum supposito Verbi; & tamen infinitè valorantur ab illo: ergo humanitas tametsi mediatè vnita mediatione reali vnionis, euaderet sancta infinitè. Denique nam humanitas Christi redditur à Deitate sancta infinitè moraliter, quia deificatur ab illa; & hoc ideo, quia mediante vnione ad Verbum est diuinitati coniuncta in vna Christi persona; sed humanitas vnita diuinitati media propria personalitate, esset Deitati coniuncta in vna persona creata: ergo deificaretur ab illa, & infinitè sanctificaretur. 483 *Quartò. Quintò.*

Oppones: ideò humanitas Christi est impeccabilis peccato cum vnione composito, quia sustentatur à Verbo, & ab illo ad operandum in actu primo completur; sed natura vnita Deo media propria personalitate, non sustentaretur à Deo, nec ab illo compleretur in ratione operatiuæ, sed à propria subsistentia, cui esset immediatè vnita: ergo sic vnita, impeccabilis non esset peccato cum vnione composito. Respondeo, distinguendo maiorem: ideò vt causa sufficiente, concedo maiorem: vt causa vnica, & necessaria, nego maiorem: & concessa minori nego consequentiam. Nam licet illa ratio non militet, militat tamen alia, nempè, sanctitas infinita, cum qua non potest vllum peccatum componi. 484 *Oppones. Respond.*

Instabis, & oppones secundò. Natura Deo vnita media propria personalitate non esset sancta infinitè: ergo posset de potentia absoluta peccare peccato cū vnione composito, saltem eadem proba- 485 *Instabis.*

probabilitate, qua potest homo iustus peccare in sensu composito gratiæ, & iustitiæ habitualis. Consequetia patet ex dictis. Antecedens autem probatur: natura sic vnita, non est æquè sancta, ac natura vnita mediatè; sed hæc ad summum redditur sancta infinitè: ergo natura vnita mediatè non esset infinitè sancta. Probatur maior: effectus sancti in concreto pensatur non solùm pœnes formam, sed etiam pœnes modum vnionis; quo circa licet Deitas reddat sanctam humanitatem, & Deum, quia modus vniendi est inæqualis: nam Deo conuenit per essentiam, humanitati autem per communicationem, Deus est sanctior humanitate, vt docet communis sententia *suprà q. 7. a. 1.* sed quamuis vtraque natura à Deitate sanctificetur illa autem, quæ solum vnitur mediatè, non vnitur ità perfectè, sicut illa quæ immediatè vnitur: ergo natura vnita mediatè diuinitati, non est æquè sancta, ac natura immediatè vnita.

486 *Respondetur.* Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, nego maiorem. Ad cuius probationem dicatur: excessum in modo vnionis ad Deum pœnes immediatè, & mediatè vniri, merè materialem esse; & ideo non inducere inæqualitatem in formali effectu, vel quasi effectu sanctitatis, quod autem excessus ille merè materialis sit: patet primò: nam voluntas vnitur mediatè Verbo, natura autem immediatè; & tamen æquè sancta est voluntas in sua linea, ac natura vnita immediatè. Secundò: nam actus meritorius Christi æquè digni sunt, ac humanitas est sancta, & tamen humanitas immediatè vnitur Verbo, actus autem meritorius solum mediatè. Tertiò: quia omnes actus meritorios Christi esse æquales, quoad valorem sumptum à Verbo, est communis Theologorum sententia; & tamen non omnes vniuntur æquè immediatè: nam actus intellectus immediatius vniuntur, quam actus voluntatis, & inter plures actus voluntatis est ordo; nam electio intentionem supponit; & consequenter non omnes comparantur æquè immediatè cum Verbo: ergo excessus immediatione, materialis est ad dignitatem meritoriam; & consequenter ad effectum sanctitatis, etiam materialis erit.

Excessus in modo vnionis ad Deum pœnes immediatè, vel mediatè vniri merè materialis est. Probatur 1. Secundò. Tertiò.

487 *Quartò.* Denique: nam si materialis non esset, sequeretur naturam immediatè vnitam huic Deo, forè sanctiorem humanitate Christi; consequens est falsum. Tum, quia à nullo admissum. Tùm etiam; quia aliàs humanitas Christi non esset sancta infinitè: ergo idem quod priùs. Sequela patet: naturam enim vnita huic Deo, immediatius vniretur Deitati, quam natura humana Christi; cum hæc vniretur media personalitate Verbi, quæ virtualiter à Deitate distinguitur, in vnione autem cum hoc Deo, vt tribus personis communi, vel nihil mediat distinctum virtualiter à Deitate, vel si existentia, & subsistentia virtualiter distinguuntur ab illa, distinctio minor est illa, qua personalitas à Deitate distinguitur, & immediatius se habent existentia, & subsistentia absoluta cum Deitate, quam personalitas, & subsistentia relatiua: ergo si excessus vnionis pœnes immediatum, & mediatum, materialis non est in ordine ad effectum, sanctitatis, sanctior esset natura huic Deo immediatè vnita, humanitate Christi, quæ vnitur cum Deitate media subsistentia Verbi.

488 *Vrgebis. Antecedens probatur 1.* Sed adhuc instabis: opera elicita ab homine immediatè Deo vnito, non essent infiniti valoris: ergo natura mediatè vnita, infinitè sancta non esset. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem probatur primò: nam ideo actiones humanitatis sunt valoris, & dignitatis infinitæ, quia sustentantur, & eliciuntur à Verbo, tanquam à principio *quod;* sed opera hominis vniti immediatè Deo, non sustentarentur, nec elicerentur à Deo: ergo infiniti valoris, aut dignitatis non essent. Secundò: nam ideò operationes Christi sunt infinitæ dignitatis, quia quamuis principium *quo* sit finitum, persona tamen, quæ est principium *quod* illorum, est infinita; sed respectu operationum hominis immediatè Deo vniti, tam principium *quo*, quam principium *quod* essent limitata, & finita: nam principium *quo*, esset humanitas; principium autem *quod* esset conflatum ex illa, & personalitate propria, quorum vtrumque esset finitum; ergo opera elicita ab homine immediatè vnito Deitati, valoris, aut dignitatis infinitæ non essent.

489 *Respond. ad 1. antecedentis probationem. Ad secundam.* Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, distinguo maiorem: ly *ideo* dicente causam sufficientem, concedo maiorem: causam vnicam, & necessariam, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: nam extat alia ratio ob quam operationes istæ essent infiniti valoris, nimirum, quod procederent à persona infinitè sancta, Deoque infinitè placente ratione diuinitatis. Ad secundam probationem concessa maiori, distinguo minorem: essent finita physicè, concedo minorem: moraliter, nego minorem, & consequentiam. Nam licet humanitas esset entitatiuè, & physicè finita; esset tamen infinitè sancta moraliter à Deitate in vna, & eadem persona coniuncta, persona etiam hominis Deo vniti, esto esset finitè, & limitatæ entitatis, esset tamen infinitæ dignificata ex Deitate, cui in hypotesi data, supponitur vnita; & ideò operationes à tali homine elicitæ essent infinitæ gratiæ Deo, & infiniti valoris.

490 *Replicabis adhuc.* Vrgebis: estò persona creata operationes eliciens, esset infinitè sancta, & digna infinitè moraliter, non tamen adæquaret in sanctitate, nec in dignitate morali suppositum increatum; sed operationes Christi valorantur à supposito increato; operationes autem hominis coniuncti Deo valorarentur moraliter à supposito creato, ratione sanctitatis, & dignitatis moralis: ergo non adæquaret in valore, & morali æstimatione operationes elicitas ab humanitate Christi. Patet consequentia: nam cum excessu in forma valorante, non stat æqualitas in effectu, vel quasi effectu formali. Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: Ad cuius probationem dicatur: formam valorantem operationes elicitas ab homine vnito Deo, non esse personam creatam, sed Deitatem immediatè vnitam personalitati creatæ, & mediatè naturæ, & operationibus magis mediatè; hæc autem æqualis dignitatis esset cum persona Verbi mediatè vnita operationibus Christi; atque adeò non obstante inæqualitate personæ creatæ elicientis, vt *quod* prædictas operationes à persona Verbi vt *quod* eliciente operationes humanitatis Christi, operationes elicitæ forent æqualis valoris. *Respond.*

Secunda conclusio. *Persona immediatè vnita Deo, non posset peccare in sensu diuiso vnionis, nec peccato dissoluente vnionem, nec peccato vnionem impediente.* Hæc conclusio quoad primam partem suadetur. Nam peccatum hominis coniuncti Deo, ob quod dissoluenda esset vnio, attribueretur Deo in se ipso; sed implicat peccatum Deo attribui attributione morali: ergo implicat hominem Deo vnitum peccare in sensu diuiso vnionis peccato illam dissoluente. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur: quia namque humanitas Christi Domini est Verbo hypostaticè vnita, adest in Verbo obligatio gubernandi humanitatem, & vitandi in illa peccatum, non solum cum vnione compositum, sed etiam vnionem destruens, vt §. 12. ostendimus: ergo pariter ex vnione personæ creatæ cum Deo consurgeret in Deo specialis obligatio gubernandi personã sibi coniunctam; & vitandi in illa peccatum, non solùm cum vnione compositum, sed etiam vnionem destruens, & consequenter peccatũ illius personæ vnionem cum Deo dissoluens, Deo attribueretur attributione morali. 491 *Secunda conclusio. Prima pars conclusionis probatur.*

Deindè pro secunda parte suadetur: vt enim persona immediatè Deo vnita posset peccare in sensu diuiso vnionis, peccato illam impediente, deberet in persona sic vnita simul cum vnione ad Deum reperiri potentia expedita peccandi; sed hæc competere nequit personæ physicè vnitæ Deo: ergo non potest peccare peccato impediente vnionem. Consequentia tenet. Maior constat; vt enim persona vnita posset peccare peccato impediente vnionem, simul cum vnione ad Deum, deberet coniungi libera carentia peccati; sed libera carentia peccati, non stat cum vnione ad Deum coniuncta sine potentia peccandi in actu primo expedita composita cum vnione: ergo vt persona Deo vnita, posset peccare peccato impediente vnionem, deberet in persona sic vnita reperiri potentia expedita peccandi composita cum vnione. Minor autem probatur; vt enim §. 11. ostendimus; cum sanctitate infinita, non solùm pugnat peccatum, sed etiam potentia ad peccandum in actu primo expedita; sed persona diuinitati vnita esset infinitè sancta, vt *conclusione prima* ostendimus: ergo in illa simul cum vnione ad Deum, non posset esse potentia proximè expedita ad peccandum. 492 *Secunda pars probatur.*

Contra vtramque conclusionem obstat difficile Damasceni testimonium, lib. quomodo ad imaginem Dei facti sumus, illis verbis: *Dei Filius salutari. Patris voluntate factus est homo, naturamque humanam sibi vna cum humana voluntate, quæ natura est coniunxit; hominis hypostasim non coniunxit, nec qua natura humana voluntas, quæ natura attribuitur, voluntate, hypostasim attingit à diuina voluntatis præscriptione discederet, sed ei spontè pareret in omnibus:* ergo sentit Damascenus, quod si Verbum non solam naturam hominis assumpsisset, sed etiam personam, posset persona assumpta peccare peccato cum vnione composito; & consequenter etiam posset peccare peccato destruente vnionem, & peccato vnionem impediente. Patet prima consequentia: nam docet, non assumpsisse, vel sibi non coniunxisse personam hominis; *ne humana hypostasis sua propria voluntate à diuinæ voluntatis præscriptione discederet:* ergo sentit, casu, in quo sibi hominis persona coniungeret, personam Verbo hypostaticè vnita, posse à voluntate diuina discedere; & consequenter peccare. 493 *Contra vtrãque conclusionem oppones difficile Damasceni testimonium.*

Respondeo primò, Damasceni translationem suspectam de veritate videri, eo quod duplicem voluntatem, vnam naturæ, & aliam personæ distinguit, quod Theologis, & Philosophis aduersatur: in homine namque vnam solum esse voluntatem, qua natura vt *quo*, & suppositum vt *quod* proximè volitiua redduntur, omnibus est manifestum: vnde dubitari potest de translationis veritate, ne tam absurda doctrina tanto Doctori attribuatur. 494 *Respond. 1. translationem esse vitiatam.*

Secundò respondeo, quod cum Damascenus docet, Dei Filium sibi coniunxisse humanam naturam, loquitur de coniunctione physica in vnitatem personæ; cum autem addit, non coniunxisse sibi hypostasim hominis, loquitur de coniunctione morali, quam hæretici docebant, scilicet, per solum amorem, & specialem effectum, & huius rationem reddit; *ne voluntate hypostasis natura humana à Dei voluntate discederet.* Ex quo solum *Respond. 2. explicãdo Damascenũ.*

sequitur personam hominis Deo speciali affectu vnitam, qualiter hæretici adstruebant hominem assumptum à Deo, futuram esse peccabilem, non autem, quod persona physicè cum Deitate coniuncta, posset expeditè peccare. Et quidem Damascenum esse à contrarijs explicandum patet: nam loquitur non de coniunctione personæ humanæ cum natura diuina, quam ipsi censent possibilem, sed de coniunctione hypostasis humanæ cum hypostasi Verbi, & de illius à Verbo assumptione: hanc autem implicatoriam esse, ipsi aduersarij fatentur: nam licet possibile censeant, humanitatem propria personalitate retenta, Verbo hypostaticè vniri, illiusque subsistentia subsistere; quod autem persona creata, & illius personalitas assumatur à Verbo, & ab illo terminetur implicatorium existimant; sed vt ipsi aduersarij fatentur, loquitur Damascenus de coniunctione ad Verbum possibili: ergo non loquitur de coniunctione physica hypostasis hominis cum hypostasi Verbi, sed de coniunctione morali per specialem tantum affectum. Cætera, quæ opponuntur contrariæ sententiæ Auctores ex dictis soluta manent.

495 *Tertia difficultas resoluitur.*

Tertia difficultas est, an casu, in quo persona creata vniretur cum existentia diuina immediatè, posset peccare in sensu composito vnionis, vel in sensu diuiso aliquo ex prædictis modis, nimirum, peccato destruente vnionem, vel primam illius existentiam impediente? Casum istum possibilem esse censuimus *supra quæstione 4. disput. 19. §. 4 num. 73. & 75.*

Si persona creata vniretur immediatè cum diuina existentia, non posset peccare, nec in sensu composito, nec in sensu diuiso vnionis. Probatur.

Difficultati propositæ respondemus negatiuè, & probatur primo ex dictis: nam persona sic vnita foret infinitè sancta; sed cum sanctitate infinita non potest componi peccatum, nec potentia peccandi: ergo non posset peccare, nec in sensu composito vnionis, nec in sensu diuiso aliquo ex prædictis modis. Deinde pro prima, & secunda parte probatur: nam peccatum compositum cum vnione, & peccatum illam destruens, attribueretur Deo in se ipso ratione specialis obligationis gubernandi personam sibi in existendo vnitam; sed peccatum Deo attribui, est implicatorium ex terminis: ergo implicat personam sic vnitam peccare peccato destruente vnionem, vel peccato cum vnione composito.

Denique pro secunda, & tertia parte probatur; nam persona creata vnita existentiæ diuinæ compleretur per diuinam existentiam in ratione operatiuæ: ergo non esset expedita in actu primo ad peccandum, & consequenter non posset peccare peccato dissoluente, vel impediente vnionem. Consequentia patet: nam, vt posset sic peccare, deberet cum vnione componi potentia ad peccandum in actu primo expedita. Antecedens autem proba-
496 tur: nam persona creata non intelligitur in actu primo ad operandum completa, nisi intelligatur existens; sed tunc casus non existeret per existentiam creatam, sed tantum per existentiam diuinam: ergo compleretur in actu primo per illam, cumque diuina existentia repugnet cum omni peccato, impediretur per diuinam existentiam in actu primo ad peccandum.

497 *Oppones.* Oppones: homo iustus, instante dilectionis præcepto, potest dilectionem omittere omissionem destruente gratiam habitualem, & habitum charitatis; & tamen constituitur potens in actu primo operari per charitatem, & gratiam, & quæ essentialiter opponuntur cum peccato, ergo ex eo quod persona creata diuinæ existentiæ vnita compleatur per illam in ratione operatiuæ, & diuina existentia sit cum peccato incompatibilis, non sequitur non posse peccare peccato destruente vnionem cum existentia diuina.

498 *Confirmatur.* Et vrgebis: instante præcepto contritionis, potest homo contritionem omittere omissione impediente infusionem gratiæ habitualis; & tamen per gratiam habitualem redditur potens in actu primo operari: ergo quamuis persona creata vnita existentiæ diuinæ compleatur per illam in ratione operatiuæ, posset peccare in sensu diuiso vnionis peccato illam impediente. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur; est enim probabilis plurium Thomistarum sententia, docens, actum contritionis, & actum charitatis non posse elici ab auxilio, etiam de potentia absoluta, sed habere essentialem dependentiam à gratia habituali, & virtutibus gratiæ habituali annexis: ergo iuxta hanc sententiam instante præcepto contritionis, posse radicale, & proximum operari, à gratia, & virtutibus præstatur; & consequenter homo redditur per tales habitus potens in actu primo operari.

499 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: constituitur potens operari dilectionem, concedo minorem: constituitur potens ad omissionem, nego minorem, & consequentiam. Nam existentia diuina vnita personæ creatæ complet illam in ratione operatiuæ in ordine ad omnem operationem complemento per modum actus primi; & consequenter debet coniungi cum omni operatione ab illa persona elicita; omnis enim operatio possibilis, possibiliter petit coniungi cum omni eo, quod ex parte actus primi se tenet respectu illius, & quia existentiæ diuinæ repugnat cum peccato coniungi; fit consequens, quod impediat peccatum impedimento actus primi; ac proinde non relinquat personam, quam existentem constituit expeditam in actu primo ad peccandum. Gratia autem habitualis, & habitus charitatis, etsi hominem iustum constituant potentem ad dilectionem, non autem præstant illi potentiam ad omissionem, nec ad odium contrariè oppositum dilectioni; & ideo vt possit omittere, non est necessarium, quod possit omissionem, aut odium cum gratia, & charitate coniungere: ex quo fit, quod possit omittendo dilectionem omissione peccaminosa, gratiam, & charitatem destruere.

Et ex his ad confirmationem constat solutio: homo namque
dilectionem omittens, non constituitur per habitum charitatis 500 *Ad confirmationem.*
potens in ordine ad omittendum, sed tantum in ordine ad dilectionem; & ideo potest omissionem coniungere; cum non esse habitus charitatis, & illius infusionem impedire; persona autem creata existens existentia diuina completur per diuinam existentiam in ordine ad omnem operationem, & in ordine ad omnem omissionem liberam operationis; & ideo non potest operationem, vel liberam operationis omissionem cum non esse diuinæ existentiæ coniungere, nec vnionem cum prædicta existentia destruere, vel impedire.

Instabis: licet habitus charitatis, in sententia supposita, non
constituat voluntatem potentem ad omittendum influendo in 501 *Instabis.*
omissionem, constituit tamen illam potentem liberè omittere; & tamen potest omissio impedire primam existentiam habitus charitatis, & illum præexistentem destruere: ergo licet existentia diuina compleat personam creatam in ratione principij operatiui, potest per operationem impediri vnio existentiæ diuinæ, & præsupposita destrui. Minor supponitur. Consequentia videtur bona: nam omissio libera petit coniungi cum potentia, vt liberè operatiua: ergo si potest destruere, aut impedire formam, qua potentia constituitur potest libere omittere, poterit etiam operatio elicita à persona existente existentia diuina, vnionem cum diuina existentia destruere, quamuis per existentiam compleatur in ratione operatiuæ. Maior autem probatur: voluntas namque non est potens libere omittere dilectionem, nisi sit potens diligere sed per habitum charitatis constituitur potens in ordine ad dilectionem: ergo per habitum charitatis constituitur potens ad liberè omittendum.

Respondeo, distinguendo maiorem: vt principium influens
in vtrumque extremum libertatis, nego maiorem: vt principium 502 *Respond.*
præbens virtutem ad dilectionem, & permittens in voluntate potentiam ad omissionem, concedo maiorem, & minorem, & nego consequentiam. Nam, vt existat libera dilectionis omissio, non petit coniungi cum potentia libera sumpta adæquatè, sed cum potentia libera, vt omissiua, secundum id, quo potentia in omissionem liberam influit, cumque ratione habitus charitas non influat voluntas in omissionem, non petit coniungi cum habitu charitatis; & ideò potest illum destruere aut impedire: existentia autem diuina complet complemento actus primi personam creatam supposita vnione ad illam in ratione operatiuæ in ordine ad omnem operationem; & ideo omnis operatio à persona illi vnita procedens, debet cum diuina existentia coniungi: ex quo fit, quod nulla operatio ab illa persona proueniens possit vnionem destruere, vel impedire. Quomodo autem sinè habitu inhærente saluetur potentia ad amorem supposita essentiali dependentia amoris ab habitu charitatis, non est nostrum in præsenti examinare. Videantur Theologi 1. *p. q.* 12. 1. 2. *q.* 113. & 2. 2. *q.* 23. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in 3. distinctione* 12. §. 3. & 4. *Theologi. M. Sent.*

DISPVTATIO

QVADRAGESIMASECVNDA.

An in Christo fuerit, vel potuerit esse fomes peccati.

§. I.

Fomitis essentia explicatur.

FVisse in Christo appetitum sensitiuum, extrà controuersiam est, & veritas fide certa; constatque ex Epistola Agathonis, quæ refertur in 6. Synodo Generali, & Io 8. supponitur, illis verbis: *Confitemur in Christo omnia duplicia, quæ ad naturas pertinent, duas naturas eius prædicamus, & vtramq; proprietates naturales habere, confitemur, diuina omnia, quæ diuina, humanam, omnia, quæ humana sunt absque vllo peccato.* Et ex Concilio Calcedonensis actione 5. vbi dicitur: *Christum rationalem animam perfectam assumpsisse, salua omni eius proprietate, & per omnia nobis similem absque peccato*; sed appetitus sensitiuus est proprietas humanæ naturæ, & peccatum non est: ergo assumptus fuit à Verbo. Deindè: nam Christus est perfectus homo, & consequenter, non solum perfectus sub conceptu rationalis,

Nu. 1. De fide est fuisse in Christo appetitũ sensitiuũ. Probatur primo. Concil. Calced. Secundò.

nalis, sed etiam sub conceptu animalis, sed appetitus sensitiuus est proprietas naturæ animalis, sicut voluntas est proprietas naturæ rationalis; & consequenter sine illo anima nequit esse perfecta: ergo inuenitur in Christo. Quod supponit D. Thom. *in præsenti, & infrà q. 18. art. 2.* & cum illo omnes Theologi *in præsenti*. E. Scolastici cum Magistro *in 3. dist. 17.*

2 *Aliquid actus appetitus sensitiui fuerunt in Christo.* Deinde extrà controuersiam est, fuisse in Christo actus aliquos appetitus sensitiui, vt de Tristitia docet D. Thom. *in hac quæst. art. 6.* constatque ex capite 26. Matthæi, ibi: *Tristis est anima mea vsque ad mortem*. Et de Timore art. 7. vt constat ex illo Marci 14. *Cœpit Iesus pauere, & tædere*. Et de Ira art. 9. Et patet ratione: nam potentia est propter actum; aliàs frustranea, & otiosa esset: cum ergo in Christo fuerit appetitus, fuerunt aliqui appetitus actus. Deinde: nam in Christo fuerunt actus sensuum internorum, & externorum: ergo etiam actus appetitus sensitiui.

3 *Prima sententia.* His positis, vt examinemus, an in Christo fuerit fomes, oportet, quod breuiter explicemus quid sit fomes. Prima sententia docet: fomitem esse ipsum appetitum sensitiuum, prout de se inclinatum ad obiectum delectabile, vel contrà rationem, vel conformiter rationi. *Durand.* Ità Durandus *in 3. dist. 3. q. 3.* *Reijcitur 1.* Hæc tamen sententia displicet communiter Theologis, & meritò, reijciturque primo: quia in Adamo in statu Innocentiæ fomes non fuit, nec in Beatis manet; sed in Adamo in statu Innocentiæ, & in Beatis similiter est appetitus sensitiuus, quantum est de se inclinans in obiecta sensibilia cum prædicta indifferentia: ergo fomes non consistit in appetitu sensitiuo, vt de se prædicto modo inclinante in sensibilia obiecta. *Secundò. Concilii Tridens.* Præterea; vt enim Tridentinum deffinit *sess. 5. in decreto de peccato originali*, fomes dicitur peccatum, quia à peccato est, & in peccatum inclinat; sed si consisteret in appetitu sensitiuo, vt de se inclinante in obiecta sensibilia, effectus peccati originalis non esset; quandoquidem conueniret etiam in statu innocentiæ antecedenter peccatum: ergo fomes non consistit in sola entitate appetitus sensitiui. *Tertiò.* Denique: nam, vt docet Tridentinum *ibidem*, fomes in renatis relinquitur ad agonem; sed si esset ab appetitu sensitiuo indistinctus, nihilque illi superadderet, falsum esset ad agonem relinqui; sed ideò, quia à natura sensitiua separari non potest: ergo fomes non est solus appetitus sensitiuus secundum suam innatam inclinationem.

4 *Secunda sententia.* Secunda per extremum affirmat, fomitem non consistere in aliquo habituali, sed in actuali motu appetitus sensitiui circa obiectum delectabile præter ordinem rationis. *Vazquez.* Ità Vazquez *in præsenti disput. 61. cap. 8. n. 48. & infrà disp. 118. cap. 4. n. 45.* *Reijcitur primò.* Verum hæc sententia est falsa. Primo: quia est expresè contra D. Tho. *1. 2. q. 82. art. 3. in præsenti art. 2. & infrà q. 27. art. 3.* vbi docet: fomitem esse inordinatam inclinationem habitualem appetitus sensitiui in obiecta sensibilia præter ordinem rationis: ergo fomes non consistit in actu appetitus sensitiui, sed in ipso appetitu, vt in actu primo inordinatè inclinato.

Secundò. Secundo: nam fomes in renatis relinquitur ad agonem, vt docet Tridentium *vbi proximè*. Manet ergo in pueris baptizatis; at in pueris non est actualis motus appetitus sensitiui in obiectum delectabile præter ordinem rationis: ergo non consistit in actu inordinato appetitus sensitiui, sed in illius inclinatione habituali.

Tertiò. Tertio: nam fomes est in dormientibus, etiam si in illis nullus motus inordinatus appetitus sensitiui inueniatur: ergo non in actu, sed in aliquo habituali, vel potentia consistit. *Quartò.* Denique, nam in appetitu, vt expeditè potente contra rationem insurgere, & rationem præuenire, saluatur essentia fomitis; sed hæc non in actu, sed in potentia consistit: ergo fomes non est actus inordinatus, sed inordinatio habitualis appetitus sensitiui.

5 *Tertia sententia.* Tertia sententia, præter inclinationem innatam appetitus sensitiui, docet, fomitem superaddere qualitatem quandam morbidam inclinantem ad motus inordinatos in nobis relictam ex peccato originali, & in hac qualitate fomitem consistere affirmat. *Ocham. Gabriel. Almain.* Pro hac referuntur Ochamus *in 3. p. 2. art. 1. & quodlib. 3. q. 10.* Gabriel *in 3. dist. 3. q. 2. art. 1. & in 2. dist. 30. q. 2. art. 2. conclus. 3.* & Almainus *in 3. dist. 3. q. 2.* Hanc sententiam, vt falsam, & improbabilem reijciunt communiter Theologi *1. 2. q. 82. art. 1. ad 3.*

Reijcitur. Et meritò quidem: huius enim qualitatis causa assignari non potest: ergo admittenda non est, nec in illa essentia fomitis constituenda. Consequentia patet: & antecedens probatur: non enim causa huius qualitatis est Deus, nec homo per actum proprium, nec peccatum capitale Adami: ergo non est assignabilis causa efficiens huius morbidæ qualitatis. *Deus non potest causare qualitatem, determinatè ad malum inclinantem.* Antecedens pro prima parte constat primo: nam huiuscemodi qualitas determinatè inclinat ad malum; sed Deus non potest causare qualitatem determinatè ad malum inclinantem, & ad illud inducentem: ergo Deus non est causa illius qualitatis. Secundò: nam esto posset illam de potentia absoluta causare sine fundamento asseritur, illam causare de facto, sicut licet plures sentiant, posse Deum se solo habitu vitiosum producere, nullus tamen docuit, illum causasse aliquando. Tertio: nam præfati Auctores asserunt, peccatum originale consistere in prædicta qualitate, sed Deus causa peccati originalis non est, nec illud causare potest de potentia absoluta: ergo nec potest causare illam qualitatem morbidam.

6 *Actus immanentes nõ efficiũt entitatem physicam extrà proprium subiectum.* Quod autem homo illam per proprium actum non causet, certissimum est; cum deriuetur ad paruulos in primo generationis instanti, in quo nihil operantur, nec capaces sunt eliciendi liberas operationes. Quod denique peccatum capitale Adami causa illius qualitatis non sit, de quo fusè t. 2. *loco nuper allegato* breuiter suadetur primo: nam peccatum capitale Adami fuit actus immanens voluntatis; sed actus immanentes nullam physicam entitatem efficiunt extra proprium subiectum: ergo causa esse non potest istius morbidæ qualitatis. Secundo: nam actus voluntatis Adami secluso diuino pacto, & transfusione voluntatum posterorum in ipsum, non erat potens de se ad causandam efficienter illam physicam qualitatem; sed ex pacto, & transfusione prædicta, non fuit physicè immutatus: ergo etiam pacto, & transfusione suppositis, mansit impotens ad illam efficienter causandam. Denique nam qualitas morbida, non solum in appetitu, sed etiam in voluntate adstruitur à prædictis Auctoribus; & consequenter non solum appetitum, sed etiam voluntatem moueret ad operandum; sed nihil creatum extrinsecum voluntati potest illam ad operandum mouere in genere causæ efficientis, nisi solus Deus, qui est Auctor voluntatis, vt docet D. Tho. *1. 2. q. 9. art. 6. q. 80. art. 1. & 1. p. q. 105. art. 4. q. 111. art. 2. & alibi sæpè*: ergo peccatum capitale Adami non potest qualitatem illam morbidam efficienter causare.

7 *Flatus serpentis nõ potuit esse causa efficiens extrinseca illius morbidæ qualitatis.* Et ex his præclusum manet, quod aliqui Antiquiores somniarunt, & attribuitur Cordubæ *lib. 1. quæst. 45. puncto 1.* nempè, causam effectricem extrinsecam illius physicæ qualitatis fuisse flatum, vel sibilum serpentis, quod esse omnino fictitium, conuincitur clarè ex dictis, & insuper: nam flatus serpentis, vel effecisset illam physicam qualitatem sua naturali virtute, vel ex diuina eleuatione; neutrum potest dici: ergo causa efficiens extrinseca illius physicæ qualitatis, flatus, vel sibilus serpentis esse non potest. Maior cum consequentia tenet. *Prob. 1.* Minor pro prima parte constat: nam vnde potuit flatus serpentis competere vis natiua ad efficiendam in nobis morbidam qualitatem inclinantem ad peccandum? *Secundò.* Pro secunda etiam parte non minus est manifesta: nam Deus non potest supernaturaliter eleuare ad efficiendum id, quod ad malum inclinat, sicut nec potest illud se solo causare. Deinde: nam estò id posset efficere, nullum tamen fundamentum est ad asserendum serpentis flatum ad illam qualitatem efficiendam eleuasse de facto: ergo omnino est commentitium flatum serpentis fuisse causam effectricem extrinsecam illius morbidæ qualitatis.

8 *Fomes peccati nõ cõsistit in qualitate physica inclinante ad obiectum delectabile formaliter distincta ab anima, & eius potentijs.* Ex his etiam refutata manet quorundam Theologorum sententia, quam refert, nec improbabilem censet Magister Gregorius Martinez *1. 2. q. 82. art. 3. dub. 1.* asserentium, fomitem peccati consistere in qualitate physica inclinante ad obiectum delectabile præter ordinem rationis, formaliter solum distincta ab anima, & eius potentijs. *Prob. 1.* Quam sententiam miror valde tanto Magistro probabilem visam fuisse; ratio namque ob quam sententia præcedens de morbida qualitate visa est Theologis improbabilis est; quia illius causa efficientes non inueniunt; sed siue distinguatur realiter ab anima, & eius potentijs, siue realiter non distinguatur, eadem manet difficultas in illius causis assignandis: ergo si sententia constituens fomitem in qualitate morbida realiter distincta ab anima, improbabilis censetur, non potest consequenter probabile iudicari, quod fomitis essentia consistat in morbida qualitate realiter ab anima indistincta.

Secundò. Præterea: nam admissa illa morbida qualitate, facilius intelligitur realiter distincta ab anima, quam realiter indistincta: ergo sententia illam adstruens realiter indistinctam ab anima, non minuit, sed potius auget improbabilitatem sententiæ illam realiter ab anima distinguentis.

Fomes consistit in inclinatione habituali inordinata appetitus sensitiui ad obiecta sensibilia præter ordinem rationis. His ergo sententijs omissis, asserendum est, fomitem peccati consistere in inclinatione inordinata habituali appetitus sensitiui ad obiecta sensibilia præter ordinem rationis, ac proinde de materiali importare positiuam inclinationem appetitus, & de formali carentiam originalis iustitiæ frænantis appetitum, & illum rationi subijcientis. *Prob. ex D. Tho. 1.* Ita D. Thom. *infrà q. 27. art. 3. in corpore*, illis verbis: *Oportet considerare, quod fomes, nihil aliud est, quam inordinata concupiscentia sensibilis appetitus, habitualis tamen*. Quod etiam docuerat *1. 2. q. 82. art. 3.* loquens de concupiscentia: *in 2. sententiarum dist. 30. q. 1. art. 3. ad 2. & q. 4. de malo art. 2. ad 4. & ad 7.* vbi ait: *Concupiscentia contracta per originem, nihil est aliud, quam destitutio inferiorum virium à renitaculo iustitiæ originalis.* Hæc autem destitutio nihil est aliud, quàm carentia iustitiæ originalis, cuius inter alios effectus, vnus erat, appetitum sub ratione continere, ità vt non posset contra rationem insurgere, quandiu ratio Deo maneret subiecta, vt docet D. Thom. *1. p. q. 95. art. 2. 1. 2. q. 89. art. 3. p. 7. de malo art. 7. in 2. sentent. dist. 2. quæst. 2. art. 3. & opusc. 2. cap. 186.* Ergo fomes pro formali consistit in carentia iustitiæ originalis, vt subijcientis appetitum sensitiuum rationi.

10 *Secundo probatur ratione.* Ratio autem habetur ex dictis; fomes enim non consistit in appetitu sensitiuo secundum se, alias fuisset in Adamo, & in Beatis maneret: ergo aliquid addendum est supra entitatem appetitus

tus sensitiui, in quo essentia somitis pro formali consistat; sed hoc non est actualis motus appetitus sensitiui in obiectum delectabile, nec aliquid positiuum, vt constat ex dictis: ergo est aliqua priuatio, vel negatio; sed non alia, nisi carentia iustitiæ, vt frænantis appetitum, illumque rationi subijcientis: ergo in hac carentia fomes pro formali consistit.

11 *Opponet.* Obijcies: inclinatio habitualis appetitus sensitiui in obiectum delectabile præter ordinem rationis, est aliquid positiuum; sed in hac inclinatione consistit essentia fomitis: ergo non in priuatione, aut negatione formaliter. Consequentia tenet. Minor ex dictis habetur. *Maior prob. 1.* Maior autem ostenditur primo: nam motus actualis in obiectum delectabile præter ordinem rationis, est aliquid positiuum; sed talis motus est effectus inclinationis habitualis: ergo huiusmodi inclinatio est aliquid positiuum: nam quod positiuum est, non potest in priuatione tanquam in causa contineri. *Secundò.* Secundo probatur maior: inclinatio elicita actualis voluntatis in obiectum disforme rectæ rationi, est aliquid positiuum; est enim peccatum commissionis, cuius essentiam in aliquo positiuo consistere; cum veriori sententia docuimus 1. 2. q. 71. art. 6. ergo pariter inclinatio habitualis appetitus sensitiui in obiectum delectabile præter ordinem rationis est aliquid positiuum.

12 *Respõdet.* Respondeo, distinguendo maiorem: inclinatio habitualis remota, ab inclinatione expedita, & impedita præscindens, concedo maiorem: inclinatio habitualis proximè expedita ad motus inordinatos, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam fomes non est inclinatio remota appetitus sensitiui ad motus inordinatos, sed inclinatio expedita importans de materiali entitatem appetitus, vt inclinantem in motus inordinatos, & de formali expeditionem in motus inordinatos, quæ expeditio consistit in negatione, vel in priuatione formæ impedientis, quæ est aliquid positiuum, nempè originalis iustitia, vt appetitum rationi subijciens, ipsumque frænantis, ne contra rationem insurgeret: ac proinde quamuis inclinatio appetitus in motus inordinatos sit aliquid positiuum: non sequitur, fomitem pro formali in aliquo positiuo consistere. *Ad primam probationem maioris.* Ad primam maioris probationem, quatenus distinctioni traditæ obstare potest, concessa maiori, & minori, distinguo consequens tradita distinctione, & concedendo prædictam inclinationem sumptam remotè, & vt ab impedimento, & expeditione præscindit, esse aliquid positiuum; nego autem quod sit aliquid positiuum sumptam reduplicatiuè, vt proximè expeditam ad motus inordinatos, in qua, prout sic, fomitis essentia consistit; nec amplius secunda probatio conuincit.

13 *Replicab.* Replicabis: motus inordinatus appetitus, est ab illo, vt inclinato in obiectum delectabile præter ordinem rationis inclinatione expedita; sed talis motus est aliquid positiuum: ergo inclinatio appetitus, etiam quatenus expedita, est aliquid positiuum. *Respõdet.* Patet consequentia: nam entitas positiua non potest effectiuè à priuatione, vel priuatio causari. Respondeo, distinguendo maiorem: ly *vt* reduplicante rationem formalem agendi, & continendi motus inordinatos, nego maiorem: reduplicante expeditionem tanquam remouentem prohibens, conditionemque requisitam, concedo maiorem, & concessa minori, nego consequentiam. Licet namque effectus positiuus, non possit, vt in causam, & rationem formalem causandi in priuationem reduci; quod autem reducatur in illam tanquam in conditionem, & vt remouentem prohibens, non repugnat, immò necessarium est; cum agens supponitur impedimentum per aliquid positiuum, vt motus progressiuus in carentiam catenarum reducitur, & motus grauis aliquo impedimento detenti, ne in centrum descendat, redducitur in remotionem, vel carentiam impedimenti.

Effectus positiuus reducitur in priuationẽ tanquam in conditione, & remouẽtem prohibẽs, non verò tanquã in causam.

14 Et hoc tantum modo reducuntur motus inordinati appetitus in illius expeditionem erat enim ex vi iustitiæ originalis detentus, & rationi subiectus, ne posset contrà illam insurgere; vnde vt posset expedire, necessaria erat carentia originalis iustitiæ, vt subijcientis appetitum rationi, & quia huiusmodi carentia fuit effectus peccati originalis, ideò à Tridentino dicitur: fomitem dici peccatum: *Quia à peccato est, & in peccatum inclinat*, non quia inclinatio appetitus fuerit effectus originalis peccati, sed quia expeditio inclinationis, scilicet, carentia originalis iustitiæ, vt rationi appetitum subijcientis, est pœna, & effectus peccati originalis, & quia per sanctificationem, quamuis infundatur gratia, non tamen infunditur originalis iustitia; fit consequens, quod destructo peccato per gratiam, remaneat in iustificatis fomes, idest, appetitus sensitiuus, vt inclinans expeditè in motus inordinatos, quem *ad agonem relinqui; nihil tamen obesse, non consentientibus*, docet Concilium ibidem. Hinc Paulo contra stimulum carnis clamanti, & ab illo liberari petenti, responsum est: *Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur*. Conuenientius existimando victoriam reportare per gratiam contra fomitem vrgentem, quam illum extinguere, vel ligare.

15 *Instabis.* Instabis: ergo essentia fomitis non est constituenda in expeditione, aut priuatione formaliter, sed in positiua inclinatione appetitus tanquam in ratione formali, & in priuatione solummodo, vt in conditione. Probatur consequentia: nam fomes in actu primo, idem est, quod appetitus, vt sufficiens causa motus in obiectum delectabile præter ordinem rationis; sed appetitus in ratione causæ sufficientis, non constituitur per expeditionem, seu carentiam impedimenti, vt formam, vel rationem formalem, sed tantum vt conditionem: ergo fomes quoad essentiam non consistit formaliter in carentia impedimenti, sed in aliquo positiuo tanquam in ratione formali, & vt conditione, vel complemento in carentia impedimenti, & in expeditione appetitus.

Huic instantiæ occurrere possumus primo, admittendo consequens illatum, quod nempè, fomes prout in actu primo, non constituatur adæquatè priuatione impedimenti; aut illius negatione, sed positiua inclinatione in obiectum delectabile tanquam ratione formali, non tamen sumpta absolutè, sed vt completa per expeditionem formaliter, quæ consistit in carentia impedimenti; hoc enim sufficit, vt ex defectu expeditionis defficiat essentia fomitis, & vt in Adamo non fuerit in statu innocentiæ, in quo illius appetitus impeditus erat per originalem iustitiam, ne posset in motus inordinatos contrà rationem insurgere; hoc etiam sufficit, vt in Beatis non maneat, & vt in Christo Domino non fuerit. Sicut saluatur potentiam generatiuam, conuenire soli Patri, & in Filio non reperiri, per hoc quod Filio desit Paternitas, per quam essentia diuina completur in ratione principij *quo* generandi, quamuis Filio conueniat essentia, & sicut vt defficiat obiectum formale *quo* fidei, sufficit deffectus obscuritatis in reuelatione diuina, quamuis obscuritas non sit ratio formalis constituens obiectum fidei, sed complementum, aut necessaria conditio. 16 *Respond. primò.*

17 *Respond. Secundò.* Secundo responderi potest, negando consequentiam. Ad probationem, distinguo maiorem: idem est in supponendo, concedo maiorem: idem est in significando, nego maiorem: & prætermissa minori, nego consequentiam. Sicut ista consequentia non valet. *Sacramentum nouæ legis idem est, quod causa instrumentalis gratiæ significans gratiam, quam causat; sed in ratione causæ gratiæ non constituitur Sacramentum nouæ legis per rationem signi gratiæ, tanquam per rationem formalem, sed per virtutem effectiuam gratiæ, significatione ingrediente tantummodo, vt conditione: ergo in ratione sacramenti non constituitur per significationem, tanquam per rationem formalem.* Quæ consequentia ideò defficit, quia licet Sacramentum nouæ legis, & causa instrumentalis gratiæ sint idem in supponendo, non tamen sunt idem in significando, eo quod sub hoc nomine, *causa instrumentalis*, de formali importatur vis causatiua, sub nomine autem *Sacramenti*, vis significatiua importatur de formali. Et similiter ista consequentia non valet: *Pater diuinus idem est, quod genitor filij; sed in ratione genitoris, non constituitur formaliter per relationem sub conceptu referentis: ergo in ratione Patris non importat de formali relationem, vt referentem.* Quæ consequentia eodem deffectu laborat, quia nempè, etsi Pater, & genitor Filij, idem sint in supponendo, non tamen sunt idem in significando. Id ipsum in præsenti contingit: nam licet fomes prout in actu primo, idem sit in supponendo, quod appetitus, vt causa sufficiens motus in obiectum delectabile præter ordinem rationis, non tamen sunt idem in significando; vnde potest expeditio, vel carentia impedimenti respectu appetitus, vt potentis motus inordinatos causare, ingredi solum vt conditio, aut complementum, & respectu fomitis, vt ratio formalis constitutiua illius se habere.

18 *Fomes peccati foret in natura in puris naturalibus condita. Probat.* Ex dictis obiter colligo, fomitem peccati non solum esse in natura per peccatum corrupta, sed etiam futurum esse in natura in puris naturalibus condita. Quod patet: nam fomes peccati idem est, quod inclinatio appetitus expedita in obiectum delectabile præter ordinem rationis; sed in natura in puris naturalibus foret huiusmodi inclinatio appetitus expedita: ergo naturæ sic conditæ competeret fomes peccati. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: inclinatio appetitus expedita, solum addit suprà inclinationem appetitus, carentiam formæ impedientis appetitum, ne motibus inordinatis contra rationem insultet; sed in natura in puris naturalibus condita, esset carentia formæ impedientis appetitum, ne contra rationem insurgeret: ergo in illa in tali statu esset inclinatio appetitus expedita. Minor, in qua est posita difficultas, probatur: naturæ enim in puris naturalibus conditæ solum conuenirent ea prædicata, quæ essent debita naturæ: ideò enim ille status dicitur puræ naturæ, quia solum includit prædicata, quæ naturæ debentur; sed forma appetitum frænans, ne contra rationem insurgat, non est debita naturæ, sed vel est supernaturalis, vel saltem supra exigentiam naturæ: ergo in natura sic condita, non esset forma appetitum sensitiuum impediens, illumque rationi subijciens; & consequenter naturæ in tali statu competeret carentia formæ impedientis appetitum, ne contra rationem motibus inordinatis insurgeret.

19 *In statu puræ naturæ carentia iustitiæ originalis esset negatio, modo autem est priuatio.* Cæterum cum hoc discrimine, quod huiusmodi carentia esset negatio in statu puræ naturæ; in statu autem originalis peccati est priuatio. Et ratio discriminis est: nam iustitia originalis, per quam appetitus frænabatur, fuit debita Adamo, & illius posteritati ex diuina ordinatione, qua fuit à Deo statutum, vt poiteri nasce-

nascerentur cum originali iustitia quantum ad omnes effectus, si præceptum obseruaret, & ideò carentia originalis iustitiæ est in posteris Adami carentia formæ debitæ, in quo priuatio consistit; homo autem in puris naturalibus, non esset ordinatus ad originalem iustitiam; & consequenter ex nullo principio esset debita, & quia negatio pront à priuatione distincta, est carentia formæ indebitæ: fit, quod carentia subiectionis appetitus ad rationem, & formæ impedientis appetitum, ne contra rationem insurgeret, non priuatio, sed negatio impedimenti foret.

20 *Opponet.* *Confirmatur.* Nec refert, si opponas ex Tridentino sessione 5. decreto de peccato originali, vbi tradit: *Fomitem causari in nobis ex peccato originali*; sed in statu puræ naturæ peccatum originale non esset: ergo naturæ in prædicto statu fomes non conueniret. Patet consequentia: nam effectus sine causa esse non potest. Confirmatur: nam ibi traditur, *fomitem peccati, dici peccatum, quia à peccato est, & in peccatum inclinat*; sed in statu puræ naturæ non esset effectus peccati: ergo quamuis in peccatum inclinaret appetitus naturæ sic conditæ, non tamen prædicta inclinatio posset fomes nuncupari.

21 *Respond. Fomes nõ est effectus peccati per se, sed tantù per accidens; & ideò potest peccato non existente, existere.* Nam respondeo ad obiectionem: fomitem in nobis, non esse effectum peccati per se, sed vt remouentis prohibens, quia nempè, iustitia originalis, quæ si Adamus non peccasset, erat in nos deriuanda, per quam appetitus subiiciebatur rationi, fuit per peccatum ablata: ex quo non sequitur, fomitem futurum non esse in natura in puris naturalibus condita; licet namque effectus non possit esse sine causa illius per se, potest tamen esse sine illius causa per accidens, vt constat in motu grauis in centrum, qui supposito impedimento detinente, ne cum centro coniungatur, prouenit à tollente impedimentum, tanquam à causa per accidens, & vt remouente prohibens: ex quo tamen non colligitur graue in centrum non mouendum, si talis causa non esset, si namque graue non impediretur, in proprium locum descenderet, quamuis causa remouens impedimentum, deficeret. Ita in præsenti contingit; quia namque iustitia originalis fuit Adamo à Deo concessa pro se, & sua posteritate sub conditione, quod præceptum de non comedendo de ligno non transgrederetur, quæ iustitia contineret, impediretque appetitum, peccatum iustitiam remouens fuit causa fomitis peraccidens per modum remouentis prohibens; ex hoc tamen non colligitur, quod si homo fuisset conditus sine originali iustitia, quæ impediebat appetitum, ne contra rationem insurgeret, fomes in illo non esset, & habilitas, inclinatioque ad motus inordinatos expedita.

22 *Ad confirmationem.* Ad confirmationem respondeo, Tridentinum non asserere fomitem, ideò dici fomitem, quia ex peccato est, & in peccatum inclinat; sed quia in Scriptura fomes, peccatum non semel dicitur, vt saluet, peccatum non esse, & nihil damnationis in renatis per Baptismum manere, quamuis post Baptismum perseueret, explicat testimonia Scripturæ, in quibus peccatum dicitur, ideò dici peccatum, non quia peccatum sit quoad essentiam, & formaliter, sed quia à peccato est, & in peccatum inclinat: ex quo tantum sequitur, fomitem conuenientem naturæ in puris naturalibus conditæ, non fore dicendum peccatum ex illo duplici capite, non autem non fore fomitem, posset tamen in prædicto statu fomes nuncupari peccatum, non quia effectus peccati esset, sed quia in peccatum inclinaret; cum enim duplex ratio assignetur à Concilio, cur fomes dicatur peccatum, quamuis in prædicto casu vna non interueniret, dummodo alia intercederet, posset ob illam dici peccatum. Et quidem cum non solum effectui nomen adaptetur causæ, sed etiam causa nominetur nomine effectus, & in casu naturæ in puris naturalibus conditæ, quamuis fomes, effectus peccati non esset, esset tamen causa peccati, & in illud inclinaret, posset in prædicto casu fomes appellari peccatum, non quia esset peccati effectus, sed quia esset illius causa.

23 *Instabis.* Sed dices: fomes non potest habere aliam causam, quam peccatum; sed in statu puræ naturæ peccatum non præcessisset: ergo in tali statu fomes peccati non esset. Minor, & consequentia constant. Maior autem probatur: nam fomes non esset à Deo, vtpotè in peccatum inclinans, Deo autem repugnat in peccatum inclinare, & esse causam specialem formæ in peccatum inclinantis; sed negato, Deum esse causam fomitis, non potest alia illius causa, quam peccatum assignari: ergo fomes solum potest à peccato causari.

24 *Respond. Deus potest esse specialis causa fomitis non autè habitus vitiosi.* Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem: nego maiorem. Cum enim omnis pœna sit à Deo; fomes autem, prout in nobis, sit pœna originalis peccati, non potest non esse à Deo: vnde ex hoc capite non potest repugnare homini in puris naturalibus condito, in quo tamen pœna non esset. Insuper: nam in fomite duo importantur, nempè, inclinatio appetitus sensitiui in obiectum delectabile præter ordinem rationis, & carentia formæ subordinantis appetitum rationi, quorum vtrumque esset à Deo. Secundum, vt à non conferente formam, appetitum frænantem: primum, vt causa naturæ sensitiuæ, quæ secundum omnem inclinationem, quam habet, est à Deo conditore naturæ. Nec obstat probatio in contra: nam inclinatio appetitus non est in deformitatem, sed in bonitatem delectabilem obiecti, licet autem Deo repugnet, efficere inclinationem in deformitatem formalem, quo circà non potest se solo habitum vitiosum infundere, non tamen repugnat Deo, causare se solo efficienter inclinationem in bonitatem delectabilem, & in materiale peccati.

§. II.

Relatis sententijs, statuitur prima conclusio.

Visso iam, in quo fomitis essentia consistat, restat, vt examinemus, an fuerit in humanitate Christi, vel saltem esse potuerit de potentia Dei absoluta, tam in actu primo, scilicet habitu, quam in actu secundo quoad motus inordinatos? Qua in re prima sententia, seu potius error defendit, de facto extitisse in Christo motus appetitus sensitiui præter ordinem rationis, passumque esse pugnam carnis contra spiritum. Ità Theodorus Hæreticus relatus, & condemnatus *in 5. Synodo actione 8. canone 12.* 25 *Prima sentẽtia.* Secunda sententia docet, fuisse in Christo fomitem in actu primo; non tamen quoad motus inordinatos contra rationem insurgentes. Hæc tribuitur Durando *in 3. dist. 3. q. 3.* eo quod videtur docere, fomitis essentiam consistere in inclinatione appetitus accepti secundum se, quem sic sumptum fuisse in Christo, est certum secundum fidem. *Secunda. Durand.* Tertia docet, de facto non fuisse in Christo, nec motus inordinatos, nec fomitem in actu primo, potuisse tamen de potentia absoluta quoad vtrumque in humanitate inueniri. Ita Vazquez *disp. 61. cap. 8. nu. 47.* Cui consentiunt Lugo *disp. 26. sect. 4. n. 52.* Gaspar Hurtado *disp. 10. difficul. 8.* Beccanus *cap. 12. q. 5.* & Arriaga *disp 35. sect 4. sub sectione 2. n 19.* *Tertia. Vazquez. Lugo. Hurtad. Beccan. Arriag.*

26 *Quarta sentẽtia. Ragusa.* Quarta sententia docet, potuisse de potentia absoluta Verbum naturam assumere cum fomite quoad essentiam sumptum prout in actu primo ligatum, & impeditum, ne exiret in actu secundum prorumpendo in motus inordinatos. Hanc tenet Ragusa *disp. 115.* *Quinta, & vera sentẽtia. Medin. Nazar. Arauio. M. S. Th. Zippul. Lorca. Suarez. Granad. Perez. Hurtad.* Vltima, & vera sententia docet, nec fuisse de facto, nec potuisse esse, etiam de potentia absoluta fomitem, vel per modum actus primi, vel reductum ad actum secundum per motus inordinatos. Ita Medina *in hac quæst. in commento art. 2.* Nazarius *controuers. vnica.* Illustris. Arauio *dub. 2.* Magister S. Thoma *disp. 16. art. 2.* Zippullus *art. 2. dub. 1. 2. & 3.* Lorca *disp. 58. nu. 10.* & communiter Discipuli D. Thom. *in præsenti art. 2.* Tenent etiam Patribus Societatis Suarez *in præsenti disput. 34. sect. 2.* Granadus *controuers. 1. de Incarnatione tract. 10. disp. 4. nu. 6.* Martinus Perez *de Incarnatione disp. 27. sect. 6.* & Puente Hurtado *disp. 64. sect. 2.* Si verum sit Deum non posse de potentia absoluta appetitum sensitiuum ad malum speciali influxu excitare.

27 *Prima conclusio. Probat. 1. ex 6. Synodo.* Prima Conclusio. *De facto non fuerunt in humanitate Christi motus inordinati appetitus sensitiui.* Ità vniformiter Theologi in eo gradu certitudinis, vt oppositum censeant Hæreticum. Et suadetur primo ex *5. Synodo, actione 8. Canone 12.* vbi damnatur Theodorus, eo quod asseruerit, alium esse Deum Verbum, & alium Christum à passionibus animæ, & desiderijs carnis molestias patientem, & à deterioribus paulatim reddentem, vbi vt rectè notauit Vazquez *disp. allegata nu. 50.* non solùm in Theodoro damnatur, alium esse Dei Verbum, & alium hominem Christum, sed etiam quod asseruerit, hominem Christum molestias carnis passum fuisse; sed fomes in actu secundo in carnis molestijs, hoc est, in motibus carnalibus appetitus contra spiritum, & rationem, consistit: ergo asserendum est, & certa fide tenendum huiusmodi motus in Christo non extitisse.

28 *Secundo prob. ex PP. Leo Pap. S. Aug. Cyprian. Damasc. D. Thom.* Secundo probatur ex PP. asserentibus, in Christo non fuisse pugnam carnis contrà spiritum, quam Paulus explicat ad Rom. 7. illis verbis: *Non quod volo bonum, hoc ago, sed quod nolo malum hoc facio.* Et insuper: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Infelix ego, quis me liberabit de corpore mortis huius? &c.* Id docent Leo Papa *Epistola 11. circa finem.* Augustinus *libr. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 71. libro 2. de peccatorum meritis, & remissione cap. 29. & libro de correptione, & gratia cap. 11.* Cyprianus *in sermone de ieiunio, & tentationibus Christi.* Damascenus *libr. 3. de fide cap. 20. & 23.* Ac tandem D. Tho. *in hac quæst. art. 2. quæst. 27. art. 3.* vbi fomitem excludit ab humanitate Christi: & *quæst. 41. art. 1. ad 3.* vbi tentationem carnis à Christo excludendam docet.

29 *Tertio prob. ratione. Quarto.* Tertiò probatur: nam prædicti motus non essent in Adamo in statu innocentiæ, nec erunt in statu gloriæ, nec fuerunt in Beatissima Virgine, vt docent vniformiter Theologi: ergo non fuerunt in Christo. Quarto: nam si illi motus fuissent in Christo, fuissent in illo peccata: consequens est hæreticum: ergo prædicti motus in Christo admittendi non sunt. Maior probatur: motus appetitus sensitiui in obiectum delectabile præter ordinem rationis in eo, qui illos vitare potest, peccaminosi sunt, vt fatetur omnes Theologi; sed Christus Dominus potuit prædictos motus vitare, ne contrà rationem insurgerent, nec rationem præuenirent: ergo essent in illo peccata. Minor ostenditur: nam beati, vel ratione visionis beatificæ, vel ratione alterius doni, possũt prędictos motus vitare; Adamus etiam in statu innocẽtiæ illos vitare poterat

poterat ratione originalis iustitiæ; sed Christus Dominus fuit beatus à primo suæ conceptionis instanti, habuit etiam in se iustitiam originalem quoad effectum subijciendi appetitum sensitiuum rationi: ergo potuit prædictos motus vitare, ne contra rationem insurgerent, nec rationem præuenirent.

30 *Denique prob. duplici ratione D. Thom.* Præterea, id ipsum ostenditur duplici ratione D. Thom. *in præsenti art.2.* Prima est: nam ad finem redemptionis non potuerunt conducere motus inordinati appetitus sensitiui; aliàs veritas humanæ naturæ illis non manifestabatur, prout distinguitur à bruto, cum prout sic, in illos non inclinetur, sed potiùs illos abhorreat, vtpotè aduersantes obiecto rationi conforme, in quod rationalis natura, & sensitiua, vt in homine, naturaliter inclinat: ergo non fuerunt in Christo. Secunda ratio est: nam in Christo fuerunt gratia, & virtutes in summo perfectionis gradu: ergo in illo fuit appetitus plenè rationi subiectus; & consequenter non potuit in motus inordinatos contra rationem insurgere. Secunda consequentia patet: nam quod appetitus in prædictos motus prorumpat, prouenit ex defectu subiectionis ad rationem. Prima autem probatur; etenim virtutes morales appetitui conuenientes, illum rationi subordinant, & quo perfectiores sunt, illum perfectius subijciunt: ergo virtutes in summo illum summè rationi subijciunt; & consequenter plenè rationi subordinant, itaut non possit contrà illam insurgere. Quam rationem inferiùs examinabimus.

31 *Arguitur primo.* Modo contrà conclusionem arguitur primò: Christus enim passus fuit interiorem tentationem carnis; sed hæc consistit in motibus appetitus aduersantibus rationi ergo fuerunt huiusmodi motus in Christo. Maior probatur, vt enim docet D. Thom. *infrà q.41. art.1.* Christus tentari voluit à Dæmone, vt illum vincens nobis contra tentationes præberet auxilium, idest, vt *ibi* explicat Caietanus: *Vt sua tentatione nobis mereretur contra tentationes auxilium, & insuper ad nostrum exemplum, vt scilicet, nos instrueret, qualiter Diaboli tentationis vincamus.* Sed rationis istæ æquè probant de tentationibus carnis: ergo Christus tentationem carnis sustinuit. Minor probatur: nam Christus tentationem carnis vincens, nobis mereretur auxilia ad similes tentationes vincendas, daretque nobis exemplum qualiter vincendæ sint: ergo oportuit ad hunc finem, quod Christus fuerit interius ab appetitu sensitiuo tentatus.

Caiet.

32 *Confirmatur.* Confirmatur: nam Diuus Thomas *in hac quæstione articul. primo*, ideò excludit peccatum à Christo, quia nec ad finem redemptionis conducit; cum potiùs efficaciam redemptionis impediat, nec ad veritatem humanæ naturæ ostendendam; cum contrà naturam sit, nec vt nobis virtutis exemplum daret; cum peccatum opponatur virtuti; sed motus appetitus contra rationem insurgere, & ab illa superari, potest ad finem redemptionis conducere meritoriè in nobis causando auxilium contrà similes motus contrà rationem insurgentes, & insuper deseruire potest ad exemplum virtutis, nempè, ad similes tentationes vincendas, in quo maximè ostenditur virtus, iuxta illud Pauli: *Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur:* ergo oportuit, quod motus appetitus sensitiui insurgerent contra rationem in Christo, vt vincerentur ab illo.

33 *Respond. D. Th.* Respondet D. Thom. ibi solutione ad tertium: *Christum tentari voluisse in omnibus absque peccato; hæc autem est differentia inter tentationem à Dæmone, & tentationem à carne, quod illa, quæ fit ab hoste; potest esse sine peccato, quia fit per solam exteriorem suggestionem: tentatio autem, quæ est à carne non potest esse sine peccato, quia huiusmodi tentatio fit per delectationem, & concupiscentiam. Et sicut Augustinus dicit libro 19. de Ciuitate Dei cap.4. Nonnullum peccatum est, quando caro concupiscit aduersus spiritum; & ideo Christus tentari voluit ab hoste, sed non à carne.* Iuxta quam doctrinam ad argumentum respondeo, negando maiorem. Ad cuius probationem, nego vtramque partem minoris. Cum enim peccatum non possit esse meritorium, nec virtutis exemplum, & motus appetitus sensitiui contrà rationem insurgentes nonnullum peccatum sint; fit consequens, quod non possint ad prædictos fines conducere. Et ex his constat confirmationis solutio.

34 *Instabis.* Sed contrà Angelici Præceptoris doctrinam obstat communis obiectio; etenim tentatio carnis ab interiori appetitu potest sine peccato inueniri: ergo ex eo quod peccatum sit, non debet à Christo excludi. Probatur antecedens, vt enim docet Tridentinum sessione quinta decreto de peccato originali: *Fomes in renatis relinquitur ad agonem, nihil tamen non consentientibus nocet.* Quæ doctrina accipienda est de fomite in actu secundo, idest, de moribus appetitus sensitiui contrà rationem insurgentibus; at si prædicti motus, & tentatio ex illis orta, non posset sine peccato inueniri, fomes in actu secundo aliqualiter noceret non consentientibus; cum peccatum veniale, etsi grauiter non noceat, noceat tamen aliqualiter, vt omnibus est in confesso: ergo tentatio carnis interior orta ex motibus inordinatis appetitus sensitiui, potest sine peccato contingere; & consequenter non debet à Christo excludi, eo quod peccatum sit.

35 *Prima Theologorum sent.* Huic obiectioni variè occurritur à Theologis, *loco vbi proximè.* Prima solutio ait: tentationem ab intrinseco, non dicere quamcumque delectationem carnalem, sed illam, quæ aduersus spiritum est, & licet non omnis carnis delectatio sit mala: nam Christus ex pane delectationem capiebat, quæ quidem mala non erat; delectatio autem, seù concupiscentia carnis, quæ aduersus spiritum est, nonnullum peccatum est, quia non dicit motum naturalem absolutè, sed motum præter rationem; & ideò omnis tentatio ab intrinseco est aliquale peccatum. Hæc tamen interpretatio præclusa manet ex dictis, & reijcitur primò: nam actus fomitis, non est carnalis delectatio appetitus sensitiui absolutè, sed præter ordinem rationis; & tamen peccatum non est, quandoquidem non nocet non consentientibus, vt docet Tridentinum, *vbi proximè:* ergo non omnis delectatio carnalis præter ordinem rationis, obtinet rationem peccati. Secundò: nam motus primò primus appetitus sensitiui erga obiectum delectabile præter ordinem rationis, est carnalis delectatio insurgens aduersus spiritum; & tamen peccatum non est: ergo non omnis tentatio ab intrinseco, est formaliter peccatum. *Reijcit. 1.* *Secundò.*

36 *Secundò respond. alij.* Secunda solutio est: ideò à Diuo Thoma dici tentationem ab intrinseco non posse sinè peccato inueniri, non quia in se peccatum sit, sed quia nunquam sine peccato, quod sit illius origo inuenitur, quia huiusmodi tentatio est à fomite, qui in nobis ex peccato originali deriuatur, ob quam rationem docet Tridentinum, fomitem dici peccatum.

Contra 1. Cæterùm contrà istam solutionem facit primò; ex hoc, quod carnalis delectatio, quæ aduersus spiritum est, sit peccatum à denominatione extrinseca sumpta à peccato originali, quia deriuatur ex illo, non probari, quod non fuerit in Christo: ergo dicta interpretatio ad mentem D. Thom. non est. Probatur antecedens: nam etiam fames, & sitis ortum ducunt, & deriuantur ex peccato originali; & consequenter possunt dici ab extrinseco peccata; sumpta denominatione à causa, ex qua originantur; & tamen fuerunt in Christo: ergo ex eo quod carnalis delectatio præter ordinem rationis sit ea ratione peccatum, non sequitur in Christo non fuisse.

37 *Deindè.* Deindè: nam quod tentatio ab intrinseco sine peccato non sit, probat D. Thom. ex Augustino *lib. 19. de Ciuitate Dei cap.4.* vbi loquens de concupiscentia carnis, quæ aduersus spiritum militat, ait: *Nec enim nullum est vitium, cum sicut dicit Apostolus, caro concupiscit aduersus spiritum, cum sicut idem dicit, spiritus concupiscit aduersus carnem.* Vbi, vt clarè constat, concupiscentiam carnis aduersus spiritum nonnullum vitium esse, inde probat Augustinus, quia spiritus illi aduersatur, illique contradicit; sed spiritus non aduersatur omni, quod peccatum dicitur per extrinsecam denominationem à peccato originali, eo quod ab illo causatur, vt constat in fame, & siti: ergo iuxtà Diuum Thomam, & Parentem Augustinum, concupiscentia carnis militans aduersus spiritum, non ideò solum non potest sinè peccato inueniri, quia peccatum est per extrinsecam denominationem à peccato originali, ex quo vt ex causa deriuatur.

38 *Tertia solutio.* Tertia solutio, eaque frequentior est: tentationem interiorem cum concupiscentia carnis, non posse sine peccato inueniri in humanitate Christi; benè tamen in puris hominibus, eo quod istis quamuis gratia præsto sit, qua possint tentationis carnis resistere, illique non consentire; non tamen semper possunt concupiscentiam, scilicet, motus inordinatos coercere; in Christo autem ratione supereminentis gratiæ erat facultas coercendi omnem in ordinatum motum, vitandique, ne contra rationem insurgeret: vnde si illos non vitaret, imputarentur ad culpam. Ità Medina *ad art. D. Thom. cit.* quem frequentius Recentiores sequuntur.

39 *Oppones.* Sed oppones contrà istam solutionem primò: nam iuxta hanc explicationem non debuisset asserere D. Thom. Christum non fuisse passum interiorem tentationem, quia tentatio interior à carne, non potest sine peccato inueniri absolutè, sed quia in illo non poterat sine peccato inueniri; at causalitas D. Thom. non est cum limitatione ad Christum, sed absolutè, quia scilicet, talis tentatio non potest sine peccato inueniri: ergo tradita explicatio mentis D. Thom. non congruit.

40 *Secundò.* Secundò: nam D. Thom. probat prædictam causalem ex Augustino *lib. 19. de Ciuitate Dei,* vbi docet: *Non esse nullum vitium cum caro aduersus spiritum concupiscit;* at Augustinus non potest explicari cum limitatione ad Christum, sed absolutè: ergo D. Thom. prædictam explicationem non patitur. Minor, cui inest difficultas, probatur. Primo: nam Augustinus loquitur de eo, quod de facto contingit, nempè, de concupiscentia de facto insurgente contra spiritum: sed in Christo hoc nunquam de facto accidit: ergo non loquitur cum limitatione ad Christum. *Minor probat. 1.*

Secundò. Secundò: nam quod nullum vitium non sit cum caro aduersus spiritum concupiscit, probat Augustinus ex alijs verbis Apostoli asserentis: *Spiritum concupiscere aduersus carnem* ac si apertius Augustinus in hunc modum argueret: non potest nullum vitium esse, cui spiritus contradicit; sed spiritus contradicit concupiscentiæ appetitus præter ordinem rationis: ergo hæc concupiscentia non potest non esse vitium; at spiritum concupiscere aduersus carnem, in nobis verificatur: ergo doctrina Augustini asseren-

asserentis, non esse nullum vitium cum caro aduersus spiritum concupiscit, non limitatur ad Christum, sed etiam ad nos extenditur.

41 *Ad 1. probat. resp.* Respondeo ad primam replicam, negando maiorem: nam causalis D. Thom. doctrinalis, & vniuersalis est, intelligenda tamen in subiecto potente illam coercere, siuè in Christo, siuè in alijs; ex qua subsumpta minori, quod in Christo fuit facultas ad omnem tentationem coercendam, infertur rectè tentationem interiorem non posse in illo sine culpa reperiri.

42 *Ad 2. Ad 1. minoris probationē. Ad 2.* Ad secundam, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius primam probationem, nego maiorem. Nam loquitur de eo, quod dicit Apostolus: *Quod caro concupiscit aduersus spiritum*, in quo dicto docet, aliquod vitium includi abstrahendo ab hoc, quod de facto contingat, vel non contingat. Ad secundam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Vt enim rectè inferat Augustinus, concupiscentiam carnis aliquale vitium esse, ex eo quod spiritus illi resistit, & aduersatur, sufficit, quod vitium sit in potente illam coercere: nam hoc ipso quamuis in nobis non adsit facultas ad illam remouendam; adest tamen in nobis obligatio, vt illi non consentiamus, sed ei viribus gratiæ resistamus, & eo ipso, quod spiritus illi aduersetur, optima consequentia colligitur, illum in quo est ad illam coercendam facultas, ad eam coercendam teneri: ex quo vlterius fit; quod peccatum sit in tali subiecto formaliter.

43 *Vltima solutio.* Vltima solutio est, loqui D. Thom. non de peccato formaliter, sed de peccato obiectiuè, causaliter, & inclinatiuè, quia nempè, concupiscentia carnis aduersus rationem, & motus appetitus sensitiui in obiectum delectabile præter ordinem rationis, ex quibus tentatio interior causatur, quamuis rationem præueniant; & ideò non sint peccata formaliter, in peccatum tamen inclinant, & non solùm fuit indecens Christo peccatum, sed etiam actus proximè ad peccandum inclinans. Pro qua explicatione facit, quia D. Thom. ductus fuit auctoritate Augustini, *loco proximè allegato*. Verba autem Augustini sufficienter explicantur de peccato sumpto, non pro peccato formaliter, sed pro inclinatione ad peccatum: nam vtitur nomine vitij, docens: *Non esse nullum vitium cum caro aduersus spiritum concupiscit*: vitium autem propriè significat habitum ad peccandum inclinantem; ac proindè, vt concupiscentia, vitium ab Augustino dicatur; non oportet, quod sit peccatum formaliter, sed sufficit, quod ad peccatum inclinet: ergo etiam mens D. Thom. sufficienter explicatur per hoc, quod concupiscentia carnis semper sit inclinatio ad peccatum, & obiectiuè, & causaliter peccatum, etiam si quando omnino præuenit rationem, non sit peccatum formaliter.

Motiuū solutionis.

44 *Opponet contra illum.* Sed dices: de facto fuerunt in Christo actus aliqui interius inclinantes, & alicientes ad malum: ergo ex eo quod actus appetitus sensitiui, erga obiectum delectabile præter ordinem rationis, ad malum inclinet, non debet à Christo excludi. Consequentia tenet. Et antecedens probatur; vt enim docet D. Thom. *infrà q.41. art.1.* & ex Euangelio constat, Christus de facto fuit à Dæmone tentatus; sed Christus non potuit à Dæmone tentari, nisi in illo interueniret aliquis actus interior inclinans, & aliciens ad malum: ergo actus interiores alicientes, & inclinantes ad malum, de facto extiterunt in Christo. Minor probatur; Christus non potuit tentari à Dæmone, nisi interueniente cognitione in intellectu Christi apprehendente obiectum, ad quod Diabolus sua tentatione inducebat, illudque proponente voluntati humanæ Christi; sed apprehensio obiecti, illud voluntati proponens, voluntatem in tale obiectum inclinat, & ad eius amorem alicit: ergo Diabolus Christum tentare non potuit, absque interuentu alicuius actus interioris alicientis, & inclinantis ad malum, quod Diabolus sua suggestione, & tentatione intendebat.

45 *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad probationem, nego maiorem: vt enim Christus fuerit tentatus à Dæmone, non requiritur practica in Christo cognitio proponens voluntati obiectum malum, vt ab ipsa prosequendum, sed sufficit, quod Christus speculatiuè cognouerit Dæmonis tentationem, vt obiectum ad quod sua tentatione aliciebat, sola autem cognitio practica mali ad eius prosecutionem inclinat; ac proindè ex Dæmonis tentatione, non sequitur fuisse in Christo actum aliquem interiorem determinatè inclinantem ad malum.

46 *Secundò principaliter arg.* Secundò principaliter arguitur: nam omnes in actu secundo est actus appetitus sensitiui in obiectum delectabile, quod sit rationi contrarium; sed hic actus fuit in Christo: ergo fuit in illo fomes in actu secundo. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: fuit enim in appetitu Christi tristitia de morte subeunda, vt docet D. Thom. *in hac quæst. art.7.* constatque ex Matthæi cap. 26. ibi: *Tristis est anima mea vsque ad mortem*. Tristitia autem est fuga mali; & consequenter fuit in appetitu Christi fuga mortis sustinendæ; sed hic actus fuit erga obiectum sensibile ordini rationis contrarium: ergo fuit in Christo actus appetitus sensitiui erga obiectum appetibile ordini rationis contrarium. Probatur minor: obiectum aliquod esse ra-

Matth. cap.26.

tioni contrarium est esse aliqua lege prohibitum; sed negatio mortis, in quam prædictus actus tendebat, erat Christo prohibita, quandoquidem mors erat Christo præcepta; ergo actus appetitus sensitiui, quo Christus mortem fugiebat, versabatur erga obiectum sensibile ordini rationis contrarium.

47 *Respond. Vazquez.* Huic obiectioni Vazquez *vbi suprà num. 54.* respondet: ideò actum illud, quo Christus per appetitum mortem præceptam fugiebat, fomitem dici non posse, quia non tendebat in aliquid ex se malum, sed solum lege positiua prohibitum; fomes autem non importat, quemcumque motum appetitus cui si voluntas efficaciter consentiret, peccaret, sed motum appetitus in id, quod est de se malum, vt turpem motum libidinis.

48 *Reijcitur eius sol.* Hæc tamen doctrina non placet: nam actus appetitus sensitiui inclinans voluntatem ad malum, sola lege positiua prohibitum, obtinet rationem fomitis in actu secundo: ergo ex eo solum quod fuga mortis in Christo non tenderit in obiectum de se malum, sed sola lege positiua prohibitum insufficienter à ratione fomitis actualis excluditur. Antecedens probatur primo: actus appetitus inclinans ad esum carnium in die, in qua sunt prohibitæ, rationem fomitis obtinet; & tamen obiectum non est ab intrinseco malum, sed sola lege positiua prohibitum: ergo antecedens est verum. *Antecedens probat. 1.*

49 *Secundò.* Secundò: nam actus appetitus, qui verè est tentatio interior ad malum, verè, & propriè est actus fomitis; sed actus appetitus inclinans voluntatem in obiectum lege positiua prohibitum, est verè tentatio interior: ergo verè est actus fomitis. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: Dæmoni exterius suadens actum lege positiua prohibitum, propriè dicitur exteriori tentatione tentare, nam verè, & propriè primos Parentes tentauit, quamuis non suaserit actum ab intrinseco malum, sed sola lege positiua prohibitum: ergo actus appetitus sensitiui interius voluntatem aliciens, illamque inclinans ad malum sola lege positiua prohibitum, verè, & propriè est interior tentatio.

50 *Tertiò.* Denique, nam si actus ille, quo Christus mortem fugiebat, præueniret deliberationem rationis, illamque turbaret, & impediret ab efficaci mortis appetitione, & in oppositam efficaciter inclinaret, citra dubium esset fomes; & tamen non esset tendentia in obiectum de se malum, sed solum quia lege positiua prohibitum: ergo vt actus appetitus rationem fomitis sortiatur, nec est necessarium, quod versetur erga obiectum de se malum, sed sufficit, quod inclinet in obiectum lege positiua prohibitum.

51 *Aliorum solutio. Reijcitur.* Aliorum solutio est: ideò fugam mortis in Christo, & actum quo tristabatur, non posse fomitem dici, quia non præueniebat rationem deliberatam, sed ab illa imperabatur ex fine manifestandi infirmitatem naturæ. Sed nec ista solutio est sufficiens: si namque motus ille, quo Christus fugiebat mortem esset erga obiectum illicitum, quamuis à ratione imperaretur, non ideò actus fomitis non esset; imò aliquid amplius haberet, nempè, esse peccatum formaliter: ergo ex eo solùm, quod rationem non præueniat, malè infertur actum fomitis non esse. Consequentia patet. Et antecedens probatur: motus namque appetitus sensitiui erga obiectum dissonum rationi, ex eo quod voluntas consentiant, non desinit esse actus fomitis; imò ex hoc consensu euadit malus, & peccaminosus formaliter: ergo si fuga mortis in Christo esset erga obiectum illicitum, quamuis non præueniret deliberationem rationis, sed voluntatis imperio subesset, non ideò actus fomitis non esset.

52 *Traditur & defenditur vera solut.* Quarè omissis his solutionibus, ad argumentum respondeo; ideò actum quo Christus mortem fugiebat, fomitis actum non fuisse, quia non erat erga obiectum illicitum, nec rectæ rationi diformis sed potius valdè conformis: nam mors non erat Christo præcepta prout erat malum naturæ, sed attentis omnibus circumstantijs, & prout ad finem redemptionis conducebat, & similiter negatio mortis, non erat Christo prohibita, prout erat bona, & conueniens naturæ, sed attentis omnibus circumstantijs, & prout opponebatur morti, vt ad finem redemptionis conducenti. Motus autem appetitus sensitiui, quo Christus tristabatur de morte, non erat de illa attentis omnibus circumstantijs, sed præcisè, vt erat mala naturæ, nec mortis negationem attingebat sub omnibus circumstantijs, sed erat quædam simplex complacentia de negatione mortis, prout naturæ conueniente, & fuga simplex mortis prout est mala, & disconueniens naturæ, & quia displicere in morte prout sic, & in negatione mortis sit inspecta complacere, nullatenus erat prohibitum; sit consequens, quod actus ille non esset erga obiectum illicitum, & ideò nec actus fomitis.

53 *Est D.T. cōformis.* Quæ solutio est Diui Thomæ *in præsenti articulo quarto ad tertium*, quo tale erat: *Passiones animæ videntur idem esse cum fomite peccati: vndè Apostolus ad Roman. 7. Eas vocat passiones peccatorum; sed in Christo non fuit fomes peccati: ergo videtur quod non fuerint in eo animæ passiones*. Cui argumento ita respondet: *ad tertium dicendum, quod passiones peccatorum sunt motus appetitus sensitiui in illicita tendentes, quod non fuit in Christo, sicut nec fomes peccati*. Sentit ergo D. Thom. motus appetitus in Christo, passiones peccatorum non fuisse, nec actum fomitis, quia in obiecta illicita

cita non tendebant; & consequenter ideò tristitia de morte, passio peccati, nec somes peccati fuit, quia non erat erga obiectum illicitum, sed potius rationi conforme: nam licet supposito præcepto de morte, displicere in illa efficaciter, esset peccatum; in illa tamen inefficaciter displicere, quatenus mala naturæ, & in eius negatione inefficaciter complacere, vt naturæ conueniente, bonum erat, & rationi conforme; fuitque in Christo à ratione superiori imperatum: Quæ doctrina est expressa D. Thom. *infrà quæst.* 18. *art.* 5. *in corpore*, vbi docet, voluntatem Dei fuisse, quod Christus dolores, passiones, & mortem pateretur, non quod ista secundum se essent volita à Deo, sed ex ordine ad finem redemptionis: sensualitas autem, illa fugiebat, non vt ad finem redemptionis ordinata, sed secundum se inspecta, prout naturæ difformia erant, & disconuenientia.

54 *Replicabis 1.* Sed oppones primò: nam sequitur ex hac solutione fuisse in Christo pugnam interiorem appetitus contra rationem, sed hac concessa non potest negari fomes consistens in appetitu contra rationem surgente, iuxtà illud Pauli ad Roman. 7. *Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ*: ergo doctrina tradita non subsistit. Patet sequela: nam iuxtà solutionis doctrinam, Christus per appetitum sensitiuum fugiebat, quod voluntas Christi secundum rationem superiorem efficaciter volebat: ergo erat in Christo contrarietas voluntatum sensualitatis, & rationis. Sed in hoc interior pugna appetitus contra rationem consistit: ergo fuit pugna interior in Christo inferioris appetitus contra rationem superiorem.

55 *Secundò.* Secundò: nam sequitur ex eadem solutione motus appetitus sensitiui præuenientes omnem deliberationem, actus fomitis non esse: consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Probatur sequela: ideò asserimus fugam mortis in Christo non fuisse actum fomitis, quia licet fugeret mortem præceptam, non tamen fugiebat illam, quatenus præceptam, nec prout ad finem redemptionis ordinatam; sed nullus motus appetitus sensitiui, vt præueniens omne voluntatis imperium potest attingere obiectum prohibitum, vt prohibitum: ergo nullus motus appetitus sensitiui præueniens omne imperium rationis, potest fomitis rationem sortiri.

56 *Tertiò.* Tertiò: si fuga mortis in Christo anteuerteret imperium rationis, haberet rationem fomitis; & tamen non esset fuga de morte, vt ad finem redemptionis ordinata, sed secundum se, quatenus mala naturæ: ergo quod de facto fuerit recessus à morte sub hac consideratione, non tollit rationem. Maior est certa: nam fuga mortis præueniens imperium voluntatis in Christo, esset eiusdem rationis, ac fuga mortis in nobis, supposito quod esset nobis præcepta; in nobis autem fomitis rationem haberet, sicut quiuis alius motus appetitus sensitiui tendens in obiectum prohibitum, & deliberationem præueniens: ergo pariter in Christo. Minor autem probatur; vt enim docet D. Thom. *infra quæst.* 18. *art.* 6. *in corpore*, voluntas sensualitatis, hoc est, appetitus sensitiuus, non potest velle mortem, nec illam repudiare, vt ordinatur ad hominum salutem, sed tantum secundum se: ergo si fuga mortis præueniret omne imperium rationis in Christo, non esset recessus morte, vt ad illum finem ordinata, sed tantum considerata, & inspecta secundum se, prout, scilicet, est mala naturæ.

57 *Ad 1. replicā respōdetur.* Respondeo ad primam replicam, negando sequelam. Nam pugna interior appetitus contra rationem, consistit in contrarietate appetitus ad rationem; vt autem sit contrarietas, requiritur, quod oppositio attendatur in eodem secundum idem, vt docet D. Thom. *infrà quæst.* 18. *art.* 6. *in corpore*: licèt autem appetitus refugeret mortem præceptam, non recusabat illam, prout ad finem redemptionis ordinatam, sed secundum se inspectam, quatenus malam naturæ. Ratio autem superior non volebat mortem, quatenus malam naturæ, sed prout homini redimendo proficuam, & ad eius salutem ordinatam; vnde etsi erga idem versarentur, non tamen sub eadem ratione, atque adeò non erat contrarietas, & consequenter, nec pugna appetitus inferioris cum ratione superiori.

58 *Ad 2.* Ad secundum, nego sequelam. Ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: formaliter, concedo minorem: causaliter, & inclinatiuè, nempè, inclinando quantum est de se voluntatem ad obiectum prohibitum appetendum sub omnibus circumstantijs, sub quibus prohibitioni subijcitur, nego minorem, & consequentiam. Nam licet appetitus sensitiuus secundum se inspectus, non possit attingere formaliter bonum, aut malum rationis, & consequenter, nec obiectum, vt prohibitum, quia tamen quando vsum rationis præuenit, fertur in obiectum efficaciter; fit, quod quamuis non attingat obiectum prohibitum, quatenus tale formaliter; inclinet tamen quatenus est de se voluntatem ad illud, prout sic attingendum; & ideò fomitis rationem sortitur, eo quod quamuis peccatum non sit, in peccatum tamen inclinat. Fuga autem mortis in Christo non erat à morte prout hic, & nunc sub omnibus circumstantijs, nec voluntatem Christi, etiam quantum est de se ad mortem fugiendam inspectam sub omnibus circumstantijs inclinabat, sed mortem recusabat displicentia inefficaci acceptam secundum se, quatenus malam naturæ; & ideò fomes non fuit.

Et ex his ad tertiam obiectionem respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: formaliter, concedo minorem: causaliter, nego minorem, & consequentiam. Nam si fuga mortis in Christo omnem deliberationem præcederet, non esset actus inefficax, & conditionatus, sed absolutus, & efficax; vndè quamuis non attingeret formaliter ordinationem mortis ad hominum redemptionem, quia illam non potest attingere ratione sui, inclinaret quantum est de se voluntatem ad illam prout sit efficaciter fugiendam; & ideò fomitis rationem haberet, & pugnaret contra rationem superiorem, mortem amplectentem, quatenus sic ordinatam. Fuga autem mortis, quia imperio voluntatis Christi subdebatur, & ex illo ortum ducebat, non erat efficax recessus à morte, sed inefficax displicentia de illa secundum se, quatenus mala naturæ: vndè, nec formaliter attingebat mortem, quatenus prohibitam, nec causaliter inclinabat voluntatem in illam, prout sic sumptam, & ideò fomitis actus non fuit. Ratio autem cur, si præueniret rationem, esset actus absolutus; secus autem prout imperio rationis subdebatur in Christo, est: nam appetitus sensitiuus, quatenus præueniens rationem, solùm agit naturaliter: vndè toto impetu, quo potest, fertur in obiectum propositum per prosequutionem, vel fugam, prout autem rationis imperium sequitur, sicut capax est libertatis, ita est capax tendentiæ conditionatæ, & inefficacis in obiectum proprium per modum fugæ, vel prosequutionis. 59 *Ad 3.*

Sed instabis adhùc primò ex D. Thom. *infrà quæst.* 18. *artic.* 3. *in corpore* vbi in Christo duplicem voluntatem distinguit, vnam per modum rationis, aliam per modum naturæ, & docet, voluntatem per modum naturæ, etiam refugisse mortem: ergo appetitus Christi non liberè, sed necessariò, & naturaliter mortem fugiebat; & consequenter non inefficaci, & conditionato motu, sed efficaci, & absoluto, si vera est nostræ solutionis doctrina. Secundò: nam simplex complacentia finis, mouet quantum est de se ad illius efficacem intentionem: ergo ex eo quod motus, quo Christus mortem fugiebat per appetitum sensitiuum, fuerit displicentia inefficax, non tollitur, quominus de se inclinauerit ad fugam, & displicentiamque efficacem; & consequenter non impedit, quod fuerit actus fomitis. 60 *Instabis primò.* *Secundò.*

Respondeo ad primam instantiam Diu. Thomam nomine *voluntatis naturæ*, non intelligere voluntatem, vt necessario, & per modum naturæ operantem, sed voluntatem, vt fertur in obiecta terminantia naturalem inclinationem, non inspecta, vt hic, & nunc sub omnibus circumstantijs, sed præcisè prout conuenientia naturæ in actu prosequutionis, & prout disconuenientia per fugam: quia ergo tristitia voluntatis Christi de morte non terminabatur ad illam, vt hic, & nunc sub omnibus circumstantijs, qualiter erat præcepta in ordine ad hominum redemptionem, & à Christo secundum rationem superiorem efficaci voluntate volita, sed vt erat mala, & disconueniens naturæ secundum se, & hoc non per recessum efficacem, & absolutum, sed inefficacem, simplicem, & virtualiter conditionatum, ideò dicit D. Thom. tristitiam de morte subeunda fuisse in Christo secundum voluntatem naturæ: ex hoc tamen non colligitur non fuisse actum plenè liberum. 61 *Ad 1. instantiam respond.*

Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam. Disparitas autem est: nam simplex complacentia finis, non præscindit ab aliqua circumstantia, aut bonitate in fine amato reperta, nec est actus conditionatus, sed absolutus, & ideò mouere, & inclinare potest ad intentionem efficacem finis, quæ in illam prout in re fertur sub omnibus circumstantijs; fuga autem mortis in Christo non respexit mortem sub omnibus circumstantijs, sed tantùm vt malum naturæ virtualiter conditionatè: nam taliter Christum tristitiam mortis admisit, quod si ex illa esset negatio mortis sequenda, illam in se non admitteret, & ideò non potuit mouere ad fugam efficacem mortis per appetitum rationalem; imo de facto erat in Christo simul hæc duplex voluntas, nempè, inefficax, qua mortem voluntate naturæ fugiebat, & efficax, qua illam voluntate rationis amabat, efficaciter amplectebatur, vt constat ex illo Matthæi 26. *Verùm tamen non sicut ego volo, sed sicut tu, spiritus quidem promptus est, caro autem infirma, fiat voluntas tua.* 62 *Ad 2.* *Matth. 26.*

§. III.

Secunda conclusio statuitur.

SEcunda conclusio sit. *Fomes in actu secundo, hoc est, motus inordinati appetitus, non potuerunt esse in Christo, etiam de potentia absoluta*: ita Auctores quartæ, & vltimæ sententiæ. Et probatur primò ratione ex summa sanctitate desumpta: nam summa, & infinita sanctitas est pugnat essentialiter, non solùm cum peccato, sed etiam cum motibus appetitus ad peccatum inclinantibus; sed humanitas Christi Domini ex vi gratiæ substantialis vnionis est infinitè, & summè sancta: ergo in illa sic vnita repugnant 63 *Secunda conclusio. Prob. 1.*

gnant essentialiter motus inordinati appetitus ad peccatum inclinantes. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primò: nam sanctitas summè talis, summè distat à peccato; sed maior à peccato distantia est non solùm opponi cum ipso peccato, sed etiam repugnare cum eo quod ad peccatum inclinat: ergo summa sanctitas non solùm opponitur cum peccato: sed etiam essentialiter pugnat cum motibus appetitus ad peccatum inclinantibus.

Maior probat. 1.

64 *Secundò.* Secundò: nam gratia vnionis, quia summa sanctitas est; & consequenter summè distans à peccato, non solùm peccato opponitur, sed etiam potentiæ ad peccandum expeditæ, vt fatetur Cardinalis Lugo *vbi suprà*; sed motus inordinati appetitus, quamuis rationem præueniant, & libertate non gaudeant; & consequenter nec malitia morali formaliter, magis ad peccatum accedunt, quam potentia proximè expedita ad peccandum; cum ad peccatum inclineut; potentia autem expedita peccandi, inclinationem ad peccatum non dicat: ergo ex eodem conceptu, nempè, summæ sanctitatis: summæque distantiæ à peccato, debet essentialiter opponi, non solum cum peccato, sed etiam cum omni illo, quod ad peccatum inclinat, quales sunt prædicti motus.

65 *Tertiò.* Tertiò: nam motus huiusmodi, quamuis quia indeliberati sunt, malitia morali non gaudeant; dicunt tamen quandam indecentiam moralem in natura sensitiua cum rationali coniuncta: vnde viri sancti illos pati, ab illisque vexari erubescunt, sed sanctitas summa ex conceptu summæ sanctitatis, non solùm pugnat cum malitia morali, sed etiam cum omni eo quod moralem indecentiam importat: ergo pugnat essentialiter cum motibus inordinatis appetitus sensitiui, quamuis rationem præueniant, ideoque non sint peccata formaliter.

66 *Minor probat. 1.* Maior cum consequentia tenet. Minor autem ostenditur primò: nam sanctitas pugnans, nedum cum morali malitia, sed etiā cum indecentia morali, maior est in ratione sanctitatis, quam illa, quæ solùm malitiæ morali opponitur: ergo summa sanctitas ex conceptu summæ sanctitatis opponitur cum indecentia morali.

Secundò. Secundò: vt enim fatentur communiter Authores, impeccabilitatem humanitatis Christi defensātes, gratia vnionis quia summa sanctitas est, non solùm opponitur cum trasgressione legis obligantis ad culpam, sed etiam cum transgressione legis non ad culpam, sed ad pœnam obligantis: vndè asserunt, Christo ratione summæ sanctitatis repugnare essentialiter trasgredi legem pœnalem, & esse dignum aliqua reprehensione; sed transgressio legis quæ purè pœnalis est, non est peccatum formaliter; sed solùm indecens aliqua morali indecentia: ergo sanctitas summa ex conceptu summæ sanctitatis, non solum pugnat cum peccato, sed etiam cum omni eo quod moralem indecentiam importat.

67 *Tertiò.* Denique probatur minor: non enim est implicatoria ex terminis sanctitas essentialiter opposita, non solùm cum malitia morali, sed etiā cum morali indecentia, vel assignata implicationem; sed hoc admisso non potest huiusmodi oppositio negari gratiæ substantiali vnionis ex conceptu summæ sanctitatis: ergo non solùm pugnat cum malitia morali, sed etiam cum morali indecentia.

Cōfirmat. Quod amplius vrgetur: nam diuinitas, vt sanctificans Deum non solùm opponitur cum malitia, sed etiam cum morali indecentia; at nulla est ratio cur oppositio cum indecentia morali essētialiter importet modum conueniendi à se: ergo hanc oppositionem præstat humanitati, cui conuenit per communicationem.

68 *Responsio.* Dices in huiusmodi motibus inordinatis, nec reperiri moralem malitiam, nec indecentiam moralem respectu humanitatis Christi, licet in hominibus iustis moralem indecentiam importent. Et ratio discriminis est: nam in istis mouent, & alliciunt illorum voluntatem ad peccandum, eo quod impeccabiles non sunt, Christus autem, quia impeccabilis erat, non poterat à motibus inhonestis perturbari, nec ab illis ad peccandum aliei, vel moueri, & ideò in humanitate Christi impeccabili, nec moralem malitiam, nec moralem indecentiam dicebant.

69 *Contra 1.* Sed contra primò: nam licet voluntas Christi, eo quod peccare non poterat, non posset de facto aliei à prædictis motibus, & ad malum inclinari, de se tamen ad malum inclinant, & aliciunt voluntatem; at in actu quantum est de se ad malum excitante, & mouente, aliqua indecentia inuenitur: ergo à motibus inordinatis non potest indecentia præscindi.

Secundò. Secundò: nam sequitur ex hac solutione huiusmodi motus potuisse esse in Christo, non solùm præueniente rationem, sed etiam ratione aduertente; consequens absurdum videtur: ergo solutio tradita est falsa. Probatur sequela: nam voluntas Christi non poterat ab illis ad peccatum incitari: ergo quamuis ratio aduerteret inordinatos motus in appetitu surgentes, nulla foret indecentia; & consequenter possent esse in humanitate Christi, etiam vigilante, & aduertente ratione.

70 *Tertiò.* Tertiò: nam sequitur, motus inordinatos appetitus sensitiui, non solùm esse potuisse, sed etiam de facto fuisse in humanitate Christi; consequens admitti non potest: ergo nec solutio tradita. Probo sequelam; seclusa à prædictis motibus omni indecentia morali, nulla esset ratio, cur in humanitate Christi non fuerint, imò adesset ratio, vt ei concedantur de facto; at iuxtā solutionis doctrinam, nullam habent indecentiam moralem: ergo ex illa sequitur esse de facto in Christo admittendos. Maior probatur: nam seclusa omni indecentia morali, Christus illos motus vincens, nobis præbuisset exemplum vincendi tentationes interiores, illasque in se ipso superando, sua victoria nobis mereretur auxilia ad similes tentationes vincendas: ergo sicut his rationibus tentari Dæmone exteriori tentatione permisit, oportuisset etiam interiùs tentari à carne, & à motibus inordinatis appetitus sensitiui, si in illis nulla indecentia inueniretur in humanitate impeccabili.

71 *Oppones.* Oppones; de facto in Christo motus appetitus sensitiui erga obiectum delectabile non contrarium rationi numquam extiterunt, vt rationem præuenientes, & non imperati ab illa; & tamen potuerunt de potentia absoluta existere in natura humana Christi ante omne imperium rationis, & non imperati ab illo: ergo ex eo quod motus inordinati appetitus nullam indecentiam importent, ideoque potuerint esse in Christo de potentia absoluta; non sequitur, fuisse in illo de facto. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: nam prædicti motus, vt rationem præuenientes, non sunt peccata formaliter, nec peccata materialiter, nec in peccatum aliqua ratione inclinant: ergo non repugnat in humanitate vnita de potentia absoluta inueniri.

72 *Responderi potest ex Recentiorum doctrina.* Huic obiectioni responderi potest ex quorundam Recentiorum doctrina, negando minorem. Nam motus appetitus sensitiui præuenire rationem, & illius imperio non subijci, est modus inordinatus operandi contra debitum naturæ sensitiuæ, vt rationali coniunctæ, cui prout sic debetur naturæ rationali sub esse, illius imperio regi, illudque non præuenire, & ideò motus illi, quamuis erga obiecta honesta, & rationi non disformia, non potuerunt esse in Christo, etiam de potentia absoluta, nisi ex imperio rationis.

73 *Displicet primò.* Hæc tamen doctrina non placet primò: quia falsum est naturæ sensitiuæ, vt rationali coniunctæ deberi, quod numquam suis motibus rationem præueniat, sed semper ex illius imperio operetur: ergò solutio tradita falso fundamento nititur. Probatur antecedens; subiectio appetitus ad rationem præstita à iustitia originali, fuit indebita naturæ humanæ, & ex gratia illi concessa: ergo quod natura sensitiua non operetur, nisi ex imperio rationis, illamque præuenire non possit, non debetur illi, etiam vt naturæ rationali coniunctæ.

74 *Secundò.* Secundò: nam si naturam sensitiuam non operari, nisi ex imperio rationis, esset illi debitum, vt rationali coniunctæ, conueniret illi in puris naturalibus conditæ; consequens est falsum & contrà omnes Theologos 1. 2. *q.* 109. *art.* 2. asserentes, naturam in puris naturalibus conditam duplici inclinatione gaudere, rationali, scilicet, & sensitiua, sine vnius subordinatione ad aliam: ergo falsa etiam est tradita solutio. Probatur sequela: natura namque in puris naturalibus conditæ conuenirent omnia prædicata illi debita: ergo si modus ille operandi semper ex imperio rationis, & illud non præuenire, esset debitus naturæ sensitiuæ, vt rationali coniunctæ, conueniret naturæ in puris naturalibus conditæ.

75 *Tertiò.* Tertiò: nam estò natura sensitiua, vt in homine; inclinet in prædictum modum operandi, potest Deus modum illum naturæ Verbo vnitæ, negare; sed naturæ sensitiuæ ex coniunctione ad naturam rationalem in homine ad summum potest prædicta inclinatio competere: ergo potest de potentia absoluta natura sensitiua Christi rationalem præuenire, & non semper ex illius imperio operari. Maior probatur; etenim rationalis natura de se inclinat ad virtutes naturales, & tamen potuit de potentia absoluta Verbo hypostaticè vniri sine aliquo habitu virtutis: ergo quamuis de se inclinet natura sensitiua, vt rationali coniuncta ad operandum semper ex imperio rationis: potuit Deus de potentia absoluta modum istum operandi naturæ sensitiuæ Christi negare.

76 *Quartò.* Deniquè: nam estò naturæ sensitiuæ, vt coniunctæ rationali, esset debitum operari semper ex imperio naturæ rationalis, illudque non præuenire, non sequitur, non posse in Christo sine tali subordinatione operari: ergo falsò negatur possibile de potentia absoluta. Probatur antecedens: naturæ ex vnione ad Verbum debentur gratia, virtutes, & visio beatifica; & tamen de potentia absoluta potuit humanitas Verbo vniri sine aliquo ex prædictis donis, vt tenet communis Theologorum sententia: ergo quamuis naturæ sensitiuæ vt in homine, deberetur operari semper ex imperio rationis, non sequitur, non posse in Christo de potentia absoluta sine tali subiectione operari.

77 *Vera solutio.* Quare melius respondetur secundò, concessa maiori, & minori, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam vt motus sensitiui rationem in humanitate Christi præueniant, nulla congruentia inuenitur; & ideò quamuis non implicet talis modus operandi in humanitate vnita, non est vndè colligamus, de facto extitisse in Christo, vt autem motus inordinati contra rationem insurgerent, si nulla ratione implicaret, sufficiens congruentia inuenitur, nempè, quod Christus illos vincendo nobis exemplum præberet, & nobis sua victoria auxilium gratiæ mereretur ad similes tentationes vincendas; & ideò si non repugnaret, de facto in Christo extitissent.

78 Secundò probatur conclusio ratione ex obligatione Verbi desumpta: nam motus inordinati appetitus, quamuis quia indeliberata-

Secundò probatur conclusio. liberati, & ideò non potens à natura rationali coerceri, non essent peccata respectu humanitatis Christi, Verbo in se ipso ad culpam imputarentur; sed implicat hæc imputatio: ergo implicat motus inordinati indeliberati appetitus sensitiui in humanitate vnita. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur; Verbo ex vnione humanitatis ad ipsum, inest obligatio specialis gubernandi humanitatem, nedum vt rationalem, sed etiam vt sensitiuam; & aliàs potest prædictos motus coercere, & ne insurgant euitare: ergo sinere prædictos motus insurgere, illosque non prohibere, imputabitur Verbo ad peccatum. Minor probatione non indiget. Maior constat: nam obligatio gubernandi consurgit ex coniunctione in vna Christi persona, sed non solùm est coniuncta Verbo natura prout rationalis, sed etiam prout sensitiua: ergo inest Verbo obligatio gubernandi humanitatem, & illius mala vitandi secundum vtramque rationem. Consequentia autem probatur quia namque naturæ prout rationali, incumbit obligatio gubernandi se ipsam, vt sensitiuam, si prædicti motus insurgerent natura rationali aduertente; & illos potente impedire imputarentur ipsi ad peccatum: ergo si Verbo conuenit obligatio gubernandi naturam, vt sensitiuam, cum aliàs possit prædictos motus inordinatos vitare attribuentur ipsi ad culpam.

79 *Opponet.* Obijcies: si Verbum naturam irrationalem assumeret, vt de potentia absoluta potuisse cum frequentiori sententia docuimus *suprà q. 4. disp. 18.* non teneretur motus appetitus sensitiui vitare: ergo pariter in natura sensitiua coniuncta cum rationali, quam sibi vniuit de facto, non tenetur speciali obligatione vitare prædictos motus, quando rationem præueniunt. Antecedens probatione non indiget. Consequentia autem probatur.

Consequentia prob. primò. Tum: quia natura sensitiua hominis eiusdem rationis est cum natura sensitiua bruti, quatenus operatur, præueniendo omnino rationem: cum solùm distinguatur ab illa prout est apta rationi obedire: ergo si in natura irrationali non teneretur Verbum prædictos motus vitare, nec in natura sensitiua, quam sibi de facto vniuit cum rationali coniunctam, tenetur vitare prædictos motus, quando omnino rationem præueniunt.

Secundò. Secundò: nam ideò non teneretur motus appetitus sensitiui in natura irrationali vitare, quia essent prædictæ naturæ consoni, & quia peccata non essent; sed motus inordinati appetitus sensitiui naturæ sensitiuæ cum rationali coniunctæ, sunt huic naturæ consoni, & aliàs peccata non sunt, quando rationem præueniunt: ergo Verbum non tenetur prædictos motus vitare.

80 *Tertiò.* Tertiò: nam ideò Verbum non teneretur motus appetitus sensitiui naturæ irrationalis sibi coniunctæ coercere, quia in natura irrationali non adest obligatio prædictos motus vitandi; sed nec etiam in humanitate est obligatio vitandi prædictos motus omninò indeliberatos: ergo in Verbo talis obligatio non datur. Confirmatur, & vrgetur indè namque *disputatione præcedenti* probauimus, non esse in Verbo obligationem specialem expellendi peccatum habituale, si in natura assumpta præcederet; quia in natura vnita talis obligatio non esset, excludendi à se statim peccatum habituale; obligatio autem Verbi excludendi à natura peccatum ratione specialis regiminis, non potest naturæ obligationem excedere; sed in humanitate Verbo hypostaticè vnita, non est obligatio vitandi motus inordinatos appetitus sensitiui, quando rationem præueniunt: ergo nec in Verbo est constituenda obligatio, prædictos motus coercendi.

81 *Respondet. Ad 1. probat. consequentiæ.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam, quia licet natura sensitiua hominis, quatenus rationem præuenit, eiusdem rationis sit *physicè* cum natura irrationali, non tamen est eiusdem rationis in consideratione morali, quia ex tali coniunctione cum natura rationali redduntur prædicti motus moraliter indecentes, & peccaminosi *obiectiuè* inclinantesque ad peccatum, & ideo quamuis nulla esset in Verbo obligatio ad illos motus in natura irrationali coercendos, rectè à nobis constituitur in Verbo specialis obligatio vitandi prædictos motus in natura sensitiua cum rationali coniuncta.

Ad 2. Et ex his ad secundam probationem nego causalem maioris, vt adæquatam: non enim solum negatur obligatio in Verbo respectu naturæ irrationalis vitandi prædictos motus, quia peccata non sunt, sed insuper quia non sunt moraliter indecentes, nec in peccatum inclinant: in natura autem sensitiua coniuncta cum rationali, quamuis non sint mali malitia morali formaliter, quando rationem præueniunt, sunt tamen moraliter indecentes, vtpotè mali *obiectiuè*, & in malum inclinantes, & ideò est in Verbo obligatio illos coercendi, & vitandi.

82 *Ad 3.* Ad tertiam consequentiæ probationem, nego causalem maioris, sed ob causas assignatas, quæ in natura irrationali non militant, benè tamen in natura sensitiua coniuncta cum rationali, illique identificata. Et quidem certum est, quod si Verbum naturam irrationalem sibi hypostaticè vniret in vnitatem suppositi, non solùm non teneretur motus appetitus sensitiui coercere, sed quod de facto sineret naturam irrationalem in motus illos exire; & tamen quod de facto motus inordinati appetitus sensitiui in humanitate extitarint, nullus Catholicus docuit, idque asserere est hæreti manifesta: ergo quia in his motibus aliqua indecentia inuenitur in natura sensitiua cum rationali coniuncta, quæ in eisdem in natura irrationali nullatenus inuenitur: ac proindè ex eo quod Verbo naturæ irrationali coniuncto, obligatio non adesset vitandi motus appetitus sensitiui, efficax illatio esse nequit ad negandam huiusmodi obligationem in Verbo vnito naturæ sensitiuæ cum rationali in humanitate coniunctæ.

Ad confirmationem, distinguo maiorem: per se, concedo maiorem: per accidens tantum, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet in humanitate vnita non sit obligatio vitandi prædictos motus, hoc ideò est; quia non potest illos vitare, quando actionem præueniunt, vndè si posset, teneretur illos vitare, & hoc est non teneri per accidens, cumque in Verbo prædicta ratio non militet; cum illos coercere possit; fit consequens, quod in illo sit specialis obligatio illos coercendi, & vitandi. At verò in ordine ad peccatum habituale, & illius expulsionem, non est obligatio per se ad illam statim ponendam; cum supposita potentia in homine, qui peccauit, disponendi se ad remissionem, destructionemque habitualis peccati, vt de facto in omnium sententia supponitur, non tenetur homo, qui semel peccauit, se ad illius remissionem disponere; & consequenter nec humanitas teneretur si postquam peccauit, assumeretur à Verbo, & ex hoc intulimus *disp. præc. §. 2.* non fore in Verbo obligationem statim destruendi peccatum habituale in humanitate vnita, casu in quo sibi vniret naturam, quæ ante assumptionem peccasset. 83 *Ad confirmationē.* 84 *Non est in homine obligatio ad statim se disponendam ad destructionem peccati habitualis.*

Denique probatur conclusio: repugnat Deum vt causam specialem causare motus inordinatos appetitus sensitiui; sed si darentur in humanitate vnita, Verbum prout in ea subsistit, esset specialis causa motuum inordinatorum appetitus sensitiui: ergo tales motus implicant in humanitate vnita. Consequentia tenet. Minor constat ex dictis *disput. præced. §. 9.* vbi ostendimus omnes operationes humanitatis Verbo hypostaticè vnitæ attribuendas esse Verbo, vt in illa subsistenti, non solùm *denominatiuè*, verum etiam *influxiuè*, & *effectiuè*, vt causæ particulari; cum ergo motus inordinati appetitus, sint actiones naturæ sensitiuæ, necessariò essent Verbo, vt in illa subsistenti attribuendæ, vt causæ particulari. Maior autem præterquamquod frequentior Theologorum sententia illam docet. Probatur primò: nam motus prædicti esto non sint peccaminosi formaliter, sunt mali malitia obiectiua: ergo non possunt effici à Deo, vt causa particulari. 85 *Vltimo probat. conclusio. Deus non potest vt causa specialis causare motus inordinatos appetitus sensitiui, nec habitū vitiosum.*

Secundò nam habitus vitiosus non potest à Deo causari, vt causa particulari etiam de potentia absoluta, vt cum frequentiori sententia docuimus *1. 2. q. 71. art. 1.* & hoc ideò, quia licet peccatum non sit, determinatè tamen in peccatum inclinat, & Deo repugnat esse causam specialem entitatis determinatè in peccatum inclinantis; sed motus inordinati appetitus sensitiui præuenientes vsum rationis, quamuis peccata non sint, in peccatum tamen inclinant: ergo Deus non potest illos, vt causa particularis causare. Deniq; probatur maior; licet namq; odium Dei vsum rationis præueniens non sit peccatum formaliter, vtpotè cum liber non sit, & sine libertate peccatum esse non possit, non tamen potest à Deo efficienter, vt causa particulari procedere ergo pariter motus inordinati appetitus, quamuis peccata non sint ex defectu libertatis, non possunt à Deo, vt à causa particulari causari. 86

Et ex his robur accipiunt, quæ in nostræ sententiæ probationem adduximus, & in hunc modum vrgentur; odium Dei indeliberatum implicat in humanitate vnita, siue ratione summæ sanctitatis, siuè ratione obligationis specialis illam gubernandi, & in bono continendi, siuè, quia repugnat Verbo, vt subsistenti in humanitate attribui, vt causæ particulari: ergo ex eisdem principijs implicant in humanitate vnita motus inordinati appetitus sensitiui, etiam indeliberati. Antecedens admittunt plures contrariæ sententiæ Authores. Consequentia autem probatur à paritate rationis. 87 *Confirm.*

Respondebis, negando consequentiam, & disparitatem reddes: nam odium Dei indeliberatè elicitum, esto non sit peccatum formaliter, est tamen materialiter peccatum, & sanctitati infinitæ, non solùm repugnat peccatum formaliter, sed etiam materialiter tale. Motus autem inordinati appetitus sensitiui non sunt peccata, nec materialiter, quando rationē præueniunt, sed actiones naturales animalis; & ideò non est vndè repugnent cum sanctitate infinita, nec cur non possint adeò, vt à causa particulari causari, & à Verbo vt subsistente in humanitate effici, ab illoque sustentari. Ità Arriaga *disput. 35. sect. 4. subsect. 2. num. 20.* 88 *Respondebis.*

Sed contra primò: nam actum aliquem esse materialiter peccatum, est erga obiectum malum, & prohibitum versari, sinè formali malitia ex defectu aduertentiæ ad præceptum, vel defectu libertatis; sed motus inordinati appetitus sensitiui versantur erga obiecta prohibita, & solùm à malitia excusantur ex defectu libertatis: ergo sunt materialiter peccata. Consequentia tenet. Maior ex ipsis terminis constat: non enim potest peccatum materialiter à peccato formaliter tali distinctū, aliter explicari, nec alia ratione odium Dei indeliberatum, est peccatum materialiter, nisi quia prohibitum est, & à malitia excusatur ex defectu libertatis, vel ex 89 *Contra 1.*

defectu

defectu notitiæ prohibitionis, & ignorantia inuincibili, si fortè potest admitti. Minor autem probatur: nam motus inordinati appetitus, & in hoc distinguuntur à motibus ordinatis, vel à motibus non inordinatis, quia illi tendunt in obiecta, aut lege naturali, aut positiua prohibita; isti autem in obiecta sensibilia, quæ nulli legi aduersantur: ergo motus appetitus, vel inordinati non sunt, vel tendunt in obiecta prohibita.

90 *Secundò* Secundò ideò odium Dei indeliberatum, est peccatum materialiter, quia si liberè à voluntate prodeceret, esset malum malitia formali: sed motus inordinati appetitus, si liberè ab illo procederent, essent peccata formaliter: ergo cum inde liberatè ab *Tertiò.* appetitu procedunt, quia vsum rationis præueniunt, sunt materialiter peccata. Tertiò nam motus inordinatus voluntatis indeliberatè elicitus circa materiam veneream, est peccatum materialiter: ergo motus appetitus sensitiui vsum rationis præueniens tendensque in eandem materiam, est peccatum materialiter. Consequentia tenet: non enim alia ratione motus inordinatus voluntatis in materia venerea, est peccatum materialiter, nisi quia est tendentia non libera in obiectum lege prohibitum; sed non solùm prohibentur voluntati, verum etiam appetitui sensitiuo, quia ex coniunctione, quam cum rationali habet, est capax libertatis; ergo si motus inordinatus voluntatis est peccatum materialiter, idem est dicendum de motu inordinato appetitus sensitiui. Antecedens autem probatur: non enim alia ratione odium Dei indeliberatũ est peccatũ materialiter, nisi quia versatur erga obiectum lege naturali prohibitum, quod si deliberatè attingeret, esset peccatum formaliter; sed etiam affectus absolutus indeliberatus voluntatis circa materiam veneream, versatur erga obiectum lege naturali prohibitum, essetque peccatum formaliter, nisi obstaret indeliberatio: ergo est peccatum materiale.

91 *Arguitur 1.* Contrà istam conclusionem obijciunt Auctores contrarij primò: nam motus inordinati non sunt mali, nec peccata formaliter, sed ad summum materialiter, & malitia purè obiectiua; sed non repugnant humanitati Christi de potentia absoluta actus solùm materialiter, & obiectiuè mali: ergo non repugnant in humanitate Christi motus inordinati appetitus sensitiui de potentia absoluta. Maior constat: nam eo ipso, quod sint indeliberati, non possint esse mali malitia morali formaliter; cum hæc libertatem actus supponat, & super illam fundetur. Minor autem probatur primò: nam actus, qui potest esse meritorius præmij supernaturalis non potest repugnare humanitati vnitæ, nec ratione summæ sanctitatis, nec ratione indecentiæ moralis; sed actus materialiter; & obiectiuè mali possunt esse meritorij præmij supernaturalis: ergo actus materialiter, & obiectiuè tantùm malus, non repugnat humanitati de potentia absoluta. Consequentia tenet. Minor constat: nam potest quis ignorans inuincibiliter, carnes esse prohibitas illas comedere comestione orta ex motiuo supernaturali; sed talis actus materialiter, & obiectiuè malus, esset meritorius præmij supernaturalis: ergo actus materialiter, & obiectiuè mali possunt esse meritorij, & laudabiles.

92 Deindè: nam potest quis occidere amicum falsò existimans esse Reipublicæ hostem, qui actus est malus materialiter, & obiectiuè, & posset esse meritorius, & laudabilis: ergo actus materialiter, & obiectiuè mali, possunt esse meritorij præmij supernaturalis. Maior autem probatur: nam sanctitas quamuis summa, & infinita, non potest cum actu meritorio pugnare; cum ex conceptu sanctitatis habeat valorare meritum. Deinde supposita ignorantia inuincibili nulla indecentia moralis in tali actu inuenitur, sed potiùs bonitas moralis, laudabilitas, & meritum indecentia autem ignorantiæ inuincibilis non repugnat humanitati vnitæ: ergo operari meritoriè occasione sumpta ex illa, non est indecens indecentia morali, quamuis actus sit materialiter malus.

93 *Respõdebis ex doctrina Recentiorum.* Si respondeatur ex doctrina Recentiorum, hoc argumento probari actus materialiter malos ex obiecto malo intrinsecè, vt odium Dei, mendacium, & cætera, repugnare humanitati vnitæ: secus verò actus malos materialiter ex obiecto sola lege positiua prohibitio, qualis est comestio carnium in die prohibito, quæ supposita ignorantia prohibitionis potest meritoriè fieri, & ab omni indecentia morali purgari in contrarium obstat primò: nam sequitur ex hac solutione, potuisse esse actus fomitis in

Contra 1. Christo erga obiecta sola lege positiua prohibita, quod à nobis admittendum non est, nec posse admitti, constat ex his, quæ *superiùs* diximus, scilicet, quod si non repugnarent, essent admittendi de facto, quod nullus Theologorum concedit.

Secundò. Secundò; nam idem argumentum vrget contrà actus ab intrinseco malos; hi namq; possunt meritoriè fieri supposita ignorantia inuincibili de illorum prohibitione, vt si quis inuincibiliter ignoraret, mendacium esse prohibitum, posset ex fine supernaturali operando laudabiliter, & meritoriè mentiri: ergo argumentum factum dicta euasione non soluitur.

94 *Respond. obiectioni.* Vndè ad obiectionem respondeo, negando minorem. Ad probationem, nego maiorem. Nam licet actus ex obiecto de se bonus, laudabilis, & meritorius, ex nullo capite repugnet summæ sanctitati, & actus ex obiecto malus, meritorius, & laudabilis supposita ignorantia inuincibili non pugnet cum sanctitate summa ex ratione meriti, & boni, pugnat tamen cum illa ratione indecentiæ moralis, quæ inuenitur in illo modo operandi & licèt ignorantia purè negatiua, quæ nescientia dicitur, non dicat indecentiam moralem repugnantem humanitati vnitæ de potentia absoluta, operari tamen erga obiectum lege prohibitum ex ignorantia inuincibili, indecens moraliter est. Quis enim potest negare, mentiri ex ignorantia inuincibili, quamuis excusetur à culpa, non autem excusari ab indecentia morali? Et cum ex superuenienti motiuo, quamuis supernaturale sit, & exindè actus meritorius euadat, non tollatur illa moralis indecentia; sit, vt ex ratione meriti non auferatur repugnantia talis actus cum sanctitate infinita, estò ex illa non nascatur, sicut in sententia admittente posse eundem actum esse simul bonum, & malum, meritorium, & demeritorium, talis actus non posset in humanitate admitti, & repugnaret cum summa illius sanctitate, non ea parte, qua bonus, & meritorius est, sed ratione malitiæ moralis, quæ simul cum bonitate illi actui conueniret.

Sed oppones primò: actus materialiter, & obiectiuè malus, meritorius tamen ob præsuppositam ignorantiam; terminat specialem Dei influxum; cum à gratia supernaturali procedat: ergo potuit etiam à persona Verbi procedere, prout in humanitate subsistit, & à Verbo, vt Deo, in humanitate permitti, non obstante obligatione speciali gubernandi humanitatem, & cum summa sanctitate humanitatis vnitæ componi. 95 *Instabis 1.*

Secundò: nam supposita ignorantia inuincibili prohibitionis, meliùs est operari erga obiectum re ipsa prohibitum ex motiuo supernaturali, quam omnimodè ab operando erga tale obiectum cessare; sed in cessatione ab omni operatione nulla indecentia inuenitur: ergo nec in operando erga illud ex supernaturali motiuo. Minor supponitur; aliàs omnimoda operationis suspensio erga obiectum re ipsa prohibitum repugnaret humanitati. Maior constat: nam id, quod bonum, & meritorium est, melius est; eò quod, nec bonitatem habet, nec meritum; sed cessatio ab omni operatione erga obiectum illud prohibitum, nec bona est, nec meritoria; operatio autem erga tale obiectum elicita, bona, & meritoria est: ergo supposita ignorantia inuincibili, melius est operari erga obiectum re ipsa prohibitum, quam ab omni operatione cessare. Consequentia autem probatur: nam in agendo id quod est meliùs, non potest moralis indecentia inueniri: ergo si ignorantia supposita, meliùs est operari erga obiectum re ipsa prohibitum, quàm ab omni operatione cessare, non potest in tali actu aliqua indecentia inueniri. 96 *Secundò.*

Respondeo ad primam replicam, concesso antecedenti, negando consequentiam. Nam licet omnis actus conueniens humanitati vnitæ possit esse à Deo generali, vel speciali influxu, non tamen omnis actus, qui potest à Deo speciali influxu fieri, potest humanitati vnitæ competere, nam potest aliquam indecentiam habere, ratione cuius humanitati Verbo vnitæ repugnet, quæ tamen non obstat actui, vt terminet supernaturalem, & specialem Dei influxum. Et quidem actus consilio oppositus, non potest elici ab humanitate vnita in sententia satis frequenti; & tamen potest supernaturalis esse; & consequenter supernaturalem Dei influxum terminare: non ergo ex eo quod actus materialiter mali, bonitate formali supernaturali gaudentes, terminent specialem Dei influxum, rectè infertur, posse in humanitate vnita inueniri. 97 *Ad primam instantiam respondetur 1.*

Vel secundò responderi potest, actus illos considerari posse dupliciter, nempè, ea ratione, qua supernaturales, & meritorij sunt, & quatenus sunt indecentes moraliter; & licet sub prima consideratione terminent specialem Dei influxum: secus autem sub secunda; ex quo solum sequitur, actus illos non repugnare humanitati vnitæ ex conceptu bonitatis, & meriti, non autem quod ei repugnent ex conceptu indecentiæ moralis. 98 *Secundò respondet.*

Ad secundam, distinguo maiorem: est meliùs per se, & ex meritis obiecti, nego maiorem est melius per accidens, permitto maiorem, & concessa minori, nego consequentiam. Nam licet id quod est melius per se, & ex meritis obiecti, non possit moralem indecentiam habere, si illius oppositum, quod in bonitate superat, moralem indecentiam non habet; quod autem non est meliùs per se, & ex meritis obiecti, sed per accidens ratione ignorantiæ suppositæ, potest aliquam indecentiam habere sumptam ex attingentia obiecti per se, quam illius oppositum non habeat. Et quidem supposita ignorantia inuicibili prohibitionis mendacij, melius est mendacium ex motiuo supernaturali imperatum, quam carentia mendacij ex nullo motiuo supernaturali procedens, & tamen in mendacio ex ignorantia procedente, moralis indecentia inuenitur, secus autem in carentia mendacij; & hoc ideò, quia ille excessus non conuenit mendacio per se, sed per accidens. Idem nos dicimus de quouis actu materialiter, & obiectiuè malo, quamuis per accidens bonus sit, & meritorius. Præterquamquod licet supposita ignorantia prohibitionis, sit meliùs, ignorantia tamen supposita est indecens indecentia morali, quia est ignorantia eorum, quæ quis scire tenetur in ordine ad operandum; & consequenter quamuis ignorantia purè negatiua, non repugnet humanitati vnitæ, illi tamẽ prædicta ignorantia regugnat. 99 *Ad 2.*

Secundò responderi potest principali argumento, distinguendo mi- 100

Secundò respond. principali argum. do minorem: actus materialiter mali destituti omni bonitate morali, nego minorem: bonitate morali formaliter ex superueniente motiuo ignorantia præsupposita, transeat minor, & nego consequentiam, quod nempè, motus inordinati appetitus sensitiui rationem præuenientes, & contrà illam insurgentes, non repugnent humanitati vnitæ de potentia absoluta; nam isti motus sunt mali *obiectiuè*, & nulla bonitate morali sunt boni, & ideò indecentes sunt, & cum summa sanctitate pugnantes. Ratio autem discriminis esse potest; nam actus materialiter mali ex obiecto, eliciti ex honesto motiuo supposita ignorantia inuincibili, non inclinant voluntatem ad malum; cum solùm possint causare in voluntate habitum inclinantem ad similes actus imperatos ex eodem motiuo, in quibus prout sic malitia non reperitur: motus autẽ appetitus sensitiui erga obiectum delectabile legi, & rationi dissonum, quando rationem præueniunt, nulla gaudent bonitate morali sumpta ex aliquo honesto motiuo; & licet ipsi formaliter non attingant malitiam obiectiuam moralem, inclinant tamen quantum est de se voluntatem ad actus erga illa obiecta malitia morali infectos, & ideò indecentes sunt moraliter, & cum summa sanctitate pugnantes; si autem à ratione imperentur ex motiuo aliquo honesto supposita ignorantia inuincibili prohibitionis obiecti, v. c. esus carnium in die Veneris prohibiti, sicut actus voluntatis, ex quibus actus appetitus imperantur, non sunt mali malitia morali: ità motus appetitus ab his actibus imperati rationem fomitis non obtinent.

101 *Secundò arg.* Secundò obijciunt: potuit Verbum de potentia absoluta assumere humanitatem amentem, & iudicio rationis, illiusque vsu priuatam, sed in humanitate amente Verbo hypostaticè vnita, esse possent motus inordinati appetitus sensitiui: ergo etiam esse possunt de potentia absoluta in humanitate assumpta vsu rationis compote motus inordinati appetitus sensitiui omnino indeliberati. Consequentia tenet. Tùm à paritate rationis. Tùm etiam; quia motus appetitus sensitiui omninò indeliberati eiusdem rationis sunt in natura rationali potente ad vsum rationis, & in natura rationali amente. Tùm denique: quia natura rationalis ab vsu rationis impedita, esset infinitè sancta: ergo si in illa esse possent motus inordinati appetitus sensitiui, summa sanctitas illis non obstat; & consequenter esse poterunt in humanitate vnita, & vsus rationis compote. Maior, quam aliqui negant constat primò: nam potuit Verbum assumere naturam irrationalem, vt fatetur communis sententia: ergo etiam rationalem amentem, & impeditam. Secundò: potuit enim Verbum assumere naturam rationalem sine potentijs proximè operatiuis in sententia D. Th. asserente realiter distingui ab anima: ergo sine intellectu, & voluntate; & consequenter potuit etiam assumere naturam rationalem cum intellectu, & voluntate ad suas operationes impeditis; si namque potuit assumi natura sine potentijs, cur inassumptibilis erit cum potentijs impeditis ad suas operationes?

102 *Minor probat. 1.* Minor autem ostenditur primò: nam motus inordinati appetitus sensitiui eiusdem rationis sunt in natura rationali amente; atque in natura irrationali; sed in natura irrationali essent motus naturales appetitus sensitiui erga omnia obiecta appetitus: ergo in natura rationali amente esse possunt motus appetitus sensitiui erga omnia obiecta appetitus; & consequenter erga obiecta de se *Secundò.* rationi difformis. Secundò probatur: natura rationalis vsu rationis priuata, possent in verba iniuriosa, immò, & blasphemias prorumpere, posset etiam puerum sibi obuium occidere, non minus quam natura irrationalis, quamuis esset Verbo vnita posset puerum obuium obruere: ergo posset etiam in motus inordinatos appetitus sensitiui. *Tertiò.* Tertiò: si namque Verbum, vt potuit, assumeret naturam Leonis, posset hominem innocentem occidere, & si fluuij naturam assumeret, posset campos innundare, prædia, & hominum domus destruere, quæ si fierent à natura rationali cum libertate, & aduertentia rationis essent moraliter mala: ergo etiam id posset natura rationalis vnita Verbo, quæ in amentiam incidisset, quamuis facta cum aduertentia rationis, imputarentur ad culpam; & consequenter etiam posset in motus inordinatos appetitus sensitiui.

103 *Respondetur ad 1. probat. minoris.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, distinguo maiorem: sunt eiusdem rationis *physicè*, concedo maiorem: in morali consideratione, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam in natura rationali quamuis ad vsum rationis impotente, motus illi, etsi non essent mali moraliter ex defectu libertatis, de se tamen ad peccandum inclinarent; & consequenter sũt moraliter indecentes, quam moralem indecentiam in natura irrationali non habent: vnde in illa non dicuntur motus inordinati; benè tamen in natura rationali, etsi amente: quia in hac natura aduersantur radicali inclinationi, qua in bonum rationi consonum propendit, in natura autem irrationali, nulli inclinationi, etiam radicali aduersantur.

104 *Ad 2.* Et ex his ad secundam probationem, nego antecedens. Blasphemare namque verba iniuriosa proferre, & innocentem occidere, sunt quantum est de se peccata, & solum per accidens in natura amente à malitia excusantur: vnde in natura rationali Verbo hypostaticè vnita, non posset in illa prorumpere, sicut nec in odium Dei, occisio autem facta à natura irrationali nullam continet malitiam; & ideò posset natura bruti Verbo hypostaticè vnita, puerum obuium necare, secus autem natura rationalis; etiam si esset vsu rationis priuata. Ex his etiam constat ad tertiam probationem solutio.

§. IV.

De fomite quoad essentiam sumpto prout in actu primo.

Tertia Conclusio. *De facto in humanitate Christi non fuit fomes quoad essentiam.* Ità communiter Theologi contrà Durandum. Quod aliqui probant primò: nam fomes non est appetitus sensitiuus, nec motus illius, vtcumque, sed quatenus ex peccato originali causantur, & vt pœna est originalis peccati; at in Christo culpa originalis non fuit: ergo appetitus in Christo fomitis essentiam non obtinet. Hæc tamen ratio non vrget, & quæstionem facit de nomine: si namque in Christo fuit appetitus sensitiuus in motus inordinatos expeditus, fuit in illo, quidquid ad essentiam fomitis necessarium est, etiam si huiusmodi expeditio, nec effectus fuerit; nec pœna originalis peccati: ergo quod in Christo fomes quoad essentiam non fuerit, non debet probari, ex eo quod expeditio appetitus sensitiui non fuerit effectus, vel pœna originalis peccati, sed ex eo quod, quamuis in illo extiterit appetitus quoad essentiam, non tamen fuit in illo ad motus inordinatos expeditus. 105 *Tertia conclusio. Probant aliqui 1. Ratio ista non vrget primò.*

Deindè; vt enim §. 1. docuimus, & probauimus, in homine in statu puræ naturæ esset fomes quoad essentiam; & tamen in illo statu, fomes non esset pœna peccati originalis: ergo non benè relegatur à Christo fomes, quia in illo non fuit effectus peccati originalis. Denique nam qui admitteret de facto fuisse in Christo motus inordinatos appetitus sensitiui, asserens, non fuisse actus fomitis, quia non processerunt ex peccato originali, quæstionem grauissimam Theologorum, in cuius decisione versamur, faceret quæstionẽ de nomine: ergo idem dicendũ est, si fomes in actu primo, solũ ex hac ratione ab humanitate Verbo vnita excludatur. 106 *Secundò. Tertiò.*

Secundò ab alijs probatur: nam fomes dicitur talis, quia est incitamentum ad peccandum; ac proinde connotat in subiecto potentia peccandi expeditam; at in Christo non erat potentia expedita ad peccandum; vnde nec poterit ad peccandum ab appetitu incitari; ergo etsi in illo fuerit appetitus sensitiuus, fomes tamen in illo non fuit. Cæterùm etiam hæc ratio quæstionem facit de nomine, an scilicet, appetitus sensitiuus expeditus in motus inordinatos, sit dicendus fomes, vel non, eò quod non connotet potentiam ad peccandum expeditam? Deinde reijcitur: nam ex illa sequitur, posse admitti de facto in Christo, non solùm appetitum sensitiuum in motus inordinatos expeditum, sed etiam ad actum secundum reductum; consequens non admittetur, nec admitti potest: ergo ratio facta est inefficax. Probatur sequela: nam definitio sextæ Synodi Generalis, qua contrà Theodorum asseritur, non fuisse pugnam carnis in Christo, & PP. id asserentes explicari possunt, dicendo, non fuisse pugnam interiorem in Christo, estò motus appetitus contrà rationem in illo extitissent, quia non excitabant voluntatem Christi ad peccandum, eo quod peccare non poterat: ergo possunt isti motus in Christi appetitu admitti. 107 *Secundò probant alij. Displicet ista prob. Vltimò reijcitur.*

Tertiò probat Vazquez *disp. allegata*: etenim in Christo non fuerunt motus appetitus sensitiui erga obiectum delectabile ordini rationis contrarium; sed in his motibus essentia fomitis consistit: ergo non fuit in Christo fomes quoad essentiam. Hoc tamen argumentum non vrget primò: nam falsum est essentiam fomitis consistere in motibus inordinatis appetitus sensitiui, vt §. 1. ostendimus: ergo ex eo quod hi motus de facto in Christo non fuerunt, non probatur, fomitem quoad essentiam de facto in Christo non fuisse. Deinde: nam in appetitu sensitiuo, vt expedito ad inordinatos motus fomitis essentia saluatur, sicut in voluntate, vt proximè expedita ad peccandum saluatur potentia peccandi: ergo vt excludatur fomitis essentia à Christo, non solùm debent negari motus actuale appetitus sensitiui. 108 *Vazquez probat 3. Non vrget 1. Secundò.*

Respondet Vazquez *vbi suprà num. 48.* se non solùm excludere prædictos motus à Christo, sed etiam facultatem expeditam ad illos, quia non solùm docet non fuisse, sed etiam non potuisse esse, ad quod necessarium est appetitum impediri; cum enim sit potentia naturalis, nisi impeditus sit, operabitur: vnde eo ipso, quod illorum existentia negatur, negatur etiam expeditio appetitus; ac proindè excluditur fomes, non solùm in actu secundo, verùm etiam in actu primo. Sed contra primò: vt enim docet D. Thom. *infrà q. 27. art. 2.* stat fomitem ligari, quin extinguatur; & de facto docet ligatum fuisse in Beatissima Virgine ante Conceptionem Christi, & penitùs extinctum in illius conceptione: cui doctrinæ quantum ad distinctionem ligati, & extincti fomitis frequentiùs adhærent Theologi; sed vt appetitus de facto non fuerit motus illos operatus sufficit fomitem fuisse ligatum: ergo ex negatione prædictorum motuum in Christo, non sequitur, fomitis essentiam in illo non fuisse. 109 *Respond. Contra 1.*

Secundò, & explicatur magis hoc ipsum: vt appetitus in Christo de 110

Secundò. sto de facto non exiret in motus inordinatos, sufficit decretum Dei nunquam concurrendi cum illo, vel præuiè, vel simultaneè; sed vt fomes quoad essentiam non fuerit, decretum illud non sufficit: ergo ex negatione motuum inordinatorum in appetitu Christi, non sequitur, quod in illo fomes quoad essentiam non fuerit. Consequentia probatione non indiget. Maior est certa; nam appetitus sensitiuus non potest sine concursu diuino motus, siuè ordinatos, siuè inordinatos operari: ergo eo ipso, quod Deus decernat, non concurrere cum illo ad motus inordinatos, tales motus non eliciet; & consequenter, vt de facto non extiterint in Christo, sufficit decretum extrinsecum Dei nunquam concurrendi ad illos. Minor autem ostenditur primò: vt enim frequentiùs docetur à Theologis, potest fomes impediri, & non extingui; & consequenter potest impediri, & quoad essentiam manere; sed hæc distinctio non staret, si decretum Dei extrinsecum, nunquam concurrendi cum appetitu sensitiuo in motus inordinatos, fomitem quoad essentiam excluderet: ergo decretum illud, fomitem quoad essentiam non tollit. Secundò probatur: vt enim docet D. Thom. *infrà q. 27. art. 3.* fomes ante Conceptionem Christi fuit in Beata Virgine ligatus, sed non extinctus vsque ad Christi Conceptionem; & tamen Deus efficaciter decreuit, nunquam concurrere ad motus inordinatos cum illius appetitu: ergo fomes quoad essentiam tali decreto non tollitur.

Minor probatur 1.

Secundò.

111 *Distinct. tradita à D.Th. defenditur.* Quia tamen Pater Vazquez *infrà disp. 118. cap. 3.* sententiam D. Th. de fomite in Beatissima Virgine impugnat, & distinctionem illam de fomite ligato, & non extincto impossibilem censet: breuiter talis distinctio probatur, posseque appetitum sensitiuum impediri ad motus inordinatos, & tamen fomitem quoad essentiam manere. Nam fomitis essentia consistit in appetitu sensitiuo, vt expedito expeditione actus primi ad motus inordinatos; sed stat ab extrinseco impediri per decretum efficax Dei nunquam concurrendi ad illos, & manere in appetitu facultatem in actu primo expeditam: ergo stat fomitem ligari, & quoad essentiam manere. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: stat voluntatem humanam per decretum efficax Dei non concurrendi cum illa ad actus peccaminosos, impediri in ordine ad illos, & manere facultatem in actu primo ad peccandum expeditam: ergo pariter poterit in appetitu contingere ab extrinseco impediri ad actus inordinatos, & manere in ipso facultatem in actu primò expeditam in ordine ad tales motus. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem constat. Tùm in confirmatis in gratia impeditis ab extrinseco ad moraliter peccandum per decretum Dei extrinsecum, nunquam concurrendi cum illis ad materiale peccati, in quibus tamen manet potentia ad peccandum in actu primo expedita. Tùm etiam, in Beatissima Virgine cum qua Deus decreuit nunquam ad peccatum concurrere, nec mortale, nec veniale; & tamen erat potens peccare potentia in actu primo expedita: stat ergo voluntatem ad peccandum impediri, & manere in illa potentiam expeditam ad peccandum; & consequenter id ipsum poterit in appetitu contingere.

112 *Suarez explicat rationem D.Thom.* Deniquè Pater Suarez explicans rationem D.Thom. *in præsenti art. 2.* sic arguit: fomes namque tunc dicitur solùm ligatus quando solum ab extrinseco impeditur: tunc autem extinctus dicitur; & consequenter quoad essentiam perseuerans, quando impeditur per aliquam formam intrinsecam adiuncto decreto extrinseco Dei, nunquam concurrendi cum appetitu sensitiuo ad motus inordinatos; sed in Christo appetitus fuit impeditus ad motus inordinatos, non solùm per extrinsecum decretum, sed per gratiam, & virtutes intrinsecas adiuncto decreto extrinseco: ergo in illo fomes ligatus non fuit, sed fomitis essentia non extitit. Hæc

Hæc ratio nō explicat plenā mentē D.Thom. tamen ratio, nisi aliquid illi addatur, non sufficit ad mentem D. Th. explicandam. Quod probationem D. Th. *infrà q. 27. art. 3. in corp.* docet, fomitem in Beatissima Virgine ante Conceptionem Christi solùm fuisse ligatum, & in conceptione Christi penitus sublatum; & tamen expressè affirmat, fomitem fuisse impeditum per gratiam intrinsecam, & per extrinsecam prouidentiam prohibentem motus inordinatos, completam: ergo vt fomes quoad essentiam non maneat, non sufficit, esse impeditum per gratiam, quamuis intrinsecam, sed datur gratia intrinseca ligans, & datur gratia extinguens intrinseca.

113 *Vrgetur amplius. D.THO.* Quod amplius vrgetur ex D. Thom. *quæst. allegata art. 4. ad 2.* illis verbis: *Dicendum: quod in B. Virgine post sanctificationem in vtero, remansit quidem fomes peccati, sed ligatus, ne scilicet; prorumperet in aliquem motum inordinatum, qui rationem præueniret, & licet ad hoc operaretur gratia sanctificationis, non tamen ad hoc sufficiebat, alioquin virtute illius gratiæ, hoc ei fuisset præstitum, vt nullus motus posset esse in sensualitate eius, nisi ratione præuentus, & sic fomitem non habuisse, quod esset contra supradicta; vnde oportet dicere, quod complementum illius ligationis fuit ex diuina prouidentia, quæ non permittebat aliquem motum inordinatum ex fomite prouenire.* Sentit ergo D. Thom. dari impedimentum fomitis ex gratia intrinseca non extinguente fomitem, sed illum ligante, & dari gratiam intrinsecam fomitem extinguentem; & consequenter ex eo solum, quod impedimentum appetitus ad motus inordinatos fuerit ex gratia intrinseca completa per extrinsecam prouidentiam, non colligitur in Christo fomitem quoad essentiam non fuisse.

114 *Probatur conclusio 1.* Vnde prætermissis huiusmodi argumentis, suadenda est conclusio primò: nam fomes in actu primo expeditus ad motus inordinatus non fuit in Adamo in statu innocentiæ, vt fatentur omnes Theologi, nec in Beatissima Virgine ab instanti conceptionis Christi, nec in beatis existit, vt omnibus est in confesso: ergo nec fuit in humanitate Christi, in qua fuit omnis plenitudo gratiæ, & cui nulla defuit perfectio ex his, quæ possunt illi competere, nisi defectus illius ad finem redemptionis expediret: Secundo: nam in humanitate Christi, non solum non fuit peccatum, sed nec etiam potentia ad peccandum in actu primo expedita, vt communis tenet sententia: ergo pariter, non solum non fuerunt in illa motus inordinati appetitus sensitiui, sed nec etiam potentia in actu primo ad prædictos motus expedita.

Secundò.

115 *Tertiò.* Tertio probatur duplici D. Th. ratione *in præsenti a. 2.* Prima est; nam fomes in actu primo expeditus ad motus inordinatos, non conducit ad finem redemptionis: ergo in humanitate Christi non fuit. Secunda: nam in Christo fuerunt gratia, omnesque virtutes in summo perfectionis gradu; sed cum his non compatitur expeditio in actu primo appetitus sensitiui ad motus inordinatos, in quo fomitis essentia consistit: ergo in Christo fomes quoad essentiam non fuit.

Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: nam virtutes insidentes appetitui sensitiuo, illum subijciunt rationi, & quo perfectiores sunt, eo perfectius illum rationi subijciunt, ne insurgat contra rationem: ergo virtutes in summo, summè illum rationi subijciunt; sed summa subiectio appetitus ad rationem non saluatur in hoc, quod numquam rationi aduersetur, sed in eo quod non possit contra rationem insurgere: ergo virtutes in summo, non solum efficiunt, vt appetitus numquam contrà rationem insurgat, sed etiam, vt non possit insurgere, nec rationem præuenire; & consequenter cum virtutibus in summo perfectionis gradu in appetitu existentibus non potest illius expeditio in actu primo subsistere ad motus inordinatos.

116 *Difficultas contra rationem istam insurgens.* Cęterùm contrà hanc rationem statim difficultas pulsat, quam tetigit Caietanus in explicatione articuli; etenim in Ioanne Baptista, alijsque primæ sanctitatis viris, virtutes in gradu heroico extiterunt; & tamen in illis fomes extinctus non fuit, imo nec fomes ligatus, vt communiter docetur à Theologis, qui hoc priuilegium fomitis extincti, aut ligati in statu legis gratiæ solum in Beatissima Virgine admittunt propter Matris Dei dignitatem: ergo virtutes insidentes appetitui, quamtumuis in summo sint, non sufficiunt, fomitem ligare, aut extinguere; & consequenter ex eo quod huiusmodi virtutes fuerunt in humanitate Christi in summo gradu perfectionis, non sequitur in illa fomitem quoad essentiam non fuisse, imo nec fomitem ligatum, & impeditum, sed aliunde erit probandum.

117 *Respondet Caietanus.* Huic difficultati respondet Caietanus, perfectionem virtutis in alijs hominibus regulariter fomitem non tollere, bene tamen in tali subiecto, scilicet, in anima Christi; & rationem discriminis redit: nam anima Christi erat, quantum ad elongationem à peccato, sicut animæ in statu innocentiæ, animæ autem reliquorum quantumcunque sanctificatorum in vtero, in hac vita sunt sicut anima hominis, qui incidit in latrones, & non solùm spoliatus est gratuitis, sed etiam vulneratus in naturalibus; & ideo in anima Christi secundum se sola naturalis inclinatio appetitus sensitiui in bonum, sibi consonum erat per virtutem subijcienda perfectè rationi, ità vt nulla ratio fomitis maneret in eo; in alijs autem, non solum est naturalis inclinatio partis sensitiuæ in bonum sibi consonum, sed talis inclinatio est vulnerata; & propterea in illis non sufficit perfectio virtutis ad tollendum fomitem, sed speciali gratia est opus sic sanante, vt fomes peccati extinguatur, quod soli Beatissimæ Virgini in hac vita fuit concessum.

118 *Vazquez reijcit hāc doctrinā primò.* Quam doctrinam Vazquez *vbi suprà*, vt friuolam reijcit, quia eadem omnino est natiua inclinatio appetitus in quouis statu, & virtutes eiusdem sunt efficacitatis, & solùm est discrimen, quia in statu innocentiæ appetitus sensitiuus protectione peculiari Dei, non sinebatur exire in motus inordinatos; in hoc autem statu finitur: ergo si in natura vulnerata virtutes non subijciunt appetitum perfectè rationi: pariter nec in statu innocentiæ, nec in Anima Christi Domini, esto in naturalibus vulnerata non fuerit.

Leui ducitur motiuo. Futili tamen motiuo ducitur prædictus Auctor ad paruipendendam doctrinam Caietani, supponens, quod probare deberet, nempè, fomitem in statu innocentiæ, fuisse sola Dei extrinseca protectione impeditum, ne exitet in motus inordinatos, cuius contrarium à Caietano supponitur cum D. Thom. *in part. quæst. 95. a. 1. & 2.* vbi docet, gratiam status innocentiæ, scilicet, iustitiam originalem inter alios effectus habuisse subijcere appetitum rationi, quam gratiam non in extrinseca Dei protectione consistere, sed in aliquo dono permanente, tenet communis sententia.

Deinde; quod Caietanus docet, perfectionem iustitiæ non sufficere ad tollendum fomitem; benè tamen in tali subiecto, scili- 119

Secundò reijcit Vazquez doctrinā Caietani. cet in anima Christi, quia quantum ad elongationem à peccato erat, sicut animæ in statu innocentiæ, ex aliorum referens sententia *num.* 53. etiam, vt innane reijcit: nam gratia, & virtutes prout in tali subiecto non possunt intrinsecè habere maiorem vim, quam habent secundum se, quandoquidem à subiecto non participiant efficacitatem, sed potius illam subiecto communicant: ergo si virtutes appetitui sensitiuo insidentes, non habent ex se efficaciam ad tollendum, vel extinguendum fomitem, nec illam habent in Christo.

120 *Non vrget.* Hæc tamen obiectio non vrget, & ex non penetrata mente Caietani procedit, non enim docet Caietanus, virtutes quoad intrinseca inuariatas, habere maiorem vim, & efficaciam, quam eis concedit in Christo, & non in alijs hominibus, emendicare à subiecto; sed quod animæ Christi, quia erat quoad elongationem à peccato, sicut animæ in statu innocentiæ debebantur virtutes illius status ratione iustitiæ originalis primo residentis in anima, & quia iustitia originalis poscebat virtutes in appetitu illum subijcientes rationi, ne posset contrà illam insurgere huiuscemodi virtutes cum hac intrinseca perfectione, qua possent plenè subijcere appetitum rationi, esse animæ Christi tribuendas: non ergo à subiecto participabant virtutes vim ad fomitem tollendum, sed quia anima Christi iustitiam originalem habebat, debeantur illi virtutes illius status, quas ab intrinseco habuisse vim ad fomitem extinguendum, supponit Caietanus ex frequentiori, & veriori sententia *1. p. q.* 99.

§. V.

Obiectionibus contrà solutionem istam occurritur.

121 *Vazquez obijcit.* SEd contrà hanc doctrinam objicit prædictus Auctor: nam virtutes, si quæ sunt in appetitu, non possunt omnes illius motus reprimere, & eius inclinationem ad illos omnino impedire: ergo ratione virtutum non potest fomes quoad essentiam tolli, immò nec potest ligari. Probat antecedens; quia namq; habitus vitiosi non minuūtur inclinationem ad virtutem intrinsecè, sed extrinsecè, scilicet, per contrariam inclinationem ad malum, quantumcumque crescant, non possunt omnino inclinationem ad virtutem extinguere, quod à se probatum supponit *1. 2. disp.* 137. *cap.* 2. docuitque D. Thom. 1. 2. *quæst.* 85. *a.* 10. sed virtutes, si quæ sunt in appetitu, non minuuntur intrinsecè illius inclinationem, aliàs tandem finiretur per incrementum virtutum: ergo quantumcumque crescant non possunt omninò paruos motus appetitus inordinatos reprimere, nec impedire omninò inclinationem appetitus ad illos.

122 *Confirmari potest primò.* Quod ampliùs vrgeri, & confirmari potest; vt enim docet D. Thom. 1. 2. *q.* 71. *art.* 4. hæc est differentia inter formam naturalem, & habitus animæ, quod illa necessario suam operationem producit; habitus autem in anima non necessario suam operationem producit, sed homo illo vnitur cum voluerit vnde habitu existente in homine, potest illo non vti, aut agere contrarium actum. Et *q.* 78. *n.* 2. ait, vti habitu necessarium non esse; sed subijci voluntati agentis, vnde, inquit habitus deffinitur, esse, quo quis vtitur, cum voluerit: ergo habitus virtutum insidentes appetitui, quamuis perfecti sint, subiacent vsui appetitus; ac proinde non possunt illum plenè rationi subijcere; taliter, vt nequeat contrà rationem insurgere.

123 *Secundò.* Confirmatur, & vrgetur secundò nam habitus virtutum inhærentes appetitui, insunt illi, prout potenti liberè operari ex coniunctione ad rationem; sed appetitus, vt præueniens rationem libera potentia non est: ergo non inhærent illi, vt potenti motibus inordinatis anteuertere rationem, & consequenter non possunt appetitum impedire, ne vsum rationis præueniat. Patet hæc secunda consequentia uam per formam operatiuam non conuenientem subiecto sub aliqua consideratione, sicut sub illa non potest constitui in actu primo ad operandum, ita nec per talem formam potest ab operando impediri: ergo si habitus virtutum non inhærent appetitui sub ea ratione, qua est potens præuenire vsum rationis, nequit impediri per illos, ne suis motibus rationem præueniat.

124 *Respondet Lorca, est prima solutio.* Huic argumento variè occurritur à Theologis. Lorca vbi *sup. n.* 5. respondet, negando antecedens. Ad cuius probationem, concesso antecedenti, negat consequentiam: & rationem discriminis reddit: nam inclinatio ad bonum naturalis est residens in voluntate, in qua nulla est ad malum inclinatio, consistitque in ipsa entitate voluntatis, & ideò per nullum habitum potest extingui; inclinatio autem ad malum, solum est in appetitu sensus, & non est ad malum formaliter, sed materialiter, & non consistit in ipsa entitate appetitus, sed in modo tenendi in obiectum, nempè, in vehementia, & excessu inclinationis, quæ vehementia per rationis imperium, & habitus sibi inditos potest coerceri, & ideo quamuis inclinatio ad bonum sensibile, quia est appetitui essentialis, numquam possit omninò auferri; inclinatio autem ad bonum sensibile, quod est materiale peccati omninò auferri potest: quia non ad essentiam, sed ad modum inclinationis eius pertinet.

Cæterùm contrà hanc solutionem facit primò: vehementia appetitus sumptam prout in actu primo, non distingui ab entitate appetitus, nisi per carentiam formæ impedientis, ne exeat, ne posset exire in actus inordinatos: ergo vt possit talis vehementia extingui, debet assignari aliqua forma, quæ possit illum in actu primo impedire in ordine ad tales motus; at huiuscemodi forma, habitus esse non potest: ergo per habitus non potest fomes extingui. Antecedens est certum: nam præter motum actualem non potest assignari, quid addat vehementia appetitus supra illius entitatem, nisi aliquam carentiam, vt §. 1. ostendimus. Consequentia probatione non indiget. Et minor subsumpta probatur paritate suprà facta: nam quia habitus vitiosi non minuunt intrinsecè inclinationem voluntatis ad bonum, sed extrinsecè tantum per contrariam inclinationem ad malum, non possunt in actu primo impedire inclinationem ad bonum, nec voluntatem inexpeditam in actu primo constituere ad rectam operationem, sed habitus virtuosi non diminuunt intrinsecè inclinationem appetitus ad malum, & ad resistendum rationi; sed solum extrinsecè per contrariam inclinationem ad bonum, & ad obediendum rationi: ergo non possunt appetitum in actu primò impedire in ordine ad motus inordinatos. 125 *Contrà 1.*

Deindè: nam estò inclinatio appetitus ad obiectum delectabile, quod est materiale peccati, non sit adæquata essentia appetitus; cum etiam ad alia obiecta inclinetur, quæ contraria rationi non sunt; est tamen prædicatum indistinctum ab entitate appetitus, non enim per aliquid superadditum, sed per seipsum est in actu primo inclinatus in obiecta sensibilia, quæ rectæ rationi aduersantur; quæ quidem inclinatio per habitus virtuosos, non intrinsecè; sed extrinsecè tantum minuitur; at quia inclinatio ad bonum rationi conforme est indistincta ab entitate voluntatis; & aliàs non intrinsecè per habitum vitiosum minuitur, sed extrinsecè tantùm, probat D. Thom. non posse habitus vitiorum extingui: ergo ex eadem ratione per habitus virtuosos, non potest omninò extingui inclinatio appetitus ad bona delectabilia, quæ sunt mala materialiter; & consequenter nec poterit omninò in actu primo impediri ad motus inordinatos. Denique contrà hanc solutionem faciunt, quæ in argumenti confirmationem adduximus, nempè, habitus subordinari potentiæ quoad vsum; & consequenter non posse illam in actu primo impedire; & insuper virtutes insidentes appetitui, non subiectari in illo, vt agente naturali, sed solùm, vt liber est ex coniunctione ad rationem; & consequenter non posse illum in actu primo impedire per ordinem ad motus inordinatos præuenientes omninò rationem, quos respicit, non vt liber, sed vt agens naturale. 126 *Secundò.* *Vltimò.*

Secunda solutio est; virtutes infusas Christo, considerari posse dupliciter: primo secundum se, & secundum intensiuam perfectionem; secundo, vt sunt debitæ humanitati ratione vnionis ad Verbum, & ad illam consequentes; & in priori consideratione non esse ad fomitem extinguendum sufficientes, benè tamen in secunda: nam eo ipso, quod ab intrinseco consequantur ad gratiam substantialem vnionis, non potest in appetitu Christi esse inclinatio ad peccandum, quia inclinationes ad opposita non possunt vni, & eidem ab intrinseco conuenire. Et sicut gratia habitualis, quia in tali subiecto est, & ad vnionis gratiam consequitur, habet esse capitale, quod gratiæ habituali in alio subiecto non conuenit, de quo *suprà q.* 8. ità virtutes infusæ ex coniunctione ad gratiam vnionis, & quia ad illam consequuntur, fomitem omnino impediunt, & illius essentiam excludunt, esto in cæteris iustis huiuscemodi effectum non præstent. Ita Nazarius *in præsenti articulo* 2. *controuers. vnica.* Idem docuisse videtur Vincentius *relectione de Gratia Christi quæstione prima pag.* 43. in eandem solutionem inclinat Magister S. Thoma. *disput.* 16. *art.* 3. *ad* 4. *& vltimum argumentum.* 127 *Secunda solutio.* *Nazar.* *Vincent.* *Mag. S. Thoma.*

Hæc tamen solutio, nisi aliquid illi addatur, non satisfacit facto argumento, nec menti D. Th. videtur congruere. Quod patet primo: nam D. Tho. *infrà q.* 27. *a.* 3. docet, gratiam superabundantem communicatam Beatissimæ Virgini in conceptione Christi, non solùm ligasse fomitem, sed illum omninò extinxisse, quæ doctrina nō est accipienda de sola gratia habituali, sed simul cum virtutibus infusis voluntati, & appetitui; & tamen huiuscemodi virtutes non consequebantur ad gratiam substantialem vnionis: ergo iuxtà D. Tho. possunt gratia habitualis, & virtutes illi annexæ ex se, & ratione intrinsecæ perfectionis sine consecutione ad gratiam substantialem vnionis, non solùm ligare fomitem, sed illum omnino extinguere, & tollere quoad essentiam; & consequenter cum *in præs. art.* docet virtutes humanitati infusas, omnino appetitum subordinasse rationi, & fomitem exclusisse ab humanitate Christi, sinè necessitate explicatur de virtutibus infusis, vt vnionem consequentibus; & cum vnione coniunctis. 128 *Contra 1.*

Secundò; vt enim docet D. Thom. 1. *p. q.* 95. art. 1. *&* 2. iustitia originalis in Adamo, ita subijciebat appetitum sensitiuum rationi, vt non posset contra rationem insurgere, nec illam præuenire, quam subiectionem art. 1. in corpore, attribuit gratiæ habituali, illis verbis: *Si deserente gratia soluta est obedientia carnis ad animam, datur intelligi, quod per gratiam in anima existentem inferio-* 129 *Secundò.* *D. THO.*

inferiora ei subdebantur. Quæ verba non sic accipienda sunt, vt gratia habitualis ab omni modo superaddito præcisa, huiusmodi effectum præstiterit, sed cum modo superaddito: ex quo habebat rationem originalis iustitiæ, ad quam isto modo sumptam consequebantur virtutes omnino subijcientes appetitum ad rationem, & fomitem omnino tollentes ergo vt virtutes infusæ fomitis essentiam tollant ab humanitate Christi, & appetitum omnino rationi subijciant: ità vt non possit aduersus illam consurgere, nec rationem præuenire, recursus ad coniunctione illorum cum gratia vnionis non est necessarius, nec ad mentem Angelici Præceptoris.

130 *Tertiò.* Tertiò: nam quod virtutes infusæ subiecerint appetitum humanitatis Christi rationi, ità vt nec illam præuenire, nec ei resistere potuerit, probat Angelicus Doctor; eo quod fuerunt in Christo in summo gradu perfectionis; at si hoc præstarent, quia consequuntur ad gratiam vnionis formaliter, recursus ad summum perfectionis gradum, quem in anima Christi obtinerent, omnino superfluus erat; cum in quodlibet gradu perfectionis eundem effectum præstarent, dummodo consequerentur ad gratiam substantialem vnionis: ergo dicta interpretatio menti D. Thom. non congruit.

Vltimò. Deniquè: nam virtutes infusæ non consequuntur ad gratiam vnionis per damnationem physicam, sed tantum consequutione morali, vt docet frequentior sententia *suprà q.2.art.12.q.6.art.vlt.& q.7.art.13.* ex qua consequutione nullam habent perfectionem intrinsecam, sed tantum extrinsecam denominationem: ergo si secundum se non sufficiunt, fomitem ligare, extinguere, vel auferre, nec consecutæ ad gratiam substantialem vnionis, possunt illos effectus præstare.

131 *Vera solutio traditur: pro qua supponitur 1.* Vnde his modis dicendi omissis, & in sua probabilitate relictis; pro solutione argumenti supponendum est primò ex D. Thom. *1.p.q.95.art.1.& 2.* gratiam status innocentiæ, quæ idem erat, ac iustitia originalis, inter alios effectus, quos homini in illo statu præstabat, vnum fuisse, ita appetitum sensitiuum rationi subordinare, vt illam præuenire non posset, nec aduersus illam motibus inordinatis insurgere; dum ratio sub Deo contineretur, & in Dei obedientia persisteret.

Secundò. Secundò supponendum est, huiuscemodi subiectionem non fuisse per prouidentiam extrinsecam Dei negaotis concursum ad motus inordinatos appetitus sensitiui, quibus præueniret rationem, & aduersus illam insurgeret, sed ex vi donorum gratiæ intrinsecè residentium in anima, & in potentijs illius: quod patet primò: nam per prouidentiam tantum extrinsecam non tollitur, sed tantum ligatur fomes, vt docet D. Thom. *infrà q.27.art.3. in corp.* sed in homine

Hoc notabile probatur 1. in statu innocentiæ fomes quoad essentiam non fuit, vt docet communis sententia, & constat ex Trid. *sess.5. decreto de peccato originali*, asserente, fomitem esse pœnam originalis peccati, quod verum esse non posset, si in primo Parente ante culpam extitisset ergo subiectio appetitus ad rationem non erat tantum per prouidentiam extrinsecam, sed in vi donorum gratiæ intrinsecè animæ inhærentium, illamque perficientium intrinsecè.

132 *Secundò.* Secundò: non enim implicat donum intrinsecum animæ ita frænans appetitum, illumque rationi subordinans, vt non possit præuenire rationem, nec insurgere contrà illam; cum enim possit Deus efficienter hanc subiectionem in appetitu causare, cur non poterit medio dono intrinseco habituali subiectionem istam efficere, ità vt à Deo sit effectiuè, & à dono gratiæ intrinseco formaliter talis subiectio proueniat? Sed nulla est ratio, cur ità de facto non fuerit: ergo asserendum est subiectionem appetitus ad rationem de facto fuisse effectum donorum gratiæ inhærentium

Vltimò. animæ intrinsecè. Deniquè: nam gratia consummata in beatis huiusmodi effectum præstat, & non solum extrinseca prouidentia: ergo gratia originalis iustitiæ potuit quantum ad hoc, ita esse perfecta intrinsecè, vt effectum istum præstaret; quod si potuit nulla est ratio, cur negetur de facto ità contigisse, quod scilicet, ratione alicuius modi intrinseci, ità appetitum frænaret, sub rationeque contineret, vt non posset contrà rationem insurgere, quamdiu ratio in Dei obedientia persisteret.

133 *Supponitur 3.* Tertiò supponendum est, subiectionem appetitus ad rationem non fuisse adæquatè effectum gratiæ habitualis, aut doni immediatè animæ inhærentis, prout à potentijs distincti, sed etiam donorum intrinsecè inhærentium potentijs, ita vt gratia animæ inhærens, illam, vt radicaliter sensitiuam subordinaret in genere causæ formalis sibi ipsi, vt rationali; appetitum autem non subordinaret rationi in genere causæ formalis, sed radicaliter, radicando nempè virtutes simili perfectione gaudentes, inhærentes appetitui, illumq; in genere causæ formalis rationi subordinantes. Quod patet: nam hæc subiectio est intrinseca appetitui: ergo prouenire non potest in genere causæ formalis à dono animæ immeditè inhærente, sed necessariò petit à forma appetitui intrinsecè inhærente, præstari.

134 *Vltimò.* Deniquè aduertendum est, huiusmodi perfectionem, ratione cuius virtutes inhærentes appetitui, illum rationi subordinabant, non fuisse gradum intensissimum, sed modum aliquem similem modo gratiæ consummatæ, & virtutum consequentium ipsam; quod patet manifesta ratione: nam gratia, & virtutes fuerunt à Deo communicatæ Apostolis, Ioanni Baptistæ, & pluribus alijs Sanctis cum maiori perfectione intensiua, quam Adamo in statu innocentiæ, vt omnibus est in confesso; & tamen in illis non fuit appetitus sensitiuus rationi omnino subiectus, nec ligatus, nec extinctus, vt fatentur omnes Theologi asserentes huiuscemodi priuilegium fomitis extincti, aut ligari fuisse Virgini speciale, & nulli Sancto concessum in statu viæ: ergo fomitis ablatio, & illius plena subiectio, non fuit in Adamo effectus gratiæ, & virtutum perfectionis gradualis intensiuæ, sed ratione alicuius modi intrinseci diuersæ omnino rationis à graduali intensione, simili modo gratiæ consummatæ beatorum; & virtutum ipsam consequentium, quam esse diuersæ rationis à gratia, & virtutibus viatorum, docet D. Thom. *2.2.q.24.art.7.ad 3.* loquendo in specie de habitu Charitatis.

Ex quibus manifestè sequitur, cum docet D. Thom. virtutes humanitati Christi inhærentes, quia in summo gradu in anima Christi existunt, ità plenè subiecisse appetitum sensitiuum rationi, vt non posset aduersus illam insurgere, indeque in Christo fomitem peccati non fuisse non loqui de summo gradu intensionis, sed de summo gradu perfectionis de lege ordinaria possibili. 135 *Ment D. Thomæ explicatur.* Et ità formari potest. Virtutes summo gradu perfectionis gaudentes de lege ordinaria possibili, omnino subijciunt appetitum rationi: ita vt non possit contra rationem insurgere, vt constat in virtutibus Adami in statu innocentiæ, quæ ratione intrinsecæ perfectionis, omnino subiecerunt rationi appetitum sensitiuum; sed virtutes existentes in humanitate Christi fuerunt in summo perfectionis gradu, hoc est, omnis perfectionis de lege ordinaria possibilis: ergo omnino subijciebant rationi appetitum, ita vt non posset contra rationem insurgere, nec illam inordinatis motibus præuenire & consequenter fomes quoad essentiam in humanitate Christi non fuit: nam fomitis essentia consistit in appetitu sensitiuo, vt in actu primo expedito ad motus inordinatos contrà rationem pugnantes.

Ex his etiam ad argumentum Vazquij dicatur, verum esse antecedens de virtutibus appetitui inhærentibus secundum gradum intensionis inspectis, falsum autem de eisdem consideratis secundum intrinsecam perfectionem moralem, quasi extensiuã originalis iustitiæ, quam virtutes Christi habuerunt. 136 *Ad argumentum P. Vazquez resp.* Ad antecedentis probationem, quatenus distinctioni traditæ obstare potest, respondeo, loquendo de inclinatione remota, hoc est, quantum est de se potente in proprias operationes, eandem esse rationẽ de habitibus vitiosis in ordine ad voluntatem, & de habitibus virtutum in ordine appetitum, sicut enim habitus vitiosi quantumcumque intendantur, & crescant, non possunt efficere, vt voluntas quantũ est de se non possit in actum honestũ, ita habitus virtutũ existentes in appetitu, quantumcumq; perficiantur, non possunt præstare quod appetitus quantũ est de se non possit in motus inordinatos.

137 Loquendo autem de potentia in actu primo expedita, tenet paritas inspectis habitibus honestis secundo gradualem intensionem, non autem consideratis secundùm perfectionem extensiuam, qua appetitum rationi suburdinabant. Ratio primæ partis est; quia sicut habitus vitiosi subordinantur voluntati quoad vsum, ita actus virtutum inspecti in sua graduali intentione appetitui subordinantur; & ideo, sicut illi non possunt voluntatem in actu primo impedire in ordine ad actum honestum, ità nec illi possunt appetitum in actu primo impedire in ordine ad proprios inordinatos motus. Ratio autem secundi est: nam habitus virtutum insidentes appetitui secundum illam perfectionem extensiuam, non subduntur appetitui, sed illum sibi, & voluntati subijciunt, secus vero habitus vitiosi; cum enim naturales sint, non possunt sibi voluntatem subijcere; & ideò quamuis habitus vitiosi nequeant voluntatem in actu primo impedire in ordine ad actus bonos, possunt habitus virtutum inhærentes appetitui, illum in actu primo impedire in ordine ad motus inordinatos, eumque omnino rationi subordinare, taliter vt illam præuenire non possit: sicut enim Deus hoc potest se ipso efficere, potest etiam id præstare media qualitate inhærente.

138 *Ad formam argumenti respond.* Vnde in forma respondetur: quia habitus vitiosi non minuunt inclinationem ad bonum intrinsecè, sed extrinsecè; non possunt illam extinguere, distinguo maiorem: quoad vim remotam ad bonum, concedo maiorem: quoad vim proximè expeditam, subdistinguo maiorem: præcisè ex illa ratione, nego maiorem: ex illa, & insuper, quia voluntati subordinantur quoad vsum, concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Solum enim infertur habitus virtutum non posse inclinationem remotam appetitus sensitiui ad motus inordinatos auferre; non autem quod expeditionem proximam ad illos omnino extinguere nequeant, ob rationem differentiæ assignatam: quia nempè habitus vitiosi, non sibi voluntatem subijciunt, sed illi subordinantur; habitus autem virtutum ratione perfectionis explicatæ, non subduntur appetitui, sed appetitum subijciunt, & subordinant rationi. Et quidẽ visio beatifica appetitum impedit actu primo in ordine ad motus inordinatos, vt docet prædictus Auctor, & tamẽ magis extrinsecè se habet ad appetitũ, quam habitus illi inhærentes: ergo ex eo quod habitus non intrinsecè, sed extrinsecè minuant incli-

inclinationem appetitus ad motus inordinatos; non sequitur, quod non possint, illum in actu primo impedire.

139 *Ad 1. confirmationem.* Ad primam confirmationem dicatur, doctrinam D. Thomæ non sic accipiendam esse; vt formæ naturali conueniat necessariò suam operationem elicere, idque habitui ex communi conceptu repugnet. Quod patet: nam lumen gloriæ non est potentia; sed habitus; & tamen naturaliter suam operationem causat; charitas etiam beatorum per respectum ad amorem beatificum, non est potentia, sed habitus; & tamen quoad illum actum, non subditur voluntati, nec illum elicit liberè, sed necessariò, & per modum naturæ: ergo quamuis habitus ex communi rationi non petat necessariò suam operationem efficere, non tamen positiuè excludit istum modum operandi, & quod non subdatur voluntati quoad vsum. Vnde explicandus est D. Thom. de habitibus naturalibus, qui voluntari subduntur, & etiam de supernaturalibus in ordine ad actus liberos, & meritorios, qui prout sic, voluntatis imperio subduntur, non autem de omni habitu in ordine ad omnem actum; cum enim habitus datur ad sibi subijciendum, & subordinandum subiectum aliquod, vel potentiam, non subordinatur illi, & quia perfectio originalis Iustitiæ conueniens habitibus appetitus tendebat ad hunc effectum, nempè ad subijciendum appetitum rationi, ne illam præueniret motibus inordinatis, fit consequens, vt non subderetur appetitui quoad vsum, sed illum sibi subijceret, & omnino ad prædictos motus impediret.

140 *Ad 2.* Ad secundam confirmationem, distinguo maiorem: adæquatè, nego maiorem: inadæquatè, concedo maiorem: concessa minori, nego consequentiam. Nam licet habitus infusi appetitui quoad intensionem gradualem illi inhæreant inquantum potentiæ libere; quoad perfectionem autem, qua subdunt appetitu rationi, ne illam preuenire possit, insunt illi inquantum est agens per modum naturæ, non vt motus naturales eliciat, sed vt non præueniat rationem motibus inordinatis, nec inconueniens est vnum, & eundem habitum secundum diuersas rationes inhærere eidem potentiæ, vt liberæ, & vt causæ naturali: nam habitus charitatis perficit voluntatem, vt liberam, & vt operantem per modum naturæ; quandoquidem illam eleuat, vt libere Deum diligat in via, & in patria necessariò, & per modum naturæ.

141 *Instabis.* Si dicas: de ratione virtutis moralis solum est perficere potentiam in ordine ad rectam operationem: ergo hoc, quod est impedire appetitum, ne rationem præueniat motibus inordinatis, est extra rationem virtutis; & consequenter dato, quod appetitus sensitiuus qualitate intrinseca impediatur, ne rationem præueniat motibus inordinatis, talis qualitas, virtus non erit; ex quo vlterius fit, vt non subsistat doctrina Angelici Præceptoris asserentis, subiectionem appetitus in Christo prouenire à virtutibus infusis.

142 *Respond.* Respondeo, negando antecedens: Nam licet præcipuus finis virtutis, sit honesta, & recta operatio, quia tamen impedire appetitum, ne rationem præueniat motibus inordinatis, ordinatur ad rectam operationem; fit consequens, quod præstare huiusmodi impedimentum non sit extra rationem virtutis; ac proinde illa perfectio, qua virtutes inhærentes appetitui, illum rationi subijciunt, impedientes ne præueniat deliberationem rationis, extra rationem virtutis non est.

143 *Vrgebis 1.* Cæterum contrà hanc resolutionem obijciet aliquis primo D. Thomam *q. 24. de veritate art. 8. in corpore*, vbi de beatis, & beatifica cognitione loquens, sic ait: *Et hac cognitionis claritate in tantum mens roborabitur, quod in inferioribus viribus nullus motus insurgere poterit, nisi secundum regulam rationis*. Et art. 9. in corpore, vbi docet, perfectam confirmationem in bono, non posse homini competere in statu vitæ, & rationem reddit: *Primò, & principaliter, quia rationem esse semper in actu rectæ contemplationis in statu via, ita quod omnium operum ratio sit Deus, est impossibile. Secundò: quia in statu viæ non contingit inferiores vires, ità rationi esse subditas, vt actus rationis nullatenus propter eas impediatur, nisi in Domino Iesu Christo, qui simul viator, & comprehensor fuit, sed tamen per gratiam viæ, ità potest homo bono astringi, quod non, nisi valde difficilè peccare possit, per hoc, quod ex virtutibus infusis inferiores vires refrenantur, & voluntas in Deum fortius inclinatur, & ratio perficitur in contemplatione veritatis diuinæ, cuius continuatio ex feruore amoris proueniens, homines retrahit à peccato*. Ergo apertè sentit D. Thom. gratiam, & virtutes intrinsecas non posse fomitem ligare, aut extinguere, sed solam visionem beatificam posse huiuscemodi effectum præstare.

144 *Consequentia prob. 1.* Patet consequentia primò: quia in beatis extinctionem fomitis tribuit visioni beatificæ: ergo sentit, non præstari à donis gratiæ, & virtutum. *Secundò.* Secundò: nam probat non posse hominem in statu viæ perfectè confirmari in bono (nempè, ablatione potentiæ peccandi) quia in via non contingit vires inferiores, ita esse rationi subditas, vt actus rationis nullatenus impediatur per illas; at si virtutes, & gratia non coniunctæ cum beatifica visione, possent vires inferiores plenè rationi subijcere; huiusmodi ratio esset nulla: ergo gratia, & virtutes non possunt fomitem ligare, aut extinguere. *Tertiò.* Tertiò: nam quod in Christo vires inferiores plenè fuerint rationi subordinatæ, ita vt rationem impedire non potuerint; probat D. Thom. ex eo quod fuit simul viator, & comprehensor: ergo sentit sola visione beata posse vires inferiores omnino rationi subijci, illique subordinari.

145 *Vrgebis 2.* Secundò contra eandem doctrinam arguitur: voluntas namque per nullam formam creatam, exceptis visione beatifica, & vnione hypostatica, potest ita Deo subijci, & in bono confirmari, vt non possit peccare potentia in actu primo expedita: ergo appetitus sensitiuus per nullam formam creatam, exceptis prædictis donis, potest ita subijci rationi, vt non possit potentia in actu primo expedita contra rationem insurgere, illiusque imperio aduersari. *Tertiò.* Tertiò: nam appetitus sensitiuus inspectus secundum se, est potentia naturalis; & consequenter circa obiectum media imaginatiua applicatum, agit per modum naturæ; sed nulla qualitate intrinseca residente in appetitu potest impediri applicatio obiecti virtute imaginatiuæ: ergo nulla qualitate intrinseca potest appetitus impediri, ne in motus inordinatos prorumpat vsum rationis præueniendo.

146 *Quartò.* Quartò: nam si qualitas aliqua supernaturalis intrinseca posset impedire appetitum, ne in malum feratur sine rationis consensu, etiam impediret illum, ne inclinaretur in obiectum bonum delectabile, nisi ex imperio rationis; consequens est falsum: ergo & tradita doctrina. Consequentia tenet. Minor constat: nam qualitas appetitum frænans, illumque rationi subijciens, constituitur à nobis vt fomitis essentia non maneat; fomitis autem essentia non consistit in facultate appetitus erga bonum expedita sine rationis imperio, sed tantum in expeditione ad malum: ergo qualitas prædicta non posset impedire appetitum, vt ferretur in obiectum bonum delectabile, imperium rationis præueniendo, sed solum vt exiret in motus inordinatos, & rationi repugnantes. Sequela autem probatur: nam qualitas illa intrinseca impediens appetitum, ageret per modum naturæ, & omnino determinata ad vnum: ergo si impediret, ne appetitus appeteret carnes in die Veneris prohibitas, etiam impediret, ne illas appeteret in die, quo prohibitæ non essent. Patet consequentia: nam esus carnium eiusdem rationis est in die, quo prohibetur, atque in die, in quo libere potest compleri: ergo qualitas impediens motum appetitus sensitiui in esum carnium prohibitum ante vertentem rationem, etiam impediret motus appetitus sensitiui erga esum carnium, vt præuenientem rationem prohibitione ablata.

147 *Quintò.* Denique: nam appetitus in Christo libere obediebat rationi; & consequenter poterat non obedire; at si esset prædicta qualitate in actu primo impeditus, ne contrà rationem insurgeret, liberè non obediret; cum esset necessitatus ad imperium rationis sequendum: ergo qualitas illa appetitu Christi constituenda non est.

148 *Ad primam obiectionẽ respond. Ad 1. cõsequentia probationem.* Hæc tamen, et si difficilia sint, veritatem resolutionis traditæ non eneruant. Ad primam respondeo, admissa, vt iacet, Angelici Præceptoris doctrina, negando consequentiam. Ad primam probationem, distinguo antecedens: tanquam causæ sufficienti, concedo antecedens: tanquam causæ necessariæ, nego antecedens, & consequentiam. Et quidem *in præsenti art.* exclusionem fomitis, aut eius non existentiam in humanitate Christi attribuit D. Tho. donis habitualium virtutum, quin ex hoc rectè inferatur, visionem beatificam sufficientem causam non esse ad essentiam fomitis excludendam: ergo pariter ex eo quod *loco in argumento allegato*, fomitis exclusionem visioni beatificæ attribuerit, non licet inferre virtutes infusas ad illum excludendum non sufficere. Et ratio omnium est: nam attributio alicuius effectus vni, vt causæ sufficienti, non tollit, quod alteri, vt sufficienti causæ attribuatur de quo *§. sequenti* fusius.

149 *Ad 2.* Ad secundam probationem dicatur, loqui D. Thom. de iustis in statu naturæ lapsæ, in quibus regulariter non contingit vires inferiores omnino esse rationi subordinatas, ita vt illam impedire non possint, ex quo tantum sequitur, virtutes hominibus iustis infusas, prout regulariter infunduntur, fomitis essentiam non tollere, nec omnino appetitum sensitiuum impedire, vt rationem præuenire, impugnareque non possit, quod libenter fatemur, non autem quod non possint ea perfectione infundi, vt prædictos præstent effectus, vt in Beatissima Virgine speciali priuilegio accidisse, docet D. Thom. *infrà q. 27. art. 3. & 4.* & in humanitate Christi non ex priuilegio speciali, sed ex debito rationе hypostaticæ vnionis euenisse, docet *in præsenti art.*

150 *Ad 3. probationem respond. 1.* Ad tertiam probationem dicatur, causalem illam à D. Thom. assignatam, quia nempè Christus fuit simul viator, & comprehensor, non sic accipiendam esse, quod visionis comprehensio sit causa vnica, & necessaria subijciendi vires inferiores rationi, ita vt non possint aduersus illam insurgere; cum in Adamo in statu innocentiæ sine visione beatifica subiectionem illam concesserit D. Thom. *1. p. q. 95. art. 1. & 2.* & in Beatissima Virgine plenam subiectionem appetitus ad rationem admisit ab instanti conceptionis Christi, *infrà q. 27. art. 3. & 4.* sed illam pro causa sufficienti assignauit; ex quo non sequitur, causas alias sufficientes non esse. *Secundò.* Vel dicatur causam illam assignasse, non subiectionis appetitus ad rationem absolutè, sed subiectionis sine priuilegio speciali; ex quo tantum sequitur, quod in non vidente Deum, sine

sine priuilegio speciali non possit prædicta subiectio existere; non autem, quod absolutè dari, & existere nequeat.

151 *Ad 2. obiectionem respõd. 1.* Ad secundam obiectionem responderi potest primo, negando antecedens. Sicut enim potest voluntas necessitari ad exercitium actus, qualitate fluida præmouente, non regulata per iudicium indifferens quoad exercitium, potest item necessitari quoad specificationem per qualitatem fluidam præmouentem, quæ non supponat iudicium quoad specificationem indifferens, cur non poterit, & quoad exercitium, & quoad specificationem necessitari qualitate creata permanente? Quoad exercitium quidem si qualitas talis conditionis sit, vt pro regula non petat iudicium quoad exercitium indifferens, sed necessarium quoad exercitium, & quoad specificationem, si talis conditionis adstruatur, quod petat in suos actus exire supponendo pro regula iudicium intellectus indifferens quoad exercitium, quia in obiecto non attendit omnimodam ratione boni; necessarium tamen quoad specificationem, quia in obiecto nullam considerat rationem mali, nec in obiecto contrario aliquam rationem boni; qua quidem qualitate admissa necessitabitur voluntas quoad specificationem, etsi quoad exercitium libera maneat; eo autem ipso per talem qualitatem constituetur impeccabilis; nam libertas ad peccandum, est libertas quoad specificationem.

152 *Instabis primò.* Sed oppones primo: eo ipso quod qualitas illa relinquat indifferentiam quoad exercitium, potest voluntas omittere actum: ergo accedente præcepto positiuo actus, potest peccare. Patet consequentia: nam peccatum contrà præceptum positiuum, in actus omissione consistit: ergo si existente præcepto præscribente

Respond. actum, potest actum omittere, potest peccare. Respondeo, ne-

Præcepta affirmatiuum nõ violatum per omissionem negatiuè sumptã, sed priuatiuè. gando consequentiam: nam præceptum non violatur omissione actus *negatiuè*, sed *priuatiuè* sumpta, & cum præcepto composita; licet autem voluntas dicta qualitate effecta possit in omissionem actus *negatiuè*, & *præcisiuè* à præcepto; non tamen posset in illam *priuatiuè* sumptam, & cum præcepto compositam, sicut voluntas Christi impeccabilis, potest præcepto supposito velle non mori, sumptum *negatiuè*, & *præcisiuè* à præcepto; non autem *priuatiuè*, & *compositiuè* cum illo, & Angelus in primo instanti potens fuit ad negationem amoris in sensu diuiso à præcepto, non autem ad amoris priuationem in sensu composito cum præcepto.

153 *Instabis 2.* Oppones secundò; qualitas illa, nec esset eiusdem speciei cum gratia, & virtutibus ei annexis, nec diuersæ speciei ab illis: ergo esset omnino impossibilis. Consequentia tenet. Antecedens autem pro prima parte constat: nam gratia, & virtutes illi annexæ non determinant ad bonum honestum tollendo potentiam ad malum; qualitas autem illa vt *quo*, & vt *quod* esset ad bonum honestum determinata: ergo non esset eiusdem speciei cum gratia, & virtutibus illi annexis. Pro secunda verò parte probatur; non enim est possibilis, etiam de potentia absoluta, gratia habitualis diuersæ speciei ab illa, quæ de facto datur; & consequenter non sunt possibiles virtutes inhærentes potentijs specificè distinctæ ab illis, quæ dantur de facto, vt tenet communis Thomistarum sententia 1. 2. *quæst.* 110. ergo qualitas illa non foret diuersæ speciei à gratia, & virtutibus, quæ de facto in ordine gratiæ existunt.

154 *Respond.* Respondeo, negando secundam partem antecedentis, foret namque illa qualitas specificè diuersa à gratia, & virtutibus de

Dabilis est qualitas specificè diuersa à gratia, & virtutibus quæ de facto dantur. facto gratiam consequentibus, nec obstat probatio in contra; licet enim sententia illa sit nostris Thomistis frequentior, non tamen desunt discipuli D. Thom. oppositæ sententiæ adhærentes. Nec video, quomodo probari possit implicatio vnius habitus per se primo specificati à bono abstrahente ab obiecto charitatis, & ab obiecto spei: & similiter, non est vnde possit ostendi implicatio vnius habitus per se primo respicientis veritatem diuinam, vt attingibilem clarè, & obscurè, qui habitus specie distinguerentur à charitate, & lumine gloriæ existentibus de facto; concessa autem possibilitate istorum habituum, necessariò est admittenda possibilitas gratiæ habitualis specificè distinctæ ab illa, quæ de facto datur.

155 *Instabis 3.* Oppones tertio; implicat substantia creata ad bonum honestum determinata ab intrinseco, vt docet communis Theologorum sententia 1. *p. q.* 12. & 1. 2. *q.* 112. ergo etiam implicat qualitas creata, quæ vt *quo*, & vt *quod* sit intrinsecè ad bonum honestum determinata; cum illoque omnino adæquata. Respondeo

Respond. 1. primo, concesso antecedenti, negando consequentiam: implicat enim substantia supernaturalis creata, non tamen qualitas creata supernaturalis. Præterea: nam lumen gloriæ est, vt *quo*, & vt *quod* ad bonum determinatum; cum constituat beatos ab intrinseco impeccabiles ratione visionis beatificæ, qua beatos impeccabiles constitui, tenet communis sententia: ergo ex implicatione substantiæ ab intrinseco impeccabilis, non infertur implicatio qualitatis accidentalis cum bono honesto adæquatæ, ad illudque determinatæ, non solum, vt *quod*, quæ determinatio omni bonæ qualitati est communis, sed etiam vt *quo*, taliter, quod tollat à subiecto potentiam ad malum amplectendum, & à bono deuiandum.

156 *Respond. 2.* Secundo responderi potest, concesso antecedenti, negando consequentiam; & ratio discriminis est: nam qualitas constituens voluntatem impeccabilem, naturalis esse non potest, vt omnibus debet esse in confesso, aliàs supernaturalis esse non potest, quod patet: nam qualitas supernaturalis, esto non exigatur à natura voluntatis, illam tamen eleuat, & perficit conformiter ad eius naturam, & quia natura voluntatis est, quod non determinetur ad media, nisi prius sit ad finem determinata; & consequenter non necessitari ad media, nisi prius necessitetur ad finem; consequens fit, quod non sit dabilis qualitas supernaturalis creata necessitans voluntatem ad præcepta seruanda, quæ sunt media, nisi illam ad finem, nempè Deum diligendum necessitans, cumque natura voluntatis sit, non necessariò, sed liberè Deum diligere, nisi clarè, & intuitiuè propositum; consequens fit, quod sola illa qualitas necessitare possit voluntatem ad bonum honestum, quæ visionem beatificam petat pro regula; ac proinde, quod non, nisi media visione beatifica possit voluntas reddi ab intrinseco impeccabilis. Appetitus autem sensitiuus secundum se inspectus, est potentia naturalis, & solum liber ex coniunctione ad rationem, non tamen, ità perfectè, quod ad vltimum finem extendatur; non enim potest etiam ex subordinatione ad rationem Deum super omnia diligere; ac proinde potest per aliquam formam, vel qualitatem creatam necessitari, vt voluntati obediat absque præuia qualitate illum ad finem necessitante. Ex quo vlterius fit, vt necessitari possit ad non resistendum rationi extrà visionem beatificam.

157 *Ad 3. obiectionem respond.* Ad tertiam, concessa maiori, & prætermissa minori, nego consequentiam: nam licet agens naturale erga obiectum sibi applicatum naturaliter agat, si impeditum non supponatur; secus autem quando impeditum ad intrinseco supponitur, qualiter in præsenti contingit: nam qualitas à nobis posita, impedit appetitum, ne in actum, nisi ex imperio rationis exeat, vnde quamuis imaginatiua illi proponat obiectum, non poterit illum mouere, nec appetitus in actum erga tale obiectum exire, sicut corpora beatorum dote impassibilitatis affecta, non patiuntur, nec pati possunt ab igne, & alijs agentibus corruptiuis quantumuis sibi applicatis, quia hæc est illius qualitatis natura; vt beatorum corpora impassibilia constituat.

158 *Ad 4.* Ad quartam, concessa maiori, nego minorem, quam non conuincit probatio: nam qualitas ista subijciens appetitum rationi, non solum constituitur ad fomitem excludendum, sed etiam ad subordinandum appetitum rationi in omnibus suis actibus, qualiter erat appetitus in statu innocentiæ; & sicut, qui hanc subordinationem attribuunt extrinsecæ prouidentiæ, non solum loquuntur in ordine ad motus inordinatos, verum etiam in ordine ad omnem motum, ita nos illam tribuentes qualitati intrinsecæ permanenti ad omnes motus extendimus. Et quidem asserentes, fomitem extingui in Beatis per beatificam visionem, eodem argumento tenentur; vel enim media visione beatifica impeditur, ne exeat in actum erga obiectum delectabile bonum, sine rationis imperio, vel solum erga obiectum delectabile rectæ rationi contrarium. Si primum, idem Nos dicimus de qualitate intrinsecè afficiente appetitum. Si secundum: ergo ex vno ab alio bona consequentia non fit; ac proinde ex eo quod qualitas intrinseca appetitui, illum ad motum inordinatum impediat, non sequitur debere etiam impedire, ne exeat in actum erga obiectum delectabile rectæ rationi non oppositum præter illius imperium.

159 *Ad 5.* Ad vltimam obiectionem dicatur, quod sicut voluntas Christi liberè obediuit præcepto sibi de moriendo imposito, quin ex hoc inferatur, potuisse præcepto Patris resistere componendo cum præcepto negationem obedientiæ: ità appetitus qualitate illa supposita, & supposito rationis imperio, liberè illi obsequebatur, quin ex hoc liceat inferre, posse ad negationem motus per rationem imperati compositam cum imperio, sed tantum posse in prædictam negationem *negatiuè* sumptam, & vt ab imperio præcisam.

§. VI.

Quid de potentia absoluta dicendum?

160 *Vltima cõclusio.* VLtima Conclusio sit. *Fomes sumptum quoad essentiam, non potuit esse in humanitate Christi, etiam de potentia absoluta.* Huius conclusionis veritas sequitur ex dictis §. 2. vbi ostendimus motus inordinatos appetitus non potuisse esse in humanitate Christi, etiam de potentia absoluta, & ex *ibi* dictis probatur:

Prob. 1. nam essentia fomitis non consistit in sola entitate appetitus, sed in illa, vt in actu primo expedita ad motus inordinatos; sed quamuis in humanitate Christi extiterit entitas appetitus expeditio tamen per modum actus primi ad motus inordinatos non potuit esse in illa, etiam de potentia absoluta: ergo fomes quoad essentiam non potuit de potentia absoluta esse in Christi humanitate. Consequentia probatione non indiget. Maior constat ex dictis §. 1. & insuper à paritate probatur; etenim potentia peccandi

candi non consistit in sola voluntatis essentia, sed in illa, vt ad peccandum in actu primo expedita: ergo pariter fomes sumptum quoad essentiam, non consistit in sola entitate appetitus, sed in illa vt in actu primo expedita ad motus inordinatos. Et insuper: nam alias non solum esse potuisset in Christo; sed etiam de facto extitisset, quod communi Theologorum sententiæ aduersatur. Patet sequela: nam entitas appetitus de facto fuit in humanitate Christi; ergo si in sola entitate appetitus essentia fomitis consisteret, extitisset de facto in Christi humanitate.

161 *Minor probat. 1.* Minor autem, cui soli inest difficultas, ostenditur primo: potentia expedita peccandi, non solum non fuit de facto in humanitate Christi, sed nec potuit in illa esse, etiam de potentia absoluta: ergo pariter potentia appetitus sensitiui in actu primo expedita ad motus inordinatos, nec fuit, nec potuit esse in humanitate Christi.

162 *Secundò.* Secundo probatur: nam potentia in actu primo expedita, dicit carentiam impedimenti se tenentis ex parte actus primi in ordine ad operandum; sed implicat in appetitu humanitatis Verbo hypostaticè vnitæ carentia impedimenti se tenentis ex parte actus primi operatiui: ergo implicat expeditio in actu primo ad motus inordinatos in humanitate vnita, vel in eius appetitu. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: nam motus inordinati appetitus pugnant essentialiter cum vnione hypostatica, vel ratione summæ sanctitatis, vel ratione obligationis, quam fundat in Verbo, vt Deo, prædictos motus vitandi, vel quia subsistentiæ Verbi repugnat influxus causæ particularis in illos, vt §.3. vidimus, sed vnio se tenet ex parte actus primi in ordine ad omnes operationes humanitatis vnitæ, *vt disputatione præcedenti* §.9. ostendimus: ergo implicat in appetitu humanitatis vnitæ carentia impedimenti ad motus inordinatos ex parte actus primi operatiui se tenentis.

163 *Tertiò.* Tertiò, & explicatur magis hoc ipsum: implicat humanitatem vnitam, intelligi in actu primo potentem ad motus inordinatos, nisi intelligatur subsistens, vel existens, saltem subsistentia, vel existentia Verbi; sed implicat intelligi, sic existens, vel subsistens, & carere impedimento actus primi in ordine ad illos motus: ergo in humanitate vnita implicat carentia impedimenti actus primi per comparationem ad illos; & consequenter implicat in humanitate vnita, vel in eius appetitu expeditio in actu primo ad motus inordinatos. Consequentia tenet. Minor constat: nam existentia, & subsistentia Verbi impediunt prædictos motus; cum habeant oppositionem cum illis, vt §.3. monstrauimus; & aliàs ex parte actus primi se tenent in humanitate Verbi: ergo implicat intelligi humanitatem existentem, vel subsistentem, existentia, aut subsistentia Verbi, & carere impedimento actus primi. Maior autem probatur; vt enim communis sententia tenet: causa efficiens non potest intelligi potens proximè operari, quin intelligatur subsistens, vel saltem existens; sed humanitas Verbo hypostaticè vnita non existit, nec potest existere, nisi tantum per existentiam, & subsistentiam Verbi: ergo implicat intelligi humanitatem vnitam in actu primo potentem ad motus inordinatos, quin intelligatur subsistens, vel saltem existens subsistentia, vel existentia Verbi.

164 *Quartò.* Denique probatur minor: non stat humanitatem vnitam esse expeditè potentem ad motus inordinatos, quin Verbum prout in illa subsistens, sit potens proximè prædictos motus efficere; sed implicat Verbum, vt subsistens in humanitate, esse potens proximè, & expeditè ad illorum efficientiam: ergo implicat in humanitate vnita expeditio in actu primo in ordine ad tales motus. Consequentia tenet. Minor constat ex dictis *in hac disputatione* §.3. Maior autem probatur ex his, quæ *disputatione præcedenti* §.9. docuimus: sicut enim humanitas subsistentiæ Petri vnita, esset Petri, vt in illa subsistentis: ita humanitas subsistentiæ Verbi vnita, esset Verbi, vt in illa subsistentis; sed implicat humanitatem vnitam subsistentiæ Petri, esse potentem ad motus inordinatos, quin Petrus, quatenus in illa subsistens, sit potens ad tales motus: ergo implicat humanitatem subsistentiæ Verbi vnitam esse expeditè potentem in ordine ad motus inordinatos appetitus, & quod Verbum, quatenus in illa subsistens, non possit prædictos motus efficere. Recolantur dicta illo §. 9. vbi euasiones, quibus occurri potest præclusimus.

165 *Contrà conclusionè arg. 1.* Contra istam conclusionem arguitur primo: vt enim vidimus ex D. Thom. *in præsenti art.2.* impedimentum fomitis in humanitate Christi, fuerunt virtutes morales inhærentes appetitui; sed potuit de potentia absoluta humanitas Verbo vniri sine prædictis virtutibus, imo & sine omni dono intrinseco excepta vnione hypostatica, vt *disp. præced.* §. 1. ex communi Theologorum sententia docuimus: ergo potuit Verbo vniri sine fomitis impedimento; & consequenter potuit de potentia absoluta esse in humanitate vnita appetitus sensitiuus in actu primo expeditus ad motus inordinatos, in quo fomitis essentia consistit.

166 *Respond. primo M. Vincent.* Huic argumento Vincentius *relect. de Gratia Christi q.1. pag.43.* occurrit dupliciter. Primo, casu in quo humanitas assumeretur à Verbo sine aliquo dono intrinseco, non esse auferendum fomitem, vel extinguendum, sed ligandum, sicut fuit in Beatissima Virgine antequam Christum conciperet. Secundo respondet, *Secundò.* virtutes infusas non esse necessarias ad auferendum fomitem ab humanitate, sed sufficit gratia vnionis, pertinere tamen ad congruitatem, & decentiam, vt natura humana sit intrinsecè disposita per gratiam habitualem, & virtutes gratiam consequentes proportionabiliter ad gratiam vnionis.

Sed neutra solutio est sufficiens: non prima: tum, quia iuxta illam manet fomes quoad essentiam in humanitate Christi in casu de potentia absoluta, cuius contrarium defendimus, docetque ipse Vincentius. Tum etiam, quia vt ipse Sapientissimus Mag. fatetur *pag.24.* tanta cum certitudine sentiendum est, humanitati Christi repugnare fomitem, quanta credimus, nulla potentia fieri posse, quod Christus, vt homo, actuale peccatum committat; sed quod Christus, vt homo, non possit actuale peccatum committere, etiam de potentia absoluta, ita certum existimat prædictus Mag. *pag.32.* vt oppositam sententiam, vt malè sonantem, & piarum aurium offensiuam reijciat; & consequenter in illa nullam probabilitatem admittat: ergo idem debuisset iudicium ferre de fomite, quod scilicet, esse nequeat in humanitate Christi, etiam de potentia absoluta. 167 *Prima solutio reijcitur 1. Secundò.*

Secunda solutio; etsi in eo, quod docet, virtutes morales in Christo necessarias ad fomitem auferendum non esse, sed ad id gratiam vnionis sufficere, veram contineat doctrinam; in eo tamen, quod addit esse insufficientes ad fomitem auferendum, solumque pertinere ad congruentem dispositionem humanitatis, nec vera est, nec ad mentem D. Thom. Primum patet: nam gratia, & virtutes fuerunt sufficientes ad fomitem extinguendum in Beatissima Virgine in instanti conceptionis Christi, vt docet D. Tho. *infrà q.27. art.3. & 4.* ergo non potest negari gratiæ, & virtutibus Christi sufficientia ad fomitem auferendum. Secundum etiam probatur: nam D. Tho. probat *in præsenti art.* fomitem in humanitate Christi non fuisse, quia virtutes inhærentes appetitui, illum plenè subordinauerunt rationi, ita vt non posset aduersus illam insurgere: ergo asserere virtutes humanitati infusas, sufficientes non fuisse ad fomitem extinguendum, sed solum pertinuisse ad congruentem, & decentem humanitatis dispositionem, menti D. Thom. non congruit. 168 *Secunda solut. impugnatur.* *D.THO.*

Quare his solutionibus prætermissis, argumento facto, dupliciter potest occurri. Primo distinguendo maiorem: impedimentum vnicum, nego maiorem: impedimentum sufficiens, concedo maiorem, & minorem, & nego consequentiam. Nam licet ex negatione causæ vnicæ, & necessariæ, rectè negatio effectus colligatur, non tamen ex negatione causæ, quæ licet sufficiens sit, vnica causa non est, licet autem virtutes in ea perfectione, qua in humanitate Christi extiterunt, sufficientes fuerint ad fomitem auferendum, necessariæ tamen non fuerunt, sed poterat sine illis fomes in humanitate impediri, nempè à subsistentia, & existentia Verbi; cum quibus non possunt motus inordinati appetitus sensitiui componi; atque adeò, etiam si humanitas Verbo vniretur sine prædictis virtutibus, & sine omni dono gratiæ intrinseco accidentali, vt potuit de potentia absoluta, fomes in illa non esset. 169 *Ad argumentum resp. 1.*

Sed dices: ergo licet virtutes infusæ essent de se sufficientes ad fomitem auferendum, illum tamen de facto non abstulerunt ab humanitate Christi; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Consequentia tenet. Minor constat: nam D. Thom. docet, fomitem in humanitate Christi non fuisse: quia in illa fuerunt virtutes morales perficientes appetitum, illumque rationi subijcientes in summo perfectionis gradu, sed hæc causalis importat causam, non solum sufficientem ad fomitem impediendum, sed etiam ad illum actu auferendum: ergo aut vera non est propositio D. Tho. aut falsum est, virtutes de facto fomitem non abstulisse. Sequela verò probatur: nam causa suppones effectum, illum de facto non causat; sed si subsistentia Verbi esset sufficiens ad fomitem auferendum; cum habitus virtutum pro priori naturæ præcedat, fomitem pro illo priori excluderet; & consequenter virtutes superuenientes, illum exclusum supponerent: ergo data, vt Nos fatemur, sufficientia in vnione hypostatica ad fomitem excludendum se ipsa, virtutes consequentes ad vnionem, illum non excludunt de facto. 170 *Instabis.*

Et augetur difficultas; quia namque gratia substantialis vnionis, est ratione sui sufficiens ad excludendum peccatum habituale ab humanitate vnita, si peccatum in humanitate præcederet ad vnionem, per illam excluderetur, nec posset per gratiam habitualem excludi, eo quod pro signo anteriori ad illam, supponeretur exclusum: ergo si gratia vnionis se ipsa est sufficiens ad fomitem auferendum, illum abstulit de facto, & consequenter virtutes supponentes gratiam substantialem vnionis, illum non abstulerunt de facto. 171 *Confirm.*

Respondeo, negando consequentiam. Ad illius probationem, concessa maiori, & minori, distinguo consequens: ergo virtutes non excludunt fomitem de facto, per se primò, & exclusione eiusdem rationis cum exclusione præstita per gratiam vnionis, concedo consequentiam: secundariò, & exclusione diuersæ rationis, nego consequentiam. Itaque exclusio fomitis consistit in impe- 172 *Ad instantiam resp.*

impedimento appetitus, ne exeat, nec exire possit in motus inordinatos: vnde quot fuerint formæ impedientes in actu primo appetitum, tot erunt fomitem auferentes de facto; etsi impedimenta sint diuersarum rationum, exclusio fomitis diuersæ rationis erit, & forma, quæ primo impedit, primo fomitem excludit; forma autem, quæ subsequitur, non primo, sed secundo illum excludit, non exclusione, quam supponit, sed quam præstat appetitui.

173 *Duplici exēplo illustratur solutionis doctrina.* Quæ doctrina duplici exemplo illustratur: primum est in gratia substantiali, & in gratia habituali; quarum vtraque de facto humanitatem sanctificat, licet vna aliam supponat, & sicut ista consequentia non tenet: *Gratia habitualis supponit humanitatem Christi per gratiam vnionis sanctam: ergo illam non sanctificat*; quia vtraque est ad sanctificandum sufficiens, & sanctitas diuersæ rationis, sed solum ex illo antecedenti colligitur gratiam habitualem posteriorem gratia vnionis, non primo sanctificare, nec præstare sanctitatem eiusdem rationis cum illa, quam præsupponit: ita ista consequentia non tenet: *Virtutes infusæ supponunt exclusum fomitem ab humanitate Christi: ergo illum non excludunt de facto*; sed solum sequitur, illum non excludere primò, nec exclusione eiusdem rationis; sed secundo, & exclusione diuersa.

174 Secundum, & proximius ad rem nostram inuenitur exemplum in subsistentia Verbi, & beatifica visione; quarum vtraque de facto humanitatem Christi impeccabilem constituit; & consequenter vtraque potentiam peccandi ab humanitate excludit; & tamen visio beata, cum subsistentiam supponat, supponit etiam potentiam peccandi exclusam: sicut ergo ista consequentia non tenet: *Visio beatifica supponit potentiam peccandi ab humanitate exclusam: ergo illam non excludit*; sed solùm potest inferri, non excludere primariò, nec eadem exclusione, quam à subsistentia præstitam præsupponit, non tamen quod illam non excludat secundario, & exclusione diuersæ rationis: ita in nostro casu consequentia facta non tenet, nisi cum eadem distinctione. Et ratio omnium eadem est, quia nempè, excludere fomitem, & potentiam peccandi, est impedire appetitum impedimento actus primi ad motus inordinatos, & voluntatem ad peccatum actuale: & quia vno impediente supposito, aduenit aliud impediens, etsi ab vno supponatur ablata potentia peccandi, à superueniente aufertur, non primò, sed secundariò, non eadem, sed diuersa ablatione. Et similiter vno impediente in appetitu supposito, per superueniens impedimentum tollitur fomes non primo, sed secundario non ablatione eiusdem rationis cum præcedente, sed diuersa rationis ab illa.

175 *Ad cōfirmat. resp.* Et ex his ad confirmationem dicatur, esse diuersam rationem. Nam peccati exclusio est vna, & indiuisibilis consistens in destructione peccati in anima præexistentis: vnde forma supponens destructionem peccati ab alia priori præstitam, non potest peccatum destruere: fomitis autem exclusio non est vna tantum, sed multiplex ob rationem assignatam; quia, nempè, consistit in impedimento appetitus per modum actus primi ad motus inordinatos; vndè multiplex est iuxtà impedimentorum multiplicitatem, & ideò impedimentum superueniens impedimento priori, etsi non excludat fomitem exclusione præstita ab impedimento præcedente, excludit tamen exclusione sibi propria.

176 *Secundò resp. principali argumento.* Secundò responderi potest principali argumento: fomitem posse auferri dupliciter, vno modo *negatiuè*, scilicet, per formam repugnantem motibus inordinatis; non tamen positiuè inclinantem appetitum ad obediendum rationi, alio modo *positiuè*, scilicet, per formam intrinsecè subiicientem appetitum, intrinsecèque inclinantem ad obediendum rationi: vt primo modo auferatur, virtutes necessariæ non sunt, sed sufficit vnio hypostatica, eo quod illa mediante humanitas subsistentiæ Verbi coniungitur, cui essentialiter motus inordinati appetitus sensitiui repugnant; vt autem secundo modo auferatur, necessariæ sunt virtutes intrinsecè appetitui inhærentes cum perfectione explicata; cum enim subsistentia Verbi non constituat humanitatem in actu primo potentem ad operandum per modum principij *quo*; vnde sine donis gratiæ intrinsecis, quamuis humanitas subsistentia Verbi subsisteret, non esset ad actus supernaturales sufficiens; sit, quod vt fomes auferatur *positiuè* per subiectionem positiuam intrinsecam appetitus ad rationem, necessariæ sint virtutes illum intrinsecè perficientes, intrinsecèque inclinantes; ex quo non sequitur casu, in quo humanitas Verbo vniretur sine donis gratiæ intrinsecis, fomitem in illa futurum, sed tantum sequitur non fore in eo casu auferendum positiua obiectione appetitus ad rationem, quod necessariò est concedendum, sed per formam essentialiter repugnantem motibus inordinatis appetitus sensitiui. Sicut ex eo quod humanitas Verbo vniretur sine visione beatifica, per quam etiam suo modo impeccabilis constituitur, non sequitur, fore peccabilem, sed tantùm non habituram eam impeccabilitatem, quam visio beata præstat.

177 *Secundò arg.* Secundò arguitur: habitus vitiosus non repugnat de potentia absoluta in humanitate vnita: ergo nec fomes peccati. Consequentia videtur bona. Tùm à paritate rationis: tùm etiam; quia habitus vitiosus proximus se habet ad malum, ad quod dat facilitatem, quam fomes peccati, qui non in facilitate, sed in potentia consistit. Tum denique nam fomes peccati non inclinat ad malitiam moralem formaliter, sed solum pro materiali malitiæ, nempè, ad bonum delectabile, habitus autem vitiosus est facilitas, promptitudo, & inclinatio ad malum, vt malum malitia morali formaliter: ergo si habitus vitiosus non repugnat in humanitate assumptæ, à fortiori potest fomes in illa cum vnione ad Verbum componi. Antecedens autem probatur: nam habitus vitiosus non est malus malitia morali formaliter, nec odio habetur à Deo, sed potiùs ab ipso amatur ratione bonitatis transcendentalis: ergo non est cur summa Verbi sanctitate in humanitate vnita repugnet essentiali repugnantia; & consequenter non est cur esse in illa non possit, saltem de potentia absoluta.

§. Vltimus.

Quid de habitu vitioso dicendum?

178 *Habitus vitiosus non potest ab humanitate post vnione acquiri.* VT huic argumento occurramus breuiter est discutiendum, an habitus vitiosi possint de potentia absoluta existere in humanitate Verbo hypostaticè vnita? Et quidem non posse ab humanitate vnita post vnionem ad Verbum acquiri, liquido constat ex dictis *disp. praced.* cum enim habitus acquirantur per actus, & habitus vitiosi per actus peccaminosos, istique in humanitate implicauerint; fit consequens, quod omnino implicauerit ab illa post vnionem, habitum vitiosum acquiri. Quod etiam Deus se solo illum in humanitate infundere non potuerit, vel illum se solo in humanitate vnita producere, modo supponendum est ex communi, & vera sententia afferente, esse implicatorium à solo Deo, habitum vitiosum efficienter causari, quod fuse ostendimus 1.2.q.71. art.1. si autem Deus se solo in alijs subiectis nequit habitum vitiosum producere, à fortiori non poterit habitum vitiosum in humanitate sibi hypostaticè vnita causare. *Deus non potest se solo illum causare.* Quod ergo examen desiderat, est, an si in humanitate ante assumptionem ad Verbum habitus vitiosi proprijs actibus acquisiti præcederent, posset, humanitas Verbo vniri habitibus vitiosis retentis, & cum vnione compositis? *Difficultas proponitur.*

179 *Prima sentent. Vazquez. Lugo. Arriaga. Mart. Perez. Secunda. Thomist. Suarez. Bernal. Amicus. Prudent.* Qua in re duplex è regione opposita versatur sententia. Prima, affirmans est, quam tuentur Vazquez *disp.61. alleg.c.6.n.36.* Cardinalis Lugo *disp.35. sect.4. n.53.* Arriaga *disp.34. sect.4. subsect.2. n.15.* Et ex his, qui fomitem peccati excludunt ab humanitate vnita, vt impossibilem, etiam de potentia absoluta compossibilitatem habitus vitiosi cum vnione hypostatica admittit Martinus Perez *disp.37. sect.5.* Secunda negans est, quam præter omnes Thomistas *in præsenti art.2.* Tuentur ex PP. Societatis Suarez *disp.34. sect.2. ad finem*, Bernal *disp.53. sect.3. n.45.* Amicus *disp.24. sect.2.* eandem sententia nouissimè tenet Prudentius *tom.2. in 3. p. tract.1. disp.3. dub.4. sect.4.*

180 *Cōclusio. Illā probat Suarez. Eius probatio non vrget.* Quam pro conclusione statuimus. Illam probat Suarez; quia gratia vnionis sanctificat, & dignificat omne id, quod in natura assumpta inuenitur; sed habitus vitiosi, non possunt dignificari, aut sanctificari à Verbo: ergo implicant in natura à Verbo assumpta. Hæc tamen ratio non vrget, illamque in simili *disp. praced.* reiecimus: nam licet Verbum sanctificet, & dignificet ea, quæ sunt sanctitatis, dignitatisque capacia; secus autem ea, quibus sanctitas, & dignificatio repugnant, quales sunt habitus vitiosi, quod autem ex hac incapacitate non reddantur incapaces assumptionis; patet in natura bruti, quæ à Verbo assumptibilis est, & tamen incapax est sanctificationis ab illo.

181 *Secundò probant Amicus, & Prudentius.* Secundò illam probant Amicus, & ex ipso Prudentius. Nam eo ipso, quod Verbum naturam rationalem assumpsit, tenetur ab illa excludere omne id, quod rationi opponitur; sed habitus vitiosus naturæ rationali aduersatur; cum de se inclinet ad malum naturæ rationali oppositum: ergo Verbum naturam rationalem assumens, tenetur ab illa habitum vitiosum excludere; & consequenter si illum non excludat de facto, ad culpam ipsi imputabitur.

182 *Ratio ista non placet.* Hæc tamen ratio nòn placet, illamque *disp. præced. §. 2.* reiecimus; eo quod suppositum creatum potens à se habitum vitiosum excludere, non tenetur ad illius expulsionem: ergo nec Verbum à natura aliena sibi hypostaticè vnita, tenetur statim habitum vitiosum depellere. Consequentia patet à paritate rationis. Antecedens autem, quod prædicti Auctores negant, manifestè probatur: nam suppositum creatum postquam habitum vitiosum acquirit, semper est potens in contrarios actus exire, quibus habitum vitiosum excludat; & tamen non peccat semper, ex eo quod in tales actus non exeat, imò nec peccat non se disponendo statim ad peccati habitualis exclusionem: ergo non tenetur statim habitum vitiosum excludere.

183 *Prob. 1. conclus.* Quare his fundamentis omissis suadenda est nostra conclusio primo, quia summa, & infinita sanctitas, non solum peccato opponitur, sed etiam facilitati ad peccandum; sed habitus vitiosus consistit in facilitate ad peccandum: ergo est incompossibilis in humanitate vnita summè à Verbo sanctificata; & consequen-

sequenter implicat cum illa existere, etiam de potentia absoluta. Consequentia cum minori tenet. *Maior prob. 1.* Maior autem ostenditur primo, vt enim Cardinalis Lugo, & alijex contrarijs fatentur, gratia vnionis ex conceptu sanctitatis, non solum pugnat cum peccato actuali, sed etiam cum potentia proxima peccandi: ergo à fortiori pugnat cum facilitate ad peccandum, quæ proximius ad peccatum accedit, quam proxima potentia peccandi. *Secundò.* Secundò: nam summa sanctitas dicit summam à peccato distantiam, summamque elongationem ab illo; sed maior distantia à peccato est, distare non solum ab illo, sed etiam à facilitate ad peccandum, quam ab illo solum distare, & cum ille solum opponi: ergo summa, & infinita sanctitas, non solum cum peccato pugnat, sed etiam cum facilitate ad peccandum.

184 *Tertiò.* Tertiò: nam facilitas ad peccandum est mala formaliter in genere moris, licet non malitia actuali; benè tamen habituali; sed summa sanctitas essentialiter opponitur omni malitiæ morali: ergo opponitur, & repugnat facilitati ad peccandum. *Quartò.* Quartò: nam facilitas ad peccandum, esto moralem malitiam non importet formaliter; non tamen potest non dicere moralem indecentiam; sed summa sanctitas ex conceptu summæ sanctitatis, non solum opponitur cum malitia morali, sed etiam cum morali indecentia: ergo essentialiter pugnat cum facilitate ad peccandum. *Quintò.* Denique probatur maior: non enim implicat sanctitas, quæ ex conceptu sanctitatis pugnet essentialiter cum facilitate ad peccandum; sed eo ipso, quod non implicet, concedenda est huiusmodi repugnantia gratiæ substantiali vnionis ex conceptu summæ sanctitatis: ergo gratia vnionis prout summè humanitatem sanctificans, pugnat essentialiter cum facilitate ad peccandum.

185 *Respondebis contrà.* Dices: implicare huiusmodi repugnantiam, quia sanctitas ex conceptu sanctitatis, solum opponitur fœditati peccati: vnde ex conceptu summæ, solùm potest repugnare summæ peccato, non autem facilitati ad peccandum. Sed contrà: nam gratia vnionis ex conceptu summæ sanctitatis pugnat cum potentia proxima peccandi, vt fatetur Cardinalis Lugo *disp. præced.* allegatus; pugnat etiam cum motibus inordinatis appetitus sensitiui præuenientibus rationem, vt fatentur aliqui ex contrarijs Auctoribus, & cum odio indeliberato Dei, vt fatetur Arriaga, & cum transgressione legis purè pœnalis, vt concedunt, etiam plures ex contrarijs Auctoribus; & tamen nec potentia peccandi, nec motus inordinatis appetitus ante vertentes rationem, nec odium Dei indeliberatum, nec transgressio legis purè pœnalis, fœdantur formaliter fœditate peccati: ergo sanctitas ex conceptu, & linea sanctitatis, non solum pugnat cum fœditate peccati, sed etiam cum alijs; & consequenter non implicat sanctitas, quæ ex conceptu sanctitatis opponatur, non solum peccato, sed etiam facilitati ad peccandum.

186 *Secundò prob. concl.* Secundò probatur: implicat Deum speciali influxu in habitum vitiosum influere: ergo in habitu vitioso aliqua indecentia inuenitur, vel aliqua inhonestas moralis, ratione cuius repugnet speciali Dei concursui effectiuo, aut conseruatiuo; & consequenter repugnabit ex eisdem principijs in humanitate vnita incipere, aut conseruari. *Deum non potest speciali influxu habitum vitiosum causare.* Prima consequentia ex antecedenti colligitur. Secunda à paritate probatur. Antecedens autem fusè ostendimus 1. 2. *quæst.* 71. *art.* 1. & breuiter suaderi potest: nam habitus vitiosus determinatè inclinat ad malum, non solùm pro materiali, sed etiam pro formali malitiæ; cum causetur ex actibus inhonestis formaliter malitia morali, & habitus acquisitus inclinet in similes actus, illis à quibus causatur; sed implicat Deum effectiuè inclinare ad malum malitia morali formaliter, saltem efficientia speciali, & per specialem concursum: aliàs malitia, ad quam inclinaret, vt causæ particulari attribueretur, quod implicat, ergo implicat Deum speciali concursu, aut influxu, habitum vitiosum causare. Secundò idem antecedens probatur: esto namque non repugnet, Deum offerre voluntati concursum, quem voluntas, quandoquidem ad malum determinet; & quandoque ad bonum actum, quem Doctores Societatis admittunt; concursum autem determinatè inclinantem ad malum pro formali malitiæ, & quo solum possit vti voluntas ad malum, nullus Theologorum Deo concessit possibilem; sed habitus vitiosus, ita determinatè inclinat ad malum, vt voluntas vti illo in ordine ad bonum non possit: ergo implicat talem habitum à Deo speciali influxu, & concursu speciali procedere.

187 *Tertiò prob. concl.* Denique probatur conclusio; cui repugnat essentialiter primarius effectus formæ, ipsa forma essentialiter repugnat; sed voluntati humanæ Christi in sensu composito vnionis essentialiter repugnat effectus primarius habitus inhonesti, & vitiosi; ergo in eodem sensu repugnat habitus vitiosus in illa. Consequentia tenet. Maior constat primò: nam effectus formalis primarius alicuius formæ, est ipsa forma subiectu communicata: ergo cum repugnantia effectus primarij formæ, non stat ad formam capacitas. Deinde: non enim alia ratione repugnat Angelo quantitas, & lapidi intellectus, nisi quia Angelus est incapax primarij effectus quantitatis, & lapis omnino est incapax effectus primarij intellectus: ergo verum est, non stare capacitatem ad formam cum incapacitate essentiali ad eius primarium effectum. Minor autem probatur; etenim primarius effectus habitus acquisiti est, reddere potentiam facilem ad proprium actum: ergo primarius effectus habitus vitiosi est constituere potentiam facilem ad actum prauum; sed repugnat voluntati Verbo vnitæ in sensu composito vnionis, esse facilem ad actum malum moraliter: ergo repugnat illi in sensu composito vnionis effectus primarius habitus vitiosi.

Antecedens, & prima consequentia tenent. Minor autem subsumpta probatur: nam potentiam aliquam esse facilem ad actum, necessariò præsupponit, esse proximè potentem ad illum, nec mente percipi potest potentia facilis, & prompta, nisi intelligatur, vel præintelligatur proximè potens ad actum; sed voluntas humanitatis Christi non est potens proximè ad actus peccaminosos, vt *disp. præced.* monstrauimus: ergo sic vnita, implicat esse facilem ad illos; & consequenter essentialiter illi repugnat effectus formalis primarius habitus inhonesti, & vitiosi.

Dices habitum vitiosum existentem in humanitate vnita, illam facilitare, non facilitate expedita, sed inexpedita proximè 188 *Respond.*
in ordine ad actum malum; licet autem voluntati vnitæ repugnet esse facilem ad actum malum facilitate expedita, non tamen illi repugnat esse facilem facilitate impedita, sicut quamuis cum vnione ad Verbum repugnet potentia proximè expedita ad peccandum, non tamen cum illa incomponitur potentia in actu primò impedita, sed de facto voluntas humanitatis est potens peccare remotè, & consequenter habet potentiam impeditam proximè peccandi.

Sed contrà: nam esse potentiam facilem ad operationem facilitate impedita, est implicatorium in terminis: ergo si voluntas 189 *Contrà.*
Christi est facilis, & prompta ad actum peccaminosum, non est impedita ad illum impedimento actus primi. Consequentia tenet. Antecedens autem probatur: nam facilitas ad actum ex proprio conceptu supponit posse proximum ad illum, & aliquid addit; sed esse potentiam aliquam proximè potentem ad actum, & esse ad illum impeditam impedimento actus primi, est implicatorium in terminis: ergo esse potentiam facilem, & promptam ad actum, & esse ad illum impeditam impedimento actus primi, est implicatorium in terminis; ac proinde, vel negandum est voluntatem Verbo vnitam esse facilem, & promptam ad actum moraliter malum, vel concedendum est, esse in actu primo expeditam ad peccandum, quod contrarij Auctores negant.

Et ex his ad secundum argumentum respondeo, negando antecedens. Ad cuius probationem responderi potest primò præ- 190 *Ad 2. argumentū resp. 1.*
termisso antecedenti, quod nempè, habitus vitiosus non sit malus malitia morali formaliter, & negando consequentiam; vt enim non possit esse in humanitate vnita, nec cum illius summa sanctitate componi, sufficit, quod inclinet voluntatem ad malum; hoc enim ipso est indecens indecentia morali; sanctitas autem vnionis ex conceptu summæ, infinitæque sanctitatis, non solum opponitur cum morali malitia formaliter, sed etiam cum eo quod moralem indecentiam importat, & cum causa proxima malitiæ formalis, vt constat ex dictis *disp. præced.* vbi ab humanitate vnita ratione summæ sanctitatis potentiam proximè ad peccandum expeditam exclusimus, quia quamuis non sint mala, malitia morali formaliter, est mala causaliter proximè. Et in hac *disput.* §. 3. vbi motus inordinatos appetitus sensitiui exclusimus ab humanitate vnita ratione summæ sanctitatis; eo quod licet quando rationem præueniunt, non sint mali malitia morali formaliter; inclinant tamen quantum est de se ad malum, & ex hoc moralem indecentiam important, cum gratia vnionis ex conceptu summæ sanctitatis pugnantem. Nec obstat, quod habitus vitiosus terminet amorem diuinum: illum namque non terminat, quatenus ad malum inclinat, sed præcisè sub ratione entitatis, & actualitatis, prout autem ad malum inclinat, potius terminat displicentiam diuinam, cui non solùm malitia displicet, sed etiam omne id, quod proximè ad malum inclinat. *Habitus vitiosus solū sub ratione entitatis terminat amorē diuinum.*

Vel secundò respondetur ad antecedentis probationem, ne- 191 *Respōd. 1.*
gando antecedens: nam licet habitus vitiosus non sit malus formaliter malitia morali actuali, est tamen malus formaliter malitia morali abstrahente ab actuali, & habituali, malitiam enim formalem non esse alligatam ad actum, sed abstrahere à malitia actuali, & à malitia habituali, docuimus 1. 2. *q.* 71. *art.* 3. ac proindè etsi habitus vitiosus non sit malus formaliter, sed tantum causaliter malitia morali actus, est tamen malus formaliter malitia morali abstrahente à malitia habitus, & actus.

Sed contrà istam solutionem obijcies; si namque malitia formalis abstrahit in ratione formali à malitia habituali; & à malitia 192 *Instabis.*
actus, etiam abstrahet à malitia potentiæ; & consequenter non solum habitus erit malus formaliter malitia morali, sed etiam voluntas, quatenus potens deficere, erit formaliter mala, malitia morali; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Sequela patet à paritate rationis: si namque non solum actus, sed etiam habitus, est formaliter in genere moris, quamuis habitus

forma-

formaliter non sit laude, aut vituperio dignus, quia est causa ad actum facilitans, cur potentia, vt defectibilis, qua ratione est causa malitiæ in actu repertæ, non erit etiam in genere moris boni, vel mali formaliter, quamuis non sit vituperio, aut laude digna?

193 *Minor prob. 1.* Minor autem ostenditur primo: quia namque habitus vitiosus est malus malitia morali formaliter, excluditur per gratiam vnionis ex conceptu summæ sanctitatis; sed voluntas, vt potentia defectibilis non excluditur per gratiam vnionis; aliàs destrueretur per illam; cum esse defectibilem, sit prædicatum essentiale voluntati creatæ; & consequenter hoc prædicato excluso voluntas manere non possit: ergo voluntas, vt potentia defectibilis, non est mala malitia morali formaliter. *Secundò.* Secundò probatur minor: quia habitus vitiosus est malus malitia morali formaliter, est obiectum displicentiæ diuinæ; sed voluntas, vt potentia defectibilis non est obiectum odij, aut displicentiæ diuinæ; aliàs in Christo esset aliquid displicens Deo, vel odio habitum ab ipso: ergo, vt sic, non est mala in genere moris formaliter.

194 *Tertiò.* Tertiò: si namque esset mala in genere moris formaliter, esset in hoc genere peior habitu vitioso; consequens est falsum: ergo voluntas, vt potentia defectibilis non est formaliter mala malitia morali. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: habitus namque ideò est malus formaliter in genere moris, quia est causa malitiæ actus, & voluntas, si esset mala formaliter in hoc genere; ideò etiam esset, quia esset causa malitiæ actus; sed voluntas in ratione causæ excedit habitum vitiosum; cum voluntas in genere deficiendi sit prima causa nulli alteri subordinata; habitus autem non ita, sed voluntati subdatur: causa autem prima in quocumque genere sit, causam non primam in ratione causæ excedat: ergo si voluntas est mala in genere moris formaliter, excedit habitum vitiosum in malitia morali.

195 *Contrà 1. solutionẽ obijcies.* Deinde contra primam solutionem obijcies; quod habitus vitiosus in actum inhonestum inclinet, non sufficit, vt non possit cum gratia vnionis componi, & à Verbo vniri in humanitate assumpta: ergo ruit prima solutio. Probatur antecedens: natura sensitiua inclinat in actu primo in motus inordinatos, & in actus inhonestos; & tamen fuit Verbo vnita de facto: ergo quod habitus vitiosus in actum inhonestum inclinet, non reddit illum à Diuino Verbo inassumptibilem, media humanitate assumpta, & in ipsa incompossibilem cum gratia substantiali vnionis.

196 *Respondebis.* Si respondeatur, disparem esse rationem. Habitus namque vitiosus inclinat in actum turpem determinatè: non enim potest in actum honestum, vitiosumque inclinare; natura autem sensitiua non propendit determinatè in motus inordinatos, sed indifferenter ad illos, & ad motus ordinatos, imo in isto maiori pondere fertur, ideoque non repugnat naturæ sensitiuæ vnio cum Verbo Diuino, & cum summa sanctitate in humanitate compoui; habitui autem vitioso huiusmodi coniunctio repugnat, sicut ex eodem discrimine in modo incliuandi oritur, posse naturam sensitiuam à solo Deo causari, secus habitum vitiosum.

197 *Contrà 1.* Contrà hanc solutionem arguitur primo: non enim repugnat habitus inclinans in actu primo ad actum bonum, & malum malitia, & bonitate morali: ergo si natura sensitiua, quia non solùm inclinat ad malum, sed etiam ad bonum actum, potest cum summa sanctitate humanitatis componi, & diuino Verbo coniungi, non repugnabit habitus aliquis vitiosus assumptibilis à Verbo, media humanitate immediatè Verbo vnita, & in illa compossibilis cum summa sanctitate. Consequentia videtur bona à paritate rationis. Antecedens autem probatur; vt enim plures, etiam ex Nostris Thomistis, docent 1. 2. *q.* 18. *art.* 5. & 6. potest dari aliquis actus simul bonus, & malus moraliter; sed iste actus repetitus non est cur non possit habitum generare in similes actus inclinantem: ergo non repugnat habitus inclinans in actum bonum, & malum malitia, & bonitate morali.

198 *Secundò.* Secundò contrà eandem solutionem arguitur non repugnat habitus inclinans in actu primo inclinatione indifferenti ad actum bonum, & malum; ergo si ob indifferentiam inclinationis in natura sensitiua repertæ ad motus inordinatos, & ad motus ordinatos, non repugnat cum summa sanctitate à gratia vnionis præstita, & potest à Verbo assumi; possibilis erit aliquis habitus vitiosus à Diuino Verbo assumptibilis, & in humanitate cum vnione ad Verbum coniungibilis. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem probatur; vt enim plures non ignobiles Theologi docent 1. 2. *q.* 18. *art.* 6. & *q.* 20. *art.* 6. potest idem actus numero voluntatis interior de bono in malum transire, vt si quis volens comedere carnes die non prohibito, quia vtiles ad conseruationem naturæ, & in eadem voluntate persistere vsque ad diem, in quo sunt prohibitæ: tunc ille actus physicè inuariatus manens, vel saltem non variatus indiuidualiter physicè, de bono in malum transiret bonitate, & malitia morali: ergo potest habitus inclinare indifferenter in bonum, & malum actum.

199 *Consequẽtia prob. 1.* Patet consequentia. Tùm à paritate rationis; si namque distinctio moralis penes bonitatem, & malitiam, non variat indiuidualiter actum interiorem voluntatis, non est cur variet indiuidualiter habitum, & consequenter poterit indiuidualiter inuariatus manens, modo in actum bonum, & modo in actum malum inclinare, in quo videtur consistere inclinatio indifferens ad actum bonum, & malum. Secundò: nam habitus, qui generaretur ex actu voluntatis repetito, quo vellet comedere carnes, quia vtiles ad conseruationem naturæ in die non prohibito, etiam inclinaret in eundem actum prohibitione accedente, quandoquidem in vtroque statu, idem numero actus perseuerat; sed ille actus prohibitione secluſa, erat moraliter bonus, & prohibitione adueniente redditur moraliter malus: ergo vnus, & idem habitus inclinaret diuisiuè in actum bonum, & malum; & consequenter erit ad bonum, & malum indifferens. *Secundò.*

200 *Ad 1. replicã resp. Ad 1. minoris probationem.* Respondeo ad primam replicam, concedendo sequelam, & negando minorem: Ad primam minoris probationem, distinguo maiorem: quia est malus tali malitia morali, concedo maiorem: ex conceptu communi malitiæ moralis, nego maiorem & concessa minori, nego consequentiam. Itaque sicut habitus, esto in plurium sententia non sit malus malitia morali formaliter, sed tantum causaliter, est inconiungibilis cum gratia vnionis in humanitate assumpta; potentia autem, quæ etiam est mala causaliter, potest à Diuino Verbo assumi, quia potentia est causa malitiæ, non perse inclinans ad illam, sed tantum potens illam efficere, & non adæquata cum malitia morali actus, quem potest causare, sed illum inadæquatè respiciens, habitus autem est causa per modum inclinantis in actum malum, vt malum, adæquatur cum illo: ita etsi vtrique concedatur malitia moralis formaliter, sumpta malitia secundum rationem genericam abstrahentem à malitia actus, habitus, obiecti, & potentiæ: quia tamen malitia conueniens potentiæ, minor est malitia habitus, & non adæquantur cum entitate potentiæ, sed inadæquatè comparatur ad illam; sit consequens, quod non excludatur à summa sanctitate humanitati communicata; benè tamen habitus, quia excedit in malitia potentiam. *Habitus vitiosus excedit in malitia potẽtiam.*

201 Tùm etiam, quia illi conuenit adæquatè, & per modum inclinantis ad actum inclinatione adæquata cum illo. Est insuper alia ratio discriminis: quia nempè, malitia potentiæ, vt defectibilis radicaliter, non potest auferri, non destructa ipsa potentia quoad suam entitatem, Verbum autem assumens humanitatem non potest illam destruere; & consequenter non potest ab illa excludere remotam defectibilitatem, nec moralem malitiam, quæ in hac remota defectibilitate consistit; ac proinde assumpta entitate humanitatis, etiam assumitur defectibilitas remota, & radicalis illi essentialiter conueniens, ita vt defectibilitas quasi per accidens assumatur, entitas autem humanitatis, vt explicans perfectionem assumatur quasi per se. Malitia autem habitus est adæquata cum illius entitate: vnde ex inassumptibilitate malitiæ conuenientis habitui, totus habitus inassumptibilis redditur.

202 *Ad 2.* Ad secundam minoris probationem dicatur: nec habitum vitiosum, nec voluntatem formaliter vt defectibilem, esse obiectum displicentiæ punitiuæ Dei, idest, ex qua ad pœnam, aut subiecti punitionem possit moueri, hoc enim solùm conuenit malitiæ actuali, esse autem obiectum displicentiæ simplicis non punitiuæ, habitui competit, & potentiæ vt defectibili, nec in hoc aliquod inconueniens apparet, cum enim potentia quatenus defectibilis, non causetur à Deo, vt communiter docent Thomistæ 1. 2. *q.* 76. *art.* 1. & 2. non est cur debeat Deus in illa complacere; & consequenter non est cur in illa, quatenus sic, aliqualiter voluntas diuina non displiceat.

203 *Ad 3.* Ad tertiam probationem dicatur, in omnium Theologorum sententia, actum excedere habitum in malitia morali, & habitum superare potentiam, de quo 1. 2. *q.* 71. *art.* 3. sicut ergo non obstante, quod malitia actus à potentia, vt à prima causa sit in genere deficiendi, in malitia potentiam excedit, ita non obstante, quod habitus in causando subordinetur potentiæ autem defectibilis, sit prima causa in hac linea, excedit habitus potentiam in malitia morali; & hoc ideò, quia excessus in malitia, non est excessus in perfectione, sed potius in imperfectione, & quia inconueniens non est, quod effectus imperfectior sit sua causa, & causa secunda non sit tam perfecta, quam prima: ita inconueniens non est, quod actus, qui effectus est, excedat in malitia potentiam, quæ est causa prima illius; & habitus, qui causa prima non est in genere deficiendi, & excedat in malitia potentiam, quamuis in ratione deficiendi sit prima.

204 *Ad 2. obiectionẽ resp. sustinendo solutionem ibi traditam. Ad 1. replicã respond.* Ad secundam obiectionem, quæ contrà primam solutionem procedit, respondetur sustinendo solutionem ibi traditam. Ad primam impugnationem, prætermisso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam habitus causatus ex actibus; qui simul essent boni, & mali bonitate, & malitia morali, non esset ad bonitatem, & malitiam indifferens, sed ad malum determinatus per modum inclinationis, quamuis simul in eodem actus inclinaret ad moralem bonitatem; vndè sicut hac ratione talis habitus non posset à Deo per specialem concursum causari: ita nec posset à diuino Verbo assumi, nec enim summa sanctitate coniungi, non ita quod hæc in assumptibilitas illi habitui conueniret ex ea parte, qua bonitatem respiceret, sed ex ea, qua in

qua in malitiam inclinaret. Sicut actus, qui simul bonitate gauderet; & esset malitia infectus, esset impossibilis in humanitate vnita, non ita quod ex bonitate actus impossibilitas ista consurgeret, sed ex malitia illi adiuncta. Natura autem sensitiua non inclinat determinatè ad obiectum delectabile malum, sed inclinatione indifferenti respicit obiectum delectabile, quod est conforme rationi, & quod rationi aduersatur, & ideò potest à diuino Verbo assumi per se, vt ad bonum inclinat, & per accidens, aut quasi per accidens, ea ratione, qua inclinat ad obiectum delectabile, quod est rationi contrarium.

205 *Ad 2. respond. 1. Idem habitus nequit de bono in malum transire, esto in actu id admittatur.* Ad secundam impugnationem respondeo primo, negando antecedens. Hæc enim est differentia inter habitum, & potentiam; quod potentia est indifferens ad bonum, & malum; habitus autem est determinatus, vel ad bonum, vel ad malum, vnde non potest idem habitus de bono in malum transire, autem contra: nam diuisio habitus in bonum, & malum est essentialis, vt tenet verior, & frequentior sententia 1. 2. *q. 55. art. 1.* Nec est eadem ratio de actibus, ac de habitibus; sicut enim libertas in actu, vel est denominatio extrinseca, vel intrinsecum accidens; in potentia autem est prædicatum essentiale: ita moralitas esse potest in actibus, vel extrinseca denominatio; vel accidens intrinsecum, & ad habitum comparari, vt differentia essentialis. Sed de his consulantur Discipuli D. Thomæ *loco allegato*.

206 *Secundò.* Vel secundò respondetur, prætermisso antecedenti, negando consequentiam. Ratio autem discriminis inter habitum, & naturam sensitiuam est: nam habitus per se primo inclinat in moralitatem actus, vel in materiale, vt fundat moralitatem; & consequenter habitus vitiosus per se inclinat in malitiam moralem, & habitus indifferens inclinaret cum indifferentia in bonitatem, & malitiam moralem; sicut autem cum summa sanctitate repugnat, & indecens Verbo censetur inclinatio determinata ad moralem malitiam, ita etiam inclinatio indifferens ad malitiam, & bonitatem moralem: nam talis inclinatio eo ipso quod terminetur ad malitiam moralem quamuis indifferenter, & disiunctiuè, aut disiunctim, est vitiosa, moraliter mala, & rationali naturæ disformis, sicut consilium de aliquo indifferenti ad bonum, & malum est moraliter malum, & voluntas actualis ad obiectum indifferenter bonum, & malum terminata, est moraliter mala malitia morali actuali.

207 *Differentia inter naturam sensitiuã, & habitũ vitiosum in ordine ad assumptionem.* Natura autem sensitiua, licet quatenus cum rationali coniuncta sit *elicitiuè* indifferens ad bonitatem, & malitiam moralem, *inclinatiuè* tamen hac indifferentia non gaudet: non enim inclinat sub aliquo sui conceptu ad formalem malitiam. Quod patet; quia non inclinat ad illam ex conceptu naturæ sensitiuæ; cum ex hoc conceptu capax malitiæ non sit, nec bonitatis moralis, nec ex coniunctione cum natura rationali; non enim potest naturæ sensitiuæ ex coniunctione cum natura rationali conuenire, quod naturæ rationali repugnat: naturæ autem rationali, vt rationali repugnat inclinatio ad formalem malitiam; & consequenter naturæ sensitiuæ ex coniunctione cum rationali, & ex subordinatione ad illam, non potest conuenire inclinatio ad malitiam moralem formaliter, nec determinatè, nec indifferenter, sed solum inclinat in bonum delectabile, vt sibi conueniens, præscindendo à bonitate, & malitia morali inspecta secundum se; prout autem coniuncta cum natura rationali inclinat ad bonum delectabile refugiendo per inclinationem naturalem, malitiam moralem, & moralem bonitatem naturaliter appetendo, & ideò potest natura sensitiua Verbo hypostaticè vniri; & cum summa sanctitate humanitatis componi; secus autem habitus vitiosus, etsi admittatur, posse indifferenter malum, & bonum respicere, & cum hac indifferentia inclinare. Ex qua doctrina, & obiectioni factæ sufficienter occurritur, & simul Recentiorum solutio reijcitur, asserentium, dato habitu cum illa indifferentia inclinante, posse in humanitate assumpta inueniri; & cum eius summa sanctitate componi.

208 *Instabis.* Sed dices: motus inordinatus appetitus sensitiui præueniens deliberationem rationis non inclinat in obiectum delectabile, quatenus malum formaliter: malitia morali, sed solum quatenus naturæ sensitiuæ conueniens; & tamen quia obiectum, in quod inclinat, est malum materialiter, repugnat essentialiter humanitati vnitæ in sensu composito vnionis: ergo quod natura sensitiua, prout in actu primo inclinans in obiectum delectabile, possit cum vnione ad Verbum componi, Verboque hypostaticè vniri, non prouenit ex eo quod non inclinet in deformitatem, & malitiam moralem formaliter, sed quia non determinatè inclinat in actum materialiter malum, sed inclinatione indifferenti.

209 *Respond.* Respondeo, vtrumque requiri, nempè, quod non inclinet vllo modo, nec determinatè, nec indifferenter in malitiam moralem formaliter ob ea, quæ *proximè* dicebamus, & insuper, quod non inclinet determinatè in id, quod est materialiter malum, vt possit à Verbo assumi, & cum summa sanctitate componi: quia in eo, quod determinatè inclinat ad malum pro materiali, moralis indecentia inuenitur, quæ non adest in natura inclinante ad obiectum delectabile cum indifferentia ad hoc, quod materialiter substernatur malitiæ, vel bonitati, maximè cum sub alio conceptu inclinat in bonitatem, & naturaliter à malitia declinat, vt in natura sensitiua rationali coniuncta contingit: nam licet, vt sensitiua, nec inclinet in bonitatem moralem, nec declinet à malitia, prout tamen cum rationali coniuncta, determinatè inclinat per appetitum innatum in bonitatem moralem, & à malitia auertit.

Sed adhuc instabis: indifferentia voluntatis in ratione principij elicitiui, est ad bonum, & malum formaliter; & tamen voluntas cum hac indifferentia fuit assumpta à Verbo: ergo indifferentia inclinationis ad bonitatem, & malitiam moralem, assumptioni non obstat, nec summæ sanctitati præstitæ à gratia substantiali vnionis opponitur; & consequenter quamuis habitus inclinet indifferenter ad bonitatem, & malitiam formaliter, poterit cum summa sanctitate in humanitate assumpta componi. 210 *Vrgebis.*

Respondeo, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam inclinatio ad malum formaliter, quamuis indifferens sit, est vitiosa, & rationi contraria, ideoque indecens vt à Verbo assumatur; posse autem ad malum indifferenter inspectum, contrarium rationi non est, sed necessario conueniens omni naturæ creatæ sumptum remotè, & ideo indecentia nulla est in eo, quod assumatur à Verbo, dummodo impediatur proximè, qualiter de facto contingit. Concluditur ex dictis, fuisse in appetitu Christi illos motus, qui rationi contrarij non sunt, eos autem, qui rationi aduersantur, nec fuisse, nec esse potuisse de potentia absoluta. 211 *Respond.*

Pro complemento totius disputationis animo aduertendum, duxi, ea, quæ de fomite in Beatissima Virgine duximus, non esse accipienda de fomite, vt ex peccato originali causato, sed de illo secundum se, & prout esset in homine in puris naturalibus condito, in quo, nec ex peccato esset, nec peccati pœna. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in 3. distinct. 12.* vbi disputatio præcedens, & *dist. 3.* vbi de fomite disputatur in Beatissima Virgine. 212 *M. Sent.*

DISPVTATIO QVADRAGESIMATERTIA.

An Christus quatenùs homo potuerit esse moraliter imperfectus transgressione Consiliorum?

§. I.

Quibusdam præsuppositis ratio dubitandi proponitur.

Qvatuor gradus Christianæ perfectionis distinguunt Theologi cum D. Thom. 2. 2. *q.* 184. Primus in charitate consistit, per quam excluditur omne peccatum mortale, quod charitati opponitur, & in hac, substantiam Christianæ perfectionis consistere, docet D. Thomas *quæst. citata art. 3. in corpore*; & pluribus Sanctis concessum constat ex ipsorum officijs; quibus ab Ecclesia coluntur, ex quibus habetur, plures totam vitam sine graui peccato transisse. Nu. 1. *Primus gradus Christianæ perfectionis.*

Secundus consistit in carentia venialiũ peccatorum, vel in particulari materia, vel in omni ex aduertentia, & perfecta deliberatione, vtrumq; aliquibus Sanctis concessum, plures docent, & nos piè credimus de parente nostro Dominico, & de Angelico Præceptore, qui nunquam mortaliter peccauerunt gratiam primã conseruantes, immò nec venialiter cum plena deliberatione, nec etiã ex subreptione, & deliberatione imperfecta in aliquibus materijs, vt in materia humilitatis: iuxtà illud, quod de Angelico Doctore canit Ecclesia. *O munus Dei gratia vincens quoduis miraculum pestifera superbiæ nunquam persensit stimulum.* Si namque superbiæ stimulum nunquam persensit, videtur in materia humilitatis nunquam venialiter deliquisse. Tertius consistit in carentia omnis peccati venialis, siue cum aduertentia, siue inaduertenter commissi, quæ perfectio iuxtà D. Th. *quæst. allegata art. 2. ad 2. & art. 3. ad 3.* est propria charitatis patriæ, qua Beatus Deum efficaciter diligit, non solum super omnia à fine vltimo auertentia, qualia sũt peccata mortalia, sed etiam super omnia diuertentia, quod præstant peccata leuia, quem statum concessum fuisse B. Virgini ex priuilegio speciali propter dignitatem Matris Dei, est concors Patrum, & Doctorum sententia, & fide certa tenendum; ad alios autem quantumcunque eximiè sanctos hoc priuilegium extendere, tutum non est, etsi non desint Theologi, aut prædicatores, id B. Ioanni Baptistæ concedentes, propter id, quod de illo canit Ecclesia: *ne leui, saltem maculare vitam famine posses.* Ac si esset idem quantum est de se prætendere omnia venialia vitare, quod illa de facto per totam vitam excludere. 2 *Secũdus.* *SS. Patris Dominici, Angelicique Doctoris puritas & innocentia commẽdatur.* 3 *Tertius.* *Excepta B. Virgine omnes alij Sancti, etiam Io: Baptista venialiter peccauerunt.*

Vltimus gradus consistit in adimplendis consilijs faciendo semper, non solum, quæ à Deo præcepta sunt, sed etiam quæ consi- 4 *Quartus.*

consiliata, & id, quod iudicatur diuinæ voluntati conformius, & iuxtà maius Dei beneplacitum, quem ad substantiam perfectionis Christianæ non pertinere, docet D. Thom. *quæst. allegata art. 3. in corpore, & art. 7. ad 1.* vbi comparandum statum Episcoporum, statui Religiosorum primum, in perfectione, secundo anteponit, quamuis Religiosi consilijs adhærentes omne proprium renuntiauerint, non autem Episcopi, eo quod (inquit) in consilijs non consistit substantialiter perfectio vitæ Christianæ, sed instrumentaliter, sicut etiam in præceptis à præcepto charitatis distinctis, quia ad charitatem ordinantur, in qua perfectio consistit, aliter tamen, & aliter: nam præcepta ordinantur ad remouenda ea, quæ sunt charitati contraria (quod intelligendum est de præceptis grauiter obligantibus) consilia autem ad remouendum ea, quæ impediunt actum charitatis, non tamen illi opponuntur, vt est matrimonium, occupatio negotiorum, &c.

Episcoporum status, statui Religiosorum præfertur.

Quamuis tamen executio consiliorum de substantia perfectionis Christianæ non sit, quia sine illa subsistere potest, & de facto in multis subsistit, in omnibus tamen amplecti consilia, & in omnibus cum maiori beneplacito Dei conformari, magnæ perfectionis est, & proprium charitatis patriæ, vt docet D. Tho. *vbi proximè art. 3. ad 2.* piè tamen credimus, istum perfectionis gradum concessum Beatissimæ Virgini, etiam ex priuilegio speciali, ad alios tamen quantumuis eximiæ sanctitatis hoc; priuilegium extendere, fas non est.

Obseruatio consiliorum magnæ perfectionis est inditium. Iste perfectionis gradus fuit B.V. concessus.

5 Hac graduum perfectionis Christianæ distinctione supposita, ex dictis *disp. 42.* constat, tres priores gradus fuisse in humanitate Christi, quam numquam actu peccasse, nec graui, nec leui peccato, est certum secundum fidem, & oppositum asserere impium, & blasphemum censetur: & insuper ibi ostendimus, hoc ità esse cum gratia vnionis connexum, vt nec de potentia absoluta potuerit aliquod peccatum admittere, non solùm in sensu composito vnionis, & potentia consequenti, verùm nec in sensu diuiso, & potentia antecedenti. Quam repugnantiam *disputatione præcedenti* protendimus, non solùm ad actus peccaminosos malitiaque morali formaliter infectos, sed etiam ad actus *obiectiuè* tantùm malos excusatos à malitia morali formali, vel ob ignorantiam legis, vel ob libertatis defectum, vt quantum in nobis est, sanctitati, & summæ puritati humanitatis vnitæ consuleremus.

Tres primis perfectionis gradus in humanitate fuisse, est certum secundum fidē.

6 Restat modò de quarto perfectionis gradu inquirere consistente in sequela consiliorum, & in omnimoda consonantia cum eo, quod conformius est maiori Dei beneplacito. Et quoad hoc vnum tanquàm certum supponimus, & aliud in examen vocamus: supponimus quidem de facto ita contigisse, scilicet, Christum vt hominem nullum consilium fuisse transgressum, & in omnibus semper sequutum, quod conformius maiori beneplacito Dei fuit, in quo nullus Theologorum dissentit, sed omnes id pro comperto præsupponunt, constatque ex illo Ioannis 8. *quæ placita sunt ei, facio semper.* Quæ verba vera esse non possunt, si à beneplacito Dei aliquando recessisset. Et ex illo Ioannis 6. *descendi de cælo non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me.* Semper ergo Christus vt homo fuit voluntati Deo conformis; at consilium datum à Deo, eius voluntatem importat, numquàm ergo à Dei consilio recessit.

Christus de facto nullum fuit consilium transgressus.

Prob. 1. auctoritate scripturæ.

7 Et ratione id ipsum constat: nam recedere à maiori beneplacito Dei, & illi non conformari, esto peccatum non sit, est tamen imperfectio moralis, vt *infrà* ampliùs declarabitur; sed Christo quatenùs homini ratione visionis beatificę manifestum erat, quod Deo magis placebat: ergo numquàm recessit à maiori beneplacito Dei: aliàs esset moraliter imperfectus, quod pias aures offendit. Quod ampliùs vrgetur: nam culmen Christianæ perfectionis in sequela consiliorū consistit, & in exequendo, id quod est conforme maiori beneplacito Dei; sed concedendum est Christo, vt homini culmen spiritualis perfectionis: ergo est indubitatè asserendum, adhæsisse semper consilijs, semperque sequutum, quod beneplacito Dei iudicauit conformius, in quo vt diximus, omnes Theologi vno ore consentiunt.

Secundò prob. ratione.

Confirm.

8 Quod igitur examen desiderat, est. An hæc conformitas cum consilijs, & cum maiori Dei beneplacito fuerit Christo necessaria, an non, sed potuerit à consilijs disentire, & à maiori Dei beneplacito sibi manifesto, & noto discordare? Ratio dubitandi, eaque vrgentissima est: si namque non potuit discedere à maiori beneplacito Dei; sequitur, nullam actionem cum libertate exercuisse; consequens est absurdum; alias nulla actione meruisset, quod est contra fidem: ergo potuit à consilijs discedere exequendo oppositum operi sub consilio cadenti, & à maiori Dei beneplacito discordare, id, quod Deo minus placet faciendo. Consequentia cum minori tenet. Sequela autem, in qua sola est difficultas probatur: nam Christo notum erat maius Dei beneplacitum, & hac notitia regulatus semper eliciebat actum, qui Deo magis placebat, sed si non posset à maiori Dei beneplacito discedere, non posset in oppositum actum, nec in negationem actus, quem de facto operabatur: ergo in nullo actu esset liber, sed in omni necessario operaretur. Consequentia tenet: nam libertas contrarietatis consistit in indifferentia ad actum, & ad contrarium illius, & libertas contradictionis in indifferentia ad actum, & ad eius negationem: ergo si non posset in contrarium actum, nec in negationem actus, quem de facto eliceret, nulla libertate in eius elicientia gauderet.

Punctus difficultatis. Ratio dubitandi proponitur.

9 Maior est certa, & minor probatur eliciendo actum contrarium, vel non eliciendo actum, quem de facto eliciebat, discederet à maiori Dei beneplacito: ergo si posset, vel non elicere actum, vel elicere actum contrarium, posset discedere à beneplacito Dei; & consequenter si non posset discedere à beneplacito Dei, non posset non elicere actum, nec elicere actum contrarium. Secunda consequentia ex prima clare colligitur. Antecedens est certum, & consequentia probatur. Quod enim actu præstat actus; vel negatio actus existens, præstat possibiliter actus, vel negatio possibilis: ergo si negatio actus, quem de facto eliciebat, vel actus contrarius, actu, & de facto existentes, essent actualis recessus à maiori beneplacito Dei, negatio actus, & actus contrarius possibiles, sunt possibilis, recessus à diuino beneplacito; & consequenter si posset, vel non elicere actum, vel elicere contrarium, posset à beneplacito Dei recedere, etsi non posset recedere, non posset in actum contrarium, nec in negationem actus, quem de facto exercebat.

§. II.

Relatis sententijs, vera eligitur, & probatur.

10 ANtiquiores punctum hoc non attingere, Recentiores autem Theologi in duas diuiduntur sententias. Prima est negatiua, quam tenet Vazquez *disp. 74. cap. 5.* vbi docet, Christum supposito præcepto moriendi fuisse liberum in eius adimpletione, & per mortem nobis meruisse, quia licet esset ad mortem necessitatus, non tamen ad hoc, vel illud motiuum, nec ad intensionem illam actus interioris voluntatis, quo mortem de facto acceptauit; vndè sentit, potuisse actu minus intenso mortem præceptam acceptare, cumque negare non possit, fuisse Christo notum maius beneplacitum Dei erga maiorem actus intensionem, consequenter docere tenetur, potuisse Christum, vt hominem, recedere à maiori beneplacito Dei, & à consilijs discedere: nam facere, quod Deo magis placet, esto non sit sub præcepto; sub consilio tamen cadit. Pro qua sententia refertur Pater Valentia *in hac 3. p. q. 19. punct. 2.* Huic etiam adhæsisse videtur Mag. Lorca *disp. 63.* vbi negat habuisse Christum rigorosum moriendi præceptum, eo quod cum illo libertas in acceptanda morte nequit componi: verba autem Scripturæ asserentia in Christo præceptum, explicat de simplici Patris mandato, & de voluntate Patris insinuata moriendi. Ex quibus apertè colligitur, sentire potuisse Christum ab hac insinuata voluntate discedere: aliàs nec cum illa posset libertas Christi consistere, nec meritum in mortis acceptatione; sicut non potest in sententia Lorcæ cum stricto præcepto libertas in moriendo subsistere, eo quod ratione impeccabilitatis, non potuit præcepto non obedire, vel ab illo discordare. Illam expressè tenet Arriaga *in præsenti disput. 43. sect. 3. & 4.* vbi docet, Christum, vt hominem necessitatum non fuisse nec ratione vnionis hypostaticæ, nec ratione visionis beatificæ, nec physicè, nec moraliter ad adimplenda consilia, exequendumque maius Dei beneplacitum, & alij, quos sine nomine refert Hurtadus non tàm (inquiens) argumento armati, quam difficultatis oneri succumbentes.

Prima sent. *Vazquez.*

Valent. Lorca.

Arriaga.

11 Secunda sententia docet, implicasse Christum, vt hominem, à consilijs Dei recedere, & à maiori Dei beneplacito sibi noto discordare. Hanc tenet Puente Hurtado *disp. 61. sect. 5.* pro illa referens Layram super illud Ioannis 6. cap. *Descendi de Cælo non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me.* Vbi ait: *Et sic voluntas Christi nullo modo poterat à voluntate Patris discrepare.* Suarez *disp. 37. sect. 6. §. Quomodo autem.* Ragusa *disp. 128.* in quam etiam inclinare videtur Cardinalis Lugo *disp. 26. sect. 10.* & si doceat impotentiam ad moralem imperfectionem in humanitate Christi non fuisse physicam, sed moralem; per hoc tamen non admittit potuisse Christum, etiam de potentia absoluta esse imperfectum moraliter per recessum à consilijs, immò *sect. 11. num. 144.* concedens, potuisse humanitatem Christi de potentia absoluta carere omni honesta cogitatione; & consequenter omni operatione honesta, negat, potuisse carere perfectione morali possibili, quia hæc carentia imputaretur humanitati, quæ doctrina necessario est accipienda de potentia absoluta; aliàs inter antecedens, & consequens nulla disparitas esset; & consequenter antecedenti, concesso, malè consequentia negaretur.

Secunda sent. *Hurt. Lyra.*

Suar. Ragusa. Lugo.

12 Sit nostra Conclusio. *Implicat humanitatem Verbo hypostaticè vnitam omittere actum consilij, & recedere à maiori Dei beneplacito sibi manifestato de aliquo opere efficiendo.* Ità Auctores secundæ sententiæ. Quam etiam tenet Prudentius *tom. 2. in 3. p. tract. 2. disp. 1. dub. 4. sect. 4.* Et probatur ratione sæpè inculcata ex summa sanctitate desumpta; etenim humanitati ratione summæ sanctitatis repugnat essentialiter, non solum malitia

Conclusio. Prudent. Probatur.

malitia moralis, sed etiam moralis imperfectio; sed in recessu à consilijs, esto malitia moralis non sit; est tamen imperfectio moralis: ergo essentialiter illi repugnat à consilijs recedere. Consequentia tenet. Præmissæ autem indigent probatione.

13 *Maior prob. 1.* Maior ostenditur primò ad hominem contra Arriagam; vt enim hic auctor docet *disp. 35. sect. 4. subsect. 1.* actus intrinsecè mali, quamuis excusati à malitia ab ignorantiam, vel defectum libertatis, repugnant essentialiter in humanitate vnita, quia semper retinent indecentiam moralem, quamuis à malitia morali excusentur; summa autem sanctitas, quia talis, non solum pugnat cum malitia morali; sed etiam cum morali indecentia; sed moralis imperfectio estò formalis malitia non sit, non tamen potest à morali indecentia præscindi: ergo humanitati vnitæ ratione summæ sanctitatis non solùm moralis malitia repugnat, sed etiam imperfectio moralis. *Secundò.* Secundò: non enim implicat sanctitas, quæ ex conceptu sanctitatis repugnet essentialiter, non solùm cum morali malitia, sed etiam cum imperfectione morali; sed eo ipso, quod huiusmodi sanctitas implicatoria non sit, concedenda est talis repugnantia essentialis gratiæ substantiali vnionis, aliàs infinita, & summa in ratione sanctitatis non esset; cum posset in ratione sanctitatis excedi à sanctitate maiori: ergo humanitati vnitæ, & summè ab illa sanctificatæ essentialiter repugnat omnis imperfectio moralis.

14 *Minor probat. 1.* Minor etiam ostenditur primò in eodem exemplo insistendo: actus intrinsecè materialiter malus, esto à malitia morali excusetur, non tamen est liber ab indecentia morali, vt prædictus Auctor fatetur; & consequenter fateri tenetur, esse imperfectum moraliter: nam moralis indecentia, est moralis imperfectio: ergo pariter actus transgrediens consilium, & omissio actus consiliati à Deo, esto non vitientur malitia morali; non tamen liberantur à morali indecentia; & consequenter nec à morali imperfectione.

15 *Secundò.* Secundò: nam subditum recedere à simplici mandato superioris, hoc est, à voluntate superioris intimata de aliquo opere efficiendo sine intentione obligandi ad culpam mortalem, nec venialem, esto peccatum non sit, est tamen actus moraliter imperfectus: ergo pariter recessus à consilijs diuinis, & à maiori beneplacito Dei, quamuis peccatum non sit, est tamen imperfectus moraliter.

16 *Tertiò.* Tertiò: transgressio legis pœnalis, hoc est non ad culpam, sed ad pœnam obligantis, quamuis non sit mala malitia morali formaliter, est tamen imperfecta imperfectione morali, & reprehensione digna; vndè si Christus, vt homo, talis legis esset capax, repugnaret illam transgredi, vt fatentur omnes Theologi; aliàs potuisset efficere aliquid pœna, & reprehensione dignum, quod pias aures offendit: ergo pariter recedere à consilijs diuinis; & à maiori beneplacito Dei, quamuis non sit peccatum nec malum malitia morali formaliter; est tamen aliquid moraliter imperfectum, & moraliter indecens; & consequenter repugnans cum summa sanctitate humanitatis vnitæ.

17 *Respond.* Ex quibus præclusa manet solutio prædicti Auctoris asserentis, non obsequi Dei consilijs, esse imperfectum moraliter imperfectione tantum negatiua, hoc est, minus perfectum, quam consilijs adhærere, non verò positiua imperfectione morali; licet autem cum summa sanctitate repugnet imperfectio moralis positiua, negatiua tamen non est vnde cum summa sanctitate repugnet; ac proindè cum summa sanctitate humanitatis vnitæ, non repugnat essentialiter omissio operis consiliati, nec actus illi contrarius. *Contra.* Quæ solutio exclusa manet ex dictis; si namque non esset imperfecta moraliter *positiuè*, sed tantum *negatiuè*, maximè, quia moraliter mala non esset; at hæc ratio est nulla: ergo transgressio consilij est moraliter *positiuè* imperfecta. Maior patet: non enim est alia ratio assignabilis. Minor autem constat in exemplis adductis: inobedientia namque simplici superioris mandato, transgressio legis tantum obligantis ad pœnam, & simplicium statutorum alicuius Religionis ad culpam non obligantium, non sunt peccata, nec mala malitia morali; & tamen moralem imperfectionem important: ergo quod transgressio consilij non sit moraliter mala, non tollit, quod sit moraliter imperfecta.

18 *Respondebis. D.THO.* Respondebis, negando causalem maioris: non enim ideò transgressio consilij non est imperfecta moraliter *positiuè*, quia non est moraliter mala, sed quia actus consiliatus ex vi consilij non est moraliter debitus; vt enim docet D. Thom. 1. 2. *q. 90. art. 3. ad 2. q. 92. art. 2. ad 1. q. 93. art. 2. q. 100. art. 9. & 2. 2. q. 44. art. 1.* Lex, seu præceptum necessitatem operis præcepti inducit, in quo differt à consilio, quod necessitatem operandi non inducit, sed adhuc consilio supposito operatio manet in arbitrio operantis, ità, vt sine culpa possit operationem omittere, & ideò omissio operis sub consilio cadentis, etsi sit *negatiuè* imperfecta, hoc est, minùs perfecta, quam actus consiliatus, non tamen est imperfecta moraliter *positiuè*. Simplex autem superioris mandatum, & simplicia regulæ statuta, & lex tantum ad pœnam obligans; cum rationem legis obtineant, reddunt debitos aliqualiter actus præceptos, & ideò transgressio illorum, quamuis non sit culpa moralis, est moraliter *positiuè* imperfecta.

19 Sed contrà primò: nam semel concesso, dari moralem imperfectionem sine morali malitia, non est cur in transgressione consilij, quamuis malitia moralis non sit, non detur imperfectio moralis. *Contra 1.* Secundò: nam licet actus consiliatus à Deo, non sit debitus debito strictò, hoc est, obligante ad culpam, imò nec debito obligante ad pœnam, est tamen debitus debito condecentiæ moralis iuxta leges amicitiæ, & superioritatis diuinæ: ergo in eius transgressione moralis indecentia; & consequenter aliqua moralis imperfectio inuenitur. *Secundò.* Consequentia videtur bona. Et antecedens probatur, notando ex D. Thom. 2. 2. *q. 80. art. 1.* debitum duplex esse, scilicet, legale, & morale. Primum attendit iustitia, secundùm ad alias virtutes spectat, & à D. Tho. diffinitur esse; *quod aliquis debet ex honestate virtutis*: & quia debitum necessitatem, importat, illud in duplicem gradum diuidit: nam quoddam ità necessarium est, vt sine eo honestas morum conseruari non possit: aliud verò debitum est necessarium, sicut conferens ad maiorem honestatem, sine quo tamen honestas conseruari potest, & additi; *quod quidem debitum attendit liberalitas, affabilitas, siuè amicitia.* Iuxtà quam doctrinam datur debitum morale, necessitatem inducens, talem, quod sine illa honestas morum subsistit, quod aliud esse non potest, quam debitum condecentiæ moralis.

Hoc supposito probatur antecedens primò: nam leges amicitiæ postulant, quod amicus maius beneplacitum amici exequatur, & amicus, hoc non præstans aliquali est dignus reprehensione iuxtà leges amicitiæ, sed consilium datum à Deo alicui in particulari de aliquo opere efficiendo, signum est maioris beneplaciti in illius efficientia: ergo actus consiliatus à Deo, esto non debeatur debito morali strictò, debetur tamen debito aliquo morali, scilicet, moralis condecentiæ iuxtà leges amicitiæ. 20 *Antecedens probat. 1.*

Secundò: nam exequi maius superioris beneplacitum, etsi debitum non sit debito morali strictò, est tamen debitum debito condecentiæ moralis, & subditus non exequens maius beneplacitum prælati sibi manifestatum, etsi culpam non incurrat, nec alicuius pœnæ reatum, aliquali tamen reprehensione, & prælati seueritate sit dignus, & indignus, vt subditus à prælato, vel filius à patre hilari, & grato vultu inspiciatur; sed consilium datum à Deo de aliquo opere in particulari efficiendo, est signum maioris voluntatis diuinæ, vt tale opus efficiatur: ergo opus consiliatum, etsi non debeatur debito morali strictò, est tamen debitum debito moralis condecentiæ, iuxtà regulas superioritatis, & talis consilij transgressio, etsi culpa non sit, nec reatum pœnæ inducat, est tamen digna aliqua reprehensione, ex probatio neque aliquali. 21 *Secundò.*

Secundo principaliter suadetur conclusio: ideò Christus, vt homo, necessitatus ad opera consilij non esset, quia ex tali necessitate auferretur ab illo libertas ad meritum requisita; sed hoc inconueniens non sequitur: ergo fuit necessitatus ad obsequendum consilijs, & impotens ad illorum transgressionem in sensu composito vnionis. Consequentia tenet. Maior est certa: si namque hoc inconueniens non sequitur; cum aliàs ad maiorem Christi dignitatem, maioremque sanctitatis perfectionem conducat impotentia transgrediendi consilia à nullo Theologorum negabitur. 22 *Secundò, prob. conclusio.* Minor autem ostenditur primò: necessitas obediendi præcepto positiuo moriendi in voluntate Christi impeccabili, stat cum illius libertate in præcepti adimpletione, vt fatentur omnes Theologi admittentes in Christo strictum moriendi præceptum: ergo pariter necessitas obsequendi consilijs, stabit cum libertate in executione operis præconsiliati. *Minor probat. 1.* Secundò probatur in principijs Thomistarum, iuxtà quæ infallibilis connexio prædeterminationis physicæ cum sensu, & necessitas consensus ex suppositione prædeterminationis, non tollit libertatem in elicientia consensus: ergo pariter infallibilis connexio consilij in voluntate vnita cum opere consiliato, & necessitas orta ex consilio; non obstat libertati in executione illius, & in elicientia operis præconsiliati. *Secundò probat. in principijs Thomist.*

Tertiò probatur in principijs Scholæ Scoti, in quibus decretum extrinsecum Dei, quamuis infallibiliter connectatur cum actu, & illum inferat necessariò in voluntate creata, non tollit libertatem in illius elicientia: ergo pariter quamuis consilium infallibiliter connectatur cum actu in voluntate Verbo hypostaticè vnita, & necessariò illum inferat, non obstabit libertati in illius elicientia. 23 *Tertiò probat. in principijs Scotistar.* Quartò probatur in principijs Societatis, iuxtà quæ, vt plures fatentur, prædiffinitio efficax Dei consensus à voluntate eliciendi, illius libertati non obstat; & tamen infallibiliter infert actum prædiffinitum, & necessariò cum illo connectitur: ergo pariter infallibilis connexio consilij cum actu in voluntate Verbo hypostaticè vnita, & quod illum inferat necessariò, non obstat, quominùs liberè exequatur consilium, liberèque actum consiliatum eliciat. *Quartò probat. in principijs Societatis.* Præterea: nam esto ab alijs Auctoribus eiusdem familiæ prædiffinitionis intrinsecè efficaces negentur; nullus tamen potest negare coniunctum ex voluntate dandi gratiam sufficientem, & præscientia consensus conditionati, infallibiliter cum consensu connecti, illumque necessario inferre necessitate infallibilitatis: & tamen ex hoc non læditur libertas voluntatis creatæ: ergo pariter ex necessitate sequendi consilia in voluntate Christi impeccabili, non impedietur libertas in consilij executione. *Quintò.*

Denique

24 *Sexto probat. minor.* Deniquè probatur minor: nam id, quod essentialiter connotat libertatem in actu, esto necessariò illum inferat, non tollit, sed potiùs infert libertatem illius; sed consilium essentialiter connotat libertatem in actu consiliato: ergo necessitas orta ex consilio non potest libertati actus obesse, sed potiùs illam inferat. Consequentia tenet. Maior constat; nihil enim potest destruere id, quod essentialiter connotat, quò circa præceptum Christo impositum libertatem non abstulit, quia, scilicet, præceptum pro materia connotat libertatem in actu præcepto, & physica prædeterminatio, ideo libertatem non destruit; quia illam connotat, & infert, & iuxtà D. Thom. 1. *p. q.* 19. *art.* 8. ideò voluntas efficax Dei libertatem nostrorum actuum non adimit, quamuis illos inferat necessariò, quia est de actu, non solum quoad substantiam, sed etiam quoad modum libertatis, ideoque non solam substantiam infert, sed etiam libertatis modum: Nihil ergo connotans libertatem, potest illam adimere, quamuis necessariò connectatur cum actu. Minor autem probatur: nam actus necessarij non possunt sub consilio cadere: ergo consilium habet pro materia actum liberum; & consequenter connotat libertatem.

Confirm. Quod ampliùs confirmari potest: non enim stat, Deum efficaciter velle, quod actus liberè fiat, & actum esse necessarium; sed supposita impotentia in voluntate Christi discedendi à consilijs, Deus consilians actum Christo, vult efficaciter, quod actum liberum eliciat: ergo hac impotentia supposita, necessariò sequitur; Christum liberè operari; & consequenter non destruitur, sed potiùs infertur libertas ex impotentia transgrediendi consilia.

25 *Respond.* Dices implicare in terminis, Deum efficaciter ab intrinseco velle, quod voluntas liberè operetur; atque adeò ex illa voluntate efficaci, vtrumque sequitur, oempè, actum esse liberum, & non esse liberum. Sed contrà, omissis pluribus, quibus *Tract. de Auxilijs* prædicta solutio impugnatur, breuiter in hunc modum

Contrà. reijcitur: incrementum efficaciæ in libertate inferenda non potest libertatem destruere; sed efficacia intrinseca in libertate inferenda est incrementum efficaciæ illatiuæ libertatis; efficacior enim est actus ab intrinseco efficaciter inferens, quam solùm efficacia ab extrinseco: ergo per efficaciam intrinsecam illatiuam libertatis non potest destrui libertas; & consequenter non implicat, & minus complicat terminos, Deum efficaciter velle efficacia voluntatis intrinseca independente ab omni præuisione consensus, quod actus voluntatis creatæ fiat, & quod liberè fiat: ex quo vlterius sequitur, stare cum necessitate orta ex voluntate, & beneplacito Dei libertas in actu volito.

§. III.

Varij modi occurrendi rationi dubitandi excluduntur.

26 *Prima solutio rationis dubitandi.* Rationi dubitandi §. 1. propositæ variè occurritur à Theologis. Prima solutio, negat sequelam; eò quod impotentia recedendi à consilijs in humanitate Christi, & necessitas acquiescendi consilijs non fuit physica, sed moralis, quæ libertati non obstat, vt patet in impotentia vitandi omnia peccata venialia, quæ cum libertate demeritoria compatitur. Ità Cardinalis Lugo *disp.* 26. *sect.* 10. Hæc tamen solutio non placet; vt enim

Displicet 1. fatetur Lugo *disp. cit. sect.* 11. *num.* 44. recessus à consilijs, non fuit possibilis Christo de potentia absoluta, sed ad id, quod implicat de potentia absoluta, non solum est impotentia moralis in humanitate Christi, sed etiam physica: ergo impotentia recedendi à consilijs, physica fuit in humanitate Christi. Consequentia tenet. Minor constat: nam id dicitur impossibile moraliter, quod taliter est difficile, quod quamuis possit esse, nunquam tamen erit ob maximam difficultatem; sed id, quod non potest esse de potentia absoluta, non solum nunquam erit, sed nec potest esse vllo modo: ergo ad impossibile de potentia absoluta, non datur impotentia solum moralis, sed physica. Maior autem constat: nam *loco cit.* docet potuisse Christum omni perfectione morali carere, quia potuit humanitas Verbo vniri sine vllo dono accidentali gratiæ, & sine omni honesta cogitatione, non tamen potuisse opus minus perfectum efficere, relicto opere perfectiori, sed primum solùm est verum de potentia absoluta: nam de potentia ordinaria non potuit humanitas Verbo vniri sinè donis gratiæ intrinsecis, vt fatentur omnes Theologi: ergo cum docet secundum, loquitur de potentia absoluta; aliàs nullum esset discrimen inter carentiam omnis perfectionis moralis, & elicientiam operis imperfectioris; cum vtrumque esset possibile de potentia absoluta, & neutrum de lege ordinaria.

27 *Secundò.* Secundò reijcitur: ideò namque docet Cardinalis Lugo, Christum, vt hominem, non potuisse à consilijs recedere, quia transgressio consiliorum est imperfectio moralis, & Christus non potuit esse moraliter imperfectus; sed hæc ratio, si quid probat, conuincit impotentiam, non moralem, sed physicam: ergo vel neganda est Christo impotentia moralis ad recessum à consilijs, vel physica est concedenda. Probatur minor: non enim est fundamentum, vt difficile censeatur, Christum, vt hominem, esse imperfectum moraliter, & non iudicetur impossibile: ergo ex impotentia ad moralem imperfectionem, vel probatur physica impotentia in Christo consistens in omnimoda impossibilitate euentus, vel non conuincitur impotentia moralis in difficultate magna consistens.

Tertiò: nam impotentia non acquiescendi consilijs, & ab illis recedendi, & à culmine perfectionis moralis, vel præstatur humanitati à gratia vnionis formaliter, vel ab amore Dei super omnia moraliter imperfecta; quodcumque istorum dicatur, vtraque impotentia inducitur: ergo inconsequenter adstruitur impotentia moralis, & physica impotentia negatur. Maior cum consequentia tenet. Minorem autem probo; quia namque, vel gratia vnionis formaliter, vel amor Dei super omnia leuiter offendentia excludunt ab anima Christi potentiam venialiter peccandi, inducunt impotentiam, non solum moralem, sed physicam ad peccandum venialiter: ergo si aliquid ex his excludit potentiam ab humanitate Christi ad moralem imperfectionem, quæ in recedendo à consilijs inuenitur, vtramque impotentiam inducit. 28 *Tertiò.*

Quod amplius vrgetur: quia namque amor Dei super omnia leuiter offendentia, physicè est incompatibilis cum peccato veniali excludit potentiam physicam ab humanitate Christi venialiter peccandi; sed amor Dei super omnia moraliter imperfecta, est physicè incompatibilis cum morali imperfectione: ergo tollit, non solùm moralem, sed etiam physicam potentiam ab humanitate Christi ad imperfectionem moralem, quæ inuenitur in transgressione consiliorum, & in recessu à maiori Dei beneplacito. 29 *Confirm.*

Secunda solutio, inde cum necessitate sequendi consilia in Christo, eius libertatem componit, quia Christus liberè postulauit à Patre consilia, vndè habuit potentiam antecedentem ad non sequendum consilia, quæ ad libertatem in illis sequendis sufficit, non autem habuit potentiam consequentem, vt à consilijs recederet; hæc autem potentia ad libertatem in sequela consiliorum, necessaria non est. Ita Prudentius *vbi suprà sect.* 4. Quam solutionem in simili de præcepto loquendo fusè reijciemus *Tractatu de Merito Christi*. Et breuiter reijcitur primò: si namque aliquis postulatet sibi visionem beatam, ex tali postulatione non esset liber in amore Dei beatifico; & ex eo quod visio necessariò amorem beatificum infert: ergo si consilium in voluntate impeccabili actum consiliatum necessariò infert, quamuis liberè petatur, in actu ad ipsum sequuto, non manebit libertas. 30 *Secunda solutio.* *Reijcit.* 1.

Secundò: nam sequitur, Christum nullo actu meruisse formaliter præter illos, quibus postulauit à Patre consilia; consequens est falsum; aliàs non meruisse per actus charitatis, & obedientiæ formaliter, quod est absurdum: ergo tradita solutio non sufficit. Probatur sequela: actus non liber formaliter nequit esse formaliter meritorius; sed nullus actus fuisset formaliter liber, præter illos, quibus postulauit consilia: ergo nullus præter illos fuisset formaliter meritorius. Minor, in qua sola est posita difficultas probatur: nam Auctores traditæ solutionis ad postulationem consilij recurrunt pro tuenda libertate in actibus consiliatis, quia censent, consilium in voluntate impeccabili inducere necessitatem antecedentem; cum qua stare nequit libertas, eo autem ipso quod liberè ab operante petatur, non inducit necessitatem consilium antecedentem sed consequentem ad libertatem operantis; at ex hoc solum saluatur libertas formalis in actu, quo petitur consilium, secus autem in actu consiliato: ergo iste non erit liber formaliter, sed ad summum causaliter; & consequenter, nec formaliter meritorius. Probo minorem; respectu actus consiliati, necessitas ex consilio non est consequens, sed antecedens; cum non consequatur ad ipsum: ergo si consilium ex se inducit necessitatem antecedentem cum libertate incompatibilem, actus consiliatus non potest esse liber formaliter, sed tantùm causaliter, & antecedenter, nempè, in illo actu, quo Christus postulauit consilium. 31 *Secundo.*

Tertiò alij respondent; ideò Christum fuisse liberum in sequelam consiliorum, quia potuit in actum oppositum, non in sensu composito consilij sed in sensu diuiso, & hoc ideò, quia potuit petere à Patre abrogationem consilij, sicut fuit liber in adimplendis præceptis, quia illa liberè acceptauit, potuitque petere à Deo illorum dispensationem, & Christo imposita fuerunt præcepta dispensabiliter iuxtà illius voluntatem. Ità Puente Hurtado *disp.* 62. *sect.* 6. *subsect.* 1. *num.* 121. 32 *Tertia solutio.*

Sed contrà primò: nam etiam ex hac solutione sequitur, actus consiliatus Christo solùm fuisse liberos in causa, non autem in se ipsis formaliter; consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Probatur sequela; vt Christus ex consilio operetur supponitur pro priori actus primi consilium non abrogatum: ex quo necessariò sequitur actus in Christo; sed hæc necessitas esto sit consequens alium actum voluntatis, nempè illum, quo noluit petere abrogationem consilij; non tamen est consequens ad actum consiliatum, sed ad ipsum antecedens: ergo actus consiliatus ad summum erit liber in causa, non autem in se ipso formaliter. 33 *Reijcit.* 1.

Deindè: nam consilia data fuerunt Christo, vt homini à Deo modo, quo à superiori communiter dantur consilia, nisi oppositum sic reuelatum; sed modus regularis consiliandi non est de- 34 *Secundò.*

pendenter à subditi voluntate in abrogando, vel reuocando consilio, & aliàs specialis reuelatio in oppositum non adest: ergo absque fundamento asseritur fuisse data Christo consilia cum prædicta dependentia.

Tertiò. Tertio: nam Christus certò sciebat, quid magis diuinæ voluntati placeret, petere, aut non petere abrogationem consilij; sed ad illud, quod magis Deo placebat, erat Christus, vt homo, physicè necessitatus, vt Auctor huius solutionis fatetur: ergo vel non poterat, petere reuocationem consilij, si non petere magis diuinæ voluntati placebat, vel necessitatus erat ad petendam consilij abrogationem, si illius petitio erat diuinæ voluntati gratiosior.

35 *Respond.* Si dicas: nihil horum determinatè fuisse magis placitum Deo; sed vtrumque æquè gratum diuinæ voluntati extitisse, & sic fuisse Christo manifestatum, vnde omnino liber mansit ad petendam, & non petendam reuocationem consilij. In contrarium *Contrà.* obstat: nam iuxta D. Thom. 2. *p. quæst.* 19. *art.* 12. consilium est voluntas signi in Deo, quia indicat voluntatem diuinam, vt accipiens consilium, rem consilistam efficiat: ergo non stat, Deum aliquid consiliari, & non magis inclinari in executionem actionis à se consiliatæ, quam in omissionem illius; sed maius beneplacitum actionis præconsiliatæ, quam in omissione illius, etiam est maius beneplacitum in non petenda abrogatione consilij, quam in petitione illius: ergo fuit magis placitum Deo, quod *Deindè.* Christus dispensationem non peteret. Deinde: nam Deus de facto voluit, quod Christus dispensationem, vel reuocationem consilij non peteret: ergo fuit de facto gratior voluntati diuinæ non petitio, quam petitio dispensationis, vel abrogatio consilij.

36 *Quarta solutio.* Quartò alij respondent: ideò consilijs non adimi libertatem à Christo, etiam si necessitatus esset ad sequendum maius beneplacitum Dei, quia maius Dei beneplacitum non erat de opere perfectiori, sed de opere magis libero: eo quod ex maiori libertate sumitur incrementum obsequij. Ità Amicus *in præsenti disp.* 25. *sect.* 4. *num.* 122.

Reijcit. 1. Sed contrà primò: nam sequitur ex ista solutione omnes Christi operationes fuisse æquè gratas Deo; consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Falsitas consequentis constat: nam licet omnes Christi operationes fuerint æquales in dignitate personali, non tamen fuerunt æquales in morali bonitate actus ex obiecto desumpta; actus enim charitatis excedit in bonitate obiectiua essentiali actus aliarum virtutum: ergo licet attenta personali dignitate, omnes Christi operationes fuerint Deo æquè gratæ, non tamen æqualiter fuerunt gratæ secundum bonitatem moralem ex alijs capitibus desumptam.

Probat. sequela. Sequela verò probatur: nam consilium datum Christo penes conformitatem ad quod metitur prædictus Auctor adæquatè gratitudinem diuinæ voluntatis, non fuit de substantia operum, sed de illorum tantum libertate; at omnes Christi operationes fuerũt æqualiter liberæ: ergo omnes fuerunt Deo æqualiter gratiæ.

37 *Secundò.* Secundò: nam consilium, & maius beneplacitum Dei regulans perfectionem moralem operationum Christi, antecedit illius operationes, illasque, infallibiliter infert; & tamen, quia est de libertate earundem operationum, & non de substantia operum, illorum libertatem non lædit: ergo stat principium antecedens actum, illumque inferens infallibiliter, illius libertatem non destruere; & consequenter, nec præmotio efficax Dei, nec illius efficax prædiffinitio, nec præceptum Christo impositum, quoad omnes circumstantias independenter ab illius voluntate in fieri, & in conseruari, libertatem tollere nequeunt, quæ omnia Auctor traditæ solutionis non admittit.

38 *Tertiò.* Tertiò: nam si consilium datum Christo, solùm fuit de liberè se determinando, & de liberè pro suo nutu eligendo, & ideò libertatem Christi non abstulit: ergo etiam si accepisset de sic operando præceptum, libertas operationum Christi conseruaretur illæsa; consequens non admittit Auctor traditæ solutionis: ergo, nec potest solutionis doctrinam admittere. Probatur sequela; consilium datum de opere determinato, libertate Christo adimeret, vt prædictus Auctor docet; & tamen datum de opere liberè exercendo, & de libertate electionis, cum libertate componitur: ergo licet præceptum de opere determinato, libertatem excluderet à voluntate Christi impeccabili, præceptum tamen de operum libertate, illorum libertatem non læderet.

39 *Quinta solutio.* Aliorum solutio est, ideò Christum fuisse liberum in sequela consiliorum, quia nullum fuit ipsi datum de aliquo in particulari, sed tantum fuisse Christo pro consilio datum; vt id eligeret, quòd malet, & ideò in quacumque electione, & liberrimè operabatur, & aliundè perfectissimè, quia conformiter ad maius beneplacitum Dei, & ad diuinum consilium. Modum istum dicendi alijs hinc indè discussis, & impugnatis, tenet, & fusè prosequitur Bernal *disp.* 54. *sect.* 5. *§.* 1. *&* 2.

40 *Reijcit.* 1. Sed contrà illum facit primò; quia namque præceptum inducit subditum necessaria inductione ad aliquid efficiendum, vel omittendum, implicat ex terminis præceptum subdito impositum de faciendo, vel eligendo, quod maluerit; sed vt docet D. Thom. 1. *p. quæst.* 19. *art.* 12. & ex terminis est manifestum, consilium inducit, non necessaria, persuasoria inductione accipientem consilium ad aliquid efficiendum: ergo implicat in terminis consilium cum hac generalitate, nempè, quod consilium accipiens eligat, quod ipse maluerit.

Secundò: non enim stat consilium alteri datum, nisi de aliquo particulari agibili, aut eligibili: ergo vel dicendum est, Christum, vt hominem, esse consilij incapacem, vel non fuisse illi datum consilium de eligendo, quod maluerit; sed de aliquo in particulari faciendo. 41 *Secundò.*

Antecedens ostenditur primò: consilium propriam electionem præcedens, semper est de aliquo particulari eligibili, cum sit sententia, & iudicium subsequens inquisitionem, sententia, autem semper fit de aliquo determinato: ergo pariter consilium alteri datum, debet aliquid determinatum respicere, & non dari de quocumque ipse maluerit. *Anteced. probat.* 1.

Secundò: nam præceptum semper est de aliquo determinato: ergo pariter consilium. Tertiò: si quis namque alteri petenti consilium, pro consilio daret, quod faceret quidquid vellet, non nisi ineptissimè, & irrisoriè diceretur dedisse consilium: ergo vel consilium prudens non est, vel aliquid determinatum præ alio eligibili respicit. *Secundò. Tertiò.*

Tertiò reijcitur: sicut enim implicat præceptum, à quo ex terminis, & ex modo præcipiendi repugnet recedere: ita implicat consilium, quod est regula actionis liberæ, cui ex terminis, & ex modo consiliandi repugnet non conformari; sed consilio dato alicui, vt faciat, quod ipse maluerit ex terminis, & ex modo consiliandi repugnat, accipientem consilium non conformari: ergo implicat consilium sic datum. 42 *Tertio reijcitur solutio.*

Quod amplius confirmo ad hominem contra istum Auctorem, qui *disputatione allegata, sect.* 2. *num.* 26. referens sententiam P. Hurtado, asserens, fuisse Christo datum consilium de non petenda dispensatione præcepti, simulque ei manifestatum æquè gratum fore Deo, siue dispensationem peteret, siue non peteret, illam reijcit hoc argumento, quia perinde foret, ac si nullum Deus consilium Christo tribueret; quia sicut præceptum est determinata superioris voluntas, vt aliquid fiat à subdito, alioqui recessuro à stricta obligatione, ita consilium est determinata voluntas, vt res fiat ab accipiente consilium, alioqui recessuro à perfectione morali: ergo sicut in terminis implicaret, qui diceret, præcipimus, vt hoc facias, æquè tamen obligationi satisfacturus, siue facias, siue non facias, ità repugnantia diceret, Deus, Christo consulens, vt ieiunaret, addens, æquè gratum sibi fore, siue peteret, siue non peteret dispensationem consilij, & ea petita non ieiunaret, & non petita ieiunaret. Hæc ferè ad verbum Bernal contrà sententiam relatam. Ex quibus ità subsumo; sed terminos implicat præceptum subdito impositum de faciendo, quod ipse maluerit: ergo vel inefficaciter impugnat sententiam P. Hurtado, vel fateri, tenetur implicare in terminis consilium datum Christo de faciendo, quod maluerit. Patet consequentia: ideò primum implicat, quia præceptum est determinata superioris voluntas; & consequenter debet esse de aliquo determinato; sed etiam consilium, vt prædictus Auctor fatetur, est determinata consiliantis voluntas, tametsi obligationem non inducens, vt fatetur idem Auctor sententiam illam impugnans: ergo sicut implicat in terminis præceptum alicui impositum de faciendo, vel eligendo, quod maluerit, ità implicat in terminis consilium alteri datum, vt faciat, quod ipse velit. 43 *Confirm.*

Quartò reijcitur: non enim negari potest sub consilio esse, quæ Deo sunt gratiora operari; sed Christus benè sciebat, esse Deo gratius cum maiori intensione actum charitatis elicere, quàm in remissiori gradu: ergo ad actum intensiorem eliciendum consilio dirigebatur; & consequenter non fuit ei pro consilio datum, vt quidquid malet, eligeret; sed consilium habuit de aliquo particulari agibili, & eligibili. 44 *Quartò reijcitur.*

Dices: perfectiora esse Deo magis grata, si de opposito non supponatur consilium: nam si Deus matrimonium alicui consuleret, gratius esset ipsi, quod accipiens consilium contraheret matrimonium, quam quod cœlibatum iniret, & status perfectionis id peteret: quia ergo Christo pro consilio datum est, vt quod id se malet, efficeret; hoc ipso, quod vellet cum minori intensione operari, minor operationis intensio Deo gratissima foret; ac proindè non adstringitur consilio ad intensius operandum. 45 *Respond.*

Cæterum abstrahendo pro nunc ab ea quæstione, an Deus possit minus perfecta, & minùs bona consulere, de quo inferiùs forsitan sermo reddibit: contrà istam solutionem obijcio primò: est enim omnibus Theologis inconcesso, Christum semper fuisse cum summa intensione operatum; sed si doctrina traditæ solutionis subsisteret, hoc certissimum non foret, nec ab omnibus ità concessum, nec posset aliqua ratione probari: ergo solutio tradita est falsa. Probo minorem: non enim alia ratio potest Theologos inducere ad ità firmiter, & vniformiter asserendum semper Christum fuisse operatum, iuxtà summam intensionem virtutum, nisi quia status perfectionis id petit, & in opposito aliqua moralis imperfectio inuenitur; sed admissa traditæ solutionis doctrina, id non petit status perfectionis in Christo, vt solutionis 46 *Contra* 1.

Auctor

Auctor fatetur, imò in hoc resolutionem traditam fundat: ergo nulla ratio esset probans, semper Christum fuisse operatum iuxtà adæquatum habitum intensionem.

47 Confirm. Quod ampliùs vrgetur ad hominem; etenim hic Auctor n. 27. ex eo quod æquè gratum foret Deo, petere, vel non petere consilij dispensationem, vt asserebat Hurtado, infert, nullum esse fundamentum ad negandum, petijsse pluris consiliorum dispensationem: ergo pariter si æquè gratum foret Deo, Christum intensè, vel remissè operari, nullum fundamentum esset ad negandum pluries fuisse remissè operatum.

48 Contra 2. Secundò contrà eandem solutionem obstat; sequitur namque ex illa superfluè infusas fuisse animæ Christi virtutes in summa intensione de lege ordinaria possibili, vt fatentur omnes Theologi; consequens nequit admitti: ergo solutio tradita est falsa. Probatur sequela: nam summa intensio virtutum eo fine desideratur, vt subiectum summa intensione operetur; at Christum summa intensione operari, foret superfluum; cum operando remissè, culmen perfectionis moralis attingeret, & gratissimæ essent Deo illius operationes: ergo superflua fuisset tanta virtutum supernaturalium intensio.

49 Contra 3. Tertiò: nam sequitur ex eadem solutione, potuisse Christum secundum ordinem à Deo de facto statutum sine vlla imperfectione morali matrimonium contrahere, cœlibatumque, & virginitatem asserere; consequens videtur absurdum: ergo solutio tradita fuit. Probatur sequela, casu in quo Christus cœlibatu, & virginitate relictis, matrimonium eligeret, gratissimus esset Deo in traditæ solutionis principijs: ergo absque vlla imperfectione morali matrimonium contraheret, & virginitatem desereret.

50 Quintò reijcitur principali solutio fũdamẽta Auct. soluendo. Primum est. Denique: principaliter doctrina istius Auctoris reijcitur, occurrendo tribus fundamentis, quibus illam suadere contendit: primum ex illo Matthæi cap. 11. illis verbis: *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo*, idest (vt interpretatur ipse) omnium actionum, consiliorumque determinatio fuit meæ voluntati concessa. Et cap. 28. *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra*. Et Ioannis cap. 13. *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus*. Qua locutione innuitur manifestè facultas Christo concessa omnia pro arbitratu faciendi. Ex quibus verbis tale argumentum conficitur: in his omnibus testimonijs importatur vniuersalis distributio per ly *omnia*, vel ly *omnis*, à qua iuxtà regulam interpretandi Scripturam, nihil est excludendum, nisi in cuius inclusione aliqua contineatur absurditas; at in eo, quod omnium consiliorum ratio, ac determinatio fuerit voluntati Christi commissa, non solùm non est absurditas, sed potiùs summa decentia, & conuenientia, imò, & necessitas: ergo accipiendi sunt illi termini cum ea amplitudine, vt comprehendant omnia, quorum consilia Deus dare potuisset; ac proindè istorum ratio, ac determinatio taliter fuit voluntati Christi concessa, vt de nullo in particulari consilium acceperit, sed solùm pro consilio habuerit, vt quidquid malet, eligeret.

51 Secundũ S. Ansel. Secundum ex Anselmo libro primo, cur Deus homo cap. in medio, vbi hæc de Christo profert: *Nempè, quoniam idem ipse est Deus, & homo secundum humanam, ex qua fuit homo sic accepit à diuina natura, quæ alia est ab humana, esse suum, quod habebat, vt nihil deberet dare, nisi quod volebat*: sed si consilia de actibus in particulari accepisset, hoc verum esse non posset; cum deberet; actionem in particulari consiliatam præstare, ne à consilijs diuinis recederet, & culmine perfectionis deficeret: ergo iuxtà Anselmum de nulla actione in particulari consilium accepit.

52 Tertiò. Tertium; nam gratiam vnionis, quæ est suprema omnium gratiarum connaturaliter sequitur dominium vniuersorum, Deo, quam maximè simile; sed Deus ratione supremi dominij habet, vt quidquid liberè eligat, perfectissimè eligat, hoc est, absque omni imperfectione morali: ergo humanitas Christi ratione vniuersalis dominij, eandem dignitatem accepit.

Confirm. Quod ampliùs confirmatur: nam nisi hoc concedatur, tollitur libertas à Christo, vel saltem valdè minuitur in omnibus electionibus; sed hoc, inconueniens est: ergo vt vitetur, necessariò est asserendum, nulli consilio de actibus in particulari fuisse subiectum, sed illi pro consilio datum esse, vt eligeret, quod mallet sub Dei contestatione id sibi gratiùs futurum, cum quo, & maxima libertas in operibus Christi saluatur, & impotentia cadendi, vel à culmine perfectionis recedendi.

53 Ad 1. respondet. Hæc tamen leuia sunt pro tam singulari stabilienda doctrina. Ad primum omissis interpretationibus ex proprio cerebro datis, respondeo ex nullo ex prædictis testimonijs aliquid illi fauens, deduci; non ex primo: nam verba illa accipiunt de Christo ratione diuinitatis, Chrysostomus, Hieronymus, Hilarius, & Augustinus, & ex ipsis Angelicus Doctor *in cap. 11. Matth.* vnde verbum illud *tradita*, explicat per originem, æternamque generationem à Patre, & in eodem sensu secundùm testimonium interpretatus est D. Thom. super *Matth. cap. 28.* ex Hieronymo, his verbis: *Potentia Dei, nihil aliud est, quam omnipotentia, & hæc data non est Christo, quia non conuenit Christo, secundum humanitatem, vel si Christo data dicitur, non est, vt consequens gratiam vnionis, sed per ipsam gratiam vnionis; licet autem duplicentur, quæ gratiam vnionis sequuntur, non autem duplicantur, quæ insunt Christo gratia vnionis: vnde dico* (subiungit Angelicus Doctor) *quod potentia est data, non quia alia potentia sit data, sed data est secundum quod est vnita Verbo, vt Filio Dei per naturam, sed Christo per gratiam vnionis*. Hæc D. Thom. quæ ita intelligenda sunt, quatenùs ea, quæ ab æterno prædicabantur de Verbo Dei, vt subsistente in diuina natura, temporaliter prædicari cœperunt de ipso, quatenùs per gratiam vnionis factam humanitati in eadem subsistente. Vel si de Christo ratione humanitatis prædicta verba accipiantur, vt etiam admittit, & interpretatur D. Thom. accipienda sunt de potestate, vt significat quendam præcedentiæ honorem Christo, vt homini, super creaturas concessum.

54 Tertium etiam testimonium interpretatur D. Thomas super Ioannem *cap. 13. lect. 2.* de Christo ratione diuinitatis. Dato tamen, quod testimonia allegata de Christo, vt homine, intelligantur ratione potestatis iudiciariæ, & quia illi, vt homini, omnis creatura est subiecta, minor argumenti est neganda: ex eo namque, quod Christus de nulla re in singulari à Deo accepisset consilium, sed tantum de eligendo, quod maluisset, magnum sequitur absurdum, nempè voluntatem Christi fuisse sibi supremam suæ perfectionis regulam. Deoq; vt consulenti non re ipsa, sed nomine tantum subiectam, quod asserendum non est.

Ad fecundum ex Anselmo respondeo, solum excludere à Christo, quatenus homine, debitum operandi ex coactione, aut ex timore pœnæ ortum, non autem debitum obligationis ex præcepto, vel consilio, quod debitum non coactè sed liberè, & sponteneè Christus impleret. 55 Ad 2. argumẽtum resp. Ad tertium, concessis maiori, & minori, nego consequentiam: quia vt rectè concluderetur, deberet Christo, vt homini, competere dominium propriarum actionum, non solum diuino dominio simile, sed cum illo identificatum, aut æquale, illique non subordinatum: nam Deum eligere quidquid vult absque imperfectione morali, ipsi competit, quia regulam superiorem, à qua possit discordare non habet, quod Christo, vt homini, communicari non potest, ac proinde non potest illi concedi, quod superioritatem illam consequitur. Ad tertium. Ad confirmationem, nego maiorem. Plena enim libertas, quæ potest inferiori competere, optimè in Christo saluatur, absque effugio subordinationis ad Deum, vt consulentem, imo, vt omnia præcipientem. Ad confirmat.

Quinta solutio esse potest; ideò Christum fuisse liberum in obsequendo consilijs, quia licet ratione vnionis essentialiter illi repugnet consiliorum transgressio, vnio tamen, nec consilia intrinsecè immutabant modum agendi voluntatis, sed solum extrinsecè, quatenus vnio essentialiter exigebat specialissimam prouidentiam, qua Deus humanitati præberet auxilia congrua præuisa per scientiam conditionatam, & cum actu consiliato coniuncta, cumque huiusmodi auxilia, quibus voluntas Christi reddebatur proximè potens obsequi consilijs diuinis, illam indifferentem relinquerent, fit, vt cum impotentia recedendi à consilijs conueniente humanitati ratione vnionis ad Verbum, fuerit libera in consiliorum sequela. Ità in simili P. Suarez *disput. 37. sect. 3.* 56 Quintò respond. Suarez.

Illius tamen doctrina in hac parte parum gratia extitit Doctoribus Societatis, eo quod cum necessitate orta ex aliquo antecedenti, & libertati voluntatis Christi non subiecto, tentauit libertatem componere, quod non benè congruit cum vnico fundamento, quo mouentur ad negandam gratiam ab intrinseco efficacem, & asserendum non posse cum libertate nostrorum actuum componi: quia, nempè, principium à nobis ineuitabile infallibiliter cum actu connexum, reddi ineuitabilem actum; & consequenter non liberum; gratia autem ab intrinseco efficax est à nobis ineuitabilis, & infallibiliter cum consensu connexa: ergo reddit consensum ad quem datur à nobis ineuitabilem; & consequenter non liberum: nam de essentia actus liberi est taliter à voluntate procedere, quod potuerit ab intrinseco non esse; & consequenter à voluntate potest vitari. 57 Reijcitur & in cõsequentia notatur.

Quod argumentum pari efficacia militare videtur contrà P. Suarez; etenim præceptum Christo impositum, vel consilium illi datum, infallibiliter infert in voluntate Christi impeccabili, & moralis imperfectionis incapaci, actu præceptum, vel consiliatum; sed præceptum, vel consilium non potuit ab humanitate Christi vitari in sententia P. Suarez; non enim fuit Christo impositum dependenter ab illius libera postulatione in fieri, nec in conseruari ab eo quod peteret, vel non peteret præcepti, aut consilij dispensationem, vt expressè etiam fatetur, nec dependenter à præuisione conditionata actus adimplentis præceptum, aut consilium diuinum: hæc namque conditionalis: *Si humanitati vnita imponatur præceptum de aliquo actu, vel de illo detur consilium, præceptum, vel consilium adimplebit*: est consequentia necessaria, supposito quod ab intrinseco sit impeccabilis, & moralis imperfectionis incapax; & consequenter adimpletio præcepti, vel consilij humanitatis vnitæ sub conditione præcepti, vel consilij, obiectum scientiæ conditionatæ non est, sed scientiæ necessariæ simplicis intelligentiæ: ergo præceptum, vel consilium in humanitate 58

tate

tate vnita impeccabili, & moralis imperfectionis ab intrinseco incapaci, reddent ineuitabilem ab humanitate vnita actum præceptum, vel consiliatum; & consequenter non liberum.

59 *Confirm.* Quod ampliùs vrgeri potest ex illorum principijs: nam Christus, vt homo, non fuit potens proximè ad omissionem actus supposito præcepto, aut consilio: ergo altero illorum supposito liber non mansit. Consequentia est euidens: nam ad libertatem in actu requiritur proxima, & expedita potentia per modum actus primi ad illius omissionem, vel liberam negationem: ergo si præcepto, vel consilio præsupposito non mansit humanitas Christi potens ad omissionem actus præcepti, vel consiliati, non fuit libera in adimpletione præcepti, aut consilij. Antecedens autem probatur: non fuit potens ad omissionem actus præcepti, vel consiliati, in sensu composito præcepti, aut consilij, nec in sensu diuiso: ergo nullo modo fuit potens ad prædictam omissionem. *Antecedens pro prima parte probatur.* Antecedens pro prima parte constat: nam si fuit potens ad omissionem actus præcepti, vel consiliati in sensu composito, fuit potens proximè, & expeditè peccare, & esse moraliter imperfecta; consequens est falsum: ergo non fuit potens ad omissionem actus præcepti, vel consiliati in sensu composito præcepti, aut consilij. Probatur sequela: nam omissio actus præcepti composita cum præcepto, est formaliter peccatum, & omissio actus consiliati composita cum consilio, esset moraliter imperfecta: ergo si præcepto, aut consilio præsupposito potuit humanitas Verbo vnita expeditè in actu primo ad omissionem actus compositam cum præcepto, & cum consilio, potuit expeditè in actu primo peccare, & esse imperfecta moraliter.

60 *Pro secunda probatur.* Deinde pro secunda parte idem antecedens probatur ideo non fuit potens ad omissionem actus in sensu composito, quia non potuit omissionem cum præcepto, aut consilio coniungere: sed nec potuit omissionem actus à consilio, vel præcepto diuidere: ergo non fuit potens ad omissionem actus in sensu diuiso. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; posse omissionem actus à consilio, vel præcepto diuidere, est posse omissionem ponere cum negatione præcepti, aut consilij: seù cum non esse illorum; sed non potuit omissionem ponere cum negatione præcepti, aut consilij: ergo non potuit illam à præcepto, vel consilio diuidere. Maior est certa; & minor probatur: posse componere omissionem actus, cum non esse præcepti, aut consilij, est posse ponere vtrumque; sed humanitas non fuit potens ponere negationem præcepti, aut consilij: ergo non fuit potens componere omissionem actus, cum non esse præcepti, aut consilij. Minor supponitur à Suarez. Maior autem est quasi principium inter Societatis Doctores, qui non alia ratione probant, voluntatem efficaciter præmotam non posse negationem consensus componere cum negatione physicæ promotionis, nisi quia posse ad illam compositionem, est posse ponere vtrumque; voluntas autem creata non potest, ponere, non esse, seu negationem physicæ prædeterminationis in sententia Thomistarum; ex quo inferunt (& suo iudicio euidenter) non posse voluntatem efficaciter præmotam ad actum componere negationem actus cum negatione physicæ prædeterminationis, & consequenter non habere potentiam ad omittendum actum in sensu diuiso: ergo idem tenetur Suarez in præsenti fateri, ne deserat indubitatum Societatis principium.

61 *Respondebis.* Respondebis: humanitatem Christi, supposito præcepto, aut consilio de aliquo opere in particulari, habuisse potentiam ad oppositum illius in sensu composito, hoc est, vt componendum cum præcepto, vel consilio attentis principijs proximis, quibus ad operandum fuit applicata, nempè, gratijs congruis, quæ quia ab intrinseco efficaces non erant, relinquebant voluntatem Christi cum indifferentia ad oppositum componendum cum præcepto, vel consilio, etsi attento principio remoto, scilicet, vnione hypostatica, repugnaret illi huiusmodi compositio; & quia ad libertatem sufficit potentia ad vtrumque extremum secundum principia proxima; fit consequens, quod humanitas Christi libera fuerit in consiliorum sequela. Ita quidam Recentiores, quibus non omninò sententia P. Suarez displicuit.

62 *Si oppones 1.* Quod si illis opponas primo: principium remotum non indifferens, sed determinatum, exigere proxima principia etiam determinata, & non indifferentia, eo quod inter principium proximum, & remotum debet seruari proportio; sed vnio hypostatica, quæ est principium remotum operationum humanitatis Christi, non est indifferens ad actum præceptum, vel consiliatum, & illius omissionem in sensu composito; cum illi essentialiter talis omissio composita cum præcepto, vel consilio repugnet: ergo principia proxima, quibus voluntas Christi vtebatur, tali indifferentia non gaudent. *Respond.* Respondent, negando maiorem, imo vnio hypostatica cum essentiali repugnantia ad prædictam omissionem petit principia proxima, quibus hæc repugnantia essentialis non conueniat, eo quod simul cum repugnantia, quam habet, petit liberam præcepti, & consilij adimpletionem, quæ subsistere non posset, si principijs proximis essentialiter repugnaret omissio operis, vel consiliati in sensu cum illis composito.

63 Si opponas secundò: sequi ex ista solutione, potuisse humanitatem Christi peccare in sensu composito vnionis; consequens est falsum: ergo, & solutionis doctrina. Probatur sequela: ad libertatem exigitur potentia ad actum, & illius omissionem, vt componendam, non solum cum principio proximo operationis, sed etiam cum principio remoto; sed vt ipsi fatentur vnio hypostatica est principium remotum operationum humanitatis: ergo vt hæc liberè adimpleret præcepta, & consilia diuina, debebat habere potentiam ad omissionem operis præcepti, vel consiliati, non solum cum præcepto, & consilio, sed etiam cum vnione hypostatica. *Si oppones 2.*

Respondent, negando sequellam: & ad probationem dicunt, veram esse maiorem de principio remoto essentialiter ab operatione petito, falsam autem de principio ab illa per se non exacto, qualis est vnio hypostatica, quam per se operationes Christi non postulant, quamuis de facto fuerit principium remotum illatum, & ideo ad libertatem in obediendo præceptis, vel obsequendo consilijs, non exigitur in humanitate vnita potentia ad componendam omissionem actus præcepti, vel consiliati cum vnione sui ad Verbum, sed sufficit potentia ad prædictam omissionem præcisiuè ab vnione, etsi non præcisiuè, vel diuisiuè à præcepto, vel consilio. 64 *Respond.*

Hæc tamen doctrina displicet, & contra illam facit primo; nam licet stare possit, quod principium impeditum radicaliter, non impediatur positiuè per principia proximè operatiua, quod autem subiectum aliquod sit radicaliter impeditum, & expeditum proximè ad operandum, neutiquam potest componi; eo quod sicut principium proximum, radicale supponit, ita proxima expeditio ad operandum, supponit expeditionem remotam, & radicalem; sed humanitas Christi ex vi vnionis est radicaliter impedita ad omissionem actus coniungendam cum præcepto, vel consilio: ergo licet gratiæ auxiliantes illam non impediant ad prædictam omissionem, ex vi tamen illarum non potest proximè expediri ad illam; & consequenter hac via non potest consistere in humanitate libertas in obediendo præceptis, & obsequendo consilijs. 65 *Displicet hæc doctrina.*

Deinde nam sequitur ex hac solutione, Christum vt hominem fuisse liberum, non solum libertate contradictionis, sed etiam contrarietatis; consequens est falsum: ergo tradita solutio. Falsitas consequentis est certa in sententia P. Suarez (cuius sententiam Recentiores tuentur) negantis Christo Domino omnem potentiam peccandi, non solum in sensu composito, verum etiam in sensu diuiso vnionis, quod etiam fatentur omnes Recentiores Societatis, quos viderim: nam licet illorum aliqui affirment, posse cum vnione humanitatis ad Verbum in casu de potentia absoluta possibili, stare potentiam ad peccandum in sensu diuiso, quos *suprà* allegauimus, non tamen loquuntur de Christo, vt homine, sed de humanitate vnita, nec de vnione, prout modo fuit decretata, sed secundum alium ordinem, loquendo namque de humanitate prout de facto fuit vnita independenter à proprijs operationibus, omnes fatentur, carere potentia peccandi, Christumque quatenus hominem in nullo euentu posse aliquo ex prædictis modis peccare. Sequela autem probatur; nam iuxta solutionis doctrinam Christus fuit liber in adimpletione præceptorum; quia attentis principijs proximis potuit omittere actum præceptum; sed attentis principijs proximis potuit omittere omissionem cum præcepto composita, ergo potuit peccare; & consequenter fuit liber libertate, non solum contradictionis, sed etiam contrarietatis. Patet consequentia: nam libertas contrarietatis consistit in differentia ad bonum, & malum; sed omissio actus præcepti composita cum præcepto, est moraliter mala: ergo si fuit indifferens, & potens ad actum præceptum, & ad omissionem cum præcepto compositam, fuit liber non solum libertate contradictionis, sed etiam libertate contrarietatis. 66 *Secundò.*

Respondebis primo: libertatem contrarietatis consistere in potentia ad bonum, & malum vndequaque expedita; voluntas autem Christi, etsi attentis principijs proximis, sit potens ad omissionem culpabilem, non tamen erat vndequaque expedita; cum vnione inspecta, quæ est radicale principium, in talem omissionem non posset, ideoque non fuit liber libertate contrarietatis. Vel secundo respondebis, potentiam ad omissionem culpabilem non conuenire, nec enuntiari de Christo, quatenus homine, sed de humanitate Christi pro signo priori ad vnionem, & ab hac libertate Christum denominari liberè obedientem præcepto, & liberè obsequentem consilijs. 67 *Respondebis 1.* *Secundò.*

Sed neutra solutio satisfacit, & contra primam facit primo: nam indifferentia ad actum, & omissionem actus culpabilem attentis principijs proximis; aliquam libertatem constituit; sed non constituit libertatem contradictionis: hæc namque non respicit malum, nec omissionem culpabilem, & priuatiuam actus, sed negationem præcisè: ergo constituit libertatem contrarietatis. Secundò: nam posse omittere omissione cum præcepto coniuncta, attentis principijs proximis, sufficit, vt actus adimpletiuus præcepti sit Christo absolutè liber: ergo etiam sufficit, vt Christus, quatenus homo sit absolutè potens ad omissionem culpabilem; 68 *Prima solutio reijcitur 1.* *Secundò.*

pabilem;

pabilem; & consequenter absolutè potens peccare: in quo libertas contrarietatis est posita.

69 *Secunda solutio impugnatur.* Deinde secunda solutio, quam in duplicibus disputationibus defensatam vidi, in hunc modum reijcitur, & supponendo eandem doctrinam applicandam esse ad libertatem Christi in sequela consiliorum, ne plura Verba insumantur, loquemur de libertate in adimpletione præcepti. Contra solutionem ergo traditam sic argumentabar: libertas in obedientia taliter debet saluari, quod verificetur in proprietate sermonis: hæc propositio, *Christus liberè obediuit præcepto;* sed ratione libertatis conuenientis humanitati pro illo signo antecedenti, non verificatur dicta propositio in proprietate, & rigore: ergo libertas illa esto admittatur in humanitate Christi, de quo *disput. 1. huius tract. §. 9.* omnino insufficiens est ad saluandam, & componenda libertatem Christi in operibus præceptis cum illius impeccabilitate. Maior constat tum ex illis verbis Pauli: *Factus obediens vsque ad mortem, propter quod, & Deus exaltauit illum.* Quæ non de humanitate quasi in abstracto, sed de Christo, vt homine, accipiuntur, & in rigore sunt accipienda. Tum etiam: nam de Christo est verum in proprietate sermonis nos redemisse obediendo, nobisque per actum obedientiæ meruisse: ergo etiam cum proprietate debet verificari de Christo liberè obediisse præcepto.

70 *Minor prob.* Minor autem probatur: illa propositio non est vera pro signo anteriori ad vnionem, nec pro signo vnionis: ergo numquam de Christo verificatur in proprietate sermonis liberè obediuisse præcepto. Antecedens pro prima parte est certum; vt enim verè *Maior constat.* affirmetur aliquod prædicatum de Christo, debet intelligi Christus; at pro signo antecedente vnionem nondum concipitur Christus; cum non concipiatur vnio humanitatis ad Verbum, ex qua vnione Christus resultat: ergo non verificatur dicta propositio pro signo anteriori ad vnionem. Pro secunda parte probatur, vt verè pro aliquo signo affirmetur libera obedientia de Christo, debet libertas in eodem signo intelligi; sed in signo vnionis humanitatis ad Verbum, in quo Christus intelligitur, non concipitur libertas: ergo in tali signo nequit affirmari de Christo libera obedientia præceptum. Maior constat; cum enim effectus

71 *Minor prob.* formalis sit forma communicata subiecto, implicat effectum formalem intelligi in aliquo instanti, aut signo, non intellecta forma in eodem signo, aut instanti; sed forma liberi in concreto est libertas: ergo non stat Christum intelligi liberum in aliquo signo, quin pro eodem signo intelligatur libertas. Quod amplius potest vrgeri: sicut enim esse volentem, est effectus formalis volitionis, ita esse liberum est effectus formalis libertatis, seu volitionis liberæ, vt liberæ; sed implicat intelligi volens pro aliquo signo, quin pro eodem signo intelligatur volitio: ergo implicat pro aliquo signo intelligi liberum in actu secundo, nisi libertate pro eodem signo intellecta.

72 *Responsdebis.* Deinde minor suadetur; implicat libertatem pro aliquo signo intelligi, quin pro eodem signo intelligatur forma libertatis, vel principium à quo essentialiter dependet libertas; sed pro signo vnionis nequit intelligi forma libertatis obedientiæ, vel principio à quo essentialiter dependet libertas: ergo implicat Christum pro illo signo liberè obedientem intelligi. Minor probatur: expeditio ad vtrumlibet per modum actus primi, vel est forma libertatis, vel est principium à quo essentialiter dependet libertas; sed implicat pro signo vnionis intelligi expeditionem ad omissionem culpabilem, & peccaminosam in Christo: ergo implicat pro tali signo intelligi formam libertatis, vel principium, à quo essentialiter dependet libertas. Minor probatur; pro signo vnionis intelligitur humanitas Christi impeccabilis intrinsecè; & consequenter impedita ad vnum extremum libertatis contrarietatis: ergo non potest in eodem signo intelligi expedito ad vtrumlibet.

73 *Respondebis.* Dices: expeditionem, quæ est forma libertatis, non esse expeditionem consequentem actum, sed antecedentem, licet autem pro illo signo expeditio consequens tollatur, manet tamen expeditio antecedens, scilicet, expeditio signi antecedentis vnionem, & ab hac sumitur denominatio libertatis, & Christus denominatur liberè obediens, vt constat in voluntate actu amante, quæ sub amore non potest in illius omissionem: quia tamen pro signo actus primi ad amorem est in voluntate potestas ad illius omissionem, saluatur in amore libertas.

74 *Contrà 1.* Sed contrà primò: nam ideo amor, sui libertatem non destruit, quia simul secum conseruat omnia libertatis principia, quod si aliquod destrueret, v. g. indifferentiam iudicij, vel entitatem voluntatis, quæ ex parte actus primi exiguntur, suam libertatem euerteret; at expeditio in actu primo; hoc est, negatio impedimenti essentialis, aut saltem præcisio ab illo, vel est libertatis forma, vel essentiale requisitum ex parte actus primi liberi: ergo vt actus suam libertatem conseruet, debet eum tali expeditione componi, vel si expeditio tollatur, quamuis liberè per actum, per ipsum sua libertas destruitur.

75 *Secundò.* Contrà secundò: nam stat, Christum pro illo signo denominari liberè obedientem, nisi dicatur liber libertate contrarietatis; sed implicat dici liberum libertate contrarietatis: ergo implicat dici liberè obedientem præcepto. Minor constat: nam libertas contrarietatis consistit in potentia ad vtrumque contrarietatis extremum, scilicet, ad bonum, & malum; Christus autem pro illo signo non est, nec intelligitur potens peccare; & consequenter, nec liber libertate contrarietatis. Maior autem probatur: nam Christus pro signo vnionis, est, & dicitur liber à libertate humanitatis pro signo antecedente vnionem; sed libertas humanitatis pro illo signo est libertas contrarietatis iuxta solutionis doctrinam: ergo si esset pro illo signo liber à libertate humanitatis pro signo antecedente vnionem, esset, & diceretur liber libertate contrarietatis.

Respondebant, Christum dici liberum à libertate contrarietatis, & hoc probatione facta conuinci, non autem dici liberum libertate contrarietatis; quia istius denominationis capax non est ob impotentiam peccandi. Sed contrà primo, implicat concretum liberum, vel subiectum denominatum liberum à libertate contradictionis, quod non sit liberum libertate contradictionis, sicut implicat concretum libertatis, non liberum, & subiectum denominatum à libertate, quod liberum non dicatur, & sit: ergo pariter implicat, Christum dici liberum à libertate contrarietatis, & non esse liberum libertate contrarietatis. 76 *Respondebis. Contra 1.*

Secundò: nam Christus pro signo vnionis denominatur à libertate contrarietatis conuenienti humanitati pro signo antecedente vnionem: ergo vel denominatur liber libertate contrarietatis, vel libertate contradictionis. Patet consequentia: non enim est alius modus libertatis possibilis; & consequenter, nec est possibilis alius modus denominationis: nam denominatio; cum realis sit, sumitur ab eo, quod est; tunc vltra, si dicatur primum, sequitur denominari potentem peccare, quod pro signo vnionis implicat, si asseratur secundum: ergo est possibilis libertas contradictionis præsupposito præcepto in supposito incapaci peccandi, quæ non inuoluat libertatem contrarietatis; hac proinde per hanc solam distinctionem absque fuga ad libertatem contrarietatis conuenientem humanitati pro signo antecedente vnionem componitur Christi libertas cum illius impeccabilitate. 77 *Secundò.*

Dicebant, habitum charitatis in sententia Thomistarum esse liberum; & tamen, nec est liber libertate contrarietatis, nec contradictionis; cum non sit principium odij, nec omissionis amoris: ergo ista consequentia non valet: *Christus pro signo vnionis humanitatis ad Verbum est liber: ergo libertate contrarietatis, vel libertate contradictionis.* Sed contra; nam eo modo, quo habitus charitatis à Thomistis liber adstruitur, conceditur ei libertas contrarietatis, & contradictionis: ergo instantia nulla est. Probatur antecedens: nam charitas dicitur à nobis libera libertate virtutis, ad quem modum libertatis non petitur, quod ipsa præbeat, ad vtrumque extremum posse, sed quod præstet proximam potentiam ad amorem, & in voluntate relinquat potentiam, ad oppositum amoris, sed relinquit potentiam, non solum ad omissionem, sed etiam ad odium in voluntate, quamuis, nec ad odium, nec ad omissionem præstet virtutem: ergo eo modo quo à nobis conceditur habitui charitatis libertas, conceditur illi libertas contradictionis, & libertas contrarietatis; & consequenter instantia contra Thomistas, adducitur extra rem. 78 *Respondebis. Contra. Quomodo charitati libertas.*

Sed dices: stat habitum charitatis esse liberum, quin possit in vtrumque extremum contradictionis, vel contrarietatis: ergo pariter stare poterit in Christo, quatenus homine, pro signo vnionis, libertas in obediendo, quin possit obedientiam omittere, vel contrarium actum elicere. Respondeo, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam libertas charitatis est libertas per modum virtutis, & non vt *quod*, sed vt *quo*, ad quem modum libertatis non petitur vis in vtrumque influxiuè, sed sufficit vis ad influendum in vnum, permittendo potentiæ, cuius est virtus facultatem ad influendum in alia, libertas autem, quæ conuenire debet Christo, est, tanquam subiecto, vt *quod* libero, ad quem modum libertatis, imo etiam ad libertatem potentiæ exigitur, quod positiuè possit ad vtrumque extremum concurrere: vnde sicut ex libertate charitatis, non sequitur, posse dari voluntatem liberam, absque facultate ad vtrumque extremum libertatis, ita nec id potest colligi, loquendo de libertate Christi. 79 *Oppones. Respondetur.*

Deinde contra principalem solutionem arguitur. Nam Suarez, cuius sententiam defendunt, non admittit in humanitate potentiam expeditam ad peccandum pro signo antecedenti ad vnionem, sed cum communi sententia tuetur humanitatem Christi fuisse impeccabilem omnino, imo, vt superius notabam, etsi aliqui Recentiores sentiant, potuisse humanitatem in alia decretorum serie taliter Verbo vniri, vt pro priori naturæ haberet potentiam expeditam ad peccandum in sensu diuiso vnionis, hoc est, peccato destruente, vel impediente vnionem; nullus tamen docet, ita de facto contingere: ergo non potest sententia Patris Suarez solutione data defendi. 80 *Deinde principalis solutio reijcitur.*

Denique: nam sequitur ex solutionis doctrina, Christum, vt hominem, non solum fuisse liberum in adimpletione præcepti positiui moriendi, sed etiam in adimpletione præceptorum natura- 81 *Denique reijcitur solutio.*

tura-

turalium, vt v. g. non menciendi, & non odio habendi Deum; consequens expressè aduersatur sententiæ Patris Suarez, imo, & omnium Doctorum Societatis: ergo, & tradita solutio. Minor est certa, cum expressè præfati Auctores doceant, Christum non meruisse in non mentiendo, nec in negatione odij Dei, nisi quatenus per actum positiuum illas negationes voluit, eo quod negationes odij, & mendacij non fuerunt liberæ Christo. Sequela verò probatur: quia namque humanitas Christi pro signo antecedente vnionem fuit potens ad mortem, & negationem mortis, vt compositam cum præcepto motiendi, Christus, vt homo, in signo vnionis dicitur liberè obediens præcepto positiuo moriendi; sed si humanitas pro signo antecedente vnionem esset potens ad omissionem mortis, vt compositam cum præcepto, etiam esset pro tali signo potens mentiri, & odio Deum habere: ergo si ratione potenriæ ad omissionem mortis culpabilem conuenientem humanitati Christi in illo signo, dicitur Christus liberè obediens præcepto positiuo moriendi, etiam dicetur liberè obediens præceptis naturalibus negatiuis non mentiendi, & non odio habendi Deum. Consequentia tenet. Maior continet solutionis doctrinam. Minorem autem probo: ideo humanitas pro signo antecedente vnionem est potens omittere mortem omissione culpabili, quia de se potens est ad prædictam omissionem, & pro illo signo non intelligitur vnio, quæ sola illam impedire potest; sed etiam de se est potens in mendacium, & odium diuinum, & pro illo priori præscinditur ab vnione impediente potentiam ad prædictos actus: ergo si humanitas pro signo antecedente vnionem esset potens ad omissionem culpabilem mortis, etiam esset potens ad mendacium, & odium prohibita lege naturali negatiua non mentiendi, & Deum odio non habendi. Mitto plura, quibus *suprà* arguebamus, probantes non posse conuenire humanitati Christi potentiam expeditam peccandi, quæ de Christo, vt homine, non prædicetur, quæ etiam militant contra istam solutionem.

§. IV.

Traditur, & defenditur vera rationis dubitandi solutio.

82 *Vera solutio rationis dubitandi.* His igitur modis dicendi relictis, ad rationem dubitandi respondeo, negando sequellam. Ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: non posset in actum, nec in negationem oppositam actui consiliato, & magis Deo placenti, potentia consequenti, & in sensu composito, concedo minorem: potentia antecedenti, & in sensu diuiso, nego minorem, & consequentiam. Vt enim supposito consilio de aliquo actu eliciendo, & maiori beneplacito Dei, Christus sit liber in actu consiliato, & magis Deo placente eliciendo, non requiritur, quod possit in negationem actus consiliati potentia consequenti, & in sensu composito consilij, & maioris beneplaciti Dei, sed sufficit, quod possit in oppositum, scilicet, in negationem actus consiliati potentia antecedenti, & in sensu diuiso; Christus autem, etsi potentiam consequentem non habeat in prædictam negationem, nec illam possit cum consilio Dei, & cum maiori ipsius beneplacito componere, habet tamen potentiam antecedentem ad illam in sensu diuiso, & ideo cum impotentia recedendi à consilio, & maiori Dei beneplacito, subsistit in ipso libertas. Ad probationem sequelæ, quatenùs distinctioni traditæ obstare potest, concesso antecedenti, nego consequentiam. Quia actualis negatio actu existens componitur cum consilio actus, & ideo est actualis discessus à consilio, & à maiori beneplacito Dei; in consequenti aut fit sensus diuisus, & ideo potentia ad negationem actus consiliati non est potentia discedendi à consilio diuino, nec discordandi à maiori beneplacito Dei.

83 *Explicatur potentia antecedens, & cõsequens sensus cõpositus, & diuisus.* Vel claritatis gratia, distinguo consequens; si posset potentia consequenti, & in sensu composito, concedo consequentiam: si posset potentia antecedenti, & in sensu diuiso, nego consequentiam. Ad cuius probationem, distinguo antecedens: quod præstat actu negatio actus existens, præstat possibiliter, negatio possibilis, possibilitate consequenti, & in sensu composito, concedo antecedens: negatio possibilis possibilitate antecedenti, & in sensu diuiso, nego antecedens, & distinguo consequens; negatio possibilis potentia consequenti, & in sensu composito, est possibilis recessus à consilio, & maiori beneplacito Dei, concedo consequentiam: negatio actus consiliati possibilis possibilitate antecedenti, & in sensu diuiso, est possibilis recessus à consilio, & maiori beneplacito Dei, nego consequentiam. Sicut illa consequentia non valet: *Negatio consensus actu existens præsupposita efficaci præmotione, est actualis præmotionis frustratio: ergo si præmotione supposita, est possibilis negatio consensus, est possibilis frustratio efficacis præmotionis*; nec ista consequentia valet: *Negatio actus præsciti à Deo actu existens, est actualis falsificatio scientiæ diuinæ: ergo negatio actus à Deo præsciti supposita scientia possibilis, est possibilis falsificatio scientiæ*. Antecedens namque est verum, & consequens falsum in omnium Theologorum sententia.

84 Et ratio omnium est; quia in actuali existentia negationis, non præscinditur ab vllo accidenti, & quia supposita physica præmotione ad consensum, negatio consensus habet ex accidenti adiunctum, quod sit physicè præmotionis frustratio, & negatio actus præsciti habet ex accidenti adiunctum, quod sit diuinæ scientiæ falsificatio; fit, vt si actu existerent, actu frustrarent physicam præmotionem, & actu falsificarent scientiam; potentia autem antecedens est præcisiua ab his, quæ ex accidenti conueniunt negationi actus, & solum illa respicit, secundum sibi essentialia: vnde ad illam tendit, non vt coniunctam cum scientia, nec cum physica præmotione, nec cum præcepto, aut consilio, sed ab his præscindendo; & ideo negatio actus præsciti, vt possibilis potentia antecedenti, non est possibilis falsificatio scientiæ, negatio consensus, vt possibilis, non est possibilis frustratio decreti, aut præmotionis efficacis, nec negatio actus consiliati, vt terminans potentiam antecedentem, & vt possibilis potentia antecedenti, est possibilis discessus à consilio importatur negatio actus consiliati, vt coniuncta cum consilio non autem est possibilis, vt coniuncta cum consilio, sed præcisiuè, aut diuisiuè ab illo. *Ratio distinctionis traditur.*

Sed dices: ideo Christus non est potens ad negationem actus consiliati in sensu composito consilij, quia non potest negationem cum consilio componere, sed nec potest negationem actus consiliati à consilio diuidere: ergo non potest in negationem actus consiliati in sensu diuiso. Minor probatur: posse diuidere negationem actus à consilio, est posse componere negationem actus, cum non esse consilij; sed Christus non est potens componere negationem actus consiliati, cum non esse consilij: ergo non potest negationem actus à consilio diuidere. Probatur minor: posse componere negationem actus; cum non esse consilij, est posse vtrumque ponere: scilicet, non esse actus, & non esse consilij; sed Christus non habet potentiam ad ponendum non esse consilij; cum supponamus consilium quoad esse non dependere à voluntate Christi: ergo non habet potentiam ad ponendam negationem actus consiliati, cum non esse consilij. 85 *Replicabis.*

Respondeo, concessis maiori, & minori distinguo consequens: in sensu diuiso positiuo, concedo consequentiam: præcisiuo, nego consequentiam. Cui distinctioni nihil obstat probatio minoris: nam posse componere negationem actus consiliati; cum non esse præcepti, aut consilij, est posse positiuè diuidere, & posse ad negationem actus in sensu diuiso positiuo, quod posse ad libertatem in actu consiliato necessarium non est, sicut ad libertatem in actu efficaciter prædeffinito, non est necessaria potentia ad omissionem actus, & ad non esse prædiffinitionis efficacis, sed sufficit, potentia ad omissionem actus secundum se, nempè, vt coniungendam cum potentia, non verò ad illam, vt coniungendam, nec vt positiuè diuidendam à prædiffinitione efficaci. Ità in præsenti, vt Christus consilio supposito liber sit in opere consiliato, non est necessaria potentia ad omissionem actus, & ad non esse consilij, quæ est potentia positiuè diuisiua omissionis à consilio, sed sufficit potentia ad omissionem actus consiliati secundum se, idest, secundum sua prædicata essentialia, qua ratione non dicit coniunctionem cum consilio, nec cum non esse consilij, sed ab vtroque præscindit, & vtrumque illi potest accidere, & hæc potentia manet in Christo consilio supposito, & ideo illo supposito manet liber. 86 *Respond.* *Sensus diuisus, alius positiuus, alius præcisiuus.*

Sed dices: hic, & nunc consilio supposito implicat omissio actus consiliati, nisi vel coniuncta cum consilio, vel cum remotione consilij: ergo non est omissio possibilis, nisi alterutro ex his modis; & consequenter non est dabilis potentia in Christo ad omissionem actus consiliati, nisi vel vt coniungendam cum consilio, vel cum non esse consilij. Prima consequentia ex antecedenti colligitur. Secunda probatur: nam in Christo non est potentia ad omissionem actus impossibilem: ergo si est impossibilis sine aliqno ex illis modis, non est in potentia ad omissionem actus consiliati sine aliquo ex illis. 87 *Instabis.*

Respondeo, distinguendo antecedens: implicat ex terminis, nego antecedens: ex suppositione aliqua accidentali omissioni actus consiliati, nempè, consilij, & indefectibilitatis moralis conuenientis Christo, concedo antecedens, & distinguo consequens: non est possibilis omissio sine aliquo ex illis modis potentia consequenti, concedo consequentiam: possibilitate antecedenti, nego consequentiam. Nam licet id, quod implicat ex terminis non sit possibile, nec possibilitate consequenti, nec antecedenti, id tamen quod ex terminis non implicat, sed ex aliqua accidentali suppositione, quamuis nequeat esse possibile possibilitate potentiæ consequentis; quia hæc à nullo accidenti præscindit, potest tamen manere possibile possibilitate potentiæ antecedentis, quæ, quia practica perfectè non est, vtpotè nunquam ad actum reducendi, terminatur ad actum, vel ad eius omissionem, illaque respicit secundum prædicata essentialia præcisiuè ab his, quæ accidentaliter illis conueniunt. 88 *Respond.*

Sed instabis; quamuis non implicet ex terminis omissio actus consiliati, sine aliquo ex illis modis; supposito tamen consilio in voluntate Christi moraliter indefectibili, implicat omissio operis consiliati sine remotione consilij; sed non stat potentia ad actum, 89 *Vrgebis.*

actum, vel ad omissionem actus sine facultate ad omne essentialiter requisitum ad illorum existentiam: ergo consilio supposito non datur in Christo potentia ad omissionem operis consiliati. Patet consequentia; non enim est illo potentia ad remouendum consilium, cuius non existentia ad omissionem requiritur.

90 *Confirmabis 1.* Et vrgebis: implicat ex terminis omissio actus consiliati, nisi coniuncta cum consilio, vel cum non esse consilij; sed ad implicans ex terminis nulla datur potentia, nec consequens, nec antecedens: ergo non est dabilis potentia, etiam antecedens ad omissionem operis consiliati, nisi vt coniunctam cum consilio, vel cum non esse consilij; sed in Christo non est potentiam ad omissionem operis consiliati, vt coniunctam cum consilio, aliàs esset potens ad consilij transgressionem, nec vt coniunctam, cum non esse consilij; aliàs posset ponere non esse consilij; & consequenter posset consilium à se remouere, cuius contrarium supponimus: ergo consilio supposito non datur in Christo potentia, adhuc antecedens, ad omissionem actus praeconsiliati.

91 *Confirmabis 2.* Confirmabis, & vrgebis secundò: quia implicat praedeterminatio Dei in voluntate creata sine huius determinatione, Implicat Deum posse efficere praemotionem sine potentia effectiua determinationis voluntatis creatae; sed implicat in voluntate Christi indefectibili omissio operis consiliati, sine remotione consilij: ergo implicat in voluntate Christi potentia ad omissionem operis consiliati sine potentia ad remouendum consilium.

92 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo maiorem: implicatione orta ex conceptu essentiali omissionis, nego maiorem: orta ex aliqua accidentali omissioni, nempè, ex indefectibilitate Christi morali, concedo maiorem, & distinguo minorem: non stat potentia ad omissionem sine potentia ad requisitum exactum ex terminis omissionis, transeat minor: ad requisitum non exactum ab illa de se, sed ex adiuncto accidenti, nego minorem, & consequentiam. Quod enim omissio nequeat existere in Christo sine remotione consilij, non nascitur ex exigentia essentiali omissionis operis consiliati, sed ex indefectibilitate morali voluntatis Christi, & ideò est dabilis potentia antecedens ad omissionem operis consiliati sine potentia antecedenti ad remouendum consilium.

93 *Ad 1. confirmationem.* Ad primam confirmationem, concesso antecedenti, & prima consequentia, nego secundam partem minoris subsumptae: potentia enim, quae in Christo datur, est ad omissionem operis consiliati coniungendam cum non esse consilij, nec ad hoc requiritur potentia in Christo ad consilium remouendum, sed sufficit, quod remotio consilij possit à Deo prouenire, sicut vt saluetur in voluntate praedeterminata ad consensum, potentia ad negationem consensus, vt coniungendam cum non esse physicae praedeterminationis, non est necessaria potentia ad remouendum à se physicam praedeterminationem, sed sufficit, quod haec possit remoueri à Deo, quamuis remotio physicae praedeterminationis essentialiter requiratur ad negationem consensus ex suppositione existentiae physicae praedeterminationis: ergo à fortiori sufficiet ad possibilitatem omissionis in voluntate Christi, vt coniungendam cum non esse consilij, quod consilium, quod supponitur, possit remoueri à Deo; cum remotio consilij non sit exacta essentialiter ab omissione operis consiliati secundum se, sed ratione indefectibilitatis moralis conuenientis humanitati Christi.

94 *Ad secundam.* Ad secundam confirmationem, nego causalem maioris, vt adaequatam; sed ratio adaequata est, quia Deo conuenit potentia primi agentis, de cuius conceptu, est quod nullum requisitum essentiale non subsit eius potentiae positiuè, aut permissiuè, potentia autem voluntatis Christi non est primi agentis alij non subordinati, sed agentis secundi, de cuius conceptu non est, posse actiuum in omne requisitum ad existentiam actus, vel omissionis actus: vnde sicut hac ratione voluntas creata actiuè continet actum sinè actiua continentia praedeterminationis physicae ad actum essentialiter requisitae ad illum, & semel praedeterminata ad consensum, continet actiuè in actu primo liberam omissionem consensus sine continentia actiua negationis physicae praedeterminationis ad consensum; quod tamen essentialiter requiritur ad negationem consensus, quia nempè, est continentia causae secundae alteri subordinatae, de cuius ratione non est continentia omnis requisiti essentialis, quamuis Deus ex conceptu primi agentis non possit vnum continere, & non alterum: ita & eadem est dabilis in voluntate Christi creata potentia ad omissionem operis consiliati sine potentia ad remouendum consilium, quamuis haec remotio necessaria sit ex suppositione consilij, & indefectibilitatis humanitati Christi conuenientis. Haec, & alia fusè prosequemur *Tractatu de Merito Christi*, de illius praecepto agentes, vbi plura contra illam obijciemus, & diluimus.

95 *Contra nostram resolutionē arguitur 1. & replicatur contra dicta.* Modo tamen contra resolutionem istam arguitur primo: Christus namque necessitatus erat ad sequendum maius Dei beneplacitum, ita vt nec physicè posset ab illo recedere, vt constat ex dictis; sed certo per visionem beatificam iudicabat Deo esse gratius opus consiliatum exequi, quam illud omittere, ergo erat necessitatus ad opus consiliatum à Deo, & impotens physicè ad illius omissionem, & consequenter non liberè, sed necessariò, & naturaliter consilijs obsequebatur.

Respondeo, distinguendo maiorem: erat necessitatus ad sequendum liberè maius beneplacitum Dei, concedo maiorem: ad sequendum naturaliter, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam: necessitas namque sequendi maius beneplacitum Dei, quae à nobis in Christo adstruitur, est iuxta conditionem, & qualitatem beneplaciti diuini; quia vt docet Diuus Thomas *prima parte quaestione 19. articulo octauo ad quartum, & passim alibi*, posteriora habent necessitatem iuxta modum priorum; vnde, quod Deus vult, vt fiat liberè, necessum est, vt fiat, & quod liberè fiat: cum ergo maius beneplacitum Dei erga opus consiliatum sit operis quoad substantiam, & modum libertatis; fit consequens, quod licet Christus necessitatus sit ad illius executionem, necessitas haec non tollat sed potius inferat libertatem in executione operis consiliati. *Respondetur.*

Sed dices: ad libertatem in opere consiliato requiritur potentia ad illius omissionem; sed cum necessitate sequendi maius beneplacitum Dei exequendo opus consilij, non manet in voluntate Christi potentia ad illius omissionem: ergo non manet libertas. 96 *Replicabis.*

Minor, in qua sola est difficultas, probatur; vt voluntas possit omittere opus consilij, requiritur in intellectu iudicium practicum dictans talem omissionem; sed cum visione beatifica dictante esse in omnibus sequendum maius Dei beneplacitum, non stat iuditium dictans omissionem operis consiliati; ergo nec in voluntate Christi stat ad talem omissionem potestas.

Respondeo, concessa maiori, nego minorem. Cum enim vt *proximè* dicebamus, necessitas sequendi maius Dei beneplacitum sit necessitas illud liberè sequendi, ad quod requiritur potentia ad omissionem operis Deo magis placentis, fit consequens, quod cum tali necessitate, & libertas, & potentia ad omissionem subsistant, & ex illa inferantur. Ad probationem minoris dicatur: vt voluntas de facto velit omissionem operis consiliati, requiri iudicium dictans hic, & nunc omissionem esse appetendam; vt autem velit opus consiliatum cum potentia ad non volendum illud, quod ad libertatem sufficit, non est necessaria illius iuditij existentia, sed sufficit taliter opus exequendum proponi, quod non proponatur cum omnimoda ratione boni, vt docet D. Thomas 1. 2. quaest. 10. art. 2. in corpore, ibi: *Si autem voluntati proponatur aliquod obiectum, quod non secundum quamlibet considerationem sit bonum, non ex necessitate voluntas fertur in illud. Et quia defectus cuiuscumque boni habet rationem non boni, ideò solum illud bonum, quod est perfectum, & cui nihil deficit, est tale bonum, quod voluntas non potest non velle, quod est beatitudo.* Haec Diuus Thomas: ex quibus constat obiectionis factae solutio; cum enim visio beatifica non proponat voluntati Christi opus consiliatum à Deo, vt habens omnimodam rationem boni; fit, quod taliter Christus velit opus, quod possit illud non velle: ac proinde, quod sit liber in illius executione, quamuis de facto non detur iudicium practicum dictans omissionem operis consiliati, vt hic, & nunc à voluntate amplectendam. 97 *Respondetur.* D. TH.

Instabis: licet ad possibilitatem omissionis non sit necessarium iudicium actus existens dictans talem omissionem, requiritur tamen possibilitas huius iudicij; sed in Christo non erat possibile iudicium dictans omissionem operis consiliati: ergo nec omissio illius erat possibilis; & consequenter non fuit liber in eius executione. Maior cum consequentia tenet. 98 *Instabis.*

Minor autem ostenditur primò: Christo namque erat impossibile iudicium imprudens; & consequenter omne iudicium, quod erat Christo possibile debebat esse, iuxta regulas prudentiae, quod petit terminari ad obiectum sub omnibus circunstantijs hic, & nunc circunstantibus ipsum; sed non poterat Christo proponi omissio operis consiliati, vt hic, & nunc amplectenda sub omnibus circunstantijs; cum vna circunstantia sit oppositio cum consilio, sub qua proponi non potest, nec à voluntate Christi amari: ergo iudicium dictans omissionem operis consiliati, non solum de facto non extitit, sed etiam fuit impossibile. *Minor prob. 1.*

Secundo probatur minor: iudicium dictans opus consiliatum, simul esse non potest cum iudicio dictante illius omissionem; cum sint contraria, vel contradictoria, aut priuatiuè opposita *obiectiuè*; sed si supposita visione beatifica dictante opus consiliatum, esset possibile iudicium dictans hic, & nunc omissionem illius, simul esse possent haec duo iudicia: ergo iudicium dictans hic, & nunc omissionem amoris non est possibile. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur, visio dictans opus consiliatum hic, & nunc esse exequendum, non potest reuocari; cum visio immutabilis sit, non solum erga obiectum primarium, sed etiam circa secundarium, vt docetur 1. *p. q. 12. art. 7. & 8.* ergo si visione supposita, esset possibile iudicium dictans omissionem, posset componi cum iudicio dictante opus consiliatum, vt hic, & nunc exequendum. *Secundò prob.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem dicatur: ad possibilitatem antecedentem omissionis, non requiri possibilitatem consequentem iudicij illam regulantis, sed sufficere, quod tale iudicium sit possibile possibilitate antecedenti, & hoc modo esse possibile iuxta regulas pru- 99 *Respōdet. Ad 1. probationem minori.*

prudentiæ, nec respicit circumstantias hic, & nunc per accidens omissioni adiunctas, qualis est oppositio cum consilio, sed circumstantias intrinsecè ab omissione petitas; licet autem inspectis omnibus circumstantijs hic, & nunc circumstantibus opus sub consilio existens, imprudens esset iudicium dictans hic, & nunc illius omissionem; inspectis autem illis tantùm, quæ per se ab obiecto exiguntur, posset illius omissio, vt prosequenda prudenter proponi.

100 *Ad 2.* Ad secundam probationem, concessa maiori, distinguo minorem: si tale iudicium maneret supposita visione possibili ex omni capite, concedo minorem: si maneret possibile non ex omni capite, sed attentis meritis obiecti, nego minorem, & distinguo consequens distinctione minoris: solùm enim sequitur tale iudicium non manere vndequaque possibile, quod verùm est; redditur enim impossibile ob conditionem, & naturam visionis beatificæ, quæ immutabilis est; non autem, quod non sit possibile inspectis obiecti meritis; si namque hæc sola inspiciantur, possibile manet iudicium dictans hic, & nunc omissionem operis consiliati; cum enim in illo plenitudo bonitatis non sit, sicut ob hanc causam non potest voluntatem necessariò rapere, nec impossibilem redere omissionem amoris ad ipsum terminati: ita non potest necessitare intellectum, nec reddere impossibile iudicium dictans omissionem operis consiliati, & hoc sufficit omissio sit possibilis possibilitate sufficiente ad libertatem actus terminati ad opus consiliatum.

101 *Vrgebis.* Sed vrgebis adhuc; eo ipso, quod ex aliquo capite sit impossibile iudicium dictans omissionem operis consiliati, est ex eodem capite impossibilis omissio: ergo si ex conditione immutabilitatis visionis redditur impossibile iudicium dictans hic, & nunc omissionem operis consiliati, est impossibilis ex eodem capite omissio; at cum impossibilitate omissionis ex hoc capite prouenientè, non stat libertas in executione operis consiliati: ergo supposita visione beatifica dictante opus consiliatum, non stat libertas in illius executione. *Minor probat.* Minor subsumpta in qua sola est posita difficultas, probatur: eo ipso, quod ex conditione immutabilitatis visionis, sit impossibilis omissio operis consiliati, est necessarium opus consiliatum ex eadem conditione; sed cum hanc necessitate orta ex immutabilitate visionis, non stat in opere consiliato libertas: ergo cum impossibilitate omissionis orta ex immutabilitate visionis, non stat libertas in executione operis consiliati. Probatur minor: necessitas orta ex aliquo se tenente ex parte actus primi nobis non libero, nec ad nostram libertatem subsequuto, inducit necessitatem simpliciter incompatibilem cum libertate, quo circa visio beatifica non compatitur cum libertate amoris; quia necessariò illum infert, & ex parte actus primi se tenet; sed visio beatifica dictans opus consiliatum, in Christi potestate non erat, nec ad eius libertatem subsequebatur; & aliàs ex parte actus primi se tenet: nam apprehensio obiecti, & illius propositio ex parte actus primi ad actum voluntatis concurrit: ergo necessitas orta ex conditione visionis, inducit in actum, quem regulat necessitatem simpliciter cum illius libertate incompatibilem.

102 *Respõdet.* Respondeo, concesso antecedenti, & prima consequentia, negando minorem subsumptam. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius probationem, distinguo maiorem: si oriatur ex parte actus primi secundum id, quod in illo per se exigitur ab actu secundo, concedo maiorem: si oriatur ex aliquo non exacto ab actu secundo, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam: nam opus consiliatum, & illius amor non petit per se immutabilitatem visionis, sed tantum illam exigit, vt proponentem obiectum, in quo; cum plenitudo bonitatis non adsit, non inuenitur aliquid ad sui amorem necessitans, nec in visione, vt ipsum proponente; licet quia visio immutabilis est, non possit omissio operis consiliati executioni mandari ob impossibilitatem iudicij ipsam regulantis ortam, non ex meritis obiecti, sed ex conditione visionis ab opere non exacta. Et quidem ex suppositione, quod Deus iudicauerit conueniens, hic, & nunc amare Petrum, non potest reuocare consilium, nec ab amore semel habito cessare; & tamen talis amor est Deo liber, quia iudicij oppositi impossibilitas non nascitur ex conditione obiecti, sed ex conditione subiecti, quod immutabile est.

103 *Secundò arg.* Secundò contra eandem solutionem arguitur; vt Christus liberè exequatur opus consiliatum à Deo, requiritur potentia antecedens ad omissionem operis consiliati, vt coniungendam cum potentia expedita per modum actus primi ad obsequendum consilio; sed talis potentia non datur: ergo nec libertas in executione operis consiliati. Maior constat: si namque auxilium efficax non relinqueret in voluntate potentiam antecedentem ad negationem consensus, vt coniungendam cum voluntate, vt in actu primo potente expeditè consentire, non saluaret libertatem. Item si voluntas sub gratia sufficiente non haberet potentiam ad negationem consensus, vt cum illa coniungendam, libera non remaneret ergo ad saluandam libertatem in Christo in opere consiliato, necessaria est potentia ad illius omissionem, vt coniungibilem cum actu primo expeditio ad obsequendum consilio. Minor autem probatur: voluntas Christi non intelligitur expedita per modum actus primi ad opus ex consilio exequendum, nisi vt regulata cognitione proponente consilium; sed non potest ad negationem operis consiliati vt coniungibilem cum cognitione proponente consilium; aliàs posset ad illam sub conceptu priuationis, & vt est moraliter imperfecta: ergo non est in Christo potentia ad omissionem operis consiliati, vt coniungibilem cum actu primo expedito ad obsequendum consilio. Maior autem probatur: voluntas non est potens in actu primo proximo, & expedito ad amorem obiecti, nisi compleatur cognitione obiecti propositi; *Minor prob.* sed opus, vt consiliatum, est obiectum voluntatis, vt ex consilio operantis; ergo non est potens expeditè in actu primo ad obsequendum consilio, & ad operandum ex illo, nisi media cognitione operis, vt consiliati.

Quod ampliùs vrgetur: quia namque præceptum superioris est obiectum formale obedientiæ strictè sumptæ, non stat voluntatem esse proximè expeditè potentem ad obediendum, nisi præsupposita cognitione præcepti; sed consilium superioris est formale obiectum actus exequentis consilia: ergo non stat voluntatem esse proximè expeditè potentem ad exequendum consilium, & operandum ex illo, nisi præuia cognitione consiliante, operisque, vt consiliati. 104 *Confirm.*

Respondeo, vt Christus liberè ex consilio operetur, v. c. vt liberè non petat dispensationem consilij, quod sub consilio fuisse, supponimus, vel vt liberè ieiunaret, quod etiam supponimus, fuisse Christo, saltem sub consilio præscriptum, sufficere potentiam antecedentem ad omissionem ieiunij sumptam purè *negatiuè*, vt coniungibilem cum actu primo expedito expeditione essentialiter exacta à bonitate ieiunij sic sumpta; licet autem cognitio de facto regulans in Christo volitionem ieiunandi, ieiunium vt consiliatum supponat; omissio tamen ieiunij sumpta purè *negatiuè*, qua ratione est terminus potentiæ antecedentis, quam in Christo constituimus, vt saluetur in ieiunando libertas, cognitionem illam, vt proponentem consilium, & ieiunium, vt consiliatum, essentialiter non petit sed præcisè quoad substantiam cognitionis, hoc est, vt terminatam ad ieiunium quoad substantiam: ac proindè sufficit potentia in Christo ad omissionem ieiunij, vt coniungibilem cum cognitione, vt proponente ieiunium quoad substantiam præcisiuè ab eadem cognitione, vt attingente consilium, & proponente ieiunium, vt consiliatum, vt saluetur in Christo libertas in ieiunando. Nec ex tali potentia sequitur Christo potentia ad omissionem ieiunij, vt imperfectam moraliter, hoc enim conuenit omissioni ieiunij ex coniunctione ad consilium de ieiunando, à qua coniunctione præscindit potentia Christi antecedens. 105 *Respõdet.*

Sed dices: libertas quam in Christo constituimus, est ad ieiunandum ex consilio, & ad obsequendum illi: ergo potentia ad omissionem ieiunij debet esse ad illam, vt coniungendam cum omni expediente ad ieiunandum ex motiuo obsequendi consilio; sed ad sic ieiunandum expeditur voluntas media cognitione operis, vt consiliati: ergo debet esse in Christo potentia ad coniungendam omissionem ieiunij cum cognitione, vt proponente ieiunium, quatenus consiliatum. 106 *Replicabis.*

Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Nam ieiunio vt ex consilio exequendo, duo opponuntur extrema, scilicet; priuatiuum, & negatiuum: vnde potentia solum id extremum negatiuum sufficit ad libertatem in ieiunando ex consilio, & quia tale negatiuum non petit essentialiter pro regula cognitionem, vt proponente ieiunium, vt consiliatum, sed solùm vt proponentem ieiunium quoad suam substantiam; fit, quod non requiratur potentia ad contingendam omissionem ieiunij cum cognitione, vt proponente consilium, nec opus vt consiliatum formaliter, sed tantum cum cognitione, vt proponente substantiam ieiunij *præcisiuè* ab accidenti coniunctionis cum consilio. *Respõdet. Potentia antecedẽs ad extremũ negatiuũ sufficit ad libertatem.*

Instabis: debet esse potentia ad omissionem ieiunij prout hic, & nunc potentem egredi ab hac potentia expedita, & prout hic, & nunc coniungibilem cum illa; sed hic, & nunc expeditur cognitione, vt proponente consilium: ergo debet esse potentia ad omissionem ieiunij, vt coniungibilem cum cognitione, vt proponente consilium, & opus consiliatum formaliter. 107 *Instabis.*

Respondeo, distinguendo maiorem: sumpto hic, & nunc, vt mensurat substantiam operis ieiunandi, & omissionis ieiunij, & potentiam voluntatis, & cognitionem ieiunij quoad substantiam, concedo maiorem: sumpto hic, & nunc adæquatè, vt mensurante accidentia, scilicet consilium, accidens operi rationem priuationis accidentem omissioni ieiunij, & cognitionem, vt terminatam ad consilium, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam hic, & nunc potest dupliciter sumi. Primò *inadæquatè*, prout, scilicet, mensurat voluntatem quoad substantiam; opus etiam consiliatum, & illius cognitione substantialiter inspecta, & vt potens mensurare omissionem operis consiliati secundum substantiam sumpti. Secundò; vt mensurat accidentia, quæ hic, & nunc voluntatem, & opus consiliatum circumstant, quorum vnum est consilium, & alterum eius 108 *Respõdetur.*

cogni-

cognitio: igitur potentia antecedens, quam in Christo hic, & nnne volente ieiunare constituimus, vt liberè ieiunium exerceat, terminatur ad omissionem ieiunij, vt hic, & nunc coniungibilem cum voluntate, non secundum omnia, quæ de facto mensurantur ab hoc instanti, vel tempore, sed secundum substantialia: ac proinde respicit illam, vt coniungibilem cum voluntate, non autem cum consilio, & cum cognitione operis quoad substantiam, non autem cum cognitione, vt terminata ad consilium, nec ad opus, quatenus consiliatum formaliter.

109 *Tertio arguitur, & replicatur contra dicta. Sequela prob. 1.* Tertio arguitur, & replicatur contra dicta: nam ex dictis sequitur, Christum non fuisse liberum in actu obedientiæ formali: consequens non admittemus: ergo hucusque dicta ruunt. Probatur sequela primo: inde namque in Christo componimus libertatem in ieiunando ex consilio, quia datur in illo potentia antecedens terminata ad omissionem ieiunij sub conceptu negationis *præcisiuè* à ratione priuationis, & à coniunctione consilij, quæ ex accidenti tali omissioni conueniunt; sed carentia actus obedientiæ formalis, est essentialiter priuatio: ergo non est dabilis potentia antecedens ad illam sub conceptu negationis præscindens à conceptu priuationis; cumque potentia ad illam sub conceptu priuationis repugnet voluntati Christi; aliàs posset potentia antecedenti peccare, non dabitur in Christo potentia antecedens ad omissionem actus obedientiæ formalis: ac per consequens in tali actu non fuit liber. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: actus obedientiæ supponit essentialiter præceptum; cum sit illius obiectum formale, & consequenter est essentialiter debitus: ergo omissio actus obedientiæ formalis est essentialiter carentia formæ debitæ; & consequenter est priuatio essentialiter.

110 *Secundo.* Secundo probatur sequella omissio actus obedientiæ, vt libera, petit essentialiter ex parte actus primi cognitionem præcepti: ergo potentia ad illam, vt liberam, quæ exigitur ad liberè obediendum de facto, est potentia ad illam, vt coniungibilem cum cognitione præcepti. Antecedens probatur: sicut negatio amoris supernaturalis, vt libera, petit potentiam expeditam ad amorem: ità negatio actus obedientiæ, vt libera, petit potentiam per modum actus primi expeditam ad actum obedientiæ; sed potentia expedita ad actum obedientiæ, essentialiter petit cognitionem præcepti: ergo omissio actus obedientiæ, vt libera essentialiter petit ex parte actus primi cognitionem præcepti. Probatur minor: voluntas non intelligitur expeditè potens ad actum, nisi media cognitione obiecti; sed obiectum actus obedientiæ est præceptum superioris: ergo non intelligitur voluntas expedita per modum actus primi ad actum obedientiæ nisi media cognitione præcepti.

111 *Respondetur. Ad 1. probationem sequelæ. Actus obedientia supponit essentialiter præceptum vt obligās ad materiam præceptā non ad ipsum actū obedietia.* Respondeo, negando sequellam. Ad primam probationem; concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, distinguo antecedens: essentialiter supponit præceptum, vt obligans ad ipsum actum obedientiæ, nego antecedens: vt obligans ad materiam præceptam, quæ est obiectum obedientiæ, concedo antecedens, & nego consequentiam; quia vt ipse actus obedientiæ esset essentialiter debitus, oportebat, quod essentialiter postularet præceptum, vt obligans ad ipsum, & ad illius exercitium: hoc autem ita non est: nam præceptum à superiori impositum, v. g. ieiunandi, solo ieiunio impletur, quod, si inferior ieiunet ex motiuo obediendi, exercet actum obedientiæ, non tamen obligatus erat ad actum obedientiæ exercendum, sed solum ad ieiunandum: licet ergo actus obedientiæ essentialiter supponat cognitionem præcepti, non sequitur, esse debitum essentialiter; ac proinde non infertur conceptum priuationis esse, illius omissioni essentialiter annexum.

Et ex his ad secundam sequellæ probationem constat solutio: licet enim actus obedientiæ essētialiter petat cognitionem præcepti obligantis ad materiam præceptam, non tamen supponit essentialiter cognitionem præcepti obligantis ad ipsum actum obe-

112 *Ad 2. probationem respond.* dientiæ: ex quo solum sequitur omissionem actus obedientiæ sumptam *negatiuè*, vt liberam essentialiter exigere ex parte principij cognitionem præcepti obligantis ad materiam præceptam, ipsamque vt præceptum voluntati proponentem, non vero cognitionem præcepti obligantis ad actum, cuius est negatio, & cum cognitione pręcepti ad materiam obedientiæ obligantis, non verò ad actum obedientiæ formalem, benè potest in Christo coniungi omissio actus obedientiæ formalis. Et si supponamus, actum obedientiæ Christo præceptum non fuisse, sed solam substantiam mortis, posset negatio actus obedientiæ coniungi cum præcepto mortis subeundæ, & cum cognitione illius.

113 *Replicabis Sequela prob. 1.* Sed dices: ergo casu in quo actus formalis obedientiæ præciperetur Christo, non maneret liber in obediendo. Probatur sequella primo: nam illi actui est essentialis obligatio: ergo negatio illius essentialiter esset priuatio: ergo non posset dari in Christo potentia ad talem negationem sumptam *negatiuè*, & non *priuatiuè*. *Secundò.* Secundo probatur sequella: ille actus essentialiter peteret pro regula cognitionem præcepti obligantis ad ipsum: ergo potentia ad negationem liberam talis actus, est potentia ad negationem actus, vt coniungibilem cum cognitione præcepti obligantis ad ipsum; & consequenter esset potentia ad negationem sub conceptu priuationis, qua ratione non potest non esse peccaminosa. Antecedens probatur: actus ille peteret essentialiter pro regula cognitionem præcepti, sed non vt obligantis ad aliud; siquidem supponitur non præcipi aliud præter ipsum actum: ergo essentialiter petit pro regula cognitionem præcepti, vt obligantis ad ipsum.

Respondeo, negando sequellam. Ad primam probationem, nego antecedens. Nam licet Deus possit actum obedientiæ præcipere, & ad ipsum obligare, non tamen potest rerum essentias inuertere: ac proinde facere nequit, quod actui obedientiæ sit essentialis obligatio cadens in ipsum. 114 *Respond. Ad 1. probationem sequelæ.*

Ad secundam probationem sequellæ, nego antecedens. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: cum enim actus obedientiæ habeat pro obiecto materiali rem præceptam, & pro motiuo, vel obiecto formali præceptum superioris, & actus sine vtroque obiecto nequeat subsistere, & alias idem actus non possit supra se ipsum immediatè reflecti, nec se ipsum habere pro obiecto non potest præcipi actus obedientiæ interior, quin etiam aliquid, quod habeat pro obiecto præcipiatur, & licet omni actui obedientiæ essentiale sit præceptum, prout cadit supra materiam præceptam; nulli tamen actu; obedientiæ est essentiale præceptum, vt cadens supra ipsum actum; vnde, casu in quo actus obedientiæ præciperetur, tali actui essentiale esset præceptum, vt cadens supra materiam præceptam, & cognitionem præcepti, vt obligantis ad materiam præceptam essentialiter ex parte actus primi supponeret, & illius omissio accepta sub conceptu negationis, qualiter est terminus potentiæ antecedentis posset cum prædicta negatione coniungi. *Ad secūdam. Nō potest actus obedientia interior præcipi, nisi aliquid distinctum præcipiatur.*

Præceptum autem, vt cadens supra ipsum actum, illi essentiale non esset, sed actui reflexo, quo Christus posset velle actum obedientiæ elicere; vnde actus ipse præceptus, non supponeret ex parte actus primi suppositione essentiali cognitionem præcepti, vt ad ipsum obligantis; vnde nec omissio illius *negatiuè* sumpta petere posset cum tali cognitione coniungi; benè tamen id exigeret omissio actus reflexi, quo Christus vellet obedire: cæterum tali omissioni hæc coniunctio non repugnaret, quia cum actus reflexus sub tali præcepto non cadat negatio actus reflexi cum cognitione præcepti obligantis ad actum directum, peccaminosa non esset, sicut negatio actus obedientiæ directi peccaminosa redditur ex coniunctione cum cognitione præcepti ad materiam præceptam obligantis. 115

§. Vltimus.

Vltima obiectio diluitur, & explicatur an Christus potuerit remissè, & minus perfectè operari?

QVartò arguitur: potuit Christus elicere actum imperfectum omisso perfectiori, v. g. diligere Deum actu intensionis, vt quatuor, omissa intensione, vt octo; sed elicere actum intensiorem, supposita potentia expedita ad intensionis excessum, erat Christo sub consilio, & maius beneplacitum Dei: ergo potuit à consilio discordare, & à maiori Dei beneplacito discedere. Consequentia tenet. Minor videtur certa: non enim videtur, negari posse, Deo gratius esse cum maiori intensione, quam cum minori actum virtutis exercere; & consequenter etiam sub consilio cadere; cum sanum consilium sit, operari ea, quæ Deo sunt magis grata. Maior autem ostenditur primo: potuit enim Christus, vt homo, de potentia Dei absoluta omni morali perfectione carere; cum potuerit de potentia absoluta humanitas Verbo vniri, absque omni dono supernaturali gratiæ actuali, & habituali, imo, & sine potentijs *proximè* operatiuis, in sententia illas realiter distinguente ab anima: ergo potuit etiam, casu in quo esset in actu primo expedito ad actum intensionis, vt octo, cum minori intensione operari, omissa maiori. Si namque potuit omni morali perfectione actuali carere, cur non potuit carere maiori perfectione morali, actum cum minori perfectione eliciendo? 116 *Quarto arguitur. Maior probatur 1.*

Secundo probatur; potuit humanitas Christi, de potentia absoluta constituta in actu primo ad virtuosè operandum, nunquam in actum secundum exire, Deo illi negante gratiam efficacem intrinsecè præmouentem, & ad actū applicantem; cū hæc non magis connectatur cū actu primo proximo operatiuo, quam facultates proximæ cum principio radicali operandi, quas, vt nunc supponimus, potuit Deus humanitati vnitæ negare: relinquendo illam solum radicaliter operatiuam: ergo voluntati Christi expeditæ in actu primo ad actum intensum vt octo, potuit Deus de potentia absoluta præbere gratiam efficacem, vt quatuor; & consequenter potuit humanitas Christi elicere actum minus intensum maiori intensione omissa. 117 *Secundo.*

Tertiò: nam Deus necessitatus non est, nec *physicè*, nec *moraliter* ad eligenda meliora, esto in electione melioris, & perfectiori obiecti maior inueniatur honestas, vt frequentius docetur à Theologis 1. *p. q.* 19. *art.* 3. & 3. *p. q.* 1. *art.* 2. quocirca taliter incarnationem voluit, quod posset ipsam non velle, non solum 118 *Tertiò.*

solum potentia physica, quod nullus potest negare: est enim veritas fidei, sed etiam potentia morali excludente omnem moralem necessitatem, vt frequenti *ibi* docetur: ergo potuit Christus, vt homo, de potentia Dei absoluta inter duo obiecta, minus perfectum eligere, & ex actibus magis, & minus perfectis in graduali intensione, elicere minus intensum intensiori, & perfectiori omisso.

119 *Quartò.* Denique eadem maior probatur: si non posset omisso actu perfectiori minus perfectum elicere, non operaretur liberè, sed necessariò in omnibus suis actibus; consequens absurdum est: ergo potuit actum minus perfectum efficere, actu perfectiori omisso.

Sequela prob. 1. Probatur sequela primo: si non posset actum minus perfectum elicere omisso actu perfectiori, multo minus fuisset potens ad omissionem actus, vt ex terminis est manifestum; sed sine potentia in actu primo expedita ad operis omissionem stare nequit libertas: ergo si non potuisset actum minus perfectum elicere, omisso actu intensiori, & perfectiori in nullius actu eliciendo esset liber. *Secundò.* Secundo: si Deus non posset minus perfectum eligere, non esset liber in eligendo, quocirca, vt fide certum asseritur, non fuisse *physicè* necessitatum ad volendam incarnationem; eo quod cum tali necessitate non potest componi, quod liberè carnem assumpserit, & Incarnationem decreuerit, quod est contra fidem: ergo pariter, si Christus, quatenus homo, non posset opus minus perfectum efficere, intensiori, & perfectiori omisso, non liberè, sed necessariò operaretur.

120 *Respōdet.* Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, *Ad probationem maioris.* concesso antecedenti, distinguo consequens: supposito consilio, & maiori Dei beneplacito de actu intensiori, & perfectiori eliciendo, nego consequentiam: illis non suppositis, concedo consequentiam. Itaque si humanitas Verbo vniretur sine vllo gratiæ dono, vt potuit de potentia absoluta, careret omni perfectione morali: hæc tamen carentia solùm esset negatiua, non priuatiua imperfectio, quia illo statu supposito, non teneretur humanitas, nec præcepto, nec consilio ad aliquid operandum: ex quo solum sequitur, quod si consilium non detur de opere perfectiori eliciendo, nec Deo magis placeat, quod actum intensiorem eliciat, vel hoc maius beneplacitum Christo non manifestetur, possit actum remissum, & minus perfectum elicere omisso intensiori, & perfectiori, quod libenter fatemur; non autem, quod si consilium detur de actu perfectiori eliciendo, & maius Dei beneplacitum Christo, vt homini, manifestetur, quia consilio, & maiori beneplacito Dei Christo noto præsuppositis, esset imperfectio moralis priuatiua actum minus perfectum, & minus intensum elicere; secus autem si consilium de opere intensiori, & perfectiori non detur, nec maius Dei beneplacitum Christo manifestatum de opere perfectiori eliciendo; tunc enim erit tantum negatiua imperfectio Christo, non repugnans in casu de potentia absoluta, vt argumento facto probatur.

121 *Ad secundam.* Et ex his ad secundam maioris probationem, distinguo antecedens: si nec præceptum adsit, nec consilium operandi, concedo antecedens: si in operando detur, vel præceptum, vel consilium, nego antecedens, & consequentiam: quia supponimus Christum de facto habuisse consilium, vt si in actum secundum exiret, esset iuxta adæquatam gratiæ intentionem: hoc enim secundum se est Deo magis gratum; & consequenter à Deo consiliatum Christo supponitur, eo quod oppositum non est reuelatum, ideoque non potuit Christus actum minus perfectum, & minus intensum elicere, omisso intensiori, & perfectiori. Si tamen de intensiori, perfectiorique operatione consilium datum non fuisset, potuisset remissè operari, & actu feruentiori omisso in minus intensum prorumpere.

122 *Ad 3.* Ad tertiam concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio *Deus absque imperfectione eligit minus perfectum perfectiori relicto, nō autem Christus.* autem discriminis est: nam Deus cum superiorem non habeat, cuius præceptis obtemperet, aut cuius consilijs dirigatur, vel cuius beneplacito conformari teneatur, absque vlla imperfectione, vel physica, vel morali, eligit minus perfectum, perfectiori relicto: Christus autem, vt homo, prima regula suæ moralis perfectionis non est, sed Deo, vt superiori subijcitur, cuius præceptis tenetur, illiusque consilijs, maiorique beneplacito manifestato dirigitur; vnde sicut peccaret à præceptis discedendo, ita esset moraliter imperfectus, si recederet à consilijs, & à maiori Dei beneplacito sibi noto, & manifesto. *Aliorum solutio.* Alij negant consequentiam ducti alia discriminis ratione, quia nempè, omnes actus Dei sunt æquales in honestate morali, quin ex diuersitate, & inæqualitate obiectorum aliqua in diuinis actibus inæqualitas deriuetur, & ideo potest sine imperfectione minus perfectum eligere, magis perfecto relicto.

123 *Inter actus diuinos est virtualis inæqualitas in honestate morali.* Quæ solutio optima est, si doctrina, quam supponit, esset vera. Quia tamen oppositum plures docent, nempè, inter actus diuinos esse inæqualitatem non realem, sed virtualem, sicut virtualis distinctio inter ipsos inuenitur, & de isto virtuali excessu restat argumentum soluendum, ideo rationi discriminis traditæ standum est. Quod autem inter actus diuinos sit virtualis inæqualitas in honestate morali; patet primo: nam cum reali identitate, virtualiter distinguuntur: ergo cum æqualitate reali, sunt inæquales virtualiter, patet consequentia: si namque realiter distinguerentur, essent inæquales realiter: ergo si virtualiter distinguuntur, virtualiter sunt inæquales. *Probatur 1. & solutio reijcitur. Secundò.* Deinde: nam quia natura diuina virtualiter ab attributis distinguitur, & attributa inter se, natura est virtualiter perfectior attributis, & vnum attributum alij eminet, non reali, sed virtuali excessu, v. c. intellectus est virtualiter voluntate perfectior: ergo si inter actus Dei honestos est virtualis distinctio, est etiam inter illos inæqualis virtualis honestas. *Tertiò.* Denique, nam actus charitatis in Deo, si ab actu misericordiæ virtualiter distinguitur, non potest illum non excedere virtualiter, sicut in nobis, quia realiter distinguuntur, actus charitatis realiter excedit in honestate morali actum misericordiæ; sed quod actus charitatis, & misericordiæ in Deo virtualiter distinguantur, tenet frequentior sententia: ergo iuxta illam virtualiter inadæquantur. Sed de hoc *1. p. quæst. 3.* vbi de attributis agitur.

124 *Ad vltimam probationem resp. aliqui.* Ad vltimam probationem, quidam, quos sine nomine refert Cardinalis Lugo *disp. allegata num.* 136. respondent, quod licet Christus fuerit *physicè* necessitatus ad opera perfectiora, & ad optimè operandum, fuit tamen liber in suis operationibus, quia inter actus optimos potuit hunc, vel illum eligere, quorum neuter alio erat melior, atque adeò hunc actum numero, quem de facto elicuit Christus, liberè elicuit; cum potuerit non elicere illum; actum numero distinctum æqualem omnino eliciendo.

125 *Reijcitur 1.* Quam solutionem reijcit prædictus Auctor, & bene; eo quod quamuis saluetur in Christo libertas physica, non tamen saluatur libertas moralis, hoc est sufficiens ad meritum; sed Christo debet concedi non solum libertas physica, sed etiam libertas moralis ad meritum, & laudem sufficiens; alias nobis non meruisset, quod est contra fidem: ergo non solum fuit liber ad opera omnia æqualia, sed etiam ad inæqualia in honestate morali. Maior probatur: nam meritum operis fundatur in obsequij æstimabilitate; sed quod necessitatus ad operum efficiendum, hoc numero eliciat, altero omnino æquali relicto, æstimatione dignum in ratione obsequij non est: ergo huiusmodi libertas ad meritum est insufficiens.

126 *Confirm. 1.* Quod amplius vrgeri potest: ea namque libertas exigitur in inferiori ad merendum, quæ in superiori requiritur ad præmiandum, sed si superior esset physicè necessitatus ad tribuendum alteri optimum, non sufficeret ad præmiandum, quod hoc optimum tribueret, alio optimo æquali omnino relicto: ergo ad merendum, non sufficit cum necessitate physica ad optimum efficiendum, libertas ad hoc opus efficiendum, vel hunc actum numero eliciendum, alio omnino æquali omisso.

127 *Secundò.* Explicatur, & vrgetur secundò: si Deus esset *physicè* necessitatus ad gloriam conferendam in summo intensionis gradu, quod inter visiones beatificas, hanc numero Petro conferret, alia numero distincta, & omnino æquali relicta æstimatione dignum in ratione præmij non esset, nec capax, vt propter illam Petrus ad meritum conaretur, immò nec vlla gratificatione dignum: ergo pariter, si Christus esset *physicè* necessitatus ad optimum efficiendum, quod inter actus optimos hunc actum numero eliceret, alio omnino æquali relicto æstimatione dignum in ratione obsequij non esset, & consequenter ad meritum non sufficeret.

128 *Tertiò.* Quod exemplo ex humanis sumpto, probatur: si namque vnus debens alteri centum nummos ex iustitia, illi hæc numero centum soluat, alijs centum omnino æqualis valoris relictis, nihil gratitudine dignum efficeret: ergo pariter, qui necessitatus est ad actus omnino æquales, nihil remuneratione dignum efficeret hunc actum numero eliciendo, altero omnino æquali numero distincto relicto. Sed de hoc 1. 2. q. 144. *art. 1.* vbi de conditionibus ad meritum requisitis agitur. Et quidem si sola indifferentia ad actus omnino æquales ad meritum sit sufficiens, rectè solutione data, & Christi meritum, & illius summa sanctitas, & perfectio moralis saluantur. Quia tamen contrarium, est ad minus probabile, & apud Theologos frequentius, ideo alia via est argumento facto occurrendum.

129 *Vera vltima probationis maioris solutio.* Igitur ad vltimam probationem maioris, distinguo consequens: si non posset minus perfectum elicere, nec in sensu composito consilij, & maioris beneplaciti Dei, nec in sensu diuiso, nec potentia consequenti, nec potentia antecedenti, concedo sequelam: si non posset solum in sensu composito, & potentia consequenti, nego consequentiam. Itaque sicut Christus liberè adimplerit præceptum moriendi, quia licet præcepto præsupposito, non potuerit, non mori potentia consequenti, & in sensu composito cum præcepto, potuit tamen ad negationem mortis in sensu diuiso, & potentia antecedenti, ita liberè adimpleuit consilium operandi perfectissimè, & maius Dei beneplacitum de operando in summa intensione possibili, quia licet consilio supposito non potuerit elicere operationem minus perfectam potentia consequenti, & in sensu composito, hoc est, componendo operationem minus perfectam cum consilio operandi perfectissimè; potuit tamen potentia antecedenti ad minus perfectam operationem inspectam secundum se, & præcisiuè à consilio.

Et ex

130 *Ad primã probat. sequelam.* Et ex his ad vtramque probationem sequelæ constat solutio. Ad primam, quia eo modo damus, & negamus potentiam in Christo ad minus perfectam operationem, quoad omissionem actus præcepti, vel consiliati: ad vtramque namque ponimus potentiam antecedentem, & in sensu diuiso, & excludimus potentiam consequentem, & in sensu composito. *Ad 2.* Ad secundam etiam probationem, quia si Deus esset impotens physicè ad eligendum id, quod imperfectius est, necessitatus ad eligendum perfectius, esset necessitas, & impotentia antecedens, cum qua nequit stare libertas: in Christo autem est necessitas, & impotentia non antecedens, sed consequens, & ideo ex tali necessitate, & impotentia auferretur libertas à Deo: in Christo autem cum necessitate ad actum perfectiorem, & impotentia ad actum minus perfectum rectè libertas componitur.

131 *Ratio præcedentis doctrina traditur.* Ratio autem discriminis est: nam impotentia eligendi minus perfectum in Deo non proueniret ex aliquo accidentali electioni minus perfecti, sed ex ipsa minori perfectione, & necessitas eligendi perfectius, proueniret, non ex aliquo accidentaliter adiuncto, sed ex perfectionis excessu, cum quo non potest stare in opere minus perfecto duplex consideratio, nempè, secundum se, & vt subest alicui accidentaliter illi coniuncto, quod tamen necessarium est, vt cum impotentia consequenti daretur potentia antecedens, & cum impotentia in sensu composito, daretur potentia in sensu diuiso: in Christo autem impotentia ad actum minus perfectum, non prouenit præcise ex minori perfectione, sed quia actus minus perfectus est contra consilium diuinum; & maius beneplacitum Dei; vnde datur locus in opere minus perfecto duplici considerationi, scilicet secundum se, & vt contrariatur consilio: ac proinde cum impotentia consequenti ad actum minus perfectum, & cum impotentia ad illum, vt coniunctum cum consilio, datur in Christo potentia antecedens ad actum minus perfectum, & in sensu diuiso à consilio; quæ potentia sufficit, vt actum perfectiorem liberè eligat.

132 *Replicabis 1.* Cæterum contra istam doctrinam obijciet aliquis primo: operi minus perfecto essentialiter conuenit, quod contra consilium sit ergo non stat potentia antecedens in Christo ad actum minus perfectum, præscindens ab illo, vt opposito consilio. Consequentia tenet ex dictis: nam potentia antecedens non potest præscindere ab his, quæ actui, vel omissioni actus sunt essentialia; vnde si omissioni mortis conueniret essentialiter esse prohibitam, non posset constitui in Christo potentia antecedens ad illam, à prohibitione præscindens, & quia odio Dei essentialis est prohibitio, non datur in Christo iuxta frequentiorem sententiam potentia antecedens ad odium; eo quod non potest à prohibitione odio essentiali præscindere. Antecedens autem probatur: si operi minus perfecto non competeret essentialiter contrauenire consilio, posset sub consilio cadere; sed hoc non potest admitti: ergo conuenit illi essentialiter. Sequela videtur bona: si namque non cadit essentialiter sub consilio, non est cur non possit consuli, sicut potest non dissuaderi. Minor autem probatur: si namque posset Deus consulere opus minus perfectum, omisso perfectiori, sequeretur hominem operantem opus minus perfectum consultum à Deo, operari perfectius, & imperfectius, quam, si opus magis perfectum eliceret. Consequens implicatorium videtur: ergo opus minus perfectum sub consilio cadere non potest. Sequela probatur: nam ex parte qua conformaretur consilio diuino, perfectius operaretur, & alias operaretur minus perfectè ex parte operis; cum opus imperfectius efficeret: ergo operaretur perfectius, & simul minus perfectè.

133 *Respondetur Opus minus perfectum nõ opponitur essentialiter cõsilio & non repugnat, quod sub consilio cadat.* Respondeo, negando antecedens: nam licet regulariter loquendo sub consilio sit, perfectius opus efficere; & consequenter opus minus perfectum contraponatur consilio, non tamen est de essentia operis perfectioris, quod à Deo consulatur, & consequenter, nec de essentia imperfectioris est contrauenire consilio, sed oppositum potest de potentia absoluta contingere; vnde licet virginitas sub consilio sit de facto, & matrimonium consilio de facto opponatur, potuit de potentia absoluta oppositum contingere, & matrimonium cadere sub consilio, virginitasque illi opponi, quo in casu, status perfectionis exigeret matrimonium amplecti, & cœlibatum relinquere. Vnde ad probationem antecedentis, concedo sequelam, & nego minorem. Ad illius probationem dicatur, quod licet perfectius, & minus perfectè operari ex eodem principio, opponatur: secus verò iuxta diuersa principia: sequens autem consilium de opere minus perfecto operaretur perfectius penes conformitatem cum diuina voluntate, & minus perfectè *obiectiuè*, aut *intensiuè*, quæ sunt diuersa perfectionis moralis principia.

134 *Replicabis 2.* Secundo obijcies: Christus necessitatus erat ad opus perfectius, non solum quia consultum à Deo, sed etiam quia perfectius est: ergo impotens ad minus perfectum, non solum, vt oppositum consilio, & vt cum illo compositum, sed etiam secundum se; & consequenter non fuit liber in sequela consiliorum. Secunda consequentia ex prima colligitur. Prima ex antecedenti: nam eo modo est Christus impotens ad opus minus perfectum, quo necessitatus est ad perfectius: ergo si necessitatus fuit ad perfectius, non solum quia conforme consilio diuino, & vt cum illo coniunctum, sed etiam ex conceptu solo maioris perfectionis, fuit impotens ad minus perfectum, non solum, vt disforme consilio, & cum illo coniunctum, sed etiam secundum se, & ex conceptu minoris perfectionis, seu minus perfecti.

135 *Antecedens prob. 1.* Antecedens autem ostenditur primo: vt enim omnes Theologi communi consensu docent, Christus semper operatus est perfectissimè, & iuxta adæquatum intensionem virtutum; at si non esset necessitatus ad sic operandum, non esset cur aliquando non fuisset minus perfectè, & minus intensè operatus: ergo necessitatus erat aliqua necessitate ad perfectissimè, & cum summa intensione operandum. *Secundò.* Secundo: nam Christus necessitatus erat ad non cadendum à culmine perfectionis; sed non operando perfectius à culmine deficeret: ergò necessitatus erat ad optimum. *Tertiò.* Tertiò: nam operari remissè, & opus minus perfectum, omisso perfectiori, est imperfectio moralis: sed Christus non poterat esse imperfectus moraliter: ergo non poterat operari remissè, nec opus minus perfectum efficere, perfectiori, & intensiori omisso; & consequenter necessitatus erat ad optimum.

136 *Christus non fuit moraliter ad optimum efficiendum necessitatus. Probatur, & doctrina Cardinalis Lugo reijcitur 1. Secũdo.* Propter hæc Cardinalis Lugo *ibi supra* docet, Christum necessitatum fuisse, non necessitate physica, cum qua libertas ad meritum requisita nequit subsistere, bene tamen necessitate morali ad optimum operandum, & ad volendum perfectius, non solum quia à Deo consultum, aut maiori Dei placito conforme, sed etiam solum quia perfectius est. Cæterum vt *suprà* vidimus, vel concedenda est Christo, vt homini necessitas physica ad optimum, vel releganda est moralis. Tum; quia si in operando remissè est moralis imperfectio, nec *physicè* potuit Christus remissè operari, quia nec *physicè* potuit esse imperfectus moraliter. Si autem non est imperfectio moralis non est cur sit moraliter impotens Christus ad remissè operandum. Tum etiam; quia impotentia moralis consistit in difficultate operandi, non est autem vnde probetur vnionem hypostaticam hanc difficultatem præbere voluntati Christi in ordine ad remissè operandum.

137 *Tertiò.* Præterea: nam in Deo, nec est impotentia physica, nec moralis ad eligendum id, quod minus perfectum est: ergo nec in Christo est moralis impossibilitas, ad minus perfectum adstruenda ex ea præcisa ratione, quia minus perfectum est. *Quartò.* Tum denique: nam si potuit carere omni perfectione morali, non est cur non potuerit maiori perfectione carere secluso consilio, & beneplacito Dei; sed his seclusis potuit *physicè*, & *moraliter* carere omni perfectione morali, & omni cogitatione ad bonum moraliter operandum, vt fatentur Lugo *disp. allegata sect.* 11. ergo seclusis consilio, & maiori beneplacito Dei, potuit maiori perfectione carere, remissè operando, aut minus perfectum eligendo, omisso opere intensiori, & perfectiori.

138 *Ad 2. replicã resp. Ad 1. probationem antecedentis. Ad 2.* Vnde ad obiectionem factam respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem dicatur commune Theologorum iudicium docens, Christum semper optimè, & cum summa intensione fuisse operatum fundari, in consilio, & maiori beneplacito Dei operandi semper optimum, quibus seclusis fundamentum hoc non adesset, sed ex hoc non sequitur, Christum fuisse ad optimum necessitatum. Ad secundam, distinguo minorem: supposito consilio operandi, quod perfectius est, concedo minorem: secluso consilio, nego minorem, & consequentiam. Si namque Deus alicui minus perfectum consuleret, culmen perfectionis exigeret operari minus perfectum, etsi modo petit perfectissimam operationem, est, quia cadit sub consilio; vnde si de nullo ex his esset diuinum consilium, nullum ex illis culmen perfectionis exigeret; ac proinde posset aliquis minus perfectum amplecti sine recessu priuatio à culmine perfectionis moralis.

139 *Ad 3.* Ad tertiam antecedentis probationem distinguo maiorem: imperfectio moralis negatiua, concedo maiorem: priuatiua, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; Christus namque incapax imperfectionis moralis purè negatiuæ non est; cum potuerit omni morali perfectione actuali carere in casu de potentia absoluta, sed tantum est incapax imperfectionis moralis priuatiuæ: remissè autem, & minus perfectè operari secluso consilio Dei, est imperfectio moralis negatiua non vero priuatiua, quia illo secluso maior operationis intensio, aut perfectio nullatenus debita est, & ideo, si consilium non adesset perfectissimæ operationis, non repugnaret Christo minus perfecta, aut minus intensa operatio.

140 *Instabis.* Sed dices: etiam posito consilio operandi, quod perfectius est, carentia operis perfectioris non est priuatio moralis, sed tantum negatio, & consequenter non est imperfectio moralis priuatiua, sed tantum negatiua; & tamen iuxta nostram sententiam Christus est incapax ad operandum remissè, & minus perfectè, supposito consilio operandi perfectissimè: ergo quamuis operari remissè, & minus perfectè, secluso consilio Dei, sit tantum negatiua imperfectio, Christus ad sic operandum est incapax, vel è contra, si capax est operandi remissè, & minus perfectè, secluso consilio Dei, etiam est capax, Dei consilio præsupposito. Consequentia tenet. Minor continet nostram sententiam, & maior probatur: carentia perfectionis non debitæ est negatio, & non priuatio;

priuatio; sed adhuc consilio dato perfectioris operationis, non est debita operatio perfectior: ergo adhuc consilio supposito, carentia perfectioris operationis remanet pura negatio. Minor, in qua
D.THO. sola est posita difficultas, probatur vt enim docet D. Thom. 1. 2. *q.90. art.3. ad 2. & q.92. artic. 2. ad 1. & alijs locis §. 2. adductis*, præceptum inducit necessitatem operis præcepti, in quo differt à consilio, quod non inducit operandi necessitatem; sed consilio, adhuc supposito operatio consiliata remanet in arbitrio operantis: ergo ex vi consilij non redditur debita operatio consiliata; sed carentia formæ non debitæ est pura negatio: in hoc enim negatio à priuatione distinguitur: ergo consilio supposito operandi intensè, & perfectè, carentia intensioris, perfectiorisque operationis remanet pura negatio; & consequenter defectus perfectioris operationis, etiam præsupposito consilio purè negatiuus est, & nullatenus priuatiuus.

141 *Respond.* Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: debito stricto obligante ad culpam, aut pœnam, concedo consequentiam: debito concedentiæ moralis iuxta leges amicitiæ, & superioritatis, nego consequentiam. Vt enim §. 2. vidimus, ex D. Th. 2. 2. *q.80. art.1.* datur debitum morale, sine quo non subsistit morum honestas, & debitum morale, sine quo morum honestas subsistit; confert tamen ad maiorem honestatem, quod debitum, vt ibi arguebamus, non potest esse aliud, quam moralis concedentiæ, & hoc debito, actus consiliatus debetur; vnde strictum debitum non est: ac proinde dato consilio intensè, & magis perfectè operandi, carentia perfectioris, intensiorisque operationis non remanet pura negatio, sed aliqua ratione est priuatio, licet non omnino stricta iuxta debiti conditionem quod inducitur ex consilio.

142 *Instabis.* Sed instabis: hoc debiti genere, nempè, condecentiæ moralis, etiam debetur intensa, & perfecta operatio, quamuis secludatur consilium: ergo illius carentia, etiam consilio secluso, pura negatio non est, sed aliqua ratione priuatio; & consequenter, vel est impotens Christus, ad illam, secluso consilio Dei, vel potens
Anteced. prob. 1. consilio supposito; vtraque consequentia tenet ex doctrina à nobis tradita. Antecedens autem probatur primo: non enim negari potest hominem iustum decere perfectiorem operationem: ergo carentia perfectioris operationis est carentia formæ decentis: ac proinde formæ debitæ debito concedentiæ moralis.

143 *Secundò.* Secundò: nam intensè, & perfectè operari conducit ad maiorem honestatem, imo est ipsa maior honestas; sed debitum quod Nos adstruimus ex consilio, est, vt conferens ad maiorem honestatem: ergo consilio secluso est debita perfectior, & intensior
Tertiò. operatio debito condecentiæ moralis. Tertio: nam Christo ratione vnionis ad Verbum, debentur debito morali gratia, & virtutes in summo, vt communiter docetur à Theologis *suprà q.17. art.1.* ergo ratione eiusdem vnionis, sunt debitæ illi, debito morali operationes in summo gradu intensionis, & perfectionis; & consequenter etiam secluso consilio intensè, & summè perfectè operandi, perfectior, & intensior operatio est moraliter debita. Ex quo vlterius fit, quod quamuis secludatur consilium carentia intensioris, perfectiorisque operationis, sit carentia formæ moraliter debitæ: ac proinde non pura negatio, sed aliqua ratione priuatio.

144 *Respon. I. Ad 1. antecedentis probat.* Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, distinguo antecedens: decet decentia debita, nego antecedens, non debita, concedo antecedens, & nego consequentiam. Nam licet operari perfectius, sit conueniens homini iusto, non tamen debet sic operari, adhuc debito non stricto, si secludatur consilium: ac proinde illo secluso carentia perfectioris operationis, nullatenus est debita, sed remanet pura negatio. Ad secundam
Ad 2. probationem dicatur, aliud esse conducere ad maiorem honestatem, & aliud illam condecentiam deberi; interueniente consilio datur condecentia, & debitum, illo secluso, etsi detur condecentia, debitum tamen non datur.

145 *Ad 3.* Ad tertiam, concesso antecedenti, distinguo consequens: sunt debitæ Christo à Deo, transeat consequens: sunt debitæ elici à Christo, nego consequentiam. Itaque ratione vnionis ad Verbum, debentur Christo virtutes in summo gradu perfectionis, vel debito connaturalitatis, vel saltem debito morali: hoc tamen debitum non est Christi, sed Dei: Deus namque est qui tenetur ad infusionem virtutum supposita vnione hypostatica, sicuti gratia supposita, tenetur conferre gloriam per modum hæreditaris, ex quo ad summum colligi potest, humanitati vnitæ, & summo virtutum gradu perfectæ, deberi à Deo debito congruentiæ, vel condignitatis moralis auxilia efficacia in summo gradu intensionis, vt operationes eliciat iuxta adæquatam virtutum intensionem: non autem quod ipse Christus ad sic operandum debito aliquo adstringatur, secluso præcepto, & consilio. Et ratio omnium est: quia debitum morale operandi est effectus legis strictè, vel latè acceptæ, & ideo secluso præcepto, quod est actus legis strictè, & consilio, quod est actus legis non strictè, sed latè sumptæ, stare non potest debitum morale operandi.

Sed vrgebis adhuc: nam lex amicitiæ perfectissimæ dictat, mouetque ad exequenda consilia, quia circa illa datur antecedens beneplacitum Dei consulentis, sed de opere perfectiori, esto non præcedat consilium, datur tamen maius beneplacitum consequens Dei; magis enim approbabit opus perfectius, quam opus minus perfectum, & de illo magis gaudebit: ergo secluso consilio debetur opus perfectius debito condecentiæ moralis iuxta leges perfectissimæ amicitiæ. 146 *Vrgebis.*

Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: datur maius beneplacitum consequens approbatiuum Dei liberè, concedo minorem: necessariò, nego minorem, & consequentiam. Sicut enim opus perfectius non necessariò consulitur, sed potest non consuli à Deo, imo, & consuli potest, quod minus perfectum est, ita non necessariò approbatur, sed potest Deus in illo non complacere postquam elicitum est: ac proinde ex isto maiori Dei beneplacito consequenti, non potest Christus, vt homo, obligari ad opus magis perfectum. 147 *Respond.*

Quod si illi manifestetur, Deum magis approbaturum perfectiorem operationem, magisque complaciturum in illa, & opus perfectius proponatur sub illa ratione, necessitabitur Christus ad opus magis perfectum; cæterum ista necessitas non erit antecedens, sed consequens, sicut necessitas orta ex propositione operis, vt consiliati, eo quod sicut propositio consilij non est operi perfectiori essentialis, ita nec esset essentialis propositio maioris beneplaciti approbatiui; vnde cum impotentia consequenti ad omissionem operis perfectioris, vt coniunctam cum cognitione approbationis, & beneplaciti consequentis, dabitur potentia antecedens ad prædictam omissionem acceptam secundum se. 148 *Tacitæ obiectioni occurrit.*

Aduertendum tamen est, vt tacita obiectio diluatur, quod quamuis operi perfectiori non sit essentiale consilium, nec maius beneplacitum Dei, vel antecedens, vel consequens, connaturalius tamen opus perfectius, quam minus perfectum consulitur; vnde de opere perfectiori supponendum est consilium, nisi oppositum reueletur. Et hæc de ista Disputatione applicanda litteræ Magistri *in 3. dist. 12. §. 3. & 4.* 149 *Opus perfectius connaturalius sub consilio cadit.*

DISPVTATIO QVADRAGESIMAQVARTA.

An in intellectu humano Christi ignorantia, aut error esse potuerit?

§. I.

Præmittuntur, quæ apud omnes sunt certa.

HVcusque perfectionem voluntatis Christi indagauimus, immunemque ab omni morali defectu pro Nostra tenuitate defendimus; cum impotentia, nedum ad moralem malitiam, sed etiam ad quoduis genus moralis imperfectionis. Restat modo de perfectione intellectus Christi humani disserere: & quia sicut voluntatis obiectum est bonum, ita obiectum intellectus est verum: & sicut imperfectio voluntaris est malitia, ita imperfectio intellectus est falsitas, ignorantia, vel error: ideo in præsenti examinandum suscipimus, an in humano Christi intellectu, error, vel ignorantia esse potuerit? de quo agit D. Thom. *in hac q. 15. art.3.* Et vt ad rem deueniamus, breuiter est aduertendum, ignorantiam dici dupliciter. Primò *negatiuè* pro carentia scientiæ subiecto nullatenus debitæ. Secundò *priuatiuè* pro carentia scientiæ aliqua ratione subiecto debitæ, vel debito orto ex lege, vel debito connaturalitatis, vel debito congruentiæ, vel condignitatis moralis. Rursus error duplex est, nempè, speculatiuus, scientiæ speculatiuæ oppositus, & practicus, ille nempè, qui peccatum antecedit, iuxta illud: *Omnis peccans est ignorans:* quia nempè, omne voluntatis peccatum aliquis error, ignorantia, vel practica inconsiderato antecedit, de quo 1. 2. *quæst.76. & 1. p. quæst.63. art.1.* Nu. 1. *Ignorantia alia priuatiua alia negatiua, quæ nescientia dicitur. Error, alius speculatiuus alius practicus.*

His positis consentiunt omnes Theologi primo: non fuisse in humanitate Christi ignorantiam priuatiuam moralem, hoc est, illarum rerum, quæ quis scire ex aliqua lege tenetur, quod patet: vt enim docet D. Tho. 1. 2. *quæst.76. art.2.* & cum illo omnes Theologi, talis ignorantia est peccatum, vtpotè carentia scientiæ, quam quis habere tenetur; sed est de fide, nullum peccatum actu fuisse in humanitate Christi: ergo etiam est, vt certum de fide tenendum, nihil ignorasse ex his, quæ ex lege tenebatur scire; & consequenter non fuisse in Christo ignorantiam priuatiuam moralem, immò nec esse potuisse de potentia Dei absoluta, iuxta communem sententiam, negantem in humanitate vnita possibilitatem peccati. 2 *Ignorantia priuatiua, nec fuit, nec existere potuit in intellectu Christi humano.*

Secundo, omnes Theologi fatentur errorem practicum in humani- 3

Nec error practicus. manitate Christi non fuisse, quod patet: nam talis error esto peccatum non sit; est tamen causa peccati; sed in Christo nec peccatum fuit, nec causa actu influens in peccatum: ergo non fuit in humanitate Christi error practicus intellectus. Explicatur, & vrgetur amplius: nam error practicus, vel positiuus, est dictans hic, & nunc amandum, vt bonum, quod reuera bonum non est, nec amandum, vel practica inconsideratio eorum, quæ à peccando, amouerent, & detinerent voluntatem; Christo autem nihil horum potuit accedere; cum clarè diuinam essentiam viderit: videns autem clarè Deum non possit apprehendere, vt bonum, quod re vera bonum non est, sed tantum apparens, nec inconsideratè aliquod obiectum cognoscere, vt docet D. Thom. 1. *p. q.* 62. *art.* 7. & 1. 2. *q.* 4. *art.* 4. ergo in Christo error practicus non extitit, imo nec potuisse existere, etiam de potentia absoluta, docent omnes, quia Christo relegant potentiam peccandi, & repugnare peccatum in humanitate assumpta tuentur, vt docet Vazquez *disp.* 61. *cap.* 9. *nu.* 59. *Confirm.*

4 *Fuit in illo ignorantia purè negatiua.* Tertio fertè apud omnes est certum, ignorantiam purè negatiuam, quæ propriè nescientia, non vero ignorantia dicitur, de facto fuisse in humanitate Christi repertam: quod patet; Christus namque non cognouit per intellectum humanum omnia, quæ cognoscit Deus, nec de facto omnia possibilia cognouit, vt cum D. Thoma *suprà quæst.* 10. *art.* 2. docent communiter Theologi: ergo in illo fuit aliquarum rerum nescientia; ac per consequens ignorantia negatiua, quæ impropriè ignorantia dicitur.

5 *Potuit in illo esse ignorantia priuatiua nõ moralis nec peccaminosa. Prob.* 1. Quarto ferè omnes fatentur: ignorantiam priuatiuam non moralem, nec peccaminosam potuisse esse in humanitate Christi de potentia Dei absoluta, imo potuisse humanitatem Verbo hypostaticè vniri sine omni cognitione: quod patet primo; nam ex vi vnionis non magis debentur humanitati perfectiones, & habitus intellectus, quam debeantur gratiæ, & virtutes perficientes voluntatem; sed potuit de potentia absoluta humanitas Verbo vniri sine gratia habituali, & donis consequentibus ipsam, vt *suprà* ex communi sententia docuimus: ergo potuit etiam vniri sinè donis intellectus, & illius perfectionibus; ac proinde omni destituta notitia.

6 *Secundo.* Deinde: nam connexio perfectionum, aut donorum intellectus, cum gratia substantiali vnionis, essentialis non est, imo nec connaturalis connaturalitate physicæ dimanationis ad modum, quo proprietates connectuntur cum essentia, sed tantum condecentiæ, aut condignitatis moralis: ergo non est vnde repugnet omnipotentiæ diuinæ vnione humanitatis ad Verbum supposita, illa dona non infundere, aut iam infusa destruere.

7 *Tertiò.* Præterea: nam esto connecterentur *physicè* cum vnione hypostatica, & ad illam sequerentur physica consequutione, ad modum quo proprietates connectuntur cum essentia, & ad illam consequuntur, possent de potentia absoluta non consequi; sicut de alijs passionibus ad essentias rerum secutis, docet communis sententia supposito, quod realiter distinguantur ab illis: ergo etiam illa connexione admissa, potuit humanitas Verbo vniri sine vlla perfectione actuali, vel habituali, intellectus; ac proinde sine aliqua cognitione.

8 *Quartò. Potuit humanitas Verbo vniri sine aliqua sensitiua, aut intellectiua potentia.* Deinde: nam potuit humanitas Verbo vniri sine vlla sensitiua, aut intellectiua potentia: ergo à fortiori sine habitibus intellectus, & sine omni cognitione. Consequentia tenet. Tùm à paritate rationis. Tùm à fortiori: magis enim connectuntur cum humanitate potentiæ, quam habitus, & actus cum potentijs: ergo si potuit humanitas vniri sine potentijs, potuit vniri cum potentijs sine habitibus, & actibus. Antecedens autem probatur: nam supposita sententia D. Thomæ distinguente realiter potentiæ animæ ab anima potest de potentia absoluta anima sine potentijs existere; sed sic existens est à Verbo assumptibilis: ergo posset sine potentijs assumi. Probatur minor: potest irrationalis natura Verbo *hypostaticè* vniri de potentia absoluta, vt cum communi sententia docuimus *disp.* 18. *n.* 54. & *seq.* ergo etiam est assumptibilis, & Verbo *hypostaticè* vnibilis anima rationalis sine potentijs existens.

9 *Quintò prob.* Denique: nam esto gloria corporis esset humanitati debita ratione vnionis, fuit de facto multo tempore suspensa: ergo quamuis gloria animæ debeatur ratione vnionis, potuit de potentia absoluta per aliquod tempus suspendi: & consequenter potuit illo debito non obstante, in æternum non conferri: ex quo vlterius fit, quod potuerit omni cognitione priuari: nulla enim cognitio est magis cum vnione connexa, quam ipsa visio beatifica; & consequenter si hæc potuit, nunquam humanitati vnitæ concedi, potuit ei omnis alia cognitio negari; ac proinde potuit de potentia absoluta inueniri in humanitate ignorantia priuatiua, hoc est, illarum rerum, quarum cognitio debetur aliqua ratione subiecto. Patet hæc vltima consequentia: nam cognitio illarum rerum, quas Christus de facto cognouit, est debita humanitati, vt tenet communis sententia *suprà q.* 9. sed potuit de potentia absoluta hac cognitione carere: ergo potuit de potentia absoluta habere ignorantiam priuatiuam. *Potuit humanitas vnita, in æterna gloria animæ carere.*

10 *Oppones* Si opponas primo: repugnat Verbo ignorantia, aut denominatio ignorantis; sed si humanitas vnita aliquam ignorantiam haberet, Verbum denominaretur ignorans: ergo repugnat ignorantia in humanitate vnita. Respondeo, distinguendo maiorem: Verbo in se ipso, concedo maiorem: vt subsistenti in humanitate, & ratione humanitatis, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Sicut enim mors repugnans Verbo in se ipso, non repugnat in humanitate vnita; & sicut nescientia, & denominatio nescientis Verbo in se ipso essentialiter repugnat; secus autem in humanitate assumpta, ita ignorantia, & denominatio ignorantis, Verbo in se ipso, & quatenus in diuinitate subsistit repugnat: secùs autem in Verbo in humanitate assumpta, & prout in illa subsistenti. 1. *Respõd.*

11 *Oppones* 2. Si opponas secundo: ignorantia est malum intellectualis naturæ illius inclinationi oppositum, in quantum intellectualis est; sed omne malum naturæ intellectiuæ illius inclinationi, quatenùs tali oppositum, repugnat humanitati assumptæ, aut Verbo in assumpta humanitate: ergo illi repugnat ignorantia. Consequentia tenet. Maior constat: nam ignorantia est priuatio scientiæ, in quam inclinat natura intellectualis, vt in propriam, & congruentem perfectionem: ergo ignorantia est malum naturæ intellectualis illius inclinationi oppositum. Minor autem probatur: omne malum naturæ appetitiuæ illius inclinationi oppositum repugnat Verbo in humanitate assumpta, quo circa illi repugnat peccatum commissionis, quod est malum illi contrarium, & peccatum omissionis, quod est malum priuatiuum: ergo pariter repugnabit Verbo in assumpta humanitate omne malum, tam positiuum, quam priuatiuum naturæ intellectualis, illius inclinationi oppositum, quatenus intellectualis est.

12 *Respond.* Respondeo: ignorantiam esse malum purè physicum, & nulla ratione morale, & licet malum morale intellectualis naturæ repugnet Verbo in humanitate assumpta; non autem illi repugnat malum, quod purè physicum est, & nulla ratione morale. Nec obstat probatio minoris: idem namque in malo naturæ volitiuæ contingit: nam carentia gratiæ habitualis, & virtutum perficientium voluntatem malum est naturæ volitiuæ oppositum, aut quia opponitur termino naturalis inclinationis, vt est carentia virtutum moralium naturalium, in quas natura volitiua naturaliter inclinas, aut quia opponitur formæ naturæ volitiuæ conuenienti, qualis est carentia gratiæ, & virtutum infusarum, quæ sunt perfectiones naturæ volitiuæ congruentes, quamuis in illas inclinationem naturalem non habeant; & tamen non repugnant humanitati vnitæ, nec Verbo in illa subsistenti repugnantia essentiali: potuit namque humanitas Verbo vniri sine aliquo ex illis donis in casu de potentia absoluta, vt *proximè* dicebamus, & tenet communis sententia: non ergo omne malum naturæ volitiuæ, in quantum talis, repugnat humanitati vnitæ, sed solum malum morale, vt est peccatum, vel moralis defectus, aut transgressio consiliorum, & id, quod in malum inclinat, vt motus sensuales appetitus sensitiui, de quibus hactenus locuti sumus. De qua autem ignorantia hæc suppositio procedat ex sequentibus constabit.

13 *Non fuit in intellectu humano Christi error actualis, nec habitualis positiuus.* Denique omnes Theologi fatentur, errorem actualem positiuum in humanitate Christi non fuisse, & præterquamquod à fortiori ex *infrà* dicendis constabit: probatur; nam error positiuus est malum naturæ intellectualis, & nulla ratione ad finem redemptionis conducit, officioque vniuersalis Magistri, quod in se Christus suscepit aduersatur: ergo relegandus est ab humanitate Christi. Ex quo sequitur, nec errorem habitualem, hoc est, habitum erroneum esse in humanitate Christi admittendum, quod etiam omnes Theologi, vt certum supponunt, & patet: nam habitus erroris actibus erroneis acquiritur; sed in Christo actus erronei non fuerunt: ergo in illo habitus erroneus non fuit; aliàs à Deo fuisset infusus, quod vel implicat, vel nunquam à Deo fuit factum, vt omnes Theologi docent.

§. II.

Referuntur sententiæ, & statuitur prima conclusio.

14 *Circa ignorantiã priuatiuam nõ moralem. Prima sent.* His positis, in quibus parum, aut nihil controuersiæ inuenitur, duo restant examinanda. Primum de ignorantia priuatiua non morali, an fuerit de facto in humanitate Christi? Secundum de errore positiuo speculatiuo, an potuerit de potentia absoluta in humanitate Christi inueniri? Circa primum prima sententia, seu potius error, defendit, Christum, in quantum hominem, plura ignorasse, & inter alios defectus ignorantia suscepisse. Ita quidam hæretici, qui Valentiniani sunt dicti relati ab Irinæo *lib.* 1. *aduersus hæreses cap.* 17. asserentes alphabetum sub ferula præceptoris, & plura alia, quæ ignorauit, ab hominibus didicisse. Ita etiam Agnoitæ, vel Ignoitæ relati à Nicephoro *lib.* 18. *historiæ cap.* 50. & à Sandero *lib.* 7. *de Visibili Monarchia hæresi* 103. quibus accessere Melanthon, Lutherus, Erasmus, Brentius, Calbinus, & alij, Christo in pueritia communem cum alijs pueris ignorantiam tribuentes, imo etiam adultum errasse, asseuerantes, quos ex Canisio *lib.* 3. *de Deipara Maria cap.* 22. refert Vazquez *disp.* 51. *cap.* 1. vbi hæreticis adiungit Originem *homil.* *Irinæus. Niceph. Sandero. Canisio. Vazquez*

Orig. Athanas. Cyrill. Iansen. Medina. *homil.* 30 *in Matthæum, non longè à fine*, ſuper illud Matthæi 24. *De die autem illa nemo ſcit, &c.* Athanaſium *oratione* 4. *contrà Arrianos poſt medium*. Cyrillum *lib.* 9. *Theſauri cap.* 4. *& lib.* 5. *de rectâ fide ad Reginas cap.* 1. Ex ex Recentioribus Ianſenium *in concordia Euangelica cap.* 123 *circa finem*. His acceſſit Doctor quidam Complutenſis, quem ſine nomine refert Mag. Medina *in præſenti art.* 3. vbi addit ab Inquiſitoribus fuiſſe punitum, & ſententiam rettractare coactum.

15 *Secunda ſentẽtia. Iuſtinus. Clemens Alex. D. THO.* Secunda, & vera ſententia oppoſitum docet, negans Chriſto, vt homini non ſolum poſitiuum errorem, ſed etiam ignorantiam priuatiuam illarum rerum, quas ſcire ad ſtatum Chriſti ſpectabat. Ita ex Patribus Iuſtinus Martyr *quæſt.* 58. *ad Orthodoxos*. Clemens Alexandrinus *in lib. Pedagogij cap.* 6. *in principio*. Hilarius, Hieronymus, Chryſoſtomus, Baſilius, Ambroſius, Nazianzenus, Bernardus, & alij, quorum verba refert Vazquez *diſput. allegata cap.* 2. D. Thomas *in hac quæſt. art.* 3. cui omnes Theologi vnanimi conſenſu adhærere.

16 *Circa errorem poſitiuũ ſpeculatiuũ. Prima ſentẽtia. Vazquez. Hurtad. Lugo. Arriaga. Luiſius. Ripald. Prud.* Circa ſecundùm, duplex verſatur ſententia. Prima affirmat: quod licet Chriſtus de facto nunquam errauerit, potuit tamen de potentia Dei abſoluta in humanitate aſſumpta error poſitiuus reperiri, vel ſpecialiter cauſatus à Deo, vel ab humanitate poſt vnionem elicitus. Ità Vazquez *in præſenti diſp.* 51. *cap.* 9. Gaſpar Hurtado *diſp.* 10. *difficul.* 9. Lugo *diſput.* 23. *ſect.* 3. falsò aſſerens, eſſe communem. Arriaga *diſp.* 40. *ſect.* 4. *ſubſectione* 3. Luiſius de Torres 2. 2. *diſp.* 3. *dub.* 4. & Ripalda *tom.* 1. *de ente ſupernaturali diſp.* 59. *ſect.* 2. quos refert Prudentius *tom.* 2. *in* 3 *part. tractat.* 2. *diſp.* 1. *dubio* 2. *ſect.* 3.

17 *Secunda. Vincent. Medin. Nazar. Arauio. Prudent. Suarez. Raguſa. Amicus. Bernal.* Secunda ſententia negat, potuiſſe eſſe in Chriſto iudicium ſpeculatiuum erroneum, etiam de potentia abſoluta, adeòque repugnare cum vnione hypoſtatica, vt ſi naturam aſſumeret, in qua error ſpeculatiuus exiſteret, non poſſet, eadem potentia inſpecta, cum vnione conſeruari. Hanc tenent Vincentius *relectione de Gratia Chriſti quæſt.* 1. *pag.* 38. Medina *in præſenti art.* 3. Nazarius *ſupra quæſt.* 9. *art.* 1. *controuerſ.* 1. *&* 2. *& in præſenti art.* 3. *controuerſia vnica*. Illuſtriſs. Arauio *in præſenti art.* 3. *dub.* 2. *&* 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 3. *dub.* 1. Prudentius *tom.* 2. *in* 3. *p. tract.* 2. *diſp.* 1. *dub.* 2. Et cæteri Recentiores Thomiſtæ. Tenent etiam ex Patribus Societatis Suarez *diſp.* 24. *ſect.* 3. *ad finem*. Raguſa *diſp.* 116. Amicus *diſp.* 14. *ſect.* 4. & Bernal *diſp.* 42. *ſect.* 2.

18 *Prima concluſio. Oppoſitã ſententiã eſſe hæreticam docent Medin. & Vazquez. Vazquez redarg. 1. Secundò. Alia cenſura.* Sit prima Concluſio. *In Chriſto de facto nulla fuit ignorantia ſumpta* priuatiuè, *hoc eſt, illarum rerum, quas ſcire ad ſtatum Chriſti ſpectabat*. Ità omnes Theologi in eo gradu certitudinis, vt Medina oppoſitum cenſeat hæreticum, cui conſentit Vazquez *diſp.* 51. *cap.* 2. docens, quod licet in nullo Generali, aut Prouinciali Concilio, hactenus fuerit deffinitum, Chriſtum cognouiſſe omnia futura, & nullam ignorantiam habuiſſe, nihilominus id certa fide Catholica eſſe credendum, eo quod Sancti Patres, ita vno ore id pronuntiant, vt oppoſitum, tanquam errorem damnent; ex quo infertur, hanc fuiſſe in Eccleſia Dei indubitatæ fidei traditionem. Cæterum cum Vazquez fentiat Origenem, Athanaſium, & Cyrillum in oppoſita fuiſſe ſententia, quomodo poteſt eſſe verum Patres vno ore à Chriſto Ignorantiam excludere, & oppoſitum, vt errorem damnare? Præterea: nam Athanaſium, & Cyrillum traditionem, ità vniuerſalem ignoraſſe, credendum non eſt, idque aſſerere, irreuerentiæ ſpeciem præfefert. Tanerus *diſp.* 1. *de Incarnatione quæſt.* 5. *dub.* 4. *aſſertatione* 8. cenſet concluſionem eſſe de fide. Valentia *diſp.* 1. *de Incarnatione q.* 15. *punct.* 1. eſſe omnium Orthodoxorum ſententiam. Suarez *vbi ſuprà*, eſſe omnino certam affirmat, quod etiam alij ſupponunt.

19 *Proprium iudicium proferetur.* Mihi diſtinguendum videtur, aſſerendumque ignorantiam propriè dictam intellectui Chriſti attribuere, eſſe ad minus temerarium: quia opponitur vniformi Theologorum ſententiæ in re Theologica, & graui, aſſerere, quod hæc, vel illa, etiam ex futuris non nouerit, v. c. numerum arenæ maris, etſi falſum ſit, non tamen cenſura dignum; quia minimarum rerum notitiam Chriſto, vt homini, deberi, etſi verum ſit, non tamen poteſt euidenter oſtendi, quod tamen neceſſarium erat, vt iſtius notitiæ deffectus probaretur eſſe ignorantiam priuatiuam, quæ ſola poteſt dici propriè ignorantia; ac proindè quamuis certum ſit, Chriſtum nullam ignorantiam habuiſſe, non ſequitur eſſe certum omnia quomodolibet futura cognouiſſe: ſicut ex eo quod nullam ignorantiam propriè talem habuerit, non ſequitur cognouiſſe omnes creaturas poſſibiles, quia omnium poſſibilium cognitio Chriſto, vt homini, non debetur, quin potius illi repugnat, vt cum D. Thoma oſtendimus *tom.* 2. *diſp.* 34.

20 *Probat. 1. concluſio.* Quod autem in Chriſto, vt homine, nulla fuerit ignorantia propriè dicta, quod aſſerit noſtra concluſio, oſtenditur primò ex illis verbis Ioannis cap. 1. *Vidimus gloriam eius, quaſi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis*. Quæ accipienda eſſe, non ſolùm de Chriſto, vt Deo, ſed etiam quatenùs homine, docet D. Thom. *ibi lect.* 8. Et *ad Coloſſenſes* 1. *lect.* 5. vbi in eodem ſenſu accipit illa verba Pauli: *Quia in ipſo* (ſcilicet Chriſto) *complacuit omnem plenitudinem diuinitatis inhabitare*; & verba illa Eccleſiaſtici cap. 24. *Et in plenitudine ſanctorum detentio mea*. Ex quibus ſic intellectis habetur, humanitatem fuiſſe plenam veritatis, ideſt, cognitionis; ſed ſi habuiſſet ignorantiam priuatiuam, plena cognitionis, & veritatis non fuiſſet; cui namque deeſt aliqua cognitio debita, plenum cognitionis non eſt, ſicut cui defficit gratia aliqua ſibi debita, plenum gratiæ dici nequit: ergo in Chriſti humanitate non fuit ignorantia priuatiua.

Deinde probatur concluſio: nam cum ſcientiæ plenitudine, ignorantia ſtare nequit; ſed in humanitate Chriſti fuit ſcientiæ plenitudo: ergo in illa nulla fuit ignorantia. Conſequentia tenet. Maior eſt certa: nam ignorantia opponitur ſcientiæ: ergo cum plenitudine ſcientiæ nequit ignorantia componi. Minor autem oſtenditur primo ex adductis verbis Ioannis de Chriſto, vt homine, à D. Thom. acceptis. Secundò: quia vt arguit D. Thom. *ſuprà quæſt.* 7. *art.* 1. in humanitate Chriſti fuit omnis plenitudo gratiæ, quia ratione vnionis ad Verbum fuit ſummè approximata Deo, qui eſt fons, & origo gratiæ; ſed etiam eſt fons, & origo cognitionis, & ſcientiæ: ergo ratione vnionis ſummè approximantis humanitatem ad Deum, fuit in illa cognitionis, & ſcientiæ plenitudo. Tertiò probatur: vt enim omnes Theologi fatentur, in humanitate Chriſti ratione vnionis ad Verbum fuit omnis perfectio ſine inconnaturalitate poſſibilis, cum vnione compoſſibilis, & fini redemptionis non oppoſita; ſed plenitudo ſcientiæ eſt huiuſmodi: eſt enim perfectio poſſibilis, cum vnione compoſſibilis, fini redemptionis non obſtans, nullamque in connaturalitatem dicens: ergo adſtruenda eſt in humanitate Chriſti. 21 *Secundò. Minor prob. 1. Secundò. Tertiò.*

Denique probatur minor: nam Magiſtro vniuerſali decet plenitudo ſcientiæ; ſed Chriſtus, vt homo, inſtitutus fuit à Deo vniuerſalis Magiſter: ergo decet illi, vt homini, omnis ſcientiæ plenitudo; & conſequenter fuit illius humanitati conceſſa. Nec obſtat, quod Chriſtus, vt homo, de facto ſpeculatiuas ſcientias non docuerit, ex quo videtur inferri ad illius vniuerſalem doctrinam neceſſarias non fuiſſe. Licet namque illas non docuerit de facto, poſſe tamen illas docere ad perfectionem vniuerſalis magiſterij ſpectat; vt autem poſſet prædictas ſcientias docere, illas ſcire debebat: ac proindè oportuit, quod omnes illas haberet, cognitionemque omnium rerum ad ſtatum Chriſti ſpectantium. 22 *Quartò. Obiectioni occurritur.*

Denique ſuadetur concluſio: nam Chriſtus illos deffectus aſſumpſit, qui ad finem redemptionis conducunt; ſed ignorantia eſt deffectus ad finem redemptionis non conducens: ergo illam non aſſumpſit; & conſequenter in eius humanitate non fuit. Maior eſt D. Thom. *in hac quæſt. art.* 1. *&* 2. & communis Theologorum. Minor autem probatur primò: quia in hoc quod eſt ignorare, nulla ad nos homines redimendos conducentia inueniri, nec in cognitionis deffectu meritum eſſe poteſt. Secundò: vt enim arguit D. Thomas in argumento, ſed contrà *in præſenti art.* 3. ignorantia, per ignorantiam non tollitur: Chriſtus autem venit, vt ignorantias noſtras auferret: ergo ad finem ad quem deſtinatus fuit, ignorantia non conducit; & conſequenter in Chriſto ignorantia non extitit. 23 *Vltimo prob. concluſio. Minor probat. 1. Secundò.*

§. III.

Argumentis in contrarium occurritur.

Contra iſtam concluſionem arguitur primo, ex illo Marci cap. 13. vbi dicitur: *De die autem illo nemo ſcit, neque Angeli in Cælo, neque Filius, niſi Pater*; vbi vt clarè conſtat, Chriſtus de ſe ipſo fatetur diem Iudicij neſcire; ſed cognitio diei Iudicij pertinet ad ſtatum Chriſti: ac proindè illius carentia eſt priuatiua ignorantia: ergo hæc in Chriſto fuit: Hoc teſtimonio, & alijs prauè intellectis vtebantur Arriani ad probandum Filium conſubſtantialem Patri non eſſe, nec Deum. Et quidem conceſſo filium, alicuius rei conditionem latere, rectè inferebant: ſi namque alicuius rei cognitione carebat, Deus eſſe non poterat, neque eiuſdem cum Patre naturæ; contra quos Hylarius *lib.* 9. *de Trinitate*, & cæteri Eccleſiæ Patres probantes Filij diuinitatem, conſubſtantialitatem, & naturæ identitatem cum Patre. Eodem etiam teſtimonio hæretici *ſupra allegati* vtebantur, probantes ex illo Chriſtum, quatenus hominem, plura ignoraſſe, licet, vt Deum, nihil ipſum latuerit, nec alicuius rei ignorantiam habuerit. 24 *Arguit. 1. authoritate Scripturæ.*

Contra quos obſtabant ea, quibus *ſupra* oſtendimus in Chriſto, vt homine, non fuiſſe ignorantiam priuatiuam, ideſt, carentiam cognitionis aliqua ratione debitæ; cognitio autem diei Iudicij debetur Chriſto ratione ſupremæ Iudicaturæ, quam à Patre accepit, iuxtà illud: *Pater non iudicat quemquam, ſed omne iudicium dedit Filio*; & conſequenter tali cognitione non caruit. Præterea: vt enim arguit D. Thom. *ſupra q.* 10. *art.* 2. *in ſolutione ad primum*, ex Chryſoſtomo *homil.* 72. *in Matthæum*, *& homilia* 14 *in Marcum*: *Si Chriſto homini datum eſt, vt ſciat qualiter oportet iudicare, quod maius eſt, multo magis datum eſt ei, quod minus eſt, ſcire ſcilicet, tempus iudicij*. Ideſt, ſi Chriſto, vt homini, datum eſt iudicare, non oportuit, quod ipſum, quatenus hominem, tempus iudicij lateret. Deinde: quia vt arguit Abulenſis *q.* 209. 25 *Chriſtũ, vt hominem diem Iudicij cognouiſſe. Prob. 1. Secundò.*

in 24.

Tertiò. *in 24. caput Matthæi*. Pater videretur Christo, in quantum homini, inuidus, qui ei mortem cognoscendam dedit; diem autem Aduentus ad iudicandum, in quo glorificandus est occultauit. Quartò. Præterea: nam Christus prædixit omnia signa diei Iudicij, & quæ ante talem diem, & post ipsum euentura erant: ergo diem non ignorauit. Quintò. Denique: nam hæc sententia, vt erronea, & hæretica damnatur *in 6. Synodo Generali actione 11.* vt refert Suarez *q. 10. art. 2. in commentar. articul.*

26 Prima explicatio illius testimonij, de die autē illa nemo scit, &c. Ab his autem, qui veram tenent sententiam, variè argumento facto occurritur. Prima prædicti testimonij explicatio est, nomine *Filij*, non intelligi Filium naturalem, sed adoptiuum: ex quo non infertur, Christum, etiam vt hominem, diem Iudicij ignorare, qui non Filius adoptiuus, sed naturalis est. Quam expositionem sine Auctorum nomine refert, & nec reijcit, nec approbat D. Thom. *quæst. 9. art. 2. in solut. ad 1.* Eandem Abulensis *quæst. 209. in 24. cap. Matthæi*, attribuit Basilio, illumque reijcit: Contra illum obijcit Abulensis 1. primò: quia Christus de se ipso dicit, quod nesciat, ipse autem, vt homo. Filius adoptiuus non est: ergo nomine *Filij* non adoptiuus, sed naturalis accipitur. Hæc autem obiectio non vrget; nam assumit probandum nempè, Christum loqui de se ipso, quod Auctores expositionis negant.

27 Secundò. Secundò illam reijcit; quia si de adoptiuo acciperetur, intelligeretur de nobis credentibus: *Dedit enim nobis spiritum adoptionis, in quo clamamus abbà Pater*; at hoc dici nequit: nos enim supponebamur exclusi, illis verbis: *De die illa nemo scit*; cum sub *nemine* includamur; & consequenter superfluè iterum excluderemur. Nec ista impugnatio vrget. Sed nec ista obiectio vrget: nam Angeli implicitè includuntur sub *nemine*: nam hæc nomina *nullus*, & *nemo*, nisi aliquid illis addatur, etiam Angelos comprehendunt; & tamen non superfluè exprimuntur; cum dicitur, nec *Angeli in Cælo*: ergo ex eo quod Filij adoptiui supponantur inclusi in illa propositione. *De die autem illa nemo scit*, non colligitur superfluè addi, *neque filius*, si de Filio adoptiuo accipiatur.

28 Tertiò illam reijcit. Tertiò illam reijcit: si namque loqueretur Christus de Filio adoptiuo, non diceret *Filius* singulariter, sed *Filij* pluraliter; cum filij adoptiui sint multi, sicut quia Angeli sunt plures, non singulariter, sed pluraliter fuerunt exclusi, at non dixit Christus *Filij* pluraliter, sed *Filio* in singulari; ergo nomine *Filij*, non fuit de filio adoptiuo loquutus, sed de filio naturali, qui tantum Quartò reijcitur. est vnus, nempè, Christus. Præterea contra illam facit: nam Christus gradatim ab inferioribus ad superiora ascendens notitiam diei Iudicij exclusit: primo ab hominibus, dicendo, *nemo scit*, idest nullus homo; secundo ab Angelis, neque *Angeli in Cælo*: tertiò à Filio *neque Filius scit*; sed Filius adoptiuus supra Angelos non est ex conceptu Filij adoptiui: ergo nomine *Filius* non adoptiuum, sed naturalem accepit, qui super Angelos est, & si non ratione naturæ humanæ; benè tamen ratione vnionis ad Quintò reijcitur. Verbum. Denique: nam dicendo, *nisi Pater* soli Deo notitiam diei Iudicij concessit; & consequenter omni alteri dictam notitiam negauit; sed Christus, quatenus homo, est aliquid distinctum à Deo, licet non ratione suppositi, benè tamen ratione naturæ humanæ: ergo Christo, vt homini, illam notitiam negauit, qui Filius adoptiuus, etiam vt homo non est.

29 Secunda explicat. Secunda explicatio est; Christum loqui non in persona propria, sed in persona Ecclesiæ, cuius est caput: & quia Ecclesia, quæ est eius corpus notitiam diei Iudicij non habet, Christus dicitur diem iudicij nescire, iuxtà regulam Tyconij ab Augustino, & Theologis acceptatam, iuxtà quam ea, quæ membris conueniunt, Christo capiti attribuuntur, vt constat ex illo Psalmi; *Et delicta mea à te non sunt abscondita*. Vbi delicta membrorum, sua Christus appellauit. Et Paulo in Ecclesiam sæuienti Christus dixit: *Cur me persequeris?* Quam expositionem D. Thomas dicta solutione ad primum refert ex Origine *Homilia 30. in Matthæum*, nec illam reijciens, nec approbans.

30 Abulensis opponit contra illam 1. Abulensis autem *quæst. supra allegata*, illam eidem Origini attribuens, reijcit primò; quia membra Ecclesiæ iam supponebantur exclusa, illis verbis: *Nemo scit*; cum membra Ecclesiæ sub *nemine* contineantur: ergo cum dicit, *nec Filius*, non loquitur de Filio secundùm corpus Ecclesiæ, sed de se in propria persona. Hæc obiectio vrget. Hæc tamen obiectio, *vt proximè dicebamus*, non vrget; cum etiam de Angelis fieri possit, qui sub *nemine* continentur: nam hæc particula *nemo* est signum negatiuum, idemque, non solùm quod *nullus homo*, sed etiam quod *nullum ens*, qualiter Angelos continet; & tamen superfluè explicantur cum dicitur, *neque Angeli in Cælo*: ergo ex eo quod membra Ecclesiæ sub *nemine* contineantur, & dictum sit, *nemo scit*, non colligitur superfluè addi, nec *Filius* si nomine Ecclesiæ accipiatur. Meliùs dictam interpretationem impugnat secundò; nam Christus prætendebat se Secundò, & meliùs contra illam opponit. excusare, vt non reuelaret Apostolis illum diem, quia scilicet, illum nesciebat; sed illum Ecclesiæ membra nescire, sufficiens excusatio non esset: nam Apostoli eo tendebant, vt quamuis alij diem illum ignorarent; ipsis tamen reuelaretur, ob specialem amicitiam, qua Christo coniungebantur, & propter specialem familiaritatem, qua Christus illos tractabat: ergo non benè explicatur de Christo nomine Ecclesiæ.

Tertia expositio dicti testimonij est; Christum nescire illum diem, non quia absolutè non sciat, sed quia illum non scit à se, sed à Patre, quare dicit se nescire, quia cognitio, quam Christus habet, non eius, sed Patris est, iuxtà illud Ioannis 7. *Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me*. Quam expositionem refert Abulensis *vbi suprà*, & illam impugnat primo, ex his, quæ *proximè* dicebamus: Christus namque pretendebat se excusare à reuelando Apostolis illum diem, eo quod ipse diem Iudicij nesciebat; sed illum non scire à se, sed per reuelationem à Patre, sufficiens excusatio non erat, nec Apostolos quietaret; quandoquidem alia, quæ ipsis reuelabat non à se, sed à Patre sciebat: ergo expositio illa non videtur sufficiens. 31 Tertia explicat. Opponit contra illam Abulens. 1.

Secundò: quia non à se, sed à Patre cognitionem habere, commune est in omnibus, quæ scit Filius omnis enim cognitio, quam habet, illi conuenit à Patre, vel per generationem, vt Deus, vel per reuelationem, vt homo, saltem illa, quæ est supernaturalis; at ibi loquitur specialiter de notitia diei Iudicij, vt ex contextu colligitur illis verbis: *De die illa nemo scit*; ergo non ideò dicit se diem Iudicij nescire, quia illam scit non à se, sed à Patre. Secundò.

Vltima expositio sit, Christum rectè dixisse se diem Iudicij nescire, quia illam secreto sciebat, & non ad reuelandam alijs, quæ expositio consonat cum communi modo loquendi, quo illa, quæ secreto scimus, dicimus absolutè nescire; & confessarius illa, quæ in confessione scit, quia ea sub sigillo sunt, verè dicit se nescire; consonat etiam modo loquendi Scripturæ, iuxta illud Genesis cap. 22 vbi Deus ad Abraham, ait: *Nunc cognoui, quod timeas Dominum*, idest, nunc cognoscere feci, quia timorem Abrahæ manifestauit, quasi antea non cognouisset, quia antea non manifestauerat. Quæ explicatio tribuitur Hieronymo, Theophylacto, Ambrosio, Athanasio: Hylario *in 24. caput Matthæi, & in 13. Marci*, Basilio *lib. 4. contra Eunomium*, & Augustino *lib. 1. de Trin. cap. 2.* & *1. de Genesi ad litteram cap. 22.* Illam sequitur D. Th. *vbi suprà q. 10. art. 1.* ex Chrysostomo *Homil. 72. in Matthæum*, & *Homil. 14. in Marcum*. Quam etiam alijs exclusis, & impugnatis secutus est Abulensis *q. 209. in 24. caput Matthæi*, & quamuis expositiones traditæ possint non improbabiliter sustineri, huic tamen standum est. Tum, quia frequentior est apud Patres, & Theologos. Tum etiam, quia vt dixi consonat cum communi modo loquendi, qui etiam in Scriptura vsurpatur. 32 Vltima explicatio est. Hæc vlt. expositio præferenda.

Nec ex illa sequitur, Christum, vt Deum, diem Iudicij nescire: nam Christus, vt Deus, diem illum sibi vt homini reuelauit: ac proinde iuxtà istum modum loquendi, non potest dici Christum, vt Deum, diem Iudicij nescire. Nec obstat illa exclusio, *nisi Pater*, qua videtur Filius excludi, quia ly *Pater* non sumitur personaliter, vt vna ex tribus personis realiter ab alijs distincta, sed absolutè prout dicitur Pater hominum, & Angelorum titulo creationis, & iustificationis, de quo D. Thom. *infra q. 32. art. 3. in corpore*, qualiter etiam accipitur in oratione Dominica, cum dicitur: *Pater noster*, quæ paternitas conuenit Deo ratione perfectionis absolutæ, estque tribus personis communis, quod sapienter notauit Abulensis *Matthæi 24. q. 208.* Loquendo autem de illis rebus possibilibus, quas Deus Christo non manifestauit, rectè dici potest Deum talia possibilia nescire, quia licet illa perfectissimè cognoscat, ea tamen non reuelauit. 33 Obiectio quædam diluitur.

Sed contra istam expositionem obstat commune argumentum: sequitur namque ex illa Angelos diem Iudicij scire; consequens est falsum: ergo & tradita explicatio. Probatur sequela: nam si diem iudicij non scirent, maximè propter illa verba Christi: *De die illa nemo scit, neque Angeli in Cælo*; sed ex illis non infertur Angelos diem Iudicij absolutè ignorare: ergo diem Iudicij sciunt. Probatur minor: nam etiam de Christo dicitur, diem Iudicij nescire; & tamen non sequitur illum absolutè ignorare, sed non scire ad reuelandum: ergo pariter quamuis de Angelis dicatur, quod diem Iudicij non sciunt, non sequitur ipsum absolutè nescire, sed tantum, quod illum sciant secreto, & non vt alijs reuelent. 34 Contra expositionem traditam oppones 1.

Huic argumento quidam, quos sine nomine refert Sapientissimus Magister Soto; *in 4. dist. 43. quæst. 2. artic. 2. propè finem*, concedunt Angelos diem Iudicij scire, non quidem naturali notitia, nec supernaturali extrà Verbum, sed in Verbo per beatificam visionem: nam licet hoc non pertineat ad essentiam beatitudinis; spectat tamen ad illorum gloriam accidentalem: quia est res scitu dignissima, quemadmodum Augustinus *in Enchiridione cap. 36.* Angelis beatis attribuit cognitionem numeri saluandorum: nam quamuis inde non colligatur omnimoda certitudine diem Iudicij cognoscere; fit tamen coniectura (inquit Doctissimus ille Magister) quod sicut cognoscunt prædestinatorum numerum, perspiciant, & salutis diem. Ex quo consequenter censet, dicendum, etiam animas beatas diem Iudicij in Verbo cognoscere, quia pariter illius iucundissimum erit, diem illam nosse, quam suis optant amicis. Præsertim cum non immineat periculum, quod mysterium enuntient mortalibus. Quam sententiam Suarez *vbi supra* attribuit Abulensi *Matth. cap. 24. quæst. 209.* Cæterum Abulensis *ibi* sententiam istam non docuit, imo 35 Aliquorum solutio concedentium Angelis diei Iudicij notitiam.

imo q. 205. expressè negat, Angelis cognitionem diei Iudicij: q. autem 206. docet, quod licet Angeli post diem Iudicij omnia sint cognoscituri, nunc autem aliqua ignorant, & inter alia illum diem.

36 *Probabilius est Angelos diem Iudicij ignorare.* Magister Soto vbi *suprà* oppositam sententiam, vt probabiliorem sequitur. Tùm, quia ad illorum beatitudinem non spectat diem Iudicij cognoscere. Tùm potissimè, quia dicens Christus *nec Angeli in Cælo* significare videtur Angelos nullo pacto cognoscere illum diem. Cui sententiæ Suarez loco *vbi suprà* vt probabiliori adhæret, addens Abulensem affirmantem, & Sotum id negantem diuinare. Cæterum cum Magister Soto id solùm, vt probabilius affirmet, & in hoc prædictus Auctor conueniat, qua ratione Magister Sotus diuinare potest, nisi etiam ipse Suarez diuinet? Ad argumentum autem respondet ex prædicto loco tantùm in rigore colligi Angelos non scire diem Iudicij ad dicendum, an verò absolutè nesciat, ex hoc loco non inferri, sicut neque oppositum.

37 *Vera obiectionis solutio.* Melius tamen respondetur, negando sequelam. Ad probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam vt de Christo, quatenus homine, prædicta verba, non absolutè, sed cum illa restrictione accipiantur, vrgent alia Scripturæ, quibus dicitur: *plenus gratiæ, & veritatis*, & communis Patrum, & Theologorum consensus omnem ignorantiam à Christo, vt homine, relegans, quæ pro Angelis non vrgent: ac proinde loquendo de illis sunt absolutè, & non cum limitatione accipienda. Et quidem si verba illa: *Neque Angeli in Cælo*, licet cum limitatione accipere, etiam alia, scilicet. *De die illa nemo scit*, potuerunt cum eadem limitatione vsurpari. Ex quo fieret, quod ex prædicto testimonio, nec etiam de hominibus constet, diem Iudicij ignorare, nec illum absolutè nescire, sed tantum nescire ad dicendum, quod non concedet Suarez.

Probat. 1. Angelos ignorare diem Iudicij.

38 *Secundò probatur.* Prætereà: nam si Angeli diem Iudicij cognoscerent; id esset illis à Christo reuelatum illumque scirent ex Christi reuelatione; sed hoc admisso non potest dici de Christo diem Iudicij non scire: ergo ex dicto testimonio colligitur Angelos diem Iudicij ignorare, non solùm quia illum non sciunt ad dicendum, sed quia absolutè illum nesciunt. Consequentia tenet. Minor constat: vt enim docet Suarez q. 10. art. 2. in Comment. ad finem ideò de Patre non verificatur diem Iudicij non scire cum illa limitatione, quia Pater ita sciebat, quod saltem Christo homini reuelauit: ergo si Christus reuelasset Angelis diem Iudicij, non esset verum illum diem non scire. Maior autem probatur: vt enim docet D. Thom. q. 29. *de Veritate* art. 4. ad 5. Christus est Angelorum caput, quia illos illuminat secundum humanam naturam, vt dicit Dyonisius 7. *de diuinis nominibus* quo circa idem D. Thom. *suprà* q. 12. art. 4. probat Christum etiam vt hominem, ab Angelis non didicisse, quia fuit Angelorum Magister; non est autem eiusdem respectu eiusdem docere, & doceri: ergo si Angeli diem Iudicij prænoscerent, esset ex illuminatione Christi secundum humanitatem. Præterea: vt enim docet D. Thom. *suprà quæst.* 8. art. 4. Christus etiam, vt homo, est caput Angelorum secundum ordinem dignitatis, & influentiæ, quia nempè, ex influxu Christi acceperunt Angeli gratiam, & gloriam, quod adhuc de prima Angelorum gratia, & gloria substantiali esse accipiendum, docent plures D. Thomæ Interpretes, & inter illos Suarez quæst. 9. art. 4. disp. 42. sect. 1. ergo etiam notitiam diei Iudicij ex influxu Christi accepissent.

Si illum cognoscerent esset ex reuelatione Christi.

39 *Respondebis.* Si forte respondeas: si Angeli diem Iudicij prænoscerent, habituros hanc notitiam à primo suæ glorificationis instanti: ac proindè non posset illis conuenire ex illuminatione Christi, vt hominis, sed tantum ex influxu illius in genere causæ finalis, aut meritoriæ, quod non sufficit, vt non sit verum de Christo diem Iudicij secreto scire, illamque non scire ad dicendum, quandoquidem etiam si finaliter, & meritoriè notitiam diei Iudicij in mentibus Angelorum causaret, non diceretur diem illum Angelis dicere.

40 *Contra.* In contrarium obstat; vt enim quis dicatur nescire ad manifestandum, oportet, quod notitiam non communicet, non solùm per locutionem, sed alio quocumque modo; sed quamuis Christus, vt homo, non communicasset Angelis dictam notitiam loquendo; alio tamen modo illam communicasset, nempè, meritoriè moraliter, vel in genere causæ finalis: ergo non verificaretur Christum, vt hominem, non scire diem Iudicij ad illum manifestandum. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: vt enim fatetur Suarez *vbi suprà* impugnando secundam expositionem dicti testimonij asserentem Christum, etiam vt Deum, diem Iudicij non scire, quia non scit illum ad manifestandum alijs, hoc non potest de Filio verificari, eo quod Filius est principium Spiritus Sancti, & per processionem Spiritui Sancto dictam notitiam communicat; & tamen illum non communicat loquendo; cum processio Spiritus Sancti, sicut generatio non est, ita etiam non sit locutio; sicut Spiritus Sanctus, nec Verbum, nec Filius est: ergo vt aliquis dicatur rem, quam cognoscit nescire, quia non sit manifestandum, oportet, quod notitiam habitam non communicet, non solùm per locutionem, sed nec etiam alio modo.

Quod amplius vrgetur: etenim si Antiqui Patres diem Iudicij cognouissent notitia ex meritis Christi habita, non posset verificari Christum, vt hominem, diem Iudicij non scire quia illam non sciret ad reuelandum; & tamen Antiquis Patribus non reuelaret loquendo, sed tantum meritoriè notitiam illam causando: ergo si Angeli ex influxu meritorio Christi notitiam diei Iudicij habuissent, non esset verum Christum vt hominem diem Iudicij nescire, eo quod secreto diem Iudicij cognouit. Consequentia tenet. Minor est certa: nam Christus nondum existens non potest loquendo notitiam aliquam tradere. Maior autem probatur: si namque, prædicta doctrina admissa, verificaretur de Christo diem Iudicij nescire, quia illam ad reuelandum non sciret, non constaret ex prædicto testimonio Antiquos Patres diem Iudicij ignorasse: consequens est falsum: omnes enim inferunt ex prædicto testimonio, nullum ex hominibus diem extremi Iudicij cognoscere: ergo si Patres Antiqui diem Iudicij cognoscerent notitia ex meritis Christis habita, vel in genere causæ efficientis, vel in genere causæ finalis, non verificaretur de Christo quatenus homine diem Iudicij nescire, eo quod illam non sciuit ad reuelandum. 41 *Confirm.*

42 *Opponet 2. contra expositionem traditam.* Deindè contra expositionem traditam obstat: etenim ex illa sequitur Christum ex industria, & intentione dedisse Apostolis occasionem errandi; consequens est falsum: ergo, & tradita expositio. Falsitas consequentis constat primò: nam error, cuius occasionem daret, esset error contra fidem, nempè, assensus istius propositionis: *Christus nescit absolutè diem Iudicij.* Christus autem errorem contra fidem neqnit intendere. Secundò: nam Christus, nec vt Deus, nec vt homo, potest errorem per se, & ex intentione causare. Sequela autem probatur: nam Christus non intendebat, quod Apostoli intelligerent filium nescire diem Iudicij cum limitatione, & addito, nempè, ad manifestandum illis. Tùm; quia si hoc intenderet, facilius intentum assequeretur dicendo se quidem scire diem illum, non tamen vt illis manifestaret; quia ipsis non expediebat. Tùm etiam: quia per huiusmodi notitiam Apostolos quietaret, sed potiùs illorum desiderium obtinendi diei Iudicij notitiam magis accenderet, quia rem magnam esse intelligerent, quam Christus sub secreto sciebat: Christus autem quietare intendebat Apostolos: ergo intentum Christi fuit, quod Apostoli huic propositioni assentirent, *Filius nescit diem Iudicij absolutè*, quæ si de Christo, vt Deo accipiatur, apertè est hæretica: si autem de Christo vt homine, etiam erronea censetur; & consequenter ex industria, & intentione occasionem errandi discipulis dedit.

43 *Respōdet Abulēsis.* Difficultatem tetigit Abulensis *Matth.* 24. q. 210. & respondet concedendo sequelam, & negando minorem. Nam licet repugnet Deo esse Auctorem erroris formalis contra fidem, qui damnabilis, & peccatum est; non tamen repugnat illi errorem materialem intendere, & illum per se causare: error autem ille non formalis, sed materialis esset, quia veritas contraria non erat Apostolis sufficienter proposita, vt patet ex cap. 14. Ioannis, vbi Philippo potenti à Christo, vt illis Patrem ostenderet, Christus respondit; *Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me? Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum.* Ex quibus constat Apostolis, tunc temporis, nondum sufficienter esse propositam consubstantialitatem Filij cum Patre, illamque non credidisse pro tunc sicut ergo hoc nesciebant, ità etiam ignorabant, Christum scire omnia, quæ Pater sciebat, & sic intelligere poterant, Christum, etiam vt Deum, diem Iudicij absolutè ignorare, absque errore contra fidem formali ex defectu sufficientis propositionis oppositæ veritatis.

44 *Reijcit. 1. eius solutio.* Hæc tamen Abulensis doctrina vera non est, & contra illam facit primò: nam licet error materialis in fide, non sit peccatum formaliter, est tamen materialiter peccatum, & ex meritis obiecti: Deus autem non solùm actus peccaminosi formaliter, verùm etiam, nec actus, qui peccatum sit materialiter, & ex meritis obiecti potest esse Auctor, illum speciali influxu causans, & ex industria procurans, vt constat in odio indeliberato Dei, quod à malitia formali excusatur ob defectum libertatis, & tamen à Deo causari, & per se intendi non potest, vt *suprà* vidimus: ergo errorem materialem in fide non potest per se causare, nec per se intendere.

Deus non potest errorē materialem contra fidem specialiter causare, aut intēdere.

45 *Secundò reijcitur.* Deindè: nam sequitur ex solutione tradita, Christum fuisse mentitum, sumpto mendacio inadæquatè; consequens absurdum est: ergo tradita solutio sustineri non potest. Probatur sequela, vt enim ex Augustino *tom.* 4. *lib. de mendacio cap.* 4. docet D. Thom. 2. 2. q. 110 art. 1. *Mendacium est enunciatio falsi cum intentione fallendi.* Quam diffinitionem mendacij amplectuntur omnes Theologi; sed Christus dicens se nescire diem Iudicij, quia non sciebat ad dicendum, intendens, quod Apostoli intelligerent, Christum diem Iudicij absolutè ignorare, tametsi falsum non diceret, haberet tamen animum, & intentionem fallendi: ergo mentitus esset sumpto inadæquatè mendacio. Probatur

batur minor: falli consistit in cognoscendo rem aliter, ac est: ergo fallere est inducere ad concipiendam rem aliter, quam est; sed Christus intendens, quod Apostoli intelligerent ipsum absolutè nescire diem Iudicij, intenderet, quod Apostoli rem aliter quam est intelligerent: ergo haberet animum, & intentionem fallendi. *Tertiò.* Deniquè: nam falsum est: posse Deum esse Auctorem, & per se causam erroris, qui damnabilis non sit, vt vera sententia tenet 2.2.*q.*1. *art.*3. & ex dicendis constabit: ergo quamuis error in Apostolis inductus, damnabilis, & peccatum non sit, Christus illum non intendit per se, nec ex industria quæsiuit.

46 *Vera 2. obiectionis solutio.* Quare ad obiectionem factam aliter est occurrendum, negando sequelam. Nam zelare veritatem, quamuis ex hoc sit ab alijs occasio errandi sumenda, non est errorem intendere, aliàs sicut numquam licet mentiri, ità numquam liceret veritatem zelare, cuius contrarium docet D. Thom. 2.2.*q.*110. *art.*3. *ad* 3. *&* 4. ex August. *tom.*6. *lib.*22. *contra Faustum cap.* 34. *&* *tom.*4. *lib. de mendacio cap.*10. Christus autem dicens, se nescire diem Iudicij; quia non sciebat ad dicendum, veritatem occultauit, & quamuis ex dicto Christi sumerent Apostoli occasionem errandi, non sequitur fuisse intentum ab ipso, nec industria quæsitum. Ad probationem sequelæ prætermisso antecedenti, nego consequentiam. Nam potuit Christus intendere, quod Apostoli cognoscerent, se diem Iudicij nescire, nec determinatè absolutè, nec cum illo addito, nempè, *ad manifestandum ipsis*: sed nihil horum exprimendo, & sicut Christus absolutè dicens, se nescire non fuit mentitus, ità Apostoli assentientes huic propositioni absolutè sine expressione alicuius ex prædictis modis, verum assensum eliceret, quod si ex propositione absolutè prolata occasionem sumpsere sentiendi Christum absolutè diem Iudicij ignorare, hoc à Christo intentum non fuit, sed permissum, in quo nullum peccatum est, nec moralis imperfectio.

47 *Secundò arg. auctoritate Patrum.* Secundò principaliter contra eandem exclusionem arguitur Auctoritate Patrum; Christo diei Iudicij ignorantiam attribuentium. Ità Origienes tract. 30. in Matth. explicans illa verba: *De die autem illa nemo scit, nec Angeli in Cælo, neque filius hominis, nisi Pater*; vbi probabilem censet sententiam illorum, qui dicunt, Christum, vt hominem, diem Iudicij ignorasse, Athanasius etiam oratione 4. contra Arrianos post medium, vbi fusè tractat dictum testimonium, & inter alia sic ait: *Nam sicut vt homo cum hominibus esurit, & sitit, & patitur, ita cum hominibus, vt homo, non nouit.* Ac denique Cyrillus lib.9. Thesauri cap.4. & lib. de recta fide ad Reginas cap.1. eandem sententiam his verbis docuit: *Quemadmodum enim ipse cum sit vita, & facultas omnium, alimentum suscepit examinationis mensuram non despiciens* (scribitur enim, & dormisse, & laborasse) *ità etiam ignorationis futurorum, quæ humanæ naturæ conuenit, eum non puduit, quam, quidem in se recepit: omnia enim, quæ humanitati annexa sunt, ipsi communicata sunt, præter peccatum. Cum verò discipuli quæ ipsorum vires excedebant; scire cuperent, consilio ignorantiam suam ea ratione, qua homo erat, prætexit.* Ergo iuxtà istos Patres, Christus, vt homo, ignorantiam priuatiuam habuit; quandoquidem diem Iudicij ignorauit, cuius notitia Christo, vt homini debebatur, vel nullius futuri notitia fuit humanitate vnitæ debita.

48 *P. Vazq. parum in PP. benignus.* Propter hæc Pater Vazquez *disp.*31. *cap.* 1. apertè fatetur prædictos Patres in ea fuisse sententia, quod Christo quatenùs homini ignorantiam attribuerent, & nihilominus nostram esse de fide tenendam ob vniuersalem traditionem. In quo minùs consequenter loquutum notauimus *suprà*: non enim credendum est, traditionem ità vniuersalem ignorasse, minusque in Patres benignus notatur ab alijs, quia cum posset illos benignè interpretando à sententia, quam hæreticam censet, eximere, illos, vt particulares Doctores tractans, noluit interpretari.

49 *Respond. explicado PP. testimonia, Orig. & Athanas.* Ad argumentum ergo respondeo, Originem eam sententiam retulisse, non tamen approbasse, quamuis non expressè reiecerit. Vel explicari potest de ignorantia experimentali negatiua; quod nempè, Christus, vt homo diem Iudicij scientia experimentali non cognouit. Et eodem modo explicatur Athanasius, cum docet; Christum, vt hominem cum hominibus diem Iudicij non nouisse, quia scilicet diem Iudicij scientia experimentali non cognouit, non tamen negat diem Iudicij cognouisse per scientiam beatam in Verbo, & per scientiam infusam extra Verbum. Vel secundo potest explicari de Christo quatenùs homine inspecto secundum se, non autem attenta vnione, idest, non nouisse, vt hominem, diem Iudicij per vires ipsi vt homini debitas, cum quo tamen stat, quod diem Iudicij cognouerit per auxilia gratiæ debita humanitati vnitæ, non ratione sui, sed ratione vnionis ad Verbum, qualiter ipse Vazquez *vbi suprà* num.7. Ex-

50 *Vazquez redarguit.* plicat Nazianzenum orat.36. quæ est 4. de Theologianum 60. vbi sic ait: *Et cui igitur dubium esse potest, quin horam, quidem, vt Deus cognitam habeat; ignorare autem, vt homo?* Quæ verba quamuis adeò expressa sint, sic intelligenda censet, Christum secundum humanitatem ignorasse diem Iudicij, si eius humanitas secundum propriam naturam consideretur, & à Verbo cui re vera coniuncta est, vt separata per rationem inspiciatur: secus autem si attendatur, quatenus Verbo coniuncta, & à Deo scientiæ, & sapientiæ thesauris ditata. Si namque Nazianzenus quamuis ità expressè Christo vt homini prædictam notitiam negauerit sic explicatur, in quo Athanasius peccauit, vt eadem expositione absurda sententia, & vt Vazquez censet hæretica, defendatur immunis?

51 *Opponit Vazquez.* Sed contrà hanc expositionem opponit Vazquez alia Verba, quæ postea Athanasius addidit: inquit enim: *Diuinitus omnia scire, carnaliter tamen ob carnem ignorationi obnoxiam, dixit se eius rei ignarum esse.* Quæ verba non videntur posse expositione data explicari. *Respõdet.* Cæterùm hæc verba non minùs quam priùs adducta interpretationem datam admittunt: nam illorum sensus est *carnaliter*, hoc est, ex viribus carnis loquendo, præcisa reuelatione diuina, *sub carnem ignorationi obnoxiam*; id est de se ignorantiæ, & errori expositam, *dixit Christus se illius rei ignarum esse*, id est non conscium diei Iudicij ex viribus debitis humanitati, & secundum carnis reuelationem, iuxta illud Christi ad Petrum Matth.16. *Non caro, & sanguis, reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in Cælis est.*

52 *Explicat. Cyrillus.* Et eodem modo explicandus venit Cyrillus cum docuit: *Ignorationis futurorum, quæ humanæ naturæ conuenit, eum non puduit.* Non enim loquitur de ignorantia futurorum Christo vt homini absolutè conueniente; verè enim futura cognouit; & consequenter absolutè non ignorauit autem vt homo, id est, ex viribus humanitatis illa non cognouit, & huius Ignorationis Christum non puduit, sed illam in se suscepit: verum namque est, de Christo loquendo, dicere, vt hominem non cognouisse futura, non sumpto ly *vt subiectiuè*, sed *principiatiuè*, quia humanitas de se non fuit sufficiens causa cognitionis futurorum; qua ratione D. Thom. in præsenti art.3. ad 1. explicat Damascenum *lib.*3. *Orthodoxæ fidei cap.*21. dicentem: *Verbum seruilem, & ignorantem accepisse naturam*: quia nempè, accepit naturam humanam, quæ secundum rationem suæ speciei cognitionem futurorum non habet; negatio ergo cognitionis futurorum ex viribus suæ speciei, ignorantia dici non potest, & hanc ignorantiam docet Cyrillus Verbum Dei suscepisse, & Christo vt homine conuenire, cum dicit: *Ignorationis futurorum Christum non puduit.*

53 *Opponas 1.* Sed opponas primò; Cyrillus docet, quod *sicut dormiuit, & laborauit, ita etiam ignorationis futurorum, quæ humanæ naturæ conuenit ipsum non puduit*; sed verè, & absolutè laborauit, & dormiuit: ergo verè, & absolutè futura aliqua ignorauit. *Secundò.* Secundò nam assignans causam, cur ignorantiam assumpsit dicit: *Omnia enim, quæ humanitati annexa sunt, communicata sunt ipsi, præter peccatum*; sed absoluta futurorum ignorantia, est humanitati annexa, & peccatum non est: ergo iuxtà Cyrillum absoluta ignorantia futurorum fuit in Christo, vt homine, de factò reperta.

54 *Respond. ad 1. obiectionem.* Respondeo ad primam replicam: necessarium non esse, quod similitudo in omnibus teneat; vndè etsi somnum, & labor absolutè Christo inserint, non sequitur, quod ignorantia futurorum absolutè in Christo fuerit, sed solùm cum addito, nempè, ignorantia futurorum ex vi humanitatis assumptæ consideratæ secundum conditionem suæ speciei. *Ad 2.* Ad secundam dicatur, causalem illam traditam à Cyrillo non ità amplè esse accipiendam, vt omnem humanitatis defectum, qui peccatum non sit, Verbum cum humanitate assumpserit, alias dicere cogeremur sensisse Cyrillum motus indeliberatos sensualitatis fuisse humanitate Christi cum non sint peccata formaliter, sed accipiendo peccatum, in quo apertius obstaculum fini redemptionis inspicitur, etiam excipiuntur alia, quæ redemptori non congruunt qualem esse ignorantiam futurorum constat ex dictis, & ampliùs ex dicendis constabit.

55 *Tertiò arguit.* Tertiò arguitur: nam Christus cum natura nostra assumpsit naturales defectus, qui non impediebant finem assumptionis, nempè, redemptionem nostram; sed multarum rerum nescientia, impedimentum nostræ redemptionis non est, vt patet si Christus nesciret, quot lapides sunt in fluuio, numerumque arenæ maris: ergo hæc ignorauit Christus; & consequenter ignorantiam assumpsit. *Respõdet D. Tho.* Huic argumento respondet D. Thom. q.20. de veritate art 4. ad 11. negando minorem. *Nam quæcumque nescientia esset defectus redemptionem humani generis impediens, quia in redemptore per quem gratia, & veritas per totum humanum genus diffundenda erat, requirebatur plenitudo gratiæ, & veritatis, cui quælibet scientia defectus præiudicare poterat.* Quæ doctrina non sic accipienda est, vt nescientia futurorum immediatè aduersaretur fini redemptionis vt aliquid ei contrarium, qualiter aduersatur peccatum, satisfactionis valorem impediens, sed mediatè, & per quamdam incongruentiam; quia nempè vniuersalis redemptor debebat esse vniuersalis Magister, quem quæcumque ignorantia dedecet.

56 *Opponet.* Cæterùm contra hanc solutionem obstat doctrina à Nobis §. 1. tradita ex communi sententia: Christus namque non cognouit omnes creaturas possibiles; & consequenter fuit in illo aliquorum possibilium nescientia: ergo non quæcumque nescientia: est defectus redemptionem impediens, nec indecens Magistrum vniuersalem, qualis esse debet vniuersalis redemptor. *Respond.* Respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: nescientia purè

purè negatiua, concedo consequentiam: nesicientia priuatiua, quæ propriè ignorantia dicitur, nego consequentiam. Et de hac nescientia loquitur D. Thom. cum docet, *quamlibet nescientiam impedimentum forè redemptioni ratione indecentiæ:* nescientia autem possibilium purè negatiua est, eo quod humanitati assumptæ non debetur omnium possibilium cognitio, & ideò in tali nescientia nulla indecentia inuenitur.

57 *Instant Recentiores 1.* Sed contrà hanc solutionem insurgunt quidam Recentiores primò: nescientia possibilium est in proprietate ignorantia; & tamen Christum non dedecet: ergo quamuis futurorum nescientia, propriè ignorantia dicatur, non dedecet Christum ex munere vniuersalis Magistri. Probatur maior: ea est propriè ignorantia, qua quis propriè dicitur ignorans; sed non minùs propriè dicitur nos ignorare possibilia; quam ignorare futura: ergo non minùs propriè dicitur ignorantia, possibilium nescientia, quam nescientia futurorum.

58 *Secundò.* Secundò obijciunt: si ob aliquam rationem nescientia futurorum esset ignorantia propriè: secus autem nescientia possibilium, & ideò illa, & non ista esset Christo vt homini indecens, maximè quia futurorum cognitio esset debita, secus autem cognitio possibilium; sed hoc est falsum, & dato quod verum esset non probaretur discrimen: ergo vel vtraque nescientia est propriè ignorantia Christum vt hominem dedecens, vel in neutra ratio *Minor pro 1. parte probatur.* propriæ ignorantiæ, aut indecentiæ inuenitur. Minorem pro prima parte probant: non enim potest ratio assignari, cur futurorum cognitio sit Christo debita: secus autem possibilium, nec potest certo determinari, quorum cognitio debeatur, & quorum cognitio debita non sit.

59 *Pro 2. parte probatur 1.* Deindè pro secunda parte arguunt primò; quia asserere illam propriè dici ignorantiam, quæ est carentia cognitionis debitæ, est contra communem conceptionem; quia esto mihi non debeatur cognitio quadraturæ circuli, ab omnibus tamen in omni proprietate dicor, illam ignorare: ergo vt aliqua nescientia dicatur propriè ignorantia, non requiritur, quod cognitio, cuius *Secundò.* est negatio, sit debita. Deindè; quia non proprijssimè dicimur, diem Iudicij ignorare, & in eodem sensu, in quo Christo illius diei notitia negatur, & tamen illius diei cognitio nulli ex nobis secundum statum nostrum est debita; ergo ex hoc, quod cognitio futurorum sit Christo, vt homini, debita: secus autem cognitio possibilium, non probatur defectum cognitionis futurorum esse cum proprietate ignorantiam Christo, vt homini, indecentem, non autem defectum cognitionis possibilium. Ex quo inferunt Recentiores, vel Christo attribuendam esse cognitionem omnium possibilium, vel fatendum fuisse in illo quatenus homine ignorantiam propriè dictam.

60 *In Christo admittitur aliquarū rerum nescitia nō autē ignorātia propriè dicta. Ad 1. replicā resp.* Cæterum cum sententia ferè communis releget à Christo, vt homine, cognitionem omnium possibilium; & consequenter nescientiam in illo admittat: ignorantiam autem propriè dictam intellectu Christi concedere probabilitate careat, immerito Recentiores vnum cum alio connectunt, & ex non cognitione aliquorum possibilium, ignorantiam propriè dictam irrationaliter colligunt. Igitur ad primam obiectionem respondeo, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem, & suppositum minoris. Nam respectu nostri, tam possibilium, quam futurorum nescientia, non nisi impropriè dicitur ignorantia, eo quod nobis nec possibilium, nec futurorum cognitio debetur: ignorantia autem prout à nescientia distincta, quæ solum est propriè ignorantia consistit in carentia cognitionis debitæ, quod si aliquorum futurorum cognitio sit puro homini debita, illius carentia dicetur propriè ignorantia: si autem cognitio alienius rei possibilis indebita sit, illius carentia impropriè ignorantia dicetur.

61 *Ad 2. Ad 1. probat. 1. partis minoris resp.* Ad secundam, concessa maiori, nego vtrumque partem minoris. Ad primæ partis probationem nego antecedens. Ratio autem est: nam Christo ratione vnionis debetur omnis cognitio ad quam est in humanitate capacitas, & quia humanitas est capax cognoscendi omnia futura: secus autem omnia possibilia, ideò carentia cognitionis cuiuscumque rei futuræ esset in humanitate vnita cum proprietate ignorantia: carentia autem cognitionis aliquorum possibilium non est ignorantia propriè. Ad primam *Ad 1. probat. 2. partis. Differentia inter negat. & priuationem.* probationem secundæ partis minoris, nego antecedens, imo oppositum asseritur ab omnibus Theologis: & ratio est manifesta: nam ignorantia propriè sumpta, est priuatio, & priuatiuus defectus: in hoc autem priuatio à pura negatione distinguitur, quod priuatio est carentia formæ debitæ: negatio autem debitum formæ cuius est negatio non petit, vt communiter docent Philosophis: ac proindè ignorantia propriè sumpta, est carentia cognitionis debitæ aliqua ratione subiecto. Quod si nos dicimur cum proprietate quadraturam circuli ignorare, est, quia cognitio quadraturæ circuli est possibilis: & debita naturæ intellectiuæ, etsi non in omni indiuiduo. Quod autem debetur generi, vel speciei, licet indiuiduo non conueniat, dicitur illum priuatum.

62 *Ad 2. probationē.* Ad secundam probationem, nego minorem. Nos enim dicimur ignorare diem Iudicij, ignorantia negatiua, eo quod quamuis in nobis sit capacitas obedientialis ad notitiam illius diei, non tamen est nobis debita. In Christo autem est ratione humanitatis capacitas, & ratione vnionis debitum talis notitiæ: ac proindè ignorantia, quæ foret in Christo esset verè, & propriè priuatio, & in hoc sensu negatur, ex quo vlterius fit, quod non in eodem sensu conuenit nobis ignorantia diei Iudicij, in quo de Christo negatur.

§. IV.

Vltimæ obiectioni occurritur, & explicatur, an, & qualiter fuerit in Christo admiratio?

Denique arguitur: nam in Christo fuit admiratio, vt constat ex illo Matth. 8. *Audiens Iesus* (scilicet Centurionis verba) *miratus est*; sed admiratio ignorantiam præsupponit: ergo in Christo fuit ignorantia. Minor, in qua est difficultas, probatur primo ex Aristotele 1. *Metaphysicæ cap.* 2. asserente, quod admiratio causatur ex hoc, quod aliquis videt effectum, & ignorat causam: ergo admiratio ignorantiam supponit. Secundò: vt enim docet Aristoteles *lib.* 1. *Metaphysicæ cap.* 1. & ex ipso D. Thom. 1. 2. *q.* 41. *art.* 4. *ad* 5. Philosophi ex admiratione sunt moti ad inquirendam veritatem; sed moueri ad veritatem inquirendam, ignorantiam veritatis supponit: ergo admiratio procedit ex ignorantia. 63 *Vltimò arguit. Maior probat. 1. Secundò. Arist.*

Tertiò; quia vt docet idem D. Thom. 1. 2. q. 32. art. 8. in corpore. *Admiratio est desiderium quoddam sciendi; quod in homine contingit ex hoc, quod videt effectum, & ignorat causam: vel ex hoc quod causa talis effectus excedit cognitionem, aut facultatem ipsius, & ideo admiratio est causa delectationis in quantum habet adiunctam spem consequendi cognitionem eius, quod scire desiderat:* ergo iuxtà D. Thom. admiratio præsupponit ignorantiam, & ex illa procedit. Denique probatur ex Augustino Epist. 101. post medium, vbi docet: *Admirationem esse de re; cuius ratio latet admirantem, ideoque de Virginei partus mysterio se dixisse si ratio quæritur, non erit mirabile, eiusque rationem latere eis, quibus Deus voluit esse mirabile;* sentit ergo Augustinus, veram propriamque admirationem, ignorantiam præsupponere. 64 *Tertiò. S. THO. Quartò. S. Aug.*

Hoc argumento conuincitur nonnulli Theologi, vt asserant Christum, nec vt Deum, nec vt hominem propriè fuisse miratum, nec capacem affectus admirationis, sed dicitur fidem Centurionis miratus, quia fuit ad instar hominis mirantis loquutus laudans Centurionis fidem, quod homines efficiunt cum rem aliquam admirantur, sicut Deus dicitur, irasci, non quia re vera cum proprietate irascatur, sed quia instar irati se gerit cum punit, quod homines irati efficere solent. Quam doctrinam, vt probabilem sustinet Abulensis *cap.* 8. *Matth. q.* 34. Illamque sequitur Maldonadus *ibid. nu.* 10. Cui aliqui Recentiores Societatis adhærent, Arriaga *disp.* 40. *sect.* 5. Bernal *disp.* 41. *sect.* 4. Et Martinus Perez *disp.* 28. *sect.* 5. vbi docet, erga obiecta creata affectum veræ, & propriæ admirationis in Christo non fuisse, benè tamen erga obiectum increatum, eo quod, vt homo, illud non comprahendit, quam per scientiam beatam Deum quidditatiuè cognouerit. Et iuxtà hanc doctrinam cessat difficultas proposita: nam licet admiratio ignorantiam præsupponat, cum in Christo vt homine non fuerit, non sequitur fuisse in illo ignorantiam, sed instar hominū mirantiū, & ignorantium se gessisse, fidem Centurionis laudando. 65 *Propter hoc argumenti ali qui nō admittūt verā admirationē in Christo. Abulens. Maldon. Arriaga. Bernal. Perez.*

Cæterùm contra illam obstat primò: communis Scholasticorum sententia docens fuisse in Christo verè, & propriè admirationis affectum, quàm præter vnum, aut alterum Recentiorem, omnes tenere docet Vazquez *disp.* 62. *cap.* 4. & alij censent esse communem: ergo deserenda non est vt argumento occurratur. Deinde quia ad minus nequit negari sententiam admittentem cum proprietate admirationem in Christo, admodum probabilem esse; cum tot habeat patronos, & inter alios Angelicum Præceptorem, qui solus, omnibus alijs omissis, illam probabilem efficere potest: at sententia Christo ignorantiam tribuens, omnino improbabilis est: ergo sustineri debet, admisso in Christo, quatenus homine, admirationis effectu. Denique: nam verba Scripturæ cum proprietate sunt accipienda; cum sic accipi sine incommodo possunt, & ex illorum rigorosa acceptione aliquod inconueniens non sequitur; at Christum fuisse miratum in Scriptura Sacra inuenitur, & ex eo quod propriè explicetur, nullum sequitur absurdum, vt ex argumenti solutione constabit; ergo cum proprietate est constituenda in Christo, quatenus homine, admiratio. 66 *Opposita sententia est communis & prob. 1. Secundò. Denique.*

Secunda solutio est: duplicem esse admirationis speciem, alteram consistentem in desiderio cognoscendi causam orto ex cognitione effectus, cuius causa, vel ratio ignoratur, de qua admirationis specie interpretantur Philosophum 1. metaphysicæ cap. 2. cum ait: *Propter admirationem enim, & nunc, & primo, cæperunt homines philosophari, à principio quidem admirando ea, quæ de dubitandis faciliora erant: deinde paulatim vlterius procedentes, etiam de maioribus dubitando.* Et hoc ideo, quia cognoscendo effectus, illorum cognitione delectati desiderabant illius causas cognoscere, & hoc genus, vel speciem admirationis in Christo non fuisse docent, quia ignorantiam præsupponit, quæ in illo admittenda non est. 67 *Secunda solutio Suarij & Vazq. Philos.*

Alia

68 Alia est species, vel genus admirationis consistens in delectatione orta ex apprehensione alicuius rei insuetæ in eius laudem inclinans, & hoc genus admirationis non supponit, vel rei, vel causæ ignorantiam. Nam postquam, quis est miratus, videns aquam arte ascendentem in montem, si causa sit magni ingenij, enim visa causa miratur, non quidem desiderans causam videre, sed rei magnitudinem laudans; eo quod insueta sit, quo genere admirationis accipiendus est Philosophus *lib. 4. Ethicorum cap. 3.* cum docet, magnanimum non esse admirationem procliuem; eo quod quamuis res aliquæ insuetæ illi occurrant; paucas tamen ex illis magni facit, & ita parcus est in laudando. Cum ergo Christus dicitur, fidem Centurionis miratus intelligendus est de hoc admirationis genere, quæ in effectu laudis consistit, ignorantiamque non supponit. *Suarez.* Ità *Suarez in hac q. art. 8. in commentario art.* & Vazquez *disput. 62. cap. 4.* cum hac tamen differentia, quod Suarez aliquam nouitatem in rei magnæ cognitionis ad effectum propriæ admirationis requirit. Vazquez autem solam rei magnitudinem, & delectationem ex illa captam in laudem inclinantem exposcit.

69 *Si opponatur.* Quod si contra doctrinam istam opponas: sequi ex illa esse in Deo constituendum admirationis effectum cum eadem proprietate, qua in Christo, vt homine adstruitur; consequens est falsum: omnes enim Theologi excludunt à Deo admirationem: ergo tradita doctrina vera non est. Probatur sequela: nam Deus potest cognoscere rem aliquam insuetam, & raram, eamque magni facere, & laudare, vt laudauit fidem, & timorem Abrahæ *Genesis 22.* potest insuper in re illa à se cognita delectari: ergo si delectatio orta ex cognitione rei insuetæ, & raræ inclinans in eius laudem, absque vlla ignorantia rei, vel causarum talis rei, est in rigore admiratio, erit constituendus propriè in Deo admirationis affectus.

70 *Respond. Vazquez.* Respondet Vazquez, negando sequelam. Vt enim res aliqua admirationem causet, quia rara, & insueta est, debet esse supra vires eius, qui admiratur: nihil autem ab aliquo fieri potest quantumuis inassuetum, & rarum, quod sit supra vires Dei: & ideò, quamuis plura Deus laudet, in illisque delectetur, nihil tamen potest illum ad delectationem mouere, quæ propriè admiratio sit: fides autem Centurionis ex vna parte fuit rara, in homineque militari, & gentili insueta, & ex alia vires naturales humanitatis Christi excedebat, & ideò potuit, Christum, vt hominem, in delectationem mouere, quæ propriè admiratio sit.

71 *Reijcit. 1. eius solut.* Sed contra primò ad hominem contrà Vazquez: non enim minus sufficit excitare admirationem res insueta, & rara, quia ab admirante non cognita, quam quia supra eius sit, sed fidem Centurionis non esse à Christo, vt homine, vno modo cognitionis, nempè, experimentali cognita antecedenter, non est sufficiens, vt admirationem excitet ex defectu cognitionis, vt docet prædictus Auctor, quia per scientiam infusam, & beatam perfectè cognoscebantur à Christo, & fides, illius causæ: ergo pariter excedere vires Christi secundum vnam rationem, nempè, vires naturales non constituit illam, sufficiens ad ... ionis obiectum respectiuè ad Christum, vt hominem; cum non excederet vires supernaturales, quas humanitas habebat. *Iuxtà eius doctrinam si ponitur admiratio in Christo etiã est in Deo adstruenda. Secundò.* Deindè: nam homines non mirantur ortum Solis, & occasum, nec pluuiam de cœlo cadentem, & tamen sunt opera vires hominum excedentia: ergo magnitudo rei excedentis vires cognoscentis illam, non sufficit admirationem causare; & consequenter ex eo quod fides Centurionis vires humanitatis excederet: secus autem vires Dei, in cuius virtute, & cuius auxilij credidit, non redditur sufficiens ratio discriminis, vt in Christo, & non in Deo admirationem causauerit.

72 *Respõdebis.* Dices: præter excessum obiecti supra vires cognoscentis requiri, quod rarum, & insolitum sit: opera autem prædicta, etsi hominum vires excedant, insueta, & rara non sunt, ideoque admirationem non excitant: vt enim ait Augustinus tract. 24. in Ioannem: *Maius est miraculum* (idest maius opus est) *gubernatio totius mundi, quam saturatio quinque millium hominum de quinque panibus, & tamen illud nemo miratur, hoc mirantur homines, non quia maius est, sed quia rarum est:* Ergo vt admiratio excitetur, requiritur, quod obiectum rarum sit, & insuetum, ideoque ortus, & occasus Solis, & alia diuinæ virtutis opera, quantumuis eximia sint, homines admirantur, quia consueta, & rara non sunt, & assiduitate viluerunt, vt ait Augustinus *vbi proximè.*

73 *Contrà.* Sed contrà: vt enim res aliqua affectum admirationis excitet, quia rara est, non sufficit, quod in se rara sit, & vt talis cognoscatur, sed insuper est necessarium, esse raram cognoscenti, in quantum tali, idest, rara ab ipso cognitam, vel nouiter occurrentem; sed fides Centurionis non fuit Christo, vt homini rara, quatenus cognoscenti, in sententia istius Auctoris: ergo non potuit in Christo, quatenus homine excitare admirationem. Consequentia tenet. Minor constat: Vazquez enim non admittit admirationem in Christo causatam ex re nouo modo cognita, vndè quamuis per scientiam experimentalem (inquit ipse) fidem Centurionis antea non expertem cognouerit, hoc non sufficit, vt Christus illam fuerit miratus: ergo in illius sententia fides Centurionis non fuit Christo, vt cognoscenti rara, modo sufficiente ad causandam admirationem in illo. Maior autem probatur: nam Deus cognouit fidem Centurionis, vt raram, idest, vt raro, & præter morem solitum in hominibus illius status, conditionisque euenientem; & tamen illam miratus non est: ergo vt res aliqua admirationem excitet, quia rara, non sufficit, esse in se raram, & insolitam, & vt talem apprehendi, sed insuper est necessarium esse raram cognoscenti, in quantum tali, idest, raro ab ipso cognitam, vel absolutè, vel saltem modo aliquo cognitionis.

74 *Respond.* Si dicas: quod licet fides Centurionis cognoscatur à Deo, vt rara, respectu nostri, non tamen cognoscitur, vt rara respectu sui, quia non est supra virtutem Dei naturalem; & ideò non posse excitare admirationem in Deo. *In contrarium obstat.* In contrarium obstat; nam rem aliquam esse raram, & inconsuetam alicui, non est vires eius excedere; aliàs ortus, & occasus Solis, & alia opera Dei, quæ nostram excedunt virtutem, rara essent respectu nostri: ergo non ideò, non fuit rara per comparationem ad Deum: quia eius virtutem non superet, sed quia Deo, vt cognoscenti non fuit de nouo occurens, sed ab æterno perfectissimè cognita; & consequenter; cum nec etiam respectu Christi, vt cognoscentis, aliquam nouitatem habuerit, vt docet prædictus Auctor, nec etiam respectu Christi fuit rara.

75 *Secundò resp. Suarez obiect. facta nu. 69.* Secundo respondet Suarez obiectioni principali, quod vt obiectum aliquod excitet admirationem, requiri, quod nouo aliquo modo cognoscatur; & quia hoc contingit in Christo qui scientia experimentali fidem Centurionis cognouit, quam antea non cognoscebat hoc genere cognitionis, ideo in illo excitata fuit admiratio: Deus autem est incapax noui modi cognitionis, & ideò capax veræ admirationis non est. *Contrà illam opponit. P. Vazq.* Contrà quam solutionem opponit Vazquez, sinè fundamento peti ad veram admirationem nouitatem cognitionis: nam res, quæ ob sui raritatem causauit admirationem, etiam post exactam rei, & causarum eius cognitionem, admiratio perseuerat: ergo nouitas cognitionis ad veram, & propriam admirationem, necessaria non est. *Eius obiectio non vrget.* Hæc tamen obiectio non vrget: falsum enim est, non requiri ad veram admirationem aliquam cognitionis nouitatem, debet enim esse insolita cognoscenti, quod sine aliqua noua cognitione esse non potest. *Aliter reijcit. solutio P. Suarez.* Vndè solum contra doctrinam Patris Suarez opponi potest, nouum modum cognitionis non stare sine aliqua ignorantia, quam ipse videtur excludere, vt ad veram admirationem necessariam.

76 *Obiectum admirationis non esse rem magnam, quia magna, sed quia rara: probat.* His igitur prætermissis pro argumenti solutione præsupponendum est primò: obiectum admirationis non esse rem magnam, quia magna, sed quia rara, & insolita est: quod patet primo ex Augustino tom. 6. lib. 1. contra aduersarium legis, & Prophetarum cap. 7. illis verbis: *Qui miratur secundum consuetudinem, qua homines loquuntur, inopinatum, atque improuisum sibi esse significat, quod miratur.* Ergo vt res aliqua excitet admirationem, non sufficit esse magnam, sed debet rara, & insueta miranti. *Secundò. S. Aug.* Deindè; vt enim ait Augustinus tract. 24. in Ioannem: *Maius opus est gubernatio totius mundi, quam saturatio quinque millium hominum de quinque panibus, & tamen illud nemo miratur: hoc autem omnes mirantur, non quia maius est, sed quia rarum est.* Non ergo sufficit ad veram admirationem magnitudo rei cognitæ, nisi etiam inconsueta, & rara sit. *Tertiò.* Deniquè: nam in consideratione operum diuinæ virtutis communiter occurrentium, vt est mundi conseruatio, segetum multiplicatio, & alia, quæ communiter occurrunt, quæ absque dubio magna sunt, & nostram virtutem excedunt, valdè homines delectantur, & in Dei laudes excitantur, & nec affectus Deum laudandi, nec delectatio ex illorum consideratione orta, admiratio vera est: ergo consideratio rei quantumcumque magnæ, nisi inconsueta, & rara sit cognoscenti, licet excitet delectationem, & in affectum laudis inclinet, sufficiens tamen non est ad inducendam admirationem.

77 *Res aliqua mira inopinata, & improuisa est, quia scientia, & opinationẽ antecedentẽ excedit.* Secundò aduertendum est: rem aliquam inopinatam, & improuisam esse, ex eo quod scientiam, & opinationem antecedentem excedit: & hoc ideo, quia causæ aliquæ videntur, per quas aliter esse deberet, vel quia in re sunt tales causæ, vel quia cognoscenti apparent. *Prob. ex D. Thom.* Ità docuit D. Thom. q. 6. de potentia art. 2. in corpore, & in secundo Sententiarum dist. 18. q. 1. art. 3. in corpore, ibi: *Admiratio ex duobus causatur, scilicet ex hoc, quod alicuius effectus causa occulta est, & ex eo quod aliquid in re videtur, per quod aliter esse deberet.* Et paucis interpositis addet: *Contingit ergo aliquid esse admirabile simpliciter, & esse aliquid admirabile quod hunc: admirabile huic est esse id, cuius causa occulta est sibi, & cui videtur secundum suam æstimationem aliquid obuiare, quare non ita esse deberet, quamuis in re nihil sit repugnans, nec causa in se sit nimis occulta, & hoc potest dici mirum illi: admirabile autem in se, est id, cuius causa simpliciter occulta est, ita etiam quod in re est aliqua virtus secundum rei veritatem, per quam aliter debeat contingere.* Ex quibus verbis apparet, mirum, quod est obiectum admirationis, quod idem est, atque insolitum, & rarum, in eo consistere, quod eueniat supra cognoscentis expectationem, & supra iudicium, quod de illa ferre posset, attento eo, quod est in re, vel quod cognoscenti apparet.

78 Tertiò est aduertendum, hoc dupliciter contingere posse.

Primò,

Tertiò notatur. Primò, ità vt excedat omnem cognitionem subiecti, etsi non expectationem. Secundò, ità vt quamuis non excedat omnem cognitionem subiecti, aliquam tamen excedat, & expectationem alicui cognitioni innitentem. Si primo modo contingat, erit omnibus modis subiecto mirum; si autem secundo modo eueniat non erit tali subiecto omnibus modis mirum; benè tamen aliquo modo, videlicet, mirum, & mirabile huic, vt taliter cognoscenti, & tali cognitioni innitenti, ad quod non requiritur, quod præcedat rei cognitæ ignorantia omnibus modis, sed ignorantia tali modo nempè, carentia cognitionis huius, vel illius generis.

79 *Vera principalis argumenti solutio.* Quia ergo fides Centurionis, quamuis non excederet omnem Christi cognitionem: non enim superabat beatificam cognitionem, qua res in Verbo cognoscit, nec supernaturalem infusam, qua cognoscit res extra Verbum: benè tamen cognitionem experimentalem, eo quod si iudicium ferret iuxtà huius scientiæ principia, oppositum indicaret, nempè, hominem malitiæ deditum, alijsque implicatum negotijs, tantam fidem non habiturum; & consequenter excederet expectationem Christi huic cognitionem innitentem; fit consequens, quod fuerit mira Christo, vt per scientiam experimentalem cognoscenti, illique vt sic inopinatam, improuisamque, & sufficiens obiectum admirationis in Christo, non vt cognoscente per scientiam beatam, & infusam, sed cognoscente per scientiam naturalem experimentalem.

80 *In forma respond.* Iuxtà quam doctrinam ad vltimum argumentum respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: ignorantiam priuatiuam, & absolutè talem, nego minorem: priuatiuam, & absolutam, vel negatiuam, & aliquo modo, vel genere cognitionis, concedo minorem; & nego consequentiam. Nam licet in Christo non fuerit ignorantia priuatiua, nec aliquod ex futuris absolutè ignorauerit; cum omnia futura per scientiam per se infusam, & beatam cognouerit, non tamen cognouit omnia per scientiam experimentalem, & carentiam experimentalis cognitionis habuit, quæ ignorantia priuatiua non est, sed negatiua; & ideò iuxta hanc scientiam potuit aliquid ei nouiter occurrere, & quod expectationem huic scientiæ innitentem excederet, illudque ex hac scientia mirari, sicque de facto in fide Centurionis accidit. Quæ doctrina est D. Thomæ *in hac quæst. art. 3. in corpore*.

81 *Ad 1. minor. prob. Ad 2.* Et ex his ad primam minoris probationem dicatur, Philosophum esse accipiendum de ignorantia aliquo ex prædictis modis. Ad secundam probationem dicatur, D. Thom. & Philosophum loqui de admiratione prout communiter in hominibus accidit, non supponendo in illis aliquam cognitionem causæ, & ex hac admiratione fuerunt moti ad inquisitionem veritatis; cum quo rectè stat, contingere admirationem, quin supponatur ignorantia omnibus modis, sed tali, vel tali modi, hoc est, illo genere cognitionis, & ita accidit in Christo, cuius scientiam experimentalem, fides Centurionis excessit, etsi non excederet scientiam per se infusam, nec beatam.

82 *Ad 3. Admiratio solum causaliter consistit in desiderio.* Ad tertiam probationem dicatur: admirationem non consistere formaliter in desiderio, vel delectationem, sed tantùm causaliter; vt enim docet D. Thom. 2.2. q. 180. art. 3. ad 3. *Admiratio est species timoris consequens apprehensionem alicuius rei excedentis nostram facultatem*. Quod etiam docet 1.2. *q. 41. art. 4. in corpore, & solutione ad 4. & 5.* ac proindè non potest formaliter in desiderio consistere, licet illud habeat adiunctum, prout explicat solutione ad 5. statuens hanc differentiam inter admirationem, & stuporem, quod *admirans refugit in præsenti dare iudicium de eo, quod miratur, timens defectum, sed in futurum inquirit: stupens autem timet, & in præsenti iudicare; & in futuro inquirere: vnde admiratio est principium philosophandi, sed stupor est philosophicæ considerationis impedimentum*. *D. THO.* Quæ doctrina intelligenda est de admiratione prout contingit regulariter in hominibus, cum omnimoda ignorantia causæ: non autem, quia essentiale sit admirationi habere desiderium adiunctum; *Regulariter habet desiderium adiunctum sed nō essentialiter.* cum enim non supponit omnimodam ignorantiam, sed tantùm ignorantiam tali modo, vel tali genere cognitionis, non est necessarium, quod habeat adiunctum desiderium cognoscendi causam: & quia admiratio in Christo non fuit de re penitus ignorantia, sed ignorata tali genere cognitionis, scilicet, experimentali, non habuit coniunctum desiderium cognoscendi causas fidei Centurionis, quæ fuit admirationis obiectum, quia causas illas per scientiam beatam, & infusam cognoscebat.

83 *Cuidam obiectioni occurrit.* Nec obstat, Diuum Thomam solutione ad quartum docere, non quamlibet admirationem esse speciem timoris, sed illam, quæ est de magno malo: non inquam obstat. Tum, quia statim secundam solutionem adiunxit, his verbis: *Vel potest dici, quod sicut segnities, refugit exteriores operationes: ita est admiratio, & stupor refugiunt difficultatem considerationis rei magnæ, & insolitæ, siuè bona sit, siuè mala*. Quibus verbis asserit omnem admirationem esse speciem timoris. *Omnis admiratio est species timoris.* Tùm etiam: nam admirans quandoque timet obiectum, nempè, quando malum est, quod non accidit quando est bonum, tunc tamen timet, vel refugit iudicium ferre de illo. Cum ergo docet, non omnem admirationem esse speciem timoris, intelligitur de primo timoris modo, scilicet, per fugam ipsius obiecti, quia ipsum, malum est miranti; non autem negat omnem admirationem esse speciem timoris consistentis in fuga ferendi statim iudicium, vt explicat *solut. ad 5*.

Ad vltimam probationem ex Augustino sumptam dicatur; duplicem ibi admirationis causam agnoscere, vel cum ratio cuiuscumque rei latet, vel eadem res vsitata non est, eo quod singularis, aut rara est, & duplex admirationis genus, scilicet, ortæ ex latentia causæ, vel ex rei nouitate; & de primo genere admirationis explicat se dixisse, *si ratio quæritur non est mirabile*. Secundò autem admirationis genere docet Christum fidem Centurionis miratum, quamuis Christum nihil latuerit: sentit ergo Augustinus dari admirationem, quæ in subiecto, non supponat priuatiuam ignorantiam, ex eo quod res cognita, rara, & inconsueta sit, non tamen inde colligitur, vt Vazquez colligere intendit, posse dari admirationem sine nouitate rei cognitæ, & sine ignorantia antecedenti, saltem negatiua, rei, quæ est admirationis obiectum; vt enim *suprà* arguebamus sine ista nouitate, res, rara, & insolita cognoscenti vt tali, esse nequit, quod necessariò requiritur, vt admirationem causet; cum ergo Augustinus petat in obiecto admirationis esse rarum, & inconsuetum, necessariò etiam exposcit nouitatem cognitionis, & ignorantiam aliquam negatiuam præcedentem, non per negationem omnis cognitionis rei, quæ excitat admirationem; benè tamen per negationem alicuius generis cognitionis, ex qua admiratio causatur. 84 *Ad vltimā prob. minoris respondetur.*

Sed oppones primò: eundem August. *libro primò de Genesi contrà Manichæos cap. 8.* vbi contra illos hæreticos disputans testamentum vetus improbantes, quia in eo continerentur aliqua Deo indecentia, vt est illud Genesis primo: *Et vidit Deus lucem, quod esset bona*: ex quo ipsi colligebant, Deum ante non vidisse, quod est absurdum: obijcit Augustinus illis ex nouo Testamento (quod hæretici admittebant) illud Matthæi octauo, vbi dicitur, Christum fidem Centurionis miratum, & hunc modum redarguit: *Quomodo enim admirari potuit Christum fidem illorum, quam ipse in illis operaretur, aut licet alius eam operaretur, quomodo miraretur, qui illius fidei antea præscius erat? Si soluunt Manichæi quæstionem istam, & illa solui potest*, ipse autem illam sic soluit: *quod enim mirabatur Dominus noster, nobis intrandum esse significat, quibus adhuc est opus, sic moueri: omnes ergo tales motus eius, non perturbati animi sunt signa, sed docentis Magistri: sic sunt, & verba veteris Testamenti, quæ non Deum infirmum docent, sed nostræ infirmitati blandiuntur*. Ergo sentit Augustinus admirationi propriè sumptæ essentialem esse ignorantiam priuatiuam, ideoque in Christo propriè non fuisse, quia in illo ignorantia priuatiua non fuit. Patet consequentia: nam comparat verba veteris Testamenti, & noui inter se, & asserit, vtraque eodem modo dicta fuisse, vt nos instrueretur; sed illa veteris testamenti: *Vidit Deus lucem, esset bona*, quibus denotatur, tunc primum Deum lucem vidisse; non ideò dicta sunt, quia re vera Deus inceperit lucem videre, sed quia taliter se gessit, ac si tunc primum lucem vidisset, illam tunc primum laudando: ergo sentit verba Noui Testamenti, quibus Christus dicitur miratus, non sic esse intelligenda, vt verè miratus fuerit, sed quod taliter se gessit, ac si ipse miraretur, fidem Centurionis laudans. 85 *Replic. 1. Genes. S. Aug.*

Secundò nam sequitur ex tradita solutione, & doctrina esse in Deo verè, & propriè admirationis affectum: consequens est falsum: ergo & tradita resolutio. Probatur sequela: ideo iuxtà nostram doctrinam est in Christo, vt hominum proprietate admiratio, propriè que dicitur fidem Centurionis miratus, quia excessit scientiam experimentalem Christi; & hoc ideo, quia si iuxtà ea, quæ antea expertus fuerat iudicium ferendum foret, oppositum iudicaret; sed etiam Deus si iuxtà ea, quæ in hominibus eiusdem conditionis, & status cognouerat, iudicium feret, oppositum iudicaret: ergo excessit scientiam experimentalem Dei; & consequenter potuit in Deum cadere cum proprietate admiratio. 86 *Secundò:*

Tertiò: nam rem aliquam experimenti de nouo, & scientiam experimentalem antecedentem excedere, dummodo alia via perfectè cognitum sit, non sufficit excitare admirationis affectum; sed quamuis fides Centurionis nouiter scientiæ experimentali occurrerit, erat tamen perfectissimè à Christo cognita per scientiam per se infusam, & beatam: ergo quamuis excesserit scientiam experimentalem non excitauit in Christo, quatenus homine, verè, & propriè admirationis affectum. Probatur maior: obiectum admirationis est res noua, inopinata, & improuisa antecedenter; sed si quamuis experientiam excedat, & de nouo experientiæ se offerat, est tamen alia via perfectè res aliqua cognita, non dicitur propriè inopinata, & improuisa: ergo non excitat affectum admirationis, quæ propriè sit admiratio. 87 *Tertiò.*

Denique: nam admiratio propria, propriam ignorantiam supponit; sed ignorantia purè negatiua propria ignorantia non est, nec propriè ignorantia dicitur: ergo admiratio solam istam ignorantiam supponens, qualiter in Christo adstruitur, non est admiratio propria, nec propriè admiratio dicenda est; & consequenter in Christo, quatenùs homine, non fuit propriè admirationis affectus. 88 *Quartò.*

Minor

Maior probat. 1. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditor primò: nam admiratio ignorantiam præsupponit: ergo admiratio propria, ignorantiam propriam præsupponere debet, sicut quia volitio præsupponit cognitionem, volitio propriè, & simpliciter talis, cognitionem supponit, quæ propriè, & simpliciter sit cognitio. *Secundò.* Secundò: nam admiratio simpliciter, est de obiecto nouo simpliciter; sed obiectum non ignoratum simpliciter, non est simpliciter nouum: ergo admiratio non suppones ignorantiam simpliciter, non est simpliciter admiratio.

Tertiò. Tertiò: nam admiratio secundùm quid, est de re secundum quid noua, & secundùm quid ignorata; aliàs de re simpliciter ignorata propriè admiratio non esset, quod est omnium consensu falsissimum, nec est de re noua, & ignorata nouitate, & ignorantia abstrahente à tali secundum quid, & à tali simpliciter; aliàs admiratio sic abstrahens non vniuocè, sed æquiuocè diceretur de vna, & alia admiratione; sicut nouitas æquiuocè dicitur de nouitate simpliciter, & nouitate secundum quid, vel saltem analogicè, & ignorantia, æquiuocè, vel saltem analogicè dicitur de ignorantia tali simpliciter, & tali secundùm quid: ergo admiratio est de re noua simpliciter, & simpliciter ignorata; & consequenter, vt propriè admiratio detur, debet propria ignorantia supponi.

89 *Ad 1. replicam respond. Vazquez.* Hæc tamen non vrgent, nec traditæ resolutionis veritatem infringunt. Ad primam respondet Vazquez, duplicem admirationis modum fuisse ab Augustino traditum: vnum procedentem ex cognitione effectus, & latentia illius rationis, & ignorantia causæ: alterum procedentem ex apprehensione rei nouæ insolitæ; & miræ absque vlla ignorantia præsupposita. Quæ distinctio habetur in Augustino *Epistola* 101. & illa præsupposita, docet Vazquez, Augustinum *in testimonio allegato* loquutum de admiratione, iuxtà primum modum accepta, & hæc verum est, quod ignorantiam supponit, & in Christo numquam fuit: ex quo non sequitur, non fuisse in illo veram, propriamque admirationem in secunda illius acceptione: miraturque *disp. allegata cap.* 29. D. Thom. testimonio in argumento obiecto vsum fuisse, vt ex Augustino probaret fuisse cum proprietate in Christo, quatenus homine, admirationis effectum; cum ex illo oppositum colligatur, quod ponderatione facta in argumento putat coniungi. Mirum est, quam pronus sit semper Vazquez ad carpendum Diuum Thomam, & quod in præsenti sine vlla ratione Diuum Thomam redarguat, vt ex Nostra solutione constabit.

90 *Vera solutio.* Igitur ad primam obiectionem respondeo, admissa, vt iacet parentis Augustini doctrina, negando consequentiam. Ad cuius probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: imò oppositum colligitur: sicut enim verba illa: *Et vidit Deus lucem, quod esset bona*; cum proprietate accipiuntur ex parte rei significatæ, quamuis attento modo, quo illis vtimur communiter, supponendo in nobis carentiam antecedentis notitiæ, non possint de Deo verificari, sed quia ad instar tunc incipientis lucem videre se gessit: ita verba illa, quibus admiratio Christo attribuitur ex parte rei significatæ cum proprietate accipiuntur, quamuis attendendo ad id, quod in hominibus communiter accidit cum admirantur, nempè, ad ignorantiam priuatiuam, quam regulariter importat, Christo cum proprietate admiratio non competat.

91 *P. Vazquez in consequentia in doctrina notatur. Probatur.* Præterquamquod, etiam si Augustinus vtriusque Testamenti verba æquiparauerit, & verba illa veteris testamenti: *Vidit Deum lucem, quod esset bona*, impropriè essent accipienda, non posset prædictus Auctor consequenter ad suam doctrinam inferre admirationem, de quo in nouo Testamento, impropriè Christo, vt homini, attribuere: quod probo meo iudicio clarè: nam hic Auctor censet, admirationem, quam Augustinus *Epist.* 101. admittit in Christo, vt hominem, esse talem verè, & propriè; & tamen verba noui testamenti, quibus admiratio Christo attribuitur, comparat cum illis veteris testamenti, quibus Deum homines tentare dicitur, Deuteronomij 13. *Tentat vos Dominus Deus vester*; quæ propriè accipi non possunt; nullus enim Theologorum admisit Deum propriè nos tentare: ergo ex eo quod *lib. 1. de Genesi contrà Manichæos*, æquiparauerit verba noui testamenti admirationem Christo attribuentia, verbis testamenti veteris, quæ in sensu improprio accipiuntur, non sequitur Augustinum in præfato testimonio admirationem, quam Christo, vt homini, attribuit, accipere in sensu improprio.

92 *Confirmatur.* Explico difficultatem, & vrgeo: Augustini verba epistola 101. hæc sunt: *Nec ideò reprehendenda est sententia, quæ dictum est, si ratio quæritur non erit mirabile, quoniam est aliud genus admirationis; cum ratio manifesta est admiranti; neque enim propterea culpatur sententia, quæ dictum est Deus neminem tentat, quoniam est aliud tentationis genus, propter quod rectè itidem dictum est tentat vos Dominus Deus vester.* En vbi Augustinus ait, esse duplex genus admirationis, sicut est duplex genus tentationis, quorum vno Deus neminem tentat; alio tamen tentare dicitur, æquiparatque admirationem, quam admisit in Christo, tentationi, qua concedit Deum homines tentare, quæ propriè tentatio non est in omnium Theologorum sententia; & tamen ex hoc non infertur tribuere Christo eo in loco impropriam admirationem, vt fatetur Vazquez: ergo pariter ex eo quod *loco ex libro super Genesim*, adducto, admirationem, quam in Christo admittit, æquiparauerit visioni incipienti in Deo, quæ impropriè solum accipitur, non sequitur loqui de admiratione impropriè. Et ratio vtrobique est eadem; quia non est necessarium quod æquiparatio teneat in omnibus: sine fundamento, ergo Vazquez carpit Diuum Thomam, eo quod testimonio illo vsus fuerit ad probandum ex Augustino in Christo, quatenus homine, propriæ admirationis effectum.

Ad secundam obiectionem, nego sequelam. Ratio autem discriminis est: nam quamuis fides Centurionis excedat motiua antecedenter cognita à Deo, non tamen excedit aliquam cognitionem antecedentem Dei, nec in Deo est noua cognitio terminata ad illam fidem, sed vnica indiuisibili formaliter, & virtualiter cognitione omnia illa obiecta cognoscit; ideoque in Deo, nequit cum proprietate admiratio constitui; in Christo autem scientia experimentalis distincta est, à scientia beata & infusa, & Centurionis fides scientiam experimentalem Christi antecedentem excedit, & expectationem huiusmodi scientiæ innitentem; & ideo potuit secundum hanc scientiam fidem Centurionis mirari. 93 *Ad secundam replicam. In Deo non datur vera, & propria admiratio; benè tamen in Christo.*

Ad tertiam, nego maiorem. Ad illius probationem, concessa maiori distinguo minorem: non dicitur propriè inopinata, improuisaque omnibus modis, & secundum omne genus cognitionis, concedo minorem: aliquomodo, & quo cognitionis genere, nego minorem, & consequentiam. Nam licet admiratio, quæ turbati animi est exigat obiectum improuisum, & inopinatum antecedenter omni genere cognitionis; illa autem, quæ turbati animi non est, sed docentis Magistri, & absque vlla turbatione exercetur non petit obiectum omni cognitione improuisum, sed tantum improuisum, & inopiatum secundum aliquod cognitionis genus; & licet improuisum hoc modo non dicatur improuisum omnibus modis; est tamen propriè improuisum, & consequenter obiectum sufficiens effectus propriæ admirationis. 94 *Ad tertiam.*

Ad vltimam, nego maiorem. Ad primam probationem, distinguo antecedens: ignorantiam, idest, nescientiam, concedo maiorem: ignorantiam, idest, scientiæ priuationem, nego antecedens: & distinguo consequens: ignorantiam propriè talem in ratione nescientiæ, concedo consequentiam: ignorantiam propriè talem in ratione priuationis, nego consequentiam. Admiratio namque non petit ex carentia cognitionis debitæ procedere, sed tantum ex carentia cognitionis abstrahentis à debita, vel non debita, quæ propriè nescientia dicitur: licet autem carentia cognitionis non debitæ, impropriè ignorantia sit, propriè tamen est nescientia; & ideò ex illa potest admiratio propriè talis procedere. 95 *Ad vltimam. Ad primam probationem maioris.*

Et ex his ad secundam probationem maioris, distinguo maiorem: de obiecto nouo simpliciter, idest, omnibus modis, nego maiorem simpliciter, idest, propriè, concedo maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Id namque quod nouum est cognoscenti secundum aliquem modum cognitionis, quamuis aliàs sit cognitum alio cognitionis genere, & quamuis cognitio, qua non est cognitum antecedenter debita subiecto non sit, simpliciter nouum est, idest, propriè nouum est quamuis non sit nouum simpliciter, idest, omnibus modis, & ideo est potens causare effectum admirationis, qui propriè admiratio sit. 96 *Ad secundam.*

Ad tertiam probationem dicatur: admirationem, vt sic respicere obiectum nouum nouitate tali simpliciter, idest, propriè, non tamen simpliciter, idest, omnibus modis, respicere etiam obiectum nescitum nescientia, quæ propriè nescientia sit, non tamen ignoratum ignorantia propriè tali, vndè quamuis admiratio procedent ex obiecto non scito negatione cognitionis non debitæ, non sit de obiecto propriè ignorato, quia tamen est de obiecto propriè nescito, est cum proprietate admiratio conueniens cum admiratione de obiecto ignorato propriè in hoc, quod est præsupponere nescientiam, quæ propriè nescientia est, quamuis non conueniat cum illa in suppositione ignorantiæ propriè talis. 97 *Ad tertiam.*

§. V.

De iudicio erroneo speculatiuo.

Sit Secunda conclusio. *Iudicium speculatiuum erroneum, non potuit esse in humanitate vnita, etiam de potentia absoluta.* Conclusionem istam probat Suarez primo; nam id quod à Verbo in humanitate assumitur, necessario sanctificatur; sed iudicium erroneum est incapax sanctificationis à Verbo: ergo etiam est incapax, vt ab illo in humanitate assumatur. Secundò nam omne, quod Verbo mediatè, vel immediatè coniungitur, venerationis dignum efficitur; sed iudicium erroneum nequit esse venerabile: ergo nec potest, adhuc mediatè, diuino Verbo coniungi; 98 *Secunda conclusio. Probat illa Suarez 1. Secundo.*

& consequenter non potest in humanitate Verbo vnita simul cum vnione coniungi.

99 *Vtraque ratio vt insufficiens reijcitur 1.* Hæc tamen duo argumenta non vrgent: illaque *disp.* 41. §. 3. inefficacia censuimus, eo quod natura irrationalis incapax est sanctificationis à Verbo; & tamen non est incapax vnionis immediatæ cum ipso, vt docuimus cum communi sententia *suprà q.* 4. *disp.* 18. §. 4. *à num.* 54. ergo quamuis iudicium erroneum incapax sit sanctificationis à Verbo, poterit esse capax vnionis mediatæ cum ipso. Ex quo etiam secunda ratio infirmatur: non enim minus petit Verbum sanctificare extremum sibi immediatè vnitum, quam reddere venerabile id, quod vnitur ipsi mediatè; sed illa exigentia non obstat, vt possit immediatè Verbo vniri natura insanctificabilis: ergo nec obstat, vt possit cum Verbo vniri mediatè natura omnis venerationis incapax.

100 *Secundo.* Deinde: sicut enim ex vnione cum Verbo redditur aliquid venerabile, ità ex contactu constituitur adorabile, vt patet in Cruce Christi, & in vestibus ipsius, quæ ex solo contactu sunt adoratione Latriæ dignæ; & tamen hoc non obstante id, quod adorationis est incapax, non inde capax contactus constituitur: manus namque, quæ alapa Christum cesit, ipsum contingit contactu physico, quamuis ex illo adorabilis non fuerit constituta: ergo pariter esse poterit capacitas ad vnionem mediatam cum Verbo cum incapacitate venerabilitatis ab ipso: ac proinde, ex eo quod assensus erroneus incapax sit; recipiendi Venerabilitatem à Verbo, non probatur incapax vnionis mediatæ cum ipso.

101 *Prob. conclusio 1.* Vnde his argumentis, vt inefficacibus omissis, suadetur conclusio primo: Deo namque repugnat, vt causam particularem in errorem influere, illumque speciali concursu causare; sed si humanitas vnita Verbo erraret, Verbum: vt illa subsistens, esset causa particularis erroris: ergo implicat error in humanitate vnita. Consequentia tenet. Minor constat ex dictis *disp.* 41. vbi ostendimus, actiones omnes humanitatis Verbo hypostaticè vnitæ, esse Verbi, vt in illa subsistentis, nedum *denominatiuè*, verum etiam *influxiuè*, ex illo communi axiomate asserente, actiones esse suppositorum, quod non solum *denominatiuè*, sed etiam *influxiuè* accipiendum, ibi ostendimus; sed iudicium erroneum esset actus ab humanitate elicitus: ergo Verbum, vt in illa subsistens vt *quod* in errorem influeret, sicut causa particularis.

102 *Maior prob. 1.* Maior autem præterquamquod frequentior est apud Theologos 2. 2. *q.* 1. *art.* 3. probatur primo: quia namque Deus est summè bonus, non solum non potest peccare, sed etiam non potest esse causa particularis peccati, & quia summè verax est; non solum non potest mentiri, sed etiam ipsi repugnat, esse causam particularem mendacij; sed etiam est summè verus: ergo non solum non potest errare, sed nec etiam potest vt causa particularis in errorem influere. Patet consequentia: non enim minus opponitur error summæ veritati, quam mendacium summæ veracitati, & peccatum summæ bonitati: ergo si Deo, quia summè verax, & summè bonus est, non solum repugnat mentiri, & peccare, sed etiam, vt causam particularem in mendacium, & peccatum influere, repugnabit ipsi, quia summè verus est non solum errare in se ipso, sed etiam in nobis errorem, vt particularem causam efficere, & in illum speciali influxu influere.

103 *Secundò.* Secundò probatur maior: Deo namque non solum repugnat falli, rem aliter, ac est cognoscendo, sed etiam repugnat fallere, nos inducendo ad rem aliter, ac est cognoscendam; sed si vt specialis causa iudicium erroneum infunderet, falleret nos *effectiuè*, faciendo, quod intelligeremus rem aliter, quam est in se: ergo repugnat Deo, vt particularem causam in iudicium erroneum

Tertiò. influere. Tertiò: si namque posset Deus, vt causa particularis efficere iudicium erroneum, posset errorem, vt errorem intendere, sed repugnat Deo intendere per se errorem: ergo repugnat illi particulari influxu in errorem influere. Consequentia tenet. Maior constat: quod enim Deus, vt particularis causa operatur, intendit illud per se; cum omnis effectus ex intentione alicuius causæ procedat: effectus autem Dei, vt causæ particularis in aliam non reducatur: ergo si Deus esset causa particularis erroris intenderet illum per se. Minor autem probatur: nam si Deus intenderet per se errorem mentiretur, sumpto inadequatè mendacio, vt §. 3. impugnando Abulensem dicebamus; sed asserere Deum posse mentiri sumpto inadequatè mendacio, temerarium videtur: ergo asserendum non est, Deum posse errorem per se intendere.

104 *Secundò prob. conclusio.* Secundò probatur conclusio: Deo namque repugnat peccatum: etiam in natura assumpta, vt cum communi sententia docuimus *disp.* 41. à qua non dissendit Vazquez; sed assensus speculatiuus erroneus, est actus peccaminosus: ergo repugnat Verbo in humanitate assumpta, etiam de potentia absoluta. Consequentia est bona. Maior ex superius dictis constat. Minor autem ostenditur

Minor prob. 1. primo: vt enim docet D. Tho. 2. 2. *quæst.* 110. *art.* 3. mendacium ideo est peccatum ex genere, quia ex se cadit supra materiam indebitam: *Cum enim* (ait D. Tho.) *voces naturaliter sint signa intellectuum, innaturale est, & indebitum, quod aliquis voce significet id, quod non habet in mente*; sed non minus naturaliter ordinantur conceptus ad res significandas, vt sunt, quam voces ad manifestandum conceptus: ergo non minus inconnaturale, & indebitum est, res aliter, ac sunt significare conceptibus, quod fit per assensum erroneum, quam vocibus significare res aliter, ac sunt in conceptu, quod fit per mendacium; & consequenter sicut mentiri est ex genere suo peccatum, ita rei aliter ac est, assentiri, est ex genere suo peccatum.

Secundò: probatur minor: mendacium non solum est malum ratione deformitatis vocum ad conceptus, sed etiam ratione animi, & intentionis fallendi inclusæ in ipso mendacio, vel expressæ; & supperadditæ, vt communiter docetur à Theologis cum D. Tho. 2. 2. *q.* 110. *art.* 1. ergo animus fallendi alium, quo formaliter constituitur, vel saltem completur mendacium, est peccatum; & consequenter peccatum est, alium in errorem inducere: ergo etiam erit peccatum, quod aliquis in se ipso voluntariè causet errorem: ac proinde error voluntarius alicui est formaliter peccatum. 105 *Secundò.*

Dices, ex hoc ad summum concludi in humanitate vnita non posse, etiam de potentia absoluta, iudicium erroneum voluntarium existere: non autem quod error, qui voluntarius non sit in illa existere nequeat. Sed contra primo: nam eo ipso, quod error voluntarius, sit formaliter peccatum, error libertate carens est peccatum materialiter, & solum à malitia formali excusatur ex defectu libertatis, sicut odium indeliberatum Dei excusatum à malitia formali ob defectum libertatis, est peccatum materialiter; sed humanitas vnita, non solum est incapax actus formaliter mali malitia morali, sed etiam actus mali materiali malitia, vt *disp.* 42. diximus, & constat in odio indelibetato Dei, ad quod non est in humanitate vnita capacitas, quamuis excusetur à malitia formali, quia *obiectiuè* malum est: ergo ratione facta non solum excluditur ab humanitate vnita capacitas assensus erronei voluntariè, & liberè eliciti, sed etiam erroris non liberi, & inuoluntarij. 106 *Responsibus.* *Contra 1.*

Contrà secundò: nam esto iudicium erroneum ex defectu libertatis, non imputaretur ad culpam humanitati vnitæ, Verbo tamen in se ipso ad culpam imputaretur; sed hoc implicat: ergo implicat iudicium speculatiuum erroneum in humanitate vnita. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: Verbo, ratione vnionis humanitatis ad ipsum, inest obligatio specialis gubernandi humanitatem, & vitandi in illa omnem motum inordinatum, siuè ad voluntatem spectet, siuè ad intellectum, siuè ad quamcumque aliam potentiam humanitatis; & aliàs potest iudicium erroneum humanitatis vitare: ergo iudicium erroneum in humanitate existens Verbo in se ipso ad culpam imputaretur. Patet consequentia: ideo humanitati ratione sui inspectæ, iudicium erroneum sine libertate elicitum non imputaretur ad culpam, quia quamuis obligationem habeat dictum iudicium vitandi, non potest illud vitare, cum necessario illi conuenit; sed in Verbo, vt Deo, est specialis obligatio gubernandi humanitatem, & vitandi iudicium erroneum, & aliàs est potens illud vitare: ergo Verbo, vt Deo ad culpam imputaretur. 107 *Contra 2.*

Explicatur, & vrgetur; vt enim *disp.* 42. §. 3. arguebamus: motus inordinati appetitus sensitiui quamuis quia indeliberati, non imputarentur humanitati inspectæ ratione sui, Verbo in se ipso imputarentur ad culpam, quia ad illos coercendos obligatur speciali obligatione consurgente ex vnione humanitatis cum ipso, & aliàs potest illos impedire; sed hæc ratio pari efficacia militat in iudicio speculatiuo erroneo non libero humanitati: ergo quamnis quia non liberum non imputaretur humanitati ad culpam, Verbo in se ipso ad culpam imputaretur. 108 *Confirmatur.*

Denique probari solet conclusio ab inconuenienti, quod ex contraria sententia sequitur, nempè, Christum, vt hominem non esse infallibilis auctoritatis in dicendo; consequens est falsum: ergo sententia contraria. Consequentia tenet. Minor videtur certa: si namq; Christus vt homo infallibilis auctoritatis in dicendo non esset, non essent certa, nec vt talia fide credenda, quæ in Euangelio nos docuit; consequens absurdum est: ergo absurdum etiam est Christo, vt homini, negare infallibilem auctoritatem in dicendo. Sequela autem probatur: non stat infallibilitas in dicendo sine infallibilitate in cognoscendo, ideoq; Deus infallibilis est in dicendo, quia nec falli potest, nec fallere, quod si Deus falli in cognoscendo posset, etiam posset alios fallere, loquendo, vt ipse cognosceret, aliter tamen, ac res esset in se ipsa; sed si Christus quatenus homo posset elicere assensum erroneum, non esset infallibilis in cognoscendo; cum falleretur hoc ipso, quod erroneè assentiretur: ergo infallibilis in dicendo non esset. 109 *Vltimò probari solet conclusio.*

Quod amplius vrgetur: nam hoc ipso quod Christus quatenus homo de re aliqua aliter, quam esset iudicaret, posset rem illam, vt à se iudicatam verbis manifestare; sed hæc manifestatio esset falsa loquutio: ergo hoc ipso, quod posset iudicium erroneum elicere, posset etiam falsum loqui falsitate, saltèm materiali; & consequenter infallibilis in dicendo non esset. Consequentia tenet. Minor est certa: nam huiusmodi loquutio, etsi esset menti conformis, non tamen conformaretur cum re ipsa, vt est in se, & consequenter esset materialiter falsa. Maior autem non minus aperta videtur: omne namque, quod quis concipit, potest 110 *Confirmatur.*

potest alijs manifestare Verbis: ergo Christus, vt homo, concipiens rem aliter, ac esset, posset conceptum istum manifestare verbis, & vt conciperet, loqui.

111 *Si respondeatur.* Si respondeatur, Christum vt hominem considerari dupliciter. Primò, vt Doctorem fidei, & Magistrum vniuersalem, & prout est caput Ecclesiæ. Secundò, vt doctorem particularem, & priori modo inspectum, non posse falli, nec fallere, etiam materiali fallatia: secus autem secundo modo, & hoc sufficere, vt quæ in Euangelio traduntur, certa sint, & vt talia fide diuina credenda, eo quod ab ipso, vt Ecclesiæ capite, vniuersalique Magistro sunt dicta. *Opponunt Auctores hoc argumento vtentes.* In contrarium obijciunt, argumento facto vtentes, non posse certo constare, quæ in Euangelio continentur esse à Christo tradita, vt Ecclesiæ capite, & Magistro vniuersali, & non ex cognitione ipsi potente competere, vt particulari Doctori: vnde namque hoc certo constare potest? Ergo si potest vt Doctor particularis errare, & verbis errorem manifestare, non constat esse certa ea, quæ in Euangelio continentur.

112 *Obiectio ista Auctores contrarios nō vrget, & instatur. Pontifex errare potest, vt particularis Doctor, non vero vt Ecclesiæ caput. Vrgetur instantia.* Hæc tamen obiectio instatur in his, quæ diffinit Pontifex, quæ certa sunt, & fide diuina tenenda, & hoc ideo, quia licet possit, vt particularis Doctor errare, non potest errare; vt Doctor, & caput Ecclesiæ; & tamen obiectio facta potest fieri eodem modo; vnde namque constat Pontificem loqui vt caput visibile Ecclesiæ, & non vt Doctor particularis? Sicut ergo de hoc constat ex Ecclesiæ propositione, & quia Ecclesia id, vt diffinitum à Pontifice, vt Ecclesiæ capite proponit, ità constare potest ea, quæ continentur in Euangelio esse à Christo, vt Ecclesiæ capite dicta, quia Ecclesia illa vt ita dicta proponit. Explicatur, & vrgetur instantia, quod Pontifex, vt Ecclesiæ caput non possit errare, quamuis, vt Doctor particularis errare possit, sufficit, vt certæ sint, & fide diuina credendæ illius diffinitiones: ergo pariter, quod Christus, vt caput Ecclesiæ, & vt Doctor vniuersalis non possit falli, nec fallere, etsi vtrumque possit vt particularis Doctor, & vt homo particularis, sufficiet, vt ea, quæ in Euangelio tradidit, certa, & indobitata sint, & fide diuina credantur.

113 *Aliter impugnatur solutio tradita 1. Secundò.* Potest tamen aliter solutio tradita infringi. Primo: quia multum derogat auctoritati Christi, vt hominis, posse nos fallere, etiam vt particularem Doctorem, sed hoc saltèm sequitur ex eo quod possit errare: ergo asserendum est implicare errorem in humanitate vnita, vt dictum inconueniens vitetur. Secundò: nam humanitati vnitæ ratione vnionis ad Verbum debetur negatio concursus ad mendacium, etiam materiale, sicut illi ratione vnionis debetur negatio concursus ad odium Dei, etiam indeliberatum; sed hoc ipso non potest Christus, vt homo, dicere materiale mendacium, etiam de potentia absoluta: ergo Christus, vt homo nullatenus potest fallere; & consequenter nec falli. *Humanitati ratione vnionis debetur negatio concursus ad mēdacium, adhuc materiale.* Maior constat ex his, quæ *disp.* 41. docuimus, nempè, humanitati vnitæ ratione vnionis ad Verbum deberi omne bonum possibile, & carentiam omnis mali: mendacium autem, estò materiale sit, malum est, ergo illius carentia debetur humanitati; & consequenter etiam est debita illi carentia concursus Dei ad mendacium materiale. Minor etiam ex *ibidem* dictis constat: nam hoc ipso, quod humanitati debeatur negatio concursus ad mendacium materiale, Deus concurrens *positiuè* cum humanitate ad mendacium non concurreret, vt causa vniuersalis, sed vt causa particularis, quod implicat; sed implicante concursu Dei ad mendacium materiale, implicat tale mendacium in humanitate vnita: ergo eo ipso, quod negatio concursus sit debita humanitati; implicat, Christum, vt hominem materiale mendacium proferre. Recollantur dicta *disp.* 41. §. 1.

§. Vltimus.

Soluitur opposita sententiæ fundamentum.

114 *Arguitur contra cōclusionē.* Contra conclusionem arguitur. Non minus opponitur mors vitæ, quam error veritati sed quod Verbum summa vita sit, non obstat quominus in natura assumpta moriatur, & mortem possit, vt particularis causa causare, & in illam speciali influxu influere: ergo quod sit summa veritas, non tollit, quominus in natura assumpta erret, & in iudicium erroneum, vt causa particularis influat.

115 *Si respondeatur instando argumentū.* Si respondeatur, instando in malitia peccati, quæ bonitati Verbi non solum opponitur in se ipso, sed etiam in humanitate assumpta, & ab illo nequit speciali influxu causari; & tamen de illa idem argumentum fit, nempè, non minus mortem summæ vitæ opponi, quam malitiam summæ bonitati: sicut ergo non conuincitur argumento facto, posse Verbum in natura assumpta peccare, ita nec illo concluditur, posse Verbum in natura sibi vnita errare.

116 *Replicabis 1. Secundò.* In contrarium obstat primo: nam plures censent eandem esse de peccato, atque de error rationem, quantum ad hoc, quod est posse Verbo in natura assumpta competere: ergo instantia ad rem non est. Secundò: nam ideo peccatum opponitur Verbo non solum in se ipso, sed etiam in natura assumpta, quia Verbum non solùm in se ipsum est sanctum infinitè simpliciter, sed etiam humanitatem santificat sanctitate simpliciter infinita, & increata; sed Verbum non constituit se ipso humanitatem sapientem: ergo ex eo, quod peccatum non solùm opponatur Verbo in se ipso, sed etiam in humanitate assumpta, non sequitur idem de errore dicendum. *Tertiò.* Tertiò: nam error est malum physicum, & pœnæ, peccatum autem est malum morale; sed malum putè physicum, non est cur repugnet Verbo in humanitate assumpta; cum alia, quæ mala physica sunt, in humanitate susceperit, vt constat in fame, siti, morte, & alijs, quæ non sunt moraliter, sed tantùm physicè mala, & pœnæ originalis peccati: ergo quamuis peccatum non solùm repugnet Verbo in se ipso, sed etiam in humanitate assumpta, non sequitur idem esse de errore dicendum.

117 *Respōdetur argumento facto Verbū in natura assūpta potuisse mori non autē errare. Error opponitur omni intellectuali naturæ mors autem solum opponitur vitę particulari.* Respondeo, distinguendo maiorem: non minus *intensiuè*, concedo maiorem: *extensiuè*, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam mors non opponitur naturæ viuenti, vt sic, sed naturæ particulari viuenti, cuius vitæ priuatio est, & huic magis opponitur, quam error veritati, quia oppositio mortis cum vita est priuatiua, quæ maior est oppositione contraria, qua error opponitur veritati; error autem licet *subiectiuè* solum opponatur veritati particulari iudicij existentis, vel potentis existere in subiecto, cui error inhæret, & soli naturæ intellectuali, cui inest: *obiectiuè* tamen repugnat cum iudicio verò opposito in quocumque subiecto sit, & cum omni intellectuali natura; vndè opponitur iudicio vero Dei de obiecto terminante errorem, tenditque in illius destructionem; & consequenter opponitur non solùm cum natura intellectuali, cui inhæret, sed etiam cum omni intellectuali natura, & cum natura diuina. Ex quo fit, quod quamuis mors *intensiuè* non minus, imo magis opponatur vitę, quam error veritati; *extensiuè* autem non ita, quia mors solum opponitur vitę, cuius est priuatio, quę est vita particularis: error autem opponitur naturę intellectiuę ex communi conceptu intellectiuę, sub quo natura diuina continetur, & quia Deus nihil sibi contrarium, vel oppositum potest speciali influxu causare: fit, quod in errorem sibi oppositum non possit speciali influxu influere, bene tamen in 118 mortem. Ex quo vlterius fit, quo Verbo ex conceptu summę vitę non opponatur mors in assumpta natura: error autem ipsi etiam in natura assumpta opponatur ex conceptu summè veri. Et quia in simili ratione discriminis fundatur oppositio peccati cum Verbo, etiam in natura assumpta, quamuis mors cum Verbo in natura assumpta oppositionem non habeat, rectè instatur argumentum in malitia peccati.

119 *Ad 1. replicam respōdetur. Ad secundam.* Ad primam replicatur, sufficere nostrę sententię, quod eadem ratio sit de errore speculatiuo, atque de malo morali, quoad posse, & non posse in humanitate assumpta cum vnione ad Verbum componi. Nam sententia docens, posse peccatum simul cum vnione ad Verbum existere, est ad minus improbabilis. Ad secundam, distinguo maiorem: ideo, vt causa sufficienti, concedo maiorem: vt causa vnica, & necessaria, nego maiorem: vt causa sufficienti, concedo maiorem: vt causa vnica, & necessaria, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Peccatum namque non ideo solum non potest cum vnione ad Verbum componi, quia humanitas ex vnione ad Verbum infinitè sancta redditur; sed insuper, quia Verbo repugnat speciali influxu in peccatum influere, vt *disp.* 41. §. 9. ostendimus, quę ratio etiam militat de errore speculatiuo, & ideo quamuis humanitas non sit sapiens à Verbo formaliter, restat alia causa, incompossibilitatis erroris cum vnione ad Verbum in humanitate assumptum.

120 *Ad 3. respondetur primo.* Ad tertiam respondeo primo, negando maiorem; vt enim secundo loco arguebamus, error speculatiuus voluntariè admissus, est malus malitia morali, quod si inuoluntariè fiat, est malus saltèm materialiter; repugnat autem sanctitati infinitę simpliciter, qua humanitas gaudet à Verbo, non solum actus malus formaliter, sed etiam actus materialiter malus, vt ibi dicebamus, & ostendimus *disp.* 42. §. 3.

121 *Secundo respondetur.* Secundo pretermissa maiori, negando minorem. Nam estò malum physicum sit, & non morale, est tamen vnde repugnet speciali Dei influxui, & causalitati; & consequenter coexistentia in humanitate assumpta simul cum vnione ad Verbum, nempè, oppositio, quam habet cum natura intellectuali, vt sic; & consequenter cum natura diuina sub illa ratione contenta, quæ ratio in alijs malis physicis in obiectione enumeratis non militat; & ideo quamuis illa mala possint à Deo, vt à particulari causa procedere, & cum vnione ad Verbum in humanitate consequitur posse errorem speculatiuum existere in humanitate vnita, nec à Deo speciali influxu causari.

122 *Instabis primo. Instabis secundo.* Sed oppones primo: omne malum pœnæ potest terminare specialem Dei causalitatem, & à Deo ex intentione procedere; sed error speculatiuus est malum pœnæ: potest Deus in illum speciali influxu influere, illumque vt causa particularis causare: ac proinde poterit in humanitate vnita simul cum vnione existere. Secundo: nam si ob aliquam rationem non posset, esset quia opponitur cum natura intellectiua ex conceptu intellectiuæ, & hoc

M 2 ideo,

ideo, quia opponitur *obiectiuè* cum veritate, quam dictat iudicium verum in quocumque subiecto sit, etiam iudicium diuinum; sed hæc ratio supponit falsum, & quamuis verum supponat, non concludit: ergo potest à Deo speciali influxu effici; & consequenter potest cum vnione ad Verbum in humanitate componi. Maior cum consequentia tenet. Minor autem pro prima parte probatur: nam etiam mors opponitur vitæ, qua priuat, & hæc terminat amorem diuinum, & tamen non opponitur amori, quem vita terminat: ergo ex eo quod error speculatiuus opponatur veritati obiectiuè, quam dictat, & ad quam terminatur iudicium verum existens in diuino intellectu, non sequitur opponi iudicio Dei, nec naturæ intellectuali diuinæ, nec cum natura intellectiua ex conceptu intellectiuæ.

Minor pro prima parte probatur.

123 Deinde pro secunda parte suadetur: nam ignorantia priuatiua, & amentia opponuntur cum natura intellectuali, vt sic; & tamen non repugnat essentialiter cum vnione humanitatis ad Verbum: ergo ex eo quod error speculatiuus sit malum naturæ intellectiuæ, ex conceptu intellectiuæ, non colligitur opponi essentialiter cum vnione humanitatis ad Verbum. Consequentia tenet, Minor constat ex dictis *in hac disputatione, & præcedentibus*. Maior autem probatur: nam ignorantia opponitur *priuatiuè* eidem veritati, cui opponitur error *contrariè*, & amentia *impeditiuè*; cum per illam impediatur intellectus ad assensum veritatis: ergo si error speculatiuus, qui opponitur veritati, est malum oppositum cum natura intellectiua ex conceptu intellectiuæ, etiam ignorantia, & amentia, sunt mala naturæ intellectualis ex eodem communi conceptu.

Pro secunda parte suadetur minor.

124 Respondeo ad primam replicam, negando maiorem. Non enim omne malum pœnæ potest per se intendi à Deo, nec ab illo procurari, & speciali influxu causari, vt constat in motu inordinato appetitus, & in iudicio practico erroneo, quæ etiam sunt mala pœnæ; & tamen non possunt à Deo, per se intendi, nec ab illo procurari, aut speciali influxu procedere: ergo ex eo quod error speculatiuus non sit malum culpæ, sed pœnæ: non sequitur, posse à Deo intendi per se, nec ab ipso vt particulari causa procedere.

Ad 1. instantiam respondetur. Non omne malum pœnæ potest per se intendi à Deo.

125 Ad secundam, concessa maiori, nego vtramque partem minoris. Ad probationem primæ partis, concessis maiori, & minori; nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam amor, quem terminat vita, quæ per mortem excluditur, non est efficax, sed inefficax, de cuius ratione non est, quod obiectum ad quod terminatur existat; & ideo mors excludens vitam terminantem dictum amorem, non tendit in destructionem alicuius prædicati diuini; ac per consequens vitæ Dei non opponitur: iudicium autem erroneum dictans verum, quod est falsum, dictat falsum esse quod à Deo iudicatur vt verum; ex quo sequeretur Deum infallibilem non esse in iudicando; vndè iudicium erroneum *obiectiuè* oppositum iudicio diuino verò, opponitur naturæ intellectiuæ Dei, quæ talis non esset, si posset iudicare falsum vel falsum esse, quod iudicat verum.

Ad secundam. Ad probationē primis partis minoris.

126 Et ex his ad probationem secundæ partis minoris: nego maiorem: ignorantia namque priuatiuam, & amentia solum opponuntur naturæ intellectiuæ, cui insunt, non autem naturæ intellectuali, vt sic. Ad illius probationem, nego antecedens: ignorantia namque non opponitur veritati obiectiuæ, sed cognitioni illius, & similiter amentia non impedit veritatem obiectiuam, nec in eius tendit destructionem, sed tantum impedit veritatem formalem, idest, cognitionem, impediendo intellectum, vt in actum cognitionis exire possit; & ideò solum sunt mala naturę intellectualis, cui *subiectiuè* conueniunt, non autem naturæ intellectualis, vt sic. Iudicium autem erroneum opponitur obiectiuæ veritati, quam dictat iudicium Dei ac per consequens ipsi iudicio, & Deo, vt intellectiuus est, & idcirco non potest à Deo speciali influxu causari, nec ab illo per se intendi, aut procurari, sicut peccatum, quia *obiectiuè* auertit à Deo, & *affectiuè* illum destruit, non potest à Deo per se intendi, nec ab illo, vt à causa particulari procedere. Et hæc de ista Disputatione, & Tractatu.

Ad probationem secundæ partis minoris. Ignorantia, & amentia, solum opponitur naturæ intellectiuę cui insunt. Iudicium verò erroneum, iudicij verum, etiā diuinum destruit.

TRACTATVS DVODECIMVS, De Merito Christi.

DE quo D. Thomas in 3. dist. 18. q. 1. ab art. 2. vsque ad 6. ad Annibaldum in eadem dist. quæst. vnic. per quatuor articulos, quæst. 29. de veritate art. 6. 7. & 8. opuscul. 3. c. 238. ac denique in hac 3. p. quæst. 19. quam diuidit in quatuor art. docens in 1. esse in Christo duas operationes, humanam, nempe, & diuinam, quod deffinitum est in sexta Synodo generali act. 4. 8. & 9. probatque D. Thomas. *Eo quod vbi mouens, & motum habent diuersas formas, seu virtutes operatiuas, ibi oportet, quod sit alia operatio mouentis, & alia operatio propria moti; licet motum participet operationem mouentis, & mouens vtatur operatione moti, & sic vtrumque agat cum communione alterius; sed in Christo est duplex natura, humana scilicet, & diuina, impermixta, & inconfusa, & similiter duplex virtus operatiua: ergo in illo sunt duæ operationes, diuina nempè, & humana. Et tamen diuina natura vtitur operatione naturæ humanæ, sicut operatione sui instrumenti: & similiter humana natura participat operationem naturæ diuinæ sicut instrumentum participat operationem principalis agentis. Et hoc est, quod dicit Leo Papa* in Epist. 10. cap. 4. *agit vtraque forma (scilicet tam natura diuina, quam humana in Christo) cum alterius communione, quod proprium est, Verbo scilicet operante, quod Verbi est, & carne exequente, quod carnis est.* Quæ doctrina debet intelligi in ordine ad illa, quæ humanitas Christi operabatur vt instrumentum diuinitatis; in his namque operatio humana participabat operationem diuinam. Non autem in ordine ad illa, quæ ab humanitate Christi principaliter causabantur.

Articulus primus.

Nec obstat, quod humanitas fuerit diuinitatis instrumentum, vt distincta, & sibi propria gaudeat operatione; vt enim docet D. Thomas solut. ad 2. *Licet actio instrumenti, inquantum instrumentum est, non sit alia ab actione principalis agentis; actio tamen instrumenti, in quantum res quædam est, ab actione principalis agentis distinguitur.* Vbi aduertendum est, identitatem istam non esse entitatiuè accipiendam, sed tantum terminatiuè. Quia, nempè, actio instrumenti, in quantum talis, non habet distinctum terminum ab illo, qui per actionem agentis principalis producitur. Cum enim, in doctrina D. Thomæ: Deus operetur ad extra per actionem immanentem, sibique identificatam, non potest actio, qua humanitas, vt diuinitatis instrumentum operatur, identificari realiter cum diuina operatione; quia tamen vtraque ad eundem terminatur effectum; ideo dicitur, esse vtriusque eandem operationem, scilicet terminatiuè.

Si opponas.

Nec similiter obstat distinctioni operationum in Christo, quod sit vna hypostasis, & vna persona; vt enim docet D. Tho. solut. ad 3. *Cum operari sit hypostasis subsistentis, secundum formam, & naturam,*

Si opponas secūdo.

ram, hoc est ratione naturæ, vt principij *quo* operatiui, *specifica vnitas, vel diuersitas operationum, penes vnitatem, vel diuersitatem naturæ, est pensanda, non autem penes vnitatem, vel diuersitatem hypostasis. Et quia in Christo est duplex natura essentialiter distincta; sit consequens, quod dentur in illo operationes distinctæ essentialiter.* Additque Diuus Thomas, *vnitatem numericam operationum sub eadem specie sumi ab vnitate hypostasis.* Quod non est intelligendum de vnitate hypostasis, pro eo quod dicit in recto; alias vnitas numerica intellectionis humanæ sumeretur à personalitate Verbi; quod falsum est, cum non recipiatur immediatè in illa. Sed de vnitate hypostasis, pro eo quod importat in obliquo, nempè naturam, in qua operatio creata ab humanitate elicita recipitur immediatè.

Nec inferas, nullum esse discrimen, iuxta istam intelligentia, inter vnitatem specificam, & vnitatem numericam, quoad hoc, quod est sumi, vel non sumi ab hypostasi; quandoquidem vtraque ab hypostasi desumitur ratione naturæ, & neutra ab illa sumitur ratione personalitatis, quod doctrinæ traditæ à Diuo Thoma aduersatur. Nam licet hoc ita sit; quia tamen natura explicat principia formalia, & specifica; persona autem indiuiduationem; idcircò à Diuo Thoma asseritur, vnitatem specificam operationis sumi à natura, numericam verò ab hypostasi; quia nempè hypostasis dicit indiuiduam substantiam. Quod autem explicatio tradita sit admittenda patet; nam si duæ personæ diuinæ vnam numero humanitatem assumerent, intellectio in anima existens, vna numero esset; cum tamen in tali casu non esset vna hypotasis, nec vna persona, sed plures.

Nec deniq; obstat, in Christo vnum tantùm esse dari, etsi duplex sit natura, propter vnitatem hypostasis; & tamen esse, ad formam, vel naturam consequitur: ergo quamuis operatio conueniat personæ ratione formæ, aut naturæ, vel ad illam consequatur, & naturæ multiplicentur in Christo; non ideo multæ sunt, & distinctæ operationes. Non inquam obstat, propter diuersum modum, quo ad naturam comparantur existentia, & operatio; hæc namque consequitur ad naturam, tanquam ad principium *quo*, & tanquam ad subiectum immediatè susceptiuum; & ideo multiplicatis naturis, multiplicantur operationes in vna, & eadem persona. Existentia autem, licet à natura sit, vt à principio formali; non tamen in natura, sed in supposito immediatè recipitur; & ideò in Christo, quamuis duplex sit natura, quia solum est vna hypostasis, non est multiplex, sed vna existentia; sicque accipiendus est Diuus Thomas solutione ad 4. cum docet: *Esse pertinere ad ipsam constitutione personæ; & ideò non multiplicari in Christo, in quo vna tantum est persona*; non enim intenditur ab Angelico Doctore, quod esse, vel existentia constituat essentialiter personam; sed solum, quod pertineat ad illius constitutionem, vt terminus complens personam, & vt actualitas suscepta immediatè in illa. Quæ explicatio est Caietani in præsenti, & ad intentum Angelici Præceptoris sufficiens: imo expresse ab ipso tradita in hac 3. p. supra quæst. 17. art. 2. ibi: *Ad primum dicendum quod esse consequitur naturam, non sicut habentem esse, sed sicut qua aliquid est; personam autem, siue hypostasim consequitur, sicut habentem esse: & ideò magis retinet vnitatem secundum vnitatem hypostasis, quam habeat dualitatem, secundum dualitatem naturæ.* Vbi ly *magis* non est comparatiuè, sed aduersatiuè accipiendum, vt constat ex intento articuli, quod erat saluare vnam tantum existentiam in Christo, quamuis sit duplex natura. *Si denique Oppones.*

In secundo Articulo docet, in Christo esse tantum vnam operationem humanam, sicut in alijs hominibus. Quod intelligendum est de vnitate ex parte principij, quod est ratio, vel voluntas; *diuersificatur autem*, inquit D. Thomas, *secundum respectum ad diuersa obiecta. Et quia in homine Iesu Christo nullus erat motus partis sensitiuæ, qui non esset ordinatus à ratione; ipsæ etiam operationes naturales, & corporales aliqualiter ad eius voluntatem pertinebant, in quantum in voluntate eius erat, vt caro eius ageret, & pateretur; ideò multo magis est vna operatio in Christo, quam in quocumque alio homine.* Quæ consequentia tenet ex antedictis in eodem articulo. Quia nempè, *in alijs hominibus non omnis motus partis sensitiua est subordinatus rationi; motus autem naturales, qui sequuntur animam vegetabilem, vel etiam naturam elementaris corporis, in nullo puro homine subijciuntur rationi; in Christo autem omnes istæ operationes erant aliqualiter illius voluntati subiectæ: & ideò in Christo magis est vna operatio, quam in quocumque alio homine.* Quæ doctrina sic potest ad breuem formam reduci. Actio inferioris, vt subordinati superiori agenti, est quodammodo vna cum actione agentis superioris; sed in Christo omnes actiones quæ naturæ humanæ conueniunt, secundum diuersos gradus, erant aliqualiter illius rationi, & voluntati subiectæ; & consequenter quodammodo vna operatio cum operatione rationis; secus autem in alijs hominibus: ergo multo magis est vna operatio in Christo, quam in cæteris hominibus. *Articulus secundus.*

In tertio Articulo docet, Christum sibi aliqua promeruisse, & aliqua habuisse absque merito; habuit quidem absque merito gratiam substantialem vnionis. Gratiam habitualem, & virtutes consequutas ad ipsam. Beatitudinem animæ, & scientiam. Meruit autem beatitudinem corporis, & sui nominis exaltationem. *Articulus tertius.*

Ac denique, in quarto Articulo docet, Christum, quia est Caput Ecclesiæ, plura hominibus meruisse. Pro quorum intelligentia, & maiori explicatione, plures, grauesque difficultates sunt à Nobis discutiendæ. De Merito Christi absolutè. De tempore, in quo meruit. De actibus, quibus meruit. De his, quæ sibi per meritum acquisiuit. Ac tandem, de his, quæ hominibus, & Angelis meruit. *Articulus quartus.*

DISPVTATIO QVADRAGESIMAQVINTA.

An Meritum Christi sit simpliciter infinitum?

§. I.

Vno præsupposito, referuntur sententiæ.

Nu. 1. *Christum meruisse supponitur.* VT ad difficultatis punctum præsentis Disputationis veniamus, vt extra controuersiam, & indubitata fide tenendum supponimus, Christum aliquid meruisse. Quæ veritas constat primo ex Tridentino *sess. 6. cap. 7.* vbi diffinitur Christum fuisse causam meritoriam nostræ iustificationis. Deinde ex illo Esaiæ 53. *Si* *Esai. 53.* *posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum, videbit, & saturabitur.* Vbi Christo Domino sub conditione mortis pro hominibus sustinendæ, præmium promittitur; ac proinde illud sua morte promeruit. Præterea ex Paulo ad Philipp. 2. illis ver- *Phil. 2.* bis: *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, propter quod, & Deus exaltauit illum.* Quibus verbis exaltatio Christi, illius humilitati, & obedientiæ, tanquam præmium attribuitur. Ac denique hac ratione: nam opus liberum, honestum, charitate Dei informatum, in obsequium Dei factum ad præmium ordinatum, & ab homine viatore procedens, meritorium est apud Deum; cum illi nulla ex conditionibus ad meritum exactis deficiat; talia fuerunt omnia opera Christi Domini: ergo fuerunt meritoria, & per illa Christus meruit.

2 Si opponas primo; meritum ex libertate arbitrij procedit; sed *Obijcies 1.* in Christo libertas arbitrij non fuit; cum determinatus fuerit ad bonum, & impotens ad peccandum: ergo non potuit merere ex defectu primæ conditionis ad meritum requisitæ, videlicet liber- *Respond.* tatis. Respondeo, negando minorem. Licet enim in Christo non fuerit libertas contrarietatis, consistens in indifferentia ad bonum, & malum, quæ est libertas imperfecta; fuit tamen liber libertate contradictionis consistente in indifferentia ad agere, & non agere, & ad hoc, & illud bonum, quæ est libertas perfectissima, Deo conueniens, & ad meritum sufficiens in habente superiorem, in cuius obsequium fiat, qualis fuit Christus, vt homo. D. THO. Ita D. Thomas *quæst. 29. de Veritate art. 6. ad 1. & in 3. sent. dist. 18. q. 1. art. 2. ad 5.*

3 Si opponas secundo, per meritum crescit charitas subiecti ope- *Obijcies 2.* rantis, quæ illi est principium merendi; sed charitas Christi per illius opera non creuit: fuit enim incapax incrementi; vt *suprà q. 7. art. 12.* cum D. Thoma docuimus: ergo fuit incapax meriti. *Respond.* Respondeo, veram esse maiorem, quando charitas subiecti merentis non est in termino augmenti; tunc enim per opera meritoria gratia, & charitas augentur; falsam autem, quando charitas in termino est, qualiter contingit in charitate Christi; fuit enim à primo instanti conceptionis beatus; ac proinde illius charitas, vtpotè in termino existens, fuit incapax incrementi; ideòque per opera Christi meritoria non creuit. Ita D. Thomas *in 3. dist. 18. quæst. 1. art. 2. ad 4. argum.*

4 Si opponas tertiò; vna ex conditionibus ad meritum requisi- *Obijcies 3.* tis, est, quod à viatore procedat; sed Christus à primo conceptionis instanti fuit comprehensor; fuit enim ab illo instanti beatus, vt *disp. 32.* cum communi sententia docuimus: ergo non po- *Respond.* tuit mereri ex prædictæ conditionis defectu. Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Nam licet Christus, vt homo, fuerit à primo instanti conceptionis beatus beatitudine animæ, & quantum ad animam comprehensor; erat tamen simul viator, quia carebat beatitudine corporis; ad meritum autem non petitur status viæ quantum ad aliquid. Ita D. Thomas *loco vbi proximè solut. ad 1.*

5 Sed replicabis primò; sequi ex ista solutione, animas beato- *Replicabis 1.* rum esse nunc in statu merendi; consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Probatur sequela; carent beatitudine corporis: ergo si hac carentia Christus constituitur in statu viæ capaci me- *Respond.* rendi, in illo etiam beatorum animæ erunt. Respondeo, negando sequellam. Ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Christus enim fuit viator, & in statu capaci merendi, non solum ex eo quod caruit beatitudine corporis, sed insuper, quia illius anima erat corpori passibili vnita, passibilitate orta ex carentia beatitudinis corporis; quia, nempè, gloria animæ in corpus non redundauit, vt daretur locus morti, & passioni: Animæ autem Sanctorum in Patria, corpori non sunt vnitæ, & impassibiles sunt; & idcirco omninò extrà merendi statum constitutæ. Ita D. Thom. *quæst. 29. de Veritate art. 6. ad 5.*

6 Nec sequitur, Christum tempore transfigurationis fuisse extra statum merendi. Nam licet tunc gloria animæ redundauerit in corpus, non fuit per modum permanentis, sed per modum *Tacitæ obiectioni occurrit.* transeuntis, quod, sicut non fuit sufficiens, vt fuerit beatus beatitudine corporis: eo quod de ratione beatitudinis est permanentia; ita sufficiens non fuit, vt desineret esse viator, & in statu capaci merendi. Et quidem Paulus in raptu diuinam essentiam vidit, in qua visione animæ beatitudo consistit; & tamen quia non fuit illi permanenter communicata, non desinit esse viator, quantum ad animam. Idem Nos dicimus de gloria Corporis Christi transfigurationis tempore. Quod, nempè, quia non fuit permanenter communicata, non constituit Christum beatum beatitudine corporis; atque adeò, nec extra statum viatoris ad meritum sufficienter.

7 Replicabis secundò: nam sequitur ex eadem solutione, Chri- *Replicabis 2.* stum non meruisse secundum legem ordinariam Dei, sed ex dispensatione speciali; consequens non admittemus: ergo solutio tradita est nulla. Probatur sequela: nam quod esset Christus simul viator, & comprehensor habuit ex dispensatione speciali; de lege enim ordinaria, anima beatifica redundat beatitudo in corpus, si anima sit illi coniuncta: ergo si meruit, quia fuit viator, & comprehensor, meruit speciali dispensatione, non autem ex lege ordinaria Dei.

8 *Respond.* Hac obiectione Scotus *in 3. dist. 18.* teste Medina vbi *infrà*, conuictus fuit, vt negaret, Christum de lege ordinaria meruisse. Melius tamen respondetur, negando sequelam. Ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Licet enim coniunctio status viatoris cum statu comprehensoris in Christo orta ex non redundantia beatitudinis animæ in corpus, fuerit facta speciali dispensatione; tali tamen coniunctione supposita, vt Christus mereretur, non fuit opus speciali priuilegio, vel speciali dispensatione, sed id contigit ex lege ordinaria Dei, & iuxta *Instatur obiectio.* prouidentiam communem. Et quidem coniunctio humanitatis ad Verbum miraculosa fuit; quod verò, tali coniunctione supposita, Christus, quatenus homo, actus humanos eliceret, non fuit miraculosum, sed omnino connaturale. Ita in præsenti, ex eo quod coniunctio status viatoris cum statu comprehensoris ex speciali dispensatione processerit, non sequitur Christi meritum ex illa formaliter, & proximè processisse, sed ad summum remotè, & antecedenter. Quod, si hoc solum voluit Scotus, cum illo non contendemus.

9 Supposito ergo, vt de fide Christum Dominum suis operibus *Explicatur difficultas.* meruisse, huius meriti quantitatem indagamus. An, scilicet, fuerit infinitum? Non in genere physico; etenim in hoc genere, vt omnino certum supponimus, illius operationes infinitas non fuisse; fuerunt enim in linea physica eiusdem rationis cum illis, quę ab homine puro procedere possunt; hęc autem finita physicè sunt, cum principia, à quibus procedunt, vel procedere possunt, tam proxima, quam remota sint in linea physica finita. Vnde tota difficultas ad genus moris deuoluitur. An, scilicet, operationes Christi fuerint in genere moris infinitę dignitatis, & rationem meriti infiniti obtinuerint?

10 *Prima sentētia.* Qua in re prima sententia, etsi operationibus Christi supremam inter omnes operationes creatas dignitatem concedat; negat tamen illis infinitatem moralem, siue in ratione meriti, siue in ratione valoris. Hanc tenent Gabriel *in 3. dist. 19. q. vnic. art. 1.* *Gabriel.* Almainus *quæst. 1.* Ioannes de Medina *Codic. de satisfact. q. 1.* Te- *Almain.* net etiam ex Scotistis Recentioribus Radda *3. p. controuers. 13.* *Medin.* *art. 2.* Philippus Faber *in 3. disp. 45. cap. 2. & 3.* Et Franciscus de *Radda.* Castillo *in hac 3. p. disp. 3. q. 2.* Sequuti Scotum *in 3. dist. 19. q. vnic.* *Faber.* *§. Inista quæst. & §. ad primum principale, & in 4. dist. 15. q. 1. §. De* *Castillo.* *secundo dicitur.*

11 *Secunda sentētia.* Secunda sententia docet, Christi meritum fuisse in ratione meriti infinitum, non tamen infinitate simpliciter, sed tantum secundum quid; eo quod non ex omni capite habuit infinitatem, sed tantum ex parte personæ operantis. Ita quidam Recentio- *Caiet.* res tribuentes suam sententiam Caietano *suprà q. 1. art. 2.*

12 *Tertia sentētia.* Tertia sententia, distinguens in operibus Christi rationem meriti, & rationem valoris, docet, fuisse in valore infinita, secus in ratione meriti. Hanc tenet Ruardus Taper relatus à Vincentio *Ruard.* *relectione de Gratia Christi q. 5. art. 3.* Tenet etiam alij, quos sine *Vincent.* nomine refert Beccanus *de Incarnatione cap. 14. quæst. 2.* *Beccan.*

13 *Quarta, & vera sentētia.* Quarta, & vera sententia defendit, operationes Christi, & in ratione valoris, & in ratione meriti fuisse infinitas simpliciter. Ita Antiquiores Thomistæ, Caietanus *suprà q. 1. art. 2. respons. ad 3. dub.* Ferrara *4. contra Gentes cap. 55. §. Ad euidentiam eius.* Magister Soto *in 4. dist. 1. q. 3. art. 5. & lib. 3. de Natura, & Gratia c. 6.* *Caiet.* Tenet etiam ex Thomistis Recentioribus Magister Luna *quæst.* *Ferrar.* *1. de valore operum Christi art. 2.* Aluarez *suprà disp. 4. concl. 3. & in* *M. Soto.* *præsenti disp. 44.* Cornejo *disp. 5. dub. 5.* Illustriss. Araujo *suprà q. 1.* *Luna.* *art. 2. dub. 5. concl. 1. & in hac quæst. art. 3. dub. 1.* Zippulius *suprà* *Aluarez.* *q. 1. art. 2. dub. 5. & in præsenti art. 3. dub. 7.* Qui Auctores indiscri- *Cornejo.* minatim de merito, & satisfactione Christi loquentes, docent, *Araujo.* fuisse in linea moris simpliciter infinita. Eandem sententiam ex *Zippul.* PP. Societatis sequuntur Valentia *disp. 1. q. 1. punct. 5. quæstiunc. 5.* *Valent.* Suarez *disp. 4. sect. 4.* Vazquez *disp. 6.* Beccanus *de Incarn. c. 14. q. 2.* *Suarez.* Quibus alij Recentiores ex eadem familia frequenter adhærent. *Vazquez.* *Beccan.*

§. II.

§. II.

Valor infinitus operationum Christi defenditur.

14 *Prima conclus. D. THO.* PRima Conclusio. *Opera Christi Domini fuerunt infiniti valoris simpliciter*. Ità Auctores quartæ sententiæ sequentes; sicque Interpretantes Angelicum Doctorem *in 2. Sententiar. dist. 9. q. 1. art. 8. ad 2. in 4. dist. 14. q. 2. art. 1. quæstiunc. 1. ad 4. dist. 15. q. 1. art. 2. ad 1. & dist. 20. quæst. unic. art. 2. quæstiunc. 3. ad 1. q. 29. de Veritate art. 3. ad 4. & 8. & art. 5. ad 4. & 4. contra Gentes cap. 54. in hac 3. p. infrà q. 48. art. 2. ad 3.* illis verbis: *Dicendum, quod dignitas carnis Christi non est æstimanda, solum secundum carnis naturam, sed secundum personam assumentem, in quantum, scilicet, erat caro Dei, ex quo habebat dignitatem infinitam*. Vbi cum D. Thom. sine vllo addito diminuente loquatur, non sunt illius verba ad infinitatem secundum quid talem intra lineam moris coarctanda. Nec, vbi particula *quodammodo*, aut *quandam* est vsus, loquendo de infinitate operationum Christi, denotat deffectum ab infinitate simpliciter in genere valoris moralis; sed deffectum ab infinitate in genere physico, & ab infinitate in ratione bonitatis moralis ex obiecto, & alijs circunstantijs desumptæ. Id ipsum docuit *in hac 3. part. suprà q. 1. art. 2. ad 2. quodlib. 2. q. 1. art. 2.* & passim in alijs locis.

15 *Suadetur 1. auctoritate Clem. VI. Prob. consequent. 1.* Et suadetur primo ex Clemente VI. in Extranag. vnigenitus de pœnitentijs, & remissionibus, vbi loquens de Thesauro Ecclesiæ, sic ait. *De cuius consumptione, aut diminutione non est aliquatenus formidandum propter infinita merita Christi*: ergo iuxtà Clementem operationes Christi fuerunt valoris meritorij simpliciter infiniti. Patet consequentia primò: nam si illarum valor non esset infinitus simpliciter, non deberent appellari merita infinita absolutè, sed cum aliquo addito diminuente infinitum namque absolutè prolatum, stat pro infinito tali simpliciter: ergo meritum absolutè infinitum est meritum infinitum simpliciter. Sed Pontifex non cum addito diminuente, sed absolutè merita infinita operationes Christi appellauit: ergo quia censuit, esse merita simpliciter infinita.

16 *Secundò.* Secundò; nam si merita simpliciter infinita non essent, posset aliquatenus, & cum fundamento aliquo formidari, ne in tantum peccata crescerent, vt illorum multitudine Thesaurus Ecclesiæ ex meritis Christi constans diminueretur, ac tandem extingueretur; sed ait Pontifex, nullatenus formidandum esse de consumptione, aut diminutione Thesauri Ecclesiæ propter infinita merita Christi: ergo sentit fuisse infinita simpliciter. Probatur maior: si namque operationes Christi non essent merita infinita simpliciter, nec etiam in ratione satisfactionis essent simpliciter infinitæ; & consequenter valor satisfactorius illarum, finitus simpliciter esset; non enim datur medium inter simpliciter infinitum, & simpliciter finitum; sed quod finitum simpliciter est, terminis præfixis clauditur, ad quos potest peruenire: ergo si merita infinita non essent, in tantum peccata crescere, vt tandem perueniretur ad terminos Thesauri Ecclesiæ constantis ex illis: ac proinde extingueretur.

17 *Secundo suadetur ratione.* Deinde suadetur ratione ex præcedenti authoritate desumpta: nam vis meritoria præmiorum inæqualis perfectionis sine termino in infinitum arguit in actu valorem meritorium infinitum simpliciter; sed vis meritoria operationum Christi extendebatur ad præmia inæqualis perfectionis sine termino in infinitum: ergo valor meritorius illarum fuit infinitus simpliciter. Consequentia tenet.

Minor prob. 1. Minor constat primo: nam eadem est vis operationum Christi sub ratione meriti comparatione ad præmia, ac sub ratione satisfactionis per respectum ad peccata, sed habuerunt vim satisfactoriam pro culpis inæqualis malitiæ sine termino in infinitum; aliàs timeri posset, ne culparum multitudine tandem consumerentur: ergo etiam habuerunt valorem meritorium præmiorum in perfectione inæqualium, sine termino in infinitum.

Secundò. Secundò: nam omnia præmia creata, etiam collectiuè sumpta, non sunt tantæ æstimationis, quantæ sunt opera Christi propter coniunctionem ad Verbum: ergo vis illorum meritoria extenditur sine termino ad omnia præmia creata, vel creabilia, quæ inæqualis sunt perfectionis.

18 *Maior ostēditur 1.* Maior autem ostenditur primo: vis productiua physica effectuum inæqualis perfectionis sine termino in infinitum, arguit entitatem, & actualitatem simpliciter infinitam; vnde, quia omnipotentia huiuscemodi vi gaudet, colligimus, esse entitatis, & actualitatis infinitæ simpliciter: ergo pariter vis meritoria se extendens ad præmia inæqualis perfectionis sine termino in infinitum, arguet valorem meritorium infinitum simpliciter. Sicut enim vis effectiua physica, in entitate, & actualitate causæ fundatur, ita vis effectiua moralis, & meritoria fundatur in valore morali; & consequenter, si ex vi effectiua physica syncategorematicè infinita, arguitur in causa entitas simpliciter, & cathegorematicè infinita, ex vi effectiua morali infinita syncathegorematicè, colligitur valor moralis actu infinitus simpliciter.

19 *Secundò prob. maior.* Secundò probatur maior: etenim, nec singuli effectus, nec omnes sumpti collectiuè, possunt excedere perfectionem causæ ipsos continentis perfectè; sed præmia, licet creata, sine fine multiplicabilia, sunt infinita simpliciter: ergo non possunt contineri moraliter in actu non habente valorem simpliciter infinitum; aliàs collectiuè sumpta, causæ ipsos continentis perfectè excederent perfectionem; & consequenter vis meritoria præmiorum inæqualis perfectionis sine termino in infinitum arguit valorem moralem simpliciter infinitum.

20 *Confirm.* Explicatur, & vrgetur: nam æstimabilitas præmij non potest esse maior æstimabilitate meriti; sed præmia, quamuis finita, prout multiplicabilia sine termino, sunt infinitæ æstimabilitatis: ergo non possunt contineri in actu non gaudente æstimabilitate infinita; & consequenter valore meritorio infinito.

21 *Tandem suadetur conclusio notādo 1. Secundò.* Denique suadetur conclusio ratione D. Thom. *quodlib. 2. q. 2. art. 2.* Animaduertendo primò, in operationibus Christi coincidisse rationem meriti, & rationem satisfactionis, vt loquendo in particulari de passione Christi Domini docet D. Thomas *infra quæst. 48. art. 1. & 2.* Aduertendo secundo, rationem meriti non esse eandem formaliter cum ratione satisfactionis; hæc enim respicit malum personæ offensæ, vt repellendum, meritum verò respicit bonum merentis, vt à Deo consequendum, vnde dicimur Deo pro nobis satisfacere, nobisque mereri à Deo, vel apud Deum.

22 *Tertiò.* Animaduertendo tertio, valorem satisfactorium sumi ex dignitate personæ satisfacientis, & valorem meritorium sumi ab ipsius sanctitate, de quo plura diximus *tom. 1. tract. 1. disp. 3. §. 8.* His positis sic suadetur conclusio: sanctitas personæ operantis dat operi valorem meritorium: ergo infinita sanctitas, infinitum dat valorem; sed sanctitas Christi Domini, infinita est in ratione sanctitatis; fuit enim illius humanitas reddita infinitè sancta à sanctitate vnionis substantiali, vt *tract. 5. disp. 21.* docuimus: ergo illius operationes fuerunt valoris meritorij simpliciter infiniti, sicut sanctitas humanitati præstita à diuinitate, infinita fuit simpliciter in ratione sanctitatis.

23 *Contrà rationem ista obijcies.* Ea, quibus contrarij Auctores his argumentis occurrunt, fusè impugnauimus *tom. 2. tract. 1. disp. 3. §. 1. & seq.* loquendo in simili de satisfactione Christi: vbi etiam argumentis, quæ contra illorum efficaciam obijciunt, occurrimus. Modò contra hanc rationem desumptam ex Diuo Thoma, qua nostra conclusio à priori probatur, obijcies: laus Dei in ore Christi non est dignitatis meritoriæ simpliciter infinitæ, quamuis Christi sanctitas infinita simpliciter sit in ratione sanctitatis: ergo ex sanctitate infinita humanitatis Christi, non sequitur vis meritoria simpliciter infinita in eius operationibus. Consequentia probatione non indiget. Antecedens autem probatur: laus Christi in ore Dei non est præmium infinitum simpliciter, nec in ratione præmij gaudet æstimabilitate simpliciter infinita, aliàs sola Dei laudatione, merita Christi Domini essent adæquatè præmiata: ergo laus Dei in ore Christi meritum infinitum non est, nec dignitatis meritoriæ simpliciter infinitæ. Probatur consequentia: nam Deus Christum laudans est subiectum infinitum simpliciter infinita gaudens dignitate, & sanctitate simpliciter infinita; & tamen non communicat laudi à se præstitæ Christo æstimabilitatem in ratione præmij infinitam simpliciter: ergo licet Christus Deum laudans infinitè sanctus sit, infinitæque dignitatis, non ideò communicauit laudi à se præstitæ Deo, dignitatem meritoriam simpliciter infinitam; & consequenter laus Dei in ore Christi non est valoris meritorij simpliciter infiniti.

24 *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam æstimabilitas præmij in ratione præmij non sumitur à persona præmiante, nec penes eius dignitatem, aut sanctitatem pensatur, sed solum penes vtilitatem, quam quis ex præmio consequitur: vnde, quamuis Deus infinitè sanctus sit, infinitæque dignitatis, laus ex illius ore procedens, quæ præmium virtutis est, non accipit ab illo æstimabilitatem in ratione præmij infinitam; sicuti nec alia præmia, quibus merita iustorum remunerat, eo quod à Deo sint, sunt in ratione præmij æstimabilitatis moraliter infinitæ. Dignitas autem meriti non sumitur ex bonitate operis adæquatè, sed etiam, & præcipuè, penes dignitatem, & sanctitatem operantis pensatur; immò dignitas, vel sanctitas personæ operantis est forma valorans meritum, eique tribuens dignitatem; & ideò, quando sanctitas personæ operantis est infinita simpliciter, reddit opus meritorium simpliciter infinitè valoratum: ac proinde actus, quo Christus laudabat Deum, erat valoris meritorij simpliciter infiniti; actus verò, quo Deus laudabat Christum, infinitæ æstimabilitatis in ratione præmij non erat.

25 *Valor meriti ex dignitate vendentis nō crescit.* Et quidem persona merens se subijcit præmianti, in illius obsequium operando; & ideo quantificat meritum, vt eius forma moralis. Præmians autem nullatenus subiecto, cui confertur præmium, se subijcit; & ideò non quantificat præmium, nec premij æstimabilitas ex dignitate premiantis augetur, aut penes illam pensatur. Sicut in emptione, & venditione; quia nec venditor

ditor emptori subijcitur, nec emptor venditori, non ad illorum dignitatem, sed ad valorem rerum, quæ in emptione, & venditione interueniunt, attenditur adæquatè; nec valor mercium crescit ex maiori dignitate vendentis, nec valor monetæ ex maiori dignitate ementis augetur.

§. III.

Primum argumentum contrariæ sententiæ diluitur.

26 *Arguitur primo.* CONtra istam conclusionem arguitur primo: nam de ratione meriti, valoris simpliciter infiniti, est, quod nullo præmio dato illius vis meritoria exhauriatur, sed quocumque præmio assignato inexausta perseueret; sed valor operationum Christi huius conditionis non est: ergo operationes Christi non sunt valoris meritorij simpliciter infiniti. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; nam si Pater carnem assumeret intuitu alicuius operationis Christi, vis meritoria talis operationis adæquatè exhauriretur; tunc enim meritum exhauritur, quando ei correspondet præmium æqualis æstimationis; Incarnatio autem Patris, æqualis valoris, & æstimationis est cum quacumque Christi operatione: ergo valor operationum Christi non est talis conditionis, vt quocumque præmio dato, inexhaustus perseueret.

27 *Prima solutio.* Materiam huius argumenti tetigimus *tom. 1. disp. 3. nu.60.* vbi quorundam Theologorum solutionem reiecimus; restat modò aliorum solutiones expendere. Quidam respondent, non adæquari valorem meritorum operationis Christi ab Incarnatione Patris, vt præmio, quia valor meritorius cuiuscumque operationis à Christo Domino elicitæ, tantus est, quanta est dignitas personæ Christi in se ipsa; dignitas autem personæ Christi in se ipsa, maior est dignitate, aut sanctitate, quam personalitas Patris humanitati præstaret, sicut persona Verbi in se ipsa dignior est humanitate ab ipsa dignificata; ac proinde valor vnius operationis Christi Incarnationem Patris in ratione præmij excedit: ex quo vlterius sequitur per illam non exhauriri. Ita Cardinalis Lugo *vbi suprà*.

28 *Prædicta solutio reijcitur.* Sed non placet hæc solutio. Non enim video, cur in valorando meritum persona Christi non cadat ab eo gradu dignitatis, quæ illi in se conuenit per essentiam, & persona Patris in sanctificando, vel dignificando humanitatem ab eo gradu dignitatis descendat. Et quidem non alia ratione dignitas humanitati præstita à persona increata non adæquat dignitatem eius in se, nisi quia præstatur humanitati, quatenus illi vnita, & infinita, non per essentiam, sed per communicationem; persona autem increata in se ipsa est per essentiam infinita; sed etiam valor operationum Christi præstatur à Verbo, quatenus illis vnito, estque infinitus, non per essentiam, sed per communicationem: ergo non adæquat dignitatem Verbi in se ipso; & consequenter exæquari, & exhauriri poterit ab Incarnatione Patris, vt præmio, nisi oppositum aliunde probetur.

29 *Secunda solutio.* Aliorum solutio est, Incarnationem Patris, fore quidem in ratione præmij infinitam; non tamen ita infinitam, sicut valor meritorius operationis Christi, & idcirco non exhauriendum ab illa, casu, quo in præmium daretur. Rationem autem istius doctrinæ reddunt: nam valor operationum Christi est in genere meriti tantus, quanta est perfectio Verbi in se ipso, estque in linea meriti infinitus simpliciter; eo quod maius meritum dari non potest; cum personæ diuinæ, in se ipsis prout in Deitate subsistunt, capaces merendi non sint, & solum persona diuina in se, posset valorem meritorium eiusdem prout subsistentis in humanitate excedere. Dignitas autem humanitati præstita à Verbo est in linea honoris, & iuris ad beatitudinem, in qua linea non est infinita simpliciter; datur enim alia dignitas maior, nempè, illa, quæ competit diuinis personis ratione diuinitatis: nam personæ diuinæ in se ipsis, etsi meriti sint incapaces, iuris tamen ad honorem, & beatitudinem incapaces non sunt: & idcirco dignitas humanitati præstita à persona Patris, casu, quo illam assumeret, non esset ita infinita, sicut est infinitus valor operationum Christi; ac proinde non exhauriretur ab Incarnatione Patris vt præmio. Ita Cipullus *in hac quæst. art. 3. dub. 8. num. 19. & 20.*

30 *Reijcitur primo.* Hæc tamen ratio, quam prædictus Auctor euidentem iudicauit, mihi displicet omnino. Primo: nam esto ita sit, quod meritum Christi sit in ratione meriti infinitum simpliciter, eo quod maius in ratione meriti dari non potest; quia Deus in se ipso capax merendi non est, & humanitas à persona Patris non reddatur sancta infinitè in ratione sanctitatis per essentiam, sed solum in ratione sanctitatis per communicationem, quia Deus in se ipso est sanctus, & in ratione sancti humanitatem excedit, quod libenter admitto; ex hoc tamen non colligitur, sanctitatem, aut dignitatem à persona Patris præstitam humanitati non esse ita æstimabilem, ac opus meritorium Christi: ergo ex tradito discrimine malè colligitur Incarnationem Patris in ratione præmij non adæquare valorem meritorum vnius operationis Christi. Consequentia patet; nam adæquatio præmij cum merito est penes æstimabilitatem pensanda: ergo si æstimabilitas Incarnationis Patris tanta esset, quanta est æstimabilitas vnius operationis Christi, adæquaretur in ratione præmij cum illa in ratione meriti:

31 *Antecedens probatur 1.* Antecedens autem ostenditur primo ex doctrina istius Auctoris, qui, non obstante discrimine iam statuto, fatetur magis perfici, seu maiorem perfectionem recipere humanitatem à persona diuina sibi vnita, quam operationes Christi à persona Verbi operante; sed æstimabilitas fundatur in perfectione: ergo non obstante prædicto discrimine, tanta, imo & maior erit æstimabilitas præstita humanitati à persona sibi vnita, quam æstimabilitas communicata operationibus Christi à persona Verbi operante.

32 *Secundò probatur.* Secundò idem antecedens probatur: nam quod operatio Christi dicenda sit in ratione meriti infinita absolutè, humanitas verò in ratione sanctitatis infinita solùm cum addito, nempè, in ratione sanctitatis communicatæ, prouenit ex eo quod Deus in se ipso capax merendi non est, benè tamen sanctitatis; at ex hoc nulla dignitas accrescit operi meritorio à Christo Domino elicito; nec in aliquo dignitas sanctificationis humanitatis decrescit, vt per se est manifestum; tanta enim est, modò sanctitas humanitatis, quanta esset, casu, in quo Deus capax sanctitatis in se ipso non foret. ergo ex discrimine assignato non sequitur, æstimabilitatem Incarnationis Patris in ratione præmij non fore adæquandam cum æstimabilitate operationum Christi in ratione meriti:

33 *Denique probatur.* Denique probatur: nam infinitas meriti Christi in ratione valoris meritorij, esto sit talis simpliciter ob rationem assignatam; non tamen est infinitas per essentiam, sed solum per communicationem; sed sanctitas humanitatis à persona Patris illi præstanda, esset infinita in linea sanctitatis per communicationem: ergo non obstante discrimine assignato, sanctitas in eo casu communicanda humanitati, adæquaret in ratione præmij opus Christi meritorium in ratione meriti.

34 *Secundò impugnatur solutio.* Deinde tradita solutio reijcitur: nam ex illa sequitur exhauriendum fore valorem meritorium vnius operationis Christi, si illi, vt potuit, corresponderet in præmium alia eiusdem Christi operatio meritoria: consequens est contra istius Magistri doctrinam: ergo solutio tradita non subsistit. Probatur sequela; ideo namque iuxta datam solutionem Incarnatio Patris non adæquaret in ratione præmij vnam Christi operationem, quia, quod præstaretur humanitati à personalitate Patris, non esset in linea sanctitatis infinitum simpliciter; actus autem meritorius Christi est in ratione meriti simpliciter infinitus; sed valor operis ab humanitate eliciti respondentis in præmium alteri Christi operationi, esset simpliciter infinitus, in ratione valoris, non minus, quam alius actus, cui in præmium corresponderet: ergo iuxta principia traditæ solutionis adæquaret, consequenterque exhauriret valorem meritorum vnius operationis Christi.

35 *Respondetur 1.* Quare, his omissis solutionibus, respondetur primò, admittendo, casu, in quo Pater assumeret carnem intuitu alicuius operationis meritoriæ Christi, exhauriendam fore talis operis condignitatem, ob rationem in argumento assignatam, nec id obstare eius infinito valori. Non enim petit infinitudo valoris meritorij non exhauriri à præmio, quod est infinitum simpliciter, sed tantum quod finito præmio quantumcumque multiplicato, nunquam possit exhauriri. Sicut de ratione potentiæ, quamuis infinita sit, non est, quod non exhauriatur productione termini infiniti; vt constat in potentia generatiua Patris diuini, quæ infinita est per essentiam, & vnius filij generatione exhauritur, quia simili gaudet infinitate. Pariter ergo in præsenti, quod valor vnius operationis Christi adæquatè, exhauriretur per Incarnationem Patris ei respondentem in præmium, illius infinitati non obest: quia Incarnatio Patris non est minus in ratione præmij infinita, quam in ratione meriti vnica Christi operatio. Iuxta quam doctrinam respondeo, distinguendo maiorem: illamque concedo, si præmium finitum sit: nego autem, si præmium sit infinitum: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam præmium, quo, in casu dato exhauriretur valor meritorius operationis Christi, Patris; scilicet Incarnatio, esset infinitum simpliciter.

36 *Responderi potest secundo.* Secundò responderi potest, concessa maiori, negando minorem: ad cuius probationem dicatur: Incarnationem Patris, vt præmium, non adæquare valorem meritorium vnius operationis Christi, nec esse in ratione præmij infinitam: nam licet infinitè humanitatem sanctificaret, concretumque sanctitatis ex humanitate, & persona Patris resultans, foret infinitum moraliter; ratio tamen sub qua illud concretum, rationem præmij meritorum Christi obtineret, non foret, quod persona Patris in ratione sanctificantis dicit in recto, sed vnio formæ sanctificantis cum humanitate sanctificata, quæ vnio infinita non est, sed finita; ac per consequens concretum illud infinitum non foret in ratione præmij formaliter.

37 Ratio autem, cur id quod forma increata sanctificans importat in

tat in recto, nequit esse præmium formaliter, est, nam præmium in ratione præmij est effectus meriti in genere moris, & ab illo dependet moraliter; forma autem increata, secundum nihil sibi intrinsecum, potest dependere à creatura, nec physicè, nec moraliter; quia in quacumque, ex his dependentijs, imperfectio importatur; ac proinde formæ increatæ, secundum sibi intrinseca, omnino repugnat: vnde concretum illud solum potest rationem præmij fortiri ratione vnionis personæ sanctificantis cum humanitate sanctificata, quæ vnio infinita non est.

38 *Replicabis 1.* Sed replicabis primo: Incarnatio Patris foret infinita in ratione beneficij diuini: ergo etiam esset infinita in ratione præmij formaliter; & consequenter valorem meritorium vnius operationis Christi exæquaret, & talis valor per illam exhaurietur. Consequentia tenet: nam omne beneficium, quod Deus potest liberaliter largiri, potest etiam intuitu meritorium conferre; & consequenter potest rationem præmij obtinere: ergo si Incarnatio Patris infinita esset in ratione beneficij diuini, facta intuitu meritorium Christi foret in ratione præmij infinita. Antecedens autem probatur: nam Incarnatio Patris esset beneficium diuinum prout humanitati bona, non solum physicè, sed etiam moraliter; sed esset infinitè humanitati bona moraliter, cum illam infinitè sanctam constitueret: ergo esset infinita in ratione beneficij diuini.

39 *Replicabis 2.* Replicabis secundò: nam sequitur ex hac solutione, posse Incarnationem Patris, aut Filij cadere sub merito condigno operum puræ creaturæ; consequens est falsum, & contra communem Theologorum sententiam: ergo & tradita solutio. Probatur sequela: Incarnatio Patris, vt præmium, iuxta solutionis doctrinam, infinita non est: ergo ad meritum illi æquale, dignitas infinita non petitur; ac proinde sub condignitate meritoria operis puræ creaturæ cadere potest. Prima consequentia patet: nam præmium non infinitum, non potest in merito sibi æquali infinitam condignitatem exigere. Secunda consequentia probatur: nam merito puræ creaturæ sola condignitas infinita repugnat: ergo si Incarnatio Patris vt præmium in merito sibi æquali, & condigno, infinitam condignitatem non petit, non est vnde operi à pura creatura elicito repugnet cum Incarnatione Patris, vt præmio, in ratione meriti adæquari, esseque meritum condignum illius.

40 *Confirmatur.* Quod amplius vrgetur: vt enim *tom.1. disp.1. 2. & 3.* docuimus, sola superioritas ordinis, in linea moris non obstat, vt ab inferiori in ordine, vel ratione intensionis, vel ratione multitudinis, aut ex alijs capitibus adæquari, & superari possit; ex quo intulimus, quod si offensa mortalis non esset infinita moraliter, posset pura creatura æqualem pro illa conferre satisfactionem: & quod si merita Christi infinitæ dignitatis non essent, posset meritum à pura creatura elicitum cum merito Christi adæquari, ergo, si Incarnatio Patris non est in ratione præmij infinita, sed tantum superioris ordinis, nempè hypostatici; poterit opus à pura creatura elicitum, adeo erescere in morali æstimatione, vt adæquet Incarnationem Patris, vt præmium; & consequenter poterit esse meritum condignum illius.

41 *Ad primam replicam respondetur.* Respondeo ad primam replicam, distinguendo antecedens: in ratione beneficij, secundum rationem boni, quæ in beneficio importatur, concedo antecedens: secundum rationem facti, quam etiam beneficium importat, nego antecedens, & consequentiam: nam persona increata, vt humanitati vnita, nequit sub merito cadere secundum quod bona est illi, pro eo quod dicit in recto; quia vt sic perfectionem increatam, & à creatura omnimode independentem importat, sed vt facta humanitati; cumque non fiat secundum se, qua ratione est infinita, sed ratione vnionis cum humanitate, quæ vnio finita est; fit consequens, quod vt præmium infinita esse non possit; ac proinde, nec meritum Christi exhaurire.

42 *Ad secundam respondebis.* Ad secundam replicam, nego sequelam. Ad illius probationem, distinguo antecedens: in ratione præmij formalis, concedo antecedens: in ratione præmij virtualis, nego antecedens, & consequentiam. Nam licet forma increata humanitatem sanctificans, non possit esse præmium formaliter respectu operis merentis vnionem sui cum humanitate sanctificata; eo quod illi, secundum omne prædicatum intrinsecum, repugnat dependere ab aliqua entitate creata; petit tamen esse præmium virtualiter actus de condigno formaliter merentis vnionem: nam eo ipso, quod opus aliquod mereatur de condigno vnionem personalitatis diuinæ cum natura creata, talis conditionis est, vt si personalitati vnitæ, secundum id, quod importat in recto, ratio præmij non repugnaret, sub eodem merito formaliter caderet, in quo consistit formam sanctificantem, secundum id, quod importat in recto, virtualiter mereri, & talem formam rationem præmij virtualiter fortiri: ac proindè solùm opus potens, quantum est de se ad merendam de condigno personalitatem diuinam, vt sanctificantem extendi, potest de condigno vnionem eius cum humanitate mereri; & quia operi à pura creatura elicito prædicta extensio virtualis repugnat; fit consequens, quod etiam illi repugnet esse meritum condignum vnionis personæ diuinæ cum natura creata, esto huiuscemodi vnio non sit in ratione præmij formaliter infinita. Et ex his ad confirmationem constat solutio.

Sed instabis: homo iustus merens de condigno gloriam, virtualiter de condigno meretur decretum diuinum executiuum gloriæ; & tamen hoc decretum; cum sit actus Deo intrinsecus, infinitæ est dignitatis; ergo quod personalitas diuina humanitatem sanctificans infinitæ sit dignitatis, non tolit, quominus esse possit virtualiter præmium operis valoris finiti; & consequenter, si non requiritur quod sit formaliter præmium actus merentis vnionem illius cum humanitate, poterit pura creatura condignè hanc vnionem mereri esto personalitas vnienda futura sit præmium virtuale mereri à pura creatura eliciti. 43 *Instabis.*

Respondeo, distinguendo maiorem: meretur virtualiter decretum Dei executiuum, secundum quod per se petitur à gloria quæ est effectus illius, concedo maiorem: secundum totum, quod habet, nego maiorem; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam personalitas diuina per se petitur ab vnione hypostatica secundum infinitam dignitatem, quam communicat, ac proinde, prout infinitè humanitatem dignificans, debet esse virtualiter præmium actus merentis vnionem, quod sine infinita dignitate meritoria talis actus nequit saluari. Decretum autem diuinum executiuum non petitur ab effectibus creatis, secundum totam dignitatem, quam habet, per se perseitate causæ: vnde non est necessarium, quod secundum infinitam dignitatem conuenientem tali decreto sit virtualiter præmium meriti condigni illorum: ideoque opus à pura creatura elicitum, quamuis finitæ sit dignitatis, & valoris meritorij, finiti, potest condignè gloriam mereri formaliter, & condignè virtualiter decretum executiuum illius. 44 *Respondetur.*

Hæc solutio est probabilis, & subtilem continet doctrinam. Ab illa tamen recedimus: tum propter ea, quæ *tom.1. disp.2. nu.64.* quorundam Recentiorum doctrinam impugnantes docuimus. Tum etiam, quia argumenta contra illam facta difficilia sunt, & ægrè soluuntur. Ac denique nam præmium non potest, in merito exigere dignitatem aliquam non remunerandam per ipsum: ergo si Incarnatio Patris, vt præmium, petit infinitam dignitatem in merito, talis dignitas per illam remuneratur; & consequenter exhauritur per illam, iuxta solutionis doctrinam. Quod patet exemplo decreti executiui Dei, quod non est præmium formale, sed tantum virtuale operum hominis iusti, ob rationem in solutione assignatam; & tamen illorum dignitatem adæquat, exhauritque: ergo licet personalitas Patris naturæ creatæ vnita, non foret præmium formale, sed tantum virtuale operis à Christo eliciti, sufficienter tale opus remuneraretur per illam: ac proinde exhauriretur, si verum est, fore illius dignitatem exhauriendam, casu in quo personalitas Patris esset illius præmium formaliter. 45 *Prædicta solutio deseritur.*

Quare, prædicta solutione omissa, aliter est respondendum argumento principali, concessa maiori, negando minorem; ad illius probationem dicatur: Incarnationem Patris, vt præmium, adæquandam fore cum valore vnius Christi operationis intensiuè, non verò extensiuè; ex quo tantum sequitur, intensiuè ab illa exhauriendam, non autem quod extensiuè per illa exhauriendam, non autem quod extensiuè per illam exhauriretur: vnde non posset extendi ad præmium intensiuè maius, in quo illius intensiua adæquatio, & intensiua exhauritio consisterent, posset tamen ad præmium extensiuè maius extendi; cumque gratia, & quoduis bonum creatum adiuncta Incarnationi Patris, non sint præmium maius illa intensiuè, sed extensiuè tantum; sit consequens, quod vna Christi operatio, cui responderet Incarnatio Patris in præmium, posset etiam simul cum Patris Incarnatione quoduis aliud præmium mereri. Ita occurrimus huic argumento *tom.1. disp.3. num.65.* 46

Sed oppones primò: nam Incarnatio Patris, vt præmium, æquè bona, & æquè æstimabilis foret, ac vna Christi operatio, vt in hac solutione supponimus: ergo adæquaret eius dignitatem, & valorem meritorium, non solum intensiuè, sed etiam extensiuè; & consequenter vtroque modo exhauriret vim meritoriam vnius Christi operationis. 47 *Oppones 1.*

Secundò: nam præmium intensiuè maius, petit in merito sui condigno æstimabilitatem intensiuè maiorem: ergo præmium maius extensiuè, petit in merito sui condigno æstimabilitatem maiorem extensiuè; ac proinde in vno actu meritorio Christi non potest condignitas reperiri ad Incarnationem Patris vt præmium, & simul ad gratiam habitualem, vel aliud donum creatum. 48 *Secundò.*

Tertiò, & explicatur magis obiectio: nam Incarnatio Patris, & simul gratia habitualis sunt præmium maioris æstimationis, quam sola Incarnatio Patris, sed in vna operatione meritoria Christi non est maior æstimabilitas in ratione meriti, quam in Patris Incarnatione in ratione præmij inuenitur: ergo non potest reperiri in vna operatione Christi æqualitas meritoria cum Incarnatione Patris, & gratia habituali simul. 49 *Tertiò.*

Deni-

50 *Denique obijcies.* Denique: nam saltim data Incarnatione Patris in premium vnius actus meritorij Christi, non posset Incarnatio Spiritus Sancti tali actui, vt condigno merito respondere: ergo non habet vim meritoriam se extendentem ad omne premium possibile; & consequenter non est condignitatis meritorię simpliciter infinitę. Probatur antecedens, primò: nam vtriusque personę Incarnatio maius quid est, quam Incarnatio vnius; sed vnius actus meritorius Christi non est quid maius in morali ęstimatione, quam vnius personę Incarnatio: ergo tantus non est, quanta est Incarnatio duarum personarum in ęstimatione morali. Secundò probatur: nam in duobus actibus meritorijs Christi est maior dignitas meritoria, quam in vno Christi actu; sed duo actus meritorij Christi non excedunt. Incarnationem Patris, & Spiritus Sancti, sed solum adęquantur cum illis: ergo vnus actus Christi meritorius, solum adęquatur cum Incarnatione vnius personę diuinę; & consequenter per illam remuneratus, non posset ad Incarnationem alterius personę condignè promerendam extendi.

51 *Ad primā replicā respondet.* Respondeo ad primam replicam, concesso antecedenti, negando consequentiam. Imo ex eo quod Incarnatio Patris esset infinitè bona, & infinitè æstimabilis; sequitur meritum condignum illius, fore etiam condignum cuiuscumque alterius præmij contenti in ipsa eminenter; ac proinde non fore exhauriendum extensiuè ab Incarnatione Patris illi respondente in præmium. Sicut ex eo quod Deus est in se infinitè bonus, meritum, quod foret condignum diuinitatis in se, ad omne aliud extra Deum haberet condignitatem; quia omne, quod est extra Deum continetur eminenter in ipso.

52 *Ad secūdam respōdetur.* Ad secundam replicam, concesso antecedenti, nego consequentiam; vt enim meritum condignum intensiuè exhaustum præmio aliquo infinito extendi possit ad præmium, quod sit maius extensiuè, non est necessarium, quod æstimabilitas meriti sit maior extensiuè æstimabilitate præmij à quo intensiuè exhauritur; sed sufficit, quod æstimabilitas alterius præmij eminenter contineatur in æstimabilitate præmij tale meritum intensiuè exhaurientis, vt constat in exemplo *proximè* adducto.

53 *Ad tertiam.* Ad tertiam obiectionem, concedo maiorem: loquendo de excessu æstimabilitatis extensiuo; nego autem de excessu intensiuo; & concessa minori, nego consequentiam. Istoque in actu, qui esset meritum condignum diuinitatis in se. Hic enim actus maioris æstimationis, quam diuinitas non esset; & tamen, eo ipso, quod esset meritum condignum diuinitatis, prout est in se ipsa, posset etiam de condigno mereri Deitatem, & quoduis donum creatum; licet in aggregato resultantem ex dono creato, & Deitate esset perfectio extensiuè maior, quàm in sola Deitate. Ita *in præsenti*, meritum condignum Incarnationis Patris, posset etiam de condigno mereri gratiam habitualem, & quoduis donum creatum, quamuis in aggregato ex illius, & Incarnatione Patris, sit maior æstimabilitas extensiuè, quam in sola Patris Incarnatione.

54 *Ad quartam.* Ad quartam, nego antecedens: Ad cuius primam probationem, distinguo maiorem: est quid maius extensiuè, concedo maiorem: intensiuè, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Sicut enim duæ personalitates diuinæ, non sunt aliquid intensiuè melius, quam vna, sed solum extensiuè: ita vnio duarum personalitatum ad vnam, vel duas naturas creatas, non est quid intensiuè æstimabilius, sed solùm extensiuè, quam vnio vnius tantum personæ; vnde meritum condignum vnionis vnius personalitatis diuinæ cum natura creata, potest etiam vnionem duarum personarum de condigno mereri.

55 *Ad secūdam probationē.* Ad secundam antecedentis probationem, concessa maiori de excessu æstimabilitatis extensiuo, & negata de intensiuo, & concessa minori, nego consequentiam. Cum enim in duabus Christi actionibus vna sit forma valorans, nempè, hypostasis Verbi, tota, & totaliter vtrique communicata; fit consequens, quod valor personalis, qui in illis est infinitus, idem in vtraque sit, & solum sit differentia ex parte valoris finiti desumpti ex alijs capitibus, qui ad Incarnationem merendam omninò insufficiens est. Imo potest argumentum in contrarios retorqueri. Vt enim ipsi fatentur, duæ actiones meritoriæ Christi, possunt condignè duarum personarum Incarnationem mereri; sed ex parte valoris personalis, quo solo possunt condigna merita Incarnationis constitui, nulla est differentia in vna, & duabus Christi actionibus, nec in duabus est maior personalis dignitas, quam in vna: ergo si in duplici Christi actione est condignitas sufficiens ad Incarnationem duarum ex diuinis personis merendam, etiam reperitur in vna operatione Christi sufficiens valor, vt sit meritum condignum Incarnationis Patris, & Spiritus Sancti, nec vtriusque personæ Incarnatio vnius Christi actionis condignitatem excedit.

§. IV.

Cætera argumenta diluuntur.

Secundò principaliter arguitur: nam de ratione meriti valoris infiniti simpliciter, est, quod non sit assignabile præmium, 56 *Secundò arg.* ad quod illius condignitas non extendatur; sed est possibile præmium, ad quod non extendatur, nec possit extendi condignitas meritoria operationum Christi: ergo illa merita non sunt valoris simpliciter infiniti. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur, supponendo casum possibilem, quod Pater carnem assumeret, & à Deo postularet alicuius ægroti sanitatem, ad illamque consequendam sua merita dirigeret; & Christus, qui modo est, à Deo oppositum peteret, nempè, quod ægrotus non consequeretur sanitatem. In hoc casu, qui possibilis est, negatio sanitatis ægroti, non caderet sub condignitate petitionis Christi; aliàs mereretur condignè, quod Pater ægroti sanitatem postulans, non exaudiretur à Deo, quod impossibile est; cum vtriusque merita æqualis essent valoris: ergo est assignabile præmium, ad quod non extendatur, nec possit extendi condignitas meritoria operationum Christi.

Ad hoc argumentum variè occurritur ab Auctoribus nostræ 57 *Prima solutio.* sententiæ. Prima solutio est in casu præsupposito petitionem Christi postulantis, quod ægroto sanitas non conferretur; fore condignam negationis sanitatis, si actus, quo Christus talem negationem peteret, ratione intensionis, vel repetitionis, aut ex alia circumstantia excederet orationem alterius personæ incarnatæ oppositum postulantis; secus autem, si ex nullo capite, & ex nulla circumstantia illius orationem excederet.

Hæc tamen solutio, nec euacuat vim argumenti, nec veram 58 *Hæc solutio arg. in suo robore relinquit.* doctrinam continet. Primum patet; nam de actu Christi æqualis perfectionis moralis ex omni capite, & ex omni circumstantia, cum oratione, qua Pater Incarnatus postularet sanitatem ægroti, restat argumentum soluendum, nempè, quomodo sit valoris meritorij simpliciter infiniti, si non habet condignitatem ad omne præmium possibile; sed aliquod præmium datur, ad quod illius condignitas meritoria non extenditur nec potest extendi: ergo argumentum factum tradita solutione non soluitur, sed illius difficultas integra perseuerat.

Quod autem falsam contineat doctrinam, probatur: nam sequitur ex illa, orationem Christi vincere ratione valoris finiti 59 *Falsam continet doctrinā.* orationem Patris Incarnati oppositum postulantis; consequens admitti non debet: ergo nec solutio tradita. Minor patet; nam condignitas postulationis Patris prouenit ex valore personali infinito: ergo impediri non potest ab actu meritorio Christi ratione valoris finiti, ex circunstantijs actus, vel obiecto desumpti. Sequela verò probatur: nam postulatio Christi, & postulatio Patris conueniret in valore infinito sumpto ex dignitate personæ; & consequenter solum discriminarentur in valore limitato sumpto ex alijs circunstantijs; sed victoria petitionis Christi contra Patrem oppositum postulantem, non posset ex eo, in quo conueniunt, adæquanturque prouenire sed solum ex eo, in quo postulatio Verbi, & petitio Patris inter se discriminantur: ergo vinceret, impediretque petitio Verbi Incarnati postulationem Patris ratione valoris finiti sumpti ex circunstantijs actus, in quo supponitur petitionem Verbi Incarnati, postulationem Patris excedere.

Respondebis, negando sequelam. Nam in oratione Patris postulantis ægroti sanitatem esset valor infinitus sumptus ex 60 *Respond.* persona Patris, & valor finitus sumptus ex alijs capitibus, in quo oratio Christi præsupponitur excedens orationem Patris; victoria autem postulationis Christi contra Patris petitionem orta ex valore finito, non esset respectu petitionis Patris, prout subest valori personali, sed prout subest valori finito; ac proinde postulatio Christi non vinceret ratione valoris finiti, valorem infinitum postulationis Patris.

Sed contra: nam condignitas postulationis Patris orta ex valore personali, de facto impediretur à postulatione Christi; quan- 61 *Sed contra.* doquidem non consequeretur sanitatem postulatam, eo quod Christus illius negationem petijsset per actum excedentem orationem Patris in valore ex circunstantijs desumpto; at non impediretur, seu vinceretur valor personalis postulationis Patris à postulatione Verbi, ratione valoris ex persona Verbi sumpti, in quo æquales supponuntur: ergo vinceretur, seu impediretur valor personalis orationis Patris ab oratione Verbi, ratione valoris finiti ex circunstantijs desumpti in quo præsupponitur illam excedens.

Secunda solutio est, in casu præsupposito vtriusque postula- 62 *Secunda solutio.* tionem futuram esse condignam, vnam sanitatis ægroti postulatæ à Patre, aliam negationis sanitatis postulatæ à Filio. Nec esse aliquod inconueniens dari simul duo merito condigna obiectiuè inter se opposita; sicut sæpè dantur de facto simul duo merita congrua opposita obiectiuè inter se, vt quando duo

iusti

iusti petunt à Deo res diuersas, & oppositas, ad quas in illorum petitionibus congruitas reperitur. Et sicut multoties in oppositionibus Beneficiorum contingit; sæpè numquam respectu eiusdem beneficij duo, vel plures oppositores æquè digni concurrunt; ac proinde simul dantur in illis condigna merita obiectiuè inter se opposita. Ita Cardinal. Lugo *disp.6. sect.1. à num.23.* *Lugo.*

63 *Prædicta solutio reijcitur.* Hanc tamen solutionem alij merito reijciunt: nam licet in oratione Christi detur sufficiens condignitas ad negationem sanitatis ægroti acceptam secundum se; non tamen potest habere condignitatem ad prædictam negationem in sensu composito orationis Patris sanitatem ægroti postulantis; at in hoc sensu argumentum factum procedit: ergo dicta euasione non soluitur. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur; vt enim postulatio Christi foret condigna negationis sanitatis ægroti in sensu composito orationis Patris postulantis ægroti sanitatem, necessarium erat, quod Christus mereretur condignè Patrem non exaudiri; at in oratione Christi non potest esse condignitas, vt Pater non exaudiatur: ergo non posset habere condignitatem ad negationem sanitatis ægroti, præsupposita oratione Patris sanitatem postulantis, in sensu composito illius.

64 *Minor ostenditur.* Minor ostenditur primò: nam si Filius mereretur condignè, quod Pater non exaudiretur à Deo, etiam Pater mereretur condignè, quod Filius non exaudiretur; sed implicat hæc mutua non exauditionis condignitas, sicuti, & implicat vtrumque exaudiri, & non exaudiri simul; meritum enim de re implicante esse nequit: ergo in ratione Filij non potest esse condignitas, vt Pater postulans ægroti sanitatem non exaudiatur à Deo.

65 *Secundò probatur minor.* Secundò probatur minor: Filium namque mereri condignè non exauditionem Patris, esset suo merito impedire, & vincere Patris meritum; sed non stat meritum Filij vincere meritum Patris; cum victoria vnius meriti præ alio ex maiori æstimabilitate proueniat; meritum autem Filij non possit excedere meritum Patris in æstimabilitate, sicut nec in valore illud excedere potest: ergo Filij meritum nequit habere condignitatem, vt Pater non exaudiatur.

66 *Vrgetur amplius.* Quod amplius vrgetur exemplo, quo Cardinalis Lugo doctrinam traditæ solutionis confirmat. Quando namque duo oppositores æquè digni ad aliquod Beneficium concurrunt, in nullo est condignitas, vt alteri Beneficium negetur: ergo pariter cum duo merita æqualis dignitatis referuntur, vel diriguntur ad præmia incompatibilia, in nullo esse potest condignitas, vt alterum reijciatur, illique præmium negetur. Sed in casu præsupposito interueniunt duo merita æqualia relata ad præmia incompatibilia: ergo nec in merito Patris est condignitas, vt Filius non exaudiatur, illiusque meritum reijciatur, nec in merito Filij condignitas esse potest, vt non exaudiatur Pater. Antecedens, in quo est difficultas, probatur; quod enim potest sine iniuria oppositoris non fieri, non cadit sub illius condignitate; sed posset in dicto casu, sine vnius oppositoris iniuria, alteri sibi æquali Beneficium, concedi, cum vterque æqualis dignitatis supponatur: ergo quod huic negaretur non cadebat sub alterius dignitate, sed ex superioris gratia pendebat.

67 *Oppones.* Si opponas qui dignus est beneficij, non amittit dignitatem, ex eo quod oppositor æquè dignus ad idem beneficium concurrat; aliàs beneficium ipsi in tali concursu collatum conferretur indigno; sed, vt supponitur, ex se erat beneficio dignus, altero non concurrente: ergo dignus etiam perseuerat in concursu alterius, illi in dignitate æqualis. Sed non potest in concursu æquè digni, esse dignus beneficio, quin etiam dignus sit, vt alteri beneficium negetur; cum non possit ipsi dari, & alteri non negari: ergo est dignus, vt alteri sibi æquali beneficium negetur; & consequenter datur simul duo digni dignitatibus oppositis obiectiuè in ordine ad idem præmium.

68 *Respondetur.* Respondeo, concessa maiori, & minori distinguendo consequens: perseuerat dignus beneficio accepto secundum se, & vt collocato sine concursu dignioris, vel æquè digni, concedo consequentia; beneficio, vt conferendo in concursu alterius oppositoris, vel æqualis, vel maioris dignitatis, nego consequentiam: Itaque beneficium considerari potest dupliciter: primo, vt conferendum sinè concursu æquè digni: secundo, vt in hoc concursu conferendum, & sub hoc secundo statu maioris æstimationis est, quam sub primo; pluris enim æstimari debet actio conferendi beneficium oppositori digno in concursu alterius oppositoris ipsi æqualis in dignitate, quam sine tali concursu; cum conferens beneficium minus liber sit in illius collatione, quando nullus oppositor æqualis dignitatis concurrit, quam cum concurrit aliquis æqualis dignitatis cum illo in primo enim casu tenetur ex iustitia oppositori digno beneficium conferre; secus autem in secundo, cum possit sine illius iniuria alteri æquè digno beneficium dare. Dicimus ergo, oppositorem dignum habere condignitatem ad beneficium acceptum secundum se, & vt conferendum sine concursu æquè digni, vel dignioris; in conspectu verò dignioris, esse positiuè indignum, & in conspectu æquè digni esse indignum negatiuè, hoc est, non habentem ius, vt illi ex iustitia beneficium debeatur; cum possit ei sine iniustitia negari, alteri æquè digno beneficium conferendo.

Vnde, his omissis, vera solutio est, quam tradit Cippullus *in hac quæst. art.3. dub.10.* nimirum, negationem sanitatis ægroti considerari posse dupliciter, scilicet, secundum se, & supposita oratione Patris, vel alterius personæ Incarnatæ postulantis ægroto salutem: primo modo inspecta cadit sub condignitate meritorum Christi; secus verò secundo modo sumpta, eo quod, vt postulatio Verbi esset condigna negationis sanitatis, supposita oratione Patris sanitatem postulantis, opus erat, vt esset condigna, quòd Pater sanitatem petens non exaudiretur à Deo, quæ condignitas orationi Christi nequit competere; ad hoc enim necessarium erat, quod valor orationis Christi maior esset valore orationis Patris, quandoquidem impediret efficaciam illius, & contra illam præualeret. Iuxta quam doctrinam ad argumentum factum respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Negatio enim sanitatis ægroti, non est præmium possibile, supposita oratione Patris petentis eius sanitatem: ac proinde ex eo quod prædicta negatio in tali suppositione sub condignitate valoris operum Christi non cadat, non sequitur, Christi merita non extendi ad omne præmium possibile. 69 *Traditur vera solutio.*

Sed dices, posset Deus in prædicto casu non exaudire orationem Patris incarnati petentis sanitatem ægroti, & sanitatem à Patre postulatam non dare: ergo negatio exauditionis, & sanitatis à Patre postulatæ est possibilis; & consequenter si talis negatio non cadit sub condignitate meritorum Christi, aliquod præmium possibile non comprehenditur sub illorum condignitate; ex quo vlterius sequitur, non esse valoris meritorij simpliciter infiniti; quandoquidem est dabile præmium, ad quod illorum condignitas non extendatur, nec possit. 70 *Obijcies.*

Respondeo, prætermisso antecedenti, & prima consequentia, negando secundam, quæ subinfertur. Nam licet demus, posse Deum in prædicto casu non conferre ægroto sanitatem, & non exaudire Patris Incarnati orationem sanitatem postulantis, & ad illam consequendam sua merita dirigentis, cuius veritatem *disp. seq.* examinabimus; non tamen potest orationem Patris non exaudire, sanitatemque negare intuitu meritorium Verbi oppositum postulantis, & motus ab illis; eo quod in meritis Verbi Incarnati non reperitur condignitas, imo nec congruitas ad negationem illam in tali suppositione. Ex quo tantum sequitur, negationem exauditionis Patris Incarnati esse possibilem acceptam in esse rei: non autem sequitur, esse possibilem in ratione præmij formaliter: & vt infinitas valoris operationum Christi saluetur, sufficit, quod vis illarum meritoria extendatur ad omne præmium possibile in ratione præmij formaliter, licet non comprehendatur sub illa, quod non potest rationem præmij obtinere; & consequenter non est in ratione præmij possibile, quamuis sit possibile in esse rei. 71 *Respond.*

Sed instabis primo: nam sequitur ex hac solutione, valorem operationum Christi, non esse moraliter infinitum; consequens aduersatur nostræ conclusioni: ergo non potest cum illius veritate solutio data subsistere. Probatur sequela: nam infinitum in aliquo genere, à nullo impediri potest; sed in casu præsupposito, valor operationum Christi ab oratione Patris impeditur; quandoquidem, illa supposita, negatio sanitati sub illius efficacia non cadit, quæ secundum se sub illa continebatur: ergo infinitus non est. 72 *Replicabis 1.*

Replicabis secundo: quidquid potest cadere sub oratione, potest cadere sub merito; & consequenter est in ratione præmij possibile; sed quod Pater postulans sanitatem ægroti non exaudiatur à Deo, potest cadere sub oratione Christi: ergo etiam sub merito illius; & consequenter est possibile, non solum in esse rei, sed etiam in esse præmij. Minor probatur dupliciter: primo: nam de facto supponimus, Christum petentem negationem sanitatis postulante à Patre: ergo orat, & petit Christus, vt Pater sanitatem postulans non exaudiatur à Deo. Secundò probatur: nam quod Deus potest facere, potest Christus ab ipso postulare; sed Deus potest non exaudire Patrem petentem sanitatem ægroti, negando sanitatem postulatam: ergo potest Christus petere, vt Pater, non exaudiatur; & consequenter non exauditio Patris postulantis potest cadere sub oratione. 73 *Replicabis 2.*

Denique replicabis, vel Pater, tunc casus postulans sanitatem ægroti, Filio oppositum postulante, est dignus, vt exaudiatur à Deo, vel non: si primum, etiam Filius petens negationem sanitatis ægroti, merebitur de condigno exaudiri; cum non sit maior ratio vnius, quam alterius quoad condignitatem meriti, in qua supponuntur æquales: si secundum dicatur; nequit Pater sua oratione impedire condignitatem orationis Filij; sola enim condignitas petitionis Patris po- 74 *Replicabis 3.*

stulan-

stulantis sanitatem, potest impedire condignitatem orationis Filij.

75 *Ad 1. replicā respond.* Respondeo ad primam replicam, negando sequelam. Ad illius probationem, distinguo maiorem: à nullo finito, sibique inferiori, concedo maiorem: ab infinito, & æquali, nego maiorem; & concessa minori, nego consequentiam. Itaque infinitum per essentiam à nullo impediri potest, quia aliud infinitum illi æquale repugnat, quod si per impossibile essent duo Dij æqualis infinitatis, & potestatis, vnus posset alterum impedire, & è contra, & ex hoc inconuenienti inter alia, probatur repugnantia multiplicitatis Deorum: quia ergo infinitum per communicationem, quale est meritum Christi, aliud infinitum sibi æquale non excludit; consequens fit, quod ab illo possit impediri, quin hoc illius obstet infinitati, sicut obstaret, si ab aliquo finito impediretur, vel impediri posset.

76 *Ad secundam.* Ad secundam, prætermissa maiori, nego minorem. Ad primam probationem distinguo antecedens: cum cognitione postulationis Patris, nego antecedens: sine tali cognitione, transeat antecedens, & nego consequentiam. Vt enim Filius petens negationem sanitatis, ex consequenti peteret Patrem non exaudiri, necessarium erat, quod negationem sanitatis peteret cum notitia petitionis oppositæ Patris; Filius autem cum tali notitia non potest petere prædictam negationem; esset enim imprudens petitio: & ideo, quamuis supponatur petens negationem sanitatis ægroti, non supponitur petens, quod Pater non exaudiatur. Ad secundam probationem minoris, nego maiorem. Potest enim Deus aliquid facere, quod non potest Christus mereri, vt constat ex dictis; esset autem imprudentia petere id, ad quod oratio non posset efficaciam habere; ideoque non omne, quod Deus facere potest, Christus potest postulare, cui imprudens petitio repugnat.

77 *Ad tertiam.* Ad tertiam obiectionem dicatur: Patrem fore dignum, vt exaudiretur à Deo, non postulante oppositum Filio, & Filium fore dignum, vt exaudiretur, Patre oppositum non postulante; si autem vtriusque petitio intercedat cum oppositione in re postulata, vtrumque habere condignitatem ad rem petitam acceptam secundum se, & neutrum illam habere in sensu composito petitionis oppositæ alterius, & impedimentum prouenit ex condignitate infinita petitionis vtriusque.

78 *Contrà hucusque dicta obijcitur.* Sed contrà dicta in nostra resolutione obstat grauiter doctrina à Nobis tradita *tomo 1. disp. 2. §. 8.* vbi docuimus, posse purum hominem merito condigno mereri gratiam sanctificantem homini in peccato mortali existenti. Ex qua doctrina tale argumentum consurgit contra nostram resolutionem. Potest meritum Verbi Incarnati, contra infinitum Patris meritum præualere: ergo ex eo quod oratio Patris postulantis sanitatem ægroti sit dignitatis meritoriæ infinitæ, non sequitur, non posse Filium negationem sanitatis à Patre postulatæ de condigno mereri. Consequentia patet ex dictis; nam istius meriti possibilitatem negauimus, quia contra infinitam dignitatem meritoriam orationis Patris, non potest Filij meritum præualere. Antecedens autem probatur: potest meritum finitum præualere contra infinitum demeritum: ergo à fortiori poterit meritum Filij infinitum præualere contra meritum Patris, quamuis infinitum sit. Consequentia videtur bona; minor enim est actiuitatis proportio finiti contra infinitum, quam vnius infiniti contra aliud infinitum; ergo si potest meritum dignitatis infinitæ, præualere contra demeritum infinitæ indignitatis; poterit à fortiori vnum meritum infinitum præualere contra aliud.

79 *Antecedens probatur.* Antecedens autem probatur: nam in doctrina præsupposita, opus à pura creatura elicitum potest condignè mereri collationem gratiæ iustificantis homini in peccato mortali existenti; sed hoc non potest contingere sine eo, quod meritum finitum præualeat contra infinitum demeritum: ergo potest meritum finitum, contra infinitum demeritum præualere. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: homo existens in peccato mortali meretur ratione peccati, non esse gratiæ iustificantis, & quod ipsi talis gratia non conferatur à Deo; quod demeritum est infinitum, vt *tomo 1. disput. 1.* verius censuimus: ergo opus à pura creatura elicitum, quod in ratione meriti, finitæ dignitatis est, non potest tali homini condignè mereri collationem gratiæ iustificantis, sine eo quod meritum finitum contra demeritum infinitum præualeat. Probatur consequentia: vt enim in nostra resolutione docuimus, oratio Verbi præualeret contra orationem Patris, si mereretur condignè negationem sanitatis, oratione Patris promeritæ: ergo opus merens collationem gratiæ iustificantis, cuius negationem condignè meretur peccatum, præualet contra peccatum; & consequenter non potest opus à pura creatura elicitum mereri de condigno gratiam iustificantem homini in peccato mortali existenti, quin meritum finitum contra demeritum infinitum præualeat.

Respondetur, negando antecedens. Ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ad illius probationem, distinguo antecedens: quando vtrumque actiuum est, concedo antecedens: quando extremum infinitum; non actiuè, sed passiuè se habet, nego antecedens, & consequentiam. Peccatum enim, licet infinitæ sit grauitatis, & etiam in ratione demeriti; eius tamen concursus in pœnam, non actiuus, sed passiuus est; non enim inducit in Deo obligationem puniendi peccatorem; etsi ratione illius Deus possit peccatorem punire. Ideoque potest Deus per meritum puræ creaturæ, pacto præcedente, obligari ad conferendam gratiam homini in peccato mortali existenti, dignoque ratione peccati, vt Deus gratiam ipsi non conferat: hoc enim non fit pugnando cum actiuitate peccati, sed cum passiua indignitate illius; & licet agens finitæ actiuitatis, non possit contra infinitè actiuum præualere; contra infinitum autem, quod actiuum non est, præualere optimè potest. In casu autem nostræ disputationis, in vtroque extremo est infinitas æqualis, & vtrumque actiuum est; meritum enim inducit in præmiante obligationem præmiandi; & ideò non potest vnum meritum ex istis contrà aliud meritum præualere; vtrumque enim æquale supponitur, & inter duo actiua æqualis actiuitatis non potest dari proportio, vt vnum alterum vincat, & contra illud præualeat. *80 Respondetur.*

Nec obstat, vt tacitæ obiectioni occurramus, peccatum actiuè inducere in Deo, etsi non obligationem; benè tamen ius peccatorem puniendi negatione gratiæ habitualis. Hoc enim ius non tollitur per meritum puræ creaturæ; sed Deus pasciens cum puro homine conferre peccatori gratiam sub conditione operis à puro homine eliciti, cedit iuri, quod habet peccatorem puniendi, & hac cessione supposita, opus à pura creatura elicitum, meretur gratiam iustificantem homini in peccato mortali existenti, quin tale meritum vincat actiuitatem peccati, aut præualeat contra illam. Nec ob hoc ab opere puræ creaturæ tollitur condignitas meritoria respectu prædictæ gratiæ sicut opera iustorum non cadunt à condignitate meritoria gloriæ; ex eo quod ad illorum condignitatem necessaria sit diuina gloriæ promissio, in qua includitur cessio iuris, quod Deus habet ad illa opera alijs titulis petenda. *Tacitæ obiectioni occurrit.* *Alteri obiectioni occurrit.*

Denique arguitur, ex maiori sanctitate personæ non crescit dignitas in opere meritorio: ergo ex infinita dignitate, vel sanctitate personæ non consurgit in actu meritorio condignitas infinita; ac proinde ex infinita sanctitate personæ Christi merentis, perperam intulimus infinitatem valoris meritorij in eius operationibus. Antecedens, in quo est difficultas; ostenditur primo: maior vilitas, aut indignitas orta ex peccato habituali præcedenti, non dat peccato actuali maiorem grauitatem demeritoriam: ergo maior dignitas, aut sanctitas personæ merentis non auget in opere meritorio valorem. *81 Vltimò argum.* *Antecedens probatur 1.*

Secundò probatur antecedens: nam maior amicitia cum Rege non dat operi, ex se æquali, maiorem valorem meritorium apud ipsum: ergo pariter maior amicitia cum Deo non auget valorem meriti; & consequenter maior sanctitas operantis, quæ idem est cum amicitia diuina, non auget valorem meriti. *82 Secundò prob. antecedens.*

Tertiò probatur: nam ex maiori sanctitate, aut dignitate personæ non crescit dignitas laudis in opere; non enim dignus maiori laude censetur, qui sanctior, & iustior est, si æquè intensè Deum diligat, ac alius, qui minoris est sanctitatis, nec Comes Regem liberans à morte, maiorem laudem mereretur, quam plebeius Regem ab eodem periculo eripiens: ergo pariter ex maiori dignitate, vel sanctitate personæ non augetur valor meriti. *83 Tertiò.*

Denique idem antecedens probatur: nam ex maiori sanctitate accidentali præstita à gratia sanctificante non crescit dignitas, aut valor meritorius in opere, si cætera paria sint: ergo pariter ex maiori sanctitate substantiali dignitas meritoria non crescit; ac proinde, quamuis sanctitas substantialis personæ Christi operantis sit infinita simpliciter, non ideò illius operationes erunt infiniti valoris, infinitæque dignitatis. *84 Denique.*

Respondeo, distinguendo antecedens: si maior sanctitas, vel dignitas personæ operantis materialiter se habeat comparatiuè ad actum, concedo antecedens: si formaliter comparetur cum illo, nego antecedens; & sub eadem distinctione primi consequentis, nego secundam consequentiam. Nam infinitas dignitas personæ Christi operantis, formaliter comparatur ad proprias operationes; & ideo ex illa, & ratione illius, sunt valoris meritorij infiniti. Contra quam distinctionem non obstant prima, & secunda antecedentis probatio; malitia namque habitualis præcedens in peccatore, omnino materialiter comparatur cum peccato actuali de nouo ab illo commisso; ideòque illius vim demeritoriam non auget. Sicut enim malitia habitualis non præexigitur in subiecto peccante ad indignitatem peccati actualis, sed de se, & ratione sui illam habet: ita maior malitia habitualis præcedens, cum peccato subsequenti materialiter comparatur. Et ratio à priori est: nam malitia habi- *85 Respondetur.* *Ad 1. & 2. probationē respondetur.*

habitualis præcedens in peccatore, nullatenus influit in peccatum de nouo à peccatore commissum, ideoque illud non informat; & consequenter non auget grauitatem demeritoriam peccati de nouo commissi.

86 *Amicitia cum Rege materialiter se habet ad meritum.* Amicitia etiam cum Rege non exigitur ad merendum apud ipsum; ideoque maior amicitia cum Rege non auget valorem meriti, sed materialiter comparatur cum illo. Et ratio est eadem, nempè, quia amicitia cum Rege non influit in actum, quo aliquis apud Regem meretur; ac per consequens talem actum non informat, quod necessarium erat, vt illius valorem meritorium apud Regem augeret.

87 *Alia ratio discriminis.* Possumus etiam aliam rationem discriminis assignare, nempè, quod meritum vassalli apud Regem fundatur in vtilitate, quæ ex illius opere accrescit reipublicæ, & quia ex maiori amicitia cum Rege, non crescit reipublicæ vtilitas; fit, quod nec valor meritorius in opere augeatur. Meritum autem hominis apud Deum fundatur in ratione obsequij ipsi facti; & quia gratius est Deo obsequium à magis amico, & magis sancto ipsi factum; fit, quod etiam sit maius meritum, quamuis in alijs omnimoda æqualitas bonitatis operis supponatur.

88 *Ad tertiã.* Ad tertiam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Et ratio discriminis est: nam laudabilitas fundatur adæquatè supra operis bonitatem; & quia ex maiori sanctitate personæ non crescit moralis bonitas operis; consequens fit, quod ex illa non augeatur laudabilitas. Meritum autem, etsi operis bonitatem supponat; non tamen fundatur adæquatè in illa, sed etiam in sanctitate personæ operantis; & ideò, sanctitate crescente, etsi moralis bonitas operationis non crescat, valor meritorius augetur. Quod si rationem huius discriminis petas, ea est: nam iuxta D. Thomam 1. 2. quæst. 21. art. 2.
D. THO. *Nihil aliud est laudari, vel culpari, quam imputari alicui malitiam, vel bonitatem sui actus.* Et *in eadem quæst. art. 3. ad finem corporis* hæc habet: *Actus bonus, vel malus habet rationem laudabilis, vel culpabilis, secundum quod est in potestate voluntatis; rationem verò meriti, & demeriti apud Deum, secundum retributionem iustitiæ ad alterum.* Verba sunt D. Thom. Ex quibus infertur opera nostra habere rationem meriti apud Deum, secundum retributionem iustitiæ ad ipsum; & hoc quatenus in eius obsequium fiunt; & quia obsequium Deo à magis amico factum, gratius est ipsi; fit, quod crescat in ratione meriti, quamuis bonitas sit æqualis; non autem in ratione laudabilis; eo quod laudabilitas non consequitur ad bonitatem operis, vt alteri obsequiosam, & gratam, sed prout est in potestate voluntatis; aliàs laudari non esset solum imputari alicui sui actus bonitatem; cum laus operis bonitatem excederet, cuius contrarium docet Angelicus Doctor. *art. 2.* relato.

89 *Ad vltimam. Medin. Zumel.* Ad vltimam probationem variè occurritur ab Auctoribus nostræ sententiæ, quorum placita fusè examinauimus *tom. 1. disp. 3. à num. 67* quibus prætermissis solutio, quæ mihi semper probabilior est visa, est, quam tradunt Medina 1. 2. *quæst. 114. art. 5. dub. vlt.* & Zumel *in eadem quæst. art. 2. disp. 3.* plures alios referentes. Potestque ad formam reduci, distinguendo antecedens: ex maiori sanctitate accidentali formaliter comparata cum actu, nego antecedens: materialiter ad illum se habente, concedo antecedens, & nego consequentiam. Nam sanctitas substantialis infinita Christi Domini formaliter comparatur ad omnem actum ab humanitate elicitum; & ideò omni actui libero procedenti ab humanitate dignitatem meritoriam infinitam communicat. Non sic gratia accidentalis, secundum omnem gradum suæ intensionis; sed quandoque formaliter, & quandoque materialiter comparatur cum actu, illius excessus gradualis: primum, si secundum omnem intensionem gradualem influat in operationem: secundum autem, si quamuis intensior sit, non tamen influat in operationem secundum intensionis excessum: sicut enim in influendo effectiuè omnes illius gradus in primo casu formaliter exercentur: ita ad formandum, & valorandum actum, formaliter comparantur; si verò quamuis gratia intensa sit, non influat nisi remissè tunc gradualis excessus in influxu effectiuo non exercetur formaliter: ita ad formandum, & valorandum actum materialiter se habet; & ideò non præstat illi maiorem dignitatem, nec eius valorem meritorium auget.

90 *Ratio differentiæ.* Et ratio assignatæ differentiæ est: nam iuxta commune axioma, *habitibus vtimur, cum volumus*; vnde habitus subordinantur voluntati nostræ quoad vsum; ac proinde si voluntas habitu intensionis vt octo non vtatur, nisi secundum intensionem, vt quatuor; cæteri gradus de materiali se habent per comparationem ad actum, sicut quando voluntas habitum omninò otiosum relinquit nullatenus illo vtendo, tota entitas habitus gratiæ materialiter se habet ad dandum valorem actui: vnde si voluntas in actum vndequaque naturalem prorumpat; quia non vtitur habitu gratiæ, talis actus nullatenus meritorius euadit. Non sic in substantia Verbi contingit: nam licet ex libertate voluntatis dependeat, quod ad actum applicetur, semel tamen voluntate operante non potest substantia Verbi non concurrere ad operationem, nec subest libertati voluntatis, quod secundum partem tantùm dignitas substantiæ operationi applicetur, sed necessariò adæquatè applicatur, & secundum totam dignitatem, quam habet; ideoque omnem actum ab humanitate elicitum infinitè dignificat, & infinitè meritorium constituit. Quę contra illam solutionem militant, loco vbi *proximè* opposuimus, & diluimus, ibi etiam §. 6. *& sequentibus*, formam, per quam operationes Christi valorantur explicuimus: videantur ibi tradita, ne eadem repetamus.

§. V.

Infinitas operationum Christi in ratione meriti defenditur.

SEcunda conclusio. *Operationes Christi non solum fuerunt infinitæ dignitatis, sed etiam meriti infiniti simpliciter.* Ita Auctores quartæ sententiæ. Et ostenditur primo, ex Clemente Sexto in Extrauag. *Vnigenitus de pœnitentijs, & remissionibus*, verbis superius relatis, quibus Pontifex merita Christi appellat absolutè infinita; sed verba Pontificis sunt in sensu formali accipienda, nisi ex tali acceptione aliquod absurdum, vel inconueniens sequatur, quod in præsenti non accidit: ergo iuxta Clementem operationes Christi fuerunt infinitæ formaliter, non solum in ratione valoris, sed etiam in ratione meriti. 91 *Secunda conclusio.*

Secundo probatur; vt enim conclusione præcedenti mostrauimus, & tertia sententia admittit; opera Christi Domini fuere infiniti valoris: & consequenter infinitæ condignitatis: ergo fuerunt meriti infinitè condigni. Patet hæc consequentia: nam per valorem, & condignitatem meritum constituitur in ratione condigni: ergo, si fuerunt operationes Christi infinitæ dignitatis, fuerunt meriti infinitè condigni; & consequenter fuerunt infiniti meriti. Patet hæc secunda consequentia: nam ratio condigni est differentia contractiua meriti; cum meritum diuidatur in condignum, & congruum: ergo meritum infinitum in ratione condigni, est infinitum in ratione meriti. 92 *Secundo probatur.*

Respondebis; meritum; cum sit abstractum huius concreti *merens*, non dicere solum valorem, aut solam condignitatem, sed insuper applicationem, aut directionem ad præmium, & ius actuale ad illud supra applicationem, & valorem fundatum; licet autem valor operationum Christi fuerit infinitus, applicatio ad præmium infinita non fuit, quia non fuit ex intentione Christi ad præmium infinitum applicata, nec ius actuale ad præmium fuit infinitum; non enim fundauerunt ius ad infinitum præmium; & ideò, quamuis fuerint infiniti valoris, non fuerunt infiniti meriti. 93 *Respondebis.*

Sed contra primo: nam merito Christi Domini respondet prǽmium infinitum: ergo licet requiratur ad meritum infinitum ius ad infinitum præmium; non ideò operationes Christi non fuere infiniti meriti. Antecedens probatur; præmium operationum Christi fuit remissio peccati mortalis; sed remissio peccati mortalis est in ratione præmij infinita; ergo merito Christi respondet præmium infinitum. Minor probatur: tanti æstimatur remissio offensæ mortalis, quanti odio habetur offensa; sed offensa peccati mortalis, cùm infinita simpliciter in ratione offensæ sit, odio habetur infinitè: ergo remissio illius infinitè æstimatur; & consequenter est in ratione præmij infinita. 94 *Contra 1.*

Contra secundo: nam ad rationem meriti infiniti non est necessarium ius ad infinitum præmium, quod illi de facto respondeat: ergo esto operationes Christi non dederint Christo ius ad infinitum præmium, fuerunt infiniti meriti. Antecedens, in quo est difficultas, ostenditur primo: sicut enim meritum importat ius ad præmium, ita sanctitas importat ius ad gloriam per modum hæreditatis; sed vt sanctitas sit infinita in ratione sanctitatis, non est necessarium ius actuale ad hæreditatem actu infinitam: etenim humanitas Christi infinitè sancta fuit per gratiam substantialem vnionis; & tamen non habuit ius actuale ad hæreditatem actu infinitam, cum nec beatitudo essentialis, nec beatitudo accidentalis in Christo fuerint de facto infinitæ: ergo pariter ad meritum actu infinitum, ius ad præmium actu infinitum necessarium non est. 95 *Secundo.* *Antecedens probat. 1.*

Secundo probatur: ad meritum infinitum in ratione meriti sufficit ius infinitum; sed stat infinitas iuris absque præmio actu infinito: ergo ad meritum actu infinitum in ratione meriti, ius ad præmium actu infinitum non petitur. Minor probatur: stat infinitas iuris hæreditarij absque actuali hæreditatis infinitudine, vt constat in humanitate Christi, cui ratione gratiæ substantialis conuenit ius hæreditarium infinitum; aliàs ratione illius infinitè sancta non esset; & tamen hæreditas humanitati Christi concessa, actu infinita non fuit: ergo pariter stare poterit infinitas iuris meritorij, absque infinitudine præmij actualis. Tertio probatur: non enim minus correlatiuè dicuntur actio; & terminus actionis, quam præmium, & meritum; sed hoc non obstante, stat actionis infinitas absque infinitudine termini, vt constat in actione, qua Deus agit ad extra, 96 *Secundo.* *Tertio prob.*

quæ in ratione actionis est infinita, & tamen terminus per actionem Dei productus, actu infinitus non est: ergo pariter stabit meritum actu infinitum, etsi præmium illi de facto respondens actu infinitum non sit.

97 *Reijcitur 3. solutio. Falsitas consequētis ostenditur 1.* Tertio tradita solutio reijcitur: sequitur namque ex illa nullum dari meritum in ratione meriti, præmium excedens: consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Falsitas consequentis constat primo: in Christo, cuius satisfactio superabundans fuit, in omnium PP. sententia; & consequenter excedens in ratione satisfactionis omnium hominum peccata; eadem autem ratio est de merito in ratione meriti, ac de satisfactione in ratione satisfactionis: ergo datur meritum in ratione meriti præmium excedens. *Secundo.* Secundo: nam datur meritum, quod in ratione meriti superatur à præmio, vt constat in merito congruo, quod in ratione meriti cum præmio non adæquatur: ergo è contra dari potest meritum in ratione meriti præmium excedens.

98 *Sequela prob.* Sequela probatur: quia namque meritum dicitur per correlationem ad præmium inferunt contrarij Auctores, non stare meritum actu infinitum absque præmio infinito: ergo quia sentiunt meritum, & præmium debere inter se adæquari; ac per consequens non erit dabile meritum in ratione meriti præmium sibi correspondens excedens. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur; prima verò in hunc modum probatur: nam si meritum in ratione meriti non petit non excedere præmium: ergo nec petit non excedere infinitè; nam eadem est ratio quoad hoc, excessus, & infiniti excessus: eo autem ipso, quod meritum infinitè excedat præmium, erit meritum infinitum in ratione meriti, & præmium erit finitum; at proinde vt ex correlatione inter meritum, & præmium rectè colligant cum præmio finito in actu non stare infinitatem meriti, fateri tenentur meritum in ratione meriti non posse excedere præmium.

99 *Vnica obiectio cōtra conclusionem. Maior probatur primo.* Contra istam conclusionem vnica superest obiectio; non enim stat meritum actu infinitum, nisi ei respondeat præmium infinitum actu; sed merito Christi Domini non respondet præmium aliquod actu infinitum: ergo in ratione meriti infinitum non fuit. Maior ostenditur primo: nam meritum dicitur correlatiuè ad præmium: ergo meritum infinitum correlatiuè ad præmium infinitum. *Secundo.* Secundo: nam meritum non consistit in sola condignitate; cum actiones Christi fuerint de se condignæ remissionis peccati Angelorum, & hominum damnatorum; & tamen non fuere merita illius, sed insuper addit applicationem à merente factam, ad præmium, & promissionem ex parte præminantis: ergo meritum, in ratione meriti infinitum, applicationem ad infinitum præmium exposcit, & illius promissionem; ac proinde absque infinito præmio meritum infinitum non stabit. *Tertio.* Tertio: nam meritum supra condignitatem addit ius, quo merenti facit debitum præmium ergo meritum infinitum stare nequit absque iure actuali ad præmium infinitum.

100 *Quarto.* Quarto: quia namque condignitas meritoria dicitur per comparationem ad præmium, non stat condignitas infinita absque præmio aliqua ratione infinito: vnde infinitatem valoris operationum Christi explicamus per ordinem ad præmium syncathegorematicè infinitum: sed etiam ius actuale dicitur per comparationem ad præmium: ergo non stat ius actuale infinitum absque præmio aliqua ratione infinito; at hæc infinitas non potest esse infinitas in potentia; cum ius actuale reddat actu debitum, & non in potentia præmium: ergo debet esse infinitas actualis: ac proinde sine præmio actu infinito meritum infinitum non stabit. *Vltimo.* Denique nam meritum est, quo actu quispiam meretur, non quo potest mereri: ergo meritum in ratione meriti infinitum, est quo quis constituitur actu merens infinitè; sed actu infinitè merens non stat sine præmio actu infinito: ergo meritum infinitum in ratione meriti sine præmio actu infinito subsistere nequit.

§. VI.

Examinantur varij modi dicendi.

101 *Prima solutio.* HVic argumento variè occurrunt Authores nostræ sententiæ. Prima solutio est quorundam, quos sine nomine refert Vincentius *Relectione de gratia Christi, quæst. 5. fol. Mihi* 444. Qui Authores, concessa maiori, negat minorem: nam de facto suis meritis præmium infinitum Christus obtinuit, scilicet, suam resurrectionem, quę beneficium fuit infinitum simpliciter, quatenus in illa fuit diuinum Verbum toti humanitati reunitum; sicut autem vnio humanitatis ad Verbum beneficium infinitum fuit, ita reunio Verbi ad totam humanitatem in resurrectione facta, debet infinitum beneficium censeri. *Reijcit Vincētius primo.* Quam solutionem reijcit Vincentius primo: quia ex illa sequitur per solam Christi resurrectionem fuisse ipsius meritum plenè, & exactè præmiatum; consequens est falsissimum, parumque in fide securum, ex illo namque infertur, gratiam, & gloriam, quę vniuersis confertur hominibus, præmium meritorum Christi non fuisse, contra Tridentinum *Sess. 6. cap. 7.* ergo amplectenda non est. Patet sequela: nam dato infinito præmio, meritum infinitum adęquatè præmiatur: ac per consequens quidquid additur ad illud, ex liberalitate, & non intuitu meritorum confertur; at Resurrectio Christi foret in ratione præmij infinita: ergo si Christi operationes suam Resurrectionem meruerunt, ad equalitatem fuerunt remuneratę per illam: ac proinde gratia, & gloria Deo hominibus concessę præmium meritorum Christi non fuerunt, sed effectus solius liberalitatis.

102 *Vincētij obiectio nō vrget. Primo.* Hęc tamen obiectio non vrget: ad illam namque responderi potest primo, negando sequelam: nam estò infinitum præmium esset, non inde fieret, vt gratia, & gloria à Deo hominibus concessę, etiam rationem præmij meritorum Christi non obtinerent, vt constat ex dictis *supra §. 3. num. 46. & sequentibus.*

Secundo. Secundo responderi potest, distinguendo consequens: omnia Christi merita, nego sequelam: aliquod Christi meritum, transeat consequens: & sub eadem distinctione minoris, negando consequentiam: nam estò admitteremus vnum Christi meritum sua Resurrectione collata in præmium adæquatè exhauriri: ac proinde tali merito aliud præmium correspondere non posse, non colligitur ex inde gratiam, & gloriam hominum, effectum meritorum Christi non fuisse; sed tantùm illius actionis, cuius intuitu fuit Resurrectio facta, licet autem sit de fide, Christum hominibus gratiam, & gloriam meruisse; non tamen de fide est ea omnibus actionibus meritorijs promeruisse.

103 *Solutio Nazarij.* Mitto solutionem Nazarij *supra quæst. 2. art. 11. controu. vnic. quæst. 8.* ad argumenta contra vltimam conclusionem, vbi obiectioni factæ respondet, negando sequelam; & rationem reddit: quia in resurrectione Christi, & est vnio animæ ad corpus, & vnio humanitatis ad Verbum: prima in ratione præmij finita, & per se à meritis Christi intenta: secunda autem, etsi infinitè æstimabilis sit, & foret in ratione præmij merito Christi adęquata: si primario intendatur, de facto præmium adæquatum meritorum Christi non fuit, quia ad illam per se primo non fuerunt merita Christi ordinata, sed ex consequenti, & veluti secundariò, & in radice: vnio enim humanitatis ad Verbum, supposita illius assumptione irreuocabili, consequuta fuit, posita per Resurrectionem vnione partium humanitatis inter se, & humanitate ex vi istius vnionis iterum resultante: vnde præmium meritorum Christi in se ipsa non fuit, sed solum in sui radice, nempè, in vnione partium humanitatis, quæ finita est, atque finitè æstimabilis, & ideò nullum Christi meritum sui Resurrectione fuit adæquatè remuneratum.

104 *Hæc solutio omittitur.* Mitto, inquam, solutionem istam: nam vel in Christi Resurrectione duplex vnio constituitur, alia partium humanitatis inter se, & alia totius humanitatis ad Verbum; vel vnica tantum, scilicet, partium humanitatis ad inuicem. Si secundum asseratur, nullo modo meruit Christus reunionem humanitatis ad Verbum, cuius contrarium in tradita solutione supponitur. Si verò dicatur primum, nulla est ratio, cur directio meritorum Christi non fuerit primo, & per se ad vnionem humanitatis ad Verbum: ergo solutio tradita vires obiectionis non eleuat. *Dices.* Si fortè dicatur, ideò non fuisse primo, & per se directa merita Christi ad vnionem humanitatis ad Verbum, quia supposita vnione partium ad inuicem, & assumptione irreuocabili totius humanitatis à Verbo, ex debito assumptionis consequitur. *Contra 1.* In contrarium obstat primo: nam, quod ita consequatur, non obstat quo minus primo, & per se in resurrectione Christi intendatur: ergo nec obstare potest primariæ directioni meritorum Christi in ipsam. *Secundo.* Secundo: nam, esto, vnione partium inter se, & cum Verbo posita, vnio totius humanitatis ad Verbum necessario consequatur, non obstat, quin per actionem assumptiuam humanitatis à Verbo primariò intenta fuerit vnio totius humanitatis ad Verbum: ergo, quod in Resurrectione ex debito assumptionis vnio humanitatis sequatur ad vnionem partium ad inuicem, nequit obstare quominus actiones Christi, quibus meruit suam Resurrectionem, primariò ad vnionem totius humanitatis ad Verbum fuerint ordinatæ.

105 *Vincētius opponit cōtra solutionem.* Secundo aduersus traditam solutionem opponit Vincentius: nam meritum Christi, quo meruit suam Resurrectionem, solum fuit terminatum ad vnionem partium humanitatis inter se, non vero ad vnionem humanitatis ad Verbum; at vnio partium humanitatis inter se non est præmium infinitum: ergo resurrectio, prout meritis Christi respondet, præmium infinitum non fuit. Minor est certa. Maior autem probatur; quod enim vniatur Verbum humanitati ex reunione partium inter se resultanti, fuit consequens naturali sequela ad ipsam reunionem partium: ergo meritum Christi in reunione partium fuit terminatum.

106 *Hoc argumentū non vrget. 1.* Sed nec vrget hoc argumentum; siue namque vnio totius humanitatis ad verbum sit distincta ab vnionibus partium ipsius humanitatis cum Verbo, siue ab illis sit indistincta, verè in Resurrectione Christi iterata fuit vnio humanitatis ad Verbum: ergo meritum Christi ad illam fuit terminatum. Secundo: nam

Secundo. nam vnio humanitatis ad Verbum non consistit in vnionibus partium cum Verbo sumptis seorsim, nam in triduo mortis Christi partes Verbo vnitæ manserunt, & tamen humanitas vnita Verbo non mansit, sed in vnionibus partium prout vnitis inter se; sed meritum Christi terminatum fuit ad vnionem partialium vnionum inter se: ergo terminatum fuit ad vnionem totius humanitatis ad Verbum. Minor constat: nam vnio vnionum partialium ad inuicem verè in Resurrectione fuit facta: ergo ad illam meritum Christi fuit terminatum. Consequentia verò probatur: quia namque humanitatis in partibus vnitis consistit, & Christus reunionem partium humanitatis meruit; meruit etiam Resurrectionem totius humanitatis: ergo si vnio totius humanitatis ad Verbum consistit in vnionibus partium prout vnitis inter se, & Christus nexum istum promeruit, reiteratione meruit vnionis humanitatis cum Verbo. Vnde, his omissis, quidquid sit de efficacia impugnationum Vincentij, potest solutio tradita reijci primo, quia ad meritum infinitum non exigitur præmium infinitum in actu, vt ostendimus inter confirmandam nostram conclusionem: ergo, vt saluetur infinitas meriti Christi, frustra recurritur ad Resurrectionem, quę in ratione præmij sit infinita.

Solutio reijcitur primo.

107 *Secundo.* Secundo: quia asserendum non est, aliqua Christi merita in ratione meriti fuisse infinita, & alia finita, sed de omnibus idem est affirmandum; sed solutio tradita, esto infinitatem meriti in aliquibus Christi operibus saluet, non tamen in omnibus: ergo vt insufficiens est reijcienda. Probo minorem: nam licet teneamus Christum reunionem humanitatis ad Verbum meruisse, & hanc esse in ratione præmij infinitam, non est vnde probemus, quod omnibus suis actibus reunionem humanitatis meruerit. Si quis enim asserat aliquibus illam meruisse, vel aliquo, non tamen omnibus non poterit efficaci argumento conuinci: ergo effugium ad reunionem respondentem in præmium, esto in ratione præmij infinita admittatur, non saluat vniuersalem meritorum Christi infinitatem.

108 *Dices.* Si dicas, Theologos vnanimi consensu fateri, Christum omni suo actu redemptionem nostram meruisse: ac proinde, idem esse affirmandum de reunione humanitatis ad Verbum. Respondeo, quidquid sit de antecedenti, negando consequentiam: quia ad primum affirmandum mouentur ex maximo Christi amore erga homines, ob quem quidquid gessit ad commodum, & vtilitatem nostram direxit: quod fundamentum ad meritum resurrectionis per omnem suum actum non militat.

Respondetur.

109 *Vltimo reijcitur solutio.* Denique tradita solutio refellitur: nam ex illa infertur, merita Christi Domini fuisse simul finita, & infinita in ratione meriti; consequens est falsum, & à nemine admissum: ergo & prædicta solutio. Probatur sequela; etenim Auctores istius solutionis eo confugiunt ad Christi Resurrectionem, quæ sit infinitum præmium; quia cum meritum correlatiuè dicatur ad præmium, merito infinito debet pro correlatiuo infinitum præmium constitui: ergo vt saluetur adæquata infinitas in ratione meriti in operibus Christi, debet adæquatum correlatiuum esse infinitum, non vero conflari ex finito, & infinito præmio; sed adæquatum præmium operationum Christi non fuit Resurrectio humanitatis, aut illius ad Verbum reunio, sed etiam alia præmia finita: ergo non fuerunt in ratione meriti adæquatè infinitæ, sed finitæ, & infinitæ.

110 *Insurges primo.* Si opponas primo, intellectionem Dei, qua se ipsum intelligit, esse adæquatè infinitam, & tamen adæquatus terminus, vel obiectum illius, infinitum non est; cum etiam ad creaturas, quæ finitæ sunt, terminetur: ergo sufficiet Auctoribus traditæ solutionis præmium infinitum, etsi non adæquatum operibus Christi assignare, vt adæquatè sint infinitæ. Respondeo, negando consequentiam, nam actio non ex secundariò obiecto, sed à primariò specificationem, perfectionemque desumit: ac per consequens, vt infinita sit, sufficit adæquatum obiectum primarium esse infinitum, qualiter in diuina intellectione inuenitur, ad quam creaturæ, quæ finitæ sunt, non comparantur, vt obiectum primarium, sed vt secundarium; ac per consequens primarium obiectum adæquatum illius infinitum est. Præmium autem infinitum, & præmium finitum respondentia operibus Christi Domini non comparantur ordine primarij, & secundarij; sed omnia æquè primo: ac proinde si ex ordine ad præmium infinitum in ratione meriti infinitantur, ob rationem, qua mouentur ad infinitum præmium quærendum ex ordine ad præmium finitum, finitudinem in ratione meriti accipient.

Respondetur.

111 *Insurges secundo.* Si opponas secundo: meritum, cui præmium infinitum respondet, est in ratione meriti infinitum: ergo meritum se extendens simul ad infinitum, & finitum præmium, à fortiori debet esse infinitum; & consequenter ex eo quod contrarij Auctores operationibus Christi præmium infinitum, simul atque finitum assignent, perperam contra ipsos inferimus fore in ratione meriti simul infinita, & finita. Patet consequentia: nam plus est ad præmium, infinitum, & finitum simul extendi, quam ad solum infinitum: ergo si meritum infinitum præmium continens est adæquatè infinitum, continens infinitum præmium, & simul finitum, adæquatè in ratione meriti est infinitum.

112 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo primum consequens: debet esse infinitum tantum, nego consequentiam: infinitum, & finitum simul, concedo consequentiam, contra quam distinctionem non obstat consequentiæ probatio; nam meritum, quod simul infinitum, & finitum non foret in ratione meriti minus, quam meritum in ratione meriti adæquatè infinitum, sed aliquo modo maius; quatenus haberet alterius infinitatem ex ordine ad præmium infinitum, & simul ex ordine ad præmium finitum aliquam rationem meriti haberet, tametsi finitam.

113 *Secunda solutio argumenti.* Secunda principalis argumenti solutio cum pręcedenti conuenit in eo, quod ad meritum infinitum in ratione meriti, actualis pręmij infinitas sit necessaria; ab illa tamen in assignando infinitum pręmium operationum Christi disentit; asserit enim, pręmium infinitum actu merito Christi, respondens non fuisse Resurrectionem humanitatis, nec illius iteratam vnionem ad Verbum; sed in eo fuisse positum, quod à Deo acceptaretur, vt remedium omnibus hominibus sufficiens, nedum futuris, verum etiam possibilibus, & pro omnibus peccatis, nedum quę futura sunt, sed etiam quę potuerunt ab hominibus committi; & quod in virtute illius apperirentur Ecclesię fontes, videlicet, Sacramenta quę omnibus, quantum est de se, patent. Hunc modum dicendi, pluribus alijs relictis, & impugnatis, tanquam probabiliorem amplexatus est Vincentius *quæst. 5. relat. pag. 448.* *Ita Vincentius.*

114 *Contra 1.* Sed, vt verum fatear, illius probabilitatem non capio, & contra illum obstat primo; vt enim dicebamus supra, infinitas operationum Christi in ratione meriti non est ad hanc, vel illam Christi operationem coarctanda, sed ad omnes extendenda, nec Vincentius cum limitatione ad hęc, vel illa merita de infinitate meritorum Christi est loquutus, neque illam ad has, vel illas operationes coarctauit; at generalitatem istam redemptionis omnium, & gratię omnibus expositę non cessit omnibus operibus Christi, sed tantum Passioni, & morti & toti operationum Christi collectioni, vt constat ex ipso pag. 347. vbi quamuis singulis operationibus Christi sufficientiam, & condignitatem tribuat pro vniuersali hominum redemptione; negat tamen de facto ita contigisse, quod quęlibet Christi operatio efficaciter meruerit adęquatam redemptionem hominum, eo quod Christus de facto non applicuit quamlibet ex suis actionibus ad totam humani generis redemptionem; sed ad hoc tale pręmium omnes suas actiones à prima vsque ad vltimam collectiuè applicauit; singulas autem seorsim ad aliqua nostræ redemptionis bona tanquam ad partialia præmia: ergo esse acceptatum vt remedium pro omnibus hominibus redimendis, iustificandis, & glorificandis, sufficiens, nequit esse præmium, ex quo actiones Christi rationem meriti infiniti recipiant. *Constat ex ipso.*

115 *Secundo* Secundo: nam passio, & mors Christi non fuit acceptata à Deo, vt remedium pro hominibus possibilibus, sed tantum pro his, qui futuri erant, & hoc non in omni statu, sed tantum in statu viæ; sed ratio remedij sufficientis pro hominibus tantum futuris, non est præmium infinitum, sicut nec homines, pro quibus sufficiens est infiniti sunt, sed finiti: ergo ex isto capite non assignatur præmium actu infinitum operationibus Christi. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: nam generalitas redemptionis Christi, & illius applicatio omnibus quoad sufficientiam, non est maior vniuersalitate voluntatis generalis Dei, qua vult omnes saluos fieri; cum applicatio meritorum Christi ex illa voluntate nascatur; sed voluntas generalis, & inefficax Dei non terminatur ad homines tantum possibiles, sed solum ad illos, qui aliquando sunt futuri, vt omnibus est in confesso: ergo applicatio passionis Christi quoad sufficientiam non terminatur ad homines purè possibiles, nec pro illis fuit acceptata à Deo, etiam vt remedium sufficiens, sed tantum pro hominibus futuris. *Maior probatur a paritio.*

116 *Tertia solutio.* Tertia solutio, concessa etiam maiori, distinguit argumenti minorem, illamque concedit de merito Christi, quatenus nobis meruit: negat autem de Christi operationibus, prout ipsi meritoriæ fuerunt; & sub eadem distinctione, negat, conceditque consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam, vt quis sibi mereatur, applicatione meriti, & directione ad præmium ab operante facta non indiget: ac proinde potuit Christus actu sibi infinitum præmium mereri, quin ad tale præmium sua merita dirigeret; vt autem quis alteri mereatur, requiritur applicatio meriti ad præmium, & quoad merens ex intentione tale præmium consequendi, & alteri obtinendi operetur; & quia ad infinitum præmium, quod supponitur implicans, nemo potest suam intentionem dirigere; consequens fit, quod non potuerit Christus nobis præmium infinitum mereri, ac per consequens meritum, quo sibi meruit, fuit infinitum in ratione meriti; meritum autem, quo Christus meruit hominibus, finitum in ratione meriti fuit: ita Meratius *loc. vbi sup.*

117 Displicet hic modus dicendi primo, quia iuxta D. Thomam infra

Contra 1. infra *quæst.48. art.1. in corp.* opera Christi, quia caput Ecclesiæ est, eo modo se habent, tam ad se, quam ad membra, sicut se habent opera alterius hominis in gratia constituti ad ipsum: ergo si opera puri hominis non indigent applicatione, vel directione ad præmium, vt illud sui subiecto mereantur, nec illa indigebunt operationes Christi, vt hominibus actu mereatur; & consequenter nullum est quoad hoc discrimen in merendo sibi, vel alijs.

Secundo. Secundò, quia non omnibus Christi actionibus infinitatem in ratione meriti attribuit, quam omnibus esse adscribendam
Tertio. ratione nostra monstrauimus. Tertio: quia nulla est ratio: cur, vt alijs mereatur applicatione, aut directione ad præmium determinatum indigeat; secus autem, vt mereatur, sibi, maximè quando opus ex se ad omnia habet condignitatem intrinsecam.

118 *Quarto.* Quarto nam sequitur ex tradita solutione, Christum de facto meruisse: ac proinde ius actuale habuisse, vt Pater, & Spiritus Sanctus suam terminarent humanitatem; consequens absurdum est: ergo reijcienda solutio; falsitas consequentis nequit in dubium vocari; Deus enim de facto contulit Christo omne, quod promeruit sibi, & ad quod habuit actuale ius meritorium, saltim si possibile fuit: at de facto nec Pater, nec Spiritus Sanctus humanitatem Christi assumpserunt, vt habemus ex fide tradente solum Filium de facto Incarnatum fuisse: ergo non meruit de facto, nec habuit ius ad huiusmodi præmium; sequela vero probatur, vt enim prædictus Auctor fatetur, vt Christus
Meratius sibi mereatur, ac proinde vt ius meritorium præmij sibi conferendi suis actibus conueniat, applicatione, aut directione ad præmium non indiget: ergo Christus de facto sibi meretur omne præmium, ad quod in eius operibus condignitas reperitur; præmium enim actu non comprehendi sub merito, solum prouenire potest, vel ex condignitatis, vel ex applicationis defectu; sed quodlibet Christi opus habet quantum est de se condignitatem intrinsecam ad Incarnationem; & aliàs; quod Pater, Christi humanitatem assumeret, rationem præmij Christo possibilis obtinet: ergo de facto meruit, iusque meritorium habuit, vt Pater, Christi humanitatem assumeret.

119 *Vltimo.* Denique tradita solutio reijcitur: non stat actu mereri, nec sibi, nec alteri id, quod implicat contradictionem; sed infinitum præmium in actu purè creatum implicat contradictionem: ergo non potuit Christus actu illud sibi mereri. Illatio est in for-
Maior probatur primo. ma; minor supponitur: & maior, in qua sola est posita difficultas, probatur primò: nam actu mereri, est actu habere ius; sed non stat ius actuale ad terminum implicantem: ergo nec actua-
Secundo. le meritum illius. Secundo: nam actu mereri, est facere sibi actu debitum præmium; sed quod implicat contradictionem, non potest actu esse debitum: ergo nec potest habitudinem actualis meriti terminare.

§. Vltimus.

Duplici solutione argumento facto occurritur.

120 *Respondetur 1. argumento principali.* PRætermissis igitur, vt insufficientibus, his modis dicendi, ad argumentum factum respondeo primo, permissa maiori, negando minorem: datur enim præmium infinitum actu Christi meritis respondens, nempè, non esse peccati, aut illius remissio; cum enim peccatum in ratione offensæ sit infinitum simpliciter, & consequenter dignum infinito odio Dei, & quantum est de se dignum infinita pœna, tantique sit æstimabile non esse peccati, vt offensæ, quanti detestabile esse offensæ peccati; fit consequens, quod non esse peccati infinitæ æstimabilitatis sit: ac proinde in ratione præmij infinitum.

121 *Objicies primo.* Sed aduersus istam solutionem objiciet quis primo: non esse peccati cadere potest sub merito condigno puræ creaturæ: ergo non est in ratione præmij infinitum: consequentia est bona: nam meritum finitum, quale est meritum omnis puræ creaturæ, tam creatæ, quam creabilis, non potest esse meritum præmij infiniti condignum: ergo, si pura creatura potest condignè mereri remissionem, aut non esse peccati, non esse peccati,
Pura creatura potest constitui caput Ecclesiæ. etiam in ratione offensæ, præmium infinitum non est. Antecedens autem probatur; vt enim plurium Theologorum sententia tenet, post pura creatura constitui caput Ecclesiæ, & alijs de condigno mereri gratiam remissiuam peccati, & hoc non solum homini sine peccato, sed etiam in peccato existenti; quam sententiam *tom. 1. disp. 2. §. 8.* vt probabiliorem sumus sequuti; sed meritum condignum gratiæ homini præexistenti in peccato, est meritum condignum remissionis, & non esse peccati; cum non esse peccati essentialiter includatur in gratia, vel inferatur ab illa: ergo non esse peccati cadere potest sub condigno merito puræ creaturæ.

122 *Secundo.* Secundo: non esse peccati in ratione offensæ Dei, non est ita bonum, ac est malum peccatum in ratione offensæ: ergo ex infinitudine peccati in ratione offensæ non colligitur infinitas remissionis aut non esse peccati in ratione præmij. Consequentia tenet ex dictis. Antecedens autem probatur: si non esse peccati, esset ita bonum, ac malum est in ratione offensæ peccatum, non posset negatio existentiæ peccati in habituali gratia contineri; consequens est falsum: nam gratia habitualis essentialiter excludit peccatum in frequentiori, & veriori sententia; & consequenter continet non esse illius: ergo non est ita bonum, ac est malum peccatum sub ratione offensæ. Probatur sequela: bonum infinitum in forma limitata, & finita contineri non potest; sed si non esse peccati, esset æquè bonum, ac est malum in ratione offensæ peccatum, esset infinitum bonum; cum peccatum in ratione offensæ malum infinitum sit: ergo non potest in gratia, quæ finita est, contineri.

Et augetur difficultas: non esse Incarnationis Verbi non est æquè malum, ac est bona Verbi Incarnatio: ergo non esse peccati non est æquè bonum, ac est malum in ratione offensæ pecca- 123 *Augetur difficultas.*
tum. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem probatur: si non esse Incarnationis, esset ita malum, ac est bona Verbi Incarnatio, non esset in peccato mortali condignitas demeritoria illius; consequens est falsum; omnes enim Theologi docent Adamum suo peccato de condigno demeruisse, vt Verbum non assumeret carnem: ergo non esse Incarna- *Adamus suo peccato demeruit, vt Verbū nō assumeret carnem.*
tionis non est ita malum, ac est bona Verbi Incarnatio. Probatur sequela: peccatum in ratione offensæ non est ita malum, ac est bona Incarnatio Verbi, sicut nec adæquat in ratione grauitatis valorem vnius Christi operationis: ergo si negatio Incarnationis est ita mala, ac est bona Verbi Incarnatio, excedit grauitatem peccati in ratione offensæ: ac proinde cadere nequit sub condignitate demeritoria illius; nam sicut bonum excedens meritum non potest sub illius condignitate contineri: ita malum excedens demeritum non potest comprehendi sub condignitate demeritoria illius.

Respondeo, non esse peccati, dupliciter posse terminare habitudinem meriti, nempè *secundariò* ratione gratiæ primo cadentis sub merito, in qua remissio peccati continetur, vt secundarius effectus; & hoc modo posse cadere sub merito puræ creaturæ *loc. alleg. in argum.* docuimus; & quia hoc modo non ratione sui, sed ratione gratiæ primo terminantis, terminat habitudinem meriti; ideo, vt sic, non est in ratione præmij, infinitum; quia isto modo remissionem peccati mereri, nihil aliud est, quam mereri de condigno gratiam; quia ob incompossibilitatem essentialem, qua gaudet cum peccato mortali, illud à peccatore expellit: vnde cum gratia habitualis præmium infinitum non sit, nec non esse peccati, vt terminat secundariò habitudinem meriti, primariò terminatam ad gratiam habitualem, est in ratione præmij infinitum. Alio modo potest non esse peccati ratione præmij sortiri, *primariò* scilicet, & ratione sui, terminando habitudinem meriti, quod per modum satisfactionis condignæ, & æqualis, peccati non esse, seu remissionem meretur; & vt sic est in ratione præmij infinitum; sic enim solum potest cadere sub condigno merito actus infiniti valoris, & isto modo comparatur cum meritis Christi: ac per consequens comparatione illorum est in ratione præmij infinitum. Qua supposita doctrina distinguo antecedens; vt primarius terminus meriti, nego antecedens: vt secundarius ratione gratiæ primò terminantis meritum, concedo antecedens, & distinguo consequens: vt primariò terminans habitudinem meriti, nego consequentiam; prout illam terminat secundariò, concedo consequentiam. 124 *Respondetur ad primā objectionem.* *Respondetur in forma.*

Sed dices; ideò meritum puræ creaturæ condignum secundariò terminatur ad non esse peccati; quia non aliter pura creatura mereri potest remissionem peccati, nisi merendo gratiam expulsiuam illius; sed Christus non aliter nobis meruit remissionem peccati, nisi merendo nobis condignè gratiam habitualem remissiuam peccati: ergo non primariò, sed secundariò terminatur meritum Christi ad non esse peccati: ac per consequens nec etiam respectu Christi est in ratione præmij infinitum. 125 *Dices.*
Respondeo, negando minorem; sed meruit Christus condignè, & non esse peccati, & remissionem illius, exhibendo condignam, superabundantemque satisfactionem pro illo, qualiter puræ creaturæ, peccati remissionem mereri, omnino repugnat, vt loco proximè allegato docuimus. Sic autem remissionem peccati mereri, est primariò, quam cum gratia, cum non esse peccati comparari. *Respondetur.*

Instabis: In operationibus Christi alia est ratio meriti, & alia ratio satisfactionis, vt §. 1. notauimus; at ex doctrina proximè tradita solum habetur sub ratione satisfactionis primariò ad peccatum comparari: ergo sub ratione meriti primariò comparabitur ad gratiam, & secundariò ad non esse peccati, seu remissionem illius; & consequenter non esse peccati mortalis, non erit præmium primarium, sed secundarium meritorum Christi. Respondeo, negando minorem: nam licet ratio meriti, & ratio satisfactionis aliqualiter distinguantur in operatione Christi; ratio tamen meriti remissionis offensæ in satisfactione fundatur, eo quod non aliter meruit remissionem offensæ, nisi satisfaciendo pro illa: vnde sicut in ratione satisfactionis primariò ad pecca- 126 *Instabis.* *Respondetur.*

pecca-

peccatum refertur, ita in ratione meriti primario ad non esse peccati comparatur.

Vrgebis: eo modo meruit Christus effectum positiuum gratiæ,
127 *Vrgebis adhuc.* & non esse peccati, quo à gratia habituali præstantur; sed à gratia habituali primario prouenit positiuus effectus, & secundario effectus negatiuus, scilicet, non esse peccati: ergo meritum Christi primario tendit ad effectum positiuum gratiæ, & secundario ad non esse peccati. *Respondetur.* Respondeo distinguendo maiorem eo modo in executione, concedo maiorem: in intentione, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens: primario in ordine executionis, concedo consequentiam: in ordine intentionis: nego consequentiam: ex quo non sequitur remissionem peccati non esse primarium præmium meritorum Christi: nam ad primatum in ratione præmij sufficit præcedentia in intentione.

128 *Ad 2. obiectionẽ respond.* Ad secundam obiectionem, nego antecedens. Ad illius probationem, nego sequelam: ad cuius probationem, distinguo maiorem: bonum infinitum positiuum, concedo maiorem: negatiuum, & in non esse formæ oppositæ consistens, vel in expulsione illius, nego maiorem; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: quia solum colligitur non esse peccati bonum infinitum positiuum non esse; vt autem infinitum in ratione præmij sit, sufficit esse bonum infinitum negatiuum. Ratio autem, cur infinitum bonum negatiuum potest in forma finitæ perfectionis contineri, est, quia ad hoc tantum petitur essentialis repugnantia cum forma, cuius est negatio; forma autem perfectionis finitę potest cum peccato, etsi infinitum sit, essentialiter pugnare: ac per consequens potest non esse peccati, quantumuis sit infinitum, in gratia habituali finitæ perfectionis contineri.

Ad confirmationem, nego antecedens. Ad illius probatio-
129 *Ad cõfirmationẽ.* nem, nego sequelam, ad cuius probationem dicatur, non esse Incarnationis Verbi considerari posse dupliciter: *primo* veluti in esse rei: *secundo* in ratione pœnæ: primo modo inspectum est ita malum, ac bona Verbi Incarnatio; secundo modo non ita: nam ad rationem pœnæ attenditur, non solum ad bonum negatum, sed etiam ad debitum, quo prædictum bonum debetur; & quia esse Incarnationis in ratione debiti infinitum non est, non esse illius in ratione pœnæ non est infinitum, dato, quod in esse veluti rei infinitum malum sit: ac per consequens, potest cadere sub condignitate demeritoria peccati, etiam si in ratione offensæ non sit æquè malum, ac est bona Verbi Incarnatio.

130 *Dices.* Sed dices: si humanitas Christi postquam assumpta est peccaret, mereretur de condigno, quod dimitteretur à Verbo: ergo in peccato mortali non solum est condignitas carentiæ Incarnationis non factæ, sed etiam Incarnationis postquam effecta est. Consequentia tenet. Antecedens autem probatur: sicut enim peccatum mortale gratiam expellit moraliter: ita tunc casus, Incarnationem destrueret; sed concursus moralis est concursus demeritorius: ergo peccato ab humanitate assumpta commisso mereretur de condigno, quod dimitteretur à Verbo. *Respondetur.* Respondeo primo, negando antecedens: sed solum Incarnationem dissolueret ponendo aliquid essentialiter incompatibile cum Vnione hypostatica; cum enim ex vi vnionis hypostaticæ sanctificetur humanitas sanctitate substantiali, & cum sanctitate pugnet peccati fœditas essentialiter, humanitas in prędicto casu peccans, hypostaticam vnionem dissolueret, non demeritoriè, sed physicè. Ad antecedentis probationem, nego consequentiam; & ratio disparitatis est: quia cum non esse gratiæ habitualis, etiam vt in subiecto præexistentis, infinitum in ratione mali non sit, potest in peccato mortali sufficiens grauitas reperiri, vt condignè per non esse gratiæ puniatur; cæterum non esse vnionis hypostaticæ iam existentis, est in ratione mali pęnæ infinitum, & maiori infinitate, quam sit grauitas offensæ: ac proinde non est in peccato grauitas, vt condignè possit prædicta pœna poniri.

Secundo respondeo, prætermisso antecedenti, distinguendo
131 *Respond. secundo.* consequens: in peccato mortali ab humanitate Christi, in casu dato, commisso, transeat consequens: in peccato mortali commisso ab altero homine, nego consequentiam, & hoc est, quod *Dices.* negabamus. Sed dices, peccatum in data hypotesi ab humanitate commissum, non est in ratione offensæ Dei maius peccato cõmisso à quolibet homine; est enim sententia valde probabilis, omnia peccata mortalia in ratione offensæ esse æqualia, quam sententiam sequuti sumus *Tomo primo Disput. prima §. 7. num.* 139. ergo si in peccato ab humanitate Christi commisso, est condignitas demeritoria sufficiens ad non esse Incarnationis iam factæ, non est hæc condignitas neganda peccato mortali aliorum.

132 *Respond.* Respondeo, admisso antecedenti, negando consequentiam nam ratio differentię inter peccatum humanitatis & peccata aliorum hominum, non sumitur ex maiori grauitate, sed ex conditione diuersa in non esse Incarnationis; vt enim *proximè* dicebamus, ratio pœnæ in negatione formæ, non attenditur præcisè pęnes formæ perfectionem, sed etiam pęnes debitum formę *Exempli.* ad subiectum: vnde carentia dignitatis Regię minor pęna est in homine plebeio, quam si aliquo bono proprio, vel ad quod habet ius eareat; etsi Regia dignitas maius quid sit illo priuato, & particulari bono; quia, nempè, illi debita non est, Hęc autem

differentia inuenitur inter peccatum, quod in data hypotesi impossibili esset in humanitate, & peccata aliorum hominum, quod hęc, supposita vnione humanitatis ad Verbum, supponunt in 133 *Differentia inter peccatum humanitatis in hypotesi, & aliorũ hominum.*
humanitate debitum continuationis ratione hypostasis Verbi: & ideò ad illius carentiam condignè demerendam, illorum grauitas non extenditur; eo autem ipso, quod humanitas peccaret, debitum conseruationis periret; eo quod debitum continuationis vnionis solum est supposita carentia dispositionis contrariæ: vnde peccato in humanitate supposito, hoc debitum iam non est: ac proinde potest esse in peccato humanitatis condignitas ad non esse Incarnationis iam factæ, non quia tale peccatum peccata aliorum hominum superet in grauitate, sed quia negatio Incarnationis non debitæ conseruari, non est ita magna pœna, ac negatio eiusdem Incarnationis suppositæ, & debitæ conseruari.

Instabis, debitum continuationis Incarnationis iam factæ cessat ratione peccati: ergo ad peccatum supponitur talis conserua- 134 *Instabis.*
tio debita; & consequenter sub eius condignitate demeritoria cadit negatio Incarnationis præexistentis, & debitæ conseruari. Respondeo, distinguendo antecedens: cessat ratione peccati, vt physicè indisponentis subiectum ad continuationem vnionis, *Respondetur.*
concedo antecedens: vt moraliter demerentis, nego antecedens, & consequentiam: quia ad concursum moralem demeritorium peccati supponitur indispositiuus physicus, ratione cuius sit indebita continuatio Incarnationis.

Sed vrgebis adhuc: sequitur ex hac solutione peccatum, tunc 135 *Vrgebis adhuc.*
casus, ab humanitate commissum, nullatenus exercere concursum demeritorium in dissolutione vnionis; consequens est contradicta: ergo & solutio. Patet sequela: per nos ad concursum moralem supponitur concursus peccati indispositiuus physicus; sed in vi huius dissolueretur vnio humanitatis ad Verbum: ergo concursus moralis demeritorius peccati, supponeret dissolutam vnionem; ac per consequens non influeret in illam demeritoriè. Respondeo negando sequelam: nam licet in vi concur- *Respond.*
sus indispositiui peccati dissolueretur vnio humanitatis ad Verbum; non tamen est necessarium, quod pro illo priori, quo intelligitur talis concursus, dissolutio vnionis fiat, sed sufficit quod pro alio; ac proinde datur locus, vt concursus moralis demeritorius peccati supponens concursum indispositiuum physicum attingat vnionis dissolutionem: sicuti, quamuis gratia physicè expellat peccatum, & contritio gratiam in subiecto supponat; concurrit tamen contritio ad peccati destructionem, quatenus offensa est.

Quod si inquiras, cur concursus indispositiuus peccati respectu dissolutionis vnionis demeritorius præcederet? Respon- 136 *Inquires. Respond.*
deo: rationem esse, quia concursus indispositiuus à peccato exerceretur sub ratione malitiæ moralis, sicut ab illo sub ratione offensæ proueniret; & quia ratio malitiæ est prior ratione offensæ; fit consequens, quod concursus indispositiuus, seu per modum dispositionis repugnantis cum vnione demeritorius præcederet.

Secundo responderi potest argumento principali, negando maiorem. Ad cuius primam probationem, concesso anteceden- 137 *Argumẽto principali resp. 2.*
ti, nego consequentiam; sicut nec valet: *Actio dicitur per correlationem ad terminum: ergo actio infinita per correlationem ad terminum infinitum*: nec ista; *potentia dicitur comparatiuè, aut correlatiuè ad effectum: ergo potentia actu infinita, per correlationem ad effectum actu infinitum*. Et ratio omnium vna est nempè, *Ad 1. probationem.*
sumi posse infinitatem actualem meriti, potentiæ, & actionis ex modo respiciendi infinito; quamuis terminus inspectus actu *Ratio.*
infinitus non sit. Ad secundam, concesso antecedenti, nego *Ad 2. probationem.*
consequentiam, sed sufficit applicatio ad pręmium actu finitum inspectum modo infinito. Ad tertiam eodem modo responde- *Ad tertiã*
tur, concesso etiam antecedenti, negando consequentiam: nam ex eo quod meritum, prout merens actu constituit, addat supra condignitatem actuale ius ad pręmium, ad summum potest inferri, quod meritum actuale infinitum petat, infinito iure constitui; stare autem potest actualis infinitas iuris, absque infinitate pręmij actuali, ex modo tendendi in illud; ac per consequens non petitur ad meritum actuale infinitum, ius ad pręmium infinitum in actu.

Ad quartam, concessa prima consequentia, & permissa minori subsumpta, distinguatur vltimum consequens; debet esse 138 *Ad quartam.*
infinitas actualis in pręmio ex modo, quo terminat meritum, concedo consequentiam: infinitas actualis extensiua, nego consequentiam: nam sicut ad infinitatem actionis, sufficit infinitas termini sumpta ex modo terminandi, & refusa ex modo quo actio tendit in ipsum: ita ad infinitatem iuris in merito, sufficit ex parte pręmij infinitas in modo terminandi habitudinem meriti in ipsum. Ad vltimam probationem maioris, concesso an- *Ad vltimam.*
tecedenti, & prima consequentia, distinguo minorem: non stat infinitè merens actu absque pręmio actu infinito ex modo terminandi habitudinem meriti in ipsum, concedo minorem: absque pręmio actu entitatiuè infinito, nego minorem, & consequentiam, quę distinctio constat ex dictis.

Si inquiras, in quo hęc infinitas modi respiciendi, & tenden- 139
di in

Inquires. Medina, & Zumel Respond. di in merito Christi consistat? Respondent Medina, & Zumel *locis vbi supra relatis*, consistere in hoc, quod est tendere ad præmium actu finitum, in infinitum, & sine termino, hoc est, syncathegorematicè infinitum: sicut potentia Dei actu est infinita, etsi de facto effectum infinitum numquam producat; quia taliter finitum producit, quod à nullo effectu exhauritur, & infinitum syncathegorematicè respicit. Contra quam solutionem opponit M. Vincentius primo: non enim est de ratione potentiæ, *Vincent. opponit primo.* actualis coninnctio ad effectum, sed solum quod illum virtute, & potestate contineat; & ideò stare potest infinitudo potentiæ absque effectu actu infinito per continentiam effectus infiniti in potentia; at de ratione meriti est æqualitas actualis cum præmio & ius actuale ad illud: ergo præmium adæquatè respondens merito, debet esse determinatum: ac per consequens non stat meritum actuale infinitum per comparationem ad præmium syncathegorematicè infinitum; cum huius generis infinitum indeterminatum sit. Secundo: nam ex contraria sententia sequitur *Secundò.* concedendum, plus Christum meruisse, quam Deus possit præmiare; consequens absurdum videtur: ergo, tradita solutio. Probatur sequela: nam Auctores traditæ solutionis concedunt, Christum, actu infinitum præmium meruisse; sed Deus non potest infinitum præmium conferre ergo in illorum sententia plus meruit Christus, quam Deus præmiare possit.

140 *Hæc parum vrgent contra Medinam.* Hæc tamen argumenta, etsi vrgentia sint contra quosdam Recentiores, qui infinitatem præmij respondentis Christi meritis non ex parte modi, sed ex parte rei constituunt: ita vt Christus meruerit, non solum præmium, quod Deus ipsi concessit, sed etiam omnia, quæ in ipsius potentia continentur; non tamen vrgent, si solum ex parte modi tendendi præmij infinitas constituatur, qualiter accipiendam iudico sententiam Medinæ.

Ad 1. resp. Vnde ad primum, concessis maiori, & minori distinguo consequens: debet esse determinatum præmium adæquatum merito ex parte rei, quam sibi actu debitam, facit, concedo consequentiam: præmium adæquatè respondens merito ex modo tendendi in præmium, nego consequentiam: itaque meritum Christi actuale non fecit actu debitum, nisi illud, quod Deus ipsi concessit; cæterum hoc præmium inspexit, non vt sibi adæquatum, sed vt infinitè inferius; & ideò taliter dedit ius ad determinatum præmium, quod ex modo in illud tendendi ad alia, & alia præmia vsque in infinitum extendebatur non repugnantia, vt in quodlibet illorum ius daret, & illud sibi debitum faceret, si ad id promerendum sua merita applicuisset; qui modus respiciendi est sufficiens, vt meritum sit actu infinitum, quamuis præmium actu merito respondens actu infinitum non sit. Sicut dicebamus *Thomistæ in Logica.* cum communi sententia Thomistarum in Logica; naturam, v.g. Gabrielis esse Logicè vniuersalem, quia licet actu vnum singulare solum respiciat, non tamen cum illo ex modo respiciendi adæquatur, sed comparatur ad illud cum non repugnantia ad plura, si hæc ex alio capite non repugnarent.

141 *Dices.* Sed dices; licet præmium actu Christi merito respondens, non sit adæquatum illius condignitati, nec iuri, quod de se poterat Christo præstare, est tamen adæquatum iuri, quod præstat de facto: ergo ius actuale cuiusuis meriti Christi adæquatè terminatur per præmium actu finitum; & consequenter in ratione meriti, pro eo quod superadditur ad condignitatem ipsius infinitum esse nequit. Probatur antecedens, retorquendo exemplum in confirmationem adductum; esto vnum indiuiduum Angelicum non sit adæquatus terminus naturæ, prout ab intellectu concipitur cum non repugnantia ad plura; est tamen adæquatus terminus relationis, qua de facto refertur: ergo pariter, quamuis præmium actu finitum non sit adæquatus condignitati operationis Christi, est tamen adæquatum iuri, quod de facto præstat.

142 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo antecedens: est adæquatum iuri, quod de facto præstat: quoad rem tali iuri debitam, concedo antecedens: quoad modum illam respiciendi debitamque faciendi, nego antecedens, & consequentiam; nec obstat antecedentis probatio: imo potius distinctionem confirmat: nam licet vnicum indiuiduum Angelicum sit terminus adæquatus relationis, qua de facto refertur quoad rem inspectam de facto; non tamen est terminus adæquatus prædictæ relationis quoad modum respiciendi: taliter enim natura Angelica tendit in hoc indiuiduum, quod ex *Ex his cõstat ad 2. obiectionẽ Vincẽtij.* modo in illud tendendi non repugnat illi alia indiuidua respicere; ac per consequens terminus de facto terminans non adæquatur cum modo. Et ex his ad secundam obiectionem Vincentij constat solutio, ampliusque ex dicendis constabit.

143 *Secundo respondet Medina.* Secundo respondet Medina; modum istum infinitum tendendi in præmium actu finitum, ex quo Christi meritum accipit infinitatem in ratione meriti actualis, consistere in eo, quod præmium, etsi finitum ex toto rigore iustitiæ sibi debitum efficiat; hoc enim merito finito repugnat: vnde sicut creatio est in ratione actionis infinita, quia licet terminum finitum attingat, illum respicit modo infinito, nempè, ex nihilo producendo: ita Christi meritum infinitum in ratione meriti est; quia licet ei respondeat præmium in actu finitum, illud tamen facit debitum ex toto rigore iustitiæ, quod merito puræ creaturæ, & in ratione meriti finito, neutiquam competere potest. In quo autem rigor iustitiæ consistat competens meritis Christi, & puræ creaturæ repugnans, traditur à Theologis *supra quæstione prima articulo secundo*, & ex dicendis sequenti Disputatione constabit.

Quem modum dicendi probabilem censet Vincentius, & contra illum solum obijcit, diminuta quadam ratione, infinitatem 144
Christi meritis tribuere, parumque illorum excellentiam, & *Vincẽtius obijcit cõtra hunc modum.*
valorem extollere: ergo debet insufficiens censeri. Hæc tamen obiectio non vrget: nam in præsenti non loquimur de valore meritorum Christi, aut illorum condignitate, quam §. 1. & *sequentibus* simpliciter infinitam monstrauimus, eique præmium syncathegorematicè infinitum pro termino constituimus, sed *Obiectio non vrget.* de infinitate illorum in ratione meriti, & iuris actualis ad præmium: ac proinde ex eo quod illorum infinitatem solum ex parte modi explicemus, nihil dignitati meritorum Christi derogamus; sicuti ex eo quod infinitas creationis non ex parte rei creatæ, sed ex modo producendi sumatur in nullo illius infinitas diminuitur.

Ex dictis in discursu Disputationis colligitur, Christum non plus meruisse, quam Deus præmiare possit, quod in merito. 145
Recentiores quidam negarunt, probatur: nam ex parte rei debitæ solum meruit præmium finitum, etsi ex parte modi in infinitum syncathegorematicè operatio meritoria Christi se extenderet, quatenus non repugnabat illi dare ius ad maius, & maius præmium; sed etiam potentia Dei, etsi præmium finitum contulerit, illud tamen inspiciebat cum non repugnantia ad maius, & maius præmium sine termino in infinitum: ergo non meruit Christus plus, quam Deus præmiare possit, nec in ratione meriti potentiam Dei præmiatiuam excessit. Secundo: nam *Infertur ex dictis Christum non plus meruisse, quã Deus præmiare possit.* Dei potentia, solum id non potest, quod in ratione præmij implicationem inuoluit; sed vis meritoria Christi, ad præmium contractionem in ratione præmij implicans, non potest extendi: ergo nequit vim Dei præmiatiuam excedere. Et hæc de ista Disputatione applicanda litteræ Magistri *in 3. distinct.* 18. §. 1. *M. Sent.* illis verbis. *Meruit quidem redemptionem à Diabolo*. Et *distinctione 19. §. secundo*, ad illa verba; *Factus est igitur mortalis, vt moriendo Diabolum vinceret*.

DISPVTATIO QVADRAGESIMASEXTA.

An, vt Christus suis meritis Deum ad remunerandum ex iustitia obligaret, promissione, aut pacto indiguerit?

§. I.

Quibusdam præsuppositis, referuntur sententiæ.

QVa in re supponimus primo, de facto ex parte Dei pactum, promissionem vel intercessisse, quod licet non sit in Sacra Scriptura expressum videtur nòn obscurè colligi ex illo Isaiæ 53. capite. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum*. Vbi Diuus Thomas *hic ponit tertium, scilicet, quod per ipsum completa est hominum iustificatio, & primo ponit præmium contra mortis dolorem, si posuerit propria voluntate, videbit semen longæuum*, idest (inquit D. Thom.) *vsque ad finem mundi filios sibi regenerari ex virtute mortis eius*. Iuxta quam explicationem, quæ nulli ex Patribus aduersatur, sub conditione mortis hominum regeneratio vsque in finem mundi in præmium à Deo promittitur. Nu. 1. *Supponit. 1. Isai. c. 53.*

Secundo supponimus Christum, non solum ex rigore iustitiæ, ex perfectaque iustitia homines redemisse, ipsorumque salutem, & à peccato libertatem meruisse; sed etiam Deum ad illius satisfactionem acceptandam, præmiumque suorum meritorum tribuendum fuisse ex iustitia obligatum, quod etsi à pluribus Theologis, nec infimæ notæ, negetur, cum alijs tanquam probabilius docuimus *Tomo primo Quæst. 1. Disp. 5. 6. & 7.* vbi fusè ostendimus, Deo non repugnare, Christo obligari ex iustitia. Quibus breuiter adnotatis, quod in præsenti in discrimen vertimus est, an vt Deus obligationem istam subiret, pacto, aut promissione indiguerit, an verò sine interuentu pacti potuerit in vi meritorum Christi ad illorum remunerationem ex iustitia obligari. 2 *Supponit. 2.*

Prima sententia negat, potuisse Christum, Deum ex iustitia obligare, seclusa promissione, vel pacto de illius meritis remunerandis. Ita omnes Auctores docentes, Deum esse obligationis ex iustitia incapacem; cum enim, nec pacto supposito Deum ex iustitia obligari posse fateantur, à fortiori, illo secluso, posse ex iustitia obligari, tenentur fateri. Hi sunt Molina 3 *Prima Sentent.*

1. p.

Molina. Lesio. Vazquez. Medin. Lugo. Suarez. Mont.

1. p. quaest. 21. art. 1. §. 5. addendum. Læsius *de diuinis perfectionibus cap. 2. n. 12.* Vazquez *supra disp. 7. & 8.* Pro se referens Ioannem de Medina, Lugo *disp. 3. & 4.* Quos plures Recentiores sequuntur. Tenent etiam ex his, qui Deum capacem esse obligationis ex iustitia tuentur, Suarez *supra disput. 8. sect. 5.* Montesinos 1. 2. *disp. 35. nu. 32.* & frequentius cæteri Recentiores, qui, etsi capacitatem obligationis ex stricta, & rigorosa iustitia recognoscant in Deo asserunt tamen, nec à pura creatura, nec à Christo Domino potuisse sic obligari sine interuentu, vel promissionis, vel pacti de illius satisfactione acceptanda, & remunerandis meritis.

4 *Secunda sententia. Ferrar. M. Sot. Cornejo. Arauio. Vincent. Vazquez. Merat.*

Secunda per oppositum docet, vt Christus suis meritis Deum ex iustitia obligaret, pactum, vel promissionem necessariam non fuisse. Indicant hanc sententiam Ferrara 4. *Contra Gentes c. 54.* Mag. Soto *in 4. Sentent. dist. 19. q. 1. art. 2.* vbi docet, implicare contradictionem id, quod Christus Patri offerret, non esse acceptum, non propter gratiam creatam, sicut in nobis; sed quia actiones eius, non erant naturæ humanæ, sed diuini suppositi per naturam humana exercitæ. Illam expressè tenent Cornejo *supra disp. 5. dub. vlt.* & Illustriss. Arauio *supra quaest. 1. art. 2. dub. 5. concl. 2.* In illamque inclinat Lorca *supra disp. 8. n. 25.* vbi docet, etsi nulla Dei promissio intercederet, non potuisse non acceptare Christi merita ad omne præmium, quod Christus postularet; et si necessitatem istam neget esse obligationem ex rigorosa iustitia. Et probabilem censet Vincentius *relect. de Gratia Christi quaest. 5. pag. 382.* Etsi in oppositam, vt probabiliorem inclinet. Eandem sententiam tenent conditionaliter Vazquez *supra disp. 9. cap. 1. 3. & 4. 1. p. disp. 85. cap. 36. & 1. 2. disp. 223. cap. 3. disp. 214. cap. 9. & 10. disp. 215. cap. 1.* vbi docet, si ex operibus iustorum Deus posset ex iustitia obligari, inducendam huiusmodi obligationem nullo pacto intercedente. Meratius *supra disp. 8. sect. 1.* docens; si Christus potuit Deum ex iustitia obligare ad suæ satisfactionis, & meriti acceptationem, id potuisse efficere sine interuentu promissionis, aut pacti; pactum enim, vel promissio nihil ad obligationem ex iustitia conducit, sed solum ad obligationem ex virtute fidelitatis.

§. II.

Hæc sententia à Nobis, vt probabilior eligitur.

5 *Statuitur conclusio. Arauio prob. 1.*

HAnc sententiam Nos vt probabiliorem amplectimur, & pro conclusione statuimus. Illam probat Illustriss. Arauio. Primo: nam ad iustum remuneratorem *vt sic*, pertinet remunerare quoduis meritum condignum; sed Deus, secluso pacto, est iustus remunerator habens virtutem iustitiæ, & in operibus Christi, omni promissione seclusa, est perfecta, & rigorosa condignitas: ergo, seclusa promissione, vel pacto tenetur Deus ex iustitia remunerare merita Christi.

Secundo. Secundo: nam si Deus, nullo interueniente pacto, intuitu meritorum Christi daret gratiam, & gloriam hominibus, vel daret illam ex liberalitate, vel ex gratitudine, vel ex iustitia; non primum, quia daret intuitu operis condigni, & æqualis; liberalis autem donatio, cum omnino gratis fiat, non potest opus dignum, & æquale pro motiuo respicere. Nec secundum, quia quod datur in gratiarum actionem, non datur vt merces, & corona iustitiæ; tunc autem gratia, & gloria à Deo hominibus collata intuitu meritorum Christi darentur, vt corona iustitiæ, & vt merces laboris: ergo dicendum est tertium: ac proinde, pacto, & promissione seclusa, Deus, vt iustus remunerator, potest ex iustitia à meritis Christi obligari.

6 *Tertio.*

Tertiò: nam vel nomine promissionis, vel pacti, intelligitur decretum internum Dei, quo apud se decreuit remunerare merita Christi, vel voluntas, qua Deus voluit, quod Christus sua merita pro hominibus applicaret, vel expressa inter Deum, & Christum conuentio, qua Deus se obligauit, ad merita Christi acceptanda, & Christus se adstrinxit ad exhibenda sua merita pro hominum redemptione, nullum horum potest dici: ergo pactum necessarium non fuit, vt Deus obligaretur meritis Christi ex iustitia. *Minor pro prima part. prob.* Minor pro prima parte constat: nam promissio obligat Deum ratione fidelitatis; decretum autem internum solum ratione immutabilitatis, Dei voluntatem necessitat: ergo decretum Dei internum, pactum, vel promissio non est. *Pro secunda parte.* Et ex hoc pro secunda parte probatur: nam voluntas illa non obligat Deum ratione fidelitatis: ergo nequit dici promissio.

7

Deinde: non est intranea ipsis meritis; nequit enim Christus sua merita applicare, nisi ex subordinatione ad voluntatem diuinam mouentem voluntatem Christi creatam ad talem applicationem; sed promissio meritis intranea non est: ergo voluntas illa non potest dici promissio. *Pro tertia parte.* Denique pro tertia parte suadetur: nam Deus gratiam Antiquis Patribus dedit, obligatus à meritis Christi; at non ratione pacti, quo se Christus obligauerit; quia tunc tale pactum non erat; quod autem ex parte Christi futurum præuideretur, non est ad Deum obligandum sufficiens; etenim pactum futurum, non potest præsentem inducere obligationem: ergo ad illam inducendam non fuit necessaria promissio.

8 *Hæc argumenta non vrgent.*

Hæc tamen argumenta non vrgent tum, quia primum, & secundum, si quid probarent, conuincerent, opera puræ creaturæ posse Deum ex iustitia sine promissione, & pacto obligare, vt illa tantisper meditanti constabit; consequens aduersatur doctrinæ eiusdem Magistri 1. 2. *quaest. 14. art. 1. dub. 3.* vbi docet, Deum non posse, nec ex iustitia, nec ex gratitudine iustorum meritis, secluso pacto, obligari; & quod magis est D. Thom. *in 2. dist. 27. quaest. 1. art. 3. ad 4.* ibi; *Dicendum, quod Deus non efficitur debitor nobis, nisi fortè ex promisso, quia ipse bona operantibus, præmium repromisit:* *D. THO.* ergo non sunt efficacia ad nostram conclusionem suadendam. Tum etiam quia contrarij Auctores ab illis facili negatio se expedient. *Ad primum responderi potest.* Ad primum dicendo, veram esse maiorem, supposito quod sint merita, falsam, si non supponantur; licet aut sine pacto in operationibus Christi valor infinitus sit; attamen sine illo ius in præmium, & in præmiantem non tribuunt, meritum, autem supra operis valorem ius addit; & ideò, pacto secluso, merita dici non possunt.

9 *Ad secundum.*

Ex quibus constat ad secundum solutio, negando maiorem: quia constat ex terminis repugnantibus; non enim potest Deus intuitu meritorum operari, nisi supponantur merita, & ius obligans in illis: nam intuitu meritorum efficere, est ab illis ad operandum moueri, & aliqua ratione obligari: ergo vel fidelitate, vel gratitudine, vel iustitia; cum autem in contrariorum sententia, nulla ex his obligationibus Deo conuenire possit sine pacto, aut promissione; fit, vt pacto, & promissione seclusis, nequeat Deus intuitu meritorum, vel operationum Christi conferre aliquid hominibus.

Ad tertium. Ad tertium, negando minorem pro tertia parte, quam non conuincit probatio; sicut enim merita præuisa, vt futura, possunt Deum ex iustitia obligare; ita pactum ex parte Christi futurum, & à Deo, vt sic præuisum, posset eandem inducere obligationem; non enim potest sufficiens ratio discriminis inter meritum, & pactum constitui.

10 *Probat. 1. conclusio ex Anselmo.*

His igitur prætermissis, suadeoda est nostra conclusio primo ex Anselmo lib. 2. Cur Deus homo cap. 19. post medium capitis, illis verbis: *Quantum autem sit, quod Filius spontè dedit, non est opus exponere, sufficienter patet; cum autem qui tantum donum sponte dat Deo, sine retributione debere esse non iudicabis: imo necesse esse video, vt Pater Filio retribuat, alioquin iniustus esse videretur, si nollet, aut impotens, si non posset, quæ aliena sunt à Deo.* Hæc Anselmus: ex quibus apertè colligitur, Sanctum Doctorem sensisse, Deum ex vi meritorum Christi ad ipsorum retributionem fuisse ex iustitia obligatum.

11 *Respondebis 1. ex Meratio. Solutio hæc nō est audienda.*

Respondebis primo ex Meratio vbi supra, inefficacem esse Anselmi argumentationem; aliàs eodem posset argumento probare, Deum iustos in illius obsequium operantes non posse sine retributione relinquere; cum etiam sic operantes magnum bonum Deo reddant. Hæc tamen solutio sustinenda non est, vtpote tanto Doctori iniuriosa; non enim Theologum pium, & catholicum decet, Doctores Sanctos sine interpretatione relinquere, & quasi Nobis æquales tractare; si namque Sanctorum Patrum spernatur auctoritas, nihil firmum in Ecclesia manebit. Nec inconueniens à Meratio illatum sequitur ex doctrina Anselmi, vt ex dicendis constabit, & verba relata indicant; necessitatem namque in Deo, vt merita Christi retribuat, infert Anselmus ex magnitudine illorum, quæ Christus retribuit Deo, hoc est, ex meritorum Christi infinitate, sumpta ex dignitate personæ, quæ magnitudo, aut infinitas non reperitur in operibus iustorum: ac proinde ex eo quod Christi merita Deum ex iustitia obligauerint ad sui retributionem, non sequitur idem de iustorum meritis esse affirmandum.

12 *Respōd. 2.*

Respondebis secundo, Deum quidem necessitatum fuisse ad remuneranda merita Christi, quod docet Anselmus; non tamen docet necessitatem istam Deo sine promissione, aut pacto conuenire, aut conuenire potuisse, quod nostra conclusio asserit: ac per consequens auctoritate Anselmi perperam à Nobis probatur.

Contra 1. Sed contra primo: nam si Anselmus necessitatem istam Deo ratione pacti attribueret, non esset necessarium recurrere ad bonorum magnitudinem, quæ Christus retribuit Deo: atqui Anselmus hoc recursu fuit vsus: ergo quia sensit necessitatem in Deo retribuendi merita Christi, non habuisse ortum ex pacto, vel promissione, sed ab illis inde pendentem fuisse. *Secundò.* Secundo: nam si hæc necessitas ratione promissionis, vel pacti Deo conueniret; non benè intulisset Anselmus iniustum fore, si nolet, aut impotentem, si non posset, sed futurum esse infidelem; agens namque contra suam promissionem non iniustitiæ, sed infidelitatis vitium incurrit; at dicendum non est, malè Anselmum intulisse: ergo sensit necessitatem in Deo retribuendi merita Christi fuisse ex se independentem à pacto, vel promissione. *Tertiò.* Tertio: nam istam necessitatem constituit Anselmus in Deo respectu meritorum Christi specialiter ob ipsorum magnitudinem; at necessitas orta ex pacto, vel promissione conuenit Deo in ordine ad opera condigna iustorum: ergo manifestè sensit respectu meritorum Christi non habuisse ortum ex pacto, sed ab illo fuisse omnimodè independentem.

Secun-

13 *Conclusio prob. 2.* Secundo suadetur conclusio: satisfactio Christi fuit sufficiens ad Deum obligandum ad sui acceptationem independenter à pacto, & promissione Dei: ergo merita ipsius independenter à pacto potuerunt Deum ex iustitia obligare ad sui remunerationem. Consequentia tenet. Tum à paritate rationis. Tum etiam, quia si quod inconueniens sequitur ex obligatione ad remunerandum in Deo sine pacto, & promissione, idem etiam infertur ex obligatione satisfactionem Christi acceptandi; & consequenter, si in hoc nullum inconueniens apparet, nec in primo reperietur. Denique: nam satisfactio Christi non fuit per modum formæ nos iustificantis, & dignificantis formaliter, & se ipsa sine voluntate remissiua Dei, debitum offensæ extinguentis, sed per modum meriti condigni remissionis offensæ, & voluntaris Dei gratiam infundentis, per quam excludirur peccatum formaliter: ergo si in ratione satisfactionis non indiguit pacto, aut promissione Dei, vt ipsum ad sui acceptationem obligaret, nec indiguit in ratione meriti pacto, aut promissione diuina, vt Deum obligaret ad sui remuncrationem.

14 *Antecedens prob.* Antecedens autem probat: satisfactio perfecta ex toto rigore iustitiæ, talis conditionis est, vt sine pacto, aut promissione libera offensi ipsum obliget ad acceptationem sui: ita vt illa posita non possit offensus iustè aliam satisfactionem exigere; sed satisfactio Christi fuit perfecta, non solum perfectione æqualitatis, sed etiam perfectione rigoris iustitiæ, vt modo supponimus, ostendimusque supra *tom. 1. disp. 5. 6. & 7.* ergo vt Deum ad sui acceptationem ex iustitia obligaret, pacto, aut promissione Dei offensi non indiguit.

15 *Maior prob. 1.* Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur primo à priori; nam illa est satisfactio de rigore iustitiæ, quæ totam iniuriæ inæqualitatem ad æqualitatem reducit; sed tota inæqualitate ex iniuria contracta ad æqualitatem reducta non manet in offenso ius ad aliam satisfactionem exigendam, etiam si nec pactum, nec promissio præcedant; cum ius exigendi satisfactionem ex inæqualitate nascatur: ergo satisfactio ex rigore iustitiæ talis conditionis est, vt independenter à pacto, vel promissione ad sui acceptationem personam offensam necessitet. *Secundò.* Secundo probatur à paritate ex humanis; non enim stat satisfactio pro iniuria apud homines æqualis, & perfecta perfectione rigoris iustitiæ, quæ ad sui acceptationem, saltim negatiuam, non necessitet offensum, etiam sine pacto, aut promissione præcedenti; eo enim ipso, quod offendens aliquem in honore, aut pecunijs perfectam ex iustitia offerat satisfactionem, non potest offensus iure aliam satisfactionem exigere, & eo ipso, quod iure possit exigere aliam, satisfactio, quæ illi fit satisfactio perfecta ex iustitia non erit: ergo pariter, vel satisfactio Deo facta ex rigore iustitiæ non erit, vel si sit perfecta ex iustitia, talis conditionis erit, vt quamuis Deus nihil de illa acceptanda promiserit, obligetur ad eius acceptationem, vel ad aliam non exigendam. *Vazquez.* Quam rationem fusè prosequitur Vazquez supra *disp. 9. c. 1. & seq.* vt ex opposito ostendat, non fuisse satisfactionem Christi perfectam de rigore iustitiæ, quia, nempè, potuit Deus, illa oblata, aliam ab hominibus satisfactionem exigere, illos in peccato relinquere, & in æternum punire.

§. III.

Solutio contrariorum reijcitur, & vlterius nostra conclusio probatur.

16 *Respondebis.* RESpondebis, duplex esse genus satisfactionis perfectæ ex rigore iustitiæ, vnum satisfactionis perfectæ *in actu primo*, & hæc talis est conditionis, vt promissione, aut pacto accedente illius, cui fit satisfactio, non possit illa contentus non esse, & alteram postulare. Alterum, satisfactionis perfectæ *in actu secundo*, *Satisfactio est duplex, in actu primo, & in actu secundo.* & hæc se ipsa independenter à libera voluntate offensi debitum extinguit, nec potest ab ipso non acceptari; & vtriusque exempla in humanis reperiri debens enim equum, & prætium æquiualens offerens domini equi, perfectè satisfacit perfectione primi generis: nam accedente domini promissione, vel pacto perfectè ex rigore satisfacit, nec alteram satisfactionem potest creditor exigere; & idem dicendum est de illo, qui læsit honorem, & pecuniam offert in satisfactionem; & de illo, qui pro altero, *Exemplificabis in humanis.* qui alterius læsit honorem, æqualem offert satisfactionem; in quibus casibus saluatur satisfactio ex iustitia perfecta perfectione actus primi, & non nisi promissione, vel libera acceptatione creditoris, aut offensi accedente, potest ex iustitia obligari. Si quis verò, qui alterius læsit honorem, æqualem exhibeat satisfactionem, perfectè ex iustitia satisfacit per modum actus secundi independenter à promissione, vel pacto, vel libera acceptatione; & ideo ista satisfactio esset ex iustitia perfecta perfectione per modum actus secundi. Satisfactio igitur Christi pro peccato humani generis, secluso pacto, aut promissione expectata, gaudet perfectione primi generis, non autem perfectione secundi; & ideò non potuit Deum ex iustitia obligare independenter ab illius libera acceptatione vel pacto.

17 *Sed contra primo.* Sed contra primo nam exempla ex humanis desumpta ad probandum primum genus satisfactionis potius officiunt, quam prosint; & consequenter ex illis malè ab aduersarijs deducitur, posse saluari satisfactionem ex iustitia perfectam, cum dependentia à pacto, vel libera acceptatione illius, qui offensam fuit passus. *Assumptum probatur.* Assumptum probo: dominus equi, dum iste in propria subsistit specie, habet ius, vt sibi in propria specie reddatur; ille etiam, qui iniuriam in honore fuit passus, habet ius, vt ille, qui iniuriam intulit, per se ipsum satisfaciat, ei restituendo honorem, & non pecuniam æquiualentem? ergo nisi iuri cedant, non potest in prædictis casibus illis fieri satisfactio perfecta; at satisfactio, quæ ad sui perfectionem indiget cessione iuris offensi, perfecta esse nequit perfectione rigoris iustitiæ: ergo in exemplis adductis non saluatur satisfactio perfecta perfectione rigoris iustitiæ.

18 *Dices.* Dices, id, quod requiritur, vt suppleat deffectum æqualitatis, aut condignitatis satisfactionis exhibitæ, tollere ab illa quod sit perfecta ex iustitia perfectione in actu primo; id vero, quod solum desideratur, vt offensus obligetur ad eius acceptationem, etsi auferat à satisfactione, quod sit de rigore iustitiæ actualis; non tamen tollit, quod sit in potentia perfecta; & in exemplis adductis non requiritur voluntas offensi, vel creditoris, vt suppleat deffectum æqualitatis, sed solum, vt obligetur offensus, & aliam nequeat exigere. *Sed contra 1.* Sed contra: de ratione satisfactionis perfectæ, non sola perfectione æqualitatis, sed etiam perfectione rigoris iustitiæ, est non sola æqualitas cum offensa, sed etiam efficacia obligandi creditorem; cum quolibet ex his defficiente, deficit perfectio iustitiæ; sed voluntas offensi, vel creditoris supplens deffectum æqualitatis, arguit imperfectionem in ratione satisfactionis: ergo voluntas libera creditoris, vel offensi exacta ad supplendum deffectum efficaciæ, vel iuris ex parte satisfactionis arguit deffectum perfectionis ex rigore iustitiæ.

19 *Secundò.* Et ex his secundo traditam solutionem reijcio: nam si Christi satisfactio esset solum perfecta perfectione primi generis, sequeretur, non fuisse perfectam de toto rigore iustitiæ; consequens non admittunt traditæ solutionis Auctores: ergo fateri tenentur secundo genere perfectionis gaudere; ac per consequens non indiguisse pacto, vel libera promissione Dei per peccatum offensi, vt ipsum ad sui acceptationem ex iustitia obligaret. Probatur sequela: de ratione satisfactionis perfectæ ex rigore iustitiæ, non est sola æqualitas cum offensa, sed etiam ius, & efficacia obligandi; sed quia primum ad satisfactionem ex iustitia requiritur, satisfactio indigens acceptatione offensi, vt suppleat deffectum æqualitatis, perfecta ex iustitia non est: ergo pariter satisfactio indigens pacto, vel promissione offensi, vt supplente deffectum efficaciæ obligandi, & vt de facto iure, & efficacia gaudeat, perfecta ex toto rigore iustitiæ non est: ac per consequens si satisfactio Christi huius conditionis extitit, non fuit perfecta de toto rigore iustitiæ.

20 *Ex hac doctrina consurgit Vazquez quædam probatio.* Ex hac eadem doctrina probo contra Vazquez locis vbi supra relatis, satisfactionem Christi fuisse talis conditionis, vt independenter à pacto, vel promissione Deum ad sui acceptationem obligauerit; & consequenter ipsum obligasse ex iustitia: nam ex opposito fieret, satisfactionem creaturæ pro offensa mortali Dei, & pro offensa veniali, ac denique pro pœna temporali huiusce modi peccatis debitam, esse perfectiorem in linea satisfactionis, satisfactione Christi pro peccato humani generis; consequens absurdum videtur: ergo concedendum est, satisfactionem Christi Deum obligasse ad acceptationem sui independenter à pacto, vel promissione. Probo sequelam; vt enim fatetur Vazquez supra *disp. 9. cap. 4.* satisfactio hominis iusti pro peccato veniali, & pro pœna temporali debita peccato mortali, est conditionis, vt independenter à libera voluntate diuina Deum obliget ad acceptationem sui, hoc est, vt aliam satisfactionem non postulet, & idem dicendum est de satisfactione pro peccato mortali: nam licet teneat non esse perfectam satisfactionem, quia debitum ex peccato contractum, ex parte supponit dimissum, nempè, collatum auxilium, cuius carentiæ dignitatem ratione peccati contraximus, respectu tamen illius, quod restat in peccato mortali, fatetur esse vim in contritione, vt pro eo satisfacit, & Deum ad sui obliget acceptationem absque Dei promissione, vel pacto.

21 *Arguitur in hunc modum.* Qua doctrina præsupposita, arguitur in hunc modum efficacia satisfaciendi pro offensa, & offensum obligandi absque libero eius consensu pertinet ad lineam satisfactionis, & est in tali linea perfectio: at huiusceemodi perfectione gaudet satisfactio puræ creaturæ, vt apertè Vazquez fatetur: ergo si illa, satisfactio Christi caruit, satisfactio puræ creaturæ fuit satisfactione Christi perfectior in linea satisfactionis. *Augetur difficultas 1.* Et augetur difficultas primo; quia æqualitas dignitatis est perfectio in linea satisfactionis, si illam satisfactio creata obtineret, & non satisfactio Christi, satisfactio creaturæ esset satisfactione Christi perfectior in linea satisfactionis; sed etiam efficacia obligandi offensum ad acceptandum pertinet ad lineam satisfactionis: ergo si conuenit satisfactioni puræ creaturæ, & non satisfactioni Christi, hæc erit inferior illa in linea satisfactionis.

Vrge-

22 Vrgetur secundo ad hominem contra Vazquez 1. 2. *disp.* 204. *Vrgetur secundo.* *c.* 9. *num.* 65. vbi ex eo, quod Christi opera pacto indigerent, vt essent pro nobis merita, pro absurdo infert, validius esse nostrum peccatum ad merendam nobis pęnam, quam opera Christi Domini ad restituendam nobis gratiam; eo quod peccatum sine interueniente pacto nobis demeretur pęnam, vel vt proprius loquamur, est meritum pęnæ nobis infligendæ à Deo; opera autem Christi Domini, vt essent merita gratiæ, pacto, & diuina promissione indigerent; quod damnatum censet Vazquez à Cayo Primo in Epistola, quæ habetur *Tom. 1. Concilior.* à Leone Primo *sermon.* 12. *de Passion.* & *epist.* 95. quæ est ad Leonem Augustum *cap.* 2. & *epist.* 81. *ad Monachos Palæstinos*: ergo pariter debet fateri, si satisfactio Christi, vt nobis in effectu prodesset, indiguit libera promissione, vel pacto, satisfactio verò nostra independenter à pacto, & promissione diuina necessariò acceptatur à Deo; validiorem esse satisfactionem nostram pro auferenda culpa, & pęna, quam fuerit satisfactio Christi, quod non minus debet censeri inconueniens, quam quod peccatum ad inferendam pęnam fuerit validius, quam opera Christi Domini ad nobis inferendam salutem.

23 Tertiò suadetur conclusio; meritum Christi ratione infiniti *Tertio probatur conclusio.* valoris se extendit ad omne præmium possibile, ad quod, illud voluntas Christi applicauerit; sed Deum hominibus gloriam, vel gratiam, cæteraque dona conferre sine pacto præcedente, non implicat: ergo si Christus sua merita sine pacto, aut promissione præcedente ex parte Dei applicaret pro obtinendis his donis hominibus, mereretur efficaciter, vt Deus illa conferret; & consequenter Deus sine pacto præcedente obligatus ex iustitia id efficeret; vt enim supponimus in præsenti, remuneratio pro meritis est in Deo actus iustitiæ.

Dices. Sed dices, quod licet possibile sit, Deum prædicta dona sine pacto præcedente concedere, possibilitate rei; non tamen id est possibile possibilitate præmij, vel in ratione præmij; quia ad hoc necessarium erat, quod obligatus à meritis ex iustitia id efficeret; implicat autem Deum ex iustitia sine pacto præcedenti obligari, eo quod huiuscemodi obligatio dicit imperfectionem inferioritatis in Deo.

24 Sed contra primò: licet Deum obligari obligatione non orta *Contra 1.* radicaliter ab ipso; maxima imperfectio sit; ac proinde ipsi repugnet; obligari tamen ex iustitia, obligatione ab ipso originaliter orta nullam dicit imperfectionem; sed obligatio Dei in vi meritorum Christi sine pacto præcedente, originaliter oritur à diuina voluntate: ergo Deum hominibus gloriam conferre obligatum ex iustitia in vi meritorum Christi sine præcedentia pacti, nullam dicit imperfectionem; & consequenter illam sic conferre, est in ratione præmij possibile. Minor constat: nam voluntas Christi applicandi sua merita pro gloria hominibus obtinenda, est effectus voluntatis efficacis diuinæ, cui subordinatur in omni suo actu voluntas humana Christi: ergo obligatio Dei ex meritis Christi sic applicatis procedens, ortum duceret à diuina voluntate. Maiorem autem sic probo: licet Deum ad extra necessitari, necessitate absoluta, sit imperfectio opposita supremæ eius libertati, necessitari, ad extra necessitate originaliter orta à diuina voluntate, nullam imperfectionem Deo repugnantem dicit: ergo pariter, licet Deum ex iustitia obligari obligatione ex ipsius voluntate non nata, maxima imperfectio sit; ex iustitia tamen obligari obligatione ab ipso originaliter orta, non est aliqua imperfectio.

25 Secundo, & explicatur magis hoc ipsum; non est minus de ratione libertatis, necessitatis exclusio, quam de ratione dominij *Contra 2.* sit exclusio obligationis; at contra supremam Dei libertatem non est, necessitari ad aliquod extra se ex suppositione ipsi libera: ergo nec erit contra supremum dominium, ex iustitia obligari ex suppositione libera sibi: at obligatio Dei in vi meritorum Christi, Deo conueniret ex suppositione ipsi libera; cum merita Christi applicata, quæ obligationem inducerent, sint effectus liberæ voluntatis diuinæ: ergo Deum in vi meritorum Christi obligari sine pacto præcedente, nullam imperfectionem Deo repugnantem importat. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur. Minor subsumpta est probata. Maior principalis constat, & minor prima probatur: Deus ex suppositione quod hominem efficaciter præmoueat ad operandum, non potest, non præstare suum simultaneum concursum, quem è prçuio esse distinctum, suppono ex tractatu de auxilijs, & hoc, non ob aliam causam contra Dei supremam libertatem non est, nisi quia necessitas præstandi simultaneum concursum est necessitas ex suppositione libera Deo, nempè, orta ex auxilio efficaci antecedenter liberè collato à Deo: ergo necessitas orta ex suppositione libera Deo contra perfectionem supremæ libertatis non est.

26 Tertiò: Deum ex iustitia obligari in vi meritorum Christi, pacto, & promissione suppositis, imperfectionem Deo repugnan- *Contra 3.* tem non dicit, vt in præsenti supponimus, & plures ex aduersarijs fatentur; at hoc non ob aliam causam, nisi quia hæc obligatio oritur originaliter ex diuina voluntate: ergo obligatio ab ipso originaliter orta, non dicit imperfectionem; & consequenter, nec debet imperfectio censeri, quod Deus ex iustitia in vi meritorum Christi obligetur sine pacto præcedente, cum etiam pacto secluso obligatio in vi meritorum Christi, originaliter ex diuina voluntate nascatur.

Dices, falsam esse minorem; sed ideò imperfectio non est obli- 27 gatio ex rigore iustitiæ, pacto, & promissione suppositis, quia *Dices.* proximè ex Deo nascitur, nempè, ex promissione ipsius: in nostro autem casu, nempè, pacto, & promissione seclusis, obligatio Dei in meritorum Christi solum remotè, & originaliter ortum duceret ex diuina voluntate; proximè autem adæquatè ex voluntate Christi creata; & ideò imperfectio est, ac proinde relegamda. Sed contra, & vrgenter ni fallor: nam esto obligatio fide- *Contra.* litatis proximè ex Dei promissione nascatur; obligatio autem iustitiæ, qua Deus tenetur, merita Christi præmiare, non oritur proximè ex promissione diuina, sed ex condignitate meritorum Christi; & tamen iuxta Aduersarios nullam dicit imperfectionem: ergo obligatio iustitiæ orta proximè ex voluntate creata, imperfectionem Deo repugnantem non dicit.

Sed dices: obligationem fidelitatis oriri proximè in Deo ex 28 ipsius promissione, vt ex ratione formali: obligationem verò iu- *Dices.* stitiæ, etsi proximè non oriatur ex diuina promissione, vt ex ratione formali, sed ex operum condignitate; oritur tamen ab illa proximè vt à conditione: & ideò imperfectionem Deo repugnantem non dicit; benè autem illam importat obligatio Dei ex iustitia, adæquatè proximè orta ex voluntate creata. Sed contra: *Contra.* nam si quæ imperfectio in obligatione Dei ex iustitia inuenitur, consistit in eo quod, ab aliquo extra se, vt à ratione formali proxima, illius obligatio proueniat: at interuentio pacti hoc non tollit: ergo nec imperfectionem; vel si pacto interueniente, imperfectio non censetur ab aliquo extra se, vt à ratione proxima formali obligari; pariter imperfectio non erit, pacto, & promissione seclusis, obligationem istam subire.

§. IV.

Tribus argumentis contraria sententiæ occurritur.

Contra istam conclusionem arguitur primò. Etsi in operi- 29 bus Christi fuerit condignitas sufficiens ad merendum Dæ- *Arguitur primo.* monibus gratiam; illis tamen de facto non meruit; at non alia de causa, nisi quia ex parte Dei non fuit pactum, vel promissio de impertienda Dæmonibus gratia sub conditione meritorum Christi: ergo ad merendum de facto, & vt Deus obligetur ex meritis Christi Domini, pactum, aut promissio requiritur. Respondeo, negando minorem; sed ideò non meruit Christus *Respond.* gratiam Angelis, aut animabus damnatis, quia pro illis sua merita non applicuit; hæc autem applicatio necessaria est, vt Christus de facto mereatur, & Deus ab illius meritis ex iustitia obligetur. Sicut ob applicationis defectum non meruit de facto Incarnationem Patris, etsi ad illam promerendam fuerit sufficiens condignitas in operationibus Christi.

Sed dices: Christus in cœlo de facto, nec sibi, nec nobis meretur, vt ex dicendis Disputatione sequenti constabit; & tamen 30 non ob defectum solius applicationis: ergo ob defectum pacti, *Dices.* aut promissionis Dei; ac per consequens ad merendum efficaciter, inducendamque obligationem, pactum, vel promissio requiritur. Minor probatur: si namque ob defectum solius applicationis non mereretur in cœlo, sequeretur, quod si vellet sua merita applicare in cœlo existens, mereretur efficaciter; consequens videtur falsum; aliàs vnde nosceremus, quod de facto non mereatur? ergo quod in cœlo hominibus non mereatur, non oritur ex solius applicationis Christi defectu. Respondeo, negan- *Respond.* do minorem; sed ideò nunc in cœlo existens non meretur Christus nobis, quia sua merita non applicat; quod autem illa non applicet, nascitur ex voluntate diuina, qua Deus statuit, vt non operetur ex intentione merendi, & quod istam intentionem, ad meritumque applicationem non haberet, nisi in statu vitæ mortalis; cumque voluntas ista nota sit humanitati Christi; sit consequens, vt contra illam agere nequaquam possit.

Secundo arguitur: sine pacto, aut promissione non teneretur 31 Deus satisfactionem Christi, adhuc negatiuè acceptare, hoc est, *Arguitur secundo.* aliam, non exigere à nobis, satisfactione Christi supposita: ergo pariter, nisi pactum, aut promissio intercederet, non teneretur Deus remunerari merita Christi. Consequentia ex dictis tenet. Antecedens autem probatur: nam opera Christi non satisfecerunt pro nobis, nos iustificando formaliter, & inæqualitatem ex peccato contractam formaliter, auferendo; aliàs nos iustificassent formaliter, quod nullus Theologorum asseruit, sed nec asserere potest; cum sit contra Tridentinum *sess.* 6. *de iustific. c.* 7. sed tan- *Trident.* tum per modum meriti æqualis, nobis promerendo à Deo formam remissiuam offensæ, remittendique voluntatem: ergo adhuc, satisfactione Christi supposita, poterat Deus nos in peccato relinquere; & consequenter satisfactionem exigere, nosque in æternum punire, nisi intercessisset pactum de remittenda nobis *Cōsequētia probatur 1.* offensa sub conditione satisfactionis Christi. Patet consequentia: tum,

tum, quia inter satisfactionem Christi, voluntatemque remissiuam, non est essentialis connexio: ergo illa posita, poterit ista non *Secundò.* subsequi. Tum etiam, quia non alia ratione, stante creaturæ merito, potest Deus illi gloriam negare, nisi quia meritum non glorificat formaliter, sed meritoriè effectiuè; at opera Christi Domini non extinguunt offensam nostram formaliter, sed meritoriè effectiuè: ergo, illis positis, potest remissio offensæ non subsequi.

32 *Confirmatur & vrgetur difficultas.* Et augetur difficultas; offensus enim habet ius exigendi satisfactionem ab eodem, qui commisit offensam: ac proinde non tenetur satisfactionem acceptare ab altero sibi oblatam, nisi præcesserit pactum non exigendi satisfactionem ab ipso, qui offensam intulit: ergo nisi pactum, aut promissio præcederet, non exigendi satisfactionem ab homine, supposita Christi satisfactione, non esset Deus, ex iustitia obligatus ad eius acceptationem.

33 *Respondetur.* Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ad cuius primam probationem dicatur: quod licet non sit essentialis connexio inter remissionem offensæ, & Christi satisfactionem; quia tamen illam efficaciter merebatur independenter à pacto, vel promissione, vt ostendimus; Deusque non potest contra iustitiæ rectitudinem operari; fit consequens, quod in re posita satisfactione Christi, & ab ipso efficaciter ad remissionem offensæ promerendam applicata, non possit remissio offensæ non subsequi. Ad secundum, *Differentia inter opera creaturæ, & opera Christi.* nego suppositum, si meritum creaturæ completum in ratione meriti supponatur, & cum morte continuetur. Est autem hæc differentia inter opera creaturæ, & opera Christi Domini, quod illa, vt merita gloriæ sint, pactum, promissionemue prærequirunt; secus autem opera Christi, sed tantam efficacem ipsius Christi applicationem ob rationem dandam infra.

34 *Ad confirmationē respondet Cornejo.* Ad confirmationem Cornejo vbi *supra ad 3. argum.* respondet; antecedens esse verum cum satisfaciens caput morale illius, qui offendit, non est, aut quando creditor ipse non promiserat se condonaturum offensam sub conditione satisfactionis exhibitæ ab alio tertio; in Christo autem, & illius satisfactione reperitur vtrumque, & ideò non potuit Deus non acceptare illius satisfactionem. Hæc tamen solutio parum congruit præfati Auctoris *Contra 1.* doctrinæ: docuerat namque, vt vidimus, satisfactionem Christi sine pacto, aut promissione Dei potuisse ipsum ex iustitia obligare: ergo recurrere ad promissionem diuinam, ad obligationem saluandam, non est soluere argumentum, sed propriam sententiam deserere. Deinde: nam Christus Dominus non fuit caput *Secundò.* hominum morale ab intrinseco, sed ex Dei institutione, & libera voluntate, quæ est virtuale pactum de acceptanda satisfactione Christi pro hominum peccatis oblata: ergo si ideò solum habuit vim obligandi Deum ad sui acceptationem, quia erat caput hominum morale, non habuit vim obligandi sine pacto, aut promissione diuina, cuius contrarium prædictus Auctor docuerat.

35 *Respond. ergo ad confirmationem.* Quare, hac relicta solutione ad confirmationem respondeo, antecedens esse verum in satisfactione finitæ, & limitatæ dignitatis, qualis est satisfactio cuiusuis puræ creaturæ; falsam autem in satisfactione infinitæ dignitatis, qualis fuit Christi Domini satisfactio: hæc namque ad omne, quod dignitatis est in præmio possibili, extenditur; & consequenter, si à satisfaciente, ad illud merendum efficaciter applicetur, meretur efficaciter illud; vnius autem satisfactionem pro alterius offensa acceptari, dignitatis est ex parte acceptationis; magis enim æstimatur, quam acceptari pro offensa eiusdem, qui satisfactionem offert: vnde, quamuis satisfactio dignitatis finitæ, nequeat de condigno mereri, pro alterius offensione, sine antecedente offensi voluntate acceptari; id tamen mereri potest satisfactio infiniti valoris, qualis Christi fuit satisfactio.

36 *Tertiò arguit.* Tertio arguitur, etsi in iustorum operibus, prout gratia iustificante informatis reperiatur condignitas ad gloriam promerendam; non tamen possunt esse merita condigna gloriæ, nec Deum ex iustitia ad largiendam gloriam obligare, nisi pactum, aut promissio præcedat ex parte Dei, de danda hominibus gloria sub conditione onerosa: ergo pariter quamuis operibus Christi, prout per gratiam vnionis formatis, conueniat condignitas æqualis, imo & superabundans ad merendam nobis gratiam, sine pacto, aut promissione onerosa, non erunt merita illius, nec Deum ad eius retributionem, potuerunt ex iustitia obligare. Antecedens *Consequentia prob. 1.* nunc supponimus ex frequentiori sententia 1. 2. *q.* 114. Consequentia vero probatur. Tum à paritate rationis. Tum etiam, *Secundò.* quia non est minor proportio inter opera iustorum, & gloriam, vt conferendam ipsis, quam inter opera Christi, & gratiam conferendam hominibus; & tamen illa proportio non obstat, quominus ad rationem meriti condigni gloriæ, & ad obligationem inducendam in Deo ad illius collationem, pactum, promissionemque desiderent: ergo pariter proportio operationum Christi cum gratia hominibus conferenda non obstat, quin, vt sint merita illius, Deumque obligent ex iustitia, pacto, & promissione indigeant.

37 *Tertiò.* Tum denique: nam merita puræ creaturæ, si pactum, aut promissio intercedat, possunt Deum ex iustitia obligare, quin ex hoc aliqua imperfectio Deo repugnans inferatur; & tamen si, pacto seclusо, Deum ex iustitia obligarent, imperfectio esset in ipso: ergo pariter, quamuis obligatio iustitiæ Deo ex operibus Christi conueniens, pacto, aut promissione præcedente, nullam in Deo inferat imperfectionem; independens tamen à pacto, vel promissione, imperfectionem arguet in ipso; & consequenter deficit tertia nostræ conclusionis confirmatio, tertiumque, & præcipuum nostræ sententiæ fundamentum, quo destructo, & consequenter corruit nostræ conclusionis veritas.

Huic argumento, prætermissa illorum solutione, qui parificantes opera primi hominis cum operationibus Christi, quantum ad meritum gloriæ sine pacto, & promissione, antecedens argumenti facti negant: hac, inquam, solutione omissa, quia frequentiori, & veriori forsan Theologorum sententiæ aduersatur, antecedenti concesso, nego consequentiam; ad cuius primam probationem nego paritatem rationis; disparitas autem ex *proximè* dicendis constabit. Ad secundam, prætermissa maiori, & minori, nego consequentiam: nam quod opera iustorum sine pacto, aut promissione, non possint Deum ex iustitia ad collationem gloriæ obligare, non nascitur ex improportione per modum condignitatis in actu primo sufficientis cum gloria secundum se, sed quia tota illorum dignitas potest à Deo ob alios titulos exigi, nempè, dominij supremij, necnon, gratiarum actionis, & cum ob suam limitationem nequeant ad æqualitatem duobus titulis satisfacere, si exigantur à Deo titulo supremi dominij, vel titulo gratitudinis, non possunt condignè ad gloriam promerendam extendi: & ideo, vt ad gloriam condignè promerendam se extendant, necessarium est, quod Deus illa non petat ob alios titulos, sed illis, veluti cedat, quod sine pacto formali, vel virtuali, de gloria conferenda sub ipsorum conditione nequit præstari; & idcirco, vt Deum obligent ex iustitia, pactum, aut promissio iam explicata requiritur. 38 *Respond.* *Ad 1. cōsequentia probat.* *Ad 2.*

Cæterum in operibus Christi, ob infinitum valorem, non solum reperitur condignitas ad gratiam conferendam hominibus diuisiuè ab alijs titulis, verum etiam copulatiuè cum illis: vnde quamuis exigerentur à Deo, vel titulo supremi dominij; vel titulo gratitudinis, si elicerentur à Christo ex motiuo satisfaciendi his titulis, & simul ex motiuo, & intentione hominibus gratiam merendi, præfatis titulis sufficienter satisfacerent, & simul gratiam hominibus mererentur; quia ad omnia hæc simul sumpta sufficientem habent condignitatem: ac per consequens, vt efficaciter gratiam hominibus conferendam mereantur, non præexigitur, quod Deus alicui titulo cedat; ac proinde nec quod formaliter, aut virtualiter pacisсatur de conferenda hominibus, intuitu illorum, gratia. Iuxta quam docuit doctrinam potest claritatis gratia, maior argumenti distingui: inter opera iustorum, & gloriam diuisiuè ab alijs titulis, concedo maiorem: copulatiuè cum illis, nego maiorem, vel suppositum maioris, & concessa minori, nego consequentiam: nam opera Christi Domini ob suam infinitatem, non solum proportionatur cum gratia hominibus conferenda diuisiuè ab alijs titulis, sed etiam copulatiuè cum illis. 39 *Condignitas operationū Christi adæquat omnes titulos collectiuè.*

Et ex his ad tertiam consequentiæ probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam; ratio autem discriminis ex proximè dictis colligitur: etenim tota imperfectio, quæ in Deo arguitur ex obligatione iustitiæ per opera puræ creaturæ, consistit in eo quod tali obligatione posita, sequitur, vel Deum non potuisse eius opera exigere ex alijs titulis, vel quod illos adæquarent, & ad aliquid promerendum se extenderent, quæ imperfectio tollitur per promissionem, aut pactum: nam Deus promittens gloriam sub conditione onerosa operum puræ creaturæ, voluntariè alij titulis cedit; & ideo imperfectio foret, quod Deus ex iustitia obligaretur operibus puræ creaturæ, sine pacto, aut promissione; secus autem pacto, vel promissione intercedente: in hoc autem, quod opera Christi exacta à Deo titulo supremi dominij, vel titulo gratitudinis his titulis adæquatè respondeant, & insuper ad aliquid promerendum se extendant, nulla imperfectio Deo repugnans importatur: eo quod, cum sint valoris simpliciter infiniti, absque vlla Dei imperfectione possunt hæc omnia præstare: vnde, si aliqua imperfectio constitueretur in Deo ex prædicta obligatione iustitiæ propter Christi operationes; non aliundè posset colligi, nisi, quia ab aliquo à se distincto ex rigore iustitiæ obligaretur, vt ex ratione formali proxima inducendi obligationem; cumque hæc ratio æquè militet, siue pactum, & promissio intercedat, siue non interponantur, vt argumentabamur *supra*; fit consequens, quod, si promissione interposita, potest sine imperfectione Deus ex iustitia obligari operibus Christi Domini, rectè intulerimus supra, nullam sequi imperfectionem in Deo, ex eo quod promissione, & pacto seclusis, possit obligationem istam subire. 40 *Ad tertiā consequētia probationem respond.*

Imo ex his possumus nouum argumentum pro nostra sententia elicere; nam tota ratio, propter quam, vt Deus ex iustitia obligetur per opera puræ creaturæ facta in gratia, & charitate, pactum, vel diuina promissio requiritur, & non sufficit præceptum, quod operetur; non aliundè potest sumi, nisi quia Deus potest ex mille alijs titulis opera creaturæ exigere, quibus nequeunt adæ- 41 *Ex his deducitur noua probatio nostra sententia.*

adæquatè respondere: vnde, vt Deus obligationem subinduat, pactum, aut promissio exigitur: at hæc ratio in operibus Christi non militat, cum possint ob suam infinitatem his titulis adæquatè satisfacere, & insuper ad aliquid promerendum extendi *vt ex dictis disputat. præcedent. §. 3. constat*: ergo, vt Deus ex institia obligetur operibus Christi Domini, non est necessarium pactum.

42 Sed oppones aduersus istam solutionem primo: nam saltim poterat Deus imponere Christo præceptum, vt sua merita non applicaret ad merendam gratiam hominibus: & consequenter, vt Christus illi mereretur gratiam, necessarium fuit, quod Deus hoc præceptum non imponeret: at hoc quod est, Deum hoc præceptum non imponere, est virtualiter, de gratia hominibus conferenda propter merita Christi, pacisci: ergo sine pacto virtuali non potuit ex iustitia meritis Christi obligari. Probatur minor: Deum velle, opera puræ creaturæ alijs titulis non exigere, sed illis veluti cedere, est virtualiter de gloria conferenda pacisci, vt proximè dicebamus: ergo pariter Deum velle, non imponere Christo præceptum de non applicandis suis meritis ad gratiam conferendam hominibus, est etiam virtualiter de illa conferenda pacisci.

Contra istam solutionem oppones 1.

43 Secundo: nam opera Christi Domini exacta à Deo titulo gratiarum actionis, hunc titulum non adæquarent: ergo vt ad gratiam hominibus promerendam se extendant, necessarium est, quod Deus non petat illa ex hoc titulo; ac per consequens, quod huic titulo veluti cedat, ex quo poterat omnes Christi operationes exigere, in quo, vt nuper dicebamus, pactum virtuale consistit. Antecedens, in quo solum est posita difficultas, ostenditur primo ex *Aristotele 8. Æthic. c. 13.* asserente, dijs, parentibus, & magistris æquale reddi non posse: ergo Christus non potuit Deo æquales gratias reddere pro beneficijs in humanitate susceptis, & consequenter nec titulo gratitudinis adæquatè respondere.

Secundò.

Antecedens prob. 1. Ex Arist.

Secundò, quia vt docet D. Thomas 2. 2. *q.* 106. *art.* 6. hoc inter compensationem ex iustitia; & ex gratitudine versatur discrimen, quod ad perfectionem primæ sufficit æquale reddere; secus autem ad perfectionem secundæ, sed requiritur plus reddere, quam sit beneficium acceptum; at esto admittamus, potuisse Christum Deo æquiualens reddere pro beneficio Incarnationis, suæ humanitati facto, non tamen potuit aliquid reddere Deo hoc beneficium excedens: ergo nec potuit titulo gratiarum actionis adæquatè respondere.

Secundò ex D. Th.

44 Tertiò objicies: nam esto, ita sit, quod Christus possit pro beneficio Incarnationis, æquiualens Deo reddere, non tamen ipsius operationes hoc beneficium excedunt; cum sit infinitum bonum suæ humanitati concessum, quod in morali æstimatione nequit à merito Christi excedi: ergo si Deus Christi operationes exigeret titulo gratiarum actionis, non possent ad aliquid promerendum extendi, nec ab eius voluntate applicari. Patet consequentia: nam titulo gratiarum actionis pro beneficio suscepto adæquatè exhaurirentur: ergo non possent ad aliquid promerendum extendi, nec Deum ex iustitia obligare; & consequenter, vt obligationem istam inducant, necessum est, Deum huic titulo cedere, in quo saltim virtuale pactum includitur, de conferenda hominibus gratia propter Christi operationes.

Tertiò oppones contra solutionē traditam.

45 Respondeo ad primam ex his obiectionibus, concessa maiori, & permissa minori, distinguendo consequens: sine pacto virtuali incluso in operibus Christi, vt ad præmium ordinatis, transeat consequens: operibus Christi addito, nego consequentiam. Itaque, quod in præsenti negamus, est necessitatem pacti non inclusi in meritis Christi applicatis, quod pactum necessarium est, vt homines de condigno aliquid mereantur à Deo; pactum autem virtuale, si quod est in illis, vt applicatis inclusum, non negat nostra conclusio: nam etiam, vt Christus mereatur, necessaria est Dei, voluntas applicans voluntatem Christi humanam ad opera virtuosa elicienda, & illa dirigenda in nostram vtilitatem, quæ voluntas potest virtuale pactum dici; cæterum si pactum est, includitur in meritis Christi applicatis; non enim poterat Christus aliquod opus elicere sine præuia voluntate Dei; idem dicimus de voluntate non imponendi Christo Domino præceptum; cum enim humana Christi voluntas omnino sit impeccabilis, si illi præceptum imponeretur, quod pro hominibus sua merita non applicaret, repugnaret Christo huiuscemodi applicatio: ac proinde negatio huius præcepti clauditur in meritis Christi applicatis: vnde, dato, quod voluntas ista non imponendi præceptum virtuale pactum sit, nihil contra nostram conclusionem colligitur.

Respond. ad primā obiectionem.

46 Ad secundam, nego antecedens. Ad primam probationem dicatur, Aristotelem loqui de puris creaturis, quæ non possunt dijs, & parentibus æquiualens reddere in re, hoc est, dijs, & parentibus vitam, vel aliquid vitæ æquiualens, nec magistris scientiam ab ipsis acceptam; magistri enim munus in ratione magistri non est discere, sed docere, non accipere, sed dare, vnde discipulus, vt talis, magistrum nequit docere; non autem colligitur exinde, quod Christus pro beneficijs suæ humanitati factis, non possit reddere æquiualens in morali æstimatione, quod sufficit, vt adæquatè moraliter ex gratitudine satisfaciat. Ad secundam probationem dicatur; ad compensationem perfectam ex gratitudine non requiri, plus reddere in re, quam sit beneficium acceptum; sed sufficere reddere plus in affectu, vt constat ex D. Thoma *loco in argumento ad 1. argum.* vnde quamuis demus, Christum non plus in effectu reddere quam sit beneficium acceptum, quia tamen sic erat affectus conditionatè, vt si posset, plus donaret; sit consequens, quod perfectè ex gratitudine compensauerit beneficia suæ humanitati facta.

Ad 2.

Ad primam probationem antecedētis.

Ad 2.

Ad tertiam, respondeo primo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad cuius probationem dicatur, exhauriri vnam Christi operationem ab hoc titulo intensiuè; secus autem extensiuè, quod sufficit, vt possint ad hominibus promerendum extendi, iuxta dicta *disp. præced.* §. 3. Vel secundo ex doctrina ibidem tradita responderi potest, negando antecedens; sicut enim meritum operationum Christi nequit causalitatem meritoriam exercere supra Deitatem, vel personalitatem secundum prædicata ab illis in recto importata, sed solum supra vnionem personalitatis Patris ad nostram humanitatem, quæ vnio finita est; & consequenter inferior in ratione præmij ad dignitatem vnius Christi operationis: ita gratiarum actio pro beneficio Incarnationis ab humanitate suscepto, non ad id, quod personalitas Verbi in recto importat, se extendit, nec potest extendi, sed solum ad vnionem personalitatis ad humanitatem Christi, quæ dignitatem operationis Christi non adæquat in morali æstimatione; sicut enim meritum est causa moralis præmij: ita gratiarum actio suo modo causat moraliter beneficium iam susceptum, quatenus obligationem ab illo exortam extinguit. Quia tamen doctrinam istam, vt parum conformem nostris principijs reijcimus: ideò primæ solutioni est standum. 47

Ad tertiā obiectionem resp. primò. Secundò.

§. Vltimus.

Cætera argumenta diluuntur.

QVartò arguitur ex D. Thom. 2. 2. *q.* 106. *art.* 1. *ad* 2. illis verbis: *Dicendum, quod retributio proportionalis pertinet ad iustitiam commutatiuam, quando attenditur secundum debitum legale, puta, si pacto firmetur, vt tantum pro tanto retribuatur, sed ad virtutem gratiæ, siue gratitudinis retributio pertinet, quæ fit ex debito honestatis*; sed vt docet idem D. Thom. 2. 2. *q.* 80. *art.* 1. *in corp.* debitum strictæ iustitiæ est debitum legale, & strictum: ergo iuxta D. Thom. nequit Deus ex iustitia stricta ad aliquid retribuendum obligari, nisi interueniente pacto de tanto pro tanto retribuendo; & consequenter non potuit meritis Christi obligari ex stricta institia, nisi pacto interueniente. 48

Arg. 4. ex D. Th.

Respondeo: pactum onerosum à D. Thom. exigi ad debitum legale, vel strictum, quod petit iustitia stricta, vt necessarium inter puras creaturas inter se, & cum Deo comparatas; nequit enim vnus homo alteri ex iustitia stricta ad aliquid retribuendum obligari, nisi interueniente pacto formali, hoc est pacisendo expressè de tanto pro tanto reddendo, aut virtuali, hoc est, alteri aliquid præcipiendo, vt puta, laborare in vinea sua, si titulo seruitutis, vel alio, ei non poterat laborem præcipere, nec Deus potest homini ex iustitia stricta obligari, nisi pactum de retribuendo præcedat, ratione superius tradita; exigi etiam, vt sufficiens ad obligationem in Deo vniuersaliter, etiam respectu Christi inducendam; non tamen, vt necessarium omnino: ita vt sine illo nequeat obligatio strictæ institiæ oriri. Iuxta quam explicationem, concessa, & negata maiori, & concessa minori, nego consequentiam. *Respond.*

Vel secundo responderi potest, explicando D. Thom. de pacto formali, vel virtuali, non verò de pacto expresso, & formali: ita vt hoc semper necessarium sit; pactum autem virtuale inclusum in meritis Christi applicatis ad merendam gratiam, & gloriam hominibus, non negamus, ad meritum Christi requiri, & de facto interuenisse; Deus enim volens efficaciter, vt Christus per voluntatem humanam suas actiones applicaret ad hæc dona hominibus promerenda, illique ordinationem istam præcipiens, vel mortem sustinere pro hominum redemptione, virtualiter promisit se satisfactionem Christi pro hominum salute accepturum, & dona à Christo promerita hominibus largiturum: aliud autem pactum in præcepto operandi, aut voluntate applicandi voluntatem Christi humanam ad merendum non inclusum, non esse necessarium, vt Deus meritis Christi ex stricta iustitia obligetur, in nostra conclusione defendimus. 49

Secundo responderi potest.

Sed dices; licet præceptum, quo vnus homo alteri sibi non seruo, vel alio titulo adstricto, laborem in vinea præcipit, pactum virtuale includat, ratione cuius ex stricta iustitia ad retribuendum aliquid obligetur, vt autem sibi seruo obligetur, pactum superadditum ad præceptum exigitur; sed Christus, vt homo fuit Deo titulo seruitutis subiectus, vt docet D. Tho. *q. seq. art.* 1. *ad* 2. ergo Deus Christo, vt homini, præcipiens laborare in vinea sua pro hominum redemptione, volensque vt suas actiones applicet ad merendam hominum redemptionem; non ideò virtualiter paciscitur de illius satisfactione acceptanda, aut largiendis donis homi- 50

Dices.

hominibus; & consequenter, vt ad hæc ex iustitia obligaretur, necessarium fuit pactum his omnibus superadditum, non minus, quam, vt puris obligetur hominibus.

51 *Respond.* Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam; ratio autem discriminis est: quia, vt docet D. Thom. *in 4. dist. 15. q. 1. art. 2. ad 2.* seruus seruitute legali sui iuris non est, nulliusque dominium habet, sed quidquid illi competit, Domini est positiuè, & priuatiuè, & ideò per laborem à domino sibi præceptum, illum obligare non potest, nisi Dominus per pactum, aut promissionem iuri dominij renuntiet; seruus autem seruitute naturali, quo genere seruitutis Christus, in quantum homo, Deo subijcitur, est suorum actuum Dominus: vnde huiusmodi actus, etsi positiuè sint Dei, non tamen Dei sunt priuatiuè, sed etiam sunt Christi, vt hominis; & aliàs ob suam infinitatem (vt per hoc tacitæ obiectioni occurramus) ad omnem titulum, ex quo à Deo exigantur, sufficiunt, & simul ad retributionem quamlibet promerendam: ac proinde Deus Christo, vt homini præcipiens, vt pro hominibus offerat condignam satisfactionem, vel eius voluntatem mouens, vt sua merita efficaciter applicet ad aliquid illis merendum, virtualiter paciscitur de satisfactione Christi acceptanda, & de retribuendis donis, ad quæ merenda, operationes Christi applicantur; & ideò, vt Deus ad hæc ex iustitia obligetur, nouum pactum necessarium non est.

52 *Quinto arg.* Quinto arguitur: Deum meritis Christi ex iustitia obligat sine pacto, & promissione, imperfectionem maximam dicit: ergo talis obligatio in ipso constituenda non est. Antecedens ostenditur primo: *Antecedens prob. 1.* nemo potest à iure sibi proprio ex iustitia obligari: ergo, vt iure in merentis Christi fundato Deus ex iustitia obligetur, necessariò requiritur, quod ius meritorium Christi à Dei eximatur dominio, quod imperfectio maxima est. Secundo probatur: *Secundò.* obligari alteri ex iustitia sine pacto, aut promissione, dicit inferioritatem, subordinationemque ad illum, cui quis obligatur; sed inferioritas, subordinatio, & subiectio, imperfectio maxima est: ergo Deum operibus Christi Domini, aut iure in illis fundato ex stricta iustitia obligari sine pacto, & promissione, imperfectionem Deo repugnantem dicit.

53 *Tertiò.* Tertiò: Deum non esse supremum Dominum cuiusuis doni creati, imperfectio maxima est; sed si meritis Christi sine pacto, & promissione ex iustitia stricta obligetur, supremus Dominus donorum gratiæ hominibus impertiendæ non erit: ergo illis ex iustitia sine promissione, aut pacto obligari, imperfectionem Deo repugnantem dicit. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem in hunc modum probatur; etenim dominium consistit in facultate vtendi re sua in quoscumque vsus sine alterius iniuria: ergo si positis Christi Domini meritis, & ab ipso ad dona gratiæ hominibus promerenda ordinatis, non potest illis prædicta dona negare sine iniuria Christo irrogata, supremus Dominus donorum gratiæ hominibus impertiendæ, non manet; cum licet possit sine iniuria facta Christo prædicta dona impertiri, non tamen potest huiusmodi dona negare sine iniuria Christo irrogata; ac per consequens, non potest vti illis donis in quoscumque vsus sine alterius iniuria.

54 *Vltimò.* Denique primum antecedens probatur; Deum ex iustitia meritis Christi obligari sine pacto, aut promissione, non compatitur cum supremo Dei dominio supra ius in meritis Christi fundatum; sed prædictum ius eximere à supremo Dei dominio, imperfectio maxima est: ergo Deum ex iustitia sine promissione, aut pacto meritis Christi obligari, debet imperfectio censeri. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur: dominium est facultas vtendi re sua in quoscumque vsus sine iniuria alterius: ergo si Deus est supremus Dominus iuris in meritis Christi fundati, potest tale ius sine iniuria Christi destruere; & ex consequenti irremuneratum relinquere: nam, quæ maior irremuneratio; quam iuris destructio? & ex opposito, si non potest Deus sine iniuria Christi, ius ipsius meritorium irremuneratum relinquere, non potest illud destruere, cum quo non compatitur supremum in prædictum ius dominium.

55 *Respond. 1. antecedentis probat.* Respondeo, negando antecedens. Ad cuius primam probationem, distinguo antecedens: à iure sibi proprio positiuè, & priuatiuè, concedo antecedens: à iure sibi proprio tantum positiuè, nego antecedens, & consequentiam: vt enim iure in meritis Christi fundato Deus ex iustitia obligetur, sufficit, vt quamuis tale ius sub Dei contineatur dominio; sit etiam sub dominio Christi, & hoc est, esse sub dominio Dei positiuè, & non priuatiuè: ac per consequens necessarium non est, quod à supremo Dei dominio excludatur, nec sequitur Deum sibi ex iustitia obligari: quia licet obligetur à iure, quod est sui dominatiuè; non tamen à iure suo denominatiuè, hoc est, Deum merentem denominante; vt autem sibi obligaretur, necessarium erat, hoc secundo modo esse suum; sicuti ex eo quod ius meritorium Christi, Dei sit, & sub Dei supremo, & vniuersali dominio non sequitur Deum merentem constituere; eo quod denominatio ista solum tribuitur à merito, subiecto, cuius est elicitiuè, ac denominatiuè, non verò illi subiecto, cuius tantum est effectiuè, & vt causæ primæ vniuersalis.

Ad secundam, distinguo maiorem; si obligatio oriatur ex iure independente à subiecto obligato, concedo maiorem: ex iure dependente ab illo, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: quia ius meritorium Christi, ex quo Deus ex iustitia obligatur, non est independens à Deo, sed dependet ab illo in fieri, & conseruari; & ideò non arguit inferioritatem, subiectionem, aut subordinationem in Deo; sicut necessitas non orta ab aliquo Deo libero, ab ipsoque independente, imperfectionem Deo repugnantem argueret; non autem necessitas orta ab aliquo dependente à Deo in fieri, & conseruari, vt constat in auxilio efficaci, quod semel collatum, Deum ad concursum simultaneum, sine vlla imperfectione necessitat, quia à Deo in fieri, & conseruari dependet. 56 *Ad secundam.*

Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem: ad cuius probationem explico antecedens: in facultate absoluta, & antecedenti vtendi re sua absque iniuria alterius, concedo antecedens: in facultate consequenti, & à quacumque necessitate ex suppositione expedita, nego antecedens, & distinguo consequens distinctione antecedentis. Manet enim Deus, suppositis meritis cum facultate antecedenti non dandi hominibus gratiam sine iniuria Christo facta: non autem cum facultate consequenti, & ab omni necessitate ex suppositione expedita. Primum habet, quatenus potest, ius Christi meritorium extinguere, illoque extincto gratiam sine illius iniuria homini non impertiri; supposita verò voluntaria iuris Christi efficientia, illiusque conseruatione, necessitatus manet Deus ad illud remunerandum, hæc tamen necessitas, sicut supremæ Dei libertati in ratione necessitatis non obstat ita in ratione obligationis, non pugnat cum supremo dominio. 57 *Ad tertiam.*

Ad vltimam antecedentis probationem, nego maiorem: ad cuius probationem, concesso antecedenti, & prima consequentia; vel nego secundam: ius enim irremuneratum relinquere, in rigore dicit, quod iure manente, retributio non fiat; in casu autem, quo Deus ius meritorium Christi destrueret, vel extingueret, hoc contingeret: & ideò verum in rigore non est, ius meritorium Christi irremuneratum relinqui; cum ius illud non relinquatur, sed destruatur, vel extinguatur à Deo ratione supremi dominij. Vel claritatis gratia, distinguo consequens sub illatum: ius Christi irremuneratum relinquere supposita iuris voluntaria Dei conseruatione, aut non extinctione, vel non destructione, nego consequentiam: si ius supponatur liberè destructum, vel extinctum à Deo, concedo consequentiam: & hoc sufficit, vt Deus in vi meritorum Christi maneat ex iustitia obligatus, quod, scilicet, supposita iuris conseruatione, non possit absque iniuria Christi præmium negari; & sicut huic obligationi ex stricta iustitia non obstat dependentia iuris à Deo, quam habet in fieri: ita nec obstare potest, quod ab ipso dependeat in conseruari. 58 *Ad vltimam.*

Et quidam totum argumentum æquali efficacia militat contra obligationem ex iustitia, pacto, & promissione suppositis: nam etiam supposita promissione de remunerandis meritis Christi, ius istorum meritorum Dei est denominatiuè; & tamen obligatur ab illo, Deumque ex iustitia obligat; & tamen ipsum Christo non subordinat, nec subijcit; Deus etiam manet supremus Dominus gratiæ hominibus largiendæ, & tamen non potest illam homini negare absque iniuria facta Christo, & etiam perseuerat Deus supremus Dominus iuris meritorum Christi: ac per consequens illud extinguere potest, quin ex hoc inferatur, ab illo non obligari obligatione ex iustitia: ergo contra nostram sententiam argumentum factum peculiariter non vrget; sed est difficultas illi, & alteri sententiæ pactum exigenti, communis. 59 *Totū hoc argumentum æqui militat contra cōtrariorū sententiā.*

Sed instabis aduersus istam solutionem primo, non solum extincto iure meritorum Christi, sed etiam illo perseuerante, si promissio secludatur, potest Deus gratiam, & cætera dona hominibus denegare; sed si ius meritorum Christi, secluso pacto, esset strictæ iustitiæ, non posset illo perseuerante Deus prædicta dona negare: ergo sine pacto, aut promissione diuina non datur in meritis Christi ius rigorosæ iustitiæ; & consequenter Deum ex iustitia non obligant. Consequentia legitima est. Minor certa; Deus enim iniustus esse non potest; esset autem si frangeret ius alterius, quod esset strictæ iustitiæ. Maior autem in hunc modum probatur; perseuerante iure homini præstito à gratia ad gloriam per modum hæreditatis, potest de potentia absoluta gloriam homini non dare, & quod magis est, perseuerante in humanitate Christi iure ipsi præstito à gratia infinita vnionis, potuit Deus illi gloriam non conferre: ergo pariter perseuerante iure meritorum Christi, quibus meruit hominibus dona gratiæ, potuit Deus huiusmodi dona hominibus non conferre. 60 *Instabis primo.*

Secundò: si perseuerante hoc iure, non posset Deus prædicta dona non dare, sequeretur posse Christum illa exigere, extorquereque à Deo, quamuis inuito; consequens absurdum est: ergo falsum, quod Deus hoc iure perseuerante, non possit dona enumerata non dare. Patet sequela: quia homo nequit rem promeritam ex iustitia negare, iure meritorum alterius hominis stante, potest, quamuis inuitus, ad retributionem cogi: ergo si Deus non potest dona hominibus promerita, stante iure Christi negare, potest, quamuis inuitus ad illorum largitionem adstringi. Ter- 61 *Secundò.*

gi. Tertio: si Deus non posset agere contra ius Christi, nisi extinctum aut destructum, dependeret ab hoc iure; at hoc concedi non potest; Deum namque ab aliquo extra se dependere, etiam voluntariè conseruato, esset ingens imperfectio: ergo potest iure meritorum Christi non extincto, vel destructo sine iniuria Christi agere contra hoc ius. *Quarto.* Quarto: nam sequitur ex solutione data ad vltimam antecedentis probationem: Christum non meruisse hominibus dona gratiæ, vt infallibiliter conferenda. Consequens videtur falsum; aliàs Deus illa impertiens non operaretur obligatus ex iustitia ergo, & prædicta solutio. Probatur sequela: illa dona non erant infallibiliter danda hominibus à Deo, nisi iure non extincto, sed hanc iuris non destructionem, non meruerunt operationes Christi; alias sui conseruationem meruissent: ergo Christus suis meritis non meruit dona hominibus, vt infallibiliter conferenda.

62 *Respōdet. ad primā obiectionem.* Ad primam ex his obiectionibus respondeo, negando maiorem. Ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; ratio autem discriminis est: nam ius fundatum in gratia, siuè habitualis sit, siue vnionis substantialis, est ius, vel connaturale, vel moralis condecentiæ, contra quod agere non est imperfectio moralis; potest enim Deus producta essentia suspendere passionum effluxum, etiam si debeantur debito connaturalitatis, & posito merito congruo, si promissio secludatur, potest Deus præmium negare, quia ius meriti de congruo est ius condecentiæ; quin in aliquo ex his casibus moralis aliqua imperfectio priuatiua constituatur in Deo; & ideò perseuerante iure in gratia habituali, sinè vnionis fundato, potest Deus hæreditatem non dare; ius autem meriti de condigno est ius strictæ iustitiæ, quod violare, moralis est imperfectio; & ideò non potest Deus, hoc iure perseuerante, retributionem negare.

63 *Ad secundam.* Ad secundam, nego sequelam. Ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: & ratio differentiæ est: nam ius, quo vnus homo alium obligat ex iustitia, non dependet à libera voluntate obligati; & ideò, quamuis sit in solutione inuitus, potest ab ipso extorquere solutionem; cæterum ius meritorium, in fieri, & conseruari à diuina voluntate dependet: ac per consequens Deo voluntaria est obligatio ex prædicto iure resultans; cum quo non compatitur violenta istius iuris obseruatio, aut violenta solutio. *Ad tertiam.* Ad tertiam, nego sequelam; tunc enim solum obligatus à iure obligante dependet, quando ius obligans, illi voluntarium non est; secus autem quando est voluntarium, & quia ius meritorium, Deo voluntarium, est nequit Deus ab hoc iure, vel à merente dependere. *Si dicas.* Si dicas, ius meritorium est causa obligationis Dei: ergo Deus vt obligatus, à iure meritorio dependet, quod est inconueniens. *Respond.* Respondeo, negando antecedens: nam licet obligatio inter homines à iure vnius in alterum, tanquam à causa fumatur, in Deo non ita contingit, sed prouenit à summa suæ voluntatis rectitudine; & ideò, nec etiam vt obligatus, ab extrinseco iure dependet.

64 *Instabis adhuc.* Si instes, rectitudo voluntatis diuinæ, qua obligatur ad ius non violandum, est rectitudo iustitiæ commutatiuæ, vt in præsenti supponimus; sed iustitia ex proprio conceptu specificatur ab alieno iure: ergo saltim specificatiuè dependet rectitudo voluntatis diuinæ, & obligatio iustitiæ à iure in meritis Christi fundato. *Respondetur.* Respondeo: sicut amor amicitiæ, quo Deus diligit rationales creaturas, non mouetur formaliter à bonitate illarum in se, sed prout in diuina bonitate eminenter contenta, vt dicemus *Tractat. de Charitate* 2. 2. *quæst.* 23. *art.* 1. etsi amor amicitiæ, quo vnus homo alterum diligit, ab illius bonitate, prout in se ipsa moueatur, specificeturque; ita quamuis iustitia, qua vnus homo alteri tenetur, ab illius iure in se ipso specificetur; iustitia tamen Dei non à iure creato in se ipso, sed prout in Dei bonitate contento; de quo plura *loco allegato*, & 1. *p. q.* 19. *art.* 1.

65 *Ad quartam.* Ad quartam, distinguo consequens: vt infallibiliter conferenda absolutè, concedo sequelam: vt infallibiliter conferenda infallibilitate ex suppositione conseruationis, seu non-extinctionis iuris, nego sequelam; & sub eadem distinctione minoris nego consequentiam: nec sequitur Deum conferentem dona, non operari obligatum ex iustitia: nam licet taliter conferret, quod possit illa non dare potentia antecedenti, & per iuris extinctionem sine iniuria facta Christo; non tamen poterat talia dona non conferre supposita iuris conseruatione potentia consequenti: & hoc sufficit, vt hæc dona hominibus conferens, actum iustitiæ erga Christum exerceret. *Hac obiectio etiam militat in obligatione Dei supposita promissione, vel pacto.* Et quidem etiam militat obiectio facta in obligatione Dei, ipsius promissione supposita: nam etiam, tunc casus Deus, vtpote, supremus Dominus iuris, posset extinguere illud per potentiam antecedentem, qua potentia non obstante, saluatur obligatio ex iustitia.

66 *Dices.* Dices: pacto Dei interueniente de non extinguendo iure in meritis fundato, esse infallibile omnino, non extinguendum à Deo: ergo etiam erit omnino infallibilis donorum gratiæ collatio intuitu meritorum Christi; at si excludatur promissio non est omnino infallibile, ius Christi non extinguendum; ac per consequens, nec illius retributio: ergo non est eadem ratio promissione interueniente, ac promissione seclusa. *Respondetur.* Respondeo; promissionem diuinam dupliciter posse intercedere. Primo, si Deus promittat, se merita præmiaturum nulla conditione explicata, nec etiam sub intellecta. Secundo, sub aliqua conditione explicita, vel implicita, nempè, si merens iuri non cedat, nec Deus, vt potest, extinguat illud: si hoc secundo modo fiat, non redditur infallibilis retributio meritorum; cum Deus maneat expeditus, vel ad extinguendum ius, vel ad obligandum merentem, vt prædicto iuri cedat, qua cessione interueniente, Deus expeditus maneret ad non retribuenda merita. Si verò priori modo contingat, etsi Deus maneat potens per potentiam antecedentem ad ius meriti extinguendum; non tamen potentia consequenti, est autem illius potentia impedita per promissionem de non extinguendo iure. Vnde infallibilis erit iuris non extinctio, aut destructio; cæterum hæc infallibilitas non nascitur ex iure supra meritum fundato; cum nequeat ius meritorium ad sui conseruationem, siuè non extinctionem terminari; sicut nec meritum sui conseruationem mereri, sed ex promissione diuina, quæ solum induit obligationem fidelitatis: vnde quantum ad obligationem iustitiæ nulla differentia est, siue intercedat, siuè non intercedat promissio. Et hæc de ista Disputatione applicanda litteræ Magistri, vbi Disputatio præcedens, & in 3. *dist.* 20. §. 2. ad illa verba: *Sed qua iustitia? Iesu Christi.* *M. Sent.*

DISPVTATIO
QVADRAGESIMASEPTIMA.
Quo tempore Christus meruerit?

§. I.

Referuntur sententiæ, & prima conclusio statuitur.

QVatuor sunt tempora de quibus in dubium vertimus an Christus in illis meruerit, nempè, primum instans conceptionis, reliquum vitæ tempus vsque ad mortem, ipsum instans mortis, & tempus, quod post Christi mortem successit. *Nu. 1.* *Prima sententia.* Prima sententia negat, Christum in primo instanti conceptionis meruisse, quam, vt probabiliorem sequuntur Albertus Magnus *in tertio distinctione* 18. *articulo sexto*. *Albert. Magn.* Diuus Bonauentura *articulo primo, quæstione secunda*, Alensis *tertia parte quæstione* 17. *membro secundo, articulo primo*, & Durandus *in tertio distinctione* 18. *quæstione secunda, numero septimo*. *D. Bonau. Alensis. Durand.*

Secunda. Secunda per extremum affirmat, meruisse Christum, non solum in hac vita mortali, sed etiam post mortem: ita quidam, quos sine nomine refert Vincentius *loco vbi infra*: pro qua etiam refertur Ragusa *tomo secundo disputatione quinta*. *Ragusa.* *Tertia.* Tertia, Christi meritum à primo instanti conceptionis, vsque ad instans mortis inclusiuè protendit, & asserit in instanti terminatiuo suæ vitæ, & mortis inceptiuo meruisse: illam tenet Caietanus *infra quæstione* 50. *articulo sexto*, §. *ad primum*, & *secunda secundæ quæstione* 124. *articul. quarto vers. ad secundum Martini argumentum* Tenet etiam Puente-Hurtado *disp.* 63. *sectione decima*. *Caiet.* *Puente. Hurt.* *Quarta.* Quartam, veramque sententiam tribus assertionibus explico.

2 *Prima conclusio.* Prima sit. *Christus meruit in primo suæ conceptionis instanti*. Ita communiter Scholastici cum Magistro *in* 3. *dist.* 8. vbi Scotus *q. vnic.* §. *Est igitur*. Richardus *art.* 1. Paludanus *q.* 1. *art.* 1. Cartusianus *q.* 2. Gabriel *q. vnic. art.* 2. & Almainus *q.* 1. *M. Sent. Sc. Richard. Palud. Cartus. Gabr. Almai.* Tenent etiam omnes Theologi Recentiores cum D. Tho. *infra q.* 34. *art.* 3. Vbi Caietanus, Medina, & Nazarius, & *in præsenti art.* 3. *ad* 1. vbi Lorca *disp.* 74. Cabrera *disp.* 3. Aluarez *disp.* 44. Arauio *dub.* 2. Cippullus *dub.* 4. 5. & 6. Vincentius *de Gratia Christi q.* 5. *pag.* 468. Aliique Recentiores. *Caiet. Medin. Nazar. Lorca. Cabrera. Aluar. Arauio. Cippul. Vincent.* Tenent etiam ex Patribus Societatis Vazquez *disp.* 75. & 76. Suarez *disp.* 39. *sect.* 3. Meratius *de Incarnatione disp.* 45. *sect.* 1. & 2. Cardinalis Lugo *disp.* 27. *sect.* 4. Cæterique Recentiores. *Vazquez. Suar. Merat. Lugo.* Ex quibus Medina contrariam sententiam periculosam censet, Vincentius parum securam; alij autem nostræ sententiæ, vt probabiliori adhærentes ab omni abstinent censura; sed certè sententia opposita his temporibus vix potest defendi ob vnanimem Theologorum, præter relatos, consensum. *Censura oppositæ sententiæ.*

Quidquid tamen de hoc sit, probatur nostra conclusio primo ex illo Pauli ad Hæbreos 10. illis verbis. *Ingrediens in mundum dixit; Hostiam, & oblationem noluisti; tunc dixi, ecce venio*: quem locum ad rem præsentem eruditè expendunt Medina, & Vincentius *supra*; etenim iuxta Paulum; Christus ingrediens in mundum se obtulit morti, & Passioni, quæ oblatio, cum libera fuerit, non est, cur meritoria non fuerit; sed Christum ingredi in mundum, si expressè verba accipiantur, qualiter accipi debent; solum verificatur in primo conceptionis instanti: ergo in illo Chri-

3 *Prob. côc. ex Paul. ad Hebr. c. 10.* stus meruit. Minor probatur; non enim verificatur de Christo ante primum suæ conceptionis instans: tunc enim verum cum proprietate non est, quod ingrediatur in mundum, sed quod ingressurus sit, nec de tempore sequenti: tunc enim iam est ingressus: ergo Christum ingredi in mundum, si expressè accipiantur verba, solum verificatur in primo conceptionis instanti.

4 *Respondebis 1.* Respondebis primo ex Vazquio, & Lorca vbi supra: ly *ingrediens in mundum*; & ly *tunc*, non referri ad primum instans conceptionis Christi, sed indefinitè ad tempus, quo Christus fuit in hoc mundo; nec in priori sensu aliquem ex PP. præter D. Tho. prædicta verba accepisse: ac proinde ex hoc Pauli testimonio non colligitur efficaciter nostræ conclusionis veritas. *Secundo.* Vel secundo respondebis: quod licet de Christo, pro tempore ad primum instans sequente non verificetur in rigore metaphysico ingredi, sed esse ingressum, verificatur in rigore morali: nam, quod parum distat, nihil distare videtur, parumque pro nihilo reputatur.

5 *Contra 1.* Sed contra primo: nam allegata Pauli verba ad primum instans Incarnationis referunt D. Tho. & Theophylatus; alij autem Patres huic intelligentiæ non obsistunt, nec vnquam contrarium docuerunt, immò forsan supposuerunt, & omnes Scholastici huic aquiescunt interpretationi: ergo sic sunt accipienda. *Secundo.* Secundo: quia negari non potest expressius accipi ad primum istam conceptionis Christi relata, & in rigore metaphysico sumpta, quam pro tempore, quo vixit in mundo, etiam proximo ad primum instans; & aliàs ex eo quod sic accipiantur, nullum sequitur absurdum: ergo si accipi debent.

Tertio. Tertio: nam Christus in primo instanti habuit perfectum vsum rationis, vt docet D. Thomas *infra quæst.* 34. *art.* 2. constatque ex illo Hieremiæ 31. *Nouum creauit Dominus super terram mulier circumdabit virum*; *Hier. 31.* idest Christum iuxta omnes Ecclesiæ Patres, qui vir quando primo in vtero Matris circumdatus dicitur à Hyeremia, non corporali fortitudine, sed virilitate rationis: *Zach. 6.* vnde Zachariæ 6. *Vir oriens*, dicitur Christus, quia à primo in hunc mundum ortu; qui est natiuitas in vtero, virili ratione pollebat, ob quam etiam causam Angelus non conceptum, sed natum annuntiauit in vtero, vt rectè ad rem præsentem expendit Vincentius *supra*; sed perfectio vsus rationis non habetur sine actu per rationem regulato, & à voluntate liberè elicito; ergo Christus in primo suæ conceptionis instanti se in actu libero voluntatis exercuit, cumque huic actui nihil ad meritum requisitum defuerit, asserendum est, meruisse in primo conceptionis instanti.

6 *Respondebis ex Durando.* Respondebis ex Durando vbi *supra num.* 10. Christum à primo instanti conceptionis fuisse perfectum virum, quoad habitus, scientiæ, gratiæ, atque virtutum, in quibus consistit meritum virtualiter, & in radice; non tamen fuisse perfectum virum quoad vsum, in quo consistit formaliter meritum, excepto actu visionis beatæ, qui magis est præmium, quam meritum. *Contra 1.* Sed contra primo: nam habitus supernaturales ad suos actus non expediti, non constituunt virum in ordine supernaturali; aliàs pueri recipientes Baptismum, & in illo habitus gratiæ, fidei, spei, & charitatis: dicerentur viri in ordine gratiæ, quod nullus hucusque admisit: ergo habitus isti, etiam quaorumcumque perfecti, dummodo ad operandum expediti non sint, nequeunt perfectum virum in habitu constituere; sed iuxta Durandum habitus infusi Christo in primo conceptionis instanti non fuerunt expediti ad actiones meritorias: ergo ipsum non constituebant virum perfectum in habitu: vel si fuit ratione illorum vir in habitu perfectus, fuerunt illi habitus expediti ad operandum; quo admisso, nequit negare Durandus, de facto operatum fuisse Christum actus voluntatis liberos in primo conceptionis instanti: ac proinde meruisse.

Secundo. Secundo: nam iuxta Durandum *in* 3. *dist.* 14. *q.* 1. *n.* 5. ideò anima Christi fuit à primo instanti conceptionis beata; quia decuit, vt natura assumpta ad supremum esse, quando primo assumpta fuit, eleuaretur ad supremum operari tali naturæ possibile, qualis est visio beata; sed natura humana Christi, non solum vt potens operari necessariò, sed etiam vt radicaliter liberè operatiua, fuit ad supremum esse assumpta: ergo decuit pro illo tunc eleuari ad supremum liberum operari, qualis est actus liber charitatis.

7 *Prob. conclusio 2.* Secundo probatur conclusio omnis dignitas, vel perfectio possibilis cum maiori non incompossibilis, nec cum munere Redemptoris, concedenda est humanitati Christi, nisi oppositum sit reuelatum; sed mereri in primo Incarnationis instanti est perfectio, vtpote transferens de actu primo ad secundum potentiam merendi, quam habet humanitas Christi, estque perfectio possibilis, vt ex argumentorum solutione constabit, nec alteri maiori dignitati, aut perfectioni repugnat, nec muneri Redemptoris opponitur: imo maxime Christi erga homines charitatem ostentat, & quod non meruit in primo instanti conceptionis reuelatum non est: ergo meruit in primo conceptionis instanti. *S. Thom.* Quo argumento vsus est D. Tho. *in* 3. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 3. *in corp.* & *q.* 29. *de Veritate art. vltim. in corp. art.* & *ratione* 6. *sed contra*, ex Anselmo *in Monologio cap.* 4. & *cap.* 14. *à medio*.

8 Denique suadetur conclusio ratione D. Tho. *infra q.* 39. *art.* 3. Christus enim in primo instanti suæ conceptionis habuit actum voluntatis supernaturalem, & liberum; sed isti actui nihil necessarium ad meritum defuit: ergo in primo instanti conceptionis meruit. *Vlt. prob. ex D. Th.* Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: Christus in primo instanti fuit iustificatus per gratiam modo perfectiori iustificationis possibili; sed iustificatio per proprium voluntaris actum, quę est iustificatio adultorũ, perfectior est iustificatione sine proprio actu, quæ est paruulorũ iustificatio: ergo fuit iustificatus per proprium actum voluntatis more adultorum; & consequenter in primo cõceptionis instanti actum liberum supernaturalem exercuit; solus enim actus liber supernaturalis est dispositio antecedens, vel concomitans nostram iustificationem.

§. II.

Argumentis contra istam conclusionem occurritur.

9 *Arguet primo.* Obijciunt Auctores oppositi primo: meritũ in actu, vel actuali operatione cõsistit; sed in primo instanti, in quo res incipit, actualiter operari non potest ergo nec actu mereri; & consequenter Christus in primo instanti conceptionis non meruit. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: operari sequitur ad esse, estque illo posterius: ergo in primo instanti nequit dari actualis operatio. *Respondetur.* Respondeo, negando minorem; ad cuius probationem dicatur: operationem successiuam, seu quæ motum successiuum importat, supponere prioritate temporis esse: illam vero quæ non successiua, sed indiuisibilis est, solum supponere esse prioritate naturæ: ac proinde potest esse simul tempore cum illo: vnde in eodem instanti, in quo Sol incœpit esse, incœpit illuminare, & in primo esse conceptionis Christi vidit diuinam essentiam, vt fatentur contrariæ sententiæ Auctores; actus autem voluntatis liber ad meritum requisitus; non successiuus, sed indiuisibilis est; ac per consequens potest rei in primo instanti intrinseco sui esse competere; ita D. Thomas *in* 3. *dist.* 18. *quæst.* 1. *a.* 3. *ad* 1. *quæst.* 29. *de veritate art. vlt. ad* 3. & *infra q.* 34. *art.* 2. *ad* 1.

10 *Arguitur secundo.* Sed contra illam solutionem illam contrarij Auctores, & arguunt secundo, esto operatio naturalis non supponat tempore rem existentem; vt constat in exempli adductis; libera vero præexistentiam rei in tempore exit; sed actus meritorius est liber: ergo non potest rei competere in primo suæ formationis instant. *Maior probatur 1.* Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur primo: nam cum in voluntate prior sit conceptus naturæ, quam conceptus libertatis, prior est in illa actus naturalis, aut necessarius, quam liber, sed non possunt in eodem instanti existere actus necessarius, & liber ergo actus liber non potest ei in primo suæ formationis instanti competere. *Secundo.* Secundo: nam actus liber requirit consultationem; sed consultatio; cum in discursus collatione consistat, non potest in instanti exerceri: ergo actus liber non potest in primo instanti formationis rei existere. *Tertio.* Tertio: nam actus liber petit à principio indifferenti procedere: sed si in primo instanti voluntati conueniret, non procederet à principio indifferenti: ergo non potest in primo instanti exerceri. Probatur minor: si voluntas in primo instanti suæ formationis, liberè operaretur, esset in tali instanti ad actum determinata; sed non fuit pro aliquo anteriori instanti indifferens, cum supponamus in anteriori instanti non extitisse: ergo numquam fuit indifferens; & consequenter, si in primo instanti operaretur, talis operatio à principio indifferenti, in quantum tali non esset.

11 *Respondetur Ad primam probationem.* Respondeo, negando maiorem: ad primam probationem, nego maiorem; non enim semper exigitur actus necessarius præcedens actum liberum; etsi forte ita in nobis regulariter contingat; in Christo autem necessarium non est, sicut nec in Angelis, qui per primum actum meruerunt; & consequenter primus actus voluntatis Angeli fuit liber; non autem stat in eodem instanti actus necessarius cum libero circa idem obiectum, nec verum est rationem naturæ necessario quoad exercitium operatiuæ, esse in voluntate priorem ratione libertatis; nulla enim subordinatio est in voluntate, vt operatiua liberè quoad exercitium, ad se ipsam, vt necessario quoad exercitium operatiuam: imo circa obiecta creata solum per accidens est operatiua necessario voluntas, nempè, ex defectu perfectæ propositionis obiecti. Et si verum sit in natura rationali priorem esse conceptum naturæ necessario operatiuæ, quam conceptus libertatis radicalis; cum primum ei competat, quatenus est intellectiua intellectione præueniente voluntatis influxum; secundum vero prout est radicaliter volitiua, & esse radicaliter intellectiuum, illo modo ratione nostra præcedat radicaliter volitiuum, & etiam in voluntate ratio operatiuæ naturaliter, idest circa finem, & cum necessitate quoad specificationem, prior sit ratione libertatis quoad specificationem, & vis deliberatiuæ, quæ exercetur erga media.

12 *Ad secundam.* Ad secundam dicatur, actum liberum præexigere consultationem, cum non supponit cognitionis plenitudinem, tunc enim requiritur inquisitio incerti, quod fit per deliberationem consilij: Christus autem, sicut à primo instanti fuit plenus gratia, ita habuit scientiæ plenitudinem; & idcirco ad actum liberum, imo & ad

& ad liberam electionem, deliberatione consilij non indiget. *Ad tertiam.* Ita D. Thom. locis proximè allegatis, & præcipuè *infra q. 34. art. 2. ad 2.* Ad tertiam maioris probationem, concessa maiori, nego minorem; ad cuius probationem, distinguo maiorem; esset in primo instanti ad actum determinata, determinatione opposita suspensioni, concedo maiorem: determinatione opposita libertati, nego maiorem: & concessa minori distinguo consequens: numquam fuit indifferens indifferentia suspensionis, concedo consequentiam: indifferentia actus primi requisiti ad libertatem, nego consequentiam: qua distinctione concedenda est, & neganda secunda consequentia; ad libertatem namque non petitur, quod à principio indifferenti suspensiuè procedat, hoc est, à principio, quod præextiterit sub negatione actus liberi; nam quæ conducentia esse potest in suspensione antecedentis instantis, ad libertatem pro instanti sequenti exercendam; cum tunc existere debeant principia libertatis actus, quando liber actus existit, non vero antecedenter ad illius elicientiam? Solum ergo petitur ad rationem actus liberi, quod procedat à principio indifferenti indifferentia libertatis, hoc est, taliter agente, quod in instanti in quo operatur, possit potentia antecedenti non agere, vel in contrarium actum prorumpere; hoc autem in instanti existentiæ actus liberi saluatur: nam impotentia ad non agere, & ex suppositione tantum, quæ cum potentia antecedenti ad non agere subsistit, & hæc est, quæ ad libertatem actus requiritur.

13 *Arguitur tertio.* Tertio obijciunt, & instant contra hanc solutionem, sicut enim se habet liberum arbitrium ad meritum, ita ad demeritum comparatur; sed voluntas Angeli non potuit in primo instanti peccare: ac per consequens nec demereri: ergo voluntas Christi non potuit in primo instanti mereri. *Confirmatur.* Quod amplius confirmari potest: licet namque demeritum in operatione instantanea, & non successiua consistat, ac per consequens possit in alijs instantibus extra primum exerceri, in primo exerceri non potest: ergo pariter actio bona, & meritoria, etsi possit in alijs instantibus extra primum exerceri, quia indiuisibilis est, in primo exerceri non poterit. *Respondetur.* Respondeo, negando maiorem: *Nam liberum arbitrium ad bonum se habet per se, & naturaliter ad malum autem se habet per modum defectus, & præter naturam: id autem, quod est præter naturam posterius est eo quod est secundum naturam, quia est quædam excisio ab eo, quod est secundum naturam; & ideo liberum arbitrium creaturæ potest, in primo instanti moueri ad bonum merendo, non tamen ad malum peccando, si natura integra sit.* Ita ad verbum D. Thom. *infra quæst. 34. art. 3. ad primum*; quod etiam docuerat *q. 29. de veritate art. vltimo ad 2. & 3. ad Annibaldum dist. 18. quæst. vnic. art. 3. ad 2.* plura quæ contra istam Angelici Præceptoris doctrinam solent opponi, prætermittenda in præsenti sunt; habent enim propriam sedem *1. p. quæst. 63. a. 5.* vbi latissimè à nostris discutitur; an Angelus in primo instanti peccare potuerit?

14 *Arguitur vltimo.* Denique argumentari possumus contra rationem, qua ex D. Thoma, vltimo conclusionem nostram monstrauimus; ex eo quod Christus in primo suæ conceptionis instanti fuerit sanctificatus sanctificatione adultorum, quæ est secundum proprium actum, non sequitur in primo instanti meruisse: ergo ratio D. Thomæ inefficax est ad nostram conclusionem probandam. Antecedens suadetur: homo cum iustificatur, actum elicit supernaturalem, quo se ad gratiam suscipiendam disponit; & tamen actus ille meritorius esse non potest; non enim primæ gratiæ, quæ principium meriti est, nec gloriæ augmenti alias etiam augmentum habitualis gratiæ mereretur, nec primæ gloriæ; quæ primæ gratiæ respondet; quia prædictus actus non procedit physicè à gratia, & consequenter non dignificatur ab illa, iuxta dicta à Nobis *disp. 1. §. 4.* ergo pariter quamuis Christus in primo conceptionis instanti actum supernaturalem charitatis elicuerit; non sequitur in primo suæ conceptionis instanti meruisse.

15 *Respondetur primo.* Respondeo primo, negando antecedens: ad cuius probationem, concessa maiori, & prætermissa minori, nego consequentiam; ratio autem discriminis est: nam actus vltimo disponentes ad gratiam non procedunt ab eadem gratia in probabili Thomistarum sententia cumq; gratia solum possit dignificare actus, quos physicè causat in genere causæ efficientis; fit consequens; quod actus disponentes vltimo ad gratiam in puro homine pro primo instanti iustificationis, meritorij esse non possint: actus autem Christo in primo instanti suæ conceptionis conuenientes non disposuerunt ad habitualem gratiam dispositione antecedenti, vt docet maior pars Thomistarum; ac per consequens physicè processerunt, ab ipsa habituali gratia, & etiam à gratia vnionis: vnde etiam ad his gratijs formati, nihil illis ad rationem meriti defuit.

16 *Respondetur secundo, & melius.* Vel secundo, & melius respondetur, negando minorem: *Præparatio enim hominis ad gratiam, quæ simul est cum ipsa infusione gratiæ, meritoria est, non gratiæ, quæ iam habetur, sed gloriæ, quæ nondum habetur:* verba sunt D. Thomæ *2. 2. q. 112. art. 2. ad 1.* Quod etiam docet *1. p. q. 62. art. 4. in corp. & q. 62. art. 5. ad 3. & 4.*

Nec obstat probatio in contra: tum, quia probabilius est vltimam dispositionem ad gratiam, efficienter procedere ab ipsa. Tum etiam, quia licet ab auxilio procedat, procedit ab illo, vt vicem gratiæ gerente: vnde si aliquando diximus vltimam dispositionem ad gratiam: meritoriam non esse, est delendum vtpote, Angelico Doctori contrarium.

§. III.

Meruisse continuatè vsque ad mortem, probatur.

Secunda Conclusio. *Meruit Christus in infantia, & toto tempore vitæ mortalis continuatè vsque ad mortem.* Ita omnes Doctores, 17 *Secunda conclusio.* nullo excepto quem viderim. Et quoad primam partem adeo certa censetur à Theologis, vt opposita meritò temeraria censeatur, pro qua refertur Durandus: illa tamen expressè non docuit, etsi ex eius doctrina satis efficaciter colligatur. Prima pars suadetur primo: si namq; in primo instanti conceptionis meruit, non est cur in infantiæ tempore non meruerit; sed, vt prima conclusione monstrauimus, meruit Christus in primo suæ conceptionis instanti: ergo etiam infantiæ tempore. *Prima pars probatur 1.*

Secundo suadetur ex PP. Ambrosius *l. 1. in Lucam cap. de Natiuitate Saluatoris*, sic ait: *Me illius infantiæ vagientis abluunt fletus, mea lacrymæ illæ delicta lauant.* Augustinus sermon. 11. de tempore: *Adoremus pannos infantiæ, ex quibus facta sunt emplastra naturæ.* Bernardus de Circumcisione loquens sermone 1. *Christus vero patienter, quæ non rapuit, exoluit, scilicet, Circumcisione*, Ac deniq; D. Thomas *infra q. 37. art. 1.* inter alias Circuncisionis Christi causas, hanc statuit, scilicet: *vt legis onus in se sustinens, alios à legis onere liberaret.* Et licet hæc, & alia PP. testimonia de causalitate efficiente possent explicari, sicut D. Thomas *infra q. 50. art. 6.* docet, Christi mortem in facto esse, nostram fuisse salutem operatam, non meritoriè, sed efficienter, non est cur sic accipiantur; cum communis Scholasticorum consensus illa de concursu, & causalitate meritoria acceptauerit: ergo ex mente PP. Christus in infantia meruit. 18 *Secundo ex PP. Ambros. August. Bernardus. S. Thom.*

Denique probatur ex communi, & sæpe repetito principio, nempè, attribuendam esse Christo omnem perfectionem possibilem, si cum maiori perfectione non pugnet, nec cum Redemptoris munere: at in infantia nobis meruisse, est dignitas aut perfectio possibilis, vt ex argumentorum solutione constabit; aliàs cum maiori perfectione non pugnat, nec cum munere Redemptoris: ergo asserendum est Christum tempore infantiæ meruisse. 19 *Tertio.* Et ex his secunda pars conclusionis suadetur: non enim repugnat, Christum à primo instanti suæ conceptionis, vsque ad instans mortis exclusiuè meritum continuasse, cum à sensibus in merendo dependentiam non habuerit, vt ex dicendis constabit; & alias sic meruisse, maximè charitatem eius erga homines commendat: ergo asserendum est meritò à primo instanti, vsque ad vltimum continuasse. *Secunda pars suadetur.*

§. IV.

Duplici argumento occurritur.

Contra primam partem conclusionis arguitur primò meritum enim; cum in actu voluntatis consistat, actum intellectus vt regulantem requirit; sed non fuit in tempore infantiæ in Christo actus aliquis intellectus, qui regulare possit actum meritorium, aut liberum voluntatis: ergo Christus in infantia non meruit. 20 *Contra 1. partē conclusionis arguitur 1.* Minor probatur: nam in Christo triplex tantum scientia fuit, beata, nempè, infusa, & experimentalis; sed nulla ex his potuit actum meritorium regulare: ergo non fuit in Christo tempore infantiæ actus intellectus, qui meritum regulare possit. Minor probatur: in primis namque scientia beata non potuit: nam meritum Christo conuenit, inquantum viatori, scientia autem beata, ipsum comprehensorem constituit: ac per consequens Christo, vt viatori; non conuenit; nec scientia experimentalis: hæc namque, cum à sensibus dependeat, quorum actus Christo in infantiæ tempore non conueniebant, non potuit pro illo tempore Christo competere; nec denique scientiam infusa: nam hæc etiam in suis operationibus à sensibus dependebat: vtpote, eiusdem rationis cum scientia per se acquisita, quæ à sensibus est dependens: ergo nulla fuit scientia, infantiæ tempore in Christo, quæ possit actum voluntatis meritorium regulare.

Et augetur difficultas: nam Christus solum potuit mereri, in quantum viator; sed fuit viator, quatenus illius anima erat corpori passibili vnita, & communicabat cum corpore: ergo solum potuit mereri per actus progredientes ab anima, quatenus vnita corpori, & cum illo communicante; & consequenter solum potuit mereri per actus animæ communicantes cum corpore, vt cum organo, & obiecto; at isti actus sic communicantes cum corpore à phantasmatibus sunt dependentes; & consequenter Christo, infantiæ tempore conuenire non potuerunt, vtpotè incapaci, tunc, actuum dependentium à sensibus, quos exercere non poterat: ergo 21 *Confirmatur.*

infantiæ tempore Christus mereri non potuit. Hoc argumento fuit consultus Durandus, vt Christo in primo instanti suæ conceptionis meritum denegaret; quod cum pari efficacia militet pro tempore infantiæ, meritò refertur Durandus pro sententia negante in tempore infantiæ meruisse.

22 *Respondetur.* Ad illud respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: ad cuius probationem, permissa prima antecedentis parte, de qua Disputatione sequenti; & concessa secunda, nego antecedens pro tertia parte. Fuit enim in Christo, præter scientiam beatam, & per se acquisitam, & experimentalem, duplex scientia infusa per se, supernaturalis nempè, & naturalis, vt fusè monstrauimus *supra q. 9. disp. 31.* & per vtramque poterat intelligere cum conuersione ad phantasmata, & sine conuersione ad illa, vt ibidem satis ostendimus docetque D. Th. *sup. q. 11. art. 2.* eo quod scientia per se infusa conuenit animæ Christi, vt non obligatæ, corpori, tametsi illi sit vnita: vnde potuit scientia per se infusa Christo, actus meritorios, liberosque voluntatis in infantia regulare, etsi in illo statu actiones sensitiuas exteriores, nec interiores exercere potuerit. Nec verum est scientiam infusam esse eiusdem rationis, cum scientia experimentali, seu per se acquisita, vt loco allegato ostendimus. *Ad confirmationē.* Ad confirmationem dicatur; statum viæ coniunctionemque animæ ad corpus, solum tanquam conditionem desiderari ad meritum, qua conditione supposita, omnis actus liber, & ad præmium ordinatus, habensque cæteras conditiones desideratas ad meritum, meritorius esse potest, inter quas requirere communicationem ipsius actus meritorij cum corpore, vt organo obiecto omnino voluntarium est.

23 *Dices primo Respondetur.* Si dicas primo: corpus communicaturum esse cum anima in præmio: ergo debet etiam cum illa communicare in merito; & consequenter omnis actus meritorius debet competere animæ, vt communicanti cum corpore. Respondeo concesso antecedenti, negando consequentiam; cum enim beatitudo corporis sit ex redundantia beatitudinis animæ, & complementum illius, vt corpus cum anima communicet in præmio, sufficit, quod anima vnita corpori actus meritorios eliciat, etsi non, vt dependens à corpore.

24 *Dices secundo.* Si opponas secundo: anima Christi erat independens à corpore, quia erat beata, & consequenter ratione status comprehensoris, quo fruebatur ab instanti conceptionis: ergo actus progredientes ab illa, vt independente à corpore, non procedebant à Christo, vt erat viator, sed vt erat comprehensor; & consequenter meritorij non erant: nam actus meritorius petit à viatore procedere, quatenus viator est. *Respōdetur.* Respondeo, actus tempore infantiæ procedentes libere ab anima Christi Domini, duo habuisse, & independentiam à corpore, & quod essent meritorij: primum ratione status comprehensoris per modum conditionis. Secundum ratione status viatoris, etiam tanquam conditionis; non autem requiri, quod prædicti status ad illas conditiones reduplicatiuè ingrediantur, sed tantum specificatiuè.

25 *Dices tertio.* Si opponas tertio: nam licet verum sit, fuisse in anima Christi Domini scientiam per se infusam distinctā specificè à scientia per se acquisita; non tamen ita certum est, vt opposita sententia aliquam mereatur censuram, vt frequentius docent Theologi *supra q. 9. art. 2. & 3.* at sine scientia per se infusa non potest meritum Christo in infantia concedi: nam scientia beata nequit regulare meritum; scientia autem per se acquisita tunc temporis exerceri in Christo non poterat, vtpote dependens à sensibus: ergo esto verum sit Christum tempore infantiæ meruisse; non tamen est ita certum, vt opposita sententia Durandi aliquam mereatur censuram. *Respōdetur.* Respondeo, permissa maiori, negando minorem: nam, dato scientiam per se infusam in suis actibus à sensibus independentem in humanitate Christi non fuisse, asserendum est, scientiam beatam regulasse Christi meritum, & licet huius oppositum etiam probabile sit; vtrumque tamen simul, scilicet, negatio scientiæ per se infusæ, & impotentia regulandi meritum in scientia Christi beata, probabilitatem non habet; plura enim seorsim sunt probabilia, quæ simul sumpta probabilitate carent, nisi aliter dicatur nempè Christum in infantiæ tempore, imo, & in primo suæ conceptionis instanti scientias per se acquisibiles, vel acquisitas à se, vel per accidens infusas habuisse; ac per consequens potuisse per cognitionem à sensibus dependentem Christi meritum regulari, quod plures non improbabiliter docent *supra q. 12. art. 1. & sequentibus.*

26 *Arguitur secundo.* Secundo arguitur: Christus in primo instanti meruit omnia dona gratiæ hominibus conferenda, & adæquatam redemptionem illorum: ergo ab illo tunc nihil meruit; & consequenter non meruit tempore infantiæ, primo conceptionis instanti secluso. Patet consequentia: si namque in primo instanti omnia dona gratiæ meruit, & postea eadem mereretur, bis meruisset eadem dona, imo pluries eadem dona meruisset, at hoc esse non potest: ergo non meruit tempore infantiæ. *Minor ostenditur primo.* Minor ostenditur primo: nam meritum facit debitum præmium; sed quod iam est debitum, iterum deberi non potest: ergo idem præmium postquam iam debitum est, non potest sub distincto merito cadere. *Secundo.* Secundo, quod iam emptum est, non potest iterum emi, vt si quis emisset palium viginti, aut triginta argenteis, alia postea viginti, aut triginta offerens, non emere; sed donare dicitur: ergo pariter præmium vno actu pro meritum nequit cadere sub merito alterius actus. Denique; nam idem effectus non potest à duplici causa physica adæquata dependere, vt ex physicis suppono iuxta frequentiorem, *Vltimo.* ac veriorem Thomistarum sententiam ergo pariter nec à duplici causa adæquata morali: at meritum est causa efficiens moralis præmij: ergo non stat idem præmium ab vno actu promeritum per alterum promereri.

Hoc argumentum non militat specialiter contra meritum Christi in infantia, vel in primo conceptionis instanti; cum probet, vt facile meditanti constabit, Christum solum per passionem, & mortem hominibus promeruisse; si namque meruit per actum à voluntate moriendi, & ipsa morte distinctum, idem argumentum fiet; quomodo, scilicet, cum quoduis ex istis meritis, dignitatis fuerit infinitæ, & ad omne præmium sufficiens, possit illis idem præmium respondere. 27 *Hoc argumentū soli Passioni, & morti concedit rationem meriti.*

§. V.

Examinatur solutio Vincentij.

Vincentius de gratia Christi *q. 5. pag. 347.* respondet, negando antecedens: nam, licet in quo vis opere Christi fuerit sufficiens condignitas ad omne præmium possibile, at amen quoad efficaciam, non cuilibet Christi actioni adæquata hominum redemptio respondet, ita vt illarum qualibet omnia dona gratiæ hominibus Christus meruerit; quia Christus non quamlibet suam actionem applicuit ad omnia hæc dona merenda, sed totam suarum actionum collectionem ad totam donorum gratiæ collectionem direxit, & singulas ad singula dona gratiæ, etsi ignotum nobis sit, quæ dona in particulari per istas, aut illas actiones de facto nobis meruerit; nam vt Isaias cap. 40. ait: *Quis cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit?* Hoc tamen inter passionem, & actiones cæteras interueniente discrimine, quod omnia, quæ per actiones singulas Christus meruerat, collectiuè meruit per mortem; ideoque in Scriptura Sacra specialiter nostra redemptio Passioni Christi attribuitur. Pro qua sententia refert Durandum *in 3. dist. 18. q. 3.* & Magistrum Sotum *in 4. dist. 1. q. 3. art. 5. & dist. 21. q. 1. art. 3.* falso tamen, nam Durandus aperiè oppositum docet *quæst. relata num. 8.* Sotus autem vbi secundo refertur, huius difficultatis non meminit; illa autem *quæst. 1.* etsi in sententiam Vincentij inclinare videatur, reuera non suffragatur, vt inferius explicabimus. 28 *Solutio Vincētij.* *Isai. c. 40.* *Durandū Soto.*

Motiua Vincentij sunt: nam si Christus per primum actum meriti omnia dona gratiæ hominibus impertienda meruisset, sequetur, illo actu fuisse consummatum opus nostræ redemptionis; consequens est falsum; alias superflua sunt omnia, quæ post primum meritum Christus, vt nos redimeret, gessit quod fateri absurdum est: ergo Christus primo actu non meruit omnia dona gratiæ hominibus conferenda. Patet sequela: nam Deus acceptauit Christi meritum ad omnia illa, quæ promeruit: ergo si per primum actum meruit omnia dona gratiæ, ad omnia hæc gratiæ dona illum acceptauit Deus; & consequenter illa Deus conferret hominibus, etsi nullum deinceps meritum Christus habuisse, quod est, illo primo actu consummatum esse opus nostræ redemptionis. 29 *Motiua Vincentij primum.*

Secundo sic arguit: nam iuxta communem Scholasticorum sententiam *in 4. dist. 1.* ianua cœlestis non fuit hominibus ante mortem Christi aperta, & Sacramenta ante morte Christi instituta, non tam perfectum conferebant spiritualem effectum, atque nunc conferunt post Passionem Christi, & mortem; at hæc duo communi Theologorum assensu statuta, vera esse non possunt, si Christus per primum actum meruit omnia dona gratiæ: nam apertio ianuæ cœlestis, & excessus ille spiritualis effectus; cum verè sint gratiæ dona, essent effectus illius; & consequenter Passionem Christi anteuertent: ergo primus ille actus non habeat efficaciam ad omnia dona gratiæ hominibus promerenda. 30 *Secundū.*

Tertio: nam ex opposito fieret multo proprius, quam per Passionem, & mortem, per primum illum actum Christum homines redemisse; consequens admitti nequit; cum hominum redemptio à peccatis, passim in Scriptura Sacra Passioni Christi cum specialitate attribuatur: ergo Christus primo actu non meruit omnia dona gratiæ hominibus conferenda. Patet sequela: primus ille actus fecisset sibi Redemptionem nostram debitam absolutè, ex non debita. Passio autem, & mors Christi non ita, sed de non debita vno titulo debitam ex illo titulo; sed præmium cum maiori proprietate attribuitur operi facienti illud de non debito debitum absolutè, quam operi hoc non præstanti, sed solum de non debito vno titulo, hoc speciali titulo debitum: ergo hominum Redemptio maiori cum proprietate primo Christi merito attribueretur, quam eius Passioni, & morti. 31 *Tertium.*

Et amplius vrgeri potest: nam sequitur Christum per Passionem, & mortem nos non redemisse propriè consequens absurdum est: ergo, & quod Christus illo primo actu meruerit hominibus omnia 32 *Quartū.*

omnia dona gratiæ. Probatur sequela: non meruisset propriè redemptionem nostram per Passionem suam, & mortem: ergo nos propriè non redemisset per illam. Probatur antecedens: mereri propriè, est propriè facere debitum merenti præmium; sed per Passionem, & mortem non fecisset propriè sibi debitam hominum redemptionem: nam aliquid debitum facere, si cum proprietate accipiatur, est illud de non debito efficere debitum; non autem aliàs debitum, nouo titulo debitum reddere, & solum hoc secundum per Passionem effecisset: ergo per illam non meruisset propriè redemptionem hominum à peccato.

33 *Quintò.* Denique arguit ex Angelico Doctore *infra q. 48. art. 1. ad 2.* ibi. *Dicendum, quod Passio Christi à principio suæ conceptionis meruit nobis salutem æternam; sed ex parte nostra erant quædam impedimenta: vnde ad remouendum illa oportuit Christum pati, vt supra dictum est.* Ex quibus verbis tale argumentum conficitur: remotio impedimentorum impedientium consequutionem salutis esset aliquod gratiæ donum; sed Christus remotionem istam per primum actum non meruit, sed solum per Passionem, & mortem ergo primus ille actus meritum omnis gratiæ hominibus impertiendæ non fuit. Et ibidem *solut. ad 3.* docet, *quod Passio Christi habuit aliquem effectum, quem non habuerunt præcedentia merita, non propter maiorem charitatem, sed propter genus operis, quod erat tali effectui conueniens;* sed effectus Passionis Christi, fuit ab illa meritoriè: ergo aliquid meruit Christus Dominus per Passionem, & mortem, quod per primum actum non meruit: ac per consequens per illum non meruit efficaciter omnia dona gratiæ hominibus impertienda, etsi ad omnia illa condignitatem sufficientem habuerit. *S. TH.*

34 *Describitur sententia Vincent.* His tamen non obstantibus, standum est frequentiori sententiæ asserenti per primum actum, Christum omnia dona gratiæ hominibus promeruisse: ac per consequens per merita subsequentia, etiam per Passionem, & mortem non meruisse noua præmia, sed idem titulo speciali debitum. Primo, quia id docuit D. Thomas *q. 29. de veritate art. 7. ad 6. in 3. sententiar. dist. 18. q. 1. artic. 5. in corpore, & solut. ad 1. & 2. arg.* Ad Annibaldum in eadem *dist. q. vnic. art. 4. ad 2.* quod ita procedebat: *Meritum est facere de indebito debitum, vel de minus debito magis debitum; sed nihil Christo per Passionem fuit de nouo debitum, aut magis debitum: ergo non meruit patiendo.* Cui argumento his verbis respondet: *Dicendum, quod est insufficiens diuisio, sed dicitur tripliciter modo quis mereri, quando facit ex debito vno modo, vel vna ratione debitum alio modo, sicut puer Baptizatus facit sibi debitum regnum cælorum, cum peruenit ad perfectam ætatem per actum proprium, quod prius erat ei debitum; alio modo, scilicet, ratione habitus, & sic Christus per passionem sibi meruit.* *Primo ex D. Th.*

35 *Hoc idem alibi docet D. Th.* Quod etiam repetit simili argumento, respondens *infra q. 34. art. 3. ad 3.* quod erat huiusmodi: *Id quod semel aliquis meruit, iam fecit quodammodo suum; & ita non videtur, quod iterum possit illud mereri, quia nullus meretur, quod suum est: si ergo Christus in primo instanti suæ conceptionis meruit, sequitur, quod postea nihil meruerit, quod patet esse falsum.* Cui argumento ita respondet: *Ad tertium dicendum, quod nihil prohibet idem esse alicuius ex diuersis causis, & secundum hoc gloriam immortalitatis, quam meruit in primo instanti potuit etiam posterioribus actibus, & Passionibus mereri, non quidem, vt esset sibi magis debita, sed vt sibi ex pluribus causis deberetur.* Hæc D. Th. ex quibus luce clarius colligitur, Angelicum Doctorem sensisse, id omne, quod per passionem, & cæteros actus meruit, per primum actum meruisse: tùm, quia aliàs per passionem redderet hominum redemptionem, ex minus debita magis debitam, idest, quoad plures effectus, quod apertè negat D. Thomas. Tùm etiam, quia si præmium primo actu non promeritum responderet Christi passioni, ad quid erat necessarium recurrere ad modum istum merendi, nempè faciendo ex debito, ex vna causa, ex pluribus causis debitum? Certè omninò Innanis foret prædictus recursus; at hoc dicendum non est: ergo fatendum Angelicum Doctorem sensisse, omne id, quod Christus per passionem nobis meruit, per primum actum meruisse. Angelicum Doctorem sequuntur omnes Discipuli, & alij extra Scholam D. Thomæ frequentes. Tenuit etiam eandem sententiam Durandus *in 3. dist. 18. q. 3. n. 8.* falsò pro contraria relatus. *Duraud.*

36 *Secundo.* Secundo: quia potuit Christus Dominus primum ilum actum ad omnia dona gratiæ hominibus impertienda promerendum ordinare, & simul hæc eadem dona per passionem promereri, vt ex argumentorum solutione constabit; & alias quod primam, & omnem alium actum ad hæc promerenda direxerit, magis illius, charitatem erga humanum genus commendat, volendo, quod omnis actus ab ipso liberè elicitus totam hominum redemptionem, & nō hanc, aut illam partem attingat: ergo ita fecisse est dicendum.

§. VI.

Motiuis Vincentij occurritur, & vera solutio traditur, & alia argumenta soluuntur.

37 *Animad-* NEc motiua Vincentij in oppositum vrgent, ante quorum solutionem tria animaduertenda sunt. Primum est, causam partialem, sicuti, & causam adæquatam, bifariam accipi posse: primo pro causa adæquata adæquatione causæ, & effectus; secundo pro causa adæquata adæquatione effectus; non tamen adæquatione causa prima, alterius causæ eiusdem ordinis omnem concursum excludit, eo quod petit ex suo proprio conceptu, taliter in effectum influere, quod ab alio eiusdem ordinis nullam dependentiam habeat, vt fusè ostendunt Nostri Thomistæ *2. Physicor.* vbi communiter docent, nec per potentiam absolutam posse vnum numero effectum à duplici causa eiusdem ordinis dependere. Causa secundo modo adæquata, qua nempè, adæquata est adæquatione effectus, & partialis partialitate causæ, non petit alterius concursum in eundem effectum excludere, sed solum, quod nihil sit in affectu, quod ad ipsa non causetur. *uertitur 1. solutione argumentorū Vincētij.*

Secundum est, quando duo partialiter in eundem influunt effectum, etsi nulla sit formalitas in effectu, quæ ab illorum quodlibet non causetur; vnicuique tamen illorum correspondere sub speciali ratione, v. g. intellectus, & species impressa obiecti partialiter partialitate causę ad intellectionem, & Verbum producendum concurrunt, quod semper probabilius censui; & licet ratio intellectionis vt sic, & ratio specifica talis intellectionis, & ratio repræsentationis, tam ab intellectu, quam ab specie causentur: ita tamen, quod specificus conceptus, vel ratio repræsentationis speciali titulo speciei correspondeat, nec intellectus, nisi specie sibi vnita, potest illam efficere; ratio vero communis intellectionis speciali titulo attribuitur intellectui, & sine concursu illius nequit prouenire ab specie. Et id ipsum, quod contingit quod hoc in genere physico, potest in genere causæ moralis contingere. 38 *Secundo.*

Tertium est; causam aliquam diei partialem, contingere posse dupliciter; vel in actu primo, & quoad sufficientiam, quia omninò insufficiens est sine alterius causæ concursu talem effectum causare: vel quoad efficientiam, & in actu secundo: quia nempe, etsi in actu primo habeat sufficientem virtutem causatiuam effectus, vel ex Deo, vel ab ipsa, si causa libera sit attemperat suum concursum, vt non ab illa sola, sed etiam ab altera illi associata effectus in re dependeat; vt constat exemplo in physicis, quando duo æquè calida eidem passo applicarentur in eadem prorsus distantia; tunc enim; licet quodlibet illorum haberet sufficientem virtutem ad producendum se solo totam intensionem caloris existentis tunc de facto; se tamen ab inuicem impedientibus nullum adæquatè influit, sed ambo inadæquatè, & partialiter. 39 *Tertiò.*

His breuiter adnotatis, quod in præsenti dicimus est, quamlibet actionem liberam Christi fuisse de se sufficientem, attenta illarum condignitate pro adæquata hominum redemptione, & ad omnia dona gratiæ hominibus promerenda sine dependentia ab altera; de facto tamen, sic prius Dei libera voluntate, ab æterno decernente, humana Christi voluntas quasi temperauit infinitatem istam sufficientiæ, & applicuit singulas ex his actionibus, vt causas adæquatas, quidem adæquatione effectus, hoc est taliter, vt nulla sit entitas, nullaue formalitas in donis gratiæ concessis de facto à Deo, quæ singulis non respondeat; non tamen vt adæquatas adæquatione causæ in effectu, & efficacia; sed cum dependentia vnius actionis ab alia; totam verò collectionem conflatam ex omnibus Christi actibus à primo conceptionis instanti vsque ad instanti mortis exclusiuè direxit, vt causam redemptionis nostræ adæquatam: tùm adæquatione effectus: Tùm etiam, adæquatione causæ. Sicut autem in causis partialibus physicis aliquid vni respondet, quod sine illa non poneretur in re: ita Christus suas actiones taliter, vt causas partiales applicuit, vt ad aliquod vnam direxerit, quod sine illa non existeret; & sic de quauis illarum, vt explicantes testimonia Angelici Præceptoris videbimus; & hæc est ni fallit animus, ipsissima M. Sot. doctrina *in 4. dist. 1. q. 1. art. 3. §. Ad hæc argumenta tantisper fusiùs explicata:* ex qua meridiana luce clariùs euanescunt motiua Vincentij. 40 *Respond. ergo motiuis Vinc.* *Exemplū.* *M. Sot.*

Et in forma respondetur ad primum, negando sequelam: vt enim per primum illum actum consummato fuisset opus nostræ redemptionis, necessum erat, quod esset adęquata causa illius; licet autem sit causa totius nostræ redemptionis, nō tamen est causa adæquata, sed partialis partialitate causæ. Ad secundū, concessa maiori, nego minorem: nam licet apertio ianuæ cœlestis, nec non & illi spirituales effectus gratiæ dona sint, & consequenter primi illius actus præmia; non tamen conferenda ante Christi passionem, & mortem, sed post illam, & cum dependentia ab illa. 41 *Et in forma respōdetur ad primum.* *Ad secūdum.*

Ad tertium, nego sequelam: ad illius probationem distinguo maiorem: si opus primum faciat præmium de non debito debitum independenter ab alio, omitto maiorem: si cum dependentia ab illo, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam primum Christi meritum non fecit de non debita debitam hominum redemptionem independenter à passione Christi Domini, sed dependenter ab illa, & vt per illam consummandum. *Ad tertiū*

Et ex his ad confirmationem respondeo, negando sequelam. Ad illius probationem, nego antecedens: ad cuius probationem, concessa maiori, nego minorem, quam non conuincit probatio; nam esto admittamus, præmium non fieri propriè debitum quando fit debitum nouo titulo, si adæquatè debitum supponatur, 42 *Ad cōfirmationē.*

& independenter ab opere subsequenti; in præsenti tamen non ita supponitur debitum, quia non supponitur adæquata causa debiti, sed tantum inadæquata, & partialis; actus enim ille primus, nec cæteri subsequentes non fuerunt adæquata nostræ redemptionis causa, sed causa partialis partialitate causæ; & vt consummandi per mortem, & passionem Christi; & ideò passio, & mors Christi cum omni proprietate fecit debitam hominum redemptionem; quia non adæquatè, sed inadæquatè supponebatur debita.

43 *Ad vltimam difficultatē ex D. Th.* Vltimæ difficultatis oneri succumbens Vazquez *disp. 75. cap. 4. num. 15.* post impugnatam Caietani interpretationem fatetur, se non satis percipere, quid in solutione illa D. Tho. denotare voluerit. Mirum sanè, virum, aliàs magni ingenij maluisse suam ignorantiam fateri; quam in indaganda mente D. Tho. tantisper insudare, nisi forsitan voluerit hunc nobis laborem relinquere, vt Deo gratias ageremus, qui hæc abscondit à sapientibus, & paruulis reuelauit. *Animaduerte prius.* Ad argumentum respondeo animaduertendo prius: hæc nos impedientia à consequutione salutis, Christi meritis antecedenter promeritæ, consistere in carentia exercitij, dilectionis, obedientiæ, humilitatis, iustitiæ, cæterarumq; virtutum, quibus ad salutem consequendam disponimur, quæ carentia tollitur formaliter per prædictorum actuum exercitium, & effectiuè per gratiam nobis largitam à Deo. Ita satis clarè colligitur ex doctrina D. Tho. *infra q. 46. art. 3.* verbis referendis *proximè*, vbi se refert Angelicus Præceptor in illa *solut. ad 2.* *S. Thom.* quando ergo docet in illa, quod licet per primum actum nostram salutem meruerit; ex parte tamen nostra erant aliqua nos impedientia à consequutione salutis, & ad horum ablationem oportuisse Christum pati; non negauit gratiam largitam à Deo, ad hæc impedimenta tollenda, fuisse per primum meritum Christi promeritam: ita vt ad illam promerendam fuerit primo, & per se conueniens, passio, & mors Christi: quia meritum primi actus, cæterorumque præcedentium, non extenderit ad illam; sed quia ad hæc impedimenta exemplariter, & excitatiuè tollenda maximum, specialemq; concursum præ omnibus Christi actionibus exercuit passio mors Christi; quam interpretationem esse ipsissimam Angelici Doctoris mentem, constat; clarè ex eius verbis *q. 46. art. 3. in corp.* quo se refert in illa solut. *ad 2.* vbi sic ait. *Per hoc quod homo per Christi passionem esset liberatus multa concurrerunt ad salutem hominis pertinentia, præter liberationem à peccato; primo enim, per hoc homo cognoscit quantū Deus hominem diligat, & per hoc ad ipsum diligendum prouocatur: secundo, quia per hoc dedit nobis exemplum obedientiæ, humilitatis, constantiæ, iustitiæ & cæterarum virtutum in passione Christi ostensarum, quæ sunt necessaria ad humanam salutem &c.* *Ad tollēda exemplariter, & excitatiuè impedimenta nostræ salutis, specialiter se gessit passio, & mors Christi.*

44 Ex quibus apertè colligitur, quæ sint impedimenta, de quibus *solut. illa ad 2.* & qualem concursum dederit passioni Christi in illorum remotionem, & negauerit præcedentibus meritis, nempè, non meritorium absolutè, sed excitatiuum, & exemplarem, in quo passio, & mors Christi cæteris ipsius actionibus specialiter antecessit. Iuxta quam interpretationem *in solut. ad 3* docuit, Christi Domini passionem habuisse aliquem effectum, quem præcedentia merita non habuerunt, non ratione charitatis augmenti, sed propter genus operis, quod erat tali effectui conueniens. Non negat, quod merita præcedentia in effectum illum influxum meritorium præstiterint, sed tantum hunc influxum exemplarem, quem specialiter attribuit passioni Christi *q. 46. art. 3.* propter rationem ibi à D. Th. traditam.

45 *Oppones 1.* Sed oppones primo, D. Tho. loco in contrarium adducto, non agebat de causalitate exemplari, sed de meritoria passionis Christi respectu nostræ salutis, vt constat ex titulo articuli, in quo inquirit: an passio Christi fuerit per modum meriti nostram operata salutem? quam secundum argumentum excludere conabatur ratione superfluitatis; quia nempè, ab initio conceptionis nostram salutem meruerat; superfluum autem videtur, iterum quempiam mereri, quod antecedenter meruerat: ergo in solutione argumenti, non loquitur de ablatione impedimentorum facta per passionem Christi, & non per cæteros actus in genere causæ exemplaris, sed in ratione causæ meritoriæ. Tum, quia æquiuocè loqui in argumento, & in eius solutione vitium est D. Th. non attribuendum. Tum etiam: nam per causalitatem passionis Christi exemplarem non vitatur superfluitas meriti passionis Christi. Secundo: nam *in 3. arg.* contendebat D. Th. probare, non magis meruisse salutem nostram patiendo, quam per cæteras actiones, ex eo quod charitas, quæ est radix merendi non fuerit maior in morte, quam in cæteris actionibus, quod, vt soluat D. Th. recurrit ad effectum, quem habuit passio Christi, & non merita præcedentia, non ob maiorem charitatem, sed propter genus operis, quod erat tali effectui conuenientius; at per effectum à sola passione Christi exemplariter causatum, non autem ab illa sola proueniens in genere causæ meritoriæ, non rectè saluatur magis per passionem suam meruisse, quam per cæteras actiones: ergo interpretatio data menti D. Thomæ non congruit.

46 *Respond. ad 1. probationem 1. obiect.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam ad cuius primam probationem dicatur: quando ex variatione terminorum solutio argumento traditur, nullum inconueniens esse, tali variatione vti; sic autem in præsenti contingit, vt statim videbimus. *Ad secundam.* Ad secundum, nego antecedens: nam esto admittatur gratis, vt videtur D. Tho. admisisse superfluum esse iterum quempiam mereri, quod antecedenter meruerat, quando per nouum actum merentem nihil aliud, quam replicatio meriti additur, cum verò in actu de nouo merente specialis aliquis reperitur influxus, non est superfluum iterum quempiam mereri, quod antecedenter meruerat: nam ratione illius specialis influxus superfluitas vitatur: vt ergo admissa antecedentis doctrina D. Tho. meriti passionis Christi superfluitatem vitaret, profundissimè recurrit ad specialem influxum passionis, & mortis Christi in genere causæ exemplaris.

47 *Ad 2. obiectionē Respōd. 1.* Et ex his ad secundam respondetur: ly *magis*, nec *in 3. arg.* nec in eius solutione accipi ab Angelico Doctore de maioritate intensiua; cum enim hæc in meritis Christi sumatur dignitate personæ, & dignitas personalis æqualis sit in omnibus operibus Christi, si in hoc sensu acciperetur, nulla controuersia erat; sed accipi de maioritate congruentiæ, conuenientiæque operationis considerata ex sua ratione specifica, & de isto excessu loquendo, concessa obiectionis maiori, nego minorem: aptius enim, conuenientius, & veluti accommodatiua, vt rationem meriti obtineat respectu alicuius effectus, est illud, quod ex sua ratione præeminet in ratione causæ exemplaris, excitantisq; respectu eiusdem effectus, quam opus tali præeminentia non gaudens: ergo si passio, & mors Christi in ordine ad impedimenta auferenda habet illud specialem influxum in genere causæ exemplaris rectè intulit D. Tho. conuenientius illorum remotionem Christum per passionem suam, quam per cæteras operationes meruisse.

48 *Respond.* Vel secundo responderi potest ad secundam obiectionem quando duæ causæ partialiter ad eundem effectum concurrunt per partialitatem causæ aliquid speciale vni attribui, quod alteri ea specialitate non respondet, etsi totus ab illarum qualibet proueniat: cum ergo tota collectio operationum Christi à primo conceptionis instanti vsque ad instans mortis exclusiuè fuerit adæquata nostræ redemptionis causa, & singulæ Christi actiones partialiter concurrerunt ad nostram salutem operandam, aliquid est attribuendum specialiter cuiuis illarum, quod ea specialitate non attribuatur cæteris operationibus; quod etsi respectu aliarum nobis exploratum in particulari non sit, respectu passionis Christi ob ipsius magnitudinem attenta natura operis facilius cognitu apparet, nempè, illi specialiter fore attribuendam redemptionem à peccato, propter rationes, quas profundè meditatus est D. Thom. *infra q. 46. art. 1.* Cum ergo docet illa *solut. ad 3.* habuisse passionem Christi aliquem effectum, quem, præcedentia merita non habuerunt, non ita accipiendum est, vt in effectum illum cæteræ actiones nullum influxum meritorum habuerint, sed solum per negationem illius specialis influxus, quem habuit passio, & mors Christi, propter conuenientiam maiorem sumptam ex genere operis. Ex qua maiori conuenientia ortum habet, vt passim in Scriptura Sacra, nostra redemptio passioni Christi specialiter attribuatur.

49 *Ad principale argumentū respond.* Et ex his ad principale argumentum respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem; ad cuius primam probationem, distinguo maiorem: vel debitum ex non debito, vel magis debitum, vel nouo titulo, aut pluribus causis debitum, concedo maiorem: debitum ex non debito semper, nego maiorem; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. *Ad 1. probationem minoris.* Ita D. Th. *in 3. dist. 18. q. 1. a. 5. ad 2.* ad Annib. ibi *q. vnica art. 4. ad 2.*

S. Thom. Ad secundam. Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam; rationem autem discriminis dedit D. Tho. *in 3. dist. 18. q. 1. art. 5. ad 1.* quia emptio est principaliter propter habendam rem, quæ emitur; & ideò, postquam semel empta est, vlterius non emitur; actio autem, qua quis meretur non est principaliter propter præmium consequendum, sed propter bonum charitatis; vnde homo charitatē habens, etiam operaretur, si nulla retributio sequeretur: vndè etiam, postquam meruit aliquid, operatur, & id, quod sibi, primo vno modo debebatur, postea alio modo sibi debetur.

50 *Ad tertiā respondēt quidam Recentiores.* Ad tertiam Recentiores quidam, concesso antecedenti, negant consequentiam, & discrimen reddunt: nam ex vi causæ efficientis physicæ, effectus extra causas constituitur in esse; non autem stat per duas causas adæquatas extra causas constitui; & ideò nequit à duplici causa physica adæquata idem effectus pendere; meritum autem est via ad præmium, & ad eundem terminum potest per duplicem viam iri; ac per consequens idem præmium potest duplici merito respondere. Sed non placet ratio discriminis: *Contra 1.* nam meritum verè est causa efficiens præmij in genere moris, & ab illo præmium in hoc genere verè dependet, & per eius causalitatem fit: ergo, siuè via sit, siuè non restat discrimen statuere inter causam physicam, & moralem, cur, scilicet, idem effectus à duabus causis physicis adæquatis effici nequeat, & possit à duplici causa adæquata morali?

Secundo. Deinde: nam actio est via ad terminum vel effectum, & motus etiam est via; & tamen idem effectus nequit duas actiones adæquatas sui effectiuas terminare, nec duobus motibus physicis adæquatis

quatis effici: ergo, quamuis meritum sit via ad præmium, non rectè colligitur, posse idem præmium respondere duplici adæquato merito.

51 *Respond. ad 3. minoris probationē.* Vnde aliter respondetur, concesso antecedenti, distinguendo consequens: à duplici causa morali adæquata adæquatione causæ, & effectus, transeat consequens: adæquata adæquatione effectus, & partiali partialitate causæ, nego consequentiam. Non autem primo, sed secundo modo fuisse causam adæquatam, quamuis Christi operationem respectu nostræ salutis, constat ex dictis. *Obijcies 1. aduersus istam solutionē.* Sed objicies aduersum istam solutionem primò; censuimus enim pro inconuenienti, quod singulæ Christi actiones partialiter partialitate effectus ad nostram redemptionem concurrerent, & quod tota nostra redemptio illarum cuilibet non responderet; at non minus inconueniens est, quod concurrant partialiter partialitate causæ: ergo debent vtraque adæquatione gaudere.

52 *Secundò.* Secundò; nam sequitur, quod deficiente quacumque actione meritoria Christi, deficeret nostra redemptio; consequens inconueniens videtur: ergo illo non caret tradita solutio. Patet sequela: nam effectus à duplici causa dependens partialiter partialitate causæ, deficit ad cuiusuis illarum defectum: ergo si adæquata hominum redemptio respondet singulis actionibus Christi, vt causis partialibus partialitate causæ, tota nostra redemptio deficeret qualibet illarum in singulari deficiente. *Tertiò.* Tertiò: nam sequitur redemptionem hominum à peccato non esse specialiter passioni, & morti Christi attribuendam; consequens est falsum, & contra omnium Theologorum sententiam cum D. Thom. *infrà q.48. art.1. ad 3.* pro quo stant plura testimonia Scripturæ: ergo prædicta solutio admittenda non est. Probatur sequela: sicut deficiente passione Christi, deficeret nostra redemptio: ita etiam deficeret ex cuiusuis alterius operationis Christi defectu, vt manet probatum: ergo passio Christi non habuit specialem præ alijs Christi operationibus in nostram redemptionem influxum; & consequenter non est, cur passioni Christi specialiter attribuatur.

53 *Respond. ad 1. obiectionem.* Respondeo ad primam replicam, concessa maiori, negando minorem; ratio autem differentiæ est: nam partialis causæ non tollit, quominus quæuis operatio Christi omnes nostræ redemptionis effectus attingat sua causalitate, in quo maximè Christi erga nos amor ostenditur, & quod tollit concursus partialis partialitate effectus; & ideò partialitatem istam concursus in operationibus Christi censemus pro inconuenienti; secus autem partialitatem causæ.

Ad secundam. Ad secundam, distinguo consequens: in vi præsentis decreti, quo Deus statuit, vt Christus sua meritorum collectione nostram operaretur salutem, & intuitu illius nobis peccatum remitteret, concedo sequelam in vlterius decreti, nego sequelam: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; itaque supposito decreto mittendi Christum in hominum redemptionem, etiam si aliquæ actiones Christi deficerent, nostra salus, & redemptio à peccato non deficeret; hoc tamen esset ex vi alterius decreti, quod Deus, tunc casus, haberet, vt Christus alia merita in hominum redemptionem offerret; non autem in vi illius, quod habuit de facto, vt hanc collectionem meritorum in hominum redemptionem dirigeret.

54 *Ad tertiam.* Ad tertiam, nego sequelam: nam licet dependentia illa redemptionis nostræ à singulis operibus Christi vera sit; cum illa tamen componitur specialis passionis, & mortis Christi in nostram redemptionem influxus, ob quem illi attribuitur specialiter; quia, nempè, nec Deus voluit, vt aliæ operationes Christi nostram à peccato libertatem causarent, nisi vt consumandæ, & complendæ per passionem, nec Christus illas obtulit, nisi vt per passionem, & mortem complendas, & consummandas.

55 *Dices.* Sed dices; etiam ipsa Christi passio non fuit à Deo volita, aut directa ad hominum à peccato libertatem, nisi cum dependentia ab alijs actionibus passionem antecedentibus, siquidem, vt iam docuimus, qualibet illarum deficiente, deficeret libertas hominum à peccato in vi præsentis decreti: ergo quod cæteræ actiones non fuerint ad nostram redemptionem directæ, nisi dependenter à passione Christi, non probat specialem passionis Christi concursum. *Respondetur.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: nam passio fuit requisita, tanquam omnium complementum, & consummatio, & vsque ad ipsam, exequutio vniuersalis redemptionis fuit suspensa, etsi per actiones cæteras fuerit antea promerita; non tamen vt exequenda, nisi post passionem Christi; vnde habuit vices, veluti vltimæ vnitatis, quæ numerum, velut forma constituit; ac proinde sicuti non bene sequitur: *Prima deficiente vnitate numerus ternarius deficeret, & similiter vltima deficiente: ergo vltima, in quantum vltima, non habet specialem concursum ad ternarium numerum constituendum:* ita nec valet consequentia modo facta; ratio autem istius specialis influxus passionis Christi præ alijs eiusdem Christi operationibus in hominum redemptionem sumitur ex genere operis, quod erat isti effectui accommodatius: tùm propter superius dicta ex Angelico Doctore *q.46. art.3.* Tùm etiam, quia homo mortem corporalem per peccatum meruerat, & mortem spiritualem incurrerat; & ideò oportuit, vt per mortem Dei hominis à peccati morte liberemur; nec aliæ Christi actiones, nisi vt morte consummatæ exequutionem libertatis hominis à peccati morte causarent.

56 *Arguitur contra 2. parte cōclusionis.* Deinde contra secundam partem huius conclusionis arguitur: vt enim Christus à primo instanti conceptionis vsque ad mortem continuatè mereretur, necessarium erat, quod nunquam ab actu scientiæ infusæ meritum regulante cessaret; at hoc verum in Christo non habuit: ergo nec meriti toto vitæ tempore continuatio. Maior est certa, supposito, quod scientia beata meritum non regulauerit; non enim stat meritum in voluntate absque actu intellectus regulante: ergo nec meriti continuatio absque continuatione actus regulantis intellectus. Minor autem probatur ex D. Thom. *suprà q.11. art.5.* vbi docet, scientiam per se infusam Christi fuisse habitualem, potuisseque illa vti ad arbitrium voluntatis, eo quod fuit illi infusa ad modum animæ humanæ; est autem hic modus animæ connaturalis, vt quandoque sit in potentia, & quandoque sit in actu: ergo iuxta D. Thom. scientia infusa animæ Christi non fuit continuo actui secundo coniuncta, sed quandoque ab omni actu separata, & solum in actu primo suspensa. Patet consequentia nam modus connaturalis animæ corpori mortali coniunctæ est quandoque ab omni actu intellectus cessare, vt constat tempore somnij: ergo si huiusmodi scientia fuit infusa animæ Christi iuxta modum animæ connaturalem, quandoque ab omni actu cessauit.

57 *Respondetur.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem: nam licet Christus ab omni actu huius scientiæ cessare posset; si vellet; nunquam tamen omnem illius actum suspendit. Ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: quoad posse, concedo minorem de facto, subdistinguendum est, & concedendum de anima coniuncta corpori, & ab illo dependente in operatione intellectus; negandum verò de anima à corpore independente, tametsi illi sit vnita, qualis fuit anima Christi, & neganda consequentia. Itaque anima humana in triplici statu potest considerari, vel coniunctionis cum corpore corruptibili, vel separationis ab illo, & coniunctionis cum corpore iam glorioso. *Anima humana potest cōsiderari in triplici statu.* In primo habet necessitatem quandoque cessandi ab omni intellectuali operatione, eo quod in intelligendo dependet ab actuali conuersione ad phantasmata, quæ actualis conuersio ligata est tempore somnij; & consequenter actualis intellectio impedita: in secundo, & tertio statu, etsi possit pro sua libertate omnem actum intellectus præter beatificam visionem suspendere, non est necessitata ad hoc, sed potest semper esse in actuali intellectus exercitio erga aliquod obiectum, quia cum in illis statibus non dependeat in intelligendo à corpore, nulla inest illi necessitas, aliquando omnem actum suspendendi; & esse in actuali exercitio, maioris est perfectionis: quia ergo anima Christi, licet esset corpori mortali coniuncta; non tamen ab illo in intelligendo dependebat, vt constat ex dictis *suprà q.9. disp.30.* fit consequens, quod licet potuerit omnem actum scientiæ infusæ pro sua libertate suspendere; non tamen necessitatem huius suspensionis habuerit, sed potuerit semper, & pro semper esse reducta ad actum secundum, & quia hoc maioris est perfectionis, semper Christus fuit in actu secundo intellectus regulante meritum voluntatis: nam modus, ad quem fuit huiusmodi scientia, illius animæ infusa, non est animæ rationalis, vt dependentis à corpore, sed vt ab illo in intelligendo independente.

§. VII.

Christum non meruisse post mortem, nec in instanti mortis communis sententia est.

58 *Tertia conclusio. Vazquez prob. hanc conclusionem.* Tertia Concl. *Non meruit Christus post mortem, nec in ipso mortis instanti* 1. pars conclusionis concors est Theologorum sententia, sed Vazquio *disp.76 cap.1.* Illam pluribus relatis, & reiectis rationibus probat *ibid. nu.6.* eo quod peracto nostræ redemptionis iam negotio, amplius iam pro nobis non orat: nec quidquam pro nobis offert; sed ad meritum pro alio requiritur oratio pro illo; atque meriti applicatio: ergo Christus post mortem nihil nobis meretur. Probat: maiorem: nam Christus videt, post completam suam passionem, nullo modo necessariam esse orationem, nec meriti applicationem pro hominibus redimendis; ergo nec orat pro illis, nec sua merita offert, vel applicat pro hominibus redimendis, vel ad aliquid illis merendum.

59 *Contra 1.* Displicet hoc fundamentum primo: quia sententiam communem alligat principio incerto, & Theologis minus grato, neganti Christum pro nobis orare, cuius contrarium, nempè, Christum in cœlo orare, probabilius est, & communis, vt docet Lorca *disp.80. num.5.* ex D. Thom. *in 4. dist.15. q.5. art.6. quæstiunc.2. ad 1. Ad Romanos 8. lect.3. & ad Hebræos 7. lect.4.* *Secundò.* Secundò: nam etiam videbat Christus in præsenti vita mortali non esse necessarias tot actiones meritorias pro hominibus redimendis, sed vnicam ex illis sufficere: imo & superabundare; & tamen non vnicam, sed plures actiones obtulit in hominum redemptionem: ergo etiam si in cœlo existens videat, necessariam non esse noui meriti

meriti applicationem, poterit nihilominus noua merita applicare, vt suam erga homines maximam charitatem ostendat, iterum atque iterum merendo, quod in hac vita promeruit, nisi *Tertiò.* aliunde hoc repugnet. Tertiò: quia vt in eodem capite fatetur Vazquez, non repugnat præmium iam promeritum, nouis actibus mereri, & idem nouo titulo debitum facere: ergo quamuis Christus videat totam hominum redemptionem esse ipsi debitam propter eius vitæ opera, poterit, nisi aliundè repugnet, noua merita applicare, vt eandem redemptionem nouo titulo debitam faciat, sicut, teste Vazquio, contigit in meritis Christi viatoris.

60 *Prob. ab alijs ex Paul. ad Hebr.* Secundò alij probant ex illo Pauli ad Hebræos 10. *Vna enim oblatione consummauit in æternum sanctificatos*. Et ad Hebræos 9. *Christus autem existens Pontifex introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuenta*. Sed si Christus, adhuc post mortem, nostram mereretur salutem, non diceretur vna sui corporis oblatione consummasse sanctificatos, nec æternam redemptionem sua morte inuenisse, siquidem adhuc per meritum quæreret redemptionem, & iustificationem sanctificatorum: ergo nihil post mortem meretur.

61 Hoc argumentum efficaciter concludit, si id, quod semel efficientiam meritoriam adæquatam, & perfectam terminauit, iterum non potest sub nouo merito cadere; secus autem si merito perfecto alicuius præmij supposito, potest quispiam idem præmium nouis actibus mereri, illud nouo titulo debitum efficiendo. Primum patet, vt enim ex allegatis testimonijs manifestè colligitur, Christus per actiones huius vitæ sua morte consummatas, homines perfectè redemit, & omnia dona gratiæ promeruit: ergo si supposito merito adæquato, & perfecto non potest supra idem præmium caussalitas meritoria iterari; Christus peracto iam nostræ redemptionis negotio, suaque morte consummato, nihil meretur hominibus. Secundum ex opposito fundamento probatur, etenim ex verbis Pauli allegatis tantum habetur, Christum per huius vitæ labores sua morte consummatos perfectè nos redemisse, nobisque omnia dona gratiæ adæquatè, & consummatè meruisse; at ex hoc non sequitur quod Christus per noua opera ab ipso post mortem facta, iterum non meruerit eadem dona hominibus merito non necessariò, sed voluntariò, si id, quod perfectè est promeritum potest iterum, atque iterum sub nouis meritis cadere: ergo hac sententia admissa, quam plures probabiliter docent, non conuincitur testimonijs adductis, Christum non mereri post mortem.

62 *Suadetur 1. pars conclusionis 1. ex D.Th.* His igitur prætermissis, suadenda est prima pars nostræ conclusionis primo; quia illam docet D. Thomas *in præsenti art.2. ad 1.* illis verbis: *Et ideò, quia nunc non est viator, non est in statu merendi.* Et *infrà q.50. art.6. in corp. & solut. ad 2.* vbi negat mortem Christi in facto esse meritoriè nostram salutem caussasse: & *q.56. art.1. ad 3.* vbi id etiam negat de Christi resurrectione, & *q.57. art.6. ad 1.* vbi idem negat de ascensione; quorum ratio nulla est alia, nisi quia hæc omnia extra statum viæ eueniunt: ergo iuxta D. Thom. Christus post mortem non meruit.

63 *Secundò ratione.* Deinde suadetur ratione ex præallegatis locis desumpta; vna enim ex conditionibus ad meritum necessarijs in alijs hominis est status viatoris; sed nulla est ratio, excipiendi ab hac conditione, & generali regula, Christum: ergo post mortem non meruit; sta-*Minor ostēditur primò.* tus enim viæ per mortem finitur. Minor constat: tùm, quia ad istam exceptionem nullum adest fundamentum; tùm etiam: nam infinitas meritoria operationum Christi oppositum potius *Secundò.* suadet, nimirum, quod etiam si meritum aliorum hominum non terminaretur in via, meritum Christi in illa terminaretur, vtpote, ob suam infinitatem ad omnia promerenda sufficiens; ac per consequens longiori sui protractione non indigens. Maior autem est communis Theologorum sententia *1. 2. q. 114. art. 1.* *Paul. ad Galat. 6.* & constat ex illo Pauli ad Galatas 6. *Dum tempus habemus operemur bonum:* vbi Hieronymus *in commentarijs maioribus: Tempus,* *Hier.* inquit, *sementis, vt diximus, tempus est præsens, & vita, quam currimus, in hac, licet nobis, quod volumus seminare, cum ista, vita transierit, operandi tempus aufertur: vnde & Saluator ait; operamini, dum dies est, veniet nox, quando iam nullus poterit operari.* Cui interpretationi assentiunt Chrisostomus, Ambrosius, & Anselmus super eundem locum, & D. Thom. *lect. 2. ad finem,* his ver-*S. Thom.* bis: *Ergo dum tempus habemus, idest, in hac vita, quæ est tempus seminandi.* Ioannis 9. *Me oportet operari opera eius, qui misit me, do-* *Ioann. 9.* *nec dies est, venit nox,* & Ecclesiastes 9. *Quodcumque potest operari* *Eccl. 9.* *manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia erunt apud inferos, quo tu properas.* Quibus verbis interpretatione ex Hieronymo adductam amplectitur D. Thom. eamque alijs testimonijs confirmat.

64 *Vazquez respond. huic rationi.* Hæc ratio, quæ communis est apud Theologos, displicet Vazquio *in præsenti disp.76. art.1. nu.3.* eo quod, licet conditio viatoris sumpta ex parte carnis, & corporis mortalis necessaria sit, vt aliquis sibi mereatur dotes gloriæ corporis; non tamen est vllo modo necessaria ad rationem meriti, quod pro alio aliquid est obtinendum, nec ad merendum sibi nominis exaltationem: vnde ex eo quod Christus Dominus per mortem, statum viatoris finierit, non rectè à nobis colligitur, non posse hominibus dona gratiæ mereri. Ita vbi *proximè, & disp.74. cap.1. nu.2. & 1.2. disp. 216. cap.4.*

65 *Doctrina hec Vazquez displicet frequentius Theolog.* Hæc tamen doctrina istius Auctoris displicet frequentius Theologis, & omissa illa quæstione, an, scilicet, status viæ ex natura rei, vel ex sola voluntate diuina, vel ex lege Dei, in rerum naturis præhabita congruentia fundata, requiratur ad meritum, de qua 1. 2. q. 114. art.1. quod absolutè, siue ex hoc, siue ex illo capite necessarius sit ad quemcumque modum meriti; ostenditur primo, nam ex opposito fieret beatos de facto plura dona gratiæ viatoribus promereri; consequens est falsum: ergo *Reijcitur 1.* status viæ absolutè est necessarius ad meritum. Patet sequela: possunt namque; vt fatetur Auctor contrarius; & aliàs maximo charitatis affectu nos prosequuntur: ergo de facto applicant sua merita pro donis gratiæ viatoribus obtinendis. Falsitas autem consequentis, quod apertè concedit Vazquez 1.2. *disp.216. cap.4. nu.31.* probatur: si namque beati nobis merentur dona gratiæ de congruo sequeretur Christum in cœlo existentem, illa nobis de condigno mereri; consequens est contra Vazquez: ergo beati de facto nobis non merentur dona gratiæ. Probatur sequela: nam si Christus non mereretur illa dona de condigno, quæ de congruo merentur beati, maximè, quia in statu vitæ illa perfectissimè meruit: at hæc ratio nulla est; cum possit præmium perfectè promeritum, iterum sub merito cadere, vt fatetur Vazquez *in præsenti disp.76. cap.1.* ergo si beati nobis merentur dona gratiæ de congruo, illa Christus nobis de condigno meretur.

66 *Secundò.* Secundò: nam si ad merendum pro alijs non exigitur status viatoris, nec ad merendum sibi dona aliqua accidentalia, status iste exigetur; consequens est falsum: ergo & prædicti Auctoris doctrina. Sequelam concedit Vazquez, vt vidimus. Falsitas au-*Falsitas consequentis prob. primò.* tem consequentis probatur primo: nam exinde sequeretur beatos sibi de facto mereri gaudia aliqua accidentalia; nulla enim potest assignari ratio discriminis inter meritum donorum accidentalium, & accidentalium gaudiorum; at hoc negat Vazquez *1. part. disput. 230.* ergo tenetur negare illud. Secundò proba-*Secundò.* tur: si namque beati sibi merentur dona aliqua accidentalia, v. e. nominis exaltationem, sequeretur, Christum sibimetipsi mereri nominis exaltationem; consequens ab hoc Auctore negatur: ergo negari debet; beatos sibi mereri accidentalia dona. Tertiò: *Tertiò.* nam exinde fieret, quod beati sibi mereantur gloriam corporum suorum; consequens est falsum, & à nullo admissum, quem viderim: ergo & tradita doctrina. Patet sequela: nam iuxta Auctorem contrarium solum ad meritum essentialis beatitudinis exigitur status viæ, hoc est coniunctionis ad corpus passibile, & carentiæ claræ visionis: ergo sicut meritum beatorum extendet ad exaltationem nominis, & dona alia accidentalia, illud etiam debet extendere ad beatitudinem corporis, qua vsque in iudicij diem carent animæ beatorum.

67 *Quartò.* Quartò denique probatur ex alio inconuenienti, quod ex solutione tradita sequitur, nimirum, animas in Purgatorio mereri de condigno essentialem beatitudinem; consequens est falsum, vtpote communi Theologorum sententiæ repugnans, quod & ipse Vazquez negat 1. 2. *disp.216. cap.4. nu.31.* ergo & tradita solutio. Probo sequelam, ex eo in sententia istius Auctoris status beatitudinis non pugnat cum merito doni accidentalis proprij; benè verò cum merito essentialis beatitudinis, quia istam potiuntur beati; dona verò accidentalia non sunt plenè consequuti: ac proinde possunt in illa per noua merita tendere; sed animæ Purgatorij non possident beatitudinem animæ: ergo quamuis iam sint constitutæ extra huius vitæ cursum, possunt in Purgatorio existentes illam sibi promereri, illamque merentur de facto.

68 *Respōdet Vazquez.* Respondet Vazquez *loco proximè allegato,* animas Purgatorij, ideò non mereri essentialem beatitudinem: quia licet non fuerint consequutæ præmium, & fruitionis statum, quem meruerunt in hac vita; tamen iam sunt extra statum viæ sua natura destinatæ in tale præmium, tametsi quousque tollantur quædam minora peccata detineantur in Purgatorio, quod non sufficit, vt di-*Contra 1.* cantur in via, statuque merendi permanere. Hæc tamen solutio est omninò voluntaria; non enim potest ratio, vel apparens reddi, cur status viæ sumptus pro coniunctione animæ ad corpus mortale, & passibile sit suaptè natura exactus ad meritum vitæ æternæ, & cur non sufficiat carentia possessionis beatitudinis competens animabus Purgatorij, etsi à corpore separatis: ergo vt Vazquez solidè, & cum fundamento loquatur, tenetur recurrere ad ordinationem diuinam taxantem pro termino meriti, terminum vitæ mortalis, quo dato, idem erit dicendum pro merito donorum accidentalium ipsi subiecto merenti, & ad promerendum alijs.

69 *Secundò.* Quod item alio exemplo monstratur, nempè, in Enoc, & Ælia, quos existere in Paradiso terrestri tradit communis consensus, & non mereri augmentum essentialis beatitudinis tenet vbi *proximè* Vazquez cum frequentiori sententia: at huius alia ratio nequit reddi, nisi ordinatio diuina; cum viuant in corpore mortali, & passibili, nec conditionem aliquam habeant ex natura rei pugnantem cum merito beatitudinis: ergo tenetur Vazquez,

quez, vellit, nolit, recurrere ad diuinam ordinationem, quod enim in eo statu, & loco, peculiari Dei ordinatione extra communem modum reseruentur, quod Vazquez pro causa assignat, cur Prophetæ non mereantur; quam repugnantiam habet ex natura rei cum merito beatitudinis? Certè nullam: asserendum ergo est, ideò in illo statu non mereri, quia Deus ita ordinauit, quod, scilicet, nullus mereatur, nisi in corpore mortali, iuxta communem modum viuendi, quo dato, idem etiam dicendum est de merito præmij accidentalis, & de merito ordinato ad præmium consequendum alijs.

70 *Secunda pars conclusionis prob. 1.* Et ex his secunda pars conclusionis suadetur primo ex D. Thoma *infra q. 50. art. 6. in corpore, & solut. ad 2.* illis verbis: *Dicendum, quod mors Christi secundum quod consideratur in facto esse, etsi non est ad nostram salutem operata per modum meriti, est tamen operata per modum efficientiæ, vt dictum est*; at in instanti extrinseco vitæ Christi, & intrinseco morti, est mors Christi in facto esse; cum sit verum dicere in illo, Christus mortuus est: ergo Christus in instanti physico mortis non meruit. *Secundò.* Secundò probatur; vt enim ex dictis constat, status viæ sumptus pro coniunctione animæ ad corpus mortale, & passibile, est conditio exacta ex diuina ordinatione ad merendum sibi, vel alijs; sed in instanti physico mortis non fuit anima Christi corpori mortali vnita: ergo in illo in instanti non meruit. Minor, in qua est difficultas, probatur, ex communi Philosophorum sententia, quam non negat Caietanus, docente, viuentia desinere esse, non per vltimum sui esse, sed per primum sui non esse: ergo in instanti physico mortis Christi fuit verum dicere, nunc primo, non est Christus, vt homo, vel vt viuens vita mortali; & immediatè ante hoc fuit: ergo verum fuit dicere, nunc primo, anima Christi non est eius corpori vnita; & consequenter in illo instanti anima Christi Domini non erat corpori mortali coniuncta.

§. VIII.

Argumenta contra primam partem conclusionis diluuntur.

71 *Arg. 1. contra 1. partem concl.* Contra primam conclusionis partem arguitur primo; Christus nunc in cœlo existens orat pro nobis ad Patrem, vt constat ex illo Ioannis 14. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclytum dabit vobis.* Et Ioannis 2. *Aduocatum habemus apud Patrem Iesum Christum.* Ad Romanos 8. *Christus Iesus, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* Constat etiam ex Cypriano *lib. 4. epistolarum epist. 4.* Augustino *præfatione in Psalmum 85.* Ambrosio *super cap. 8. ad Romanos.* Bernardo *serm. de Natiuitate Mariæ.* Et ex D. Thom. *in 4. dist. 15. quæst. 4. art. 6. quæstiunc. 2. ad 1. 2. 2. quæst. 83. art. 11. in corpore.* Et præterea à paritate sanctorum in patria existentium, quos orare pro viatoribus docet communis sententia, probatque Angelicus Doctor loco proximè citato, quia oratio vnius pro alio prouenit ex charitate; sancti autem existentes in cœlo, perfectioris sunt charitatis: quæ ratio à fortiori conuincit de Christo in cœlo existente; sed oratio meritoria est: tum, quia est impetratoria, vt docet D. Thom. *vbi proximè art. 15.* impetratio autem meritum est; vt constat ex Augustino *epist. 105.* vbi ait: *Nec remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat.* Tum etiam, quia vt docet D. Thom. vbi proximè: oratio ex charitate habet efficaciam merendi; oratio autem Christi etiam in cœlo existentis ex maximo dilectionis affectu procedit: ergo in cœlo existens mereretur, & consequenter meruit post mortem.

Ioan. 14. Ioan. 2. Rom. 8. Cyprian. August. Ambros. Bern. S. THO. Minor probatur 1. S. Aug. Secundo.

72 *Duplex solutio omittitur. Vazquez. Medina.* Prima huius argumenti solutio negat maiorem: ita Vazquez *disp. 82. à cap. 2.* plura PP. referens testimonia; & ex nostris Medina *infra quæst. 21. art. 1.* Secunda distinguit maiorem; illamque concedit de oratione, merita præcedentia purè applicante; negat autem de oratione ratione propriæ bonitatis aliqua ratione impetrante; & sub eadem distinctione minoris, negat consequentiam; oratio etenim tantum applicatiuè, & vt mera conditio concurrens meritoria non est. *Hurt.* Ita Puente Hurtado *disp. 79. sect. 3. subsect. 1. §. 15.* *Vera solutio.* Missa tamen huius rei discusione *ad quæst. 21. infra*, vbi propriam sedem habet: ad argumentum respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; meritum *S. THO.* enim, etiam congruum, ab impetratione distingui constat clarè ex D. Thoma 1. 2. *quæst. 114. art. 9. ad 1.* vbi concedit, donum perseuerantiæ cadere sub impetratione; non autem sub merito, & 2. 2. *quæst. 83. art. 16.* vbi docet, peccatorem petendo aliquid à Deo impetrare; & tamen solut. ad 2. negat, quod mereantur à Deo, his verbis. *Et quamuis eius oratio* (scilicet peccatores) *non sit meritoria; potest tamen esse impetratiua, quia meritum innititur iustitiæ, sed impetratio innititur gratiæ.* Et in eadem *quæst. art. 11.*

73 *ad 1.* docet, Sanctos orare pro beatitudine corporis, illamque impetrare, & nobis beatitudine animæ; cum tamen omne meritum à beatis excludat: quod etiam docuerat *in 4. dist. 45. q. 3. art. 3. ad 4.* vbi affirmat, beatos, etsi non sint in statu merendi esse tamen in statu impetrandi: & 2. 2. *quæst. 83. art. 15. ad 3.* vbi docet, efficaciam meriti orationis inniti charitati; efficaciam vero impetrandi inniti principaliter fidei: sentit ergo Angelicus Doctor rationem impetrationis distingui à ratione meriti, ab illaque separabilem esse; ac per consequens, ex eo quod Christus in cœlo pro nobis oret, & dona, quæ postulat impetret, malè colligitur in cœlo nobis mereri. Et quidem Sanctos in cœlis Deum pro nobis orare, catholicè negari non potest: vel ergo merentur, vel non; si secundum dicatur, ex oratione, ac impetratione, non colligitur meritum si primum nec inconueniens erit, quod Christus in cœlo existens mereatur; ratio enim negandi meritum Christo nulla alia est, vt supra vidimus, nisi quia extra statum viæ existit, quæ ratio manifestè euanescit, si sanctis in cœlo existentibus conceditur meritum.

Nec oppositum conuincit testimonium Augustini: nam interpretandus est, vel de merito largè pro quomodolibet conducente ad salutem, vel de impetratione, non quæ orationis propria est, & à merito distinguitur; sed communi alijs virtutum operibus, qualiter cum merito congruo coincidit, & de hac impetratione loquendo, vera est conditionalis Augustini, quod nempè peccatorum remissio non est sine aliquo merito si fides hanc impetrat. Ad secundam minoris probationem dicatur, orationem habere ex charitate efficaciam merendi, quando meritoria est, non autem omnis oratio ex charitate procedens est meritoria, vt ex D. Thom. vidimus vnde ex eo quod Christi oratio in cœlo ex maxima Charitate procedat, non sequitur quod meritoria sit. 74 *Augustinus interpretatur. Ad secundã minoris prob.*

Sed dices, oratio Christi, vtpote infiniti valoris, non potest non esse condigna doni postulati à Deo: ergo eo ipso, quod pro nobis oret, meretur de condigno donum postulatum ab ipso. Respondeo, concesso antecedenti de condignitate, quoad sufficientiam, negando consequentiam; quia ad meritum actuale non sufficit condignitas operis; sed insuper est necessaria applicatio à merente facta ad præmium; licet autem omnis Christi postulatio ob suum infinitum valorem condigna sit omnis præmij, quia tamen Christus illam ad præmium promerendum non dirigit, ideo meritoria non est. 75 *Dices. Respondetur.*

Instabis, non stat Christum aliquid postulare, & suam orationem non dirigere ad rem postulatam, & intendere illam consequi: ergo oratio ex defectu applicationis à ratione meriti nequit defficere. Respondeo, distinguendo antecedens: tanquam meritum ad præmium, nego antecedens: tanquam impetrationem ad impetrationis terminum, vel obiectum, concedo antecedens, & nego consequentiam; quia vt oratio meritoria sit, non sufficit dirigi à petente ad rem postulatam per modum impetrationis; sed est necessarium dirigi ad rem postulatam, tamquam ad præmium: hoc autem modo non dirigit Christus existens in cœlo orationem suam ad dona, quæ nobis postulat; non enim intendit orationem sua hæc dona nobis mereri, nec Deum in vi illius hæc dona nobis impertienda obligare; sed merita, quæ in mortali vita execuit Deo repræsentare, & desiderium quod habet, vt dona illa nobis concedantur à Deo; & idcirco tametsi pro nobis oret, & dona petita impetret, non tamen illa meretur per orationis actum, quo Deum in cœlis orat. 76 *Instabis. Respond.*

Sed dices, sequi ex ista solutione orationem Christi in cœlo, nec impetratoriè ad dona nobis à Deo concedenda concurrere; consequens non admittemus: ergo nec traditam solutionem admittere debemus. Probatur sequela; vt enim oratio impetret, debet sua bonitate largientem aliqua ratione mouere, & non vt pura conditio ad donum postulatum concurrere: aliàs nulla ratio esset, cur oratio omnimode naturalis non esset impetratoria gratiæ, cuius contrarium *tract. de prædest.* cum communi sententia docuimus: at iuxta solutionem datam oratio Christi Domini in cœlo non mouet Deum ratione bonitatis propriæ, sed tantum vt applicatio meritorum, quæ in præsenti vita exercuit: ergo nec impetratoriè ad dona nobis à Deo impertienda concurrit. 77 *Dices.*

Respondeo, negando sequelam: ad illius probationem distinguo maiorem: debet aliqua ratione per propriam bonitatem mouere, per modum meriti, nego maiorem: per modum impetrationis, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Pro cuius intelligentia animaduertendum est, triplicem posse in oratione meditari, reperirique concursum. Primus est per modum proponentis, in quo tantum, vt pura conditio concurrit, quandoque mouendo Deum ad misericordiam; quando scilicet proprij subiecti, vel alterius miseriam repræsentat, & quandoque ad iustitiam; cum scilicet proprij, vel alieni subiecti merita repræsentat. Secundus est meriti condigni; cum supra obsequium æquale præmio fundatur, vel congrui; cum fundatur supra rationem obsequij inæqualis cum præmio. Tertius est impetrationis. Animaduertendo secundò, multiplex inter rationem meriti, & rationem impetrationis in oratione repertas intercedere discrimen. 78 *Respondetur. Triplex meditatur orationis cõcursus. Secũdus. Tertius.*

Primum est, quod oratio quoad efficaciam merendi principaliter innititur charitati, sicuti, & alia opera rationem meriti ex charitate sortiuntur. Quoad efficaciam vero impetrandi principaliter innititur fidei; quia scilicet per fidem obtinet homo notitiam omnipotentiæ diuinæ, & misericordiæ, ex quibus impetrat 79 *Ratio meriti, & impetrationis in*

oratio,

oratione multiplex discrimẽ impetrãt. *Primum.* *Secundũ.* *Tertium.* oratio, quod petit. Ita D. Thom. *2.2. q* 83. *art.*15. *ad*2. *arg.* Discrimen secundum est, quod meritum statum gratiæ in subiecto requirit; secus autem ratio impetrationis. Sic D. Thom. *Vbi proximè art.*16. *in corp. & solut. ad*2. Tertium est, quod meritum innititur iustitiæ; efficacia autem impetrationis innititur gratiæ, & liberalitatis largientis. Sic D. Thomas: *vbi nuper art.*16. *solut. ad* 2. *in* 4. *dist.*5. *q.*4. *art.*7. *quæstiunc.*3. *in corp. & dist.*45. *q.*2. *art.*1. *quæstiunc.*1. *in corp.* ibi. *Dicendum, quod meritum Deum obligat ad sui remunerationem ex iustitia stricta, si sit meritum condignum, vel potentiali, secus meritum congruum, quod Deus obligatus ex gratitudine præmiat; impetratio autem non obligat Deum ex iustitia, sed petitum obtinet ex sola liberalitate largientis*: ex quo infert D. Thomas *loco vbi vltimo*, quo cum impetratio orationis sit secundum liberalitatem diuinam ad omnia se potest extendere, quæ potestati diuinæ sunt subordinata; secus autem ratio meriti in oratione reperta: vnde potest vnus alteri impetrare primam gratiam; secus autem illam valer de condigno mereri.

80 Et *in* 4. *dist.*15. *q.*4. *art.*7. *quæstiunc.*3. *in corp. & solut. ad* 4. ex eodem principio colligit, non perseuerantem in oratione quandoque mereri, sed non impetrare, quia impetratio importat consequutionem ex proposito, & liberalitate largientis meritum vero ordinem iustitiæ ad consequutionem; impedimentum autem interueniens per instabilitatem, etsi tollat consequutionem, non tollit ordinem ad illam; & ideo non tollit meritum; bene autem impetrationem. *Quartũ.* Quarto differunt impetratio, & meritum, quod ratio meriti communis est omnibus virtutum actibus, vt à charitate imperatis: ratio vero impetrationis orationi propria est. Ita D. Thomas *q. proximè allegata art.*13. *in corp.* illis verbis: *Secundus autem effectus orationis est ei proprius, quod est impetrare.*

81 *Quintũ.* Ex quibus quintum colligitur inter meritum, & impetrationem discrimen, nempè, meritum in ratione obsequij Deo facti fundari; cum enim Deum, vt remunerantem ex iustitia respiciat, debet in illius aliqualem vtilitatem fieri, impetratio verò non ita, sed in propria honestate, quæ in postulando, Deumque peccando inuenitur, non attenta ratione obsequij. *Sextum.* Ad denique sextum, ad meritum applicationem merentis; ad præmium, & intentionem, saltim implicitam, Deum obligandi, Deique promissionem, vel omnia simul requiri. Deus enim nequit ex iustitia obligari, nisi vel promisserit sub conditione onerosa præmium, à puris creaturis; nec à Christo potest obligari, nisi ex hac intentionem Deum obligandi, præmiumque merendi operetur: Impetratio autem nec Dei promissionem requirit, nec quod orans Deum sua oratione intendat obligare, vt ab ipso aliquid impetret; sed solum quod ex fide, aut firmo iudicio Dei omnipotentis procedat, & humiliter dirigatur ad Deum ipsum deposcendo, ac depræcando.

82 *Solutio vltimæ instanti.* Ex quibus constat vltimæ instantiæ solutio: non enim negamus Christum orantem in cœlo honestate suæ orationis Deum ad postulata concedenda mouere, vt largiatur liberaliter quantumest ex vi talis honestatis; sed tantum quod ex vi illius Deum obligare intendat, vt talis honestatis, pro tunc remuneratorem. Constat vlterius, cur in cœlo impetratio sit, & non meritum: cuius ratio vnica est diuina voluntas ordinans, vt solum in via, tam Christus, quam cæteri sancti, vel sibi, vel alijs mereantur, & istum terminum non præfigens impetrationi Christi; & aliorum sanctorum.

83 *Arguitur secundo.* Secundo arguitur; Christus enim vulnere lateris meruit: ergo meruit post mortem. Antecedens probatur. Auctoritate PP: asserentium ex vulnere lateris Sacramenta, aut illorum virtutem emanasse. *Cyrillus.* *Chrysost.* *Theofil.* Ita Cyrillus, Chrysostomus, & Theofilatus *in cap.*19. *Ioannis*. *Ambros.* Ambrosius *homilia* 10. *in Lucam.* *August.* August. *tract.*15. *in Ioannem, & tract.* 120. *Leo.* Et Leo Papa, *epist.*4. *cap* 6. his verbis: *Tunc generationis potentiam sanxit, quando de latere ipsius profluxerunt sanguis redemptionis, & aqua baptismatis*. Sed non effluxerunt physicè: ergo meritoriè, & consequenter Christus meruit lateris apertione, atque vulnere. *Respõdet.* Respondeo negando antecedens; ad cuius probationem, missa quorundam sententia, quos sine nomine refert Vincentius de gratia Christi *q.*5. *pag* 412. *Vincent.* asserentium, Christum prædictum vulnus ante mortem accepisse; quam Vincentius vt hæreticam reijcit, pugnat enim apertè cum contextu Ioannis *cap.*19. Misso igitur istorum Theologorum errore.

84 *Ad probationẽm antecedẽtis respõdet.* 1. *cũ Vincẽtio.* Respondeo primo cum Vincentio *vbi proximè*, distinguendo, aut explicando PP. testimonia de effluxu Sacramentorum ex vulnere Christi vt meritorio obiectiuè, vt obiecto scilicet actus, quo Christus dum viueret, tum mortem; tum etiam lateris vulnus voluntariè acceptauerit; non autem, vt meritorio formaliter; ex quo, vt clarè constat, non sequitur Christum post mortem meruisse. *Secundo cum eodẽ Vincent.* Vel secundo cum eodem Vincentio possumus PP. testimonia explicare de effluxu Sacramentorum à vulnere lateris Christi in genere causæ exemplaris, ad modum quo resurrectio Christi causa fuit resurrectionis nostræ à peccato; iuxta illud Pauli: *Resurrexit propter iustificationem nostram*: vbi ly *propter* non causam meritoriam, sed exemplarem nostræ iustificationis designat. *Tertio alij respond.* Tertio alij explicant de causa figuratiua Sacramentorum, præcipuè Eucharistiæ, & Baptismi.

85 *Vltimo respõderi potest.* Vel denique respondere possumus, vulnus illud fuisse causam virtutis Sacramentorum, non meritoria, sed efficientem, qualiter mortem Christi in facto esse nostram salutem causasse, docet D. Thom. *infra q.*50. *art.*6. Et de sepultura Christi idem docet *q.*51. *art.*1. *ad*2. Et de Christi resurrectione *q.*56. *art.*1. & 2. nempè nostram, tum corporum physicam resurrectionem, tum resurrectionem animæ à culpa, non meritoriè, sed efficienter causare. Quomodo autem actiones, aut passiones, quæ modo physicè non existunt, possint physicè efficienter influere, ingentem habet difficultatem, huius tamen loci non est, & ideò nec libet, nec vacat illam in præsenti examinare. Videantur Caietanus, Medina, & Nazarius *infra q.*50. *art.*6. & Vincentius de gratia Christi *q.*6. *pag.* 817. Nobis enim sufficit pro præsenti difficultate, quod vulnus lateris Christi post mortem eum influxum habuerit in Ecclesiæ Sacramenta, aut in illorum virtutem, quem passio, sepultura, atque illius resurrectio habuerunt in hominum iustificationem.

§. Vltimus.

Argumentis contra secundam partem conclusionis occurritur.

86 *Cõtra secundam partẽ conclusionis arguit.* 1. Deinde contra secundam partem conclusionis arguitur primo: Christus moriendo nos meritoriè redemit, iuxta illud: *Qui mortem nostram moriendo destruxit, & vitam resurgendo reparauit*; sed in instanti physico mortis verum erat dicere *Christus moritur*: ergo in illo instanti nos meritoriè redemit: ac per consequens in prædicto instanti meruit. *Respõdet.* Respondeo distinguendo, vel explicando maiorem: moriendo morte accepta in fieri, non coniuncto in eodem instanti cum facto esse mortis, concedo maiorem: sumpta morte in facto esse, aut in fieri simul cum facto esse existente, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; quia in instanti physico mortis non verificatur, Christum mori in fieri non existente simul cum facto esse; & ideò non verificatur nos redimere meritoriè; & ratio est iam data, nimirum, in illo instanti, animam Christi non esse coniunctam corpori: ac proinde nec in statu viæ, qui ex diuina ordinatione est ad meritum designatus: nec testimonium contra distinctionem traditam facit: nam iuxta illam explicandum est, nimirum, moriendo, mortem nostram destruxisse, meritoriè, morte accepta in fieri, non autem in facto esse, etsi de illa sic accepta verificari possit mortem nostram destruxisse, non meritoriè, sed efficienter; sicut de Christi resurrectione dicitur, vitam nostram reparasse efficienter, non meritoriè; de quo videndus est D. Thomas *infra q.*50. *art.*6. & *q.*56. *art.*1. & 2.

87 *Dices.* Sed dices, Christum moriendo mortem nostram destruxisse, ac nos redemisse verificandum est in rigore, & verborum proprietate; cum id passim in Scriptura inueniatur; & aliàs ex rigorosa, & propria acceptione nullum inconueniens sequatur; sed id accipi de morte in fieri, non autem in facto esse, proprietatem verborum non saluat: ergo intelligendum est de morte, vt in facto esse. Minor probatur, quia namque homicidium consistit in facto, ex proposito occidendi, non dicitur aliquis homicida simpliciter, sed secundum quid, & mentalis; & similiter gladio aliquem percutiens percusione in mortem tendente, non dicitur perfectè homicida, sed secundum quid, & inchoatiuè, vsque dum mors subsequatur; sed mori in facto consistit: ergo ex moriendi proposito non dicitur aliquis moriens simpliciter, sed secundum quid, & mentaliter, & ex causa mortis accepta, & ad mortem inclinante, in quo consistit mors, prout in fieri, non dicitur simpliciter moriens, sed secundum quid, & inchoatiuè: ergo redimere nos per mortem meritoriè, non verificatur simpliciter, & in rigore, ac proprietate verborum, per mortem in fieri concurrentem meritoriè ad nos redimendum, sed tantum per meritum redemptionis nostræ à morte, prout in facto esse: ac per consequens, vt verificetur in verborum proprietate, Christum moriendo nos meritoriè redemisse, necessariò est asserendum, Christum nostram redemptionem meruisse per mortem in facto esse.

88 *Respondetur.* Respondeo, mortem posse dupliciter accipi; vel in fieri antecedenti ad factum esse, etsi cum illo connexo, & in facto esse; vel in fieri simultaneo cum illo; & quamuis prima acceptio non sit omnimodè stricta, & rigorosa in sensu Phylosophico; est tamen in sensu Theologico stricta; cum enim quod parum distat, pro nihilo reputetur, fit vt mortem in fieri infallibiliter connexam cum morte in facto esse, absolutè mortem appellauerit; & licet mors sumpta in facto esse, strictiùs sumatur: quia tamen incapax merendi, est ob rationem supra factam, fit consequens, quod de illa sic sumpta verificari nequeat, fuisse hominibus meritoriam, ne principium Theologis commune destruatur, nempè, statum viæ necessarium esse ad meritum; etsi possit verè affirmari de illa efficienter nostram salutem causasse, Christumque per mortem in facto esse, efficienter nos redemisse, vt D. Thomas docet *infra q.*50. *art.*6.

89 Denique arguitur: voluntarium, aut liberum in causa ineuitabili,

Arguitur vltimo. tabili, est sufficiens ad meritum; sed mors Christi in instanti physico fuit Christo libera, & voluntaria in causa ineuitabili, ipsi voluntaria, & libera: ergo meritoria fuit; & consequenter Christus in instanti mortis meruit. Minor constat: nam mors in instanti extrinseco vitæ, & morti intrinseco sequuta fuit ad mortem, prout in fieri pro tempore antecedenti, & immediato ad instans intrinsecum mortis; sed mors prout in illo fieri antecedenti fuit Christo libera, & voluntaria: ergo mors Christi in instanti intrinseco sui, & extrinseco vitæ fuit voluntaria, & libera Christo in causa ineuitabili sui. Maior probatur: voluntarium, & liberum in causa ineuitabili est ad peccandum sufficiens, vt constat; tum in pollutione nocturna, quam esse peccatum formaliter, & non solum effectum peccati, cum frequentiori Thomistarum sententia docuimus 1.2. *q.71. art.5.* constat etiam in morte ex veneno voluntariè propinato sequuta, & in illa, quæ sequitur ex emissione sagittæ; mors enim in his casibus non est in se ipsa libera, & voluntaria formaliter, sed tantum in causa, ad quam ineuitabiliter sequitur; & tamen est peccatum, & non solum effectus peccati: ergo pariter voluntarium, & liberum in causa ineuitabili erit ad merendum sufficiens.

90 *Si fortè respòdeas.* Dices: plus ad merendum, quam ad demerendum requiri: vnde voluntarium purè omissiuum, quod est ad peccandum sufficiens, non sufficit ad merendum. Voluntarium etiam in capite, est sufficiens ad peccandum, vt constat in Adamo, cuius voluntate peccauimus, & tamen hoc genus voluntarij ad meritum sufficiens non est: ac per consequens, ex eo quod voluntarium in causa sit ad peccandum sufficiens, non rectè infertur, quod etiam ad merendum sufficiat. *Contra.* Sed contra: nam esto verum sit plus ad merendum, quam ad demerendum requiri; ac per consequens, quod vt quis demereatur, & peccet, non requiratur causam esse volitam in quantum causam formaliter, bene tamen ad merendum; non tamen sequitur quod si quis causam alicuius effectus formaliter velit, vt illius causa est, non mereatur per effectum ex tali causa sequutum; at Christus se voluntariè subiecit causis suæ mortis, pro instanti physico illius, prout illius causæ erant, & quatenus ex eis mors in facto esse infallibiliter, erat futura: ergo mors in facto esse, fuit illi sufficienter voluntaria, vt per eam mereretur. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: nam per solum illud discrimen saluatur differentia sufficiens inter meritum, & demeritum: ergo non est cur aliquid amplius petatur.

91 *Respondetur.* Quare aliter ad argumentum respondeo, distinguendo maiorem: si adsint cætera ad meritum requisita, concedo maiorem: si non adsint, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: deest enim status viæ, qui ad meritum est necessarius: vnde sicut beati per actus formaliter liberos nihil merentur, non ex defectu libertatis, sed conditionis viatoris, & damnati nihil, in sententia probabili, demerentur, non defectu libertatis, sed einsdem conditionis: ita mors Christi in instanti sui intrinseco, non fuit nobis meritoria ab actu libero voluntatis Christi, quo se causis mortis subiecit, non quia ex hac subordinatione non fuerit libera sufficienter, sed quia illud instans erat extra viam Christi, vtpote in quo illius anima non erat corpori mortali coniuncta, in quo viatoris status consistit. Quod si quis Caietani sententiam defensare voluerit, libertatem in morte Christi pro illo instanti, modo explicato saluando, & insuper asserendo, statum viæ ad meritum prærequisitum instans viæ extrinsecum, immediatumque comprehendere, id poterit probabiliter sustinere; sed melius est communi adhærere sententiæ. Et hæc de ista Disputatione, *M. Sent.* applicanda litteræ Magistri *in 3. dist. 18. §. 2.* ibi: *Non solum meruit Christus; quando Patri obediens, crucem subijt, sed etiam ab ipsa conceptione, ex quo homo factus est.*

DISPVTATIO QVADRAGESIMAOCTAVA.

An Christus per actum charitatis meruerit.

§. I.

Ratio dubitandi proponitur, & referuntur sententiæ.

Nu. 1. *Ratio dubitandi.* RAtio dubitandi, eaque satis efficax, & difficilis est; libertas namque ad meritum necessariò requiritur, vt tenet communis Theologorum sententia 1.2. *q. 114. art. 1.* vbi inter alias conditiones ad meritum requisitas, omnes Theologi, nullo excepto, quem viderim, libertatem assignant; atqui actus charitatis in Christo, liber non fuit: ergo Christus per illum non meruit. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: Christus vtpotè clarè, & intuitiuè diuinam essentiam videns, necessariò Deum diligebat; Deus enim clarè visus ad sui dilectionem necessitat, vt docet D. Thomas 1. 2. *quæst. 4. art. 4.* & cum illo communiter Theologi: ergo non diligit liberè Deum; & consequenter actus charitatis in Christo liber non fuit.

Hæc ratio dubitandi ob sui difficultatem adeò torsit Theologorum ingenia, vt illos in varios modos dicendi, pluresque sententias diuiserit. Quidam, illa conuicti, negarunt, Christum per actum aliquem charitatis ergo Deum meruisse; cumque actus dilectionis proximi, non à charitate Theologica, sed à beneuolentia, aut beneficientia ergo proximum in illorum sententia eliciatur, consequenter inferunt, per nullum actum Theologicæ charitatis meruisse. Hanc sententiam, pluribus alijs relatis, tenet Vazquez *disp. 74. cap. 2.* in illamque Angelicum Præceptorem conatur adducere. Secunda distinguit duplicem actum dilectionis in Christo, vtrumque ad Dei bonitatem in se, & ratione sui terminatum, vnum regulatum scientia beata, alterum regulatum scientia supernaturali infusa; & asserit, primum fuisse necessarium omninò, ac proinde non meritorium. Secundum autem liberum, meritoriumque extitisse. Refertur pro hac sententia Caietanus *supra q. 11. art. 1.* sed falsò in illam tamen inclinat *1. p. q. 82. art. 2. circa finem.* Illam tenet Ferrara 3. *Contra Gentes cap. 62. §. Ad id, quod vltimo.* Medina *in præsenti art. 3. q. 2.* & probabilem censet Vincentius *de Gratia Christi q. 5. pag. 414.* Pro qua etiam referuntur Capreolus *in 1. dist. 1. q. 2. in vltimis verbis.* Et Mag. Soto *lib. 3. de natura, & gratia c. 7.* Tenent etiam ex PP. Societatis Suarez *disp. 29. sect. 2.* Granadus *de Incarnatione tract. 14. disp. 1. sect. 1.* Eidemque vt probabiliori adhæret Valentia *in præsenti q. 19. punct. 2.* quos aliqui Recentiores ex eadem familia sequuntur. 2 Prima Sentent. *Vazquez.* Secunda. *Caiet.* *Ferrar.* *Medin.* *Vincent.* *Capreol.* *M. Sot.* *Suar.* *Gran.* *Valent.*

Tertia sententia, duos alios actus charitatis distinguit, vtrumque regulatum scientia beata; vnum, quo Deo bona intrinseca dilexit, & in illis, vt Deo bonis complacuit; alterum, quo ipsi Deo bona extrinseca voluit, nimirum, gloriam honorem, & omnia bona creata, quatenus sunt bona Dei; & asserit non meruisse per primum, quia necessarius erat; per secundum verò meruisse, quia non fuit necessarius, sed liber. Ita Lorca *disp. 72. concl. 2.* Quartam, veramque sententiam tribus assertionibus explico. 3 Tertia. *Lorca.* Quarta.

§. II.

Christum per aliquem actum charitatis meruisse, probatur.

PRima Conclusio. *Meruit Christus per aliquem actum Charitatis erga Deum, regulatum scientia beata.* Ita quoad primam partem Auctores 2. & 3. *sententiæ*, & frequentius cæteri Theologi. Ante cuius probationem aduerto, de dilectione proximi, ferè omnes fateri, Christum per illam meruisse; cum enim dilectio proximi in Christo non fuerit necessaria non est cur, sicut per actus cæterarum virtutum meruit, non meruerit etiam per proximi dilectionem. An autem à caritate virtute Theologica eliciatur secundariò; an vero ab alia virtute non est præsentis negotij, sed pertinet *ad 2.2. q. 24.* vbi cum veriori sententia parti affirmatiuæ adhæsimus. 4 *Prima conclusio.*

Hoc ita supposito, prima pars conclusionis ostenditur primo: nam iuxta D. Thom. 1. 2. *q. 114. art. 4. in corp. & solut. ad 5. & in 3. dist. 18. q. 1. art. 5. ad 5.* & pluribus alijs in locis; actus cæterarum virtutum non sunt meritorij supernaturalis præmij, nisi prout sunt à charitate imperati; sed actus aliarum virtutum fuerunt meritorij in Christo supernaturalis præmij: ergo fuerunt à charitate imperati; & consequenter dilectio charitatis imperans prædictos actus, etiam meritoria fuit. Tum, quia vt docet D. Th. radix merendi est charitatis imperium, ablata verò radice, & radicatum auferre, est necesse; & consequenter semota ratione meriti à dilectione imperante, remoueri etiam debet ab actibus imperatis. Tùm etiam: nam dilectio non necessariò, sed liberè imperat actus aliarum virtutum: ergo si actus isti, quia liberè imperati, elicitique merentur, dilectio liberè imperans esse debet meritoria. Tunc vltra, sed dilectio, ex cuius directione, & imperio actus aliarum virtutum meritorij redduntur, non proximi, sed Dei est: ergo fuit de facto in Christo aliqua Dei dilectio meritoria. Minor constat: nam iuxta D. Th. ad hoc petitur imperium charitatis, vt actus alij sint merita, vt nempè, ad finem, qui est obiectum charitatis, ordinentur, sed ordinatio ad finem, qui est obiectum dilectione talis finis potest præstari, vel saltim sine illa à nullo præstari potest: ergo dilectio cuius imperium ad meritum est necessarium, non est dilectio proximi, sed Dei; quod autem in hac ratione supponimus, & solum ex Angelico Doctore probauimus; nempè, imperium charitatis esse necessarium ad meritum, non est præsentis loci probare, sed 1. 2. *quæst. 114. art. 4.* vbi fusè à Nostris Thomistis ostenditur huius imperij necessitas. 5 *Prima pars conclusionis ostenditur* 1.

Dices, quod licet imperium charitatis, necessarium sit ad meritum puræ creaturæ, non tamen ad conditionem meriti in anima Christi Domini; eo quod quiuis actus ab anima Christi elicitus accipit à persona Verbi infinitam dignitatem. Sed contra primo: 6 *Dices.* *Contra 1.*

primo: nam etiam actuus supernaturales iustorum à gratia habituali dignitatem recipiunt; & tamen nisi à charitate imperentur, meritorij non sunt, vt supponitur in tradita solutione: ergo pariter actus eliciti à Christo, tametsi à persona Verbi infinitam dignitatem accipiant, non tamen erunt infinitè meritorij, nisi supponantur à charitate imperati. Secundo; nam ideò actus isti in puro homine meritorij non sunt, absque imperio charitatis: quia gratia non constituit meritum, sed merito dat dignitatem; sed personalis Christi dignitas non constituit formaliter meritum, sed constitutum supponit, & illi infinitam dignitatem meritoriam communicat: ergo actibus non imperatis à charitate, meritoriam dignitatem non tribuit. Tertio: nam personalis dignitas Christi, vt constituat Christi actus infinitè meritorios, alias conditiones ad meritum requisitas supponit, nempè, viatoris statum in Christo, libertatem, bonitatem, & supernaturalitatem in actibus; vnde actibus istas non habentibus conditiones, etsi tribuat dignitatem, non tamen praebet illis dignitatem meritoriam: ergo si ordinatio actus ad Deum super omnia dilectum ad meritum est necessaria, actus non sic ordinati meritorij in Christo non erunt. Quod amplius explicari potest; quia namque, vt actus meritorius sit in nobis exigitur supernaturalis bonitas, actus nullo modo supernaturalis, non fuit meritorius in Christo, vt pluribus ostendimus *supra q. 7. art. 1. disp. 23.* ergo si ad meritum nostrorum actuum exigitur charitatis ordinatio, actus Christi Domini non subditus charitatis imperio, meritorius non erit. Et augetur difficultas; quia namque ad meritum in nobis requiritur bonitas actus, dato, quod Christus actum aliquem indifferentem eliceret, meritorius non esset ex infinita dignitate personae: ergo pariter si ad meritum in nobis relatio charitatis exigitur, non obstante infinita dignitate personae, requiritur etiam in Christo.

Secundò. *Tertio.* *Explicatur hoc.* *Vrgetur.*

8 Nec refert, si cum quodam Recentiori respondeas, negando antecedens; actus enim indifferens in indiuiduo, si eliceretur à Christo meritorius esset praemij supernaturalis; eo quod à persona infinitè sancta procederet; ac per consequens dignificaretur ab illa, & infinitè meritorius euaderet. Non, inquam, refert: tum, quia contra hanc solutionem obstat nouitas doctrinae; nullus enim quem hucusque viderim, fauet, praeter illum Recentiorem, qui concedens rationem meriti actibus naturalibus Christi fortè argumento conuictus, & ignorans solutionem, rationem meriti vsque ad actus indifferentes Christi Domini protraxit. Tùm; nam esto detur in nobis actus supernaturalis indifferens, quem esse possibilem, Recentiores quidam tuentur, talis actus meritorius non erit; & tamen poterit à gratia habituali procedere; & consequenter ab illa informari: ergo, quamuis actus indifferens à persona infinitè dignitatis procedat; atque ab illa moraliter informetur, meritorius esse non poterit. Tum denique: nam ex ista solutione sequitur, quod si per impossibile actus inhonestus, & malus eliceretur à Christo, esset meritorius praemij supernaturalis; consequens absurdum est: ergo & tradita solutio. Probo sequelam; actus iste procederet, nedum ab humanitate Christi, sed etiam à supposito Verbi; cum omnes operationes egredientes ab humanitate coniuncta supposito Verbi ab illo vt *quod* egrediantur: ergo euaderet infinitae dignitatis, & meriti infiniti; cum hac sola ratione actus indifferens à supposito Verbi procedens foret meriti infiniti, quia procederet à persona infinitae dignitatis, & idcirco valoraretur ab illa.

Si respondeas. *Contra 1.* *Secundo.* *Tertio.*

9 Dices, disparem esse rationem: nam in actu indifferenti non supponitur aliquid repugnans merito, sed solum bonitatis carentia, quae per bonitatem, aut valorem receptum à persona, dignitate completur; caeterum in actu inhonesto, aut turpi, supponitur malitia moralis, quae cum merito repugnat. Sed contra primo: nam merito puri hominis non solum repugnat turpitudo, aut moralis inhonestas, sed etiam defectus honestatis moralis; & tamen iuxta doctrinam traditam, defectus honestatis moralis, non repugnat merito in Christo propter dignitatem personae: ergo pariter quamuis turpitudo moralis pugnet cum ratione meriti in nobis, non tamen pugnabit cum ratione meriti in Christo. Secundo: nam est probabilis plurium Theologorum sententia, etiam Thomistarum *1. 2. q. 18.* posse vnum numero actum esse bonum ex obiecto, & malum ex circunstantijs: ergo poterit in actu elicito, in data hypotesi à Christo, simul cum malitia ex obiecto, dignitas moralis ex persona sumpta coincedere; ac per consequens, si actus in indiuiduo indifferens à Christo Domino elicitus, propter istam dignitatem est praemij supernaturalis meritorius, etiam actus malus moraliter, dato, quod à Christo procederet, meritorius praemij supernaturalis euaderet.

Dices. *Contra 1.* *Secundo.*

10 Secundo suadetur principaliter conclusio: nam Christo concedendum est meritum maioris perfectionis possibilis; sed meritum actus charitatis, est specificè perfectius merito aliarum virtutum; & alias ex defectu libertatis non repugnat charitatis actum esse meritorium in Christo, vt ex argumentorum solutione constabit: ergo asserendum est per actum charitatis meruisse. Denique id ipsum suadetur argumento Lorcae *vbi supra* nam actus, quo Christus Deo amabat bona extrinseca ex complacentia in bonitate diuina, non erat necessarius, sed liber ergo nihil tali actui ad meritum deficiebat. Consequentia ipsis aduersarijs est nota. Antecedens autem probatur primo: nam sola bonitas increata clarè, & vt est in se proposita, voluntatem nostram necessitat necessitate exercitij, quae cum libertate repugnat; at per illum actum non attingebatur vt *quod* bonitas increata, & diuina; sed bonitas Deo extrinseca, quae est limitata, & finita: ergo actus ille non erat necessarius, sed liber. Secundo nam actus iste est participatio formalis actus dilectionis Dei, quo sibi amat bona extrinseca; sed Deus non necessariò, sed liberè appetit praedicta bona: ergo actus Christi creatus, quo Deo bona extrinseca diligebat, non erat necessarius, sed liber. Denique nam obiectum non valens necessitare ad sui amorem voluntatem increatam, nec creatam necessitare potest, nisi ratione imperfectae propositionis obiecti; sed bonum Deo extrinsecum non necessitat voluntatem diuinam; & aliàs non proponebatur Christo cum aliqua imperfectione ignorantiae, aut inaduertentiae: ergo non necessitabat ad sui amorem voluntatem Christi creatam.

Prob. 2. conclusio. *Suadetur amplius.* *Antecedens probat. 1.* *Secundo.* *Tertio.*

11 Si forte respondeat Vazquez, actum istum non esse charitatis Theologicae, cuius obiectum est sola diuina bonitas; ac proinde ex hoc, quod fuerit meritorius, non conuincitur aliquid contra ipsum, nec nostrae conclusionis intentum. In contrarium obstat primo, Vazquez expressè affirmare, solam dilectionem proximi fuisse in Christo meritoriam; at praedictus actus non est proximi dilectio, sed Dei ergo si fuit meritorius, conuincitur contra ipsum. Secundo: nam omnis actus, quo amico volumus bona ex complacentia in illius bonitate, est actus amicitiae erga ipsum, & procedit ab habitu amicitiae erga ipsum, si talis habitus datur: ergo pariter omnis actus, quo Deo volumus bona, ex complacentia in diuina bonitate, est actus charitatis Theologicae, qua Deum amicabiliter diligimus. Tertio: nam actus ille non elicitur à fide, nec ab aliqua ex virtutibus moralibus: ergo est actus charitatis. Denique nam esto actus iste non procedat ab habitu charitatis primariò ob rationem assignatam, potest tamen ab illo secundariò procedere, vel omnis actus secundarius negandus est charitati, & omnibus alijs habitibus: ergo est actus charitatis.

Si respondeas cum Vazquez. *Contra 1.* *Secundo.* *Tertio.* *Quarto.*

12 Deinde secunda pars conclusionis, quod, nempè, actus iste dilectionis Dei non sit necessarius, sed liber, esto non à scientia infusa, sed à beata reguletur, probatur primo ex iam dictis: nam sola bonitas increata clarè cognita prout in se, necessitare potest voluntatem creatam: ergo bonitas extrinseca Deo, quae creata est, & finita, etiam si per beatificam visionem proponatur, non potest ad sui amorem voluntatem necessitari: Secundo: nam amor, quo Deus sibi vult gloriam, & honorem extrinsecum, regulatur per diuinam cognitionem, primariò terminatam ad Deum, & secundariò ad creaturas, & gloriam sui extrinsecam; & tamen iste actus non est necessarius in Deo: ergo pariter quamuis reguletur in Christo per beatificam visionem, primariò terminatam ad Deum, & secundariò ad creaturas, non erit necessarius, sed liber. Tertio nam gloriae extrinsecae Deo nihil bonitatis acrescit, ex eo quod per claram Dei visionem proponatur amanda; sed ex se, & ex proprijs meritis nequit voluntatem creatam necessitare: ergo quamuis amor terminatus ad illam reguletur scientia beata, non erit necessarius sed liber.

Secunda pars conclusionis suadet. 1. *Secundo.* *Tertio.*

§. III.

Argumentis in contrarium occurritur.

13 Oppones primo: habitus charitatis, vt regulatus per visionem claram Dei, necessariò operatur omni virtute, qua potest: ergo in eliciendo dilectionem, qua gloriam Deo extrinsecam volumus, non est liber prout per claram visionem regulatus. Respondeo, verum esse antecedens in ordine ad obiectum primarium, nempè, Deum clarè visum, & illius bonitatem; secus autem erga bonitatem creatam, quae obiectum secundarium est, & ratione sui non potest, quacumque regula proponatur, voluntatem necessitare; sicut in simili dicendum est de voluntate diuina; nimirum cognitione clara Dei regulatam necessariò amare Deum, & ipsi omnia bona intrinseca, quae ratione sui ab intrinseco vim habent necessitandi; non autem necessariò amare creaturas, vel Deo gloriam, seu honorem extrinsecum.

Oppones 1. *Respondetur.*

14 Dices: lumen gloriae necessariò operatur totum, quod potest, tam circa primarium, quam circa secundarium obiectum: ergo pariter charitas regulata lumine gloriae, circa vtrumque obiectum primarium, & secundarium, totum, quod potest, operabitur. Concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam lumen gloriae non est virtus libera, nec potentiae liberae, sed necessariae secundum se, & vt antecedit voluntatis imperium; & ideò applicatum ab obiecto, siue primariò, siue secundariò operatur necessariò, secundum omnem suam virtutem; charitas autem est libera circa bonum non infinitum per essentiam; & ideò non necessariò operatur, nisi tantum circa Deum; non autem circa proximum, vel erga bonitatem creatam, etiam vt amandam Deo.

Dices. *Respond.*

Insta-

15 *Instabis.* Instabis: bonitas creata consistens in gloria extrinseca Deo, amatur ipsi ratione bonitatis diuinæ, & ex complacentia in ipsa; sed complacentia in bonitate diuina, est videnti Deum necessaria prout regulatur visione intuitiua Dei: ergo amare bonitatem istam Deo amore regulato per beatificam visionem, est videnti Deum necessarium. Respondeo, distinguendo minorem: complacentia in bonitate diuina, vt est ratio diligendi Deum, & Deo perfectiones intrinsecas, concedo minorem: vt est ratio diligendi Deo bonitatem creatam extrinsecam, nego minorem, & consequentiam.

16 *Opponeres 2.* Secundo principaliter objicies: amor, quo Christus Deo optabat gloriam, & honorem extrinsecum, non erat idem actus cum illo, quo Deo amabat intrinsecas perfectiones; sed eo ipso, quod esset ab hoc amore distinctus, non poterat esse simul cum prædicto amore: ergo talis actus in voluntate Christi non fuit; & consequenter per talem actum non meruit. Probatur minor: duo actus solo numero distincti, non possunt esse simul in eodem subiecto; sed actus illi solo numero distinguerentur; cum haberent idem obiectum formale, & ab eadem charitatis virtute procederent: ergo eo ipso, quod esset ab amore necessario, distinctus, non poterat esse in humana Christi voluntate.

17 *Respondetur.* Respondeo, prætermisso maiori, negando minorem: ad cuius probationem, concessa maiori, nego minorem: actus enim prædicti, etsi non distinguerentur specificè formaliter, distinguerentur tamen specificè materialiter, ad quod sufficit distinctio rationis formalis *qua*, cum conuenientia in ratione *sub qua*; cum enim specifica constitutio actus respicientis obiectum, sumatur ex ordine ad rationem obiectiuam conflatam ex ratione *qua*, & *sub qua*; vt vnus ab altero specificè distinguatur, sufficit distinctio rationis formalis *qua*; vt constat in visione albi, & visione nigri, quæ specie physica, & materiali distinguuntur; quamuis lux, quæ est ratio formalis *sub qua* obiecti potentiæ visiuæ, respectu vtriusque sit eadem, quia color, qui est ratio formalis *qua*, specificè distinguitur per albedinem, & nigredinem: pariter ergo in præsenti: amor necessarius Dei, & amor liber eiusdem, specie naturali distinguuntur: quia licet vterque in Deum feratur sub eadem ratione formali *sub qua*, nempè, ex complacentia in bonitate diuina: quia tamen ex hac complacentia, necessarius terminatur ad perfectiones intrinsecas Dei, & liber ad gloriam, & honorem extrinsecum, vt ad rationes *qua* essentialiter distinctas; fit consequens, quod specie inter se distinguantur; ac proinde, quod possint simul existere.

18 *Insurges cōtra istā solutionē primo.* Sed oppones aduersus istam solutionem primo: nam licet potentia ob sui amplitudinem possit ad plures actus specificè distinctos extendi, habitus, qui est determinatio potentiæ, non potest plures actus specificè distinctos elicere: ergo vel prædicti actus solo numero distinguuntur, vel non procedunt à charitate Theologica, quæ est habitus vnus specificè.

Secundo. Secundo: nam sola distinctio numerica potest esse materialis; specifica namque cum non à materia sumatur, sed à forma, necessario est non materialis, sed formalis distinctio: ergo vel prædicti actus distinguuntur solo numero, vel distinguuntur specificè formaliter.

Tertio. Tertio, quia non stat actum procedere ab habitu, & non attingere rationem formalem *sub qua* & *qua* specificatiuam illius; sed ratio formalis *qua* specifica habitus charitatis Theologicæ, non est bonitas communis bonitati creatæ, & increatæ, sed tantum bonitas increata: ergo vel prædictus actus non est charitatis Theologicæ, vel attingit, vt rationem *qua*, formalem, bonitatem increatam; ac proinde non distinguitur specificè materialiter ab amore necessario.

19 *Resp. ad 1. instantiam.* Respondeo ad primam instantiam, negando antecedens: dilectio enim Dei in se, & dilectio proximi ratione sanctitatis creatæ, vt est participatio Dei, specie materiali distinguuntur: amor Dei efficax, & inefficax, distinguuntur etiam specificè; gaudium de bonitate diuina, vt Deo conuenienti, & amor specialiter sumptus, ac desiderium eiusdem bonitatis, specie inter se distinguuntur; & tamen omnes isti actus ab eodem habitu charitatis procedunt; vt cum veriori sententia docuimus tractantes de charitate 2.2.*q.*23.*art.*5. assensus etiam, quo intellectus demonstratiuè assentitur proprietatibus demonstratis de vno Angelo v.g. Raphaele, specificè distinguitur à cognitione scientifica propriè tantum Gabrielis; & tamen ab vno habitu metaphysicæ vterque assensus procedit: non ergo repugnat habitui plures actus specificè distinctos elicere.

20 *Tacitæ obiectioni resp.* Nec obstat limitatio habitus respectu potentiæ: hæc namque solum conuincit, potentiam, vtpote vniuersaliorem, rationem formalem magis vniuersalem respicere; & consequenter ad plures actus specificè distinctos extendi, quod verum est: nam in vnica potentia plures habitus constituuntur, non autem quod habitus sub ratione sua formali minus vniuersali, nequeat ad plura obiecta specie distincta extendi; & consequenter plures actus specie materiali distinctos elicere: imo oppositum conuincitur; cum enim habitus perfectio potentiæ sit se tenens ex parte illius, illamque ad actum coadiuuans, debet proportionari cum illa in modo attingendi obiectum; ac proinde sicut potentia vna manens se extendit ad omnia, quæ cadunt sub ratione sua obiectiua formali: ita habitus idem specie, imo & numero perseuerans, potest extendi ad omnia, quæ continentur sub ratione sua formali; & sicut habitus, quia sunt limitatiores potentia, specificè distinguuntur, quin ex hoc simili distinctio in potentia colligatur: ita quia actus sunt magis limitati, quam habitus, possunt specificè distingui, quin colligatur ex hoc specifica distinctio in habitibus. Quam rationem fusè prosequuti sumus in proœmialibus Logicæ, illius simplicitatem tractantes, & 1.*p.* *q.* 14. agentes de scientia Dei; *cap.* 19. de diuina voluntate vsque ad diuinas perfectiones protraximus, & cum vnitate intellectus, & voluntatis diuinæ, saluaremus distinctionem virtualem inter virtutes Dei morales, & intellectuales.

21 *Ad secūdam instantiam.* Ad secundam obiectionem dicatur, distinctionem duorum posse dici dupliciter materialem, primo comparationem illorum inter se, & distinctio isto modo materialis, esse nequit specifica ob rationem in argumento insinuatam: Secundo: non comparatione inter se, sed comparatione potentiæ, vel habitus; quia nimirum tametsi inter se essentialiter distinguantur; respectu tamen potentiæ non respicientis formaliter, & primariò illa, vt inter se distincta, sed vt conueniunt in aliqua ratione communi, illorum distinctio materialiter se habet; vel quia respiciuntur ordine primarij, & secundarij, & distinctio isto modo materialis, esse potest specifica, vt constat in exemplis adductis; & hoc secundo materialitatis modo asserimus in nostra solutione prædictos actus specificè distingui. Quæ doctrina per via est, cuilibet in metaphysica tantisper versato.

22 *Ad tertiam.* Ad tertiam dicatur: actum aliquem ab habitu, vel potentia procedere, contingere posse dupliciter, scilicet primariò, secundariò: actus primariò procedens petit attingere rationem *qua* habitus, vel potentiæ, aut aliquid per modum inferioris contentum sub illa attingentia vt *quod*, & in recto. Vt constat in visione albi, & visione nigri; quæ, quia primariò pertinent ad potentiam visiuam, vna attingit albedinem, & alia nigredinem in recto, quæ sub colore specificante visum continentur, vt species sub genere; actus verò potentiæ, vel habitus secundarius, non est necessarium tendere, vt in rationem formalem attactam directè, in rationem *qua* formalem habitus, vel potentiæ, vel in aliquod sub illa, vt species sub genere, vel inferius sub ratione sibi superiori contentum; sed sufficit rationem formalem specificantem potentiam, in obliquo, & connotatiuè attingere; vt constat in notitia entis rationis, quæ secundariò elicitur ab intellectu; & tamen non attingit, vt rationem *qua* obiectiuas ens reale, quod est obiectum specificatiuum intellectus, sed ens rationis per ordinem ad ens reale; actus autem dilectionis, quo Christus Deo amabat gloriam, & honorem extrinsecum, non est actus primarius charitatis Theologicæ, sed secundarius; & ideò, vt ab illa procedat, sufficit in obliquo attingere bonitatem diuinam, nempè, volendo Deo illa bona ex complacentia in bonitate diuina, quæ est primarium, & formale charitatis obiectum. Quæ doctrina constat in dilectione proximi procedente à charitate; & tamen non attingente bonitatem diuinam motiuè proximè in recto, sed bonitatem creatam in ordine ad bonitatem diuinam. Non tamen ita secundariò comparatur actus, de quo loquimur ad charitatem; atque proximi dilectio mota ex bonitate intrinseca illius: nam iste est secundarius ex ratione *qua*, & *sub qua*; ille verò solum ex ratione *qua*: nam ratio sub *qua* illius, bonitas diuina est.

23 *Tertio arg.* Tertio arguitur: Christus necessitatus erat ad maius beneplacitum Dei; sed ex vi visionis beatificæ cognoscebat esse maius beneplacitum Dei, ipsi amare gloriam, & honorem extrinsecum, quam hæc bona non amare: ergo amore per visionem regulato, necessario amabat Christus gloriam, & honorem Deo; & consequenter amor iste meritorius non erat. Probatur minor: visio beatifica dictat esse hæc bona amanda Deo; sed visio est notitia infusa à Deo: ergo ex vi visionis beatificæ certo cognoscebat Christus, esse maius beneplacitum Dei, ipsi amare gloriam, & honorem extrinsecum, quam hæc dona non diligere. Secundo probatur minor: id, in quod adæquatè inclinat visio, est maius beneplacitum Dei; cum inclinatio visionis sit impressa ab ipso Deo; sed visio beatifica inclinat in amorem gloriæ, & honoris extrinseci Deo; cum taliter dictet hoc, quod oppositum non dictet: ergo certo cognoscebat Christus per beatificam visionem, esse maius beneplacitum Dei, ipsi hæc bona diligere, quam non diligere illa.

24 *Augetur difficultas.* Et augetur difficultas; vt enim voluntas possit non amare Deo gloriam, & honorem extrinsecum, requiritur, quod habeat iudicium dictans negationem amoris; cum voluntas, vtpotè cæca, in nil positiuum, aut negatiuum possit ferri non proposità ab

ab intellectu; sed visio beatifica Christi taliter dictabat amorem, quod non dictabat negationem amoris; implicat enim vnum, eundemque actum dictare amorem, & illius negationem: ergo, supposita visione beatifica, illum amorem dictante, non manet in voluntate potestas ad non amorem; & consequenter amor illa regulatus, siue ad Dei intrinsecas perfectiones, siue ad extrinsecas terminetur, non est liber, sed necessarius.

25 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo maiorem: erat necessitatus ad maius beneplacitum Dei, vt exequendum liberè, admitto maiorem; vt exequendum naturaliter, aut per modum naturæ ad vnum determinatè, nego maiorem; & permissa minori, nego consequentiam. Necessitas namque exequendi maius beneplacitum Dei, si debatur in Christo, & ponitur in beatis, est iuxta conditionem, & qualitatem beneplaciti diuini, quia, vt docet D. Th. *1. p. q. 19. art. 8. ad 4.* & alibi sæpè, posteriora necessitatem habent iuxta modum priorum: vnde, quod Deus vult vt fiat liberè, necessarium est, quod fiat, & quod liberè fiat: cum ergo beneplacitum Dei operationis Christi erga obiectum, quod summum bonum non est sit operationis quoad substantiam, & modum libertatis; fit consequens, quod licet Christus necessitatus sit, hæc necessitas inferat, & non tollat exequutionis libertatem.

26 *Ad cõfirmationẽ.* Ad confirmationem respondeo: vt voluntas de facto velit negationem amoris, requiri iudicium dictans negationem illam hic, & nunc esse appetendam; vt autem detur potentia ad non amandum, quod ad libertatem sufficit, non est necessaria illius iudicij existentia, sed sufficit taliter obiectum amandum proponi, quod non proponatur cum omnimoda ratione boni. Quæ doctrina est expressa D. Tho. *1. 2. q. 10. art. 2. in corpore*, illis verbis: *S. THO.* *Si autem voluntati proponatur aliquod obiectum, quod non secundum quamlibet considerationem sit bonum, non ex necessitate voluntas fertur in illud: & quia defectus cuiuscumque boni, habet rationem non boni: ideo illud solum bonum, quod est perfectum, & cui nihil deficit, est tale bonum, quod voluntas non potest non velle.* Hæc D. Tho. Ex quibus euidens solutio argumenti colligitur: nam licet visio Christi beatifica perfectiones Deo intrinsecas taliter amandas Deo, Christi voluntati proponeret, quod in illis plenitudinem boni repræsentaret: ac proinde illas Deo necessario diligeret; consequens fit, quod ad illas Deo amandas, necessario inclinaretur; gloriam tamen, & honorem extrinsecum non sic proponebat, sed vt limitata bona; ac proinde cum defectu alicuius bonitatis, defectu autem bonitatis habet rationem non boni; ac proinde circa gloriam, & honorem extrinsecum, etiam vt volenda Deo, non necessario, sed liberè ferebatur. Instoque argumentum euidenter in Deo, cuius amor visione sui, & creaturarum in se ipso regulatur; & tamen non necessario sibi amat gloriam, & honorem extrinsecum, quia in illis plenitudo bonitatis non repræsentatur, nec per veram cognitionem potest. Pariter ergo in præsenti, etsi visione Dei in se, & creaturarum in Deo, Christo proponatur, vt Deo amanda gloria ipsi extrinseca, non necessitabitur ad illam amandam Deo.

27 *Insurges.* Sed dices: ad libertatem amoris requiritur possibilitas negationis amoris, vt diximus, & est per se certum; sed supposita visione beata dictante prædictum amorem, non manet possibilis negatio talis amoris: ergo nec manet in amore libertas. Probatur minor: licet ad possibilitatem negationis amoris, non requiratur actualis existentia iudicij dictantis talem negationem, requiritur tamen possibilitas talis iudicij; sed supposita visione beatifica dictante amandam esse Deo gloriam, & honorem extrinsecum, non est possibile iudicium dictans negationem amoris: ergo nec est possibilis istius amoris negatio. Probatur minor iudicium dictans amorem, non potest esse simul cum iudicio dictante hic, & nunc amoris negationem; cum sint de eodem obiecto, & contraria, seu contradictoria obiectiuè; sed supposita visione beatifica dictante dictum amorem, hoc iudicium reuocari, aut suspendi non potest; cum visio immutabilis sit, non solum erga primarium, sed etiam circa secundarium obiectum, vt suppono *ex 1. p. q. 12. art. 7. & 8.* ergo visione supposita, redditur impossibilis existentia iudicij dictantis negationem amoris. Patet consequentia: nam illa duo iudicia non possunt simul componi; sed supposita visione dictante amorem; si esset contrarium iudicium possibile, posset componi cum visione, vt amorem dictante; cum illius negatio impossibilis sit: ergo visione supposita redditur impossibile iudicium dictans negationem amoris.

28 *Respondetur.* Respondeo, concessa maiori negando minorem: ad illius probationem, distinguo maiorem: requiritur possibilitas iudicij dictantis negationem amoris, attentis obiecti meritis cõcedo maiorem: possibilitas ex omni capite, nego maiorẽ, & sub eadẽ distinctione minoris: nego consequentiam: nam quod supposita visione beatifica dictante amorem, sit impossibile iudicium dictans negationem amoris, non nascitur ex obiecto, in quo; cum non reperiatur plenitudo bonitatis, non est vis ad impossibilitatem illius iudicij inducendam: imo petit eius possibilitatem; sed oritur ex conditione visionis, quæ quia immutabilis est, non potest de iudicio semel habito in oppositum transire; hanc autem impossibilitatem iudicij non obstare conditioni libertatis, constat euidenter in Deo, in quo, vt vellit negationem amoris proximi, vel honoris sui extrinseci, etiam necessarium est iudicium dictans huiuscemodi negationem, quod iudicium impossibile redditur, supposito iudicio oppositum amorem dictante, ratione immutabilitatis diuinæ; quin ex hoc possit inferri, Deum necessario sibi extrinsecum honorem diligere, vel amorem creaturarum esse in ipso necessarium: ergo impossibilitas iudicij dictantis negationem amoris orta non ex meritis obiecti, sed ratione immutabilitatis subiecti, vel cognitionis, libertati amoris non obstat; & consequenter possibilitatem negationis amoris, non tollit sufficientem ad amoris libertatem.

Instabis: eo ipso, quod ex aliquo capite sit impossibile iudicium dictans negationem amoris, est ex eodem capite impossibilis amoris negatio: ergo si ex conditione immutabilitatis visionis beatificæ in iudicando, est impossibile iudicium dictans negationem amoris, ex eadem conditione visionis constituitur impossibilis negatio amoris; at cum impossibilitate negationis amoris ex hoc capite proueniente, non stat in amore libertas: ergo supposita visione beatifica, dictante amandam esse Deo gloriam, & honorem extrinsecum, non stat in amore istorum Deo per visionem regulato libertas. Minor subsumpta, in qua sola est posita difficultas, probatur: eo ipso, quod ex conditione immutabilitatis visionis, sit impossibilis negatio amoris, est necessarius amor ex eadem conditione sed cum necessitate amoris orta ex conditione immutabilitatis visionis, non stat in amore libertas: ergo cum impossibilitate negationis amoris nata ex conditione immutabilitatis visionis, non potest subsistere in amore libertas. Probatur minor: necessitas orta ex aliquo se tenente ex parte actus primi nobis non libero, nec subsecuto ad nostram libertatem, inducit in actum necessitatem simpliciter cum libertate non compatibilem: quo circa visio beata necessitat ad amorem Dei, & imperium regulans in nostra voluntate vsum, ab illo libertatem auferret, si in nostra potestate non esset: quia nimirum tam visio ad amorem beatificum, quam imperium ad vsum, ex parte actus primi se tenent; sed visio beata dictans amandam esse Deo gloriam, & honorem extrinsecum, in nostra potestate non est, nec ad libertatem nostram subsequitur, & ex parte actus primi ad prædictum amorem concurrit: nam apprehensio, vel propositio intellectus ex parte actus primi ad actum voluntatis concurrit in omnium sententia: ergo necessitas orta ex conditione visionis inducit in actum, quem regulat, necessitatem simpliciter, cum eius libertate incompatibilem. 29 *Instabis.*

Respondeo, concesso antecedenti, & prima consequentia, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: ad cuius probationem, distinguo maiorem: si oriatur ex aliquo se tenente ex parte actus primi secundum id, quod exigitur in illo ab actu secundo, concedo maiorem: si oriatur necessitas ex aliquo non exacto ab actu secundo, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam amor glorię, & honoris extrinseci Deo per se petit visionem Dei, vt hæc bona Deo amanda proponentem; non autem petit per se immutabilitatem visionis: vnde cum impossibilitas negationis amoris, & ipsius amoris necessitas non oriatur ex visione, vt obiectum amandum proponente, sed ratione immutabilitatis visionis, & hæc ab amore regulato per se in illa non petatur; fit consequens, quod non oriatur ab aliquo illius, quod se tenet ex parte actus primi, exacto ab actu secundo: ac per consequens, quod non inferat necessitatem simpliciter repugnantem conditioni libertatis, cuius rei exemplum manifestum habemus in sciẽtia infusa Christi proponente obiectum ab ipso amandum, & simul amorem, vt futurum, cognoscente, ex qua, vt cognoscente futuritionem amoris, necessario sequitur amor; & tamen hæc necessitas libertati amoris non obest, tametsi oriatur ex cognitione se tenente ex parte actus primi: quia actus regulatus non petit per se in prædicta cognitione, quod ad illum, vt futurum, terminetur, sed tantum, quod obiectum proponat, & necessitas amoris non nascitur ex prædicta cognitione, vt proponente obiectum amandum, sed vt actum futurum intuentem. Idem in præsenti dicimus, & instamus, etiam in Deo, vt proxime instabamus. 30 *Respond.*

Sed vrgebis adhuc: amor, quo Deus sibi diligit gloriam, & honorem extrinsecum, per se petit cognitionem proponentem obiectum ab intrinseco immutabilem: ergo cognitio Dei regulans prædictum amorem, secundum conditionem ab illo per se exactam reddit impossibilem negationem amoris, & infert amoris necessitatem: ac per consequens liber non est: ex quo vlterius sequitur, nec amorem creatum ad illud bonum terminatum regulatum visione beatifica, liberum esse. Antecedens probatur: amor Dei terminatus ad illud obiectum est immutabilis ab intrinseco: ergo petit oriri, regularique à cognitione ab intrinseco immutabili, & consequenter per se, & ab intrinseco petit conditionem immutabilitatis in cognitione regulante. 31 *Vrgebis adhuc.*

Respondeo, distinguendo antecedens: per se ex ratione immutabilitatis, quam habet diuinus amor ex cõditione subiecti, quod omninò est immutabile, concedo antecedens: ex ordine ad obie- 32 *Respondetur.*

ctum,

ctum, aut ex meritis illius, nego antecedens, & distinguo consequens: secundum conditionem ab amore exactam in cognitione regulante ratione conditionis subiecti, concedo consequentiam: per se ab illo exactam ex ordine ad obiectum, nego consequentiam: cognitio autem regulans solum se tenet ex parte actus primi perseitate exacta ab amore secundum conditionem, quã amor regulatu per se postulat ex ordine, & tendentia ad obiectum; non autem secundum id, quod ab amore petitur ratione subiecti.

§. IV.

Secunda sententia reijcitur.

33 *Secunda conclusio. Vazquez probat. primo. Secundo.* SEcunda conclusio. *Non datur in Christo duplex amor erga Deum, alter regulatus scientia infusa, & alter scientia beata.* Hanc statuo contra secundam sententiam. Illam probat Vazquez primo: nam Christus per scientiam infusam non cognouit Deum, vt est Auctor supernaturalis: ergo scientia infusa Christi non potest regulare supernaturalem amorem. Secundo: nam dato, quod Deum per infusam scientiam cognouerit, in praesentia tamen visionis beatificae, non potest scientia infusa ad amorem Dei mouere: ergo non est constituendus amor Dei regulatus per scientiam infusam distinctus ab amore per beatam regulato. Antecedens probat: nam medium imperfectum, in praesentia perfectioris nequit voluntatem mouere; vt si quis aliquando vidit Romam, non potest in illius cognitionem, auctoritate intrinseca dicentis Romam esse, moueri; eo quod obiectum experimentaliter notum, perfectius mouet, quam extrinsecum testimonium; sed visio beata, & infusa comparantur in ordine ad voluntatem, vt medium perfectum, & imperfectum: ergo haec in illius praesentia non potest ad Dei amorem mouere.

34 *Primum fundamentum impugnatur.* Haec tamen fundamenta non vrgent; primum namque falsò nititur principio, nempè, Deum, vt Auctorem supernaturalem, non fuisse à Christo cognitum per scientiam supernaturalem infusam, cuius contrarium frequenter docetur à Theologis *supra q.11. art.1.* eo quod scientia infusa cognouit Christus comprehensiuè omnia supernaturalia; at in illis, vt effectibus non potest non cognosci Deus, vt Auctor supernaturalis, & vnus; sicut in effectibus naturalibus perfectè, & comprehensiuè cognitis, Deus, vt Auctor naturalis cognoscitur, & in aliquibus illorum Deus, etiam vt Trinus, necessario debet cognosci; quia cum illo, vt obiecto, vel termino connectuntur, vt constat in dilectione Dei Auctoris supernaturalis, in fide; & visione beatifica, quae cum Deo, vt Trinus est, obiectiuè connectuntur: ergo per scientiam infusam haec omnia comprehendentem, cognouit Christus, Deum Auctorem supernaturalem, quatenus Vnum, & Trinum.

Aliorum impugnatio nõ vrget. Mitto aliorum fundamentum, qui ex eo primum argumentum Vazquij reijciunt, quia licet Christus, Deum per scientiam supernaturalem infusam non cognouisset; illum tamen per scientiam naturalem cognouit, & haec cognitio regulare poterat supernaturalem amorem. Quae impugnatio omninò inefficax est; amor enim supernaturalis, supernaturalem cognitionem petit pro regula; aliàs nulla esset fidei nostrae ad iustificationem necessitas; cum posset supernaturalis contritio, & dilectio, cognitione Dei naturali regulari: ergo Dei naturalis cognitio, non potuit regulare amorem supernaturalem eiusdem.

35 *Secundũ fundamẽtum Vazquez reijcitur primo.* Deinde, secundum fundamentum reijcitur primo: vt enim praedictus Auctor in secundo fundamento supponit, Deus; vt Auctor supernaturalis potuit per visionem beatam & per scientiam infusam cognosci; & tamen motiuum visionis, fortius, & perfectius est motiuo cognitionis Dei per scientiam infusam: ergo potest medium imperfectius in praesentia perfectioris intellectum mouere in ordine ad idem obiectum; & consequenter idem erit respectu voluntatis dicendum. *Secundo.* Secundo: nam omnia, quae Christus per scientiam infusam cognouit, cognoscit etiam per visionem beatam; & tamen medium scientiae beatae, quatenus terminatae ad creaturas, perfectius est medio scientiae infusae earundem: ergo medium imperfectius potest in praesentia perfectioris mouere. *Tertio.* Denique: nam Deus cognitus per visionem beatificam, fuit etiam à Christo cognitus per creaturas, & ex creaturis, vt cognitis naturaliter, vt est Auctor naturalis; & tamen perfectius mouet Deus, vt visus, ad sui cognitionem, etiam vt Auctoris naturae, quam moueant creaturae cognitae: ergo idem quod prius. Quare, his rationibus omissis, vt omninò efficacibus.

36 *Prob. conclusio.* Aliter suadetur conclusio: duo enim accidentia solo numero distincta, non possunt esse simul in eodem subiecto, vt cum Aristotele, & Angelico Doctore docet melior philosophia; sed amor Dei regulatus per scientiam beatam, solo numero differret ab amore eiusdem regulatò per scientiam infusam; cum haberent idem obiectum, nempe, eandem bonitatem diuinam; ex obiecto autem sumitur specifica inter actus distinctio: ergo non fuerunt in Christo duo amores Dei, alter regulatus per scientiam beatam, & alter per scientiam infusam.

37 *Prima solutio.* Huic argumento quadruplex adhibetur solutio: prima distinguit maiorem, illamque concedit de accidentibus absolutis, negat autem de respectiuis, & concessa minori, negat consequentiam: quia amor est accidens respectiuum: ac proinde potest numero multiplicari in eodem subiecto. Ita Medina vbi supra. Secunda aliter distinguit maiorem, & concedit illam de accidentibus omnino similibus; negat autem, quando accidentia sunt aliqua conditione materiali dissimilia: & concessa minori negat consequentiam, quia amor necessarius, & liber, etsi solum numero differant, gaudent conditione materiali distincta. Ita Granadus. *Secunda.* Tertia aliter distinguit maiorem, illamque concedit de accidentibus solo numero distinctis in linea naturae, & moris; negat autem de accidentibus, quae licet in genere moris solo numero distinguantur; differunt tamen in genere naturae specificè; & sub eadem distinctione minoris, negat consequentiam, quia amor liber, & necessarius, licet in genere moris sint eiusdem speciei, & solo numero distinguantur, differunt tamen in linea naturae specificè. Hanc tradit Medina 2. *loco vbi supra.* *Tertia.* Quarta, concessa maiori, negat minorem; amor enim non à bonitate obiecti, sed ab illius apprehensione specificatur, vt à ratione formali: vnde cum scientia infusa, & scientia beata essentialiter inter se distinguantur, fit vt quamuis eandem Dei bonitatem proponant, amores his cognitionibus regulati, specificè distinguantur: haec colligitur ex doctrina Caietani vbi supra. *Quarta.*

Sed nulla ex his solutionibus argumento facto satisfacit, & prima reijcitur primo: nam ratio quare duo accidentia solo numero distincta, nequeunt esse simul in eodem subiecto, est; quia vnitas, & distinctio numerica, cum non formalis, sed materialis sit, non à forma, sed à materia sumuntur, & subiectum respectu accidentium obtinet vices materiae: at haec ratio pari efficacia militat in respectiuis, atque in accidentibus absolutis: terminus namque inspectus ab accidenti, vt forma comparatur ad illud; & consequenter distinctionem numericam nequit praestare: ergo duo accidentia respectiua solo numero distincta nequeunt simul in eodem subiecto existere. 38 *Prima solutio reijcitur primo.* Secundo: nam dato, quod accidentia respectiua solo numero distincta, possint simul eidem subiecto inesse, hoc tantum teneret verum, quando cum vnitate subiecti essent termini, vel obiecta diuersa, à quibus numericam distinctionem reciperent: at in casu nostri dubij, non dantur diuersa obiecta, sed vnum, & idem est, quod per actum liberum, & necessarium attingitur, nempè eadem diuina bonitas per vtramque scientiam proposita: ergo dato, duo accidentia, numero solo distincta, posse esse simul in eodem subiecto, quando respectiua sunt, non sequitur posse Deum simul per actum liberum, & necessarium numero distinctos diligi. *Secundo.*

Denique: nam iuxta D. Thomam *infra quaest. 35. art. 5.* & communem Thomistarum sententiam: pater non pluribus, sed vna tantum relatione ad plures filios refertur, eo quod, si plures essent, solo numero differrent, & non possunt duo accidentia solo numero distincta, simul eidem inhaerere subiecto: & tamen relatio accidens respectiuum est: ergo iuxta D. Thomam, axioma à nobis assumptum, non solum verificatur de accidentibus absolutis, sed etiam de respectiuis. 39 *Vltimo.*

Et ex his secunda solutio reijcitur: nam dissimilitudo illa, vel est specifica, vel tantum indiuidualis: si primum, solo numero non differunt, & ad 3. & 4. solutionem confugitur. Si secundum, non potest cum vnitate subiecti saluari ob rationes proximè factas: ergo praedicta accidentia, esto dissimilia sint, simul existere nequeunt. 40 *Secunda reijcitur primo.* Deinde, quia omnia accidentia solo numero distincta habent dissimiles conditiones: nam indiuiduum est, cuius collectio proprietatum taliter conuenit vni, quod non potest alij cõpetere: ergo si amor necessarius, & liber, quia sunt inter se dissimiles possunt existere simul in eodem subiecto, quaelibet alia accidẽtia solo numero distincta, poterunt simul in eodem subiecto esse. *Secundo.*

Deinde tertia solutio reijcitur primo, quia falsum est amorem necessarium, & liberum differre in genere naturae specificè, vt contra vltimam solutionem monstrabimus. 41 *Tertia reijcitur primo.* Secundo: nam etiam est falsum, solo numero in genere moris distingui; vt enim aliqua distinguantur solo numero in aliquo genere, vtrumque debet in eodem genere existere: at amor necessarius beatificus in genere moris non est; cum moralitas libertatem supponat: ergo falsum est quod illi duo amores solo numero distinguantur in hoc genere. *Secundo.*

Tandem vltima solutio ex eo reijcienda venit; amor namque regulatus per fidem, non differt specificè ab amore regulato per intuitiuam visionem: ergo pariter scientia infusa, & visio clara non inducunt specificam differentiam in amores regulatos. 42 *Quarta reijcitur.* Consequentia est euidens: magis enim distant fides, & visio beata, quam scientia beata, & infusa; cum istae in claritate conueniant; secus autem fides, & visio: ergo si ex visione, & fide non variantur specificè actus, nec ex scientia infusa, & visione accipient diuersitatem specificam. Antecedens autem suadetur primo ex D. Thoma 1. 2. q. 67. art. 6. ad 1. quo argumento contendebat probare, charitatem viae, & patriae non esse eiusdem speciei propter fidei, & visionis regulantium diuersitatem; & respondet: *Dicendum, quod charitas non habet pro obiecto ipsam cognitionem; sic enim non esset eadem in via, & in patria, sed habet pro obiecto ipsam rem* *Antecedes probat. 1.*

cognitam, quæ est eadem, scilicet ipsum Deum: ergo iuxta D. Thomam, amor fide regulatus, non differt specificè ab amore regulato per beatificam visionem.

43 *Secundo.* Secundo probatur ex eodem D. Thoma *q. 25. de veritate art. 1. ad 6.* vbi docet, apprehensionum diuersitatem per accidens se habere ad variandos appetitus, nisi ipsam consequatur diuersitas apprehensorum, hoc est, bonorum appetibilium; sed visionem claram Dei, & fidei cognitionem obscuram, non sequitur apprehensorum diuersitas, sed eadem bonitas diuina per vtramque cognitionem proponitur: ergo amores regulati per illas, non differunt specificè. Tertio probatur: nam apprehensio non est formale obiectum, nec *quod*, nec *quo* voluntatis, vt in Physica docuimus, constatque ex D. Thoma in vtroque testimonio allegato; sed bonitas est ratio formalis specificans voluntatem: ergo, stante eadem bonitate specifica, esto regulæ, aut apprehensiones varientur, non multiplicantur actus voluntatis specificè; sed per fidem, scientiam infusam, & visionem claram Dei, eadem bonitas diuina proponitur: ergo, licet cognitiones istæ inter se distinguantur specificè, actus regulati per illas, specificè non distinguuntur.

Tertio.

44 *Vltimo.* Denique: nam si bonitas diuina, vt proposita per fidem, aut scientiam per se infusam, & beatificam visionem, esset obiectiuè diuersa ad variandos specificè actus voluntatis, maximè, quia vt sic est sufficienter diuersa ad specificè distinguendos actus intellectus, qua ratione plures ex contrarijs vtuntur: at hoc fundamentum est insufficiens omnino: ergo, & tradita solutio. Minor ostenditur primo: nam Deus respectu intellectus; ideò prædictos actus specificè distinguit, quia attingitur ab illis, vt stat sub diuersis rationibus obiectiuis formalibus, à fide sub reuelatione obscura, à scientia infusa sub effectibus creatis, à beatifica visione in se, & ratione sui; at respectu voluntatis non obijcitur sub diuersis rationibus, sed sub eadem ratione bonitatis increatæ: ergo ex eo quod actus intellectus distinguat, non sequitur idem de actibus voluntatis dicendum. Secundo: nam Deus in ordine ad intellectum, non solum obiectiuè actus distinguit, sed etiam distinguit habitus; & tamen vt bonum per has regulas propositus, non distinguit habitus voluntatis: idem enim est habitus charitatis Patriæ, & viæ, vt tenet communis Theologorum sententia: ergo ex eo quod in Deo sit diuersitas sufficiens ad distinguendum specificè visionem claram, fidem, & scientiam infusam, non sequitur, etiam in ratione boni, habere sufficientem distinctionem obiectiuam ad distinguendos specificè amores regulatos per illas.

Minor ostendit. 1.

Secundo.

§. V.

Argumenta contraria sententiæ diluuntur.

45 *Arguitur primo.* OPpones aduersus istam conclusionem primo D. Thom. *in præsenti art. 3. ad primum*, illis verbis: *Nec tamen per charitatem meruit, in quantum erat charitas comprehensoris, sed in quantum erat viatoris, nam ipse fuit simul viator, & comprehensor; & ideo quia nunc non est viator, non est in statu merendi:* ergo iuxta D. Tho. fuit in Christo duplex actus dilectionis Dei, alter regulatus per scientiam beatam, ipsi competens vt comprehensori, & per istum non meruit; alter regulatus scientia infusa, ei conueniens, vt viatori & per istum actum meruit. Respondeo, tota authoritate admissa, negando consequentiam, vt enim verificetur Christum meruisse per charitatem, non vt erat comprehensoris, sed quatenus viatoris, non est necessarium distinguere illos duos actus, sed in vno rationem liberi, & rationem necessarij, etsi sub vtraque ratione reguletur scientia beata: nam ille actus quatenus necessarius, dicitur Christo, non vt viatori, sed vt comprehensori competere; quia per illum, etsi esset simul viator ad præmium promerendum, non tendebat; prout liber dicitur Christo, vt viatori conuenire; quia cum prout sic esset capax merendi, & aliàs Christus supponatur viator, dicitur illi conuenire vt viatori, quia per talem actum vt liberum, ad præmium sibi, & nobis promerendum tendebat.

Respondetur.

46 *Dices.* Sed dices, amor Christo competens vt viatori, petit regulari cognitione ipsi vt viatori conueniente; sed visio beata nulla ratione Christo vt viatori conueniebat: ergo amor regulatus per illam, non erat Christi vt viatoris. Respondeo, quod licet visio beatifica entitatiuè sumpta non esset Christi vt viatoris, sumpta autē regulatiuè, induebat cōditiones Christi, vt viatoris, quatenus actus liberos regulabat, quibus, supposito statu viæ, meritoriè in præmium sibi, & nobis promerendum Christus tendebat. Et instatur clarè argumentum in opposita sententia: nam scientia per se infusa, quæ iuxta illam, regulabat dilectionē Christi meritoriā, sumpta entitatiuè, non conueniebat Christo, quatenus viatori. Tum, quia id docet D. Tho. *sup. q. 11. art. 1. ad 2. & art. 2. in corp. & ad 2.* Tum etiam, quia consequitur ad beatificam visionem, & est scientia propria beatorum; & tamen regulabat dilectionem meritoriam conuenientem Christo vt viatori: ergo quamuis visio beata Christo, vt comprehensori conueniat entitatiuè, poterit regulatiuè inducere conditiones Christi, vt viatoris, regulando scilicet, actus liberos, quibus Christus merebatur, conditione viatoris supposita.

Respondetur.

Instatur in opposita sententia.

S. THO.

Secundo arguitur: amor Dei regulatus scientia beata, essentialiter distinguitur ab amore regulato per scientiam infusam: ergo possunt simul existere in voluntate Christi. Consequentia tenet ex dictis. Antecedens autem probatur: actus quorum vni conuenit prædicatum aliquod essentiale, quod essentialiter alteri repugnat, essentialiter distinguuntur; sed dilectioni scientia infusa regulatæ, conuenit prædicatum aliquod essentiale, essentialiter repugnans dilectioni visione beatifica regulatæ: ergo dilectiones istæ essentialiter distinguuntur. Probatur minor: habitudo ad scientiam infusam, vt proponentem obiectum, conuenit essentialiter dilectioni scientia infusa regulatæ, & repugnat essentialiter dilectioni regulatæ scientia beata: ergo conuenit essentialiter prædicatum aliquod vni dilectioni, quod alteri essentialiter repugnat. Antecedens pro secunda parte, ex probationibus primæ constabit; pro prima autem ostenditur primo: nam est dabilis aliquis actus dilectionis Dei essentialiter exposcens scientiam infusam pro regula, cum istius actus repugnantia nequeat monstrari; sed, illius possibilitate admissa, non est cur negetur dilectionem regulatam de facto huius conditionis esse: ergo habitudo ad scientiam infusam, vt regulam, est isti dilectioni essentialis. 47 *Arguitur secundo.*

Antecedens pro prima parte ostenditur primo.

Secundo probatur: nam si ob aliquam rationem non esset isti actui essentialis prædicta habitudo, maximè, quia apprehensio obiecti, vel illius propositio tantum vt conditio ad actum voluntatis se habet; sed hoc, vel falsum est; cum multi probabiliter sentiant, apprehensionem esse rationem formalem *sub qua* respectu voluntatis, vel dato, quod conditio tantum sit, non obstat quominus essentialiter exigatur ab actu, & ab illo essentialiter inspiciatur; cum obscuritas non sit ratio *qua*, vel *sub qua* obiecti fidei, sed præcisè conditio; & tamen essentialiter inspiciatur à fide: ergo scientia infusa vt proponens, essentialiter respicitur à dilectione regulata per illam quatenus à visione beatifica essentialiter distincta. Denique probatur: esto apprehensio boni sit solum conditio ad actu voluntatis in communis, est tamen ab illo essentialiter exacta, & inspecta: ergo pariter, quamuis apprehensio talis, videlicet scientiæ infusæ, conditio sit, & non formalis *qua*, vel *sub qua* obiectiua voluntatis, erit essentialiter exacta, & inspecta, ab amore regulato per illam. 48 *Secundo.*

Vltimo.

Respondeo, negando antecedens: ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: ad cuius probationem nego antecedens: ad primam antecedentis probationem, nego maiorem. Ratio autem repugnantiæ est: nam essentia amoris sumitur à bonitate obiecti: vnde quoties obiecti bonitas eadem est, per accidens ad illum se habet apprehensionum diuersitas, vt ex D. Thoma vidimus: nam, cum apprehensio propter bonitatem obiecti quæratur, si per duas apprehensiones eadem bonitas proponitur, ab vtraque indifferenter potest amor talis bonitatis regulari. Ad secundam probationem dicatur non esse contra rationem conditionis, essentialiter exigi, cæterum hoc contingere, quando obiectum secundum suam essentiam talem conditionem petit, qualiter contingit in obiecto fidei, quod per se petit obscuritatem ex parte sui etc.; in nostro autem casu non ita: nam bonitas Dei per vtramque cognitionem proponi, & sic apprehensa amari, cumque ex diuersa propositione non varietur bonitas obiectiua; sit consequens, quod diuersitas apprehensionum per se amore tali bonitatis exigatur. 49 *Respond. Ad primā probationē antecedēt.*

Ad secundam.

Et ex his ad tertiam probationem constat solutio: fatemur enim apprehensionem boni essentialiter exposci, ab actu voluntatis vt sic, & talem apprehensionem essentialiter exposci quandoque à tali actu voluntatis; hoc tamen contingere, quando talis apprehensio diuersam bonitatem proponit; secus autem quando apprehensiones diuersæ eandem bonitatem in obiecto proponunt; tunc enim illarum diuersitas per accidens comparatur ad illius bonitatis amorem: & insto in habitu charitatis, de quo potest idem argumentum fieri, nempe, quod essentialiter respiciat, saltim tamquam conditionem diuersitatem illam apprehensionum; & consequenter, quod essentialiter distinguatur habitus respiciens essentialiter claram visionem vt regulam, ab habitu respiciente essentialiter vt regulam, abstractiuam cognitionem: sicut ergo aduersarij tenentur fateri, repugnare habitui charitatis essentialis hæc respicientia; id ipsum nos docemus de actu, & eadem ratione, illa nempè, quam explicuimus. 50 *Ad tertiā.*

Denique arguitur argumento Recentiorum, & instatur contra hanc solutionem; etsi obiectum per vtramque cognitionem propositum, sit materialiter idem, est tamen in ratione obiecti amoris diuersum formaliter; ergo actus his cognitionibus regulati, essentialiter distinguuntur; consequentia est bona; ad diuersitatem namque essentialem, & specificam actuum, siue intellectus, siue voluntatis sufficit in obiecto, obiectiua formalis diuersitas, etsi respectu illorum obiectum idem sit materialiter. Antecedens autem probant: motiuū diligendi Deum amore beatifico, est diuersū à motiuo ipsū diligendi amore regulato per notitiam abstractiuā: ergo est diuersum obiectum vtriusque amoris in ratione obiecti formaliter. Antecedens probatur motiuum formale amoris beatifici, est bonitas diuina cognita immediatè in se ipsa; motiuum autem formale amoris non beatifici, est bonitas increata cognita in aliquo 51 *Vltimo arguitur.*

aliquo suo effectu: ergo est diuersum vtriusque amoris motiuum.

52 *Augetur difficultas primo.* Et augetur difficultas primo: in Deo, vt cognoscibili immediatè in se ipso, & mediatè in suis effectibus, est diuersitas in ratione obiecti essentialis respectu actuum intellectus: ergo in Deo, vt diligibili immediatè in se ipso, & vt diligibili mediatè in aliquo sui effectu, est obiectiua diuersitas essentialis respectu actuum voluntatis; atqui ad amorem beatificum comparatur Deus vt immediatè in se diligibilis, & ad non beatificum, vt diligibilis mediatè, vt in suis elucet effectibus: ergo Deus in ratione obiecti differt formaliter in ordine ad istos actus. *Secundo.* Confirmatur, & vrgetur secundo: bonitas namque sequitur ad veritatem, sicut passio secunda ad primam passionem, ad modum quo voluntas sequitur ad intellectum; sed ob hanc consequutionem, diuersitas essentialis intellectuum arguit à priori diuersitatem voluntatum essentialem: ergo diuersitas veritatum arguit etiam diuersam bonitatem essentialiter; at Deus, vt obijcitur scientiæ infusæ, diuersus est in ratione veri formaliter à se ipso, vt obiecto intuitiuæ notitię: ergo etiam est in ratione boni formaliter obiectiuè diuersus; & consequenter actus Deum attingens, vt propositum intuitiua notitia, diuersus est essentialiter ab actu attingente Deum, vt propositum per scientiam infusam, vel notitiam abstractiuam.

53 *Tertio.* Denique confirmatur: proximus vt diligibilis amore beatifico, differt in ratione obiecti à se ipso, vt diligibili per amorem non beatificum: ergo pariter in Deo vt ad istos actus comparato, diuersa est essentialiter ratio diligibilitatis. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem probatur: ratio diligendi proximum per amorem beatificum, est bonitas increata, sicut ratio obiectiua cognoscendi creaturas in Deo, est veritas increata Dei; ratio autem diligendi proximum per amorem non beatificum, est bonitas ipsius proximi, sicut ratio obiectiua cognoscendi creaturas extra Verbum, est ipsorum veritas, vel entitas: ergo diuersa est ratio diligendi proximum amore beatifico, à ratione diligendi ipsum per amorem non beatificum; & consequenter amor beatificus proximi, & amor non beatificus eiusdem, essentialiter distinguuntur, non minus quam cognitio creaturarum intra Verbum, & cognitio earundem in se ipsis extra Verbum.

54 *Responditur.* Respondeo ad argumentum, negando antecedens: ad probationem nego antecedens: ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; cum enim eadem bonitas diuina per vtramque illam cognitionem proponatur, esto cognitiones differant, non est distinctum vtriusque amoris motiuum. *Ad 1. confirmationem.* Ad primam confirmationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: si mediatè diligatur, sicut mediatè cognoscitur, concedo consequentiam: si non mediatè, sed immediatè in se, & ratione sui diligatur, quamuis mediatè, & ratione alterius cognoscatur, nego consequentiam; & ita in præsenti contingit: ratio namque cognoscendi Deum per scientiam infusam, sunt effectus immediatè cogniti per illam, & ratio cognoscendi Deum per scientiam beatam est diuina essentia in se: vnde cum varientur cognitionum motiua; & cognitiones ipsæ variantur. cæterum ratio diligendi Deum propositum per scientiam infusam, non sunt creaturæ, sed diuina bonitas, vt in se, etsi antecedenter cognita ex creaturis, aut in illis; aliàs amor scientia infusa regulatus, non esset amor Theologicus, sicut nec scientia ipsa infusa cognitio Theologica est; eo quod habet pro motiuo non increatam, sed creatam veritatem; cumque respectu amoris beatifici, eadem increata bonitas sit ratio obiectiuè mouens; fit consequens, quod vtriusque amoris motiuum idem formaliter sit: si autem Deus per amorem non beatificum amaretur ratione creaturarum, prius in se, & ratione sui hunc amorem terminantium, intentum conuinceretur: si tamen hic amor datur, non erit charitatis Theologicæ, nec de illo Nos disputamus.

55 *Ad secundam.* Ad secundam, distinguo maiorem: sequitur ad veritatem secundum rationem communem intelligibilitatis obiecti, concedo maiorem: secundum peculiares modos intelligibilitatis ex hoc aut illo motiuo, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: nam voluntas ex communi conceptu sequitur intellectum in communi, & specificam rationem intellectus, specifica ratio talis voluntatis sequitur; & ideo ad diuersum intellectum sequitur diuersa voluntas: cæterum bonitas alicuius obiecti consequitur ad rationem veri, quæ in ipso inuenitur sub conceptu veri, non sub hoc, aut illo conceptu veritatis sumptæ ex hoc, vel illo motiuo: & ideo quamuis ratio veritatis penes motiua varietur, bonitas in variata subsistit, sicut charitas, quia consequitur ad fidem, & lumen gloriæ, non secundum illa, in quibus essentialiter differunt, sed secundum rationem intellectiui certò, & supernaturaliter bonitatem diuinam proponentis, non variatur charitas essentialiter ex radicatione in fide, & in lumine gloriæ; sed illorum luminum differentia, tametsi inter illa sit formalis, materialis est omnino; comparatione facta ad habitum charitatis; & sicut actus charitatis idem specificè manens, ab habitu, & auxilio procedit; quia non petit illa per se, quatenus specificè differunt, sed secundum quod in ratione tendentiæ ad idem obiectum conueniunt: ita dicimus de obiecti amabilitate, non consequi ad veritatem illius, vt intelligibilem per diuersa lumina, intuitiuum, nempè, & abstractiuum secundum specificas differentias huius, & illius intelligibilitatis, sed secundum rationem vtrique veritati, aut intelligibilitati communem; & ideò differentia in ratione veri, vt intelligibilis materialiter se habeat ad variandam rationem diligibilitatis.

56 *Dices.* Sed dices, quia intellectus Angeli differt essentialiter ab intellectu hominis, inter voluntates hominis, & Angeli essentialis est differentia, quamuis bonitas obiecti per vtramque amata sit eadem: ergo pariter differentia inter lumen beatificum, & lumen per se infusum, infert essentialem diuersitatem inter actus voluntatis, licet erga eandem diuinam bonitatem versentur. *Respondetur.* Respondeo, negando consequentiam, quam inillo euidenter: nam differentia intellectuum Angeli, & hominis, non solum infert distinctionem inter actus voluntatis vtriusque, sed etiam differentiam potentiarum; & tamen differentia specifica habituum luminis beatifici, & per se infusi, non infert distinctos habitus effectiuos in voluntate: ergo ex vno ad aliud inefficax argumentum conficitur. Ratio autem differentiæ est: nam voluntas Angeli, etiam si erga idem obiectum versetur: ac voluntas hominis, illud diuersimodè attingit, nempè immobiliter, & inflexibiliter, sicut intellectus Angeli inflexibiliter adhæret veritati; voluntas autem hominis flexibiliter fertur in illud: eadem autem bonitas tam diuersimodè attacta, potest specificam differentiam potentijs tribuere; amor autem à charitate elicitus, eodem modo essentialiter fertur in bonitatem diuinam, siue notitia intuitiua, siuè abstractiua, propositam, & ideò ex distinctione inter istas cognitiones, non oritur essentialis in amore, illis regulato distinctio. *Tacitæ obiectioni occurritur.* Nec obstat amorem regulatum visione beata, necessario ferri in bonitatem diuinam, & regulatum per notitiam abstractiuam, liberè. Nam differentia penes liberum, & necessarium essentialis non est in frequentiori Theologorum sententia 1.2.*q.*18. *art.*1.

57 *Instabis.* Sed dices, non solum inter voluntates hominis, & Angeli, essentialis reperitur distinctio, sed etiam inter voluntatem vnius Angeli, & alterius, v. g. Gabrielis, & Raphaelis: & tamen hæc diuersitas non sumitur ex diuerso modo tendendi flexibiliter, & inflexibiliter; cum omnes Angelicæ voluntates sint inflexibiles, nec ex diuersa bonitate obiectiua: ergo sumitur ex diuersitate regulæ, nempè, intellectus proponentis obiectum.

Respondetur. Respondeo, quod sicut intellectus vnius Angeli differt essentialiter ab intellectu alterius, etsi omnes sine discursu ferantur in verum; vel quia vnus imaterialiori modo fertur in illud, quam alius; vel ex ordine ad obiectum principale diuersum, nempè, ad propriam substantiam; penes cuius modum alia à se intelligunt Angeli: ita illorum voluntates differunt essentialiter inter se, vel penes immaterialiorem modum tendendi, vel penes ordinem ad obiectum principale diuersum, nempè, ad propriam substantiam, quę respectu cuiuscumque Angeli est obiectum magis connaturale, & principale, & penes cuius modum alia à se diligunt; quæ rationes distinguendi in amore charitatis regulato per scientiam infusam, & beatam, non reperiuntur; & ideo, quamuis apprehensiones proponentes, distinguantur essentialiter, amores regulati per illas, essentialiter non differunt.

58 *Ad vltimam confirmationem respond.* Ad vltimam confirmationem, distinguo antecedens: per amorem non beatificum secundariò elicitum à charitate, vel primariò à virtute speciali beneuolentiæ erga proximum, concedo antecedens: per amorem non beatificum primariò à charitate elicitum, nego antecedens, & consequentiam: nec contra distinctionem traditam, quidquam conuincit antecedentis probatio. Pro cuius intelligentia animaduertendum est ex his, quæ fusè docuimus *Tract. de Charitate* 2.2. *q.*23. *art.*5. proximum dupliciter posse diligi, vel taliter, quod adæquata ratio proxima, & motiua ipsi diligendi sit Deus, & iste actus non secundariò, sed primariò pertinet ad charitatem: nam bonitas proximi respectu illius omninò materialiter se habet: vel ita, quod ratio, ob quam diligitur sit bonitas supernaturalis creata conueniens proximo ex participatione formali bonitatis diuinæ, quem actu secundariò à charitate procedere, *loco allegato* docuimus; quia, nempè, attingit in obliquo bonitatem Dei increatam, quæ est charitatis obiectum, quod sufficit, vt secundariò à charitate procedat. Alij tamen actum istum, non à charitate Theologica, sed à beneuolentia supernaturali erga proximum docent primariò procedere. Dicimus ergo amorem beatificum per visionem regulatum, essentialiter ab hoc actu distingui, eo quod amor beatificus non potest proximum ratione proprię bonitatis, vt proximè mouentis, diligere, sed tantũ ratione increatæ bonitatis; & consequenter essentialiter distinguitur ab actu isto secundariò charitatis habente pro ratione proxima motiua bonitatem supernaturalem creatam, non autem ab actu charitatis primariò; cum etiam habeat pro obiecto, & ratione formali motiua, vt versatur erga proximum, ipsam bonitatem diuinam, quæ est ratio mouens ad beatificum amorem per visionem regulatum: & ex his ad probationem antecedentis constat solutio.

59 *Secundo respondet.* Vel secundo responderi potest, prætermisso antecedenti, negando consequentiam: quia in proximo, vt diligibili per amorem non beatificum est diuersa ratio obiectiua ab illa, qua est diligibilis per beatificum amorem; & ideò essentialiter distinguuntur

amor proximi beatificus ab amore non beatifico. Cæterum in Deo non est diuersa ratio obiectiua, vt ad vnum, & alterum amorem comparato, sed ab vtroque actu attingitur ratione suæ increatæ bonitatis; & ideò amor beatificus Dei ab amore non beatifico essentialiter est indistinctus. Quæ solutio iuxta principia argumenti est accipienda, non iuxta nostra principia, qui actum charitatis, esto non beatificus sit, non à bonitate supernaturali creata, sed ab increata specificari tenemus.

§. V.

Reijcitur tertia sententia.

60 *Tertia conclusio.* Tertia conclusio. *Meruit Christus per ipsum actum charitatis beatificum, vt regulatum scientia beata, non solum prout Deo volebat gloriam, & honorem extrinsecum, nec solum prout terminabatur ad proximum, sed etiam quatenus ad Deum terminabatur.* Conclusionem istam, vt probabilem defendit Capreolus *in 3. dist. 18. quæst. vnic. art. 3. ad argumenta Aureoli*, vt alijs probabiliorem, & magis menti D. Thomæ conformem. Vincentius *de Gratia Christi q. 5. pag. 419.* vt D. Thom. expressam, Aluarez *disp. 45.* Tenent eandem conclusionem Natarius *qu. præcedenti art. 4. controuers. vnic. 4. p. concl. 4.* & *in præsenti art. 3. controu. vnic. in 2. p. controuersiæ concl. 2.* & Illustrissimus Araujo *art. 4. dub. 3. conclus. 2.* eandem ex parte sequitur Mag. Lorca *disp. 72. concl. 2.* vt docet, eodem actu charitatis regulato scientia beata, Christum Deo dilexisse necessario bona intrinseca, extrinseca verò liberè, & sub hac secunda ratione per illum actum meruisse. Tenent etiam ex Patribus Societatis, Meratius *de Incarnatione disput. 43. sect. 4.* & Lugo *disp. 27. sect. 1.* & vt probabilem defendit Valentia *in præsenti q. 19. puncto 2.*

Capr. Vincent. Aluar. Nazar. Araujo. Lorca. Merat. Lugo. Valent.

61 *Prob. quo ad 1. partem. D. THO.* Et quod primam partem probatur expresso testimonio D. Thom. *in 3. dist. 18. qu. 1. art. 2. ad 2.* illis verbis: *Ipse motus charitatis hominis Christi, in quo consistit præmium eius quantum ad beatitudinem animæ, potest esse meritum respectu beatitudinis corporis, quod in alijs beatis non contingit, quia non sunt in statu acquirendi secundum aliquid sui & ideò nec sibi, nec alijs merentur.* Ergo iuxta D. Thom. idem numero actus charitatis Christi, per quem Deo fruebatur, & in quo illius essentialis beatitudo consistit, vt complemento, est liber, & meritorius respectu beatitudinis corporis. Mitto aliud testimonium *ex quæst. 29. de Veritate art. 6. ad 6.* quod expressius reputat Aluarez; habet enim facilem solutionem, si explicetur de charitate sumpta pro habitu, quod satis indicat D. Thom.

62 *Respondebis 1.* Respondebis primo ex Capreolo vbi supra, D. Thom. sententiam, quam in Sententiarijs docuit, retractasse *in præsenti art. 3. ad 1.* vbi docet, quod licet meruerit per charitatem, non meruit per illam, vt erat comprehensoris, sed quatenus erat viatoris. Quibus verbis duplicem actum distinguit ab habitu charitatis elicitum; alterum Christi, vt comprehensoris, alterum Christi, vt viatoris; per hunc secundum, docet, meruisse; secus autem per primum; ac proinde retractauit id, quod docuit loco à nobis allegato. *Resp. 2.* Vel secundo respondebis D. Thom. non loqui de eodem numero actu, sed de eodem habitu charitatis secundum diuersos actus, quorum vnus meritorius fuit, & liber, alter verò nec liber, nec meritorius.

63 *Prima reijcitur 1.* Sed neutra solutio satisfacit, & contra primam facit primo tunc solum esse ad illam solutionem fugiendum; cum vel D. Th. expresse retractauit sententiam, vel cum adeò clarè oppositum eius docuit, vt nullam interpretationem admittat; sed in præsenti nihil horum inuenitur; non enim eius, quod *in 3.* docuerat, in præsenti fecit mentionem, nec quod docuit in hoc art. adeò expresse dicto Sententiarum opponitur vt facilimam solutionem non habeat: ergo absque fundamento vigenti ad retratationem sententiæ recurritur. *Secundo.* Secundo: nam Christum meruisse per charitatem, quatenus erat viatoris, non verò vt erat comprehensoris, rectè, & absque vlla violentia saluatur in vno actu charitatis, qui sub vna consideratione Christo, vt comprehensor conueniat, & sub alia Christo, vt viatori, non minus, quam in vno habitu; sed D. Tho. *in præsenti* hoc solum docuit: ergo illam sententiam in hoc art. 3. non retractat; sed benè componitur id, quod in Sententiarijs docuerat; cum eo quod in præsenti asserit.

64 *Secunda reijcit. pr.* Deinde secunda solutio reijcitur primo: nam D. Thom. *in arg.* quod soluit, non loquebatur de habitu, sed de actu charitatis: ergo solutio argumenti non de habitu, sed de actu charitatis procedit. *Secundo.* Secundo: nam loquitur de eo, in quo ratio meriti consistit; at non in habitu, sed in actu charitatis ratio meriti constituitur; charitatis enim habitus non est meritum, sed merendi principium ergo non rectè explicatur de eodem habitu charitatis. *Vltimo.* Denique, nam illis verbis; *Ipse motus charitatis, in quo consistit eius præmium, &c. potest esse meritum respectu beatitudinis corporis*; idem numero charitatis actus exprimitur, nec nisi violenter explicari possunt de eodem actu genericè, vel specificè, vt si diceremus: *Petrus currit, & ipse disputat:* ineptè intelligeremus alium hominem à Petro ob conuenientiam specificam: ergo secunda solutio menti D. Thom. non congruit.

Secundo, quoad omnes partes suadetur conclusio: vnus actus charitatis Christi terminatur ad proximum, ad perfectiones intrinsecas, gloriamque, & honorem extrinsecum; & ad Dei bonitatem, vt est ratio diligendi Deum, & prout est ratio diligendi creaturas; sed actus iste, etsi necessarius fuerit, prout Deo perfectiones necessarias volebat, sub alijs tribus rationibus non erat necessarius, sed liber: ergo meritorius fuit sub his considerationibus. Consequentia ipsis aduersarijs est euidens; cum actum beatificum charitatis solum ex defectu libertatis à ratione meriti excludant. Minor constat ex iam dictis; id enim, quod non necessitat voluntatem diuinam, si absque errore, aut inaduertentia proponatur voluntati creatæ, illam necessitare non potest, vt *superius* arguebamus; sed nec proximus, nec bona extrinseca Dei, nec Deus ipse, vt est ratio diligendi creaturas, vt existentes, necessitant voluntatem diuinam, sed liberè amantur à Deo: ergo actus charitatis Christi in nihil horum necessario ferebatur, sed liberè. Maior autem ostenditur primo: Deus eodem actu ad hæc omnia terminatur, nempè, ad suas perfectiones intrinsecas, & extrinsecas, ad creaturas rationales, & ad se prout est finis illarum in exercitio, & vt est ratio diligendi easdem vt existentes; sed actus charitatis creatus, est formalis participatio dilectionis increatæ, & diuinæ; & aliàs nulla est ratio implicationis, vt vnus, & idem actus omnes illas terminationes participet, vt ex argumentorum solutione constabit: ergo vnus, & idem actus charitatis in Christo ad illa omnia obiecta terminabatur. 65 *Secundo suadetur conclusio quoad omnes partes. Minor ostendit. 1.*

Secundo probatur: beatus ex vi visionis beatificæ, non solum attingit Deum, & illius perfectiones intrinsecas, sed etiam creaturas possibiles, & creaturas existentes, Deumque vt est ratio, & medium cognitionis illarum, vt suppono ex frequentiori Theologorum sententia *1. p. q. 12. art. 7. & 8.* ergo poterit ex vi dilectionis beatificæ, non solum Dei intrinsecas perfectiones attingere, sed etiam gloriam, & honorem extrinsecum, & creaturas vt existentes, Deumque prout est ratio in exercitio illas, vt sic diligendi. Tertio: si creaturæ in statu possibilitatis, possent terminare amorem, & à Deo amarentur necessario ratione suæ bonitatis, beatus per dilectionem beatificam aliquas illarum amaret; sicut aliquas creaturas possibiles, ex vi visionis diuinę essentiæ, cognoscit, quod nullus Theologorum negabit; sed creaturæ vt existentes possunt terminare amorem: ergo possunt in Deo, & ratione illius diligi ex vi eiusdem amoris, prius terminati ad Deum, & ad illius intrinsecas perfectiones; & consequenter ex vi eiusdem dilectionis diligetur Deus, prout est ratio amandi creaturas. Denique, nam illa, quæ possunt vt obiectum primarium, & obiectum secundarium comparari, possunt per eundem actum attingi; cum obiectum, eo ipso, quod sit secundarium, non possit actum distinguere, illumuè specificare; sed gloria, & honor extrinsecus, & creaturæ actu existentes possunt ad intrinsecas perfectiones diuinas, vt obiectum, secundarium, & primarium comparari: ergo possunt ex vi eiusdem dilectionis attingi, & consequenter, etiam diligetur Deus prout est ratio, illas amandi. 66 *Secundo. Tertio. Vltimo.*

Tertio principaliter suadetur conclusio: si namque vnus actus non posset ad hæc omnia terminari, & rationem meriti obtinere, maximè, quia libertas, & necessitas non possunt eidem actui conuenire; at hoc falsum est: ergo vnus, & idem actus amoris potest terminari ad Deum secundum perfectiones intrinsecas, & extrinsecas, ad creaturas existentes, & ad Deum prout est ratio illas vt sic diligendi; ac per consequens meritorius existere. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur primo, nam licet eidem actui respectu eiusdem obiecti secundum eandem rationem non possint necessitas, & libertas competere; respectu tamen diuersorum obiectorum, vel eisdem secundum diuersas rationes nulla est ratio repugnantiæ; at sic est, quod necessitas, & libertas à nobis eidem actui concessæ, constituuntur respectu diuersorum obiectorum, & respectu vnius obiecti secundum diuersas rationes, nempè, necessitas comparatiuè ad Deum secundum perfectiones intrinsecas necessarias; libertas autem respectu Dei secundum terminationes intrinsecas liberas: ergo nulla est repugnantia, in eo quod sic constituantur. 67 *Tertio principaliter probat. conclusio. Minor probat. 1.*

Secundo: non minus distinguuntur ratio *intuitiua*, & *abstractiua* in notitia, quam in amore, necessitas, & libertas: imo magis distinguuntur; cum in probabiliorum Metaphysicorum sententia distinguantur essentialiter; secus autem ratio liberi, & necessarij, sed solum accidentaliter; & tamen potest vna, & eadem notitia esse intuitiua, & abstractiua respectu diuersorum obiectorum, vt constat in visione beatifica, quæ est intuitiua Dei, & abstractiua notitia creaturarum possibilium; ergo pariter ratio liberi, & necessarij poterit, eidem actui voluntatis competere, vel respectu diuersorum obiectorum, vel respectu eiusdem secundum diuersas rationes. 68 *Secundo.*

Denique: ratio *practici* & *speculatiui* non minus, imo magis distinguuntur in habitibus intellectus, quam libertas, & necessitas in actibus voluntatis; & tamen possunt in eodem habitu ordinis superioris illæ duæ differentiæ adunari: ergo etiam libertas, *Tertio.*

tas,

tas, & necessitas poterunt in eodem actu voluntatis adunatæ reperiri.

69 *Prob. ult. conclusio.* Denique suadetur principaliter conclusio, vt enim in prima conclusione monstrauimus, oportuit, quod actus charitatis in Christo rationem meriti obtineret. Tùm, quia in actu charitatis principalius, quam in alijs actibus ratio meriti inuenitur: tùm etiam, quia actus aliarum virtutum, non nisi imperati à charitate, possunt esse meritorij; at principalis ratio meriti, & aliorum actuum imperium, dilectioni Dei, qui est finis vltimus, conuenit: ergo oportuit, quod dilectio Dei in Christo esset meritoria apud Deum; at non dilectio distincta ab amore beatifico, vt *in 2. conclus.* monstrauimus: ergo ipsa dilectio beatifica meritoria fuit in Christo; cumque hoc illi conuenire non possit, vt terminatur ad perfectiones necessarias intrinsecas, asserendum est, liberam, atque meritoriam fuisse, prout terminatur ad Deum, vt est ratio diligendi creaturas, & illarum finis in exercitio.

§. VII.

Prima solutio rationis dubitandi refertur, & reijcitur.

70 *Prima solutio rationis dubitandi.* AD Rationem dubitandi initio disputationis propositam, variè occurritur ab Auctoribus nostræ sententiæ. Prima solutio duplicem libertatis modum in actibus voluntatis distinguit, nempè, libertatem essentialem, quæ in nullo alio, quam in ratione voluntarij, & spontanei consistit, soletque libertas à coactione appellari, & libertatem contingentiæ, ad opposita contrariè, aut contradictoriè, consistentem in egressu à principio indifferenti, ad agere, vel non agere, ad agere hoc, vel illud. Qua præmissa distinctione, ad obiectionem factam Auctores huius solutionis occurrunt, asserentes, quod licet amor beatificus non sit liber libertate contingentiæ, aut indifferentiæ; fuit tamen liber libertate essentiali, voluntarius; atque spontaneus, & hunc modum libertatis ad meritum esse sufficientem. Pro qua referuntur Altissiodurensis *lib. 3. tract. 5. cap. 3.* Gabriel *in 3. dist. 16. q. vnic. art. 2. conclus. 2. & art. 3. dub. 1.* Almainus *q. 1. not. 5.* & Maior *q. 2.* *Altissiod. Gabriel. Almain. Maior.*

71 *Contra 1. ex Pontificum diffinitionibus.* Hoc tamen solutio displicet communiter Theologis, & reijcitur primo ex diffinitione Pij V. & Gregorij XIII. in Bullis contra Michaelem Baium æditis, & nouissimè confirmatis ab Vrbano VIII. inter cuius damnatas propositiones 38. est *Liberè fit, quod voluntariè fit, etiamsi necessariò fiat:* ergo asserere liberum à sola coactione, etsi necessariò factum, esse liberum absolutè, & sufficienter ad meritum, est à prædictis Pontificibus damnatum.

Confirmatur ex Hieron. Confirmatur ex Hieronymo *lib. 2. contra Iouinianum non longè à principio*, illis verbis: *Liberi arbitrij nos condidit Deus, nec ad virtutes, nec ad vitia necessitate trahimur; alioquin vbi necessitas est, nec damnatio, nec corona est*, ergo ex mente Hieronymi libertas necessaria, dato, quod libertas sit, ad meritum est insufficiens.

Ex D. Thom. Deinde, quia iuxta D. Thom. *1. p. q. 41. art. 2. ad 3.* Deus non liberè, sed naturaliter amat se ipsum & idcirco Spiritus Sanctus non liberè, sed naturaliter à Patre, & Filio procedit ergo pariter beatus non liberè, sed naturaliter Deum clarè visum diligit; & consequenter amor, vt ad Deum clarè visum terminatus, nec liber, nec meritorius est.

72 *Contra 2. à ratione.* Secundo reijcitur: nam data illa duplici acceptione libertatis essentialis, scilicet, & contingentiæ, & quod prima conuertatur cum voluntario, & spontaneo, & amori beatifico, vt ad Deum terminato conueniat; ad meritum tamen non sufficit, sed necessario libertas contingentiæ, seu indifferentiæ contradictionis exigitur; sed amor beatificus, vt terminatus ad Deum secundum illius intrinsecas perfectiones, non est liber libertate contingentiæ, aut indifferentiæ: ergo sic acceptus meritorius esse non potest: Maior, in qua sola est posita difficultas, ostenditur primo quia est communis Theologorum consensus 1. 2. *quæst.* 114. *art.* 1. Secundo: nam motus indeliberati, aut primo primi sunt voluntarij; & consequenter spontanei, atque liberi, in illa libertatis acceptione; & tamen nec laude, nec vituperio sunt digni; & consequenter nec meritorij, nec demeritorij, quod nullus Theologorum negauit: ergo libertas illa ad meritum est insufficiens. *Maior ostēditur primo. Secundo.*

73 *Tertio.* Tertio: nam ea libertas ad meritum est necessaria, quæ exigitur, vt actus aliquis præcipiatur, aut prohibeatur per legem; sed ad hoc non sufficit essentialis libertas, sed contingentiæ, & indifferentiæ requiritur, vt omnibus est in confesso; alias amor beatificus posset præcipi per legem: ergo etiam ad meritum debet insufficiens censeri. *Quarto.* Quarto: nam ea libertas ad meritum est necessaria, quæ requiritur ex parte benefacientis, vt illi actio gratiarum debeatur; sed libertas essentialis non sufficit, vt alicui gratiæ debeantur: ergo nec ad meritum sufficit. Probatur minor: nam admissa illa libertatis acceptione, Spiritus Sanctus liberè à Patre, & Filio procedit, cum per actum voluntarium procedat; & consequenter liberum libertate essentiali; & tamen, quia ab illis Spiritus Sanctus procedit, & accipit esse ab illis, non ob id Spiritus Sanctus gratias eis debet referre: ergo libertas essentialis non sufficit ad fundandum debitum gratiarum actionis.

Denique probatur maior aperto D. Thom. testimonio *q. 6. de Malo*, quæ est de electione humana *artic. vnic. in corp.* vbi relata quorundam opinione asserentium voluntatem hominis omnia ex necessitate, quamuis sine coactione, & sine violentia, eligere; iudicium de illorum sententia profert, his verbis: *Hæc autem opinio est hæretica, tollit enim rationem meriti, & demeriti in humanis actibus; non enim videtur esse meritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit.* Ex quibus verbis tale argumentum conficitur. In illorum Auctorum sententia, electio humana libera est à coactione, & libera libertate essentiali, siquidem est voluntaria; & tamen à D. Thoma vt hæretica reijcitur, quia tollit rationem meriti, & demeriti ab hominum electione, eo quod meritorium esse non potest, quod aliquis ita ex necessitate agit, quod vitare non potest: ergo iuxta D. Thom. libertas essentialis, vel libertas à coactione, insufficiens est ad meritum, sed libertas contingentiæ, aut contradictionis, consistens in indifferentia ad agendum, & non agendum requiritur. 74 *Vltimo.*

Si dicas: D. Thom. ibi loqui de huius vitæ libertate, quæ in indifferentia principij ad contraria, vel contradictoria consistit, & ad huius vitæ meritum est necessaria; cum quo rectè stat, vt in beatis libertas ad meritum necessaria, sine contingentia saluetur, etsi ratione status meriti incapaces sint: in contrarium obstant apertè verba illa D. Thom. *Non enim videtur aliquid esse meritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non potest.* Quæ ratio vniuersalis est, & omnes hominis status comprehendit: ergo nec in via, nec in Patria, meritorius esse potest actus non liber libertate contingentiæ, & contradictionis. Deinde obstat, conditiones ad meritum ex parte actus requisitas, non pendere ex voluntate Dei, sed ab ipsa rei natura: ergo, quæ in via necessaria sunt, etiam in Patria, & in omni statu sunt necessariæ; at libertas est conditio ex parte actus requisita: ergo si in via libertas contingentiæ requiritur, etiam petitur in Patria. 75 *Si dicas. Contra 1. Secundo.*

Quod item, necessaria sit vniuersaliter ad meritum libertas contradictionis, nec essentialis, & necessaria sufficiat, alio argumento efficaci satis ostendo; aliàs enim inanis esset totus Theologorum labor, in indagando, an gratia efficax, hominum libertatem ad meritum necessariam euertat; hoc asserendum non est: ergo nec est dicendum, libertatem essentialem cum necessitate actus, ad meritum esse sufficientem. Probo sequelam: gratia, esto ab intrinseco efficax, non tollit ab actu, ad quem datur, libertatem essentialem; cum non inducat violentiam, nec tollat rationem voluntarij, vt est in confesso apud omnes, nullo quem viderim, refragante: ergo, si hæc libertas est ad meritum sufficiens, frustra Theologi laborant, & inaniter tempus consummunt, in conciliando libertate ad meritum necessaria; cum efficacia, & infallibilitate gratiæ Dei, qua nostras præuenit, & præmouet voluntates. 76

Et iuxta hæc interpretandus est D. Thom. *q. 10. de Potentia 2. ad 5.* vbi docet, Spiritum Sanctum liberè à Patre, & Filio procedere, Deumque se liberè amare, tametsi necessariò se amet, & voluntatem liberè fœlicitatem appetere, licet illam appetat necessariò. Et *3. Contra Gentes cap. 38.* vbi duplicem necessitatem distinguens, vnam coactionis, & alteram ex interiori voluntatis inclinatione, docet, hanc necessitatem, laudem virtuosi actus non minuere, sed augere; eo quod facit, voluntatem magis intensè tendere in actum virtutis, & addit, virtutis habitum, quando ad finem perfectionis deuenit, quantum necessitatem ad benè agendum inferre; sicut est in beatis, qui peccare non possunt, nec tamen propter hoc, aut libertati voluntatis aliquid deperit, aut actus bonitati. 77 *Nō obstat doctrina D. Thom.*

Quæ doctrina ex dictis facilem accipit interpretationem: nam primum testimonium intelligendum est de libertate à coactione, quæ cum voluntario coincidit, non de libertate simpliciter excludente determinationem ad vnum per modum naturæ, qua distinctione vsus est D. Thom. *quæst. 22. de Veritate, art. 5.* nam Spiritum Sanctum non procedere à Patre liberè hoc secundo genere libertatis, docuit D. Thom. *loco de Potentia citato ad 4. argumentum*, & *1. p. q. 41. art. 2. ad 3.* In secundo autem testimonio loquitur D. Thom. non de necessitate determinante ad vnum, excludentque indifferentiam principij ad opposita, saltim contradictoriè, sed de necessitate morali proueniente ex interiori voluntatis inclinatione præstita ab habitibus inclinantibus illam ad bonum; & hanc certum est non opponi libertati actus, nec illius laudabilitati: imo potius illam auget, ex eo quod voluntas medijs habitibus, intensius, & feruentius operatur: Nec obstat, quo D. Thom. docet de habitibus, cum ad statum perfectum perueniunt, quod nempè, inducunt quandam necessitatem: nam intelligendus est D. Thom. de necessitate ad non peccandum, non de necessitate simpliciter ad operandum; stare autem in beatis, & in Christo cum necessitate ad non peccandum, libertatem contradictionis sufficientem ad laudabilitatem, & meritum, nisi obstaret status comprehensoris in beatis, ex dicendis *Disput. sequenti* constabit. 78 *Facile iuxta dicta intelligitur.*

Sed

78 *Insurgens cõtra hucusq; dicta graui testimonio Diui Thom.* Sed obstat grauiter contra hucusque dicta testimonium D. Thom. *in 3. dist. 18. q. 1. art. 2. ad 5* quod ita procedebat: *Naturalibus non meremur, nec demeremur, quia sunt determinata ad vnum; sed liberum arbitrium in Christo erat determinatum ad bonum: ergo, &c.* Cui argumento duplici solutione occurrit: prima, asserendo, liberum arbitrium in Christo esse determinatum ad vnum secundum genus, non ad vnum secundum numerum, & hoc ad libertatem, & ad meritum sufficere. Secundo, his verbis: *Vel dicendum, quod si etiam esset determinatus ad vnum numero, sicut ad diligendum Deum, quod non facere non potest: tamen ex hoc non amittit libertatem, aut rationem laudis, siue meriti, quia in illud non coactè, sed spontè tendit, & ita est actus sui Dominus.* Ergo apertè sentit D. Thom. libertatem à coactione, coincidentem cum spontaneo absque libertate contingentiæ, siue indifferentiæ contradictionis, esse ad meritum sufficientem, Christumque per actum dilectionis beatificæ, etiam, prout necessario in Deum ferebatur, meruisse.

79 *Respond.* Respondeo, negando consequentiam; non enim asserit absolutè D. Thom. cum determinatione ad vnum actum numero, saluari libertatem ad rationem laudis, & meriti necessariam, sed cum addito, nempè, cum determinatione ad vnum numero, sicut Christus erat determinatus ad diligendum Deum, ad cuius dilectionem taliter erat determinatus, quod licet ipsum quoad perfectiones necessarias non posset, non diligere; Deum tamen, vt est ratio diligendi creaturas, & illarum finis in exercitio poterat non diligere: vnde cum determinatione ad entitatem indiuidualem dilectionis Dei, erat indifferens ad illam indifferentia contradictionis secundum terminationem ad Deum, vt est ratio diligendi creaturas, vt ex infra dicendis constabit; & cum hac determinatione rectè docet D. Thom. in actu stare rationem laudabilitatis, & meriti; si verò taliter ad illum actum esset determinata voluntas creata Christi, quod sub nulla ratione esset ad illum indifferens indifferentia contradictionis, non daretur locus laudabilitati, nec merito, nec oppositum huius contendit Angelicus Doctor.

81 *Dices.* Dices: ratio, qua D. Thom. probat dilectionem Dei ex determinatione voluntatis Christi ad illam, non amittere libertatem, nec rationem laudis, nec meriti, est, quia Christus ad illam non coactè, sed spontè fertur, & ita est actus sui Dominus; at hæc ratio militat in dilectione Dei secundum perfectiones necessarias: ergo sensit D. Thom. fuisse meritoriam in Christo dilectionem Dei secundum perfectiones necessaria. Probatur minor; Christus diligebat Deum secundum perfectiones necessarias non coactè, sed spontaneè; sed ratio libertatis, prædictæ dilectionis sufficientis ad rationem laudis, & meriti sumitur à D. Thom. ex negatione coactionis: ergo ratio probans libertatem ad meritum sufficientem in dilectione Christi beatifica, militat de eadem secundum terminationem ad perfectiones necessarias Dei.

82 *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem; ita vt negatio coactionis sit ratio formalis fundans in dilectione rationem laudis, & meriti, nego maiorem: ita vt sit radix permittendi indifferentiam contradictionis in eadem dilectione sub alia terminatione fundantem rationem laudis, & meriti concedo maiorem, & distinguo minorem: militat, vt probet terminationem illam permittere aliam in eadem dilectione fundantem rationem meriti, concedo minorem: vt probet dilectionem secundum terminationem necessariam esse laudabilem, & meritoriam formaliter, nego minorem, & consequentiam. Itaque dilectio beatifica Christi, si esset violenta, aut coacta, sub nulla sui consideratione foret Christo libera libertate contradictionis, & consequenter nec meritoria: vt ergo esset sub aliqua sui consideratione libera libertate contradictionis, & formaliter meritoria, necessarium erat, quod sumpta entitatiuè, & secundum terminationem necessariam non esset coacta, sed spontanea: vnde rationem spontaneæ, & negationem coactionis in dilectione beatifica Christi secundum suam entitatem, & terminationem necessariam, non assumpsit D. Thom. vt fundantem rationem laudis, & meriti, sed vt causam permittendi in eadem dilectione aliam terminationem liberam, & contingentem, quam inferius explicabimus, fundantem in dilectione beatifica rationem laudis, & meriti.

§. VIII.

Refertur, & refellitur duplex solutio.

83 *Secunda solutio rationis dubitãdi.* Secunda solutio est, dilectionem beatificam Christi esse necessariam vagè, non autem indiuidualiter determinatè, idest, quod licet Christus ratione claræ visionis esset necessitatus ad diligendum Deum, hac, vel illa numero dilectione: ita, vt nunquam posset ab illius dilectione cessare; non tamen erat necessitatus ad hanc numero dilectionem; poterat enim per vnam dilectionem diligere Deum solum, nullam in illo, & ex illo diligendo creaturam, & poterat ipsum cum vna, vel duabus, vel pluribus creaturis diligere, quæ dilectiones, numero forent distinctæ, & in perfectione inæquales: vnde cum necessitate ad nunquam à Dei clarè visi dilectione cessandum, stat indifferentia ad dilectiones beatificas numero distinctas, inæqualisque perfectionis, quæ sufficit ad rationem laudis, & meriti. Ita Meratius, & Cardinalis Lugo vbi supra.

Hæc tamen solutio non placet: nam Deus clarè visus, non solum necessitat ad sui dilectionem vagè, sed etiam determinatè: 84 *Contra.* ergo, vt ad Deum secundum perfectiones necessarias terminata, nullatenus libera est; & consequenter nec meritoria prout sic. Antecedens probatur: ideò necessitat ad sui dilectionem vagè, quia Deus, vt summum bonum clarè visum proponitur, in quo nulla est ratio mali nec in cessando ab illius dilectione, ratio aliqua bonitatis apparet; sed nec etiam, in cessando ab hac numero dilectione, potest boni aliqua ratio apparere: ergo Deus clarè visus, non solum necessitat ad sui dilectionem vagè, sed etiam ad istam numero dilectionem determinatam.

Respondebis; negando minorem: nam, in cessando ab hac 85 *Respond.* numero dilectione, per quam, v. g. diligitur Deus solus, apparere potest, & proponi ratio maioris boni, quæ in Deum simul cum aliqua creatura diligendo inuenitur, & in cessando à dilectione Dei cum vna creatura, apparere potest ratio alia maioris boni, quæ reperitur in diligendo Deum, & in ipso duas creaturas, & sic de alijs; & ob hanc maiorem rationem boni potest à qua vis illarum in particulari cessare; secus autem à dilectione Dei vagè sumpta, eo quod in cessatione ab illa, nulla potest bonitatis ratio apparere. Sed contra primo: nam sequitur ex hoc *Contra I.* solutione, posse beatum, pro suæ voluntatis arbitrio, ab vna numero visione cessare, aliam distinctam indiuidualiter, & hac numero visione perfectiorem, vice illius substituendo; consequens est falsum, & à nemine admissum, quem viderim: ergo & tradita solutio. Patet sequela: ideò potest hanc numero dilectionem omittere, quia in eius carentia repræsentari potest maior alterius dilectionis perfectio; sed hoc admisso, etiam potest, in carentia huius numero visionis, maior alterius visionis perfectio repræsentari, & voluntati proponi: ergo eadem ratione poterit ab hac numero visione cessare.

Secundo, dilectio solius Dei non est numero distincta ab illa, 86 *Secundo.* quæ terminatur ad Deum, & in ipso ad vnam creaturam, nec ista numero distincta est ab illa, quæ terminatur ad duas, & sic deinceps: ergo in carentia vnius numero dilectionis, non potest repræsentari bonitas dilectionis ab ea numero distinctæ, & maioris perfectionis; & consequenter sicut videns Deum necessitatur ad illius dilectionem vagè: quia in carentia dilectionis *vt sic*, non potest repræsentari aliqua ratio bonitatis, nec poterit ab hac numero dilectione cessare, & ex eadem radice. Consequentia est euidens in principijs traditæ solutionis. Antecedens autem *Antecedens probatur I.* ostenditur primo: nam dilectionis indiuiduatio non ab obiecto, sed à subiecto desumitur, & penes illud pensatur, vt constat ex dictis inter probandam secundam conclusionem ergo ex terminatione ad plures, paucioresue creaturas, in Deo primario dilecto non variatur dilectio numericè.

Secundo probatur: visio non variatur numericè ex termina- 87 *Secundo.* tione ad plures, vel pauciores creaturas existentes: ergo pariter dilectio ex terminatione ad plures, vel pauciores creaturas in Deo primario dilecto; numericè non variatur. Consequentia patet à paritate rationis. Antecedens autem probatur: nam si visio beatifica numericè variaretur ex terminatione secundaria ad creaturas existentes mediante diuina reuelatione, sequeretur dari aliquam visionem beatificam, cui ex conditione indiuiduali, & numerica repugnaret essentialiter annihilari; consequens absurdum est: ergo non variatur numericè ex diuersa terminatione ad creaturas existentes. Probatur sequela; si numero multiplicaretur visio ex diuersa terminatione ad creaturas, si Deus alicui beato reuelaret, se numquam annihilaturum sua visionem beatificam, visio qua beatus huic reuelationi assentiretur, & sui non annihilationem, mediante reuelatione decreti de tali negatione, cognosceret, esset numero distincta à visione in Deo primario cognito veritatem non attingente, quod in principijs traditæ solutionis nequit negari; at hoc concesso sequitur manifestè, visioni ad prædictam veritatem terminatæ repugnare essentialiter annihilationem ex sua conditione numerica: ergo sequitur ex tradita solutione nudari aliquam visionem, cui ex conditione numerica essentialiter annihilatio repugnet.

Patet minor: visio beatifica, vtpote essentialiter vera, & cui 88 *Minor patet.* essentialiter repugnat esse falsam, essentialiter petit veritatem sui obiecti, secundum illam rationem, secundum quam terminatur ad illud; sed si visio habens pro obiecto sui non annihilationem, esset numero distincta à visione negationem istam non habente pro obiecto, prout numero ab illa distincta esset cognitio suæ non annihilationis; imo ex terminatione ad istam negationem, numero distingueretur: ergo ex conditione numerica, per quam ab alia numero distingueretur, essentialiter exigeret sui obiecti veritatem; sed veritas sui obiecti essentialiter exposcit negationem annihilationis, vel in hac negatione essentialiter consistit: ergo peteret essentialiter negationem suæ annihilatio-nis,

nis, & consequenter illi sumptæ indiuidualiter, & prout numero ab alia distinctæ, annihilatio repugnaret essentialiter; ei namque quod essentialiter petit negationem annihilationis, essentialiter annihilatio repugnat.

89 *Tertia solutio.* Tertio alij respondent: dilectionem Christi beatificam, dupliciter posse considerari, nempè, vt regulatam per visionem beatam, Deum clarè, & vt est in se, repræsentantem, & prout regulatam per scientiam infusam, diuinam bonitatem abstractiuè tantum attingentem: qua distinctione supposita, docent huius solutionis Auctores, prout subest primæ regulæ, non liberam, sed necessariam esse; & consequenter non meritoriam; prout verò subest secundæ, esse liberam; ac per consequens meritoriam. Ita quiddam Thomistæ, quos sine nomine refert Vincentius *ubi supra*, quam solutionem vt probabilem ipse defendit, illique subscribit Nazarius *in præsenti art. 3. controu. vnic. p. 2. controuersiæ concl. 3.* vbi tuetur, dilectionem Christi, non solum fuisse liberam, vt terminatam ad creaturas in Deo, & ad Deum secundum terminationes liberas, sed etiam prout terminatam ad ipsum secundum perfectiones necessarias.

90 *Opponunt recentiores primo.* Contra istam solutionem opponunt Recentiores primo: non posse eundem actum esse liberum, & necessarium: ergo si dilectio beatifica in Christo, fuit sub aliqua consideratione necessaria, sub nulla esse potuit libera. Secundo: nam aliud est, quod ex scientia infusa regulante non habeat necessitatem, & aliud, quod ex illa positiuam participet libertatem; primum est verum, sed insufficiens ad meritum dilectionis; secundum autem est impossibile; alias idem actus existeret, & non existeret necessario, quæ est manifesta contradictio. *Argumenta ista nō vrgent.* Hæc tamen argumenta non vrgent; primum namque falsum antecedens assumit, vt ex dicendis constabit. Et similiter secundum: nam licet actum aliquem secundum eandem terminationem existere necessario, & non necessario existere, sit manifesta contradictio; quod autem sub vna terminatione necessario existat, & non necessario sub alia, nulla contradictio est; Auctores autem traditæ solutionis, sicut multiplicant regulas respectu actus charitatis, ita in illo terminationes multiplicant, vnam ad Deum, vt cognitum intuitiuè, aliam ad ipsum Deum, vt cognitum abstractiuè; primam necessario existentem; secundam verò, non necessario, sed liberè.

91 *Solutio tamen reijcitur 1.* Licet tamen hæc argumenta non vrgeant contra tertiam solutionem, mihi redditur difficilis. Primo: quia actus voluntatis dependet in sua entitate à cognitione intellectus regulante, & proponente obiectum; sed non potest dilectio Christi beatifica ab vtraque cognitione dependere entitatiuè: ergo non potest per vtramque regulari. Minor probatur: nam vel dependeret ab illi, vt regulis adæquatis, vel vt regulis partialibus; non primum; non enim minus repugnat eundem numero effectum à duabus regulis totalibus adæquatè dependere, quam à duabus causis efficientibus adæquatis, quod impossibile esse, imo & contradictionem inuoluere, communiter defendunt Thomistæ. Nec secundum: nam effectus à duabus causis dependens partialiter, qualibet ablata, destruitur; dilectio autem beatifica Christi maneret entitatiuè inuariata sine scientia infusa regulante; alias quoad suam entitatem necessaria non esset; ergo non potest scientia beata, & infusa regulari.

92 *Secundo.* Secundo: nam duplex illa terminatio, quam multiplicare in dilectione beatifica, necessarium est ad saluandum fuisse necessariam, & liberam; vel distinguerentur numericè, vel specificè; non primum ob ea, quæ diximus inter confirmandam secundam conclusionem; quia nempè, duo accidentia solo numero distincta, non possunt simul in eodem subiecto existere. Nec secundum: nam obiectum vtriusque terminationis est idem; diuersitas autem regulæ non sufficit diuersitatem specificam in actibus voluntatis inducere, vt ibidem satis ostendimus: ergo duplex illa terminatio non potest in dilectione saluari; & consequenter nec libertas, & necessitas ex diuersitate regulæ.

93 *Tertio.* Denique: nam esto possit inueniri in aliquo actu, respectu obiecti secundarij, aut materialis, nouitas terminationis, aut intrinsecæ denominationis, absque nouitate entitatis; hoc tamen est impossibile respectu obiecti primarij, vt ex dicendis in resolutione nostra constabit: at terminatio ad Deum in dilectione beatifica, vt his cognitionibus regulata, est in ordine ad obiectum primarium; ergo non stat distinctio terminationis, & nouitas denominationis, absque distinctionis, & nouitate entitatis; & consequenter non stat duplex ista terminatio, vna libera, & altera necessaria absque distinctione, & nouitate entitatiua.

§. IX.

Vera solutio rationis dubitandi traditur.

94 *Vera solutio rationis dubitandi.* QVare his modis dicendi omissis, ad rationem dubitandi aliter est occurrendum, notando, Deum, aut illius bonitatem meditari posse dupliciter, nempe, vt est ratio diligendi ipsum Deum; & prout est finis creaturarum in exercitio, & ratio illas diligendi; & sub vtraque ratione Deus diligebatur, & diligitur ab anima Christi Domini per dilectionem beatificam, vt *in 3. conclus.* monstrauimus. Dicimus ergo, dilectionem Christi beatificam, vt terminatam ad bonitatem diuinam, vt est ratio diligendi Deum, & Deo perfectiones intrinsecas necessaria, non liberam, sed necessariam fuisse; ac per consequens sub ista consideratione non fuisse meritoriam; vt autem terminabatur ad bonitatem diuinam, vt est ratio diligendi Deo bona extrinseca, scilicet, honorem, & gloriam, & prout est ratio diligendi creaturas, & terminationes intrinsecas liberas, non fuisse necessariam, sed liberam; ac per consequens fuisse prout sic meritoriam. Ita Vincentius, Nazarius, & Illustrissimus Araujo *locis vbi supra citatis*.

Sed contra istam solutionem dupliciter insurgunt contrariæ sententiæ Auctores. Primo: nam id, quod competit actui voluntatis diuinæ, quia diuinus, & infinitus est, non debet, nec potest actui voluntatis creatæ, quamuis illius formalis participatio, sit, adaptari; sed quod absque distinctione entitatis gaudeat duplici terminatione, vna libera, & altera necessaria, conuenit actui voluntatis diuinæ, quia diuinus, infinitus, & increatus est: ergo hæc duplex terminatio cum vnitate entitatis non est attribuenda dilectioni Christi beatificæ, quantum vis sit formalis participatio dilectionis increatæ, & diuinæ. Quod amplius confirmant: nam, quod actus voluntatis diuinæ entitatiuè inuariatus, potuerit libera denominatione carere, est vnum ex mysterijs nostræ fidei, quod plures impertransibile iudicant, & vix potest mente percipi; ac denique, vt aliqua ratione explicetur ad illius infinitatem confugimus: ergo non est extendendum ad dilectionem creatam, esto illius sit formalis participatio. 95 *Insurgit 1. aduersarij.* *Cōfirmatur.*

96 *Secundo insurgit.* Secundo: nam implicat vnum, & eundem actum numero, esse necessarium, & liberum; sed dilectio Christi beatifica, necessaria est prout terminatur ad Deum secundum perfectiones necessarias intrinsecas: ergo sub nulla ratione potest libertatem induere. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur: nam actus necessarius, taliter est, quod non potest non esse; actus autem liber; taliter est, quod potest non esse: sed sic esse, quod non possit non esse, & sic esse, quod possit non esse, contradictoriè opponuntur, sicut esse, & non esse: ergo eundem actum esse necessarium, & liberum inuoluit contradictionem, & consequenter est omninò implicans, & impossibile.

97 *Respond. ad 1.* Hæc tamen veritatem nostræ resolutionis non infringunt. Ad primum, concessa maiori, nego minorem: nam quod actus diuinæ voluntatis ad duo obiecta terminatur, nempè, ad Deum, & creaturas, attingatque bonitatem increatam, vt est ratio diligendi Deum, & illius perfectiones necessarias, & insuper bona creata, & extrinseca, non conuenit Deo ex capite infinitatis: cum totum hoc reperiatur in ordine intelligibili in visione nostra beatifica, vt constat ex dictis, quod autem ad Deum necessario feratur sub prima consideratione; ad creaturas verò, & ad Deum, vt est ratio diligendi illas, & finis illarum in exercitio liberè, non prouenit ex ratione infinitatis; sed quia perfectiones intrinsecæ necessariam habent connexionem cum Deo; bona autem creata non necessariam, sed contingentem, & liberam: nihil ergo in terminatione libera inuenitur, ob quod petat ab intrinseco infinitatem in actu, cui simul conuenit cum terminatione necessaria, nec potest id exigere ex ratione nouitatis denominatiuæ absque nouitate entitatis; cum extra Scholam D. Thom. nouitas denominationis absque nouitate entitatis adstruatur in fundamento relationis, quod, posito termino, nouiter refertur ad illum absque additione entitatis, & in Schola D. Thom. id ipsum plures doceant in vnione materiæ cum forma, quod nempe, adest de nouo denominatio realis vniti absque nouitate entitatis, etiam modalis, in corpore Christi, vt terminante panis conuersionem in ipsum, id frequentius etiam admittitur, & omnes Thomistæ eadem doctrina vtuntur in relatione Patris, vt ad secundum filium referente, quòd, nempe, filio genito de nouo, incipit patet respicere illum absque noua relatione, & absque entitate relationi primæ superaddita: ergo ex hoc capite non petitur infinitas in actu, vt simul sit necessarius, & liber.

98 *Ad cōfirmationē.* Ex quibus ad confirmationem constat solutio. Fatemur enim libertatem actus voluntatis diuinæ plures in intelligibilem iudicare, nec valere mente percipere; & alios ad infinitatem confugere, quod effugium approbamus ad faciliorem eius difficultatis euasionem, non tamen est omnimodè necessarium; nec quia mysterium difficile est, ideo damnandi sunt Theologi id ad dilectionem creatam extendentes, imo potius laudandi, cum ex hac paretur via ad facilius difficultatem illam superandam.

99 *Ad secundum.* Ad secundum, nego maiorem: ad cuius probationem distinguo maiorem pro secunda parte: actus liber taliter est, quod potest non esse, vel quoad entitatem, vel quoad denominationem, & terminationem, concedo maiorem: quoad entitatem semper, nego maiorem, & distinguo minorem: si posse non esse, & non posse non esse, cadant supra entitatem actus, concedo minorem: potentia ad non esse cadente supra denominationem, vel terminationem, & negatione potentiæ supra entitatem, nego minorem, & consequentiam: nam dilectio beatifica Christi considerari

rari potest tripliciter, nempe, secundum entitatem, & secundum terminationem necessariam ad Deum, & illius perfectiones necessarias, & secundum denominationem, seu terminationem liberam ad Deum, vt est ratio diligendi creaturas; quoad entitatem, & terminationem necessariam, necessario existit, nec est in potentia ad non existendum entitatiuè; potest tamen non esse denominatiuè, & terminatiuè secundum conceptum liberæ terminationis, non autem opponuntur contradictoriè, aut contrariè necessitas essendi entitatiua, & terminatiua terminatione necessaria, & potentia ad non essendum denominatiuè, & terminatiuè secundum terminationem liberam, vt constat in actu libero voluntatis diuinæ, qui cum necessitate sub conceptu entitatis est in potentia ad non esse sub conceptu denominationis, & liberæ terminationis.

100 *Contra hãc solutionẽ opponet 1.* Contra istam solutionem plura obstant, difficiliaque argumenta, quæ tamen generaliter militant contra libertatem actus voluntatis diuinæ. Aliqua hic attingemus: primo contra illa arguitur: nam realis separabilitas arguit à fortiori realem distinctionem inter illa, quæ separabilia sunt; sed terminatio libera realiter est separabilis à terminatione necessaria: ergo realiter inter se distinguuntur; & consequenter non possunt in eodem actu entitatiuè inueniri. *Secundo.* Secundo: realis communicabilitas, & realis incommunicabilitas nequeunt in eadem entitate creata inueniri, etsi in eadem entitate increata, & infinita hæc duo prædicata inueniatur: ergo pariter realis separabilitas terminatiua, & realis inseparabilitas in eodem actu voluntatis diuinæ inueniuntur ob suam infinitatem, non tamen possunt vni actui creatæ voluntatis competere. *Tertio.* Tertio: nam hæc est differentia inter libertatem voluntatis diuinæ, libertatemque voluntatis creatæ, quod illa consistit in indifferentia, non ad entitatem actus eliciendam, alias actus purus non esset, sed in indifferentia, ad terminationem, & non terminationem; libertas autem creata consistit indifferentia ad eliciendum, & non eliciendum actum sumptum entitatiuè, eo quod potentia creata non identificatur cum suo actu, sed ab illo realiter distinguitur: ergo de ratione actus liberi creati est taliter esse, quod possit non esse ex indifferentia principij, non solum terminatiuè, sed etiam entitatiuè.

101 *Vltimo.* Denique, quia non stat nouitas denominationis realis absque nouitate entitatis: ergo nec stat separabilitas realis denominationis absque separabilitate entitatis; & consequenter si terminatio dilectionis Christi fuit realiter defectibilis, & potuit non esse, entitas illius actus taliter fuit, quod potuit non esse entitatiuè. Antecedens probatur: ex inde namque suadent nostri Thomistæ relationem realiter à fundamento distingui, quia fundamentum in re existens absque termino, non referebatur realiter, & existente termino realiter refertur; at si posset dari nouitas denominationis realis absque nouitate entitati, hæc ratio nullius roboris esset; cum posset facillimè occurri, fundamentum de nouo referri per nouitatem denominationis realis absque nouitate entitatis; & consequenter absque distinctione reali relationis à fundamento: ergo non stat nouitas realis denominationis absque nouitate entitatis.

102 *Respond. ad prima.* Respondeo ad primam ex his obiectionibus, distinguendo maiorem: realis separabilitas duorum sub conceptu entitatis, & realitatis, concedo maiorem: sub conceptu terminationis explicantis, sed includentis realitatem, & entitatem, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam separabilitas terminationis liberæ à terminatione necessaria non est sub conceptu entitatis, terminatione namque libera sublata, aut non existente, entitas dilectionis beatificè entitatiuè inuariata subsisteret, & solum ei deficeret terminatio libera sub ratione terminationis, seu terminatiuè, non entitatiuè; & ideo inter vtramque terminationem non est realis entitatiua, nec formalis distinctio.

103 *Dices. Respondetur.* Sed dices: terminatio illa est entitas: ergo deficiente sub ratione terminationis deficeret sub ratione entitatis. Respondeo, distinguendo antecedens: est entitas explicitè, & sine distinctione à conceptu entitatis, quam claudit, nego antecedens: est entitas implicitè, & cum distinctione à ratione entitatis, quam claudit, concedo antecedens, & nego consequentiam; sicut nec sequitur: *Deformitas constituens peccatum commissionis est entitas; sed deformitas non causatur à Deo: ergo nec entitas deformitatis causatur à Deo.* Vel aliter: *omnis entitas causatur à Deo; deformitas peccati est entitas: ergo causatur à Deo*; & hoc non alia ratione, nisi quia differentia constitutiua peccati, etsi entitas sit, non explicat, sed implicat entitatem, & ab illa aliqua ratione distinguitur: ita in præsenti.

104 *Instabis.* Instabis, esto filiatio diuina non explicet entitatem, quia tamen illam implicat, ex eo quod filiatio non conuenit Patri, colligitur entitatem filiationis ipsi non conuenire: ergo quamuis terminatio illa libera competens dilectioni, non explicet entitatem, quia tamen implicat illam, ex eo quod terminatio sub conceptu terminationis deesse potuerit, per bonam consequentiam infertur, entitatem in terminatione libera inclusam potuisse sub conceptu entitatis deficere. *Respõdetur.* Respondeo, distinguendo antecedens: quia implicat, & multiplicat entitatem transcendentem diuinam concedo antecedens: præcisè quia implicat, nego antecedens, & consequentiam: nam terminatio libera taliter implicat entitatem dilectionis, quod non multiplicat illam, sed vna, & eadem entitas est in conceptu terminationis necessariæ, & terminationis liberæ, & ideo ex defectibilitate terminationis liberæ sub conceptu terminationis, non colligitur defectibilitas eiusdem sub conceptu entitatis; bene tamen ex eo quod filiatio diuina non conueniat Patri, sequitur non conuenire ipsi entitatem trascendentem inclusam in filiatione, non præcisè, quia illam implicat, sed quia implicat, & multiplicat: vnde, quamuis implicet essentiam, & naturam diuinam, quia tamen non multiplicat illam, ex eo quod filiatio negetur de Patre, non sequitur essentiam & naturam diuinam posse negari de illo.

Sed vrgebis adhuc: non stat differentiam includentem rationem aliquam communem, maximè si finita, & limitata sit ratio communis inclusa, realiter, aut per rationem multiplicari, & non multiplicari per rationem, aut realiter rationem communem imbibitam, & contractam: ergo, si terminatio libera includit per transcendentiam, entitatem dilectionis, & alias à terminatione necessaria virtualiter, & ratione distinguitur, ratione, & virtualiter multiplicat entitatem. 105 *Vrgebis adhuc.* Et confirmatur primo: terminatio libera addit ad terminationem necessariam, aliquam realem essentiam ergo addit entitatem; & consequenter, deficiente terminatione libera, aliqua essentia, & entitas sub conceptu entitatis necessaria deficeret. *Confirmatur 1.*

Secundo: nam, deficiente terminatione libera, vel deficeret aliquid, vel nihil; non hoc secundum; alias terminatio libera nihil esset: ergo deficeret aliquid, & consequenter deficeret entitas sub conceptu entitatis; nam *ens*, & *aliquid* conuertuntur. 106 *Secundo.* Tertio: nam terminatio libera distinguitur à terminatione necessaria virtualiter, & per rationem: ergo habet essentiam ab essentia terminationis necessariæ distinctam; at, deficiente terminatione libera, deficeret id, per quod à terminatione necessaria distinguitur: ergo aliqua essentia deficeret; ac proinde aliqua entitas. *Tertio.*

Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: nam terminatio libera non includit entitatem dilectionis necessariæ tanquam differentia contractiua illius, alias nouam, & distinctam dilectionem constitueret à dilectione necessaria, sed tanquam exercitium secundarium illius; quando autem vna forma duplex habet exercitium, etsi in vtroque forma includatur; non tamen multiplicatur: vnde effectus secundarius formalis non multiplicat, aut distinguit formam, sed ab eadem, à qua primarius, præstatur. 107 *Respondetur.* Aliter huic obiectioni occurrimus *tract. de voluntate*, tractantes constitutiuum actus liberi Dei, nimirum, asserendo, antecedens esse verum, quando ratio communis finita, & limitata est: secus autem si infinita sit; per hoc tamen non exclusimus doctrinam, quam modo tradimus, etsi illa tunc necessaria non esset pro solutione argumenti. Ad primam confirmationem, nego antecedens; sicut enim terminatio libera est entitas, non tamen ab entitate inclusa in terminatione necessaria, distincta, ita etsi essentia sit, non est distincta ab essentia terminationis necessariæ. *Ad primam cõfirmationem.*

Ad secundam, distinguo maiorem pro prima parte deficeret sub conceptu *alicuius*, nego maiorem: sub conceptu implicante conceptum *alicuius*, concedo maiorem: & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris: nam cum *aliquid* sit passio consequuta ad ens, eo modo deficeret *aliquid*, quod deficeret ens, non autem deficeret ens sub conceptu entitatis, sed conceptus imbibens entitatem, & idem est de ratione *alicuius* dicendum; vt autem libera terminatio non sit nihil sufficit, quod implicet aliquid: nam nihilo non solum opponitur expressio entitatis, sed etiam implicatio illius. 108 *Ad secundam.* Ad tertiam confirmationem distinguo antecedens: tanquam essentia diuersa, nego antecedens: tanquam diuersum exercitium eiusdem essentiæ concedo antecedens; & nego consequentiam: nam sicut exercitium formæ secundarium distinguitur ab eius exercitio primario, non vt essentia ab essentia, sed sicut exercitium diuersum formæ eiusdem secundum essentiam: & ideo non multiplicabat formam: ita in præsenti, terminatio libera distinguitur à terminatione necessaria, non vt essentia ab essentia, sed sicut diuersum exercitium eiusdem essentiæ, & ideo non addit ad terminationem necessariam diuersam essentiam. *Ad tertiam.*

Ad secundam obiectionem principalem, concesso antecedenti, nego consequentiam; quia communicabilitas, & incommunicabilitas dicuntur entitatiuè: & ideo sola entitas infinita potest illas adunare. 109 *Respondetur ad secundã obiectionẽ principalem.* Defectibilitas autem terminationis est defectibilitas alicuius exercitij, & benè potest forma creata ab vno exercitio cessare, & sub altero manere: nec est cur ad hoc infinitas in forma exposcatur. Ad tertiam obiectionem, nego antecedens vniuersaliter intellectum: nam licet aliquando libertas voluntatis creatæ sit per ordinem ad elicientiam, & non elicientiam actus: non tamen hoc semper habet, semper tamen à libertate voluntatis diuinæ sufficienter distinguitur per hoc, quod voluntas diui- *Ad tertiam.*

diuina actum liberum sibi entitatiuè identificat; voluntas autem creata numquam cum illo identificatur; quando enim elicit actum ex primo conceptu liberum, realiter ab illo distinguitur; & quando se exercet liberè per actum per se primo necessarium, & liberum secundariò entitatiuè etiam discriminatur ab illo; cum distinguatur realiter ab entitate actus necessarij, cum qua terminatio libera identificata inuenitur.

110 *Ad vltimam.* Ad vltimam, nego antecedens, quod enim aliquando stare possit nouitas denominationis absque nouitate entitatis constat ex dictis ad primam contrariorum obiectionem, vbi id pluribus instantijs monstrauimus, nec id possunt nostri Thomistæ negare; cum teneantur necessario doctrinam istam admittere in relatione Patris ad nouum filium relata. Ad antecedentes probationem, concessa maiori, nego minorem; nouitas enim denominationis, aut exercitij dupliciter potest continere, nempe, respectu termini primarij, & formalis, aut respectu termini secundarij, vel materialis; quando adest noua denominatio, aut nouum exercitium respectu termini primarij, & formalis, tunc arguitur nouitas entitatiua; secus autem cum nouitas denominationis exercitij, aut terminationis, est respectu termini secundarij, aut materialis: quia ergo posito de nouo termino ponitur in fundamento denominatio, quæ relati formalis est, & cum termino formali, & primariò comparatur, rectè inferunt Thomistæ nouitatem entitatis fundamento distinctæ: in Patre autem prius relato ad vnum filium, & postea ad secundum denuò genitum, oppositum opposita de causa contingit; nouum enim exercitium, & noua denominatio tunc addita, non arguunt entitatem superadditam, quia non est respectu termini formalis primarij, sed respectu termini secundarij, vel materialis, & in nostro casu idem euenit Deus namque secundum perfectiones necessarias est primarium charitatis obiectum: creaturæ autem secundarium, & terminationes liberæ Dei, vel secundariò comparantur cum dilectione beatifica, vel saltim vt obiectum materiale, & idcirco nouitas terminationis, aut denominationis in dilectione beatifica respectu suorum obiectorum nouam entitatem non addit, nec defectus istius terminationis, aut denominationis infert entitatis defectum.

§. Vltimus.

Testimonium D. Thom. explicatur, & ex dictis aliqua inferuntur.

111 *Arguitur vlt. test. D.Thom.* DEinde argumentari possumus contra nostram sententiam ex D. Thom. *in præsenti art. 3. ad 1.* ibi: *Nec tamen per charitatem meruit in quantum erat charitas comprehensoris, sed in quantum erat viatoris, nam ipse fuit simul viator, & comprehensor.* Hæc D. Thom. ex quibus tale argumentum conficitur. Dilectio qua meruit Christus, conueniebat ipsi vt viatori; sed dilectio regulata scientia non erat Christi vt viatoris: ergo per illam non meruit. Minor probatur; procedebat à Christo media visione beata: ergo ab illo vt clarè vidente: ergo non vt à viatore, sed vt à comprehensore. *Respond.* Respondeo negando minorem; ad probationem distinguo antecedens: media visione beatifica, vt proponente Deum tanquam diligendum necessariò, & secundum perfectiones intrinsecas necessarias, nego antecedens; vt proponente Deum vt liberè diligendum, vt est ratio in exercitio diligendi creaturas, concedo antecedens; & sub eadem distinctione primi consequentis, nego consequentiam; nam licet actus primo modo per visionem regulatus, sit Christi non vt viatoris, sed vt comprehensoris; ille autem, qui secundo modo regulatur per visionem beatam Christo conuenit vt viatori.

112 *Dices.* Sed dices, Christus vt videns diuinam essentiam prout in exercitio mouet ad diligendas creaturas, est clarè videns: ergo vt sic est comprehensor; nam eadem ratio est visionis, & comprehensionis, & consequenter actus voluntatis ab illo vt sic vidente procedens, est Christi vt comprehensoris. Et confirmabis: visio beatifica prout terminatur ad Deum, vt in exercitio mouet ad diligendas creaturas, supponit se ipsam vt terminatam ad Deum secundum se, & secundum necessarias perfectiones: ergo vt sic non competit Christo vt viatori. *Confirm.* Patet consequentia: nam via non est posterior, sed prior termino viæ: ergo, quod Christo conuenit, supponendo rationem comprehensoris, non conuenit ipsi, vt viatori.

113 *Respond.* Respondeo, distinguendo consequens: est comprehensor in ordine ad beatitudinem animæ, concedo consequentiam: in ordine ad beatitudinem corporis, nego consequentiam; ex quo tantum sequitur, actum regulatum visione prout sic esse actum comprehensoris in ordine ad beatitudinem animæ, cum quo rectè componitur, esse actum Christi, vt viatoris respectu beatitudinis corporis. Pro quo est aduertendum, rationem viatoris dupliciter accipi: primo, pro subiecto ad præmium tendente per meritum. Secundo, pro coniunctione animæ ad corpus passibile, & hæc secunda acceptio tantum vt conditio ex diuina voluntate ad meritum est necessaria, vt constat ex dictis *disp. præcedenti concl.* 3. Hac ergo conditione supposita, omnis actus liberè à Christo procedens dicitur ipsi tanquam viatori competere: quia ipsi conuenit vt tendenti ad præmium meritoriè: vnde dilectio beatifica, prout terminatur ad Deum, vt in exercitio mouet ad diligendas creaturas, cum prout sic libera sit, dicitur conuenire Christo, vt viatori, & visio ipsa beatifica, prout proponit Deum, quatenus sic diligendum, Christum per modum regulæ viatorem constituit. Et ex his ad confirmationem, concessio antecedenti, distinguo consequens: non conuenit Christo vt viatori respectu beatitudinis animæ, concedo consequentiam: vt viatori respectu beatitudinis corporis, nego consequentiam; & iusto in scientia infusa, per quam Christum viatorem constitui, docent contrariæ sententiæ Authores, & tamen Christo conuenit ratione visionis beatificæ, & illam supponit, vt docet D. Thom. *supra q. 11. art. 1. ad 2. & art. 2. in corp. & ad 2.* *Ad confirmationē.*

114 *Infertur ex dictis primo.* Ex dictis colligitur primo, quod licet respectu Dei tantum fuerit vnicus dilectionis actus in Christo, duplex tamen dilectio proximi est in ipso constituenda, quarum vtraque fuit meritoria. Quod probo: nam dilectio Dei non multiplicatur in Christo ex duplici cognitione regulante, beatifica, nempè, & infusa, quia, cum circa eandem bonitatem diuinam versarentur, essent numericè solum distinctæ: duo autem accidentia solo numero distincta, esto respectiua sint, non possunt in eodem esse subiecto: at dilectio duplex proximi, vna regulata visione beatifica, & altera scientia infusa, specificè distinguuntur: ergo possunt simul existere; & consequenter in Christo sunt constituendæ, cum sola repugnantia simultaneæ existentiæ eas à Christo possit excludere. Probatur minor: actus quorum proxima motiua sunt specificè distincta, specificè distinguuntur; sed motiua proxima prædictarum dilectionum specificè distinguuntur: nam motiuum proximum dilectionis regulatæ visione beata, est increata Dei bonitas; motiuum autem proximum dilectionis proximi regulatæ scientia infusa, est bonitas supernaturalis proximi, etiam ad Dei bonitatem relata, & per hoc secundariò à charitate elicitur: ergo actus isti specificè distinguuntur. Quod autem dilectiones istæ fuerint meritoriæ, patet: nam fuerunt liberæ; ex solo autem defectu libertatis possunt à ratione meriti excludi.

115 *Infertur secundo.* Ex quibus secundò colligitur, extitisse etiam in Christo duos actus dilectionis erga Deum, prout illi Christus volebat gloriam, & honorem extrinsecum, vnum regulatum scientia beata, alterum per scientiam infusam, quod eadem ratione probatur: nam istæ duæ dilectiones specificè distinguuntur: ergo potuerunt existere, & de facto extiterunt in voluntate Christi creata. Probatur antecedens: ad specificam distinctionem in actibus sufficit distincta ratio formalis *qua*, etsi conueniant in ratione formali *sub qua*, sed ratione *qua* horum actuum specificè distinguuntur: ergo & actus specificati ab illis. Maior constat in visionibus albi, & nigri, quæ inter se distinguuntur, etsi lux, quæ est ratio formalis *sub qua*, respectu vtriusque sit eadem, quia albedo, & nigredo, quæ sunt rationes *qua* attactæ, distinguuntur specificè. Minor autem probatur: dilectio regulata visione, etsi ad bona Deo extrinseca terminetur, non tamen illa attinget, vt rationem *qua* primariam, sed tantum vt secundariam, bonitate necessaria Dei illam terminante primario; dilectio autem regula per scientiam infusam, vt rationem *qua* primo volitam, ad bona Deo extrinseca poterat terminari, etsi semper ex complacentia in bonitate necessaria Dei, vt ex ratione *sub qua*: ergo rationes formales *qua* per illas dilectiones attactæ, specificè distinguuntur. Et hæc de ista disputatione, applicanda litteræ Mag. *in 3. dist. 18. §. 2.* ad illa verba: *Ex quo homo factus, est, per charitatem, iustitiam, & alias virtutes, &c.* *M.Sent.*

DISPVTATIO QVADRAGESIMANONA.

An meruerit Christus per actus, ad quos tenebatur ex præcepto positiuo?

§. I.

Ratio dubitandi proponitur, & vera sententia eligitur.

RAtio dubitandi pro parte negatiua, & quidem difficillima, est; nam Christus ab intrinseco fuit impeccabilis, vt communiter docetur à Theologis *supra q. 15.* Tum ratione sanctitatis personalis inseparabiliter humanæ naturæ vnitæ. Tum etiam ratione visionis beatificæ, qua à primo suæ conceptionis instanti fruebatur: ergo non fuit liber ad obediendum præcepto, & consequenter in illius obseruantia non meruit. Probatur consequentia: libertas in obedientia ad præceptum, petit potentiam expeditam ad non obediendum, sicut libertas amoris petit principium indiffe- Nu. 1. *Ratio dubitandi pro parte negatiua.*

differens, & potens ad non amandum; sed Christus non habebat potentiam ad non obediendum: ergo nec libertatem in obediendo. Probatur minor: potentia ad non obediendum est idem, quod potentia ad peccandum; sed in Christo non erat potentia ad peccandum: ergo nec erat in illo potentia ad non obediendum. Maior probatur: actu non obedire præcepto sibi imposito, est actu peccare: ergo posse non obedire, est posse peccare; sicut quia actu esse hominem, est actu esse animal rationale, posse esse hominem, est posse esse animal rationale: ergo si actu non obedire, est actu peccare, & actu præceptum transgredi, posse non obedire, est posse peccare, & posse præceptum transgredi.

2 *Sententia affirmatiua est communis, & probatur pluribus Scripturæ locis.* Hac tamen ratione dubitandi non obstante, affirmatiua sententia, quod, nempè, Christus meruerit per actus, ad quos tenebatur ex præcepto positiuo, communis est apud Theologos, tam antiquos, quam modernos, abstrahendo, an præcepta hæc strictam rationem præcepti respectu Christi obtinuerint; an verò non strictam rationem legis, sed latam, & minus propriam habuerint, de quo in disputationis discursu aliqua breuiter attingemus. Quæ communis sententia suadetur; Christus enim meruit per actum obedientiæ, quo mortem sibi à Patre præscriptam acceptauit, vt constat ex illo Pauli Rom. 5. *Sicut per vnius inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita per vnius, scilicet, Christi, obedientiam iusti constituuntur multi.* Et illo: *Factus obediens vsque ad mortem, propter quod Deus exaltauit illum, &c.* Sed Christo fuit à Patre impositum præceptum moriendi, vt probat D. Thomas *infra q. 47. art. 2.* constatque ex illo Ioannis 10. *Hoc mandatum accepi à Patre meo.* Ioannis 14. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.* Psalmo 39. *Vt facerem voluntatem tuam Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Quem locum Paulus ad Hebræos 10. explicat de voluntate Christi, qua se voluntati Patris de morte subeunda subiecit. Et Ioannis 15. *Et Ego Patris mei præcepta seruaui*; præcepta scilicet, redemptionis, quam quia multis fuit operibus exequutus, plura in ordine ad illam se dicit præcepta accepisse. Constat etiam: nam ex obedientia fuit mortuus, vt constat ex testimonijs adductis; virtus autem obedientiæ habet superioris præceptum pro obiecto, vt docet D. Th. 2. 2. *q.* 104. *art.* 2. ergo Christus meruit per opera, ad quæ tenebatur ex positiuo præcepto.

Rom. 5. S. Thom. Ioan. 10. Ioan. 14. Psal. 39. Ioan. 15.

3 *Deinde prob. ratione. S. Thom.* Deinde probatur: nam, esto Christus liber fuerit à præceptis veteris legis, vt probat D. Thom. *infra q. 37. art. 3. & 4.* verè tamen in quantum homo obligatus fuit lege naturali, & æterna, vt ostendit D. Thom. 1. 2. *q. 93. art. 4. ad* 2. v. g. ad Deum amandum, si in illo amore fuit liber, vt fuisse, *Disp. præcedenti* monstrauimus, ad se humiliandum, atque subijciendum Deo, & illi debitum cultum reddendum, & alia, ad quæ cæteri homines naturali lege tenentur; & tamen in istorum obseruantia meruisse, nequit negari: ergo etiam meruit in illorum obseruantia, ad quæ positiuo tenebatur præcepto.

4 *Vlterius prob. ratione.* Denique probatur: nam si non meruisset, maximè, quia supposito præcepto positiuo, non fuit liber in eius adimpletione; at hoc falsum est; ergo meruit per ea opera, ad quæ positiuo adstringebatur præcepto. Consequentia est legitima. Maior certa; non enim alia ex causa, nisi ex defectu libertatis in obseruantia præcepti positiui potest negari meritum in operibus præcepto positiuo præceptis. *Minor ostenditur 1.* Minor autem ostenditur primo: præcepta naturalia nō adimplebant Christo libertatem ad meritum necessariam in illorum obseruantia, vt *proximè* dicebamus; at in præceptis positiuis non est maior cum opere præcepto connexio in subiecto ex se impeccabili, quam in præceptis naturalibus: ergo adhuc, præcepto positiuo supposito, manet in Christo in illius obseruantia libertas, quæ sufficit ad merendum.

5 *Secundo in principijs Thomistarum prob.* Secundo probatur in sententia Thomistarum; non enim minus infallibiliter infert gratia ab intrinseco efficax in voluntate nostra consensum, ad quem ordinatur, quam in voluntate Christi impeccabili, præceptum positiuum infert operationem præceptam; sed non obstante infallibili connexione gratiæ ex se efficacis cum operatione nostra; saluatur in tali operatione, illæsa nostra libertas, vt tenent omnes Discipuli D. Thom. ergo pariter connexio infallibilis præcepti positiui cum operatione præcepta in voluntate Christi ab intrinseco impeccabili, stabit cum illius libertate in adimpletione præcepti.

6 *Tertio in principijs Scoti.* Tertio eadem minor in principijs Scoti probatur: quia esto negat qualitatem intrinsecè in nobis receptam ab intrinseco efficacem in ordine ad operationes liberas, admittit decreta prædiffinitiua ab intrinseco efficacia independentia omninò à scientia conditionata nostrarum operationum, vt frequentius Discipuli Scoti fatentur: ex quo sic argumentor, & probatur, præceptum positiuum obesse libertati Christi in illius obseruantia, non minus infallibiliter connectitur decretum efficax Dei cum operatione prædiffinita, quam præceptum positiuum in voluntate impeccabili cum operatione præcepta; sed connexio decreti cum operatione nostra, illius libertatem non tollit: ergo connexio præcepti cum operatione præcepta in voluntate Christi impeccabili, cum illius libertate componitur.

7 *Explicatur amplius.* Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum: ex eo in principijs Thomistarum gratia intrinsecè recepta, & ab intrinseco efficax libertatem nostrorum actuum non tollit, nec prædiffinitio efficax in opinione Scoti illorum libertati præiudicat, quia pro obiecto, termino, & effectu habent, non solam substantiam actus, sed etiam libertatis modum; vtrumque enim Deus decernit sua voluntate efficaci, & ad vtrumque exequendum datur gratia ab intrinseco efficax in nobis recepta intrinsecè iuxta Scholam D. Thomæ; at etiam præceptum positiuum pro obiecto, materia, & effectu respicit, non solam substantiam operationis præceptæ, sed etiam libertatem illius solus enim actus liber esse potest materia præcepti: ergo sicut qualitas ab intrinseco efficax in principijs Thomistarum, & prædiffinitio efficax ab intrinseco in sententia Doctoris subtilis Scoti, libertatem nostrorum actuum non lædunt: ita in eorundem principijs, præceptum positiuum non opponitur libertati operationis præceptæ in voluntate impeccabili.

8 *Vlterius etiam cōfirmatur, & explicatur.* Confirmatur; & vrgetur secundo; ex eo in Scotistarum sententia, decretum Dei ab intrinseco efficax esto infallibiliter cum operatione prædiffinita connexum, illius libertatem illæsam, & indemnem conseruat; quia cum intrinsecè ad voluntatem se habeat, non immutat modum operandi intrinsecum voluntatis; ac per consequens non immutat actum de libero in necessarium; sed etiam præceptum positiuum extrinsecè ad voluntatem Christi se habet; & consequenter modum operandi voluntatis Christi intrinsecè non immutat: ergo esto, ob Christi impeccabilitatem, infallibiliter connectatur cum operatione præcepta, illius libertatem omninò illæsam, & indemnem relinquit.

9 *Quarto prob. eadē minor in principijs Auctorū Scientiæ Mediæ.* Quarto suadetur in principijs professorum scientiæ mediæ; qui tametsi omnes conueniant, & vnanimi consensu conspirent in eo, quod qualitas ab intrinseco efficax libertatem nostram eneruat; plures tamen, & sanè inter illos magni ponderis, & auctoritatis fatentur esse in Deo constituendas prædiffinitiones, decretaque efficacia infallibiliter connexa cum nostris operationibus, vt absolutè futuris, quin ex hoc detrimentum aliquod libertatis inferatur. Qua doctrina præsupposita, tale argumentum conficio. Ex eo prædiffinitio nostræ operationis efficax, & cum illa connexa, illius non lædit libertatem, nec minuit; quia cum nostra operatione non coniungitur immediatè, sed executioni mandatur medijs auxilijs congruis ab intrinseco non efficacibus, sed solum ab extrinseco, nempè, ex præscientia nostrarum operationum in statu conditionato; sed præceptum Christo impositum de aliqua operatione non coniungitur, nec debet coniungi immediatè cum eius executione in istorum Auctorum sententia, sed medijs auxilijs congruis solum ab extrinseco efficacibus; scilicet, ex scientia operationis præceptæ in statu conditionato ergo, quamuis in voluntate Christi impeccabili inferat infallibiliter operationem præceptam, omninò tamen illæsam illius libertatem relinquit.

10 *Vltimo probat. à priori.* Denique probatur minor ratione à priori; præceptum enim non potest sui materiam destruere; aliàs se ipsum destrueret, quod est impossibile; sed materia præcepti positiui est actus honestus, & liber. Tùm, quia materia præcepti est obiectum obedientiæ; obedientia autem solum potest in actus liberos inclinare, nemo enim in necessarijs dicitur obedire. Tùm etiam: nam actus necessarius præcipi nequit; quo circa motus cordis, naturalis digestio, & alij actus naturales necessarij, non sunt materia præcepti, nec visio beatifica, aut amor necessarius Dei sub præcepto cadere possunt: in quia nostra potestate libera, aut sub dominio nostro sunt: ergo præceptum non potest libertatem actionis præceptæ destruere.

11 *Dices.* Dices: materiam præcepti esse actionem de se liberam antecedenter ad præceptum, non verò liberam consequenter ad præceptum: ex quo solum sequitur, non posse Christo, aut cuius alteri præceptum de actione ex se non libera imponi; non autem quod in vi præcepti nequeat actionis per ipsum præscriptæ libertas diminui, aut tolli ratione impeccabilitatis subiecti. *Contra 1.* Sed contra primo: nam materia pręcepti est actus virtuti; obedientiæ ex illius motiuo exercendus; sed actus ex motiuo obedientiæ exercendus, necessarius esse non potest; cum enim obedientia virtus electiua sit illius actus est electio, de cuius ratione est libertas; cum sequatur ad consilium, & de necessarijs consilium esse non possit: ergo materia præcepti præscribentis actum, est actus liber, non solum ante præceptum, sed etiam consequenter ad illud.

12 *Secundo* Secundo: nam si materia præcepti affirmatiui non est actus liber libertate conseruata cum præcepto, nulla posset ratio assignari, cur actus de se non liberi, v. g. visio, aut dilectio beatifica non possint cadere sub præcepto; at hoc admittendum non est ergo necessario est dicendum, materiam præcepti affirmatiui esse actum liberum, non solum libertate anteuertente præceptum, sed etiam conseruata cum illo. Probo maiorem: incapacitas actus ad cadendum sub præcepto, ex illius fine est sumenda, qui est executio rei præceptę; at si semel admittatur, posse pręceptum impleri, & mandari executioni per actum non liberum, libertate per pręceptum ablata, nulla est ratio, cur actus de se non liber,

non

non possit per præceptum præscribi; cum ita necessario mandetur executioni præceptum per actum necessarium necessitate ex præcepto contracta, atque per actum necessarium de se, & ante impositionem præcepti: ergo admisso, actum necessarium ex vi præcepti posse adimplere præceptum, & sub lege comprehendi, actus de se necessarius poterit cadere sub præcepto.

13 *Tertiò.* Tertio, & explicatur magis hoc ipsum: vel finis præcepti est sui libera adimpletio, vel adimpletio abstrahens à libera, & necessaria. Si primum, debet cum præcepto libertas actus præcepti conseruari; cum medium conducens ad finem nequeat esse finis destructiuus. Si secundum, poterit actus de se necessarius cadere sub præcepto, cum ad obseruationem sumptam in illa abstractione, possit actu, de se necessarius conducere: ergo vel dicendum est, materiam præcepti negatiuè esse actum liberum libertate ad præceptum non sequuta, vel cum ipso conseruata; vel posse actum de se necessarium esse materiam præcepti, quod nullus Theologorum admissit.

§. II.

Refertur, & refellitur primus modus dicendi.

14 *Primus modus dicendi proponitur.* ETsi omnes Theologi, vt diximus, in sententia nostra conueniant, ratio tamen dubitandi in limine proposita, ob sui ingentem difficultatem, illos diuisit in tot sententias, quot capita, vt illius efficaciam euaderent: ex quibus omissis pluribus, quæ ab Scholis exulauerunt, illas tantum referemus, quæ frequentius his temporibus circumferuntur, vt illis reiectis, nostram tandem proferamus. Est igitur primus modus dicendi, præceptum Christo impositum non fuisse strictum præceptum, Christum obligans ad culpam, sed solum voluntatem Dei insinuatam, non verò per modum præcepti intimatam, vt Christus mortem subiret, quæ voluntas rationem præcepti ad culpam obligantis non habet: ac per consequens licet Christus ab intrinseco sit impeccabilis, potuit mortem non subire, & illam non acceptare; cum in hoc peccatum non sit; & idcirco liber fuit in eius acceptatione, & in morte subeunda. Hunc modum dicendi tenueret quidam, quos sine nomine refert Vincentius *de Gratia Christi quæst. 5. art. 3. pag. 404.* Tenuit etiam doctissimus Magist. Victoria relatus à Mag. Medina *infra q. 47. art. 2.* & nouissimè illum secutus est Lorca *in præsenti disp. 73.* pro se referens Paludanum *in 3. dist. 12. q. 2. art. 3.* Dionysium Cisterciensem *in tertio quæstione tertia artic. sexto, conclusione octaua,* & aliqualiter anceps Albertum Magnum *cap. 3. de virtutibus.*

Vincent. Victor. Medin. Lorca. Palud. Dionis. Cisterc. Alb. Mag.

15 *Habuit Christus strictum præceptum moriendi.* Opposita tamen sententia docens, Christo fuisse à Deo impositum verum, strictumque subeundæ mortis in hominum redemptionem præceptum, communis est iam in Scholis, eamque tenent cum Angelico Doctore *infra q. 20. art. 1. quæst. 47. art. 2.* & *in præsenti art. 3.* non solum nostri Thomistæ, sed etiam omnes Discipuli Schoti, & Societatis Doctores, vno, vel altero excepto. Suaderique solet primo ex Ioanne cap. 10. 12. & 14. *Vbi voluntas Dei, vt Christus mortem subiret, nomine mandati explicatur,* & Ioannis 15. illis verbis: *Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione.* Quibus verbis nomine *præcepti* explicatur, quæ accipienda esse in rigore constat, quia nullum absurdum sequitur; verba autem Scripturæ accipienda sunt in rigore, quando exinde nullum infertur absurdum; at qui mandatum, atque præceptum, quæ idem omnino significant, presè, & rigorosè accepta, non important simplicem voluntatem superioris, sed voluntatem inducentem rigorosam obligationem, quæ est strictum, rigorosumque præceptum, vt omnibus est in confesso: ergo Christus fuit obligatus stricto, rigorosumque de morte subeunda præcepto.

S. Thom. Ioan. c. 10. Ioan. 15.

16 *Respõdet Lorca.* Respondet Lorca, verba Scripturæ tunc esse in toto rigore accipienda; cum in sensu minus proprio non accipiuntur à PP. & ex illorum rigorosa intelligentia nullum inconueniens sequitur; verba autem significantia præceptum Christo impositum de morte sustinenda in hominum redemptionem, plures Ecclesiæ PP. tùm Græci, tùm Latini in sensu improprio acceperunt pro simplici voluntate diuina, cui se Christus conformauit; & aliàs ex illorum rigorosa, & propria acceptione, inconueniens magnum sequitur, nimirum, non liberè, sed necessariò mortem subisse; ac per consequens sua morte homines non redimisse, nec illis dona gratiæ meruisse, cuius oppositum expressum est in Scriptura; & ideò verba pro nobis adducta non sunt in rigore accipienda pro stricto subeundæ mortis præcepto, sed largè pro voluntate diuina, cui se Christus conformauit.

17 *Sed cõtra primo.* Sed omissis pro nunc PP. quorum mentem inferius examinabimus, contra istam solutionem obstat 1. præceptum affirmatiuum non posse libertatem actus, quam respicit pro materia, destruere, vt ostendimus *§. præcedenti*: ergo ob inconueniens libertatis per præceptum auferendæ, non debet verba Scripturæ à stricta, & rigorosa acceptione detorqueri.

Secundo. Secundo: vt enim propter hoc inconueniens in improprio sensu acciperentur, necessarium erat, quod ex rigoroso præcepto imposito voluntati impeccabili, euidenter inferretur; at non sic colligitur, sed argumentum probabilissimè soluitur & libertas cum præcepto stricto componitur: ergo ob inconueniens illarum non sunt verba Scripturæ ad improprium sensum detorquenda.

Tertio: nam iuxta Loream *Tract. de Peccatis Disp. 38. Tract. de Gratia Disp. 21. Tract. de Locis Theologicis Disp. 1.* gratia ab intrinseco efficax, etsi à nobis sit independens, & cum consensu essentialiter connexa, illius libertatem non destruit: ergo pariter quamuis præceptum strictum, & rigorosum in voluntate impeccabili infallibiliter inferat actum præceptum, eius tamen libertatem non destruet, sed cum illa compatietur. *Tertio.*

Quarto: nam prædictus Mag. reputat pro inconuenienti, verba Scripturæ attribuentia Christo obedientiam, in rigoroso sensu non accipi: ergo etiam tenetur habere pro inconuenienti, quod illa, quibus exprimitur præceptum impositum Christo, in sensu minus proprio, vel absolutè improprio accipiantur. 18 *Quarto.*

Quinto, quia, vt fatetur Lorca, Christus fuit capax præcepti stricti, & rigorosi de subeunda mortem in hominum redemptionem, sicut de facto fuit legi naturali subiectus, quam tamen non necessario, sed liberè Christus impleuit: ergo cum stricto præcepto stare potest libertas in eius adimpletione: & consequenter ob inconueniens libertatis per præceptum auferendæ, non est negandum strictum de subeunda morte præceptum. *Quinto.*

Respondet Lorca, Christum, non fuisse liberum in adimpletione præceptorum naturalium secundum actuum substantiam; non enim, instante præcepto de proximi dilectione, erat potens diligere, & non diligere, sed tantum quoad circunstantias intensionis, v. g. aut huius, vel illius motiui: ex quo solum sequitur, potuisse cum rigoroso præcepto de morte pro hominibus subeunda, conseruari in Christo libertatem quoad circunstantias mortis, nempè, intensionis, loci, temporis, & huius, aut alterius motiui, non tamen libertatem in moriendo quoad substantiam: vnde, admisso rigoroso præcepto, non posset in proprio sensu saluari Christum acceptando mortem, quoad substantiam promeruisse neonos redemisse, quia mortuus, vel quia mortem acceptauit; sed quia mortuus hac, vel illa intensione, ex hoc, vel illo motiuo, in hac, aut illa loci, aut temporis circunstantia. Et primum verificari debere, probat ex illo Esaiæ 53. *Quia posuit animam suam, videbit semen longæuum.* Et ex illo ad Philip. 2. *Propter quod & Deus exaltauit illum*; & alia testimonia Scripturæ: ex quibus apertè colligitur meruisse, & nos redimisse, non solum, quia sub his, aut illis circunstantijs fuit mortuus, sed quia mortuus absolutè. 19 *Respõdet Lorca.* *Esai. 53. Ad Philip. 2.*

Sed contra hanc solutionem in hunc modum objicio: admisso, & non concesso, cum præcepto stricto moriendi non componi libertatem quoad substantiam, sed tantum quoad moriendi circunstantias potius hoc est asserendum, quam rigorosum præceptum negandum: ergo solutio tradita est nulla. Probo antecedens illa sententia est alteri præferenda, quæ cum minori improprietate accipit testimonia Scripturæ; sed sententia cum præcepto stricto moriendi componens libertatem solum quoad circunstantias mortis, cum minori improprietate accipit testimonia Scripturæ attribuentia meritum morte Christi quoad substantiam, quam sententia negans præceptum rigorosum moriendi accipit testimonia Scripturæ attribuentia Christo præceptum: ergo illa est huic præferenda. Probatur minor: sententia, quæ saluat Scripturæ testimonia in aliquo proprio sensu, etsi nõ omnino rigoroso, cum minori improprietate accipit testimonia Scripturæ, quam sententiam in nullo primo sensu illa accipiens; sed quæ negat rigorosum præceptum moriendi in nullo proprio sensu accipit testimonia exprimentia præceptum; sententia verò componens cum præcepto stricto libertatem quoad circunstantias mortis, in aliquo sensu proprio, quamuis non vndequaque rigoroso, accipit testimonia attribuentia meritum morti Christi quoad substantiam: ergo hæc sententia cum minori improprietate accipit testimonia Scripturæ. Minor quoad primam partem est certa: nam simplex superioris voluntas nullatenus præceptiua in nullo proprio sensu est præceptum; sed sententia negans strictum præceptum moriendi, solum admittit simplicem, non præceptiuam voluntatem superioris: ergo in nullo proprio sensu saluat testimonia Scripturæ attribuentia Christo præceptum. Quoad secundam partem probatur: nam præfata sententia saluat meritum mortis Christi quoad substantiam, si non *reduplicatiuè*, saltim *specificatiuè*, sed esse meritoriam quoad substantiam *specificatiuè*, est esse meritoriam quoad substantiam in aliquo proprio sensu, etsi non omnimodè rigoroso: ergo prædicta sententiam saluat testimonia Scripturæ attribuentia meritum morti Christi quoad substantiam in aliquo proprio sensu. 20 *Sed cõtra 1.* *Minor quoad 1. partem prob.* *Quoad 2. partem.*

Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum; sententia concedens Christo libertatem solum quoad circunstantia in adimpletione legis naturalis; cum minori improprietate saluat meritum in istius legis adimpletione, quam saluaret legem, sententia, quæ illam acciperet pro sola voluntatis insinuatione: ergo pariter sententia cum præcepto stricto moriendi componens in voluntate Christi libertatem quoad solas circunstantias; 21 *Cõfirmatur, & explicatur.*

cum minori impropriętate saluat meritum in morte Christi, quam sententia negans strictum præceptum, & solum concedens voluntatem Dei insinuatam saluet moriendi præceptum.

22 *Denique principalis solutio impugnatur.* Denique principalem solutionem impugno; vt enim fatetur Lorca, voluntas efficax Dei Christo manifestata, illius libertatem in morte sustinenda non abstulit; & tamen non minus cum voluntate Christi de morte sustinenda connectitur, quam præceptum strictum moriendi: ergo cum tali præcepto libertas Christi in sustinenda morte componitur. Nec sufficit respondere, voluntatem Dei efficacem consensum in statu conditionato supponere, & idcirco non inducere necessitatem antecedentem, sed consequentem. Hoc enim ad mentem Lorcæ non est, qui pluribus in locis fatetur, gratiam ab intrinseco efficacem libertatem non auferre: ergo nec voluntas efficax ab intrinseco Dei, & à scientia media independens, potest libertatem Christi destruere.

23 *Respondebis.* Respondebis aliud constituendo discrimen; nam voluntas Dei efficax non se tenet ex parte actus primi, sed vt applicatio ad actum secundum, supponens potentiam in actu primo completam; & ideò connexio infallibilis, quam habet cum actu secundo, non inducit antecedentem, sed consequentem necessitatem; præceptum autem, vt cognitum ex parte actus primi cum voluntate concurrit; hæc enim non intelligitur potens in actu primo completo in ordine ad obediendum, nisi proposito obiecto, vt præcepto; ac per consequens necessitas obediendi in voluntate impeccabili, quæ nascitur ex præcepto, non est consequens, sed antecedens; cum qua non compatitur libertas, vt communiter docetur à Theologis.

24 *Contra.* Sed contra; nam voluntas Dei de morte sustinenda à Christo, etiam ex parte actus primi iuxta principia Lorcæ se tenet ergo discrimen assignatum est nullum. Probo antecedens; iuxta Lorcam, actus quo Christus mortem à Patre volitam acceptauit, fuit actus perfectæ, & rigorosæ obedientiæ; eo quod ad strictam obedientiam sufficit superioris voluntas pro regula, etsi non per modum præcepti intimetur, sed tantum intimetur; sed voluntas superioris ex conformitate, ad quam saluatur stricta obedientia, debet vt cognita ex parte actus primi concurrere: ergo voluntas efficax Dei de morte à Christo sustinenda ex parte actus primi cum illius voluntate concurrit. Probo minorem: ideò præceptum vt cognitum, concurrit ex parte actus primi, quia est regula, ex cuius conformitate constituitur actus obedientię; sed etiam voluntas superioris, non preceptiua, sed simplex, est regula ex cuius conformitate constituitur actus in specie obedientię, vt Lorca fatetur; ergo vt cognita concurrit in actu primo.

25 *Explicatur amplius.* Explicatur amplius: ideò preceptum vt cognitum se tenet ex parte actus primi, quia vt forma obiectum obedientię constituit; non enim ad obediendum sufficit velle aliquam operationem, sed requiritur, illam velle, vt à superiore preceptam; sed etiam voluntas insinuata superioris, per modum formę obiectum obedientię constituit; nisi enim quis velit obiectum, quia à superiori volitum, & ex animo se illius voluntati subijciendi, actum obedientię non efficit: ergo ex parte actus primi concurrit non minus quam strictum, rigorosumque preceptum.

26 *Respondebis 3.* Respondebis tertiò, aliud discrimen statuendo, nimirum per preceptum, oppositum actioni precepte fieri peccaminosum: ac per consequens constitui extra sphæram, vel obiectum voluntatis Christi impeccabilis; cumque nulla virtus possit extra sphæram sui obiecti; fit consequens, quod precepto supposito, nec etiam in actu primo, & potentia antecedenti, possit voluntas Christi impeccabilis oppositum actionis precepte amplecti; ac proinde, quod tollatur ab illa libertas; cæterum voluntas efficax Dei, v. g. de dilectione proximi, vel de morte sustinenda, non constituit negationes illis oppositas extra sphæram voluntatis impeccabilis; ac per consequens efficaci Dei voluntate de illis actibus supposita, manet in illa potentia, saltim antecedens, ad actus predifinitos omittendos, quę pro libertate saluanda est sufficiens. Ita colligitur ex doctrina Illustrissimi Araujo, quam tradit loco vbi infra, non vt neget strictum preceptum moriendi sed Christi libertatem in eius adimpletione quoad substantiam.

27 *Contra.* Hęc tamen solutio omnino insufficiens est, & reijcitur; sicut enim, supposito precepto moriendi, negatio mortis redditur peccaminosa, essetq; peccatum, si de facto exerceretur: ita efficaci Dei voluntate de morte sustinenda supposita, redditur negatio mortis frustratiua voluntatis Dei efficacis, & de facto illam frustraret, si de facto poneretur; at non minus est extra sphæram creatę voluntatis frustratio voluntatis Dei efficacis, quam sit peccatum extra sphęram voluntatis impeccabilis: ergo non minus constituitur extra sphęram voluntatis creatæ omissio actionis prędifinitæ per voluntatem efficacem Dei, quam omissio actionis præceptæ, per præceptum constituitur extra sphæram voluntatis impeccabilis; ac per consequens, non minus in vno casu, quam in alio tollitur, aut conseruatur libertas.

28 *Dices.* Dices, omissionem actionis prædifinitæ solum in sensu composito esse prædifinitionis frustrationem; secus in sensu diuiso: vnde perseuerat possibilis in sensu diuiso, & potentia antecedenti, quod ad libertatem sufficit. Cæterum omissio actionis præceptæ, illius præcepto supposito in omni sensu redditur peccaminosa; & idcirco, illo existente, nec etiam in sensu diuiso, nec potentia antecedenti, manet possibilis voluntatis Christi impeccabili; quod tamen necessarium erat, vt libertas saluaretur in substantia actionis præceptæ.

Sed contra primo: nam omissio actionis præceptæ solum redditur per præceptum impossibilis in eo sensu, in quo per sui prohibitionem redditur peccaminosa, at solum in sensu composito cum sui prohibitione, & precepto actionis, cui opponitur, redditur peccaminosa: nam accepta diuisiuè à precepto, peccaminosa non est ergo per preceptum solum in sensu composito constituitur impossibilis; non autem in sensu diuiso. Secundo: nam ideò voluntate Dei efficaci presupposita, manet potentia antecedens ad negationem actionis prędifinitę diuisiuè à ratione frustrationis, quę de facto sequeretur, si in reponeretur negatio, quia huic negationi non essentialiter, sed accidentaliter conuenit, quod sit prędifinitionis frustratio, & potentia antecedens pręscindit ab accidentibus; sed etiam supposito pręcepto moriendi, negationis non est essentialis fœditas, vel ratio peccati, sed ex accidenti illi adiunga: ergo adhuc illo supposito, manet in voluntate impeccabili potentia antecedens ad prędictam negationem diuisiuè à ratione peccati ex accidenti illi annexa. 29 *Contra 1.* *Secundo.*

30 *Secundo principaliter arguitur cōtra Lorcā. Rom. 5. Ad Philip. 2.* Secundo principaliter arguitur contra Lorcam, & illius sententia impugnatur: nam Christus fuit obediens Patri, vt constat ex illo Romanor. 5. *Sicut per vnius inobedientiam peccatores constituti sunt multi; ita per vnius obedientiam iusti constituuntur multi.* Et ad Philippenses 2. *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem*; quod intelligendum de propria, rigorosaque obedientia, fatetur Lorca; at iuxta D. Thom. 2. 2. *q.* 104. *art.* 2. formale obedientię obiectum est preceptum superioris; sicut obiectum Religionis est superioris excellentia, quod etiam docet *Rom. 5. lectione 5. circa finem*: ergo Christus verum, proprium, rigorosumque preceptum moriendi habuit:

31 *Respōdet Lorca.* Respondet Lorca, obiectum formale obedientię esse, vel preceptum strictum, vel preceptum latè acceptum pro voluntate insinuata superioris nullatenus obligante: vnde vt in Christo cum proprietate obedientia constituatur, non est necessarium, habuisse strictum preceptum moriendi, sed sufficit Patris voluntas ipsi manifestata, vt mortem pro hominibus sustineret.

Sed cōtra primo. S. Thom. Sed contra primo: quia vt docet D. Thom. *loco proximè alleg.* ex cuius doctrina suam solutionem contendit Lorca firmare, vt voluntas superioris sit obiectum obedientię, debet esse preceptum superioris explicitum, vel implicitum: verba D. Tho. sunt: *Vnde obedientia est specialis virtus, & eius speciale obiectum est preceptum tacitum, vel expressum; voluntas enim superioris quomodocumque innotescat, est quoddam tacitum preceptum*; ergo, & voluntas Dei, qua voluit, vt Christus pro hominibus pateretur, obiectum obedientię Christi non fuit, nisi saltim fuerit tacitum preceptum, vt Christus mortem subiret; at Christus nec expressum, nec tacitum Dei preceptum transgredi potuit, & oppositum asserere, dissonum satis videtur: ergo cum impotentia ad transgrediendum preceptum tacitum Dei, compatitur Christi libertas in morte pro hominibus sustinenda: ac per consequens non est cur recuset Lorca concedere Christo fuisse impositum expressum, strictumque preceptum moriendi.

32 *Secundo.* Secundo: nam obedientia, & inobedientia in ordine ad idem dicuntur conuersiuè & auersiuè, sicut odiū, & amor per comparationē ad idem sumuntur cum differentia conuersionis, & auersionis; sed inobedientia strictè non dicitur, nisi per auersionem; seu non subiectionem ad preceptum strictum, propriumque superioris: ergo rigorosa obedientia non sumitur, nisi ex ordine ad preceptum superioris, quod propriè preceptum sit. Tertio: nam in primo testimonio comparatur obedientia Christi cum Adami inobedientia; sed hęc sumpta fuit ex ordine auersiuo ad preceptum strictum superioris: ergo obedientia Christi fuit posita in subiectione ad preceptum strictum, & proprium. Quarto: nam obiectum proprię, strictęque obedientię est voluntas superioris, quatenus superior est, & à non superiori distinguitur; sed in voluntate simplici, & in consilio, non differt superior à non superiori, sed solam in voluntate obligante, & preceptiuè intimata: ęqualis enim, & velle, & consulere potest, & illius voluntati, & consilio potest ipsi ęqualis conformari: ergo sola voluntas obligans, & per modum precepti intimata, est obiectum obedientię, quę propriè obedientia est. *Tertio.* *Quarto.*

33 *Quinto.* Quinto: nam obedientia prout est specialis virtus, habet pro obiecto formali subiectionem superiori precipienti: ergo obedientia propriè talis, respicit proprium preceptum; obedientia verò, quę improprium preceptum respicit, propriè obedientia non est. Et augetur difficultas primò: etenim Religio, quia habet pro obiecto formali cultum personę excellentis, non saluatur cum proprietate, nisi proprium cultum personę propriè excellentis respiciat; at obedientię obiectum est subiectio ad superiorem, vt precipientem: ergo vt propriè obedientia sit, necessum est, quod respiciat subiectionem propriè talem, & preceptum, *Confirmatur.*

Secundo. ptum, quod propriè præceptum sit. Confirmatur, & vrgetur secundo: non minus est de ratione obedientiæ ordo ad præceptum, quam ordo ad personam superiorem; sed non saluatur cum proprietate obedientia sine ordine ad superiorem; qui propriè superior sit: ergo nec saluari potest sine ordine ad præceptum, in quo vera, & propria ratio præcepti subsistat.

34 *Sexto cõtra eandẽ solutionẽ arguitur.* Sexto contra eandem solutionem arguitur ex doctrina D. Thomæ 2.2. *quæst.*104. *articul.*2. *ad primum*, ibi: *Sic igitur ratio præcepti, quam attendit obedientia, concurrit cum actibus omnium virtutum, non tamen cum omnibus virtutum actibus, quia non omnes actus virtutum sunt in præcepto, vt supra habitum est*, scilicet, 1.2. *quæst.*96. *art.*3. Sed si præceptum inspectum à virtute obedientiæ, non esset strictum, sed latum, pro voluntate scilicet superioris acceptum; cum omnibus omnium virtutum actibus concurreret ratio præcepti, quod inspicitur à virtute obedientiæ; cum omnes actus omnium virtutum sint conformes voluntati diuinæ; aliàs bonitate morali carerent: ergo iuxta Diuum Thomam; præceptum ex ordine ad quod sumitur specialitas obedientiæ, vt distinctæ ab alijs virtutibus, non latè, sed strictè sumitur; & consequenter sine præcepto obligante non subsistit proprietas obedientiæ.

35 *Confirmatur hoc primo.* Quod amplius confirmari potest; licet namque superiori in dignitate suam voluntatem explicans homini sibi non subdito, plus ipsum ad exequendum suam voluntatem moueat, quam voluntas explicata alterius, qui tali dignitate gaudet: quia tamen voluntas sic explicata, non est à superiori ratione potestatis iurisdictionis, executio illius, actus obedientiæ non est, loquendo cum proprietate ergo vt voluntas superioris sit obiectum obedientiæ propriè sumptæ, debet esse superioris, quatenus superior est, & vt exercens potestatem iurisdictionis in subditum; at voluntas non præceptiua, sed simplex, aut consiliatiua tantum, esto superioris sit non est ab illo ratione potestatis iurisdictionis, qua gaudet: ergo obiectum obedientiæ propriè dictæ non est. *Secundo explicatur.* Explicari potest secundo, subiectio subditi ad superiorem secundum se, & vt nihil volenti, vel præcipienti, obiectum obedientiæ non est, sed vel religionis, vel humilitatis: ergo vt obiectum obedientiæ sit, non sufficit superioritas, se insuper est necessarius actus aliquis superioris, illi vt superiori competens, & non superiori repugnans; sed voluntas, nisi præceptiua sit, non est superioris taliter, quod non superioris repugnet: ergo sufficiens obiectum propriæ obiedientiæ non est.

36 *Denique cõtra solutionem arg.* Denique contra solutionem arguitur: nam si aliquod inconueniens sequitur ex proprijssima obedientia, idem sequitur ex propria, sed ex hac, teste Lorca, nullum sequitur inconueniens: ergo nec ex proprijssima obedientia aliquod inconueniens infertur; & consequenter obedientia Christi Domini in hoc sensu est accipienda: nam verba Scripturæ, nedum in sensu proprio, sed etiam in proprijssimo accipi debent, si nullum inferatur absurdum. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur, inconueniens, quod Lorca inferri contendit ex obedientia proprijssima in Christo, est, quod liberè non obediret; at hoc, vel infertur ex obedientia propria, vel non colligitur ex proprijssima: ergo si quod inconueniens sequitur ex hac obedientia, idem sequitur ex prima. Probatur minor, inde probat Lorca Christum non obediturum liberè, quia non haberet potentiam ad coniungendam cum præcepto negationem actionis præceptæ; sed Christus non habet potentiam ad coniungendam negationem actionis volitæ à Deo cum voluntate efficaci Christo manifestata, quæ est regula obedientiæ non proprijssimæ: ergo si ex prima impotentia tollitur libertas à Christo in obedientia proprijssima, ex secunda etiam auferetur libertas ab illo in obedientia non proprijssima, sed propria.

37 *Dices.* Dices: impotentiam ad negationem actionis coniungendam præcepto, esse antecedentem & ideò libertatem destruere; impotentiam autem ad negationem actionis coniungendam cum voluntate Dei regulante propriam obedientiam, esse tantum consequentem, quæ cum libertate compatitur; & hoc ideò, quia negatio actionis præceptæ, est peccatum, ad quod est Christus impotens impotentia antecedenti; negatio autem actionis volitæ à Deo, etiam vt coniuncta cum prædicta voluntate, peccaminosa non est. *Contra 1.* Sed contra primo: nam esto discordare à voluntate efficaci Dei manifestata Christo, non sit malitia moralis, de quo infra, est tamen indecentia moralis; sed Christus est impotens impotentia antecedenti, nedum ad moralem malitiam, verum etiam ad moralem indecentiam: ergo est impotens antecedenter ad coniungendam negationem actionis volitæ à Deo; cum illius voluntate efficaci, non minus quam ad coniungendam negationem actionis præceptæ cum præcepto strictè accepto.

38 *Maior ostenditur primo.* Maior ostenditur primo; vt enim docet D. Thom. 2.2. *q.*104. *art.*2. voluntas superioris, quomodocumque innotescat, est tacitum, & interpretatiuum præceptum; sed trangressio præcepti taciti, & interpretatiui, esto liberetur à malitia morali, à morali tamen indecentia liberari non potest: ergo discordare à voluntate Dei manifestata, est saltim indecentia moralis. *Secundo.* Secundo: nam voluntas superioris est sufficiens obedientiæ motiuum; voluntas autem non superioris, non ita: ergo voluntas superioris, quia superioris est, aliquam obligationem inducit in subdito se conformandi cum illa, quam voluntas non superioris nequit inducere; alias nulla esset ratio, cur hæc, obiectum obedientiæ esse nequeat; cumque non sit obligatio ad malitiam, erit saltim ad moralem indecentiam. Tertio: subditum non obedire prælato præcipienti ex iurisdictione œconomica, esto non sit culpa moralis, est tamen moralis indecentia, dignumque reprehensione ergo pariter non obsequi voluntati superioris efficaci, non caret indecentia morali. *Tertio.* Denique: Religiosum non seruare regulam suæ professionis, quantum ad simplicia statuta non obligantia sub culpa, est aliqua indecentia moralis, dignumque reprehensione: vnde, si Christus hanc regulam fuisset professus, esset impotens impotentia antecedenti ad illius transgressionem: ergo in non se conformando voluntati superioris, & maximè voluntati efficaci diuinæ, est aliqua indecentia moralis, & reprehensionis dignitas. *Vltimo.*

39 *Arg. contra prædictũ modum ex PP. auctoritate. Ex Aug.* Denique principaliter arguitur contra istum modum dicendi ex PP. auctoritate admittentium præceptum in Christo sine distinctione aliqua diminuente, sicque verba Scripturæ accipientium. Ita P. Augustinus *tom.*9. *tract.*79. *in Ioannem*, ad illa verba: *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*. Et expressius *tom.* 6. *lib. contra sermonem Arrianorum cap.*7. *&* 11. vbi respondens Arrianorum argumento, quo ex præcepto Christo imposito, & ex obedientia ad Patrem, illius minoritatem, & cum Patre inæqualitatem deducere conabantur, nec esse eiusdem cum Patre naturæ, sic habet: *Iam quod superius respondimus, etiam aduersus ista similiter valent; quod enim voluntati, & præcepto Patri obediens est Filius, nec in hominibus demonstrat diuersam, imparemque naturam, huc accedit, quod Christus non tantum Deus est, qua natura æqualis est Patri, sed etiam homo, qua natura maior est Pater, cuius etiam non solum Pater, sed Dominus est*. Quibus verbis absolutè præceptum admittens, de stricto præcepto loquitur, & non solum illud adstruit, sed rationem efficacissimam reddit, cur Christus, vt homo, capax sit præcepti stricti: quia nempè, Deus, illius, vt homo, est Dominus; & consequenter Christus, vt homo, eius seruus; seruus autem Domino, vt gubernanti, præcipientique subijcitur.

40 *Dionis. Areopag. Athan. Anselm.* Ad eundem sensum præcepti in stricta acceptione referuntur Dionisius Areopagita *de cælesti Hierarchia cap.*4. Athanasius *serm. in illud*: *Anima mea turbata est*, relato *in* 6. *Synodo actione* 6. *ad finem*. Et Anselmus *lib.*1. *Cur Deus homo cap.*9. illis verbis: *Potest etiam dici, quia præcepit illi mori Pater; cum hoc præcepti, vnde incurreret mortem*; idest, præcipit Pater ea, ex quibus mors Christi occasionem desumpsit, non mortem in se ipsa formaliter. *S. Thom.* D. Thom. etiam in eadem est sententia *infra quæst.*20. *art.*1. *in corp. quæst.*47. *art.*2. *ad* 1. *Ioannis* 16. *lectione* 4. *Ioannis* 15. *lectione* 2. *ad Roman.*5. *lectione* 2. *erga finem*; *& ad finem lectionis* 5. explicans illa verba: *Sicut per vnius inobedientiam, &c.* Ac tandem ad Philippenses 2. *lectione* 2. *in fine*, ad illa verba: *Factus obediens vsque ad mortem*. *Ad Philip.2.*

41 *Respõdet Lorca.* Respondet Lorca, dicta PP. interpretando sicut Scripturæ verba, de præcepto, & mandato largè accepto pro diuina voluntate insinuata; non autem stricto inducente obligationem. *Contra 1.* Contra quam solutionem faciunt primò, quæ contra interpretationem verborum Sacræ Scripturæ superius obijciebamus. Faciunt secundo verba D. Thom. *Ioanne* 15. *lect.* 2. vbi explicans illud Ioannis: *Sicut ego Patris mei præcepta seruaui*, sic habet: *Christus enim per hoc ostendit, quod mansit in dilectione Patris, quia per omnia mandata eius seruauit: nam mortem sustinuit, iuxta illud ad Phillipenses 2. Factus obediens vsque ad mortem, & ab omni peccato abstinuit, quæ intelligenda sunt de Christo, secundum quod homo, &c.* *Secundo. S. Thom.* Quibus verbis eodem modo loquitur D. Thom. de alijs mandatis, quæ strictè mandata sunt, vt præcepta legis naturæ, ac de mandato, cui moriendo obtemperauit; at sic est, quod mandata legis naturæ strictè præcepta sunt, & non solum voluntas simplex superioris insinuata: ergo iuxta D. Thomam præceptum de morte Christi, strictum præceptum fuit.

42 *Tertio.* Faciunt tertio verba D. Thom. *ad Phillippenses* 2. vbi de obedientia Christi loquens, sic ait: *Sed quod magna, & commendabilis sit hæc obedientia, patet, quia tunc est obedientia magna, quando sequitur imperium alterius contra motum proprium*; sed nomine imperij, prout à consilio distinguitur, strictum præceptum exprimitur: ergo iuxta D. Thom. Christus ex præcepto stricto mortem sustinuit. *Vltimo.* Denique: nam sicut verba Scripturæ, & Conciliorum sunt accipienda iuxta communem PP. expositionem, ita verba PP. iuxta communem Scholasticorum intelligentiam; sed, vt fatetur Lorca, communis sententia Scholasticorum est, fuisse Christo impositum strictum moriendi præceptum, quod non aliunde colligunt, nisi ex Scriptura, & PP. id asserentibus: ergo intelligendi sunt de præcepto rigoroso, cum docent, fuisse Christo impositum sustinendi mortem præceptum.

§. III.

Tria argumenta contrariorum diluuntur.

43 *Opponet primo.* OPponunt primo sententiæ contrariæ Authores plura PP. testimonia, qui explicante Scripturæ verba, in quibus continetur præceptum, docent nomine præcepti, nihil aliud intelligi, nisi Patris voluntas Christo manifestata, vt pro hominibus pateretur: ita *Cyrillus* Cyrillus Alexandrinus *lib. 10. in Ioannem cap. 20.* ibi: *Habes in obedientia voluntaria Paterni consummationem consilij, quod mandati loco tradi sibi significat*; quibus verbis manifestè videtur, innuere, non fuisse strictum mandatum, sed simplicem voluntatem, vel consilium nomine mandati à Christo significatum. *Theoph.* Theophylactus super illud Ioannis 14. *Hoc mandatum dedit mihi Pater*, sic exponit: *mandatum hoc, hoc est, quod placitum illi, & decretum est ab eo, suscipio, & perficio.*

44 *Chrysost.* Chrysostomus *homilia 59. in Ioannem*, explicans illa verba: *Hoc mandatum accepi*, sic habet: *Nihil aliud præceptum hoc loco significat, quam cum Patre concordiam*: & homilia 75. explicans illa verba: *Sicut ego Patris mei præcepta seruaui*, sic habet: *Humano more loquitur; non enim legislatorem, legi subditum esse oportet*: & *tom. 4. homilia 28. in epistolam ad Hebræos*, in illud: *qui proposito sibi gaudio*, sic ait; *Licebat illi nihil pati, si voluisset*; cum præcepto *Anselm.* autem stricto hæc facultas stare non potest. Anselmus etiam opuscul. de mediatione Redemptoris id ipsum affirmat his verbis: *Nec natura humana in isto homine passa est aliquid vlla necessitate, sed sola libera voluntate, nec vlla cogente obedientia, sed potente disponente sapientia.* Quod etiam expressius docuit *lib. 1. cur Deus* *S. THO.* *homo cap. 8. & 9.* Ac denique D. Thom. *super Ioannis 19. lect. 8.* explicans qualiter Pater mandauit Christo vt moreretur: *In quantum*, inquit, *anima eius inspirauit necessarium esse humanæ saluti, vt in natura humana moreretur*: ergo nomine præcepti iuxta D. Thom. nihil aliud intelligitur, quam voluntas Dei Christo vt homini manifestata, vt pro hominibus mortem subiret.

45 *Respondetur.* Respondeo, allegatus PP. Nobis minimè aduersari nec nostræ refragari sententiæ; in illorum tamen interpretatione variant Doctores, quidam illos explicat de Christo quatenus Deo: sic enim capax præcepti non fuit, sed tantum concordiæ voluntatis cum Patre, & paternæ voluntatis notitiæ, sibi communicatæ per æternam generationem; quę interpretatio, maximè menti Chrysostomi consentanea videtur, cum causalem negandi præceptum reddit quia nempè legislatorem legis subditum esse non oportet, quæ causalis vera esse non potest, nisi de Christo vt Deo: Christus enim, vt homo, subditus fuit legi naturali, & *Hæc solutio maximè congruit vltimo testimonio Chrysost.* æternæ, quod Chrysostomus nequit negare. Et vltimo testimonio Chrysostomi maximè congruit, cum docet, *licuisse Christo nihil pati, si voluisset*; quæ verba sunt accipienda de Christo quatenus Deo; sic enim cum nulli esset legi subiectus, licebat nihil pati, si voluisset, nempè voluntate diuina. Et eodem modo explicari possunt Cyrillus, & Theophylactus, & ratio hanc interpretationem suadens, est: nam prædicti PP. contra Arrianos disputabant, qui, vt ex Augustino vidimus, ex præcepto Christo imposito inferebant, non fuisse eiusdem naturæ cum Patre, quod vt Doctores Sancti vitarent, negabant præceptum, nempè impositum Christo vt Deo; sic enim euidenter saluabant æqualitatem cum Patre, & in natura diuina identitatem. Anselmo tamen *Aliter interpretatur Anselm.* hæc interpretatio non congruit, vt ex dicendis constabit; vnde aliter Anselmum interpretantur, nimirum, loquutum fuisse de morte, ad quam vt in se formaliter non terminabatur preceptum, sed solum in antecedentibus, ex quibus mors fuit sequuta.

46 *Secundo responderi potest.* Possunt etiam aliter explicari, videlicet, negasse præceptum, imponens Christo necessitatem moriendi oppositam libertati, non autem præceptum cum libertate adimplendum; & vt hanc libertatem saluarent, & oppositam necessitatem excluderent, abstinuisse à nomine præcepti, & illud, voluntatis insinuatæ nomine explicuerunt; quia hoc nomine facilius percipiebatur libertas Christi in moriendo, qualiter Angelicus Doctor 1 p. q. 23. *art. 1. ad 1.* explicuit *Damascenum lib. 2. de fide cap. 30.* asserentem, *Deum omnia præcognoscere, non tamen omnia prædeterminare*; nempè, Damascenum negare prędeterminationem imponentem necessitatem, vt in rebus naturalibus, quæ sunt per modum naturæ ad vnum determinatæ, non autem prædeterminationem cum libertate compositam.

47 *Nec obstat primo.* Nec obstat huic interpretationi causalis illa Chrysostomi, nempè, quod non oportebat legislatorem subditum esse legi: nam cum Textus vniuersaliter de præceptis loqueretur, quę omnia Christus impleuit, iuxta illud Matthæi 5. *Non veni soluere legem, sed adimplere*, & inter præcepta sint aliqua, quibus subdi Christum non oportebat, quia erat legislator supremus, vt præcepta iuris humani, imò & præceptum obediendi parentibus; causalis illa Chrysostomi, non est ad omnia præcepta extendenda, sed ad aliqua ex illis coarctanda; aliàs vt supra dicebamus negasse Chrysostomu, Christum fuisse legi naturali subiectum, quod asserendum non est. Non obstant secundo verba illa vltimo ex Chrysostomo adducta, nimirum, *licebat illi nihil pati si voluisset*: nam licebat pro eodem est accipiendum, quod poterat, potuisse autem Christum nihil pati, si voluisset, verum est de potentia antecedenti, non autem de potentia consequenti, nec est cur verbum *licebat* cum maiori rigore exponamus, cum ad hoc sit necessarium rigorem scripturæ deserere, quod maximum est inconueniens. *Nec obstat secundo.*

Vel tertio responderi potest, notando, præceptum duplicem habere vim, directiuam nempè, & coactiuam, per intimationem pœnæ, Christus autem non fuit capax præcepti quoad vim coactiuam, sed tantum quoad directiuam, & solum hoc secundo modo negabant allegati PP. Christo fuisse præceptum moriendi impositum, non autem negant fuisse illi impositum præceptum quantum ad vim directiuam, & quia hæc directio legis absque vi eiusdem coactiua, melius nomine voluntatis insinuatæ, quam nomine præcepti explicatur, ideo PP. in contrarium adducti à nomine præcepti abstinuerunt, & per voluntatum concordiam, Patrisque voluntatem, illam nobis explicarunt, quæ interpretatio maximè congruit causali adductæ à Chrysostomo, nempè, *quia non oportebat legislatorem legibus esse subiectum*. Licet enim legislator legi quoad vim coactiuam non subijciatur, suis tamen legibus quoad vim directiuam subijci, communiter docetur à Theologis. 48 *Tertio responderi potest.*

Nec contra illam obstant verba ex Chrysostomo adducta in vltimo testimonio, scilicet, *licuisse Christo nihil pati, si voluisset*. 49
Nam vel hoc intelligendum est de Christo, quatenus Deo, vt superius asserebam; vel verbum *licere* non est cum omni rigore accipiendum, qualiter idem est, quod posse aliquid sine culpa; sed prout idem est, quod posse antecedenti potentia non mori, qualiter ad non moriendum Christum, habuisse potentiam ex infra dicendis constabit. Testimonium autem adductum ex D. Tho. nulla ex his interpretationibus indiget; nam Deum Christo aliquid inspirare, idem est, quod illi manifestare, quod abstrahit à manifestatione solius simplicis voluntatis, & voluntatis legislatiuæ, inducentisque obligationem: & hoc secundo modo fuisse acceptum ab Angelico Doctore, constat ex alijs testimonijs eiusdem pro nostra sententia adductis.

Solum vrget, & grauiter quidem contra hanc interpretationem doctrinam Anselmi *lib. 1. cur Deus homo cap. 9.* obiecerat ex discipulo contra præceptum Christo impositum moriendi cap. 8. *Nam si aliter peccatores non potuit saluare, quam iustum damnando, vbi est omnipotentia? Si vero potuit, sed noluit, quomodo defendemus sapientiam eius, atque iustitiam?* Cui difficultati ita respondebat Anselmus. *Deus pater non quemadmodum videris intelligere, hominem illum tractauit, aut innocentem pro nocente morti tradidit; non enim illum inuitum ad mortem ille coegit, sed idem ipse sponte suam mortem sustinuit, vt homines saluaret.* Hucusque Anselmus nostrę interpretationi non obest, imò potius illi fauet negans pręceptum inducens necessitatem, vel cogens, non autem præceptum dirigens, & libertatem conseruans. 50 *Vrgebis cōtra hāc interpretationem ex doctrina Anselmi.*

Sed pergit discipulus, & contra hanc solutionem opponit cap. 8. ad finem: *Etiam si non inuitum, quoniam voluntati Patris consensit, quodammodo tamen illum coegisse videtur, præcipiendo; dicitur enim, quia Christus humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, &c.* Cui difficultati cap. 9. distinguens Anselmus inter hoc, quod est seruare iustitiam, & sustinere mortem propter seruandam iustitiam, his verbis post multa respondet. *Non ergo coegit Deus Christum mori, in quo nullum fuit peccatum, sed ipse sponte sustinuit mortem, non per obedientiam deserendi vitam, sed propter obedientiam seruandi iustitiam, in qua tam fortiter perseuerauit, vt inde mortem incurreret.* 51

Hæc Anselmus, ex quibus contra vtramque interpretationem tale argumentum conficio; concedit enim præceptum Christo impositum seruandi iustitiam, negat autem præceptum sustinendi mortem: at præceptum seruandi iustitiam, non fuit coactiuum, neque necessitatem seruandi iustitiam induxit, sed tantum fuit directiuum, & cum libertate compositum: ergo respectu huius, quod est sustinere mortem, non solum negauit præceptum quoad vim coerciuam, & necessitatem inducens, sed etiam præceptum quoad vim directiuam, & cum libertate in morte sustinenda compositum; aliàs nullum esset inter seruare iustitiam, & mortem sustinere, quoad hoc quod est præceptum fuisse discrimen; cum de vtroque extitisset præceptum tantum dirigens, & cum libertate compositum, & de neutro præceptum coercens, & necessitatem inducens. 52 *Formatur argumentum.*

Respondeo mortem dupliciter sumi, nimirum in facto esse, vel in fieri cū facto esse coexistente, & in fieri antecedente instans intrinsecum mortis, prout scilicet mors est in causis suis illam naturaliter inducentibus, de quo D. Thom. *infra q. 50. art. 6.* vnde sustinere mortem, dupliciter etiam sumitur, nempè sustinere mortem in fieri, idest subijci causis naturaliter inducentibus mortem, & sustinere mortem in facto esse, aut in fieri cum facto esse mortis coexistente, quod nihil aliud est, quam mori: cum ergo negat Anselmus præceptum Christo impositum 53 *Respondetur.*

de

de sustinenda morte, loquitur de morte vt in facto esse, non autem de morte vt in fieri, hoc est de sustinendis causis inducentibus mortem, & illis se subijciendi. Moueor ad istam interpretationem primo: nam sustinere mortem, quod negat fuisse præceptum, explicat per *deferere vitam*, vt patet ex verbis adductis; deferere autem vitam propriè acceptum, non est subijci causis inducentibus mortem, sed ipsi morti in se ipsa: Cartusianus enim abstinens à carnibus abstinentia mortem inferente ob vota professioni seruenda, non dicetur propriè vitam deferere, sed causis inducentibus mortem se subdere: ergo solum negat præceptum de morte, vt in se formaliter, non autem vt in causis inducentibus illam.

Motiuum primum.

54 *Secundũ.* Secundo: ex verbis, quæ post adducta in argumento, statim subiunxit: *Potest etiam dici, quia præcepit illi mori Pater, cum hoc præcepit Pater, unde incurreret mortem*: ergo sentit Anselmus, ea, ex quibus mors Christi fuit subsequuta sub præcepto fuisse Christo vt homini præscripta. Tertio: nam respectu illius, quod negat fuisse præceptum, negat obedientiam in Christo, vt constat ex illis verbis. *Non per obedientiam deferendi vitam*; sed respectu mortis in fieri, & causarum illam inducentium, nequit obedientia in Christo negari, cum illam omnes Theologi fateantur quibus Lorca non ausus est disentire: ergo solum negat præceptum de morte, vt in facto esse, & in se ipsa formaliter; non autem de mortẽ vt in fieri, & vt in causis inducentibus mortem. Vbi obiter nota contra Lorcam apud Anselmum obedientiam, præceptum strictum supponere, & cum præcepto non stricto obedientiam propriè sumptam non stare.

Tertium.

55 *Vltimũ.* Denique moueor ex alia doctrina Anselmi *cap. 9. citat.* vbi explicans illud Pauli: *Factus obediens vsque ad mortem, propter quod & Deus exaltauit illum, &c.* hæc habet. *Potest hoc & eodem modo intelligi, quo idem Dominus legitur profecisse sapientia, & gratia apud Deum non quia ita erat, sed quia ille sic se habebat, ac si ita esset: nam si post mortem exaltatus esset, quasi propter illam, fierent hæc*. Ex quibus verbis talem considerationem elicio; de illo negat Anselmus Christum præceptum habuisse, per quod negat Christum sui exaltationem meruisse; sed hoc negari tutò non potest de morte Christi, vt in fieri, & prout fuit in suis causis. Tum, quia omnes Ecclesiæ PP. & Scholastici Doctores explicantes verba Pauli vnanimi consensu fatentur, Christum sui exaltationem per Passionem, & mortem, vt in fieri saltim meruisse. Tum etiam, quia liberè se subiecit causis inducentibus mortem, nempè, cruciatibus, & tormentis, ac per consequens nihil ad meritum necessarium Christi Passioni defuit: ergo cum negat Anselmus Christum, præceptum sustinendi mortem habuisse, loquitur de morte in se ipsa, non vero vt in suis causis.

56 *Adhuc obstat primo.* Duo tamen adhuc obstare videntur; primum, nam contraponit Anselmus seruare iustitiam, morti, & asserit, illud fuisse præceptum, mortem autem præceptam Christo non fuisse: ergo sentit præceptum adæquatè extitisse in dicendo veritatem, & seruando iustitiam; ac per consequens ad mortem etiam prout in fieri terminatum non fuisse. Secundum, nam ideo negat Anselmus præceptum sustinendi mortem in Christo, vt euadat difficultatem obiectam insipientiæ, & iniustitiæ in Deo, in cogendo per præceptum, hominem innocentem ad mortem; sed si quæ iniustitia, vel insipientia potest argui ex parte Dei, ex præcepto Christo imposito moriendi, non minus induci potest ex præcepto subiectionis ad causas inferentes mortem, quam ex præcepto mortis in se ipsa formaliter, vt per se manifestum videtur: ergo vel est asserendum, Anselmum difficultatem obiectiuam in suo robore reliquisse, vel de vtroque strictum præceptum Christo impositum negasse.

Secundo.

57 *Respondetur ad primum.* Respondeo ad primam ex his obiectionibus, negando consequentiam; seruare namque iustitiam, est adimplere præcepta; cum autem præceptum Christo impositum, subiectionem ad causas inducentes mortem, comprehenderit, fit, vt seruare iustitiam, quod fatetur Anselmus, fuisse Christo vt homini præceptum, non morti vt in suis causis, sed in se ipsa formaliter ab ipso contrapositum fuerit. Ad secundam obiectionem dicatur, loquendo absolutè de Deo, & vt est supremus Dominus mortis, & vitæ, nullam posse in ipso insipientiam, vel iniustitiam inferri, esto, nedum subiectionem ad causas inducentes mortem, sed etiam mortem in se ipsa præciperet, vel formaliter vitam deserere nec in hoc potuit hæsitare Anselmus; cum vtrumque præcipiendo, vteretur iure supremi dominij, in quo nulla potest esse insipientia, aut iniustitia. Loquendo autem de Deo vt agente, & gubernante iuxta regulas ordinarias in præcepto non vitandi causas inducentes mortem, sed illis se subijciendi, nulla apparet iniustitia; in præcepto tamen diferendi vitam formaliter, aliqua iniustitia, & species crudelitatis apparere videtur, & vt hoc vitaret Anselmus, præceptum mortis negauit.

Ad secundum.

58 *Exemplũ.* Habemus ad hoc explicandum potissimum exemplum, est enim plurium Theologorum sententia, Cartusianum ex vi voti obligari ad abstinentiam à carnibus, etiam cum periculo mortis; cum scilicet ex tali abstinentia mors præuidetur futura, & hoc, quia ob commune bonum virtutis, post aliquis obligari ad opus, ex quo mors est sequutura; cum tamen nullus Theologorum affirmet posse hominem ex vi voti, aut ex communi lege obligari, vel ad deferendam vitam formaliter, vel ad mortem in se procurandam: non ergo ita terribilis est obligatio ad causas inferentes mortem, atque obligatio ad deferendam vitam, & ad mortem in se ipsa. Hæc dixerim in gratiam tanti Doctoris, ne cum quibusdam Recentioribus asserere compellamur, in opposita fuisse sententia, vnico tamen Anselmo, cæteros Ecclesiæ PP. esse præponendos, nollem enim, vllum ex Ecclesiæ PP. qui doctrinam sanctitate firmarunt, nostris opinionibus aduersari.

59 *Obijcies secundo.* Secundo obijciunt, nomen præcepti multoties in Scriptura, non strictè, sed largè accipitur, vel pro consilio, vel voluntate intimata: ergo non est cur in hoc sensu non vsurpetur, cum dicitur impositum Christo de morte subeunda pro hominibus. Consequentia videtur bona. Et antecedens constat ex Marci 10. vbi legitur, Christum præcepisse hominibus, vt tacerent miraculum, quos tamen non intendebat obligare. Et Ioannis 6. præcepit discipulis; vt turbas discumbere facerent, quos nec obligare intendebat. Et ad Galatas 4. dicitur Christus factus sub veteri legi, per quam non obligabatur: ergo in Scriptura nomen legis, & præcepti, non semper sumitur pro rigoroso, & stricto præcepto.

60 *Cõfirmatur 1.* Confirmant primo ex Ioann. 10. *cap.* illis verbis *Potestatem habeo ponendi animam meam; & iterum sumendi eam: hoc mandatum accepi à Patre meo*. Vbi clarè insinuatur, mandatum illud non solum fuisse, vt poneret animam, idest, vt moreretur, sed etiam vt iterum assumeret resurgendo; sed nullus dixit, Christum ad resurgendum fuisse præcepto stricto obligatum: ergo nec ad moriendum, strictum habuit præceptum. Confirmant secundo: testimonia namque Scripturæ asserentia in Deo esse iustitiam, vrgentiora sunt, & clariora, quam illa, quibus asseritur, Christum habuisse sustinendi mortem præceptum; & tamen sententia negans in Deo propriam, & rigorosam iustitiam, communior, & plausibilior est; argumenta autem, quibus hæc sententia mouetur, ad negandum strictam iustitiam minus efficacia sunt, quam illa, quibus probatur non fuisse Christo impositum strictum moriendi præceptum: ergo sententia negans rigorosum præceptum moriendi, probabilior est affirmante.

Ioan. 10. *Secundo.*

61 *Tertio.* Tertio idem confirmant: clariora sunt Scripturæ testimonia attribuentia Christo votum, quam statuentia in Christo præceptum, Psalm. 21. *Vota mea reddam in conspectu timentium eum*: *Psal. 21.* quæ verba de Christo intelligi, est communis PP. consensus, sicut & alia quæ habentur Psalm. 65. & Psalm. 115. & tamen non obstantibus his testimonijs, D. Thomas, & frequentius cæteri Theologi negant, Christum propriè vouisse: ergo non obstantibus testimonijs Scripturæ statuentibus in Christo præceptum, negari potest habuisse strictum præceptum moriendi. Patet consequentia: nam ratio mouens ad interpretandum Scripturam de præcepto non stricto, sed latè sumpto, non minus efficax est, ratione mouente ad negandum strictum votum: ergo si ob istam negatur strictè vouisse, ob eandem negandum est strictum præceptum moriendi habuisse.

62 *Respond.* Respondeo, Marci 1. & Ioann. 6. Scripturam sacram nomine præcepti non vti; non enim dicit *præcepit* Iesus, sed *dixit* Iesus; dicere autem non idem est, quod præcipere: dicitur enim consilium, & dicitur etiam præceptum, atque voluntas simplex dicitur, cum explicatur. Sed dato antecedenti, nempè, in Scriptura nomen præcepti non strictè, sed largè accipi, vel pro voluntate insinuata, vel pro consilio, vel pro præcepto non obligante in conscientia, quia non est à Deo ratione iurisdictionis spiritualis, sed ratione iurisdictionis canonicæ, aut politicæ, nego consequentiam: nam quando illis modis accipitur, est quia qualitas materiæ id exposcit, quia non ita necessaria ad aliquem magnum finem, nego sic in præsenti accipiendum, quia materia honestissima est, & ad finem altissimum necessaria nostram, scilicet, reparationem. Et quidem præceptum in Scriptura multoties sumitur pro voluntate non approbatiua, sed permissiua Dei, ex 2. Reg. 16. c. Illis verbis: *Dominus enim præcepit ei, vt malediceret Dauid*, & illis: *dimittite, vt maledicat iuxta præceptum Domini*; & alibi, vbi cum materia peccaminosa sit, præceptum, non positiuam, sed permissiuam Dei voluntate significat: & tamen non licet Lorcæ colligere, præceptum Christo impositum moriendi accipi pro voluntate permissiua, & non positiua, vt Christus pro hominibus moretetur: ergo pariter ex eo quod nomen præcepti in Scriptura aliquando solum consilium, vel simplicem voluntatem significet, non licet ipsi colligere, sic in præsenti accipiendum. *2. Reg. c. 16.*

63 *Ad 1. cõfirmationem.* Ad primam confirmationem, nego, mandatum ad vtrumque referri, nempè ad passionem, & resurrectionem, sed tantum ad primum; sic enim communis expositio, illa verba interpretatur, & cum maximo fundamento; nusquam enim legitur in Sacra Scriptura Christum ex obedientia resurrexisse, cum tamen nihil in illa sit peruius, quam ex obedientia mortuum; cumque obedientia, & præceptum eandem materiam respiciant; fit consequens, quod nomen præcepti, non ad animæ resurrectionem, sed tantum ad illius depositionem per tolerantiam mortis referatur. Ad secundam,

Ad secundam. cundam, concessa maiori, vel nego primam partem minoris; sententia namque in Deo statuens veram, propriamque iustitiam, vel commutatiuam, vel saltim distributiuam, plausibilior est, & communior illa, quæ vtramque iustitiam negat; imo sententia, quæ in Deo strictam iustitiam commutatiuam concedit, est apud Recentiores frequentior; vel nego secundam partem minoris, quod nempè ratio ab inconuenienti sumpta ad negandum rigorosum præceptum, vrgentior sit, illa, qua negatur stricta iustitia; hæc namque sumitur, ex eo quod ad rationem iustitiæ strictæ debitum legale requiritur, cuius debiti Deum esse incapacem, illius sententiæ defensores affirmant, quæ ratio multis euidens apparet. Ratio tamen probans negationem stricti præcepti ab inconuenienti auferendæ libertatis, etsi difficilis sit ab omnibus debet solui in præceptis legis naturalis, quibus Christum fuisse obligatum, nullus Theologorum negat, & omnes iuxta propria principia, sic, vel sic componendi libertatem, illam probabilissimè diluunt, & solum à Lorca insolubilis censetur. Vel dato, quod rationes in vtraque parte æquali efficacia gauderent, pondus tamen auctoritatis: ex quo opinionum probabilitas, etiam desumitur, non est in vtraque parte idem; cum fatente Lorca, sententia statuens in Christo strictum moriendi præceptum, communis sit apud Theologos, & sententia negans strictam iustitiam in Deo, eodem Lorca fatente, sit communior, & plausibilior.

64 *Ad tertiam.* Ad tertiam confirmationem, nego esse testimonia clariora, sed dato æquè clara esse, quæ Christo votum attribuunt, cum his, quæ præceptum statuunt; & concessa minori, nego consequentiam, & disparitatem sumo ex argumenti minori; vt enim negetur Christo votum in rigorosa acceptione, adest D. Thom. interpretatio, quam Lorca fatetur esse Theologis communem: ac per consequens ita est accipiendum votum; ad accipiendum autem præceptum non propriè, sed laxè tale fundamentum non adest; imo potius ad oppositum, cum PP. communiter de præcepto stricto id accipiant, iuxta communem Scholasticorum intelligentiam; quod autem ratio suadens Christum strictè non vouisse, non militet respectu præcepti ex mox dicendis constabit.

65 *Tertio principaliter obiicies. Maior ostenditur 1. Ad Gal. 3. Secundo. 1. Ioan. c. 3. S. Hier. Tertio.* Tertio principaliter arguunt: subiectum incapax culpæ, est etiam incapax præcepti positiui; sed Christus impeccabilis erat: ergo & incapax præcepti strictè ipsum obligantis. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primo ex Paulo ad Galatas 3. illis verbis: *Quid igitur lex?* idest, ad quid vtilis? *propter transgressiones posita est, idest, ad vitandas transgressiones*, vt ibi explicat D. Th. & ad Thimoteum 1. illis verbis: *Lex iusto non est posita*. Secundo ex Hieronymo *lib. 2. contra Iouinianum in principio*, vbi contra istius hæretici duplicem propositionem, qua aiebat, eos, qui fuerunt baptizati, à Diabolo non posse tentari, ex illis verbis, 1. Ioannis cap. 3. *Filioli custodite vos à simulacris*; sic arguit Hieronymus: *Si omnis, qui natus est ex Deo, non peccat, & à Diabolo tentari non potest, quomodo præcipit, vt caueant ne tententur?* Ergo sentit Hieronymus, eum, qui est incapax culpæ, incapacem esse præcepti. Tertio: nam de essentia legis est obligare sub reatu culpæ, & comminatione pœnæ; sed subiectum incapax culpæ, est etiam incapax obligationis sub reatu culpæ, & comminatione pœnæ: ergo est incapax præcepti, aut legis in stricta acceptione.

66 *Respondeo.* Respondeo, negando maiorem; non enim magis est de ratione legis positiuæ, referri ad subiectum capax culpæ, quam de ratione legis naturalis, nec video vnde hoc discrimen possit suaderi; Christus autẽ capax fuit obligationis per naturalem legẽ, esto ratione suppositi sit impeccabilis, & de facto fuit per illã obligatus, vt fatentur omnes Theologi: non ergo est de ratione subiecti obligabilis per legem positiuam, capacitas ad peccandum. *Ad primam maioris probationem.* Ad primam maioris probationem dicatur, Paulum in priori testimonio, loquutum de lege veteri, quantum ad vim coerciuam, & comminatiuam pœnæ, vt explicat D. Tho. & de lege sic accepta, verum est, quod inquit Paulus in vtroque testimonio, nempè, esse positam ad vitandas transgressiones, & iustis non esse positam, quod affirmat in 2. vt enim docet Angelicus Doctor *ibidem lect. 7. ex Philosopho 4. Ethicor. Homines benè dispositi ex se ipsis mouentur ad benè agendum, & sufficiunt eis paterna monita: vnde non indigent lege, sed sicut dicitur Romanorum 2. Ipsi sibi sunt lex, sed homines, malè dispositi indigent retrahi à peccatis per pœnas; & ideo quantum ad istos fuit necessaria legis positio, quæ habet coercitiuam virtutem*. *S. THO.* Hæc D. Tho. ex quibus apertè colligitur, Paulum in vtroque testimonio loqui de lege pœnali, & quantum ad vim coerciuam, non autem quoad vim directiuam; sic enim nec ponitur ex fine vitandi transgressiones, nec iusto imponi non potest, nec capacitatem peccandi supponit in subiecto, cui imponitur, sed tantum quod sit capax operandi ex illius directione, & ex motiuo obediendi superiori præcipienti.

67 *Ad secundam.* Et ex his ad secundam probationem dicatur, Hieronymum, ex præcepto vitandi tentationes imposito baptizatis contra Iouinianum inferentem post baptismum posse peccare, loquutum fuisse de præcepto, prout regulariter imponitur puris hominibus secundum vtramque vim, directiuam, scilicet, & coerciuam, & ex præcepto sic posito, rectè intulisse Hieronymum, baptizatos posse peccare. *Ad tertiũ. Quidam respondent* Ad tertium quidam, quos sine nomine referunt Recentiores, asserebant, de ratione præcepti non esse obligare, nec ad culpam, nec ad pœnam; ac proinde ex capacitate præcepti, non licet colligere capacitatem peccandi. *Reijcitur hæc solutio.* Cæterum hæc solutio sustineri minimè potest, seclusa namque obligatione ad culpam, & pœnam, non est per quod præceptum à consilio distinguatur, nec à simplici superioris voluntate.

68 *Alij respondent secundo. Beccan. Contra.* Alij etsi concedant, obligationem ad culpam esse de essentia legis; non tamen de essentia illius esse, obligare sub reatu culpæ, nisi tantum subiectum peccabile; impeccabile verò, etsi dirigat, & ad bonum obliget, in quo essentia legis saluatur, non tamen obligat sub reatu culpæ, quia impeccabile est. Ita Beccanus *in præsenti cap. 16. q. 1. ad 2.* Sed non capio differentiam inter obligare ad culpam, & obligare sub reatu culpæ: vnde, si de essentia legis est, subiectum, cui imponitur ad culpam obligare, etiam est de essentia illius obligare sub reatu culpæ.

69 *Alij tertio.* Aliorum solutio est de ratione legis esse obligare sub comminatione culpæ, & pœnæ absoluta, vel conditionali, formali, vel virtuali, sub comminatione absoluta, & expressa, subiectum, quod potest peccare, & agere contra legem; sub virtuali, & conditionata comminatione subiectum, quod peccare non potest, & hoc modo Christum obligasse. *Contra.* Sed falsum est subiectum aliquod per legem obligari sub comminatione absoluta; nulla enim lex obligat ad pœnam, vel culpam, nisi sub conditione trangressionis sui: comminatio enim culpæ sic explicatur; *si hoc feceris, vel non feceris*, eris mihi in visus, & reus culpæ; comminatio verò pœnæ, hac conditionali explicatur, si hoc feceris pœnam incurres: ergo nulla lex obligat sub comminatione absoluta culpæ, aut pœnæ, sed tantum conditionali.

70 *Resp. ergo ad 3. probationem.* Quare his omissis, vel ad nostram solutionem reddactis, ad tertiam illam probationem respondeo: si nomine obligationis sub reatu culpæ intelligatur obligatio ad culpam huiusmodi obligationem essentialem esse legi, & Christum istius obligationis capacem, taliter enim obligatus erat præcepto moriendi, quod si sensu composito præcepti fugeret mortem, peccaret, in quo obligatio legis ad culpam consistit; si vero nomine obligationis sub reatu culpæ intelligatur obligatio sub comminatione culpæ, distinguo maiorem pro prima, & secunda parte: sub reatu, vel comminatione expressa, nego maiorem: sub reatu, vel comminatione implicita, & virtuali concedo maiorem, & nego minorem; licet enim subiectum ab intrinseco impeccabile, non sit capax comminationis expressæ; hæc namque ad terrendum à culpa ordinatur, cuius terroris est incapax subiectum impeccabile, capax tamen est virtualis comminationis culpæ, & pœnæ, quæ in nullo alio consistit, quam in obligatione ad culpam, & pœnam sub conditione, quod legem transgrederetur.

71 *Dices.* Sed dices, sequi ex ista solutione: Christum esse capacem præcepti quoad vim coerciuam, & non solum quoad vim directiuam; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. *Sequela prob. 1.* Probatur sequela primo: nam ideò est capax præcepti quantum ad vim directiuam, quia illo obligari potest ad culpam sub conditione transgressionis legis, sed etiam obligatur ad pœnam sub eadem conditione: ergo subdi potest præcepto quantum ad vim coerciuam. *Secundo.* Secundo: nam vis coerciua præcepti supra rationem comminatiui fundatur; sed fuit per nos capax comminationis: ergo etiam fuit capax subiectionis ad præceptum, prout habet vim coerciuam. *Tertio.* Tertio: nam quia homo purus subditur præcepto vt comminatiuo pœnæ sub conditione transgressionis illius, subijcitur præcepto quantum ad vtramque vim: ergo, si Christus subijciebatur præcepto, vt comminatiuo pœnæ, sub conditione, quod illud transgrederetur, subijciebatur illi, non solum vt directiuo, sed etiam vt coerciuo.

72 *Respond. Ad 1. probationem.* Respondeo, negando sequelam. Ad primam probationem dicatur: causalem adæquatam non esse, sed insuper, quia vis directiua præcepti, non petit in subiecto potentiam ad transgressionem illius; vis autem coerciua hanc potentiam præsupponit ob rationem mox tradendam. *Ad secundam.* Ad secundam, distinguo maiorem: supra rationem commitatiui culpæ, & pœnæ absolutè possibilium, concedo maiorem: culpæ, & pœnæ impossibilium, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. *Ad tertiam.* Ad tertiam, distinguo antecedens: quia subditur præcepto vt comminatiuo pœnæ absolutè, & ex omni capite possibilis, & sub conditione culpæ absolutè possibili, concedo antecedens: præcisè ratione subiectionis ad legem, quatenus comminatiuam, nego antecedens, & consequentiam: nam virtualis comminatio inclusa in præcepto comparatiuè ad Christum, est sub conditione culpæ impossibilis ratione suppositi, esto sit possibilis ratione naturę secundum se acceptæ, & est pœnæ ex eodem principio impossibilis, & idcirco præceptum impositum Christo, non respicit ipsum secundum vim coerciuam, sed tantum secundum vim directiuam. Ratio autem distinctionis traditæ est: nam vis coerciua præcepti tendit ad coercendos subditos à culpa ob terrorem incussum ex comminatione pœnæ; pœna autem impossibilis, etsi timeri possit timore securo, vt diximus *quæst. 7.*

de

de Gratia Christi articul. 7. timore tamen anxio, & terrorem inferente, timeri minimè potest, & idcirco supra comminationem pœnæ sub conditione subiecto impossibili, fundari nequit vis coerciua præcepti.

§. IV.

Cæteris argumentis occurritur.

73 *Quarto obijciunt.* QVarto obijciunt: propria obedientia saluatur sine stricto, & rigoroso præcepto: ergo ex obedientia Christi in moriendo, male intulimus habuisse strictum præceptum moriendi. *Antecedens ostẽditur 1.* Antecedens ostenditur primo ex Anselmo *lib.1. Cur Deus homo cap.10.* ibi: *Nam tunc est vera, & simplex obedientia, cum rationalis natura non necessitate, sed spontè seruat voluntatem à Deo acceptam*: ergo iuxta Anselmum, *S. Ansel.* propria obedientia saluatur sine rigoroso præcepto per conformitatem ad voluntatem simplicem superioris. *Secundo.* Secundo: nam iuxta D. Thom. infra q.37. art.1. in corpore: *Christus circumcisus est, vt obediendi virtutem nobis suo commendaret exemplo: vnde & octauo die circumcisus est, sicut in lege erat præceptum.* *S.THO.* ergo iuxta D. Thom. fuit ex obedientia circumcisus. Patet consequentia: nam virtus obedientiæ non potest exemplariter commendari, nisi actus obedientiæ exerceatur; & tamen Christus non tenebatur lege circumcisionis: ergo absque lege obligante subsistit vera, & propria obedientia.

74 *Tertio. S.THO.* Tertio, ex D. Thom. 2.2. *q.104. art.2. in corp.* illis verbis: *Vnde obedientia est specialis virtus, & eius speciale obiectum est præceptum tacitum, vel expressum; voluntas enim superioris, quomodocumque innotescat, est quoddam tacitum præceptum, & tanto videtur obedientia promptior, quanto expressum præceptum obediendo præuenit voluntate tamen superioris intellecta.* Quod etiam repetit solut. ad 2. illis verbis: *Dicendum, quod obedientia non est virtus Theologica; non enim per se obiectum eius, est Deus, sed præceptum superioris cuiuscumque, vel expressum, vel interpretatiuum, vel simplex verbum Prælati, eius indicans voluntatem, cui obedit promptus obediens, secundum illud ad Titum 3. dicto obedire*: ergo iuxta D. Thom. obiectum formale obedientiæ, prout est specialis virtus, non est rigorosum præceptum, sed vel hoc, vel voluntas cuiuscumque superioris simplici verbo innotescens; & consequenter, vera, propriaque obedientia sine præcepto stricto saluatur. Prima consequentia ex littera D. Thom. colligitur. Secunda verò manifesta videtur: nam omnis actus obedientiæ prout est specialis virtus, est actus proprius obedientiæ; sed obedire voluntati Prælati manifestæ simplici verbo, est actus virtutis obedientiæ, vt ab illis virtutibus distinctæ, cum versetur erga obiectum eius formale: est vera, & propria obedientia.

75 *Quarto.* Quarto probatur: nam subditus parens Prælato sic dicenti *vellem*, aut *volo*, vt *hoc facias* etiam si sub præcepto id non intimet, verum, & proprium actum obedientiæ potest exercere. Item constitutiones suæ regulæ obseruans, exercet proprium actum virtutis obedientiæ, & tamen nec Prælatus modo dicto intimans subdito voluntatem, illud obligat in conscientia, nec regulæ, & constitutiones, semper in conscientia obligant: ergo absque præcepto obligante; & consequenter absque stricto præcepto, propria obedientiæ ratio saluatur.

Quinto. Quinto: nam actus misericordiæ, actus charitatis, cæterarumque virtutum exerceri possunt, absque præcepto obligante: *Vltimo.* ergo & actus obedientiæ, qui verè, & propriè sit talis. Denique: nam operari aliquid ex animo exequendi voluntatem superioris, & illius consilijs acquiescendi, & se conformandi cum illis, est actus alicuius virtutis, non alterius, nisi obedientiæ: ergo est actus propriæ obedientiæ; & consequenter hæc absque præcepto strictè obligante potest exerceri.

76 *Respond. Ad 1. probationẽ.* Respondeo, negando antecedens: ad primam probationem dicatur, Anselmum excludere à vera, & simplici obedientia, necessitatem ortam ex timore pœnæ; non autem necessitatem ortam ex directione præcepti: ac si diceret, veram, & simplicem, hoc est, perfectam obedientiam tunc esse, quando quis, non coactus ex timore pœnæ, sed spontè per exclusionem huius coactionis, seruat voluntatem Dei ex animo se conformandi cum illius voluntate. *Ad secũdam.* Ad secundam, concessa prima consequentia, distinguo minorem; non tenebatur lege Mosayca circumcisionis, concedo minorem: lege Patris obligante, nego minorem, & consequentiam.

Ad tertiam. Ad tertiam dicatur: nomine voluntatis superioris non sumere D. Thomam voluntatem ordinantem, & nullatenus obligantem, sed voluntatem obligandi subditum. Quod patet ex supra dictis; hæc autem voluntas dupliciter innotescere potest, vel per expressam intimationem, vel per aliquam intimationem, per quam subditus voluntatem præcipientem prælati coniectet; priori modo est, præceptum expressum, posteriori modo, tacitum; semper tamen obligans ad culpam grauem, aut leuem, vel saltim ad pœnam. Et cum subditus per insinuationem, voluntatem istam superioris cognoscens, illi obsequitur, non ex peccata expressa eiusdem voluntatis intimationem, tunc dicit D. Thomas, esse illius obedientiam promptiorem.

Vnde nomine simplicis verbis Prælati, quo vtitur *solut. ad 2.* 77 cum dicit: *Simplici verbo Prælati promptu obedientem obedire*: non concludit voluntatem obligandi tali verbo significatam, sed tantum expressam voluntatis obligantis manifestationem: quod patet nam id confirmat ex Paulo *ad Titum* 3. illis verbis *Admone illos principibus, & potestatibus subditos esse, dicto obedire.* *Ad Titũ 3.* Quæ verba *lect.1.* explicans D. Thom. confirmat ex alijs Pauli 2. ad Tessalonicenses 3. ibi: *Si quis non obedierit verbo nostro per epistolam hanc, notate, & non commisceamini cum illo, vt confundatur.* *2. Ad Tesalon. 3. S.THO.* Vbi nomine *verbi*, veram, & strictam obligationem legis intelligi, constat clarè ex D. Thoma *super hoc cap. lect.2.* vbi explicans testimonium Pauli, sic ait: *In ordine primo ponit culpam, secundo eius manifestationem, tertio eius punitionem, culpa est inobedientia; & ideo dicit quod si quis non obedierit.* Sentit ergo D. Thom. verbum, de quo Paulus loquitur, tale esse, vt culpa sit, tali verbo non obedire; sed non obedire verbo indicanti voluntatem, nullatenus obligantem, culpa non est, vt fatentur contrariæ sententiæ Auctores: ergo verbum Prælati; *cui obedit promptus obediens*, vt ait D. Thomas debet voluntatem obligantem indicare.

Oppones, D. Thomam *q. citat. art.5. ad 3.* illis verbis: *Sic ergo potest triplex obedientia distingui, vna sufficiens ad salutem, quæ scilicet, obedit in his ad quæ obligatur, alia perfecta, quæ obedit in omnibus licitis, alia indiscreta, quæ etiam in illicitis obedit*: 78 *Oppones.* ergo iuxta D. Thomam datur vera, & propria obedientia sine obligatione *S.THO.* præcepti. Patet consequentia: nam obedientia perfecta, est vera, & propria obedientia; at perfecta obedientia se extendit ad omnia licita, etiam sine obligatione: ergo vera, & propria obedientia sine obligatione saluatur.

Respondeo: nomine obedientiæ, vt in illa tria membra diuisæ ab Angelico Doctore, *Respõdetur.* non significari actum obedientiæ specialis virtutis, qui propriè obedientia est; aliàs obedientia indiscreta, quæ est tertium prædictæ partitionis membrum, esset actus obedientiæ specialis, quod admitti non potest, cum non sit actus honestus; sed loqui de obedientia abstrahendo à propria, & impropria. Nec obstat, vocasse obedientiam perfectam, quæ in licitis non præceptis obedit: nam intelligendus est D. Th. de obedientia perfecta, non perfectione intra lineam propriæ obedientiæ, sed perfectionis virtutis, promptitudinisque ad operandum honestè, in his, quæ licita sunt, & superioris voluntati conformia. Vt si dicatur, perfectam iustitiam remuneratiuam, qualis est diuina, vltra debitum, & condignum remunerare, intelligendum est, non quia in excessu dignitatis meriti saluetur stricta iustitia, sed quia in illo excessu, licet proprietas iustitiæ non sit, est tamen perfectio virtutis. Vel dicatur, voluntatem obediendi superiori in licitis sine obligatione, appellari à D. Thom. obedientiam perfectam, non formaliter, sed argutiuè: quia nempè ex tali operatione colligitur, subditum sic operantem, cum præcepta seruat, non coactè, aut ex timore pœnæ operari, sed ex amore virtutis.

Ad quartam probationem dicatur; exequentem simplicem voluntatem Prælati, non exercere actum obedientiæ proprium, sed 79 *Ad 4. probationẽ.* largè obedire; constitutiones autem aliquando ad culpam obligant mortalem, aut venialem, aliquando, ad nihil obligant, nec ad culpam, nec ad pœnam, & aliquando obligant non ad culpam, sed ad pœnam, vt in nostra Religione contingere, docet D. Thom. 2.2. *q.186. art.9.* constatque ex prologo nostrarum constitutionum, exequentem constitutiones obligantes ad culpam, certum est, actum obedientiæ exercere, si leges obligantes habeat pro motiuo sui actus, ille verò, qui constitutiones, vel statuta simplicia, nullatenus obligantia obseruat, etsi rem statutam, quia statutam exequatur, non exercet actum obedientiæ strictum, sicut statutum, quod seruat, propriam rationem legis non habet, sed solum largè acceptam obedientiam exercet. Constitutiones autem non ad culpam sed ad pœnam obligantes, an sint verè, & propriè, leges, est sub lite Theologorum, quibusdam negantibus, alijsque contra affirmantibus, & alijs asserentibus esse propriè leges, quatenus ad pœnam obligant, quia ad illam sustinendam ante, vel post latam sententiam, ligant subditum in conscientia, prout verò actum immediatum respiciunt, non esse cum proprietate leges, sed quasdam simplices ordinationes. Alijs denique potentibus esse verè, & propriè leges, quamuis nec ad actum, quem immediatè respiciunt, nec ad pœnam sustinendam inducant in conscientia obligationem, quam litem determinare præsentis loci non est: videantur Theologi 1.2. *q.91. & 92.* si teneamus, leges cum proprietate non esse, nec illarum obseruantia erit cum proprietate obedientia: si asseramus, esse leges verè, & propriè obligantes in conscientia in ordine ad pœnam taxatam, in hac pœna sustinenda vera ratio obedientiæ reperitur.

Si denique sustineamus esse verè, & propriè leges sine obliga- 80 tione ad culpam, ob solam obligationem ad pœnam, possumus respondere dupliciter: primo negando strictam obedientiam in illarum obseruantia intercedere; sed solum obedientiam largè acceptam,

ceptam, nec sufficere pro motiuo propriæ obedientiæ legem, quæ propriè sit talis, sed requiri legem obligantem ad culpam, sicuti ad inobedientiam in rigorosa acceptione, non sufficit recessus à lege propria, sed requiritur recessus à lege obligante in conscientia. Et quidem non desunt, qui doceant, consilium esse actum legis propriè; cum tamen nec in eius obseruantia, stricta obedientia intercedat, nec in recedendo ab illo stricta inobedientia inueniatur. Vel secundo respondere possumus: sicuti de essentia legis non est, iuxta hanc sententiam, quod obliget ad culpam determinatè, sed ad culpam, vel ad pœnam: ita de ratione obedientiæ propriè talis, non esse legem ad culpam determinatè obligante respicere; sed legem obligantem, vel ad culpam, vel ad pœnam; ac per consequens obseruantiam constitutionum nostrarum solum obligantium ad pœnam, esse cum proprietate obedientiam, & illorum transgressionem esse inobedientiam propriè: quia licet non obtineat rationem culpæ apud Deum, est tamen culpa apud homines: sicut obsequi prælato, subdito aliquid præcipienti, non ratione iurisdictionis spiritualis obligantis in conscientia, sed ratione iurisdictionis œconomicæ, & ciuilis, potest dici propriè obedire, & prælato sic præcipienti non obsequi, potest dici propriè inobedientia.

81 *Si dicas.* Si dicas: ergo ex verbis Scripturæ exprimentibus præceptum Christo impositum moriendi, non colligitur præceptum cum obligatione ad culpam, sed ad culpam, vel ad pœnam, quod est contra hucusque dicta. Patet sequela; lex obligans solum ad pœnam, est cum proprietate lex, & motiuum propriæ obedientiæ, vt *proximè* dicebamus; sed verba Scripturæ significantia præceptum, & obedientiam in Christo, solum petunt in sensu proprio explicari: ergo ex illis tantum colligitur, præceptum obligans, vel ad culpam, vel ad pœnam; non autem præceptum non obligatione ad culpam. *Respondetur.* Respondeo, negando sequelam: nam cum lex purè pœnalis obliget ex vi coerciua, & ad subditos coercendos, & terrendos ordinetur; Christus autem capax legis secundum vim coerciuam non sit, eo ipso quod præceptum Christum obligans, admittatur, accipiendum est cum obligatione ad culpam, non autem ad solam pœnam.

82 *Ad 5. antecedentis probationem.* Ad quintam antecedentis probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: ratio autem discriminis sumitur ex virtutum obiectis: nam obiectum charitatis est Deus, & obiectum misericordiæ est aliena miseria, in quibus ratio debiti, vel obligationis non importatur; obiectum autem, seu motiuum formale obedientiæ est præceptum superioris ad aliquid obligantis, & ideò charitatis, & misericordiæ actus possunt absque debito exerceri; actus autem obedientiæ debitum necessario requirit, sicuti & actus iustitiæ, quia respicit ius alterius, absque debito exerceri non potest, vt diximus *Tractatu de Incarnatione*.

Ad vltimam. Ad vltimam, nego minorem; actus enim assumptus in argumento pertinet ad charitatem, si ex motiuo placendi superiori, & exequendi, quæ illi sunt grata, procedat, vel ad humilitatem, si fiat ex animo se subijciendi superiori, vel ad obseruantiam, quæ superiori debetur, si ex illius excellentia moueatur, non autem ad obedientiam, nisi voluntas superioris præceptiua, & obligatiua sit.

83 *Aliter argumento facto occurritur.* Quia tamen sententia docens, saluari cùm proprietate obedientiam sine ordine ad proprium præceptum probabilis est, quam nouissimè tenet Illustrissimus Arauio vbi *infra*, ne nostram de præcepto Christo imposito, quæ communis est apud Theologos, ad principia minus communia coarctemus, aliter possumus argumento facto occurrere, prætermisso antecedenti, negando consequentiam: nam obedientia Christo Domino concessa, debet esse, non solum propriè, sed proprijssimè obedientia; licet autem sine præcepto stricto saluari possit cum proprietate obedientia, non autem saluari potest sine rigoroso præcepto proprijssima, & strictissima obedientia, quę vocatur obedientia necessaria vt est in confesso apud omnes; & ideò ex obedientia Christo in Scriptura concessa, rectè intulimus proprium præceptum rigorosum moriendi.

84 *Obedientiā Christi fuisse strictam prob. 1.* Quod autem verba Scripturę attribuentia Christo obedientiam, accipienda sint de obedientia nedum propria, quæ est obedientia voluntaria, & sine præcepto rigoroso saluatur, sed de obedientia strictissima, quę est obedientia necessaria, & rigorosum præceptum supponit, constat primo: nam contraponit Scriptura obedientiam Christi ad inobedientiam Adami, vt constat ex verbis Pauli, quę *superiùs* allegauimus; Adami autem inobedientia nedum propriè, verum etiam proprijssimè inobedientia fuit contra rigorosum superioris pręceptum; & consequenter obedientia Christo attributa est obedientia proprijssima.

Secundo. Secundo: nam si aliquod inconueniens sequitur ex obedientia stricta supponente rigorosum præceptum, vt *superiùs* ostendimus, idem etiam ex obedientia minus propria colligitur; at ex obedientia in hac secunda acceptione in sententia Lorcę, nullum sequitur inconueniens: ergo nec ex obedientia proprijssima; & consequenter in hoc sensu est accipienda: nam Scripturæ verba non solum in proprio sensu, verum etiam in proprijssimo accipienda sunt, nisi absurdum aliquod inferatur. Maior, in qua sola posita est difficultas, probatur; inconueniens namque, quod sequi, contendit Lorca ex obedientia proprijssima in Christo, est, quod liberè non obedijsset; at hoc vel sequitur ex obedientia propria, vel non sequitur ex proprijssima: ergo idem inconueniens colligitur ex vtraque obedientia. Probo minorem: inde probat Lorca ablatione libertatis ex obedientia proprijssima, quia Christus vtpote impeccabilis, est antecedenter impotens ad peccandum; & consequenter etiam habet impotentiam antecedentem ad inobedientiam, obedientiæ strictæ oppositam, cui est annexa malitia, supposito stricto præcepto; sed etiam Christus ratione summæ sanctitatis, est antecedenter impotens ad indecentiam moralem, quamuis non peccaminosam, & hæc est annexa inobedientiæ oppositæ obedientiæ propriè sumptæ: ergo etiam habet impotentiam antecedentem ad inobedientiam oppositam obedientiæ propriæ non supponenti præceptum, si Lorcæ consequentia quid valet; & consequenter vel libertas tollitur ex hac secunda obedientia, vel non tollitur ex prima.

Dices, non exequi voluntatem superioris simplicem non obligantem, esse quidem imperfectionem moralem negatiuam, ad quam in Christo non datur impotentia antecedens, licet semper perfectissimè sit operatus, non tamen esse peccatum, nec aliquam indecentiam inducere, quæ voluntati Christi repugnet: vnde ad extremum oppositum obedientiæ non supponenti præceptum rigorosum, & proprium, non est in Christo impotentia antecedens, quæ sola cum libertate incomponitur; benè verò ad extremum oppositum obedientiæ præsupponenti obligationem præcepti, eo quod foret peccatum, ad quod Christus impotens est impotentia antecedenti. 85 *Dices.*

Sed contra: nam eilo discordare à voluntate efficaci Dei clarè cognita, moralis malitia non sit, de quo *infra*, est tamen indecentia moralis, & non solum negatiua imperfectio, at in Christo est impotentia antecedens, non solum ad malitiam moralem, sed etiam moralem indecentiam: ergo est impotens impotentia antecedenti ad discordādum à voluntate efficaci Dei, sibi manifestata in sensu composito. Minorem suppono ex communi Theologorum sententia. 86 *Contra.*

Maior autem ostenditur primo: nam voluntas superioris est sufficiens motiuum obedientiæ propriæ; non autem voluntas non superioris, vt Lorca fatetur: ergo voluntas superioris, quia superioris, aliquam obligationem inducit in subdito se conformandi cum illa, quam non inducit voluntas non superioris; aliàs nulla erit ratio, cur hæc, obiectum obedientiæ esse nequeat, cumque non sit obligatio malitiam moralem inducens, erit saltim obligatio moralis indecentiæ. Secundo: subditum non obedire Prælato præcipienti ex iurisdictione, non spirituali, sed œconomica, & quasi ciuili, non est culpa moralis, & tamen est moralis indecentia, dignaque reprehensione: ergo pariter voluntati Dei efficaci manifestatæ non conformari, erit moralis indecentia, & reprehensione dignum. *Maior ostēditur 1.* *Secundo.*

Tertio: Religiosum non seruare regulam suarum constitutionum, & statuta regulæ, quamuis ad culpam non obligent, imo nec etiam ad pœnam, est aliqua indecentia moralis, dignumque reprehensione, quo circa si Christus Dominus hanc regulam fuisset professus, esset impotens impotentia antecedenti ad regulæ transgressionem: ergo pariter, in non se conformando voluntati superioris, & maximè voluntati efficaci diuinæ clarè manifestatæ, seu in discordando ab illa, est aliqua indecentia moralis, & reprehensionis dignitas. Denique vt enim docet D. Thom. 2. 2. *q.* 104. *art.* 2. voluntas superioris quomodocumque innotescat, est tacitum, & interpretatiuum præceptum; at transgressio præcepti taciti, & interpretatiui, esto liberetur à malitia morali; à morali tamen indecentia liberari non potest; cum præceptum ex sua ratione obligationem aliquam inducat; & consequenter præceptum tacitum, & interpretatiuum inducere debet obligationem, saltim indecentiæ moralis: ergo discordare à voluntate efficaci Dei clarè manifestata, esto peccatum non sit, est ad minus moraliter indecens, dignumque reprehensione; & consequenter est in voluntate Christi impotentia antecedens ad non se conformandum cum voluntate efficaci Dei sibi manifestata in sensu composito, & tamen liberè se conformauit cum diuina voluntate: ergo pariter, cum impotentia antecedenti ad non se conformandum cum præcepto strictè sumpto in sensu composito præcepti, stare poterit libertas in obedientia ad strictum, rigorosumque præceptum, quæ est obedientia strictissima; ac proinde de hac obedientia explicanda sunt Scripturę testimonia, in quibus obedientia Christi exprimitur. 87 *Tertio.* *Vltimo.*

Denique arguit Lorca; Christus non fuit capax voti: ergo nec fuit capax pręcepti positiui stricti ipsum obligantis ad culpam; & consequenter præceptum de morte subeunda strictum pręceptum non fuit. Antecedens traditur à D. Thom. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 4. *ad* 3. consequentia verò probatur: nam iuxta D. Thom. Christo non competebat vouere, seu incapax voti fuit. Tùm, quia Deus erat. Tùm etiam, quia in quantum homo habebat firmatam voluntatem in bono; sed quod Christus simul esset Deus, & homo, & quod in quantum homo haberet voluntatem firmatam 88 *Vltimo argumēt. Lorcæ.*

tam in bono, nulla est ratio cur inducant incapacitatem, vel inconuenientiam voti, & non inducant incapacitatem, seu incongruentiam præcepti: ergo si ob illas rationes fuit Christus incapax voti, vel non fuit congruum vouere, ob easdem fuit incapax præcepti positiui stricti, vel saltim incongruum fuit, vt præceptum strictum positiuum haberet.

89 Huic argumento dupliciter solet occurri, primo negando antecedens; Christus enim non solum fuit capax voti, sed etiam de facto vouit, vt constat *ex Psalm. 65.* vbi secundum Glossam, ex persona Christi dicitur: *Vota mea domino reddam in conspectu timentium eum*; quod videtur admisisse D. Thom. ad illud Psalm. 21. *Vota mea Domino reddam*, vbi sic habet: *Votum Christi fuit vt se daret pro salute fidelium; ipse enim illud vouit, in quantum homo. Psalm. 39. vt facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, hæc vota soluit Christus dando se ad passionem, & iterum quando dedit corpus suum in cibum fidelium, vnde dicit vota, idest, sacrificia reddam.* Hæc D. Thom. quibus non solum capacitatem vouendi innuere videtur in Christo, sed etiam de facto vouisse. Ita Suarez *tom. 2. de Religione lib. 3.* Et Siluius 2. *dicta q. 88. in Commentar. art. 4.* vbi D. Thom. negantem Christum, votum aliquod emisisse, explicat, non quia absolutè votum releget ab illo, sed votum factum ex ea causa, qua homines vota emittunt, nempè, ex necessitate firmandi voluntatem in bono, quæ necessitas Christo non competit.

Secunda, & verior solutio, antecedens concedit, & negat consequentiam; eo quod votum per se primo ordinatur ad firmandam voluntatem in bono; ac proinde hoc fine cessante, qualiter cessauit in Christo, non adest voti necessitas, nec congruitas vouendi; finis autem præcepti, non est voluntatem subditi magis in bono firmare, sed quod superiori obediat, & illius obedientiam recognoscat; & ideò Christus, vt homo, fuit capax stricti præcepti, non autem fuit capax voti: ita Mag. Soto *lib. 7. de iustitia q. 2. art. 2.* Raphael de la Torre 2. 2. *q. 88. art. 4. disp. vnic.* S. Thom. *ibi disp. 29. art. 3.* & Illustrissimus Araujo *in præsenti dub. 3. ad 2. Lorcæ argum.* Nec D. Thom. oppositum docuit *super Psalm. 21.* nam ibi nomine voti intelligit propositum operandi iuxta voluntatem, & præceptum diuinum.

90 Sed oppones primo: Christus fuit capax iurandi, imo & de facto iurasse, cum Latroni Paradisum promisit, sentiunt aliqui, inferuntque ex illis verbis: *Amen amen, dico tibi*, vbi repetitum *Amen* iuramentum videtur innuere: ergo etiam fuit capax voti. Secundo: præceptum respectu nostri ordinatur ad firmandam nostram voluntatem in bono & vt superiori obedientiam exhibeamus, & tamen in Christo est capacitas subiectionis ad præceptum, non ex primo, sed ex secundo fine: ergo pariter tametsi votum in nobis pro fine habeat firmare voluntatem in bono poterit admitti in Christo, non ex isto fine, sed ex alio, nempè, vt Deo cultum tribuat, qui reperitur in voto. Tertio, quia præcepto conuenit, non solum vis coerciua, sed etiam vis directiua, & est in Christo capacitas directionis, potest subijci præcepto, quamuis subijci non possit vi coerciuæ præcepti; sed etiam reperitur in voto vis firmandi voluntatem, & insuper vis dirigendi; sicut enim lex rem præceptam constituit intra obiectum obedientiæ: ita votum rem promissam constituit intra obiectum religionis: ergo cum in capacitate recipiendi firmitatem ex voto, erit in Christo capacitas ad vouendum ratione capacitatis, vt per votum dirigatur.

91 Quarto: nam votum, non solum ordinatur ad firmandam voluntatem in bono, sed etiam ad cultum Dei; sed in Christo fuit capacitas ad cultum Deo, vt excellenti exhibendum: ergo est capacitas voti. Denique: nam voluntas semel in bono firmata; potest ex alio capite in eodem bono firmari; sicuti, & impeccabilitas Christo competens ex vnione, eidem ex alio capite competit, nempè, ex visione beatifica: ergo licet Christus firmatam habeat suam voluntatem in bono antecedenter ad votum, poterit de nouo ex vi voti in eodem bono firmari.

Hæc apposui non tam in fauorem Lorcæ, & contra nostram sententiam, quam vt obiter explicemur, cur Christus capax vouendi non fuit; potest tamen aliter argumentum proponi, vt militet contra dicta. nam licet voto conueniat vis directiua ad actum religionis exercendum, cultumque exhibendum Deo, non fuit Christo capacitas ad vouendum; quia habebat firmatam voluntatem in bono: ergo licet præceptum habeat vim dirigendi ad actum obedientiæ eliciendum; quia tamen Christus voluntatem habebat firmiter bono adhærentem, & ab illo indefectibilem, non fuit in illo capacitas directionis per præceptum.

92 Respondeo ad primam instantiam, prætermisso antecedenti, de capacitate iurandi, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam primarius finis iuramenti, est, apud alios dicti proprij veritatem confirmare; & quia licet Christus, nec fallere, nec falli in se posset, & hoc capite iuramento non indigeret: alij tamen non ita firmiter dictis à Christo adhærebant, vt apud ipsos sua dicta confirmaret, vti poterat iuramento; finis autem primarius voti est, voluntatem vouentis in bono firmare; Christus autem ratione sui habebat voluntatem in bono firmatam, & idcirco capax vouendi non fuit; an autem aliquando iurauerit, quæstionis est inter Theologos, negat Soto *lib. 8. de iustitia q. 1. art. 2.* affirmat Suarez *tom. 2. de Religione lib. 2. de iuramento cap. 14. num. 7.* deducitque ex D. Thom. *Ioannis 8. lect. 4.* verum ibi D. Thom. non concedit iuramentum, sed quasi iuramentum in Christo. Deducit secundo ex Hieronymo in vltimis verbis epistolæ ad Galatas, vbi ait: *Quomodo in veteri testamento quadam iurandi consuetudine Deus sua verba confirmat, dicens, viuo ego: ita & Saluator noster in Euangelio per verbum, Amen, vera esse, quæ loquitur ostendit.* Sed nec ex his verbis Christum propriè iurasse deducitur. Tum, quia iuramentum Dei in veteri testamento, cui Christi attestationem æquiparat, propriè iuramentum non erat; cum Deus iuramenti sit incapax, vtpote actus religionis superiorem respicientis, cuius est incapax Deus, cum superiorem non habeat. Tùm etiam, quia similitudinem Christi cum Deo non constituit in iurando, sed in ostendendo veritatem loquutionis, quam Deus in veteri testamento ostendebat per hæc verba: *Viuo Ego*, & Christus hoc nomine, *Amen*: ac proinde, etsi Deus propriè iurasset, non liceret ex verbis Hieronymi inferre, Christum etiam cum proprietate iurasse. Ac tandem alijs vtitur coniecturis, quibus tamen nihil meo iudicio concludit. Nihilominus admisso, Christum fuisse iuramenti proprij capacem, dicendum censeo, quod aliquando iurauerit; eo enim ipso, quod hæc capacitas semel concedatur Christo, nulla est in iuramento cum ipso comparato inhonestas, vel indecentia; & alias, est honestas religionis ab alijs specificè distincta: ergo de facto est in Christo constituenda, ne aliqua honestate morali, ad quam erat anima Christi in potentia, caruerit.

93 Ad secundam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: & ratio discriminis est: nam exhibere obedientiam superiori, non supponit necessariò firmitatem voluntatis prouenientem ex præcepto; & ideò potest præceptum ad hoc secundum respectu Christi ordinari, cum incapacitate ad recipiendam firmitatem ex præcepto; cæterum cultus Deo per votum exhibendus, necessariò præsupponit firmitatem voluntatis in bono, prouenientem ex voto vouenti; ac per consequens subiectum incapax recipiendi hanc firmitatem, est etiam incapax cultus Dei conuenientis voto. Et ex his ad tertiam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam: & ratio discriminis est: nam directio per præceptum non supponit necessariò respectu subiecti directi exercitium vis coerciuæ; superior namque proprijs legibus tenetur quoad vim directiuam, quin vi coerciuæ suarum legum subijciatur; & ideò stat capacitas directionis per præceptum cum repugnantia subiectionis ad vim coerciuam eiusdem; directio tamen per votum, firmitatem voluntatis ex voto prouenientem, necessariò præsupponit, ob rationem mox tradendam; & ideò subiectum incapax recipiendi firmitatem ex voto, est etiam incapax directionis ex illo.

94 Et ex his constat ad quartam obiectionem solutio: nam cultus Deo per votum exhibendus, effectum firmitatis in bono à voto prouenientem supponit; ac proinde hoc sublato, non adest locus cultui prouenienti ex voto. Ad quintam, nego antecedens: nam sicut voluntatem ad actum facilitari, difficultatem supponit; quo circa intellectui & voluntati Dei, habitus denegamus, quia nulla difficultas per habitum vincenda in illis potest supponi; & sicut potentiam determinari, necessariò supponit indifferentiam in ipsa: vnde, quæ de se determinata ab intrinseco supponitur, non potest dici de nouo determinari: ita voluntatem firmari negationem firmitatis, vel voluntatem non firmatam præsupponit: ac per consequens voluntas ab intrinseco in bono firmata, non potest de nouo per aliquid in bono firmari; nec est eadem ratio de impeccabilitate Christi; quia non est de ratione dantis impotentiam ad peccandum, potentiam ad peccandum expeditam præsupponere, sed tantum de ratione primo dantis hanc impotentiam; vnde adhuc præsupposita hac impotentia peccandi proueniente ex vnione humanitatis ad Verbum, potest illi aliud caput impotentiæ ad peccandum adiungi ratione visionis beatificæ.

95 Ad argumentum autem quatenus in fauorem Lorcæ, & contra resolutionem nostram dirigitur, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis constat ex dictis; nam præceptum non ordinatur ad firmandam voluntatem, sed ad illam dirigendam, vt ex obedientia operetur: vnde quamuis voluntas Christi firma in bono supponatur, quia ex hoc, directio vt operetur ex obedientia non tollitur, non est incapax præcepti; votum autem esto dirigat, vt voluntas ex religione operetur, & cultum exhibeat Deo, primo, & per se ordinatur ad firmitatem in bono præstandam: vnde voluntas, quæ firma supponitur, capax vouendi non est; rationem autem, cur votum ad hoc ordinetur dedit D. Thom. 2. 2. *q. 88. art. 4. in corpore* nam votum est promissio Deo facta; de ratione autem promissionis est inutilitatem, vel illius, quæ fit, vel promittentis, ordinari promissio facta homini, est in eius vtilitatem, cui vtilis est res promissa, & prius certificari debet in vi promissionis de illius exhibitione; promissio autem facta Deo, in illius vtilitatem non cedit, nec ratione

ratione rei promissæ, quatenus exhibendæ ipsi, cui ex illa nihil accrescit, nec ratione certificationis, quia à nobis certificari non indiget, sed solum ordinatur ad promittenti vtilitatem, inquantum vouendo, propriam voluntatem firmat in id, quod expedit facere: vnde sicut, cessante fine promissionis hominis, inutilis foret promissio ita cessante fine promissionis Deo, ratione firmitatis in bono iam præsuppositæ, qualiter cessauit in Christo, omnino inutile erit aliquid promittere Deo.

96 *Insurges primo.* Duo tamen difficultatem ingerunt contra discursum Angelici Præceptoris. Primum: nam estò res promissa non sit vtilis Deo stricta vtilitate; est tamen vtilis largè, quatenus cedit in illius gloriam, & honorem: cur ergo non erit sufficiens vtilitas sic accepta ad vtiliter Deo promittendum, sicuti etiam est sufficiens, *Secundo.* vt Deo bona extrinseca per amorem beneuolentiæ vellimus? Secundum est: nam promissio Deo facta, est cultus formalis Dei, cum sit actus religionis, vt docet D. Thomas 2.2. *q.88. art.5.* sed Deum collere, illique reuerentiam, & honorem exhibere, valdè vtile nobis est: ergo ex fine huius vtilitatis prouenientis homini ex cultu, etiam cessante fine firmandi propriam voluntatem in bono, poterit exerceri promissio.

97 *Respond. ad primum.* Respondeo ad primum: vtilitatem non strictam, si quam Deus ex nostris obsequijs accipit, sufficienter haberi per propositum efficax obsequendi, vel aliquid in Dei obsequium efficiendi; promissio autem est à proposito voluntatis distincta, & prout ab illo distinguitur, non potest in talem vtilitatem, qualiscumque sit conducere, nisi voluntatem creatam in proposito firmando: vnde, hoc sublato, ad nihil promissio, vt à proposito differt, *Ad secundum.* requiritur. Ad secundum dicatur, rationem cultus in promissione fundatam, naturam promissionis supponere: ac proinde necessariò supponit, quod voluntatem circa bonum immobiliter, etsi hoc non præstet promissio, Deum per illam non colli, sicut quia iuramentum ex natura sua ordinatur ad veritatem dicentis, in animo audientium firmandam, vbi hoc fine careret, Deus iuramento non colleretur: vnde sicut iuramentum non potest, ex eo solo fine fieri, quod Deus illo colliatur, nisi confirmata veritas supponatur per illud: ita votum emitti non potest solum ex fine colendi Deum, nisi supponatur præstare voluntati firmitatem, ad quam ordinatur ex naturæ promissionis.

§. V.

Refertur, & refutatur secundus modus dicendi.

98 *Secunda solutio rationis dubitandi.* Secunda solutio rationis dubitandi, & secundus modus conciliandi libertatem, & meritum Christi cum illius impeccabilitate in operibus præceptis, est, præceptum Christo impositum, solum fuisse de moriendo quoad substantiam, non autem quoad circumstantias; ac per consequens quoad istas mansisse liberum, & per mortis acceptationem quoad circumstantias meruisse, quin ex hoc colligatur, quod potuerit peccare, quia substantiam mortis præceptæ non potuit non acceptare, sed solum quoad circumstantias, quæ sub præcepto non erant. Hunc modum dicendi *Fonseca. Valent. Vazquez. Monceus.* sequuntur Fonseca *lib.6. Metaphysicæ cap.2. q.5. sect.12.* Valentia *in hac quæst. punct.2.* Vazquez *disp.74. cap.5.* Monceus *disp.9. cap.10.* Alijque Recentiores, ex quibus aliqui circumstantiam finis, alij actus intensionem, alij circumstantiam temporis, alij omnes istas circumstantias excludunt à præcepto imposito Chri- *Arauio.* sto. His proximè accessit ex Nostris Illustrissimus Araujo *in præsenti art.3. dub.3.* qui ea solum ratione saluat libertatem Christi in acceptanda morte sibi præcepta, quia liberum fuit ei, isto, aut illo affectu in singulari acceptare, vel non acceptare mortem, vtpotè, quia affectus in singulari, determinatus non fuit per præceptum.

99 *Contra 1.* Hic tamen dicendi modus displicet communiter nostris Thomistis: & reijcitur primo ex illo Ioannis c.14. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*: quibus verbis denotatur non solam substantiam operis, sed etiam modum ex circumstantijs desumptum, *Secundo.* sub præcepto Patris fuisse. Secundo: nam Christus mortuus fuit ex perfectissima obedientia; sed perfectior est obedientia, quæ opus quoad substantiam, & circumstantias præceptum supponit, quam illa quæ præsupponit præceptam substantiam operis: ergo mors fuit Christo præcepta, nedum quoad substantiam, verum etiam quoad omnes circumstantias. Minor est certa: nam obedientia innititur præcepto tanquam rationi formali obiectiuæ: sed præceptum non solum substantiam operis, sed etiam omnes circumstantias præscribens, perfectius est in ratione præcepti: ergo obedientia ad præceptum substantiæ, & circumstantiarum, perfectior est actu obediendi præcepto solius substantiæ operis. Maior autem constat: nam ea, quæ Christo concedimus, sunt constituenda in ipso cum omni perfectione possibili: ergo obedientia Christi in moriendo, fuit perfectissima obedientia.

100 *Si dices.* Si dicas, esse concedendam Christo perfectissimam obedientiam, conseruata libertate in moriendo; hæc autem seruari nequit, si mors supponatur præcepta quoad substantiam & omnes circumstantias; & ideo gradum istum perfectionis extensiuæ, obedientia Christi non attingit. In contrarium obstant ea, qui- *Contra.* bus §. 1. monstrauimus, præceptum habens pro materia actum liberum, non posse illius libertatem destruere: ergo etiam, si præscribat omnes mortis circumstantias, libertatem Christi in acceptanda morte non aufert; & consequenter ob inconueniens libertatis auferendæ, non est Christo deneganda illa maior obedientiæ perfectio.

Tertio: nam sequitur, Christum non meruisse nostram redemptionem, nec sui nominis exaltationem, per actum obedientiæ formaliter; consequens est falsum, & contra illud Pauli ad Philippenses 2. *Factus obediens vsque ad mortem, propter quod Deus exaltauit illum, &c.* ergo, & illud ex quo sequitur. Probatur sequela, libertas namque est fundamentum ad meritum: ergo ea ratione actus est meritorius, qua liber; sed non fuit liber Christus in obediendo formaliter, sed tantum in obediendo, vel in mortem acceptando, ex hoc vel illo motiuo, cum hac, aut illa intensione, vel cum alijs circumstantijs: ergo non meruit per obedientiam formaliter, sed solum per obedientiam ex hoc, vel illo motiuo, hac, vel illa circumstantia. Probatur minor, libertas enim consistit in indifferentia ad extrema contrariè, vel contradictoriè opposita: ergo libertas in obediendo formaliter, consistit in indifferentia ad obediendum, & non obediendum; sed Christus non fuit indifferens ad obediendum, & non obediendum præcepto, ad acceptandam, & non acceptanda mortem, sed ad obediendum, & acceptandam mortem ex hoc motiuo, & ad non obediendum, & acceptandam mortem ex illo, vel alijs circumstantijs: ergo non fuit liber in obediendo, & acceptanda morte formaliter; sed solum in obedientia, & mortis acceptatione, ex hoc, vel illo motiuo, hac, vel illa circumstantia. 101 *Tertio.*

Respondebis ex doctrina Vazquez *vbi proximè num.29.* eo ipso quod motiuum actus varietur, substantialiter actum variari; ac per consequens libertas in acceptanda morte ex hoc, vel illo motiuo, totam substantiam actus acceptandi mortem liberam reddit, atque adeò meritoriam. Sed contra: nam licet tota actus substantia libera reddatur ex libertate motiui quasi cathegorematicè, & materialiter, non tamen redditur libera tota, & totaliter, hoc est, ex omni capite libera, nec reduplicatiuè secundum prædicatum commune acceptationis mortis vt sic ergo licet tota actus substantia materialiter meritoria reddatur, & cathegorematicè, non tamen reduplicatiuè, & totaliter; at ad saluanda verba Pauli cum proprietate, quam petunt, talem debemus in ipsius obedientia, & mortis acceptatione adstruere libertatem, vt verum sit affirmare, per obedientiam ex conceptu obedientiæ meruisse formaliter, & non solum materialiter: ergo asserendum est, fuisse obedientiam Christi, non solum materialiter liberam, sed etiam sub conceptu obedientię reduplicatiuè, & formaliter. Minor patet: nam propositio causalis reduplicat formaliter prædicatum supra quod cadit causalitas, vt in hac: *quia aliquid est rationale, est risibile*, fit reduplicatio rationalitatis formaliter; sed iuxta Paulum, quia Christus obediens fuit vsque ad mortem meruit nominis exaltationem: ergo meruit per obedientiam ex ratione obedientiæ formaliter; & consequenter non solum specificatiuè, & materialiter, sed reduplicatiuè, & formaliter fuit libera obedientia Christi Domini. 102 *Respondebis ex Vazquez. Contra.*

Et augetur difficultas: voluntas namque physicè necessitata ad amandum v. g. Deum, & solum libera ad illum ex hoc vel illo affectu diligendum, non diceretur propriè merens, quia diligens Deum, sed quia hoc affectu diligens & similiter, quia Petrus est necessitatus physicè ad existendum in loco, & solum est indifferens ad existendum in hoc, vel in illo loco, non poterit propriè dici, quod liberè sit in loco, vel quod mereatur, quia in aliquo loco existens, sed quia existens in hoc, vel in illo loco: ergo si voluntas Christi fuit necessitata physicè ad obediendum pręcepto, & ad mortem acceptandam, & solum libera fuit ad obediendum præcepto, & mortem acceptandam ex hoc, vel illo motiuo, non poterit propriè dici meruisse, quia fuit obediens, vel quia mortem acceptauit, sed quia obediuit, vel quia mortem acceptauit ex hoc, aut illo motiuo, cum hac, vel illa intensione, in hoc, aut in illo loco, vel in alijs circumstantijs. 103 *Augetur difficultas.*

Quarto reijcitur: nam sequitur ex hoc modo dicendi, actum exteriorem sustinendi mortem in Christo, non fuisse liberum, nisi tantum obiectiuè; consequens est falsum: ergo & modus iste dicendi. Falsitas consequentis ex se manifesta videtur: nam quod est tantum liberum obiectiuè, non est meritorium formaliter, etiam denominatiuè ab actu voluntatis interiori, vt constat in Deo, vt est nostræ charitatis obiectum, qui non potest dici per modum actus formaliter meritorius, quia solum obiectiuè ad actum charitatis comparatur; constat etiam in motu cordis determinante voluntatis affectum, qui formaliter meritorius non est, eo quod non est liber subiectiuè, sed tantum obiectiuè; at mors Christi prout in fieri, fuit formaliter meritoria, vt fatentur omnes Theologi, alias non aliter meritoria extitisse, quam mors vt in facto esse, & pectoris appertio post mortem, quod est contra omnes Theologos: ergo consequens est falsum. Sequela autem probatur; quod est necessarium omnino non potest esse liberum, 104 *Quarto reijcitur iste modus dicendi.*

nisi

nisi tantum obiectiuè, vt constat in motu cordis, & alijs actionibus naturalibus, quæ, quia sunt actiones necessariæ, non possunt esse liberæ formaliter per extrinsecam denominationem ab actu interiori voluntatis, sed solum obiectiuè, quatenus voluntas potest prædictas actiones velle; sed iuxta hanc sententiam, supposito præcepto Christo imposito moriendi, sustinentia exterior mortis fuit omnino necessaria ratione impeccabilitatis: ergo non fuit, nec potuit esse libera nisi tantum obiectiuè.

105 *Respondebis primo.* Respondebis primo, libertatem, & meritum non conuenire actioni exteriori intrinsecè, sed tantum extrinsecè ab actu interiori voluntatis intrinsecè libero, & meritorio; vnde cum acceptatio mortis libera fuerit propter indifferentiam, ratione circunstantiarum; fit, vt etiam actus exterior moriendi fuerit meritorius, & liber formaliter denominatione sumpta à libera acceptione.

106 *Contra.* Sed contra, vt enim actus exterior ab actu interiori subeat denominationem meritorij, & liberi formaliter, & non tantum obiectiuè, debet subijci imperio actus interioris, quoad esse, & non tantum quoad extrinsecam denominationem voliti, ex hoc, aut illo motiuo, tanta, vel tanta intensione; aliàs nullus actus necessarius exterior esset incapax denominationis liberi, & meritorij formaliter; sed exterior mortis passio, supposito præcepto, non manet subdita imperio actus interioris quoad esse, sed tantum quoad denominationem volitæ ex hoc, aut illo motiuo; cum iuxta modum istum dicendi, Christus, præcepto supposito, ita fuerit ad moriendum necessitatus, vt non potuerit, non mori; ergo ab actu interiori voluntatis non potest accipere denominationem liberæ, & meritoriæ formaliter, sed tantum modo obiectiuè.

107 *Respondebis 2.* Respondebis secundo, non solum actum interiorem acceptandi mortem, fuisse Christo liberum quoad substantiam, sed etiam exteriorem mortis tollerantiam; eo quod Christo non fuit impositum præceptum sustinendi mortem tempore determinato, sed in hoc, vel illo tempore; ex variatione autem temporis; ipsa exterior passio substantialiter variatur: ac proinde, cum exterior passio mortis fuerit libera quoad temporis circunstantiam, fuit etiam libera quoad substantiam, & ex consequenti meritoria formaliter. *Contra 1.* Sed contra primo: nam Auctores huius modi dicendi, inde probant, non fuisse præceptum Christo impositum de hoc, aut illo motiuo, de hac, vel illa intensione, nec de indiuiduatione affectus, quia præcepta, vt communiter imponuntur alijs hominibus, nihil istorum determinatè præscribunt, sed arbitrio libero voluntatis relinquunt: at præcepta, prout regulariter imponuntur determinant temporis circunstantiam: nam si negatiua sunt, obligant semper, & pro semper; si verò sunt positiua, pro determinato tempore obligant, vt constat discurrendo per omnia præcepta legis naturalis, diuinæ, vel positiuæ: ergo vt consequenter loquantur, fateri tenentur, fuisse Christo præceptam circunstantiam temporis moriendi. *Secundo.* Secundo: nam Christum fuisse liberè mortuum, est de fide; & tamen incertum est, an pati mortem distulerit vsque ad tempus vltimum, in quo instabat præceptum moriendi: ergo cum obligatione præcepti quoad tempus determinatum moriendi, componi debet libertas.

108 *Tertio.* Tertio: contra hanc solutionem instat tertium argumentum, quod superius obijciebamus; hæc enim propositio: *Quia Christus sustinuit mortem, meruit redemptionem hominum*, debet in sensu proprio saluari: at per libertatem Passionis, & mortis Christi quoad temporis circunstantias, non saluatur cum proprietate: ergo exterior passio Christi nedum quoad temporis circunstantiam, sed etiam absolutè fuit libera, & Christi voluntati subiecta. Maior constat ex illo Isaiæ 53. cap. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum*, idest: *Si mortem pro hominibus sustinuerit, illos à peccato redimet*, quæ propositio; cum conditionalis sit, sub conditione meritoriè inferente consequens in illa contentum, transit in causalem absolutam, purificata conditione: at conditio illa purificata fuit; siquidem Christus mortem pro peccato sustinuit: ergo hæc propositio vera est, & in sensu proprio admittenda: *Quia posuit pro peccato animam suam*, idest: *quia sustinuit mortem, homines à peccato redemit, & illorum redemptionem meruit*. *Minor ostenditur 1.* Minor autem ostenditur primo: ea ratione Christus sustinendo mortem meruit, quia liberè illam sustinuit; sed cum libertate solum quoad temporis circunstantiam non est verum cum proprietate dicere, quod sustinuit mortem liberè: ergo nec est verum, cum proprietate dicere, Christum per mortem, vel quia mortuus est, meruisse.

109 *Secundo.* Secundo: homo condemnatus ad mortem necessario sustinendam, cuius electioni, & arbitrio, modus mortis est relictus, nempè, gladio, præcipitio, aut patibulo, esto posset dici cum proprietate de illo, liberè, & meritoriè sustinere mortem, quoad modum determinatum moriendi, non tamen posset cum proprietate dici absolutè mori liberè, & meritoriè: ergo si Christus fuit necessitatus physicè ad moriendum absolutè, & solum fuit liber in moriendo hoc tempore, aut illo, etsi possit propriè dici, mortuum fuisse in hoc determinato tempore liberè, & meritoriè, & per temporis circunstantiam meruisse; non tamen potest cum proprietate enuntiari, quia sustinuit mortem liberè, aut quia sustinuit mortem, absolutè meruisse.

Tertio: si supposita electione ad gloriam aliquorum hominum vagè, Christus Dominus mereretur, vt isti præ alijs eligerentur, non posset cum proprietate dici, Christum meruisse hominum electionem ad gloriam, sed tantum quod meruisset electionem horum præ alijs: ergo si ex vi præcepti diuini supponitur mors Christi, vt necessario futura, & solum illius arbitrio relinquitur, mori hoc tempore, aut illo, poterit quidem cum proprietate saluari, quod meruit, moriendo in hoc tempore, præ alio, non autem quod moriendo, vel mortem sustinendo, vel per mortem absolutè meruerit. Denique, & explicatur magis hoc ipsum: nam in sententia probabili Theologorum asserente Antiquos PP. meruisse Incarnationem Christi solum quoad circumstantiam temporis, vel illius accelerationem, non potest cum proprietate dici, meruisse substantiam Incarnationis; quia hæc supponebatur futura independenter à meritis; sed substantia mortis Christi supponitur futura ex vi præcepti moriendi: ergo, quamuis Christus fuerit liber quoad circunstantiam temporis, & illius anticipationem, & per talem circunstantiam meruerit, non tamen potest cum proprietate dici, quod liberè mortuus fuerit, & quod sustinendo mortem quoad substantiam meruerit. 110 *Tertio.* *Vltimo.*

Respondebis, negando consequentiam, eo quod in communi modo loquendi, illud dicimur quoad substantiam mereri, quod meremur quantum ad primum decretum, non quod iam prædefinitum meremur, quod hoc, vel illo tempore executioni mandetur: contra verò, tunc in communi modo loquendi, dicimur per substantiam mortis mereri, quando per anticipationem temporis mortem liberè subimus, & huius diuersimodi loquendi fundamentum est: nam cum mors absolutè necessario sit futura, solum potest nostræ libertati subesse quoad anticipationem temporis; ac proinde tunc absolutè dicitur libera, cum hæc anticipatio libera est; ea vero, quæ Deus decernit, possumus causare moraliter meritoriè, non solum quoad temporis circunstantiam, sed etiam quoad primum decretum; & ideò cum hoc supponitur, & solum temporis circunstantiam, vel accelerationem meremur, dicitur absolutè, quod rei substantiam meremur. 111 *Respondebis.*

Sed contra primo: nam sequitur ex hac solutione, id quod est necessarium omnino, posse absolutè liberum dici, per hoc quod obiectiuè tantùm sit liberum; consequens est falsum: ergo & solutio. Patet sequela: mors liberè anticipata, ideo iuxta hanc solutionem absolutè dicitur libera, quia solum quoad anticipationem potest libertatem habere; sed id quod est necessarium omnibus modis, solum potest esse liberum obiectiuè: ergo per hoc, quod sit liberum obiectiuè, dicetur liberum absolutè. Secundo: nam esto mors naturalis ineuitabili sit; mors tamen ab extrinseco inferenda, non est nobis necessaria, nec fuit necessaria Christo, nisi solum ratione decreti Dei, quo statuit, vt Christus sic moreretur: ergo ex libertate quoad circunstantiam temporis in patiendo, non potest in communi modo, & proprio loquendo dici, Christum voluntariè mortem violentam sustinuisse. Tertio: nam sequitur, posse cum proprietate dici, mihi esse liberum, esse in loco absolutè, & quia sum in loco mereri; consequens est falsum; cum nemo hucusque hoc dixerit, nec fuerit isto modo loquutus: ergo & doctrina solutionis traditæ. Patet sequela: ideò iuxta hanc solutionem libertas in anticipanda morte sufficit, vt quis dicatur liberè absolutè mori, quia solum isto modo potest esse liberum mori, sed etiam esse in loco solum potest esse liberum quoad hunc, vel quoad illum locum, non autem quoad locum vagè: ergo per libertatem essendi in hoc, aut illo loco determinatè, dicetur absolutè liberum esse in loco. 112 *Contra 1.* *Secundo.* *Tertio.*

Deinde impugno sententiam Illustrissimo Arauio quoad id, in quo recedit ab Auctoribus huius modi dicendi; non stat necessitas ex præcepto acceptationis mortis, quantum ad omnes suas circunstantias, sine necessitate ad indiuiduationem actus acceptandi mortem: ergo admissa prima necessitate, parum consequenter negat fuisse Christum necessitatum ad indiuiduationem actus, quo acceptauit mortem. Probo antecedens: indiuiduatio actus sumitur à collectione omnium circunstantiarum: ergo non stat necessitas omnium circunstantiarum sine necessitate ad indiuiduationem, & entitatem actus. 113 *Sententia Illustrissi. Arauio impugnatur.*

Respondet Illustrissimus Arauio, quod licet indiuiduatio actus connaturaliter extra causas nequeat constitui sine alijs circunstantijs, præceptum tamen potest circunstantias determinare, quin determinet indiuiduationem intrinsecam actus, vtpotè, quæ ab illis distinguitur: ac per consequens potest saluari libertas indiuiduationis actus, cum necessitate ex præcepto ad collectionem omnium circunstantiarum. *Contra 1.* Sed contra primo nam indiuiduatio actus taliter sequitur ad collectionem omnium circunstantiarum, vt implicet alius numero distinctus sub prædicta collectione: ergo, quamuis indiuiduatio actus sit à collectione circunstantiarum distincta, non stat necessitas ex præcepto ad collectionem omnium circumstantiarum absque necessitate ad indi- 114 *Respond. Arauio.*

Secundo. indiuiduationem actus. Secundo: etiam si perfectio specifica actus distinguatur ab obiecto, & motiuo, non stat necessitas ex præcepto ad obiectum, & motiuum cum libertate ad actum sumptum specificè, quo circa vt prædictus Mag. fatetur, acceptatio mortis quoad suam rationem specificam, libera Christo non fuit, quia fuit illi ex vi præcepti præscriptum obiectum, & motiuum moriendi, ex quibus specifica perfectio actus interioris sumitur; sed etiam indiuiduatio actus interioris voluntatis sumitur ex collectione suarum circunstantiarum: ergo, licet distinguatur ab illis, non stabit necessitas ex præcepto ad collectionem omnium circunstantiarum cum libertate ad indiuiduationem actus.

115 Tertiò principaliter reijcitur: libertas sola quoad indiuiduationem actus interioris, quo Christus acceptauit mortem, non est sufficiens fundare laudabilitatem, & meritum; sed libertas Christi in moriendo fuit meritoria, & laudabilis: ergo ineptè constituitur in sola indifferentia quoad indiuiduationem affectus interioris voluntatis. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: sola libertas ad actus inæquales in perfectione morali, sufficit fundare laudabilitatem, & meritum; sed libertas tantum ad indiuiduationem non est libertas ad actus inæquales in morali bonitate: ergo hæc libertas non sufficit fundare laudabilitatem, & meritum. Minor constat: nam duo actus solo numero distincti, non possunt esse inæquales ex obiecto, nec etiam ex intensione; cum hæc inter circunstantias, quæ supponuntur necessariò, contineatur. Maior autem probatur in hunc modum: si quis enim debeat centum, nihil laudis, aut præmij mereri potest per hoc, quod hæc centum reddat præ alijs, inter quæ nullus reperitur excessus: ergo necessitatus ad amandum, v.g. Deum, ex sola libertate ad affectus omninò æquales in morali perfectione, nec præmium mereri potest, nec laudem.

Tertio, & principaliter.

116 Denique reijcitur: ex inde namque mouetur, vt neget præceptum Christo impositum quoad indiuiduationem voluntatis moriendi, quia præcepta nobis imposita, numquam determinant affectum in singulari: at hæc ratio nulla est: ergo non est prædictæ doctrinæ acquiescendum. Probo minorem ad hominem: nam præcepta nobis imposita non determinant omnes circunstantias actus, v.g. quod adimpleatur præceptum cum tanta, aut maiori intensione, ex hoc, vel illo motiuo; & tamen iuxta hunc Magistrum, præceptum Christo impositum moriendi omnes circunstantias præscripsit: ergo ex eo quod præcepta nobis imposita non determinent affectum in singulari, inconsequenter ad propriam doctrinam infert, idem concedendum esse de præcepto imposito Christo.

Vltimo.

117 Et ex his facile occurrit fundamentis contrariorum. Arguunt primo, ex D. Tho. *q. 29. de Veritate art. 6. ad 1.* illis verbis: *Dicendum, quod licet anima Christi esset determinata ad vnum secundum genus moris, scilicet, ad bonum, non tamen erat determinata ad vnum simpliciter; poterat enim hoc, vel illud facere, & non; & ideò libertas in eò remanebat, quæ requiritur ad merendum*, idem docet *in 3. dist. 18. q. 1. ad 9. & q. præcedenti art. 4. ad 3.* ergo sentit ideò Christum liberum arbitrium habuisse, & meritoriè fuisse operatum: quia licet esset determinatus ratione impeccabilitatis ad bonum morale in genere, non tamen determinatus erat ad speciem moralem actus, nec ad eius indiuiduationem: at si præceptum Christo impositum moriendi, determinasset omnes circunstantias mortis, & indiuiduationem affectus, voluntas Christi ex vi præcepti determinata mansisset ad speciem, & indiuiduationem actus: ergo libera non fuisset, iuxta Angelici Præceptoris doctrinam. Secundo arguunt à priori: nam præcepta affirmatiua, vt communiter imponuntur hominibus, non præscribunt omnes circunstantias actus, sed solam eius substantiam, vt constat in præcepto audiendi sacrum die festo, quod quidem solum obligat ad auditionem sacri, non autem ad hoc, quod audiatur ex hoc, vel illo motiuo, cum tanta, aut tanta intensione, in hac, vel in illa Ecclesia, & idem in alijs præceptis cernitur diuinis, & naturalibus: ergo absque vllo fundamento adstruitur præceptum in Christo omnes circunstantias actus vsque ad indiuiduationem determinans. Tùm, quia Christus per omnia debuit fratribus assimilari. Tùm etiam: nam si nobis vilissimis mancipijs, & ad summum filijs adoptiuis, Deus non præcipit ita strictè, cur illo modo præcipiet filio suo naturali.

Arg. 1. pro isto modo dicendi.

Secundo.

118 Tertio: nam sic comparatur præceptum moriendi, siuè diligendi Deum, siuè aliud quodcumque positiuum decalogi respectu Christi, sicut præceptum amandi Deum respectu Angeli in primo instanti creationis; eo quod vterque fuit impeccabilis, Christus quidem absolutè, Angelus verò solum pro illo primo instanti; sed Angelus ideò liber fuit in adimplendo præceptum; quia licet esset determinatus ad non peccandum; erat tamen indifferens in differentia exercitij ad eliciendum istum actum amoris in singulari, & non eliciendum illum, eo quod in vi præcepti nullus actus in singulari fuit illi determinatus, & iste est modus congruentissimus saluandi libertatem Angeli in adimpletione præcepti cum eius impeccabilitate pro primo instanti: ergo pariter hic modus congruentissimus debet censeri ad saluandam libertatem Christi in adimplendis præceptis cum eius impeccabilitate.

Tertio.

119 Denique: nam per libertatem quoad temporis circunstantiam, cum necessitate moriendi absolutè, saluatur libertas in moriendo, quoad substantiam; & aliàs, si hoc modo constituatur præceptum, componitur eius libertas cum illius impeccabilitate: ergo asserendum est, sic fuisse Christo impositum præceptum. Maior probatur, si quis certo sciret, se post annum moriturum, & oblata ante occasionem, anticiparet tempus mortis per martyrium, iste esset verè martyr; & consequenter moriens liberè libertate quoad substantiam; cum hæc libertas requiratur ad martyrium; & tamen non esset liber ad moriendum absolutè; cum non posset post annum non mori, sed quoad temporis anticipationem: ergo libertas quoad temporis circumstantiam reddit liberam substantiam actus moriendi.

Vltimo.

120 Hæc tamen leuia sunt. Ad primum respondeo, mentem D. Thomæ esse, Christum ratione vnionis humanitatis ad Verbum esse determinatum determinatione antecedenti ad bonum morale in genere, eo quod fuit impeccabilis impotentia antecedenti; ad hoc autem, aut illud bonum in specie non esse determinatum determinatione antecedenti, quæ pugnat cum libertate, & hæc indeterminatio excludens necessitatem, & impotentiam antecedentem, etiam cum præcepto determinante omnes circunstantias actus componitur, vt ex infra dicendis constabit: ac proinde ex doctrina D. Thom. nihil contra resolutionem nostram colligitur. Ad secundum, concesso antecedenti, nego consequentiam: nec in hoc debuit Christus nobis assimilari, vt illius obedientia esset strictior, atque perfectior, quam nostra; sicut nec oportuit, quod esset similis nobis in negatione præcepti moriendi. Nec ex eo, quod nos simus filij tantum adoptiui, Christus autem Filius Dei naturalis, colligitur circunstantias, quæ nobis non præcipiuntur, Christo non fuisse præscriptas, sicut nec ex hoc infertur, mortem nobis non præceptam, non fuisse præceptam Christo.

Respōdet. ad primū.

Ad secundum.

121 Ad tertium, permissa maiori, nego minorem. Licet namque Angelo non fuerit præceptus actus amoris in singulari, non tamen ideò solum liberè adimpleuit præceptum amandi Deum in primo instanti, quia potuit non diligere hoc amore singulari; aliàs, vt superius arguebam, non meruisset Angelus in adimpletione præcepti, sed quia potuit non diligere absolutè negatiuè, etiam si potentiam non habuerit ad omissionem amoris sumptam priuatiuè, vt inferius explicabimus. Ad vltimum, nego maiorem: ad cuius probationem dicatur: martyrem non dici à moriendo, sed à sustinendo mortem violenter ab extrinseco illatam causa fidei; hæc autem mortis tollerantia libera est quoad substantiam, quamuis mors naturalis necessaria sit absolutè: vnde, concessa maiori, nego minorem.

Ad tertium.

Ad vltimum.

§. VI.

Tertius, & quartus modus dicendi referuntur, & reijciuntur.

122 Tertius modus componendi libertatem Christi, in adimplendo præcepto positiuo moriendi cum illius impeccabilitate, est, quia licet, præsupposito præcepto, non potuerit Christus non mori; hæc tamen moriendi necessitas non fuit antecedens, sed consequens libertatem Christi Domini, eo quod liberè postulauit à Patre, hoc præceptum sibi imponi; necessitas autem, quæ libertatem nostram consequitur, non impedit libertatem, sed sola illa, quæ omninò libertatem nostram præcedit. Ita quidam, quos sine nomine refert Vincentius *loco vbi infrà*, ferè idem sensit Cabrera *q. præcedenti art. 4. disput. 4. §. 3. q. 115. & sequentibus*, vbi docet, ideo Christum liberè pro nobis mortuum, quia præceptum moriendi fuit ei impositum dependenter ab ipsius libera acceptatione: vnde solum obligatur præcepto, quatenus libera voluntate acceptato: ac proinde necessitas moriendi ex vi præcepti orta in Christo, non fuit antecedens, quæ solum cùm libertate incomponitur; sed consequens libertatem, quæ necessitas, in communi Theologorum sententia, libertatem nostram non destruit.

Tertius modus dicendi.

Vincent. Cabrer.

123 Sed modus iste dicendi displicet communiter Discipulis D. Thomæ, illumque reijciunt primò: nam negotium nostræ redemptionis obtentæ per mortem Christi præceptam, principalius reducit ad humanam Christi voluntatem, quam ad voluntatem diuinam, cum Christus voluntate humana postulauerit præceptum, ex quo ortum habuit, vt pro nobis moreretur. Secundo: nam obedientia Christi debuit esse perfectissima, & eo perfectior est obedientia, quo præceptum minus ab inferioris voluntate dependet, & minus illi subijcitur: ergo præceptum moriendi non habuit ortum ad humana Christi voluntate, nec in sui obligatione fuit eius acceptationi subiectum.

Reijcitur 1.

Secundo.

124 Tertio, ex illis verbis Pauli *Rom. 8.* vbi Dei charitatem erga homines commendat: *Quia proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis illum tradidit*; at si præceptum moriendi fuisset liberè postulatum à Christo, aut illius liberæ voluntati quoad sui acceptat

Tertio. Rom. 8.

ptationem subiectum, non esset tanta cum proprietate, quanta petunt verba, dictum, Deum Christo, vt homini, non pepercisse; cum potius dicendum foret, ipsum non pepercisse sibi, qui voluntariè petijt sibi præceptum imponi: ergo præceptum moriendi, nec præcessit libera postulatio, nec dependentiam habuit ab illius libera acceptatione. Quarto: nam præceptum Christo

Quarto. impositum omninò independenter ab humana voluntate, illius libertatem in præcepti adimpletione, & in morte sustinenda non destruit, vt §. 1. ostendimus; at effugium ad postulationem liberam, ad nihil aliud fuit ab his Auctoribus excogitatum, quam ad saluandam libertatem in præcepti adimpletione: ergo ad nihil est necessarium; & consequenter est superfluum & vt tale reijciendum.

125 *Vltimo.* Denique reijcitur: necessitas namque, quæ ideò solum libertatem non aufert, quia nostram libertatem consequitur, non sufficit, quod sequatur ad libertatem vnius actus, vt saluet libertatem alterius, sed consequi debet ad eiusdem actus libertatem; at necessitas orta ex præcepto Christo imposito moriendi, etsi consequatur libertatem actus, quo Christus, vel postulauit à Patre, vel liberè acceptauit præceptum, non tamen sequitur libertatem voluntatis moriendi imperantis mortis passionem: ergo non saluat libertatem huius actus, quo Christus se obtulit morti, & mortis tollerantiam imperauit; & consequenter iuxta tunc modum dicendi Christus voluntate moriendi non meruit. Maior in principijs Auctorum Scientiæ Mediæ est certissima; & hac ratione probatur: nam necessitas consequens libertatem vnius actus omninò antecedens est cum alio actu comparata: ergo si solum quia consequens, cum libertate componitur, & quia antecedens, impedit libertatem, impediet libertatem actus, ad quem nullatenus sequitur.

126 *Cõfirmatur, & vrgetur primo.* Quod amplius vrgetur primo; si namque asseratur, auxilium ab intrinseco efficax, & prædeterminans inducere necessitatem antecedentem euertentem libertatem etsi consequatur liberam postulationem, non patietur secum libertatem actus, ad quem ex se prædeterminat: quia ad illius libertatem non sequitur, etsi illius necessitas alterius actus libertatem sequeretur, nempè, liberæ postulationis: ergo si præceptum in voluntate impeccabili, inducit antecedentem necessitatem cum libertate repugnantem, quamuis consequatur liberam postulationem, repugnabit libertati actus adimplentis ipsum, cuius libertatem non sequitur.

Secundo. Confirmatur, & vrgetur secundo: quia visio beatifica ex se inducit necessitatem antecedentem in ordine ad dilectionem Dei, esto liberè postuletur à nobis, & libertatem postulationis sequatur; non ideò non tollit libertatem à dilectione beatifica, eoquod ad illius libertatem non sequitur: ergo si præceptum Christo impositum, inducit necessitatem antecedentem respectu actionis præceptæ, quamuis liberè fuerit postulatum à Christo, aut liberè acceptatum à Christo, libertatem actionis præceptæ, ad quam non sequitur, auferet.

127 *Quartus modus dicendi.* Quartus modus conciliandi libertatem Christi Domini in operibus præceptis, duos præcedentes supponit, nimirum, non fuisse per præceptum omnes circunstantias præscriptas, Christumq; liberè à Patre petijsse impositionem præcepti, atque liberè acceptasse; & insuper addit præceptum fuisse impositum Christo dependenter ab illius libertate, non solum quoad primam impositionem, & obligationem præcepti, sed etiam quoad sui conseruationem, quatenus poterat petere dispensationem præcepti, etsi illam postularet, infallibiliter Deus dispensaret in præcepto. Per primum saluatur libertas quoad circumstantia, actuum existentium sub præcepto, per secundum, illorum libertas in causa, & per tertium, scilicet, per potestatem petendi dispensationem, libertas illorum in se ipsis, & formalis. Ita Hurtado *disp.*

Hurt. Lugo. *61. sect. 6.* & *disp. 77. sect. 5.* & Card. Lugo *disp. 26. sect. 8.* quos alij Recentiores sequuntur.

128 *Sed cõtra 1.* Sed contra istum modum dicendi obstant; quæ contra præcedentem opposuimus, quæ magis explico, & confirmo primo: nam hi Auctores inde probant, non fuisse impositum Christo præceptum quoad motiua, & circunstantias, quia communis modus imponendi hominibus præcepta, circunstantias non præscribit; sed etiam communis modus imponendi præcepta, est sine subiectione, & subordinatione ad subditi voluntatem, sed per illius subiectionem voluntati superioris: ergo non est asserendum fuisse impositum Christo præceptum cum dependentia ab ipsius voluntate

Secundo. in sui conseruatione. Secundo: nam præceptum Christo liberum tantum quoad primam impositionem, ideò non saluat libertatem actus præcepti in se ipso, sed solum denominatiuè à libera acceptatione, & postulatione libera, quia præceptum vt impositum, & obligans, infallibiliter infert actum præceptum in voluntate impeccabili: sed etiam præceptum vt liberè conseruatum infallibiliter infert actum præceptum in voluntate impeccabili: ergo per liberam præcepti conseruationem non saluatur libertas actus præcepti in se ipso, sed solum denominatiuè ab actu voluntatis non petendi præcepti dispensationem. Probatur minor; ideò præceptum semel impositum, etsi dependenter à libera subditi voluntate, infallibiliter infert actum præceptum in voluntate impeccabili, quia oppositum actus præcepti, est peccatum tali voluntati repugnans; sed etiam oppositum actus præcepti, vt coniunctum cum præcepto conseruato, est peccatum eidem voluntati repugnans: ergo præceptum vt liberè conseruatum infallibiliter infert actum præceptum in voluntatem impeccabili.

Dices: præceptum dependens à voluntate Christi solum quoad primam impositionem, ideo infallibiliter inferre actum præceptum, quia obligat obligatione infallibili, etiam inauferibili à Christo præceptum autem dependens à voluntate Christi, non solum quoad primam impositionem, sed etiam quoad sui conseruationem, non obligat Christum obligatione infallibili, & ab ipso inauferibili, nam pro instanti. A V. G. supponitur, quod non obligat; ac proinde pro hoc instanti potest coniungi cum illo, negatio actionis præceptę, cum pro illo instanti peccaminosa non sit, pro instanti verò sequenti potest auferri obligatio, Christo petente dispensationem pręcepti, quo in casu non obligaret; ac per consequens Christus in hoc instanti libere acceptauit mortem, libertate actus quoad substantiam, quia taliter acceptauit, quod potuit numquam mortem acceptare absque vllo prorsus peccato. 129 *Dices.*

Sed contra: nam sequitur ex hac solutione, quod si Christus acceptationem mortis differret, vsque ad instans, pro quo pręceptum moriendi vrgebat, non liberè moreretur, nec mereretur per acceptationem mortis; consequens est falsum; aliàs nobis non constaret Christum de facto per acceptationem mortis, & illius passionem meruisse; cum nobis certo non constet, anticipasse tempus instantis pręcepti: ergo solutio tradita ruit. Probatur sequela; tunc casus, obligaret pręceptum obligatione, etiam inauferibili à Christo: ergo pręceptum vt liberè conseruatum, inferret infallibiliter adimpletionem pręcepti, cum quo, in istorum Auctorum principijs, non componitur libertas: ergo in tali casu, nec liberè moreretur, nec mereretur per mortem. 130 *Contra.*

Respondet Cardinalis Lugo vbi *supra n. 108.* tunc casus, fore obedientiam Christi liberam, in primis quoad circunstantiam intensionis, & motiui, & deinde quoad substantiam extrinseca denominatiuè sumpta à voluntate Christi præcedente, qua noluit petere præcepti cessationem, cum potuit; de facto tamen non expectasse id tempus ad obediendum, quia voluit eo modo obedire, quo illius obedientia esset libera, & meritoria formaliter, non solum quoad circunstantias, verum etiam quoad substantiam. 131 *Respondet Lugo.*

Secundo alij Recentiores respondent, etiam in quocumque instanti, quamuis vltimo obligationis Christi, fuisse Christo liberam volitionem mortis in se; & consequenter in se meritoriam, in quouis enim instanti tria proponuntur Christo, nempè, mors præcepta, & ablatio illius per dispensationem, vel commutationem, quorum trium data fuit optio libera Christo, & illorum quodlibet liberè eligere poterat, ipse tamen obediendi desiderio, petiuit impositionem præcepti, & ex fine moriendi ex obedientia ad præceptum elegit, vt necessarium medium nolitionem petendæ dispensationis, vel commutationis: vnde hæc nolitio non precessit tempore, vel natura voluntatem moriendi, sed potius successit; & consequenter voluntas moriendi non fuit libera denominatiuè à nolitione petendi dispensationem, vel commutationem pręcepti, sed formaliter in se; taliter enim mortem sibi pręceptam acceptauit, quod potuit non acceptare nimirum, petendo dispensationem, vel commutationem præcepti. 132 *Recentiores respondent.*

Sed neutra solutio satisfacit, & prima reijcitur primo: nam certum est, vt constat ex verbis superius adductis Pauli, Christum per obedientiam in moriendo meruisse, quæ verba, *vt supra* arguebamus, explicari in rigore non possunt, nisi voluntas moriendi fuerit libera quoad substantiam formaliter; sed incertum est, an Christus mortem distulerit vsq; ad vltimum instans obligationis præcepti: ergo libertas obedientiæ Christi in moriendo, non est prædictæ anticipationi alliganda. Secundo: nam voluntas moriendi fuit Christo libera quoad substantiam formaliter in se ipsa, & non solum quoad circunstantiam temporis anticipati moriendi, vt prædictus Auctor fatetur: ergo taliter Christus voluit tunc mori, quod non solum potuit velle non mori pro tunc, sed & absolutè non mori, hoc est, nullo tempore mori; at supposita nolitione præcedenti petendi dispensationem, aut commutationem præcepti, non poterat in illo instanti, velle non mori absolutè; cum hac nolitione supposita, voluntas existens in illo instanti absolutè non moriendi, foret peccaminosa, vtpote contra præceptum obligans: ergo ex suppositione nolitionis petendi dispensationem, voluntas moriendi necessario inferebatur; & consequenter non erat libera in se, sed tantum in nolitione dispensationis petendæ; cumque idem argumentum militet in quouis instanti, in nullo instanti saluatur libertas voluntatis moriendi quoad substantiam formaliter in se ipsa, sed tantum per extrinsecam denominationem à volitione petendi dispensationem, etsi saluetur libertas prædictæ voluntatis moriendi in se ipsa quoad temporis circunstantiam. 133 *Reijcitur 1. solutio 1.* *Secundo.*

Deinde secunda solutio reijcitur; vt enim voluntas moriendi, 134

Secunda reijcitur. actus obedientiæ sit, debito pro priori naturæ, supponere præceptum moriendi, & acceptandi mortem præceptam cum obligatione stricta: aliàs obedientia propria non erit; cùm hæc, præceptum strictum supponat, vt præfati Recentiores contra Lorcam fatentur; sed supposita obligatione præcepti, non potest non existere voluntas tali præcepto præscripta; cum carentia talis voluntatis, & voluntas illi opposita, peccaminosæ sint: ergo voluntas moriendi non manet libera in se, sed solum in nolitione auferendi obligationem, quod est esse liberam solum denominatione extrinseca.

135 *Dices.* Dices obligationem pro priori naturæ ad voluntatem moriendi suppositam, non esse determinatè de voluntate moriendi, nisi supposito quod dispensationem præcepti Christus liberè non petat, & cum ad dispensationem petendam Christus supponatur potens; sit consequens, quod pro primo, & pro quouis alio instanti, taliter mori voluerit, quod potuerit non velle, nimirum, petendo dispensationem. Sed contra primo: nam pro *Contra 1.* priori ad voluntatem moriendi, præsupponitur præceptum, & præsupponitur negatio petendi dispensationem: ergo supponitur obligans ad voluntatem moriendi, taliter, quod negatio istius voluntatis peccaminosa reddatur.

Secundo. Secundo: nam vel obligatio illa est disiunctiua, nempè, moriendi, vel petendi dispensationem præcepti, vel est determinata moriendi sub conditione nolitionis dispensationis; non primum; aliàs non minus obediret Christus petendo dispensationem, quam per voluntatem moriendi: ergo fuit obligatio moriendi sub prædicta conditione, quod, scilicet, Christus non petat dispensationem. Tum sic, sed obligatio conditionata non transit in absolutam, nisi prius purificetur conditio: ergo vt præceptum illud Christum absolutè obligaret, debuit præcedere semper nolitio petendi dispensationem, qua nolitione supposita, necessaria est voluntas moriendi in Christo; sed vt voluntas moriendi actus obedientiæ sit, necessario debet supponere absolutam obligationem; cum debeat præceptum vrgens supponere, præceptum autem obligans sub conditione non vrget, nisi ponatur conditio: ergo, vt voluntas moriendi sit actus obedientiæ propriæ, debet semper præsupponere non petitam præcepti dispensationem.

136 *Tertio principaliter reijcitur prædictus modus dicendi.* Tertio principaliter reijcitur modus præfactus dicendi. Christus enim non poterat efficaciter, velle præcepti dispensationem, sed solum voluntate inefficaci, quæ solet dici velleitas, ad modum, quo volebat non mori, cum dixit: *Pater, si possibile est, transeat à me Calix iste*; sed solum voluntati efficaci annexa est dispensatio, vel commutatio præcepti: ergo, hoc præcepto supposito, non potuit Christus se eximere ab illius obligatione; & consequenter conseruatio, aut continuatio præcepti, Christo libera non fuit. Consequentia euidens est, & non minus euidens minor; nam de facto Christus habuit inefficacem voluntatem non moriendi; & consequenter excutiendi obligationem ad mortem; & tamen non fuit ablata obligatio: ergo ablatio obligationis præcepti dispensatione, aut commutatione illius, non fuit annexa à Deo voluntati Christi inefficaci petendi dispensationem. Maior autem probatur: velle efficaciter oppositum voluntatis efficacis diuinæ alicui euidenter notæ, est actus omninò otiosus, imprudens, & temerarius, vt præfati Recentiores fatentur, & docent communiter Theologi 1. 2. *quæstione* 19. *art.* 9. *&* 10. quo circa consequenter fatentur, id repugnare beatis; sed Christus euidenter in Verbo videbat voluntatem efficacem Dei, vt non peteret dispensationem præcepti: ergo non poterat velle efficaciter; & consequenter nec petere præcepti dispensationem. Patet consequentia: nam repugnabat Christo actus omninò otiosus, imprudens, & temerarius; cum actus his affectus conditionibus non possit, non esse peccatum, quod Christo ab intrinseco repugnat.

137 *Dices.* Dices impotentiam istam voluntatis efficacis petendi dispensationem, esse tantum consequentem, quæ non tollit libertatem in non petendo efficaciter dispensationem præcepti; ac proinde Christus in non petendo efficaciter, fuit liber: ex quo vlterius fit, fuisse liberam præcepti continuationem. Sed contra: im- *Contra.* potentia orta ex præcepto ad oppositum actionis præceptæ, ideo in sententia horum Auctorum est impotentia antecedens, quia per præceptum impositum, & manifestatum Christo, redditur peccaminosum, oppositum actionis præceptæ, & in Christo est impotentia antecedens ad peccatum; sed etiam ex voluntate efficaci Dei negationis petendi dispensationem vt Christo in Verbo manifestatæ, redditur peccaminosa voluntas efficax petendi dispensationem: ergo impotentia ad efficaciter dispensationem tollendam orta ex voluntate efficaci diuina Christo in Verbo manifestata, est impotentia antecedens, vel impotentia orta à præcepto, ad oppositum actionis præceptæ, non est antecedens, sed consequens.

138 *Respondebis.* Respondebis: minorem argumenti esse veram de voluntate efficaci petendi dispensationem præcepti, vt coniuncta cum voluntate efficaci Dei de non petenda à Christo dispensatione; sic enim sumpta, certum est, quod foret actus imprudens, Christoque ab intrinseco repugnat, si verò non compositiuè cum prædicta voluntate sumatur, sed in sensu diuiso, peccaminosa non est; ac proinde sic accepta, non repugnat voluntati Christi, quod sufficit, vt saluetur libertas in non petendo efficaciter præcepti dispensationem.

Sed contra: nam oppositum actionis præceptæ peccaminosum *Contra.* non est, nisi vt coniunctum, & compositum cum præcepto concipiatur; diuisiuè namque à præcepto peccatum esse non potest; cum supponamus esse malum, quia prohibitum, non è contra, quia malum ideò prohibitũ, contingit in præceptis naturalibus, & tamen vt præfati Auctores fatentur, ex præcepto Christo manifestato; redditur oppositum rei præceptæ impossibile impotentia antecedenti: ergo pariter, quamuis voluntas efficax petendi dispensationem, solum sit peccaminosa, & imprudens, vt composita cum voluntate efficaci diuina de dispensatione efficaciter non postulanda, impotentia orta ex voluntate efficaci diuina Christo in Verbo manifestata ad petendam efficaciter præcepti dispensationem, erit impotentia antecedens, vel impotentia orta ex præcepto ad oppositum actionis præceptæ, non est antecedens, sed consequens.

139 *Respondebis.* Respondebis huic replicæ dupliciter, primo: impotentiam ortam ex præcepto non ideo esse antecedentem, quia tollat potentiam ad oppositum actionis præceptæ in sensu composito cum præcepto, sed quia tollit potentiam ad illud, etiam in sensu diuiso; impotentia autem ad efficacem voluntatem petendi dispensationem, orta ex opposita voluntate efficaci diuina manifestata Christo, solum est ad prædictam petitionem sumptam in sensu composito, non verò in sensu diuiso; & ideò non est impotentia antecedens auferens libertatem petendi efficaciter dispensationem.

Ratio discriminis. Et rationem discriminis reddes: nam ad potentiam ad actum, vel negationem actus in sensu diuiso, requiritur, quod necessitans ad actum, vel ad eius negationem sit à nobis euitabile; est autem hæc differentia inter voluntatem efficacem diuinam, atque præceptum, quod illa est à nobis euitabilis; supponit enim præscientiam conditionatam actionis, vel negationis, quam efficaciter vult; ac proinde, si Deus non præuidisset Christum, v. g. in statu conditionato non petentem præcepti dispensationem, non posset efficaciter velle, quod dispensationem non peteret, & quia Christus in statu conditionato poterat petere, poterat etiam efficacem voluntatem diuinam de non petenda præcepti dispensatione vitare; cæterum præceptum non supponit sui obedientiam in statu conditionato, nec ab illius præuisione conditionata dependet: vnde si constituatur independens à voluntate absoluta, est omnino ineuitabile; & consequenter reddit impotens subiectum impotentia antecedenti ad oppositum actionis præceptæ, nedum in sensu composito, sed etiam in sensu diuiso.

Sed contra primo; nam si voluntas efficax petendi dispensationem peccaminosa esset in sensu, non solum composito, sed diuiso, ad illam in vtroque sensu esset Christus impotens antecedenter: ergo si est potens potentia antecedenti ad prædictam voluntatem sumptam in sensu diuiso, ideò est, quia talis voluntas in sensu diuiso peccaminosa non est; at etiam negatio actionis præceptæ diuisiuè sumpta à præcepto, peccaminosa non est: ergo ad illam prout sic sumptam, non est impotentia antecedens in Christo, vel si non obstante, quod sic sumpta peccaminosa non sit est Christus impotens antecedente ad illam; pariter, non obstante, quod voluntas efficax petendi dispensationem diuisiuè ab opposita efficaci voluntate diuina peccaminosa non sit, erit Christus impotens antecedenter ad illam, etiam in sensu diuiso. 140 *Contra 1.*

Secundo: nam quidquid sit, an voluntas efficax Dei nostras prædiffiniens actiones, illarum præuisionem supponat in statu conditionato, quod alibi fusè reijcimus, & modo disputandum non est, supposita tamen efficaci voluntate Dei, vt Christus, non peteret præcepti dispensationem, & manifestatione istius voluntatis in Verbo, non poterat Christus ab istius voluntatis cognitione diuerti, vel ab illa cessare; at cum prædicta cognitione non poterat, stare in Christo iudicium ipsi proponens, vt conuenientem dispensationem præcepti, vt obiectum voluntatis efficacis, quod iudicium necessarium erat, vt posset potentia antecedenti petere efficaciter illam: ergo ex vi voluntatis efficacis diuinæ de non petenda præcepti dispensatione, vt Christo manifestatæ, tollitur ab illo aliquod requisitum ad posse petere efficaciter dispensationem præcepti; & consequenter redditur impotens impotentia antecedenti, iuxta aduersariorum principia, ad petenda efficaciter prædictam dispensationem. 141 *Secundo.*

Tertio reijcitur: nam prædiffinitio efficax redditur euitabilis *Tertio.* à nobis in aduersariorum sententia, per hoc, quod Deus non prædiffiniat actiones nostras, nisi præsupponendo illarum præuisionem in statu conditionato: ergo pariter, præceptum moriendi, si non imponatur à Deo, nisi præsupposita præuisione voluntatis moriendi in statu conditionato, erit euitabile à Christo; & consequenter impotentia ex illo orta, non erit antecedens, sed consequens.

Dices,

142 *Dices.* Dices, id quod exigitur ab intrinseco ab actu, necessario ab illo importari, siuè in statu absoluto, siuè in statu conditionato; & consequenter si in statu absoluto libertatem actus destruit, etiam illam destruit in statu conditionato; ex quo fit, quod nequeat cum illo libertas actus in statu absoluto componi per eiusdem actus libertatem in statu conditionato suppositam; est autem hæc differentia inter prædiffinitionem efficacem, & præceptum, quod illa non exigitur ab actu nostro libero ab intrinseco, sed tantum est necessaria ex parte prouidentiæ diuinæ: vnde potest non importari ab actu in statu conditionato; ac per consequens per præsuppositionem actus liberi in statu conditionato, potest libertas actus in statu absoluto, cum prædiffinitione efficaci componi. Cæterum præceptum essentia interpretitur à voluntate moriendi, prout est actus obedientiæ; non enim valet obedientia intelligi, nisi in ordine ad præceptum: vnde obedientia, vt absolutè futura, præsupponit necessario præceptum, vt futurum absolutè, & obedientia conditionatim futura, præcepti futuritionem conditionatam supponit, ex quo fit, vel quod in statu conditionato, actus libertatem euertat, vel quod illam in statu absoluto non tollat: ac per consequens, quod per obedientiæ præuisionem suppositam in statu conditionato, non possit libertas obedientiæ in statu absoluto conciliari cum præcepto.

143 *Contra 1.* Sed contra primo: in statu conditionato, non solum ingredi debent, quæ ab actu postulantur ab intrinseco, sed etiam, quæ ex parte prouidentiæ diuinæ petuntur, vel à Deo, vt prouidente: ergo si prædiffinitio efficax est necessaria ex parte prouidentiæ diuinæ ad actiones nostras liberas, debet ingredi statum, non solum absolutum, sed etiam conditionatum; & tamen, hoc non obstante, per suppositionem præscientiæ conditionatæ nostri liberi consensus componitur libertas illius cum prædiffinitione in statu absoluto: ergo pariter, quamuis præceptum necessario ingredi debeat propter exigentiam actus, in illius statu conditionato, poterit nihilominus libertas obedientiæ in statu absoluto cum præcepto conciliari per suppositionem præscientiæ actus obedienrdi in statu conditionato.

144 *Secundo.* Secundo: nam si semel suppositio præscientiæ conditionatæ, sufficit tollere necessitatem antecedentem, sufficiet, quod præceptum moriendi supponat præscientiam voluntatis moriendi, etsi non ex motiuo obedientiæ, vt ad volendum mori ex prædicto motiuo necessitatem antecedentem non inferat; at qui voluntas absoluta moriendi non dependet à præcepto in statu conditionato: ergo poterit cum præcepto voluntatem istam supponente, in statu conditionato libertas obedientiæ in statu absoluto componi: Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur, voluntas non petendi efficaciter dispensationem præcepti, supposita efficaci voluntate Dei de tali dispensatione non petenda, est obedientia in statu absoluto, sicuti & voluntas opposita foret inobedientia, vtpote peccaminosa, & consequenter alicui præcepto contraria; & tamen voluntas efficax Dei, non supponit voluntatem non petendi dispensationem, quæ obedientia sit in statu conditionato; aliàs in eodem statu deberet includi prædefinitio, ex conformitate ad quam constituit in ratione obedientiæ, sed solum in eo statu præsupponit voluntatem non petendi dispensationem absolutè; & tamen ex hoc redditur prædefinitio euitabilis, & tollitur impotentia antecedens in ordine ad voluntatem non petendi dispensationem, quatenus est obedientia: ergo pariter, quod præceptum moriendi supponat in voluntate Christi voluntatem absolutè moriendi in statu conditionato, sufficit, vt non inducat necessitatem antecedentem in ordine ad voluntatem moriendi, quatenus in statu absoluto rationem obedientiæ sortitur.

145 *Tertio arg. cõtra istũ modum dicendi.* Denique arguitur contra istum modum dicendi; licet namque non haberet Christus præceptum de non petenda efficaciter dispensatione præcepti, habebat tamen de illa non petenda consilium; sed Christus non solum erat impotens ad transgredienda præcepta, sed etiam illi repugnabat, non obsequi consilijs diuinis: ergo non poterat petere dispensationem præcepti; & consequenter præceptum in sui conseruatione non dependebat ab illo.

146 *Prima solutio.* Huic argumento variè occurritur ab Auctoribus contrariæ sententiæ. Prima solutio, concessa maiori, negat minorem; Christus enim, nec physicè, nec moraliter erat impotens ad non acquiescendum consilijs nec ad recedendum à maiori beneplacito Dei; cum nulla in illo sit forma huiuscemodi impotentiam inducens, non enim hypostasis Verbi, quæ quia est sanctitas moralis, ideò cum omni peccato pugnat, non tamen est moralis animæ Christo perfectio: ac per consequens non pugnat cum morali imperfectione, quæ sola reperitur in recessu à consilijs, & à maiori beneplacito Dei, nec visio, aut amor beatificus, hæc namque, etsi cum peccato repugnent, non est vnde repugnent cum morali imperfectione, quæ peccaminosa non est. Pro qua referuntur Valentia *q. 19. punct. 2.* vbi docet, potuisse Christum acceptare mortem per actum minus intensum. Vasquez *disput. 74. num. 36.* vbi ait, posse Christum, & alios beatos omisso actu intenso, remissum elicere; & Salas *1. 2. tom. 2. tract. 3. disp. 7. sect. 8.* vbi docet, liberos esse beatos in operibus supererogationis, *Valent. Vazquez Salas.* idem dicturus de Christo. Potest etiam referri pro eadem sententia Lorca vbi *supra*, quatenus negat præceptum, vt libertas Christi subsistat in acceptatione mortis; cumque negare nequeat, saltem de morte subeunda consilium, videtur consequenter dicturus, non fuisse impotentem Christum ad transgrediendum consilia. *Lorca.*

Secunda solutio, concessa etiam maiori, distinguit minorem; illamque concedit, loquendo de impotentia morali, negat autem physicam impotentiam ad recessum à consilijs, & à maiori beneplacito Dei, & impotentia moralis cum libertate componitur. Ita Cardinalis Lugo *disp. 26. sect. 10. num. 134.* Tertia concedit etiam maiorem, distinguit minorem; illamque concedit in sensu composito consilij; negat autem in sensu diuiso, sic enim potuit Christus in oppositum actionis à Deo præconsiliatæ, quatenus potuit petere consilij dispensationem, sicut fuit liber in adimplendis præceptis, quia illa liberè acceptauit, potuitque petere à Deo illorum dispensationem. Hanc sequitur Puente Hurtado *disp. 62. sect. 6. subsect. 1. num. 121.* Quarto alij respondent, consilium, seu maius beneplacitum Dei, non fuisse de non petenda efficaciter dispensatione præcepti absolutè, sed de non petenda liberè, cum quo modo beneplaciti, & consilij non stat necessitas ad non petendam dispensationẽ, nec impotentia ad petendam; cum ablata libertate in non petenda dispensatione, iam non exerceret Christus consilium, aut maius beneplacitum Dei. Ita colligitur ex doctrina Amici *in præsenti disp. 25. sect. 4. num. 122. & seqq.* vbi vt saluet in beatis, & in Christo libertatem in operibus non præceptis, cum impotentia recedendi à maiori beneplacito Dei, docet, hæc inde componi, quia maius Dei beneplacitum in beatis, & in Christo non est de opere perfectiori absolutè, sed de opere magis libero; eo quod ex maiori libertate sumitur incrementum obsequij. 147 *Secunda solutio.* *Lugo.* *Tertia solutio.* *Puente Hurt.* *Quarta solutio.* *Amicus.*

Vltima solutio negat argumenti maiorem, & vniuersaliter consilium datum Christo de aliquo in particulari, sed tantum fuisse illi pro consilio datum, vt quodcumque mallet eligeret, & ideo in quacumque electione, & liberrimè operabatur, & aliunde perfectissimè, quia conformiter ad maius beneplacitum Dei, & ad consilium diuinum. Ita Recentiores quidam, ducti potissimè, quia non aliter potest saluari libertas operationum Christi, & cum summa perfectione morali componi. Ac deinde ex illis verbis Matth. 26. *Ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te omnia mihi tradita sunt à Patre meo*; ac si dicat, omnium actionum, & consiliorum meorum determinatio fuit meæ libertati concessa. His addunt nonnulla alia testimonia ad sensum intentum voluntariè interpretata. 148 *Vltima solutio.* *Matt. 26.*

Sed nulla ex his solutionibus argumento facto, satisfacit: non prima: tùm, quia recessus à consilijs, esto peccatum non sit, est tamen imperfectio moralis, & culmen moralis perfectionis in sequela consiliorum, & conformitate cum maiori Dei beneplacito est positum; sed Christus incapax est moralis imperfectionis, eique repugnat, non attingere culmen perfectionis moralis, & oppositum asserere satis absurdum apparet: ergo fuit impotens ad recessum à consilijs, atque à conformitate cum maiori beneplacito Dei. Secundo: nam si non repugnaret Christum à consilijs recedere, maximè, quia peccatum non est; at hæc ratio est nulla: ergo & prædicta solutio. Probatur minor; tùm, quia licet non sit peccatum, est tamen aliqua indecentia moralis; sed Christo repugnabat indecenter operari: ergo repugnat illi, quod à consilijs recederet, esto peccatum non sit. Tùm etiam nam si Christo imponeretur lex aliqua purè pœnalis, repugnaret illi à tali lege recedere; alias posset aliquid reprehensione dignum operari, quod pias aures offendit; & tamen ab ista lege recedere, moralis culpa non est: ergo quamuis recessus à consilijs, & à maiori beneplacito Dei, culpa moralis non sit, nihilominus Christo repugnat. Tertiò: vt enim argumentabamur *supra*, si Christus alicuius Religionis regulam fuisset professus, repugnaret illi transgredi, non solum præcepta regulæ obligantia ad culpam mortalem, aut venialem, sed etiam simplicia statuta ad culpam non obligantia; & tamen transgressio istorum, moralis culpa non est, sed tantum imperfectio, & indecentia moralis: ergo, esto in recessu à consilijs peccatum non intercedat, nihilominus Christo repugnat. 149 *Prima solutio reijcitur 1.* *Secundo.*

Tertio principaliter arguitur; Christo namque debet concedi maxima gratitudo moralis prouenìens ex gratia vnionis; sed maior est gratitudo, non solum excludens culpam mortalem, aut venialem, sed etiam aliquale offendiculum, aliqualem ingratitudinem, quæ elucent in recessu à consilijs, & conformitate cum maiori beneplacito Dei, quam quæ solum culpam venialem, & mortalem excludit: ergo est concedenda Christo; & consequenter dicendum, fuisse incapacem à consilijs recedendi. Confirmatur primo: quia gratitudo repugnans cum peccato veniali, est maior, quam, quæ repugnat soli mortali peccato, illa conceditur Christo; sed gratitudo repugnans cum morali imperfectione, maior est, quam, quæ solum repugnaret cum fœditate peccati mortalis, & venialis: ergo illa est Christo attribuenda. Confirmatur secundo: esto dignitas reprehensionis, moralis culpa non sit, repugnat cum sanctitate, & gratitudine Christi: ergo pariter, 150 *Tertio.* *Cõfirmatur 1.* *Secundo.*

licet à consilijs recedere, non sit culpa mortalis, aut venialis, repugnabit nihilominus suprema sanctitas Christi cum recessu à consilijs.

151 *Quarto reijcitur tradita solutio.* Denique tradita solutio reijcitur; est enim possibilis amor Dei super omnia, non solum grauiter, vel leuiter offendentia, sed etiam imperfecta moraliter. Tum, quia istius amoris repugnantia non dabitur. Tum etiam; quia non repugnat efficax formale propositum, quæ sunt Deo gratiora, exequendi, nec votum sic operandi: imo de aliquibus eximiæ sanctitatis legitur, ita vouisse; & consequenter nec repugnare potest amor Dei virtualiter includens tale propositum: ac proinde super omnia moraliter imperfecta; ergo Christo est concedendus, cui attribuenda est omnis perfectio possibilis in determinato gradu consistens; sed cum tali amore non compatitur recessus à consilijs diuinis, & à maiori beneplacito Dei, sicut nec compatitur cum amore Dei super omnia peccata læthalia, aliquod peccatum mortale, nec peccatum veniale cum amore Dei super omnia peccata venialia, & leuiter offendentia: ergo repugnat Christo recedere à consilijs diuinis, & à maiori beneplacito Dei.

152 *Secunda solutio reijcitur.* Et ex his impugnata secunda solutio relinquitur; hæc enim, vel non probant impotentiam moralem in humanitate Christi ad recessum à consilijs, & à maiori beneplacito Dei, vel potentiam physicam excludunt; sed Auctore Lugo, conuincunt aliqua ex illis impotentiam moralem ergo & physicam impotentiam.

Cõfirmatur 1. Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum; etenim impotentia moralis recedendi à culmine perfectionis posito in sequela consiliorum, & conformitate cum maiori beneplacito Dei, vel præstatur à sanctitate vnionis formaliter, vel amore Dei super omnia imperfecta: quodcumque horum asseratur, vtraque potentia excluditur: ergo inconsequenter adstruitor moralis & negatur physica impotentia ad recessum à consilijs. Probo minorem: quia vel gratia vnionis formaliter, vel amor Dei super omnia, etiam leuiter offendentia, excludit ab anima Christi potentiam venialiter peccandi, inducit impotentiam, non solum moralem, sed etiam physicam ad peccandum venialiter: ergo, si aliquod ex his tollit potentiam à Christo ad imperfectionem moralem, quæ inuenitur in recedendo à consilijs, vtramque potentiam excludit.

Secundo. Confirmatur secundo: quia amor Dei super omnia ipsum leuiter offendentia, non solum moraliter, sed etiam physicè incompatitur cum peccato veniali excludit potentiam physicam venialiter peccandi; sed amor Dei super omnia moraliter imperfecta physicè est incompatibilis cum morali imperfectione: ergo tollit, nedum moralem, verum etiam physicam potentiam ad imperfectionem moralem.

153 *Tertia solutio reijcitur vlt.* Deinde tertia solutio reijcitur; sciebat enim Christus, quid horum magis diuinæ voluntati placeret; nimirum petere, aut non petere dispensationem consilij; sed ad illud quod magis placebat Deo, erat physicè necessitatus ergo vel non poterat petere dispensationem, si non petere magis diuinæ voluntatis placebat, vel necessitatus erat ad petendam dispensationem, si dispensationis petitio erat diuinæ voluntati gratiosior.

Si dicas. Si dicas, nihil horum determinatè fuisse magis placitum Deo, sed vtrumque æquè gratum diuinæ voluntati extitisse, & sic fuisse Christo manifestatum: vnde omninò liber erat ad petendam, & non petendam consilij dispensationem in contrarium obstat:

Contra 1. nam iuxta D. Thom. 1 *p. q.* 19. *art.* 12. consilium est voluntas signi in Deo, quia indicat voluntatem, vt accipiens consilium, rem consiliatam efficiat: ergo non stat Deum aliquid consiliari, & non magis inclinari, & complacere in executione actionis à se consiliatæ, quam in omissione illius.

Secundo. Secundo: quia namque præceptum necessaria inductione ordinat alium ad aliquid efficiendum, non stat Deum præcipere aliquid absque maiori complacentia in illius executione, quam in eius omissione; sed consilium ordinat accipientem consilium, non necessaria, sed persuasoria inductione ad aliquid efficiendum: ergo implicat consilium cum æquali complacentia in actione consiliata, & illius omissione.

154 *Quarta solutio reijcitur 1.* Nec magis quarta solutio satisfacit, & reijcitur primo: nam ex illa sequitur, omnes Christi actiones fuisse æquè gratas Deo; consequens est falsum: ergo & prædicta solutio falsitas consequentis ex eo manifesta videtur; actus enim charitatis, etsi ex parte dignitatis personalis non sit gratior voluntati diuinæ, quam actus misericordiæ elicitus à voluntate Christi, facta tamen comparatione inter vtriusque actus bonitatem specificam ex obiecto deriuatam, magis placet Deo actus à charitatis, quam actus misericordiæ, cum maior sit charitatis, quam misericordiæ specifica bonitas: ergo falsum est, omnes Christi operationes æquè gratas fuisse Deo. Sequela autem non minus manifestè probatur; etenim iuxta Auctores quartæ solutionis consilium datum Christo, penès cuius conformitatem metiuntur adæquatè gratitudinem voluntatis diuinæ, non fuit de substantia operum, sed solum de libertatem in illorum elicientia; at omnes Christi operationes fuerunt æqualiter liberæ, vtpote, cum omnes regulatæ fuerint perfectissima obiecti propositione, & cognitione, & summo connatu, atque intensione de lege ordinaria possibili, ex quibus ratio liberi, & voluntarij desumitur: ergo omnes Christi operationes fuerunt æquè gratæ Deo, iuxta quartæ solutionis principia.

155 *Secundo.* Secundo: nam consilium, & maius beneplacitum Dei regulans perfectionem moralem operationum Christi, antecedit illius operationes, illasque infallibiliter infert, & tamen quia est de libertate earundem operationum, & non de substantia operum illarum libertatem non lædit: ergo stat principium antecedens actum, & infallibiliter connexum cum illo, non destruens, sed inferens potius libertatem in actu, & consequenter, nec præmotio efficax, nec prædefinitio diuina quantumuis infallibiliter inferat actum, illius libertatem impediunt; nec similiter præceptum de substantia operationis, & de omnibus circunstantijs, illius libertati obstare poterit; cum hæc omnia non solum substantiam operationis, verum etiam libertatis modum pro termino, & obiecto respiciant.

Tertio. Tertio: nam si consilium datum Christo, solum fuit de liberè se determinando, ac de liberè pro suo nutu eligendo, & ideo libertatem operationum Christi non læsit: ergo pariter, quamuis de sic operando, non solum accepisset consilium, sed etiam præceptum, illius libertas in eligendo illæsa subsisteret; hoc non admittunt istius solutionis Auctores: ergo nec possunt traditæ solutionis doctrina admittere. Probo sequelam, consilium datum Christo de opere determinato, illius libertatem euerteret; & tamen datum de libertate electionis cum libertate componitur: ergo pariter, licet præceptum de opere determinato destrueret libertatem in voluntate impeccabili, præceptum tamen de operum libertate, illorum libertatem non læderet.

156 *Vltima solutio reijcitur 1.* Tandem vltima solutio reijcitur primo. Quia namque præceptum inducit necessaria inductione subditum ad aliquid efficiendum, implicat ex terminis, præceptum subdito impositum de faciendo, eligendoue, quod maluerit; sed vt docet D. Thom. 1 *p. q.* 19. *art.* 12. & ex terminis est manifestum, consilium inducit, non necessaria, sed persuasoria inductione, accipientem consilium ad aliquid efficiendum: ergo implicat in terminis consilium cum hac generalitate, nempè, vt accipiens consilium, eligat quod ipse maluerit.

Secundo. Secundo, quia non stat consilium alteri datum, nisi de aliquo particulari agibili, aut eligibili: ergo vel dicendum est, Christum incapacem fuisse consilij, vel adstruendum est consilium, non de eligendo quod maluerit, sed de aliquo particulari agibili, aut eligibili. Antecedens ostenditur primo consilium enim propriam electionem præcedens, semper est de aliquo particulari eligibili, non de omni eligibili vagè, cum sit sententia, & iudicium subsequens inquisitionem; sententia autem de aliquo determinato fit: ergo pariter consilium alteri datum, determinatum aliquid eligibile respicere debet, & non dari de quocumque maluerit, accipiens consilium eligere. Secundo; præceptum necessario debet esse de aliquo determinato: ergo pariter consilium. Tertio, si quis namque alteri petenti consilium, pro consilio daret, vt faceret quidquid vellet, non nisi ineptissimè diceretur consilium dedisse: ergo vel consilium non est, vel determinatum aliquid præ alio eligibile respicit.

157 *Tertio.* Tertio reijcitur: sicut enim implicat præceptum à quo ex terminis, & modo præcipiendi repugnet recedere, ita implicat consilium, quod est regula actionis liberæ cui ex terminis, & modo consiliandi repugnet, non conformari; sed consilio sic exposito repugnaret ex terminis, & ex modo consiliandi disformari: ergo implicat tale consilium.

Vltimo. Denique: non enim negari potest, sub consilio cadere, quæ sunt Deo gratiora operari; sed Christus bene sciebat esse Deo gratius, cum maiori intensione actum charitatis elicere, v. g. quam in minori intensione; Deo enim gratiora sunt, quæ meliora: ergo Christum actum intensiorem elicere, sub consilio continebatur; & consequenter non fuit ei pro consilio datum, vt quidquid malet, eligeret, sed consilium habuit de aliquo particulari agibili, aut eligibili.

158 *Dices.* Dices, perfectiora, esse Deo gratiora, si de opposito non supponatur consilium, si namque Deus matrimonium alicui consuleret, gratius esset ipsi, quod accipiens consilium, matrimonium contraheret, quam quod cælibatum iniret & statas perfectionis id peteret; quia ergo Christo pro consilio datum est, vt quod mallet, eligeret, hoc ipso quod vellet cum minore intensione operari, hoc ipsum Deo gratiosissimum foret; ac per consequens non adstringitur consilio ad intensius operandum. Sed abstinendo pro nunc ab ea quæstione, an Deus possit minus perfecta & minus bona consulere;

Reijcitur 1. hæc solutio. Contra istam solutionem obijcio primo: est enim in confesso omnibus Theologis, semper Christum esse cum summa intensione operatum; at si doctrina traditæ solutionis esset vera, hoc certissimum non foret, nec posset aliqua ratione probari: ergo solutio tradita est falsa. Probo minorem; non enim alia ratio potest Theologos inducere, vt sentiant Christum semper fuisse operatum cum suprema suorum habituum intensione, nisi quia status perfectionis id petit; sed, admissa traditæ solutionis doctrina, status perfectionis id non postularet in Christo, vt fatentur eius Auctores, & in quo illorum solutio nititur: ergo nulla ratione posset probari, semper Christum operatum fuisse iuxta adæquatam intensionem habituum.

159 *Secundo.* Secundo: nam sequitur ex eadem solutione, superflue fuisse animæ

animæ Christi infusos habitus in tanta intensione; consequens nequit admitti: ergo nec tradita solutio. Probatur sequela. Suprema intensio habituum non alio fine potuit animæ Christi infundi, nisi vt perfectissimè, intensissimèque operaretur; at Christum intensissimè operari, v. g. diligendo Deum, foret superfluum, cum operando remissè culmen moralis perfectionis attingeret, & gratissimæ essent Deo illius operationes: ergo superflua fuisset tanta habituum supernaturalium intensio. Tertio: nam sequitur ex eadem solutione, potuisse Christum sine vlla imperfectione morali matrimonium contrahere & cælibatum deserere, nec virginitatem amplecti; consequens absurdum apparet, & pias aures videtur offendere: ergo desserenda talia solutio. Probatur sequela, casu; in quo Christus matrimonium eligeret, cœlibato relicto, Deo gratius foret, Christum matrimonium contrahere, quam cœlibatum amplecti in principijs traditæ solutionis: ergo absque casu à culmine perfectionis, & absque detrimento status perfectionis moralis, potuisset Christus matrimonium contrahere, & virginitatem deserere.

Tertio.

160 *Argues 1. pro hac solutione.* Denique reiicitur ista solutio, accurrendo quibusdam leuibus fundamentis, quibus illius Auctores nituntur: arguunt primo ex Matthæo cap. 11. illis verbis: *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo*, id est, vt inquiunt, & interpretantur ipsi, omnium actionum, consiliorumq; determinatio fuit meæ voluntati concessa. Et c. 28. *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra*. Ioann. 13. *Sciens, quia omnia dedit ei pater in manus*, qua loquutione innuitur manifestè, facultas concessa Christo omnia pro arbitratu faciendi. Ex quibus verbis tale argumentum conficiunt: in his omnibus testimonijs importatur vniuersalis distributio per ly *omnia*, vel ly *omnis*, à qua iuxta regulam interpretandi Scripturam nihil est excludendum, nisi in cuius inclusione aliqua contineatur absurditas; at in eo quod omnium consiliorum ratio, ac determinatio fuerit humanitati Christi concessa, non solum non est absurditas, sed potius summa decentia, conuenientiaque, imo & necessitas: ergo accipiendi sunt illi termini cum ea amplitudine, vt amplectantur omnia, quorum consilia Deus dare potuisset, ac proinde istorum ratio, atque determinatio, taliter fuit voluntati Christi concessa, vt de nullo in particulari consilium acceperit, sed solum pro consilio habuerit, vt quidquid malet, eligeret.

Matth. c. 11. & 28. Ioan. c. 13.

161 *Secundo. Anselm.* Secundo, ex Anselmo *lib. 1. cur Deus homo cap. 19. in medio*, vbi hæc profert de Christo, *nempè, quoniam idem ipse est Deus, & homo, secundum humanam, ex qua fuit homo, sic accepit à diuina natura, quæ alia est ab humana, esse suum, quod habebat, vt nihil deberet dare, nisi, quod volebat*. Sed si consilia de actibus in particulari accepisset, hoc verum esse non posset; cum deberet actionem in particulari consiliatam præstare, ne à consilijs diuinis recederet, & à culmine perfectionis deficeret: ergo de nullo in particulari consilium accepit. Tertio: nam gratiam vnionis, quæ est suprema omnium gratiarum, connaturalissimè sequitur dominium vniuersorum, Deo quam maximè simile; sed Deus ratione supremi dominij habet, vt quidquid liberè eligat; perfectissimè eligat, hoc est absque omni imperfectione morali: ergo Christi humanitas ratione dominij supra totum orbem, eandem sibi vendicat dignitatem. Denique arguunt: nam nisi hoc concedatur, tollitur libertas à Christo, vel saltem valde minuitur in omnibus electionibus: at hoc inconueniens est: ergo necessario asserendum, nulli consilio de actibus in particulari fuisse subiectam, sed illi pro consilio datum, vt eligeret, quod malet, sub Dei contestatione, id sibi gratius futurum.

Tertio.

Vltimo.

162 *Respōdetur ad 1.* Hæc tamen ieiuia sunt pro stabilienda tam singulari doctrina, & potius concionatorem agentis, quam Theologorum fundatum, & solidum. Ad primum omissis interpretationibus, è proprio cerebro inuentis. Respondeo ex nullo ex testimonijs adductis, aliquid illis fauens deduci. Non ex primo: nam verba illa accipiunt de Christo ratione diuinitatis, Chrysostomus, Hieronymus, Hylarius, & Augustinus, in Cathena D. Thom. & ipse Angelicus Doctor in Matthæum cap. 11. vnde Verbum illud *tradita* explicat per originem, & generationem à Patre. Et in eodem sensu secundum testimonium interpretatus est D. Tho. super Matth. cap. 28. ex Hieronymo, illis verbis. *Potentia Dei nihil aliud est, quam omnipotentia, & hæc data non est Christo, quia non conuenit Christo secundum humanitatem. Vel si Christo data dicitur, non est, vt consequens gratiam vnionis, sed per ipsam gratiam vnionis; licet autem duplicentur, quæ gratiam vnionis sequuntur; non autem duplicantur, quæ insunt Christo gratia vnionis* vnde dico, subiungit Angelicus Doctor; *quod potentia est data, non quia alia potentia sit data, sed data est, secundum quod est vnita Verbo, vt filia Dei per naturam, sed Christo per gratiam vnionis.*

S. Tho.

163 Quod intelligendum est, quatenus ea, quæ ab æterno prædicabantur de Verbo Dei, vt subsistente in diuina natura, temporaliter prædicari cœperunt de ipso, quatenus per gratiam vnionis facta humanitati, in eadem subsistente, temporaliter prædicari cœperunt. Vel denique si de Christo ratione humanitatis accipiatur, vt etiam D. Thomas loco relato interpretatur, intelligendum est de potestate, vt significat quendam præsidentiæ honorem Christo, vt homini super creaturas concessum. Tertium etiam testimonium interpretatus est D. Thom. super Ioannem *cap. 13. lect. 2.* de Christo ratione diuinitatis. Dato tamen, quod testimonia allegata de Christo, vt homine, intelligantur ratione potestatis iudiciariæ, & quia Christo vt homini is omnia creatura est subiecta, neganda est minor argumenti facti; ex eo namque, quod Christus de nulla re in singulari à Deo accepisset consilium, sed tantum de eligendo, quod maluisset, magnum sequitur absurdum, nempè voluntatem Christi fuisse sibi supremam suæ perfectionis regulam, Deoque vt consulenti, nomine tantum, non re ipsa subiectam, quod asserendum non est.

S. Thom.

Ad secundum ex Anselmo respondeo, solum excludere à Christo debitum operandi ex coactione, aut timore pœnæ ortum; non autem debitum obligationis ex præcepto, aut ex consilio, eo quod debitum non coactè, sed spontaneè Christus impleret. Ad tertium, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: quia, vt rectè concluderetur, deberet Christo vt homini competere dominium propriarum actionum, non solum diuino dominio simile, sed cum illo identificatum, & dominio Dei non subiectum: nam Deum eligere quidquid velit, absque imperfectione morali competit ipsi, quia regulam superiorem, à qua possit discordare, non habet, quod Christo, vt homini, communicari non potest; ac per consequens, nec potest illi concedi, quod superioritatem illam consequitur. 164 *Ad secūdum ex Anselmo respondetur.*

Ad vltimum, nego maiorem: plena enim libertas, quæ potest inferiori competere, optimè in Christo saluatur absque efugio subordinationis ad Deum, vt consulentem, imo & præcipientem omnia. Et quidem testimonia Scripturæ vniuersalissima sunt; & tamen ab ea vniuersalitate, licuit Recentioribus excipere Passionem, & mortem Christi, quæ quia fuit Christo præcepta, non fuit omnino illius arbitrio commissa: cur ergo cætera vsque ad omnis consilij determinationem includunt? nisi quia etiam in Christi libertate statuenda, se arbitros volunt efficere: maneat ergo, Christum subiectum fuisse Dei præceptis, & consilijs & oppositum absque fundamento fundari. *Ad vltimum.*

§. VII.

Fundamenta contrariorum diluuntur.

AVctores, quos retulimus pro tertio, & quarto modo dicendi, vt probent Christum liberè postulasse præceptum, & ab eius libera voluntate in sui conseruatione dependentiam habuisse, arguunt in hunc modum primo: nam Christus liberè elegit vitam passibilem, & mortalem: ergo & liberè elicit præceptum sibi impositum moriendi. Consequentia videtur bona: si namque vita mortis præ vita gloriosa, & impassibili, fuit Christi liberæ electioni relicta; à fortiori idem asserendum videtur de præcepto moriendi. Antecedens autem ostenditur primo ex Paulo ad Hebræos 12. vbi potest recensitos *cap. præcedent.* PP. veteris testamenti, & in exemplum propositos, qui spe diuinarum promissionum confirmati, grauissimos pertulerunt labores, vt Hebræos excitaret ad currendum propositum sibi certamen, subdit cap. 12. *Aspicientes in Auctorem fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem.* Quorum verborum sensum non esse, quod Christus sustinuerit mortem sibi gaudio, & præmio proposito, sed optione sibi data eligendi gaudium, hoc est vitam immortalem, aut mortalem, & passibilem liberè hanc elegisse. 165 *Primum argumentum.* *Antecedens ostēditur primo.* *Ad Hebr. c. 12.*

Probant primo: nam relatis PP. veteris testamenti, qui repromissionum spe, tot sustinerunt labores, ad Christum aspicere non autem ad PP. monet: ergo aliquid altius in Christo imitandum proponit; at hoc nihil aliud esse potest, quam quod PP. spe gaudij repromissi, fuerint labores perpessi; Christus autem non ob gaudium sibi propositum in præmium, sed perfectissima charitate gaudium, mortali, & passibili vitæ posthabuisse: ergo sensus verborum Pauli non est gaudio sibi in præmium proposito, pro nobis pertulisse labores, sed optione sibi data, vitæ gloriosæ, & mortalis, liberè hanc elegisse. Secundo id probant ex fonte Græco, qui vbi nos legimus, *proposito sibi gaudio*, sic habet: *Pro proposito sibi gaudio*; sed illa particula *pro* permutationem vnius pro alio significat, ita vt pro vno ablato, alterum subrogetur loco illius, vt constat ex illis verbis Genes. 2. *Et repleuit carnem pro ea.* Et Psalm. 44. *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij*: Et Matthæi 2. *Archelaus regnauit pro Harode Patre suo*: & alibi passim: ergo sensus verborum Pauli est, Christum loco gaudij, quod liberè eligere poterat, acceptasse vitam mortalem, & labores elegisse; ac proinde liberè vitam mortalem, & passibilem elegit. 166 *Probatur 1. optionē fuisse datam Christo eligendi gaudij.* *Secundo prob. idē.* *Genes. c. 2. Psal. 44. Matt. c. 2.*

Secundo idem antecedens probant ex PP. Nazianzenus apud Æcumenium in Panoplia cap. 17. sic habet de Christo, *Cui, cum liberum fuisset, manere in propria gloria, & diuinitate, non solum exinaniuit semetipsum vsque ad formam serui, sed & crucem sustinuit, ignominia contempta.* Chrysostomus ad verba relata Pauli, de Christo loquens, sic habet: *Licebat illi nihil pati, si voluisset: non enim peccatum fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.* Ac tandem Anselmus lib. 1. cur Deus homo c. 19. propè initium, 167 *Antecedens prob. 2. ex PP.* *Anselm.*

de Christo hæc habet verba: *Ille vero sponte obtulit, quod nulla necessitate vnquam amissurus erat:* & rursus ad medium capitis, *quoniam suum erat, & pati, & non pati &c.* Ergo ex mente horum Patrum, Christus sponte vitam passibilem, & mortalem elegit.

Tertio ratione. Tertio ratione: Christus enim, etiam vt homo, erat Filius Dei naturalis, & proprius, ex quo illi vita immortalis naturalissimè conueniebat, & alias ad homines redimendos quiuis actus sufficiebat: ergo fuit conuenientissimum, vt non nisi petente, & enixè efflagitante, tantus labor illi imponeretur.

168 *Respondetur.* Respondeo, sensum verborum Pauli non sumendum ex cerebro Recentiorum, sed ex PP. venandum; illud autem *proposito sibi gaudio*, Glosa interlinealis de gaudio æternæ fælicitatis, ad quod per passionem itur, intelligit, & in eodem sensu Glosa Ordinaria ex Athanasio illud accidit, nec non D. Th. loco ex D. Paulo citato *lect.* 1. his verbis. *Proposito sibi gaudio æternæ vitæ pro præmio sustinuit mortem.* *Nec contra hoc vrget 1.* Nec obstant, quæ contra hanc communem interpretationem opponunt: non primum: nam licet Christus aspiciendus, imitandusque specialiter proponatur à Paulo, necessarium non est vt in mortis, laborumqne tolerantia præmium propositum non aspexerit, imo cum Paulus Hebræos hortari conetur ad tolerantiam passionum propter gaudium, quod operatur optimè exemplum posuit in Christo, qui licet confortatione, ex prœmij promissione, ad patiendum non indiguerit, vt nostræ fragilitati consuleret, & nobis daret exemplum, præmium in tolerantia mortis propositum habuit; vt autem specialiter imitãdus proponatur, sufficit specialiter laborũ ipsius Christi prę omnibus.

169 *Nec magis secundum.* Nec magis vrget secundum, tum quia vulgata lectio omnibus est præferenda, in qua prępositio *pro* non habetur. Tum etiam, quia illa præpositio absque vlla improprietate conuertitur in ly *propter*, qualiter accepta non per mutationem, vel vnius subrogationem pro alio sed laborum præmium designat. Secundo explicari potest de gaudio temporalis regni à turbis oblati Christo, cum post celebre miraculum saturationis tot hominum, ipsum Regem facere voluerunt, sic explicat Glossa Ordinaria ex Athanasio, illis verbis: *Vel proposito sibi gaudio temporalis regni, quia voluerunt eum turba rapere, vt facerent Regem, quod noluit, quia erat via humilitatis:* cui interpretationi etiam Angelicus Doctor acquiescit loco vbi nuper his verbis: *Istud autem gaudium fuit istud gaudium terrenum quo à turba quærebatur, vt facerent eum Regem, quod ipse contempsit, fugiendo in montem:* de quo gaudio verum est, fuisse humilitati, dolori, & passioni mortis posthabitum, & à Christo in passionem commutatum, & de illo, verum habet præpositio *pro* ex fonte Græco in sensu subrogatiuo; cæterum ex illis verbis sic sumptis nullatenus potest colligi, fuisse optionem Christo datam inter vitam mortalem, & immortalem.

170 *Ad secũdam probationem ex PP. Respondetur.* Ad secundam probationem ex PP. respondetur, Nazianzenum, de Christo non vt homine, sed vt Deo fuisse loquutum quod patet: nam Christo, vt homini, esto voluntaria esse potuit mortalitas, aut passibilitas, ipsa tamen Incarnatio exinanitionis nomine significata, voluntaria esse non poterit, vt omnibus est manifestum; Nazianzenus autem Christo voluntariam asserit substantiam Incarnationis: non ergo loquitur de Christo in quantum homine, sed ratione diuinitatis. Chrisostomus autem Verbo *licebat* non facultatem non moriendi ex omni capite expeditam significat, sed solum quoad causas moriendi, ac si apertius diceret Chrysostomus, etsi Christus à Patre fuerit deputatus ad mortem, & in carne mortali decretus, hoc tamen non fuit occasionatum ex ipso, quia peccatum facere non poterat, ex quo mors traxit originem, sed ex nostris demeritis occasionem dessumpsit. Et ex his interpretationem accipiunt priora verba Anselmi, cum docet, *sponte obtulisse, quod nulla necessitate vnquam amissurus erat;* excludit enim non necessitatem ratione præcepti Patris, quæ cum libertatem compatitur, sed tantum necessitatem, quæ ex ipso originem traheret; hanc enim Christus non habuit, imò nec habere poterat, vtpote cum peccare non posset. Posteriora autem verba solum indicant libertatem in patiendo, quam cum præcepto, nec libere postulato, nec conseruato componi, constat ex dictis, & ex dicendis amplius constabit.

171 *Ad vltimam probationem à ratione respondetur.* Ad vltimam probationem ex ratione petitam, concesso antecedenti, quantum ad vtramqne partem, nego consequentiam; sicut enim quamuis Christus quodlibet actu libero poterat nedum sufficienter, verum etiam superabundanter humanum genus redimere, nihilominus in sententia Recentiorum conuenientissimũ fuit, vt mortalem, & laboriosam vitam eligeret: ita, ratione illa non obstante conuenientissimum fuit, vt Deus non expectato eius consensu, ipsum in mortali, & laboriosa vita producendum ad homines redimendos decerneret. Et quidem, cum primum Incarnationis decretum ex motiuo redimendi hominem à peccatis processerit, fueritque de Christo in carne passibili, vt ex D. Thoma, & frequentiori sententia docuimus *tomo* 1. *de Incarnatione disp.* 8. non potuit mortalitas aut corporis passibilitas oriri ex libera Christi electione.

172 *Secundũ argumentum.* Secundo, vt probent liberè à Patre postulasse præceptum moriendi, sic arguunt, ex *Paulo ad Hebræos*, illi verbis: *Ideo ingrediens mundum dixit, hostiam, & oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi. Tunc dixi, ecce venio, in capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei:* quibus verbis denotari liberam præcepti postulationem, sibi persuadent primo; quia non dicit Christus holocaustum non postulasti ab eis, & postulasti à me; nec item dicit, hostias illas in lege præceptas non adamasti; præceptum autem imposuisti mihi, *sed corpus aptasti mihi*, scilicet, idoneum, vt eius oblatione tuas offensas compensarem; & statim subiunxit: *Tunc dixi, ecce vnio:* ergo in illo tunc formationis corporis apti ad patiendum non expectato præcepto, Christus se obtulit morti, & præceptum petijt à Patre.

Hæc tamen, & alia quæ suo arbitratu interpretantur, vt inferant liberam præcepti postulationem, nullius roboris sunt, & absque fundamento explicantur; Christus enim statim post verba relata subiunxit: *In capite libri scriptum est de me, vt facerent voluntatem tuam, Deus meus volui:* vnde illud, *ecce venio*, coniungendum est cum illo, *vt facerem voluntatem tuam:* ergo iam voluntas Patris de morte subeunda supponebatur, non simplex, sed præceptiua, atque adeo ex illis verbis, neutiquam colligi potest libera Christi postulatio præcepti sibi imponendi. Nec id sequitur ex eo, quod in *tunc* Incarnationis hæc dixerit, nisi velimus, ex coexistentia pro instanti, inferre prioritatem naturæ: fuerunt ergo in eodem Incarnationis instanti, & in Patre voluntas præcipiendi, & obediendi voluntas in Christo; non tamen hæc, illam præcessit, sed è conuerso. 173 *Respondetur.*

Næc amplius præmunt verba illa Isaiæ 6. *Quem mittam? Et quis ibit nobis?* Ad quas interrogationes respondens nomine Christi Propheta, *ecce ego*, idest, ecce ego libenter id negotij suscipiam, *mitte me*, quasi dicat, iube me id præstare præceptum de præstando impone. Quæ interpretatio, qua facilitate ab ipsis præstatur, eadem à nobis reijcitur, & quidem cum illis verbis Incarnatio Verbi adumbretur, si quid ex illis colligitur, etsi carnis susceptionem fuisse Christo vt homini voluntariam, & à Patre liberè postulatam, nullus potest asserere: veritas ergo in illis verbis contenta est secundam Trinitatis personam voluntariè carnem suscepisse pro humani generis redemptione. 174 *Nec præmũt verba Isaiæ. Reijcitur aduersariorũ interpretatio.*

Tertio arguunt ex Matth. *cap.* 26. illis verbis: *An putas, quia non possum rogare Patrem, & exhibebit mihi modo, plusquam duodecim legiones Angelorum?* Ex quibus manifestè colligitur, Christum habuisse potentiam vitandi mortem, si vellet; at non poterat illam vitare nisi petendo præcepti dispensationem: ergo hanc facultatem habebat, & consequenter præcepti conseruatio ab illius libera voluntate pendebat. Quod amplius confimant ex Ioannis *cap.* 10. illis verbis: *Nemo tollit animam meam à me, sed ego pono eam, à me ipso potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam: hoc mandatum accepi à Patre meo*, vbi ponderandum est, mandatum à Patre impositum, coniungi à Christo cum libera facultate ponendi, aut nnn ponendi animam: ergo adhuc, illo supposito, poterat Christus non mori; at non poterat, non mori, negatione mortis componenda cum suppositione præcepti; alias esset potens peccare ergo potuit non mori, petendo dispensationem pręcepti, & ablata illius obligatione. 175 *Tertium argumentũ Matth. 26.* *Confirmans primo Ioan. c. 10.*

Et confirmari potest secundo: si namque præcepto imposito, non potuisset Christus se eximere ab eius obligatione, petendo dispensationem præcepti, falso dixisset, neminem ab ipso tollere animam, sed libere illam ponere, cum Pater præceptum irreuocabile imponens, animam à Christo auferret; hoc asserendum non est: ergo nec quod præceptum irreuocabile fuerit, mediante dispensatione, quam Christus petere poterat. Tertio confirmari potest ex illis verbis Chrysostomi, *licebat ipsi, nihil pati, si voluisset:* quæ verificari nequeunt, negatione mortis coniuncta cum suppositione præcepti: ergo præcepto sublato; ac per consequens liberum fuit Christo, à se excutere illius obligationem, petendo dispensationem, aut commutationem præcepti. 176 *Cõfirmari potest 2.* *Tertio Chrys.*

Respondeo, ex verbis Matth. tantum colligi, potentiam consequentem vitandi mortem pro tunc, vel potentiam antecedentem vitandi mortem absolutè; non autem quod Christus habuerit potentiam consequentem, supposito Patris præcepro vitandi absolutè mortem; nec amplius ad intentum Christi requiritur, quod erat monendi Petrum se hominum auxilio non indigere, cum posset rogare Patrem, & in illius auxilium tot Angelorum millia exhiberet; vt autem hoc intentum consequatur, sufficit facultas consequens vitandi mortem pro tunc, mediante auxilio Angelorum, & facultas antecedens illam absolutè vitandi nam eo ipso, quod hanc secundam facultatem haberet, Petri auxilio non indigebat. Ad primam confirmationem dicatur, verbi Ioannis, solum innui, Christum non violenter mori, quod indicant illa verba: *Nemo tollit eam à me*, per violentiam, scilicet, vt explicat D. Tho. ad quod sufficit potẽtia antecedens ad non sustinenda mortem, nec obstat impotentia consequens ex præcepto Patris orta præceptum namque moriendi, etsi infallibiliter inferat mortem sustinendam à Christo, violentiam tamen non causat, sed potius libertatem in moriendo, vt superius arguebamus. 177 *Respõdeo.* *Ad primam confirmationem.*

Ad secundam, nego maiorem; nec verba illa: *Nemo tollit eam à me*, excludunt pręceptum mortis, quod violentiam in moriendo 178 *Ad secũdam.*

non

non causat, nec excludit homines, vt mortem causantes, sed tantum violentiam Christi in moriendo, vt ex D. Thomam diximus. Ad tertiam, respondeo primo, verbum *Licet* sumi à Chrysost. pro eodem, ac verbum *Potest*; Christus autem poterat vitare mortem, potentia non consequente, sed tantum antecedente. Vel secundo respondetur; licuisse Christo nihil pati, si voluisset, quantum est ad causam mortis, hoc est, in se causam mortis, quod peccatum est, non habuisse, non autem licuisse Christo absolutè, attento Patris præcepto, orto ex hominum peccatis. Vel tertio, loqui Chrysostomum de Christo, quatenus Deo; sic autem certissimum est, licuisse nihil pati, si voluisset, quia vt Deus nulli legi erat subiectus.

Ad tertiā resp. tripliciter.

§. VIII.

Traditur verior modus dicendi, & obiectionibus in contrarium occurritur.

179 *Vera solutio rationis dubitandi.* Relictis igitur, & reiectis his modis conciliandi libertatem Christi cum illius impeccabilitate in operibus præceptis; ad rationem dubitandi initio dubij præpositam, respondeo concesso antecedenti, negando cõsequentiam: ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: ad cuius probationem, nego maiorem: ad illius probationem, concesso antecedenti, distingno consequens: posse non obedire priuatiuè, & in sensu composito, est posse peccare, concedo consequentiam: posse non obedire negatiuè tantum, & in sensu diuiso, est posse peccare, nego consequentiam. Nec valet ab actu ad potentiam, quia negatio obedientiæ, vt existens, non est pura negatio, sed priuatio, & ponitur, & componitur cum præcepto, eo quod, vt existens, non potest ab vllo accidenti præscindere, quorum vnum est actualis cum præcepto coniunctio, & ratio priuationis; potentia autem tendit in illam in sensu diuiso, & prout negatio est: vnde in ista consequentia: *Non obedire de facto, est de facto peccare; potuit non obedire: ergo potuit peccare*; arguitur ab vna de sensu composito, & alia de sensu diuiso ad aliam in sensu composito, & arguitur à non restricto ad restrictum, variaturque appellatio: infertur namque ex eo quod possit ponere negationem sub ratione negationis, posse illam ponere sub concepta priuationis, in qua prout sic peccatum omissionis consistit. Sicuti in hac: *Supposita Dei scientia de dilectione futura, negatio dilectionis existens, est falsificatio scientia diuina; potest homo ponere negationem amoris: ergo potest falsificare scientiam Dei*; similis defectus committitur; & consequens non infertur: nam maior, & minor sunt veræ; consequens autem est falsum: quia ex eo quod homo possit in negationem amoris secundum se, & in sensu diuiso, infertur, posse in illam, vt cum diuina scientia coniunctam; & similiter in hac: *In instanti, in quo est amor, si ponatur odium, coniunguntur odium, & amor, sed homo in instanti amoris potest in odium: ergo potest odium, & amorem coniungere*; variatur enim appellatio, quia in minori fit sensus diuisus, scilicet, posse ad odium secundum se, quod est verum; in consequenti autem sensus compositus, idest, posse odium cum amore coniungere; id ipsum in nostro casu contingit; & ideò consequentia non tenet.

Instat consequētia arg. à non restricto ad restrictū.

180 *Instatur primo.*

Secundo.

181 *Tertio.* Et eodem defectu laborat hæc consequentia: *Actualis negatio obedientiæ, præsupposito præcepto, est actualis transgressio præcepti: ergo possibilis negatio obedientiæ, præsupposito præcepto, est possibilis transgressio præcepti*. Quod enim præstat actu negatio, vt de facto existens, præstat possibiliter negatio, vt possibilis, quæ consequentia eadem est cum præcedenti, & solum distinguuntur penes actiuam, & passiuam, & tamen solet aliquos halucinare, & respondendum est, concesso antecedenti, negando consequentiam: quia in antecedenti fit sensus compositus, & sumitur negatio obedientiæ in sensu diuiso, & vt pura negatio, qualiter est terminus potentiæ antecedentis: vnde, etsi vt actus existens sit transgressio præcepti, vt existens possibiliter, non est possibilis transgressio præcepti, quia non sumitur eodem modo, vt possibilis, ac sumitur vt exiitens de facto; & ideo, vt possibilis non præstat possibiliter, quod vt existens actu præstat; vt enim hoc verum esset deberet eodem modo accipi vt possibilis, atque accipitur vt existens. Vel potest, antecedenti concesso, consequens claritatis gratia distingui: negatio obedientiæ, vt possibilis in sensu composito, & per modum priuationis, est possibilis transgressio præcepti concedo consequentiam: vt possibilis in sensu diuiso, & per modum puræ negationis est possibilis transgressio præcepti nego consequentiam.

182 *Aliter potest cõsequens distingui.* Vel aliter potest consequens distingui: ergo negatio obedientiæ, vt possibilis, præsupposito præcepto, possibilitate terminante potentiam antecedentem, est possibilis transgressio præcepti, nego consequentiam: vt possibilis possibilitate terminante potentiam consequentem, concedo consequentiam, & ratio distinctionis est: nam potentia consequens dicitur, quę aliquando est ad actum reducenda, & cui ex nullo capite repugnat cum actu coniungi: vnde cum perfectè, & completè practica sit, à nullo prędicato, etiam accidentali in suis extremis pręscindit; potentia autem antecedens est, quę ad actum reducenda non est, & cui ex aliqua suppositione repugnat cum actu coniungi, tenditque ad actum, vel negationem actus secundum se, pręscindendo ab aliquibus de facto illis coniungendis, quatenus in re ponendis, quia completè, & perfectè practica potentia non est: cum ergo pręsupposito pręcepto, negationi, v. g. moriendi sit annexa ex accidenti ratio priuationis moralis, coniunctionisque eum pręcepto; fit, quod potentia consequens ad illam, sit potentia ad illius cum pręcepto coniunctionem, & sit potentia ad peccandum, & quod negatio mortis, vt possibilis possibilitate passiua terminante habitudinem potentię consequentis, sit possibilis transgressio pręcepti; potentia autem antecedens cum pręcisiua sit ab illis, quę ex accidenti coniuncta inueniuntur cum actu, vel cum eius negatione, tendit in negationem moriendi acceptam secundum se, non vt coniungendam cum pręcepto, qua ratione non priuatio, sed pura negatio est, ideoque potentia antecedens ad negationem mortis, etiam pręcepto supposito non est potentia ad peccandum, nec negatio mortis possibilis possibilitate passiua terminante habitudinem potentię antecedentis, est possibilis transgressio pręcepti.

183 *Hic modus dicēdi est omnibus anteponendus. Medin. Bannez. Zumel. Vincent. Aluar. Prob. 1. Secundo.* Hunc modum dicendi his, aut illis terminis explicatum, conciliandique libertatem Christi Domini cum illius impeccabilitate in operibus pręceptis communiter amplectuntur Thomistę. Ita Medina *in præsenti art. 4. dub. 1. ad 1. & infra q. 47. art. 2. ad 5. arg.* Bannez *1. p. q. 19. art. 10. dub. 1. corollar. vlt.* Zumel *q. 22. art. 4. disp. vnic. dub. 2.* Vincent in *relect. de Gratia Christi q. 5. pag. 430.* Aluarez *in præsenti disp. 46. nu. 18.* Quos alij Recentiores sequuntur. Estque alijs pręferendum, pręterquam quod constat ex disputationis decursu, probo primo: quia iuxta hunc modum dicendi, omnia testimonia Scripturę, tam exprimentia pręceptum, quam meritum obedientię, & mortis significantia, plenaque, & perfecta subiectio ad Patrem saluantur, quę in alijs modis dicendi non componi ex dictis constat: ergo modus iste dicendi alijs est anteferendus. Secundo: quia ad componendam libertatem Christi Domini, cum necessaria conformitate ad maius beneplacitum Dei, & consilia diuina, necessariò est recurrendum ad sensum compositum, & diuisum, ad potentiam antecedentem, & consequentem, cum ex vna parte nequeat consilium negari, vt negauit prima sententia pręceptum, nec ad circunstantias non cadentes sub consilio recurri; cum eo ipso, quod sint bonitatem actus augentes, sub consilio sit, iuxta illas operari, nec ad liberam acceptationem, aut conseruationem consilij, vt §. 5. ostendimus: ergo etiam libertas Christi componenda est cum pręcepto, iuxta istum modum dicendi. Denique: nam modus iste consonat cum alio conciliandi libertatem cum efficacia gratię, & prędestinationis diuinę, quem omnibus prȩferendum esse. *Tract. de Prædestinatione 1. p. q. 23. art. 6. dub. 1.* fusè ostendimus.

Tertio.

184 *Primo argumenta contra hunc modū dicendi.* Sed contra hanc resolutionem plura extant argumenta. Primo arguitur: potentia ad non moriendum sub conditione, quod anferatur pręceptum, non sufficit ad saluandam libertatem in moriendo; sed potentia Christi ad non moriendum, solum est sub conditione, quod auferatur pręceptum: ergo non saluat libertatem Christi in moriendo. Minor constat: nam potentia ista non moriendi est ad negationem mortis diuisiuè à pręcepto: ergo est ad negationem mortis sub conditione, quod pręceptum auferatur. Maior autem nota est nam beati habent potentiam ad Deum diligendum sub conditione ablationis visionis; & tamen non sunt liberi in prędicta dilectione: ergo potentia ad non moriendum sub conditione ablationis pręcepti moriendi, non sufficit ad saluandam libertatem in moriendo.

185 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo maiorem: si ablatio pręcepti est conditio desiderata ad posse non mori, concedo maiorem si non requiratur vt conditio ad posse non mori, sed solum ad de facto non moriendum, nego maiorem, & distinguo minorem: ablatione præcepti requisita ad posse non mori, nego minorem: ad de facto non mori, concedo minorem, & nego consequentiam. Nec oppositum conuincit probatio: nam in beatis ablatio visionis est conditio requisita, non solum ad actu non diligendum, sed etiam ad posse non diligere Deum: vnde de facto non habent potentiam proximam ad negationem dilectionis, sed haberent, si ab illis visio Dei separaretur: non sic in nostro casu; coniungimus enim cum actuali existentia pręcepti moriendi in Christo potentiam per modum actus primi expeditam ad volendam negationem mortis, etsi ipsam negationem cum pręcepto non coniungamus: vnde ablatio pręcepti non est conditio desiderata ad posse Christum non mori. Quod quidam, non penetrantes sensum compositum, & diuisum Thomistarum falsò intellexerunt, sed tantum est conditio desiderata ad actualem mortis negationem.

186 *Dices.* Sed dices: ideò ablatio visionis beatificæ est conditio requisita, non solum ad actu non diligendum, sed etiam ad posse non diligere Deum, quia impedit potentiam non diligendi; sed etiam præceptum impedit potentiam ad non moriendum: ergo illius ablatio est conditio desiderata, non solum ad de facto non moriendum, sed etiam ad posse non mori.

Res-

Respondeo. Respondeo, distinguendo maiorem: quia impedit impedimento actus primi, concedo maiorem: impedimeoto solum ad actum secundum, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam præceptum, etsi impediat, impedimeoto ad de facto non moriendum, infallibiliter inferendo voluntatem moriendi, non tameo impedimento actus primi, & auferente expeditionem potentiæ, cuius discriminis ratio ex dicendis *infra* constabit.

187 *Secundo arg.* Secundo arguitur; supposito præcepto moriendi, non manet Christo possibilis negatio mortis, etiam in seosu diuiso: ergo non manet libertas moriendi in Christo. Probatur antecedens: ideò est impossibilis Christo negatio mortis in seosu composito, quia non potest illam componere cum præcepto, sed nec potest illam à præcepto, diuidere: ergo oon est ipsi in sensu diuiso possibilis. Patet minor; posse vnum diuidere ab alio, est posse vnum ponere, & aliud auferre; sed Christus non potest à se præceptum auferre: ergo non potest negationem mortis à præcepto diuidere. *Augetur difficultas.* Et augetur difficultas: supposito præcepto moriendi, non est possibilis omissio mortis, nisi vel vt coniungenda cum præcepto, vel vt coniungenda cum negatione præcepti; sed nullo ex his modis remanet in Christo potentia ad prædictam negationem: ergo nec manet in moriendo libertas. Minor pro prima parte supponitur; aliàs posset Christus peccare. Pro secunda probatur: posse coniungere negationem mortis cum negatione præcepti, est posse vtrumque componere, & posse vtrumque componere, est posse ponere vtrumque; sed in Christo non est potentia ad poneodam negationem præcepti: ergo nec est potentia ad coniungendam negationem mortis cum negatione præcepti.

188 *Respondetur.* Respondeo, negando antecedens: ad illius probationem, concessa maiori, & minori, distinguo consequens: non est possibilis negatio mortis in sensu diuiso diuisione accepta positiuè, concedo consequentiam: accepta non positiuè, sed præcisiuè, nego consequentiam. Itaque diuisio positiua oegationis moriendi à præcepto, petit ablationem præcepti & potentia ad illam sic sumptam, petit potentiam ablatiuam præcepti; non autem est hic sensus diuisus, in quo nos constituimus poteotiam in Christo ad negationem mortis, præsupposito præcepto, sed diuisio sumitur præcisiuè, idest, potentia ad negationem mortis præcisiuè à præcepto existente, & ad illam secundum se, ad quem modum diuisionis, seu potentiæ ad negatiooem in sensu diuiso, noo exigitur potentia ad ablationem præcepti, ad illud, scilicet, à se abijciendam. *Ad confirmationem.* Et ex his ad confirmationem, nego maiorem: nam coniunctio cum præcepto, vel cum negatione præcepti, est quoddam accidens omissionis moriendi: vnde vltra illas considerationes possibilitatis omissioois, est alia, nempè, illius secundum se præcisiuè ab his accidentibus, & ad illam, vt sic sumptam, manet in Christo potentia, etiam præcepto supposito, & hæc poteotia est sufficiens ad saluandum libertatem in voluntate moriendi.

189 *Dices.* Sed dices, ad id, quod implicat contradictionem, non est dabilis potentia; sed supposito præcepto moriendi, implicat negatio mortis, nisi vel vt coniungenda cum præcepto, vel cum negatione præcepti: ergo præcepto supposito non est dabilis in Christo potentia ad illam, nisi aliquo ex modis prædictis. *Confirmatur.* Et confirmabis; implicat potentia ad actum, vel ad negationem actus, absque facultate ad omne essentialiter exactum ad illorum existentiam; sed supposito præcepto moriendi, ad existeotiam negationis mortis in Christo essentialiter requiritur oegatio existentiæ præcepti: ergo præcepto supposito noo est dabilis potentia ad prædictam negationem, absque potentia actiua ad negationem præcepti.

Respondetur. Respondeo, distinguendo maiorem: ad id, quod implicat contradictionem ex terminis, concedo maiorem: ad id, quod implicat ex suppositione aliqua subdistinguo maiorem: non est dabilis potentia coosequens, concedo maiorem: potentia antecedeos, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, distinguo consequens: potentia antecedens, nego consequentiam: potentia consequens, coocedo consequentiam: nam implicatio existentiæ omissionis mortis, nisi coniunctiuè ad præceptum, vel ad eius remotionem, non est ex intraneis omissionis moriendi, sed ex aliquo accidenti, nempè, ex suppositione præcepti; & ideò terminare potest habitudinem potentiæ antecedentis, quæ præcisiua est ab his, quæ ex accidenti conueoiuot; non autem habitudinem potentiæ consequentis, quæ nec ab accidentibus potest præscindere.

190 *Ad confirmationem.* Et ex his ad confirmationem, distinguo maiorem: absque facultate ad omoe exactum ad illorum existentiam ab intrinseco, & per se, transeat maior: si exactum sit, non per se, sed ex aliqua suppositiooe subdistinguo maiorem: potentia consequens, concedo maiorem: potentia antecedens, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, distinguo consequens: potentia antecedens, nego consequentiam: potentia consequens, concedo consequentiam: nam quod omissio moriendi oequeat existere in Christo, nisi remoto præcepto, oon nascitur ex intraneis, essentialibusque ipsi omissioni, sed tantum ex suppositione præcepti, & Christi impeccabilitatis; licet autem demus, quod potentia consequens, quæ est vndequaque completa, & ad actum reducenda, petat facultatem ad omne requisitum ad terminum suæ efficacię, potentia verò aotecedens, quæ est potentia non vndequaque completa, oec ex omni parte expedita, noo petit facultatem ad omne requisitum ad actum, vel ad negatiooem actus, sed summum ad requisita esseotialia, & ab intrinseco illorum; & ideò etsi requiratur ad existentiam omissionis moriendi, quod præceptum remoueatur, potest nihilominus dari potentia, non consequens, sed antecedens in Christo, etiam præcepto supposito, ad prædictam omissionem, absque potentia ad remotionem præcepti.

Tertio arguitur, & impugnatur solutio; Christus supposito pręcepto moriendi, est impoteos, non mori impotentia antecedenti: ergo oon poterit non mori, etiam in sensu diuiso, nec potentia antecedenti; & consequenter non liberè, sed necessariò mortem sustinuit. Consequentia est euidens; non enim stant simul respectu eiusdem, potentia antecedens, & impotentia antecedens: ergo si supposito præcepto moriendi, fuit impotens non mori impotentia antecedeoti, non fuit potens poteotia antecedenti non mori, nec ad negationem mortis sumptam negatiuè, & in sensu diuiso. Antecedens autem probatur; Christus enim erat impoteos impotentia antecedenti ad peccandum: ergo supposito præcepto moriendi, mansit impotens ad oon moriendum impotentia antecedenti. Probatur consequentia primo: nam supposito præcepto moriendi, non mori redditum fuit obiectiuè peccaminosum: ergo si erat impotens ad peccatum impotentia antecedenti supposito præcepto moriendi, fuit redditus impotens impotentia antecedeoti ad non mori. Secundo: nam impotens impotentia antecedenti ad effectum per accideos, est etiam per accidens impotens impotentia antecedenti ad effectum per se cooiunctum cum effectu per accidens; sed, supposito pręcepto moriendi, est coniuncta negationi mortis ratio peccati, ad quam Christus erat impotens impotentia antecedenti: ergo supposito pręcepto moriendi fuit Christus redditus, saltim per accidens impotens impotentia aotecedenti ad effectum per se, nempè, ad negationem mortis. 191 *Arg. tertio.* *Consequentia probatur 1.* *Secundo.*

Tertio, nam impotens ad peccaodum impotentia antecedenti, est oecessitatus necessitate antecedenti adimplendum præceptum; sed pręceptum moriendi adimpletur sustineodo mortem: ergo Christus impotens impotentia antecedenti ad peccandum, fuit necessitatus necessitate antecedenti ad moriendum; & consequenter impotens ad oon moriendum impotentia aotecedenti. Denique eadem consequentia probatur: nam impotentis antecedens ad peccandum, & transgrediendum præceptum affirmatiuum, est oecessitas antecedens ad non transgrediendum illud; sed præceptum affirmatiuum violatur per omissionem: ergo impotentia antecedens ad transgrediendum pręceptum affirmatiuum, est necessitas aotecedens ad noo omittendum; & consequenter si Christus fuit impotens impotentia antecedenti ad peccandum, fuit necessitatus necessitate antecedenti, supposito pręcepto moriendi, ad non omittendam mortem: ex quo vlterius sequitur, fuisse impotentem impotentia antecedenti ad noo moriendum. 192 *Tertio.* *Vltimo.*

Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, concesso antecedenti, nego coosequentiam. Ad primam consequentię probationem, distinguo antecedens: fuit redditum non mori peccaminosum, per se, & essentialiter, nego antecedens: accidentaliter, concedo antecedens, & distinguo consequeos: fuit redditus impotens impotentia aotecedenti ad non mori, vt coniuoctum cum accidenti peccati, concedo consequentiam: ad non mori secundum suam essentiam qualiter negatio est, nego consequentiam. Cum enim negatio mortis ratione pręcepti non sit reddita priuatio, nec peccaminosa essentialiter, sed remanserit cum essentia negationis, & priuatio acciteotaliter, manet in Christo potentia, quam antea habebat ad prędictam negationem sub conceptu negationis, quę est potentia antecedens pręcisiuè ab accidenti culpę, & priuationis moralis per accidens illi ratiooe pręcepti anoexę, etsi impotens semper sit ad prędictam negationem, vt coniunctam cum ratione priuationis, & cum ratione peccati. *Respondetur.* *Ad 1. consequentiæ probationem.*

Ad secundam probationem, distinguo maiorem: est impotens ad effectum per se, vt cooiunctum cum effectu per accidens, concedo maiorem: ad effectum per se pręcisiuè à coniunctione cum effectu per accidens, nego maiorem, & concessa minori, distinguo consequens: fuit redditus Christus impotens impotentia antecedenti ad effectum per se, nempè, ad negationem mortis, vt coniunctam cum ratione peccati, quę est effectus per accidens, concedo consequentiam: ad negationem mortis pręcisiuè ab ista coniunctione, nego consequentiam. Ad tertiam probatiooem, nec maiorem; impletioni enim pręcepti duplex extremum supponitur, nempè, non adimpletio sumpta priuatiuè, & non adimpletio sumpta negatiuè: vnde vt impotens antecedenter ad peccandum, esset etiam antecedenter necessitatus ad pręceptum adimplendum, oportebat, vt ad vtrumque extremum, nempè, priuatiuum, & negatiuum, impotens esset impotentia antecedenti; ex impotentia autem antecedenti ad peccandum solum infertur impotentia antecedens ad extremum priuatiuum, quod prout sic peccatum est: non autem ad negatiuum, in quo negatiuè 193 *Ad secundam.* *Ad tertiam.*

tiuè

tiuè sumpto, ratio peccati non est; ac per consequens ex impotentia antecedenti ad peccandum, non colligitur necessitat antecedens ad præceptum positiuum adimplendum, nec in re nostra ex impotentia Christi antecedenti ad peccandum, colligitur, supposito præcepto moriendi, necessitas antecedens ad hoc adimplendum præceptum, nec ad mortem sustinendam.

194 *Ad vltimam.* Et ex his ad vltimam probationem consequentiæ, concessa maiori, distinguo minorem: violatur per omissionem sub conceptu priuationis, & consideratam, vt compositam cum præcepto, concedo minorem per omissionem sub conceptu negationis, & consideratam, vt diuisam, aut præcisam à præcepto, nego minorem, & distinguo consequens: est necessitatus ad non omittendum priuatiuè, & compositiuè ad præceptum, concedo consequentiam: negatiuè, & præcisiuè à præcepto, nego consequentiam: ex quo solum sequitur, Christum necessitatum fuisse necessitate antecedenti ad non omittendam mortem, omissione sumpta priuatiuè, & vt compositam cum præcepto; non autem, quod fuerit necessitatus necessitate antecedenti ad non omittendam mortem omissione sumpta negatiuè, & præcisiuè à præcepto: ac per consequens, etsi fuerit impotens impotentia antecedenti ad non moriendum, sumpto non mori priuatiuè, & compositiuè cum præcepto, erat tamen potens potentia antecedenti sumpto non mori negatiuè, & præcisiuè à præcepto.

195 *Si opponas.* Si opponas, supposito præcepto moriendi, non datur medium inter negationem mortis sumptam priuatiuè, & præcepti adimpletionem: ergo si hoc præcepto supposito, mansit Christus necessitatus necessitate antecedenti ad non omittendam mortem, non mori sumpto priuatiuè, mansit necessitatus necessitate antecedenti ad præcepti adimpletionem; ac per consequens ad moriendum; consequentia est bona; & antecedens probatur: supposito præcepto moriendi, negatio mortis nequit esse pura negatio, sed necessario est carentia alicuius debiti, nempè, mortis debitæ ratione præcepti: ergo supposito præcepto moriendi, non datur medium inter non mori sumptum priuatiuè, & præcepti adimpletionem.

196 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo antecedens: non datur medium vt de facto existens, & possibiliter potentia consequenti, concedo antecedens: non datur medium possibiliter potentia antecedenti, nego antecedens, & consequentiam: nam licet supposito præcepto moriendi, eo ipso, quod negatio mortis poneretur in re, esset priuatio, vtpote carentia formæ debitæ ex præcepto, & consequenter in ordine ad existendum de facto, non detur medium inter negationem mortis sumptam priuatiuè, & præcepti adimpletionem; nec similiter sit dabile hoc medium per respectum ad potentiam consequentem, quæ à nullo rei accidenti valet præscindere quia tamen semper negatio mortis manet cum essentia negationis, & accidentaliter solum fit priuatio; & aliàs potentia, quæ solum est antecedens, præcisiua est ab his, quæ ex accidenti sui termino conueniunt; fit consequens, quod respectu potentiæ antecedentis medium detur, nempè, negatio mortis sumpta secundum essentiam negationis, & vt possibilia possibilitate antecedenti; ac proinde quod manserit in Christo potentia antecedens ad negationem mortis sic sumptam, cum quo, etsi compatiatur necessitas consequens ad moriendum, & ad adimplendum præceptum; non tamen componitur necessitas antecedens ad hæc, quia necessitas antecedens ad præcepti adimpletionem petit impotentiam antecedentem, non solum ad extremum priuatiuum, sed etiam ad negatiuum, vt superius dicebamus, & est per se manifestum.

197 *Quarto arg.* Quarto arguitur, & impugnantur prædicta: necessitas moriendi ex præcepto, est in Christo necessitas antecedens: ergo præcepto supposito, mansit in illa potentia antecedens ad mortem non sustinendam. Consequentia ex dictis constat. Antecedens autem ostenditur primo ex Anselmo lib. de concordia præscientię, prędestinationis, & gratię, cum libero arbitrio cap. 1. illis verbis: *Antecedens ostēditur primo S. Ansel.* *Cum dico si præscitur aliquid, necessè est illud esse futurum, idem est, ac si dicam, si erit, necessitate erit; sed hæc necessitas non cogit, aut prohibet aliquid esse, aut non esse; ideo enim, quia ponuntur res, esse dicuntur, ex necessitate esse, aut quia ponuntur non esse, affirmatur, non esse ex necessitate, non quia necessitas, aut prohibeat, rem esse, aut non esse: nam cum dico, si erit ex necessitate erit, hic sequitur necessitas, quæ rei positionem non præcedit, idem valet, si sic pronuntietur, quod erit ex necessitate erit, non enim aliud significat, sic necessitas, nisi quod erit non poterit simul non esse.* Hęc Anselmus; ex quibus apertè constat, solum necessitatem, quę rei positionem consequitur, antecedentem non esse; at necessitas orta ex pręcepto non consequitur actum acceptandi pręceptum; ergo hunc actum pręcedit; & consequenter est non consequens, sed antecedens necessitas.

198 *Secundo.* Secundo probatur: nam ex vi pręcepti necessariò sequitur actus adimplens pręceptum in voluntate impeccabili; sed necessitas hęc non consequitur ad actum, sed illius positionem antecedit: ergo est necessitas antecedens. Tertio, & vrgentius probatur: *Tertio.* necessitas namque orta ex aliquo se tenente ex parte actus primi non est consequens, sed antecedens; at præceptum se tenet ex parte actus primi in ordine ad actum obedientiæ: ergo necessitas orta ex præcepto non est consequens, sed antecedens. Minor constat; obiectum enim vt cognitum ad actum voluntatis ex parte actus primi concurrit; sed obiectum obedientiæ est præceptum superioris, sine quo obedientia non saluatur, vt contra Lorcam docuimus: ergo præceptum vt cognitum se tenet ex parte actus primi respectum actus obedientiæ. Maior autem sic ostenditur: etenim necessitas ex visione beatifica non alia de causa antecedens est, & libertatem non patitur in actu dilectionis beatificæ, nisi quia ex parte actu primi ad prædictum actum concurrit; & è contra: ideò in sententia Thomistarum auxilium physicè prædeterminans, non inducit necessitatem antecedentem, sed consequentem, quia non ex parte actus primi se tenet, sed vt applicatio efficax ad actus nostros concurrit: ergo necessitas orta ex aliquo se tenente ex parte actus primi, est necessitas antecedens; & consequenter non patitur libertatem in actu, quem infallibiliter infert.

199 *Respondetur 1.* Respondeo, negando antecedens: ad primam probationem, distinguo maiorem: sola necessitas, quæ rei positionem, aut nostram libertatem consequitur formaliter, aut æquiualenter, est necessitas consequens, concedo maiorem: formaliter tantum, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: consequi nostram libertatem formaliter, est illam in se ipsa supponere; consequi autem nostram libertatem æquiualenter est consequi, & illam supponere in aliquo eminenter illam continente, & quia præceptum impositum voluntati impeccabili, supponit efficacem voluntatem Dei de operatione præcepta, in qua eminenter illius continetur libertas: vt enim pluries repetit Augustinus, magis habet Deus in potestate sua voluntates hominum, quam ipsa suas habent voluntates; fit consequens, quod necessitas orta ex præcepto posito subiecto impeccabili, consequatur libertatem actus præcepti, et si non formaliter, æquiualenter tamen; ac proinde quod non sit antecedens, sed consequens quoad effectum conseruandi, inferendique libertatem.

200 *Respondetur 2.* Vel secundo, distinguo maiorem: sola necessitas, quæ rei positionem, aut nostram libertatem sumptam in recto subsequitur, non est antecedens, nego maiorem: sumptam in recto, vel obliquo concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam cum præceptum sit de actu, connotando libertatem in illo; & efficacem voluntatem Dei de actu liberè exercendo supponat in subiecto impeccabili, licet necessitas, quæ sequitur ex præcepto, non supponat libertatem actus præcepti sumptam in recto, illam sumptam in aliquo supponit; cum præsupponat præceptum, & voluntatem efficacem Dei importantia in obliquo libertatem actionis præceptæ; & ideò non est antecedens, sed consequens, sufficienti modo, vt libertatem non destruat, sed potius inferat.

201 *Ad 2. antecedētis probationem. Ad tertiam.* Et ex his ad secundam antecedentis probationem constat solutio. Ad tertiam antecedentis probationem, nego maiorem vniuersaliter intellectam: intentio enim efficax finis ex parte actus primi se tenet respectu electionis illamque infallibiliter infert, quando non est nisi vnicum tantum medium, & tamen illius libertatem non tollit in sententia Thomistarum; imperium etiam ex parte actus primi se tenet respectu actus voluntatis, qui dicitur vsus; cum ad illum regulatiuè concurrat, illumque efficaciter infert, quin eius libertatem impediat. Auxilium etiam efficax in sententia plurium Thomistarum, non solum applicatiuè, sed etiam per modum complementi actus primi ad operationes nostras concurrit, illasque infallibiliter infert, atque operationis negatio nequit cum illo coniungi; & tamen libertatem nostrarum operationum non tollit, sed infert, & firmat: non ergo omnis necessitas orta ex se tenente per modum actus primi, est antecedens, sed solum illa, quæ sequitur ad principium non suppones libertatem nostram, nec in se ipsa formaliter, nec in aliquo eminenter continente, vel quæ sequitur ad principium non connotans pro termino, & materia libertatem; hoc enim ipso, quo necessitas est libertatem nostram aliquo ex his modis sequatur, etsi proueniat ab eo, quod ex parte actus primi se tenet non est antecedens, sed consequens; ac proinde libertatem non impediens: quia ergo preceptum impositum voluntati impeccabili, sequitur ad voluntatem efficacem Dei de operatione præcepta, in qua illius libertas eminenter, quam in se continetur; & aliàs libertatem connotat in actu præcepto; fit, quod necessitas ex pręcepto non sit antecedens, sed consequens. Et quidem auxilium efficax, esto applicatiuè tantum concurrat, si tamen non supponeret efficacem voluntatem Dei operationis vt liberę, & libertatem nostram non connotaret, illam absque dubio impediret: ergo quod non impediat, non est, quia applicatiuè tantum concurrat, sed quia ad nostram libertatem ęquiualenter consequitur, illamque pro effectu connotat; ac proinde si quod se tenet ex parte actus primi, his conditionibus gaudeat, esto infallibiliter inferat operationem, illius libertatem non impediet, sed firmabit.

202 Nec visio, ideò solum antecedenter ad Dei dilectionem necessitat, quia ex parte actus primi concurrit; sed quia in dilectione, prout

Respondetur ad paritatē visionis beatificæ. prout ad Deum terminata secundum perfectiones necessarias, libertatem non connotat, sed potius necessitatem, vtpote obiectum infinitum, vt in se visum proponens, ad quod voluntas non sub conceptu liberæ, sed naturæ comparatur: vnde eiusdem actus, vt ad proximum, & formalitates liberas Dei terminatur libertatem non aufert, tametsi ad illam, etiam prout ex parte actus primi se habeat, nec similiter ex eo ad non peccandum; tum ipsa visio: tum etiam Verbi personalitas antecedentem necessitatem inducunt, quia ex parte actus primi se tenent, sed quia non connotanti in actibus libertatem contrarietatis, nec potestatem peccandi, nec consequuntur ad decretum Dei efficax de libertate contrarietatis, & potestate ad peccandum, cuius oppositum in præcepto contingere constat ex dictis, & ideò esto ex parte actus primi comparetur ad actum obedientiæ, illumque infallibiliter inferat, nec inducit necessitatem antecedentem ad obediendum, nec tollit potentiam antecedentem ad non obediendum.

203 *Si dicas.* Nec obstat si dicas: necessitatem ad vnum extremum esse impedimentum ad extremum oppositum, aut contradictoriè, aut contrariè: ergo necessitas per modum actus primi ad vnum, est impedimentum per modum actus primi ad oppositum; & consequenter necessitas ex præcepto concurrente in actu primo ad actum obedientiæ, erit impedimentum per modum actus primi ad extremum oppositum obedientiæ; sed ad libertatem in obediendo requiritur potentia per modum actus primi expedita ad non obediendum: ergo cum necessitate ex præcepto se tenente ex parte actus primi, non compatitur libertas in obediendo. *Respond.* Nam respondetur, quod licet necessitas proueniens ab aliquo concurrente in actu primo non supponente libertatem actus secundi, nec formaliter, nec æquiualenter, nec libertatem actus connotante, sit potentiæ impedimentum, nedum vt actu coniungatur cum opposito extremo, sed etiam vt possit coniungi, quando tamen inferens necessitatem in ordine ad vnum extremum, illius libertatem equiualenter supponit, & in ipso formaliter connotat, etsi impediat actu cum opposito extremo coniungi, non tamen impedit posse coniungi cum illo, vt constat in exemplis adductis, & quia necessitas ex præcepto proueniens huius conditionis est; fit consequens, quod licet actum oppositum, vel oppositam negationem impediat, non tamen impediat potentiam, vt possit in oppositam negationem: vnde in Christo relinquit potentiam antecedentem ad non mori, & non obediendum negatiuè.

204 *Dices.* Sed dices: ad rationem libertatis requiritur, quod principium, positis omnibus requisitis ad posse operari, possit operari, & non operari; sed præceptum requiritur ad posse obedire, & illo posito, & inferente necessariò obedientiam, non est potens Christus obedire, & non obedire: ergo, illo sic constituto, non liberè, sed necessariò Christus obediit. *Respondetur.* Respondeo, veram esse maiorem de potentia antecedenti ad operandum, & non operandum; falsam autem de potentia consequenti; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: quia etiam, præcepto supposito, est in Christo potentia antecedens ad non obedire per modum puræ negationis, etsi non sit in illo potentia consequens ad non obediendum, & hoc ideò, quia cum præceptum supponat libertatem obedientiæ ex ipso illatæ in volitione efficaci diuina eminenter illam continente, & eandem libertatem connotet in se ipsa formaliter, & libertas in obediendo, potentiam antecedentem ad non obediendum per modum negationis requirat; fit, vt sub ipso præcepto hæc potentia conseruetur: ac proinde, quod non impediatur.

205 *Instabis.* Instabis; ad liberè obediendum præcepto, requiritur potentia expedita ad coniungendam negationem obedientiæ cum omni, quod ex parte actus primi se tenet; sed vnum ex his, quæ ex parte actus primi concurrunt, est aduertentia ad præceptum: ergo, vt Christus liberè obediat præcepto, requiritur expedita potentia ad negationem obedientiæ coniungendam cum præcepto; at hoc implicat; cum non obedire, vt coniunctum cum præcepto peccatum sit, quod ab intrinseco Christo repugnat ergo, & implicat libera obedientia in Christo.

Respondetur. Responden, negando maiorem, cuius falsitas constat in homine grato, & iusto, qui instante præcepto diligendi Deum super omnia, liberè adimplet præceptum, Deum super omnia diligendo, & tamen omissionem dilectionis non potest cum gratia, & charitate coniungere, quæ ex parte actus primi, ad Deum diligendum, & præceptum adimplendum concurrunt, gratia per modum radicis, & charitas per modum virtutis proximæ: non ergo petitur ad libertatem facultas ad coniungendum vtrumque extremum; cum omni ex parte actus primi ingrediente; constat etiam in exemplis supra adductis.

206 *Si dicas.* Si dicas; ideo homo iustus liberè adimplet præceptum quia à se potest abijcere gratiam, & illa abiecta, cum potentia peccatum coniungere, quod si gratia inamissibilis esset, & non posset illam abijcere, non esset liber in præcepti adimpletione; eo quod non posset cum gratia, & charitate ingredientibus ex parte actus primi, omissionem dilectionis coniungere: at præceptum ex parte actus primi ad actum obedientiæ concurrit, & cum illo nequit Christus non obedientiam coniungere, nec præceptum à se per non obedientiam abijcere: ergo liber non est in præcepti adimpletione.

Respondeo, negando causalem maioris: nam supposito, quod in instanti antecedenti non amisserit gratiam in instanti B, v. gr. præsenti, non potest gratiam abijcere; & tamen in hoc instanti liberè adimplet præceptum libertate formali, & intrinseca, & non solum denominatiua à libertate temporis antecedentis: ergo sine facultate abijciendi gratiam, & sine potentia coniungendi cum illa omissionem præceptam, saluatur libertas in adimplendo præceptum; & consequenter, ratio prædictæ libertatis non est facultas abijciendi à se gratiam per præcepti transgressionem, nec verum est, quod si gratia inamissibilis esset, non maneret libertas in adimpletione præcepti: nam licet non maneret libertas contrarietatis, eo quod, hanc non connotat gratia ab intrinseco inamissibilis, nec sequitur ad volitionem efficacem Dei de actu libero hac libertate; libertas autem contradictionis cum illa perseueraret, sicut manet in beatis, quorum gratia inamissibilis est ab intrinseco, eo quod hanc libertatem semper connotat in actionibus præceptis, illamque supponit in voluntate efficaci diuina eminenter contenta. *Respōdetur I.*

207 *Secundo.* Vel secundo respondetur, distinguendo maiorem; cum omni ex parte actus primi se tenente, supponente libertatem actus formaliter, aut æquiualenter, nego maiorem: non supponente libertatem actus aliquo ex prædictis modis, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam præceptum sequitur ad libertatem operationis præceptæ eminenter, & æquiualenter, vt sæpè iam diximus: vnde sicut in sententia asserente, Christum liberè adimpleuisse præceptum, quia liberè postulauit à Patre illius impositionem, saluatur libertas in obediendo, absque facultate ad coniungendam negationem obedientiæ cum præcepto, etsi ex parte actus primi se teneat, quia subsequutum fuit ad libertatem Christi formaliter: ita in nostra, quia ad libertatem Christi æquiualenter fuit subsequutum, saluatur libertas in eius adimpletione, absque facultate coniungendi negationem obedientiæ cum præcepto ex parte actus primi ingrediente. Pluries alibi huic obiectioni aliam dedimus solutionem, sed libuit in præsenti viam non tritam aperire, vt libertatem Christi in operibus præceptis multis ex capitibus compositam defendamus.

208 *Quinto arg.* Quinto arguitur, & instatur contra hanc solutionem: lex, aut præceptum non connotat essentialiter libertatem in actione præcepta; & consequenter nec supponit libertatem illius eminenter, aut æquiualenter in efficaci voluntate diuina: ergo malè ex isto principio inferimus, necessitatem ex illo inductam in voluntate impeccabili, esse tantum consequentem; & idcirco non auferre potentiam antecedentem in oppositum illius, nec libertatem adimere. Consequentia ex dictis tenet. Antecedens autem probatur; Christus enim obligatus fuit lege naturali prohibente odium v.g. Dei, & idem est dicendum de alijs legibus negatiuis; & tamen, hac lege supposita, non mansit Christus liber in eius adimpletione: ergo de essentia præcepti non est libertas operationes præceptæ, cum præcepto conseruante, sed tantum ad præceptum suppositæ. Probatur minor, ad libertatem in negatione odij, requiritur potentia expedita per modum actus primi ad odium; sed in Christo non est potentia expedita in ordine ad odium diuinum: ergo nec est in illo libertas in negatione odij. Minor probatur, odio Dei essentialiter est annexa malitia; sed potentia quamuis sit antecedens, non potest inter prædicata essentialiter connexa diuidere, vel ad vnum præcisiuè ab alio terminari: ergo potentia etiam antecedens ad odium, est potentia ad peccandum; & consequenter in Christo talis potentia non datur; cum vt supponimus, & fatentur omnes Theologi; impotens sit ad peccandum potentia antecedenti.

209 *Cōfirmatur.* Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum: ideo supposito præcepto moriendi, manet in Christo potentia antecedens ad negationem mortis, quia negationi mortis non est essentialiter annexa ratio culpæ, aut omissionis moralis, nec essentialiter cum præcepto illam prohibente connectitur; potentia autem antecedens potest inter prædicata essentialiter non connexa præscindere, sed odio Dei vt libero, qualiter per legem negatiuam prohibetur, essentialiter est annexa malitia commissionis, estque essentialiter cum præcepto prohibente connexum; aliàs posset non prohiberi de potentia Dei absoluta, darique odium Dei liberum, quod peccatum non esset: ergo non est dabilis potentia antecedens ad odiū Dei ab illius malitia præscindens; sed Christo repugnat potentia antecedens in ordine ad malitiam moralem: ergo repugnat illi potentia antecedens in ordine ad odium Dei; & consequenter non est liber in negatione odij, nec in adimpletione legis prohibentis odium, & illius negationem præcipientis.

210 *Recentiorum Thomistarū solutio.* Respondent quidam Recentiores nostri, concessa maiori, negando minorem; ad probationem distinguunt minorem: requiritur potentia expedita ad odium quoad substantiam potentiæ, nego minorem quantum est ex vi modi potentiæ, quo tendit omissiuè in obiectum iudicio indifferenti propositum, concedo maiorē: & sub eadem distinctione minoris, negant consequentiam; quia vt

vt saluetur libertas, non exigitur, posse in oppositum quoad substantiam potentiæ, sed solum posse ex vi modi, quo in obiectum tendit, vel per actum, vel per omissionem actus, & vt isto modo voluntas tendat in oppositum, sufficit, quod licet sit determinata ad vnum determinatione infallibilitatis, non tamen sit determinata ad vnum per modum naturæ, saluatur quoties voluntas agit, vel omittit agere regulata iudicio indifferenti, hoc est, non proponente infinitam bonitatem clarè, & intuitiuè cognitam; quia ergo iudicium regulans omissionem odij in voluntate Christi non proponebat bonitatem diuinam secundum perfectiones necessarias; sic enim cum necessario ametur necessitate exercitij, non potest terminare odium, sed vt est ratio in exercitio diligendi creaturas, fit, vt ex vi modi, quo omittebat odium, posset Deum odio habere, & etiam posset peccare.

211 *Contra.* Hæc tamen solutio non placet: nam ex illa sequitur, Christum fuisse liberum non solum libertate contradictionis, sed etiam contrarietatis; consequens est contra omnes Theologos: ergo & tradita solutio. Probo sequelam: sicut libertas contradictionis consistit in indifferentia ad extrema contradictoriè opposita, ita libertas contrarietatis in indifferentia ad extrema opposita contrariè, vel priuatiuè; sed iuxta hanc solutionem, Christus erat indifferens, non solum ad extrema contradictoriè opposita, sed etiam ad extrema opposita priuatiuè; odium enim, & omissio libera odij priuatiuè, aut contrariè opponuntur; cum comparentur vt malum, & bonum morale, inter quæ maior est, quàm contradictoria oppositio: ergo nedum erat liber libertate contradictoria oppositio: ergo nedum erat liber libertate contradictionis, sed etiam contrarietatis.

212 *Respondetur 1.* Vnde, prætermissa hac solutione, respondeo, si hoc argumentum probat aliquid, non solum conuincere, non esse de ratione præcepti libertatem actionis præceptæ cum præcepto conseruatam, verum etiam nec ad præceptum suppositam, quod patet; nam in Christo non solum est impotentia ad odium Dei ratione malitiæ moralis, illi prouenientis ex lege naturali, & æterna, sed etiam ratione malitiæ radicalis conuenientis odio præcedentes ad legem ex disformitate, & dissonantia ad naturam rationalem: ergo si ratione impotentiæ Christi ad odium, non est liber in negatione illius, talis negatio Christo libera non est, non solum libertate cum præcepto, scilicet lege conseruata, sed nec etiam libertate ad præceptum præsupposita; & consequenter si quid probat, conuincit, nec libertatem actionis præceptæ ante legem præsuppositam esse de ratione præcepti.

213 Ad illud ergo respondeo, negando antecedens. Ad probationem, concessa maiori, & prætermissa minori, distinguo consequens: de ratione legis, aut præcepti negatiui transeat consequens: legis, aut præcepti positiui præcipientis actum, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est, nam lex negatiua v. g. non habendi odio Deum, potest per puram negationem nullo modo liberam adimpleri; cum enim semper, & pro semper obliget, semper, & pro semper frangitur, vel impletur; non autem semper, & pro semper homo suam libertatem exercet; ac per consequens per puram negationem odij, quæ nullatenus sit libera, lex negatiua odium prohibens adimpletur. Vnde non mirum, quod libertatem in sui adimpletione essentialiter non connotet; cæterum lex positiua præcipit actum positiuum humanum, & per illum petit impleri; actus autem, vel liber est, vel humanus non est: ac proinde libertatem in actione præcepta connotat essentialiter, & repugnat per actum necessarium adimpleri.

214 *Secundo respondetur.* Vel secundo responderi potest ad probationem antecedentis, concessa maiori, & permissa minori; distinguendo consequens: de ratione legis essentialiter connexæ cum re præcepta, aut prohibita, transeat consequens: de ratione legis non terminantis hanc connexionem, nego consequentiam: & quia lex præcipiens mortem, cum mortis acceptatione essentialiter connexa non est, nec ab illa exacta essentialiter fit, vt non solum petat libertatem ante legem suppositam, verum etiam libertatem cum eadem lege conseruatam. Ratio autem distinctionis traditæ est: nam lex taliter petit sui liberam adimpletionem, quod non exposcit in illa libertatem contrarietatis, sed solum libertatem contradictionis; aliàs repugnaret respectu subiecti ab intrinseco impeccabilis. Est autem hæc differentia inter legem essentialiter exactam ab actione, aut negatione prohibita, vel præcepta, & illam, quæ non exigitur essentialiter, quod respectu huius est dabilis libertas contradictionis absque libertate contrarietatis, ratione potentiæ antecedentis ad oppositum actionis præceptæ, sumptum secundum essentiam præcisiuè à malitia ex accidenti illi adiuncta; respectu vero legis essentialiter connexæ cum actione, aut negatione prohibita, vel præcepta non est separabilis libertas contradictionis à libertate contrarietatis, eo quod cum extremo essentialiter prohibito sit essentialis malitia, non est dabilis potentia antecedens ad illud ab illius malitia præscindens: & ideo lex huius generis, etsi libertatem petat ad præceptum præsuppositam, non tamen connotat libertatem cum se ipsa conseruatam: lex autem, quæ essentialis non est rei præceptæ, vtrumque modum libertatis exposcit. Et quidem non esse eandem rationem de lege præcipiente actum, ac de lege prohibente, fateri tenentur contrarij Auctores, cum doceant, Christum, eo quod necessario Deum diligebat per dilectionem beatificam, non teneri lege naturali diligendi Deum super omnia, nisi illi possibilis sit alius actus dilectionis Dei liberæ; & tamen quamuis ad Deum non odio habendum sit, non minus necessitatus, quam ad eius dilectionem, non negant teneri lege prohibente odium: dispar ergo ratio inter vtrumque inuenitur: ac per consequens ex eo quod ad legem prohibentem odium non requiratur libertas in omissione odij cum hac lege conseruata, consequitur ad legem præcipientem actum libertatem actus conseruatam non requiri.

Vel tertio responderi potest, concessa maiori, negando minorem ad cuius probationem distinguo maiorem: requiritur potentia antecedens ad odium sumptum entitatiuè, & physicè, concedo maiorem ad odium, vt est malum morale, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet in Christo non esset potentia, etiam antecedens, ad odium, vt est malum morale; erat tamen potentia antecedens ad odium, sumptum entitatiuè, & sub conceptu actualitatis, qualiter terminat concursum præuium, & simultaneum Dei, & sicut concursus diuinus terminatus ad odium secundum conceptum entitatis, & actualitatis, præscindit à ratione malitiæ ita potentia antecedens quæ in ordine ad odium reperitur in Christo, ad entitatem, & actualitatem odij terminatur, & à malitia præscindit. Ad probationem minoris, quæ distinctioni traditæ obstat distinguo maiorem: non potest præscindere inter prædicata essentialiter connexa, quorum vnum est de primaria alterius constitutione, concedo maiorem: quorum vnum de alterius primaria constitutione non est, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam ratio malitiæ, esto essentialiter sequatur ad entitatem physicam odij, non tamen est de primaria illius constitutione; sed extra illius conceptum primarium vtpotè spectans ad diuersam lineam, nempè ad moralem; licet autem potentia antecedens non sit præcissiua inter prædicata essentialiter connexa, quorum vnum est de primaria alterius constitutione; bene tamen, cum licet essentialiter connectantur, vnum tamen est extra alterius primarium constitutiuum; & ideo potentia antecedens in Christo, terminetur ad odium sumptum physicè, & entitatiuè, non autem sumptum moraliter, qua ratione peccatum est, & offensa. — 215 *Tertio responderi potest.*

216 *Oppones 1.* Sed oppones aduersus istam solutionem primo: nam ex illa sequitur, esse concedendam absolutè istam propositionem; *Christus potuit odio habere Deum*; & istam: *Christus potuit mentiri*; consequens est falsum, & piarum aurium offensiuum: ergo tradita solutio sustinenda non est. *Secundo.* Secundo: nam sequitur ex eadem solutione, amorem Christi beatificum non solum fuisse liberum libertate contradictionis, sed etiam libertate contrarietatis; consequens est contra communem Theologorum sententiam: ergo & assertum in tali solutione. Patet sequela sicut libertas contradictionis consistit in agendo cum indifferentia ad negationem actus: ita libertas contrarietatis in agendo cum indifferentia ad contrarium; sed Christus iuxta hanc solutionem, non solum dilexit cum facultate ad non diligendum, sed etiam cum facultate ad odium, quod contrariè opponitur amori: ergo nedum fuit liber libertate contradictionis, sed etiam libertate contrarietatis.

217 *Tertio.* Tertio, nam sequitur Christum potuisse Deum de facto odio habere absque eo, quod peccaret; consequens absurdum est: ergo & solutio. Probatur sequela. Deus non solum potest antecedenter concurrere ad odium entitatiuè, & præscindendo à malitia, sed etiam cum hac præcissione ad odium de facto concurrit: ergo si ex paritate concursus diuini in odium mouemur ad constituendam potentiam antecedentem in Christo, ex eadem paritate est dicendum, potuisse de facto Christum in Dei odium influere sub conceptu physicæ actualitatis, præscindendo à malitia morali. *Vltimo.* Denique, quia vt superius dicebamus, non est dabilis potentia antecedens ad id, quod implicat contradictionem ab intrinseco, & ex terminis; sed ab intrinseco, & ex terminis implicat odium Dei liberum sine malitia morali; ergo non est dabilis potentia antecedens ad odium Dei liberum sine morali malitia.

218 *Respondetur ad 1.* Respondeo ad primam replicam, negando sequelam: nam propositiones illæ, sumptæ absolutè, non solum important entitates, & actualitates actionum odij, & mendacij, sed etiam illarum deformitates, ad quas in Christo potentia antecedens non erat. *Ad secundum.* Ad secundam dicatur, libertatem contrarietatis dupliciter sumi posse, primo pro indifferentia ad extrema positiuè opposita, secundò pro indifferentia ad opposita oppositione morali bonitatis, & malitiæ: primo modo sumptam, concedimus, illam Christo, nec illam vllus Theologorum negat, imo etiam conuenit Deo, cum non solum sit indifferens ad volendum, & non volendum, sed etiam ad volendum hoc, & ipsi contrariè oppositum: sumptam secundo modo, illam cum communi sententia Christo negamus, nec obiectione probatur: nam facultas Christi non est ad odium secundum malitiam moralem, sed secundum physicam entitatem, in qua prout sic non elucet ratio moralis malitię.

Ad

219 *Ad tertiam.* Ad tertiam, nego sequelam. Ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: nam Deus ideo de facto influit in entitatem odij præcisiuè à malitia morali, quia iura primæ causæ non solum petunt, quod possit, sed etiam quod de facto aliquando influat in entitatem odij, quod si iura primæ causæ id non peterent non posset influere in entitatem physicam odij, quin ipsi adscriberetur malitia moralis odij; iura vero libertatis, ob quæ Christo facultatem antecedentem respectu entitatis odij concedimus, non petunt, quod de facto influat in odium, sed tantum quod possit facultate antecedenti influere, & ideo ducti paritate sumpta ex concursu Dei in odium, concedimus Christo facultatem antecedentem in entitatem physicam odij cum præcisione à malitia, quin ex hoc colligatur, posse de facto influxum illum præstare, & à malitia præscindere.

220 *Ad vltimam.* Ad vltimam distinguo maiorem: ad id quod implicat contradictionem ex terminis secundum conceptus constituentes & primarios, concedo maiorem: secundum consequutiua ad primariò constituentia, subdistinguo maiorem: compositiuè concedo maiorem: præcisiuè, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, distinguo consequens sub distinctione maioris. Itaque ad id, quod implicat contradictionem ex terminis secundum conceptus primarios, & constituentes, non est dabilis potentia antecedens: quia de essentia actus voluntatis est, quod voluntarius sit constitutiuè, & primario, implicat autem potentiam antecedens ad actum voluntatis absq; potentia antecedenti ad rationem voluntarij; quando autem repugnantia, etsi ab intrinseco sit, non tamen prouenit formaliter ex conceptibus primarijs, sed formaliter habetur ratione principalis, etsi connexi cum altero, non tamen de essentia illius vt primario constituentis esto non sit dabilis potentia antecedens ad vnum sine alio negatiuè, & compositiuè, est tamen dabilis potentia antecedens ad vnum sine alio præcisiuè, idest ad vnum, quin eadem potentia transeat sua habitudine ad aliud; odium autem Dei secundum suam physicam entitatem, non opponitur formaliter cum negatione malitiæ moralis ex aliquo prędicato sibi, vt sic conueniente constitutiuè, sed ratione alicuius prædicati, quo est extra illius primariam constitutionem, nempè ratione malitiæ moralis, quæ extra illius primariam constitutionem existit: & ideo quamuis non sit dabilis potentia antecedens ad entitatem physicam odij sine malitia morali, ly *sine* sumpto compositiuè, hoc est adde facto ponendam entitatem istam physicam cum negatione malitiæ, est dabilis potentia antecedens ad entitatem physicam odij sine malitia morali, ly *sine* sumpto præcisiuè, hoc est sua habitudine terminata ad physicam odij entitatem, quin terminetur ad moralem deformitatem.

221 *Dices.* Sed dices, esto malitia moralis formalis non sit de primario conceptu entitatis odij physicè sumpti, malitia tamen moralis radicalis primariò essentialiter conuenit entitati physicæ odij, nisi velimus dare processum in infinitum inquirendo, nimirum, illius radicis, & alterius vsque in infinitum radicem: ergo non est dabilis potentia antecedens in Christo ad entitatem physicam odij præcisiuè à malitia radicali; & consequenter nec à formali attingens enim radicem vt radix est, à radicato nequit præscindere.

Respondetur. Respondeo, distinguendo antecedens est essentialis entitati physicæ odij, vt comparatæ ad voluntatem, quatenus potentem deficere, concedo maiorem: est illi essentiale, vt comparatæ ad voluntatem sub conceptu efficientis, nego antecedens, & consequentiam; sicut enim concursus diuinus in concurrendo de facto attingit entitatem physicam odij præscindendo, non solum à formali malitia, sed etiam à radicali, quia non conuenit essentialiter primariò malitia radicalis entitati physicæ odij comparatione ad voluntatem creatam, quatenus efficientem, sed quatenus deficientem, & solum priori modo subijcitur voluntas creata concursui præuio, & simultaneo Dei; ita voluntas Christi potest facultate antecedenti præscindere à malitia, non solum formali; sed etiam radicali, per tendentiam in entitatem physicam odij sub comparatione ad voluntatem, vt efficientem; qualiter ad illam prout sic non subsequitur formalis malitia.

222 *Instabis.* Instabis, eatenus voluntas creata est defectibilis radicaliter, quatenus subditur regulæ superioris, & ex nihilo facta est; sed voluntas Christi, si dicet ordinem facultatis antecedentis ad entitatem physicam odij, illam respicit vt subdita regulæ, & quatenus facta ex nihilo: ergo comparatur ad entitatem odij, vt radicaliter defectibilis, & consequenter non potest ab illius malitia radicali præscindere. *Respondetur.* Respondeo, distinguendo maiorem præcisè ex illo capite, nego maiorem: ex illo, & connotando negationem impedientium coniunctionem defectus cum regula, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiã: nam voluntas Christi est coniuncta naturæ factæ ex nihilo suppositatæ à supposito diuino, & videntis clare Deum, ipsumq; necessario amantis, quæ impediunt coniunctionem etiam possibilem defectus cum lege Dei, & ideo nec radicaliter est defectibilis: ac per consequens, etsi dicat habitudinem ad entitatem physicam odij per modum potentiæ antecedentis; vt subordinatã voluntati sub conceptu efficientis, non terminatur ad eandem entitatem, vt sub ordinatam voluntati creatæ sub conceptu radicaliter defectibilis.

223 *Sextum argumentum.* Sexto arguitur, & instatur contra dicta: vt Christus liberè ex obedientia moriatur, requiritur potentia antecedens ad negationem mortis, vt coniungibilem cum potentia expedita per modum actus primi ad moriendum; sed talis potentia non datur: ergo Christus non fuit liber in subeunda morte. Maior constat primo: si namque auxilium efficax non relinqueret potentiam ad negationem consensus, vt coniungibilem, cum potentia, vt potente liberè consentire, non saluaret libertatem. Item si voluntas sub gratia sufficiente non haberet potentiam ad negationem consensus, vt cum illa coniungendam, libera non remaneret: ergo ad saluandam libertatem Christi in moriendo, requiritur potentia ad negationem mortis, vt coniungibilem cum actu primo expedito ad moriendum liberè ex obedientia. Minor autem probatur. voluntas Christi non intelligitur expedita per modum actus primi ad moriendum ex obedientia, nisi vt regulata cognitione præcepti; sed non potest ad negationem mortis vt coniungibilem cum cognitione præcepti; aliàs posset ad illam sub conceptu priuationis: ergo non est in Christo potentia ad negationem mortis, vt coniungibilem cum actu primo expedito ad moriendum ex obedientia. Maior probatur: voluntas non est potens in actu primo completo, & expedito ad amandum obiectum, nisi vt stat sub cognitione obiecti propositi; sed mors vt stat sub præcepto est obiectum voluntati Christi, vt potentis mori ex obedientia: ergo non est expeditè potens ad moriendum ex obedientia, nisi regulata cognitione mortis præceptæ.

224 *Respondetur.* Respondeo, vt Christus liberè ex obedientia moriatur, sufficere potentiam ad negationem mortis sumptam, negatiuè, vt coniungibilem cum actu primo expedito, expeditione essentialiter exacta ad negationem mortis sic sumptam; licet autem cognitio de facto regulans, mortem, vt præceptam proponat, negatio mortis sumpta negatiuè, non petit essentialiter cognitionem illam, vt proponentem præceptum, sed vt proponentem mortem quoad substantiam, ac proinde sufficit potentia ad negationem, vt coniungibilem cum cognitione, vt proponente mortem præcisiuè à tali cognitione, vt proponente præceptum, & hæc potentia in Christo saluatur etiam præcepti cognitione supposita.

225 *Dices.* Sed dices; libertas est ad moriendum ex obedientia: ergo potentia ad negationem mortis debet esse ad illam, vt coniungibilem omni expedienti ad moriendum liberè ex obedientia. *Respondetur.* Respondeo, negando consequentiam; quia morti ex obedientia sustinendæ duo opponuntur extrema, scilicet, priuatiuum, & negatiuum: vnde potentia ad solum negatiuum, sufficit ad libertatem in moriendo ex obedientia, & quia tale negatiuum non petit essentialiter pro regula cognitionem præcepti, fit, vt non requiratur potentia ad coniungendum illud cum cognitione præcepti, sed tantum cum cognitione, vt proponente mortem quoad substantiam præcisiuè ab accidenti coniunctionis cum præcepto.

226 *Instabis.* Sed dices iterum, potentia ad negationem mortis debet esse prout hic, & nunc, potentem egredi ab hac potentia expedita, & prout hic, & nunc coniungibilem cum illa; sed hic, & nunc expeditur per cognitionem præcepti: ergo debet esse potentia ad illam coniungendam cum cognitione præcepti. *Respondetur.* Respondeo, distinguendo maiorem; sumpto *hic*, & *nunc*, vt mensurat substantiam negationis mortis, & potentiam voluntatis, & cognitionem mortis quoad substantiam, concedo maiorem: sumpto *hic*, & *nunc*, vt mensurante accidentia, scilicet rationem priuationis, præceptum, & illius cognitionem, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam.

227 *Vltimo arg.* Vltimo arguitur, sequitur ex dictis, non esse Christum liberum ad actum obedientiæ formalem; consequens non admittemus: ergo hucusque dicta deficiunt. *Sequela probatur.* Probatur sequela primo negatio actus obedientiæ essentialiter est priuatio; sed potentia antecedens non potest præscindere à prædicatis essentialibus: ergo Christus impotens antecedenter ad prædictam negationem sub conceptu priuationis, fuit etiam impotens ad eandem sub conceptu negationis; & consequenter non fuit liber in actu formali obedientiæ. Maior probatur: actus obedientiæ essentialiter supponit præceptum: ergo est essentialiter debitus ergo negatio actus obedientiæ est essentialiter carentia formæ debitæ; consequenter essentialiter est priuatio. *Secundo.* Secundo: negatio actus obedientiæ, vt libera, petit essentialiter ex parte actus primi cognitionem præcepti: ergo potentia ad illam, vt liberam, quæ requiritur ad liberè de facto obediendum, est potentia ad illam vt coniungibilem cum cognitione præcepti. Antecedens probatur: sicut negatio amoris supernaturalis, vt libera, petit potentiam expeditam per modum actus primi ad amorem: ita negatio actus obedientiæ, vt libera, petit potentiam per modum actus primi expeditam ad actu obedientiæ; sed potentia expedita ad actum obedientiæ, essentialiter petit cognitionem præcepti: ergo negatio actus obedientiæ, vt libera, petit essentialiter ex parte actus primi cognitionem præcepti. Probatur minor: voluntas non intelligitur expeditè potens ad actum nisi media cognitione obiecti; sed obiectum actus obedientiæ est præceptum superioris: ergo non intelligitur voluntas expedita per modum actus primi ad actum obedientiæ, nisi media cognitione præcepti.

Ref-

228 *Respondetur.* Respondeo, negando sequelam: ad primam probationem, nego maiorem ad illius probationem distinguo antecedens: essentialiter supponit præceptum, vt obligans ad ipsum actum obedientiæ, nego antecedens: vt obligans ad materiam præceptam, concedo antecedens, & nego consequentiam: quia vt ipse esset essentialiter debitus, oportebat, vt essentialiter peteret præceptum vt obligans ad actum obedientiæ exercendum; hoc autem ita non est, nam præceptum à superiori impositum, v.g. ieiunandi, impletur solo ieiunio, quod si inferior ex motiuo obedientiæ ieiunet, exercet actum obedientiæ absque obligatione ad illum: licet ergo actus obedientiæ essentialiter supponat cognitionem præcepti, non inde sequitur ipsum esse essentialiter debitum, ac proinde non sequitur eius negationi esse essentialiter conceptum priuationis annexum. Et ex his ad secundam probationem sequelæ constat solutio; licet enim actus obedientiæ essentialiter petat cognitionem præcepti obligantis ad materiam præceptam, non tamen supponit cognitionem præcepti obligantis ad ipsum; ex quo solum sequitur, negationem actus obedientiæ petere essentialiter ex parte principij cognitionem præcepti obligantis ad materiam præceptam, non verò obligantis ad actum, cuius est negatio, & cum cognitione præcepti obligantis ad materiam præceptam, non autem ad actum obedientiæ, benè potest coniungi in Christo negatio actus obedientiæ, vt si supponamus Christo actum obedientiæ non fuisse præceptum, sed solam substantiam mortis, posset negatio actus obedientiæ coniungi cum cognitione mortis præceptæ.

Ad primã probationem sequelæ. *Ad secundam.*

229 *Dices.* Sed dices: ergo, casu, in quo Christo actus ipse obedientiæ præciperetur, non maneret liber io obediendo. Probatur sequela primo; tali actui essentialis est obligatio: ergo negatio illius essentialiter est priuatio; & consequenter non posset in Christo dari potentia ad negationem negatiuè, & non priuatiuè. Secundo probatur sequela: actus ille essentialiter peteret pro regula voluntatis, vt elicitiuæ illius, cognitionem præcepti vt obligantis ad illum: ergo potentia ad negationem liberam talis actus est potentia ad negationem illius, vt coniungibilem cum cognitione præcepti, vt ad ipsum obligantis; & consequenter est potentia ad negationem sub conceptu priuationis. Antecedens probatur: actus ille essentialiter petit pro regula cognitionem præcepti; sed non vt obligantis ad aliud, siquidem supponitur non præcipi aliud, sed ipsum: ergo essentialiter petit pro regula cognitionem præcepti, vt obligantis ad ipsum. *Respõdet.* Respondeo, negando sequelam. Ad primam probationem, nego antecedens: nam licet Deus possit actum obedientiæ præcipere, & ad ipsum obligare; non tamen potest rerum essentias variare: ac proinde non potest facere, quod actui obedientiæ essentialis, sit obligatio. Ad secundam, nego antecedens. Ad probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: nam actui obedientiæ essentiale est præceptum, quod autem præceptum supra ipsum, vel supra aliam materiam versetur, est illi accidentale: vnde negatio istius actus præcepti sumpta secundum essentiam, peteret posse coniungi cum cognitione præcepti, non tamen cum cognitione præcepti, vt ad talem actum obligantis, quod actui accidentale est; & consequenter, etiam negationi actus.

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

230 *Infertur 1.* EX dictis in discursu huius, & præcedentis disputationis colligo primo: Christum fuisse liberum in adimpletione præceptorum legis naturalis Dei, v.g. Deum diligendi, & colendi. *Prob. 1.* Quod patet primo: nam negationi amoris, v.g. non est essentialis malitia; aliàs nunquam posset absque peccato exerceri: ergo est essentialiter negatio, & ex accidenti priuatio; ac per consequens, est dabilis in Christo potentia antecedens ad illam sub conceptu negationis præcisiuè à ratione peccati, quod ad liberam adimpletionem præcepti de diligendo Deum, sufficere, constat ex dictis. *Secundo.* Secundo: nam Angelus in primo instanti liberè dilexit Deum, liberèque præceptum, quo adstringebatur ad Deum diligendum, impleuit; & tamen pro primo instanti impeccabilis erat, vt tenet vera, & communis Thomistarum sententia 1. *part. quæst.* 63. *art.* 5. ergo pariter, etsi Christus esset absolutè impeccabilis, liberè tamen præceptum naturale Deum diligendi, ipsumque colendi impleuit, & idem est dicendum de alijs præceptis legis naturalis, ad quæ Christus tenebatur. *Tertio.* Tertio: nam esto, esset essentialis negationi amoris, malitia moralis, non per se primo, sed consequtiuè compararetur ad illam physicè consideratam: ergo esset dabilis in Christo potentia antecedens ad illius entitatem cum præcisione à malitia, quod ad saluandam libertatem in amando Deum, sufficeret.

231 *Secundo infertur.* Secundo colligitur: meruisse Christum per actus omnium virtutum, siuè infusarum, siuè acquisitarum: quod patet; nam in actibus omnium istarum virtutum fuit liber; & aliàs actus virtutum acquisitarum ex imperio supernaturalium processerunt, omnesque ex motiuo charitatis, nec aliqua ex conditionibus ad meritum requisitis, istis actibus defecit: ergo omnes omnium virtutum actus fuerunt meritorij in Christo.

Tertio infertur, si actus naturalium virtutum elicerentur à Christo sine motiuo supernaturali, vel actus virtutum infusarum, non procederent ex motiuo charitatis, non fore meritorios præmij supernaturalis. Primum patet; vt enim fusè ostendimus *supra q.* 7. *art.* 1. *disp.* 23. dignitas personalis Christi non dat illius operibus qualitatem, sed hac supposita, illis quantitatem præbet, dignitatem, nempe, infinitam; sed actus adæquatè naturalis non est de se meritorius præmij supernaturalis: ergo esto à persona Christi infinitè digna procedat, meritorius præmij supernaturalis non est; ac per consequens, si actus virtutum naturalium non imperentur ex motiuo supernaturali, non erunt meritorij supernaturalis præmij. 232 *Tertio infertur.*

Secundum probatur; nam dignitas personalis Christi supponit, vt illius actus meritorios infinitè præmij supernaturalis constituat, omnes conditiones, quæ ad meritum talis præmij ex parte actus requiruntur; sed vna ex conditionibus ex parte actus requisitis ad rationem meriti præmij supernaturalis, est, quod à charitate imperetur: ita vt actus non procedens ex motiuo charitatis, quamuis supernaturalis sit, non mereatur apud Deum supernaturalem Auctorem, vt *disp. præced. concl.* 1. ex D. Thom. supposuimus: ergo actus virtutum infusarum in Christo, meritorij præmij supernaturalis non essent, si in Christo non procederent ex imperio charitatis. 233

Quarto colligitur, aliquod meritum Christi fuisse à primo instanti conceptionis vsque ad mortem, non solum moraliter, sed etiam physicè continuatum: quod patet: nam dilectio Christi beatifica vtpotè mensurata per æternitatem participatam, postquam semel extitit, nunquam cessauit, sed in æternum est duratura, quod non solum verum est secundum terminationem ad obiectum formale, & primum, sed etiam ad secundarium, & materiale obiectum; sicut visio, ad quam consequitur secundum vtramque rationem, mensuratur æternitate: ergo vt libera, & consequenter vt meritoria, continuata fuit vsque ad mortem, absque interruptione physica licet tamen morte interrupta non fuit quatenus libera erat; fuit tamen interrupta sub ratione meritoriæ, quia status viæ ad meritum requisitus, terminatus fuit per mortem. Nec obstat huic continuationi libertas, sicut nec libertas decreti voluntatis diuinæ tollit, quin post liberam sui existentiam necessario illam in æternum continuet. *Quarto infertur.*

Quinto colligitur. Primum meritum in Christo fuisse actum charitatis. Ita Nazarius *in præsenti artic.* 3. *controu. vnica, quarta parte controu.* quod probat ex doctrina D. Thom. 1. 2. *quæst.* 89. *artic.* 6. vbi tenet, omnem hominem primo ad vsum rationis venientem obligari naturali præcepto se conuertendi in Deum, ipsumque super omnia diligendi: ergo Christus eodem fuit adstrictus præcepto; & consequenter illud impleuit at dilectio, qua hoc præceptum obseruauit, fuit in Christo meritoria: ergo primus actus meritorius Christi, fuit Dei dilectio. 234 *Quinto infertur. S. THO.*

Hæc ratio meo videri non vrget; Christus enim in primo suæ conceptionis instanti, solum Deum, sed etiam proximum dilexit, & actus aliarum virtutum, obedientiæ, nempè, & humilitatis, &c. exercuit: ergo prioritas meriti actus charitatis ad actus aliarum virtutum non fuit temporis, sed naturæ; at hæc non colligitur, ex eo quod Christus obligaretur naturali præcepto dilectionis Dei, illudque in primo instanti conceptionis impleuerit: ergo ratione facta non probatur, primum actum meritorium Christi, fuisse dilectionem Dei. *Nazar. non vrget.*

Erit tamen efficax, si aliquid illi addatur, nempè, tendentiam voluntatis ad finem esse, natura priorem tendentia ad media, vel ad fines intermedios; dilectio autem Dei conuenit voluntati per habitudinem ad finem; actus autem cæterarum virtutum in habitudine ad media, vel ad fines intermedios: ergo meritum dilectionis in Christo, fuit natura prius merito aliarum virtutum deinde: nam actus imperatus, imperantem supponit tanquam natura priorem; sed actus omnium virtutum fuerunt imperati in Christo ab actu dilectionis Dei; aliàs meritorij non fuissent, vt constat ex dictis: ergo dilectio Dei alios actus præcessit prioritate naturæ, & consequenter primum meritum fuit actus charitatis in Christo. 235 *Prob. ergo primo.*

Si opponas, sequi ex hac doctrina, redemptionem hominum à peccatis principalius dilectioni, quam obedientiæ, qua sustinuit mortem, esse attribuendam. Tùm, quia dilectio fuit prima in ratione merentis. Tùm etiam, quia gratia principalius per charitatem, quam per alias virtutes est principium merendi. Tùm denique nam præmium principalius actui imperanti, quam imperato respondet, actus autem charitatis est imperans, & obedientiæ imperatus; consequens autem est falsum; cum in Scriptura præcipuè passionis Christi nostra redemptio attribuatur, quod etiam passim in Patribus reperitur: ergo falsum etiam est, primum actum meritorium Christi, fuisse actum charitatis; eo quod alios actus, vt imperans antecedit. 236 *Si opponas.*

Respondeo, cum in Scriptura, & Patribus inueniatur passioni Christi principaliter nostra redemptio attributa, fieri compara-

tionem inter actus Christi externos, & in hac comparatione verissimum est, principalius esse passioni Christi attribuendam, non ob maiorem charitatem, sed propter genus operis, vt explicat Diuus Thomas *infra quaestione 50. articulo sexto*, à quo tamen actu interno principaliter ratio meriti, quae in passione Christi reperitur, procedat, an à charitate mediatè imperante mortem, an ab actu obedientiae, an ab actu fortitudinis, non determinari in Scriptura, sed Theologis, iuxta communes leges meriti disputandum relinqui: ex quibus constat ad obiectionem solutio.

238 *Vltimo infertur.* Denique infertur ex dictis: non meruisse Christum per actus pertinentes ad partem vegetatiuam, v.g. motum cordis, ciborum digestionem, illorumque in substantiam aliti conuersionem. Quod patet: nam solum meruit per actus imperio rationis subiectos, vtpote, quia in illis tantum reperitur libertas, quae ad meritum est necessaria; sed huiuscemodi actiones, non erant rationis imperio subiectae: ergo meritoriae non fuerunt. Minor traditur à Diuo Thoma *supra quaest. 12. art. 3.* & probatur in argumento *Sed contra*, eo quod vt docet Paulus *cap. 2. ad Hebreos*, Christus per omnia debuit fratribus assimilari, & praecipuè in his, quae pertinent ad conditionem naturae humanae; sed ad conditionem naturae humanae pertinet, quod valetudo corporis, eius nutritio, & augmentum, aliaeque operationes ad partem vegetatiuam spectantes, imperio rationis, seu voluntatis, non subdantur, quia naturalia soli Deo, qui est Auctor naturę subduntur: ergo nec in Christo subdebantur imperio rationis.

239 *Obiicitur 1. contra istum corollariū.* Contrarium huius docuere Medina *q. praecedenti art. 3. conclus. 3.* Aluarez *disp. 47.* & Nazarius *q. praecedenti art. 3. in expositione textus ad finem, & in praesenti art. 3. controuers. vnica in 4. parte controu.* Ducti primo: nam Christus per scientiam beatam, & infusam omnes operationes istas pręuidebat: ergo etiam pręuolebat illas; & consequenter fuerunt ei liberę, & voluntarię, ex quo vlterius sequitur, etiam fuisse meritorias; cum solum ex defectu libertatis possent à ratione meriti excludi. Secundo: nam iuxta

Secundo. D. Tho. *supra q. 13. art. 3. in corp.* si consideretur anima Christi, secundum quod est instrumentum vnitum Verbo Dei in persona, sic illius potestati subdebatur omnis proprijs corporis dispositio: ergo motus cordis, & omnes operationes, & motus partis vegetatiuę, illius animę subdebantur, vt instrumento diuinitati coniuncto; & consequenter poterat illas operationes impedire ac suspendere: ex quo vlterius sequitur, fuisse à Christo uedum volitas, verum ipsi voluntarias, vtpotè cum essent illius liberę dispositioni subiectę.

240 *Tertio.* Tertio: nam ex opposito sequeretur, esse concedendos in Christo motus indeliberatos, siuè primo primos, siuè secundo primos; consequens admittendum non est; aliàs concedendum esset, habuisse motus aliquos appetitus erga malum; cum isti sępè contingant, nisi appetitus à ratione in omnibus pręueniatur: ergo falsum est, quod docuimus, in hoc vltimo corollario. Patet sequela; nos enim in Christo admittimus motus naturales illius voluntati nulla ratione subiectos, vt per omnia fratribus assimiletur; sed in nobis, non solum actiones partis vegetatiuę, non sunt imperio rationis subiectę, sed etiam motus appetitus sensitiui multoties pręueniunt imperium rationis in nobis: ergo in Christo non plenè subijciuntur voluntatis imperio. Quod denique possumus confirmare ex D. Tho. *in hac quaest. art. 2. in corpore*; vbi docet, operationes naturales, & corporales in Christo aliqualiter ad illius voluntatem pertinuisse, in quantum voluntatis eius erat agere, vt caro illius ageret, vel pateretur, quę sunt sibi propria: ergo iuxta D. Tho. operationes naturales in Christo, imperio voluntatis subijciebantur; & consequenter sufficienti libertate gaudebant, vt rationem meriti sortirentur.

241 *Respondetur ad 1.* Hęc tamen non conuincunt. Ad primum respondeo, concesso antecedenti, & prima consequentia, negando secundam; non enim sunt idem, volitum, & voluntarium aut liberum; ad primum namque sufficit esse obiectum voluntatis, quod illis actionibus respectu voluntatis creatę Christi concedimus. Ad secundum autem requiritur, esse voluntatis effectum imperatum, vel elicitum, quod eisdem comparantis cum voluntate humana,

Ad secundum. negamus. Ad secundum explico Diuum Thomam, & concedo de subiectione indirecta, quatenus, si Christus vellet, posset per virtutem suę humanitatis, vt est instrumentum Dei, impedire miraculosè omnes suas actiones naturales, & necessarias, v.g. motum cordis, ciborum digestionem, &c. Nego tamen de subiectione directa, hoc est, tanquam imperanti elicientiam motus cordis, digestionis eiborum, & aliarum similium, quę naturales sunt, & necessarię; non enim poterat, etiam vt diuinitatis instrumentum, motum cordis, exempli gratia, imperare; cum enim motus cordis à generante procedat, soli generanti, & Deo directè subordinatur; vt autem motus ille diceretur voluntarius, & liber hoc secundo modo, oportebat subijci voluntati humanę Christi, cuius ratio ea est: nam vt si actus voluntarius, & liber, & requiritur, quod à voluntate procedat, & non sufficit esse obiectum volitum ab illa; vt autem potenti cohibere aliquid, & non cohibenti illud, aliquid vt effectus tribuatur, non sufficit potentia ad vitandum, sed insuper est necessaria obligatio vitandi, vt tradunt frequentius Theologi sequuti Diuum Thomam *prima secundae quaestione sexta articulo tertio*, vnde, Deo potenti vitare, & non vitanti peccatum, non tribuitur peccatum, tanquam effectus illius, quia non tenetur vitare; Gubernatori autem nauis, naufragium ex illius ignauia sequutum tribuitur vt effectus, quia illud non vitauit, cum posset, & teneretur: Christus autem, etsi posset per virtutem miraculorum, vt instrumentum Dei proprium motum cordis cohibere, non tamen ad id tenebatur: & ideò non comparatur motus cordis cum voluntate humana Christi in habitudine effectus, sed tantum in habitudine obiecti: ac per consequens non est ipsi voluntarius, aut liber. Et ex his constat vltimae obiectionis solutio.

Ad tertium, nego sequelam: quia motus primo primi, & indeliberati appetitus consurgunt in nobis ob defectum plenae aduertentiae, & sunt expositi periculo attingentiae obiecti ex se mali moraliter, quorum neutrum concedendum est in Christo, quia primum repugnat plenitudini cognitionis speculatiuae, & practicae, & secundum plenitudini gratiae, & perfectionis moralis, quod autem motus cordis non subijciatur voluntati, vt imperanti, nullam istarum imperfectionum requirit, necest defectus priuatiuus, sed conditio propria facultatis cordis motiuae: vnde haec non subiectio non repugnat, sed maximè congruit Christo, qui nostros defectus, conditionesque naturales assumpsit, praeter illas, quae denotant moralem imperfectionem. Et quidem, si haec argumenta efficaciter intentum concluderent, etiam probarent, Christum meruisse per beatificam visionem, vel saltim per continuationem illius, quod nullus Theologorum asseruit. Quod autem sequatur, patet: nam etiam posset anima Christi, si vellet per virtutem miraculorum, beatificam visionem suspendere; cum in hoc nulla implicatio inueniatur: ergo si ex ista virtute in ordine ad motum cordis, colligitur, fuisse Christo, vt homini, voluntarium, & liberum: ac proinde meritorium; id ipsum asserendum est de visione beatifica, vel saltim de continuatione illius. Et haec de ista Disputatione applicanda litterae Mag. *in 3. dist. 18. §. 5.* ad illa verba: *Vt ipsius Passio, & mors sibi esset forma, & causa, forma virtutis, & humilitatis, causa gloriae, & libertatis, &c.* *M. Sent.* 242 *Ad tertium.*

DISPVTATIO
QVINQVAGESIMA.

An Christus mereri sibi potuerit de condigno vnionem suae humanitatis ad Verbum?

§. I.

Quibusdam praesuppositis aperitur difficultas.

Qua in re tria vt indubitata, & extra controuersiam supponimus. Primum est per opera antecedentia vnionem humanitatis ad Verbum, non potuisse de potentia absoluta condignè Incarnationem mereri, quod communiter docetur à Theologis, & manifesta ratione probatur; etenim opera antecedentia vnionem humanitatis ad Verbum non essent infiniti valoris; cum non procederent à supposito diuino, ex quo solum potest in opera valor infinitus deriuari, sed ab humanitate, vel vt existente extra omne suppositum, vel in supposito creato; sed solum opus infiniti valoris potest esse meritum condignum Incarnationis, vt constat ex dictis *tom. 1. disp. 13.* & à Theologis communiter traditur: ergo implicatorium est, humanitatem Christi per opera antecedentia sui vnionem ad Verbum, de condigno Incarnationem mereri. Nu. 1. *Supponitur 1.*

Secundum est, potuisse humanitatem Christi per opera antecedentia, de congruo Incarnationem mereri. Quod patet: nam potuit humanitas prius tempore produci, quam vniretur ad Verbum, vel sine omni supposito, vel in supposito sibi proprio, & connaturali, & sic existens opus supernaturale elicere ordinatum ad Incarnationem merendam; sed in tali opere, esto non esset condignitas, reperiretur tamen congruitas in ordine ad vnionem humanitatis ad Verbum; cum ad congruitatem non requiratur aequalitas inter meritum, & praemium: ergo de potentia absoluta potuit diuini Verbi Incarnatio cadere sub merito congruo operum antecedentium vnionem humanitatis ad Verbum. An autem potuerit humanitas in eodem temporis instantis de congruo Incarnationem mereri per opera solum antecedentia ordine naturae vnionem; quaestionis est inter Theologos, non tamen in praesenti decidenda, sed *supra quaest. 2. art. 11.* 2 *Secundo.*

Ex quibus licet obiter, tanquam mihi certum colligo, potuisse Incar- 3

Tertio. Incarnationem, non prout dicit vnionem humanitatis ad aliquam ex diuinis personis in communi, & vagè sumptis, sed prout importat vnionem humanitatis ad secundam Trinitatis Personam sumptam in particulari, sub condigno merito cadere; quod patet euidenti ratione: nam potuit de potentia absoluta humanitas prius tempore produci, & Personæ Patris vniri, sicque producta, & vnita operari ex intentione merendi vnionem eiusdem humanitatis ad secundam Trinitatis Personam; at in opere sic ab humanitate elicito, & ad præmium ordinato, sufficiens reperiretur condignitas respectu vnionis sui ad diuinum Verbum, cum esset infiniti valoris ex infinita dignitate Personæ Patris, vt *quod* operantis: ergo sumpta Incarnatio pro vnione humanitatis ad secundam Trinitatis Personam, potuit de potentia absoluta cadere sub merito condigno operum antecedentium.

4 *Difficultas apperitur.* Non ergo de his operibus disputatio nostra procedit, sed de illis, quæ tempore, vel natura vnionem humanitatis ad Verbum factam supponunt, & ab eodem Verbo, vt vnito humanitati procedunt, in quo sensu certum etiam, & indubitatum est apud Theologos, de facto non fuisse præmium horum operum condignum, nec illis Christum de facto suam Incarnationem meruisse. Quod patet: nam principium meriti non cadere de facto, & de lege ordinaria sub merito operum procedentium ex ipso, omnes Theologi fatentur; sed opera ab humanitate elicita, vt diuino Verbo vnita à supposito diuino, vt à principio, tum efficiente, tum dignificante procedunt: ergo vnionem Verbi ad humanitatem, in qua Incarnatio consistit, de facto non promeruerunt. Vnde disputatio nostra ad casum de potentia absoluta reducitur, an nimirum sit de potentia absoluta possibile, vt Incarnatio cadat sub merito condigno operum procedentium ab humanitate Verbo hypostaticè vnita?

§. II.

Eligitur vera sententia, & aliqua motiua expenduntur.

5 *Prima sentẽtia. Suar. Ægid. Coninc. Gran.* Circa quod duas reperio Theologorum sententias. Prima affirmans est, quam tuentur Suarez *prima parte libro secundo de Prædestinatione cap.*20. Et in hac *tertia parte disputatione decima sectione quarta*. Ægidius Coninch *secunda secundæ libro primo de virtutibus disputatione octaua dubio septimo*. Granadus *prima parte tractatu septimo disputatione sexta. Prima secunda tractatu* 12. *controuersia octaua disputatione quarta, & in hac tertia parte tractatu* 14. *disputatione secunda sectione prima numero septimo*. Quibus alij Recentiores adhærent, docentes, primam gratiam, esto sit merendi principium, posse cadere sub merito condigno operum procedentium ab ipsa, idem ex consequenti de Incarnatione dicturi.

Secũda. Caiet. Conrad. Mart. Cabrer. Arauio. S. THO. Medin. Nazar. Aluar. Lorca. Vazq. Ragusa. Beccan. Lugo. Arub. Secunda negans est, quam tuentur communiter Discipuli D. Thomæ cum Angelico Doctore *in secundo distinctione* 27. *quæstione prima articulo quarto ad secundum, & prima secunda quæstione* 114. *articulo quinto*, vbi Caietanus, Conradus, Martinez, Cabrera, Arauio, & Sancto Thoma, *& in hoc* 3. *p. supra q.*1. *art.*11. vbi Medina *dub.*1. Nazarius *controu.*1. *q.*3. Aluarez *disp.*16. Lorca *disp.*20. Tenent etiam ex PP Societatis Vazquez *disp.*21. *c.*3. Ragusa *disp.*41. Becanus *cap.*29. *q* 6. *concl.*4. Lugo *disp.*8. *sect.*1. *n.*9. Arubal 1. *p. disp.*76. *cap.*2. Et frequentius alij Recentiores eiusdem familiæ. Quam sententiam pro conclusione statuimus.

6 *Prima probatio. S. Aug. Arausic.* Suaderi solet primo: nam apud PP. hæc est bona consequentia: *Gratia datur, vt operemur: ergo non quia operamur*: vt constat ex Augustino *lib.*2. *contra duas epistolas Pelagianorum cap.*7. *epistola* 107. *in principio*, vbi probat, gratiam non dari ex meritis, quia dat merita; & ex Arausicano 2. cap 25. illis verbis Pauli. *Misericordiam consequutus sum, vt fidelis essem*, sic inferente: *ergo non quia eram fidelis*. Ac denique ex illis verbis Pauli: *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti*, communiter Ecclesiæ PP. inferunt: *Ergo non quia eramus sancti, ideo nos elegit*. At si Incarnatio, quæ est principium meritorum Christi, posset sub illius meritis cadere etiam prima gratia posset cadere sub merito operum procedentium ab ipsa; ac per consequens Patres, Conciliorumque consequentia esset nulla: ergo Incarnatio sub merito Christi condigno cadere nequit.

7 *Hæc ratio nõ vrget.* Hoc tamen argumentum non vrget. Tùm, quia PP. contra Pelagianos, & Semi-Pelagianos arguebant, asserentes, gratiam dari propter merita antecedentia orta ex viribus naturæ, contra quos bene arguitur: *Gratia datur, vt per illam mereamur: ergo non illam merito antecedenti meremur*. Non autem intendebant probare non dari primam gratiam propter merita ex illa profecta, quatenus præuisa, vt futura; in hoc enim hæreticorum error non consistebat. Vltimum autem testimonium ex Paulo sumptum rectè concludit; procedit enim de primo, & intentiuo decreto, quo Deus nos ad gloriam elegit; loquendo autem de primo, & intentiuo decreto rectè concluditur, non præsupponere merita, si radix est meritorum. Tùm etiam, quia vt consequentia PP. sit bona, non petitur, quod gratia, quæ est merendi principium, non possit de potentia absoluta cadere sub merito operum procedentium ab ipsa, sed sufficit quod de lege ordinaria, & ex natura rei nequeat contingere: nam cum de his, quæ in ordine gratiæ contingunt, loqui, & sentire debeamus iuxta ordinarium, & connaturalem modum, nisi oppositum sit reuelatum: eo ipso, quod gratia sit merendi principium, & principium meriti non possit cadere sub merito de legè ordinaria, & attenta rei natura, rectè colligitur, & ab Ecclesiæ PP. infertur, non dari ex meritis nostris, etiam consequentibus ipsam.

8 *Suaderi solet 2.* Secundo suaderi solet ex Augustino *lib.*1. *de moribus Ecclesiæ Catholicæ cap.*25. illis verbis: *Nec præmium potest præcedere merita, & prius homini dari, quam dignus est; quid enim hoc iniustius, & quid iustius Deo: non ergo debemus poscere præmium, antequam mereamur accipere*. Ex quibus apertè constat, sensisse Augustinum in anticipata præmij exhibitione ante meritum suppositum, esse iniustitiam; ac per consequens, non posse sub condigno merito cadere; sed vt principium meriti, & Incarnatio Verbi posset comprehendi sub merito operum procedentium ab ipsa, deberet præmium anticipatè ad meritum dari: ergo Incarnatio non potest cadere sub merito operum procedentium ab illa. *Nec etiã hac ratio vrget.* Sed nec premit hoc argumentum: loquitur namque Augustinus de præmio vitæ æternæ, postquam; ex lege statuta non extat tempus merendi, & idcirco nequit dari propter merita solum futura; cum futura post ipsam non sint; ac per consequens, si datur sine meritis præcedentibus sine vllo merito dabitur, in quo iniustitiam inuenit Augustinus.

9 *Si opponas.* Si opponas: nam licet Augustinus in verbis precedentibus, de premio eterne vite loquatur, & intendat probare, tale premium non debere ante meritum exhiberi, ad hoc tamen probandum assumit generale principium, quod scilicet, premium ante merita dari non debet, & hoc esse iniustum: ergo de omni premio est illius doctrina accipienda. *Respondetur.* Respondeo, sententiam vniuersalem Augustini, sic esse intelligendam, præmium non debet antecedere merita, saltim præuisa, vt futura, ex qua sub sumpta minori; *sed respectu gloriæ, vt præmij; non possunt præcedere merita præuisa, vt futura post ipsam*; cum ex lege Dei post statum gloriæ tempus merendi non sit: rectè Augustinus conclusit, ante gloriam debere illius merita præcedere. Et quidem nisi accipiatur sic Augustinus, tenebimur dicere, Christum non meruisse Antiquis Patribus gratiam, quod admittendum non est, cum oppositum à Thomistis doceatur, qui semper cum D. Tho. Augustini vestigijs adhærent.

10 *Tertio Recentiores probãt conclusionem.* Tertio Recentiores quidam sic arguunt. Si opera subsequentia incarnationem, possent de potentia absoluta esse condigna merita illius, sequeretur, Christum illam promeruisse de facto; consequens est falsum: ergo & dicta doctrina. Patet sequela: Christo concedendum est omne, quod est dignitatis, si in eo nulla repugnantia inueniatur; sed habere Incarnationem per merita, maxima dignitas est; cum dignius sit aliquid habere à se, quam ab extrinseco accipere: ergo si in merito condigno Incarnationis per opera subsequentia, nulla implicatio inuenitur, asserendum est de facto illam condigne meruisse.

Sed nec placet hęc ratio. Sed nec placet hoc argumentum; non enim est implicatio in hoc, quod Christus gratiam habitualem, & dona ipsam consequentiam, ac beatificam visionem meruerit de condigno, & tamen illa de condigno non meruisse, est communis Theologorum sententia, vt sequenti disputatione constabit: non ergo infertur benè ex non implicantia meriti condigni Incarnationis per opera subsequentia, de facto sub illorum merito comprehendi. Et ratio est, quia nisi expressa sit reuelatio, vel aliqua vrgentissima congruentia, semper standum est pro communi modo operandi in ordine gratiæ; anticipare autem præmium non est connaturale in ordine gratiæ, sed præternaturale; & aliàs nulla extat reuelatio, quod in hoc modo præmiandi circa Incarnationem fuerit dispensatum, nec aliqua vrgens congruitas, quæ dispensationem suadeat: ergo, esto fuerit possibile de potentia absoluta, non inde cogimur dicere, ita euenisse de facto.

11 *Si dicas.* Si dicas: in præmij anticipatione dispensatum est respectu gratiæ Antiquorum PP. ergo etiam dispensatum est in anticipatione Incarnationis, vt præmij operum procedentium ab ipsa, si ab intrinseco non repugnet. *Respondetur.* Respondeo, negando consequentiam: quia primum erat expediens vniuersalitati redemptionis Christi; alias non fuisset vniuersalis Redemptor, quod est inconueniens; secundum autem ad hoc munus necessarium non erat.

Si instes. Si instes, etsi ista conuenientia non esset, erat tamen alia, nempè, quod Christo modo perfectiori competeret, qualis est habere à se, & non omninò ab extrinseco Incarnationem: ergo ex isto capite concedendum est, ita fuisse, nisi obstet implicatio. *Respondetur.* Respondeo, habere à se perfectionẽ, perfectius esse, quam habere omninò ab extrinseco, quando inconnaturalitas non intercedit in ordine naturæ, nec gratiæ; anticipare autem Incarnationem vt præmium, inconnaturale est in ordine gratiæ; & ideò habere à se Incarnationem per merita subsequentia, dignitas Christo concedenda non est. Et quidem Recentiores argumento facto vtentes, fatentur, Christum non meruisse, nec à se habuisse habitualem gratiam

gratiam per meritum, quia ad hoc necessarium erat, quod actus supernaturales fuissent in connaturaliter eliciti ab eius humanitate: sicut ergo ob hanc rationem non fuit expediens, vt Christus mereretur gratiam habitualem, ob eandem asserendum est, non fuisse conueniens, vt per opera sub sequentia mereretur de condigno Incarnationem, esto æstimetur possibile.

12 *Hoc arg. potest ex alio principio vrgeri.* Sed potest hoc argumentum ex alio principio vrgeri; non enim tantum fuit expediens, quod Christus esset vniuersalis Redemptor, sed etiam conueniens fuit, quod illius meritum vim demeritoriam extensiuè peccati Adami adæquaret; sed Adamus per peccatum demeruit, vt Verbum non sumeret carnem: ergo oportuit, vt hoc Christus mereretur, si in merito Incarnationis implicatio non inuenitur; & consequenter cum ita factum non sit, vt fatentur omnes Theologi, signum est à posteriori, quod contradictionem importet, Christum per opera subsequentia suam mereri Incarnationem. *Sed contra.* Adhuc tamen ista congruentia non vrget; si namque Adamus demeruit, vt Verbum non assumeret carnem, demeruit etiam condignè, vt nec Pater carnem assumeret; & tamen Incarnationem Patris Christus de facto non meruit, etsi in hoc implicatio non inueniatur: ergo meritum Christi non adæquauit quoad efficaciam, extensionem demeriti Adami: ac per consequens ex hoc principio non concluditur, propriam Incarnationem meruisse, si implicatorium non sit.

13 *Quarto alij probant conclusionẽ.* Quarto alij sic arguunt: implicat enim mutua inter duo causalitas in eodem genere causæ: at si Christus per opera subsequentia suam Incarnationem de condigno mereretur, inter Incarnationem, & merita, mutua causalitas intercederet in eodem genere causæ: ergo implicat Incarnationem cadere sub merito operum procedentium ab ipsa. Maior est communis sententia Philosophorum, qui, tametsi admittant mutuam inter duo causalitatem in diuerso genere causæ, in eodem tamen causæ genere non posse duo se inuicem causare, fatentur. Minor autem probatur: nam meritum est causa præmij in genere causæ efficientis, Incarnatio etiam ad operationes Christi efficienter comparatur: tum, quia Verbum humanitati vnitum, efficienter influit in eius operationes. Tum etiam, nam humanitas non efficit proprias operationes, nisi vt vnita Verbo, in qua vnione sua est Incarnationis essentia: ergo, si Incarnatio est præmium operum procedentium ab ipsa, daretur inter Incarnationem, & merita, mutua causalitas in eodem genere causæ efficientis. *Cõfirmatur.* Quod amplius confirmant: nam si opera subsequentia Incarnationem, illam possent promereri, sequeretur, posse se ipsa efficienter causare; consequens implicat: ergo implicat etiam antecedens. Minor constat: causa namque est, ad quam aliud consequitur: ergo implicat, idem esse causam sui ipsius. Sequela verò probatur: quod enim est causa causæ, etiam est causa causati; sed causarent Incarnationem, quæ est principium, & causa meritorum: ergo causarent se ipsa.

14 *Hoc arg. etiam nõ vrget, & instatur primo.* Sed nec argumentum hoc, quo vtuntur communiter Auctores nostræ sententiæ, illam efficaciter suadet. Tum, quia instatur manifestè in gratia antiquorum PP. quam Christum meritoriè causasse, est communis Theologorum sententia; & tamen PP. Antiqui per ipsam gratiam obtentam in vi meritorum Christi, Incarnationem meruerunt, vt docuimus *Tractatu de Incarnatione*, cum frequentiori Thomistarum sententia: ergo non repugnat mutua inter duo causalitas in eodem genere causæ efficientis moralis: ac proinde ex hoc principio non concluditur efficaciter, non potuisse Christum per opera subsequentia Incarnationem mereri. Tum etiã: nam illud Philosophorum axioma, vt verũ vniuersaliter sit, debet sumi de eodem genere infimo causæ; non autem de eodem genere subalterno diuisibili in diuersos modos causandi: sic enim posse inter duo mutuã interuenire causalitatem: constat primo in gratia habituali causata à contritione dispositiuè, & illam receptiuè causante, cum tamen receptiuus, & dispositiuus influxus ad genus causæ materialis pertineant.

15 *Secundo.* Secundo in actu vitali specificante potentiam, & ab illa specificato; licet autem Incarnatio efficienter comparetur ad actus humanitatis, & illi in illam influxum meritorium exercerent, qui influxus est effectiuus; non tamen est idem modus efficiendi Incarnationis in actus, & actus in Incarnationem, cum Incarnatio, vt efficiat, physicam existentiam exposcat; secus verò actus vt Incarnationem mereantur: ergo ex illo Philosophorum axiomate non suadetur efficaciter, opera supponentia Incarnationem, non posse illam de condigno mereri. *Tertio.* Tum denique: nam solum tunc repugnat mutua inter duo causalitas in eodem genere causæ, quando vtrumque vt causet præexistentiam physicam petit; non autem quando vnum, vt existens solum in apprehensione, aut præuisione sui propriam exercet causalitatem; quo circa effectus causæ efficientis potest illam causare finaliter, quia vt influxum finalem exerceat, non petit physicè ante suam causam præexistere; sed vt opera meritoria causent Incarnationem non petunt physicam præexistentiam, sed illam exercere possunt existentia tantum in præuisione diuina, vt constat in Christi meritis, quibus respondet in præmium Antiquorum PP. gratia, quam tamen tempore successerunt, solum per existentiam in diuina præuisione: ergo ex inconuenienti mutuæ causalitatis in eodem genere causæ, non probatur efficaciter, non potuisse Christum Dominum de condigno Incarnationem mereri per opera subsequentia.

Nec confirmatio est vrgentior: tum, quia instantiam habet in gratia Antiquorum PP. causata efficienter moraliter in vi meritorum Christi, & causante etiam moraliter ipsius Incarnationem, & merita, quin ex hoc inferatur, Incarnationem, aut merita Christi Domini se ipsa efficienter causare. Tum etiam, quia maior assumpta in probatione sequelæ, solum est vera de causa causæ necessario aliud causantis, non autem de causa causæ, non causantis necessario; Incarnatio autem non causat necessario merita, ac per consequens, ex eo quod efficienter causarent Incarnationem, nõ sequitur efficienter se causatura. Tum tertio: nam tunc solum quod est causa causæ, est causa causati, quando inter causam causæ, & causatum ab ipsa, est distinctio; sicut causans vltimam dispositionem ad formam, tunc solum formam causat quando principium, quo causat dispositiones, à forma, ad quam disponunt, distinguitur; quo circa homo media gratia habituali causans in sententia probabili contritionem vltimo disponentem ad gratiam, non causat efficienter gratiam, ad quam contritio disponit, quia ipsa gratia est homini principium quo dispositiones causat: ergo quamuis opera supponentia Incarnationem, illam mererentur de condigno, & causarent efficienter moraliter, non sequitur causatura efficienter se ipsa. 16 *Nec cõfirmatio vrget.*

Denique vt alia omittamus, inde ab alijs nostra, & communis sententia suadetur; nam meritum non potest essentialiter connecti cum præmio, nec illud ab intrinseco inferre; at opera supponentia Incarnationem secundum quod valorata valore cum Incarnatione exequendo, vt illam de condigno mererentur, essentialiter cum Incarnatione connectuntur, illamque infallibiliter inferunt illatione à posteriori: ergo non possunt Incarnationem de condigno mereri. Minor cum consequentia tenet; maiorem autem probant. Tum, nam actio voluntatis non potest meritoriè in impulsum ipsam terminantem influere, quia essentialiter cum impulsu connectitur, illumque infallibiliter infert ergo repugnat merito, essentialis connexio cum præmio. Tum etiam, nam cum præmiare sit actus iustitiæ, de cuius ratione est libertas, præmium petit, liberè à præmiante concedi, adhuc præsupposito merito; sed si meritum essentialiter connectatur cum præmio, non erit in libera potestate præmiantis præmium impendere, merito præsupposito: ergo inter meritum, & præmium nequit esse essentialis connexio. Hoc tamen fundamentum in principijs Thomistarum nequit vrgere; cum doceant, peccatum actuale essentialiter inferre carentiam habitualis gratiæ, & illam demeritoriè causare; non enim magis de ratione præmij est liberè à præmiante procedere, quam de ratione pœnæ, quod liberè à puniente infligatur: at hoc non obstante potest carentia gratiæ, quæ est pœna peccati, essentialiter cum peccato connecti, & ex illo ab intrinseco inferri: ergo pariter, præmium poterit essentialiter connecti cum merito, & ab illo inferri essentialiter, non obstante quod liberè à præmiante procedat. Quod si quis voluerit argumento facto vti pro communi sententia, explicare poterit D. Tho. cum tribuit peccato causalitatem moralem in expulsionem gratiæ de causalitate morali tantum quoad sufficientiam. 17 *Vltimo ab alijs probatur nostra cõclusio.*

§. III.

Fundamentum nostræ sententiæ proponitur, & duplex solutio reijcitur.

VNde pretermissis his argumentis, suadetur communis sententia: nam principium meriti non potest cadere sub merito operis procedentis ab ipso: at Incarnatio est principiũ omnis meriti ab humanitate Christi procedentis: ergo non potest sub alicuius operis ab humanitate eliciti merito cadere. Minor cum consequentia tenet. Maiorem docuit D. Thom. *in 2. dist. 27. qu. 1. art. 4. ad 2. q. 29 de Veritate art. 6. ad 4. in corp. 3. Contra Gentes cap. 149. & cap. 159. & in hac 3 p. supra quæst. 2. art. 11.* Huic argumento, cui vnicè communis sententia fidit, multiplex adhibetur solutio. Prima distinguit maiorem, illamque concedit de lege ordinaria Dei, & attentis rerum naturis, negat autem de potentia absoluta; ex quo solum sequitur, non potuisse Incarnationem esse præmium meriti condigni operum procedentium ab ipsa de lege ordinaria, & attenta rei natura; non verò quod de potentia absoluta id impossibile sit. 18 *Suadetur nostra sẽtentia.* *S. THO.* *Prima solutio.*

Secunda aliter distinguit maiorem, & concedit de merito exigente præuiam existentiam, vt causet; negat autem de merito, quod potest condignè extendi ad præmium anticipatè merendum, quod proinde non petit ante præmium existere realiter, sed solum ante præmium præuideri: hæc autem est differentia inter meritum puræ creaturæ, & meritum Christi infinitum, quod illud non potest condignè mereri anticipatam præmij exhibitionem, eo quod finitum est; ac per consequens nequit mereri condignè, 19 *Secunda.*

digně, vt ordo gratiæ in modo præmiandi inuertatur, quod est necessarium, vt præmium anticipatè detur; meritum autem Christi totum hoc potest condignè mereri, & ideo meritum finitum petit ante præmium realiter existere, vt influat, & ideo nec de potentia absoluta potest sui principium condignè mereri; meritum autem Christi solum vt præuisum causat, & ideo potest in sui principium influere meritoriè.

20 *Tertia.* Tertia solutio aliter distinguit maiorem, illamque concedit de principio meriti sub ea conditione, & statu, quo est merendi principium; negat autem sub alia, sub qua merendi principium non est; Incarnatio autem considerari potest dupliciter, primo, prout subest decreto intentiuo Dei; secundo, prout subest decreto executiuo; sub prima consideratione, est principium meriti, & prout sic non cadit, nec cadere potest sub merito; sub secunda autem meriti principium non est: ac proinde prout sic esse potest merces, præmium, & terminus meriti. Quarto Recentiores quidam respondent, principium meriti non posse cadere sub merito operis subsequentis solum natura, & coexistentis tempore cum principio, potest tamen esse præmium operis tempore subsequentis. Ex quo solum sequitur, Incarnationem, quoad primam existentiam, non potuisse esse præmium meriti procedentis ab ipsa, & cum illa pro primo instanti sui esse coexistentis, non verò quod non potuerit esse præmium meriti procedentis ab illa, ipsaque tempore posterioris.

21 *Vltima.* Denique alij respondent, principium meriti non posse esse præmium actua procedentis ab ipso quoad existentiam absolutam principij; posse tamen esse præmium, & cadere sub merito operis procedentis ab ipso quoad existentiam comparatiuam huius principij præ alio, v.g. potest à Deo decerni actus charitatis, non decernendo determinatè, quod à gratia habituali procedat, vel à gratia actuali intrinseca auxiliante, vel per auxilium extrinsecum; sed disiunctiuè ab aliquo ex his principijs, & ex præuisione actus charitatis in vi huius decreti futuri, moueri ad infusionem habitus determinatè. Ex quo solum sequitur, non potuisse Incarnationem esse præmium operum procedentium ab ipsa quoad absolutam Incarnationis existentiam; non autem quod non potuerit de potentia absoluta, esse præmium operum procedentium ab ipsa quoad existentiam comparatiuam vnius Incarnationis, vel vnionis humanitatis ad Verbum præ alia; opus enim meritorum Christi non dependet essentialiter ab hac numero Incarnatione, sed disiunctiuè ab hac, vel ab illa: potuit ergo à Deo decerni opus aliud meritorium Christi, non vt determinatè ab hac vnione causandum; sed disiunctiuè ab hac, vel alia minoris perfectionis, quo suppositæ decreto, in illo præuideretur opus Christi meritorium, & ex illo, vt sic præuiso, posset Deus moueri ad illud remunerandum hac numero Incarnatione præ alia, quæ minoris esset perfectionis substantialis.

22 *Prima solutio reijcitur primo.* Sed nulla ex his solutionibus argumento facto satisfacit; & prima reijcitur primo: nam ad minus principium formale meriti, idest, quod vt forma ipsum valorat, & meritorium constituit, non potest etiam de potentia absoluta sub merito, cuius est formale principium, cadere; at Verbum vt humanitati vnitum, est principium formale meriti ab humanitate procedentis, cum à Deitate vnita, vt à forma valorem meritorium infinitum recipiat, per quam solum esse posset condignum Incarnationis: ergo Incarnatio nec de potentia absoluta potuit cadere sub merito condigno operum procedentium ab ipsa. Probatur maior, in qua sola esse potest difficultas, si principium formaliter dignificans meritum, posset esse eiusdem meriti præmium, sequeretur, tale meritum se ipsum, vt meritum est, mereri; consequens est falsum: idem namque à se ipso dependere non potest ac per consequens nec meritoriè potest à se ipso causari, nec se ipso remunerari: ergo falsum est antecedens. Probatur sequela: meritum formæ, est etiam meritum effectus formalis formæ: ergo si opus meritorium potest formam ipsum valorantem, & in ratione meriti constituentem mereri potest mereri se ipsum, quatenus meritum est, & se ipso vt meritorio remunerari.

23 *Dices.* Dices, Verbum considerari posse dupliciter, primo, vt vnitum immediatè humanitati: secundo, vt vnitum mediatè operibus meritorijs ab humanitate elicitis, & sub prima consideratione posse cadere sub merito operum procedentium ab ipso; prout sic tamen non est forma valorans, sed efficiens causa meriti; sub secunda autem, sub qua est forma valorans merita, non potest sub merito à se valorato cadere: ac per consequens non sequitur, meritum causare se ipsum, nec se ipso remunerari. Sed contra

Contra 1. primo: nam Verbum non est causa efficiens actionum humanitatis, nisi prout illis vnitum, sed iuxta Auctores oppositos Christus potuit Incarnationem mereri, prout est principium merendi: ergo potuit mereri vnionem Verbi nedum ad humanitatem, sed etiam ad illius operationes; & consequenter potuit mereri principium formale actiones meritorias valorans, & meritorias

Secundo. infinitè constituens. Secundo: nam vnio Verbi ad actiones humanitatis essentialiter includit vnionem Verbi ad ipsam humanitatem; sed non potest meritum remunerari aliquo in se ipso essentialiter incluso, nisi etiam remuneretur se ipso: ergo si merita Christi non potuerunt se ipsi remunerari, nec potuerunt remunerari vnione Verbi ad humanitatem.

24 *Tertio.* Tertio: nam valor operationum humanitatis est effectus secundarius diuinitatis humanitati vnitæ, quæ primario humanitatem sanctificat, & secundariò operationes valorat, sed non minus intelligibile est, quod effectus secundarius formæ mereatur effectum formæ primarium, quam quod mereatur se ipsum: ergo si non potuerunt operationes Christi se ipsas, quatenus valoratas, & meritorias mereri, nec etiam potuerunt mereri vnionem Verbi ad humanitatem.

Secundo principalis solutio reijcitur. Deinde principali solutio reijcitur: vt enim illius Auctores fatentur, attentis rerum naturis, non potuit Christus supra sui vnionem ad humanitatem meritoriè reflecti, nec sui Incarnationem de condigno mereri: ergo reflexio hæc meritoria iuxta inclinationem intrinsecam gratiæ vnionis non est, sed supra illam: ergo non potuit de potentia absoluta de condigno Incarnationem mereri. Patet hæc consequentiam: nam meritum condignum non est nisi respectu termini inclinationis intrinsecæ gratiæ: ergo si gratia vnionis intrinsecè non inclinat ad se ipsam promerendam, non potest de condigno se ipsam mereri.

25 *Tertio reijcitur.* Denique contra illam arguitur; si namque principium essentiale meriti potest de potentia absoluta esse præmium operi procedentis ab ipso, sequitur, quod etiam primum decretum intentiuum talis principij possit cadere sub merito eiusdem operis; consequens non admittunt illius solutionis Auctores: ergo nec Nos illius doctrinam debemus admittere. Probo sequelam: non obstat dependentia essentialis operis à principio suo intrinseco, vt sit meritum illius ergo nec obstare potest essentialis dependentia à principio extrinseco, vt illud possit mereri; consequenter si Christus per opera subsequentia potuit suam Incarnationem mereri, potuit etiam per eadem opera mereri de condigno primum decretum intentiuum Incarnationis.

26 *Secunda solutio reijcitur 1.* Et ex his secunda solutio reijcitur primo; vel enim reflexio meritoria Christi supra vnionem humanitatis ad Verbum est iuxta inclinationem intrinsecam gratiæ vnionis infinitam, vel non est iuxta inclinationem illius; si primum, talis reflexio miraculosa non erit, sed Christo connaturalis: si secundum, implicat quod illam merito condigno mereatur: meritum enim condignum non est nisi respectu termini inclinationis intrinsecè gratiæ: ergo vel est asserendum, connaturaliter Christum potuisse Incarnationem de condigno mereri, vel id non potuisse efficere de potentia absoluta. *Secundo.* Secundo: nam esto anticipata præmij solutio miraculosa sit; non tamen est præmium in ratione præmij infinitum: ergo si nihil aliud obstet, poterunt actus finiti adeò crescere in valore, vt adæquent anticipationem præmij: ita vt actui intensionis vt centum respondeat intensio præmij anticipati vt vnum, & consequenter prima gratia quoad aliquam sui intensionem principiantem meritum, poterit cadere sub merito condigno operum procedentium ab ipsa.

27 *Tertio.* Tertio: nam ad minus sequitur, posse primam gratiam auxiliantem cadere sub merito congruo operum procedentium ab ipsa; consequens non admittunt secundæ solutionis Authores: ergo nec eorum solutio admitti debet. Probatur sequela primo: ad meritum congruum non requiritur, quod cum præmio adæquetur: ergo esto anticipatio præmij excedat valorem operum puræ creaturæ, poterit cadere sub merito congruo illorum; & consequenter primam gratiam auxiliantem, vt anticipatè dandam poterunt de congruo mereri. Secundo, quia non minus excedit Incarnatio actus supernaturales, quàm excedat illos anticipata præmij solutio, imo magis: tum, quia est præmium in ratione præmij infinitum, anticipatio autem præmij non ita. Tum etiam, quia est maximũ miraculorum, & supra totum ordinem gratiæ adoptionis; & tamen potest cadere sub merito congruo actuũ supernaturalium ordinis gratiæ adoptiuæ: ergo etiam anticipatio præmij poterit cadere sub merito congruo operum puræ creaturæ.

28 *Quarto.* Quarto impugnatur solutio argumento suprafacto: nam ex illa sequitur potuisse Christum per opera obsequentia Incarnationem, mereri de condigno formam valorantem opera, & merita constituentem, & consequenter se ipsa vt merita sunt; consequens est falsam: ergo & solutio. *Quinto reijci poterat.* Denique reijci poterat, quia si Incarnatio daretur in præmium post executa merita Christi, non minus adæquaretur cum operibus Christi meritorijs, quam augmentum gratiæ vt octo datum post meritum executum, cum merito vt octo adæquatur: ergo sicut huius præmij anticipatio est supra condignitatem meriti finiti, ita anticipatio Incarnationis ex se adæquantis merita infinita Christi, est supra illorum condignitatem intrinsecam. Sed ab hac impugnatione abstinemus, habet enim facilem solutionem ex dictis.

§. IV.

Triplex alia solutio impugnatur.

29 DEinde tertia solutio, quæ frequentior est inter Auctores oppositos, reijcitur primo ad hominem contra Suarez, cuius

Tertia solutio reijcitur primo. est tertia solutio; vel enim ad rationem meriti, & præmij requiritur, quod decretum executiuum meriti præcedat decretum executiuum præmij, vel sufficit, quod præuisio meriti vt existentis post præmium, & post decretum executiuum eiusdem, præcedat decretum executiuum præmij: si primum, implicat opera ad Incarnationem sequuta, Incarnationem ipsam mereri: si secundum, sequitur Incarnationem, vt subest decreto intentiuo, & primo, cadere potuisse sub condignum meritum operum procedentium ab ipsa, cuius contrarium in tradita solutione docetur: ergo solutio tradita non subsistit. *Minor pro prima parte cōstat.* Minor pro prima parte constat: ordo namque inter decreta executiua commensuratur cum ordine obiectorum, vt existentium in re; sed implicat merita Christi ante Incarnationem in executione existere: ergo etiam implicat, quod decretum exequens meritorum præcedat decretum executiuum Incarnationis; & consequenter si ad rationem meriti petitur, quod decretum executiuum meriti sit prius decreto executiuo præmij, implicabit omninò, quod opera Christi Domini supponentia Incarnationem, illam condigna mereantur.

30 *Prosequitur probationem.* Pro secunda parte probatur: si namque ad merendam Incarnationem, vt subest decreto executiuo Dei, sufficit præuisio meriti, vt posterius existenti, etiam ad merendum illam, vt subest decreto intentiuo, sufficiet præuisio meriti ad decretum intentiuum eiusdem Incarnationis; sed in principijs Suarez præuisio operum supponentium Incarnationem, potest antecedere decretum intentiuum Incarnationis: ergo poterunt illam mereri, nedum vt subest decreto Dei executiuo, sed etiam prout subest decreto Dei intentiuo. Patet minor: nam in istius Auctoris sententia, pro priori ad decretum absolutum, potest obiectum decreti, vt futurum cognosci à Deo: ergo pro priori ad decretum intentiuum Incarnationis, & operum procedentium ab ipsa, poterunt Incarnatio, & illius opera à diuino intellectu cognosci: ac per consequens, esto decretum effectiuum operum sit posterius decreto intentiuo Incarnationis; præuisio tamen operum supponentium Incarnationem, præcedere potest, & de facto præcedit in Deo primum Incarnationis decretum: ac proinde, si sufficit præuisio meriti, vt posterius existentis ad decretum executiuum Incarnationis, vt illam de condigno mereatur, prout subest decreto exequenti, poterunt opera Christi illum de condigno mereri, prout subest decreto primo intentiuo.

31 *Secundo reijcitur ista solutio.* Secundo reijcitur: nam meritum non causat præmium, nec mouet voluntatem præmiantis, nisi præuideatur, vt existens, vel exiturum extra causas; sed operationes Christi, quatenus sunt meritoriæ, vt existentes, vel quatenus exituræ, essentialiter includunt vnionem humanitatis ad Verbum, vt existentem, vel vt exituram: ergo vt sic non possunt meritoriè mouere ad decernendam vnionem humanitatis ad Verbum, in qua Incarnatio consistit. Maior est certa; in hoc enim differt causa meritoria à finali, quod ista mouet, vt sit, illa autem mouet, quia est, vel quia præuidetur futura. Consequentia est bona: nam meritum non potest essentialiter præmium includere cum præmium in ratione præmij posterius merito sit; id autem quod essentialiter in merito includitur, nequit esse præmium posterius. Minor autem probatur: operationes Christi, quatenus valorosæ ad merendum, essentialiter includunt Verbum, vt mediatè sibi vnitum; sed vnio mediata Verbi cum operationibus essentialiter includit vnionem immediatam Verbi cum humanitate: ergo operationes Christi prout formaliter meritoriæ essentialiter includunt vnionem Verbi cum humanitate.

32 *Tertio.* Tertio reijcitur: licet namque non sit de essentia meriti, quod illius decretum executiuum sit prius decreto executiuo præmij, vt constat in meritis Christi, quæ meritoriè causarunt gratiam Antiquorum PP. quæ in executione merita Christi præuenit; implicat tamen meritum, cui ab intrinseco repugnet in sui executione, & decreto executiuo, præmij executionem præcedere; sed operibus Christi ab humanitate elicitis, prout formaliter sunt meritoriæ, repugnat essentialiter in effectione Incarnationem præcedere: ergo opera Christi vt in decreto intentiuo præuisa, non potuerunt influxum meritorium exercere in Incarnationem Verbi, prout subest sui decreto executiuo. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur; implicat causa meritoria, cui ab intrinseco, & essentialiter repugnet modus connaturalis causandi in genere meriti, sicut implicat causa finalis, cui essentialiter repugnet modus connaturalis finaliter causandi, sed modus connaturalis causæ meritoriæ est, præ sui præexistentiam ad præmium in ordine executiuo, vt expressè admittit Suarez *supra disp. 10. sect. 4. pag. 255. ad finem*: ergo implicat meritum respectu præmij, in ordine ad quod illi essentialiter repugnet præexistentia in ordine executiuo. *Suar.*

33 *Quarta solutio refellitur.* Et ex his quarta Recentiorum solutio refellitur primo. Reflecti namque supra suum principium, etiam tempore antecedens, non potest esse iuxta inclinationem intrinsecam gratiæ, siuè adoptiuæ, siuè vnionis hypostaticæ: ergo gratia nequit esse præmium condignum operis ab ipsa egredientis, ad illamque tempore subsequentis. Consequentia constat ex dictis: nam meritum condignum non est, nisi respectu termini inclinationis intrinsecæ gratiæ, quæ est principium merendi: ergo si gratia, vt anticipatè exhibita in præmium operis subsequentis, & tempore posterioris, non est terminus inclinationis intrinsecæ sui, quatenus meritoriæ, nequit esse præmium meriti condigni operis procedentis ab ipsa, & tempore posterioris. Antecedens autem probatur primo ex dictis: nam causæ meritoriæ debetur connaturaliter præexistentia ad præmium in ordine executionis; sed repugnat operi procedenti à gratia, huiusmodi præexistentia: ergo gratia, quæ est principium operis, non continetur in ratione præmij intra terminum inclinationis intrinsecæ sui, vt est principium merendi. *Antecedens ostēditur primo.*

34 *Secundo prob. antecedens.* Secundo probatur: si namque gratia vnionis, vt præmium operis procedentis ab ipsa, tempore posterioris, contineretur intra terminum inclinationis extrinsecæ sui, prout est merendi principium, nulla esset inconnaturalitas in hoc, quod tali operi corresponderet vt præmium; consequens est falsum: ergo & quod gratia, vt principium operis sit præmium contentum intra terminum suæ inclinationis. Maior manifesta est. Minor autem probatur: nam Christo de facto conceditur, quidquid dignitatis est, si omnis cōnaturalitas ordinis naturæ, & ordinis gratiæ saluetur, sed de facto Christus non meruit suam Incarnationem per opera tempore posteriora, vt constat ex Augustino *lib. de Prædest. Sanctorum cap. 15.* vbi omne meritum Christi respectu Incarnationis excludit: ergo Incarnationem esse præmium operis procedentis ab ipsa tempore posterioris, inconnaturale intra ordinem gratiæ est. Patet consequentia: nam illam habere ex merito, dignius est, quam sine merito habere, vt docet D. Thomas *in præsenti art. 3.* & per se manifestum est: ergo si alias, potest, omni connaturalitate seruata, esse præmium meritorum Christi illam de facto promeruit, vel si de facto non meruit, est, quia connaturaliter esse nequit præmium actuum procedentium ab ipsa, etiam posteriorum, non solum natura, sed tempore. *S. Aug.*

35 *Reijcitur 2. quarta solutio.* Secundo reijcitur argumento supra facto: nam licet possit per accidens meritum esse præmio in executione posterius; non tamen est dabile meritum, cui essentialiter repugnet præcedere in executione præmium; sed meritis Christi Domini repugnat essentialiter, quatenus merita sunt, præcedere Incarnationem in ordine executionis: ergo non possunt esse merita Incarnationis, siuè tempore, siuè natura solum merita præcedentis. Minor est certa: nam merita Christi Domini constituuntur valorata per Deitatem ipsis vnitam mediatè; sed implicat, quod mediata vnio Deitatis cum operibus in executione præcedat vnionem immediatam Verbi cum humanitate, in qua Incarnatio consistit: ergo implicat, quod merita Christi in executione Incarnationem præcedant. Maior autem probatur: nam implicat causa, cui essentialiter repugnet proprius, & connaturalis modus causandi in eo genere, in quo est causa; sed proprius, & connaturalis modus causandi causæ meritoriæ, vt talis, est per præcedentiam meriti ad præmium in ordine executionis, etsi permissiuè se habeat ad modum causandi per præcedentiam solum in præmiantis præuisione cum posterioritate in ordine executionis: ergo implicat meritum præmij, cui essentialiter repugnet illud in executione præcedere.

36 *Vltima solutio reijcitur.* Tandem vltima solutio reijcitur: nam meritum Christi, & idem est de quouis alio dicendum, non potest exercere causalitatem meritoriam nisi vt hoc determinatè; sed hoc numero meritum Christi, essentialiter importat, non hanc, vel illam vnionem, sed hanc numero in singulari: ergo non solum non potest meritoriè mouere ad existentiam Incarnationis absolutè, verum nec mouere potest, aut de condigno mereri hanc numero Incarnationem præ alia imperfectiori possibili. Consequentia euidens est in principijs Auctorum, quos impugnamus, ex eo asserentium, non posse mereri absolutam existentiam Incarnationis, quia illam essentialiter includit: ergo, si non solum claudit essentialiter meritum Christi, quatenus moraliter influit, aliquam Incarnationem, sed etiam hanc sumptam in singulari, non potest ad hanc in singulari mouere, nec illam præ alia mereri de condigno. Minor etiam non minus certa videtur: nam licet finis sumptus in singulari non importet determinata media, sed hæc, vel illa vagè, & indeterminatè, eo quod ad media extrinsecè comparatur, quo circa efficaciter potest decerni, & in decreto videri, sub disiunctione mediorum; constatum tamen ex materia, & forma sumptum in particulari, hanc numero formam, & hanc numero materiam essentialiter importat; at meritum Christi tamquam ex forma componitur ex gratia vnionis hypostaticæ, ergo hoc numero meritum essentialiter importat hanc numero gratiam vnionis. Maior autem sic probatur: meritum mouet præmiantem, in quo causalitas meritoria consistit, vt obiectum scientiæ visionis; & consequenter vt extra causas existens; sed meritum non existit extra causas, nisi vt hoc determinatè; existentia namque omnes gradus vsque ad hæcceitatem supponit: ergo meritum Christi Domini, non potest Deum ad præmiandum mouere, nisi vt hoc determinatè.

37 *Dices.* Dices, meritum Christi præuisum ex vi decreti disiunctiui, etsi ex

ex hac numero gratia vnionis, quæ de facto est, componatur, hæc tamen gratia non mouet ratione totius dignitatis, quam habet, sed solum inadæquatè: nam hæc gratia vnionis, quæ supponitur de facto, considerari potest dupliciter: primo quoad excessum alterius gratiæ vnionis imperfectioris possibilis, & sub gradu perfectionis, & dignitatis sibi, & alteri gratiæ imperfectiori possibili communi; non autem constituit meritum, nec mouet ratione excessus; sed ratione gradus communis, vt Deus hanc vnionis gratiam perfectiorem largiatur.

Contra 1. Sed contra primo: nam mouet meritum Christi, vt obiectum scientiæ visionis; & consequenter vt extra causas existens; sed vt existens extra causas totam illam dignitatem includit; cum existat in singulari, qualiter non potest, nisi ex determinata, & singulari gratia componi: ergo mouet ratione totius dignitatis, quam habet; & consequenter gratia vnionis quoad excessum alterius gratiæ imperfectioris possibilis, essentialiter in merito Christi includitur.

38 *Secundo.* Secundo, & explicatur magis hoc ipsum: gratia hæc excedit alteram gratiam ratione suæ vnitatis indiuidualis; sed prout ab illa per vnitatem distincta componit meritum Christi præuisum: ergo ratione excessus ad aliam gratiam possibilem, essentialiter in Christi merito includitur. Probatur minor: meritum Christi præuisum, est hoc meritum in singulari; sed hoc meritum singulare essentialiter hanc gratiam in singulari claudit: ergo hæc gratia singularis, vt sua vnitate indiuiduali ab alia distincta, essentialiter includitur in merito Christi præuiso. *Tertio.* Tertio; gradus dignitatis vtrique gratiæ communis, non potest in sua communitate videri, sicut nec in illa existere: ergo nec potest sub hac communitate sumptus meritoriam causalitatem exercere.

39 *Quarto.* Quarto: nam præmium meriti condigni debet cum illo adæquari; sed gradus ille dignitatis vtrique gratiæ communis, est inferior perfectione, gradu dignitatis, gratiæ vnionis quoad excessum: ergo meritum Christi ex illo gradu communi, non potest esse condignum gratiæ vnionis, quæ de facto datur quoad excessum ad aliam gratiam possibilem. *Explicatur amplius.* Quod amplius explicari potest: meritum dignificatum gratia vnionis imperfectiori, non potest esse condignum gratiæ vnionis excedentis; sed gradus vtrique gratiæ communis non excedit dignitatem gratiæ imperfectioris possibilis: ergo nequit esse condignus gratiæ vnionis quoad excessum. *Vlterius explicatur.* Vlterius explicari potest hoc ipsum; ex gradu dignitatis communi, merito hypostatico, & merito purè creato, non potest condignè vnio hypostatica causari: ergo nec ex gradu vtrique gratiæ vnionis communi. Patet consequentia: nam ideò primum non potest, quia tantæ dignitatis non est; sed gradus vtrique gratiæ vnionis communis non adæquat in valore gratiam substantialem perfectiorem: ergo gradus ille, condignus esse non potest gratiæ vnionis perfectioris.

40 *Si respondeatur.* Si respondeas ex doctrina à nobis tradita *disput. 3. §. 5. num. 65.* incrementum dignitatis Incarnationis respondentis in præmiũ, solùm extensiuum esse, continerique eminenter eminentia æquiualentiæ in gratia vnionis imperfectiori rationis dignitatis vnitæ; atque adeò posse ex vi huius illam de condigno mereri. *Contra.* In contrarium obstat: nam vel gratia vnionis perfectioris esset maioris æstimationis moralis gratia vnionis inferioris dignitatis, vel non; si primum, gratia vnionis minus perfecta, non potest dare actibus valorem meritorium condignum. Si secundum, gratia dignior non potest rationem præmij sortiri: ergo solutio tradita non subsistit. Minor pro prima parte constat: nam ad meritum condignum requiritur æqualitas cum præmio in morali æstimatione: ergo si gratia correspondens in præmium est maioris dignitatis gratia dignificante meritum, non potest esse præmium condignum illius. Pro secunda etiam probatur: nam sicut ad merendum requiritur libertas moralis inter merita inæqualia: ita ad re vera præmiandum petitur libertas moralis præmiantis inter præmia inæqualis dignitatis; at hæc libertas non adest supposita necessitate dandi aliquam gratiam vnionis, cum vna alteram non excedat in morali æstimatione: ergo Deus, largiendo gratiam vnionis perfectiorem, non præmiat merita Christi.

41 *Vltimo reijcitur solutio tradita.* Denique tradita solutio reijcitur; Recentiores namque illa tuentes, ex eo contra Suarez mouentur, vt doceant, non posse merita in ordine intentionis præuisa causare principium sui in ordine executionis, quia meritum debet præuideri, vt præexistens ad præmium in ordine executionis; opera autem supponentia pro principio Incarnationem, non possunt sic præuideri; at gradus dignitatis communis gratiæ vnionis perfectiori, & gratiæ vnionis imperfectiori nequit præuideri, vt præexistens gradui gratiæ perfectioris, cum inter se comparentur, vt superior, & inferior; gradus autem omnes, qui sic inter se comparantur, simul necessario existunt, & non vnus prius alio: ergo iuxta illorum principia, non potest meritum Christi secundum gradum communem, influxum meritorium excedere in gratiam vnionis perfectiorem quoad excessum dignitatis ad gratiam vnionis imperfectiorem possibilem.

§. V.

Fundamentum contrariæ sententiæ proponitur, & traditur prima solutio.

Contra nostram conclusionem arguitur: principium meriti potest de potentia absoluta cadere sub merito operis procedentis ab ipso: ergo potuit Christus Incarnationem mereri per opera subsequentia Incarnationem. Consequentia tenet: nam vnica ratio implicationis, vt Christus Incarnationem mereri potuerit per opera subsequentia, sumitur ex illa, quæ reperitur, in eo quod principium meriti possit sub merito cadere. Antecedens autem suadetur: principium effectiuum actus potest ab ipso dispositiuè causari, & de facto sic contingere in gratia habituali respectu actus contritionis, docet frequentior Thomistarum sententia 1. 2. *q.* 113. *art.* 8. ergo pariter principium meriti poterit ab illo meritoriè causari. 42 *Arg. contra cõclusionem.*

Si dicas, causalitatem efficientem, & causalitatem dispositiuam pertinere ad diuersa genera causæ; non autem implicat mutua inter duo causalitas in diuerso genere causæ; meritoria autem causalitas pertinet ad genus causæ efficientis, in quo meritum à suo principio dependet, & in eodem genere causæ implicat inter duo mutua causalitas. In contrarium obstat primo: nam actus contritionis, non solum dispositiuè, sed etiam impetratoriè ad habitualem gratiam concurrit, à qua efficienter causatur, & tamen causatio impetratoria pertinet ad genus causæ efficientis: ergo quamuis causatio meritoria ad genus efficientis pertineat, meritum poterit causare suum effectiuum principium. Secundo: nam in sententia Mag. Bañez augmentum gratiæ habitualis, est principium actus intensioris quoad excessum supra habitum præexistentem, & tamen ab actu intensiori meritoriè causatur: ergo non implicat mutua inter duo causalitas in eodem genere causæ efficientis. Tertiò; nam Christus Dominus fuit effectus suæ Matris in genere causæ efficientis in sententia asserente, Matrem efficienter ad generationem concurrere: & tamen illius meruit existentiam: ergo causalitas meritoria exerceri potest supra principium efficiens. 43 *Si dicas.* *Contra 1.* *Secundo.* *Tertio.*

Quarto: nam licet non possit dari mutua inter duo causalitas in eodem genere infimo causæ, potest tamen dari in eodem genere causæ subalterno, & diuisibili in diuersos modos causandi, vt constat in contritione, quæ gratiam habitualem causat dispositiuè; & consequenter in genere causæ materialis: nam dispositio causæ materialis est, & tamen ab illa in genere causæ receptiuæ, quæ etiam est causa materialis, causatur. Constat etiam in dispositionibus præuijs vltimis ad formam materialem, quæ in composito recipiuntur in sententia Thomistarum; & consequenter materialiter ab illo causantur; & tamen in compositum, dispositiuum concursum exercent, qui concursus materialis est, quia, nempè, causa dispositiua, & receptiua, etsi conueniant in genere subalterno causæ materialis, intra illud specie differunt, habentque diuersum modum causandi; at causalitas effectiua principij meriti in meritum, & causalitas meritoria, etsi in genere subalterno causæ efficientis conueniant, different specificè; cum causalitas principij physicam existentiam desideret; secus autem causalitas meriti: ergo non est implicatio in eo, quod actus, sui principium promereatur. 44 *Quarto.*

Quinto: nam licet principium effectiuum non possit esse terminus, & effectus operis existentis vt causet physicam existentiam exercitam: quo circa non potest dari mutua causalitas physica effectiua inter duo, quia hæc petit physicam existentiam in causa, non tamen repugnat esse terminum operis causantis, non vt existentis physicè, sed in sui præuisione; quo circa causa efficiens potest à suo effectu in genere finis causati, quia finis non causat vt existens physicè, sed vt in apprehensione existens intentionaliter; at meritum ad causandum non petit physicè existere, sed tantum in præuisione sui: ergo potest suum principium meritoriè causare. 45 *Quinto.*

Denique impugnatur solutio: nam Patres Antiqui meruerunt Incarnationem Verbi de congruo, vt cum frequentiori Thomistarum sententia docuimus, *tract. 2. de Incarnatione q. 2. art. 11. disp. 13.* & tamen illorum gratia fuit effectus meritorum Christi, nedum in genere causæ finalis, verum etiam in genere causæ efficientis moralis, vt tenet communis Theologorum sententia: ergo non repugnat mutua inter duo causalitas in eodem genere causæ efficientis; & consequenter ex isto capite non est negandum, potuisse Incarnationem Verbi esse præmium operum procedentium ab ipsa. *Vltimo.*

Ad hoc argumentum, missa solutione data, ob aliqua, quæ aduersus illam obiecimus, vel ad dicenda reducta, respondeo primo, distinguendo antecedens: principium meriti purè effectiuum, transeat antecedens: principium meriti effectiuum, & formale nego antecedens, & consequentiam: nam Incarnatio, siue gratia vnionis, non solum est principium effectiuum meriti in Christo, sed etiam est principium formale; est enim forma, 46 *Prima solutio.*

meri-

merita Christi valorans, & formaliter merita infinita constituens: licet autem demus, principium effectiuum meriti posse sub merito cadere de potentia absoluta; principium tamen formale, per quod formaliter meritum constituitur, implicat sub merito à se constituto cadere; aliàs meritum mereretur se ipsum, & præmio meritum constitueretur, quorum vtrumque apertam repugnantiam importat. Contra quam solutionem nulla ex factis obiectionibus militat: nam dispositio ad gratiam non constituitur in ratione dispositionis per ipsam gratiam formaliter. Nec similiter in ratione impetrationis per ipsam gratiam formaliter constituitur, sed per propriam entitatem à gratia efficienter causatam. Nec etiam actus intensior habitu in ratione meriti augmenti habitus formaliter per augmentum datum in præmium, sed per gratiam præcedentem. Nec est dabilis mutua causalitas, meritoria, nempè, & formalis inter duo, quorum vnum altero constituitur, ne idem promereatur se ipsum, & præmio constituatur formaliter meritum. Nec denique, merita Antiquorum Patrum per Incarnationem Verbi constituta fuerunt formaliter, sed tantum ab illa efficienter meritoriè causata.

47 *Illatio ex hac solutione.* Iuxta quam solutionem consequenter est asserendum: primam gratiam auxiliantem posse de potentia absoluta cadere sub merito condigno operum procedentium ab ipsa; secus autem gratia habitualis; quia hæc est forma meriti constitutiua, secus autem gratia auxilians, nisi in sententia asserente, libertatem actus esse extrinsecam denominationem à potentia expedita, & indifferenti sumptam, in qua sententia cum gratia auxilians, actum constituat liberum in genere causæ formalis, non potest sub illius merito cadere, loquendo de gratia sufficienti; efficax tamen poterat sub merito à se principiato cadere. In sententia tamen docente, per modum complementi actus primi concurrere ad actum secundum, idem de gratia efficaci, ac de sufficienti est dicendum; & consequenter ad eandem doctrinam, asserendum est, gratiam habitualem non posse cadere sub merito congruo actuum ipsam consequentium. Si etiam meritum congruum constituat per modum formæ, quod à pluribus probabiliter docetur, estque inter nostros Thomistas frequentius; poterit tamen sub merito congruo cadere operum ipsam consequentium, si non formaliter, sed tantum effectiuè comparetur ad meritum, quod etiam probabiliter, etiam in Schola D. Thomæ ab alijs defenditur.

48 *Dices.* Sed dices: quia finis causat, non vt existens, aut præexistens in re, sed tantum in apprehensione, potest non solum principium efficiens, sed etiam principium formale à suo effectu causari in genere causæ finali; vt constat in forma, quæ in genere causæ finalis causatur à toto composito, ab ipsa forma causato in genere causæ formalis; sed meritum potest moralem influxum exercere, vt existens solum in sui præuisione, vt constat in meritis Christi, quæ solum in diuina præuisione existentia, Antiquorum Patrum gratiam meritoriè causarunt: ergo non solum principium effectiuum meriti, sed etiam principium formale potest cadere sub merito à se constituto formaliter. Et confirmabis, vel finis causando finaliter formam sui constitutiuam, causat se ipsum in genere causæ finalis, vel non; si secundum: ergo potest causalitas in formam, à causalitate in constitutum per talem formam præscindere; & consequenter ex causalitate meritoria in formam constituentem meritum, non infertur meritum causare se ipsum. *Confirmatur.* Si primum: ergo sicut inconueniens non est, finem causare se ipsum, eo quod suam causalitatem exercet per præexistentiam tantum in apprehensione sui: ita inconueniens non erit, meritum se ipsum causare meritoriè, & moraliter, eo quod causalitas ista moralis, talis conditionis est, quod solum præexistentiam meriti in sui præuisione desiderat.

49 *Respond.* Respondeo concessis maiori, & minori, negando consequentiam; disparitas autem sumitur ex differentia apprehensionis complentis finem in ratione causæ finalis, & præuisionis complentis meritum in ratione causæ meritoriæ, & moralis; apprehensio namque, in qua existens finis causat, non terminatur ad ipsum, vt in re existens: vnde finis apprehensus non mouet agens, quia est, sed vt sit, & vt det illi existentiam; & ideò totum componendum ex forma, apprehensum vt possibile, potest mouere agens, vt det existentiam formæ, per quam totum ipsum existat; præuisio autem, in qua existens causat meritum; cum notitia intuitiua sit, ad meritum terminatur, quatenus existens in re, qualiter necessario formam sui constitutiuam, vt existentem includit: vnde non mouet remunerantem, vt sit, nec vt det illi existentiam, sed quia est, & quia apprehenditur vt tale; atque adeò non potest in formam sui constitutiuam influxum meritorium exercere. Et ex his constat confirmationis solutio.

Ex his cõstat ad confirmationem.

§. Vltimus.

Secunda solutio traditur, & ab impugnationibus liberatur.

50 *Secunda solutio.* SEcundò respondetur ad principale argumentum, distinguendo antecedens: principium essentiale meriti, nego antecedens: principium non essentiale, concedo antecedens, & nego consequentiam: nam gratia vnionis est principium essentiale meritorum Christi, prout sunt infiniti valoris, qua sola ratione possunt condignè Incarnationem mereri; ratio autem distinctionis traditæ habetur ex dictis, quia, nempè, etsi possit meritum supponere præmium per accidens, & iuxta modum non connaturalem causandi; non tamen potest hæc præsuppositio esse merito essentialis, eo quod nulli causæ potest repugnare essentialiter connaturalis modus causandi, & modus connaturalis causandi causæ meritoriæ, prout à finali distinguitur, est, præcedendo præmium, non solum in ordine intentionis, & sui præuisione, sed etiam ordine executionis; & ideò, etsi possit principium non essentiale sub merito cadere; principium tamen essentiale sub merito, cuius est principium, cadere nequit.

51 *Oppones 1.* Sed oppones aduersus istam solutionem primo: quia finis causat non vt præexistens in re, sed solum in apprehensione, non solum principium non essentiale, verum etiam essentiale causari potest finaliter ab effectu, cuius est essentiale principium; sed etiam meritum causat, vt præexistens non in re, sed tantum in præuisione sui: ergo principium essentiale meriti potest meritoriè causari ab actu, cuius est essentiale principium. Secundo: nam licet gratia vnionis vt simul cum merito existens, sit principium essentiale illius, vt tamen antecedenter præexistens ad meritum, principium essentiale non est; cum potuerit sine hanc præexistentia meritum principiare, illudque dignificare: ergo licet gratia vnionis, vt simul tempore existens cum merito, nequeat sub eodem merito cadere, prout tamen antecedenter præexistens, potest ab illo meritoriè causari. Patet consequentia primo: quia solum principium essentiale non potest sub merito à se principiato cadere, vt admissimus in hac solutione: ergo si vt præexistens, principium essentiale non est, poterit vt præexistens causari meritoriè à merito tempore subsequuto. Secundo: quia namque gratia vnionis vt posterius existens, & continuata post meritum, non connectitur essentialiter cum merito, nec est illius essentiale principium, potest quoad sui continuationem sub merito Christi cadere: ergo si vt prius existens non connectitur essentialiter cum merito, nec est illius essentiale principium, poterit quoad hanc præexistentiam cadere sub merito Christi. *Secundo.*

52 *Tertio.* Tertio obijcies: licet gratia vnionis vagè sit principium essentiale meriti Christi, *hac* tamen determinatè, principium essentiale talis meriti non est: ergo licet gratia vnionis absolutè, nequeat sub merito Christi cadere, *hac* tamen determinatè, quæ de facto facta fuit, potuit sub condigno merito operum ipsam consequentium comprehendi. Antecedens probatur: *hoc* meritum Christi, etiam vt *hoc* singulare, non magis dependet ab *hac* numero gratia vnionis, quam actus singularis vitalis, v. g. dilectionis, dependet à principio vitali; sed *hac* numero dilectio non dependet essentialiter ab *hoc* numero principio vitali, sed potest indifferenter ab *hoc*, aut *illo* procedere: ergo *hoc* numero meritum Christi non dependet essentialiter ab *hac* numero gratia vnionis, sed potest indifferenter ab *hac*, vel *illa* procedere.

53 *Vltimo.* Denique obijcies: actus, quo Christus Dominus meruit Antiquis PP. gratiam, essentialiter supponebat gratiam Antiquis PP. datam: ergo non est contra rationem meriti essentialiter supponere præmium; & consequenter non est ob hanc rationem dicendum, principium essentiale meriti, non posse de potentia absoluta sub merito à se principiato cadere. Antecedens probatur: actus ille fuit gratiarum actio pro gratia Antiquis PP. data; sed gratitudo essentialiter beneficium supponit: ergo actus, quo Christus meruit Antiquis PP. gratiam, illam collatam supponebat essentialiter. Probatur maior; non enim stat meritum vnius pro alio nisi per postulationem, vel per gratiarum actionem; at non meruit Christus Antiquis PP. gratiam, illam postulando à Deo; cum postulatio, rei postulatæ existentiam non supponat: ergo meruit illam per gratiarum actionem.

54 *Respond. ad 1.* Respondeo ad primam ex his obiectionibus, distinguendo causalem maioris: quia finis causat, vt existens tantum in apprehensione, iuxta modum connaturalem causandi causæ finalis, concedo maiorem: iuxta modum tantum permissum, & non connaturalem causandi, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: quia causare vt præexistens tantum in visione præmiantis, non est connaturalis modus causandi causæ meritoriæ, sed inconnaturalis, & permissus; & ideò non potest meritum essentialiter illum exigere, quod tamen necessarium erat, vt meritum posset meritoriè causare principium sibi essentiale. Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam: nam quamuis præexistentia gratiæ vnionis prioritate temporis, non sit essentialiter exacta à meritis Christi Domini; eo tamen ipso, quod gratia vnionis quoad substantiam sit essentiale principium, repugnat essentialiter merito, in executione gratiam vnionis præcedere, quod contra rationem meriti est, vt ostendimus. *Ad 2.*

55 *Ad 3. respond. 1.* Ad tertiam respondeo primo, negando antecedens: ad cuius probationem, nego maiorem; cum enim meritum Christi per gratiam vnionis formaliter constituatur, magis dependet ab illa, quam actus vitalis à principio vitali; & ideò etsi possit vnus nume-

numero actus vitalis à duplici principio vitali numero distincto procedere, non sequitur, idem numero meritum Christi posse à duplici gratia vnionis numero distincta procedere, quia non stat identitas numerica in constituto per formam, absque numerica identitate formæ. Vel secundo respondeo, permisso antecedenti, negando consequentiam: nam multiplex gratia vnionis, à qua disiunctiuè, & vagè meritum Christi essentialiter dependet, vel adæquantur inter se in morali æstimatione, vel vna alteram excedit. Si afferatur primum, non potest vna esse præmium operis dignificati per aliam, quia sicut ad merendum requiritur libertas moralis inter merita inæqualia: ita ad præmiandum necessaria est in præmianta libertas moralis inter inæqualia præmia: ac per consequens cum necessitate ad aliquam gratiam vnionis, qualis est in merito Christi, non stat quod dignificatum ab vna præmietur per aliam omninò æqualem. Si verò afferatur secundum, non potest meritum dignificatum gratia vnionis imperfectiori, esse condignum gratiæ vnionis perfectioris, vt superius arguebamus; & ideò solum per hoc, quod meritum Christi Domini essentialiter dependeat ab aliqua gratia vnionis, nullam in particulari potest condignè mereri.

Secundo.

56 *Tertia.* Vel tertio responderi potest, distinguendo antecedens: *hac* determinate vt *hac*, permitto antecedens: *hac* sub ratione sibi, & alteri communi, nego antecedens, & consequentiam: nam vt non possit hanc gratiam vnionis mereri, sufficit, quod ab illa essentialiter dependeat secundum rationem vagam sibi, & alteri communem: cuius est: nam licet possit decretum executiuum meriti de facto subsequi ad decretum executiuum præmij, non tamen potest merito repugnare essentialiter, quod illius decretum executiuum præcedat decretum executiuum præmij vt constat ex dictis; eo autem ipso, quod meritum Christi essentialiter dependeat ab aliqua gratia vnionis, vt de facto in reponatur, debet gratia hæc, vel illa, à qua est in executione causandum, priusquam meritum ipsum executioni mandari; aliàs non poterit, nec formaliter, nec efficienter ab illa causari; atque adeò, eo ipso, quod essentialiter dependet ab aliqua gratia vnionis, vagè, & in confuso sumpta, nec gratiam vnionis vagè, nec hanc, vel illam, determinatè, potest meritoriè causare.

57 *Ad vltimam.* Ad vltimam obiectionem, nego antecedens; ad probationem, nego maiorem; sicut enim præmium non collatum, sed conferendum post meritum, potest quis mereri, non solum per postulationem præmij, seu per orationem, sed etiam per alios actus charitatis, nempè, obedientiæ, humilitatis, &c. & de facto Christus per prædictos actus meruit præmia hominibus conferenda: ita præmia anticipatè collata meruit Christus non per gratiarum actionem: tùm quia hæc, vt in argumento asseritur, beneficij collationem essentialiter supponit; & consequenter non potest tale beneficium mereri. Tùm etiam, quia obiectum illius, si propriè, & presè loquamur, est donum gratiosè à benefactore collatum; ac proinde, etsi possit aliud donum promereri, non tamen illud, quod ipsa pro obiecto respicit, sed per actus aliarum virtutum, obedientiæ, scilicet, humilitatis, &c. quos exercuit Christus Dominus ex intentione merendi, nedum dona conferenda, sed etiam dona à Deo hominibus collata intuitu operum Christi, quę Deus ab æterno preuidit, Christum pro illis applicaturum.

58 *Dices.* Sed dices: non stat aliquem mereri, nisi vel per modum pretij respicientis præmium conferendum, vel per modum solutionis respicientis præmium collatum antecedenter; sed Christus non meruit Antiquis PP. gratiam per modum pretij respicientis præmium, vt conferendum: ergo meruit illam per modum solutionis respicientis præmium antecedenter collatum, & consequenter actus quibus gratiam Antiquis PP. meruit, vt meritorij formaliter, essentialiter supponebant præmium antecedenter exhibitum. *Respondetur.* Respondeo, negando maiorem; sed stat alius modus merendi, nempè, eliciendo actum de se tali præmio condignum, qui quidem non exercet meritoriam causalitatem, tunc temporis, quando existit, sed illam exercuit, pro illo tunc, in quo præmians à tali merito motus rem promeritam exhibuit, & isto modo Christus meruit Antiquis PP. gratiam; non enim exercuit meritoriam causalitatem, tempore existentiæ actuum, quibus talem gratiam meruit, sed exercuit; cum Deus preuisis operibus Christi, illis motus fuit ad dandam Antiquis PP. gratiam; sicut enim finis non exercet causalitatem finalem cum in re in executione ponitur, sed cum apprehensus mouet agens ad apponenda media, ex quibus finis in executione causatur: ita meritum causans præmium anticipatè soluendum, non exercet meritoriam causalitatem, quando in re post præmium existit, sed cum in præuisione præmiantis, illum ad præmium conferendum mouet: vnde quando actus hoc modo merens existit, nec respicit præmium per modum pretij, nec per modum solutionis, sed respicit illud tanquam opus tali præmio condignum, quod vt existens in præmiantis præuisione, meritoriam exercuit causalitatem.

59 Vel secundo responderi potest ad antecedentis probationem, prætermissa maiori, negando minorem; etenim gratiarum actio non alligatur beneficio iam collato, sed potest beneficium conferendum certo notum respicere: ac proinde non supponit essentialiter beneficij exhibitionem. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Mag. *in 3. dist. 18. §. 3.* ad illa verba: *Sed nunquid et meruit? Supra enim dictum est, quia hoc tantum bonum homo ille non meruit.* Et *in 2. dist. 27.* ad illa verba: *Quid est meritum hominis ante gratiam, &c.* *Secundo responderi potest ad antecedentis probationem.* *M. Sent.*

DISPVTATIO
QVINQVAGESIMAPRIMA.
Quæ dona sibi Christus de facto meruit?

Plura sunt, de quibus dubitari potest, an Christus illa sibi meruerit, nempè, continuatio Incarnationis circunstantia Natiuitatis, aut generationis Christi, quod, scilicet, ex tali Matre fuerit natus, & genitus, gratia habitualis, ac dona ipsam consequentia, visio beatifica, in qua essentialis animæ beatitudo consistit, gloria corporis, ac illius Resurrectio, & nominis exaltatio, Iudiciaria, Regia, & Sacerdotalis potestas. Circa quæ variæ extant Theologorum sententiæ, quorum placita commodius circa singula referemus, dum nostram protulerimus. Nu. 1. *Difficultas explicatur.*

§. I.

De continuatione Incarnationis.

Prima Conclusio. *Potuit Christus de potentia absoluta mereri merito condigno, vnionis hypostaticæ continuationem, illam tamen de facto non meruit.* Hæc conclusio media est inter duas extremas sententias, quarum prima docet; implicare contradictionem, quod Christus Incarnationis continuationem meruerit. Ita Vincentius *relect. de Gratia Christi q. 5. conclus. 5. pag. 463.* Nazarius *supra q. 2. art. 11. controuers. 1. q. 3.* quos sequitur Cippullus *in præsenti art. 3. dub. vltimo.* Secunda per extremum affirmat, non solum id esse possibile de potentia absoluta, sed etiam ita de facto euenisse, quam tenuit Suarez *supra disp. 10. sect. 4.* quem aliqui Recentiores sequuntur. 2 *Prima conclusio.* *Vincent. Nazar. Cippul. Secunda. Suar.*

Nostra tamen conclusio vtrique sententiæ opponitur, docens, id potuisse fieri de potentia absoluta, sed de facto non contigisse. Illam tenet Lorca *in præsenti disp. 75. num. 9.* Et quoad primam partem probatur primo; potuit namque diuina voluntas efficaciter decernere vnionem humanitatis ad Verbum quoad substantiam, non decernendo ex vi huius decreti vnionis continuationem, sed ab illa præscindendo; atqui hoc decreto admisso, posset Christus per opera à se in primo instanti suæ formationis elicita, mereri continuationem vnionis: ergo potuit Christus de potentia absoluta, suæ Incarnationis perseuerantiam, & continuationem mereri. Consequentia tenet. Maior constat primo: nam continuatio non est Incarnationi essentialis: ergo potest præcisiuè ab illa decerni. Secundo: nam potuit de potentia absoluta Incarnatio existere, & non nisi pro vno instanti durare: ergo potuit decerni cum negatione continuationis; & consequenter potuit etiam de potentia absoluta decerni, quin ex vi eiusdem decreti decerneretur illius perseuerantia. 3 *Probo conclusio quo ad 1. partem 1.*

Minor autem ostenditur primo: nam in illo casu posset Christus in primo instanti sui esse habiti ex vi illius decreti, actus honestos elicere habentes sufficientem dignitatem ad Incarnationis continuationem merendam, & ad illam promerendam sua merita applicare, & ex isto fine operari, & si requiritur pactum, potuit Deus de continuatione Incarnationis sub conditione prædictorum actuum pacisci: ergo, illo decreto supposito, potuit Christus continuationem Incarnationis mereri merito illam in valore adequante; & consequenter condigno. Secundo: nam in tali casu decretum executiuum operationis Christi præcederet decretum executiuum continuationis vnionis; & aliàs haberent sufficientem condignitatem ad illam: ergo possunt à Christo applicari ex fine illam promerendi; & consequenter illam de condigno mereretur. Tertio; licet namque gloria corporis naturaliter ad gloriam animæ consequatur; quia tamen de facto non fuit gloria corporis decreta ex vi eiusdem actus, quo Deus gloriam animæ decreuit, Christus gloriam corporis meruit; sed in casu dato, non decerneretur continuatio Incarnationis ex vi actus decernentis Incarnationis substantiam: ergo posset Christus Incarnationis perseuerantiam, & continuationem mereri. Quarto probatur: nam solum negandum est omnipotentiæ diuinę, quod implicat contradictionem; sed Christum continuationem Incarnationis mereri, contradictionem non implicat, vt ex argumentorum solutione manifestè constabit: ergo negandum non est potentiæ absolutæ Dei. 4 *Minor ostendit. 1.* 5 *Secundo.* *Tertio.* *Quarto.*

Dein-

5 *Secunda pars conclusionis prob.* Deinde secunda pars conclusionis probatur; vt enim Christus mereretur continuationem suæ Incarnationis, necessario exigebatur, quod substantia Incarnationis, & illius continuatio, non vno, sed diuersis decretis decernerentur; at de facto non diuersis, sed vno indiuisibili decreto intentiuo, & exequente, fuerunt determinata substantia Incarnationis, & illius perseuerantia, & continuatio: ergo de facto Christus continuationem Incarnationis non meruit. Consequentia tenet. Maior autem constans videtur: nam vnum, & idem decretum omnimodè indiuisibile, nequit esse gratiosum, & ex iustitia; cum iustitia, & liberalitas Dei virtualiter distinguantur: ergo vt substantia Incarnationis terminet actum liberalem Dei, & illius continuatio decretum remuneratiuum, necessarium est, quod terminent diuersa decreta. Deinde: quia non stat ex vi vnius decreti decerni substantia Incarnationis, & illius continuatio; & quod decretum substantiæ sit actus iustitiæ; & decretum continuationis sit omninò liberale: vnde, quia gloria quoad substantiam, & perpetuam durationem ex vi eiusdē decreti decernitur, prout refertur ad decretum Dei intentiuum, liberaliter sub vtraque ratione decernitur, & in ordine executiuo decreto remuneratiuo ad illam terminato secundum vtramque rationem: ergo pariter non stabit, ex vi eiusdem decreti decerni substantiam incarnationis, & illius continuationem; & quod illius substantia donum liberale sit; & perseuerantia non sit donum liberale, sed præmium meritorum.

6 *Minor suadetur.* Deinde minor discursus facti suadetur: nam de diuinis decretis loquendum est conformiter ad rerum naturas, nisi oppositum sit reuelatum; sed continuatio Incarnationis, attenta propria natura, petit decerni ex vi eiusdem decreti intentiui, & executiui, quo decernitur eius substantia, & oppositum reuelatum non est: ergo de facto non duo, sed vnum terminauere decretum. Minor pro secunda parte est certa; non enim est assignabile testimonium aliquod Scripturæ, Conciliorum, aut Patrum, in quo diuersa contineantur decreta erga substantiam Incarnationis, & illius continuationem. Pro prima autem parte probatur: nam vnioni humanitatis ad Verbum, est debita connaturaliter continuatio: ergo petit connaturaliter fieri ex vi eiusdem decreti ad Incarnationis substantiam terminati.

7 *Explicatur amplius.* Quod amplius explico, & confirmo primo, quia namque proprietates consequuntur naturaliter ad essentiam, petunt fieri ex vi eiusdem actionis, & ex vi eiusdem decreti, cum essentia, ad quam consequuntur, decerni; sed Incarnationi cum ex se perpetua, & incorruptibilis, sit non minus debetur perpetuitas durationis, quam essentiæ proprietates: ergo petit ex vi eiusdem decreti decerni quo ad suam substantiam, & sui continuationem. *Confirmatur secundo.* Secundo id ipsum confirmo: non enim minus debetur Incarnationi perseuerantia, aut duratio, quam Angelicæ naturæ; sed quia Angelo, ex suppositione quod sit, debetur perpetua duratio, ex vi eiusdem decreti petit quoad substantiam, & durationem decerni: ergo idem est de Incarnatione dicendum. *Tertio.* Tertio confirmatur: non minus est debita Incarnationi continuatio, quam visioni nostræ beatificæ, sed quia visioni beatificæ debetur perpetua duratio, petit ex vi eiusdem decreti quoad substantiam, & durationem decerni, & oppositum non nisi miraculosè, & extra ordinaria prouidentia contingeret, vt de facto euenit in visione transitoria Pauli: ergo pariter Incarnatio petit ex natura sua ex vi eiusdem indiuisibilis decreti, quoad substantiam, & continuationem decerni.

8 *Vlterius confirmatur.* Et ex his confirmo, & explico amplius efficaciam argumenti: quia namque Angelus, & visio beatifica petunt ex vi eiusdem decreti quoad substantiam, & durationem decerni, Angelus non merens sui substantiam, nec meruit durationem, & continuationem sui esse; & è contra iusti de condigno substantiam visionis beatæ merentes, & merentur etiam condignè illius durationem, & continuationem; sed Incarnatio petit ex natura sua ex vi eiusdem decreti quoad substantiam, & continuationem decerni: ergo Christus, qui de facto substantiam Incarnationis non meruit, nec meruit illius continuationem. *Vltimo.* Denique confirmatur: quia namque gratiæ habituali est debita conseruatio conditionata, nempè, quod semel infusa homini, non destruatur, nisi interueniente mortali peccato, homo non merens primam infusionem gratiæ, non meretur illius conditionatam durationem, aut continuationem; sed vnioni hypostaticæ est connaturaliter debita absoluta duratio, & continuatio: ergo Christus, qui de facto non meruit suæ vnionis productionem, nec meruit illius absolutam durationem, & continuationem.

§. II.

Occurritur argumentis in contra.

9 *Primum argumentum contra primā partē conclusionis.* CONtra primam partem conclusionis arguitur primo: principium totius meriti non potest etiam de potentia absoluta cadere sub merito operum procedentium ab ipso; sed Incarnatio vt continuata, est principium totius meriti in Christo: ergo illius continuatio non potuit etiam de potentia absoluta cadere sub meritis Christi. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur primo ex D. Thom. 1.2. *quæst.* 114. *art.* 9. vbi docet, hominem non posse mereri perseuerantiam in gratia, quia est principium omnis meriti, sed sic comparatur perseuerantia Incarnationis, quæ idem est, ac illius continuatio, ad meritum Christi Domini, sicut gratiæ continuatio, aut perseuerantia in illa, ad meritum puræ creaturæ: ergo Incarnatio quatenus continuata, est principium totius meriti in Christo. Secundo probatur: Incarnatio continuata idem est cum Incarnatione, vt primo producta, & facta; sed quatenus primo producta est principium omnis meriti: ergo etiam vt continuata.

10 *Respōdetur.* Respondeo, negando minorem: licet namque Incarnatio quoad substantiam sit principium totius meriti in Christo, prout tamen continuata, totius meriti principium non est; meritum etenim Christi in primo conceptionis instanti non procedit ab humanitate, vt vnita vnione conseruanda, pro sequenti tempore, vel instanti: nam si solum pro primo instanti durasset; non ideo meritum primi instantis non fuisset: ergo Incarnatio vt continuata principium meriti vt pro primo instanti existentis non fuit: ac proinde ex isto capite non repugnat illius continuationem sub meritis Christi cadere. *Ad primam minoris probationē.* Ad primam minoris probationem dicatur, perseuerantiam in gratia dupliciter sumi posse, primo pro continuatione gratiæ semel infusæ vsque ad mortem. Secundo pro auxilijs requisitis ex parte Dei, vt homo illam per peccatum non amittat; primo modo sumpta, non est meriti principium, nec id docuit D. Thom. sed tantum secundo modo, nempè, pro diuina motione, vt constat ex eius verbis, ibi: *Perseuerantia autem viæ non cadit sub merito, quia dependet solum ex motione diuina, quæ est principium omnis meriti*; ex quo non colligitur, Incarnationem, quatenus continuatam, esse totius meriti principium in Christo. *Ad secūdam.* Ad secundam distinguo maiorem: est idem physicè, concedo maiorem: moraliter, nego maiorem, & concessa minori, nego sequentiam; nam licet Incarnationi per totam continuationem aut conseruationem sui, nulla entitas addatur, potest de potentia absoluta produci, & non conseruari: ac proinde potest vno decreto quoad primam sui productionem decerni, & alio quoad sui continuationem, & conseruationem; quo in casu, prout primo decreta, esset meriti principium, & vt terminans secundum decretum, posset esse illius meriti præmium; in quo moralis distinctio inter Incarnationem vt primo factam, & vt continuatam consistit.

11 *Secundū argumentum.* Secundo arguitur, & tradita solutio impugnatur: inter principium meriti, & præmium, petitur realis distinctio; sed Incarnatio vt conseruata non distinguitur realiter à se ipsa vt primo producta: ergo implicat vt primo productam esse principium meriti sui ipsius, quatenus conseruatæ. Minor est certa: nam conseruatio est continuata productio, & rei non successiuæ, per solam conseruationem, aut continuationem, nulla entitas superadditur. *Maior ostendit. 1.* Minor autem ostenditur primo: inter causam, & effectum requiritur realis distinctio; idem namq; à se ipso dependere realiter est omnino implicatorium, nec aliunde in diuinis realis distinctio personarum colligitur, nisi ex ratione principij, & procedentis è principio quamuis non intercedat vera dependentia; & causalitas; sed principium meriti est vera causa, & realis præmij: ergo inter principium meriti, & præmium realis petitur distinctio.

12 *Secundo.* Secundo: gratia vnionis, quatenus continuata, & conseruata, non potest, etiam de potentia absoluta, esse præmium meriti principiati ab ipsa, quatenus primo producta; aliàs donum perseuerantiæ posset cadere sub merito condigno operum puræ creaturæ de potentia absoluta, cuius contrarium communiter à Thomistis docetur 1.2. *quæst.* 114. *art.* 9. at non alia ratione, nisi quia inter gratiam, quatenus primo productam, & quatenus continuatam, non interuenit realiter distinctio: ergo inter principium meriti, & eiusdem meriti præmium, realis distinctio requiritur. *Confirmatur.* Et confirmatur, licet namque naturales potentiæ, v. g. intellectus, & voluntas possint se ipsas perficere per suas operationes, sui tamen conseruationem, aut continuationem physicè causare est omnino implicatorium: ergo pariter, licet posset Christus Dominus ratione gratiæ vnionis aliquas suas perfectiones mereri, & moraliter causare, v. g. beatitudinem corporis, nominisque exaltationem, sui tamen conseruationem, & continuationem mereri, implicat contradictionem.

13 *Respondetur.* Respondeo, negando maiorem de reali distinctione physica; & quidem gratia, vt post mortem continuata, eadem est cum gratia viæ; & tamen gratia in hoc statu est principium meriti condigni gratiæ, vt post mortem continuatæ. Et in sententia apud nostros Thomistas satis probabili, intensio gratiæ non addit ad eius substantiam modum realiter distinctum, sed tantum eiusdem ad formæ maiorem explicationem; & tamen gratia secundum substantiam est principium meriti augmenti, & intensionis gratiæ: non ergo petitur inter principium meriti, & præmium realis physica distinctio sed sufficit realis moralis, in eo consistens, quod possit vnum existere sine alio: quia ergo potest de potentia absoluta Incarnatio extra causas constitui, & tantum pro vno instanti durare; & consequenter potest existere, & non conseruari,

seruari, nec in esse continuari, fit, vt inter Incarnationem, quatenus primo productam, & ipsam vt continuatam, sufficiens intercedat distinctio ad rationem principij meriti, & præmij.

14 *Ad primā maioris probationem.* Et ex his ad primam maioris probationem constat solutio, distinguendo maiorem: realis physica, vel moralis, concedo maiorem: physica semper, nego maiorem; & sub eadem distinctionis minoris, nego consequentiam. *Ad secūdam.* Ad secundam nego maiorem, quam probatio ab inconuenienti inducta non conuincit; nam licet perseuerantia in gratia sumpta pro tota collectione auxiliorum, quæ conferuntur à Deo homini, post primam iustificationem à primo vsque ad vltimum vt vitet peccata, & gratiam à se per peccatum non abijciat, nequeat de potentia absoluta cadere sub merito condigno, eo quod in perseuerantia sic sumpta clauditur primum totius meriti principium, in quo sensu loquutus est D. Th. sumendo tamen perseuerantiam in gratia pro illius continuatione, licet de lege ordinaria Dei, non cadat sub merito nostro condigno, potest tamen de potentia absoluta. Nec oppositum docuit D. Thomas, nec à Thomistis defenditur, sed plures id censent non esse diuinæ omnipotentiæ negandum: ita *Zumel.* Zumel 1.2.q.114. *art.9. dub.1. vers. sed profecto*, & in solutione ad quartum, & Lorca circa citatum argumentum.

15 *Ad cōfirmationē.* Ad confirmationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: & ratio discriminis est duplex: prima, nam conseruatio est actio physica importans physicam dependentiam conseruati, à conseruante, ad quam petitur physica distinctio inter principium, & terminum; meritum autem physica præmij causa non est, sed tantum moralis; ac per consequens physicam distinctionem inter præmium, & principium meriti non exposcit, sed tantum moralem, quæ inter rem vt primo factam, & conseruatam intercedere potest, si nempè, distinctis, & in connexis decernantur decretis. Secunda nam conseruatio physica non causat nisi physicè existens & coexistens termino, conseruato; & consequenter sui principij physicam existentiam desiderat: vnde, vt idem conseruaret se ipsum, idem secundum idem esset terminus, & principium, siquidem vt conseruatum, sui conseruationem causaret, & vt sic, eandem conseruationem terminaret; meritum autem nunc existens, potest moraliter terminum causare tempore futuro exhibendum, quo pro tali tempore existat; & consequenter meritum dependens ab Incarnatione, vt nunc existente, potest eandem, vt pro crastino extituram causare, quia ab eadem vt pro tunc existente dependeat.

16 *Tertium argumentum.* Tertio arguitur: vnio namque personalis, siue gratia vnionis Christi tribuit illius operationibus totum valorem, quem potest; cum illis valorem præstet infinitum, quo maior excogitari non potest: at non tribuit illis valorem actu meritorium continuationis Incarnationis; aliàs illam de facto meruisset, cuius contrarium in secunda parte nostræ conclusionis docemus: ergo in operibus Christi non est sufficiens condignitas ad vnionis continuationem merendam. *Respōdet.* Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: quoad sufficientiam, nego minorem: quoad efficaciam, concedo minorem, & nego consequentiam: nam quod Christus de facto vnionis personalis continuationem non meruerit, non prouenit ex defectu valoris, & sufficientiæ, sed quia ad illam promerendam sua merita non applicuit; atque adeò ex eo quod de facto illam non meruerit, non sequitur non potuisse illam merito condigno mereri, etiam de potentia absoluta, sicut in sententia Nazarij, cuius est argumentum, ista consequentia non tenet: *Gratia vnionis tribuit de facto operibus Christi Domini totum valorem, quem potest, sed non tribuit illis, quod de facto Incarnationem Patris meruisset; ergo ad Incarnationem Patris merendam sufficientem valorem non habent*: præmissæ namque sunt veræ, & conclusio falsa in sententia Nazarij pluribus locis fatentis, potuisse Christum Incarnationem Patris merito condigno mereri, si pactum de hoc præmio præcessisset, & Christus sua merita ad id præmium applicuisset. Et in omnium Theologorum sententia, non omne, ad quod est in Christi meritis sufficientia, fuit de facto illis in præmium collatum; fuerunt enim sufficientia ad salutem damnatorum, omniumque prædestinationem, quæ tamen de facto Christus Dominus non meruit, vel ex defectu promissionis, vel saltim applicationis ad ea præmia promerenda.

17 *Vltimo arguitur.* Denique arguitur, & instatur contra istam solutionem: meritum condignum non est supra inclinationem principij dignificantis; sed continuatio Incarnationis est in ratione præmij supra inclinationem gratiæ vnionis, vt dignificatiuæ meriti: ergo opera Christi Domini gratia vnionis dignificata, nequeunt esse merita condigna continuationis illius. Consequutio est bona. Maior communiter à Thomistis docetur, Nosque illam *disp. præcedenti* docuimus. Minor autem probatur: gratia vnionis petit ab intrinseco, sui continuationem, vt factam ex vi eiusdem decreti, quo illius substantia, & prima existentia decernitur, vt probantes secundam partem nostræ conclusionis docuimus; sed ab intrinseco petit vt decretum, quo illius substantia, & prima existentia decernitur, liberale sit, & gratiosum respectuè ad opera, quorum ipsa est principium: ergo petit ab intrinseco, vt illius continuatio sit gratia in comparatione ad opera ad Incarnationem sequuta; & consequenter non potest ab intrinseco inclinare ad sui inclinationem, vt talium operum præmium. Patet hæc consequentia: nam duæ inclinationes oppositæ non possunt vni, & eidem competere; sed inclinatio ad continuationem, vt ad gratiam, & inclinatio ad eandem vt ad præmium respectu eorundem operum sunt inclinationes oppositæ: ergo si ab intrinseco petit sui continuationem vt gratiam respectu operum procedentium ab ipsa, nequit inclinare ab intrinseco in eandem continuationem, vt eorundem operum præmium.

18 *Respondetur.* Hoc argumentum cæteri vrgentius est, verum adhuc non conuincit, ad illud respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad probationem, concessis maiori, & minori, & prima consequentia, distinguo secundum consequens: non potest ad sui continuationem, vt ad præmium talium operum inclinare inclinatione absoluta, concedo consequentiam: inclinatione conditionata obiectiuè, nimirum sub conditione, quod non decernatur continuatio Incarnationis ex vi eiusdem decreti cum Incarnationis substantia, nego consequentiam. Contra quam distinctionem non vrget consequentiæ probatio: nam licet inclinationes absolutæ ad continuationem, vt gratiam, & vt præmium, respectu eorundem operum sint inclinationes oppositæ; inclinatio tamen absoluta ad illam, vt gratiam, & inclinatio conditionata ad eandem vt præmium, inter se non opponuntur; licet autem Incarnatio petat ab intrinseco inclinatione absoluta sui continuationem, vt gratiam, respectu operum subsequentium Incarnationem, quia absolutè petit, quod continuatio eodem decreto cum substantia Incarnationis decernatur, simul tamen habet inclinationem, & sufficientiam intrinseca ad hoc quod si Deus, non consulta rei natura, non eodem, sed diuersis decretis substantiam Incarnationis, & illius continuationem decernat, illam vt suorum operum præmium acquirat. Et quidem gratia vnionis humanitati facta ab intrinseco inclinat, & absolutè petit, vt illi in primo instanti gratia habitualis, visio beatifica, & corporis beatitudo tribuantur; & consequenter vt gratiosè conferantur, non enim potuerunt in primo instanti ex meritis proprijs haberi, vt ex dicendis constabit; & tamen simul cum hac exigentia absoluta, est in gratia vnionis inclinatio, & intrinseca sufficientia ad elicienda opera condigna illorum sub conditione, quod in primo instanti non dentur, & de facto dignificauit opera in ordine ad beatitudinem corporis, quia hæc non fuit pro primo instanti concessa, sed vsque ad mortem seruata; vt locus Redemptioni daretur: pariter ergo in præsenti cum exigentia absoluta suæ continuationis vt gratiæ, stat in Incarnatione inclinatio, & intrinseca sufficientia ad opera talis continuationis meritoria, & condigna sub conditione, quod non decernatur continuatio ex vi decreti decernentis eius substantiam.

19 *Arguitur contra secundam partē conclusionis.* Deinde contra secundam partem conclusionis arguitur: nam Christo debet attribui, quidquid dignitatis est, si contradictionem non implicat; sed habere continuationem suæ Incarnationis ex meritis, dignitas est, & aliàs contradictionem non implicat, vt in prima conclusionis parte docuimus: ergo de facto meruit suæ Incarnationis continuationem. *Respōdet.* Respondeo ex dictis, vel negando absolutè maiorem, vel claritatis gratia distinguendo: si nulla inconnaturalitas in ordine gratiæ intercedat, concedo maiorem: si aliqua inconnaturalitas in ordine gratiæ, vel in substantia, vel in modo inueniatur, nego maiorem; & concessa minori nego consequentiam; quia vt Christus suæ Incarnationis continuationem mereretur de condigno, necessarium erat, quod non decernerentur, ex vi eiusdem decreti prima Incarnationis existentia, & illius continuatio, cuius oppositum petit Incarnatio vt sibi connaturale, vnde sicut hac ratione in sententia Suarez, nec substantia Incarnationis, nec habitualis gratia fuerunt de facto præmia meritorum Christi, quia ad primum requirebatur anticipata præmij solutio, quod est præter connaturalem modum præmiandi; & ad secundum quod actus supernaturales à gratia habituali non procederent & consequenter non elicerentur ea connaturalitate, quam petunt: ita in nostra sententia, etsi non implicet continuationem Incarnationis sub meritis Christi cadere, de facto tamen non fuit talium meritorum præmium, quia ad hoc exigebatur non decerni continuationem ex vi decreti terminati ad Incarnationis substantiam, cuius contrarium petitur ab Incarnatione, vt sibi connaturale.

20 *Dices.* Sed dices, ideo opera Christi Domini non fuerunt de facto remunerata per Incarnationis substantiam, quia illam in executione supposuerunt; & consequenter necessarium erat, quod præmium anticipatè daretur, quod extraordinarium est, & extra connaturalem modum præmiandi, at opera Christi non supponebant continuationem Incarnationis, vt executam, sed potius aliquæ operationes præcesserunt in ordine executionis Incarnationem vt continuatam: nam opera primi instantis præcesserunt duratione Incarnationem, vt tempore subsequuto durantem: ergo, omni connaturalitate seruata, potuerunt Incarnationem mereri; ac per consequens illam meruerunt de facto. *Respōdet.* Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam; vt enim cōtinuatio Incarnationis esset præmium meritorum Christi connatu-

naturaliter, non sufficiebat, quod illis esset in executione posterior; sed insuper oportebat, quod decretum executiuum Incarnationis vt continuandæ, esset posterius decreto executiuo meritorum, eo quod meritum non aliter causat præmium, nisi mouendo, & aliciendo voluntatem præmiantis, vel intentiuam, vel saltim executiuam, ad quod requiritur, vt connaturaliter fiat, quod decretum executiuum præmij non precedat decretum executiuum meriti; licet autem continuatio Incarnationis fuerit posterior executiuè aliquibus Christi meritis, decretum tamen executiuum continuationis Incarnationis, prius fuit decreto executiuo meritorum, nam fuit idem cum decreto executiuo substantiæ Incarnationis, quod merita Christi præcessit; & ideo non potuerunt merita Christi terminari connaturaliter ad continuationem Incarnationis.

§ 21 *Instabis primo.* Sed instabis aduersus istam solutionem primo, stat rem vt executam terminare meritum, quin decretum executiuum moueatur à tali merito: ergo absque præcedentia ad decretum executiuum Incarnationis, quatenus continuatæ cum sola præcedentia ad eius continuationem in ordine executionis, potuit Christus Dominus connaturaliter continuationem suæ Incarnationis mereri. Probatur antecedens: non minus immediatè connectitur decretum intentiuum cum decreto executiuo, quam hoc cum executione, nec minus infallibiliter, sed hac connexione non obstante, potest quis mereri decretum executiuum non promerito intentiuo: ergo pariter poterit rei executio cadere sub aliquo merito, quin decretum executiuum sub tali merito comprehendatur. *Secundo.* Secundo: nam ordo inter decreta executiua Dei commensuratur ordini obiectorum vt in executione, & colligitur ex illo: vnde, quia gloria in executione merita præsupponit, etsi decretum intentiuum gloriæ non supponat merita, sed præcedat; decretum tamen executiuum gloriæ post merita est; sed continuatio Incarnationis est in executione posterior aliquibus Christi meritis: ergo decretum executiuum dictæ continuationis præsupponit aliqua merita Christi, & illorum decretum executiuum.

22 *Tertio.* Tertio: nam esto continuatio Incarnationis, & illius prima existentia eodem decernantur decreto, potest hoc decretum vt terminatum ad primam existentiam, præscindere à meritis, & prout terminatur ad continuationem, ex meritis esse: ergo quod decretum exequutiuum continuationis sit idem cum decreto executiuo substantiæ Incarnationis; & consequenter supponatur ad decretum executiuum meritorum, non tollit quominus Incarnationis continuatio sit præmium meritorum Christi. *Antecced. probat. 1.* Probatur antecedens primo: nam ex vi eiusdem decreti fuit factum subiectum prædestinationis Christi, & terminus; & tamen comparatione ad terminum est vera, & propria gratia, secus autem sub terminatione ad subiectum: ergo pariter, idem decretum exequens substantiam Incarnationis, & eius continuationem, poterit esse ex iustitia sub terminatione ad continuationem, quamuis sub terminatione ad primam existentiam ex iustitia non sit. *Secundo.* Secundo: nam conseruatio est eadem actio cum prima rei productione, est enim continuata productio, & tamen hac identitate non obstante potest conseruatio esse ex meritis, & prima productio gratia: ergo pariter idem decretum Dei exequens, poterit esse ex iustitia, & meritorum præmium, vt terminatur ad rei continuatione, & sine meritis, vt ad primam existentiam terminatur, & consequenter absque vlla inconnaturalitate in decreto Incarnationis poterit illius continuatio sub meritis Christi cadere.

23 *Respond. ad 1.* Respondeo ad primam replicam, negando antecedens: ad cuius probationem, prætermissa maiori, & concessa minori, nego consequentiam: ratio autem discriminis est: nam vt meritum influat in præmium, debet voluntatem præmiantis mouere, potest autem meritum non mouens voluntatem intentiuam, mouere ad executiuam; quia vtraque ista voluntas libertate intrinseca, & distincta gaudet; post voluntatem autem executiuam, etsi actio distincta sequatur, nempè executio, hæc libertatem intrinsecam distinctam à voluntate executiua non habet; ac per consequens, vel meritum debet mouere voluntatem executiuam præmiantis, vel non potest ad executionem mouere; quia hæc terminate nequit vim motiuam meritoriam immediatè, & ratione sui, sed mediatè, & ratione voluntatis exequentis. *Ad 2.* Ad secundam, distinguo maiorem: ordini executionis obiectorum, primo, & per se terminantium habitudinem decreti, concedo maiorem: non primo, sed secundo terminantium, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: Nam continuatio Incarnationis non terminat primario, & per se decretum intentiuum, aut executiuum, sed decernitur ex vi decreti primo terminati ad Incarnationis substantiam vt primo existentem. Vnde cum prima existentia Incarnationis executiuè omne meritum Christi præcedat, quamuis eius continuatio sit executiuè posterior aliquibus Christi meritis, decretum executiuum continuationis Incarnationis, non est posterius, sed prius decreto executiuo meritorum.

24 *Ad 3. & ad 1. probationem antecced.* Ad tertiam, nego antecedens. Ad primam probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam; ratio autem discriminis est: nam decretum vt terminatum ad subiecti fabricationem non esse propriè gratiam, & esse propriè gratiosum, prout comparatur ad terminum, non petit diuersa motiua, sed solum sub prima consideratione gratia non est: quia gratia vt propriè talis sit, petit subiectum, vt existens præintelligi; & quia decretum vt fabricatiuum subiecti, illud non supponit præintellectum vt existens; benè tamen sub comparatione ad terminum, ideò in hac comparatione, verè, & propriè gratia est; secus autem sub priori, vt autem fiat transitus de gratia in actum iustitiæ, diuersa requiruntur motiua, quod non stat cum decreti identitate; & ideo in eodem decreto non compatiuntur simul ratio liberalitatis, & ratio Iustitiæ.

Ad secundam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam; ratio autem discriminis est: nam licet conseruatio, & prima rei productio sint eadem actio entitatiuè, possunt diuersis actibus voluntatis decerni, quorum vnus moueatur à meritis, alter ab illis præscindat; ac per consequens, non obstante prædicta identitate, potest prima productio, vt subest decreto liberali esse gratia, & eiusdem continuatio, vt subest decreto moto à meritis esse præmium, & corona iustitiæ; quia actiuitas meritorum non est immediatè ad actionem exteriorem, sed interiori mediante, nempè, quatenus mouent voluntatem præmiantis ad agendum, vel conseruandum; cæterum decretum voluntatis liberum præmiatoris immediatam habitudinem meritorum terminat ratione sui; ad per consequens, vt sub merito cadat, debet merita, vt motiua respicere; variato autem motiuo, & actus voluntatis variatur; & ideò non stat cum omnimoda identitate formali, & virtuali decreti, esse ex meritis sub vna terminatione, & liberale sub alia. 25 *Ad 2.*

§. III.

De Maternitate Beatissimæ Virginis.

SIt secunda Conclusio. *Non meruit Christus Virginis Maternitatem, hoc est, ex Beatissima Virgine nasci, & quod ipsum Virgo conciperet.* Conclusionem istam tuentur Medina *supra q. 2. art. 11. dub. 2 conclus. 3.* Cabrera *disp. 1. conclus. 4.* Vincentius *de Gratia Christi quæst. 5. pag. 462.* docens, sententiam oppositam non posse probabili ratione suaderi, Lorca *disp. 22. num. 28.* & Nazarius *supra q. 2. art. 11. controuers. 1. q. 6. conclus. 8.* Tenent etiam ex PP. Societatis Suarez *supra disp. 10. sect. 4.* falsò à Recentioribus pro opposita sententia relatus, & Granadus *controu. 1. de Incarnat. tract. 14. disput. 2. sect. 1. ad finem*; & ex discipulis Scoti Castillo *disput. 9. q. 5. concl. 1.* Et probatur; non enim minor repugnantia est; in eo quod principium mediatum meriti cadat sub merito actus, cuius est principium, quam principium immediatum; sed Beatissima Virgo fuit mediatum principium meritorum Christi Domini, quatenus fuit principium humanitatis, quæ fuit illorum immediatum principium: ergo sicut hæc non potuit sub meritis Christi cadere: ita nec Beatissima Virgo, vt fuit principium mediatum, potuit sub eisdem meritis cadere. 26 *Secunda conclusio. Medin. Cabrer. Vincent. Lorca. Nazar. Suar. Gran. Castillo.*

Respondebis primo: principium remotum meriti, non posse esse terminum meriti procedentis ab eo, quod à tali principio dependet consideratò formaliter; benè tamen materialiter; Christus autem productus fuit duplici actione adæquata, vna à solo Deo, alia à Deo simul, & Virgine, & vt per primam productum, fuit principium meriti Maternitatis Virgini, & generationis ex ipsa; sic autem non fuit Virginis Filius; ac proinde formaliter, quatenus natus ex Virgine non fuit principium meriti sui principij remoti, sed tantum materialiter. Vel secundo respondebis; Christum, etsi in suo primo esse, & in sui naturali conseruatione dependentiam à Beatissima Virgine habuerit, in sui tamen conseruatione miraculosa, qualiter fuit à Deo ante mortem conseruatus, nullam ab illius concursu dependentiam habuisse, & ex meritis illius præuisi in prædicto statu, fuisse electam Beatissimam Virginem in Matrem Christi: vnde existentia, & Maternitas Christi, fuit effectus in genere causæ moralis Christi, non vt dependentis, sed vt independentis à Materno Virginis concursu. 27 *Prima solutio.* *Secunda.*

Vel tertio respondebis; quod licet principium mediatum meriti vagè, & in confuso sumptum, non possit esse terminus meriti, cuius est principium; principium tamen hoc determinatè præ alio, benè potest sub merito, cuius est principium, cadere, & sic de facto contigit in præsenti: nam Christus decretus fuit primo decreto disiunctiuo principij, & intuitu meritorum Christi, vt præuisi operantis, fuit Virgo in eius Matrem præ alijs fœminis electa. Quarto respondebis; Christum, & illius merita vt præuisa in vi decreti intentiui, moraliter influxisse in decretum executiuum, generationis eius ex Virgine, & illius Maternitatis: ex quo non sequitur, principium mediatum meriti posse esse terminum meriti: nam Christus vt in intentione non dependet à Virgine, vt à principio, sed solum in executione. 28 *Tertia.* *Quarta.*

Vel denique respondebis, veram esse maiorem de principio meriti essentiali, falsum autem de principio non essentiali, & Beatissima Virgo non fuit principium essentiale Christi cum potue- 29 *Vltima.*

potuerit, vel à Deo sine concursu fœminæ produci, vel cum alterius fœminæ concursu; & ideò potuit esse præmium meritorum Christi, esto Incarnatio, quia principium est essentiale meritorum Christi Domini, illorum præmium esse nequiuerit. Sed nulla ex his solutionibus argumento facto satisfacit, & prima reijcitur primo: nam eundem numero effectum non posse, etiam de potentia absoluta, à duplici causa adæquata, & non subordinata procedere, fusè in physica à Nostris Thomistis docetur. Secundo in mysterio Incarnationis non sunt multiplicanda miracula absque vrgenti necessitate; sed vnum effectum non posse à duplici causa adæquata, & non subordinata produci, saltim de lege ordinaria; & attentis rerum naturis, docet communis Philosophorum sententia; ac per consequens sine miraculo nequit contingere: ergo asserendum de Christi humanitate non est, cum ad id asserendum vrgens fundamentum non sit.

Prima solutio reijcitur 1.

Secundo.

30 *Tertio.* Tertio: nam vel illa duplex actio essent simul tempore, & natura, vel actio productiua Dei, saltim natura præcederet generationem ex Virgine, neutrum dici potest: ergo nec solutio tradita. Minor pro prima parte est certissima: si namque; actio productiua Dei non præcedit generationem ex Virgine, saltim præcedentia naturæ: ergo Christus, quatenus per illam productus, non præcedit ordine naturæ eandem generationem; & consequenter, principium meritorium talis generationis non est; vt enim sit principium meritorium prædictæ generationis, necessum est, quod illam ordine naturæ antecedat. Pro secunda verò probatur; si namque actio productiua Dei præcedit generationem ex Virgine, non potest Christus verè, & propriè dici genitus ex illa; at hoc hæreticum est: ergo actio adæquata Dei non præcedit, etiam prioritate naturæ, generationem ex Virgine. Probatur maior: vnum ex alio verè, & propriè generari, est verè, & propriè extra causas vi illius constitui; at Christo pro priori naturæ ad sui generationem adæquatè producto, non potest de illo cum proprietate enuntiari, quod ex vi concursus Virginis extra causas constituatur; cum iam supponatur adæquatè per præcedentem actionem constitutus extra illas: ergo admissa præcedenti actione productiua Christi adæquatè, nequit cum proprietate saluari, quod sit genitus ex Virgine.

31 *Quarto.* Quarto reijcitur: nam Christum de condigno meruisse Virginis Maternitatem, est meruisse sui generationem ex illa; sed non potuit Christus vt per primam actionem productus, mereri sui generationem ex Virgine: ergo non potuit mereri Virginis Maternitatem. Maior est certa: nam Maternitas est relatio supra generationem fundata; sed non stat meritum relationis, absque merito fundamenti relationis, sicut nec relationem produci, nisi fundamento producto: ergo Christum meruisse Virginis Maternitatem, est meruisse sui generationem ex illa. Minor autem probatur: non stat, Christum meruisse generationem sui, quin sui primam existentiam mereatur: tùm, quia non stat efficienter physicè in actionem influere absque influxu physico in terminum; & consequenter nec influxus moralis in actionem poterit stare absque influxu morali effectiuo in terminum talis actionis. Tùm etiam, quia nihil aliud est rei existentiam mereri, quam mereri illius extra causas positionem, quod fit per actionem productiuam; sed Christus non potuit, etiam de potentia absoluta mereri sui primam existentiam, vt Auctores traditæ solutionis fatentur, aut saltim de facto non meruit, vt tenet Theologorum communis consensus: ergo non potuit mereri de potentia absoluta sui generationem ex Virgine vel saltim non meruit illam de facto.

32 *Explicatur amplius.* Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum: eadem proprietate, qua conceditur Beatissimam Virginem Christum genuisse, vel efficienti, vel materiali concursu, quod probabilius est asserendum est Christum se ipsum meruisse, si meruit sui generationem ex Virgine; sed Mariam Christum genuisse, cum omni proprietate conceditur, esto supponatur Christus alia actione adæquata productus: ergo etiam hac non obstante, concedendum est, Christum sui ipsius existentiam absolutè, & cum omni proprietate meruisse. Minorem vt fide certam supponimus: maior autem probatur: ideò primum cum proprietate conceditur, quia verum, propriumque concursum materialem, aut effectiuum exercuit Beatissima Virgo in actionem, per quam verè fuit genitus Christus; sed in sententia, quam impugnamus, Christus exercuit verum, propriumque concursum effectiuum meritorium in actionem, per quam verè, & propriè fuit Christus extra causas productus: ergo tanta cum proprietate concedendum est Christum sui ipsius existentiam absolutè meruisse, ac conceditur Virginem Christum genuisse.

33 *Aduersariorum effugiũ præcluditur.* Ex quibus præoccupatum manet aduersariorum effugium, asserentium, ideò concedendum non esse absolutè, Christum sui existentiam meruisse, quia meritum suam causalitatem in præmiantem exercet, eius voluntatem mouendo, & quia in præsenti casu supponitur Dei voluntas determinata ad dandam Christo existentiam per primam productionem adæquatam; fit consequens, quod etsi mouerit meritoriè voluntatem diuinam ad secundum decretum de Christo ex Virgine generando, non debeat absolutè concedi, Christum sui ipsius exist[en]tiam absolutè, & propriè meruisse, sed cum addito diminuente, nempè, quoad circunstantiam. Quod effugium ex dictis præcluditur; sicut enim meritum suam causalitatem exercet mouendo voluntatem præmiantis: ita causa physica rem extra causas ponendo; sed proprietati causæ physicæ in concurrendo effectiuè, aut materialiter, non obstat præsupposita actio adequata rem extra causas constituens in doctrina traditæ solutionis: ergo proprietati concursus effectiui moralis non obstat præsupposita voluntas præmiantis.

34 *Denique.* Denique principalem solutionem impugno; si namque potuit Christus duplici actione adæquata produci, & hac duplici actione supposita, sui secundum productionem mereri, potuit etiam eius anima duplicem actionem Dei creatiuam adæquatam terminare, & vt producta per vnam mereri sui productionem per aliam, cum non appareat maior in vno, quam in alio repugnantia, sed secundum, vel non potuit fieri de potentia absolutam, vel si potuit, de facto tamen non contingit; nullus enim Theologorum asseruit Christum suæ animæ creationem meruisse: ergo primum, vel repugnat, vel saltim de facto non accidit.

35 *Secunda solutio reijcitur* 1. Deinde secunda solutio reijcitur primo: nam de diuinis decretis loqui, & sentire debemus iuxta modum connaturalem, nisi oppositum sit reuelatum, vel ex reuelatis vrgentissimè inferatur; sed Christum decerni prius in statu viuendi miraculosè, & in illo statu mereri, quam in statu viuendi, & conseruationis connaturalis, inconnaturale est, & sic fuisse decretatum, nullibi inuenitur reuelatum, nec ex reuelatis vrgenti ratione infertur: ergo absque fundamento, sic constituitur; ac proinde absque fundamento asseritur ex meritis eius prout sic præuisi, & prædiffiniti, fuisse Beatissimam Virginem in eius Matrem electam. Secundo: nam iuxta communem Theologorum sententiam, quidquid Christus morte meruit, meruit etiam omnibus actibus, quos exercuit in statu capaci merendi, de quo *supra* in hoc Tractatu, sed illis actibus, quos Christus connaturaliter viuens, & conseruatus elicuit, non meruit Virginis Maternitatem, nec ex illa generari: ergo nec actibus, quos exercuit in statu miraculoso suæ conseruationis.

36 *Tertia reijcitur* 1. Tertia ex dictis *Disput. praeed.* reijcitur: nam licet meritum possit de facto non præcedere præmium in ordine executiuo, non tamen est dabile meritum, cui hæc præcedentia repugnet; sed meritis Christi Domini repugnat in ordine executionis præcedere sui generationem ex Virgine: ergo non potuit hanc generationem mereri, etiam per opera elicita in statu miraculoso. Probatur minor; repugnat Christum, qui est istorum meritorium principium, prius miraculosè viuere, aut in vita conseruari, & postea in executione nasci ex Beatissima Virgine: ergo etiam repugnat meritis Christi, adhuc vt miraculosè viuentis, in executione antecedere sui ex Virgine Natiuitatem. Denique nam esto id possibilis foret, quod sic de facto contingerit, expressè est contra Augustinum ergo asserendum non est. Probatur antecedens: nam iuxta Augustinum *lib. 2. de peccatorum meritis c. 17. l. 13. de Trin. c. 17. ser. 9. in Matth. ser. 8. de verbis Apostoli in Enchiriodone cap. 36. & cap. 40. lib. de prædestin. Sanctorum cap. 15.* Vnio humanitatis ad Verbum omninò gratiosa fuit respectu humanitatis Christi; at si conceptio Christi ex beatissima Virgine fuisset ex meritis eius præuisi, vt miraculosè viuentis, non fuisset gratiosa omninò vnio humanitatis ad Verbum: ergo de facto non meruit Christus, vt in tali statu viuens, vnionem suæ humanitatis ad Verbum.

Secundo.

S. Aug.

Cõfirmatur. Quod amplius explico ex verbis Augustini *loc. citato de prædestin. Sanctorum cap. 15.* vbi relatis omnibus, quæ in Christi generatione euenerunt, & inter alia, quod de Spiritu Sancto, & Virgine natus sit, ita habet: *Nempè, ista omnia singulariter admiranda, & alia si quæ eius propria verissimè dici possunt singulariter in illo accepit humana, idest, nostra natura, nullis eius præcedentibus meritis.* Et propè finem capitis, ita concludit: *Quisquis in capite nostro præcedentia merita singularis illius generationis inueniret, ipse in nobis eius membris præcedentia merita multiplicatæ regenerationis inquirat, neque enim retributa est Christo illa generatio, sed tributa, vt alicuius ab omni obligatione peccati de spiritu, & Virgine nasceretur.* Hæc Augustinus: ex quibus apertissimè constat, sensisse conceptionem Christi ex Virgine omninò gratiosam fuisse; ac proinde non ex meritis Christi, vt præuisi in statu suæ conseruationis miraculosæ merentis.

37 *Patet cõsequentia primo.* Patet consequentia primo: nam de ista conceptione asserit Augustinus, non retributam, sed tributam fuisse; at si fuisset præmium meritorum Christi præuisi in prædicto statu, fuisset retributa conceptio, & non tributa; sicut quia gratia Antiquorum PP. est præmium meritorum Christi, vt præuisi, non dicitur tributa, sed retributa comparatiuè ad Christum: ergo iuxta Augustinum Natiuitas Christi ex Virgine non fuit ex meritis Christi præuisi, vt miraculosè viuentis. Secundo: nam exemplo huiusce modi conceptionis probat Augustinus, primam gratiam omnibus gratis donari; ac prima gratia in nobis, non solum non est ex meritis præcedentibus, sed nec etiam est ex meritis subsequentibus in Dei præuisione existentibus: ergo Natiuitas Christi ex Virgine,

Secundo.

gine, non solum fuit gratia per exclusionem meritorum antecedentium, sed etiam per exclusionem meritorum Christi, vt præuisi miraculosè viuentis. Ex quibus præcluditur effugium Cardinalis Lugo asserentis, mentem Augustini solum fuisse ostendere gratuitam primam existentiam Incarnationis in præuisione diuina, similiterque primam gratiæ auxiliantis collationem, nec multum de veritate exempli curasse, quo id explicuit prima Christi ex Virgine conceptione.

Effugium Card. de Lugo præcluditur.

38 *Impugnatur ergo I.* Contra quam euasionem obstat primo, mentem Augustini non pro libito nostro fingendam, sed ex illius verbis esse venandam; at verba Augustini clarissimè exprimunt, loqui de prima Christi ex Virgine conceptione: ergo ab illa omne meritum, siue antecedens, siue subsequens excludit. *Secundo.* Secundo: nam affirmare Augustinum falsò exemplo contra Pelagianos, rationem gratuiti in primo nostro auxilio probasse, est tanto Doctori iniuriosum: ergo vitanda est solutio; cum in materijs de gratia recedere ab Augustino, satis securum non sit. Nec magis est aliorum effugium probandum, asserentium, mentem Augustini fuisse excludere à Christi conceptione merita humanitatis antecedentia, non autem merita tempore subsequuta. Nam contra illud obstat primo, id quod datur propter merita subsequuta, non tribui, sed verè retribui, nec esse gratiam, sed præmium; at qui Augustinus asserit conceptionem Christi ex Spiritu Sancto, & Virgine non retributam; sed tributam fuisse: ergo excludit merita subsequuta.

Recentiorum effugij impugnatur I.

39 *Secundo.* Secundo, nam qui assereret, primum nostræ fidei initium esse ex meritis condignis gratię, etiam tempore subsequutis, se opponeret Paulo docenti, initium fidei esse gratiam: ergo docens conceptionem Christi ex Virgine fuisse ex meritis subsequutis, se opponit Augustino affirmanti, non fuisse retributam, sed tributam, & gratiosam. *Vltimo.* Denique: nam Augustinus ab exemplo conceptionis Christi, quæ fuit donum liberale, & gratiosum, probat primum fidei initium esse gratiosum in nobis; sed primum initium fidei taliter gratiosum est, quod excludit omne meritum antecedens, & tempore subsecutum: ergo iuxta Augustinum Natiuitas Christi ex Virgine omne Christi meritum, etiam subsecutum excludit.

40 *Tertia cō clusio impugnatur I.* Et ex his tertia solutio impugnata relinquitur primo: nam principium immediatum, nec quoad existentiam absolutam, nec etiam quoad comparatiuam potest cadere sub merito operis procedentis ab ipso, vt *Disp. præced.* contra similem locutionem monstrauimus; ergo idem eti de principio mediato dicendum. *Secundo.* Secundo: nam merito repugnare non potest præcedentia ad præmium in ordine executionis, etsi possit permissiuè in hoc ordine à præmio præcedi, vt pluries, tam hac disputatione, quam præcedentis inculcauimus; sed repugnat meritis Christi mediatè à Beatissima Virgine, prout hæc determinatè procedere, & præcedere in ordine executiuo sui Natiuitatem ex illa: ergo Christus non potuit etiam de potentia absoluta, sui Natiuitate ex Virgine, etiam comparatiuè, sumptam mereri. *Tertio.* Tertio nam vt Recentiores, hac solutione vtentes, fatentur, etsi Incarnatio, quæ est principium immediatum meritorum Christi, potuerit de potentia absoluta esse præmium condignum operum procedentium ab ipsa secundum existentiam comparatiuam; de facto tamen præmium illorum meritorum non fuit, quia ad hoc necessarium erat extra ordinarius, vel miraculosus modus decernendi, & præuidendi, qui adstruendus sine vrgenti fundamento non est: ergo pariter tenentur asserere, quod licet non repugnet de potentia absoluta, principium mediatum meriti cadere sub eodem merito quoad existentiam comparatiuam; de facto tamen non fuisse istorum operum præmium. Patet consequentia: nam si semel ad primum extraordinaria, & miraculosa prouidentia necessaria iudicatur, etiam ad secundum necessaria debet censeri, nec maius ad hoc secundum, quam ad primum reperitur fundamentum.

41 *Vltimo.* Denique: nam Augustinus *loco proximè citato*, in exemplar primæ gratiæ puris creatoris ad innitiandam fidem concessæ adduxit Natiuitatem ex Virgine, vt sicut ille ex nullis meritis Christi traxit originem, probat, primum fidei initium vndequaque esse gratuitum; at prima gratia nobis consusa ad credendum, non solum non est ex meritis nostris præuisis quoad existentiam absolutam, sed nec ex illis quoad comparatiuam existentiam habetur, esto non implicet ab illis præ alijs causari: ergo pariter, quamuis demus non repugnare, quod Christus sui Natiuitatem ex Virgine comparatiuè ad alias fœminas per opera subsequuta meruerit; de facto tamen Natiuitatem suam, etiam sic sumptam, non meruit. *Cōfirmatur, & explicatur I.* Quod explico, & confirmo primo; qui namque assereret primam gratiam esse ex meritis condignis ad ipsam subsecutis quoad existentiam comparatiuam, se opponeret Paulo asserenti, primam gratiam dari gratis: ergo docens, conceptionem Christi ex Virgine quoad comparationem cum alijs fœminis ex quibus poterat nasci, fuisse præmium meritorum Christi condignum, contradicit Augustino asserenti conceptionem Christi ex Virgine non fuisse retributam, sed tantum tributam, hoc est, non fuisse ex iustitia, sed ex gratia.

42 *Secundo.* Explico, & confirmo secundo: nam Recentiores isti, testimonio adducto Augustini vtuntur contra Cardinalem Lugo, vt probent conceptionem Christi ex Virgine, non fuisse in executione ex meritis Christi præuisis, vt post futuris; quia nimirum gratia prima non sic ex operibus nostris procedit, & hanc gratiam illi æquiparat Augustinus quoad rationem doni gratuiti; at hoc argumentum non minus contra ipsos militat, vt *proximè* ponderauimus ergo fateri tenentur argumenti inefficaciam, vel à tradita solutione recedere.

Ex eisdem etiam deprehenditur falsitas quartæ solutionis, primo: nam Suarez, qui à Recentioribus pro illa solutione refertur, esto concedat potuisse de potentia absoluta Incarnationem, vt in ordine executionis esse præmium meritorum Christi, vt in ordine intentionis præuisi; negat tamen, ita euenisse de facto, quia ad hoc aliqua dispensatio, extraordinaria prouidentia requiritur, ad quam adstruendam efficax argumentum non est; sed etiam ad hoc, quod Christus meruerit sui Natiuitatem ex Virgine aliqua dispensatio requiritur, ad quam adstruendam, firmum fundamentum non adest ergo esto, id admittatur possibile, de facto tamen accidisse est negandum. Secundo: nam iuxta August. æquè fuit gratiosa Christo Natiuitas eius ex Virg. sicut est nobis gratuitum I. diuinæ gratiæ initiantis fidem auxilium; sed hoc non solum est gratia prout in ordine intentionis, sed etiam prout in ordine executionis ergo Natiuitas Christi ex Virgine, in vtroque ordine iuxta Augustin. excludit merita Christi præuisi. Tertio, qui assereret primam gratiam auxiliantem esse, vt in executione ex meritis nostris præuisis, contradiceret Paulo dicenti, non ex operibus, sed ex gratiæ largitate procedere: ergo affirmans, conceptionem Christi ex Virgine esse vt in executione, ex meritis Christi, vt in ordine intentionis præuisi, contradicit Augustino affirmanti, non fuisse retributam, sed tributam Christo prædictam Natiuitatem. Denique nam, vt pluries inculcauimus, non potest merito repugnare, præmium in executione præcedere, etsi possit per accidens executioni mandari potest præmium sed repugnat meritis Christi præcedere in ordine executionis sui conceptionem ex Virgine: ergo etiam repugnat suis operibus, prout in ordine intentionis præuisis, dictam conceptionem mereri in ordine executionis. 43 *Quarta solutio impugnatur I.* *Secundo.* *Tertio.* *Vltimo.*

Tandem vltima solutio reijcitur primo; vt enim fatetur Vazquez, cuius est solutio, quia gratia Antiquorum PP. fuit de facto effectus Incarnationis in genere causæ meritoriæ, & motalis, non potuit esse principium merendi Incarnationis substantiam; tamen non per se, sed per accidens fuit Incarnationis effectus; eum potuerit eadem numero gratia sine meritis Christi conferri: ergo si Beatissima Virgo fuit de facto principium Incarnationis, esto Incarnatio non per se, sed per accidens ab illa dependentiam habuerit, nec potuit esse Incarnationis effectus, nec præmium meritorum Christi. Secundo: nam Christum concipi ex Spiritu Sancto, & Virgine, fuit gratiosum comparatiuè ad Christum: ergo siuè sit principium per se humanitatis, siuè non per se, sed per accidens, quod ipsum Virgo conceperit, non fuit ex meritis Christi. Tertio: nam esto admittamus, hanc numero humanitatem non dependere per se concursu Beatissimæ Virginis requisito, vt esset Mater, à quo in præsenti abstrinemus; eo tamen ipso, quod hæc numero humanitas Christi sit mediante Virginis concursu extra causas constituenda, repugnat concursum istum in executione præcedere: ergo etiam hæc præcedentia repugnat meritis Christi; at non stat meritum respectu præmij, respectu cuius tali merito repugnet præcedentia in ordine executionis, vt sæpè iam asseruimus: ergo non potuit Christus suis operibus mereri Natiuitatem ex Virgine; & consequenter non meruit, nec etiam potuit mereri Virginis Maternitatem. 44 *Vlt. solutio reijcitur I.* *Secundo.* *Tertio.*

§. IV.

Contraria sententia cum suis fundamentis proponitur.

Contrariam nostræ conclusionis sententiam docent Herice *I. part. disp. 29. sect. 4.* Lugo *in hac 3. part. disp. 8. sect. 7.* Ripalda *tom. 2. de Ente supernaturali lib. 4. disp. 86. sect. 7. num. 55.* referens Suarez *3. part. disp. 10. sect. 7. & 8.* & Vazquez *disp. 23. c. 2.* adeoque tenaciter præfactæ adhæret sententiæ, vt asserat, non nisi temerè ab illa posse recedi, eo quod PP. & Doctores communi consensu id docent. Sed certè illius censura temeritate non caret; cum, vt vidimus, nostra sententia expressa sit Augustini, nec nisi voluntariè pro opposita communis Doctorum, & Theologorum consensus refertur. In cuius fauorem arguitur primo: Beatissima Virgo meruit esse Mater Christi, & illum in se recipere merito, saltim de congruo: ergo Christus meruit Virginis Maternitatem, & sui Natiuitatem ex illa. Patet consequentia primo: quia nulla dignitas est Virgini concedenda, quæ non attribuatur Christo: ergo si ipsa meruit esse Mater Dei, & Christum in se concipere merito, saltim de congruo, id ipsum meruit Christus de condigno. 45 *Contraria sent. proponitur. Lugo. Ripald. Suarez. Primum arg.* *Consequētia patet primo.*

Secundo: nam gratia, in vi cuius meruit Beatiss. Virgo Maternitatem Christi, fuit effectus meritorum Christi, non solum in gene- 46 *Secundo.*

genere causæ finalis, sed etiam in genere causæ efficientis moralis, sed quod est causa causæ, est etiam causa causati: ergo Christus merens gratiam causantem merita Maternitatis in Virgine, & Christi Natiuitatem, meruit etiam eandem Maternitatem, suique Natiuitatem ex illa. Tertio: nam inde supra arguebamus, non potuisse Christum mereri sui generationem ex Virgine; quia alias mereretur se ipsum, & sui existentiam extra causas, quia hæc ad generationem sequitur tanquam terminus illius; sed etiam præmium consequenter se habet ad meritum, vt illius effectus: ergo Christus causans meritoriè gratiam Beatissimæ Virginis, & Maternitatis meritum, meruit etiam eandem Maternitatem. Denique: nam inde arguebamus contra meritum Christi respectu suæ Natiuitatis ex Virgine, quia hæc ab Augustino asseritur, fuisse gratiam; at fuisse gratiam, vel excludit meritum puræ creaturæ, vel non excludit actum meritorium Christi: ergo semel admisso fuisse præmium, & non gratiam per comparationem ad Virginem, admittendum est consequenter fuisse præmium, & non gratiam comparatione facta cum Christo.

Tertio.

Quarto.

48 *Respōdet Lorca.* Huic argumento respondet Lorca vbi supra, negando antecedens: multis probare contendens, Beatissimam Virginem fuisse omninò liberaliter, tam decreto intentiuo, quam decreto executiuo in Christi Matrem electam. Lorcæ adhæsit Franciscus del Castillo vbi *supra q.* 6. Theologi tamen communiter oppositam sententiam tuentur, à quibus recedendum non est, nec Nos recedere possumus; cum *Tract. de Incarnat. q.* 2. *art.* 11. *Disp.* 13. cum frequentiori nostrorum Thomistarum sententia docuerimus, veteres PP. de congruo substantiam Incarnationis meruisse; id enim quod PP. Antiquis conceditur, Virgini negandum non est. Deinde: nam Beatissima Virgo, atque illius operationes Christum in executione præcesserunt; & aliàs sufficientem proportionem habebant ad Incarnationem de congruo merendam: ergo asserendum est, illam de facto meruisse; ac proinde, meruit etiam, quod in Matrem Christi eligeretur, & illius ex ipsa Natiuitatem.

Contra 1.

Secundo.

49 *Cōfirmatur 1.* Quod amplius confirmari potest primo; nam licet decretum intentiuum Christi, & illius Natiuitatis ex Virgine, decretum electiuum Virginis in Matrem, & meritorum eius præcesserit; ac per consequens ex illius meritis non processerit; decretum tamen executiuum Incarnationis Christi, posterius fuit decreto executiuo actuum, quibus Beatiss. Virgo se ad Maternitatem disposuit. Tùm, quia quæ sunt priora in ordine intentionis, sunt in executionis ordine posteriora; Christus autem in ordine intentionis præcessit; ac proinde fuit in ordine executionis posterior. Tùm etiam, quia decreta ordinis executionis cum ordine executionis obiectiuo commensurantur; actus autem, quibus Virgo se ad Maternitatem disposuit executiuè Christum, & Natiuitatem eius ex Virgine præcesserunt; ac per consequens decretum illorum executiuum, decretum executiuum Natiuitatis Christi præcessit: ergo quamuis non meruerit Christum, vt spectantem ad ordinem intentionis; meruit tamen Beatissima Virgo Natiuitatem Christi, vt subest decreto executiuo.

Secundo. Secundo id ipsum explico, & confirmo in hunc modum: si opera, quibus Virgo se ad Maternitatem disposuit, non nascerentur ex gratia data in præmium meritorum Christi, fuissent meritoria de congruo Incarnationis, & Natiuitatis Christi, & Maternitatis Virginis, quod contrarij non negabunt; sed ex hoc, quod illa gratia fuerit meritorum Christi præmium, nihil dignitatis amisit; & aliàs decretum executiuum Incarnationis in Dei mente præcesserunt: ergo de congruo Incarnationem Christi causarunt, & illius Natiuitatem ex Virgine; ac per consequens Virginis Maternitatem, quod non obscure videtur D. Tho. docuisse *supra q.* 2. *art.* 11. nec obstat, quod *ibi* docet *ad* 3. nimirum, non meruisse Mariam, quod Verbum Incarnaretur: nam loquitur de merito condigno, quo meruit gradus gratiæ, quibus se ad Maternitatem disposuit, non autem Incarnationem ipsam.

50 *Vera solutio.* Quare, prætermissa hac solutione, ad argumentum respondeo concesso antecedenti, negando consequentiam: ad cuius primam probationem dicatur, verum esse antecedens de his, quæ non attinebant ad principium meritorum Christi; falsum autem si ad illud pertineant; & quia Natiuitas Christi ex Virgine fuit via ad existentiam Incarnationis, quæ fuit Christo principium merendi; fit consequens, vt quamuis concedatur Virgini, congruum Maternitatis, & Incarnationis meritum, non sit Christo concedendum meritum condignum eiusdem Maternitatis. Ad secundam, concessa maiori, distinguo minorem: quod est causa causæ infallibiliter inferentis effectum, concedo minorem: quod est causa causæ non infallibiliter inferentis effectum, nego minorem, & consequentiam: nam merita Beatissimæ Virginis non fuerunt causa ab intrinseco infallibiliter inferens Natiuitatem Christi, nec Mariæ Maternitatem; & ideò quamuis Christus suis meritis fuerit moralis causa gratiæ, & meritorum Virginis, quibus prædicta promeruit, non sequitur sui Natiuitatem ex Virgine meritoriè causasse; sicut actus contritionis impetratoriè causans gratiam habitualem, quæ est eiusdem contritionis principium sufficiens, non causat impetratoriè se ipsam.

Ad 2. cōsequentiæ probationem.

Et ex his ad tertiam consequentiæ probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: disparitas autem est: nam conceptio Christi ex Virgine est actio habens annexam essentialiter existentiam illius; secus autem meritum respectu Maternitatis, & ideò ex merito conceptionis, rectè infertur meritum existentiæ Christi conceptionem terminantis; ex merito vero meriti Maternitatis, non sequitur causalitas meritoria respectu Maternitatis, & conceptionis ex Virgine. Præterquamquod non est alius modus merendi existentiam alicuius, nisi merendo actionem productiuam illius: & ideò ex eo quod Christus sui Natiuitatem ex Virgine mereretur, optimè argumentabamur, fore, vt sui existentiam meritoriè causaret; meritum autem meriti alicuius termini non est formaliter meritum eiusdem termini, sicut nec meritum principij sufficientis ad meritum, est eiusdem meriti meritum: nam in sententia probabili, contritio est meritum congruum gratiæ iustificantis, & donorum consequentium ipsam, quibus anima constituitur potens in actu primo ad merendum, & tamen contritio ad iustificationem disponens, non dicitur meritum meritorum gratiam consequentium; & ideo, ex eo quod Christus meruerit gratiam, & actus, quibus Beatiss. Virgo meruit esse Mater Christi, non sequitur meruisse suis actibus Virginis Maternitatem, nec sui Natiuitatem ex illa. 51 *Ad tertiam.*

Ad vltimam consequentiæ probationem, concessa maiori, nego minorem: tùm, quia Augustinus æquiparat quantum ad rationem gratiæ conceptionem Christi ex Spiritu Sancto, & Virgine, cum prima gratia auxiliante data nobis ad credendum; hæc autem, etsi nostra merita excludat, non tamen merita Christi; ac proinde mens Augustini non erat, omne meritum excludere respectu conceptionis Christi, sed solum merita Christi; per hoc enim subsistebat æquiparantia Augustini. Tùm etiam: nam meritum Christi, si esset, foret meritum condignum, cum quo ratio gratiæ non compatitur, meritum autem Beatissimæ Virginis, solum fuit meritum congruum, cum quo vera, & propria ratio gratiæ saluatur, vt constat in nostra iustificatione, quæ non solum in sui radice, sed etiam in se formaliter, verè, & propriè gratia est; & tamen cadere sub merito congruo dispositionum concomitantium, tenet probabilis Theologorum sententia; & ideò non sequitur exclusis ab Augustino meritis Christi respectu suæ Natiuitatis ex Virgine, excludi etiam eiusdem Virginis merita. Et quidem totum argumentum instatur in merito Antiquorum PP. meruerunt enim Incarnationem Christi in vi gratiæ ipsis collatæ ex meritis Christi præuisis, quin ex hoc inferatur, Christum suam Incarnationem meruisse; hæc dicta sint quoad id, quod attinet ad vim consequentiæ: nam quomodo Christus meruerit gratiam, in vi cuius meruit Beatissima Virgo, quod Christus nasceretur ex illa, in sequentibus explicabimus. 52 *Ad vlt.*

Secundo arguitur, & instatur, & contra solutionem datam principium mediatum morale potest causari moraliter ab eo, cuius est principium: ergo pariter, principium mediatum physicum; & consequenter Beatissima Virgo, etsi fuerit principium mediatum meritorum Christi Domini, poterit esse meritorum Christi effectus: Consequentia tenet: tùm à paritate rationis; tùm etiam: nam ideò potest principium morale mediatum, quia principium essentiale non est; sed pariter principium mediatum physicum, principium essentiale non est; posset namque de potentia absoluta hæc numero humanitas Christi produci, vel à Deo solo immediatè vel alterius Matris concursu: ergo potest principium mediatum physicam cadere sub merito operis, cuius est mediatum principium. Antecedens autem dupliciter ostenditur, primo: nam Incarnatio fuit principium mediatum morale gratiæ Antiquis PP. datæ, cum fuerit immediatum principium meriti prædictæ gratiæ, & tamen fuit effectus meriti Antiquorum PP. ergo principium mediatum morale potest esse effectus meriti, cuius est principium mediatum. Secundo: nam gratia Antiquorum PP. fuit principium mediatum morale Incarnationis Verbi; cum fuerit principium immediatum meriti, quo Antiqui PP. Incarnationem meruere; & tamen fuit effectus meritorum Christi: ergo verum est antecedens. 53 *Secundū arg.*

Antecedens probatur 1.

Secundo.

Respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: illudque concedo, loquendo de principio physico mediato in esse rei; nego autem consequentiam de principio physico mediato in ratione actualis principij; ex quo tantum sequitur; meruisse Christum existentiam Beatissimæ Virginis, quod libenter concedimus; cum enim fuerit substantia Virginis effectus propriæ prædestinationis, vt colligitur ex his, quæ docuimus *Tract. de Praedest.* 1. *p. q.* 23. *art.* 2. & Christus fuerit causa moralis, & meritoria prædestinationis, & omnium effectuum illius; fit consequens, quod de facto Virginis existentiam meruerit: non tamen sequitur, quod meruerit Christus de facto Virginis Maternitatem: nam ad hoc requirebatur, quod de facto meruisset nasci, aut generari ex illa, quod in nostra conclusione negamus; ratio autem, cur potuerit mereri, & de facto meruerit existentiam Beatissimæ Virginis, non autem meruerit, nec potuerit mereri illius Maternitatem, habetur ex dictis, quia, nempè, meritis Christi non repugnat essentialiter præcedere, in ordine executiuo Virginis existentiam; 54 *Respōdetur.*

tiam; cum non implicet, velà Deo immediatè, vel mediante altera fœmina, & sine Mariæ concursu, produci; implicat autem gigni ex illa, & generationem istam in ordine executiuo merita Christi præcedere; & ideò possunt Christi merita mereri Virginis existentiam, illamque de facto merentur; secus autem Virgine Maternitatem.

55 *Obijcies 1.* Sed obijcies aduersus istam solutionem primo: meruit gratiam Antiquorum PP. prout fuit principium actu moraliter influens in Incarnationem; cùm etiam pront sic fuerit effectus prædestinationis illorum, vtpote, ad eorum beatitudinem cum effectu conducens: ergo meruit, non solum substantiam Beatissimæ Virginis sed etiam meruit illam, vt actu physicè influentem in incarnationem; & consequenter meruit Virginis Maternitatem.

Prima consequentia probatur 1. Secundo. Secundo consequentia ex prima euidenter colligitur; prima verò probatur à paritate rationis. Secundo nam meruit existentiam Beatissimæ Virginis, quia fuit effectus prædestinationis illius; sed etiam Maternitas Christi fuit effectus prædestinationis; illius cum fuerit vna ex maioribus gratijs factis Beatissimæ Virgini, & ad illius glorificationem conduxerit: ergo Maternitas Virginis fuit *Tertio.* præmium, & effectus meritorum Christi. Tertio: nam existentia Beatissimæ Virginis fuit prior in executione, quam quod Christum genuerit ergo si existentia fuit effectus meritorum Christi, quod ex se Christum genuerit, fuit eorum meritorum effectus.

56 *Quarto.* Quarto: eo ipso, quod Christus existentiam Virginis meruerit, non est contra rationem meriti, quod illi repugnet essentialiter præcedere præmium in ordine executionis sed ob hanc solam rationem negauimus, potuisse mereri Christum sui Natiuitatem ex Virgine: ergo eo ipso, quod concedatur primum, debet secundum concedi. Minor probatur inde inferebamus, non posse repugnare essentialiter merito præcedentia ad præmium in ordine executionis, quia merito est connaturale sub hac Præcedentia causare, etsi alium modum causandi præmittat; sed concesso, meruisse Christum Virginis existentiam, non est connaturale omni meritò præcedere præmium in ordine executionis: ergo illo admissò, non est vnde pugnet eum ratione meriti repugnantia essentialis præcedentiæ ad præmium in ordine executionis. Probatur minori id est connaturale merito, quod petit connaturaliter, sed meritum Christi non potest connaturaliter petere præcedentiam ad existentiam Virginis in ordine executionis: ergo si Christus meruit Virginis existentiam, non est connaturale omni merito præcedere præmium in ordine executiònis. Probatur minor humanitas Christi, quæ est principium quo eliciti um merendi, nequit connaturaliter petere præcedentiam in ordine executionis ad Virginis existentiam; cum sit effectus illius connaturalis; & consequenter petens illam in ordine executionis succedere: ergo merita Christi non possunt connaturaliter petere præexistentiam in ordine executionis ad Beatiss. Virginem.

57 *Respond. ad 1. impugnationem.* Respondeo ad primum, negando antecedens: quamuis enim Christus meruerit gratiam Antiquorum PP. quoad substantiam, & prout disponebat ad illorum sanctificationem, vel augmentum gratiæ, & gloriæ merebatur, prout tamen erat principium actu influens in Incarnationem, non fuit effectus meritorum Christi in genere causæ efficientis, sed tantum in genere causæ finalis ob rationem sæpè inculcatam, nec prout sic fuit effectus prædestinationis illorum, quia quamuis ad illorum, ad illorum gloria conduceret media Incarnatione, quia tamen Incarnatio, mediante qua, ad illorum gloriam conducebat, non fuit effectus, sed principium prædestinationis eorum, nec gratia vt merens Incarnationem fuit talis prædestinationis effectus, sed *Ad secundam.* principium mediarum. Ex hisque ad secundam obiectionem constat solutio, negando minorem: nam generatio Christi ex Virgine non conduxit ad gloriam illius, nisi mediante Christo, qui effectus prædestinationis Virginis non fuit; sed vniuersale principium prædestinationis omnium; & ideò Natiuitas Christi ex Spiritu Sancto, & Virgine, effectus prædestinationis Virginis esse non potuit, sed principium mediatum anterius ad principium immediatum meritorium illius, nempè, ad Incarnationem Christi. Ad tertiam, concesso antecedenti, nego consequentiam; ratio autem discriminis constat ex dictis quia nempè, existentię Virginis non repugnat esse in ordine executionis posterior Incarnatione; generationi verò repugnat, & ideò prima potest sub merito Christi cadere, secus autem Natiuitas Christi ex Virgine. *Ad tertiam.*

58 *Ad quartam.* Ad quartam, nego maiorem: ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, nego etiam minorem: ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; vt enim meritum in ratione meriti connaturaliter petat præexistentiam ad præmium in ordine executionis, non requiritur, quod, principium physicum illius hanc præexistentiam connaturaliter petat, sed sufficit, quod possit præexistere, etiam non seruata omni connaturalitate in fieri, vel in modo fiendi; constat hoc clarè in actu intensiori habitu, qui vt meritum esset augmenti habitus, petit ante tale augmentum existere; cùm tamen entitas actu intensioris non eliciatur sine habitu intensiori omninò connaturaliter: nam sicut substantia actus, vt connaturaliter eliciatur, petit habitum quoad substantiam: ita maior actus intensio, vt eliciatur à potentia connaturaliter, petit ex parte principij augmentum habituale; licet autem humanitas Christi non petat connaturaliter antè Virginem existere, potest tamen existere ante illam, & hoc sufficit, vt actus ab humanitate eliciti petant sub ratione causæ meritoriæ antecedere in ordine executiuo Virginis existentiam, quamuis considerati secundum physicam entitatem exigentiam istam non habeant. Et notandum est, vt obiter tacitæ obiectioni respondeamus, exigentiam istam in meritis Christi absolutam non esse, alias in illis daretur duplex exigentia connaturalis opposita, sed tantum conditionata, hoc est exigunt merita Christi, quod si applicentur ad existentiam Virginis Sanctissimæ vt præmium, quod in ordine executionis talem existentiam procedant, vt connaturaliter exerceant munus causæ meritoriæ, quod si sic non antecedunt, & vt merita applicantur, hoc est illis in ratione meriti præter naturale.

Denique arguitur, & hucusque dicta impugnantur: non est contra rationem præmij, quod illi essentialiter repugnet posterioritas ad meritum in ordine executionis: ergo nec erit contra rationem meriti repugnantia essentialis præcedendi in hoc ordine præmium; & consequenter, ex eo quod meritis Christi essentialiter repugnet præcedere Natiuitatem Christi ex Beatissima Virgine in ordine executiuo, perperam intulimus nō potuisse talem natiuitatem mereri: Vtraque consequentia est nota. Antecedens autem probatur gratia Antiquis PP. data ad credendum, & sperandum aduentum Christi futuri, fuit præmium meritorum Christi, & tamen repugnat essentialiter illi posterioritas ad Christum & eius merita in ordine executiuo: ergo contra præmij rationem huiusmodi repugnantia non est. Minor constat; actibus namque credendi, & sperandi Christum venturum, repugnat post Christum, & illius merita existere; cum spes esse simul nequeat cum rei speratæ possessione; & potest Christum iam existentem, falsum sit, ipsum esse venturum; ac proinde credi nequeat per actum fidei diuinæ, cui essentialiter falsitas repugnat, ergo gratię finitę, & actuali illos actus principianti, & præcipuè gratiæ efficaci, essentialiter repugnat post Christum, & illius merita existere. 59 *Vltimò arg.*

Maior autem ostenditur. primo ex his, quæ fusè docuimus *Tractatu de Incarnatione q. 2. art. 11.* nimirum, gratiam Antiquis PP. datam, fuisse effectu meritorum Christi in genere causæ efficientis: ergo gratia ad credendum, & sperandum aduentum Christi futuri, fuit præmium meritorum Christi. Secundo: nam iustificatio Antiquorum PP. fuit præmium meritorum Christi, vt in diuina mente præuisi: ergo etiam dispositiones ad illam; at prædicti actus fuerunt remotæ dispositiones ad Antiquorum PP. iustificationem: ergo fuerunt effectus meritorum Christi in genere causæ efficientis moralis, & meritoriæ. Tertio: nam omnis effectus prædestinationis PP. fuit causatus à meritis Christi in genere causæ efficientis moralis; sed prædicti actus sunt prædestinationis PP. effectus: ergo fuerunt meritorum Christi præmia. Maior constat: meruit namque Christus Dominus omnium prædestinationem, & electionem ad gloriam; sed omnis prædestinationis effectus nascitur ex hac electione: ergo omnis prædestinationis effectus est primum meritorum Christi. Minor autem non minus aperta videtur, quidquid namque cum effectu ad finem prædestinationis conducit, est prædestinationis effectus, vt cum communi Theologorum sententia docuimus 1. *p. q.* 23. *art.* 2. sed actus illi ad finem prædestinationis Antiquorum PP. conduxere cum dispositiuè ad illorum iustificationem concurrerint: ergo fuerunt prædestinationis effectus. 60 *Maior ostenditur primo. Secundo. Tertio.*

Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, nego maiorem, loquendo de illis actibus, & de gratia efficaci applicante; non enim efficienter moraliter, sed in genere causæ finalis fuerunt à Christo causata. Ad primam maioris probationem dicatur, doctrinam à Nobis *allegato loco* traditam non esse vniuersaliter accipiendam pro omni gratia Antiquis PP. data, sed tantum de illis donis, quibus essentialiter non repugnat subsequi ad Christi existentiam in ordine executiuo. Ad secundam concesso antecedenti, nego consequentiam de omni dispositione; nec enim est necessarium, vt causa merens formam, etiam meritoriè causet omnem dispositionem ad formam; cum in tali dispositione ratio aliqua repugnantiæ inuenitur ad meritum terminandum, quæ in forma non reperitur. Et quidem plures non improbabiliter docent gratiam Antiquorum PP. non fuisse effectum meritorum Christi in genere causæ efficientis, sed tantum in genere causæ finalis, quamuis gratia ad gloriam disponat; cum tamen illorum glorificationem omnes fateri teneantur, non solum finaliter, sed etiam efficienter causasse; & hoc ideo, quia gloriam PP. antecessferit Christus in ordine executionis; secus autem illorum iustificationem; pariter ergo Nos cum maiori probabilitate asserimus, meruisse PP. iustificationem in genere causæ efficientis; non autem dispositiones prædictas, nisi in genere causæ finalis, quia non repugnat meritis Christi essentialiter præexistere in ordine executiuo ad gratiam iustificantem; repugnat autem in hoc ordine antecedere ad illas dispositiones. 61 *Respōdetur. Ad 1 maioris probationem. Ad secundam.*

Ad tertiam, negò maiorem: nam licet Christus suis meritis causa- 62

Ad tertiam. causauerit omnes prædestinationis omnium effectus, non tamen omnes causauit in genere causæ efficientis, sed aliquos solum in genere causæ finalis, alios in vtroque genere, illos, nimirum, quibus subsecutio ad Christum in ordine executiuo essentialiter non repugnat; vt enim proximè dicebamus, plures Theologi valde probabiliter docent, omnem gratiam Antiquis PP. datam, fuisse effectum meritorum Christi Domini, non in genere causæ efficientis, sed tantum in genere causæ finalis. Ita Medina *supra q. 2. art. 11. dub. 1. ad 5. argumentum.* Aluarez *disp. 16. ad 2. argum.* qui tamen negare non possunt gratiam iustificantem fuisse in illis effectum prædestinationis; non ergo est necessarium, quod omnis omnium prædestinationis effectus fuerit causatus à Christo in genere causæ efficientis, sed sufficit, si vel in genere causæ finalis, vel in genere causæ efficientis omnes prædestinationis effectus causentur à Christi meritis. Ad maioris probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: nam ex causalitate meritoria Christi in omnium electionem ad gloriam, & causalitate omnis electionis in omnes prædestinationis effectus, tantum sequitur causalitas effectiua mediata meritorum Christi in omnium electionem ad gloriam, & ex causalitate huius electionis in omnes prædestinationis effectus, tantum sequitur causalitas effectiua mediata meritorum Christi in omnes effectus prædestinationis, non autem immediata; sicut ex eo quod Christus efficienter moraliter causauerit gratiam, quæ fuit PP. principium merendi Incarnationem, & influxu efficienti meriti in Incarnationem, non sequitur, quod Christus suam Incarnationem moraliter efficienter causauerit immediatè, sed tantum mediatè.

Medina. Aluar.

63 *Oppones 1.* Oppones primo: qui est causa efficiens moralis causæ infallibiliter inferentis effectum, est causa efficiens eiusdem effectus, vt ex dictis constat; sed ex electione efficaci ad gloriam infallibiliter inferuntur omnes prædestinationis effectus: ergo Christus causans moraliter efficienter electionem ad gloriam, causat efficienter moraliter omnes prædestinationis effectus. *Secundo.* Secundo: nam Christus fuit perfectus omnium Redemptor; sed si non causasset in genere causæ efficientis actus, quibus Antiqui PP. se ad iustificationem, tam remotè, quam proximè disposuerunt, non fuisset perfectus illorum Redemptor: ergo efficienter prædictos actus causauit. Probatur minor: non redimit à culpa perfectè, qui non meretur omnia, quæ ad remissionem culpæ sunt necessaria, & ad illam disponunt; sed Christus non meruisset actus quibus PP. Antiqui se ad remissionem peccati disposuerunt: ergo non fuisset perfectus Antiquorum PP. Redemptor.

64 *Respondetur ad 1.* Respondeo ad primum, concessa maiori, negando minorem: nam licet omnes prædestinationis effectus ab electione ad gloriam causentur, & vagè infallibiliter inferantur ex illa tamen hi præ aliis determinatè, non sic inferuntur, sed adiuncta electione mediorum: vnde ex causalitate efficienti morali in electionem ad gloriam, non sequitur causalitas efficiens moralis in omnes prædestinationis effectus. *Ad secundam.* Ad secundum, concessa maiori, nego minorem: ad illius probationem nego maiorem; vt enim Christus perfectè omnes à culpa redemerit, sufficit, quod vt Redemptor causet omnia ad illius remissionem necessaria; quod autem Christus vt Redemptor per modum finis causauit, etsi non ita propriè redemptiuè causare dicatur, sicut quod causat in genere causæ efficientis moralis, absolutè tamen propriè dicitur vt Redemptor causare, sicut Deus non solum dicitur causare, vt Auctor naturæ, vel gratiæ secundum quod causat in genere causæ efficientis, sed etiam secundum quod causat in genere causæ finalis: vnde vt Christus propriè absolutè dicatur adæquatus, & perfectus. Antiquorum PP. Redemptor, sufficit, quod actus disponentes ad remissionem culpæ, vt Redemptor causauerit in genere causæ finalis, licet, vt cum maiori proprietate dicatur eorundem PP. Redemptor; oportuerit quod gratiam iustificantem formaliter, & peccatum remittentem, causauerit in genere causæ efficientis moralis, & meritoriæ.

§. V.

De gratia habituali, & virtutibus consequentibus ipsam.

65 *Tertia conclusio.* TErtia Conclusio. *Non meruit Christus de facto gratiam habitualem, nec dona ipsam consequentia.* Ita communiter Theologi, Medina, Aluarez, Nazarius, Cabrera, Lorca, & cæteri Recentiores Thomistæ circa istum articulum, Vincentius *de gratia Christi q. 5. art. 3. dub. 3. concl. 2. pag. 508.* Tenent etiam eandem conclusionem ferè omnes Theologi, tam ex Discipulis Scoti, quam ex PP. Societatis. *Vincent.* *Probari solet 1.* Et ostendi solet primo: nam gratia habitualis subsequuta fuit ad gratiam vnionis Christo per modum propriæ passionis; & consequenter fuit secundo comproducta ex vi eiusdem actionis, qua primo, & per se fuit humanitas Verbo vnita; at Christus de facto non meruit vnionem humanitatis ad Verbum: ergo nec de facto meruit donum gratiæ habitualis. *Hæc ratio impugnatur.* Hæc tamen ratio falso nititur principio, cum enim gratia vnionis non fuerit physicè radicaliter operatiua in humanitate Christi, non potuit ratione illius gratia habitualis subsequi per modum propriæ passionis.

66 *Secundo solet fuaderi.* Secundo solet suaderi; nam dignus est, gratiam habitualem habere titulo filiationis naturalis, quã titulo meritoria; sed Christo debemus tribuere, quod maioris est dignitatis, ergo, gratiam habitualem sine merito habuit. Sed nec vrget hoc argumentum: *Reijcitur etiam hæc ratio 1.* nam licet dignior sit primus titulus secundo seorsim sumpto, dignus tamen est, gratiam vtroq; titulo habere, quam vno titulo tantum: ergo nisi aliàs probetur conuenientiam tituli filiationis naturalis cum titulo meritorio pugnare, non conuincitur, Christum non habuisse donum gratiæ ex propriis meritis. Deinde: *Secundo.* nam gloriam corporis vtroque titulo habuit ergo titulus vterque respectu eiusdem doni non pugnant.

Soluit vrgens. Sed vrgent istius rationis Patroni: nam dignus est habere gratiam modo similiori Deo in habendo sanctitatem; sed Deo conuenit sanctitas sine vllo merito ex intrinsecis naturæ: ergo dignius & decentius est Christo gratiam habitualem habere solo titulo filiationis naturalis, quam simul titulo meritorio.

67 *Adhuc non vrget.* Adhuc tamen inefficaciter arguunt, aliàs suo argumento conuincerent, dignus fore Christo habere gloriam corporis sine merito, quam ex meritis, cuius contrarium traditur à D. Thom. *in præsenti art. 3. in corp.* Patet sequela: nam Deus suam beatitudinem completam sine omni merito habet: ergo si maior dignitas in similitudine ad Deum in modo essendi consistit, maior dignitas fuisset in Christo complementum omne suæ essentialis beatitudinis sine omni merito, solo titulo filiationis naturalis habere. Deinde: nam licet modus habendi sine meritis sit dignior à toto genere entis, non tamen in natura creata, cui sanctitas nequit conuenire à se nisi illam ex meritis habeat; cum autem, vt docet D. Thom. dignus sit, aliquid habere à se quam accipere omnino ab extrinseco, si cætera paria sint sit, vt nisi aliunde obstet dignius forei Christo habere habitum sanctitatis ex meritis, quam omnino sine illis.

68 *Probatur concl. 1.* Relictis igitur his, & aliis fundamentis, parum efficacitatis habentibus, suadenda est nostra conclusio primo ex Theologorum vnanimi consensione; nullus enim, quem viderim, docuit oppositum; licet namque referantur in contra Altisiodorensis, Maior, & Albertus, falso tamen, nam loquuntur de beatitudine animæ, non de gratia habituali; sed non licet à communi Theologorum consensu, in re graui absque temeritatis nota recedere: ergo nec licet asserere, Christum habitualem gratiam meruisse. Secundo: *Secundo.* hac ratione, Christus non meruit gratiam habitualem per actus procedentes ab ipsa, sed omnis actus meritorius ab habitualis gratia processit: ergo habitualem gratiam non meruit. Maior constat: nam principium meriti, vel non potest de potentia absoluta esse præmium operum procedentium ab ipso, vel saltim de lege ordinaria. Minor autem probatur; oportuit enim, vt anima Christi actus meritorios eliceret connaturaliter; sed connaturaliter eliei nequeunt sine gratia habituali: ergo omnis actus meritorius Christi à gratia habituali processit. Maior constat; tum, nam de Christi actibus, & perfectionibus loqui debemus conformiter ad illorum naturas, nisi oppositum sit reuelatum, vel aliquod inconueniens sequatur. Tum etiam: nam operari non connaturaliter, est imperfectè operari; Christo autem debemus tribuere nedum perfectas operationes, sed etiam modum operandi perfectum.

69 *Minor probatur 1.* Minor autem probatur primo ex D. Th. *quæst. 29. de veritate art. 1. in 3. dist. 13. quæst. 1. art. 1. ibidem ad Annibaldum.* Et *in hac 3. p. quæst. 7. art. 1.* Quibus locis docet Angelicus Doctor, fuisse necessariam gratiam habitualem in Christo, vt coniungeretur Deo, non solum secundum esse, quod fit per gratiam vnionis, sed etiam secundum operationem, quod à gratia habituali præstatur: ergo sensit necessariam fuisse gratiam habitualem ad operandum in ordine supernaturali, cumque hæc necessitas essentialis non fuerit, vt frequentius docetur à Theologis, sequitur manifestè, esse necessitatem ad connaturalem modum operandi, & eliciendi supernaturales actus: ac per consequens actus meritorios sine gratia habituali non posse connaturaliter elici. Secundo, *Secundo.* ex eodem D. Tho. *loco allegato de veritate artic. 5. ad 4.* ibi: *Dicendum, quod quamuis meritum Christi quamdum infinitatis rationem habeat ex dignitate personæ, tamen rationem meriti habet ex gratia habituali, sine qua meritum esse non potest:* ergo sensit D. Thom. non posse actiones meritorias, saltim connaturaliter, elici sine gratia habituali.

70 *Tertio.* Denique probatur minor: vt actus supernaturalis, & meritorius eliciatur connaturaliter, petit egredi à principio constituto in actu per formam permanentem intrinsecam; sed constitutio hæc potentiarum Christi nequit fieri connaturaliter absque gratia habituali: ergo connaturalis elicientia meriti saluari in Christo non potest sine gratia habituali. Maior est D. Thomas 1. 2. *quæst. 110. art. 2.* & ostenditur: tum, quia actus non procedit connaturaliter à principio, nisi ab ipso suauiter, facile, & delectabiliter eliciatur; hæc autem suauis, facilis, & delectabilis elicientia, non nisi à forma permanente præstatur. Tum etiam, nam agens naturale nequit ad suum finem perfectè moueri, nisi præter actua-

actualem motionem, aut qualitatem ab intrinseco fluidam, per formam permanentem in suum actum inclinetur; quo circa naturæ Auctor agentibus naturalibus præter actualem motionem, formas permanentes dedit: ergo pariter agens supernaturale, vt perfectè supernaturaliter operetur, præter qualitates fluidas, debet ratione formæ permanentis ad suos actus inclinari.

71 *Minor huius argumenti probatur 1.* Minor autem argumenti probatur primo: nam virtutes supernaturales, per quas vt virtutes proximas constituuntur potentiæ in actu proximo ad actus supernaturales eliciendos, non existunt connaturaliter sine gratia habituali, quæ in ordine supernaturali obtinet rationem naturæ. Tum, quia vt docet D. Tho. 1.2. *q.* 110. *art.* 3. virtus est dispositio perfecti, idest dispositi secundum natura, & consequenter virtus supernaturalis est dispositio subiecti constituti per naturam supernaturalis ordinis. Tum etiam: nam facultas proxima cuiuslibet ordinis non existit connaturaliter absque radicali sui ordinis principio: ergo constitutio in actu primo permanenti ad opera supernaturalis ordinis, non fit connaturaliter absque gratia habituali.

72 *Secundo.* Secundo probatur: nam ad actus supernaturales eliciendos connaturaliter, requiritur, quod tam potentiæ, quam anima, quæ est illorum radicale principium, ratione formæ permanentia actus supernaturales contineat; at constitutio animæ in actu primo permanenti radicali non præstatur à virtutibus sed à gratia habituali: ergo constitutio in actu primo permanenti ad actionea meritorias, & supernaturales nequit, fieri sine gratia; videantur, quæ diximus *supra q. 7. art. 1. disp.* 23. Et ex his secunda pars conclusionis probata relinquitur: nam virtutes, & dona consequentia gratiam habitualem, comparantur ad illam, vt passiones ad essentia, vt docet D. Tho. 1.2. *q.* 110. *art.* 4. *ad primum*; ac proinde fiunt ex vi eiusdem actionis primo terminatæ ad gratiam, & secundo ad virtutes, qualiter proprietates simul cum essentia, cuius sunt proprietates, produci, est frequens Phylosophorum sententia: ergo si gratia non fuit effectus meritorium in Christo, nec virtutes consequentes gratiam, fuerunt meritorũ Christi præmia.

Secunda pars cõcl. probatur ex his.

73 *Primum argũ. pro contraria sententia.* Sed contra illam conclusionem argumentari possumus primo ex illis verbis Psalm. 44. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* Quæ verba de Christo intelligi, est communis PP. & Expositorum consensus, & nomine *oleo lætitiæ* gratia, qua Christus fuit vnctus accipitur; at hæc data dicitur Christo, propterea quod dilexit iustitiam, & odio habuit iniquitatem: ergo fuit præmium meritorum ipsius.

Respondetur. Respondeo, siue vnctionis nomine, gratia vnionis accipiatur, siue gratia habitualis, non colligi ex verbis relatis fuisse præmium meritorum Christi: nam iuxta D. Tho. ly *propterea* dupliciter sumi potest, nempè, vt importet causam efficientem meritoriam, vel vt dicat causam finalem. Si primo modo sumatur, non refertur ad vnctionem in re, sed ad eius manifestationem; licet autem Christus non meruit suam vnionem hypostaticam, nec suam gratiam habitualem, meruit tamen illarum manifestationem; & quia in Scriptura aliquid dicitur fieri, quando innotescit, iuxta illud: *Ego hodie genuit te*, idest, manifestaui generationem æternam, ideo dicitur Christus dictam vnctionem meruisse. Sumptum verò, vt denotat causam finalem, ad vnctionem gratiæ refertur; non tamen infertur, fuisse effectum meritorum, Christi, sed ad hoe vnctum fuisse oleo lætitiæ præ consortibus illius, vt faceret iustitiam, & iniquitatem odio haberet, siue sit finis, *cuius gratia*, siue tantum finis *effectus*, quod iudico verius.

74 *Secundũ argum.* Secundo arguitur: nam iuxta D. Tho *infra q. 34. art. 3. in corpore* Christus in primo suæ conceptionis instanti sanctificatus fuit secundum proprium actum, & propriam dispositionem, qui est modus sanctificationis adultorum, perfectiorque modo sanctificationis paruulorum: ergo iuxta D. Tho motus liber charitatis præcessit gratiam habitualem: Patet consequentia: nam actus disponens ad formam, saltim prioritate naturæ, formam præcedit. Tum sic; sed prædicto actui nihil defecit, vt de facto mereretur gratiam habitualem: ergo de facto illam meruit. Patet minor: etenim ille actus supernaturalis erat, à Christo viatore procedens, & à subiecto pro illo priori grato gratitudine personali: ergo habebat omnes conditiones ad meritum necessarias; & consequenter de facto habitualem gratiam promeruit.

§. VI.

Refertur, & defenditur prima huius argumenti solutio.

75 *Prima solutio.* Hoc argumento Recens quidam Theologus conuictus asseruit, D. Thomam in opposita fuisse sententia, hoc tamen iudicium ex male animato pectore in Angelicum Doctorem manauit; cum doctrina D. Thomæ in argumento relata facilem habeat compositionem cum eo, quod in præsenti articulo docuit. Ad argumentum factum dupliciter responderi solet. Primo explicando D. Thomam de dispositione tantum concomitanti; dispositio autem concomitans, & exornans non præcedit etiam ordine naturæ formam, cuius est dispositio, vt constat in gratia habituali, quæ fuit dispositio consequens, & concomitans gratiam vnionis; quam tamen non præcessisse etiam ordine naturæ, docet D. Thomas *supra q. 2. art.* 10. ac per consequens, ex eo quod motus charitatis in Christo fuerit dispositio comitans gratiam eius habitualem, non sequitur fuisse illa priorem natura: ac proinde nec quod habitualem gratiam meruerit. Hunc modum dicendi sequuntur Vincentius *de gratia Christi q. 4. pag.* 240. Nazarius *in præsenti art. 3. controu. vnica in 8. p. conc.* & Illustrissimus Arauio *dub. 4. concl. 1. ad* 3. *Vincent. Nazar. Arauio.*

76 *Si obijcies primo.* Si obijcias aduersus istam solutionem primo: iustificatio adultorum est per proprium actum disponentem antecedenter, quod verum est, non solum de adulto peccatore, sed etiam de non existente in peccato: vnde Angeli, & Adamus per propriam dispositionem antecedentem fuerunt iustificati, vt docet D. Tho. 1. *p. q. 62. art. 6. & q. 95. art. 1. ad* 5. sed docet D. Tho. Christum iustificatum fuisse iustificationis adultorum: ergo sentit, fuisse per proprium actum ad suam iustificationem antecedenter dispositum. Secundo: nam ideo, ait D. Tho. fuisse iustificatum per proprium actum, quia iste est modus iustificationis perfectior; sed iustificari per actum disponentem antecedenter, est perfectior modus iustificationis, quam per actum consequentem; cum primo modo sit aliqua ratione causa suæ iustificationis; secus autem secundo modo: ergo sentit D. Thomas Christum fuisse iustificatum per proprium actum concurrentem antecedenter. *Secundo*

77 *Tertio.* Tertio: nam excessum perfectionis in iustificatione per proprium actum, quam Christo concedit, probat D. Thom. ex eo quod actus est perfectior habitu, & quod est per se, eo quod est per aliud ergo sentit, Christum suis actibus se aliquomodo iustificasse, cumque non formaliter, se iustificauit saltim dispositiuè; sed hoc modo se iustificare, est dispositiuè formam iustificantem causare: ergo fuit suis actibus causa dispositiua gratiæ iustificantis; ac proinde se disposuit dispositione antecedenti. Patet hæc consequentia: nam dispositio solummodo consequens non est causa formæ, cuius est dispositio. Quarto: nam D. Thom. exinde probat, fuisse Adamum iustificatum per proprium actum, quod frequentius à Thomistis intelligitur, vt per dispositionem antecedentem, quia per gratiam perficitur matrimonium spirituale inter hominem, & Deum: ac proinde exposcitur ex parte recipientis, consensus; sed hæc ratio pari efficacia militat in anima Christi: ergo se disposuit antecedenter ad gratiam. *Quarto.*

78 *Quinto.* Quinto: quia, vt frequentius docet Discipuli D. Thomæ 1.2. *q. 112. art.* 2. gratia ex natura rei petit in adultis præuias dispositiones, quod satis indicat D. Tho. dum probat, requiri in nobis præparationem ad gratiam, quia nulla forma potest esse, nisi in subiecto disposito, quod, vt ibi interpretatur Caietanus, intelligendum est de forma, quæ obtinet rationem naturæ; sed oportuit vt gratia habitualis connaturaliter reciperetur in anima Christi Domini: ergo mediante præuia dispositione. Denique: nam, vt docet D. Thomas 1. *p. q. 12. art.* 5. omne, quod eleuatur ad aliquid, quod excedit suam naturam, oportet, quod disponatur aliqua dispositione, quæ sit supra suam naturam, quod, vt ibi explicat Caietanus, intelligendum est, quando eleuatio fit ad aliquid, quod habet rationem termini, & formæ, ex quo D. Tho. infert, prærequiri lumen gloriæ per modum dispositionis ad videndum Dei essentiam, quia hæc vnitur cum intellectu beati tanquam forma intelligibilis; sed gratia habitualis excedit naturam animæ Christi; & alias obtinet rationem formæ, & naturæ in ordine supernaturali: ergo oportuit, vt anima Christi Domini præpararetur ad illam per dispositiones præuias. *Vltimo.*

79 *Respondetur ad 1. obiectionem.* Respondeo, concessa maiori, distinguendo, & explicando minorem: iustificatione adultorum quoad omnia, nego minorem: quoad aliquid, nempè, interuentum proprij actus, concedo minorem, & nego consequentiam; ratio autem distinctionis est: nam in iustificatione adultorum, præter Christum, duo reperiuntur, nempè, actus, & præcedentia illius. Primum perfectio est absque aliqua imperfectione, & ideò Christo conceditur. Secundum autem imperfectionem aliquam importat, nempè, quod actus antecedenter disponens inconnaturaliter elicìatur, scilicet, per auxilium fluidum, aut per gratiam sub ratione auxiliantis, & prout in fieri; & idcirco relegatur à Christo. Ad secundam, concessa maiori, nego minorem: nam licet ex illo capite, quo se disponens antecedenter causat iustificationem sui, excedat iustificationem per actum disponentem tantum consequenter, ex alio tamen exceditur, quia, nempè, dispositio antecedens inconnaturali modo causatur; dispositio autem consequens causatur modo connaturali, & ille excessus debuit in Christo saluari, ex eo quod actibus supernaturalibus modus iste connaturalis est. Ad tertiam dicatur, loqui D. Thom. de iustificatione, quatenus completa per actum, sic autem conuenit Christo perfectè, et si non ratione habitus, cuius causa etiam dispositiua non extitit; bene tamen ratione actus, cuius fuit causa effectiua. Ex quo non sequitur causasse dispositiuè gratiam iustificantem formaliter; ac proinde nec infertur, actum dilectionis Christi fuisse dispositionem antecedentem ad gratiam. *Ad secundam.* *Ad tertiam.*

Ad quartam, concessa maiori, nego minorem: nam ratio illa 80

tenet

Ad quartam. tenet in puris creaturis, in quibus ante gratiam non supponitur matrimonium perfectum, & ideò, vt per illam perficiatur, antecedenter exigitur consensus ex parte illarum; secus in humanitate Christi, in qua ante habitum gratiæ matrimonium præsupponitur ratione vnionis ad Verbum, & substantialis sanctitatis, ad quam gratia habitualis admodum proprietatis consequitur; & idcirco vt animæ Christi infundatur, consensus antecedenter concurrens necessarius non est. *Si dicas.* Si dicas, sequi ex ista solutione, ad sanctitatem substantialem animæ Christi prærequiri actualem dispositionem præuiam; cum ratione illius matrimonium primo, & per se perficiatur inter humanitatem, & Verbum. *Respond.* Respondeo, negando sequelam: nam cum illa gratia substantialis sit, & pertinens ad esse personale, non petit præuiam dispositionem, nec consensum antecedentem; nam ad esse personale nulla dispositio supponitur; ratio autem D. Thom. procedit de matrimonio perfecto per formam accidentalem.

81 *Ad quintã resp. 1.* Ad quintam respondeo primo, concessa maiori, negando minorem: cum enim vt gratia habitualis omninò connaturaliter reciperetur in Christo, necessarium esset, vt actus præuiè ad illam disponentes non connaturaliter ab anima Christi procederent, vt hæc inconnaturalitas in modo operandi vitaretur in anima Christi Domini, admissa fuit inconnaturalitas receptionis in gratia, quia cum operari dignius sit, quam recipi, vel recipere, oportuit, vt magis attenderetur ad connaturalitem in modo operandi, quam ad connaturalitatem modi receptionis gratiæ. *Si dicas.* Si dicas, esse ad operari supponitur: ergo ad operandum connaturaliter, supponitur esse connaturale in forma: ac per consequens si gratia non fuit in anima Christi recepta connaturaliter, non potuit connaturali modo operari. *Respond.* Respondeo, gratiam, etsi in suo fieri connaturali, & connaturali recipi, dependeat ex præuijs dispositionibus, non tamen ab illis dependet in suo esse, ac proinde vt operetur cõnaturaliter, non petitur, vt connaturaliter recipiatur.

82 *Respond. 2. ad 5. probationem.* Secundo respondeo, distinguendo maiorem: gratia petit ex natura rei præuias physicas dispositione, cum datur, & infunditur à Deo vt natura, & ad modum naturæ, concedo maiorem; quando infunditur ad modum proprietatis aliam supponentis naturam, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: quia gratia habitualis in Christo, etsi natura sit in ordine supernaturali, vtpote radicans facultates ordinis gratiæ, & in hoc ordine radicaliter operatiua; quo circa sanctificauit animam Christi sanctitate accidentali; non tamen fuit illi infusa per modum naturæ, sed per modum proprietatis aliam supponentis naturam, nempè diuinam substantialiter vnitam; quo circa illius infusio generatio spiritualis non fuit, nec filiationem fundauit; & ideò in anima Christi non petit, vt connaturaliter recipiatur præuias dispositiones actuales; nec mirum debet censeri, quod eadem forma respectu diuersorum subiectorum, diuersas habeat connaturales exigentias; cum in sententia, quam in maiori supponimur, in adultis petat proprium actum physicè disponentem, præparantemque subiectum, quem tamen non petit in paruulis, Ecclesiæ namque voluntas, physica dispositio in paruulis esse nequit; cum in illis physicè non recipiatur quæ solutio ex dicendis ad vltimam obiectionem magis constabit.

83 *Ad vltimam.* Ad vltimam, distinguo maiorem: si in ordine superiori constitutum non supponatur, concedo maiorem: si supponatur constitutum in ordine superiori, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: nam anima Christi Domini supponitur constituta in ordine superiori, nempè, in ordine hypostatico, cui gratia habitualis est connaturaliter debita; & ideò vt eleuetur ad ordinem gratiæ habitualis, præuiam dispositionem actualem non requiri, sed sufficienter per illam, quæ pertinet ad ordinem hypostaticum disposita est, vt habitualem gratiam recipiat.

84 *Dices.* Sed dices, anima Christi, etiam vt coniuncta Verbo, non est in potentia connaturali ad gratiam habitualem, sed tantum in potentia obedientiali; sed quia purus homo solum habet potentiam obedientialem ad gratiam, præparari debet per dispositiones præuia actuales, vt connaturaliter recipiatur in illo: ergo idem est de anima Christi, etsi Verbo vnita, dicendum. *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem: est in potentia obedientiali nuda, nego maiorem: in potentia obedientiali eleuata ad ordinem superiorem ordini gratiæ, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: quia homo purus ratione sui est in potentia obedientiali nuda; & ideò vt gratiam in se recipiat ipsam eleuantem ad ordinem supernaturalem diuinum, petitur, vt disponatur per præuias dispositiones actuales; anima verò Christi non ita: nam licet gratiam recipiat ratione potentiæ obedientialis, hæc tamen potentia nuda in anima Christi non est, sed euecta ad ordine hypostaticum ratione cuius ad habitualem gratiam eminenter est disposita.

85 *Instabis.* Sed instabis, nihil ex his, quæ ad ordinem hypostaticum spectant, disponit physicè animam Christi, nec formaliter, nec eminenter ad gratiam habitualem: ergo in ordine ad illam æquè physicè indisposita supponitur: ac si Verbo coniuncta non esset; & consequenter, si vt homo recipiat connaturaliter gratiam, petit physicas præuias dispositiones, etiam requiritur in anima Christi Domini quantumuis coniuncta Verbo, & euecta ad ordinem hypostaticum. Prima consequentia ex antecedenti euidenter colligitur: nam physica indispositio solum potest tolli per physicam dispositionem, quæ talis sit eminenter, aut formaliter. Secunda ex prima non minus euidenter colligitur: nam dispositio physica non potest suppleri per id, quod tantum moraliter, & nullatenus physicè aliquam naturam disponit.

Antecedens autem ostenditur primo: nam illa, quæ expectant ad ordinem hypostaticum, solum moraliter animam Christi sanctificant, vt docuimus *supra q. 7. art. 1. disput. 21.* ergo solum moraliter potuerunt eminenter disponere ad gratiam habitualem. Secundo: nam debitum gratiæ habitualis fundatum in vnione hopostatica non est physicum, sed morale, vt ibidem insinuauimus; cum solum radicationem moralem donorum gratiæ admisserimus in humanitate Christi ratione sanctificationis substantialis; sed si per ea, quæ pertinent ad ordinem hypostaticum, esset physicè anima Christi disposita ad gratiam habitualem, esset non solum moraliter, sed etiam physicè debita; cum dispositioni physicæ, physicè sit debita forma ergo verum est antecedens. Denique: nam diuinitas, quæ animam Christi sanctificat, & similiter personalitas Verbi non possunt physicè humanitatem ad habitualem gratiam disponere, cum physicè non informent, ex defectu cuius nequeunt habitualem gratiam physicè radicare; vnio autem, seu nexus humanitatis ad Verbum, tametsi physicè informet; forma physicè receptiua non est, sicut nec forma radicaliter actiua: ergo nihil ex his, quæ ad ordinem hypostaticum spectant, potest physicè humanitatem disponere ad habitualem gratiam recipiendum, nec formali, nec eminenti dispositione. 86 *Antecedẽs ostenditur primo. Secundo. Tertio.*

Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; disparitas autem est: nam sanctificare animam, est illam constituere viuentem radicaliter in ordine supernaturali; & quia diuinitas, quæ sola, in mea sententia, est forma substantialiter animam Christi sanctificans, non potest illam viuentem physicè constituere, sed tantum radicaliter moraliter, defectu physicæ informationis; hinc fit, vt nihil ad ordinem hypostaticum spectans, possit physicè sanctificare humanitatem Christi; disponere autem eminenter ad gratiam habitualem potest vnioni competere; & quia hæc physicè informat, potest physicè eminenter disponere. Ad secundam, distinguo maiorem: debitum ortum à diuinitate, vt forma concedo maiorem: debitum omne ortum ex his, quæ spectant ad ordinem hypostaticum, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: nam præter debitum ortum à diuinitate vt forma, est aliud debitum ab vnione hypostatica, quod physicum esse potest; cum physicè informet humanitatem Christi. 87 *Respond. ad 1. probationẽ. Ad secundam.*

Ad tertiam, nego antecedens: nam vnio, seu nexus humanitatis ad Verbum potest physicè disponere, & aptare ad gratiam habitualem, & illam physicè exigere, & physicè debitam reddere; non enim apparet ratio, cur hæc munia illi negentur; cum enim physicè nectat, & approximet humanitatem ad Deum, qui est fons, & primum principium gratiæ, physicam exigentiam inducit gratiæ habitualis infundendæ, & physicum eius debitum; & consequenter physicè eminenter ad habitualem gratiam disponit. Et forsitan ob hanc causam D. Thomas *supra q. 2. art. 11.* docuit; gratiam habitualem esse Christo homini naturalem, idest, debitam ex vi proprietatis Natiuitatis ipsius, qua ex Spiritu Sancto est conceptus, esset idem naturalis Filius Dei, & hominis; non enim sufficit solum debitum conducentiæ moralis, vt dicatur naturalis Christo vt homini gratia: ac per consequens si naturalis dicitur, vt affirmat D. Thomas, debetur physicè Christo. Et etiam ob istam causam *supra quæst. 7. art. 13. ad 2.* docet, gratiam habitualem non intelligi præcedere vnionem, sed vt illam consequentem, sicut quædam naturalis proprietas, quod probat ex Augustino *in Enchiridione cap. 40.* asserente, quod gratia est quodammodo Christo homini naturalis, vt enim dicatur aliquo modo naturalis proprietas humanitatis diuino Verbo coniunctæ, non sufficit esse debitam solum conducentia morali ex ratione coniunctionis ad Verbum, sed physicum aliquod debitum ad id necessarium est. 88 *Ad tertiam.*

Duplex autem debitum est, ratione cuius id, quod debetur, dicitur naturalis proprietas, nimirum debitum physicæ dimanationis, & hæc constituit naturalem proprietatem absolutè, qualiter passiones ab essentia dimanant, & debitum receptionis, seu physicæ inhæsionis, quod est debitum passionum, qualiter species debentur naturis Angelicis, & motus circularis cœlo, quin ab illis actiuè dimanent, & secundum hoc debitum, dicitur id, quod debetur, quasi naturalis proprietas, quia non pertingit ad rigorem absolutum naturalis proprietatis: cum ergo D. Thomas doceat, gratiam habitualem consequi ad gratiam vnioni, sicut quædam naturalis proprietas; & alias non sit debita debito dimanationis Actiuæ, vt frequentius tenent Theologi locis *proximè allegatis*, & efficaciter probat Vincentius *de Gratia Christi quæst. 2. artic. 2. pag. 163. conclus. 2. & 3.* fuit debita debito receptionis, vt probat idem Vincentius *loco allegato conclus. 1. & 4.* 89 *Explicatur duplex debitum. Vincent.*

Sed

90 *Vrgebis.* Sed vrgebis: vnio etsi physicè informet, non radicat gratiam habitualem actiuè dimanatiuè, quia non est formalis participatio naturæ, cuius munus est actiuè radicare passiones; sed nec etiam participat naturam, vt susceptiuam facultatum proximarum agendi; & ideò nec esse potest principium *quo* receptiuum prædictarum facultatum: ergo non exigit gratiam physica exigentia passiua.

Respond. Respondeo, concessis maiori, & minori, distinguendo consequens: non exigit gratiam physica exigentia passiua per modum principij *quo* receptiui, concedo consequentiam: per modum dispositionis eminenter physicè disponentis ad gratiam habitualem, nego consequentiam: cum enim munus proprium dispositionis sit aptare subiectum, ipsum approximando ad formam in se recipiendam, & vnio hypostatica connectens humanitatem cum Verbo, ipsam approximet gratiæ recipiendæ à Verbo; fit, vt quamuis non inducat debitum physicum gratiæ per modum subiecti *quo* receptiui, inducat tamen debitum physicum eius per modum dispositionis, non formaliter disponentis, quia ad gratiam non ordinatur, quod petitur ad rationem dispositionis formalis, bene tamen eminenter.

91 *Instabis.* Sed instabis: diuina Christi natura, cui vnitur natura humana, adhuc præsupposita vnione, non naturaliter, sed liberè habitualem gratiam infundit humanitati: ergo vnio humanitatem approximans diuinæ Christi naturæ, non inducit debitum physicum connaturale infusionis gratiæ in Christo. *Respond.* Respondeo, distinguendo antecedens: liberè infundit per exclusionem necessitatis, concedo antecedens: per exclusionem exigentiæ connaturalis in humanitate Christi ratione coniunctionis ad Verbum: nego antecedens, & consequentiam: sicut supposito creatione naturæ Angelicæ, liber manet Deus à necessitate infundendi species, non tamen per exclusionem connaturalis exigentiæ ex parte naturæ Angelicæ; & supposita creatione cœli, liber manet Deus à necessitate producendi motum circularem in illo, non tamen per exclusionem exigentiæ naturalis cœli ad eum motum recipiendum.

92 *Secundo respõderi potest vltimæ obiectioni.* Vel secundo responderi potest huic vltimæ instantiæ ex doctrina Caietani *supra quæst.* 2. *in Commentario art.* 12. *ad finem* distinguendo antecedens: manet liber Deus formaliter, & virtualiter, & conditionaliter necessitatus, concedo antecedens: formaliter liber sine necessitate virtuali, & conditionali, nego antecedens, & consequentiam. Pro quo aduertit Caietanus primo, formam aliquam esse connaturalem, dicere, duo nempè, causari à natura, & naturali modo causari, non liberè. Notat secundo: diuinam naturam nihil posse ad extra causare modo naturali, & non liberè formaliter, quia omnis Dei operatio ad extra est formaliter libera, cum quo tamen stat, quod natura diuina humanitati coniuncta in vna Verbi persona, naturaliter virtualiter, seu conditionaliter gratiam habitualem infundat humanitati, quæ virtualis, & conditionalis naturalitas consistit in eo quod si naturæ diuinæ competeret vterque modus causandi ad extra, nempè liberè, & naturaliter, gratiam habitualem, quam cæteris hominibus liberè infunderet, naturali modo in humanitatem Christi sibi hypostaticè vnitæ deriuaret, & hæc naturalitas virtualis, & conditionalis effluxus gratiæ habitualis ex diuina in humana natura orta ex vnione humanitatis ad Verbum, sufficit vt ratione illius dicatur eminenter physicè ad habitualem gratiam disposita, & vt non petat præuias actuales, & liberas dispositiones, vt habitualem gratiam recipiat; subiectum namque, quod sic dispositum est ratione alicuius formæ ad alteram recipiendam, quod si agenti non repugnaret, necessario illam causare, naturaliter in illam influeret, vlteriori libera dispositione ad illius receptionem non indiget. Quæ solutio conformior est doctrinæ à Nobis traditæ *tomo* 2. *disp.* 30.

§. VII.

Refertur, & defenditur secundus modus dicendi, & alijs argumentis occurritur.

93 *Secundus modus dicendi.* SEcundus modus dicendi, ad principalem argumentum, concedit humanitatem Christi fuisse, non concomitanter, sed præuiè, & antecedenter habitualem gratiam dispositam, & nihilominus negat, Christum per talem dispositionem illam de condigno meruisse; vel quia Deus non promisit habitualem gratiam, vt præmium, vel quia Christus suos actus ad illam, vt ad præmium non ordinauit. Ita Magister *Medin.* Medina *supra quæst.* 6. *artic.* 13. *dubio secundo, infra quæst.* 34. *artic.* 1. *dubio* 3. Sed contra *Vincẽtio non placet iste modus.* istum modum vrget Magister Vincentius argumento satis difficili; actui namque libero supernaturali elicito in statu viæ, præuenienti gratiam, & procedenti à persona sancta, & grata, conuenit omnis condignitas, & conueniunt cæteræ conditiones, vt sit, saltim quoad sufficientiam meritorius gratiæ; talis est actus elicitus ab humanitate Christi, supposito quod præuiè disponat ad gratiam habitualem: ergo hoc supposito, fuit meritorius illius quoad sufficientiam; at concessa vi meritoria quoad sufficientiam, sine vllo prorsus fundamento, pactum, siue promissio ex parte Dei, & ex parte Christi ordinatio vel directio ad habitualem gratiam vt præmium negantur; cum illam sic promereri ad dignitatem Christi pertineat; & aliàs adsint omnes conditiones: ergo dato, Christum Dominum se disposuisse præuiè ad habitualem gratiam, asserendum est, illam de facto meruisse.

Huic argumento respondet Medina *infra quæst.* 34. *art.* 1. *dub.* 3. ideo prædictum actum non meruisse gratiam habitualem, 94 *Respõdet Medina.* quia vt meritorius sit, gratiam necessario supponit, & ideò illam non meretur, sicut per propriam dispositionem non meremur gratiam, à qua dispositio procedit, sed gloriam. Hoc tamen effugium præoccupatum manet ex dictis; ideò namque *Hoc effugium præoccupatũ manet.* dispositio vltima ad gratiam, illam non meretur in nobis, sed gloriam, quia pro priori disponendi ad gratiam, non procedit à subiecto iusto, & grato; sed actus præuiè disponens ad habitum gratiæ in Christo pro priori, quo intelligitur habitum gratiæ antecedere, intelligitur procedens à subiecto grato Deo gratitudine substantiali: ergo pro illo priori nihil tali actui deficit, vt sit meritorius gratiæ.

Aliorum solutio est: actus præuiè disponentes procedere ab ipsa gratia per modum formæ auxiliantis; & quia principium 95 *Aliorum solutio.* meriti nequit sub merito cadere, ideo caret sufficientia meritoria respectu habitualis gratiæ. Sed non satisfacit ista solutio; *Ista solutio nõ satisfacit.* tum, quia est probabilis, plurimque Thomistarum sententia, actus præuiè disponentes ad gratiam, non ab illa, sed ab auxilio facilè transeunte procedere: ergo Christum non meruisse de facto habitum gratiæ, quod docet omnium Theologorum consensus, oppositæ alligandum non est. Tum etiam, quia actus præuiè disponens ad gratiam habitualem, esto procedat ab illa per modum formæ auxiliantis, non procedit ab illa, vt forma iustificante: ergo, quamuis nequeat esse meritum gratiæ sub primo conceptu, & munere, potest illam sub secundo conceptu mereri, si procedat à subiecto grato pro illo priori.

Patet consequentia primo: nam in sententia probabili, gratiam *Patet cõsequentia primo.* vt iustificantem meretur purus homo de congruo per actus procedentes ab illa per modum formæ auxiliantis, & in frequentiori sententia, saltim impetratoriè ad gratiam iustificantem per tales actus concurrit: ergo si gratitudo subiecti operantis supponatur, actus præuiè disponentes ad gratiam, vt iustificantem, erunt merita gratiæ condigna, quamuis ab illa vt auxiliante præcedant.

Secundo: nam actus intensiores habitu, & illius augmentum *Secundo.* merentes, ab eodem habitu vt intensiori per modum auxiliantis procedere, tenet sententia probabilis adhuc inter nostros Thomistas; sed hoc non alia ratione, nisi quia pro priori ad augmentum habitus, vt est forma iustificans, procedunt prædicti actus ab homine grato Deo: ergo actus præuiè disponentes ad gratiam habitualem, si pro priori causalitatis dispositiuæ à subiecto grato procedunt, tametsi ab eadem gratia sub conceptu auxiliantis procedant, esse poterunt condigna merita illius, vt formæ iustificantis.

Denique responderi potest; Christum, ideo non meruisse propriam gratiam habitualem, etsi præuiè pro proprios actus fuerit 96 *Tertia solutio.* ad illam dispositus, quia tales actus solum natura præcesserunt gratiam habitualem, meritum autem debet tempore præcedere præmium, vt insinuat D. Thom. *infra art.* 3. Hæc tamen solutio *Hæc solutio omninò insufficiens est.* omnino insufficiens est: nam ad rationem meriti non petitur, quod tempore præmium præcedat; tum, quia id non est de ratione impetrationis; cum actus vltimo disponentes ad gratiam, impetratoriè concurrant ad illam, & tamen simul tempore coexistunt. Tùm etiam, quia id non petitur ad rationem meriti congrui; plures namque docent, dispositionis vltimas gratiam de congruo mereri, quam tamen tempore non præcedunt. Tùm etiam: nam augmentum gratiæ respondens actibus habitu intensioribus, vt præmium, simul tempore existit cum illis: ergo ob defectum præcedentiæ temporalis ad gratiam, non redduntur actus Christi insufficientes, vt sint merita condigna illius, D. autem Thomas loquitur de præmio beatitudinis, in quo est ratiò specialis, vt *§. sequenti* videbimus.

Quare prætermissis his solutionibus, ad obiectionem Vincentij respondeo, concessa prima consequentia, negando minorem: 97 *Vera solutio ad obiectionẽ Vincẽtij.* fundamentum est auctoritas Theologorum vno ore profitentium, Christum habitualem gratiam ex meritis non habuisse; cumque operibus Christi Domini disponentibus ad gratiam nihil desit sufficientiæ meritoriæ respectu habitus gratiæ asserendum est, defectum efficaciæ merendi ex defectu pacti, vel directionis Christi ad habitualem gratiam vt præmium manasse; nec mirum debet censeri; cum non ad omne, ad quod sufficientiam meritoriam habebant operationes Christi, illas vt ad præmium direxerit, erant enim sufficientes ad Incarnationem Patris merendam, quam tamen de facto non meruit, vel quia Deus de tali præmio non pepigit, vel quia Christus ad illam tamquam ad præmium non direxit suas operationes; & sicuti hoc asseritur ab Ecclesiæ auctoritatem, ex qua habemus solum Verbum Incarnasse ita

ita ad asserendum non fuisse pactum de gratia habituali in præmium operationum Christi, & Christum suas operationes ad illam promerendam non applicuisse, sufficit Theologorum authoritas negantium, de facto Christum habitualem gratiam meruisse.

98 Quia tamen Christo omnis dignitas est concedenda, nisi oppositum sit reuelatum, vel inconnaturalitas aliqua in ordine naturæ, aut in ordine gratiæ intercedat; & reuelatum non sit, non meruisse gratiam habitualem, aliquid addendum est, in quo Theologorum id asserentium consensus possit fundari. Fundamentum autem est: nam Christus non direxit suas operationes ad aliquid promerendum, prætermisso modo in ipsis connaturali; modus autem connaturalis merendi operationum Christi est per formationem, & dignificationem ab habituali gratia immediatè, & hac formatione supposita, per dignificationem infinitam ex gratia substantialis vnionis: cuius est, quia formalis valorati o meriti est à principio influente, vel vt *quo*, vel vt *quod*; Christi autem operationes petunt gratiam pro principio *quo* ipsis connaturali; & consequenter illam petunt pro connaturali forma immediatè valorante: quia ergo pro priori præcedentiæ ad gratiam habitualem in genere causæ dispositiuæ, non intelliguntur formatæ per habitualem gratiam; fit, vt licet possint habitualem gratiam mereri ratione sanctitatis personalis illas infinitè dignificantis; non tamen possint modo ipsis debito, & connaturali, & ideò Christus illas ad gratiam habitualem, vt ad præmium non direxit. Quod si hæc fuit mens Mag. Medinæ, illius solutionem amplectimur.

99 *Obijcies contra istā solutionē.* Cæterum contra illam obijcies, eo ipso, quod asseratur, Christum se disposuisse dispositione præuia ad gratiam habitualem, admittitur inconnaturalitas in modo elicientiæ actuum supernaturalium: ergo etiam potest, & debet admitti in modo merendi illorum; & consequenter dicendum, non obstante hac inconnaturalitate gratiam de facto meruisse. Patet consequentia primo à paritate rationis. Secundo: nam inde probauimus, non meruisse habitualem gratiam de facto, quia oportuit, vt eliceret actus supernaturales modo illis connaturali, qualiter ab habitu gratiæ procedunt; & consequenter illam non possunt mereri, eo quod principium meriti non potest de potentia absoluta, vel saltim de lege ordinaria, sub eodem merito cadere; at hæc ratio deficit, admisso, fuisse à Christo actus supernaturales elicitos modo non connaturali: ergo, hoc admisso, consequenter est asserendum, gratiam de facto meruisse.

Antecedens autem probatur: nam actus disponentes ad gratiam, vel non procedunt ab illa, sed ab auxilio fluido, & facilè transeunte, vel si à gratia habituali procedunt, non tamen ab illa per modum habitus permanentis, sed per modum formæ auxiliantis, & quatenus est in fieri, & nondum connaturaliter in subiecto receptæ; sed actus supernaturales ad sui connaturalem elicientiam petunt ab habitu permanenti, vt permanenti, & connaturaliter recepto procedere: ergo eo ipso, quod dicatur, Christum præuiè se ad habitualem gratiam disposuisse, admittitur, elicuisse actus supernaturales modo ipsis non connaturali.

100 *Respond.* Respondeo, negando antecedens: ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: pro priori causalitatis dispositium, nego minorem: pro instanti reali temporis, concedo minorem, & nego consequentiam; cum namque in actu charitatis in sententia, quam supponimus, docente, esse ex natura rei dispositionem ad gratiam, duplex reperiatur consideratio, nempè, dispositionis causantis gratiam in genere causæ materialis, & effectus eiusdem in genere causæ efficientis; & ratio dispositionis nequeat illi conuenire, nisi cum præcedentia pro priori naturæ ad gratiam sub conceptu formæ permanentis recepta connaturaliter, & cum hac præcedentia nequeat componi, ab illa, prout sic pro omni priori procedere; consequens fit, quod quamuis actus charitatis petat pro reali instanti pro principio habitum gratiæ, vt receptum connaturaliter, non tamen petat ab illo, prout sic pro omni priori procedere; ac per consequens, non dari aliquam inconnaturalitatem in modo elicientiæ actus charitatis Christi; ex eo quod pro illo priori, pro quo disponit ad gratiam, non intelligatur procedere ab illa, vt permanente, & connaturaliter recepta, dummodo in eodem instanti ab illa, vt sic egrediatur.

101 *Dices.* Sed dices: sequi ex ista solutione, potuisse Christum mereri habitualem gratiam, absque vlla inconnaturalitate in modo eliciendi actus supernaturales; consequens est contra dicta; ergo solutio tradita non subsistit. Probatur sequela: ad meritum non requiritur, quod præcedat tempore præmium, sed sufficit præcedentia naturæ: ergo vt Christus gratiam habitualem mereatur, sufficit, quod actus supernaturales illam pro priori naturæ præcedant; & consequenter sufficit, quod pro aliquo priori non procedant ab illa, vt permanenter communicata, & connaturaliter recepta; sed hoc non inducit aliquam inconnaturalitatem in modo elicientiæ actuum supernaturalium, vt asserimus in tradita solutione: ergo ex illa sequitur, potuisse Christum absque vlla inconnaturalitate in modo elicientiæ actuum supernaturalium, habitum gratiæ mereri.

Respondeo, negando sequelam: ad probationem, concesso antecedenti, nego suppositum consequentis: quod scilicet, meritum condignum gratiæ, possit illam, vt permanenter receptam pro priori naturæ præcedere; cum enim ratio meriti condigni petat à subiecto grato procedere, & gratitudo non præstetur à gratia habituali, nisi quatenus permanenter recepta; fit consequens, quod actus procedentes ab illa non possint, ipsam in ratione meriti condigni pro priori naturæ præcedere, cuius oppositum in dispositione contingit; hæc namque non petit gratitudinem in subiecto supponere, sed potius disponit ad effectum sanctitatis; & ideò potest præcedere prioritate naturæ gratiam, vt illum effectum præstantem, & ab illa vt auxiliante, & nondum permanenter, & connaturaliter pro illo priori receptæ, procedere. 102 *Respond.*

Sed instabis adhuc primo: nam saltim sequitur, potuisse Christum gratiam, vt iustificantem merito de congruo mereri: ac per consequens illam de facto meruisse; consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Patet sequela: meritum congruum non petit à subiecto grato procedere, nec effectum sanctitatis supponere; cum plures Theologi probabiliter doceant, hominem per actum charitatis, aut perfectæ contritionis, non solum dispositiuè ad habitualem gratiam concurrere, sed illam etiam merito congruo mereri: ergo actus præuiè disponentes humanitatem Christi ad habitualem gratiam, saltim merito de congruo, potuerunt illam mereri, & de facto sic meruerunt. 103 *Instabis 1.*

Respondeo, negando sequelam: ad illius probationem, prætermisso antecedenti, nego consequentiam; cum enim operationes Christi, eo ipso, quod à subiecto infinitè grato procedant, non possint non esse valoris infiniti simpliciter, nequeunt ad aliquod præmium, vt merita congrua ordinarij, de cuius ratione est, non adæquare præmium in morali æstimatione; ac proinde, vel debent condignè mereri præmium, ad quod ordinantur, vel nullatenus possunt mereri. Præterquamquod, dato, id potuisse euenire, non tamen decuit Christum aliquid mereri de congruo, quod est meritum imperfectum, nec est eadem de impetratione ratio, vt per hoc tacitæ obiectioni occurramus; nam quod Christus modo impetret hominibus dona gratiæ; illa tamen non mereatur, non prouenit ex imperfectione actus, sed quia in statu merendi non est, benè autem in statu impetrandi. *Respondetur.*

Instabis secundo; actus intensior habitu præexistente, petit pro principio sui connaturali habitum, vt intensiorem; & tamen vt sit meritorius secundum excessum ad habitum præexistentem, non petit formari ab habitu vt intensiori; aliàs non esset ex natura rei ab intrinseco meritorius augmenti; cum non possit vt meritorius augmenti, exigere ab intrinseco conditionem repugnantem, qualis est formatio actus per maiorem intensionem, illi respondentem in præmium: ergo quamuis gratia habitualis exigatur ab actu charitatis quoad substantiam, vt principium connaturale effectiuum, potest non exigi ab eodem actu, vt meritorio pro forma connaturali valorante. 104 *Instabis secundo.*

Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: nam ea gratitudo petita à merito pro principio influente, petitur ab eodem merito pro forma valorante connaturaliter, quæ ad merendum est necessaria; licet autem ad merendum absolutè requiratur gratitudo subiecti quoad substantiam gratitudinis, ad maius meritum, vel ad meritum intensioris gratiæ, maior gratitudo necessaria non est, tanquam forma; aliàs esse præmium non posset; & ideò substantia gratiæ petita ab actu charitatis pro principio connaturali effectiuo, petitur ab eodem actu vt meritorio pro forma connaturali valorante; maior autem gratia, etsi petatur ab intensiori habitu pro principio connaturali efficiente, non exposcitur ab eodem, vt merito maioris, & intensioris gratiæ pro forma connaturali valorante. *Respondetur.*

Si dicas: ideo meritum augmenti non petit augmentum pro forma etsi ab illo petat connaturaliter elici, quia supponitur gratum subiectum; sed etiam ante gratiam habitualem supponitur gratum subiectum per gratitudinem hypostaticam: ergo actus præuiè disponentes ad gratiam, non petunt illam pro forma connaturaliter valorante. Respondeo, distinguendo maiorem: quia supponit subiectum gratum gratitudine sui ordinis, & à quoad substantiam procedit connaturaliter, concedo maiorem: præcisè ex conceptu gratitudinis in communi, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. 105 *Si dicas.* *Respōdet.*

Sed potest vrgentius instari: nam sequitur ex hac solutione, Christum per actus præuiè disponentes ad gratiam, mereri posse de facto, etsi non substantiam gratiæ, benè tamen eius augmentum; consequens non admittemus: ergo ruit solutio. Probatur sequela: ideò non meruit per actus præuiè disponentes, gratiam habitualem quoad substantiam, quia actus meritorius ordinis supernaturalis, gratiam quoad substantiam petit connaturaliter tanquam formam valorantem; sed actus supernaturalis, vt sit meritorius augmenti, non petit idem augmentum tanquam formam valorantem: ergo licet non meruerit per actus præuiè disponentes ad gratiam habitualem ipsam gratiam quoad substantiam meruit tamen de condigno augmentum gratiæ habitualis. 106 *Vrgentius instatur.*

Res-

Respond. Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: nam licet actus vt meritorij augmenti, non petant ipsum augmentum connaturaliter, vt formam valorantem; petunt tamen connaturaliter vt sint meritorij augmenti, formam, per quam quoad substantiam formari, & dignificari possint, & quia pro priori prauiæ causalitatis dispositiuæ non supponuntur formati per gratiam habitualem quoad substantiam, fit, vt non sint meritorij gratiæ, nec sint meritorij augmenti.

107 *Instabis.* Instabis; licet actus isti pro priori causalitatis dispositiuæ, non supponantur formati per substantiam gratiæ formantur: ergo sic formati per substantiam gratiæ habitualis, erunt meritorij augmenti. *Respond.* Respondeo, negando consequentiam: quia pro posteriori, pro quo formantur per gratiam habitualem, formantur etiam per eiusdem gratiæ augmentum, quia gratia habitualis Christo non fuit prius collata quoad substantiam, & posterius quoad augmentum, sed pro eodem signo *in quo*, & *à quo* collata fuit substantia gratiæ cum omni augmento possibili; licet enim habeamus fundamentum, vt asseramus prius gratiam intelligi in fieri, & in ratione auxiliantis, quam in facto esse, & in ratione iustificantis, sumptum ex eo, quod petit subiecto disposito prauiè infundi, & hoc ex natura rei, quod nequit sine hac prioritate gratiæ, vt auxiliantis, & iustificantis saluari; ad prioritatem autem inter gratiam quoad substantiam, & quoad augmentum, nullum adest fundamentum; cum causalitas meritoria, quæ sola fundamentum esse posset, non petatur ex natura rei ab augmento, & sic pro omni signo, siuè *in quo*, siuè *à quo* intelligitur in Christo substantia gratiæ habitualis, intelligitur in illo cum omni augmento possibilis.

108 *Dices.* Sed dices: etsi augmentum, ab intrinseco non postulet terminate meritoriam causalitatem, illam tamen non excludit, nec illi naturaliter meritum terminare repugnat: ergo absque vlla inconnaturalitate potuit augmentum gratiæ humanitati Christi, vt præmium meritorum conferri. *Respond.* Respondeo, distinguendo antecedens: si augmentum gratiæ fiat per augmentationem distinctam à simplici alteratione, concedo antecedens: si fiat per simplicem alterationem terminatam ad substantiam gratiæ, & augmentum, nego antecedens, & consequentiam: nam humanitati Christi fuit augmentum gratiæ collatum, ex vi eiusdem actionis ad substantiam gratiæ infundendam terminatæ, quæ est simplex alteratio: ac proinde ex vi eiusdem decreti: vnde, cum sub terminatione ad gratiam petat esse liberale, sub terminatione ad augmentum, non potest esse ex iustitia omni connaturalitate seruata.

109 *Vltimum argumentum.* Denique arguitur: potuit Christus de potentia absoluta, sibi habitualem gratiam mereri; sed omnis dignitas de potentia absoluta possibilis, est ipsi attribuenda: ergo de facto illam meruit. Huic argumento Mag. Medina vbi supra respondet, negando maiorem; sentit enim, non solum de facto non meruisse habitualem gratiam, sed nec id potuisse efficere, etiam de potentia absoluta. *Sententia Med. triplici via defendi potest primo.* Cuius sententia triplici via defendi potest; primo, si negetur sanctificatio humanitatis per gratiam substantialem vnionis; cum enim meritum condignum, sanctificationem subiecti necessario præsupponat, & iuxta hanc sententiam sola gratia habitualis sanctificet humanitatem Christi; sit consequens, quod requiritur essentialiter ad merendum per modum principij formalis: ac per consequens, quod nequeat, etiam de potentia absoluta sine gratia meritum condignum dari.

110 *Secunda.* Secundo, asserendo, gratiam habitualem esse principium essentiale actus charitatis: ita vt sine illa nequeat de potentia absoluta elici, & cum aliis actus, quamuis supernaturales sint, meritorij esse non possint sine imperio charitatis; sit, quod essentialiter supponant gratiam, quatenus sunt meritorij ac per consequens, quod nequeant illam de condigno mereri, etiam de potentia absoluta. *Tertia.* Tertio: quamuis negetur dependentia essentialis actuum supernaturalium à gratia habituali, vel per modum principij effectiui, vel per modum formæ dignificantis: quia tamen, saltim connaturaliter petunt gratiam præsupponere, vt vtroque modo influente, nequeunt ab intrinseco inclinare in habitualem gratiam, vt præmium, eo quod præmium condignum nequit excedere terminum inclinationis intrinsecæ actuum, vel principij actus merentis; ac per consequens actus supernaturales nequeunt de potentia absoluta esse merita condigna gratiæ.

111 *Primus modus reijcitur.* Sed nullo ex his modis placet prædicta sententia: non primo: tum, quia falsum est, & contra frequentem Theologorum sententiam, humanitatem Christi non sanctificari formaliter per gratiam substantialem vnionis. Tùm etiam; quia negare non potest Medina, merita Christi fuisse infiniti valoris: cum sit communis sententia, Discipulis Scoti exceptis; ac per consequens tenetur fateri sanctificationem infinitam præcedere, à qua talis valor sumatur, vel ratione humanitatis sanctificatæ infinitè, vel ratione infinitæ sanctitatis personæ Christi operantis, vt in humanitate subsistentis. Si autem ratio meriti infiniti saluatur ratione sanctitatis personæ vt *quod* operantis, esto principium *quo* eliciens infinitè sanctum non sit, etiam poterit saluari absoluta ratio meriti sine sanctitate principij *quo* elicientis ratione sanctitatis personæ vt *quod* operantis; ac per consequens ex capite sanctitatis gratia habitualis ad meritum, necessaria non est necessitate de potentia absoluta insupplebili in operationibus Christi.

Nec placet secunda via defendendi istam sententiam: tùm, quia gratiam habitualem non esse principium essentiale actus charitatis, nec aliorum actuum supernaturalium fusè ostendimus *supra q. 7. art. 1. disp. 23.* Tùm etiam: nam illa sententia admissa, consequenter est asserendum, actum charitatis intensiorem essentialiter dependere, vt à principio efficiente ab habitu, vt augmentato, & simili intensione gaudente; cum eadem ratio sit quoad hoc, quod est dependere, inter intensiores actus, & habitus, atque inter vtrinsque substantiam; at qui hæc dependentia non obstat quo minus actus charitatis intensior augmentum gratiæ habitualis, & charitatis mereatur: ergo pariter, dependentia actus charitatis substantialiter sumpti à substantia habitus gratię, obstare non poterit quo minus esse possit meritum condignum illius. 112 *Secunda via reijcitur.* Nec denique tertia via potest præfata sententia defendi: tùm propter ea, quę *conclusione præcedenti* docuimus probantes, potuisse Christum de potentia absoluta continuationem sinę Incarnationis mereri. *Tertia reijcitur.* Tùm etiam, quia non minus petit intensio actus intensionem habitus pro principio connaturali, quam substantia actus, habitus substantiam exposcit; at huiusmodi exigentia non obstat quominus actus intensior, augmentum habitus merito condigno mereatur: ergo nec obstare poterit, quo minus substantia actus possit de condigno habitus substantiam mereri. Quare prętermissa hac solutione.

113 *Vera solutio argum.* Ad argumentum respondeo, distinguendo maiorem: per actus nō elicitos modo connaturali, & debito intra ordinē gratię, concedo maiorem: per actus elicitos modo intra illum ordinem debito, & connaturali, nego maiorem, & distinguo minorem: omnis dignitas possibilis de potentia absoluta absque inconnaturalitate in ordine gratię, & naturę, concedo minorem: cum inconnaturalitate in aliquo ex his ordinibus, nego minorem, & consequentiam. Quę solutio constat ex dictis. *Sed oppones primo.* Sed oppones aduersus illam primo: nam potuit Christus pręmium supernaturale, & consequenter gratiam habitualem mereri per actus vndique naturales, hoc est, non procedentes à principio supernaturali elicienti, aut imperante; sed actus sic naturales non dependent ab habitu gratię, vt connaturali principio: ergo potuit Christus gratiam habitualem de potentia absoluta mereri per actus elicitos modo debito, & connaturali.

114 *Secundo.* Secundo: nam dignius est habere gratiam habitualem à se meritoriè, quam elicere actus supernaturales modo debito, & connaturali; sed quod maioris dignitatis est, debemus humanitati Christi attribuere: ergo asserendum est, de facto habitualem gratiam meruisse, etsi connaturalitas elicientiæ actuum supernaturalium negetur. *Tertio.* Tertio: nam principium non effectiuale, sed tantum connaturale merendi potest cadere sub merito actuum procedentium ab ipso, etsi non sub ratione principij, benè tamen entitatiuè, vt constat in Beatissima Virgine, cuius existentiam fuisse de facto præmium meritorum Christi, admisimus §. *præcedenti*, non obstante, quod sit principium connaturale Incarnationis immediatum, & meritorum Christi mediatum; sed gratia habitualis non est principium essentiale, sed tantum connaturale actuum supernaturalium: ergo potest de lege ordinaria, & absque vlla inconnaturalitate, esse horum actuum præmium, & sic euenit de facto.

115 *Respond. ad primam.* Respondeo ad primam ex his obiectionibus primo, negando maiorem: contrarium enim ostendimus *supra quæst. 7. art. 1. disp. 23.* Quia tamen alij eam sententiam probabiliter defendunt, respondeo secundo, distinguendo maiorem: seruata omni connaturalitate meriti præmij supernaturalis, nego maiorem: non seruata, concedo maiorem, & concessa minori, distinguo consequens: potuit gratiam habitualem mereri per actus elicitos modo connaturali, attenta ratione illorum actuum substantia, transeat consequens: attenta ratione meriti premij supernaturalis, nego consequentiam: nam licet actus ordinis naturę quoad substantiam considerati: non petant pro principio connaturali gratiam habitualem, prout dignificabiles per hypostasim Verbi, & in ratione meriti constituibiles præmij supernaturalis, illam petunt pro connaturali principio, quia quamuis fateantur Theologi, potuisse Christum de potentia absoluta actus merè naturales elicere, & illis præmium supernaturale mereri ratione dignitatis ex hypostasi sumptæ, nullus tamen asseruit, id posse illis esse connaturale, neque cum sic mererentur, seruari connaturalem modum merendi. Iste namque petit, quod merens ex animo obsequendi Deo Auctori supernaturali, operetur: ac per consequens ex motiuo supernaturali, quod esse nequit, nisi actu a supernaturalis illos imperans intercedat, cumq; actus supernaturalis gratiam habitualem exposcat pro principio sibi connaturali, consequenter infertur, quod vt actus naturales modo connaturali debito ipsis, vt meritorij sint, eliciantur debeant à gratia habituali procedere.

116 Ad secundam prætermissa maiori, nego minorem: dignius enim

Ad secundam. enim est, semper intelligere sine discursu, quam cum discursu intelligere, & quia est connaturalius humanitati non semper Christus sine discursu intellexit, se multoties cum discursu; non enim quod dignius est, si non sit connaturale in ordine gratiæ, & naturæ, Christo concedendum est; & ratio sumi potest ex eo, quod carentia connaturalium, quantum ad substantiam, vel modum, est priuatiuus defectus, quem habere, absolutè est imperfectio; carentia autem dignitatis maioris nullo modo connaturalis, tantum est defectus, negatiuus, qui imperfectionem in subiecto non ponit; & ideò non quod dignius est absolutè, sed quod est connaturale aliquo ex prædictis modis, est humanitati Christi attribuendum. *Ad tertiam.* Ad tertiam dicatur, quod licet habitualis gratia non sit principium essentiale actuum supernaturalium, quoad substantiam, est tamen essentiale principium illorum, vt procedentium modo connaturali; & quia Christum non decebat, actus supernaturales elicere modo non connaturali, & ideò gratia habitualis non potuit sub Christi meritis cadere, prout de facto talia merita eliciebantur à Christo. Nec est eadem ratio de existentia Beatissimæ Virginis: hæc namque non est essentiale principium mediatum operationum Christi, nec quoad illorum substantiam, nec quoad modum connaturalem; cum Christus æquè possit connaturaliter agere actus supernaturales; si à Virgine non procederet, atque vt procedens ab illa; & ideo potuit existentia Virginis cadere sub Christi meritis, secus autem existentia gratiæ habitualis.

§. VIII.

Referuntur sententiæ circa essentialem animæ beatitudinem, & verior eligitur.

117 *Potuit Christus de potentia absoluta beatitudinẽ animæ mereri.* OMnes Theologi, nullo disentiente, supponunt potuisse Christum de potentia absoluta mereri beatitudinem animæ, ea ductí ratione; potuit enim humanitas Christi Domini diuino Verbo coniungi sine vllo habitu supernaturali de potentia absoluta; cum inter vnionem humanitatis ad Verbum, & dona habitualia ad ordinem gratiæ expectantia, essentialis connexio non sit, imo nec connaturalis ratione actiuæ dimanationis in frequentiori sententia: ergo etiam potuit gratia habituali ex ornari, & Deum clarè non videre: visio enim beatifica non consequitur essentialiter ad gratiam, & consequenter potuit loco visionis beatæ, aut luminis gloriæ, fides, aut obscura cognitio substitui, cum in hoc nulla implicatio inueniatur. Sed tunc casus, posset actus supernaturales elicere gloriæ essentialis condignos, illosque ad gloriam, vt ad præmium ordinare ergo de potentia absoluta potuit propriam animæ beatitudinem merito condigno mereri.

118 *Sensus difficultatis.* Difficultas ergo est; an supposito, quod anima Christi Domini fuerit à primo instanti suę conceptionis beata, de facto illam meruerit, vel potuerit mereri, saltim de potentia absoluta? Prima sententia negat, id contingere potuisse; quam tenent ex nostris Medina *in præsenti art. 3. q. 5. concl. 4.* Cabrera *disp. 7. §. 4. concl. 2.* Et Nazarius *controu. vnic. pag. 7. concl. 2.* insinuat etiam eandem sententiam Vazquez *disp. 78. cap. 3.* vbi docet, quod si possibile foret, vt Christus suam beatitudinem essentialem mereretur, illam meruisset de facto. Secunda per extremum affirmat, non solum id potuisse euenire de potentia absoluta, sed etiam contigisse de facto, suamque essentialem beatitudinem Christum de facto meruisse. Hanc tenent Altisiodorensis *lib. 3. tract. 1. cap. 7. in principio* Maior *in 3. dist. 18. q. 2.* Fasolis *q. 2. art. 3.* Mairon *in 3. dist. 17. q. 1.* illamque probabilem censet Albertus *in 3. dist. 18. art. 4.* in oppositam vt probabiliorem inclinans. Tertia, & vera sententia docet, id potuisse fieri de potentia absoluta, non tamen contigisse de facto. Ita Auctores pro tertia conclusione relati, præter illos, quos pro prima sententia retulimus. Pro qua sit.

Prima sententia. Medin. Cabrera. Nazar. Vazquez. Secunda. Altisiod. Maior. Fasolis. Mairon. Tertia.

119 *Quarta conclusio. Ostenditur primo.* Quarta in ordine Conclusio. *Potuit Christus de potentia absoluta beatitudinem animæ habitam ab initio conceptionis de condigno mereri.* Ita Theologi frequentius; & ostenditur primo: nam potuit Christus de potentia absoluta beatitudinem animæ non habitam ab initio conceptionis mereri; sed coexistentia durationis non repugnat essentialiter inter meritum, & prěmium, vt constat in augmento gratię dato in prěmium actuum intensiorum habitu, quod simul tempore existit cum merito: ergo potuit de potentia absoluta mereri habitudinem animę habitam ab initio conceptionis. *Secundo.* Secundo: nam potuit de potentia absoluta, vno decreto decerni gratia habitualis Christi, vt actum dilectionis eliciens regulatum scientia infusa, & altero, visio beata, vt in primo instanti conceptionis Christi existens; sed hoc duplici decreto supposito, posset Christus beatitudinem essentialem mereri: ergo id potuit absoluta Dei potentia contingere. Maior constat: nam gratia habitualis, vt sic operans de facto, non dependet essentialiter à visione beata, nec illam essentialiter infert ergo: potuit decreto distincto pro priori ad visionem beatificam tempore coexistentem decerni. Minor autem probatur nam operatio gratiæ, tunc casus, prioritate naturæ antecederet visionem beatificam, & aliàs sufficientem proportionem cum illa, vt cum præmio haberet; vt per se est manifestum, possetque à Christo Domino in illam, vt præmium dirigi, et si pactum est necessarium, posset Deus de illa in præmium conferenda pacisci: ergo, illo duplici decreto supposito, posset Christus animæ beatitudinem habitam ab initio conceptionis merito condigno mereri. *Tertio.* Denique suadetur; solum enim id negandum est omnipotentiæ diuinæ, quod contradictionem importat; sed Christum beatitudinem essentialem animæ suæ habitam in principio suæ conceptionis instanti merito condigno mereri, contradictionem non dicit, vt ex argumentorum solutionem constabit: ergo asserendum est, id de potentia absoluta euenire potuisse.

120 *Primum arg. Vazquij.* Primum argumentum est Vazquij: nam status beatitudinis ex natura rei est ineptus ad meritum beatitudinis, eo quod operationes viatorum potius sunt beatitudinis, fructus, quam merita: ergo non potuit aliqua potentia fieri, vt Christus in primo instanti conceptionis beatus, suæ animæ mereretur beatitudinem. *Explicatur.* Quod amplius explicat, & confirmat: nam per opera subsequuta ad beatitudinem, & illam supponentia, vt principium, non potuit Christus de potentia absoluta suam mereri beatitudinem; sed omnes actiones animæ beatæ Christi, vt à principio à visione beatifica oriuntur: ergo implicat, Christum ab initio conceptionis beatum beatitudine animæ, mereri ipsam beatitudinem. Minorem, in qua sola est posita difficultas, sic probat: nam operationes Christi, & cuiusuis rationalis creaturæ, aut versantur erga Deum, ipsum diligendo, & amando, aut erga obiecta creata; sed omnes istæ operationes visionem beatificam, vt natura priorem, & principium præsupponunt: ergo omnes operationes animæ Christi beatæ ab illius beatitudine aliqua ratione, tanquam à principio egrediuntur.

121 *Minor pro prima parte probatur.* Minor pro prima parte probatur: nam dilectio Dei supponit pro regula cognitionem illius: at supposita animæ beatitudine; nequit cognitionem fidei obscuram supponere, cum hæc sit essentialiter cum beatitudine incompatibilis, nec potest per cognitionem claram scientiæ infusæ, regulari, cum hæc ad Deum non extendatur: ergo supponit claram Dei visionem pro regula, & consequenter illam, vt natura priorem, & principium præsupponit. *Pro secunda.* Deinde pro secunda suadetur: nam opera aliarum virtutum, vel fiunt ex motiuo, & imperio charitatis, vel ex solo fine peculiari virtutum electiuarum. Si primum, actum dilectionis supponunt, & consequenter eius regulam, quæ est sola visio beata. Si secundum, etiam causantur à beatifica visione: est namque omnino impossibile, vt intuens, & clarè cognoscens Deum, non moueatur efficacius ad exercitium virtutum, quod cognoscit, Deo placere, quam si Deum non videret; ac per consequens visio Dei necessario in opera aliarum virtutum quomodolibet elicita influit: ergo omnes operationes animæ Christi beatæ necessario præsupponunt ipsam animæ beatitudinem, tanquam natura priorem, & ab illa, vt à principio egrediuntur; ac per consequens est impossibile, animam Christi ab initio esse beatam, & mereri beatitudinem.

122 *Respond.* Hoc tamen argumentum cum sua confirmatione, etsi rectè probet, non potuisse Christum attenta rerum natura, & lege ordinaria Dei, suam mereri beatitudinem; id tamen non conuincit de potentia absoluta; nam licet ex natura rei operationes beatorum visionem beatificam, vt priorem, pręsupponant, & consequenter non sint beatitudinis merita, sed fructus, & effectus, hęc tamen dependentia, essentialis non est; & consequenter possunt de potentia absoluta ab illa non dependere, sed potius antecedere antecedentia naturę, qua independentia, & antecedentia supposita, non erunt fructus, sed merita beatitudinis: ex quibus constat ad argumentum solutio distinguendo antecedens: status beatitudinis suę naturę relictus, concedo antecedens: natura status beatitudinis non seruata, sed mutata, nego antecedens, & consequentiam. *Ad confirmationem.* Ad confirmationem, concessa maiori, distinguo minorem: oriuntur cum dependentia essentiali, nego minorem; connaturali, concedo minorem, & nego consequentiam: quia dependentia non essentialis sed tantum connaturalis potest non seruari, attenta absoluta Dei potentia. Nec contra istam distinctionem obstat minoris probatio: nam operationes beatorum, quę immediatè Deum attingunt, possunt non regulari per beatificam visionem, sed per claram scientię infusę cognitionem, vt ex infra dicendis constabit: nec est verum, per hanc scientiam Dei essentiam non cognosci, cuius contrarium ostendimus ex communi Theologorum sententia *Tract. de scientia animæ Christi q. 11. disp. 36.* Illę etiam, quę erga obiecta creata versantur, non ita à beatifica visione dependent, vt non potuerit hęc dependentia suppleri, siue eliciantur ex motiuo charitatis, siue ex solo suo peculiari fine. Primum patet: nam dilectio imperans potest elici sine dependentia à visione regulata à scientia infusa, vt *proximè* dicebamus: ergo etiam actiones ex tali dilectione imperatę. Secundum etiam non minus apertum est: nam licet videns, efficacius ad executionem actuum subsequentium beatificam visionem moueatur, quam non videns; hęc tamen efficacior motio

tio non est ad actus visionem antecedens natura, qualiter posse antecedere actus aliarum virtutum, probauimus, ex illarum non dependentia essentiali.

123 *Secundo arguitur Medina.* Secundo arguit Mag. Medina: nam contradictionem implicat, quod prima gratia, & quod cum illa connectitur, cadat sub merito; sed quod Christus fuerit plenus gloria in primo instanti propter hypostaticam vnionem, est prima gratia humanitati Christi concessa, vel saltim cum prima gratia, vnionis nempè, connectitur, sicut passio cum essentia: ergo implicat, Christum Dominum esse à primo instanti conceptionis beatum, & mereri beatitudinem. Sed nec vrget hoc argumentum, *Non vrget hoc arg.* tum, quia nititur falsæ sententiæ, & Theologis parum plausibili, asserenti gratiam habitualem consequi ad gratiam vnionis dimanatiuè physicè ad modum propriæ passionis. Tum etiam, nam esto ita esset, non ideò implicaret, mereri visionem beatificam absque merito vnionis hypostaticæ: nam licet connaturaliter essentia, & proprietates fiant ex vi eiusdem actionis; & consequenter, attentis rerum naturis, nequeat proprietas sub merito cadere, essentia non cadente sub merito; possunt tamen de potentia absoluta terminare diuersas actiones, & decreta etiam diuersa: ergo quamuis beatitudo animæ Christi consequeretur ad gratiam substantialem vnionis, tanquam vera, & propria passio, & repugnet gratiam vnionis sub meritis Christi cadere, posset Christus de potentia absoluta mereri essentialem beatitudinem.

124 *Respond. primo.* Et ex his ad argumentum responderi potest primo, prætermissa maiori, negando minorem: nam beatitudo non sequitur ad gratiam vnionis, sicut passio sequitur essentiam, vt diximus, tenetque frequentior Theologorum sententia. *Secundo.* Vel secundo, negando secundam partem maioris, videlicet, quod ad primam gratiam, tanquam propria passio consequitur, non posse sub merito cadere; cum enim possit de potentia absoluta diuersam actionem terminare, poterit etiam terminare habitudinem meriti, essentia non terminante. Et quidem gloria corporis non minus ad gloriam animæ sequitur, quam gloria animæ ad gloriam vnionis; & tamen de facto Christus meruit beatitudinem corporis, & non meruit beatitudinem animæ.

125 *Nec obstat si dicas.* Nec obstat, si dicas, ideo ita contigisse circa beatitudinem corporis, quia licet peteret consequi ad animæ beatitudinem, sicut passio essentiam consequitur, de facto tamen non fuit tanquam propria passio sequuta; sed suspensus eius effluxus, vt locus redemptionis nostræ per mortem, & passionem Christi daretur. *Respondetur.* Non inquam obstat, si namq; id potuit contingere, suspendendo, & ad tempus differendo effluxum beatitudinis corporis, cur etiam non potuisse ita euenire, suspendendo effluxum, non tamen illum ad tempus differendo, ita vt quamuis simul in eodem instanti vtraque beatitudine, anima Christi frueretur, non tamen per vnius effluxum ex alia, se noua, & distincta actione; huius enim nulla potest implicatio assignari, sicut nec in eo, quod intellectus, qui vt passio intellectualis naturę, illi debetur in primo instanti creationis, non per dimanationem intellectus à natura, sed suspensa dimanatione, per nouam, & distinctam actionem, ei communicaretur; noua autem interueniente actione, potest passio sub merito cadere non terminato ad essentiam, vt supra argumentabamur: ergo posset gloria corporis in primo instanti haberi ab anima Christi per meritum, etsi animę beatitudinem sine meritis haberet: esto beatitudo corporis sit passio beatitudinis animę; & consequenter idem de beatitudine animę est dicendum, quamuis demus esse in rigore passionem gratię vnionis substantialis.

126 *Tertio arguit Medina.* Tertio arguit Medina: implicat, subiectum aliquod esse in termino, & ad terminum moueri; sed anima Christi Domini constituitur per beatitudinem essentialem extra viam, & in termino, & per meritum moueretur ad illam: ergo implicat esse à primo instanti conceptionis beatam, & mereri beatitudinem animę. *Respondetur.* Respondeo, veram esse maiorem de motu successiuo, falsam autem de motu, aut mutatione instantanea, meritum autem non in motu successiuo, sed instantaneo consistit; & ideò nulla est implicatio, quod simul cum motu per meritum, existat beatitudo, quę est pręmium. Et instatur argumentum in merito augmenti gratię, quod simul cum illo existit. *Instat Medina.* Sed instat Medina: non stat moueri per meritum ad habendam beatitudinem, nisi mediante actu spei de pręmio per meritum consequendo; sed implicat actualem spem beatitudinis simul in eodem instanti cum beatitudine existere: ergo implicat esse in termino beatitudinis essentialis, & simul illam mereri. *Respōdet.* Respondeo, distinguendo maiorem: non stat de potentia absoluta, nego maiorem: de lege, ordinaria, transeat maiori: & concessa minori, nego consequentiam: nam licet loquendo de lege ordinaria Dei, non stet meritum beatitudinis absque spe illam consequendi non tamen potest ostendi, id esse de potentia absoluta impossibile, sicut de lege ordinaria Dei, non stat meritum beatitudinis sine actu fidei obscurę; & tamen de potentia absoluta potest dari sine illo, & meritum beatitudinis corporis sine actu spei non inuenitur loquendo de lege ordinaria; & tamen in Christo sine tali actu à Theologis constituitur.

127 *Dices.* Sed dices: desiderium beatitudinis essentialis ope alterius consequendæ, est actus virtutis spei, & primarius eius actus; sed merens beatitudinem essentialem, operatur necessario ex desiderio consequendi beatitudinem essentialem mediante auxilio diuino: ergo ad merendum essentialem beatitudinem, necessario requiritur actus spei virtutis Theologicæ. Maior constat: nam obiectum spei primarium est beatitudo essentialis consequenda in vi omnipotentiæ auxiliantis, & arduitas ad spem requisita, in eo consistit, vt plures Theologi sentiunt, quod ope alterius consequenda sit, quin alia difficultas sit necessaria: ergo desiderium essentialis beatitudinis consequendæ in vi omnipotentiæ auxiliantis, est actus primarius spei. Minor autem probatur: nam merens beatitudinem essentialem, necessario debet ex illius amore operari, & ex animo consequendi illam; sed non ex amore gaudij, cum non supponatur ante meritum possessa; bonum autem, vt possessum, sit obiectum gaudij: ergo ex actui, qui desiderium sit, & consequenter merens beatitudinem essentialem, necessario operatur ex desiderio consequendi illam.

Respondeo, prætermissa maiori, negando minorem: ad illius probationem, prætermissa maiori, & minori, nego consequentiam: nam præter desiderium, & gaudium restat alius actus, qui est amor specialiter sumptus, cuius obiectum est bonum præcisiuè à possessione, vel non possessione illius; ac per consequens non petens, quod bonum, ad quod terminetur, non sit in eodem instanti possessum, & ex hoc amore potest agere, qui meretur essentialem beatitudinem coexistentem in eodem instanti cum merito. *Respondetur.* Et instto argumentum clarè in merito augmenti gratiæ existentis in eodem instanti cum merito; ac per consequens non terminantis desiderium merentis, cuius obiectum est absens, nec gaudium cuius obiectum est bonum possessum; sed amorem sumptum specialiter, cuius obiectum est bonum præcisiuè à possessione, & non possessione.

129 *Vltimo arguit Medina.* Denique arguit Medina, & ex ipso Cabrera, & Nazarius. Implicat dilectio in Christo coexistens cum visione beata non regulata per ipsam, vel per cognitionem supponentem visionem beatam; sed actus regulatus visione, vel notitia posteriori visione implicat quod sit meritorius ipsius visionis beatificæ: ergo implicat Christum esse à primo instanti conceptionis beatum beatitudine animæ, & illam de condigno mereri. Discursus tenet. Minor etiam in nostris principijs est certa, iuxta quæ, principium meriti non potest sub merito cadere; visio autem beata, tanquam principium supponitur actus regulati per illam, vel per cognitionem supponentem ipsam; & consequenter non potest esse talis actus præmium. Maior autem probatur: omnes enim actus voluntati regulari debet aliquo actu intellectus; sed dilectio simul cum visione beatifica existens, regulari nequit cognitione obscura fidei; cum implicet existere simul cognitionem claram Dei, & fidei cognitionem obscuram: ergo implicat actus dilectionis in Christo coexistens cum visione beatifica, non regulatus visione, vel notitia scientiæ infusæ præsupponente visionem. Patet consequentia: nam erga Deum solum sunt possibiles obscura cognitio fidei, visio beata, & notitia clara infusa.

130 *Si dicatur.* Si forte dicatur, hoc argumento ad summum posse conuinci, non potuisse Christum per actum charitatis mereri beatitudinem animæ simul tempore coexistentem; non vero quod illam non potuerit mereri per actus aliarum virtutum: non enim repugnat cum clara visione Dei obscura creaturarum cognitio regulans aliarum virtutum actus. *Contra.* In contrarium obstat doctrina Thomistarum communis, quod nempè actus cæterarum virtutum meritorij esse non possunt, nisi ex imperio charitatis procedant; eo autem ipso, quod à charitate imperentur, regulam charitatis supponunt, & ab illa immediatè dependent; ac per consequens, si dilectio in anima Christi existens simul cum visione beatifica, ab illa tanquam à regula mediatè, aut immediatè dependet, omnis actus meritorius Christi præsupponit visionem beatificam, & dependet ab illa, cum quo non stat, esse meritorium illius.

131 *Respōdetur ad argum. Medina.* Quare, omissa hac solutione, ad argumentum respondeo, negando maiorem, ad cuius probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: nam licet scientia infusa animę Christi, sit ex natura rei beatifica visione posterior, & ab illa dependeat, hæc tamen dependentia essentialis non est; ac per consequens, non implicat prius natura illi infundi, quam lumen gloriæ, & beatificam visionē; & notitia scientiæ infusæ sic de potentia absoluta ad visionem præexistente, potest, hac potentia attenta, regulari actus dilectionis in Christo, qui, cum in tali casu, etsi cum visione coexisteret, ab illa non dependeret immediatè, nec mediatè, posse optimè esse meritum condignum illius.

132 *Opponet contra istam solutionē.* Sed contra istam solutionem opponunt præfati Auctores, notitia Dei habita per scientiam infusam anteuertens visionem beatificam, & independens ab illa, necessario est obscura; sed implicat obscura cognitio coexistens cum visione beatifica: ergo implicat notitia regulans dilectionem in Christo coexistentem cum visione beatifica, quæ ab illa sit independens. Consequutio tenet. Minor est certa; etenim fidei cognitio solum ratione obscuritatis non potest cum visione clara coexistere: ergo omni cognitioni obscuræ ista coexistentia repugnat. Maiorē autem suadent: nam

nam scientia per se infusa subalternatur visioni; se actus scientiæ subalternatæ euidens esse non potest, sed necessario est obscurus, nisi subordinetur scientiæ subalternanti, & ex vi illius suas conclusiones deducat, vt ex Logica suppono, & fatentur omnes Logici, atque Metaphysici: ergo notitia Dei habita per scientiam infusam, vt anteuertens visionem, & independens ab illa euidens
Amplius explicatur. esse non potest, sed necessario est obscura. Quod amplius explicari potest: quia namque Theologia nostra subalternatur scientiæ beatæ, in illius absentia est obscura; sed idem quantum ad hoc præstat non subordinatio scientiæ subalternatæ ad scientiam subalternantem, quod absentia scientiæ subalternantis: ergo cognitio scientiæ subalternatæ non subordinata ad scientiam subalternantem, & independens ab illa, necessario obscura est.

133 *Respond.* Respondeo, negando maiorem: ad probationem, nego etiam maiorem: cum enim obiectum scientiæ per se infusæ sit ens creatum, vt in se, & ratione sui per speciem propriam repræsentatum, cognoscibile, nec conclusiones ex principijs cognitis per beatificam visionem deducat, qualiter Theologia præstat, non est vnde scientia per se infusa Christi subalternetur scientiæ beatæ. Nam Theologia, ideò illi subalternatur, quia conclusiones, nempè attributa diuina, erga quæ versatur primariò, deducit ex diuina essentia, vt cognita clarè in se ipsa, vel cognita obscurè per fidem. Scientia autem per se infusa non habet pro obiecto primariò Deum, nec illius proprietates demonstrat, sed illius obiectum primarium est ens creatum, vt in se, & ratione sui supernaturaliter cognoscibile; ac per consequens, non subalternatur scientiæ beatæ: vnde præcedenter ad illam potest euidentia gaudere.

§. IX.

Christum non meruisse de facto beatitudinem essentialem:

134 *Quinta conclusio. Suadetur 1. conclusio.* QVinta Conclusio. *Christus non meruit de facto essentialem animæ beatitudinem*. Ita communiter Theologi, inter quos aliqui oppositum iudicant temerarium, alij saltim improbabile. Quidquid tamen sit de censura, Nostra conclusio suadetur primo, ex iam dictis; Christus non meruit de facto lumen gloriæ, quo intellectus eleuatur ad visionem eliciendam; ergo nec meruit visionem diuinæ essentiæ, in qua essentialis beatitudo consistit. Patet consequentia: nam visio necessario, & naturaliter consequitur lumen gloriæ, & immediatiorem ordinem dicit ad gratiam consummatam, quam quæuis alia operatio: ergo si lumen fuit sine merito in anima Christi Domini, etiam visio fuit illi sine merito concessa. Antecedens autem probatur: nam fuit consequutum ad gratiam habitualem per modum propriæ passionis, non minus, quam alia dona; sed gratia habitualis non fuit præmium meritorum Christi: ergo nec lumen beatificum. Confirmatur; vt enim *conclusione tertia* docuimus, quia dona, & virtutes supernaturales sequuntur ad habitualem gratiam per modum propriæ passionis, & gratia habitualis sine meritis fuit Christo concessa, virtutes ipsam consequentes sine meritis fuerunt infusæ; sed etiam lumen beatificum consequitur ad gratiam consummatam per modum propriæ passionis, & gratia consummata non fuit præmium meritorum in Christo: ergo nec lumen beatificum; & consequenter nec visio, quæ necessario, naturaliter, & immediatè sequitur ad lumen gloriæ.

Confirmatur.

135 *Secundo prob.* Secundo probatur conclusio ratione D. Thomæ ad hanc formam redacta, vt Christus mereretur animæ beatitudinem, necessarium erat, quod illa aliquando caruisset; sed carentia beatitudinis essentialis pro nullo instanti est in anima Christi admittenda: ergo non meruit essentialem animæ beatitudinem. Illatio est in forma. Minor probatur à D. Thoma: nam carentia beatitudinis essentialis magis dignitati Christi præiudicat, quam per meritum accrescat; & consequenter maioris dignitatis est nunquam beatitudine essentiali carere, aut semper illam habere, quam meritum beatitudinis cum eiusdem beatitudinis carentia, eo quod, vt rectè Caietanus notauit, essentialis beatitudo continetur inter latitudinem gratiæ, ac proinde illius carentia, est carentia plenitudinis gratiæ, quæ magis dignitati Christi præiudicat, quam illi accrescat per meritum; sed Christo concedendum est, quod maioris est dignitatis: ergo asserendum est, nunquam essentiali animæ beatitudine caruisse. Maior autem probatur: nam meritum non est, nisi eius, quod nondum habetur: ergo vt Christus essentialem animæ beatitudinem mereretur, necessarium erat, quod illa aliquando caruisset.

136 *Primo arg. pro opposita sententia.* Contrariam nostræ conclusionis sententiam docuerunt Altisiodorensis *lib. 3. tract. 1. cap. 7.* Maior. *in 3. dist. 18. q. 2.* Basolis *q. 1. art. 3.* Illamque probabilem censet Albertus *in eadem dist. art. 4.* quod etiam sentiunt Suarez *disp. 40. sect. 2.* alijque Recentiores. In cuius sententiæ fauorem, & contra nostram conclusionem argumentari possumus primo: non est de ratione meriti, quod tempore præmium præcedat, sed tantum prioritate naturæ, vt constat in merito augmenti habitus charitatis, & gratiæ in vi actus habitu præexistente intensioris, quod simul tempore cum augmento, quod meretur, existit: ergo vt Christus mereretur essentialem beatitudinem, non fuit necessarium, quod illa careret pro tempore, vel instanti, sed potuit illam mereri per opera primi instantis, & simul esse beatus; & consequenter ab inconuenienti carentiæ beatitudinis essentialis, non benè à Diuo Thoma probatur, Christum illam non meruisse.

Responderi solet primo, Angelicum Doctorem, non loqui de carentia beatitudinis pro tempore, vel instanti, sed tantùm pro priori naturæ, quam fuisse necessariam, vt Christus beatitudinem mereretur, in argumento supponitur, & à nemine potest negari; cum meritum, saltim natura, debeat præmium antecedere; est autem inconueniens, non solum quod tempore caruerit essentiali beatitudine, sed etiam quod pro priori ante meritum non intelligatur beatus; eo quod omnis actus supernaturalis coexistens, petit, vt connaturaliter eliciatur, illam supponere: nam vel pertinet ad voluntatem, vel pertinet ad intellectum: pertinens ad voluntatem supponit actum charitatis, & iste pro sui regula supponit visionem beatificam; & consequenter omnis actus supernaturalis pertinens ad voluntatem supponit vt connaturaliter eliciatur, pro regula immediata, vel mediata in homine non viatore ipsam visionem beatificam; si autem pertinent ad intellectum, vel est ipsa visio beatifica, vel actus scientiæ supernaturalis infusæ, quæ connaturaliter supponit visionem; ac per consequens, ex eo quod visio non præintelligatur, etiam pro priori naturæ ante omnem actum supernaturalem simul tempore cum illa existentem, sequitur inconueniens inconnaturalitatis in modo operandi in ordine supernaturali, quod vitandum esse in Christo, constat ex dictis in Disputationis discursu. 137 *Prima solutio.*

138 *Impugnatur 1. S. THO.* Hæc tamen solutio, etsi veram contineat doctrinam, menti tamen D. Th. non congruit, sed repugnat contextui, vt constat ex illis verbis: *Quia cum meritum non sit, nisi eius, quod nondum habetur, oporteret, quod Christus aliquando istis caruisset, quibus carere magis diminuit dignitatem Christi, quam augeat meritum.* Quæ verba si in rigore accipiantur, significant carentiam non pro priori naturæ, quæ non nisi impropriissimè potest dici carentia, sed pro instanti vero, & reali. Et quidem materia prima cœli prioritate naturæ formam cœlestem præcessit, & tamen nullus dicet, illa aliquando caruisse: ergo carere aliquando beatitudine essentiali, quomodo loquitur D. Thomas, non potest verificari de carentia pro priori naturæ, sed pro tempore, aut instanti vero, & reali. Deinde: nam loquitur de illa carentia respectu beatitudinis essentialis, cum illam infert ex merito, quam concedit beatitudini corporis, sed concedit veram, & realem carentiam respectu beatitudinis corporis; & ideò docet Christum gloriam corporis meruisse: ergo carentia, quam infert respectu beatitudinis animæ ex merito Christi Domini, est carentia non tantum pro priori naturæ, sed pro instanti reali temporis. *Secundo.*

139 Quare ad argumentum factum communi solutione respondeo, distinguendo antecedens: de ratione meriti non habentis conditiones præmio oppositas, aut cum illo incompatibiles, concedo antecedens: de ratione meriti habentis conditiones oppositas præmio, nego antecedens, & consequentiam, nam meritum gloriæ essentialis petit, attenta rerum natura regulari per fidem; fides autem, & visio eiusdem obiecti repugnant simul de potentia absoluta in Thomistarum sententia, & in communi consensu, saltim ex natura rei, non possunt simul coexistere, & ideò meritum gloriæ essentialis, prout ex lege communi, & attentis rerum naturis, contingit, non potest existere simul tempore cum illa, secus contingit in merito augmenti gratiæ, quod non habet conditiones cum augmento incompatibiles, & ideò non petit tempore præcedere augmentum, sed tantum prioritate naturæ.

140 *Opponis 1. S. THO.* Sed oppones aduersus istam solutionem primo, D. Tho. *quodlib. 9. art. 8.* vbi docet, Angelum in primo instanti fuisse beatum, & suam beatitudinem meruisse; rationem reddit: *Quia licet in his, quæ successiuè fiunt, prius sit fieri, quam factum esse; in his tamen, quæ fiunt subito, simul tempore est fieri, & factum esse cum sola prioritate naturæ*: ergo sensit D. Thom. meritum essentialis beatitudinis non habere conditiones illi oppositas, aut cum illa incompatibiles quoad simul tempore existere, sed solum quoad simultatem naturæ. Secundo: nam D. Thom. ex communi ratione meriti probat, meritum gloriæ essentialis non potuisse cum illa simul existere: ergo contra illius mentem coarctatur eius doctrina ad hoc, vel ad illud meritum. Antecedens constat primo ex illis verbis Angelici Præceptoris in corpore illius artic. *Quia cum meritum non sit, nisi eius, quod nondum habetur oporteret, &c.* Ex quibus manifestè colligitur, loqui de merito vt sic, & ex eius conditionibus in communi, & generaliter sumpti, inferre non potuisse, Christum Dominum gloriam essentialem mereri absque illius reali carentia. *Secundo: Antecedens constat 1. S. THO.*

141 *Secundo.* Secundo: nam infert ex hoc principio, non solum non meruisse gloriam essentialem animæ, sed nec etiam gratiam habitualem; at meritum gratiæ habitualis, esto petat, à fide procedere, non ideò habet conditiones oppositas gratiæ habituali, aut cum illa incompatibiles: ergo incompatibilitas, de qua loquitur D.Thom.

Tertio. D. Thom. nascitur ex ratione meriti in communi, vt comparati cum præmio. Tertio: nam ex eodem capite infert, non potuisse diuinitatem mereri, nec scientiam; at diuinitatis, & scientiæ meritum, non est vnde habeat incompatibilitatem coexistentem cum illis, nisi ex communi ratione meriti, & præmij nascatur: ergo loquitur D. Thomas de incompatibilitate in coexistendo simul orta ex communi conceptu meriti comparati cum præmio.

142 *Tertio oppones.* Denique obijcies: meritum gloriæ essentialis, non minus potest regulari per notitiam claram abstractiuam Dei, quàm per notitiam obscuram; sed cognitio Dei clara abstractiua non est incompatibilis cum notitia Dei intuitiua, in qua essentialis animę beatitudo consistit: ergo meritum beatitudinis essentialis, non est vnde cum gloria essentiali habeat conditiones incompatibiles. Maior probatur: non enim est minus potens notitia abstractiua Dei regulare dilectionem eiusdem, quam notitia obscura fidei, nec in actu charitatis aliqua conditio inuenitur, ob quam magis petat, regulari per notitiam obscuram, quam per notitiam claram abstractiuam; ergo meritum gloriæ essentialis præcipuè in actu charitatis consistens, non est vnde magis petat, attentis rerum naturis, pro regula cognitionem obscuram, quam notitiam euidentem abstractiuam.

143 *Ad 1. obiectionem respondet Medina.* Ad primam ex his obiectionibus variè occurritur à Discipulis D. Thomæ, Magister Medina respondet, Diuum Thomam sententiam, quam *in quodlibeto allegato* docuerat, retractasse 1. *part. quæst.* 62. *art.* 4. cuius solutionem approbat Magister Aluarez *in præsenti disputatione* 48. *ad secundam confirmationem tertij argum.* *Aliter respondet Aluarez.* Secundo respondet Aluarez, concessa doctrina antecedentis in Angelis, negando consequentiam in Christo, & disparitatem assignat; nam in Angelis gratia consummata, & gloria non fuerunt principium merendi, & ideo potuit meritum gratiæ cõsummatæ, essentialisque beatitudinis cum illis coexistere simul. In Christo autem gratia consummata, & essentialis animæ beatitudo fuerunt principium merendi; & idcirco meritum gloriæ essentialis non potuit illi coexistere.

144 *Vtraque solutio impugnatur.* Sed neutra solutio placet: non primo, ob illa, quæ in nostra solutione dicemus; nec secunda, tùm, quia iuxta illam non deberet D. Thom. probare, Christum non meruisse essentialem animæ beatitudinem, quia debuisset illa carere, sed quia principium meriti non potest sub merito cadere; at D. Thom. non ex hoc capite, sed ex primo suam probat conclusionem: ergo ineptè tradita solutione explicatur. Tùm etiam: nam, qui docent, Christum in primo instanti habuisse beatitudinem essentialem ex meritis, tenent, Christum in eodem instanti fuisse simul comprehensorem, & viatorem respectu essentialis beatitudinis: ergo D. Thom. debebat non supponere, sed probare, nullatenus fuisse viatorem respectu essentialis beatitudinis. Tùm denique: nam si meritum in Angelis simul tempore extitit cum gloria, vel regulabatur pro tali tempore fide, & cognitione obscura, vel ipsa visione beatifica, vel denique cognitione abstractiua euidenti. Si primum, iam admittitur coexistentia pro eodem instanti intuitionis Dei, & cognitionis obscuræ: & consequenter cessat ratio præcedentiæ durationis meriti ad præmium. Si secundum, iam principium meriti cadit sub merito. Si tertium, ergo eadem ratione potuit in Christo meritum simul existere cum beatitudine animæ, per hoc, quod non obscura, sed clara, & abstractiua cognitione regularetur: ergo quomodocumque id defendatur in Angelis, est admittendum in Christo.

145 *Ex his quædam Sententia Caietani impugnatur.* Ex quibus, licet obiter, colligo sententiam Caietani 1. *parte quæst.* 63. *art.* 6. asserentis, Angelum in secundo instanti fuisse beatum, & simul meruisse beatitudinem, merito, non prout in via, sed prout in termino, admittendam non esse, nec posse cum ratione D. Thom. & illius doctrina in præsenti componi. Et ratio est aperta: nam meritum Angeli prout in termino, vel regulatur fide, vel clara visione Dei simul tempore existente. Si primum, iam simul tempore existunt clara, & obscura eiusdem obiecti cognitio; & consequenter cessat ratio incompatibilitatis meriti cum præmio essentialis beatitudinis in eodem instanti. Si secundum iam principium meriti, vt in termino existentis, cadit sub eodem merito; quo admisso, etiam euertitur ratio eiusdem incompatibilitatis, vt per se est manifestum.

146 *Vera solutio primæ obiectionis Bergom. Banez. Ferrar. S. THO.* Quare, omissis his, & alijs solutionibus, ad primam obiectionem respondeo cum Bergomensi *in tabula aurea dubio* 154. Ferrariensi *tertio Contra Gentes cap.* 110. Et Magistro Bañez *prima parte quæst.* 62. *art.* 4. & *q.* 63. *art.* 6. *dub.* 3. D. Tho. in testimonio allegato, loquutum fuisse non ex propria, sed ex aliorum sententia, quæ tunc temporis erat frequentior, pro quo est aduertendum, D. Th. *loc. alleg.* inquisisse, vtrum Angeli suam beatitudinem meruerint? Circa quod tres refert sententias: Primam asserentem, Angelum in primo instanti suæ creationis fuisse beatum. Secundam docentem, fuisse omnes Angelos in gratia creatos, & perseuerantes in illa, beatitudinem meruisse, & hanc sequitur D. Thomas. Tertiam docentem, fuisse Angelos in puris naturalibus conditos, & conuersis ad Verbum, simul collatam fuisse beatitudinem, & gratiam: pro cuius sententiæ defensione refert tres modos dicendi, & solum approbat tertium, quem in obiectione adduximus, non tanquam ex propria sententia, elegerat namque secundam; sed tertia sententia supposita, quam ipse non sequebatur.

Si dicas primo, D. Thom. saltim vt probabile admittere, meritum in Angelis simul tempore cum gloria extitisse: ergo saltim erit probabile, simul coextitisse in Christo. Respondeo, negando consequentiam; sed tantum infertur, quod si illa sententia admittatur, non est probanda nostra, & communis sententia ex ratione incompatibilitatis coexistentiæ meriti, & præmij essentialis beatitudinis, sed ex alijs principijs, non vero, quod absolutè ita euenerit in Christo; nam licet non excludatur meritum beatitudinis essentialis ab anima Christi Domini ob prædictam repugnantiam, poterit ob alia excludi; D. autem Thomas in præsenti vsus est ratione efficaci iuxta propria, & vera principia. 147 *Si dicas primo. Respondetur.*

Si opponas secundo: plures ex Thomistis 1. *p. quæst.* 63. *art.* 3. docere, inter creationem Angelorum bonorum, & eorum glorificationem, non nisi vnum instans intercessisse, quod insinuare videtur D. Thom. *quæst.* 62. *art.* 4. ergo in eodem instanti meruerunt, & fuerunt beati. Respondeo admisso antecedenti, negando consequentiam nam non ideò id docent allegati Thomistæ, quia vnum, & idem instans fuerit meriti, & glorificationis in illis, qui permanserunt, sed quia meritum, vt continuatum & idem, vt primo incipiens; cum eadem actio sit, non multiplicant instantia: de quo videantur Discipuli D. Tho. *loc. alleg.* 148 *Si dicas secundo. Respond.*

Ad secundam obiectionem, nego antecedens: nam meritum posse aliquando simul tempore cum præmio existere, constat clare ex D. Thoma 2. 2. *q.* 29. *art.* 6. vbi docet, charitatem per actus habitu feruentiores statim augeri; sed augetur meritoriè: ergo meritum augmenti, & augmentum datum in præmium simul tempore coexistunt in doctrina D. Tho. ac per consequens in præsenti non ex communi ratione meriti, & præmij sumit incompatibilitatem, sed ex ratione talis meriti, & præmij. Nec obstat prima probatio: nam etsi verba absolutè proferantur, sunt intelligenda iuxta alia D. Thomæ principia; & consequenter sunt limitanda. Nec magis obstat secunda: nam gratia, de qua loquitur D. Thomas, est gratia consummata, & in statu perfecto, qualiter fuit Christo concessa; gratia autem consummata cum fide nequit componi: nam vel formaliter consummatur per gloriam, vel per eius radicationem non autem stant simul fides, & gloria, vel illius radicatio. 149 *Ad 2. obiectionē.*

Nec sequitur, D. Thomam diminutè processisse, non probando, quod non meruerit habitualem gratiam, præscindendo ab statu consummationis; cum enim gratia fuerit collata Christo, non præcisiuè ab hoc statu, sed vt in statu perfecto, non incumbebat Angelico Præceptori probare de gratia in illa præcissione. 150

Nec denique vrget tertia antecedentis probatio: nam scientia de qua loquitur D. Thom. est scientia beata, & infusa, quarum vtraque est cum fide incompossibilis; diuinitas autem, etsi ex repugnantia coexistendi cum fide, non repugnet coexistentiæ cum merito sui, elicito ab humanitate Christi, repugnat tamen ex alio capite, nempè, quod humanitas non potest, saltim ex natura rei operari, nisi vt in supposito existens: si ergo mereretur diuinitatem coniunctam, vel eliceret meritum vt subsistens in supposito diuino, vel in supposito humano. Si primum, principium meriti sub eodem merito caderet, quod implicat. Si secundum; cum non possit simul tempore terminari per suppositum creatum, & suppositum diuinum, iam meritum cum præmio tempore non coexistere. *Nec vrget 3. antecedentis probatio.*

Ad tertiam obiectionem, nego antecedens: ad illius probationem, nego etiam antecedens pro vtraque parte: pro prima, tùm, quia notitia euidens abstractiua Dei habita per scientiam infusam subsequitur ad visionem beatificam, & esto, non subsequatur, in præsentia illius, nequit, attentis rerum naturis, dilectionem regulare, eo quod visio præexistens pro priori naturæ, aut simul cum illa existens, cum ad amorem necessitet, non potest illum non regulare; non autem fiat, quod per vtramque cognitionem reguletur, vt vidimus *supra disp.* 44. Nec est duplex actus dilectionis, vnus regulatus visione, & alter scientia infusa, vt ibidem docuimus. Tùm etiam, quia cum notitia abstractiua Dei non sit ipsius immediata, sed mediata cognitio, non est ita apta ad regulandum actum dilectionis Dei, sicut obscura fidei cognitio, quę licet obscura sit, immediatè terminatur ad ipsum. Et ex eisdem capitibus oritur, quod dilectio Dei potius petat regulari per fidem, quam per notitiam euidentem abstractiuam: tùm, quia hæc non adest, nisi in præsentia visionis, & tunc dilectio non ab illa, sed à notitia intuitiua per se, & connaturaliter regulatur. Tùm etiam quia cum sit immediata Dei dilectio, connaturalius per cognitionem immediatam Dei regulatur, licet obscuram, quam per claram, & mediatam. 151 *Ad tertiā obiectionē.*

Vel secundo respondetur, etiam negando antecedens: ad illius probationem, prętermisso antecedenti de dilectione Dei in esse entis considerata, negando consequentiam de ipsa in ratione meriti: nam cum ad rationem meriti requiratur, quod pręmium non pręsupponat, nec vt immediatum, nec vt mediatum principium, 152 *Secundo respond.*

cipium, & dilectio regulata per notitiam euidentem abstractiuam præsupponat visionem Dei, saltim vt mediatum principium, eo quod scientia infusa illam immediatè regulans sequitur ad visionem beatificam, vt proprietas illius; fit consequens, quod licet dilectio Dei in esse entis æquè apta sit regulari per notitiam euidentem abstractiuam, ac per cognitionem obscuram; in ratione tamen meriti visionis beatificæ inæqualem aptitudinem habeat: nam vt sic, solum potentia absoluta Dei inspecta, potest regulari per notitiam scientiæ infusæ; per fidem autem attentis rerum naturis.

153 *Secundũ argum.* Secundo principaliter arguitur: nam iuxta D. Thom. infra q. 34. art. 3. in corp. *Christus sanctificatus fuit in primo conceptionis instanti per motus liberi arbitrij*; sed motus liberi arbitrij ad habitualem gratiam disponentes, licet illam non mereantur, merentur tamen gloriam: ergo Christus per huiusce modi motus se præparans, & disponens ad gratiam, gloriam essentialem meruit. Probatur minor ex D. Thoma 1. 2. *quæst. 112. art. 2. ad 1.* vbi docet: *Quod dispositio ad habitualem gratiam in nobis simul existens cum illa, etsi non mereatur gratiam, est tamen meritoria gloriæ*, ergo pariter in Christo.

Respond. Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: ad probationem, nego consequentiam: ratio autem discriminis sumitur ex D. Thom. nam ideò ait, nos per vltimam dispositionem ad gratiam non mereri gratiam, sed gloriam, quia gratia præsupponitur habita, gloria autem nondum habetur; in Christo verò, & gratia, & gloria habitæ supponuntur; gratia quidem, quia ab illa efficitur, & in ratione meriti valoratur vltima dispositio valoratione sui ordinis, vt dicebamus; gloria verò, quia per illam regulatur, non enim regulari potest fide, quæ cum visione esse nequit de eodem obiecto, nec notitia scientiæ infusæ, quæ visionem sequitur, & in illius præsentia nequit dilectionem regulare, vt constat ex dictis; & ideò actus vltimo disponens ad habitualem gratiam in Christo, nec gratiæ, nec gloriæ meritorius esse potest.

154 *Dices.* Sed dices; supposita sententia probabili, quod motus dilectionis in Christo præuiè disposuerit ad gratiam habitualem, ideò illam de facto non meruit, quia pro priori disponendi ad gratiam, non supponitur formatus per gratiam habitualem, quæ formatio est necessaria, vt sit meritorius modo debito, & sibi connaturali, vt *superius* dicebamus; at pro priori naturæ ad visionem beatificam, supponitur gratia habituali formatus: ergo supponitur cum omni requisito, vt connaturaliter sit meritorius; & consequenter de facto fuit ordinatus à Christo in gloriam essentialem animæ, vt in præmium talis actus: ac proinde illam sibi meruit de facto. Probatur minor: gratia format, & valorat actus meritorios sanctificando subiectum; sed pro priori ad emanationem luminis; & consequenter ad visionem beatificam, gratum constituit subiectum; cum sit illius effectus primarius; ac per consequens prius intelligatur, quam luminis emanatio, quod ad illam comparatur in genere causæ efficientis: ergo pro priori ad visionem beatificam intelligitur modus dilectionis ab anima Christi elicitus, formatus, & valoratus per gratiam habitualem.

155 *Respondetur 1.* Respondeo, negando minorem: ad illius probationem respondeo primo: quod licet gratia valoret actus sanctificando subiectum, non tamen, vt sistens in subiecto, actus valorat, sed vt communicata ipsis actibus vt forma; licet autem inter gratiam, vt sanctificantem subiectum, & habitus radicatos, causalitas admittatur; & consequenter prioritas naturæ, & *à quo*; inter ipsam autem vt informantem actus meritorios, & habitus radicatos, prioritas naturæ, aut causalitatis non est; cum enim habitus consequantur ad gratiam per modum propriæ passionis, & ex vi eiusdem actionis, nulla est causalitas in habitus resultantes, quæ primariò ad gratiam non terminetur: cum ergo actus, vt formati per gratiam in ipsam gratiam non influant, nec causalitatem exerceant; consequens fit, quod nec causent prout sic habitus resultantes à gratia, inter quos est lumen gloriæ.

156 *Secundo respond.* Vel secundo respondetur: actus præuiè disponentes ad gratiam pro priori causæ disponentis procedere, vel à gratia, vt auxiliante, vel ab auxilio facilè transeunte, & pro illo priori procedere proximè, vel ab habitu luminis gloriæ sub conceptu auxiliantis, vel ab auxilio facilè transeunte; cæterum pro illo priori non sunt formati per gratiam: quoad vsque in eodem instanti à gratia, vt permanenter communicata procedant, cæterum pro illo signo iam supponunt lumen gloriæ permanenter communicatum: nam principium influens proximè, siuè eliciendo, siuè regulando actus proportionatur cum principio radicali: cum ergo pro illo signo formationis per gratiam procedant ab illa per modum habitus, vt radicali principio; fit consequens, quod pro eodem signo procedant ab habitu charitatis, vt permanenter communicato tanquam à principio efficienti proximè, & à lumine gloriæ permanenter communicato tanquam à principio efficienti visionem regulantem, & ab ipsa visione, vt communicata permanenter tanquam à formali regula: ac proinde, quod vt formati per gratiam, lumen gloriæ non præcedant.

157 Denique arguitur: Christus prius natura prædeffinitus, & præ-

uisus fuit merens per actus procedentes à scientia infusa, à beataque independentes, quam præuisus fuerit beatus; sed actus illi, *Vltimo arguitur.*
per quos præuisus fuit merens, habebant omnes conditiones requisitas ad merendam visionem Christi beatificam: ergo de facto illam meruit. Illatio tenet. Minor videtur certa, supposito, quod præmium potest conferri ante meritum, vt existens in re, solum in præuisione præmiantis: nam, hac sententia supposita, actus illi in diuina præuisione antecedunt; & aliàs supponuntur à visione Christum beatificante independentes: ergo nil illis deerat, vt essent merita visionis beatificæ Christi.

Maior autem ostenditur primo: nam Christus est primaria *Maior ostenditur 1.*
Dei intentione; & consequenter primo prædiffinitus est, vt hominum Redemptor: ac per consequens merens, & satisfaciens per actus liberos; sed ad hunc finem erant necessarij actus liberi, ad quos visio beatifica impertinenter se habebat: ergo prius natura prædiffinitus, & præuisus fuit Christus merens per actus liberos à scientia beata independentes, ab infusaque regulatos, quam Deum clarè videns.

Secundo: nam Christus per visionem beatificam intuitiuè co- *Secundo.*
gnouit in primo suæ conceptionis instanti omnia ad ipsius statum pertinentia; ac per consequens actus aliquos suos meritorios, quibus earum rerum fruitionem promeruit; sed obiectum præsupponitur ad actum, saltim prioritate naturæ: ergo actus illi futuri, quos Christus per visionem beatificam intuitiuè conspexit, prius natura fuerunt prædiffiniti, & præuisi, quam visio Christi beatifica.

Respondeo, negando maiorem: ad primam probationem, 158
transeat maior, & nego minorem; cum enim visio beatifica Chri- *Respond.*
sti fuerit regula dilectionis, qua Christus Deum liberè diligebat, & ex hac dilectione actus cæterarum virtutum fuerint in Christo imperati, & ratione huius imperij de condigno meritorij; fit consequens, quod visio Christi beatifica fuerit principium, & causa omnis actus meritorij Christi: ac proinde nullius esse potuit præmium, etiam vt causantis in præuisione diuina. Et dato, quod dilectio, qua Christus diligebat Deum liberè, non à visione beatifica, sed à scientia infusa fuerit regulata, & similiter cæteri actus, quibus merens præuidebatur, quia tamen scientia infusa ex natura rei beatificam visionem supponit, actus dependentes ab illa, mediatè à visione dependent: ac per consequens, esto præuideantur futuri, non possunt meritoriè causare visionem Christi beatificam. Præterquamquod, quamuis demus, saluari in actibus virtutum per se infusarum meritum sine imperio charitatis, nihilominus attentis rerum naturis, non possunt prædicti actus elici à vidente Deum sine dependentia à visione beatifica, eo quod videns intuitiuè Deum, non potest non moueri efficacius ad exercitium virtutum, quod videt Deo placere, quam si ipsum clarè non videret, vt rectè animaduertit Vazquez, cuius doctrinam quoad impossibilitatem ex natura rei meriti visionis beatæ habitæ ab initio approbamus; ac proinde non potuit Christus prædiffiniri, & præuideri, actus meritorios eliciens sine dependentia à visione.

Ad secundam maioris probationem respondeo primo, con- 159
cessa maiori, distinguendo minorem: obiectum primarium *Ad 2. maioris prob.*
actus, concedo minorem: secundarium, nego minorem, & consequentiam: nam actus liberi non sunt obiectum primarium, sed secundarium visionis Christi beatæ, licet autem obiectum primarium sit prius natura, quam actus, quem primo terminat; obiectum secundarium non ita; cum enim prioritas naturæ sit prioritas causalitatis, & obiectum secundarium non sit causa actus terminati ad ipsum; fit consequens, quod non præcedat illum prioritate naturæ: vnde visio beatifica se ipsam secundariò intuetur; cum tamen nequeat à se causari, vel se ipsam naturæ prioritate præcedere.

Vel secundo respondeo, concessa maiori, & permissa minori, *Vel 2. respondetur*
distinguendo consequens: fuerunt prius natura prædeffiniti, & præuisi in omni genere causæ, nego consequentiam: prius natura in vno genere cum dependentia in alio genere causæ, transeat consequens; vt autem possent esse merita visionis Christi beatificæ, debebant illam, præcedere taliter in vno genere causæ, quod in nullo essent dependentes ab illa.

§. X.

De gloria corporis, nominisque exaltatione.

SExta Conclusio. *Meruit Christus gloriam corporis, & sui no-* 160
minis exaltationem. Ita omnes Theologi cum Angelico Do- *Sexta cõclusio.*
ctores *in præsenti articulo tertio*, in eo gradu certitudinis, vt oppositum censeant hæreticum. Et quoad primam partem ostenditur primo testimonijs Scripturæ Lucæ 24. illis verbis: *Nonne hæc oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam?* corporis, scilicet: nam gloriam essentialem animæ ab initio possidebat. Ad Hebræos secundo: *Videmus Iesum propter passionem mortis, gloria, & honore coronatum.* Ad Ephesios quarto: *Quod autem ascendit, quid est, nisi quia descendit primum in inferiores* *Ostēditur 1. quoad 1. partem. Luc. 24. Ad Heb. 2. Ad Ephe. 4.*

partes terræ. Vbi ascensus in cælum descensui per humilitatem tribuitur; at ly *propter* in secundo testimonio, & causalitas in alijs importata, de causalitate meritoria accipiuntur, iuxta communem Patrum, & Theologorum consensum: ergo Christus gloriam corporis suis meritis obtinuit.

161 *Secundo prob.* Secundo probatur ratione D. Thom. *in præsenti art.* 3. nam gloriam corporis Christus ab initio non habuit. Tùm, vt locus redemptioni hominum per passionem, & mortem daretur. Tùm etiam, quia cum non pertineat ad consummationem gratiæ, plus dignitatis humanitati Christi ex illius merito accrescit, quam ex illius carentia temporali decrescat; sed in actibus Christi meritorijs erat condignitas sufficiens ad gloriam corporis promerendam: ergo illam de facto meruit. *Tertio.* Denique: nam actibus Christi Domini nulla ex conditionibus ad meritum requisitis deficit in ordine gloriam corporis; aliàs non se tenuit ex parte principij merendi, & si carentia temporalis præmij requiritur, de facto illa temporaliter caruit: ergo de facto illam meruit.

162 *Secunda pars cócl. ostēdit. 1.* Deinde secunda pars conclusionis ostenditur primo ex illis verbis ad Philippenses 2. *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen*. Vbi ly *propter* causalitatem meritoriam designat in communi PP. & Scholasticorum sensu: ergo iuxta Paulum Christus sibi meruit nominis celebritatem, & *S. Aug.* propriam exaltationem: vnde Augustinus *tract.* 109. *in Ioannem* hunc locum exponens ait: *Humilitas, claritatis est meritum, claritas, humilitatis est præmium*. Quam claritatem Christus à Pa- *Ioan. 17.* tre petebat *Ioannis* 17. illis verbis: *Ego te clarificaui super terram, opus consummaui, quod dedisti mihi vt faciam, & nunc clarifica me tu Pater*. Quæ oratio meritoria fuit, vtpotè à Christo viatore, & cum alijs conditionibus ad meritum requisitis, fuitque *Ioan. 12.* efficacissima: vnde Ioannis 12. Christo sic in præsenti postulante, de cœlo responsum fuit: *Et clarificaui, & iterum clarificabo*: claritas ergo, & nominis exaltatio fuit præmium meritorum Christi.

163 *Secundo.* Secundo probatur ratione D. Tho. *in hoc art.* 3. habere aliquid per meritum, dignius est, quam sine merito habere, si cætera paria sint, hoc est, si maioris dignitatis detrimentum non sequatur, sed potuit Christus habere ex meriti sui nominis exaltationem, nec sequitur detrimentum maioris alicuius dignitatis: ergo illam de facto meruit.

Contraria sent. tenet Catherin. Contrarium huius conclusionis docuit Catherinus *lib.* 2. *institutionum cap.* 17. §. 6. vbi ait, Christum non sibi, sed nobis tantum meruisse. A quo parum distat Gullielmus de Rubion *in* 3 *dist.* 18. vbi, quamuis non neget absolutè, Christum meruisse sui nominis exaltationem; docet tamen esse rem incertam, & dubiam, & ideò non esse simpliciter affirmandam, quia nec ex Scriptura colligitur, nec certa aliqua ratione probatur. Fundamentum Catherini sumitur ex locis Scripturæ, in quibus pro *Ioan 3.* causa aduentus Christi sola salus nostra assignatur Ioannis 3. *Ioan. 17.* *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum Vnigenitum daret*. *Ad Rom. 8.* Ioannis 17. *Et pro illis sanctifico me ipsum*. Ad Romanos 8. *Qui etiam proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit il-* *Isaiæ 9.* *lum*. Isaiæ 9. *Puer natus est nobis*. Zachariæ 9. *Ecce Rex tuus* *Zac. 9.* *venit tibi*.

164 *Argumēt. cóficitur.* Ex quibus testimonijs tale argumentum conficitur; adæquatus finis meritorum Christi, fuit salus hominum, & illorum redemptio: ergo hæc fuit adæquatum meritorum Christi præmium; & consequenter nihil attinens ad Christum, fuit talium meritorum præmium. Consequentia tenet: nam præmium est finis meriti. Antecedens autem probatur: idem est finis meritorum Christi, atque illius aduentus in carne mortali, & passibili; sed finis adæquatus aduentus Christi fuit salus hominum: ergo hæc fuit adæquatus meritorum Christi finis. Probatur minor: adæquatus finis aduentus, Incarnationis Christi in Sacra Scriptura explicatur; sed, vt constat ex locis adductis, assignatur pro finali causa aduentus, & Incarnationis Christi, sola salus nostra: ergo illa sola fuit adæquatus finis aduentus, & Incarnationis Christi.

165 *Cōfirmatur 1.* Confirmat primo Catherinus: nam Christus in Sacra Scriptura, nusquam legitur, pro se orasse, vel nominis exaltationem, aut gloriam à Patre postulasse; sed si hæc meruisset, ea à Patre postu- *Secundo.* lasset: ergo illa sibi non meruit. Confirmat secundo: nam charitas Christi erga homines maximè frigesceret, si aliquid sibi meruisset; sed hoc asserendum non est: ergo negandum aliquid sibi meruisse. Probatur sequela, quærens ex merito propriam vtilitatem, non ita diligit illum, cui aliquod donum meretur, ac si nihil vtilitatis sibi ex tali merito quæreret; at si Christus aliquid sibi meruisset, ex suo merito propriam vtilitatem quæsisset: ergo illius dilectio erga homines non adeò esset commendabilis.

166 *Tertio.* Confirmatur tertio, & vrgentius. Si Christus aliquid sibi per mortem, & passionem meruisset, sequeretur, magis pro se, quam pro nobis, & propter nostram salutem fuisse hominem factum, & passum; consequens aduersatur Scripturæ: ergo Christus nihil per mortem, & passionem sibi meruit. Probatur sequela ex Cyrillo *lib.* 3. *Thesauri cap.* 2. vbi contra Arrianos asserentes, Christum exaltatum fuisse, oleo exultationis vnctum, & donatum illi, nomen, quod est super omne nomen, quia per mortem fuit humiliatus, & ex hoc inferentes, Christum fuisse mutatum, & factum, non autem esse per naturam Deum. Sic arguit Cyrillus: *Quando igitur fuit factus homo, tunc* *S. Cyril.* *fuisse nomen sibi donatum scribitur, & tunc exaltatus dicitur, nunc igitur ante Incarnationem huiusmodi non fuit? Nam si fuit huiusmodi, superfluum est dicere, postea ipsum accepisse; si verò non fuit talis, nec acceperat hæc mutatus, profectò non acceperit est. Quid igitur erat secundum vos antequam hæc accepisset? Sed si hæc factus homo accepit, est homo, sapientia, certè, & virtus Patris, & veritas, & lumen de lumine, & ita, & imago Patris semper fuit, & semper erit: nam si hæc quoque ante humiliationem non habuit, videant quæso, quomodo rerum omnium ordo per summam impietatem conuertatur? Scriptura namque diuina Incarnationem Filij hominis factam prædicans ad restitutionem totius generis humani, sin verè (vt ipsi dicunt) exaltatus post Incarnationem est Filius Dei, & factus sublimis, quod antea non habebat, pro se magis Incarnatus esset, quam pro hominibus, sibi enim magis secundum vos profuit, quam hominibus: ita non pro nostra salute magis, quam pro exaltaretur, nomenque maximum assequeretur, homo factus esset: quomodo igitur Propheta, & Apostoli Saluatorem nostrum appellant, si sibi magis, quam nobis profuerit? Vel quomodo pro nobis mortuus est, si ea pro morte Deus ipse, ac Filius Dei est appellatus.*

Hæc Cyrillus: ex quibus manifestè constat, sensisse, quod si Verbum non à se, sed ex meritis, & propter mortem, & passio- 167 *Illatio ex auctoritate Cyrilli.* nem suam Dei Filij nomen Christus accepisset, non tam propter nos, quam propter se ipsum, & propriam vtilitatem venisset, & mortuus fuisset, quod, vt inquit Cyrillus, Scripturis contradicit: ergo si Christus per humilitatem, & mortem sibi gloriam corporis, & nominis exaltationem meruisset, sequeretur, non tam propter nostram, quam propter suam ipsius vtilitatem fuisse hominem factum, & mortuum.

Denique confirmatur ex Anselmo *lib.* 1. *Cur Deus homo cap.* 9. 168 *Vltimo confirmatur ex Anselm.* vbi versans verba Pauli: *Humiliauit semetipsum factus obediens, &c. propter quod, & Deus exaltauit illum*; ait, non propterea dictum esse, *quasi hæc exaltatio non nisi in retributionem huius obedientiæ collata sit, sed quia ipse cum Patre disposuerat, non aliter, quam per mortem celsitudinem omnipotentiæ suæ ostensurum mundo, quippè, quod nisi per illam mortem fieri, dispositum est, cum per illam fit, non incongruè dicitur propter illam fieri*. Cuius rei plurima adducit exempla, & post pauca aliam eiusdem testimonij interpretationem adiungit, his verbis: *Potest hoc, & eo modo intelligi, quo idem Dominus legitur profecisse sapientia, & gratia apud Deum, non quia ita erat, sed quia ille sic se habebat; at si ita esset, quod si post mortem exaltatus esset, quasi propter illam fieret hæc*. Ergo sentit Anselmus ly *propter* in verbis Pauli non denotare causam meritoriam exaltationis in Christo, nec Christum sui nominis exaltationem; ac proinde nec corporis gloriam meruisse.

Respondeo, negando antecedens: ad probationem, distinguo maiorem: idem est finis meritorum Christi, ac finis aduen- 169 *Respond.* tus ipsius primo intentus, nego maiorem: ac finis primo, vel per occasionem intentus, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet finis per modum effectus per se primo intentus in aduentu, & morte Christi, fuerit salus, nostra, & redemptio; supposito tamen, quod vt Christus nobis mereretur moriendo, prædiffinitus fuit passibilis, & sine gloria corporis, quasi occasionaliter fuerunt; tùm à Deo: tùm etiam ab ipso Christo eius merita ad gloriam corporis merendam ordinata.

Exemplum habemus in Angelis, quibus Christum illuminationes, & gaudia accidentalia meruisse omnes Theologi fatentur, imò, & quod ipsis meruerit gratiam, & gloriam, plures probabiliter docent, cum hac tamen differentia, teste D. Thoma *S. THO.* *q.* 29. *de veritate art.* 4. *ad* 5. quod humanitas Christi ordinatur ad influentiam, quam facit in homines, tanquam ad finem intentum; influxus autem in Angelos non est vt finis Incarnationis, sed tanquam Incarnationem consequens. Ex hisque ad maioris probationem constat solutio: nam in testimonijs Scripturæ explicatur finis principaliter per Incarnationem intentus, qui fuit salus hominum & redemptio nostra. Nec sequitur, posse dici, Christum pro se passum, & mortuum; nam iste modus loquendi denotat præcipuum mortis, aduentus, & passionis Christi finem.

Ad primam confirmationem constat ex dictis, omnino deceptum fuisse Catherinum: nam Christum orasse pro se, à nemine 170 *Ad primā confirmationem.* potest negari; postulauit enim à Patre clarificari locis superius adductis. Ad secundam, nego sequelam; cum namque ex eo *Ad secūdam.* quod Christus sibi meruerit nominis exaltationem, & sui corporis gloriam, non desierit hominibus etiam mereri eadem dona, quæ illis mereretur, quamuis sibi nihil meruisset, nihil dilectio Christi erga homines minuitur ex merito propriæ gloriæ. Ad *Ad tertiam.* tertiam, nego sequelam: ad probationem, admissa auctoritate Cyrilli, nego consequentiam; disparitas autem est: nam casu in

in quo Christus non esset natura, sed ex meritis Deus, nec aliter quam per merita diuinitatem esset obtenturus, nulla esset ratio, cur primo, & per se non fuisset caro nem assumptus eo fine, vt diuinitatem acciperet: ac proinde bene arguit Cyrillus; secus in nostro casu opposita de causa contingit; ideo enim gloria corporis caruit, vt homines passione, & morte redimeret, non vt illam suis meritis acquireret: ac proinde finis per se primo, & principaliter per Incarnationem intentus, non fuit gloria corporis Christi, sed effectus Incarnationem quatenus sic factam consequens. *[Ad vltimam.]* Ad vltimam confirmationem dicatur, Anselmum loqui de morte, vt in facto esse, de qua est verum, Christum non meruisse per illam, & consequenter non quia mortuum exaltatum, ly *quia* dicente causam meritoriam, sed tantum fuisse aliquid prçuium sine quo posito non consequeretur Christus gloriam corporis nec celebritatem nominis.

171 *[Secundũ argum.]* Secundo arguitur; Christus non meruit de facto gloriam essentialem animç: ergo nec gloriam corporis. Antecedens constat ex dictis, & consequentia probatur: nam cum duo comparantur, vt propria passio, & essentia, non stat vnum sine altero mereri; sed gloria corporis sequitur ad gloriam animç per modum propriç passionis: ergo si Christus gloriam animç non meruit, nec meruit sui corporis gloriam. *[Respond.]* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: ad illius probationem, distinguo maiorem: si vtrumque simul ponatur, concedo maiorem: si essentia supponatur habita sine sua propria passione, nego maiorem: & prętermissa minori, nego consequentiam: quia gloria animç supponitur ab initio conceptionis possessa sine gloria corporis Christi, vt locus daretur redemptioni hominum per passionem, & mortem; & ideò quamuis gloria corporis sequatur ad gloriam animç tanquam propria passio in rigore, quod à pluribus negatur, potuit Christus gloriam corporis, qua non potiebatur, mereri absque eo, quod gloriam animç essentialem mereretur.

172 *[Tertium argumentum.]* Sed contra, & sit tertium argumentum: gloria corporis est sequuta ad gloriam animç ab initio conceptionis Christi, nisi Deus impedimentum posuisset: ergo Christus non meretur gloriam corporis directè, sed tantum impedimenti ablationem, & gloriam corporis indirectè. Antecedens patet: nam passio sequitur posita essentia, nisi adsit impedimentum. Consequentia verò probatur: nam Christus solum meretur, quod cum gloria corporis datur, ponitur ex parte Dei; sed ex parte Dei solum ponitur impedimenti remotio directè, ad quam sequitur gloria corporis: ergo Christus tantum meretur directè impedimenti ablationem, gloriam verò corporis tantum indirectè meretur.

173 *[Iudicium Scoti.]* Quo argumento conuictus Scotus *in 3. dist. 18. quæst. vnica*, docet, Christum non immediatè, & per se, sed indirectè, & mediatè sui corporis gloriam meruisse, cui consentit Vazquez *in præsenti disp. 79. cap. 1.* si gloria corporis tanquam propria passio sequatur ad gloriam animæ, quia tamen hoc falsum censet, ideò ab Scoti sententia recedit, quoad dotes corporis, in quibus gloria corporis consistit; quoad dotem autem impassibilitatis animæ, quia naturaliter sequitur, nisi miraculosè impediatur, veram illius sententiam existimat.

174 *[Existimatio Scoti reijcitur primo.]* Hæc autem Scoti existimatio displicet communiter Theologis: & reijcitur primo: quia nullum fuit positiuum impedimentum, ex quo proueniret, vt gloria animæ non redundaret in corpus. Tum, quia explicari non potest, quod sit illud positiuè impediens redundantiam istam, nec id explicant Scoti discipuli aientes esse miraculum, nam miraculosum fuisse à nemine dubitatur; sed miraculum potest sine impedimento positiuo subsistere. Tum etiam, quia tale impedimentum positiuum ad eum finem necessarium non erat; sed potuit Deus redundantiam illam sola suspensione concursus impedire, sicut sola sui concursus suspensione impediuit, ne ignis in fornace Babylonis combureret pueros, & ita sola potest cuiusuis passionis ab essentia dimanationem impedire: ergo sola sui concursus suspensione impediuit Deus redundantiam gloriæ ex anima in corpus Christi: sed suspensio cõcursus, per concursus exhibitionem tollitur: ergo mereri ablationem impedimenti, idem est, quod mereri ipsum diuinum concursum, vt gloria animæ redundet in corpus; mereri autem Dei concursum est mereri gloriam corporis: ergo Christus *directè* merens remotionem impedimenti *directè* gloriam corporis meruit.

175 *[Secundo reijcitur.]* Secundo reijcitur; nam dato, adfuisse impedimentum aliquod positiuum, non sequitur meruisse Christum gloriam corporis *indirectè*: ergo ruit Scoti doctrina. Probo antecedens: nam id quis *directè* meretur, quod primo cadit in merentis, & præmiantis intentione; sed esto adfuisset positiuum impedimentum, cuius remotio in executione præcederet; intentio tamen Christi merentis per se primo ad gloriam corporis erat directa, & intentio Dei præmiantis, & ex hoc fine meritum Christi remotionem impedimenti attingebat: ergo, adhuc tali impedimento admisso, non sequitur *indirectè* Christum sui corporis gloriam meruisse. *[Tertio.]* Tertio, vel meritum Christi attingit sua causalitate gloriam sui corporis, vel adæquatè sistit in remotione impedimenti; si primum: ergo quamuis fuerit in executione posterior, poterit in intentione præcedere; & consequenter esse præmium *directè* à Christo promeritum; si secundum, non saluantur testimonia Scripturæ asserentia, Christum suam gloriam meruisse, quod de gloria corporis communis PP. & Scolasticorum consensus accepit.

176 *[Quarto.]* Denique, nam verba Scripturæ attribuentia Christo meritum gloriæ sui corporis, sunt in rigore, & proprietate accipienda; cum ex eo nullum absurdum sequatur, & PP. ac Theologi vniformi consensu illa in sermonis proprietate vsurpauerint; sed mereri impedimenti amotionem, qua posita gloria corporis consequitur, non est cum proprietate gloriam corporis mereri: ergo non solum meruit remotionem impedimenti *directè*, sed & ipsam gloriam corporis. *[Minor probatur primo.]* Probo minorem primo, nam tollens *physicè* impedimentum, v.g. quo lapis detinetur ne descendat in centrum, non dicitur propriè motum lapidis descendentis causare: ergo pariter merens, seu moraliter causans remotionem impedimenti, quo impeditur gloria corporis, non dicitur propriè merens, aut moraliter causans gloriam. *[Secundo.]* Secundo, nam causa *per accidens* non dicitur propriè causans; sed merens remotionem impedimenti, & non gloriam *directè*, solum per accidens dicitur causare gloriam: ergo non propriè illam meretur, aut causat moraliter.

177 *[Ad 3. arg. resp. 1.]* Et ex his ad tertium argumentum, respondeo negando antecedens: non enim interuenit impedimentum aliquod positum, vt gloria animæ in corpus non redundaret, sed sola diuina ordinatio de suspendendo concursum, qui necessarius erat, vt ex gloria animæ dimanarent dotes glorificantes corpus, quæ ordinatio tollitur per decretum exhibendi concursum; vnde ablationem huius impedimenti mereri idem est, quod mereri decretum, & concursum diuinum; meritum autem concursus Dei, est directè meritum gloriæ corporis.

178 *[Secundo respond.]* Secundo respondeo, prætermisso antecedenti, negando consequentiam: ad cuius probationem, respondeo cum Vincentio de gratia Christi *qu. 5. pag. 543.* distinguendo maiorem: quod ex parte Dei ponitur *physicè*, vel *moraliter*, concedo maiorem: solum *physicè*, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego cõsequentiam: nam licet Deus auferens impedimentũ, quo ablato, sequitur gloria corporis ex vi gloriæ animæ, *physicè* solum causet *directè*, & per se impedimenti remotionem; gloriam autem corporis solum *indirectè*, & *per accidens*; *moraliter* autem per se causat gloriam corporis, quia ex ea intentione, & fine remouet impedimentum, vt gloria corporis dimanet ex gloria animæ, sicut applicans ignem ad comburendam domum, solum *per accidens* est causa combustionis physica; est autem causa moralis prædictæ combustionis per se. Et idem ex parte Christi vt merentis est dicendum, nempè, *directè* causasse gloriam corporis *moraliter*, quatenus ea intentione meruit impedimenti ablationem, vt gloria corporis potiretur: vnde, quamuis in executione prius meruerit remotionem impedimenti, quam gloriam corporis, in intentione tamen prius gloriam corporis, quam impedimenti remotionem meruit.

179 *[Tertium arg. aliter ab Scoto proponitur.]* Et ex his etiam occurritur tertio argumento, qualiter ab Scoto proponitur. Illud, inquit Scotus, quod infuisset subiecto sine aliqua illius actione, nisi impedimentum adesset, non cadit sub talis subiecti merito; sed gloria corporis infuisset Christo ab initio sine aliqua illius actione, nisi impedimentum adesset: ergo non cadit sub meritis Christi Domini; maiorem non probat Scotus, sed potest probari: illud, quod sic conueniret, nisi impedimentum adesset, fit postea, impedimento sublato, ex vi eiusdem actionis, qua fieret ab initio, nisi adesset impedimentum; sed si impedimentum non fuisset, fieret, & conueniret subiecto sine aliqua illius actione: ergo impedimento sublato conuenit etiam sine aliqua actione subiecti; ac per consequens sine merito. Cui argumento respõdet Scotus conuinci Christum non causasse per meritum gloriam corporis *directè*, sed tantum impedimenti ablationem, gloriam autem corporis indirectè.

180 *[Respond.]* Sed ex dictis respondemus, negando maiorem, siue impedimentum sit negatiuum, siue positiuum; ad illius probationem distinguo maiorem: ex vi eiusdem actionis *physicè*, concedo maiorem: ex vi eiusdem actionis *moraliter* influentis, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: nam licet gloria corporis, impedimento sublato, sequatur ad gloriam animæ ex vi actionis gloriam animæ infundentis, vt terminus secundarius, sicut passio sequitur ad essentiam ex vi actionis primariò ad essentiam terminatæ absque media noua actione, solum per dimanationem, & consequenter Christus nulla actione *physicè* causante influxerit in sui corporis gloriam, influxit tamen in illam media actione meritoriè causante, merendo, scilicet, vt Deus, vel impedimentum auferet, si tale impedimentum erat, vel vt suum concursum, quem negauerat, præstaret, vt gloria animæ redundaret in corpus; & ideo illam causauit *directè*, *meritoriè*, & *moraliter*.

181 *[Replicabis.]* Sed dices, gloria corporis, impedimento sublato, sequitur ad gloriam ex vi eiusdem actionis primo, & per se terminatæ ad gloriam animæ, & ad gloriam corporis secundariò: ergo fit ex vi eiusdem concursus diuini primariò terminati ad gloriam animæ, & ad gloriam corporis secundariò; sed Christus non

meruit concursum Dei vt primariò terminatum ad gloriam animæ: ergo nec vt secundariò gloriam corporis terminatum. Patet consequentia; nam vnus, & idem concursus, non potest esse liberalis, & ex iustitia.

182 *Cofirmabis 1.* Et confirmabis primo. Si gloria corporis infuisset Christo à primo conceptionis instanti, Christus illam non mereretur, non quia pro tunc conueniret; cum hoc, merito non obstet, sed quia conueniret ex vi eiusdem concursus primo terminati ad gloriam animæ, & ad gloriam corporis secundo, & sub prima terminatione liberalis, & gratiosus fuit; sed etiam impedimento sublato, sequitur ad gloriam animæ ex vi eiusdem concursus secundariò ad ipsam terminati: ergo Christus gloriam animæ non merens, nec mereri potuit gloriam corporis directè.

183 *Secundo.* Confirmabis secundo, gloria corporis, impedimento sublato, est effectus Dei per se, non vt impedimentum auferentis, sed vt primo gloriam animæ infundentis, ad modum quo motus lapidis deorsum, impedimento sublato, tribuitur, vt causæ per se, non causæ auferenti impedimentum, sed generanti; sed Deus vt primo infundens gloriam animæ, est liberalitet, & non ex iustitia agens: ergo vt ad gloriam corporis, sublato impedimento, concurrit, non agit ex iustitia, sed omnino liberaliter, & consequenter gloria corporis Christi non est per se, & directè præmium meritorum illius.

184 *Ad replicam resp. Idem concursus sub diuersa terminatione potest meritis terminare & liberalis esse.* Ad obiectionem respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: ex vi eiusdem concursus diuini physica identitate, concedo consequentiam: identitate morali, nego consequentia; & distinctio moralis inter concursum diuinum, vt primo terminatum ad gloriam animæ, & vt terminatum ad gloriam corporis; sufficit, vt sub prima terminatione meritum subterfugiat, & sub secũda causalitatem meritoriam terminet, sicut *supra* dicebamus de continuatione Incarnationis; diuersitas autem moralis consistit in eo quod concursus Dei vt primo terminatus ad gloriam essentialem animæ; & vt secundo terminatus ad gloriam corporis, subest diuersis decretis; cum enim Deus decreuerit vt gloria corporis, non consequeretur ad gloriam essentialem animæ, sed suspenderetur effluxus, vt postea gloria animæ redundaret ad corpus, & gloria corporis dimanaret ab illa, nouum decretum necessarium fuit.

185 *Ad 1. confirmationem. Ad 2. respond. 1.* Et ex his ad primam confirmationem distinguo maiorem: ex vi eiusdem concursus identitate physica, & morali, concedo maiorem: præcisè physica, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Ad secundam, iuxta primam solutionem tertij argumenti, distinguo maiorem: est effectus Dei vt primo infundentis gloriam animæ sine nouo decreto, nego maiorem: mediante nouo decreto de non suspendendo concursum, concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam, *Secundo.* iuxta secundam solutionem tertij argumenti, respondeo, negando maiorem; quamuis enim Deus, vt impedimentum auferens, non sit causa per se physica dimanationis gloriæ corporis, est causa per se moralis, quia impedimentum aufert ea intentione, vt gloria corporis dimanet ex gloria animæ, quod sufficit vt Deus, quatenus aufert impedimentum sit causa moralis per se prædictæ dimanationis, vt *superius* dicebamus.

186 *Primum corollarium.* Ex dictis in discursu disputationis colligo primo, Christum per primum actum meritorium meruisse omnia auxilia gratiæ sufficientia; & efficacia pro alijs actibus distinctis à primo eliciendis. Quod patet: nam in tali actu erat sufficiens proportio ad ea auxilia promerenda, & aliàs ab illis non procedebat, & quod simul tempore cum illis existeret, conditioni meriti non aduersatur, & quod illa Christus meruerit ad illius pertinet dignitatem: ergo de facto illa meruit.

187 *Secundũ. Probatur* Secundo colligitur, meruisse per primum actum cæteros actus meritorios, quatenus sunt dona Dei. Quod patet, nam illis in hac consideratione non repugnat ratio præmij; siquidem esse possunt effectus voluntatis Dei gratiosæ, cur non poterunt causari per voluntatem remuneratiuam Dei? Sed in primo actu meritorio Christi erat sufficiens condignitas ad eos actus promerendos; & illos vt sic mereri, ad Christi pertinet dignitatem: ergo meruit omnes actus præter primum, non quidem prout erant à libero arbitrio Christi, aliàs se ipsum præmiaret, sed quatenus erant à Deo, mediante prævio, simultaneoque concursu.

Confirmatur. Quod amplius confirmari potest: nam actiones liberæ Christi, non obstante quod simul sint dona Dei, quia erant Christi vt liberè agentis aliquo modo, quo Dei vt primæ causæ non erant, fuerunt merita Deum ex iustitia obligantia, vt cum frequentiori sententia docuimus *sup. q. 1. art. 2.* sed etiam aliqua ratione sunt dona Dei, qua non sunt effectus Christi, vt liberè operantis: ergo vt sic esse potuerunt præmia meritorum Christi.

188 *Meruisse Christum suam resurrectionem, probatur.* Tertio colligitur, meruisse suam resurrectionem. Quod docet D. Thomas *infra quæst. 53. art. 1. in corpore*, ibi: *Dicendum quod necessarium fuit, Christum resurgere propter quinque. Primo quidem ad comendationem diuinæ iustitiæ ad quam pertinet exaltare illos, qui se propter Deum humiliant, quia igitur Christus propter charitatem, & obedientiam Dei se humiliauit vsque ad mortem crucis, oportebat quod exaltaretur à Deo vsque ad gloriosam Resurrectionem: vnde ex eius persona dicitur in Psalmo* 138. *Tu cognouisti, idest, approbasti sessionem meam, idest, humiliationem, & Resurrectionem meam, idest, glorificationem in Resurrectione, vt Glossa exponit.* Hæc D. Thomas:
Cõfirmatur. quibus non solum doctrinam corollarij dedit, sed etiam efficaciter probauit. Quod amplius confirmari potest ex ratione sæpè facta: nam aliquid ex merito habere dignius est, quam sine merito habere, si cætera paria sint, hoc est, si detrimentum maioris dignitatis non sequatur; sed ex hoc, quod Christus suam Resurrectionem meruerit, maioris alicuius dignitatis detrimentum non sequitur: ergo illam de facto meruit.

189 *Meruit etiam iudiciariã potestatẽ.* Denique infero, suis meritis obtinuisse iudiciariam potestatem, Regiam, Sacerdotalemque dignitatem, & supremum rerum omnium dominium, non tamen rationem capitis per influxum moralem in membra. Prima pars corollarij traditur à D. Thoma *infra quæst. 59. art. 3.* constatque primo ex illo Iob cap. 36. *Causa tua tanquam impij iudicata est, causam, iudiciumque recipies.* *Cõfirmatur 1.* Quæ verba de omnibus iustis patientibus iniustè interpretatur Gregorius *lib. 26. Moralium cap. 25.* à fortiori tamen de Christo intelligi possunt, quia illius causa iniustissimè fuit iudicata. Quod amplius confirmat D. Thomas ex illo Apocalypsis 3. *Ego vici, & sedi in throno Patris mei:* Sed in throno intelligitur iudiciaria potestas, iuxta illud Psalm. 9. *Sedes super thronum, qui iudicas iustitiam:* ergo iudiciaria potestas fuit præmium victoriæ in Christo. *Cõfirmatur 2.* Deinde suadetur; oportuit enim, quod secundum diuinam iustitiam iudex esset, qui pro Dei iustitia pugnauit, & vicit, & iniustè iudicatus est.

190 *Meruisse potestatẽ Regiam prob. 1.* Secunda pars de potestate Regia, quam negat Mag. Soto *in 4. dist. 47. q. 1. art. 2. ante secundam conclusionem*, probatur ex illo Psalmi 2. *Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ:* ergo Christo regia dignitas, & super terminos terræ potestas fuit à Patre, mediante postulatione concessa, & consequenter ex meritis: nam postulationi Christi nihil desideratum ad meritum deficiebat. *Secundo.* Deinde videtur colligi ex ratione, qua vtitur D. Thomas, vt probet iudiciariam potestatem fuisse effectum meritorum Christi, nimirum, quia nihil inconuenit idem alicui ex diuersis causis deberi, vt constat in gloria corporis, quę debita fuit Christo, & titulo Deitatis humanitati coniunctę, & titulo meritorum; at si Regia potestas pręmium meritorum Christi non esset, maximè quia ei erat debita ratione vnionis humanitatis ad Verbum: ergo illam de facto meruit.

191 *Meruisse etiam Sacerdotalẽ dignitatẽ, probatur. Et supremum omniũ rerum dominiũ probatur 1. Secundo. Tertio.* Ex hisque tertia pars de dignitate Sacerdotali probatur: ex eodem enim principio conueniebat Christo Regia, & Sacerdotalis potestas, scilicet, ex vi gratię vnionis; sed, non obstante, quod ratione gratię vnionis esset illi debita Regia potestas, illam obtinuit ex meritis: ergo etiam dignitatem Sacerdotalem. Quarta pars corollarij de supremo dominio constat primo ex illo Pauli ad Rom. 14. *In hoc enim Christus mortuus est, & resurrexit, vt & viuorum, & mortuorum dominetur.* Secundo, nam potestas dominatiua conuenit Christo ratione Regię potestatis; hanc ex meritis obtinuit: ergo illam etiam meruit. Denique, ratione ad omnia allegata communi probatur Nostrum corollarium. Habere enim aliquid ex merito dignius est, quam id sine merito obtinere, si cętera paria sint, hoc est, si maioris perfectionis detrimentum non sequatur; sed hęc omnia potuit Christus suis meritis obtinere; cum principium meritorum Christi non sint, quod autem Christo ab initio conceptionis conuenerint, conditioni meriti non repugnat, quod solum prioritatem naturę postulat præmium præcedere, & aliàs ex eo quod illa meruerit nullius dignitatis Christi sequitur detrimentum: ergo illa de facto meruit.

192 *Non meruit dignitatem capitis spiritualis per influxum moralem in mẽbra. Ratio P. Vazquez.* Quod autem non meruerit dignitatem capitis spiritualis per influxum moralem in membra, probat Vazquez *in præsenti disp. 79. cap. 2. num.* 13. eo quod dignitas capitis influentis spiritualiter in membra Ecclesię, nihil aliud est, quam ipsa humanitati sanctificatio, & deificatio, quę est veluti effectus formalis deitatis vnitę humanitati; Christus autem vnionem illam non meruit, & consequenter nec dignitatem capitis, ex quo deriuatur Spiritualis influxus in membra.

193 *Nõ vrget.* Hoc tamen argumentum non vrget, nam ratio capitis influentis in membra potest dupliciter considerari; primo in radice, & in causa, ob quam Christus fuit caput constitutus omnium membrorum Ecclesię. Secundo, pro actuali deputatione facta à Deo, vt Christus est caput Ecclesię. Primo modo sumpta conuincitur argumento istius Auctoris non potuisse cadere sub meritis Christi; secus autem in secunda consideratione. Et quidem quantum ad hoc nullum inuenitur discrimen inter iudiciariam potestatem, & rationem capitis spiritualis: nam etiam iudiciaria potestas sumpta in radice, pro eo ratione cuius debito condecentię Christo, vt homini, debebatur; non potuit cadere sub Christi meritis; quia tamen quoad actualem deputationem, & ordinationem diuinam sub Christi meritis cadit, Christus dicitur illam meruisse: ergo quamuis dignitatem capitis spiritualis sumptam *radicaliter* non meruit, potuit nihilominus illam suis meritis obtinere, merendo ordinationem, & deputationem diuinam, vt esset Ecclesię caput.

Quod

194 *Confirmatur.* Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum. Potuit de potentia absoluta humanitas Verbo vniri, & à Deitate sanctificari formaliter, & Christus non esse membrorum Ecclesiæ caput: ergo ratio capitis Ecclesiæ non est idem, quod deificatio, & sanctificatio humanitatis; & consequenter ex eo quod Christus non meruerit deificationem istam, perperam infert hic Auctor, non meruisse dignitatem capitis moralis. Vtraque consequentia ex antecedenti euidenter colligitur: antecedens autem probatur; potuit Deus de potentia absoluta statuere Christus nihil hominibus mereretur, nec pro illis satisfaceret; sed tunc casu non esset membrorum Ecclesiæ caput; cum non esset *proximè* expeditus ad influendum in membra, ratione cuius influxus constituitur caput illorum: ergo potuit de potentia absoluta humanitas Verbo vniri, & Christus Ecclesiæ caput non esse. Vnde, hac ratione omissa, suadetur vltima pars corollarij: tum, quia illam satis insinuat D. Thom. *infra quæst. 59. art. 3. ad 2.* Tum etiam, nam primus actus meritorius Christi fuit ab illo vt capite nostro morali; sed quod ex parte principij primum Christi meritum præcessit, sub nullo Christi merito cadit: ergo ratio capitis spiritualis membrorum Ecclesiæ effectus meritorum Christi non fuit. Maior probatur; nam primum meritum Christi, hominibus meruit gratiam, & redemptionem: ergo fuit ab illo vt influente in membra Ecclesiæ moraliter, & consequenter vt capite.

Potuit Christus non esse Ecclesiæ caput.

195 *Aliter probatur Corollarium.*

196 *Opponet.* Si opponas: Etiam primum Christi meritum fuit à Christo, vt Sacerdote; & tamen in nostra sententia dignitas Sacerdotalis fuit effectus meritorum Christi ergo esto dignitas capitis primum Christi meritum ex parte principij præcesserit, potuit à meritis Christi causari. Probatur maior: nam iuxta D. Tho. *infra q. 22. art. 1.* officium Sacerdotis est esse mediatorem inter Deum, & populum, in quantum preces populi Deo offert, & pro eorum peccatis aliqualiter satisfacit; sed Christus per primum illum actum mediator fuit inter homines, & Deum, & pro illis satisfecit: ergo in illo, officium Sacerdotis exercuit; & consequenter primus actus à Christo, vt Sacerdote, processit.

197 *Respōdetur 1.* Respondeo, negando maiorem: Ad illius probationem dicatur, munus proprium Sacerdotis non esse mediare inter homines, & Deum, & pro illis satisfacere; sed sacrificium offerendo non interius, sed exterius, quod protestatiuum fit interioris sacrificij, vt colligitur ex D. Thom. *2. 2. quæst. 85. art. 1.* licet autem Christus per primum actum meritorium, quem in primo instanti elicuit, inter Deum, & homines mediauerit, & pro illis satisfecerit, imo & seipsum obtulerit, quia tamen exterius, & visibiliter sacrificium Deo non obtulit, ideo in illo primo actu Sacerdotis munus non exercuit, nec talis actus à Christo, vt Sacerdote processit. Ita Vincentius *quæst. 5. dub. 3. pag. 553.*

Officium proprium Sacerdotis.

198 *Secundò respond.* Vel secundo respondetur, Christum non exercuisse munus proprium Sacerdotis per cuiuslibet virtutis actum, sed tantum per actum religionis; primus autem actus, quem elicuit in primo conceptionis instanti, non fuit actus religionis, sed actus charitatis erga Deum, ex quo, tum dilectio proximi, tum actus obedientiæ, humilitatis, religionis, & aliarum virtutum processerunt: vnde, licet in primo instanti munus Sacerdotalis exercuerit, non tamen per primum actum, videlicet charitatis, & cum iste à Christo, vt Sacerdote non processerit, promeruit Sacerdotis dignitatem, ex qua religionis actum, oblationisque sacrificij in primo instanti suæ conceptionis elicuit. Et hæc de ista Disputatione applicanda litteræ Mag. *vbi disp. præcedent.* Hæc etiam de isto Tractatu dicta sufficiant; de his enim quæ Christus nobis, & Angelis meruit de quibus videbatur agendum, vt Tractatus de Merito Christi vndique completus maneret, agentes de Prædestinatione Christi tractabimus. *M. Sent.*

TRACTATVS TERTIVSDECIMVS.

De Adoptione Christi.

De quo D. Thomas 3. Sententiarum dist. 10. q. 2. art. 1. & 2. ad Annibaldum in eadem distinctione q. vnica art. 2. & in præsenti quæst. 23. quam diuidit in quatuor articulos. Docens in primo: *Conuenire Deo filios adoptare*, quod probat in argumento Sed contra, *ex illo ad Ephesios 1. prædestinauit nos in adoptionem filiorum Dei; sed prædestinatio Dei non est irrita: ergo Deus aliquos sibi adoptat in filios.* Deinde in corpore articuli probat suam conclusionem: *nam aliquis homo adoptat alium in filium, in quantum ex sua bonitate admittit eum ad participationem suæ hæreditatis; sed Deus ex sua bonitate admittit homines ad beatitudinis hæreditatem: ergo illos adoptat in filios.* Articulus 1.

In secundo Artic. docet, *adoptare homines in filios Dei, esse toti Trinitati commune*, quod probat in argumento Sed contra: *nam eius est adoptare, quem nos Patrem nominamus; sed eum Deo dicimus, Pater noster, hoc pertinet ad totam Trinitatem, sicut & cætera nomina, quæ dicuntur de Deo relatiuè ad creaturam, vt in prima parte habitum est: ergo adoptare conuenit toti Trinitati.* Deinde probat in corpore articuli: *nam filius adoptionis est factus, secundum illud Ioannis 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri; sed facere quemcumque effectum in creaturis est commune toti Trinitati: ergo adoptare homines in filios Dei conuenit toti Trinitati.* Articulus 2.

In tertio docet: *adoptari esse proprium rationalis creaturæ*, quod probat in argumento Sed contra: *nam filij adoptati sunt hæredes Dei, vt patet Romanorum 8. sed talis hæreditas soli conuenit rationali creaturæ: ergo proprium est rationalis creaturæ adoptari.* Id ipsum probat in corpore articuli: *nam adoptio Dei consistit in assimilatione creaturæ Verbo Dei Æterno secundum vnitatem, quam habet ad Patrem, quod quidem fit per gratiam, & charitatem: vnde Dominus orat, Ioannis 17. cap. sint vnum in nobis, sicut & nos vnum sumus; sed huius assimilationis, sola creatura rationalis est capax: ergo adoptari in Filium Dei, soli conuenit rationali creaturæ; non tamen omni, sed soli habenti charitatem.* Articulus 3.

Ac tandem in quarto Artic. docet: *Christum, vt hominem, Filium Dei adoptiuum non esse: quod probat primo ex Ambrosio lib. de Incarnatione, vbi ait: Adoptiuum Filium non dicimus Filium esse natura, sed eum dicimus natura esse Filium, qui verus est Filius; sed Christus est verus, & naturalis Dei Filius secundum illud 1. Ioannis vltimo, vt simus in vero Filio eius: ergo Christus secundum quod homo, non est Filius adoptiuus.* Secundo id probat in corpore artic. *nam filiatio non conuenit naturæ, sed supposito, aut personæ; sed in Christo est vna tantum persona increata, cui conuenit esse Filium per naturam: ergo Filius adoptiuus non est.* Patet consequentia: *nam filiatio adoptionis est participata similitudo filiationis naturalis; quod autem per se dicitur, non potest dici tale participatiuè: ergo Christus, qui est Filius Dei naturalis, nullo modo potest dici adoptiuus.* Articulus 4.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMASECVNDA.

Quæ forma præstet formaliter esse Filium Dei adoptiuum, vel possit hunc effectum præstare?

§. I.

Quibusdam præsuppositis, & relatis sententijs, prima conclusio statuitur.

Nu. 1. Hanc Disputationem in Tractatus limine idcirco præmittimus, quia ex illius resolutione pendent plura, quæ in præsenti quæstione docet Angelicus Doctor. Et in primis supponenda est adoptionis diffinitio, nempè: *Adoptio est gratuita assumptio personæ extraneæ ad hæreditatem.* Iuxta quam diffinitionem, vt quis adoptetur in filium exigitur primo, quod persona extranea sit, hoc est, quod ex se, & ratione sui, ei non competat ius ad hæreditatem, ad quam adoptatur. Secundo, quod assumptio sit gratuita, hoc est, alijs titulis non debita. Præter quas conditiones alia superaddi solet, videlicet, mutuus adoptantis, & adoptati consensus, si adoptatus sit sui iuris, si verò sui iuris non sit, ex igitur tutoris consensus. Quod autem adoptatus non accipiat esse ab adoptante, & quod adoptio in solatium adoptantis fiat: ac denique, quod adoptatus non succedat in hæreditatem vsque ad mortem adoptantis, quæ omnia in adoptione humana inueniuntur non sunt de conceptu adoptionis vt sic, sed per

Adoptionis diffinitio, eius que conditiones explicantur.

per accidens comparantur ad illam, & adoptioni humanæ ob sui imperfectionem conueniunt.

2 *De fide est Deum filios adoptiuos habere, Prob. 1. ex Apost.* Secundo præmittendum est, & indubitata fide tenendum, Deum filios adoptare, & filios adoptiuos habere, quod docet D. Thom. *in præsenti q.23. art.1.* & constat ex Paulo ad Romanos 8. illis verbis: *Accepistis spiritum adoptionis.* Et infra *quod sumus filij Dei: si autem filij, & heredes.* Ad Galatas 4. ibi: *Vt adoptionem filiorum reciperemus, quoniam autem estis filij, &c.* Ad Ephesios 1. *In adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum.* Ex quibus testimonijs, & alijs, quæ passim in Scriptura reperies, constat, claré, homines per Dei gratiam filios adoptiuos Dei constitui.

3 *Secundo ex Trid. Ad Colos. 1.* Constat secundo ex Trident. *sessione de Iustificatione c.3.* vbi ex Paulo ad Colossenses 1. ita iustificationem diffinit, nempè, *Quod sit translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ, in statum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei.* Et cap. 16. illis verbis: *Atque ideo benè operantibus vsque ad finem, & in Deo sperantibus proponenda est vita æterna, & tanquam gratia filijs Dei per Christum Iesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda.* Denique probatur ratione Angelici Præceptoris *in præsenti art.1.* ad hanc formam redacta. *Tertio prob. ratione D. Thom.* Adoptio namque est gratuita assumptio personæ extraneæ ad hæreditatem; sed Deus gratuito, & solum à sua bonitate motus, creaturam rationalem assumit ad beatitudinem, in qua Dei hæreditas est constituta, & ad quam in illis ratione sui ius condignitatis non est; & consequenter, vt personæ extraneæ comparantur ad illam: ergo Deus creaturas rationales adoptat in filios.

4 *Filius tam naturalis, quam adoptiuus, dupliciter accipitur. Punctus difficultatis explic.* Denique aduertendum est, quod sicut filius naturalis duplicem acceptionem admittit, nempè; fundamentalem, & formalem, & in hac secunda acceptione, esse filium naturalem à relatione prædicamentali præstatur formaliter: in prima autem à natura, vt per generationem accepta: ita filius adoptiuus Dei dupliciter accipi potest. Primo formaliter, aut relatiuè, & sic certum est à relatione tanquam à forma præstari, quæ an realis sit, an rationis, ex dicendis apparebit. Secundo fundamentaliter, scilicet, pro fundamento ad quod relatio filiationis adoptiuæ consequitur, & de hoc fundamento inquirimus, quæ sit forma illud formaliter præstans, & filios Dei adoptiuos formaliter pro fundamento relationis constituens.

5 *Prima sententia.* Qua in re variæ sunt Theologorum sententiæ. Prima docet, diuinitatem Spiritus Sancti iustis extrinsecè vnitam, media gratia habituali, esse formam formaliter istum effectum præbentem, gratia habituali concurrente vt vinculo, siue vnione, ad modum quo vnio albedinis vt vinculum, & *vnitiuè* solum dealbat, albedine vt forma istum effectum præbente, & modus vnionis hypostaticæ vt vinculum, & nexus animam Christi sanctificat: Deitas autem vnita præbet vt forma, sanctitatis effectum. *Lessius.* Hanc tenet Lessius *lib.11. de perfectionibus diuinis cap.12. & in dub. appendice*, expræssiusque *lib.2. de summo bono cap.2.* *Secunda sententia.* Secunda sententia docet: charitatem habitualem esse formam filium Dei adoptiuum formaliter constituentem. Pro hac refertur Aureolus *in 1. dist.17. q.1. art.2. concl.3.* *Aureol.* quia tamen Auctor iste charitatem habitualem non distinguit à gratia, quia iustificamur, referendus est pro nostra, & communi sententia.

6 *Tertia sententia.* Tertia docet; effectum filiationis adoptiuæ præstari quidem à gratia, qua iusti sumus; non tamen ratione suæ intrinsecæ entitatis, sed ex lege, & pacto Dei, quia nempè, Deus suo pacto, & lege entitatem physicam gratiæ de se effectum istum insufficientem deputauit, & valorauit ad talem effectum præstandum ad modum, quo moneta regio sigillo signata, certum valorem, & æstimationem habet, quam ex se non obtinebat. Pro hac referuntur Niminales *in 1. dist.17.* Ochamus *ibi q.1.* Gabriel *quæst.1. art.1. & 3. dubit.4.* Gregorius *q.1. art.2.* Aliacus *q.9. art.1.* Referuntur etiam Scotus *q.2.* & Durandus *q.1. n.7. & 8.* illam ex Recentioribus sequitur, Ægidius de Coninch *2.2. disp.21. dub.8. concl.2. & in dub. appendice.* *Nimin. Ocham. Gabr. Gregor. Aliacus. Scotus. Durand. Coninch.*

7 *Quarta sententia. Suarez. Merat.* Quarta sententia docet; gratiam habitualem ratione suæ intrinsecæ entitatis præstare per modum formæ esse filium adoptiuum Dei. Ita omnes Thomistæ, qui 1.2. *q.113. art.2.* docent de se, & ratione sui peccatum expellere, nullo Dei extrinseco fauore expectato. Tenent etiam ex Patribus Societatis Suarez *lib.7. de gratia cap.2.* Meratius *tract. de gratia disp.11.* quos alij Recentiores sequuntur. An autem de potentia absoluta possit iste effectus ab alia forma, quam à gratia habituali præstari, quod etiam in examen vocamus, diffident præfati Auctores, affirmat Suarez *vbi supra c.3.* Cui aliqui Recentiores subscribunt. Alij per oppositum negant. Veram sententiam sequentibus assertionibus explico.

8 *Prima conclusio.* Prima sit: *Diuinitas Spiritus Sancti extrinsecè nobis vnita non præstat per modum formæ filiationem adoptiuam.* Ita omnes Theologi, nullo excepto, quem viderim, præter Lessium, vnde aliquibus suæ familiæ Doctoribus sententia huius Auctoris parum tuta, & suspecta videtur, vtpote Tridentino non conformis, & communi Theologorum consensui dissentanea: communi autem Theologorum consensui in re graui, & Theologica, materiamque fidei concernente aduersari, temerarium ad minus censetur.

9 *Probant illam aliqui Recentiores.* Conclusionem istam Recentiores quidam ex eo sibi suadent; nam ex opposito sequitur, iustos esse filios Dei non adoptiuos, sed naturales; consequentia est falsum: ergo & Lessij sententia. Probant sequelam: filius adoptiuus est, qui solo affectu adoptanti coniungitur; at constitutus filius Dei per ipsam diuinitatem, non solo effectu Deo adoptanti coniungitur: ergo sic constitutus, filius adoptiuus non est, sed filius Dei naturalis. Probant minorem; vt diuinitas se ipsa præstet formaliter esse filium, debet realiter se ipsa cum filio constituto vniri: ergo filium, constitutus per illam non coniungitur solo effectu cum Deo, sed vera, & reali coniunctione naturæ. *Confirm.* Et vrgent: nam licet Christus, vt homo, non habeat diuinitatem eodem modo communicatam, quo illam communicatam habet, vt subsistens in natura diuina, sed longè diuerso, videlicet, per gratiam vnionis, quia tamen, vt homo, filius Dei constituitur per ipsam diuinitatem, non adoptiuus, sed naturalis filius Dei est: ergo si iusti constituuntur filij Dei per ipsam diuinitatem realiter illis vnitam, esto non habeant illam sibi vnitam substantialiter, sed tantum accidentaliter, non erunt filij Dei adoptiui, sed naturales.

10 *Hoc arg. non vrget ad illud; Respond.* Hoc tamen argumentum non vrget, & potest illi facile occurri, negata sequela. Ad illius probationem, concessa maiori, negando minorem. Ad cuius probationem distinguo antecedens debet vniri se ipsa vnione physica substantiali, & intrinseca, nego antecedens in terminis contrariæ sententiæ: vnione morali accidentali, & extrinseca, concedo antecedens, & nego consequentiam. Nam coniunctio puræ affectiua ad rationem filij adoptiui petita, non excludit omnem coniunctionem naturæ adoptantis cum adoptato, sed tantum intrinsecam, physicam, & substantialem, ratione cuius ex vi suæ formationis competat ius intrinsecum ad hæreditatem adoptantis. Cum ergo in opposita sententia diuinitas præbens formaliter filiationem adoptiuam, non *physicè* intrinsecè, & substantialiter, sed moraliter accidentaliter, & *extrinsecè* coniungatur cum eo, quem filium constituit, nec illi ex vi suæ formationis ius competat ad hæreditatem Dei sed tantum ratione superuenientis vnionis diuinitatis; fit consequens, quod quamuis per diuinitatem ipsam in ratione filij constituatur formaliter, non rectè inferatur, filium naturalem, & non adoptiuum constitui.

11 *Ad confirmationem resp. instando illam 1.* Ex quibus ad confirmationem constat solutio. Et quidem iusti, non solum in via, sed etiam in Patria sunt filij adoptiui Dei, & tamen in beatitudine habent sibi vnitam diuinitatem, vt formam intentionalem, & speciem intelligibilem: quia tamen hæc vnio, nec substantialis, nec physica est, sed tantum intentionalis, solo affectu dicuntur Deo adoptanti coniuncti: ergo solitudo affectus non excludit omnem vnionem diuinitatis se ipsa, sed vnionem substantialem. *Secundo.* Deinde iusti per gratiam habitualem à qua, vt forma constituuntur filij Dei in sententia Recentiorum arguentium, est participatio analoga diuinæ naturæ; & consequenter iam non solo affectu cum Deo adoptante coniungitur; sed vero, & reali participio diuinæ naturæ; & tamen sunt filij Dei adoptiui: ergo solo affectu cum adoptante coniungi, non excludit omnem realem coniunctionem cum adoptante, aut participationem naturæ, sed solum participationem substantialem, substantialemque coniunctionem.

12 *Tertio.* Explico difficultatem: adoptio non solum excludit coniunctionem adoptati cum adoptante, sed etiam participationem naturæ adoptantis, vt inter homines constat, inter quos participans ab alio per generationem naturam, filius naturalis, & non adoptiuus est; sed adoptio Dei non tollitur per participationem naturæ diuinæ secundum conuenientiam analogam benè tamen impediretur, si esset participatio naturæ Dei secundum vniuocam, specificamque conuenientiam: ergo pariter quamuis coniunctio substantialis naturæ diuinæ in aliquo, filiationem adoptiuam impediat, coniunctio tamen accidentalis, extrinseca, & tantum moralis, illam impedire non poterit.

13 *Prob. 1. conclusio ex D. Th.* Quare hac ratione prætermissa, suadenda est nostra conclusio primo, ex D. Thoma 1.2. *quæst.110. art.3. in corpore*, vbi de gratia habituali explicans illud 2. Petri cap.1. *Magna, & pretiosa nobis promissa donauit, vt per hæc efficiamini diuinæ consortes naturæ:* hæc habet: *Et secundum acceptionem huius naturæ dicuntur homines regenerari in filios Dei*; sed natura per cuius acceptionem regeneratur quis in filium, est forma præbens fundamentum filiationis formaliter: ergo gratia habitualis, quæ est participatio naturæ diuinæ; non autem ipsa natura diuina extrinsecè nobis vnita, est forma constituens formaliter filium adoptiuum Dei. Idipsum docuit D. Thom. *q.27. ad Veritate art.1. in hac quæst. art.3. in corpore.* *S. Thom.* Et 1.2. *q.114. art.3.* vbi referens gratiam habitualem, sic ait: *Per quam homo consors factus diuinæ naturæ adoptatur in filium Dei, cui debetur hæreditas ex ipso iure adoptionis:* Ergo sentit D. Thom. per gratiam habitualem homines constitui filios, non autem per ipsam naturam diuinam gratia concurrente *vnitiuè.* Patet consequentia: non enim, nisi omnino impropriè dici potest subiectum per vnionem dealbari, & humanitatem Christi per vnionem

nem Deitatis sanctificari; eo quod vnio albedinis, & nexus diuinitatis solum *vnitiuè* concurrunt; at D. Thom. affirmat homines constitui filios adoptiuos Dei per gratiam: ergo sentit non per modum vinculi, aut nexus, sed per modum formæ, & naturæ præbere filiationem adoptiuam.

14 *Secundo prob. ratione ex testimonijs D. Thom. deducta.* Secundo probatur conclusio ratione ex his testimonijs deducta. Illa est forma præbens filiationem adoptiuam, quæ terminat formaliter spiritualem generationem; sed forma, ad quam terminatur formaliter spiritualis nostra natiuitas, non est diuinitas Spiritus Sancti nobis extrinsecè vnita: ergo nec præbet filiationem adoptiuam, vt forma. Maior constat paritate filiationis naturalis, quam præbet per modum formæ, illa, quæ generationem naturalem formaliter terminat: ergo etiam filiatio adoptiua præstabitur vt à forma, à termino formali spiritualis natiuitatis. Minor vero probatur: forma terminans, spiritualem generationem, est id quo terminus genitus spiritualiter viuit, sicut forma dans vitam formaliter termino naturalis generationis est, quæ illam formaliter terminat, & ratio est manifesta; nam generatio est processio viuentis à viuente; vnde sicut id, quo viuit generans, est formale generationis principium; ita id quo viuit genitum, est formalis terminus illius; sed diuinitas nobis extrinsecè vnita non est principium *quo* formale viuendi spiritualiter: ergo nec formalis terminus spiritualis generationis.

15 *Maior prob. 1. S. Thom. Deus non formaliter sed tantum effectiuè dat vitā. Secundo.* Minor ostenditur primo ex D. Thom. *quæst. vnica de Charitate art. 1. ad 1. q. 27. de Veritate art. 1. ad 1. ad 14. ad 17. & 18. 1. 2. q. 110. artic. 1. ad 2. & 2. 2. q. 23. art. 2. ad 2.* vbi docet, Deum non *formaliter*, sed *effectiuè*, tantum vitam præbere: verba D. Thom. in vltimo loco hæc sunt: *Ad secundum dicendum, quod Deus est vita effectiuè, & anima per charitatem, & corporis per animam; sed formaliter charitas est vita animæ, sicut & anima corporis*. Ergo iuxta D. Thom. diuinitas nobis extrinsecè vnita nequit esse principium *quo* formale viuendi spiritualiter. Et ratio est: nam forma dans vitam vt *quo*, debet per identitatem, aut physicam informationem accipienti vitam vniri, vt fusè ostendimus *Tract. de Charitate art. 2. Tract. de Gratia Christi art. 1. & Tract. de Visione Dei art. 5.* Deitas autem nullo ex his modis potest nobiscum vniri, & ideò nequit esse principium formale viuendi, sed tantummodo effectiuum: ac per consequens non potest esse formalis terminus spiritualis generationis, qua mediante regeneramur in filios.

16 *Tertio prob. concl. Concil. Trid.* Tertio probatur: forma dans formaliter esse filium adoptiuū, præbet effectum sanctitatis, & iustificationis formaliter; sed diuinitas Spiritus Sancti nobis extrinsecè vnita, non sanctificat formaliter: ergo nec præbet, vt forma filiationem adoptiuam. Consequutio tenet. Minor constat ex Tridentino *sess. 6. de Iustificat. cap. 7.* vbi de causis nostræ iustificationis loquens, de causa illius formali hæc habet: *Demum vnica formalis causa est iustitia Dei, non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit*; sed diuinitas est iustitia, qua Deus ipse iustus est: ergo non est causa formalis nostræ iustificationis, & oppositum asserere erit manifestè Tridentino aduersari.

17 *Maior probat. 1.* Maior autem ostenditur primo ex eodem Trident. *sess. 6. relata cap. 4.* vbi sic nostram iustificationem diffinit: *Quod est translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ in statum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei*. Ergo ex mente Trident. esse filium Dei adoptiuum pertinet ad iustificationis effectum; & consequenter forma præbens formaliter filiationem adoptiuam, præstat formaliter iustificationis effectum, & est causa formalis nostræ iustificationis. *Secundo.* Secundo probatur maior: forma sufficiens ad constituendum filium adoptiuum formaliter, est etiam sufficiens ad præstandum formaliter sanctificationis effectum: ergo si diuinitas Spiritus Sancti nobis extrinsecè vnita præstat esse filios adoptiuos formaliter, præstat etiam formaliter effectum sanctificationis. Probatur antecedens: nam sola forma communicans Dei naturam, & fundans ius ad diuinam hæreditatem, potest Filium Dei adoptiuum formaliter constituere; sed ad rationem sancti, & iusti nihil aliud exigitur: ergo forma constituens filium adoptiuum formaliter, est ad sanctificandum sufficiens.

18 *Quarto prob. concl.* Quarto principaliter suadetur conclusio: nam sequitur ex contraria sententia omnes iustos esse sanctos, & Deo gratos infinitè simpliciter, consequens absurdum est: ergo & sententia opposita. Probatur sequela; vt enim *proximè* argumentabamur; eo ipso, quod diuinitas nobis extrinsecè vnita media gratia habituali det per modum formæ filiationem adoptiuam, dat etiam effectum sanctitatis formaliter; at eo ipso, quod per modum formæ sanctificet, sanctificat infinitè: ergo si præstat hominibus iustis formaliter filiationem adoptiuam, sanctificat illos infinitè. Minor probatur: forma sanctificatiua infinita, sanctificat infinitè; sed diuinitas, quæ in sententia contraria, vt forma sanctificat, est infinita simpliciter: ergo infinitè sanctificat; & consequenter omnes iustos constituit sanctos infinitè simpliciter.

19 *Respond. 1.* Respondebis primo: ideò non sanctificare infinitè, quia à subiecto limitatur, ne suam infinitatem communicet. Vel secundo respondebis; limitari à gratia habituali, quæ est vinculum, vnio, & nexus medio quo diuinitas Spiritus Sancti præbet *Secundo.* filiationis, & sanctificationis effectum, quæ cum limitata sit, & finita, obstat sanctificationi infinitæ, quam posset diuinitas vi sua communicare. Vel denique respondebis: gratiam habitualem *dispositiuè* concurrere ad effectum sanctitatis, à diuinitate præstandum; dispositio autem finita impedit, ne forma, quamuis infinita sit, præstet infinitum effectum, vt constat in lumine gloriæ, quod quia ad vnionem diuinæ essentiæ cum intellectu beati per modum speciei *dispositiuè* concurrit; & aliàs finitum est quamuis essentia diuina sit infinita in munere, & ratione speciei, non præstat intellectui beati infinitum effectum, nec illi repræsentat infinita, sed finita, tot, vel plura iuxta maiorem, vel minorem luminis perfectionem: pariter ergo in præsenti, quamuis diuinitas sit infinita simpliciter, & formaliter sanctificat, quia anima media gratia habituali finita, finitè ad sanctitatem, à diuinitate præstandam disponitur, non sanctificatur infinitè simpliciter, sed magis, aut minus iuxta maiorem, vel minorem gratiæ intensionem. *Tertio.*

Sed nulla ex his solutionibus argumento facto satisfacit. Non prima: limitatio namque subiecti non impedit infinitum formæ influxum, si effectus moralis sit, & forma non educitur de potentia illius, vt constat in anima Christi, quæ quamuis finita sit, infinitè simpliciter sanctificatur à Verbo in veriori, & frequentiori sententia: ergo diuinitas animabus nostris vnita, non impeditur à limitatione subiecti, ne præstet effectum sanctitatis simpliciter infinitum. Patet consequentia: nam effectus est moralis, & forma illum præstans non educitur de potentia subiecti. Et augetur difficultas: nam esto forma intrinsecè in subiecto recepta, limitationem ab illo capiat, licet non educatur de illius potentialitate; quia vnumquodque admodum recipientis recipitur; forma tamen, quæ extrinsecè ad subiectum se habet; cum in illo non recipiatur, non est vnde possit limitari ab illo; sed diuinitas non est forma intrinsecè in nobis recepta, sed nobis omninò extrinseca: ergo ex nostra limitatione non finitur, nec limitatur, nec ab effectu sanctitatis simpliciter infinito præstando, impeditur. 20 *Prima solutio reijcitur. Limitatio subiecti, non impedit infinitum influxum formæ moralis. Confirmatur.*

Ex ex his secunda solutio reijcitur: nam in veriori sententia Verbum fuit vnitum humanitati Christi, mediante vnione finita; & tamen hoc non obstante sanctificauit illam infinitè simpliciter: ergo quod diuinitas vniatur animabus iustorum, mediante gratia finita, obstaculum esse nequit, quominus si semel per modum formæ sanctificat, sanctificet infinitè: nam quod vnio humanitatis ad Verbum sit substantialis, vnio autem diuinitatis cum animabus iustorum non substantialis, sed accidentalis sit, nequit esse sufficiens ratio discriminis; cum in ratione vnionis finitæ conueniant, & forma per vtramque vnita, sit infinita. 21 *Secunda solut. impugnatur.*

Ex eisdem etiam reijcitur tertia solutio primo: nam in aliquorum sententia (nec improbabili omninò) gratia habitualis in Christo *dispositiuè* ad vnionis gratiam se habuit; & tamen quamuis gratia habitualis disponens, fuerit finita simpliciter, anima Christi fuit sanctificata à Verbo infinitè: ergo limitatio dispositionis non impedit, quominus forma infinita infinitum præbeat effectum. Secundo: quia non est assignabilis ratio aliqua discriminis inter dispositionem, & nexum, vel vnionem quoad limitandum effectum ab infinita forma præstandum; sed vnionis limitatio non impedit illimitationem effectus: ergo nec illam impediet limitatio dispositionis. Nec exemplum, cui tertia solutio innititur, illi fauet: nam diuina essentia vnita per modum speciei, non tendit ad præstandum intellectui aliquem effectum formalem; sed ex parte obiecti se tenet, se præsentando intellectui, vt simul cum illo ad intellectionem concurrat; quia vt aiebat Augustinus: *Ex obiecto, & potentia paritur intellectualis notitia*; cumque vis intellectiua intellectus limitata sit, & finita; fit, quod obiectiuus concursus essentiæ de se infinitæ, ab intellectu finito limitetur. Vel dato, quod intellectui præbeat effectum formalem, illum constituendo Dei formem in genere intelligibili; quia tamen effectus ille, vel quasi effectus formalis, totus est in ordine ad intellectionem sui, ad quam intellectus habet facultatem limitata; fit, quod commensuretur cum efficacia intellectus, & ab illo limitetur: secus in nostro casu opposita de causa contingit. 22 *Contra 3. facit 1. Secundo. Finitudo intellectus limitat concursum obiectiuū essentiæ diuinæ, vt speciei.*

Duo tamen contra doctrinam illam possunt opponi. Primum: nam diuinitas se ipsa vt forma animas iustorum sanctificans, effectum illum formalem præberet, cum ordine ad effectum limitatum, *effectiuè* ab ipsis causandum: ergo si ob istam rationem limitatur, & finitur influxus diuinæ essentiæ gerentis munus speciei ab intellectu finito, ob eandem limitabitur influxus diuinitatis sanctificantis, vt forma, ab animabus iustorum. Probatur antecedens: effectus sanctitatis à diuinitate præstitus, est in ordine ad hæreditatem Dei, quæ in visione illius consistit, & *effectiuè* à nobis causatur: ergo præberet sanctificationis effectum in ordine ad effectum limitatum, efficienter à iustis causandum. 23 *Oppones 1.*

Secundo potest opponi: plures namque probabiliter docent, posse de potentia absoluta hominem iustificari, nedum iustificatione negatiua, verum etiam positiua per extrinsecam beneuolentiam diuinam, quam ex nostris tenet Mag. Medina 1. 2. *quæst.* 24 *Secundo.*

110.

110 *art.* 4. quin ex hoc teneantur concedere, fore tunc casus nos iustificandos infinitè, nec vllus, quem viderim, hoc inconueniens ex illa sententia intulit; & tamen beneuolentia diuina, quæ in illo casu sanctificaret nos, est forma infinita simpliciter: ergo ex eo quod diuinitas nobis extrinsecè vnita, nos sanctificaret formaliter, & forma infinita sit, perperam à nobis infertur sanctificandos fore infinitè simpliciter.

25 *Ad 1. instantiam respond.* Hæc tamen non vrgent. Ad primum, distinguo antecedens: tanquam comprincipium in ordine ad istum effectum, nego antecedens sine concursu ad illum per modum comprincipij cum animabus iustorum, concedo antecedens, & nego consequentiam. Id namque, quod vt comprincipium concurrit, limitatur ab altero comprincipio: secus autem, quod comprincipium non est, quamuis suum effectum præstet cum ordine ad effectum finitè ab alio causandum. Constat hoc in humanitate Christi, quæ à diuinitate, sanctificata fuit infinitè simpliciter; & tamen effectus iste fuit in ordine ad hæreditatem Dei, nempè, ad visionem beatificam finitè ab humanitate causandum, quia tamen diuinitas illum præstans, non comparabatur, vt comprincipium visionis, potuit sanctificare infinitè.

Comprincipium limitatur ab altero comprincipio: secus autē id quod comprincipium nō est.

Ad secundam, prætermissa maiori, distinguo minorem: esset infinita *entitatiuè*, concedo minorem: *formaliter*, vt sanctificans,

26 *Ad 2.* nego minorem, & consequentiam. Nam beneuolentia eatenus esset forma sanctificans, quatenus vellet homini beatitudinem æternam, nullum donum intrinsecum nobis infundendo pro tunc, vnde non magis æstimaretur, quam donum, quod nobis vellet, cumque donum per beneuolentiam volitum infinitæ æstimabilitatis non esset; fit consequens, quod nec beneuolentia diuina *extrinsecè* tunc casus sanctificans, foret infinita simpliciter in ratione formæ sanctificantis, licet *entitatiuè* infinita esset. Et quidem homo de condigno merens visionem beatificam etiam de condigno meretur decretum Dei *reduplicatiuè*, vt liberum, quin ex hoc sequatur præmium infinitum mereri, quia licet decretum liberum, sit *entitatiuè* infinitum; prout tamen est præmium nostrarum operationum, formaliter infinitum non est, quia prout sic non est magis æstimabile, quam donum, quod nobis præstat, quod quidem limitatum est, & finitum. Idem dicendum est de beneuolentia diuina, non *extrinsecè* sanctificante, nempè, commensurari in morali æstimatione cum dono, quod nobis communicat, & cum hoc finitum sit, beneuolentia diuina formaliter vt forma sanctificans, etiam est finita moraliter.

Homo de condigno merēs visionē beatam etiā de condigno meretur decretum liberum Dei.

27 *Vltimo probatur concl. ad hominem contra Lessium.* Denique suadetur conclusio ad hominem contra Lessium qui *lib.* 12. *de perfectionibus cap.* 11. & præcipuè *in dub. appendice ad finem*, docet, ex gratia habituali, & diuinitate Spiritus Sancti, illa mediante per modum vinculi, vnita, vnicam formam filiationem adoptiuam præbentem constari, ingrediente gratia in recto, & diuinitate in obliquo; sed cum hac doctrina non stat, diuinitatem esse formam à qua principaliter filiatio adoptiua præstetur, gratia concurrente solum per modum vnionis, & vinculi, quod præfatus Auctor docet *lib.* 2. *de summo bono cap.* 2. *num.* 4. ergo in consequenter procedit; cum hoc secundum affirmat, forte prioris doctrinæ oblitus. Minorem ostendo primo: forma namque principaliter concurrens ad aliquem effectum formalem præstandum, non in obliquo, sed in recto ad illum præstandum ingreditur: ergo si diuinitas Spiritus Sancti, nobis *extrinsecè* vnita, solum in obliquo præbet filiationem adoptiuam, non est forma principaliter huiusmodi effectum præstans. Secundo: quia namque Deus *obiectiuè* visus, in obliquo solum ingreditur ad nos beatificandum formaliter, nullus poterit affirmare esse formam principalem nos beatificantem formaliter: ergo in obliquo solum ingrediens ad præstandum aliquem effectum formalem, nequit esse forma illum formaliter præstans.

Minor prob. 1.

Secundo.

28 *Tertio.* Denique: nullus namque Philosophorum, aut Theologorum asseruit, vnionem albedinis ad subiectum in recto ingredi ad dealbandum, & albedinem in obliquo, vnionem animæ rationalis, ad corpus animandum, in recto ingredi, & animam in obliquo, nec similiter vnionem Verbi cum humanitate in recto sanctificare, Verbum autem in obliquo ad sanctificandum ingredi; at hoc non alia ratione, nisi quia albedo est forma principaliter dealbans, anima rationalis forma principaliter exhibens esse animatum, & Verbum vnitum humanitati, forma principaliter sanctificans: ergo cum hoc, quod est diuinitatem nobis *extrinsecè* vnitam, esse principalem formam ad præbendam filiationem adoptiuam, componi nequit, quod præfatus Auctor docet, nempe, gratiam nobis inhærentem intrinsecè, ingredi in recto ad istum effectum præstandum, Deitatem vero in obliquo.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur.

29 *Arguit.* 1. *Lessius.* Contra nostram conclusionem, & in suæ sententiæ fauorem arguit Lessius primo: homo namque existens in gratia viuit spiritu Dei, atque illius diuinitate in ordine supernaturali, & diuino; sed forma, qua iustus viuit, est, quæ præbet formaliter esse filium adoptiuum: ergo Deitas Spiritus Sancti, iustis vnita per gratiam, præstat per modum formæ filiationem adoptiuam. Maiorem, in qua est difficultas, probat primo ex Paulo ad Roman. 8. illis verbis: *Qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei.* Sed idem est spiritu Dei agi, ac viuere Dei spiritu: ergo iusti spiritu Dei viuunt, atque illius Diuinitate. Secundo ex illo Ioannis cap. 6. *Sicut misit me viuens Pater, & ego viuo propter Patrem: ita & qui manducat me, & ipse viuet propter me:* sed Verbum viuit diuinitate à Patre per generationem accepta: ergo manducantes Christum viuunt diuinitate ipsius, illis communicata media iustificatione, & gratia habituali.

Maiorem prob. 1. *Rom.* 8.

Secundo.

30 *Tertio. Ioan.* 17. Tertio ex illis verbis Ioannis cap. 17. *Vt omnes vnum sint sicut tu Pater in me, & ego in Patre, vt & ipsi* (idest Iusti) *in nobis vnum sint;* sed Christus taliter est vnus cum Patre, & taliter est in illo, vt viuat illius diuinitate: ergo iusti media gratia habituali taliter sunt vnum cum Deo, & taliter sunt in illo, quod viuant diuinitate. Quarto: diuinitate namque communicata essentialiter Verbo, viuit Verbum essentialiter, & naturaliter, & eadem diuinitate vnita substantialiter humanitati Christi, viuit Christus, vt homo, quasi naturaliter: ergo diuinitate vnita iustis medio bono accidentali, viuunt supernaturaliter. Denique; nam diuinitas est vita quædam per essentiam, infinita, & immensa: ergo de se sufficiens ad omnia viuificanda; & consequenter vnita iustis medio dono accidentali, illos se ipsa viuificat.

Quarto.

31 *Respond.* Respondeo, distinguendo, vel explicando maiorem: iustus viuit spiritu Dei, & diuinitate, vt forma, vel in genere causæ formalis, nego maiorem: in genere causæ efficientis, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Forma namque præbens filiationem adoptiuam formaliter, non *effectiuè*, sed *formaliter* debet vitam præstare. Nec contra istam distinctionem obstant probationes maioris: non prima; nam iuxta D. Thomam *ibidem lect.* 3. iustos spiritu Dei agi, nihil est aliud, quam ab ipso illuminari, & quodam superiori instinctu moueri, quod præstat spiritu Dei, non *formaliter*, sed *effectiuè*, efficiendo, scilicet, in nobis dona quibus mouemur formaliter.

Ad primam probationem maioris.

32 *Ad 2.* Nec secunda: nam ly *sicut* non dicit totalem similitudinem, sed solum quantum ad habere vitam ab alio, in quo Christus, & creatura conueniunt: nam Christus, vt Deus, habet vitam à Deo Patre per generationem acceptam, & iusti Christum manducantes, vitam spiritualem recipiunt ab ipso. Sicut autem ex hoc non colligitur conuenientia in vitæ consubstantialitate: Christus enim vt Deus, viuit deitate sibi essentialiter, & substantialiter conueniente: iusti autem hoc modo non viuunt diuinitate: ita nec colligitur conuenientia in forma præstante formaliter vitam: nam Deitas est, quæ Christum, vt Deum viuificat: iustos autem non Deitas se ipsa formaliter, sed gratia habitualis, quæ est formalis Deitatis participatio. Vel si ad Christum, vt hominem referatur similitudo, tenet in hoc, vt *lect.* 7. explicat D. Thom. quod sicut ex vnione ad Verbum accepit Christus, vt homo, vitam spiritualem: ita iusti Christum manducantes accipiunt vitam spiritualem ex vnione ad ipsum in Sacramento Altaris; cum hac tamen differentia, quod Christus, vt homo, accepit vitam per vnionem Verbi, cui in persona vnitur: nos autem vnimur non personaliter, sed Sacramentaliter per Sacramentum fidei.

33 *Ad 3.* Nec magis vrget tertia maioris probatio: nam Iusti manent in Christo, & sunt in illo per gratiam, & charitatem: Christus autem, vt Deus, est in Patre consubstantialiter per identitatem naturæ cum ipso: sicut autem ex illa similitudine non licet inferre iustos viuere per Deitatem consubstantialiter, sicut viuit Christus, vt Deus: ita non licet colligere quod viuant diuinitate *formaliter*, sed per illam *effectiuè*, & formaliter per eius participationem formalem. Ad quartam probationem maioris, concessa prima parte antecedentis, & negata secunda, loquendo de principio physico formali viuendi; sic enim non viuit Christus vt homo, per Deitatem formaliter, neganda est consequentia, & disparitas est manifesta: nam principium *quo* formale viuendi, debet viuenti coniungi, vel identicè, vel per physicam informationem, & quia Deitas conuenit Verbo per essentialem identitatem cum illo, est ei principium *quo* viuit: iustis autem non conuenit Deitas, nec per identitatem, nec per informationem, & ideo non dat illis vitam, vt principium *quo* formale; sed solum vt principium efficiens. Et ex his ad vltimam probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: ad omnia viuificanda *formaliter*, nego consequentiam: *efficienter*, concedo consequentiam: ex quo solum sequitur iustos viuere per Deitatem *effectiuè*, non autem, quod per illam viuant *formaliter*.

Ad 4.

Ad 5.

34 *Secundo arguit Lessius.* Secundo sic arguit: filius constituitur per communicationem naturæ eiusdem cum natura Patris specificè, vel numericè; sed iusti non possunt constitui filij adoptiui per communicationem naturæ diuinæ secundum conuenientiam specificam: natura namque diuina est numero immultiplicabilis: ergo constituuntur filij per communicationem naturæ diuinæ secundum identitatem numericam; & consequenter deitate ipsa formaliter.

Respon-

Respond. Respondeo, distinguendo maiorem: filius naturalis, concedo maiorem, adoptiuus, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam ad esse filium adoptiuum sufficit affectus extrinsecus, qualiter inter homines fit vnus enim homo alium sibi filium adoptiuum constituit, quin illi eandem naturam numero, vel specie communicet, solo effectu, & beneuolentia extrinseca, qua eum loco filij ad hæreditatem acceptat, vel communicatio naturæ secundum conuenientiam analogam, qualiter contingit in Deo, qui nobis suæ naturæ participium communicat, media gratia habituali, quæ in communi Theologorum sententia 1.2.q.110.art.1. est participatio formalis, vel saltim specialis naturæ diuinæ prout ab attributis distinctæ, & medianté illa præstat filiationem adoptiuam, quin sit necessaria communicatio Deitatis secundum conuenientiam specificam, vel numericam identitatem.

Conuenientia analoga in natura sufficit ad filiationem adoptiuam Dei.

35 Si opponas: Angelus ratione suæ naturæ participat naturam diuinam secundum conuenientiam analogam; & tamen non est ratione illius filius adoptiuus Dei: ergo communicatio, vel participatio naturæ secundum conuenientiam analogam, non sufficit ad rationem filiationis adoptiuæ. Respondeo, distinguendo maiorem: secundum conuenientiam analogam in prædicatis proprijs naturæ diuinæ, nego maiorem; in aliquo prædicato communi Deo, & creaturis, nempè, in gradu intellectualitatis, concedo maiorem: & concessa minori, distinguo consequens, distinctione maioris. Ratio autem distinctionis est. Nam filiatio adoptiua imitatur quantum possibile est filiationem naturalem: hæc autem petit communicationem eiusdem naturæ, saltim secundum conuenientiam specificam, & athomam differentiam, & ideo filiatio adoptiua petit communicationem naturæ; si non secundum conuenientiam specificam: hæc namque cum Deo implicat, nec ad adoptionem est necessaria, saltim secundum conuenientiam analogam in prædicatis proprijs naturæ diuinæ. In Deo autem, & est ratio intellectiui, & ratio intellectiui radicaliter sui per notitiam intuitiuam. Prima, non est propria Dei, sed ipsi, & creaturis intellectualibus communis; secunda autem est propria Dei proprietate connaturalitatis; nulli enim creaturæ subsistenti potest esse connaturale, Deum vt est in se videre; ac proinde vt saluetur filiatio adoptiua Dei, non sufficit conuenientia analoga in ratione intellectiui, sed exigitur, quod sit in ratione intellectiui radicaliter sui per visionem intuitiuam, & quia Angelus ratione propriæ naturæ solum conuenit *analogicè* in prima illa ratione communi: homo autem per gratiam habitualem conuenit cum Deo *analogicè* in secunda ratione speciali: fit, quod Angelus ratione propriæ naturæ non sit filius adoptiuus, bene vero homo, & Angelus per gratiam habitualem.

Replicabis.
Respond.

36 *Angelus ratione sua natura non est filius adoptiuus Dei.*

37 *Instabis.* Instabis: licet Angelus ratione propriæ naturæ non conueniat *analogicè* cum Deo in vltimo prædicato ipsius, vt est Auctor supernaturalis; conuenit tamen *analogicè* cum Deo in vltimo prædicato Dei, quatenus est Auctor naturæ; & tamen non est filius adoptiuus Dei, etiam vt Auctoris naturalis: ergo dicta conuenientia in natura non sufficit ad fundandam filiationem adoptiuam: Minor patet: nam quod conuenit Angelo ratione propriæ naturæ, non conuenit illi ex gratia: adoptio autem est gratia respectu adoptati. Maior autem probatur: vltimum prædicatum Dei, vt conditoris naturæ, est supremum esse, quod potest communicare creaturis agendo iuxta leges naturæ; at supremum, quod potest, sic agendo communicare, est gradus intellectiuus completus, ergo hoc prædicatum est vltimum Dei, vt conditoris naturæ.

38 Respondeo primo: Deum non dici Auctorem naturæ, vel supernaturalem, quoad esse, sed solum quoad rationem causandi. Dicitur enim Auctor naturalis prout causat iuxta exigentiam naturæ, & Auctor supernaturalis per ordinem ad effectus, quos causat supra totius naturæ exigentiam, vnde non habet diuersum constitutiuum in suo esse entitatiuo secundum istas rationes: ac proinde eum ratio intellectiui non sit vltimum prædicatum Dei, vt Auctoris supernaturalis, nec etiam est vltimum prædicatum illius: vt naturæ conditoris.

Differentia inter Deum, vt Auct. naturalem, & supernaturalem.

39 Vel secundo respondetur, ad hanc vltimam instantiam, concessa maiori, distinguendo minorem: ex defectu conuenientiæ, nego maiorem: ex defectu extraneitatis, concedo minorem, & nego consequentiam: nam ad diuinam adoptionem requiritur communicatio naturæ secundum conuenientiam analogam, & insuper extraneitas Angelus autem non est extraneus à Deo secundum bona naturalia, quæ recipit, vt de omni creatura docet D. Thom. *in hac quæst. art. 1. ad 1.* & ideo, etsi *analogicè* conueniat cum Deo ratione propriæ naturæ, non est filius adoptiuus respectu hæreditatis diuinæ, homo est extraneus à Deo, vtpotè ad quam non habet ius naturale ex vi suæ constitutionis, & alias ratione habitualis gratiæ conuenit cum Deo *analogicè* in prædicato naturæ; & ideo per gratiam habitualem constituitur filius adoptiuus Dei.

Nec est filius adoptiuus Dei, vt natura auctoris.

40 *Vrgebis.* Sed dices: sequi ex ista solutione, Angelum ratione propriæ naturæ esse filium naturalem Dei, vt conditoris naturæ; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Falsitas consequentis probatur: nullus enim Theologorum docuit, Angelum esse filium Dei naturalem, imo communiter docent contradictionem inuoluere, dari naturam creatam, cui filiatio Dei connaturaliter competat. Sequelam verò sic probo: nam iuxta nostram solutionem, solum ex defectu extraneitatis excluditur à filiatione adoptiua Dei conditoris naturæ, non autem ex defectu conuenientiæ; sed conditio extraneitatis non petitur à filiatione naturali, imo filiationi naturali repugnat: ergo sequitur ex secunda solutione, Angelum ratione propriæ naturæ esse filium naturalem Dei, vt conditoris naturæ.

41 Huic obiectioni responderi poterat, concedendo sequelam, & negando minorem. Cum enim Theologi negant possibilitatem creaturæ, quæ sit filius naturalis Dei, loquuntur de filiatione Dei, vt Auctoris supernaturalis; de filiatione autem Dei conditoris naturæ, nec negarunt, nec affirmarunt. Quia tamen nullus Theologorum hoc vsquam asseruit. Respondetur, negando sequelam. Ad probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Nam licet ex defectu extraneitatis excludatur à ratione filij adoptiui, & ex isto capite non excludatur à ratione filij naturalis, excluditur tamen ex alio, nempè quia non pertingit ad similitudinem specificam, quæ ad rationem filij naturalis petitur in communi Theologorum, & philosophorum sententia, à qua non licet recedere.

Responderi poterat.
Vera solutio.
Angelus ratione sua natura non est filius naturalis Dei vt natura Auct.

Sed contra istam solutionem instabis primo: non enim datur medium inter filium naturalem, & filium adoptiuum: ergo si Angelus ratione propriæ naturæ, est filius Dei conditoris naturæ, & non filius adoptiuus, erit filius naturalis. Secundo: nam est filius Dei conditoris naturæ, & non filius adoptiuus ex defectu extraneitatis; sequitur esse filium Dei, vt conditoris naturæ perfectiori modo, quam ratione gratiæ habitualis sit filius Dei, vt Auctoris supernaturalis; sed hoc non admittemus: ergo nec solutionem traditam possumus sustinere. Tertio: nam vna ex rationibus, quibus discipuli D. Tho. impugnat possibilitatem substantiæ supernaturalis creatæ, est, quia ex eius positione sequitur, fore filium naturalem Dei, vtpotè, cui esset connaturalis, & ab intrinseco debita gratia, quæ vt forma præbet filiationem adoptiuam: at substantia supernaturalis, qualiter à suis defensoribus adstruitur, vt possibilis, non conueniret cum Deo conuenientia specifica athoma, sed tantum conuenientia analogica: ergo de ratione filiationis naturalis non est conuenientia specifica athoma; & consequenter ex isto capite non rectè excluditur Angelus à filiatione naturali Dei, vt Auctoris naturalis ratione propriæ naturæ.

42 *Instabis 1.*
Secundo.
Tertio.

43 Ad primam ex his obiectionibus respondeo, negando antecedens: nam præter filiationem naturalem fundatam in naturali generatione, & adoptiuam fundatam in iustificatione datur filiatio ad Deum in creatione fundata. De qua D. Thom. *infra quæst. 32. art. 3.* vbi docet, homines secundum esse naturale, quia procedunt à Deo secundum imperfectam similitudinem, dici filios Dei, non perfecta, sed imperfecta filiatione, & quia ratione gratiæ habitualis, etiam Deo assimilantur, ex generatione per gratiam Filij Dei denominantur, & sunt, filiatione in iustificatione fundata; quæ tamen imperfecta est, quia ratione gratiæ non habetur cum Deo similitudo perfecta. Angelus ergo ratione propriæ naturæ non est Filius naturalis Dei, vt Auctoris naturalis; hæc namq; filiatio petit fundari supra perfectam similitudinem, nec adoptiuus ex defectu extraneitatis, sed Filius filiatione fundata in creatione, quæ est imperfecta filiatio.

Ad primam instantiam respond.
Angelus ratione sua natura est filius Dei ratione creationis.

44 Ad secundam, nego sequelam. Nam licet respectu donorum gratiæ sit in nobis extraneitas; secus autem respectu naturalium donorum, & licet in hac excedat filiatio fundata in creatione adoptiuam filiatione, quæ in iustificatione fundatur; quia tamen hæc illam superat in ratione similitudinis; est enim perfectior similitudo cum Deo per gratiam habitualem, quam similitudo ad ipsum ratione intellectualis naturæ, & similitudo cum principio generante, est, quæ principaliter ad fundandam filiationem concurrit: hinc fit, quod filiatio adoptiua nobis ratione gratiæ conueniens, excedat, superetque absolutè filiationem in creatione fundatam.

Ad 2.
Filiatio adoptiua excedit filiationem in creatione fundatam.

45 *Ad 3.* Ad tertiam obiectionem dicatur, rationem illam, qua etiam Nos vsi sumus in speciali tractatu de substantia supernaturali ad impugnandam illius possibilitatem intelligendam esse non de filiatione naturali, sed de filiatione connaturali Dei Auctoris supernaturalis fundante ius ab intrinseco ad hæreditatem supernaturalem diuinam, quam naturæ creatæ, aut creabili competere, maximum inconueniens censetur. Si dicas: ergo Angelus ratione propriæ naturæ erit filius Dei conditoris naturæ, etsi non filiatione naturali, filiatione tamen connaturali, quod inconueniens videtur. Respondeo, concedendo consequentiam. Angelus enim ratione propriæ naturæ est Filius Dei filiatione imperfecta in sui creatione fundata, & aliàs nisi peccato inficiatur, habet ius ab intrinseco ad beatitudinem naturalem, quæ duo sufficiunt, vt sit filius Dei conditoris naturæ filiatione connaturali, id est, quod filiatio ad Deum quatenus conditorem naturæ illi sit connaturalis, nec in hoc aliquod inconueniens apparet.

Oppones.
Respond.
Angelus ratione sua natura est filius Dei conditoris natura filiatione connaturali.

Denique arguit Lessius, homini in iustificatione non solum con-

46 *Vltim. argumt Lessius.* confertur gratia, & cætera dona creata, quæ consequuntur ad illam, sed etiam donatur Deitas communis tribus personis, licet donatio hæc Spiritui Sancto per appropriationem tribuatur; sed Deitas mediante gratia donata, est sufficiens ad fundandam filiationem adoptiuam: ergo iustos, quibus datur, constituit, vt forma filios adoptiuos Dei. Maior est communis Scholasticorum doctrina cum Magistro *in* 1. *distinct.* 14. & Theologorum cum Angelico Doctore 1. *p. q.* 8. *art.* 3. & *q.* 43. *art.* 3. vbi in argumento primo oppositum vocat erroneum, constatque ex illo Joannis cap. 14. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclytum dabit vobis.* Et infra: *Apud vos manebit, & in vobis erit.* Et iterum: *Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Deinde ex illis verbis Pauli 1. Corinth. 3. *Nescitis, quia templum Dei estis, & Spiritus Sanctus habitat in vobis.* Ac denique ad Rom. 5. illis verbis: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Ex quibus testimonijs, & alijs, pro comperto inferunt Theologi dari hominibus in iustificatione, non solum dona creata, sed etiam Spiritum Sanctum, & Deitatem tribus personis communem.

Magist. S. Thom. — *Ioan.* 14. — 1. *Cor.* 3. — *Ad Rom.* 5.

47 *Minor probat.* 1. Minor autem ostenditur primo: non enim potest Spiritus Sanctus donari, nisi ad effectum filiationis præstandum; sed donatur in iustificatione: ergo præstat filiationem adoptiuam. *Secundo.* Secundo: nam donum increatum potentius est, quam creatum; sed hoc nobis communicatum præstat in nostra sententia, filiationem adoptiuam: ergo à fortiori illam poterit donum increatum præstare. *Tertio.* Tertio: Deitas namque vnita humanitati Christi media vnione substantiali, illam sanctificat substantialiter formaliter in communi Theologorum sententia, quod si filium non constituit, est ratione incapacitatis, filiatio namque soli supposito competit; sed etiam vnitur iustis media gratia habituali, cum eis, mediante gratia donetur, & tanquam in templo inhabitet; sitque in illis media gratia habituali modo quodam speciali distincto à modo existendi in rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam, vt *locis allegatis* docet D. Thom. quem omnes Theologi sequuntur: ergo illos sanctificabit formaliter per se ipsam, licet non substantialiter ex defectu vnionis substantialis; & consequenter filios adoptiuos constituet; cum ad istam denominationem adsit in iusti capacitas. Patet ista consequentia: nam si Deitas substantialiter vnita sanctificat substantialiter, cur vnita accidentaliter, non poterit accidentaliter sanctificare?

48 *Respond. explicando quomodo Spiritus Sanctus iustis media gratia donetur.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Donatio enim Spiritus Sancti, & diuinitatis facta iusto media gratia habituali, vno ex quatuor modis explicatur à Theologis. *Primus modus est* Primus est, asserentium, Spiritum Sanctum donari iusto, quia incipit in illo existere per essentiam supernaturali modo ratione contactus productiui gratiæ, qui modus licet comprehendatur sub modo generali essendi per immensitatem, est tamen diuersus à modo essendi ratione productionis, & conseruationis subiecti, quia spectat ad immensitatem Dei, vt Auctoris supernaturalis, & insuper incipit esse in animabus iustorum, vt obiectum cognitum, & amicabiliter amatum actualiter, vel habitualiter, vel radicaliter, & vt obiectum fruibile imperfecta fruitione cum iure ad fruitionem Patriæ perfectam. Quem modum dicendi alijs relatis sequitur Illustriss. Arauio 1. *p. q.* 43. *dub.* 2. habetque maximum fundamentum in D. Thom. *q. relata art.* 3. *in corpore.* *Arauio.*

49 *Secundus.* Secundus est asserentium; ideò Deum dari iustis media gratia habituali, quia incipit esse in illis medio amore, & cognitione, non qualibet, sed experimentali, qua Deus à iustis mediantibus donis cognoscitur practicè, vt tangens animam virtuali contactu infusiuo gratiæ, donorumque habitualium. Quæ cognitio, et si ratione sui non præbeat formaliter, nisi existentiam Dei obiectiuam, supponit tamen necessario realem existentiam Dei in anima per contactum virtualem, prædicta dona infundentem, & actualesque illustrationes. Ita Mag. Sancto Thoma *loco* 1. *partis relato disp.* 17. *art.* 3. *M. S. Th.*

50 *Tertius est.* Tertius est, asserentium, ideo mitti, & donari Spiritum Sanctum, cum homo iustificatur, quia præter existentiam realem ratione immensitatis, habet aliam præsentiam moralem, qua præsto adest, vt rector, & gubernator suis illustrationibus, pijsq; affectionibus mouens, & suadens ad bonum, eosque tanquam amicos diligit ratione gratiæ habitualis. Quem modum dicendi quidam Recentiores sequuntur.

51 *Quartus. Suarez. Curiel. Albel.* Quartus modus explicandi est, quem sequuntur Suarez *lib.* 12. *de Trinit. cap.* 5. *n.* 12. Curiel 1. 2. *tract. de essentia beatitudinis q.* 2. §. 4. & Mag. Albeida 1. *p. q.* 8. *art.* 3. *disp.* 18. asserente, Deũ media gratia habituali fieri iustis, non solum *obiectiuè* præsentem, verum etiam *subiectiuè*, & secundum suam substantiam nouo modo, ac antea erat ratione suæ immensitatis, quod hac conditionali explicant, nempè, quod si per impossibile Deus non esset immensus, fieret amicis suis præsens secundum suam substantiam, eo ipso quod habitualem gratiam infunderet, qua mediante illos ad suam eleuat amicitiam, quia amor præbet vnionem effectiuam inter amicos *formaliter*, & vnionem realem *effectiuè* illam desiderando, & ad illam impellendo, vnde quando efficax fuerit, qualis est amor diuinus, illam *effectiuè* faceret, nisi iam factam supponeret.

52 *Nullo ex his modis est Deitas in animabus iustorum media gratia habituali sufficienter, vt se ipsa vt forma, præbeat esse filiũ adoptiuũ, non primo, nec secundo.* Nullo autem ex his modis, quorum veritatem pro nunc non examinamus, est Deitas in animabus iustorum media gratia habituali sufficienter, vt se ipsa præstet, vt forma, esse filium Dei adoptiuum. Nam primo, & secundo modo solum additur ad præsentiam per immensitatem, præsentia Dei obiectiua: Deitas autem, nec vt præsens ratione immensitatis per contactum virtualem, quæ est vnio per modum causæ efficientis, nec vt præsens *obiectiuè* vnitur per modum formæ ad formaliter præstandum aliquem effectum formalem, imo nec in Patria, vbi *intuitiuè* videtur Deus se ipso formaliter animas beatorum sanctificat. *Nõ tertio modo.* Nec etiam tertio modo explicata vnione Deitatis ad animam, quia vt sic solum datur moraliter, vt principium effectiuum, motiuumque ad actus honestos, quibus Iustus Dei amicitiam conseruet, & ad beatitudinem tendat: vnio autem moralis, seu moralis exsistentia per modum principij dirigentis, mouentis, & gubernantis, non est vnio formæ ad subiectum ad effectum formalem præstandum. *Nec* 4. Nec denique quarto modo: nam iuxta illum non adstruitur distincta præsentia realis diuinitatis ad animam, sed eadem nouo titulo, illa verò quam habebat ante gratiam, non erat sufficiens, vt Deitas iustos faceret formaliter filios adoptiuos Dei: ergo nec nouo titulo facta; poterit talem effectum præstare.

53 *Ad primam probationem maioris.* Et ex his constat ad probationes maioris solutio. Ad primam, nego maiorem: datur enim Spiritus Sanctus ad effectus explicatos; ad filium verò adoptiuum constituendum, nec datur, nec dari potest. *Ad secundam respond.* 1. Ad secundam, distinguo maiorem: ad effectus sibi proportionatos, concedo maiorem: ad improportionatos, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: quia esse filium adoptiuum, non est effectus proportionatus cum dono increato, vt præstandus in genere causæ formalis. *Secundo.* Vel concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Sicut ex eo quod Deitas sit potentior, quam humanitas, & hæc se ipsa constituat hominem, non sequitur, id etiam posse Deitatem seipsa præstare, & ex eo quod Deitas potentior sit, quam intellectus creatus, & iste se ipso præstet vim *proximè* intellectiuam naturę intellectuali creatę, colligitur, Deitatem posse se ipsa huiuscemodi effectum naturę creatę præbere, sed tantum colligitur, quod si donum creatum potest filium adoptiuum constituere, Deitas possit constituere filium Dei naturalem, non quoduis subiectum, sed illud tantum, cui per æternam generationem communicatur.

54 *Ad* 3. Ad tertiam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis constat ex dictis: nam Deitas vnitur humanitati Christi *intrinsecè physicè*, quamuis *mediatè*, media, scilicet, subsistentia Verbi sibi identificata terminante naturam creatam, & ideò illam sanctificat sanctitate morali: media autem gratia habituali vnitur animabus iustorum, vel vnione principij efficientis, vel obiecti cogniti, & amati, vel indistantię localis: principium autem efficiens, obiectum cognitum, & amatum, & extremum indistans localiter non obtinent rationem formę: ac proinde Deitas solum aliquo ex his modis media gratia habituali animabus iustorum vnita, non potest per modum formę illis pręstare, esse filios adoptiuos Dei.

55 *Instabis.* Sed dices: esto Deus media gratia habituali *physicè* solum vniatur aliquo ex prędictis modis, potest tamen moraliter tanquam forma comparari, & vniri; sed vt sanctificet hominem, ac per consequens filium adoptiuum constituat, sufficit cum illo vniri per modum formę moralis: ergo sufficienter vnitur media gratia habituali cum animabus iustorum, vt illos filios Dei adoptiuos constituat. Illatio est legitima. Minor constat in Deitate sanctificante humanitatem Christi, quę tamen non est forma in genere physico, sed tantum in consideratione morali. Maior autem probatur: Deitas non vnitur humanitati Christi tanquam forma in genere physico, sed solum identicè tanquam terminus illius ratione personalitatis Verbi sibi identificatę humanitatem formaliter terminantis; & tamen in genere moris vnitur, vt forma illam Deificans, & sanctificans substantialiter: ergo Deitas vnita media gratia habituali, vt efficiens, vel obiectum in genere physico, vnietur animabus iustorum, vt forma in genere moris, illasque sanctificabit accidentaliter: ac per consequens se ipsa formaliter dabit esse filium adoptiuum.

56 *Respond.* Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minore. Nam causa efficiens, & causa obiectiua, non aliter actus, vel effectus dignificant, nisi iuxta intrinsecam perfectionem, quam illis communicant, vna *effectiuè*, & altera *obiectiuè*, vnde videmus, effectum ex eo quod à perfectiori causa procedat, non plus ęstimari, nisi plus intrinsecè perfectionis recipiat; & similiter actus, pręstantius obiectum attingens, non nisi ex illo maiorem perfectionem venetur, non plus ęstimabitur, quod signum euidens est, causam efficientem, & obiectum non sortiri rationem formę in genere moris, nec se ipsis informare moraliter: ac proinde supra vnionem realem Deitatis ad animam media gratia habituali, non potest vnio moralis per modum formę fundari, ratione cuius hominem cui vnitur sanctificet, & filium adoptiuum constituat. *Efficiens & obiectum non sortiuntur rationem formæ in genere moris.* Quod autem per modum sustentantis in linea physica vnitur, subinduit rationem formę moralis, vnde actiones Christi Domini *Dei viriles* appellantur,

gau-

gaudentque æstimabilitate, & vi meritoria insulta, quia sustentantur à Verbo: quia ergo Deitas vnitur *physicè* humanitati, vt illam terminans, & sustentans ratione personalitatis Verbi sibi identificatæ; fit consequens, quod subinduere possit rationem formæ moralis ad illam sanctificandum.

§. III.

De forma præstante de facto filiationem adoptiuam.

57 *Secunda conclusio.* SEcunda Conclusio. *Nec sola acceptatio extrinseca Dei, nec actus, vel habitus charitatis præstant de facto formaliter filiationem adoptiuam; sed gratia habitualis filium adoptiuum constituit.* Ita Auctores tertiæ, & quartæ sententiæ, & à fortiori constabit ex dicendis *conclusione quarta*. Nunc autem breuiter ostenditur

Prob. 1. primo: nam illa forma præbet de facto formaliter filiationem adoptiuam quæ de facto præstat iustificationis effectum, vt ex Tridentino *conclusione præcedenti* monstrauimus; sed forma de facto iustificans, non est sola acceptatio Dei extrinseca, nec actus, vel habitus charitatis, sed habitualis gratia: ergo forma præstans, esse filium adoptiuum formaliter, non est sola extrinseca Dei acceptatio, nec actus, vel habitus charitatis, sed habitualis gratia. Minor quoad primam partem est certa secundum

Minor pro 1. parte est de fide. fidem, constatque ex Tridentino *sessione 6. de iustificatione cap. 7.* vbi pro vnica causa formali nostræ iustificationis, assignat iustitiam Dei, non qua ipse iustus, sed qua nos iustos facit, nobisque intrinsecè inhæret.

58 *Pro 2. communis est apud Theologos.* Pro secunda vero est communis apud Theologos, constatque ex Tridentino *cap. citato*, vbi de homine ad iustificationem per actum perfectæ contritionis, & charitatis disposito, vt frequentius à Theologis explicatur, sic ait: *Hanc dispositionem, aut præparationem iustificatio ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed sanctificatio, & renouatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum, &c.* Ergo ex mente Tridentini iustificatio de facto non præstatur ab actu charitatis formaliter.

59 *Pro 3. probatur.* Denique pro tertia parte, quæ etiam frequens est apud Theologos, probatur ex Trid. verbis *proximè* relatis, quibus distinguens inter gratiam, & virtutes, ait *Iustificationem fieri per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum*; quæ dona in eodem capite enumerans, dicit: *Esse fidem, spem, & charitatem*; sed fides, & spes non dant formaliter iustificationis effectum, sed gratiam habitualem illum præstantem sequuntur tanquam eius proprietates: ergo charitas sumpta pro habitu non præstat formaliter effectum iustificationis, sed consequitur ad gratiam, quæ illum exhibet formaliter. Sed his plura 1.2.q.113. cum de iustificatione tractemus.

60 *Secundo prob. cõcl.* Secundo probatur conclusio: illa forma præbet formaliter esse filium adoptiuum, quæ formaliter terminat spiritualem generationem; sed spiritualis generatio non terminatur formaliter ad extrinsecam acceptationem diuinam, nec ad actum, vel habitum charitatis, sed ad gratiam habitualem: ergo nec sola acceptatio extrinseca Dei, nec actus, nec habitus charitatis, sed habitualis gratia præstat formaliter filiationem adoptiuam. Maior constat paritate filij naturalis, qui formaliter constituitur per formam terminantem formaliter generationem naturalem: ergo pariter forma terminans formaliter spiritualem generationem constituet filium adoptiuum formaliter. Minor autem ostendi-

Minor prob. 1. tur primo: nam terminus formalis spiritualis generationis, est ille, quo genitus viuit spiritualiter radicaliter, sicut terminus formalis, naturalis generationis, est ille, quo genitus per illam, viuit naturaliter radicaliter; sed acceptationem extrinsecam Dei, iustus nullatenus viuit, vt per formam; cum forma dans vitam petat ad minus informationem intrinsecam; per actum autem, vel habitum charitatis non viuit radicaliter iustus, sed per habitum viuit habitualiter *proximè*, per actum autem formaliter actualiter: ergo nec sola acceptatio extrinseca Dei, nec actus, vel habitus charitatis sunt formalis terminus spiritualis generationis, sed terminatur formaliter per gratiam habitualem, quæ in ordine spirituali, & diuino dat radicaliter vitam.

61 *Secundo prob. minor.* Secundo probatur: nam terminus formalis spiritualis generationis est ille, ratione cuius homo fit particeps diuinæ naturæ, Deoque assimilatur, non in aliquo attributo, sed in natura diuina, quod eadem paritate generationis naturalis probatur; sed per acceptationem extrinsecam non fit homo formaliter particeps diuinæ naturę, nec similis in natura cum Deo, vt omnibus est manifestum, nec per actum, vel habitum charitatis; cum non sint participationes formales naturæ Dei sub conceptu naturæ, idest, radicis attributorum, sed voluntatis, aut volitionis diuinæ, quas esse extra constitutionem metaphysicam Deitatis, & naturæ diuinæ tanquam eius attributa, docuimus cum frequentiori sententia. *Tr. de Diu. Vol. 1. p. qu. 19. art. 1.* ergo generatio spiritualis diuina non terminatur formaliter ad acceptationem extrinsecam Dei, nec ad actum, vel habitum charitatis, sed ad gratiam habitualem, quæ est formalis participatio naturæ diuinæ, vel saltim specialis sub ratione, & conceptu naturæ.

62 *Tertio prob. minor pro 2. & 3. parte.* Denique probatur minor pro secunda, & tertia parte: licet namque homo genitus naturali generatione à generante recipiat simul cum natura potentias, & illis mediantibus exeat in operationes, non terminat generationem naturalem formaliter per potentias, vel per actus, sed ratione humanitatis, actus, & potentias radicantis: ergo licet Iustus genitus à Deo spirituali generatione naturam supernaturalem, & illius proprietates recipiat, & in illarum actus prorumpat, non terminabit spiritualem generationem, nec ratione potentiarum, nec per actuales operationes, sed ratione naturæ ordinis supernaturalis; at gratia est in ordine supernaturali natura, charitas autem est istius naturæ proprietas: ergo homo accipiens à Deo simul gratiam, & charitatem, non terminat spiritualem generationem ratione habitus, nec ratione actus charitatis, sed ratione solius gratiæ habitualis.

63 *Respondebis. Contra. Anima, & eius potentiæ, gratiaque, & charitas ad minus distinguitur virtualiter, aut ex natura rei.* Respondebis; Nostrum argumentum conuincere in sententia D. Th. distinguente realiter charitatem à gratia, non autem in sententia Scoti asserente realiter inter se non distingui. Sed contra: nam licet Scotus non distinguat realiter potentias animæ ab anima, agnoscit tamen distinctionem virtualem, aut ex natura rei inter animam, & potentias; & consequenter idem docere tenetur inter gratiam, & charitatem, cæterasque virtutes. Tùm, quia gratia comparatur ad virtutes, vt essentia ad proprietates. Tùm etiam, quia non solum potentiæ, sed etiam anima est perfectibilis immediatè intra ordinem supernaturalem, & non nisi per gratiam habitualem; charitas autem immediatè perficit voluntatem, quod absque distinctione, saltim ex natura rei inter gratiam, & charitatem nequit subsistere; cum accidentia recepta immediatè in subiectis ex natura rei distinctis, non possint non distingui hac eadem distinctione, sicut accidentia immediatè in subiectis realiter distinctis recepta, realiter distingui debent; at posita hac distinctione inter gratiam, & charitatem, non charitas, sed habitualis gratia est formalis terminus spiritualis generationis: ergo argum. nostrum militat, etiam in sententia Scoti. Probatur minor: licet natura, & potentiæ non distinguantur realiter, sed solum ex natura rei in sententia Scoti, nihilominus terminus formalis generationis naturalis non sunt potentiæ, sed natura, ad quam consequuntur, quod Scotus nequit negare: ergo pariter quamuis gratia, & charitas non distinguantur realiter; sed tantum ex natura rei, formalis terminus spiritualis generationis non erit charitas, quæ in ordine supernaturali obtinet rationem potentiæ, sed gratia, quæ in isto ordine rationem naturæ sortitur.

64 *Vlti. prob. conclus. pro 2. & 3. par.* Denique suadetur conclusio, quoad secundam, & tertiam partem: nullus enim constituitur filius alterius, per hoc, quod illum diligat, vel diligere possit, sed vel per hoc, quod illius naturam participat, aut filiali affectu ad eius hæreditatem admittitur, vt inter homines constat; sed homo per actum charitatis solum habet actu diligere Deum, & per habitum posse *proximè* ipsum diligere: ergo non constituitur filius adoptiuus Dei per habitum, vel actum

Cõfirmatur. charitatis, sed tantum per gratiam habitualem, per quam fit consors, & particeps diuinæ naturæ. Et augetur difficultas; ius enim filij distinctum est à iure meritorio hæreditatis diuinæ; sed actus charitatis fundat ius meritorium in ordine ad diuinam hæreditatem ergo non fundat ius filij; & consequenter non præbet per modum formæ esse filium Dei adoptiuum.

§. IV.

Argumenta contraria diluuntur.

65 *Arg. 1.* COntra primam partem conclusionis oppones primo: homo constituitur filius adoptiuus alterius per solam acceptationem extrinsecam ad eius hæreditatem: ergo pariter per solam acceptationem extrinsecam ad hæreditatem diuinam constituetur homo filius adoptiuus Dei. Respondeo, concesso antecedenti,

Respõdetur. negando consequentiam: disparitas autem est; nam in adoptando ab homine supponitur naturæ adoptantis secundum conuenientiam specificam, & proportio requisita, vt eius hæreditatem possideat, vnde ad hoc, quod adoptetur, non est necessarium, quod adoptans illi naturam communicet, sed tantum, quod filiali effectu admittatur, ex vi cuius voluntatis ius tribuatur adoptato; secus respectu Dei opposita de causa contingit; non enim supponitur in homine à Deo adoptando natura diuina aliunde communicata, nec proportio ad hæreditatem diuinam, & ideo ad filiationem Dei adoptiuam, non sufficit acceptatio extrinseca Dei, sed petitur donum intrinsecum, quod sit participatio naturę diuinæ, ratione cuius homo proportionatus reddatur cum diuina hæreditate, & dignus, vt ad illam admittatur. Quæ solutio est D. Th. *q. 27. de Verit. art. 1. ad* illis verbis *Dicendum, quod ipsa acceptatio, quæ est in voluntate diuina respectu æterni producit in homine acceptato aliquid, vnde dignus fit consequi bonum illud, quod non contingit acceptatione humana, & secundum hoc gratia gratum faciens aliquid, creatum est in anima.* Quam doctrinam fusius tradiderat in corpore eiusdem articuli.

66 *Replicabis.* Sed dices: vnus Angelus potest alterum sibi in filium adoptare per solam acceptationem extrinsecam; cum in hoc nulla implicatio inueniatur; & tamen non supponitur in Angelo adoptando natura eiusdem speciei; ac proinde nec proportio cum hereditate adoptantis: ergo disparitas assignata non subsistit. *Respond.* Respondeo, distinguendo minorem: non supponitur natura eiusdem speciei infimę, concedo minorem subalternę, nego minorem, & consequentiam: si namque vnus Angelus potest alium adoptare, debet esse in ordine ad hereditatem quę Angelo adoptanti competat, non ratione vltimę differentię, sed ratione generis intellectiui; aliàs alterum Angelum ad illam adoptare non poterit; cum ex quę vni Angelo conueniunt ratione vltimę differentię, non possint alteri communicari, etiam de potentia absoluta: ac proinde sufficit, quod supponatur conuenientia in gradu subalterno naturę intellectualis, etsi non in specie infima, vt in Angelo adoptando sit ad hereditatem proportio.

67 *Instabis & est 2. arg.* Secundo arguitur, & instatur contra istam solutionem: nam esto ita sit, quod Deus homini, quem ad suam hereditatem acceptat, infundat gratię habitualis donum, non tamen constituitur filius adoptiuus Dei per donum gratię creatum sed per suum increatum amorem; at amor increatus Dei est homini omninò extrinsecus: ergo filiatio adoptiua Dei, non à gratia habituali, sed ab acceptatione extrinseca Dei formaliter exhibetur. Minor cum consequentia tenet. *Maior probatur 1. S. Tho.* Maior autem ostenditur primo ex D. Thom. *q. 27. de Veritate art. 1. in corp.* illis verbis: *Ex natura sua homo non est dignus tanto bono* (scilicet vita ęterna) *cum sit supernaturale, & ideò ex hoc ipso, quod ponitur aliquis Deo gratus respectu huius boni, ponitur, quod sit dignus tali bono supra sua naturalia, quod quidem non mouet diuinam voluntatem, vt hominem ad bonum illud ordinet, sed potius è conuerso; ex hoc ipso, quod Deus sua voluntate aliquem ordinat ad vitam æternam, præstat ei aliquid, per quod sit dignus vita æterna.* Quod etiam repetit *solutionem ad secundum*: ergo iuxta D. Thom. prius est, Deum hominem ordinare ad vitam ęternam, esseque ordinatum, & acceptatum ad illam, quam quod donum gratię habitualis recipiat; at sic acceptatum esse, sufficit ad rationem filij adoptiui; cum ex hac sola ratione sit voluntariè assumptus hęreditatem: filiatio autem adoptiua sit: *Gratuita assumptio ad alterius hæreditatem*: ergo ante donum gratiæ creatum per solam acceptationem extrinsecam constituitur homo filius adoptiuus Dei.

68 *Secundo prob.* Secundo probatur maior, vt enim ex Augustino docet D. Th. *q. 28. de Veritate art. 2. argumento 11.* quia Deus non amat, ideo nobis sua bona communicat, & non è conuerso; sed causas præcedit effectum: ergo prius est Deum diligere hominem, quam quod gratiam habitualem infundat: ergo hominem esse dilectum à Deo, etiam præcedit gratiæ habitualis infusionem; sed sic esse à Deo dilectum, sufficit ad esse filium, cum diligatur in ordine ad æternam hæreditatem, & ex vitalis dilectionis ordinetur ad illam: ergo non per gratiam habitualem nobis intrinsecè inhærentem, sed per gratiam Dei extrinsecam, hoc est, per ipsius dilectionem homo constituitur filius adoptiuus Dei.

69 *Respondetur, Ad primam probationem maioris.* Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem dicatur; acceptationem ad gloriam dupliciter sumi posse: primo, vt spectat ad ordinem intentionis, & sic prior est infusione gratiæ, & iustitiæ inhærentis, sicut intentio finis prior est electione mediorum gratia nam quæ est medium ad gloriam: secundo in ordine executionis, seu pro decreto executiuo, & sic posterior est gratia intrinsecè inhærente, vt à Deo ab æterno præuisa, sicut intentio gloriæ, vt coronæ, prior est electione mediorum, decretum autem executiuum gloriæ, merita, vt præuisa supponit, vt documus *Tract. de Prædestinatione Dei 1. p. q. 23. art. 4.* acceptatio autem ad gloriam, prout in ordine intentionis gratiæ infusione præcedit, non est gratia, qua Deo grati sumus, nec ad subiectum gratum constituendum sufficiens, vt *loco allegato* docet D. Th. *in calce articuli relati*; aliàs existens in peccato mortali posset dici in gratia esse; cum sic existens, acceptatus maneat ad gloria, & ad illam ordinatus; & consequenter non potest per modum formæ filiationem adoptiuam præstare; vnde ex eo quod habitualem gratiam præcedat, non sequitur antecedenter ad illam, hominem, sic acceptatum, esse filium Dei adoptiuum. Nec obstat probatio inducta: nam adoptio prout reperitur in Deo est gratuita assumptio per intrinsecam doni infusionem, ratione cuius Dei natura participetur, & dignitas intrinseca ad diuinam hæreditatem confertur.

70 *Ad 2. variè occurritur à Theologis. Primo respondet Vazquez.* Ad secundam maioris probationem, qua fuit conuictus Durandus *in 1. dist. 17. q. 1.* vt assereret, esse gratum, & dilectum à Deo non esse effectum gratiæ habitualis, sed pro priori ad illam ratione solius dilectionis diuinæ esse hominem Deo charum, & dilectum amicabiliter: variè respondetur à Theologis Vazquez 1. 2. *disp. 205. cap. 2.* respondet, iustitiam nobis inhærentem esse effectum amoris naturalis, quo Deus sibi complacet in creatura rationali secundum dona per creationem accepta, non autem amoris supernaturalis specialis, quo Deus diligit iustos; & ideò antecedenter ad gratiam, non supponitur esse dilectum speciali dilectione, sed solum dilectione naturali, quę insufficiens est ad subiectum constituendū gratum simpliciter, & in ratione filii adoptiui.

Suarez *lib. 6. de essentia gratiæ cap. 1. n. 17.* reiecta hac solutione respondet, amorem Dei dupliciter posse considerari. Primo, vt est in se quædam proprietas absoluta, quæ est principium operandi ad extra, & sic est prior natura infusione gratiæ habitualis. Secundo considerari potest, vt dicit ordinem ad talem personam, quam denominat tali modo, & pro tali tempore dilectam, & sic infusionem gratiæ, etiam naturæ prioritate non præcedere, quia non prius peruenit ad personam denominatio dilectæ, quam illi habitualis gratia infundatur. 71 *Secundo respondet Suarez.* *Eandem solutionē aliter explicāt Recentiores quidam.* Quod alij Recentiores explicant considerando amorem liberum Dei primo, vt principium effectiuum liberum omnis effectus ad extra. Secundo, vt est libera volitio denominans Deum volentem, & effectum, libere volitum, prior modo contendunt, dilectionem Dei specialem esse natura priorem infusione iustitiæ inhærentis: secundo autem modo negant, quod natura præcedat, eo quod per effectum ad extra productum, constituitur essentialiter libera volitio Dei sub ratione denominantis Deum liberè volentem, & obiectum, liberè volitum.

72 *Prima sol. reijcitur.* Sed longiori huius rei discusione remissa *ad 1. 2. q. 110. & q. 113.* vbi propriam habet sedem, displicet prima solutio. Nam amor hominis secundum naturalia præcisè, supernaturalis non est, sed amor, quo Deus habitualem gratiam causat in nobis, supernaturalis est: ergo gratia habitualis ex tali amore non nascitur, nec ex illo causatur. *Respondebis.* Si respondeatur ex doctrina istius Auct. *loc. cit. n. 6.* amorem, quo Deus nobis infundit gratiam, posse considerari dupliciter, nempè, sub ratione amicitiæ, & sub ratione concupiscientiæ: primo modo fertur in persona, cui gratiam infundit ratione naturalium præcisè, & sic naturalis est: secundò autem modo fertur in gratiam, & vt sic est supernaturalis.

73 *Contra 1.* In contrarium obstat primo; duplicem illum respectum concupiscientiæ, & amicitiæ, seu beneuolentiæ, non multiplicare amores, sed in vno, & eodem actu coincidere, vt docet D. Th. 1. 2. *q. 26. art. 4.* nec dissentit Vazquez *1. p. disp. 84. c. 3. & 1. 2. disp. 1. c. 3. & disp. 11. c. 5.* at vnus, & idem actus nequit esse naturalis, & supernaturalis, cum sint duæ rationes inter se repugnantes: ergo si actus amoris, quo Deus infundit gratia sub ratione concupiscientiæ, supernaturalis est, nequit esse naturalis sub ratione amicitiæ.

74 *Contra 2.* Secundo: nam in eodem amore, vt terminatur ad homines rationes naturalis pulchritudinis sub conceptu amicitiæ, etiam reperitur respectus concupiscentiæ, qua Deus amat homini naturales perfectiones ex complacentia in persona dilecta: ergo respectus concupiscentiæ supernaturalis per respectum ad gratiam habitualem, & ad dona supernaturalia, prædicto amori non conuenit; cum non possit vnus, atque idem actus sub ratione concupiscentiæ ad tam diuersa bona terminari.

75 *Secundo reijcitur principalis solutio.* Deinde principalis solutio reijcitur: nam esto amor ille, quo Deus infundit gratiam, non sit actus amicitiæ pro priori ad illius infusionem, est tamen amor beneuolentiæ supernaturalis simpliciter, & absolutè talis: ergo falsum est, quod prædictus Auctor docet, nimirum, non esse amorem specialem iustorum, sed communem illum amorem, quo Deus diligit omnem rationalem naturam. Probo antecedens: eatenus Deus dicitur diligere hominem, quatenus vult illi bonum: ergo volitio boni supernaturalis talis simpliciter non conuenientis nisi tantum iustis, & amicis, est amor beneuolentiæ supernaturalis simpliciter talis, non communis omni rationali creaturæ, sed peculiaris iustorum; sed Deus infundens gratiam habitualem, vult homini bonum supernaturale, quod est tale simpliciter, & solum conuenit iustis: ergo amor, quo vult hoc bonum homini infundere, est beneuolentia simpliciter supernaturalis, non communis omni rationali creaturæ, sed specialis iustorum.

76 *Secunda solutio reijcitur.* Secunda etiam solutio; quam fusè impugnamus *Tract. de Volunt. Dei art. 3.* agendo de constitutione actus liberi: breuiter in hunc modum reijcitur: nam gratia habitualis est effectus Dei, vt *liberè* agentis; sed Deus agit *liberè* media volitione vt libera: ergo est effectus volitionis liberæ, vt liberæ; & consequenter volitio Dei, vt libera, in quantum libera, est prior natura infusione gratiæ habitualis; sed non intelligitur volitio diuina, vt libera, nisi vt transiens ad obiectum creatum, & ad illud terminata: ergo volitio libera Dei, vt transiens ad personam dilectam, & ad illud terminata, præcedit prioritate naturæ infusionem gratiæ habitualis. *Explicatio Recentiorum impugnatur.* Et ex his reiecta manet explicatio Recentiorum: nam Deus sub ratione efficientis, & infundentis gratiam, supponit se ipsum, vt liberè volentem infundere: ergo sit vt efficiens præcedit infusionem, gratiæ prioritate naturæ, etiam vt liberè volens, præcedit gratiæ infusionem. Probo antecedens: Deus infundit gratiam volens voluntate non subsequente, aut concomitante, sed antecedente, & imperante gratiæ infusionem; cum infundat illa liberè, sed non vt volens volitione necessaria: ergo vt volens volitione libera; & consequenter Deus, vt infundens gratiam supponit se ipsum, vt liberè, volentem infundere.

77 *Vera solutio 2. prob. maioris.* Vnde his prætermissis solutionibus: Ad secunda maioris probationem respondeo, concesso antecedenti, & prima consequentia, distinguendo secundum consequens: esse dilectum denominatione extrinseca, præcedit prioritate naturæ habitualis gratiæ infusionem, concedo consequentiam denominatione intrinseca

dilecti,

dilecti, hoc est digni, vt diligatur, nego consequentiam, & minorem subsumptam, quod nempè, esse dilectum denominatione extrinseca, & extrinsecè ordinatum ad gloriam sufficiat ad rationem filij adoptiui: nam extrinseca denominatio dilecti, nec sufficit ad iustificandum, nec ad filium constituendum, vt forma, sed solum vt principium efficiens formam vtrumque istum effectum præstantem, ob rationes factas inter probandã nostram conclusionem, & amplius *conclus.* 4. prosequendas; vnde etsi supponatur denominatio dilecti, non sequitur supponi pro illo priori filiũ adoptiuum constitutum *formaliter*, sed tantummodo *inchoatiuè*.

78 *Cõfirmatur solutio doctrina D.Th.* Quæ solutio traditur à D. Th. *q.* 28. *de Verit. art.* 2. *ad* 11. loquendo de remissione peccati, vbi cum sibi obiecisset: *Amor, quo Deus Christum diligit, & eius membra præcedit gratiæ infusione; sed amor ille non est hominis in peccato existentis: ergo remissio culpæ præcedit gratiam ordine naturæ, & sic non requiritur gratia ad culpæ remissionem* his verbis respondet: *Ad* 11. *dicendo, quod Deus suo amore, sicut causat in nobis donum gratiæ, ita & remissionem culpæ; vnde non oportet, quod remissio culpæ gratiam præcedat.* Ac si apertius D. Thom. dixisset, remissionem esse ab amore diuino, non *formaliter*, sed *effectiuè*, sicut & infusio gratiæ; ac proindeex eo quod amor Dei, & esse amatum ab ipso, præcedat infusionem gratię, non sequitur, culpam remissam præcedere; & non subsequi ad gratię infusionem.

79 *Tertio arg. & instatur cõtra solutionem datam.* Tertio arguitur, & instatur contra hanc solutionem: vt gratia, & non denominatio extrinseca dilecti hominem constitueret filium adoptiuum Dei, deberet per donum gratiæ constitui ad vitam æternam acceptus; sed non sic constituitur: ergo à gratia non præstatur esse filium adoptiuum, sed ab extrinseca denominatione dilecti. Maior constat: nam adoptio est gratuita acceptatio, & assumptio vnius personæ ad alterius hæreditatem: ergo esse filium adoptiuum, est, esse acceptum ad hæreditate adoptantis: & consequenter forma constituens filium adoptiuum formaliter, debet dare denominationem accepti. Minor autem probatur: acceptatio namque ad hæreditatem Dei dupliciter sumi potest, vt *in solut. præced. arg.* docuimus, nempè, in ordine intentionis, & in ordine executionis; at primo modo, infusione gratiæ præcedit; secundo autem modo, infusionem gratiæ supponit, & ab illa potest separari, vt ex *infra* dicendis constabit: ergo esse ad vitam æternam acceptum, nullo modo præstatur à gratia habituali formaliter.

80 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad probationem, distinguo maiorem: acceptatio ad hæreditatem Dei actualis, vt actu infallibiliter habendam, concedo maiorem: omnis acceptatio ad illam, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentia. Nam præter acceptationem, vel ordinationem actualem ad gloriam, vt actu infallibiliter conferendam, datur alius modus acceptationis, vel ordinationis ad illam, nempè, habitualis, & in iure, dignitate intrinseca, vt ad gloriam quis admittatur, & hæc præstatur à gratia habituali, quæ est dignus gloriæ præbens ius, & condignitatem ad gloriam consequendam; & hæc sufficit, vt gratia habitualis præbeat formaliter esse filium adoptiuum, vt *infra* amplius explicabimus.

81 *Instabis.* Sed dices: sequi ex ista solutione, quod cum homo existens in gratia, acceptatur actu ad gloriam, non ordinetur ad illam, tanquam filius adoptiuus, sed vt filius naturalis; consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Probatur sequela assumptio filij adoptiui petit esse personæ extraneæ, extraneitate iuris, idest, carentis iure ad hæreditatem, ad quam ordinatur; at iuxta istam solutionem homo existens in gratia habituali, habet ius intrinsecum ad hæreditatem Dei: ergo ordinatio illius ad gloriam, vt actu habendam, non est acceptatio filij adoptiui, *Respond.* sed naturalis. Respondeo, negando sequelam. Ad probatio- *Quæ extraneitas in persona adoptãda requiratur.* nem, distinguo maiorem: petit esse personæ extraneæ, & carentis iure ad hæreditatem ex vi suæ substantialis constitutionis, concedo maiorem: iure collato per gratiam superuenientem constitutioni substantiali illius, nego maiorem, & distinguo minorem: habet ius ex vi suæ primæ, & substantialis constitutionis, nego minorem: collatum per gratiam superuenientem, & accidentalem, concedo minorem, & nego consequentiam.

82 *Vltim. arg. cõtra 2. partem conclusionis. Conc. Tri.* Denique contra secundam partem conclusionis arguitur: forma de facto iustificans, præbet effectum filiationis formaliter, vt constat *ex dictis*; sed charitas de facto iustificat: ergo præbet formaliter filiationis effectum. Probatur minor ex Tridentino *sessione* 6. *de iustific. cap.* 7. ibi; *Quamquam enim nemo possit esse iustus, nisi cui merita passionis Domini nostri Iesu Christi communicantur: id tamen in hac impij iustificatione fit, dum eiusdem sanctissimæ passionis merito per Spiritum Sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui iustificantur, atque ipsis inhæret.* Ex quibus verbis minor argumenti probatur. Nam forma per quam Christi merita applicantur, est formaliter sanctificans; sed mediante charitate merita Christi applicantur: ergo charitas de facto iustificat. *Cõfirmatur* 1. Confirmatur primo ex verbis immediatè sequentibus: *Vnde in ipsa iustificatione, cum remissione peccatorum, hæc omnia simul infusa accipit homo, fidem, spem, & charitatem*: ergo ex mente Concilij non accipit homo in iustificatione gratiam à charitate distinctam; & consequenter non per gratiam habitualem à charitate distinctam, sed per charitatem iustificatur formaliter.

Confirmatur secundo ex D. Thom. ad Roman. 5. lect. 1. vbi 83 *Cõfirmatur* 2. explicans verba Pauli: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris.* Tùm, de dilectione, qua Deus diligit nos; tùm etiam; de dilectione, qua nos diligimus Deum, sic habet: *Vtraque autem charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis, Spiritus enim Sanctum, qui est amor Patris, & Filij dari nobis, est nos adduci ad participationem amoris, qui est Spiritus Sanctus à qua quidem participatione efficimur Dei amatores, & hoc quod ipsum amamus, signum est, quod ipse nos amat, iuxta illud Prouerbiorum* 8. *Ego diligentes me diligo.* Hæc D. Thom. ex quibus sic infero: donum creatum intrinsecum, ratione cuius nobis Spiritus Sanctus donatur, præstat effectum iustificationis formaliter; sed iuxta D. Thom. ratione charitatis nobis infusæ Spiritus Sanctus donatur, siquidem Spiritum Sanctum nobis dari, est, *Nos adduci ad participationem amoris, qua participatione efficimur Dei amatores*: ergo charitas, qua Dei amatores efficimur, est donum ratione cuius Spiritus Sanctus datur.

Confirmatur tertio ex Aug. 15. *de Trinitate cap.* 18. vbi docet, 84 *Cõfirmatur* 3. solam charitatem filios Regni à filijs perditionis diuidere; sed donum distinguens filios Dei à filijs Diaboli, constituit filios Dei formaliter; idem namque est constitutiuum, & distinctiuum: ergo charitas est forma, qua efficimur filij Dei. Confirmatur quarto: donum perfectissimum ex his, quæ in iustificatione im- *Cõfirmatur* 4. penduntur præbet filiationem adoptiuam formaliter sed donum omnium perfectissimum est charitas, iuxta illud Pauli 1. Corinth. 13. *Nunc autem manent charitas, fides, & spes, tria hæc, maior autem horum charitas*: ergo ipsa est, quæ constituit filium adoptiuum formaliter. Denique confirmatur: non enim plus requi- *Cõfirmatur* 5. ritur ad rationem filij adoptiui, quam ad esse amicum Dei; sed charitas, vt à gratia distincta, formaliter constituit amicum Dei: ergo & filium adoptiuum.

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius 85 *Respõdetur.* probationem, distinguo maiorem: forma per quam primo, & principaliter applicantur, concedo maiore per quam ex consequenti, & *completiuè* applicantur, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam forma per quam primo, & principaliter merita Christi in iustificatione applicantur, non est charitas, sed gratia habitualis, ad quam tanquam ad radicem cætera dona consequuntur, licet media charitate secundario, & *completiuè* merita Christi applicentur, quia gratiam iustificantem perficit, & complet, tanquam propria illius passio. Nec oppositum ex Concilio colligitur: non enim docet, per charitatem merita Christi applicari, sed applicari dum charitas diffunditur, quod verissimum est: nam dum charitas diffunditur, diffunditur etiam gratia, ad quam charitas consequitur, & per illam primo applicantur Christi merita, quæ applicatio per charitatem perficitur.

Ad primam confirmationem, nego consequentiam. Nam 86 *Ad* 1. *cõfirmationem.* Concilium affirmans, accipi in iustificatione fidem, spem, & charitatem, non excludit gratiam habitualem à charitate distinctam, de qua in principio illius capitis dixerat, iustificationem fieri, *Per infusionem gratiæ & donorum*, & canon. 11. eiusdem sessionis, illam à charitate distinxerat, ibi: *Seclusa gratia & charitate.* Ad *Ad secũdam.* secundam, distinguo maiorem: donum ratione cuius nobis datur Spiritus Sanctus *primordialiter*, & tanquam principio radicali amandi Deum, concedo maiorem: *completiuè*, & tanquam principio proximo amoris, nego maiorem & sub eadem distinctione, & explicatione minoris, nego consequentiam nam dari nobis Spiritum Sanctum media iustificatione, iuxta D. Th. 1. *p. q.* 8. *art.* 3. & *q.* 43. *art. etiam* 3. consistit in eo quod præter generalem modum essendi in omnibus rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam, sit in iustis familiari modo, vt obiectum amicabile, & fruibile; & quia ratione gratiæ habitualis redditur Deus obiectum *radicaliter* amabile, & ratione charitatis redditur amabile *proximè*, ratione vtriusque dicitur esse in nobis, nobisque donari, ratione gratiæ *primordialiter*; ratione autem charitatis, non primario, sed secundario, tanquam ratione principij proximi forma autem iustificans, est illa, ratione cuius Spiritus Sanctus *primordialiter* nobis datur.

Ad tertiam dicatur, Augustinum non contraposuisse charitatem 87 *Ad tertiam.* ad gratiam habitualem, sed ad cæteras virtutes, vt ipsum legenti constabit, & sic verum est solam charitatem diuidere filios Regni à filijs perditionis, non *formaliter*; hoc enim præstat gratia, quæ est primum principium essendi; & causandi in ordine supernaturali, & diuino, sed *operatiuè*, quia ex proximum principium operandi diuinas operationes. Ita Caietanus 1. 2. *q.* 110. *art.* 3. *in* *Caiet.* *solut. ad* 1. vel *præsuppositiuè* loquendo de habitu charitatis, & *dispositiuè* loquendo de actu; ille namque supponit gratiam vt radicem, iste verò ad gratiam disponit. Vel secundo exponi potest de diuisione non facta, sed significata per charitatem, ex quo tantum sequitur charitatem esse signum filiationis adoptiuæ, non autem, quod sit forma illam formaliter præstans.

Ad quartam, concessa maiori, nego minorem: nec vrget proba- 88

Adquartam. Adquintam. tio ex Paulo, qui solum cæteris virtutibus charitatem præposuit, non autem communi omnium virtutum radici, quę est gratia habitualis. Ad vltimam, pretermissa maiori, & minori, nego consequentiam. Nam licet idem ad vtrumque sit necessarium, non tamen eodem modo, & ideò non infertur, quod si charitas est formalis amicitia, sit etiam formalis filiatio. Disparitas autem est: nam amicitia consistit in mutua redamatione: charitas autem dat vires proximas ad redamandum Deum, & ideo est amicitia formaliter, tametsi non adęquatè, vt *Tractat. de Charitat. art.* 1. docuimus filiatio autem consistit in terminatione spiritualis generationis; & quia terminus formalis est natura, in qua genitus generanti assimilatur, quę non est charitas, sed habitualis gratia, ad quam charitas vt propria passio consequitur: consequens fit, quod licet ad vtrumque requirantur gratia, & charitas, non tamen eodem modo ad vtriusque constitutionem ingrediantur, sed ad amicitiam ingrediatur *constitutiuè* partialiter: ad filiationem vero adoptiuam ingrediatur solum *consecutiuè*, vt propria passio naturę illam pręstantis formaliter.

Charitas ad amicitiam concurrit cōstitutiuè partialiter ad filiationem vero adoptiuam tantum consecutiuè.

§. V.

De modo, quo gratia præstat filiationem adoptiuam.

89 *Tertia conclusio.* TErtia Conclusio. *Gratia habitualis se ipsa* adęquatè, *nullo extrinseco fauore expectato, Filium Dei adoptiuum constituit.* Ita pręter Auctores *supra* pro quarta sententia relatos, tenet Capreolus *in* 1. *dist.* 17. *q.* 1. *ad* 2. *argum. Gregorij*. Caietanus 1. 2. *q.* 110. *art.* 3. & *q.* 114. *art.* 3. Choquetius *lib.* 1. *de gratia sanctificantem disput.* 3. *cap.* 2. & Montesinos 1. 2. *disp.* 35. *q.* 7. *num.* 132. Quam probo primo ex D. Thoma 1. 2. *articul.* 110. *art.* 3. *in corpore*, vbi docet, gratiam habitualem esse naturam diuinam participatam, & secundum acceptionem huiusmodi naturæ homines regenerari in filios Dei. Et *q.* 114. *art.* 3. *ad finem corporis*, illis verbis: *Attenditur etiam pretium operis secundum dignitatem gratia, per quam homo consors factus diuinæ naturæ adoptatur in filium Dei, cui debetur hæreditas ex ipso iure adoptionis, secundum illud Romanorum* 8. *Si filij, & hæredes*: vbi quamuis D. Th. exclusiuam non expressesserit acceptationis extrinsecæ Dei requisitæ ad esse filium, illam tamen implicitè apposuisse videtur; aliàs *diminutè* procederet agendo de forma constitutiua filij, & non explicando adæquatam, sed inadæquatam formam: cum ergo D. Thom. solum meminerit gratiæ, vt formæ filiationem præstantis, apertè sensisse videtur, gratiam se sola nullo extrinseco fauore expectato filium Dei adoptiuum constituere.

Capr. Caiet. Choq. Montes. Prob. 1. ex D. Th.

90 *Secundo prob. ratione ex doctrina D. Th. desumpta.* Secundo probatur ratione *ex allegatis testimonijs* desumpta: forma constituens spiritualiter genitum, constituit filium adoptiuum Dei pro fundamento relationis filij adoptiui; sed gratia habitualis se sola, nullo extrinseco fauore expectato, constituit spiritualiter genitum: ergo se sola absque vllo fauore extrinseco suæ entitati superaddito filium adoptiuum constituit pro fundamento relationis filij adoptiui. Consequutio est legitima. Maior constat: nam esse spiritualiter genitum est fundamento relationis filij adoptiui, sicut esse genitum naturaliter, est fundamentum relationis filij naturalis: ergo sicut forma, vel natura constituens naturaliter genitum, constituit filium naturalem pro fundamento relationis filij: ita forma constituens genitum spiritualiter constituit filium adoptiuum pro fundamento relationis filij. Minor autem probatur; sicut enim naturaliter genitum, constituitur per acceptionem naturæ eiusdem speciei cum

91 *Minor probatur.* natura generantis, ita genitum spiritualiter constituitur per acceptione naturæ conuenientis *analogicè* cum natura Dei generantis spiritualiter; sed gratia se sola secundum sua entitatem intrinsecam, nullo extrinseco fauore expectato est paricipatio analoga naturæ Dei spiritualiter generantis, specialis, vel formalis, physica, vel moralis, iuxta varias Theologorum sententias 1. 2. *q.* 110. *art.* 1. ergo ratione suæ intrinsecæ entitatis absque vllo fauore extrinseco reddit hominem diuinæ naturæ participem; Deoq; *analogicè* similem in natura sub conceptu naturæ; & consequenter spiritualiter genitum.

92 *Cōfirmatur, & explicatur.* Explicatur vis argumenti: accipiens naturam generantis secundum conuenientiam vniuocam ex vi huius acceptionis, absque aliquo superaddito, constituitur filius naturalis: ergo ex vi acceptionis naturæ diuinę secundum conuenientiam analogam, absque indigentia alicuius superadditi, constituitur spiritualiter filius; & consequenter filius adoptiuus; sed gratia habitualis ratione suę entitatis intrinsecę, est participatio naturę diuinę secundum conuenientiam analogam; & consequenter illam accipiens est similis Deo *analogicè* in natura sub conceptu naturæ ergo ex vi acceptionis illius nullo extrinseco fauore expectato constituitur accipiens, spiritualiter genitus; & consequenter filius adoptiuus Dei.

93 *Respondebis.* Respondebis, negando consequentiam, & rationem discriminis reddes. Nam acceptioni naturę per naturalem generationem, est annexum ius naturale ad hęreditatem Patri: secus autem acceptioni naturę diuinę secundum conuenientiam analogam iustis conuenienti per gratiam, nisi accedat acceptatio extrinseca ad gloriam, & diuina promissio, & ideo ex vi acceptionis naturę secundum conuenientiam vniuocam, nullo extrinseco expectato constituitur filius naturalis: ex vi autem acceptionis gratię, quę est natura Dei secundum conuenientiam analogam, non datur filiatio adoptiua, nisi ordinatio extrinseca ad gloriam, diuinaque promissio accedat.

Sed contra primo: nam ius ad hęreditatem non constituit filium naturalem, vel adoptiuum, sed filiationem consequitur 94 *Contra 1.* constitutam ex vi acceptionis naturę, vel secundum conuenientiam vniuocam, vt in filiatione naturali, vel secundum conuenientiam analogam, vt in filio adoptiuo contingit; non enim, quia habet ius, est filius, sed quia filius est habet ius; filiatio autem ad participationem naturæ consequitur; sed ratione gratiæ habitualis habetur; participatio naturæ diuinæ secundum conuenientiam analogam, absque vllo fauore extrinseco: ergo absque illo per sola intrinseca gratiæ filiatio adoptiua præstatur; & consequenter ius ad istam filiationem sufficiens, iuxta illud Romanorum 8. *Si filij, & hæredes*. Secundo, filiatio adoptiua Dei in iustificatione fundata, non minus consequitur gratiam habitualem, quam filiatio Dei in creatione naturæ rationalis fundata consequitur ad naturam; sed hæc sequitur naturam absque vllo fauore extrinseco: ergo illa sequitur gratiam ratione suæ intrinsecæ entitatis, absque vllo fauore extrinseco expectato. *Secundo.*

Tertio: ad rationem filij adoptiui sufficit ius connaturalitatis 95 ad illius hæreditatem, & condignitatis quoad sufficientiam, ad acceptationem ad illam; sed vtrumque hoc ius præstatur à gratia habituali ratione suæ entitatis intrinsecæ, quin ad hoc indigeat fauore extrinseco Dei: ergo ratione suæ entitatis intrinsecæ, absque vllo extrinseco fauore, præstat filiationem Dei adoptiuam. Minor quoad primam partem ostenditur primo: naturæ namque proportionatæ ad aliquem finem, debetur connaturaliter assecutio illius; sed gratia habitualis est in ordine supernaturali natura proportionata cum visione clara Dei, quæ est illius hæreditas: ergo sub conditione perseuerantiæ finalis est debita gratiæ, debito connaturali assecutio hæreditatis diuinæ. Secundo: nam lumen gloriæ per modum principij proximi dat ius efficax connaturalitatis ad visionem beatificam: ergo gratia habitualis dabit per modum radicis ius connaturalitatis ad illam sub conditione perseuerantiæ finalis. Deinde quoad secundam partem probatur: nam gratia habitualis ratione suæ intrinsecæ entitatis constituit subiectum, gratum, & obiectum congruum diuinæ dilectionis simpliciter ergo reddit dignum subiectum, cui Deus velit bonum *simpliciter* tale, quod est visio clara ipsius; & consequenter dat ius sufficientis condignitatis, vt ad hæreditatem diuinam acceptetur.

Tertio. Minor quoad 1. partem prob. 1. Secundo. Quoad 2. partem probatur.

Denique quoad vtramque partem probatur minor: nam ius 96 connaturalitatis ad gloriam, & condignitatis sufficientis ad illam, non implicat præstari ab aliquo forma creata ratione suæ intrinsecæ entitatis: cum non possit aliqua implicatio assignari; sed est assignabilis forma creata aptior ad hoc eius præstandum, quam habitualis gratia, quæ est participatio specialis, aut formalis ipsius naturæ diuinæ consistentis in radice videndi; & amandi Deum: ergo gratia habitualis ratione suæ intrinsecæ entitatis, nullo extrinseco fauore expectato, dat ius connaturalitatis ad gloriam, & condignitatis sufficientis ad acceptationem efficacem ad illam; & consequenter ratione entitatis intrinsecæ constituit filium adoptiuum Dei.

Vlt. probatur minor quoad vtramque partem.

Denique suadetur conclusio: forma namque se sola de facto 97 iustificans, se sola absque vllo fauore extrinseco filium adoptiuum constituit; sed gratia habitualis se sola, est forma de facto iustificans: ergo se sola absque vllo fauore extrinseco constituit filium adoptiuum Dei. Illatio tenet. Maior constat ex Tridentino sessione 6. vbi iustificationem peccatoris diffiniens, ait: *Esse translationem ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ in statum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei per secundum Adam Iesum Christum Saluatorem nostrum*: ergo forma se ipsa præstans iustificationis effectum, se ipsa transfert hominem ab statu filij primi Adę ad statum filiationis adoptiuæ; & consequenter se ipsa filium adoptiuum constituit. Minor autem probatur ex Tridentino *sessione* 6. *relata cap.* 7. vbi docet, vnicam causam formalem nostræ iustificationis esse iustitiam nobis inhærentem intrinsecè; sed idem est, esse vnicam causa formalem, atque esse adæquatam causam: ergo gratia habitualis, quæ est iustitia nobis inhærens, est adæquata causa nostræ iustificationis; & consequenter se sola præstat iustificationis effectum: nam forma, quæ cum alterius consortio præbet aliquem effectum formalem, nec est vnica, nec adæquata causa formalis illius.

Denique probatur concl.

Et augetur difficultas primo: quia namque ex voluntate, & 98 gratia conflatur adęquata causa efficiens operis salutaris falso assereret, qui diceret voluntatem creatam esse causam adæquatam efficientem illius, & se opponeret Paulo dicenti: *Non ego solus sed gratia Dei mecum*: ergo qui docent ex entitate intrinseca gratiæ, & acceptatione extrinseca Dei, aut ex valore accrescenti gratiæ ex illa, conflari adæquatam causam formalem nostræ iustifi-

Cōfirmatur 1.

iuſtificationis, filiationis quæ adoptiuæ, ſe opponunt Tridentino aſſerenti, gratiam, ſeu iuſtitiam nobis inhærentem eſſe vnicam cauſam formalem noſtræ iuſtificationis, & noſtræ filiationis adoptiuæ.

99 *Cõfirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur ſecundo ſi namque ex entitate intrinſeca gratiæ, & valore reſultante ex acceptatione extrinſeca conſurgeret adæquata cauſa formalis filiationis adoptiuæ, principalius præſtaretur ab extrinſeco fauore quam à iuſtitia nobis inhærente: ergo diminutè proceſſiſſet concilium dum aſſignans omnes cauſas noſtræ iuſtificationis, non meminiſſet fauoris extrinſeci, tanquam cauſæ illius formalis, ſed tantum iuſtitiæ inhærentis, ſicut ſi aſſignans cauſas operis ſalutaris; ſubiiceret gratiam principaliter concurrentem, & ſolum mentionem faceret liberi arbitrij creati minus principalem influxum præbentis. Probo antecedens: fauor extrinſecus Dei adſtruitur à contrarijs auctoribus, vt præbens gratiæ dignitatem, & valorem ad præſtandum effectum formalem, quem in ſe non continet ratione propriæ entitatis; ſed forma præbens virtutem, & continentiam effectus, principalius concurrit ad illum, quam forma recipiens continentiam, & virtutem, quam ex ſe nõ habet: ergo principalius concurreret ad filiationem adoptiuam fauor extrinſecus Dei, quam iuſtitia nobis inhærens.

100 *Cõfirmatur 3.* Denique confirmatur, & vrgetur difficultas: nemo enim negare poteſt maiori cum proprietate verba Concilij explicari conceſſa entitati intrinſecæ gratiæ vt ad conſtituendum ſe ipſa filium adoptiuum Dei quam hac virtute negata expectatoque fauore extrinſeco Dei; ſed in hanc vi entitati gratiæ intrinſeca, & adæquata, nulla repugnantia inuenitur, vt conſtat ex *ſupra* dictis, & amplius ex dicendis conſtabit: ergo concedenda eſt gratiæ; & conſequenter dicendum ſe ipſa ex vi ſuæ intrinſecæ entitatis, abſque indigentia extrinſecæ acceptationis, præſtare filiationem adoptiuam. Mitto plures ſolutiones, quibus poſſet argumento facto occurri. Tum; quia ex dictis manent præcluſæ. Tum etiam quia fuſius illarum examen pertinet *ad primam ſecundæ q.* 113. *art.* 2. vbi de efficacia intrinſeca gratiæ ad expellandum peccatum tractatur.

§. VI.

Tribus argumentis occurritur.

101 *Arguitur 1.* CONtra iſtam concluſionem obijciunt Auctores oppoſiti primo: forma inſufficiens de ſe ad excludendum peccatum, eſt etiam inſufficiens ab intrinſeco ad effectum filiationis adoptiuæ; ſed gratia habitualis, ratione entitatis intrinſecæ, eſt inſufficiens ad peccatum mortale expellendum: ergo non præbet ſe ipſa filiationem adoptiuam. Maior conſtat. Nam filiatio Dei adoptiua non poteſt cum peccato mortali componi: ergo forma inſufficiens ab intrinſeco ad peccatum expellendum eſt etiam ab intrinſeco inſufficiens ad præſtandam ratione ſolius entitatis intrinſecæ filiationem adoptiuam. Minor autem probatur, peccatum mortale eſt grauitatis infinitæ ſimpliciter, vt cum frequentiori Thomiſtarum ſententia docuimus *ſupra diſp.* 1. gratia autem habitualis eſt bonitatis, & valoris limitati, & finiti; ſed bonitas aut valor finitus non poteſt ſe ipſo excludere infinitam malitiam, grauitatemque infinitã: ergo gratia habitualis eſt ab intrinſeco inſufficiens ad excludendum peccatũ ratione ſuæ intrinſecæ entitatis.

102 *Reſpondetur 1.* *Ad probationem minoris reſp. 1.* *Aliquod finitũ poteſt id quod infinitum eſt via incõpoſſibilitatis excludere.* Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Ad illius probationem reſponderi poteſt primo, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: per modum ſatisfactionis, & meriti concedo minorem per modum formę incompoſſibilis, nego minorem, & conſequentiam. Gratia namque non excludit peccatum per modum condignę ſatisfactionis, ad quem modum excludendi, neceſſaria erat ęqualitas valoris cum grauitate offenſę, ſed per modum formę incompoſſibilis cum peccato mortali: quia nempè, tribuit effectus oppoſitos effectibus à peccato pręſtitis, & ad excludendum peccatum hoc modum, non eſt neceſſaria ęqualitas, ſed ſufficit oppoſitio in rationibus formalibus, vt conſtat in actu dilectionis Dei finito excludente peccatum odij actualis, quod in ratione offenſę eſt infinitum. Et quidem condonatio extrinſeca Dei tametſi *entitatiuè* ſit infinita, in ratione formę nobis vnitę moraliter, infinita non eſt, ſicut nec beneuolentia extrinſeca, per quam in ſententia probabili poſſumus iuſtificari, eſt infinita formaliter in ratione formę nobis vnitæ moraliter; aliàs pręberet infinitum ſanctitatis effectum, quod nullus aſſeruit; & tamen nemo negabit condonationem extrinſecam adiunctam habituali gratię, nos à peccato mundare: non ergo petitur ad excludendum peccatum via incompatibilitatis formalis, infinitas in forma expellente.

103 *Secundo reſpondetur ad probationem minoris: Et etiam* Vel ſecundo reſponderi poteſt, bonitatem finitam non poſſe excludere infinitam grauitatem per immediatam oppoſitionem, bene tamen per oppoſitionem mediatam: in peccato autem habituali, & eſt ratio maculæ, malitię finita, & grauitas in ratione offenſæ infinita, & gratia, quę eſt finitę, & limitatę bonitatis non pugnat *immediatè* cum ratione offenſæ infinitæ, ſed cum malitia finita, quę excluſa, non poteſt ratio offenſę in peccato ſubſiſtere.

via oppoſitionis mediata. Secundo poteſt argumento facto occurri, pretermiſſa minori, negando maiorem. Ad illius probationem, nego antecedens. Sententia namque componens ſimul gratiam, & peccatum mortale de potentia abſoluta, diſtinguit in gratia habituali effectum poſitiuum, & effectum negatiuum excludendi peccatum, & aſſerit, 104 *Secundo reſpondetur arg.*
poſſe effectum negatiuum; cum effectus ſecundarius ſit, à poſitiuo effectu ſeparari, vnde admitti idem ſubiectum eſſe dignum gloria ratione gratiæ habitualis; & indignum illa ratione peccati mortalis, cumque in dignitate per modum iuris ſufficientis ad gloriam, & participatione naturæ diuinæ ſecundum conuenientiam analogam, adoptiua Dei filiatio conſiſtat; admittunt præfatæ ſententiæ Auctores, poſſe filiationem adoptiuam ſimul cum peccato mortali de potentia abſoluta conſiſtere. Nec mirum debet cenſeri; ſi namque poſſeſſionem hæreditatis diuinæ, nempè, viſionem beatificam admittunt poſſe in eodem ſubiecto cum mortali culpa componi, poterit ius condignum iſtius hæreditatis; & conſequenter filiatio adoptiua Dei cum peccato mortali componi.

Tertio poteſt reſponderi, negando maiorem. Ad illius probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam, vel diſtinguo conſequens: non habet vim intrinſecam ad præſtandam filiationem adoptiuam, ſuppoſita remiſſione peccati, nego conſequentiam: non præſuppoſita remiſſione peccati, tranſeat conſequens; ſicut iſta conſequentia non tenet: *Ad rationem filij adoptiui requiritur extraneitas ſubiecti, & negatio iuris connaturalis ad hæreditatem adoptantis; ſed gratia eſt de ſe inſufficiens ad ponendam extraneitatem ſubiecti, & tollendam negationem iuris connaturalis: ergo eſt de ſe inſufficiens ad conſtituendum filium adoptiuum.* Nam præmiſſæ veræ ſunt; conſequens autem eſt falſum, & vel abſolutè negandum, vel diſtinguendum; & concedi conſequentia, non ſuppoſita extraneitate in ſubiecto, negari vero extraneitate ſuppoſita. 105 *Tertio reſponderi poteſt.* *Inſtatur argum. 1.*

Habeo etiam huius doctrinæ ſatis accommodatum exemplum in contemplatione altiſſima Dei conditoris naturæ, in qua conſtituendam fore naturalem beatitudinem poſſibilem in ſtatu naturæ integræ, naturali tantum integritate, cum frequentiori Thomiſtarum ſententia docuimus in *ſpeciali tractatu de beatitudine naturali.* Iuxta quam doctrinam conſequenter eſt aſſerendum, actum illum contemplationis Dei conditoris naturæ eſſe ſufficientem de ſe ad conſtituendum, & denominandum beatum; & tamen non haberet de ſe ſufficientiam ad peccatum mortale per modum formæ excludendum, ſine cuius remiſſione beatum non conſtitueret. Pariter ergo in præſenti poſſumus gratiæ habituali concedere vim ad conſtituendum filium adoptiuum ratione propriæ entitatis, eſto admittamus non habere vim ad excludendum peccatum, ratione ſuæ entitatis intrinſecæ, quod tamen abſolutè falſum cenſemus. 106 *Secundo.*

Sed oppones primo non eſſe peccati mortalis, eſt medium neceſſarium ad eſſe filiationis adoptiuæ; ſed inſufficiens ponere media, non eſt ſufficiens ad finem: ergo ſi gratia habitualis eſt de ſe inſufficiens ad excludendum peccatum, erit etiam inſufficiens ad præſtandam ratione propriæ entitatis filiationem adoptiuam. Secundo: nam filiatio adoptiua eſt eſſentialiter cum peccato mortali incompoſſibilis: ergo habet vim ad expellendum peccatum, infertque neceſſario, non eſſe, vel excluſionem illius; ſed forma impotens de ſe ad effectum negatiuum ſecundarium neceſſariò illatum ex effectu poſitiuo primario, eſt etiam de ſe inſufficiens ad effectum poſitiuum inferentem negatiuum, ſicut ſi calor eſſet ab intrinſeco inſufficiens ad expellendam frigiditatem, non poſſet eſſe ſufficiens ad conſtituendum calidum: ergo non ſtat cum inſufficientia phyſica gratiæ ad expulſionem peccati, ſufficientia illius intrinſeca, ad præſtandam filiationem adoptiuam. 107 *Replicabis 1.* *Secundo.*

Reſpondeo, ad primam inſtantiam, negando maiorem. Non enim eſt, niſi requiſita conditio; ſtat autem ſufficientia intrinſeca ad aliquem effectum formalem cum intrinſeca inſufficientia ad conditionem requiſitam ad illum, vt conſtat in *exemplis adductis.* Secundo reſpondeo, negando minorem loquendo de cauſa formali. Gratia namque eſt medium neceſſarium ad gloriam, & tamen viſio beatifica eſt potens beatificare formaliter, quin ſit potens, vel in genere cauſæ efficientis, vel in genere cauſæ formalis, habitualem gratiam cauſare. 108 *Ad primã replicam reſpõd. 1. Reſp. 2.*

Ad ſecundam, diſtinguendo antecedens: incompoſſibilitate paſſiua, concedo antecedens: actiua nego antecedens, & conſequentiam. Solum enim forma cum alia incompoſſibilis, incompoſſibilitate actiua habet vim ad expellendum id, cum quo habet oppoſitionem, quod autem ſola gaudet paſſiua incompoſſibilitate vim expulſiuam non habet, vt conſtat in peccato veniali incompoſſibili cum ſtatu innocentiæ, non quia habeat vim deſtructiuam illius, ſed quia ſtatus innocentiæ non permittit illud ſecum, ſicut nec vnio hypoſtatica: ita in præſenti eſt dicendum iuxta ſententiam ſuppoſitam, filiationem adoptiuam eſſe incompoſſibilem cum peccato mortali, non quia poſſit illud expellere; eo quod peccatum eſt infinitæ grauitatis, ſed quia peccatum mortale non permittit ſecum filiationem adoptiuam. 109 *Ad ſecundum. Differentia inter incõpoſſibilitatẽ actiuam & paſſiuam duarum formarũ, valde notanda.*

Secundo obijciunt: forma, quæ præſtat filiationem adoptiuam, debet ſaltim ex conſequenti præſtare ius condignum, & connatu- 110

Secundo arguitur. Minor probatur. rale hæreditatis diuinæ, scilicet, visionis beatificæ; sed gratia habitualis ratione suæ intrinsecæ entitatis hoc ius præstare non potest: ergo nec præbere filiationem adoptiuam. Minor, in qua est difficultas ostenditur primo ius gloriæ condignum petit eum gloria adæquari; sed gratia habitualis non adæquat perfectionem visionis beatificæ. Tum; quia hæc in actualitate excedit; & consequenter superat in perfectione. Tum etiam; quia est vltima actualitas lineæ supernaturalis: vltima autem actualitas perfectior est omnibus, quæ sunt in potentia ad illam. Tum denique: nam est vltimus finis etiam gratiæ habitualis: finis autem, & maximè vltimus, perfectior est omnibus ordinatis ad ipsum: ergo gratia habitualis, nequit ab intrinseco præstare ius condignum hæreditatis diuinæ, scilicet visionis beatificæ.

111 *Secundo.* Secundo probatur minor: non est dabilis qualitas aliqua creata dans ius condignum, condignitate filij adoptiui, ad hæreditatē regis terreni ratione entitatis: ergo nec datur, nec dari potest forma aliqua creata, quæ ratione propriæ entitatis præbeat ius condignum filij adoptiui ad hæreditatem Dei. *Tertio.* Tertio probatur: nam ea, quæ sunt propria Dei nulli creaturæ possunt esse connaturalia; sed beatitudo est propria naturæ diuinæ, propriaque Dei perfectio: ergo nulla forma creata potest dare ius condignum, & connaturale ad beatificam visionem.

112 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, concessa maiori, nego minorem; vt enim docet D. Thom. 1. 2. *quæst.* 114. *art.* 3. *in corpore*, opera iustorum inæqualia gloriæ secundum propriam substantiam, redduntur gloria condigna, ratione dignitatis gratiæ: dat ergo gratia habitualis operationibus nostris valore meritorium adæquantem moraliter gloriam; & consequenter subiecto dabit condignitatem ad illam per modum hæreditatis. Nec obstat, quod visio beatifica in actualitate gratiam habitualem excedat; est namque excessus *secundum quid*, sicut operatio naturalis actualior est substantia cuius est operatio, ex quo tantum obtinet excessum *secundum quid* in eius comparatione. Nec vltima actualitas petit excedere omnia actuabilia per ipsam; sed ad summum potentiam proximam per se ad illam ordinatam, vt in eodem exemplo conspicitur: gratia autem habitualis, non est potentia proxima, sed radicalis in ordine ad visionem beatam. *(Ad primam probationem minoris. Visio beatifica solùm secundùm quid excedit gratiā.)*

113 *Vltimus finis qui debet excedere omnia ad ipsum ordinata, est finis quo.* Nec denique vltimus finis vt *quo*, & per modum assecutionis petit excedere omnia ad ipsum ordinata, sed sufficit, vltimum finem *qui*, & per modum assequibilis obtinere istum excessum: visio autem beatifica non est finis vltimus *qui*, sed vltimus finis formalis *quo*, & per modum assecutionis; & ideò non est necessum, quod excedat simpliciter gratiam habitualem, imo gratia illam excedit, cum sit formalis participatio naturæ diuinæ: visio autem, non naturæ Dei, sed operationis ipsius sit participatio formalis. Et quidem beatitudo naturalis est vltimus finis formalis naturæ Angelicæ, & humanæ, & tamen neutram excedit, excessus simpliciter tali. An autem ad condignitatem meriti, vel filiationis adoptiuæ pectatur omnimoda æqualitas, an verò sufficiat æqualitas proportionis? *Tract. de merito* 1. 2. *q.* 114. *art.* 1. disputatur.

114 *Ad secundam.* Ad secundam probationem minoris, prætermisso antecedenti, nego consequentiam. Disparitas autem est: nam regis terreni natura non est ab alio participabilis, nisi in esse substantiali, & secundum conuenientiam vniuocam: ac proinde, nisi sic communicetur, qualiter communicata filium naturalem constituit, non potest haberi ius intrinsecum ad illius hæreditatem: cæterum natura diuina est participabilis secundum conceptum naturæ à qualitate creata: qualitas autem participans naturam diuinam dat ab intrinseco ius connaturale, & condignum ad operationes Dei; & consequenter ad beatificam visionem, quæ est omnium operationum perfectissima, & in qua hæreditas diuina consistit.

115 *Ad tertiam.* Ad tertiam probationem dicatur, quæ sunt propria Dei proprietate constitutiua, & essentiali, nullatenus posse communicari, quæ verò sunt propria Dei proprietate connaturalitatis, nulli creaturæ communicari possunt ratione formæ substantialis, possunt tamen ratione formæ accidentalis, quæ *eleuatiuè* det connaturalitatem ad illa: videre autem Dei essentiam, sicuti est, non est proprium Dei proprietate essentiali, sed proprietate connaturalitatis; ex quo solum sequitur, nulli substantiæ, posse esse connaturale absolutè: non autem quod nequeat esse connaturale formæ accidentali eleuanti ad esse diuinum vt *quo*, & vt *quod* ratione illius, connaturalitate suppositionis substantiæ, cui tale accidens inhæret.

116 *Tertio arguitur.* Tertio objiciunt: licet Ius ad gloriam per modum hæreditatis non constituat filium adoptiuum Dei; non tamen stat esse filium adoptiuum Dei absque iure hæreditatio; sed hoc ius nequit subsistere absque promissione diuina, & illius ordinatione superaddita infusioni gratiæ habitualis: ergo absque promissione, quæ fauor extrinsecus sit, & superadditus gratiæ, non saluatur filiatio Dei adoptiua; & consequenter illam non præstat gratia habitualis ratione solius entitatis intrinsecæ. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: non est minor proportio in operibus iustorum gratia, & charitate informatis cum gloria per modum coronæ, quam in gratia, vt subiectum informante, cum gloria, vt hæreditate; sed ista proportione non obstante, non datur in operibus iustorum ius ad gloriam, vt coronam absque interuentu promissionis, & ordinationis diuinæ, illorum entitati extrinsecæ, & superadditæ, vt docet satis probabilis plurium Theologorum sententia 1. 2. *quæst.* 114. *art.* 1. ergo pariter non obstante proportione gratiæ habitualis cum gloria, vt hæreditate, non saluabitur ius hæreditarium ad gloriam per solam entitatem gratiæ absque promissione, & ordinatione extrinseca Dei, quæ sit fauor nouus, & indebitus gratiæ habituali ratione suæ intrinsecæ entitatis.

Non desunt graues Theologi, qui hoc argumento conuicti, eodem modo Theologizandum existimant de iure filij adoptiui, ac de iure meritorio quoad indigentiam pacti, & promissionis diuinæ, qui tamen inter se diuiduntur, plures namque secuti Caietanum 1. 2. *q.* 114. *art.* 3. docent ad ius meritorium non petit pactum superadditum gratiæ, & motioni diuinæ; sed sufficit pactum inclusum in illo, ex quo consequenter inferunt ad ius ad gloriam per modum hæreditatis, necessarium non esse pactum superadditum entitati intrinsecæ gratiæ, sed sufficere pactum virtuale, & implicitum in infusione gratiæ habitualis inclusum. Iuxta quam doctrinam facile argumentum soluitur. 117 *Respond. iuxta diuersas Theolog. sententias primo.*

Alij per extremum affirmant, requiri ad ius meritorium pactum expressum, & superadditum gratiæ, & motioni diuinæ, nec pactum in illa inclusum sufficere: ex quo censent, necessaria consecutione dicendum, etiam ad ius adoptionis ad gloriam per modum hæreditatis, pactum superadditum infusioni gratiæ requiri, non quidem per modum rationis formalis fundandi prædictum ius, sed per modum conditionis sine qua non resultaret, quia nec ad ius meritorium ingreditur pactum Dei per modum rationis formalis, aliàs esset ius solius fidelitatis, sed per modum conditionis, vt valor operationum de se sufficiens ad gloriam per modum coronæ, de facto tale ius fundet. 118

Iuxta quam doctrinam est argumento facto, occurrendum, concessa maiori, distinguendo minorem: sine pacto, & promissione per modum rationis formalis, neganda est consequentia: per modum conditionis requisitæ, concedo consequentiam. Ex quo non sequitur, gratiam non esse sufficientem ad constituendum filium adoptiuum ratione propriæ entitatis per modum rationis formalis, absqua conditione requisita supposita; sed tantum, quod non sufficiat ratione propriæ entitatis per exclusionem omnis extrinseci requisiti, vt conditionis. 119 *Secundo.*

Sed melius, & consequentius ad dicta inter nostram conclusionem probandam argumento facto occurritur, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori de proportione valoris, & perfectionis, & concessa minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam ius meritorium est ius, vel fidelitatis, vel iustitię, vel gratitudinis. Primum, certum est absque promissione non stare. Secundum etiam, & tertium nequeunt in pura creatura absque pacto Dei superaddito operum dignitati subsistere, eo quod iustorum opera sunt Deo multis titulis debita: ac proinde in vi illorum non possumus Deum ex iustitia obligare ad illa remuneranda, aut ex gratitudine ad illa gratificanda, nisi vel Deus paciscatur expressè de remunerando merita, vel saltim alijs titulis, quibus potest illa exigere, cedat, quod est virtualiter de illis remunerandis, aut gratificandis pacisci. Ius autem fundatum in gratia ad gloriam, vt hæreditatem, est ius solius connaturalitatis, quod est ius secundum quid, & potens competere absque promissione, vel pacto superadditis; sic enim iure connaturalitatis, tenetur Deus infundere species Angelo, illius creatione supposita, concurrere ad motum cœli supposita cœli existentia, & passionum hominis, vel cuiusuis alterius naturæ effluxum non impedire, supposito, quod naturam producat; atque adeo, vt gratia habitualis hoc ius connaturalitatis præstat in ordine ad gloriam promissione Dei non indiget, nec diuina ordinatione illius entitati *extrinsecè* superadditis. 120 *Tertia, & vera solutio. Ius meritorium ad gloriā, vt coronam, pactum & promissionem diuinam requirit. Secus verò ius fundatum in gratia ad gloriam, vt hæreditatem.*

Quarto arguitur: sola gratia habituali absque visione beatifica non subsistit perfecta, & completa filiatio adoptiua Dei: ergo saltim ad perfectam filiationem adoptiuam gratia ratione solius intrinsecæ entitatis non sufficit. Antecedens probatur: non subsistit perfecta filiatio adoptiua Dei absque imitatione perfecta filiationis naturalis Verbi diuini; sed hæc perfecta imitatio, non habetur ex vi gratiæ habitualis, absque visione beatifica: ergo nec perfecta filiatio adoptiua. Probatur minor: filiatio naturalis Verbi fundatur in assimilatione ad patrem generantem, tum naturali, tum intentionali; at ratione solius gratiæ habitualis solum habetur imitatio prioris similitudinis; secus autem posterioris; sed hæc habetur ratione visionis beatificæ, Deum, vt est in se repræsentantis, & intentionaliter continentis: ergo perfecta imitatio filiationis naturalis Verbi, non obtinetur ratione solius gratiæ habitualis seorsim à visione beatifica. 121 *Quartò arguitur.*

Maior probatur. Tum; quia Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis est similis suo principio in natura similitudine naturali; & tamen 122 *Maior probat. 1.*

& tamen filius naturalis non est: ergo Verbum ideo est naturalis filius patris; quia habet ex vi suæ processionis vtramque similitudinem. *Secundo.* Tum etiam; quia ratio filij petit perfectam similitudinem; at assimilatio naturalis, & intentinnalis perfectior est sola similitudinem naturali: ergo filiatio naturalis Verbi vtramque similitudinem petit, & supra vtramque fundatur. *Tertio.* Tum denique: nam ad rationem filij non sufficit similitudo cum patre in principio quasi generali generico, vel communi, sed petitur in principio *quo* specifico: at natura diuina vt radix attributorum est principium *quo* veluti commune, & genericum ad vtramque processionem diuinam, ipsa vero, vt gerens munus speciei *obiectiuè* concurrentis, & obiectum repræsentantis, est principium speciale, & particulare actionis intelligendi: ergo vt Verbum filius sit, non sufficit similitudo in natura vt radicali principio, sed petitur similiudo in natura diuina, vt est species repræsentans obiectum; at qui hæc similitudo Verbi cum Patre in natura est similitudo intentionalis, quatenus Verbum exprimit, & repræsentat per modum speciei expressæ, quod natura, vt species est, repræsentat per modum principij: ergo Verbum ideo est filius naturalis, quia vtramque similitudinem habet; & consequenter ad perfectam filiationem adoptiuam, necessaria est vtraque similitudo.

123 *Respond. Ad filiationē naturalē nō requiritur assimilatio intentionalis.* Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius probationem, nego maiorem. Verbum enim diuinum, non ideo est filius naturalis, nec ideo illius processio generatio est, quia assimilatur Patri intentionaliter; sed quia ex vi suæ processionis assimilatur Patri in natura, & in modo essendi naturali. Et ratio est manifesta: nam similitudo termini cum principio, quæ inuoluta imperfectionibus constituit filium creatum, depurata ab omni imperfectione filium increatum naturalem constituit; at similitudo procedentis cum principio, à quo procedit in natura, quæ est principium radicale generationis in modo essendi naturali, inuoluta imperfectionibus constituit filium naturalem creatum: ergo similitudo termini producti cum producente in natura quæ est principium radicale generationis diuinæ in modo essendi naturali, depurata ab omni imperfectione, constituit filium naturalem increatum, quin ad hanc constitutionem ingrediatur formaliter similitudo in esse intentionali, licet ad illam sequatur; quandoquidem similitudo in modo essendi naturali prius intelligitur, quam similitudo intentionalis, si est inter illas similitudines in Dei natura distinctio; & consequenter præcedenter ad illam intelligitur depurata ab omni imperfectione.

124 *Ad primam probationem maioris.* Nec vrgent probationes maioris: non prima; nam falsum est Spiritum Sanctum ex vi suæ processionis assimilari in natura principio producenti, vt multis ostendimus *tractat. de Trinitate 1. p. q. 27. art. 2. & 4.* *Ad secundam.* Nec secunda: nam filius ex conceptu filij non petit similitudinem prefectissimam in omni linea, sed in natura sub modo essendi naturali, quod si in diuinis vtraque similitudo intercedit non tamen vtraque ingreditur *constitutiuè* ad rationem filij, sed naturalis *constitutiuè*, intentionalis verò *consecutiuè*, si lineæ istæ attributaliter distinguuntur. *Ad tertiam.* Nec magis vrget tertia maioris probatio: nam licet natura diuina concurrat ad processionem Verbi per modum principij radicalis, & etiam per modum principij proximi secundantis intellectum prout gerit munus speciei, non tamen ad rationem filij requiritur similitudo in natura quæ est species secundum conditionem speciei; sed similitudo in eo, quod in specie repræsentatur secundum modum essendi naturalem, etiam in specie repræsentatum, vt latè *loco allegato* explicuimus.

125 *Replicabis.* Sed obijcies: est enim sententia probabilis, & inter Thomistas frequentior, naturam diuinam in actuali intellectione consistere, non autem in radice intellectionis, & ideò processionem Verbi esse generationem, & Verbum Filium naturalem, qua formaliter procedit, vt intellectio diuina; at in hac sententia non saluatur perfecta imitatio filiationis naturalis Verbi per solam habitualem: ergo iuxta illam non saluatur perfecta filiatio adoptiua ex vi solius gratiæ habitualis, sed necessario requiritur actualis visio Dei ad perfectam filiationem adoptiuam. Probatur minor: gratia habitualis non participat actualem Dei intellectionem, per cuius communicationem Verbum constituitur in ratione filij naturalis: ergo ratione solius gratiæ habitualis non habetur perfecta imitatio filiationis naturalis Verbi diuini.

126 *Respond.* Respondeo, admissa maiori, negando minorem. Etenim in sententia illa probabili, eadem diuina intellectio absque virtuali distinctione per solam eminentialem, duplici munere gaudet, nempè, naturæ sub ratione eminentialis radicis, & actualis intellectionis eminenter radicatæ: gratia autem habitualis est participatio illius sub conceptu radicis eminentialis, sub quo rationem naturæ sortitur, etsi illam non participet sub munere intellectionis, & intellectio diuina non constituit Verbum filium naturalem Patris, vt communicata sub munere intellectionis, sed sub munere naturæ, & eminentialis radicis; ac per consequens ex vi gratiæ habitualis habetur perfecta imitatio naturalis filiationis. Ex quibus ad probationem minoris constat solutio.

Sed instabis: perfectior est imitatio ad Verbum, vt constitutum per actualem intellectionem, quæ habetur ex vi gratiæ, & visionis beatificæ, quam quæ habetur ex vi gratiæ habitualis solius; sed filiatio adoptiua consistit in perfectissima imitatione filiationis naturalis: ergo filiatio adoptiua de facto non præstatur per solam habitualem gratiam, sed per illam, & visionem beatificam. 127 *Instabis.*

Respondeo, distinguendo maiorem: est perfectior imitatio intra, & extra lineam naturæ, concedo maiorem: contenta intra lineam imitationis naturæ, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: Vt enim fatentur Auctores sententiæ admissæ, visio beatifica non est participatio naturæ Dei sub conceptu naturæ, etiam si participet conceptum intellectionis; ac per consequens ex vi illius non præstatur imitatio naturæ Dei sub conceptu naturæ; vnde licet perfectionem addat in ratione imitationis, est extra lineam filiationis adoptiuæ. *Respond.*

§. VII.

Vltimo argumento occurritur, & explicatur, an possit Deus homini in gratia perseueranti, gloriam in æternum negare?

Denique obijciunt: potest Deus de potentia absoluta homini existenti in gratia, gloriam in perpetuum negare; & consequenter illum ad gloriam non ordinare; sed homo sic exclusus à gloriæ consecutione filius adoptiuus non esset: ergo filiatio adoptiua non præstatur ex vi gratiæ habitualis ratione solius suæ entitatis intrinsecæ, sed aliquid illius entitati superadditum, necessarium est ad filiationem adoptiuam saluandam. Maior constat: nam inter gloriam, & gratiam, etiam vt perpetuo durantem, non est essentialis connexio: ergo potest Deus de sua potentia absoluta homini in gratia existenti, & illa sine fine perseueranti gloriam in æternum negare. Minor autem ostenditur primo: non stat filiatio adoptiua sine acceptione ad hæreditatem adoptantis; sed tunc casus, homo in gratia habituali existens, non esset acceptus ad hæreditatem Dei consistentem in beatifica visione, sed potius ab illa exclusus: ergo filius adoptiuus non esset. Secundo: nam sine iure ad hæreditatem adoptantis non subsistit adoptiua filiatio; sed in casu præsupposito, homo tametsi in habituali gratia existens, non haberet ius ad hæreditatem diuinam; cum esset ab illa exclusus per diuinam voluntatem: ergo filius adoptiuus non esset. 128 *Vltimo arguitur.* *Minor probatur 1.* *Secundo.*

Huic argumento, qui tenent, requiri diuinam ordinationem, non vt rationem formalem iuris ad gloriam per modum hæreditatis, filiationisque adoptiuæ, sed tantum vt conditionem, facili negotio occurrunt, concessis maiori, & minori, distinguendo consequens: ex vi solius entitatis intrinsecæ per exclusionem extrinseci requisiti, tanquam rationis formalis, negant consequentiam: per exclusionem extrinseci requisiti, vt conditionis, concedunt consequentiam. Sicut enim deficiente promissione, aut ordinatione diuina, deficit meritum, non ex defectu rationis formalis meriti, sed ex defectu requisitæ conditionis; ita deficiente acceptatione actuali ad gloriam, vt hæreditatem, vel posita ordinatione contraria, deest filiatio adoptiua, non ex defectu rationis formalis illius, sed tantum ex defectu conditionis requisitæ. Ex quo solum sequitur, gratiam se sola non præstare filiationem adoptiuam per exclusionem omnis conditionis ad illam exhibendam exactæ; non autem quod se sola illam non præstet per exclusionem omnis extrinseci exacti per modum rationis formalis. 129 *Prima aliquorū solutio.*

Sed contra istam solutionem facit primo: nam gratia habitualis absque ordinatione extrinseca superaddita, etiam tanquam conditione, constituit spiritualiter genitum; sed esse genitum spiritualiter, est adæquatum fundamentum filiationis adoptiuæ. ergo constituit filium adoptiuum Dei absque ordinatione extrinseca, etiam tanquam conditione. Secundo: nam ad rationem filij adoptiui sufficit ius connaturalitatis, & condignitatis sufficientis ad gloriam, vt ex dicendis constabit; sed hoc ius præstatur à gratia habituali, non expectata extrinseca ordinatione, etiam tanquam conditione: ergo illa, vt à conditione, non dependet in constituendo filium adoptiuum. 130 *Reijcitur 1.* *Secundo.*

Secunda solutio negat argumenti maiorem. Nam licet Deus liber sit in infundenda gratia, & in illa in perpetuum conseruanda, supposita tamen gratiæ infusione, & vsque ad finem conseruatione, necessitatur ad conferendam gloriam, ita vt nec etiam de potentia absoluta, illam possit denegare subiecto in gratia existenti, & vsque ad finem in gratia perseueranti. Ita respondet Capreolus *in 1. dist. 17. ad 2. arg. Gregorij*, & Choquetius *lib. 1. de gratia iustificante disp. 3. cap. 2.* Referuntur etiam Aureolus *in 1. dist. 17. p. 1. art. 2. propositione 1.* & Caietanus *1. 2. q. 114. art. 3.* Caietanus tamen traditæ solutioni non fauet; nam licet doceat, Deum ex iustitia teneri ad remuneranda merita absque ordinatione aliqua superaddita; *cum hoc tamen stat* (addit ibi Caietanus) *quod potest etiam omnes beatos anihilare de potentia absoluta, sed hoc est extra quæstionem præsentem.* Quibus verbis apertè indicat Caietanus, posse Deum de sua potentia absoluta gloriam meritam, & ha- 131 *Secundo respondet Capreol. & alij.* *Choquet.* *Aureol.* *Caietan.* *Caietan.*

& hæreditatis titulo debitam, negare homini existenti in gratia, & in illa perseueranti. Fundamentum Capreoli est: nam in operibus Dei, nihil potest esse frustra: gratia autem, cum sit quædam inchoatio gloriæ, vt docet D. Thom. 2. 2. *q*. 24. *art*. 2. est dispositio præparans ad illam, vt docet S. Doctor *q*. 27. *de Verit. art*. 2. *ad* 7. frustra in perpetuum duraret, si gloria denegaretur: ergo non potest Deus, etiam de potentia absoluta, homini in gratia existenti, & in illa perseueranti gloriam in æternum negare.

132 *Fundam. Capreol.*

133 *Fundam. 1. aliorũ.* Alij autem ducuntur primo: nam gratia habitualis est adoptio filiorum Dei; sed adoptio est hæreditatis promissio: ergo gratia habitualis est, saltim virtualis, & implicita promissio gloriæ; sed Deus de potentia absoluta, nõ potest nõ stare promissis; aliàs esset infidelis: ergo non potest hominem existentem in gratia, & in illa perseuerantem finaliter, gloria in æternum priuare. Secundo: nam: gratia tribuit verum ius ad gloriam per modum hæreditatis, sub conditione perseuerantiæ finalis; sed Deus etiam de potentia absoluta, non potest contra hoc ius agere: ergo conditione perseuerantiæ finalis adimpleta, non potest de potentia absoluta hominem gloria priuare.

Secundũ.

134 *Minor prob. 1.* Minor ostenditur primo: nam ius ad gloriam præstitum à gratia formaliter, confertur à Deo efficienter; conferens autem verum ius ad aliquid consequendum, virtualiter promittit illius consecutionem: ergo Deus infundens gratiam, virtualiter promittit gloriam sub conditione perseuerantiæ finalis, sed implicat Deum opponi suæ promissioni, etiam virtuali: ergo implicat ius præstitum à gratia violare. Secundo: nam Deus non potest, etiam de potentia absoluta, efficere id, quod nullam honestatem habet; sed agere contra ius filij, gloria illum in æternum priuando, nullam habet honestatem: nam violare ius alterius inhonestum, & vitiosum est: Deum autem vitiosum aliquid agere, est omninò implicatorium: ergo tale debet censeri agere contra ius gratiæ. Denique quia nequit Deus, etiam de potentia absoluta, agere contra leges veræ amicitiæ; at leges amicitiæ exigunt seruare ius præstitum à gratia in gloriam: ergo violare prædictum ius, hominem gloria priuando, est omninò implicatorium.

Secundo.

Tertio.

135 *Potest Deus de potentia absoluta homini in gratia perseueranti gloriã negare.* Hæc tamen solutio displicet frequentius Theologis communiter asserentibus, posse Deum de potentia absoluta hominem in gratia existentem, gloria in æternum priuare. Ita Gregor. *in* 1. *dist*. 17. *q*. 1. Ochamus *in eadem dist. & q.* Rubion *art*. 2. Gabriel *q*. 1. *art*. 3. *dub*. 4. Vazquez 1. 2. *disp*. 204. *cap*. 2. *corollar*. 3. *& cap*. 4. *num*. 36. Suarez *lib*. 7. *de gratia cap*. 4. *dicto* 2. Tenent etiam ex nostris Thomistis Hispalensis *in* 1. *dist*. 17. *q*. 1. *ad argumenta Gregorij*. Illustrissimus Arauio 1. 2. *q*. 110. *disp*. 3 *preambuli de origine gratiæ lect*. 6. §. 3. *assertione* 4. refertur etiam Conradus 1. 2. *q*. 109. *art*. 5. *in notationibus ad corp. art.* falsò tamen: nam loquitur, non de gratia respectu gloriæ per modum hæreditatis, sed de actu gratia, & charitate formato, quem docet indigere extrinseca ordinatione Dei, vt meritum sit.

Gregor. Ocham. Rubion. Gabriel. Vazq. Suarez. Hispal. Arauio. Conrad.

Ducuntur Recentiores quidam primo: nam Deus non potest ab aliquo extra se necessitari: ergo gratia non inducit Deo necessitatem conferrendi gloriam, aut illam homini sibi grato largiendi. Secundo: nam potest Deus de sua absoluta potentia anihilare hominem existentem in gratia: ergo etiam potest illum gloria in æternum priuare. Antecedens constat ex supremo Dei dominio. Consequentia autem probatur: nam anihilatio est maius malum, quam carentia æterna gloriæ: ergo si potest Deus homi-

136 *Probant Recent. 1.* ni existenti in gratia maius illud malum inferre, poterit à fortiori secundum. Tertio: nam potest Deus hominem iam beatum redigere in nihilum: ergo potest ei auferre gratiam habitualem, & gloriam: ergo etiam poterit illi auferre gloriam, gratia perseuerante, & carentiam gloriæ, gratia præsupposita, in æternum conseruare.

Secundo. Tertio.

137 *Quarto.* Quarto: quia non est minus contra leges amicitiæ, amicum sine causa destruere, quam illi perseueranti bona specialia negare: ergo si potest Deus, iure amici non obstante, hominem sibi gratum sine causa anihilare, poterit etiam illum conseruare cum gratia, & nunquam speciale bonum beatitudinis conferre. Quinto: nam inter realiter distincta, essentialis connexio non est; & consequenter potest vnum sine alio perpetuo existere de potentia absoluta; sed gratia, & gloria realiter distinguuntur: ergo potest Deus de sua potentia absoluta gratiam conseruare in homine, & nunquam illi beatitudinem conferre. Denique: nam homini in gratia existenti confertur liberaliter gloria: ergo potest Deus de sua potentia absoluta homini in gratia existenti, in illaque perseueranti gloriam in perpetuum negare.

Quinto.

Sexto.

138 *Hæc arg. non vrgent.* Hæc tamen argumenta, quæ ex Gregorio Recentiores mutuarunt, non vrgent. Ad primum namque facile potest occurri, distinguendo antecedens: necessitate absoluta, concedo antecedens: ex suppositione libera Deo, nego antecedens, & distinguo consequens distinctione antecedentis. Deus namque liber absolutè in simultaneo concursu exhibendo, necessitatur ad illum, supposito concursu præuio efficaci liberè ab ipso collato. Ad secundum, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam per anihilationem destruitur omne ius, quod est in homine ad gloriam; Deus autem non tenetur, nisi supposito iure, quæ suppositio Deo necessaria non est; cum possit illud destruere ratione supremi dominij.

Ad 1. respõd. Deus potest ex suppositio ne aliqua ab aliquo extra se necessitari.

Et ex his ad tertium, concesso antecedenti, & prima consequentia, negando secundam. Nam destruendo subiectum, vel gratiam, destruitur ius, quod homo habet ad gloriam: conseruata tamen gratia manet ius, quo remanente (inquiunt traditæ solutionis Auctores) nequit Deus ipsum violare. Ad quartum, distinguo antecedens: contra leges amicitiæ excellentiæ, nego antecedens: æqualitatis, concedo antecedens, & nego consequentiam. Nam in amicitia excellentiæ supremæ, qua inter Deum, & homines inuenitur amicus excellens est supremus Dominus amici, & iuris, quod habet: ac proinde et si teneatur iure amicitiæ supposito, non tamen tenetur suppositionem non tollere per subiecti destructionem.

Ad secũdum. 139 *Ad tertium.* *Ad quartum.*

Ad quintum, nego maiorem vniuersaliter intellectam; auxilium enim efficax, & operatio realiter distinguuntur, & tamen separari nequeunt de potentia absoluta, quod multis alijs exemplis ostendi poterat. Non ergo ex reali distinctione infertur separabilitas. Ad vltimum, distinguo antecedens: liberaliter in radice, concedo antecedens: liberalitate formali, nego antecedens, & consequentiam. Eo enim modo gloria datur liberaliter, quo obtinet rationem gratiæ: non autem est gratia formaliter, sed in radice respectu subiecti merentis, & in gratia perseuerantis. 140 *Ad quintum.* *Ad sextum.*

Licet autem hæc argumenta non vrgeant, ab illa solutione, & doctrina recedo, ductus primo testimonio D. Thom. *in* 4. *dist*. 46. *q*. 1. *art*. 1. *quæstiunc*. 2. *ad finem corp. & solut. ad* 3. illis verbis: *Ad tertium dicendum, quod damnare Petrum, cui ex beneficio gratiæ sibi collatæ salus debetur, esset contrarium iustitiæ, vnde hoc Deus non potest loquendo de potentia ordinata*: vbi aduerto nomine *contrarij ad iustitiam*, non iustitiam strictè, sed in lata significatione sumpsisse, prout extenditur ad omne debitum naturis rerum seruandum: ergo sensit D. Thom. loquendo de potentia absoluta, non repugnare, quod Deus non saluet, imo nec quod damnet hominem in gratia, & charitate existentem. 141 *Probat. 1. Deũ posse gloriã negare homini in gratia perseueranti.*

Secundo: nam gratiæ non est debita gloria, nisi solum debito connaturalitatis, vel actiuæ, vel passiuæ, sed neutrius connaturalitatis iura tenetur Deus de potentia absoluta, sed tantum de potentia ordinaria seruare; titulo namque connaturalitatis actiuæ, debentur homini proprietates suæ, & titulo connaturalitatis passiuæ, debentur Angelis species, & cœlo motus circularis: potest autem Deus hominem creare sine suis proprietatibus, Angelum sine speciebus, & cœlum sine circulari motu, loquendo de potentia absoluta: ergo potest etiam hominem in gratia existentem, & in illa perseuerantem, gloria in æternum priuare. 142 *Secundo.*

Tertio: non enim est magis debita gloria gratiæ perseueranti, quam illi vt primo existenti debentur supernaturales virtutes; sed potest Deus de sua potentia absoluta gratiam in subiecto producere sine effluxu, aut infussione virtutum supernaturalium: ergo potest à gratia perseuerante sperare visionem beatificam, vel illam nunquam conferre. Denique non enim gratia disponit ad gloriam cum maiori connexione, quam grauitas disponit graue, vt occupet locum centri, vt exemplo vtar Capreoli; sed potest Deus de sua potentia absoluta graue extra centrum conseruare, illudque loco sibi connaturaliter debito in perpetuum priuare: ergo quamuis gratia sit dispositio ad gloriam, illamque connaturaliter petat, potest Deus de potentia absoluta homini existenti in gratia, in illaque perseueranti gloriam in perpetuum negare. 143 *Tertio.* *Quarto.*

Et ex his ad fundamentum Capreoli respondeo distinguendo maiorem: loquendo de potentia ordinata, concedo maiorem: loquendo de potentia absoluta, subdistinguo maiorem: frustrationem omnis finis à Deo intenti, concedo maiorem: frustratione finis particularis operis à Deo producti, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Ad primum fundamentum aliorum, distinguo maiorem: est adoptio extrinseca, nego maiorem: adoptio intrinseca, concedo maiorem, & distinguo minorem: adoptio in extrinseca denominatione consistens, concedo minorem: consistens in intrinseca forma subdistinguo minorem: est promissio hæreditatis *exactiuè*, idest connaturaliter exigens hæreditatis promissionem, concedo minorem: *inclusiuè*, inclusione formali, aut virtuali, nego minorem, & consequentiam, & concessa minori subsumpta, nego secundam consequentiam. 144 *Ad fundamentũ Capreol. resp.* *Ad 1. fundamentũ aliorum.*

Ad secundum, concessa maiori nego minorem. Ad cuius primam probationem, concessa maiori, distinguo minorem: conferens ius infallibile, transeat minor: ius solius connaturalitatis, nego minorem, & consequentiam. Nam ius fundatum in gratia non est efficax efficacia infallibili, sed solum efficacia connaturalitatis: ac proinde conferens prædictum ius, non promittitur etiam virtualiter, terminum iuris. Ad secundam probationem, concessa maiori, nego minorem. Nam ius meritorum est ius strictum iustitiæ, quod Deus non potest violare, iure conseruato; aliàs ageret contra iustitiam, quod implicat, vtpote contra rationem: ius autem filij adoptiui est solius connaturalitatis, ad quod seruandum non adstringitur Deus, sua potentia absoluta attenta. Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem. Nam potest Deus viola- 145 *Ad secundum.* *Ad primam probationem minoris.* *Ad 2. probationẽ.* *Ad tertiam.*

Ad quartam. violationem iuris filij adoptiui ex pluribus finibus sibi notis honestare. Ad quartam, distinguo maiorem: Ius strictum, & rigorosum Iustitiæ, concedo maiorem Ius connaturalitatis, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam.

Ad vltimam minoris probationem, distinguo maiorem: con-
146 *Ad vltimam.* tra leges veræ amicitiæ efficaciter obligantes, concedo maiorem: sufficienter solum mouentes, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam leges amicitiæ, quæ hominem efficaciter obligant, non possunt Deum efficaciter obligare, sed in obiecto amicabili solum est sufficiens vis cum connaturali, non eum essentiali exigentia, vt Deus, si velit ex complacentia in illo, bona velit, & communicet, quam voluntatem homo ratione gratiæ habitualis connaturaliter exigit.

147 *Replicabis.* Sed dices: Deus potest efficaciter obligari legibus strictæ iustitiæ, ita vt conseruato iure, non possit illud violare: ergo etiam potest obligari legibus amicitiæ efficaciter, ita vt iure conseruato, non possit contra illud agere. *Respond.* Respondeo, distinguendo antecedens: sine interuentu promissionis, aut pacti, nego antecedens: pacto, aut promissione interueniente, concedo antecedens: & sub eadem distinctione, concedo, & nego consequentiam. Itaque sicut Deus promittens sub conditione onerosa operis condigni, & æqualis subinduit obligationem, non solum fidelitatis, sed etiam strictæ iustitiæ: ita, si promittat hominibus, qualiter de facto promisit gloriam, vt hæreditatem, & vt bonum amicabile sub conditione gratiæ habitualis, & fidelitatis, & amicitiæ obligationem subinduit; si verò promissio non intercedat, nec iustitiæ, nec amicitiæ legibus potest efficaciter obligari. Obiter tamen aduerto, Deum nunquam legibus strictè obligari, obligatur tamen ex intrinseca suæ voluntatis rectitudine. Tum, ad standum promissis: tum etiam, ad ius iustitiæ, & amicitiæ seruandum, supposita promissione.

Supposito pacto aut promissione potest Deus ex iustitia, & fidelitate obligari.

148 *Instabis.* Instabis: Deus obligatus fuit efficaciter ex iustitia ad remunerranda merita Christi absque pacto, aut promissione formali, solum ex suppositione collationis gratiæ efficacis ad opera meritoria efficienda, vt docuimus *Tract. de merito Christi*: ergo potest efficaciter obligari ad seruandam amicitiam, cum homine absque pacto, & promissione expressis, solum ex suppositione liberæ infusionis gratiæ iustificantis. Patet consequentia: nam ideò obligationem illam possibilem Deo absque imperfectione censuimus, quia est Deo libera, in voluntaria efficacis gratiæ collatione; sed etiam hæc obligatio esset Deo radicaliter libera in voluntaria gratię habitualis infusione: ergo erit Deo absque vlla imperfectione possibilis.

149 *Respond.* Respondeo, negando consequentiam: non quia tali obligatio non foret libera libertate sufficienti, vt sine imperfectione in Deo constitueretur, sed quia obligatio, aut necessitas ex suppositione gratię habitualis, non potest esse ad infallibiliter conferendam gloriam ex complacentia amicabili in ipsa; sed solum ad conferendam connaturaliter, idest, legibus connaturalitatis attentis, eo quod gratia cum visione beatifica solum connexionem istam sortitur, si autem non connectitur cum gloria essentialiter, sed tantum connaturaliter, non potest ex eius suppositione haberi necessitas ad infallibilem glorię consecutionem, sed solum ad illam consequendam legibus connaturalibus ordinis gratię attentis.

Sed vrgebis adhue: merita Christi non habent essentialem cum
150 *Vrgebis.* pręmio connexionem; & tamen inducunt obligationem ad infallibilem pręmij retributionem: ergo quamuis gratia non sit essentialiter connexa cum gloria, potest inducere obligationem ad glo-
Respond. riam infallibiliter conferendam. Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Nam obligatio orta ex merito non nascitur ex connexione illius cum pręmio: imo essentialis connexio obstat æqualitati meriti, & pręmij in probabili sententia, sed oritur ex equiualentia in morali ęstimatione, quam respectu pręmij habet; cum autem merita Christi ęquiualeant omni pręmio in morali ęstimatione, imo & obligationi voluntatis diuinę ad pręmiandum; fit, quod absque essentiali connexione possint merita Christi fundare obligationem in Deo conferendi infallibiliter pręmium. Cęterum obligatio orta ex gratia respectu glorię per modum hęreditatis conferendę, fundatur in connexione gratię habitualis cum gloria, sicut obligatio orta ex natura rationali emanationis passionum, fundatur in connexione essentię cum proprietatibus, & ideò nequit obligatio limites connexionis excedere.

151 *Tertia solutio aliorum vltimi arg. n. 128. facti.* Tertio Recentiores quidam argumento facto occurrunt, concessa maiori, negando minorem. Ad cuius primam probationem distinguunt maiorem: illamque concedunt de filiatione adoptiua sumpta completè; negant autem de filiatione sumpta essentialiter: & concessa minori, distinguunt consequens distinctione maioris, & asserunt, tunc casus remansuram filiationem adoptiuam secundum essentialia filiationis, de cuius ratione tantum est assimilatio in natura accepta à Patre adoptante, & passiua acceptabilitas sine exigentia connaturali actualis acceptationis; non autem maneret filiatio sumpta completè, de cuius ratione est actualis acceptatio ad hęreditatem Patris.

Et ex his ad secundam probationem, distinguunt maiorem, quoad rationem completam filiationis, concedunt maiorem: negant autem quoad essentialia filiationis, & concessa minori, distinguunt consequens, & concedunt consequentiam de filiatione completa: negant autem illam de filiatione adoptiua quoad essentialia. Iuxta quam doctrinam filiatio sumpta essentialiter est intrinseca gratię adęquatè: sumpta verò completè constat ex intrinseco gratię, & extrinseca acceptatione, seu promissione diuina. Ita Ripalda *lib. 6. de ente supernaturali disp. vlt. sect. 10.*

Quod si in contrarium opponas, non stare filiationem adoptiuam sine iure ad hæreditatem Patris; at in tali casu non datur in 152 *Si illis obijcitur.* homine ius ad hæreditatem Dei: ergo nec filiatio adoptiua quoad essentiam filiationis. Respondent, distinguendo triplex ius; pri- *Respõdet.* mum morale strictæ iustitiæ: secundum physicum exigentiæ naturalis, quale in suas proprietates conuenit cuiuis naturæ: tertium est ius solius capacitatis subiecti, quæ lata quadam significatione, potest appellari ius, inducitque debitum gloriæ non absolutum, sed comparatiuum, quatenus ex suppositione, quod gloria sit conferenda sine meritis, tribuenda est iusto, cui soli connaturaliter inest. Primum, & secundum ius, ad essentiam filiationis adoptiuæ necessaria non sunt, sed solum ad filiationem adoptiuam completam: tertium autem sufficit ad essentiam filiationis adoptiuæ, & hoc est intrinsecum gratiæ, manetque in homine iusto, etiam si à gloria sit in æternum exclusus.

Hoc tamen solutio nimis deprimit, & diminutissimè saluat fi- 153 *Hæc solutio reijcitur 1.* liationem præstitam à gratia habituali, & reijcitur primo; vt enim præfati Recentiores; & ipse Ripalda *loc. alleg. num. 137.* tanquam certum fatentur: gratia habitualis secundum sibi intrinseca tribuit ius ad gloriam, quod dicunt apertè colligi ex Paulo *ad Colossenses c. 1.* vbi ait: per gratiam nos erutos esse à potestate tenebrarum, & translatos in regnum filij dilectionis Dei. Et *ad Romanos 5.* vbi ait: per abundantiam iustitiæ, & gratiæ regnaturos in vitam. Et ex Ioanne *epist. 1. cap. 3.* vbi gratiam vocat semen gloriæ. Et *in Euangelio cap. 4.* appellat illam Christus fontem aquæ salientis in vitam æternam: ac denique ex Tridentino docente, per gratiam nos constitui filios, & hæredes Dei. Quæ omnia, vt ipsi testantur, nequeunt sine iure ad gloriam à gratia pręstito saluari: ergo iuxta Apostolum, & Tridentinum, gratia tribuit ius ad gloriam ratione proprię, & intrinsecę entitatis; sed hęc doctrina propriè saluari non potest, vt debet, per ius solius capacitatis absque physica, & morali exigentia; ius enim hoc, vt ipsi expressè fatentur, solam lata significatione; & consequenter impropriè nomenclaturam iuris meretur: ergo vt cum proprietate saluentur dicta Apostoli, & Concilij, necessario est asserendum, gratiam habitualem ratione proprię entitatis tribuere ius physicum, aut morale, non solius capacitatis subiecti, verum etiam exigentiam, ita vt contra illius inclinationem, & exigentiam ageret Deus homini in gratia perseueranti gloriam in perpetuum negando.

Secundo: nam ius huius generis in gloriam per absolutam exi- 154 *Secundo* gentiam connaturalem illius, non excedit limites formę accidentalis creatę, nec glorię destruit dignitatem, aut supernaturalitatem: ergo non est cur habituali gratię negetur; sed hoc iure illi ratione suę intrinsecę entitatis concesso, melius absque dubio allegata testimonia attribuentia gratię filiationem adoptiuam, & ius hęredis saluantur: ergo est gratię concedendum.

Tertio: nam ius absolutę exigentię physicę, & moralis in glo- *Tertio.* riam conuenit de facto iustis, vt *num. 145.* fatetur Ripalda; sed ius exigentię physicę non potest illis competere ratione promissionis, vel acceptationis diuinę, quę cum extrinsecę sint, in nullo immutare possunt physicam gratię entitatem; & consequenter nec physicam exigentiam conferre: ergo conuenit ratione entitatis intrinsecę gratię.

Quarto: nam absolutè est dicendum, gratiam habitualem con- 155 *Quarto.* stituere nos filios, & hęredes Dei; sed ratione solius capacitatis subiecti, vt acceptetur ad gloriam absque absoluta exigentia, nequit saluari absolutè, nos per gratiam habitualem constitui hęredes Dei: ergo concedenda est gratię absoluta exigentia glorię. Probo minorem: nam vnus homo ratione proprię naturę habet subiectiuam capacitatem, vt ab altero acceptetur ad ipsius hęreditatem; & tamen nemo dicet, talem hominem absolutè ratione proprię naturę esse hęredem alterius; eo quod non habet absolutam exigentiam acceptationis ad illius hęreditatem: ergo per solam capacitatem subiectiuam ad hęreditatem Dei, absque vlla absoluta exigentia, non saluatur absolutè denominatio hęredis.

Respondebis primo; hominem adoptandum ab alio non ha- 156 *Respondebis 1.* bere ab illo naturam, & ideo non potest dici absolutè hęres illius: nos autem accipimus à Deo gratiam, quę est natura diuina participata, & idcirco per hoc solum, quod gratia tribuat subiectiuam capacitatem ad gloriam, saluatur, quod absolutè tribuat denominationem hęredis. Sed contra: nam licet hęc solutio di- *Contra.* scrimen aliquod quoad rationem, & denominationem filij constituat; non autem quoad denominationem absolutam hęredis: ergo argumentum non soluit. Probo antecedens: denominatio

hęredis

hæredis non conuertitur cum denominatione filij; sed potest non filijs competere, & ab alio non procedentibus: ergo si capacitas subiectiua absque vlla exigentia absoluta, sufficit ad absolutam denominationem hæredis, conueniret vni homini respectu alterius, etsi ab illo non accipiat naturam, dummodo subiectiuè capax sit acceptationis ad eius hæreditatem: vel si ratione huius capacitatis non consurgit absoluta hæredis denominatio, nec consurget in homine accipiente gratiam à Deo, solum tribuentem subiectiuam capacitatem ad gloriam.

157 *Respondebis 2.* Respondebis secundo; quod vt à gratia constituamur hæredes gloriæ absolutè, sufficit, quod præbeat ius sufficienter mouens, vt homo acceptetur ad gloriam, etsi nullo modo sit efficax ad talem acceptationem. *Contra.* Sed contra: nam ius tantum sufficiens, in nullo alio consistit, quam in eo, quod possit diuina voluntas, si velit, ex complacentia in gratia acceptare hominem, cui inest, ad gloriam; sed hoc non sufficit, ad absolutam denominationem hæredis hæreditatis diuinæ: ergo ius sufficienter mouens non sufficit, vt à gratia constituamur hæredes gloriæ absolutè. Probo minorem; vni homini ratione propriæ naturæ conuenit sufficiens bonitas, vt alter ex illa allectus, & ex complacentia in illa, eum acceptet ad propriam hæreditatem; & tamen ratione propriæ naturæ, non potest dici absolutè vnus homo hæres alterius: ergo quod nobis per gratiam bonitas supernaturalis conueniat, ratione cuius Deus possit, si vellit, ex complacentia in gratia beatitudinem conferre, non sufficit, vt ab illa præstetur absoluta hæredis denominatio.

158 *Quinto reijcitur principalis solutio.* Denique principalis solutio reijcitur: ius namque à gratia respectu gloriæ tributum, non est capacitatis subiectiuæ obedientialis, sed capacitatis subiecti naturalis; at capacitas naturalis per exigentiam termini distinguitur à capacitate obedientiali: ergo est ius exigentiæ connaturalis ad gloriam. Maior est certa: nam ius capacitatis subiectiuæ obedientialis conuenit homini ratione propriæ naturæ; sed ratione gratiæ habitualis additur aliquod ius: ergo non capacitatis tantum obedientialis. Minor autem probatur: nam inter vtrumque ius est conuenientia in capacitate ad terminum: ergo solum possunt differre per exigentiam, & non exigentiam, illius, aut quod idem est per inclinationem, & negationem inclinationis ad illum.

159 *Respondebis.* Respondebis: esse ius capacitatis connaturalis, non connaturalitate absoluta, sed conditionata, nempè, sub conditione voluntatis diuinæ: licet autem connaturalitas absoluta petat absolutam exigentiam formæ, conditionata tamen, absolutam exigentiam non postulat, sed solum conditionatam, nempè, sub conditione prædictæ voluntatis diuinæ. *Contra.* Sed contra: nam capacitas ad gratiam sub conditione voluntatis diuinæ competit homini ratione propriæ naturæ; & tamen capacitas ista naturalis non est: ergo vt capacitas sit naturalis, debet esse ad formam, non sub conditione liberæ voluntatis diuinæ, sed capacitas absoluta.

160 *Respondebis.* Respondebis, duplicem esse capacitatem conditionatam: vna petens possibilitatem conditionis, nempè, voluntatis liberæ Dei, & formæ, quam recipere potest, etsi nullius existentiam exposcat non petens, nec existentiam, nec possibilitatem conditionis, nec termini, hæc secunda est capacitas obedientialis, & conuenit homini ratione propriæ naturæ: nam etiam si repugnaret gratia, & voluntas illam conferendi, non repugnaret naturam secundum se prima autem est capacitas naturalis, non absoluta, sed conditionata, & conuenit gratiæ habituali; si namque repugnaret gloria, & voluntas conferendi illam, etiam repugnaret gratia: ac per consequens gratia petit possibilitatem, vel non repugnantiam gloriæ, & voluntatis conferendi gloriam, licet illarum existentiam non petat.

161 *Contra 1.* Sed contra primo ad hominem contra huius solutionis Auctores: ipsi namque fatentur vim actiuam naturalem, quæ ad sui existentiam non petit, nec existentiam, nec possibilitatem effectus: ergo per exigentiam possibilitatis termini, vel conditionis, non distinguitur vis actiua naturalis à vi actiua obedientiali; & consequenter nec capacitas naturalis receptiua, à capacitate obedientiali poterit distingui per exigentiam possibilitatis termini, vel conditionis. Probo antecedens: nam in illorum sententia omnipotentia diuina, quæ est factiua possibilium, non connectitur necessario cum illorum possibilitate, sed maneret eadem omnipotentia, quamuis omnia possibilia implicantia redderentur; at vis productiua creaturarum competens omnipotentiæ, non est vis obedientialis, sed naturalis: ergo fateri tenentur, vim actiuam naturalem non petentem vt existat, sui termini possibilitatem.

162 *Secundo.* Secundo: nam reddita impossibili gloria, non maneret humanitas eiusdem speciei, & rationis cum illa, quæ modo est: ergo humanitas modo possibilis, petit ad sui existentiam possibilitatem visionis beatificæ, & voluntatis collatiuæ illius; & consequenter capacitas obedientialis, à naturali non differt per exigentia possibilitatis termini, & voluntatis diuinæ talis termini collatiuæ. *Si visio beata redderetur* Probo antecedens: humanitas potens *remotè*, non solum in actus naturales, sed etiam in actus supernaturales, essentialiter differt à natura actiua *remotè* solum actuum naturalium, & adæquata cum illis, vt omnibus est manifestum; sed humanitas, quæ maneret, reddita impossibili visione beatifica, non haberet vim actiuam, etiam remotam actuum supernaturalium, sed tantum esset potens ad actus ordinis naturalis, quæ vero de facto existit, habet vim *remotè* actiuam actuum supernaturalium: ergo reddita impossibili gloria, non maneret humanitas eiusdem speciei cum illa, quæ modo existit. *impossibilis, humanitas quæ modo est variaretur specie.* Minor probatur: sicut enim non stat actio sine termino existente, ita non stat actio possibilis sine termino possibili: ergo nec vis productiua actionis, sine actionis possibilitate; sed reddita impossibili gloria repugnaret visio Dei: ergo etiam repugnaret vis actiua remota, respectu talis visionis; & consequenter non competeret humanitati, quæ in illo casu maneret, vis *remotè* actiua visionis. Cumque idem argumentum fiat de alijs actibus supernaturalibus, non esset in humanitate, quæ in data hypotesi existeret, vis etiam *remotè* actiua actuum supernaturalium, sed adæquaretur cum actibus ordinis naturalis. Sed de his plura *Tract. de Trinitate* 1. *p. q.* 34. vbi fusè reiecimus vires conditionatè tantum effectiuas.

163 *Vera solutio arg. solutio.* His ergo extremis vitatis, & media via incedendo ad argumentum respondeo, concessa maiori, negando minorem. *Ad primam probationem minoris.* Ad primam probationem, distinguo maiorem: sine acceptatione in re, vel in iure, concedo maiorem: sine acceptatione in re, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Quia licet in illo casu non maneret homo gratus, acceptus ad gloriam in re, esset tamen acceptus ad illam in iure, idest, haberet ius, vt acceptaretur ad illam, & hoc sufficit ad rationem filiationis adoptiuæ. *Ad secundam.* Ad secundam, concessa maiori, nego minorem: licet enim homo esset exclusus à gloria actualiter recipienda, non tamen esset priuatus dignitate obtinendi gloriam & iure connaturali, vt ad illam acceptaretur: stat enim ius exigentiæ connaturalis sine actuali possessione termini præfati iuris, sicut casu, in quo Deus absoluta potentia vtens, humanitate producta, suspenderet passionum effluxum, actu careret humanitas passionibus sibi debitis, non tamen debito habendi illas, & pariter, casu in quo Deus Angelo creato non infunderet species, his speciebus careret, non tamen careret debito infusionis illatum.

164 *Replicabis 1.* Sed contra istam solutionem oppones primo; seclusa promissione diuina gloria non est debita exigentiæ physicæ gratiæ; at tunc casus promissio diuina non datur, imo opposita ordinatio: ergo non manet debitum habendi gloriam; & consequenter nec ius physicum ad illam. *Maior prob. 1.* Maior ostenditur primo: gloria, vt corona, non est debita gratiæ, & operibus debito exigentiæ physicæ seclusa promissione diuina; sed non est magis debita soli gratiæ gloria, vt hæreditas, quam gratiæ, & operibus debeatur gloria, vt corona; ergo seclusa promissione diuina non est debita gloria exigentia physica gratiæ. *Secundo.* Secundo: quod est debitum alicui debito exigentiæ physicæ, non potest proponi, vt præmium, quo circa proprietates naturales nequeunt, vt præmium proponi, quia sunt debitæ physica exigentia naturæ; sed prima gloria respondens primæ gratiæ, vt hæreditas, potest in præmium proponi, imo sic de facto promitti, est frequentior Theologorum sententia: ergo non debetur exigentia physica gratiæ.

165 *Tertio.* Tertio: nam excellentius donum est gloria æterna comparatione gratiæ, vt perseuerantis finaliter, quam perseuerantia comparatiuè ad gratiam, vt communicatam in via; sed perseuerantia excedit physicam exigentiam gratiæ existentis in via: ergo gloria æterna excedit physicam exigentiam gratiæ perseuerantis finaliter. *Quarto.* Quarto: magis enim similis est homo homini per naturam sibi essentialem, quam Deo per gratiam accidentalem; at vnus homo ratio naturæ sibi essentialis, non habendo physicam exigentiam hæreditatis alterius; vnde sola gratiosiore acceptatione fit debita: ergo nec ratione gratiæ habet physicam exigentiam hæreditatis diuinæ, sed solum potest debitum maiori consurgere ratione gratiosæ acceptationis à Deo. *Quinto.* Denique non enim est debita gloria gratiæ exigentia actiua; quia non dimanat à gratia per modum propriæ passionis, nec debito connaturalitatis passiuæ, qualiter debentur Angelo species infusæ à Deo: naturæ namque, vel actiuè debentur potentiæ proximæ agendi, vel nullatenus debentur: ergo gloria nullo modo est debita gratiæ exigentia physica.

166 *Replicabis 2.* Secundo principaliter obijcies: esto enim admittamus in hypotesi supposita manere ius connaturale ratione exigentiæ physicæ, hoc tamen ius ad rationem filij adoptiui non sufficit, sed necessario requiritur ius infallibile consequendæ hæreditatis; sed hoc ius à gratia habituali non datur, seclusa extrinseca acceptatione, nec manet in casu admisso: ergo nec filiatio adoptiua. Minor cum consequentia tenet. *Maior prob. 1.* Maior autem ostenditur primo: filiatio namque adoptiua dicitur per analogiam ad filiationem naturalem, & est imitatio illius; sed ius filij naturalis est infallibiliter efficax ad hæreditatem consequendam, nisi indignitas cõsecutionis illius intercedat; pater enim naturalis non potest filium priuare hæreditate, nisi ratione delicti à filio in patrem commissi: ergo filiatio Dei non subsistit sine iure infallibili consequendi hæreditatem. *Secundo prob.* Secundo probatur: nam filiatio adoptiua Dei perfectior est filiatione adoptiua ciuili vnius hominis ad alium; sed

Tertio. sed hæc importat ius infallibile ad hæreditatem patris: ergo etiam filiatio adoptiua Dei. Tertio: nam illud solum ius sufficit ad esse filium, cuius virtute sine nouo beneficio potest quis hæreditatem consequi, vt constat in filiatione naturali, & adoptiua inter homines; sed ratione iuris solius connaturalis non efficaciter infallibilis, non potest quis consequi diuinam hæreditatem sine nouo beneficio: ergo hoc ius non sufficit ad filiationem adoptiuam Dei.

167 *Ad 1. replicā respōdetur. Ad 1. probationem maioris.* Respondeo ad primam ex his obiectionibus, negando maiorem. Ad primam probationem, concessa maiori, & permissa minori, nego consequentiam. Nam gloria, vt corona dicitur per comparationem ad merita in quantum merita, quæ prout sic non dicunt physicam, sed moralem tantum causalitatem in gloriam: ac proinde non fundant exigentiam physicam, sed moralem, quæ transeat, quod maior sit, quam physica gratiæ exigentia; eo quod strictiorem obligationem inducit, nec ex eo quod sit maior, sequitur, physicam esse, nec quod exigentia gratiæ non sit physica, quia minor potest enim exigentia moralis esse maior, quam exigentia physica; eo quod cum maiori infallibilitate terminum exactum inferat; cum quo tamen stat, quod consideratis meritis sub ratione dispositionum ad augmentum gratiæ immediatè, & mediatè ad gloriæ augmentum, physicè postulent gloriam, sed prout sic non consideratur gloria, vt corona, sed vt hæreditas ratione augmenti gratiæ, ad quod merita immediatè disponūt physica dispositione in frequentiori Thomistarū sententia.

168 *Ad secūdam. Propria passio si ex vi diuinæ actionis fiat, potest esse præmium operū naturæ ad quā consequitur.* Ad secundam, nego maiorem. Gloria enim corporis debetur animæ Christi, ex vi gloriæ animæ, debito physico, & tamen illam meruit Christus, vt docet D. Thom. *supra quæst. 19. art. 3. ad 3.* non ergo obstat debitum physicum alicuius perfectionis, quominus possit tanquam præmium proponi, vt pluribus titulis debeatur: passio autem simul cum natura conueniens, ideo nequit esse præmium, nisi meritoriè causantis naturam, quia fiunt ex vi eiusdem actionis: si autem passionis effluxus suspenderetur, posset proprietas, vt præmium operum naturæ proponi, sicut de facto, quia effluxus gloriæ corporis ex gloria animæ Christi suspensus fuit, vt daretur locus passioni, terminauit Christi merita, quæ tamen gloriam animæ non attigerunt.

169 *Ad tertiam.* Ad tertia nego suppositum maioris: Gloria namque non excedit, nec est donum excellentius gratia habituali, vtpote participante naturam diuinam sub conceptu naturæ, cum tamen lumen gloriæ, & visio beatifica, non naturam, sed attributum intellectus, & intellectionis participent. Præterquamquod, etiam si excederet gratiam, posset deberi exigentiæ physicæ illius, sicut forma excedens dispositiones physicè præparantes ad illam physicæ exigentiæ dispositionum debetur; gratia namque, vt docet D. Thom. *quæst. 27. de veritate art. 2. ad 7.* est dispositio ad gloriam, & quædam gloriæ inchoatio, vt docet idem D. Thom. *2. 2. q. 24. art. 2.* *Perseuerantia nō est debita gratiæ viatoris.* Perseuerantia autem non ideo non est debita gratiæ viatoris, quia excedat, vel non excedat illam; sed quia gratia datur viatori, vt subiecta in conseruari fluxibilitati arbitrij; gratia autem, vt sic subiecta, non est debita perseuerantia.

170 *Ad quartam.* Ad quartam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam natura vnius hominis, etsi cum natura alterius specificè conueniat, non est formalis participatio illius, nec natura illorum in radice hæreditatis consistit; ac proinde ex tali conuenientia non sequitur, quod natura vnius hominis cum natura alterius conueniens, habeat exigentiam physicam hæreditatis illius: gratia autem habitualis est formalis participatio naturæ diuinæ, quæ consistit in radice videndi, & amandi Deum: ac proinde gratia habitualis est radix visionis diuinę, in qua Dei hæreditas consistit, & in hac radicatione consistit physica exigentia gloriæ.

171 *Ad vltimam probationem maioris.* Ad vltimam probationem dicatur, gloriam esse debitam gratię physica exigentia, vel actiua, vel passiua, in quo omnes Thomistę conueniunt: in determinando autem modum exigentię dissident; quidam enim asserunt deberi exigentia actiua per modum proprietatis dimanantis à gratia, non in se, & ratione sui, sed ratione luminis gloriæ, à quo est inseparabilis, non ita quod ad gratiam in omni statu sequatur, sed solum in statu gloriæ, & ad gratiam consummatam. *Gloriā deberi gratiæ vt proprietatē: aliqui Thomistę docent.* Quod fundamentum habet in doctrina Diui Thomæ 1. 2. *q. 110. art. 4. ad 1.* vbi docet: *Quod sicut ab essentia animæ effluunt eius potentiæ, quæ sunt operationum principia: ita etiam ab ipsa gratia effluunt virtutes in potentias.* Si autem charitas, & virtutes electiuæ à gratia, vt radice procedunt, videtur idem de lumine gloriæ dicendum.

172 *Oppones.* Sed oppones: si lumen gloriæ esset debitum gratiæ habituali per modum propriæ passionis, non posset sine miraculo gratia sine lumine gloriæ infundi; consequens est falsum, & à nullo Theologorum assertum: ergo lumen gloriæ non est propria passio gratiæ habitualis. Probatur sequela: essentiam existere sine passionibus, miraculum est: ergo si lumen debetur gratiæ, vt proprietas, & passio illius, non potest sine illo gratia existere connaturaliter; & consequenter erit miraculum, quod ad gratiam lumen non consequatur. *Respond.* Si dicatur: lumen esse proprietatem debitam gratiæ, non absolutè, & in omni statu, sed conditionatè, scilicet, sub conditione perseuerantiæ finalis, & in statu gloriæ, non autem in statu viæ. *Contra.* In contrarium arguitur: nam eo ipso quod lumen debeatur gratiæ, vt proprietas, non potest sine miraculo cum statu viatoris coniungi, sicut quia lumini debetur visio, non potest status viæ cum luminæ gloriæ coniungi, nisi interueniente miraculo, vt contingit in Christo: ergo eo ipso, quod lumen sit gratiæ proprietas debetur pro omni statu non miraculosè cum gratia habituali coniuncto. Probatur antecedens: non stat deberi connaturaliter lumen, & non deberi connaturaliter, id quod per lumen excluditur: sed status viæ per lumen excluditur: ergo eo ipso quod lumen debeatur, non potest non deberi exclusio status viatoris; & consequenter eo ipso quod lumen sit debitum gratiæ ad modum propriæ passionis, non potest sine miraculo status viæ cum gratia habituali componi.

173 *Respond. Propria passionem semper debetur pro omni statu, nec omni subiecto.* Respondeo, distinguendo antecedens: si debeatur pro omni statu, concedo antecedens: si tantum pro aliquo statu, nego antecedens, & consequentiam. Quod autem possit esse passio debita, & non pro omni statu deberi, patet clarè: nam gratiæ debetur fides, & ad illam dimanatiuè consequitur; & tamen non debetur pro omni statu, vt patet in statu gloriæ, fides, & spes debentur gratiæ existenti in homine puro, non autem in omni subiecto, iustitia commutatiua ad Deum debetur gratiæ existenti in humanitate Christi; non autem gratię existenti in nobis: sicut ergo stat proprietatem gratiæ deberi in vno, & non in alio subiecto: ita stare potest deberi in vno statu, & non in alio. Deinde; quia non minus est debitus effectus secundarius formæ, quam debeatur essentiæ proprietas; sed stat effectum formalem deberi formæ in vno subiecto, & non in alio: ergo idem de proprietate est dicendum; & consequenter stabit in vno, & non in alio statu deberi. Probatur minor: nam esse filium adoptiuum Dei est effectus secundarius gratiæ habitualis; & tamen non debetur illi adæquatè conuertibiliter, & in omni subiecto; aliàs gratia sine illo non existeret connaturaliter; & consequenter gratia habitualis inconnaturaliter existeret in Christo, quod nullus dixit: ergo pariter proprietas poterit deberi essentiæ in vno, & non in alio subiecto: ac proinde in vno, & non in alio statu. Et argumentum eandem vim habet, etiam si non sit debitum actiuum, sed tantum connaturalitatis passiuæ, vt consideranti constabit.

174 *Alij Thomistæ negant gloriam esse proprietatem gratiæ.* Alij autem è contrario affirmant, lumen gloriæ non comparari cum gratia, vt radicali dimanationis principio, sed tantum vt cum principio connaturali receptiuo, eo quod; cum detur in præmium, petit speciali actione infundi, quod cum dimanatione à gratia, vt essentia non subsistit. Nam eo ipso quod à gratia sic dimanet, non fit per propriam actionem, sed consequitur ad actionem infundentem gratiam impedimentis sublatis. Quid autem tenendum sit, non est in præsenti determinandum: nam illius resolutio pertinet ad 1. 2. *q. 110. art. 3. & 4. & ad 1. p. q. 12. art. 5.* *Iuxta 1. sententiā respōd. ad vltimam probat.* Si autem primam sequamur sententiam, consequenter est asserendum, id quod dimanatiuè ad aliquam essentiam consequitur, non posse esse præmium operationum essentiæ, si statim à principio consequatur; si verò non statim fiat, sed in alio statu dimanet, posse esse præmium illarum, & quia lumen gloriæ non consequitur ad gratiam habitualem in sui prima infusione loquendo de puris viatoribus, sed in sui consummatione, & in statu termini, potest esse præmium operationum à gratia viatoris procedentium, ad quod necessarium non est, quod fiat per infusionem primario terminatam ad ipsum, sed sufficit, quod sequatur, vel ad modum positiuum consummationis gratiæ, quo posito lumen resultat vel ad impedimentorum remotionem, quibus sublatis ab essentia gratiæ dimanat, iuxta ea, quæ diximus *supra q. 19. de merito* agentes de merito Christi respectu gloriæ corporis.

175 *Ad 2. replicam respondet. Ad 1. probationem maioris.* Ad secundam obiectionem respondeo, negando maiorem. Ad primam illius probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Nam filiatio adoptiua non est perfecta, sed imperfecta imitatio filiationis naturalis, & ideò non petitur, quod in omnibus cum illa conueniat, sicut ob eandem causam ista consequentia non tenet. *Filiatio adoptiua est imitatio filiationis naturalis; sed hæc petit filium à patre procedere secundum conuenientiam vniuocam: ergo etiam filiatio adoptiua:* præmissæ namque sunt veræ, consequens autem est falsum: nam filiatio adoptiua inter homines non petit, quod filius à patre procedat, & filiatio adoptiua diuina, etsi petat participationem naturæ, non tamen secundum conuenientiam vniuocam.

176 *Pater naturalis nō potest priuare filiū hæreditate: Deus autem potest iustis denegare gloriam. Ad secūdam.* Ratio autem discriminis est: nam ius naturale, quod filius habeat ad patris hæreditatem, non subditur patris dominio, & ideo contra illud pater agere non potest: ius autem connaturale, quod iustis ratione gratiæ conuenit ad hæreditatem Dei, est ipsius supremæ potestati subiectum, vtpote supremo domino; atque adeò quamuis de potentia ordinata non possit contra illud agere, potest tamen de potentia absoluta. Ad secundam, concessis maiori: & minori, nego consequentiam: stat enim prædictus excessus. Tum ratione excellentioris hæreditatis. Tum ratione formæ intrinsecæ, quæ in Dei filiatione intercedit, etiam si filiatio adoptiua Dei à filiatione ciuili in iuris infallibilitate excedatur.

Ad

177 *Ad tertiam.* Ad tertiam, distinguo maiorem: sine nouo beneficio nullatenus connexo cum forma dante filiationem adoptiuam, concedo maiorem: cum illa connexo connaturaliter, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam etsi collatio gloriæ, in qua consistit diuinæ hæreditatis additio, nouum beneficium sit à collatione gratiæ, & perseuerantiæ in illa, quia posset Deus sua vtens absoluta potentia vnum ab altero separare, est tamen inter illa connaturalis connexio, ob quam Deus illa separare non potest de sua potentia ordinata, & hoc sufficit ad filiationem adoptiuam diuinam. Nec exempla adducta nostram distinctionem euertunt: nam in filiatione naturali, ideo nouitas beneficij non est in hæreditatis possessionem; quia pater communicans filio naturam Dominus naturæ non est; ac per consequens non potest iura naturæ violare. In filio autem adoptiuo per adoptionem ciuilem, ideo nouum beneficium non est, quia hæc cum non fiat per communicationem naturæ, sed per extrinsecam tantum acceptationem, & promissionem, qua posita nequit promittens à promissione recedere, non potest, qui alterum adoptauit, illi ad propriam hæreditatem additum denegare. Cæterum adoptio diuina fit per communicationem intrinsecam naturæ Dei secundum conuenientiam analogam, ratione cuius ante Dei promissionem, vel extrinsecam acceptationem, habetur ius connaturale ad diuinam hæreditatem; ac per consequens sufficiens vt ratio filij adoptiui saluetur, quod tamen infallibile non est, quia Deus simul cum paternitate adoptiua, retinet supremum dominium, non solum naturæ, sed etiam gratiæ, ob quod absolutus est à legibus gratiæ, & naturæ, potensque de sua potentia absoluta vtriusque iura violare.

§. VIII.

Quid de potentia absoluta dicendum?

178 *Quarta conclusio.* QVarta Conclusio. *Implicat contradictionem esse filium Dei adoptiuum sine gratia habituali.* Conclusionem istam tuere tenentur omnes, qui negant, possibilem de potentia absoluta effectum sanctificationis sine gratia habituali, quam frequenter defendunt Discipuli D. Thom. 1. 2. *q.* 113. *art* 2. illam

Lorca. expresse docuerunt Lorca 1. 2. *disp.* 39. *conclus.* 2. licet concedat, posse hominem iustificari posito actu contritionis, & manere iu-

Arauio. stum denominatione extrinseca. Et Illustrissimus Arauio 1. 2. *q.* 113. *art.* 2. *dub.* 3. *conclus.* 2. *in* 3. *probatione* 1. *p. conclusionis*. Et

S. THO. videtur tradi ab Angelico Præceptore *in* 2. *dist.* 26. *q.* 1. *art.* 4. *ad* 3. *q.* 27. *de veritate art.* 1. 1. 2. *q.* 110. *&* *q.* 114. *art.* 4. ad Rom. 5. *lect.* 1. *cap.* 7. *lect.* 3. vbi docet, ideo homine esse filios Dei adoptiuos, quia regenerantur per gratiam: hæc autem regeneratio non po-

Probat. 1. test intelligi sine gratia habituali, vt ex dicendis constabit. Suadeturque primo, supposita illa sententia, quæ docet, non posse remitti peccatum de potentia absoluta sine gratia habituali; sed existens in peccato mortali, nequit esse filios adoptiuus Dei, iuxta veriorem sententiam: ergo sine gratia habituali implicat filiatio adoptiua Dei.

179 *Secundo.* Secundo probatur, supponendo aliam sententiam, quæ frequentior est apud Theologos, docentem, quod licet possit remitti peccatum, vel per actum charitatis, & perfectæ contritionis, vel per extrinsecam Dei condonationem; positiua tamen sanctificatio per formam accidentalem non potest nisi à gratia habituali præstari. Qua sententia præsupposita, efficax argumentum conficitur: implicat filiatio adoptiua sine positiua sanctificatione accidentali; sed hæc implicat sine gratia habituali: ergo & filiatio adoptiua. Consequutio tenet. Maior supponitur. Maior autem probatur: implicat filiatio adoptiua sine iure ad hæreditatem Dei, & dignitate acceptationis ad illam; sed implicat ius ad hæreditatem Dei, & dignitas acceptationis ad illam, sine positiua sanctificatione: ergo implicat filiatio adoptiua sine positiua sanctitate; at cum sanctitate positiua substantiali non compatitur adoptiua filiatio, vt ex dicendis *disp. sequenti* constabit: ergo indispensabiliter petit positiuam sanctitatem à forma accidentali communicatam.

180 *Tertio probatur.* Tertio probatur, abstrahendo ab his sententijs: nam idem est esse filium Dei adoptiuum, quod esse spiritualiter genitum; sed implicat esse genitum spiritualiter, sine gratia habituali: ergo implicat sine illa esse filium adoptiuum. Maior constat paritate filiationis naturalis, in qua idem est, esse filium, ac esse naturaliter genitum, loquendo de filiatione pro fundamento: ergo pariter idem est, esse filium adoptiuum Dei, quod esse spiritualiter genitum. Minor autem probatur: esse genitum spiritualiter, est procedere viuens vita spirituali à Deo viuente in similitudinē naturæ, ad quod necessarium est viuere radicaliter vita spirituali & diuina; sed implicat viuere vita spirituali, & diuina radicaliter sine gratia habituali; actus enim charitatis, & visio intuitiua Dei, alijque supernaturales actus non dant vitam radicalem, nec proximam, sed actualem consistentem in vitali operatione: lumen gloriæ, habitus charitatis, & aliæ supernaturales virtutes non dant vitam radicalem, sed proximam, Deitas vnita extrinsecè, & acceptatio diuina nullatenus possunt vitam radicalem, proximam, aut actualem præstare: nam ad quemlibet ex his modis viuendi, requiritur, vel identitas formæ vitalis cum subiecto viuente, vel inhæsio, & informatio intrinseca, quorum quodlibet repugnat diuinitati respectu subiecti creati, & extrinsecæ acceptationi; & consequenter vita radicalis solum potest à gratia habituali præstari: ergo sine illa implicat esse spiritualiter genitum.

Quartò suadetur conclusio: ad omnem filiationem requiritur conuenientia filij cum patre in natura, ad naturalem conuenientia per generationem accepta, ad adoptiuam ciuilem, ante adoptionem supposita, nisi enim vnus homo cum altero conueniret in natura sub conceptu naturæ, non posset ab illo in filium adoptari: ergo ad filiationem spiritualem supernaturalem, qualis est filiatio adoptiua Dei, necessario exigitur conuenientia cum Deo in natura diuina sub conceptu supernaturalis naturæ. Patet consequentia à paritate rationis; sed implicat conuenientia creaturæ rationalis cum Deo in natura sub conceptu naturæ supernaturalis sine gratia habituali: ergo implicat sine illa filiatio adoptiua Dei. Minor probatur: essentia gratię habitualis consistit in hoc, quod est, esse participationem formalem, vel specialem naturæ Dei sub conceptu naturæ: ergo implicat forma istum conceptum participans, quæ habitualis gratia non sit; sed implicat conuenientia creaturæ rationalis cum Deo in natura sub conceptu naturæ, sine forma participante formaliter, aut specialiter naturam diuinam sub ratione, & conceptu naturæ: ergo implicat conuenientia creaturæ rationalis cum Deo in natura sub conceptu naturæ sine gratia habituali. *Quarto probatur.* 181

Denique suadetur conclusio: implicat, Deum filium adoptiuum efficere sine affectu efficaci communicandi suam naturam sub conceptu naturæ; sed iste affectus implicat sine gratia habituali secuta: ergo implicat Deum, filium adoptiuum efficere sine gratia habituali. Minor est certa: nam voluntas efficax Dei infallibiliter infert effectum, ita vt implicet Deum efficaciter velle, & non effici, quod vult: ergo implicat efficaciter velle communicare suam naturam, quin de facto illam communicet: hęc autem communicatio implicat sine gratia habituali; & consequenter implicat affectus efficax Dei communicandi suam naturam sine gratia habituali. *Vltimo probatur conclusio.* 182

Maior autem in hunc modum ostenditur actio effectiua filij debet esse communicatiua naturæ realiter, vel affectiuè: primum constat in actione efficiente filiationem naturalem, quę realiter naturam generantis communicat: secundum in filiatione adoptiua ciuili, quę non saluatur in sola acceptatione vnius ad hęreditatem alterius, sed insuper requirit affectum communicandi naturam, si foret adoptanti possibile; vnde explicatur per aduerbium, *vtinam esses meus filius*, ex parte adoptantis: ergo adoptio etiam diuina petit ex parte Dei affectu communicandi naturam: at in Deo non sufficit affectus inefficax; homini namque in peccato mortali existenti, inefficaci affectu vult suam communicare naturam, qui tamen filius Dei adoptiuus non est: ergo requiritur affectus efficax. *Maior ostenditur.* 183

§. IX.

Argumentis in contrarium occurritur.

COntra nostram conclusionem arguitur primo: non implicat hominem sanctificari sanctitate positiua sine gratia habituali; sed homo sanctus sanctitate positiua, necessario esset filius adoptiuus Dei: ergo non implicat filiatio adoptiua Dei sine gratia habituali. Maiorem docent non improbabiliter plures extra Scholam Diui Thomę, & ex Thomistis Magister Medina 1. 2. *q.* 114. *art.* 4. vbi docet, posse hominem esse à Deo dilectum, ipsi charum, & ad vitam ęternam acceptum per extrinsecam beneuolentiam diuinam sine alicuius doni infusione. Et Illustrissimus Arauio 1. 2. *disp.* 3. *praambula de origine gratia sect.* 7. Minor autem probatur: nam homo sic sanctificatus, haberet ius ad gloriam per modum hęreditatis; sed ius ad gloriam per modum hęreditatis, vel supponit, vel constituit filium adoptiuum Dei: ergo homo tunc casus sanctificatus sanctitate positiua sine gratia habituali, esset filius adoptiuus Dei. 184 *Arguitur primo.*

Respondeo, permissa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: de facto, & secundum legem Dei ordinariam, concedo minorem: connexione essentiali, & de potentia absoluta, nego minorem, & consequentiam. Nam licet de facto ius ad gloriam per modum hęreditatis, vel constituat, vel ad minus supponat filiationem adoptiuam, eo quod sanctitas de facto pręstatur à sola gratia habituali, quę est natura diuina participata, & consequenter per participationem illius constituuntur homines in statu filiorum Dei: in sententia tamen admissa, quę docet, esse possibilem sanctificationem positiuam per extrinsecam denominationem, aut per habitum, vel actum charitatis, non omne ius ad gloriam per modum hęreditatis, conuertitur essentialiter cum filiatione adoptiua, aut il- 185 *Respond.*

lam

lam essentialiter supponit, quia cuius existens in tali casu non fundaretur in participatione naturæ diuinæ, non suponeret, nec constitueret filiationem adoptiuam, sicut de facto ius ad gloriam supponit spiritualem subiecti generationem, quam tamen non supponeret in hypotesi supposita.

186 *Replicabis primo.* Sed oppones primo: ideò gratia fundat ius filij, quia sanctificat subiectum, sed ius in prædicto casu existens, fundaretur in sanctificatione subiecti: ergo esset ius supponens filiationem adoptiuam. *Secundo.* Secundo: non minus est de ratione sanctitatis præstari à forma sub conceptu naturæ ordinis supernaturalis, quam de ratione filiationis fundari in communicatione naturæ: ergo admissa sanctitate positiua præstita à forma non participante naturam, admitti debet filiatio, non fundata in communicatione naturæ. *Tertio.* Tertio: nam ius hominis sanctificati extrinsecè, esset ius amici Dei: ergo etiam esset ius filij.

187 *Ad primam replicã respondet.* Respondeo ad primam instantiam, distinguendo maiorem: sanctitate intrinseca consistente in participatione naturæ, concedo maiorem: ex præciso sanctitatis conceptu, nego maiorem: sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. *Ad secundam.* Ad secundam, distinguo antecedens: in communi, & vera sententia, concedo antecedens: in sententia, quam in maiori supposuimus, nego antecedens, & consequentiam. Etenim in sententia illa supposita, conceptus sanctitatis, non conuertitur cum conceptu naturæ, sed potest præstari à forma participante attributum, v.g. ab actu vel habitu charitatis, & à dilectione extrinseca Dei: ratio autem filij necessario præsupponit participationem naturę, sicut etiam ratio geniti, & conuenientiam in illa cum principio generante. *Ad tertiã.* Ad tertiam, distinguo antecedens: esset ius amici, amicitia sumpta *adæquatè* pro obiecto dilecto à Deo cum radicali, & proxima potentia ad redamationem ipsius, nego antecedens: sumpta amicitia *inadæquatè* pro obiecto dilecto à Deo, & illius beneuolentiam terminante, transeat antecedens, & nego consequentiam, ob rationem sæpè inculcatam.

188 *Secundo arguitur.* Secundo arguitur: potest Deus de sua potentia absoluta velle homini efficaciter gloriam, absque voluntate efficaci conferendi gratiam habitualem; sed homo in isto casu esset filius adoptiuus Dei: ergo est possibilis de potentia Dei absoluta filiatio adoptiua Dei sine gratia habituali. Consequentia est bona. Maior constat: nam gloria non habet essentialem dependentiam à gratia habituali: ergo potest Deus illam efficaciter velle non volendo gratiam habitualem. Minor autem probatur ex diffinitione adoptionis; vt enim in principio disputationis notauimus: *Adoptio est gratuita, & liberalis assumptio personæ extraneæ ad alterius hæreditatem*; sed voluntas illa Dei, esset gratuita, & liberalis, vt patet, homo assumptus, persona extranea supponitur respectu hęreditatis diuinæ, & ad illam ordinaretur: ergo haberet, quidquid ad rationem filij adoptiui ex eius diffinitione petitur.

189 *Respond.* Respondeo, prætermissa maiori, negando minorem. Ad illius probationem explico deffinitionem adoptionis: est assumptio communicans *affectiuè* naturam, concedo maiorem: naturam *affectiuè* non communicans, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Quia licet in illo casu homo ordinaretur ad gloriam per extrinsecam ordinationem Dei; voluntas tamen ordinans Dei, non communicaret *affectiuè* naturam diuinam, & ideò nec prædictæ voluntati conueniret diffinitio adoptionis, nec homini sic ordinato diffinitio filij adoptiui.

190 *Replicabis primo.* Sed oppones primo: explicationem istam esse omnino voluntariam; cur enim ad rationem adoptionis petitur voluntas *affectiuè* naturam communicans, & non sufficiet gratuita, & liberalis assumptio ad hæreditatem absque effectu communicandi naturam? *Secundo.* Secundo: nam licet illa ordinatio, non includat efficacem voluntatem communicandi naturam, includit tamen voluntatem inefficacem, vel potest illam includere, vel supponere; sed sufficit voluntas conditionata, & inefficax communicandi naturam, si alia requisita adsint, qualiter in prædicto casu concurrerent, ad rationem adoptionis: ergo nihil tunc deesse, vt voluntati extrinsecæ Dei competeret adoptionis diffinitio, & homini in illo casu *extrinsecè* ordinato ad gloriam filiatio adoptiua competeret. Minor probatur: nam homo, hominem adoptans, non vult efficaciter illi suam communicare naturam, sed tantum inefficaciter; & tamen cum hoc affectu illum ad suam hæreditatem assumit, & in filium adoptat: ergo sufficit ad rationem adoptionis assumptio personæ extraneæ ad alterius hæreditatem cum conditionato, & inefficaci affectu communicandi naturam.

191 *Ad 1. replicã respondetur.* Respondeo ad primam instantiam, negando antecedens: quod enim in adoptione includatur affectus communicandi naturam explicatus per illam exoptationem, *vtinam esses meus filius naturalis*, habetur in Concilio Francofordiensi, vt *Disp. sequenti* videbimus. *Adoptio includit affectum communicandi naturam.* Et insuper hac ratione: nam potest vnus homo alteri promittere hæreditatem, quin illum adoptet in filium, nec vt filius promittentis habeatur; & tamen sic promittens, liberaliter ad suam hæreditatem talem hominem assumit, extraneitate, hoc est carentia iuris ad hæreditatem supposita: ergo non sufficit adhuc ad humanam, & ciuilem adoptionem, qualibet ad hæreditatem assumptio, sed necessario requiritur, quod sit talis conditionis, quod includat affectum communicandi naturam; aliàs omnes instituti hæredes, essent instituentis filij.

Ad secundam, permissa maiori, distinguo minorem: ad rationem adoptionis humanæ, concedo minorem: ad rationem adoptionis diuinæ, nego minorem, & consequentiam. Ratio autem discriminis est. Tùm, quod in adoptione humana supponitur in persona adoptanda natura eiusdem speciei, & proportionata cum hæreditate adoptantis: secus autem in diuina. Tùm etiam, quia in homine adoptante non est facultas communicandi naturam personæ adoptatæ, nec secundum conuenientiam vnicam, nec secundum participationem analogam; & ideò non requiritur, quod in effectu aliquo ex prædictis modis suam communicet naturam, sed sufficit affectus inefficax, & conditionatus. 192 *Ad secundam.* *Duplex differẽtia inter adoptionẽ humanã, & diuinam.*

193 Cæterum in Deo inuenitur vis communicandi suam naturam creaturæ rationali secundum conuenientiam analogam, & ideò vt aliquem adoptet in filium, non sufficit conditionatus affectus, sed petitur volitus efficaciter communicans naturam Dei secundum conuenientiam analogam; adoptiua namque filiatio est imitatio filiationis naturalis quantum possibile est intra limites adoptionis; est autem possibilis imitatio filiationis naturalis diuinæ in participando naturam Dei adoptantis secundum conuenientiam analogam, non verò est possibilis in adoptione vnius hominis ab alio imitatio filiationis naturalis in prædicta participatione, & ideò ad humanam adoptionem non petitur adoptantem efficaciter communicare filio adoptiuo naturam, sed sufficit affectus inefficax. In diuina autem exigitur, quod Deus homini, quem adoptat in filium, efficaciter suam naturam communicet secundum conuenientiam analogam.

194 *Instabis.* Sed instabis: volitioni Dei efficaci ordinanti hominem ad gloriam præsupposito inefficaci affectu erga gratiam competerent omnia, quæ in adoptione humana inueniuntur: ergo quamuis non esset adoptio omninò perfecta, qualis est illa, qua modo homines adoptantur in filios per communicationem naturæ, esset tamen adoptio imperfecta, & homo sic adoptatus haberet, quæ essentialiter requiruntur ad esse filium adoptiuum Dei, licet esset imperfectè filius. Patet consequentia: quia nomen filij adoptiui, translatum est ex adoptione humana ad diuinam: ergo saluatur filiatio adoptiua Dei, per illa, quę constituunt humanam.

195 *Respond. primo.* Respondeo primo, negando antecedens: Nam adoptio humana supponit in adoptato naturam proportionatam cum hæreditate patris, & ideo filium adoptiuum constituit quæ suppositio volitioni efficaci Dei hominem ad gloriam ordinanti non competit; & aliàs naturam diuinam non communicat secundum conuenientiam analogam, & idcirco non constituit filium adoptiuum: non enim stat filiatio hæc adoptiua sine suppositione, aut efficaci communicatione naturæ proportionatæ cum hæreditate adoptantis.

196 *Secundo.* Vel secundo, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam licet nomen filiationis adoptiuæ translatum sit ad significandam diuinam ex adoptione humana; attamen filiatio Dei depuranda est ab imperfectionibus adoptionis humanæ, ex quibus vna est, quod solum inefficaci, & conditionato affectu naturam adoptantis communicet, ob impotentiam communicandi illam realiter: Deus autem potens est communicare realiter suam naturam secundum conuenientiam analogam; & ideò vt filium adoptiuum efficiat, petitur affectus efficax huius communicationis.

197 *Tertio.* Vel tertio, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam adoptio humana ideo cum inefficaci affectu communicandi naturam, subsistit, quia illo supposito imitatur filiationem naturalem, quantum possibile est; cum inter homines non sit possibilis imitatio per realem communicationem naturæ secundum conuenientiam analogam: In Deo autem per solum inefficacem affectum communicandi naturam, non saluatur maior imitatio possibilis filiationis naturalis; cum sit possibilis efficax communicatio naturæ secundum conuenientiam analogam, cumque filiatio adoptiua consistat in maiori imitatione possibili filiationis naturalis; consequens fit, quod solus inefficax, & conditionatus affectus communicandi naturam cum efficaci assumptione ad alterius hæreditatem, constituat filiationem adoptiuam humanam; secus autem filiationem adoptiuam diuinam.

198 *Vrgebis.* Sed dices: sequi ex ista solutione, non saluari filiationem adoptiuam Dei in sola infusione gratię sanctificantis, sed requiri ordinationem extrinsecam efficacem ad gloriam, & illius promissionem; consequens est contra ea, quæ *in tertia conclusione* docuimus: ergo tradita solutio cum ibi traditis non cohæret. Probatur sequela; per solam gratiam habitualem non saluatur maior imitatio possibilis filiationis naturalis; cum non habeatur imitatio in efficacia infallibili iuris ad hæreditatem, quæ conuenit filiationi naturali; non autem habituali gratiæ, nisi addita promissione: ergo si ad rationem filiationis adoptiuæ petitur suprema imitatio possibilis filiationis naturalis, non saluatur filiatio adoptiua Dei per solam entitatem gratię, non adiuncta extrinseca promissione.

199 *Respond.* Respondeo, negando sequelam. Ad illius probationem, distinguo antecedens: maior imitatio possibilis, in eo quod imperfectionis est ex parte patris naturalis creati, & infinitatis in filiatione increata, concedo antecedens: In eo quod imperfectionem non dicit in patre naturali creato, nec infinitatem in filiatione naturali increata, nego antecedens, & consequentiam. Nam imitatio filiationis adoptiuæ diuinæ, non debet esse ad filiationem naturalem, in eo quod imperfectionis est ex parte patris creati, nec in eo quod dicit infinitatem in naturali increata; quod autem ius tributum filio creato per communicationem naturæ sit infallibile, nascitur, ex eo quod pater non est Dominus supremus naturæ: ac proinde non potest naturæ iura violare, quod imperfectionis est; quod autem ius tributum per communicationem naturæ increatæ Dei filio diuino increato, sit infallibiliter efficax, nascitur ex illius infinitate, & ideo in his non petitur imitatio filiationis odoptiuæ diuinæ respectu filiationis naturalis.

200 *Tertio arguitur.* Tertio arguitur: potest Deus de potentia absoluta hominem beatificare sine gratia habituali; sed homo in illo casu esset filius adoptiuus Dei: ergo est possibilis de potentia absoluta filiatio adoptiua Dei sine gratia habituali. Maior patet: nam visio beatifica non dependet essentialiter à gratia habituali: ergo potest *Minor probatur 1.* Deus sine illa hominem beatificare. Minor autem ostenditur primo: homo namque in illo casu esset iustus per internam sanctitatem; sed sanctus, sanctitate intrinseca, necessario est filius Dei: nam præter sanctitatem intrinsecam, voluntariè aliud exigitur ad rationem filij adoptiui: ergo homo in prædicto casu esset filius *Secundo.* adoptiuus Dei. Secundo probatur: forma præstans ius ad diuinam hæreditatem, constituit filium adoptiuum Dei: ergo à fortiori ipsa hæreditas, qualis est visio beata, atque istius hæreditatis *Tertio.* possessio, constituere potest Filium adoptiuum Dei. Denique: nam est sententia probabilis naturam diuinam consistere, non in radice intellectionis, sed in ipsa intellectione actuali, iuxta quam consequenter est dicendum, Verbum Diuinum constitui in ratione filij per actualem intellectionem, vt à Patre communicatam, in quo ipsius beatitudo consistit: ergo participatio formalis actualis intellectionis diuinę, & beatitudinis increatæ constituit filium adoptiuum Dei; & consequenter cum visio beatifica sit formalis participatio actualis intellectionis diuinæ, poterit sine gratia habituali filiationem adoptiuam præstare.

201 *Respond. Ad primã probationem minoris.* Respondeo, permissa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, prætermissa etiam maiori, distinguo minorem: sanctus sanctitate intrinseca participante naturam diuinam sub conceptu naturæ, concedo minorem: sanctitate intrinseca participante attributum, nego minorem, & consequentiam. Nam visio beata, esto posset sanctificare, non participat formaliter naturam sub conceptu naturæ, sed attributum diuinum, vel esto participet actualitatem constituentem naturam diuinam, non tamen sub munere, & eminentia naturæ, sed sub munere, & eminentia operationis, & ideo non præstat filiationem adoptiuam.

202 *Ad secũdam. Non hæreditas, sed ius ad hæreditatẽ constituit filiũ adoptiuum.* Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam: & instò in filiatione ciuili, quam non præstat ipsa hæreditas, nec hæreditatis possessio, sed forma, quæ præbet ius ad hæreditatem. Ratio autem in præsenti est: nam sola forma participans naturam diuinam, potest esse terminus formalis spiritualis generationis ac per consequens illa sola potest filiationem adoptiuam fundare; visio autem, in qua hæreditas diuina consistit, non est participatio naturæ; benè verò habitualis gratia, quæ fundat ius ad ipsam hæreditatem, & ideo forma fundans ius filium adoptiuum constituit; non autem ipsa hæreditas, nec hæreditatis possessio.

203 *Ad tertiã.* Ad tertiam, admissa illa sententia, distinguendum est consequens: visio increata constituit Verbum in ratione filij naturalis, sub eminentia, & munere intellectionis, sub quo munere Verbum constituit beatum, nego antecedens sub munere, & eminentia naturæ, concedo antecedens, & nego consequentiam. Nam etiam in sententia admissa, in actualitate intellectionis, duplex distinguitur munus, etsi non duplex adæquata formalitas; aliud, actualis operationis; & aliud munus naturæ, sub conceptu primæ, & vltimæ actualitatis, & non constituit Verbum in ratione filij naturalis sub munere operationis, sed sub munere naturæ: visio autem beatifica nobis communicata, non est participatio formalis actualitatis diuinæ sub munere, & conceptu naturæ, sed sub munere actualis intellectionis; eo quod actualitas increatæ intellectionis, eatenus constituit naturam, quatenus est prima actualitas, nullam aliam supponens, & cæteras perfectiones radicans; sub qua ratione non participatur à visione nostra creata; cum supponat lumen gloriæ, & gratiam habitualem, & ideo non participat intellectionem diuinam, vt obtinentem rationem naturæ: ac proinde nec potest filium Dei adoptiuum constituere.

204 *Denique arguitur.* Denique arguitur: Deitas potest nobiscum vniri media vnione accidentali de potentia absoluta; sed Deitas sic vnita, constitueret filium adoptiuum Dei: ergo sine gratia habituali est possibilis de potentia absoluta filiatio adoptiua Dei. Consecutio est legitima. Minor constat: nam Deitas sic vnita Deificaret accidentaliter animam ratione propriæ entitatis immediate animæ vnitæ: ergo si Deificatio animæ præstita non ab ipsa Deitate, sed ab eius participatione, nempè, à gratia habituali constituit filium adoptiuum à fortiori Deitas se ipsa animam Deificans, filiationem adoptiuam præstabit. Maiorem docet Carrafa 1.2.q.3. *art.4. disp.2. num.16.* etsi fateatur à nemine illam accepisse, nec ab aliquo traditam reperijsse. Probatque primo: nam istius vnionis nequit implicatio assignari, Dei omnipotentiam commendat, nec vllam iniuriam diuinæ simplicitati irrogat: ergo illius possibilitas neganda non est. *Carrafa. Maior prob.1.*

Secundo: nam de facto datur vnio immediata substantialis hypostatica Verbi cum humanitate, quæ ideò non repugnat, nec diuinæ immutabilitati præiudicium aliquod infert, quia *subiectiuè* adæquatè est in humanitate, & *terminatiuè* in hypostasi diuina: ergo etiam poterit dari vnio accidentalis diuinitatis ad animam subiectata in anima adæquatè, & *terminatiuè* solum diuinam essentiam respiciens: ac per consequens absque vllo prçiudicio immutabilitatis diuinę. Tertio: nam est sententia probabilis, quod diuina essentia per se ipsam vnitur cum intellectu beati in ratione formę intelligibilis, physica, & reali vnione adęquatè in illo recepta, & *terminatiuè* solum ad diuinam essentiam comparata: ergo non implicat realis, & physica vnio accidentalis Deitatis ad animam, his conditionibus gaudens. Denique probari potest: non enim potest implicatio assignari in hoc, quod Spiritus Sanctus detur sine intermedia forma accidentali; sed tunc casus immediatè nobis vniretur media vnione, vel nexu accidentali: ergo talis vnio non implicat. 205 *Secundo.* *Tertio.* *Quarto.*

206 *Respond. Ad 1 probationem maioris. Deitas nõ potest nobiscũ vniri media vnione accidentali.* Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, nego antecedens: implicatio autem est: nam vnio accidentalis per se ordinatur ad constituendum vnum accidentale compositum; ad hoc autem diuinitatem vniri, est omninò implicatorium; quia erat necessarium, quod diuinitas rationem formę *physicè* informantis subiret, quod implicat, vt docet D. Thomas 1. *parte quæst.3. art.8. Primo Contra Gentes cap.27. & lib.3. cap.51.* eo quod forma est in potentia respectu totius: Deo autem omnis potentialitas repugnat. Et quia forma habet esse in alio; & consequenter exceditur à toto, quod habet esse per se: Deo autem repugnat ab aliquo excedi.

207 *Ad secũdam. S. THO.* Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam: quia vnio substantialis est duplex, altera ex cuius extremis resultat vna natura, altera facta in persona, & ex qua resultat vna persona: prima repugnat diuinitati, vt docet D. Thom. *supra quæst. 2. art.1.* secus autem secunda, vt docet *ibi art.2.* eo quod vnio substantialis, ex qua vna resultat natura, petit transmutationem, vel informationem; vnio autem in vna persona non ita, sed tantum quod natura, quę vnitur, trahatur ad esse personę per terminationem ab ipsa, quę terminatio respectu naturę creatę, absque physica informatione non repugnat personalitati diuinę. Vnio autem accidentalis non potest ad vnitatem personę ordinari, sed ad vnitatem accidentalem naturę: repugnat autem summę actualitati diuinitatis: atque illius completioni, omnimodę independentię, ad vnam naturam, vel substantialem, vel accidentalem constituendam vniri.

208 *Ad tertiã.* Ad tertiam, concesso etiam antecedenti, nego consequentiam: ob discrimen, quod statuit D. Thom. *tertio Contra Gentes cap.51.* vbi docet: *Diuinam essentiam non posse esse formam alterius rei secundum esse naturale; sequeretur enim, quod simul cum aliquo vnita constitueret vnam naturam, quod esse non potest; cum essentia diuina in se perfecta sit in sui natura. Species autem intelligibilis vnita intellectui, non constituit aliquam naturam, sed perficit ipsum ad intelligendum, quod perfectioni diuinæ essentiæ non repugnat.* Ad vltimam probationem, nego maiorem. Nam Spiritum Sanctum dari, iuxta D. Thom. 1. *parte quæst.43. art.3.* est speciali modo esse in homine supra illum, quo est in omnibus rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam, qui modus in eo consistit, quod sit in illo, sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante, actualiter, habitualiter, vel radicaliter: implicat autem Deum esse in nobis aliquo ex prędictis modis, nisi medio actu, vel habitu, qui det posse proximum, vel gratia habituali, quę det posse radicale; ac per consequens implicat Spiritum Sanctum dari sine forma accidentali, nisi vniatur substantialiter, sicut fuit vnitum Verbum. *Ad quartam. Quomodo spiritus datur in illis.*

§. X.

Quinque corollaria præcedentis doctrinæ.

Ex dictis in discursu Disputationis, colligo primo: relationem filiationis adoptiuę diuinę esse relationem realem: quod patet primo: nam sequitur ad realem generationem spiritualem, per quam rationalis creatura accipit gratiam habitualem, illi inhęrentem intrinsecè; sed relatio habens reale, & intrinsecum fundamentum, non est relatio rationis, sed realis: ergo relatio filiationis adoptiuę est relatio realis. Secundo: ideo filiatio 209 *Relatio filiationis adoptiuæ diuinæ, est realis. Prob.1. Secundo.*

filiatio adoptiua inter homines est relatio rationis, quia sequitur ad extrinsecam acceptationem vnius hominis ab alio ad illius hereditatem quæ nihil reale intrinsecum infert in subiecto acceptato; sed filiatio adoptiua diuina, non sequitur ad extrinsecam acceptationem, sed ad formam realem intrinsecam: ergo est relatio realis.

210 *Adoptare in filios est toti Trinitati cõmune.* Colligo secundo: adoptare creaturam rationalem in filium non esse proprium alicuius ex diuinis personis, sed commune tribus, quod docet D. Tho. *in præsenti qu.23. art.1.* & probatur: Deus enim eatenus adoptat creaturam rationalem in filium, quatenus infundit gratiam habitualem, per quam spiritualiter regeneratur; sed actio infundens gratiam est toti Trinitati communis, sicut de quauis operatione ad extra, docet commune Theologorum axioma; eo quod Deus operatur ad extra ratione naturæ, & virtutis proximè operatiuæ, quæ Deo vt Trino; & consequenter toti Trinitati conueniunt: ergo adoptare non est proprium alicuius personæ, sed tribus diuinis personis commune.

Diuersimodè appropriatur singulis personis. Quia tamen filiatio adoptiua, est quædam similitudo filiationis æternæ, *appropriatiuè* attribuitur Filio, vt exemplari; & quia in humani, solius Patris est adoptare, diuina adoptio appropriatur Patri, vt auctori, & quia adoptio fit per gratiam, quæ est opus diuini amoris, & idcirco specialiter appropriatur Spiritui Sancto, qui est amor, ideò adoptio *appropriatiuè* Spiritui Sancto attribuitur, vt imprimenti gratiam, quæ est forma, per quam adoptamur, Deoque assimilamur.

211 *Oppones.* Sed dices: potest dari opus ad extra ab vna sola persona: ergo ex communitate inter diuinas personas in operibus ad extra, non rectè colligitur, adoptionem esse tribus personis communem. Probatur antecedens: potest de potentia absoluta vna persona sine alia videri, vt plures non improbabiliter docent; sed obiectum cognitum, in genere causæ efficientis simul cum potentia ad intellectionem concurrit, vt frequentius docetur à Theologis: ergo potest dari de potentia absoluta opus ad extra ab vna tantum persona causatum. Patet consequentia: nam ex duplici premissa probabili cum recta dispositione, infertur conclusio probabilis; sed dispositio syllogismi facti est bona, & vtraque præmissa probabilis: ergo conclusio est probabilis; ac per consequens, saltim probabile est, posse opus ad extra factum, ab vna tantum persona procedere.

212 *Noua quadam sent. refertur, & impugnatur.* Quo argumento conuictus Ripalda *tom.1. de ente supernaturali disp.41. à n.59.* asserit stando rationi sibi non improbabile videri, posse de potentia absoluta vnam ex diuinis personis opus efficere ad extra sine aliarum personarum consortio, licet id non audeat absolutè affirmare, quia destitutus omni Theologorum suffragio, & rectè quidem id affirmare non ausit, esset enim omni Theologorum concursui in re graui dissentire, quod absque temeritatis nota non licet, nec ratione graui, & vrgenti Theologi in tam communi asserto sunt destituti, nempè, diuinas personas agere ad extra, ratione omnipotentiæ, quæ omnibus est communis. Et quidem si hoc asserere Theologo permitteretur, posset etiam alius docere, non esse diuinas personas, ita in volendo, & intelligendo adunatas, vt non posset de potentia absoluta vna velle, & intelligere: altera, nec volente, nec intelligente vnum, & idem obiectum; quandoquidem virtus operandi ad extra, non minus communis est, quam virtus intelligendi, & volendi: ergo si hoc non obstante conceditur possibile opus ad extra ab vna persona, alijs non communicantibus in illius productione, etiam obstare non posset communitas intellectus, & voluntatis, quominus vna persona non possit, velle, & intelligere aliquid, quod aliæ personæ diuinæ, nec vellent, nec intelligerent, quo sanè nihil absurdius.

213 *Ad obiectionem resp.1.* Ad argumentum ergo respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, prætermissa maiori, distinguo minorem: supposita veritate maioris, nego minorem: illa non supposita, concedo minorem, & nego consequentiam. Ad cuius probationem, distinguo maiorem: & duplici præmissa probabili *diuisiuè*, nego maiorem: ex duplici præmissa probabili *complexiuè*, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Quia licet sententiæ, quæ in maiori, & minori adducuntur, sint *diuisiuè* probabiles, hoc est, vna seorsim ab altera, non tamen sunt probabiles *complexiuè*, hoc est, vna simul cum alia; vt autem ex illis posset conclusio probabilis colligi, necessaria erat probabilitas vtriusque præmissæ simul.

214 *Instatur argum.* Et quidem plures iudicant probabile, Christum, in quantum hominem, esse filium Dei adoptiuum, & communiter docetur à Theologis, peti ad filiationem adoptiuam distinctionem suppositorum inter adoptantem, & adoptatum: ex quibus præmissis colligitur, Christum, in quantum hominem, esse personam à Diuino Verbo distinctam, quæ est hæresis Nestoriana. Sicut ergo ista consequentia non tenet, quia præmissę ex quibus constant, et si sint *diuisiuè* probabiles, non sunt probabiles *complexiuè*: ita in nostro casu ex præmissis argumenti, non sequitur intenta conclusio, quia licet vna seorsim ab alia sit probabilis, non tamen *Respondetur 2.* simul cum alia. Vel secundo quoad rem attinet, potest obiectioni factæ occurri prætermittendo antecedens, quamuis falsissimum sit, in casu de potentia absoluta; negando autem de potentia, & lege ordinaria Dei, & negando consequentiam: ex eo namque quod aliquid sit possibile de potentia absoluta, non sequitur, quod de facto contingat.

Tertio colligitur: solam creaturam rationalem esse capacem filiationis adoptiuæ Dei, quod docet D. Th. *in præsenti art.3.* & patet primo: nam sola rationalis creatura est capax gratiæ habitualis; quia illa sola est capax videndi, & amandi Deum, vt est in se, ad quod gratia habitualis præstat aptitudinem radicalem, & remotam; sed gratiam habitualis est forma præbens filiationem adoptiuam: ergo sola rationalis creatura est capax filiationis adoptiuæ. Secundo: nam incapax hæreditatis non potest assumi ad illam, in qua assumptione filiatio adoptiua consistit; sed visionis beatificæ, in qua hæreditas Dei consistit omnis creatura, præter rationalem, est incapax: ergo sola rationalis creatura est capax filiationis adoptiuæ. 215 *Sola creatura rationalis est capax adoptionis diuinæ. Probat.1. Secundo.*

Denique: nam filiatio adoptiua supponit filiationem ad Deum in creatione fundatam, & illam perficit præstando ius ad diuinam hæreditatem; sed creatura irrationalis non est filius Dei ratione creationis: ergo non est capax filiationis adoptiuæ. Probatur minor: nam filiatio in creatione fundata petit similitudinem ad Deum in gradu intellectualitatis, qui est vltimus Deo conueniens, vt à creaturis participabilis; sed creatura irrationalis non assimilatur Deo in gradu intellectualitatis: ergo non est filius Dei ratione creationis. 216 *Tertio.*

Oppones: est probabilis sententia, quod de potentia absoluta possit gratia habitualis produci in lapide, & in quauis alia irrationali creatura; sed gratia est forma præstans filiationem adoptiuam: ergo eadem probabilitate est dicendum, posse irrationalem creaturam esse filium adoptiuum Dei. 217 *Oppones.*

Respondeo, sententiam in maiori contentam docere, posse gratiam poni in lapide sine suo effectu formali specifico: non autem cum illo, sed tantum cum effectu generico, quem præstat sub ratione qualitatis. Qua sententia sic admissa, & concessa minori, nego consequentiam: sola enim illa creatura est capax filiationis adoptiuæ, quæ capax est recipiendi gratiam habitualem, & effectum specificum illius. Quomodo autem stare possit capacitas ad formam aliquam recipiendam cum incapacitate ad omnem effectum formale, quem præstat secundum differentiam specificam, quod satis difficile videtur, nostri negotij non est, sed illorum, qui traditam sententiam defendunt. *Respond. Si gratia poneretur in lapide, non cõstitueret illũ filiũ adoptiuum Dei.*

Quarto colligitur, Angelos existentes in gratia esse filios Dei adoptiuos: quod patet: nam illis conuenit forma præstans filiationem adoptiuam, nempè, gratia habitualis; & aliàs sunt extranei à diuina hæreditate, idest, ratione propriæ naturæ carentes iure connaturalitatis ad illam: ergo habent quidquid ad filiationem adoptiuam requiritur; & consequenter sunt filij adoptiui Dei. 218 *Angelus existentes in gratia esse filios Dei adoptiuos probatur.*

Si opponas: filius adoptiuus Dei est frater Christi per gratiam, iuxta illud Pauli ad Rom. cap.8. *Si autem filij, & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.* Idem autem videtur esse cohæredem esse cum Christo, & esse fratrem illius; sed Angeli non sunt fratres Christi: ergo nec filij adoptiui Dei. Minor probatur: nam iuxta D. Th. *in 4. dist.49. q.4. art.4.* dotes, quibus homines ditantur in beatitudine, Angelis non conueniunt secundum rationem dotis; quia Angeli non sunt Sponsæ Christi, quia non sunt ipsi conformes in natura secundum conceptum specificum, quæ conuenientia inter sponsum, & sponsam requiritur; sed non minus inter fratres petitur conuenientia specifica, quam inter sponsum, & sponsam: ergo non sunt fratres Christi. 219 *Oppones. Ad Rom. c.8.*

Respondeo, negando minorem. Ad illius probationem dicatur, D. Tho. non negare absolutè, quod Angeli sint Sponsę Christi, sed quod ratio sponsæ eis competat cum tanta proprietate, atque conuenit hominibus, ob defectum conuenientiæ specificæ in natura rationali: ex quo solum sequitur, quod fratres Christi non sint cum tanta proprietate, atque homines ob eiusdem conuenientiæ defectum, quod libenter fatemur: non autem quod fraternitas eum Christo illis absolutè non competat: sunt namque proximi hominum, ideoque ad illos ex charitate diligendos tenemur, vt docet D. Thomas *2.2. q.25. art.10.* ex quo fit, quod etiam sint fratres nostri; ac proinde, & fratres Christi. Si dicas: ad minus sequi ex ista solutione, non esse filios adoptiuos Dei cum tanta proprietate, atque homines, quod falsum esse videtur; siquidem tanta proprietate sunt grati Deo, & ipsi amici. Respondeo, negando sequelam. Nam licet Christi fraternitas committetur filiationem; hæc tamen non commensuratur cum illa, nec penes illam pensatur, sed penès assumptionem ad Dei hæreditatem per gratiam, cum extraneitate ad ipsam, quæ ita propriè conuenit Angelis, atque hominibus. 220 *Respond. Angeli sunt fratres & sponsę Christi, licet minus propriè, quam homines. Tenemur ex charitate, illos vt proximus diligere. Obijcies. Respond.*

Quinto infertur, præscitum existentem in gratia, esse filium Dei adoptiuum: cuius oppositum docuisse Gabrielem *in 3. dist. 10. q. vnica*, refert Medina, *in præsenti q. art.3. q.3.* vbi illius sententiam merito, vt temerariam, & hæreticam reijcit, & patet: quia opponitur communi Patrum, & Theologorum consensui; quod autem torrenti Doctorum in re graui, & Theologica opponitur, ad 221 *Præscitũ existens in gratia esse filiũ Dei adoptiuum probatur. Prob.1.*

Secundo. Ad Rom. 8. ad minus est temerarium. Secundo probat ex Paulo ad Romanos 8. illis verbis: *Qui Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei*. Quæ propositio cum indefinita, & doctrinalis sit, æquiualet vniuersali ac proinde omnes, qui Spiritu Dei aguntur, sunt filij adoptiui Dei: at præsciti in gratia, & charitate existentes, sub hac vniuersali continentur: idem enim est Spiritu Dei agi, ac specialiter ab ipso dirigi, quod cōuenit omnibus in gratia existentibus: gratiam autem commitantur dona Spiritus Sancti, per quæ fit hæc specialis directio: ergo de fide est præscitum existentem in gratia esse filium adoptiuum Dei; quando enim vniuersalis propositio est de fide, omnes singulares *immediatè* in illa contentæ, sunt etiam de *Tertio.* fide *immediatè*. Deinde probatur: nam præsciti existentes in gratia habent in se formam filiationis adoptiuæ; & aliàs sunt huius filiationis capaces, vtpotè extranei à diuina hæreditate: ergo sunt filij adoptiui Dei.

222 *Oppones 1.* Si opponas primo: Augustinum *lib. de correctione, & gratia cap. 9.* vbi de his, qui temporaliter gratiam recipiunt, in qua tamen perseueraturi non sunt, docet primo, dici à nobis filios Dei, non tamen Deo esse filios, his verbis: *Et sunt rursus quidam, qui filij Dei propter susceptam* (scilicet, temporaliter gratiam) *dicuntur à nobis, non sunt tamen Deo*. Quod probat ex Epist. 1. Ioannis *1. Ioan. c. 1.* cap. 1. ibi: *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis, quod si fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum*. Et post pauca. *Non erant filij, etiam quando erant in professione, & nomine filiorum, non quia iustitiam simulauerunt, sed quia in ea non permanserunt*. Secundo docet; iustos non perseuerantes in gratia, filios appellari à nobis, *Ioan. c. 8.* non tamen verè, quod probat ex illis verbis Ioannis cap. 8. *Si manseritis in Verbo meo, verè discipuli mei eritis*. Quæ ita ponderat August. *Quia ergo non habuerunt perseuerantiam, sicut non verè discipuli Christi, ita nec verè filij Dei fuerunt, etiam quando esse videbantur & ita appellabantur; sed tunc verè sunt, quod appellantur, si manserint in eo, propter quod sic appellantur: si autem perseuerantiam non habent, non verè appellantur, quod appellantur, & non sunt; apud eum enim hoc non sunt, cui notum est, quod futuri sunt*. Hæc Augustinus; sed si reprobi existentes in gratia essent filij Dei adoptiui, tales essent, non solum nobis, sed Deo, vereque filij Dei appellarentur; vnusquisque namque verè appellatur quod est: ergo iuxta Augustinum reprobus in gratia existens filius adoptiuus Dei non est.

223 *Respond.* Respondeo: Augustinum non negare, reprobum existentem in gratia esse filium Dei secundum præsentem iustitiam, sed tantum esse filium Dei secundum præscientiam prædestinationis, & secundum electionem efficacem æternam: quod patet: nam eam filiationem negat reprobis in gratia existentibus, quam initio capitis concedit prædestinatis in gratia non existentibus; sed his non tribuit filiationem secundum præsentem iustitiam, sed tantum secundum prædiffinitionem æternam: ergo illis non negat filiationem adoptiuam secundum præsentem iustitiam, sed secundum electionem, & prædiffinitionem æternam.

224 *Oppones secundo. Respond.* Si opponas secundo: nam filius adoptiuus est ordinatus ad patris hæreditatem; sed reprobus existens in gratia, non est ordinatus ad hæreditatem diuinam, sed potius ab illa exclusus æterna prædiffinitione Dei: ergo filius adoptiuus non est. Respondeo, distinguendo maiorem: vt in re absolutè efficaciter habendam, nego maiorem: vt in iure efficaciter, & in re absolutè sufficienter, & conditionatè efficaciter, concedo maiorem & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam reprobus existens in gratia, etsi non sit ordinatus ad gloriam, vt in re absolutè habendam ordinatione efficaci, sed potius ab illa per Dei prædiffinitionem, vt in re habenda exclusus, est tamen efficaciter ordinatus ad illam in iure; habet enim gratiam habitualem, per quam de facto habet ius, vt admittatur ad gloriam, & secundum præsentem iustitiam, est ordinatus sufficienter ad illam, vt in re habendam, & conditionatè efficaciter, quatenus ex vi gratiæ habet ius ad illam in re consequendam sub conditione, quod in gratia decedat, & obstaculum gratiæ non ponat: & hoc sufficit ad rationem filij adoptiui, vt inter homines constat: non enim filius adoptiuus Petri, est ordinatus ad eius hereditatem efficaciter habendam, nisi sub conditione, quod hereditate Patris indignus non efficiatur.

225 *Instabis.* Sed dices: adoptio inter homines non subsistit sine voluntate absoluta admittendi adoptatum ad hereditatem adoptantis: ergo pariter filiatio adoptiua Dei subsistere nequit sine voluntate *Respond.* absoluta dandi hereditatem cælestem. Respondeo, negando antecedens: nam etiam si quis adoptaret aliquem in filium voluntate conditionata, nempè, conferendi hereditatem, nisi se indignum efficiat, subsistit adoptio humana, imo quamuis regulariter fiat voluntate absoluta, semper conditio illa virtualiter subintelligitur. *Duplex discrimē inter adoptionem humanā, & Diuinam. Primum.* Duplex tamen quoad præsens inter humanam, & diuinam adoptionem versatur discrimen: primum est, quod cum homo, alterius indignitatis futuræ conscius non sit, nec in sua manu habeat, quod permittat, vt fiat indignus, nec in illum supremo, & absoluto dominio gaudeat, non potest simul cum voluntate conditionata conferendi hereditatem, habere absolutam voluntatem excludendi ab illa adoptatum: Deus autem, quia manet supremus dominus gloriæ, & in sua manu habet permittere lapsum, & indignitatem futuram, potest, vel ante indignitatem præuisam, vel post eius præuisionem, simul cum voluntate conditionata conferendi gloriam inclusam in voluntate conferendi gratiam, habere voluntatem absolutam efficacem excludendi hominem à gloria.

Secundum discrimen est, & ortum ducit ex primo: quod homo ex vi talis voluntatis taliter obligatur ad conferendam hereditatem, quod nullo modo possit, nisi interueniente indignitate adoptati hereditatem illi negare: Deus autem voluntate inclusa in gratia conferendi hereditatem, etsi taliter obligetur, quod non possit illam negare connaturaliter perseuerantia in gratia præsupposita, potest tamen illam negare de potentia absoluta ratione supremi dominij, vt constat ex dictis. 226 *Secundū.*

§. Vltimus.

Alia tria corollaria ex dictis.

Sexto colligitur: prædestinatum existentem in peccato mortali pro tempore, quo est in illo, non esse filium adoptiuum Dei, nec esse dicendum absolutè filium Dei, benè tamen cum hoc addito, scilicet, secundum electionem æternam. Prima pars huius corollarij probatur primo: nam filiatio adoptiua Dei supra spiritualem generationem fundatur; sed prædestinatus pro tempore, quo est in peccato mortali, non est spiritualiter genitus à Deo; cum careat gratia habituali, quæ est terminus spiritualis generationis: ergo non est filius adoptiuus Dei. Secundo probatur. Nam pro isto tempore est filius Diaboli, caretque iure ad hereditatem diuinam; sed filiatio adoptiua Dei cum Diaboli filiatione non potest componi, nec cum negatione iuris ad Dei hereditatem: ergo pro tempore, quo prædestinatus est in peccato mortali, non est filius adoptiuus Dei. 227 *Prædestinatus quando in peccato mortali existit, nō est filius adoptiuus Dei. Prob. 1. Secundo.*

Secunda pars eiusdem corollarij probatur: nam absoluta denominatio alicuius, sumitur à forma in actu, non à forma prout in potentia, vel vt in futurum habenda; sed prædestinatus existens in peccato mortali, non habet formam dantem, aut fundantem filiationem in actu, sed tantum in potentia, & pro tempore futuro: ergo non est absolutè filius adoptiuus Dei. Denique tertia pars eiusdem corollarij probatur: nam esse filium adoptiuum Dei secundum electionem æternam, nihil aliud est, quam esse ab æterno electum ad filiationem adoptiuam Dei; sed hoc verum est de prædestinato in peccato mortali existente: ergo est filius Dei adoptiuus secundum electionem æternam. 228 *Non esse dicendum absolutè filiū Dei, probatur. Est tamē filius Dei secundū electionē æternam.*

Sed contra primam partem corollarij oppones primo homo *extrinsecè* assumptus, & electus ad alterius hominis hereditatem, pro quocumque tempore est filius adoptiuus illius: ergo *extrinsecè* ordinatus efficaciter à Deo ad suam hereditatem, pro quocumque temporis differentia est filius adoptiuus Dei; & consequenter prædestinatus pro tempore, quo existit in peccato mortali, erit filius Dei adoptiuus: Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Nam filiatio adoptiua ciuilis *adæquatè* consistit in ordinatione extrinseca, cessatque talis extrinseca ordinatio indignitate contracta ad eundē hereditatem, ob crimen contra adoptantem commissum, & ideò semper, atque ordinatio extrinseca moraliter perseuerat, saluatur adoptio ciuilis: filiatio autem adoptiua Dei, non consistit in ordinatione extrinseca ad Dei hereditatem; cum hæc nihil intrinsecum efficiat in sic ordinato, vt de prædestinatione docet D. Tho. 1. *p. q.* 23. *art.* 2. filiatio autem Dei adoptiua super intrinsecam formam fundatur, vt constat ex dictis; & aliàs cum mortali culpa non componitur; & ideò quamuis exiet prædicta ordinatio extrinseca, non semper consurgit denominatio filij adoptiui. 229 *Contra 1. partē corollarij, oppones 1. Respond.*

Sed objicies: sequi ex ista solutione, Deum plus diligere iustum reprobum, quam peccatorem prædestinatum; consequens est falsum ergo & solutionis doctrina. Minor probatur: nam Deum diligere aliquem, est velle illi bonum: ergo magis diligere est velle maius bonum, vt docet D. Thom. 1. *p. q.* 20. *art.* 3. sed peccatori prædestinato vult Deus maius bonum, quam reprobo existenti in gratia illi namque vult Deus bonum gratiæ; & gloriæ, isti verò solum bonum gratiæ: maius autem bonum est gratia, & gloria simul, quam sola gratia: ergo magis diligit peccatorem prædestinatum, quam reprobum iustum. Sequela autem probatur Deus magis diligit filium, quam non filium; sed iustus reprobus est filius Dei adoptiuus; peccator autem prædestinatus, filius adoptiuus Dei non est: ergo magis diligit iustum reprobum quam peccatorem prædestinatum. 230 *Instabis.*

Respondeo, distinguendo consequens: relato amore Dei ad *tunc* existentiæ reprobi in gratia, & prædestinati in peccato, concedo sequelam: relato amore Dei ad tempus perseuerantiæ finalis, nego consequentiam, nec probatio falsitatis consequentis obstat distinctioni traditæ: nam Deus non vult bonum gloriæ peccatori prædestinato pro tempore, quo est in peccato, sed pro tempore perseuerantiæ finalis: ac proinde ex eo quod Deū magis amare, sit velle maius bonū, non sequitur magis amare peccatorē præde- 231 *Respond. An Deus magis amet peccatorem prædestinatū quā reprobum iustum?*

prædestinatum, quam reprobum iustum pro tempore institiæ vnius, & peccati alterius, sed tantum pro tempore finalis perseuerantiæ; imo oppositum colligitur: nam iusto reprobo vult Deus bonum habitualis gratiæ pro tempore quo existit in illa: peccatori autem prædestinatio pro tempore, quo est in peccato, solum vult bonum naturæ, & aliqua gratiæ auxilia, non verò gratiam habitualem; ac per consequens pro tunc temporis, magis diligit Deus iustum reprobum, quam peccatorem prædestinatum, quod docuit D. Th. *in 3. dist. 32. q. 1. art. 5. quæstiunc. 1. & 1. p. qu. 20. art. 4. ad 5.* vbi Magister Bañez, Zumel, Nazarius, Albelda, & ex Patribus Societatis Molina in eo gradu certitudinis, vt oppositum censeant proximum errori Ioannis Ius, damnato in Concilio Constanciense *ses. 15.* asserentis, prædestinatum nunquam esse membrum Diaboli. Medina vero *in præsenti art. 3. qu. unica*, censet esse dogma fidei.

S. THO.

232 Sed iustabis: nam ad minus *ex 2. p. corollarij* sequitur, absolutè esse dicendum, Deum magis diligere iustum reprobum, quam peccatorem prædestinatum; consequens est falsum: ergo & solutio. Falsitas consequentis probatur: nam Deum absolutè diligere aliquem, est velle illi bonum: ergo magis absolutè diligere, est velle maius bonum absolutè; sed Deus vult peccatori prędestinato maius bonum absolutè, quam reprobo iusto: ergo absolutè magis diligit peccatorem prædestinatum, quam reprobum iustum. Sequela autem ita probatur: nam Deus absolutè diligit magis filium absolutè talem, quam non filium absolutè, sed cum addito diminuente à locutione absoluta; sed peccator prædestinatus, non est absolutè filius, sed non filius absolutè; iustus autem reprobus absolutè filius est, vt *in 2. p.* nostri corollarij docuimus: ergo sequitur ex illa, Deum plus absolutè diligere iustum reprobum, quam peccatorem prædestinatum.

Vrgebis.

233 Huic obiectioni diuersimodè respondetur à Theologis Bañez *vbi supra* tria docet. Primum est, absolutè esse dicendum, Deum magis diligere prædestinatum, quam non prædestinatum. Secundum est, absolutè esse dicendum, Deum magis diligere iustum, quam non iustum; quia fit sensus relatus ad tempus iniustitiæ, & iustitiæ, pro quo certum est, Deum magis diligere iustum, quam non iustum, quia vult illi maius bonum. Tertium est, istam propositionem: *Deus magis diligit peccatorem prædestinatum, quam iustum præscitum;* absque distinctione concedendam non esse, sed potius negandam, quia secundum eius formam, fit sensus referens excessum amoris Dei ad tempus iustitiæ reprobi, & peccati prædestinati, quod fateri, erroneum est. Idem docent Zumel, Molina, & Albeda.

Iudicium M. Bañez & aliorū circa difficultatē propositā.

234 Iuxta quam doctrinam est obiectioni factæ occurrendum, concedo sequelam, & negando minorem. Ad illius probationem, concesso antecedenti, distinguendum est consequens: absolutè plus diligere, est velle maius bonum absolutè, ly *absolutè* cadente supra bonum tantum, nego consequentiam: determinatè dilectionem diuinam, concedo consequentiam: & sub eadem distinctione minoris, neganda est secunda consequentia: quia licet Deus velit prædestinato peccatori bonum absolutè maius, quam reprobo in gratia existenti, non tamen absolutè vult illi maius bonum, quia in loquutione absoluta, iuxta præfactos Auctores, ex vi formæ propositionis refertur excessus amoris ad tempus iniustitiæ, & iustitiæ.

235 Quod si in contrarium opponas: Deus absolutè magis diligit prædestinatum, quam non prædestinatum; sed peccator prædestinatus est, iustus autem non prædestinatus: ergo absolutè magis diligit peccatorem prædestinatum, quam reprobum iustum. Facilè occurrere poterunt, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: nam variatur relatio amoris diuini ex vi formę dictarum propositionum, propter diuersas conditiones positas ex parte obiecti: in maiori namque ponitur ex parte obiecti *prædestinatum, & non prædestinatum*; & ideo refertur excessus amoris ad instans finalis perseuerantiæ, in consequenti ponitur ex parte obiecti conditio peccati, & gratiæ, ideo refertur excessus amoris ad tempus gratiæ, & peccati. Ex eo autem quod Deus plus diligat pro instanti perseuerantiæ finalis, non sequitur plus diligere pro tempore gratiæ, & peccati, atque adeò consequentia facta est nulla ex vi terminorum.

Si illis opponatur. Respondetur.

236 Cæterum contra istam doctrinam obstat apertum Angelici Præceptoris testimonium *in 3. dist. 32. quæst. 1. art. 5. quæstiuncula 1.* illis verbis: *Dicendum ad primam quæstionem, quod Deus simpliciter loquendo maius bonum vult peccatori prædestinato, quam iusto præscito; sed vt nunc vult iusto præscito. Hæc autem determinatio, vt nunc, non cadit ex parte dilectionis, sed magis ex parte obiecti quia dilectio Dei non variatur per tempora. Ab æterno enim isti prædestinato voluit maius bonum: vnde simpliciter concedendum est, quod magis diligit prædestinatum, quam præscitum.* Hæc D. Thomas: idem docuit ad Annibaldum *in eadem dist. vnica art. 4. ad finem.* Ex quibus manifestè colligitur, Deum absolutè loquendo, magis diligere peccatorem prædestinatum, quam iustum præscitum. Tum, quia id absolutè est concedendum, quod simpliciter est verum; at D. Thom. docet simpliciter magis illum diligere: ergo absolutè. Tum etiam; nam ly *simpliciter* contraponit D. Thom. loquutioni cum addito *vt nunc*: ergo sumit *simpliciter* pro *absolutè*.

Prædicta doctr. impugnatur.

Deus absolutè loquendo plus diligit peccatorē prædestin. quā reprobum iustum.

237 Tum denique: nam si absolutè non esset proferenda, maximè quia ex vi formæ propositionis referretur excessus dilectionis diuinæ ad *tunc* institiæ vnius, & iniustitiæ alterius; at hoc expressè negat D. Thom. & rationem efficacem redit; quia nempè, dilectio diuina, quæ est prædicatum prædictæ propositionis, per tempora non variatur, sed ab æterno conuenit Deo; vnde hæc propositio est vera: *Deus ab æterno voluit prædestinato gloriam*, quæ est maius bonum, quam gratia; ac per consequens absolutè prolata, nullum determinat tempus: ergo iuxta D. Th. absolutè est concedendum, Deum plus diligere peccatorem prædestinatum, quam iustum præscitum.

238 Quod amplius confirmare possumus: hæc namque propositio absolutè sumpta, est vera: *Deus ab æterno vult Petro peccatori gloriam*, quin ex hac sequatur referri amorem Dei ad tempus existentiæ peccati: ergo etiam hæc propositio, absolutè sumpta, est vera: *Deus ab æterno vult Petro peccatori maius bonum, quam iusto præscito*, quin ex forma propositionis referatur excessus amoris ad tempus institiæ vnius, & iniustitiæ alterius; sed Deum magis diligere, est velle maius bonum: ergo est absolutè asserendum, Deum plus diligere peccatorem prædestinatum, quam iustum præscitum, quin ex hoc prædictum inconueniens, vel determinatio inferatur. Et quidem Præfati Auctores trepidauerunt timore, vbi non erat timor; cum doctrina D. Thomæ, ita manifesta sit, vt omnem timorem pellat. D. Tho. sequitur Durandus *in 3. dist. 32. n. 7.* & Magister Medina *in præsenti art. 3. quæst. vnica.*

Confirmatur.

239 Vnde ad obiectionem factam respondeo, negando sequelam. Ad illius probationem, nego maiorem. Nam denominatio filij absolutè sumitur à forma præsenti: denominatio autem diligentis in Deo, non petit præsentem bonitatem causatam, sed præsentem, vel futuram, quia in peccatore prædestinato datur bonitas futura maior quam illa, quæ in iusto reprobo de præsenti inuenitur, fit: quod quamuis ille non dicatur absolutè filius, iste vero filius absolutè dicatur, Deus absolutè plus diligat peccatorem prædestinatum, quam iustum præscitum, quia sicut absoluta denominatio diligentis in Deo, non petit bonitatem præsentem, ita denominatio plus diligentis, præsentem excessum bonitatis causatæ non petit.

Vera solutio.

240 Septimo infertur ex dictis: Patres veteris testamenti in gratia, & charitate existentes verè fuisse filios adoptiuos Dei, quod Medina *in præsenti art. 3. quæst. 2. conclusione 1.* docet esse secundum fidem tenendum, probat pluribus testimonij scripturæ, quæ apud ipsum possunt videri, Nobis probare sufficiat primo; nam Patres Antiqui in charitate existentes, vere fuerunt institicati; at iustificatio ex Trident. sess. 6. de iustificatione cap. 4. *Est translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ in statum gratiæ, & adoptionis filiorum*: ergo Antiqui Patres ex vi iustificationis vere fuerunt translati in statu gratiæ, & adoptionis filiorum; & consequenter vere, & absolutè fuerunt filij adoptiui Dei.

Veteres Patres in gratia existenti verè fuerunt filij adoptiui Dei. Prob. 1.

241 Et quidem quamuis lex Antiqua fuerit à nostra distincta, iustificatio tamen hominum illius legis eiusdem rationis fuit cum nostra iustificatione, vtpotè facta per formam eiusdem rationis, nempè, gratiam habitualem; at iustificatio nostra non solum delet peccata, sed etiam confert filiationem adoptiuam, vt constat ex Tridentino: ergo etiam iustificatio hominum veteris legis non solum delebat peccata, sed etiā conferebat filiationem adoptiuā.

Cōfirmatur.

242 Secundo probatur: nam gratia habitualis est forma præbens formaliter filiationem Dei adoptiuam; sed gratia Antiquorum Patrum fuit eiusdem rationis cum nostra: ergo illis contulit filiationem eiusdem rationis. Tertio, nam esse filium adoptiuum Dei, est esse spiritualiter genitum cum iura ad cœlestem hæreditatem; sed patres veteres vere fuerunt spiritualiter à Deo geniti per gratiam, iusque ad hæreditatem cœlestem consequenter habebant: ergo verè, & propriè fuerunt filij adoptiui Dei.

Secundo. Tertio.

243 Denique: nam si verè, & propriè filij adoptiui non fuissent maximè quia vsque ad aduentum Christi non patebat illis aditus ad cœlestem hæreditatem; sed hæc ratio nulla est: ergo verè, & propriè fuerunt filij adoptiui Dei. Minor, in qua est difficultas, ostenditur primo: nam de ratione filij non est actualis hæreditatis possessio, vt constat in filio naturali, in quo vera filiatio naturalis saluatur, quamuis aliquando à possessione hæreditatis deficiat, quia iure ad illam non caret: ergo eo quod iustis veteris testamenti non pateret aditus ad actualem possessionem hęreditatis vsque ad aduentum, & passionem Christi, non sequitur, verè filios adoptiuos non fuisse. Secundo: nam ex opposito fieret, nec Beatissimam Virginem ante aduentum Christi Domini, nec Baptistam, aut Apostolos ante Christi passionem, & mortem verè fuisse filios adoptiuos Dei; cum ex præditum hęreditatis cœlestis aditum non haberent; consequens absurdum est: ergo fateri tenemur in expeditionem aditus ad cœlestem hæreditatem; minimè obstare posse, quominus Antiqui Patres verè fuerint filij Dei adoptiui.

Quarto. Minor probatur 1. Secundo.

244 Contrarium huius doctrinę docuisse quosdam suę ætatis innominatos Auctores, refert Medina *vbi supra*, idque tenuisse Alexandrum *3. part. quæst. 3. art. 5.* refert Vazquez *in præsenti disp. 88. cap. 2.*

Cōtraria sententia cum suis Auctorib.

cap. 2. cui adiungit Magistrum Soto *in* 4. *dist.* 2. *quæst.* 1. *art.* 4. §. *sexta subinde*. Sotus tamen ibi non negant fuisse filios adoptiuos adoptione eiusdem rationis cum nostra, sed solum eadem perfectione, & plenitudine, eo quoad ad paternam hæreditatem ante Christum passum non admittebantur. §. enim *sequenti* negat gratiam illius status fuisse eiusdem perfectionis quoad facere amicos Dei cum nostra gratia habituali, quam tamen fatetur, fuisse eiusdem rationis, & eodem modo loquitur de filiatione, quare falsissimè, & sine vllo fundamento Magistro Soto attribuit tam absurdam sententiam. Quidquid tamen de hoc sit

245 *Opponunt Apostoli testimonium. Consequentia prob. 1.* Pro illa videntur facere, verba illa Pauli ad Galatas 4. ibi: *Ita & nos cum essemus paruuli sub elementis mundi eramus seruientes, at vbi venit plenitudo temporis misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos, qui sub lege erant, redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus*: ergo iuxta Apostolum, Iudæi omnes, etiam in gratia, & charitate existentes, serui erant, & non filij. Patet consequentia primo: nam de se ipso, & omnibus suæ gentis docet, quod cum essent paruuli, idest, sub statu legis antiquæ ante statum legis nouæ, erant sub elementis mundi seruientes: ergo sentit sub eo statu fuisse seruos, & non filios. *Secundo.* Tùm etiam: nam asserit, Deum ad hoc misisse filium, vt adoptionem filiorum illi, qui sub statu legis seruiebant, reciperent: ergo ante Christi aduentum non fuit adoptio filiorum; & consequenter Patres Antiquæ legis in gratia, & charitate existentes, filij adoptiui non erant.

246 *Illis non fauet sed potius pro nobis stat.* Respondeo, testimonium hoc in nullo traditæ doctrinæ aduersari, quin potius illi fauere, & illam valide confirmare: quod patet: nam Apostolus in principio illius capitis introducit paruulum hæredem, qui quanto tempore paruulus est, nihil differt à seruo, cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus, & actoribus est vsque ad præfinitum tempus à Patre, quod quidem de non discrimine à seruo in apparientia exteriori, necessario debet intelligi; aliàs componi non posset, quod omnium dominus esset; & huic æquiparat populum Iudaicum sub statu legis degentem, quia lex erat paruulorum: ergo cum addit: *Ita & nos, cum essemus paruuli sub elementis mundi eramus seruientes, &c.* Non loquitur de seruitute re ipsa, quæ cum filiatione opponitur, sed de seruitute apparenti, & quoad statum.

247 *Ad obiection. respond. 1. Ad 1. probationem consequentiæ. Iudaicæ legis cultores dicebantur serui triplici ratione. Prima. Secunda.* Ad argumentum ergo respondeo, negando consequentiam. Ad primam probationem dicatur, omnes Iudaicæ legis cultores seruos triplici ratione fuisse. Primo *negatiuè* ex vi legis, idest, vi legis attenta, quia hæc, vi ad iustificandum carebat; & consequenter ad filium Dei adoptiuum faciendum, iuxta illud Pauli ad Galatas 3. *Hoc solum à vobis volo discere ex operibus legis spiritum accepistis; an ex auditu fidei?* Et infra: *Quicumque enim ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt: quoniam autem in lege nemo iustificatur apud Deum, manifestum est, quia iustus ex fide viuit*. Quia ergo lex scripta vim iustificandi non habebat; ac per consequens, nec præstandi filiationem adoptiuam, omnes cultores illius erant serui ex vi legis *negatiuè*, idest, non filij ex vi illius. Secundo, erant serui quoad statum, quia etiam sancti sub illa lege viuentes adito expedito ad Dei hæreditatem carebant; erat enim illis occlusa ianua cœlestis vsque ad Christi aduentum, Mortem, & Resurrectionem, & in Cœlos Ascensionem.

248 *Tertia. Isai. c. 1.* Tertio: erant serui in exteriori apparentia, quia lex vetus temporalia promittebat temporales comminabatur pœnas, iuxta illud Isaiæ cap. 1. *Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis; quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaveritis, gladius deuorabit vos*. Et quia proprium est seruorum pœnas temporales timere, & ad commoditates temporales attendere, omnes illius legis cultores cæremonias legis seruantes, serui exterius apparebant; cum hoc tamen discrimine, inquit D. Th. *ibi lect.* 2. quod aliqui erant simpliciter serui, illi nimirum, qui solo timore pœnarum, & temporalium amore, quæ lex promittebat, legi obediebant. Alij autem non erant serui simpliciter, sed quasi serui existentes, erant verè filij, & hæredes, quia licet exterius ad temporalia attenderent, & pœnas corporales legem obseruantes vitarent, in his finem non ponebant, sed accipiebant ea, vt figuram spiritualium bonorum; vnde licet exterius nihil à seruis differrent, in quantum cæremonias, & alia legis mandata seruabant; erant tamen verè domini, quia non ex intentione illis vtebantur, vt serui. Qua interpretatione adhibita verbis Pauli, neganda est consequentia: nam cum seruitute negatiua, ex vi legis; cum seruitute quoad statum, & exteriori apparentia, compatitur vera dominatio, & filiatio.

249 *Ad secundam.* Et ex his ad secundam eiusdem consequentiæ probationem dicatur: Apostolum loqui de adoptione quoad illas perfectiones, quibus adoptio Sanctorū Antiquæ legis carebat, & adoptio hæc accepta post Christi aduentū fuit data; data enim est per Christum lex, quæ vim habet iustificandi, & filios adoptiuos faciendi, per quod fuit prima illa imperfectio ablata, fuit ianua cœlestis aperta, & per hoc ablata secunda, homines etiam non timore pœnarū corporalium, & amore temporalium bonorū fuerunt ad legis obseruantiam inducti, sed spiritualium bonorum amore, & timore spiritualium pœnarū, per quod fuit triplex illa imperfectio exclusa.

250 *Secundo respond. Patres veteres vt in Christum credentes, ad noui testamēti pertinebant. Ad Gal. 3. S. THO.* Vel secundo responderi potest, iustos sub antiqua lege viuentes, considerari posse dupliciter. Primo, vt ritus, & cæremonias legis antiquæ obseruantes, & vt sic ad vetus testamentum pertinebant, nec erant sancti, nec filij, quia ex vi legis, non dabatur illis sanctitas, nec filiatio Dei adoptiua, sed potius serui apparebant. Secundo, vt in Christum fide viua credentes, & prout sic iusti erant, atque filij Dei adoptiui: iustitiam namque non ex operibus legis, sed ex auditu fidei accipiebant, iuxta illud Pauli ad Galatas 3. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam*. Et illud: *Ex fide iustificat gentes Deus*: vt sic autem non ad vetus testamentum, sed ad nouum pertinebant, vt ex August. *l.* 3. *contra duas epistolas Pelagianorum cap.* 4. docet D. Th. 2. 2. *q.* 106. *art.* 1. *ad* 3. illis verbis: *Dicendum, quod nullus nunquam habuit gratiam Spiritus Sancti, nisi per fidem Christi explicitam, vel implicitam. Per fidem autem Christi pertinet homo ad nouum testamentum, vnde quibuscumque fuit lex gratiæ indita, secundum hoc ad nouum testamentum pertinebant*.

251 *Ad formam argum. Ad 1. probationem consequentiæ. Ad secundam.* Iuxta quam interpretationem acceptis verbis Pauli, neganda est consequentia. Ad primam probationem explico, & distinguo antecedens: erant serui, & non filij, quatenus ad vetus testamentum pertinebant, concedo antecedens: quatenus per fidem Christi ad nouum testamentum pertinebant, nego antecedens, & consequentiam. Ad secundam probationem, distinguo consequens: ante aduentum Christi non fuit adoptio filiorum per fidem Christi venturi, & intuitu meritorum illius vt præuisi in intentione, nego consequentiam: ex vi legis, & sine fide Christi, concedo consequentiam. Et quidem etiam misit Deus filium suum, vt per ipsum iustitiam reciperemus, ex quo non licet colligere ante Christi aduentum nullum iustificatum fuisse, sed solum, quod ex vi legis nullus fuerit iustificatus, sed ex meritis Christi venturi, & ex fide illius prout sic, per quam homines Antiquæ legis mente Christo iungebantur, & non ad vetus, sed ad nouum testamentum pertinebant.

252 *Aliud testimonium Apost. ponderatur, & explic.* Et ex his interpretanda veniunt verba Pauli ad Romanos 8. *Non accepistis Spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum*. Ex quibus videtur colligi Patres Antiquæ legis non habuisse spiritum adoptionis: ac per consequens, filios adoptiuos non fuisse. Sed illorum sensus ex dictis fit manifestus; intendit enim Paulus differentiam legis veteris, à noua lege explicare, per hoc, quod in noua per fidem spiritum filiationis Dei accipimus, quem lex vetus non præstabat, sed spiritum seruitutis, vnde, & cum tremore lex data est, vt explicat D. Tho. *ad Galatas* 3. *lect.* 2. *paulò ante finem*, per hoc tamen non excluditur, quin iustis Antiquæ legis datus fuerit spiritus adoptionis, non per legem, sed per fidem Iesu Christi, per quam, vt ex D. Tho. vidimus, ad nouum testamentum pertinebat, vtpotè Christo capiti incorporati, & vniti.

253 *Alio Ioa. testimonio occurritur.* Hinc etiam interpretationem accipiunt verba illa Ioannis 1. *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri*. Ex quibus videtur colligi contra doctrinam traditam huiusmodi potestatem nulli fuisse ante aduentum Christi datam; ac per consequens Patres veteres, & si in gratia, & charitate, filios Dei adoptiuos non fuisse. Hoc tamen minimè infertur, sed solum accepisse potestatem adoptionis cum illa perfectione, & plenitudine, quæ antiquæ legis cultoribus non conueniebat, iuxta primam solutionem, vel quod ante Christi aduentum nulli ex vi legis ista potestas fuerit communicata non autem quod per fidem Christi venturi, per quam ipsi vnirebantur, vt capiti, & ad nouum testamentum pertinebant, hæc potestas iustis testamenti veteris non competierit.

254 *Quatuor gradus filiationis adoptiuæ assignantur, & inter se cōparantur. Primus est omniū imperfectissimus. Cuidam obiectioni occurritur.* Denique ex dictis colligitur, quatuor esse gradus filiationis adoptiuæ. Primus, & imperfectissimus est, reproborum existentium in gratia. Secundus, iustorum, qui prædestinati erant ad legem veterem pertinentium. Tertius, prædestinatorum in gratia existentium, & ad nouam legem pertinentium. Quartus, & omnium perfectissimus est beatorum, iam Deum videntium. Prima pars huius corollarij probatur: nam ius efficax, & infallibile consequendi hæreditatem, est magna filiationis adoptiuæ perfectio; sed ista perfectione carent reprobi in gratia existentes, & illam habent cæteri filij adoptiui ad tres gradus enumeratos pertinentes: ergo gradus ille primus est minus perfectus alijs. Nec obstat, prædestinatos ad antiquā legem spectantes, quatenus sub illo statu, imperfectiores aliquas habuisse, quibus carent reprobi sub lege noua in gratia, & charitate existens: nam ius absolutum, efficax, & infallibile consequendi hæreditatem cœlestem, est adeo magna filiationis adoptiuæ perfectio, quod per illam cæteri resarciantur defectus, & absolutè gradum illum filiationis excedat.

255 *Secundū gradū à tertio excedi probatur.* Deinde secunda pars corollarij probatur: nam iustis Antiquæ legis non erat expeditus aditus ad cœlestem hæreditatem vsque ad Mortem, & Passionem Christi; bene tamen iustis prædestinatis ad legem nouam spectantibus; & alias in iure efficaci, & infallibili ad hæreditatem conueniunt: ergo gradus iste tertius, secundum in perfectione excedit.

256 *Secundo.* Præterea: nam iustis præsentis status, apertius reuelata fuerunt arcana, & secreta cœlestia, quam sanctis veteris legis; cognitio

gnitio autem manifestior secretorum Dei, qui est amicus, & pater, perfectio est filiationis, & amicitiæ diuinæ; vnde Christus Ioan. 15. Ioannis 5. ad Apostolos aiebat: *Iam non dicam vos seruos, sed amicos, quia quæcumque audiui à Patre meo nota feci vobis*; ac si hæc plena, & aperta arcanorum reuelatio, illos ab statu seruorum ad statum filiationis, & amicitiæ transtulerit, ob quam causam, teste Angelico Doctore *ad Galatas* 4. *lect.* 2. Paulus statum legis antiquæ cum statu legis nouæ comparatum, assimilat paruulo, *propter imperfectionem cognitionis* (inquit D. Thom.) *in eius comparatione*:

257 Tertio. Denique: nam iusti præsentis status vniuntur Christo, vt capiti per influxum effectiuum, vtpote iam præexistenti, & virtualiter permanenti; iusti autem legis antiquæ vniebantur Christo, vt capiti per influxum, quasi finalem præstitum per sui apprehensionem, vt futuri, vt explicat D. Tho. *q.* 29. *de Veritate art.* 4. *ad* 9. vniri autem capiti, vt effectiuè influenti, est modus perfectior vnionis, quam per influxum finalem; & consequenter aliquatenus filiationem adoptiuam perficit.

258 Quartus gradus filiationis Beatorū omnes alios excedit, probatur ratione. Tandem vltima pars nostri corollarij probatur: nam in statu beatitudinis filiatio adoptiua inamissibiliter possidetur, non solum est ius adeundi hæreditatem, sed ipsius hæreditatis iucunda, & perennis possessio, est etiam assimilatio ad Deum, nedum per analogam conuenientiam in natura, sed etiam per actualem visionem, iuxta illud 1. Ioannis 3. *Cum apparuerit similes ei erimus, & videbimus eum, sicuti est*. Ac denique in illo statu est perfectissima cognitionis plenitudo viso Deo facie ad faciem, non per speculum, & in ænigmate, qualiter in via cognoscitur, quæ omnia valde perficiunt filiationem adoptiuam, & alijs statibus non competunt: ergo gradus filiationis beatorum est omnium perfectissimus.

259 Confirmatur ex Apostolo. Quod à Paulo satis insinuatum videtur ad Romanos 8. illis verbis: *Nos ipsi primitias spiritus habentes intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei expectantes*; nempè, filiationem gloriæ, quæ adeò excedit statum adoptionis viæ, vt adoptio dicatur expectari ab his, qui sunt in statu viatorum, ac si adoptione carerent: & ob eundem excessum, teste D. Thom. *ad Galatas* 4. *lect.* 2. *in principio*; Paulus aliquando assimilat paruulo statum antiquæ legis, nempè *in capite allegato*, aliquando statum præsentis vitæ, scilicet 1. Corinth. 13. illis verbis: *Cum essem paruulus, loquebar vt paruulus, &c.* illum nimirum comparatione ad statum legis gratiæ, & istum comparatum cum gloria.

260 S.THO. Cuius ratio est, inquit D. Thomas: *Quia status veteris legis est sicut paruulus propter imperfectionem cognitionis, in comparatione ad statum gratiæ, & veritatis, quæ per Christum facta est, sic status præsentis vitæ, in qua videmus per speculum in ænigmate, est sicut paruulus comparatus statui futuræ vitæ, in qua est perfecta Dei cognitio, quia videtur sicuti est*. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in* 1. *dist.* 17. §. 6. ad illa verba: *Hoc solum est,* M.Sent. *quod diuidit inter filios Regni, & filios perditionis*. Et in 3. *dist.* 10. §. 3. ad illa verba: *Sicut nos dicimur adoptiui filij, quia cum natura fuerimus iræ filij, per gratiam facti sumus filij Dei*.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMATERTIA.

An Christus, in quantum homo, sit Filius adoptiuus Dei?

§. I.

Relatis sententijs, vera eligitur, & auctoritate probatur.

Nu. 1. Christus, vt Deus Filius adoptiuus non est. CHristum, vt Deum vel vt subsistentem in natura diuina Filium adoptiuum non esse, nemo ex catholicis negat; est enim veritas fidei, esse vt sic filium naturalem Patris, ipsi consubstantialem, & coæternum; ac proinde incapacem filiationis adoptiuæ, quæ extraneitatem in persona adoptanda præexigit, hoc est, negationem filiationis naturalis, iurisque ad hæreditatem conuenientis ipsi ex vi suæ generationis. Secundo fatetur Durandus, & ni fallor omnes Theologi, non esse absolutè asserendum, Christum esse Filium adoptiuum Dei; cum enim absolutè de Christo enuntietur esse Filium Dei naturalem, nequit filiatio adoptiua, naturali opposita, & quæ talis est secundum quid, de Christo absolutè prædicari. Vnde tota difficultas in eo posita est: an Christo, vt homini competat esse Filium adoptiuum Dei.

Christus non debet dici absolutè filius adoptiuus Dei.

2 Prima sentētia. Baron. Qua in re duplex è regione opposita versatur sententia Prima, affirmans est, quam teste Baronio *tom.* 8. *ad annum* 636. *& tom.* 9. *ad annum* 794. Primus docuit in Hispania quidam Pseudo-Episcopus successor D. Isidori, qui depositus, in Mauritanam sectam transijt, Therdiscus nomine natione Græcus. Hunc antesignanum sequuti sunt Felix Vrgelitanus Episcopus, & Elipandus Archiepiscopus Toletanus, qui vixere *ad annum Domini* 783. eo tempore, quo Hispania duro captiuitatis iugo à Mauris opprimebatur. Eandem sententiam, & forsitan, in diuerso ab illis, sensu, tenuerunt ex catholicis Durandus *in* 3. *dist.* 4. *q.* 1. *num.* 5. Durand. & Basolis, quamuis non sine formidine *in* 3. *dist.* 10. *q.* 1. *art.* 2. Basolis. referuntur etiam pro illa Scotus *in eadem dist. q.* 1. *& in Reportatis* Scotus. *in* 3. *dist.* 10. *q. etiam* 1. verum Scotus *in vtroque loco allegato, argumentatiuè* magis, quam *resolutiuè* procedit, magisque in negatiuam sententiam inclinat, quod in causa fuit, vt eius discipuli variè illum interpretentur, & vnusquisque in suam trahat sententiam Scoto adiunguntur Tartaretus, Maior, Rubion, Richardus, & Hugo Cauelus, quos refert, sequiturque Franciscus del Castillo *in præsenti disp.* 17. *q.* 1. *p.* 3. totis viribus contendens, Castillo. Scotum sententiam istam tenuisse.

Secunda sententia docet; Christum, in quantum hominem, filium Dei adoptiuum non esse, nec dici posse. Hanc tenent communiter Theologi. Mag. Sententiarum *in* 3. *dist.* 10. §. 2. *&* 3. pro illa referens Augustinum *tract.* 74. *in Ioannem*. Et *lib. de fide ad Petrum*. Hieronymum *super epistolam ad Ephesios*. Hylarium *lib.* 3. *de Trinit.* & Ambrosium *lib.* 1. *de Trinit.* quibus relatis, ita concludit Magister: *Ex his euidenter ostenditur, quod Christus non sit filius gratia adoptionis*. Magistrum, sequuntur Albertus Magnus *dist. relata art.* 13. Bonauentura *art.* 2. *q.* 1. Maior *quæst. vnica conclus.* 2. tametsi in tertia concedat, Christum habere adoptionem, idest, humanitatem adoptatam, quod etiam docuere Almainus, & Gabriel, teste Vazquio *vbi infra cap.* 4. Eandem sententiam sine hoc additamento docuere Capreolus *in* 3. *dist.* 4. *art.* 1. *conclus.* 3. *& art.* 3. *ad* 2. *contra* 3. *conclus.* & Hispalensis *dist.* 10. *q.* 2. *art.* 3. *&* 4. In eadem sententia perpetuus fuit D. Thom. eam docuit *ad Romanos* 1. *lect.* 1. *ad Hebræos* 1. *lect.* 1. *Matthæi* 16. ad illa verba: *Tu es Christus Filius Dei viui*, *q.* 29. *de Veritate art.* 1. *ad* 4. *in* 3. *dist.* 4. *q.* 1. *art.* 2. *quæstiunc.* 1. Et *dist.* 10. *q.* 2. *art* 2. *quæstiunc.* 3. *in* 3. *ad Annibaldum dist.* 4. *q. vnica art.* 2. Et *dist.* 10. *quæst. vnica art.* 3. *in hac* 3. *part. supra q.* 7. *art.* 1. *ad* 2. *infra q.* 32. *art.* 3. *in corpore, & in præsenti q.* 23. *art.* 4. Vbi Caietanus, & Medina *in commentario articuli*. Aluarez *disput.* 75. Nazarius *controuersia* 1. Cabrera *disput.* 1. Vincentius *relect. de Gratia Christi pag.* 122. Lorca *disp.* 89. *membro* 4. *conclus.* 2. Illustriss. Arauio *dub.* 4. alijque Recentiores. Tenent etiam ex discipulis Scoti ex propria, suique Doctoris mente, Pitigianus *in* 3. *distinct.* 10. Philippus Faber *disp.* 23. *cap.* 1. & Radda 3. *p. controuers. art.* 2. eidem sententiæ adhærent ex Patribus Societatis Suarez *in præsenti disp.* 49. *sect.* 2. *&* 3. Vazquez *disp.* 89. *cap.* 6. Beccanus *cap.* 28. *quæst.* 4. Granadus *de Incarnat. disput.* 59. *sect.* 1. Cardinalis Lugo *disp.* 31. *sect.* 1. Puente Hurtado *disp.* 83. *sect.* 1. *& seqq.* Omnesque Recentiores ex eadem familia.

3 Secunda & vera sentētia. M.Sent. S. Aug. Hieron. Hilar. Ambros. Albert. S. Bon. Maior. Capreol. Hispal. S. Thom. Caiet. Medin. Aluar. Nazar. Cabr. Vinc. Lorca. Arauio. Pitigian. Faber. Radda. Suarez. Vazquez. Beccan. Granad. Lugo. Hurt.

4 Affirmatiua sententia diuersimodè censuratur. Licet autem omnes allegati Auctores in sententia conueniant, in censura oppositæ dissident. Antiquiores, quos Concilium Francofordiense latuit, nulla illam censura notarunt, post Concilium tamen hoc euulgatum, quidam sententiam oppositam censent hæreticam, & apertè à Concilio damnatam. Ita Vazquez, cui plures adhærent, & inter alios ex discipulis Scoti Philippus Faber *vbi supra*, & ex nostris Aluarez *loco allegato conclus.* 3. Alij per extremum nulla censura esse dignam in sensu, quo à Durando, & alijs catholicis Doctoribus præfata sententia defenditur. Ita Lorca *disp. allegata membro* 3. Alij, etsi hæreticam illam non censeant, docent tamen esse omninò improbabilem. Ita Medina *in Commentario articuli ad finem*. Et *quæst.* 29. & Suarez *disp. allegata sect.* 4. *conclus.* 6. Alij denique non solum improbabilem, & temerariam sententiam illam existimant, sed etiam errori proximam, & sapientem hæresim. Ita Illustriss. Arauio *dub.* 4. *dist.* 3. de quo quid sentiendum sit, ex dicendis inferemus. Modò sit Nostra conclusio.

Medina. Suarez.

5 Cōclusio. Prob. 1. ex Concil. Francoford. *Christus, in quantum homo, non est Filius adoptiuus Dei*. Probatur primo ex Concilio Francofordiense, Adriani Primi auctoritate congregato anno Domini 594. quod habetur *tom.* 3. *Conciliorum part.* 2. *pag.* 411. & licet generale non fuerit, sed nationale trecentorum Episcoporum ex Gallia, Germania, & Italia, quia tamen congregatum fuit auctoritate Adriani, & illius Legatis Præsidentibus celebratum, ac denique ab ipso confirmatum plenæ, & perfectæ est auctoritatis. Igitur in præfato Concilio hæc propositio: *Christus fuit proprius Dei Filius, non adoptiuus*, non semel, aut iterum, sed multoties pronuntiatur. Ita expressè in Epistola Adriani pag. 412. columna 1. ibi: *Nomen Paternum tunc manifestauit hominibus, cum se Patris Filium verum, & non putatiuum, proprium innotuit, & non adoptiuum*. Eadem propositio habetur *in libro Sacrosyllabo pag.* 415. *columna* 2. *& pag.* 416. *columna* 1. *&* 2. *& pag.* 418. *in principio, & post medium*. Et in Epistola ad Episcopos Hispaniæ *pag.* 419. *columna* 1. his verbis: *Etsi verus Deus, etiam & verus Filius, etsi verus Filius nequaquam adoptiuus, quia adoptiuus, sicut in testimonio Sancti Hylarij positum est, non verè natura est Filius*. Et pag. 422. columna 1. in principio: *Vnitas personæ, quæ est in Dei Filio, & Filio Virginis adoptionis tollit iniuriam*. Et columna 2. ad finem: *Adoptiuus siquidem non*

habet

habet aliam significationem, nisi vt Iesus Christus non sit proprius Filius Dei. Ergo ex mente huius Concilij asserendum est, Christum, vt hominem, Filium Dei adoptiuum non esse, & oppositum asserere videtur ab Adriano, & Concilio Francofordiensi damnatum.

6 *Prima solutio de auctoritate Concilij dubitat.* Huic argumento responderi potest primo: dubium esse allegati Concilij auctoritatem. Tum, quia diu latuit donec à Surio Cartusiano in lucem editum fuit anno 1567. Tum etiam, quia styllus redolet eloquentiam fucatam, parum Concilijs assuetam. Deinde, quia nimis acriter tractat Felicem, & Elipandum, & non solum in doctrinam, sed etiam in personas inuehitur, quod alienum videtur à paterna charitate, & Conciliorum consuetudine, maxime; cum Felix iam eo tempore suum errorem retractasset; Elipandus autem, non fuisset omninò pertinax, sed potius iudicium Concilij postulasset.

7 Tum denique, & præcipuè, quia in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, Eugenius, Ildephonsus, & Iulianus Sanctissimi Toletanæ Ecclesiæ Archiepiscopi irreuerenter tractantur, vt homines, qui male de diuinitate Christi sensissent: Nam cum Elipandus illos in sui Patrocinium adduxisset, respondet Concilium, his verbis: *Melius est testimonio Dei Patris, credere de suo Filio, quam Ildephonsi vestri qui tales vobis composuit preces in Missarum solemnis, quales vniuersalis, & sancta Dei non habet Ecclesia, nec vos in illis exaudiri putamus, etsi Ildephonsus vester in orationibus suis Christum adoptiuum nominat, Noster verò Gregorius Pontifex Romanæ Sedis, & clarissimus toto Orbe Doctor in suis orationibus semper vnigenitum nominare non dubitauit*. Et antea de omnibus his Patribus, quasi irrisoriè loquendo, dixerat, *vt videatis, quales habeatis Parentes*: sic autem prædictos Sanctos Patres, verum Concilium tractasse, incredibile est, & multo incredibilius admisisse, quod male de Christo senserint, & contra id, quod vniuersalis sentiebat, Ecclesia.

8 *Reijcitur & prædicti Concilij auctoritas defenditur 1.* Hanc tamen euasionem sustineri minimè posse, nec absque ingenti temeritate de præfati Concilij auctoritate posse aliquem dubitare, docent communiter Theologi. Tum, quia plures Antiqui Auctores multo tempore ante Surium, nempè, ad annum Domini 793. quod refert Vazquez *vbi supra cap. 7.* huius Concilij, & erroris ab ipso damnati meminere, quamuis Concilij nomine tacito, & solum nomine Elipandi expresso, ex quorum exemplaribus; inquit Vazquez huius acta Concilij transcripsit.

Secundo. Tum etiam, quia Surius vir pius, & doctus, in Epistolis ad Philippum Regem Catholicum profitetur, se nihil Concilijs, aut numero Conciliorum adiungere, quod ex vetustissimis exemplaribus non sumpserit, cui fidem in hac parte negare, suspicando, male fide Concilia collegisse, & illorum numerum multiplicasse, temeritate non vacat.

Tertio. Tum tertio: quia vt refert Vazquez *vbi supra cap. 7.* anno Domini 1592. Epistola Adriani grauissimorum Doctorum consilio inter Epistolas Decretales Pontificum *in 2. tomo*, cum alijs excussa fuit, quam fatentur ex prædicto Concilio sumpsisse: ergo non licet de illius auctoritate dubitare.

9 *Cõfirmatur.* Et quidem alia Concilia non aliter in nostram notitiam veniunt, nobisque proponuntur credenda, nisi media historia humana sufficientis auctoritatis; at sic nobis prædictum Concilium proponitur: ergo sufficienti modo, vt fidei regula sit. Et fanè quamuis hæc tantæ efficaciæ non sint, vt omninò nos conuincant, nihilominus nunquam auderem aliquid contra ea, quæ in ipso decernuntur, asserere, nec qui oppositum censeret, ab ingenti temeritate excusare.

10 *Ad 1. motiuum respond.* Nec motiua in oppositum vrgent; non primum: nam quod diu latuerit, solum probat, tam inconcussæ auctoritatis: ac alia Concilia, quæ nunquam latuerunt non esse, non tamen, quod potest quam à Surio in lucem aditum fuit, & ex Antiquis exemplaribus sumptum, sufficienti auctoritate non gaudeat.

Ad 2. Nec secundum; non enim omnia Concilia, & Pontifices, imo nec omnes Prophetæ eundem in scribendo stylum seruant, sed modo elegantiorem, modo minus elegantem.

Ad 3. Nec tertium, quia vt inquit Vazquez, nimia Auctoris arrogantia, qui se putabat in rebus fidei aliorum regulam esse, suamque Ecclesiam omnibus æquiparabat, & Beatum, & Heterium qui contra ipsum sanam doctrinam docebant, Episcopali sua auctoritate, vt hæreticos tractabat, digna fuit, tam acri reprehensione, erga quem in fine Epistolæ paterna viscera ostendit, si ab errore resipiscat. Quod autem Felix suum iam retractasset errorem, non obstat, quia vt

Baronius. refert Baronius *tom. 9. Annalium ad num. 794.* etsi Felix retractauerit, infelix tamen, vt canis reuersus ad vomitum eundem, quem damnauit errorem cum magno fidelium damno defendere aggressus est.

11 *Ad 4. respond. 1.* Nec denique quartum quod objicitur, vrget; cum enim prædictorum Patrum auctoritas, tunc temporis tanta non esset, nec Concilij Patribus nota; & aliàs codices, quos alegabant, præmanibus illis non essent, vel nimis imposteri credentes, vt *citato loco*, inquit Cardinalis Baronius, prædecessores illos, quos Elipandus in suum fauorem recensuit, modo quo Elipandum ipsum

Secundo. sunt detestati. Vel vt alijs placet, non loquitur Concilium *absolutè*, sed sub conditione, quod esset, vt hæreticus referebat, cuius veritatem examinare non poterant, quia nondum erant illorum scripta euulgata. Sanctos tamen illos Patres ab imposita ab Elipando calumnia erudita vindicauit Baronius clarè ostendens Ildephonsum catholicè de filiatione Christi sensisse, ab illoque adoptionem relegasse *lib. de Virginitate Mariæ cap. 6. & 11.*

Quod verò ab alijs objicitur, nimirum, damnatum fuisse à Concilio Francofordiensi Concilium secundum Nicenum circa cultum, & venerationem Imaginum, optimè dissoluit Baronius, notans longè esse diuersa, esse aliquid in Concilio damnatum, ac damnatum esse à Concilio: nam ad primum sufficit damnari ab aliquibus ex assistentibus Concilio, tametsi non accesserit consensus illorum, quorum est statuta firmare, & sine quo acta in Concilio, omni prorsu robore carent. Secundum autem petit, quod à Concilij Patribus damnatio procedat, accedente consensu illorum, ad quos pertinet statuta firmare. Quo prænotato, ait, verum quidem esse à Patribus illius Concilij fuisse damnatum secundum Concilium Nicenum, circa cultum, & venerationum Imaginum; cæterum huic censuræ Legatum Sedis Apostolicæ assensum non præbuisse, imo totis viribus ipsum, & Adrianum restitisse: ex quo solum sequitur, decreta quoad illud punctum, nullius roboris fuisse, quo circa nec in lucem cum alijs Concilij actis edita fuere, non verò, quod quantum ad alia, in quibus à Romana Ecclesia admittitur, approbataque à Legato, & Summo Pontifice fuere, suum robur amisserit. 12 *Opponunt alij. Respond. Non est idem, aliquid damnari in Concilio, atq; damnari à Concilio.*

§. II.

Tres aliæ solutiones eiusdem argumenti reijciuntur, & examinatur error Felicis, & Elipandi.

SEcundo alij argumento facto occurrunt, asserendo, Concilium non diffinisse, Christum, vt hominem, Filium adoptiuum non esse, adoptione in vna, & eadem persona cum filiatione naturalis composita, in quo sensu à Durando, & alijs Catholicis opposita sententia defenditur, sed adoptione pura, qualiter nos adoptamur, & quæ personas multiplicat, nec potest cum vnitate personæ, quam in Christo fides adstruit, salnari, in quo sensu à Felice, & Elipando in Christo astruebatur adoptio. Ad quam explicationem mouentur: nam mens, & sensus Concilij venari debet ex opposito errore, quem sua diffinitione contendit damnare: Felix autem, & Elipandus Nestoriani fuere, vnde Christum, in sensu Nestoriano, filium adoptiuum adstruebant, nempè, adoptione pura, non coincidente cum filiatione naturali in vna Christi persona, sed personas in Christo multiplicante: ergo cum Concilium docet, Christum non fuisse Filium adoptiuum, solum negat illum modum adoptionis, non autem illum, quem Theologi pij, & catholici adstruunt, & in Christo cum vnitate personæ, & naturali filiatione componunt. 13 *Secundo resp. alij.*

Contra illam solutionem plura opponit Pater Vazquez *vbi supra cap. 7.* intendens Felicem, & Elipandum non fuisse Nestorianos *formaliter*, sed *illatiuè* tantum, quatenus ex illorum positione Concilium Francofordiense inferebat, non fuisse in Christo vnam Dei, & hominis personam, eo quod adoptio ex proprio conceptu non potest cum filiatione naturali in vna, & eadem persona componi. Quod probat primo: si namque Elipandus Nestorianus fuisset, & duas in Christo asseruisset personas, non adeò suæ sententiæ confideret, vt Carolum Magnum, quem sciebat catholicum Principem, solicitaret per litteras, vt conuocato Concilio, suam sententiam approbaret. Vnde namque poterat sibi suadere, Latinos Patres in errorem Nestorij consensuros? Sed hoc fecit, vt constat ex Epistola Caroli Magni, qua litteris ad ipsum missis ab Elipando respondet: ergo Nestorianus non fuit, nec duas in Christo personas posuit. 14 *Contra illa opponit Vazquez intendens probare Felicem, & Elipandum, non fuisse Nestorianos formaliter. Mouetur 1.*

Secundo: nam Elipando interroganti, cur timerent nuncupare Christum Filium adoptiuum. Respondet pag. 422. colum. 2. *Dico tibi, quia nec Apostoli sic nominarunt, nec sancta Dei Ecclesia consuetudinem habuit sic eum appellare, imo nec credere eum adoptiuum esse, sed proprium filium*; at si Elipandus cum Nestorio adstrueret filiationem purè adoptiuam cum distinctione personarum, alia esset Patrum responsio, nimirum, quia iam olim fuerat ad Ecclesia damnatum: ergo Elipandus cum Nestorio non sentiebat. 15 *Secundo.*

Tertio: nam in Epistola ad Episcopos Hispaniæ in principio, de libello Elipandi, sic dicitur: *Audiuimus in eo nouas quasdam assertiones exaratas*. Et pag. 423. colum. 2. *Tenete vos intra terminum Sanctorum Patrum, & nolite nouas versare quæstiunculas*; at hæresis Nestoriana noua non erat, sed antiqua: ergo Elipandi hæresis cum illa non coincidebat. 16 *Tertio.*

Quarto. Quarto: nam Concilium contra Elipandum arguens, non probat vnam in Christo personam, sed pro inconuenienti infert ex filiatione adoptiua, quam adstruebat Elipandus, duas personas esse in Christo constituendas; at ineptus esset modus iste argumentandi, si Elipandus distinctionem personarum adstrueret, non enim nisi ineptè, &

ptor-

prorsus inefficaciter error aliquis impugnatur, ipsum pro inconuenienti inferendo: ergo error Elipandi non consistebat in eo quod vnitatem personæ negaret, sed in constituenda cum vnitate personæ filiationem adoptiuam secundum humanitatem.

17 *Quinto.* Denique nam Elipandus in sua confessione manifestè fatetur Dei, & hominis in Christo vnam tantum fuisse personam: nam loquens de Filio Dei; ait: *Esse hominem factum, crucifixum, mortuum, & sepultum, &c.* ex quo patet agnouisse per idiomatum communicationem dici de Filio Dei, quæ competunt Christo, vt homini; hæc autem communicatio non fiat absque vnitate personæ compositæ ex humana, & diuina natura. Et insuper addit; Et *qui dicit, gloriam meam alteri non dabo, homo interior in vna eademque Dei, & hominis persona deglomeratus, atque carnis vestimento indutus:* ergo apertè fatebatur Elipandus vnam tantum in Christo personam.

18 *Felicem, & Elipādum Nestorianos fuisse, prob. I. In quæstionibus de facto, Historiographis standum est. Concil. Francof. Ionas Aurelian. S. Anton. Marian. Baronius.* Verum, Felicem, & Elipandum Nestorianos fuisse, in Christoque personas multiplicasse, atque in sensu Nestoriano filiationem adoptiuam adstruisse: sentiunt communiter Theologi, ducti primo: quia in quæstionibus de facto, magis est historijs fidendum, quam leuibus coniecturis in oppositum inclinantibus; at Historiographi omnes, qui Felicianam, & Elipandi hæresim attigerunt, illam Nestorianam fuisse asseuerant: ergo ita tenendum est. Minor constat ex Alcuino Magistro Caroli Magni, ab ipsoque ad Concilium Francofordiense accersito *lib. 3. de Trinit. cap. 5.* vbi de Feliciana, & Elipandi hæresi loquens, sic ait: *Diuidens vnam personam Filij Dei cum Nestorio in duas personas verè Filij, & adoptiui;* id ipsum docent Ionas Aurelianensis *lib. 1. de Cultu Imaginum in principio.* Sanctus Antoninus *2. p. historia titulo 4. vel 14. cap. 1. §. 6.* Paulus Æmilius, Nauclerus, Sanderus, & alij relati à Suarez *vbi supra sect. 3. §. Sed nihilominus.* Mariana *lib. 7. de rebus Hispaniæ cap. 8.* Baronius *tom. 9. ad annum* 783. 793. *&* 794. qui omnes, & plures alij, quos referunt Commentatores Diui Thomæ in præsenti, apertè docent, Felicem, & Elipandum Nestoriana hæresi infectos, duas in Christo agnouisse personas.

19 *Secundo.* Secundo: nam in libro *Sacrosyllabo pag. 15. columna 1. ad finem.* Elipandi hæresis veternosa appellatur illustrium fortium calcibus mirabiliter inculcata, & pag. 418. columna 1. sic dicitur: *Elipandum namque, & Felicem nouos hostes Ecclesiæ, sed veternosa fæce perfidia pollutos;* at assertio filiationis adoptiuæ in vna Christi persona cum filiatione naturali composita, non est veternosa; sed noua; assertio autem filiationis purè adoptiuæ non seruantes vnam in Christo personam, antiqua, & veternosa hæresis erat: ergo Elipandus sic adstruebat filiationem Christi adoptiuam.

20 *Tertio.* Tertio: nam in hoc eodem libro p. 416. columna 1. in principio de Elipandi, & Felicis errore, sic dicitur: *Si igitur iuxta hæreticos adoptiuo nomine censetur, vt nos puri, & ingrati homines: quo ergo pacto Apost. eum perhibet nomen super omne nomen habere?* Sentiebant ergo isti hæretici, Christum adoptiuum Filium fuisse, modo quo puri homines sunt filij adoptiui Dei; ac per consequens filiatione purè adoptiua, sine vnitate substantiali personæ. Quod expressius in eadem columna habetur, his verbis: *Dei ergo Filius, qua ratione credi potest adoptiuus, qui inseparabiliter assumpto homine in vna persona coeunte vtraque natura, non duo Filij, alius Dei & alius hominis, vt sicut illi errando æstimant, adoptiuus fit hominis filius, & sine adoptione Filius Dei, sed in vna persona vnus, idemque Dei, & hominis Filius.* Et in epistola ad Episcopos Hispaniæ *pag. 423. columna 1. in principio,* id ipsum expressè asseritur, his verbis: *Nonne eadem hæresis vestra in Nestorio ab vniuersa Sancta Ecclesia refutata est, & damnata?* Quo nihil clarius, vt asseramus, Elipandum, & Felicem fuisse Nestoriana hæresis infectos.

21 *Quarto.* Quarto: hoc ipsum constat ex illorum confessione, vbi post illa verba, quæ Vazquez in sui fauorem adduxit, hæc immediatè sequuntur: *Quia non per illum, qui natus est de Virgine visibilia, & inuisibilia condidit, sed per illum, qui non ex adoptione, sed genere, neque gratia, sed natura:* ille autem, & ille, distinctas personas significant: sentiebat ergo Elipandus, esse duas personas in Christo solo affectu, & accidentale vnione coniunctas.

22 *Quinto.* Denique ad idem facit coniectura, qua vtitur Lorca *vbi sup. memb. in 2. n. 16.* nam cum primum Felix, & Elipandus adoptionem Christi docuerunt, tota Ecclesia scandalizata fuit, & magna cum diligentia, vt doctrinæ illi recenti occurrent, Concilium fuit congregatum ad Imperatoris instantiam, à quo fuit illorum doctrina, vt hæresis condemnata, & Felix, & Elipandus asperrimis verbis tractati; at quamuis Durandus, & alij, quo pro prima sententia retulimus, filiationem adoptiuam in Christo statuerint, nihil horum fuit subsecutum; non enim contra illos Concilium est congregatum, nec scandalizata Ecclesia, sed quidem illorum sententiæ, vt probabiliori adhærere, alij saltem, vt probabili, & plures illam ab omni censura eximunt: ergo signum manifestum est in sensu longè diuerso fuisse loquutos ab eo, in quo Felix, & Elipandus adoptionem Christo attribuebant; ac per consequens, non constituisse in Christo adoptionem cum filiatione naturali in eadem persona compositam, sed puram filiationem adoptiuam, & personarum diuersitatem in Christo, vt Deo, & vt homine statuisse.

23 *Ad 1. motiuum P. Vazquez respond. Hæreticorum arrogantia, & superbia.* Nec motiua in oppositum vrgent: Non primum, cuius maior est neganda: tanta enim est hæreticorum superbia, vt sibi omnes subijcere, & in suum errorem posse adduci, præsumant, & vt inquit Baronius: *Vorax est omnis iniquitas, multoque magis insatiabilis hæresis, vtpote, quæ ardentibus inferni caloribus æstuet, quo circa nullis terminis continetur, iuxta illud Iob. 40. Absorbebit fluuium, & non mirabitur, & habet fiduciam, quod influat Iordanis in os eius:* vnde Elipandus per angustos iudicans Hispaniarum latissimos terminos, Gallios, Germaniosque sua hæresi laborabat, implere, neque erubuit de illa ad Gallianos Episcopos, & catholicissimum Imperatorem Epistolas scribere: hæresis namque, vt eleganter notat Baronius, erubescere nescit, quod prophetice demonstratum existimat *Apocalypsis 13.* vbi Babylon scribitur in fronte gestare blasphemiam: nil ergo mirum, quod quamuis Elipandus cum Nestorio de adoptione Christi sentiret, sibi tantum arrogaret, vt Gallianos Episcopos, Carolumque Imperatorem in suam existimaret trahere posse sententiam.

24 *Ad 2.* Nec secundum: Patres enim impugnantes Elipandum quia ex illius positione multiplicabantur in Christo personæ, in quo Nestoriana hæresis consistebat, iam ab Ecclesia damnata, pro ratione non appellandi Christum filium adoptiuum, hoc inconueniens iam dederant, quod non semper oportebat repetere, vnde postea hac ratione præsupposita, aliam dederunt, nimirum, *quia nec à Prophetis, nec Apostolis, &c.* non enim semper eandem erant tradituri, & inculcaturi rationem. *Ad 3.* Ad tertium dicatur; etiam in eodem Concilio Elipandi hæresim *veternosam*, & *antiquam* vocari, atque in Nestorio damnatam; vnde quando illam, nouam assertionem appellat, intelligendum est, vel quia tunc de nouo suscitatam, vel quia nouis terminis explicatum; vt enim *pag. 423. columna 1.* notatur à Sacra Synodo, quod Nestorius dicebat *copulationem*, Felix, & Elipandus dicebant *adoptionem* verba Concilij hæc sunt: *Videtur enim Nestorium dicere copulationem, quod vos dicitis adoptionem:* hac ergo de causa, noua assertio, & quæstiuncula dicitur à Concilio, quia nempè, nouis terminis explicata, quamuis in re cum hæresi Nestorij coincidens, qua de causa *antiqua, & veternosa* ab eodem Concilio appellatur.

25 *Ad 4. respondi. 1.* Ad quartum: nego maiorem quo ad primam partem; vt enim legenti Epistolam Adriani, liberum Sacrosyllabum, & Epistolam Concilij ad Episcopos Hispaniæ constabit, sæpè afferuntur testimonia Sacræ Scripturæ ad probandum vnam in Christo personam, & ex hoc inferebant, filium adoptiuum non fuisse, vt enim pluries repetit Concilium: *Vnitas personæ in Christo, adoptionis tollit iniuriam:* vnde falsum est, quod in prima parte maioris asseritur, nempè, nusquam à Concilio probari vnitatem personalem. Concessa autem secunda parte maioris, quod nempè, contra Elipandum inferretur à Concilio distinctio personarum in Christo, nego minorem. Ad cuius probationem dicatur: fore ineptum modum arguendi, inferre contra Elipandum, duas in Christo personas, si ipse apertè hoc fateretur; quia tamen, quamuis re ipsa id doceret, verbis tamen dolosè negabat simulans se cum filiatione adoptiua vnam personam in Christo adstruere, vt ex vltima coniectura, qua ducitur Vazquez constat, ideo Concilium inferens ex ipsius positione pro maximo inconuenienti distinctionem personarum in Christo, aptissimè argumentabatur.

26 *Secundo respond.* Vel potest responderi secundo non ineptè, nec incongruè inferre pro inconuenienti ipsum Elipandi errorem, quia quando aliqua assertio de se absurdissima est, rectè pro absurdo eadem assertio infertur, probando, damnatam esse ab Ecclesia, vt assertionis defensor, ab illa defensanda, desistat, maximè cum Elipandus adeò in hac re cæcutiret, vt intenderet, congregari Concilium, sperans ab illo admittendam esse, & confirmandam suam de adoptione Christo assertionem, ad quem conuincendum, aptius argumentum non erat, quam ostendere, esse olim ab Ecclesia damnatam.

27 *Ad 5. Hæretici vt fideles decipiāt, verbis dolosis fatētur quod in re negant. Elipādus non admittebat vnitate substātialē sed tamē accidētalē, inter Verbi, & Christi personā.* Ad vltimam coniecturam, cui maximè fidit Vazquez, dicatur, Elipandum illis verbis, non verè, sed dolosè, & simulatè admisisse vnam in Christo personam, intelligens non vnam per vnionem physicam substantialem, sed per vnionem moralem, quod etiam de Nestorio notauit Angelicus Doctor *supra quæst. 2. art. 6.* illis verbis: *Etsi fiat vis in nomine personæ, considerandum est, quod etiam Nestorius vtebatur vnitate personæ propter dignitatem vnitatis, & honoris.* Quod autem in hoc sensu Elipandus vteretur nomine *vnitatis personæ*, vt fideles deciperet, admodum, quo Lutherus, Patres Concilij Palestini fefellit, admittens necessitatem gratiæ, nomine *gratiæ* intelligens donum creationis: constat primo ex verbis Sacræ Synodi superius adductis, nempè: *Videtur enim Nestorium dicere copulationem, quod vos dicitis adoptionem.* Ex quibus apertè constat Concilium intellexisse Elipandum, & Felicem, non admittere vnitatem substantialem, sed accidentalem, aut moralem inter Verbi, & Christi personam, vel per inhabitationem, per vnitatem affectus dignitatis, & honoris.

Secun-

28 Secundo ex verbis, quibus vtebatur Elipandus ad vnitatem istam explicandam, scilicet, *Deglomeratus, atque carnis vestimento indutus*; quæ apertè indicant vnitatem non substantialem, sed accidentalem. Ac denique ex verbis Felicis, & Elipandi, quæ *in argumento* 4. ponderauimus, vnde quando fatebantur Filium Dei esse factum Filium Virginis, non id in rigoroso sensu concedebant, qualiter denotatur vnio naturarum substantialis in vna, eademque persona, sed in sensu omninò improprio, pro factione accidentali, & accidentali vnione. Maneat ergo Felicem, & Elipandum verè Nestorianos fuisse, & in sensu Nestoriano adstruxisse filiationem adoptiuam in Christo cum distinctione substantiali personarum, & sola vnione accidentali, aut morali propter vnitatem affectuum honoris, & dignitatis: ac proinde non rectè impugnare Vazquez solutionem, quam contrarij Auctores secundo loco adhibent nostro argumento.

29 *Aliter impugnatur 2. solutio 1.* Vnde aliter est reijcienda primo: nam *vt supra* vidimus duo à Concilio diffiniuntur, nempè, Christum in natura assumpta esse Filium Dei proprium, & non esse Filium adoptiuum Dei; at si solum excluderet filiationem purè adoptiuam in Christo incompositam cum vna Verbi persona, superflueret negatiua propositio: ergo exclusit filiationem adoptiuam, non solum multiplicantem personas, sed etiam cum personæ vnitate compositam, vel censuit, hanc compositionem esse impossibilem. Probatur minor, eo ipso, quod Christus sit Filius proprius, & naturalis Dei, non est Filius, filiatione purè adoptiua: ergo filiatio purè adoptiua excluditur formaliter per filiationem propriam, vel naturalem; ac per consequens ad illius exclusionem affirmata filiatione naturali, superfluit assertio negans filiationem purè adoptiuam.

30 *Secundo.* Secundo: nam Patres docent, Christum nequaquam esse Filium adoptiuum Dei, quod idem est ac docere, nullo modo esse Filium adoptiuum; at filiatio adoptiua cum personæ vnitate in humanitate Christi composita, est aliquis modus filiationis adoptiuæ: ergo excluditur à Patribus Concilij Francofordiensis ille modus adoptionis. Et augetur difficultas: Nam *Christum nullo modo esse Filium adoptiuum, & Christum aliquo modo esse Filium adoptiuum*, sunt propositiones contradictoriè oppositæ; & consequenter non possunt esse simul veræ, at negatiua vera est, vtpotè à Concilio asserta verbis *superius* relatis: ergo affirmatiua est falsa; sed Christum, in quantum hominem, esse filium adoptiuum adoptione composita cum vna Christi persona, vt subsistentis in humana, & Diuina natura, est Christum, aliquo modo esse filium adoptiuum Dei, vt per se est manifestum: ergo Christum, in quantum hominem, esse filium Dei adoptiuum isto modo filiationis, falsum est, & à Concilio damnatum. *Cõfirmatur.*

31 *Tertio.* Denique: nam vt constat ex verbis *supra relatis in Epistola ad Episcopos Hispaniæ pag. 422. columna 2. ad finem*, ideo excluditur à Concilio filiatio adoptiua in Christo, quia *adoptiuus* aliam significationem non habet, nisi vt Christus non sit proprius Filius Dei: si autem esset dabilis adoptio cum propria filiatione in vna persona composita, *filius adoptiuus* aliam significationem haberet; siquidem iam saluaretur affirmatio filiationis adoptiuæ sine negatione filiationis propriæ, aut naturalis; & consequenter aliqua significatio adoptionis propriam filiationem non negaret: ergo ex mente Concilij non est possibilis filiatio adoptiua Dei in vna Christi persona, cum propria, & naturali filiatione composita; & consequenter omnem filiationem adoptiuam à Christo, vt homine, excludit.

32 *Ad motiuum prædictæ solutionis resp. Menti Cõciliorum magis ex illorū verbis quam ex opposito errore est venanda.* Nec obstat ratio, qua vtuntur huius solutionis Auctores. Tùm, quia falsum est, mentem Concilij adæquatè esse ex opposito errore venandam, imo potius debet colligi ex illius verbis propriè, & rigorosè acceptis; verba autem Concilij adducta, si in rigore accipiantur, vt debent, omnem modum adoptionis excludunt, vt modo argumentabamur: ac proinde quamuis Elipandus in sensu Nestoriano adoptionem Christo concesserit ratione personæ creatæ; Durandus autem non ita, sed in sensu longè diuerso, non sequitur, solum à Concilio damnari adoptionem assertam ab Elipando; non autem, prout à Durando constitutam.

33 *Instatur obiectio.* Et quidem si aliquis auderet asserere, nostram iustificationem à duabus formis intrinsecis adæquatè præstari de facto, proculdubio Tridentino aduersaretur *sessione 6. de iustificatione cap. 7.* asserenti: *Iustitiam nobis intrinsecam esse vnicam causam formalem nostræ iustificationis*; & tamen scopus Concilij non erat, istum errorem damnare; sed hæreticos docentes nos iustificari formaliter per solam meritorum Christi imputationem: ergo quamuis præcipuus scopus Concilij Francofordiensis non fuerit damnare adoptionem cum vnitate personæ, qualiter asseritur à Durando, sed adoptionem puram ratione personæ creatæ, quam Elipandus adstruebat, quia tamen verba Concilij sincerè, & cum proprietate accepta omnem modum filiationis excludunt, quiuis modus adoptionis reijciendus est, vt à Concilio damnatus.

34 *Non solū illum errorē damnant, sed omnem alium cum illo connexum.* Tùm etiam, quia Concilia contra aliquem congregata, non semper solum illius errorem damnant, sed etiam omnem alium cum tali errore connexum, vt benè ad rem nostram notauit Illustrissimus Arauio *vbi supra nu. 19.* Concilium autem, vt constat ex eius verbis, censuit coniunctam cum omni modo adoptionis distinctionem personarum in Christo, quo circa multoties repetit, *vnitas personæ in Christo adoptionis tollit iniuriam*, & quod adoptio nullam habet significationem, nisi quod Christus Filius proprius, vel naturalis non sit: ergo non solum damnauit adoptionem prout ab Elipando assertam ratione personæ creatæ, sed etiam omnem adoptionis modum, quia ex quolibet modo adoptionis sequitur iuxta Concilij mentem duplex in Christo persona.

35 *Tertia solutio, seu explicatio Cõcilij.* Tertio alij argumento facto occurrunt, non diffiniri à Concilio, Christum secundum humanitatem, vel Christum, vt homo est, Filium adoptiuum non esse, sed quod Christus absolutè Filius adoptiuus non sit, quæ longè diuersa sunt; nam cum adoptio importet negationem filiationis naturalis, vt Christus absolutè Filius adoptiuus dicatur, petitur, quod de Christo absolutè negetur, esse Filium naturalem: negare autem absolutè Christum esse Filium naturalem Dei, est negare, Christum absolutè esse Deum, quod absque dubio est hæreticum: vt autem cum illo addito, nempè, addendo *secundo humanitatem, vel quatenus homo est*, de Christo affirmetur adoptio, sufficit negare de Christo cum eodem addito filiationem naturalem, in quo modo negandi de Christo filiationem naturalem, nec hæresis, nec erroris periculum est; cum plures non ignobiles Theologi negationem illam filiationis naturalis admittant, vt *Disp. sequenti* videbimus.

36 *Reijcitur 1.* Sed contra istam solutionem obstant primo: verba illa libri Sacrosyllabi pag. 415. columna 2. *Secundum carnem, videlicet, Dauid filius dictus est, non secundum diuinitatem: habes igitur quomodo de quo supra dixerat, quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei, non adoptiuus, sed verus, non alienus, sed proprius: de eo subiecit, dabit ei Dominus Deus sedem Dauid Patris eius, &c.* vbi apertè constat Concilium loqui de Christo secundum carnem, quod idem est ac de Christo, vt homine, vel secundum humanitatem; & de illo prout sic, affirmat, non esse adoptiuum, sed verum, non alienum filium, sed proprium: ergo sensit non solum de Christo absolutè, sed etiam cum illo addito negandam esse filiationem adoptiuam: Id ipsum docetur in Epistola Adriani, illis verbis: *Illum, nimirum, qui traditus est, idest, hominem ipsum, Apostolus proprium Dei filium protestatur.* Quod colligit Adrianus ex illis verbis Pauli: *Qui proprio filio suo non pepercit.* Quæ doctrina Pauli in Epistola Adriani in libro Sacrosyllabo, & in Epistola Concilij ad Episcopos Hispaniæ habetur.

37 *Secundo.* Secundo obstat contra eandem solutionem; vt enim superius vidimus *ex allegato Concilio*, adoptio nullam aliam habet significationem, nisi vt Christus non sit filius proprius Dei; at iuxta istam solutionem, aliam significationem habet, nempè, quod Christus non absolutè, sed Christus secundum humanitatem Filius Dei proprius, aut naturalis non sit: ergo tradita solutio menti Concilij aduersatur.

38 *Tertio.* Denique reijcitur: nam iuxta Adrianum Primum, & Concilium Francofordiense, Christus nullo modo est Filius adoptiuus Dei; at si secundum quod homo, esset Filius Dei adoptiuus, falsum esset dicere, nullo modo esse filium adoptiuum: ergo asserere, Christum secundum quod homo, esse Filium adoptiuum Dei, est à Concilio damnatum. Maior constat ex verbis *supra* adductis *ex Epistola ad Episcopos Hispaniæ pag. 422. columna 2.* Minor autem ostenditur primo: nam Christum secundum humanitatem esse Filium Dei adoptiuum, est, esse aliqua ratione adoptiuum: ergo est esse adoptiuum aliquo modo; sed Christum esse aliquo modo adoptiuum, reddit falsam propositionem illam, qua asseritur, Christum nullo modo esse filium adoptiuum; cum inter istas propositiones sit contradictoria oppositio: ergo si Christus, quatenus homo, est Filius Dei adoptiuus, falsum esset dicere nullo modo esse filium adoptiuum. *Minor prob. 1.*

39 *Secundo.* Secundo probatur minor: nam licet iuxta D. Tho. *supra q. 16. art. 8.* hæc propositio sit falsa: *Christus est creatura*; & consequenter negatiua sit vera, nempè: *Christus non est creatura absolutè*: quia tamen, vt docet D. Thom. *ibid. art. 10.* hæc propositio est vera: *Christus secundum quod homo est creatura*, falsa esset hæc propositio: *Christus nullo modo, aut nulla ratione est creatura*: ergo si Christus, vt homo, esset Filius adoptiuus Dei, quamuis verum posset esse absolutè, Christum Filium adoptiuum non esse, falsum tamen erit dicere, nullo modo esse Filium adoptiuum.

40 *Oppones.* Sed oppones: ex veritate huius propositionis: *Christus nullo modo est Filius adoptiuus*, non sequitur, Christum, vt hominem, Filium adoptiuum non esse: ergo hæc tertia obiectio contra tertiam solutionem non vrget. Probatur antecedens, hæc propositio: *Christus non est Filius adoptiuus Dei*, æquipollet isti propositioni: *Christus nullo modo est Filius adoptiuus Dei*; sed ex veritate primæ, non sequitur, Christum, vt hominem, Filium adoptiuum non esse: ergo nec colligitur ex veritate secundæ. Minor constat: nam ex veritate istius propositionis: *Christus non est creatura*, non sequitur, Christum non esse creaturam secundum humanitatem; cum antecedens sit verum in doctrina D. Thom. & consequens falsum in omnium Theologorum sententia: ergo pariter ex negatione filiationis adoptiuæ de Christo, sumpto abso-

absolutè, non sequitur negatio filiationis adoptiuæ de Christo, quatenus homine. Maior autem probatur ex natura negationis, quæ malignantis est conditionis, & vt Dialectici docent, quidquid post se inuenit, destruit, & eius oppositum ponit, & vniuersalitatem includit: ergo idem est dicere: *Christus absolutè non est Filius adoptiuus*, ac dicere: *Christus nullo modo est Filius adoptiuus*: ac proinde æquipollent prædictæ propositiones, sicut istæ æquipollentes censentur: *Petrus non currit: Petrus nullo modo currit: Petrus non est albus: Petrus nullo modo est albus*.

41 *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, nego maiorem. Nam quando subiectum alicuius propositionis conflatur ex pluribus, secundum quæ potest prædicatum competere, licet negatio excludat ab illo prædicatum, vt absolutè enuntiabile, non tamen excludit prædicatum ab illo subiecto, vt enuntiabile de illo cum addito specificante aliquam ex illis rationibus, cum verò non ponitur negatio absolutè, sed explicata per ly *nullo modo*, excludit à subiecto prædicatum, non solum vt absolutè enuntiabile de illo, sed etiam vt enuntiabile cum addito determinante aliquam peculiarem rationem, & ideo non æquiualet respectu talis subiecti propositio negatiua cum simplici negatione, propositioni negatiuæ constanti ex ly *nullo modo*.

42 *Instatur arg.* Cuius rei exemplum manifestum habemus in hac propositione. *Petrus non est albus*, quæ vera est, quamuis dentes albos habeat, si cæteræ partes sint nigræ; & tamen in tali casu, hæc propositio: *Petrus nullo modo est albus*, est falsa: ac proinde non æquiualent, quia prima solum excludit albedinem, vt absolutè enuntiabilem, in quo sensu verè negatur de Petro: secunda autem excludit illam, non solum vt absolutè enuntiabilem, sed etiam vt potentem enuntiari cum addito diminuente, & designante vnam partem, nempè, dentes, in quibus albedo residet. Quia ergo in Christo duplex natura inuenitur, secundum quarum quamlibet potest enuntiari filiatio; consequens fit, quod propositio negatiua constans ex particula *non*, æquiualere non possit propositioni negatiuæ constanti ex particula *nullo modo*: ac proinde, quod ex veritate primæ non excludatur, attenta vi terminorum, adoptio attribuenda Christo secundum naturam humanam; benè tamen ex veritate secundæ.

§. III.

Variæ rationes pro nostra conclusione expenduntur.

43 *Ratio M. Sent.* Licet in nostra sententia ferè omnes Theologi conueniant, in illa probanda dissident. Magister Sententiarum vbi *supra §.3.* illam suadet: nam ad adoptionem petitur transitus de filio iræ ad esse Filium per gratiam, quo circa homines adoptantur in filios, quia cum essent filij iræ ex propria natiuitate, per gratiam facti sunt Filij Dei; sed Christus nunquam fuit Filius iræ ergo quamuis habeat gratiam, non est Filius Dei adoptiuus. Quæ ratio alijs terminis solet explicari, & proponi, nempè, quod adoptio est personæ extraneæ (extraneitate sumpta contrariè) ad hæreditatem assumptio: Christus autem extraneus contrariè non fuit: nam extraneitas sic sumpta, est effectus peccati, quod in Christo nunquam fuit: ergo adoptiuus filius non est.

44 *Displicet Theologis & reijcitur 1.* Hæc tamen ratio displicet omnibus Theologis primo: nam Angeli, & primus Parens verè fuerunt filij adoptiui Dei; & tamen nunquam fuerunt filij iræ, nec extranei, extraneitate sumpta contrariè: ergo extraneitas sic sumpta, ad adoptionem non petitur, nec quod filius adoptiuus transeat de filio iræ ad esse filium per gratiam. *Secundo.* Secundo: non enim est vnde colligatur ex deffinitione adoptionis conditio peccati: ergo sine fundamento petitur ad adoptionem. Probo antecedens; si namque ex aliquo posset inferri, maximè ex illa particula *assumptio personæ extraneæ*; sed extraneitas est duplex, negatiua scilicet, & positiua, *Extraneitas, alia positiua, alia negatiua.* prima consistens in carentia iuris ad hæreditatem, filiationisque naturalis ex vi primæ constitutionis. Secunda consistens in positiua indignitate hæreditatis, nec est cur prima non sit ad adoptionem sufficiens, sed requiratur secunda: ergo conditio peccati non est vnde colligatur ex deffinitione adoptionis.

45 *Tertio.* Denique: nam vel necessaria esset ad adoptionem diuinam ex conceptu communi adoptionis, vel ex conceptu peculiari, & differentiali; non ex communi conceptu: nam adoptio in humanis subsistit, quin adoptandus, inimicus sit adoptantis, & positiuè indignus acceptationis ad eius hæreditatem, nec ex conceptu diuinæ. Tùm, quia si conditio illa ad omnem adoptionem non petitur, voluntariè prorsus ad diuinam, quia diuina postulatur. Tùm etiam: nam sine hac conditione sufficienter ex alijs prædicatis diuina adoptio à ciuili, & humana distinguitur. Tùm denique: nam cum adoptio diuina ex peculiari conceptu adoptionem humanam excedat, non est cur imperfectionem illam exposcat, quam humana adoptio non petit: ergo conditio peccati, & extraneitas sumpta contrariè, ad adoptionem necessaria non est; ac per consequens ex illius negatione, non colligitur negatio adoptionis in Christo.

46 Et ex his reiecta manet ratio, qua alij ducuntur, & à Magistro insinuatur, nempè, quia ad adoptionem requiritur, quod adoptandus prius sit, & post modum adoptetur in filium; Christus autem non prius fuit, quam esset filius; numquam enim fuit non filius: ergo adoptiuus filius non est. Quæ ratio instatur in Angelis, & in primo parente Adamo; non enim prius fuerunt, & post modum sunt adoptati, sed in primo suæ formationis instanti gratiam acceperunt, iuxta communem sententiam; & tamen verè, & propriè fuerunt filij adoptiui Dei: ergo præexistentia adoptandi sine filiatione, ad adoptionem non petitur. Deinde: quia hæc conditio non est vnde colligatur ex diffinitione adoptionis: ergo voluntariè adstruitur. Denique: non enim potest ostendi implicatio, vt Deus, hominem in primo creationis instanti filium adoptiuum constituat: ergo conditio illa, necessaria ad adoptionem non est. *Secunda ratio aliorum, etiã à Magist. insinuata. Impugnatur 1. Secundo. Tertio.*

47 *Tertia ratio D. Bonau.* Tertia ratio est Bonauenturæ *vbi supra art.2. quæst.1.* qui rationem Magistri sic temperat: persona adoptabilis petitur, quod sit filius iræ, vel quod ex sua natiuitate indifferens sit ad filiationem iræ, & ad filiationem gratiæ; sed Christus, etiam vt in natura humana subsistens non fuit filius iræ, nec ex vi suæ primæ constitutionis, indifferens ad filiationem iræ, & ad filiationem gratiæ; fuit enim incapax culpæ, à qua esse filium iræ præstatur: ergo licet fuerit per gratiam ad Dei hæreditatem admissus, filius tamen adoptiuus non est. Hæc tamen ratio, nisi ad illas, quas ex D. Thoma adducemus reducatur, non placet; ad filiationem namque adoptiuam sufficit extraneitas consistens in negatiune filiationis naturalis, iurisque ad hæreditatem ex vi primæ constitutionis personæ adoptandæ in filium; cum præcisè per has conditiones adæquata adoptionis diffinitio saluetur; & consequenter quid illis superadditur, omnino voluntariè petatur: ergo vel indifferentia personæ ad filiationem iræ, & ad filiationem gratiæ, in illis includitur, & sic ratio Bonauenturæ ad rationes D. Thomæ reducitur, vel necessaria non est ad rationem filij adoptiui; & consequenter ex illius negatione malè infertur incapacitas adoptionis in Christo. *Reijcitur.*

48 *Quarta ratio Scotistarum.* Quarta ratio est Scoti, & discipulorum eius: nam ad extraneitatem personæ adoptandæ in filium, requiritur, quod ex vi suæ generationis non competat ipsi ius ad hæreditatem adoptantis, nec dispositio exigens de congruo hoc ius, vel formam illud præstantem; sed naturæ assumptæ à Verbo ex vi suæ formationis, licet non competat ius ad hæreditatem Dei, quod à sola gratia habituali præstatur, conuenit tamen dispositio petens de congruo hoc ius, nempè, hypostatica vnio, quæ de congruo petit gratiam, à qua præstatur ius ad diuinam hæreditatem: ergo Christus, vt in natura humana subsistens, filius adoptiuus non est.

49 *Si opponas.* Si opponas: prius natura fuit humanitas Christi formata, quam à Diuino Verbo assumpta; sed humanitati pro illo priori naturæ, non conueniebat ius ad hęreditatem diuinam, nec dispositio exigens de congruo hoc ius: ergo fuit sufficienter extranea ad rationem filij adoptiui. Minor probatur: ideo pro illo priori non fuit in humanitate Ius ad Dei hęreditatem, quia pro illo priori non intelligitur gratia habitualis in illa, quę pręstat prędictum ius; sed nec producta intelligitur vnio humanitatis ad Verbum, à quo prouenit congruitas iuris ad hęreditatem: ergo humanitati pro illo tunc primę suę constitutionis, non conueniebat congruitas iuris: nil aliud respondet Scotus, *nisi quæ resolutionem*. Quam Vazquez *disp allegata cap.12.* ait, se nunquam inuenisse, nec ab aliquo posse inueniri. *Subtilis Scoti responsio.*

50 *Respond. Scotista.* Cęterum discipuli Scoti respondent huic obiectioni, pro illo priori naturę, non esse humanitatem capacem, nec iuris, nec etiam extraneitatis; quia cum ius, & extraneitas sint accidentia naturę, debent illam substantialiter completam supponere: pro illo autem priori non intelligitur humanitas substantialiter completa, vtpote cum pro illo tunc, non sit terminata subsistentia: ac proinde pro illo priori, nec habet ius ad hęreditatem Dei, nec extraneitatem iuris: pro alio autem posteriori immediatè ad illud prius, intelligitur vnita; & consequenter cum congruitate ad hoc ius, vnde nunquam fuit extranea illa extraneitate, quę petitur ad esse filij adoptiui.

51 *Reijcitur illorum solutio 1.* Licet autem ratio ista obiectione facta non infirmetur; displicet tamen ex alijs capitibus primo: nam In homine contrito, reperitur dispositio de congruo exigens gratiam, & ius quod ab illa in ordine ad gloriam pręstatur; & tamen non solum homo secundum se, sed etiam vt contritus est, constituitur per gratiam habitualem filius adoptiuus Dei: ergo quod personę, vel naturę adoptandę competat ex vi suæ generationis, vel primę constitutionis, dispositio petens de congruo ius ad Dei hęreditatem, non obstat, quo minus per gratiam habitualem filius adoptiuus fiat. Secundo: non enim negari potest esse in nepote congruentiam, vt ab auo, cui desunt filij naturales, admittatur loco filij ad eius hęreditatem; & tamen non est in illo incapacitas, vt ab auo adoptetur in filium: ergo congruitas iuris ad hęreditatem competens alicui ab intrinseco, non reddit illum incapacem filiationis adoptiuę. *Secundo.*

52 *Tertio.* Tertio: nam duo exiguntur ad rationem filij adoptiui, nempè, gratiosa assumptio ad hęreditatem, & quod persona extranea sit; at ratio gratię, & liberalis assumptionis, non tollitur ex cum-

congruentia iuris ad hereditatem concomitante instans formationis subiecti: ergo nec extraneitas ad adoptionem petita ex illa congruitate impeditur. Denique: nam iuxta Scotum, & Auctores hoc argumento vtentes, Christo, vt homini, non conuenit ius ad Dei hereditatem, nec filiatio Dei per gratiam substantialem vnionis; sed vtrumque Christo, vt homini, à gratia habituali prestatur; sed ex hoc, quod gratiam habitualem congruitas illa precedat, concomitans generationem, non redditur ipsa gratia habilis ad constituendum filium naturalem Dei: ergo ex illa congruitate non redditur inhabilis ad filiationem adoptiuam prestandam; & consequenter illam de facto prestabit, nisi ex alijs principijs repugnet. *Quarto.*

53 *Quinta ratio P. Vazq.* Vazquez *disput. allegata*, postquam *cap.* 12. rationem D. Tho. impugnauit, & plures alias reiecit, ex eo solum, vel potissimè, nostram conclusionem suaderi posse contendit, quia nempè, ille, qui adoptatur in filium, non secundum naturam, sed solo affectu coniungitur adoptanti, quod ipsa vox *adoptio* significare videtur; est enim desiderantis; vnde aliquem in filium adoptare, nihil aliud est, quam desiderio, & voluntate illum loco filij naturalis subrogare, qui alioqui secundum naturam ipsi coniunctus non est; sed humanitas Christi non fuit Deo solo affectu coniuncta, sed re ipsa per physicam, & realem vnionem: ergo ex vi assumptionis non potuit à Deo adoptari; ac proinde Christus, nec absolutè, nec secundum humanitatem esse potuit Filius adoptiuus Dei. Quod aliter vrget, & explicat: ille namque, qui adoptatur in filium, non solum ante, sed etiam post adoptionem, debet extraneus manere; sed humanitas Christi, licet sit ex natura sua extranea, non mansit extranea post assumptionem, sed mansit re ipsa, & secundum veritatem *physicè* coniuncta Verbo in vnitatem personæ, quę vnio extraneitatem non patitur: ergo per assumptionem non fuit adoptata humanitas: ac proinde Christus etiam secundum humanitatem, Filius adoptiuus non fuit. *Confirm. & explic.*

54 *Aliter istā explicant quidam Recētiores 1. Confirm. 2.* Eandem rationem Patris Vazquez Recentiores ita proponunt & explicant primo: nullus filius adoptiuus est *physicè* Patri coniunctus, sed ab illo separatus, & solo affectu vnitus; sed Christus, vt homo, est *physicè* vnitus Deo, & plusquam affectu coniunctus: ergo filius adoptiuus non est. Explicant, & confirmant secundo: Pater adoptans nihil sui formaliter inuenit in adoptato; sed omnia in illo reperta sunt aliena ab adoptante, vt constat in vno homine, alium adoptante in filium, in quo nihil sui reperit; sed Deus in Christo homine reperit aliquid sui, nempè, hypostasim Verbi vnitam humanitati *formaliter*, & Deitatem illi vnitam *identicè*: ergo non potest Christum, vt hominem, sibi in filium adoptare, nec in Christo, vt homine, est ad adoptionem capacitas.

55 *Impugnatur.* Hæc tamen ratio, nisi aliunde iuuetur, & ad illas, quas ex D. Thoma deducemus reducatur, non suadet conclusionem: nam ad rationem filij adoptiui sufficit extraneitas per negationem filiationis naturalis, iurisque ad hæreditatem ex vi primæ constitutionis subiecti adoptandi: ergo quamuis detur physica, & realis coniunctio adoptandi cum adoptato, dummodo ex hac coniunctione non resultet naturalis filiatio, & ius ad hæreditatem Dei, non excluditur filiatio adoptiua, nec capacitas ad illam; ac proinde, quod in Christo capacitas adoptionis non sit, nec ad esse filij adoptiui, non est probandum ex sola physica coniunctione Christi, vt hominis ad Deum, sed quia coniunctio ista talis conditionis est, quod ex vnione extremorum consurgit naturalis filiatio, & ius ad diuinam hæreditatem.

56 *Cōfirmatur 1.* Quod amplius confirmare possumus: nepos namque aliqua ratione est coniunctus *physicè* auo, nempè coniunctione mediata, per participatione substantiæ ipsum generantis qui ab auo *physicè* productus fuit, & cum illo medio semine coniunctus; & tamen, quia ex hac coniunctione non consurgit naturalis filiatio, nec ius filij ad hæreditatem aui, potest nepos ab euo adoptari in filium: ergo sola physica duarum personarum coniunctio non excludit adoptionem, nec inducit incapacitatem ad illam. Confirmatur, & vrgetur secundo: Adamus namque cum Heua erat *physicè* coniunctus media costa Adami, ex qua Heua fuit formata, Adamusque in illa propriam substantiam cernebat; & tamen Heua non erat ex vi huius coniunctionis incapax, vt ab Adamo in filiam adoptaretur, eo quod ex vi illius non surrexit naturalis filiatio, nec ius ab intrinseco ad hæreditatem Adami: ergo sola physica duorum coniunctio, & quod vnus in alio propriam attendat substantiam, non inducit adoptionis repugnantiam. *Cōfirmatur 2.*

57 *Argumēto P. Vazquez occurrere possunt contrarij.* Et ex his facile erit Auctoribus contrariæ sententiæ argumento facto, occurrere, distinguendo maiorem: solo affectu respectiuè ad hæreditatem adoptantis, concedo maiorem: solo affectu per exclusionem coniunctionis physicæ entitatiuæ, nego maiorem & sub eadem distinctione minoris, negabunt consequentiam. Nam licet humanitas ex vi assumptionis fuerit Verbo coniuncta, quia tamen ex hac coniunctione, non fuit filiatio naturalis Dei secuta, nec cum iure ad eius hæreditatem, fuit solo affectu Deo coniuncta respectu hæreditatis diuinæ, etsi non solo affectu per exclusionem coniunctionis physicæ entitatiuæ. Ex quibus ad explicationem constat solutio, distinguendo maiorem: extraneitate per negationem filiationis naturalis, iurisq; ad hæreditatem, concedo maiorem: extraneitate entitatiua, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. *Ad explicatione.*

Ad primam confirmationem, negabunt aduersarij maiorem. 58 *Ad primam cōfirmationem.* Nam dicent, Christus vt homo filius adoptiuus est, & tamen *physicè* Deo coniunctus. Quod si inter homines exemplum non inuenitur, est, quia vnus homo non potest alterius terminare naturam, & cum illo *physicè* coniungi, quamuis tamen *physicè* coniungeretur, incapax adoptionis non esset. Ad secundam similiter, negabunt maiorem, ob easdem rationes, vel claritatis gratia distinguent: nihil præbens naturalem filiationem, & ius ad eius hæreditatem, concedent maiorem: nihil sine his conditionibus, negabunt maiorem: & sub eadem distinctione, negabunt consequentiam. Vnde vt contrarij Auctores vrgeantur, probandum est, coniunctionem humanitatis ad Verbum fuisse talis conditionis, quod ex illa surrexerit naturalis filiatio, quod erit ad rationes, quas ex D. Thoma adducemus, confugere. *Ad 2.*

§. IV.

Duplici ratione Angelici Præceptoris communis sententia probatur.

Relictis igitur huiuscemodi rationibus, vel ad illas, quas ex D. Thoma trademus reductis, suadenda est nostra, & communis sententia duplici ratione ex Angelico Præceptore desumpta. Prima habetur *in* 3. *dist.* 10. *quæst.* 2. *art.* 2. *quæstiuncula* 3. illis verbis: *Ad tertiam quæstionem dicendum, quod Christus nullo modo dicendus est filius adoptionis, quia ei competit ex sua natura secundum quam æternaliter à Patre nascitur, habere ius in hæreditate paterna, quia omnia, quæ habet Pater sua sunt, vt dicitur Ioannis* 16. *vnde hoc ius non acquiritur ei per gratiam aduenientem, vt possit dici filius adoptiuus.* Qua ratione vsus est etiam D. Thomas *ad Annibaldum in eadem distinct. quæst. vnica art.* 3. illamque insinuat *in hac quæst art* 4. *ad* 2. quam possumus ad hanc formam reducere. Filio adoptiuo non conuenit hæreditas adoptantis, nec ius ad illam per naturam, sed per gratiam, vt constat ex diffinitione adoptionis, qua petitur, quod subiectum adoptandum sit persona extranea gratiosè ad hæreditatem adoptantis assumpta; sed Christo ratione propriæ naturæ secundum quam à Patre æternaliter procedit, conuenit habere ius ad diuinam hæreditatem: ergo filius adoptiuus non est. 59 *Probatur conclusio duplici ratione D. Th.*

Respondebis, Christo ratione diuinæ naturæ competere ius ad hæreditatem increatam consistentem in visione comprehensiua Dei, illique conuenientem, vt subsistit in natura diuina: ac proinde ad istam hæreditatem adoptari non potest: non autem illi competere, ratione naturæ diuinæ, ius ad hæreditatem participatam consistentem in cognitione creata Dei, qua ipsum, vt homo videt, & per quam vt homo beatificatur, vnde ad istam hæreditatem assumi potest gratiosè; ac per consequens adoptari. Et quod in priori sensu locutus sit D. Tho. constans videtur ex ipso *supra q.* 7. *art.* 1. *ad* 2. illis verbis: *Dicendum, quod Christo in quantum est naturalis filius Dei, debetur hæreditas æterna, quæ est ipsa beatitudo increata per increatum actum cognitionis, & amoris Dei, cuius actus anima capax non erat propter differentiam naturæ. Vnde oportebat, quod attingeret ad Deum per actum fruitionis creatum, qui quidem esse non potest, nisi per gratiam.* Quam doctrinam tradit *in hac* 3. *p. q.* 19. *art.* 3. *ad* 2. *& q.* 29. *de veritate art.* 1. *ad* 4. ergo iuxta D. Tho. hæreditas debita Christo ratione naturæ diuinæ, est hæreditas increata, qua beatificatur vt Deus: non autem creata, qua beatificatur vt homo, & consequenter solum est incapax adoptionis respectu hæreditatis illi conuenientis, vt Deo: non autem respectu hæreditatis creatæ, Christo vt homini competentis. 60 *S. THO.*

Hæc tamen solutio nec est ad mentem D. Thomæ, nec vera. Primum patet ex D. Thom. *supra q* 19. *art.* 3. *ad* 2. ibi: *Christo secundum quod est Deus, & Dei filius per naturam, debetur gloria diuina, & Dominium omnium, sicuti primo, & supremo Domino. Nihilominus tamen debetur ei gloria sicut homini beato.* Quod etiam docuit *in* 3. *dist.* 13 *q.* 1. *art.* 1. *ad* 5. illis verbis: *Quamuis ex hoc ipso, quod est Deus sibi gloria debeatur, tamen oportuit, quod esse aliquid perficiens ad aliam gloriam, & hac fuit gratia:* ergo iuxta D. Thom. Christo non solum est debita hæreditas increata, qua beatificatur, vt Deus, sed etiam hæreditas creata, qua beatificatur, vt homo. 61 *Hanc solutionem non esse de mente D. Thom. probat.* 1.

Secundo ex eodem D. Tho. *in hac q. art.* 4. *ad* 2. ibi: *Gratia autem habitualis in Christo, non facit de non filio, filium adoptiuum, sed est quidam effectus filiationis in anima Christi secundum illud Ioannis* 1. *vidimus gloriam eius, quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis:* ergo sentit D. Thom. Christo ratione filiationis naturalis deberi, non solum visionem increatam, per quam beatificatur, vt subsistit in natura diuina, sed etiam creatam, qua beatificatur, prout in humana subsistit. Patet consequentia. Nam iuxta D. Tho. gratia habitualis est effectus consequens filiationem naturalem in Christo: ergo debetur gratia habitualis Christo ratione filiationis naturalis; sed gratia dat ius physicum, & connaturale ad gloriam: ergo debetur Christo ratione filiationis naturalis gloria, qua beatificatur vt homo, saltim debito mediato. 62 *Secundo.*

Tertio

63 *Tertio.* Tertio id ipsum constat ex testimonio adducto, ex quo Nostram dessumpsimus rationem: nam ibi ex eo quod Christo debetur hæreditas Dei quia est filius naturalis, infert Diuus Thomas, ius ad hæreditatem non competere Christo ratione gratiæ habitualis, quod intelligendum est de iure radicali, & primario; at si Diuus Thomas sentiret ratione filiationis naturalis solum deberi Christo hæreditatem, increatam, qua beatificatur, vt Deus, non benè intulisset, ius ad Dei hæreditatem, qua beatificatur, vt homo, non conuenire Christo radicaliter, & primo per gratiam habitualem: ergo sentit ius Christo competens ratione filiationis naturalis, non solum esse respectu hæreditatis increatæ, qua beatificatur, vt Deus, sed etiam respectu hæreditatis creatæ, qua beatificatur, vt homo.

64 *Quarto.* Denique: nam mens Diui Thomæ erat probare, Christum vt hominem non esse filium adoptiuum Dei; ex eo quod ius ad diuinam hæreditatem illi competit per naturam: filio: autem adoptiuo non per naturam, sed per gratiam competit ius ad Patris hæreditatem; at ex iure per naturam ad hæreditatem increatam sine iure ad hæreditatem creatam, non rectè inferretur, Christum vt hominem filium adoptiuum non esse: ergo iuxta D. Thom. non solum ius ad hæreditatem increatam, qua Christus beatificatur, vt Deus, sed etiam ius ad hæreditatem creatam, qua beatificatur, vt homo, Christo conuenit per naturam. Probatur minor: si Christo vt homini non debetur ratione filiationis naturalis hæreditas creata, qua beatificatur, vt homo, omnino gratis assumetur ad illam: ergo quamuis hæreditas increata, qua beatificatur, vt Deus, sit illi debita per naturam, non probatur Christum, vt hominem, filium adoptiuum non esse respectu hæreditatis creatæ, prout assumitur ad illam, ex debito hæreditatis, esset enim manifesta æquiuocatio ex debito increatæ hæreditatis arguere negationem filiationis adoptiuæ per respectum ad hæreditatem creatam, titulo naturali non debitam. Nec D. Thom. vbi in contrarium adducitur, fauet traditæ solutioni: nam etsi affirmet, deberi hæreditatem increatam Christo, vt filio naturali prout subsistit in natura diuina; non tamen negat ratione filiationis naturalis, ipsi deberi, vt subsistenti in natura humana hæreditatem creatam, debito saltim morali.

65 *Falsam esse solutionis doctrinam prob. 1.* Deinde, quod doctrinam solutionis sit falsa ostenditur primo: nam Verbo, quia filio Dei naturali deberi, vt quæcumque natura, quam terminet, & cui *physicè* vniatur, ditetur hæreditate diuina iuxta suam capacitatem, nullam dicit repugnantiam, imo est valde conformæ illius summæ dignitati, & perfectioni: ergo asserere debemus, Christo, quia filio naturali Dei deberi quod humanitas, quam terminat eleuetur ad visionem beatificam, in qua Dei hæreditas consistit; & consequenter non solum ius ad hæreditatem increatam, qua beatificatur, vt Deus sed etiam ius ad hæreditatem creatam conuenit Christo secundum naturam, quia est filius naturalis Dei.

66 *Secundo.* Secundo nam homini iustificato, & ad consortium Deitatis aucto, debetur ratione gratiæ hæreditas Dei consistens in eius visione debito morali, & physico: ergo humanitati Christi mediante vnione hypostatica Deitati substantialiter coniunctę in vnitate personæ, debetur saltim debito morali visio Dei intuitiua creata. Patet consequentia: nam quod præstat participatio accidentalis diuinitatis, melius potest Deitas se ipsa præstare, nisi talis conditionis sit, quod petat physicam informationem; sed debitum morale hæreditatis diuinæ physicam informationem diuinitatis non petit: ergo si à gratia habituali, quæ est participatio accidentalis diuinitatis præstatur, melius poterit præstari à Deitate, se ipsa substantialiter vnita.

67 *Tertio.* Tertio; vt enim multis ostendimus *supra disput.* 21. *num.* 208. Deitas vnita substantialiter humanitati media subsistentia Verbi, reddit illam sanctam formaliter sanctitate substantiali; sed sanctitas nequit stare absque debito, saltim morali hæreditatis diuinæ: ergo humanitati Christi ratione diuinitatis vnitæ media subsistentia Verbi debetur diuina hæreditas. Denique; nam quod

Quarto. sine miraculo nequit alicui negari ratione alicuius perfectionis intrinsecæ, debetur ratione illius, sed humanitatem Deitati substantialiter vniri, & non eleuari ad diuinam hæreditatem, esset absque dubio miraculum: ergo humanitati ratione istius vnionis debetur diuina hæreditas; & consequenter ius ad illam conuenit Christo, vt homini, non per gratiam, sed per naturam, quia est Filius naturalis Dei.

68 *Oppones.* Si opponas: Deitas se ipsa nequit præstare formaliter ius ad hæreditatem creatam, qua sola potest humanitas beatificari: ergo Christo ratione filiationis naturalis non debetur ex sua natura,

Antecedens prob. 1. nisi tantum hæreditas increata. Antecedens ostenditur primo: ius præstitum formaliter ab aliqua forma, aut natura, solum potest terminari ad hæreditatem proportionatam tali formæ, vel naturæ; sed hæreditas creata non est proportionata Deitati: ergo

Secundo. ius ad illam non potest à Deitate præstari. Secundo: nam idem est dare ius ad hæreditatem creatam, quod radicare visionem creatam Dei, sed Deitas se ipsa formaliter nequit radicare visionem creatam Dei: ergo nec præbere ius ad creatam hæreditatem. Probatur minor: etenim nulla natura potest radicaliter præbere, nisi tantum illam operationem, in ordine ad quam constituitur in ratione naturæ; sed Deitas in ratione naturæ non constituitur per connexionem, vel ordinem ad visionem Dei creatam, sed tantum per connexionem virtualiter radicantis increatam Dei cognitionem: ergo nequit radicaliter præstare visionem creatam Dei, aut esse radix illius, sed tantum increatę cognitionis, ad quam est in humanitate incapacitas.

Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, 69 distinguo maiorem: ius præstitum à forma, aut natura subiecto *Respond.* sibi connaturali concedo maiorem: ius præstitum extraneo subiecto, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. *Ad 1. probationem antecedentis.* Nam humanitas Christi non est subiectum connaturale Deitatis, vt præstantis ius ad hæreditatem, sed subiectum sibi extraneum: Deus autem est subiectum connaturale Deitatis, cui conuenit per identitatem; ac proinde Deo, cui essentialiter conuenit Deitas præstat ius ad hæreditatem increatam, quæ cum Deitate proportionatur: humanitati verò, cui vt subiecto extraneo vnitur, non ad increatam, sed ad creatam hæreditatem ius præbet, quamuis cum Deitate sit *entitatiuè* improportionata. Ad secundam *Ad secundam.* probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius probationem, distinguo maiorem: radicaliter *physicè*, omitto maiorem: radicaliter *moraliter*, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris. Radicatio namque moralis in nullo alio consistit, quam in eo quod ratione diuinitatis substantialiter *mediatè* vnitæ humanitati, debeantur humanitatis visio beatifica Dei, & physica principia illius proxima, & radicale, in quo debito morali, nulla repugnantia inuenitur.

Secundo probatur conclusio alia ratione D. Thomæ: filiatio 70 namque non conuenit naturæ, sed hypostasi, aut personæ; sed *Secundo probatur concl. alia ratione D. Tho.* persona, aut hypostasis Christi, Filius adoptiuus non est: ergo Christus, in quantum homo, non est Filius Dei adoptiuus. Consecutio est bona. Præmissæ autem indigent probatione. Maior ostenditur primo; illi conuenit filiatio, cui conuenit denominatio filij; sed natura non dicitur filia, benè tamen persona: ergo filiatio non conuenit naturæ, sed personæ. *Maior prob. 1.* Secundo: nam est possibilis aliqua denominatio, vel forma petens non naturæ, sed hy- *Secundo.* postasi conuenire, vt per se primo subiecto, & ratione sui inspecto; sed hac possibilitate supposita, nulla est ratio assignabilis, cur filiatio huius conditionis non sit, imo hac conditione gaudere, suadet communis modus loquendi, iuxta quem natura non dicitur filia, sed suppositum in natura subsistens: ergo filiatio, non naturæ, sed soli supposito conuenit. Tertio: nam esse filium est per- *Tertio.* fectissimum, quod in linea procedentium per generationem inuenitur: ergo petit conuenire soli genito secundum perfectam denominationem geniti; at licet natura dicatur aliquo modo genita, non tamen dicitur genita secundum perfectam geniti denominationem; sed sic esse genitum soli supposito conuenit: ergo filiatio, non naturæ, sed soli supposito conuenit.

Deinde minor argumenti suadetur primo à Diuo Thoma *in* 71 *præsenti art.* 4. *in corpore*; persona, aut hypostasis Verbi est Filius *Deinde minor prob. 1.* Dei naturalis: ergo Filius adoptiuus non est. Patet consequentia: id namque quod *per se* dicitur, non potest etiam *participatiuè* dici; filiatio autem adoptiua est participata similitudo filiationis naturalis: ergo si persona Christi Filius naturalis est, non est Filius adoptiuus. Secundo: illam probat D. Tho. *infra q.* 32. *art.* 3. nam id, *Secundo.* quod de aliquo dicitur secundum perfectam rationem, non potest dici de eodem secundum imperfectam rationem; sicut quia fortes dicitur naturaliter homo secundum propriam rationem hominis, non potest dici homo secundum significationem, qua pictura hominis dicitur homo, licet fortè ipse assimiletur alteri homini; sed persona Christi est Filius Dei secundum perfectam filiationis rationem, nempè, filiationem naturalem: ergo nequit dici filius secundum imperfectam, & impropriam filiationis rationem, qualis est filiatio adoptiua.

Quæ ratio vrgeri, & explicari potest: esse Filium adoptiuum, 72 est esse Filium *imitatiuè*; sed quod est *propriè* tale, nequit dici tale *Cõfirmatur.* *imitatiuè*, sicut quia Petrus est propriè homo, nequit dici homo pictus, quia esse hominem pictum, est esse *imitatiuè* hominem: ergo de illo, de quo prædicatur, esse Filium naturalem, nequit prædicari adoptio, seu adoptiua filiatio; at persona Christi est Filius Dei naturalis: ergo nequit esse adoptiuus. Tertio probatur: nam filiatio adoptiua est gratuita assumptio personæ extraneæ ad alterius hæreditatem; sed suppositum Christi persona extranea non est, sicut nec persona finita: ergo suppositum Christi Filius adoptiuus non est.

§. V.

Triplex contrariorum solutio reijcitur.

HVic argumento tripliciter potest occurri ex doctrina con- 73 trariorum. Primo, asserendo, filiationem conuenire sup- *Huic rationi D. T. responderi potest 1.* posito, vel personæ, non ratione sui, sed ratione naturæ, cui conuenit, vt per se primo subiecto: ac proinde ad adoptionem non peti extraneitatem suppositi, sed sufficere extraneitatem naturæ.

In Christo autem quamuis personalitas extranea non sit à Deo, vtpote cum ipso identificata: natura autem est extranea, vtpote limitata, & finita, & cui ratione sui non debetur, nec assumptio ad esse Verbi, nec ad Dei hæreditatem ac per consequens Christus ratione humanitatis filius adoptiuus est.

74 *Secundo.* Secundo respondcri potest, admissa maiori, negando minorem. Nam licet Christus, vt subsistens in diuinitate filius naturalis sit: ac proinde prout sic, adoptiuus esse nequeat prout tamen in humanitate subsistens, qualiter persona humana dicitur, non est *formaliter* Filius naturalis Dei, sed solum *identicè*, & *materialiter*; ac proinde potest de Christo, prout sic dici adoptiua filiatio; licet enim opponantur esse filium naturalem, & esse filium adoptiuum *formaliter*, non tamen opponuntur esse Filium naturalem *identicè*, & *formaliter* adoptiuum. Vt sic etiam Christus dici potest persona extranea, extraneitate formali, & negatiua, Idest, non filius naturalis formaliter, nec prout sic habens ius ad diuinam hæreditatem: ex quibus ad probationes minoris occurritur.

75 *Tertio.* Vel tertio responderi potest, concessa etiam maiori, negando minorem. Nec obstant eius probationes: potest enim filius naturalis esse filius adoptiuus, vt constat ex lege *qui liberatus* 12. *ff. de adoptionib.* vbi dicitur. *Quod qui liberatus patria potestate est, postea in potestatem honestè reuerti non potest, nisi adoptione, &c.* Potest ergo filius naturalis à patria potestate emancipatus, sub illa per adoptionem redigi: ac proinde non opponuntur in vno, & eodem subiecto, adoptio, & naturalis filiatio. Nec obstat triplex minoris probatio: nam extraneitas ad adoptionem petita non est extraneitas entitatiua, sed extraneitas à Iure; licet autem persona Christi, vt subsistens in humana natura, non sit entitatiuè extranea à Deo, est tamen extranea ab ipso, per negationem iuris ad illius hæreditatem; non enim, prout sic est illi debita hæreditas increata, ad quam est in humanitate incapacitas, nec hæreditas creata, cuius persona Verbi est ratione sui incapax, & solum est capax ratione naturæ humanæ: ac proinde illi ratione sui non debetur; cumque ratione humanitatis illi deberi non possit, personæ Christi formaliter, vt in humanitate subsistenti, hæreditas Dei, nulla ratione debetur; ac per consequens est extranea extraneitate Iuris ad hæreditatem, licet non entitatiuè, nec per negationem filiationis naturalis.

76 *Prima solutio reijcitur 1.* Nulla tamen ex his solutionibus argumento facto satisfacit, & contra primam faciunt primo, quæ in minoris probationem adduximus; est enim possibilis aliqua forma petens conuenire supposito ratione sui, vt per se primo subiecto; sed data ista possibilitate, id est, filiationis concedendum: ergo filiatio est huius conditionis. Secundo; illam reijcit Diuus Thomas *quodlibeto nono quæstione secunda art. quarto circa finem corporis*, illis verbis: *Non enim potest dici, quod subiectum filiationis sit suppositum æternum ratione humanæ naturæ, vel alicuius partis eius, sicut dicitur suppositum mortis, vel passionis: quia sic ipsa humana natura, vel pars eius, esset primum subiectum filiationis, & denominaretur per ipsam, sicut contingit de alijs accidentibus quæ attribuuntur Christo, ratione humanæ naturæ; filiatio vero numquam denominat, nisi ipsum suppositum, nec potest aliud pro subiecto habere.*

Filiatio conuenit supposito immediatè, & ratione sui: Secundo. S. THO.

77 Hæc Diuus Thomas, ex quibus tale argumentum conficitur: forma competens supposito ratione naturæ, respicit naturam, vt per se primum subiectum, vt constat in passione, morte, alijsque passionibus, & actionibus, quæ quia supposito ratione naturæ conueniunt, naturam respiciunt, vt per se primo subiectum; sed filiatio non respicit naturam, vt primum subiectum sui: ergo non conuenit supposito ratione naturæ, sed immediatè respicit suppositum. Probatur minor: forma respiciens naturam, vt per se primum subiectum, denominat primo naturam, & ratione illius suppositum, vt in eisdem exemplis, passionis, mortis, actionum, & passionum conspicitur, quæ quia primario comparantur ad naturam, & ratione illius comparantur ad suppositum, denominant per se primo naturam, mortuam, passam, crucifixam, volentem, aut intelligentem; sed filiatio non denominat naturam; hæc namque nec Filia, nec Pater dicitur: ergo natura non est primum filiationis subiectum.

78 *Hurt. intēdit probare naturā posse dici filiam.* Hæc ratio Angelici Præceptoris displicuit Petro Hurtado de Mendoza *disputatione* 83. ait enim, falsum esse naturam non dici filiam: si namque humanitas produceretur ab aliquo homine sine vlla subsistentia (quod plures censent possibile) vera esset hominis producentis filia: ergo filiatio potest denominare, denominatque naturam. Probat antecedens: nam humanitas tunc casus esset per generationem producta; cum illius productio esset origo viuentis à viuente coniuncto in similitudinem naturæ: ergo verè esset genita: ergo verè esset gignentis hominis filia.

Cōfirmat primo. Confirmat primo; quia tunc talis humanitas esset principium actionum intelligendi, & volendi, colloquendi, contrahendi cum alijs, possetque à suis progenitoribus iure genitæ alimenta exigere: ergo id posset iure filiæ; ac proinde filia esset.

Cōfirmat Secundo. Secundo: nam humanitas, sic producta, posset esse principium actionum supernaturalium credendi, & sperandi, & amandi Deum: ergo posset adoptari in Filiam Dei; & consequenter filiatio adoptiua potest denominare naturam.

Cōfirmat tertio. Tertio: nam anima separata; esto persona non sit, iure filiæ recipit gloriam: ergo est verè filia adoptiua.

79 *Contra eius solutionem opponunt Recentiores. Primo. Secūdo.* Contra quam solutionem alij Recentiores opponunt primo; quia innititur suppositioni impossibili, nempè, quod humanitas possit sine vlla subsistentia produci. Secundo: nam illo admisso, humanitas sic producta non posset dici homo; quia *homo* est concretum, *humanitas* autem abstractum; sed *filius*, & *filia*, non minus sunt concreta, quam *homo*: ergo humanitas sine subsistentia producta non esset filia naturalis hominis producentis; & consequenter nullius posset esse filia adoptiua. Tùm; quia filius adoptiuus non abstractum, sed concretum est. Tum etiam; quia filius adoptiuus loco filij naturalis habetur, & consequenter, quod incapax est filiationis naturalis, etiam est incapax filiationis adoptiuæ. Vnde in illo casu (inquiunt) sicut humanitas non esset homo, sed humanitas, ita non esset filia, sed filieitas, & quatenus similis suis progenitoribus in natura esset filieitas naturalis, & hoc iure posset à suis progenitoribus alimenta petere, & per gratiam habitualem non esset filia adoptiua, sed adoptiua, filieitas, admittereturque ad gloriam, non Iure filiæ adoptiuæ sed iure adoptiuæ filieitatis.

80 *Impugnationes istæ, non vrgent: nō prima. Nec secūda, & reijcitur 1.* Hæc tamen parum vrgent: non primum; quia esto impossibile sit, humanitatem sine subsistentia existere, negari tamen non potest, animam rationalem existere sine personalitate; alias separata esset persona; & consequenter de illa potest Auctor traditæ solutionis asserere, esse filiam Dei adoptiuam nisi alia conuicatur ratione. Nec magis vrget secundum: nam etiam esse crucifixum, mortuum, intelligens, & volens sunt concreta; & tamen de humanitate *abstractè* sumpta affirmantur: ergo ex eo quod *filius*, & *filia* concreta sint, non colligitur, non posse de humanitate affirmari; ac proinde non præcisè ex ratione communi concreti, *homo* de *humanitate* negatur, sed ex ratione talis concreti, quia nimirum pro completè subsistente supponit: humanitas autem sine personalitate, completè subsistens non est.

81 *Secundo Humanitas sine subsistentia producta, nec esset filia nec filieitas.* Deinde falsum est id, quod infert, nimirum, humanitatem sine subsistentia productam, sicut non esset homo, sed humanitas non esse filium, sed filieitatem. Ideò namque humanitas talis, dicitur, quia est homini ratio vt sit homo; at humanitas non est homini ratio formalis vt sit filius; aliàs filiatio diceretur de supposito ratione naturæ, quod est contra Diuum Thomam, & falsum propter eius rationem: ergo nec esset filius, nec filieitas.

82 *Solutio P. Hurt. reijcitur 1. Secundo.* Quare his omissis aliter est reijcienda præfata Auctoris solutio: primo ex communi modo loquendi, secundum quem humanitas, nec pater, nec filia dicitur, quod Diuus Thomas, vt per se notum absque probatione reliquit: non autem licet à communi modo loquendi recedere in rerum denominationibus. Secundo: nam si licet contra istum communem modum loquendi asserere humanitatem verè esse, & dici filiam, liceret etiam docere, humanitatem esse personam; hoc autem absurdum est: ergo & illud ex quo sequitur. Patet sequela: non enim alia ratione id affirmare non licet, nisi quia diffinitio personæ, scilicet: *Rationalis naturæ, indiuidua substantia*, communiter explicatur de indiuidua substantia completa; at communi illo modo circa filiationis denominationem sentiendi, & loquendi relicto, etiam liceret relinquere illam communem explicationem diffinitionis personæ: ergo illo admisso, posset etiam eadem ratione admitti humanitatem esse personam.

83 *Tertio.* Tertio: quia vt *superius* arguebamus, est possibilis aliqua denominatio, præter denominationem personæ, soli personæ, non autem humanitati, vel naturæ in abstracto sumptæ competens: hac autem possibilitate admissa, non est cur id negetur de filij, aut patris denominatione: ergo est ita sentiendum de illa.

Quarto. Denique: nam si humanitas sine subsistantia producta, posset esse filius, aut filia, etiam coniuncta supposito, eadem denominatione gauderet, sicut quia separata, potest denominationem intelligentis subire, eiusdem capax est in proprio existens supposito; hoc autem absurdum est: ergo humanitas incapax est denominationis filij. Probo minorem: si humanitas in proprio supposito existens, denominaretur filia, etiam in supposito alieno, nempè, in supposito Verbi, eandem denominationem subiret: hoc autem affirmari non potest; aliàs essent duo filij in Christo realiter inter se distincti, contra sanam, & catholicam doctrinam: ergo humanitas in proprio existens supposito, non potest denominationem filiæ subire.

84 *Respōdebis.* Si dicas: concedere duos filios *completè* in Christo, esse contra fidem: non autem fidei aduersari, concedere duos filios: vnum *completè*, & alterum *incompletè*, & quorum vnus in altero, vt ipsum componens claudatur, qualiter humanitas in Christo, vt ipsum componens includitur. In contrarium obstat primo à Concilijs, & Patribus, duos filios in Christo absolutè negari: ergo quia sentiunt filium posse solum denominare personam. *Contra 1.*

Secundo. Secundo: nam si hæc explicatio admitatur, etiam poterit sine fidei præiudicio affirmari, esse in Christo duas personas; consequens est hæreticum: ergo absurdum est asserere, esse in Christo duos

duos filios. Patet sequela: nam in Concilio Francofordiensi, & in alijs passim habetur. *Christum duos filios non esse*, & eodem tenore verborum, quo in Christo duæ negantur personæ: ergo si hoc nō obstante, licet Cōcilia explicare de duobus filijs *complete*: non autem, quod negent duos filios vnum inclusum in alio, licebit eadem explicatione duas in Christo constituere personas, quod absurdum, & hæreticum est.

85 *Ad motiuum P. Hurtad. respond.* Nec iuuant, quæ in sui fauorem prædictus Auctor adducit: non enim filiatio omne genitum denominat, sed genitum *perfectè*, & *completè*: humanitas autem sine subsistentia producta, non esset genita secundum perfectam denominationem geniti, sed secundum imperfectam; & ideò non esset filia.

Ad 1. cōfirmationem. Et ex his ad primam confirmationem constat solutio: posset enim alimenta exigere iure genitæ *incompletè*, & *imperfectè*, ex quo non sequitur posse illa exigere iure filiæ. *Ad secūdam.* Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam. Sicut enim filiatio naturalis, non sequitur ad quamcumque geniti denominationem, sed tantum ad perfectam, & completam, idest, ad genitum *completè*, & *perfectè* subsistens: ita filiatio adoptiua, non sequitur ad quodcumque subiectum gratum, & operans operationes diuinas, sed ad gratum, & operans *perfectè*, & *completè* subsistens. *Ad tertiam.* Ad tertiam, distinguo antecedens: iure filij, filiatione ipsam animam denominante, nego antecedens: iure filiationis viæ denominantis suppositum, cui in via coniuncta erat, concedo antecedens, & nego consequentiam: quod si numquam fuisset supposito, vel personæ coniuncta, non reciperet gloriam iure filiæ, sed iure gratæ, & genitæ spiritualiter per gratiam generatione secundum imperfectam denominationem: ex quo non sequitur, illam iure filiæ recipere.

86 *Secunda solutio reijcitur 1.* Deinde secunda solutio reijcitur primo: quia est contra Scotum, cuius doctrinam Auctor illius solutionis defendit: quod patet: nam Scotus *locis vbi supra relatis*, expresè affirmat, quod si ratio filij, non naturæ competat, sed personæ, Christus esse nequit Filius adoptiuus Dei; quia tamen censet rationem filij personæ ratione naturæ competere, in oppositam sententiam inclinare videtur; at secunda solutio contendit, Christum, in quantum hominem, esse Filium adoptiuum Dei; licet denominatio filij, non naturæ competat, sed personæ: ergo menti Doctoris Subtilis repugnat.

Secundo. Secundo: nam Christum in quantum hominem ly *in quantum* determinante suppositum, esse Filium naturalem Dei ex *infra* dicendis constabit; at Christus in quantum homo, ly *in quantum* determinante naturam, nullius filiationis est capax, vt constat ex dictis: ergo ea ratione, qua est in Christo ad filiationem capacitas, est Filius naturalis Dei; & consequenter est incapax filiationis adoptiuæ.

87 *Tertio.* Denique: nam licet verum sit, Christum in quantum hominem, esse naturæ extraneæ, & suppositum in natura extranea subsistens, falsum tamen est, esse personam extraneam; sed ad adoptionem petitur persona extranea, vt constat ex eius definitione: ergo Christus, in quantum homo, Filius adoptiuus non est. Maior probatur; licet Christus, in quantum homo, sit suppositum naturæ finitæ, & in natura finita subsistens, non tamen est persona finita, nec id potest Catholicè dici: ergo pariter licet Christus, in quantum homo, sit suppositum naturæ extraneæ, & in natura extranea subsistat; non est, nec potest dici, etiam, vt homo, quod sit extranea persona. *Cōfirmatur.* Et augetur difficultas: Christus in quantum homo, est persona per subsistentiam infinitam, Deoque consubstantialem, & ipsi identificatam; sed subsistentia infinita Deo consubstantialis, & ipsi identificata, à Deo extranea non est: ergo persona constituta per illam, extranea à Deo esse nequit.

88 *Respōdebis.* Si dicas: personam constitutam per subsistentiam Deo consubstantialem, ipsique identificatam, non posse extraneam à Deo, extraneitate illius, quod in persona importatur in recto, videlicet subsistentiæ, posse tamen extraneitatem habere ratione illius, quod importat in obliquo, nempè, ratione naturæ, & hoc ad filiationem sufficere. *Contra.* In contrarium obstat; vt enim ex diffinitione adoptionis constat, vt quis adoptetur, in filium, requiritur, quod persona extranea sit; at extraneitas naturæ, non sufficit, vt persona in illa subsistens, persona extranea dicatur: ergo nec sufficit vt sit capax adoptionis. Probo minorem: finitudo, aut limitatio naturæ, non sufficit, vt persona in illa subsistens dicatur persona finita; aliàs Christus, vt homo, persona finita posset absolutè dici: ergo pariter extraneitas naturæ non sufficit, vt persona in illa subsistens, persona extranea dicatur.

89 *Tertia solutio reijcitur 1.* Tandem vltima solutio reijcienda venit primo: quia pugnat cum mente Scoti, cuius doctrinam Auctor illius solutionis defendit: ergo ab ipso sustinenda non est. Antecedens constat ex dictis contra secundam solutionem. *Secundo.* Secundo: nam filiatio adoptiua est quædam participatio, & imitatio filiationis naturalis; sed id, quod dicitur de aliquo secundum perfectam rationem, nequit de illo dici *imitatiuè*, & secundum rationem imperfectam, vt ex D. Thoma vidimus, & illius exemplo monstrauimus: ergo non stat de eodem secundum eandem rationem prædicari rationem filij naturalis, & rationem filij adoptiui. Tertio: vt enim ex Concilio Francofordiensi vidimus, filius adoptiuus nullam aliam significationem habet, nisi quod ille, qui adoptatur, verus, & proprius filius adoptantis non sit: ergo filiatio adoptiua dicit negationem filiationis naturalis, & consequenter non stat de eodem secundum eandem rationem vtramque filiationem prædicari. *Tertio.*

Quarto: nam ad filiationem adoptiuam, præter negationem iuris ad hæreditatem, alia extraneitas in persona adoptanda requiritur; at hæc extraneitas in nullo alio potest consistere, nisi in negatione filiationis naturalis, & consubstantialis adoptati cum adoptante: ergo cum filiatione naturali, adoptiua non compatitur. Probo maiorem ex diffinitione adoptionis, qua dicitur, *adoptio est gratuita, & liberalis assumptio personæ extraneæ ad alterius hæreditatem*: duo ergo ad adoptionem petuntur, nimirum, quod adoptans, non ex debito, sed gratiosè, & liberaliter assumat adoptatum ad propriam hæreditatem, & quod adoptatus persona extranea sit; at extraneitas in negatione iuris consistens, sufficienter explicatur per illam primam particulam, *gratuita, & liberalis assumptio*: ergo præter hanc extraneitatem, alia ad adoptionem requiritur. 90 *Quarto.*

Denique: nam falsum est id, quod in eadem solutione asseritur, nimirum, Christum vt subsistentem in humanitate, non habere ius ad diuinam hæreditatem; vt enim primam rationem prosequentes, ostendimus, non stat personam Verbi in natura rationali subsistere, quin illi debeatur omnis supernaturalis perfectio; & consequenter hæreditas, ad quam est in tali natura capacitas: ergo cum terminatione humanitatis per subsistentiam Verbi, non stat extraneitas consistens in negatione iuris ad diuinam hæreditatem. Nec obstat ius ciuile, quod in sui fauorem Auctor tertiæ solutionis adducit: nam iure Romanorum ciuili, filios extra Patriam potestatem existens, omni iure priuatur ad Patriam hæreditatem, & quia solum hoc ius attendit ciuilis consideratio; sit vt in consideratione ciuili, filius naturalis non esset; ac per consequens capax existeret ciuilis adoptionis; filius tamen naturalis Dei semper est in consideratione Theologica filius proprius, naturalis, & verus, cum quo non compatitur esse filium adoptiuum, quia vt sæpè iam ex Concilio Francofordiensi notauimus, adoptiua filiatio dicit negationem filiationis veræ, naturalis, & propriæ. 91 *Quinto.* *Instantia qua vtitur Auctor 3. solutionis respond.* *Secundò ius ciuile ille, qui filius naturalis fuit adoptari potest à Patre.*

§. VI.

Obiectionibus contra istam rationem occurritur.

PRimo arguitur: etenim ex illa sequitur, casu in quo Spiritus Sanctus humanitatem assumeret, fore Filium Dei adoptiuum, consequens est falsum, & contra omnes Auctores nostræ sententiæ: ergo ratio D. Thom. est insufficiens. Probatur sequela: ratio, qua excludimus à Christo, vt in humanitate subsistente, rationem Filij adoptiui, est, quia est Filius naturalis, & non stat de eodem prædicari filiationem naturalem, & filiationem adoptiuam; at Spiritus Sanctus humanitatem assumens, filius naturalis non esset, vt ex dicendis constabit: ergo esset Filius adoptiuus Dei. 92 *Contra rationē D. Th. arguitur 1.*

Respondeo, distinguendo consequens: hac sola ratione attenta transeat consequens: absolutè, & attenta prima ratione Angelici Præceptoris, nego consequentiam. Nec sequitur, rationem D. Thomæ deficere; est enim efficax ad probandum, Christum, in quantum hominem, Filium adoptiuum non esse: quia nempè, est Filius naturalis Dei, & non stat simul esse Filium naturalem, & adoptiuum, licet non probet in casu illo metaphysicè possibilis de assumptione humanitatis à tertia Trinitatis persona, Filium adoptiuum non fore: nam filiatio naturalis competens Christo, vt in humanitate subsistenti, est ratio sufficiens excludendi filiationem adoptiuam, non tamen est necessaria, sed potest filiatio adoptiua ob alias rationes à Spiritu Sancto excludi. Tùm, quia persona extranea non esset. Tùm etiam, quia ex vi assumptionis humanitatis ab ipso, ei competeret ius ad Dei hæreditatem in humanitate assumpta, cum quo iure non compatitur filiatio adoptiua. 93 *Respond.* *Si Spiritus Sanctus carnem assumeret nō esset Filius adoptiuus Dei.*

Et quidem nemo potest inficiari, Diuinum Verbum optima ratione excludi à ratione filij adoptiui, quia est Filius Dei naturalis per essentiam; & tamen ratio hæc in Spiritu Sancto non militat; cum Filius naturalis non sit. Pariter ergo in præsenti, ex eo quod ratio D. Thomæ in Spiritu Sancto non probet, casu in quo humanitatem assumeret, neutiquam potest inferri, efficacem ad intentum de Christo conuincendum non esse. 94 *Instatur argum.*

Secundo arguitur: humanitas Christi Domini est sancta sanctitate substantiali à diuinitate substantialiter vnita, & à sanctitate accidentali per gratiam habitualem; & tamen sanctitas accidentali, est sanctitas imperfecta respectu sanctitatis substantialis: ergo stat dici aliquid de eodem secundum perfectam, & imperfectam rationem: ac proinde non obstante, quod filiatio adoptiua sit imperfecta filiatio, poterit affirmari de Christo, vt subsi- 95 *Secundo arguitur.*

stente in humanitate tametsi de illo enuntietur filiatio Dei naturalis, in qua perfecta ratio filiationis reperitur.

96 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: sanctitas accidentalis est sanctitas imperfecta respectu substantialis, imperfectione formali, & negatiua, concedo minorem: imperfectione subiectiua, & priuatiua, nego minorem: & sub eadem distinctione primi consequentis, nego secundam consequentiam. Nam sanctitas accidentalis est imperfecta respectu substantialis, imperfectione negatiua, & formali, hoc est, sanctitas minus perfecta, quam illa, non tamen imperfectione subiectiua, & priuatiua, hoc est, dicens, ex parte subiecti oppositionem aliquam cum sanctitate substantiali, nec dicens priuationem illius in subiecto, in quo reperitur; cum non petat in subiecto rationem aliquam incompatibilem cum capacitate recipiendi sanctitatem substantialem. Potest enim idem subiectum duplici forma, altera perfectiori, & altera minus perfecta actuari vt constat in intellectu Christi, simul actuato scientia beata, per se infusa, & naturali, quarum prima, secundam, & secunda, tertiam superat in perfectione: ac proinde possunt simul sanctitas substantialis, & sanctitas accidentalis in eodem subiecto inueniri.

Sanctitas substantialis, & accidentalis possunt eidē subiecto conuenire.

97 *Nō sic filiatio adoptiua, & naturalis.* Secus in filiatione adoptiua respectu naturalis contingit. Nam opponuntur *subiectiuè*, & *priuatiuè*: primum quia petunt ex parte subiecti conditiones repugnantes, nempè intraneitatem vna, & extraneitatem alia: secundum, quia filiatio adoptiua dicitur per analogiam ad filiationem naturalem, & imitationem illius; cum autem de aliquo principale extremum *analogicè* prædicatur, nequit de eodem minus principale, illiusque imitatiuum affirmari, vt constat in homine viuo, & picto; quia namque homo pictus dicitur per analogiam ad viuum, & illius imitationem, ille, de quo ratio hominis viui enuntiatur, nequit ratio hominis picti enuntiari, & ideò filiatio adoptiua est *priuatiuè* imperfecta respectu filiationis naturalis, & de hoc genere imperfectionis loquutus est Diuus Thom. cum docuit, de quo aliquid affirmatur secundum rationem perfectam, non posse eidem enuntiari secundum imperfectam rationem.

98 *Replicabis.* Sed dices: sanctitas accidentalis etiam dicitur sanctitas per analogiam ad sanctitatem substantialem diuinam, & imitationem illius; & tamen potest conuenire subiecto, in quo sanctitas substantialis diuina inuenitur, nempè, in Christi humanitate: ergo id, quod dicitur *analogicè*, & *imitatiuè* tale, non opponitur *priuatiuè*, & *subiectiuè* extremo principali analogicæ, nec repugnat, aliquid dici de eodem secundum perfectam, & imperfectam rationem imperfectione analoga *participatiua*, & *imitatiua*.

Respond. Respondeo, distinguendum maiorem: per analogiam ad sanctitatem substantialem diuinam, vt Deo essentialiter conuenientem, concedo maiorem: vt in extraneo subiecto existentem, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam extremum principale analogicæ, quæ inter sanctitatem diuinam, & accidentalem creatam inuenitur, non est sanctitas diuina, vt existens in alieno subiecto, sed vt existens in Deo cui conuenit per essentiam: ex quo solum sequitur, sanctitatem accidentalem opponi *subiectiuè* sanctitati diuinæ, vt existenti in Deo; non autem quod *subiectiuè* opponatur eidem substantiali sanctitati diuinæ, quatenus in humanitate Christi existit.

Sanctitas creata dicitur analogicè in ordine ad diuinam, vt Deo in se ipso cōuenientē.

99 *Instabis primo.* Sed vrgebis contra istam solutionem primo: de sanctitate diuina, vt sanctificatiua humanitatis Christi, & de gratia habituali prædicatur ratio sanctitatis, sed non prædicatur *vniuocè*; cum respectu nullius formalitatis diuinæ possit dari prædicatum vniuocum cum formalitate creata: ergo *analogicè* prædicatur de illis; & consequenter sanctitas accidentalis creata dicitur talis per analogiam ad sanctitatem increatam diuinam, non solum vt Deum sanctificantem, sed etiam vt sanctificat humanitatem Christi.

Secundo. Secundo: nam si verum, est sanctitatem creatam non dici talem per analogiam ad sanctitatem diuinam, vt sanctificantem humanitatem, sed vt Deum sanctificantem, etiam filiatio adoptiua dicetur filiatio per analogiam ad filiationem naturalem Dei, vt constituentem Verbum essentialiter Filium: non autem vt constituentem Christum Filium naturalem Dei; cum par sit in vtroque casu ratio: ergo sicut ob hanc causam compatiuntur simul in humanitate Christi, sanctitas accidentalis, & sanctitas substantials, etiam compatientur in Christo filiatio naturalis, & filiatio adoptiua.

100 *Ad 1. instantiam respond.* Respondeo ad primam instantiam: sanctitatem diuinam, vt sanctificantem ad intra, non differre à se ipsa, vt sanctificatiua ad extra, secundum aliquid importatum in recto, sed solum pro obliquo, nempè, pro subiecto connotato, vnde eadem analogia, qua dicitur sanctitas de sanctitate accidentali, & diuina, vt sanctificante ad intra, dicitur etiam de illa, vt sanctificante ad extra, ly *vt* reduplicante rectu formæ sanctificatiuæ: non autem reduplicante obliquum, hoc est, subiectum sanctificandum: nam sic non analogantur sanctitas accidentalis, & sanctitas substantialis diuina, imo in eodem numero subiecto conueniunt. Nec analogia desumitur ex comparatione ad extra, sed ex comparatione ad intra, nempè, ad Deum ipsum sanctificandum, in quo sanctitas diuina existit, vt in causa finali, exemplari, & effectiua sanctitatis creatæ.

Sanctitas substantialis, & accidentalis compatiuntur in Christo.

101 *Ad secundam.* Ad secundam, nego sequelam: disparitas autem est; nam respectu sanctitatis diuinæ variantur, & multiplicantur subiecta suscipientia sanctitatem, nempè, Deus, cui conuenit per essentiam, & humanitas, cui conuenit per gratiosam communicationem: ac proinde datur locus, vt sanctitas accidentalis creata dicatur talis per analogiam ad sanctitatem diuinam, vt comparatam cum vno subiecto, non autem vt comparatam cum alio. Cæterum respectu filiationis naturalis diuinæ, non multiplicantur subiecta, sed est idem Verbum, quod in vtraque natura dicitur Filius naturalis Dei; cum hoc tamen discrimine, quod vt in diuinitate subsistens est filius naturalis ab æterno; vt tamen in humanitate subsistens, est Filius naturalis Dei in tempore per gratiam vnionis humanitati factam, vnde filiatio adoptiua dicitur per analogiam ad filiationem naturalem Verbi ipsi conuenientem, vt subsistenti in humanitate.

Non sic filiatio adoptiua, & naturalis.

102 *Secundo resp. ad 2. argumēt.* Secundo responderi potest ad secundum argumentum: sanctitatem increatam, licet sanctitas perfecta sit, non tamen dici de humanitate Christi secundum perfectam sanctitatis increatæ rationem; hoc enim modo solum prædicatur de Deo, cui conuenit per essentiam, non autem de humanitate, cui conuenit per gratiosam communicationem; ac proinde non obstante, quod humanitatem sanctificet, relinquit locum sanctitati accidentali; forma namque perfecta, solum perfectè communicata, formam imperfectam excludit. Iuxta quam doctrinam ad argumentum in forma, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Solum enim sequitur, quod humanitas sit sancta à sanctitate substantiali, quæ perfectior est, & ab accidentali, quæ est sanctitas minus perfecta: ac proinde, quod dicatur sancta secundum magis, & minus perfectam formam sanctitatis: non autem quod sanctitas dicatur de illa secundum perfectam, & imperfectam rationem. Ad hoc enim requirebatur, quod sanctitas substantialis diuina diceretur de humanitate secundum perfectam rationem sanctitatis diuinæ, quod tamen falsum est, vt constat ex dictis.

Forma perfecta, perfectè communicata, excludit formam imperfectā, alias non.

103 *Instabis.* Sed dices; etiam filiatio naturalis, quamuis in se sit perfecta, non dicitur de Christo, vt homine, secundum perfectam rationem filiationis naturalis diuinæ: ergo potest secum compati filiationem adoptiuam, licet sit filiatio imperfecta. Consequentia tenet ex doctrina traditæ solutionis. Antecedens autem probatur; ideò sanctitas increata non conuenit humanitati Christi secundum perfectam rationem sanctitatis increatæ, quia non conuenit per essentiam, sed per liberalem, & gratiosam communicationem; sed etiam filiatio naturalis diuina conuenit Christo, vt homini, non per essentiam, sed per liberalem, & gratiosam communicationem; est enim Filius Dei naturalis per gratiam vnionis, vt ex dicendis constabit: ergo non conuenit illi secundum perfectam rationem.

104 *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, concessa maiori, distinguo minorem: non per essentiam, sed per gratiam factam humanitati, concedo minorem: per gratiam factam supposito Verbi subsistenti in humanitate, nego minorem, & consequentiam. Nam respectu sanctitatis sit gratia subiecto suscipienti denominationem sancti, nempè, humanitati, quæ sanctificatur à Verbo; & ideò sanctitas non conuenit tali subiecto secundum perfectam rationem sanctitatis increatæ. Cæterum gratia, quæ interuenit, vt Christus, quatenus homo, Filius naturalis sit, non sit subiecto denominato filio; hoc enim est suppositum Verbi in humanitate subsistens, quod ratione sui incapax est recipiendi gratiam à Deo, sed sit humanitati, per hoc, quod filiatio Verbi, illam terminat, & ipsi communicatur: ac proinde subiectum recipiens denominationem filij naturalis plenissimè, & perfectissimè filius naturalis est.

Alia differentia notanda inter sanctitatē, & filiationē.

105 *Tertio arguitur, & replicatur contra dicta.* Tertio arguitur, & replicatur contra dicta: non minus opponuntur esse sanctum per essentiam, & esse factum per participationem, quam esse filium naturalem, & esse filium adoptiuum; sed quamuis in Christo vna tantum reperiatur persona: quia tamen duas terminat naturas; est sanctus per essentiam, vt subsistit in natura diuina, & sanctus per participationem, quatenus subsistit in humana: ergo pariter non obstante vnitate personæ, quia in duabus naturis subsistit, poterit esse Filius Dei naturalis, vt subsistit in natura diuina, & Filius adoptiuus, vt in humana subsistens. Minor cum consequentia tenet. Maior autem non minus nota videtur: nam esse sanctum per participationem, est esse sanctum secundum imperfectam rationem, & *imitatiuè* ad sanctitatem per essentiam; sed hac de causa opponitur filiatio adoptiua cum filiatione naturali, vt ex D. Thoma vidimus: ergo non minus opponuntur esse sanctum per essentiam, & esse sanctum per participationem, quam esse filium naturalem, & adoptiuum.

106 *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem: seruata comparante, ad vnum, & idem subiectum secundum eandem rationem, concedo maiorem: non seruata ista comparatione, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Itaque esse sanctum per essentiam, & esse sanctum per participationem vnum, & idem

subie-

subiectum secundum eandem rationem, non minus repugnat in terminis, quam esse Filium naturalem, & filium adoptiuum; est tamen hoc inter sanctitatem, & filiationem discrimen, quod sanctitas conuenit supposito, non *immediatè*, sed mediante natura, & ratione naturæ, vnde cum in Christo sint duæ naturæ in vno, & eodem supposito; fit, quod ratione vnius, nempè naturæ diuinæ, sanctus per essentiam sit, & ratione alterius, scilicet, naturæ humanæ sit sanctus sanctitate per participationem. Cæterum filiatio non conuenit supposito mediante natura, & ratione naturæ, sed *immediatè*, & ratione sui, vt ex Diuo Thoma monstrauimus, & cum in Christo vnum tantum suppositum sit, quod est filius naturalis; consequens fit, quod adoptiuus esse non possit.

107 *Retorquetur arg. cōtra illo utente.* Ex quibus argumentum factum in contrarios retorqueri potest: si namque sanctitas conueniret *immediatè* supposito, & non mediante natura, non posset suppositum Verbi, etiam vt in humanitate subsistens, esse sanctum sanctitate participata, & accidentali, quia sanctum per essentiam est; sed non minus opponuntur adoptiua, & naturalis filiatio, quam sanctitas per essentiam, & sanctitas per participationem; & aliàs filiatio conuenit *immediatè* supposito: ergo suppositum Christi, quod est Filius naturalis, nequit esse Filius adoptiuus, etiam vt in humanitate subsistens.

S. Th. Ita D. Tho. *in 3. dist. 13. q. 1. art. 1. ad 1. quæstione 29. de Veritate art. 1. ad 1. & in præsenti quæstione 23. art. 4. ad 1. & 3.*

108 *Instabis primo.* Sed contra istam solutionem obijciet aliquis primo: non minus personaliter dicitur ratio personæ, quam dicatur ratio filij, nec minus opponuntur compositio, & simplicitas, quam filiatio adoptiua, & naturalis; cum simplicitas dicat negationem compositionis, sicut adoptio negationem filiationis naturalis; sed non obstante vnitate personæ in Christo; dicitur persona simplex, vt in Deitate subsistens, & persona composita prout subsistit in duabus naturis, humana, scilicet, & diuina; ergo pariter non obstante eadem personæ vnitate, poterit dici Filius naturalis Dei, prout subsistit in natura diuina, & filius adoptiuus, vt subsistit in humana.

Secundo. Secundo: non minus opponuntur filiatio temporalis, & æterna, quam filiatio adoptiua, & naturalis; sed quamuis filiatio *immediatè* subijciatur in persona, Christus est Filius Æternus Dei, & Filius Virginis temporaliter: ergo pariter quamuis filiatio immediatè de persona dicatur, & in Christo sit vna tantum persona, poterit dici Filius naturalis, & adoptiuus.

109 *Tertio.* Tertio: nam filiatio non conuenit *immediatè* supposito, sed mediante natura, & ratione illius: ergo quamuis in Christo sit tantum vna persona, quia tamen duas terminat naturas, poterit ratione vnius esse filius naturalis, & ratione alterius esse filius adoptiuus. Consequentia ex dictis tenet. Antecedens autem probatur: generatio, vt docet D. Thom. *infra q. 35. art. 1.* non conuenit *immediatè* supposito, sed mediante natura, & ratione illius: quo circa duplicem realem generationem, vnam æternam, aliam temporalem admittit Angelicus Præceptor in Christo: ergo filiatio non conuenit *immediatè* supposito, sed mediante natura.

Prob. consequentia primo. Patet consequentia primò: nam filiatio supra generationem fundatur; sed relatio, & fundamentum, idem respiciunt subiectum: ergo si generatio non recipitur *immediatè* in supposito, sed mediante natura, filiatio non *immediatè*, sed mediante natura recipietur in persona.

Secundo. Secundo: nam sicut esse filium est tantum subsistentis, ita etiam esse genitum, tantum subsistentis est; & tamen hoc non obstante generatio mediante natura recipitur in persona: ergo pariter filiatio, quamuis tantum sit subsistentis non conueniet *immediatè* personæ sed mediante natura.

Tertio. Tertio: quia sicut natura non dicitur filia, ita nec dicitur genita; sed hoc non obstante est medium ratione cuius, conuenit generatio personæ: ergo id non obstabit, quominus, etiam sit medium ratione cuius filiatio personæ conueniat.

110 *Cōfirmatur.* Et confirmatur: si namque ob aliquam rationem filiatio non competere supposito ratione naturæ maximè quia naturæ nullam tribuit denominationem; sed hoc est falsum; & licet verum sit non conuincit: ergo non conuenit immediatè personæ, sed mediante natura.

Minor pro 1. parte prob. Prima pars minoris probatur: natura dicitur aliquo modo genita; aliàs non esset immediatum subiectum generationis in principijs Diui Thom. cui autem aliquo modo conuenit fundamentum relationis, etiam relatio ipsa aliquo modo conuenit; sed genitum esse, & fundamentum filiationis, & natura dicitur aliqua ratione genita: ergo etiam dicitur aliqua ratione filia.

Pro 2. parte prob. Deinde pro secunda parte probatur: Verbo Diuino conuenit esse genitum ratione naturæ, & Patri etiam conuenit esse generantem ratione naturæ; & tamen natura in Verbo nullo modo dicitur genita, nec in Patre dicitur generans, sicut nec producens, nec producta: ergo ex eo quod natura, nullo modo dicatur filia non probatur filiationem, non competere supposito ratione naturæ.

111 *Ad 1. replicam respond.* Respondeo ad primam instantiam, negando secundam partem maioris. Nam compositio totius, etsi opponatur ipsius simplicitati; non tamen opponitur simplicitati partium ac proinde cum compositione Christi ex humana, & diuina natura stat simplicitas Verbi, vt subsistentis in diuina natura, quod prout sic est vnum extremum compositionis Christi, vt est humana persona.

Compositio personæ Christi Verbi simplicitati non opponitur. Adoptio autem opponitur filiationi naturali, ex quocumque capite conueniente personæ; quia eo ipso, quod persona ex vno capite sit intranea, vel ratione filiationis naturalis, vel consubstantialitatis, vel iuris connaturalis, absolutè intranea dicitur, quamuis habeat aliquam sui partem extraneam; & ideò cum filiatione naturali, cum consubstantialitate, & iure connaturali ad hæreditatem diuinam conueniente personæ Christi, vt in humanitate subsistenti ex capite subsistentiæ personalis, quamuis humanitas ex qua, & Verbi subsistentia persona Christi componitur, sit ratione sui extranea, non stat in Christo ad adoptionem capacitas.

112 *Ad secūdam.* Et ex his ad secundam obiectionem, nego maiorem. Nam inceptio, autem nouitas filiationis, tametsi opponatur æternitati totius, quod Filius de nouo denominatur, non tamen pugnat cum æternitate omnium partium: nam eo ipso, quod vnum ex componentibus incipiat de nouo existere, quamuis aliud sit æternum de nouo existit compositum: ac proinde vt Christus sit, & dicatur Filius Virginis temporaliter, sufficit, quod de nouo incæperit terminare humanitatem ex Virginis visceribus sumptam, quamuis in diuinitate extiterit ab æterno.

Nec quod tēporaliter inceperit esse Filius Virginis, cum eiusdem Verbi æternitate pugnat. Cæterum filiatio adoptiua opponitur intraneitati, consubstantialitati, & connaturalitati iuris cuiusuis ex componentibus subiectum adoptandum in filium. Tùm, quia eo ipso, quod in illo reperiatur intraneitas, quamuis ex vno tantum principio, non potest absolutè extraneum dici, quod ad adoptionem requiritur, vt ex eius diffinitione constat. Tum etiam, quia vt multoties in Concilio Francofordiensi docetur, Filius adoptiuus solo affectu adoptanti coniungitur; eo autem ipso, quod ex vno capite filius naturalis sit non potest solo affectu coniungi: ac proinde filiatio adoptiua pugnat cum naturalitate, vel consubstantialitate totius, quamuis ex vno tantum principio conueniat.

113 *Ad tertiam.* Ad tertiam, nego antecedens: filiationem namque immediatè, & ratione sui conuenire supposito, docuit D. Tho. *Opusc. 1. cap. 212. quodlibet. 1. art. 2. quodlibet. 9. q. 2. art. 4. in 3. dist. 13. q. 1. art. 1. ad 1. infra q. 35. art. 5.* & pluribus alijs in locis, & Nos ex ipso *§. præcedenti* monstrauimus. *S. Th.*

Ad 1. probationem consequētia. Ad antecedentis probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ad cuius primam probationem, distinguo maiorem: fundatur supra generationem, vt perfectè denominantem genitum, concedo maiorem: secundum imperfectam geniti denominationem, nego maiorem, & distinguo minorem: idem subiectum denominationis à relatione petitæ, concedo minorem: idem subiectum inhæsionis nego minorem, & consequentiam. Nam licet generatio passiua immediatè inhæreat naturæ, illamque denominet aliquo modo genitam, scilicet, *terminatiuè*, & *transmutatiuè*, quatenus aliqua pars naturæ per generationem transmutatur, nempè, materia: non tamen tribuit illi perfectam geniti denominationem, & quia filiatio supra generationem fundatur, vt perfectè denominantem, quam denominationem soli supposito tribuit; fit consequens, quod non inhæreat, nec conueniat *immediatè* naturæ, sed soli supposito. Et quidem generatio actiua in frequentiori, & veriori sententia non inhæret agenti, sed passo; quia tamen actiuè sumpta non denominat passum, sed agens: Paternitas supra generationem actiuè sumptam, in probabili sententia fundata, non inhæret passo, sed agenti, nec passum denominat Patrem, sed agens, quia nempè, fundatur supra generationem, vt tribuentem denominationem generantis.

114 *Ad secūdam.* Ad secundam, distinguo maiorem: esse genitum denominatione perfecta geniti, concedo maiorem: esse genitum denominatione imperfecta, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam denominatio filij, non æquiparatur cum quacunque geniti denominatione, sed cum denominatione perfecta, quæ soli supposito conuenit, & ideò relatio filij soli supposito inhæret.

Ad tertiā. Ad tertiam, nego maiorem: natura namque nullo modo dicitur filia: dicitur autem aliquo modo genita: ac proinde non eodem modo negatur de natura esse genitam, quo negatur esse filiam.

115 *Natura dicitur aliquo modo genita, nullo autem modo filia, triplici ratione.* Quod si rationem huius discriminis petas, respondeo triplicem esse. *Prima.* Prima est: quia à nullo fuit aliquando denominata *filia*, quod si Recentior aliquis hanc denominationem admittat, audiendus non est, & Antiquiores sequendi; cum tamen *genita* ab omnibus appelletur natura, sicut & natura Christi *passa* denominatur, & *mortua*. *Secunda.* Secunda est, quia cum generatio sit via ad esse, speciem accipit à termino formali, quod est natura, & consequenter conuenit composito, aut supposito ratione naturæ: filiatio autem non est via ad esse, sed completum esse supponit, & in illo immediatè recipitur: cumque subsistentia compleat naturam in ordine ad esse, in supposito immediatè recipitur, & illud solum denominat. *Tertia.* Tertia est; quia generatio est processio viuentis à viuente: & quia natura est aliquo modo viuens, est etiam aliquo modo genita: filiatio autem non est relatio aliquo modo geniti, sed geniti secundum perfectam geniti denominationem; eo quod est perfectissimum in linea procedentium per generationem, vnde sicut ob hanc causam natura non potest

denominari vlla ratione *persona*, ob eandem nequit vllo modo denominari *filia*.

116 *Ad cõfirmationẽ.* Ad confirmationem, concessa maiori, nego vtramque partem minoris. Ad primæ partis probationem constat ex dictis: nam fundamentum filiationis est generatio non sub quauis denominatione, sed sub perfecta, qualiter naturæ non conuenit, sed soli supposito. Ad secundæ partis probationem concessa maiori; nego minorem. Natura namque in filio dicitur producta vt *quo*, & vt *quod* communicata, & in parte dicitur producens, vt *quo* radicaliter, & communicans vt *quod*: ac proinde aliquo modo dicitur genita in filio, & aliquo modo dicitur in parte generans, quamuis neutrum cum proprietate, & absolutè dicatur.

Natura diuina in filio dicitur aliquo modo genita, & in Patre, producens scilicet vt quo.

§. VII.

Soluitur primum contraria sententia argumentum, & explicatur, an Christus, vt homo, sit seruus?

117 *Arguitur primo c̃tra cõclusionem. Cõsequẽtia probatur primo. Secundo.* ARguitur primo: Christus, vt homo, verè, & propriè est seruus Dei; ergo etiam quatenus homo est filius Dei adoptiuus. Patet consequentia primo: nam Christus quatenus seruus, aliqua ratione est filius; sed vt seruus non est filius naturalis: pugnat enim in eodem supposito sub eadem ratione seruitus, & filiatio naturalis: ergo est filius adoptiuus. Secundo; quia non minus pugnant, & inter se incompatiuntur supremum dominium: & seruitus, quam filiatio adoptiua, & naturalis; sed quamuis persona Christi sit vna, & sit dominus supremus vt subsistens in natura diuina, est seruus Dei subsistens in natura humana: ergo pariter non obstante, quod persona Christi sit vna, & sit filius Dei naturalis, quatenus in diuina natura subsistit, erit filius adoptiuus, vt subsistens in humanitate.

118 *Tertio.* Tertio: nam seruitus, & supremum dominium, non minus pugnant in vna persona vna tantum terminante naturam, quam naturalis, & adoptiua filiatio; & tamen compatiuntur simul quamuis sit vna persona si duas terminet naturas; ergo pariter, etsi filiatio adoptiua, & naturalis repugnent simul in vna persona terminante vnam tantum naturam; in vna tamen persona duas naturas terminante, potuerunt simul componi. Denique: nam ab Adriano Primo *in epistola ad Episcopus Hispania*, & à Concilio Francofordiensi, non minus de Christo, vt homine negatur seruitus, quam filiatio adoptiua: ergo si hoc non obstante, Christum vt hominem seruum cum proprietate defendimus, Concilium interpretantes, possumus etiam Christo, vt homini, salua auctoritate Concilij, filiationem adoptiuam tribuere.

Quarto.

119 *Respõdẽt aliqui negando verã, & propriã seruitutẽ in Christo. Vazquez. Beccan. Hurtad. Lugo.* Huic argumento facili negotio occurritur in sententia illorum, qui veram, & propriam seruitutem relegant à Christo, vt homine, & solum in sensu allegorico, & methaphorico, Christum fuisse seruum tuentur. Ita Vasquez *in hac* 3. *p. disp.* 80. Beccanus *cap.* 16. *q.* 2. Hurtadus Complutensis *disp.* 15. *num.* 10. & Salmaticensis *disput.* 78. *sect.* 2. *sub sect.* 1. Cardinalis Lugo *disp.* 88. *sect.* 3. & 4. quos pauci Recentiores ex eadem familia sequuntur.

120 *Mouẽtur primo.* Ducti primo, & potissimè auctoritate Adriani I. in epistola ad ad Episcopus Hispaniæ ad medium Epistolæ illis verbis: *Tanta nimirum vos temeritatis dementia deludit, vt adoptiuum eum filium, quasi purum hominem calamitati humanæ subiectum (& quod pudet dicere) seruum eum iniqui, & ingrati tantis beneficijs liberatorem nostrum non pertimescatis venenosa fauce susurrare.* Quod pluries repetit Adrianus in eadem Epistola, & Synodus Francofordiensis probantes, non posse cum vnitate personæ ratione serui propriam in humanitate Christi componi: ergo iuxta Adrianum, & Concilium Francofordiense, Christus in quantum homo seruus propria, & stricta seruitute non est. Quod argumentum adeò efficax visum est Petro Hurtado, vt asserere ausus fuerit sententiam negantem Christo, vt homini, veram, propriamque seruitutem diffinitam esse ab Ecclesia.

121 *Secundo. Athan. Chrysost. Euseb. Cyrillus. Theod. Leo I.* Secundo: ex Patribus seruitutem Christo, etiam vt homini negantibus. Ita Athanasius *oratione* 3. *contra Arrianos.* Chrysostomus *homil.* 13. *in epistolam ad Hebræos*, Eusebius Emisenus *homilia* 6. *de Paschate.* Cyrillus *in expositione Symboli Niseni.* Theodoretus *in epistola ad Euoptium*, ac demum Leo Primus *serm.* 3. *de Natiuitate*, illis verbis: *Assumpta est de Matre hominis natura non culpa, creata est forma serui sine conditione seruili*: ergo seruitus rigorosè, & strictè accepta, Christo, vt homini, non competit.

122 *Tertio.* Tertio hac ratione: constat enim ex serui definitione esse de ratione illius, ita sub alterius potestate constitui, vt cum illo non communicet, in bonis, sede; & honore; sed Christus, etiam vt homo cum Deo in his omnibus communicat; habet enim hypostasim Verbi sibi *physicè* coniunctam, Dei sanctitate est sanctus, adoratione Latriæ adoratur, sedetque ad dexteram Patris: ergo seruus cum proprietate non est. Maior, in qua est difficultas, ostenditur primo: seruus enim est alterius (scilicet Dominus) sed cum hoc non stat communicare cum illo in bonis, sede, & honore; ergo est de ratione serui negatio communicationis cum Domino in bonis, sede, & honore. Secundo ex Aristotele *lib.* 8. *Ethic. cap.* 11. afferente, inter seruum, & Dominum nihil commune esse posse: ergo nequit seruus communicare cum Domino in bonis, sede, & honore. Tertio: quia namque Filius communicat cum Patre, in bonis, sede, & honore, seruus Patris esse nequit: ergo idem quod prius. Quarto: ancilla namque eo ipso quod fiat vxor, exuit seruitutis rationem, quia vxor cum marito in bonis, honore, & sede communicat: ergo prædicta negatio est de ratione serui.

Maiorem probant primo. Secundo. Tertio. Quarto.

123 *Denique Petrus Hurtado arguit. Maiorem probat.* 1. *Diffinitio serui. Secundo.* Denique Petrus Hurtado parum huic rationi fidens, sic arguit: nulla res *physicè* coniuncta Domino est seruus illius; sed Christus, vt homo, est *physicè* Deo coniunctus: ergo Dei seruus non est. Maiorem, in qua sola est posita difficultas, probat ex Philosopho lib. 1. Politic. cap. 3. illis verbis: *Alterius autem homo est, qui possidetur, homo existens, res possessa verò, instrumentum ad acquirendum, actiuum, & separabile.* Ex quibus verbis D. Thom. ibi lect. 3 sic seruum diffinit: *Seruus est organum animatum; actiuum, separatum alterius homo existens*: ergo iuxta Aristotelem, & Angelicum Præceptorum, nulla res *physicè* coniuncta Domino, esse potest eius seruus. Secundo probat maiorem ex Adriano Primo, & Concilio Francofordiensi, docentibus, seruitutem in humanitate Christi non posse cum vnitate personæ componi; at si res *physicè* coniuncta Domino posset esse illius seruus, non esset cur vnitas personæ in Christo serui rationem excluderet: ergo maior facti discursus est vera.

124 *Christũ, vt hominẽ esse verè, & propriè seruũ Dei seruitute naturali, est frequentior, & verior sententia. Caiet. Medina. Cabrera. Lorca. Aluar. Nazar. Arauio. Valentia. Suar. Ragusa.* Opposita tamen sententia asserens: Christum, vt hominem, esse verè, & propriè seruum, non quidem seruitute legali, sed seruitute naturali fundata in ratione creaturæ, à nobis est amplectenda, quam docent frequenter Theologi. D. Th. *in* 3. *dist.* 10. *q.* 2. *art.* 1. *quæstiuncula* 3. *ad* 3. & *dist.* 11. *q.* 1. *art.* 1. *ad* 2. *ad Annibaldum dist.* 10. *q. vnic. art.* 3. *ad* 2. *in hac* 3. *p. q.* 20. *art.* 1. & 2. & *in præsenti q.* 23. *art.* 4. *ad* 3. Angelicum Doctorem sequuntur communiter Theologi Caietanus, & Medina *a.* 20. *art.* 1. & 2. Cabrera *disp. vnica*, Lorca *disp.* 78. Aluarez *disput.* 79. Nazarius *controu.* 2. vbi sententiam oppositam censet temerariam; aut periculosam in fide, aut erroneam. Et Illustrissimus Arauio *dub. vnico.* Tenent etiam ex Patribus Societatis, Valentia *disp.* 1. *q.* 20. *puncto vnico.* Suarez *disp.* 44. Ragusa *disp.* 26. & alij Recentiores frequentius.

125 *Prob.* 1. *Ezech.* 34. *Zach.* 3. *Matth. cap.* 12. *Ioã. c.* 20. Ducti primo pluribus testimonijs Scripturæ. Isaiæ 42. *Ecce seruus meus suscipiam eum.* Quem locum intelligendum esse de Christo, conuincit: tùm communis Patrum expositio: tum etiam Matthæus *cap.* 12. vbi testimonium hoc interpretatur de Christo, etsi non *serui*, sed *pueri* nomine vtens. Idem habetur *Ezechielis* 34. *Zacharia* 3. & *alibi passim* in veteri testamento. Id ipsum in nono traditur. Tùm *Matthæi cap.* 12. vbi locum Isaia interpretatur de Christo. Et cap. 11. illis verbis: *Confiteor tibi Pater Domine Cæli, & terræ*, vbi nomine *Cæli*, & *Terræ* omne, quod à Deo factum est, & Christum, in quantum hominem, comprehendi, docet Athanasius *l.* 3. *contra Arrianos*, cuius verba referunt Recentiores, & Ioannis 20. illis verbis: *Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum.* Sed idem est, Deum esse, Deum nostrum, & esse Dominum nostrum: ergo Deus est Dominus Christi, vt hominis. Quem locum ad rem præsentem interpretatur Diuus Thomas *supra q.* 20. *art.* 2.

126 *Respõdebis. Contra* 1. *Secundo.* Dices; hæc, & alia testimonia esse in metaphorico sensu accipienda, illaque sic Concilium Francofordiense accepisse. Sed contra primo: nam verba scripturæ sunt rigorosè accipienda, quando nullum sequitur inconueniens; sed in præsenti, nullum sequitur inconueniens ex rigorosa acceptione: ergo sic accipi debent. Secundo nam Patres ex quibus est sensus scripturæ venandus, illa in rigore acceperunt: ergo non sunt ad metaphoricum sensum trahenda. De mente concilij Francofordiensis inferius constabit.

127 *Secundo probatur Athan.* Secundo mouentur ex Patrum auctoritate, Christo, vt homini, veram, propriamque seruitutem attribuentium: ita expressè Athanasius *sermone* 3. *contra Arrianos*, vbi voces, *geniti*, *facti*, *conditi*, *serui*, *filij*, & *ancillæ*, referens, sic habet: *Omnes istius modi voculæ ratione humanitatis, verè, & propriè competunt, illaque omnia non substantiam Verbi, sed hominem ipsum factum esse demonstrant.* Chrisostomus ad Philippenses 2. homilia 7. ad illa verba, *formam serui accipiens*, de Christo loquens, sic ait: *Sicut in forma Dei perfectus est Deus; ita in forma serui perfectus est seruus.* In eadem sunt sententia Cyrillus *lib.* 2. *thesauri cap.* 15. Hilarius *lib.* 11. *de Trinitate*, Hieronymus, ad illa verba Isaiæ 42. *Ecce seruus meus suscipiam eum.* Ambrosius *Epist.* 47. & *lib.* 5. *de fide c.* 6. ac tandem Augustinus *Epist.* 178. *prope finem*, illis verbis: *In qua infirmitate humanitatis, non solum subditum, sed etiam seruum, euidentissimè confitemur ipso dicente: ergo seruus tuus, & filius ancillæ tuæ.* At horum Patrum testimonia in sensu metaphorico accipi non permittunt illa berba, *verè*, & *propriè*, quibus vtitur Athanasius, *perfectus seruus*, quibus vsus est Chrysostomus, & Verbum *euidentissimè*, quo vsus est Augustinus: nec enim propriè, nec perfectè conuenit, quod solum *metaphoricè* conuenit nec quod sic conuenit, *euidentissimè* solet dici conuenire: ergo iuxta Ecclesiæ Patres Christus quatenus homo, est seruus Dei, seruitute naturali propriè, & rigorosè accepta.

Chrisost. Cyrillus. Hilarius. Hieron. Ambros. August.

Tandem

128 *Tertio supra quaest.* Tandem mouentur hac efficaci ratione desumpta ex D. Tho. *Tertio supra quaest.* 20. *art.* 1. & ad hanc, formam redacta. Habenti aliquam naturam conueniunt ea, quæ sunt propria illi naturæ; sed Christo verè, & propriè conuenit natura humana: est enim perfectus homo, & in ratione homini eiusdem speciei nobiscum: ergo conueniunt Christo ea, quæ sunt humanæ naturæ propria; sed natura humana ex sui conditione habet triplicem subiectionem ad Deum, vnam secundum gradum bonitatis competentis Deo per essentiam, naturæ autem humanæ per participationem: aliam quantum ad Dei potestatem, prout scilicet, subiacet operationi diuinæ dispositionis: & tertiam quantum ad operationem, prout, scilicet illius mandatis obtemperat: ergo Christo, vt homini, hæc triplex subiectio competit; & consequenter vera, & propria seruitus, quæ in secunda subiectione consistit.

probatur. *Triplex seruitus naturæ rationalis ad Deū.*

Cōfirmatur. Quam rationem explico, & in hunc modum confirmo: seruitus naturalis ad Deum fundatur independentia creaturæ rationalis ab ipso in esse, fieri, & conseruari, & in ordinatione ad ipsum, tanquam ad vltimum finem; sed Christus quatenus homo, verè, & propriè est creatura rationalis dependens à Deo in esse, fieri, & conseruari, & ad ipsum ordinata tanquam ad vltimum finem: ergo est verè, & propriè seruus Dei seruitute naturali.

129 *Respōdebis primo.* Respondebis primo ex doctrina Patris Vasquez, *vbi supra*, rationem creaturæ Deo subordinatè, & à Deo dependentis, non esse fundamentum adæquatum seruitutis veræ, & propriæ, sed adiuncta negatione communicationis cum Deo in nobis, honore, & sede, quæ negatio humanitati Christi non conuenit, & ideo Christus, vt homo, seruus Dei cum proprietate non est. Vel secundo respondebis cum Petro Hurtado *vbi supra*, dependentiam creaturæ rationalis ad Deum in esse, fieri, & conseruari, non fundare veram, & propriam seruitutem, nisi adiungatur negatio physicè coniunctionis ad Deum, & quia hæc negatio humanitati Christi non conuenit, ideo Christus, vt in illa subsistens, seruus Dei seruitute propria non est.

Respōdebis secundo.

130 *Contra vtramque solutionem facit.* Sed neutra solutio argumento facto satisfacit, & contra vtramque facit; quia per hoc solum quod creatura rationalis sit Dei, ita vt possit illa vti in quoscumque vsus, absque iniuria alterius, saluatur quidquid ad rationem seruitutis naturalis requiritur; at per hoc; quod dependeat à Deo in esse, fieri, & conseruari, Deoque subordinetur, & ad ipsum, vt finem ordinetur, saluatur taliter esse Dei, quod possit de illa facere, quidquid sibi placuerit absque vlla iniuria creaturæ: ergo saluatur ex parte Dei ratio propria, & perfecta dominij, & ex parte creaturæ rationalis propria ratio seruitutis, siue cum Deo communicet in bonis, honore, & sede, siue sit ipsi physica coniunctione coniuncta. Minor cum consequentia tenet. Maior autem non minus nota videtur: nam seruitus vera, & propria saluatur in esse alterius, & quidquid supra hoc additur omnino voluntariè exigitur.

131 *Deinde Prima solutio impugnatur.* Deinde prima solutio impugnatur: nam licet ad rationem seruitutis ex communi conceptu petatur, non communicare ad æqualitatem cum Domino in bonis, honore, & sede; quod autem rationi seruitutis repugnet communicare cum Domino, licet in eisdem bonis, dummodo inferiori communicet, non est vnde possit probari; sed humanitas Christi, licet cum Deo in eisdem bonis communicet, non adæquatur cum Deo, sed multo inferiori modo participat bona, honorem, & sedem Dei: ergo non est vnde possit excludi à ratione vera, & propria seruitutis naturalis. Illatio probatione non indiget. Minor est certissima: nam bona illa Deo competunt per essentiam: humanitati autem Christi per gratiosam communicationem, quo circa semper remanet Deo in bonitate, & perfectione subiecta, qui est primus modus subiectionis à Diuo Thoma explicatus: ergo non communicat ad æqualitatem cum Deo in bonis, sede, & honore. Maior autem, in qua sola est posita difficultas, probatur: si namque negatio communicationis cum Domino in bonis, honore, & sede ex aliquo principio inferretur, maximè quia talis negatio requisita est ad seruitutem legalem à Philosopho cognitam; sed ex hoc non bene infertur, peti ad rationem seruitutis in communi abstrahentis à naturali, & legali: ergo non est vnde probetur. Maior constat ex contrarij auctoris ratione.

132 *Minor prob.* 1. Minor autem ostenditur primo: quia in bona Metaphysica, & Logica, ex eo quod aliquid requiratur ad inferius sub aliqua ratione superiori contentum, non licet inferre, id *positiuè* petit à ratione superiori, & communi, vt omnibus est manifestum: nam ad esse hominis necessaria est rationalitas, & ad esse equum requiritur hinnibilitas, quorum neutrum peti animal *positiuè*, sed ab vtroque abstrahit; at seruitus legalis est species quædam seruitutis vt sic, abstrahentis à legali, & naturali: ergo ex eo, quod ad seruitutem legalem petatur negatio communicationis cum Domino in bonis, honore, & sede, perperam infertur huiusmodi negationem *positiuè* exigi ad rationem seruitutis vt sic.

133 *Secundo.* Secundo probatur: nam seruitus legalis, & quæ ab Aristotele fuit diffinita, non solum petit negationem communicantis in eisdem bonis, in eadem sede, eodemque honore, sed omnem bonorum communicationem excludit, vt constat ex verbis Philosophi à contrarijs adductis; & tamen ex hoc non infertur, seruitutem, vt sic, autem seruitutem naturalem ad Deum, omnem bonorum communicationem excludere; ergo ex eo quod seruitus à Philosopho cognita, petat negationem communicationis cum Domino in bonis, honore, & sede, male infertur prædictam negationem requiri ad rationem seruitutis vt sic.

134 *Tertio.* Tertio: nam seruitus à Philosopho diffinita, excludit amicitiam cum Domino, filiationem adoptiuam, & ius ad Domini hæreditatem, nihil enim iustorum potest seruo seruitute legali competere; & tamen seruitus naturalis ad Deum, cum amicitia ad ipsum, cum filiatione adoptiua, iureque ad diuinam hæreditatem compatitur: ergo pariter quamuis seruitus legalis petat, negationem communicationis cum Domino in bonis, sede, & honore; seruitus tamen vt sic, huiusmodi negationem non petit, sed prædictam communicationem seruitus naturalis admittit. Denique: nam cum seruitute legali à Philosopho diffinita, certum est, quod non compatitur relatio maternitatis; mater enim esse nequit serua filij, seruitute legali; & tamen seruitus naturalis ad Deum, cum diuina maternitate compatitur; etenim Beatissima Virgo Mater est Christi, & simul illius serua, seruitute naturali, vt ipsa de se profitetur illis verbis: *Ecce Ancilla Domini*: ergo idem quod prius. *Quarto.*

135 *Secunda solutio reijcitur* 1. Et ex his secunda solutio reijcitur primo: nam licet negatio physicæ coniunctionis cum domino petatur ad seruitutem legalem à Philosopho diffinitam: ex hoc tamen non infertur, peti ad omnem seruitutem. Tum; quia argumentamur ab exacto ab inferiori, ad exactum à superiori, qui est ineptus modus arguendi. Tum etiam; quia ex eo quod seruitus diffinita à Philosopho petat negationem cuiusuis communicationis in bonis, amicitiæ ad Dominum filiationis adoptiuæ, maternitatis, iurisque ad Domini hæreditatem, non infertur similem negationem ad omnem seruitutem requiri; & consequenter nec ex eo quod seruitus legalis à Philosopho diffinita petat negationem physicæ coniunctionis cum Domino, licet inferre, negationem istam peti ad rationem seruitutis vt sic, & ad omnem speciem illius; sed aliud principium vnde inferatur non adest, nec à contrarijs adstruitur: ergo prædicta negatio falso, & sine fundamento ad omnem seruitutem exigitur.

136 *Secundo.* Deinde: nam si rationem naturalem sequamur, quam solam Aristoteles potuit attendere in seruitutis diffinitione, non solum non inuenimus seruum *physicè* coniunctum cum Domino, sed nec etiam creaturam *physicè* cum creatore coniunctam, nec subditum *physicè* coniunctum cum suo legislatore; & tamen hoc non obstante altiori lumine instructi, fatemur, Christum in quantum hominem esse creaturam, Deoque, vt legislatori subiectum, licet *physicè* coniungatur cum illo: ergo pariter quamuis ratio naturalis, qua sola ducebatur Philosophus, seruum *physicè* coniunctum cum domino non assequatur, altiori lumine ducti tenemur fateri, seruum vera seruitute, tali coniunctione gaudentem.

137 *Tertio.* Denique: nam iustitia sumpta *philosophicè* ex conceptu æqualitatis petit esse ad alterum, non sum alietate naturæ, sed etiam alietate suppositi, vt docet Diuus Thomas 2. 2. *q.* 58. *art.* 2. *in corpore*, illis verbis: *Iustitia ergo propriè dicta requirit diuersitatem suppositorum, & ideo non est, nisi vnius hominis ad alium*; & tamen hoc non obstante admittimus in Christo iustitiam, solum ratione diuersarum naturarum, cum vnitate suppositi, vel saltim ex hoc principio ab ipsa non relegamus strictam, & rigorosam iustitiam, conditionem illam prout extenditur ad distinctionem suppositorum limitantes inter puras creaturas: ergo pariter quamuis seruitus *physicè* sumpta, *phylosophiceque* diffinita, petat negationem coniunctionis physicæ inter seruum, & dominum possumus, & tenemur admittere veram seruitutem naturalem ad Deum, etsi prædicta negatio non adsit, Philosophumque interpretari de seruitute inter puras creaturas. Maneat ergo firmum, Christum, vt hominem, esse seruum Dei seruitute naturali propriè, & in rigore accepta.

138 *Pro solutione primi motiui notandū primo.* Nec motiua in oppositum vrgent. Ad primum ex Adriano, & Concilio Francofordiensi sumptum, respondeo notando primo, præter seruitutem sumptam pro minoritate, de qua D. Thom. supra in primo subiectionis modo, & quam Christus de se ipso respectu patris fatetur Ioannis 14. illis verbis: *Et pater maior me est*, & sumptam pro subiectione obedientiæ superiori, vt præcipienti, quam nullus Theologorum à Christo, vt homine relegat, cum sit expressa in Scriptura; iuxta illud Pauli: *Factus obediens vsque ad mortem*, & illud: *Factum ex muliere, factum sub lege*: ac denique iuxta illud: *sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*: præter seruitutem in quam in his duabus acceptionibus, quæ large seruitus dicitur, dari aliam seruitutis strictam, rigorosamque acceptionem, iuxta quam seruus dicitur, qui alterius est, illique quoad suas actiones subijcitur.

139 *Notandū secundo. Seruitus naturalis, quid.* Notando secundo; seruitutem sic acceptam diuidi in naturalem, & legalem. Prima est, quæ competit creaturæ rationali ex vi conditionis suæ naturæ, & solum respectu Dei: nulla enim creatura rationalis est alterius, nisi Dei, ex vi conditionis suæ naturæ, nec ad alium, quam ad Deum vt ad finem ordinatur. Secunda est seruitus legalis, sic dicta, quia non à natura ipsa sed

Seruitus realis. sed per legem sit inducta, iuxta quam homo captus, manet sub dominio alterius, morte, qua capiens poterat ipsum punire, commutata in perpetuam captiuitatem, libertatisque priuationem, quæ seruitus ex peccato traxit originem: si namque peccatum non fuisset, nec fuissent lites, nec bella; ex bellis autem seruitus secuta est, iuxta illud Iustiniani §. *Ius autem*, Instituta de iure naturali: *Bella orta sunt, & captiuitates secutæ, & seruitutes*, quibus superaddi solet: alius modus seruitutis, quæ impropriè seruitus est, nempè, seruitus peccati, & Dæmonis, iuxta illud: *Qui facit peccatum, seruus est peccati*. *Seruitus peccati.*

140 *Notandū 3. Seruitus naturalis ad Deū, ingenuitas est. Seruitus legalis vilis conditionis est, & seruitus peccati vilissima.* Tertio est aduertendum: hoc inter seruitutes istas versari discrimen, quod seruitus naturalis ad Deum, vilem conditionem non dicit: imo maximam perfectionem, & ingenuitatem importat, eo quod, quamuis Deo sit subiectus, iure libertatis gaudet, & suorum bonorum dominio, vt notauit D. Thomas *in 4. dist. 15. q. 1. art. 2. ad* 2. quod seruo seruitute legali non competit, vnde bona serui Dei, licet sint Dei *positiuè*, non sunt Dei *priuatiuè*, hoc est, excludendo peculiare creaturæ rationalis dominium. Seruitus autem legalis, vilis conditionis est, vnde vilia reputantur mancipia, nec Reipublicæ dignitatum capacia. Seruitus etiam peccati vilissimæ est conditionis; cum creatura rationalis ex natura sua ad Deum, vt ad finem vltimum ordinata, finem vltimum in abiectissimis rebus peccando constituat, plurimisque pœnis maneat subiecta.

141 *Notandū 4. Felicis, & Elipādi blasphemia in Christū.* Denique aduertendum est, quod ex dictis *supra* colligitur, errorem Felicis, & Elipandi in eo positum fuisse, quod Christum seruum Dei esse asserebant seruitute pura, cum distinctione, & pluralitate suppositorum, sequentes Nestorij errorem, vnde illi seruitutem peccati attribuebant, asserentes, fuisse leprosum, quod cum non possit de lepra corporali intelligi, est de lepra peccati accipiendum. Nec mirum: nam si purum hominem esse efferebant, quid mirum, quod non solum ei potentiam peccandi attribuerent, sed etiam actuale, vel originale peccatum?

142 *Ad 1. motiuum cōtrariorū respond.* His positis, ad primum argumentum respondeo, Adrianum, & Concilium Francofordiense, cum à Christo, vt homine, relegant seruitutem, loqui de seruitute pura, multiplicante supposita, qualiter Elipandus, Felix, seruitutem Christo attribuebant. Tùm etiam de seruitute peccati. Tùm denique de seruitute legali ad Angelos, vel ad homines. Primum probant ex vnitate personæ, qua Christus iuxta fidem gaudebat; ac proinde incapax erat seruitutis puræ multiplicantis supposita. Secundum probat Concilium exemplo primi Parentis, qui in sui prima conditione seruus peccati non fuit, sed ingenuus, factus seruus per peccatum; vnde sic arguit Concilium: *Vnde Adam seruus factus est, nisi ex peccato?* Christus autem non fecit peccatum, ex quo benè infertur, peccati seruum non fuisse. Quod autem seruus hominis non fuerit, colligit ex illo Pauli: *Omnia subiecit sub pedibus eius. Quod si Dominus omnium* (infert Concilium) *non alicuius seruus*. Ac denique, quod Angelorum seruus non fuerit, probat ex illis verbis: *Et adorent eum omnes Angeli eius*. Quod si Angelis adorandus proponitur, non fuit Angelorum seruus, sed Dominus. Ex quibus omnibus constat relegari ex mente Concilij à Christo, quatenus homine, seruitutem puram ratione creati suppositi, seruitutem peccati, & seruitutem legalem; non autem seruitutem naturalem ad Deum ratione solius naturæ cum vnitate suppositi.

143 *Objiciunt contrarij Auctores.* Cæterum contra hanc solutionem objiciunt Contrarij Auctores: etenim postquam Concilium excluserat à Christo, vt homine, seruitutem peccati, & seruitutem ad homines, & ad Angelos hæc verba subiecit: *Quid dicitis de Deo Patre, qui eum in baptismo, & in trasfiguratione, quæ facta est in monte filium nominauit; non seruum?* Ergo iuxta Concilium, non sola peccati seruitus, & seruitus legalis ad homines, & Angelos, sed etiam seruitus ad Deum, Christo, vt homini, non conuenit; at seruitus ad Deum est seruitus naturalis: ergo Christus, etiam vt homo, seruus Dei naturalis non est.

144 *Respond. primo.* Respondeo primo, respectu Dei non solum dari seruitutem naturalem in creatione, & dependentia creaturarum ab ipso fundatam, sed etiam seruitutem ex peccato contractā etenim ratione peccati homo nouo titulo Deo, vt iudici manet subiectus, Deusque ius nouum contra peccatorem acquirit, illum in peccati pœnam puniendi, imo & ipsum annihilandi; cum ipsa annihilatio creaturæ, peccati, vt est Dei offensa grauitatem non adæquet; cum ergo Concilium negat, Christo, vt homini, seruitutem ad Deum, non est intelligendum de seruitute naturali supra creationem fundata, sed de seruitute ad Deum titulo peccati contracta.

145 *Cuidam obiectioni occurritur.* Nec obstat, rationem, qua excluditur à Christo seruitus respectu Dei, non sumi ex negatione peccati, sed quia Pater illum Filium nominauit, non seruum, cum tamen si de seruitute ex peccato esset sermo, potius ad negationem peccati, quam ad nomen Filij recurrendum esset. Non inquam, obstat; nam cum esse Filium Dei, maximè filiatione propria, & naturali essentialiter cum peccato repugnet, vt probaret Concilium, non esse, nec esse posse seruum Dei, hoc genere seruitutis profundissimè recurrit ad filiationem naturalem Christi, & non ad carentiam peccati, cum stet peccato carere, & adesse ad peccatum potentiam.

Vel secundo responderi potest, Concilium dum negat Christo, vt homini, seruitutem ad Deum, loqui de seruitute ratione suppositi incompatibili cum vnitate personæ in Christo, vt homine Deo; non autem de seruitute naturali, ratione solius naturæ, non multiplicante supposita; quod rectè probat, ex eo quod Pater in Baptismo, & in Transfiguratione, illum Filium nominauit (intellige naturalem) quia cum hac filiatione, non stat seruitus ratione suppositi repugnans cum vnitate personæ. 146 *Respond. 2.*

Sed contra vtramque solutionem duplex restat difficultas. Prima est; si namque Concilium relegans seruitutem à Christo, explicamus, vel de seruitute ratione creati suppositi, vel de seruitute legali, aut peccati: ergo etiam cum relegat filiationem adoptiuam à Christo, poterit absque vllo inconuenienti explicari, vel de filiatione adoptiua per peccatum amissibili, vel de adoptione ratione creati suppositi personas in Christo multiplicante; at explicationem istam non permittimus contrarijs adstruentibus in Christo adoptionem: ergo nec nostra explicatio debet ab alijs sustineri. Probatur sequela primo à paritate rationis. Secundo: nam ideò nos vtimur prædicta interpretatione, quia Felix, & Elipandus, ad quos damnandos Concilium fuit congregatum, cum attribuebant Christo seruitutem, non de naturali ad Deum ratione solius naturæ loquebantur, sed de seruitute peccati, & de naturali ratione suppositi multiplicante personas; sed etiā dum adoptionem Christo attribuebant, non loquebantur de adoptione ratione solius naturæ, sed ratione creati suppositi, & de filiatione adoptiua per peccatum amissibili: ergo si licet nobis Concilium interpretari de seruitute legali, aut de seruitute peccati, vel de naturali multiplicante personas, licebit etiam adstruentibus adoptionem in Christo Concilium interpretari aliquo ex prædictis modis. 147 *Contra vtramq; solutionē instabis 1. Sequela prob. 1. à paritate. Secundo.*

Secunda difficultas est: nam si Christus, quamuis non sit seruus peccati, nec legali seruitute, nec naturali ratione personæ create, est tamen seruus ratione naturæ humanæ aliqua specie seruitutis, quæ propriè seruitus sit, ad explicanda testimonia Scripturæ seruitutem Christo attribuentia, necessarium non erit recurrere ad seruitutem impropriam, & allegoricam; at Concilium, quia Christo seruitutem negauerat omnia testimonia Scripturæ seruitutem Christo attribuentia, ab Hæreticis obiecta, vt Christum seruum conuincerent, necessarium censuit recurrere ad seruitutem impropriam, & allegoricam illam interpretando in sensu allegorico, & improprio, sicuti cum *vitis* dicitur, aut *leo* appellatur, vel *lapis*: ergo quia existimauit, Christum, vt hominem, nullatenus esse seruum seruitute, quæ propriè seruitus sit. 148 *Secundo.*

Ad primam ex his obiectionibus, nego sequelam, & paritatem rationis: disparitas autem est duplex: prima, quia pro seruitute naturali, & propria Christi, stant ferè omnes PP. Ecclesiæ illam adstruentes in Christo, vnde coarctare cogimur verba Concilij, vt non omnem seruitutem propriè talem negauerit; non enim est casus dabilis, quod legitimum Concilium aliquid diffiniat, contra vnanimem Patrum sententiam, & ideò verba Concilij, taliter accidi debent, vt non excludant à Christo omnem propriam seruitutem: filiationem verò adoptiuam, nullus ex Ecclesiæ Patribus adstruit in Christo, vt Concilium ipsum apertè fatetur in epistola ad Episcopos Hispaniæ, respondens hæreticis inquirentibus, cur timerent Patres Concilij, Christum nuncupare Filium adoptiuum, cui interrogationi respondent: *Quia nec Prophetæ, nec Apostoli, nec Doctores Ecclesiæ sic illum appellauerunt*; & ideò nullum est fundamentum ad coarctanda verba Concilij ad aliquem peculiarem modum filiationis adoptiuæ: ita vt, non omnem à Christo, quatenus homine, exclusserint. Secunda discriminis ratio est: quia dum loquitur Concilium de filiatione adoptiua vtitur propositionibus omnem modum adoptionis excludentibus asserens. *Nullo modo esse Filium adoptiuum, & adoptiuum nullam aliam significationem habere, nisi vt filius proprius, & naturalis non sit*; quæ si in rigore accipiantur, omnem filiationem adoptiuam excludunt. Dum autem seruitutem à Christo, vt homine, relegat, modo isto loquendi non vtitur, sed propositionibus simplicibus negatiuis, quæ non ita vniuersaliter petunt accipi, vt omnem modum seruitutis excludant, vt *superius* ponderauimus. 149 *Ad 1. instantiam resp. Ad 2. probationem prima discriminis ratio.* 150 *Secundo.*

Ad secundam probationem dicatur, dupliciter posse aliquid ab aliquo Concilio damnari, nempè, ex primaria intentione, vel per quandam extensionem, quia scilicet, existimatur cum principali errore connexum, mens Concilij quoad ea, quæ priori modo damnat, venanda est ex errore hæreticorum, ad quem anathematizandum est congregatum, quoad ea verò, quæ damnat secundo modo, non ex illo principio, sed ex alijs est accipienda: Ratio ergo cur ex primaria intentione seruitus ratione suppositi creati, seruitusque peccati, & legalis fuerint à Concilio damnatæ, & non seruitus naturalis ratione solius naturæ, est: quia hæretici, contra quos fuit congregatum in illis seruitutibus attribuendis errabant, non verò in seruitute naturali, ratione solius naturæ. Ratio verò, cur hic modus seruitutis, nec per extensionem fuerit à Concilio damnatus, non est, quia in illa adstruenda hæretici non errabant, 151 *Ad 2 probationem sequela.*

sed

sed illæ, quas nuper dedimus, quæ respectu adoptionis non militant.

152 *Ad 2. instantiam respond.* Ad secundam obiectionem, distinguo maiorem. Ad explicanda prædicta testimonia absolutè, concedo maiorem: ad explicanda illa cum restrictione ad eos modos seruitutis, quos hæretici adstruebant, & ex illis testimonijs probabant, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: quia Concilium non ideò ad allegoricam seruitutem recurrit, quia censuerit absolutè necessarium prædicta testimonia sic accipi, sed solum illa explicando de seruitute, quam hæretici Christo attribuebant, nempè, vel de seruitute pura ratione suppositi creati, vel de seruitute legali, aut peccati. Sic autem prædicta testimonia, accipiendo, non aliter possunt accipi, nisi in allegorico, & metaphorico sensu.

153 *Vrgebis.* Sed dices: eo ipso, quod in Christo admittatur aliqua species seruitutis propriè talis, melius testimonia Scripturę seruitutem Christi exprimentia, pro seruo illa seruitute accipiuntur, quam in metaphorico, & allegorico sensu: ergo vel dicendum est, Concilium non ita benè illa testimonia explicuisse, ac potuit explicare, quod inconueniens videtur, vel nullum modum seruitutis propriè conuenire Christo, vt homini.

154 *Respond.* Respondeo: supposito, quod testimonia Scripturę duplicem sensum admittant, nempè, allegoricum, & proprium, posse in vtroq; explicari, nec Concilium illa explicans in allegorico sensu excludere sensum proprium, & licet rei veritate attenta melius sit illa in proprio, quam in allegorico sensu accipere; aliqua tamen vtilitate consulta conuenientius esse potest, quod in metaphorico sensu, quam proprio, hunc tamen non excludendo, accipiantur: & hoc ita in re nostra contigisse, colligunt Recentiores, & benè, ex eo quod tunc temporis Hispanis, ad quos præcipuè Concilium dirigebatur nomen serui erat exosum, propter duram seruitutem, qua à Mauris opprimebantur, & ideò attenta illorum vtilitate, consultius censuit Concilium testimonia illa Scripturæ accipere in allegorico sensu, abstinendo à seruitute naturali Dei propria, quam propriè accepta referebant, quâ in sensu proprio, & rigoroso, pro seruo, seruitute naturali, quia forsam ex ista acceptatione terrerentur, aut scandalizarentur Hispani.

155 *Ad 2. arg. ex Patrũ auctoritate desumpti resp.* Et ex his ad secundum argumentum desumptum ex Patrum auctoritate dicatur, loqui de seruitute peccati, vel de seruitute legali, vel de seruitute naturali ratione creati suppositi multiplicante in Christo personas. Et hoc modo esse accipiendos Cyrillum, & Damascenum, & primam Synodum Ephesinam congregatam contra Nestorium, cui præfuit Sanctus Cyrillus, docet *S. THO.* D. Thom. *supra quæst. 2. art. 2. in corp.* & ad primum argumentum, his verbis: *Dicendum, quod Cyrillus, & Damascenus negant Christum esse Dominum sui ipsius secundum quod per hoc importatur pluralitas suppositorum.*

156 *Ad 3. & quartũ.* Ad tertium, & quartum argumentum à ratione desumpta constat ex dictis inter nostram confirmandam sententiam, nempè, Philosophum in illis diffinitionibus, & conditionibus seruitutis locutum fuisse de seruo legali, vel de seruo inter puras creaturas, quia cum tenuerit Deum agere ex necessitate naturæ, forte non cognouit seruitutem naturalem ad Deum in libera creatione fundatam, & in subiectione ad ipsum, per dependentiam quoad esse, & non esse, vel si seruitutem istam cognouit, & seruitutem in communi diffiniuit, egit de illa *Philosophicè* & sub ea ratione, qua potest lumine naturali cognosci; quia autem lumen naturale non assequitur possibilitatem coniunctionis naturæ creatæ ad Deum in vnitate personæ: ideò asseruit seruum esse instrumentum separatum, quia nulla seruitus sine separatione à Domino reperitur, nisi interueniente vnione substantiali, & personali creaturæ rationalis ad Deum, quæ captu superat Philosophiæ naturalis.

157 *Cuidam obiectioni occurritur.* Nec obstat, D. Thom. eadem diffinitione, qua Philosophus vsum fuisse, qui tamen huius vnionis possibilitatem optimè cognoscebat: nam ibi morem Philosopho gessit, & *Philosophicè* seruitutem diffiniuit: seruitus autem sumpta *Philosophicè* prout scilicet, ex principijs naturalibus est cognoscibilis, ad vnionem istam non peruenit, sicut *supra* arguentes, ex eodem D. Thom. notauimus de iustitia, quod scilicet *Philosophicè* sumpta est ad alterum alietate naturæ, & suppositi; cum tamen sumpta *Theologicè*, solum petat alietatem naturarum.

158 *Ad 1. & principale arg. positum nu. 217. respond.* Hac ergo præsupposita doctrina, ad primum illud argumentum factum contra principalem conclusionem respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad primam illius probationem, nego maiorem. Christus enim, quatenus homo, & ratione humanitatis, est seruus Dei: ratione autem humanitatis nullo modo est Filius Dei, vt partim constat ex dictis, & plenius ex dicendis constabit; ac per consequens est seruus, & nullo modo est Filius adoptiuus Dei.

Ad 1. cõsequentiæ probationem. Ad secundam probationem D. Th. 3. *ad Annibaldum dist. 10. q. vnic. art. 3. ad 2.* negat maiorem, & rationem discriminis reddit: quia seruitus non dicit implicationem ad aliquod attributum Filij Dei; benè tamen adoptiua filiatio: hæc enim essentialiter importat, quod sit filius, non natura, sed gratia, quod essentialiter

159 *Ad 2. respond. 1.* repugnat Filio Dei naturali. Quam doctrinam clarius explicuit in 3. *dist. 10. q. 2. art. 2. quæstiunc. 3. ad 3.* illis verbis: *Dicendum quod Christus cum dicitur seruus importat subiectionem tantum, vnde Christus secundum quod homo; dicitur seruus, sicut minor Patre, non autem importat acquisitionem per gratiam eius, quod conuenit per naturam, sicut filius adoptiuus.* *S. THO.* Quod sic accipiendum est, quod seruitus dicta de Christo, prout in humanitate subsistit, solum dicit dependentiam à Deo in esse, fieri, & conseruari, & subiectionem ad ipsum, quæ omnia Christo, vt homini, conueniunt, non autem dicit negationem in supposito terminante humanam naturam alicuius prædicati diuini; & ideò Verbo, vt in humanitate subsistenti, potest seruitus conuenire: filiatio autem adoptiua dicit negationem filiationis naturalis in eodem supposito, quæ negatio supposito Christi repugnat.

160 *Respõdetur 2.* Secundo responderi potest, negando maiorem. Nam seruitus solum pugnat cum supremo dominio, vt formaliter conueniente supposito, vt terminanti naturam, non verò cum supremo dominio tali supposito materialiter conueniente. Adoptio autem incompatitur cum filiatione naturali supposito conueniente, etsi solum materialiter. Et ratio differentiæ est: nam seruitus solum petit dependentiam à Deo in esse, fieri, & conseruari; hæc autem dependentia ab humanitate non tollitur per independentiam conuenientem supposito ipsam terminanti, prout in Deitate subsistit, & ideò seruitus non repugnat cum supremo dominio materialiter conueniente supposito. Adoptio autem petit negationem iuris ad hæreditatem conuenientis ab intrinseco, & quia filiatio naturalis Verbi, esto materialiter conueniat ipsi, vt terminanti humanitatem, præstat illi ius intrinsecum ad hæreditatem diuinam; fit consequens, quod adoptio repugnet cum filiatione naturali, etsi materialiter communicetur.

161 *Quarto respond.* Denique responderi potest, distinguendo maiorem: seruata identitate comparationis ad idem sub eadem ratione, concedo maiorem: non seruata, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: quia seruitus, & dominium dicuntur de supposito ratione naturæ, vt docet D. Th. *supra q. 20. art. 1. ad 2.* & quia in Christo cum vnitate personæ duplex reperitur natura, potest ratione vnius, esse Dominus supremus, & ratione alterius, seruus, sicut ratione vnius est creator, & ratione alterius, creatura, ratione diuinæ, creditor, & ratione humanæ, debitor, & satisfactor; quia hæc omnia prædicata de supposito ratione naturę dicuntur, filiatio autem non dicitur de natura, nec de supposito ratione naturæ, sed immediate ad suppositũ comparatur, & quia in Christo vnum tantum est suppositum, & vna tantum persona, & hæc persona extranea non est, sed intranea, atq; Filius naturalis, non potest esse Filius adoptiuus Quę solutio est D. Th. *in præsenti q. 23. art. 4. ad 3.* Et ex his ad tertiam probationem constat solutio.

162 *Instabis.* Sed dices: inde inferebamus *supra*, filiationem immediatè comparari ad personam, & non mediante natura, quia hæc non dicitur filia, sed nec etiam dicitur serua: non enim est maior ratio, cur serua dicatur, quam filia: ergo etiam seruitus immediatè comparatur ad personam, & non mediante natura. *Respondet.* Respondeo, negando minorem. Naturam enim rationalem dici seruam, quamuis impropriè, docet D. Thom. *supra q. 20. art. 1. ad 2.* Et *in hac q. art. 4. ad 3.* inter filiationem, & seruitutem statuit discrimen, quod seruitus, non solum respicit personam, sed etiam naturam, quod filiationi non conuenit: & constat primo: nam seruitus sumpta pro minoritate, non solum dicitur de persona, sed etiam de natura, & de supposito ratione illius; sumpta etiam pro subiectione ad Deum Legislatorem, de natura, & non solum de persona prædicatur, imo de persona ratione naturæ dicitur, vnde Christus minor Patre, & illius legibus subiectus est, nullo Theologorum in hoc dissentiente; est enim veritas fidei; quod tamen esse non posset, nisi minoritas, & subiectio ad Legislatorem ratione naturæ, & in illa conueniret supposito: ergo pariter seruitus in tertia, & stricta acceptione pro eo, quod est alicuius, naturæ immediatè competit, & illa mediante personæ. *S. THO. Naturã dici seruam, non autem filiã, prob. 1.*

163 *Secundo.* Secundo: nam seruitus, de qua loquimur, sequitur conditionem creaturæ rationalis ab intrinseco, & cum denominatione creaturæ à Deo dependentis in esse, fieri, & conseruari, illique subordinatæ, & subiectæ in suis operationibus commensuratur: ratio autem creaturæ conuenit immediatè naturæ, & illa mediante supposito: vnde Christum, vt hominem, esse creaturam, salua fide negari non potest, dependentia à Deo in esse, fieri, & conseruari, atque etiam in operari, de natura prędicatur, & secundum illam, vel ratione illius de supposito dicitur: ergo seruitus de natura aliqua ratione enuntiatur, & secundum illam, vel ratione illius, prædicatur de supposito.

164 *Tertio. Dominiũ dicitur de persona ratione naturæ.* Denique: nam dominium dicitur de persona ratione naturæ, vnde tres diuinæ personæ ratione vnius naturæ, vna gaudent ratione dominij, sicut etiam vna omnipotentia dicuntur omnipotentes: ergo etiam seruitus immediatè comparatur ad naturam, & illa mediante ad personam: ac proinde de natura prædicatur, naturaque serua dicitur, etsi non cum omni proprietate, vt docet Diuus Thomas, vbi *nuper* allegatus, filiatio autem, nec propriè, nec impropriè dicitur de natura, vnde supposito non conuenit ratione naturæ, sed ad ipsum ratione sui immediatè com-

comparatur ob rationes *supra* assignatas, & insuper: nam paternitas, & filiatio in diuinis personaliter dicuntur, & nullatenus de natura enuntiantur, sed de personis ratione sui immediatè, cuius oppositum in dominio contingere, vidimus: ergo etiam filiatio, & paternitas creatæ, immediatè de persona dicuntur, & non mediante natura, nec ratione illius.

165 *Opponit.* Sed dices: ideo per nos seruitus immediatè dicitur de natura, & secundum illam de supposito enuntiatur, quia dependentia creaturæ rationalis à Deo in esse, fieri, conseruari, & operari, supra quam fundatur seruitus, immediatè comparatur ad naturam, & illa mediante ad suppositum; sed etiam generatio passiua, supra quam fundatur filiatio, immediatè ad naturam refertur, & illa mediante ad suppositum: ergo pariter filiatio.

166 *Respõdet.* Respondeo, seruitutem sequi ad rationem dependentis à Deo in esse, fieri, conseruari, & operari, etiam secundum impropriam, & imperfectam denominationem dependentis, & operantis, & quia natura dicitur dependens à Deo, in esse, fieri, & conseruari, & etiam dicitur operans, quamuis non omninò propriè: fit consequens, quod seruitus non solum personæ competat, sed etiam conueniat naturæ, & de persona ratione naturæ dicatur, sicut ratio creaturæ, ratio dependentis à Deo, & ratio agentis, vel operantis, immediatè de natura dicuntur, & ratione naturæ de supposito prædicantur; filiatio autem in sui esse, & in suo denominare, non fundatur supra rationem geniti abstrahentem à perfecta, & imperfecta, vel à propria, & impropria, sed ad denominationem geniti propriam, & perfectam, quæ immediatè ad personam refertur, & non ad naturam; & ideò esse filium soli personæ conuenit. Si autem rationem huius discriminis petas, respondeo, eam esse: quia argumenta, quibus hoc de filiatione probauimus, de seruitute non militant. Ad vltimam probationem consequentiæ desumptam ex auctoritati Adriani, & Concilij Francofordiensis, constat ex dictis. *Ad vltimam probationem consequentiæ.*

§. VIII.

Cætera argumenta diluuntur.

167 *Secundo arg. testimonij Scripturæ.* SEcundo arguitur, ex duplici testimonio Ioannis cap. 14. *Ego, & Pater vnum sumus: Et Pater maior me est*; sed quia in primo ly *Ego* ponitur per correlationem ad Patrem, fit sensus: *Ego Filius, & Pater vnum sumus*, ex eo colligitur naturalis in Christo filiatio, secundum quam adæquetur cum Patre: ergo in secundo ly *me*, positum per correlationem ad Patrem, faciet istum sensum: *Pater est maior me Filio*; & consequenter dabitur filiatio in Christo, secundum quam non adæquetur cum Patre, sed sit minor illo; at secundum filiationem naturalem Christus non est minor Patre: ergo est in ipso constituenda filiatio adoptiua.

168 *Confirmatur 1.* Confirmatur primo ex Paulo ad Rom. 8. illis verbis: *Si autem Filij, & hæredes: hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi*: ergo Christus est cohæres noster; ac per consequens confrater; sed non est confrater noster secundum diuinam naturam: ergo secundum humanam: ex quo vlterius sequitur esse Filium Dei secundum humanitatem: nam omnes confratres sunt eiusdem Patris Filij.

169 *Confirmatur 2. Glossa Ordin.* Confirmatur, & vrgetur secundo: nam in eodem capite vocatur Christus primogenitus in multis fratribus: ergo est primus inter filios adoptiuos; & consequenter Filius adoptiuus est. Patet consequentia: nam vt explicat Glos. Ordin. *Christus secundum quod vnigenitus, non habet fratres; secundum autem quod primogenitus fratres dignatus est vocare omnes, qui per eius primatum in Dei gratia renascuntur*: ergo Christus per gratiam est genitus, & vt sic primogenitus dicitur; at genitus spiritualiter per gratiam, est Filius adoptiuus: ergo Christus ratione gratiæ habitualis est Filius adoptiuus Dei.

170 *Confirmatur 3.* Confirmatur, & vrgetur tertio ex Paulo ad Hebræos 1. illis verbis: *Nouissimè diebus istis loquutus est nobis in filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit, & sæcula*; sed Christum, vt Deum, qua ratione est Filius naturalis, non constituit Deus hæredem vniuersorum: nam constituere, est libero decreto statuere: hæreditas autem omnium Christo, vt Deo, ex libero decreto non competit: ergo Christum, vt hominem; & consequenter Christus, vt homo, vel secundum humanitatem, est Filius, vniuersorum hæres constitutus, cumque secundum humanitatem filius naturalis non sit, erit filius adoptiuus.

171 *Respond.* Respondeo, distinguendo consequens, fiet sensus: *Pater est maior me Filio*, reduplicatiuè, vt filio, nego consequentiam: materialiter, vt filio, & formaliter, atque *reduplicatiuè*, vt homine, concedo consequentiam. Ex quo non sequitur, dari in Christo filiationem ratione cuius à Patris perfectione deficiat; ac per consequens, nec filiatio adoptiua, sed tantum, quod naturalis Christi filiatio sit communicata, & vnita naturæ humanæ, ratione cuius deficiat à perfectione Patris, & sit minor illo. Quæ explicatio est Concilij Francofordiensis, vbi obijcienti Elipando illa verba: *Et Pater maior me est*: ex quibus adoptionem colligebat in Christo, respondit non fuisse à Christo propter adoptionem dicta, sed propter humanitatem. Verba Concilij hæc sunt: *Nam Deus, & homo erat, qui secundum Deum dicebat ego, & Pater vnum sumus, & secundum hominem, Pater maior me est*. Et August. tract. 78. in Ioannem, illis verbis: *Agnoscamus igitur geminam substantiam Christi, diuinam, scilicet, qua æqualis est Patri, & humanam, qua maior est Pater, vtraque autem simul, non duo, sed vnus est Christus*. Et D. Thom. Ioannis 14. lect. 8. illis verbis: *Sic ergo hoc, quod dicit Pater maior me est, non dicit in quantum Filius Dei, sed in quantum Filius hominis, secundum quod, non solum est minor Patre, & Spiritu Sancto, sed etiam ipsis Angelis*. *S. Aug.* *S. THO.*

172 *Ad primam cõfirmationem.* Ad primam confirmationem dicatur: Christum non solum esse Filium naturalem Dei, vt subsistit in diuina natura, sed etiam vt subsistit in humana, non reduplicata, vel specificata natura, sed specificato supposito. Primo modo est Filius naturalis per essentiam. Secundo modo, est Filius naturalis per gratiam vnionis; & quia hoc secundo modo, subsistit in natura nobis simili specificè, quod ad fraternitatem requiritur: fit, vt quatenus Filius naturalis per gratiam vnionis, sit Christus confrater noster, & nos ipsi cohæredes. *Quomodo Christus sit frater noster explicatur.*

173 *Ad 2. cõfirmationem.* Et ex his ad secundam confirmationem dicatur: Christum secundum generationem æternam, & filiationem naturalem, vt per essentiam ipsi conuenientem vnigenitum esse, nec fratres habere, prout verò Filius Dei naturalis per gratiam vnionis factam humanitati, & Primogenitus, quatenus in humanitate subsistens voluit conformitatem suæ filiationis alijs communicari; vnde Primogenitus dicitur, vt explicat D. Thom. *ad allegata verba lect. 6.* secundum collationem gratiæ, per quam illam recipientes, filiationi Christi assimilantur, non similitudine specifica, sed analoga; quia Christus est Filius naturalis per gratiam substantialem vnionis, vt explicat D. Thom. *quæst. sequenti artic. 3. ad 3.* *Qua ratione dicitur primogenitus.*

174 *Ad 3. cõfirmationem.* Ex eisdem etiam ad tertiam confirmationem dicatur: Christum non solum esse Filium Dei naturalem secundum diuinam naturam, sed etiam secundum humanam, non *abstractè*, sed *concretiuè* sumptam. *Sed secundum diuinam* (inquit D. Thom. ad Hebræos primo lect. 1. non procul à fine) *sicut non est constitutus filius; cum sit filius naturalis ab æterno: ita nec est constitutus hæres, secundum verò naturam humanam; sicut est factus Filius Dei, Romanorum primo, qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem, ita & factus est hæres vniuersorum, & quantum ad hoc dicit, quem constituit hæredem, &c.* Hæc D. Thom. Ex quibus apertè constat, Christum, vt hominem esse Filium naturalem, & sic constitutum hæredem vniuersorum, ac per consequens ex prædictis verbis Pauli, nullatenus colligi filiationem adoptiuam. *S. THO.*

175 *Tertio arguitur ratione.* Tertio arguitur: cui conuenit forma adæquata, & vnica alicuius effectus, conuenit, & ipse effectus; sed Christo, vt homini, conuenit adæquata, & vnica causa formalis adoptiuæ filiationis: ergo & filiatio adoptiua. Minor constat; vt enim *disp. præcedenti* docuimus, gratia habitualis est vnica, & adæquata causa formalis filiationis adoptiuæ; sed Christo, vt homini conuenit gratia habitualis, vt *supra quæst. 7. disp. 21.* cum communi sententia docuimus: ergo Christo, vt homini, conuenit causa vnica adæquata, & formalis filiationis adoptiuæ. Maior autem probatur: nam effectus formalis alicuius formæ nihil aliud est, quam ipsa forma communicata subiecto: ergo implicat conuenire subiecto vnicam, & adæquatam causam formalem alicuius effectus, quin ipse effectus conueniat.

176 *Respondebis.* Si respondeatur; effectum formalem formæ esse ipsam formam communicatam, non cuiuis, sed subiecto talis effectus capaci: Christus autem, quatenus homo, non est subiectum capax filiationis adoptiuæ, & ideò quamuis illi gratia habitualis conueniat, filius adoptiuus non est. In contrarium arguunt Recentiores primo: vel capacitas subiecti, videlicet extraneitas personæ, est pars filiationis adoptiuæ, vel non, sed solum connotatum à gratia, quæ est adæquata forma: si primum, gratia non est adæquata causa formalis filiationis adoptiuę: si secundum, implicat gratiam conuenire subiecto, & non conuenire filiationem adoptiuam; cum effectus formalis sit adęquata illius forma subiecto communicata. *Contra opponunt quidam Recentiores primo.*

177 *Secundo.* Secundo: quia non stat capacitas in subiecto ad formam, cum incapacitate ad illius effectum formalem: ergo si gratia est adæquata forma filiationis adoptiuę, non stat in Christo incapacitas adoptionis cum capacitate ad gratiam habitualem. Probatur antecedens: non stat in subiecto capacitas ad calorem, albedinem, vel quantitatem, cum incapacitate ad esse calidum, album, & quantum: quia calor est adæquata forma calidi, albedo albi, & quantitas quanti: vnde quia in Angelo est incapacitas ad prædictos effectus, non potest tales formas recipere: ergo in vniuersum est verum, non stare cum capacitate ad formam adęquatam alicuius effectus formalis, incapacitatem ad ipsum effectum formalem.

178 *Confirmatur.* Quod amplius vrgere possumus: nam esto demus, stare de potentia absoluta capacitatem ad formam sine capacitate ad illius effectum formalem, vt aliqui sentiunt de Angelo, nimirum, esse de potentia absoluta receptiuum accidentium materialium, non tamen effectuum illorum formalium; non tamen stat capacitas

citas ad formam receptam connaturaliter sine capacitate ad illius effectum formalem: nam forma, vt connaturaliter in subiecto aliquo sit, petit, se in illo explicare in omnem suum effectum formalem; sed gratia habitualis non fuit in Christo inconnaturaliter, sed potius vt in suo connaturali subiecto: ergo si est adæquata causa formalis filiationis adoptiuæ, illam præbet Christo, vt homini; ac per consequens, Christus, vt homo, Filius adoptiuus est.

179 *Recentiorum solutio.* Quibus præfati Recentiores conuicti, ad argumentum respondent, concessa maiori, negando minorem: licet enim gratia habitualis sit forma filiationis Dei adoptiuæ non tamen est forma adæquata, sed hæc ex gratia habituali, & ex libero diuinæ voluntatis affectu coalescit, affectus autem adoptiuus, licet in hominem purum feratur, in hominem Deum non fertur; quia affectus adoptiuus, vt talis, essentialiter petit personam extraneam, qualis non est homo Deus: & ideò quamuis in Christo sit gratia habitualis, filius adoptiuus non est.

180 *Eorū solutio reijcitur.* Sed præter illa, quibus *disp. præcedentibus* ostendimus: gratiam habitualem se sola, & omni extrinseco actu diuinæ voluntatis secluso, Filium Dei adoptiuum constituere: obstat contra hanc solutionem eadem difficultate, qua nostra sententia præmi: nam iuxta illam gratia, & affectus diuinus est adæquata filiationis adoptiuæ causa, quin ad illam persona extranea ingrediatur, vt forma; sed Christo, vt homini, conueniunt gratia habitualis, & affectus voluntatis diuinæ conferendi hæreditatem; ergo conuenit adæquata forma filiationis adoptiuæ; & consequenter Christus, in quantum homo, filius adoptiuus est, vel non est necessarium, quod cui conuenit forma adæquata effectus, & effectus ipse conueniat.

181 *Respondebis.* Dices: affectum coniunctum gratiæ, quo Dei voluntas fertur in humanitatem Christi, esse diuersum ab illo, quo fertur in purum hominem: non autem quilibet affectus Dei est partialis forma filiationis adoptiuæ; sed ille, quo in hominem purum fertur, & ideò non reperitur in Christo adæquata forma filiationis adoptiuæ. *Contra.* Sed contra: nam in sententia horum Auctorum, affectus liberi Dei non differunt penès rectum, sed penès connotatum in obliquo; at affectus voluntatis diuinæ erga Christum, & affectus eius erga purum hominem, vel Angelum, non differunt penès obiectum vt *quod* volitum, & concupitum: nam in omnibus terminatur ad gloriam: ergo solum differunt penès personas, quibus tale bonum diligitur, quarum aliæ sunt extraneæ, non autem persona Christi; at affectus erga purum hominem, vt distinctus ab affectu erga Christum, adoptiuus est, & filium adoptiuum constituit: ergo in ratione formæ adoptionis constituitur per extraneitatem personæ, & negationem coniunctionia substantialis ad Deum, quod renuunt præfati Auctores concedere. Patet consequentia: est namque forma adoptionis, prout distinctus ab affectu erga Christum; sed in ratione distincti constituitur per extraneitatem personæ, & negationem coniunctionis substantialis ad Deum: ergo in ratione formæ filialionis adoptiuæ, per hoc ipsum constituitur.

182 *Vera argumenti solutio.* Hac igitur solutione prætermissa, ad argumentum respondeo primo iuxta solutionem datam, distinguendo maiorem: si effectus primarius est, transeat maior: si secundarius, & connotatiuus sit, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. *Defectu connotati extrinseci, deficit effectus forma adæquatè.* Ad probationem maioris, quatenus solutioni traditæ obstare potest, dicatur: effectum connotatiuum dicere in recto entitatem formæ adæquatè, & aliud importare in obliquo, vt omninò necessarium, vt talis effectus, & denominatio præstetur, vnde connotato cessante, quamuis forma adæquata secundum totam suam entitatem existat, non consurgit denominatio, aut effectus.

183 *Primum exemplū.* Quam doctrinam plurimis exemplis confirmare possemus; duo tamen breuitatis causa sufficiant: primum in speciebus Angelicis, concessis Angelis ab initio, quæ sunt adæquatè formæ repræsentationis indiuidui existentis; & tamen quoadusque existat, de *Secundū.* facto non repræsentat ex defectu connotati. Relatio etiam paternitatis, qua pater ad plures filios refertur, adæquata forma est omnes illos respiciendi; & tamen quamuis existat relatio, pater non refertur per illam ad filium non existentem, quia nempè, ad denominationem, & exercitium relati, extremum coexistens petitur de connotato. Ita in præsenti contingit, quamuis gratia habitualis adæquata forma sit filiationis adoptiuæ; effectus tamen, vel denominatio ista importat de connotato, quod persona extranea sit, aut negationem intraneitatis personæ; cumque hoc connotatum in persona Christi deficiat; fit, quod quamuis Christo gratia habitualis *entitatiuè* conueniat, non conueniat ipsi *Ad 1. impugnationem.* *denominatiuè* in ratione formæ adoptionis: ac per consequens, quod non constituat Christum filium adoptiuum Dei. Et ex his ad primam impugnationem constat solutio.

184 *Ad secūdam.* Ad secundam, distinguo antecedens: cum incapacitate ad effectum formalem primarium, transeat antecedens: ad effectum secundarium, nego antecedens, & consequentiam. Nam effe- *Stat in aliquo subiecto capacitas ad formā cum incapacitate ad eius effectus secundarium.* ctus adoptionis non est primarius in gratia, sed effectus secundarius: tribuit namque humanitati suum effectum primarium; & tamen effectum, seu denominationem filij non tribuit; & cum alias iste effectus connotatiuus sit, vt iam explicuimus, potest forma existere sine illo, & in subiecto ad formam capacitas, cum incapacitate ad hunc effectum formalem; exempla autem in antecedentis probationem inducta de primario effectu conuincunt, si fortè conuincunt.

185 *Ad cōfirmationē.* Ad confirmationem, distinguo maiorem: si effectus sit formę adęquatus, cum illa conuertibilis, & ab illa in omni subiecto, & in omni statu exactus, prętermitto maiorem: si nec adęquatus sit, nec cum illa conuertibilis, nec in omni subiecto petitus, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: quia effectum, aut denominatio filij, non conuertitur cum gratia, nec ab illa in omni subiecto petitur, sed gratia est de se indifferens ad esse in persona extranea, & in persona diuina, primę tribuit denominationem filij; secus autem personę non extraneę, sed intraneę. *Instatur confirmatio.* Et quidem non minus est effectus habitualis gratię radicare supernatuales virtutes, imo, & ipsum lumen glorię, quam fundare filiationem adoptiuam; & tamen existit in nobis absque vlla inconnaturalitate, quin radicet iustitiam commutatiuam ad Deum, quam in anima Christi radicat, & in Christo, quin radicet fidem, & spem, quas tamen radicat in nobis, & similiter in hominibus viatoribus, quin radicet lumen glorię, & in statu beatitudinis, absque eo, quod radicet fidem, & spem. Quorum omnium ratio est; quia illa radicatio virtutum, non est effectus conuertibilis cum gratia, nec ab ea *adæquatè* in omni statu, & in omni subiecto petitus. Quam doctrinam aliquanto fusius prosecuti sumus *supra q. 7. disp. 21. nu. 70. & 71. & disp. 22. nu. 39.*

186 *Secundo respōd. ad argum.* Secundo ad argumentum respondeo, permissa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: gratia habitualis, vt habita per spiritualem generationem, concedo maiorem: vt spiritualem generationem non terminans, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. *Gratia habitualis vt habita per spiritualem generationem constituit filiū adoptiuū & non aliter.* Cum enim *disp. præcedenti* docuimus, gratiam habitualem esse formam adęquatam filiationis adoptiuę, locuti sumus de illa, vt habita per spiritualem generationem, sicut natura non aliter, quam vt generationem terminans est forma pro fundamento filiationis naturalis, quo circa licet Spiritui Sancto natura diuina non minus, quam Verbi conueniat, quia tamen Spiritui Sancto non conuenit ex vi processionis, quę verè sit generatio, filiationem naturalem non fundat, nec Spiritum Sanctum filium Dei naturalem pro fundamento filiationis constituit. Licet autem gratia habitualis humanitati Christi conueniat, infusio tamen illius, spiritualis generatio non est, quia licet ad naturā Dei participatam terminetur, non terminatur ad illam secundum modum naturę, sed ad modum proprietatis consequentis gratiam vnionis, vel *physicè*, vel *moraliter*, & ad illam vt ad finem ordinatę; cum tamen de ratione generationis sit ad naturam terminari sub conceptu naturę, & ad modum naturę primario in executione, & etiam in intentione, & ideò in Christo filiationem adoptiuam non fundat.

187 *Oppones.* Si dicas: gratia prima collata à Sacramento Eucharistię in aliquo casu per accidens, constituit subiectum, cui infunditur spiritualiter genitum, & tamen non intenditur per se, cum solum per accidens possit prima gratia conferri à Sacramentis viuorum: ergo vt gratia terminet spiritualem generationem, reddatque subiectum spiritualiter genitum, non exigitur, esse primo, & per se intentam; & consequenter, nec ad modum naturę produci. *Respōd. 1.* Respondeo tripliciter: primo, distinguendo minorem: non intenditur per se, ex vi significationis Sacramenti, concedo minorem: ex vi eleuationis, quia hic, & nunc Sacramentum eleuatur, nego minorem, & consequentiam. *Respōd. 2.* Vel secundo, distinguo minorem: non intenditur per se à Sacramento, concedo minorem: à Deo gratiam infundente, nego minorem, & consequentiam. *Respōd. 3.* Vel tertio, distinguo minorem: non intenditur per se *positiuè*, transeat minor: *negatiuè*, nego minorem, & consequentiam: per se *negatiuè* intenditur, quia ad aliud non ordinatur: in Christo autem, nec *positiuè*, nec *negatiuè* intenditur per se primo; ordinatur enim ad gratiam substantialem vnionis, tanquam dispositio consequens, & exornans, vt docet D. Thomas *supra q. 6. art 6. in corpore.*

188 *Oppones 2.* Si opponas secundo: infusio gratię habitualis in anima Christi Domini, est eiusdem speciei cum infusione, qua infunditur in animabus iustorum; sed hęc est spiritualis generatio: ergo etiam qua fuit in anima Christi infusa. *Respond.* Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: quia, quod actio causans gratiam in animabus iustorum sit spiritualis generatio, non habet ex sola specie, sed insuper, quia non est ad aliud in eodem subiecto, vt ad finem ordinata, nec ad illud consecuta, & quia istæ negationes infusioni gratiæ in anima Christi non competunt: fit, quod quamuis *specificè* cum infusione gratiæ in animabus iustorum conueniat, spiritualis generatio non fit.

189 *Quarto arguitur.* Quarto arguitur: ad rationem filij adoptiui sufficit extraneitas naturę; sed Christus in quantum homo, est persona extraneę naturę à Deo: ergo est capax filiationis adoptiuę; & consequenter per gratiam habitualem constituitur filius adoptiuus Dei.

Con-

Consequentia tenet. Minor constat; etenim natura humana Christi est eiusdem rationis cum nostra, & creata, & finita, & à Dei natura distincta, & ratione sui carens iure ad diuinam hæreditatem: ergo est extranea natura; & consequenter Christus in
Maior probatur 1. illa subsistens est persona extraneæ naturæ. Maior autem ostenditur primo: nam persona non solum subsistentiam importat, sed etiam naturam, est enim composita ex subsistentia, & natura: ergo vt persona sit capax filiationis adoptiuæ, sufficit, quod sit in natura extranea subsistens.

190 Secundo: quia namque persona ex subsistentia, & natura
Secundo. componitur; Christus est persona humana, quia subsistit, in illa: ergo vt persona extranea dicatur, sufficit, quod in natura extra-
Tertio. nea subsistat. Tertio: licet namque filiatio immediate comparetur ad suppositum, & non mediante natura possunt aliqua à filiatione petita, supposito ratione naturæ competere, vt patet in temporaneitate à filiatione temporali petita, quæ conuenit supposito Christi, non ratione sui, sed ratione humanæ naturæ: ergo extraneitas postulata à filiatione adoptiua sufficiet, quod personæ Christi conueniat ratione naturæ, quamuis filiatio immediate de supposito dicatur, & non mediante natura.

191 Quarto: nam eomodo requiritur extraneitas ad filiationem
Quarto. adoptiuam, quo intraneitas ad naturalem; sed filiationem naturalem sufficit intraneitas naturæ: ergo ad adoptiuam sufficit na-
Minor probatur 1. turæ extraneitas. Maior cum consequentia tenet. Minor autem ostenditur primo: nam Christus, vt homo, est filius naturalis Beatissimæ Virginis, vt fides docet; & tamen non est cum illa intraneus ratione suppositi, sed tantum ratione naturæ: subsistentia enim Christi, cum subsistentia Beatissimæ Virginis solum *analogicè* conuenit: ergo ad filiationem naturalem sufficit intra-
Secundo. neitas solius naturæ. Secundo: nam ius connaturale ad hæreditatem Dei, non conuenit Verbo ratione suæ subsistentiæ, sed ratione naturæ diuinæ; cum ratione illius radicet virtualiter, aut eminenter increatam intellectionem, in qua radicatione consistit prædictum ius; & tamen est filius naturalis æterni patris per essentiam: ergo sufficit intraneitas ratione solius naturæ ad filiationem naturalem.

192 Quod amplius confirmare possumus: Intraneitas namque na-
Confirmatur. turæ sufficit ad excludendam filiationem adoptiuam: ergo extraneitas naturæ ad illam inducendam sufficiet. Patet consequentia à paritate rationis. Antecedens autem probatur: si per impossibile subsistentia creata, diuinam terminaret naturam, persona ex natura diuina, & subsistentia creata resultans, filius adoptiuus non esset; cum deberetur illi ex vi suæ constitutionis increata Dei hæreditas; & tamen intraneitas huius personæ non personalitatis, sed tantum naturæ esset: ergo intraneitas naturæ sufficit ad excludendam filiationem adoptiuam.

193 Huic argumento responderi potest primo, prætermissa maio-
Respond. 1. ri, negando minorem. Extraneitas namque non solum dicit negationem identitatis cum Deo, sed etiam negationem coniun-
Christus, vt homo, nec est persona extranea, nec dici potest persona in extranea natura subsistens. ctionis substantialis ad ipsum, & licet humanitas Christi sit, & semper maneat realiter à Deo distincta, supposita tamen vnione ad Verbum, non manet cum negatione coniunctionis substantialis ad Deum, & ideo extranea non manet, quod requirebatur, vt Christus quatenus homo esset, & diceretur suppositum extraneæ naturæ, cum non componatur ex illa, nisi vt sibi substantialiter coniuncta; vnde Christus, quatenus homo, non solum non potest persona extranea dici, sed nec etiam suppositū, vel persona in extranea subsistens natura, vel suppositum extraneæ naturæ.

Sed oppones primo: Christus, vt homo, est persona subsistens in natura creata, & finita, & suppositum naturæ finitę, & creatę: ergo etiam est persona subsistens in natura extranea à Deo.
194 Patet consequentia. Tùm à paritate rationis. Tum etiam: nam
Replicabis primo. Consequētia probat. dupliciter. si esset persona finita, esset persona extranea: ergo si est persona subsistens in natura finita: est subsistens in natura extranea. Se-
Secundo replicabis. cundo: natura humana ex se est natura extranea à Deo: ergo etiam Verbo coniuncta manet extranea natura; cum ea, quę naturę humanę ex se competunt, in omni statu prędicentur de illa. Antecedens probatur natura humana ex se non est natura intranea Deo: ergo ex se est non intranea; & consequenter est natura extranea ex se.

195 Tertio: adhuc supposita vnione humanitatis ad Verbum, est
Replicabis tertio. subiectum capax gratię; cum Christus, vt subsistens in humanitate, sit subiectum prędestinationis proprię; & consequentet terminus prędestinationis, gratia sit respectu illius, quatenus sic subsistentis: ac proinde respectu naturę sit gratia; at si hac vnione supposita natura extranea non esset, capax gratię esse non posset: ergo adhuc supposita vnione humanitatis ad Verbum, manet ex-
Replicabis quarto. tranea natura. Denique: nam D. Thom. ex eo probat, Christum vt hominem non esse filium adoptiuum, quia filiatio non dicitur de natura, sed immediate ad personam comparatur, & hęc in Christo non est extranea; at si humanitas diuino Verbo coniuncta, natura extranea non esset, non esset necessarium recurrere ad hoc quod filiatio non conuenit naturę, sed immediate personę: ergo sentit D. Thom. humanitatem adhuc vnione ad Verbum supposita manere extraneam naturam.

Respondeo ad primam ex his obiectionibus, concesso antece- 196
denti, negando consequentiam. Ad primam probationem, nego paritatem rationis disparitas autem est: nam finitudo, & ratio *Ad primam replicam respondet.*
creaturę, non dicit negationem coniunctionis substantialis ad Deum, sed solum negationem identitatis cum ipso, & quia humanitas, & si coniuncta, manet non identificata cum Deo, manet natura creata, & finita. Extraneitas autem naturę non solum dicit negationem identitatis cum Deo, sed etiam negationem coniunctionis substantialis ad ipsum, ex vnione autem ad *Ad primam probationem consequētiæ.*
Verbum tollitur negatio coniunctionis substantialis ad Deum, & ideò ex tali vnione tollitur extraneitas naturę. Ad secundam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: nam *Ad secundam probationē.*
si esset persona finita, non esset Deo substantialiter coniuncta; cum personalitati creatę repugnet assumi à persona diuina, & diuinam terminare naturam, & ideò esset extranea persona. Humanitas autem, etsi sit natura finita, est tamen Deo substantialiter coniuncta, ex qua coniunctione tollitur extraneitas naturę.

Ad secundam obiectionem, nego antecedens. Ad probatio- 197
nem, nego consequentiam: sicut ista consequentia non tenet: *Homo ex se non est albus: ergo homo ex se est non albus:* nam in antecedenti sit sensus, quod homini non est essentialis albedo, & *Ad secundā replicam.*
in consequenti denotatur, quod negatio albedinis conuenit homini essentialiter: licet autem albedo essentialis non sit homini, non sequitur illius negationem esse homini essentialem, sed homo secundum suam essentiam, nec est albus, nec non albus; si namque esset essentialiter, albus negatio albedinis repugnaret illi essentialiter, etsi esset essentialiter non albus, essentialiter illi repugnaret albedo. Idem in pręsenti contingit: nam in antecedenti sit sensus, quod intraneitas cum Deo non conuenit essentialiter humanitati, quod verissimum est, & in consequenti sit sensus, quod negatio intraneitatis est humanitati essentialis, quod est falsum; aliàs numquam posset esse intranea, hoc est cum Deo substantialiter coniuncta. Ad tertiam, quid sit dicendum *disp. sequenti* constabit. *Ad tertiam.*

Ad quartam, concessa maiori, distinguo minorem, non esset 198
necessarium *simpliciter*, concedo minorem: *secundum quid*, idest, *Ad quartam.*
ad melius esse, nego minorem, & consequentiam. Negatio enim extraneitatis, clarius in persona Christi, quam in illius natura elucescit, & quia in re ita verum est, & tale à D. Thoma censetur, quod filiatio non dicitur de natura, sed de persona immediate, ideò hac via vsus est D. Thom. non vt necessaria *simpliciter*, sed vt clariori, illo principio supposito.

Secundo respondeo ad principale argumentum, negando ma- 199
iorem, vt enim constat ex diffinitione adoptionis, ad illam petitur, quod persona extranea sit, hoc est, non filius naturalis, non *Secundo respond. ad principale argum.*
coniuncta adoptanti substantialiter, & non habens ius de se ad hæreditatem adoptantis; ex eo autem, quod natura extranea sit, idest, de se non filia naturalis Dei, non coniuncta substantialiter ipsi, nec habens ius ad diuina hæreditatem, de persona Christi, vt composita ex subsistentia Verbi, & humana, atque diuina natura, non prædicantur huiuscemodi negationes: licet enim, quæ affirmantur de partibus, aut extremis componentibus, etiam de toto composito ex illis dicantur, quæ tamen negantur de extremis, vel de partibus componentibus, non negantur de toto ex illis composito, si ratione alterius ex componentibus illi conueniant: nam de anima rationali negatur, quod sit corporea; & tamen de homine non potest verè negari, quia ratione alterius partis corporeitas conuenit homini. Animali etiam conuenit, quod de se rationale non sit, & tamen de homine, irrationalitas, vel negatio rationalitatis enuntiari verè non potest. De qualibet etiam ex partibus componentibus potest compositio negari, & affirmari simplicitas, & tamen de toto, falsò negatur compositio, & simplicitas affirmatur. *Ea, quæ de partibus affirmantur dicitur, etiam de toto ex illis composito, secus ea quæ de partibus negantur.*

Quamuis ergo de humanitate enuntietur negatio iuris ad hæ- 200
reditatem Dei, negatio filiationis naturalis, & coniunctionis substantialis cum Deo, vt illi ab intrinseco conuenientis, in quibus negationibus extraneitas ad adoptionem exacta consistit, non sequitur posse de persona Christi absolutè negari: ac proinde ex eo quod sit persona extraneæ naturæ non ideò potest de illa affirmari absolutè, quod persona extranea sit, etiam ratione naturę: nam ad hoc requirebatur, quod natura in personam hoc prædicatum transferret: ac per consequens ad hoc, quod Christus sit capax filiationis adoptiuæ non sufficit, quod vt homo sit suppositum extraneę naturę.

Et ex his ad primam probationem constat solutio. Quod enim 201
Christus, quatenus persona humana, sit ex subsistentia Verbi, & *Ad primam probationem maioris.*
humanitate compositus, non sequitur, quod si humanitas est extranea, Christus ratione illius extranea persona sit, quod necessarium erat, vt esset capax filiationis adoptiuę. Ad secundam, *Ad secundam.*
concesso antecedenti, nego consequentiam: quia esse personam humanam est prędicatum affirmatiuum: ac proinde potest de toto ratione vnius extremi enuntiari: extraneitas autem in negatione consistit, & ideò ex eo quod de parte, aut extremo componente enuntietur, non sequitur enuntiari de composito, cui ratione alterius partis oppositum prędicatum conuenit.

Ad

202 *Ad tertiã.* Ad tertiam, concesso antecedenti, nego suppositum consequentis: quod nempè extraneitas conueniat personæ Christi ratione naturæ humanæ: nam licet personæ Christi conueniat, quod sit persona extraneæ naturæ, non tamen ratione naturæ ipsi conuenit, quod sit extranea persona, sicut licet personæ Christi conueniat, quod quatenus homo sit persona naturæ finitæ, non tamen conuenit ipsi, quod sit persona finita, nec vllus vnquam hoc dixit, nec esse eandem rationem de temporaneitate ad filiationem temporalem exacta, ac de extraneitate ad filiationem adoptiuam petita, constat ex dictis inter soluenda argumenta contra secundam rationem Angelici Præceptoris.

203 *Ad quartam.* Ad quartam probationem maioris, nego maiorem: licet namque in hoc conuenientia sit; quod ad filiationem naturalem requiratur, quod persona intranea sit, & ad adoptiuam, quod persona sit extranea, est tamen inter ista prædicata hoc discrimen, quod cum extraneitas in negationibus explicatis consistat, vt de persona enuntietur, non sufficit, quod conueniat vni ex partibus, vel extremis componentibus, si alterum intraneum sit, sed requiritur ad hoc, quod nulla pars, vel extremum intraneum sit adoptanti. Intraneitas autem; cum consistat in affirmatione iuris ad hæreditatem, vel conuenientia cum alio, eo ipso, quod vni parti conueniat, absolutè de composito affirmatur, atque adeò, vt Christus sit, & dicatur intraneus respectu Virginis, sufficit quod in natura intranea subsistat: ac proinde hoc etiam sufficit, vt sit filius naturalis illius. Cæterum, vt Christus dicatur persona extranea per comparationem ad Deum, non sufficit in natura extranea subsistere; ac per consequens non sufficit, vt sit filius adoptiuus. Et ex his ad confirmationem constat solutio.

Ad cõfirmationẽ.

204 *Instabis.* Sed dices: ex his tantum haberi, quod Christus ratione humanæ naturæ, non sit, nec dicatur persona extranea absolutè, non autem, quod non dicatur persona extranea cum addito, nempè, ratione naturæ; sed vt sit quatenus homo capax filiationis adoptiuæ, non est cur non sufficiat extraneitas personæ cum illa limitatione: ergo Christus, quatenus homo, est subiectum capax adoptionis. Probatur maior: extraneitas consistit in negatione coniunctionis substantialis ad Deum, filiationis naturalis, iurisque ad hæreditatem; sed licet personæ Christi non conueniant absolutè negationes istæ, illi tamen ratione naturæ competunt: ergo licet non sit persona extranea absolutè, est tamen persona extranea cum addito, nempè, ratione naturæ. Probatur minor: Christus ratione naturæ humanæ non est Deo substantialiter coniunctus, nec filius naturalis ipsius, nec ratione illius habet ius ad hæreditatem Dei: ergo quamuis negationes explicatæ non conueniant personæ Christi absolutè, conueniunt tamen illi cum addito diminuente, nempè, ratione humanæ naturæ.

205 *Respõdetur 1.* Respondeo primo: permissa maiori, negando minorem. Cum enim in diffinitione adoptionis dicatur, quod *est persona extraneæ ad hæreditatem assumptio*, debet intelligi de propria extraneitate personæ: extraneitas autem cum illo addito diminuente, non est propriè extraneitas personæ, & ideo ad adoptionem non sufficit.

206 *Respond.* Secundo respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: sicut non sequitur: *Christus ratione humanæ naturæ non est persona infinita: ergo ratione naturæ humanæ est persona non infinita, vel finita*; nec similiter ista consequentia tenet: *Homo ratione materiæ non est rationalis: ergo ratione materiæ est irrationalis, vel non rationalis*: nec similiter ex eo quod homo ratione animalitatis, non sit discursiuus, sequitur esse ratione animalitatis, non discursiuum. Et horum ratio est; quia vt Christus ratione humanitatis non sit infinitus, sufficit, quod ab illa infinitatem non habeat: vt autem ratione humanitatis diceretur non infinitus; vel finitus, necessariam erat, quod humanitas non solum non daret infinitatem sed quod etiam impediret, vel aufferret infinitatem conuenientem ex alio principio; & idem de alijs exemplis.

207 Pariter ergo in præsenti, vt verificetur, Christum non esse Deo consubstantialiter coniunctum, filium Dei naturalem ratione humanæ naturæ, nec ratione illius ius ad hæreditatem habere, sufficit, quod humanitas illi non præbeat coniunctionem substantialem ad Deum, filiationem naturalem illius, nec ius ad diuinam hæreditatem: vt autem diceretur, non coniunctus substantialiter Deo, non filius naturalis, carens iure ad hæreditatem Dei ratione humanæ naturæ, necessarium erat quod non solum humanitas illos affectus non daret, sed quod illis repugnaret, vt habitis ex alio principio; hoc autem humanitati non conuenit, & ideo ex eo quod Christus non sit Deo coniunctus substantialiter ratione humanæ naturæ: non sequitur, esse non coniunctum ipsi ratione naturæ humanæ. Sicut ista consequentia non tenet: *Homo ratione sui, non est albus: ergo homo ratione sui est non albus.* Quia ad 1. sufficit, quod essentia hominis non præstet illi esse album; ad secundum vero exigebatur, quod essentia hominis non solum non præberet effectum albedinis, sed etiam quod illi repugnaret conuenienti ex alijs principijs.

208 Quinto arguit: licet Christus quatenus persona humana formaliter, non sit extraneus à Deo extraneitate entitatiua, est tamen extraneus à Deo extraneitate iuris ad hæreditatem creatam, ad quam vt homo ordinatur; sed sufficit extraneitas in negatione iuris ad hæreditatem consistens, vt filius adoptiuus dicatur, prout ordinatur ad hæreditatem creatam: ergo est filius adoptiuus, quatenus ad illam assumitur. Maior probatur: Christus, vt persona humana, non habet ius ad diuinam hæreditatem ratione humanitatis, vt constat, nec ratione personalitatis. Tum; quia personalitas non sanctificat humanitatem Christi; & consequenter non dat illius ad hæreditatem diuinam. Tum etiam, quia non dat ius humanitati ad hæreditatem increatam, ad quam non est in humanitate capacitas, nec ad hæreditatem creatam: nam diuina personalitas non habet ius ad talem hæreditatem; & consequenter non potest tale ius alteri præstare: ergo nec ratione vtriusque ius habet; & consequenter quatenus persona humana, est extraneus, etsi non *entitatiuè*, bene tamen extraneitate, quæ in carentia iuris ad hæreditatem consistit. Deinde minor argumenti suadetur: eo ipso quod Christus quatenus persona humana, creat iure ad hæreditatem creatam, ordinatio illius ad talem hæreditatem est gratuita, & liberalis assumptio personæ extraneæ ad hæreditatem Dei sed adoptio in hoc consistit, vt constat ex eius diffinitione: ergo eo ipso, quod prædicto iure careat est adoptatus in filium; & consequenter est filius adoptiuus.

Quinto arguitur. *Maior quoad 2. partẽ probatur 1.* *Secundo.* *Minor probatur.*

209 *Respõdetur 1.* Respondeo primo, iuxta primam rationem D. Thomæ negando maiorem. Ad illius probationem, nego antecedens pro secunda parte. Ad cuius primam probationem, nego antecedens. Vt enim pluribus monstrauimus *supra qu. 7. art. 1. disp. 21.* personalitas Verbi, etsi non sanctificet humanitatem Christi ratione illius, quod explicat, & addit ad essentiam diuinam, sanctificat tamen illam ratione naturæ inclusæ. Ad secundam, nego antecedens pro secunda parte. Nam licet persona Verbi, quia in se ipsa non est capax hæreditatis creatæ, non habeat ius ad illam in se recipiendam, habet tamen ius ad hæreditatem creatam in natura terminata, quia in tali natura capacitas ad hæreditatem creatam inuenitur. Et quidem negare nequeunt Scotistæ, personam Verbi, terminando humanitatem, illam complere in ordine ad operationes humanitatis cum natura sine supposito, completum illarum principium non sit; & tamen naturam diuinam in ordine ad prædictas operationes non complet: ergo pariter potest humanitati præstare ius ad hæreditatem creatam, quamuis ius ad illam in se recipiendam non habeat. Cætera, quæ contra istam solutionem possunt opponi, soluta manent ex dictis *supra* inter defendendam Angelici Doctoris primam rationem.

Ad primã probationem secũdæ partis maioris. *Ad secũdam.*

210 *Respõdetur 2.* Quia tamen non est omnino improbabile, personam Verbi, nec ratione illius, quod explicat, nec ratione diuinitatis inclusæ humanitatem Christi sanctificare formaliter, ne sententiam, quam in præsenti defendimus, quæ certa censetur communiter, & opposita improbabilis, sententiæ non ita certæ alligemus: potest responderi secundo prætermissa maiori, negando minorem. Cum enim ex diffinitione adoptionis habeatur duo ad illam desiderari, nempe, quod assumptio sit gratiosa, & insuper extraneitas personæ, & extraneitas iuris, in priori requisito, scilicet, liberali, & gratiosæ assumptione ad hæreditatem consistat: fit consequens, quod vlterior extraneitas ad illam desideretur, quæ in nullo alio consistere potest, quam in negatione filiationis naturalis ad Deum, & coniunctionis substantialis ad ipsum, cumque hæc duplex negatio personæ Christi repugnet; est enim filius naturalis Dei, etiam prout in humanitate subsistit, ipsique substantialiter coniunctus: fit consequens, quod quamuis gratiosè in humanitate assumpta ad hæreditatem creatam ordinetur, filius adoptiuus non sit.

211 *Replicabis 1.* Sed oppones aduersus istam solutionem primo: dato, Christo, prout in humanitate subsistit, non deberi hæreditatem creatam, necessario est dicendum, esse hæredem adoptiuum illius; at hæres adoptiuus, & filius adoptiuus sunt idem ergo illo admisso, est dicendum esse filium adoptiuum. Minor constat ex Paulo ad Rom. 8. illis verbis: *Quod si filij, & hæredes.* Quibus aperte indicatur, hæredem, & filium conuerti; & consequenter hæres adoptiuus, & filius adoptiuus, ad conuertentiam dicuntur. Maior autem probatur: nam persona Christi ex vi ordinationis ad hæreditatem creatam est hæres; sed si illi non debeatur non est hæres naturalis: ergo est hæres adoptiuus: non enim datur medium inter hæredem adoptiuum, & hæredem naturalem.

212 *Secundo.* Secundo: nam illa doctrina admissa, Christus per gratiam habitualem constituitur filius Dei, at non filius naturalis; cum gratia ad hoc vim non habeat: ergo filius adoptiuus. Probatur maior primo: nam ideo iuxta D. Tho. *in præsenti q. 23. art. 4. ad 2.* gratia habitualis in Christo non facit de non filio, filium adoptiuum, quia est quidam effectus filiationis in anima Christi; sed si hæreditas creata non debeatur Christo, vt est persona humana in humanitate subsistens gratia habitualis non erit effectus in anima Christi consequens filiationem naturalem, cum *physicè* non sequatur ad illam, nec etiam sequatur *moraliter*, cum supponamus *moraliter* non deberi: ergo faciet Christum, vt hominem de non filio filium adoptiuum.

Maior probatur 1.

213 *Secundo.* Secundo: nam illa doctrina admissa, Christus, vt homo, erit per gratiam habitualem spiritualiter genitus: cum illi, vt sic, infundantur vt natura, & per modum naturæ spiritualis, quod ad spiritualem generationem sufficit: ergo erit filius adoptiuus. *Tertio.* Tertio; quia illa doctrina admissa, primum ius ad hæreditatem creatam conuenit personæ Christi per gratiam habitualem; sed filiatio non saluatur sine iure ad patris hæreditatem, iuxta verba illa Pauli: *Quod si filij, & hæredes.* Ergo ante gratiam habitualem, Christus, vt subsistens in humanitate, non erit aliqua ratione filius; & consequenter filius per gratiam habitualem constituetur.

214 *Ad 1. replicā respond.* Respondeo ad primam ex his obiectionibus, negando maiorem. Adoptio enim propria solum cum filio coniungitur, iuxta communem Theologorum acceptionem: ac proinde eum hærede qui prout sic, filius non est, non nisi impropriè construitur. *Inter hæredē naturalem, & adoptiuū datur medium.* Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem; sed illa sententia admissa, diceretur Christus, vt homo, hæres voluntarius hæreditatis creatæ, quia liberaliter assumeretur ad illam: vnde constituendum est medium inter hæredem naturalem, & adoptiuum, nempe, hæres voluntarius, id est, voluntariè, & liberaliter ad hæreditatem assumptus, & ordinatus, qui filius adoptiuus non est, quia non est persona extranea, hoc est, non filius naturalis Dei, nec ipsi substantialiter coniunctus. Vt enim multoties repetit Concilium Francofordiense: *Adoptiuus nullam aliam significationem habet, nisi vt Christus filius naturalis non sit.* *Filius, & hæres, non conuertūtur mutuo.* Nec sequitur esse filium voluntarium: non enim conuertuntur esse filium, & esse hæredem nam Spiritus Sanctus est hæres naturalis hæreditatis diuinæ; & tamen filius naturalis non est. Consanguinei etiam, sibi inuicem sunt in defectu filiorum hæredes; & tamen filij ad inuicem non sunt, nec naturales, nec adoptiui. Et vnus homo alterum sui hæredem instituere, quin ipsum constituat filium si nimirum, tametsi hæredem constituat, hoc filiali affectu non faciat, ipsum loco filij naturalis habendo.

215 *Ad secūdam. Ad 1. probationem maioris.* Ad secundam, nego maiorem. Ad primam probationem, admissa vt iacet, Angelici Præceptoris doctrina, nego minorem. Nam etiam in sententia asserente, personalitatem Verbi non sanctificare humanitatem Christi gratia habitualis consequitur moraliter ad filiationem naturalem, quatenus ex quadam congruentia, & condecentia morali debetur, quod anima Verbo coniuncta, omni dono spirituali dicetur; quod tamen debitum morale non est in illorum Auctorum sententia ad humanitatem sanctificandam sufficiens: nam ad hoc requiritur, quod natura diuina vniatur per modum naturæ, radicis physicæ videndi, & amandi Deum, qualiter non vnitur cum humanitate Christi. *Ad 2. probationem.* Et ex his ad secundam probationem dicatur, non infundi gratiam, vt naturam, & ad modum naturæ sufficienti modo ad constituendum spiritualiter genitum, cum ex hoc debito infunditur, quia cum hoc debitum adest, supponitur persona aliam terminans generationem, & cum alia filiatione.

216 *Ad tertiam.* Ad tertiam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Nam licet Christo, vt subsistenti in humanitate, non conueniat ante gratiam habitualem ius ad hæreditatem creatam, conuenit illi etiam, vt sic subsistenti, ius ad hæreditatem iucreatam ratione filiationis naturalis, quia vt sic subsistens, filius naturalis est, & ratione istius filiationis, & iuris, etsi non reddatur incapax ad hæreditatem creatam, per quam beatificetur humanitas, redditur tamen incapax filiationis adoptiuæ, quia hæc dicit negationem filiationis naturalis in persona, quæ adoptatur, vt sæpè iam vidimus, & petit extraneitatem personæ consistentem in negatione filiationis naturalis Dei, & coniunctionis substantialis ad ipsum.

217 *Instabis.* Sed dices: sequi ex ista solutione, casu in quo Spiritus Sanctus humanitatem assumeret, fore filium Dei adoptiuum; consequens falsum videtur; cum omnes Auctores nostræ sententiæ eodem modo, quo de Christo quoad adoptionem loquuntur, de Spiritu Sancto discurrant, in casu quod humanitatem assumeret: ergo tradita solutio vera non est. *Sequela probatur 1.* Sequela probatur primo: Spiritus Sanctus in humanitate subsistens non esset filius naturalis Dei, nec vt terminans humanitatem haberet ius ad hæreditatem creatam, cuius capax est humanitas: ergo assumptio illius ad talem hæreditatem esset in omni rigore adoptio. *Secundo.* Secundo: nam gratia habitualis illum vt in humanitate subsistente rederet spiritualiter genitum; cum non supponeretur ad infusionem gratię alia generatio suppositi terminantis humanitatem: ergo illum constitueret filium adoptiuum Dei.

218 *Respond. Ad 1. probationem sequelæ.* Respondeo, negando sequelam. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; quia adoptio non solum dicit negationem filiationis naturalis, sed etiam coniunctionis substantialis personæ cum adoptante: Spiritus autem Sanctus in suppositione facta, etsi filius naturalis non esset, gauderet tamen coniunctione substantiali cum Deo: ac proinde esset incapax adoptionis. *Ad secūdam.* Ad secundam, nego antecedens. Nam licet infusio gratiæ non supponeret aliam generationem suppositi terminantis humanitatem, supponeret tamen vnionem substantialem humanitatis cum persona diuina, ratione cuius esset debita debito condecentiæ moralis, & ad quam ordinaretur, vt dispositio concomitans, & exornans, & ideo non causetur, vt natura ad modum naturæ, quod necessarium erat, vt subiectum; cui infunderetur, redderet spiritualiter genitum.

Hæc dixerim, sententia illa præsupposita, consultius tamen iudico oppositæ senteutiæ adhærere: consequenter enim ad illam melius saluatur negatio adoptionis in Christo. Obiter tamen aduerto iuxta illius sententiæ principia, quam proximè admittebamus, si per impossibile humanitas vnius hominis vniretur alteri in vnitare personæ, etsi non esset filius naturalis illius, esse incapacem filiationis adoptiuæ, quamuis assumeretur ad eius hæreditatem, eo quod non esset extranea persona ab ipso, & cum illo esset substantialiter coniunctus. 219

Denique arguitur argumento Durandi: nam filius Dei non naturalis formaliter, per gratiam ordinatus ad diuinam hæreditatem, est verè, & propriè filius adoptiuus ipsius; sed Christus, vt homo, non est filius Dei naturalis formaliter; cum non sit filius Dei per naturam, nec per naturalem generationem, quod necessarium erat, vt esset filius naturalis Dei, & per gratiam ordinatur ad diuinam hæreditatem: ergo est filius adoptiuus. 220 *Denique arguitur.*

Huic argumento responderi potest primo, negando maiorem. Tum; quia filiationi adoptiuæ non solum opponitur filiatio naturalis prædicata formaliter; sed etiam identica; cum ratione illius competat ab intrinseco ius ad diuinam hæreditatem, quod filiatio adoptiua non patitur. Tum etiam: nam coniunctio substantialis, quamuis naturalem filiationem non præstet, dummodo ius ad hæreditatem diuinam præbeat, filiationem adoptiuam excludit, vt constat in Spiritu Sancto, casu in quo, naturam aliquam intellectualem assumeret; tunc enim filius naturalis non esset, vt ex dicendis, *disp. sequenti* constabit, & tamen non posset filius adoptiuus dici, vt communiter docetur à Theologis: Christo autem, vt homine ratione coniunctionis humanitatis ad Verbum, conuenire ius ab intrinseco ad hæreditatem diuinam, constat ex dictis. Secundo responderi potest, concessa maiori, negando minorem. Qualiter autem Christo, vt homini, conueniat esse filium naturalem Dei, *disp. seq.* constabit. 221 *Respōd. 1.* ... *Respōd. 2.*

Ex dictis sequitur primo: humanitatem Christi, etsi gratiosè assumpta fuerit ad esse personale Verbi; adoptiuam tamen, vel adoptatam non esse. Quod patet primo ex Concilio Francofordiensi in libro Sacrosyllabo, ibi: *De Beata Virgine inenarrabiliter assumpsit, non adoptauit carnem*: ergo caro, idest, humanitas, iuxta Concilium adoptiua, vel adoptata non fuit. Secundo: nam idem est adoptari, & esse Filium adoptiuum; sed filiatio non denominat naturam, sed tantum personam, vt ex D. Thoma vidimus: ergo nec adoptio potest naturam denominare; & consequenter humanitas, adoptiua, vel adoptata non est. Tertio: nam adoptio, nam solum petit extraneitatem in subiecto adoptando, sed etiam conseruatam in illo; at quamuis humanitas ex se extranea sit à Deo, ex vi tamen assumptionis fuit ipsi substantialiter coniuncta; & consequenter non mansit extranea post assumptionem: ergo assumptio humanitatis à Verbo adoptionis rationem non habet; & consequeter humanitas ex vi illius adoptata non est. Denique; quia adoptata non fuit per gratiam habitualem; cum hæc fuerit proprietas consequens gratiam substantialem vnionis, & ex vi illius debita, nec etiam per gratiam vnionis. Tum, quia per illam fuit Deo substantialiter coniuncta, quod gratiæ adoptionis repugnat. Tum etiam, quia ex vi gratiæ vnionis fuit humanitas vnita ad esse personale Filij naturalis Dei, quod nequit cum adoptione componi: ergo adoptata non fuit. 222 *Humanitatem Christi nō esse adoptatam, prob. 1. Secundo. Tertio. Quarta.*

Sed dices: probabile est, humanitatem prius natura fuisse gratam per gratiam habitualem, quam à Diuino Verbo assumptam; sed ista sententia admissa, adoptata fuit à Deo per gratiam habitualem; cum gratia pro illo priori omninò expedita esset ad tribuendum adoptionis effectum: ergo consequenter ad illam asserendum est, humanitatem fuisse adoptatam. 223 *Oppones.*

Respondeo, prætermissa maiori, negando minorem. Tum, quia iuxta primam rationem, humanitas capax non esset. Tùm etiam: nam esto admittamus esse adoptionis capacem, quia tamen cum prioritate naturæ habitualis gratiæ respectu gratiæ vnionis in generæ causæ dispositiuæ, quæ in sententia data adstruitur, simul fuit posterior in alio genere causæ, iam supponebat substantialem coniunctionem humanitatis ad Verbum: ac per consequens non erat in humanitate capacitas filiationis adoptiuæ, quę petit negationem substantialis coniunctionis pro omni priori naturæ. 224 *Respond.*

Tertio: nam esto admittamus, gratiam habitualem non oriri à gratia vnionis, ordinaretur tamen ad illam, tanquam dispositio ad formam; & consequenter illius infusio non esset spiritualis generatio, vtpote non terminata ad naturam per modum naturæ; cum modus naturæ sit, esse finem generationis: ergo humanitas non esset genita spiritualiter, ac per consequens nec filia. Denique; nam gratia habitualis, esto vnionis gratiam *dispositiuè* præcederet, non ordinaret ad gloriam immediatè humanitatem, sed immediatè ad vnionem ad Verbum, vtpotè ad illam disponens; sed interueniente hac vnione adstruitur debitum gloriæ;

ac

ac proinde impeditur adoptio: ergo etiam si *dispositiuè* præcederet gratiam substantialem vnionis, non constitueret humanitatem filiam adoptiuam Dei.

225 *Quid de censura opposita sit. dicendũ?* Secundo colligitur, quod si contraria sententia adstruens adoptionem in Christo, non est hæretica, vel erronea, aut errori proxima, non est temeritate, nec improbabilitate notanda: quod patet: nam illa propositio est temeraria, quæ licet non opponatur *immediatè*, nec *mediatè* reuelationi, pugnat cum omnium Doctorum, vel ferè omnium sententia in re Theologica, & graui, & illa est improbabilis, quæ auctoritate, & ratione prorsus est destituta; at sententia adstruens adoptionem in Christo, quatenus homo, huius conditionis non est; habet enim pro se graues aliquos Auctores, nititurque non leuibus argumentis: ergo si non est hæretica propter diffinitionem Concilij Francofordiensis, & Adriani Primi, vel erronea, quia apponitur conclusioni per bonam consequentiam deductæ, & altera lumine naturali euidente, vel errori proxima, quia repugnet cum conclusione per bonam consequentiam illata, ex vna de fide, & altera efficaci argumento monstrabili, non facilem solutionem habente, nec temeritate, nec improbabilitate est notanda. An autem aliqua ex his censuris notari debeat? diffinire non audeo. Et hæc de ista Disp. applicanda litteræ Mag. *in* 3. *dist*.4. §.2. ad illa verba: *Cum filius nullo modo sit Spiritus Sancti*. Et *dist*.10. §.4. & 5. *M.Sent.*

DISPVTATIO QVINQVAGESIMAQVARTA.

An Christus, in quantum homo, sit formaliter Filius naturalis Dei?

§. I.

Relatis sententijs prima reijcitur.

1 *De fide est Christũ, vt hominẽ esse Filiũ Dei naturalem in sensu materiali, & identico.* Vidimus *Disp. præcedenti* Christum, etiam vt hominem, non esse Filium adoptiuum Dei, non tamen ex hoc colligitur esse vt hominem formaliter Filium Dei naturalem; stat enim vtriusque filiationis negatio, vt dicebamus soluentes argumentum Durandi, & ideo *in præsenti* examinamus, an Christus, in quantum homo, sit Filius Dei naturalis formaliter? Qua in re omnes Theologi conueniunt, & vnanimi consensu fatentur in sensu materiali, & identico, Christum, vt hominem, esse Filium naturalem Dei, nec ab aliquo potest negari; est enim veritas fidei, & eadem certitudine tenenda, qua credimus Incarnationis Mysterium consistens in vnione duarum naturam in vna Christi persona, quæ est Filius Dei naturalis, etenim Christum, vt hominem, in sensu materiali, & identico esse Filium naturalem Dei, nihil aliud est, quam personam Verbi terminantem humanitatem, esse Filium naturalem Dei; sed de fide est personam Verbi terminantem humanitatem esse Filium Dei naturalem, filiatione fundata in generatione æterna: ergo Christum vt hominem, esse Filium naturalem Dei in sensu materiali, & identico, est certa fide tenendum, constatque ex illo Ioannis cap. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratia, & veritatis.* *Ioan.* 1. *c.*

2 Prima sententia. Licet autem omnes Theologi in hac veritate conueniant, in ea grauiter dissentiunt, an scilicet, in sensu formali sit verum, Christum, vt hominem, esse Filium naturalem Dei? Et in plures diuiduntur sententias. Prima ex illis negat, Christum, vt hominem, siuè ly *vt*, vel *in quantum* determinante naturam siuè determinante *specificatiuè*, aut *reduplicatiuè* suppositum, vt in humanitate subsistit, esse in sensu formali Filium Dei naturalem. Hanc tenet Franciscus del Castillo *in præsenti disp.* 17. *qu.* 1. *part.* 4. pro illa referens omnes illos, qui in Christo, vt homine, retenta vnitate suppositi, filiationem adoptiuam admittunt. *Castillo.* Secunda. Secunda sententia docet, Christum, vt hominem esse Filium Dei naturalem, ly *vt* reduplicante naturam Verbo substantialiter coniunctam, vt fundamentum filiationis naturalis. Hanc tenet Petrus Hurtado *disp.* 88. *subsect.* 11. *Pet. Hur.* Tertia. Tertia docet, Christum, vt hominem, esse Filium Dei naturalem, ly *vt* non reduplicante naturam, vt fundamentum filiationis naturalis, sed specificante illam, vt subiectum sanctificationis moralis à persona Verbi vnita, ex qua sanctificatione consurgit naturalis filiatio. Ita Suarez *disp.* 19. *sect.* 1. Vazquez *disp.* 89. *cap* 14. Beccanus *c.* 18. *quæst.* 5. & Gaspar Hurtado *de Incarnatione disput.* 17. *difficult.* 3. *Suar. Vazq. Beccan. Hurt.* Quarta. Quarta sententia docet, Christum, vt hominem, non esse Filium naturalem Dei formaliter, nec specificato supposito, nec determinata natura; esse tamen Filium proprium filiatione fundata in vnione humanitatis ad Verbum. Hanc sine duce tenet Bernal *disp.* 66. *sect.* 3. *Bernal.*

3 Quinta, & vera sent. Vltima, & vera sententia defendit, Christum, vt hominem, ly *vt* reduplicante, vel specificante naturam, non esse Filium Dei vllo modo: specificante tamen suppositum terminans humanitatem, esse Filium Dei naturalem filiatione fundata in generatione æterna, & per gratiam vnionis humanitati communicata. Hanc tenent Albertus, Bonauentura, Paludanus, Capreolus, & Hispalensis locis *disputat. præcedenti* relatis, Caietanus *supra quæst.* 16. *art.* 12. & *in præsenti quæst.* 24. *art.* 2. §. *In responsione ad* 1. Medina *in eadem quæstione art.* 1. *dubitat.* 3. Et expressius *solutione ad* 1. Lorca *disp.* 84. *memb.* 4. Aluarez *disp.* 75. Nazarius *in præsenti quæst.* 23. *art.* 4. *controu.* 1. Curiel *lib.* 1. *controuersiarum, controu.* 2. Illustrissimus Arauio *dub.* 4. Cabrera *art.* 1. *disp.* 1. & Basilius 1. *p. variarum disputationum relect.* 4. Tenet etiam ex Discipulis Scoti Faber *in* 3 *disp.* 23. Et ex Patribus Societatis Ragusa *disp.* 28. §. 1. Cardinalis Lugo *disp.* 31. *sect.* 2. & 3. quos aliqui Recentiores ex eadem familia sequuntur. Pro cuius sententiæ explicatione sit. *Albert. Bonau. Palud. Capreol. Hispal. Caiet. Medin. Lorca. Aluar. Nazar. Curiel. Arauio. Cabrera. Basil. Faber. Ragusa. Lugo.*

4 *Prima conclusio. Prob.* 1 *ex D. Th.* Prima Conclusio. *Christus in quantum homo, non est Filius Dei naturalis, ly* in quantum *reduplicante humanitatem, vt fundamentum filiationis.* Hæc conclusio communis est apud Theologos, nullo quem viderim dissentiente, præter Hurtadum, quem pro secunda sententia retulimus: & ostenditur primo ex D. Tho. *infra quæst.* 32. *art.* 3. vbi docet, Christum, nec ratione creationis, nec ratione sanctificationis esse Filium Dei, sed solum ratione generationis æternæ, secundum quam est Filius solius Patris: ergo sentit D. Thom. Christum non esse Filium Dei naturalem ratione humanitatis, vt terminantis creationem, nec actionem vnitiuam humanitatis ad Verbum. Patet consequentia primo: quia docet solum esse Filium Dei naturalem ratione generationis æternæ; creatio autem, & vnio humanitatis ad Verbum sunt actiones temporales. Tum etiam, quia docet esse Filium naturalem solius Patris Æterni: filiatio autem naturalis fundata in creatione, vel in vnione humanitatis ad Verbum, Christum, vt hominem, redderet Filium totius Trinitatis, vt Auctor contrariæ sententiæ fatetur, & ex dicendis constabit: ergo Christus, vt homo, non est Filius Dei naturalis, ly *vt* reduplicante humanitatem vnitam, vt fundamentum filiationis naturalis.

5 *Secunda prob.* Secundo probatur: Christus, vt homo, nec est, nec dici potest Filius naturalis Trinitatis; at si esset Filius naturalis Dei, filiatione fundata in humanitate quatenus vnita Verbo, esset Filius naturalis Trinitatis: ergo hoc genere filiationis, Filius naturalis non est. Illatio est in forma. Maior ex dicendis constabit. Minor autem à contrario Auctore conceditur, & est per se manifesta, relatio enim super aliquam actionem fundata habet pro termino idipsum, quod est talis actionis principium: vnde relatio creaturæ ad Deum, quia super creationem fundatur, quæ Deum, vt Tribus personis communem, vt sui principium respicit, ad Deum vt sic communem refertur; sed actio vnitiua humanitatis ad Verbum, est à tota Trinitate efficienter: ergo naturalis filiatio super istam actionem fundata, ad totam Trinitatem refertur; & consequenter Christus, quatenus homo, hoc genere filiationis erit, non solius Patris Filius, sed totius Trinitatis.

6 *Tertio probatur.* Tertio probatur: filiatio naturalis petit super naturalem actionem; non autem super liberam, & voluntariam fundari; sed actio productiua humanitatis, & actio vnitiua eiusdem humanitatis ad Verbum, non sunt Deo naturales, sed liberæ, & voluntariæ: ergo super illas nequit filiatio naturalis fundari; & consequenter Christus, vt homo, Filius naturalis non est, filiatione fundata in humanitate, quatenus Verbo vnita. Minor cum consequentia tenet. Maior autem est omnium Philosophorum, & Theologorum sententia: omnes enim Theologi 1. *p. q.* 27. *art.* 4. docent, quod si Spiritus Sanctus à Patre, & Filio non naturali actione, sed libera, & voluntaria procederet, à ratione filij naturalis deficeret, quia de ratione Filij naturalis, est procedere à Patre, non per actionem liberam, & voluntariam, sed necessariam, & naturalem.

7 *Respõdebis.* Si dicas: veram esse maiorem de filiatione naturali stricta: secus autem de illa, quæ lata significatione, filiatio naturalis dicitur ex quo solum sequitur, Christum, vt hominem, non esse Filium naturalem Dei filiatione omnino stricta, non vero, quod non sit Filius filiatione naturali latiori.

Contra 1. In contrarium obstat primo: nam Auctor, quem impugnamus, ex eo relicta ex parte sententia, quam tertio loco retulimus, ad singularem modum istum dicendi confugit, quia defenda non est communis ratio, quam Philosophi recognoscunt in Filio: tertia autem sententia rationem istam non saluat, eo quod adstruit Filium naturalem non procedentem à Patre in similitudinem naturæ, quod iuxta communem Philosophorum, & Theologorum sententiam, debet Filio naturali competere; at Philosophi, & Theologi, non minus communiter docent, debere Filium naturalem actione naturali produci, quam quod debeat assimilari producenti in natura, & à principio coniuncto procedere: ergo vt in Christo, vt homine, saluetur, esse Filium naturalem Dei, debet naturalitas actionis fundantis filiationem saluari, vel sine vlla necessitate tertiam sen-

sententiam relinquens, est singularem, & à nemine tritam aggressus.

8 *Contra 2.* Secundo, & explicatur magis hoc ipsum: quia Philosophi petunt ad Rationem filij naturalis, quod per generationem à suo principio procedat, quæ est *origo viuentis à viuente coniuncto in similitudinem naturæ*, censet Auctor sententiæ, quam impugnamus, non saluari filiationem naturalem in Christo, quatenus homine, per sanctificationem humanitatis à Verbo, quia ratione huius sanctificationis, non saluatur de Christo, quod procedat viuens à viuente coniuncto in similitudinem naturæ; sed Philosophi, & Theologi petunt ad rationem Filij naturalis, quod non liberè, & voluntariè, sed necessario, & naturaliter à Patre procedat, & nomine *origini* positæ in diffinitione generationis viuentium, actionem necessariam, & naturalem intelligunt, quod prædictus Auctor non saluat in Christo, vt homine: ergo non saluat filiationem naturalem in Christo.

9 *Vlt. prob. concl.* Denique probatur conclusio: nam iuxta omnium Philosophorum, & Theologorum consensum, Filius naturalis est, qui à Patre per generationem naturalem procedit; sed Christus, quatenus homo ratione naturæ humanæ non procedit à Deo per naturalem generationem: ergo vt homo non est Filius naturalis Dei filiatione fundata in humanitate, quatenus Verbo vnita. Maior conceditur ab Auctore contrariæ sententiæ. Minor autem probatur: generatio, vt communiter docetur à Philosophis, & Theologis, est *origo viuentis à viuente coniuncto in similitudinem naturæ*; sed Christus, quatenus homo, non procedit à Deo, vt viuens à viuente coniuncto in similitudinem naturæ: ergo vt homo, & ratione humanæ naturæ, per generationem procedit à Deo.

10 *Respondebis.* Respondebis ex contrario Auctore, negando minorem Deus namque est coniunctus substantialiter Christo, vt homini, magis quam Pater creatus cum Filio à se procedente: iste namque solum coniungitur filio medio semine deciso, quod est de substantia ipsius, & proli communicatur: Deus autem coniungitur Christo, vt homini, media subsistentia Verbi, quæ substantialiter est identificata cum Deo. Deinde natura humana, etsi non sit similis naturæ diuinæ *specificè athomè*, est tamen similis illi similitudine analoga, vel generica, & ad rationem generationis viuentium, sufficit, vel identitas naturæ, quæ reperitur in Verbo, quatenus Deo, vel conuenientia specifica athoma naturæ procedentis cum natura generantis, qualiter contingit in generatione creata vnius hominis ab alio, vel similitudo generica, vt constat in mulo genito ex congressu asinæ, & equi, vel ex congressu asini, & belluæ, qui filius est naturalis, etsi natura muli non sit eadem numericè, nec similis specificè cum natura generantis, sed similitudine tantum generica, vnde omnes particulæ positæ in diffinitione generationis viuentium, conueniunt productioni Christi, vt hominis, à Deo.

11 *Reijcitur primo. Christus, vt homo, non est sufficienter Deo coniunctus vt sit filius eius naturalis.* Hæc tamen solutio omninò insufficiens est, & in primis, quod Christus, quatenus homo, non sit à Deo, vt à principio coniuncto, coniunctione sufficiente ad rationem generationis naturalis, ostenditur primo: nam ad generationem naturalem requiritur, quod sit à principio coniuncto, coniunctione per se causante, vel communicante similitudinem in natura. Tùm, quia ita docet communis Doctorum sententia, à qua recedendum non est. Tùm etiam, quia generatio est *origo viuentis à viuente coniuncto in similitudinem naturæ*. Et quia est origo à viuente, petitur, quod viuens causet, vel communicet similitudinem in natura: ergo quia est origo à viuente coniuncto, petitur quod coniunctio non per accidens se habeat, sed per se causet, vel det naturæ similitudinem; at personalitas Verbi, qua Christus, vt homo, coniungitur substantialiter Deo, non dat formaliter naturæ similitudinem, vt per se est manifestum, nec illam causat per se humanitas namque non efficitur per se à Deo, quatenus Trino, sed solum quatenus vno, sicut quilibet alius effectus creatus, & consequenter nec à persona Verbi per se efficienter causatur: ergo Christus, quatenus homo, non est à Deo, vt à principio coniuncto coniunctione sufficiente ad rationem generationis naturalis.

12 *Secundo.* Secundo: nam ea coniunctio petitur in principio viuente cum termino à se producto, quæ sufficiat, vt dicatur, gigni, & esse de substantia illius; sed coniunctio Christi, vt hominis, cum Deo media subsistentia Verbi, non sufficit, vt dicatur Christum, vt hominem, esse de substantia Dei, vel de illa produci, aut gigni: ergo sufficiens non est, vt dicatur genitus à Deo naturali generatione. *Damasc.* Maior expressè traditur à Damasceno relato à D. Thoma, *1. part. quæst. 119. art. 2. in 1. argumento*, asserente, quod *generatio est opus naturæ ex substantia generantis producens, quod generatur*. Est etiam expressa Diui Thomæ *1. parte quæstion. 41. articul. 3.* vbi docet, Filium dici, quod est de substantia Patris, *S. THO.* quia ab illo per generationem procedit: *Hoc autem differt* (inquit D. Thomas) *inter generationem veram, & factionem, quod faciens, facit aliquid de exteriori materia: homo autem generat Filium de se ipso*.

13 Minor autem probatur; vt enim docet D. Thom. *art. relato ad 2.* esse vnum de substantia alterius, denotat consubstantialitatem, vnde non dicimus, quod domus sit de ædificatore, vel de substantia eius; quia ædificator non est causa consubstantialis respectu domus, at Christus quatenus homo, vel ratione humanitatis, non est Deo consubstantialis: ergo de substantia Dei nec generatur, nec est. Quam rationem dedit D. Th. *4. Contra Gentes cap. 47.* illis verbis: *S. THO.* *Spiritus Sanctus non potest dici Pater Christi secundum generationem humanam, sicut Virgo dicitur Mater eius: Spiritus enim Sanctus non produxit humanam Christi naturam ex sua substantia*.

14 *Tertio.* Denique probatur: si namque coniunctio humanitatis ad Verbum sufficiens esset vt Christus, quatenus homo, diceretur naturaliter genitus, & filius, sequeretur, esse magis Filium naturalem sui, quam Patris, vel Spiritus Sancti, consequens absurda videtur; cum omni effectio ad extra toti Trinitati, absque vlla inæqualitate attribuatur: ergo talis coniunctio non sufficit. Patet sequela humanitas est magis coniuncta Verbo quam Patri, aut Spiritui Sancto, vt potè cum ab illis personaliter distinguatur: Verbo autem sit in vnitate personæ coniuncta: ergo si ratione huius coniunctionis dicitur Christus, vt homo, genitus à Deo per naturalem generationem, & Filius naturalis ipsius, erit magis Filius Verbi, quam Patris, vel Spiritus Sancti.

15 *Probatur nõ esse filium defectu similitudinis re.* Deinde, quod Christus, quatenus homo, non procedat à Deo cum illa similitudine, quæ ad generationem naturalem requiritur, probatur generatio namque viuentium, est *Origo viuentis à viuente coniunctio in similitudinem naturæ*, saltim specificam; sed Christus, vt homo, non est eiusdem formæ, vel speciei cum Deo: ergo non habet illam similitudinem, quæ ad generationem viuentium requiritur. Maior, in qua sola dubitat Auctor contrarius, est expressa Aristotelis 8. *Ethic. c. 12. 1. de generatione animalium cap. 1. & 2. 7. Metaphysica c. 8.* *Arist.* D. Thom. *ibi lect. 7. 4. Contra Gentes c. 11. & 1. p. q. 27. art. 2.* *S. THO.* Quem omnes expositores sequuntur, à quibus recedendum non est in rerum diffinitionibus. 16 *Maior prob. 1.* Et ostenditur primo: vermes namque generari ex humore putrido in homine, licet viuentes sint, & à principio viuente coniuncto vitali actione procedant, non dicuntur geniti generatione viuentium, nec similiter capilli dicuntur geniti naturali generatione; at non ob aliam causam, nisi quia non assimilantur *specificè athomè* cum principio à quo procedunt: ergo similitudo specifica est de ratione generationis viuentium. Quæ ratio traditur à D. Thoma *infra qu. 32. art. 3. in corp. & solutione ad 1.* *Secundo.* Secundo: nam similitudo generica, vel analoga explicatur in diffinitione generationis per primas illas particulas, *origo viuentis à viuente*; eo namque ipso, quod sit viuens, & viuens conueniunt *genericè*, vel *analogicè*: ergo vel superfluè additur *in naturæ similitudinem*, quod dicendum non est, vel asserendum non sufficere analogicam, nec genericam similitudinem.

17 *Tertio.* Tertio; quia aliàs Spiritus Sanctus procederet à Patre, & Filio per veram, & naturalem generationem; consequens admittendum non est: ergo necessario est dicendum peti ad generationem naturalem, quod terminus per illam procedens, sit similis suo principio, similitudine specifica athoma. Probatur sequela: Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis assimilatur suo principio similitudine, saltim analoga, cum omne agens, vel producens, aliquam similitudinem intendat in sui effectu, vel termino: ergo si hæc similitudo sufficit ad generationem naturalem, processio Spiritus Sancti erit naturalis generatio.

18 *Quarto.* Quarto probatur, ex opposito fieret, quod non solum Christus, vt homo, sed etiam cæteri homines essent geniti à Deo generatione viuentium; & consequenter essent Filij Dei naturales, consequens absurdum est: ergo necessario est asserendum, non sufficere ad generationem viuentium analogicam similitudinem cum principio generante. Probatur sequela; non minus assimilantur cum Deo alij homines, quam Christus, vt homo, cum sit eiusdem speciei nobiscum: ergo si Christus, vt homo, ratione huius similitudinis generatur à Deo generatione viuentium, & est Filius naturalis Dei, id etiam alij hominibus competet.

19 *Respond.* Dices: homines puros non ideò non esse genitos à Deo generatione viuentium, quia illi non assimilentur, sed quia non sunt ab ipso, vt à principio substantialiter coniuncto; Christus autem, vt homo, à Deo, vt à principio substantialiter coniunctio procedit. *Contra 1.* Sed contra primo; nam vel ad generationem viuentium requiritur similitudo specifica, vel non petitur substantialis coniunctio termini cum generante, sed iuxta Auctorem contrarium, non requiritur similitudo specifica ergo nec physica; & substantialis coniunctio; & consequenter ex defectu illis relegandus non est purus homo à ratione geniti à Deo, & Filij naturalis illius. Probo maiorem: inde solum potest substantialis coniunctio termini cum principio requiri ad generationem viuentium; quia in eius diffinitione, vt à Philosophis explicata importatur; sed etiam importatur similitudo specifica, iuxta Philosophorum explicationem: ergo hæc desideratur, vel illa necessaria non est.

20 *Secundo.* Secundo: nam licet Deus non sit coniunctus cum puris hominibus coniunctione substantiali formali per aliquid, quod prius fuerit de substantia diuinitatis, est tamen illis coniunctus coniunctione virtuali, & eminentiali, quatenus forma illorum constitutiua, eminenter continetur in Deo; sed hac eminentialis con-

coniunctio sufficiens erit ad generationem viuentium gratiosam, qualiter à prædicto Auctore appellatur generatio Christi à Deo: ergo erunt geniti ab ipso, & Filij naturales illius. Probo minorem: licet ad generationem naturalem viuentium requiratur similitudo specifica termini cum generante, ad generationem viuentium liberalem, & gratiosam talis conuenientia non patitur, sed sufficit analogica: ergo pariter licet ad generationem naturalem viuentium petatur coniunctio substantialis formalis, ad gratiosam tamen non exigetur, sed sufficit coniunctio virtualis, aut eminentialis principij cum termino: si namque quia non est naturalis, sed gratiosa generatio, contenta est cum similitudine analoga, quamuis similitudo specifica ad naturalem generationem sit necessaria; cur etiam ex eadem ratione, contenta non erit cum eminentiali coniunctione inter principium, & terminum, licet ad illam, quæ generatio naturalis est non sufficit, sed petatur coniunctio substantialis formalis.

21 *Quintò prob. maior principalis.* Denique probatur maior: si namque non requiritur similitudo specifica, sed sufficit analogica, sequitur, Christum, vt hominem, esse Filium naturalem Dei, non solum ratione humanitatis, sed etiam ratione gratiæ habitualis; consequens est falsum: ergo falsum etiam est similitudinem specificam ad generationem naturalem viuentium non requiri. Probatur sequela; Christus ratione gratiæ habitualis procedit, vt viuens à Deo viuente coniuncto; cum gratia habitualis media humanitate sit *physicè* Verbo coniuncta; & aliàs ratione gratiæ assimilatur *analogicè* Deo in natura sub conceptu naturæ, nempè, radicis videndi, & amandi Deum: ergo si hæc similitudo ad generationem viuentium sufficit, Christus ratione gratiæ habitualis erit genitus à Deo generatione viuentium: & consequenter Filius naturalis Dei, quod nemo quem viderim docuit.

§. II.

Argumentum contrariæ sententiæ diluitur.

22 *Arguit Hurtado.* EX his facile erit leui fundamento contrarij Auctoris occurrere, quod in hunc modum proponit. Christus generatur à Deo generatione propria viuentium: ergo vt homo, est Filius naturalis Dei. Antecedens probatur: Christus, vt homo, humanitate reduplicata, procedit viuens à viuente, vt omnibus est manifestum, item à principio coniuncto: Deitas namque est magis Christo homini coniuncta, quam Pater creatus est coniunctus Filio per semen; cum hoc realiter à Patre differat; Verbum autem medio quo Deitas Christo coniungitur, sit realiter ab ipsa indistinctum, procedit etiam in similitudinem naturæ: homo namque est similis Deo in natura intellectuali, vt constat
Gen. 1. c. ex illis verbis: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Quod iuxta Augustinum, & alios Ecclesiæ PP. accipiendum est de similitudine ad Deum, non solum ratione gratiæ, sed etiam ratione naturæ ergo processionis Christi, vt hominis à Deo, conuenit adæquata diffinitio generationis viuentium; & consequenter est genitus ab ipso viuentium generatione: ac proinde Filius naturalis Dei.

23 *Respõd. 1.* Huic argumento respondeo, negando antecedens. Ad cuius probationem triplex potest adhiberi solutio. Prima distinguendo antecedens procedit per actionem naturalem, nego antecedens per actionem voluntariam, & gratiosam, concedo antecedens: & permissis alijs, quæ in antecedenti assumuntur, negando consequentiam: quia ad generationem viuentium fundantem filiationem naturalem, requiritur, quod si actio naturalis. Secundo,
Secundo. distinguendo secundam, & tertiam partem antecedentis: coniunctione substantiali dante, vel per se causante termini similitudinem, nego antecedens: concomitanter se habente ad prædictam similitudinem, transeat antecedens, & nego consequentiam: quia ad generationem viuentium primus modus coniunctionis
Tertiò. requiritur, vt constat ex dictis. Vel tertio responderi potest, distinguendo quartam partem antecedentis in similitudinem specificam athomam, nego antecedens in similitudinem analogã cum Deo in ratione naturæ, transeat antecedens, & nego consequentiam: quia prima similitudo petitur ad generationem propriam viuentium fundantem filiationem naturalem, vt cõstat ex dictis.

24 *Opponit Hurtado.* Sed contra hanc solutionem arguit Hurtado: mulus genitus ex congressu asini, & belluæ, fit generatione propria viuentium; & tamen non est similis generanti, & similitudine specifica athoma; mulus enim genitus, & asinus generans, sunt diuersæ speciei in genere animalis: ergo generatio propria viuentium non petit similitudinem specificam athomam termini cum principio generante.
Respond. Respondeo ex Aristotele 7. *Metaphysic. textu* 8. & ex D. Thom. *ibi lect.* 7. distinguendo maiorem: generatione propria connaturali viuentium, nego maiorem: generatione monstruosa, & præternaturali, concedo maiorem: & concessa minori, distinguo consequens: generatio connaturalis, nego consequentiam: generatio monstruosa, & præternaturalis, concedo consequentiam. Vt enim *ibi* ex Aristotele explicat D. Thomas, generatio ex se tendit ad similitudinem specificam athomam geniti cum generante, & semper ita contingit, nisi accidat aliquid præter naturam, qualiter in generatione muli ex equa, & asino contingit: semen namque asini ex se ad asinum generandum tendebat, cum quo conuenit *specificè athomè*, quia tamen equa recipiens, improportionata est ad asinum generandum, fit, quod ex congressu vtriusque impediatur asini generatio similigeneranti *specificè athomè*, & nascatur mulus genere proximo cum asino generante, & cum bellua conueniens.

25 *Vrgebis.* Sed vrgebis: generatio illa, esto non sit connaturalis, sed monstruosa, habet essentiam generationis propriæ viuentium; & tamen non terminatur ad similem *specificè athomè*, sed tantum *genericè*: ergo de essentia generationis propriæ viuentium non est terminari ad similem *specificè athomè*; & consequenter ex defectu huius similitudinis, malè colligitur Christum, vt hominem, non procedere à Deo per veram, & propriam viuentium generationem. Respondeo, distinguendo maiorem: habet essentiam *Respond.* generationis connaturalis viuentium, nego maiorem: generationis abstrahentis à monstruosa, & naturali, concedo maiorem: & concessa minori, distinguo primum consequens distinctione maioris, & nego secundam consequentiam. Quia si Christus, vt homo, fieret à Deo generationem viuentium, non foret generatio illa monstruosa, sed connaturalis: nam monstruosa dicitur generatio, quia præter intentionem agentis particularis tendentis de se ad similitudinem specificam accidit, ex impedimento occurrente similitudo tantum generica, quod respectu Dei contingere nequit, præter cuius intentionẽ nihil accidere potest; & ideò deberet esse Deo similis similitudine specifica athoma.

26 *Instabis.* Sed instabis adhuc: licet Christus per generationem procedens, non terminet generationem monstruosam, terminat tamen generationem gratiosam; at iuxta nostram doctrinam licet de ratione generationis connaturalis sit similitudo specifica termini cum principio, id non petit generatio monstruosa, sed saluatur cum similitudine tantum generica: ergo pariter generatio viuentium gratiosa non exposcet similitudinem specificam termini cum generante, sed saluari poterit cum similitudine generica, vel analoga, quam Christus ratione humanitatis habet cum Deo.

27 *Respõdetur.* Respondeo, generationem eo ipso, quod gratiosa sit, non esse propriè generationem viuentium nec sufficientem ad fundandam filiationem naturalem, sed ad summum adoptiuam, qualis fundatur in generatione spirituali hominum à Deo per gratiam, vel filiationem impropriam, qualis est quæ fundatur in creatione naturæ rationalis à Deo, nec hucusque à Theologis est audita generatio gratiosa, quæ propriè generatio sit, & sufficiens fundamentum filiationis naturalis; aliàs, vt supra arguebamus, Angeli, & homines essent filij Dei naturales filiatione in creatione fundata, quod absurdum est concedere. Generatio autem naturalis *Generatio naturalis cur monstruosa euadat* monstruosa, non importat repugnantiam terminorum, estque à Philosophis concessa, & à Theologis admissa, per hoc, quod licet tendat de se ad similitudinem specificam athomam, ex impedimento occurrente, præter intẽtionem agentis particularis nascatur terminus similis generanti similitudine tantum generica, vnde ex vna ad aliam inefficax fit argumentum. Præterquamquod Christus vt homo, nec *genericè* conuenit cum Deo, sed tantum analoga conuenientia; vnde cum ad omnem generationem viuentium fundamentum filiationem naturalem hucusque à Theologis cognitam, requiratur similitudo, specifica, vel generica termini cum principio generante, & hæc in Christo, vt homine, ad Deum non reperiatur; fit, quod nequeat dici Christũ vt hominẽ à Deo procedere per generationẽ propriã viuentiũ fundantẽ filiationẽ naturalẽ, nisi omnino voluntariè, & absq; vllo fundamento.

§. III.

Secunda sententia reijcitur.

28 *Secunda conclusio. Probatur primo ex D. Thom.* SEcunda Conclusio. *Christus, vt homo, non est filius naturalis Dei filiatione fundata in sanctificatione humanitatis à Verbo, ly vt specificante humanitatem.* Hanc statuo contra Auctores tertiæ sententiæ, & illam probo primo ex D. Th. *infra qu. 32. art. 3. ad finem corporis*, illis verbis. *Christus autem est Filius Dei secundum perfectã rationem filiationis: vnde quamuis secundum humanam naturam sit creatus, & iustificatus: non tamen debet dici filius Dei, nec ratione creationis, nec ratione iustificationis, sed solum ratione generationis æternæ, secundum quam est filius patris solius:* Ergo iuxta D. Thom. in Christo respectu Dei nulla est filiatio fundata in sanctificatione humanitatis à Verbo, sed solum filiatio fundata in generatione æterna; ac per consequens Christus, vt homo, non est filius Dei naturalis, ly vt determinante humanitatem in concreto, & reduplicante vnionem humanitatis ad Verbum, illiusque sanctificationem à Verbo, vt fundamentum filiationis. Confirmatur
Cõfirmatur 1. primo: nam iuxta D. Thomam, Christus, vt homo, non est filius Dei ratione iustificationis; sed filiatio in vnione fundata conueniret Christo, vt homini, ratione iustificationis à Diuinitate vnita: ergo talis filiatio non datur in Christo, vt homine.

29 *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundo: Christus, vt homo, non est filius Dei ratione sanctificationis per gratiam habitualem, quia hæc est quædam imperfecta, & imitatiua filiatio, ac per consequens repugnans cum filiatione perfecta, quæ reperitur in Christo; at filiatio naturalis ratione sanctificationis à diuinitate vnita est imperfectè filiatio, & per quamdam imitationem filiationis naturalis, vt illius Auctores fatentur: ergo persona Christi, qui est filius Dei secundum perfectam rationem, incapax est filiationis fundatæ in iustificatione humanitas diuinitate vnita.

Confirmatur 3. Confirmatur, & vrgetur tertio: vt enim ex dictis *disp. præcedenti* constat, iuxta D. Thom. filiatio non comparatur ad suppositum mediante natura, sed *immediatè*; at persona Christi non est capax susceptiuum immediatum filiationis naturalis fundatæ in sanctificatione humanitatis à diuinitate vnita: ergo Christus in quantum homo non est filius hoc genere filiationis. Probo minorem, persona Christi non est capax immediatè sanctificationis moralis per diuinitatem humanitati vnitam; quia est sanctus sanctitate per essentiam à diuinitate illi conueniente essentialiter; sed etiam est filius naturalis Dei filiatione ipsi essentiali: ergo non est capax immediatè suscipiendi dominationem filiationis fundatæ in sanctificatione humanitatis à diuinitate substantialiter vnita.

30 *Secundo probatur conclusio.* Secundo probatur conclusio: nam forma fundans filiationem naturalem, debet esse naturalis, & non gratiosa filiationis subiecto; sed diuinitas sanctificans Christum vt hominem, non est Christo, vt homini naturalis, ly *vt* determinante naturam, sed per gratiam illi conuenit: ergo Christus, vt homo, ly *vt* specificante naturam, non est filius Dei naturalis, filiatione fundata in sanctificatione humanitatis à Verbo. Si dicas; esse naturalem coniuncto ex Verbo, & humanitate, licet non humanitati. In contrarium obstat; etiam coniuncto ex natura, & gratia habituali est naturalis, vel connaturalis gratia; & tamen quia non est naturalis subiecto sanctificato per gratiam, filiatio in gratia fundata, non est naturalis, sed gratiosa, & adoptiua: ergo connaturalitas formæ fundantis filiationem ad conflatum ex ipsa, & subiecto, non est sufficiens ad rationem filiationis naturalis. *Respondebis. Contra.*

31 *Respondebis. Contra.* Si dicas: licet subiecto immediato non sit connaturalis diuinitas, scilicet, humanitati, mediato tamen, scilicet; Verbo in illa subsistenti, connaturaliter conuenire, & hoc ad naturalitatem filiationis sufficere. In contrarium obstat: nam filiatio non conuenit subiecto immediato ratione mediati, sed mediato ratione immediati: ergo connaturalitas formę fundantis filiationem non est pensanda penes ordinem ad subiectum mediatum, sed penes respectum ad immediatum filiationis subiectum; & consequenter si subiecto immediato connaturalis non est, filiatio super illam fundata nequit esse naturalis.

32 *Tertio prob. concl.* Tertio probatur: nam filiatio naturalis petit pro fundamento naturalem generationem; sed Christus, vt homo, ratione diuinitatis sanctificantis humanitatem non est genitus à Deo naturali generatione: ergo vt homo non est filius Dei naturalis filiatione fundata in vnione humanitatis ad Verbum, & illius sanctificatione à diuinitate vnita. Consequentia est bona. Maior constat diffinitione filij naturali tradita à Philosophis, & à Theologis admissa, nempè, filius naturalis, *est viuens procedens à principio viuente coniuncto in natura similitudinem*. Quæ diffinitio traditur pro fundamento, sicut communiter solent relationes diffiniri: ergo filiatio naturalis petit pro fundamento generationem propriam viuentium. Minor autem non minus constans videtur: nam humanitas non viuit per diuinitatem sibi *hypostaticè* vnitam, vt contrarij Auctores fatentur: ergo Christus, vt homo, ratione diuinitatis vnitæ non procedit viuens à viuente; & consequenter, vt homo non est genitus à Deo ratione diuinitatis naturalis generatione viuentium.

33 *Respondet Suarez.* Respondet Suarez, & ex ipso cæteri suæ sententiæ defensores, filiationem, quæ strictè, & propriè est, & dicitur naturalis, petere pro fundamento naturalem generationem: secus autem filiationem naturalem non rigorosam, & strictam sed quæ talis dicitur per analogiam ad veram, & strictam filiationem naturalem, & illius imperfectam imitationem, ex quo tantum sequitur, Christum, vt hominem, ratione sanctificationis à diuinitate vnita, non esse filium Dei naturalem primo filiationis genere, non vero quod filius naturalis non sit filiatione naturali analoga, & imperfecta.

34 *Reijcitur primo.* Sed contra primo, nam quia adoptiua filiatio est talis secundum imperfectam rationem, & analogam conuenientiam cum filiatione naturali, non potest personæ Christi competere, vt ex D. Thoma vidimus, & illius ratione probauimus: ergo si filiatio fundata in sanctificatione humanitatis à diuinitate vnita, est *imperfectè*, *analogicè* & *imitatiuè* naturalis, non potest de persona Christi, vt hominis, prædicari.

35 *Secundo.* Secundo: nam Adrianus primus, & Concilium Francofordiense dum attribuunt Christo vt homini filiationem naturalem, loquuntur de filiatione, quæ propriè est naturalis filiatio; sed filiatio, quam Theologi tuentur in Christo, vt homine, est illa, quam Adrianus, & Concilium statuerunt: ergo non est filiatio fundata in sanctificatione humanitatis à Verbo. Maior, in qua sola potest esse difficultas, probatur primo: nam loquuntur de filiatione, quæ absolutè prædicatur de Christo, sed filiatio *imperfectè*, & *imitatiuè*, talis non potest absoluta de illo enuntiari, sed cum addito diminuente: ergo loquuntur de filiatione, quæ sit propriè naturalis. Secundo: nam loquuntur de filiatione naturali excludente adoptiuam filiationem; sed filiatio naturalis *impropriè*, & *immitatiuè* talis, non est cur adoptiuam filiationem excludat; cum hæc etiam sit imperfecta quędam imitatio filiationis naturalis: ergo loquuntur de filiationis naturali propria.

Tertio reijcitur: nam ad disputandum, an Christo vt homini competat esse filium naturalem, supponi debet diffinitio filiationis naturalis communiter acceptata, & filiationi Christi adaptari; alias disputationi locus non datur, sicut quando de alijs rationibus similis quæstio mouetur, an scilicet reperiantur in Deo, vel in Christo quatenus homine disputantes, namque, an Christus satisfecerit de rigore iustitiæ, & an Deus ex rigore iustitiæ acceptauerit illius satisfactionem, supponunt diffinitiones, tum iustitiæ rigorosæ, tum etiam satisfactionis ex perfecta, & rigorosa iustitia, & inquirunt, an satisfactioni Christi, & Dei acceptationis conueniant, & similiter disputantes, an in Christo reperiantur fides, pœnitentiam, & spes, istarum virtutum diffinitiones supponunt, illisque suppositis inquirunt, an repugnet, vel non repugnent subiecto: ergo pariter supponi debet diffinitio filiationis naturalis, & Christo, vt homini, accommodari ad saluandam in Christo, quatenus homine, naturalem Dei filiationem. At diffinitio filiationis naturalis à Theologis communiter acceptata, Christo, vt homini, non conuenit ratione sanctificationis humanitatis à Verbo: ergo dicendus non est filius Dei naturalis filiatione in hac sanctificatione fundata. 36 *Tertio.*

Quarto reijcitur: sequitur namque ex tradita solutione, Christum, vt hominem, posse dici filium Dei adoptiuum ratione sanctificationis humanitatis à Verbo; consequens non admittunt huius solutionis Auctores: ergo tenentur à solutione tradita recedere. Probo sequelam, ex eo iuxta allegatos Auctores, Christus, vt homo, est filius naturalis Dei ratione sanctificationis humanitatis à Verbo, quia licet illi non conueniat adæquata diffinitio filiationis naturalis; filiatio tamen in prædicta sanctificatione fundata imitatur naturalē in cōsubstantialitate formæ filiationem fundantis, & connaturalitate iuris ad patris hæreditatē, sed etiam quamuis integra diffinitio filiationis adoptiuæ, non conueniat filiationi prædictæ, imitatur tamen adoptiuam filiationem in aliquo prædicato, nempè, in extraneitate naturæ, & in negatione connaturalitatis formæ filiationem fundantis ad subiectum immediatum, scilicet, humanitatem, quæ in istorum Auctorum sententia est subiectum immediatum huiusce modi filiationis: ergo si prædicta filiatio dicitur naturalis, quia imitatur naturalem in aliquo prædicato, etiam debet dici adoptiua ob imitationem filiationis adoptiuæ. 37 *Quarto reijcitur.*

Respondebis cum Patre Suarez *vbi supra in solutione ad primum*, filiationem istam fundatam in sanctificatione humanitas à Verbo, medium locum tenere inter filiationem naturalem per essentiam, & filiationem adoptiuam; ac per consequens vtramque imitari in aliquo prædicato, debere tamen naturalem, & non adoptiuam dici, quia in filiatione magis attenditur ad formam, quæ est proximum filiationis fundamentum, & iuris ad hæreditatem, quam ad ius ipsum, & modum obtinendi hæreditatem, Quia ergo forma fundans ius hæreditarium in Christo quatenus homine, & filiationem illi, prout sic, conuenientem, est ipsa, & vna diuini Verbi filiatio per gratiam vnionis vnita substantialiter humanitati; sit consequens, quod ista filiatio imitetur naturalem, in eo quod magis ad filiationem attenditur, nempe, in forma ius, & filiationem fundante, vnde quamuis adoptiuam magis imitetur ipso iure, & in modo adeundi hæreditatem, quæ humanitati non competunt per naturam, sed per gratiam vnionis, merito dicenda est hæc filiatio naturalis, & nullo modo adoptiua. 38 *Respōdet Suarez.*

Hæc tamen solutio argumentum factum in suo robore relinquit; primo: nam ex eo quod hæc filiatio magis imitetur naturalem, quam adoptiuam, non sequitur nullo modo esse adoptiuam, sed esse magis naturalem, quam adoptiuam dicendam: ergo solutione ista argumentum factum non soluitur. Probo antecedens primo: nam quod de aliquo subiecto dicitur *imitatiuè*, non petit, vt enunrietur, perfectissimam imitationem, sed aliqua imitatio est sufficiens: ergo ex eo quod hæc filiatio magis imitetur filiationem naturalem, quam adoptiuam, si tamen istam in aliquo prædicato imitatur, non sequitur, nullo modo debere dici adoptiuam, sed quod magis debeat dici naturalis. 39 *Contra 1.* *Antecedens prob. 1.*

Secundo: nam imitatio fundat enuntiationem prædicati imitati, & nuntiati: ergo maior vnius, quam alterius imitatio, si tamen imitationem alterius, quamuis minorem relinquat, infert quidem principaliorem illius, quam istius prædicationem, non autem omnino excludet, quin hoc secundum prædicatum de forma ipsum aliqua ratione imitante dicatur, licet minus principaliter. Denique probatur antecedens: nam licet demus Chri- 40 *Secundo prob. antecedens.* *Tertio probatur.*

Christum magis imitari Leonem, quam vitem, quia tamen vtrumque imitatur, dicitur Leo, & Vitis *imitatiuè:* ergo si filiatio ista imitatur filiationem naturalem, filiationemque adoptiuam, quamuis magis naturalem, quam adoptiuam imitetur, dicetur naturalis, & adoptiua filiatio, licet magis naturalis, quam adoptiua dicatur.

41 *Secundo reijcitur solutio.* Secundo reijcitur: non enim assignare possunt prædicti Auctores rationem, cur ad rationem filiationis magis debeat attendi ad formam filiationem fundantem, quam ad modum iuris, & adeundi hæreditatem, maximè, cum in hoc iure esset constituta filiatio; at filiatio de qua loquimur non in alio à suis defensoribus constituitur, nec aliunde, quam ex hoc iure probatur: ergo si in iure, & modo adeundi hæreditatem magis imitatur filiationem adoptiuam, quam filiationem naturalem per essentiam, potius adoptiua est dicenda, quam naturalis filiatio.

42 *Si respondeatur. Contra.* Si forte dicatur: ideo non vocari adoptiuam, quia habet aliquod prædicatum pugnans cum filiatione adoptiua, nempè, fundari in coniunctione substantiali ad adoptantem, & in iure intrinseco ad eius hæreditatem. In contrarium ita obijcio; etiam habet prædicatum cum filiatione naturali, quæ propriè est naturalis filiatio pugnans, nempè, non fundari in generatione naturali, quæ est propria viuentium, & tamen hoc non obstante dicitur à suis Auctoribus filiatio naturalis, non *propriè*, sed *imitatiuè* talis, quia in aliquo imitatur naturalem filiationem: ergo pariter quamuis habeat prædicatum pugnans cum filiatione adoptiua, quæ est cum proprietate talis, dicetur adoptiua filiatio, non cum omni proprietate, sed *impropriè*, & *imitatiuè*.

43 *Tertio reijcitur principalis solut.* Denique principalis solutio reijcitur: sequitur namque ex illa, Spiritum Sanctum esse dicendum in vero, & catholico sensu, filium naturalem Dei: consequens absurdum est: ergo tradita solutio insufficiens. Probo sequelam: Christus, vt homo, est ratione diuinitatis filius Dei naturalis, licet non procedat à Deo per generationem viuentium; quia ratione deitatis habet ius connaturale, ad bona Dei, & illius hæreditatem; sed Spiritus Sanctus, licet non procedat per propriam generationem, habet ratione diuinitatis sibi essentialiter conuenientis ius connaturale ad hæreditatem Dei, scilicet, ad visionem diuinam ipsi essentialiter conuenientem: ergo si hoc sufficit ad rationem filij naturalis, dicendus erit Spiritus Sanctus, qui est tertia Trinitatis persona filius naturalis Dei in aliquo sensu catholico.

44 *Respond. Hurtado.* Respondebis ex Hurtado *vbi supra sect. 5. subsect. 9.* Spiritum Sanctum non posse dici filium naturalem Dei. Tum; quia non habet personam de dono, sicut habet humanitas Christi; donum enim est liberum beneficium. Tum etiam; quia non est hæres; hæreditas enim est de his, quæ dari, & auferri possunt, nec item habet ius, hoc enim præter condignitatem personæ importat titulum ad rem, quæ potest libere donari: visio autem beatifica, in qua Dei hæreditas consistit, non donatur Spiritui Sancto liberè, sed necessario, & naturaliter: ac proinde ex hoc quod Christus, vt homo, sit filius Dei naturalis, non sequitur, Spiritum Sanctum posse in aliquo vero sensu dici filium naturalem Dei.

45 *Reijcitur primo.* Hæc tamen solutio omnino insufficiens est, & reijcitur primo: nam haberi personam, ex dono, non iuuat, sed potius officit naturali filiationi, illamque habere non ex dono, sed naturaliter, non officit, sed potius iuuat ad rationem filij naturalis: ergo quod humanitati conueniat persona ex dono, non autem Spiritui Sancto, non infert, Christum, vt hominem, esse Filium Dei naturalem, non vero Spiritum Sanctum, sed potiùs infert oppositum.

46 *Secundo.* Secundo: nam licet Verbo non conueniat patris hæreditas liberè, sed naturaliter, non tollit quominus Verbum sit, & dicatur hæres Patri æterni; & consequentes ius habens ad illius hæreditatem: ergo de ratione hæredis, iurisque ad hæreditatem, non est, quod liberè conferatur hæreditas, darique possit, & auferri. Probo antecedens ex D. Thoma ad Hæbreos 1. lect. 1. vbi explicans verba illa Pauli: *Quem constituit hæredem vniuersorum, &c.* sic ait: *Sciendum est autem, quod in Christo sunt duæ naturæ, diuina scilicet, & humana; sed secundum diuinam naturam, sicut non est constitutus filius; cum sit filius naturalis ab æterno, ita nec est constitutus hæres; sed ab æterno est hæres naturalis, secundum vero naturam humanam, sicut est factus filius Dei, Romanorum 1. qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem: ita & factus est hæres vniuersorum, & quantum ad hoc dicit, quem constituit hæredem, idest, Dominum vniuersorum:* Ergo iuxta D. Thomam, Verbum, prout in diuinitate subsistens, qua ratione est filius æternus Patris, est etiam hæres, non adoptiuus nec voluntarius, sed naturalis illius. *S. THO.*

47 *Cōfirmatur.* Et augetur difficultas ex Paulo ad Roman. 8. illis verbis: *Si filij, & hæredes.* Quibus, ex filiatione colligit hæreditatem, cum ergo Verbum vt in diuinitate subsistens, sit filius naturalis Dei, est etiam hæres naturalis illius: ac proinde de ratione hæredis, iurisque ad hæreditatem, non est quod hæreditas possit conferri, & auferri.

48 *Tertio reijcitur.* Denique tradita solutio reijcitur: nam ius competens Christo, vt homini, ad hæreditatem Dei, ideo in contrariorum sententia constituit illum filium Dei naturalem, etsi filiatione non propria, quia eo ipso, quod habeat ius ab intrinseco, imitatur filiationem propriam naturalem; at quamuis concedamus tertiam Trinitatis personam non habere proprium ius ad hæreditatem Dei, nec propriè esse hæredem illius; eo quod hæreditas non donatur voluntariè, nec taliter quod possit dari, & auferri, magis tamen imitatur filiationem naturalem Verbi, quam Christus, vt homo, ratione humanitatis: ergo quamuis hoc admittamus, dicendus erit filius naturalis Dei potiori iure, & ratione, quam Christus, vt homo, ratione diuinitatis. Probo minorem ius competens Verbo, vt subsistit in diuinitate, ideo iuxta istum Auctorem non est propriè ius, quia non connotat liberam voluntatem in patre, scilicet potestatem auferendi, conferendique hæreditatem, sed illi ab intrinseco omnia bona patris per identitatem conueniunt; at huic iuri magis assimilatur ius competens Spiritui Sancto, quam ius competens humanitati, ratione diuinitatis; cum illud sit ius identicum ad bona Dei per identitatem ab intrinseco, & necessario conuenientia: hoc autem sit ius ad bona, & hæreditatem Dei conuenientia Christo, vt in humanitate subsistenti ex libera voluntate diuina: ergo ius Spiritui Sancto competens ad bona Dei, esto non sit propriè ius, magis imitatur ius competens Verbo Dei ratione filiationis naturalis, quam ius conueniens humanitati ratione diuinitatis: ac proinde si ob istam imitationem Christus, vt homo, ratione diuinitatis vnitæ est Filius Dei naturalis in aliquo sensu catholico, poterit etiam Spiritus Sanctus in sensu catholico dici Filius naturalis Dei.

49 *Respondebis 2. ad 3. arg.* Secundo, & melius potest ad tertium argumentum occurri, concessa maiori, negando minorem. Ad probationem, distinguendo antecedens: non viuit *physicè* ratione diuinitatis, concedo antecedens: non viuit *moraliter*, nego antecedens: & sub eadem distinctione primi consequentis, distinguendo secundum: illudque concedendo de generatione naturali physica, negando autem de generatione naturali morali. Vt enim *supra disput. 52. §. 9.* cum communi sententia docuimus, humanitas Christi sanctificata est substantialiter à diuinitate vnita, cum autem sanctitas consistat in esse obiectum congruum diuinæ dilectionis amicabilis, vt communicetur subiecto, debet illud constituere potens *physicè*, aut *moraliter* redamare; ac per consequens viuens radicaliter, *physicè*, vel *moraliter*, vnde vt diuinitas humanitatem Christi sanctificet, debet illam viuentem constituere, saltim radicaliter, *moraliter*. Ex quo vlterius fieret, quod humanitas ratione diuinitatis sanctificantis illam *moraliter*, procedat viuens *moraliter* à viuente sibi coniuncto, & cum alias illi communicetur natura diuina sub conceptu sanctitatis, qui est ipsissimus conceptus naturæ Dei, procedit in similitudinem naturæ, vel in naturæ vnitatem; ac per consequens talis processio est generatio naturalis, non physica, sed moralis, & supra illam fundari poterit filiatio naturalis moralis. Nec ex hoc sequitur Spiritum Sanctum esse filium Dei naturalem: nam illi ex vi processionis non communicatur natura sub conceptu naturæ, bene autem humanitati, vt constat ex dictis.

50 *Contra 1.* Sed contra istam solutionem obstat primò; quod generatio naturalis, non physica, sed moralis inaudita est apud Theologos: non autem licet contra communem Theologorum consensum nouos terminos, & diffinitiones inducere. Secundo: nam communicatio Deitatis ad humanitatem, vt sanctificans illam moraliter, non est actio naturalis Deo, sed libera, & voluntaria: nihil autem repugnantius cum generatione naturali, quam esse actionem liberam, & voluntariam generanti. Tertio: nam filiatio ista moralis, non est naturalis *vniuocè* cum filiatione naturali physica, sed ad summum *analogicè*, quia illam aliqua ratione imitatur; sed etiam imitatur in aliquo filiationem adoptiuam, *vt supra* argumentabamur: ergo non erit, cur magis naturalis, quam adoptiua dicatur. *Secundo. Tertio.*

51 *Quarto.* Denique: nam hæc filiatio non potest immediatè denominare naturam, sed tantum personam Christi; sed hæc incapax est, vt ab illa denominationem filij suscipiat: ergo talis filiatio non est in Christo admittenda. Maior constat ex dictis præcedenti disputatione. Minor etiam ex dictis habetur: nam propterea filiatio adoptiua nequit personæ Christi competere, illamque denominare, quia est filiatio *secundum quid*, & *imitatiuè* talis: persona autem Christi est filius naturalis perfectè, & non stat aliquod prædicatum dici de eodem subiecto secundum perfectam, veramque rationem, & secundum imperfectam, & *imitatiuè* talem; at hæc ratio excludit etiam à persona Christi Domini filiationem naturalem moralem; cum etiam sit imperfecta filiatio, & talis *imitatiuè:* ergo Christus, vt homo, istius filiationis est incapax.

§. IV.

Obiectionibus in contrarium occurritur.

52 Et ex his facile erit argumentum contrariorum diluere. Ducuntur ad suam sententiam suadendum, eo quod Christus, vt ho-

Arguunt opposita sententia Auctores. vt homo, ratione diuinitatis sanctificantis humanitatem, est filius Dei, sed non adoptiuus: ergo est filius Dei naturalis. Maior probatur, ratione diuinitatis est hæres bonorum, & hæreditatis diuinæ, aliàs per illam non sanctificaretur humanitas; sed idem est esse hæredem, atque filium: ergo ratione diuinitatis, vt sanctificantis humanitatem est filius Dei. *Minor prob. 1.* Minor ostenditur primo ex Paulo ad Rom. 8. illis verbis: *Si filij, & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi:* ergo iuxta Paulum esse filium, & hæredem conuertuntur: ac proinde si Christus, vt homo, ratione diuinitatis, vt sanctificantis humanitatem est hæres bonorum Dei, ratione illius, vt sic, est aliqua ratione filius. *Secundo.* Secundo hæres adoptiuus, & filius adoptiuus dicuntur ad conuertentiam: ergo pariter hæres naturalis, & filius naturalis se habent conuertibiliter; sed Christus, vt homo, ratione diuinitatis, vt sanctificantis humanitatem, est hæres naturalis hæreditatis diuinæ; cum sit hæres, & non adoptiuus: ergo ratione illius est etiam filius naturalis Dei. *Tertio.* Denique: non enim alia ratione gratia habitualis sanctificans, præbeat filiationem Dei, nisi quia præstat ius ad diuinam hæreditatem, & hominem, quem sanctificat, constituit hæredem bonorum Dei: ergo omne constituens hæredem, constituit aliqua ratione filium; ac proinde hæreditas, & filiatio dicuntur ad conuerteotiam.

53 *Respond.* Respondeo, negando maiorem. Ad probationem, concessa maiori, nego minorem. *Ad primã probationem minoris.* Ad cuius primam probationem, concessis verbis Pauli, vt iacent, nego consequentiam. Nam ex illis non infertur omnem alicuius hæredem, esse etiam illius filium, sed tantum omnem filium esse hæredem, quod longè diuersum est. *Omnis filius est hæres, sed non è conuerso.* Et quidem Spiritus Sanctus est hæres naturalis hæreditatis diuinæ, & tamen filius naturalis non est. Omnes etiam consanguinei sibi inuicem sunt hæredes; & tamen non omnes sunt sibi inuicem filij. Nepos etiam est hæres naturalis aui; & tamen filius non est: non ergo ratio hæredis, & filiatio ad conuertentiam dicuntur: ac proinde ex eo quod Christo, vt homini, conueniat ratione diuinitatis ius ad Dei hæreditatem; non sequitur, esse filium ratione diuinitatis, vt sanctificantis humanitatem.

54 *Ad 2.* Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam: quia esse hæredem naturalem potest aliunde, quam ex filiatione competere, ratio autem hæredis adoptiui, non nisi ex adoptione potest consurgere. Si tamen non fiat vis in Verbo *adoptionis*, hæres voluntarius imitator in hoc naturalem hæredem, quod sicut ius naturale adeundi hæreditatem, latius patet quam naturalis filiatio, ita ius voluntarium ad hæreditatem alterius, non conuertitur cum filiatione adoptiua: nam si quis alteri hæreditatem promittat præbet illi voluntariè ius ad eius hæreditatem promittat præbet illi voluntariè ius ad eius hæreditatem, & tamen filius adoptiuus non est.

55 *Ad 3.* Ad vltimam probationem, nego causalem antecedentis. Non enim præcisè, quia præbet ius, præstat filiationem adoptiuam; Christo namque præstat ius & tamen illum, vt hominem, non constituit filium adoptiuum Dei, sed ideo præstat filiationem adoptiuam, quia præstat ius fundatum in spirituali generatione: homo namque per gratiam est spiritualiter genitus, terminans autem spiritualem generationem, filius adoptiuus est. Christus vero in quantum homo ratione diuinitatis, vt ipsum sanctificantis, non est spiritualiter genitus, & ideo etsi habeat ius ad diuinam hæreditatem, filius naturalis non est.

56 *Instabis.* Sed dices: ideo homo per gratiam habitualem est spiritualiter genitus, quia ratione illius participat Dei naturam, sed humanitati Christi ratione vnionis ad Verbum communicatur ipsa natura diuina sub conceptu naturæ; cum illi communicetur sub conceptu sanctitatis, qui pertinet ad conceptum naturæ: ergo *Confirm.* ex vi vnionis ad Verbum, & Deitatis, vt sanctificantis humanitatem, Christus, vt homo, spiritualiter generatur. Et augetur difficultas: nam ex eo quod deitatis participatio per gratiam habitualem sit sufficiens ad sanctificandam humanitatem, intulimus cum communi sententia *supra disp. 21.* à fortiori deitatem substantialiter vnitam posse ipsam sanctificare: ergo pariter ex eo quod formalis participatio naturæ diuinæ sub conceptu naturæ sufficiat ad constituendum spiritualiter genitum, consequens debet censeri substantialem vnionem, & communicationem naturæ diuinæ, spiritualiter genitum constituere.

57 *Respondetur 1.* Respondeo primo, distinguendo maiorem: non supponendo in persona naturam communicatam per naturalem generationem, concedo maiorem. præcisè ex ratione participationis naturæ, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Quia deitas, vt sanctificans Christi humanitatem supponit in persona Christi naturam diuinam communicatam per generationem æternam: ac proinde filiationem naturalem simpliciter, & ideò non constituit Christum, vt hominem, nec genitum, nec filium. Quod autem gratia habitualis, non ex eo solum, quod Dei naturam participet, constituat spiritualiter genitum, constat in Christo, quem vt hominem non reddit spiritualiter genitum, etsi illius humanitati præbeat, esse diuinę naturę participem.

Respondeo secundo, distinguendo etiam maiorem: quia participat physica participatione, concedo maiorem: participatione tantum morali, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Quia Deitas sub conceptu naturæ non communicatur *physicè*, sed tantum *moraliter* humanitati Christi, & ideo licet illam sanctificet, non constituit spiritualiter genitam. Ad confirmationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: & ratio discriminis est: nam sanctificatio, ex communi Theologorum sententia, abstrahit à physica, & morali: ac proinde ex eo, quod gratia habitualis participans Dei naturam, sit ad sanctificandum sufficiens, rectè infertur posse Deitatem se ipsa præstare sanctificationis effectum. Cæterum generatio naturalis tantum moralis, inconsueta est, & inaudita apud Theologos, sicut & filiatio naturalis moralis cumque si diuinitas, vt humanitatem sanctificans præstaret esse spiritualiter genitum, deberet esse genitum naturali generatione: fit quod quamuis gratia, quia Dei naturam participat, constituat spiritualiter genitum, non inferatur Deitatem substantialiter vnitam posse spiritualiter genitum constituere. 58 *Respond. 2.* *Ad confirmationem.*

Sed instabis primo: ergo saltim poterit constituere spiritualiter genitum, generatione fundante filiationem adoptiuam. Patet consequentia: nam ideo non constituit genitum naturali generatione, quia hæc apud Theologos solum pro physica communicatione naturæ vsurpatur; at generatio fundans filiationem adoptiuam apud plures solum petit moralem naturæ communicationem; plures enim docent, gratiam habitualem non physicè, sed moraliter participare naturam diuinam, qui tamen negare nequeunt constituere subiectum, cui infunditur, filium adoptiuum Dei: ergo Deitas, vt sanctificans humanitatem, Christum, vt hominem, constituet, spiritualiter genitum generatione adoptiua. Secundo: non enim minus est de ratione obiecti amicabilis posse amantem redamare, quam de ratione geniti viuens à viuente procedere; sed communicatio solum moralis naturæ præstans posse radicaliter moraliter redamare, est sufficiens constituere obiectum dilectum amicabiliter: ergo communicatio moralis naturæ præstans esse viuens radicaliter moraliter, sufficiet ad constituendum viuens à viuente procedens; & consequenter sufficiet ad constituendum genitum. 59 *Instabis 1.* *Secundo.*

Respondeo ad primam instantiam, negando sequelam. Ad illius probationem, concessa maiori, & prætermissa minori, negando consequentiam: quia quod diuinitas Christum, vt hominem, filium adoptiuum constituat, non componitur cum filiatione naturali, vel cum substantiali coniunctione cum Deo, quam necessario supponit, vt humanitatem sanctificet: physica namque coniunctio adoptati ad adoptantem, filiationi adoptiuæ repugnat: ac proinde forma, quæ vt sanctificet, physicam coniunctionem exposcit, nequit esse apta ad constituendum spiritualiter genitum, neque filium adoptiuum. 60 *Ad 1. instantiam respond.*

Ad secundam, nego maiorem. Licet enim in diffinitione amicitiæ ponatur, *potentia ad redamandum*, & in diffinitione filij naturalis, quod *viuens à viuente procedat in natura similitudinem;* aliter tamen, & aliter accepta est ratio viuentis in diffinitione filij naturalis, & potentia ad redamandum in diffinitione amicitiæ: nam illud communi sapientum interpretatione, iuxta quam sunt diffinitiones rerum accipiendæ, explicatum est de viuente vita physica in physicam naturæ similitudinem potentia autem redamandi in diffinitione amicitiæ pro physica, vel morali. Possumus etiam rationem aliam discriminis constituere, in qua hæc differentia acceptionis fundetur, nimirum, quod filiatio naturalis petit pro fundamento naturalem generationem amicitia autem, vt contrahatur actionem aliquam naturalem dantem potentiam ad redamandum non petit: generatio autem naturalis; cum actio physica sit, & nullatenus moralis, vitam physicam petit communicare: actio autem ex qua amicitia contrahitur, quia moralis actio est, potest sine physica potentia redamatiua saluari. 61 *Ad 2.*

Sed vrgebis adhuc: nam sequitur ex his solutionibus diuinitatem, vt sanctificantem humanitatem, constituere Christum, vt hominem, Filium Dei, etsi non filiatione naturali, nec filiatione adoptiua; bene tamen filiatione alterius rationis, quam appellare possumus filiationem connaturalem; consequens non admittemus: ergo nec doctrinam traditam. Patet sequela: si daretur substantia supernaturalis creata foret Filia Dei, non filiatione adoptiua, nec naturali, benè tamen filiatione connaturali, vt diximus *disp. 52. §. 2. in solutione ad 2. argumentum:* quia illi ex vi suæ constitutionis conueniret ab intrinseco ius ad Dei hæreditatem; & tamen non fieret per actionem naturalem à Deo, sed per actionem liberam, & voluntariam: ergo filiationi non naturali, sed connaturali, non obstat super actionem voluntariam, & non naturalem fundari, dummodo per illam ius intrinsecum, & connaturale ad hæreditatem tribuatur. Ex quo vlterius sequitur, Deitatem sub conceptu naturæ vnitam humanitati, & illam sanctificantem, eique ius intrinsecum ad diuinam hæreditatem tribuentem, fundare posse in Christo, quatenus homine, filiationem nõ naturalem, sed connaturalem ad Deum. 62 *Vrgebis.*

Patet

Patet consequentia; quia huic filiationi, nec repugnat, quod actio diuinitatem communicans, non sit naturalis, sed libera, nec est, cur illi obstet supra communicationem naturæ non physicam, sed moralem fundari: ergo ex nullo principio repugnat.

63 *Respond.* Respondeo, negando sequelam. Ad illius probationem, concessis maiori, & minori, & prima consequentia, nego secundam. Nam licet ex illis capitibus non repugnet fundare filiationem connaturalem, repugnat ex alio, quia nempè, hæc filiatio non est filiatio *simpliciter*, sed tantum *secundum quid*, & *analogicè* talis: Christus autem cum ratione suppositi, secundum quod solum est capax susceptiuum filiationis, sit filius naturalis *simpliciter*, est incapax denominationis filij, filiatione *secundum quid*, & *analogicè* tali: vnde sicut hac ratione, non est filius ratione creationis, nec ratione iustificationis per gratiam habitualem, vt docet D. Thomas *infra quæst.* 32. *art.* 3. ita etiam incapax est denominationis filij, filiatione fundata in sanctificatione humanitatis à Verbi diuinitate.

64 *Replicabis adhuc 1.* Sed insistes adhuc primo: ergo saltim in sententia asserentium, filiationem non cōparari immediatè cum persona, sed solum media natura Christus ratione diuinitatis, vt sanctificantis humanitatem erit Filius Dei filiatione connaturali; consequens autem est falsum; aliàs esset Filius Trinitatis, cuius falsitas ex dicendis constabit: ergo. *Secundo.* Secundo: nam ad minus sequitur, quod si Spiritus Sanctus humanitatem assumeret, esset Filius Dei hoc genere filiationis; consequens videtur falsum; omnes namque eodem modo censent discurrendum de Spiritu Sancto, casu in quo humanitatem assumeret, quantum ad rationem filij, sicut de Verbo incarnato: ergo & tradita solutio. Patet sequela: persona Spiritus Sancti, vt in diuinitate subsistens, non est Filius naturalis Dei; ac per consequens non est filius filiatione tali *simpliciter*; ac ratio adæquata, & vnica ob quam Christus, vt homo, non est filius, hoc filiationis genere, est, quia vt subsistit in Deitate est filius naturalis simpliciter: ergo Spiritus Sanctus tunc casus foret Filius Dei filiatione connaturali fundata in sanctificatione humanitatis à Deitate.

65 *Ad 1. explicitè respond.* Respondeo ad primam instantiam, vel permittendo consequens, vel negando sequelam. Ratio autem illam negando esse potest: nam in prædicta sententia, immediatum susceptiuum filiationis non est persona, sed natura: ac proinde ad constituendum filiationem connaturalem requiritur, quod naturæ sit ab intrinseco debita, quod tamen saluari nequit: Deitas namque humanitatem sanctificans, non debetur naturæ ratione sui. Si verò consequens admittatur, dicendum est ad minorem id, quod infertur, inconueniens esse apud Nos: à contrarijs autem Auctoribus inconueniens non censeri, quia tamen quod sit inconueniens ex *infra* dicendis constabit; consequenter est asserendum, filiationem non ad naturam, sed ad personam *immediatè* comparari, & ex hoc inconueniente inter alia argumenta probandum.

66 *Ad 2.* Ad secundam respondeo admittendo sequelam, & negando minorem. Ad cuius probationem dicatur, Theologos eodem modo discurrere de Spiritu Sancto tunc casus, ac modo de Verbo incarnato, quoad rationem filij adoptiui, quia hæc cum vtriusque persona naturam assumente repugnat, quia petit negationem substantialis coniunctionis cum Deo, quæ negatio, tam Spiritui Sancto, quam Verbo subsistenti in natura creata repugnat. Filiatio autem connaturalis moralis extrinsecam per negationem coniunctionis substantialis non petit, sed solum per negationem filiationis naturalis, quæ Spiritui Sancto humanitatem assumenti competeret: non autem Verbo, vt naturam terminanti; & ideo quoad hanc filiationem non est eadem ratio de Verbo subsistente in natura rationali, ac de Spiritu Sancto talem assumente naturam. Et quidem Spiritus Sanctus humanitatem assumens, foret Filius Dei filiatione fundata in creatione rationalis naturæ; cum à Christo, vt homine, ea sola ratione ab Angelico Præceptore excludatur, quia est filius filiatione tali *simpliciter*, quæ quidem de Spiritu Sancto non militat: ergo non est inconueniens quoad aliquem modum filiationis, aliter de Spiritu Sancto tunc casus, ac de Verbo Incarnato discurrere.

67 *Oppones.* Sed dices: non minus opponuntur ius morale, & ius physicum, & essentiale, quam filiatio physica, & filiatio moralis connaturalis; sed licet in Spiritu Sancto non inueniatur naturalis, & physica filiatio, inuenitur tamen ius physicum essentiale ad hæreditatem Dei: ergo est incapax iuris moralis; & consequenter est incapax filiationis moralis connaturalis; vel si hoc non obstante potest ius morale suscipere ratione diuinitatis, vt sanctificantis humanitatem moraliter, poterit etiam Verbum suscipere, vt subsistens in humanitate denominationem filij filiatione morali connaturali.

Respond. Respondeo, negando maiorem. Nam immediatum susceptiuum iuris ad hæreditatem, non est persona, sed natura, cumque in Spiritu Sancto tunc casus duplex reperiretur natura, posset duplex ius habere, aliud essentiale ad hæreditatem increatam, & alterum morale ad creatam hæreditatem recipiendam in humanitate. Cæterum denominatio filij immediatè ad personam comparatur: ac proinde in persona, quæ est filius naturalis *physicè*, non est capacitas ad filiationem connaturalem moralem, quæ est *secundum quid* filiatio.

Sed vrgebis: nam sequitur ex hac solutione, non posse dici illud ius connaturale; & consequenter nec filiatio supra, quam fundatur diceretur connaturalis; consequens est contra dicta: ergo tradita solutio non subsistit. Patet sequela, ex eo *supra* dicebamus in sententia admittente denominationem filij immediatè comparari cum natura, non posse in Christo dari filiationem connaturalem fundatam in sanctificatione humanitatis à Deitate, quia immediato susceptiuo non est connaturalis prædicta sanctificatio; sed nec etiam immediato susceptiuo iuris ad hæreditatem, est connaturale ius, scilicet, humanitati: ergo tale ius nequit dici connaturale. 68 *Vrgebis.*

Respondeo, negando sequelam. Ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: immediato susceptiuo *quod*, nego minorem; immediato susceptiuo *quo* iuris, concedo minorem, & nego consequentiam: cum enim ius prædictum sit filij, & in nostra sententia ratio filij immediatè de persona dicatur, non de natura; fit consequens, vt immediatum susceptiuum *quod*, talis iuris, non natura, sed persona sit: ac proinde, vt illud ius connaturale dicatur, sufficit, deberi personæ, & ratione illius naturæ: sententia autem à Nobis *num.* 31. impugnata statuit pro susceptiuo *quod* immediato filiationis, non personam, sed naturam: ac proinde vt filiatio naturalis dicatur, est necessarium, vt sit debita ab intrinseco naturæ ratione sui. *Respond.*

§. V.

Tertia sententia refellitur.

TErtia Conclusio: *Christus, in quantum homo, non est Filius Dei proprius, ly in quantum reduplicante humanitatem Diuino Verbo coniunctam.* Hanc statuo contra tertiam sententiam, esseque expressam Angelici Præceptoris, constat primo, vt enim ex ipso vidimus, nulla est in Christo filiatio respectu Dei, nisi quæ in æterna generatione fundatur: hæc autem filiatio propria à naturali, & adoptiua distincta non in æterna generatione, sed in temporali productione humanitatis, & illius vnione ad Verbum fundatur: ergo contra D. Thom. in Christo, vt homine, adstruitur. Secundo: nam hæc filiatio prius denominat naturam, & ratione illius personam; at iuxta D. Thom. filiatio non ad naturam, sed ad personam immediatè comparatur: ergo hæc filiatio illius menti repugnat. Tertio: nam iuxta D. Thom. *infra quæst.* 32. *art.* 3. Christus, vt homo, non est Filius Dei ratione creationis, nec vllo modo est, aut dici potest filius Spiritus Sancti; at filiatio hæc propria supra creationem humanitatis fundatur, & ad totam Trinitatem refertur, vt illius Auctor fatetur, & ex dicendis constabit: ergo in Christo, vt homine, iuxta D. Thomam constituenda non est. 69 *Tertia conclusio. Prob. 1. ex D. Th.*

Deinde suadetur conclusio: nam filius proprius, & filius naturalis, idem sunt; sed Christus, vt homo ly *vt* reduplicante naturam, non est Filius naturalis Dei, vt Auctor contrarius fatetur: ergo non est filius proprius. Maior probatur primo: nam omnes Theologi, tam Veteres, quàm Recentes pro eodem semper tenuerunt filiationem propriam, & naturalem, nec vllus inter filiationes illas distinxit; at in re tam graui, & Theologica, non licet contra vnanimem Theologorum consensum, nouas rerum diffinitiones, & distinctiones statuere: ergo pro eodem accipi debent. Quod amplius confirmare possumus; nam Auctor, quem impugnamus, inde contra secundam sententiam ducitur, ad relegandam filiationem naturalem à Christo supra sanctificationem humanitatis à Deitate fundatam, quia omnes Theologi, & Philosophi filiorum naturalem diffiniunt, quod sit, *Viuens procedens à viuente coniuncto in natura similitudinem*: non autem licet nouas rerum diffinitiones statuere; sed etiam omnes Theologi pro eadem, filiationem propriam, & filiationem naturalem vsurpant: ergo non licet inter vtramque distinguere. 70 *Secundo prob. ratione. Maior prob. 1.* *Cōfirmatur.*

Secundo probatur maior: nam de fide est, & ex Concilio Francofordiensi deducitur, Christum, vt hominem, in sensu materiali, & identico esse Filium naturalem Dei, vt contrarius Auctor fatetur; at nisi filiatio naturalis, & filiatio propria in Concilij sensu sint idem, non potest ex illo veritas prædicta deduci: ergo ex mente Concilij idem est filius naturalis, & proprius. Probatur minor: vt enim legenti Epistolam Adriani Primi, librum Sacrosyllabum, & Epistolam Concilij ad Episcopos Hispaniæ, euidenter constabit, nusquam Christus Filius naturalis, sed tantum proprius asseritur; at si filiatio propria sit à filiatione naturali distincta, ex assertione filiationis propriæ non infertur naturalis; ergo nisi iuxta Concilij mentem sint idem, inferri nequit ex illo, Christum, vt hominem, esse filium naturalem Dei in sensu specificatiuo, identico, & materiali. 71 *Secundo prob. maior.*

Respondebis, colligi ex prædicto Concilio, Christum hominem, esse filium naturalem, non ex eo quod ipsum, proprium Dei Filium asserat, sed ex eo quod ipsum, verum Dei Filium consti- 72 *Respond.*

constituat verus autem filius, idem est, quod naturalis. *Contra 1.* Sed contra primo: nam filius proprius, non est filius adumbratus, vel fictus: ergo filius proprius non contraponitur vero, sed est verè verus filius, & consequenter sit verus, idem est, quod naturalis, *Secundo.* filius proprius, & naturalis sunt idem. Contra secundo ex libro Sacrosyllabo, ibi: *Habes quomodo, de quo dixerat supra, quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei, non adoptiuus, sed verus, non alienus, sed proprius.* Quibus verbis ad idem referuntur in Christo, esse filium verum, & proprium; at si non sumerentur pro eodem, non possent referri ad idem: ergo pro eodem sumuntur. Probatur minor: nam si filiatio propria sit à vera filiatione distincta, sitque naturalis filiatio, non potest cadere supra Christi humanitatem, nec filiatio propria à naturali, & vera distincta potest dici de Christo, quatenus Deo: ergo non possunt ad Christum sub eadem ratione referri, si vera, & propria filiatio à Concilio distinguuntur.

73 *Respond.* *Primum motiuum solutionis.* Respondebis à Concilio in allegatis verbis, pro eodem vsurpari verum, & proprium filium, cæterum verum filium non sumi pro naturali, sed pro filio proprio ab adoptiuo distincto. Tum, quia mens Concilij non erat, Christum, vt hominem, diffinire filium naturalem Dei; si namque, hoc fuisset intentum Concilij, debuisset adhibere vocem ad significandum aptissimam, & quæ omnem ambiguitatem excluderet, nempè, vocem *naturalis*; at hoc non fecit Concilium, vt constat ipsum legenti: ergo mens eius non erat Christus, vt hominem filium Dei naturalem diffinire, sed proprium, & non adoptiuum; ac proinde verum filium, non pro naturali accepit, sed pro filio proprio à filio adoptiuo distincto. *Secundum motiuū.* Tum etiam: nam si nomine *veri Filij*, naturalem intelligeret, ineptè Concilium diceret, *vocabitur Filius Dei, non adoptiuus, sed verus, non alienus, sed proprius*: si namque verus idem est, ac naturalis, postquam dictus esset verus, idest, naturalis filius, decresceret oratio asserendo, *non alienus, sed proprius*; cum naturalitas filiationis expressus adoptionem excludat, quam filiationis proprietas: ac proindè ineptè superadderet Concilium prædicta verba.

74 *Reijcitur solutio.* Sed contra hanc solutionem obstat: nam si Concilium, nec nomine *veri*, nec nomine *Filij proprij* naturalem intellexit: ergo ex ipso non deducitur, Christum hominem sumptum *specificatiuè* esse filium naturalem Dei, cuius contrarium Auctor, quem impugnamus supponit. Patet consequentia: nam nusquam vocauit Christum filium Dei naturalem, sed tantum verum, & proprium; at nec filiatio propria, nec vera, sunt idem quod naturalis filiatio: ergo ex ipso non deducitur, Christum hominem sumptum *specificatiuè* esse filium naturalem Dei.

75 *Si respondeatur.* Si dicas; hoc inconueniens non esse; non enim necessarium erat præcipuo intento Concilij, scilicet, vt contra Elipandum statueret, Christum, vt hominem, filium adoptiuum non esse, diffinire Christum, vt hominem sumptum *specificatiuè* esse naturalem filium Dei, sed sufficere diffinire Christum, vt hominem, *In cōtrarium obstat.* *reduplicatiuè* esse filium Dei proprium. Obstat contra hanc solutionem: sequi ex illa, nec ex Sacra Scriptura deduci, Christum, vt hominem, esse filium naturalem Dei in sensu materiali, & identico; consequens absurdum est: ergo & tradita solutio. Probo sequelam in Scriptura nusquam asseritur Christus filius natu- *1. Ioan. 5.* *Rom. 8.* ralis Dei, sed filius proprius, & verus 1. Ioan. 5. *Vt simus in vero Filio eius.* Romanorum 8. *Qui proprio Filio suo non pepercit*, & alibi; at iuxta hanc solutionem, verus filius non est idem, quod naturalis: ergo ex Scriptura non colligitur, Christum hominem sumptum *specificatiuè* esse filium naturalem Dei.

76 *Respond.* Dices: verum filium aliquando accipi pro naturali, aliquando non pro filio naturali, sed pro proprio contraposito adoptiuo, & in Scriptura pro naturali vsurpari: in Concilio autem non *Contra 1.* pro naturali, sed pro proprio. Sed contra primo: nam si vero filius vtramque acceptionem habet, voluntariè omninò asseritur vnam in Scriptura habere, & alteram in Concilio, maximè cum verba Conciliorum in suis diffinitionibus verba Scripturæ imi- *Secundo.* tentur, imo & ex illis sumantur. Secundo: nam Concilium ad probandum Christum esse Filium verum, & proprium Dei, non autem adoptiuum, & alienum, vtitur testimonijs Scripturæ, nempè, illa Petri confessione. *Tu es Christus Filius Dei viui*, & illis, *quæ proximè* allegabamus; sed sumendo filiationem veram in diuersa acceptione ab ea, qua in Scriptura vsurpatur, ineptè prorsus ex Scripturæ testimonijs vera in Christo homine colligeretur filiatio: ergo Filius verus, & proprius in eodem sensu vsurpatur à Concilio, & Scriptura.

77 *Tertio.* Tertio: quia non aliunde ex Scriptura filiatio naturalis infertur in Christo, vt hominem, nisi quia illis verba, quibus Christus verus, & proprius filius asseritur, communi sensu Doctorum pro filio naturali accipiuntur; at verba Concilij exprimentia veram, & propriam filiationem in Christo, quatenus homine, communi omnium Scholasticorum consensu pro naturali filiatione vsurpantur: ita vt nullus ante oppositum Auctorem aliter illa vsurpauerit: ergo sic sunt accipienda. Patet consequentia: nam sicut verba Scripturæ accipienda sunt iuxta communem Doctorum expositionem, ita verba Conciliorum, iuxta communem intelligentiam Doctorum, qui post Concilium scripserunt; aliàs nihil firmum poterit ex illis deduci, si cuiuis pro suo cerebro liceat Conciliorum verba explicare, & ad hunc, vel illum sensum extorquere.

78 *Ad 1. motiuum solutionis respond.* Nec motiua, quibus solutio firmatur alicuius ponderis sunt: non primum; aliàs eadem reprehensione posset Scriptura vrgeri; cum nusquam Christum Filium Dei naturalem expresserit. Et quidem intentum Petri confitentis Christum hominem, esse Filium Dei viui, erat, Christum Filium Dei naturalem declarare; & tamen voce *naturalis*, non fuit vsus, & similiter mens Scripturæ in alijs locis erat eandem veritatem docere; & tamen voce *naturalis* non vtitur: ergo ex eo quod Concilium hac voce non fuerit vsum, non sequitur, non intendisse, Christum hominem diffinire Filium naturalem Dei, nec ex eo quod hoc intenderit, & voce *naturalis* non vtatur, est aliqua animaduersione dignum, nisi velimus, non solum Concilij stylum, sed etiam Scripturæ corrigere, quod intendere, ne fas erit.

79 *Retorquetur arg.* Imo potius ex doctrina istius Auctoris argumentum in ipsum retorqueo: Scriptura Sacra intendit, Christum, vt hominem, Filium Dei naturalem docere; & tamen voce *naturalis* non vtitur, sed voce *veri, & proprij Filij*: ergo quia sentit, veram, propriamque filiationem, idem esse ac naturalem, nec in hoc aliquam ambiguitatem esse. Patet consequentia; vt enim prædictus Auctor fatetur, absonum esset, Concilium intendens Christum diffinire Filium naturalem Dei, vti vocibus ambiguis: ergo idem in Scriptura absonum debet censeri; & consequenter, cum intendens diffinire Christum Filium naturalem Dei, non vtatur voce *naturalis*, sed *veri, proprijque Filij*, necessariò est asserendum, vocem *Filij veri, & proprij*, non esse ambiguam, sed propriam filiationis naturalis. *Ad 2.* Nec magis vrget secundum; cum enim in Filio naturali vtraque ratio inueniatur, nempè, veri, & proprij Filij, & per vtramque cum filiatione adoptiua opponatur, voluit Concilium ex vtraque filiationem adoptiua à Christo homine excludere absque vllo orationis decremento, nec rhetoricæ obseruationis detrimento.

80 *Tertio probatur concl.* Tertio suadetur conclusio; vt enim prædictus Auctor fatetur, de fide est, Christum, vt hominem, esse Filium Dei filiationem contraposita adoptiuæ, sed esse Christum, vt hominem, Filium Dei proprium filiatione propria naturali distincta, asseri de fide non potest: ergo filiatio ista propria à naturali, & adoptiua distincta, perperam Concilio colligitur, & illius auctoritate probatur. Probo minorem; vt aliquid sit de fide ex Concilij auctoritate, necessarium est, quod vel in ipso exprimatur, vel communis Auctorum consensus, sic Concilij verba accipiat; sed filiatio Dei propria contraposita adoptiuæ, & à naturali distincta, à Concilio non exprimitur, nec communis Doctorum consensus verba Concilij pro isto genere filiationis accipit, imo nullus præctorem contrarium, istius filiationis meminit: ergo Christum, in quantum hominem, esse Filium Dei filiatione propria contraposita adoptiuæ, & à naturali distincta, asseri de fide nequit.

81 *Quarto probatur concl.* Quarto probatur conclusio: nam filiatio propria, & à contrario Auctore explicatur, consistit in relatione supra creationem humanitatis fundata, & in coniunctione humanitatis ad Verbum, quorum primum commune est omni homini; secundum autem peculiare in humanitate Christi; sed Christus, vt homo, non est Filius Dei filiatione fundata in creatione humanitatis: ergo non est Filius Dei isto genere filiationis. *Minor probat. 1.* Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur primo ex D. Thom. *infra q. 32. art. 3. in corp.* vbi expressè docet, Christum, vt hominem, non esse Filium Dei, nec ratione creationis, nec ratione iustificationis: ergo iuxta D. Thom. non est Filius Dei filiatione fundata in creatione humanitatis. *Secundo.* Secundo probatur ratione D. Thom. *loc. alleg.* quod enim de aliquo *simpliciter* dicitur, non potest de eodem dici secundum rationem imperfectam, & talem *secundum quid*; sed de Christo, vt homine, prædicatio filiatio talis *simpliciter*, nempè naturalis Dei filiatio; est enim Filius Dei, filiatione fundata in generatione æterna: ergo nequit dici Filius Dei secundum imperfectam rationem, & talem *secundum quid*, qualis est filiatio fundata in creatione humanitatis.

82 *Respond.* Respondebis, D. Tho. non negare, Christum, vt hominem, esse filium Dei, filiationem fundata in creatione humanitatis, sed solum quod absolutè dici debeat Filius Dei hoc genere filiationis, eo quod hæc filiatio est talis *secundum quid*, ac proinde non potest de Christo, vt homine, *simpliciter* affirmari, quod sit Filius Dei ratione huius filiationis. *Contra 1.* Sed contra primo: nam D. Thom. quia hoc genus filiationis est tale *secundum quid*, infert, non esse constituendam in Christo, de quo filiatio, quæ simpliciter, & perfectè talis est enuntiatur, sicut de quo prædicatur esse hominem verum, enuntiari nequit, quod sit homo pictus; eo quod pictura hominis non est *simpliciter* homo, sed *secundum quid*, & imperfectè; sed ille, qui est homo verus, nulla ratione esse potest, nec dici homo pictus: ergo iuxta D. Thom. Christus, qui est Filius Dei secundum perfectam rationem filiationis, nulla ratione est, vel dici potest Filius Dei filiatione ista *secundum quid*. *Secundo.* Secundo: nam D. Thom. eodem modo loquitur de filiatione

tione ratione creationis, ac de filiatione ratione iustificationis per gratiam habitualem; at filiationem supra iustificationem fundatam excludit à Christo, vt homine, non solum quoad enuntiari de Christo absolutè, sed etiam quoad esse in illo: Christus enim nullo modo est Filius Dei per gratiam habitualem: ergo pariter filiationem ratione creationis, non solum excludit, quoad enunciari de Christo absolutè, sed etiam quoad esse in illo.

83 *Confirmatur.* Et augetur difficultas: si namque Christus, vt homo, esset Filius Dei proprius filiatione fundata in creatione humanitatis, & vnione illius ad Verbum; sequitur, esse Filium Dei proprium filiatione fundata in infusione gratiæ habitualis, & illius vnione mediata ad Verbum; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Falsitas consequentis constat. Tùm; quia hic Auctor filiationem fundatam in iustificatione per gratiam habitualem non recognoscit in Christo, sed potius illam excludit. Tùm etiam: nam gratia habitualis non potest aliam filiationem præter adoptiuam fundare, ad quam in Christo, vt homine, non inuenitur capacitas. Sequelam autem sic probo; ex eo in Christo, vt homine, filiatio propria statuitur, quia humanitas ratione sui fundat filiationem ad Deum; & alias diuino Verbo coniungitur: vnde ex creatione humanitatis resultat, quod sit filiatio, & ex coniunctione ad Verbum, quod filiatio propria sit; sed etiam gratia habitualis fundat de se filiationem, & de facto ad illam sequitur in puris creaturis: ergo fundabit in Christo filiationem propriam: ita vt relatio fundata sit filiatio, quia consequitur ad gratiam ex conceptu communi Christo, & alijs puris hominibus, & quod sit filiatio propria ex ratione coniunctionis gratiæ habitualis ad Verbum.

84 *Respond.* Dices: filiationem à gratia habituali præstandam, esse adoptiuam, huic autem repugnat coniunctio substantialis personæ adoptandæ cum adoptante; & ideò non habet loci cum Christo, qui est Deo substantialiter coniunctus. Filiatio autem fundata supra creationem naturæ rationalis ad Deum, negationem coniunctionis substantialis cum ipso non dicit ac proinde non repugnat conuenire humanitati substantialiter Diuino Verbo coniunctæ.

85 *Contra.* Sed contra: nam productio creaturæ rationalis, inde habet fundare filiationem ad Deum, quia terminatur ad simile in natura cum ipso, etsi non perfecta, sed analoga similitudine; sed etiam infusio gratiæ habitualis terminatur ad simile in natura cum Deo in gradu intellectualitatis, multo perfectiori modo; gratia namque habitualis participat naturam diuinam secundum conceptum radicis videndi, & amandi Deum: ergo habebit ex se fundare relationem filiationis, quæ si in persona extranea sit, erit filiatio adoptiua consecuta ex capite filiationis ad similitudinem in natura cum Deo, & ex capite adoptiuæ ad negationem coniunctionis substantialis ad ipsum: si autem in persona Deo substantialiter coniuncta inueniatur, fundabit relationem filiationis, cui competat filiationis conceptus, quia consequitur ad similitudinem in natura cum Deo, & conceptus proprietatis ex capite coniunctionis substantialis humanitatis cum ipso: ac proinde gratia habitualis ex se poterit vtramque filiationem fundare, nempè, adoptiuam, & propriam: primam, sibi, & suæ naturæ relicta: secundam, ratione coniunctionis immediatè humanitatis, & mediatè ipsius gratiæ cum aliqua ex diuinis personis.

86 *Quarto prob. conclus.* Quinto probatur conclusio: nam sequitur ex contraria sententia, Christum, vt hominem, esse Filium proprium solius Diuini Verbi; consequens est in se falsum, & ex dicendis constabit, & à contrario Auctore negatur: ergo etiam sententia est falsa. Probatur sequela ratio proprietatis Filij, vt ab isto Auctore explicatur, consistit in coniunctione cum Patre; sed hæc coniunctio physica, iuxta prædicti Auctoris principia non conuenit humanitati, nisi tantum cum secunda persona: ergo Christus, vt homo, solum secundæ personæ est Filius proprius. Probo minorem ex doctrina istius Auctori, qui *Disput. alleg. num.* 110. sententiam asserentem, Christum, vt hominem, esse Filium naturalem totius Trinitatis, quia procedit à principio coniuncto in similitudinem naturæ, impugnat, ex eo quod Christus, vt homo, non est physicè toti Trinitati coniunctus, sed soli personæ Verbi, cum qua humanitas Christi vnam constituit personam: ergo iuxta illius principia, Christus, vt homo, non est toti Trinitati coniunctus; & consequenter si in hac coniunctione proprietas filiationis consistit, non est Filius proprius Patris, sed tantum secundæ personæ.

87 *Vltimo probat.* Denique probatur conclusio: nam sequitur ex contraria sententia, Christum, vt hominem, esse Filium Trinitatis; consequens est falsum: ergo contraria sententia vera esse non potest. Sequela patet: nam filiatio super aliquam actionem fundata respicit pro termino principium actionis fundantis, vt omnibus est exploratum; sed filiatio Christo, vt homini, reduplicata humanitate conueniens, fundatur supra actionem toti Trinitati communem, nempè, supra actionem producentem humanitatem, & actionem, qua humanitas Verbo vnitur, quarum vtraque à tota Trinitate procedit; cum operationes ad extra indiuisæ sint, & tribus personis communes: ergo si Christus, vt homo, reduplicata humanitate, est Filius, erit Filius totius Trinitatis. Falsitas autem consequentis probatur ex Augustino *in Enchiridione cap.* 38. *& lib.* 3. *de Trinitate cap.* 10. vbi probat, vocem illam: *Tu es Filius meus dilectus*, etsi à tota Trinitate sit formata, solam Patris denotare personam, & rationem reddit: *Nec enim Iesus, etiam Spiritus Sancti filius, aut etiam suus Filius credi, aut intelligi potest*. Ex quo Toletanum 11. in confessione Fidei cap. 10. diffinitionem sumpsit, & verba sic dicens: *Nam Christus Iesus nullo modo Spiritus Sancti Filius credi, aut intelligi potest*. Et addit, *ne duos Patres Filij videamur concedere, quod nefas est dictu*. Id ipsum expressè docet Angelicus Doctor 4. *Contra Gentes c.* 47. *& infra q.* 32. *artic.* 3. ergo asserere Christum, vt hominem, esse Filium Trinitatis, Concilio Toletano, Augustino, & Angelico Præceptori aduersatur. *S. Aug.*

Hoc argumentum, non solam tertiam sententiam impugnat, sed etiam contra primam, & secundam procedit, & variè à contrarijs Auctoribus soluitur: Vazquez *loco vbi supra c.* 14. *num.* 88. explicat de Christo ratione filiationis æternæ, secundum quam nullo modo credi, aut intelligi potest Filius, nisi tantum Patris. Suarez *sect.* 2. *vers. Quapropter addo*. respondet, ideo negari, Christum, in quantum hominem, esse Filium sui, aut Spiritus Sancti, non quia in re non ita sit, sed quia non est proferendum absolutè, quia in huiusmodi absoluta loquutione denotatur, Christum esse personam distinctam à Verbo, & esse Spiritus Sancti Filium secundum diuinitatem. 88 *Prima solutio P. Vazquez.* *Secunda Suarij.*

Tertio alij respondent; Christum, in quantum hominem, negari ab Augustino, & Concilio Toletano esse Filium sui, aut Spiritus Sancti per seminum commixtionem generatum, non vero, quod Filius sit sui, & Spiritus Sancti alio filiationis genere. Tandem, Auctor tertiæ sententiæ respondet, ideò negari Christum, vt hominem, esse Filium Trinitatis, quia non est Filius illius filiatione naturali, quæ sola simpliciter est filiatio; & consequenter sola potest de Christo, vt homine, absolutè enunciari. *Tertia aliorum.* *Quarta solutio.*

Sed nulla ex his solutionibus argumento facto satisfacit: & contra primam facit primo: nam de eo quod Christo, vt homini, conuenit, falsum est nullo modo posse de Christo affirmari, sicut quia Christo, vt homini, conuenit, quod sit creatura, falsum est rationem creaturæ, nullo modo posse prædicari de Christo, quamuis illi repugnet, quatenus Deo; sed Augustinus, & Concilium Toletanum asserunt, Christum nullo modo posse credi, vel intelligi Filium sui, vel Spiritus Sancti: ergo Christo, quatenus homini, non conuenit esse Filium sui, vel Spiritus Sancti. Secundo: nam si hæc explicatio sufficeret, etiam cum Concilium Francofordiense diffinit, Christum nullo modo esse Filium adoptiuum, posset eadem interpretatione explicari, nimirum, loqui de Christo, quatenus Deo, & ratione filiationis æternæ; at hoc non admittit Vazquez; cum doceat esse de fide certum ex allegato Concilio, Christum etiam, quatenus hominem, Filium adoptiuum non esse: ergo nec potest prædicta explicatio admitti. 89 *Prima solutio reijcitur* 1. *Secundo.*

Deinde secunda solutio reijcitur; quod enim potest de Christo, cum reduplicatione humanitatis verè affirmari, falsum est nullo modo posse enuntiari de Christo; sed Concilium, & Augustinus docent, Christum nullo modo posse credi, vel intelligi Filium sui, vel Spiritus Sancti: ergo non solum excludunt absolutam loquutionem, sed etiam cum addito, & reduplicatione humanitatis assumptæ. Secundo: nam si hæc explicatio admittatur, etiam cum Concilia, & Patres docent, Christum non esse Filium adoptiuum Dei, poterunt eadem interpretatione explicari, nimirum, tantum excludere adoptionem, vt absolutè enuntiatam: non autem in re ipsa Christo, vt homini, conuenientem, & de ipso prædicabilem cum addito, *in quantum homo*; sed hoc non admittit Suarez, cum doceat, esse ad minus improbabile, & temerarium, adoptionem Christo attribuere propter auctoritatem Conciliorum, & Patrum, Christo adoptionem negantium: ergo nec illius explicatio potest, vt sufficiens admitti. 90 *Secunda solutio impugnatur* 1. *Secundo.*

Et ex his tertia solutio refellitur: si namque Concilium, & Augustinus solum relegassent à Christo filiationem Trinitatis ex seminum commixtione, non essent necessarium, vocem illam à tota Trinitate formatam: *Hic est Filius meus dilectus*, sic accipere, vt denotet solius Patris personam; nam cum posset verum, & catholicum sensum habere denotando Trinitatem; sed Augustinus prædictam acceptionem necessariam iudicauit illis verbis: *Ibi enim cogimur, nonnisi Patris personam accipere, vbi dictum est, hic est Filius meus dilectus; nec enim etiam Spiritus Sancti Filius, aut etiam suus Filius credi, vel intelligi potest*: ergo censuit Augustinus, Christum, vt hominem, nullo genere filiationis posse Filium Trinitatis dici. 91 *Tertia solut. refellitur.*

Tandem vltima solutio reijcitur primo ad hominem; Auctor enim vltimæ solutionis, adductis testimonijs impugnat sententiam docentem, Christum, quatenus hominem, *reduplicatiuè* esse 92 *Contra 4. solutionē facit* 1.

esse Filium naturalem Dei, quia nempè, ex hoc sequeretur, esse Filium naturalem Trinitatis, quod censet ab Augustino, à Concilio Toletano, & à D. Thom. negatum; at si illius solutio subsisteret, nulla efficacia hæc impugnatio gauderet: ergo cum traditis ab ipso cohærere non potest. Probo minorem: nam ideò hic Auctor existimat, filiationem propria non excludi à Christo, vt homine, etsi ab Augustino asseratur, nullo modo esse Spiritus Sancti Filium, quia hæc filiatio est filiatio *secundum quid*, & negatio solum excludit filiationem talem *simpliciter*; at etiam iuxta Auctores asserentes, Christum, vt hominem, esse Filium naturalem Dei, filiatio ista naturalis, non est filiatio *simpliciter*, sed tantum *secundum quid*: ergo potuerunt non minus, quam ipse asserere, non excludi à Christo, vt homine, quamuis filiatio cum particula *nullo modo* remoueatur ab ipso.

93 *Secundo.* Secundo reijcitur: nam filiatio ista propria in Christo, vt homine, à contrario Auctore adstruitur propter testimonia Scripturæ, & Conciliorum, in quibus Christus dicitur Filius Dei secundum humanitatem; sed Scriptura, & Patres absolutè loquuntur, cum docent, Christum esse Filium Dei: ergo est talis conditionis huiuscemodi filiatio, quod absolutè enuntietur de Christo quatenus homine; & consequenter talis conditionis erit, vt falsò ab Augustino asseratur, Christum nullo modo posse credi, *Confirmatur.* vel intelligi filium Spiritus Sancti. Et augetur ad hominem difficultas: nam hic Auctor §. 5. *num.* 109. ex eo contrarios Auctores asserentes, Christum, vt hominem, esse Filium Dei naturalem filiatione non *absolutè*, & *simpliciter*, sed *secundum quid*, & *analogicè* tali impugnat; quia incredibile videtur Adrianum Pontificem, & Concilium Francofordiense in eo laborasse, vt decernerent, aut ex professo docerent, Christum, vt hominem, *reduplicatiuè* esse filium naturalem *impropriè*, & *analogicè*, aut secundum imperfectam similitudinem; at non minus incredibile debet censeri, suum laborem impendisse in adstruenda, & diffinienda filiatione ista propria, quæ secundum quid est filiatio, & talis conditionis, vt non veniat sub nomine filiationis absolutè, & ideò non remoueatur à Christo, cum filiatio absolutè de ipso negatur: ergo vel debet fateri inefficaciter contra illos Auctores arguere, vel filiationem propriam, quam ipse recognoscit in Christo, eodem argumento impugnari.

94 *Tertio.* Denique reijcitur: nam istæ duæ propositiones: *Christus nullo modo est filius Spiritus Sancti: Christus aliquo modo est filius Spiritus Sancti*, pugnant contradictoriè inter se: ac proinde esse nequeunt simul veræ; at si Christus, quatenus homo, esset filius proprius Spiritus Sancti, hæc esset vera. *Christus aliquo modo est filius Spiritus Sancti*: ergo si est filius proprius Spiritus Sancti, propositio negatiua ab Augustino, & Concilio Toletano asserta esset falsa. Probo minorem: nam hæc consequentia est bona: *Esse filium proprium Spiritus Sancti, est esse aliquo modo Spiritus Sancti filium; sed Christus quatenus homo est filius proprius Spiritus Sancti: ergo Christus aliquo modo est Spiritus Sancti filius*; at præmissæ veræ sunt, maior ex terminis nota, & minor à contrario Auctore affirmata: ergo & consequens est verum: ac proinde sequitur ex contraria sententia contradictoriam propositionis Augustini, & Concilij Toletani esse veram. Quod amplius explico, & confirmo in hunc *Confirmatur.* modum: nam homo habens solum dentes albos, non potest dici quod sit simpliciter albus, sed solum secundum quid, & tamen falsò de tali homine diceretur, quod nullo modo sit albus: ergo si Christus est filius Spiritus Sancti, etsi solum secundum quid, falsò diceretur de ipso, nullo modo esse, credi, vel intelligi posse, quod sit filius Spiritus Sancti.

§. VI.

Argumentis in contrarium occurritur.

95 *Arguitur primo.* CONtra istam conclusionem arguitur primo: Christus, vt homo, in sacris litteris, & Concilijs appellatur filius proprius Dei, sed ita vocatur, vt homo, non solum *specificatiuè*, sed etiam *reduplicatiuè*: ergo Christus, vt homo, *reduplicatiuè* est filius proprius Dei. Maior constat ex cap. 21. Matthæi: *Verebantur fortè filium meum*. Ioannis 17. *Pater clarifica filium tuum*. Matthæi 3. *Hic est filius meus dilectus*. Romanorum 8. *Qui proprio filio suo non pepercit*; & alibi passim. Constat etiam ex Adriano in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, ibi: *Illum nimirum, qui traditus est, idest, hominem ipsum Apostolus proprium Dei filium protestatur*. Et ibi: *Quia nihil vobis restat, vt secundum diuinitatem tantummodo credatis, dixisse patrem, hic est filius meus, sed potius secundum humanitatem super quem Spiritus Sanctus dicitur, descendisse*. Id ipsum sæpè repetunt Adrianus, & Concilium Francofordiense in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, & in libro Sacrosyllabo: ergo Christus, vt homo, est filius Dei, cumque naturalis non sit, erit filius proprio filiatione à naturali distincta.

Matth. c. 21. Ioan. 17. Matth. 3. Rom. 8. Adrian.

Minor probatur. Minor etiam ex eisdem testimonijs colligitur, in quibus Christus dicitur filius Dei secundum humanitatem, super quam Spiritus Sanctus descendit; sed esse secundum humanitatem filium, si præsè, & rigorosè accipiatur, vt debet, significat esse filium proprium Dei *reduplicatiuè*, vt hominem: ergo Christus, vt homo, reduplicata humanitate, est proprius filius Dei.

Quod amplius confirmatur primo: nam sub ea ratione dicitur filius, sub qua illi non pepercit Deus, vt constat ex illis verbis, 96 *Confirmatur 1.* *qui proprio filio suo non pepercit*; sed non illi non pepercit, vt Deo, nec illum, vt Deum tradidit morti, & passioni, sed *reduplicatiuè*, vt homini, non pepercit, mortique, & passioni tradidit: ergo est filius non solum vt Deus, sed etiam *reduplicatiuè*, vt homo.

Confirmatur, & vrgetur secundo ex illis verbis Pauli ad Hebræos 1. *Loquens Deus olim patribus in prophetis, nouissimè diebus istis loquutus est nobis in filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit, & sæcula*. Quæ verba esse accipienda de Christo, vt homine, ly *vt* reduplicante humanitatem, constat primo: nam dicitur filius sub ea ratione, sub qua in illo loquutus est Deus: Deus autem loquutus est in tempore in Christo quatenus homine: ergo vt homo, & non solum vt Deus, dicitur filius. Secundo ex illis verbis: *Quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit, & sæcula*: ergo sub ea ratione Christus asseritur filius, sub qua est constitutus hæres vniuersorum; at non est constitutus vniuersorum hæres, vt Deus; constitutio namque denotat decretum liberum; Verbum autem, vt Deus, non est hæres Dei ex voluntate libera constitutus, sed solum est constitutus, vt homo, hæres vniuersorum: ergo, vt homo, dicitur filius. 97 *Confirmatur 2.*

Respondeo, hoc argumentum non magis filiationem propriam à naturali distinctam, quam naturalem suadere, imo hanc solam suadet, si aliquid ex ipso efficaciter colligitur, cæterum nec vna, nec altera infertur in Christo quatenus homine, ly *in quantum* reduplicante, vel specificante humanitatem in recto; vt enim sæpè vidimus ex D. Thom. filiatio non conuenit media natura supposito, sed immediate ad illud comparatur. Vnde in forma, concessa maiori, nego minorem: vel claritatis gratia distinguo: vt homo, ly *vt* determinante naturam humanam, nego minorem: ly *vt* determinante suppositum, concedo minorem, & distinguo consequens: Christus, vt homo, ly *vt* reduplicante, vel specificante naturam, nego consequentiam: determinante suppositum Verbi in humanitate subsistens, concedo consequentiam. 98 *Respond.*

Ad minoris probationem, distinguo, vel explico maiorem: 99 *Ad probationem minoris.* secundum humanitatem in abstracto, nego maiorem: secundum humanitatem in concreto, subdistinguo maiorem: ly *secundum* determinante suppositum talis concreti, concedo maiorem: determinante naturam, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Cum enim *homo* in concreto, & suppositum, & naturam importet, ly *secundum* supra hoc concretum cadens, potest determinare naturam, & potest determinare suppositum: ac proinde ex eo, quod Christus, in quantum homo, filius naturalis Dei, vel proprius dicatur, non sequitur, filiationem illi ratione humanitatis competere.

Quod autem ly *secundum humanitatem*, prout asseritur ab 100 Adriano, non cadat supra humanitatem in abstracto, sed supra concretum *homo*, constat euidenter ex verbis ab ipso relatis: ait enim, *secundum humanitatem, superquem Spiritus Sanctus dicitur, descendisse*; at si ly *secundum humanitatem* caderet supra humanitatem in abstracto, & non in concreto, non deberet dicere *superquem masculinè*, sed *superquam* in genere fœminino, calebat enim optimè latinitatis regulas Adrianus: ergo ly *secundum* non cadit supra humanitatem in abstracto, sed in concreto; ita vt sensus Adriani: *Secundum hominem superquem Spiritus Sanctus dicitur descendisse*.

Ad primam confirmationem, nego maiorem, nec colligitur 101 *Ad primam confirmationem.* ex verbis Apostoli: nam ly *parcere*, vel *non parcere*, non est terminus appellatiuus, nec reduplicatiuus: ergo ex eo quod dicat Apostolus Deum proprio filio non pepercisse, sed pro nobis tradidisse; non sequitur, fuisse traditum *reduplicatiuè*, vt filium, sed quod tradiderit illum, qui verè erat filius, etsi sub alia ratione ab ea, qua traditus fuit ad mortem. Quam doctrinam velit nolit, tenetur contrarius Auctor admittere: nam vt ipse fatetur, forma à qua Christus, vt homo, filius proprius constituitur, non est humanitas, sed illius ad Verbum coniunctio: hæc autem non fuit forma, vel ratio formalis ob quam fuit ad mortem traditus; sed humanitas, vt ratio formalis Christum constituit passibilem: ergo non est filius proprius Dei sub eadem ratione, sub qua fuit traditus Christus ad mortem. Id ipsum fateri tenentur, qui Christum vt hominem filium Dei naturalem constituunt filiatione fundata in sanctificatione humanitatis à Verbo; fuit enim vt homo traditus, ly *vt* reduplicante humanitatem, vt formam passibilitatis: non est autem filius ratione humanitatis, vt formæ, sed ratione deitatis, vt illam sanctificantis: omnes ergo tenentur, explicationem nostram amplecti.

Et ex his ad secundam confirmationem, nego antecedens, 102 *Ad secundam confirmationem.* quod nempè, loquatur Paulus de Christo, quatenus homine, humanitate reduplicata. Ad primam probationem, nego antecedens ob rationem nuper traditam, quia nempè, Verbum *loqui* non

non reduplicat proprium conceptum, seu formale significatum termini supra quem fertur: ac proinde ex eo quod Deus dicatur, loquutus in filio: non sequitur, loquutum in filio *reduplicatiuè*, vt filio, sed *specificatiuè*, vt filio, & *reduplicatiuè*, vt homine. Ad secundam probationem, nego maiorem. Nam vis relatiui, non est reduplicatiue, sed tantum specificatiua; vnde ex eo quod referat filium: non sequitur, ipsum referre *reduplicatiuè*, vt filium: ac proinde ex eo quod dicatur constitutus hæres, non colligitur *reduplicatiuè*, vt filium, esse hæredem constitutum, sed *specificatiuè*, vt filium, & vt hominem *reduplicatiuè*.

103 *Instabis.* Sed dices: sub ea ratione tribuit Adrianus Christo, vt homini, filiationem naturalem, vel propriam, sub qua ab illo filiationem adoptiuam excludit; sed excludit adoptiuam non solum à Christo, vt homine, ly *vt* determinante suppositum sed etiam à Christo, vt homine, ly *vt* determinante naturam: ergo tribuit Christo vt homini filiationem propriam, ly *vt* determinente naturam: Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: excludit namque adoptionem à Christo, quia filius est naturalis, vel proprius, cum quo non stat, quod sit filius adoptiuus; sed filiatio proprie, vel naturalis, non excludit adoptionem à Christo nisi sub ea ratione sub qua de Christo affirmatur: nam sub diuersis rationibus vtraque affirmari potest: ergo tribuit Adrianus filiationem propriam, vel naturalem Christo sub ea ratione sub qua ab illo remouet adoptiuam.

104 *Respōd. 1.* Respondeo primo, negando maiorem. Vt enim *disp. præcedenti* docuimus, filiatio naturalis, etsi solum materialiter Christo, vt homini conueniret, sufficienter adoptiuam excluderet; eo quod materialiter solum conueniens præbet ius ab intrinseco ad diuinam hæreditatem, cum quo adoptio non componitur. *Respōd. 2.* Respondeo secundo, concessa maiori, distinguendo minorem: excludit adoptiuam filiationem à Christo, vt homine, ly *vt* determinante naturam, quia cum tali determinatione non est in Christo ad adoptionem capacitas, concedo minorem: supposita capacitate filiationis eum illa determinatione, nego minorem, & consequentiam. Adrianus namque supponebat, filiationis essentiam, quæ non est apta conuenire naturæ, sed tantum supposito, ac proinde concessa Christo, vt homini, filiatione naturali, ly *vt* determinante suppositum, excluditur ab illo filiatio adoptiua ex parte suppositi, quia filius naturalis est, & ex parte naturæ, quia filiatio siue naturalis, siue adoptiua apta non est naturam denominare, vel naturæ conuenire, aut personæ ratione illius.

105 *Secundo arguitur.* Secundo arguitur ex Hugone de Sancto Victore tom. 3. in Apologia de Verbo incarnato cap. seu quæst. 2. illis verbis: *Filius tribus modis dicitur, adoptione, vt nos per fidem scilicet, viuum, susceptione, vt mediator, scilicet, homo assumptus natura, vt Verbum, quod eadem natura est cum patre, non persona, & eadem persona cum mediatore, non substantia*. Ergo præter filiationem naturalem, & adoptiuam alia est admittenda filiatio, quæ media inter vtramque sit: ac proinde filiatio propria, quæ nec naturalis, nec adoptiua est, admitti debet in Christo quatenus homine.

106 *Respōdetur.* Respondeo, negando consequentiam: Hugo namque non distinguit triplicem filiationem, sed duplicem, nempè; adoptiuam, & naturalem, huiusque duos conueniendi modos, scilicet, per æternam generationem qualiter conuenit Verbo prout in diuinitate subsistit, & per susceptionem humanitatis, & illius vnionem ad Verbum. Qua ratione conuenit Christo, vt subsistit in humanitate. Et quidem si propter verba allegata licuit Auctori contrario pro sua sententia Hugonem connumerare, posset etiam omnes Theologos in suum patrocinium adducere; cum omnes fateantur Christum vt hominem esse filium Dei per gratiam vnionis.

107 *Hugo.* Quod autem Hugo non distinxerit tres filiationis, nec quod Christo aliam, quam naturalem adscripserit, manifestè ipsum legenti constabit; ait enim: *Nam ex quo homo esse cœpit, non aliud esse cœpit, quam filius, & hic vnicus*: Loquitur ergo de filiatione, qua Christus est vnicus Dei filius: filiatio autem propria, quem contrarius Auctor in Christo, vt homine, statuit, non facit Christum vnicum filium Dei, sed filium filiatione nobis communi. Non ergo loquitur Hugo de huiuscemodi filiatione, sed de naturali, & æterna susceptione, vel vnione humanitati communicata, & ratione huius communicationis ait, Christum, vt hominem, esse filium susceptione, non quia susceptio sit fundamentum nouæ filiationis ad Deum, sed tantum conditio, applicatio, vel vnio filiationis ad humanitatem, ex qua factum est, quod filiatio, quæ ab æterno dicebatur de diuino Verbo in se ipso, in tempore enuntiaretur de Christo quatenus homine. Et in eodem sensu explicandus venit Albertus *loco vbi supra*, quem Auctores secundæ sententiæ in sui vocent patrocinium.

108 *Tertio arguitur.* Tertio arguitur; Christus *reduplicatiuè*, vt homo, est filius Dei filiatione nobis communi, & eiusdem rationis cum illa, qua omnes creaturæ rationales filiæ Dei specialiter præ eijs creaturis dicuntur, & aliàs humanitas est diuino Verbo coniuncta: ergo vt homo *reduplicatiuè* est filius proprius Dei. Consequentia patet: nam filiatio hæc propria à contrario Auctore constituitur in filiatione fundata supra humanitatem, quatenus à Deo creatam, & physicè Deo propriam, id est, physicè coniunctam. Minor est certa, & maior probatur: nam Christus quatenus homo habet patrem, Deum ea ratione, qua Deus, pater dicitur rationalium creaturarum; sed pater relatiuè dicitur ad filium: ergo Christus, quatenus homo, est filius Dei, filiatione omni creaturæ rationali communi.

Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur ex Hylario libro 11. de Trinitate, vbi Christi diuinitatem contra hæreticos propugnans, illis obijcientibus verba illa Christi Domini: *Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum*: ex quibus colligebant, Deum esse patrem Christi, non natiuitate in eadem patris natura, sed creatione sicut aliarum creaturarum est pater: ac proinde Christum non esse eiusdem naturæ cum patre, nec Deum, sed puram creaturam: respondet Hylarius, Deum quidem esse patrem Christi, qua homo est, eadem ratione, qua est pater creaturarum rationabilium, nempè, creatione; ex quo non colligitur Christi, qua ratione est Deus, non esse patrem natiuitate, & origine: ac proinde non infertur, Christum non esse eiusdem naturæ cum patre: nam humanitas, quam assumpsit, non destruxit illius diuinitatem. Verba Hilarij sunt hæc: *Pater igitur sibi ita vt hominibus pater est, & Deus sibi, ita vt seruis Deus est. Et cum hæc omnia ad homines seruos homo in serui forma Iesus Christus loquatur, non ambigitur, quin pater sibi, vt cæteris sit ex ea parte, qua homo est, & Deus sibi, vt cunctis sit ex ea natura, qua seruus est*. Et post pauca: *Secundum id ergo est in multis fratribus primogenitus, secundum quod est primogenitus ex mortuis. Et cum Sacramentum mortis in corpore sit, Sacramentum quoque fraternitatis in carne est, fratres itaque ex carne sunt Deo, quia & Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Cæterum vnigenitus Deus in vnigeniti exceptione sine fratribus est: ipse autem vniuersitatis nostræ in se continens ex carnis assumptione naturam, erat quod nos sumus, neque amiserat esse, quod manserat, habens ex natiuitate, tunc patrem tantum ex constitutione, nunc Deum, quia ex patre Deo omnia. Omnibus enim Deus, pater est dum ab eo, & in eo omnia sunt. Sed vnigenito Deo, quia Verbum caro factum est, non hinc tantum pater est. Pater enim est ad id, quod in principio apud Deum erat Deus Verbum. Sed cum Verbum caro factum est, manet, & in Verbi Dei natiuitate, & in carnis constitutione, quod pater est. Pater enim omnis carnis est Deus sed non secundum quod Verbo Deo pater est Verbum autem Deus, neque Verbum esse desijt, neque caro non fuit*. Hæc Hylarius *libro* 11. *de Trinitate folio* 67. *columna* 3. & 4. Ex quibus aperte constat, Deum duplici ratione esse patrem Christi hominis, natiuitate, nempe, Christi, vt Deus est, & constitutione, aut creatione Christi, qua ratione est homo, & istam paternitatem esse Christo cum cæteris creaturis rationalibus communem: ergo etiam duplex filiatio est in Christo constituenda, vna æterna in natiuitate fundata, alia temporalis fundata supra creationem. 109 *Maior probatur auctoritate Hylarij.* *Hylarius.*

Respondeo, hoc argumentum si quid probat, ad summum conuincere, Christum, vt hominem, esse Filium Dei creatione, non autem filiationem propriam, quæ Christo peculiaris est. Quod patet: nam Hylarius loquitur de paternitate Christo, & alijs rationalibus creaturis communi; sed ex paternitate communi, non colligitur proprie, & peculiaris, sed tantum communis filiatio: ergo ex Hylarij auctoritate non infertur in Christo, quatenus homine, peculiaris filiatio, sed tantum, quæ generalis sit ad Christum quatenus hominem, & ad cæteras rationales creaturas. Probat etiam filiationem adoptiuam in Christo, quod patet: nam docet Hylarius, Deum Christo vt homini, esse patrem, sicut nobis; at nobis in gratia existentibus Deus est pater adoptiuus: ergo si verba Hylarij cum omni rigore accipiantur, colligitur ex illis, Deum esse patrem adoptiuum Christi, qua ratione est homo; ac per consequens Christum vt hominem esse filium Dei adoptiuum. 110 *Hoc argumentū non probat filiationem propriam in Christo.* *Probat etiam filiationem adoptiuā in Christo.*

Deinde respondeo primo, Hylarium sumere *patrem* pro auctore & causa, cui correspondet effectus: non autem pro parte, cui in termino correspondet relatio filij à relatione effectus distincte, & quæ non naturam, sed personam immediatè denominet: sic autem sumpta paternitate, vere sunt omnia, quæ docet Hylarius, nempe, Deum esse patrem, Christo, vt homini sicut cæteris creaturis; Christo autem, vt Deo esse patrem, id est Auctorem peculiari ratione, scilicet natiuitate, esse patrem Christi natiuitate, & constitutione; ex hoc tamen non colligitur, Christum, vt hominem, esse filium Dei, loquendo de filiatione, à relatione effectus distincta, quæ sit ipsi cum cæteris creaturis rationalibus communis. Quod autem sic sumat Hylarius *patrem*, constet ex ipso pagina 67. illis verbis: *Quod autem non dissproficit in genere, det, det quidem auctori causam natiuitatis suæ, naturam tamen ex se non amisit Auctoris, quia natiuitas Dei neque aliunde, neque aliud est, quæ si aliunde esset, non natiuitas esset, si verò aliud est, non Deus est, cum autem ex Deo, Deus est per id Deus pater, Deo filio, & natiuitatis eius Deus est, & natura pater, quia Dei natiuitas, & ex Deo est, & in eo generis natura, qua Deus est*. Vbi vt clarè constat pro eodem sumit Hylarius *patrem*, & *Auctorem* vel *causam*. 111 *Ad illud respondetur primo.*

112 *Secundo respondetur.* Respondeo secundo, Hylarium verba allegata non ex propria meute protulisse sed quasi per modum *transeat*, vt hæreticorum occurreret argumento, quasi ita responderet, etiam si Deus, pater Christi sit, eodem modo, quo alijs rationalibus creaturis: non sequitur esse patrem Christi solum per constitutionem, & non per natiuitatem: nam cum Christus, & Deus, & homo sit, quamuis Christo, vt homini, Deus sit pater creatione: non sequitur Christo, vt Deo, non esse patrem natiuitate, & generatione; ac proinde non colligitur, Christum non esse eiusdem cum patre naturæ.

113 *Tertio respondetur.* Vel tertio responderi potest, loqui Hylarium de paternitate Dei supra generationem æternam fundara constitutione, aut creatione humanitatis, & illius vnione ad Verbum, non vt fundamento, sed vt conditione ingrediente, vt filiatio ad Deum patrem, quæ de Verbo vt Deus est ab æterno dicebatur, de Christo quatenus homine in tempore prædicetur, & hæc paternitas Dei ad Christum, & filiatio Christi ad Deum dicuntur ab Hylario, Christo cum cæteris creaturis rationalibus communes, non communitate vniuoca, sed analogica tantum, nec ex parte fundamenti, sed ex parte conditionis, nempè, creationis humanitatis, quæ non fuit huius filiationis fundamentum, sed tantum conditio, vt filiatio ab æterno de diuino Verbo enuntiata, de Christo, vt homine, in tempore diceretur.

114 *Solutio est ex mente D. Hylarij.* Et quod hæc sit mens Hylarij, videtur constans ex his, quæ docet pag. 63. ibi: *Deus eius est, non idcirco, vt diuersi ab eo genere Deus sit, sed quia ex patre Deo natus est, & ex dispensatione seruus est, habeat & patrem Deum, dum ex eo Deus est, & Deum suum Deum ex Virgine caro est, quod breui, atque absoluto sermone Apostolus consignat, dicens, commemorans in orationibus meis, vt Deus Domini nostri Iesu Christi, Pater claritatis det vobis Spiritum sapientiæ, & reuelationis; vbi enim Iesus Christus est, illi Deus eius est, vbi verò claritas est, ibi pater est qui itaque Christo secundum claritatem est pater, idem Christo secundum Iesum Deum est*, Vbi claritatis nomine diuinitatem intelligit. Sentit ergo Hylarius, Deum non esse patrem Christi, nisi paternitate in deitatis communicatione per generationem fundata; & consequenter, Christum non esse eius filium filiatione fundata in creatione humanitatis, sed solum filiatione fundata in generatione æterna, *Quomodo Deus sit Pater naturalis Christi.* cum asserat, *vbi claritas est, Deum illi patrem esse, vbi verò Iesus est*, idest, homo, vel relatione humanitatis *patrem illi esse verum Deum*: quando ergo verbis in contrarium adductis docet, Deum esse Christo patrem constitutione, vel dispensatione humanitatis, non intelligitur de constitutione fundante, sed communicante, vel vniente filiationem Verbi cum humanitate, ex qua factum est, quod Christus, vt homo, esset filius naturalis Dei: ac proinde Deus, pater Christi, vt hominis diceretur.

115 *Instabis primo.* Duo tamen contra interpretationem istam obstant. Primum est nam Hylarius probat, Deum, esse Christo patrem, qua ratione homo est, quia Deus omnibus pater est, Deum ex Deo, & in eo omnia sunt: ergo loquitur de paternitate respiciente filiationem sequutam ad dependentiam creaturæ rationalis à Deo: & consequenter de filiatione supra creationem naturæ rationalis fundata. *Secundo.* Secundum est: nam docet, Christum ea ratione habere Deum, patrem nobis communem, qua nos fratres eius sumus: nos autem non esse fratres Christi ea ratione, qua Deus est, sed ea ratione qua homo est: ergo loquitur de filiatione ipsi conueniente ea parte, qua homo est; & consequenter de filiatione sequuta ad creationem humanitatis.

116 *Ad primam instantiam respondetur.* Respondeo ad primam instantiam, Hylarium non assignare pro causa, vel fundamento paternitatis Dei per comparationem ad Christum communem rerum creationem, sed pro causa communi prædictæ paternitatis; vt enim paternitas sit Christo, & creaturis communis, requiritur, quod etiam creaturarum sit pater, & quia huius, quod est esse creaturarum patrem ratio, & fundamentum est dependentia cratutarum à Deo, hinc est, quod huiusmodi dependentia sit causa non paternitatis Dei ad Christum quatenus hominem, sed compaternitatis, & communitatis.

117 *Ad secundam.* *Homines sunt fratres Christi, vt homo est, nõ vero vt Deus est.* Ad secundam dicatur, duo ad fraternitatem requiri, nempe, filiationem communem conuenientiamque in natura: quia ergo homines cum Verbo, vt Deo, non conueniunt in natura, non sunt illius fratres prout sic, bene tamen Christi, vt hominis, quia cum ipso in humanitate conueniunt: non est autem necessarium, quod filiatio Christo vt homini, conueniat ratione humanitatis, in qua conuenit nobiscum, sed sufficit, quod Christus in illa, etsi non ratione illius; filius naturalis sit Dei, cuius nos sumus filij adoptiui; vnde cum docet Hylarius, ea ratione habere patrem communem, qua nos sumus fratres Christi, non intelligitur de ea ratione, vt fundamento filiationis Christi ad Deum, sed tanquam extremo, cui filiatio Verbi est vnita.

118 *Denique arguitur.* Denique arguitur; Christus, vt homo, est filius Dei filiatione fundata in creatione, & dependentia naturæ rationalis à Deo, & aliàs illius humanitas fundans filiationem prædictam, est Dei propria ratione coniunctionis ad Verbum: ergo Christus *reduplicatiuè*, vt homo est filius proprius Dei. Minor cum consequentia tenet. *Maior probatur primo.* Maior autem ostenditur: homo purus, & Angelus sunt filij Dei filiatione fundata in creatione, quia cum sint naturæ intellectualis, assimilantur Deo in conceptu naturæ; sed etiam Christus, vt homo, est naturæ intellectualis: ergo est filius Dei filiatione fundata in creatione rationalis naturæ. *Secundo.* Secundo, quia vt docet D. Thom. *supra q.* 20. *art.* 1. quæ sunt propria alicuius naturæ, conueniunt omni, cui competit talis natura; sed filiatio ista est propria rationalis naturæ, vt docet D. Thom. *infra q.* 32. *art.* 3. eo quod præ alijs habet imitari Deum in gradu intellectualis, in quo Dei natura consistit, & Christo verè, & propriè competit natura humana: ergo, vt homo, est filius Dei, filiatione fundata in creatione.

119 *Tertio.* Tertio: quia namque seruitus consequitur dependentiam creaturæ rationalis à Deo in esse, fieri, & conseruari, & hæc dependentia in humanitate Christi inuenitur, diximus *disp. praecedenti*, Christum, vt hominem, esse verè, & propriè seruum Deum; sed filiatio ista consequitur ad creationem naturæ rationalis à Deo, & humanitas in Christo terminat istam actionem: ergo Christus, vt homo, est filius hoc genere filiationis. *Quarto.* Denique: nam Christus, vt homo, est factus ad imaginem, & similitudinem Dei: ergo est genitus à Deo, ea ratione qua cæteri homines; sed ad istum modum generationis consequitur hæc filiatio: ergo reperitur in Christo.

120 *Respõdet. Ad 1. probationem maioris.* Respondeo, negando maiorem, cum D. Thom. *infra quaest.* 32. *art.* 3. Ad cuius primam probationem distinguo maiorem: ly *quia* dicente causam adæquatam, nego maiorem: partialem, vel inadæquatam, concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam Angeli, & puri homines, non ideo solum sunt filij Dei hoc genere filiationis, quia Deo assimilantur in gradu intellectualitatis: sed insuper, quia non sunt filij naturales Dei, quæ filiatio est talis *simpliciter*, & ideirco sunt capaces huius generis filiationis, quæ *secundum quid* est filiatio. Christus autem, etiam vt homo, est filius naturalis Dei, & quia de quo prædicatur aliquid secundum perfectam rationem, non potest idem prædicari secundum rationem imperfectam, & analogam, ideo quamuis, vt homo, sit naturæ intellectualis, Deoque similis in gradu intellectualitatis, non est filius Dei filiatione sequuta ad creationem rationalis creaturæ, quæ est imperfecta filiatio, & talis *secundum quid*.

121 *Ad secundam.* Ad secundam explico, & distinguo maiorem: quæ sunt propria alicuius naturæ absolutè, concedo maiorem: quæ sunt propria respectiuè ad hoc, vel illud suppositum, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Cum enim natura humana sit apta de se ad existendum, non solum in supposito proprio, & creato, sed etiam in increato supposito, quod sit filius naturalis, & cum hac filiatione non componatur filiatio *secundum quid*, qualis est, quæ ad creationem consequitur: fit, quod huiusmodi filiatio non sit propria naturæ, rationalis absolutè, sed solum respectiuè ad proprium, & connaturale suppositum, in quo nihil incomposibile cum hac filiatione inuenitur: ac proinde, quod non debeat, Christo, vt homini conuenire.

122 *Ad tertiam.* Et ex his ad tertiam probationem, distinguo maiorem: quia sequitur dependentiam illam absolutè, concedo maiorem: quia sequitur respectiuè, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Ratio autem cur seruitus sequitur ad dependentiam prædictam absolutè, & generaliter, est, quia prius naturæ conuenit, quam personę, & huic competit ratione naturæ, & idcirco vbicumque talis natura inuenitur adest ad seruitutem capacitas: secus in filiatione, opposita de causa contingit. *Ad quartam.* Ad vltimam, concesso antecedenti, & prima consequentia, distinguo minorem subsomptam: in subiecto istius filiationis capaci, concedo minorem: in subiecto incapaci, nego minorem: & consequentiam: quia in Christo non est ad istam filiationem capacitas ob rationem sæpè inculcatam.

§. VII.

Vera sententia explicatur.

123 *Quarta conclusio.* QVarta Conclusio. *Christus, in quantum homo, per gratiam vnionis est Filius Dei naturalis formaliter*, ly in quantum *determinante in recto, non naturam, sed suppositum, vt in illa subsistens, non reduplicatiuè, sed specificatiuè*. *Prima pars prob. 1.* Prima pars conclusionis ostenditur primo: nam Christus, in quantum homo, est Filius Dei naturalis, vt multoties asseritur ab Adriano Primo *in epistola ad Episcopus Hispaniæ*, sub nomine proprij Filij; sed hoc verificari non potest in sensu materiali, & identico: ergo Christus, in quantum homo, est Filius Dei naturalis formaliter. Probatur minor: Christum, in quantum hominem, esse Filium naturalem, aliquid addit ad hoc, quod est Christum hominem esse Filium naturalem, sine particula *in quantum*; sed hæc secunda propositio petit ad sui veritatem, Christum hominem esse Filium naturalem Dei, saltim in sensu materiali, & identico: ergo prima ad sui veritatem desiderat, esse Filium Dei naturalem in aliquo

Secundo. aliquo sensu formali. Secundo probatur: nam Christus vt homo, est subiectum prædestinationis ad esse Filij naturalis Dei, vt *Disp. sequenti* ex D. Thoma ostendimus; sed terminus huius prædestinationis, est esse filium naturalem Dei formaliter, vt ex ibi dicendis constabit: ergo Christus in quantum homo, est filius Dei naturalis formaliter. Patet consequentia: nam subiecto prædestinationis debet conuenire prædestinationis terminus.

124 *Tertio.* Tertio probatur: id conuenit Christo, vt homini, per gratiam vnionis formaliter, quod per se, & formaliter petitur ab vnione hypostatica humanitatis ad Verbum; sed per se, & formaliter petitur ab hac vnione, Verbum, vt est filius naturalis Dei: ergo Christus, vt homo, est filius Dei naturalis formaliter per gratiam vnionis. Minor ostenditur primo: nam vnio hæc humanitatis per se petit illam vnire Verbo Dei, vt subsistenti in natura diuina per generationem ipsi communicata; sed Verbum, vt sic subsistens, est filius Dei naturalis formaliter: ergo vnio humanitatis ad Verbum per se, & formaliter petit Verbum, vt est filius naturalis Dei. Secundo: nam licet vnio non fuerit facta in natura, nec immediatè ad naturam, mediatè tamen ad illam fuit terminata; sed non ad naturam, vt tribus personis communem: ergo ad illam, vt in secunda persona, at natura, vt in secunda persona per generationem habetur: ergo per se petitur ab vnione hypostatica, quod humanitas vniatur mediatè cum natura diuina, vt Verbo communicata per generationem; & consequenter per se petit vnio hypostatica Verbum, vt est Filius naturalis Dei.

Minor prob. 1.

Secundo.

125 *Tertio.* Tertio: nam Christus est persona composita, non solum ex subsistentia Verbi, & humanitate, sed etiam ex Verbo, & humanitate, & ex natura diuina, & humana, vt cum Diuo Thoma ostendimus *supra Disp.* 10. *num.* 36. *& seqq.* at non est persona composita ex diuina natura, vt omnibus personis communi: ergo est composita ex illa, vt determinata ad Verbum; & consequenter ex illa, vt per generationem communicata, sed tota hæc compositio per se petitur ab vnione hypostatica: ergo per se ab illa petitur, quod humanitas vniatur Verbo, vt genito, & vt Filio naturali Dei. Denique probatur minor: nam vnio hypostatica id petit per se, & formaliter, quod per se intentum fuit ex vi Incarnationis, vel actionis vnitiuæ humanitatis ad Verbum; sed ex vi huius actionis, non solum fuit per se intentum, quod Verbum Dei esset homo, sed etiam quod hic homo esset Deus: ergo vnio hypostatica, hoc etiam petit per se; at non quod esset Deus tribus personis communis: ergo quod esset Deus Deitate prout in Verbo per generationem habita; & consequenter per se petitur ab vnione hypostatica, Verbum prout est Filius naturalis Dei.

Quarto.

126 *Secunda pars conclusionis prob.* Deinde secunda pars conclusionis probatur: nam denominatio filij non conuenit in recto naturæ, sed personæ, vt sæpè ex D. Thoma monstrauimus: ergo Christus, in quantum homo, non est Filius Dei naturalis, ly *in quantum* determinante naturam in recto, sed ly *in quantum* determinante in recto suppositum, vt in humanitate subsistens, & in obliquo naturam. Quod autem non sit Filius Dei naturalis, vt subsistens in humanitate, ly *vt* sumpto *reduplicatiuè*, suadetur sic primo: nam Christum, vt in humanitate subsistentem esse *reduplicatiuè* Filium Dei naturalem, est, esse Filium Dei naturalem, quia in humanitate subsistit; at quamuis sit Filius naturalis Dei, hoc non habet, quia in humanitate subsistit, sed quia subsistit in Deitate, vt communicata Verbo per æternam generationem: ergo vt subsistens in humanitate, non est Filius Dei naturalis formaliter, ly *vt* sumpto *reduplicatiuè*. Secundo: nam quod Christus, vt subsistens in humanitate sit Filius Dei naturalis, habet ex vi prædestinationis, vt ex dicendis constabit; sed si vt sic subsistens, esset Filius Dei naturalis *reduplicatiuè*, non posset filiationem naturalem ex vi prædestinationis habere, vt ex *ibi* dicendis apparebit: ergo: vt subsistens in humanitate non est Filius naturalis Dei, ly *vt* sumpto *reduplicatiuè*.

Tertia pars prob. 1.

Secundo.

127 *Vltima pars conclusionis prob. 1.* Tandem vltima pars conclusionis ostenditur primo: est enim Filius Dei naturalis formaliter, in quantum persona humana; sed non, ly *in quantum* sumpto *reduplicatiuè*: ergo est Filius Dei naturalis formaliter, in quantum in humanitate subsistens, ly *in quantum* sumpto *specificatiuè*. Secundo: nam Christum, vt personam humanam, esse Filium Dei naturalem, ly *vt* sumpto *specificatiuè*, nihil aliud est, quam quod vt persona humana sit capax susceptiuum denominationis filij Dei naturalis formaliter, sicut Petrum, in quantum capillatum esse crispum in sensu specificatiuo, est, quod secundum capillos sit subiectum capax suscipiendi crispitudinem, vt docet Diuus Thomas in simili *quæstione* 24. *articulo secundo ad tertium*; sed Christus, vt subsistens in humanitate, est subiectum capax denominationis Filij Dei naturalis formaliter, vt ex argumentorum solutione constabit: ergo est Filius naturalis Dei in quantum in humanitate subsistens, ly *in quantum* sumpto *specificatiuè*.

Secundo.

§. VIII.

Obiectionibus contra istam conclusionem occurritur.

Contra primam partem conclusionis arguitur primo: vt enim docet Diuus Thomas *supra q.* 16. *art.* 11. *&* 12. Christus in quantum homo, non est Deus, nec persona diuina; sed in quantum Filius naturalis, est Deus, & persona diuina: ergo in quantum homo, non est Filius naturalis Dei. 128 *Arg. contra 1. pars conclusionis.*

Respondeo, explicando maiorem: ly *in quantum* determinante, & reduplicant naturam, concedo maiorem: ly *in quantum homo* determinante *specificatiuè* suppositum Verbi, vt subsistens in humana natura, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris, & concedo consequentiam: si ly *in quantum* naturam reduplicet, nego autem consequentiam: si ly *in quantum*, non reduplicet naturam, sed determinet *specificatiuè* suppositum. Nam cum hac determinatione esse Deum, & personam diuinam, *ibidem* à Diuo Thoma affirmatur. *Respond.*

Sed dices: iuxta D. Thomam ibi, hæc propositio: *Christus, in quantum homo, est Deus*, magis est neganda, quam concedenda: ergo pariter hæc propositio: *Christus in quantum homo, est Filius naturalis Dei*, magis erit neganda, quam concedenda; sed propositio in sensu formali vera, magis est concedenda, quam neganda: ergo Christus, *in quantum homo*, non est Filius Dei naturalis formaliter. 129 *Replicabis.*

Respondeo cum Caietano *quæstione* 24. *articulo secundo circa solutionem ad primum*, distinguendo, vel explicando antecedens: si nihil subintelligatur in illa propositione, concedo antecedens: subintellecto hoc addito, scilicet, *per gratiam vnionis*, nego antecedens: & sub eadem distinctione, concedo, & nego consequentiam. Nam sub intellecto hoc addito, scilicet, *per gratiam vnionis*, vtraque propositio est vera: eo quod sit iste sensus: Christus, *in quantum homo*, per gratiam vnionis factam humanitati ad esse personale Filij Dei, est Filius Dei naturalis, per quam super additionem trahitur particula *in quantum* ad determinandum suppositum, vt cui conuenit esse Filium naturalem, & Deum, quæ sine illa, non suppositum, sed naturam reduplicaret, ob rationem ibi ab Angelico Præceptore assignatam. *Respond.*

Sed instabis: Adrianus Primus, & Concilium Francofordiense absolutè concesserunt, Christum, vt hominem, esse Filium proprium Dei; sed iuxta hanc solutionem filiatio naturalis Dei Christo, vt homini, competens ratione suppositi, non potest absolutè de Christo, vt homine prædicari: ergo loquuntur de alio genere filiationis Christo vt homini, conueniente ratione humanæ naturæ. 130 *Instabis.*

Respondeo, distinguendo maiorem: absolutè per exclusionem additionis explicitæ, concedo maiorem: per exclusionem additionis subintellectæ, & implicitæ, nego maiorem; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet Adrianus non expresserit, Christum esse Filium Dei per gratiam vnionis, id subintelligebatur, loquendo de Christo, vt homine. *Respond.*

Secundo arguitur: filius naturalis est qui à Patre procedit per generationem naturalem; sed Christus, vt homo, non procedit à Patre naturali generatione: ergo in quantum, homo, Filius Dei naturalis non est. Maior est definitio filij naturalis. Minor autem probatur: nam Christus in quantum homo, fit à Deo per actionem temporalem liberam, & toti Trinitati communem; sed naturalis generatio à Deo æterna, est, & necessaria, solique Patri conueniens: ergo Christus, vt homo non procedit à Deo per naturalem generationem. 131 *Secundo arguitur.*

Respondeo, distinguendo, vel explicando maiorem: Filius naturalis, qui talis est naturaliter concedo maiorem: Filius naturalis vnione, vel assumptione, aut gratiosa communicatione filiationis naturalis, nego maiorem; & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris. Nam licet filiatio naturalis petat, quod subiectum, quod filium naturalem naturaliter constituit, à Patre procedat per generationem naturalem; semel tamen iam producta, & in naturali generatione fundata, potest alterius naturæ vniri, & ex tali vnione Filius naturalis consurget, quin à Patre per generationem naturalem procedat. Quæ doctrina est Alberti Magni *in* 3. *dist.* 10. *art.* 3. Vbi tres modos filiationis distinguit, scilicet generatione, adoptione, & vnione ad illum, qui filius naturalis est naturaliter; & Hugonis de Sancto Victore *tom.* 3. *in Apologia de Verbo Incarnatio quæst.* 2. ibi: *Filius tribus modis dicitur, adoptione, vt nos per fidem scilicet, viuam: susceptione, vt mediator, natura vt Verbum, quod eadem natura est cum Patre, non persona, & eadem persona cum mediatore, non eadem substantia, id est, natura.* Quod etiam docuit Diuus Thomas *q.* 24. *art.* 1. *&* 2. *& infra q.* 32. *art.* 3. vbi ait: Christum, vt hominem, esse Filium Dei naturalem filiatione in æterna generatione fundata, & per gratiam vnionis in tempore humanitati vnita. 132 *Respondetur.* *Tres filiationis modi explicantur.*

133 *Replicabis.* Sed dices: non stat de aliquo subiecto prædicari diffinitum, quin etiam diffinitio verè de tali subiecto affirmetur; sed de Christo, vt homine, non prædicatur verè diffinitio filiationis naturalis: ergo nec naturalis filiatio. Probatur minor: diffinitio filij naturalis est, *viuens procedens à viuente naturali generatione*; sed de Christo, vt homine, non enuntiatur verè, quod sit viuens procedens à Deo naturali generatione: ergo diffinitio filiationis naturalis, non prædicatur verè de Christo, quatenus homine. Probatur minor: nam benè valet: *Christus, vt homo, est viuens procedens à Deo naturali generatione: ergo Christus, vt homo, à Deo per generationem naturalem procedit*; sed hæc propositio est falsa: ergo etiam illa ex qua sequitur.

134 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Nam eo modo, quo Christo, vt homini, conuenit esse filium naturalem Dei: ita ipsi conuenit diffinitio naturalis filiationis: sicut autem Christo, vt homini, non conuenit naturaliter esse filium naturalem, sed per gratiam vnionis trahentem humanitatem ad esse personale Filij Dei: ita conuenit ipsi, vt homini, esse viuens procedens à Deo naturali generatione, non naturaliter, sed per gratiam vnionis nectentis humanitatem cum persona Verbi à Deo per generationem naturalem procedente. Ad minoris probationem dicatur: quod licet Christus, vt homo ly *vt* reduplicante naturam, non sit viuens à Deo procedens per naturalem generationem, determinante tamen suppositum Verbi, cui per gratiam humanitas est vnita, est viuens procedens à Deo naturali, & æterna generatione in tempore vnita humanitati; hoc enim nihil aliud est, quam Christum vt in humanitate subsistentem, esse personam Verbi diuinam à Deo Patre Æternaliter procedentem.

135 Nec consequentia facta in minoris probationem est bona: nam in antecedenti fit sensus, Christus, vt homo, est suppositum Verbi viuens, & à Deo generatione æterna procedens, quod totum verissimum est: in consequenti autem processio non cadit immediatè supra suppositum Verbi de Christo homine enuntiatum, sed supra concretum hominis: licet autem Christus, vt homo, sit suppositum à Deo procedens naturali generatione; hoc tamen concretum homo ex humanitate, & subsistentia Verbi resultans, non sit à Deo per generationem naturalem; concretum enim ex duobus extremis resultans non fit actione, qua producuntur extrema, sed qua vniuntur inter se: ac proinde quamuis suppositum Christi, vt hominis, producatur naturali generatione, quia non per actionem naturalem vnitur humanitati, sed actione Deo libera non verificatur de concreto hominis Christi, quod à Deo per naturalem generationem procedat.

136 *Instabis.* Sed instabis: hæc propositio: *Christus, vt homo, est viuens procedens à Deo naturali generatione*, solum est vera, ly *vt* determinante suppositum; sed cum hac determinatione, etiam ista propositio est vera: *Christus, vt homo, procedit à Deo naturali generatione*: ergo hæc ex prima colligitur; & consequenter, vel ista debet concedi, vel prima debet negari. Probatur minor: Christum, vt hominem, à Deo procedere naturali generatione, ly *vt* cadente supra suppositum, nihil aliud est, quam suppositum Christi hominis procedere à Deo per naturalem generationem; sed hoc verum est: ergo hæc propositio: *Christus, vt homo procedit à Deo naturali generatione*, vera est, ly *vt* determinante suppositum.

137 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem: ad illius probationem, distinguo maiorem: suppositum Christi hominis, vt terminantis humanitatem, concedo maiorem: secundum se sumptum, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet suppositum Christi hominis, secundum se sumptum sit à Deo Patre per æternam generationem, prout tamen humanitatem terminans, non est à Deo per æternam generationem, sed per actionem, ipsi vnientem humanitatem; & ideò hæc propositio: *Christus, vt homo, est à Deo per naturalem generationem*, vera non est, ly *vt* determinante suppositum, quia facit hunc sensum, suppositum Christi hominis, habet terminare actu humanitatem ex vi generationis æternæ. Nec est eadem ratio de ista propositione: *Verbum, vt subsistens in humanitate, est persona diuina, à Deo Patre procedens per æternam generationem*; nam in hac, processio à Deo per æternam generationem, non cadit immediatè supra suppositum Verbi, vt humanitatem terminans, sed supra personam diuinam enuntiatam de supposito Verbi, vt terminante humanitatem. Sicut autem ista consequentia non valet: *Verbum, vt terminans humanitatem, est persona diuina, & æterna: ergo vt sic terminans, est æterna*: quia variatur appellatio: ita hæc consequentia non valet: *Verbum, vt terminans humanitatem, est persona procedens à Deo per æternam generationem: ergo Verbum, vt sic terminans, procedit per æternam generationem*; quia in prima, processio æterna cadit supra prædicatum: in secunda autem immediatè circa subiectum.

138 Vel secundo responderi potest argumento secundo, concessa maiori, distinguendo minorem: ly *vt* determinante suppositum Christi hominis, nego minorem: ly *vt* reduplicante naturam, concedo minorem: & sub eadem distinctione, concedo, & nego consequentiam. Ad minoris probationem, distinguo maiorem: Christus, vt homo, ly *vt* reduplicante naturam, & illius vnionem ad Verbum, concedo maiorem: ly *vt* determinante suppositum, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris; sicut namque Christus, vt homo, ly *vt* determinante suppositum, est in tempore Filius naturalis Dei per gratiam vnionis: ita per eandem gratiam est vnigenitus Dei; & consequenter est genitus à Deo; nam sicut prima propositio est vera, quia per gratiam vnionis esse factum, quod humanitas traheretur ad vnitatem personæ cum Filio naturali Dei; cum etiam factum sit, quod humanitas trahatur ad vnitatem personalem cum Verbo, vt genito à Deo, etiam secunda propositio erit vera; eo autem ipso, quod Christus, in quantum homo, sit genitus à Deo, Christus, in quantum homo, procedit à Deo per naturalem generationem. *Aliter responderi poterat.*

139 Sed non placet ista solutio: nam Christus, in quantum homo, nec procedit à Deo per generationem æternam in tempore, nec procedit ab æterno, ergo vt homo, nõ procedit à Deo per æternam generationem. Antecedens quoad primam partem probatur: nam si in tempore procederet, in tempore generaretur; sed in tempore non generatur; aliàs generatio diceretur in tempore incipere: ergo non procedit, vt homo, à Deo per generationem æternam in tempore. Deinde: nam si in tempore generaretur, iste homo Christus in tempore inciperet esse Deus; sed secundum Diuum Thomam *supra quæst. 16. articulo septimo in corpore*, non potest dici, quod iste homo incœpit esse Deus, vel quod fiat Deus, eo quod factus sit Deus; ergo idem quod prius. Pro secunda etiam parte probatur: nam quod ab æterno procedit, ab æterno existit; sed Christus, vt homo, non existit ab æterno: ergo, vt homo, non procedit ab æterno per æternam generationem. Præterea; nam si Christus, vt homo, ab æterno à Deo procederet, esset Filius naturalis ab æterno; sed Christus, vt homo, non est Filius naturalis ab æterno, vt enim docet Diuus Thomas *quæst. sequenti articulo primo ad tertium*, in tempore incœpit esse, vt Verbum in humana existens natura, esset Filius Dei: ergo Christus, vt homo, non procedit à Deo per æternam generationem ab æterno. *Displicet ista solutio, & reijcitur.*

140 Tertio arguitur: vt de Christo, in quantum homine, ly *in quantum* determinante suppositum, verificaretur esse Filium Dei naturalem formaliter, petitur, quod hypostasis Verbi sub conceptu filiationis formaliter vniatur humanitati; sed hypostasis Verbi non vnitur humanitati formaliter sub conceptu filiationis: ergo Christus, vt homo, non est Filius Dei naturalis formaliter. Maior cum consequentia tenet. Minor autem ostenditur primo: filiatio, vt filiatio, est formaliter relatio; sed hypostasis Verbi non vnitur humanitati formaliter sub conceptu relationis; aliàs illam constitueret relatam: ergo non vnitur illi formaliter, vt filiatio. Secundo: hypostasis Verbi, vt filiatio, non solum relationem importat, sed etiam de connotato naturam diuinam, vt per generationem communicatam; sed humanitati non fuit vnita diuina natura formaliter, nec hypostasis Verbi, quatenus subsistit in illa, sed solum sub conceptu subsistentis absolutè, & supplentis vices subsistentiæ creatæ: ergo non vnitur humanitati formaliter sub conceptu filiationis. *Tertio arguitur.* *Minor prob. 1.* *Secundo.*

141 Tertio: nam sub ea ratione solum vnitur humanitati formaliter, sub qua ab humanitate petitur, vt existat, & subsistat; sed ab humanitate non petitur sub conceptu filiationis subsistentis in diuina natura, vt referentis Verbum ad Patrem sed solum sub munere terminantis naturam creatam, & vices subsistentiæ creatæ supplentis: ergo solum sub hoc munere, non autem sub munere filiationis vnitur humanitati formaliter. *Tertio.*

Quarto: nam hypostasis Verbi, non solum est personalitas, & filiatio formaliter, sed etiam est formaliter relatio, qua Verbum refertur ad Patrem relatione Verbi ad dicentem; & tamen non vnitur humanitati formaliter sub munere constituentis Verbum in ratione Verbi: ergo quamuis in hypostasi Verbi diuini, ratio personalitatis, & ratio filiationis formaliter reperiantur, solum vnitur humanitati formaliter sub conceptu, & munere personalitatis, non autem sub conceptu filiationis. *Quarto.*

142 Quinto: si Verbum naturam irrationalem assumeret, non vniretur illi sub ratione filij formaliter; aliàs vt in illa subsistens, esset formaliter Filius naturalis Dei, quod est falsum; cum prout sic, non esset persona: ac per consequens incapax filiationis naturalis diuinæ: ergo pariter assumens humanitatem, non vnitur illi sub ratione filij formaliter, sed solum *identicè*, & *materialiter*. Sexto: si Pater humanitatem assumeret, non vniretur formaliter humanitati assumptæ sub conceptu Patris formaliter; aliàs, vt homo, esset Pater, quod est falsum; cum vt homo nullum filium generaret: ergo Verbum humanitatem assumens, non vnitur illi sub ratione filij formaliter. *Quinto.* *Sexto.*

143 Denique: nam cui non vnitur fundamentum filiationis formaliter, nec formaliter vnitur relatio; sed fundamentum hypostasis Verbi sub conceptu relationis non vnitur humanitati formaliter: *Denique prob. minor.*

liter: ergo hypostasis Verbi non vnitur humanitati formaliter sub conceptu relationis. *Minor prob. 1.* Minor ostenditur primo: fundamentum filiationis Verbi Diuini est natura Dei, vt habita per generationem; sed natura diuina sub conceptu naturæ non vnitur humanitati formaliter; est enim prout sic vitalis, & non potest humanitati vniri sub conceptu vitæ formaliter; aliàs constitueret illam viuentem vita Dei: ergo fundamentum filiationis diuinæ non vnitur humanitati formaliter.

Secundo. Secundo probatur: nam fundamentum proximum filiationis Verbi Diuini, est illius generatio; sed humanitati Christi non vnitur passiua Verbi generatio; aliàs illam genitam constitueret generatione diuina: ergo proximum fundamentum filiationis Verbi Diuini non vnitur humanitati Christi formaliter.

144 *Respond. Ad primã prob. minoris.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, concessa maiori, nego minorem: nec sequitur, quod constituat humanitatem relatam relatione filij ad Patrem; est enim humanitas incapax huius effectus, vel quasi effectus, sicut nec sequitur, quod filiatio Verbi constituat Deitatem relatam, quamuis illi vniatur formaliter sub conceptu relationis, quia huius effectus, vel quasi effectus Deitas capax non est. *Instabis.* Sed dices: vt vniatur humanitati filiatio sub conceptu filiationis, saltim est necessarium, quod Verbum, vt in humanitate subsistens constituat relatum ad Patrem; sed hoc non præstat diuina Verbi filiatio: ergo non vnitur humanitati Christi sub conceptu filiationis formaliter. Probatur minor: relatio non minus petit determinatum subiectum, quam determinatum terminum; sed filiatio diuina non potest alium terminum, quam æternum Patrem respicere: ergo non potest nouum, & distinctum subiectum constituere relatum; & consequenter Verbum, vt in humanitate subsistens, per illam nequit referri.

145 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad cuius probationem dicatur. Verbum, vt in humanitate subsistens, non esse diuersum subiectum secundum id, quod importat in recto à se ipso, vt est in se, sed est ipsum Verbum de nouo communicatum: vnde potest absque variatione subiecti per diuinam filiationem referri, solum per hoc quod filiatio sub conceptu filiationis de nouo communicetur. Nec sequitur in relatione mutatio, sed solum in extremo, cui vnitur; sicut nec ex eo quod subsistentia Verbi, Christum, vt hominem, subsistentem, & personam constituat, sequitur variari subsistentiæ Verbi subiectum pro recto, nec sequitur in illa mutatio, sed solum in extremo, cui vnitur.

146 *Ad 2. probationem minoris.* Ad secundam probationem minoris, concessa maiori, distinguo minorem: formaliter *immediatè*, concedo minorem: formaliter *mediatè*, nego minorem, & distinguo consequens distinctione minoris. Nam licet vnio humanitatis ad Verbum *immediatè* solum fuerit ad ipsius subsistentiam, vt gerentem vices subsistentiæ creatæ, & constituentis Christum, vt hominem, in ratione humanæ personæ; *mediatè* tamen, etiam fuit terminata formaliter ad diuinam Verbi naturam, vt personæ Verbi propriam; & consequenter ad eandem subsistentiam, vt in diuinitate subsistentem *mediatè* formaliter terminatur.

147 *Ad tertiam.* Ad tertiam, nego maiorem. Non enim ex humanitatis dependentia sumendum est extremum formale vnionis ex parte Verbi, sed ex ipsa vnionis natura: vnio autem hypostatica humanitatis ad Verbum per se ab intrinseco petit, non solum vnire humanitatem cum Verbo, secundum exercitium terminandi naturam creatam *immediatè*, sed etiam illam cum natura, vt in Verbo existente, *mediatè* petit vnire in vnitatem personæ; eo quod per se ab intrinseco petit Christum, vt personam compositam ex subsistentia Verbi, & humanitate, ex Verbo, & humanitate, atque ex diuina, & humana natura, & ad id per se ordinabatur, vt non solum Deus esset homo, sed etiam homo esset Deus.

148 *Ad quartam.* Ad quartam, concessa maiori, nego minorem: Christus enim vt homo, est filius naturalis Dei formaliter, quia humanitas ex vi vnionis trahitur ad esse personale secundæ personæ, quod est filius Dei naturalis formaliter. Cum ergo secunda persona sit, etiam formaliter Verbum, non est cur de Christo, vt homine, non prædicetur formaliter Verbum, esse per gratiam vnionis Verbum, & imago Patris, nec in hoc aliquod inconueniens reperio.

149 *Ad 5. solet responderi primo. Prima ratio discriminis.* Ad quintam responderi solet, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ratio autem discriminis potest esse triplex. Prima, quia ex natura irrationali, & persona Verbi assumente, non consurgeret persona: sola autem persona est capax denominationis filij, & ideò Verbum naturam irrationalem assumens, non vniretur illi sub ratione filij formaliter: ex humanitate vero, & Verbo illam assumente, consurgit persona humana; & ideo est in concreto resultante capacitas subiectiua ad denominationem formalem filij naturalis. *Secunda.* Secunda, quia subiectum denominabile *filius naturalis formaliter*, debet esse capax operandi honestè, iurisque ad hæreditatem. Verbum autem, vt subsistens in natura irrationali, non est capax operandi honestè, nec iuris ad diuinam hæreditatem; & ideò Verbum vt subsistens in natura irrationali, etsi *identicè*, & *materialiter* esset filius naturalis Dei, *formaliter* tamen filius naturalis non esset, cuius oppositum in Verbo, vt subsistente in natura rationali, opposita de causa contingit. *Tertia.* Tertia: quia duplex tantum est modus habendi filiationem naturalem *formaliter*, scilicet, aut per naturam, aut per gratiam vnionis: primo modo solum vt in diuinitate subsistens, est Verbum capax filiationis naturalis: secundo autem modo est in Verbo, vt in humanitate subsistente, quia humanitas capax est gratiæ: in Verbo autem, vt subsistente in natura irrationali, capacitas ad essendum filium naturalem Dei per gratiam vnionis non esset; cum natura irrationalis capax gratiæ suscipiendæ non sit.

Secundo respondetur ab alijs, negando antecedens. Ratio namque cur de Christo, vt homine, ly *vt* determinante suppositum, prædicatur esse Filium naturalem Dei, est, quia humanitas ex vi vnionis trahitur ad esse Verbi in vnitatem personæ, quod est filius naturalis Dei, & quia Verbum, non solum in humanitate subsistit, sed etiam, vt subsistit in illa, subsistit in tempore in Deitate Verbo communicata per generationem æternam; sed casu, in quo Verbum equi naturam assumeret, & ex vi vnionis traheretur ad esse Verbi in vnitatem suppositi, quod suppositum est filius naturalis Dei, & vt in equi natura subsistens, etiam subsisteret in diuinitate, vt habita ab ipso Verbo per æternam generationem: ergo in illo casu Verbum, in quantum equus, ly *in quantum* determinatè suppositum, esset filius naturalis Dei formaliter. 150 *Tertia. Secundo respondetur alij.*

151 *Ad 1. improbationem.* Nec obstat prima ratio in contrarium: nam licet Verbum tunc casus, vt subsistens in natura equi, non esset persona per connotationem naturæ creatæ, esset tamen persona diuina prout in illa subsisteret; & consequenter filius naturalis Dei ratione personalitatis diuinæ *implicitè* inclusa in subsistentia Verbi, vt terminante naturam equi. *Ad secundam.* Nec secunda: nam licet Verbum, vt subsistens in natura equi, non esset capax operandi operationes honestas creatas, nec iuris ad creatam hæreditatem, operationes tamen increatas haberet, vt subsistens in diuinitate, & ius ad increatam hæreditatem, sicut de Christo homine, vt filio naturali Dei; docet D. Thom. *supra quæst. 7. art. 1. ad 2.* illis verbis: *Dicendum quod Christo, in quantum est naturalis Filius Dei, debetur hæreditas æterna, quæ est ipsa beatitudo increata per increatum actum cognitionis, & amoris Dei, eundem, scilicet, quo Pater cognoscit, & amat se ipsum, cuius actus anima capax non erat propter differentiam naturæ; vnde oportebat, quod attingeret ad Deum per actum fruitionis creatum, qui quidem esse non potest, nisi per gratiam.* *S. THO.*

152 Vbi Diuus Thomas duplicem hæreditatem assignat debitam Christo, quia filio naturali Dei, nempè, increatam, prout in Deitate subsistit, & creatam, vt anima illius beatificaretur: non autem est filius naturalis propter debitum secundæ hæreditatis, sed primæ; cum ergo prima Verbo assumenti irrationalem naturam deberetur; fit consequens, quod vt in illa subsistens, esset filius Dei naturalis. Nec denique tertia ratio conuincit: nam falsum est, esse tantum duplicem illum modum essendi filium naturalem Dei restat enim alius, scilicet, per vnionem ad Verbum, quantumuis gratia non sit: natura autem irrationalis capax est vnionis ad Verbum, quamuis, non gratiosæ vnionis. *Ad tertiam.*

153 *Pro resolutione difficultatis nota primo.* Hæc tamen lis breuiter componi potest, notando primo: filiationem Dei naturalem dupliciter prædicari posse de Christo homine. Primo absolutè, dicendo: *Homo est Filius Dei naturalis.* Secundo cum particula *in quantum*, nempè, asserendo: *Christus in quantum homo, est Filius Dei naturalis.* Notando secundo ly *in quantum* determinare posse naturam, vel suppositum, & in primo sensu esse falsam, vt de hac propositione: *Christus in quantum homo, est Deus*, docuit D. Thom. *supra qu. 16. art. 11.* In secundo autem sensu esse veram, vt *ibid.* docuit D. Thom. *Secundo.* Notando tertio ex D. Tho. *loco proximè allegato*, propositionem istam: *Christus, in quantum homo, est Deus*, idemq; iudicium est de hac: *Christus in quantum homo est Filius naturalis Dei*, magis esse falsam, quam veram, eo quod particula *in quantum* facit terminum, supra quem fertur, magis teneri pro natura, quam pro supposito, quod intelligendum est, nisi in illa aliud expressè, vel implicitè sub intelligatur: nam si addamus, *per gratiam vnionis*, asserendo: *Christus, in quantum homo, est Filius naturalis Dei per gratiam vnionis* vera est ista propositio, quia addendo *per gratiam vnionis*, fit sensus: *Christus per gratiam vnionis humanitatis ad Verbum, est Filius Dei naturalis*, in quo iam denotatur filiationem conuenire Christo, vt homini, non ratione naturæ, sed ratione suppositi. *Tertio.*

154 *Quarto notandũ est.* Denique aduertendum est, propositionem istam: *Homo est Filius Dei naturalis* solum esse veram per communicationem idiomatum; hanc autem: *Christus, in quantum homo, est Filius Dei naturalis per gratiam vnionis*, esse veram per communicationem idiomatum partim, & partim in sensu formali specificante naturam: primum, attenta filiatione in prædicato importata: secundum, attenta ratione gratiæ, quæ ex parte prædicati importatur: totum hoc vnica ratione probatur: nam iuxta D. Thomam *supra q. 16. art. 4. & 5.* quæ conueniunt supposito, in quo humanitas subsistit ratione solius diuinæ naturæ, vt esse omnipotentem, immor-

immortalem, Deum, &c. solum dicuntur de homine per communicationem idiomatum; sed filiatio diuina quoad esse, solum conuenit supposito Verbi, in quo subsistit humanitas ratione diuinitatis; quoad rationem tamen gratiæ, quæ importatur in gratia vnionis, non conuenit ratione diuinitatis, sed ratione humanitatis: ergo prædicatio ista: *Homo est Filius Dei naturalis*, solum est vera per communicationem idiomatum: hæc autem: *Christus, in quantum homo, est Filius Dei naturalis per gratiam vnionis*, partim per communicationem idiomatum, & partim in sensu specificatiuo humanitatis, vera est in sensu formali.

155 *Si Verbū naturæ equi vniretur, esset Filius Dei naturalis per communicatione idiomatū.* His positis asserendum existimo, casu in quo Verbum naturæ equi vniretur, fore Filium Dei naturalem per communicationem idiomatum, eo modo, quo homo, Filius Dei naturalis dicitur per hanc communicationem: non tamen posse tunc casus dici, Christum in quantum equum, Filium Dei naturalem per gratiam vnionis. Primum, ratione facta pro secunda solutione conuincitur, nec ab aliquo potest negari. Secundum patet: nam natura equi non est capax suscipiendi gratiam, sicut nec gratiarum actionis, si verò adderetur, Christus, in quantum equus, per vnionem est filius naturalis Dei, etiam esset verum in sensu formali specificatiuo naturæ creatæ, nam licet capax gratiæ suscipiendæ non sit, est tamen capax vnionis.

156 *Ad sextā prob. minoris.* Ad sextam minoris probationem, nego antecedens: esset enim in illo casu Pater, vt homo, Pater Æterni Verbi per gratiam vnionis, sicut modo Christus, vt homo, est per gratiam vnionis filius Æterni Patris, & sicut Christus, vt homo, est genitus à Deo Patre per generationem æternam, in tempore humanitati vnitam, sicut statim explicabimus: ita in hypotesi admissa, Pater vt homo, esset generans filium per æternam generationem in tempore vnitam humanitati.

157 *Ad vltimam respondet Magister Curiel.* Ad vltimam probationem Curiel *controu. 2. art. 3. circa 3. concl. & solut. ad 2. argum. ex factis pro prima sententia*, respondet, fundamentum filiationis naturalis Christi, vt hominis, non esse aliud, quam ipsam filiationem æternam vnitam humanitati, à qua Christus, vt homo, nedum formaliter, sed etiam fundamentaliter constituitur Filius Dei naturalis, non *relatiuè*, sed *terminatiuè*; sicut enim Filiatio Verbi vnitur humanitati, quin illam ad Patrem referat: ita Christum, vt hominem, constituit Filium naturalem Dei, quin illum ad Patrem referat: dicitur autem à prædicta relatione constitui Christum vt hominem, fundamentaliter filium, non *positiuè*, quia fundet relationem aliquam dantem esse filium formaliter, sed *negatiuè*, quia nempè, vt illum in ratione filij naturalis constituat, nullum fundamentum supponit.

158 *Reijcitur primo.* Hæc tamen doctrina non placet, & refellitur primo: nam iuxta Diuum Thomam *infra quæst. 32. art. 3.* Christus dicitur filius Dei non ratione creationis, nec ratione iustificationis, sed ratione generationis æternæ, secundum quam est filius Patris solius, sed non est filius per generationem æternam formaliter; est enim alia ratio geniti à ratione filij, saltim per nostros conceptus, & distinctione rationis: ergo est filius fundamentaliter ratione generationis æternæ; & consequenter non ratione filiationis. *Secundo.* Secundo: nam cui conueniunt ratio geniti, & ratio filij, hæc supra illam fundatur, vt omnibus est in confesso; sed Christo, vt homini, conuenit ratio geniti à Patre, & etiam conuenit ratio filij: ergo non est à filiatione, sed à generatione filius Dei fundamentaliter.

159 *Minor prob. 1.* Minor ostenditur primo ex Aug. *lib. de prædestinatione Sanctorum cap. 15. in principio*, illis verbis: *Respondeant, quæso, ille homo, vt à Verbo patri coæterno in vnitatem personæ assumptus, filius Dei vnigenitus esset: vnde hoc meruit? Quod eius bonum qualecumque præcessit?* Ergo ex mente Augustini de hoc homine Christo, vel de Christo quatenus homine, non solum prædicatur, esse filium, sed etiam esse vnigenitum à patre; & consequenter Christus, vt homo, non solum est filius æterni patris, sed etiam, ab ipso genitus. *Secundo prob. minor.* Secundo probatur: nam Christus, vt homo, est filius, quia ex vi vnionis, humanitas est assumpta à Verbo in vnitatem personæ, quæ est filius naturalis Dei, sed etiam persona Verbi, in cuius vnitatem fuit humanitas assumpta, est à Deo Patre genita: ergo Christus, vt homo, est per gratiam vnionis, non solum filius naturalis patris, sed etiam ab ipso genitus.

160 *Tertio probatur minor.* Tertio: non enim stat, Christum, vt hominem, esse filium naturalem Dei per gratiam vnionis, quin ex vi eiusdem gratiæ de ipso verificetur diffinitio filij naturalis; sed non potest de Christo, vt homine, verificari diffinitio filij naturalis, nisi verum sit de ipso, esse genitum à Deo: ergo Christus, vt homo, est per gratiam vnionis genitus à Deo patre. Maior omnibus est nota: diffinitio namque, & diffinitum ad conuertentiam dicuntur: ac per consequens de quo prædicatur diffinitum essentialiter, etiam diffinitio debet essentialiter prædicari, & de quo accidentaliter, vel per gratiam prædicatur diffinitum, eodem modo prædicari debet diffinitio. Minor autem probatur: nam sicut pater est, qui genuit filium, ita filius naturalis est ille, qui genitus est à patre, naturali generatione: ergo si de Christo, vt homine non prædicatur, quod sit à patre æterno genitus, non potest de illo verificari diffinitio filij naturalis Dei.

Denique eadem doctrina reijcitur: non enim stat, Christum, vt hominem, esse filium naturalem Dei, quin ad patrem referatur relatione filiationis: ergo falsum est, quod dictus Magister asserit, scilicet, Christum, vt hominem, esse filium naturalem Dei, quin referatur ad ipsum relatione filiationis. Antecedens ostenditur primo: sicut enim in patre æterno, alia est ratio patris, & ratio primæ personæ; siue distinctione rationis ratiocinatæ, siue distinctione rationis ratiocinantis, siue eminentiali, siue virtuali inadæquata distinctione, quo circa vt prima persona generationem præcedit, & vt pater intelligitur ad generationem subsequi: ita in forma constituente Verbum, alia est ratio hypostasis, & alia ratio filiationis, vel relationis; sed si Christus, vt homo, non referatur ad patrem, non conuenit ipsi formaliter sub conceptu relationis, sed solum sub conceptu, & munere formæ hypostaticæ Verbum constituentis personam: ergo nisi referatur, non erit formaliter filius, sed solum secunda persona. 161 *Denique reijcitur solutio. Antecedens probatur 1.*

162 *Secundo.* Secundo, & explicatur magis hoc ipsum: filiatio non constituit filium formaliter, nisi sub munere referentis: ergo cui non conuenit sub munere referentis, non constituit filium formaliter. *Tertio.* Tertio: quia namque paternitas non conuenit primæ personæ pro priori ad generationem sub munere referentis, pro illo priori non intelligitur sub ratione patris formaliter: ergo si pro signo sequenti non conueniret sub munere referentis, nec pro vno, nec pro altero signo esset formaliter pater: ergo si filiatio Verbi non vnitur Christo, vt homini, sub munere referentis, Christus vt homo non erit, nec dici poterit filius Dei naturalis formaliter. Ex quo vlterius etiam fieret, nec posse dici fundamentaliter filium Dei naturalem. Quod patet: nam cui repugnat formalis denominatio relationis, etiam repugnat fundamentum relationis: vt tale: ergo si Christo quatenus homini repugnat esse filium Dei naturalem *relatiuè formaliter*, etiam repugnat esse filium Dei naturalem *fundamentaliter*.

163 *Vera solutio vltimæ probationis minoris. Ad 1. probationem. Ad secūdam.* Quare prætermissa hac solutione ad vltimam minoris probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius primam probationem, concessa maiori, distinguo minorem: non vnitur humanitati formaliter immediatè, & tanquam subiecto per diuinitatem viuenti, concedo minorem: in eadem persona nego minorem, & consequentiam. Nec sequitur, quod diuinitas vnita constituat humanitatem radicaliter viuentem, sed sufficit, quod personam Verbi in cuius vnitate cum natura humana vnitur, & quæ in humanitate subsistit fit viuens vita diuina. Ad secundam concessa maiori, nego minorem: nec sequitur, quod generatio Verbi passiua constituat genitam humanitatem, sed solum quod Verbum, vt personaliter vnitum humanitati, & in illa subsistens sit genitus à patre æterna generatione, sicut nec ex eo quod filiatio cum natura humana vniatur, sequitur, illam constituere relatam. Nec ex eo quod filiatio Verbi, vt passiuè terminans generationem vniatur diuinitati: sequitur, illam genitam constituere.

164 *Instabit.* Sed dices: vt passiua generatio vniatur humanitati formaliter, saltim necessarium est, quod Christus, vt subsistens in humanitate, sit à patre genitus æterna generatione; sed Christus, vt homo, vel vt in humanitate subsistens, non est genitus à patre æterna generatione: ergo generatio Verbi passiua non vnitur humanitati formaliter. Maior constat ex dictis. Minor autem probatur; Christus, vt homo, non est genitus æterna generatione ab æterno, nec est genitus in tempore æterna generatione: ergo, vt homo, nullo modo potest dici in sensu formali genitus à Deo æterna generatione. Antecedens pro prima parte probatur: tum, quia Christus, vt homo, non est Deus ab æterno, sed in tempore incœpit verificari Christum, vt hominem esse Deum, & filium naturalem Dei, vt docet D. Thomas *quæst. sequenti art. 1. ad 3.* ergo vt homo, non est genitus à Deo generatione æterna ab æterno. Tum etiam; quia quod ab æterno est genitum, ab æterno etiam existit; sed Christus, vt homo, non existit ab æterno: ergo vt homo non est genitus à Deo æterna generatione. Deinde pro secunda parte probatur: nam si, vt homo, esset genitus in tempore æterna generatione, vt homo, incœpisset generari in tempore; sed non potest hoc concedi; aliàs Christus, vt homo, in tempore incœpisset, esse Deus, & in tempore Deus fieret, quod est falsum, & contra D. Thomam *supra qu. 16. art. 9.* vbi docet, non posse de Christo dici, *hic homo incœpit esse*, & *art. 7.* vbi negat, hanc propositionem, *hic homo*, demonstrato Christo, *factus est Deus*: ergo Christus in quantum homo non est genitus à Deo in tempore æterna generatione.

165 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad probationem distinguo primam partem antecedentis: non est vnigenitus in tempore, ly *in tempore* determinante generationem, concedo antecedens, ly *in tempore* cadente supra complexum ex humanitate, & Verbo, quod genitum est ab æterno, nego antecedens, & consequentiam. Nam sicut Christus, vt homo, in tempore subsistit per subsistentiam æternam, in tempore vnitam humanitati, & in tempore Christus; vt homo, est Deus, & filius Dei

Dei per deitatem, & filiationem æternam, humanitati in tempore vnitam; ita vt homo, in tempore est genitus per generationem æternam temporaliter vnitam: & sicut ad veritatem istius propositionis, *Christus, vt homo, in tempore, est filius naturalis Dei*, non requiritur, quod hæc propositio sit vera, *Christus, incœpit esse Deus*; sed quod Verbum, vt filius Dei naturalis fuerit in tempore vnitum humanitati, & quod factum sit quod Verbum, vt subsistens in humanitate sit Deus, & filius naturalis Dei: ita vt hæc propositio sit vera, *Christus, vt homo, est genitus in tempore à Deo* non est necessarium, quod Christi generatio, in tempore incipiat existere, sed quod in tempore facta sit vnio humanitatis ad Verbum quatenus genitum, & quod vt in humanitate subsistens, sit genitum. Nec sequitur, quod vt homo in tempore incœperit generari: nam hoc denotat mutationem ex parte generationis æternæ, sicut ex eo quod hæc propositio, *homo est Deus*, incœperit esse vera: non sequitur, quod hic homo Christus in tempore incœperit esse Deus, nec quod sit factus Deus, sed solum, quod in tempore sit factum, vt hic homo esset Deus; nam primum, importat incœptionem, & mutationem ex parte diuinitatis: secundum autem solum incœptionem complexi ex Deo, & humanitate, atque istius mutationem.

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

166 EX dictis in discursu huius, & præcedentis disputationis colligo primo, quod si Spiritus Sanctus humanitatem assumeret, non esset filius naturalis, nec filius adoptiuus Dei, bene tamen esset filius Dei filiatione fundata in creatione humanitatis.

Si Spiritus Sanctus humanitatem assumeret non esset filius naturalis Dei.

Prima pars huius corollarij probatur: nam Christus in quantum homo, ideo solum est filius naturalis Dei, quia humanitas ex vi vnionis trahitur ad vnitatem personæ cum Verbo, quod est filius naturalis, vt ex dictis in tota hac disputatione constat; sed humanitas à Spiritu Sancto assumpta, non vniretur filio Dei naturali in vnitate personæ; cum Spiritus Sanctus filius Dei naturalis non sit: ergo Spiritus Sanctus tunc casus non esset, vt homo, filius naturalis Dei.

167 Deinde secunda pars corollarij probatur: nam adoptio petit extraneam personam, hoc est non habentem ab intrinseco ius ad patris hæreditatem; sed Spiritus Sanctus, etiam vt homo, non esset extranea persona à Deo; cum non esset persona distincta ab ipso, vt in deitate subsistente, iusque intrinsecum haberet ad hæreditatem diuinam, non minus, quam Verbum vt in humanitate subsistens: ergo vt homo filius adoptiuus non esset.

Nec filius adoptiuus.

168 Denique tertia pars eiusdem corollarij probatur: nam iuxta D. Thomam *infra quæst. 32. art. 3.* ideo solum Christus, vt homo, non est filius Dei ratione creationis, quia est per se, & perfectè filius: id autem, quod dicitur tale secundum perfectam rationem, non potest dici tale secundum rationem imperfectam, & analogam; sed hæc ratio in Spiritu Sancto non militat; cum non sit, nec esset in illo casu filius Dei naturalis: ergo si humanitatem assumeret, esset filius Dei filiatione fundata in creatione humanitatis.

Esset tamen filius Dei filiatione fundata in creatione humanitatis.

169 Oppones: iuxta Diuum Thomam *in 3. dist. 10. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 1. in corpore*, ideo creatura rationalis per gratiam adoptatur à Deo, quia ex vi creationis est similis Deo imperfectè, & filia iure creationis, & per gratiam illi datur ius ad Dei hæreditatem; sed Spiritui Sancto, vt homini conueniret per gratiam habitualem ius ad Dei hæreditatem: ergo si esset, vt homo, filius Dei ratione creationis, esset filius Dei adoptiuus per gratiam habitualem.

Oppones.

Respōd. 1. Respondeo primo, rationem Diui Thomæ probare supposita, vt de facto supponitur in creatura rationali extraneitas, & quia in Spiritu Sancto ista extraneitas non datur; ideo non sequitur, fore, vt hominem, constituendum filium adoptiuum Dei per gratiam habitualem.

Respōd. 2. Vel secundo respondetur, gratiam ideo rationali creaturæ adoptionem tribuere, quia dat illi primum ius: Spiritui autem Sancto, non conferret primum ius, sed ius illi à diuinitate præstitum supponeret, ad illudque sequeretur, & ideo Spiritum Sanctum vt hominem, non constitueret filium adoptiuum Dei.

170 Instabis: solum ius filij ab intrinseco conueniens obstat adoptioni in filium; sed quamuis Spiritus Sanctus non esset persona extranea per carentiam omnis iuris ab intrinseco, esset tamen extranea per carentiam iuris filij naturalis Dei; cum filius naturalis non esset: ergo ex vi gratiæ habitualis euaderet filius adoptiuus Dei. Maior probatur: in nepote datur ius intrinsecum ab intrinseco ipsi competens ad hæreditatem aui; & tamen quia ius nepotis, non est ius filij naturalis, potest ab auo adoptari, & ex vi adoptionis fieri filius adoptiuus illius: ergo non omne ius ab intrinseco conueniens, sed solum ius filij naturalis obstat adoptioni in filium.

Instabis.

Respond. Respondeo, maiorem esse veram inter personas creatas in quibus nullum ius connaturale potest ius filij adæquare; & ideo nepos licet habeat ius ab intrinseco ad hæreditatem aui, potest adoptari in filium, quia ius nepotis est iure filiationis naturalis inferius. Ius autem Spiritui Sancto, vel in se ipso, vel in humanitate, quam assumere potest conueniens, adæquat ius Verbi in se ipso, & in assumpta humanitate: ac per consequens si Verbum ratione prædictis iuris nequit adoptari in filium, nec etiam Spiritus Sanctus, casu, in quo humanitatem assumeret, capax esset adoptionis.

Secundo ex dictis infertur Christum, vt hominem non esse filium naturalem sui vel Spiritus Sancti, sed solius patris æterni. 171

Christum vt hominem non esse filiū naturalē sui, aut Spiritus Sācti, sed solius Patris æterni, prob. 1.

Quod patet primo: nam est filius naturalis Dei per filiationem æternam; sed hæc nequit alium terminum, quam æternum Patrem respicere: ergo solius Patris æterni filius naturalis est. Secundo: nam filiatio super aliquam actionem fundata, solum respicit pro termino, talis actionis principium; sed filiatio per quam Christus vt homo est filius naturalis Dei fundatur supra generationem æternam, vt constat ex dictis, docuitque Angelicus Doctor *infra quæst. 32. art. 3.* hæc autem est actio solius æterni Patris: ergo Christus, quatenus homo, nec sui, nec Spiritus Sancti est filius, sed solius Patris æterni.

Sed dices: Christus, vt homo, est filius naturalis Dei per gratiam vnionis: ergo est filius naturalis ex vi actionis vnitiuæ humanitatis ad Verbum; sed hæc actio est toti Trinitati communis: ergo filiatio ex vi illius communicata totam respicit Trinitatem; & consequenter Christus est totius Trinitatis filius. 172

Oppones.

Respond. Respondeo, distinguendo primum consequens: ex vi actionis vnitiuæ, vt fundantis filiationem Christi, vt hominis, nego consequentiam: vt applicantis, vnientisque filiationem in æterna generatione fundatam, concedo consequentiam: & concessa minori subsumpta, nego consequentiam. Nam filiatio non respicit pro termino principium actionis applicantis, vnientisque illam, sed principium actionis fundantis, & quia actio fundans filiationem, à qua Christus, vt homo, filius naturalis dicitur, non est toti Trinitati communis, sed solius Patris æterni; fit consequens, quod quamuis actio illam vniens, & communicans, humanitati, à tota Trinitate procedat, Christus, vt homo, non totius Trinitatis sit filius, sed solius Patris æterni.

Denique ex dictis infertur, filiationem, qua Christus, vt homo, est filius Beatissimæ Virginis, non realem, sed rationis esse, quod docuit Diuus Thomas *infra q. 35. art. 5. in 3. dist. 8. q. vnica art. 5. ad Annibaldum in eadem dist. quæst. vnica art. 4. quodlibeto 1. art. 2. & quodlibeto 9. quæst. 2. art. 3. & opusculo 2. cap. 212.* Et probatur, vt enim constat ex dictis, & citatis locis, docet Angelicus Doctor, filiatio etsi supra natiuitatem fundetur, non ad naturam, sed ad suppositum immediatè comparatur, vt subiectum immediatum denominationis, & inhæsionis; sed suppositum Christi Domini; cum sit aliquid increatum, capax susceptiuum accidentis realis non est, siuè absoluti, siuè relatiui; aliàs realiter intrinsecè mutaretur: ergo filiatio, qua filius Virginis dicitur, non realis, sed rationis est. 173

Relat. filiationis Christi ad B. Virginem, non est realis, sed rationis.

Sed oppones primo: Christus, vt homo, est filius Virginis eiusdem rationis nobiscum; sed nos sumus filij per relationem realem filiationis: ergo Christus, vt homo, est filius B. Virginis per relationem realem. 174

Oppones primo.

Respond. Respondeo, distinguendo maiorem: sumpto filio fundamentaliter, & absolutè, concedo maiorem: sumpto filio formaliter relatiuè, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Itaque dupliciter dicitur filius, vno modo fundamentaliter, scilicet, ratione naturæ per generationem communicatæ, alio modo formaliter relatiuè: sumpto filio primo modo, Christus vniuocè conuenit nobiscum in ratione filij quia natura Christi est eiusdem speciei cum nostra, & similiter passiua generatio Christi ex Virgine, & nostra generatio passiua prout ad matrem comparatur, sunt eiusdem speciei; sumpto vero filio relatiuè, non est filius filiatione eiusdem speciei, & rationis cum illa, qua nos filij constituimur, quia filiatio nostra est realis, filiatio verò Christi est rationis ob rationem D. Thomæ.

Christus est filius B. Virginis filiatione eiusdem rationis cū nostra sumpta fundamentaliter, secus vero sūpta formaliter relatiuè.

Instabis primo: absolutè est verum, Christum esse filium vniuocè cum alijs hominibus; sed si sumpto filio relatiuè non conueniret vniuocè, falsum esset hoc absolutè affirmare: ergo etiam relatiuè sumpto filio, Christus conuenit vniuocè nobiscum in ratione filij. Maior constat. Tùm; quia nullus id negauit. Tùm; quia Beatissima Virgo absolutè dicitur Mater Christi eiusdem rationis cum matribus aliorum hominum: ergo & Christus absolutè est dicendus filius eiusdem rationis nobiscum. Minor autem probatur: nam absoluta rei denominatio sumitur ab eo quod est formale: ergo absoluta conuenientia, aut disconuenientia est pensanda inter extrema, secundum id per quod formaliter constituuntur; sed filius constituitur formaliter per relationem: ergo vt absolutè enuntietur conuenientia vniuoca inter filios, requiritur vniuoca conuenientia inter illos in ratione relationis; & consequenter, vt Christus dicatur, absolutè vniuocè filius nobiscum, requiritur inter relationes vniuoca conuenientia.

175 *Instabis primo.*

Secundo: Beatissima Virgo est Mater Christi, sumpta matre relatiuè, eiusdem rationis vniuocè cum alijs fœminis, vt ad proprios filios comparatis: ergo Christus est filius relatiuè eiusdem rationis nobiscum. Consequentia patet: nam relatio specificatur à termino non absoluto, sed relatiuo in sententia Thomistarum: 176

Secundo.

rum: ergo relatio maternitatis à relatione filiationis; sed non stat conuenientia specifica in relationibus, absque conuenientia specifica terminorum: ergo si relatio maternitatis B. Virginis est eiusdem speciei cum relationibus maternitatis aliarum mulierum, relatio filiationis in Christo est eiusdem speciei cum relatione filij cuiusuis personæ creatæ; & consequenter est realis: nam inter relationem realem, & ratione specifica conuenientia dari non potest. Antecedens autem probatur: nam relatio maternitatis in B. Virgine est realis, & sequitur ad fundamentum eiusdem speciei cum illo, quod in alijs fœminis per se relationem matris fundat, scilicet, concursu passiuo, & ministrante materiam: ergo dicitur mater relatiuè vniuocè cum alijs mulieribus.

177 *Ad 1. instantiam respondetur. Absoluta denominatio in relatiuis sumitur à fundamento.*

Respondeo ad primam replicam, concessa maiori, negando minorem. Ad cuius probationem dicatur, verum esse antecedens in denominationibus absolutis: falsum autem in relatiuis, in quibus hoc peculiare inuenitur, quod quamuis relatio non existat, existente proximo fundamento, absoluta denominatio consurgat. Vnde quamuis signum in sententia probabili per relationem prædicamentalem constituatur, & hæc in imagine, mortuo prototypo, non existat, nihilominus imago Imperatoris iam mortui absolutè dicitur signum illius propter aptitudinem ad ipsum repræsentandum, quæ est proximum fundamentum relationis. Et defunto patre Petri, dicitur Petrus absolutè filius illius, quamuis relatio prædicamentalis filij mortuo patre non existat. Et vt D. Thom. *opusc. citato* notauit, Deus dicitur realiter Dominus creaturarum, propter reale fundamentum Dominij, quamuis relatio, qua Dominus relatiuè constituitur, non realis sit, sed rationis, & Christus dicitur realiter filius B. Virginis, quamuis relatio filij non sit realis, sed rationis in ipso, quia fundamentum proximum, & remotum filiationis est reale: cum ergo absoluta denominatio, non existente forma, ex solo fundamento in relatiuis consurgat: fit consequens, quod vt inter duo absoluta conuenientia asseratur, sufficiat in fundamento proximo relationis conuenire, quamuis in relationibus conuenientia vniuoca inter illa non detur.

178 *Ad 2. occurri poterat primo.*

Ad secundam, si doctrina Caietani est vera, nempè, relationem rationis posse in ratione relationis cum relatione reali vniuocè conuenire, facilis esset solutio asserendo filiationem Christi terminantem relationem maternitatis B. Virginis, licet in ordine ad esse, & in genere entis differat specificè à filiatione reali, in ratione relationis vniuocè conuenire, & hoc sufficere, vt maternitas B. Virginis vniuocè, & specificè conueniat cum alijs maternitatibus. *Deseritur ista solutio.* Quia tamen sententiam istam minus veram existimamus; enti namque reali, & rationis in nullo prædicato ad lineam entis spectante; potest dari aliquid commune vniuocum, & conceptus relationis ad genus entis spectat, & intra illud continetur: ideò aliter est factæ obiectioni occurrendum.

179 *Poterat occurri secundo.*

Poterat responderi secundo: filiationem Christi, etsi in ratione referentis differat specificè, & genericè à filiatione reali, qua pura creatura in ratione filij relatiuè constituitur; in ratione tamen termini specificantis relationem matris ad Christum specificè cum relatione reali filiationis conuenire, & hoc sufficere, vt maternitas B. Virginis esset eiusdem speciei cum alijs maternitatibus: nam specifica ratio relationis sumitur à relatiuo sub ratione terminantis. Sed nec placet ista solutio; tum, quia in ratione terminare, & referre sunt duo inadæquati conceptus differentiales; sed non stat in vltima rei differentia conuenientia specifica, & specifica distinctio, vt omnibus est in confesso: ergo si filiatio Christi differt specificè, imò & genericè ab alijs relationibus in ratione referendi, non potest cum illis in munere, & ratione terminandi specificè conuenire. *Displicet etiā ista solutio, & impugnat. primo. Secundo.* Secundo: nam etiam munus terminandi est intra genus entis; sed non ob aliam rationem Caietani sententia statuens vniuocam conuenientiam inter relationem realem, & rationis quoad conceptum referendi, reijcitur, nisi quia hoc munus intra genus entis continetur: ergo debet ex eodem fundamento negari possibilis conuenientia specifica inter relationem realem, & rationis in ratione, & munere terminandi.

180 *Vera secunda instantiæ solutio. Maternitas B. Virg. sumpta relatiuè est diuersæ speciei ab alijs maternitatibus.*

Quare his modis dicendi omissis, ad secundam instantiam respondeo, negando antecedens. Nam licet relatio maternitatis, quæ attenta vi fundamenti resultaret in B. Virgine, foret eiusdem speciei cum alijs maternitatibus, quæ tamen de facto resultat eiusdem speciei, non est propter differentiam relationis terminantis, quæ illi in Christo correspondet, & à qua suam speciem desumit, & consequenter sūpta matre relatiuè non est mater eiusdem speciei cum matre filij creati. Ad antecedentis probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam realitas relationis sumitur à fundamento: species autem à termino, vnde quamuis conuenientia inter fundamenta detur, si non adest conuenientia inter terminos formales, non potest dari inter duas relationes specifica conuenientia.

181 Secundo principaliter obijcies; posito reali fundamento, & reali termino, realis consurgit relatio; sed in Christo est reale fundamentum remotum, & proximum relationis, nempè, natura humana, quæ remotè fundat relationem filiationis, & passiua generatio, quæ proximè illam fundat, esseque realem in Christo, docet Diuus Thomas *infra q. 35. art. 2.* & aliàs terminus realis existit, nempè, B. Virgo: ergo consurgit in Christo realis filiationis relatio. *Secundo principaliter oppones.*

182 *Respondet ex D. Thom.*

Respondeo ex Diuo Thoma *infra quæst. 35. art. 5. ad 1.* distinguendo maiorem: in subiecto relationis realis capaci, concedo maiorem: si subiectum incapax sit, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam suppositum Christi, in quo recipi debet immediatè filiatio, cum increatum sit, est incapax accidentis realis; ac proinde quamuis natiuitas Christi de se sufficeret realem filiationem inducere, non causat illam ob subiecti incapacitatem.

183 *Replicabis.*

Sed dices: non stat in aliquo subiecto capacitas fundamenti relationis, cum incapacitate ad relationem fundatam: nam cui repugnat ab intrinseco actus, etiam repugnat potentia; fundamentum autem est potentia caussatiua relationis; sed per nos datur in Christo capacitas realis ad realem generationem, quæ est proximum fundamentum relationis filiationis: ergo etiam ad filiationem realem est in illo capacitas admittenda.

184 *Confirmatur.*

Et augetur difficultas; quia namque relegamus à Christo relationem filij adoptiui, etiam remouemus ab ipso fundamentum proximum talis relationis, scilicet passiuam spiritualem generationem per gratiam habitualem, vt constat ex dictis: ergo si admittimus in Christo capacitatem ad esse genitum realiter à B. Virgine, quod est fundamentum proximum filiationis realis ad Virginem, debemus in ipso admittere capacitatem realis relationis filij ad B. Virginem.

185 *Respōdet.*

Respondeo, distinguendo maiorem: capacitas fundamenti sub ratione fundamenti actu relationem realem fundantis, concedo maiorem fundamenti sumpti *entitatiuè*, vel quantum est de se fundatiui, nego minorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Quia nos non ponimus in Christo capacitatem ad realem generationem, vt actu relationem realem fundantem, vel vt fundatiuam in actu primo expeditè, sed solum ad generationem realem quantum est de se fundatiuam; ex quo non sequitur, quod actu inferat talem relationem in Christo, sicut nec ex eo quod in supposito Verbi admittatur capacitas susceptiua naturæ quantum est de se fundantis potentiam expeditam peccandi; sequitur, quod talis natura præbeat supposito Verbi denominationem potentis expeditè peccare.

186 *Ad confirmationem.*

Ad confirmationem dicatur, ad esse genitum realiter, necessario, consequi realem denominationem filij, & esse filium *relatiuè*, si terminus adsit relatione reali, aut rationis, quod verò realis relatio consurgat, non sumitur præcisè ex eo quod fundamentum sit reale, sed insuper est necessaria capacitas in subiecto; vnde si in subiecto aliquo nulla est capacitas ad realem denominationem filij, nec ad relationem filiationis, neque rationis, nec realem, non potest esse capacitas ad denominationem geniti: quia ergo in Christo non inuenitur capacitas ad denominationem realem filij adoptiui, nec ad relationem adoptionis, neque realem, neque rationis, rectè ab ipso remouemus denominationem geniti generatione spirituali per gratiam habitualem. Oppositum in re præsenti opposita de causa contingit. Nam licet Christo negemus realem relationem filiationis; non tamen negamus illi; esse realiter filium B. Virginis, nec quod ad ipsam per relationem rationis tanquam filius referatur.

187 *Obijcies tertio.*

Tertio principaliter obijcies: nam iuxta D. Thom. *infra q. 35. art. 1.* non solum filiatio, sed etiam generatio passiua, & natiuitas, est propriè suppositorum, quorum, & non naturarum est propriè, esse, fieri, pati, & agere; sed non obstante, quod suppositum in Christo sit vnum, & sit aliquid increatum, est in illo realis natiuitas, & passiua generatio ex Virgine, vt docet D. Th. *quæst. allegata art. 1.* ergo pariter non obstante, quod filiatio sit tantum suppositi, & hoc in Christo sit vnum, & increatum, erit in illo capacitas ad relationem realem filiationis.

188 *Respond.*

Respondeo, distinguendo secundam partem maioris: natiuitas est suppositi, vt subiecti denominationis perfectæ, concedo maiorem: vt subiecti denominationis adæquati, & immediati inhæsionis, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam licet natiuitas, & filiatio in eo conueniant, quod vtraque ad suppositum comparetur, vt ad subiectum denominationis; differunt tamen in hoc, quod natiuitas, vel passiua generatio, non comparatur ad illud, vt ad subiectum inhæsionis immediatum, sed immediatè inhæret naturæ, & mediante hac inhæsione denominat suppositum genitum; in hoc enim pati, & agere æquiparantur: actio autem, etsi solum supposito tribuat denominationem agentis, non inhæret immediatè supposito, sed naturæ; & consequenter idem de passiua generatione, & natiuitate est dicendum; & hac ratione, quamuis suppositum Verbi sit vnum, & aliquid increatum, potest esse capax realis natiuitatis, & generationis ex B. Virgine; non enim est incapax denominationis realis, benè tamen realis immediatè inhæsionis, quia ex hac, non ex illa sequeretur realis intrinseca mutatio. Filiatio verò non ita sed immediatè comparatur ad suppositum, vt subiectum inhæsionis; suppositum autem Verbi non est capax imme-

Differentia inter natiuitatem, & filiationē respectu suppositi. Actio denominat solū suppositum, in hæret vero naturæ.

immediatè realis inhæsionis, sicut nec realis intrinsecè mutationis, quæ sequitur ex reali inhæsione immediata, & ideò capax relationis realis filiationis non est.

189 *Replicabis primo.* Sed replicabis primo; non ob aliam rationem filiatio compararetur immediatè ad suppositum, vt subiectum inhæsionis, nisi quia illum respicit, vt subiectum denominationis; sed hæc ratio est nulla; cum generatio passiua ad illud comparetur, vt ad subiectum denominationis, non autem vt ad subiectum inhæsionis: ergo suppositum, vel persona non est subiectum immediatum filiationis inhæsiuè. *Secundo.* Secundo; nam relatio fundata idem respicit subiectum, quod respicit fundamentum, ad quod sequitur: sed generatio passiua, ad quam sequitur filiatio, non respicit, vt subiectum inhæsionis immediatè suppositum, sed naturam: ergo nec relatio fundata. *Tertio.* Tertio: nam esto immediatè comparetur ad suppositum, vt subiectum inhæsionis, non est cur nequeat supposito Verbi realis relatio inhærere: ergo esto hoc admittatur, filiatio erit realis relatio. Probatur antecedens; potuit Verbum absque sui mutatione esse immediatum subiectum suscipiens humanitatem, quæ est forma concreti resultantis ex supposito, & natura: ergo etiam absque reali mutatione intrinseca sui per solam accidentis realem mutationem, poterit *immediatè* subesse accidenti reali relatiuo, & absoluto.

190 *Ad primam replicā respondet.* Respondeo ad primam replicam, distinguendo maiorem: quia comparatur ad suppositum, vt subiectum denominationis adæquatæ, concedo maiorem: non adæquatæ, nego maiorem: & sic intellecta maiori, nego minorem: Nam licet generatio respiciat suppositum, vt subiectum denominationis geniti secundum perfectam, & completam rationem, & istam denominationem nequeat præstare naturæ, tribuit tamen illi aliquam geniti denominationem; denominat enim illam genitam *terminatiuè*, & *intrinsecè* transmutatam, & ideò potest immediatè inhærere naturę; vt enim docet D. Thomas *quodlib. 9. relato, & ad Annibaldum in 3. dist. 8. quæst. vnica art. 4. in corpore*, omnis forma immediatè inhærens naturæ, & mediante illa supposito, tribuit naturæ aliquam denominationem, vt constat in passione, & morte; non enim solum Christus dicitur mortuus denominatione sumpta à natura, sed etiam ipsa natura: quia ergo natiuitas aliquam tribuit denominationem naturæ: filiatio autem nullam tribuit, sed omnem præstat supposito; fit, quod natiuitas, non suppositum, sed naturam respiciat, vt subiectum immediatè inhæsionis; filiatio autem comparetur ad ipsum, vt subiectum denominationis immediatum, & inhæsionis.

191 *Ad secundam.* Ad secundam, nego maiorem, loquendo de subiecto inhæsionis: nam paternitas, non genito inhæret, sed Patri generanti; & tamen generatio actiua supra quam fundatur paternitas, non inest generanti, sed genito; cum sit actio transiens formaliter quam non in agente, sed in passo recipi, probabilius 2. *Physicorum* censuimus: sicut ergo paternitas inhæret, non genito, in quo intrinsecè recipitur generatio, sed generanti, cui præbet suā denominationem: ita quamuis generatio passiua inhæreat *immediatè* naturæ, filiatio non ipsi inhæret, de supposito, cui passiua generatio præbet denominationem geniti *perfectè*, & *completè*. *Relatio fundata non respicit idem subiectū inhæsionis, quod respicit fundamētum.*

192 *Ad tertiam.* Ad tertiam, nego antecedens. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: disparitas autem est: nam humanitas non comparatur ad suppositum, vt subiectum inhæsionis, aut physicæ informationis, sed vt ad terminum terminantem, & complentem, vnde vt ex supposito Verbi, & humana natura resultet concretum *homo*, non requiritur, quod Verbum intrinsecè ab humanitate informetur, aut *passiuè* illam recipiat, sed solum, quod intrinsecè terminet, & compleat humanitatem: ac per consequens, nec petitur, quod intrinsecè mutetur: nam solum contingit in aliquo subiecto mutatio, cum nouam, realem, atque intrinsecam recipit denominationem, ratione potentiæ passiuę, & receptiuę: accidens autem comparatur ad subiectum, non vt terminabile ad terminum, sed vt forma, ad subiectum inhęsionis, & intrinsecè receptionis, & ideo non potest accidens de nouo inhęrere absque intrinseca mutatione subiecti, cumque supposito Verbi omnis intrinseca mutatio repugnet: fit consequens, quod non sit in illo capacitas immediatè susceptiua alicuius realis accidentis. *Suppositū Verbi absque mutatione terminat humanitatem: si autem accidēs reale reciperet mutaretur.*

193 *Denique obijcies.* Denique principaliter objicies: relatio, qua humanitas Christi refertur ad B. Virginem, tanquam effectus ad causam, est vera, & realis relatio, sed hęc relatio est filiatio: ergo datur in humanitate Christi filiatio realis ad Virginem; & consequenter ab illa Christus, vt homo, constituitur filius realiter *relatiuè*. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur; quę namque *immediatè* inhęret, & denominant naturam, *mediatè* denominant suppositum in illa subsistens, vt constat in actione, & passione, quę quia *immediatè* inhęrent naturę denominant *mediatè* suppositum: ergo si datur in humanitate Christi filiatio realis respectu B. Virginis, denominabit *mediatè* suppositum Christi Filium. Prima ex premissis infertur. Maior est certa: nam supra realem dependentiam realis fundatur relatio: vnde quia humanitas Christi realiter dependet à Deo realiter ad ipsum refertur relatione effectus ad ipsum, relationeque seruitutis; sed humanitas Christi realem habuit dependentiam à B. Virgine in fieri: ergo refertur reali relatione ad ipsam.

194 *Minor prob. 1.* Minor autem ostenditur primo: filiatio namque *est relatio viuentis à viuente procedentis naturali generatione*; sed relatio, qua humanitas Christi refertur ad B. Virginem, est relatio humanitatis viuentis, ab ipsaque procedentis naturali generatione: ergo ista relatio est filiatio. *Secundo.* Secundo probatur: relatio effectus humanitatis ad Virginem, est distinctæ speciei à relatione effectus, non procedentis ab alio naturali generatione viuentium, sed per aliud genus actionis: ergo est verè, & propriè filiatio. *Tertio.* Tertio: relatio ista est eiusdem speciei cum relatione, qua humanitas Petri ad suam Matrem refertur; sed relatio ista est filiatio: ergo relatio, qua humanitas Christi refertur ad B. Virginem, est verè, & propriè filiatio. Probatur maior: species relationis sumitur ex termino, & fundamento; sed fundamentum, & terminus relationis humanitatis ad Virginem sunt eiusdem speciei cum termino, & fundamento relationis, qua humanitas Petri ad suam matrem refertur: ergo etiam inter relationes specifica conuenientia inuenitur.

195 *Respond. Ad 1. probationē.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, distinguo, & explico maiorem: est relatio viuentis completi, & perfecti, concedo maiorem: viuentis incompleti, & imperfecti, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam humanitas non est viuens perfectum, & completum ratione sui, sed imperfectum, & incompletum, & ideo relatio, qua refertur ad B. Virginem non est filiatio, sed relatio effectus ad causam, sicut ista consequentia non tenet: *Persona est rationalis naturæ indiuidua substantia; sed humanitas ratione sui est rationalis naturæ indiuidua substantia: ergo est persona, vel referri potest relatione persona.* Cuius ratio est; quia maior intelligenda est de indiuidua substantia completa, & minor solum est vera de substantia indiuidua incompleta: ita in præsenti, quia filiatio petit, quod sit relatio viuentis, & geniti secundum completam viuentis, & geniti denominationem: relatio autem, qua humanitas refertur ad B. Virginem, non est viuentis, & geniti completi, & perfecti, non est relatio filiationis, sed effectus ad suam causam.

196 *Ad secundam.* Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam: vt enim distinguatur hæc relatio ab alijs, quæ non fundatur in generatione naturali, sufficit fundamenti, & termini differentia, quæ in prædicta relatione inuenitur; hoc tamen solum ad rationem filiationis non sufficit; sed insuper est necessarium, quod viuens, quod *immediatè* denominat, sit *completè* viuens, & genitum, quod humanitati non conuenit. *Ad tertiam.* Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem. Nam in Petro respectu Matris duplex reperitur relatio. Alia *immediatè* inhærens naturæ: & alia *immediatè* inhærens supposito, & vtraque realis. Prima est eiusdem speciei cum illa, qua humanitas Christi refertur ad B. Virginem, cæterum filiatio non est. Secunda est filiatio, sed non est eiusdem speciei cum illa, qua Christus, vt homo, relatione filij refertur; quia hæc in Christo est rationis in Petro autem est realis.

197 *Instabis primo.* Instabis primo; vt humanis, & homo referantur, vna relatio est sufficiens: ergo superfluè in Christo, & alijs hominibus relationes distinguuntur, quarum vna referatur suppositum, & alia referatur natura. Antecedens probatur; vt humanitas, & homo patiantur, & agant, sufficiunt vna actio, & passio: ergo pariter vt referantur vna relatio sufficiet.

198 *Secundo.* Secundo: in Matre non datur duplex relatio, quarum vna referatur ad suppositum filij, vt terminans *immediatè*, & altera ad humanitatem; sed vna, eademque relatione ad vtrumque refertur: ergo in filio non datur duplex relatio, alia filij referens *immediatè* suppositum: & alia effectus *immediatè* referens humanitatem. Consequentia patet nam omni relationi existenti in effectu, correspondent in causa relatio pro termino: ergo vel multiplicandæ sunt relationes in Matre, vel non sunt in Filio multiplicandæ. Antecedens autem probatur, in Deo, vt prima causa, & Patre rationalis creaturæ, non datur duplex relatio, quarum vna referatur ad suppositum, rationale, vt terminans *immediatè*, & altera ad naturam rationalem, nec aliquis duas istas relationes constituit: ergo pariter in Patre, & Matre creatis, non est duplex constituenda relatio, quarum vna referatur ad suppositum, vt terminans *immediatè*, & altera ad humanitatem, vt immediatè terminantem.

199 *Tertio.* Tertio: relatione illa, qua humanitas refertur ad Matrem, refertur etiam suppositum, vt in humanitate subsistens; sed huic relationi, quatenus per illam refertur Christus vt homo, conuenit diffinitio filiationis: ergo relatio, qua humanitas Christi refertur ad B. Virginem, est vera, & propria filiatio. Maior constat; nam prædicta relatio est effectus ad causam; sed eadem relatione, qua refertur humanitas ad suam causam creatam, refertur etiam ad illam Christus, vt homo, vel vt in humanitate subsistens, sicut eadem relatione effectus, & serui, qua humanitas refertur ad Deum, refertur etiam ad ipsum Christus, quatenus in humanitate subsistens: ergo eadem relatio, qua humanitas

tas refertur immediatè ad Beatissimam Virginem relatione genitæ ab ipsa, refert mediatè suppositum Christi, prout in humanitate subsistit. Minor autem probatur; relatio hæc prout refert *mediatè* suppositum, est relatio viuentis completè, & geniti secundum perfectam, & completam rationem; sed vt *proximè* dicebamus, filiatio est relatio viuentis completè procedentis à viuente naturali generatione secundum perfectam denominationem geniti: ergo relationi huic vt referenti suppositum Christi, vt hominis, conuenit adæquata diffinitio filiationis.

200 *Quarto.* Denique replicabis; relatio, qua refertur humanitas Petri ad Matrem relatione genitæ ab ipsa, est eiusdem speciei cum relatione, qua refertur suppositum Petri ad eandem; sed hæc relatio est filiatio: ergo & illa. Probatur maior: fundamentum, & terminus vtriusque relationis, specificè conueniunt; sed specifica vnitas, vel diuersitas relationis sumitur ex termino, & fundamento: ergo relatio referens humanitatem Petri est eiusdem speciei cum illa, quæ refert suppositum, aut personam Petri ad suum Patrem, vel Matrem.

201 *Ad 1. instantiam respond. Suppositum, & natura vna actione agunt diuersis vero relationibus referuntur.* Respondeo ad primam instantiam, distinguendo antecedens: vt referantur humanitas *immediatè*, & suppositum Petri *mediatè*, concedo antecedens: vtrumque *immediatè*, nego antecedens, & consequentiam. Ad antecedentis probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Et ratio discriminis est: nam suppositum non est capax susceptiuum immediatum actionis, neque passionis; vt autem *mediatè* agat, & patiatur, & natura *immediatè*, vna actio, & vna passio sufficiunt: in ordine autem ad referri non ita; potest namque suppositum *immediatè* referri, & etiam *mediatè* per relationem *immediatè* referentem naturam; & ideo vt *immediatè* referatur suppositum, petitur distincta relatio ab ea, qua immediatè refertur natura, & suppositum illa mediante, sicuti vt anima, & potentiæ efficiant, & agant, vnica actio est sufficiens; quia natura non immediatè, sed medijs potentijs agit, vt verò eleuentur ad agendum non sufficit vna qualitas, sed diuersæ constituuntur pro eleuandis potentijs, & anima, habitus nempè *proximè* operatiui in potentijs, & gratia habitualis in anima, quia tam anima, quam potentiæ sunt *immediatè* eleuabiles, licet non eleuetur anima ad agendum *immediatè*, sed *mediatè*.

Ad secundam, nego antecedens. Ad cuius probationem, nego etiam antecedens: nec mirum debet censeri; si namque relatio domini diuersa est à relatione primæ causæ, & creatoris; cum nullus neget Deum ad Christum, vt hominem, referri relatione causæ primæ, plures autem negant referri ad Christum, vt hominem, relatione dominij, quid mirum, quod nos distinguamus in Deo relationem causæ, qua ad omnes creaturas refertur, & ad naturam rationalem, illaque mediante ad suppositum à relatione, qua vt Pater ad suppositum rationalis creaturæ, *immediatè* comparatur. 202 *Ad secundam. Relatio dominij, & Patris in Deo diuersa est à relatione 1. causa.*

Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: est relatio viuentis, & geniti *completè immediatè* nego maiorem: *mediatè*, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam filiatio non est relatio geniti completi vtcumque, sed relatio *immediatè* afficiens genitum secundum perfectam geniti denominationem: relatio autem, qua *immediatè* refertur natura, & *mediatè* suppositum, non afficit, nec *immediatè* determinat genitum secundum perfectam geniti denominationem, sed *mediatè* tantum, & non conuenit illi filiationis diffinitio. 203 *Ad tertiam.*

Ad vltimam, nego maiorem. Ad illius probationem, nego vtramque partem maioris. Fundamentum namque filiationis est passiua generatio, vt denominans perfectè, & terminus est relatio fundata in generatione actiua, vt tribuente denominationem perfectam generantis; relatio verò qua refertur humanitas, fundatur immediatè in generatione passiua, vt dante denominationem geniti *imperfectè*, & *incompletè*, & idem est dicendum de relatione ipsam terminante: licet autem generatio, tam actiua, quam passiua, vt tribuentes perfectam, & completam denominationem geniti, & generantis, non distinguantur specificè à se ipsis in genere entitatiuo, vt tribuentibus imperfectas denominationes: in ratione tamen fundantium, *specificè* distinguuntur, quod à posteriori colligitur, ex eo quo relationes fundatæ oppositas conditiones exposcunt, nempè, inhærere *immediatè* supposito, & non *immediatè* in hæredem. Et hæc de *hac Disput.* applicanda litteræ Magistri *in* 3. *dist*. 4. §. 3. ad illa verba: *Cum Filius nullo modo sit Spiritus Sancti*, *distinctione* 10. §. 4. ad illa verba: *Si verò quæritur*. *M. Sent.*

TRACTATVS QVARTVSDECIMVS.

De Prædestinatione Christi.

Articulus primus. E quo D. Thomas in 3. dist. 10. q. 3. art. vnic. quęstiunculis tribus. Ad Annibaldum in eadem dist. quęst. vnica art. 4. ad Rom. 1. lect. 3. & in hac 3. p. q. 24. quam diuisit in quatuor Articulos. Docens in primo. *Conuenire Christo prædestinatum esse, quod probat in argumento. Sed contra, ex Paulo ad Roman.* 1. *vbi de Christo loquens, ait: qui prædestinatus est Filius Dei in virtute.* Deinde id ipsum probat in corpore art. *nam prædestinatio propriè accepta, est quædam diuina præordinatio ab æterno de his, quæ per gratiam Dei sunt fienda in tempore; sed hoc in tempore factum est per gratiam vnionis à Deo, vt homo esset Deus, & Deus esset homo; & consequenter est ab æterno præordinatum à Deo;* aliàs diuinæ menti aliquid de nouo accideret: *ergo ipsa vnio naturarum in persona Christi cadit sub æterna Dei prædestinatione, & ratione istius vnionis Christus dicitur esse prædestinatus.*

Articulus secundus. In secundo Articulo docet: *Hanc propositionem esse veram, Christus, secundum quod homo, est prædestinatus esse Filius Dei*: quod probat primo *ex Augustino lib. de prædestinatione Sanctorum cap.* 15. *vbi ait, ipsum dominum gloriæ, in quantum homo, factus est Dei Filius, prædestinatum esse dicimus.* Secundo id probat ratione. *Nam quæ sunt de ratione prædestinationis, nempè, antecessio, & terminatio ad donum gratuitum, conueniunt Christo ratione humanæ naturæ; non enim fuit semper Verbo Dei vnita; illique hoc per gratiam est collatum, vt Filio Dei in persona vniretur: ergo solum humanæ naturæ prædestinatio competit Christo; & consequenter Christus, secundum quod homo, est prædestinatus esse Filius Dei.*

Articulus tertius. In tertio Articulo pręmissa duplici consideratione prędestinationis, nempè, secundum actum prędestinantis, & secundum terminum, ad quem aliquis prędestinatur, docet Angelicus Doctor, *prædestinationem Christi ex parte actus, non esse exemplar nostræ prædestinationis; vno enim, & eodem actu æterno prædestinauit Deus nos, & Christum;* & consequenter non potest inter prędestinationem Christi, & nostram ex parte actus causalitas intercedere. *Ex parte autem termini fuit exemplar nostræ prædestinationis; Christus enim prædestinatus est esse Filius Dei naturalis; nos autem prædestinamur ad filiationem adoptiuam, quæ est quædam participata similitudo filiationis naturalis.*

Articulus quartus. Et eadem distinctione pręmissa docet articulo quarto, *Considerata prædestinatione secundum ipsum prædestinationis actum, prædestinationem Christi non esse causam nostræ prædestinationis, quia est vnus, & idem actus; si autem consideretur prædestinatio secundum terminum prædestinationis, sic prædestinatio Christi est causa nostræ prædestinationis; sic enim Deus præordinauit nostram salutem ab æterno prædestinando, vt per Iesum Christum compleretur; sub prædestinatione enim æterna, non solum cadit id, quod est fiendum in tempore, sed etiam modus, & ordo, secundum quem est complendum in tempore.* Quę Doctrina accipienda est de causalitate meritoria, vt inferius explicabimus, probaturque à Diuo Thoma in argumento. Sed contra *ex Paulo ad Ephesios primo, illis verbis*: Prędestinauit in adoptionem filiorum per Iesum Christum.

DISPV-

DISPVTATIO QVINQVAGESIMAQVINTA.

An Christus, vt homo, prædestinatus sit esse Filius naturalis Dei?

§. I.

Quibusdam præsuppositis, ratio dubitandi proponitur, & vera sententia eligitur.

Nu. 1. *Multiplex prædestinationis acceptio.*

SVppositis, quæ de prædestinatione in communi 1. *p. q.* 23. tractantur, vt ad difficultatis punctum veniamus, breuiter est aduertendum, prædestinationem posse dupliciter accipi. Primo, pro ordinatione æterna in rei in tempore exequendæ, siuè ad ordinem naturæ, siuè ad ordinem gratiæ pertineat, qua ratione omne, quod in tempore fit, sicut est de fide, esse à Deo ab æterno ordinatum, ita extra controuersiam est, esse ab æterno prædestinatum à Deo. Secundo pro ordinatione æterna rei in tempore exequendæ, non ad ordinem naturæ, sed ad ordinem gratiæ expectantis, & sic non omne, quod in tempore fit, est à Deo prædestinatum, sed solum illa, quæ ordinem naturæ excedunt, & ordinem gratiæ attingunt, in illoque continentur.

2 *Prædestinatio alia absoluta, alia respectiua.*

Secundo est aduertendum: prædestinationem sic sumptam, adhuc dupliciter accipi. Primo, pro ordinatione rei, quoad eius constitutionem, quæ vocari solet prædestinatio absoluta, & an sit propriè prædestinatio, ex dicendis in Disputationis discursu constabit. Secundo, pro ordinatione rei iam constitutæ ad aliquem finem, vel terminum, quo dici solet prædestinatio respectiua, & in omnium sententia, est prædestinatio propriè.

3 *Quatuor conditiones prædestinationis propriæ.*

Tertio supponendum est, ad prædestinationem hoc vltimo acceptam requiri primo, quod obiectum, vel subiectum, quod prædestinari dicitur, sit prædestinatione inferior, illique subordinatum. Secundo, quod aliqua ratione à termino distinguatur. Tertio, quod terminum aliqua ratione præcedat. Quarto, quod terminum ad quem dirigitur non includat; at denique quod terminus ex gratia illi competat, quæ conditiones qualiter sint accipiendæ, ex dicendis apparebit.

4 *De fide est Christi fuisse aliqua ratione prædestinat.*

His positis, omnes Theologi conueniunt, in eo quod Christus aliqua ratione fuerit prædestinatus, quod esse de fide constabit ex testimonio Pauli verbis *infra* referendis, & patet euidenti ratione, qua vsus est D. Thomas *in hac quæst. art.* 1. omne enim, quod in tempore fit, est à Deo præordinatum ab æterno; cum ordinatio diuina nequeat in tempore incipere iure immutabilitatis, sed in tempore per gratiam vnionis est factam, quod & Deus esset homo, & homo esset Deus, ad Filius Dei naturalis: ergo est à Deo ab æterno ordinatum; sed diuina præordinatio eorum, quæ in tempore fiunt per gratiam, dicitur prædestinatio: ergo Christus, qui simul est Deus, & homo, Deique Filius naturalis, est aliqua ratione à Deo prædestinatus.

5 *Ratio dubitandi proponitur.*

Quod ergo in examen in præsenti vocamus est, an Christus, quatenus homo, aut hic homo sit propriè prædestinatus ad esse Filium Dei naturalem. Ratio dubitandi, ad quam aliæ reducuntur, eaque satis efficax, & difficilis est; nam prædestinatio subiecti ad aliquem terminum, petit, quod terminus ad quem ex vi prædestinationis ordinatur, non contineatur intrinsecè in subiecto prædestinato; sed filiatio Dei naturalis intrinsecè continetur in Christo, quatenus homine: ergo Christus, quatenus homo, non potest est propriè esse prædestinatus ad Filiationem Dei naturalem. Maior constat: nam subiectum ex vi prædestinationis ordinatum ad terminum, debet esse termino prius, illique ex gratia conuenit terminus, ad quem ordinatur, & ad ipsum peruenit ex vi prædestinationis; sed si includat in se terminum nequit terminum præcedere, nec illum ex vi prædestinationis habere, cum supponatur iam habitus, nec terminus potest tali subiecto per gratiam conuenire; cum ad eius constitutionem pertineat: ergo ad rationem prædestinationis exigitur, quod terminus illius in subiecto non includatur. Minor autem sic ostenditur; Christus, vt homo est compositus ex subsistentia Verbi, & humanitate; sed subsistentia Verbi est Filiatio: ergo est compositus ex natura humana, & filiatione diuina; & consequenter includit filiationem Dei naturalem.

6 Prima sentẽtia. *Durandi.*

Hac ratione conuictus Durandus *in 3. dist. 7. q. 3. num. 9.* negauit, Christum, vt hominem, posse propriè dici prædestinatum, vt esset Filius Dei naturalis, immo addit, minus propriam esse istam propositionem: *Hic homo* (signato Christo) *prædestinatus est, esse Filius naturalis Dei*, quam illam, *Filius Dei prædestinatus est, esse homo*; eo quod ista secunda, licet deficiat à proprietate sermonis, quia esse hominem non conuenit Filio Dei per gratiam, potuit tamen humanitas Filio Dei non conuenire huic tamen homini Christo non fit gratia in hoc, quod sit Filius Dei naturalis; nec potest non esse Filius naturalis Dei. Eadem sententiæ adhæsit Lorca *in præsenti disp. 85. membro 3.* vbi docet, hanc propositionem: *Christus in quantum homo, est prædestinatus esse Filius Dei*, admittendam esse vt veram, non tamen vt propriam, pro qua refert Scotum *in 3. dist. 7. q. 3.* Bonauenturam *art. 2. quæst. 3.* Richardum *in eadem dist. quæst. & art.* Gabrielem *in 3. dist. 10. q. vnica art. 3.* Alensem *3. p. q. 3. membro 4.* Qui omnes eatenus docent, dictam propositionem esse veram, quatenus in ea fit sensus, scilicet, prædestinatum esse, vt hic homo, (signato Christo) esset Filius Dei naturalis in tempore per gratiam vnionis humanitatis ad Verbum. In illamque connantur Angelicum Doctorem adducere *in hac quæst. art. 1. & 2.* cuius veritatem inferius examinabimus.

Lorca. Scot. Bonau. Richar. Gabriel. Alens.

7 Secunda sentẽtia.

Secunda, & probabilior sententia affirmat, propositionem istam: *Christus in quantum homo, est prædestinatus Filius Dei naturalis*, non solum esse veram, sed propriam; ac per consequens Christum, in quantum hominem, propriè fuisse prædestinatum esse Filium Dei naturalem. Hanc tenet Angelicus Doctor *ad Rom. 1. lect. 3. in 1. dist. 40. q. 2. art. 1. ad 5. in 3. dist. 7. q. 3. art. 1. ad Annibaldum in eadem dist. q. vnica art. 4. & in præsenti q. 24. art 1. & 2.* vbi Caietanus dicens, D. Thomam in hac proprietate asserenda, & defendenda magnam assumpsisse prouinciam, Medina *in commentario art. 1. q. 1.* Vincentius *de gratia Christi q. 7. dub. 1. & 2. pag. 933. & 949.* Aluarez *in præsenti disp. 77.* Cabrera *art. 1. huius q. disp. 1. & art. 2. disp. vnica* Nazarius *controu. 1. 6. p. art. & controu. 2.* & Illustrissimus Araujo *art 2. dub. vnico.* Tenent etiam ex PP. Societatis Suarez *in præsenti disp. 50. sect. 2.* Vazquez *disp. 91. cap. 2.* Granadus *controu. 1. de Incarnatione disp. 2.* Meracius *disp. 52. conclus. 2.* & probabile reputat Beccanus *cap. 19. q. 2.* Lugo *disp. 32. sect. 2.* & Cornelius *in 1. caput epistolæ ad Romanos.*

S. Tho. Caiet. Medina. Vincent. Aluar. Cabrera. Nazar. Arauio. Suarez. Vazq. Gran. Merat. Beccan. Lugo. Cornel.

8 *Conclusio. Prob. 1. ex Paul. S. Thom.*

Quæ sententia à nobis pro conclusione statuitur, & ostenditur primo ex Paulo ad Romanos cap. 1. vbi de Christo loquens, sic ait: *Qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute.* Super quæ verba Diuus Thomas ibi lect. 3. sic ait: *Prædestinatio potest attribui personæ Christi secundum quod subsistit in humana natura, licet non attribuatur ipsi secundum quod in diuina subsistit; vnde, & Apostolus prius Filium Dei incarnatum esse præmisserat, & posteà ei prædestinationem attribuit, vt intelligatur, prædestinatus esse, secundum quod factus est ex semine Dauid secundum carnem:* ergo ex verbis Pauli iuxta explicationem Angelici Præceptoris, Christus secundum quod homo (idest, vt in natura humana subsistens) propriè est prædestinatus, esse Filius Dei naturalis.

9 *Respondebis.*

Respondebis, testimonium Pauli varias interpretationes habere ab ea, qua vtitur D. Thomas: nam Patres Græci loco verbi *prædestinatus*, legunt *declaratur*, ita vt sensus fiat declaratus est Filius Dei in virtute hominibus. Ita Chrysostomus, Theophilatus, Eucherius, Origenes, Theodoretus apud Cornelium *in cap. 1. relatum num. 16.* Origenes iuxta D. Thomam *in præsenti art. 1. ad 3.* pro *prædestinatus* vertit *destinatus*, ita vt nulla antecessio importetur, & sic verum est Christum destinatum esse, vt qui in se Filius Dei erat, Spiritus Sancti filiationem alij, concederet. Tertia expositio est Ambrosij, & aliorum, quos suppresso nomine refert D. Thomas *lect. 3. relata, & in præsenti art. 1. ad 3.* admittentium cum Vulgata verbum *prædestinatum*, in rigore, cæterum pro termino assignant, non filiationem Dei naturalem, sed eius declarationem: ita vt Christus prædestinatus fuerit, non ad esse, sed manifestari Filium Dei naturalem hominibus. Alij autem, quos secutus, est Caietanus super verba Pauli allegata, pro termino prædestinationis Christi constituunt non filiationem Dei naturalem, sed virtutem miraculorum: ita vt sensus sit, Christum fuisse prædestinatum ad virtutem miraculorum secundum spiritum sanctificationis: cum ergo interpretationes istæ probabiles sint ob Patrum auctoritatem, & iuxta illas Christus, vt homo non sit propriè prædestinatus ad filiationem naturalem Dei fit consequens, quod Pauli testimonio nostra conclusio non probetur.

10 *Reijcitur solutio.*

Sed contra: nam esto negari nequeat ob Patrum auctoritatem interpretationis relatas esse probabiles, probabilior tamen est expositio D. Thom. sed iuxta illam Christus, in quantum homo, propriè est prædestinatus Filius Dei naturalis: ergo licet ex Paulo non colligatur, vt fide nostra conclusio, vt tamen probabilior ex illius testimonio deducitur. Minor ex dicendis constabit. Maior autem ostenditur primo: expositio Diui Thomæ est conformior nostræ Vulgatæ lectioni, iuxta quam Christus non declaratus, nec destinatus, sed prædestinatus dicitur: verbum autem *prædestino* in vsu linguæ Latinæ, & omnium Scholasticorum, non declarationem, sed præordinationem, significat, sed post Concilium Tridentinum Vulgatæ lectioni stare debemus: ergo probabilior est D. Thomæ expositio. Secundo probatur; quia nulla ex his interpretationibus saluat in proprietate sermonis verba Pauli; benè autem expositio Diui Thomæ; sed verba Scripturæ sunt in rigore accipienda, cum nullum absurdum sequitur,

quitur, vt in præsenti contingere, ex argumentorum solutione constabit: ergo præferenda est expositio Diui Thomæ, vt omnibus probabilior.

11 *Prima, & 2. expositio nō saluant cum proprietate verba Apostoli.* Maior probatur per singulas discurrendo: prima namque, & secunda interpretatio non saluant antecessionem, & rationem practicè ordinationis; sed verbum *prædestino* in proprietate sermonis linguæ Latinæ, & antecessionem, & practicam ordinationem rei in tempore exequendæ significat: ergo prima, & secunda interpretatio non saluant verba Pauli in proprietate sermonis. Nec ob hoc, vt benè notauit Lorca, reprobanda est Græcorum PP. expositio: nam cum ille locus Sacræ Scripturæ duos sensus possit admittere, quando vox illos habet, & contextui non repugnat, est in vtroque sensu accipiendus, & ita accipienda sunt verba Pauli, vt Christus declaratus dicatur, & prędestinatus Filius Dei naturalis. Primum, iuxta expositionem Græcorum. Secundum, iuxta lectionem Vulgatam.

12 *Nec tertia prob. 1.* Deinde; quod tertia expositio non saluet verba Pauli in rigore, probatur primo: quia rem fieri, vel esse, cum declaratur, est impropria, & figurata loquutio: ergo Christum prędestinari ad manifestationem filiationis naturalis, non est propriè prędestinari Filium Dei naturalem. *Secundo.* Secundo: nam prędestinatio propriè, & in rigore accepta, est in ordine ad terminum, qui gratia sit subiecto prædestinato, non alijs, sed manifestatio filiationis naturalis, non est gratia facta Christo, sed nobis: ergo Christus non potest propriè dici prædestinatus ad hanc manifestationem. *Tertia.* Tertio nam prædestinatio propriè sumpta dicitur per ordinem ad finem vltimo per illam intentum; sed manifestatio filiationis naturalis, non fuit finis vltimo intentus per ordinationem diuinam, qua ab æterno fuit statutum, vt Deus fieret homo, & homo fieret Deus; aliàs hoc ipsum sui manifestationem haberet pro fine: ergo Christus non dicitur ad sui manifestationem prædestinatus in proprietate sermonis.

13 *Nec denique vlt. explicatio verborum Apostoli proprietatem saluat.* Et ex his etiam probatur vltimam expositionem, verborum Pauli proprietatem non saluare. Tum etiam, quia virtus miraculorum, cum sit gratia gratis data, non subiecti, cui datur, sed aliorum respicit vtilitatem, vt docet Diuus Thomas 1.2. q.111. art.1. sed nullus propriè dicitur prędestinari ex ordinatione ad aliorum vtilitatem, sed ex ordine ad finem ipsum perficientem subiectum: ergo Christus non dicitur propriè prędestinatus ad virtutem miraculorum. Secundo: nam licet hęc virtus Christo fuerit ab ęterno prędarata, non tamen ad illam fuit ordinatus, vt ad finem vltimo per Christi prędestinationem intentum; aliàs ipsa Verbi incarnatio fuisset ad hanc virtutem, vt ad finem ordinata: ergo ex ordinatione ad virtutem miraculorum, non potest Christus dici rigore prędestinatus. Denique maior probatur: nam expositio D. Thom. est expressa Augustini locis *infra* referendis: ergo est alijs probabilior.

14 *Secundo respondet Lorca.* Respondebis secundo cum Lorca *disp.85. memb.1. num.9.* expositionem D. Thom. & omnium Scholasticorum verbum *prædestinatus* accipientium in rigore, & pro termino filiationem naturalem quoad esse, & non quoad manifestari, & hominibus declarari, esse omnium probabilissimam, cęterum ex hoc non deduci, quod hęc propositio: *Christus, in quantum homo, vel hic homo Christus prædestinatus est Filius Dei naturalis*, sit propria, sed tantum quod vera sit: nam ad eius veritatem sufficit, quod prędestinatum sit ab ęterno hunc hominem, signato Christo, esse Filium naturalem Dei. Ad proprietatem autem dictę propositionis requirirur pręter hoc, quod huic homini, Christo signato, vel quod Christo, in quantum homini, conueniat per gratiam ex vi prędestinationis filiatio Dei naturalis, & quia primum verum est; secundum autem est falsum, ideo admittenda est ex vi testimonij Pauli dicta propositio vt vera, non vero admitti debet vt propria.

15 *Impugnatur 1.* Sed contra primo: nam iuxta hanc solutionem tametsi saluetur veritas prędictę propositionis, non tamen saluatur proprietas; sed D.Thom. non solum veritatem, sed etiam proprietatem dictæ propositionis defendit: ergo tradita solutio menti D. Tho. quem pro sua sententia adducit Lorca, aduersatur. Probo minorem, primo ex D. Thom. *in præsenti art.2. ad 3.* illis verbis: *Minor prob.1.* *Magis propriè potest dici, quod Christus secundum quod homo est prædestinatus esse Filius Dei, quam quod Christus secundum quod Filius Dei sit prædestinatus esse homo.* Vbi vel ly *magis* sumitur *aduersatiuè*, & sic prima propositio est propria; secunda verò non ita: vel sumitur *comparatiuè*, & sic vtraque propositio est propria ergo D. Thom. in Pauli propositione, non solum veritatem; sed etiam proprietatem agnoscit.

16 *Secundo, S. Thom.* Secundo ex eodem D. Thom. *art.1. ad 2.* illis verbis: *Quidam dixerunt, prædestinationem Christi intelligendam esse de natura, non de persona, quia, scilicet, humanæ naturæ, facta est hæc gratia, vt vniretur Filio Dei in vnitate personæ. Sed secundum hoc, loquutio Apostoli esset impropria, propter duo, &c.* Sed si D. Thomas in propositione Pauli veritatem, non autem proprietatem defenderet, ineptè argumentaretur contra Auctores allegatos, ex eo quod iuxta illorum intelligentiam non esset loquutio Apostoli propria cum etiam in illius sententia, impropria esset Pauli loquutio: ergo D. Thom. non solum veritatem, sed etiam proprietatem propositionis Pauli defendit.

Secundo tradita solutio reijcitur ex eodem D. Thoma *lect.3.* relata, illis verbis: *Quidam alij prædestinationem ad ipsam vnionem referentes, non attribuerunt eam personæ, sed naturæ, vt sit sensus, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute, idest, cuius natura prædestinata est, vt sit ei vnita, qui est Filius Dei in virtute. Sed hæc etiam expositio impropria est, & extorta.* Quod repetit Angelicus Doctor *in hac quæst. art.1. ad 2.* illis verbis: *Nisi forte quis velit exponere, extorta expositione, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute, idest, prædestinatum est, vt humana natura vniretur Filio Dei in persona.* Ex quibus habemus duo. Primum est, Angelicum Præceptorem, non solum veritatem loquutionis Pauli, sed etiam proprietatem illius propositionis tueri. Secundum est, expositionem Lorcæ esse à Diuo Thoma exclusam, vt impropriam, & extortam. 17 *Secundo impugnatur. S. Thom.*

Quod probo primo nam idem est dicere, *prædestinatum est hunc hominem esse Deum*, in quo solo sensu admittitur propositio Pauli à Lorca, ac dicere. *Prædestinatum est, vt natura humana vniretur Deo, vel Filio Dei*; sed hanc interpretationem reijcit D. Thom. vt impropriam, & extortam: ergo primam, vt extortam, & impropriam exclusit. Secundo: nam expositionem illam ideò reijcit D. Thomas, quia prædestinationem, quam Paulus de Christo, vt homine, enuntiat, ad vnionem referebat; sed iuxta Lorcam, etiam ad vnionem solum refertur; cum vnione præsupposita locus prædestinationi Christi, vt hominis, non detur, sed adæquatè sistat in illius vnione humanitatis ad Verbum: ergo interpretatio Lorcæ est D. Thom. exclusa. 18 *Expositio Lorcę vt impropria & extorta excluditur à D.Thom. Prob.1. Secundo.*

Tertio: nam ideo expositio illa excluditur ab Angelico Doctore; quia esse Filium Dei naturalem, ad quod Paulus, Christum, vt hominem, enuntiat prædestinatum, non conuenit humanæ naturæ, sed personæ Christi, vt in illa subsistenti; sed iuxta Lorcam prædestinatio, quam Paulus de Christo, vt homine, enuntiat, non verificatur de Christo posito ex parte subiecti in ordine ad filiationem ex parte prædicati se habentem, sed de toto hoc complexo; *Christus Filius naturalis*, tanquam de subiecto prædestinatum esse, enuntiatur: ergo eadem ratione, qua expositio illa à Diuo Thoma reijcitur, etiam expositio Lorcæ excluditur. 19 *Tertio.*

Denique tradita solutio impugnatur; licet enim iuxta illam saluetur proprietas verbi *prædestinatus*, quo vtitur nostra Vulgata, non tamen saluatur proprietas propositionis, prout à Diuo Paulo statuitur; sed non minus inconueniens est, propositionem Pauli in sensu improprio explicare, quam in sensu improprio accipere verbum *prædestino*: ergo vtrumque est in sermonis proprietate accipiendum. Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum; etenim verba Scripturæ sunt in toto rigore accipienda, nisi ex illo aliquod inconueniens sequatur; sed ex eo quod propositio Apostoli in sensu rigoroso, & proprio accipiatur, nullum inconueniens sequitur, vt ex dicendis constabit: ergo est in rigore, & proprietate accipienda. 20 *Denique impugnatur. Confirmatur 1.*

Confirmatur, & vrgetur secundo; nisi propositio Pauli, non solum vt vera, sed etiam vt propria admittatur, non potest verbum *prædestino*, quo nostra Vulgata vtitur, rigorosam significationem habere; sed iuxta Lorcam, verbum illud *prædestinatus* est in rigore accipiendum: ergo Pauli propositio est, non solum vt vera, sed etiam vt propria accipienda. Probo maiorem; non stat propria prædestinatio sine termino, qui sit propriè gratia respectu subiecti, quod sit propriè prædestinationis capax; sed eo ipso, quod detur terminus, qui propriè sit gratia respectu subiecti cum proprietate prædestinabilis, debet propositio Pauli esse propria: ergo non stat proprietas verbi *prædestino*, quo vtitur lectio Vulgata, sine proprietate propositioni Pauli. Maior constat: sicut enim non stat possibilitas prædestinationis sine possibilitate subiecti prædestinabilis, ita non stat possibilitas prædestinationis propriè sine possibilitate subiecti propriè prædestinabilis: ac proinde nec sine possibilitate termini, qui cum proprietate sit gratia respectu subiecti prædestinabilis. 21 *Confirmatur 2.*

Minor autem probatur; eo ipso quod subiectum prædestinationis Christi sit Christus, quatenus homo, respectu filiationis naturalis Dei, propositio Pauli est non solum vera, sed propria; sed si subiectum dictæ propositionis non sit Christus, quatenus homo, non saluatur subiectum, quod sit propriè prædestinabile ad esse Filium Dei naturalem: ergo eo ipso, quod saluetur subiectum propriè prædestinabile respectu prædicti termini, est vera, & propria propositio Pauli. Maior est certa. Minor autem probatur; nisi Christus, vt homo, sit prædicta prædestinationis subiectum, solum restat humanitas Christi, quæ illi subijcit possit; sed hæc non est subiectum propriè prædestinabile ad esse filium Dei naturalem; cum non possit terminus cum proprietate prædicari de illa: ergo nisi pro subiecto istius prædestinationis constituatur Christus, vt homo, non assignatur subiectum proprium ad illum terminum prædestinabile. 22 *Minor prob.*

Secundo probatur conclusio ex Augustino *in Enchiridione cap. 4.* & *lib. de prædest. Sanctorum cap.15.* illis verbis: *Ea gratia fit ab initio* 23 *Secundo prob. concl. ex D. Aug.*

initio fidei suæ homo quicumque Christianus, *quia gratia homo ille ab initio suo factus est Christus*: ergo sentit Augustinus conuenire ex Dei gratia huic homini esse Christum; & consequenter ex vi prędestinationis. Et paulò inferius, Pauli testimonio relato, sic infert: *Prædestinatus est ergo Iesus, vt qui futurus erat secundum carnem Filius Dauid, esset tamen in virtute Filius Dei*. Sentit ergo Augustinus, Iesum, vt Filium Dauid, quod idem est ac Christum, vt hominem, fuisse prædestinatum, vt esset Filius naturalis Dei; & consequenter, Christum, vt hominem, ex vi prædestinationis propriæ obtinuisse filiationem Dei naturalem.

24 *Respōdet Vazq. I.* Respondet Vazquez, testimonijs Augustini non posse nostram confirmari sententiam; eo quod Augustinus sæpè concreta pro abstractis vsurpat, hominem pro humanitate accipiendo, vt cum docet, Verbum assumpsisse hominem, & hominem assumptum in Incarnatione à Verbo, quæ verificari nequeunt, nisi concretum vsurpetur pro abstracto, quæ est impropria loquutio. Quod autem *loco allegato ex lib. de prædestinatione Sanctorum*, concretum pro abstracto accepisse; cum docuit, Christum, vt hominem, fuisse prædestinatum, probat; nam capite illo 15. de Christo loquens, sic ait: *Quia vt hoc esset, nempè, Deus, quibus tandem suis, vel operum, vel fidei, præcedentibus meritis, humana natura quæ in illo est comparauit? Respondeatur, quæso, ille homo, vt à Verbo in vnitate personæ assumptus Filius Dei Vnigenitus esset, vnde hoc meruit?* *Motiuū solutionis* Vbi vt manifestè constat, hominem quem dicit sine meritis prædestinatum, vocat hominem assumptum; sed Verbum non assumpsit hominem in concreto, sed humanitatem in abstracto, vt cum D. Thoma *supra q. 4. art. 3.* docent vniformiter Theologi: ergo cum docet, hunc hominem, nempè Christum, fuisse prædestinatum, vt esset filius Dei naturalis, concretum pro abstracto vsurpat, hominem pro humanitate: ac proinde ex August. non potest efficaciter deduci hunc hominem in concreto, aut Christū, quatenus hominem, fuisse prædestinatum filium Dei naturalem.

25 *Contra I.* Sed contra primo: nam hæc propositio est falsa: *Humanitas facta est Christus*, sicut hæc ab omnibus debet negari: *Humanitas Christi est Christus*: ergo si homo pro humanitate sumatur, accipiendo concretum pro abstracto, falsa esset hæc propositio: *Homo factus est Christus*; sed August. prioribus verbis relatis docet: *Gratia, hominem factum Christum*: ergo non accipit concretum pro abstracto. *Secundo.* Secundo: nam verbis vltimo adductis ex lib. de prædestinatione Sanctorum, non potest expositio tradita accommodari, quod probo: nam docet: *Iesum prædestinatum esse, vt qui futurus erat secundum carnem Filius Dauid esse in virtute Filius Dei*; sed his verbis non potest Augustinus vti concreto pro abstracto: ergo expositio huius Auctoris verbis Augustini non congruit. Probo minorem: si Augustinus vsurpasset concretum pro abstracto in propositione, hic sensus in illa fieret: *Prædestinatus est ergo Iesus, vt caro, quæ futura erat filia Dauid, esset in virtute Filia Dei*; sed in hoc sensu dicta propositio est falsa; falso enim de carne Christi enunciatur, esse Filiam Dauid, & Filiam Dei ergo si Augustinus in illa propositione vsurpasset concretum pro abstracto, falsa esset Augustini propositio.

26 *Tertio.* Et ex his tertio contra solutionem datam, & arguitur: tunc enim solum modus ille loquendi accipiendo concreto pro abstracto, attribuendus est Augustino, cum id, quod docet, non potest in alio sensu esse verum, sicut de illa propositione: *Verbum assumpsit hominem*, communiter docetur à Theologis, non posse verificari, nisi concretum pro abstracto, impropria loquutione accipiendo: non autem, quando si concretum pro abstracto accipiatur, propositio redditur falsa; sed si Augustinus *in testimonio allegato* concretum pro abstracto vsurpasset, falsa esset illius propositio; falsum enim, est humanitatem fuisse ex gratia factam Christum, & prædestinatam, vt esset Filia Dei naturalis: ergo malè, & falso exponitur in illa impropria, metaphoricaque loquutione, qua concretum solet pro abstracto accipi. *Ad motiuum P. Vazq. respond.* Nec obstat id, quod Vazquez in suæ interpretationis subsidium adducit: nam cum Augustinus vocat assumptum hominem, quem dicit prędestinatum, non sumit concretum pro abstracto; aliàs, vt diximus, istius propositio esset falsa, sed hominem sumptum in concreto, dicit assumptum, quia humanitas fuit assumpta, nomen causę effectui attribuendo; homo namque in concreto est humanitatis effectus in genere causę formalis; nomen autem causę per synedochen attribui solet effectui; & ideo vocat Christum hominem assumptum *impropriè* loquendo.

27 *Secundo respondet Lorca.* Secundo respondet Lorca *vbi supra memb. 3. nu. 28.* verum esse Augustinum propositionem illam concessisse, sed non curasse de loquutionis proprietate: quod probat: nam indifferenter loquitur de prędestinatione humanę naturę, & huius hominis Christi: *Duplex solutionis motiuū.* humanitas autem impropriè solum potest prędestinata dici: ergo cum Christo, vt homini, prędestinationem tribuit, non cogimur ipsum accipere in sermonis proprietate. Deinde: nam in tantum dicit prędestinatum, in quantum homo factus est Dei Filius; vnde non aliter sentit de hac propositione: *Hic homo prædestinatus est Filius Dei*; ac de ista: *Hic homo factus est Deus*. cum ergo hęc secunda propositio non sit vera in sermonis proprietate, pariter nec prima in proprietate sermonis ab Augustino conceditur.

Sed contra hanc solutionem obstat, sic explicare Augustinum esse parum de illius auctoritate curare. Et quidem tunc solum Augustinus interpretandus est in proprietate sermonis; cum ex propria loquutione aliqua in illius dictis sequitur contradictio, vel aliquod inconueniens in pręsenti autem nihil istorum sequitur: ac proinde non est cur ipsum asseramus, impropriè fuisse loquutum. 28 *Reijcitur eius solutio.* Nec obstant, quę in sui fauorem adducit prędictus Magister: non primum; nam falsum est indifferenter naturę, & concreto prędestinationem tribuere; *locis enim allegatis* determinatè loquitur de hoc homine in concreto. *Ad motiua solutionis respond.* Quod si alicubi naturę prędestinationem attribuit, interpretandus est de prędestinatione, quę omnino propria non est: tùm, quia illum sic explicat D. Thomas, cuius interpretationi est standum, vt ipsi Augustini menti. Tum etiam, quia terminus prędestinationis, non potest propriè de natura prędicari. Et ex his secundę coniecturę occurritur: nam licet eisdem verbis de factione, & prędestinatione loquatur, non tamen eodem sensu diuersitas autem sensus in vtroque dicto, ex D. Thoma colligitur.

29 *Tertio prob. cōcl. ex D. Th.* Tertio probatur conclusio ex D. Thoma *in hac q. 24. art. 2. in corpore, & solutione ad 3.* & *art. 1. solutione ad 2.* illis verbis: *Relinquitur ergo, quod prædestinatio attribuatur personæ Christi, non quidem secundum se, vel secundum quod subsistit in diuina natura, sed secundum quod subsistit in humana natura. Vnde cum prædixisset Apostolus, qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem, subiunxit, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute, vt daret intelligere, quod secundum hoc, quod est factus ex semine Dauid secundum carnem, est prædestinatus Filius Dei in virtute. Quamuis enim sit naturale illi personæ secundum se considerata, quod sit Filius Dei in virtute, non tamen est ei naturale secundum humanam naturam, secundum quam hoc sibi conuenit per gratiam vnionis*. Hęc D. Tho. quibus non solum nostram conclusionem expressit, sed etiam rationem dedit: quam doctrinam repetit *solutione ad 3. Ad Rom. 1. lect. 3.* & locis omnibus *supra* citatis.

30 *Respōdet Lorca.* Respondet Lorca, D. Thomam, fuisse de prædestinatione non *strictè*, sed *largè* sumpta loquutum, prout cadit non supra Christum vt hominem, positum ex parte subiecti in ordine ad filium enuntiatum vt prædicatum, sed supra totum complexum; ita vt fiat iste sensus, quasi modalis compositus *prædestinatus est, vt homo, esset Filius Dei in virtute*.

Impugnatur solutio I. Hæc tamen explicatio est omnino voluntaria, imo & violenta contextui; vt enim *supra* arguebamus D. Thom. totus fuit in exponenda loquutione Pauli vt propria; aliàs quorsum illos impugnaret, qui prædestinationem Christi humanæ naturæ attribuebant, ex capite improprietatis, & illos, qui pro termino assignabant, non filiationem naturalem, sed eius declarationem, ex eodem inconuenienti reijceret, si Angelicus Doctor in eodem damnatione maneret.

31 *Secundo.* Deinde: nam D. Th. *art. 1. in solut. ad 3.* discrimen statuit inter has propositiones: *Christus factus est Filius Dei, & Christus prædestinatus est Filius Dei*, & asserit secundam esse magis veram, quam primam, quod an comparatiuè, an aduersatiuè loquatur, inferius examinabimus; sed iuxta Lorcæ explicationem, nullum est inter prędictas propositiones discrimen; sicut enim ista propositio est vera: *Prædestinatū est Christū esse Filium Dei*: ita etiam, & eadē proprietate, ista propositio est vera: *Factum est quod Christus sit filius Dei naturalis*, vt expressè fatetur Lorca *memb. 3. n. 26.* & ab omnibus admittitur: ergo tradita solutio mēti Angelici Præceptoris non cōgruit, sed est omninò voluntaria, imo & violenta cōtextui.

32 *Vlt. prob. concl. ratione D. Thom.* Denique probatur conclusio, ratione ex allegato testimonio Angelici Præceptoris desumpta, & ad hanc formam redacta: id, quod Christo, vt homini, conuenit in tempore ex gratia, prædestinatus est ab æterno; sed Christo, vt homini, conuenit per gratiam vnionis, esse in tempore Filium naturalem Dei: ergo Christus vt homo, vel vt subsistens in humana natura, prædestinatus est ab æterno, vt esse Filius Dei naturalis. Consequutio tenet ex forma. Maior constat: nam iuxta Augustinum, & communem Theologorum sententiam, prædestinatio *est præparatio gratiæ*; sed gratia Christo vt homini, communicata in tempore, est illi præparata à Deo, prædispositaque ab æterno: ergo ad id quod Christo, vt homini, conuenit in tempore ex gratia, prædestinatus est ab æterno. Minor autem, præterquamquod ex argumentorum solutione constabit, probatur: nam licet personæ Christi, vt in diuina natura subsistenti, & secundum naturam diuinam, sit naturale, esse Filium naturalem Dei, non tamen est ei naturale, secundum naturam humanam, vel vt in humanitate subsistenti: ergo esse Filium Dei naturalem, vt in humanitate subsistentem, conuenit Christo, vt homini, per gratiam: & consequenter, vt homo, est propriè prędestinatus, esse Filius naturalis Dei.

§. II.

Quatuor solutiones rationis dubitandi excluduntur.

RAtio dubitandi in limine disputationis proposita ob sui ingentem difficultatem, in varios modo dicendi Auctores 33 nostræ

Prima solutio Caietani ad rationem dubitãdi. nostræ sententiæ diuisit. Prima solutio, primusque modus dicendi, est Caietani *in præsenti art.* 1. vers. *Secunda conditio*, vbi Christum vt hominem docet meditari posse dupliciter. Primo, vt incarnatum abstrahendo à modo vero incarnationis per vnionem personalem, & à modo ab hæreticis confisto per vnionem accidentalem. Secundo, vt incarnatum per vnionem personalem, idest, humanitatis substantialiter vnitæ Verbo Dei in vnitate personæ; & quia inter Verbum, vt incarnatum abstrahendo à modo speciali Incarnationis, & idem Verbum, vt taliter incarnatum, scilicet, per vnionem substantialem personalem, intercedit distinctio rationis, vt inter commune, & proprium fit, quod Verbum à nobis conceptum vt incarnatum, dicatur prædestinari ad specialem modum Incarnationis per vnionem personalem. Iuxta quem modum dicendi, occurritur rationi dubitandi, negando minorem. Nam filiatio Dei naturalis, etsi includatur in Verbo, vt Incarnato per vnionem personalem, qualiter non est subiectum, sed terminus prædestinationis, non tamen includitur in Verbo, vt Incarnato sub illa communi ratione, qualiter est prædestinationis subiectum. Nam nisi contraheretur hæc communis ratio Incarnationis per illum specialem modum Incarnationis per vnionem personalem, Verbum vt Incarnatum filius Dei naturalis non esset.

34 *Reijcitur 1.* Hæc tamen Caietani subtilitas displicet, non solum exteris, sed etiam nostris Thomistis. Primo, quia ratio communis, non nisi nimis impropriè potest dici prædestinari, vt contrahatur per rationem differentialem. Tum, quia prædestinatio ex ratione prouidentiæ petit erga singularia, tam *subiectiuè*, quam *terminatiuè* versari. Tum etiam, quia ratio communis capax gratiæ propriè suscipiendæ non est: ergo adhuc illa distinctione admissa, non saluatur prædestinationis Christi proprietas, quam teste Caietano, D. Thomas defensandam suscepit.

35 *Secundo.* Secundo; nam vt hæc propositio sit vera in proprietate sermonis: *Verbum vt Incarnatum, vel vt homo prædestinatus est Filius Dei naturalis*, non solum debet terminus prædestinationis propriè conuenire subiecto, sed etiam humanitas ex parte subiecti vnita media copula implicationis, propriè debet prædicari de Verbo, sed de Verbo vt Incarnato Incarnatione abstrahente ab vnione personali substantiali vera, & accidentali conficta, non prædicatur propriè esse hominem: ergo assignato pro subiecto Verbo vt Incarnato sub ea ratione communi, non saluatur proprietas propositionis Apostoli, Augustini, & D. Thom. Minor est certa; tum, quia prædicatum, quod propriè de ratione superiori enuntiatur, propriè etiam dicitur de omni inferiori; at de Verbo vt Incarnato per vnionem solum accidentalem ab hæreticis confictam, non prædicatur cum proprietate esse hominem; ergo nec de Verbo Incarnato Incarnatione sumpta in illa communi ratione. Tum etiam; nam de Verbo non prædicatur esse propriè hominem, nisi media propria Incarnatione; at Incarnatio prout à Caietano sumitur, *propriè* Incarnatio non est, sed *æquiuocè*, vel ad summum *analogicè*, analogia omninò impropria, Incarnatio nuncupatur: ergo media Incarnatione sic sumpta non potest de Verbo enuntiari cum proprietate esse hominem, nec in humanitate subsistens.

36 *Maior probatur.* Maior autem probatur, & explicatur; vt enim hæc propositio sit vera *Homo vt albus disgregat visum*, requiritur, quod homini conueniat albedo, vereque ratione illius disgregei visum. Et ratio manifesta est; nam in hac propositione, & alijs eiusdem modis, duo de subiecto enuntiantur, scilicet, prædicatum, media principali copula affirmatum de subiecto, & id quod ex parte subiecti ponitur cum copula implicationis; vnde propositio ista: *Homo, vt albus, disgregat visum*, ita resoluitur; *Homo est albus, & homo disgregat visum*: ergo pariter, & eadem ratione, vt hæc propositio sit vera: *Christus, vt homo, vel vt in humanitate subsistens, est prædestinatus esse Filius Dei naturalis*, requiritur, quod vtrumque verè, & propriè Christo conueniat, nempè, esse hominem, aut subsistentem in humanitatem, & esse Filium naturalem Dei; secundum, quia principaliter de Christo in illa propositione enuntiatur; & primum, quia enuntiatur humanitas, & subsistentia in illa de Christo media copula implicationis.

37 *Secundo respondet Cornelius.* Secundus modus dicendi est Cornelij *super epistolam ad Rom. c.* 1. vbi ait; subiectum prædestinationis Christi esse Christum, vt hominem, vel hunc hominem, signato Christo, vt concretum existentiæ, non verò vt concretum ex subsistentia Verbi, & humanitate, fuisseque prædestinatum ad Diuint Verbi subsistentiam, per quam ex vi prædestinationis Filius Dei naturalis constituitur. Iuxta quem modum dicendi occurritur rationis dubitandi initio disputationis propositæ, negando minorem. Nam Christus est prædestinationis subiectum, vt homo existens; non autem vt homo subsistens; licet autem in hominem, vt subsistente subsistentia Verbi, includatur filiatio Dei naturalis, non tamen includitur in hoc homine, vt existente.

38 *Impugnatur.* Hic tamen modus dicendi, & à veritate est alienus, & à mente D. Thomæ. Primo; quia humanitas non existit mediante propria existentia, sed per existentiam diuinam media hypostasi Verbi vnita, vt docet D. Thoma *supra qu.* 17. *art.* 2. sed existentia naturæ diuinæ non communicatur humanitati Christi immediatè, sed mediante personalitate Verbi relatiua; alias fuisset immediatè vnita naturæ diuinæ secundum aliquod prædicatum absolutum, contra communem Theologorum sententiam *supra q.* 2. *art.* 2. & 3. ergo prius intelligitur, hic homo Christus subsistens, quam intelligatur existens: & consequenter vt concretum existentiæ, non fuit subiectum prædestinationis ordinatum ad vnionem cum subsistentia Verbi sub ratione subsistentiæ.

Secundo; nam subiectum prædestinationis est Verbum, quatenus homo, aut hic homo: ergo est Verbum prout de illo humanitas enuntiatur; sed humanitas non enuntiatur de Verbo, nisi vt ipsi personaliter vnito: ergo subiectum huius prædestinationis est Verbum, vt personaliter vnitum humanitati; sed Verbum vnitur humanitati, media propria subsistentia: ergo ex parte subiecti includitur, non solum existentia humanitatis, sed etiam personalis Verbi subsistentia. 39 *Secundo.*

Denique: nam dato humanitatem Christi propriam in ipso existentiam retinere, & illa mediante existere, vt extra Scholam D. Thomæ communiter circumfertur, adhuc affirmari non potest subiectum prædestinationis Christi esse concretum ex humanitate, & existentia; sed necessario est dicendum esse concretum ex subsistentia Verbi, & humanitate: ergo adhuc præfata sententia admissa, secundus modus dicendi deficit à veritate. Probo antecedens: subiectum prædestinationis est hic homo, signato Christo; sed concretum ex humanitate, & propria existentia non est, nec potest dici hic homo ergo hoc concretum non est prædestinationis Christi subiectum. 40 *Tertio.*

Minor ostenditur primo: si namque humanitas existeret sine omni supposito, quod plures docent de potentia Dei absoluta factibile non posset dici hic homo, sicut nec persona humana; & tamen esset concretum ex humanitate, & existentia: ergo concretum hoc, non potest dici hic homo. Secundo: nam in sententia supposita, Verbum assumpsit humanitatem propria existentia existentem: ergo assumpsit concretum ex humanitate, & existentia; & tamen non assumpsit hominem, & multo minus hunc hominem, & communiter docetur à Theologis cum D. Thoma *supra q.* 4. *art.* 3. ergo concretum ex humanitate, & existentia, non potest dici hic homo. 41 *Minor prob.* 1. *Secundo.*

Tertius modus dicendi, & tertia rationis dubitandi solutio est Patris Suarez vbi *supra sectione secunda*, vers. *Quo circa verius, ac proprius, &c.* vbi docet subiectum prædestinationis esse hunc hominem singularem, non tamen conflatum ex hac subsistentia determinatè, & natura humana vnita, sed ex subsistentia hac vel illa *vagè* sumpta, vt abstrahit ab humana, & diuina, & hac numero humanitate; vnde subiectum prædestinationis est subsistens *vagè* hac, vel illa subsistentia in hac numero humanitate, quod dicitur, & est hic homo, quia vt talis sit, & dicatur sufficit singularitas humanitatis: terminus autem est subsistens, hac determinata subsistentia Verbi, vnde terminus non includitur in subiecto, sed gratiosè, & accidentaliter illi conuenit ex vi prædestinationis. Per quod ad rationem dubitandi constat solutio. 42 *Tertio respondet Suarez.*

Hic tamen modus dicendi principijs D. Thomę non consonat, & reijcitur primo: nam iuxta Diuum Thomam hic homo est prædestinationis subiectum, vt hæc humana persona; sed hæc humana persona dicit hanc numero subsistentiam personalem: ergo subiectum prædestinationis Christi non est hic homo, vt conflatus ex subsistentia vaga, & communi, singularique humanitate. Minor constat; nam significatum formale, & pro quo in recto supponit persona humana, est subsistentia personalis connotata humanitate: ergo hæc persona humana hanc singularem personalitatem importat, quo circa tres personæ diuinæ non possunt hæc persona, aut vna persona dici; quia licet in vna Deitate conueniant, gaudent subsistentijs personalibus distinctis. Maior autem sic probatur; subiectum prædestinationis Christi est hic homo, vt denominabilis Filius naturalis Dei; sed vt sæpè ex D. Thoma monstrauimus, subiectum ad quod immediatè comparatur filiatio, non est natura, sed persona connotata in obliquo natura: ergo hic homo, vt à D. Thoma statuitur prædestinationis subiectum, & hæc humana persona. 43 *Reijcitur primo.*

Secundo reijcitur à Diuo Thoma *quæst.* 16. *art.* 11. *ad* 3. illis verbis: *Dicendum quod cum dicitur iste homo pronomen demonstratiuum hoc, nomen homo trahit ad suppositum, & ideo magis est hæc vera, Christus secundum quod iste homo est Deus, quam ista, Christus secundum quod homo est Deus*; quod etiam docuit *in* 3. *distinct.* 10. *quæst.* 1. *artic.* 1. *quæstiuncula secunda in corpore*: ergo iuxta D. Thomam, homo ex vi pronominis demonstratiui trahitur, vt stet pro subsistente subsistentia determinata: & consequenter hic homo, signato Christo, vt est prædestinationis Christum subiectum, non dicit solam singularem humanitatem, sed etiam singularem, determinatamque subsistentiam. 44 *Secundo. S. Tho.*

Tertio; vt enim docet hic Auctor *supra disput.* 1. *sect.* 5. *dicto secundo*, Deus nihil aliud significat, quam subsistens in Deitate: ergo *homo* significat subsistens in humanitate, & consequenter *hic homo* non significabit subsistens hac, vel illa subsistentia 45 *Tertio.*

in

in hac numero humanitate, sed hoc subsistens in hac humanitate. Prima consequentia ex antecedenti colligitur: secunda autem probatur; nam determinatio pronominis demonstratiui cadit supra significatum *hominis*: ergo si *homo* significat subsistens in humanitate, *hic homo* significare debet hoc subsistens in hac humanitate.

46 *Quarto.* Denique impugnatur; nam *hic homo*, vel significat subsistens in humanitate, vel pro illo supponit; sed subsistens per subsistentiam communem non potest propriè prædestinari ad subsistendum in illa hac subsistentia determinatè: ergo *hic homo*, vt à prędicto Auctore constituitur, nequit esse subiectum prædestinationis Christi habentis pro termino filiationem naturalem Dei. Probatur minor primo: subsistens in humanitate subsistentia diuina, non potest prædestinari ad subsistendum, hac determinata subsistentia diuina, Patris, scilicet, aut Filij: ergo subsistens in humanitate absolutè, non potest prædestinari ad subsistendum in humanitate subsistentia, quæ est filiatio. Secundo: Verbum Incarnatum abstrahendo à modo Incarnationis substantiali, vel accidentali, non potest prædestinari ad modum Incarnationis per vnionem substantialem: ergo pariter subsistens *vagè* in hac humanitate prædestinari non potest ad subsistendum in hac numero subsistentia. Tertio: nam prædestinatio, vtpotè pars prouidentiæ, non circa vniuersalia, sed circa singularia versatur, quo circa nec animal vt fit homo, nec homo, vt ad esse Petri contrahatur, potest propriè dici per naturalem prouidentiam ordinari, nec homo gratus vt sic, ad hanc, vel illam gratitudinem habendam propriè prædestinari potest: ergo nec subsistens *vagè* hac, vel illa subsistentia in hac numero humanitate, potest dici propriè prædestinari ad subsistendum in illa per subsistentiam determinatam Verbi, quæ filiatio est.

Minor prob. 1.

Secundo.

Tertio.

47 *Quarto respondet Vazq.* Quartus modus dicendi cum præcedenti conuenit in eo quod ex parte subiecti prædestinationis Christi non importatur determinatè hæc numero subsistentia, sed solum subsistentia *vagè* in hac numero humanitate; dissidet tamen ab illo, quod assignat pro subiecto prædestinationis Christi hunc hominem in concreto importata in recto natura, & connotata in obliquo subsistentia, non *determinatè* accepta, sed *vagè*, in quo sic accepto, non includitur filiatio Dei naturalis, sed illi ex gratia coniungitur. Ita Vazquez *disputatione citata cap. 3. num. 21. & seq.* quod probat ex his, quæ prædictus Auctor docuerat 1. *p. disp.* 157. & *in hac* 2. *p. disp.* 36. nempè, concreta substantiua naturam, v.g. *homo*, directè significare, & supponere pro natura: connotare autem suppositum indirectè, & consequenter: ex quo infert, etiam addito pronomine *hic*, vel *iste*, scilicet dicendo, *hic homo*, non trahi ad standum pro singulari supposito, sed pro singulari natuara cum connotatione suppositi *vagè* sumpti. Ex quo vlterius infert, hunc hominem singularem fuisse prædestinationis subiectum, importando de connotato suppositum *vagè* acceptum non autem suppositum Filij Dei; ac proinde huic subiecto ex gratia, & per prædestinationem conuenire esse Filium Dei naturalem.

Motiuũ solutionis

48 *Aliquorũ impugnatio.* Modum istum dicendi, improbabilem censet Illustrissimus Araujo *vbi supra verf. Sed hac solutio*: illumque reijciunt aliqui: nam hic homo idem est, quod hæc persona; sed hæc persona, determinatam, & singularem subsistentiam importat: ergo hic homo determinatam, & singularem connotat subsistentiam. Probant maiorem: persona *est rationalis naturæ indiuidua substantia*; sed hic homo est indiuidua subsistentia rationalis naturæ: ergo hic homo idem est, quod hæc persona. Hæc tamen impugnatio non vrget. Primo: nam indiuidua subsistentia dupliciter sumitur: primo, pro substantia singulari: secundo, pro substantia incommunicabili. Primo modo importatur, per hic homo: secundo modo, in diffinitione personæ; vnde non sequitur, idem esse hic homo: atque hæc singulari persona.

Inefficax est 1.

Secundo. Secundo: nam hic Deus non est idem, quod hæc persona diuina; aliàs cum hic Deus sit communis tribus personis diuinis, illis esset communis vna persona, quod est hæreticum: ergo pariter hic homo, non est idem, quod hæc persona humana.

49 *Respondebis.* Respondebis, negando consequentiam. Nam in Deo datur subsistentia absoluta singularis, realiter communis tribus personis diuinis, quæ personalis non est, & hæc importatur ab hoc Deo singularis tribus personis cōmunis, quin ab illo significetur personalitas diuina. Cæterum respectu humanitatis non datur hæc distincta subsistentia, non habens personalitatis rationem; & quia pronomen *hoc singulare* importat singularem subsistentiam; fit consequens, quod homini adiunctum designet singularem personam.

50 *Contra 1.* Sed contra primo; nam de fide est, tres Diuinas Personas esse hunc numero Deum; & tamen non est de fide, dari subsistentiam absolutam realiter illis communem: ergo nomen commune determinatum pronomine singulari, non connotat subsistentiam determinatam in singulari. Secundo: nam de fide est, Patrem, & Filium esse vnum principium Spiritus Sancti, vt cum Diuo Thoma 1. *parte quæst.* 36. *art.* 4. docent communiter Theologi ex Concilio Lugdunensi *in cap. fideli* 6. ergo sunt hoc principium Spiritus Sancti; & tamen non dari aliquid spirans vt *quod* singulare illi commune per realem communitatem, cum frequentiori Thomistarum sententia docuimus *loco allegato*: ergo *hic Deus*, vel *hic homo*, non connotant ex vi terminorum singularem subsistentiam, vel singularem personalitatem.

Secundo.

51 *Tertio.* Tertio reijcitur; nam casu, in quo tres diuinæ personæ eandem humanitatem assumerent, fore non tres homines, sed vnum hominem dicendos, docuit D. Thomas *supra quæst.* 3. *art.* 6. *ad* 1. sed non dicerentur esse vnum hominem *vagè*: ergo dicerentur vnus singularis homo; & consequenter hic homo; & tamen non daretur aliqua singularis subsistentia communis tribus Diuinis Personis, vt humanitatem terminantibus. Tùm, quia probabile est non dari in Deo hanc communem subsistentiam absolutam. Tùm etiam; nam esto detur vt probabilius censuimus *Tractatu de Trinitate*; non tamen primo, & per se terminaret humanitatem posset enim vnio fieri immediatè ad subsistentias personales trium diuinarum personarum; & sic fieri supponebat D. Thomas, quo in casu pro priori ad vnionem cum hac subsistentia communi diceretur vnus homo singularis: ergo ab hoc homine, non connotatur determinata, singularisque subsistentia, aut personalitas; & consequenter non sunt idem, hic homo, & hæc singularis persona.

52 *Secundo impugnatur ab alijs.* Secundo impugnari solet: nam esto *hic homo* in recto pro natura humana supponat, & in obliquo tantum, vel de connotato subsistentiam importet, nihilominus ex vi pronominis singularis demonstratiui, determinata, & singularis subsistentia importatur: ergo fundamentum Auctoris contrarijs deficit. Antecedens probatur primo; potentia generatiua non nisi in obliquo, & de connotato relationem importat; & tamen denotat determinatam, singularemque relationem, scilicet paternitatem: ergo quamuis *hic homo* de connotato solum, & in obliquo importet suppositum, illud tamen non *vagè*, sed *determinatè*, & in singulari designat.

Antecedens prob. 1.

Secundo. Secundo: nam actus liber solum de connotato importat obiectum creatum; & tamen hoc liberum Dei decretum, quatenus ab alio distinctum, non potest intelligi sine hoc numero obiecto: ergo idem quod prius. Tertio, & redditur omnium ratio; nam quando aliquid importatur, non vt determinabile, sed vt determinans, esto in obliquo, & de connotato ingrediatur, non in confuso, sed determinatè, & in singulari connotatur; at subsistentia importatur per pronomen demonstratiuum *hic* additum isti termino *homo*, vt determinans: ergo est in obliquo, determinatè tamen ingreditur, & connotatur. Probant minorem, nā proprium munus subsistentiæ est terminare, & determinare naturā: ergo non vt determinabilis, sed vt determinans importatur.

Tertio.

53 *Nō vrget hoc arg. Ad 1. & 2. probationem.* Sed non vrget hoc argumentum: nam instatur, sicut primum, & facili negotio poterit à contrario Auctore illi occurri, negando antecedens. Ad primam, & secundam probationem, concessis maioris, & minori, negando consequentiam. Aliud enim est, quod importari aliquid in obliquo *positiuè* inferat, petatque non importari determinatè; aliud verò, quod permittat: duæ antecedentis probationes, primum probant: non autem secundum; ex eo namque, quod ingrediens in obliquo aliquando determinatè importetur, solum probatur, determinationi non obstare, quod id, quod in obliquo importatur designetur determinatè, & singulariter, non verò, quod semper necessarium sit, ita importari: differentiam autem constituet; nam potentia generatiua talis conditionis est, quod non possit intelligi, nisi vt Patre determinatè; & decretum hoc liberum; cum pro recto nullam ab alio distinctionem importet, vt distinctum intelligatur, petit distinctum obiectum: cæterum concretum substantiæ, quia vnitatem accipit à forma; fit, quod ad hoc, quod vnum, & singulare intelligatur, non requirat singulare suppositum.

54 *Ad tertiā* Et ex hoc ad tertiam probationem constat solutio. Nam suppositum non importatur per pronomen ecceitatis, vt determinans, dansque singularitatem, vel vnitatem concreto; cum illam à forma habeat, nec munus illius est determinare indiuiduationem concreti substantialis, sed determinare ad esse singularem personam: ex quo tantum sequitur, quod cum additur isti termino *persona*, dicendo scilicet; *Hæc persona*, singularem personalitatem designet: non autem quod cum additur huic termino *homo*, qui est concretum de formali dicens non personalitatem, sed naturam.

55 *Tertio impugnatur à Lorca.* Tertio impugnatur à Lorca *membro* 2. *num.* 29. & ab alijs Recentioribus: nam esto *hic homo* non importet de connotato hanc determinatam subsistentiam ex vi significationis, sed hanc, vel illam *vagè*, & inconfuso acceptam, in re tamen *hic homo*, signato Christo, determinatam subsistentiam importat; at terminus prædestinationis comparatur, vt ad subiectum, ad hunc hominem prout in re: ergo comparatur ad illum, vt hac determinata Verbi subsistentia terminatum; & consequenter hic homo, prout est subiectum prædestinationis Christi filiationem includit.

56 *Cōfirmāt primo.* Confirmant primo; nam Christus non est subiectum prædestinationis, vt existit in nostro intellectu, sed prout in diuino existit; at licet prout obijcitur nostro intellectui, subsistentiam

non determinatè, sed vagè, & in confuso importet, prout tamen obijcitur menti Dei, hanc confusionem non habet. Tùm, quia Deus omnia vt in re sunt, cognoscit. Tùm etiam, quia nihil potest confusè intelligere. Tùm denique: nam huiusmodi confusio non stat absque distinctione rationis inter substantiam *vagè*, & *determinatè* acceptam: Deus autem distinctione rationis non facit: ergo hic homo connotata subsistentia in communi, non potest esse subiectum prædestinationis Christi.

57 *Cōfirmāt secundo.* Confirmant secundo: nam esto admitteremus *hunc hominem* posse habere suppositionem vagam respectu cognitionis speculatiuæ Dei, respectu tamen cognitionis practicæ, qualis est prædestinatio, non potest illam habere: ergo nequit esse vt *confusè*, aut *vagè* connotat subsistentiam, prædestinationis Christi subiectum. Consequentia patet. Antecedens autem probatur: nam cognitio practica, qualis est prædestinatio, disponit res, & earum executionem secundum realem existentiam: ergo attingit res, vt realiter existentes; sed hic homo vt existens realiter hanc determinatam subsistentiam importat: ergo vt obijcitur prædestinationi diuinæ, suppositionem vagam; & indeterminatam non habet.

58 *Nec hoc arg. conuincit, & instatur in sent. Lorcæ.* Hoc tamen argumentum non vrget, & instatur euidenter in sententia Lorcæ, & Nostrorum Thomistarum, qui hoc argumento vtuntur; Lorca namque *membro secundo num* 14. fatetur, hanc propositionem esse veram: *Homo prædestinatus est Filius Dei*: termino supponente immobiliter, sicut supponit in hac propositione: *Homo est species*: quod etiam nostri Recentiores fatentur; sed homo, vt est istius prædestinationis subiectum, non distinguitur realiter ab hoc homine Christo, sed tantum ratione nostra ratiocinata: ergo distinctio rationis non à Deo, sed à nobis facta, sufficit ad esse obiectum prædestinationis diuinæ, quantumuis practica sit, & rem vt existentem respiciat, & distinctionem rationis non faciat. *Instatur in sent. Thomistarum, illo vtentium.* Præterea in sententia nostrorum Thomistarum instatur; ipsi namque fatentur Christum, vt subsistentem in natura humana esse prædestinationis subiectum: vt autem subsistentem in diuina, & Filium Dei naturalem, esse eiusdem prædestinationis terminum; se inter hoc subiectum *quod*, & terminum illum *qui* non interuenit, nisi distinctio sola rationis: ergo hæc distinctio, quamuis non à Deo, sed à nobis facta, sufficit ad saluandum subiectum prædestinationis Christi, quantumuis practica sit, tendens ad rem, vt est in se, & distinctionem rationis non formans.

59 *Cōfirmatur.* Et augeo difficultatem; terminus prædestinationis confertur subiecto prædestinato, non vt est in nostro intellectu, sed quatenus est in re: Christus autem vt in humanitate subsistens, non distinguitur in re à seipso, vt subsistente in Deitate. Denique Filio naturalis; & tamen propter distinctionem rationis à nobis inter ipsum vt hominem, & ipsum vt Deum, vel vt in Deitate subsistentem formatam, constituitur ab ipsis pro subiecto Christus vt in humanitate subsistens; & pro termino idem Christus vt subsistens in Deitate: ergo quamuis terminus prædestinationis non conueniat subiecto, quatenus in nostro intellectu, sed quatenus in diuino, & quatenus est in re, vbi confusam suppositionem non habet, sufficiet suppositio confusa, quam, hic homo habet in nostro intellectu, vt constituatur pro subiecto prædestinationis hic homo, vt subsistens *vagè* in hac numero humanitate, & pro termino subsistentia filij determinata.

60 *Instatur 3.* Deinde idem argumentum instatur: nam inter actualitatem, & deformitatem peccati non est realis, sed rationis distinctio, & tamen quamuis causalitas diuina non tendat ad actualitatem illam, prout in nostro intellectu, sed quatenus in diuino, & quatenus est in re, terminatur ad actualitatem, & non ad deformitatem, quin Deus distinctionem rationis efficiat: ergo pariter quamuis diuina prædestinatio sit de rebus prout in re, & prout in diuino intellectu, & inter subiectum prædestinationis; & terminum, realis distinctio, non sit, sed solum distinctio rationis, poterit absque eo quod illam formet respicere Christum sub vna ratione vt subiectum, & sub altera, vt terminum sui. *Sola distinctio rationis à nostro intellectu facta sufficit, vt Deus vnū ad alterū virtualiter ordinet.* Et omnium ratio est; nam quamuis Deus distinctionem rationis non formet, attingit tamen obiecta vt in se ipsis virtualiter distincta, & à nobis distinguibilia formaliter, & ideo vnum ab altero realiter indistinctum potest ad illud virtualiter ordinare, quæ ordinatio à nobis, vt formalis concipitur, quia distinctio illa, quæ in re virtualis est: fit in nostro intellectu formalis, & de obiectis, & diuina prædestinatione loquendo, prout à nobis concipiuntur, dicimus, hoc esse subiectum, & illud prædestinationis terminum.

61 *Alter impugnatur 4. modus dicēdi 1.* His igitur argumentis, vt parum efficacibus relictis, reijcitur modus ille dicendi primo: nam *hic homo* non supponit in recto pro natura connotato supposito, sed pro supposito connotata natura, id est, prout in natura singulari subsistit; sed sic supponendo non potest hic homo, signato Christo, vt *vagè* hac, vel illa subsistentia subsistens esse prædestinationis Christi subiectum in ordine ad filiationem Dei naturalem: ergo hic homo connotata *vagè* hac, vel illa subsistentia, subiectum prædestinationis Christi non est. Minor à contrario Auctore admittitur, & à nobis fuit probata contra tertium modum dicendi.

62 Maior autem est D. Thomæ *supra quæst.* 16. *art.* 7. *&* 8. vbi negat, hanc propositionem: *Iste homo* (signato Christo) *incepit esse*, quia terminus ex parte subiecti positus non tenetur formaliter pro natura, sed magis materialiter pro supposito; & in *eadem quæstione art.* 4. vbi probat ea quæ conueniunt filio hominis posse prædicari de Filio Dei, & è conuerso, & rationem reddit: *Quia cum sit eadem hypostasis vtriusque naturæ, eadem hypostasis supponitur nomine vtriusque naturæ*: ergo nomen *Deus*, & nomen *homo*, et si de formali naturas significant, non tamen pro illius, sed pro habentibus tales naturas, in recto supponunt. *Nomen concretū, naturam de formali, & in recto significat, supponit tamen pro supposito illam habente.* Et ratio est; non enim est idem, quod nomen significat, & pro quo supponit; vnde album significat albedinem, & non supponit pro illa, sed pro subiecto albedinem, in se habente: ergo quamuis homo humanitatem in recto significet, non pro humanitate in recto, sed pro subsistente in humanitate supponit: ergo *hic homo*, non supponit in recto pro humanitate, sed pro illo, quod in humanitate subsistit; aliàs sicut hæc est falsa: *Hic Deus est hæc humanitas*: ita etiam ista propositio esset falsa: *Hic Deus* (signato Christo) *est hic homo*.

63 *Secundo reijcitur.* Secundo reijcitur: nam subiectum prædestinationis Christi, est, cui conuenit, & de quo prædicatur terminus prædestinationis; sed terminus prædestinationis non conuenit huic homini, vt importanti in recto naturam, & suppositum in obliquo: ergo huic homo sic acceptus, subiectum prædestinationis Christi, non est. *Minor prob. 1.* Minor ostenditur primo; terminus prædestinationis est filiatio naturalis Dei; sed filiatio non prædicatur de natura in recto, sed persona connata natura, vt ex D. Thoma vidimus, & sæpè in discursu huius Tractatu ostendimus: ergo terminus prędestinationis Christi non prædicatur de hoc homine, vt in recto importante naturam, & in obliquo suppositum, sed è conuerso, vt importat in recto suppositum, & in naturam in obliquo. *Secundo.* Secundo: nam de hoc homine importata in recto natura, non prædicatur verè esse Deum, vel personam diuinam; sed esse Filium naturalem Dei, quod est terminus prædestinationis Christi, est esse Deum, & personam Diuinam: ergo terminus prædestinationis Christi, nō conuenit huic homini, vt importanti in recto naturā.

64 *Respōdebis.* Respondebis, ex doctrina contrarij Auctoris, *vbi supra cap.* 3. *nu.* 24. terminum prædestinationis Christi non esse proprietatem personalem Verbi, quę est filiatio, & de hoc homine Christo prędicatur per communicationem idiomatum, sed ipsa humanitatis sanctificatio, quę humanitati à Deitate pręstatur, ratione cuius Christo vt homini, conuenit ius ad diuinam hęreditatem, & Christus vt homo Filius Dei naturalis constituitur: licet autem prima filiatio non conueniat huic homini in recto importata natura, secunda illi prout sic conueniat: ac proinde fuit ad illam prędestinatus.

65 *Contra 1.* Sed contra primo: nam huiuscemodi filiationem naturalem *Disputatione præcedenti* reiecimus: ergo non ad illam sed ad filiationem, quę est proprietas personalis, & de Christo vt homine, prędicatur per communicationem idiomatum, fuit Christus vt homo, vel hic homo prędestinatus. *Secundo.* Secundo, quia vt ex D. Thoma vidimus *præcedenti Disp.* nulla est filiatio, quę *immediatè* comparetur ad naturam, sed omnis filiatio *immediatè* prędicatur de supposito: ergo si datur huiuscemodi filiatio non conuenit huic homini, importata in recto natura, sed vt importat in recto suppositum.

66 *Tertio.* Tertio: nam iuxta hanc solutionem, ipsa humanitas posse dici prędestinata ad filiationem Dei naturalem; sed hoc non admittit Vazquez: ergo nec eius solutio debet admitti. Probo sequelam; idem est in doctrina traditę solutionis, prędestinari hunc hominem ad filiationem Dei naturalem, ac prędestinari ad sanctificationem prouenientem à Deitate; sed ad hanc sanctificationem potest dici prędestinata humanitas in abstracto non minus quam ad gloriam & visionem beatificam, ad quę propriè prędestinatam fuisse humanitatem prędictus Auctor admittit: ergo sic explicata filiatione naturali prędestinationem terminante, humanitas in abstracto poterit dici ad illam prędestinata.

Quarto. Denique reijcitur; nam iuxta D. Thomam *in hac q. art.* 1. non solum est verum dicere: *Hic homo prædestinatus est Filius Dei*, sed etiam *Christus prædestinatus est Filius Dei*; sed Christus non dicit suppositum *vagè* acceptum, creatum, vel increatum, sed determinatè suppositum increatum importat: ergo inclusio suppositi increati ex parte subiecti, non obstat prędestinationi huius hominis in Filium Dei naturalem.

§. III.

Examinantur duo alij modi dicendi.

67 *Quintus modus dicendi.* QVintus modus dicendi, & occurrendi rationi dubitandi, est quorumdam Recentiorum, qui distinguunt duos prędestinationis modos: alterum prędestinationis absolutę, qua res aliqua per gratiam extra causas constituitur: & alterum prędestinationis respectiuę, nempè, rem iam constitutam pręintellectam, ordinantem ad aliquem finem, qui gratiosus sit,

& su-

& supra exigentiam subiecti. Qua distinctione posita docent, Christum esse prædestinatum filium Dei naturalem, non prædestinatione ordinatiua ad finem ex gratia ipsi conuenientem, sed prædestinatione absoluta, Christum præparanre existentiam. Et ad rationem dubitandi respondent, veram esse maiorem de prædestinatione respectiua, & ordinatiua: falsam autem de prædestinatione absoluta disponente circa rei constiturionem; & concessa minori, distinguunt consequens, & concedunt consequentiam de primo prædestinationis genere: negant autem de secundo, ad quem non requiritur subiectum distinctum à termino, nec qui in illo non includatur, sed terminus, & subiectum sunt idem.

63 *Hic modus dicēdi nō saluat proprietatem prædestinationis Christi.* Hic tamen modus dicendi, proprietatem prædestinationis Christi non saluat: quod probo primo ex D. Thoma *ad Rom.* 1. *lect.* 3. illis verbis: *Secundum hoc igitur prædestinare, nihil aliud est, quam ante in corde disponere, quid fit de re aliqua faciendum; potest tamen aliquis de futura re, seu operatione disponere: vno modo, quantum ad ipsam rei constitutionem; sicut artifex disponit, qualiter debeat facere domum. Secundo modo, quantum ad ipsum vsum, vel gubernationem rei sicut aliquis disponit, qualiter debeat vti suo equo, & ad hanc secundam prædispositionem pertinet prædestinatio, non ad primam: id enim, quo aliquis vtitur, refert in finem, quia vt Augustinus dicit in libro de Doctrina Christiana, vti est referre aliquid in finem, quo fruendum est; sed cum res in seipsa constituitur, non dirigitur ex hoc ipso in aliud, vnde prædispositio constitutionis rei propriè prædestinatio dici non potest.* *Prob. 1. ex D. Th.* Ex quibus verbis tale argumentum conficitur; vt enim in allegatis verbis docet D. Th. prædispositio constitutionis rei, propriè prædestinatio dici non potest: ergo prædispositio constitutionis Christi, non est prædestinatio. Sed præordinatio, quam adstruit modus iste dicendi nomine *prædestinationis absolutæ*, est prædispositio constitutionis Christi: ergo propriè prædestinatio non est; & consequenter iuxta hunc modum dicendi non saluatur, Christum fuisse propriè prædestinatum.

64 *Respondebis.* Dices: loqui Diuum Thomam de prædestinatione constitutionis rei ad ordinem naturæ spectantis, & de hac verum est, prædestinationem propriam non esse, quia prædestinatio est præordinatio rei exequendæ per gratiam: non autem loqui de prædispositione constitutionis rei includentis summam gratiam, qualis est constitutio Christi, quæ fit per gratiam vnionis, quæ est suprema omnium gratiarum; & ideò prædispositio constitutionis Christi propriè potest prædestinatio dici. *Contra.* Sed contra; nam ratio, qua D. Thomas probat, prædispositionem constitutionis rei, propriè prædestinationem non esse, est, quia prædestinatio consistit in ordinatione ad finem: rei autem constitutio non exprimit ordinationem ad finem: at hæc ratio pari efficacia militat in re constituta per gratiam, atque in re constituta spectante ad ordinem naturæ: ergo prædispositio constitutionis rei, quæ per gratiam fit, prædestinatio propriè non est.

65 *Respondebis.* Dices: disparem esse rationem; nam constitutum naturale habet finem extra se, & ideo non potest dici propriè prædestinari ex sola ordinatione constitutionis illius: constitutum autem per gratiam vnionis, nequit ad aliquid extra se, vt ad finem ordinari; atque adeò licet ordinetur ad aliud, tanquam ad finem ratione solius prædispositionis constitutionis sui, dicitur propriè prædestinatum. *Contra.* Sed contra; nam quia prædestinatio est præparatio gratiæ, vt diffinit Augustinus, subiectum incapax gratiæ est incapax propriæ prædestinationis; sed prædestinatio, vt constat ex D. Tho. est prædispositio ordinatiua ad finem: ergo subiectum incapax ordinationis ad finem, est incapax prædestinationis propriæ.

Cōfirmatur. Confirmatur: licet actus, quo Deus ab æterno disposuit gratiam producere in tempore, sit prędispositio gratię ordinans illam ad finem, quia tamen gratię in illius productione non fit propriè gratia; est enim incapax gratiam recipiendi, sicut & gratias agendi, prędispositio constitutiua illius propriè prędestinatio non est: ergo si Christus capax non est, in doctrina traditę solutionis, vt ordinetur ad aliquid extra se tanquam ad finem, quamuis prędispositio constitutionis eius sit ęterna gratię preparatio, propriè prędestinatio non est.

66 *Secundò prob. ratione.* Et ex his probatur secundo ratione; nam prędestinatio est pars prouidentię; sed prouidentia consistit in ordinatione rerum in finem vniuersalem: ergo prędestinatio consistit in ordinatione rei ad finem gratię specialem; & consequenter non intellecta huiuscemodi ordinatione, non intelligitur ratio prędestinationis; sed prędispositio constitutionis Christi non explicat ex hoc precisso conceptu ordinationem in finem: ergo vt sic prędestinatio propriè non est. *Tertiò probatur.* Denique id ipsum ostenditur; nam prędestinatio propriè accepta est preparatio gratię, quę propriè gratia fit subiecto prędestinato; sed idem respectu sui ipsius, absque distinctione reali formali, vel virtuali, aut distinctione rationis, nequit rationem gratię cum proprietate sortiri: ergo modus iste dicendi statuens prędestinationem Christi absolutam absque distinctione vlla inter subiectum, & terminum, prędestinationem Christi cum proprietate non saluat.

67 Sextus modus dicendi pro subiecto prędestinationis Christi constituit ipsum Christum vt possibilem, & pro termino Christum, vt existentem. *Sextus modus dicendi.* Et quia existentia Christi, vt hominis non includitur in Christo possibili, nec est de ratione illius; sed per gratiam ipsi conuenit: ad rationem dubitandi respondet, concessa maiori, negando minorem; potuit enim Christus non existere; & consequenter Filius Dei naturalis non esse, ly *est* dicendo existentiam. Ita Medina, & Aluarez *locis vbi supra relatis*. *Modus iste dicēdi nō est Augustino, conformis.* Hic tamen modus dicendi, nec est conformis Augustino, nec D. Thomæ, nec verus. Primum probo ex Augustino lib. de prædestinatione Sanctorum cap. 15. illis verbis: *Prædestinatus est Iesus, vt qui secundum carnem futurus erat Filius Dauid, esset in virtute filius Dei*; sed non est subiectum prædestinationis Iesus, & terminus esse filium Dauid, & filium Dei; aliàs prædestinatio Christi pro termino haberet esse hominem, & esse Deum, cuius contrarium docet D. Tho. *in præsenti art.* 1. *&* 2. ergo subiectum est Christus, vt futurus filius Dauid; & consequenter vt futurus homo, & terminus est filiatio naturalis Dei: ergo subiectum prædestinationis, non est Christus vt possibilis.

68 *Nec D. Tho. prob. 1.* Secundum ostendo primo ex D. Thom. in 3. dist. 7. qu. 3. art. 1. ad 5. quod ita procedebat: *Prædestinatio etiam secundum nomen importat directionem in finem; sed non potest aliquid dirigi in finem, nisi ad minus 2. intellectum sit ante finem illum: cum igitur secundum secundam opinionem, etiam secundum intellectum, Christus non prius intelligatur homo, quam filius Dei, videtur, quod ille homo non possit dici prædestinatus esse filius Dei.* Cui argumento ita respondet: *Ad quintum dicendum, quod licet homo non præintelligatur ad filium Dei ratione suppositi, præintelligitur tamen ratione naturæ.* Hæc D. Th. ex quibus apertè constat inter subiectum, & terminum prædestinationis Christi, nec agnoscere realem præcedentiam, nec realem distinctionem, sed solum distinctione rationis, & præcedentiam secundum intellectum; sed si subiectum esset Christus vt possibilis, & terminus Christus vt existens, esset inter subiectum, & terminum prædestinationis Christi reali præcedentia, & distinctio; cum iuxta D. Thom. existentia rei creatæ realiter distinguatur ab illa, & res vt possibilis, realiter præcedat se ipsam vt existentem: res enim est realiter ab æterno possibilis, & in tempore incipit existentiam habere: ergo iuxta D. Thom. Christus vt possibilis non est subiectum prædestinationis sui. *Secundo.* Secundo probatur; nam iuxta hunc modum dicendi, prędestinatio sumitur pro decreto productionis Christi, cuius subiectum assignatur Christus vt possibilis, & terminus Christus vt existens; sed vt vidimus contra quintum modum dicendi, prędestinatio propriè accepta, de qua in pręsenti loquitur D. Th. non est prędispositio constitutionis Christi, quę idem est, ac decretum productionis illius: ergo prędestinationis, quam D. Thomas *in præsenti* attribuit Christo vt homini, Christus vt possibilis, subiectum non est.

69 *Tertio.* Tertio probatur; nam Christus vt possibilis, si est subiectum prędestinationis, & terminus, Christus existens, dicetur prędestinatus, non solum vt existat Filius Dei, sed etiam vt existat homo; cum ad vtrumque fuerit ordinatus per ęternum Dei decretum; sed iuxta D. Thom. prędestinatio Christi propriè accepta non est, vt Christus sit homo; sed vt in humanitate subsistens, sit Filius naturalis Dei: ergo iuxta illius mentem, Christus vt possibilis non est subiectum prędestinationis sui. *Quarto.* Denique probatur; nam obiectum, quod vocamus subiectum prędestinationis est, subiectum receptiuum termini prędestinationis; sed iuxta D. Thom. Christus vt possibilis, non est subiectum receptiuum existentię: ergo Christus vt possibilis non est obiectum prędestinationis, etiam vt sumitur pro prędispositione existentię. Probatur minor; nam iuxta D. Thomam existentia rei creatę realiter *positiuè* ab essentia distinguitur, in illaque non vt intra causas, qualiter est vt possibilis, sed vt extra causas constituta recipitur: ergo Christus vt possibilis, esto sit in potentia obiectiua ad existendum, non tamen est in potentia subiectiua, & receptiua existentię.

70 *Quod sit falsus probatur ab aliquib. 1.* Quod autem iste modus explicandi subiectum, & terminum prędestinationis Christi veritati non consentiat, ostenditur ab aliquibus primo iuxta D. Thom. Christus est exemplar nostrę prędestinationis; sed in nostra subiectum non est Petrus v. g. vt possibilis: ergo Christus vt possibilis subiectum propriæ prædestinationis non est. *Secundo.* Secundo; nam gratia prædestinationis, iuxta eundem D. Thomam est facta soli humanitati; sed gratia existentiæ facta est toti composito: ergo terminus non est existentia; & consequenter subiectum non est Christus vt possibilis. *Tertio.* Tertio; humanitas vt possibilis, non constituit subiectum prędestinationis Christi: ergo Christus vt possibilis subiectū proprię prędestinationis non est. Antecedens ostendunt primo; humanitas constituit subiectum prędestinationis, non vt omnino similis alijs humanitatibus; sed vt possibilis vniri Verbo, alijs est omnino similis; omnes enim humanitates sunt vnibiles possibiliter Verbo, ergo non constituit subiectum prędestinationis Christi vt possibilis. Secundo: nam humanitas Christi, vt constituit subiectum prędestinationis adoratur vt *quod* adoratione Latrię, vt docet D. Thom. *infra q.* 25. *art.* 2. *in corpore*; sed humanitas

nitas Christi, vt possibilis vniri, hanc ad orationem non terminat; aliàs omnes humanitates possent adorari Latria; cum omnes sint possibiliter vnibiles: ergo non constituit subiectum prædestinationis Christi vt possibilis. *Quarto.* Quarto sic arguunt; nam subiecto prædestinationis Christi sunt debita gratia, & gloria; & ideo non prædestinatur ad illa; sed Christo vt possibilis non debentur; vnde alijs Christi possibilibus absque vlla iniuria non dantur: ergo vt possibilis, non est subiectum propriæ prædestinationis.

76 *Hæc argumenta nō vrgēt: non primum.* Hæc tamen argumenta non vrgent: non primum, quia vt docet D. Thomas *in hac qu. art* 3. *ad* 3. non est necessarium, quod exemplatum exemplari quantum ad omnia conformetur, sed sufficit, quod exemplatum aliqualiter imitetur suum exemplar; vnde sicut ob hanc causam possunt disconuenire in termino prædestinationis; nam in Christo est filiatio naturalis,& in nobis adoptiua, vt consumata per gloriam: ita etiam possunt discordare in prædestinationis subiecto; ac per consequens eo quod in nostra subiectum sit res intellectualis existens, non sequitur idem de Christo respectu propriè prædestinationis dicendum. Et ratio discriminis potest manifesta assignari: nam nostra prædestinatio est ad terminum, qui est accidens;& operatione consistit: accidens autem,& operatio substantiarum constitutam supponunt,& in illa, vt sic subiectantur,& ideò subiectum: nostræ prædestinationis debet esse Petrus v. g. vt apprehensus existens: terminus autem prædestinationis Christi est aliquid substantiale, & ideò non petens supponere rem constitutam, sed potius illam constituens; ac proinde Christus vt possibilis, potest esse obiectum, vel subiectum prædestinationis sui de hoc termino disponentis.

77 *Nec secūdum.* Nec magis vrget secundum, cuius minor falsa est; nam licet Verbo, vt possibiliter terminanti humanitatem, non sit debita actualis terminatio, nec quod existat in illa, non tamen ex hoc deducitur, quod existere in humanitate sit gratia respectu Verbi; alias hæc propositio esset propria, *Verbum vel filius Dei prædestinatus est esse homo*, non minus, quam ista; *hic homo*, signato Christo, *prædestinatus est filius Dei*, cuius contrarium docet D. Thomas in præsenti art. 2. ad 3. *quia gratia non est facta filio Dei, vt esset homo*: & ratio est, nam ad rationem gratiæ non sufficit posse citra iniuriam negari, sed insuper est necessarium, quod subiectum, respectu cuius est gratia perficiatur per illam, & ipsi, non per propriam virtutem, sed ab extrinseco competat: Christus autem, vt possibilis non perficitur per existentiam humanitatis ratione subsistentiæ, sed tantum ratione humanitatis: & insuper ex parte suppositi illam accipit à se, atque adeò existentia non est gratia huic composito secundum omnia, quæ importat, sed tantum secundum humanitatem.

Vt alicui subiecto fiat gratia debet per illam perfici.

78 *Nec tertium.* Nec tertium difficultatem auget, cuius antecedens potest facilè negari; quod non conuincit prima antecedentis probatio; humanitas namque eatenus constituit subiectum prædestinationis Christi, quatenus est capax gratiæ, & antecessionis, vt docet D. Thomas *in hac quæst. art.* 1. *&* 2. hoc autem habet prout conuenit cum alijs humanitatibus non prout ab illis distincta; distinguitur namque ab illis per suppositationem diuinam, ratione cuius non redditur capax gratiæ, sed potius illi sunt omnia debita. Nec magis vrget secunda antecedentis probatio; nam Diuo Thomas locò in argumento relato, nec Verbum habet, ex quo possit inferri, loqui de humanitate, vt constituit prædestinationis Christi subiectum. *Nec denique 4. argum. conuincit.* Ad quartum facilè potest occurri; prædicta dona non deberi Christo, vt est prædestinationis subiectum, sed quatenus est in termino, quia tamen prius debebat in termino hoc constitui, quam ad illa dona dirigi, ideò non fuit prædestinatus ad illa.

79 *Denique modū istū dicendi, impugnāt Recentiores ex Vincentio.* Denique docti Recentiores cum Vincentio *vbi supra* ex eo impugnant modum istum dicendi, quia terminus *ad quem*, Christus, vt homo, prædestinatus fuit; est esse filium naturalem Dei; sed gratia, quæ potest fieri Christo, vt possibili, non est, esse filium Dei naturalem; quia hæc in illo etiam, vt possibili includitur, vtpotè cum in illo, vt possibili includatur suppositum filij Dei, sed tantum, quod actu existat: ergo subiectum prædestinationis Christi, non est Christus, vt possibilis. *Nec hoc arg. vrget.* Sed nec vrget hoc argumentum; nam licet esse filium Dei naturalem, ly *esse* dicente essentiam, connexionemque essentialem includatur in Christo considerato, vt possibili, sicut in homine in statu possibilitatis, omnia illius prædicata essentialia includuntur, non tamen includitur in Christo, vt possibili esse filium Dei naturalem, ly *esse* dicente existentiam: vnde ad esse existentialiter filium Dei naturalem bene potuit prædestinari, imo sic prædestinatum fuisse, quidquid sit de prædestinationis subiecto ab omnibus est concedendum, cum enim prædestinatio, rei executionem, & existentiam respiciat, non terminatur ad filiationem Dei naturalem, vt enuntiatam de Christo, quatenus homine, mediante copula *est*, vt dicente connexionem essentialem, qualiter à tempore absoluitur, sed prout dicit existentiam, qualiter constituit propositionem contingentem, & accidentalem.

80 Quare his argumentis relictis probatur assumptum primo; nam subiectum prædestinationis prout à termino distinctum terminat amorem diuinum; cum Deus ei vellit prædestinationis terminum; sed Christus, vt purè possibilis non est capax terminandi amorem Dei, vt de omni creatura possibilis ex D. Thom. cum frequentiori Thomistarum sententia docuimus 1. *p. qu.* 19. *art.* 2. ergo Christus, vt possibilis, non est subiectum propriè prædestinationis. *Falsitas sexti modi dicēdi, prob. 1.* *Secundo.* Secundo: nam subiectum prædestinationis, est cui Deus præparat gratiam; sed Christus, vt possibilis non est capax *proximè* gratiæ suscipiēdæ: ergo nec est prædestinationis Christi subiectum. Maior cum consequentia probatione non indiget. Minor autem probatur: nam sicut incapax gratiarum actionis est incapax gratiæ suscipiendæ, ita incapax *proximè* actionis gratiarum, non est capax *proximè* gratiæ suscipiendæ; sed Christus, vt possibilis, non est capax *proximè* gratiarum actionis: ergo nec est susceptiuum proximum gratiæ.

Tertio probatur; nam subiectum prædestinationis, vt à termino distinctum, non potest per terminum destrui, sed potius petit sub illo perseuerare; sed Christus, quatenus est possibilis, à seipso vt existente distinctus, per terminum prædestinationis Christi destruitur: ergo vt sic possibilis, subiectum prædestinationis propriæ non est. Maior constat; nam subiectum prædestinationis prout à termino distinctum, à termino prædestinationis perficitur; sed nihil potest per id à quo perficitur, destrui: ergo subiectum prædestinationis non potest ab illius termino destrui; sed petit sub illo perseuerare. Minor autem probatur; Christus, vt possibilis, à se ipso vt existente distinguitur solum per esse intra causas; sed per existentiam destruitur iste status; cum per illam extra causas constituatur: ergo per terminum prædestinationis assignatum ab auctoribus huius sententiæ destruitur Christus, quatenus in ratione possibili, à se ipso, vt existente distinguitur. 81 *Tertio.*

Denique probatur, subiectum omnino indifferens ad terminum prædestinationis, etiam est reprobationis capax; sed Christus, vt possibilis, est de se indifferens ad existentiam, & non est capax subiectum reprobationis, quæ propriè sit reprobatio: ergo nec est capax subiectum prædestinationis quæ propriè sit prædestinatio. Illatio est in forma. Maior videtur certa: nam id, quod affirmatum, & præparatum à Deo, est terminus prædestinationis, negatum per positiuum actum voluntatis diuinæ est terminus reprobationis, vt constat in gloria, quæ quia alicui præparata efficaciter, terminat prædestinationem, per actum positiuum negata terminat reprobationem; sed subiectum prædestinationis ex omni capite indifferens ad terminum, potest sub esse negationi termini, vt per actum positiuum volitæ: ergo subiectum prædestinationis omnino indifferens ad eius terminum, est etiam capax reprobationis, quæ propriè sit reprobatio. Minor autem probatur; si Christus, vt possibilis, esset subiectum capax reprobationis, quæ propriè sit reprobatio, omnes Christi modo possibiles, quibus Deus decreuit actualem existentiam negare, dicerentur simpliciter reprobis, consequens est falsum, & apud Theologos inauditum: ergo Christus, vt possibilis, non est subiectum capax reprobationis, quæ simpliciter sit reprobatio. 82 *Quarto.*

Christus vt possibilis non est capax prę destinationis, aut reprobationis.

Et augetur difficultas; idem est Christus possibilis, quod Verbum, vt possibiliter in humanitate subsistens; sed Verbum, vt possibiliter in humanitate subsistens, non est propriè prædestinatum filius Dei naturalis: ergo nec Christus possibilis. Probo minorem; pater, vt possibiliter in humanitate subsistens, non est propriè reprobatus; & tamen est illi vt homini, in esse possibili, & per actum positiuum volita negatio existentiæ: ergo ex volita existentia Verbo, vt homini possibili, Christus vt possibilis propriè prædestinatus non est. 83 *Cōfirmatur.*

Sed opponunt istius sententię Auctores; idem est subiectum, idemque terminus prędestinationis Christi, quod est subiectum, & terminus decreti productiui; sed subiectum decreti productiui Christi, est Christus possibilis, & terminus Christus existens: ergo subiectum prędestinationis Christi, est Christus possibilis, & terminus Christus existens. Minor constat: nam id est subiectum decreti productiui Christi, quod ad tale decretum in diuina mente supponitur, & ex vi decreti ad existendum dirigitur; sed Christo vt possibili conditiones istę conueniunt; supponitur enim in mente diuina ad decretum productiuum, & ex vi illius ordinatur ad existendum: ergo Christus vt possibilis est subiectum: decreti productiui sui maior autem probatur; vt enim dicitur in epistola quinque Episcoporum ad Innocentium: *Quædam non improbanda ratione dicitur gratia Dei, qua creati sumus*; quod etiam docent Hieronymus *dialogo contra Pelagianos propè initium*, & Augustinus *lib. de Spiritu, & littera cap.* 35. vbi liberum arbitrium nostrum, Dei gratiam appellat; & consequenter decretum creandi pręparatio gratię est; sed iuxta Augustinum, prędestinatio est gratię preparatio: ergo decretum producendi verè, & propriè est prędestinatio: ac per consequens subiectum, & terminus decreti producendi Christum, & illi dandi existentiam erunt subiectum, & terminus prędestinationis Christi. 84 *Opponunt contrarij.*

Et augent difficultatem; si namque esset possibilis substantia supernaturalis, decretum de illius productione verè, & propriè esset 85 *Confirm.*

esset decretum prædestinatiuum, cuius subiectum esset substantia supernaturalis passibilis, terminus autem eadem substantia, vt existens: ergo pariter in Christo est dicendum, quod decretum illi præparans existentiam, verè, & propriè prædestinatio sit, & quod illius subiectum est Christus possibilis, & terminus Christus existens.

86 *Respondetur 1.* Respondeo primo, prætermissa minori, negando maiorem. Ad illius probationem dicatur, Patres loquutos fuisse de gratia non *strictè* sumpta, sed *largè*; vt autem decretum productiuum esset propriè prædestinatio, deberet pro termino habere gratiam *propriè*, vt gratia, quod autem non de gratia *strictè*, sed *largè* accepta loquantur, constat; tum ex modo illo loquendi, scilicet, *non improbanda quadam ratione*, quo satis indicatur, non improbari, quod donum creationis gratia dicatur, sed nec etiam omnino approbari; ac proinde non *strictè*, sed *latè* esse gratiam. Tum etiam: modus loquendi Augustini loco citato, vbi ait: *Confitebor posse per Dei gratiam, & liberum eius arbitrium, ipsum quoque liberum arbitrium ad Dei gratiam, hoc est, ad Dei dona pertinere non ambigens.* Quibus verbis satis explicuit liberum arbitrium esse gratiam prout omne donum à Deo liberaliter concessum gratia vocatur: gratia autem prout cum dono conuertitur non *strictè*, sed *largè* est gratia. Tum denique: nam loquuntur de dono creationis rerum ad ordinem naturæ spectantium: res autem ad naturæ ordinem pertinentes non possunt gratia *strictè* appellari, vt enim multoties repetit Augustinus, *alia est gratia Dei, qua creati sumus, & alia, qua sumus iustificati*, & hæc secunda est; quæ apud Patres gratia *strictè*, & *rigorosè* appellatur.

87 *Ad confirmationē.* Iuxta quam solutionem ad confirmationem dicatur, illo impossibili admisso, decretum producendi substantiam supernaturalem, non fore propriè prædestinationem, imo nec essentiam prędestinationis habiturum; hæc namque dicitur ex ordinatione ad finem, non ex prædispositione constitutionis rei, vt ex Diuo Thoma vidimus: in illo autem casu decretum producendi substantiam supernaturalem non esset ordinatiuum rei constitutæ ad finem ipsi gratiosum, sed tantum dispositiuum de illius constitutione extra causas, & ideò prædestinatio non esset. Imo nec talis substantia foret prædestinabilis; esset enim illi debita visio beata, ac proinde quamuis ordinaretur ad illam non esse ex vi prædestinationis, & decretum illam sic ordinans, prædestinatio non foret; quia prædestinatio est transmissio, vel ordinatio ad finem excedentem naturam, quæ ad illum dirigitur visio autem beatifica esset prædictæ substantiæ debita: ac per consequens ex directione ad visionem, non diceretur propriè esse prædestinatam. Quod si aliud impossibile admittatur, nempè, substantia supernaturalis, cuius beatifica visio non debeatur ab intrinseco, sed ad illius assecutionem, gratia adiuuante, vel eleuante indigeret, tunc talis substantia prædestinari esset capax, non tamen prædestinari diceretur ex vi decreti creatiui illi dantis existentiam; sed ex vi alterius decreti illam dirigentis ad obtinendam visionem. *Si daretur substantia supernaturalis creata, nō esset prædestinabilis.*

88 *Instabis primo.* Sed oppones primo; prædestinatio *propriè* est præparatio gratię, quæ *propriè* est gratia; sed decretum producendi Christum est pręparatio gratiæ *propriè* talis: ergo est propriè prædestinatio. Probatur minor; est præparatio gratiæ vnionis; sed hæc est *propriè* gratia, imo & omnium gratiarum excellentissima: ergo est præparatio gratiæ, quæ cum proprietate est gratia. *Secundo.* Secundo; nam decretum productiuum Christi pertinet ad diuinam prouidentiam; sed non ad prouidentiam naturalem nec supernaturalem generalem, vt per se est manifestum: ergo ad specialem, imo ad specialissimam; & consequenter propriè est prædestinatio; nam hæc in nullo alio, quam in specialissima prouidentia consistit.

89 *Ad primā instantiā respond.* Respondeo ad primam instantiam, distinguendo maiorem: quæ propriè gratia est respectų subiecti prædestinati, concedo maiorem: respectu alterius quod prædestinationis subiectum non est, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam gratia vnionis Verbi ad humanitatem prout præcisè constituit Verbum personam humanam, est quidem gratia propriè humanitatis, quæ prædestinationis Christi subiectum non est: non autem respectu Christi, vt hominis, quem prout sic non supponit, sed constituit, & quia Christus, vt homo, est prędestinationis Christi subiectum; sit consequens, quod propriè gratia non sit respectu subiecti prædestinabilis: ac proinde quod prout sic propriam prædestinationem non terminet.

90 *Cuidam obiectioni occurritur.* Nec obstat contra hanc solutionem, quod saltim distinguitur à Christo, vt possibili, etsi non à Christo existente: ac proinde, quod respectu Christi vt possibilis rationem gratiæ cum prioritate sortitur. Nam Christus vt possibilis non est subiectum capax gratię, quę propriè dicatur gratia vt ostendimus: Christum autem, vt existentem, non supponit, quod vt esset propriè gratia requirebatur. *Alia obiectio soluitur.* Nec obstat secundo; Christum pro gratia vnionis teneri reddere gratiarum actiones Deo: solum autem beneficium, & gratia est gratiarum actionis obiectum. Non inquam obstat. Tum; quia gratiarum actio non solum respicit gratiam, quę strictè sit gratia, sed quodlibet beneficium, quamuis strictè gratia non sit, vt constat in beneficio creationis pro quo gratias Deo debemus: & tamen gratia strictè non est. Tum etiam; quia sufficit, quod sit gratia humanitatis, quamuis gratia strictè respectu Christi non sit, vt Christus pro illa gratias agere teneatur.

Ad secundam respondeo; decretum productionis Christi, si pro actu voluntatis sumatur, prouidentiam non esse. Nam prouidentia, vt docet Diuus Thomas 1. *p. quæst. 22. art. 1. & quæst. 23. art. etiam 1. quæst. 5. de veritate art. 1. & quæst. 6. art. 1.* actus est intellectus: si autem sumatur pro actu diuini intellectus regulante productionem Christi, sic non esse prouidentiam, sed artem, quia vt docet D. Thomas quęst. 5. de veritate art. 1. ad 9. *Prouidentia diuina differt ab arte, & dispositione, quia ars diuina dicitur respectu productionis rerum, sed dispositio respectu ordinis productorum: prouidentia autem dicit ordinem in finem artificiati.* Vnde decretum productionis Christi sumptum pro actu practico intellectus regulante, & disponente de illius constitutione, prouidentia non est; ac per consequens nec prędestinatio, sed rationem prouidentię specialis, & prędestinationis sortitur, secundum quod Christum, vt hominem, pręintellectum, vt existentem ordinat ad proprium finem, nempè, ad esse filium naturalem Dei, & sic quamuis concedamus, Christum vt possibilem esse subiectum decreti productiui illius, & terminum huius decreti Christum, vt existentem, non sequitur terminum prędestinationis Christi esse Christum, vt existentem, & subiectum Christum, vt possibilem. 91 *Ad 2. instantiam respondet.* *Prouidentia, ars, & dispositio differunt inter se.*

92 *Vrgebis.* Sed dices: eo ipso quod Christus vt possibilis sit subiectum decreti productiui, & actus practici intellectus, hoc decretum regulantis, debet etiam pro subiecto prędestinationis proprię constitui: ergo ruit nostra solutio. Probatur antecedens; vt enim docet D. Thomas, loco nuper allegato: *Quia ex fine artificiati colligitur, quidquid est in artificiato: ordo autem ad finem est fini propinquior, quam ordo partium ad inuicem, & quodammodo causa eius, ideo prouidentia quodammodo est dispositionis causa, & propter hoc dispositionis actus frequenter prouidentiæ attribuitur.* Hęc Diuus Thomas: ex quibus apertè constat dispositionem, quę respicit ordinem partium artificiati inter se, esse posteriorem prouidentia respiciente ordinem ad finem, & effectum illius: ergo ars diuina, quę immediatè respicit rei productionem est prouidentia, posterior, & quodammodo effectus illius. Ex quo vlterius per euidentem consequentiam deducitur, decretum voluntatis diuinę de Christo extra causas constituendo, esse à prouidentia prędestinatiua Christi imperatum, & quodammodo effectum illius. Qua doctrina pręsupposita, probo antecedens; ideò Christus vt possibilis est subiectum decreti productiui sui, quia ad tale decretum supponitur Christus possibilis: non autem Christus existens, sed etiam ad prouidentiam prędestinatiuam Christi supponitur Christus possibilis: non autem Christus existens; cum Christum existere sit effectus proprię prędestinationis: ergo eo ipso, quod admittatur Christum vt possibilem esse subiectum decreti productiui, debet idem Christus, vt possibilis, subiectum decreti prędestinatiui constitui.

93 *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, admissa doctrina Angelici pręceptoris, vt iacet, & admisso omni, quod ex illa infertur, concessa maiori, nego minorem. Nec obstat, existentiam Christi esse effectum proprię prędestinationis, vt ad illam subiectiuè supponatur in genere causę materialis; vt enim ostendimus 1. *p. qu. 23. art. 2.* substantia prędestinati est effectus proprię prędestinationis; & tamen illam pręcedit in genere causę materialis: & ratio est; quia mutua inter duo causalitas in diuerso genere causę non repugnat: mutua autem causalitas, quam *in præsenti* concedimus, non est in eodem, sed in diuerso genere causę, nempè, materialis ex parte existentię subiecti, & finalis ex parte prędestinationis, atque adeò non repugnat.

94 *Instabis adhuc.* Sed instabis: nam sequitur ex hac solutione, Christum, vt existentem etiam pręsupponi ad decretum productiuum sui; & consequenter non Christum, vt possibilem, sed Christum vt existentem esse istius decreti subiectum; sed hoc non potest admitti iuxta traditam doctrinam: ergo solutio est nulla. Probatur sequela; quamuis decretum prędestinatiuum sit causa existentię Christi supponitur, vt admisimus, Christus vt existens ad illud: ergo pariter quamuis decretum productiuum Christi sit causa existentię ipsius poterit, vt existens, huic decreto pręsupponi.

95 *Respond.* Respondeo, negando sequelam. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam ordo inter Dei decreta ex ordine obiectorum, vel terminorum est sumendus. Christus autem vt existens, qui est terminus decreti productiui non est prius se ipso vt existente: esse autem filium naturalem Dei, quod est terminus decreti prędestinatiui est posterius Christo vt homine existente veluti in genere causę materialis, & subiectiuę, & ideò decretum prędestinatiuum Christi ipsum vt existentem in humanitate supponit: decretum autem productiuum, in nullo genere causę potest Christum vt existentem supponere.

96 Secundo responderi potest ad principale argumentum, prętermi-

Secundo respōdet. principali argum. termissa maiori, negando minorem. Terminus enim decreti productiui Christi, non est existentia illius vt hominis, sed hunc hominem subsistentem in humanitate, subsistere in diuinitate, & esse filium naturalem Dei. Et ratio est; quia eodem decreto fuit factum, vt Deus esset homo, & homo esset Deus: primo tamen intentum non fuit illud primum, sed hoc secundum, & ideò decretum productiuum Christi non terminatur per hoc quod est Deum existere hominem, sed per hoc, quod est hominem in diuinitate subsistere, & esse filium naturalem Dei, & quia immediatum susceptiuum huius denominationis, non est Christus vt possibilis, sed vt existens homo: fit consequens, quod subiectum decreti productiui Christi non sit Christus, vt possibilis, sed vt actu in humanitate subsistens. Per quod ad minoris probationem constat solutio, & in forma respondetur, distinguendo maiorem: subiectum decreti est, quod ad decretum supponitur, vt subiectum susceptiuum termini terminantis decretum, concedo maiorem: si subiectum susceptiuum non sit termini ad quem ordinatur, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Et quidem ad decretum productiuum supponitur humanitas, vt possibilis, & tamen humanitas non est subiectum *quod* decreti productiui Christi, quia non est susceptiua vt *quod* termini prædicti decreti.

97 *Instabis.* Sed dices: per decretum productiuum Christi, non solum fuit factum, vt subsistens in humanitate esset Deus, sed etiam vt Deus in humanitate subsistere, fuit etiam terminus decreti productiui; sed subiectum istius decreti, vt terminati ad hunc terminum, est Christus vt possibilis: ergo tandem sistendum est in Christo, vt possibili, vt in subiecto decreti productiui, & consequenter decreti prædestinatiui ipsius.

98 *Respond.* Respondeo, concesso antecedenti, & prima consequentia de termino non vltimo, sed immediato decreti productiui Christi, negando minorem, quod scilicet subiectum istius termini immediati fuerit Christus vt homo possibilis. Nam in sententia Thomistarum distinguentium realiter *positiuè* existentiam ab essentia, inter essentiam possibilem, & existentiam essentiæ datur medium, scilicet, essentia actualis, non actualitate existentiæ, sed actualitate essentiæ, in qua consideratione, nec vt omnino extra causas, nec omnino intra causas intelligitur; sed *inchoatiuè* extra causas, & in via ad existendum, & hæc sub hac consideratione est subiectum immediatum receptiuum existentiæ. Iuxta quam doctrinam est *in præsenti* dicendum, subiectum receptiuum subsistentiæ, & existentiæ non esse hunc hominem, Christo signato, vt possibilem, sed respectu subsistentiæ hic homo actualis actualitate essentiæ, & respectu existentiæ hic homo, vt subsistens, mediat enim subsistentia inter actualitatem essentiæ, & actualitatem existentiæ, & quia subiectum decreti est, quod in se suscipit terminum ad quem ordinatur decretum: fit, vt subiectum decreti, vt producentis hunc hominem existentem, sit hic homo subsistens, & subiectum decreti, vt producentis hunc hominem subsistentem, non sit hic homo possibilis, sed hic homo actualis actualitate essentiæ.

99 *Vrgebis,* Sed instabis: actualitas essentiæ huius hominis, etiam fuit terminus decreti productiui Christi; at respectu istius termini non est aliud assignabile subiectum, nisi hic homo possibilis: ergo tandem fateri tenemur, subiectum decreti productiui Christi esse

Respond. hunc hominem, vt possibilem. Respondeo, actualitatem essentiæ, nullum habere subiectum; essentia enim, vt possibilis non comparatur ad actualitatem essentiæ in potentia receptiua, sed tantum in potentia obiectiua, & solum quod est in potentia receptiua potest vocari subiectum; cumque subiectum decreti debeat ad illius terminum comparari cum potentia receptiua formali, vel virtuali fit, quod prædicti decreti, vt terminanti actualitatem essentiæ, nullum assignetur subiectum. Et consequenter ad hanc secundam solutionem est confirmationi occurrendum, asserendo, admissa prædicta hypotesi subiectum decreti productiui substantiæ supernaturalis, non esse ipsam, vt possibilem, sed vt actualem actualitate essentiæ, & subsistentiæ sub qua est in potentia *proximè* receptiua existentiæ; non tamen esset dicendum, decretum illud prædestinatiuum ob rationem *supra* datam.

§. IV.

Explicatis subiecto, & termino prædestinationis Christi, ratio dubitandi diluitur.

100 *Verus modus dicendi & rationi dubitādi solutio.* His igitur modis dicendi relictis, asserendum est, Christum, vt hominem, scilicet, vt subsistentem in humanitate, hac numero subsistentia, esse propriæ prædestinationis subiectum, suisseque prædestinatum, vt in humanitate subsistens, etiam in deitate subsisteret, & vt sic subsistens, esset genitus à Deo patre, & filius naturalis illius. Quod non aliter melius probatur, quam impugnando cæteros modos dicendi, & obiectionibus in contrarium occurrendo. Deinde; quia est doctrina Diui Thomæ, vt ex dicendis constabit. Ac denique; nam inter Christum, vt hominem, & ipsum Christum vt Deum inuenitur sufficiens distinctio ad rationem satisfacientis, & creditoris; fuit enim, vt homo, pro hominibus satisfaciens, & vt Deus creditor, cui satisfecit, & ad rationem præmiantis, atque merentis; meruit enim quatenus homo, & quatenus Deus illius merita præmiauit: ergo etiam adest sufficiens distinctio inter Christum, quatenus hominem, & ipsum vt Deum, Deique Filium naturalem ad hoc, quod quatenus homo esset prædestinationis subiectum, & quatenus Deus, Deique Filius naturalis esset terminus huius prædestinationis. Hunc modum dicendi tenent Vincentius, Nazarius, Illustriss. Araulo, & alij Discipuli D. Thomæ, ab illoque non dissentiunt Medina, & Aluarez *vbi supra*.

Vt autem rationi dubitandi occurramus, animaduertendum est primo; subiectum prædestinationis Christi esse duplex, videlicet, *quod*, & *quo*, subiectum *quod* est illud, de quo terminus in concreto prædicatur; subiectum *quo* est illud ratione cuius subiectum *quod* constituitur capax gratiæ, & antecessionis, quæ in prædestinatione importantur, & similiter prædestinationis terminus dupliciter sumitur, pro termino *qui*, & pro termino *quo*, terminus *qui* est concretum de subiecto prædicatum: terminus autem *quo* est forma talis concreti, vnde subiectum *quod* est hic homo, & subiectum *quo* est humanitas: terminus autem *qui* est Filius Dei naturalis; & terminus *quo* est filiatio naturalis. 101 *Pro solutione rationis dubitandi, nota 1.*

Secundo aduerto, & colligitur ex dictis, terminum *quo* à subiecto *quo* realiter distingui: terminus autem *qui* non differt realiter à subiecto *quod* prædestinationis Christi: quod patet; nam filiatio Dei naturalis realiter ab humanitate distinguitur: filius autem naturalis Dei, vt de hoc homine prædicatur, non distinguitur realiter ab hoc homine; cum tam ex parte termini, quam ex parte subiecti eadem constituentia ingrediantur, nempè, humanitas, & Verbum: ergo inter subiectum *quo*, & terminum *quo* inuenitur realis distinctio: secus autem inter subiectum *quod*, & terminum *qui*. 102 *Secundo.*

Denique aduertendum est, inter subiectum *quod*, & terminum *qui* esse distinctionem virtualem, aut rationis: quod patet; nam subiectum *quod* est Christus, quatenus persona humana, & terminus *qui* idem Christus, quatenus persona diuina, & Dei Filius naturalis; sed Christus vt persona humana distinguitur, saltim ratione à se ipso, vt persona diuina; terminat enim vtramque naturam secundum aliam, & aliam rationem terminandi, vt docet D. Tho. *supra q. 2. art. 4. in corpore*: ergo inter subiectum *quod*, & terminum *qui* reperitur distinctio virtualis, aut rationis. Quod plenius ex obiectionum solutione constabit. 103 *Tertio.*

His ita positis ad rationem dubitandi initio disputationis propositam, respondeo, distinguendo maiorem: terminus prædestinationis *quo* petit non includi in subiecto *quo* eiusdem prædestinationis, concedo maiorem: in subiecto *quod* subdistinguo: petit non includi realiter, nego maiorem: petit non includi formaliter, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam filiatio Dei naturalis, quæ est terminus *quo* prædestinationis Christi, non includitur realiter in humanitate, quæ est illius subiectum *quo*: in Christo autem homine, qui est subiectum *quod*, etsi realiter includatur, non includitur formaliter, quia licet in Christo, vt homine, includatur subsistentia Verbi, & hæc sit filiatio naturalis, non tamen clauditur in Christo, quatenus homine, prout est prædestinationis subiectum sub munere filiationis, nec sub munere personalitatis diuinæ, sed sub munere personalitatis humanæ: ac proinde tametsi includatur realiter, non includitur formaliter in subiecto prædestinationis Christi terminus eiusdem prædestinationis. 104 *Ad rationem dubitandi respondetur in forma.*

Sed contra hanc resolutionem plura obstant; & quidem non leuia argumenta. Primo arguitur; Christus vt homo importat formaliter, non solum humanitatem, sed etiam subsistentiam, per quam subsistit humanitas, & hic homo constituitur in ratione personæ: sed subsistentia, per quam subsistit humanitas, est *formalissimè* Diuini Verbi filiatio: ergo Christus vt homo in concreto, qualiter solum est propriè prædestinationis subiectum, formaliter claudit filiationem naturalem Dei. Probatur minor; Christus vt homo subsistit per subsistentiam Verbi, non sub conceptu huic subsistentiæ, & personalitati Patris, & Spiritus Sancti communi, sed sub conceptu per quem ab illis distinguitur; aliàs non magis Verbum, quam Pater, & Spiritus Sanctus carnem sumpsisset; sed subsistentia Verbi distinguitur ab alijs subsistentijs relatiuis ex conceptu filiationis: ergo subsistit per subsistentiam Verbi, vt est formaliter filiatio; & consequenter hic homo in concreto sumptus, non *materialiter*, sed *formaliter* claudit filiationem diuinam. 105 *Contra solutionē, arg. 1.*

Respondeo, negando minorem. Ad probationem, concessa maiori, distinguo minorem: ex conceptu filiationis sub solo munere filiationis, nego minorem: sub quouis alio munere claudente, licet non explicante munus filiationis exercitum, concedo minorem, & nego consequentiam. Nam sicut personalitas Patris triplici munere gaudet, nempè, personalitatis sub conceptu formæ hypostaticæ, qua ratione de generationem supponitur, originis sub conceptu egressionis à principio, & relationis exercitè 106 *Respond.* *Triplex munus personalitatis Patris.*

Aliud triplex filiationis munus respectu Verbi in seipso. citè referentis, & Patrem in ratione Patris constituentis, qua ratione generationem supponit, & super illam fundatur, & hæc tria munera exercet, prout à filiatione distincta, quamuis sub primo, & secundo munere munus relationis, & paternitatis non exprimat, sed tantum implicet, & exigat: ita filiatio Diuini Verbi, prout à Paternitate distincta, ipsum genitum constituit sub munere passiuæ generationis in ratione secundæ personæ sub munere formæ hypostaticæ, & in ratione filij sub munere relationis, & expressæ filiationis, ipsaque duo illa munia exercens à Paternitate distinguitur, non quia explicet filiationem sub conceptu, & munere filiationis, sed quia implicat, & exigit munus istud relationis, & filiationis.

107 *Etiam in ordine ad Christum vt hominem triplici munere gaudet.* Et sicut filiatio in ordine ad Verbum in se, hoc triplici munere gaudet: ita in ordine ad Christum vt hominem, scilicet vt in humanitate subsistentem; nam primo illum constituit in ratione humanæ personæ, sub quo munere non explicat, sed tantum implicat exercitium filiationis; deinde humanitatem vnit cum natura diuina, prout in Verbo existit per generationem æternam; deinde eum eadem vt in Verbo sub conceptu secundæ personæ, & tandem prout existit in Verbo, vt relato relatione filiationis, & quamuis vt primum munus exercet, distinguatur à paternitate, & spiratione passiua, non tamen exercet formaliter pro illo signo munus filiationis diuinæ, sed illud claudit *implicitè*, & Christus vt homo constitutus per filiationem sub munere subsistentiæ humanæ est subiectum prædestinatum ad esse genitum per generationem æternam, ad esse secundam Trinitatis personam, & Filium naturalem Dei. Quæ doctrina longiori discussione indigebat; in præsenti tamen non tam est examinanda, quam supponenda, ex his, quæ docentur 1. *p. quæst.* 40. agitur de constitutiuo diuinarum personarum.

108 *Instabis primo.* Sed instabis aduersus istam solutionem primo; estò in filiatione Verbi hæc munera distinguantur, prius tamen in illa intelligitur munus subsistentiæ diuinæ, prout terminat Dei naturam, quam munus subsistentiæ humanæ prout humanitatem terminat; sed munus filiationis naturalis exercet prout terminat Dei naturam per generationem habitam: ergo prius in personalitate Verbi intelligitur esse Filium naturalem, quam esse humanam personam; & consequenter prout in humanitate subsistit, non potest prædestinari ad esse Filium Dei naturalem.

109 *Secundo.* Secundo; nam saltim prout terminat humanitatem, claudit, & petit ab intrinseco se ipsam sub munere passiuæ generationis, personalitatis diuinæ, & filiationis; sed quia paternitas sub munere formæ hypostaticæ se ipsam sub munere actiuæ generationis; & paternitatis petit, & implicitè claudit, non potest Pater in ratione primæ personæ ad rationem generantis, & Patris prædestinari: ergo pariter Christus, vt terminans humanam naturam, & vt subsistens in illa, prædestinari non potest ad esse genitum æterna generatione, ad esse secundam Trinitatis personam, & Filium naturalem Dei.

110 *Tertio.* Denique: nam subsistentia Verbi vt terminans humanitatem, solum per rationem differt à se ipsa vt terminante diuinitatem, & Verbum constituente in ratione personæ diuinæ, & Filij naturalis Dei; sed Deus vt prædestinans distinctionem rationis non facit: ergo respectu Dei, quatenus prædestinantis, non prius intelligitur sub munere terminantis naturam creatam, quam sub munere terminantis diuinam, Verbumque referentis vt filium: ac per consequens non poterit esse, vt terminans naturam humanam prædestinationis subiectum, & vt terminans diuinam, terminus prædestinationis.

111 *Ad 1. instantiam respond.* Ad primam ex his obiectionibus respondeo, concessa maiori, & minori, distinguendo consequens: prius est Verbum in se ipso esse Filium naturalem Dei, quam esse humanam personam, concedo consequentiam: prius est esse filium naturalem in humanitate, quam esse humanam personam, nego consequentiam: ex quo tantum sequitur, non esse prædestinatum, vt esset Filius Dei naturalis in se: non autem quod prædestinatus non fuerit, vt quatenus in humanitate subsistens, esset persona diuina, & Filius naturalis Dei; vt enim docet D. Thom. in præsenti quæst.

S. THO. 24. art. 1. ad 3. *Licet non conueniat personæ Christi absolutè, quod inceperit esse Filius Dei, conuenit autem ei secundum quod intelligitur, vel apprehenditur, vt in natura humana existens, quia scilicet, hoc aliquando incæpit esse, vt in natura humana existens, esset Filius Dei.* Et ratio est, nam humanitas *immediatè* vnitur personalitati Verbi, & *mediatè* Deitati in vnitate personæ: ergo prius intelligitur personalitas Verbi terminans humanitatem, & illam sibi coniungens, quam intelligatur illam vniens Deitati, & sibi prout *exercitè* in Deitate subsistenti: cumque sub isto secundo munere rationem personæ diuinæ exerceat, prius intelligitur personam humanam constituens, quam hæc eadem persona humana intelligatur diuina persona; & consequenter prius quam intelligatur, vt subsistens in humanitate Filius Dei naturalis.

112 *Ad 2.* Ad secundam, concessa maiori, distinguo minorem: quia Paternitas, vt forma hypostatica se ipsam petit, tam ratione sui, quam ratione diuinitatis, quam terminat, & cum qua primam personam constituit, concedo minorem: præcisè ratione sui, nego minorem, & consequentiam. Nam licet personalitas Verbi vt humanitatem terminans, petat se ipsam vt terminantem Deitatem ratione sui ob summam identitatem, quę inter vtrumque munus reperitur, non tamen id petit ratione humanitatis, quam terminat, & cum qua personam humanam constituit, & quia est subiectum prædestinationis ratione naturæ, quam terminat per modum subiecti *quo*, vt partim constat ex dictis, & plenius ex dicendis constabit: fit consequens, quod Verbum vt homo, & vt terminans humanitatem possit prædestinari ad se ipsum, vt terminans Deitatem, & Christum vt hominem Filium Dei naturalem constituit.

113 *Ad 3.* Ad tertiam, distinguo maiorem: ly *solum* excludente distinctionem realem formalem, concedo maiorem: distinctionem virtualem, aut eminentialem, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens: non prius intelligitur prioritate reali formali, concedo consequentiam: prioritate virtuali, aut eminentiali, nego consequentiam. Itaque quamuis Deus non distinguat formaliter inter personalitatem Verbi, vt suppositantem humanitatem, & vt constituentem Christum, vt hominem Filium Dei naturalem, quia tamen ex parte obiecti inuenitur distinctio, aut virtualis inadæquata, aut eminentialis munium, & sub vno munere se ipsam, vt aliud præstantem, virtualiter, aut eminentialiter præcedit; Deus distinctionem istam, præcedentiamque cognoscit, & prius prioritate virtuali decernit subsistentiam, vt terminantem humanitatem, & posterius, vt constituentem Christum vt hominem Filium Dei naturalem: nosterque intellectus inter decretum diuinum sub vna, & alia terminatione, seu virtualitate distinguens, sub secunda terminatione illud concipit sub ratione ordinationis, & prædestinationis: sub prima autem sub ratione dispositionis, vel artis constituentis prædestinationis subiectum, sicut intellectus diuinus suam essentiam, & attributa vnico actu simplicissimo cognoscit, essentiam vt radicem virtualem attributorum, attributa, vt proprietates virtualiter radicatas, & sub terminatione ad essentiam vocatur, & est intellectus, & lumen principiorum, sub secunda verò scientia; quin ex hoc inferatur, Deum inter essentiam, & attributa formare distinctionem rationis.

114 *Secundo arg. contra principale solutionem.* Secundo contra principalem solutionem arguitur; eo ipso quod terminus includatur realiter in secundo subiecto, non potest illi conuenire ex gratia; sed terminus prædestinationis debet conuenire ex gratia subiecto prædestinato: ergo si hic homo Christus claudit realiter filiationem Dei naturalem, hic homo Christus, vel Christus, quatenus homo, non poterit prædestinari Filius Dei naturalis. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostendit primo; quod necessario conuenit alicui subiecto, *Maior prob. 1.* non conuenit illi ex gratia; sed eo ipso, quod realiter in subiecto includatur, necessario conuenit subiecto: ergo eo ipso non conuenit illi ex gratia. Secundo; si esset possibilis supernaturalis substantia, non esset ex gratia beatificabilis: quia visio beatifica ab *Secundo.* intrinseco ad illam consequeretur; sed terminus realiter identificatus cum subiecto, strictiori connexione, & necessitate ad tale subiectum consequitur: ergo nequit illi conuenire ex gratia.

115 *Tertio.* Tertio; id quod gratiosè, & liberaliter datur, vt debet donari, quod rationem gratiæ sortitur, taliter debet conferri, quod possit à largiente negari; aliàs non liberè conferretur, ac proinde, nec gratiosè, & liberaliter; cum actus liberalitatis, liber debeat esse operanti; sed terminus inclusus realiter in subiecto, non est taliter conferibilis, quod possit à largiente non conferri: ergo non potest liberaliter, & gratiosè donari: ac proinde, nec rationem gratiæ sortiri.

116 *Quarto.* Denique suadetur maior ex D. Thom. ad Romanos 1. lect. 3. illis verbis: *Quia omnia naturalia pertinent ad constitutionem rei ipsius, quia vel sunt principia, ex quibus res constituitur, vel ex huiusmodi principijs consequuntur: consequens est, quod naturalia propriè sub prædestinatione non cadant:* ergo sentit D. Thomas, illa *S. THO.* quæ consequuntur ab intrinseco rem constitutam, illi ex gratia non conuenire, nec posse sub prædestinatione comprehendi; sed terminus realiter in subiecto aliquo inclusus, ab intrinseco consequitur illius constitutionem: ergo non potest illi per gratiam, & prædestinationem competere; & consequenter filiatio Dei naturalis realiter in Christo, quatenus homine inclusa, nequit rationem gratiæ sortiri respectu Christi prout hominis, nec esse terminus prædestinationis illius.

117 *Respond. ad 1. probationem maioris.* Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, distinguo maiorem: si necessario conueniat ratione omnis ingredientis subiecti constitutionem, concedo maiorem: si tantum ratione alicuius, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam Christus vt homo importat subsistentiam diuinam, & simul naturam humanam: licet autem filiatio naturalis necessario Christo vt homini conueniat ratione subsistentiæ diuinæ, non tamen illi necessario conuenit ratione naturæ humanæ; vt enim docet Diuus Thomas in præsenti art. 1. ad 2. *Quamuis sit naturale personæ Christi secundum se considerata, quod sit Filius Dei in virtute, non tamen est ei naturale secundum humanam naturam, secundum quam ei conuenit per gratiam vnio-*

vnionis. Sentit ergo D. Thom. quod vt aliquid gratia sit respe-ctu alicuius subiecti, sufficit, quod illi naturale non sit secundum aliquam partem, licet secundum aliam illi necessario, & naturaliter conueniat, & quod filiatio naturalis conuenit Christo vt homini per gratiam, quia non necessario consequitur ratione humanæ naturæ, quamuis necessario, naturaliterque consequatur ratione subsistentiæ diuinæ. Et ex his ad secundam

Ad 2. maioris probationem constat solutio: si namque esset dabilis supernaturalis substantia, non esset constituta ex duobus, ad quorum vnum necessario sequeretur beatitudo, & alteri conueniret ex gratia, sed ad illam ex omni capite necessario consequeretur, & ideò ad visionem Dei non posset prædestinari.

118 *Ad 3.* Ad tertiam, distinguo maiorem: quod liberaliter donatur subiecto adæquatè, & ex omni parte sumpto, concedo maiorem: quod liberaliter datur ex vno capite tantum nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam filiatio naturalis Dei, non est gratia respectu huius hominis Christi secundum omne quod includit inspecti; debetur enim ratione subsistentiæ increatæ, sed tantum secundum humanitatem, ad quod sufficit, quod attenta humanitate possit negari subiecto, etsi omnibus inspectis, quæ ingrediuntur subiecti constitutionem, non possit à Deo negari. Sicut quod est possibile, potentia vndequaque expedita, & absque vlla suppositiouis necessitate, potest in actum reduci, absque vllo inconuenienti, quod autem esset possibile potentia tantum antecedenti cum impossibilitate consequenti orta ex aliqua suppositione, absque inconuenienti maximo in actum reduci non potest, vt patet in negatione consensus à Deo præuisi futuri, quæ quidem manet potentia antecedenti possibilis; & tamen si reduceretur ad actum, magnum esset inconueniens; cum hoc ipso veritas diuinæ cognitionis deficeret. Ita dicimus *in præsenti*, quod id, quod gratiosè confertur subiecto adæquatè considerato, potest absolutè negari, quod autem gratiosè datur, attenta vna parte subiecti cum necessitate orta ex altera eiusdem subiecti parte, non potest tali subiecto absolutè negari, sed tantum illa parte inspecta, ratione cuius est gratia, vt autem illius gratiæ largitio liberalis sit, & terminet actum liberalitatis; sufficit quod taliter sit, quod potuerit non esse absolutè, Deo scilicet, non vniente subsistentiam Verbi ad humanitatem, tametsi hac vnione præsupposita necessario conferatur.

119 *Ad vltimam.* Ad vltimam probationem, admissis verbis D. Tho. vt iacent, distinguo consequens: quæ ab intrinseco consequuntur rem constitutam, constitutione vndequaque naturali, concedo consequentiam: constitutione supernaturali, nego consequentiam: constitutio autem Christi per vnionem humanitatis ad Verbum, non naturalis, sed supernaturalis est; & ideò, quæ ab intrinseco sequuntur illius constitutionem, possunt rationem gratiæ sortiri.

120 *Instabis.* Sed dices: quod subiecto ratione vnius partis debetur, esto sit ratione alterius indebitum, non est gratia specialis, nec gratia absolutè, & simpliciter; sed vt in hac solutione defendimus, filiatio naturalis debetur huic homini Christo ratione subsistentiæ diuinæ: ergo quamuis non debeatur ratione naturæ humanæ gratia specialis non est; & consequenter prædestinationis terminus esse non potest, quæ cum sit specialis prouidentia, petit specialem gratiam pro termino. Maior probatur; auxilium ad aliquando benè operandum non debetur Petro v. g. ratione gradus indiuidualis; & tamen quia debetur naturæ, ex qua, & gradu Indiuiduali conflatur, specialis gratia respectu Petri non est, sed ad generalem prouidentiam spectat: ergo quod alicui ratione vnius partis debetur, etiam si ratione alterius partis non debeatur, specialis gratia non est, sed ad summum generalis.

121 *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem: si extremorum, aut partium coniunctio, non supernaturalis, sed naturalis sit, & effectus generalis prouidentiæ, concedo maiorem: si sit supernaturalis, & effectus prouidentiæ specialis, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Contra quam distinctionem non obstat maioris probatio; nam contractio naturæ humanæ per gradus indiuiduales, indiuiduique ex his partibus constitutio, non supernaturalis est, sed naturalis, & effectus prouidentiæ generalis Dei; atque adeò quod debetur, hac constitutione supposita, specialis gratia esse nequit. Cæterum coniunctio humanitatis Christi cum Verbo est effectus maximè supernaturalis; atque adeò, quod illius ratione vni ex partibus, aut extremis debetur, supernaturale est, & gratia talis *simpliciter*, sicut auxilium iusto debitum ad aliquando benè operandum supernaturaliter, specialis gratia est facta homini iustificato, licet non specialitate relata ad gratiam iustificantem; benè tamen relata ad hominem gratum, quia licet debeatur ex suppositione iustificationis, & coniunctionis gratiæ cum homine, hæc iustificatio supernaturalis est, & gratia simpliciter.

122 *Vrgebis primo.* Sed vrgebis adhuc primo; coniunctio humanitatis ad Verbum, solum est gratia respectu humanitatis, non autem respectu huius hominis, *Christo signato*: ergo filiatio, quæ hac coniunctione supposita debetur ratione subsistentiæ Verbi, erit gratia respectu humanitatis Christi: non autem erit propriè, & simpliciter gratia respectu huius hominis, aut respectu Verbi, vt in humanitate subsistentis. Antecedens est certum: nam ante coniunctionem humanitatis ad Verbum, non præintelligitur Christus, vt subsistens in humanitate, sed subiectum gratiæ debet ad illam præconcipi: ergo coniunctio ista est gratia humanitati facta, non autem Christo vt homini. Consequentia autem probatur: nam ideò filiatio est gratia, iuxta solutionem datam, quia quamuis necessario conueniat ex vna parte subiecti, coniunctio tamen vnius partis ad aliam est gratia supernaturalis ordinis: ergo solum erit filiatio simpliciter gratia, cui est gratia coniunctio, ex qua sequitur.

Secundo; nam collatio termini prædestinationis debet esse noua gratia à constitutione subiecti; sed filiatio naturalis non est noua gratia supposita vnione Verbi ad humanitatem, vt illam suppositantis; quandoquidem necessario consequitur hac vnione præsupposita: ergo filiatio naturalis non potest ex vi prædestinationis Christo vt homini competere. 123 *Secundo.*

Tertio, quia esse filium adoptiuum necessario consequitur ad esse hominem participem diuinæ naturæ ratione gratiæ habitualis, licet non consequatur necessario ratione subiecti gratiæ, non potest dici homo gratus prædestinari, vt sit Filius adoptiuus Dei, nec filiatio adoptiua noua gratia respectu talis subiecti; sed ad hoc, quod est Verbum in humanitate subsistere, consequitur necessario ratione subsistentiæ Verbi esse Filium Dei naturalem: ergo quamuis non sequatur necessario ratione humanitatis filiatio naturalis Dei, non potest Christo vt homini ex vi prædestinationis conuenire. 124 *Tertio.*

Denique vt enim Christus vt homo prædestinetur Filius Dei naturalis, petitur, quod filiatio naturalis sit gratia simpliciter respectu Christi prout hominis; sed eo ipso, quod Christo, quatenus homini, necessario ex vna parte conueniat, quamuis vtriusque extremi coniunctio supernaturalis sit, non potest obtinere rationem gratiæ simpliciter: ergo nec potest ipsi ex vi prædestinationis conuenire. Probatur minor; gratia est donum liberale, & indebitum subiecto, cui gratia fit: ergo gratia talis simpliciter est indebita simpliciter; sed quod ex vno principio debetur, quamuis non debeatur ex alio, non potest dici indebitum simpliciter respectu talis subiecti: ergo nec gratia simpliciter. Probatur minor; esse indebitum subiecto, est subiectum carere iure; sed quod subiectum careat iure ex vno capite, si tamen ex alio id habeat, non sufficit, vt dicatur simpliciter carens iure, vt *supra* docuimus: ergo non deberi subiecto ex vno tantum principio, dummodo ex alio debeatur, non sufficit vt respectu talis subiecti sit indebitum simpliciter. 125 *Quarto.*

Respondeo ad primam ex his obiectionibus, concesso antecedenti, negando consequentiam. Nam coniunctio humanitatis ad Verbum, ideò solum respectu Christi, vt hominis, non est gratia, sed tantum respectu humanitatis, quia ad illam non præsupponitur: filiatio autem naturalis Christo vt homini conueniens, est gratia ratione distincta à subsistentia Verbi, vt humanitatem terminante, etsi cum illa connexa; & aliàs Christum vt hominem, virtualiter constitutum supponis; & ideò non solum comparatur vt gratia ad humanitatem, sed etiam ad Christum vt hominem. 126 *Ad 1. respondetur.*

Ad secundam, distinguo maiorem: nouitate distinctionis, concedo maiorem: nouitate excludente connexionem, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam quod naturalis filiatio necessario connectatur cum subsistentia Verbi, vt terminante humanitatem, solum probat, non esse nouam gratiam, nouitate connexionis: non autem, quod noua gratia non sit nouitate distinctionis, & hoc sufficit vt Christus vt homo, vel vt in humanitate subsistens, prædestinetur ad illam. 127 *Ad 2.*

Et quidem non magis petitur gratiæ nouitas ad terminum prædestinationis respectu constitutionis subiecti, quam requiratur in termino impetrationis nouitas gratiæ à constitutione principij actus impetrantis: non autem requiritur in termino impetrationis nouitas connexionem cum tali principio excludens; gratia enim sub conceptu auxiliantis cum se, vt iustificante, necessario connectitur, & vt iustificans, terminat impetrationem, vt auxilians actum impetrantem principiat: ergo pariter nouitas connexionis, non requiretur in termino prædestinationis comparato cum subiecto, sed sufficiet nouitas distinctionis; & sicut vt gratia sub conceptu iustificantis sit impetrationis terminus, & vt auxilians principium, sufficit rationis, & virtualis inadæquata distinctio inter vnum, & alterum conceptum, vel vnum, & aliud munus: ita vt subsistentia Verbi sub conceptu filiationis sit terminus prædestinationis, sufficiet ratione, & virtualiter distingui à se ipsa, vt humanitatem terminante, & constituente subiectum prædestinationis. 128

Ad tertiam, nego causalem maioris, vt adæquatam, sed quia homo gratus non ordinatur ad esse filium Dei adoptiuum vt ad finem, sed ad gloriam, ideò non potest dici prædestinatus ad esse filium adoptiuum Dei: Verbum autem in humanitate subsistere, & Deum esse hominem, quod primo intelligitur in Incarnationis 129 *Ad 3.*

nationis Mysterio, ordinatur ad hoc, quod homo sit Deus, & in Deitate subsistens filius naturalis Dei; & ideò hic homo, signato Christo, vel Christus, quatenus homo, prædestinatus est esse filium Dei naturalem.

130 *Ad 4.* Ad vltimam, distingno maiorem: quod sit gratia simpliciter, prout *simpliciter* est idem, quod omnibus modis tale, nego maiorem: *simpliciter*, idest, non *secundum quid* gratia, concedo maiorem, & sub eadem distinctione minoris nego consequentiam. Nam licet, quod debetur conflato ex subsistentia Verbi, & humanitate, non sit gratia respectu talis conflati *simpliciter*, idest, omnibus modis, quia non est illi gratia, ratione subsistentiæ; est tamen gratia respectu talis conflati, vt hominis *simpliciter*, idest, non *secundum quid*: quia ad hoc sufficit, quod secundum humanitatem non necessario conueniat, nec naturaliter, sed liberaliter, & gratiosè, vt autem respectu huius concreti, videlicet Christi vt hominis, ly *vt* determinante humanitatem, filiatio naturalis sit gratia *simpliciter*, idest, non *secundum quid*; sufficit, quod sit indebita humanitati, & Christo ratione illius, & vt sic dicatur indebita, sufficit, quod Christus vt homo, non habeat ratione humanitatis ius ad filiationem naturalem Dei: non autem requiritur, quod ratione humanitatis hic homo Christus sit non habens ius, negatione infinitanter accepta, quod ad extraneitatem requiritur. Nec seqnitur *ratione humanitatis hic homo non habet ius: ergo ratione illius est non habens ius.* Quia ad hoc erat necessarium, quod humanitas non solum ius non præstaret, sed insuper, quod ius ex alio principio conueniens impediret; vt autem antecedens sit verum, sufficit, quod ipsa humanitas non det Christo vt homini ius ad filiationem Dei.

131 *Tertio arguitur.* Tertio principaliter arguitur; humanitas non est subiectum *quo* prædestinationis Christi: ergo filiationem Dei esse indebitam humanitati, & Verbo ratione illius, non sufficit vt Christus, quatenus homo, dicatur prædestinatus filius Dei naturalis. Consequentia est bona: nam terminus debet conuenire ex gratia subiecto *quo*, vel *quod* prædestinationis, vel subiecto *quod* ratione subiecti *quo*. Antecedens autem probatur, quod non est subiectum *quo* termini prædestinationis, non est subiectum *quo* prædestinationis, sicut quod non est subiectum *quod* termini, subiectum *quod* prædestinationis non est: quo circa vt docet D. Thomas *in præsenti art. 1. & locis supra citatis* humanitas subiectum *quod* prædestinationis Christi non est, quia non est, nec dicitur filia vt *quod*, & filiatio est terminus prædestinationis Christi; sed humanitas non est subiectum *quo* termini prædestinationis Christi: ergo nec est subiectum *quo* prædestinationis. Probatur minor; terminus prædestinationis Christi est filiatio naturalis; sed humanitas non est subiectum *quo* filiationis; vt enim *supra* ex D. Thomonstrauimus, filiatio conuenit immediatè supposito per exclusionem naturæ mediantis etiam vt *quo*: ergo humanitas non est subiectum *quo* termini prædestinationis Christi.

132 *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius probationem, distinguo maiorem: terminus materialis, concedo maiorem: formalis, subdistinguo maiorem: est filiatio, vt in tempore conueniens per gratiam, concedo maiorem: vt ab æterno, & per naturam supposito Verbi conneniens, nego maiorem, & distinguo minorem: humanitas non est subiectum *quo* filiationis quoad esse, concedo minorem: vt in tempore conuenientis per gratiam, nego minorem, & consequentiam. Quæ solutio est D. Thomæ in

Solutionē esse Diui Tho. probat. 1. 3. dist. 10. q. 1. art. 1. ad 2. ibi: *Vel dicendum, quod quamuis gratia vnionis faciat hominem Deum: non tamen ad idem refertur gratia vnionis, & esse Deum, quia esse Deum conuenit huic homini ratione personæ: gratia autem fit ei ratione naturæ: vnde secundum quod homo habet gratiam vnionis, si fiat reduplicatio ratione humanæ naturæ; non autem secundum quod homo est Deus, sed secundum quod talis persona.* Hæc D. Thomas: ex quibus apertè constat, quod quamuis esse Deum non conueniat huic homini Christo ratione naturæ, sed ratione personæ, esse tamen Deum per gratiam vnionis, illi ratione naturæ conuenit; & consequenter idem est asserendum de hoc, quod est esse Filium naturalem Dei, quod scilicet, esse filium conueniat huic homini Christo, non ratione humanitatis, sed ratione personæ, esse tamen Filium Dei per gratiam vnionis in tempore, illi ratione humanitatis conuenit: cum autem prædestinatio habeat pro termino formali filiationem Dei, non vt absolutè conuenientem, sed vt conuenientem per gratiam vnionis in tempore: fit consequens, quod humanitas sit subiectum *quo* termini prædestinationis, non *entitatiuè* sumpti, sed *formaliter*, vt est terminus illius.

133 *Prob. 2.* Quod expressius docuit Angelicus Doctor in 3. dist. 7. q. 3. art. 1. in corpore, & in præsenti q. 24. art. 2. in corpore, & in solutione ad 1. quod tale erat: *Hoc enim est vnusquisque secundum aliquod tempus, quod est prædestinatus esse, eo quod prædestinatio Dei non fallitur: si ergo Christus secundum quod homo est prædestinatus esse Filius Dei, videtur sequi, quod sit Filius Dei secundum quod homo; hoc autem est falsum: ergo & primum.* Ecce nostrum argumentum in substantia, cui argumento ita respondet: *Ad primum dicendum, quod cum dicitur Christus secundum quod homo est prædestinatus esse Filius Dei; hæc determinatio, secundum quod homo potest referri ad actum significatum per participium dupliciter. Vno modo ex parte eius, quod materialiter cadit sub prædestinatione, & hoc modo est falsa; est enim sensus, quod prædestinatum sit vt Christus, secundum quod homo sit Filius Dei, & in hoc sensu procedit obiectio. Alio modo potest referri ad ipsam propriam rationem actus, prout scilicet, prædestinatio importat in sui ratione antecessionem, & effectum gratuitum, & hoc modo conuenit Christo ratione humanæ naturæ, vt dictum est in corpore articuli, & secundum hoc dicitur prædestinatus, secundum quod homo.* Hæc D. Thomas: ex quibus apertè constat, esse Filium Dei *materialiter* à prædestinatione importari, idest, esse terminum materialem illius: esse autem filium Dei in tempore per gratiam vnionis, importari per prædestinationem *formaliter*; & consequenter filiationem naturalem Dei, vt per gratiam in tempore conuenientem, esse terminum prædestinationis *formaliter*, & quod humanitas est subiectum *quo* termini prædestinationis considerati *formaliter*, etsi non *materialiter* inspecti.

134 *Replicabis 1.* Sed oppones aduersus istam solutionem primo, cui non conuenit aliqua perfectio, non potest conuenire gratia quæ in eius conuenientia fit; nam conuenire ex gratia, supponit conuenire absolutè, & addit modum specialem conueniendi; sed Christo non conuenit esse Filium Dei ratione naturæ humanæ, vt subiecti *quo* filiationis: ergo nec conuenit ipsi ratione naturæ humanæ gratia filiationis naturalis; & consequenter nec gratia prædestinationis: ac proinde vt homo non est prædestinatus esse filius Dei naturalis, ly *vt* reduplicante, aut specificante humanitatem, vt subiectum *quo* prædestinationis.

135 *Secundo.* Secundo; nam sequitur ex hac solutione, humanitatem esse non solum prædestinatam vt *quo*, sed etiam vt *quod* ad filiationem Dei naturalem; consequens est falsum: ergo & illud ex quo sequitur. Probatur sequela; est prædestinata vt *quo*, licet non sit filia vt *quo*, quia est subiectum *quo* gratiæ, quæ in prædestinatione importatur; sed non solum est subiecto *quo*, sed etiam subiectum *quod* huius gratiæ: ergo quamuis non sit filia Dei naturalis vt *quod*, erit subiectum prædestinationis *quod*. Probatur minor: gratia, quæ importatur in prædestinatione Christi est gratia vnionis; sed hæc conuenit humanitati vt *quod*; est enim vt *quod* Verbo vnita in vnitate personæ: ergo gratia, quæ in prædestinatione Christi importatur, conuenit humanitati vt *quod*.

136 *Tertio.* Tertio: nam ex eo *supra* cum D. Thoma monstrauimus, filiationem conuenire personæ immediatè, non autem ratione naturæ: quia, quæ conueniunt supposito ratione naturæ, prius naturam, quam suppositum denominant: filiatio autem non dat naturæ denominationem filiæ; sed prædestinatio non denominat naturam prædestinatam; aliàs hæc esset vera: *Humanitas Christi prædestinata: est esse filia naturalis Dei*: quod negat D. Thomas *in præsenti art. 1. ad 2.* ergo non conuenit Christo esse prædestinatum ratione naturæ humanæ; & consequenter humanitas non est subiectum *quo* prædestinationis Christi.

137 *Quarto.* Denique; nam sequitur ex hac solutione posse dici Christum vt hominem adoptatum ad gloriam; consequens non admittimus: ergo nec solutionem datam possumus sustinere. Probatur sequela; dicitur vt homo, prædestinatus in filium, quia licet filiatio ipsi non conueniat ratione naturæ humanæ: gratia tamen, quæ in communicatione temporali filiationis æternæ intercedit, Christo conuenit ratione naturæ, etsi non ratione suppositi, sed quamuis gloria non conueniat supposito Christi ex gratia ratione sui; illi tamen ex gratia conuenit ratione naturæ humanæ: ergo sicut dicitur prædestinatus vt homo in Filium Dei naturalem: ita potest dici, vt homo adoptatus ad hæreditatem gloriæ.

Confirmatur. Et augetur difficultas; nam filiatio non conuenit Christo ratione naturæ humanæ, sed tantum gratia filiationis; at Christo ratione naturæ humanæ conuenit non solum gratia, quæ in Dei visione intercedit, sed etiam ipsa visio: ergo si dicitur prædestinatus vt homo in Filium Dei naturalem, poterit potiori iure dici vt homo adoptatus ad gloriam.

138 *Ad 1. replicā respond.* Respondeo ad primam instantiam, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Nam, licet eidem subiecto, cui aliqua forma conuenit, debeat etiam conuenire gratia, quæ in illius communicatione intercedit; non tamen est necessarium, quod ex parte talis subiecti, idem sit ratio conuenientiæ formæ, & ratio conuenientiæ ex gratia, vt constat in homine iusto, cui conuenit gloria, vt hæreditas ex gratia; & tamen ratio conuenientiæ gloriæ, non est humanitas, sed habitualis gratia: & ratio cur ex gratia conueniat hæreditas gloriæ non est gratia; sed humanitas; nam ratione gratiæ non ex gratia, sed ex debito confertur. Constat etiam in homine grato cui debetur gloria vt corona, & etiam ipsi confertur ex gratia, vt constat ex Tridentino sessione 6. cap. 16. ibi: *Atque ideò benè operantibus vsque in finem, & in Deo sperantibus proponenda est vita æterna, & tanquam gratia Filijs Dei per Christum Iesum misericorditer promissa, & tanquam merces est ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda.* *Concil. Trid.* Et tamen ratio cur gloria vt corona conueniat, sunt merita: ratio autem cur rationem gratiæ sortiatur, non sunt merita, sed natura subiecti, cui ratione sui gloria debita

bita non est: pariter ergo in præsenti huic homini Christo conuenit naturalis filiatio per gratiam.

139 *Solutio est D.Th.* Quæ solutio est expressa D. Thom. supra q. 16. art. 11. ad 1. quod tale erat. *Christus est Deus per gratiam vnionis; sed Christus secundum quod homo, habet gratiam vnionis: ergo Christus secundum quod homo, est Deus.* Cui argumento in hunc modum respondet Angelicus Doctor: *Ad primum dicendum, quod non secundum idem conuenit alicui moueri ad aliquid, & esse illud; nam moueri conuenit alicui, ratione materia, vel subiecti: esse autem in actu ratione forma, & similiter non secundum idem, conuenit Christo ordinari ad hoc quod sit Deus per gratiam vnionis, & esse Deum, sed primum conuenit sibi secundum humanam naturam: secundum verò secundum diuinam; & ideò hæc est vera: Christus secundum quod homo habet gratiam vnionis; non tamen ista: Christus secundum quod homo est Deus.* Quod etiam docuerat *in 3. dist. 10. q. 1. art. 1. quæstiunc. 3. in corpore, & solut. ad 2.*

140 *Ad 2.* Ad secundam obiectionem, nego sequelam. Ad illius probationem, distinguo minorem: gratiæ vltimo terminantis prædestinationem Christi, nego minorem; gratiæ non vltimo terminantis, concedo minorem, & nego consequentiam. Nam vt esset prædestinata vt *quod* debebat esse subiectum *quod* gratiæ in qua vltimo sistit prædestinatio Christi: humanitas autem licet sit subiectum vnionis, per quam dicitur Verbo coniuncta, non est subiectum *quod* denominatum à filiatione verbi *gratiosè* communicata, & hæc in concreto sumpta, est ad quam vltimo prædestinatio Christi ordinatur: ad vnionem verò humanitatis ad Verbum, vt viam ad istam gratiam. Quæ doctrina est Diui Thomæ *in præsenti art. 1. ad 2.* vbi probat, humanam naturam non dici prædestinatam: *Quia esse Filium Dei non conuenit humanæ naturæ; hæc enim est falsa: humana natura est Filius Dei.*

141 *Oppones.* Sed dices: licet filiatio non conueniat vt *quod* naturæ; ratio tamen gratiæ, quæ in hac filiatione inuenitur, illi conuenit vt *quod*; sed ratio gratiæ est per quam filiatio Verbi formaliter constituitur in ratione termini prædestinationis: ergo formalis ratio termini prædestinationis conuenit humanæ naturæ vt *quod*; & consequenter vt *quod* dicetur prædestinata. Patet hæc consequentia; dicitur prædestinata vt *quo*, licet filiatio illi non vt *quo* conueniat, quia ratio gratiæ, quæ filiationem constituit formaliter terminum prædestinationis, illi conuenit vt *quo*: ergo si ista ratio gratiæ illi conuenit vt *quod*, quamuis filiatio illi hoc modo non conueniat, dicetur esse prædestinatam vt *quod*.

142 *Respond.* Respondeo; gratiam vnionis dupliciter posse considerari: primo, vt præbens denominationem vniti: secundo, vt adiuncta filiationi præstat denominationem filij naturalis per gratiam. Primo modo vt *quod* conuenit naturæ; secus autem secundo modo, & non sub prima, sed sub secunda consideratione constituit terminum vltimum prædestinationis Christi: & ideò vt vltimo terminans, non conuenit humanitati vt *quod*, sed vt *quo*: supposito autem Verbi, vt in humanitate subsistenti conuenit vt *quod* ratione naturæ humanæ.

143 *Ad 3.* Ad tertiam, concessa maiori, distinguo minorem: non denominat naturam prædestinatam ad esse Filium Dei naturalem, per quod vltimo prædestinatio Christi terminatur, concedo minorem: ad vnionem, & coniunctionem ad Verbum, quæ terminat prædestinationem Christi *vialiter*, & non *vltimatè*, nego minorem, & consequentiam. Vt enim forma aliqua conueniat supposito ratione naturæ, non est necessarium, quod eodem modo tribuat denominationem vtrique, sed quod aliquam naturæ tribuat denominationem, etsi non eodem modo, vt constat in generatione passiua, quæ subiecta in materia, materiæ, naturæ, & supposito præstat denominationem, non tamen eandem, sed materiam denominat transmutatam, naturam productam, & *terminatiuè* vt *quo* genitam: suppositum autem genitum vt *quod* perfectè, non tamen semper productum, vt constat in supposito Verbi, quod non fuit per generationem temporalem productum. Licet ergo prædestinatio Christi non tribuat humanitati esse prędestinatam in filiam Dei naturalem, quia tamen illi præbet prædestinatam, idest, præordinatam esse ab æterno ad gratiam vnionis, potest personæ Christi ratione humanitatis, etiam *immediatè* competere, esse prædestinatam in filium naturalem Dei: filiationem autem ideo ex D. Thoma asseruimus conuenire *immediatè* supposito, & non mediante natura, etiam vt subiecto *quo*, quia nullam denominationem præstat naturæ, sed omnem præbet supposito, quod qualiter verum sit, ibi vidimus, & *supra quæst. 7. art. 1.*

144 *Ad quartam, & ad confirmationē.* Ad vltimam obiectionem, nego sequelam. Ad illius probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ad confirmationem, concessis etiam præmissis, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam adoptio, *est persona extranea ad hæreditatem, liberalis assumptio:* persona autem extranea non est ex negatione iuris ex vno tantum principio, sed petit negationem iuris ex omni parte constituente personam; & ideò vt aliquis ad gloriam adoptari dicatur, non sufficit, quod attento vno principio hæreditas non sit debita, sed requiritur, quod ex nullo debeatur: prædestinatio autem non petit terminum ex omni capite indebitum, sed tantum ex vno capite, & ideo vt Christus, quatenus homo, prædestinari dicatur in filium; sufficit, quod filiatio naturalis, non debeatur Christo, vt homini, ex capite humanitatis. Et quidem, si electio ad gloriam non præcederet, sed supponeret merita; non ideo non haberet rationem veræ prædestinationis, quamuis gloria meritis deberetur; quia subiecto ratione sui supernaturalis esset, & indebita; & tamen homo, qui proprijs meritis gloriam debitam fecisset, non diceretur per electionem ad gloriam adoptatus ad illam: sicut homo ab homine ad hæreditatem assumptus, quæ illi præsupponatur debita, non dicitur adoptari dispar ergo inter adoptionem, & prædestinationem inuenitur ratio; nam adoptio petit negationem debiti in hæreditate ex omni principio subiecti prædestinatio autem solum negationem debiti ex aliquo. *Differentia inter adoptionē & prædestinationem.*

145 *Quarto arguitur.* Quarto arguitur: Verbum, vt in humanitate subsistens, est terminus prædestinationis Christi: ergo, vt sic, non est subiectum illius. Patet consequentia; nam subiectum, & terminus debent aliqua ratione distingui. *Antecedens prob. 1.* Antecedens autem ostenditur primo; id est terminus prædestinationis, quod ab æterno est dispositum, vt per gratiam in tempore fiat; sed ab æterno est dispositum, vt per gratiam vnionis, in tempore Verbum in humanitate subsistat: ergo Verbum in humanitate subsistere est terminus prædestinationis. *Secundo.* Secundo; idem est esse terminum prædestinationis, & esse effectum illius; sed Verbum in humanitate subsistere, est effectus prædestinationis Christi: nam substantia cuiuslibet prædestinati est effectus prædestinationis propriæ, vt docuimus *1. p. quæst. 23. art. 2.* ergo Verbum in humanitate subsistere est terminus prædestinationis Christi. *Tertio.* Tertio; decretum producendi Christum, est formalissime idem, quod Christi prædestinatio; sed Verbum in humanitate subsistere, & esse hominem, est terminus decreti productiui Christi: ergo est terminus prædestinationis illius. Minor constans videtur; nam decretum productiuum ordinatur ad dandam existentiam effectui: ergo terminus decreti productiui Christi est Christus, vt homo existens, aut Verbum vt in humanitate subsistens.

146 *Maior prob. 1.* Maior autem ostenditur primo; nam iuxta Augustinum, & communem Theologorum sententiam, prædestinatio *est gratiæ præparatio*; sed decretum producendi Christum, est præparatio gratiæ, videlicet gratiæ vnionis; cum Christus producatur per hoc, quod humanitas Verbo vniatur, quæ est gratia omnium gratiarum maxima, & vnionis gratia vocatur: ergo decretum producendi Christum, est formaliter prædestinatio. *Secundo.* Secundo; vt enim dicitur in Epistola quinque Episcoporum ad Innocentium, *quadam non improbanda ratione dicitur gratia Dei, qua creati sumus:* quod etiam docent Hieronymus *dialogo contra Pelagianos propè initium*, & Augustinus *lib. de Spiritu, & littera cap. 35.* & consequenter decretum creationis rerum, præparatio gratiæ est: ergo decretum productiuum Christi est præparatiuum gratiæ; & consequenter propriè prædestinatiuum. *Tertio.* Tertio probatur; si namque esset possibilis substantia supernaturalis decretum productiuum illius verè, & propriè esset prædestinatiuum, eo quod talis substantia supernaturalis esset, & illius existentia illi ex gratia conueniret; sed Christus est supernaturalis: ergo decretum productiuum illius est formaliter, & propriè prædestinatio. *Quarto.* Denique probatur; nam decretum productiuum Christi pertinet ad diuinam prouidentiam; sed non ad prouidentiam naturalem, nec supernaturalem generalem: ergo ad specialem, imo ad specialissimam; & consequenter propriè est prædestinatio, quæ in specialissima prouidentia consistit.

147 *Respond. Ad 1. probationem antecedētis.* Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, distinguo maiorem: per gratiam, quæ sit gratia subiecto prædestinato, concedo maiorem: si gratia subiecto prædestinato non sit, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam gratia vnionis non est gratia Verbo; cum Verbum capax gratia non sit, nec est gratia Christo, vt homini; nam ad gratiam subiectum præsupponitur: Christus autem, vt homo, non præintelligitur ad vnionem humanitatis ad Verbum; sed solum est gratia respectu humanitatis: hæc autem subiectum prædestinationis propriè non est; & ideò, quamuis ab æterno præordinatum sit, vt Verbum in humanitate subsistens sit homo; & consequenter prædestinatum *largè* accepta prædestinatione, non tamen esse prædestinatum prædestinatione propria: ac proinde Verbum in humanitate subsistere, & hominem fieri, & esse prædestinationis propriæ terminus non est.

148 *Oppones.* Si dicas, D. Thomas *in art. 1.* inde probat Christum esse prædestinatum, quia ab æterno est præordinatum à Deo, vt per gratiam vnionis, homo esset Deus, & Deus esset homo: prędestinatio autem propriè accepta, est quędam diuina pręordinatio de his quę per Dei gratiam sunt in tempore fienda; at D. Thomas loquitur de prędestinatione, quę propriè est prędestinatio: ergo quidquid est ab ęterno à Deo ordinatum, vt per gratiam fiat in tempore, est propriè prędestinatum.

149 *Respond.* Respondeo, distinguendo minorem: loquitur de prędestinatione propria respectu omnis termini de quo verificatur esse à Deo pręordinatum, nego minorem: respectu alicuius termini

subie-

subiectum præsupponentis cum quo comparetur vt gratia, concedo minorem, & nego consequentiam. Duo namque sunt, de quibus Angelicus Doctor docet esse à Deo præordinata, vt essent per gratiam vnionis in tempore, nempè, filium Dei esse hominem, & hominem esse filium Dei, & de vtroque docet præordinatum esse ab æterno, & prædestinatum, non tamen respectu vtriusque propriam prædestinationem constituit, nec sua ratione contendit, sed tantum respectu huius, quod est, hominem esse filium Dei naturalem, quod patet ex Diuo Thoma art. 2. ad 3. vbi docet: *Quod quia gratia non est facta filio Dei, vt esset homo sed potius humanæ naturæ vt filio Dei vniretur, magis propriè potest dici, quod Christus secundum quod homo est prædestinatus filius Dei esse, quam quod Christus secundum quod filius Dei sit prædestinatus esse homo*. Vbi ly *magis* sumitur *aduersatiuè*: nam vbi terminus non est respectu subiecti gratia, non saluatur prædestinationis proprietas: non ergo intendit Diuus Thomas omne, de quo verum est, esse in tempore, & ab æterno ordinatum, esse terminum propriæ prædestinationis.

150 *Ad 2. probationem antecedentis.* Ad secundam antecedentis probationem, nego maiorem, cuius falsitas colligitur ex probatione minoris. Nam substantiam cuiusuis prædestinati esse effectum propriæ prædestinationis, docet probabilior sententia; & tamen nemo vnquam dixit, esse prædestinationis terminum. Et ratio est; quia terminus prædestinationis est, qui vt finis per prædestinationem respicitur: non autem sic ad illam comparatur omnis prædestinationis effectus; & ideo non est idem, esse effectum prædestinationis, & esse illius terminum.

151 *Opponet.* Sed dices; licèt non omnis effectus prædestinationis sit terminus vltimus illius, est saltim terminus intermedius: ergo si Christus, vt homo, est effectus prædestinationis Christi, erit terminus intermedius illius; sed eo ipso non potest esse subiectum: ergo Christus, quatenus homo, subiectum propriæ prædestinationis non est. Probatur minor; subiectum prędestinationis debet ad illam supponi: ergo terminus per illam effectus subiectum esse non potest.

152 *Respond. primo.* Respondeo, concesso antecedenti, & prima consequentia, negando minorem. Ad illius probationem, distinguo antecedens: debet ad illam supponi prout comparatam cum termino vltimo terminante, concedo antecedens: vt cum omni termino comparatam nego antecedens, & consequentiam. Nam cum terminus vltimus debeat esse propriè gratia subiecto prędestinato, & gratia propriè talis subiectum pręsupponat cui fiat; prędestinatio, vt ad terminum vltimum comparata, debet subiectum pręsupponere: terminus autem non vltimus, non petit esse propriè gratia subiecto prędestinato, vt patet in prędestinati substantia, quę est effectus prędestinationis; & tamen propriè gratia non est; ac per consequens non petit subiectum à se distinctum supponere; cumque ordo in diuinis decretis ex ordine obiectorum sumatur: fit consequens, quod prędestinatio, vt comparata ad vltimum terminum supponere debeat subiectum, non tamen vt *Respód. 2.* comparata cum omni termino intermedio. Melius respondetur, subiectum pręsupponi debere ad prędestinationem non in omni genere causę, sed tantum in aliquo, cum quo rectè componitur, esse terminum, & effectum illius.

153 *Ad 3. probationem antecedétis.* Ad vltimam antecedentis probationem, nego maiorem. Ad cuius primam probationem explico, & distinguo maiorem: præparatio gratiæ, quæ propriè talis sit subiecto prædestinato, concedo maiorem: quę respectu subiecti prędestinati non sit gratia cum proprietate, nego maiorem. & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. *Ad 1. probationem maioris.* Nam vnio Verbi ad humanitatem non est propriè gratia, respectu Christi, vt hominis, sed tantum respectu humanitatis, quę subiectum prędestinationis Christi non est. *Ad secundam.* Ad secundam dicatur, Patres loqui de gratia, quę *largè* est gratia, quod satis indicat illorum modus loquendi; ex quo tantum sequitur decretum productiuum Christi, vt terminatur ad Verbum esse hominem, esse præparatiuum gratiæ, quæ largè sit gratia respectu Christi, vt hominis; cum hac tamen differentia, quod donum creationis rerum deficit à ratione propriæ gratiæ; tum, quia naturale est. Tum etiam, quia subiectum non supponit: donum autem constitutionis Christi, solum defectu suppositionis subiecti.

154 *Ad tertiam.* Ad tertiam, nego maiorem. Nam licet illa substantia supernaturalis esset, propriè tamen non posset gratia respectu sui ipsius appellari, nec illius creatio rationem gratiæ cum proprietate sortiri: ac proinde decretum productiuum illius propriè prædestinatio non esset; vt enim vidimus ex D. Thoma prædispositio constitutionis rei propriè prædestinatio non est: imo talis substantia non esset prædestinabilis, quia non posset ordinari ad finem illi supernaturalem, nisi aliud impossibile admittamus, scilicet, substantiam supernaturalem, cui visio beatifica ex intraneis non debeatur: tunc enim talis substantia prædestinabilis erit, non ratione decreti productiui, sed ratione decreti ordinantis ad æternam beatitudinem.

155 Ad vltimam probationem maioris dicatur, decretum productionis Christi, si pro actu voluntatis sumatur, non esse partem prouidentiæ: nam prouidentia, vt docet D. Thomas 1. *p. quæst.* 22. *ar.* 1. *quæst.* 23. *art.* 1. *quæst.* 5. *de veritate art.* 1. *& quæst.* 6. *art. etiam* 1. *& passim alibi*, non est actus voluntatis, sed intellectus: *Ad 4. responde. primo.* si autem sumatur pro actu diuini intellectus practico regulante productionem Christi, non esse prouidentiam, sed artem, vt enim docet Diuus Thomas quæst. 5. de veritate art. 1. ad 9. *Prouidentia diuina differt ab arte, & dispositione; quia ars diuina dicitur respectu productionis rerum; sed dispositio respectu ordinis productorum, prouidentia autem dicit ordinem in finem artificiati*. Iuxta quam doctrinam decretum productionis Christi sumptum pro actu practico intellectus regulante illius constitutionem, & illam prædisponente, prouidentia non est: ac per consequens prædestinatio esse nequit, sed rationem prouidentię specialis, & prędestinationis sortitur secundum quod Christum vt hominem pręintellectum, vt subsistentem ordinat virtuali ordinatione ad esse filium naturalem Dei, vt ad finem, quia tamen vt *ibi* subijcit D. Thom. *Ordo ad finem est fini propinquior, quam ordo partium ad inuicem, & quodam modo causa eius* (& idem dicendum est de ordine ad rei productionem, quod nempè, sit ordine ad finem posterior in genere causę finalis) fit consequens quod eadem Christi existentia sit effectus prędestinationis Christi: nam licet in ordine executionis prius quodam modo fuerit Verbum in humanitate subsistere, & hominem esse, quam quod vt homo sit filius Dei naturalis, esse tamen filium Dei naturalem, fuit prius in ordine intentioni, quam esse hominem, & ideò prędestinatio Christi, vt ordinans ad hunc finem, causa est prędispositionis de constitutione Christi, vt hominis, vel vt in humanitate subsistentis.

156 *Respondetur 2.* Secundo responderi potest ad vltimam antecedentis probationem, prętermissa maiori, negando minorem. Nam ex vi eiusdem decreti factum est, Verbum esse hominem, & hominem esse Deum, ac Dei filium naturalem, ita vt illud in executione pręcesserit; hoc autem in intentione, & cum primum in intentione sit vltimum in executione: fit consequens, quod decretum producendi Christum, non steterit in hoc, quod est Verbum in humanitate subsistere, & hominem esse, sed vltimo fuerit terminatum ad hoc quod Verbum vt homo fuerit filius naturalis. Iuxta quam doctrinam consequenter est asserendum Verbum vt subsistens in humanitate, esse terminum non vltimum prędestinationis Christi: vltimum autem esse filiationem Dei. Nec *Prædestinatio potest suum obiectum causare.* sequitur, non potuisse esse subiectum, vel obiectum prędestinationis Christi; quia cum prędestinatio sit actus practicus intellectus potest suum obiectum causare. Nec necessarium est, quod respectu omnis termini prędestinationis, distinctum supponatur subiectum, sed sufficit, quod respectu vltimi termini subiectum supponatur distinctum; eo quod non requiritur, quod omnis terminus rationem gratię *strictè* sumptę sortiatur, sed sufficit, hoc conuenire termino vltimo in ordine ad quem diffinitur.

157 *Vltimo arguitur.* Denique arguitur; licet factum sit quod hic homo esset filius naturalis Dei; hęc tamen propositio, *hic homo factus est Deus, vel Dei filius naturalis*, non est vera in rigore sermonis, vt docet Diuus Thomas *supra quæst.* 16. *art.* 7. *& in hac q. art.* 1. *ad* 3. ergo pariter quamuis sit prędestinatum, quod hic homo (signato Christo) esset filius naturalis Dei: hęc tamen propositio, *hic homo prædestinatus est esse filius naturalis Dei*, non potest in proprietate sermonis concedi. *Cõsequentia probatur primo.* Patet consequentia primo; nam quidquid prędestinatum est etiam in tempore est factum: ergo si hic homo non est factus filius Dei naturalis, hic homo non est prędestinatus filius Dei naturalis. *Secundo.* Secundo à paritate rationis; non enim apparet ratio, cur vna, & non alia verificari possit in sermonis proprietate. *Tertio.* Tertio; nam prędestinatio est actus practicus intellectus diuini regulans *immediatè* vsum actiuum voluntatis, & mediatè executionem: ergo si inter constitutionem huius hominis (Christo signato) & filiationem Dei naturalem, non mediat vsus actiuus, nec exterior executio, non potest inter vtramq; mediare prędestinatio, sed eo ipso, quod intermedient vsus, & exterior executio, debet hæc propositio, vt vera, & propria concedi *hic homo factus est Deus*: ergo eo ipso, quod hęc negetur, vt propria, debet etiam ista negari, *hic homo prædestinatus est filius Dei naturalis*.

158 *Prima solutio est P. Vazquez.* Huic argumento Vazquez *vbi supra cap.* 3. *num.* 22. respondet, concesso antecedenti, negando consequentiam: & rationem discriminis reddit; nam vt aliquid dicatur fieri tale, debet pręcedere ordine naturę, qui ordo realis est, formam per quam tale dicitur: vt autem dicatur prędestinari esse tale, non petit, quod ordine naturę pręcedat formam ad quam prędestinatur, sed sufficit, quod secundum rationem pręcedat illam formam. Cuius rationem assignat, quia quod fit non cogitatione, sed re ipsa tale fit, & ideo non tantum per rationem, sed re ipsa debet pręcedere formam, non tempore aut duratione, sed pręcedentia naturę: prędestinatio autem, cum opus rationis sit, non petit, quod id quod prędestinatur pręcedat secundum rem, sed sufficit, quod cogitatione, aut secundum rationem pręcedat formam ad quam subiectum prędestinatur: quia ergo hic homo cogitatione pręcedit filiationem Dei naturalem: non autem secundum rem, nec tempore, nec natura: fit consequens, quod rectè affirmari

possit, *hic homo prædestinatus est filius Dei naturalis*: non autem possit cum proprietate concedi, quod *hic homo factus sit filius naturalis Dei*.

159 *Reijcitur primo.*

Hæc tamen ratio discriminis omnino insufficiens est. Primo; nam inter subiectum, & terminum prædestinationis necessario debet intercedere realis causalitas: ergo & realis præcedentia, & posterioritas naturæ debent inter illa versari. Probo antecedens; terminus prædestinationis est finis subiecti prædestinati, vel saltim, vt verum subiectum ad terminum comparatur; sed inter finem, & ordinatum ad finem, inter subiectum, & formam, realis intercedit causalitas formalis aut virtualis iuxta qualitatem finis, & ordinationis ad finem: ergo inter subiectum, & terminum prædestinationis debet realis causalitas intercedere. Secundo; nam prædestinatio est actus, non speculatiuus, sed practicus: ergo ex vi illius realiter subiecto terminus prædestinationis; sed nisi realis aliqua prioritas inter subiectum, & terminum intercedat, non potest terminus conuenire subiecto ex vi prædestinationis: ergo subiectum prædestinationis debet terminum antecedere reali aliqua antecedentia.

Secundo. Inter subiectum, & terminum prædestinationis, debet realis causalitas, & prioritas intercedere.

160 *Tertio.*

Tertio: nam prædestinatio non fit humana cogitatione, sed cogitatione diuina; sed quod fit re ipsa tale debet re ipsa præcedere, vt fatetur iste Auctor: ergo quod fit tale cogitatione diuina, debet in diuina cogitatione præcedere formam per quam tale fit; sed quod præcedit cogitatione diuina, re ipsa debet præcedere: ergo quod prædestinatus esse tale, debet re ipsa præcedere formam ad quam prædestinatione dirigitur. Probo minorem; præcedentia cogitata, & non existens re ipsa, est præcedentia conficta; sed Deus non potest confingere præcedentiam: ergo quod præcedit in cogitatione Dei, debet re ipsa præcedere.

161 *Quarto.*

Denique; nam D. Thomas *supra q.16. art.7.* concedit hanc propositionem, vt veram, & aliquo modo propriam, *homo factus est Deus*, subiecto supponente *simpliciter*; sed inter hominem supponentem *simpliciter*, & Deum, vt de illo prædicatur, non est realis præcedentia, si inter hunc hominem, & Deum realis præcedentia non est; cum non realis, sed rationis inter illa versetur distinctio: ergo absque reali præcedentia saluabitur vera factio enunciata de subiecto in ordine ad prædicatum; & consequenter ex defectu præcedentiæ realis huius hominis ad esse filium Dei naturalem, non bene colligit Vazquez, non posse vere affirmari, *hic homo factus est Deus, aut Dei filius naturalis*.

162 *Secundo respondet Suarez duplicem rationem discriminis assignando.*

Et ex his insufficiens deprehenditur discrimen traditum à Patre Suarez *vbi sup. sect.2. versu ex quo colligitur.* Vbi ait, ideo istam concedi non posse, *hic homo factus est Deus*, quia fieri dicit realem actionem transeuntem, re ipsa supponentem subiectum, quod dicitur fieri tale, saltim ordine naturæ, & quia hic homo (signato Christo) non potest re ipsa supponi, quin sit in determinato supposito filij, & consequenter sit Deus: fit, quod de hoc homine non possit verè affirmari, quod fiat Deus. Prædestinatio autem; cum sit actus mentis, potest præscindere ea quæ in re coniuncta inueniuntur, & concipere hunc hominem, non concipiendo hanc determinatam subsistentiam, & supra illum cadere prædestinatio ex vi cuius determinetur ad suppositum filij Dei. Supra autem *q.16 in commentario ar.7.* aliam rationem tradiderat falsitatis istius propositionis, *hic homo factus est Deus*: quia nimirum in illa significatur factionem terminari ad Deitatem. Sed neutra ratio est sufficiens: non prima: nam licet prædestinatio sit actus rationis, non tamen est actus rationis præscindentis, sed omnia prout in se sunt concipientis: Deus namq; non potest facere præcisiones obiectiuas; aliàs entia rationis confingeret: ergo non potest concipere hunc hominem, vt subsistentem *vagè* in hoc, vel illo supposito, sed necessario concipit illum, vt subsistentem in hoc determinato supposito.

Prima est. Secunda.

Prima discriminis ratio impugnatur.

163 *Contra secundã facit primo.*

Deinde secunda ratio impugnatur primo; nam etiam prædestinatio; cum actus practicus sit, erga terminum causalitatem exercet; & tamen hæc propositio, *hic homo prædestinatus est filius Dei naturalis*, non significat prædestinationis causalitatem cadere supra filiationem Dei naturalem: ergo pariter in ista propositione, *hic homo factus est Deus*, non significabitur factionem terminari ad Deitatem. Secundo: nam vt concretum aliquod fiat, non requiritur actionem terminari ad formam talis concreti, sed sufficit ad vnionem terminari; sed Deus, vt filius naturalis, in illa propositione enunciatur in concreto: ergo ad eius veritatem non petitur, quod actio terminetur ad Deitatem, vel ad filiationem naturalem Dei, sed sufficit terminari ad vnionem hominis cum deitate, & filiatione Dei naturali. Denique: nam hæc propositio est vera, *filius Dei factus est homo*; & tamen actio ex vi cuius fuit homo, non fecit humanitatem, sed illam per aliam actionem factam vniuit supposito Verbi: ergo pariter potest ista propositio esse vera, *hic homo factus est Deus*, quin actio terminetur ad Deitatem, per hoc solum, quod terminetur ad vnionem Deitatis cum humanitate.

Secundo. Vt cõcretum fiat sufficit vnionẽ partium produci. Tertio.

164 *Tertio respondet Lugo.*

Cardinalis Lugo *vbi supra, & disp.23. sect.3. num.73.* ideo ait, istam propositionem *hic Homo factus est Deus* esse falsam, quia cũ de aliquo subiecto affirmatur fieri tale, denotatur rigorosa mutatio intrinseca, vel extrinseca; ac per consequens requiritur, quod subiectum ante formam, per quam fit tale præextiterit duratione, & quia hic homo (signato Christo) non præcessit tempore Deitatem: fit, vt nequeat affirmari de illo, quod fiat Deus, aut quod factus fuerit Deus: prædestinatio autem nihil horum prærequirit, & ideò verè affirmatur de hoc homine (signato Christo) quod sit prædestinatus filius Dei naturalis.

165 *Displicet eius solutio primo.*

Sed nec placet hæc ratio discriminis primo: quia prædestinatio verè est causa sui, termini, & conuenientiæ ad subiectum; & tamen vt subiectum dicatur prædestinatum esse tale, non petitur quod duratione præexistat ad formam, per quam fit tale: ergo non est ratio cur vt dicatur de hoc subiecto fieri tale, requiratur antecessio in duratione ad formam, per quam fit tale. Deinde; nam de Adamo fuit verum dicere: *Hic homo fit gratus Deo*, & idem est dicendum de Angelis; & tamen non antecesserunt tempore gratiam, per quam fuerunt constituti grati: ergo huiusmodi antecessio subiecti ad formam non petitur, vt de subiecto cum proprietate enuncietur fieri tale per formam. Denique; nam de essentia factionis non est, quod subiectum tempore formam præcedat: ergo vt verè, & cum proprietate enuncietur de subiecto quod fiat tale, non requiritur, quod duratione antecedat formam, per quam tale fit: ac proinde ex eo quod hic homo Christus non antecesserit Deitatem duratione, malè infertur, non posse de illo verè, & cum proprietate enunciari, quod factus sit Deus, & Dei filius naturalis.

Secundo. Tertio.

166 *Vera vltimi argumenti solutio.*

Quare his modis dicendi omissis, ad argumentum respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad primam consequentiæ probationem, concesso etiam antecedenti, nego consequentiam. Quia licet sit necessarium vt omne prædestinatum, in tempore factum sit, non tamen requiritur, quod eodem modo de subiecto enuncietur fieri tale, quo enunciatur prædestinari, vt fit tale, ob rationem discriminis mox assignandam. Ad secundam, nego paritatem rationis, disparitatem dedit D. Tho. in præsenti art.1. ad 3. his verbis: *Et est considerandum, quod licet hoc participium* prædestinatus *importet antecessionem, sicut & hoc participium* factus, *aliter tamen, & aliter, nam fieri, pertinet ad ipsam rem secundum quod in se est: prædestinari autem pertinet ad aliquem secundum quod est in apprehensione alicuius præordinantis: id autem, quod subest alicui formæ, vel naturæ secundum rem, potest apprehendi, vel prout est sub forma illa, vel etiam absolutè, & quia absolutè non conuenit personæ Christi, quod incœperit esse Filius Dei; conuenit autem ei secundum quod intelligitur, vel apprehenditur, vt in natura humana existens (quia scilicet, hoc aliquando incœpit esse, quod in natura humana existens, esset Filius Dei) ideo magis est hæc vera, Christus est prædestinatus Filius Dei, quam ista, Christus est factus Filius Dei.* Vbi ly *magis* non *comparatiuè*, sed *aduersatiuè* sumitur.

Ad 1. cõsequentiæ probationem. Ad 2. respond. D. Thom.

167 *Eius mẽs explicatur.*

Quam doctrinam sic intelligendam existimo: ideo istam non concedi, *hic homo factus est Filius Dei*: benè autem istam, *hic homo prædestinatus est Filius Dei*: quia in prima fit sensus, quod Christus ratione suppositi factus sit Filius Dei: in secunda autem non ita, sed quod ratione naturæ prædestinatus est Filius Dei, & ratio istius diuersitatis est: nam terminus ex parte subiecti positus *materialiter* tenetur, videlicet pro supposito, quod de materiali importat, non *formaliter* pro natura, vt docuit D. Thom. *supra q.16. art.7. ad 4. & art.9. in corpore*, quod intelligendum est, nisi prædicatum appellet supra formale significatum: nam quando prædicatum habet appellandi vim, facit accipi subiectum, non pro eo quod de materiali importat ratione materialis, sed pro illo ratione formalis, vt ex Summulis suppono: est autem hæc differentia inter participium *factus*, & participium *prædestinatus*: quod primum non habet vim appellandi: secundum autem huiuscemodi vi gaudet; vt enim docent Dialectici: *Nomina significantia actum animæ interiorem appellant supra formale significatum subiecti*: secus autem illa, quæ actiones exteriores significant: fieri autem significat exteriorem actionem, prædestinari interiorem, & ideò participium *prædestinatus* enunciatum de hoc homine facit stare pro supposito Verbi vt homine: participium autem *factus* non ita, sed enunciatur de illo supponente *materialiter*: & quia de supposito Verbi ratione sui non potest verificari, quod sit factus Filius Dei, de illo autem ratione humanæ naturæ verificari potest, quod incœperit esse Filius Dei, vt subsistens in illa: fit consequens, vt ista concedatur, *hic homo prædestinatus est filius Dei*; ista verò non concedatur, *hic homo factus est Filius Dei*.

Terminus ex parte subiecti positus, tenetur materialiter pro supposito, nisi sit appellatio.

Differentia inter hæc participia factus, & prædestinatus.

168 *Ad 3. cõsequentiæ probationem.*

Ad tertiam, concesso antecedenti, & prima consequentia, nego minorem. Nam licet inter hunc hominem, vt est prædestinationis subiectum, & Filium Dei naturalem mediet vsus actiuus, & executio non *adæquatè* distincta ab executione constitutiua subiecti, sed tantum *inadæquatè*, ratione cuiusdam extensionis, & terminationis actionis, per quam constituitur subiectum, non tamen potest ratione huius terminationis enunciari de hoc homine, quod factus sit Filius Dei; benè tamen, quod prædestinatus sit ob rationem discriminis constitutam. Obiter tamen aduerto, quod si ex parte subiecti addatur particula *in quantum*, dicendo: *Hic homo, in quantum homo, factus est Filius Dei per gratiam vnionis*, poterit propositio concedi. Quod satis indicat D. Thomas, cum docet: *Quod quamuis non conueniat personæ absolutè, quod incœperit*

esse

esse Filius Dei, *conuenit tamen ei secundum quod intelligitur*, *vel apprehenditur*, *vt in natura humana existens*; sed vt docet D. Thomas supra q. 16. art. 6. *Vnumquodque dicitur esse factum illud*, *quod de nouo incipit prædicari de ipso*: ergo de hoc homine, in quantum in humanitate subsistit, verè prædicatur esse factum Filium Dei per gratiam vnionis; non ita vt filiatio illi ratione humanitatis conueniat; benè tamen filiatio vt rationem gratiæ sortitur, vt *supra* de termino prædestinationis dicebamus.

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

169 *Hæc propositio*, Christus prædestinatus est filius Dei naturalis. *etiam sine reduplicatione est vera. Probatur.*

EX dictis in discursu Disputationis, colligo primo, veram esse istam propositionem: *Christus prædestinatus est Filius Dei naturalis*, etiam si non addatur particula *in quantum homo*. Ita Medina, Vincentius, Aluarez, Nazarius, & alij Discipuli D. Thomæ, cum Angelico Doctore *in præsenti art.* 1. vbi illam absolutè concedit. Et probatur; nam quando prædicatum habet vim appellandi, licet ex parte subiecti non exprimatur signum specificatiuum, facit subiectum stare non pro materiali absolutè, sed ratione significati formalis; sed participium *prædestinatus*, vtpote rationis actum significans, habet appellandi vim: ergo quamuis particula *in quantum homo*, non addatur ex parte subiecti, potest hæc propositio concedi: *Christus prædestinatus est Filius Dei naturalis*. Patet consequentia; nam ex vi prædicati, fit sensus *Christus in quantum homo prædestinatus est Filius Dei naturalis*: in quo sensu vera est; & consequenter etiam absolutè est vera.

170 *Opponit Vazquez.*

Contrarium huius doctrinæ docuit Vazquez *disp.* 91. *cap.* 2. *num.* 13. Nam Christus, vel est nomen suppositi Filij Dei, vel duas naturas significat, diuinam, nempè, & humanam; sed supposito Filij Dei, vt in duabus naturis subsistenti, non potest conuenire ex gratia esse Filium Dei naturalem: ergo Christus absolutè non potest dici prædestinatus Filius Dei naturalis. Cui argumento respondetur ex dictis, quod licet supposito Filij Dei ratione sui, non possit conuenire ex gratia esse Filium Dei naturalem, vt tamen in humanitate subsistenti, potest conuenire ex gratia: ex vi autem prædicati, quod habet vim appellandi, supponitur nomen *Christus* pro supposito Verbi vt homine, & ideò absolutè potest concedi: *Christus est prædestinatus Filius Dei naturalis*.

Respond.

171 *Instabis.*

Sed dices; formale significatum huius nominis *Christus* non est sola humana natura, sed etiam natura diuina; nam significat subsistens in diuina, & humana natura, at ratione Deitati non potest illi conuenire ex gratia filiatio Dei naturalis: ergo nec absolutè potest de Christo enunciari, esse prædestinatum ad illam.

Respond.

Respondeo, prætermissa maiori (quam negat Vincentius *supra*, dicens, diuinitatem non nisi de materiali importari hoc nomine *Christus*) & concessa minori, negando consequentiam. Nam iuxta regulam Dialecticorum, *talia sunt subiecta*, *qualia permittuntur ab eorum prædicatis*: cum ergo participium *prædestinatus* habeat appelandi vim; & aliàs repugnet Christo ratione diuinitatis: fit, quod quamuis vtraque natura de formali ab hoc nomine *Christus* importetur ex vi tamen prædicati supponat non pro vtraque, sed tantum pro humanitate, idest, pro supposito ratione naturæ humanæ.

172 *Hæc propositio*: Filius Dei prædestinatus est esse homo, *non est vera in rigore sermonis*: *Prob. Respondet Nazar. Contra.*

Secundo colligitur, hanc propositionem: *Filius Dei prædestinatus est esse homo*, non esse veram in rigore sermonis. Ita Diuus Thomas *art.* 2. *ad* 3. & ratio est; nam prædestinatio propriè dicit ordinationem subiecti ad terminum, illi ex gratia conuenientem; sed quamuis Filius Dei ab æterno præordinatus sit esse homo, non tamen conuenit illi ex gratia, quod homo sit. Tùm, quia ex humanitate nullum illi emolumentum accrescit. Tùm etiam, quia illi non ab extrinseco conuenit sed ex propria virtute: ergo Filius Dei non fuit propriè prædestinatus esse homo. Oppositum insinuat Nazarius vbi *supra* 3. *p. controuersia*, & argumento facto respondet, vt Filius Dei prædestinatus sit esse homo, sufficere, quod fiat gratia humanitati in hoc, quod vniatur Filio Dei, & supposito ex vnione resultanti, nempè, supposito Verbi, vt homini ratione ipsius humanitatis. Sed contra; nam suppositum Verbi vt homo, qualiter ex vi vnionis resultat, non est subiectum, sed terminus diuinæ præordinationis, qua Filius Dei præordinatus est esse homo; sed gratia prædestinationis propriè debet fieri subiecto prædestinato: ergo gratiam fieri humanitati, aut homini constituto per illam, non sufficit vt propriè dicatur: *Filius Dei prædestinatus est*, *esse homo*.

173 Tertio infertur, concedendum non esse, quod Filius Dei prædestinatus sit ad gloriam sibi essentialem, nec ad beatitudinem creatam humanitatis. Primum patet: nam prædestinatio est actus liber prædestinantis: beatitudo autem essentialis non conuenit Filio Dei per actum liberum, sed omninò necessarium: ergo ad beatitudinem sibi essentialem non potest dici prędestinatus. Secundum probatur ex dictis: nam beatitudo humanitatis non est gratia Filio Dei; sed terminus prædestinationis debet esse gratia subiecto, quod prædestinari dicitur: ergo Filius Dei non potest dici prædestinatus propriè ad beatitudinem humanitatis.

174 *Hæc est falsa*: Filius Dei prædestinatus est Filius Dei *Prob.* 1. *Secundo. In aliquo sensu admitti debere*: *Prob.*

Quarto colligitur, non esse concedendam istam propositionem. *Filius Dei prædestinatus est Filius Dei*. Ita Diuus Thomas *in* 3. *dist.* 7. *q.* 3. *art.* 2. *quæstiunc.* 2. quod patet: nam prædestinatio importat antecessionem ad terminum prædestinationis; sed filiatio Dei conuenit Verbo ab æterno: ergo non potest concedi, quod *Filius Dei prædestinatus sit*, *esse Filius Dei*: Deinde: nam terminus prædestinationis conuenit ex gratia, subiecto prædestinato; filiatio autem non conuenit ex gratia Filio Dei: ergo non potest dici ad illam prædestinatus. Quia tamen, vt notat Angelicus Doctor *ibi*, in Scriptura aliqua dicuntur fieri quando innotescunt, potest dici *Filius Dei prædestinatus Filius Dei*, idest, ad filiationis manifestationem, non quidem prædestinatione propria, sed prædestinatione sumpta *largè* pro libera ordinatione. Quod patet: nam declaratio filiationis naturalis, non est gratia Verbo facta; cum incapax sit gratiæ suscipiendæ: ergo licet possit dici Filius Dei ordinatus ad manifestationem filiationis naturalis, non potest dici propriè ad illam prædestinatus.

175 *Opponet.*

Si opponas, quæ de Filio Dei vt homine prædicantur, de Filio Dei absolutè dicuntur vt esse Passum, Crucifixum, & Mortuum, sed hæc est vera: *Filius Dei*, *in quantum homo*, *prædestinatus est Filius Dei naturalis*: ergo & ista debet concedi: *Filius Dei prædestinatus est Filius Dei naturalis*: Respondebis ex doctrina Patris Vazquez *disp.* 91. *c.* 2. concedendo consequentiam: per communicationem idiomatum, per quam omnia, quæ de Filio Dei dicuntur prædicantur de filio hominis; & è contra, quæ de filio hominis enunciantur, possunt de Filio Dei prædicari, si absit periculum scandali, vt nempè, aliquis existimet, dici Filium Dei vt creaturam prædestinatum. Citat Altissiodorensem, ipsumque alij Recentiores sequuntur. Hæc tamen doctrina Nobis placere non potest, est enim expressè contra Angelicum Doctorem *in* 3. *dist.* 7. *q.* 3. *art.* 2. *quæstiunc.* 2. vbi argumento facto respondet: *Quod eorum*, *quæ dicuntur de homine*, *illa tantum dicuntur de Filio Dei*, *quæ non habent repugnantiam intellectuum ad Filium Dei prædestinatio autem repugnantiam habet*; *quia Filius Dei est Æternus*: *prædestinatio autem importat antecessionem*, *quæ non est respectu æterni*. Iuxta quam doctrinam, distinguenda est maior, & concessa minori, neganda est consequentia.

Respödet Vazquez. *Displicet eius solutio*, *& reijcitur*, *argumentoque resp. Quæ prædicata possint*, *per communicationem idiomatũ*, *de Filio Dei prædicari.*

176 *Dices.*

Sed dices; etiam Passio, Mors, & temporalis natiuitas important aliquid Filio Dei in se, & ratione sui repugnans; & tamen quia dicuntur de Christo, quatenus homine, de Filio Dei absolutè enunciãtur per communicationem idiomatum: ergo quamuis antecessio, quam prædestinatio importat, repugnet Filio Dei in se ipso, quia tamen de illo vt homine prædicatur, poterit de Filio Dei absolutè prædicari per communicationem idiomatum.

177 *Respond.*

Respondeo, negando consequentiam. Disparitas autem est: nam Mors, Passio, & Natiuitas, vt absolutè enunciata de Verbo, aut de Filio Dei, non appellant supra proprium conceptum, & formale significatũ: ita vt denotetur ipsi ratione sui illa prædicata competere; & ideò possunt de ipso absolutè prædicari. Prædestinatio autem; cum significet actum rationis, appellat supra proprium conceptum, & formale significatum termini, de quo enunciatur; & quia Filio Dei ratione sui repugnat antecessio, quam prædestinatio importat, ideò non est absolutè concedenda ista propositio: *Filius Dei prædestinatus est Filius Dei*. Nec valet ista consequentia: *iste homo prædestinatus est Filius Dei*; *sed Verbum est iste homo*: *ergo Verbum prædestinatum est Filius Dei*. Nam variatur appellatio, & ideò consequentia non tenet, sicut Dialectici docent, consequentiam illam non valere: *Cognosco venientem*; *Petrus est veniens*: *ergo cognosco Petrum*: quia variatur appellatio.

178 *Humanitas Christi nõ potest dici propriè prædestinata ad gloriam.* *Nec ad filiationem Dei naturalem.*

Quinto colligitur, humanitatem Christi non posse dici propriè prædestinatam ad gloriam, nec ad filiationem Dei naturalem. Vtrumque docet D. Thomas *in præsenti art.* 1. *ad* 2. quem sequuntur omnes Thomistæ, & frequentius alij Theologi contra Vazquez *disp.* 90. *cap.* 4. asserentem, humanitatem propriè dici prædestinatam ad visionem beatificam. Prima pars corollarij probatur ratione D. Thomæ: nam prædestinari ad gloriam, solum conuenit propriè ei, de quo cum proprietate dicitur operari; sed operatio vt *quod* solum attribuitur propriè supposito, vt communiter docent Philosophi, ex illo communi axiomate asserente, quod *operari tantum est suppositorum*: ergo prædestinari ad gloriam, non potest cum proprietate de humanitate enunciari. Secunda pars, cui nullus Theologorum dissentit, probatur: nam id propriè prædestinari dicitur ad filiationem Dei naturalem, de quo filiatio cum proprietate enunciatur; sed de humanitate non dicitur, quod sit filia: ergo nec quod sit ad filiationem Dei naturalem prædestinata.

179 *An ista sit cũ proprietate admittẽda*:

An autem hæc sit cum proprietate admittenda: *Humanitas Christi prædestinata est ad vnionem hypostaticam?* Quæstio est inter Theologos affirmant Vazquez *disp.* 90. *cap.* 4. & Suarez *disp.* 50. *sect.* 4. Quos alij Recentiores sequuntur: ducti primo auctoritate Augustini *lib. de Prædestinatione Sanctorum cap.* 15. vbi ait: *Prædestinata est ipsa humana natura tanta, sub vectio vt quo attolle-*

Humanitas Christi prędestinata est ad vnionem hypostaticam? Prima sententia. *Prob. 1. Secundo. Tertio.*

retur, altius non haberet. Quibus verbis clarè asserere videtur, humanitatem prædestinatam fuisse ad vnionem. Secundo: quia humanitas ab æterno est ordinata ad vnionem hypostaticam, illi propriè conuenientem, & conuenientem ex gratia; sed prædestinatio propriè est præparatio gratiæ, quæ cum proprietate est gratia: ergo propriè dicitur prædestinata ad vnionem hypostaticam. Tertio nam hæc vnio prædestinata est ab æterno, vt docet Diuus Thomas *art. 1.* nec ab aliquo potest negari: ergo est aliquod subiectum propriè ad illam prædestinatum; sed non aliud, nisi humanitas: etenim de Christo vt homine, nequit cum proprietate enunciari esse subiectum vnionis, vel prædestinatum ad illam: ergo de humanitate verè, & propriè prædicatur esse prædestinatam ad vnionem hypostaticam.

180 *Quarto. S.THO.* Denique: nam humanitatem Christi prædestinatam fuisse ad vnionem, docet D. Thom. in 3. distinct. 10. q. 3. art. vnic. quæstiunc. 1. vbi ait: *Prædestinationem sumi dupliciter. Primo communiter pro præscientia, & præordinatione, & sic certum est, quod prædestinatio potest esse de natura. Secundo propriè, qualiter importat ordinationem ad gratiam: gratia autem creaturæ facit vnionem ad Deum, quæ duplex est, vna per operationem, & alia in persona: & quia prima naturæ non conuenit, sed supposito vnio autem ad Deum in persona conuenit humanitati*, infert D. Thomas humanitatem Christi *posset dici prædestinatam ad vnionem personalem, non autem ad gratiam nos Deo per operationem coniungentem.*

181 Secunda sententia. Oppositam docent Medina, Vincentius, Cabrera, & alij Thomistæ, quos refert, & sequitur Nazarius *art. 2. controuers. 1. in 2. controuersia parte*, asserentes, quod licet propriè dicatur humanitatem præordinatam esse ad vnionem, non tamen est affirmandum, propriè esse ad illam prædestinatam: ducti primo, quia D. Thomas *in præsenti art. 1.* expressè docet, humanitatem non posse propriè dici prædestinatam, nec esse subiectum *quod* prædestinationis Christi. Secundo: nam prædestinatio propriè, non dicitur nisi in ordine ad vltimum terminum: vnde homo ordinatus ad gratiam; exclusus tamen à gloria, non dicitur propriè prædestinatus, quia deficit à termino vltimo, etsi non ab intermedio: ergo solum propriè dicitur de subiecto, cui vltimus conuenit; sed vltimus terminus prædestinationis Christi est filiatio naturalis Dei, ad quam vnio humanitatis ad Verbum, tanquam medium ordinatur: filiatio autem humanitati non conuenit: ergo quamuis vnio hypostatica de humanitate dicatur, vereque enuncietur esse ordinatam ad illam, non tamen potest dici propriè ad illam prædestinata. *Prob. 1. Secundo.*

182 *Respondebis.* Dices; hac ratione solum probari, non posse humanitatem dici prædestinatam vt sit filia naturalis Dei: non autem quod propriè non sit prædestinata ad vnionem. *Sed contra*: nam prædestinatio Christi non est prædestinatio propriè ex terminatione ad vnionem, sed ex terminatione ad filiationem: ergo quamuis humanitas sit ordinata ad vnionem, non tamen potest dici propriè ad illam prædestinata. *In contrarium arguunt.* Antecedens probatur; etsi prædestinatio nostra ordinet ad gratiam, & gloriam, non tamen sortitur rationem prædestinationis propriæ ex terminatione ad gratiam, sed ex terminatione ad gloriam, quia hæc vltimo per illam intenditur, gratia vero est terminus intermedius; sed ex vi prædestinationis Christi, vltimo filiatio intenditur; vnio autem humanitatis tanquam via ad filiationem: ergo ex terminatione ad vnionem non sortitur rationem prædestinationis propriæ.

183 *Cōfirmatur.* Et augetur difficultas, quia namque generari est suppositi, non potest diei natura genita propriè vt *quod*; sed prædestinari est suppositi: ergo humanitas non potest dici propriè prædestinata. Probatur minor, ideò generari est suppositi, quia esse, ad quod generatio terminatur, soli supposito propriè conuenit vt *quod*; sed filiatio, ad quam vltimo terminatur prædestinatio hypostatica, non conuenit humanitati, vt *quod*, sed tantum supposito subsistenti in humanitate ergo prædestinari prædestinatione hypostatica non potest propriè de humanitate enunciari; & consequenter quamuis humanitas propriè dicatur ad vnionem ordinata, non tamen poterit dici propriè ad illam prædestinata.

184 *Ad motiua 1. sententiæ respōdetur.* Nec motiua in oppositum vrgent: non primum; nam Augustinus solum docet, vnionem humanitatis ad Verbum esse à Deo prædestinatam, non tamen quod prædestinatio hypostatica, ex terminatione ad vnionem proprietatem prædestinationis sortiatur, quod necessarium erat vt humanitas, quæ est subiectum *quod* vnionis, diceretur ex ordinatione ad illam propriè ad vnionem prædestinata. Ad secundum respondetur, distinguendo, vel explicando minorem: gratiæ vltimo terminantis ordinationem agentis concedo minorem: gratiæ non vltimo terminantis nego minorem, & consequentiam.

185 Litigium hoc est de nomine: nam re ipsa omnes conueniunt, non fuisse humanitatem à Deo ordinatam ad esse Filium Dei naturalem, fuisse tamen ordinatam ad vnionem hypostaticam, quę propriè vt *quod* de humanitate enunciatur. Et existimo, dicendum primo: *Humanitatem non posse dici prædestinatam absolutè, prædestinatione hypostatica.* Quod docuit D. Tho. *in præsenti art. 1. ad 2.* Et patet; nam id dicitur absolutè prædestinatum, quod non solum ad media, sed etiam ad finem vltimo intentum dirigitur, vt denominandum ab illo; vnde homo ordinatus ad gratiam, & non ad gloriam non dicitur absolutè prædestinatus, sed cum addito scilicet, *prædestinatus ad gratiam*; sed terminus vltimo intentus per Christi prædestinationem, est filiatio naturalis Dei ad quam non fuit ordinata humanitas, vt denominanda ab illa: ergo non potest dici absolutè prædestinata prædestinatione hypostatica. *Prima conclusio. Prob.*

186 *Secunda conclusio Prob. ex D.Thom.* Censeo secundo. *Posse dici humanitatem prædestinatam prædestinationem hypostatica propriè inadæquatè.* Quod probo ex D. Tho. *in 3. dist. 10. q. 3. art. vnic. quæstiunc.* 1. vbi distinguens inter prædestinationem ad gratiam Deo nos coniungentem per operationem, & prædestinationem ad gratiam Deo substantialiter coniungentem, docet, primam prædestinationem de natura non dici; vnde humanitas non dicitur ad gloriam prædestinata, quia operari non conuenit naturæ, sed supposito; prædestinationem verò ad gratiam vnionis esse, & dici de natura, quia hæc Deo vnitur substantialiter; at discrimen hoc non subsistit nisi prædestinatio ad gratiam vnionis propriè de natura dicatur; cum impropriè etiam prędestinatio ad visionem de natura prędicetur: ergo sentit D. Thomas prędestinationem Christi dici propriè de natura; eumq; non adęquatè, nec absolutè, & simpliciter, asserendum est, dici prędestinationem Christi de illius humanitate propriè, inadęquatè tamen.

187 *Secunda prob. ratione.* Et ratio est: nam prędestinatio propriè dicitur de illo, cui propriè illius terminus conuenit: ergo de illo, cui conuenit terminus inadęquatus, propriè *inadæquatè* enunciatur. Nec ex eo quod propriè dicatur prędestinata prędestinatione hypostatica, licet ex inde colligere debere dici *absolutè* prędestinatam: stat enim formam propriè conuenire, & tamen non denominare *absolutè*, vt constat in homine habente vnam solam partem albam, cui propriè conuenit albedo, & tamen non denominat ipsum album *absolutè*, & *simpliciter*, sed solum *secundum quid*, & cum addito: pariter ergo in pręsenti, quamuis humanitas Christi sit propriè prędestinata prędestinatione hypostatica, non licet inde colligere posse dici prędestinatam *simpliciter*, sed tantum *secundum quid*, & cum addito, scilicet *inadæquatè*, & specificando terminum, scilicet ad gratiam vnionis. Nec amplius conuincunt motiua ex vtraque parte adducta. *Non est idem, denominatio propria, atq; denominatio absoluta.*

188 *Obijcies primo.* Duo tamen contra istam resolutionem obstare videntur. Primum est, sequi ex illa, Christum vt hominem non posse dici *absolutè* prędestinatum prędestinatione hypostatica; consequens est falsum: ergo & illud ex quo sequitur. Patet sequela; ideò humanitas non dicitur *absolutè* prędestinata, sed cum addito *inadæquatè*, vel specificando terminum; quia illi solum conuenit terminus inadęquatus, scilicet, vnio hypostatica; sed etiam de Christo vt homine non prędicatur omnis terminus causatus per hanc prędestinationem; non enim potest dici vnitus hypostaticè Verbo: ergo non est dicendus prędestinatus *absolutè* prędestinationis hypostatica, sed addendo *inadæquatè*, vel specificando terminum.

189 *Secundo.* Secundo obstat D. Thom. vbi *proximè* allegatus *ad* 1. quod tale erat. *Prædestinatio Christi est ad filiationem; sed filiatio non competit naturæ: ergo prædestinatio non est de natura.* Cui argumento ita respondet: *Ad primum dicendum, quod prædestinatio Christi primum effectum habet ipsam vnionem: vnde cum vnio sit naturæ, potest etiam dici prædestinata, quamuis sibi filiatio non conueniat, quia filiatio non est primus effectus prædestinationis, sed consequitur ad vnionem.*

190 Ex quibus verbis tale argumentum conficitur. Cui conuenit primus prędestinationis effectus *propriè*, conuenit prędestinatio *absolutè*, licet effectus per resultantiam sequutus illi subiecto non competat; sed vnio, quam docet D. Tho. esse primum effectum prędestinationis Christi, propriè conuenit humanitati: ergo licet filiatio, quam docet non esse primum effectum sed ad primum resultare, non dicatur de humanitate, dici debet *simpliciter absolutè* prędestinata prędestinatione hypostatica. Quod amplius vrgeri potest; vt enim prędestinatio Christi diceretur de humanitate cum addito diminuente, non erat necessarium asserere, vnionem esse primum effectum; filiationem autem effectum resultantem ad vnionem; at D. Tho. hoc censuit necessarium vt occurreret illi argumento, & saluaret prędestinationem Christi esse de humanitate vt subiecto: ergo quia existimauit prędestinatione Christi, non propriè cum addito diminuente, sed propriè, & *absolutè* de humanitate enunciari. *Cōfirmatur.*

191 *Ad 1. obiectionem respond.* Respondeo ad primam obiectionem, negando sequelam ad eius probationem dicatur: denominationem prędestinati absolutè, sumi ex ordinatione ad terminum principalem, & vltimum; Christus autem vt homo, ordinatus est ad filiationem Dei naturalem, quę est vltimus terminus prędestinationis hypostaticę; & ideo dicitur *absolutè*, & *simpliciter* per illam prędestinatus; secus in humanitate opposita de causa contingit, non enim fuit ordinata ad terminum vltimum huius prędestinationis, sed ad vnionem, quę fuit terminus intermedius illius. Ad secundam dicatur: vnionem hypostaticam dici à D. Tho. primum effectum prędestinationis Christi, non in ordine intentionis sed in ordine executionis: nam in hoc ordine primus effectus est filiatio naturalis Dei; *Ad secūdam.*

Ad cõfirmationẽ. lis Dei; denominatio autem prædestinati *absolutè*, sumitur ex directione ad primum terminum in ordine intentionis. Ad confirmationem dicatur D. Thom. recurrisse ad primi talem istam vnionis in ordine executionis, non quia hoc necessarium simpliciter iudicauerit, sed quia in se ita est, quod primus effectus, quasi elicitus prædestinationis Christi, est vnio humanitatis ad Verbum.

192 *An Christus vt homo possit dici prædestinatus ad gloriam.* Ex eisdem etiam consequitur resolutio alterius dubij, an scilicet, Christus vt homo possit dici prædestinatus ad gloriam, & cætera dona, quæ consequuntur vnionem. Qua in re Scotus *in 3. dist. 7. q. vnic.* relatus à Nazario *in præsenti controuersia 3.* docuit humanitatem Christi fuisse magis principaliter ordinatam ad beatitudinem, & minus principaliter ad vnionem hypostaticam; ac proinde absolutè, & simpliciter prædestinatam ad beatitudinem dici, vt ad finem principalem Durandus *in eadem distinctione quæst. 3. num.* 6. docet, Chrisum vt hominem absolutè dici prædestinatum ad gloriam. Quem modum dicendi sequuntur Suarez *disput. 50. sectione* 3. & Vazquez *disp. 92. cap.* 2. vbi addit absolutè, & absque vllo additamento posse dici filium Dei prædestinatum ad gloriam humanitatis, & alia dona, quæ consequuntur vnionem. Alij per extremum docent, non posse Christum vt hominem dici propriè prædestinatum ad gloriam. Cuius sententiæ videtur esse Vincentius *de Gratia Christi q. 7 dub. 2. concl. 2. pag.* 947.

Prima sentẽtia. Durand. Suar.

Secunda. Vincent.

193 *Prima conclusio. Probatur.* Breuiter tamen asserendum iudico primo: essentialem animæ beatitudinem, non fuisse finem principaliter intentum per Christi prædestinationem. Quod docuit D. Thomas *in præsenti art.* 1. *&* 3. Et patet, quia, vt docet D. Thomas *supra quæst. 4. art. 2. ad* 2. vnio ad Deum secundum esse, quod præstatur ab vnione hypostatica, perfectior est vnione ad Deum secundum operationem, in qua essentialis beatitudo consistit; sed quod excellentius est, ad inferius vt finem non ordinatur, maximè in sententia Scoti: ergo humanitas non fuit ordinata ad vnionem substantialem vt medium, & ad beatitudinem, tanquam ad finem vnionis; sed e contra, beatitudo vnioni hypostaticæ subordinatur vt fini; & consequenter non fuit prædestinata ad beatitudinem, vt ad finem principalem.

194 *Oppones.* Nec obstat commune axioma, quo asseritur, quæ sunt prima in intentione esse posteriora in ordine executionis; sed beatitudo est in executione posterior vnione hypostatica: ergo est prior in intentione. *Respond.* Non inquam obstat: nam illud commune axioma est intelligendum, si illud quod est prius in intentione, respectu posterioris tantum exerceat causalitatem finalem; secus autem, si præter illam, aliam etiam causalitatem exerceat, quæ antecessionem petat in ordine executionis; vnio autem hypostatica præter finalem causalitatem, efficientem etiam respectu gloriæ humanitatis exercet, vtpote complens naturam, illam vniens cum supposito, cuius est vt *quod* operari; & ideò quamuis præcedat in ordine intentionis ad gloriam, non subsequitur ad illam in ordine executionis. Et instatur argumentum in essentia, quæ est finis proprietatum, & tamen est prior illis, etiam in ordine executionis.

195 *Secunda cõclusio. Prob. 1. ex D. Thom.* Secundo asserendum est. *Christum vt hominem, non dici prædestinatum simpliciter, & absolutè ex ordine ad beatitudinem.* Ita Vincentius, Medina, Aluarez, Nazarius, & communiter Thomistæ. Colligiturque ex D. Thoma *in 3. dist. 10. q. 3. artic. vnic. quæstiunc.* 1. vbi docet, prædestinationem Christi esse de natura, vt subiecto; secus autem prædestinationem nostram, quia illa est ad vnionem personalem, hæc autem ad vnionem secundum operationem. Et *in hac quæst. art. 3. in corpore*, illis verbis. *Ipse enim* (scilicet Christus) *est prædestinatus ad hoc, quod esset Filius Dei naturalis; nos autem prędestinamur ad filiationem adoptionis, quę est participata similitudo filiationis naturalis.* Quibus verbis satis indicat, prædestinationem Christi absolutè non esse ex ordine ad beatitudinem, sed ad filiationem naturalem Dei.

196 *Secundo prob. ratione.* Et probatur: nam solum ex ordinatione ad terminum vltimo intentum ex vi prædestinationis, dicitur aliquis prædestinatus simpliciter; sed Christus non fuit ordinatus ad gloriam, tanquam ad vltimum terminum, sed ad esse Filium naturalem Dei: ergo ex ordine ad beatitudinem non dicitur prædestinatus absolutè, & simpliciter. Minor habetur ex dictis. Maior autem probatur: quia namque homo non ordinatur ad gratiam, tanquam ad vltimum terminum, ex ordinatione ad illam, non dicitur prædestinatus absolutè, & simpliciter; aliàs præscitus aliquando existens in gratia, posset absolutè dici prædestinatus, quod inconsuetum est Theologis: ergo solum ex ordinatione ad terminum vltimo intentum ex vi prædestinationis consurgit denominatio prædestinati absolutè.

197 *Si Obijcias.* Si dicas: homo purus dicitur prædestinatus absolutè ex ordinatione ad gloriam: ergo etiam Christus, vt homo; cum prout sic sit eiusdem naturæ nobiscum. *Respond.* Concesso antecedenti, nego consequentiam: nam in puro homine terminus vltimo intentus est æterna beatitudo, & ideò ex ordinatione ad illam denominatur prædestinatus absolutè; secus in Christo vt homine opposita de causa contingit. Nec obstat, quod Christus vt homo eiusdem naturæ sit. Nam ex hoc tantum colligitur, quod in fine naturali conueniat cum alijs hominibus, non autem quod conueniat in fine præparato à Deo per gratiam: nam alij ordinantur ad vnionem accidentalem cum Deo per gratiam adoptionis, & per operationem; Christus autem vt homo ad vnionem substantialem in vnitate personæ: & quia hæc prestantior est, & finis vnionis accidentalis; fit consequens, quod Christus, quatenus homo, non conueniat cum alijs hominibus in fine pręparato à Deo per gratiam.

198 *Oppones primo.* Sed oppones pimo: visio beatifica Christi non assumitur vt medium in ordine ad vnionem substantialem personalem; est enim illa posterior, medium autem prius est fine in ordine executionis: ergo attingitur vt finis; & consequenter ex ordinatione ad illam dicitur Chrisus vt homo prędestinatus simpliciter. *Secundo.* Secundo: nam excessus perfectionis non obstat, quominus gratia vnionis substantialis ordinetur ad beatitudinem Christi, vt ad finem vltimo intentum: ergo sic fuit ordinata. Consequentia tenet ex dictis. Antecedens autem probatur: gratia namq; habitualis est perfectior visione beata, in probabili multorum sententia, & tamen ad illam, vt ad finem ordinatur: ergo excessus perfectionis huic ordinationi non obstet. *Cõfirmatur.* Et augetur difficultas; vt enim dicebamus *supra*, finis *quo*, non petit excedere ea, quæ ordinantur ad ipsum; sed beatitudo vltimo intendi ex vi prędestinationis est finis *quo*: ergo potest isto modo, vltimo intendi ex vi prędestinationis Christi, & ad illam isto modo ordinari gratia vnionis.

199 *Tertio.* Tertio; nam saltim de humanitate poterit dici, quod sit absolutè prędestinata ex ordine ad beatitudinem: ergo etiam Christus vt homo. Antecedens probatur: humanitas non est ordinata ad esse filiam naturalem Dei; cum sit incapax huius denominationis: ergo nihil est quod obstet, vt fuerit ordinata ad ęternam beatitudinem, tanquam ad vltimum terminum. *Cõfirmatur.* Confirmatur id vltimo fuit à Deo intentum humanitati, quod illi conuenientius est; sed comparatione facta solius vnionis substantialis ad Verbum cum fœlicitate ęterna, hęc apparet conuenientior, & ab ipsa eligibilior: ergo ad hanc fœlicitatem fuit vltimo destinata. *Quarto.* Denique: nam D. Thom. *in 3. dist. 10. q. 3. art. vnic. quæstiunc. 1. ad* 2. ideò ait, prędestinationem Christi habere pro fine vltimo vnionem personalem ad Deum, nostram autem, ęternam fœlicitatem: quia natura humana Christi beatificatur ex hoc, quod Deo vnitur in persona; sed falsum est, humanam Christi naturam beatificari per vnionem personalem, vt communis docet sententia: ergo etiam est falsum, quod Christi prędestinatio, illam pro fine vltimo respiciat.

200 *Ad 1. replicam respõdetur.* Respondeo ad primam replicam, distinguendo antecedens; vt medium assecutiuum, concedo antecedens: vt medium perfectiuum, aut exornatiuum, nego antecedens, & consequentiam; vt enim non intendatur ratione sui, sed in ordine ad vnionem personalem, sufficit assumi, vt medium exornatiuum illius, vt ante existentis, & præhabitę, vt constat in proprietatibus, quę finaliter ab essentia, à qua dimanante causantur, & ratione illius eliguntur, non quia tendant ad illius existentiam causandam; cum essentia in executione suas proprietates pręcedat, sed quia essentiam pręexistentem perficiunt. Sic autem in pręsenti contingit: nam beatitudo animę Christi, etsi in executione vnionem substantialem supponat; & consequenter non fuerit assumpta, vt medium assecutiuum illius: quia tamen intenta fuit ex vi prędestinationis, vt consequens vnionem personalem, & vt eius ornamentum, non fuit volita vt finis, sed electa tanquam medium.

201 *Ad secundam.* Ad secundam nego antecedens: ad illius probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: nam gratia habitualis, etsi *entitatiuè* superet visionem beatificam, *vnitiuè* tamen superetur ab illa, quia per visionem vnimur Deo vt obiecto actu, & *intuitiuè* cognito; per gratiam autem solum vt radicaliter viso, & excessus in ratione vnionis sufficit, vt gratia ordinetur ad visionem, non tanquam ad finem *qui* obiectiuum, sed tanquam ad finem *quo* assecutiuum. Vnio autem hypostatica excedit visionem beatificam, non solum *entitatiuè*; verum etiam *vnitiuè*; vt enim docet Diuus Thom. *supra q. 4. art. 2. ad* 2. vnio hypostatica est vnio perfectissima omnium, quibus potest Deo vniri rationalis creatura; & ideò non fuit assumpta, vt medium in ordine ad visionem vt finem; sed e contra, visio fuit propter illam electa.

Gratia habitualis superat entitatiuè visionẽ beatificam; vnitiuè autem à visione exceditur.

Vnio autem hypostatica; vtroq; modo visionem excedit.

Ad cõfirmationẽ. Et ex his ad confirmationem dicatur: finem *quo* exigere excessum supra illa, quę ordinantur ad ipsum, etsi non entitatiuum, benè tamen in ratione vnionis: & quia sic excedit gratiam adoptionis, non autem gratiam vnionis, ideò intenditur vt finis gratię habitualis pręstantis filiationem adoptiuam, non autem gratię vnionis substantialis dantis filiationem Dei naturalem.

202 *Vrgebis.* Sed dices: tametsi visio beatifica non superet gratiam substantialem in ratione vnionis, illam tamen excedit in ratione assecutionis; sed excessus iste sufficit vt intendatur vt finis gratię vnionis substantialis: ergo sic intenta fuit. Minor probatur: vnio intellectus beati cum diuina essentia vt specie, non exciditur ab vnione, quam visio beata facit cum Deo vt obiecto in ratione

vnionis, & tamen quia exceditur in ratione assecutionis, ad illam ordinatur, vt ad finem *quo* formalem: ergo excedi in ratione assecutionis, sine excessu in ratione vnionis, sufficit vt excedens intendatur vt finis formalis *quo*.

203 *Respondetur.* Respondeo, negando minorem: ac illius probationem, concessis: maiori; & minori, nego consequentiam: nam vnio intellectus cum diuina essentia vt specie; cum sit vnio intentionalis; non excedit vnionem cum Deo media visione beata, quæ quamuis, etiam intentionalis sit, est tamen actualior, & in illa linea vltimior: & super non solum est vnio, verum etiam assecutio; ac proinde prima ad secundam vt ad finem ordinatur: cæterum vnio hypostatica in diuersa linea existit, est enim vnio physica substantialis cum Deo, & penè infinitè excedens in ratione vnionis illam, quam præstat visio beata, & ideò ad illam nequit vt ad finem ordinari, quamuis visio præstat in ratione assecutionis.

204 *Ad tertiam replicam.* Ad tertiam, nego antecedens: ad probationem concesso antecedenti, nego consequentiam: nam licet humanitas non fuerit ordinata ad esse filiam Dei naturalem, fuit tamen ordinata ad esse coniunctam Deo substantialiter in vnitate personæ, quod quidem præstantius est, quam esse Deo per operationem beatificam vnitam; & ideò non fuit ad hanc secundum vnionem, vt ad finem ordinata, sed ad primam. Et ex his ad confirmationem, *Ad confirmationē.* concessa maiori, nego minorem: nam facta comparatione inter esse vnitum substantialiter Deo in vnitate personæ, & esse ipsi vnitum per operationem beatificantem, prima vnio conuenientior, & vtilior est: ac proinde eligibilior à quocumque discretè, & rationabiliter eligente.

205 *Ad quartam.* Ad vltimam obiectum dicatur, D. Thomam non loqui de beatitudine *strictè*, cum docet, humanitatem Christi esse beatam per vnionem personalem, cum nihil in doctrina D. Thomam sit manifestius, quam quod beatitudo, siuè nostra, siuè Christi, siuè Dei, in operatione sit posita: sed de beatitudine *largè* pro maiori perfectione, & maiori fælicitate, quod intento sufficiebat: nam eo ipso, quod præstantior humanitatis perfecto, & maior illius fælicitas in vnione personali sit posita, hæc debuit vt finis vltimo intendi.

206 *Christus vt homo fuit propriè prædestinatus ad gloriam humanitatis.* Tertio est dicendum: Christum vt hominem fuisse propriè prædestinatum ad gloriam humanitatis. Quod ex dictis sic ostendo, quamuis homo ex ordinationem ad gratiam habitualem, non dicatur prædestinatus *simpliciter absolutè*; dicitur tamen prædestinatus prædestinatione propria, quia est ordinatus ad gratiam, & prædestinatio propria, est ad gratiam ordinatio, & illius præparatio: ergo pariter, quamuis Christus, in quantum homo, ex ordinatione ad gloriam non vltimo terminantem, non dicatur prædestinatus *absolutè*, dicetur tamen *propriè* prædestinatus ad illam. Patet consequentia; non enim obstat proprietati prædestinationis, quod terminus ad *quem* quis dirigitur, non vltimo intendatur à Deo prædestinante, vt constat in exemplo prædestinationis ad gratiam; & aliàs gloria, quamuis non sit gratia Christo vt homini ratione suppositi; est gratia Christo vt homini ratione humanitatis; ergo ex ordinatione ad illam, dicitur Christus vt homo, cum proprietate prædestinatus.

207 *Opponit Vincent.* Et ex his occurritur argumento Vincentij vbi *supra* sic arguentis. Nam prædestinatio est gratia præparatio; at Christus vt homo non fuit ex gratia ad beatitudinem ordinatus: nam debebatur illi beatitudo humanitatis ratione vnionis ad Verbum, & ex tali vnione beatitudo secuta fuit vt proprietas: ergo nequit dici propriè ad illam vt homo prædestinatus. Cuius argumenti solutio ex *proximè* dictis colligitur, *Respond.* negando minorem, quam non conuincit probatio: nam deberi humanitati ratione vnionis ad Verbum, non tollit rationem gratiæ sufficientem vt quatenus homo ad beatitudinem dicatur propriè prædestinatus, quia non facit quod Christo vt homini debita sit ratione ipsius humanitatis.

208 Quod patet, tum quia ipse admittit, Christum vt hominem propriè fuisse prædestinatum ad filiationem Dei naturalem, quia licet debeatur filiatio huic homini ratione subsistentiæ, non tamen debetur huic homini ratione humanitatis: ergo pariter, quod Christo, quatenus homini, debeatur gloria ratione personæ Verbi, si tamen non debeatur Christo vt homini ratione humanitatis, non tollit, quin propriè dicatur vt homo ad illam prædestinatus. Tùm etiam, quia si homo potest merita gloriæ eligeretur ad illam propriè diceretur ad gloriam prædestinatus; & tamen gloria est debita meritis: ergo ex vno principio deberi, dummodo ex alio donum indebitum sit, sufficit vt saluetur prædestinatio subiecti ad illud cum proprietate. Tùm deniquemam ad rationem propriè prædestinationis sufficit indebitum in radice ex omni capite, & *proximè* solum ex vno, vt constat in exemplis adductis; sed totum hoc in Christo vt homine respectu gloriæ saluatur: ergo vt homo potest dici propriè prædestinationi ad illam.

209 *Differentia inter prædestinationē, & adoptionem.* Nec sequitur posse dici propriè adoptatus ad gloriam: nam de ratione adoptionis est, quod hæreditas personæ, quæ dicitur adoptari, ex nulla principio debeatur, vt constat ex sæpè dictis, & in exemplo nuper adducto conspicitur; homo namque, cui gloria deberetur ex meritis, non posset dici ex vi electionis ad gloriam, propriè adoptatus ad illam, eo quod supponitur debita ex meritis, quamuis non debeatur ratione naturæ humanæ: Christo autem vt homini debetur gloria ex vno principio, nempè, ex capite subsistentiæ personalis; atque adeò nequit dici per adoptionem assumptus; benè tamen potest dici propriè ad gloriam prædestinatus. Et hæc de ista Disputatione applicandæ litteræ Magistri in 3. *dist.* 7. §. 1. ibi: *Vnde rectè dicitur Christus, in quantum homo, prædestinatus esse Filius Dei.* Et *dist.* 10. §. *vltim.* ibi: *Deinde si quæritur vtrum prædestinatio illa, &c.* *M. Sent.*

DISPVTATIO QVINQVAGESIMASEXTA.

An Christus nobis meruerit nostram prædestinationem?

§. I.

Relatis sententijs statuitur prima conclusio.

Nu. 1. *Triplex prædestinationis acceptio.* PRo tituli explicatione, & vt ad difficultatis punctum veniamus, præmittendum est primo, prædestinationem posse tripliciter sumi. Primo, pro actu increato secundum entitatem, & intrinsecam perfectionem. Secundo, pro eodem actu secundum terminationem liberam *actiuè* consideratam. Tertio, *terminatiuè passiuè*, idest, ex parte obiectorum. Primo modo in specta m, nec physicam efficientem causam habere, nec finalem, aut exemplarem; ac denique, neque efficientem moralem, extra controuersiam est. Quod vt omnino certum præsupponit D. Thomas *in præsenti artic.* 3. & 4. 1. *part. quæst.* 19. *artic.* 5. & *quæst.* 23. *artic.* 5. vbi ait: *Nullum ita insanæ mentis fuisse, vt assereret dari ex parte nostra causam meritoriam prædestinationis diuinæ*. Et ratio est manifesta, nam prædestinatio sic sumpta, est entitas increata, & à se; ac proinde omnino independens in esse. Sumpta tertio modo, sicut effectus prædestinationis causantur, etiam prædestinatio causatur secundum terminationem passiuam. In secunda autem consideratione dissidium est inter Theologos, an possit moralem causam habere. De quo in vltima conclusione dicemus.

2 *Prædestinatio Christi fuit causa finalis nostræ prædestinationis.* Præmittendum est secundo. Prædestinationem Christi fuisse causam finalem prædestinationis nostræ. Quod patet: nam idem est prædestinationem Christi esse causam finalem nostræ prædestinationis, ac Christum prædestinatum esse causam finalem omnium effectuum nostræ prædestinationis; sed Christus fuit causa finalis omnium effectuum prædestinationis nostræ: ergo prædestinatio Christi causa extitit finalis nostræ prædestinationis. Minorem pluribus probauimus *supra quæst.* 1. *artic.* 3. vbi ostendimus, Christum fuisse à Deo intentum vt finem, nedum prædestinationis, iustificationisque hominum, & Angelorum, sed etiam creationis illorum. *Probatur.* Et patet primo; nam Christum fuisse intentum vt finem omnium effectuum prædestinationis nostræ, est possibile, quod à nemine potest negari; & est valde consonum dignitati illius, & aliàs nullibi oppositum inuenitur reuelatum, nec ex reuelatis colligitur: ergo ita asserendum est contigisse. *Minor prob.* 1. Deinde: nam rectus intendendi, & prouidendi ordo postulat, vt caput non sit propter membra, sed è contra, membra vt ad finem ordinentur ad caput; sed Christus prædestinatus est vt caput omnium prædestinatorum: ergo iuxta rectum, & consonum modum prouidendi, & intendendi fuit intentus, vt finis omnium prædestinatorum. *Secundo.*

3 *Prædestinatio Christi fuit nostræ exemplar.* Tertio supponendum est, prædestinationem Christi fuisse nostræ prædestinationis exemplar. Quod docet D. Thom. *in præsenti art.* 3. probatque ex Augustino *lib. de prædestinatione Sanctorum cap.* 15. Deinde; nam Christus prædestinatus est filius Dei naturalis, nos autem filij adoptiui; sed filiatio naturalis est exemplar filiationis adoptiuæ: ergo prædestinatio Christi ex parte termini nostram prædestinationem exemplariter causauit. Quod traditum videtur à Paulo ad Romanos 8. illis verbis: *Quos præsciuit, hos, & prædestinauit conformes fieri imagini filij sui*.

4 *Fuit exemplar etherogeneū secundū terminū primariū.* Notat autem D. Thomas *solut. ad* 3. non esse exemplar eiusdem rationis, & homogæneum, sed diuersæ, & æthereogeneum, eo quod filiatio naturalis diuersæ rationis est à filiatione adoptiua. Quod intelligendum est sumpta prædestinatione Christi secundum primarium terminum, qui est filiatio naturalis; nam si sumatur quoad terminum secundarium, est exemplar eiusdem rationis nam gratia habitualis, & gloria, ad quæ secundario fuit Christus prædestinatus, eiusdem rationis sunt cum termino primario nostræ prædestinationis.

5 *Respectu gratiæ & gloriæ quæ sunt ter-* Præterea aduertendum est, prædestinationem (quam in actu practico intellectus electionem supponente, & antecedente, vsum, illumque regulante consistere cum D. Th. 1. *p. q.* 23. *art.* 1. documus) circa gratiam, & gloriam diuersa decreta importare; nam

mini secundarij, suis exemplar homogeneis. pam antecedenter connotat efficacem electionem ad gloriam, & gratiam, liberalem, & gratuitam spectantem ad ordinem intentionis: & consequenter decretum executiuum mediorum efficaciter conducentium ad gloriam.

6 *Intentio efficax gloriæ decretumq; efficax executiuũ illius, dupliciter considerantur.* Denique est considerandum efficacem gloriæ intentionem, & decretum efficax executiuum eiusdem, considerari posse dupliciter: primo, sub ratione dilectionis: secundo, sub ratione electionis comparatiuę, qua ratione importat quod istis conferatur gloria præ alijs, id est, alijs non electis, vel *positiuè* à gloria exclusis.

His positis variæ sunt Theologorum sententiæ. Prima negat meruisse Christum nostram prędestinationem *adæquatè*, siue pro decreto intentiuo, siue executiuo sumatur. Hanc tenent Adamus in illud ad Ephesios 1. *Sicut elegit nos in ipso, &c.* Capreolus *in 3. dist. 18. qu. vnic. ad argumenta Scoti contra 4. concl.* Ferrara 4. *contra gentes c. 55. §. an autem.* Driedo *de captiuitate, & redemptione generis humani tract. 2. c. 2. p. 3. ad 1. obiect.* & alij quos refert Vazquez 1. p. *disp. 94. cap. 1.*

7 *Prima sententia. Adamus. Capreolus Ferrara. Driedo. Vazq.* Secunda sententia docet, meruisse Christum nostram prędestinationem quoad decretum executiuum; secus autem quod decretum efficax intentiuum, quod homines fuerunt electi, siue ad gratiam, siue ad gloriam. Hanc tenet Theodorus Smising. 1. p. *tract. 3. disp. 6. qu. 9.* pro illa referens Scotum *in 3. dist. 19. q. vnic. §. in ista quæst.* Maiorem *in eadem dist. q. 1. in 3. arg.* Almainum *q. 1. post 4. conc.* & omnes Scoti discipulos.

8 *Secunda. Smising. Scotus. Maior. Almain.* Tertia per extremum affirmat, siue in ordine intentionis, siue executionis sumatur prædestinatio, esse meritis Christi Domini adscribendam *adæquatè*. Illam sequuntur Vincentius de gratia Christi *quæst. 7. dub. 3.* Medina *in hac qu. art. 4.* Cabrera *disp. vnic.* Illustrissimus Araujo *dub. 2.* Albeda 1. *p. disp. 74.* & frequenter alij Thomistæ. Tenent etiam ex PP. Societatis Suarez *in præsenti disp. 41.* & principaliter *lib. 2. de prædestinatione c. 24.* Vazquez 1. *p. disp. 94. c. 2.* & sequentibus Hærice *tract. 3. disp. 29. cap. 3.* Alarcon *tract. 4. disp. 3. c. 3.*

9 *Tertia. Vincent. Medina. Cabrera. Araujo. Albelda. Suar. Vazq. Harice. Alarcon.* Non tamen omnes hi Auctores ordinem intentionis distinguunt ab ordine executionis in voluntate diuina, & licet omnes ita conueniant, dissident tamen in eo, an scilicet, electio prędestinatorum ad gloriam, etiam prout comparatiua, & à dilectione efficaci aliqua ratione distincta, meritis Christi adscribatur; Alijs affirmantibus, alijs negantibus, quos dabimus nostram proponentes sententiam. Pro qua sit.

Prima Conclusio. *Meruit Christus prædestinationem nostram sumptam pro decreto executiuo adæquatè; quod autem ita contigerit, non est catholica veritas, sed tantum probabilior sententia.* Prima pars conclusionis suadetur primo ex Paulo ad Ephesios 1. illis

10 *Prima concl. Prima pars prob. 1.* verbis: *Qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum Dei; per Iesum Christum in ipsum.* Vbi prępositio *in* denotat causam finalem, vel exemplarem, & prępositio *per* denotat causam efficientem moralem, iuxta communem PP. & Scholasticorum intellectum, sed non denotatur causalitas efficiens moralis in prędestinationem nostram sumptam *inadæquatè*: nam hoc modo etiam à nobis causatur; cum nostris meritis gloriam, & augumentum gratię obtineamus, & consequenter decretum executiuum sub terminatione ad illa; & vnus sanctus alijs suam prędestinationem inadęquatè sumptam mereatur, vt Stephanus Paulo, & Ambrosius Augustino; Paulus autem peculiariter Christo nostram prędestinationem adscribit: ergo meruit nostram prędestinationem sumptam pro decreto executiuo *adæquatè*.

11 *Respõdet Adamus.* Respondet Adamus apud Vazquez *cap. 2. cit. num. 12.* ly *per Christum* non in prędestinationem referri; sed in adoptionem; ita vt sensus fiat: *Prædestinauit nos in adoptionem filiorum obtinendam meritis Christi, & in ipsum vt in finem ordinatam, & ab ipso Christo filio naturali exemplatam.* Sic autem explicatis Verbi Pauli, non deducitur ex ipso causalitas meritorum Christi in nostram prędestinationem, sed tantum in iustificationem per gratiam, quę est effectus temporalis. Cui solutioni, teste Vazquio, adstipulantur Hieronymus Eucumenius, & Chrysostomus, fauet etiam D. Thomas lect. 1. illis verbis: *Quia vero illud, quod sit ignitum, per ignem oportet fieri, quia nihil consequitur participationem alicuius, nisi per id, quod est per naturam suam tale; ideo adoptionem filiorum oportet fieri per filium naturalem; & ideo addit Apostolus, per Iesum Christum.* Vbi vt, clarè constat, causalitas per Christum, non in prędestinationem, sed in adoptionem refert.

12 *Secundo respondebis.* Secundo responderi potest, loqui Paulum de prędestinatione sumpta pro electione ad gratiam, quod satis insinuare videntur illa verba, *in adoptionem filiorum*; filiatio namque adoptiua per habitualem gratiam pręstatur. Ex quo tantum sequitur prędestinationem ad gratiam habitualem esse meritis Christi adscribendam, non autem quod *adæquatè* sumpta sub meritis Christi cadat; nam gratia habitualis, non est terminus adęquatus, imo nec terminus principalis nostrę prędestinationis.

13 *Prima solutio reijcitur 1.* Sed neutra solutio satisfacit. Non prima, quia vt mox probabimus, causans moraliter effectus nostrę prędestinationis, prędestinationem ipsam secundum terminationem ad tales effectus aliqua ratione meretur: ergo si Christus meruit nobis, iuxta Paulum, nostrę prędestinationis effectus, meruit etiam prędestinationem sumptam pro decreto exequente secũdum terminationem ad illos; ac proinde concesso ex verbis Pauli deduci meritum Christi omnium effectuum nostræ prædestinationis, per mediatam efficacem consequentiam deducitur meruisse nobis decretum executiuum æternum importatum in prædestinatione *adæquatè*. Quo argumento vsus est Vazquez contra Adami solutionem, cæterum inefficaciter; cum in eius doctrina non detur nisi decretum spectans ad ordinem intentionis. Ex merito autem gratiæ in tempore nobis datæ, non colligi meritum electionis ad gratiam spectantis ad ordinem intentionis, constat clarè, nos enim meremur gloriam, vt in executione confertur; & tamen non meremur electionem intentiuam ad illam, vt docuimus cum frequentiori Theologorum sententia 1. *p. q. 23. art. 4.* *Hoc arg. vsus est Vazq. sed inefficaciter.*

14 *Respõdebis Vazquez. Contra.* Scio, Vazquez hoc negare, non enim agnoscit electionem prædestinatorum ad gloriam ante merita illorum præuisa. Cæterum negare non potest Vazquez sententiæ oppositæ magnam probabilitatem; & consequenter ex eo quod Christum gratiam in executione mereatur, non bene infert, tanquam doctrinam catholicam, meruisse prędestinationem ad illam, sumptam pro decreto intentiuo. Loquendo autem de prædestinatione pro decreto executiuo, vt nos loquimur, facta consequentia tenet, nec vllam habet instantiam, nec Patribus in oppositum adducti aduersantur; nam licet meritum Christi referant in adoptionem, non tamen excludunt, quin prædestinationem etiam respiciant, & in eodem sensu loquutus est D. Thomas. Secundo tradita solutio impugnatur: nam ly *per Christum* relato non solum in temporalem gratiæ collationem, sed etiam in æternam præparationem ad illam, melius verba Pauli explicantur; at ex eo quod sic referatur, nullum inconueniens sequitur: ergo sic debet referri. *Secundo reijcitur prima solutio.*

15 *Contra secundã solutionem arguitur.* Deinde secunda solutio reijcitur ex D. Thom. *lect. 1. citat.* illis verbis: *Quod ergo dicit Apostolus, quod prædestinauit nos in adoptionem filiorum, potest referri ad imperfectam assimilationem filij Dei quæ habetur in hac vita per gratiam; sed melius est, quod referatur ad perfectam Filij Dei assimilationem, quæ erit in patria, de qua adoptione dicitur Romanorum 8. ingemiscimus adoptionem filiorum Dei expectantes.* Loquitur ergo Paulus, iuxta D. Thomæ expositionem, de prædestinatione, non quatenus sistit in præparatione gratiæ habitualis dantis filiationem adoptiuam in via, sed vt vltimo terminatur ad perfectissimam adoptionem, quam præstat gratia consummata per gloriam. Et quod vera sit Angelici Præceptoris expositio, patet nam loquitur Paulus de prædestinatione secundum propositum, nempe, efficax, & discretiuum prædestinatorum à reprobis, prædestinatio autem sumpta pro solius gratiæ præparatione, non discernit inter prædestinatos, & reprobos; cum plures reprobi fuerit electi ad gratiam: ergo loquitur de prædestinatione, prout non sistit in præparatione gratiæ, sed vt efficaciter ducit ad gloriam, per quam adoptio vltimam recipit perfectionem.

16 *Respondebis.* Dices, esto ita sit, non tamen ex hoc colligitur, prædestinationem sumptam pro decreto executiuo *adæquatè*, esse meritis Christi attribuendam, sed solum *inadæquatè*, nempe secundum terminationem ad adoptionem perfectam, & consummatam per gloriam; nos enim nostris meritis gloriam in executione consequimur, & decretum executiuum gloriæ meremur, quin ex hoc colligatur prædestinationem sumptam pro decreto exequente *adæquatè*, nostris meritis adscribi.

17 *Contra 1.* Sed contra: nam prædestinatio in gloriam, non solum dicit decretum exequens immediatum erga gloriam, sed etiam præparationem executiuam omnium mediorum efficaciter conducentium ad illam: ergo mereri prædestinationem ad gloriam, si propriè accipiatur, est non solum mereri decretum immediatum executiuum gloriæ, sed etiam decreta executiua mediorum quoad terminationem ad illa. Consequentia patet. Antecedens autem probatur primo, nam prædestinatio; cum pars prouidentiæ sit, non versatur erga finem *immediatè*, sed *immediatè* erga media, & *mediatè executiuè* erga finem: ergo prædestinatio in gloriam, non solum dicit decretum immediatum executiuum illius, sed etiam decretum exequens mediorum efficaciter conducentium ad gloriam. *Antecedẽs prob. 1.*

18 *Secundo.* Secundo: nam prædestinati ad vltimerentur gloriam, vt in executione, & consequenter decretum executiuum illius, & tamen non merentur prædestinationem ad gloriam: ergo prædestinatio non solum dicit decretum exequens immediatè attingens gloriam in executione, sed etiam decreta executiua mediorum. Et ex his secundo reijcitur: nam meritum prædestinationis adscribitur Christo Domino vt specialis excellentia, & prærogatiua illius; sed mereri decretum executiuum *immediatè* attingens gloriam speciale Christo non est; cum adulti illud de condigno sibi mereantur, & vnus homo alteri de congruo sæpe meretur: ergo meritum, quod Paulus attribuit Christo, est decreti executiui nedum gloriæ, verum etiam omnium mediorum efficaciter conducentium ad illam, quæ sunt omnes prædestinationis effectus. *Contra 2.*

19 *Secundo probatur conclusio.* Secundo principaliter efficacius suadetur conclusio. Non stat mereri omnes nostræ prædestinationis effectus, & non mereri prędestinationem sumptam pro decreto exequente secundum termina-

minationem adequatam; sed Christus meruit omnes nostræ prædestinationis effectus à primo, vsque ad vltimum: ergo meruit prædestinationem quoad decretum executiuum, secundum omnem terminationem; ac per consequens adequatè. Consequentia euidens est, premissę autem indigent probatione. Maior constat ex differentia, quę inter causam physicam, & moralem versatur, illa namque in effectum *immediatè* suam causalitatem exercet, hęc autem *immediatè* non erga effectum, sed erga affectum premiantis, illum aliciendo, inclinando, & mouendo: ergo non stat meritum omnium effectuum nostrę prędestinationis, absque merito decreti diuini secundum terminationem ad illos, cumque non sit meritum decreti intentiui, erit meritum nostrę prędestinationis pro decreto executiuo.

Maior prob. 1.

20 *Secundo.* Deinde: nam si Christus meruit omnes nostrę prędestinationis effectus illorum collatio exterior fuit actus iustitię erga Christum; sed non stat actum exteriorem esse actum iustitię absque actu interiori, honestate iustitię gaudente: ergo voluntas executiua illorum, etiam fuit actus iustitię; & consequenter merita Christi Domini pro motiuo respexit actus enim iustitię ius alterius respicit pro motiuo; eo autem ipso, quod actus voluntatis diuinę pro motiuo merita inspiciat, sub eisdem meritis cadit: ergo de primo ad vltimum, non stat Christum nobis mereri omnes nostrę prędestinationis effectus, absque eo quod meruerit nostram prędestinationem sumptam pro decreto exequente secundum adequatam terminationem.

21 *Minor prob. 1.* Minor autem ostenditur primo ex Paulo ad Ephesios 1. illis verbis: *Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in calestibus in Christo*: idest, per Christum, vt *ibi* explicat D. Thom. sequutus Ambrosium, & communem Grecorum PP. intelligentiam, qualiter prepositio *in* pro prępositione *per* denotante causam efficientem moralem, frequenter in Scriptura vsurpatur, vt omnes intelligunt illud Pauli in eodem capitulo: *Gratificauit nos in dilecto filio suo*: idest, *per dilectum filium suum*, & illud; *in quo habemus redemptionem*, & infra: *in quo etiam nos sorte vocati sumus*: idest, *per quem*. Iuxta quam interpretationem, sensus verborum Pauli est, Christum nobis omnem spiritualem benedictionem meruisse; sed omnis nostrę prędestinationis effectus, est spiritualis benedictio: ergo Christus nobis meruit omnem nostrę prędestinationis effectum.

22 *Secundo.* Secundo probatur: meruit enim Christus nobis quidquid Adamus sua culpa demeruit; aliàs non superabundasset gratia Dei Saluatoris, vbi abundauit delictum; sed Adamus nobis demeruit carentiam omnium nostrę prędestinationis effectuum: ergo Christus omnes prędestinationis effectus promeruit. Denique probatur: nam Christo attribuendum est quidquid excellentiæ, & dignitatis est, nisi vel in se repugnet, vel oppositum sit reuelatum, sed Christum suo merito omnes nostræ prædestinationis effectus efficienter moraliter causare, dignitatis est, in se non repugnat, nec oppositum est reuelatum: ergo asserendum est, omnes nostræ prædestinationis effectus meruisse.

Tertio.

23 *Vltimo probatur 1. pars conclusionis.* Et ex his vltimo suadetur prima pars conclusionis. Nam prædestinatio sumpta pro decreto exequente, est spiritualis nostra, & maxima benedictio; sed Christus meruit nobis omnem spiritualem benedictionem: ergo meruit prædestinationem sumptam pro decreto exequente secundum adæquatam terminationem. Præterea; prædestinationem sic sumptam meruisse dignitatis est in Christo, in se non repugnat, nec oppositum est reuelatum; sed Christo concedi debet quidquid dignitatis est, si huius sit conditionis: ergo meruit nobis prædestinationem sumptam pro decreto executiuo secundum terminationem adæquatam ad omnes effectus.

24 *Secunda pars probatur 1.* Quod autem veritas ista non sit catholica veritas, nec quod ad fidem pertineat *immediatè*, nec *mediatè*, sed tantum probabilior sententia, ostenditur primo; quod namque Incarnatio Christi non sit nostræ prædestinationis effectus, non est veritas catholica; similiter etiam quod Christi Domini merita nostræ prædestinationis effectus non sint, non est veritas spectans ad fidem; plures enim Theologi docent, Incarnationem Christi quoad substantiam fuisse nostræ prædestinationis effectum, & alij quamuis id negent de substantia Incarnationis, affirmant de Christi meritis; sed eo ipso quod Incarnatio, aut Christi merita sint nostræ prædestinationis effectus, non meruit nobis Christus prædestinationem *adequatè*: ergo quod illam *adequatè* meruerit non est veritas spectans ad fidem, sed tantum probabilior sententia. Patet minor: nam merens prædestinationem *adequatè*, debet suis meritis causare omnes nostræ prædestinationis effectus; sed Christus Dominus non meruit substantiam Incarnationis, vt fatentur omnes Theologi, nec meruit sua propria merita, quod saltim de primo Christi merito dubitari nequit, nisi vellimus idem esse præmium sui ipsius: ergo eo ipso quod substantia Incarnationis, vel merita Christi Domini sint nostræ prædestinationis effectus, non meruit Christus nobis prædestinationem sumptam pro decreto executiuo *adæquatè*.

25 *Secundo.* Secundo probatur: nam licet ex merito omnium effectuum nostræ prædestinationis colligi meritum ipsius prædestinationis, sit probabilior sententia, non tamen est adeo certa, vt ad fidem aliqua ratione pertineat; plures enim, nec improbabiliter, illationem istam negant; sed omnia testimonia scripturæ attribuentia Christi meritis nostram prædestinationem, possunt explicari de prædestinatione sumpta *obiectiuè*, vel ex parte effectuum, nec sic explicantes possunt euidenter conuinci: ergo, quod Christus Dominus suis meritis prædestinationem sumptam pro decreto executio obtinuerit, non est veritas spectans ad fidem.

Et augetur difficultas ad hominem contra Vazquez: ipse namque non loquitur de decreto executiuo, sed de decreto intentiuo, quo homines eliguntur ad gratiam, & gloriam; duos enim istos ordines numquam distinxit; sed ex merito omnium effectuum nostræ prædestinationis, non sequitur meritum prædestinationis, non sequitur meritum prædestinationis æternæ sumptæ pro decreto intentiuo: ergo in sensu istius Auctoris, quod Christus nostram prædestinationem meruerit, non est veritas catholica. Patet minor: nam gloriam in executione meritis adultorum causari, est de fide, vt constat ex Tridentino *sess. 6. cap. 6.* deffiniente esse coronam iustitiæ; & tamen electio ad gloriam non est talium meritorum effectus, sed omnino liberalis, & gratuita, vt cum D. Thom. & frequentiori Theologorum sententia docuimus *1. p. quæst. 23. art. 4.* ergo ex merito effectuum prædestinationis, non sequitur meritum ipsius prædestinationis sumptæ pro decreto intentiuo. 26 *Confirmatur.*

Si fortè dicatur, electionem efficacem ad gloriam nostra merita præuenientem, & omnino liberalem negari à contrario Auctore, ac proinde non posse à nobis argumento facto vrgeri. In contrarium obstat primo: nam licet verum sit hanc sententiam à contrario Auctore negari, non tamen poterit, nisi ausu temerario, illam aliqua censura notare: cum illam, præter omnes discipulos D. Thomæ, tueatur omnes discipuli Scoti, & ni fallor, melior pars ex Doctoribus Societatis: ergo tenetur fateri ex merito doni creati, non colligi omnino euidenter, meritum electionis ad illud ad ordinem intentionis spectantis: ac proinde ex eo quod Christus omnes nostræ prædestinationis effectus meruerit, non colligi adeò efficaciter meritum prædestinationis ad illos, vt consequens pertineat ad fidem, *immediatè*, vel *mediatè*. Tertio probatur: nam licet expositio Græcorum Patrum, iuxta quam præpositio illa *in Christo*, vertitur in præpositionem, *per Christum*, denotandum causam efficientem moralem, quam etiam sequuntur Ambrosius, & D. Thomas, sit probabilior censenda, non tamen est ab Ecclesia diffinita: ergo quod Christus nostram prædestinationem sumptam adæquatè causauerit efficienter moraliter, ab Ecclesia diffinitum non est, nec ex diffinitas, aut reuelatis euidenter colligitur, ac proinde non est veritas spectans ad fidem, *immediatè*, vel *mediatè*. 27 *Respond.* *Contra 1.* *Tertio probat.*

Denique: nam testimonia Pauli, quibus veritas ista probatur, non loquuntur solum de hominibus succedentibus Christum, sed vniuersalia sunt ad omnes, etiam ad PP. Antiquos; sed quamuis gratiam Antiquorum PP. Christum meritoriè efficienter causasse, sit probabilior sententia, non tamen est adeò certa, vt opposita sit contra fidem; cum id doceant graues Theologi, quibus fauet D. Thom. *quæst. 29. de veritate art. 4. ad 9. & art. 6. in corp. & art. 7. ad 3.* ergo ex testimonijs Pauli, non adeo certo colligitur causalitas meritoria effectiua Christi in prædestinationem nostram *adæquatè*, vt sit veritas de fide. 28 *Vlt. prob. 2. pars concl.*

Sed dices, sequi ex hac ratione, non esse de fide Christum nos iustificare moraliter efficienter; consequens est falsum, vt pote contra Tridentin. *sess. 6. de iustificat. cap. 7.* vbi numerans omnes causas nostræ iustificationis; asserit, *Christum esse causam meritoriam illius*: ergo ratio facta est inefficax. Probatur sequela Christus in illa sententia, quam probabilem esse supponimus, non solum non meruit Antiquis Patribus prædestinationem æternam, & gratiam primæ vocationis, sed nec etiam gratiam iustificantem illos formaliter: ergo si ex eo, quod de fide non sit illis prædestionationem, & primam vocationem meruisse efficienter, inferimus de fide non esse, nobis efficienter nostram prædestinationem, & primam vocationem meruisse, sequitur, non esse de fide, nobis meruisse efficienter nostram iustificationem. 29 *Obijcies.*

Respondeo, negando sequelam. Ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: nam Christum nos iustificasse efficienter meritoriè, diffinitum est in Trident. *loco allegato*, vbi postquam docuerat causam finalem nostræ iustificationis esse gloriam Dei, & Christi, asseruit, Christum fuisse causam meritoriam illius, quod tamen respectu Antiquorum Patrum non docuit, & ideo, quamuis de fide non sit, causasse Christum efficienter moraliter iustificatione illorum, de fide est nostram isto modo causasse, respectu autem nostræ prædestinationis sumptæ pro decreto intentiuo, aut executiuo *adæquatè*, & respectu primæ nostræ vocationis nihil Tridentinum diffinit, & aliàs verba Pauli cum vniuersalia sint, & omnes homines comprehendant, si respectu Patrum; qui præcesserunt Christum de causalitate finali probabiliter explicantur, non est omnino certum respectu illorum, qui Christum sunt subsequuti efficientem causalitatem impor- 30 *Respond.*

importare; & ideo, quamuis hoc sit probabilius, non tamen est adeò certum, vt veritas fidei sit.

31 *Replicabis.* Sed oppones, vt enim constat ex margine Tridentini, quod Christus fuerit causa meritoria nostræ iustificationis, colligit ex Paulo ad Ephesios 2. illis verbis: *Cum essemus mortui peccatis conuiuificauit nos in Christo, cuius gratia estis saluati.* Quæ verba generalia sunt, & omnes homines comprehendunt; & tamen, quamuis iustificatio Antiquorum PP. non fuerit per Christum in genere causæ efficientis moralis, sed in genere causæ finalis, in probabili sententia, respectu nostri est per Christum in genere causæ efficientis, vt diffinit Tridentinum: ergo pariter quamuis testimonia Pauli attribuentia Christi meritis omnium prædestinationem, generalia sint, & respectu veterum PP. accipiantur probabiliter in genere causæ finalis; respectu illorum, qui successerunt Christum, importabunt causam efficientem moralem.

32 *Respond.* Respondeo, concedendo consequentiam: cæterum quod ita sint accipienda hucusque diffinitum non est; quod verò iustificatio nostra sit per Christum, vt causam meritoriam diffiniuit Tridentinum; & ideò non est par ratio quoad certitudinem causalitatis efficientis moralis nostræ iustificationis, ac nostræ prædestinationis, & primi effectus prædestinationis, primæ, scilicet, vocationis.

33 *Instabis. Cōc. Trid.* Instabis ex Tridentino sess. 6. cap. 5. illis verbis: *Declarat præterea ipsius iustificationis exordium in adultis à Deo per Christum Iesum præueniente gratia sumendum esse, hoc est, ab eius vocatione:* ergo iuxta Tridentinum prima vocatio, & primus nostræ prædestinationis effectus est per Christum in genere causæ efficientis moralis; & consequenter prædestinatio nostra *obiectiuè adæquatè* attribuenda est meritis Christi.

34 *Respond.* Respondeo, distinguendo consequens: ita vt hoc sit diffinitum, nego consequentiam: absolutè, & quo ad rei veritatem, concedo consequentiam. Itaque aliud est, quod ita sit, quod scilicet, prima vocatio sit per Christum in genere causæ efficientis moralis, aliud verò, quod taliter certum sit, vt oppositum censeri debeat hæreticum, aut erroneum: primum concedimus; secundum vero negamus; nam licet gratia per Christum, idem sit, quod gratia à Christo meritoriè causata, in vera Theologorum sententia, quod autem omnis gratia, quæ vocatur Christi, aut per Christum, ab illo sit *efficienter*, & non sufficiat, quod sit ab illo in genere causæ finalis, nullibi inuenitur diffinitum. Et quidem negari non potest, PP. Antiquæ legis fuisse iustificatos gratia per Christum, & tamen plures non improbabiliter docent, gratiam illos iustificantem, non fuisse effectum meritorum Christi in genere causæ efficientis, sed tantum in genere causæ finalis: ergo quod gratia per Christum sit idem quod gratia, à Christo efficienter causata, non est vndequaque exploratum, nec adeò certum vt sit veritas spectans ad fidem.

35 *Certissimum est 1. vocatio nē, in lege gratiæ, esse per Christum efficienter moraliter.* Quod autem prima vocatio in lege gratiæ, sit per Christum in genere causæ efficientis moralis, adeò mihi certum ob communem Theologorum sententiam, vt oppositum his temporibus indefensabile sit; ex hoc tamen non colligitur eadem certitudine gaudere, quod Christus nobis meruerit nostram prædestinationem, siue quoad decretum intentiuum, siue quoad executiuum adæquatè: tum, quia non est certum primam vocationem esse primum nostræ prædestinationis effectum; cum plures doceant Incarnationis substantiam esse effectum nostræ prædestinationis, alij Christi merita inter effectus nostræ prædestinationis recenseant; ac proinde quamuis Christus primam vocationem meruerit, & cæteros prædestinationis effectus, quia tamen non meruit suam Incarnationem, nec merita, non infertur nostram prædestinationem adæquatè meruisse. Tum etiam, quia ex merito omnium effectuum nostræ prædestinationis, non sequitur meritum decreti intentiui illorum, & quamuis inferatur meritum decreti executiui, hæc tamen illatio non adeò explorata est, vt ex merito omnium effectuum inferatur, tanquam veritas fidei meritum talis decreti.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur.

36 *Arg. 1. contra 1. partē conclusionis.* Contra primam partem conclusionis arguit primo: Christus non meruit omnes effectus nostræ prædestinationis: ergo non meruit *adæquatè* nostram prædestinationem. Consequentia probatione non indiget. Antecedens autem probatur: applicatio Baptismi non est præmium meritorum Christi; sed hæc applicatio est effectus nostræ prædestinationis: ergo non meruit Christus omnes nostræ prædestinationis effectus. Maior proba-

S. Thom. tur ex D. Thom. supra quæst. 19. art. 4. ad 3. quod tale erat: *Merces quam quis meretur, debetur secundum iustitiam, & non secundum gratiam: si ergo Christus meruit salutem nostram, sequitur, quod salus nostra non sit ex gratia Dei, sed ex iustitia, & quod iniustè agat cum eis, quos non saluat; cum meritum Christi ad omnes se extendat.* Cui argumento ita respondet: *Ad tertium dicendum, quod sicut peccatum Adæ non deriuatur ad alios, nisi per carnalem generationem; ita meritum Christi non deriuatur ad alios, nisi per generationem spiritualem, quæ fit in Baptismo, per quam homines Christo incorporantur, & hoc ipsum est gratiæ, quod homini conceditur regenerari in Christo, & sic salus hominis est ex gratia:* Ergo iuxta Diuum Thomam applicatio Baptismi, & hominem regenerari in ipso, præmium meritorum Christi non est.

Patet consequentia primo: nam D. Thom. eam rationem gratiæ concedit applicationi Baptismi, quam negat respectu nostræ salutis; sed hæc est gratia respectu nostri, & ex iustitia respectu Christi: ergo illa est gratia, etiam per comparationem ad Christum; & consequenter præmium, & effectus meritorum Christi non est. 37 *Consequentia prob. 1.* Secundo: quia vt ex argumento constat, gratiam Dei contraponit mercedi respectu Christi, & iustitiæ per comparationem ad ipsum; sed in solutione argumenti docet, applicationem Baptismi, & regenerationem in ipso esse gratiæ Dei, & ex hac deducit salutem nostram esse ex eius gratia, & sine iniustitia negari, quibus negatur: ergo sentit taliter esse gratiæ Dei, vt non sit merces, præmiumque respectu Christi, nec ex iustitia in eius comparatione. *Secundo.*

Respondeo, merita Christi fuisse ab ipso dupliciter applicata: 38 *Respond.* primo quo ad sufficientiam pro omnibus: secundo quoad efficientiam pro aliquibus quoad libertatem à culpa, & pro alijs, etiam quoad vitam æternam: quando ergo docet D. Thomas applicationem Baptismi esse gratiæ Dei per exclusionem iustitiæ respectu Christi, intelligitur comparatione facta cum Christo, vt sua merita applicante quoad sufficientiam pro omnibus: nam ex vi huius applicationis non fuit debita applicatio Baptismi, nec regeneratio in ipso; alias vel omnes fuissent regenerati in Baptismo, vel iniustitia facta fuisset Christo Domino, in eo quod non omnes renascerentur in ipso, sed tantum quod Baptismus omnibus in Ecclesia pateret, & omnibus esset expositus non autem negat, quod applicatio Baptismi, & regeneratio spiritualis in illa, sit præmium, & effectus meritorum Christi, vt specialiter sua merita applicantis pro illis, quibus fuit concessus Baptismus de facto. Per quod ad vtramque consequentiæ probationem constat solutio. *Christus applicauit sua merita pro omnibus, quoad sufficientiam, quoad efficaciam pro aliquibus.*

Et quod hæc fuerit mens Angelici Præceptoris, constat primo: nam intendebat saluare, quod sine vlla iniustitia aliqui non saluarentur, hoc est, à peccato liberarentur, quod subsistit solum per hoc, quod ex vi generalis applicationis meritorum Christi quoad sufficientiam pro omnibus, non debeatur ex iustitia, actualis liberatio à peccato, nec applicatio Baptismi, quamuis debita reddatur per specialem applicationem meritorum Christi quoad efficaciam pro aliquibus: nam illi, quibus fuerunt merita Christi efficaciter applicata, liberantur à peccato; illi autem quibus solum fuerunt applicata quoad sufficientiam, sine iniustitia non liberantur à culpa, quia ex vi illius applicationis, non debetur Christo ex iustitia, actualis à peccato libertas: ergo intentum D. Thomæ saluatur per hoc, quod applicatio Baptismi non sit debita Christo ex vi applicationis suorum meritorum quoad sufficientiam pro omnibus. 39 *Hanc esse mentē D. Tho. prob. 1.*

Secundo, & apertius colligitur ex doctrina D. Thom. q. 29. de Veritate art. 7. ad 8. quod ita procedebat: *Aut Christus sufficienter meruit nobis, aut insufficienter: si sufficienter, meritum nostram non requiritur ad salutem: si insufficienter, insufficientis gratiæ fuit, quorum vtrumque est inconueniens: ergo Christus nobis non meruit:* Cui argumento ita respondet: *Ad Octauum dicendum, quod meritum Christi sufficienter operatur, vt quædam causa vniuersalis salutis humanæ, sed oportet hanc causam applicari singulis per Sacramenta, & per fidem formatam, quæ per dilectionem operatur: & ideò requiritur aliquid aliud ad salutem nostram præter meritum Christi, cuius tamen meritum Christi est causa:* Ergo sentit D. Thomas, omne illud, per quod merita Christi hominibus applicantur, esse effectum meritorum ipsius; & consequenter cum in præsenti applicationem Baptismi, & regenerationem in ipso, ait esse gratiæ Dei, non excludit iustitiam respectu Christi vt specialiter applicantis sua merita efficaciter pro illis, qui in Baptismo spiritualiter renascuntur, sed tantum respectu Christi, vt generaliter applicantis sua merita quoad sufficientiam pro omnibus, vt per hoc saluetur sine iniustitia Christo facta, aliquos in peccato relinqui, nec ab illo liberari. 40 *Secundo. S. Thom.*

Sed oppones, D. Thomam q. de Veritate alleg. art. 7. ad 4. ibi: *Dicendum, quod meritum Christi, quantum ad sufficientiam æqualiter se habet ad omnes, non autem quantum ad efficaciam, quod accidit partim ex libero arbitrio, partim ex diuina electione, per quam quibusdam misericorditer effectus meritorum Christi confertur, quibusdam vero iusto iudicio subtrahitur.* Ergo sentit D. Thom. efficacem applicationem meritorum Christi, prout à sufficienti distinguitur, adæquatè sumi: tum ex libero arbitrio, quatenus per Dei gratiam se ad iustificationem disponit: tum etiam ex diuina electione, quibusdam præ alijs effectus meritorum Christi misericorditer tribuente. Patet consequentia primo: quia D. Thom. nullam ex parte Christi causam assignat efficacis applicationis; si autem 41 *Instabis. S. Thom.* *Consequentia prob. 1.*

autem ex parte illius differentia sumeretur, diminutè processisset. *Secundo.* Secundo: nam si Christus specialiter his præ alijs sua merita applicuisset, Deus non ex misericordia effectus meritorum Christi his præ alijs applicaret, sed ex iustitia erga Christum.

42 *Respond. ad 1. consequentiæ probationem. Ad secundam.* Respondeo, negando consequentiam. Ad primam probationem, nego antecedens: nam licet *in solut. ad 4.* differentiam ex parte Christi, D. Thomas non expresserit, illam tamen non exclusit; cum *solut. ad 8.* omne per quod merita Christi applicantur, Christi meritis attribuat, vt *proximè* vidimus. Ad secundam consequentiæ probationem dicatur collationem effectuum meritorum Christi, & electionem ad illam, dupliciter posse sumi: primo in se ipsa formaliter: secundo in radice; primo modo est actus misericordiæ erga homines, & iustitiæ per comparationem ad Christum: secundo autem modo est actus misericordiæ erga homines, & nullatenus iustitiæ: nam actus voluntatis diuinæ, quo applicuit voluntate Christi vt his præ alijs sua merita applicaret, non est meritorum Christi præmium; cum sit illorum principium, & quia applicatio effectuum meritorum Christi his præ alijs ex hoc actu trahit originem; fit, vt huiusmodi collatio sit actus misericordiæ in radice, & nullatenus iustitiæ.

43 *Secundo arguitur.* Secundo principaliter arguitur: auxilia sufficientia reprobis, & prædestinatis communia, non sunt præmium meritorum Christi; & tamen sunt nostræ prædestinationis effectus: ergo Christus non meruit omnes nostræ prædestinationis effectus; & consequenter prædestinationem sumptam pro decreto executiuo Christus adæquatè non meruit. Consequentia est bona. Minorem supponimus ex his, quæ *tract. de Prædestinatione*, cum communi sententia docuimus. Maior autem probatur: auxilia hæc sufficientia sunt effectus voluntatis antecedentis, qua Deus vult omnes homines saluos fieri; sed hæc voluntas, præmium meritorum Christi non fuit: ergo nec auxilia sufficientia reprobis, & prædestinatis communia sunt meritorum Christi præmium. Maior constat: nam ex vi illius voluntatis Deus ordinauit homines sufficienter ad gloriam: ergo ex vi illius præparauit auxilia sufficientia ad eius consecutionem. Minor autem probatur: voluntas illa est prior decreto mittendi Christum, & est principium illius, sed principium meriti nequit sub merito cadere: ergo voluntas illa generalis, & communis, præmium meritorum Christi non fuit. Maior probatur: Christus decretatus fuit vt Redemptor ex intentione redimendi omnes homines, & illos perducendi ad salutem quoad sufficientiam: ergo intentio, aut voluntas omnes quoad sufficientiam saluandi, prior est decreto mittendi Christum, & est principium illius.

44 *Respōd. 1. ad probationē maioris.* Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem respondeo primo, concessa maiori, negando minorem: nam primum decretum in mente diuina existens, fuit de Christo Redemptore, vtpote, cum fuerit finis omnium, quæ Deus fecit, siue ad ordinem naturæ, siue ad ordinem gratiæ spectantium, & in vi meritorum Christi vt præuisi, mediante hoc decreto, Deus habuit voluntatem generalem, & specialem; ac proinde omnis diuina voluntas fuit meritorum Christi præmium. Quod amplius conclusione sequenti explicabimus, vbi minoris probationi occurremus.

45 *Secundo respond.* Secundo respondeo, distinguendo maiorem: sunt effectus illius voluntatis generalis intentiuæ *immediatè*, nego maiorem: *mediatè* ab illa causati, concedo maiorem: & prætermissa minori, nego consequentiam; nam sicut circa gloriam vt efficaciter præparatam electis, duplex decretum distinguimus, vnum intentiuum, & aliud executiuum, & auxilia efficaciter conducentia ad gloriam sunt effectus decreti intentiui *mediatè*, & *immediatè* decreti executiui illorum: ita erga gloriam vt sufficienter omnibus præparatam, duplex est distinguendum decretum, nempè intentiuum inefficax, & executiuum, non circa gloriam, *immediatè*, sed circa auxilia sufficientia ad illam, inter quæ mediat Christus decretatus vt Redemptor, cuius decretum fuit ortum ex voluntate inefficaci intentiua salutis omnium hominum, & antecessit decretum executiuum prædictorum auxiliorum: cum ergo Christus vt merens præuisus fuerit in vi decreti intentiui illius præcedenter ad decretum executiuum auxiliorum sufficientium; fit, vt quamuis decretum mittendi Christum voluntatem illam de omnium hominum salute supponat; auxilia tamen, quæ ex prædicta voluntate non *immediatè*, sed *mediatè* præparantur, meritis Christi adscribantur; sicut quia decretum executiuum efficax gloriæ est post merita nostra præuisa, gloria vt in executione nostris meritis adscribitur, quamuis decretum efficax gloriæ intentiuum nostra merita præcesserit.

46 *Replicabis.* Sed dices, non solum voluntas intentiua inefficax gloriæ, sed etiam voluntas efficax executiua auxiliorum sufficientium ad gloriam, præcessit decretum de Christo vt Redemptor, & merente: ergo Christus vt Redemptor, & merens non præcessit decretum executiuum prædictorum auxiliorum; & consequenter hæc auxilia præmium meritorum Christi non sunt. Prima consequentia ex antecedenti colligitur: secunda euidenter infertur ex prima. Nam merens debet præcedere, saltim voluntatem executiuam præmij. Antecedens autem probatur: nam gratia collata Adamo in statu innocentiæ fuit medium sufficiens ad gloriam ortum ex illa generali voluntate & similiter gratia habitualis, & cætera gratiæ dona data PP. Antiquis erant media sufficientia ad salutem ex eadem voluntate imperata; sed decretum prædictorum auxiliorum decretum de Christo vt Redemptore, & merente præcessit: ergo non solum voluntas intentiua inefficax gloriæ, sed etiam voluntas executiua efficax auxiliorum sufficientium ad gloriam præcessit decretum de Christo vt Redemptore, & merente. Minor probatur: ordo inter diuina decreta sumitur ex ordine inter obiecta; sed omnia illa gratiæ dona Christum præcesserunt in ordine executionis: ergo decretum efficax illorum præcessit decretum mittendi Christum.

Respondeo: obiectionem istam non militare contra id, quod in nostra conclusione defendimus, scilicet, Christum meruisse omnibus post legem gratiæ prædestinationem *adæquatè*; in his namque; falsum est, quod decretum executiuum auxiliorum sufficientium, decretum mittendi Christi, nedum intentiuum, verum nec executiuum præcesserit; cum namque Christus vt natus, & passus, omnia huiusmodi auxilia in executione præcesserit, decretum etiam executiuum Christi, decretum executiuum huiusmodi auxiliorum præcessit. 47 *Respond. Obiectio ista cōtra conclusionem non procedit.*

Prout autem contra meritum prædestinationis Antiquorum Patrum procedit, dicatur, quod vt Christus auxilia sufficientia illis efficienter meruerit, sufficit decretum intentiuum Christi vt merentis, antecedere decretum executiuum donorum, quæ illis concessa fuere; enim ad causandum meritoriè requiritur, quod decretum executiuum meriti, decretum executiuum præmij semper præcedat, sed quando præmium anticipata solutione tribuitur sufficit quod præuisio meriti antecedat decretum executiuum præmij; eo autem ipso, quod decretum intentiuum meriti præcedat decretum executiuum præmij, præuidetur meritum in vi decreti intentiui ante decretum executiuum præmij; & consequenter terminare potest meritoriam causalitatem. De quo, plura *supra quæst. 2. art. 11.* vbi meritum Christi gratiæ Antiquorum Patrum, cum frequentiori sententia statuimus. 48 *Ad illam prout contra meritum Antiquorum PP. militat, resp.*

Si autem de gratia status innocentiæ præcedat, duplex circumfertur sententia. Prima asserens fuisse effectum prædestinationis Adami. Secunda negans effectum prædestinationis Adami fuisse. Et iuxta primam (quam probabiliorem *tract. de Prædest.* censuimus) asserendum est, Christum præuisum, vt merentem in vi decreti intentiui, causasse meritoriè efficienter gratiam status innocentiæ, sicut nuper dicebamus de gratia Antiquorum Patrum. Si verò defendatur secunda, consequenter est asserendum, non fuisse effectum meritorum Christi, qui iuxta illam sententiam, ad gratiam status innocentiæ non supponitur præuisus. 49 *Quid de gratia status innocentiæ dicendum?*

Sed instabis adhuc, eo ipso, quod asseratur, Christum decretatum, & prædestinatum fuisse à Deo ex intentione nostræ salutis, decretum intentiuum Christi non est prius decreto executiuo auxiliorum, quibus homines disponuntur ad salutem, & gratiæ destruentis peccatum, & salutem conferentis: ergo eo ipso consequenter est asserendum præuisionem meritorum Christi non antecedere decretum executiuum gratiæ, & auxiliorum sufficientium, quæ fuerunt Antiquis PP. data. Consequentia tenet ex dictis; vt enim præuisio meriti antecedat decretum executiuum præmij, debet saltim decretum intentiuum meriti antecedere decretum executiuum præmij. Antecedens autem probatur; vt decretum intentiuum Christi vt merentis, antecedat decretū executiuum gratiæ, & donorum sufficientium, requiritur decerni Christum vt finem huiusmodi donorum; sed eo ipso, quod Christus decretus fuerit ex prædicta voluntate, non decernitur vt finis, sed potius vt medium respectu illorum donorum: ergo eo ipso decretum intentiuum Christi non est prius decreto executiuo gratiæ, auxiliorumque sufficientium. Maior constat: nam, quod in intentione præcedit, debet esse finis. Minor autem probatur: Christus decretatus ex intentione salutis, ordinatur ad salutem nostram vt medium ad finem: ergo vt finem etiam respicit gratiam à peccato liberantem, & formaliter conferentem salutem. 50 *Instabis adhuc.*

Respondeo, negando antecedens: ad probationem, concessa maiori, nego minorem: ad illius probationem, nego antecedens: non enim Christus ex vi illius voluntatis ordinatur ad salutem nostram vt medium, sed vt causa ad finem, non *cuius gratia*, sed vt ad finem *effectum*; cum quo rectè compatitur, Christum, & illius merita esse finem *cuius gratia* salutis gratiæ, & auxiliorum disponentium ad illam; & consequenter, quod Christus in ordine intentionis vt finis præcedat. Quod si cum alijs dicatur, Christum, & illius merita fuisse ad dona gratiæ vt ad finem, *cuius gratia* ordinatum, non poterit meritum Christi respectu gratiæ Antiquorum Patrum defendi, vt argumentum conuincit. 51 *Respond.*

Denique arguitur, Incarnatio Christi fuit primus, & potissimus nostræ prædestinationis effectus; sed Christus suam Incarnationem non meruit; cum principium meriti sub merito, cuius est principium, non cadat in omnium Theologorum sententia de lege ordinaria, & in probabiliori sententia, nec de potentia absoluta: ergo non meruit omnes effectus nostræ prædestinationis; & con- 52 *Vltimo arguitur.*

& consequenter nec prædestinationem sumptam pro decreto executiuo adæquatè. Maior probatur: omne quod cum effectu ad finem nostræ prædestinationis conducit, fuit à Deo ex intentione huius finis præparatum; & consequenter est prędestinationis effectus; sed Incarnatio Christi cum effectu ad finem prędestinationis nostrę maximè conducit: ergo fuit à Deo ex hoc fine pręparata; & consequenter fuit prędestinationis effectus.

53 *Prima solutio.* Huic argumento variè occurritur ab Auctoribus nostrę sententię. Prima solutio est Medinæ asserentis, Christum meruisse omnia media nostræ salutis, præter ipsam Incarnationem, quam fatetur fuisse nostræ prædestinationis effectum; & consequenter meruit prædestinationem nostram sub terminatione ad omnes effectus, præter quam ad ipsam Incarnationem. Hæc tamen solutio reijcitur. *Reijcitur 1.* Tum, quia conclusionem nostram non saluat. *Secundo.* Tum etiam: quia de Incarnatione humiliter sentit, dum illam vt medium ad finem nostræ prædestinationis ordinatam fuisse fatetur. *Tertio.* Tum denique: quia iuxta illam non potest meritum Christi, respectu electionis prædestinatorum ad gloriam defendi. *Secundo alij respõdent.* Secundo alij respondent, quod licet Incarnatio Christi fuerit effectus prædestinationis nostræ, nihilominus meruit electionem efficacem ad gloriam; & consequenter prædestinationem nostram absolutè, quorum doctrinam *inferius* examinabimus, vbi & veram solutionem argumenti facti trademus. *Hæc solutio infra examinabitur.*

§. III.

Christum electionem efficacem ad gloriam, prout est dilectio meruisse.

54 *Secunda conclusio.* Secunda Conclusio. *Meruit Christus electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam sub ratione dilectionis, non aliquorum vagè, sed determinatè horum, qui prædestinati sunt.* Prima pars conclusionis suadetur primo ex Paulo ad Ephesios primo, illis verbis: *Qui benedixit nos omni benedictione in cælestibus in Christo Iesu, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem.* *Prima pars conclusionis prob. 1.* Vbi ly *in Christo*, idem valere ac *per Christum*, docent PP. Græci communiter, & ex Latinis Ambrosius, & Angelicus Præceptor lectione prima, illis verbis: *S. Thom.* *Dicit ergo, ita benedixit nos, non nostris meritis, sed ex gratia Christi, sicut elegit nos, & gratis à massa perditionis separando, præordinauit nos in ipso, id est, per Christum.* Et constat: nam elegit nos in Christo, sicut benedixit, idest, bona gratiæ largitus est in ipso; dona autem gratiæ, per Christum nobis sunt data; & consequenter per Christum sumus electi; at per Christum eligi, si verba in rigore sumantur, vt debent, est Christum nobis æternam electionem meruisse: ergo meruit nobis Christus æternam electionem ad gloriam.

55 *Confirmatur 1.* Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum. Nam Christum nobis dona gratiæ meruisse, non aliunde colligitur, nisi ex testimonio Pauli, asserentis: *Benedixit nos omni benedictione in cælestibus in Christo Iesu;* sed iuxta Paulum Deus nos elegit in Christo: ergo etiam meruit nobis æternam electionem ad gloriam. *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundo: nam Deus nos benedixit in Christo omni benedictione; sed præcipua hominum benedictio in electione ad gloriam consistit: ergo hac benedictione prædestinatos benedixit in Christo; sed Deum benedicere in Christo, est Christum nobis benedictionem mereri: ergo meruit nobis Christus æternam electionem ad gloriam. *Confirmatur 3.* Confirmatur, & vrgetur tertio: nam prima, & potissima discretio prædestinatorum à reprobis, est meritis Christi adscribenda; sed hæc in electione efficaci ad gloriam consistit: ergo electio efficax prædestinatorum ad gloriam sub ratione dilectionis, fuit præmium meritorum Christi.

56 *Secundo prob.* Secundo probatur: Christus præuisus fuit merens ante electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam; sed omne quod præuisionem meritorum Christi supponit, illis vt præmium adscribitur: ergo electio efficax prædestinatorum ad gloriam fuit meritorum Christi præmium. Minor à contrarijs conceditur, & constat primo: nam ideo decretum executiuum gloriæ, & omnium effectuum nostræ prædestinationis adscribitur meritis Christi, quia illorum præuisionem supponit: ergo si merita Christi ante electionem efficacem ad gloriam supponuntur præuisa, illis est huiusce modi electio adscribenda. Secundo: nam omne, quod præuisionem meritorum Christi supponit potest esse illorum præmium; cum habeant vim meritoriam *simpliciter* infinitam; & consequenter ad omne præmium infiniti valoris; & aliàs, quod in illa referatur vt præmium, decet dignitatem Christi, & congruit muneri Redemptoris: ergo si Christus præuisus fuit merens ante electionem efficacem prędestinatorum ad gloriam, fuit prǽmium meritorum Christi. Maior autem probatur: nam in sententia Scoti, & Discipulorum eius (contra quos nostra conclusio procedit) Christus fuit finis prędestinationis hominum, & electionis illorum ad gloriam: ergo fuit efficaciter intentus ante talem electionem; sed in hac efficaci intentione potuit Christus vt merens videri: ergo fuit pręuisus merens ante efficacem electionem prędestinatorum ad gloriam.

57 *Respondebis.* Respondebis ex doctrina contrariorum, Christum considerari posse dupliciter: primo quoad substantiam: secundo quoad circunstantiam carnis passibilis; & in priori consideratione fuisse finem prędestinationis omnium, & vt sic ante electionem efficacem prędestinatorum ad gloriam pręuisum: quia tamen Christus non meruit, nisi vt in carne passibili, & vt sic non fuit finis prędestinationis hominum; & consequenter nec ante electionem efficacem ad gloriam fuit præuisus vt passibilis; fit consequens, quod illam fuerit pręuisus ad illam vt merens; ac proinde nec quod non meruerit.

58 *Reijcitur primo.* Sed contra primo: nam ideò, in sententia Scoti, Christus fuit finis prędestinationis hominum, & omnium rerum, quas Deus ad extra produxit, quia est omnibus illis perfectior; id autem quod perfectius est, non potest ad aliud, vt ad finem ordinari secundum rectum ordinem prouidendi, sed potius debet rationem finis sortiri; sed hęc ratio non solum militat de Christo vt homine quoad substantiam Incarnationis, sed etiam quoad circunstantiam carnis passibilis: ergo nedum quoad substantiam, sed etiam quoad circunstantiam carnis passibilis fuit à Deo intentus, vt finis prędestinationis hominum, & omnium, quę Deus fecit; & consequenter fuit à Deo pręuisus, vt merens ante efficacem electionem prędestinatorum ad gloriam. Maior est in doctrina Scoti certa. Minor autem probatur: Incarnatio quoad substantiam omnes creaturas excedit, non ratione carnis assumptę, sed ratione coniunctionis ad Verbum; sed etiam caro Christi vt passibilis, fuit Diuino Verbo coniuncta: ergo quamuis non excedat cętera creata à Deo ratione passibilitatis, excedit illa ratione coniunctionis ad Verbum.

59 *Secundo.* Contra secundo: nam ideo, in doctrina Scoti, Christus non fuit electus à Deo, vt medium ad hominum redemptionem, & salutem, sed vt finis redemptionis, & salutis omnium hominum, quia ordinatè volens, prius ordine intentionis vult, quę proximiora sunt fini, primo, & principaliter intento: Christus autem vt homo, est inter omnia creata proximior Deo, qui est finis, quem Deus primo intendit in omnibus, quę operatur ad extra, sed Christus, non solum quoad substantiam Incarnationis, sed etiam quoad circunstantiam carnis passibilis, est propinquior ipsi Deo omnibus alijs creaturis; cum caro Christi vt passibilis, sit Diuino Verbo *physicè* coniuncta, & vnita: ergo nedum quoad substantiam, sed etiam quoad circunstantiam passibilitatis carnis, fuit à Deo intentus vt finis omnium, quę ad extra produxit.

60 *Tertio.* Tertio: operationes Christi, quibus meruit nostram salutem, non fuerunt volitę à Deo, vt medium ad beatitudinem nostram ordinatum ad finem, sed vt finis beatitudinis nostrę: ergo in ordine intentionis pręcesserunt beatitudinem nostram; & consequenter fuerunt à Deo pręuisę ante electionem efficacem prędestinatorum ad gloriam. Secunda consequentia ex prima colligitur: nam quod in ordine intentionis pręcedit, potest in decreto intentiui efficaci pręuideri. Prima verò ex antecedenti infertur. Antecedens autem probatur: ideò concretum resultans ex Verbo, & humanitate non fuit quoad substantiam electum à Deo vt medium nostrę salutis, sed potius vt finis illius, quia est perfectius, Deoque coniunctius, atque proximius, quam salus hominum; sed etiam concretum resultans ex Verbo vt humanitati vnito, & opere meritorio, excedit beatitudinem hominum, & est Deo proximius quam illa: cum operatio Christi meritoria, sit Deo *physicè* coniuncta *mediatè*, qua coniunctione beatitudo nostra non gaudet: ergo non fuit à Deo electum vt medium beatitudinis nostrę, sed vt causa, & finis illius.

61 *Confirmatur.* Et augetur difficultas; quamuis humanitas Christi ratione propriæ entitatis non excedat naturam Angelicam, sed potius ab illa excedatur; quia tamen Verbum, cui est *hypostaticè* vnita, *infinitè* superat Angelus, Christus vt homo fuit à Deo intentus vt finis productionis Angelorum, in sententia Discipulorum Scoti; sed quamuis opus meritorium Christi, non excedat ratione suæ entitatis nostram beatitudinem, Verbum tamen, cui *mediatè physicè* vnitur, *infinitè* excedit illam: ergo Christus, quatenus merens, non fuit electus vt medium in ordine ad beatitudinem nostram, sed potius vt finis illius; & consequenter Christus, nedum quoad substantiam, sed etiam quatenus merens, fuit à Deo præuisus ante electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam.

62 *Secunda pars cõcl. prob. 1.* Deinde secunda pars nostræ conclusionis suadetur primo ex illo Ioannis 15. Christi ad Discipulo suos: *Non vos me elegistis, sed Ego elegi vos.* Quæ verba de electione æterna ad gloriam pertinente ad ordinem intentionis explicat Angelicus Doctor *ad Ephesios 1. lectione 1.* per illa explicans sententiam Pauli asserentis: *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem:* sed in illis verbis importatur specialis, & determinata dilectio prædestinatorum ad gloriam: ergo Christus meruit prædestinatis dilectionem efficacem, non aliquorum *vagè*, sed horum determinatè. Secundo: *Secundo.* nam si Christus solum meruisset electionem aliquorum, & non istorum determinatè, non essent isti præ alijs ipsi specialiter obligati

gati quoad primam electionem ad gloriam, primamque prædestinatorum à reprobis discretionem; consequens admittendum non est: ergo nec est asserendum meruisse electionem *vagè*, & in confuso acceptam, & non specialem dilectionem istorum determinatè. Quod amplius ex dicendis *conclusione sequenti* constabit.

§. IV.

Argumenta contrariorum diluuntur.

63 *Arg. 1.* Contra istam conclusionem arguunt Auctores oppositi primo: nam in Scriptura distinguitur inter prædestinationem, electionem, & prædestinatio meritis Christi attribuitur; electio autem beneplacito, & proposito diuinæ voluntatis; sed distinctio ista subsistere nequit, nisi prædestinatio in ordine executionis meritis Christi adscribatur, in ordine autem intentionis Christi merita anteuertat: ergo prima electio prædestinatorum ad gloriam spectans ad ordinem intentionis; præmium meritorum Christi non fuit. Minor cum consequentia tenet. Maior autem constat ex Paulo ad Romanos *cap.* 4. 8. *&* 9. 2. *ad Timotheum* 1. *&* 3. *cap.* Et ad Ephesios primo, illis verbis: *Qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum secundum propositum voluntatis suæ*. Vbi vt constat inter propositum Dei, & prædestinationem distinguitur, illudque pro causa, vel radice prædestinationis assignatur, & soli liberæ Dei voluntati attribuitur.

Ad Rom. c. 4. 8. & 9. 2. ad Timoth. 1. & 3. c.

64 *Confirmatur 1.* Confirmant primo: nam ratio primi suppositi saluandi electos, non alia in Scriptura assignatur, nisi beneplacitum voluntatis diuinæ, & ostensio bonitatis eius, & gratiæ, sed si merita Christi præcessissent primum illud propositum, ratio illis non fuisset solum Dei beneplacitum, & ostensio bonitatis; & gratiæ; sed etiam merita Christi, & ostensio iustitiæ erga ipsum: ergo primum propositum Dei, primaque prædestinatorum electio spectans ad ordinem intentionis, non fuit præmium meritorum Christi. Minor cum consequentia tenet. Maior autem constat ex Paulo ad Ephesios 1. ibi: *Prædestinauit nos secundum propositum voluntatis suæ in laudem gloriæ gratiæ suæ*. Et ad Romanos 9. ibi: *Volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam in vasa iræ apta in interitum, & diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam*. Vbi vt constat pro ratione electionis, & reprobationis, nihil assignatur, nisi sola Dei voluntas ostendendi potentiam in vasis iræ, & gratiam in vasis misericordiæ, & omnem aliam excludi, colligitur ab exemplo figuli, & luti, quo vtitur Paulus ad ostendendam omnimodam libertatem diuinam in his eligendis, & alijs relinquendis, sicut namque ex parte luti nulla est ratio assignabilis, vt ex illo formetur vas in honorem, sed à solo figuli beneplacito pendet: ita ex parte hominum nulla est ratio, cur vnus assumatur, & cur alius relinquatur, sed adæquatè dependet ex libero beneplacito Dei; at si Christus meruisset primam prædestinatorum electionem, & primum propositum, alia esset ex parte hominum ratio, cur à Deo eligerentur, præter libertatem diuinam, videlicet merita Christi, quibus ius esset acquisitum hominibus, vt à Deo eligerentur: ergo Christus non meruit prædestinatis primam electionem ad gloriam.

Ad Eph. 1. Ad Rom. 9.

65 *Confirmatur 2.* Confirmant secundo; nam Christus fatetur prædestinatos sibi esse datos à Patre; sed hoc verificari non potest cum proprietate, nisi saltim prima prædestinatorum electio fuerit omninò liberalis, etiam per comparationem ad Christum: ergo electionem istam non meruit. Maior constat ex Ioanne cap. 17. illis verbis: *Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi*. Quod passim alibi habetur. Minor autem probatur, quod enim propter merita retribuitur, non dicitur propriè donari: ergo nisi prima prædestinatorum electio effugiat merita Christi, non potest cum proprietate saluari prædestinatos esse Christo à Patre datos.

Ioann. c. 17.

66 *Respond.* Ad hoc argumentum respondeo, negando maiorem: vt enim constat ex dictis, tam decretum executiuum, quam intentiuum à prædestinatione importata, libertati diuinæ, & meritis Christi adscribuntur, Deo quidem vt eligenti, Christo autem vt merenti. Nec ex eo quod merita Christi vtrumque decretum attingant, tollitur libertas diuina. Nam sicut Deus liberè exequitur omnes prædestinationis effectus, quamuis Christus illos meruerit: ita etiam liberæ eligere dicitur, quamuis electio meritis Christi respondeat. Et ratio est: nam necessitas exequendi, & eligendi, quæ Deo conuenit ob merita Christi, oritur ex suppositione libera Deo; meruit enim Christus liberè applicatus ab ipso ad merendum prædestinatis prædestinationis effectus, & electionem ad illos.

67 *Ad 1. confirmationem.* Ad primam confirmationem nego maiorem: nam licet locis relatis in argumento solum fiat mentio libertatis, & gratiæ diuinæ pro ratione propositi, quo Deus prædestinatos elegit; alibi tamen huiuscemodi propositum meritis Christi attribuitur, vt constat ex dictis. Nec obstat, quod gratiosum, liberaleque dicatur vt meritis Christi respondeat: non enim dicitur gratiosum, & liberale per comparationem ad Christum; sed comparatione ad nos: quia nempè, nullis nostris meritis præcedentibus, Deus nos ad gloriam elegit; sicut gratis nos iustificati dicimur, quia nihil eorum, quæ iustificationem præcedunt, siue fides, siue opera iustificationis gratiam promerentur, vt asserit Tridentinum *sess.* 6. *de iustificatione cap.* 8. quo non obstante tota nostra iustificatio meritis Christi attribuitur. Nec exemplum luti, & figuli, quo vtitur Paulus doctrinæ traditæ obsistit; Paulus enim solum intendebat docere, ex parte nostra causam aut rationem prædestinationis, aut diuinæ electionis non dari, quod optimè prædicto exemplo declarat, non autem quod ex parte Christi ratio nostræ prædestinationis, & electionis non detur.

68 *Ad secundam.* Ad secundam, nego minorem; vt enim constat ex Paulo *ad Philippenses* 2. Christo donatum dicitur à Deo nomen, quod est super omne nomen; cum tamen Christum nomen illud per humilitatem, & obedientiam meruisse, doceat ibidem Apostolus: non ergo obstat, quod Christus electionem prædestinatorum meruerit, quominus prædestinati dicantur à Patre dati.

69 *Dices.* Si dicas, nominis celebritatem dici Christo à Patre, datam, quia licet meruerit illam in executione, non tamen meruit decretum efficax intentiuum illius: quod autem in radice est indebitum, posse rectè dici datum, quamuis *proximè* caufetur ex meritis. *Respond.* Respondeo, etiam in nostro casu saluari rationem gratiæ per exclusionem omnis debiti in radice: nam voluntas Dei, qua inspirauit Christo meritum nostræ electionis, illumque vt mereretur applicuit, fuit omninò liberalis, & ad istam voluntatem, tanquam ad primam radicem meritum Christi reducitur; & consequenter si quod in radice est indebitum, quamuis *proximè* debeatur, potest dici propriè donatum, poterit cum proprietate dici prædestinatos esse Christo à Patre datos, quamuis illorum prædestinationem, tam in executione, quam in prima intentione, vel electione meruerit.

70 *Secundo arguitur.* Secundo sic arguunt. Prædestinatio nostra est tam gratuita, ac prædestinatio Christi; sed hæc ita est gratuita, vt nec ex Christi, nec ex alterius meritis facta sit, quoad decretum intentiuum; ergo nostra, sumpta pro prima electione spectante ad ordinem intentionis, non fuit ex meritis Christi facta. Minor est Augustini *lib. de prædestinatione Sanctorum cap.* 15. & maior constat ex ipso in *eodem loco*, vbi prædestinationem Christi, ait, fuisse exemplar nostræ prædestinationis: vnde sicut illa nulla merita supponit; ita nostra ex nullis nostris meritis processit: sentit ergo Augustinus, prædestinationem nostram non esse minus gratuitam, quam prædestinatio Christi.

71 *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem: per comparationem ad nos, concedo maiorem: per comparationem ad Christum, nego maiorem; & concessa minori, nego consequentiam. Nec oppositum docuit Augustinus, qui solum intendebat probare, nos prædestinari à Deo, non ex nostris meritis, sed ex illius misericordia, & amore; idque deducit ab exemplo prædestinationis Christi, quam nulla Christi merita præcesserunt. Nec ex eo quod prædestinatio Christi sit nostræ prædestinationis exemplar, sequitur debere quoad omnia in ratione gratiæ, & exclusione debiti adæquari, vt enim docuit D. Thomas *in hac q. art.* 3. *ad* 3. fuit exemplar diuersæ rationis: vnde sicut ob hanc causam prædestinatio Christi excedit nostram in termino: nam illa ordinatur ad filiationem Dei naturalem, nostra verò ad adoptiuam; ita ob eandem excedit illam in modo, & in ratione gratuitæ, & liberalis per hoc, quod Christi prædestinatio nulla sui merita condigna supponit, nostra verò ex meritis Christi condignis processit: & sicut hæc consequentia non tenet: *Prædestinatio nostra est exemplata à prædestinatione Christi; sed hæc in ordine executionis non cadit sub merito condigno alicuius: ergo nec nostra, alicuius meritum condignum in ordine executionis supponit*: ita consequentia facta quoad ordinem intentionis non valet.

72 *Tertio arguitur.* Tertio sic arguunt. Id Christus prædestinatis meruit, quod à Patre postulauit; sed vt constat ex oratione Christi Ioannis 17. non petijt vt Pater illos eligeret, sed vt electionem compleret, illos à malo seruando, & dando eis vitam æternam: ergo non meruit illis primam electionem ad ordinem intentionis spectantem, sed tantum complementum, & executionem illius. *Respond.* Respondeo, veram esse maiorem, quoad res distinctas ab affectu præmiantis, falsam autem quoad præmiantis affectum; iste namque non est necessarium, quod directè postuletur vt merito correspôdent. Et quidem Christus postulans salutem prædestinatis, non petijt decretum executiuum æternum, & tamen in contraria sententia illud meruit: ergo vt Christus decretum intentiuum meruerit, non est necessarium, quod illud prædestinatis petierit, sed sufficit illis postulasse salutem, & æternam saluationem, & quod actus, quo æternam salutem meruit, non processerit ex tali decreto; nam sicut oratio Christi pro æterna salute electorum meruit decretum executiuum illius, quia hoc decretum non supponebat, nec procedebat ex illo, sed potius ad illud præuidebatur; ita quia, vt mox explicabimus, non processit ex decreto gloriæ intentiuo, sed fuit ad illud præuisus, meruit, non solum decretum executiuum, sed etiam electionem intentiuam ad illam.

73 Denique, & efficacius obijciunt. Meritum Christi fuit effectus electionis efficacis prædestinatorum ad gloriam pertinentis ad ordi-

ordinem intentionis ergo huiuſcemodi electio non fuit prœmium meriti Christi. Conſequentia tenet; tum, quia principium meriti non poteſt ſub eodem merito cadere. Tum etiam, quia non ob aliam rationem iuſtorum merita non cauſant ſuam electionem intentiuam ad gloriam, niſi quia ex illa imperantur, & ab illa procedunt: ergo ſi merita Christi, quibus meruit prædeſtinationis ſalutem, proceſſerunt ex electione efficaci illorum ad gloriam pertinente ad ordinem intentionis; hæc electio merita Christi anteuertit, nec ſub illis cadere poteſt.

74 Antecedens autem probatur: vt enim 1. *p. quæſt.* 23. ex D. Thoma docuimus; voluntas efficax medij efficaciter conducentis ad finem, neceſſariò præſupponit efficacem finis intentionem: ex quo principio *ibi* cum frequentiori ſententia deduximus, electionem prædeſtinatorum ad gratiam, & merita, neceſſariò præſupponere electionem efficacem ad gloriam, liberalem, & gratuitam; ſed meritum Christi eſt medium efficaciter conducens ad æternam prædeſtinatorum ſalutem: ergo diuina voluntas, qua Deus voluit, vt Chriſtus mereretur ſalutem prædeſtinatis, ex amore efficaci ſalutis proceſſit; ſed voluntas Chriſti Domini, qua ſua merita pro electis applicuit, neceſſariò præſupponit actũ voluntatis in Deo, quo voluit, vt Chriſtus mereretur pro illis: ergo meritum Chriſti, quo meruit prædeſtinatis ſalutem, neceſſariò præſupponit efficacem electionem prædeſtinatorum ad gloriam, pertinentem ad ordinem intentionis.

75 *Prima ſolutio.* Huic argumento variè occurritur ab Auctoribus noſtræ ſententiæ. Prima ſolutio eſt, medium amatum efficaciter in ordine ad finem ab actu voluntatis diſtinctum, neceſſariò præſupponere efficacem finis intentionem; ſecus autem quando eligitur in ordine ad actum voluntatis, vt finem; & quia merita Chriſti à Deo eliguntur, vt media in ordine ad electionem prædeſtinatorum, vt finem; fit conſequens, quod non debeant talem electionem ſupponere, ſed potius illam cauſare.

76 *Hæc ſolutio diſplicet 1.* Hæc tamen ſolutio non placet, & reijcitur primo: ſequitur namque ex illa orationes vnius ſancti poſſe de lege ordinaria mereri electionem efficacem alterius ad gloriam; conſequens eſt contra frequentiorem Theologorum ſententiam 1. *p. quæſt.* 23. *art.* 8. quam etiam Auctores huius ſolutionis tuentur, docentem, orationes vnius ſancti non poſſe eſſe cauſam electionis alterius, nec omnium effectuum prædeſtinationis illius: ergo prædicta ſolutio ſuſtinenda non eſt. Probatur ſequela: ea ſolum ratione communis illa ſententia probatur, quia oratio vnius ſancti, eo ipſo quod cum effectu conducat ad finem prædeſtinationis alterius, debet efficacem electionem illius finis ſupponere, ex illaque procedere: ac per conſequens nequit illam mereri; ſed hoc argumentum nullam efficaciam habet, ſi tradita ſolutio admittatur: ergo ex illa ſequitur orationes vnius ſancti poſſe eſſe cauſam electionis, & prædeſtinationis alterius. Probo minorem: meritum electionis ad gloriam non petit, in doctrina traditæ ſolutionis, talem electionem ſupponere: ergo ex eo quod oratio vnius ſancti efficaciter meritoriè conducat ad electionem, vel finem electionis alterius, non ſequitur, quod talem electionem ſupponat nec quod ex illa naſcatur, & conſequenter poterit oratio vnius ſancti efficaciter ad finem prædeſtinationis alterius conducere, quin ex efficaci amore talis finis præparetur, & ſit effectus illius.

77 *Secundo.* Secundo reijcitur: non minus requiritur, vt finis moueat ad appoſitionem mediorum, eſſe in intentione ſui, quam in ſui apprehenſione; ſed omnis finis, ſiue actus voluntatis ſit, ſiue ab actu voluntatis diſtinctus, petit vt moueat ad appoſitionem mediorum, in apprehenſione præcedere, quin quoad hoc aliqua differentia inter actum voluntatis, & finem ab illo diſtinctum intercedat: ergo omnis finis, etiam ſi actus voluntatis ſit, petit vt moueat ad appoſitionem mediorum, in intentione præcedere; quin quoad hoc diſtinctio aliqua reperiatur inter actum voluntatis, & finem ab actu voluntatis diſtinctum.

78 *Secundo reſpondẽt alij.* Aliorum ſolutio eſt: illud ſolum efficacem electionem ad gloriam per modum intentionis ſupponere, & ex illa imperari, quod propriè eſt gratia reſpectu prædeſtinati, vt *vocatio, iuſtificatio, &c.* Secus autem id, quod quamuis ad finem prædeſtinationis concurrit, gratia non eſt reſpectu prædeſtinati; Incarnatio autem, & merita Chriſti Domini, non ſunt propriè gratia reſpectu prædeſtinatorum; & ideò quamuis cum effectu ad finem prædeſtinationis illorum conducant, neceſſarium non eſt, quod ex intentione beatitudinis illorum procedant. Hæc ſolutio colligitur ex doctrina Gabrielis Vazquez *vbi ſupra num.* 37.

79 *Reijcitur 1.* Eſt tamen omnino inſufficiens. Primo: nam quod conducens ad finem prædeſtinationis, debeat illius intentionem ſupponere, & ex illa præparari, non oritur ex eo quod ſit, vel non ſit prædeſtinato principium bene operandi, in quo prædictus Auctor rationem gratiæ reſpectu prædeſtinati conſtituit, ſed ex eo quod eſt medium ad talem finem conducens, & conſequenter petens à prudenter intendente, ex talis finis intentione eligi: ergo quod merita Chriſti non ſint prædeſtinato principium benè operandi, nec iſto ſenſu gratia, dum tamen ad finem prædeſtinationis efficaciter conducant; non probat, quod ex intentione huius finis non debeant procedere, nec illam ſupponere.

Secundo: nam merita prædeſtinati non ſunt ipſi bene operandi principium: ac proinde nec in iſto ſenſu gratia; & tamen negari nequit, eſſe prædeſtinationis effectus ex illius fine imperatos: ergo quod merita Chriſti non ſint prædeſtinato principium bene operandi, non tollit quominus ex intentione finis prædeſtinationis debeant præparari, & diſponi, ſi ad illum finem conducunt. Tertio: nam gratia prædeſtinati eſt idem ac beneficium illius; ſed Chriſtum prædeſtinatis mereri, eſt maximum beneficium: ergo eſt maxima prædeſtinati gratia; ac proinde ex iſto capite non excluditur ab imperio intentionis efficacis finis prædeſtinationis & illius ſuppoſitione. 80 *Secundo. Tertio.*

Tertio Recentiores quidam reſpondent, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam; poſſunt enim merita Chriſti eſſe effectus imperati ex electione efficaci prædeſtinatorum ad gloriam, & nihilominus illam meritoriè cauſare mutua intercedente cauſalitate in diuerſo genere cauſæ inter illam intentionem, & merita Chriſti Domini. Sed nec placet illa ſolutio, & reijcitur primo: nam principium effectiuum meriti, non poteſt ſub merito cadere, ſaltim de lege ordinaria; ſed intentio finis imperans electionem mediorum comparatur ad illa in genere cauſæ efficientis: ergo ſi merita Chriſti ex intentione gloriæ prædeſtinatorum fuerunt imperata, non meruerunt talem intentionem de facto. 81 *Tertia Recentiorum ſolutio. Contra 1.*

Secundo: quia non alia ratione Chriſtus de facto ſuam prædeſtinationem non meruit niſi quia ex illa proceſſit: ergo ſi merita Chriſti ex intentione gloriæ prædeſtinatorum fuere imperata, non meruerunt talem intentionem. Denique, omnes enim Theologi, nullo diſcrepante, fatentur, quod ſi merita iuſtorum ex intentione efficaci gloriæ procedunt, talis intentio, meritorum præmium non eſt ſed omnino gratuita, & liberalis: ergo tenentur etiam fateri, quod ſi merita Chriſti fuerunt noſtræ prædeſtinationis effectus ex efficaci intentione gloriæ præparati, & diſpoſiti, talis intentio non fuit meritorum Chriſti præmium. 82 *Secundo.*

Denique, vt alia omittamus, Suarez *lib.* 2. *de prædeſt. cap.* 24. *num.* 32. argumento facto reſpondent diſtinguendo duplex genus actionem, ſummam ſcilicet Dei dilectionem, generalemque affectum ad gloriam Patris in omnibus rebus quærendam, & ſpeciales aliquas actiones orandi pro hoc, vel illo, & offerendi aliquam actionem ſuam pro hoc beneficio, his potius, quam illis præſtando. Qua diſtinctione poſita docet, meritum fundatum in actionibus primi generis, non eſſe effectum electionis prædeſtinatorum ad gloriam, bene tamen meritum in alijs actionibus fundatum, ex quo ſolum ſequitur, Chriſtum non meruiſſe electionem prædeſtinatorum ad gloriam per actiones ſpeciales; non verò quod illam per actus primi generis non meruerit. 83 *Quarto reſpondet Suarez.*

Cui ſolutioni acquieuit noſter Albelda *vbi ſupra*, tantum diſentientes quoad id, quod docet Suarez, nimirum, actiones ſpecialiter applicatas electis, eſſe effectus electionis illorum ad gloriam: in quo, meo iudicio, minus conſequenter procedit: nam eo ipſo, quod actiones illæ non imperentur ex electione efficaci prædeſtinatorum ad gloriam, non eſt cur electionem iſtam non mereantur; cum enim merita Chriſti ſint infiniti valoris, & ad omne præmium poſſibile ſufficientia, non eſt cur electio prædeſtinatorum ad gloriam ſub ratione ſpecialis dilectionis, illis non reſpondeat in præmium, ſi ſemel non imperantur ab illa. Tum maximè, nam prædicta electio efficax non ſe habet omnino concomitanter ad actiones Chriſti ſpecialiter applicatas electis: ergo comparantur cum illis *antecedenter*, vel *conſequenter* ſi primum, imperat illas: ſi ſecundum, ab illis moraliter cauſatur: ergo tenetur dictus Magiſt. fateri, vel quod ſunt prædictæ electionis effectus, vel quod ſunt merita illius. 84 *Huic ſolutioni ad haſit M. Albelda.*

§. V.

Reijcitur modus iſte dicendi, & explicatur, quibus meritis Chriſtus electionem prædeſtinatorum meruit.

TErtia Concluſio. *Meruit Chriſtus electionem efficacem prædeſtinatorum ad gloriam, per actiones non indifferenter oblatas, ſed ſpecialiter applicatas pro electis.* Concluſionem iſtam tuentur contra Suarez, & alios ipſum ſequutos, Vazquez, Herice, Alarcon, & alij plures. Quam probant prædicti Auctores: nam Chriſtus ſpecialiter pro electis orauit, vt conſtat ex illo Lucæ 22. *Ego autem rogaui pro te, vt non deficiet fides tua.* Et Ioann. 17. *Non pro mundo rogo, ſed pro his, quos dediſti mihi.* Et additur: *Non rogo, vt tollas eos de mundo, ſed vt ſerues eos à malo.* Vbi vt conſtat, Chriſtus perſeuerantiam poſtulauit pro electis, & conſequenter æternam ſalutem; ſed meritum alicuius doni, eſt etiam meritum æternæ electionis ad illud: ergo meruit Chriſtus per actiones ſpecialiter applicatas electis, illorum electionem æternam. 85 *Tertia cõcluſio, & eſt præcedentis ſolutionis impugnatio. Illã probant alij qui.*

Hoc tamen argumentum non vrget; vt enim dicebamus *ſupra*, & multoties *Tract. de prædeſtinatione* aduertimus; meritum doni creati, licet inferat meritum decreti executiui illius, non tamen infert meritum decreti intentiui: vnde iuſti, quamuis de condigno mereantur gloriam, prout in executione confertur, 86 *Ratio iſta nõ vrget.*

& consequenter mereantur decretum executiuum gloriæ, non tamen merentur electionem efficacem ad gloriam spectantem ad ordinem intentionis; sed hanc fuisse omnino liberalem, & gratuitam meritaque anteuertisse tanquam illorum principium, cum frequentiori, veriorique sententia *loco allegato* docuimus: ergo ex eo quod Christus specialiter pro electis orauerit, illisque postulauerit salutem, si nihil aliud addatur, non sequitur meruisse prædestinatis electionem efficacem intentiuam ad gloriam, sed tantum quod illis meruerit decretum gloriæ executiuum, quod contrarij Auctores non negant.

87 *Probatur 1. ex Scrip.* Aliter ergo suadenda est nostra conclusio, primo ex illis verbis Ioannis 15. Christi ad discipulos suos: *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Quæ D. Thom. cum August. explicat de electione ad gratiam, & gloriam, & licet loco citato explicet de Christo, vt Deo, tamen *ad Ephesios 1. lect. 1.* explicat de Christo, vt homine, & de electione intentiua, de qua intellexerat illud Pauli: *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*: ergo Christus suis meritis prædestinatos elegit, & consequenter hanc æternam electionem suis meritis causauit; sed si huiusmodi electio tantum responderet meritis à Christo pro his, aut illis indifferenter oblatis, & non meritis specialiter applicatis pro electis, impropriè diceretur de ipso, suis meritis prædestinatos elegisse: ergo meruit electionem prædestinatorum ad gloriam per actus specialiter applicatos pro illis. Minor probatur: legans testamento centum inter aliquos diuidenda, nullo in speciali designato, sed designatione heredibus *adequatè* commissa, non nisi nimis impropriè posset dici, hos determinatè elegisse, inter quos centum testamento legata, hæredum libera voluntate fuerunt diuisa: ergo si Christus sua merita indifferenter obtulit, nullum in speciali sua voluntate designans, sed hoc adequatè arbitrio Patris relinquens, non nisi omnino impropriè dici potest suis meritis Apostolos, aliosque prędestinatos elegisse.

88 *Secundo probatur.* Secundo probatur: nam si electio prędestinatorum ad gloriam, non esset ex meritis Christi specialiter applicatis pro illis, sed pro omnibus indifferenter oblatis, sequeretur, prędestinatos non esse Christi effectui specialiter obligatos prę reprobis, consequens durum videtur: ergo asserendum est, processisse ex meritis Christi specialiter applicatis pro electis. Patet sequela, specialis obligatio non nisi speciali affectui respondet; sed Christus vt sua merita offerens cum in differentia ad omnes, erga nullum in particulari specialem affectum haberet: ergo si electio prędestinatorum ad gloriam ex meritis isto modo oblatis processit, non sunt prę reprobis prędestinati effectui Christi obligati. Quod etiam apertè constat exemplo illius, qui testamento centum Virgines dotandas relinquit, nullam in speciali designando, cuius affectui illę, quę inter alias ad dotem mandatam eliguntur, specialiter obligatę non sunt, eo quod omnes, quantum est de se, indifferenter respexit: ergo idem est de electis respectu Christi dicendum, si electionem prędestinatorum meruit per actus omnino indifferenter pro illis, & alijs oblatos.

89 *Respondebis.* Dices, hoc inconueniens non sequi: nam licet electio intentiua prędestinatorum ad gratiam, & gloriam, ex meritis omnino indifferenter à Christo oblatis procedat; gratia tamen, & gloria vt in executione conferuntur à Deo, & decretum illarum executiuum, merita Christi specialiter pro electis applicata supponunt ex illisque procedunt: ac proinde, quamuis attento primo decreto intentiuo specialis obligatio prędestinatorum ad Christum prę reprobis non resultet, omnibus tamen inspectis, specialis obligatio in prędestinatis prę reprobis reperitur.

90 *Contra.* Sed contra: nam decretum executiuum, ad intentiuum necessario consequitur, & in hoc principalissimè negotium prędestinationis consistit, & illorum à reprobis discretio; sed inconueniens maximum est, vt in eo quod primo distinguit prędestinatos à reprobis, & in quo potissimè prędestinationis negotium consistit, prędestinati non sint prę reprobis Christo obligati: ergo non solum decretum executiuum, sed etiam decretum intentiuum gratię, & glorię merita Christi specialiter applicata supposuit, & ex illi processit.

91 *Respondebis 1.* Respondebis primo, hoc inconueniens non esse, quia non potuit aliter euenire, eo quod merita Christi vt specialiter applicata necessario pręsupponunt specialem efficacem prędestinatorum amorem, & illorum electionem efficacem ad gloriam spectantem ad ordinem intentionis, atque adeo non potuit illa supponere, nec illorum præmium esse. *Respondebis 2.* Vel secundo respondebis, hoc inconueniens fore, si alia maiora ex opposito non sequerentur, nempe voluntatem Christi humanam præcipuas vices in negotio nostræ prædestinationis gessisse, illamque voluntatem diuinam in hoc negotio expectasse; & prędestinatos præ reprobis Dei affectui obstrictos non fuisse, quæ ex opposita sententia sequuntur: vt ergo hęc inconuenientia vitentur, asserendum est, electionem intentiuam prædestinatorum ad gloriam, non supposuisse merita Christi specialiter applicata pro electis, nec ex illis processisse.

92 *Prima solutio reijcitur.* Sed neutra ex his solutionibus argumento nostro satisfacit: non prima, non enim est necessarium, quod merita Christi Domini, vt specialiter applicata pro electis, electionem efficacem illorum ad gloriam supponant, nec quod ex illa procedant: ergo ex hac necessitate non vitatur inconueniens. Antecedens ostenditur primo: merita Christi Domini, vt applicata pro aliquibus *vagè*, non supponunt necessario electionem efficacem aliquorum *vagè* ad gloriam, alias prius Deus aliquos *vagè* efficaciter elegisset, deinde merita Christi succederent vt applicata communiter; ac tandem specialis istorum electio, qui de facto electi sunt, quod nullus, quem ego viderim, docuit: ergo pariter vt specialiter applicata pro electis determinatè, non est necessarium, quod illorum electionem in speciali supponant. Patet consequentia à paritate rationis; si namque generalis meritorum Christi applicatio pro aliquibus *vagè* eligendis, non supponit electionem aliquorum *vagè*, non est cur specialis applicatio meritorum Christi pro istis determinatè eligendis, electionem horum in speciali debeat supponere. *Antecedens prob. 1.*

93 *Secundo prob. antecedens.* Secundo probatur antecedens à priori: licet non voluntas conducentis ad aliud per modum medij ad finem, illius amorem, intentionemque efficacem necessario debeat supponere; voluntas autem conducentis efficaciter, non per modum medij ad finem, sed per modum causæ ad effectum, non petit effectus amorem, vel intentionem supponere, nec ex hac intentione oriri, sed merita Christi Domini vt specialiter applicata pro electis, non conducunt ad illorum salutem, vt media respectu finis, sed per modum causæ ad effectum: ergo non petunt efficacem intentionem salutis electorum præsupponere, vt amentur efficaciter, nec ex tali intentione procedere. Illatio est in forma; maior constat: nam solum id, quod ratione alterius amatur, petit illius amorem intentionemque supponere, & ex tali amore procedere; solum autem id, quod vt medium assumitur, ratione alterius amatur: nam finis est ratio eligendi media, effectus autem ratio amandi causam, vt causam non est: ergo solum id, quod assumitur vt medium, petit vt efficaciter ametur, efficacem finis intentionem supponere.

94 Minor autem probatur: nam id, quod perfectius est, vel non potest ad imperfectius vt medium ad finem ordinari, vel saltim iuxta communem prouidendi modum non assumitur vt mediū; sed merita Christi Domini, siue in generali, siue in speciali applicata, infinitè gloriam hominum excedunt: ergo vel non potuerunt à Deo ordinari vt media ad salutem nostram vt finem; vel vt sic ordinata non fuerunt vt cum de diuinis decretis loquendum sit iuxta communem, & connaturalem modum prouidentiæ, nisi oppositum sit reuelatum, quod in præsenti non contingit.

95 *Secunda solutio reijcitur.* Deinde secunda solutio reijcitur: nam ex eo quod decretum executiuum gloriæ prædestinatorum merita vt specialiter applicata supponat, & ex illorum præuisione procedat, non sequitur in ordine ad illud voluntatem Christi humanam præcipuas vices præ diuina gessisse, nec quod prædestinati Christo vt homini merenti, magis quam Deo decernenti sint obligati: ergo nullum ex his inconuenientibus sequitur ex eo quod decretum gloriæ intentiuum merita Christi vt specialiter applicata supponat. Quod vero Deus in eligendo, merita Christi expectauerit, nullum inconueniens est, vt in eodem exemplo decreti executiui conspicitur, in quo Deus merita expectauit absque vllo inconuenienti.

96 *Respondebis.* Dices, esse disparem rationem: nam decretum executiuum supponit intentiuum omnino liberale, & gratuitum, & ex illo originatur: vnde quamuis *formaliter* sit meritis Christi debitum; *originaliter* in beneplacitum diuinæ voluntatis adequatè resoluitur, ac proinde nostrę prædestinationis negotium principalius diuinæ voluntati attribuitur. Si tamen primum decretum intentiuum meritis Christi innitatur, Deusque præsupponatur ad illud obligatus, totum nostrę prædestinationis negotium in humanam Christi voluntatem reducitur; & consequenter magis Christo vt homini, quam Deo erunt electi obligati.

97 *Contra 1.* Sed contra primo: ex eo quod decretum exequens, formaliter meritis Christi innitatur, non sequitur, quod in illo considerato formaliter, & in executione prædestinationis, sumpta formaliter, voluntas humana Christi præcipuas vices obtineat, nec quod electi sint magis Christo vt homini, quam Deo obligati in prædestinatione sumpta *executiuè*: ergo pariter quamuis prædestinatio, prout in ordine intentionis, innitatur meritis Christi, non sequitur prædestinatos esse magis Christo vt homini obligatos, quam Deo, nec quod Christus, vt homo, in ordine ad illam præcipuas vices obtineat.

98 *Contra 2.* Contra secundo. Etiam si primum decretum electiuum prædestinatorum ad gloriam debeatur meritis Christi, vt specialiter applicatis, manet tamen in radice omnino liberale, & gratuitum, & adæquatè ex beneplacito diuinæ voluntatis dependens: ergo si ob istam rationem debitum decreti exequentis, non infert, voluntatem Christi humanam præcipuas gerere vices, etiam in ordine ad illud, nec maiorem prædestinatorum obligationem ad Christum vt hominem, quam ad Deum, ob eandem ex debito decreti intentiui respectu meritorum Christi, neutrum inconueniens sequetur. Probo antecedens, quod decretum intentiuum meritis Christi debeatur, oritur proximè ex voluntate humana Christi liberè applicantis sua merita pro electis; sed hæc voluntas neces-

necessario supponit voluntatem Dei, qua velit, Christum sua merita ad eligendos specialiter dirigere, omnino liberalem, & gratuitam, & adæquatè ex beneplacito diuinæ voluntatis pendentem: ergo etiam si primum decretum electiuum prædestinatorum ad gloriam meritis Christi debeatur, vt specialiter applicatis pro electis, manet tamen in radice, omnino liberale, & gratuitum, & adæquatè ex beneplacito diuinæ voluntatis dependens.

99 *Denique prob. concl.* Denique suadetur conclusio. Vt electio prædestinatorum, sub ratione dilectionis, sit præmium meritorum Christi, debet necessario supponi applicato meritorum specialiter pro illis; sed vt fatetur Suarez, electio sub ratione dilectionis fuit præmium meritorum Christi: ergo fateri tenetur præsupponi ad electionem applicationem specialem meritorum Christi pro electis. Consecutio est bona. Minor constat ex solutione Suarez. Maior autem sic probatur: vt electio ad gloriam sit præmium, necessum est, quod meritis Christi debeatur; sed non debetur præmium aliquod meritis Christi, nisi ad illud promerendum merita ab ipso applicentur: ergo vt electio prædestinatorum ad gloriam sit præmium meritorum Christi, debet necessario supponi specialis applicatio meritorum pro electis. Probatur minor: etenim merita Christi fuerunt de se sufficientia ad Incarnationem Patris vt prẹmium, & ad gratiam, & gloriam Dæmonibus promerendam; & tamen de facto non fuerunt debita illis, eo quod ad illa promerenda non fuerunt merita Christi applicata: ergo vt electio prædestinatorum sit debita Christi meritis, debent præsupponi merita specialiter applicata pro electis.

100 *Respõdebis.* Respondebis primo, electionem prædestinatorum considerari posse dupliciter, nempè, vt dilectio aliquorum *vagè*, & *indeterminatè*, & vt dilectio specialiter istorum. Primo modo est debita meritis Christi, secus autem secundo modo, sed vt sic *adæquatè* ex beneplacito diuinæ voluntatis dependet; ac proinde necessarium non est, quod ad illam supponatur applicatio meritorum Christi determinatè pro illis, qui electi sunt.

Contra. Sed contra: nam si electio sub ratione dilectionis aliquorum hominum *vagè*, fuit debita Christi meritis: ergo ad illam supponuntur per voluntatem Christi applicata pro aliquibus *vagè*; & tamen applicatio meritorum pro aliquibus, non supponit dilectionem efficacem aliquorum *indeterminatè*; aliàs illam non mererentur: ergo pariter applicatio eorundem meritorum pro electione istorum *determinatè*, non debet supponere determinatam, & specialem dilectionem illorum, nec ex illa petit procedere; & consequenter præcessit applicatio, non solum pro eligendis in confuso, sed pro his *determinatè* eligendis.

101 *Respõdebis 2.* Respondebis secundo: merita Christi non præsupponi applicata, nec pro his *determinatè*, nec pro aliquibus *vagè*, vt efficaciter eligendis ad gloriam, sed quoad sufficientiam pro omnibus, & intuitu meritorum Christi vt sic, Deus hos præ alijs elegit.

Contra. Sed contra: ex vi meritorum Christi ratione applicationis quoad sufficientiam pro omnibus, nulli hominum debetur efficax electio ad gloriam siue efficax dilectio; sed vt dilectio efficax sit præmium meritorum Christi, petitur, quod illis debeatur: ergo nequit esse præmium illorum, si tantum applicata pro omnibus quoad sufficientiam præcedant. Minor constat: nam de ratione præmij est, quod meritis debeatur: ergo vel dilectio efficax, præmium meritorum Christi non est, vel meritis Christi debetur. Maior autem probatur: nam id, quod potest sine alicuius iniuria negari, illius meritis non debetur; sed supposita tantum applicatione meritorum Christi quoad sufficientiam pro omnibus, posset absque iniuria Christi nullus efficaciter eligi: ergo ex vi applicationis meritorum Christi quoad sufficientiam pro omnibus, nulli hominum debetur efficax electio, aut dilectio.

§. VI.

Vera solutio vltimi argumenti traditur, & alijs argumentis occurritur.

102 *Vera vltimi arg. solutio.* His ergo solutionibus relictis, ad vltimum argumentum contra secundam conclusionem factum, respondeo, negando antecedens: ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: nam licet merita Christi efficaciter conducant ad æternam prædestinatorum salutem, non tamen conducunt vt media ex illius amore electa, sed vt causæ specialem electionem salutis æternæ inferentes, non autem omne efficaciter conducens ad aliud, debet illius amorem supponere, & ex illius intentione imperari, sed tantum, quod vt medium assumitur; cum enim medium ratione finis ametur, sicut conclusio ratione præmissarum cognoscitur, debet vt efficaciter eligatur, amorem efficacem finis supponere, & imperari ex illius intentione, sicut conclusio, quia ratione principiorum cognoscitur, vt certo cognoscatur, debet certam principiorum cognitionem supponere, & vt euidens sit conclusionis cognitio, debet euidens cognitio principiorum præsupponi: causa autem, etsi in ordine ad effectum ametur, non tamen amatur ratione effectus; & ideò illius amorem non supponit, sed infert. Contra quam solutionem aliqua obstat, quæ postea commodius diluentur.

Deinde contra tertiam conclusionem arguitur primo: nam *Ioannis* 17. fatetur Christus prædestinatos esse sibi à Patre datos; sed si Christus speciali applicatione meritorum, illorum primam electionem meruisset, non possent dici dati: ergo non meruit speciali applicatione electionem prædestinatorum determinatè. Patet minor: nam quod ex iustitia confertur, taliter, quod nequeat negari, propriè dici datum non potest; sed si Christus sua merita specialiter applicuisset pro his determinatè eligendis, non posset Deus non eligere illos: ergo non possent propriè dici dati à Deo. 103 *Contra 3. conclusionẽ arg. 1.*

Respondeo, prædestinatos dici datos à Deo, & etiam electos à Christo, & vtrumque rectè componitur: nam licet, quod ex iustitia confertur, absque liberalitate, & gratia in radice, nequeat dici propriè datum; id tamen, quod *proximè* ex iustitia confertur, & *gratiosè radicaliter*, dici potest propriè datum, vt de exaltatione nominis Christi *superius* ponderabamus: & quia ita in electione prædestinatorum contingit, vt constat ex dictis, ideò quamuis merita vt specialiter applicata pro eligendis supponat, & ex vi illorum debeatur, possunt nihilominus electi dici Christo à Deo dati. 104 *Respond.*

Secundo arguitur: nam Christus non solum meruit prædestinationem hominibus futuris post ipsum, sed etiam Antiquis PP. sed his non meruit specialem dilectionem per actiones specialiter applicatas pro illis: ergo nec alijs electis. Probatur minor: nam specialis actio pro PP. Antiquis esset oratio, qua Christus illis postulasset gratia, vel gratiarum actio pro gratia illis ante Christum collata; neutrum dici potest ergo non meruit Antiquis PP. specialem dilectionem per actiones pro illis specialiter applicatas. 105 *Secundo arguitur.*

Minor pro prima parte probatur: nam oratio est doni non dati, sed conferendi; sed gratia supponitur Antiquis PP. data: ergo Christus illam per orationem non meruit. Pro secunda parte etiam probatur: nam actio essentialiter aliud supponens, non potest esse meritoria illius; sed gratiarum actio pro aliquo beneficio, beneficium factum essentialiter supponit ergo nequit mereri beneficium, pro quo fit. *Minor pro 1. parte prob. Pro secũda.*

Propter hoc argumentum Vazquez excipiendos censet PP. Antiquæ legis à merito Christi specialiter applicato pro illis, & doctrinam conclusionis nostræ limitandum existimat ad illos prædestinatos, qui post Christum successerunt. 106 *Solutio P. Vazq.*

Quod si illi objiciatur, posse Christum præuideri, vt specialiter gratias agentem pro gratia Antiquis PP. data præ alijs, quibus data non fuit; sed intuitu istius actionis potuit Deus ab æterno illos eligere ad gratiam: ergo respectu Antiquorum PP. etiam specialis meritorum Christi applicatio præcessit. Respondet, negando maiorem: non quia gratiarum actio non possit esse meritum beneficij pro quo fit; sed quia ad hoc necessarium erat præuideri Christum gratias agentem pro gratia collata Iacob, & non agentem gratias pro eodem beneficio, si daretur Esau; hoc autem præuideri non potuit nam cum ęqualis bonitas esset in collatione gratiæ Esau, quæ fuit in collatione gratiæ Iacob, non potuit Christus præuideri gratias agens pro beneficio facto Iacob, & non acturus easdem pro simili beneficio, si fieret Esau, & ideò per gratiarum actionem non potuit mereri electionem ad gratiam illorum determinatè. *Si illi opponatur. Respond.*

Hæc tamen ratio differentiæ, non potest in principijs istius Auctoris subsistere: nam collatio gratię Petro v. g. in futurum specialiter fuit grata voluntati Christi Domini siquidem specialiter orauit pro illo: ergo potuit præuideri vt specialiter grata voluntati humanę Christi collatio gratię pręterita facta Iacob, v. g. & ex tali specialiter moueri Dei voluntas ad gratiã Iacob conferendam prę Esau. Patet consequentia: si namque licet in collatione gratię futurę, Petro v. g. non sit aliqua specialis bonitas, quę non foret in gratia conferenda Iudę potuit Christo gratia conferenda Petro esse specialiter grata, terminareque affectum Christi specialem, cur etiam, simili ęqualitate non obstante in gratia huic collata, & alteri conferibili, non potuit specialis in voluntate Christi affectus pręuideri. 107 *Reijcitur ex ipsius Auctoris principijs.*

Secundo aliqui Recentiores respondent, negando maiorem. Ad cuius probationem negant minorem pro prima parte: nam licet oratio nequeat fieri prudenter pro beneficio iam facto, si decretatum sit fieri independenter ab alterius oratione: si tamen pręuidetur decretatum à Deo vt factum dependenter ab oratione post beneficium factum fundenda, prudenter potest pro tali beneficio, tametsi iam facto, orari; & quia Christus probè nouit decretum voluntatis diuinę de gratia Antiquis PP. danda dependenter ab oratione Christi futura, etsi talis gratia iam collata supponeretur, potuit Christus Deum Patrem pro illo beneficio orare. 108 *Secundo respondẽt quidã Recentiores.*

Sed non placet hęc solutio, & reijcitur primo: nam oratio prout hic sumitur, idem est, quod postulatio; sed non potest postulari, quod est antecedenter collatum: ergo non potuit Deus decernere gratiam Antiquis PP. dare dependenter ab oratione 109 *Displicet primo.*

Christi futura post gratiam PP. datam. Minor probatur: nam vel postulatio esset vt res iam collata detur, vel vt iam collata sit. Non primum: nam collata supponitur, nec est iterum conferenda. Nec secundum, tum, quia esset postulatio omninò impertinens; cum gratia supponatur iam collata: tum etiam, quia sic orare, *peto, vt collocatum sit beneficium, quod mihi, aut alij fecisti*, est modus inauditus orandi. Tum denique: nam oratio sumpta pro postulatione, est indigentis illius doni, quod petitur, vel in se, vel in illo, pro quo petit; & consequenter illo dono carentis; præsupposito autem dono vt exhibito in re, non datur talis doni carentia: ergo donum antecedenter collatum, non potest ab aliquo postulari.

110 *Secundo.* Secundo reijcitur & explicatur magis hoc ipsum: postulatio non minus est rei futuræ, quam desiderium boni futuri, & non habiti; sed implicat Deum decernere donum aliquod conferre dependenter à desiderio futuro post exhibitionem doni: ergo implicat Deum decernere donum aliquod conferre dependenter à postulatione futura post executionem doni; & consequenter non potuit Deus decernere, dare Antiquis PP. gratiam intuitu orationis Christi futuræ.

111 *Oppones.* Sed dices, homo petens gratiam à Deo, etiam petit vt gratiam conferre decernat; & tamen decretum Dei est æternum, & oratio in tempore incipiens: ergo antecedenter existens potest esse postulationis obiectum; & consequenter, quamuis gratia sit Antiquis PP. data multo ante orationem Christi, potest postulari ab ipso.

112 *Respond.* Respondeo, negando maiorem: esset enim stulta petitio, sed postulatio, Deo ab hominibus facta, *directè* solum tendit ad bonum postulatum ab ipsis; Deus autem ab æterno præuidens hominum orationem futuram, intuitu illius decreuit bonum postulatum in tempore illis conferre. Et instó argumentum in desiderio, quo desideramus bonum conferendum à Deo; & in actu, quo speramus aliquid à Deo obtinere: quamuis enim vt Deus tale bonum conferat, necessarium sit, quod illud conferre decernat; sperans autem, vel desiderans bonum sibi à Deo conferri, non sperat, nec desiderat æternum Dei decretum, sed bonum obtinendum ab ipso; Deus autem ab æterno spem, aut desiderium præuidens, illud conferre decreuit propter spem, aut desiderium: ergo pariter, petens aliquod bonum à Deo non petit æternum Dei decretum.

113 *Vera secundi argum. solutio.* Vnde, prætermissis his solutionibus, ad argumentum respondeo, concessa maiori, negando minorem: Ad illius probationem, nego maiorem; non enim est diuisio adæquatè, sed potest medium specialiter ad alterum dirigi per voluntatem illi donum aliquod merendi, volendi se dignum facere doni alij conferendi, vel collati, absque eo quod post talis boni exhibitionem gratias reddat pro illa: vnde Christus per actus charitatis, obedientiæ, & humilitatis, quos in hac vita exercuit, non solum meruit hominibus post ipsum futuris, sed etiam Antiquis Patribus, eo quod illos actus exercebat ex intentione pro illis omnibus merendi. Pro quo videantur, quæ *Tractatu de Merito Christi* docuimus.

114 *Instatur argumẽt.* Et quidem hoc argumentum habet manifestam instantiam in sententia Suarez: licet namque specialem meritorum Christi applicationem neget pro priori ad decretum intentiuum; non tamen illam negat ante executiuum prædestinationis decretum: ergo vel præcessit specialis meritorum Christi applicatio ante decretum executiuum gratiæ Antiquis Patribus datæ, vel non? Si primum, tenetur argumentum factum soluere, & explicare, per quem actum sua merita specialiter applicuit, an per orationem, vel per gratiarum actionem, & quidquid dixerit pro sui argumenti solutione, sufficiet in ordine ad decretum intentiuum. Si secundum; ergo ex eo quod Christus non obtinuerit decretum executiuum gratiæ Antiquis Patribus datæ per specialem meritorum applicationem pro illis non sequitur, idem esse dicendum de hominibus post Christum futuris; & consequenter, nec in ordine ad decretum intentiuum similis consequentia valebit.

115 *Tertio arguitur.* Tertio arguitur: nam sequitur ex nostra sententia, in negotio prædestinationis, voluntatem diuinam expectasse voluntatem Christi humanam, & illi se conformasse; non è contra, voluntas humana, diuinæ; sed hoc inconueniens maximum est: ergo negare debemus, electionem intentiuam prædestinatorum ad gloriã supposuisse specialem meritorum Christi applicationem. Sequela patet: nam iuxta nostram sententiam, Deus illos elegit pro quibus Christus sua merita specialiter applicuit; non autem Christus sua merita specialiter applicuit pro illis, quo Deus elegit: ergo in negotio nostræ prædestinationis, voluntas diuina expectauit voluntatem Christi humanam, & illi se conformauit, non autem voluntas humana diuinæ.

116 *Respond.* Respondeo, concedendo sequelam pro prima, & secunda parte, negando vero pro tertia, & negando minorem: nam licet inconueniens esset, quod Deus necessario expectasset voluntatem Christi humanam, & illi se conformasset, quoad decretum electiuum spectans ad ordinem intentionis; quod autem non necessario, sed liberè voluntas diuina expectauerit humanam, & illi se conformauerit in eligendis hominibus, nullum inconueniens est, imo maximè conueniens, vt Christo tot labores, & ærumnas pro hominibus passuro, optio daretur in illorum electione, non quoad negatiuum, quod in electione inuenitur, sed tantum quoad positiuum, & quoad hoc illius expectaretur voluntas. Et quidem Deum in decreto executiuo effectuum prædestinationis, necessario expectare voluntatem Christi humanam, & illi se conformare, inconueniens maximum esset: quod tamen, non necessario, sed liberè, & voluntariè in huiusmodi decreto, voluntatem Christi expectauerit, & illi se conformauerit, nullum inconueniens censetur: pariter ergo in præsenti. *Voluntas diuina in eligẽdis hominibus liberè expectauit voluntatẽ humanã Christi.*

117 *Voluntas tamẽ Christi Dei voluntati se cõformauit.* Non tamen ex hoc colligitur, quod voluntas Christi humanam non se conformauerit cum voluntate diuina: nam quod Christus pro his hominibus eligendis sua merita specialiter applicuerit, fuit præuolitum à voluntate diuina inspirante Christo huiusmodi specialem directionem, & ad illam eius voluntatem humanam applicante, & præmouente: ac proinde voluntas humana Christi in volendo pro his eligendis sua merita applicare, se conformauit diuinæ; & tandem totum nostræ prædestinationis negotium, in diuinam voluntatem omninò gratuitam, & liberalem, vt in primam radicem resoluitur.

118 *Quarto arg. & explica contra data solutioni.* Sed contra istam solutionem obstat quartum argumentum: nam iuxta illam, ideò Christus sua merita pro his eligendis specialiter applicat, quia Deus vult meritorum Christi specialem applicationem; sed volitio diuina specialis applicationis meritorum Christi pro electis supponit efficacem electionem illorum, & ex illa imperatur: ergo applicatio meritorum Christi pro his qui efficaciter fuerunt electi, illorum efficacem electionem supponit, & ex illa imperatur: ac proinde merita Christi vt specialiter applicata, electionem non merentur. Secunda consequentia ex prima euidenter infertur; prima ex præmissis: maior est doctrina traditæ solutionis.

119 *Minor prob. 1.* Minor autem, in qua sola est posita difficultas, ostenditur primo; volitio Dei, qua vult specialem meritorum Christi applicationem pro eligendis ad gloriam, est specialis amor Dei respectu illorum, qui ad gloriam sunt eligendi; sed non est primus amor specialis prædestinatorum; aliàs in illo primo prędestinatorum à reprobis discretio consisteret, cuius contrariorum est communis Theologorum sententia asserentium primam discretionem, vel in electione ad gratiam, vel in electione ad gloriam consistere: ergo supponit alium specialem amorem, qui alius esse non potest, quam efficax prędestinatorum electio.

120 *Secundo.* Secundo: nam volitio efficax medij efficaciter conducentis ad finem, supponit efficacem finis intentionem, & ex illa imperatur, vt omnes Thomistę docent, quibus assentiunt Scotistę, & frequentius alij Theologi; sed amor specialis applicationis meritorum Christi pro electis est volitio efficax medij efficaciter conducentis ad illorum gloriam: ergo supponit efficacem electionem prędestinatorum ad gloriam, & ex illa imperatur.

121 *Tertio.* Tertio: actus quo Deus vult iustum sibi gloriam mereri, supponit in Deo efficacem electionem intentiuam ad gloriam, & ex illa imperatur, quia est amor alicuius rei efficaciter conducentis ad gloriam illius; sed actus, quo Deus vult Christum sua merita specialiter applicare pro eligendis ad gloriam, est volitio rei efficaciter conducentis ad gloriam, & ęternam prędestinatorum salutem: ergo supponit in Deo efficacem illorum electionem ad gloriam.

122 *Respond.* Hoc est argumentum, cui potissimè contraria sententia fidit, & merito; est enim absque dubio difficile. Ad illud respondeo, concessa maiori, negando minorem.

Ad 1. probationem minoris. Ad primam illius probationem, concessa maiori, nego minorem; est enim actus ille, quo Deus vult, vt Christus mereatur prędestinandis gloriam, amor specialis illorum, absque dubio; cum illis per talem actum velit Deus merita Christi, specialiter applicata in ordine ad ęternam salutem, quod bonum non amat reprobis; sed non est amor specialis secundus, sed primus; non enim alium specialem amorem, ex quo imperetur supponit, & consequenter primo discernit *extrinsecè* prędestinatos à reprobis, cum autem Theologi dicunt, primum actum voluntatis diuinę discernentem prędestinatos à reprobis, consistere in electione illorum, vel ad gratiam, vel ad gloriam, loquuntur de primo actu terminato ad obiectum intrinsecè inter illos discernens, & sic vera est Theologorum doctrina: nam applicatio meritorum Christi volita per istum actum, non est bonum prędestinandis intrinsecum, sed extrinsecum; gratia autem, & gloria volitę à Deo prędestinatis, sunt bona prędestinatis intrinseca: vnde non obstante, quod actus, quo Deus vult prędestinandis applicationem meritorum Christi specialem, sit illorum amor specialis, & primus, saluatur communis illa Theologorum doctrina.

Cuidam obiectioni occurritur. Nec sequitur, ex vi illius amoris specialis, esse iam à Deo prędestinatos *formaliter*, sed tantum *causaliter*, *virtualiter*, & in radice, eo quod in illo actu, vt in causa infallibili continetur

præ-

prædestinatorum electio, per quam eliguntur *formaliter*, & *originaliter* per imperium transmittuntur ad gloriam, in qua imperij transmissione *formaliter* consistit prædestinatio.

123 *Ad secundam.* Ad secundam minoris probationem respondeo ex dictis ad vltimum argumentum contra secundam conclusionem, concessa maiori, negando minorem: nam licet sit amor causæ efficaciter conducentis ad prædestinandorum salutem vt effectum; non tamen est amor medij efficaciter conducentis ad illam, vt ad finem *cuius gratia*; licet autem voluntas efficax medij efficaciter conducentis ad finem, supponat efficacem finis intentionem, amor efficax causæ efficaciter conducentis ad aliud vt effectum, illius intentionem efficacem non petit supponere, vt ex dictis habetur.

124 *Ad tertiam.* Et ex his ad tertiam minoris probationem, distinguo causalem maioris: quia est amor rei conducentis ad gloriam vt finem *cuius gratia*, concedo maiorem: quia est amor rei conducentis tantum vt causa, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam merita nostra amantur à Deo vt media in ordine ad gloriam vt finem; amor autem efficax medij, efficacem finis intentionem petit supponere; merita verò Christi, etiam vt specialiter applicata pro eligendis ad gloriam, non amantur à Deo vt media in ordine ad illorum gloriam vt finem, sed vt causæ efficaciter conducentes ad gloriam vt effectum, & ideò quamuis talis amor sit virtualis amor gloriæ prædestinatorum, non supponit efficacem gloriæ intentionem, quia causa, etsi ametur in ordine ad effectum, non amatur ratione effectus, & ideò non indiget vt ametur efficaciter, vt efficaciter ad effectum conducens, præuio amore efficaci effectus.

125 *Replicabis I.* Sed instabis aduersus istam solutionem primo: Deus vult specialem meritorum Christi applicationem propter aliquem finem efficaciter ab ipso intentum, & quod sit bonus respectu prædestinatorum; sed non propter alium, quam propter illorum gloriam: ergo vult Deus prædictam applicationem propter gloriam prædestinatorum, vt propter finem efficaciter intentum; & consequenter volitio Dei applicationis specialis meritorum Christi pro eligendis, supponit efficacem electionem illorum ad gloriam.

Secundo. Secundo: quia nulla est ratio, cur merita nostra à Deo amentur, vt media propter gloriam vt finem, & merita Christi amentur, non vt media, sed vt causæ: ergo si merita nostra amantur à Deo vt media propter gloriam tanquam finem, etiam merita Christi amantur à Deo, tanquam media propter gloriam electorum vt finem.

126 *Ad I. replicam respondetur.* Respondeo ad primam instantiam, concessa maiori, negando minorem: amantur enim merita Christi propter se, & propter Christum, quæ sunt bona prædestinatis extrinseca; propter gloriam autem illorum non amantur, vt propter finem *cuius gratia*, sed vt propter finem *effectum*, cuius intentio non præexigitur ad amorem efficacem efficaciter conducentis ad ipsum. *Ad secundam.* Ad secundam, nego antecedens; disparitas autem est: nam merita Christi ratione coniunctionis ad Verbum, infinitè excedunt omne, quod prædestinatis confertur: Id autem, quod perfectius est, vel ordinari non potest ad sibi inferius, vt finem, vel saltim iuxta connaturalem modum prouidendi, ad illud vt finem non ordinatur, quæ ratio in meritis nostris respectu gloriæ non militat; & ideò à Deo amantur in ordine ad gloriam vt finem; merita verò Christi non sic amantur à Deo in ordine ad gloriam hominum, sed tanquam causæ in ordine ad illam vt effectum.

127 *Instabis primo.* Sed vrgebis adhuc primo: non minus excedit Incarnatio libertatem hominis à peccato, quam merita Christi gloriam; sed Incarnatio fuit volita à Deo vt medium propter libertatem hominis à peccato vt finem: ergo excessus meritorum Christi respectu gloriæ non obstat, quominus fuerint volita, & amata à Deo vt media in ordine ad gloriam vt finem. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur ex illis verbis Symboli: *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis, &c.* at ly *propter* si presè accipiatur vt debet, denotat causam finalem: ergo Incarnatio fuit à Deo volita vt medium propter salutem nostram vt finem.

128 *Secundo.* Secundo: si excessus obstat ordinationi ad inferius tanquam medium ad finem, etiam obstabit æqualitas, vt æquale ad sibi æquale sic ordinetur; sed æqualitas non obstat: ergo nec obstat excessus; & consequenter merita Christi non obstante, quod gloriam excedant, fuerunt volita à Deo in ordine ad illam, tanquam ad medium propter finem. Maior constat; tùm quia à natura sicut excedens, non ordinatur ad sibi inferius vt finem, ita nec æquale ad sibi æquale: tùm etiam, quia finis, vt finis, non solum adæquat, sed etiam excedit media: ergo si obstat excessus quominus à Deo, excedens ad inferius, vt ad finem *cuius gratia* ordinetur, obstabit etiam æqualitas.

Minor autem probatur: opera bona iustorum vt gratia, & charitate informata, adæquant gloriam in morali æstimatione; siquidem sunt merita condigna illius; meritum autem condignum petit adæquare præmium in morali æstimatione; & tamen per nos ordinantur ad gloriam, & propter illam amantur, tanquam media propter finem: ergo æqualitas non obstat ordinationi æqualis ad sibi æquale per modum medij ad finem.

129 *Ad I. instantiam resp. I. Incarnatio nō fuit volita à Deo propter hominū salutē vt finē cuius gratia.* Respondeo ad primam replicam primo, concessa maiori, negando minorem; vt enim probabilius censuimus *supra q. 1. art. 3.* Incarnatio nō fuit à Deo volita propter nostram redemptionem, & salutem vt finem *cuius gratia*, sed vt finem *effectum*, Incarnatione ipsa vt fine *cuius gratia* nostram causante salutem. Nec obstat particula *propter*: nam quando cadit supra rem perfectiorem in ordine ad sibi inferius; cum limitatione est intelligenda, ita vt non denotet finem *cuius gratia*, qui propriè, & *simpliciter* est finis, sed *finem effectum*, qui est finis *secundum quid*, sicut docet D. Thoma *in 1. distinct. 37. quæst. 4. art. 1. ad 2. In 2. dist. 1. quæst. 1. art. 3. in corpore. Et distinct. 15. quæst. 1. art. 6.* Lunam, & Stellas esse propter noctuas, & vespertiliones, non vt finem *cuius gratia*; sic enim inconueniens esset teste Diuo Thoma *ibi* perfectius ordinari ad imperfectius, sed vt *finem effectum*, vel *cui*, vel *vtilitatis*.

130 *Secundo respond.* Secundo respondeo, concessa maiori, & prætermissa minori, distinguendo consequens: non obstat vt de facto sint volita vt media, nego consequentiam: vt possint amari vt media in ordine ad salutem nostram vt finem, transeat consequens: itaque iuxta hanc solutionem, potest perfectius ad imperfectius, vt ad finem *cuius gratia* ordinari, loquendo de potentia absoluta; est tamen congruentius, & naturis rerum conuenientius oppositum, nempè, quod perfectius ad imperfectius se, non ordinetur vt medium; & consequenter asserendum est non sic ordinatum fuisse, nisi oppositum sit reuelatum: & quia de Incarnatione constat ex allegatis verbis fuisse volitam à Deo propter salutem nostram vt finem, non autem constat de meritis Christi in ordine ad gloriam hominum, vt amatam efficaciter, imo potius oppositum satis colligitur ex Paulo ad Ephesios 3. vbi cum prędestinatis loquens, sic ait: *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei.* Quibus apertè insinuatur, quod sicut Christus ratione humanitatis est ad Deum ordinatus vt finem: ita prædestinati, ad Christum vt hominem referuntur vt ad finem; sit consequens, quod quamuis gratis admittamus Incarnationem fuisse volitam à Deo vt medium propter salutem nostram efficaciter amatam vt finē, non inde sequatur merita Christi fuisse à Deo volita vt media in ordine ad gloriam hominum efficaciter dilectam vt finem.

Id quod perfectius est non ordinatur ad imperfectius vt ad finē cuius gratia, nisi oppositum sit reuelatum.

131 *Ad secūdā resp. I.* Ad secundam respondeo primo, distinguendo consequens: non obstabit excessus possibili ordinationi excedentis ad sibi inferius, vt ad finem *cuius gratia*, transeat consequens: ordinationi de facto, nisi oppositum sit reuelatum, nego consequentiam: & quia de meritis nostris constat, vt ex Scriptura colligitur, supposuisse efficacem electionem ad gloriam liberalem, & gratuitam, qua electione intentiua præsupposita, ordinantur ad gloriam vt finem; fit, vt æqualitate illa non obstante, asseramus, fuisse vt media ad gloriam amata de facto à Deo, hoc autem respectu meritorum Christi non militat, quia nullibi in Scriptura habetur electionem prædestinatorum fuisse respectu Christi liberalem, & gratuitam, vel quod gloriam hominum efficaciter amatam vt finem *cuius gratia* merita Christi respexerint; & ideò asserendum est, quod licet ad illam vt finem *cuius gratia* ordinari potuerint, de facto tamen non sic fuerunt ordinata.

Idē dicendū est de ordinatione æqualis ad sibi æquale.

132 *Secundo respond.* Vel secundo respondetur, distinguendo maiorem: illamque concedo de excessu, & æqualitate physica, nego autem de excessu, & æqualitate morali cum physica inæqualitate: & sub eadem distinctione minoris, distinguo consequens eodem modo, & nego consequentiam subillatam. Itaque, tam merita Christi, quam nostra *physicè* considerata exceduntur à gloria, & ob illum excessum possunt de potentia absoluta in ordine ad gloriam assumi vt media, & amari, quamuis merita Christi excedant *infinitè* gloriam in consideratione morali, & merita nostra illam in genere moris adæquent: quia tamen excessus meritorum Christi ad gloriam, infinitus est in morali æstimatione, est in causa vt congruentius sit, quod amentur vt finis gloriæ hominum, & causæ illius, quam vt media sumantur ad illam, quæ congruentia in meritis nostris non militat, quia ex vna parte *physicè* exceduntur à gloria, ex alia in morali æstimatione non excedunt illam, sed ad summum adæquant.

Merita nostra physicè considerata exceduntur à gloria, in morali autem æstimatione illi adæquantur, & ad illam vt finem ordinantur.

133 *Tertio respond.* Vel tertio respondetur, concessa maiori, negando minorem: ad cuius probationem, omissa maiori, distinguo minorem: amantur merita nostra propter gloriam vt finem *qui*, nego minorem: vt finem *quo* formalem, & per modum assecutionis finis *qui*, & obiectiui, concedo minorem, & distinguo consequens distinctione minoris: nam licet finis *qui* petat ordinata ad ipsum excedere; & consequenter excedens ad sibi inferius, nec æquale ad sibi æquale possint, vel conuenienter vt ad finem *qui* ordinentur; finis autem *quo* formalis per modum assecutionis finis *qui*, & obiectiui, non petit perfectione excedere ea, quæ ordinantur ad ipsum: tam gratia, in probabiliori sententia, *entitatiuè* superat visionem beatam, & tamen ordinatur ad ipsam vt ad finē *quo* formalem per modum assecutionis Dei, qui est finis *qui*, & obiectiuus: vnde quamuis merita nostra adæquent gloriam in morali æstimatione, possunt congruētissimè ad illā vt ad finem ordinari,

Merita nostra amātur propter gloriam, non vt finem qui, sed vt finem quo formalem.

& ratione illius amari; gloria autem hominum si esset finis *cuius gratia*, comparata ad merita Christi, non esset finis *quo*: nam Chtistus illa mediante non assequitur finem obiectiuum *qui*, sed debet esse finis *qui*; & quia superius ad inferius sibi, vt ad finem *qui* ordinari, vel repugnat, vel saltim non est conueniens, fit consequens, vt non fuerint à Deo volita in ordine ad gloriam vt media in ordine ad finem, sed vt causæ in ordine ad effectum.

§. VII.

De electione sub conceptu electionis.

134 *Quarta conclusio.* QVarta Conclusio. *Meruit Christus electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam sub conceptu electionis, idest, sub ratione dilectionis prædestinatorum præ reprobis: non tamen meruit reprobationem hominum negatiuam aut positiuam.* Secundam partem huius conclusionis tuentur communiter Theologi, vno, vel altero excepto. *Prima pars conclusionis prob. 1. ex Paulo.* Primam docet Vazquez *disp.94. cap.3.* quem plures Recentiores sequuntur, & ostenditur primo ex Paulo ad Ephesios 1. illis verbis: *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*, idest, per Christum prædestinatos elegit, vt frequenter explicant PP. ly *per* denotante meritoriam causalitatem: meruit ergo Christus electionem prædestinatorum ad gloriam; sed electio est vnius præ alio dilectio: ergo meruit electionem sub ratione electionis.

135 *Respondebis.* Dices cum contrarijs Auctoribus Paulum loqui de electione sub conceptu dilectionis, non autem sub conceptu electionis comparatiuæ, vt à dilectione distinctæ. *Contra.* Sed contra: nam verba Pauli sunt in rigore accipienda; cum ex hoc nullum inconueniens sequatur; sed electio rigorosè sumpta, non solum dicit dilectionem vnius *absolutè*, sed vnius præ altero non dilecto, aut electo dilectionem: ergo meruit electionem, non solum vt est vnius dilectio absolutè, sed etiam vnius præ alio dilectio. *Cõfirmatur.* Quod amplius confirmari potest; nam prædestinatus in hoc quod est à Deo dilectus præ reprobo, est ab ipso spiritualiter benedictus; sed Christus meruit omnem benedictionem spiritualem hominibus: ergo meruit prædestinatis, esse dilectos præ reprobis.

136 *Respondebis.* Dices, ex eo quod Christus electionem, vt electio est meruerit, sequi, quod meruerit non electionem reproborum ad gloriam, vel positiuam exclusionem ab illa, quod maximum est inconueniens; & ideò non possunt verba Pauli de electione comparatiua, vt est dilectio vnius præ alio rigorosè explicari. *Contra, & est 2. probatio.* Sed contra istam solutionem arguitur, & ostenditur secundo prima pars conclusionis: vt Christus dicatur meruisse electionem comparatiuè sumptam, prout est vnius præ alio dilectio, non est necessarium meruisse alterius non electionem, vel positiuam exclusionem à gloria, sed sufficit, quod meruerit dilectionem prædestinatis, & illam reprobis non meruerit; sed totum hoc verum est, & absque inconuenienti conceditur: ergo ex merito electionis comparatiuæ, prout est vnius præ altero dilectio, nullum inconueniens sequitur.

137 *Maior prob. 1.* Maior, in qua sola est posita difficultas, ostenditur primo ad hominem contra Vincentium nobis in hac parte aduersarium; ipse namque, licet neget, meruisse Christum electionem vnius præ alio determinatè, fatetur tamen, meruisse electionem aliquorum *vagè*. Ex quo sic argumentor: meruit aliquos eligi *vagè* electione comparatiua; & tamen non meruit aliquos *vagè* reprobari *negatiuè*, aut *positiuè*: ergo ex merito electionis comparatiuæ, non sequitur meritum reprobationis extremi electo postpositi.

Secundo. Secundo ad hominem contra Albeldam, qui licet remoueat à Christo meritum electionis comparatiuæ spectantis ad ordinem intentionis; concedit tamen meruisse decretum executiuum gloriæ, etiam sub conceptu electionis comparatiuæ; & tamen non meruit exclusionem reproborum à gloria, prout in ordine executionis: ergo ad meritum electionis, prout est vnius præ alio dilectio, non sequitur meritum derelictionis extremi non electi, aut dilecti.

138 *Tertio probatur maior.* Denique probatur maior: vt Deus dicatur dilexisse prædestinatos præ reprobis ex iustitia erga Christum, non requiritur, quod ex eadem iustitia reprobos sine gloria reliquerit, sed sufficit quod intuitu meritorum Christi prædestinatos elegerit, & ex illis motus non fuerit ad reprobos eligendos: ergo vt Christus verè dicatur meruisse dilectionem sumptam *comparatiuè*, sufficit meruisse eligi prædestinatos, & non meruisse electionem reproborum. Consequentia probatione non indiget. Antecedens autem probatur: vt Deus ex misericordia erga electos dicatur illos dilexisse præ reprobis, non requiritur quod ex eadem misericordia motus fuerit ad diligendos prædestinatos, & ad reprobos non eligendos, sed sufficit, quod ex misericordia motus dilexerit prædestinatos, & ex illa non fuerit motus ad reprobos eligendos: ergo vt dicatur ex iustitia erga Christum dilexisse prædestinatos præ reprobis, non requiritur, quod ex meritis Christi motus fuerit ad non eligendos reprobos, sed sufficit, quod ex illa prędestinatos dilexerit, & ex illa non elegerit, vel dilexerit reprobos. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem probatur: nam de facto fuit actus misericordię diuinę dilectio prędestinatorum prę reprobis; & tamen derelictio reproborum opus misericordię diuinę non fuit, sed iustitię, vel alterius virtutis: ergo verum est antecedens.

139 *Secunda pars conclusionis prob. 1. ex Paulo.* Deinde secunda pars conclusionis ostenditur primo ex Paulo ad Hebręos 12. illis verbis: *Et testamenti noui mediatorem Iesum, & sanguinis aspersionem melius loquentem, quam Abel.* Vbi D. Tho. sic ait: *Christi sanguis melius loquentur, quam sanguis Abel, quia iste clamat vindictam, sed sanguis Christi clamat veniam.* Quam interpretationem communiter tradunt PP. at si Christus sua merita applicuisset, non solum pro salute electorum, & illorum electione, sed etiam pro non electione reproborum, & illorum exclusione à gloria, illius sanguis vindictam clamaret: ergo Christus non direxit sua merita pro reprobatione, aut non electione hominum; & consequenter non meruit illorum reprobationem negatiuam, aut positiuam.

140 *Secundo prob. ex Patribus. S. Chris.* Secundo probatur ex PP. ad illa verba Matthęi 11. cap. *Confiteor tibi Pater Domine Cæli, & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.* Vbi *confiteor* communi PP. consensu, idem est quod *gratias ago*. Ita Chrysostomus homil. 39. in Matthęum: *Non ergo, quia sapientes non cognouerunt, gaudet, sed quia paruuli perceperunt, lætatur.* *Abulens.* Cui interpretationi acquieuit Abulensis q. 57. in cap. Matth. relatum his verbis: *Christus gratias egit, non quidem quia ista, scilicet doctrina euangelica, aduentus Messiæ, & alia, abscondita fuerunt alicui homini, sed quia fuerunt aliquibus reuelata: nam Deo de beneficijs gratias agimus, quod autem se ipsum occultet aliquibus, beneficium nullum est.* Eandem explicationem sequuti sunt Maldonatus, & frequenter alij interpretes: sentiunt ergo maximum inconueniens, asserere, quod Christus gratias egerit Patri pro gratię denegatione, & veritatis euangelicę occultatione: ac per consequens inconueniens debet censeri, quod gratias egerit Deo pro hominum reprobatione; sed non minus inconueniens est petere reprobationem, & ad illam sua merita dirigere, quam pro illa gratias agere: ergo Christus reprobationem non meruit.

141 *Tertio prob. ratione.* Denique probatur ratione: nam Christus vt primo adueniens, & in hac vita mortali gessit munus fideiussoris, & mediatoris pro hominibus, illorum aduocati, & Redemptoris; sed huic muneri non congruit sua merita dirigere ad id promerendum, quod hominibus gratia, & beneficium non est; sed negatio gratię, & pœna, qualis est exclusio reproborum à gloria, & illorum non electio: ergo Christus ad hęc sua merita non ordinauit; & consequenter non meruit exclusionem reproborum à gloria, nec illorum non electionem.

§. VIII.

Opposita argumenta diluuntur.

142 *Contra primam partẽ conclusionis arguit Suarez primo.* COntrariam sententiam primę partis conclusionis docuere Suarez, Vincentius, Albelda, & Illustrissimus Araujo locis vbi *supra* relatis pro qua arguit primo Suarez: vt enim Christus meruisset dilectionem prędestinatorum prę reprobis, necessarium erat, quod sua merita applicuisset determinatè pro electis ante illorum electionem; sed Christus non applicuit sua merita specialiter pro electis pro priori ad illorum electionem: ergo non meruit illam pro vt est dilectio prędestinatorum prę reprobis.

143 *Respõdetur instãdo argumentũ in sententia P. Suarez.* Respondeo, negando minorem: vt enim *conclusione tertia* docuimus, pręcessit ex parte Christi specialis meritorum applicatio pro electis ante intentiuam electionem illorum. Et quidem hoc argumentum habet manifestam instantiam in sententia P. Suarez; vt enim docet *lib.2. de prædest. cap.24. num.21.* merita Christi de se, & prout ab ipso applicata, non solum erant indifferentia ad electionem horum prę alijs, sed etiam ad ordinationem efficacem, & inefficacem ad gloriam, taliter, quod posset Deus absque vlla iniuria Christi neminem prędestinare, & ad gloriam efficaciter eligere; & tamen, vt ipse fatetur, meruit Christus efficacem dilectionem, vt à purè sufficiente, & inefficaci distinctam: ergo ex eo quod de se essent indifferentia merita Christi ad istos eligendos, vel alios, istis relictis, inconsequenter ad propriam doctrinam infert horum prę alijs dilectionem efficacem, premium meritorum Christi non fuisse.

144 *Secundo arguitur.* Secundo arguitur: meritum electionis comparatiuę, est meritum dilectionis vnius, & non dilectionis alterius; sed Christus non meruit non dilectionem, vel non electionem reproborum ad gloriam, vt *in 2. part. conclusionis* docuimus: ergo non meruit dilectionem horum prę alijs, aut electionem comparatiuam. *Maior prob. 1.* Maior, in qua solum est posita difficultas, ostenditur primo: vnum diligi comparatiuè ad alium, aut præ alio, est vnum diligi, & non diligi alium: ergo mereri electionem comparatiuam, aut dilectionem vnius prę alio, est mereri istum diligi, & illum non diligi: nam sicut se habet decretum, quoad esse, ita se habet quoad hoc, quod est esse premium meriti. *Secundo.* Secundo:

do : electio comparatiua non solum dicit dilectionem vnius, sed etiam alterius non dilectionem : vnde, si omnes Angeli, & homines fuissent ad gloriam efficaciter ordinati, maneret dilectio sub conceptu dilectionis, non autem sub conceptu electionis comparatiuæ : ergo non stat meritum electionis sub conceptu electionis absque merito dilectionis vnius, & non dilectionis alterius.

145 *Quorundam Recentiorū solutio. Reijcitur.* Huic argumento respondent quidam Recentiores, non esse de essentia electionis comparatiuæ vnum eligi, & alium absolutè non eligi, sed non eligi ex vi decreti, quo alter eligitur: ac proinde ex eo quod Christus electionem comparatiuam meruerit, non sequitur, quod meruerit reproborum non electionem absolutè, sed tantum non electionem illorum ex vi decreti, quo fuerunt electi prædestinati. Hæc tamen solutio falsæ innititur doctrinæ; si namque ad rationem electionis comparatiuæ sufficeret, quod ex vi decreti, quo Petrus, v. g. ad gratiam, vel gloriam eligitur, Iudas non eligatur, sequeretur non solum fuisse electum comparatiuè præ Iuda, sed etiam præ Ioanne, & alijs prædestinatis; consequens est falsum, & à nullo Theologorum assertum; ergo de ratione electionis comparatiuæ non solum est, quod vnus eligatur, & alter ex vi eiusdem decreti non eligatur, sed etiam quod alter nullatenus eligatur. Probatur sequela: ex vi decreti, quo Petrus fuit electus ad gloriam, non fuit Ioannes ad gloriam electus sumpto decreto *terminatiuè* & prout vnum decretum ab alio eminenter distinguitur: ergo si ad rationem electionis comparatiuæ sufficeret, quod ex vi decreti, quo vnus eligitur, alter non eligeretur fuisset Petrus ad gloriam electus non solum *comparatiuè* præ Iuda, sed etiam *comparatiuè* præ Ioanne, & alijs prædestinatis.

146 *Vera argumenti solutio.* Vnde, prætermissa hac solutione, ad argumentum respondeo, negando maiorem: sicut enim vnum eligi comparatiuè ad alium, non est vnum eligi, & alium non eligi, non electione causata ex vi decreti eligentis, sed vnum eligi, & alium non eligi; ita mereri electionem vnius præ alio, non est mereri, vt vnus eligatur, & alter non eligatur, sed mereri electionem vnius, & non mereri electionem alterius. *Instatur argumēt.* Instoque argumentum in misericordia diuina, ex qua motus Deus prædestinatos elegit *comparatiuè* præ reprobis; & tamen non licet inferre: ergo motus ex eadem misericordia dilexit prædestinatos, & reprobos non dilexit, sed tantum quod non fuerit ex illa inclinatus ad reprobos eligendos: ergo pariter ex eo quod Christus meruerit dilectionem electorum *comparatiuè* præ reprobis, non licet inde colligere meritum dilectionis, & non dilectionis, sed tantum meritum dilectionis electorum, & non meritum dilectionis reproborum.

147 *Ad 1. probationem maioris.* Ad primam maioris probationem, distinguo antecedens: vtroque ingrediente in recto, nego antecedens: dilectione in recto, & non dilectione in obliquo concedo antecedens, & nego consequentiam. *Ad secūdam.* Ad secundam, distinguo antecedens: dicit alterius non dilectionem in obliquo, concedo antecedens: in recto, nego antecedens, & consequentiam: vt enim dilectio vnius præ alio sit præmium meritorum Christi, sufficit positiuum in recto importatum, ex meritis Christi causari, & negatiuum ingrediens de connotato, non terminare illorum causalitatem, per quod *negatiuè* causatur.

148 *Replicabis.* Sed dices, non stat meritum decreti diuini absque merito obiecti, ad quod terminatur decretum, vt omnes fatentur; & tamen solum de connotato ingreditur obiectum ad decreti constitutionem: ergo quamuis non electio solum de connotato importetur ab electione prout est dilectio comparatiua, non stabit meritum dilectionis comparatiuæ, absque merito non electionis.

149 *Respond.* Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: ratio autem discriminis est: nam obiectum decreti de connotato importatur tanquam effectus illius, & ideò non stat meritum decreti absque merito obiecti decreti: negatio autem electionis non importatur à dilectione comparatiua in obliquo vt effectus illius, sed vt extremum comparationis; & ideò vt quis mereatur dilectionem comparatiuam, necessarium non est eius meritum per positiuam causalitatem ad non electionem extendi, sed sufficit extendi ad illam per negatiuam causalitatem: sicut quia obiectum decreti vt effectus connotatur, non stat Deum ex misericordia decernere, quin ex illa obiectum decreti formaliter vt obiectum procedat; quia tamen negatio electionis non importatur vt effectus à dilectione comparatiua, potest electio comparatiua ex misericordia procedere, quin negatio electionis ex misericordia procedat.

150 *Instabis.* Sed instabis, etiam si negatio electionis de connotato vt extremum comparationis à dilectione comparatiua importetur, per illam tamen à simplici dilectione distinguitur; sed non stat meritum decreti vt ab altero distincti, absque merito distinguentis inter vtrumque decretum: ergo non stat meritum electionis comparatiuæ, vt à simplici dilectione distinctæ, absque merito non electionis, seu reprobationis negatiuæ. *Respond.* Respondeo, distingui per illam, non *intrinsecè*, sed *extrinsecè*, per connotationem autem illius distinguitur dilectio comparatiua à dilectione absoluta, & vt quis mereatur decretum vt ab altero distinguitur, sufficit mereri intrinsecum distinctiuum: quod si obiectum decreti necessario terminat causalitatem meriti causantis decretum, est, quia taliter distinguit extrinsecè, nempè, vt effectus decreti, vt *proximè* dicebamus.

Sed vrgebis adhuc: nam sequitur ex hac solutione, meruisse Christum electionem prædestinatorum, non solum vt est dilectio illorum præ reprobis non electis, sed etiam vt est dilectio prædestinatorum præ reprobis, vt *positiuè* à gloria exclusis in pœnam præcedentium peccatorum; consequens videtur falsum, aliàs meruisset positiuam reprobationem; ergo prædicta solutio minime sustineri potest. Respondeo, concedendo sequelam, & negando minorem: nam sicut ex merito electionis comparatiuę negatiuæ, non sequitur meritum negatiuæ electionis, ita ex merito dilectionis vt est dilectio prædestinatorum præ reprobis, vt *positiuè* à gloria exclusis non colligitur meritum positiuæ exclusionis. Et illustratur exemplo misericordię diuinæ, ex qua dilectio, vt *positiuè* comparatiua processit, quin ex illa fuerit positiua reproborum exclusio. 151 *Vrgebis. Respond.*

Deinde contra secundam partem nostrę conclusionis arguitur: Christus namque postulauit à Patre exclusionem reproborum à gratia, & gloria in pœnam delictorum suorum; sed oratio Christi viatoris meritoria erat rei ab ipso postulatę: ergo meruit *positiuè* nedum negatiuam, verum & positiuam reprobationem. Consequutio, & minor probatione non indigent: Maior autem ostenditur primo: nam sancti postulauerunt à Deo vindictam delictorum in homines peccatores, vt constat Apocalypsis 6. illis verbis: *Vidi sub altare Dei animas interfectorum, & clamabant, vindica sanguinem nostrum Deus noster*. Genesis 4. illis verbis: *Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra*. Ieremię 18. *Ne propitieris iniquitati eorum, & peccatum eorum à facie tua non deleatur, fiant corruentes in conspectu tuo*. Et alibi passim imprecationes sanctorum aduersus peccatores reperiuntur: ergo etiam Christus voluntate humana postulauit à Deo, in pœnam pręcedentium delictorum, homines excludi à gratia, & etiam excludi à gloria. 152 *Contra secundam partē conclusionis arguitur. Maior prob. 1. Apoc. c. 6. Genes. 4. Ierem. 1.*

Secundo ex Ioanne cap. 17. illis verbis: *Manifestaui nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi; nunc autem pro eis rogo, non pro mundo*. Ex quibus constat, Christum pro prędestinatis petijsse gratiam, nedum sufficientem, verum etiam efficacem ad glorię consequutionem; pro mundo autem, id est pro non electis, & reprobis, etsi rogauerit quoad gratiam sufficientem, non tamen quoad efficacem: pro glorię consequutione, sed potius exclusionem ab illa *positiuè* postulasse. Tertio: vt enim docet D. Thomas 2. 2. *quæst.* 108. *art.* 1. vindicatio ex motiuo honesto potest licite postulari, & amari, nempè, ad punitionem delictorum, aliorum emendationem, & quietem, ad iustitię conseruationem, & ad diuinum honorem: ergo Christus postulauit à Patre, vt vindictam sumeret de peccatis hominum, illos ab efficaci gratia, & à gloria excludendo. 153 *Secundo probatur. Tertiò.*

Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: ratio autem discriminis habetur ex dictis, quia nempè Christus in primo aduentu, adequatè gessit munus aduocati, fideiussoris, & Redemptoris, cui muneri congruum non est petere delictorum vindictam, sed tantum misericordiam, & gratiam; quę ratio in sanctis non militat, & ideirco sanguis Christi melius loquens, quam sanguis Abel in Scriptura proponitur, vt *superiùs* ponderauimus. Ad secundam, nego ex illis verbis colligi positiuam orationem Christi pro exclusione reproborum à gratia efficaci, & à gloria, sed tantum non orasse pro illis vt efficaciter ad gratiam efficacem, & gloriam eligerentur, quod longe diuersum est. Ad tertiam, concedo antecedens, nego consequentiam: nam etsi vindicatio ex illis motiuis licita sit, & consequenter etiam postulatio, non tamen congruit muneri Redemptoris, aduocati, & fideiussoris hominum, quod Christus in hac vita mortali gessit. 154 *Respond. Ad primā probationem maioris. Ad secūdam. Ad tertiā.*

Sed oppones primo, Christus non solum venit vt aduocatus, fideiussor, & Redemptor, sed etiam venit vt Iudex, vt constat ex illo Ioannis cap. 5. *Nec enim Pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio, & potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est*. Ergo Christus, non solum aduocati, & Redemptoris, sed etiam iudicis munus gerebat; ac proinde congruenter ad hoc munus postulare potuit, & de facto postulauit exclusionem reproborum à gratia efficaci, & à gloria in vindictam delictorum. Secundo: nam Christus in hac vita exercuit omnes actus omnium virtutum; sed iustitia vindicatiua est virtus, & ad illam pertinet negatio gratię, & glorię in pœnam pręcedentium delictorum: ergo Christus huius virtutis actum elicuit, petendo à Patre exclusionem reproborum, à gratia, & à gloria in pœnam peccatorum suorum. 155 *Replicabis 1. Ioan. c. 5. Secundo.*

Tertio: nam Christus rectè nouerat voluntatem Dei efficacem reprobos excludendi à gratia efficaci, & à gloria; sed se isti voluntati conformari, illius petendo executionem, perfectionis est: ergo Christus illam petiuit. Denique, quia Deus mittens Christum in Redemptorem hominum, non minus ardenter deside- 156 *Tertio. Quarto.*

rat

rat illorum æternam salutem, quam Christus vt illorum Redemptor; sed cum hac voluntate componitur, vt Deus conferens auxilia sufficientia ad salutem, velit illis efficacia ad eam consequendam negare: ergo pariter cum vehementi desiderio Christi Redemptoris erga æternam omnium hominum salutem, componitur, vt petens, & merens auxilia sufficientia pro omnibus petat, & mereatur negationem gratiæ efficacis ad salutis æternæ assequutionem pro reprobis.

157 *Ad 1. replicā respondet.* Respondeo ad primam replicam, Christum venisse vt Iudicem, non iudicio in hac vita exercendo quoad æternam hominum damnationem, sed in extremo iudicio, & tunc iudiciariam potestatem quoad hoc exercebit; non autem illam exercuit in hac vita postulando æternam hominum damnationem. Ita communiter PP. *Ad 2.* Ad secundam, nego antecedens, sed tantum exercuit illos, qui Christo non repugnabant, vel illius muneri congruebant: vnde ob repugnantiam non exercuit actus fidei, nec spei, ob indecentiam actuum exteriorem magnificentiæ non exercuit, vt docet D. Thomas *supra quæst. 7. art. 2.* Nec similiter iudiciariam potestatem exercuit quantum ad res temporales, vt docet D. Thom. *infra quæst. 59. art. 4. ad 1.* Pariter etiam actum iustitiæ vindicatiuæ quoad æternam hominum damnationem in hac vita mortali non exercuit, sed in futuro exercebit, vt docet idem D. Thom. *art. cit. ad 2.* his verbis: *Nondum tamen sunt omnia ei subiecta quantum ad executionem suæ potestatis, quod quidem erit in futuro, quando de omnibus voluntatem suam adimplebit, quosdam quidem saluando, quosdam autem puniendo.* Cum quo tamen stat, vt aliquando actus iustitiæ vindicatiuæ exercuerit, vt fecit, vapulando, & eijciendo de templo vendentes, & ementes in illo.

158 *Ad 3.* Ad tertiam, concessa maiori, distinguo minorem: est perfectionis necessariæ, ita vt illius oppositum sit priuatiua imperfectio, nego minorem: est perfectionis non necessariæ, concedo minorem, & nego consequentiam. Itaque Christum se conformare *negatiuè* prædictæ voluntati diuinæ, hoc est, illi *positiuè* efficaciter non resistere, est necessaria perfectio, taliter, quod eius oppositum, scilicet resistentia efficax positiua, maxima imperfectio foret, & ideò à Christo relegari debet: ac per consequens asserendum est, Christum voluntati diuinæ excludendi reprobos à gloria, & à gratia se conformasse *negatiuè*; insuper conformitas cum prædicta voluntate Christo manifesta, cum gaudio de paterna dispositione, etiam est in voluntate humana Christi statuenda, & in hoc sensu explicuit D. Thom. illa verba Matth. 11. *Matth. c. 11.* cap. *Confiteor tibi, Pater Domine cæli, & terra, quia abscondisti hæc à sapientibus, &c.* vbi D. Thomas hæc habet: *Sed quid est, quod S. THO. gratias reddit, quod abscondit? Dico, quod hoc non facit vt gaudeat de cæcitate eorum, sed de iudicio Dei, qui ita sapienter ordinat.* Christus ergo iuxta D. Thom. se conformauit per gaudium cum voluntate Dei disponentis cæcitatem reproborum; se autem conformare cum voluntate diuina, petendo, & merendo illius executionem, licet sit perfectio possibilis absolutè, non tamen congruit cum munere Redemptoris, quod Christus in vita mortali exercuit, & ideò talis conformitas in ipso constituenda non est.

159 *Ad 4.* Ad vltimam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam: nam in Deo illa duplex voluntas statuitur: prima, qua omnibus exoptat salutem ex motiuo propriæ bonitatis; secunda, ex motiuo, aut vindicandi delicta, aut ostendendi suæ prouidentiæ suauitatem, ad quam, quia est Auctoris vniuersalis, pertinet vt natura defectibilis in aliquibus à fine, ad quem ordinatur deficiat; & quia istos fines attendere munus Redemptoris, quod Christus gerebat, non erat, sed omnium saluti consulere, ideò in Christo ponimus voluntatem, & meritum salutis omnium quoad sufficientiam, & negamus postulationem, & meritum exclusionis ab æterna salute, & deiectionis à gratia.

160 *Instabis.* Vna tamen contra hæc omnia superest difficultas ex frequentiori Theologorum doctrina 1. *p. quæst. 23. art. 2.* asserentium, non solam permissionem peccati in electis, sed etiam permissionem peccati in reprobis esse effectum prædestinationis illorum; & consequenter meritorum Christi, qui meruit omnes nostræ prædestinationis effectus; sed permissio peccati reproborum consistit in negatione gratiæ efficacis, qua posita, vitaretur peccatum: ergo meruit Christus huius gratiæ negationem, illam postulauit, ad illamque sua merita direxit, quo admisso, nullum erit inconueniens, id etiam de exclusione à gloria concedere, maximè quia hæc, consequenter ad illam doctrinam, etiam fuit prædestinationis electorum effectus: Deus namque reprobos à gloria exclusit, vt magis illius misericordia erga electos elucesceret.

161 *Respond.* Respondeo, obiectionem istam traditæ doctrinæ non obstare: etenim negatio gratiæ, in qua consistit permissio peccati, considerari potest dupliciter; primo, vt conducit ad finem prædestinationis electorum, qualiter est effectus prædestinationis illorum. Secundo, vt conducit ad finem reprobationis, nempè, exclusionem reproborum à gloria: primo modo non negamus fuisse meritorum Christi præmium, sed tantum secundo modo; & consequenter concedimus, Christum negationem gratiæ reprobis factam postulasse, & pro illa sub prima consideratione sua merita applicuisse; secus autem sub secunda. Quod si exclusio reproborum à gloria fuit etiam effectus prædestinationis electorum; id ipsum de illa, ac de negatione gratiæ respectu meritorum Christi admittemus.

Sed dices: ergo pariter potuit Christus postulare, & postulauit de facto negationem gratiæ, & exclusionem à gloria, vt conducunt ad iustitiam Dei punitiuam seruandam, & suauitatem prouidentiæ diuinæ ostendendam, etsi non secundum se. Patet consequentia à paritate rationis. Respondeo, negando consequentiam, & rationis paritatem: disparitas autem est; nam permissio peccati reproborum, licet secundum se non sit gratia, sed negatio gratiæ; prout tamen ad finem prædestinationis conducit, gratia est prædestinatorum, & quia ad Christum vt Redemptorem pertinebat gratiam prædestinatis mereri, ideò permissionem peccati reproborum meruit sub illa consideratione: cæterum negatio gratiæ, & gloriæ prout ad iustitiam punitiuam seruandam, & ad suauitatem diuinæ prouidentiæ ostendendam dirigitur, nec est gratia reproborum, nec respectu prædestinatorum, & ideò illam postulare, & mereri, munus Redemptoris non erat. 162 *Vrgebis.* *Respond.*

Sed vrgebis, Christus, vt homo, non minus erat affectus per charitatem ad Deum imo magis, quam ad homines: ergo non magis erat affectus erga hominum salutem, quam erga ostensionem, & manifestationem attributorum Dei; sed ratione affectus ad salutem prædestinatorum postulauit negationem gratiæ in reprobis, vt conducentem ad electorum salutem: ergo ratione affectus ad ostensionem attributorum Dei, illam etiam postulauit, vt conducentem ad conseruationem iustitiæ punitiuæ diuinæ, & ostendendam suauitatem prouidentiæ Dei. Respondeo, Christum venisse, vt hominum Redemptorem, & ob illorum salutem quærendam; ac proinde omnia media ad hunc finem conducentia, sic sumpta, oportuit mereri, non tamen venit primario vt curator manifestationis attributorum Dei: vnde solum oportuit, vt sua merita dirigeret pro manifestandis attributis per gratiæ dispensationem, non autem pro illis manifestandis per hominum punitionem, sed hoc ad Christum vt in finali iudicaturum pertinebat. 163 *Instabis adhuc.* *Respond.*

§. IX.

Explicatur modus, quo erga decreta diuina exercuit Christus meritoriam causalitatem.

Quinta Conclusio. *Merita Christi non exercent causalitatem meritoriam erga diuina decreta sub conceptu terminationis actiuæ formaliter, nec virtualiter, vt in se, & ratione sui, sed vt in bonitate diuina eminenter contenta.* Primam partem nostræ conclusionis docuerunt Aibelda, & Illustrissimus Arauio *vbi supra*, & communiter discipuli D. Thom. 1. *p. quæst. 19. art. 2. & 4. quæst. 23. art. 5.* & *in præsenti quæst. 23. art. 3.* & aliæ nostræ conclusionis partes ex illorum doctrina inferuntur. Prima pars suadetur primo ex D. Thom. 1. *p. quæst. 19. art. 5. & quæst. 23. art. 5.* vbi docet voluntatis diuinæ sumptæ pro actu, nullam posse causam assignari. Id ipsum docuit *ad Ephesios 1. lect. 1.* sed si merita Christi exercuissent causalitatem meritoriam formaliter erga diuina decreta sub conceptu terminationis actiuæ, iam posset aliqua causa voluntatis Dei ex parte actus assignari, nempè, causa meritoria: ergo merita Christi non exercuerunt causalitatem meritoriam formaliter erga diuina decreta sumpta sub conceptu terminationis actiuæ. 164 *Quinta conclusio.* *Albelda.* *Arauio.* *Prima pars conclusionis probatur primo ex D.Thom.*

Communis responsio est, loqui D. Thomam de actibus voluntatis diuinæ sumptis in se secundum entitatem, & intrinsecam perfectionem, qualiter nullam causam posse habere extra controuersiam est, vt in limine disputationis monuimus, non tamen excludere, quod decreta libera Dei sumpta sub conceptu liberę terminationis actiuę, terminent causalitatem meritoriam meritorum Christi formaliter; & hoc est, quod Auctores contrarię sententię docent: non primum. 165 *Communis solutio.*

Sed contra hanc solutionem obstant verba D.Thom. ad Ephesios 1. lect. 1. ibi: *Vnde notandum est, quod Dei voluntas nullo modo habet causam, sed est prima causa omnium. Nihilominus tamen potest ei aliqua ratio assignari dupliciter, scilicet, vel ex parte volentis, & sic quadam ratio diuinæ voluntatis est eius bonitas, quæ est obiectum voluntatis, & mouet eam. Vnde ratio omnium eorum, quæ Deus vult, est diuina bonitas: Prouerbiorum 16. vniuersa propter semetipsum operatus est Deus. Ex parte autem voliti, ratio diuinæ voluntatis, potest esse aliquod esse creatum, sicut dum vult coronare Petrum, quia legitimè certauit: sed hoc non est causa volendi, sed est causa, quod ita fiat.* Hęc D. Thomas. Ex quibus tale argumentum conficio: iuxta D. Thomam obiectum creatum nullo modo est causa volitionis diuinę, vt constituit Deum volentem; decretum, sub terminatione actiua, Deum volentem constituit: ergo decreti sub conceptu terminationis actiuę nullo modo est causa obiectum creatum. 166 *Contra illam facit primo.*

Vel

167 *Confirmatur & explicat. 1.* Vel aliter. Si merita Christi essent formaliter causa decreti sub conceptu terminationis actiuę, daretur in obiecto creato causa, ob quam Deus aliquid liberè velet; sed, iuxta D. Thomam, nullum obiectum creatum, est causa cur Deus velit: ergo merita Christi non causant formaliter meritoriè decretum liberum Dei sub conceptu terminationis actiuę. *Explicatur 2.* Vel aliter potest idem argumentum proponi: iuxta D. Thomam, in obiecto creato solum datur causa, vel ratio volitionis diuinę ex parte obiecti; at si merita Christi causarent meritoriè formaliter decretum liberum sub conceptu terminationis actiuę, non solum ex parte obiecti daretur in obiecto creato causa volitionis diuinę: ergo merita Christi non causant meritoriè formaliter decretum liberum voluntatis diuinę sub conceptu terminationis actiuę.

168 *Secundo impugnatur.* Secundo contra eandem solutionem obstat idem D. Thomas 1. *p. quæst.* 19. *art.* 2. vbi docet bonitatem creatam nullo modo mouere voluntatem diuinam, vt velit, sed huius adæquatum motiuum esse bonitatem diuinam; sed si merita Christi causarent meritoriè formaliter decretum liberum Dei sub conceptu terminationis actiuę, aliquid creatum moueret voluntatem diuinam vt velet: ergo merita Christi non causant meritoriè formaliter decretum liberum Dei sub conceptu terminationis actiuę. Minor probatur: meritum formaliter meritoriè causans decretum sub conceptu terminationis actiuę, mouet aliquo modo voluntatem diuinam, vt velit, scilicet vt liberè velit, siquidem Deus per decretum sub conceptu actiuę terminationis liberè volens constituitur: ergo si merita Christi causarent meritoriè formaliter decretum liberum Dei sub conceptu terminationis actiuę, mouerent formaliter voluntatem diuinam vt velet.

169 *Secundo probat. 1. pars conclusionis.* Secundo suadetur prima pars conclusionis: decretum sub conceptu terminationis actiuę est aliquid increatum; sed increato repugnat ab aliquo dependere, & causari: ergo decreto libero Dei sub conceptu terminationis actiuę repugnat à meritis Christi causari meritoriè formaliter. Maior est certa: nam Deus per nihil creatum potest liberè volens constitui; sed decretum liberum sub conceptu terminationis actiuæ constituit Deum liberè volentem: prout sic est aliquid increatum. Minor autem probatur: nam increatum est à se per exclusionem causæ: ergo enti increato omnis dependentia repugnat.

170 *Respondebis 1.* Respondebis primo: decretum liberum Dei in ratione liberi constitui per respectum rationis; huic autem non repugnat dependere à causa creata. *Secundo.* Vel secundo respondebis: decretum liberum in ratione liberi importare entitatem Deo intrinsecam, & effectum connotatum; licet autem sub prima ratione ei dependentia repugnet; secus verò sub secunda. *Tertio.* Vel denique respondebis, causam moralem non esse propriè causam; licet autem repugnet enti increato dependentia propria à causa propriè causante, non tamen repugnat illi dependere à causa, quæ largè est causa, & ideò potest à meritis Christi causari meritoriè formaliter.

171 *Prima solutio reijcitur.* Sed nulla ex his solutionibus argumento facto satisfacit. Non prima: falsum enim est decretum liberum Dei constitui per respectum rationis, vt pluribus ostendimus *Tract. de diuina voluntate art.* 2. & manifestè constat: nam Deum liberè velle, non est aliquid confictum, sed verum: ergo à forma vera, & non à forma conficta; at ens rationis non est ens verum, sed fictum: ergo Deum liberè vele non est ab illo formaliter, & consequenter in hoc respectu decretum Dei liberum consistere nequit.

172 *Secunda impugnatur. Decretū liberum Dei esse adæquatè intrinsecum. Probat. 1.* Deinde secunda solutio reijcitur, vt enim *loc. cit.* multis argumentis ostendimus, decretum *adæquatè* est Deo intrinsecum; & consequenter forma illius constitutiua adæquatè intrinseca est, & breuiter suaderi potest: tùm, quia omne, quod est extra Deum, causatur ab ipso vt volente, non necessario, sed liberè: ergo Deum liberè volentem supponit: ac proinde, nec adæquatè, nec inadæquatè liberè volentem per modum formæ constituit. Tum etiam, quia ex opposito fieret dari causam, non solum moralem, sed etiam physicam volitionis liberæ diuinæ in concreto, idest, Dei vt liberè volentis; consequens est absurdum: ergo decretum Dei liberum non est partim intrinsecum, & partim extrinsecum Deo: sed adæquatè illi intrinsecum. *Secundo.* Sequela probatur: causa physica formæ adæquatè, vel partialis, physicè causat illius effectum formalem; sed si decretum Dei liberum constaret ex entitate intrinseca Deo, & ex entitate creata, vel actionis, vel effectus, forma inadæquata decreti liberi Dei haberet causam efficientem creatam, vt constat: ergo daretur causa physica efficiens creata huius, quod est Deum liberè velle creaturas. *Tertio.* Denique: nam adæquata forma debet existere, vt existat effectus formalis; sed Deum liberè vele, ab æterno existit: ergo ab æterno existit adæquata illius forma; sed nihil Deo extrinsecum existit de facto ab æterno: ergo nihil Deo extrinsecum est forma, etiam inadæquata decreti liberi Dei.

173 *Vltima solutio reijcitur primo.* Tandem vltima solutio reijcitur primo: nam à causa morali, & meritoria verè dependet, quod illius intuitu datur; sed veram dependentiam enti increato tribuere ab aliqua entitate creata, maximum est inconueniens: ergo quod Christi merita formali influxu meritorio decretum liberum quoad actiuam terminationem causauerint, maximum est inconueniens. *Secundo.* Secundo: nam causalitas obiectiua specificans, vera est causalitas, ab illaque verè specificatum dependet; sed eo ipso, quod Christi merita causauerint meritoriè formaliter decretum liberum Dei sub conceptu terminationis actiuæ, ab illis, etiam specificari debet in prædicta consideratione: ergo eo ipso verè vt sic à meritis Christi dependebit, quod asserere maximum est inconueniens. *Tertio.* Tertio: non enim minor imperfectio apparet in dependentia à merito vt causante meritoriè formaliter, quam in dependentia à fine; sed omni formalitati intrinsecæ Dei repugnat ab entitate creata, vt à fine formali influxu finalizante causari, vt docet D. Thom. 1. *p. quæst.* 19. *art.* 2. *ad* 2. & multis ostendimus *Tract. de Charitate art.* 1. ergo etiam repugnat illi terminare meritorium influxum formaliter.

174 *Secunda pars conclusionis prob. 1.* Deinde secunda pars nostræ conclusionis ostenditur primo: causans enim virtualiter aliud, dicitur & est ratio illius: vnde bonitas diuina dicitur ratio finalis actus diuinæ voluntatis, quia est causa virtualis illius; sed vt ex D. Thoma vidimus, nihil præter Deum est illi ratio volendi: ergo nihil à Deo distinctum sumptum in suo esse formali, est causa virtualis, siue physica, siue moralis decreti, vt Deum liberè volentem constituit. *Secundo.* Secundo; tunc enim vnum virtualiter ab alio causatur, quando ita inter se comparantur, vt si inter illa adesset realis, vel formalis distinctio, intercederet formalis vnius in aliud influxus; sed non sic comparatur decretum Dei liberum cum meritis Christi Domini sumptis vt in se formaliter: ergo ab illis prout sic sumptis non causatur meritoriè virtualiter. *Causalitas, & dependentia virtualis, in quo consistat, explicatur, & probatur.* Minor constat: nam de facto realiter distinguitur decretum liberum Dei à meritis Christi Domini; & tamen de facto non causatur ab illis formaliter meritoriè: ergo non sic comparantur, quod si realiter inter se distinguerentur, terminaret decretum liberum Dei illorum influxu meritorium formaliter. Minor cum consequentia tenet.

175 *Maior prob. 1.* Maior autem ostenditur primo: quia ita communiter explicatur dependentia virtualis, scilicet, per formalem, sub conditione realis, vel formalis distinctionis. *Secundo.* Secundo: nam ideò communiter dicitur naturam diuinam virtualiter radicare attributa, bonitatem Dei illius voluntatem specificare virtualiter, & ens virtualiter causare proprietates transcendentes, quia taliter inter se comparantur, quod si natura diuina esset actu realiter ab attributis distincta, actu realiter radicaret illa per influxum formalem, & bonitas Dei si à voluntate ipsius realiter distingueretur, realiter illam finalizaret: ac denique, si ens à proprietatibus suis realiter distingueretur, realiter in illas influeret influxu radicatiuo: ergo in conditionali explicata virtualis dependentia consistit.

176 *Tertia pars conclusionis prob. 1.* Tandem vltima pars nostræ conclusionis ostenditur primo: nam merita Christi Domini aliqua ratione mouent voluntatem diuinam, vt ex dictis constat; sed non meritoriè *formaliter*, nec meritoriè *virtualiter*, vt in suo esse formali: ergo mouent illam *virtualiter*, vt eminenter in Dei bonitate contenta. *Secundo.* Secundo: vt enim ostendimus *Tract. de Charitate art.* 1. bonitas gratiæ habitualis constituentis iustos obiectum amicabiliter dilectum à Deo, etsi in suo esse formali, non moueat voluntatem diuinam, nec sit illi ratio diligendi iustos amore amicitiæ, prout tamen eminenter in diuina essentia contenta, mouet voluntatem diuinam ad illorum amicabilem amorem: ergo pariter merita Christi, quamuis in se ipsis formaliter non moueant, etiam virtualiter voluntatem diuinam ad largienda hominibus dona, quæ illorum sunt præmia, mouent tamen illam *virtualiter* prout contenta in diuina bonitate, prout est ratio remunerandi.

177 *Tertio.* Tertio: nam aliena miseria, etsi in suo esse formali non moueat voluntatem diuinam, illam tamen mouet, vt contenta eminenter in diuina bonitate, prout est ratio miserendi: ergo idem quod prius. *Quarto.* Denique: nam nisi saltim isto modo voluntatem Dei moueri à meritis Christi, asseratur, non potest defendi in Deo actus iustitiæ erga Christum; at istum actum defendere debemus in Deo: ergo & affirmare, merita Christi vt eminenter in diuina bonitate, vt est ratio remunerandi contenta, mouere voluntatem diuinam.

§. Vltimus.

Argumentis in contrarium occurritur.

178 *Contraria sententia cum suis Auctoribus, proponitur.* Contrariam nostræ conclusionis sententiam tenet Suarez *lib.* 2. *de prædest. cap.* 22. *& cap.* 24. pro qua etiam referuntur Lessius *disp. de prædest. sect.* 1. Gaspar Hurtad. *tractat. de prædest. disp* 4. *difficul* 1. Alijque Recentiores. Eidem adhæsit Vazquez 1. *p. disp.* 94. *cap.* 4. qui ab alijs immerito pro nostra sententia refertur: nam licet *cap. relat. num.* 31. contra Cassalium docuerit, nihil creatum posse esse causam nostræ prædestinationis ex parte actus increati, loquutus de actu increato Dei sub conceptu entitatis, qua ratione necessario existit in Deo: vnde *num.* 34. *vers. Nihilominus*, loquendo de actu libero Dei secundum respectum ratio-

rationis, per quem, in illius sententia, decretum liberum constituitur, expressè fatetur, dari ex parte nostra causam.

179 *In eius fauorem arg. 1.* Quidquid tamen sit de hoc in fauorem huius sententiæ, & contra nostram conclusionem, arguitur primo: actum aliquem sub merito cadere, est à merito moueri; sed decretum Dei prædestinantis, ex meritis Christi fuit motum: ergo cecidit sub illis; & consequenter merita Christi sunt causa decreti liberi Dei sub conceptu terminationis actiuæ. Minor probatur, decretum Dei homines prædestinantis, est actus iustitiæ remuneratiuæ erga Christum; sed iustitia remuneratiua specificatur à meritis, & ab illis mouetur ad præmiandum, & remunerandum: ergo decretum Dei homines prædestinantis mouetur à meritis Christi. *Respond.* Respondeo ex dictis, merita posse considerari dupliciter, primo in se, secundo vt in diuina bonitate eminenter contenta; non autem primo, sed secundo modo sumpta, mouent voluntatem diuinam, motione non formali, sed virtuali, ad prædestinandos homines, & hoc sufficit vt Deus ex iustitia remuneratiua erga Christum homines prædestinauerit, vt constat in exempli adductis misericordiæ, & amicitiæ diuinæ.

180 *Replicabis 1.* Sed oppones aduersus istam solutionem primo, melius saluatur in Deo iustitia remuneratiua erga Christum, si in electione hominum ad gloriam moueatur à meritis Christi vt in se, & ratione sui, quam si moueatur ab illis, vt in Dei bonitate contentis; & aliàs in hac motione morali nulla imperfectio inuenitur: ergo asserendum est, ab illis vt in se, & ratione sui moueri. *Minor prob. 1.* Minor probatur primo: hæc motio non importat dependentiam electionis Dei rigorosam à meritis Christi, sed tantum, quod sint quædam præsupposita conditio ad prædestinandos homines; sed in hoc, quod est merita Christi, vt conditionem ad prædestinandum supponere, nulla imperfectio importatur: ergo in morali motione Dei à meritis Christi in se ipsis, nulla imperfectio innenitur. *Secundo.* Secundo; nam iustitia respicit alienum ius, vt conseruandum illæsum; sed ius meritorum Christi, vt in Dei bonitate contentum, non est alienum à Deo: ergo per motionem ab illis vt in Dei bonitate eminenter contentis, non saluatur iustitia remuneratiua in Deo erga Christum.

181 *Tertio.* Tertio: nam merita Christi, vt in Dei bonitate contenta, non sunt verè, & propriè merita; vt enim ex Augustino communiter circumfertur, creaturæ vt in Deo non sunt creaturæ, sed creatrix essentia; sed merita Christi, prout merita, mouent voluntatem diuinam: ergo mouent illam vt in se, & ratione sui, & non solum vt eminenter in diuina bonitate contenta. Denique: nam *Quarto.* sequitur ex hac solutione, merita Christi vt in suo esse formali, non causare meritoriè gloriam, & alia dona intuitu meritorum Christi concessa; consequens est falsum: ergo & illud ex quo sequitur. Probatur sequela: merita non causant præmium per immediatam influxum in ipsum, sed immediatè aliciendo, & mouendo affectum, voluntatemque præmiantis: ergo si merita Christi, prout in se, & ratione sui non mouent, nec aliciunt voluntatem diuinam, sed tantum vt in diuina bonitate eminenter contenta, prout in se, & ratione sui non causant meritoriè gloriam, & cætera dona à Deo concessa hominibus.

182 *Ad 1. replicā respondet.* Respondeo ad primam replicam, prætermissa maiori, loquendo de iustitia, abstrahendo à tali subiecto, negando minorem. Ad illius probationem, nego maiorem; non enim solum causa efficiens physica; sed etiam causa efficiens moralis, & causa physica obiectiua, propriè rationem causæ sortiuntur: ac per consequens, non solum dependentia à causa efficiente physica, sed etiam dependentia à causa efficiente morali, & dependentia à causa obiectiua physica propriæ dependentiæ sunt, & ideò relegandæ ab electione diuina sub conceptu terminationis actiuæ.

183 *Ad 2.* Ad secundam, distinguo maiorem: ex parte effectus, concedo maiorem: ex parte affectus, subdistinguo maiorem: in esse formali, vel in esse eminentiali, concedo maiorem: in esse formali semper, nego maiorem, & distinguo minorem: non est alienum à Deo eminenter, nego minorem: formaliter, concedo minorem, & nego consequentiam: nam vt in Deo saluetur iustitia remuneratiua erga Christum, sufficit, quod præmium conferendum, ius Christi, vt in suo esse formali respiciat, & effectus diuinus erga Dei bonitatem, vt est ratio remunerandi merita Christi versetur, quod est ius meritorum Christi respicere, vt in esse eminentiali, idest, vt in Dei bonitate eminenter contentum, & quamuis vt sic, non sit ius à Deo alienum formaliter, est tamen eminenter alienum, quia Dei bonitas eminenter con- *Ad 3.* tinet ius Christi, quod alienum est. Et ex his ad tertiam obiectionem, distinguo maiorem: formaliter, concedo maiorem: eminenter, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam.

184 *Ad 4.* Ad vltimam, nego sequelam. Ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: & insto in bonitate creata, quæ non vt in se, sed vt contenta in bonitate Dei, mouet ad actum, quo Deus eligit media ad ipsam ordinata, & tamen vt in se, & in suo esse formali est causa finalis illorum: pariter ergo in præsenti, licet merita Christi non causent actu præmium, nisi aliciendo voluntatem diuinam, possunt illam, non vt in esse formali, sed vt in Dei bonitate contenta ad remunerandum mouere, & tamen præmium in se sub esse formali causare; & ratio est: quia licet mediet voluntatis alicientia, vt præmium causent efficienter, aliter ad præmium, atque ad effectum præmiantis comparantur: nam affectum aliciunt, non præmium, sed illud debitum faciunt, & insuper in præmio est capacitas dependentiæ à meritis Christi, vt in suo esse formali; in affectu autem præmiantis hæc capacitas non est; & ideò etsi diuinus affectus non moueatur à meritis Christi, nisi vt in Dei bonitate contentis, præmium tamen intuitu illorum collatum, dependet à Christi meritis vt in suo esse formali.

Tres tamen obiectiones contra hucusque dicta supersunt. Prima, quia non minoris imperfectionis est possibilitas deficiendi, 185 *Instabis 1.* quam ab altero dependere; sed absque vlla imperfectione Deo repugnante, conceditur decretum diuinum potuisse ab ipso deficere, non sub conceptu entitatis, sed sub conceptu terminationis actiuæ, vt *Tractatu de Voluntate Dei art. 3.* docuimus: ergo pariter, quod decretum diuinum à meritis Christi dependeat, non sub conceptu entitatis, sed sub conceptu actiuæ terminationis, nulla erit imperfectio.

Secunda: nam in Deo non solum datur iustitia remuneratiua, sed etiam iustitia punitiua; sed hæc mouetur à demeritis 186 *Secundo.* formaliter, non solum ex parte effectus, sed etiam ex parte affectus: ergo illa mouebitur à meritis sub esse formali, non solum ex parte effectus, sed etiam ex parte affectus diuini sumpti *terminatiuè actiuè*. Probatur minor: demerita mouent aliqua ratione affectum voluntatis diuinæ; aliàs non saluabitur in Deo conceptus iustitiæ punitiuæ formaliter; sed non mouent vt eminenter in Dei bonitate contenta; cum demerita non sint effectu Dei; & consequenter in illo non contineantur: ergo mouent diuinum affectum, vt stant sub esse formali.

Tertia est: nam sequitur ex resolutione tradita, non dari in 187 *Tertio.* Deo respectu Christi affectum iustitiæ formaliter, sed tantum eminenter; consequens est falsum: ergo & illud ex quo sequitur. Probatur sequela: affectus iustitiæ respicit merita pro motiuo: ergo affectus iustitiæ talis formaliter, respicit pro motiuo merita, vt formaliter merita; sed iuxta doctrinam traditam actus voluntatis diuinæ sub terminatione actiua, qua ratione Deum volentem constituit, non habet pro motiuo merita Christi, vt sunt formaliter merita, sed tantum vt eminenter in diuina bonitate contenta: ergo non est affectus iustitiæ formaliter, sed tantum eminenter.

Respondeo ad primam instantiam, concessis maiori, & minori, 188 *Ad 1. instantiam respond.* negando suppositum consequentis, quod nempè, stare possit dependentia decreti liberi à meritis sub conceptu terminationis actiuæ, & non sub conceptu entitatis: nam cum dependentia effectus à causa, sit fieri dependenter ab illa, & fieri ordinetur ad esse, non stat dependentia decreti à meritis Christi Domini, quin ab illis dependeat quoad esse, in quo maxima imperfectio importatur; defectibilitas autem potest esse sub conceptu terminationis sumptæ *denominatiuè*, & *terminatiuè*, absque defectibilitate sub conceptu entitatis; & ideò in decreto Dei libero istam defectibilitatem absque vlla imperfectione admisimus *loco allegato*.

Ad secundam, concessa maiori, nego minorem. Ad illius pro- 189 *Ad 2.* bationem, nego etiam minorem: licet namque demerita non contineantur in diuina bonitate eminenter *entitatiuè*, continentur tamen eminenter *motiuè obiectiuè*, quod nihil aliud est, quam diuinam bonitatem attingi ab actu voluntatis diuinæ, prout est ratio puniendi; esse autem Dei bonitatem Deo rationem puniendi, nullam dicit imperfectionem.

Ad tertiam, nego sequelam. Ad cuius probationem, distin- 190 *Ad 3.* guo antecedens: iustitia respicit pro motiuo merita sub esse formali, vel eminentiali, concedo antecedens: sub esse formali tantum, nego antecedens, & consequentiam; sicut ista consequentia non tenet: *Natura consistit in radice proprietatum: ergo natura talis formaliter in radice radicante formaliter:* in Deo namque saluatur ratio naturæ formaliter; cum sola virtuali attributorum radicatione. Et ratio est, quia non licet argumentatio illa à diffinitione ad diffinitum cum eodem addito, quando in diffinitione intelligitur illa disiunctio: nam diffinitio non datur de aliquo eminenter tali, sed formaliter: vnde idem est diffinire iustitiam, & diffinire naturam, ac diffinire iustitiam formaliter talem, & naturam, quæ formaliter sit natura: ac per consequens disiunctio ex parte motiui, scilicet à meritis sumptis formaliter, vel eminenter intelligitur in ordine ad iustitiam formaliter talem, qua ratione diffinitur. Et hæc de ista Disputatione applicanda litteræ Magistri in 1. dist. 41. §. 1. ad illa verba: *Misericordiæ autem meritum non inuenimus.* *M. Sent.*

DISPV-

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA SEPTIMA.

An Christus meruerit prædestinationem Angelorum sub terminatione ad gratiam, & gloriam?

§. I.

Quibusdam præsuppositis referuntur sententiæ.

Nu. 1. *De fide est Christum non meruisse Angelis damnatis gloriam.*

CHristum Angelis damnatis non meruisse beatitudinem, exploratum est apud Theologos, cuius oppositum docuisse Origenem *hom. 1. in Leuiticum*, *hom. 24. in Numeros*, *& hom. 1. in Ioannem*, referunt Commentatores. Illius tamen sententia, vt erronea reijcitur: sequitur namque ex illa damnatorum pœnam aliquando finiendam; consequens est hæreticum: ergo antecedens erroneum. Sequela patet; quod enim Christus meruit, aliquando est obtinendum: ergo si meruit Angelis damnatis beatitudinem, illam obtenturi sunt; ac per consequens illorum damnatio finietur. *Probat. Apoc. 20. Matt. 25.* Minor autem constat ex Apocalypsi c. 20. illis verbis; *Cruciabuntur die, ac nocte in sæcula sæculorum*. Et Matth. 25. ibi; *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius*. Quibus locis, & passim alibi exprimitur pœnæ damnatorum æterna duratio. *D. Hier. oppositum nō tenuit. ad Ephes. 1.* Nec obstat Hieronymum ad Ephesios 1. in illa verba: *Omnia subiecit sub pedibus eius*. Et cap. 2. in illud: *Veniens euangelizabit*, docuisse, *Christum aliquando Angelos Apostatas liberaturum à pœnis inferni*. Non enim id ex propria, sed ex aliorum docet sententia.

2 *Christus bonos Angelos non redemit. S. THO. Rupert.*

Secundo exploratum est apud Theologos, Christum bonos Angelos non redemisse. Quod expressè docuerunt Augustinus *in Enchiridione c. 61.* Bernardus *feria 4. Hebdomadæ sanctæ*. D. Th. *ad Ephesios 1. lect. 3.* ad illa verba. *Instaurare omnia in Christo, & quæ in cælis, & quæ in terra, idest, Angelos* (inquit D. Thom.) *non quia pro Angelis mortuus sit Christus, sed quia redimendo hominem reintegratur Angelorum ruina*. Et Rupertus in illud Apocalypsis 5. *Cum aperuisset librum*. Et probatur: nam redemptio, si propriè accipiatur, supponit captiuitatem peccati, vel actu contracti, vel saltim debiti contrahi; sed Angeli boni, nec de facto contraxerunt peccatum, nec fuerunt in debito contrahendi; cum in Adamo non peccauerint, nec in alio capite, ex quo oritur debitum contrahendi peccatum: ergo non fuerunt propriè à Christo redempti. Vnde si Patres alicubi dixisse inueniantur, Christum Angelos redemisse, locuti sunt de redemptione *largè* pro merito gratiæ, qua vitauerunt peccatum.

3 *Nec pro illis mortuus fuit. Probat. 1.*

Tandem communis Theologorum sententia fatetur; Christum pro Angelis mortuum non fuisse. Ita Augustinus, Bernardus, D. Thomas, & Rupertus *locis nuper relatis*, & constat primo ex Paulo 2. ad Corinth. 5. illis verbis: *Si vnus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt*. Morte scilicet peccati in Adam, aut moriendo veteri vitæ peccati, vt *lect. 3.* explicat D. Thom. sed Angeli mortui non sunt, nec morte peccati in Adam, nec veteri vitæ peccati; nunquam enim peccauerunt: ergo Christus mortuus non fuit pro illis. *Secundo.* Secundo probatur; nam Christum mortuum fuisse pro Angelis denotat præcipuum finem mortis Christi fuisse Angelos iustificari; sed præcipuus finis mortis, & passionis Christi, non fuit iustificatio, aut glorificatio. Angelorum: ergo non fuit mortuus pro illis. *Minor prob. 1.* Maior ex dicendis constabit. Minor autem ostenditur primo: nam præcipuus finis mortis, & passionis Christi colligitur ex testimonijs Scripturæ; sed in illa nusquam dicitur fuisse pro Angelis mortuum: ergo Angelorum iustificatio, non fuit præcipuus Incarnationis finis. *Secundo.* Secundo: nam id saltim argumenta *infra* soluenda contra Nostram sententiam conuincunt, vt constabit ex dicendis. *Tertio.* Ac denique: nam id docuit D. Thom. *q. 29. de Veritate art. 4. ad 5.* verbis infra subijciendis.

4 *Prima sententia. Vazquez. Medina. Vincent. Aluar. Lorca. Nazar. Theodor.*

His breuiter præsuppositis, quod in examen vertimus, est, an meruerit Angelis beatis gratiam, gloriamque essentialem? Qua in re duplex è regione opposita versatur sententia. Prima negans est, quam præter Antiquiores, quos refert, & sequitur Vazquez *supra disput. 49. cap. 2.* Tuentur ex Discipulis D. Thom. Medina *supra quæst. 8. art. 4. quæst. 2. circa solutionem ad 4 arg.* Vincentius *de Gratia Christi q. 6. dub. 3. pag. 842.* Aluarez *supra q. 8. art. 4. disp. 40.* Lorca *disp. 76.* Nazarius *controuers. 2.* Tenent etiam ex Discipulis Scoti, Theodorus Smising *1. part. tract. 3. disp. 6. quæst. 10.* & communiter alij Scotistæ: estque apud Recentiores frequentior.

5 *Secunda sententia. Albert. Caiet. Zippul. Petig. Valent. Suar. Granad. Hurtad. Amic. Lugo.*

Secunda per oppositum docet, Christum Angelis beatis meruisse gratiam, essentialemque beatitudinem. Hanc tenent ex nostris Albertus *in 3. dist. 13. art. 2.* Caietanus *supra q. 7. artic. 11. vers. Nota hic.* Et Zippullus *supra q. 19. art. 4. dub. 2.* Tenent etiam ex Discipulis Scoti, Petigianus *in 3. dist. 19. quæst. vnica artic. 5. circa 2. conclus. vers. Contra ait.* Et ex Patribus Societatis Valentia *in hac 3. p. q. 8. punct. 3.* Suarez *disp. 42.* Granadus *controu. 1. de Incarnatione tract. 14. disput. 3.* Petrus Hurtado *disp. 63.* & Amicus *disp. 26. sect. 13.* eidem ex parte adhæsit Cardinalis Lugo *disp. 27. sect. 3.* concedens meruisse Angelis gradum aliquem gratiæ, & gloriæ, tametsi, nec primam gratiam, nec gloriam ipsi correspondentem meruerit: quorum sententiam pro conclusione statuimus.

§. II.

Prædicta sententia pro conclusione statuitur, & probatur.

6 *Secunda sententia pro conclusione statuitur. Probat. ad Colos. 2. S. THO.*

ILlam probat Suarez pluribus Scripturæ testimonijs, quæ licet non omninò conuincant, probabiliter tamen Nostram sententiam suadent. Deinde probatur, Christus namque, non solum hominum, sed etiam Angelorum fuit caput, vt docet D. Thomas *supra q. 8. art. 4.* & cum illo maior, & melior pars Theologorum, de cuius veritate nemini dubitare licere, docet Vazquez *supra disp. 48. cap. 5,* constatque ex Paulo *ad Collossenses 2.* illis verbis: *Quia in ipso* (scilicet Christo) *inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus, & potestatis*. Quæ verba de Christo, non solum vt Deo, sed etiam vt homine accipienda esse, docet D. Thomas *supra q. 8. art. 4. in argumento Sed contra*; at de ratione capitis est influere vitam in membris, corporalem, si caput sit corporale, & spiritualem, si caput spirituale sit, qualiter Christus Angelorum, & hominum caput asseritur: ergo Christus vitam spiritualem influxit in Angelis illis promerendo gratiam, quæ est radix vitæ supernaturalis.

7 *Respōdebis 1. Respondebis 2.*

Respondebis primo; vt Christus sit Angelorum caput, sufficere, quod in genere causæ finalis, in illis gratiam influxerit: ac proinde ex ratione capitis non colligitur meritorius influxus. Vel secundo respondebis; sufficere, quod illis meruerit illuminationes, & gaudia quædam accidentalia; ac per consequens, ex eo quod Christus vt homo sit caput Angelorum, non sequitur, quod illis, meruerit gratiam, & gloriam.

Vtraque solutio reijcitur 1.

Sed contra vtramque solutionem facit primo: nam D. Thom. *supra q. 8. art. 4. ad 1.* & *quæst. 9. de Veritate artic. 4. ad 5.* docens, Christum etiam vt hominem, esse caput hominum, & Angelorum, duo tantum discrimina inter Angelos, & homines per comparationem ad Christum constituit; primum: quia homines conueniunt cum Christo vt homine in natura speciei, Angeli verò solum in natura generis: secundum quoad finem Incarnationis, quæ principaliter facta est propter hominum liberationem à peccato, & sic humanitas Christi ordinatur ad influentiam, quam facit in homines tanquam ad finem intentum: influxus autem in Angelos non est vt finis Incarnationis, sed vt Incarnationem consequens. Hæc D. Thomas loco de veritate relato; at si solum influeret in Angelos in genere causæ finalis, aut illis solum meruisset illuminationes, & gaudia accidentalia, hæc duo potiora discrimina inter Angelos, & homines D. Thomas non prætermitteret, nè diminutè procederet: ergo Christus vt homo est caput Angelorum, non solum per influxum finalem, sed etiam per influxum effectiuum moralem, non tantum illis merendo illuminationes, & gaudia accidentalia, sed etiam vitam supernaturalem, & illius primam radicem, gratiam nempè habitualem, & gloriam huic gratiæ correspondentem.

8 *Secundo.*

Facit secundo: nam ex eo quod Christus in Angelos influxerit gratiam in genere causæ finalis, sequitur, vt postea monstrabimus, influxisse meritoriè causauerit illuminationes, gaudiaque accidentalia sequitur idem dicendum de gratia sanctificante, vt *inferius* ponderabimus: ergo concesso Christo vt homini influxu finali in gratiam, & gloriam Angelorum, & meritorio in dona illa accidentalia, non debet ipsi negari influxus meritorius in gratiam Angelos iustificantem, & in Angelorum gloriam. *Tertio.* Denique; nam melius saluatur ratio capitis in Christo, quatenus homine per comparationem ad Angelos, concesso influxu meritorio morali in gratiam iustificantem, & gloriam, quam solo concursu finali in hæc dona, & morali efficientia in gaudia illa accidentalia; sed nihil obstat, quominus hoc admittatur, vt ex argumentorum solutione constabit: ergo ita asserendum est, contigisse.

9 *Secundo probat. ex Patrib.*

Secundo probatur ex Patribus, omnem iustificationem hominum, & Angelorum meritis Christi attribuentibus. Ita Cyrillus *lib. 5. in Isaiam tom. 2. in principio.* Rupertus *lib. 3. de processione Spiritus Sancti cap. 21.* Et Magnus Gregorius *lib. 1. Regum cap. 2.* circa illa verba: *Non est alius extra te subauditur*, inquit, *Sanctus extra eum sanctus aliquis esset, si absque dono Vnigeniti sanctificationis spiritum habere potuisset*. Christus ergo causa meritoria fuit gratiæ sanctificantis Angelos; & consequenter meruit etiam illis gloriam.

10 *Respōd. 1*

Responderi potest primo, allegatos Patres intelligendos esse de Christo causante, non meritoriè, sed in genere causæ finalis, sic

ſic autem cauſaſſe gratiam, & gloriam in Angelis, contraria ſententia non negat. *Reſpond. ſecundo.* Vel ſecundo reſponderi poteſt, allegatos Patres loqui de Chriſto, quatenus Deo. Nullam tamen ex his interpretationibus patiuntur verba Gregorij. *Prima ſolutio reijcitur.* Non primam: nam indiuisè loquitur de Angelis, & hominibus; ſed in homines meritoriè influxit Chriſtus illorum iuſtificationem: ergo etiam in Angelos. Tum etiam; nam ly *per Chriſtum* communi conſenſu Doctorum cauſam efficientem ſignificat, vt *Diſp. præcedenti concluſ.* 1. oſtendimus: Chriſtus autem vt homo non fuit cauſa efficiens phyſica ſanctificationis Angelicæ: ergo fuit cauſa efficiens moralis.

Contra 2. facit. Deinde ſecunda interpretatio reijcitur ex verbis, quæ poſtea ſubiecit, ſic dicens: *Et quia Vnigenitus Dei, eſt Deus, extra eum non eſt aliquis, quia nemo electorum, niſi in ipſo eſt, quod ſic refertur ad diuinitatem eius, vt nequaquam intellectum humanitatis euacuet:* Sentit ergo Gregorius non ſolum homines, ſed etiam Angelos fuiſſe in Chriſto, & per Chriſtum nedum vt Deum, ſed etiam vt hominem ſanctificatos: ac per conſequens gratiam, gloriamque Angelorum eſſe meritis Chriſti adſcribendam.

11 Nec reſpondere ſufficit primo in his vltimis verbis, non de *Reſpõd. 1.* omni ſanctificatione vt Angelos comprehendit, ſed tantum de *Contra.* ſanctificatione hominum loqui. Hanc enim interpretationem excludit, vniuerſalis illa propoſitio Gregorij, *extra eum non eſt aliquis*, quæ non niſi voluntariè poteſt ad homines ſolos coarctari. *Reſpõd. 2.* Si reſpondeas ſecundo, intelligendum eſſe de Chriſto vt homine, non *effectiuè moraliter* influente, ſed *obiectiuè* vt propoſito per fidem, ita vt ſenſus ſiat, nullus niſi in Chriſto vt obiectiuè cognito per fidem ſanctificatur. *Contra 1.* In contrarium obſtat primo; Gregorium loqui indiuisè de ſanctificatione hominum, & Angelorum; at reſpectu ſanctificationis hominum intelligitur de influxu morali effectiuo: ergo etiam reſpectu Angelorum. *Secundo.* Secundo: nam ſi hæc interpretatio admittatur, etiam cum Scriptura, & Patres docent, Chriſtum homines redemiſſe, poterunt interpretari in genere cauſæ finalis, quod falſum omninò eſt; aliàs ex ipſis non colligetur influxus meritorius Chriſti in hominum redemptionem.

12 *Tertio probat. teſtimonijs D. Th. Primum eſt.* Tertio probatur teſtimonijs D. Thom. Primum habetur *q. 29. de Veritate art. 4. ad 5.* vbi inter Angelos, & homines per comparationem ad Chriſtum duplex tantum diſcrimen conſtituit, his verbis: *Sed tamen humanitas Chriſti aliter ſe habet ad Angelos, quam ad homines, quantum ad duo: primo quantum ad naturæ conformitatem, per quam eſt in eadem ſpecie cum hominibus: non autem cum Angelis. Secundo quantum ad finem Incarnationis, quæ quidem principaliter facta eſt, propter liberationem hominum à peccato, & ſic humanitas Chriſti ordinatur ad influentiam, quam facit in homines, ſicut ad finem intentum: influxus autem in Angelos, non eſt vt finis Incarnationis, ſed vt Incarnationem conſequens:* ergo ſentit D. Thomas in alijs, præter hæc duo, Angelos, & homines conuenire quoad influxum Chriſti terminare: ac proinde non ſolum homines, ſed etiam Angelos habuiſſe gratiam, & gloriam *meritoriè* participatas à Chriſto.

13 *Secundum teſtimonium.* Secundum, & expreſſius habetur Ioannis 1. lect. 10. ad illa verba: *Et de plenitudine eius nos omnes accepimus*, vbi diſtinguens triplicem plenitudinem, ſufficientiæ, redundantiæ, & efficientiæ, primamque aliquibus ſanctis concedens, ſecundam Beatiſſimæ Virgini, & tertiam humanitati Chriſti, illam explicat his verbis: *Vt ergo Euangeliſta hanc ſingularem plenitudinem efficientiæ de Chriſto oſtenderet, dicit de plenitudine eius omnes accepimus, ſcilicet, omnes Apoſtoli, & Patriarchæ, & Prophetæ, & Iuſti, qui ſunt, fuerunt, & erunt, & etiam omnes Angeli.* Quæ verba explicari nequeunt de influxu in genere cauſæ finalis: nam ſtatim D. Thom. ſubiungit: *Nota quod hæc præpoſitio, de, aliquando quidem denotat efficientiam, ſeu originalem cauſam, ſicut quando dicitur radius eſt, vel procedit de Sole, & hoc modo denotat in Chriſto efficientiam gratiæ.* Nec item explicari poſſunt de influxu gratiæ in Angelos quoad illuminationem, & gaudia accidentalia: nam ſtatim ſubiunxit: *Quia plenitudo gratiæ, quæ eſt in Chriſto, eſt cauſa omnium gratiarum, quæ ſunt in omnibus intellectualibus creaturis:* ergo iuxta D. Thom. Chriſtus vt homo meritoriè influxit in Angelos, non ſolum illuminationes, & gaudia accidentalia, ſed etiam omnem gratiam auxiliantem, & iuſtificantem, & gloriam.

14 *Reſpõdebis.* Reſpondebis, ſententiam, quam D. Thomas *loco allegato* tenuerat, in partibus retractaſſe, illiuſque mentem ex his, quæ in ſumma docuit, eſſe accipiendam. *Contra 1.* Sed contra primo: nam hæc ſolutio à Diſcipulis D. Thom. ſuſtinenda non eſt, niſi vel expreſsè D. Thomas ſententiam retractet, vel manifeſta in eius dictis contradictio ſequatur; at D. Thomas in ſumma expreſsè illam non retractauit, nec ex his, quæ in ſumma docuit, ſequitur in dictis D. Thom. manifeſta contradictio; cum nullibi expreſsè docuerit, Chriſtum non meruiſſe Angelis gratiam iuſtificantem, nec gloriam: ergo ſolutio iſta admittenda non eſt. *Secundo.* Secundo: nam ex his, quæ Angelicus Doctor docet *in hac 3. p.* potius colligitur influxus meritorius Chriſti in Angelorum gratiam, & gloriam, quam negatio talis influxus; ergo abſque fundamento ad illam ſolutionem fugitur.

Antecedens probatur primo: nam D. Thomas *ſupra quæſt.* 8. 15 poſtquam *art.* 1. rationem capitis Chriſto reſpectu Eccleſiæ attribuerat propter ordinem, eminentiam, & influxum in membra, *Antecedens prob.* 1. & *art.* 3. docuerat, eſſe caput omnium hominum, & in omnes gratiam influere, *art.* 4. docet, eſſe caput Angelorum, & in illos gratiam influere, abſque vlla limitatione: ergo ſentit D. Thom. non ſolum in homines, ſed etiam in Angelos gratiam iuſtificantem influere meritoriè; aliàs ſi oppoſitum D. Thom. ſentiret, diminutè proceſſiſſet, non explicans differentiam gratiæ reſpectu hominum, & Angelorum.

Secundo probatur ex eodem D. Thom. *ſupra q.* 7. vbi docet, *Secundo.* fuiſſe Chriſto collatam gratiam vt cuidam vniuerſali principio in genere habentium gratiam, & ideò in illo extendi ad omnes effectus gratiæ, quia virtus primi principij alicuius generis, vniuerſaliter ſe extendit ad omnes effectus illius generis; ſed Angeli habent gratiam: ergo virtus gratiæ in Chriſto ad gratiam Angelorum cauſandam ſe extendit; & conſequenter gratiam iuſtificantem meritoriæ influxit in Angelos: ex quo vlterius ſequitur, gloriam in illis meritoriè cauſaſſe.

Denique ſuadetur concluſio: Chriſto namque attribui debet 16 quidquid dignitatis eſt, niſi oppoſitum ſit reuelatum, vel ex re- *Vltimo probatur concluſio.* uelatis efficaciter colligatur; ſed Chriſtum meruiſſe Angelis gratiam, & gloriam eſt dignitas ipſi poſſibilis, & quod illam non meruerit in Scriptura reuelatum non eſt, nec ex reuelatis efficaciter colligitur: ergo aſſerere debemus meruiſſe Angelis gratiam, & gloriam.

Reſpondebis primo, falſam eſſe minorem: nam quod Chri- 17 ſtus gratiam iuſtificantem in Angelos meritoriè non influxerit, *Reſpõdebis 1.* colligitur efficaciter ex illis teſtimonijs Scripturæ, in quibus pro motiuo mortis, & aduentus Chriſti libertas à peccato aſſignatur: ex quibus rectè colligitur, non veniſſe propter Angelos, nec pro illis mortuum fuiſſe; ac per conſequens infertur, quod illis gratiam iuſtificantem meruerit.

Sed contra primo: nam vtentes hac ſolutione fatentur, Chri- 18 ſtum meruiſſe Angelis illuminationes, & gaudia quædam acci- *Contra 1.* dentalia; & tamen ex hoc non ſequitur, quod venerit, mortuuſque fuerit pro illis illuminandis, & gaudijs illis dotandis: ergo pariter ex eo quod Angelis beatis meruerit gratiam iuſtificantem, & gloriam, non colligitur veniſſe, mortuumque fuiſſe pro Angelis iuſtificandis, nec è contra, ex eo quod in Scriptura non aſſeratur propter Angelos veniſſe, ſequitur, quod illorum iuſtificationem non meruerit. Secundo: nam Chriſtus non venit, *Secundo.* nec mortuus eſt propter gloriam ſui corporis, nominiſque exaltationem; cum in Scriptura non tradatur hoc motiuum aduentus, & mortis Chriſti, & tamen ſibi meruit gloriam corporis, nominiſque exaltationem: ergo pariter ex eo quod Chriſtus non venerit propter Angelos, nec pro illis mortuus fuerit, non ſequitur illis non meruiſſe gratiam iuſtificantem, & gloriam.

Reſpondebis ſecundo, id colligi ex teſtimonij Scripturæ, in 19 quibus Chriſtus aſſeritur, veniſſe vt hominum Redemptor, ex *Reſpõdebis 2.* quibus per immediatam conſequentiam infertur gratiam à Chriſto pro meritam, eſſe gratiam redemptiuam: Angeli autem huius gratiæ recipiendæ capacitatem non habent; cum nullum peccatum habuerint: ac proinde gratiam Angelos iuſtificantem ex meritis Chriſti non fuiſſe ex Scripturæ teſtimonijs efficaci illatione colligitur. Hæc tamen ſolutio ex eiſdem exemplis reijci- *Contra 1.* tur primo: nam illuminationes, & gaudia accidentalia, ſunt gratiæ Angelis conceſſæ intuitu meritorum Chriſti Redemptoris; & tamen gratiæ redemptiuæ non ſunt: ergo non omnis gratia ex meritis Chriſti Redemptoris cauſata, oportet quod ſit redemptiua. Secundo: nam Chriſtus per merita ſui vt Redemptoris, *Secundo.* meruit ſibi gloriam corporis; & tamen ſe non redemit: ergo pariter per merita Redemptoris potuit Angelis mereri gloriam, & gratiam iuſtificantem, quin Angelos redemiſſe dicatur. Tertio: *Tertio.* nam gratia Angelis collata, fuit effectus Chriſti Redemptoris in genere cauſæ finalis; & tamen redemptiua non fuit: ergo pariter quamuis gratia redemptiua non fuerit, potuit eſſe effectus Chriſti Redemptoris in genere cauſæ efficientis moralis.

Reſpondebis tertio, quod licet mereri Angelis præfata dona, 20 ſit dignitas Chriſto poſſibilis ſecundum aliam rerum conſtitutio- *Reſpõdebis 3.* nem, non tamen eſt poſſibilis ſecundum ordinem decretorum, quæ de facto ſunt in Deo, quibus decretatus fuit Chriſtus propter redimendum hominem à peccato; ac proinde decretum mittendi Chriſtum, ſuppoſuit præuiſum peccatum, vt abſolutè futurum; peccatum autem Adami ſuppoſuit peccatum Angelorum, & hoc illorum ſubſtantiam, & gratiam conſtitutam præſuppoſuit; ac per conſequens, iuxta ordinem decretorum, quæ de facto in Deo exiſtunt, non potuit Chriſtus mereri Angelis gratiam iuſtificantem: ex quo vlterius ſequitur, nec illis meruiſſe gloriam.

Sed contra primo; nam ex ordine decretorum explicato, tan- 21 tum ſequitur prioritas in aliquo genere cauſæ in gratia Angelo- *Contra 1.* rum mediata reſpectu Chriſti venturi; ſed cum prioritate in vno genere cauſæ ſtat dependentia in alio, vt ſuppono ex communi philoſophia, poteſtque multis exemplis monſtrari: ergo tota illa doctri-

doctrina admissa circa ordinem decretorum, quæ de facto sunt in Deo, non sequitur gratiam Angelorum non fuisse ex meritis Christi præuisis. *Secundo.* Secundo; substantia cuiuscumque prædestinati aliquomodo præcedit prædestinationem propriam, & Christi, & tamen est effectus propriæ prædestinationis, & Christi, vt docuimus *Tract. de Prædestinatione 1. p. q. 23. art. 2.* & tenent plures Nobis in hac parte oppositi: ergo pariter tametsi gratia Angelorum iuxta ordinem decretorum, quæ de facto sunt in Deo præcedat Christum venturum, esse poterit effectus prædestinationis, *Tertio.* & meritorum Christi. Tertio peccatum originale vt quid immediatus præcedit Christum venturum; cum venerit in remedium illius; & tamen præmissio illius est effectus prædestinationis Adami; & consequenter præmium meritorum Christi vt *loco nuper allegato* docuimus, & admittunt plures Nobis in præsenti aduersarij: ergo idem quod prius.

22 *Quarto.* Denique; nam Christus est primus prædestinatorum, finisque omnium rerum, non solum ad ordinem naturæ, sed etiam ad ordinem gratiæ attinentium, vt cum veriori sententia docuimus *supra Disp. 8.* tenentque plures contrariæ sententiæ Auctores, & omnes Discipuli Scoti: ergo fuit intentus efficaciter à Deo prius quam omnes creaturæ, & ad omnes illas præuisus; at præuisione ista admissa, non est cur negetur ex meritis Christi in illo priori præuisis, fuisse Angelis præparatam gratiam habitualem, & gloriam: ergo asserendum est, ita de facto euenisse.

23 *Respōderi solet.* Huic obiectioni triplex adhiberi solet solutio, primo respondent Discipuli Scoti, Christum quod substantiam Incarnationis *præcisiuè* à circunstantia carnis passibilis, vel impassibilis, fuisse finem omnium rerum, & vt si priorem in genere causæ finalis, & anteuertenter ad omnes creaturas præuisum cæterum considerātum, vt venturum in carne passibili, non fuisse ante omnes creaturas præuisum, & quia nunquam fuit præuisus merens, nisi vt in carne passibili: fit consequens, quod merita Christi non fuerint ante gratiam Angelorum præuisa: ac proinde, quod illorum præmium non fuerit. *Secundo.* Secunda solutio est: præcedentiam in genere causæ finalis non sufficere ad rationem meriti, quod causat in genere causæ efficientis; atque adeò, ex eo quod Christus vt Redemptor in genere causæ finalis præcesserit gratiam Angelorum, non sequitur illam meruisse. *Tertio.* Tertio alij respondent, verum esse Christi merita præcessisse in præuisione Dei Angelorum gratiam, & gloriam, non tamen illa meritoriè causasse, quia nec Christus ea applicuit, nec Deus ex illis fuit motus ad gratiam Angelis conferendam, quod inquiunt, colligi ex Scriptura, in qua pro hominibus Christus traditur venisse, & mortuum fuisse, nulla facta de Angelis mentione.

24 *Prima solutio reijcitur.* Nulla tamen ex his solutionibus obiectionis satisfacit: non prima; nam ratio, qua Scotus conuincitur ad asserendum, Christum fuisse à Deo intentum, vt finem omnis creaturæ, est; quia Deo est proximior, & omni creatura perfectior: Deus autem, quæ perfectiora sunt, atque Deo proximiora, vt aliorum finem intendit at hæc ratio non solum probat de Christo quoad substantiam Incarnationis, sed etiam quoad circunstantiam carnis passibilis vt sic enim etiam superat omnem creaturam ratione coniunctionis ad Verbum: ergo tenetur fateri, etiam secundum hanc circunstantiam, fuisse à Deo intentum, vt finem omnis creaturæ.

25 *Secunda solutio impugnatur.* Deinde secunda solutio reijcitur: meritum enim, vt causet, non petit *physicè* ad effectum præexistere, sed solum in præuisione præmiantis, vt communiter docetur à Theologis *supra quæst. 2. articulo 11.* vbi docent, Christum Antiquis Patribus auxilia gratiæ meruisse, quamuis *physicè* ante hæc dona non præextiterit per solam præexistentiam in præuisione diuina; sed eo ipso quod Christus, vt in carne mortali, & passibili, & vt actu merens, fuerit à Deo præintentus in genere causæ finalis, illius merita præcedunt in præuisione diuina ad decretum gratiæ, & gloriæ, quas Deus Angelis concessit ergo eo ipso illas meritoriè causauit.

26 *Contra tertiam facit primo.* Denique tertia solutio reijcitur primo: nam supposita prioritate meritorum Christi in diuina præuisione non est negandus influxus, nisi in scriptura sit reuelatum expressè, vel ex reuelatis efficaciter colligatur; at Christum non meruisse Angelis gratiam, & gloriam in scriptura reuelatum non est, nec ex reuelatis efficaciter colligitur: ergo admissa præcedentia, sine fundamento *Secundo.* negatur influxus. Secundo: nam licet in scriptura non exprimatur influxus meritorius Christi in Angelorum gratiam, & gloriam, ex illa tamen habetur, quod fuerit caput Angelorum, etiam secundum humanitatem, iuxta frequentiorem Theologorum sententiam, at ratio illa capitis melius saluatur, concesso Christo vt homini, influxu meritorio in gratiam Angelorum, & gloriam, quam illo negato: ergo cum aliàs concedatur præcedentia meritorum Christi in diuina præuisione concedit etiam debet in illa dona meritorius influxus.

§. III.

Argumentis ab Auctoritate occurritur.

27 *Arguunt primo auctoritate scripturæ Primum testimonium est.* ET ex his soluta manent contrariorum fundamenta. Primo obijciunt duo scripturæ testimonia. Primum habetur Matthæi 18. *Lucæ 15.* vbi Dominus in parabolam adducit Pastorem, qui relictis nonaginta nouem ouibus in deserto abijt, vt quæreret vnam solam, quæ perierat. Quam parabolam Ambrosius *lib. 7. in Lucam cap. de oue centesima.* Gregorius *homilia 39. in Euangelia.* Beda, Anselmus, & Theophylatus, sic explicant, vt per pastorem intelligatur Christus, per oues relictas, Angeli, per ouem quæsitam homo, qui in Paradiso peccauerat; sed si Christus meruisset Angelis gratiam iustificantem, non posset propriè saluari Angelos in cœlo reliquisse, vt ouem perditam quæreret; cum etiam propter Angelos iustificandos venisset: ergo non meruit Angelis gratiam iusticantem, nec gloriam.

28 *Secundū testimonium.* Secundum habetur ad Hebræos cap. 2. ibi: *Qui sanctificat, & qui sanctificantur ex vno omnes, propter quam causam non confunditur fratres eos vocare, dicens: nuntiabo nomen tuum fratribus meis.* Et paulò infra: *Quia ergo pueri communicauerunt carni, & sanguini, & ipse similiter participauit eisdem.* Ex quo testimonio tale argumentum conficiunt: omnes sanctificati per Christum descendunt ex vno capite Adamo; sed Angeli non descendunt ex Adamo: ergo non sunt sanctificati per Christum. Vel aliter idem argumentum proponitur: omnes sanctificati per Christum, pueri, & fratres Christi appellantur à Paulo; sed Angeli, nec pueri nec fratres Christi appellantur: ergo per Christum sanctificati non sunt. Maior constat ex testimonio allegato. Minor etiam ex illo clarè colligitur: nam Paulus, illos pueros, & fratres Christi appellat, qui cum ipso carni, & sanguini communicauerunt; sed Angeli non communicant carni, & sanguini: ergo fratres Christi non appellantur.

29 *Ad 1. testimoniū respond.* Respondeo ad primum testimonium ex dictis, admissa illa explicatione (quæ literalis non est, sed mystica, vt contrarij Auctores fatentur) negando minorem. Nam Christus idcirco dicitur Angelos reliquisse in deserto, vt ouem perditam quæreret, quia primaria intentione non venit ad iustificandos Angelos, sed ad redimendum hominem, cum quo sicut compatitur meritum illuminationis, & gaudiorum accidentalium, ita & meritum iustificationis Angelicæ. Et quidem, vt rectè animaduertit Suarez, potius ex allegato testimonio nostra sententia, quam opposita colligitur; cum in illo Christus, non solum hominis, sed etiam Angelorum Pastor, proponatur: ac proinde omnibus merens: nam licet Vazquez, Christum secundum diuinitatem solum Angelorum Pastorem accipiat; hanc tamen intelligentiam non fundat, nec est cur ita accipiatur: aliàs cum caput Angelorum describitur, posset eadem interpretatione explicari: ac proinde ex testimonijs scripturæ nulla ratione inferretur, Christum secundum humanitatem caput Angelorum esse.

30 *Ad secundum.* Ad secundam respondetur, loqui Paulum de omnibus sanctificatis, non omni sanctificationis modo, sed sanctificatione redemptiua, & sanatiua: sic autem omnes per Christum ex vno descendunt capite, & fratres Christi, atque pueri appellantur; ex quo tantum sequitur, Angelos non fuisse sanctificatos per Christum sanctificatione redemptiua, & sanatiua. *Opponit. Vazquez.* Nec obstat, quod Vazquez aduersus hanc interpretationem opponit, quod si præter homines, qui sunt fratres Christi, illius sanguini, & carni communicantes, Angeli etiam fuissent in Christo, & per Christum sanctificati, licet alio sanctificationis modo, illos Paulus non omisisset; at Paulus in testimonio allegato, Angelos omisit: ergo quia sentit, nullum præter hominem communicantem carni, & sanguini Christi, fuisse per illum sanctificatum. *Respond.* Non inquam obstat; est enim peruia solutio, ideò Paulum Angelis non memoratis solius hominis mentionem fecisse: tum, quia motiuum primarium aduentus, & mortis Christi fuit sanctificatio hominum, non Angelorum. Tùm etiam, quia Paulus totus erat in commendanda Dei, & Christi charitate erga homines, ad quod parum, aut nihil Angelorum sanctificatio conducebat. Et quidem eodem argumento probaret, non fuisse Angelos sanctificatos in Christo in genere causæ finalis, quod plures ex contrarijs Auctoribus docent cum Paulus huius causalitatis in testimonio allegato non meminerit.

31 *Secundo opponunt testimonia Diui Thomæ. Primum est.* Secundo obijciunt plura Angelici Præceptoris testimonia. Primum habetur *in 3. dist. 13. quæst. 2. art. 1. quæstiuncula 1. in corpore*, vbi docet, Christum secundum quod homo, esse caput Angelorum, non tamen ita propriè, nec eodem modo sicut hominum, propter duas conditiones: primo *propter naturæ conformitatem: secundo quantum ad influentiam, quia non influxit Angelis remouendo prohibens, aut merendo gratiam, aut orando pro eis, quia iam beati sunt, sed in his, quæ ad actus Hyerarchicos pertinent, secundum quod vnus Angelus illuminat alium, purgat, & perficit.* Quod etiam docuit 4 *q. 29. de veritate art. 7. ad 5.* illis verbis: *Dicendum, quod sicut merere, est viatoris, ita non nisi pro viatore aliquis merere potest*, quia

quia oportet, vt ei pro quo, quis meretur, aliquid desit eorum, quæ sub merito cadunt. Angeli autem non sunt viatores quantum ad præmium essentiale, & ideò quantum ad hoc nihil eis meruit: sunt autem aliquomodo viatores respectu præmij accidentalis in quantum nobis ministrant, ad quod valet eius meritum Christi. Sentit ergo D. Tho. Christum nou meruisse Angelis gratiam iustificantem, nec gloriam.

32 *Secundũ,* Secundum habetur *in 2. dist. 9. q. 1. art. 8. ad 2.* vbi docet, meritum hominis esse efficacius, quam meritum Angeli, propter tres causas, quarum tertiam assignat his verbis: *Tum etiam in quantum merita nostra efficaciam habent ex merito Christi, cuius gratia est quodammodo infinita.* At si gratia fuisset Angelis ex meritis Christi concessa, non esset meritum hominis efficacius merito Angeli propter assignatam rationem; cum etiam meritum Angeli efficaciam ex merito Christi haberet, vtpote profectum ex gratia ob merita Christi obtenta: ergo iuxta D. Thomam gratia non fuit Angelis collata intuitu meritorum Christi.

33 *Tertium.* Tertium habetur *in hanc 3. p. infra quæst. 59. art. 6. in corpore*, vbi docet, ad Christum in quantum hominem pertineret in extremo iudicio, Angelos iudicare quod gaudium accidentale bonorum, & pœnas malorum accidentales; quoad præmium autem essentiale bonorum, & essentialem pœnam malorum pertinere iudicare ad Christum, non secundum humanitatem, sed secundum diuinitatem; sed si Christus Angelis bonis meruisset essentialem beatitudinem, ad Christum etiam, vt hominem, pertineret iudicare de illa; siquidem iudicium Angelorum quoad gaudium accidentale conceditur Christo, vt homini; quia sub illius meritis cadit: ergo iuxta D. Thomam, Christus nou meruit Angelis essentialem beatitudinem.

34 *Quartũ,* Vltimum testimonium habetur *in hac 3. p. supra quæst. 7. art. 3. in corpore*, illis verbis: *Et sic gratia Christi potest dici infinita, eo quod non limitatur, quia scilicet habet quidquid potest pertinere ad rationem gratiæ, & non datur ei secundum certam mensuram id quod ad rationem gratiæ pertinet; eo quod secundum propositum Dei, cuius est gratiam mensurare, gratia confertur animæ Christi, sicut cuidam vniuersali principio gratificationis in humana natura.* Ergo sentit D. Tho. causalitatem Christi meritoriam limitari ad gratificationem humanam, & non extendi ad gratificationem, vel iustificationem Angelicam.

35 *Ad 1. testimoniũ respond.* Respondeo ad primum testimonium, meritum dupliciter posse causare. Primo, in genere causæ efficientis quantum ad substantiam, & modum, cum scilicet, præmium confertur post meritum, vt in re exhibitum antecedenter ad præmium. Secundo, in genere causæ efficientia moralis quoad substantiam, non quoad modum, sed induendo modum causæ finalis, cum, scilicet, præmium *anticipatè* confertur ad meritum, vt exhibitum in re, non tamen ante præuisionem illius; tunc enim quamuis causet efficienter moraliter quoad substantiam, non tamen causat efficienter quoad modum, sed potius sortitur modum causæ finalis quia imitatur illam in hoc, quod non præcedit suum effectum in re, sed tantum in præmiantis præuisione. Qua præmissa distinctione respondeo, Diuum Thomam solum negasse, quod Christus Angelis gratiam, & gloriam meruerit merito efficienter causante quantum ad substantiam & modum causæ efficientis, scilicet, cum præcedentia meriti ad præmium in re: non autem quod hæc dona meruerit merito causante moraliter efficienter quoad substantiam cum modo causæ finalis, per præcedentiam solum in apprehensione præmiantis præmio *anticipatè* soluto.

36 *Explicationem esse de mẽte D. Th. prob. 1.* Et quod hæc sit mens D. Tho. constat primo; nam ratio, qua vtitur est, quia iam Angeli sunt beati, & in termino quantum ad beatitudinem essentialem, & idcirco illam non possunt ex meritis Christi habere; at hæc ratio solum probat, Christum non meruisse Angelis gloriam per merita præcedentia illam quatenus in re exhibita, non autem per merita præcedentia in præuisione diuina ergo D. Tho. solum negat Christo primum modum meriti respectu gloriæ Angelorum. Probatur minor; nam Patres Antiquæ legis fuerunt sanctificati antequam Christus existeret; & tamen ex hoc non colligitur, quod illorum sanctificatio non fuerit præmium meritorum Christi *anticipatè* solutũ intuitu illorũ, vt præcedentium in diuina præuisione, sed tantum quod non fuerit præmium illorum, vt præcedentium in re: ergo pariter ex eo quod antecedenter ad Christum, vt existentem, fuerint Angeli glorificati, solum probatur non meruisse illis gloriam merito, vt in re antecedente, non autem quod non meruit illam merito antecedente in præuisione diuina. *Secundo.* Secundo, nam D. Tho. *quæst. de veritate allegata ad 9.* non minus expressè negat, Christum meruisse Antiquis Patribus gratiam, quam in citato testimonio id negat respectu gloriæ Angelorum; sed cum id negat respectu Antiquorum Patrum, intelligitur de merito causante cum antecedentia ad præmium in re, non autem de merito causante cum antecedentia solum iu diuina præuisione: ergo eodem modo accipiendus est, cum negat Christo meritum gloriæ Angelorum.

37 *Secundũ testimoniũ explicatur.* Et ex his ad secundum testimonium respondeo negando minorem. Ad cuius probationem dicatur, meritum hominis in statu gratiæ habuisse efficaciam ex meritis Christi, vt actu iam existentibus: meritum autem Angeli ex merito Christi, vt in præuisione diuina, & quia meritum Christi, vt actu existens, efficacius fuit merito Christi, vt futuro, ideo tenet discrimen à Diuus Thomas statutum. *Explicatio est D. Tho. conformis.* Quæ doctrina est Diuus Thomas *q. 29. de verit. art. 4. ad 10.* quod tale erat: *Christus secundum quod est caput Ecclesiæ gratiam membris Ecclesiæ infundit: si ergo ad rationem capitis sufficit, quod Christus sit in fide credentium, videtur, quod æqualis copia gratiæ fuerit in veteri testamento sicut in nouo, quod est falsum.* Cui argumento ita respondet, *dicendum, quod quia nondum erat meritum Christi in actu, nec satisfactio ante Incarnationem, ideo non erat tanta gratiæ plenitudo, sicut & potest.* Sicut ergo ob differentiam existendi in actu, vel in apprehænsione tantum, docet Diuus Thomas non fuisse in veteri testamento tantum gratiæ plenitudinem, ac in nouo, quia gratiam illius status causarunt merita Christi, vt futura; istius vero merita, vt exhibita in re; ita ob eandem differentiam respectu Angelorum, & hominum, quamuis gratiam Initiantem meritum Angelorum, & meritum hominum merita Christi causauerint, efficacius fuit meritum hominis merito Angeli, quia illud erat ex merito Christi vt in actu; istud vero ex merito Christi, vt in re.

38 *Instabis.* Sed dices; meritum Christo æquè infinitum est in ordine ad præmium *anticipatè* solutum, atque in ordine ad præmium futurum post ipsum; & aliàs ad causandum meritoriè non petit existere *physicè* neque *physicè* extitisse: ergo si vt futurum influit in Angelis gratiam, æqualem efficaciam habebit meritum Angeli ex merito Christi, atque habet meritum hominis; & consequenter non subsistit discrimen à D. Thoma statutum. *Respond.* Respondeo, obiectionem istam, etiam contra doctrinam expressam Diuus Thomæ nuper memoratam procedere, qui vt vidimus, abundantiorem gratiam in noua lege hominibus impertitam, quam hominibus legis Antiquæ ad antecessionem meritorum, & passionis Christi reduxit: stat ergo in hoc discrimen, non quia quantum ad sufficientiam, non possent Christi merita æqualem gratiam in vtroque statu mereri, sed quia quantum ad efficaciam non meruit gratiam æqualem, Deo sic disponente, & taxante, sumpta aliqualis congruentia ex parte meritorum Christi; cum enim meritum *anticipatè* causare præternaturale sit, & influere in præmium tempore subsecutum ad meritum sit connaturalis modus causandi, congruum fuit, quod Deus abundantiorem gratiam statueret in præmium meriti, & passionis Christi, vt iam in re preæxistentis, quam in præmium meriti Christi, vt futuri.

39 *Ad tertiũ testimonium.* Ad tertium testimonium, admissa, vt iacet, Angelici Præceptoris doctrina, nego minorem. Nec ratio cur ad Christum, vt hominem spectat iudicare Angelos quoad gaudia illa accidentalia, est, quia sub illius merito cadunt, sed quia iudicium quoad illa, non est ab initio consummatum, sed reseruatum vsque ad iudicium finale, eo quod gaudia illa eueniunt Angelis bonis ex ministerio, quo in hac vita hominibus assistunt iudicium vero Angelorum, quoad illorum essentialem beatitudinem ab initio fuit *adæquatè* consummatum, & ideo non ad Christum, vt hominem, sed vt Deum spectauit.

40 *Ad vltimũ testimonium respondet Caietan.* Ad vltimum testimonium duplex explicatio adhibetur. Prima est Caietani, asserentis, ly *in humana natura* determinare subiectum necessitatis, non extensionis, hoe est, humanæ necessitatis fuisse, quod Christus esset vniuersale gratificationis Principium; nam causa necessitatis habendi Christum, vt principium, & largitorem gratiæ, humana natura fuit, sumpta tamen occasione ex necessitate humana, non solum ad homines, sed etiam ad Angelos gratificandos extenditur.

41 *Oppones.* Sed dices: eo ipso, quod Deus statuerit gratiam Angelis largiri per Christum, & propter ipsum eodem modo fuit necessitatis Angelicæ, atque humanæ, quod Christus esset gratificationis principium: ergo explicatio Caietani non subsistit. Probatur antecedens; sicut homines indigebant gratia, vt à peccato resurgerent, ita & Angeli vt vitam æternam mererentur; & aliàs, quod hæc gratia hominibus daretur per Christum, non fuit absolutè necessarium, sed tantum ex suppositione decreti liberi statuentis, illam non nisi per Christum dare; at si gratificatio Angelorum sit præmium meritorum Christi, Christus illis necessarius extitisset ex libero decreto Dei: ergo nullum erit inter Angelos, & homines quoad necessitatem discrimen. *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem dicatur, Christum primo, & principaliter fuisse decretatum à Deo, vt Redemptorem, & largitorem gratiæ redemptiuæ, & sanatiuæ, cuius gratiæ in Angelo nulla indigentia præcessit, bene autem in homine, & de Christo, vt primo, & principaliter decretato intelligitur Caietani doctrina, quod nempe illius, prout sic, erat indigentia in homine: non autem in Anglica natura.

42 *Secundo explicatur.* Secunda explicatio est, ly *in natura humana*, non designare subiectum gratificationis per Christum, sed principium huius gratificationis, quod fuit humana natura; Christus enim meruit nostram salutem, vt homo, ly *vt* determinante humanitatem, vt principium elicientiæ actuum, quibus nos redemit, & meruit gratiam, tam hominibus, quam Angelis. Iuxta quam explicationem nihil contra nostram conclusionem infertur.

Sed

43 *Opponunt Recentiores.* Sed contra hanc explicationem opponunt quidam Recentiores; nam D. Thomas loquitur de anima Christi, cum dicit, esse principium gratificationis in humana natura, vt constat ex eius verbis, ibi: *Gratia confertur animæ Christi, vt cuidam vniuersali principio gratificationis in humana natura*; sed de anima Christi non potest propriè verificari, quod sit principium gratificationis secundum humanam naturam. Tùm, quia ipsa non est propriè natura humana. Tum etiam, quia ad proprietatem illorum verborum petitur, quod subiectum de quo dicitur, esse principium gratificationis, non solum secundum diuinam, sed etiam secundum humanam naturam, duplici natura gaudeat, diuina nempe, & humana, quod de anima verum non est: ergo explicatio ista menti D. Th. non congruit.

44 *Respond.* Hæc tamen obiectio non vrget; nam D. Tho. loquitur de anima Christi, vt corpori humano vnita, quatenus ex illa, & corpore humanitas constituitur, & non de humanitate in abstracto, sed in concreto, quod est Christus, & ex duplici natura componitur, diuina nempe, & humana, sic autem de humanitate loquendo, hoc est de Christo ex vtraque natura composito cum omni proprietate affirmatur, esse principium omnis gratificationis in humana natura, id est, non solum secundum diuinam naturam, sed etiam secundum humanam, secundum illam *dignificatiuè*, secundum istam autem *elicitiuè*. Et quod hæc sit mens D. Thom. constat; nam gratiam esse animæ Christi collatam, vt cuidam vniuersali principio gratificationis, probat ex Paulo ad Ephesios 1. illis verbis: *Gratificauit nos in dilecto filio suo*. Quæ verba de Christo sunt accipienda: cum ergo docet animæ Christi fuisse collatam gratiam, vt cuidam vniuersali gratificationis principio, loquitur de anima Christi in concreto.

§. Vltimus.

Cætera argumenta diluuntur.

45 *Tertio arguitur.* Tertio obijciunt; si Angeli accepissent gratiam iustificantem ex meritis Christi sanctificati fuissent illius sanguine, & passione; sed sanguine, & passione Christi sanctificati non sunt; ergo gratiam iustificantem non habuerunt ex meritis Christi. *Minor prob. 1. Bernard.* Maiorem supponunt, & minorem probant primo ex Bernardo sermone feriæ 4. Hebdomadæ sanctæ post medium, vbi sic ait. *Sicut passio Domini data est, quia alteri dari non potuit, numquid Angelo? Sed ille non eguit, numquid Diabolo? Sed ille non resurgit. Denique non in similitudinem Angelorum, sed in similitudinem hominum.* Vbi vt clarè constat docet Bernardus bonos Angelos passionis Christi indigentiam non habuisse; sed si fuissent per illius passionem, & mortem iustificati, indiguissent passione Christi; homines namque non alia ratione passione Christi indiguerunt, nisi quia Deus statuit non nisi per Christi passionem homines iustificare, quod etiam Angelis contigisset: ergo Angeli sanguine, & passione Christi iustificati non sunt.

46 *Secundo. August.* Secundo probant minorem ex parente Augustino in Enchiridione cap. 61. vbi differentiam statuens inter Ecclesiam, quæ est in sanctis Angelis, & quæ est in hominibus, sic ait: *Hæc, scilicet Ecclesia hominum, sanguine mediatoris nullum habentis peccatum redempta est à peccatis eius que vox est, si Deus pro nobis, qui contra nos? Qui filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; non enim pro Angelis mortuus est Christus.* Ex quibus verbis probant minorem secundo; nam iuxta Augustinum vox ista, *si Deus pro nobis, qui contra nos?* est, non Angelorum, sed hominum; at si Angeli essent sanctificati per Christum, eadem voce vti possent: ergo per Christum sanctificati non sunt.

Tertio. Tertio probant minorem ex verbis *proximè* adductis: nam secundum Augustinum Christus non est mortuus pro Angelis; sed si illius morte sanctificati fuissent, Christus esset mortuus pro illis; ideo namque mortuus dicitur pro hominibus, quia merito suæ passionis, & mortis sanctificati sunt ergo Angeli non fuerunt sanctificati sanguine, & passione Christi.

47 *Respōdet Suarez. Reijcitur primo.* Huic argumento Suarez vbi *supra* respondet, negando maiorem. Christus enim non solum meruit moriendo, sed etiam per actus charitatis, & aliarum virtutum: ac proinde potuit per prædictos actus Angelis mereri gratiam, quin illam sua passione, & morte meruerit. Hæc tamen solutio non placet, & reijcitur primo; nam ideo meruit Angelis gratiam merito fundato in actibus aliarum virtutum, quia fuit præuisus merens per prædictos actus, præuisione fundata in decreto Christi intentiuo; sed etiam fuit ante decretum largiendi Angelis gratiam præuisus merens per passionem, & mortem; ergo meruit Angelis gratiam merito in passione, & morte fundato. Probatur minor; ideò præuisus fuit merens per actus aliarum virtutum, quia Christus, vt sic operans fuit decretatus, vt finis omnium rerum vniuersi; sed etiam vt moriens, & operans in carne passibili, fuit à Deo decretatus, vt finis omnium, quæ à Deo fuerunt producta, vt *supra* contra Scotum ostendimus: ergo fuit præuisus merens per passionem, & mortem ante decretum de gratia, & gloria Angelorum.

48 *Secundo.* Secundo; vt enim docet Paulus ad Hebræos cap. 10. *Christus vna oblatione consummauit sanctificatos*, id est, oblatione suæ mortis: ergo si Angeli sunt sanctificati per Christum, illorum sanctificatio oblatione mortis Christi fuit consummata. *Tertio.* Tertio; nam Christus non solum dicitur mortuum pro hominibus fuisse, sed etiam propter illos venisse: ergo non solum negari debet fuisse pro Angelis mortuum sed etiam, quod propter Angelos venerit; & tamen suo aduentu Angelis profuit, illis gratiam, & gloriam merendo: ergo etiam quamuis sit negandum, Christum pro Angelis mortuum fuisse, poterit affirmari, & concedi, illis sua morte profuisse, gratiamque & gloriam meruisse. *Quarto.* Denique nam ex eo quod negetur, fuisse pro Angelis mortuum, non sequitur, esse negandum, quod per mortem gratiam Angelorum meruerit; sed nullum aliud fundamentum est ad negandum meritum gratiæ Angelorum in passione, & morte fundatum: ergo id concedendum est.

49 *Vera solutio.* Vnde prætermissa hac solutione respondeo, concessa maiori, negando minorem. *Ad 1. probationem minoris.* Ad primam probationem dicatur, Bernardum loqui de Christo quatenus Redemptore, & gratiam redemptiuam, & sanatiuam merente, qua ratione fuit primo prædiffinitus, & sic verissimum est Angelos non indiguisse Christo, cum quo redè compatitur, quod Angeli ex decreto Dei libero indiguerint Christo, vt gratiam non sanatiuam, sed gratificatiuam merente. *Ad secundam.* Et ex his ad secundam probationem ex verbis Augustini desumptam dicatur, vocem illam, *si Deus pro nobis, qui contra nos?* loquendo de Deo, vt per gratiam redemptiuam iuuante, esse tantum Ecclesiæ prout est in hominibus, & hoc voluisse Augustinum: si autem de Deo loquamur, vt largente per Christum gratiam non sanatiuam, sed præcisè gratificatiuam, Ecclesiæ prout est in Angelis possunt adaptari.

50 *Ad tertiam. Non debet absolutè concedi Christum pro Angelis mortuum fuisse.* Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem: nam ratio quare dicitur mortuus pro hominibus, non est tantum, quia illis per mortem meruit, sed quia primum mortis Christi motiuum fuit homines à peccato redimere, & Christum mori pro aliquo denotat præcipuum mortis motiuum: licet autem sua morte Angelis meruerit gratiam, præcipuum tamen motiuum moriendi, non fuit Angelos iustificare, & ideo non est asserendum, Christum pro Angelis, aut propter Angelos mortuum fuisse.

51 Et quidem per passionem, & mortem meruit nobis, vt essemus, siquidem nostra substantia, vt *Tract. de prædestinatione* docuimus; fuit prædestinationis nostræ effectus; & consequenter fuit præmium meriti passionis, & mortis Christi. Meruit etiam per suam passionem, & mortem Angelis illuminationes, & gaudia accidentalia, sibique gloriam corporis, & nominis exaltationem; & tamen non dicitur mortuus pro nobis, vt essemus, sed vt iustificaremur, nec dicitur mortuus pro se, nec pro Angelis illuminandis, & gaudio accidentali ditandis: ergo pariter ex eo quod Angelis per passionem, & mortem gratiam iustificantem meruerit, non sequitur, mortuum fuisse pro Angelis iustificandis. Quod si non renuatur concedere, pro se Christum mortuum fuisse, nullum inconueniens censebimus, id etiam fateri de Angelis, & Patres contrarium docentes facili negotio explicabimus, quod scilicet, negent, Christum mortuum fuisse pro Angelis redimendis, qualiter fuit mortuus pro hominibus, vel quod non fuit mortuus principaliter pro Angelis, quod etiam verissimum est, non autem, quod nullatenus fuerit pro illis mortuus.

52 *Instabis 1.* Sed contra hanc solutionem obijciunt contrarij Auctores primo: Christum pro Angelis mori, nihil aliud est, quam pro Angelis sua morte mereri; sed si meruit Angelis gratiam merito in morte fundato, meruit sua morte pro Angelis; nam mereri sua morte pro Angelis, idem est, quod morte Angelis mereri: ergo si meruit Angelis gratiam per suam passionem, & mortem, asserendum est pro Angelis mortuum fuisse. *Secundo.* Secundo; nam Christus *verè, propriè, & absolutè* dicitur mortuus pro liberandis hominibus à peccatis personalibus, & tamen principale, & primarium passionis Christi motiuum, non fuit illos à peccatis personalibus redimere, sed à peccato originali, quod solum præuisum supponitur ad decretum mortis Christi: ergo Christum mori pro aliquo, non denotat primum motiuum mortis: ac proinde ex eo quod iustificatio Angelorum non fuerit illius principale motiuum, si tamen illis meruit per mortem, *absolutè* est affirmandum pro Angelis mortuum fuisse.

53 *Ad 1. instantiam respond.* Respondeo ad primam instantiam, negando maiorem; sed Christum pro Angelis mori, est ad merendum pro Angelis fuisse ex primaria intentione suam mortem destinatam, vt explicatum, & probatum relinquimus: licet autem sua morte Angelis, vel pro Angelis mereri, non tamen ad hoc ex primaria intentione fuit mors Christi ordinata; & ideò licet dicatur per suam mortem Angelis meruisse, non est absolutè affirmandum pro Angelis mortuum fuisse: Et insto, vt *superius* instabam; nam sua morte pro se meruit; & tamen pro se non dicitur Christus mortuus, sed propter nos homines, & propter nostram salutem. *Ad secundam.* Ad secundam, concessa maiori, nego minorem. Nam primarium Incarnationis, & mortis Christi motiuum non fuit solum libertas à peccato originali, sed etiam ab actualibus, vel, vt *absolutè* futuris, vel saltim sub conditione quod essent, vt docuimus *supra disputatione* 8. §. 11.

INDEX LOCVPLETISSIMVS RERVM NOTABILIVM.

Quæ in hoc Tertio Tomo de Incarnatione Diuini Verbi continentur.

D. *vel* Disp. *Disputationem.* N. *vel* Num. *Numerum marginalem denotat.*

illi

CHRISTI MERITVM.

Dile-

MORS CHRISTI.

PASSIO CHRISTI.

PRÆCEPTVM CHRISTI.

PRÆDESTINATIO CHRISTI.

Vide *Christus circa finem*.

DIES IVDICII.

DILECTIO DEI.

DISPOSITIO.

DÆMONES.

DOLOR.

S. P. DOMINICVS.

DOMINIVM.

DOMINVS.

E

EFFECTVS.

ELECTIO.

ELIAS.

EMPTIO, ET VENDITIO.

ENS RATIONIS.

EPISCOPI.

ERROR.

EXCOMMVNICATIO.

EXISTENTIA.

F

FELIX, ET ELIPANDVS.

FILIATIO. FILIVS.

FINIS.

FOMES PECCATI.

FORMA.

FVTVRVM CONDITIONATVM.

G

GENERATIO.

GLORIA.

GRATIA HABITVALIS.

teri

INDEX

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ.

Quæ in hoc Tertio Tomo de Incarnatione Diuini Verbi explicantur.

D. *vel* Disp. *Disputationem.* N. *vel* Num. *Numerum marginalem denotat.*

Cap.

FINIS.

Series Chartarum huius Tomi Tertij.

a b A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg.

Omnes sunt Terniones.